ARTIS MEDICÆ

PRINCIPES

ARÆTEUS CAPPAD
RUFFUS EPHESIUS
ALEXANDER TRALLIAN
PAUTUS ÆGINETA
CASSIUS

I

Interleaved in 5 vols

Medicæ artis principes, XXII
post Hippocratem & Galenum.

Græci Latinitate donati,

Aretæus, Ier siècle 1542
Ruffus Ephesius,
Oribasius, fin du 4e siècle
Paulus AEgineta,
Aëtius, 5e siècle 1542
Alex. Trallianus,
Actuarius,
Nic. Myrepsus.

Latini,

Corn. Celsus,
Scrib. Largus,
Marcell. Empiricus.

Aliique præterea, quorum vnius nomen ignoratur.

Index non solùm copiosus, sed etiam ordine artificioso omnia digesta habens.

Hippocr. aliquot loci cum Corn. Celsi interpretatione.

Henr. Stephani de hac sua editione tetrastichon.

Quærere quos ægri per compita multa solebant,
Hospita nunc per me est omnibus vna domus.
Prima salutiferæ medicorum gratia dextræ:
Sistenti medicos nónne secunda mihi?

Louis Geoffroy D.M. 1720
Martin Lauzer d.m.p. 1854

ANNO M. D. LXVII
Excudebat Henricus Stephanus, illustris viri Huldrichi Fuggeri typographus.

HENRICVS STEPHANVS GVlielmo Plancio medico doctissimo s. p. d.

EHO tantúmne est ab re tua otii tibi, Henrice, aliena vt cures, eáque nihil quæ ad te attinent? Quid tibi cum Asclepio, quid cum Asclepiadis, quid cum Asclepiadarum posteritate negotii est? Quid tibi cũ arte Pæonia, quid cum Hippocraticis legumlatoribus cõmercii est? His me verbis siquis aggressus fuerit, mi Planci, ad ea quidem certè quæ Terentianè rogauerit, Terentianè vicissim respondebo, Homo sum, humani à me nihil alienum puto. Hæc enim pauca verba esse eiusmodi puto quæ ad soluendas id genus quæstiones accommodari possint. Nam quid, obsecro, vetat quominus dictum illud comici senis paulo latius extendens, ad meum etiam vsum conuertam, dicámque me, qui meam alioqui officinam aliis potius libris destinaram, à medicinalium tamen editione minimè abhorruisse, sed potius vt hominem & humani nihil alienum à me existimantem, à medicis etiam gratiam inire déque iis bene mereri studuisse, quorum fidem atque opem futurũ esset fortasse aliquando vt ἢ ἠὼς ἢ δείλης ἢ μέσον ἦμαρ implorarem? At sua potius quàm aliena loquentes lingua medici à te expectati fuissent. Huius nec ipse sum nescius: sed Latinos excudendo, ad plures peruenturum meæ editionis fructum speraui, atque adeo mihi certò persuasi, quàm si Græcos excuderẽ. Nam tu quidẽ certè Planci, cui non familiarior est lingua vernacula quàm Græca, libentius Aretæum, Oribasium, Paulum AEginetam, Aetium, cæterósque Græcè legisses quàm Latinè: sed quotusquisque eorum qui eandem profitentur artem, cognitionem linguæ Græcæ non dicam tantam, sed vel mediocrem est adeptus? Imò verò res eò deuenit vt bona pars medicorum si præcipua suæ artis vocabula vtcunque intellecta, scribere incorruptè & proferre possit, præclarè secum agi existimet. quod tute haud paulo melius compertum habere potes. Quòd si tamen nullam publicæ huius quam dico vtilitatis rationem habens, Græcos excudere instituissem, non erant certè ad manum omnes: & vnde quidem eos accipere possem sciebam, sed vnde satis emendatos, hoc verò nesciebam. At eos, quales inueniuntur, edere debebas. Hoc quidem multos obiecturos esse scio: verùm illi ipsi, si verum fateri velint, quæ aliis typographis condonant menda, eadem mihi condonaturos se non fuisse, fassuri sint. Quid dico eadem? Multum certè abest, mi Planci, quin eodẽ mecũ quo cũ plerisq; typographis iure agatur. siquid ẽad cẽturias erratorũ quæ ab illis cõmissa fuerint, cõniuetur, ad decadas meorum plerique omnes oculos plusquam lynceos afferunt. Illis venia eorum etiam datur quæ minus veniam merentur: (qualia sunt quæ typographica vocari solent) ego non de eiusmodi solùm, verumetiam de iis quæ ex ipso manarunt exemplari, acerrimè accusor. quasi verò non meam duntaxat, sed & alienã præstare culpam debeam. Iam verò & eiusdem generis mẽda ab vtrisque (ab illis inquam & à me) prætermissa, non eadem pensari trutina, quotidie animaduerto. Hæc sunt mi Planci (vt verum fatear) quæ me iampridem malè habent. Exemplum autem quo res velut ante oculos ponatur afferre libet. Quid igitur aliud est Pauli AEginetæ & Aëtii editio quæ ab hæredibus Aldi prodiit, quàm mendorum omnis generis fœda colluuies? Ea certè siquis enumerare voluerit, enumeranda illi certis quibusdam in locis verba fuerint. In illa editione sunt deprauationes, multæ quidem quas ex ipso exemplari scripto profectas esse manifestum est, multo tamẽ plures quas incuriæ typographi imputari par est: & tamen illa qualis qualis est, nõ solùm toleratur, sed apud nonnullos in aliquo etiam pretio est. At ego si Paulum AEginetã vel Aëtium edidero, in quo non solùm typographica illa menda, sed multa quoque eorum quæ ex scripto codice manarint correxero, (ea nimirum in quibus minimè audax miniméq; periculosa est cõiectura) diligentia quidẽ qua pro viribus vsus fuerim dissimulabitur, ea autẽ quæ supra meas & alius etiam cuiuslibet fortasse vires futura esset, desiderabitur: id est, non tam locorum plurimorum qui in mea editione restituti fuerint, quum in superioribus deprauati essent, quàm paucorum qui in ea quoque mendosi relicti fuerint, ratio inibitur. Et quoniam in hunc sermonem incidi, addam quæ multis multorum ad me literis respondeam, quibus sciscitari solebant quid me ab aggredienda Thesauri linguæ Græcæ editione tandiu remoraretur. Quid igitur fuisse putas mi Planci quod me tandiu remoratum sit, vel potius deterruerit? Non alius (mihi crede) illud opus retardauit quàm qui nunc quoque animo meo assiduè obuersatur metus. Nimirum ne in tales illud quoque opus iudices seũ æstimatores repentè incidat, quales aliorum quorundam laborum à me sudatorum expertus sum, & tibi modò descripsi. Quamobrem autem hoc dicam, audi. Quæ hodie manibus omnium teruntur vulgata lexica, quid aliud sunt quàm omnifaria, sed omni carens iudicio, consarcinatio, in qua infinita mala paucissimis permixta sunt bonis? Cuius consarcinationis autores tot fuerunt quot ii qui lexicorum margines nugis suis oppletos indoctis typographis seriò vendiderunt. Ex his paulatim in rudem illam indigestámque quam videmus molem, ac in illud verè chaos excreuerunt celeberrima illa omnis generis erroribus mendaciisque (& quidem portentosis plerisque) referta

lexica, vt ego suo tẽpore & loco docebo, si vixero & voluerit Dominus. At verò in linguæ Græcæ Thesauro quem nũc sub prelo habeo, præterquam quòd omnia, quoad fieri potest, ex ipsis fontibus haurio (quod & pater meus Robertus Stephanus in suo Latinæ linguæ thesauro studiose fecit) omniáque suis autoribus accepta fero, suo quenque nomine designans (siue is antiquus, siue recens, siue etiam nostri temporis sit) ita tamen vt meum passim iudicium interponam: præterquam etiam quòd quàm possum aptissimum in disponendis diuersis significationibus, distinguendísque earum exemplis, ordinem teneo: denique præterquam quòd in lingua Græca facio (non sine maximo & propè incredibili labore) quod in nulla vnquã nisi in Hebraica factũ fuisse audiuimus, & cùm in aliis difficillimũ factu esse, tũ verò in Græca ne fieri quidẽ posse multi credidissent, vt nimirum infinitam innumerabilémque illam verborum multitudinem ad certas (vt ita cum Hebræis loquar) radices reducam, totámque singulorum verborum prosapiam sub vno aspectu ponam, tritauum, atauum, abauum, proauum, auum ordine collocans: præter hæc omnia, inquam, iam me plurima restituisse profiteor in iis quæ Thesauro meo cum lexicis illis cõmunia sunt, multo verò plura restituturũ me spero si Deus animum virésque pristinas subministrarit. Et tamen hoc euenturum præuideo, vt si ex decem errorum millibus nouem millia emendaro, mille inemendatos reliquero, illa cæterorum decem millia præ meis mille, pauca esse videãtur. Quasi verò non & hîc Terentianum illud vsurpare iure optimo possim, Homo sum, humani à me nihil alienum puto. Quid enim magis humanum est quàm falli, errare, labi, decipi? Sed vt aliud est cæcutire, aliud cæcum esse, multúmque inter dormitantem & dormientem interest: ita & grauia errata à leuibus, & pauca à multis distinguenda esse dico. Verùm de his aliâs plura.

Nunc, vt vnde digressa est, eò redeat oratio, hosce omnes medicos peregrina potius quàm sua loquentes lingua ob eas quas protuli causas edidi. Alioqui certè multum abesse fateor quin hæ illorum interpretationes, desiderium Græci textus, iis quibus ad eum aditus patet, minuere debeant. Vt enim eos vbi falsæ sunt omittam locos, (qui certè non pauci sunt) quot prętereą locorũ interpretatio, si non falsa, at certè inepta, ridiculáque est, & quæ non delicatas tantùm, sed & quaslibet (modò non omnino hebetes) radat aures? De Latini sermonis proprietate taceo, quam à vulgatis librorum medicinalium interpretationibus iampridem exulare norunt omnes: vtpote quæ ἀκριβῆ πυρετὸν, exquisitam febrim: ἀγωνιστικὰ φάρμακα, contentiosa medicamenta: ζέσιν ὑπερβάλλουσαν, feruorem excellẽtem: itidem verò καῦμα ὑπερβάλλον, excellentem æstum, passim reddant. quum alioqui & Latinè & propriè loquendo, ἀγωνιστικὰ φάρμακα, valida medicamenta, seu potentia, aut fortia vel fortiter morbum oppugnantia: ζέσιν ὑπερβάλλουσαν, feruorem ingentem, seu vehementissimum at verò ἀκριβῆ πυρετὸν, propius saltem ad Latini sermonis vsum accedendo, febrim exactam reddere possint, atque adeo (siquid in his iudicio valeo) debeant. Quæ ego exempla è multis pauca (quòd plura memoria non suggerat) afferre contentus ero. Nec verò ita loquutos fuisse superiore seculo medicos miror, nimirum vbique grassante adhuc barbarie: sed ita loqui hodiéque quendã qui sibi in artis medicæ & in vtriusque linguæ cognitione primas tenere videtur, & in hanc opinionem alios adducere manibus pedibúsque conatur, quis non id mirandum esse dixerit? Vtinam tamen hoc vnum in plerisque istorum librorum locis reprehendi posset, ac non (quod longè peius est) aliud Græci scriptores, aliud eorum interpretes dicerent: atque ita non ineptæ tantùm, sed & falsæ, (vt eas paulo antè nominaui) occurrerent plerunque interpretationes. Ad hæc autem mala quũ & typographicæ deprauationes quamplurimæ accederent, ego huic saltem malo mederi officii mei esse existimaui, cui partim me, partim eos quorum ad hanc rem opera vsus sum, in aliis occupatus, non defuisse fatebuntur, vt spero, quicunque hanc cum cæteris editionem conferre non grauabuntur. quos ex eadem collatione malo quàm ex meis verbis, quæ præterea nonnullis in locis præstiterim intelligere.

Quod autem ita dispersos variorum medicorum libros in vnum velut corpus collegi, nõ paruam me vel hoc nomine ab eorum amatoribus initurum gratiam speraui. Nec verò in huiusmodi duntaxat autoribus, sed in aliis quoque partim iam feci, partim facere decreui. Quũ enim meis studiis vtilissimum esse semper iudicarim, eiusdem argumenti scriptores si non vno volumine, at certè quàm paucissimis fieri posset inclusos habere, (adeo vt etiam multos qui seorsum compacti erant, recompingendos, vt aliis sociari possent curarim) venit mihi tandem aliquãdo in mentem, de meo sensu iudicanti, gratissimam me omnibus literarum studiosis rem esse facturum, si eiusdẽ generis scriptores, quorũ alii ex Gallia, alii ex Italia, alii ex Germania, alii aliunde accersendi essent, (vt alias incommoditates omittam) semel accitos eodem velut tecto reciperem, ita vt vna eadémque opera vniuersi inuisi & consuli à quolibet possent. Cui meo cõsilio acceptum ferri debuit illud poetarum Græcorum volumen, ante menses aliquot editum, itidémque acceptum ferri debebit, quod propediem Deo fauente à me edetur historicorum: nunc verò omnes artis medicæ candidatos hoc medicinalium librorum corpus eidem acceptum ferre oportet.

Qui porro huic syntagmati sunt subiuncti παράλληλοι Hippocratis & Corn. Celsi loci, in quibus Celsus Hippocratẽ aut omnino aut saltẽ ex parte interpretatur, ii quàm bene hæc duo inter se con-

ueniant, vt aliquis Latinè ſimul & medicè loquatur, illis quorum paulo antè memini, pertinaciter βαρβαρίζουσι, manifeſtum facient.

Sed nondum aliam præterea, & quidem non paruam, voluminis huius commoditatem audiſti. Ea eſt in indice omnibus qui hoc volumine incluſi ſunt ſcriptoribus communi: ita vt quacunque quis de re ad hanc artem pertinente dubitet, is indicem adiens, tot eius rei quam diſcere cupit, doctores reperturus ſit, vt etiam quem primum vel vltimum conſulere debeat, incertus eſſe poſſit. Ne tamē vlli ſcriptori fieret iniuria, ad ſingulos ordine remiſimus, id eſt ad Aretæum primùm, deinde ad cæteros, prout alii alios tempore præceſſerunt. Quod tamen in Oribaſio ideo obſeruatum non eſt quòd is priore tomo non contineatur, (quippe quem cæteris adiungere non decreuiſſem initio) à ſecundo autem tomo rurſus ad primum recurrere lectori moleſtum fuiſſet. Quoniam verò fore præuidebam vt tam prolixus index, vtilis quidem lectori, ſed nō ἀμεταχείριστος eſſet ſi (vt alii in vnoquoque cuiuſque ſcriptoris indice fecerant) omnia commiſceremus: eo in ſingulis certo quodam ordine digerendis artificio vſi ſumus, quod ſemel obſeruatū à lectoribus moleſto eos quærendi labore leuaturum ſit. Sed quid omnia in ſuperioribus indicibus commixta fuiſſe queror? Longè certè grauius malum illorum pleriſque inerat: quum ſæpe iis ad quos lectorem remittebant locis omnino repugnantia, ſæpe, ſi non prorſus cōtraria, valde certè diuerſa, frequentiſſimè verò, quod vna de re autor ſcripſiſſet, illi de altera dicerent. Omitto quòd in illis bellis indicibus plurima non ſuo loco poſita eſſent, nec ſub ea voce in qua quiſquam ea quærere vel debuiſſet, vel ei in mentem venire potuiſſet. Quòd ſiquis ſuſpectum hoc noſtrum præconium habens, vel in vnico indice, harum omnium quas dixi elegantiarum aliarúmque præterea exempla videre velit, index in Aetium abundè omnia ſuppeditabit.

Iam tenes mi Plāci, quid operæ præter cæteros in horum librorum editione poſuerim: quam ideo tibi dicatam volui, primùm vt amoris erga te mei teſtimonium publicè extaret, deinde vt illa te quoque ad nauādam aliquam hiſce libris operam inuitaret. Nam doctiſſimum quempiam medicum, ſimúlque linguæ Græcæ peritiſſimum (id eſt Plancium, aut alium Plancio ſimillimum, ſiquis eſt) reliquam his medicorum libris medelam adhibere æquiſſimum eſt.

IVNII PAVLI CRASSI IN SVAM Aretæi & Ruffi interpretationem præfatio.

ILLVSTRISS. PRINCIPI ALBERTO SENIORI, marchioni Brandemburgensi, Prussiæ, Stetini, Pomeraniæ, Vandalorum, Cassubiorúmque duci, burggrauio Norimbergensi, ac Rugiæ Principi,

IVNIVS PAVLVS CRASSVS S. P. D.

DVO longè omnium pulcherrima diuinísque operibus consimilia nobis à diis fuisse concessa, veritatem scilicet eloqui, & mortalibus benignè facere, Pythagoras ille philosophorum sapientissimus asserebat. Id ego mecum sæpe animo reputás, ALBERTE princeps illustrissime, verissimam tanti philosophi sentẽtiam esse cognoui. Deus nanque quum res omnium summa, perfectissima, verissimáque sit, cuiusque veritatis fons est vberrimus. Idem quum sit perquam beneficus & liberalis, in omnem mundum munera sua longè latéque diffundit: & quicquid est, à Deo vitam & perfectionem, quãtam eius natura capere potest, adipiscitur. Quapropter ego Deum imitari, eiúsque muneribus aliquo pacto defungi cupiens, vt primùm per ætatem licuit, veritatem docere, atque humanum genus pro virili parte iuuare constitui. Inde factum est vt annos propè viginti in nostra Patauina Academia per totam Europam celeberrima, Hippocraticam medicinam publicè nõ infrequenti auditorio interpretatus fuerim. Verùm quum ab eo docendi officio nimiis laboribus deterritus, corpusculíque nostri valetudini consulens, destitissem, alia ratione veritatẽ patefacere, humanóque generi opem ferre quærebam. Ea verò est, aut aliqua per me vtiliter inuenta, literarum monumentis commendare, aut veterum auctorum obsoleta documenta illustrare, in hominúmque memoriam reuocare. Quum in hac animi fluctuatione versarer, fortè liber quidam Græcè manu scriptus, veterrimus & cariosus in manus meas incidit. In fronte libri nomen autoris inscriptum erat, Aretæi videlicet Cappadocis. De morbis agebat, qui singulatim humani corporis membra corripiũt. Ipsum auidè, vt mihi moris est, & ter & quater perlegi. Perlectus liber, cùm gaudio tum mœrore animum perfudit meum. quippe gauisus sum tam egregii autoris librum qui vetustatis iniuria hominúmque socordia in tenebris tot secula iacuisset, in lucem Dei beneficio fuisse vindicatum: indolui verò non mediocriter, ipsum non sanum, non integrum, sed multis mendis inquinatum, multis magnísque vulneribus concisum & laceratum ad manus nostras delatum esse. Cæterùm hæc fragmenta colligere, vtque pluribus vsui forent, Latina facere ac publicare satius esse iudicaui quàm ea in totum carie, tineis, sitúque deleri permittere. Scriptor enim mihi plurimi faciendus visus est. nam salutaria in primis documenta proponit, auxiliáque pellendis morbis præsentanea recenset. quo quid magis expetendum mortalibus sit, nescio. Quid enim cætera vitæ bona affecto languentíque corpore proficiunt? Præterea summopere lectorem detinet atque delectat. Nam & quatenus materiæ conuenit, grandiloquus est cum ampla & sententiarum grauitate, & maiestate verborum, vehemens, varius, copiosus, ad permouendos animos acerrimus, ipsa quoque vetustate venerabilis. Qua verò tempestate vixerit, apud nullum Græcum Latinúmve scriptorem hactenus reperire aut certis coniecturis assequi valui. Natione Cappadox fuit, vt libri testatur inscriptio: in qua regione, licet barbara, tres tamen gentes Græcæ, Dorica, Ionica, & AEolica floruere. Galenus quum huiusce Aretæi nusquam meminerit, alioqui veteres medicos sæpe commemorans, nullam de eo notitiã habuisse videtur. Paulus AEgineta semel eum initio quarti sui voluminis, Aetius verò Amidenus frequentius nominauit. Sua patria lingua Ionica scribit, Hippocraticámque dicendi formam, id est breuitatem cum grauitate coniunctam, æmulatur. Hippocrate nanque fuit ætate posterior: siquidem eum nonnunquam testem adducit, eiúsque vel integros aphorismos in suis voluminibus conscripsit. Nulli sectæ addictum se Aretæus apertè demonstrat. in quibusdam enim ab Hippocrate, Galeno, Aristoteléque dissentit. De nonnullis etiam morbis propria quædam à nullis aliis tradita, rationi tamen consentanea scitúque dignissima exponit. Quàm multos in eo transferendo labores tulerim, quantum temporis atque olei absumpserim, vix queam dicere, quum plurimis vndique vulneribus confossus esset. Ex tribus tamen collatis exemplaribus multa quæ deficiebant, restitui: quæ erant deprauata, castigaui: quæ confusa erant, in ordinem redegi: per coniecturas etiam certissimas ab artis medicæ peritia desumptas, non paucos locos librariorum incuria vitiatos antiquæ & sanæ lectioni restitui. De quibus autem ambigebam, neque sinceram veritatem eruere mihíque penitus satisfacere poteram, eos asterisco notaui, aliorúmque iudiciis pensitandos castigandósque reliqui: vtque in summa dicam, quantum huic libro opis attulerim, qui candida mente & liuore purgata ipsum curiosè lectitabunt, & cum Græcis exemplaribus conferent, facilè deprehendent. Libellus præterea quidam Ruffi Ephesii de medicinalibus appella-

tionibus inſcriptus, Franciſci Frigimelici medici nobiliſſimi & omnibus reconditis diſciplinis ornatiſſimi opera quum ad me allatus eſſet; auctoris præſtantia atque eruditione cognita, eum quoque eadem de cauſa Latinitate donandum, Aretæóque adiungendum eſſe iudicaui. Vterque enim vetus ſcriptor eſt, vterque Græca oratione artem medicam literis commendauit. Fuit ſanè Ruffus Traiani Adrianíque Cæſarum temporibus medicus eximius, Epheſi natus, vrbe Ioniæ celeberrima, minoríſque Aſiæ metropoli. Hic multos de medendi facultate libros eruditiſſimè compoſuit, magnique Galeni teſtimonio laudari commeruit. Nam de atra bile neminem exactius luculentiúſque quàm Ruffum diſſeruiſſe commemorat. Verùm ex tot eius doctiſſimis libris hic vnus, quod ego ſciam, vix reliquus eſt, in quo ſingularum corporis partium Græca vocabula enumerat: necnon & earum poſitum, figuram, numerum, vſum, facultatéſque declarat. Igitur hunc libellum perutilem, dignúmque qui ab eruditis perlegatur, Latina lingua donare, & in manus ſtudioſorum proferre haud alienum duximus. Neque hîc parum diligentiæ adhibẽdum fuit, quum Græcis vocibus Latinas reſpondentes indagaremus, neque id in omnibus ſemper aſſequi poſſemus. Interdum enim linguam noſtram vocabulorum inopem (niſi forſan hoc ignorantia noſtrâ factum ſit) inueniebamus. At vbi nos Latina deficerent, Græcis, quemadmodum & in aliis doctrinis fieri ſolet, pro Latinis vſi ſumus. Porro illud monitos lectores velim, huiuſce libelli primam partem à Ruffo bis eiſdem ferè verbis fuiſſe conſcriptam, eadémque fermè ad vnguem repetita. Quo id conſilio fecerit, diuinare nequeo. Ego verò quum ita manu ſcriptum librum offenderim, ita & transferre & edere libuit. neque enim ex toto partes hæ ſimiles ſunt, ſed nonnulla quæ in altera deſunt, in altera reperiuntur: nonnulla quæ in altera obſcurè ac breuibus perſtricta ſunt, in altera clarius ac fuſius explicantur. Hos itaq; perueteres ac præſtantiſſimos artis medicæ ſcriptores, ne eorum qui de humano genere bene meriti ſunt, memoria prorſus euaneſceret, diuulgare quũ mihi in animo eſſet, meáque commendatione apud vulgus eos minus probatum iri ſuſpicarer, ſub tuo nomine id facere optimum eſſe cenſui illuſtriſſime ac ſapientiſſime princeps. Te verò potiſſimùm inter Chriſtiani nominis principes delegi, cui has lucubrationes meas dicarem, quòd te conſtans fama & ſanctiſſimis moribus, & vera religione inſignem, bonarúmque diſciplinarum alumnum & parentem celebrat. Non potui igitur non te maxima veneratione atque amore proſequi, quum nihil ſit in terris optimo principe dignius, nihil amabilius, nihil (ſi modo humana diuinis conferre fas eſt) quod magis Deo ſimile dici queat. Verus enim princeps ille eſt qui vt dignitatis faſtigio perinde & virtute cæteris mortalibus præſtat. Qui talis autem agnoſcitur, is tanquam terreſtris deus, aut ſaltem Dei vicem gerens inter homines, ſuſpiciendus ac ſanctè piéque obſeruandus eſt. Iccirco & antiquitus populi & ciuitates viros probitate vitæ excellentes ad magiſtratus & ad imperia prouehebant: eóſque vel inuitos imperare cogebant, vt Scylax de regibus Indiæ memoriæ commendauit. Te verò huiuſmodi eſſe, híſque de cauſis tanto imperio dignum iudicatum, maxime atque optime princeps, nemo tam rerum imperitus eſt qui neſciat. Ea enim in te omnia ſunt quæ in ſummo rege ineſſe debere omnis teſtatur antiquitas. Porrò familiæ tuæ, maiorúmque tuorum ſplendorem ac fortia facta conſultò prætereo, quandoquidem quæ nos (vt poeta ille dicebat) nõ fecimus ipſi, Vix ea noſtra puto. At quæ tua propria ſunt, & verè regia ornamenta, ea planè digna ſunt quæ ab omnibus in cælum ferantur, ab omnibus memoriæ ac literis prodantur. Admirabilis prudentia, quam propriam regum eſſe virtutem Ariſtoteles voluit, in primis apparet. Per eam enim tantam molem tuæ latiſſimæ ditionis tam in bello q̃ in pace ſcientiſſimè gubernas ac moderaris: populíſque tuis ventura incommoda longè proſpiciens & cauens, eos in ſumma tranquillitate conſeruas. Iuſtitia præterea, quæ cuiuſque regni firmiſſimum vallum ac munimentum eſt, nullo vnquam in principe quàm in te clarius enituit. Nam ſua cuique pro meritis tribuis: diuites potentioréſque non deprimis: pauperes atque humiles ſuſtines, foues, à contumeliíſque defendis. Liberalitatem autem tuam & erga omnes, ſed præcipuè literarum cultores, munificentiam quis vnquam ſatis pro meritis laudauerit? Plurimos enim ære tuo non in Germaniæ modò, verumetiam Italiæ gymnaſiis vberrimè fouiſti atque ſuſtentaſti: ſcholam Regiomontanam inſtituiſti: doctiſſimíſque viris, qui ſtudioſam iuuentutem erudirent, vndique accitis exornaſti: bibliothecam quibuſlibet veterum ſcriptorum libris refertiſſimam profuſiſſimis impenſis condidiſti. quam qui viderunt, cum antiqua illa Philadelphi AEgyptii bibliotheca certare contendunt. Nempe fortitudinem, quanta in te ſit, res in bello ſtrenuè ac fortiſſimè per te geſtæ, omnibúſque vel remotiſſimis gentibus manifeſtè declarant. Humanitatem & clementiam incredibilem non modò ſubditi, ſed & finitimæ & longinquæ nationes teſtantur: quum nemini vnquam te adire volenti occludatur acceſſus: nemini vnquam irrita ceciderit, modò fuerit honeſta, petitio. Iure itaque Homeri poetarum principis carmina illa de te cani poſſunt quibus bonus princeps paſtor populorum dicitur: Iupiter deorum hominúmque pater appellatur. Quid mirum ergo, ſi tu virtutibus adeo fulgens, in tanta fortunæ amplitudine poſitus, (quæ duo in eodem rara inuentu ſunt) me ad te amandum, & quoquo modo poſſem, colendum illexiſti, vel potius attraxiſti? ac non vereor, ne flagitioſa quadam aſſentatione aucupari tuam gratiam videar: neque enim

tu is es qui sis nescius eos magis qui te non admirentur, inuidos, quàm eos qui laudent assentatores esse iudicandos. Nam quæ de te hactenus prædicaui, neque mea commenta sunt, neque solus attestor, sed hæc passim Germani, Sarmatæ, Itali homines, neque vulgaris notæ, sed grauissimi quique viri vno ore fatentur ac celebrant. Hisce ego rebus impulsus, sed tua potissimùm lenitate man suetudinéque fretus, benignissime princeps, hos tibi dedicaui libellos. Nõ me latet quàm ignobile, quàm sordidum munusculum. At me legisse memini Artaxerxi Persarum regi cognomento Memori, agrestem quendam haustam è proximo flumine aquam caua manu obtulisse: neque ab eo reiectum, sed comiter acceptum, & phiala aurea, stola Persica, multísque daricis donatum abiisse. Dices fortè, Quid principi cum medicorum libris? Multa & præclara priscorum regum exempla adduci possunt, Attali regis minoris Asiæ, Gentii Illyriorum, Iubæ Mauritaniæ, Mithridatis regum barbarorum maximi. Hi omnes medicinæ scientiam adamarunt, diligéterque coluerunt. Quod, nisi iam plus æquo vagatus essem, tibi valentissimis argumentis ostenderem, principi viro nihil medicina charius, nihil iucundius, nihil fructuosius in vita accidere posse. Itaque ne tuas aures grauissimis in administranda republica negotiis occupatas diutius inani loquacitate fatigem, finem faciam, si hæc pauca adiecero, me in his vertendis autoribus fidelé quàm elegantem atque disertum esse maluisse, quum in arte medica res spectetur non verba pendantur. Sterilis quoque materia est morborum natura & curatio: neque magnæ (in alieno præsertim libro) facundiæ capax, quæ alioqui nobis tenuissima est. Sed iam aliud opus, quod deus fortunet, sanè quàm pulchrius meo iudicio, longéque vtilius, amicis nostris hortantibus, ac propè impellentibus, aggressi sumus: vbi non alieni scriptoris sententiis adstringemur, sed propriis viribus nitentes spatiabimur. Latius excurret oratio, amœna interdum quæret diuerticula: casus mirabiles, euentus varios, aliáque iucunda dictu, ac legentibus non minus frugifera quàm blanda narrabimus. Interim hos libellos nostri erga te animi veluti arrabonem qualemcunque mittimus, grandiorem librum & magis operosum, si hos non respueris, missuri posterius. Vale.

+ ὥπερ γαγάτου λίθου = le jais = le jayet = tiré de la ville de Gages (γάγας) en Lycie.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI De causis & signis acutorum morborum Liber I,

Iunio Paulo Crasso Patauino interprete.

PRIMI LIBRI CAPITA, EX QVIBVS prima quatuor perierunt.

DE ACCESSIONE MORBI COMITIALIS, Cap. V, carens principio.

*** hebetudines, vertigines, tendonũ grauitates, venarum colli repletiones & distensiones: nausea frequentius quidem à cibis, non minimè tamen & ab inedia, pusilla quædam nausea sequitur, & vberior pituitæ fit vomitus: paucis assumptis cibis fastidiunt, & crudi sunt, flatibus repleutur, præcordia elata habent. Hæc sanè perpetuò comitantur. Quũ verò accesʃio appropinquat, splendores quidam purpurei, aut nigri, aut omnes vnà permixti ob oculos in orbem versantur ac discurrunt, vt in cælo iris prætenta esse videatur: aures sonant, fœdum odorẽ sentiunt, iracundi fiunt, bilis præter rationẽ accenditur. *Quibusdã igitur cõcidendi causa, angor animi fuit: aliqui intẽtè fluminis decursum, aut rotam quæ circunuoluitur, aut turbinem qui in orbem agitur, cõspicati, alios autem rerum graueolentia, vt gagatis lapis odoratus, prostrauit. his vtique in capite vitium inhæsit, atque inde noxam inferens ortum habet. Nonnullos verò & corripit à neruis procul à capite positis incipiens, quicunque principium in consensum affectus inducunt. Itaque magni manuum aut pedum digiti conuelluntur: vnde & dolor & stupor & tremor sequuntur. atque hæc in caput impetũ faciunt, si & malum surrepẽs caput inuasit. His porro fragor quidam redditur perinde acsi ab ligno aut lapide verberentur: quúmque ab humo surrexerunt, quædam tanquam si exinsidiis vapulassent, commemorant. Hoc sanè pacto illi quibus primò id malũ incidit, decipiũtur. Quibus verò familiare & consuetum est, simul atque morbus in digitum impetum dedit, aut alicunde exortũ est, *vsitatos, qui adsunt, adiutores inclamant, futurámque ab experimento calamitatem prospiciunt: obsecrant quoque vt membra vnde oritur, constringant, reflectant, dirigant. quinetiam ipsimet sibiipsis affecta membra, tanquã inde morbum eximentes, trahunt vellúntque: atque ita sibimet auxiliantes, nonnunquam & nos ad ægritudinis notitiam impulerunt. Nonnullos vtique ceu inuadente fera pauor corripuit, aut adumbrationis opinio incesʃit, atque ita prociderunt. At in ipso morbi insultu sensibus captus homo iacet: manus ipsi neruorum distentione cõuelluntur: crura verò non solùm distracta sunt, sed etiam huc atque illuc à tendonibus proiiciuntur. Id genus calamitas iugulatis tauris haud absimilis est: ceruix incuruatur, caput variè distorquetur. siquidẽ nonnunquam pronum ceu arcus inflectitur, quando pectori maxilla adhærescit: nonnunquam verò in scapulas refringitur, veluti iis qui per vim crinibus trahũtur, vsu venit: quando modò in hanc, modò in illam partem ad humeros admouetur. Sic laborantes, magno hiatu os aperiunt: id siccum habent, linguam prælongam, vt periculum sit ne aut magno vulnere saucietur, aut penitus abscindatur. Interdum conuulsione dentes inter se colliduntur: oculi inuersi sunt: palpebræ cum palpitatione frequenter dehiscunt. quòd siquando conniuére velint, palpebræ nõ committuntur, sed alba oculorum cernuntur, ac subapparent. Supercilia nonnunquam (vt iis qui ad iram concitantur) in glabellam attrahuntur: nonnunquam ad tempora vehementer admodum reuelluntur, vt cutis circa frontem valde prætenta sit, atque in superciliorum medio rugæ euanuerint. Malæ rubentes palpitant: labia interdum quidem in acu- A tum clauduntur, interdum verò ad obliqua dilatantur, quando in ridentis speciem dentibus circuntenduntur. Malæ rubent quidem, sed quũ morbus increuit, & faciei liuor accedit. Ceruicis vasa distenduntur: vox, vt in strangulatu, aufertur: etiamsi vehementer inclames, non sentiunt. Eorum vox nihil nisi gemitus & suspirium est: respiratio verò suffocatio quædam est, veluti in iis qui laqueo strangulantur. Inter initia, arteriarum motus vehementes sunt, & celeres, & parui: in fine verò magni, tardi, & languentes, in vniuersum autem, ordine carentes. Penis quoque arrectio sequitur. B Hæc vtique circa accesʃionis finẽ patiuntur. At vbi ad mali remisʃionẽ perueniunt, tunc sponte vrinam reddunt, aluus fluit: nonnullis etiam, adstrictis compresʃisque vasculis genitura excernitur. id verò & dolore irritante, & humiditate erumpẽte accidere potest. siquidem & istis neruorũ dolores fiunt. Ad hæc os vehementer humidum habent, pituitam multam, crassam & frigidam: eam si trahas, in longum veluti filum multitudinem ipsius deduces. Porro temporis longitudine & laboris vehementia, quæ intra pectus sunt, feruẽt: C spiritus verò intus coercitus omnia concutit: eorundem quoque & conuulsio & perturbatio sequitur. Inter respirandum præterea humores & os & nares inundant, spiritus cum humore effertur. Quum præcedens verò strangulatio remittit, omnia item remittere videntur. Quinetiam, vt magnis procellis concitatum mare, spumam ore profundunt: quando & tanquã iamdudum expulso morbo resipiscunt, & resurgunt. Cæterùm quũ à morbo quiescunt, ab initio membris segnes sunt, capitis grauitate premuntur: dissoluti sunt, languidi, pallentes, consternati animo: ob lasʃitudinem morbíque verecundiam contristantur. D

DE TETANO SEV RIGORE, CAP. VI.

Tetani, musculorum qui in maxillis sunt & tendonum distentiones sunt, dolorem quidem magnum inferentes, celerrimè verò necantes, haud facilè quoque sanabiles. At noxæ ab hoc malo cum omni corpore communicantur. omnia enim cum principiorum vitiis consentiunt. Species verò conuulsionis tres sunt, quũ rectum corpus riget, aut retrorsum flectitur, aut prorsum versus incuruatur. E Recto quidem corpore, τέτανος dicitur, quũ neutram in partem detortus homo atque inflexilis contentus est. At conuulsiones, quæ retrorsum aut in priorem partem fiunt, à tentione & loco nomenclaturã accipiũt. Nam in auersam partem ægrotantis reclinationem, ὀπισθότονον vocamus, neruis qui eo loci sunt, malè affectis: ἐμπροσθότονον autem, si in priorem partem homo deflectitur, neruis anterius positis laborantibus. τόνος enim neruorum tentionisque vocabulum est. Causæ autẽ istorum infinitæ sunt. nam ob vulnera fieri solent, membrana, aut musculis, aut neruis punctis, ex quo plerunque moriuntur. F à vulnere enim cõuulsio, lethalis est. Conuellitur autem & ex abortu mulier, verùm & hæc raro admodum euadit: & ab aliquo vehemẽti ceruicis ictu nonnulli conuelluntur: & frigus asperrimum horum vitiorum causa esse potest. Quapropter hyẽs omniũ maximè horũ vitiorum ferax est: secũdo loco ver & autũnus: æstas autem minimè, nisi vulnus præcesserit, aut peregrini morbi grassentur in vulgus. Mulieres sanè magis quàm viri, neruorum distentione tentãtur: frigidæ enim sunt, verùm ipsæ

frequentius liberantur,quoniam humidæ ſunt.Quantum A ad ætates attinet, pueri aſsiduè hoc morbo vexantur: ſed non admodum pereunt,quòd illis vſitatũ & familiare id vitiũ ſit. Iuuenes autẽ rarius quàm pueri id patiũtur: ſed crebrius intereũt.viri minimè. At ſenes inter omnes ma gis & eo vitio corripiuntur,& eo necãtur.In cauſa eſt frigiditas & ariditas ſenectæ,*& mortis natura .Cæterùm ſi frigiditas cum humido cõiungatur , minus noxiæ ſunt cõuulſiones,minúſque ab ipſis diſcrimẽ impendet. Affectum hũc iſta comitãtur:*Omnes ſubitò atque affatim corripit labor,& intẽtio tendonũ adeſt, & dorſi,& muſcũ B lorum qui in maxillis & pectore ſunt.inferiorẽ enim ma xillam ſuperiori annectũt , adeo vt neque vectibus aut * cuneis facilè diduci poſsint . Quòd ſi * quis vi dentes diducens,humorem inſtillauerit,non *demittunt,ſed effundunt,aut ore continent,in naréſve retrudunt.Iſthmus enim ſimul inhæreſcit,ac tonſillæ duræ atque intẽtæ eius quod deuoratur impreſsioni nõ cedunt.Facies eſt rubida, variegata,oculi ferme rigentes, qui vix circumuoluãtur: ſtrangulatio vehemens, ſpiratio vitioſa,manuũ crurúmque diſtentio,muſculi palpitãtes,facies variis modis diſ- C torta: buccæ & labia tremũt,maxillæ quatiuntur,dentes ſtrident.in alio verò quodam & aures mouebãtur. * Ego ſanè vidi & miratus fui, lotium ſupprimi vſque ad inſignem meiẽdi difficultatẽ,aut ſponte effundi quum veſica premeretur. Hæc vtique omnibus cõuulſionis generibus communia. Propria verò cuiuſque hæc ſunt: Tetani quidem,in rectũ totius diſtentio,nullam prorſus in partẽ detorta neque declinans : recta quoque ſunt crura & manus. Ὀπισθότονος verò retrorſum incuruat hominem , vt reflexum caput inter ſcapulas locetur.Guttur extat:maxil D la inferior plerunque dehiſcit,& raró cum ſuperiore committitur.In reſpirãdo ſtertunt,venter & pectus prominẽt, lotium his minus cõtineri poteſt : abdomen intentũ eſt, &,ſi percutias,reſonans. manus retrorſum extenſione detorquẽtur:*crura inflectuntur:*econtrario poplites vitioſe curuantur. At ſi in priorẽ partẽ contrahuntur,conuexa quidem his terga ſunt æqualiter cũ parte pectori oppoſita, quam *μεταφρένον* Græci appellant , coxendicibus extra pulſis:dorſum totum rectũ eſt: vertex capútque in pectus vergunt : mentum oſsibus pectoris affigitur, manus E conſertæ ſunt & cohærẽtes: crura extẽta.Dolores omniũ atroces, vox omnium flebilis. ſuſpirant autem muſſantes profundius. Si pectus & ſpiritum morbus occupauerit,facilè migrant è vita: bonum quidem ægrotanti quòd laboribus,diſtortione, turpitudinéque liberatur : præſentibus quoque hominibus minus triſte, ſeu filius, ſeu pater ſit. Verùm ſi in vita adhuc perdurẽt,ſpiritu licèt vitiato, nihilominus permanẽte, prorſum verſus nõ arcus modò inſtar, verùm & orbis,incuruantur, vt caput genibus an- F nexum habeant , cruráque ac terga in priorem partẽ refracta ſint : adeo vt gen u articulus in poplitem depulſus eſſe videatur . Inhumana calamitas,iniucundus aſpectus, triſte intuenti ſpectaculum, & malum inſanabile : ob inuerſionem autẽ,vel ab amiciſsimis hominibus nõ agnoſcuntur. Votũ quoque illis qui adſunt,prius impium,nũc honeſtum efficitur,ægrum vita defungi,quò vnà cum vita doloribus & acerbis malis liberetur . Quinetiã neque medicus præſens atque aſpiciẽs, ad vitam, aut ad doloris leuamen,aut ad figuræ emendationẽ quicquam opis ad- G ferre poteſt . nam ſi membra dirigere velit, viuentẽ ſanè hominem diſtraxerit diſcerpſeritque.Igitur victis à morbo nihil vltra ſubueniens, cõtriſtatur duntaxat.hæc verò eſt medici magna infelicitas.

DE ANGINA, CAP. VII.

ANgina peracutus affectus eſt. ſpiritus enim compreſſio eſt. Duæ verò eius ſpecies ſunt.aut enim inſtrumentorum ſpirandi phlegmone eſt, aut ſolius ſpiritus in ſeipſo cauſam habentis affectus. Inſtrumentorum quidẽ, tonſillarum,epiglottidis,faucium,columellæ,ſummæ ar- H teriæ.quòd ſi depaſcitur phlegmone,etiam linguæ & maxillarũ interius : quũ ob phlegmones excellentẽ magnitudinem,linguã extra dentes proferunt. oris enim cauernam implet , & ipſius quod abundat, extra dentes exeritur.hoc malum *συνάγχη,angina* Latinè,& *κυνάγχη,id eſt canina angina*, nominatur . aut quoniam huiuſmodi animalia aſsiduè hoc malo vexantur,aut quòd etiam ſana linguam exerere conſueuerunt . Alteri autem generi contraria eueniũt, inſtrumentorũ collapſio, *gracilitas maior q̃ pro cuiuſq; natura,& ſtrãgulatio vehemẽs : vt ipſiſmet in pectore latẽtioribúſq; partibus circũ cor atq; pulmones abdita eſſe inflãmatio videatur.Συνάγχην hãc appellamus, quaſi *συννεύουσαν ἔνδον καὶ ἄγχουσαν.i.interius uergentem & angentem*. Ego verò exiſtimo ipſius ſolius ſpiritus id vitiũ eſſe,praua conuerſione ad calidiſsimum ſicciſsimúmque conuerſi,nulla corporis parte inflammatione laborante. Id autem mirandum nõ eſt.nam in * Charonæis ſtrãgulatus citra vllum corporis affectum acutiſsimi contingũt. immò vel vnica inſpiratione,prius quàm corpus aliquod maleficium cõtrahat,homines moriuntur. Quinetiam & à rabido cane,qui in faciem,dum ſpiritus adducitur,tantummodo inſpirauerit,& nullo pacto momorderit,in rabiem homo agitur . Talẽ igitur reſpirationis mutationem interius fieri,haud eſt ex iis quæ fieri nequeãt: quandoquidem & alia infinita eorũ quæ in homine ſunt, eandem ſpeciem cũ exterioribus cauſis obtinent. ſucci perdentes intra corpus ſunt & exterius: morbi quoq; medicamentis pernicioſis aſsimiles: & à medicamẽtis talia vomunt qualia ob febres vomere ſolent. Quocirca neque à ratione alienum eſt , in peſtilentia quæ Athenas afflixit, nonnullos exiſtimaſſe in puteos Piræi à Peloponnẽſibus venena fuiſſe coniecta. homines enim peſtilentis morbi cum lethalibus medicamẽtis ſimilitudinem ignorabãt.

Adeſt ſanè laborantibus canis angina,tonſillarum,faucium,totius oris inflammatio :lingua extra dẽtes & labia prominens: ſaliua effunditur:pituita craſsiſsima ac frigida defluit,facies rubicunda & inflata eſt: oculi exerti,patentes,valde rubent:potus in nares refunditur: dolores acerbi ſunt, ſed ſtrangulatione vexati,eos obſcurius ſentiunt:pectus & cor ardẽt : frigidi aeris deſiderium adeſt,& admodum exiguum inſpirant, eouſque donec demũ intercluſo ad pectus aeris tranſitu ſtrangulentur . Nempe quibuſdam cũ pulmone vitium facilè communicatur:hi verò permutatione moriuntur :febres ignauæ oriuntur, molles,nihil proficientes.At ſi alicui in bonum res vertitur,abſceſſus ſecundum autẽ hinc atque inde exterius aut interius in tonſillis fiunt.Quòd ſi cũ torpore nõ admodũ tardè fiant,euadunt quidẽ,ſed cũ dolore atque diſcrimine:ſin autem morbo in abſceſſum mutato tumor maior ſubeſt,in acutũ abſceſſu inſurgente , repentè ſtrangulantur.Hæ ſunt planè caninæ anginæ ſpecies.Anginam autẽ collapſio,gracilitas,pallor comitantur,oculi caui,interius demerſi,fauces & gurgulio retracti,tonſillæ multo magis ſubſidentes,vociſque priuatio. Huiuſce ſpeciei ſtrangulatus longè quàm prioris violentior : quippe,quũ in pectore malum ſit vbi ſpirandi initiũ ponitur,eodem die moriũtur, qui *celerrime,nonnunquam & antequam medicũ accerſiuerint:nonnulli & accerſito medico nihil profecerunt. mortuus eſt enim æger antequam medicus arte vteretur.Quod autẽ in melius vertitur,inflammat omnia quæcunque extrorſum phlegmone impulerit:quare ex *συνάγχη, id eſt angina*, fit *κυνάγχη, id eſt canina angina*. Bonum quoque eſt ſi in pectore magnum œdema oriatur, aut inſigne eryſipelas . Egregius verò medicus aut cucurbitula in pectus malum detrahit., aut ſinapi oſsibus pectoris, aut partibus iuxta maxillas imponens,extrinſecus vlcerat,difflationémque molitur. Quibuſdam ſanè breui tempore vitium his auxiliis exterius tractum fuit:abſolutum verò,ſubitò recurrit,& ad interiora reuerſum eſt.

Cauſæ vtique infinitæ ſunt,refrigerationes magis, exuſtiones minus, plagæ , penetrationes in tonſillas ab oſsibus piſcium,frigidæ potus,ebrietates, ſaturitates,& mala à reſpiratione prodeuntia.

DE AFFECTIBVS COLVMELLAE, CAP. VIII.

COrpus ſolidum ex palato pendens,inter tonſillas poſitum,columna & gurgulio nominatur. Vua enim affectionis nomen eſt,ſed humi dus:nã in humido loco ſitus eſt.Iſte itaque gurgulio pluribus incõmodis afficitur . Etenim phlegmone craſſeſcit, æqualiſque à baſi vſque ad extremũ terminum efficitur in longũ protẽtus,ac rubore ſuffuſus.*κίων.i.columna* huiuſce vitii appellatio eſt. Si in extrema tantùm parte rotunda-

tur & increſcit,liuet,atqueſubnigricat.Vua huiuſmodi af- A fectus cognominatur.omnia enim vuæ ſimilia ſunt,& figura,& color,& magnitudo.Tertius affectus eſt membranarum ab vtraque parte iacentium, quæ veluti ſquamæ latæ,aut veſpertilionum alæ conſpiciuntur.Id genus morbi Lorum vocatur: loris enim ſimiles ſunt membranarũ in latum explicationes. At ſi in tenuẽ & oblongam membranam columella deſinat, veluti vrinaculum in extremo habens, κράσπεδον hunc affectum nominant, *quod montis radicem uel pedem ſignificat. Latino caremus uocabulo*. Prouenit autem & id ex fluore, quemadmodum B & alia vitia: fit verò & per abſciſsionem obliquè factam, ab vno tantùm latere membranam relinquẽte medico. ſin autẽ bicornis columella reddatur, geminis membranis hinc atque inde pendentibus,nomẽ quidem nullum obtinuit,verùm affectus ipſe perſpicuus eſt. omnia verò hæc facile fuerit introſpicientem dignoſcere. Omnibus ipſis ſtrangulatus accidit,& ægrè cibum potúmque deuorant. tuſsis quoque omnibus adeſt,ſed præcipuè loro vexatis & craſpedo.Quædam enim arteriæ titillatio à membranis oritur: nonnunquam verò & aliquid humoris in C arteriam clanculum inſtillatur,vnde ad tuſsim prouocãtur. Vuam autem & columnam maior ſpiritus difficultas ſequitur,& magis impedita deuoratio. * in his enim humor in nares repellitur, quoniam tonſillæ vnà malè habent. Senibus columna accidere conſueuit:iuuenibus autem ac viris,vua,ſiquidẽ hi ſanguine referti ſunt, * & inflammationi magis obnoxii.pubeſcentes & pueros membranarum vitia ſæpius infeſtant. Secari autem omnia citra noxam queunt:ſed in vua adhuc rubentibus locis,ſanguinis effluuium,& dolores,& phlegmones incrementũ D ſuperueniunt.

DE TONSILLARVM VLCERIBVS, CAP. IX.

VLcera in tonſillis fiunt,aliqua familiaria,mitia, non lædentia:aliqua aliena,peſtifera,necantia. Mitia quidem,ſunt munda, exigua, non altè deſcendentia,non inflammata,dolorem non excitantia. Peſtifera ſunt lata,caua, pinguia, quodam concreto humore albo, aut liuido, aut nigro ſordentia. Id genus vlcera ἄφθαι nuncupantur. Quòd ſi concreta illa ſordes altius deſcenderit, affectus ille ἐσχάρα & eſt & vocatur, *Latinè cruſta*. Cruſtam E verò circumueniunt rubor excellens, & inflammatio, & venarum dolor, quemadmodum in carbunculo, & exiguæ raræque puſtulæ, quas *Græci* ἐξανθήματα vocant, orientes: hiſque aliæ ſuperuenientes, in vnum coaleſcunt, atque inde latum vlcus efficitur. Id ſi interius in os depaſcendo ſerpit, ad columellam vſque peruenit, ipſámque exedit,& linguam etiam occupat,& gingiuas,& fræna, *id eſt dentium alueolos*: dentéſque inde labefactantur & denigreſcunt. In collum etiam phlegmone erumpit: atque iſti haud ita multis diebus pòſt phlegmone, febribus,fœ- F tore,inediáque conſumpti intereunt. At ſi in pectus per arteriam id malum inuadat, illo eodem die ſtrangulat. Pulmo enim & cor neque talẽ odoris fœditatẽ,neque vlcera,neque ſanioſos humores ſuſtinent: ſed tuſsis ſpirandique difficultas enaſcitur. Cauſa maleficii tonſillarũ, eſt frigidorum,aſperorum,calidorum,acidorum adſtringentiúmque deuoratio:quandoquidem hæ partes pectori ad vocem ſpiritúmque edendum inſeruiunt,& ventri,ad alimenti tranſmiſsionẽ, & gulæ,ad eiuſdem deuorationem obſequio ſunt. Internis verò partibus ſiquod contingat G incommodũ,ventri videlicet,gulæ,& pectori, ad iſthmũ & tonſillas,& loca ibi poſita,mali conſenſus & eructationes perueniunt. Quapropter pueri vſque ad pubertatem maximè hoc morbo tentantur. præcipuè nanque pueri multum frigidúmque aerẽ inſpirant, quoniam in iis plurimum caloris ineſt,& ad cibos intemperantes ſunt,& varia concupiſcunt, & frigidã potant, & excandeſcentes ac ludentes,altius vociferãtur.Puellis quoque vſque ad menſtruæ purgationis tempora hæc vitia vſitata ſunt. Regio AEgypti horum affectuum planè fœcunda eſt. aer enim H ſpirãdo ſiccus adducitur: varios præterea cibos ſuggerit. Radices enim,herbæ,atque olera ibi largè proueniunt,& acria ſemina, & potio craſſa, vtpote Nili aqua. ſibi verò AEgyptii ex ordeo, & ex floribus ſeu vinaceis potiones acres conficiunt. Syria quoque, maximè *illa quæ* κοίλη, *id*

A *eſt caua, nominatur*, huiuſmodi morbos procreat. vnde AEgyptia & Syriaca vlcera id genus appellant. Modus verò mortis quammiſerrimus accidit. dolor quidẽ acer, & calidus,qualis in carbunculo,ſpiritus vitiatus.exhalant enim maximæ putredinis odorẽ, *eundémque vehemẽter in pectus ſpirando adducunt. Immundi adeo ſunt vt neque ſuũ ipſorum odorẽ ferre queant.Pallida his ſeu liuida facies,febres acutæ, ſitis, vt igne accenſi videantur potum,veriti dolores,nõ admittunt.* triſtãtur enim quũ tonſillæ comprimuntur, aut potus in nares reſilit. quúm- B que decumbunt,ſurgũt vt ſedeant,decubitũ nõ ferentes. quòd ſi ſedent, * quiete carentes,iterũ decumbere coguntur:plerunque autẽ recti ſtantes obambulant. *nam quieſcere nequeunt. ſolitudinẽ fugiunt,dolorẽ tollere dolore tentãtes.Inſpiratio,magna eſt.frigidũ enim aerẽ ad refrigerationem deſiderãt:expiratio verò,parua.nam veluti igne exuſta vlcera quũ ſint,à calido præterea ſpiritu incenduntur. Raucitas adeſt: vox nihil ſignificat. atque hæc in peius ruunt,quum ſubitò in terrã collapſis anima deficit.

DE PLEVRITIDE, ID EST MORBO C lateris, CAP. X.

SVb coſtis,dorſo,& *internis pectoris ad iugula vſque,tenuis membrana robuſtáque,oſſibus inhærẽs, ſubſtrata eſt,cui nomẽ Succingẽs inditũ eſt.In hac quum phlegmone ſuborta fuerit,ignis adeſt cũ tuſſi & ſputis variis. πλευρῖτις morbus iſte appellatur. Opus eſt autẽ omnia hæc inter ſe conſonare atque cõſpirare, ab vna cauſa pendentia. quotquot enim ex his ſparſim alia ab alia cauſa proueniunt,etſi omnia ſimul ingruũt, πλευρῖτις nõ vocatur.Hunc affectũ comitatur dolor acutus ad iugula aſcendẽs, ignis D acer: decubitus in latus inflammatũ facilis eſt. * In ſua enim ipſius ſede collocatur: in oppoſitã verò partẽ decubitus dolorem cõcitat:à pondere enim & phlegmone,& ſuſpenſione in omnes mẽbranæ continuas partes ad humeros vſque & iugula,quibuſdam verò & in terga,& in dorſi ſcapulas dolor protenditur. * Pleuritida veteres *Græci* appellarũt, *Latini morbum lateris,uel coſtarum*. Eam verò ſequitur difficilis ſpiritus,vigilia,ciborũ faſtidium, malarũ rubor hilaris,tuſſis arida, ſputa ægrè exeuntia, pituitoſa, aut bilioſa,aut abundè cruenta,aut ſubflaua:& hæc ordinẽ nõ E ſeruantia,ſed aliâs alia aduenĩetia ac recedentia.ex omnibus verò peius eſt ſi cruentũ ſputum deſit. Delirant autẽ, & nonnunquam comate occupantur, * atque in ſoporem grauẽ inclinantes,mentis alienationẽ patiuntur.Itaque ſi in malũ vertatur morbus, omnibus in peius vergentibus, intra ſeptimã iſti in ſyncopam lapſi,conſumuntur:at ſi in ſecunda hebdomade educi ſputa incipiant,& mala augeſcant,decimoquarto die pereunt. Nonnunquã ſanè intra huius temporis ſpatiũ,omnium in pulmonẽ tranſitus eſt. trahit enim in ſeipſum pulmo rarus & calidus, & ad pro- F xima trahenda ſeſe cõmouens:túncque * morbi tranſpoſitione repentè homo ſtrangulatur. Cæterùm ſi diem hunc ægrotus tranſierit,atque intra viceſimum non moriatur, ἔμπυος, *hoc eſt pectore ſuppuratus*, euadit. Hæc profectò ſi morbus ad perniciem tendat, eueniunt. At ſi in melius vergat,ſanguinis è naribus larga profuſio cũ impetu ſuccedit:túncque repentè morbus diſcutitur:quandoquidem & ſomnus oritur,& pituitæ reiectio aduenit,poſtea bilioſorum tenuiũ,deinde multo tenuiorũ,rurſum verò cruẽtorum,craſſorum,carnis formã referẽtium. Quòd ſi poſt G cruenta iterũ exeat bilis,poſt ipſam pituita,ſecura eſt hæc in priſtinũ reſtitutio. Hæc ſi tertio die incipiunt, & facilè extuſſiunt læuia,æqualia,humida,rotunda,ſeptimo die liberantur:quando & venter bilioſa exturbat,ſpiratio conquieſcit,mens ad ſe redit,febres decreſcunt, ciborum appetentes ſunt.Si ſecunda verò hebdomade hæc inchoantur, decimoquarto die ſanantur: ſinminus, in ἐμπύημα, *hoc eſt pectoris ſuppurationem*,morbus vertitur. Id verò rigores indicãt,doloréſque punctorii. ſedere cupiunt, ſpiritus deterius ducitur:tunc metus maior eſt ne pulmo pus mul- H tum ſubitò attrahens,hominẽ ſuffocet qui prima & maiora mala euaſerat. Verumenimuero ſi inter coſtas morbus irrepſerit, eáſque diſiunxerit, & phlegmones faſtigiũ extrorſum deprompſerit,aut verſus inteſtina eruperit,plerũque homo ad ſanitatem redit. Inter anni tempora hyems maximè huius morbi ferax eſt:ſecundò autũnus: ver ma-

nus,niſi interdum frigidum ſit,æſtas verò minimè.Quantum ad ætates attinet, in primis ſenes pleuritidi ſunt obnoxii:qui etiam ſæpius quàm alii liberātur. neque enim magna phlegmone in arido corpore excitari poteſt, neque in pulmonē tranſitus facilis eſt:quippe qui eſt in ſene ĉta quàm in alia ætate frigidior,quando & ſpiratio parua eſt,& omnium attractio imbecilla. Iuuenes autem & viri haud ita frequenter in hunc morbū incidunt: verùm neque admodum frequēter euadunt. nam neque ab exigua cauſa,neque ob exiguam phlegmonē ægrotāt:in magnis autem maius ineſt periculum. Et pueri minimè pleuritide corripiuntur, minúſque ab ea periclitantur: quandoquidem puerilia corpora rara, humida, fluxáque ſunt, ac multa eſt in eis * difflatio atque digeſtio:quocirca neque magna contrahitur phlegmone.ea eſt huius ætatis in hoc morbo felicitas.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI de cauſis & ſignis acutorum morborum, Lib. II,

Iunio Paulo Craſſo Patauino interprete.

LIBRI SECVNDI CAPITA.

DE PVLMONARIA, CAP. I.

AB duo potiſsimùm viuūt animalia,eſcam videlicet & ſpiritum.Ex his multo magis vitæ conducit ſpiratio: hanc enim ſi quiſpiam ſupprimat, non diu fuerit incolumis, ſed protinus interibit. Huius inſtrumenta multa parata ſunt.initium ſunt nares:via eſt arteria:locus continens,pulmo:pectus autē,pulmonis eſt vallum & conceptaculum.Verùm cætera vt inſtrumenta ſolùm animali ſubſeruiunt: pulmo verò attrahendi cauſam in ſe continet. Nanque in ipſo medio calidum viſcus ſedet,cor,vitæ ſpirādique principium.Id pulmoni quoque attrahendi frigidi aeris cupiditatē iniicit. C ſiquidem ipſum incendit,verùm cor eſt quod attrahit.In primis igitur ſi cor affectum eſt, non diuturna eſt mortis dilatio:ſi pulmo malè habet,puſillam quidem ob cauſam difficulter ſpirat, * malè vitam agit, mors tardiſsimè aduenit, ſiquis medelam adhibet. Si vitium inſigne fuerit, qualis eſt phlegmone, ſtrangulatus ſequitur, vocis ſpiritúſque ſublatio: ſubitanea pernicies imminet. Hæc eſt ægritudo ea quam περιπνευμονίαν vocamus, *Latini pulmoniam dicunt*, * vomica ſcilicet pulmonis, quam acuta febris comitatur: quibus accidit thoracis grauitas,doloris carentia, ſi ſolus pulmo inflammatur. quippe qui naturaliter doloris immunis ſit, ob corporis raritatem, lanis aſsimilis. Aſperæ arteriæ in ipſo inſertæ ſunt, cartilaginoſæ, & ipſæ dolorem non ſentientes. Muſculorum pulmo expers eſt, neruos habet exiguos,graciles, ad motum ciendum opportunos. his de cauſis pulmo dolorem non percipit. At ſi quæpiam ex membranis eum ambientibus & ad pectus deligantibus inflammatur, adeſt tunc & dolor, ſpiritus eſt deprauatus,calidus: * ſedere volunt laborantes: ad ſpiritum ducendum,corpus rectum ſtatui tur:(ad id enim hic eſt ſitus aptiſsimus:) rubeſcit facies, ſed malæ præcipuè: oculorum album nitidiſsimum ac pingue eſt: ſummæ nares ſimæ ſunt: venæ temporum, vel etiam colli, elatæ apparent: cibos auerſantur, arteriarum pulſatus initiò magnos habent, inanes, crebertimos,perinde acſi feſtinare coacti ſint. Calor in exterioribus membris modicus humectúſque eſt: in interioribus ingens, aridus. Inde fit ſpiritus calidus, ſitis, linguæ ſiccitas, frigidi aeris auiditas: mentis ambiguitas ſuperuenit: tuſsis adeſt plerunque ſicca. Sin aliquod ſputum mouet, id vel ſpumans pituita eſt, aut aliquid exquiſitè bilioſum, aut cruentum,floreo colore valde perfuſum: id verò cruentum aliis pernicioſius eſt. Quòd ſi mortifera magis ægritudo redditur, vigiliæ augeſcunt, ſomnus paucus, torpidus, haud abſimilis ſopori qui à *Græcis* cōma nominatur. Cogitationes vanæ inſurgunt, mens alienatur, non admodum ecſtaſi corripiuntur:præſentia mala ignorant.nam eos ſi de morbo interroges, nihil periculi inſtare reſpondent. Eorum algent extrema liueſcunt vngues curuantúrque: motus arteriarum parui frequentiſsimique ſunt & deficientes, quando ipſis proxima mors eſt: nam ſeptimo die plerunque moriuntur. B Porro ſi nonnunquam morbus ſubſiſtit, & aliquantulum in melius vergit, vehemens de naribus ſanguinis eruptio conſpicitur, aut per aluum cum perturbatione,multorum bilioſorum & ſpumantium ſuccorum deiectio: qui ex pulmone in * imum ventrem depulſi fuiſſe videri poſſunt, ſi multi liquidiores & facilè deiiciuntur. nonnunquam verò & per vrinarias ſemitas euocantur. Cæterùm quibuſcunque hæc ſimul eueniunt, hi quamprimum ægritudine ſubleuantur. quidam vtique ſunt quibus magna vis puris in pulmone procreatur: aut ex pleuritide fit permutatio, ſi maius bonum ſuboritur. Quòd ſi ad inteſtina aut veſicam ex lateris morbo ſanies deriuata ſit, tunc quidem continuè pulmonis vomica liberantur: ſed diuturnum vlcus, quod demum ſaneſcet, in latere patiuntur.Quibus verò in pulmonem pus irrumpit, nonnulli ob ſubitaneam & copioſam effuſionem, & reiiciendi infirmitatem ſuffocantur: at quicunque ſuffocationis periculum ex tumoris eruptione ſubterfugiūt, hi longo tempore pulmonis vlcere cruciantur,& in phthiſin prolabuntur. Verùm ex abſceſſu & phthiſi pauci admodum ſenes liberantur,ſicut neque à pulmonia iuuenes & florentem ætatem agentes.

DE SANGVINIS REIECTIONE Caput II.

SAnguis ab ore duobus modis emittitur: primò, ex ipſo ore, capite, & vaſculis quæ ibi ſunt. via eſt palatum & fauces, vbi eſt gulæ & arteriæ principium. ſcreantes verò & cum parua tuſsi, vel etiam citatiore, in os ſanguinem eructant.Nam quum ab ore fertur, neque * ſcreatu opus eſt,tum ἔμπτυσις, *id eſt expuitio*,dicitur: * quum verò paucisſimus & guttatim ſanguis exit, aut etiamſi copioſus de capite vel ab ore eruperit, nondum appellanda * eſt ἀναγωγή,*id eſt reiectio*: ſed idem vel πτύσις,*id eſt ſputio*, vel αἱμοῤῥαγία,*id eſt ſanguinis eruptio*,dicitur: ſin ab inferioribus aſcendat, à pectore viſceribúſque ibi latentibus, pulmone, aſpera arteria, locíſque ſpinæ finitimis, huiuſmodi non πτύσις, ſed ἀναγωγή vocitatur, aſcenſionis ac viæ per quam fertur, nomen habens. Signa verò vtriuſque communia, exigua & pauca ſunt, quantum & locus permittit, in quem reiectio & ſputum conueniunt: ſingulorum autem propria, magna & multa, & periculoſa ſunt, quibus vtranque effuſionis ſanguinis ſpeciem internoſſe leue eſt. Igitur ſi à capite ſanguis decurrit, vbi multus eſt, plura maioráque aderunt: pauca minoráque, vbi rarò paucúſque expuitur. Caput graue eſt, dolet: ſonant aures, facies rubet, venæ diſtentæ ſunt, vertigo infeſtat. Et ante hæc cauſa euidens fuit, percuſſus, frigora, calores ingentes, vinum largius epotum. quippe id ſubitò ac valde caput implet, repentéque multum ſanguinis

effracta vena profundit: modica ebrietas rarefacta vena sanguineum sputum mouet. A Interdum per nares sanguinis consuetum profluuium sistitur: ad palatum verò conuersum, reiectionis imaginem præbet. Igitur si de capite profluit, titillatio in palato gignitur: creber screatus fit: post quem sputum erumpit: inde irascuntur, tussique magnopere agitantur. Si ex palato in arteriam defluit, tum per tussim sanguinem extrudunt: idque multos falsos habuit, ex profundis visceribus reiectionem fieri suspicantes. Nonnunquam & ex capite decurrit in gulam, sicque cum nausea euomitur: falsóque multis ita B persuasit vt ex gula ferri sanguinem crederent. Qui expuitur sanguis, haud ita crassus est, colore ater, læuis, æquabilis, alienæ materiæ non permixtus, (screantibus enim confestim in linguam cadit) rotundus, auulsionique obediens. Tu verò si palatum etiam introspicias, * id sordidum, vlcerosum, & sæpius cruentum videbis. Huic simplex curatio breuísque suffecerit, adstringentia videlicet medicamenta palato adhibita, & ea frigida. siquidem calefacientia, & quæ rara faciunt corpora, & quæ dilatant, fluxum maiorem citant: eáque sit à C capite cadentis sanguinis coniectura. At caput quoque vel per venæ sectionem, vel per nares, vel per aliam diflationem euacuandum est. & hæc maturè facienda sunt. nam si diutius sanguis feratur, quædam erit eius cursui exercitatio, eiúsque loci membra suscipiendo sanguini assuescent. Vlceratur autem & arteria: vnde * tussis non screatus exoritur, atque inde fit * eruptionis initium. Si verò à pectore inferioribúsque visceribus sanguis effluxerit, *ἀναγωγὴ*, *reiectio Latinè*, nuncupatur. Vtique valde D mortifera est si ab aliquo principe membro effracto sanguis manauerit, aut à concaua cordis vena, sanguinem ab iecore illi suggerente, aut à magna arteria secundum dorsi spinam discurrente. nam erumpente sanguine, perinde acsi iuguletur homo ac strangulетur, mors instat celerrima. Quibus autem ex pulmone, aut costa, aut aspera arteria profunditur, non æquè citò intereunt: veruntamen in suppurationem pectoris, *quæ ἐμπύημα dicitur*, & in phthisin incidunt: minus periculi ab aspera arteria portenditur. Si autem gula aut ventriculus sanguinem vomunt, * neque admodum lethalis est affectus E &, si valde copiosi sanguinis vomitus est, neque longa curatio est, neque varia. Si à iecore aut liene prodeat, non facilè id fit, neque continenter. nanque in ventriculum & intestina expeditius hæc viscera sanguinem propellunt: haud ita tamen quin credendum sit hæc eadem ad superiora, videlicet pulmonem & arteriam, posse retrudere. Siquidem in febribus à liene & iecinore * per narem illam sanguis erumpit quæ eregione patienti visceri opponitur. Locos vnde fit exitus, iam recensuimus, eorúmque periculi vel mortis discrimina. F Effusionis autem sanguinis tres sunt modi, vel rupta vena aliqua, vel exesa, vel rarefacta. Rumpitur quidem repentè vel ictu, vel * ferendo onere, aut tollendo, vel ab edito loco desiliendo, vel clamore, vel magna excandescentia, aliáve id genus causa, quum subitò in arteriam copiosus sanguis effunditur. Si ab erosa parte, hominem interrogare opus est num prius tussierit, difficulter spirauerit, nausea vomitúsve antea infestauerit. in his enim diuturnis affectibus copiosa & acri fluxione perseuerante vascula exeduntur. Vbi igitur * detritæ & G attenuatæ & ad extremum consumptæ fuerint ambientes membranulæ, hac atque illac sanguine perfluunt. At rarefactio citra rupturam est: proinde non subitanea, neque cum multi aut crassi sanguinis exitu. nam quum rarescunt venarum corpora, tenuis pars excernitur. Quòd si multus * in aliquo inani spatio sanguis collectus rursus emittitur, crassior seipso redditur: non tamen multo crassior, neque ater, quale concrementum aut grumus est: sed copiosior, vtpote qui vnum in locum prius confluxerit. Id genus autem repentini exitus plerunque H fœminis quibus menstrua non respondent, euenire solet: idque singulis mensibus euenit, iisdémque menstruæ purgationis circuitibus apparet, necnon iisdem statis cessationis diebus supprimitur. ac nisi mulieri laboranti succurratur, per multos circuitus sanguinis emissio reuertetur. Nempe quibusdam vasa rupta sunt, sed multitudine reiectio euariat. Et ab arteria an à vena feratur interest: quoniam ater est sanguis, crassus, & facilè spissescens, qui à vena mittitur: præterea minus periculi adfert, celeriúsque compescitur. Ab arteria flauus tenuísque prolabitur, haud ita cogitur, citius hominem perimit, & maiori negotio supprimitur. nam arteriæ agitatio, sanguinis fluorem mouet, vulnúsque frequenti concussione dehiscit. * Erosionis autem curatio magnam diligentiam postulat, quum * sit longa, difficilis & periculosa. Etenim parte membri deficiente, ad solidationem vlcus non ducitur. vlcus enim, non vulnus efficitur. Rupturæ verò facilior solidatio, quia vulneris oræ se contingunt: & hæc secundo periculi ordine consistit. Minimus in rarefactione metus subest: sponte enim sanguis conquiescit, & adstrictio refrigeratióque in medendo satis est. Cæterùm & sedes vnde sanguis proficiscitur, obseruandæ sunt. siquidem multa sunt communia indicia, & erroris occasio in promptu est, curatióque diuersa. A gula igitur haud ita sæpe per rarefactionem solet sanguis effluere, quum ob cibos potionésque refrigeratio & adstrictio eius partes condenset. Quinetiam erosiones haud frequenter fiunt, ac minus quàm rarefactio, gulam infestant. quippe fluxiones erodentes non multum temporis in ea subsistunt, sed aut expuuntur, aut ad inferiora pelluntur. Frequentius gulæ incidit ruptio. itaque si interdum rupta est, non tam magnæ, sicuti à pectore, sanguinis profusiones fiunt: in causa est venularum quæ ibi sunt, arteriarúmque tenuitas. sanguis verò exiens non magnopere nigricat, subflauus est, non exactè læuorem habet: aut saliuæ permixtus est. cum nausea & vomitu reiicitur. Leuis tussicula citatur, modò humidum quippiam mouens, modò arida. id euenit, quoniam gulæ affectum arteria quoque participat, secundum illam extenta & adhærescens. morsus vel adstrictio vlceris inter deuorandum percipitur: idque præsertim si bene frigida, aut calida, aut acerba sint quæ deglutias. nonnullos autem & gulæ ipsius dolor inuadit, ad interscapulum vsque interdum pertinens. vomunt * pituitosa. nonnunquam, si morbus producitur & inualescit, cibum reiiciunt, cibos summopere fastidiunt. febres haud ita multum continuæ, sed erraticæ sunt. E ventriculo niger concretúsque sanguis euomitur, etiamsi ab arteria fluxerit: si à vena, multo nigrior compactiórque est. nausea multa adest, pituitosus biliosúsque vomitus: si prius homo comedit, cum cibis mixtus sanguis eiicitur. in eodem enim loco cibus sanguísque colligitur. ructus crebri fiunt, & virus olentes. Quòd si multa materia collecta est, angor animi vertigóque sequitur: * quum materiam vomuerunt, subleuantur: * resoluuntur tamen, penitus exæstuant, assiduéque dolet ventriculus. Ab aspera autem arteria paucus sanguis, vehementer flauus, per tussímque expellitur: qui nisi expellitur, continens tussis inhæret. sensus verò & dolor in gutture est, paulum supra aut infra: vox rauca & obscura fit. Si à pulmone, repentè vberiórque sanguis emanat, idque magis si erosio in causa fit: * tussis permolesta est: sanguis verò exactè flauus, spumans, rotundus, sic vt pars eiecta à parte distincta sit. Cæterùm & in communi vase corruptio eorum quæ de pectore exeunt, alia est: comparatione autem, permixta discernas: alioqui pectoris partes specie carnosas, pulmonis esse partes censueris: verùm pectoris grauitas, indolentia, rubórque in facie multo magis in pulmonis vitio reperitur. * Si in pectore noxa sit, in parte priori secundum os pectorale, quod vocant, dolor laceratam partem ostendit. ingens tussis adest, vix aliquid extrudens: sanguis non multum flauus est, modicè crassus, spuma carens. Quòd si & pulmoni in transitu noxam impertiat, aliquid etiam spumæ consequitur. quandoquidem ex pectore in arteriam per pulmonem iter datur. * Si à membrana costas vestiente, per tussim quidem sanguis funditur: sed niger, læuis, tetri odoris virosique, qualis ex putridis rebus exhalat. * dolor succingentis membranæ acutus vexat. multi ex his cum febre, vt pleuritici solent, intereunt. Tempus anni humidum calidúmque sanguinis emissionem maxi-

mè procreat. tale est humidum & calidum ver: secundo loco æstas, autumnus minus, hyems minimè. Æstate maximè moriuntur ob sanguinis effluuium, quo tempore haud ita magnæ phlegmonæ oriūtur: vere secundò, phlegmonis & vrentibus febribus consumuntur: autumno plurimùm tabes, quas *Græci φθόας dicunt*, eueniunt. Vt semel autem dictum sit, omnem sanguinis reiectionem, quantumuis modicam, quāuis iam ruptá vasa coiuerint, comitatur mœror, diffidētia, vitæ desperatio. Quis enim est adeo firmo & constanti animo, qui se iugulationi simile quiddam passum esse conspiciens, nō futuram mortem vereatur & perhorrescat? nam & grandiora animalia & robustiora, quales tauri sunt, sanguinis profusione celerrimè perduntur. Verùm hoc haud magnopere mirandum est: illud summa admiratione dignum, quòd in sola ex pulmone reiectione, quæ omnium sæuissima est, homines animum non despondent, quum tamen in extremo discrimine versentur. Pulmonis indolentiam huiusce rei causam ego statuo. quilibet enim dolor, quanuis exiguus, interitus metum iniicit, & plerunque terribilior est quàm * periculosior: contrà indolentia in plurimis vel magnis morbis à morte securitatem præstat, damnosiórque est quàm terribilior.

DE SYNCOPA, CAP. III.

Rectè planè medicus & vulgus, rectè, inquam, huic affectui nomen indiderunt. *ô cyphon, cuius mali est nomen? Ecquid enim maius? ecquid celerius syncopæ * facultate? ecquodnam aliud nomen ad hanc rem appellandam significantius? quid verò corde ad mortem vitámve * potentius? Neque syncopam, cordis ægritudinem esse, aut vitalis in eo potestatis detrimentum, nō credendum est. tanta est mortis celeritas, & talis morbi species. Quippe is affectus, vinculorum potestatis vitam fouentis dissolutio est, hominis constitutioni aduersarius. hanc enim tenaciter corripiens nō dimittit, sed dissoluit ac dissipat. Neque id magnum est miraculum: nam & alii affectus, quorundam membrorum quibus inhærescunt, indéque accenduntur, proprii sunt & periculosi. Βουβῶνες, *id est inguinum tumores*, pestiferi & permaligni, iecoris soboles sunt, nullâque alia ex parte prodeunt: tetanus autem, neruorū labes est comitialis morbus caput obsidet. Pari igitur ratione & syncopa, cordis & vitæ ægritudo est. Quicunque verò stomachi affectum syncopam esse opinantur, quoniam cibis vinóque, in nonnullis & frigida vires refectæ sunt, & ægritudo sublata, iidem mihi videtur capillorum capitis & cutis affectum esse phrenitin opinari: quoniam capillorum detonsione & * cutis irrigatione phrenitici releuantur. Verùm * cordi stomachus vicinus perniciosus est, vnde in cor tam noxia quàm vtilia deriuantur. Etenim per pulmonem etiam, vt spiret, aerem cor accersit. Veruntamē pulmo haud ex æquo spirandi facultatis particeps est, quum facultates nō in instrumentis, sed vbi est fons vitæ atque roboris, statuatur. At stomachus, vitæ neque principium, neque sedes est: aliquis tamen ab eius imbecillitate lædi potest. nam & cibi cordi nocentes, nō stomacho officiunt, sed cordi per eum noxam infligunt. Siquidem & ab illis morientes, cordis affecti notas repræsentant, arteriarum motus paruos debilésque, cordis concussionem cum vehementi palpitatione, vertiginem, animi deliquium, torporem membrorum, resolutionémque, copiosum sudorem, qui supprimi nequeat, refrigerationē in toto corpore, sensus vocisque priuationē. dicendúmne est hæc stomachū perpeti? Sed quænam ei propria? Nausea, vomitus, cibi fastidium, singultus, eructatio simplex, vel acida. Illi præterea quibus cor laborat, sensus aciem exquisitiorem habēt, vt videant & exaudiant plus quàm antea. mente etiam sunt firmiore, & animo puriore. proinde non tantùm præsentia declarant, verumetiam futura verissima diuinatione prædicunt. Nónne igitur & hæ stomachi potestates sunt? Hercule minimè, sed cordis, vbi & anima & eius natura inhabitat, ad quod & virtutū ibi sitarum calamitas pertinet. Huius verò morbi est tenoris naturæ destructio, * auctore frigido humidóque: quippe hoc oppressi intus & in cute refrigescunt, nō sitiunt: frigidum spirant, quanuis magnis ac perurentibus febribus, vnde ipsa syncopa dependet, affliguntur. Natura enim robusta & probè temperata omnia superat, omnibus dominatur, ac per humorem & spiritum & solida, horúmque omnium conuenientem ordinem & modum, hominis vitam administrat. Quòd si naturæ nexus, id est tenor, dissolutus sit, tunc affectus oritur, cuius prægrediens causa est *καῦσος, id est febris urens, uel ustoria* is verò huiusmodi est.

DE CAVSO, ID EST FEBRE VSTORIA, Cap. IIII.

Ignis passim & acer & tenuis est: sed intus maximè. Spiritus tanquam ab igne, calidus: aeris vehemens attractio, frigidi cupiditas, lingua arida, in labiis & cute squalor: algent extrema, lotium quàm biliosissimum, insomnietas, arteriarū mot⁹ crebri, parui, imbecilli: oculi * puri, lucētes, subrubri: facies benè colorata. Quòd si morb⁹ vlterius crescat, omnia maiora & sæuiora fiunt. arteriæ minimis motibus & creberrimis agitantur: ignis aridissimus & acerrimus. mens delirat, * omnia ignorat. siticulosi fiūt, omnia frigida attrectare cupiunt, parietem, vestem, pauimentum, humorē. manus frigent, sed palmæ perquam calidæ: vngues liuent: spiratio crebra est, roscidus humor circa frontem & iugula. Quum ad summam ariditatem calorémque corporis natura peruenerit, tum calidum in frigidum, squalor in imbrem conuertitur. Rerum nanque ad maximam molem incrementa in contrarium statum prolabuntur. Vbi ergo naturæ nexus soluti fuerint, ea syncopa est. tunc sudor ingens toto corpore funditur, & nullo pacto compescitur. Spiratio frigida est, * vapor è naribus multus exhalat. Siti non vexantur: cætera enim exaruerunt. quinetiam alia instrumenta sitiunt, os & gula: vrina tenuis & aquea redditur. Aluus plurimùm adstricta est: nonnunquam tamen pauca quædam biliosa descendunt. copiosa & aliena * humiditas redūdat, ossa quoque tabescentia diffluunt: & vndique, vt in flumine, ad exteriora omnia dilabuntur. animus stabilis & constans est: sensus omnis purus & integer, subtile ingenium, mēs vaticinando idonea. Primùm quidē seipsos de vita migraturos præsentiunt, deinde præsentibus futura denuntiant. Nonnulli verò interdum eorū dictis fidem non habendam putant, sed dictorum euentus homines in eorū admirationem concitat. Aliqui præterea ex his cū quibusdam vita defunctis sermonē habent: fortasse quidem ipsi soli præ sensus acumine & puritate eos adesse cernentes, aut fortè ipsorum animo viros cum quibus versaturi sunt, prænoscente atque enarrante. Quippe antea in lutulētis humoribus & caligine demersus erat: quos vbi morbus exhausit, & ab oculis tenebras detersit, quæ in aere fiunt prædicant, exutóque sordibus animo, veracissimi vates efficiuntur. Sed quorum succi & ingenium adeo extenuati sunt, ii nō diu admodū solent esse superstites, quū eorū vitalis potentia * iam in aerē cesserit atque abierit.

DE CHOLERA, CAP. V.

Cholera est materiæ à toto corpore in gulam, ventriculum & intestina retro fluens motio: vitium acutissimum. suprà enim per vomitum erumpunt quæ in ore ventriculi & gula congesta fuerant: infrà deiiciuntur humores in ventriculo intestinisque natātes. In primis quæ euomuntur, aquæ similia sunt: quæ anus effundit, stercorea, liquida, tetríque odoris sentiuntur. siquidem longa cruditas id malum excitauit. Quòd si per clysterem eluantur, primò pituitosa, mox biliosa feruntur. Initio quidem facilis morbus est, dolore vacans: postea verò tensiones in ore ventriculi & gula, tormina in ventre nascuntur. Si magis sæuiat morbus, & tormina augescant, anima deficit, membra resoluuntur, cibos exhorrent, animus constern natur. Si quid acceperint, cum magno tumultu nausea & vomitus inuadit, tum sincerè flaua bilis expellitur: deiectiones quoque similes sunt: nerui tenduntur, tibiarū brachiorúmque musculi conuelluntur, digiti incuruantur: vertigo oboritur, singultiunt: vngues liuent, algent extrema, totum corpus rigore concutitur. Si malum ad vltimū venit, tum verò ægrotus sudore perfunditur: bilis atra suprà infráque prorumpit. conuulsione impedita vesica, lotium cohibetur, quod tamen, quum in intestina humores deriuentur, abundare non potest: voce priuantur, arteriarum pulsatus minimi sunt ac frequentissimi: cuiusmodi

in ſyncopa propoſuimus. conatus ad vomēdum perpetui ac inanes fiunt.inclinatio ad deiiciendum prompta, quā τεινεσμὸν Græci vocant, ſicca tamen,nihilque ſucci egerēs. mors demum ſequitur doloribus plena & miſeranda,per conuulſionem,ſtrangulatum & inanem vomitum. Id genus maximè æſtate graſſari cōſueuit: ſecundò per autumnū,minus vere,hyberno tempore minimè.Inter ætates autem iuuenta,& ea quæ robuſtior eſt,hoc fere corripiuntur: ſenecta rariſsimè: pueri magis quàm ſenes, ſed non mortiferè.

DE HILEO GRAECE VOCATO, LATINE voluulo, CAP. VI.

PHlegmone in inteſtinis gignitur, pernicioſum dolorem mouens.quippe innumeri torminibus acerbiſsimis necantur. In hiſce & frigidus flatus & lentus colligitur,nec infrà,nec ſuprà facilè penetrans. Commoratur autem diu, pérq; ſuperiorum inteſtinorum anguſtos anfractus *εἰλεῖται, id eſt reuoluitur*. vnde & affectus,εἰλεὸς, *Latinè voluuli*, nomen accepit. Quòd ſi ad tormina compreſsio & remollitio inteſtinorum acceſſerit, multúmque imum ventrem ſuperauerit,id verò iam χορδαψὸς eſt: quod nomen vltima parte * elixationem remollitionémve ſignificat: χορδὴ autē inteſtinorum vocabulum eſt.Græci enim veteres *μεσεντέριον,id eſt lactes*,nominarunt ἐπὶ χορδῇσι,neruos ſcilicet interiacentes,& vaſcula,& membranas, quæ inteſtinorū ſtabilimenta & fulcimina ſunt. Voluuli cauſa eſt perpetua ciborū multorum,diuerſorum, inuſitatorúmque corruptio, & alia ſuper aliam cruditas: præcipuè ab eſu ciborum qui voluulum excitare conſueuerūt: quale eſt ſepiæ atramentū in ferculis ſumptum. idem exiſtimandum de plaga eſt,de frigore,de frigidæ potione, ſi, dum quis ſudat, eā largè abundéque ingurgitauerit. Ad hæc iis voluulus accidit quibus inteſtinū cū ſtercore in ſcrotum procidit,neque in ventrē repulſum, ſed per vim retentū fuit, his inferiora inteſtina phlegmone vexari ſolita ſunt. Pueros hic affectus crebrò malè habet, vtpote quos ſæpe cruditas infeſtat. hi tamē ſæpius etiā ſaneſcūt, cum ob conſuetudinē, tum ob humiditatē inteſtinorū. lubrica enim ſunt. Senes rarò afficiuntur,ſed multò pernicioſius. Æſtas magis quàm ver huius mali referta eſt, autumnus quàm hyēs: æſtas vtrunque ſuperat. Multi quidem vi tormīnū repentè intereunt aliis inteſtinū ſuppurat,deinde nigricans, tunc & putrefactum excidit, atque ita deficiunt.Mediocrem voluulum hæc ſymptomata comitantur,dolor oberrās,in ſtomacho*humiditas ſuperās, exolutio,mollitia,ructus inanes, nihil proficientes: aluus flatibus perſtrepens,qui ad podicem vſque properant,ſed ibi exitus intercluditur.Sin autem ex toto voluulus occupet,omnia ſurſum petunt,flatus,pituita,bilis:hæcque vomitu prodeunt.fiunt perpallidi,frigent toto corpore,acerbo dolore cruciantur, malè ſpirant, ſitiunt. Quibus verò iamiam mors inſtat,gelidus ſudor emanat,vrina difficulter exit:anus tam arctè clauſus eſt * vt neque vel tenuem acū poſsis adigere: ſtercus per os redditur:vox aboletur, arteriæ rarò inter initia&parū micāt,inſtāte autē morte, minimè, creberrimè,tandem micare deſinunt. Hæc ſunt quæ tenuibus inteſtinis affectis incidūt.Verùm & in pleniore inteſtino, *quod Græci κῶλον vocant*, iidem affectus oriuntur,eadémq; ſymptomata eandem formam retinentia. Sed nonnulli quibus κῶλον ſuppurat, huiuſce morbi diſcrimen effugiunt. Cauſa eſt huiuſmodi affectus carnoſa inteſtini craſsitudo.Dolor autem in gracilibus quidem inteſtinis tenuis eſt & acutus, in pleniore verò inteſtino eſt redundans humiditas,& incumbens grauitas. dolórq; modò ad coſtas vſque ſuperiores aſcendit, quando & ſpeciē lateralis morbi præ ſe fert (ſiquidē & iſti febricitāt) modò ſub ſpurias coſtas in dextram aut in læuam partem deſcendit, ſic vt iecur aut lien dolere videantur: item & ilia nonnunquam dolore torquentur.Colon nanque prægrande eſt, & quoquouerſum ſe circunuoluens. Quidam ſunt etiam quibus & in ſacro oſſe dolor inhæreſcit, & in femoribus,& illis in locis quibus teſtes appenduntur.*Græci κρεμαστῆρας appellant*.Qui hoc genere tentātur,vomitione plerunque inani laborant. quòd ſiquid reiecerint, id eſt ſubtile,bilioſum,olei ſimile.In hoc malo periculū tanto leuius eſt quanto κῶλον, *id eſt, laxum inteſtinum* tenui-

A bus corpulentius,pinguius,& noxæ tolerantius eſt.

DE ACVTIS IECORIS AFFECTIBVS, Caput VII.

QVibus iecur malè habet, ii non celerius quàm qui corde ægrotāt,ſed maiore cruciatu perimuntur. maxima enim iecoris pars ſanguinis concrementum eſt. Si in huius autē viſceris portis aliqua incidat cauſa mortifera,æquè ac ſi ex corde laborārent,celeriter conſumuntur. Ratio in promptu eſt, quia videlicet hæ partes membranis,tonis gracilibus & magni ad vitam momēti,grandio- B ribúſque venis contexūtur.præterea(vt ſapientum quidā prodiderunt)hoc loco appetitricis animæ domiciliū eſt. Sanguinis vtiq; profluuia è iecore omnium maxima fiūt: neque abs re.venarum enim radicatio iecur eſt.Itaque in ipſo magna vomica haud ita frequenter, neque in particulis magis præcipuis oritur:(homo enim vita excedens præuenit) at exiguæ frequētius eueniunt. inde fit vt mortem quidem euadant, ſed longinquo morbo impliciti cruciētur.Ipſius enim functionis,qua ſanguinem condit, ceſſatio non conceditur,neque dilatio:atque hinc ad cor C & ad viſcera intra ſeptū ſanguis diffunditur.At ſiqua magna iniuria, vtputa verbere, longa ciborum multorum vitioſorúmque corruptione, ebrietate,vehementi refrigeratione,phlegmone in portis iecoris excitatur, tunc ægrotus celerrimè iugulatur.Ignis enim in profundo corpore depaſcitur,obſcurus,acer. venarum motus torpent: doloris ſpecies variæ & diuerſæ ſunt.nonnunquam enim dextra in parte defigitur,adeo vt acutum telum adactum eſſe videatur: interdum torminibus ſimilis eſt: rurſum verò interdum dolor cum ſumma grauitate coniūgitur: D atque inter dolendum virium debilitas vociſque caſus incidit: tranſuerſum ſeptum, & interna coſtarum tunica inferius detrahuntur. quoniam inde iecur ſuſpenſum onere ſuo degrauat.Proinde ad iugulum è regione oppoſitum vehemens dolor peruenit.Tuſsicula quædam imperfecta,ſeu potius tantùm ad tuſsim * inclinatio eſt.ſiquando verò tuſsiunt, nihil reddunt, vitioſè ſpirant. neque enim pulmoni tranſuerſum ſeptum opitulatur, ei ad conſtringendum ac dilatandum morem gerens. paulum aeris adducunt,plus expirant. colore ex atro viridique per- E mixto infecti ſunt,plumbea ſcilicet ſpecie: cibos oderūt: quòd ſiquid ſumpſerint, eis inflantur præcordia: ructus bilioſi, acidi, graueolentes exeunt, nauſeant, * vomere fruſtra conantur.venter ſolutus multa bilioſa excernit, viſcida pauca: ſed perpetuò augeſcunt mala. mens haud ita multū delirat: torpida,ſuſpenſa,& attonita eſt. magna eſt in corpore ſegnities: extrema frigent, tremor adeſt, horrores,ſingultus inanis,conuulſioni ſimilis,morbus regius,pura bilis,totúmque corpus bilioſo colore ſuffunditur. Quin morbus regius ante ſeptimum diem ſi apparue- F rit,plurimos ſuſtulit. Quibus autem vel ſanguinis profuſio,vel per aluum multorum bilioſorum exturbatio, vel vrina ſincera plurima effluens mortem depulit, poſt tres ſeptimanas iecur his ſuppurat. Quòd ſi multum temporis citra abſceſſum prætereat, in hydropem ineuitabilem terminatur. Hi ſiticuloſi ſunt,parum tamen bibunt. eorum corpus ſqualet, pinguedine carens. appetunt acida, ſed guſtatus ſapores non percipit. Autumnus hoc malum fert,* multorum variorúmque fructuum eſum ſequente G cruditate.Inter ætates florens ei magis obnoxia eſt.

DE VENAE CONCAVAE ACVTO MORBO, Cap. VIII.

AB iecoris portis inter eius extrema magna vena ingreditur: quæ ſemper in tenues pluréſque dū ſcinditur,denique in tenuiſsimas viſúmque latentes toto iecore diſpergitur. Iſtarū ſummis oſculis aliæ venarum extremitates cōmittuntur:quæ & gracilibus & pluribus maiores amplitudine,ſed numero pauciores conſtituuntur.demum in medio iecore in venam vnicam grandem coale- H ſcunt. Inde hæc in duas partitur,quæ iecoris extrema petunt.Harum altera ſuperius primam fibram penetrans, in eius conuexa egreditur: mox tranſuerſum ſeptum perforans,in cor inſeritur. hæc vena cōcaua nominatur. Altera verò quintam fibram,quæ inferius iacet, traiiciens,vſque in iecoris gibba ad ſpinā peruenit,& eo loco ad coxendices vſque porrigitur. Ea quoque eodem nomine concaua

nuncupatur: quoniam vna & eadem vena est ab initio A de iecore exoriens. * Siquis enim aliquid de superiore vena caua cordi infixa in eam quæ iuxta spinam protenditur, aut à spina per iecur ad cor velit impellere, eundem descensum ascensúmque inueniet. Hæc igitur vena (vt arbitror) vniuersa ægritudines & acutas & validas patitur. nam tota vna est atque continua. à nonnullis autem medicis ea pars duntaxat quæ secundum dorsum discurrit, ægrotare creditur. quoniam eius quæ cor intrat, notæ obscuræ sunt. intra pectus enim rei nulli adhærens, sed in pectore subleuata protenditur, donec transuersum B septum egressa, cordi inferitur. Igitur siquod ingens malum hanc venam corripiat, pectore ambiente delitescit. In hac itaque vena κέδματα oriuntur. *sunt autem κέδματα diuturni affectus ex defluxu materiæ prouenientes*, quando sanguis copiosus erumpens, citissimè vitam delet: per superiora quidem, per pulmones & arteriam effluens, si in pectore fiat effractio: si iuxta principium, in imum ventrem descendens, in intestinis continetur, atque adeo intestina replentur. quum priusquam deiectus sanguis in conspectum detur, homines intereunt, * & ventriculus C sanguine redundat. Nascitur & circa venam phlegmone, quæ & ipsa, si magna sit, celeriter hominem tollit. ignis enim acer mordáxq; in ambabus cauitatibus inclusus accenditur, paucúsque duntaxat foris apparet, vt tangenti flamma tenuis esse videatur: æger verò sese cõburi existimat. pulsatus arteriarum exigui sunt, creberrimi, ac veluti oppresi atque repulsi. frigus adest extremorum, sitis aspera, oris siccitas: facies decolor, rubet: omne corpus subrubidum est: præcordia dura sunt atque reuulsa. dolor in dextra parte maior, & * cum eo palpi- D tatio in longitudinem ad ilia vsque perueniens. Quibusdam & arteria secundum dorsum inflammatur. quod pulsatio in alteris præcordiis manifestat. nam & ipsa venæ cauæ morborum particeps efficitur, iuxta illam in sinistro latere posita, vtpote ea quæ in omne corpus diducitur, nihil leuaminis adferente, neque cutim emolliẽte. Cutis autem sic affectorum, squalida, rugosa atque aspera est: sed in partibus prominentibus atque osseis, vt in cubitis, genubus, digitorúmque articulis magnis, talis conspicitur. somni tumultuosi fiunt. aluus quibusdam E nihil reddit, quibusdam exiguum, acre, biliosum. lotium * acre mordáxque est. mens vtique his constat: sed * quadam segnitie torpet, & corpus tabe consumitur. tum quotquot hunc habitum viderunt, eum καῦσον, * *id est ardoris speciem*, appellarunt. quandoquidem quæ adsunt, sub ardoris genere collocantur. Per autumnum hæc labes exoritur, * quum ferum quiddam & immane sapit. Viros ac iuuenes occupat, quibus mala viuendi ratio laborésque tenuem corporis habitum compararunt. De- F cimoquarto die hi plerunque moriuntur: quibus morbus diutius trahitur, duplo longiori tempore pereunt. Quotcunque autem aut ab initio pusillam phlegmonen habent, aut magnam, paulatim remittentem, mortem quidem euadunt, sed nondum morbo liberantur. Hi longo sanè tempore causo laborant: verùm omnia periculosa iam desinunt, dolores, præcordiorum distentiones, & pulsuum malitia, & mentis ignauia. adhuc tamen fastidiosi fiunt, languentes, consilii inopes: simúlque & ardor, & sitis, & linguæ orísque siccitas ægrum dis- G cruciant. multum diúque trahentes spirant, & subitò totum aerem vna spiratione refrigerandi causa adducunt. Verùm si frigidam quamplurimam affatim bibunt, breui interuallo molestia leuantur. postmodum ipsis sitis accenditur: rursúmque vberrimè aquam ingurgitant. & hæc est mali successio & reciprocatio. At egregius medicus frigidam liberaliter citra noxam propinare potest, vt in aliis ardoribus adsolet: sed longè tutius ardore à vena caua oriente laborantibus eam concesserit. Quòd si ventriculus aut vesica potam aquam expel- H lant, neque vomitione opus est: sin id facere nequeant, à multa frigida epota multum vomendum est. homo enim disrumperetur si tanto bibito humore nihil aut per sudores, aut per vrinam, aut per ventrem effunderet.

DE RENVM ACVTIS AFFECTIBVS, Caput IX.

Renes quantum ad corporis speciem attinet, haud ita multum periculis patent, tametsi in aliquod acutum vitium incidant. glandulosa enim ipsorum natura est. ad mortẽ verò inferendam bene habiles sunt: ipsorum enim actio peropportuna est, vrinæ videlicet à sanguine secretio, eiusdémque expulsio. Sed eam cohibet aut calculus, aut ingenita phlegmone, aut sanguineum concrementum, aut id genus. quandoquidem ex consensu affectionis ob formam corporis prouenientis nulla creatur offensio. Vrinæ autem interclusio omnia sæua & acerba facit, ignem acrem & fastidium inferentem, dolorem grauem secundum lumbos in dorso, partium distentionem, sed magis circa præcordia. Suppressio autem lotii non ex toto fit, sed stillatim quidem meiunt, multum verò effundere cupiunt: redundantiam enim sentiunt. Quòd si & acre mordáxque lotium inest, frigent, tremunt, conuelluntur, distenduntur præcordia, & replentur. Hæc morbi forma perceptióque doloris, alui inflationi à ciborum multitudine corruptionéque prouenienti similis est. Pulsus initio rari sunt ac segnes: si malum plus vrgeat, parui fiunt, crebri, turbulenti, inordinati. somni tenues, dolore vexati, non continui: sed repentè à somno perinde acsi quis pupugerit, prosiliunt: postea in soporem tanquam lassitudine oppresi delabuntur. mentis alienatio haud ita magna est: nugantur, facies liuet. At siquando rursum meiendi auiditas redeat, cum * distentionibus magnísque doloribus modicum quiddam, idque stillatim eiiciunt. tum paulum cruciatibus leuantur, postmodum in eadem relabuntur. Inter hos illi celerrimè pereunt qui nihil prorsus emittunt. * Quicunque verò non moriuntur, (plures enim liberantur) hi aut calculo in vesicam per vrinæ semitas delapso, aut phlegmone suppurante, paulatimve per difflationem exhalante, discrimen euadunt. Quãquam enim paulatim & auarè effundatur vrina, mortem tamen facilè effugiunt: at longo temporis curriculo eorum habitus contabescit. Atque iure ista ægrotantes patiuntur, in peiúsque labentes ad colliquationem deuoluuntur. Anni verò tempora, loca, ætates hunc morbum ferunt, quæ & in vena caua laborante ferebant. Nonnunquam è renibus sanguis multus subitaneus erupit, multísque diebus continenter effluxit: verùm nemo ex huiusmodi profluuio moritur: * sed phlegmones ratione, quæ simul cum profluuio nascitur, & sanguinem coercet. plerunque autem ex retentione quam ingens phlegmone facit, moriuntur.

DE ACVTIS IN VESICA AEGRITVDINIBVS, Cap. X.

Vesica difficiles in acutis morbis dolores patitur & quũ ab aliis vitiũ participat, sed difficiliores magísque mortiferos si per se laborare inceperit: quandoquidem omni corpori & neruis & menti labem communicare valentissimè potest. Quippe vesica neruus frigidus albúsque est, & * ab innato calido quamlongissimè, quamproximè verò externo frigori posita. Nam in imo ventre ad aures thoracis sita est: nobili quoque munere fungitur, vrinæ videlicet emissione. Hæc porro si tantùm calculis, aut sanguinis grumis, aut qua alia propria peregrináve calamitate interclusa fuerit, perniciosum est. In mulieribus enim ipsis & vteri phlegmonas comprimit, in viris autem extremum rectum prælongúmque intestinum. In plerisque verò ob inuoluntariam præ verecũdia retentionem in cœtibus hominum, aut in conuiuiis repleta distenditur: constringeréque non valens, nihil amplius excernit. Igitur vbi vrina supprimitur, superiores quoque partes, renes videlicet, replentur: οὐρητῆρες, (*id est urinæ ductus*) distenduntur. ilia dolor ponderosus infestat: nerui conuelluntur, tremunt, horrent, desipiunt. Verùm si ad hæc & * vlcus accedat & inflammatio, multa sanè damna eueniũt, sed mors ab vlceribus sanè quamcelerrima inuadit. Cæterùm de vlceribus, abscessu, suppuratione, & id genus aliis, quæcunque non acutissima sunt, in libro de diuturnis morbis tractabitur. Quæcunque verò peracuta sunt, & intra quatuordecim dies, aut paulo citius seriúsve ho-

minem perimunt qualis phlégmone eſt: aut grummi ſanguinei, aut calculus in ceruicem delapſus, de iſtis in præſentia ſermonem faciam. Quapropter ſiquid horum inciderit, vrina retinetur, abdomen intumeſcit, dolor acutus totum ventrem occupat. veſica turget: decimo die luteus ſudor exit, pituita vomitur primò, deinde bilis: vniuerſum corpus friget, ſed pedes vehementius. Si malum vires maiores acquirat, tum febres cum ſingultu hominem corripiunt: micant arteriæ inordinatis, frequentibus ac puſillis motibus: rubida facies eſt, ſitiunt, animo ancipites ſunt, mens non conſtat, nerui contrahuntur. Medicamentis præterea venenoſis, & cantharidibus, aut bupreſte & pneumatibus veſica deuritur: & tota aluus maiorem vim patitur, ac prorſus in peiorem ſtatum delabitur, neque longa mortis mora interponitur. Nonnunquam & ſanguinem veſica effundit: flauus autem ac tenuis veſicæ ſanguis eſt. Sed perrarò hac de cauſa homines pereunt, quanuis haud facilè ſanguis ſupprimitur. Grummi verò & phlegmonæ minantur interitum. refrigeratio enim & *νέκρωσις, id eſt extinctio caloris ingeniti*, ſequitur, gangræna quoque, & quæ eam comitantur mala. Id genus facilè hominem tollit. Hæc vitia hyeme & autumno graſſantur. In ætate virili, magis etiam in ſenecta vigent. Reliqua anni tempora & ætates neque aſsiduè hos morbos ferunt, miniméque mortiferi ſunt. Pueri omnium maximè his calamitatibus vacant.

DE VVLVAE STRANGVLATV, Caput XI.

IN mediis ilibus mulierum vulua poſita eſt, muliebre viſcus, animalis ferme naturam adeptum. Siquidem per ſe huc atque illuc verſus ilia mouetur: quinetiam ad ſuperiora eregione pectoris cartilaginem ſubit: in latera quoque, in dextram videlicet aut læuam partem, aut ad iecur aliáve inteſtina mouetur: & ad inferiora natura procliuior eſt. Vtque paucis abſoluam, penitus errabunda eſt, & iucundis odoribus delectatur, ad ipſóſque ſe recipit: contra fœdè olentibus contriſtatur, & ab iiſis longius ſe proripit. ac prorſus eſt in homine vulua perinde ac in animali quoddam animal. Hæc itaque ſi repentè ſuperiora petierit, ac diutius ibi commoretur, viſceribúſque violenter incumbat, interdum homo veluti comitiali morbo correpta, citra neruorum diſtentiones ſtrangulatur. anguſtiis nanque iecur, tranſuerſum ſeptum, pulmones, cor, celeriter opprimuntur. Qua de cauſa ſpiritus priuatio imbecillitáſque adeſſe videntur. Prætèrea & *καρωτίδες, id eſt uenæ ſomniferæ*, cordis vitium participantes, affliguntur, vnde capitis grauitates & ſenſuum abolitio cum nouo quodam ſopore adueniunt. Incidit etiam ipſis aliud vitium proximè dicto non abſimile, in quo ſpiritus & vox auferuntur: ſed à vulua non prouenit. quippe & viros infeſtat inſtar morbi quem *κάτοχον* nominant. At mulieribus à vulua male habentibus tetra odoramenta naribus ſubiecta, iucunda verò naturalibus oppoſita, opitulantur. altero autem affectu laborantibus hæc fruſtra adhibentur, nihilque opis adferunt. Præterea membra in vuluæ morbo agitantur, in altero affectu quieſcunt. Amplius tremores ſpontini & non ſpontini, ſed ex * amblothriæi ſubiectione excitantur. vuluæ refrigerationes vehementes, copioſæ ſanguinis profuſionis retentio, & id genus alia in cauſa ſunt. Itaque ſi in ſuperiora ſubeunte vulua vexari mulier inceperit, ad obeunda negotia pigrior redditur, exoluitur, infirmatur, genua labant, vertigo infeſtat, extrema debilitantur, caput dolet, graueſcitque. In venis ab vtroque naſi latere iacentibus dolorem mulier percipit: quòd ſi ceciderit, ſtomacho mordetur. Iuxta præcordia, ilia, vbi vuluæ domiciliũ eſt, inania ſũt, motus arteriarum intermittunt, ordine carent, deficiunt: ſpiritus magnopere angitur, vox intercipitur, ſentiendi facultas impeditur. ſpiratio ignota obſcuráque eſt: celerrima nec opinatò mors aduenit. nihil enim adeſt quod mortem inſtare ſignificet: color nanque viuidus eſt, ac multò poſt mortem tempore magis rubent. Oculi parum admodum extantes fulgent, haud ita multum in-

A tenti, neque tamen valde remiſsi & conniuentes. Cæterùm ſi priuſquam malum ad extremum venerit, aliquando vulua in ſedem propriam migret, à ſtrangulatione liberantur: quando aluus ſubmurmurat, humiditas adeſt locorum muliebrium, ſpiritus aſperior maniféſtiórque redditur.* nequaquam tamen ab affectu excitantur, aut ſubleuantur, immo quamcelerrimè interitus aduenit. nam facilè ſuperiora vulua petit, facilè quoque inde recedit. Quippe vulua ſuapte natura ſuperfluitat: membranæ verò eam ſuſtinentes humidæ ſunt: humi-
B dus eſt & locus vbi reconditur. Amplius fuga & appétentia triſtium iucundorúmque mouetur: quocirca labaſcit facilè, ac veluti arboris ramus huc & illuc ſúſque déque impellitur. Propterea & iuuenes fœminæ id vitii patiuntur, ſeniores immunes ſunt: Quibus enim ætas & vita & mens vaga magis & erratica eſt, his vulua quoque errabunda inſtabiliſque fit neceſſe eſt: quibus verò firma ac ſtabilis ætas & vita & mens fuerit, his & vulua ſimiliter afficitur. Hæc vtique à vulua proueniens ægritudo, ſtrangulatus videlicet, mulieri bus dun-
C taxat infeſta eſſe poteſt. Veruntamen * communes quoque viris ægritudines in vulua oriri conſueuerunt, phlegmone videlicet, & ſanguinis profuſio. communes etiam ſunt quæ comitantur notæ: vtpote febres, pulſus abolitio, refrigeratio, vocis amiſsio. In ſanguinis autem profuſione & maturius mors ingruit, quemadmodum quum quis animal iugulat.

DE SATYRIASI, CAP. XII.

SAtyri * Baccho ſacri, qui pictura quique ſtatuis exprimuntur, arrecto pene figurantur. quod diuinæ rei
D ſignum eſt. Eſt verò & affectus ſpecies, qui laborantis penem excitat erigitque: atque ob Dei figuræ ſimilitudinem *σατυρίασις* nuncupatur. Eſt autem inexplebilis coeundi appetitus. Verùm neque ſi ad Veneris opus accedant, quicquam iuuantur: neque multo aſsiduóque concubitu ſedatur arrectio. Conuulſiones autem omnium neruorum fiunt, & tendonum diſtentio, & inguinum, partiſque eius quæ inter inguina & femen eſt, (*πληχάδα Græci nominant*) genitalium præterea inflammatio & dolor. In facie rubor ineſt, & vapor quidam roſcidæ
E humiditati ſimilis. Porro ipſi ægri ſeſe incuruant & comprimunt: quieſcunt triſtes, demiſsi, vtpote calamitatem ſuam grauatim ferentes. Quòd ſi hominis verecundiam id malum ſuperet, turpiter admodum lingua intemperantes efficiuntur: intemperantes quoque in * aluo exoneranda, in venerem laſciuientes, mentéque indecenter titubantes. nam ſe continere nequeunt: ſiti laborant, pituitam largius euomũt: quoniam labris ſpuma (quemadmodum hircis in libidinem ruentibus) inſidet. quin etiam haud abſimilis odor eſt. lotium poſt longam re-
F tentionem effunditur album, craſſum, genituræ ſimile. aluus reſoluitur, coſtæ & axillæ ſponte pruriunt ac titillantur. conuelluntur, à cibis abhorrent: ſed quum eos aſſumunt, rapaciter aſſumunt: conturbantur. Sin ad interitum ægritudo ſpectat, inflantur, ventérque in tumorem effertur. tendones & lacerti omnes contenduntur, ægrè admodum corpus mouetur, membra contrahuntur, arteriæ paruo motu, debili, inordinatóque agitantur. Hæc omnia quandoque diſcutiuntur, ſi aluus perturbata multas pituitoſas bilioſáſque humiditates eiecerit:
G eaſdem quoque vomitus * non abſque diſcrimine effuderit. Nempe medela non vacat diſcrimine: ea per ſomnum profundum longiſsimúmque præſtatur. Siquidem refrigeratio & reſolutio ſtupórque neruorum multus ſomnus eſt: ſtupor verò ac refrigeratio ſatyriaſin medicatur. Id morbi genus vere potiſsimùm atque æſtate ſæuire conſueuit. Inter ætates autem adoleſcentia iuuentúſque ei maximè patet: præcipuéque illi omnes quorum natura in venerem propenſior eſt. Acutiſsimum id malum, triſte fœdúmque eſt. nam plerunque
H in ſeptima die hominem conſumit. Memoriæ proditum eſt mulieres etiam in hanc labem incidere, & eundem in libidinem impetũ ac cætera omnia ſimilia perpeti. Verùm ego impudicum quendam libidinis ardorem mulieres inuadere mihi perſuadeo, mulieres, inquam,

humiditate affluentes, vt ipsius redundantia profundatur: sed satyriasin id esse minimè concesserim. Neque enim ipsarum natura atque temperies, quum frigida sit, huic vitio habilis atque exposita est. præterea neque partes ad arrectionem idoneas, quemadmodum Satyrus, (vnde affectui nomen est inditum) mulier obtinet: quandoquidem neque viri strangulatione ab vtero vexantur, quoniam viro vterus datus non est.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI De causis & notis diuturnorum affectuum Liber I,

Iunio Paulo Crasso Patauino interprete.

CAPITA HVIVS LIBRI.

DE DIVTVRNIS AFFECTIBVS, PROOEmium, CAP. I.

DIuturnarum ægritudinum dolor multus est, tempus colliquationis lõgum, & medicatio instabilis. vel enim haud ex toto morbi deleti sunt, vel deleti, ex qualibet leui offensa reuertuntur. Nam laborantes æquo animo ferre vsque in finem nõ audent quin etiamsi æquo animo ferunt, in victus ratione nimis longa delinquunt. Si verò & dolor adest, laboriosa curatione per sitim, famem, amara medicamina & dolorem excitantia, aut per sectionem, aut vstionem, (quibus in diuturnis morbis egemus) miseri ægroti cruciantur, vt mortẽ quam iampridem appetebant, effugiant. Vbi mehercule in magna animi cõstantia diu præstanda, auxiliis variandis, iucundis citra noxam ægro concedendis, ipsóque decipiendo, medici virtus atque excellentia dignoscitur. Cæterùm & æger fortis sit, & cum medico aduersus morbum conspiret, necesse est: qui non solùm corpus tenaciter arripiens ipsum celeriter tabefacit & exedit, verumetiam sensum magnopere subuertit, animámque insanam reddit. Nanque ab intemperie corporis id genus furorem atque μελαγχολίαν proficisci nouimus: de quibus in sequẽtibus dicã: in præsentia de cephalæa, *id est de uetere capitis dolore*, sermonem iustituam.

DE CEPHALAEA, CAP. II.

SI caput repentè obuia quaque de causa per plures etiam dies dolorẽ patitur, hic affectus κεφαλαλγία nominatur: si multo tempore dolor infestare assueuit, & per longos frequentésque circuitus, ac in dies maior violentiórque insultat, difficulter sanationem admittens, id genus κεφαλαίαν appellamus. Eius formæ infinitæ sunt. Quibusdam enim perpetuus dolor inhæret, exiguus quidem, sed non intermittens: nonnullis per circuitus reuertitur, vt iis qui quotidiana intermittente febricitant: nonnullis ab occasu solis vsque in meridiẽ, & tunc ex toto remittitur: vel à meridie in vesperam, aut etiam vlterius vsque in noctem permanet. sed nõ multum hæc durat circuitio. Præterea dolor modò est in toto capite, modò in dextra magis, modò in sinistra, modò circa frontem, aut sinciput: hæcque eodẽ die incertè & erraticè fieri solent. Quidam dextra tantùm parte dolent, quidã læua, quâ tempus, vel auris, vel supercilium vnum, vel oculus ad medium vsque terminatur, vel quâ nasus in æquas partes diuidit: vltra quẽ terminũ dolor non progreditur, dimidium tantùm capitis occupãs. Id vitium solum ἑτεροκρανία dicitur: haud leue malum: quanuis intermittit, quãuis exiguũ esse prima specie videtur. nam si acutè interdum impetum faciat, fœda atque atrocia detrimenta adfert: nerui distenduntur, facies obtorquetur: oculi vel contenti instar cornu rigidi sunt, vel huc atque illuc interius conuelluntur, ac vertiginosè agitãtur: in ipsisque dolor profundus vsque ad intimas tunicas descendit. sudor ex tendonibus immodicus effluit repẽtè, neque cohiberi potest: * neque vlla causa præcesit, perinde acsi quis ligno plagam inflixerit. Nausea & vomitus biliosus comitantur: homo consistere nequit, sed in terram delabitur. Quòd si vitium quandoque increscit, de hominis vita actum est: at si debilius est, & citra vitæ periculum, diutius permanet: pigritia multa adest, & capitis grauitas: animi pendent: vitã ægrè ferũt. fugiunt enim quodammodo lucem, tenebræque his ægritudinẽ solantur. neque quicquã iucundi aut intueri, aut audire sustinẽt. Olfactorius in iis sensus infectus est, neque quicquam eos bene olens oblectat, pariter quoque graueolentia detestãtur. Vita ipsis inuisa est, mortémque discupiunt. Harũ calamitatũ fons & origo est, cũ ariditate frigiditas. Si diu teneat, magisque inualescat ægritudo, post id genus dolores vertigo subsequitur.

DE VERTIGINE, CAP. III.

SI tenebræ oculis prætendũtur, & caput in turbinis modum circũ duci videtur, & auribus murmur veluti delabentis cũ strepitu fluminis insonat, aut tanquã ventus flatu vela percutiẽs, aut tibiarũ fistularúmq; cantus, aut veluti stridor plaustri currẽtis obstrepit, σκότωμα. i. *uertigo* huic vitio vocabulum est: malũ quidẽ, si capitis symptoma est: malum quoque, si cephalææ successit, aut ex ea vetusta ægritudine ortum est. Nam si priora vitia non recesserũt, sed remanet σκοτοδίνη, *id est tenebræ oculorum, & apparens motus in orbem*, aut longiori tempore cum propriis symptomatibus nulla adhibita curatione ad summũ peruenit, vitium *appellatum à Græcis* scotωma, *à Latinis uertigo*, procreatur. Causam habet frigidam & humidam: aliorúmque sæpe morborum, quũ insanabilis euasit, initium est, vt furoris, melancholiæ, morbi comitialis, cuique suis symptomatibus accedentibus. Vertiginis autẽ forma ita se habet: Grauitas adest capitis, splendida quædam oculis inter multas tenebras sese offerunt, suimet æger propinquorúmque ignarus est: quúmque morbus augescit, tũc tibiæ soluuntur, atque humi repunt. Nausea fit atque vomitus pituitæ, bilisve tam atræ quàm flauæ: quãdo flaua per vomitum reiecta, furor enascitur: atra verò, melãcholia: ac pituita exeunte, morbus comitialis efficitur. omnium quippe morborum talis conuersio est.

DE EPILEPSIA, ID EST MORBO comitiali, CAP. IIII.

VArium ac portentosum morbi genus est ἐπιληψία, *quæ dicitur Latinè comitialis morbus*, * terribilis vtique in accesionibus, & peracutus, & perniciosus: quandoquidem nonnunquam accesio vna hominem rapuit. At si diligenti cura vim morbi sustinet laborans, ægrè tamen vitam ducit inter fœditates, ignominias atque dolores. Morbus autem non facilè recedit, sed ætatibus melioribus, & pulchriori tempore viget. * Vexat etiã pueros & adolescẽtes. interdũ secunda fortuna euenit vt per succedentem prouectiorẽ ætatẽ abigatur, quando simul * cũ ætatis flore euanescit: sed & tum quosdã abiẽs deformes efficit: pueros quoque pulchritudinis inuidia perdit:

aut manū inutilem reddēs,aut faciē torquens,aut sensum A aliquē prorsus auferens.Quòd si malum hoc penitus insederit,atque radices altius egerit, neque ipsum medicus neque ætatis mutatio submouent,sed cū ægrotante viuit atque cōmoritur.Interdum morbus iste membra oculósque conuellens ac distorquens,dolores ciet: interdum & mentem in furorē adegit. Triste mediusfidius est ipsius inuasionis spectaculum: turpis & eius desinētia,cū stercore & lotio & spontina ventris solutione. Ipsius quoque morbi origo mirabilis, & præter hominū opinionē est. quippe nonnulli flagitiosis hominibus à luna immitti B existimant:cuius rei causa & sacrum morbum hūc nominant.Verùm & aliis rationibus id nomen fuit ei impositum:aut ob magnitudinē: (omne enim magnū,sacrū dici consueuit) aut quòd nō humana ope tolli queat,sed diuina:aut quoniam dæmone correptus esse homo videatur aut ob hæc simul omnia sacer morbus appellatus est. Quæcunque sanè huic tanquam acuto morbo symptomata eueniunt,superius memorauimus. At si diu permanet, neque per intermissiones citra noxā degunt torpentes, abiecti animo, mœsti,hominū aspectum cōsuetudinémque vitantes.neque ætate procedente mitiores fiunt:vigi C lant, per quietē multis formidolosis imaginibus terrentur: cibū sumere fastidiunt,sumptū malè conficiunt: decolores, faciéque plumbea sunt:ob ingenii sensúsque tarditatem ægrè discūt:auditus hebet,aures tinniunt,capiti bombi veluti quidā insonant.Lingua in sermone perplexa est ac titubat,aut ex vi morbi, aut * ob vulnera,quæ tēpore exacerbationis accepit. tunc enim ob conuulsionis neruorum motum lingua in ore variis modis torquetur. Rationem quoque vsqueo morbus cōturbat ac deiicit, D vt prorsus denique infatuentur. Atque horum omnium causa est cum humiditate frigiditas.

DE MELANCHOLIA, CAP. V.

Atra bilis in acutis ægritudinibus,si in superioribus apparet, oppidò quàm mortifera est:si ad inferiora descendēs exiit,nō valdè vacat discrimine.In tardis autē longisque morbis,si ad aluū bilis atra decurrit, in tormina iecorisque dolorem finitur: mulieribus verò purgatio vice mensium aduenit, si in cæteris abest mortis periculum. At si superius,vt puta stomachum, septúmve trans- E uersum petit, insaniam parit, quam μελαγχολίαν nominant: flatū nanque gignit, & ructus fœtidos, pisciū odorē exhalātes.Infrà verò & φύσας.i. *flatus* cū crepitu trāsmittit:necnō & mentē simul alienat. Proinde melācholicos iuxtà & φυσώδεας.i. *flatuosos* medici veteres sic affectos appellarūt.Porro quidā reperiūtur in quib⁹ neq; flatus,neq; bilis atra colligitur,sed ira immoderata & mœror, & ingens animi cōsternatio:hos quoque nihilominus μελαγχολικοὺς nūcupamus.quippe quū ὀργὴ, *id est ira*, significetur per χολὴ:per μέλαιναν autē, *id est atrā*, πολλὴ καὶ θηριώδης, *id* F *est multa & efferata*. Testis autem Homerus est,vbi inquit,

— τοῖσι δ᾽ ἀνέστη
Ἥρως Ἀτρείδης εὐρυκρείων Ἀγαμέμνων
Ἀχνύμενος· μένεος δὲ μέγα φρένες ἀμφιμέλαιναι
Πίμπλαντ᾽· ὄσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἐΐκτην.

Id est, Inter hos autem surrexit heros Atrides latè imperans Agamemnon, tristis: furore autem valde præcordia atra circum oppleta erant: eiúsque oculi igni fulgenti similes erant. Tales euadunt melancholici, quū ab hoc malo interimuntur. Est autē animi angor in vna cogitatione defixus atque inhæ G rēs absque febre. Mihi profectò melācholia μανίας, *quæ Latinè furor dicitur*, initium atque pars esse videtur. siquidem furentibus animus modò ad excandescentiā,modò ad voluptatem cōuertitur: at melancholici in tristitia & animi angore duntaxat versantur. Adde φ furentes,plurimum vitæ sic transeūt desipientes,& fœda atrociáque cō mittentes: melancholici verò non in vna tantùm insaniæ specie laborant,sed aut venenum ne sibi detur suspicantur,aut hominū consuetudinē perosi, in solitudinē aufugiunt:aut ad superstitiosam religionē conuertūtur aut lu H cem hāc vitámque odio prosequūtur. Verùm siquid interdum ex animi angore laxamenti habeant, exhilaratio voluptásque plurimis aduenit. hi verò in furorē præcipitant.Sed quomodo quibúsque sedibus affectis id vitium plerūque cōtrahatur,subiiciā. Porro si in præcordiis resi det,causa circa septum transuersum immoratur, bilísquē supra infráve melancholicis prorumpit.Si caput etiā per consensum afficitur,& excandescētiæ *delirium in risum hilaritatémque per longum vitæ spacium cōmutatur. Hi verò morbi potius magnitudine quàm affectus dolore in furorē prolabūtur: in vtrisque nimirū ariditas * accusanda. Viri sanè & furore & melancholia corripiūtur: * rarius autē quàm viri, sed deterius mulieres furiis agitantur. Ætas quæ prope statum est, & ipse status huic malo subiiciuntur: Æstatis tempus & autumni hunc morbum procreant,ver autem iudicat.Inter notas euidentiores hæ sunt,quòd videlicet quieti aut tristes,abiecti torpētésque sunt absque ratione; nulláque de causa melācholia initiū sumit: præterea in iram facilè incidūt,malè sunt animati,vigilant,ex somnis tumultuosè excitātur: ingenti quoque pauore trepidant, quū morbus crementum suscipit: quando & insomnia vera sunt,terribilia atque euidentia. * Quotquot enim à naturali statu valde aliena sunt, ea nō protinus huic malo insunt,sed per quietem sese offerunt: quū in aliquid impetu rapti sunt, postea facilè eos pœnitet:mutabiles sunt,turpes,de minimis quibusque soliciti, auari, sed nō ita multo pòst simplices,prodigi,multa largiētes:nō virtute animi,sed morbi varietate.Quòd si malum exasperatur,homines oderunt,ab eisque fugiunt, de inanibus conquerūtur:vitæ maledicētes mortē expetunt. Atque istorū multis sensus ac mens vsqueo stupore fatuitatéque capiuntur vt omniū ignari,suíquemet immemores,in morē bestiarū vitam degant. corporis quoque habitus in peius labitur:colore fœdo & ex atro viridique commixto tinguntur:nisi inferius bilis descendat atque exeat, sed quoquouersum per corpus cū sanguine diffundatur. Multi cibi capaces, nihilominus tamen extenuati sunt,quoniā somnus in eis neque potu,neque cibo membra confirmat, sed vigilia ad exterius mouet, ac dissipat: proinde & aluus arida est,nihil deiiciēs. Nonnunquā verò deiicit sicca,rotūda,atro quodam biliosóque circunfusa.Vrina pauca redditur,acris,biliosa. Multū flatuosi spiritus in præcordiis est:ructus putidi feruntur,graueolentes, perinde acsi ex maris lacuna exhalarēt. Nonnunquam & humidum quoddam acre cū bile reiiciunt. arteriarū motus fere parui sunt,pigri,inualidi, crebri, frigori similes. Fama est ex his quempiam insanabiliter se habentē, quū puellam deperiret, medicis nihil proficiētibus,ab amore fuisse sanatum.Ego verò suspicor,eū ab initio in puellam exarsisse,inde tristem & languenti animo,quòd ea nō potiretur,euasisse,suísque popularibus melancholicū visum esse. Hic verò nec amorem in se nouerat:at vbi puellæ amatæ se coniunxit,mœstitia recessit,ira & animi languor discussus est,gaudium tristitiam deleuit,& mens ab Amore medico prorsum sanata est.

DE MANIA, ID EST FVRORE, CAP. VI.

Furoris modi specie permulti sunt, genere tantùm vnus. est enim ex toto mētis alienatio diuturna,vacáe febri. Etenim si febris quandoque coniungitur,id nō ratione furoris propriè,sed alio quouis casu incidit.Quippe & vinum mentē inflammat, & per ebrietatē delirare cogit:præterea quædam esculēta amentiam pariūt,vt mandragora & altercus. Sed neutiquā hi inter furētes numerandi sunt. nam repentè hæc adueniunt, & celeriter conquiescunt: furor autem,stabilis ac permanens est. Furori autem nihil simile deliriū habet,quod senectæ calamitas est.Est enim sensus, mētis rationísque marcor & ignauia, ex refrigeratione proueniens: at furor ex calida siccáque causa exoritur, functionésq; tumultuosas præstat. Deliramentum autē à senectute incipiens, nunquam per interualla desinit, sed simul commoritur: furor verò & intermittit,& diligēti curatione radicitus euellitur. Sed intermissio non sincera est, quando per se furor desinit, quū nō congruēter aut medela,aut temporis anni clemētia curatur.Nonnullos nanque qui penitus soluti morbo videbantur,aut veris tempus,aut error in victu,aut ira casu aliquo prorritata,denuo ad furorē reuocauit.Porro illi huic vitio facilè patēt qui natura sunt iracundi,acriter excandescentes,negotiosi,faciles,hilares,qui iocosis puerilibúsque delectantur. Illi etiam qui cōtrario his sunt ingenio, quicūque videlicet stupidi sunt,tristes,tardi in discēdo,in

laboribus perseuerantes, & qui quum demũ quid didicerunt, facilè obliuioni tradunt. hi & melancholia promptius capiuntur, qui & antea in furorẽ procidunt. Verùm & in ætatibus quibus calor & sanguis multus est, hi furore exagitãtur, vt puberes, iuuenes, & *viri. In quibus autẽ calor ex atra bile accenditur, corporisque habitus ad ariditatem vergit, his in melancholiã cadere facillimum est. Item victus ratio, multi cibi assumptio, saturitas immodica, ebrietas, luxuria, veneris appetentia, hanc ægritudinem concitant. Nonnunquam & mulieres, nisi mũdetur corpus, furor infestat: quum ipsarum vteri ad virilem congressum apti euaserunt. aliæ verò haud ita facilè, sed admodum acerbè in furorẽ aguntur. Causæ tales sunt: vir nimium furiosus fit si consuetus sanguinis exitus, aut bilis, aut sudoris, aliqua de causa repressus est. Et quibus furor voluptati est, rident, ludunt, saltant diu noctúque: irascuntur palàm, nonnunquam coronati incedunt, ac si ex aliquo certamine victores redeant: quibus obuiam fiunt nõ sunt infesti. *Ita se habet huiusmodi furoris species. Alii verò ab ira furentes, nonnunquam sibi vestes prosciderunt, & seruos interfecerunt, & sibiipsis manus attulerunt, & *obuios quosque malè habuerũt. Species vtique infinitæ sunt. Nã qui ingeniosi sũt ac dociles, astronomiã discunt sine doctore, philosophiámque possident à nemine traditam: poeticam quoque veluti à Musis infusam norunt. aliquid enim & in morbis emolumenti præbet docilitas. Rudes autem atque indocti homines hoc malo circunuenti, grauia pondera ferunt: figulinam exercent aut fabrilem, aut lapides cælant. Præterea & *monstrosa quædam cogitant. Timebat enim quispiam ne vasa olearia prociderent: alius non bibebat, se laterem esse existimans, ne humore dissolueretur pertimescens. Id etiam fama diuulgat: Carpentarius quidam olim fuit, qui domi prudẽs operator erat, ligna bene metiebatur, scindebat, cõplanabat, clauis iungebat aptabátque: in domo extruẽda sobrius, cum exactoribus operum versabatur, paciscebatur, pro laboribus iustam mercedem poscebat. porro iste in loco vbi arte sua fungebatur, mente constabat: at si in forum quandoque discederet, ad balneum aut ad aliud quippiam necessarium, instrumenta deponens, primò suspirabat, deinde egrediẽs humeros constringebat: postea quum è seruorum, fabricæ, locique illius cõspectu abiisset, tũ penitus insaniebat, & furore rapiebatur: quòd si ad eundem locum celeriter recurrisset, iterum ad se redibat. *Hæc erat inter locum illum & viri mentẽ cognatio. Causa morbi huius in capite præcordiisque continetur: modò vtroque membro pariter laborare incipiente, modò *altero alterũ inuicẽ lædente. Verùm *præcipua furoris & melancholiæ sedes viscera sunt: quemadmodum caput & sensus in phreniticis plerunque laborant, in quibus vis sensoria oblæsa est, & quæ non adsunt, tanquam iam præsentia conspiciunt: & aliis non conspicua, ipsorum sese oculis repræsentant. At furẽtes, tantummodo vident quæ videre oportet: sed de illis non sentiunt vt sentiendum est. Itaque si magnũ est malum, promptiore ingenio sunt: sensibus acutiores fiunt, suspiciosi sunt, iracundi nulla de causa, mœrentes præter rationem, quum in seuerum & tetricũ furor vertitur: quũ verò ad animi hilaritatem inclinat, læti & alacres fiunt. Prius dicti, sine *lædẽte causa vigilant: vtrisque visio deprauata est: capitis dolor aut saltem grauitas comitatur: auditu prompti sunt, mente tardissimi. In quibusdam sanè peculiariter sonant aures, & bombis adeo perstrepũt vt tubarum fistularúmque voces audire sese existiment: idque fit quum morbus incremẽtum accepit. Multo vẽto inflantur, *anxii sũt, in sumẽdo cibo voraces atque auidi. vigilant enim, & vigilia famem suscitat. Verùm neque, vt ægri solent, emaciantur: sed magis peculiaris melancholicis corpulentia est: item pallore quodam suffundũtur. Siquod autem viscerum phlegmone inuaserit, tunc appetentia nutricatióve hebetatur. oculi caui fiunt, non conniuentes: ob quos cæruleæ atræque imagines sese obiiciunt, si ad melancholiam affectus vergit: sed rubicundiora & punicea visa sunt, si ad furorem inclinat. plerisque etiam tanquam fulgurãs ignis apparet, pauórque eos veluti instantis fulminis occupat: nonnullis verò & ru-

A bent oculi, & sanguine suffusi sunt. In summo ægritudinis impetu variis secundum quietem visis perturbantur, immoderatéque venerem cõcupiscũt: neque eos etiam in publico *ventrem exonerare pudet. Ad mutua & familiaria colloquia pigri sunt: commonefacti & increpiti ad iram excitantur, atque furore penitus insaniunt. Exinde alius alio modo furit: quidam *immẽsum spatium decurrunt, & quò peruenturi sint nescientes, eòdem vnde discesserant, cursu feruntur: alii per longum iter eos quibus fortè occurrerint comitantur. Item nonnulli vocife- B rantur, latrocinium, aut vim illatam querentes: alii ab hominum conspectu in solitudines fugiunt, secúmque tantummodo versantur. Quum verò iam inclinatus est morbus, stupidi, quieti, mœstique sunt. in notitiam enim morbi veniẽtes, sua calamitate miseriáque tristantur. Alia reperitur furoris species, qua laborantes propria membra dilacerant pia cogitatione, Diis suis tanquam id postulantibus gratificantes. Id furoris genus à persuasione quadam duntaxat proficiscitur. In cæteris hi temperantes modestique sunt. excitantur autem tibiæ cantu, alióve C animi oblectamento, aut temulentia, aut præsentiũ hortatu. Deorum afflatu hic furor prouenit, qui quum remittitur, hilares sunt & curis vacui, tanquã diis initiati. præterea decolores & macie affecti sunt, diúque ex vulnerũ doloribus infirmum eorum corpus est.

DE NERVORVM RESOLVTIONE, CAP. VII.

APoplexia, paraplegia, paresis, paralysis, omnia genere eadem sunt. aut enim motionis, aut tactus, aut vtriusque defectus est: interdum & mentis, interdum & reliquorum sensuum. Sed apoplexia, totius quidem corpo- D ris & sensus, & mentis, & motionis resolutio est. Proinde apoplexiam fortem soluere nulla facultas potest: debilem verò tollere non facile est. Paraplegia est tactus motúsque remissio; sed in membro vno, vtputa manu cruréve: paralysis autem, motus tantùm fere est actionisque defectio. Quòd si nonnunquam solus tactus deficiat (rarò autem id euenit) potius anæsthesia, *id est sensus abolitio,* quàm paresis *id est defectio,* nominatur. At si Hippocrates apoplecton, *id est attonitum,* crus *secundum rectum dicat, illud tanquam mortuo simile, inutile & insanabile E vult significare. quod enim in toto corpore est vehemẽs apoplexia, illud in crure paraplegiam vocat. Vrinæ autẽ in vesica aut suppressio, aut retinendi impotentia, paresis propriè est. Palpebrarum verò & malarum, musculorúmque in maxillis, & genæ in alterutram partem diductio, si per conuulsionem torqueantur, canina conuulsio nominatur. Genuum resolutionem, sensúsque per aliquantum temporis stuporem, & exanimationem, & casum, lipothymiam, *id est animæ deliquium,* vocitamus. Verùm nonnunquam membra singulatim resoluuntur: supercilium, F exempli gratia, solum, aut digitus: aut maiora etiam, vt manus crusve: nonnunquam simul plura: & aliàs dextra tantùm, aliàs sinistra, aut vnũ post aliud omnia resoluuntur exquisitè, aut debiliter. Neque tantùm quæ distantia sunt, & quæ eodem censentur nomine, cõiugatáque sunt, vt oculi, manus, crura: verumetiam coniuncta, cognatáque, vt nares vsque ad medium, & lingua vsque ad fines qui in ipsa media positi sunt: vna tonsilla & isthmus, ipsáque gula dimidia resoluitur. Ego sanè stomachum etiam, & intestina, & vesicam, oblongúmque intestinum vsque G ad principium, id est anum, idem vitium pati existimo. sed interiora membra resoluta latent, obscuráque sunt: imperfectæ verò sunt ac dimidiatæ eorum functiones. Proinde mihi & membra dimidia pati videntur, in duas partes à morbo diducta. Hæc res nimirum documento est quo dextræ partis facultas & natura à sinistræ partis natura & facultate differat. Quippe accidens causa æqualis est, & vtrique communes morbi occasiones, siue frigiditas sit, siue cruditas: sed vtraque haud æquè pati idonea est. Natura verò æquè valens est, vbi subiecta sunt æ- H què valentia: idem autem inæqualibus inesse nullo modo potest. Igitur si infra caput aliquod principium affectum sit, qualis medullæ dorsi membrana est, quæ nominis eiusdem sunt & contigua, dextra in dextris, & in sinistris læua resoluuntur. Verùm si caput primò in dextra patiatur, sinistra: si in læua, dextra neruorum resolutione

laborant. Hoc ideo euenit quòd neruorum initia permutata ſunt. neque enim dextri nerui in dextras partes ſecundum rectum vſque ad extremum progrediuntur: ſed ab initio enati, protinus ad oppoſitos tranſeunt, ſe inuicem permutantes in figuram *dictam χιασμὸν, id eſt quæ repræſentat hanc literam* X. Vtque ſemel dicam, ſiue omne ſimul corpus reſolutionem neruorum patiatur, ſiue aliqua membra, ſiue ab alterutra, ſiue ab vtraque parte, nerui de capite fluentes alia ratione patiuntur. Nam ſenſu quidē (vt paucis dicam) hi priuantur, non admodum autem facilè ex ſe motum amittunt. Quòd ſi per communionem cum iis qui mouentur, aliquid vitii contraxerint, paulū & ipſi motus perdiderint. Nam & per ſe ipſi motum, tāetſi minorem, naturaliter poſſident. Nerui enim à muſculis ad muſculos tranſeuntes motionis principatū obtinent, & iis qui à capite manant, impertiunt. Nerui enim capitis ab illis plurimum motus participant: tamen ex ſe quoque (licet minorem) vim mouendi habent. Atque hi nimirum in motu noxam magis patiuntur. Raro autem vſu venit vt per ſe iacturam ſenſus faciant: neque tunc ex toto eam facere videntur. At ſiqua copula neruorum ab oſſe quopiam enatorum, & ad oſſa pertinentium, ſoluta aut rupta ſit, tum membra proprio ſitu non continentur, luxantur, locóque dimouentur: non tamen ſenſu priuantur. Hæ ſunt autem paraplegiæ ſpecies. quādoque enim membra reſoluta in longum porriguntur: neque, quando extrema longiſſima apparent, iterū poſſunt recuruari: nonnunquam in orbem flectuntur, neque in longum extenduntur: ſiquis autem ea, ceu ligna adaptans & poliens, violēter protrahere nititur, breuiora ea ſeipſis inueniet. Vtrunque id vitium & in oculis pupilla ſuſtinet. aut enim in amplitudinem magnam diffunditur: (idque πλατυκορίασιν, *id eſt pupillæ amplificationem*, appellamus) aut hæc eadem in anguſtum contrahitur: idque phthiſis, aut etiam μυδρίασις à nobis dicitur. Veſica etiā in ſuis obeundis muneribus deprauatur, & *πάρεσιν quam vocant*, patitur. aut enim per extenſionem reſoluitur, quū retinendi impotens lotium effundit: aut in ſeipſam conuoluitur, quum vrinæ plena reddere nihil poteſt. Morbi huius, pareſis videlicet, cauſæ prægredientes ſex numerantur, vulnus, percuſſio, refrigeratio, cruditas, venus, violentia. Cæterùm & animi immodicæ perturbationes, vt repentè incuſſi pauores, timores, animi conſternatio & mœror præterea, & in pueris terrores: interdum inopinatum atque ingens gaudium, item riſus vſque ad mortē implacabilis, neruos reſoluere conſueuerunt. Hæc vtique morbi prima initia ſunt: ſed vltima atque po tiſſima cauſa eſt ingenitæ caliditatis refrigeratio, quādo ab humiditate aut ſiccitate iniuriam patitur. ab hac verò magis quàm ab illa ſanatu difficilis læſio eſt: necnon & à vulnere neruíque interciſione malum inſanabile prouenit. Quantum ad ætates attinet, ſenes & ipſi curationē vix recipiunt: pueri facilè ad ſanitatem redeunt. Inter anni tempora hyems hanc ægritudinem gignit præcipuè, ſecundò ver, tertiò autumnus, æſtas omnium minimé. Habitus corporis pingues natura, humidi, deſides, belluini, hoc vitio facilè corripiuntur. Affectus hi iam perfecti talibus ſignis deprehenduntur, immobilitate, ſenſu ſopito, qui neq; calidum, neque frigidum, neque vellicantes, aut ſcalpentes, aut aliter contingētes, percipiat. Rarò euenit vt iſtis extremitates doleant: verùm ſanitati recuperandæ indolentia nō leuiter prodeſt. Porrò morbus hic repentè inuadere ſolet. nonnunquam tamen etiam prælonga habet initia, grauitatem, motum difficilem, torporem, frigoris ſenſum, aliàs caloris exceſſum, ſomnos breues, cogitationes ſiue apparitiones vehementiores: atque tunc ſubitò reſoluti ſunt. Nempe in canino σπασμῷ, *id eſt neruorū conuulſione*, omnes faciei partes σπᾶσθαι, *id eſt conuelli*, non magnopere vſitatum eſt: ſed ad dextras partes læuæ, ad læuas dextræ feruntur: quando buccæ atque os huc aut illuc, tanquam ex ſede propria diſcedente maxilla, longius detorquentur. Etenim quibuſdam nonnunquam articulus luxatus eſt. quū valde hiantibus maxilla ad inferiora delapſa fuit. in læſa mala, oculi inuerſio & ſtraboſitas, *ut ita dicam*, fit: in palpebra inferiore palpitatio. Palpitat & ſuperior, aliàs quidē

A cum oculo, aliàs verò ſola. Contēduntur & labia, ſeorſum alterutrum: nonnunquam verò & ambo collapſa balbutiunt: quibuſdam & exactè occluduntur, poſtea repētè ac latè dehiſcunt, & ſolitum ſputum cum ſtrepitu eiiciunt. Cōuellitur & lingua: ſiquidem & ipſa muſculus eſt & nerui: quando ad palatum ſecūdum latitudinem tota cohærens, ſubitò ſeſe remouit, & concuſſionis ſonum reddidit. Conuellitur & columella: ac ſi os quæ interius ſunt in vnum cogat, inopinatus ſonus redditur: ſi verò dehiſcat, columellam intueberis nonnunquam palato ſecundum
B latitudinem adhærentem, nonnunquam violentia quadam in lōgum productam, ac deſcendentem, fiſtulæ perſimilem: quandoquidem & ipſa ſonum edit. Porro caninæ cōuulſiones decipiunt, quippe integræ ac ſanæ partes ægrotare ſpectantibus videntur. Nam in omnem partem tentione, colore, oculi amplitudine, ſanæ partes læſionem pati exiſtimantur. Deprehenduntur verò & ridendo & loquendo, & conniuendo. ſiquidem læſæ partes omnes cū violentia & ſtrepitu quodam trahuntur: labium riſu caret: inter loquendum non mouetur: palpebra non volu-
C bilis, oculus intentus ac rigens eſt: ſenſus tangendi nihil percipit. At ſana membra loquuntur, conniuent, ſentiūnt, rident.

DE PHTHISI, Cap. VIII.

SI ab *externa cauſa abſceſſu in pulmonibus facto, aut à longinqua tuſſi, aut à ſanguinis reiectione & puris extuſsiant, πύη & φθίσις nominatur: ſi pectus autem coſtáue ſuppurauerit, materiáque per pulmones traducatur, id genus homines *ἔμπυοι vocantur, *purulenti à Latinis dici poſſent*. Quòd ſi & ab his pulmo exulceretur à præterlapſo
D pure corroſus, hoc vitium non vlterius ἐμπύημα, *id eſt purulentiam*, ſed φθόην, *id eſt corruptionem*, appellato. Simul aūtem adeſt & ignis aſſiduus, qui nūquam intermittere videatur, interdiu latēs ſudore atque corporis frigore. Hæc enim propria phthoen ſequuntur, quòd videlicet caliditas excitatur, & in noctem emicat, interdiu rurſum in viſceribus deliteſcit. patet autem iſtorum* angor, & imbecillitas, & colliquatio. Nam ſi per diem corpus ignē euaderet, cur non fieret tunc homo carnoſior & robuſtior, & morbi tolerantior? vt enim receſſit, grauia magis inten-
E duntur: arteriarum motiones paruæ & imbecillæ fiunt: vigilant, color languet: & alia omnia patiuntur quotquot febricitantes comitari ſolent. At ſpecies humorum propè infinitæ ſunt, liuidorum, atrorum, purorum ac ſincerorū, aut pallido albóque, aut albo & viridi mixtorum, latorū, rotundorum, durorum, glutinoſorum, aut rarorū diffluētium, aut odore carentium, aut fœdè olentiū. Omnes autē hæ puris formæ ac ſpecies ſunt. Quicunque verò aut igne aut aqua humiditates explorāt ac notant, hi haud ita multum phthoen mihi dignoſcere videntur. Nanque viſio
F quolibet alio ſenſu certior eſt, nō modò iis quæ reiiciuntur, intuendis, ſed etiam ægrotantis ſpecie conſideranda. Siquis enim vel plebeius hominem viderit pallentē, imbecillum, tuſſientem, macie cōfectum, hunc vera phthoe laborare pronuntiat. Quinetiam quibuſcunque quidem vlceratus pulmo non fuerit, nihilominus tamē diuturnis febribus conſumpti ſunt, ſæpiúſque duriter & abſque effectu vllo tuſſientes nihil reiiciunt: hos quoque phthiſicos haud ita multùm impropriè nominarunt. Simul verò & his adeſt pectoris grauitas: pulmo enim infirmus eſt,
G angor, intolerantia, cibi faſtidium, veſpertina extremorū frigiditas, & matutina caliditas: ſudor vſque ad pectus caliditate moleſtior: per tuſsim varia, qualia memorauimus, extruduntur. Vox rauceſcit, ceruix nonnihil tortuoſa eſt, gracilis, non verſatilis, ſed veluti rigens atque intenta: digiti tenues, ſed articuli craſsi ſunt: oſsiū duntaxat ſpecies remanſit. ſiquidem & carnes extabeſcunt. vngues adunci fiunt: digitorum ventres rugoſi & lati. nam præ macie neque faſciam ambientem, neque rotun
H ditatem obtinent. quamobrem & vngues adunci ſunt. ea eſt enim ipſorum requies & fulcimen, quæ ipſorum extremitates replet: quoniam & ipſi laborem ſuſtinent, vtpote qui ſolida membra ſunt. Item nares iiſdē acuminatæ, graciles: malæ extātes & rubidæ: oculi caui, lucidi, micātes: tumida, *excarnis, pallida, ſeu liuida facies eſt. *buccarum tenuia dentibus inhærent: ridentibus aſſimulan-

tur:in omnibus denique cadaueris speciē referunt. Hunc in modum & cætera sese habent. tenues enim & carnibus priuati sunt: brachiorum musculi nō apparent: mammarum neque vestigia extant, solæ autem papillæ cernūtur. Costas non solùm dinumerare perspicuè licet, verumetiā vbi desinant, intueri facile est. neque enim cum vertebris factæ articulationes occultantur. Patent etiam in os pectorale costarum insertiones: quarum interstitia inania & caua sunt, rhombi figuram secundum ossium circūductum ostendentia. Præcordia vacua ad superiora cōuulsa sunt. abdomen & ilia spinæ dorsi cohærescunt: artus conspicui, prominentes & macri sunt: perinde se habēt & tibia, & coxendix, & brachium: at spina vertebris superextat, à priori parte caua, vtrisque musculis per tabem dissipatis. scoptula operta tota sese conspectui offerunt, atque auium alas imitantur. Huiusmodi ægrotis si aluus perturbetur, actum est: sin ad sanitatem vergant, perniciosis cōtraria signis adueniunt. Porro senes in hoc malū frequēter* non incidunt, sed minimè euadunt. Iuuenes autē vsque ad florētem consistentémque ætatem post sanguinis reiectionem in phthisin prolabuntur: inde sanescūt quidem, sed non facilé. Pueri assiduè tussi vsque ad phthisin nonnunquam diuexati facilè ad sanitatem redeunt. Habitus verò in id vitium proni sunt graciles delicatique, sectilibus tabulis similes, alarum instar habentes, prominenti gutture, albidi, rariori pectore. Regiones autem frigidæ atque humidæ huiusce affectus germanæ sunt.

DE PVRVLENTIS, Cap. IX.

QVibus hominibus in cauis locis e regione pectoris, aut inferius sub trāsuerso septo puris abscessus fiūt, si per os id eiiciunt, ἔμπυοι, *hoc est purulenti*, vocitātur, si per aluum pus deiicitur, ἀποστηματίαι dicuntur. Ac si in pectore quidem, quum est vlceratum, in pulmone verò, quum phthoe laborat, aut in subcingente costas mēbrana circa latus, aut στέρνον, *id est os pectoris*: aut inferius, vbi pulmo cum spina dorsi committitur cohærescítque, aut si quo alio pectoris loco vitium sit, omnibus ad pus excernendū via per pulmonem munita est. Sub intersepto verò in visceribus, iecore, liene, renibus per vesicam: in mulieribus etiam per vterum transitus datur. Nempe cuidam ego aliquādo abscessum laxioris intestini dextra in parte prope iecur dissecui: multúmque inde puris effusum est: multum quoque per renes & vesicam ad plures dies emanauit: vnde & sanitatem homo adeptus est. Causæ verò communes omnium hæ sūt, plaga, cruditas, frigus, & id genus alia. Porro & quibusdam in pectore diuturna tussis incūbens, & lateris inflammatio, & vomica pulmonis, & fluxio longinqua, necnō & acuti morbi in aliquod istorum decubitus purulentiæ originem præbent. At humor aliàs iners imbecillúsque alii inhæret, aliàs acris & mordax, & ad mortem vsque putrefaciens. Nam & species infinitæ sunt, quas suo loco postea memorabimus. Sed magnum profectò miraculum est quomodo id fiat vt ab exili tenuique membrana nihil crassitudinis habente, membrana, inquam, costas interius obtegēte, tanta copia puris effundatur: multū enim colligi in multis deprehensum est. Huius rei causa est inflammatio ex sanguinis multitudine oriens, ob quam membrana crassescit. Verùm ex multo sanguine multum in medio pus contrahitur. id si ad interiora subeat, costarum ossa suam propriā sedem obtinent, sed phthisis altera species, superius à nobis memorata, secundum naturam eueniet: sin ad exteriora procurrat, ossa disiungūtur. in aliquod enim inter costas mediū spatium ipsius abscessus acies exeritur: quando in hanc atque in illam partem costarum ossa pelluntur. Notarum autem quædam omnium communes, quædam singulorū affectuum propriæ sunt: grauitas* potius quàm dolor, cōmune signum est. pulmo enim dolorem non percipit. Febres obscuræ, horrores vespertini, sudores in remissione, vigilia, tumores in extremis pedibus, manuúmq; digitis subinde consistentes, atque insurgentes: inquies, cibi abominatio, totius corporis macies. Quòd si & in lōgum mutatio producitur, habitus phthisicus redditur. neq; enim vltrà in officio natura perseuerat: * quoniam concoctio

A non fit qualis antea. inde caro consumitur: color qualis belluæ, efficitur. Spiratio cunctis quidem mala, sed illis peior quibus ad superiorem ventrem morbus ascendit. quinetiam tussis ab initio tantisper vexat donec inflammatio quæ vrget, perseuerat. quando & dolores & horrores augētur & caliditas & vigilia & spiritus difficultas, adhuc magis increscunt. Venarum motus, parui, torpentes, imbecilli fiunt: mens delirat, pectus distenditur. Verumenimuero si ad suppurationē inflammatio veniat, omnia maxima fiunt: sed reiectio parua est cum maiore tussi, &
B ex violento abscessu in primis pituita fertur bile infecta, ad nigritiem vergens, tanquam admixta fuligine: adhuc tamen cruenta ac pinguis pituita est. Quòd si proximè rūpenda inflammatio est, quæ reiiciuntur, speciē carnis habent, crassioráque sunt. At si iā rupta sit, strangulatus discrimen impendet, si multum subitaneúmque pus emanauit: si pedetentim verò emittatur, exactè sanitas aduenit. Porro si ad inferiora pus transire velit, partes quidem superiores, vbi erat abscessus, acutus dolor occupat: aluus verò humida est, primùm aquosa cum pituitosis deiiciens,
C deinde cruenta quædam circumfluētia: rursúmque carnosa, quum iam effractus abscessus est. Hæc pus sequitur aut per aluum, aut per vrinæ vias elabens. Sed materiæ ad renes & vesicam transmutationes meliores omnibus sūt. At si pus infrà supráue feratur, eius color varius est, pallidus, aut albus, aut cinereus, aut liuidus, aut ater. pus item aut olidum est, aut odore vacans: crassissimum, aut mediocris corpulentiæ: aut læue æquale, aut asperum inæquale. Et frusta caruncularum similia in eo fluitantia, rotunda, aut lata sunt, quæ facilè abluantur, aut tenacia. Vt-
D que in summa de pure dictum sit, quæcunque alba feruntur, concocta, inodora, læuia, rotunda, & celerius extussiuntur, aut per aluū deturbantur, hæc tuta & salutaria sunt: quæcunque autem perpallida, biliosa & inæqualia sunt, ea praua esse scito: sed multo his peiora, liuida & atra. putredinem enim & exedentia vlcera significant. Adhæc & habitum simul animaduertere conuenit, & quæ morbum comitantur. nam si excretionem bene tolerat, febre vacat, rectè concoquit, bene coloratus est, bene ad cibos se habet, si facilè extussit, si arteriarum motus bonus est, si
E vires firmæ, ægrotus perniciem euadit. At si febris superueniat, omniáque in deterius conuertantur, de salute desperatum est. Præterea & loci abscessibus occupati simul noscēdi sunt: quibuscūque enim in sterno, *id est osse pectoris*, empyema, *id est purulentia*, fit, tardè abscedit. nudæ enim & excarnes & cartilagineæ partes illæ sunt: eiusmodi verò non facilè phlegmones redundantiam suscipiunt, & absque suppuratione multum temporis permanēt: siquidem res frigida cartilagines sunt: sed earum phlegmonæ minimè nocent. Ipsius verò habitus colliquationes pra-
F uæ sunt, breui enim tempore suppurant. Lienis, iecur, & pulmo, & diaphragma, *id est interseptum*, celerius quidem pus ducunt, sed periculosa & mortifera sunt.

DE PVLMONIS ABSCESSIBVS, Cap. X.

QVicunque pulmonia laborant, si pituita sit, nisi diffundatur, superstites erunt. hi verò morbi primum impetum euadentes purulenti fiunt. Futuri quidem aut iam perfecti abscessus indicia in capite de purulentis ex-
G posuimus: at quū perfectus iam abscessus est, non vi ac laboribus ad eum rumpendum reiiciendúmque (quemadmodum in aliis corporibus vsuuenit) opus est: sed facilè per superiora excernitur: quū magis in raritatibus quàm in corporis habitu distentio fiat. Rarus enim ac foraminulentus pulmo est, spongiæ similis, humorem haud molestè ferens: qui aliam post aliam inanitatem eousque donec ad asperam arteriam deueniat, permutare solet. Circuitus autem humori faciles sunt, quandoquidem flexile atque lubricum pus est. Respiratio etiam sursum spiritum efflat. Sæpius autem mortem effugiunt, nisi aliquan-
H do quispiam subitanea ac multi humidi attractione strāguletur: quòd arteria puris multitudine obstructa aerē nō recipiat. Horū nonnulli progressu tēporis moriūtur, quēadmodum phthisici aut purulenti extingui solent. Sputa verò candida sunt, spumātia, cum saliua permixta, aliâs

cineracea;aut ſubnigrantia.Et *βρογχία,id eſt aſperæ arteriæ*
circuli,nonnunquã expuũtur ob vlceris varietatem, ſi altè
abſceſſus penetrat: quando & fragmenta viſceris expel-
luntur.Raucefcunt,breue ſpirant,grauem vocem edunt:
ipſorum pectora lateſcunt,& latioribus humiditatis cau-
ſa indigent: oculorum nigræ partes fulgent,albæ verò al-
biſsimæ fiunt,ac pingues malæ rubent,venæ in facie ela-
tæ ac tumidæ ſunt. Mirum eſt autem in his quòd tenor
quàm pro corpulentia maior eſt, animi verò alacritas &
conſtantia tenore potentior.

DE ASTHMATE, ID EST ANHElitu, Cap. XI.

SI à curſu,exercitationibus,& quolibet negocio, ſpiri-
tus ægrè redditur, *ἆσθμα anhelitus Latinè* vocatur.
Morbus quoque ille qui ὀρθόπνοια dicitur, & ipſe aſthma
nominatur. in acceſsionibus enim & ipſi anhelant. ὀρθό-
πνοιαν verò appellabant quoniam duntaxat ὀρθίῳ σχήματι,
id eſt erecto corpore facilè ſpiritum ducunt. decumben-
tes enim ſtrangulantur. propter extenſionem igitur quæ
in ſpirando adhibetur, affectui nomen orthopnœa, *id eſt*
recta ſpiratio inditum eſt.Erectus enim homo ad reſpiran-
dum extenditur:at ſi ſupinus decubuerit, ſtrangulationis
inſtat periculum.Afficitur autem pulmo, ſimul etiã quæ
ſpirationi conducunt,afficiuntur, interſeptum & pectus.
At ſi cor vitiatum ſit,nunquam diutius vita produci po-
terit.hoc enim loco ſpirandi viuendique initium ſitum
eſt.Cauſa eſt frigiditas ſpiritus,atque humiditas: * mate-
ria verò, craſſi interiúſque abditi humores. Huic vitio
mulieres opportunæ ſunt magis quàm viri:quandoquidẽ
& humidæ & frigidæ ſunt.Pueri facilius quàm hæ libe-
rantur.nam ipſorum natura in incremento eſt,quæ valen
tiſſimè calefacere poteſt. Viri tametſi nõ facilè hoc mor-
bo capiuntur,citius tamen capti pereunt. Differtur autem
interitus quibuſcunque opere conficiendo, aut lanis ela-
borandis pulmo incaleſcit & accenditur: quemadmodũ
calcis opificibus,aut ærariis aut ferrariis fabris, aut ignis
in balneis excitatoribus. Morbi verò * incipientis notæ
huiuſmodi ſunt:grauitas pectoris,tarditas ad opus ſolitũ,
& ad aliud quodlibet gerendum:in curſu,aut in accliui i-
tinere difficilis & ægra ſpiratio: raucefcunt, ac tuſſiunt:
flatus in præcordiis,atque eructationes præter rationẽ ex-
citantur: vigilant, noctu parum & obſcurè incaleſcunt:
nares acutas & ad ſpirationem paratas habent. Si malum
in peius ruat, malæ rubent, oculi prominent, veluti in iis
qui ſtrangulãtur: ſtertunt dum vigilant,multo magis quũ
dormiunt: humida,obſcura ſonóque carens vox eſt: * mul
tum & frigidũ aerem cupiunt: ſub diuo ambulant. quæ-
libet enim domus ipſis ad trahendum ſpiritum parua &
anguſta eſt.Erecti ſpirant,tanquam omni aere attracto po
tiri cupientes. præ aeris autem cupiditate & os aperiunt,
patefaciúntque,tanquam eo ampliore indigentes.Ipſorũ
facies(præter malas,quæ rubent) pallida eſt: ſudor circa
frõtem & iugula emanat: aſſidua & aſpera tuſſis infeſtat:
reiiciuntur pauca,tenuia,frigida, veluti quædam ſpumæ
efflorefcẽtia. Inflante ſpiritu collum intumeſcit, præcor-
dia reuulſa ſunt: arteriarum pulſatus parui,crebri,atq; de-
preſſi:crura exilia.Quòd ſi hæc vlterius crementum acce-
perint,inſtar comitialis morbi nonnunquam hominem
ſtrangulant.At ſi vertantur in melius,tuſſis longior & ra-
rior fiet: plura excernentur ſanioſa ſputa, & humidiora:
multa per ventrem aquea exturbabuntur: vrina copioſa
ſcaturiet,licet nondum quicquam in ea ſubſidat: vox ſo-
nantior,clariórque reddetur: ſomni longiores, quantum
ſatis fuerit,efficientur: præcordia remittentur, dolor in-
terdum ad ſcapulas in remiſſione tranſiuit: anhelitus ra-
rus,lenis,ſed cum vocis aſperitate fit.Ita ſanè mortem ef-
fugiunt: ſed in morbi ceſſationibus,licet ipſi nõ decum-
bentes obambulent,ſecũ tamen morbi ſigna circũferũt.

DE PVLMONARIIS, Cap. XII.

ASthmatis, *id eſt anhelitus*,ſpecies eſt τὸ πνευμῶδες, *quaſi*
dicas pulmonarium,& à pulmone hoc vitiũ,quẽadmo-
dum & anhelitus,oritur.Quæ inſunt enim, vtrique com-
munia ſunt,& exigua differentia eſt.nam ſpirandi angu-
ſtia,& tuſſis,& vigilia & caliditas vtrunque vitium comi-
tantur:item in cibos odium,& totius corporis extenua-
tio.Id enim malum quum fœdum ſit,producitur: neque

A tamen anni ſpacium excedit. Nam ſi autumni tempore
ægrotare quis inceperit, vere aut æſtate futura vitam fi-
niet: ſin hyeme,ſequenti autumno moriturus eſt. * Inter-
dum & ſenes in hanc labem facilè incidunt, & exterriti.
Ea correptis,leui momẽto ad perniciem opus eſt. omnes
ſimillimè ſpiratione priuantur: arteriarum motus parui,
crebri,infirmi ſunt. ſed hæc & in anhelitu reperiuntur.
Priuatim verò hi tuſſiunt,tãquam aliquid expulſuri, quũ
tamen irritus eorum labor ſit(nihil enim reiiciũt)verùm
B ſiquid ex pulmone vi extruditur, illud exiguum, album,
rotundum,grandinoſumque eſt. Pectus in his latius vtiq;
eſt,non obtortum,non vlceratum.Tametſi autem pulmo
non ſuppuret,humorum tamen veluti concretorum ple-
nus eſt.Tẽporis intercapedines inter huiuſce morbi ac-
ceſſiones longiores ſunt. Nonnulli ex his celerius ſuffo-
cati ſunt quàm aliquid deterius omne corpus inuaſerit:
nonnullis verò in hydropem circa ilia, aut in eum qui
ἀνὰ σάρκα dicitur,morbus iſte mutatur ac definit.

DE IECORE, Cap. XIII.

IEcur lieni in generationem æquilibre eſt: dextram e-
C nim læuámque partem hæc viſcera occupant, natura-
liter paria numero,ſed facultate tam in ſanitate quàm in
morbis imparia.In ſanitate quidem,quoniam principatũ
alimenti iecur obtinet: ſiquidem venarum radicatio ie-
cur eſt.Quinetiam in morbis ad ſanitatem conſequẽdam
multo quàm mors valentiorem cauſam habet.Igitur quã-
to ad ſanitatem iecur melius eſt,tanto & deterius à mor-
bis afficitur.Etenim celerius & violentius inflammatur,
& frequẽtius pernicioſiúſque abſceſſum patitur: at ſcir-
rho, *id eſt duro tumore* affectum, velocius atque dolentius
D quàm lien interficit. Cæterùm quæ ad inflammationem
attinent,in libro de acutis morbis propoſui. Quòd ſi in
pus conuertitur,dolor acutus ad iugulũ vſque aut ad ſum-
mum humerum pertinet.Nam præ onere trahit diaphra-
gma, *id eſt interſeptum*,vnde iecur ſuſpenſum eſt: diaphra-
gma verò membranã coſtis ſubſtractam degrauat (ipſum
enim illa conſequitur) quæ planè ad iugulum vſque & ad
ſummum humerum extenta eſt. atque hæc omnia ſimul
ad inferiora detrahuntur. Ignis acer cum horroribus in
E ſuppuratione exoritur. tuſſis arida non admodum crebra
diuexat: colore herbaceo ægri tinguntur: ſi largius colo-
rentur,in auriginem incidunt,in albidum vergentes: ſo-
mni haud ita viſis imaginibúſque vacant. Prudentes ve-
rò quum ſint in omnibus,in aliquo tamẽ ad tempus ob-
lato repentè delirant,ad ſeque protinus reuertuntur. Tu-
mor ſub mãmis,aut ſub coſtis oritur: multi autẽ mẽbra-
næ peritonæi tumorem eſſe falſò crediderunt. Verùm ſi
tumor ſub ſpuriis coſtis fiat, quum premitur,dolor exci-
tatur: iecur intumeſcit: humiditate nanque refertum eſt.
At ſi non ſub oſſe remaneant, inflatur membranæ ſignũ.
F Et ipſius quidem circunſcriptio & fines patent: poſt enim
fibrarum circunductum in vacuum abdomẽ comprimẽs
manus deſcendit ac ſubſidet.Peritonæi verò intermina-
ta duritia eſt: & extremitatis proceſſus nequaquã cerni-
tur.Porro ſi ad interiora ſubit abſceſſus, longè medico
natura præſtat. aut enim ad inteſtina, aut ad veſicam pus
conuertet.verùm multo innocentior eſt in veſicam via.
At ſi extra feratur abſceſſus, ipſum nõ ſecare vtique ma-
lum eſt.nam ſi prætermittatur inciſio,à pure iecur erodi-
tur,nullàque mortis dilatio eſt.Si ſecare autem malis,pro-
G fluuii ſanguinis periculum inſtat,ſtatimque hominẽ per-
di contingit. nam ſanguinis è iecore profuſio coerceri
nullo modo poteſt. Igitur ſi aliquando neceſſariò ad ſe-
ctionem venire cogeris,vſtorium ferramentum candens
perſpicuúmque ab igne accipito,& vſque ad puris locum
intrudito.idem enim tibi & ſecat & comburit. Quòd ſi
homo periculum euadit,tum pus albũ effluet, concoctũ,
læue,olidum,quoniam craſſum eſt. iſtis febres & acerba
remittunt,omniáque facilè mulcebuntur.Verùm ſi in in-
teſtinũ pus effũditur,ex aluo primũ aquea ferũtur,poſtea
H humori in quo ſint loræ carnes,ſimilia: itẽ qualia in tor-
minibus,vbi vlcerata inteſtina ſunt,exire ſolẽt. interdum
cruentũ virus,interdũ cõcretus ſanguis effunditur.fertur
& bilis flaua,ſincera aut porracea,& poſtrema interitũ af-
ferẽs,nigra bilis.Si nõ ſuppurat vlcus,& mali odoris quæ-
dam veluti putredinẽ vẽter expellit,crudũ alimentũ præ-

terfluit ob vẽtriculi inteſtinorúmque intẽperiem. neque A
enim bene ſe habens iecur iterum ea concoquit. poſtea
ignis acer ſuboritur, omniáque in malum prolabuntur.
carnes colliquatione tabeſcunt, motus arteriarum parui
ſunt, & ægra ſpiratiõ: vbi haud ita multo pòſt vitæ finis
imponitur. Cæterùm quibuſdam difficultas quidem in-
teſtinorũ vlcúſque ſanata ſunt, morbus tamen in aquã in-
ter cutem deſiit. Quòd ſi omnia remittantur, pus albũ ſit,
læue, æquale, inodorum, venter deiiciat, & cibaria cõco-
quat, homo in bona ſpe eſt. Optimum verò eſt per lotiũ
criſin fieri. hac enim ſecurior eſt minúſq; maleficus puris B
tranſitus. Verùm ſi à phlegmone iecur non ſuppurat, ne-
mini dubium fuerit tumorem durũ ſubſidentem in ſcir-
rhum mutari ac ſtabiliri: quando continuus dolor nõ in-
feſtat: quúmque adeſt, obtuſus inérſque ſentitur: rara ve-
rò & caliditas: à cibis alienatio, ab amaris delectatio, à dul
cibus contriſtatio: horrore afficiuntur, ſubalbicant, virẽt,
lumbi ac pedes tument: facies corrugatur: * venter ſqua-
let: deiectiones crebræ fiunt. malorum autem colophon
aqua inter cutẽ. Poſt aquam inter cutem, ſi multa vrina &
craſſa feratur, multúmque in ea limoſi ſubſideat, & cum C
impetu erumpat, humorem illum intercutaneum efflue-
re poſſe ſperandum eſt: ſi tenuis autẽ, ſubſidentia carens,
paucáque vrina exeat, aquam intercutem auget fouétq;.
Quòd ſi priſtinas vires natura recipiat, & quandoque per
ventrem cum impetu materiam deturbet, poſt multorũ,
craſſorum, aquoſorúmque depulſionem & ipſum hydro-
picum morbum tollere conſueuit. Verùm id genus auxi-
lii cum periculo eſt. Poſt enim ſubitas & copioſas inani-
tiones, extremóſque caſus, proſtratis interdum viribus,
(quemadmodum in ſanguinis profluuio accidere ſolet) D
ægri interierunt. cum minori autem noxa morbũ ſudor,
ſi liberalius effluat, diſſoluit. Hydropici nanque haud ita
multum in ſumma cute humectari ſolent. atque morbo-
rum iecoris hic finis eſt. Quando in iecore pus naſcitur,
** Adoleſcentes, & qui vſque ad conſiſtentem
ætatẽ peruenerunt, his vexantur morbis: mulieres minus
his patiendis expoſitæ ſunt. Huiuſmodi vitiorũ cauſæ nu-
merantur, victus intemperantia, & longa valetudo. præ-
ſertim poſt difficultatem inteſtinorum, *συντήξεις, id eſt col-*
liquationes. quandoquidẽ & eos *συντηκτικοὺς, id eſt colliquatos*, E
nominarunt, qui poſt vlcera iecoris tabefacti moriũtur.

DE LIENE, Cap. XIIII.

Lieni familiaris longus morbus eſt, quem *σκίῤῥον* no-
minant. Purulentia verò haud ita facilè, quandoque
tamen efficitur, quum dolor non aſper, tumor autem in-
gens ſpiratione maior exoritur. Siquidem in dextrã partẽ
ad iecur vſque tota communione * increſcere viſus eſt.
vnde vt multi fallerentur in cauſa fuit, tanquam non lie-
nis, ſed membrana affecta eſſet. nam peritonæon inflam- F
matione occupari iſti exiſtimant. cõtumax autem atque
indomitus inſtar lapidis tumor eſt. talis plerunque à ſcir-
rho lienis efficitur: quando & ambiguitas difficultáſque
maxima ſimul adeſt. Verùm ſi fortè ſuppuret, tractabilis
eſt vtique, & in parte ſumma, vbi puris quoq; creatio eſt,
tactui cedit: quando verò pus nõ ducit, tactui omnino re-
ſiſtit. Porro nonnunquam ſcirrhus totus ſuper ventrẽ ſuſ-
penſus eſt, in hanc atque in illam partem, prout impelli-
tur, delabens: donec, puſillus quum ſit, locum ad fluitan-
dum habet. Adeſt nauſea & anxietas, maximè quum in- G
ſtat eruptio. Incrementi autem notæ ſunt febres, dolores,
& horrores. multoties enim horrent: nonnunquam verò
non horrent, quum breui caliditate & dolore vacant. hac
de cauſa interdum & in ſplene abſceſſus oriens latuit. ra-
rum enim & ſenſu carens in ſanitate quoque viſcus eſt.
Turgent iſti, atque humoris, tanquam hydropici, pleni
ſunt, atro colore viridi admixto ſuffuſi, ægrè omnia patiẽ-
tes, pectore veluti pondere oppreſſo grauiter ſpirantes. e-
uidens enim malum eſt. vſque ad ſuperiora ſpiritu venter
impletur craſſo, caliginoſo, humido quidem ad ſpeciem, H
quum tamẽ non ſit humidus. tuſſis adeſt, multúmque ir-
depellit aed pauca ſicca extruduntur. Venter ſiqua infrà
ritantur, ſquoſa, primò paulum ſubleuat, deinde ſi largius
deiicit, hominem quidem tabefacit, ſed nihilominus iu-
uat. At ſi & abſceſſus ruptus fuerit, pus vtique purum &

concoctum nunquam excernitur, ſed ſubalbidum & ci-
nereum, quandoque fæculentum, aut liuidum. quòd ſi &
profundior abſceſſus fuerit, nigra etiam fertur humidi-
tas: quando & aliqua ſucci lienis, qui ſimul tabeſcit, parti-
cula exprimitur. Quibuſdam præterea & integræ lienis
partes exierunt: ſiquidem & natura diſſolubilis lienis eſt.
Cæterùm ſi morbus vlcere non ſubſtitit, ſed in longum
tempus extrahitur, cibos auerſantur, malo ſunt habitu, tu-
midi, aſpectu fœdi. multis vlceribus toto corpore, ſed ma
ximè in cruribus ſcatent: rotunda, liuida, concaua, ſordi-
da, ægrè ſanabilia vlcera ſunt: ſicque demum tabefacti
*interiere. At in exiguo tumore cum duritia & renixu, in-
dolentia eſt: vnde fit vt iſti longiorem vitam ducant. Ve-
rùm ſi ab affectu ſuperentur, aqua inter cutẽ aut phthiſis
neceſſariò ſequitur: & corporis *τηκεδὼν, id eſt eliquatio*, ſu-
peruenit: atque iſte ſanè perniciei modus ipſos è vita mi-
grare compellit. Pueri ac iuuenes facilè calamitatem hãc
patiuntur, faciléque inde liberantur: ſenes verò non faci-
lè vtique læduntur, ſed affecti euadere interitũ nequeunt.
Quinetiam ſeniores quidam neſcientes, ipſi vitio lienis
abſumpti ſunt: nam & puſillus tumor ipſis cauſa interitus
fuit. Longa quoque ægritudo tabidos facit: & iuuenibus
otium maximè nocet, quicunque à certaminibus exerci-
tationibúſque corpus quieti deſidiæque tradunt: loca pa-
luſtria, aquæ exuberantes, ſalſæ, viroſæ. Inter anni tempo-
ra ferinus autumnus.

DE MORBO REGIO, Cap. XV.

SI bile flaua, vitellina, aut crocina, aut nigra cum viridi
mixta omne corpus à viſcere ſuffuſum ſit, affectus hic
à Græcis icterus, *à Latinis regius morbus, ſiue arquatus, ſiue auri-*
go dicitur. Difficile vtique in acutis malum eſt: quia non
ſolùm ante ſeptimum apparens, ſed etiam poſt ſeptimum
infinitos necauit. rarò autem ad extremum febrem bene
iudicauit: ipſe verò haud facilè diſcutitur. Neque vitio
iecoris tantummodo prouenit, vt nonnulli medicorum
exiſtimant: ſed & ventriculus, & lienis, & renes & laxum
inteſtinum in cauſa ſunt. & ab iecinore quidem naſcitur
ſi phlegmone aut ſcirrho viſcus illud opprimitur, à ſolito
tamen munere non impeditur. creatur enim in iecinore
bilis, eámque in iecinore poſita veſica ſecernit. Verùm ſi
meatus ad inteſtinum bilem deferentes phlegmone aut
ſcirrho intercluſi fuerint, veſica autem exundauerit, bilis
retrò labitur. Cum ſanguine igitur miſcetur, qui per totũ
corpus diſcurrens, ſecúmque bilem vehens, in omnia mẽ-
bra diffundit: atq; ita corporis ſpecies bile tingitur. Ster-
cora verò albida ſunt, & argillam referentia. neque enim
bile colorantur, quoniam humoris eius affluxu carent. id-
circo & venter valde ſiccus eſt: ſiquidem bile nec madet,
neque ſtimulatur. color autem ad albedinem vergit. Si
morbus regius ab liene ortum habeat, color eſt ater cum
viridi mixtus. ipſius enim atra bilis alimentum eſt, quũ
ſanguinis atri effigies quædam ac ſimulacrum ſit: cuius
purgamenta non ſuſcipit neque elaborat lienis ægrotans.
inde fit vt per omne corpus cum ſanguine dilabantur.
Propterea qui lienis arquato laborãt, cum viriditate qua-
dam nigricant. ipſorũ quoque conſueta ſtercora nigriore
colore imbuta ſunt: nam quod alimenti in ſplene abun-
dat, ad vias exitus tanquam recrementum propellitur. A
laxo etiam inteſtino & ventriculo arquatus prouenit, vbi
concoquendi facultas in ventriculo & cœlo, *id eſt laxo inte-*
ſtino læſa fuerit. nam in cœlo cõcoctio efficitur, & ab ipſo
alimentum in iecur digeritur. Igitur ſi aliud alimentum
crudius iecur ſuſceperit, proprium quidem elaborat, &
conficit, alienum verò dimittit. ſanguis enim qui diſtri-
buitur, cœli ceſſationem atque inertiam retinens, in o-
mnem partem labens eam diſſeminat: in cœlo autem
cruditas, ipſius bilis effectrix eſt. Hunc ſanè in modum
ab omnibus viſceribus arquatus oriri poterit, non modò
ab iis quæ iecori eſcam ſuggerunt, ſed etiam ab iis quæ à
iecore ſuſcipiunt. Neque enim per canales duntaxat ſen-
ſiles, ſed multo copioſius per halit⁹ natura in omne corp⁹
alimẽta diſtribuit, qui à toto in totũ natura ipſos per ſoli-
das ac denſas partes dirigente, diſcurrere facilè queunt.
gignuntur itaq; halitus bile infecti, & corpus vbi inſede-
rint, colorant. Nẽpe per aluũ laborante cœlo nõ fit albida

excretio:iecur enim creandis succis nullam noxam patitur,exitúmque bilis ad intestina patentem habet.Habitus quoque totius corporis ad morbum regiũ citãdum summopere efficax est.Habet enim & in toto causam,quæ huiusmodi est: In omnibus corporis partibus calor ad concoquendum insitus est: in omnibus item humorum est creatio ac separatio: sed aliorum alia,singulis autem propria:vt puta in carne sudor,in oculis lacryma, in articulis & naribus mucus,in auribus κυψέλις. *Latini aurium marmorata,seu cerumina uocant*.Itaque si ad singula obeunda munera calidum,fatigatum lassatúmque fuerit,ipsum quidẽ in acre atque igneum vertitur: humiditates autẽ omnes in bilem abeunt.ignis enim opera amara & bile infecta sunt.quòd si & in sanguine cruditas incidat,sanguis biliosus efficitur, & quoquouersus nutriens dispergitur. Propterea & vbique bilis conspicitur. Planè acerbum id malum est,color verò specie horribilis.etenim colore aurum repræsentant: sed non hominem decet quod in lapide pulchrum fuerit.At superuacuum mihi videtur, vnde id nomen icterus tractum fuerit,explicare,præterquã à terrestribus feris quadrupedibus,quas *Græci* ictidas,*Latini uiuerras,aliqui martes* vocant,*& syluestris mustellæ species est*: his enim bestiis oculi huiuscemodi colore tincti sunt. Duæ sunt huiusce labis species.aut enim in flauum croceúmq; vergit,simúlque albicat & virescit:aut in liuidũ nigrúmque declinat.*atque adeo istorum causa & ipsius bilis causa est.Aliqua enim bilis flaua est,subtilis,perspicua,tenuioris generis, aut ad liuidũ atrúmque vergens: aliqua magis colore saturata,vt crocum,aut vitellum eiusdem speciei quis affirmet.Secunda bilis species nigrioris coloris est, porri aut isatidis herbæ colorem referens,atra. inter hæc extrema infinitæ sunt colorum varietates.penes autem calorem atque humiditates istarũ mutatio fit.Quinetiam viscera huiusce varietatis causæ sunt: vt puta si flauum viscus sit,quale iecur est, aut liuidum, qualis lienis. Quocirca si ab aliquo viscere arquatus oritur, à iecore quidem iecoris notæ sunt: à liene,lienis: singulorúmque vnde oritur membrorum indicia apparent. Si nullius membri signa videantur, vniuersi habitus ægritudo est. Perspicua verò sunt & ea quæ in albissimis oculis cernuntur.Frontis autem secundum tempora, in corporibus naturaliter albis præcipuè,& in paruo arquato color exquisitior efflorescit.Porro quicunque nigro arquato laborãt,in his ater color viridi commixtus apparet. iidem frigent: imbecilli, desides, tristes atque demissi animo sunt.tetrum odorem exhalant,gustatum amarum habẽt: spiritus non facilè ducunt: in ventriculo morsum percipiunt: alui excrementa porracia,subnigra,arida sunt, ægréque descendunt. vrina bene colorata est, ad nigrius vergens. adhæc cruditate laborant, cibum detestantur, vigilant,mœrent,melancholia agitantur. At in albiore arquato color est ex albo & viridi temperatus: mẽte sunt hilariores: cibos accipere primò eos piget, sed vbi cœperũt,gnauiter comedũt, facilius quàm priores cõcoquũt: alui purgamenta alba sunt,arida,cretacea: lotiũm reddũt flauum,pallidum,crocinum.In vtrisque corpus omne pruriginosum est: calor in naribus exiguus quidẽ, sed mordax percipitur: nam biliosum distrahit laniátque: gustatus amarorum quidem, nõ amarus(quod mirum est)non tamen dulcis: dulcium verò amarus. In ore nanque bilis in lingua residens, & prius cibis occurrens sensum hunc ludificatur ac decipit.Lingua enim bile suffusa cibos non sentit:atque antea quidem ieiunii tempore bilis quiescit: neque idcirco lingua propter consuetudinem ægrè fert: verùm si cibis excitata bilis efferbuerit, ipsa cibis obiecta prius linguam mouet ac stimulat. Itaque siue amara sit esca,amari sensus est:siue dulcis,biliosi perceptio.bilis enim sensio præuertit. Falluntur autem qui amara videri dulcia existimant. res enim haud ita se habet: sed quoniam membrum amaro aliquo delibutum duntaxat,propter morbi cõsuetudinem amaritiem non percipit, ideo speciem dulcescentis repræsentat: verùm in dulcibus & amaris cibariis idem status reperitur.fallacium igitur ciborum velamentum bilis est. Vtique si nullius visceris calefactio euidens fuerit, plerunque sine noxa arquatus est, sed diuturnior:si perseuerauerit, atque insuper viscus

A inflammatione vexatum fuerit,in aquam inter cutem & malum corporis habitum vtplurimum desinit. Plerique & sine aqua intercute colliquati interiere. Id malũ adolescentulis iuuenibúsque familiare est: quibus & minus officit: pueris autem non*admodum inusitatum,non omnino tamen innoxium est.

DE CACHEXIA, id est MALO corporis habitu, Cap. XVI.

Καχεξία, *id est malus habitus*, omnium simul vitiorum conuersio est:siquidem*ab omnibus morbis propa-
B gatur & emanat. Verùm & ipse solus citra alios morbos materiam multum lutulentam nactus, à principio noua ægritudo gignitur.Et habitus quidem malus,simplex,cõmunis est,& symptomata multa comitantur: noménque ipsum significanter inditum est.Gracilitas verò, aut pallor, aut tumor, & siquid aliud insit, ad tempus durans in corpore exoritur:cachexia autem,*id est malus habitus*,vnius ingentis affectus species est,eique nomen tale fuit impositum.Nam hominis ad omnia est euexia,*id est bonus habitus*, & ad concoctionem,aut ad distributionem: sangui-
C nis creatio,atque omnis naturæ functio inde prouenit. hæc consequitur facilis spiratio,validæ vires,floridus color,sed prima omniũ sanitas. Quòd si ad imbecillitatem cacochymiæ,*id est uitiosorum corporis humorum*, natura conuersa fuerit,id iam est cachexia. Valetudo hæc vix sanabilis est,malúmque longissimum. longo enim tempore acquiritur:neque ab vno corporis vitio,neque ab vno viscere prodiens,sed omniũ est in deterius conuersio.Quocirca ab hac enascentes morbi,ineuitabiles sunt, vt puta aqua inter cutẽ,aut phthisis,aut σύντηξις,*id est colliquatio*: si-
D quidem & mali habitus causæ colliquationis germanæ sunt. Morbus autem in multum tempus extrahitur:*intestinorum difficultas adest continua: quibusdam morborum reuersiones eueniunt. Bene vtique cibos appetunt, tametsi multos ingerant,ac repleantur:crudi verò & non confecti digeruntur: quoniam alimẽti elaboratio ad coctionem pertinens,debilis admodum atque inualida est. Labis huius causæ sunt & ab hæmorrhoidibus *quas uocant uenis* effluuii suppressio,& vsitatorum vomituum retẽtio, & ab exercitationibus quies, & sudorum exiccatio, & ab
E ingentibus laboribus otium. * quando enim horum singula,quæ aderant,non amplius reuertuntur, tunc sequitur corporis grauitas,pallor subinde repetens, venter flatibus refertus,oculi cõcaui,somni graues torporem afferentes. Verumenimuero hæc si erraticè & non statis temporibus fiant,morbi inconstantiam infirmitatémque significant: sin altius exactis radicibus maneant,neque desistere velint,ingentis mali nuntia sunt. Stantibus pedes tibiæque intumescunt,decumbentibus autem*partes decliues atque iacentes. Quòd si decubitum mutauerint, tumor in illas*decumbentes partes deuoluitur: humidi-
F que aut frigidi in grauitatem fit circuitus. nam si calor humidum euaporet,id verò non effundatur, postea delabetur.Multos vtique cibos appetunt, edaces admodum sunt: celerior concoctione distributio fit crudiorum magis quàm incõcoctorũ:nutricatio non perficitur.Sed hoc inde prouenit quoniam in toto alimentum à natura non concoquitur.in ventre enim atque in omni corpore caloris imbecillitas eadem est.Quapropter neque optimus, neque boni coloris sanguis procreatur: quúmque crudorum succorum omne corpus refertum fuerit,& ciborum
G appetentia euanescat, sic malo habitu vsque ad ventriculum grassante,& affectu iam summam potentiam obtinente: tunc sanè tumidi fiunt,imbecilli, & ad omne opus abiecto prostratóque animo. Aluus siccior est: plerunque recrementa bile priuata,alba,aspera,crudáque deiiciunt: corpore squallent,sudore carentes & pruriginosi.Somnus nequaquã firmus est,sed decumbentes conniuent: tardè spiritum ducunt:arteriarũ motus languidi sunt, debiles, frequentes:post quamlibet autem vel exiguam actionem frequentissimi fiunt. Post hæc respiratio cum anhelitu fit: venæ in tẽporibus elatæ apparent. partes enim quæ cir-
H cumiacent,emarcuerunt. Verùm & in brachialibus longè grandiores inflatione venæ redditæ sunt: sanguis atro colore viridi admixto infectus est. Ab his phthisis,aut syntexis,*id est colliquatio*, hydropẽ ana sarca vocatã,aut ascitem

adducit: istorúmque procreatio ineuitabilis est. Ætates A
huius morbi feraces sunt, in primis senectus, neque mortem euadunt: pueri & celeriter pati idonei sunt, & liberantur facilius: florentes ætate haud ita valde huic malo patent, non tamen penitus facilè sanantur. Tempus anni non vnum hanc fert ægritudinem, neque vno tempore finitur: verùm autumnus cōcipit, hyems alit, ver ad vltimam vehementiam perducit, æstas verò interficit.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI de signis & causis diuturnorum morborum, Lib. II.

Iunio Paulo Crasso Patauino interprete.

LIBRI SECVNDI CAPITA.

DE HYDROPE, HOC EST AQVA inter cutem, CAP. I.

HYdrops, *id est aqua inter cutem*, iniucundum aspectu vitium est, & toleratu difficile. ab ipso enim perpauci liberantur: idque felicitate quadam, ac deorum potius quàm artis auxilio. (maiora enim o- B
mnia vitia soli dii medicantur) Nam aut in viscere primario morbus delitescens totū in malum habitum conuertit, aut omne corpus ingruente pestilentia in malum succum viscera permutauit, quando sibi vtraque vicissim ad perniciem suffragantur: nulláque est pars noxa carens, quæ vel modicam naturæ opem afferre possit. Est autem ad humectationem fluxio frigida, crassa, qualis est nebula vniuerso: aut cōuersio. ab humida & frigida causa in talem habitum hominem permutante. Neque enim in inferiori ventre fluctuās humidū, C
hydropa nuncupamus: quandoquidem neque ibi vitium est: sed quum morbum consequitur tumor, inflatio, coloris fœditas, iste in aquam habitus colliquescens, ὕδρωψ & est & appellatur. Nam tametsi nonnunquam foras sponte aqua prorumpit, aut aliquis præcordia rescindēs effundit, adhuc in sede sua permanent hydropici. Princeps itaque causa malus habitus est, species autē plures. Verùm & eius nomen aliud atque aliud. nam si sit humida suffusio, quæ in ilibus fluitet, & præ inflatione, quum D
verberantur, tympanum quodammodo referant, τυμπανίας nominatur: at si aqua copiosa in peritonæo continetur, natántque in humore intestina, ἀσκίτην cognominarunt: sin autem ilia nihil istorum habeāt, sed omne corpus intumescat, si ex alba pituita crassa & frigida, φλεγματίας ei nomen est: si in humorem sanguineum, aquosum, tenuem, carnes liquatæ fuerint, ὕδρωψ ἀνὰ σάρκα generatur. Praua quidem est harum singularum constitutio, peior autem multo ipsarum permixtio. Nam earum quæ in ilibus fiunt, vna vni earum quæ totum corpus inflant, sociari nonnunquam consueuit. Difficillimus est autem E
tympanias cum ana sarca vocato copulatus. Ex occupātibus enim ilia, tympanias ascite improbior est: ex infestantibus verò totum corpus, leucophlegmatias quàm ana sarca benignior. Mitis quidē vt in desperatis morbus est, si minor species cum minori pariter cōiungatur: peior verò, si aliqua ex minoribus cum altera ex maioribus admisceatur. Quòd si duarum maiorum mixtio exactè facta fuerit, grauius inde malum exoritur. Notæ autem maximæ sunt, & visu, & tactu, & auditu facillimæ. In ascite nanque in ilibus tumorem, in pedibus inflationem F
videre licet: facies, brachia, & reliqua gracilia cernuntur, intumescunt testes, præputium, & totus colis ob inæqualitatem tumoris tortuosus est. Tāgito verò, & aliquam in partem manum imprimens intrò moderatè pellito. ad alias enim partes humiditas transfluet. Verùm etiam in corporis ad alterutrum latus conuersionibus humor in locum decliuem & tumorem & fluctuationem facit, fluctuantísque liquoris sonitus exauditur: quinetiā sicubi digitum impegeris, locus cauus efficitur, & multum temporis cauus perseuerat. Hæc vtique asciten signa declarant. Tympanias autem, vltra tumoris spectaculū, etiā G
auditu sonorus est. nam ad palmæ percussum abdomē sonū edit: neque ad corporis conuersionem spiritus locum mutat. etsi enim locus ambiens aliquorsum inclinat, spiritus tamen æqualis suprà & infrà vbique permanet. Cæterùm si in nebulam & aquam spiritus vertatur, (nam ascites ex tympania gignitur) si non perfectè aliquādo mu-
B tatus fuerit, ex dimidio factus in ventre fluitat. Cæterū ana sarca & leucophlegmatias ilia inania occupant: tumidam faciem & brachia reddunt, & quæcunque in aliis vacua sunt, in huiusmodi ægrotis opplentur. Quandoquidē in leucophlegmatia, alba pituita, frigida & crassa redundat: hac omne corpus impletur: facies, collum, brachiáq; tumescunt, abdoménque ex inflatione crassescit. mammæ quoque in tumorem excitātur, illis scilicet qui iuuenes robusti in ætatis prospera fortuna cōsistunt. At in hydrope ana sarca vocato, carnis liquamētum fit in succum
C speciem carnis referentem: saniésque cruenta, qualis ab intestinorum vlceribus, emanat. talis verò & à membris aliquo graui, quod superinciderit, contusis, *si paulum superficiem secueris, humor effunditur. Ex duabus quidem speciebus permixtio, ambarum indicia obtinebit. Omnibus verò simul inest pallor, spirationis difficultas, tussis: diuersis temporibus segnes sunt: pigritia multa, à cibo alienatio: quòd si aliquid assumant quanuis modicum, & flatu carens, nihilominus valde inflantur: distentiones patiuntur quales ex saturitate fiunt. citra madorem eorū
D corpus est: idcirco neque in balneis sudore madescunt: præterea albidi sunt & effæminati. Qui autem hydrope ana sarca laborant, colore ex atro viridique permixto infecti sunt, obscurásque & nigras venas habent: in ascite atque tympania conspicuæ atque admodum euidentes sunt in brachialibus atque in abdomine. In ana sarca verò atque phlegmatia tumore, omnia delitescunt: somni sunt graues, torpentes, breues, animæ deliquium, circa minima quæque solicitudo, viuendi cupiditas. tolerātia nō ex animi alacritate, ac bona spe, vt in iis est qui prospera
E fortuna vtūtur, sed ex ipsa morbi natura. Neque causa dici potest, sed mirari tantùm id licet, quod mehercule magnum est. nāque in aliis haud omnino perniciosis affectibus ægrotantes abiecto sunt animo, tristes, mortis amatores: in his verò & bene sperant, & vitæ cupidi sunt. Ambo hæc contraria morbi efficiunt. Aqua inter cutem nonnunquam à copioso frigidæ potu continuo prouenit, quum præ nimia siti ad saturitatem quispiam multam aquam gelidam ingurgitauerit: postea humidum in peritonæum delatum sit, atque inde in ventribus insitus ca-
F lor refrigeratus fuerit: deinde in ilia guttæ effluunt, quæ prius in aerem versæ, per transpirationem digerebantur. Id igitur si incidit, facilior est huius morbi curatio, antequam viscus aliquod aut totus homo affectus sit. Cæterū & ventosus cibus, & cruditas, & buprestes aquam inter cutem pepererunt. Est hæc omnibus communis calamitas, viris, mulieribus, cuicunque ætati: prætérquam quòd alii in aliam speciem sunt propensiores. In vocatam ana sarca & leucophlegmatiam pueri: iuuenes autem ad consistentem vsque ætatem inundationi ilium obnoxii sunt: at senes omnibus quidem generibus sunt expositi, quum
G inopes sint caloris, (frigida enim senectus est) verùm ad

humoris multitudinem contrahendam apti non sunt. ipsis igitur tympanias accidere consueuit. Omnes quidem species praua (hydrops enim morborum omniū vitium est) sed inter ipsas leucophlegmatias mitior habetur. nam multæ & variæ sunt eius tollendæ prosperæ occasiones, sudoris aut lotii excretione, aut alui nonnunquam in huiusmodi ægrotantibus copioso effluuio, iam abeunte aquæ inter cutem habitu. Difficilis autem tympanias est, adhuc tympania difficilior ana sarca. Oportet enim medicum hoc in morbo totum hominem permutare. quod per Iouem neque diis ipsis facile fuerit. Cæterùm nonnunquam & exigua in parte homo aquam inter cutē patitur: vt secundum caput, in eo morbo qui hydrocephalus nuncupatur, aut in pulmone solo, aut iecinore, aut liene, aut in mulierum vtero: & cæteris hæc species sanabilior. Nam si eius ostiolum à priori conclusione hiare cœperit, humorem quidem si habeat, effundit: si spiritum, efflat. quòd si vterus ana sarca laboret, plurimùm tota mulier aquam inter cutem patitur. Alia quædam hydropici morbi species talis agnoscitur: In ea vesiculæ quædam pusillæ, crebræ, humoris plenæ, in loco vbi ascites fieri solet, excitantur. Cæterùm, quòd humore multo refertæ sint, illud indicio est: *si abdomen perforaueris, parum admodum humoris effundes. Ab interiori nanque parte vesica occlusit: at si in vesicam instrumentum impuleris, iterum succus emanabit. Hæc vtique aquæ inter cutem species haud leuis est. vnde enim id genus vesiculæ eruperint, via haud facilè reperitur. Alii nanque affirmant huiusmodi ampullas per intestina transiisse. Ego verò id nūquam vidi: idcirco neque nunc scribendo affirmo. *nam siue ex intestino colo, siue ex ventre ferantur, qualis sit ipsarum generationis modus, quid dicam nihil certi habeo. iter enim ad omnium excretionē per sedem lubricum ac patens est: at ipsius humoris in ilibus collecti per intestinorum rupturam egressio credi non potest. neque enim innoxium, neque citra perniciem intestini vulnus est.

DE DIABETE, ID EST VRINÆ PROFLUUIO, Cap. II.

DIabetes qui vocatur affectus, miraculum quoddam est, haud ita sæpe hominibus vsitatus, carnium ac membrorū in vrinam colliquatio. Frigida atque humida, vt in aqua inter cutem, causa est: transitus autem consuetus, renes & vesica. Neque enim cum intermissione lotium reddunt: sed, perinde atque canales laxati sint, indesinens est profusio. Diuturna est huius morbi creatio, & longo tempore parturitur. Breuis erit autem hominis vita in quo affectus iste perfectus fuerit. velox enim est colliquatio, & festina interdum mors aduenit, & vita fœda est, ac vexata doloribus. Sitis intoleranda est, potus copiosus, multitudini tamen lotii non respondens. copiosius enim lotium redditur: neque eos quisquam neque à potu neque à mictu inhibere potest. Quòd si vel punctum temporis inhibeantur, si quidem à potu, os siccatur, corpus arescit, viscera ipsi sua conflagrare opinantur, omnia fastidiunt, de omnibus dubitāt, haud multo pòst mortem obeunt, ardentissima sitis adest. Mictum verò quæ ratio suppresserit, aut quæ verecundia dolore potentior? Sin autem vel parum temporis à meiendo abstinuerint, intumescunt lumbi, testes & ilia: quúmque remiserint, lotiū quidem calefactione profundūt, tumidæ verò partes detumescunt: in vesicam enim confluit exundatio. Quum morbus iste iam perfectus est, facilè omnes eum deprehendunt: sed quum futurus est, os humore priuatur: saliua est albida, spumans, perinde atque in siti: nondum tamen sitiunt. præcordia grauia sunt: calorem aut frigus à ventre in vesicam tendere sentiunt, prout aduentantis morbi processus est: quinetiā paulo plus lotii quàm moris erat, effunditur: sitis adest, sed nondum vehemens. Quúmque amplius cremētum accipit, calefactio parua quidem, sed mordax visceribus inhærens exoritur. abdomen habent rugosum, venas extantes, totum corporis habitum gracilem, quando & vrinæ profluuium & sitis iam aucta insigniter sunt: quúmque ad extremum colem vitii consensus peruenerit, protinus vrinam reddunt. Atque inde mihi huic morbo διαβήτης appellatio indita fuisse videtur,

A *perinde ac si pertranseuntem dixeris,* quòd in corpore humor nō remanet, sed *vbicunque in homine collectus stagnauerit, ad exitum labitur. Durāt sanè aliquod tempus, licet nō admodum diu: nam cum dolore meiunt, atque atrox fit liquefactio. neque enim ex potu aliqua insignis portio in corpus absumitur, & carniū magna copia in vrinā eliquatur. Huiusce languoris causa aliquis acutus morbus esse potest, qui hanc in partem impetum fecerit, & in crisi aliquod malignū virus latenter morbi reliquerunt. Haud incredibile est etiam aliquod perniciosum venenum, ex B iis quæ vesicam & renes infestant, huic affectui causam præbuisse. Quinetiam si quis à dipsade morsus sit, talis morsum affectus sequitur. Dipsas autem reptilis fera, si quem percusserit, sitim non ferendam accendit, isque copiosè bibit, neque siti medetur, sed ventrem obruit humore: adeo inexplebilis est bibendi cupiditas. At si quis ob ventris distentionem doleat, grauetúrque humoris copia, & ideo paulum temporis à potu abstineat, iterum sitiens, largissimè bibit. Atque hæc est malorū vicissitudo: se nanque mutuò sitis & potus adiuuant. Alii præterea C sunt qui lotium nō reddunt: neque vlla est alia eius quod bibunt transpiratio. itaque potus insatiabili auiditate, humoris inundatione, ventris distentione repente ac penitus disrupti sunt.

DE RENVM AFFECTIBVS. Cap. III.

REnes substantia adenas, *glandulas quasdam,* referunt: colore autem rubidiores sunt, quale est iecur potius quàm mammæ aut testes: nam & hi adenes sunt, verùm albiores. Figura testibus similes, lati magis sunt iuxtà & D retorti. Sinus habent exiguos ad lotium excolandum, cribrorū instar foraminibus peruios. Ex vtroque neruosi canaliculi tanquam fistulæ expullulant, qui in vesicæ terga vtrinque sese inserūt. æqualis est autem lotii à renibus in vesicam via. Huiusce viæ multi atq; varii affectus renes prædictósque meatus malè habent: aliqui acuti, sanguinis profluuio, & febribus, & inflammationibus iugulantes: hi verò sunt quotquot ego enumeraui: aliqui diuturni, hominem colliquatione dissoluētes, haud lethales quidem, sed insanabiles, & vnà cum ægroto commorientes. Diu- E turni itaque sunt, abscessus, vlcera, calculorum exortus, hæmorrhoides vocatæ. Vlcera quidem hominis ex abscessu facta, omnia planè diuturnissima sunt, atq; ægrè sanationem recipientia. Calculorum verò diuturna est creatio, cum dolore obstructiones: haud enim facillimus est exitus. adhæc difficilis est & lotii suppressio. At si multi sint & exigui calculi, sese mutuò impedientes, remorantur: aut *si vnus sit magnus, locorū angustiis intrusus inhærescit. Atque si vtroque in rene hæc fieri vsuueniat, interclusa vrina, distentisque locis, paucis diebus superstites F ægri moriuntur. Rectè sanè natura renum ventrem oblongum, & vrinæ canalibus magnitudine æqualem fabricauit, exiguis quidem calculis ampliorem, quò superius concretus calculus expeditissimum in vesicam iter inueniat. atque ideo lapilli oblongi generantur. Plerunque enim prope vrinæ fistulas id genus lapilli concrescunt & quotquot eo loco fiunt, inæqualis crassitudinis sunt. priori in parte ob canalium angustiam gracilescunt, posteriori autem crassiores fiunt: quoniam renes deorsum vergunt. In solis autem renibus oriuntur, hisque igneo ca- G lore feruentibus. neque enim sedem in fistulis vrinæ calculi obtinent, sed arenulæ cum lotio per eas fistulas inferius delabuntur, quæ & indicia & materia huiusce affectus sunt. Quòd si aliquando grandior effectus lapis concauo renis inhæserit, tunc dolores lumborum circa musculos quos ψόας appellant, excitantur, & ad medias vsque costas perueniūt. Multis sanè dolor iste, perinde ac si morbi lateralis esset, imposuit. Præterea grauitas adest coxendicis: dorsum ægrè incuruatur: difficulter annuunt: tormina dolores inferunt grauia, perseuerantia. intestinum H enim sinuosum est, quúmque exundat vrina, & distentiones increscunt, ad meiendum, vt in parturiginibus, prouritantur: flatuosi sunt, sed flatus excerni nequeunt. febres adsunt mordaces, præaridæ: squalida quidem lingua, sicca verò est aluus, macrescunt, à cibo abhorrent: quòd si quid assumant, neque concoquere, neque distribuere fa-

cilè possunt. Sin autem in lotii canaliculum lapis inciderit, concussio corporis fit, vt in rigore: calculi progressus sentitur *communi simul violento. Quòd si in vesicā delapsus fuerit, lotium aquosum vberius effunditur: aluus deiicit: flatus inde exhalant: extentus stomachus est: ructus eduntur: à prioribus malis quies datur: interdū quoque vlcerato canali præter lotium cruor emanat. Secunda porro calamitas est, quum per colem calculus transmittitur. Nam si amplior sit quàm vrethra, *id est urinæ iter* capere possit, in eo multū temporis hæsitat: atque vesica multitudine vrinæ completur: túmque eius maiore cum dolore suppressio fit. nam cum vesica & canales vreteres vocati veluti incēduntur. Ægerrimè autem tortuosi calculi exeunt: quosdam enim & hamatos vidi, in meatibúsque adnatas quasdam callosas duritias. Plerunque autem oblongi propter canalium rectitudinem figurantur. At colore nonnulli albicant, argillam referētes, talésque sæpius in pueris generantur: alii flaui sunt instar croci: hi verò in senibus reperiuntur, quibus & in renibus creari solent. crebrius enim pueris in vesica lapilli oboriuntur. Concretionis autem causæ geminæ sunt: in senibus frigidum corpus, & crassus sanguis. frigidum verò crassas materias celerius cogit. indicio sunt aquarum natura calidarū fontes. hæ nanque refrigeratæ in tophaceum lapidem condensantur. At in pueris multum *sanguinis limum elixatum generandi calculi veluti sedem ignis habet. Igitur in calculi creatione talis est affectio. Cæterùm nōnulli sunt qui per quosdam circuitus sanguinem meiunt: huiusmodi affectus hæmorrhoidum profluuio similis est. similis est quoque corporis constitutio. nam valde pallescūt, torpent, ignaui sunt, cibum fastidiunt, cruditate laborant, & quum excretus est sanguis, languidi fiunt, membra resoluuntur, caput verò leuius & agilius redditur. At si per circuitum nihil sanguinis effluxerit, capitis dolore vexātur, oculorum acies hebet, tenebræ eis obuersantur, vertiginem patiuntur. Inde alii infiniti in comitialem morbum incidunt, tumidi, veluti caligine perfusi, aquam inter cutem patientibus similes: alii morbo atræ bilis, aut neruorum resolutione tentantur. Nam ex cōsueti profluuii sanguinis retentione huiusmodi mala proueniūt. Si quidem à renibus defluat sanguis mundus, lotio non permixtus, plerunque tamen cum vesicæ vrina circunfusus emanat. Nonnunquam & ex renū disruptione sanguis fertur multus collectim, verùm cogitur, & in grumos densatur: vtq; in sanguine extra corpus effuso fieri assolet, interdum vtique & in vesica congelatur, quando atrociter vrina supprimitur. Ruptionem verò vlcera diuturna atque vix sanabilia sequuntur. indicia sunt, ramentum, aut membranula araneæ instar rubida egrediens, aut pus album meiendo profusum, modò purum & sincerum, modò cum vrina permixtū. Ab iisdem & abscessus dignoscēdi sunt, si vesperi febres accesserint & rigores, dolores circa lumbos, & pruritus. At si ruptus fuerit, grumi purulenti carnísque formam repræsentantes eiiciūtur: quinetiam & albida sanies excernitur. Vlcera verò mordacia sunt, modò repurgata, modò sordentia: id pus manifestat: vrina quoque aut olida, aut nihil olens. Ver sanguinis profluuia & abscessus parit, hyems autem autūnúsque calculos. Quòd si à calculis vlcera facta sint, insanabiles inde morbi nascuntur, cita colliquatio mórsque adueniunt.

DE VESICAE AFFECTIBVS, Cap. IIII.

VEsicæ morborum nullus placidus est. quippe acuti inflammatione, vulneribus, cōuulsione, febribúsque acutis interficiunt. Vlcus verò & abscessus, aut resolutio, aut lapis magnus tolli nequit. neque enim potione aut medicamento frangitur, aut circunteritur: neque citra noxam exciditur. opus est enim & tenues vesicæ partes simul cædere. Id verò aut eodem die hominē perdit, aut paucis diebus conuulsionibus febribúsque consumit. Nisi excidatur autem, *præter vrinæ conclusionem, doloribus febribúsque aut liquationibus homo contabescit. sin haud ita magnus sit calculus, frequentius lotium cohibetur: nam facilè in ceruicem delapsus lotii transitum obstruit. Securius autem quàm grandiores exciditur, sed vesica quoque necessariò sauciatur: quúmque mortis periculum euaserint, in fistulam ῥοιάδα dictam prolabuntur: quod licet periculo vacet, ingenuis tamen hominibus nō est tolerandum, perpetuum scilicet vrinæ profluuium, siue quis ambulet, siue dormiat: ambulantibus verò maximè iniucundum. Valde parui autem plerunque citra noxam exciduntur. Quòd si vesicæ inhæserit calculus, ex colliquationibus patefiet: sed neque dolorum, neque grauitatis expertes sunt, licet vrinam expeditè reddant: sin minus, & vrinæ difficultas accedet. Omnes verò calculos ex sabulosis vrinæ subsidentiis deprehēdes: & quòd istis B virilia sæpius arriguntur. quando enim meiunt, subéstq; calculus, dolent, tractant, attrahúntque pudenda, tanquā calculum cum vesica exempturi. Anus quoque vitii particeps redditur, pruritu laborans. Prominet verò & rectum intestinum vi, cōtentionibus, imaginatione, perinde ac si iam lapis excernatur. Ambo enim inter se copulantur, anus & vesica: quorum vno affecto, & alterum afficiatur necesse est. propterea inflāmato podice vrinæ exitus clauditur: & vesica exacerbata sedes non deiicit, licet aluus admodum sicca non sit. Tales vtique sunt ex calculis C labores. At sanguinis effluuium tametsi non admodum citò enecet, tempore tamen procedēte infinitos iugulauit. Ab eo verò grumi creantur, lotii suppressio, & matura mors, non secus atque à calculis fieri compertum est. quamuis enim sanguis tenuis flauúsque est, neque valde crassus, neque concretus, vesica tamen longo tempore congregat, ac eadem calefaciens & elixans cogit conspissátque: atque ita grumus efficitur, & ἰσχουρία, *id est urinæ interclusio*, inferendæ morti potentissima. His accedit dolor acutus, ignis acer, lingua arida: & ab his delirantes D moriūtur. Sin autem à vulnere dolor excitetur, vulnus vtique mortiferum est. vlcus verò etsi non protinus interficit, febribus tamen aut inflammatione insanabile redditur. Tenuis quidem est crassitudine vesica, neruus autem substantia. quocirca neque carnem cōtrahit, neque facilè ad cicatricem ducitur. Accedit & vrina biliosa, acris, mordax vlceris, communis victus. Vesica enim quum repletur, distenditur: quum inanis est, subsidit. in extensione igitur & cōtractione eundem quem & articulus affectum patitur. In articulo verò nullum vlcus bene sanescit: E suppurationem autem ex abscessu contrahit. Vesicæ signa eadem sunt quæ & in aliis membris inflammatis. Nam etsi febribus rigoribúsque succedat abscessus, eadē pericula impendent. Verùm si pus crassum, album, non tetri odoris eiiciat, ab his orta vlcera benigna sunt. At si depascantur, fæculentam, mucidam, graueolentem vrinā reddunt. Huiusmodi ægrotantibus non tarda mors aduenit. Mordax quidem vrina est, & cum dolore est eius emissio: ad summum vsque colem dolor peruenit. Ipsos vtique F omnia etiam contraria lædunt, & saturitas & inanitio, & otium & exercitatio, & lauatio & illuuies, & *saturitas & ieiunitas, & dulcia & acida: quum alia alios lædant, alios iuuent, in vnum autem conuenire non possint.

DE GONORRHOEA, ID EST feminis profluuio, Cap. V.

MOrtis quidem periculo vacat γονόῤῥοια, *id est genituræ profluuium*, iniucunda tamen est, & vel auditu insuauis. Nam si intemperies & resolutio humida occupat genitaliáque membra, vt à frigidis contingere solet, profluit semen: neque ipsum vel in somnis cohibere possumus: verùm seu quis dormiat, seu vigilet, cōtinens G profusio est, neque *id quod fit, sensu percipitur. Ægrotant quoque & tali morbo mulieres, sed partibus illis prurientibus, & cum voluptate nonnullis genitura profunditur: quinetiam virilem coitum impudenter appetūt. Viri autem nequaquam pruriunt: nam quod effluit, humidum, tenue, frigidúmque est, sine colore, infœcundum. Quī enim genitale semen refrigerata natura emiserit? Quòd si iuuenes hoc vitio laborent, omnes senilem corporis habitum induant necesse est: quippe qui segnes fiant, resoluti, exanimes, torpentes, hebetes, imbecilli, recurui, H ignaui, pallentes, albidi, effœminati, à cibis abhorrentes, frigidi, membris graues & stupidi, cruribus impotentes, & ad omnia remissi & languidi. Multis sanè id genus ægrotatio ad paralysin, *id est neruorum resolutionem*, viā strauit. Quomodo enim neruorum facultas non afficiatur, quum na-

tura ad vitæ generationem faciens refrigerata fit? Atqui
& genitura vitalitatem impartiens,nos viros efficit, cali-
dos,articulatos,hirſutos,vocales,animoſos,ad intelligen-
dum operandúmque valentes: id viri teſtatur.Contrà ve-
rò quibus non ineſt vitalis genitura,rugoſi ſunt, debiles,
acutæ vocis,glabri,imberbes,effœminati.eunuchi id ma-
nifeſtant.Siquis autem vir & feminis profundendi abſti-
nens fuerit,robuſtus eſt,audax,neq; vel feras expaueſcẽs:
teſtimonio ſunt ex athletis temperantes. Nam & illi qui
natura quibuſdam præſtant,ob intemperantiam deterio-
ribus multo peiores fiunt: contrà natura deteriores,ex tẽ-
perantia præſtantioribus longè meliores euadunt. Ne-
que ſanè ab alio quopiam quàm à genitura robuſtum a-
nimal generatur. Vitalis itaque genitura ad ſanitatem,ad
robur,ad animi fortitudinem,& ad generandum mirifi-
cè confert. A ſatyriaſi in gonorrhœam,*id eſt ſeminis proflu-
uium*,corporis ſtatus deuoluitur.

DE *STOMACHI AFFECTIBVS, Cap. VI.

STomachus delectationis triſtitiæq; princeps eſt,*cor-
di periculoſa vicinia ad tenorem, animiq; alacritatẽ,
ſiue abiectionem:ob animæ conſenſum præcipuè ſtoma-
chi facultas confert.hæc mihi alio loco dicta ſunt. * De-
lectationis quidem hi fructus ſunt, bona concoctio, car-
nis cõueniens incrementum,floridus corporis color: tri-
ſtitiæ verò,iſtorum cõtraria. Nonnunquam & animi ab-
iectionem,quũ alimento caret, inducit:atra bile vexatur,
cibum refugit.Quum itaque ſtomachus ægrotat, eſcas o-
dit & abominatur,non modò quum offeruntur, verume-
tiam ſi non in conſpectũ dentur, ſed eas memoria repe-
tant,aut anxietate,aut madore ſtomachi, aut eius oſtioli
dolore perciti.& ſaliuam effundũt quidam, & vomitibus
lancinantur,corpúſque ſimul ab his vexatur. Quòd ſi ven
triculus iſtorum vacuus eſt,dolorem quàm cibi ſumptio-
nem facilius tolerat. Sin autem interdum ad alimentum
capiendum accedere cogitur, id multo peius eſt. Labor
quidem famis eſt *ore conterere, in deuorando dolor,&
maior conflictatio. Cæterùm nõ erga vſitata quidem ita
ſe habet,erga aliena verò optimè: ſed quæ naturaliter ha-
bent,in contrarium mutata ſunt: & omnia grauatim fe-
rũt: fugáque adeſt & odium alimẽtorum.In interſcapu-
lis præterea dolor inhæret: ſed longè maior ſi edant, de-
uoréntque. faſtidiunt,animi pendent,viſus hebetatur,au-
res ſonant,caput grauatur,membra torpẽt,crura,brachiá-
que reſoluuntur,palpitant præcordia: dorſum imaginan-
tur verſus crura moueri,aliàs aliò huc atque illuc ſeſe fer-
ri exiſtimãt,ſeu ſtent,ſeu iaceant,quemadmodum à ven-
torum flatu arundines aut arbores agitantur : pituitam
frigidam,aqueam reiiciunt. Quando verò & in bilioſis
redundat bilis, iſtorum oculi tenebris caligant: ſiticuloſi
non ſunt,etſi à cibis ſitire videntur, vigilant, tardi ſunt,
dormitant, non vero tamen ſomno: ii qui ſopore graui,
quem κῶμα Græci appellant,occupantur, ſimilia patiun-
tur,macie confecti,valde pallentes, debiles, reſoluti, ani-
mæ deliquium patientes,animo conſternati, meticuloſi,
quieti,repentè tamen iraſcentes,valde melancholici. nõ-
nunquam enim in melancholiam, *id eſt atram bilem*,id ge-
nus ægrotantes inciderunt.Talem vtique ſtomacho im-
partiente animæ affectum eſſe oportet. Verùm homines
compatibilium membrorum ignari,in quibus hæc gra-
uiſsima vitia fiunt,ſtomachum eſſe cauſam opinantur.
magnum autem ad ea quæ dico probanda teſtimonium
cordis contiguitas eſt,vbi omnium principatus colloca-
tur. in medio enim pulmone cor ſedet: horum autem
medium,ſtomachum coniungit: ambo verò dorſo in-
ſerta ſunt. propter hanc itaque cordis viciniam & dolor
cardialgia dictus excitatur,& reſolutio, & morbi melan-
cholici. Nempe morbi cauſæ & aliæ ſunt plurimæ: præ-
cipua verò,pus multum à vẽtre per ſtomachum effuſum.
Familiare eſt etiam id vitium illis qui tenui victu & du-
riore coacti ſunt vti: quinetiam illis qui,vt erudiantur,la
borant,& eius cauſa multa perferunt.quibus ineſt diuinæ
ſcientiæ cupiditas: qui cibi parſimonia & vigiliis mace-
rantur,qui doctos ſermones & res graues meditantur,qui
victum pleniorem & varium contemnunt,ſed famẽ pro
alimentis habent,pro potu aquam,& in ſomnis vigilant:

A quib⁹ molle cubile eſt *nuda humus,ſtragula veſtis,igno-
bilis,tunica lacera: ipſorum verò tectum eſt communis
aer: diuitiæ autem *adeptio atque vſus diuinæ ſapientiæ.
Hæc vtique ipſis eruditionis amore bona comparantur.
quúmque cibum & illum quidem ignobilem accipiunt,
id *vitæ tantùm,non ſaturandæ famis,neque potum vini
cauſa aſſumunt. Non eos abſtrahit voluptas, non vagatio
& peregrinatio,non corporum exercitatio, nec carnium
circumpoſitio. A quo enim diſciplinæ amor nõn auocet?
à patria,à parentibus,à fratribus, à ſeipſis vſque ad mor-
B tem.His igitur corporis macies adẽſt,decolor facies:& in
iuuenta ſeneſcunt,& ob contemplationem ſtupidi habẽ-
tur:animo autem ſeueri,non ridentes,immites ſunt. *At-
qui ob ſtomachum erga cibos malè affectum,citò ſatian-
tur cibo vſitato,vili & ad manum. Variis autem dapibus
non ſunt aſſueti,& erga omnes cibos pigri ſunt.quòd ſi a-
liquem inuſitatum acceperint,lædũtur, omnes alios pro-
tinus auerſantes. Iſte eſt ſtomachi longus morbus. Inflam-
mationes verò, diſtillationes, καρδιωγμὸς,*id eſt oris uentri-
culi morſus*,aut dolor,ſtomachalis affectus nõ dicitur. Hũc
C morbum ætas affert: quando & concoctionis, & appeti-
tus,& omnium eſt impotentia.Inter ætates verò ſenecta,
quibus & abſque morbo ob vitæ finem & appetentia ad
extremum peruenit.

DE AFFECTV VENTRICVLI, Cap. VII.

VEntriculus concoctioni deſtinatum viſcus,in cõco-
quendo laborat.quum diarrhœa,*id eſt alui profluuium*,
hominẽ premit. & eſt liquidi alimenti incõcocti proflu-
uium: niſi à recenti & proxima cauſa vnum aut alterum
D tantùm diem permanente oriatur. præterea & totus ho-
mo debilis redditur,quia corpus non alitur, vnde longus
morbus efficitur, cœliacus dictus, *Latinè uentricularis dici
poteſt*,ob concoquentis caloris imbecillitatem, frigúſque
ventriculi: quum liqueſcit quidem à calore alimentum,
ſed non concoquit calor,neque in ſuccum proprium ver-
tit,ſemicoctum imperfectúmque relinquens, quum per-
fectionem aſſequi non poſſit:id verò concoctione deſti-
tutum ad prauum commutatur & colore,& odore,& con
ſiſtentia.albus eſt enim bile priuatus color : olida excer-
E nuntur,& lutulenta: liquida & incõſiſtens ob profligatam
actionem ſubſtantia eſt, virtutem modò atque principiũ
coctionis præ ſe ferens. Hac de cauſa venter flatuoſus eſt,
ructus aſsidui,tetri odoris. Quòd ſi deorſum penetrent,
ſtrident inteſtina,flatus erumpunt aſperi,humidi,argillo-
ſi.videtur autem ipſis tanquam humidum quoddam ef-
fluere. Dolor ventriculi grauis eſt,aut ſubinde punctiones
referens: gracilis verò & emaciatus homo redditur,palli-
dus,iners,nihil ex negotiis vſitatis valenter efficiens: ſed
F quum ambulat,membra labaſcũt,temporum venæ exer-
tæ ſunt.ſiquidem ob alimenti penuriam tempora habent
concaua,atque in omni corpore venæ inſignes apparent.
non modò enim morbus iſte non cõcoquit, verùm *ſta-
tim neque in molem corporis diſtribuit.Nam haud ſolũ
concoctionis,ſed etiam digeſtionis vitium mihi eſſe vi-
detur.Porro ſi in incremento morbus ſit, materias ab o-
mni corpore in ventriculum rurſus adducit: tunc ea iam
eſt corporis eliquatio,os eſt aridum, ſuperficies ſqualida,
nihil ſudant: ventriculus nonnũquam vt ab ardenti car-
G bone peruritur,aliàs tanquam à cryſtallo conglaciatur.
Interdum verò ſanguis in extremo vitæ diſcrimine con-
ſtitutis in deiectionibus flauus defluxit, purus, non per-
mixtus: vt venæ oſtiolum patefactum eſſe videatur.acre-
do nanque venas exedit. Longiſsimum & difficulter cu-
rabile vitium eſt.etenim ſi abſque manifeſta cauſa deſiiſ-
ſe videtur,iterũ inuadit, vbi & ex leui errore iam denuo
ſuboritur. Per circuitum igitur morbus iſte reuertitur.
Senibus hoc malum familiare eſt, & mulieribus magis
quàm viris. Pueris autem ventris effluuium aſſiduũ eſt,
H ob quotidianam cibi intemperãtiam: ſed non ventriculi
debilitate morbus aduenit. Ex anni tẽporibus æſtas hoc
malum ſæpius affert,ſecundò autumnus: deinde hyems
frigidiſſima,ſi proximè ad extinctionem calor deueniat.
Diuturnũ quoque morbũ & affectus iſte, & difficultas, &
læuitas inteſtinorũ conſequuntur. Verùm & largiſſimus
frigidæ potus interdum hanc labem progenuit.

DE COLICIS, ID EST INTESTINI plenioris morbo laborantibus, Cap. VIII.

COlici sanè voluulo & ſtropho, *id eſt torminibus*, celeriter necantur.longè plurimæ ſunt huiuſce morbi cauſæ.Signa verò hæc ſunt:grauitas in ieiunio, vbi affectus maximè vrget: pigritia multa adeſt,tardi ſunt, cibos refugiunt,graciles,vigiles,facie tumidi.Quòd ſi prope ſplenē ægrotet cωlon, *id eſt laxius inteſtinum*, colorem habent nigrum cum viridi mixtum: albū verò cum viridi, ſi prope iecur.ab his enim proximis viſceribus malum cōmunicatur.Sin autem cibum acceperint quantumuis paucū, & flatu vacantem,mirum in modum tum inflātur.& difflandi quidem cupiditas eos inceſſit, ſed inferius exitus intercluditur: ſuperius verò ructus violenter tentati, neq; ipſi finem aſſequuntur.Siqua verò parte flatus vi erūpunt, viroſi planè odoris ſunt,ſurſum petentes, & acidos ructus excitantes.Renes & veſica in partem huius doloris adducuntur: & vrina cohibetur.iſtis alia pro aliis accedūt.Miraculum autem his maius eſt, quòd in teſtes & cremaſteras,*id eſt ſuſpenſores*,inopinatus dolor inuadit. Non paucis medicorum hæc morbi communicatio in occulto eſt:ſiquidem nonnunquam & ſuſpēſores execuerunt, propriā morbi cauſam eos continere opinati.quocirca & his pro aliis alia fiunt.Ab hoc quoque vitio alia prodeūt, abſceſſus,& vlcera non mitia,aqua inter cutem,&phthiſis,morbi inſanabiles:nam à frigore & craſſis humoribus,& longè glutinoſa pituita propoſiti inteſtini,* dolor exoritur. Quinetiam & ætate, & tempore, & regione frigida & aſpera hyeme prouenit.

DE DYSENTERIA, ID EST difficultate inteſtinorum, Cap. IX.

SVperiora inteſtina ad cæcū vſq; tenuia ſunt,&χολώδεα, *id eſt bilioſa*, atq; inde *Græcè* χολάδες nominantur. poſt hæc inferiora, vſq; ad inteſtini recti initiū , craſſa & carnoſa ſunt.In omnib⁹ vlcera fiūt.dyſenteria verò eſt horū vlcerū ſpecies:idcirco & varii exiſtunt morbi. Aliqua etenim ſuperficie tenus inteſtina radunt,excoriationē tātùm facientia,& innoxia ſunt:ſed longè innocētiora ſi in inferioribus inteſtinis cōſiſtant.Alia paulo etiam profundiora vlcera.verùm neque hæc immitia ſunt. Alia profunda,non vno loco manentia, ſed exedentia, glanduloſa,ſerpentia,& ſphacelum inferentia,mortifera ſunt. Venulæ quoque in hiſce vlcerum paſtionibus circūroſæ apparent: & in his vlceribus ſtillationes ſanguinis largiores cernuntur.Alia eſt ſpecies vlcerum,quæ oris tumentibus aſpera ſunt,inæqualia,calloſa, vt in ligno gemmam dicimus.id genus vlcera vix medicabilia ſunt. neque enim cicatricem facilè contrahunt,& facilius aperiuntur. Dyſenteriæ cauſæ plurimæ ſunt: principes autē cruditates, refrigerationes aſſiduæ,acrium ciborum aſſumptio,opſonii quod μυττωτὸν vocatur, *Latini moretum dicerent* : cepæ ipſius,allii,carniū vetuſtarum acriū eſus: à quibus poſtea cruditas ſuperuenit. Super hæc humidum aliquod inuſitatū,vt mixtura illa quæ κυκεὼν dicitur: aut potio *ryteon appellata: aut qualia in ſingulis regionibus loco vini fiunt contra ſitim remedia.Plaga præterea, & refrigeratio,& frigidæ potus inteſtina exulcerant. Excrementa ve ò,& quæ cum vlceribus ſunt,alia atque alia in aliis atque aliis reperiuntur. Nam ſi in ſuperficie ſint, ex ſuperioribus quidem tenuia,bilioſa,inodora, præter eum qui ab inteſtinis fit,odorem:ieiuni autem inteſtini excremēta,puriora,crocea,mali odoris:aliqua verò & cum alimēto liquato quidem ſed aſpero exeunt. At modò grauis odor ob vlcerū putredine fit,modò vt à ſolo ſtercore prouenit.Ab inferiorum autē inteſtinorum vlceribus aquoſa,tenuia,ſine odore feruntur.ſin profundiora vlcera ſint, ſanioſa effluunt,ſubrubida,vinoſa,aut inſtar aquæ in qua caro lota ſit: & hæc modò ſola,modò cum ſtercore. hócque liquidum eſt circunfuſo humore diſſolutum,non infectum bile,inodorum: aut compactum,ſiccúmque, ſed ob humorem circunfluentem lubricum deiicitur. Cæterùm ſi maiora læuioráque vlcera ſint,& in ſuperiorib⁹ inteſtinis,eorum ratione à quibus & per quæ tranſeunt, bilioſa effunduntur.ſedem enim vellicant: nam bilis acris eſt,eóque magis ſi ab vlceribus effluat. bilis verò & inſtar

A vnguinis pinguis eſt.Ex profūdioribus autem vlceribus, ſed inferioribus cruenta manant,craſſa, pituitoſa, carnoſa,non valde pinguia,ramentoſa: vtpote quæ ab inteſtinis abſtrahantur.quinetiam & integræ inteſtinorū partes commixtæ ſunt.Excernūtur quoque & albida,craſſa,mucoſa,adipis conciſæ ſimilia,humore circunfuſa: hæc vtique à recto oblongo inteſtino feruntur. Nonnunquam ſanè mucoſa tantùm vellicantia,parua,teretia,mordaciáque egeruntur,crebrò ſurgere cogentia,& deiiciendi cupiditatem cum voluptate afferentia: ſed quæ deiiciuntur
B valde pauca ſunt.teneſmus huic vitio nomen eſt. A cæco autem carnes longè rubicundæ & grandes excernuntur, circunſcriptionem multò maiorem habentes: in ipſo enim *maiora fiunt vlcera,cruor etiam craſſus,fæculentúſque emanat: & hæc omnia multo quàm antè dicta fædius olent. Cæterùm poſtquam ſerpunt & exedunt vlcera,& nullo remedio vllo in loco coerceri poſſunt, à ſuperioribus quidem non ſolùm exquiſitè bilioſa, ſed & crocina, ſpumea, fæcem vini referentia, & nigra, iſatidis & porri ſuccū repræſentantia, antedictis craſſiora atque in-
C ſtar putredinis graueolentia deiiciuntur. Alimentum nūc minus concoctum eſt,ſolùm vt à dentibus voracius contritum.At ſi inferiora inteſtina vlceribus erodentur, guttæ cruoris atræ,craſſa,carnoſa,rubida, grumoſa, nonnunquam nigra,multis modis variantia, olida , non ferenda per ſedem,expelluntur: humiditatúmque exitus inuoluntarii fiunt. Nonnunquam oblongum quiddam in plurib⁹ nō diſcretum,inſtar ſani inteſtini deiicitur: & ignaris rei ſuſpicionem præbuit inteſtini. At negotium ita ſe habet, Inteſtinorum tunicæ perinde ac ventriculi geminæ ſunt,
D & altera alteri obliquè ſuperiniecta eſt. Igitur quum earū connexio diſſoluitur,interior tunica ſecundū longitudinem abſiſtēs foras egreditur: exterior ſola intus remanet, & carnoſa efficitur,& cicatrice ſolidatur:ſaneſcúntq; homines & noxa ſoluti viuunt. Id verò inferius inteſtinum ſolùm patitur.in cauſa eſt tunicarum carnoſa ſubſtantia. Quòd ſi ex quopiam vaſculo cruor emanet flauus, aut niger,purus,non cum cibo aut ſtercore mixtus effunditur: verùm concretum quiddam latis araneolis ſimile extenditur.in grumum enim,quum refrixit,obduratur : neque
E ſanguinem excretum eſſe credideris.ob ſonum autē multum cum ſpiritu maior quàm pro effectu eſt excretionis apparentia.Interdum & in pleniore inteſtino purulentus abſceſſus efficitur,nulla nouitate ab aliis internis vlceribus differens.etenim ſigna,& pus,& vlcerum medicatio, penitus eadem ſunt.Si res duræ,carnoſæ,contritis aſperiſque corporibus ſimiles excernantur,abſceſſus nō benigni moris ſignificatur. Nonnunquam ex laxo inteſtino aqua multa dyſenteriæ modo profluit, ídque plurimos ab hydropico morbo liberauit. Vlcera quidem inteſtinorū (vt
F paucis dixerim)huiuſmodi ſunt.Cæterùm & ipſorū formæ, & ab ipſis purgamenta tot ſunt quot ſuprà comprehendimus.Quæ ſingulis quoque ægrotantibus accidunt, explicabimus,ſeu placida,ſeu noxia vlcera ſint.Itaque collectim dictum eſto,ſi exulceratio ſuperficie tenus fuerit ſiue ſuprà,ſiue infrà,febrem non habent,nec dolorem:ac ſine decubitu, tenui victus ratione diuerſis modis ſaneſcunt : ſin vlcus altius deſcēderit,in ſuperioribus quidem mordacia tormina & acria ſunt tanquam à pauca calida bile.aliis atque aliis temporibus ſuppurant inteſtina: ple-
G runque verò ſuppurant,aut coctiones dimidiatæ ſunt, cibos tamen non horrent. Si inferiora vlcerata ſint, longè ſuperioribus ſunt ſalubriora.hæc enim humiliora inteſtina multò carnoſiora ſunt aliis: ſin caua & depaſcentia vlcera in ſuperioribus graſſentur,febres acutæ concitantur, non emicantes,in viſceribus demerſæ: extrema refrigerātur,cibus faſtiditur,vigilia adeſt,ructus malè olēt, nauſeabundi ſunt,bilis vomitus,vertigo.qúmque multa expellūntur(ea verò bilioſiora ſunt)tormina,atque alii dolores magis perſeuerant.His accedit virium conſumptio,
H genuúmque reſolutio: ardore æſtuant, ſitibundi ſunt & anxii,atra per nauſeam reiiciunt,lingua eſt arida, pulſus puſilli,debiles.atque his germana ſunt quotquot de perniciosis vlceribus mortifera expoſui. oris etiam ventriculi dolore vſque ad animæ deliquium torquentur. Quidam verò neque ex eo deliquio in priſtinū reſtituti ſunt.

sed in tali affectu vitam finierunt. Huiusmodi calamitates & inferiorum intestinorum corrosionibus communes sunt, si depascantur vlcera, neque eorum depastionē compescere valemus, prӕterquam quòd tormina doloresque sub vmbilico inferius, vbi vlcera sunt, percipiuntur. Formӕ autem excremētorum tales sunt quales suprà posuimus. Verùm si inter initia, parua vlcera sint, in longúmque tempus depastio producatur, alia aliis vlcera superueniunt, aliquibus mitescētibus, aliquibus in summū excrescentibus. quales enim sunt in mari fluctus, talis est in vlceribus tempestas. Cӕterùm siquādo natura resistere potens fuerit, simúlque & medicus subuenerit, depascentia compescitur, mortísque timor remouetur: intestina tamen dura, tumida, cicatricosáque remanent, & nonnisi lōgo post tempore sanescunt. Verumenimuero quum ab intestinis cruor erumpit, si ex magna vena aut arteria exeat, matura mors aduenit. neque enim aut manū intromittere, dolorémque attingere, aut medicamentum ipsi vlceri adhibere possumus. Quinetiam si medicamento sanguinis profluuium coercetur, non propterea tuta est ac vera mortis euasio: quandoquidem nonnullis magna eschara, *id est crusta*, decidens, venӕ ostiolum patētius efficit. Vbi verò & grumi intus concrescunt, intúsque remanent, ineuitabilis morbus est. Incipiētibus igitur sanguinis eruptionibus succurrere oportet. Plerunque autē quū futurӕ sunt, licet non admodum claris signis, tamen sese indicant. anxietas enim adest, & animi ambiguitas: grauitas ea in parte est quӕ rumpitur: & facies rubet, si nōdum ruptura facta est. Sin autē vena proximè rescissa est, plurimum vēter mollitur omnino: si satis temporis prӕteriit, difficiliùs atque tardius soluitur. Huiusce qualitatis sunt intestinorū vlcera. Prӕcipuè autē nascūtur ӕstatis tēpore, secundò autumni, minus vere, minimè hyeme. Pueris quidem & adulescentibus ventris profluuia contingunt: difficultas autem intestinorum, viris & iuuenibus. Senecta verò ӕgrè medicabilis est, & ad ducendam cicatricem longum tempus requirit. At vlcera exedentia, senibus inusitata, sanguinis verò profusio senectӕ est cōueniens.

DE LAEVITATE INTESTINORUM, Cap. X.

SI à torminibus & ab latis valdéq; profundis superiorū intestinorū vlceribus cicatrices crebrӕ, crassӕ, solidӕque contrahantur, stercora ex his deorsum liquida, ab alibili indiscreta prolabuntur. Intestinorum enim raritas, per quā sursum versus alimonia discurrit, à cicatrice interclusa est. Homo igitur nutricationis inopia laborat, & pallor adest & infirmitas. Affectus iste qui ab cicatrice fit, λειεντερίας cognomen accepit, ἀπὸ τῶν ἐντέρων, *id est ab intestinis*. Et nunc quidem à cicatricibus morbus exoritur, aliàs verò intestina cicatricis expertia sunt: sed consuetudo & exercitatio intestina profluuium pati edocent. * In istis enim calidum quandoque refrigeratum est: vt neque concoctionem, neque digestionem moliatur: sed prӕ imbecillitate retinere non potest, omnémq; elaborationem alimentum subterfugit. Quòd si ex tempore, & non stabilis sed leuis momenti purgatio fiat, simplex à cibis vomitus morbum soluit. Sin autem aliquo tempore prorogetur, & in sede firma istorum causa permaneat, nihil opis vomitus affert. Morbus quoque lōgus, & malus habitus* qui decumbere non cogit, lienteriam peperit. Aqua inter cutem nonnunquam in hanc ӕgritudinem feliciter commutata est, in malum scilicet ex malo: sed melior est successio.

DE VTERI MORBIS, Cap. XI.

MVlieribus vterus ad purgationem & partum bonus est, sed morborum infinitorum malorúmque acervum congerit. neque enim vlceribus tantùm, & inflammationi, & fluori obnoxius est, verumetiam, si totus repentè sursum versus moueatur, celerem interitum affert. Alibi quidem scriptum est quinam ipsius morbi perniciosi acuti sint. Diuturni verò hi: fluor duplex, duritia, vlcera aliqua innoxia, aliqua maligna, exitus totius aut partis. Fluor sanè ruber aut albus est: forma declarat. Ruber quidem, si sanguis flauus emanet: & huius species, vel liuidus, vel niger &, tenuis, vel crassus & concretus, vt grumi.

A Albus, vt aqua, aut flauus cum pallido mixtus, vt bilis: crassus verò aut subtenuis aut tenuis liquor, ἰχὼρ *à Grӕcis dictus*, & malè olens. albus item, vt pus: sed exquisitè albus, vt album serum. quinetiam gutta cruenta nonnunquam cum pure simul effluit: mille aliӕ sunt secundum rationē maioris & minoris istorum species. Circuitus verò modò est menstrua purgatio, sed non ad pristinum prӕscriptū diem reuertitur: non multus quidem sanguis, sed per multos dies effluit. paucorum autem dierum fit interpositio, sed omnino pura. Alter est circuitus modus, sed ad certū

B diem: neque plurimi sanguinis est plerunque prima purgatio. bis autem ac ter purgantur per totum mēsem. Tertia est quoque fluoris species: indesinens quidem effluuium est, & singulis diebus modicum, sed in totum mensem summa fit non admodum modica. neque enim vterus ostium claudit, sed hiat, ad effluxum humiditatis relaxationem patiens. Verùm si neque intermittatur, neq; parum effluat, ob sanguinis effusionem moriuntur. Signa vtique hӕc sunt, prӕter humiditatis effluentis colores, ipsius hominis color: peruigilant, cibos oderunt, * anxie-

C tate vexantur. Dissoluuntur in rubro profluuio magis, & dolore torquentur: & in ambobus quod effluit, mali odoris est, sed modò magis, modò minus. Album enim profluuium peius olet, siquando maior adest putredo: aliàs autem rubrum, quum *leuius debacchatur erosio. Breuibus sanè dictum esto. Ater fluor omnium pessimus est, deinde liuidus: pallidus, albus & purulentus, diuturniores quidem sunt, sed minus periculosi. Ex his ipsis pallidus deterior quidem est, sed longè melior est ille qui cum vsitato colore mixtus est: vsitatus autem est ruber, eiúsque

D species. Quinetiam & ipsis minus noxii sunt vsitati: sed reuera senioribus infestiores sunt rubri fluxus: * minimè autem puellis, quibus magis albi nocent. Item altera est albi fluoris species, menstrua purgatio, exalbida, acris, & pruriginem cum voluptate afferens. In istis verò humor albus, crassus, geniturӕ simlis prouocatur: hanc speciem γονόρροιαν γυναικείαν, *id est fluxum seminarium muliebrem* appellauimus. Est autem vuluӕ refrigeratio: quamobrem humorum tenax esse non potest. quinetiam sanguinem in albidum colorem transmutat. vim enim ignis rubrificā

E non habet. Id genus vitii & stomachus patitur, ideo & pituitam euomit. Simili affectu & intestina laborant, quum profluuio quod diarrhœa vocatur, ӕgrotant. In vtero prӕterea vlcera suboriuntur, aliqua lata, pruriginosa, tāquam sale inspersa: hӕc sunt quӕdam superficiei excoriatio. pus habent crassum, inodorum, paucū. vlcera huiusmodi mitia sunt. His cauiora sunt vlcera & deteriora, quibus dolores parui accidunt, pus paulo plus. grauius olent: nihilominus tamē hӕc quoque placida sunt. Quòd si *altius pe-

F netrent, & labia dura asperáque fuerint, & sanies quӕdam olida exeat, & maior sit quàm in superioribus dolor, exedit vuluam vlcus, & nonnūquam caruncula quӕdā separata egreditur. neque ad cicatricem vlcus id ducitur, sed longissimo tempore hominem tollit: nam maximè diuturnum est. huiusmodi φαγέδαινα nuncupatur. Nempe mortifera vlcera sunt si prӕter ipsa dolor exacerbat, & mulier valde contristatur: & res putrida ab vlcere neque ipsis ӕgrotis tolerabilis emanat, efferatúrque manuū attrectatione & medicamentis, & quolibet genere medelӕ exasperatur: venӕ autem in vtero turgent, & pro-

G ximӕ simul partes distenduntur. Id verò perspicacibus medicis tactu deprehenditur. neque enim aliter liquet. Cӕterùm ignis & anxietas totius, & duritia simul, vt in feris vlceribus, insunt: quӕ & ipsa mortifera sunt, necnon & cancri appellationem obtinent. At cancer neutiquam vlcus est, sed tumor durus & indomitus, qui vnà totum vterum distendit: dolores quoque, & reliqua omnia quӕ in vlcere insunt, cancrum comitantur. Hӕc eadem verò cancerosa vtraque sunt, & diuturna, & perniciosa. Vlceratus autem cancer non vlcerato longè impro-

H bior est & odore, & doloribus, & vita, & morte. Nonnunquam integra vulua de sede sua egreditur, & mulieris feminibus insidet incredibilis calamitas: sed neq; inaspectabilis est vterus, neque ingenerabilis causa. relaxantur enim membranӕ ilibus appensӕ, quӕ vteri sunt ligamēta neruosa: quӕ in fundo sunt iuxta lumbos gracilia, quӕ

in ceruice hinc atque inde iuxta ilia,maximè neruoſa,látaque ſunt: qualia nauigiorum vela cernuntur. Omnes igitur hæ membranæ remittuntur,quum vulua foras procidit. Plerunque ſanè huius exitus mortem affert.accidit enim ex abortu,& magnis concuſsionibus, & violento partu. At ſi non interficit,diu hæ vitam producunt, non viſibilia videntes,extra alentes vterum, atque fouentes. Videtur autem nonnunquam duplicitatis vteri interius ſuccingẽs tunica,quando à contiguo diuellitur. Geminæ nanque membranæ tantùm ſunt differẽtes à tunica. hæc verò abſcedit & fluxione,& abortu,& violẽto partu, quado ipſa ſecundis inhæreſcit. Nam quum ipſæ vi extrahuntur,ſimul & vteri tunica extrahitur: verùm niſi pereat mulier,reuertens eadem tunica vtero adamuſsim cõnectitur,aut paulum extra prominet. contegit autem feminibus mulier. Nonnunquam vteri oſculum ſolum ad ceruicem vſque procidit,ſed rurſum intrò ſe recipit, ſi vterus ſuffimenta mali odoris olfaciat.ipſum quoque mulier attrahit *ſi grata odoramẽta naribus ſubiiciat.Quinetiam obſtetricis manibus paulatim intrò recurrit, ſi placidè & ſenſim prematur, & prius remedia vteri mitigatoria, *quæ Græci ὑστερικὰ uocant, id eſt uterina,* ei adhibita fuerint.

DE ARTHRITIDE ET ISCHIADE, id eſt articulorum & coxendicis dolore,

Cap. XII.

COmmunis omnium *ἄρθρων, id eſt articulorum*, dolor eſt *ἀρθρῖτις*: ſed pedum dolorem, podagram vocamus: coxẽdicum,iſchiada: manuum verò chiragram. Nempe aut ex tempore dolor eſt,ſi ex aliqua parum durante cauſa conſurgat:aut latenter meditationibus longo tempore contractus eſt morbus,quum ab exigua occaſione dolor & morbus accenduntur.Eſt autem omnium ſimul neruorum affectus,ſi auctum malum omnibus ingruat. Initio verò nerui,articulorum vincula,& quæcunque ex oſsibus exorta ſunt & in oſſa inſeruntur, dolere incipiunt. At iſtorum magnum eſt miraculum: non dolent quidem vel minimum,etiamſi quis ſecet,aut collidat: at ſiquis ab ipſis doleat,nihil aliud eſt eis ad dolorem citandum potentius,non ferramenta adſtringentia,non vincula, non vulnerans gladius,nõ exurens ignis. nam & hæc aſſumuntur tanquam maiorum dolorum remedia.Quòd ſi quis ipſa dolentia oſſa præciderit,ſectionis dolor, vt exiguus,à maiore obſcuratur.Sin autem iſte præualeat,eos voluptas capit,priorum malorum obliuionem afferens.id ſanè patiuntur dentes & oſſa.Cauſam quidem veram ſoli dii nouerunt,probabilem verò & apparentem,etiam homines. Eſt autem(vt ſimpliciter dicam) huiuſmodi: Quod prædenſum eſt, contactum vulnerationémque nõ ſentit, idcirco & ex tactu vulneratione que non dolet.Dolor enim eſt res aſpera ſenſui: denſum autem nõ exaſperabile,ideo quoque eſt indolens. At rarum bono ſenſu præditũ eſt,& vulnere exaſperatur.Cæterùm quoniam & denſa ingenito calore viuunt,per hunc eundem calorem etiam ſentire poſſunt.Si quidem efficiens cauſa ſubſtantialis ſit, vt gladius,aut lapis,ſubſtantialis patientis corporis pars nõ dolet: natura enim denſa eſt: ſed ſi caliditatis inſitæ intemperatura corripiatur,ſenſus fit permutatio. quumq; ipſorum ex ſe ipſa dolet caliditas,ab interna ſenſus pulſione excitatur.natura autem in maius excedente,vel ex abundantia dolores proueniunt. At aliàs in alios articulos morbus articularis inuadit:quibuſdam in coxendices(eàque parte plerunque claudus remanet) & in alia quædam membra nonnunquam exiguus. quandoque nec in paruas particulas tranſit,pedes & manus.nam ſi maiora membra occupauerit morbum ipſum capere valẽtia,inſtrumẽta illa non ſupergreditur.Sed ſi ab exiguo membro initium ceperit,mitis eſt & inopinata euaſio. Iſchiadis quidem à femore poſterius, aut poplite, aut tibia initiũ eſt. Aliàs verò in cotyla,*id eſt coxæ cauo,quod Lat. acetabulum uocant*, dolor apparet,rurſus in clunem aut lumbos impetũ facit,& omnia potius eſſe videtur quàm coxendicis morbus Verùm etiam articuli ita fere dolere incipiunt: Magnum pedis digitum dolor occupat: rurſum calcem in priori parte,qua nitimur,deinde in concauam ſubit:mal-

A leolus autem poſtremus intumeſcit.Doloris cauſam non legitimam afferunt aliqui nouæ crepidæ attritum,aliqui longam obambulationem alius plagam, aut calcationẽ: nullus inteſtinã domeſticámq; cauſam explicabit: quinetiam ægrotis verum audientibus incredibile eſſe videtur quamobrẽ in inſanabilem affectum inciderunt: quoniam principiis,quum debiliſſimus morbus eſt, medicus non reſiſtit: qui vt temporis ſpatio vires acquiſiuit, nihil medici diligentia proficitur.Quibuſdam in pedum articulis vſque ad mortem reſidet morbus, quibuſdam in o- B mnis corporis ambitum vagatur: plerunque à pedibus in manus proſilit.neque enim multum intereſt in pedibúſne an fiat in manibus: quum vtrique eiuſdem naturæ ſint,graciles,excarnes,externo frigori proximi, à calore interno remotiſsimi.Item cubiti flexura, & genu conueniunt.poſt hæc *κοτύλαι, id eſt coxarum cauitates*, & vocatus periſtrophus.Tranſitus quoque in dorſi thoraciſque muſculos fit incredibiléque eſt quàm malum ſerpat. Vertebræ dorſi ceruiciſque dolent,& in ſummo ſacri oſsis dolor inhæreſcit ſimúlque omnium bos,aſinus, & proprius C cuiuſque dolor. Verumetiam tendones & muſculi cum diſtentione dolorem patiuntur, necnon maxillarum & temporum muſculi.Item communicatur renibus & veſicæ.Orem admirabilem! poſt omnia nares, & aures,& labia afficiuntur.Nam quoquo verſus nerui & muſculi * in capite feruntur, dolent capitis ſuturæ, & quid doleat ægrotus ignorans,indicat futurarum ſpecies,obliquam, rectam,tranſuerſam,poſterius ac prius. Tenuem autem dolorem & in oſsibus defixum cõqueritur. vniuerſam enim oſsium compagem morbus populatur haud ſecus atque D pedis aut manus articulum. In articulis quoque tofacea quædam coaleſcunt: ab initio quidem veluti abſceſſus occupant: poſtquam verò magis ſpiſſantur, etiam cõcreto humore difficiles fiunt inflexiones:demum tofi ſolidi albi conſiſtunt.In toto autem membro tubercula exigua, quales ſunt *ἴονθοι, id eſt uari*, & maiora exurgunt. Humiditas verò craſſa,albicans,grandinoſa eſt: nã & totius morbus frigidus inſtar grandinis eſt. Videtur autem caloris aut frigoris differentiam præ ſe ferre:ſiquidem modò ex calore,modò ex frigore voluptas percipitur. At mihi pla- E cet vnicam eſſe morbi cauſam,inſitam frigiditatem,vnicúmque eſſe affectũ: verùm ſi protinus increſcat, & caliditas apparuerit,refrigeratione opus eſt, ac talibus delectatur: & huiuſmodi affectum calidum vocant. Quòd ſi dolor in intimis neruis demoretur,& articulus non calẽs collapſus ſit,neque extumeat, frigidum hunc eſſe dixerim, in quo ad caloris reuocationem medicamenta calida requiruntur: multis autem valde acribus opus eſt.Caliditas enim collapſas partes in tumorem excitat, & internum calorem ad ſuperficiem euocat. quo tempore fri- F gida medicamina proficiẽt.Huic rei fidem id facit quòd iiſdem eadem non conducunt. nam quod modo profuit,id alias noxium fuit.atque(vt compendio dicam)calore in principio,frigiditate in fine opus eſt. Haud facilè quidem continua podagra gignitur: ſed nonnunquam longo interuallo temporis intermittitur: tenuis enim eſt. Et in ludis Olympicis podagricus morbo ſedato curſu victoriam adeptus eſt.* Viri facilius in hunc morbum incidunt,& ex mulieribus agiliores. Mulieres autem,licet ra- G rius quàm viri,difficilius tamen hoc vitio laborãt. Quod enim neque vſitatum,neque familiare eſt, id ſi aliqua vrgente cauſa potentius euaſerit,violentum quũ ſit,maiorẽ calamitatem infert. Ætas autem huic morbo ſubiecta eſt à quinque annis ſuprà triginta.Celerius quoque, aut tardius,prout cuiuſque natura aut victus ratio poſtulat. Atroces ſanè dolores ſunt,ſed dolores comitantia atrociora: defectus animæ, ad manuum contactum immobilitas,ciborum auerſatio,ſitis,vigilia.Si diſcrimẽ euaſerint, tanquam ab inferis elapſi,laxiorem vitam degunt, incõ- H tinẽtes,ſimplices,hilares,*auari,& in victu molles ac delicati.*Idcircò verò tanquam mortem rurſus ſubituri licentioſè præſenti vita fruuntur. Multis in hydropicum morbum podagra conceſſit,quibuſdam in aſthma, *id eſt deprauatam ſpirationem, Latinis anhelitum*. Hæc verò ſucceſſio immedicabilis atque ineuitabilis eſt.

DE ELE-

DE ELEPHANTIASI, Cap. XIII.

ELephanti morbo & feræ elephanti communia multa ſunt,& ſpecie, & colore, & magnitudine, & victu. Verùm neque vlli alii ſimilia ſunt, neque affectus affectui,neque animal animali. Nam elephas fera longè ab aliis differt.Primùm quidem ingentiſsima craſſiſsimáq; eſt. magnitudo enim tanta eſt vt magnum animal ſuper aliud animal turris inſtar imponere queas. Craſsitudo quoque tanta,quantam plura craſſiſsima animalia inter ſe coniuncta vix æquare valeant. Cæterùm neque ſpecie cuipiam admodum ſimilem inuenias: ſiquidem omnes exquiſitè nigro colore toto corpore obſcurantur.Nam equorũ alius candidiſsimus eſt,qualesRheſi equi Thracii: alii ſunt podargi *.i.albis pedibus*, qualis Menelai Podargus: alii flaui, quales centũ & quinquaginta: alii *κυάνεοι.i.cærulei.Vnde illud Homeri,* Ἵππῳ εἰσάμενος παρελέξατο κυανοχαίτης, *id eſt,factus equo ſimilis concubuit Cæruleos habens crines.* Ita boues ſe habent,ita & canes,ita quælibet reptilia, & animalia quæ ſuper terram depaſcuntur. Elephantes autem ſoli,nigri,tenebricoſo colore,nocti & morti ſimiles.Specie verò tali ſunt: capita quidem & facies*fœdas habent, figura non euidenti,ſuper breui ceruice,vt caput in humeris conſidere videatur: atque ideo non euidens eſt. aures enim grandes ſunt,latæ,alarum ſimiles, ad iugula vſque & pectoris oſſa.Hæ ceruicem armóſque tegunt, ſicut nauigia velis conteguntur.Cornua verò mirandum in modum candida nigriori colori internitentia poſſidet elephas.alii hæc dentes appellant.Hæc ſola autem candidiſſima ſunt,quale nihil in vllo alio quanuis candido animali reperitur.Et hæc ipſa non ſuper frontem & tempora, (qualis cornigeris natura eſt)ſed in ore ſuperiorique maxilla ſita ſunt,prorſum verſus ſpectantia,recta non admodum,ſed paulum in ſuperiora retorta,quo à recto detorqueri liceret, & infimis dentibus pondus extollere. Grandia vtique cornua ſunt: lõgitudinem orgyæ, *id eſt extenti brachii*, æquant mediocria: alia his multo longiora, duplo longiora ſunt. Prominentiam habet ſuperior maxilla à labro enaſcentem, longam, exoſſem, tortuoſam, ſerpentis ſimilem. Duo verò in ſumma prominentia foramina ſunt: & hæc in pulmones vſque pertinentia natura terebrauit, duplicis tibiæ imaginem referentia. Hac ſanè fiſtula tanquam nare ad reſpirationem, necnon & vice manuum,id animal vtitur. poculum etenim, quum velit,hoc proceſſu corripit,complectitúrque,& valide retinet: neque ab eo quiſpiam vi eripere poſſit, niſi alius ſit potentior elephas.herbam etiam ad pabulum hoc quærit: neque ore minoribúſque dentibus carnes edendo vitam ducit.prælongi enim pedes longè à terra diſtans animal ſuſtinent.quinetiam breue(vt diximus)collum eſt. ore igitur humi pabulari non poteſt. Nonnunquam & cornuum ab ore proceſſus herbam os tangere prohibet. Itaque hac prominentia magnum pondus haurit: deinde quotcunque venatur, hac complexus, ventri futura alimentum in os detrudit.Ritè igitur primi illi προβοσκίδα hãc vocarunt.*nam πρὸ ,*id eſt ante ſe*,animal hac βόσκεται, *id eſt pabulatur*.Verũenimuero neque ex palude aut flumine ore bibere ei licet. eadẽ enim cauſa eſt.Quòd ſi ſitiat, proboſcidis extremam narem in aquam demergit: deinde tanquam reſpirans,vice aeris, multum aquæ attrahit: vbi verò impleuit narẽ, ceu poculum, in os inſtar fluminis effundit: deinde iterum attrahit, iterúmque effundit, quoad ventrem tanquam onerariam nauem compleuerit.Corium habet aſperum,craſsiſſimúmque, tumoribus inæquale,fiſſuras habens,ceu ſemitas prælongas,alias diuiſuras concauas tranſuerſas, alias verò obliquas valde profundas. totum tripodonio perſimile eſt.Pili autem aliis quidem animalibus natura, aut ſetæ ſunt, elephanti verò ſordida lanugo eſt.Infinitæ ſunt & aliæ differentiæ inter elephantem & cætera animalia. Etenim retrouerſus quandoque ſecundum genu flectitur, quemadmodum & homo,& mammas prope axillas habet,vt mulieres.Cæterùm non in præſentia mihi opus eſt de animalis huius natura tractare,niſi quatenus ex eo & morbus elephas vocatus pateſiat,quótque ægrotantis forma huius animalis naturæ ſimilia obtineat, agnoſcatur. Morbum quoque hunc,leonem vocauerunt, ob epiſcynii, *id eſt extremarum*

A *frontis rugarum*,ſimilitudinem: de qua poſterius dicam: Sa-
tyriaſis etiam appellatur ob malarum ruborem, atque in-
explebilem impudentémque cöeundi libidinem.Necnõ
& Herculeus dicitur,quoniam eo nullus maior eſt, neque
valentior.Magnus eſt quidem potentia morbus. ad mor-
tem enim inferendam eſt omnium longè efficaciſsimus.
eſt etiam viſu fœdus,& in omnibus terribilis, quẽadmo-
dum & elephas belua.Ineuitabilem quoque affert interi-
tum: quandoquidem à mortis cauſa ducit originem. Ea,
ingeniti caloris frigiditas eſt non exigua,vel potius con-
B gelatio,ceu quædam ſæua hyems: quum aquam in niuem,
aut etiam grandinem,aut cryſtallum, aut glaciem cõuer-
tit.hæc eſt communis mortis ac morbi cauſa. Verũtamen
neque vllam inſignem cõiecturam morbi principiũ ob-
tinet: neque vlla noua atque inuſitata labes hominem in-
ceſsit: neque in corporis ſummis partibus repræſentatur,
vt protinus videre quis poſsit,& incipiẽti malo reſiſtere.
ſed in viſceribus(tanquam domo Plutonis)deliteſcens i-
gnis iam ſuccenditur,internorúmque victor,rurſum in ſu
perficie aliquando exardeſcit. Plerunque ſanè à facie hæc
C peſtis incipiens,tanquam ignis de ſpecula procul conſpi-
cuus effulget: nõnullis verò ab extrema cubiti curuatura,
à genu,à manuum pedúmque articulis.Idcirco autem hu
iuſmodi hominum ſalus deſperata eſt,quoniam medicus
ad morbi debiliſsima initia artem nõ adhibet, negligẽs,
& ægrotantium calamitatis ignarus. Tardi enim ſunt, vt
ab aliqua leui & vulgari cauſa, ſomniculoſi, quieti, ſicca
aluo. Hæc etiam ſanis haud valdè inuſitata ſunt.In morbi
autem crementis reſpiratio graue olet ob interni ſpiritus
exhalationem.Huiuſce rei aer,aut quippiã aliud extrinſe
D cum,cauſam præbere videtur.Lotium craſſum eſt,album,
turbidum,quale iumentũ reddit.venerem appetunt, cru-
dorum & incõcoctorum diſtributio fit: neque iſtorũ eſt
ſenſus & meditatio,(neque enim concoxerint necne per-
cipiunt) & cruditas hæc concoctioni ſimilis eſt.nam ipſis
haud frequens eſt in optimum aut familiare concoctio.
Digeſtio verò facilè fit,tanquam in ſuum ipſius alimentũ
raptim morbo attrahente. propterea valde ſiccitate infe-
rioris ventris laborant.Tumores alii iuxta alios exurgũt,
nondum quidem continui,ſed craſsi & aſperi: & interſti-
E tium tumorum diſciſſum eſt,vt elephãtis corium. Venæ
latæ ſunt,non ſanguinis redundantia,ſed cutis craſsitudi-
ne.Non multo poſt autem & ſedes declarat,vniuerſo cor-
pore in æqualem tumorem diſtento. Pili in omni corpo-
re præmoriũtur,in manibus,femoribus,tibiis.item in pu-
be,in mẽto rari ſunt.rara quoque in capite cæſaries: quod
verò maius eſt,intempeſtiui cani & caluitium affatim ſu-
bitóque ingruunt.non multo pòſt autem pubes & mentũ
glabreſcunt. Quòd ſiqui pauci pili remaneant, hi magis
dedecent quàm qui defluxerunt.Capiti cutis altius reſciſ-
F ſa eſt: rimæ autem frequentes,profundæ,aſperæ ſunt.Tu-
mores in facie duri,acuti: nonnunquã faſtigio albido,ba-
ſi viridiore: pulſus puſilli,graues,tardi,tanquam per cœnũ
vix ſe mouentes. Venæ temporum diſtẽtæ ſunt,& ſub lin-
gua: ventres bilioſi. lingua grandinoſis varis exaſperatur.
Neque inopinabile eſt & omne corpus talibus ſcatere tu-
berculis: quandoquidem & in victimis prauos humores
habentibus carnes grandinis plenæ ſunt. Sin autem valde
ab intimis partibus erumpet morbus, & in extremitatib⁹
apparebit,impetigines ſummos digitos infeſtabunt, ge-
G nua pruriẽt,pruritúſq; cũ voluptate ſcalpetur. Ambit verò
impetigo & mentũ nonnunquã in orbẽ. rubent malæ cũ
tumore haud ita magno: oculi caliginoſi, ænei coloris ſũt:
ſupercilia prominẽtia,craſſa,glabra,deorſũ verſus põdere
vergẽtia: cõtractis glabellis eminẽs tumor inſurgit: color
liuidus aut ater eſt.epiſcyniũ vehemẽter cõtrahitur, vt o-
culos cõtegat,quẽadmodum iraſcẽtibus aut leonib⁹ acci
dit: vnde & leonina hæc ægritudo vocatur. Igitur neq; le-
oni neq; elepãtho ſolũ, verũ etiã nocti tenebroſæ æquales
ſũt. ὑπώπια.*i.ſub oculis inſurgẽtia oſſa*,& nares cũ atris tumo
H ribus ſalebroſæ extãtéſque ſunt.labiorũ prominẽtia craſ-
ſa eſt,pars autem inferior liueſcit,naſus tumet,dentes non
albi ſunt,ſed nigricare videntur. Aures rubent admixta
nigritia,obſtructæ, elephanticæ, vt grandiores conſueto
eſſe videantur. Vlcera in baſi aurium ſunt: ſanies defluit,
pruriunt. Totum corpus rugis aſperis exaratur: necnon

& altè deſcendunt ſciſſuræ, veluti nigri in corio ſulci. propterea & elephas huic morbo nomen eſt. Plantarum & calcaneorum vſque ad medios digitos fiſſuræ ſunt. Quòd ſi plus augeſcat malum,tumores malarum, menti, digitorum,genuúmque vlceroſi fiunt.vlcera fœtida ſunt, & inſanabilia:alia enim ſuper alia exurgũt,ſuper alia alia miteſcunt.ſiquidem membra hominem diu morte præueniunt,quoad de corpore excidant naſus, digiti, pedes, genitalia,atque totæ manus. Neque enim hæc labes prius perimit,à turpi vita,ſæuiſque cruciatibus liberans, quàm membratim dilaceratus homo ſit.At longæua eſt, quemadmodum & elephas animal.Sin autem membrorum recens dolor ſit,longè acerbius affligit. Aliter atque aliter paratorum ciborum appetentia eſt,non obtuſa,ſed guſtatus qualitatis expers eſt: nullàque edendi ac potandi delectatio.omnia verò ob doloris cruciatũ oderũt:alimẽto priuatur corpus: rabioſa ineſt cupiditas: ſpõtinæ ſunt laſſitudines,ſingulorum membrorum ſpecies hominẽ grauitate inuſitata premit,quantũlibet exigua membra ſint. Quinetiam corpus omnia grauatim fert: non balneis delectatur,non illuuie:non cibo,non ieiunio:non motu,nõ quiete. ab omnibus enim morbus alienus eſt. ſomnus tenuis,vigilia peior,mala ſua cogitans: ſpirandi vehemens difficultas: ſuffocationes fiunt acſi laqueo ſtrangulentur. Hoc igitur pacto nonnulli vitam perdiderunt, inexcitabilem ſomnum in mortem dormientes.Itaque tales quũ ſint,quis non aufugiat?aut quis non auerſetur, licet filius, aut pater, aut etiam germanus frater ſit, quum metus eſt ne morbus communicetur?Propterea multi in ſolitudi-

A nes & montes,ſibi chariſsimos abduxerunt:aliqui eorum egeſtati,quoad viuerent,ſubuenientes, aliqui verò minimẽ,quum eos vita defungi mallẽt. Fama eſt, eorum quẽdam qui in ſolitudinem expoſiti erant, ex terræ latebris reptãtem viperam intuitũ,aut fame coactum, aut morbi tædio inductum,vt malo malum commutaret, viuentem viperam ediſſe,neque prius è vita migraſſe quàm omnia ipſius membra computruerint atque exciderint. Alterũ præterea ferunt,viperam in muſti dolium irrepſiſſe conſpicatum,quum muſtum ad ſatietatem ingurgitaſſet, vomuiſſe, multùmque veneni ſimul cum muſto reieciſſe,

B *quoniam in muſto fera extincta fuerat: iterùmque hominem muſtum largiſsimè potaſſe,vitæ pariter ac morbi finem quærẽtẽ. Vt verò ſatiatus iuxtà inebriatúſque fuit, primũ quidem humi proſtratus inſtar morientis iacebat: poſteaquam deinde graui ſopore experrectus eſt,ebrietatémque diſcuſsit,in primis comæ defluxerunt, præterea digiti & vngues,deinceps omnia in ambitu corporis mẽbra contabuerunt.quoniam verò adhuc in ſemine facultas erat,iterum tanquam ab ortu hominem natura veluti

C ex cera creauit. alios enim crines enutriuit, vngues nouos & nitidam carnem inſtaurauit, ac vetus corium,ceu ſerpentis ſenectam,exuit,& tanquam alter homo ad vitæ munia reuocatus eſt.Ita habet fabula nõ admodum quidem vera,neque valde fidem excedens.Malum enim malo pulſum eſſe probabile eſt: naturam verò ex reſidua vitæ ſcintilla hominẽ redintegraſſe, haud ita à ratione abhorret vt monſtro ſimile eſſe videatur.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI, De morborum acutorum curatione Liber I.

Iunio Paulo Craſſo Patauino interprete.

PRIMI LIBRI CAPITA.

PROOEMIVM.

Acutarum ægritudinũ medicamina ſpeciebus ſignorum contigua ſunt quæ ſuperioribus libris à me comprehẽſa fuere.Quæcũque ſanè in febrium curatione fiunt ſecundum ipſorum differentiã, & ſecundum morborum ſpeciem, & in ipſis diuerſitatem, eorum plura in tractatione de febrib[9] explicabuntur: quotquot autẽ cum febribus acuti morbi fiunt,qualis phrenitis eſt,aut ſine febribus, qualis apoplexia,eorum duntaxat medicamina commemorabo: vt ne aberrem,neque verboſior ſim,alia in aliis deſcribens locis.Idem verò principiũ quod & de morbis feci,eundem etiam finem faciam.

CVRATIO PHRENITICORVM, CAP. I.

AEgrotum cubare conuenit in conclaui mediocris amplitudinis,aeris temperati, hyeme tepidi, æſtate frigidioris. vere autem & autumno ſecundum temporum naturas coniectura vti decet. Deinde quieſcere iubendum eſt & ægrotos ipſos,& omnes domeſticos. Acutè

D nanque audiunt phrenitici,& ſtrepitibus irritantur, necnon & ab iis in furorem aguntur. Parietes læues ſint, æquales,neque ſupereminentes,neque feſtucas aut aliquid exertum habentes.neque picturis exornentur: pictura enim parietum mentem turbat.nam præ oculis falſa quædam ſimulacra obuerſantur, & quædam non eminentia tanquam eminentia manibus contrectant:omníſque occaſio citra cauſam manuum agitationem prouocat. Cubilis longitudo & latitudo moderata ſit: quò neque in ampliori volutari iactarique poſsit,neque à nimis anguſto delabi.Stragulæ veſtes glabræ ſint, vt ne floccos colligere in mentem veniat. In molli lecto decumbant:

E nam durum ſtratum neruis ingratum eſt. Non minimè autem inter cæteros ægrotantes phrenitici neruis laborant: facilè enim conuelluntur.Amiciſsimi eos inuiſant; fabulæ & ſermones animum ne vellicent: quum delectabilia omnia eſſe oporteat,illis præcipuè quorum iracunda inſania eſt.Vtrũ in tenebris an in luce habendi ſint,ex morbi natura cõiicere debemus:nam ſi ad lumen efferãtur,& quæ non ſunt cernunt,& quæ nõ adſunt cogitãt,aut pro aliis alia cognoſcunt, aut quaſdam nouas & varias i-

F magines accipiunt, atque in ſumma,lucẽ, aut quæ in

luce sunt, extimescunt, obscuro loco eos continere præstat: sin secus se habeant, lucido. Bonum est autem ad lucem resipiscere, placarique insaniam. Ne diu à cibis abstineant. cibi verò humidiores sunto, paucioresque & cōtinui: nam cibi animum demulcent. Occasio autem exhibēdi cibi esto in vtriusque remissionibus, febris videlicet atque delirii. Quòd si ab inedia furant, & non desinat febris, cibos dare non valde febrim lædentes vtile est. Nempe bonum est febrim deliriúmque in accessionibus remissionibúsque concordare, quò exhibendi cibi opportunum tempus inueniatur. In primis itaque considerandum est, sanguis nécne mittendus sit. Si mētis quidem alienatio vnà cum febre à principio inuaserit, vena in cubiti curuatura primo aut secundo die, media potissimum secanda est. Quòd si nonnisi tertio aut quarto die delirium accedat, vsque ad primum decretoriorum dierum circuitum venæ sectio differenda est. At si vltra conueniens tempus, vt puta sexto aut septimo die, superueniat, venæ sectio dimittenda est. multo enim ante iudicationes in acutis morbis euacuandum est, aut purgandum, aut aliis irritationibus vtendum. Venæ quoque incisor ne multum sanguinis detrahat, licet à principio secet. phreniticis nanque malum est in syncopā facilè mutabile. Sin autem ægrotus valde repletus sit, & iuuenis plurimo cibo, & largissimo vini potu saginatus, hæ ad phrenitidem rationes non pertinent: verùm istis & citra delirium, multum sanguinis hauriendum est: longè autem minus auferendum si iidem phrenitici sint. Veruntamē audacius vena soluenda est, si à præcordiis non à capite morbus oriatur: ibi enim vitæ principium est: caput verò sensus neruorúmque originis locus est, sanguinémque potius à corde trahit quàm aliis distribuat. Igitur si membrum hoc affectum sit, venam cubiti scindere non conuenit. quippe in illis vitiis inanire vasa oportet, à quibus non modica noxa prouenit. Quòd si vires patiantur vt quantum sanguinis satis est euacuetur, semel auferendum est: ne, dum repetendo tempus cōteritur, exhibendi cibi occasio elabatur: quandoquidem phreniticis continuæ febres sunt, neque remissiones lōngas habent, sed breues & latentes subleuationes. Cæterùm si ante mediocritatem defecerit æger, ad secundam remissionem differendum est, nisi longo tempore pòst ventura sit: quòd si nō sit, vires instaurando odoramentis, faciei tractatione, & pedum compressione, protinus sanguis detrahendus est: quantum verò mittendum sit, facultas ostendet. Esca humida omnibus quidem febricitantibus idonea est, sed phreniticis maximè: aridiores enim sunt quàm si sola adesset febris. Neque mulsa danda nisi biliosi sint: nam facilè à biliosis naturis concoquitur. Far lotum cum aqua aut mulsa conuenit. Bonum quoque est ex his sorbitiones simplices præbere, quales satureia, aut apio, aut anetho incoctis fieri solent. hæ nanque bonam spirationē conciliant, & vrinam cient: conducit autem phreniticis lotii excretio. Omnia olera prosunt: sed maluæ potissimum lentor bonus est, & ad linguæ arteriæque læuorem, & ad stercorum descensum. optima est beta, blitum, coronopus, cucurbita, & quicquid suis temporibus optimū fuerit. Ordei verò mundati cremor liquidissimus quidē in primis nutribilior est: sed tanto etiam spissior crassiórque sit, quanto plus temporis morbus progressus fuerit. Verùm in iudicationibus & paulo ante iudicationes cibus subtrahēdus est. Si morbus longiori tempore producatur, cibos ne subtrahito, sed triticea exhibeto, quò sufficiat ægrotus: quando extremorum & volatilium carnibus in cremore liquefactis plerunque opus est. oportet enim hæc in elixando valde dissolui. Ex piscibus saxatiles aliis præstantiores sunt: atque omnino regionis illius optimos deligito. quippe aliam regionem alias piscium species procreare creditum est. Vinosæ naturæ fructus subtrahito, quoniam caput & mentē percutiunt. Verùm si necessitas vrgeat, viribus aut ore ventriculi labantibus, mala in mulsa elixa, aut in adipe tosta exhibeto: aliorū singula calida aqua dissoluito, si roborandi duntaxat oris vētriculi causa exhibeas: sin autem vires quoque instaurare opus sit, non vsqueadeo vinosa facultas dissoluēda est. Cibi quidem (vt semel dicam) huiusmodi sunto. Irri-

A gandum verò caput est refrigerandi causa, oliuæ acerbæ contritæ vnguine: nam caput in phreniticis calefieri non amat. Quòd si vigiliæ & cogitationes ægrotum agitent, rosacei parem modum in principio misceto: adhuc verò plus rosacei addendum, quò magis extrà intráque caput roboretur ac refrigeretur. At si mens labefactetur, & loquutio euariet, serpylli comam oleis incoquito: aut hederæ succum aut sanguinalis affundito. Si mentis verò alienatio vehementius hominem turbet, peucedanum & spondylium oleis inferuefacito, & aceti parum instillato:
B hæc enim halitus & caliditatem difflant, crassásque humiditates, quæ & ipsæ deliramēti causæ sunt, discutiunt. Cauere autem conuenit ne in ceruicem ac tendones madefactio descēdat. tendonibus enim atque neruis inimica est. Nempe irrigandi semper occasio est, præterquam exacerbationis initio: rarius quidem in incremento, omnium verò frequentissimè vigente morbo, quum maximè insaniunt, tum maximè irrigādum est humore frigido: atque æstiuo tempore, multo magis refrigerato, hyeme verò, tepido. Vt mitescat autem delirium, posca
C aut conyzæ decocto cum spongia facies fouenda est: deinde œnanthino aut crocino vnguine linenda: quinetiam nares & aures iisdem imbuēdæ. hæc enim somnū alliciunt. Siquando isti pernoctant, neque interdiu sopiuntur, sed penitus intenti sunt oculi atque instar cornu rigentes, iactantur autem, & è lecto prosiliunt, iis somnus & quies conciliandi sunt: primùm quidem caput rosaceo mero irrigādo, aut amaracino, cum succo hederæ, aut serpylli, aut etiam ferulæ decocto. Magis autem soporiferū est papauer in oleo elixum, capitis sincipiti superdatum,
D aut in aqua faciei per spongiam impositum. Ipsæ quoque integræ herbæ (si proximè lectæ fuerint) virides ceruicalibus subiiciendæ sunt. crassant enim madefaciúntque spiritum aridum tenuémque, & caliginem quandam sensibus obducunt: graue autem & torpens est caligo: id verò est somni principium. At si valentioribus auxiliis egebūt, ipsa etiā papaueris lacryma ex aqua frons inungēda. quinetiam nares ea linendæ, & in aures infundenda est. Contrectatio pedum suauis ex oleo: capitísque attactus efficax est, sed potissimum si tempora auresque scalpan-
E tur. nam & ferarum iram furorémque aurium & temporum mollis attrectatio coercet. Cuique verò vsitata somnum accersunt: nautis in cymba decubitus, & maritima nauigatio, & littorum sonus, & vndarum murmur, ventorúmque bombus, & maris nauísque redolentia: musico tibiarum exercitatio quietem affert, aut lyræ cantus aut citharæ, aut meditatio puerorum canentium: ludi autem magistro puerilium fabellarum enarratio. Atque ita aliis alia animum demulcentia somnum insinuant. Cæterùm præcordiis ac ventri madefactiones & cataplasmata ad-
F hibeto, si phlegmone subsit atque durities, flatúsque distendat. Oleum quoque ex oliua bene matura, nequaquā acerba, iniicito: id enim crassum est, & viscidum, & calefaciens. Hæc vtique in inflammatione facienda sunt. Iniiciatur verò in ipsa anethum, aut conyza: bonum quoque est si simul omnia. Quòd si adsit etiam inflatio, cumini & apii semina adiicito, & quæcunque lotium flatúsque prolectant: necnon & nitrum cribratum inspergito. Verùm si in iecore vitium dolórque fuerit, lanas ab oue sordidas accipito, oleum verò acerbū, aut rosaceum, & sapā Græcā
G aut Creticam admisceto: ferulámque incoquito, atq; omnibus in vnū succum permixtis iecur irrigato. Ad lienē verò oleū cum aceto bene facit, aut si magis quàm prius turbet, posca, & pro lanis spongia mollis adhibeatur. nam mirū in modū his gaudet mitescitq; lienis. Porro si præcordia interius sint, sursúmque trahantur, & circuntenta cutis sit, optimum hoc remedium erit loco vnguinis, aut vnà cum ipso crasso tantundem opportunum est. cunila verò & rosmarinus incoquantur: anethum quoque non iniucundum erit. Quòd si cataplasmatis tempus erit ido-
H neum, oleis quidem iisdem in iisdem affectibus vtendum est: materia sit autem, lini semen, fœnum Græcum, ordei tenuis farina. Bonum est autē & faba, & eruū, si vēter intumescat: pariter & miliū torrefactū, in sacculo positū, leue molléq; fomentū est: pinsitū verò & aqua intercutē laborantibus, cum melle & oleo & lini semine cata-

cas.

plasma bonum est. Flores autẽ & herbæ & semina quæcũ- A
que à me in irrigationibus posita sunt, & in cataplasma-
tibus eadem sunto. Mel verò & cum ipsis bonum est, vt a-
rida cogantur, misceantúrque squalentia, atque vt calor
diutius permaneat: ipsum quoque solũ bonũ est pro cata-
plasmate semicoctum, & ad irrigandũ, si cum aliquo hu-
more liquetur: mollit enim, calefacit, flatus lotiúmque e-
uocat, & ardores obtũdit. Nam hæc quoque mulsa epota
præstat: hísque plura & meliora, si interius arteriã, pulmo-
nes, pectus, & ventrẽ subeat. Assiduè verò aluus irritanda
est glandulis, aut illitionibus (sæpius enim siccescit) vt à B
capite materiæ detrahantur, & à pectore halitus difflen-
tur, & alui purgamenta excernantur. Quòd si multis die-
bus vẽter suppressus fuit, ipsum mulsa, oleo & nitro sub-
luere op' est. Verùm si nõ satis phlegmones exhalationes
desierunt, cucurbitulam affigens incidito qua parte phle-
gmone extumuit, & maior apparet: vnã autẽ aut duas af-
figito, prout phlegmone significauerit, & vires præcepe-
rint & sanguinis detrahendi copiã ab his cõiectare opor-
tet. excessus enim syncopæ author est. Primo quidẽ aut
altero die madefactio eadẽ esto, tertio verò ceratũ cũ ali- C
quo ex oleis ad irrigandum aptis imponito. Deinde epi-
themata in inflãmatione, si facultas sit, ex hyssopo, fœno
Græco ex mulsa decocto, terebinthi arboris resina, & ce-
ra: olea verò in iisdẽ eadem. Quòd si nihil istis delirium
remittat, tõdere caput necesse est: si lõgissimi crines sint,
primũ dimidios: si breuiores, ad cutim. Postea, prius refe-
ctis viribus, cucurbitula vertici capitis affigenda est, san-
guisque hauriendus: verùm prius inanis cucurbitula in-
terscapulo adhibeatur. Cæterũ quoniã thoracẽ in omni-
bus acutis morbis medicari oportet (nam prorsus ipse cũ D
corde & pulmone laborat) primũ quidẽ ob spiritus modò
calidi, modò frigidi necessitatẽ, præterea ab ardenti fe-
bre, & tussi, & humorũ prauitate, & neruorũ cõmunione,
& oris ventriculi noxa, necnõ succingentis mẽbranæ, &
septi trãsuersi vitio (cor enim si maiori aliquo malo op-
pressum sit, nunquã sanescit) in phreniticis vtique & hæc
in primis mitiganda sunt. siquidem nõnullis mẽtis alie-
natio ab aliquo eorũ quæ in pectore sunt, vitio exoritur.
ea verò sunt, spiritus calidus & siccus, sitis acris, ignis into
lerabilis, qui vndique in thoracẽ cõfluit, & prauitas quidẽ E
à domestico calore cõmutato & maior & molestior pro-
uenit. Ab aliis etiã mẽbris in thoracẽ cõtributio fit: extre
ma nanque frigida sunt, caput, pedes, ac manus; super hæc
autẽ thorax est. igitur humectãdi refrigerãdiq; auxilio e-
get. Humectatio quidẽ fit ex oleo in quo chamæmelũ, aut
nardus incocta sit. Æstate verò & sapa Græca bene faciet.
At si epithematibus vti deceat, palmulæ vino austero ma-
ceratæ, deinde cõtusæ in placentã cũ nardo, polenta atq;
œnanthe, suaue pectori cataplasma fuerint. Refrigerant
quoq; mala pinsita cũ mastiche & sertula: quæ omnia ce- F
ra & nardo excipiantur. Sin autẽ & os vẽtriculi torpeat, &
à cibis abhorreat, succũ absinthii aut comã vnà cũ his te-
rito. ipso etiã in oleo incocto præcordia irrigato: & aquã
in qua maduit, aut ipsius succũ ante cibũ propinato, duos
scilicet aquæ illius cyathos, *aut succi, ad amaræ fabæ ma
gnitudinẽ, ex aquæ cyathis duobus. At si os ventriculi ar-
dor malè habet, nõ ratione morbi, sed ita vt ipsũ dũtaxat
ab acrib' salsisq; humiditatib', siue à bili mordeatur, atq;
siti perarescat. lac aquæ admixtũ in cibis exhibẽdum, he-
minæ videlicet dimidiũ vno aquæ cyatho temperatum: G
atque ita huiusce lactis plurimũ sorbeat, nõnihil etiã cũ
pane assumat. Veruntamen si ardor hominẽ torqueat, &
sitis, & anxietas, & furẽs insania, & frigidæ cupiditas, pro-
pinanda quidem frigida est, sed non tanta quanta in ar-
dore morbo absque phrenitide propinatur. In istis enim
timendum neruis est: itaque danda est, vt ori ventriculi
subueniatur. pauca verò satis est: parum enim potãt phre-
nitici. Cæterùm si in syncopam prolabantur (nam & hoc
accidere solet, viribus euanescentibus, in sudorem lique-
scente homine, omnibus humoribus extrorsum impetũ H
facientibus, tenore ac spiritu fathiscẽtibus) tunc cura de-
lirii posthabetur: sed quum metus sit ne in vaporem hu-
miditatémque homo dissoluatur, vnicum subsidium vi-
num est. celeriter enim substantiam alendo instaurat: &
quoquouersus ad extremitates vsque permeat, tenori te-
norem apponit, & spiritum torpentem expergefacit, fri-
giditatem calore temperat, laxantem madorem adstrin-
git, extrorsum erumpentia atque diffluentia coercet, ol-
factu suaue delectat: vires demum fulcire ad vitam pro-
rogandam potest: atque in insania ad animum demulcẽ-
dum optimum est. Hæc omnia epotũ vinum simul præ-
stat. iracundia nanque mollescente animo conquiescit:
atque ipsimet ad recreandas vires cibos accipiunt: quin-
etiam seipsos ad voluptatem replent. Nempe si iam plus
temporis morbus extrahitur, & febris ignaua est, & deli-
rium in fatuitatem vertitur, & præcordia non vsqueadeo
læsa sunt aut tumore, aut inflatione, aut duritia, sed in ca-
pite potissima morbi causa est: audacter lauare oportet,
atque sæpius caput perfundere. habitus nãque sanabitur,
& caput difflabitur, & omne corpus exhalabit. Atque ita
siccitas obtũditur, & sensus caligo discutitur, & mens sta-
bilis atque inconcussa firmatur. Hæc vtique sunt tollendi
morbi præcepta.

CVRATIO LETHARGICORVM, ID est veternosorum, Cap. II.

Lethargici, *id est ueternosi*, in luce & ad solis radios col-
locẽtur (morbus enim nihil aliud est quàm tenebræ)
& magis in loco calido habeantur: ipsius enim causa est
insita frigiditas. Cubile agitabile sit: stragulæ vestes, parie-
tum picturæ, omnia sint varia, quæcunque visum prori-
tare queunt. multus habeatur sermo: pedes premẽdo tra-
ctentur: vellantur pili: membra scalpantur. Si altus sopor
obtineat, vociferandum est: iracundè increpandus est æ-
ger, iis quæ timere consueuit, deterrendus: quæcunque
prius optabat expectabátque, annuntianda sunt: omnia
ad soporem discutiendum, contrà atque in phreniticis,
moliẽda. Quod ad veternosorum euacuationem attinet,
hæc nouisse oportet: si alteri morbo, vtpote phrenitidi,
succedat veternus, venã ne soluito: neque alicunde mul-
tum sanguinem educito: sed ventrem subluito, non so-
lùm stercoris educendi causa, sed etiam vt aliquid à su-
perioribus partibus reuellatur, & à capite deriuetur. Igitur
multum insit salis & nitri. Optimum verò fit si sublutioni
castorium inspergas. imum enim intestinum veternosis
frigidum est, & ad excretionẽ emortuũ. Quòd si non per
successionẽ sed suopte ingenio veternus incipiat, & æger
plenus esse videatur: si sanguinis *plenus*, vena in cubiti cur-
uatura secanda est: si pituitæ aquosæ, aut aliorum succo-
rum, purgare opus est cnico ex ordei cremore, aut nigro
veratro ex mulsa inter initia, si mediocriter purgare ve-
lis. Sin autem copiosius, medicamenti quod hieram, *id
est sacram*, vocant, pondo drachmas duas ieiuno dato cum
mulsæ cyathis tribus: atque tantisper expectãs quoad pur-
gatio confecta sit, tunc cibos, si opportunum sit, exhibe-
to: sin minus, in posterum diem alimentum differto. Nõ-
nunquam sanè & vesperi hieræ drachma cum aquæ aut
mulsæ cyathis duobus dissoluta, in tempore datur. Nem-
pe inedia malum est, malum est & cibi multitudo. Igitur
exiguo cibo vti singulis diebus oportet: neque subitò ac
penitus ieiunandum est. os enim ventriculi per totum
diem refectione caloréque indiget. Quinetiã cibus esto
attenuans, & aluum leniens, in iusculis magis quàm legu-
minibus, gallina, cenchride. *Herba verò Mercuriali assi-
duè vtitor: acetúmque affundito, & succis iniicito, si for-
tè succo ptisanæ vtendum sit. Bonum autem spiritũ red-
dit vrinámque citat fœniculum, apium, olera, aut horum
semina. Item porrum acrimonia sua proficit, & brassica
cum oleo & garo. Optimè facit & cuminum dulce cum
brassica ad flatus dirigendos & lotium euocandum. Ve-
sica enim atque venter in quolibet morbo irritant atque
infestãt. Irrigationes capitis tales fiãt quales & in phreni-
ticis. Vtrisque enim sensus pleni halituũ sunt: quos refri-
gerando, adstringẽdóque, rosæ atq; hederæ succo propul-
sare necesse est, aut dirigere per transpirationẽ extenuãti-
bus: exẽpli causa, serpyllo, aut aceto cum rosaceo. Si nerui
doleãt & totũ corpus, sed multo magis extrema frigescãt,
caput ceruicémq; castorio cũ anethino oleo inũgito, atq;
irrigato. quinetiam spinã eodem Sicyonio, aut gleucino,
aut veteri oleo admixto perfundito: necnõ & *manus ad
humeros vsque, & pedes vsque ad inguina perungendi
sunt. Nonnullis quoque vesica est humectanda: quæ tam

A quam neruus patitur: & tanquàm vrinæ iter laborat: insuper humorum acredine vexatur: biliosum enim lotium est. Sin autem maior tremor adsit, & conuulsionem minetur, necessariò & Sicyonium oleum capiti superfundendum: sed breuis eius vsus esto. Quòd si præcordia inflammata sint, cutis verò tumida, inflata, distentàque, aut introrsum vergentibus præcordiis concaua efficiatur: madefactiones & cataplasmata eiusmodi sint cuiusmodi in capite de phreneticis comprehendimus. Cucurbitula minimè vtitor, si à phrenitide in hanc labem incidit: B audacius verò cucurbitula vti poteris si ab initio morbus iste inuaserit. Sin autem atra lingua sit, & tumor in præcordiis appareat, cucurbitulam affigere necesse est. postquam verò interuallo temporis sensus purgati fuerint, & alia facilius feret, capitis vertici applicare: quandoquidē ea parte euacuare sine vlla virium molestia possumus: & flatus supra infráque eliciendi sunt. Veternus enim flatus colligit: & in ventriculis & in toto corpore ignauia, marcor animæque defectus conspicitur. Motus autem ac vigilia discutiendi facultatem habent. Rutam igitur viri- C dem cum melle & nitro contritam illinito. sic enim magis flatus digerit: cū his verò & terebinthinæ resinæ pars vna misceatur. Fotus quoque flatus prouocat aut cū sordidis calentibúsque lanis, aut cum asperis panniculis veteribus atque attritis: aut cum spongia ex aqua, vbi hyssopum, aut origanum, aut pulegium, aut rhyte incocta sit. Euocant autem flatus & quæcunque ante cibos propinantur: quæ vtique pituitam bilémque ab intestinis & stomacho educunt. Hyssopum in mulsa elixum, dictamum Creticum, origanum, acria quidem sunt, sed eductoria. D Adiantum, graménque flatus & lotia erumpere faciunt. Si manus & caput contremiscant, castoreum dimidiæ drachmæ pondere ex mulsæ cyathis tribus ad plures dies bibendum est: si bibi verò non possit, ad demoliendam calamitatem, cum olei cyathis tribus, in quo ruta incocta sit, duplum in imum intestinum infundatur: idque per plures dies faciendum. Vltra verò vtilitatem quæ ex hoc prouenit, (nam suprà infráque flatus expellit, & nonnullis vrinam stercúsque detrudit) si fortè in omne corpus dilabens penetrat, firmi atque robusti nerui efficiūtur, & ha- E bitus ad calidum siccúmque permutat: morborúmque constitutiones conuertit. Optimè etiam proficit si in nares inspiretur: nam & ea ex parte spiritus sternutamentis educit: & quemadmodum per vesicam vrinam expellit, ita & per nares mucum. Hos autem effectus hoc loco suaui caliditate præstat, & melius quàm alia sternutatoria, scilicet quàm piper, veratrum, radicula, euphorbiū. Nam hæc ad primum atque vltimum attractum immitia sunt, & caput sensúmque perturbant. Castoreum verò paulatim adhibitum calefacit, quum & alioqui capiti condu- F cat: quandoquidē nerui vndique ex capite oriuntur: morbis autem neruorum castoreū medetur. Cæterùm ipsum cum aliquo aut aliquibus ex suprà comprehensis admiscere non ingratum fuerit. nam si admixtum sit, non protinus quidem caput mediocriter conturbauerit, diutius verò caliditatem accenderit. Nares prorritatione humidæ reddantur, odoràmenta applicentur, acria quidem ad sensum, sed facultate calida: quale ipsum castoreum est, aut thymbra, aut pulegium, aut thymum, viridia, aut arida aceto perfusa. Acribus pharmàcis pedes genuáque illi- G nantur. Materia esto calefaciēs, & ex adiectione mordēs. nam vtroque veternosis opus est ad calorem excitādum atque vigiliam. Primùm igitur vrtica crura verberato. tenuissimæ nanque vrticæ partes adhærentes nō diu perseuerant: *sed pruritum & dolorem non grauem inferūt: mediocriter verò stimulant & tumefaciunt, & calorē excitant. Quòd si hæc vehementiora fieri volueris, lemnestidis atq; euphorbii pares portiones cum vnguine gleucino illinito. Optimum quoque est scillæ crudæ laminis perfricare, sed à mēbris omne oleosum detergere oportet: quodlibet enim acre minimè mordax est admixtum H cum vnguine, nisi id medicamentosum sit, *quale est cyprinum, aut gleucinum, aut Sicyonium. Si præter hæc altus adhuc sopor occupet, proderit syluaticum cucumerē ex aceto tritum, & æquæ sinapis portioni admixtum imponere. Acre verò est id cataplasma, celeritérque ruborem concitat: celeriter quoque calefacere potest. Verùm ne pustulas vulneráque efficiendo periculū inferat, frequenter detrahendum est cataplasma, atque nunquid horum acciderit inspiciendum. Hæc vtique ad ipsius torporem ac veluti demortui languorem discutiendum, quolibet morbi tempore, præter exacerbationum inuasiones, molienda sunt. Quòd si iam sensum recuperet, pondus tamē aliquod in capite insit, & sonus aut bombus obstrepat, etiam per os pituita elicienda est. Mastichen in primis mādendam exhibe, vt continenter expuat: postea rursum vuam taminiam, granum Gnidium: sed omnium maximè sinapi, & quoniam vsitatum est, & quoniam inter alia magis pituitam educit: ac siquis sponte ipsum deuorauerit, quæ in ventriculo sunt, discicere potest: potest etiam aluū madefacere, & flatus excernere. Etenim aliquando casū hæc mihi euenerunt, quum homo quidam me consentiente ipsum deuorasset. Bonus autem magister est experientia. opus est verò & & ipsum periculum facere. * imperitia nanque timoris & cautionis causa est. Caput quoque postquam ad cutim detonsum fuit, nisi magnopere proficiat, vt transpiret, radendū est: quinetiam ad vsum acrium medicaminum, vt eius quo ex lemnestide cōstat, aut hydar, aut thapsia, aut sinapi humidum ex aqua cum dupla panis portione in linteolo veteri illitum capiti superdādum est: quúmque horæ spatio ibi permissum fuerit, spongiis calidis fouere opportunum fuerit. Item ex vsu erit & lauatio, omnibus iam, aut saltē plurimis & præcipuis ad morbi depulsionem adhibitis, adhuc tamen corpore torpente: vbi & gestatio proderit, & frictio, & quælibet lenis corporis agitatio.

DE CVRATIONE MARASMI, id est tabis, Cap. III.

IScos sanè si & tabes malè habet, ocyus succurrendum est, ad balneum deducendo, & corpus dimouendo. Tabis quoque lac medela est, & nutricatio, *& ventris calefactio, & vesicæ lenitio. Quinetiam eadem huic vitio quæ & catocho, expediunt: similis enim atque eadem est horum morborum species. Castoreum vtique istis opportunius est atque lenius & potui datum, & illitum, & in intestinum infusum. Mulieribus autem qualia his similia ab vtero vitia oriantur, in libro de muliebribus morbis à nobis disputabitur.

DE CVRATIONE APOPLEXIAE, Cap. IIII.

APoplexia validus planè morbus est. *nam in omnibus exanimes sunt, quorum & corpus & mēs stupet. Si ægrotus senex sit (quibus familiare id vitium est) nō liberatur, & morbi magnitudine & ætatis miseria oppressus. Quibus autem notis morbi magnitudo coniectanda sit, antea à nobis positum est. Si iuuenis æger sit, debilis est apoplexia, non tamen facilè remouetur. tentāda igitur curatio est. AEquale sanè adiutorium, vtpote magno affectui magnum remedium, missio sanguinis est: nisi quis plus quàm cōueniat mittendo delinquat. modum autem coniectare difficile est: nam si paulo plus detraxeris, hominem planè strangulasti: (ad vitam enim tuendam his vel paucus sanguis efficacissimus est: quum sit vitæ corporísque alimenti fomes) si minus detraxeris quàm causa postulat, nihil magni per magnum auxilium contuleris: adhuc enim causa permanet. Sed præstat minus detrahendo delinquere: nam si minus detractū esse visum sit, aliqui verò optimi successus apparuerint, iterū venā rescindere cōgruens fuerit: scindenda est autē vena in concauo cubiti. hæc enim in sinistro fluida est. Simul quoque in pusilla apoplexia & resolutæ partes cōsiderandæ sunt, in sinistrône an in dextro latere resolutio fit: à salubribus enim partibus (vt dicere mos est) sanguinem haurire oportet. hàc enim sanguis facilè delabitur: hàc etiā à læsis partibus materia deriuatur. Igitur si absque euidēti causa attoniti reddantur, sic de secāda vena ratiocinādum est. At si ab ictu, aut delapsu, aut cōprehensione in hanc labē inciderint, in aliud tēpus res differenda est: nōnullis verò ad medelā atque vit a m id solū satis fuit. Cæterùm si frigiditate multa, & torpore, & sensuum abolitione hominem occupante, vena minimè scindenda videatur, subluenda aluus est, vt multitudo ab intestinis extrahatur,

(plerunque enim ex voracitate & crapula in morbum talem prolabuntur) vtque humores caput occupantes reuellantur. Sublutio planè acris esto, pituitam, bilémque subducens. Igitur nitrum solum ne habeto, sed etiam euphorbium trium obolorum pondere, (qui eluendæ aluo modus vsitatus est) & cucurbitæ agrestis interanea, aut centaurii comæ decoctum ex oleo, aut aqua. Optima quoque sublutio fuerit, mellis consuetæ portioni ruta adiuncta, & cum vnguine elixa, & terebinthi arboris resina, & sal pro nitro, & hyssopi decoctum. Quòd si per hæc subsidia paulum excitatus homo fuerit, aut febre correptus, aut sensum ab illo marcore suscipiens, aut arteriæ bono pulsu restituto, aut facie vtcunque meliora significante, spes salutis concipiēda est, audaciúsque subueniēdum. Interim igitur roboratis viribus, purgatorii medicaminis, quod sacrum vocant, ieiuno maximè quidem integra potio dāda est: sin vires prohibeāt, dimidium cum mulsa. & æger in lectica supinus collocatus agitādus est, sensim eum qui ferunt gestantibus: frequenter verò, quò lassitudo arceatur, interquiescat: ac, si aluus liquida sit, libens admittito: sin secus, aquæ aut mulsæ cyathos duos potui dato. Siñ autem & dum purgatur nauseabundus sit, id ne prohibeto. nam & illa distentio vigorē quendam ad expergefaciendum præstat, & pituitæ vomitus morbi causam euellit: sensum verò, & caput, & neruos repurgat sacrum quod vocatur medicamen. De qualibet itaque ab initio administrāda purgatione satis differuimus. Totum verò hominem lanis inuolutum oleo Sicyonio perfundere oportet, aut gleucino veteri: aut singulis seorsum, aut simul mixtis. Sed optimum fuerit ad conspissanda olea ceræ parū colliquare: atque ista nitri ac piperis mixtione valētior reddenda est: sint verò tenuiter contrita & cribrata. At mirā habet vim ad resolutos castoreū, etiā illitum cum aliquo ex antedictis oleis: sed longè potentius est si cum mulsa potui detur: portio verò tanta sit quantam in veternosis nouimus. Coniectare autem oportet & ætatem ægrotantis, & mentem, an pluribus diebus bibere sit paratus. Népe inunctiones irrigationibus præstant, facilius ferūtur, & magis proficiunt: neque enim dilabentes lectū & stragula inquinant: ægrotis verò id inutile est: illæ autē inhærētes corpori in colliquatas partes à calore sorbentur. quinetiam & ipsarum perpetuitas conducibilis est. nam irrigatio diffluit. Inunctionum autem materia est quæcunque à me suprà dicta sunt: cum ipsis verò castoreum. Accipitur itaque resina terebinthi arboris, euphorbium, lemnestis, *hoc est adarce*, pyrethrum æquis portionibus: piperis, galbani dimidium, nitri Ægyptii triplum: ceræ quantum ad liquida conspissanda satis sit. Cæterùm medicamina multo magis quàm hæc, varia, & multo plura seorsum loco suo tradita sunt. Epiplasmata quoque duris distentisque partibus superdāda. Horum sylua est, lini semen, fœnum Græcum, farina ordei, mel: olgum vbi ruta aut anethum incocta sint: althææ radix pinsita, & in mulsa vsque ad ceræ mollitudinem decocta. Sunto verò & tractabilia, & temperatura suauia. Siquidem adhuc febre vacant, aut leuiter febricitāt, posthabita caloris cura hæc facienda sunt: at si febres acutæ sunt, & reliquus morbus iis leuior esse videtur, febres verò in discrimē adducūt, ad has & victus rationem & reliquam curationem conuertere oportet. Alimentis itaque summè tenuibus & facilis coctionis vescendum est, atque opportunitas nunc magis obseruanda. Et per totam curationem in exacerbationibus subtrahere, atque penitus in febres animum intendere oportet. Quum morbus autem diu trahitur, & caput in causa est, cucurbitula occipitio affingēda, & sanguis largiter hauriendus plus enim quàm venæ sectio proficit, & vires nequaquam labefactat. Sed prius inter scapulas inanem cucurbitulam admoueas, vt in contrarium eius quæ in occipitio est succos reuellat. Nempe interdum & gula resoluta est, in qua sola attonitis salutis præsidium collocatur, deuorandis scilicet alimentis, & medicaminibus transmittendis. neque enim inediæ famisque tantummodo periculum instat, verumetiam tussis, difficilis spirationis, atque strangulatus. Nam siquis intra os liquidum cibum infundat, in arteriam subterlabitur, quum neque tonsillæ ad impulsum ciborum con-

A cidant, neque epiglottis in proprium locum subsidat, quæ arteriæ operculum à natura facta est. Quapropter opus est mulsam aut succum longa mystila infundentem, supráque arteriam attollentem, in gulam demittere: id quoq; enim ad deglutiendum inseruit. Verumenimuero si ægrotus iam morti proximus sit, ipsius adeo ceruix spiritúsque congelascunt. ideo ceruicem & mentum calefactoriis illinito & foueto. Frustra verò laborant atque imperiti illi sunt quicunque sub mento cucurbitulam, vt gula dilatetur, affigunt: quandoquidem non dilatatione ad
B impositionem ciborum, sed ad deglutiendum compressione opus est. dilatat autem cucurbitula: & quum deuorare velis, prohibet, reuellens ac retrahens: quum remittendum potius sit, quò in deuorando cōstrictio fieri possit. Insuper arteriam repleri, vt strangulatio fiat, periculū est. neque etiamsi hac & illa in parte gutturis affixeris, quicquam prodest. musculi nanque & nerui & tendones & venæ ante ipsum positi sunt. Vesica vtique & laxū intestinum inter se proxima, interdum ad excernēdum debilitantur, resoluuntur, recrementorúmque semper plena
C reperiuntur. vesica verò & in maximam molem extumescit. Interdum autem ita resoluuntur vt purgamenta cōtinere nequeant. per ipsa enim tanquam inanima superuacua delabuntur. Tunc igitur instrumentum quod cathetera vocāt, in vesicam demittere haud sanè tutum est: ne corrumpatur enim vesica, atque homo cōuellatur, discrimen impendet. sed præstiterit cremore haud multo aluum subluere: quúmque stercus ab intestino eiectum fuerit, iterum iniiciendum est cum oleo castoreum. Spes autem vnica omnium pariter resolutorum, separatímque
D singularum partium eouitio laborantium, in oleum infessio fuerit. quomodo verò ipsa administretur, in sermone de diuturnis morbis exponetur.

DE CVRATIONE ACCESSIONIS epilepticæ, id est comitialis,

Cap. V.

Epilepsiæ, *id est comitialis morbi*, primus casus perniciosus est, si acutè morbus inuadit: nonnunquam enim & vno die hominem perdit. Periculosæ etiam sunt per circuitus exacerbationes: vnde factum est vt in acutorū
E numerum comitialis morbus poneretur. Quòd si malo assuescat homo, & morbus tenaciter adhærens occupet, non solùm diuturnus, verumetiam nonnullis perpetuus efficitur. nam si ætatis florem vigorémque excedit, consenescit cum ægro commoriturq;. Quotquot igitur medicaminavt diuturno morbo conueniunt, in sermone de diuturnis comprehendentur: quotquot autem ad mortis celeritatem euitandam facienda sunt, horum plura in sermone de attonitis tradidimus, venæ sectiones, alui sublutiones, inunctiones, cucurbitulas. hæc enim vt homo ex-
F pergiscatur, valentissimè efficiunt. Quotquot autem prolapsui peculiaria adiutoria inueniuntur, ea in præsentia docebimus. Pueris itaque, quibus ex corruptione aut ex vehementi refrigeratione inusitata hæc labes incessit, vomitus aut cibi, aut pituitæ, aut aliorum quorūdam succorum prodesse consueuit. pennæ autem irino vnguento delibutæ nauseam excitant: veruntamen & irino non vsque ad conuulsiones tonsillæ sunt illinendæ. Comprimere quoque leniter ilia opus est, puerum in ventrem suspensum conuertendo. hæc enim figura ad vomitum ha-
G bilissima est. at si vellatur aut distorqueatur inferior maxilla, aut manus & crura iactentur, aut vnà cum toto corpore oculi distendantur, manibus perunctis tractādo demulcere conuenit: obtorti oculi dirigendi sunt: rectæ partes ne torqueantur, suauiter continendæ: frigida mēbra lanis antiquis sordidis, attritisque panniculis fouenda. Sedem præterea melle cum rutaceo oleo inūgito, aut cum nitro, aut resina liquida cum his mixta: hæc quoq; leuiter intra anum intrudito. flatus enim proliciunt. flatuum autem excretio huiusce morbi in pueris medela
H est. Porro si deglutire valeant, pharmacum istud exhibendum est, cardamomi pars, æris combusti ℈ hæc ex mulsa propinato. aut enim euomunt vnà cum humoribus ventriculum infestantibus, aut aluus subducitur. Optimum quoque est huiusmodi linctuarium, cardamomi, sinapis, hyssopi comæ par modus, iridis radicis pars cum

A nitro duplo, piperis pars tertia: omnia cum melle permisceto, & maxillā diducens in os effundito: interius etiam, quàm vbi sunt tonsillæ, quò deglutire valeant, iniicito. Hæc adeo pueris expediunt. Iuuenibus autem & hæc quidem prosunt, verùm potentiora etiam his medicamina ad vomitum deligenda sunt, vt narcissi, bulbi, sinapis; & hyssopi pares partes, æris & piperis dimidio minus quàm priora, cum melle miscens exhibe. Hæc profectò ad leuandam exacerbationem abundè fuerint: quæ verò ad propulsandum morbum facient, in sermone de diutur-
B nis morbis persequemur.

DE CVRATIONE TETANI, ID est rigoris, Cap. VI.

IN præsentia lectum mollem, tractabilem, læuem, suauem, calidúmque esse necesse est. neruos enim inflexiles, duros, rigentésque morbus efficit: quinetiam cutis tota squalens asperáque corpori obtenta est: palpebræ natura versatiles vix oculos conniuendo protegunt: oculi intenti sunt, in profundo conuoluti: necnon & artus sunt deligati, ob distentionem immobiles. Ægroti domiciliū
C calidum esto, si æstas sit, citra sudorem, aut resolutionem: ad syncopam enim morbus inclinat. Neque verò ad alia magna remedia cunctanter accedendum: haud enim differendi datur occasio. Quapropter siue ob refrigerationē absque manifesta causa rigor inuaserit, siue ex vulnere, siue ex abortu mulieri incesserit, venam in cubito rescindito: curans in deligando brachio laxiorem compressionem fieri, sectionémque leniter & facilè expediri. siquidem ista neruorum conuulsionem cient. Semel etiā cruor, citra defectum animæ frigúsq; extremorum, me-
D diocriter effundatur. Neque inedia æger maceretur: res enim frigida siccáque fames est. Propinetur itaque mulsa spissa, meracior, & ptisanæ cremor cum melle. Ista nāque & tonsillis comprimendo minimum dolorem inferunt, & gulæ deglutiendo lenia sunt & facilia, & ad molliendam aluum mollissima, & ad vires instaurandas valētissima. Omne corpus lanis inuoluito oleo gleucino aut crocino madentibus, in quibus aut rosmarinus, aut conyza, aut artemisia incocta sit: atque omnia & facultate & ad tactum calida sunto. Oblinere autem corpus vnguine
E conuenit, quod ex lemnestide, *quam adarcem esse putamus, quòd in stagnis nascitur*, & euphorbio, & nitro, & pyrethro conflatum est: his verò & multum castorei adiiciatur. Bene quoque fuerit tendones lanis contingere, & secundum aurem & mentum loca perungere. nam partes hæ maximè patiuntur ac distenduntur. Præterea leuibus calefactoriis fouendi sunt tendones & vesica, per sacculos milium torrefactum includentes, aut bubulas vesicas olei calidi semiplenas: quò locis quæ fouentur, secundū latitudinem applicari valeant. Interdum coegit necessi-
F tas vt capiti fomenta adhiberentur: quod neque sensibus vsqueadeo tutum est, neque neruis salutare. sensib⁹ enim quandam caliginem offundit, multis halitibus ipsos petētibus: neruos autem replet. Quocirca modo fouēdi quātutissimo vtendum est, atque materia haud ita multum fœdè olens deligenda. Vtique materia esto oleum in vesicis in duplici vase citra nidorem feruefactum: aut sales tenues in sacculo. milium enim ac lini semen tactu quidem lenia sunt, sed halituosa & graueolentia. Ratio verò fouendi, huiusmodi esto: tendonibus resupinato ægro,
G fomenta vsque ad verticem subiicienda sunt: vlterius verò ad sinciput ne procedito. Iste nanque locus omnibus sensibus communis est, ab ipsóque, tanquam ex fonte, omnia adiumenta, omnes noxæ scaturiunt. Quòd si epiplasmata tendonibus superdanda sunt, erectum occipitiū esto: nam si magis sursum versus imposueris, caput exhalationibus complebis. Materia sit autem epiplasmatum, lini & fœnigræci semina. Post epiplasmata verò vtilis fuerit cucurbitula occipitio ab vtroque spinæ latere adhibita. Sed parcè admodum flāma accendatur: nam quæ
H ab labris cucurbitulæ fit circumpressio, doloris conuulsionísq; author esse solet. Igitur diutius trahere præstat, ac molliter magis, quàm plurimum breui tempore. sic enim tibi in conuexum locus sine dolore attolletur, qui concidendus est. Scopus autem modi sanguinis extrahendi tibi vires ægrotantis proponantur. Hæc vtique rigoribus qui sine vlceribus fiunt, remedia conueniunt. At si ex vulnere conuulsio facta sit, perniciosum profectò id est, ægréque de salute sperari potest: nihilominus tamen opē ferre decet: quandoquidem nonnulli & adhibitis remediis mortem euitarunt. Oportet sanè vltra cæteram medelam, & vlceribus consulere cum calefacientibus, quæcunque à me iam dicta sunt, irrigando, & fotibus, & cataplasmatis, & medicamentis quæcunque & facilè calorem excitent, & humectando pus abundè moueant. Vlcera enim in rigore sicca & squalida sunt. Accipito ergo thuris mannam, polii comam, terebinthi piníque arborū resinam, althææ radicem, & rutam conyzámque herbam: hæc in cataplasmatis commiscere opus est, alia liquādo, alia quæ puluerea sunt, inspergendo, alia in oleo prius macerando: althæā verò in mulsa antè contusam decoquito. Inspergendum est etiam vlceri castoreum: neque exiguus inde in totum corpus calor emanabit. Horrores enim ab vlceribus prodeuntes malefici sunt. Perungendæ quoque sunt nares castoreo cū crocinovnguento permixto: quinetiam castoreum trium obolorum pondere assiduè bibere expediet. Verùm si ab hac potione gula laboret, interiicienda est laserpitii radicis exhibitio, ponderis tanti quanti & castoreum dandum esse diximus: aut myrrhæ dimidio minus quàm laserpitium: sed omnia cum mulsa potanda præbeantur. Quòd si Cyrenaici laserpitii lacrymæ copia tibi fiat, hanc opus est melle cocto inuolutam ad erui magnitudinem deuorandam dare. ita enim optimum factu est, quò palatum præteriens ægrotum lateat. acris est enim, ructúmque insuauis ac fœdè olens excitat. Si neque hac ratione deuorari possit, in mulsa eliquata propinetur. omnibus enim potionibus quæcunque calefacere, humectare, distentionem laxare, & neruos remollire aptæ sunt, hæc haud dubiè valentior est. Cæterùm si nihil ægroti deglutiāt, in anum castoreum cum oleo dādum est: hoc etiam anus cum vnguine aut melle illinendus: hoc item vesica irriganda, & cum cera, vt crassius reddatur, perungenda. Sin autem flatum stercúsque educendi tempus adsit, purgatorii, quod hieram, *id est sacram*, vocāt, drachmas duas cum mulsa & oleo in sedem eiicito. Nam præterquam quòd illa euocat, intestinum etiam & inferiorem ventrem calefacit ac fouet. varium nanque & calidum medicamentum hiera est.

DE CVRATIONE ANGINAE, Cap. VII.

DVAE anginæ species reperiuntur, altera cum caliditate, & magna tonsillarum inflatione, & extrorsum versus tumefactione: (quinetiam lingua, gurgulio, & omnes adiacentes particulæ in tumorem efferuntur) altera istis locis collapsis & submissis efficitur: sed interius cōpressio maiore strangulatu discruciat: vt interna inflammatio ad cor vsque pertinere videatur. Huic quamcelerrimè occurrendum est. nam & hac celerrimè ægroti rapiuntur. Igitur si crapula & ebrietas in causa sunt, eodem die inferius humorem iniicito: isque duorum generum sit: alter vsitatus, quo stercora educantur: alter eiusmodi vt aliquas à tōsillis pectoréque humiditates euellere possit. neque tamen in cæteris efficacior meraciórque esto: sed centaurii & hyssopi decocta infundenda sunt. hæc enim & pituitam educere solent. Si tenuis autem victus præcesserit, scindere cubiti venam expediet: & latior sectio, quò maiore cum impetu, copiosiórque sanguis emanet, facienda est. Huiusmodi nanque profusio minimè quidem ad caliditatem mitigandam satis est: sed strangulatum soluere, & reliqua omnia diminuere valet. Haud ignobile quoque adiumentum præstat si ad animæ vsq; defectum ægrum perduxeris, vsque eo tamen dum ne anima deficiat. quandoquidem nonnulli secta vena ab animi deliquio vita excessere. Item vinculis suprà talos & genua cōstringentes opitulabimur. Optima quoque sunt vincula supra brachialia versus cubitos, & supra cubitos versus humeros. At si deglutiendi via expeditissima sit, elaterium & cum mulsa, & cum sero lactis, quantum ad purgandū hominē satis sit, præbeatur. aliis enim purgatoriis elaterium in his ægrotis præstantius est. Conferunt etiam cneorum *seu thymelæa*, & sinapi: siquidem hæc ambo ventrem repurgant. In quibus verò inflationes de-

uorationem impediunt, linguam ad palatum reflectens, A ipsius venas rescindito: quòd si promptè multúsque sanguis defluat, inter alia remedia hoc magis proderit. Irrigationes vtique locis inflammatis primùm quidem adstringentes, quò retrorsum materiæ labantur, conueniunt: quamobrem lanæ sordidæ cum hyssopo vino madentes, aut oleo ex immaturis oliuis expresso accipiantur. Quinetiam cataplasmata irrigationibus similia sunto: exempli causa palmulæ vino madefactæ, tunsæque cum rosarum foliis. Quò fit autē viscidum & molle cataplasma, etiam ordei farina admisceatur: aut lini semen, & mel, & oleū: B vt omnium mixtura fiat. Quòd si ad suppurationem veniat, calida admouenda sunt: quibus & in altera anginæ specie vtendum est. adesto igitur fœnigræci farina, & māna, & resina, quæ liquari possunt, & polii coma inspergatur: necnon & fomentum calidum adhibeatur, spongiis in decocto lauri baccarum hyssopique madētibus. Ad pus autem mouendum efficacissimus est columbinus fimus, tenuiter per criseram, *id est lineum sacculum*, instar pulueris transmissus, ac superinspersus. idem & caninus eodem modo præstat. Ex mulsa verò, cum lentis, aut hys- C sopi, aut rosarum, aut palmularum, aut simul omniū decocto, collutiones fiant. Illinendum præterea totum os est vsque ad intimas fauces, simplicibus quidem, vt morotū, aut malorum punicorum aqua maceratorum succo, aut palmularum decocto: compositis verò medicamentis, vt diamoro, *quod vocant*, aut eo quod ex besasa, *id est ruta syluestri*, & succo rhoi componitur: aut diachelidonio, *id est ex hirundinibus confecto medicamento*. Sin vlcera crustosa sint, collutiones & gargarismi fiant ex hyssopi in mulsa decocto, aut pinguium ficorum in aqua: præter hæc amylum D percolatum in mulsa, aut in ptisanæ tragive cremore. Si angina cum concidentia, quæ erat altera species, occupet, ab interioribus extrorsum omnia euocanda sunt, & humores, & caliditas, & omnis caro, vt totū foras extumeat. Proinde calidæ irrigationes suntò cum ruta & anetho, nitro inspérso: & cum his superius memorata cataplasmata. Proficit etiam ceratum ex nitro & sinapi ad calorem excitandum superdare: calor autem exterior huiusmodi vitium tollit, sed in collo tumor extuberat. Tumor autem foras in sublime elatus à pulmonis inflammatione libe- E rat, intus verò abditus anginam patientibus perniciosum malum est. At quicunque strangulationem ab angina verentes, quò laxius spiritus duceretur, arteriam secuerunt, non sanè experimento rem comprobasse videtur. Quippe caliditas inflammationis maior ex vulnere efficitur, strangulatum adauget, tussimque commouet. Quinetiam, si alioqui periculum id euaserint, vulneris oræ in vnum coalescere nequeunt: ambæ enim cartilagineæ atque inter se inglutinabiles sunt.

DE CVRATIONE VITIORVM columellæ. F Cap. VIII.

Vitiorum quotquot columellam infestant, aliqua per succisionē curare necesse est: (sed de eorū chirurgia disputare ad præsentē locū non attinet) aliqua, vtpote acuta, medicamētis sananda sunt. nam facilè strangulāt, & difficultate spiritus aliqua istorum hominē perimunt. Talis est vtique quam vuam, & quam columnam dicimus: vtraque enim cum inflammatione, crassitie, lōgitudineq; suboritur, ita vt in arteriam pendulæ fiant. AEquabili sa- G nè crassitudine à basi ad summū vsque palatū columna, inæquali verò vua constat. huius enim ad palatum basis gracilis est, in extremo teres & crassa, rubens aut liuida. idcirco & vuæ appellationem id vitium sortitū est. Quapropter his maturè opem ferre decet: celerrima nanque à strangulatu pernicies impendet. Proinde si ægroti iuuenes sunt, à vena cubiti sanguis detrahendus est: vtque largius euacuetur, maiore plaga vena aperiatur. siquidem huiusmodi sanguinis detractio à strangulatu, tanquam à laqueo, ægrotantem liberat. Subluenda quoque aluus est H mitiori lotione primùm, deinde aliàs atque aliàs acriore, vsqueeo dum aliquid à superioribus partibus deriuetur. Circundentur & vincula adstringentia extremis cruribus supra malleolos & genua necnon & humeris supra brachialia atque cubitos. Quòd si strangulatio inualescat, cucurbitula occipitio atque pectori adglutinetur, & istarum aliqua incidatur: omniáque administrentur quæcūque à me in capite de angina præcepta sunt, quū eadem in vtroque vitio sit mortis ratio. Iisdem præterea intra os medicamentis & adstringentibus & mollientibus, & exteriori fotu, & cataplasmatis, & oris inunctionibus vtendum est. Circum columnam verò aut circum vuam adstrictorium rhoi succum, acaciam melle aut aqua dissolutam, hypocystida, terram Samiam, Lemniámve, aut Sinopicam rubricam, atque omphacium ponito. Si vlcerosa sit vua, gummi & amylum rosarum aut palmularū decocto liquefacta, itē ptisanæ aut tragi cremor adhibeantur. At in columnæ curatione aliquanto plus valentiorū medicaminum adiicito, quæ ex myrrha, costo atque cypero componantur. Nam id genus acria columnā tolerat. Verùm si nonnullis locus iste purulentus effectus est, atq; palati ossa computruerunt, hi longo temporis interuallo vitā finiūt. Sed horū auxilia nobis alio loco præcipiētur.

DE CVRATIONE PESTILENTIVM in faucibus morborum, Cap. IX.

Horum vitiorum curatio cum aliis tonsillarum affectibus quà communis est, quà propria. In inflammatione & strangulatū purgatio per clysteres, venæ sectio, irrigationes, cataplasmata, fotus, deligationes, cucurbitulæ, omnia demum eadem atque in his cōueniunt. Illitiones autem acriorum medicamentorum faciendæ sunt: neq; enim vlcera quiescunt, neque crustæ in superficie fiunt. Verū si ab his sanies ad interiora destillet, celeriter partes, etiamsi integræ erant, vlcerantur: celerrimeque vlcera interius depascendo serpunt, atque hominē perimunt. *Porro igne vitium adurere, quum in superiori parte sit, imprudentis esse propter isthmum iudico. Sed medicamentis igni similibus, quò & depastio coerceatur, & crustæ decidant, vtendum præcipio. Ea verò sunt, alumen cū melle, galla, balaustium, arida cum mulsa. Hæc eadem calamo, aut penna, aut crasso & oblongo caule, quò medicamina ad vlcera perueniant, inspiranda sunt. Optima sanè est & chalcitis vsta cū* trita Cadmia ex aceto. esto autē Cadmia portione dupla: & rhei radix cum aliquo humore. Præterea ne vlcerum compressio fiat cauendū est: ab ea nāque & humescunt, & magis exedunt. Hac de causa opus est medicamenta arida inspergere penna, liquida verò liquentissima reddentem in gurgulionem infundere. At si crustæ iam resoluuntur, & vlcera rubida fiunt, tūc conuulsionis maximè periculum subest. resiccatur enim plerunque vlcera, & cum his nerui distenduntur. Itaque lacte cum amylo, & succo ptisanæ, aut tragi, aut lini seminis, aut fœnigræci, remollire madefacereque conuenit. Quibusdam & columella vsque ad palati os exesa est: quin etiam tonsillæ ad basim vsque & epiglottida. ac propter cicatricem deuorare neque solidum quicquam, neque liquidum poterant. Sed & ipsum quod bibebat, interdum repercussum, hominem famē necauit.

DE CVRATIONE PLEVRITIDIS, id est morbi lateralis, Cap. X.

Nulla moræ atque dilationis in pleuriticis, quin protinus valenti remedio succurramus, datur occasio. Febris enim peracuta ad perniciem properat: dolor quoque succingentis membranæ in peius vrget, necnon & tussis pectus capútque concutiens vires proterit. Quocirca eodem potissimum die vena cædenda est. Sin autē ex ingurgitatione ciborum potúsque ægritudo prouenerit, inedia diem vnum ægroto imperanda. pòst, sanguinem à vena mittito quæ in cauo cubiti est, non eius *qui secundum rectum incessum inflammatis costis opponitur: præstat enim maximè procul abducere. Sanguinem verò ne vsque ad animæ deliquium fundito. nam si refrigeratum corpus animo destituitur, pulmoniam inuadere periculum est. Humores enim exteriori caliditate attractionéque priuati, in penitiores partes relabuntur. Item pulmo rarus, calidus, ad trahendúmque valētissimus est: costis etiā proximus, earúmque doloris est particeps. Verùm morbi pulmonis pleuritidi succedentes non vsquequaque salubres sunt: pleuritis verò à pulmonis vomica exoriens benignior est. Quapropter quum mediocriter sanguis effluxerit, interiecto ad recreandum homi-

nem temporis ſpatio, iterum detrahere opus eſt: ſi bene A quidem habeat,eodem die,quum longa remiſſio fit: ſin minus,poſtridie. Quòd ſi neque febris remittat, (ſæpe enim diem vnum febris occupat,& augetur) tertio die in ſecunda remiſſione,in qua & cibi dandi ſunt,ſanguinem mitte,totum hominem vberius perungens, coſtiſque oleum molle infundens,cum calido vnguine ex rutæ anethive decocto.Ipſum verò latus admodum leniter irrigandum eſt:ſed nonnullis & dolor & inflammatio erupit, vt eorum locorum affectus eſſe videretur: quum tamen id interiorum vitiorum incremẽtum ſit. At in præſentia de B alimonia,quemadmodum & de vniuerſa curatione, quò nihil in ea delinquatur,ſermonem habeamus.in alimentis enim medicamenta ponentur: quinimò in alimentis medicamenta ſunt.Itaque genere calidus humidúſque cibus eſto,lenis,æquabilis,migmatodus,*id eſt bene permixtus*, diſſolutorius, pituitam ſoluendi extenuandique poteſtatem habens. Proinde cibariis omnibus ptiſana anteponatur: initio quidem, quò ipſius craſſamentum ſolidumque reiiciatur,in cremorem percoletur, ſolóque cũ melle condiatur.ab ipſa verò vſitata ad voluptatẽ varie- C tatémque parandam medicamina remoueantur.in hac enim ægritudine ſolus cremor ſatis eſt. Quippe humectare,calefacere,pituitam ſoluere & detergere,per ſuperiora ſine moleſtia,quæcunque euocanda ſunt, euocare, facilè quoque ventrem ducere ſola ptiſana poteſt.Ipſius verò lenitas blanda eſt,& ad deuorandum habilis: ipſius etiam lentor caliditates mitigat,membranas mundat,tuſſes concoquit, omnia emollit:tales ordei virtutes ſunt.Halica verò ſecundum gradum occupat:quæ quum pauca quædam cum ptiſana communia poſſideat, ob ea probatur, opti- D máque cenſetur.Lentor enim, lenitas, ſuauitáſque in deuorando vtrique communes ſunt:in cæteris omnibus halicam ptiſana antecellit:ſed ea quoque ſimplex cum melle ſolo conficiatur.Tragi præterea boni ſunt. Deterior ipſis oryza eſt:quoniã ſiccat & exaſperat, potiúſque coſtarum purgationem ſupprimit quàm facilem reddit. Optimus quoque eſt panis aridus, contuſus, per ſubcerniculũ tranſmiſſus,bene temperatus,concoctu facilis:cum mulſa quantum ſatis eſt alimenti præbet.Nempe ſi iandiu morbus producitur,cum dictiſque cibariis homo labare cœ- E pit,ptiſana ex ordeo præbeatur bene trita,bene cocta:condiatur verò anetho,ſale,& oleo tenui,puro, non viſcido, non exaſperãte. At non multum olei cum ptiſana coquere præſtat:nam & ſorbitionem pinguem reddit,& prauitatem oleum deponit:longa enim decoctione in cremorem ordei abſorptũ amplius non apparet. Item porrũ cum ſua coma,& amygdala amara cũ cremore incoquantur. Ita nanque ferculum ad ſpirationem expediendam cõmodum medicamentoſumque ab his efficitur. Porri autem cum cremore comeſti vtilitatem iuxtà delectatio- F némque ſummam adferunt.Iam verò & ouorum bonum ſuccum creãtium opportunitas adeſt.ac ſi humida copioſáque per os materia feratur, ſulfur ignem nõ expertum, nitrúmque in oua inſpergito. Sed mirificè profunt oua nuper à gallina edita,ex igne,igne carẽtia:quippe à matre caliditas ineſt igne quidem humidior, ſed ægrotanti familiarior,vtpote animali ab animali.Sin autem pituita glutinoſa ac tenax ſit,in oua oleum infundito,ac reſinam ſiccam pineã,quò ſulfur melius reddatur,inſpergito:necnon & terebinthi reſinam eliquato. Piper prætereà in o- G uis,in ptiſana,in omnibus epulis,& quæcunque piperi ſimilia ſunt,bene proficiunt.Inter carnes extremi pedes in cremoribus eliquati,columbæ,gallinæ elixæ:porcorũ cerebra cum omento quidem toſta, ſine illo verò, nidore vacantia.Si inter ſpirandum æger ſtrepitum non reddit, dandi ſunt etiam marini piſces aut ſaxatiles, quicquid optimum regio ferat. Verùm vt neque cupiditate delinquat,neque victus tenuitate cõtabeſcat,ex fructibus malum concedito in aqua aut mulſa elixum, aut cum adipe aſſatum: ſed corium & interiora aſpera cum ſeminibus H abiiciantur.Tempore quoque illo *quod horam Græci nominãt*, ſici & alii id genus fructus concedantur:quatenus ſcilicet innoxii ſunt,quin potius adiumentum præſtant. Hæc ſanè de alimentis abundè ſint. Lateri autem lanæ ſuperdentur ſulfure fumigatæ, vnguine imbutæ, in quo anethum rutáve incocta ſit.Igitur his latus madefaciendum, cataplaſmatiſque ante cibi aſſumptionem tegendum eſt. Præter vſitata cataplaſmata ſertulam in mulſa elixam accipito,cui papaueris carnem incoctam commiſceto,mãnæ quoque puluiſculum inſpergito.At ſi humidius ſputũ copioſúmque reiicitur,lolii farina, aut irionis cõmiſcenda eſt,& nitrum inſpergendum. Cæterùm ſi morbus productior ſit,dolor eſt pertinax, & humida ſit expurgatio, tunc purulentum hominem fore ſperatur: itaque ſinapi & cachrys cataplaſmatis admiſcenda ſunt.Sed ſi penitiores locos ægroti frigidos eſſe perſentiunt,acetum effundito:illud autem efficere operæpretium eſt; vt cataplaſmatum calor diu efficax permaneat. melior eſt enim id genus caliditas quàm cataplaſmatũ innouatio. Proinde calefactiones in ſacculis ex huiuſmodi,vtpote ex milio,ſiãt, aut ex calẽti oleo in veſica incluſo.Omnis verò fotus machinatio,nepondera dolori dolorem adiiciant,leuis eſto: his enim leuibus,& aſſumpto cibo, quum dolor infeſtat, vti nihil prohibet.Iam verò poſt hæc etiam admouendæ cucurbitulæ occaſio adeſt: ſed hoc poſt ſeptimum diem facere optimum fuerit:ante ne feſtines.haud enim placidi morbi ſunt quicunque ante ſeptimum cucurbitam requirunt.Eſto autem magna,omni ex parte lata,dolentem locum ambire valens:quippe quum haud interius deſcendat dolor,ſed in latitudinem diffuſus ſit.At flãma ſub cucurbita multa eſto,quò non ſolum attrahat,verumetiam ante ignis extinctionem calefaciat. Extincto igne ſcariſicandum eſt,tantúmque ſanguinis quantum vires permittunt,detrahendum:multo verò plus eſto quàm ſi alia de cauſa de præcordiis ſanguinem haurires:nã maximè perſpicuũ eſt quod in lateris morbo vexatis à cucurbita percipitur adiumentum. Sal quidem aut nitrum in ſcarificationibus mordacia ſunt ac dolorifica, ſed ſalutaria. Quapropter conſiderandæ ſunt hominis vires & ingenium. nam ſi forti animo ac tolerans ſit,ſal inſpergendus eſt,nõ ipſis vulneribus ita,vt ipſa contingat,ſed ſuper linteolum oleo madidum inſpergatur.id verò ſuper locum ſcarificatum extendito. humiditates enim ex ſalis colliquatione manantes minus quàm ſal mordaces ſunt.Sed multo oleo perfundendum linteolum eſt,quò huius lenitate morſionis dolor retundatur.Secundo die autem cucurbitam affigere mirificè iuuat,vt & ex vulneribus tenuis quædã ſanies extrahatur:id verò priore cucurbita multo eſt efficacius,multóque magis vires cõſeruat. neque enim ſanguis aut alimentum,ſed ſanies emanat.Atque id quidem facito quum prius vires exquiſitè perpẽderis.Die tertio ceratum cum cyprino oleo & rutaceo imponito.Quòd ſi vlterius purgatione ſputa indigeant,in ceratis reſinã eliquato,aut ſulfur ignem non expertum admiſceto,atque iterũ fotũ loco adhibeto. Porro modus cucurbitæ talis eſto: fictile vas habendum eſt,leue,lateri congruens,latum:aut æneum.Id pronum in labra dolentibus locis circumponito:flammam verò multam cum oleo ſubiicito, quò viuẽs flamma in longum tempus ſufficiat. Vaſculi autem oras carni ne imprimito, ſed ad difflationem tranſitus aliquis eſto, quominus ſuffocata flamma extinguatur. Diutius verò illam accendere expedit.nam intra vas illud incluſa caliditas optimum fomentum eſt,& bona ſudoris prouocatio.Neque verò medelam inferioribus partibus adhibendam negligere oportet:viris quidem in anum,rutaceum oleum,mulieribus autem & in vterum infundendum eſt. Perpetuò ſanè quæ bibuntur ac deuorantur ſunto, mulſa cum ruta & ſucco ptiſanæ,ſi continẽter tuſſit,vt in alimẽto medicamentum ſit.Verùm ſi nondum alimenti præbẽdi tempus adſit,aliquod compoſitum,picerium *Græcis dictum*,accipiatur,ex variis conſtans,cum melle ad conſiſtẽtiam decoctum. Globulos autem fabæ magnitudinẽ æquantes turbinatóſque dare oportet ſub lingua continendos,huc atque illuc iactandos vt non deuorabile, ſed eliquabile ſit.Suaue quoque eſt id quod ex papauere cũ melle ac ſertula campana medicamen conficitur, lene atque ſomniferum.Hæc vtique & ante cibi aſſumptionem, & aſſumpto cibo,& poſt ſomnum ipſum præbenda ſunt: ſed ieiuno medicamentoſa adhibeantur: quale eſt quod hæc accipit,vrticæ,lini ſeminis, amyli, nucis pineæ, cuiuſque contriti cyathum,amygdala amara numero viginti quin-

que, totidem & piperis grana. oportet autem hæc torrere, ac trita cum melle ad eclegmatis temperaturam permiſcere: horum detur myſtila vna. Sin liquida crudáque excreat, myrrhæ pondo drachmas duas, croci pōdo drachmam vná, piperis grana quindecim, cū mellis pōdo libra ſubigito. Id ſanè medicamentum & ante cibi acceptionē, myſtilæ dimidiatæ menſura dari debet. Bene facit in longo lateris morbo, quando & oxymel dare conuenit, ſi ſpirandi vrgeat difficultas. Frigidam verò aquam quicunque medici pleuriticis conceſſerunt, neque qua ratione id fecerint aſſequi valeo, neque experimento cōfirmare: quippe ſiqui à frigida periculum euitarunt, hi profectò mihi nō laborare pleuritide viſi ſunt. Verùm apud vetuſtiores etiam medicos ſpecies quædā cōcurſus pleuritis *ſeu lateralis morbus* vocabatur: quum bilis eſſet excretio, cum dolore lateris, & exigua febre, vel etiam ſine

A febre. Huiuſmodi ſanè affectus nomē quidē pleuritidis, rem verò non obtinet. Quinetiam ſpiritus nonnunquam in latere concluſus ſitim, dolorem prauū, mollémque caliditatem excitat: id quoque vitiū ignari homines pleuritin nuncuparunt. his nempe frigida aqua remedio eſſe poterit: quum proſpera vtentis fortuna, extincta ſitis erit, bilis ac ſpiritus per inferiora ſubducetur, & dolor & caliditas exhalabunt. Verùm in lateris inflammatione, & ſuccingentis membranæ tumore, non ſolùm frigida aqua ſed etiā frigida reſpiratio noxia eſt. B Itaque ſi ex prius tradita medendi ratione incolumes redduntur pleuritici, paulū tamen adhuc tuſsiunt, & caliditas ſubinde repetit, atque infeſtat, ad hæc penitus diſcutienda maturandum eſt. aut enim quæ relinquuntur, recidiuas faciunt, aut ad ſuppurationem conuertuntur.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI DE MORborum acutorum curatione

Liber II.

Iunio Paulo craſſo Patauino interprete.

LIBRI SECVNDI CAPITA.

DE CVRATIONE PVLMONARIAE. Cap. I.

Peracutum lethaléque malum eſt inflammatio repletióque pulmonis: quas ſtrangulatus breuis conſequitur. Igitur æquis reſiſtentia viribus, maturéque ferenda ſubſidia ſunt. C Protinus in cubito venæ aperiantur, ſiue vtraque, in dextra videlicet ac læua manu, idque potius: ſiue vna tātū, & ea maior, quò ab vtraque pulmonis regione humiditatum reuulſio, non tamen vſque ad animi deliquium fiat: ſtrangulatum enim animi deliquiū auget. Cæterùm ſi vel paulum reſpirauerit, tunc ſupprimendus ſanguis eſt, ac denuo poſtea mittendus. nam ſi à ſanguine morbi cauſæ prouenerint, eas venæ ſectio tollit. Atqui ſeu pituita, ſeu ſpuma, ſeu quæuis alia humiditas tumefaciat, venarum inanitiones D ampliorem pulmonis locū ad reſpirationis tranſitum efficiūt. opus eſt autem humores & flatus poſt venæ ſectionem deorſum verſus trahere, nitro, melle, ruta, reſina terebinthi liquida ſedem oblinendo. Sed miſſionis ſanguinis loco, ſiquod maius impedimentum ſit, acrem ſuccū per clyſterem in ſedem immittito: vt puta ſalem cum nitro, aut terebinthi reſinam cū melle. Ruta quoque in oleo, & hyſſopum in aqua decocta, item cucurbitæ ſyluaticæ carnes interiores in aqua excoctæ conueniunt. Præterea inanes cucurbitulæ egregiè faciunt, ſi tergo, dorſo, præcordiiſque vbique adhibeantur. E quòd ſicubi pectus carnulētum ſit, quominus circum oſſa cutim cucurbitula incumbens affligat, ibi eam affigito. nam ſi ad quācunque partē corporis humores diſtrahantur, & ſpiritus ad extima euocetur, quibus pulmo opprimitur, aliquod mali ſolamē inuenias. omni enim ex parte pulmonaria obſidenda impugnādáque eſt. Verùm neque vllum ex iis medicamentis quæ ore ſumpta conducūt, deſpiciēdum eſt: quippe ea eſt natura pulmonis vt ſiue rectè valeat, ſiue ægrotet, ad ſe humores alliciat. Quocirca eiuſmodi medicamēta præbeātur quæ humores ad tranſpirandū attenuent, lubricos fluxiléſque ad extrudendū efficiant. F Propinetur quidem celeriter iuuandi cauſa nitrum cū hyſſopi decocto, aut muria cū aceto & melle, aut ſinapi humidū cū mulſa. Singulis autē iridis radicē & piper inſpergere auſo bene cedit: item hæc arida cribrato, & cum melle exhibeto. Quòd ſi interdiu inſomnes ſint, & noctē quoque totā peruigilent, ne hominē furor corripiat metus eſt: variiſque ſomnificis medicamētis, niſi ægritudo remittat, vti decet: quò medicamēta in tēpore data morbi acerbitatē leniant & obtūdant. multa verò ſoporifera ſunt. G At ſi in ſtrangulationis impetu, iámque aduentante interitu, medicamē præbeas, apud tuos cōtribules mortis eius author appellaberis. Alimēta pariter eiuſmodi eſſe debēt, acria videlicet, tenuia, craſſitudinē diſſipantia, extergēdiq; facultatē habētia: inter olera porrū, aut cornicis pes, aut vrtica, aut braſſica in aceto incocta: inter frumētacea verò, ptiſanæ cremor, parum origani aut hyſſopi, necnō piperis, ſed plus nitri, loco ſalis, accipiens. Alica præterea mulſæ incocta prodeſt. Omniáque per elixationem flatū abiiciant: flatus enim vomica pulmonis laborantibus infeſti ſunt. Vinum (ſi febre vacāt) quod haud ita multū aſtringat, potui detur. quippe denſat corpora adſtrictio: iſtis verò membra potius laxāda ſunt, ſputíque eductioni ſtudendū. Sed in totum potus modicus eſto, quū pulmoni madefactio inimica ſit: quoniam à gula atque ventriculo trahit. Thorax autem lanis oleo imbutis cū nitro aut ſale contegatur. Optima inunctio eſt ea quæ ex adarce fit. Sinapi etiā aridum & cū cerato humido prodeſt. Atque in ſumma, & humores & calor & ſpiritus foras educendi ſunt. huic rei opitulantur acriū olfactus atque illitio, & extremorū deligatio. Hæc facieti niſi morbus cedat, de hominis valetudine actum eſt.

DE SANGVINIS REIECTIONIS curatione, Cap. II.

Omnes ſanguinis effuſiones haud mite vitiū ſunt, nō modi ſolùm ratione, vt ſi per fracturā aut eroſionē, verū etiam ſi per rarefactionē effunditur: neque ſi ex pectore, aut pulmonibus, aut ſtomacho, aut iecore fertur, periculoſum eſt: è capite verò ſi defluit, minorē noxā adfert. ſanguinis enim exitus eſt. ſanguis autē, omniū eſt alimentum, omniū calor, omniū color: terrorémque incutit, ſanguinem ab ore vtcunque manantē intueri: malúmque eſt ſi à primario viſcere, peius verò ſi ob fracturā aut eroſionem profunditur. Huius itaque vitii medicus ad opem ferendā maturet neceſſe eſt. In primis quidem aerē frigidiorem ad reſpirationē deligito: cōclaue non titubans, cubile firmū, quò nullam in partē quatiatur, inhabitet: concuſſiones enim malū exaſperant. Stratū ſolidū, haud multum cedens, neque profundū, neque calidū eſto. poſitus figuráve corporis erecta ſit, ne ſermocinētur, néve ſermones audiant. Animi abſit perturbatio, ſed contrà oblectamentis leniatur. ſiquidem id genus ægrotos magna animi conſternatio corripit: quis enim vomens ſanguinē mortē inſtantem non perhorreſcat? Igitur ſi ſanguine referti ſūt, & venas prominentes habent, in qualibet ſanguinis profuſione venam pertundito. nam ſiue ex fractura, ſiue ex

erosione profluit,sectio venæ conducit. Sin rarefactio in
causa est,ne multitudo venam effringat metuēdū: cædē-
da est autē caua in cubito vena.Etenim ex hac facilè san-
guis effluit, & ipsa sectioni exposita est: vtque per plures
dies sanguis innoxiè decurrat,cōmodè aperta seruatur.in
omnibus autē,omniū(vt ita dicā)præcipuorū viscerū hæc
est sanguinis via.vena vtiq; hac superior,necnō & hæc,v-
nius in brachio venæ ambæ propagines sunt.quare nihi-
lo plus superior quàm media emolumenti adfert.nā pro-
paginū ignari sunt quotquot stomacho & iecori superio-
rē venā copularūt.Sin à liene sanguis fertur,sinistræ ma-
nus venam illā quæ inter minimū anularémq; digitū si-
ta est,rescindito:quandoquidē medicorū nonnulli eā ad
lienē vsque pertinere arbitrātur:verū & hæc ipsa inter cu
biti venas inferioris propago est. Cur itaq; potius eā quis
prope digitos quàm in cubiti curuatura proscindat, quū
hoc in loco amplior sit, & ad effluxum habilior? Prorsus
quidē ante animæ defectū sanguis cohibendus est, atque
haud ita multus auferendus:nā & ipsa cruoris per os effu-
sio satis hominē labefactare potest:assiduè verò post pau
cū detractū sanguinē,iterū detrahito & eodē die, & po-
stridie,necnō & perendie.At si ægrotus tenuis & inops sā
guinis sit,venā ne scindito.Hæc de sanguinis missione a-
būdè sint.Succurrendū est etiā extremorū deligaturis,pe
dū quidē,supra malleolos& genua,manuū verò,supra bra
chiale & cubitū.fascia ipsa lata sit,quò sit validior,neque
dolorē moueat constrictio.Nēpe locis vnde sanguis erū-
pit,lanas ouiū succidas imponito,&humore perfūdito,vt
pote austero vino,& rosaceo aut myrtino oleo.Si cruoris
effluuiū vrget,lanarū vice spōgiæ admouēdæ sunt:& pro
vino acetū infundito, locúmq; myrtino subūgito: in o-
mnibus autē spongiis,acaciæ,aut hypocystidis,aut etiā a-
loes succi aridi sint.optimè facit & omphacium aceto li-
quatū.Quòd si irrigatio sordida sit,ægréq; feratur,empla-
stris vti cōueniet:cutim enim circūtendūt, ac veluti ma-
nu corripiūt:quinetiā ipsorū facultates refrigerare,exsic-
caréq; magnopere valēt.Infinitæ verò aliæ aliis experimē
to cognitæ vires insunt: sed optima emplastra ac tutiora
sunt quæcūque acetū habent,& salicis foliorū succū, nec-
non & bitumē,& æruginē, & alumē, & thus & myrrhā,&
æs vstū,& æris squamam:atque in sūma quæcunq; huius-
modi emplastra sunt,emplastris sordidæ lanæ,aut spōgiæ
pauco aceto perfusæ superdētur.Sin emplastrorū distētio-
nem ferre nequeunt, id genus epithema facito: palmulæ
pingues nigro vino austero maceratæ ad mazæ,*id est pla-
centæ*,crassitudinē conterūtur: postea acacia trita,& mali
coria inspergūtur:hæc omnia paniculo trito ac veteri il-
lita,pectori inducūtur.Itē polentā vino aut aceto perfusā,
necnō lentis farinā tenuē per incerniculū trāsmissam ce-
rato ex vnguēto rosaceo facto excipiēs imponito: cū quo
& symphyti radicē tusam & cribratā admisceto. Aliud e-
pithema hæc recipit,Brabilorū i.*prunorū damascenorū*,agre-
stium radices in aceto incoquito,ad speciē placentæ con-
tundito,ac rhoi,cōmis,myrti paulū misceto. ex his vtiq;
alia aliis, prout medicaminū efficacia, lenitate, odore o-
pus est,miscenda sunt:siquidē & ægrotantibus gratificari
decet.Hæc nimirū exterius applicāda remedia sunto. At
his præsentior medela in potionibus deuorandísque con
sistit,vt proxima vulneratis partib⁹ medicamina sint.Por
ro triplex istorū forma est,vt vel fluxionis ductus ligent,
cogendo vascula & cōprimēdo: vel defluentē humorem
crassum cōpactúmque efficiant,quò licet transitus pateāt,
ne destillet:vel exsiccēt incursus in sede antiqua sanguinē
retinentes,vt ne effluuio loci exhausti ita permaneāt,exū
datióque ibi sit quò facta est effusio. In venarū quidē ra-
refactione adstrictio satis est:ipsæ nanque ceu situla noua
imbecilla in rarefactionibus perfluūt.Diuisionibus verò,
vt labia cōmittantur,adstrictio quoque medetur:sed ma-
ioribus valentioribúsq; medicamētis vtēdū. Verūenim-
uero si sit erosionis modus,neq; per adstringentia vlceris
oræ cogantur,sed vulnus dehiscat, neque ex cōpressione
in vnū redire valeat,sanguinē atque calorē congelare ne-
cesse est.nam istorū immobilitate concretionéque pro-
fluuiū coercetur. Posca igitur rarefactis ad adstringēdū
satis est:neq; enim sanguis effluēs purus est,sed ipsius sa-
nies per ostiola parua dilabitur. atque huiusmodi posca
A neque adeo multa neque frequēter egemus: nonnullis &
exterius admota remedia abūdè fuerūt. Quinetiam pal-
mularū aut siliquarū esculentarū decoctū potui datū so-
lum quosdam liberauit.Esto autē acetum ex vini adstrin-
gētis genere,quod,si nō medicatione, tempore saltē acre
adstringénsq; euaserit. Verùm in vulnerū dilatationibus,
præter poscā medicamēta primùm simplicia adhibeātur,
vt plantaginis,aut sāguinalis herbæ,aut seridis succus,sin
gulorū portio æqua cū posca: quòd si adhuc plus effluat,
hypocystidis,aut acaciæ siccorū,cuiúsque pōdo drachmā
B in tres poscæ cyathos inspergito:optimè verò facit & vuæ
acerbæ succus.At si calamitas hæc semper in peius irrite-
tur,gallā tritā,& rubi radicē arefactam,& lapidē ex mari,
coralliū quod vocant,aridū tusúmque cōspergito.Verùm
rhei radix ad refrigerandū, siccandum, adstringendum,
omniáque facienda, his efficacior est: sed hæc quoque
cum posca sola præbetur. Sin auxilia maiora requirūtur,
radicis huius pondo tres obolos, seridis atque plantagi-
nis succis, qui trium aut quatuor cyathorum mensuram
compleant,iniicito. In erosionibus autem prorsus ad-
C stringentia adhibere tenta: quò dilabentem sanguinem
concretum compactúmque reddas, & suscipientia mem
bra constringas: vt procul à vulnere venæ concidant, &
occludantur.Quinetiā quæ bibuntur, tenacia sunto, con-
cretionem efficere valentia.Succū igitur coriandri ex a-
ceto propinato,item & leporis,aut inuli,aut hœdi coagu-
lum.Sed multum ne cōcedito:nam istorum aliquod nō-
nunquam plus quàm conuenit datum,hominē iugulauit.
coriandri quidē succi ne minus semicyatho cum tribus
poscæ cyathis præbeatur:coaguli verò tres oboli,summū
D quatuor. Adhæc huiusmodi fluoris sanguinei speciebus
& terra Samia efficaciter subuenit,& Eretrias, & aster qui
vocatur,valde cādidus, & rubrica Sinopica, & sigillū Le-
mnium.Istorum pondus minimum drachma,maximum
drachmæ tres,cū decocto aliquo præbeatur,vt palmularū
aut siliquarum edulium,aut rubi radicum.Sin arteria ex-
asperatur,proptereáque tussiunt, in Cretica sapa id genus
terræ inspergantur.Egregiè ad arteriam leniendam & a-
mylum facit:nam cum læuore & glutinandi potestatem
habet.Si profusio sanguinis vrget,semel in die ante cibi
E assumptionem dandum est: sinminus,& secundo &tertio
sub vesperam.Ex medicamentis quoque siccis catapotia
fieri possunt ex melle ad consistentiā decocto,qualis est
galla trita.optimus est etiam rhous, quo in obsoniis vti-
mur,vinacea,acuti rumicis semen, per se singula,& simul
omnia.Hæc vtique & sub lingua ad perpetuam eliquatio-
nem habenda sunt.Gummi etiam cū planta *porri & spi-
næ lacryma prosūnt. Variorum sanè medicamentorū infi
nita est experientia, varii etiam vsus: vt pastilli ex Ægy-
ptia spina,& pastilli ex electro, & eius qui croceus appel-
F latur:quorum apparatus proprio loco expositus est. Porro
quum febris abest,omnia in medicamētis audēda sunt,
& multa & multoties exhibendo. Si febre vexantur,(ple-
runque autem corporum inflammationibus febres su-
perueniunt) neque affatim eruptio supprimenda est, ne-
que in accessionibus medicamenta potui danda: quoniā
multi celerius febre quàm sanguinis effusione consu-
muntur.Alimenta varia sunto, speciéque medicamentis
similia.quinetiam in cibis medicamenta reperiuntur.ne-
que enim in vno duntaxat cibo omnia alimēti bona in-
G uenire facile est.Atqui si non vnus cibus ad medicationē
sufficit,nō vno propterea vti ob satietatem facile est, sed
per varia eundum:iam enim diuturna valetudo facta est.
Itaque si adstringetia sint alimenta,& facultate refrigeran
tia,& ad tactum quoque frigida esse debent. calor enim
sanguinem prolicit.Alica lota,oryza in posca: sin acetum
tussim exasperat,palmularum decoctum,panis assus, præ-
aridus, contusus,atque in farinæ speciem redactus & cri-
bratus: atque ex his omnibus cum oleo sorbitio fiat.item
tymbra sale condita,& rhous cibis aspergatur.Quòd si a-
liqua in re ægrotanti morem gerere placeat,coriandrum,
H si gratum sit,delectationis causa concedito: aut aliquod
ex seminibus vrinam mouentibus,facilémque spirationē
reddentibus.Lens vtique, si profluuium sanguinis vrgeat,
cum plantaginis succo præbeatur: si non vrgeat,à succo
abstineto:quippe qui nec concoctu facilis,neque gustaui

iucundus eſt. iſtis verò minimè omnium ægrè concocti-
lia danda ſunt.At ſi ob ſanguinis effuſionem mortem in-
ſtare verearis,tunc iniucunda,cõcoctu difficilia,quinetiã
immania ſint licet ea quæ ſalutẽ adferunt: propterea gal-
la arida trita lẽti ſiccæ & frigidæ adſpergatur:oua coquẽ-
do craſſiora effecta,cum mali Punici corio, aut galla,exhi
beto.tale vtique neceſſariò in medicamine alimentũ eſt.
Potus omnino parciſſimus eſto:nam ſicco victui humor
inutilis eſt.Hæc nimirum adhibẽda ſunt,ſi adſtringerẽ ac
refrigerare ſtatueris:ſi verò ſanguinem ac ſpiritũ craſſio-
rem efficere,lac,amylum& alica proſunt:modò cum amy
lo,modò cum alica lac miſceto. horũ temperatura, vt ne
ſit liquida ſorbitio,ad concretionem perueniat.Cæterùm
ſi adhuc magis craſſare adſtringeréque cupias, alicam cũ
palmulis decoquito:ad ſpiſſandum autem amylum lácq;
optima fuerint,& far Tyrrhenum cum lacte,craſſum quũ
ſit,viſcidum & glutinoſum.Hœdi verò coagulũ in deco-
cta liquida,cauſa concretionis affundito, ſicut in lac quo-
que,vt ad recentis caſei temperaturam deueniat.His craſ-
ſius eſt milium,vt far,in lacte decoctũ.inſpergantur autẽ
galla & mali corium.Verùm exiccantium aut craſſantiũ
mediocritates coniectura aſſequi oportet:id genus nanq;
tuſſim mouent. Siccitatis quoque excellentia nonnullis
& venas lacerauit.Si bene cedit curatio, ſanguíſque com-
peſcitur,in contraria paulatim adiiciẽdo fiat mutatio:at-
que (vt dici ſolet)ne quid nimis: huiuſmodi enim vitia
facilè reuerti ſolẽt,ac maligno ingenio prædita ſunt. Iam
verò hominẽ inſtaurare,carnéque replere, & nouas cica-
trices ſolidare neceſſe eſt geſtationibus,mollibus frictio-
nibus,peregrinationibus,animi oblectamentis, cibis va-
riis atque vſitatis. Hæc vtique faciẽda ſunt, ſi à ſanguinis
exitu vulnus coaluit, & congruenter locus ſanatus eſt:ſin
vlcus relinquitur,purulentúmque fit,altera deliberatione
opus eſt:ſiquidem& iterum profuſio ſanguinis redit. Ve-
rùm de hoc affectu in ſermone de diuturnis morbis diſ-
putabimus.

DE CVRATIONE CARDIACORVM, aut ſyncopæ, Cap. III.

IN ſyncopa medicum prouidentiæ ſedulò nauare ope-
ram neceſſe eſt.futuram enim ſi proſpexeris,& præſen-
tia tibi feſtinanter opem ferent,& ipſam,antequam inua
dat,propulſabis:præſentem verò non facilè euadũt ægro-
tantes.Solutionem nãque naturæ,ſyncopam eſſe diximus:
inſtaurabilis autem non eſt diſſoluta natura. Hanc igitur
maximè quidem futuram arcere:ſinminus,ſaltem nuper
incipienti reſiſtere debemus.Præſciẽda verò ea ſunt quæ
de acutis morbis diſſeruimus, quando & cauſas & ſigna
explicauimus.Nã febris ardens initiũ eſt:febrem ardentẽ
ſigna peſſima conſequuntur,ariditas,vigilia, caliditas vi-
ſcerũ,qualis ab igne prouenit.extimæ partes frigent:ma-
nus pedéſque extremi frigidiſſimi ſunt: reſpiratio in at-
trahendo longa eſt.ſiquidem frigidi aeris,quoniam ignẽ
expirant,auidi ſunt:arteriæ motibus exiguis creberrimis
tremuliſque agitantur.Ab his itaque ſumpta coniectura,
& ab aliis quotquot à me inter ſigna comprehenſa ſunt,
ipſi ab initio ſyncopæ occurrendum eſt. Quapropter niſi
hæc omnia impediant,habitus,ætas,anni tempus, homi-
nis timiditas,vena cædenda eſt.Quòd ſi multa prohibeãt,
quæ numerum inſignem,& magni faciendũ conſtituant,
vtpote lingua aſpera & ſicca & nigra (omnia enim inte-
riora ſigna noſcuntur) in omnibus facultas perpendenda
eſt,niſi prius morbo, doloribus, inedia labefactata ſit.ſi-
quidem non defectu tantùm, verumetiam ſtrangulatu
proſternitur.At vbi præ multitudine ſyncopa fiat,& inflã-
matio aliqua inſignis in præcordiis, aut iecinore appa-
reat,nequaquam procraſtinare expedit.Secanda eſt igitur
vena caua in cubito:per minutas ſectiones,id eſt ſcarifica
tionem,etiam ſanguis detrahendus eſt,quò facultas haud
ita inſignem iacturam faciat.copioſum enim ac ſubitum
naturã vitiat.Quinetiã multo minus ſanguinis quàm in
aliis occaſionibus,hauriendum eſt. nam in ſyncopa ſi vel
minimum erroris committitur, ad interitum ducit. Pro-

A tinus igitur ad vires inſtaurandas alimentum dare con-
uenit.Natura enim,priorum repulſa, & nouorũ adiectio-
ne lætatur. Vtique ſi miſſionem ſanguinis facultas nõ ſuſ-
tinet, inflammationéſque infeſtant,cucurbitula tũc mul
to ante morbi iudicationem ei admouenda eſt: in iudi-
catoriis enim diebus ſyncopa incidere ſolet.in iiſdem ve
rò circuitibus & naturæ iudicant,& morbi interimunt. Si
vini potandi neceſſitas homini incidit,diligenti cõſide-
ratione opus eſt:neque enim vſqueadeo tuta eſt in inflã-
mationibus vini potio. ſiquidem vini potio inflamma-
B tione laborantibus dolores auget: inflammatione vacan-
tibus,naturæ incrementum adfert. Sed antequam ſemel
aut iterum cucurbitulam affixiſti,& ad membra relaxan-
da,& ad ſanguinis facilem exitum vtilis eſt: nonnullis &
poſt cucurbitulæ ſecundam affixionem bene fecit. Hoc
verò in caſu & parſimonia vtendum eſt.nam & in cucur-
bitulæ vſu,nimiæ ſanguinis effuſionis idem periculum a-
dimus:euacuationibus autem per clyſterem duntaxat ad
inueterata ſtercora eiicienda opus eſt:ſed facultatis ratio-
nem habeto.Capitis irrigationes frigidæ,quotquot mihi
C in ſermone de phrenitide relatæ ſunt,paulùm mediocri-
tatem excedentes adhibeantur.Aer mundus, ad inſpiran-
dúmque frigidior deligendus: viſus plantarum, picturæ,
aquarúmque aſpectu oblectandus:& hæc omnia iucundè
ſuauitérque intuenda: amicorum præſentium loquutio-
nes ſint ioculares atque ridiculæ. Summa ſit in ægrotãtis
corpore quies,in animo hilaritas.Odoramẽta ſuauia, quæ
capitis ſenſum non grauent,adhibenda: quinetiam grati
odoris alimenta naribus offerantur, qualis polenta eſt a-
qua aut aceto reſperſa, aut panis calidus recentiſſimè co-
D ctus.Nempe vino haud copioſè os colluatur, neque pror-
ſus denegetur.Potum frequentiorem quàm aliis, & ma-
gis aſſiduè his cõcedito.Eſca per totũ diem ſit leuis, con-
coctilis,plerunque triticea,necnon ægrotanti iucunda, li-
cet paulo deterior:iſtis enim magis quàm aliis gratifican
dum eſt:quandoquidem haud minimè ad ſtomachi reſo-
lutionem id morbi genus aptum eſt. Inedia verò aut fa-
mes nequaquam prodeſt: ſatis enim morbus ipſe omnia
cõſumere & exhaurire poteſt.Porrò quum iam circuitus
ad iudicationem peruenit,humiditas verò iugulum fron
E témque irrorat,extrema algent,arteriarum pulſatus mini
mus eſt,frequentiſſimus,veluti repens, ac tenore debilis:
tum paulum quid alimenti triticei ſumendum,vinúmque
euidenter deguſtandum eſt.Sed caput irrigationibus præ-
munire oportet pariter & veſicam. Hæc verò auxilia in
tractatu de phrenitide à nobis memorata ſunt. Vinum v-
tique non pleno ore,neque ad ſaturitatem vſque ingurgi-
tandum eſt.Aliqui ſanè importunè repleti,poſtea inappe-
tentia,atque cibi potúſque accipiẽdi impotentia,vita ex-
ceſſere:multis autem ſatis largè veſcentibus,natura iam re
F ſoluta ad mortem euitandam alimentorũ copia nihil pro
fuit:in ventriculũ quidem cibis delabentibus, ſed ad re-
creandas vires à ventre nõ aſcendẽtibus.Alimẽta ſanè va
ria ſint oportet,plerunq;triticea,quò ſorberi potius quàm
mãdi apta ſint:ſi ſolida ſunt,lubrica ſaltẽ efficiantur. Oua
neque valde cõcreta, neq; torrefacta ſint,ſed omnino ſo-
liditatis expertia. Panis buccellæ vino madẽtes & calefa-
ctæ duæ tréſue initio præbeantur. Pòſt autẽ omnia frigi-
da miniſtrẽtur,niſi forſan interius phlegmonædeliteſcat.
Vinum odoratũ,haud ita multum adſtringens,quàm mi-
G nimè craſſũ deligatur:ex Græcis Chiũ aut Leſbiũ,& quot-
quot alia inſulana tenuis ſunt tẽperaturæ: ex Italicis autẽ
Surrentinũ,aut Fundanum,aut Falernũ,aut Signinum,ni-
ſi vehementer adſtringat: atque ex his omnibus illud vi-
tandum eſt quod peruetuſtum aut valde nouum ſit.Nem
pe detur primò calidum non minus cyathis quatuor,an-
te iudicationem: neque plus cotyla, ſiue hemina, quan-
uis bibax homo ſit.deinceps cibo exhibito, ſi inflamma-
tio permiſerit,iterum frigidũ vinum,quod ſiti medeatur,
propinandum. At ſi neceſſitas vrgeat, vino non ſolò, ſed
H cum cibo vtendum eſt: verùm ne mentem vinum lædat,
cibus ante ſumendus eſt,& poſt hæc abſtinendum.Si poſt
aliquod temporis interuallum dormire velit, quies con-
cedenda eſt.Verùm ſi multus ſudor emanet, arteriæ iam
micare deſinant, vox acutior reddatur, & pectus calore
deſtituatur,

deſtituatur , vini quãtum potare poſſit concedendum.
in ſolo enim vino refrigeratis ſpes vitæ poſita eſt. Vinũ
itaque ſit vſitatum , & modò id ægrotus tantùm bibat,
modò cibum cum vino aſſumat. id autem per interual-
la fiat, ad tollendam laſſitudinem quæ tum ex morbo,
tum ex cibo prouenit. nam qui exiguas vires habent,&
poſt aſſumptum cibum valde laborant. Igitur & ipſum
decet forti eſſe bonóque animo , & medicum ſuaui o-
ratione eum ad bonam ſpem cohortari , varióque ali-
mento & vino opitulari: necnon & alia efficaci medela
vti opus eſt,& ad ſudores coercendos,& ad vires inſtau
randas,vt penè extinctæ reuiuiſcant. Quapropter pecto-
ris ſiniſtræ mammæ palmulæ in vino maceratæ cum a-
loe & maſtiche ſuperdentur : ceratum verò cum nardo
factum iſta excipiat. quòd ſi iſtud durũ ſiccumque fiat,
aliud epithema imponendum : mala cotonea,extracto
ſemine,& quicquid durũ eſt, contuſa polentæ odoratæ
admiſceto:poſtmodum abſinthii & myrti comã,acaciã
quoque & mannam cribratas permiſceto: ſimúlque o-
mnia ſubacta œnanthino cerato excipito. Si per hæc ſu
dor nõ ſupprimatur,vuæ acerbæ ſuccus miſcellæ addẽ-
dꝰ eſt. ſuccus igitur iſte quẽ Græci omphaciõ vocãt,quũ
maximè acerbus eſt,& acacia,& gummi,&rhous eſculẽ
tus,& alumẽ,& palmulæ , & roſarũ ſuccus bene olẽs,ſi-
mul omnia cũ nardo & labruſcæ pinguiori parte, pecto
ri ſuperponantur. huiuſmodi nãq; epithema iuxtà refri
gerat & adſtringit. Decũbat verò æger in aere frigido,
aut & ad vrſam domus vergat:at ſi & frigida boreæ aura
afflabit,malè ſpirantẽ animũ excitabit. Moretur autẽ &
prope virentia prata, fontéſque , & obſtrepentes riuos:
nã & ab his emanãs bonus halitus , & mẽtis delectatio
animã fouet,& naturã ſuſcitat,vitæque reſtituit: quin-
etiam cibi potioniſque deſideriũ laceſſit. Cæterùm ſi-
quis ob inopiam hæc aſſequi nequeat , imitari oportet
& auram frigidam, ramorum bene olentiũ voluptariis
flabellis,& tempus vernum,foliis ac floribus præſenti-
bus humum ſternentes. Operimentum quoque leue ſit
& obſoletum,vt aerẽ quidẽ accipiat,calorem autem pe
ctoris exhalare permittat. optimũ verò eſt vetus linteũ.
Ceruices quidem & iugula & pectus polenta cõſpergi-
to,vt odoris ſuauitate nutriat,ſiccitate coerceat: item &
polline quidem corporis raras partes contegito: necnõ
& faciem terra Samia lineo ſacculo cribrata & raro lin
teolo incluſa reſpergito,vt minutiſſimus puluis in fron
tem & malas excutiatur : calx præterea extincta & gy-
pſum exuſtum per lineum paruum ſacculum(quẽ Græ-
ci criſeram vocant)tranſmiſſa,ſudore madentibus inii-
ciantur. Compreſſit ſudores nonnunquã & ſpongia ex
frigida,faciei admota: dilabentes enim humores cogũ
tur, & cutis raritas conſpiſſatur. Prodeſt etiam ſedẽ inũ
gere,vt frigidus flatus & ab alimento exortus effunda-
tur. Item reuocandus excitandúſque eſt extremorũ ca-
lor illitu gleucini olei aut Sicyonii, quod ex agreſti cu
cumere efficitur,cum pipere, caſtoreo,nitro,& cachry:
modicum ceræ in eis eliquando , vt inunctio membris
inhæreſcat. Illitio quoque ex limneſtide , *id eſt adarce*
euphorbio, & lauri bacca,calorem exſuſcitat:pariter &
bulbi crudi,illi inquã qui exigui & rubri ſunt,cũ pipe-
re & aceti fæce læuigata,valentiſſimum pedibus catapla
ſma imponitur : ſed intra horæ ſpatium illud frequen-
tiſſimè auferendum eſt. inſtat enim periculum vlceris
& veſicarum. Porro ab his ſpes affulget ita ægrotãtem
perniciem euaſurum. Quòd ſi omnia ſecundum ratio-
nem medicus præſtet, rectéque omnia cedant,cum ſyn
copa,ſi inflammationes quoque adſint , diſcutiuntur:
ſudor nuſquam effluit:calor in quamlibet corporis par
tem ad extremos vſque pedes & ſummas nares diffu-
ſus reuiuiſcit: facies vegeto colore decoratur : pulſatus
in magnitudinẽ efferũtur,nihil tremuli,ſed vehemen-
tes:vox autẽ cõſueta reuertitur,& canora eſt:ipſéq; pror
ſus viuidus efficitur:laſſitudinẽ quidẽ haud exiguã per-
cipit, verùm dormire etiam cõſpicitur. Atque ſi ipſum
ſomnus occupauerit,cibaria planè concocta erunt,ſen-
ſus mali obliterabitur, naturæque vis egerminabit , &
reuireſcet:quúmq; à ſomno expergiſcitur, bene ſpirat,
leuis eſt,expeditꝰ & robuſtus:reuocat autẽ in memoriã
A morbũ ceu quoddã ſomniũ. At nonnulli ſunt quibꝰ fe
bres obſcuræ, tanquã morbi reliquiæ,remanẽt:nonnũ-
quã & inflãmationes modicæ,& lingua arida, & ſudo-
ris priuatio:præterea rigẽt,torpẽt,diſſoluũtur. hi ſanè in
tabẽ prolabũtur. Tunc verò tempus terendũ nõ eſt quie
te & victu tenui,ſed ad motiones æger traducẽdus per
geſtationes,frictiones,& lauacra, quò vitæ reſiduum à
morte vindicetur,augeatur, ac recreetur. Propinandũ
verò eſt etiã lac , maximè mulieris quæ proximè pepe-
rit , puerúmque nutrit. hi nanque alimento vt nuper in
B lucem editi pueri, egent. Si lactis humani copia non
datur , aſinæ quæ nõ pridem peperit lac accipito:tenue
eſt enim ac fluxile huiuſmodi lac. Poſthæc ad reſum-
ptionem & ad conſueta æger ducendus eſt.

CVRATIO CHOLERAE, Cap. IIII.

IN cholera,eorum quæ eiiciuntur ſuppreſſio mala eſt:
cruda enim ſunt. quare nos oportet ea facilè ſponté-
que exeuntia libenter permittere:ſi non exeant,incita-
re,aquam tepidam ſorbitioni dantes,aſſiduè quidẽ,ſed
paucam , ne tentiones inanes in ſtomacho fiant con-
C uulſioni ſimiles . Si torquentur inteſtina , & pedes fri-
geſcunt,irriganda eſt aluus calido vnguine , in quo ru-
ta cuminúmque incocta ſint , vt flatus digerantur diſ-
ſipentúrque. Lana quoque imponenda eſt , & pedes in-
ungendo molliter fricare oportet , contrectando ma-
gis quàm premendo. ſed genibus tenus hæc fiant,vt ca-
liditas quæ abierat , reuocetur. Hæc verò tantiſper fa-
cienda ſunt donec ſtercora per inferiora deiiciantur,
& ſuperius biliosa efferantur. Sin autem omnia anti-
qua ſtercora deiecta fuerint , & biliosi humores tranſ-
D ierint , biliosúſque vomitus & diſtentio adſit, faſtidi-
um , anxietas , virium labefactio , tunc frigidæ aquæ
cyathi duo aut tres propinandi ſunt ad ventris adſtri-
ctionem:vt retrogradus humorum curſus cohibeatur,
vtque ſtomachus ardens refrigeretur. Aſſiduè verò id,
quum potam aquam vomuerit, facito. Facilè quidem
frigida in ventre incaleſcit : verùm eam ſtomachus e-
uomit,à calida pariter ac frigida dolore affectus . ſem-
per autem frigidum potum expetit. Porro ſi arteriarũ
motus ad paruitatem lapſi fuerint , necnon aſſiduè &
E frequenter micent arteriæ , ſudor circa frontem & iu-
gula & qualibet corporis parte ſtillatim effluat , alui
profluuium non ſiſtatur , & ventriculus adhuc euomat
cum diſtentione & animi deliquio, parum vini odora-
ti & adſtringentis aquæ frigidæ infundendum eſt : vt
præ odore ſenſus excitetur , ob eiúſque potentiam ro-
boretur,& corpus ob nutricationem recreetur . vinum
enim celeriter ſurſum petit , vt retrogradum humo-
rum fluxum coerceat:tenue verò eſt,vt facilè diffuſum
naturæ ad ſanitatem recuperandam opem ferat: validũ
F quoque, vt vires dilabentes fulciat atque ſuſtineat. In-
ſpergenda eſt etiam nonnunquam recens & bene olens
polenta. Verumenimuero ſi omnia vrgeant,ſudor & tẽ
tio non ſtomachi modò , ſed etiã neruorum, ſingultus
inanis, & pedes contendantur,& aluus multa excernat,
& homo caliget , & pulſatus arteriarum ad immobili-
tatem vergant,tunc eiuſmodi ægroti ſtatum præuerte-
re opus eſt. Quòd ſi iam adſit , frigidæ ac vini multum
præbẽdum eſt:& nequaquam meracius , ne fiat ebrius,
ac ne lædantur nerui : ſed cum cibo & panis buccellis
G madefactis. Præbere quoque aliã eſcam conuenit,qua-
lis à me in capite de ſyncopa tradita eſt, itẽ ὀπώραν στύφου-
ς *i. fructus mollioris corticis adſtringẽtes,* ſorba, meſpila, malæ
cydonia,vuã. Cæterùm ſi omnia euomit, & ſtomachus
nihil retinet, ad calidas potiones & cibaria recurrendũ.
nonnullis enim hæc mutatio vomitionem compeſcit.
calida verò, calidiſſima ſunto. Sin horum auxiliorum
nullum proficit , cucurbitula in interſcapulo affigen-
da eſt,atque infra vmbilicum . verùm aſſiduè cucurbi-
tulæ mutandæ ſunt:nã ſi diutius permaneãt, dolorẽ ci-
ent,periculúmq; eſt ne veſiculas excitẽt. Profuit ĩterdũ
& auræ motus ſuauis,vt & ſpiritus reuiuiſcat,& cibus in
vẽtriculo remoretur:vtque melius ægrotus ſpiret, me-
liúſq; arteriæ micẽt. At ſi hæc in peius labãtur,vẽtri pe
ctoríq; talia ĩponẽda ſũt qualia & ad ſyncopã ſuprà me
morauimꝰ: palmulæ vino madefactæ,acacia,hypocyſtis.

hæc rosaceo cerato excepta, linteolóque illita, vētri im ponito: pectori autē mastichē, aloem, absinthii comam tritam cum cerato nardino superdato: aut œnanthē toti pectori inspergito. Pedes verò & musculos, si cõuellãtur, Sicyonio, gleucino aut veteri oleo cum exigua cera perungito: castoreo quoque respergito. Porro si frigidi etiam pedes sint, vnguine ex adarce & euphorbio inungito, & lanis obuoluito, & manuum palpatione fouето: quinetiā dorsi spinā, tendones, & musculos, necnō & maxillas iisdem inungere expedit. Quòd si post hæc sudor & vēter suppressi fuerint, & stomachus cibos admittat, neque euomat, pulsus magni & validi sint, & cōuulsio desinat, sed calor vbiq; increscat, & extrema infestet, somnus verò omnia concoquat, secundo die aut tertio soluēdus est æger, & ad consueta mittēdus. At cōtrà si omnia vomitu reiiciat, sudor perēnis effluat, frigeat laborans, & liuidus fiat, pulsus etiā propè extincti sint, & vires cadant: quū ita, inquā, se habuerit, inde honestam fugam capessere bonum est.

CVRATIO VOLVVLI, Cap. V.

IN voluulo dolor est perimens ob intestinorum phlegmonen. distentio adest, & inflatio: celerrima ac fœdissima pernicies impendet. nonnulli enim desperata salute ægrotantes mortem euidentem tantumtummodo formidant: aliqui verò in voluulo ob cruciatus acerbitatem mortem expetunt: quocirca neque remedium vllum morbo inferius neq; debilius à medico adhiberi opus est. Verùm si morbi causam inflammationem esse inuenerit, venam in cubito magna sectione aperiat, quò multus subitò sanguis, inflāmationis alimentum, vel vsque ad animæ deliquium effundatur. Etenim hoc vel sedandi doloris, vel stuporis ac sensus priuationis initium est. In voluulo autem recreatio est ac respiratio, vel ad breue tēpus (licet præ ignorantia) tormenti dilatio: quandoquidem hominibus ita viuentibus mori beatum est: medicū autē cuiquā mortē inferre nefas ducitur. Sed fas est interdum, quū præsentia mala euadi non posse manifestè præuideat, grauitate capitis torpida ægrotū sopire. Sin absque inflāmatione ob corruptionem, aut ingēs frigus, voluulus prouenerit, venæ sectio dimittenda est: reliqua autem omnia faciēda. Cōsulēdū est igitur vt à potu aquæ tepidæ frequēter euomat, oleū multū bibat, deinde rursum euomat. Flatus inferi⁹ irritamētis educēdi. irritatoria quidem sunt, cyclamini succus, & nitrū, aut sal: flatus autem euocant cuminū & ruta. igitur his omnibus cū resina terebinthi sedē oblinere oportet, & spōgiis fouere: aut hæc per clysteres infundere cū oleo, melle & hyssopo, & cucurbitulæ syluestris carnis decocto. Quòd si sterc⁹ excretū sit, iterum oleū calidū cum ruta iniiciendum: id enim si intus moretur, fomentū intestinis propitium est: præterea dolentes locos oleo in quo ruta & anethū abundè incocta sint, perfundere conducit. Adhibeātur & fotus ex lentibus figulorum aut fabrorum ferrariorum, aut ex milio & sale vstulatis. Cataplasmata verò præter vulgata sunto, lolii farina, & cuminum, & hyssopi aut origani coma. Cucurbitulæ quoque leues quidē, sed frequentes, aliæ iuxta alias, abdomini & ilibus ad inguina vsque admoueantur: quin & à tergo coxēdicibus ad renes vsque & dorsum. vbique enim quisque omnia dolorem leuantia faciens iuuat. Præbibat autem cumini aut rutæ decoctū, & Sinonis, aut vnà cū his aliquod ex anodynis appellatis medicamentis. Infinita autē alia ab aliis probata experimento inuenta sunt. Bonum verò est & ex viperis medicamētū, plus cōsueta portione potui datū. Cæterū si neq; dolor remittitur, neq; flat⁹, neq; stercus deiicitur, purgatorium pharmacum, quod hierā vocant, necessariò dandum est. aut enim simul cum pituita & bile pharmacum vomitu expellitur: aut descendit, flatum, dura stercora, pituitam, bilē (ipsius mali fomēta) secum educens. Alimenta exhibeantur aluū ducendi vim habentia, iuscula gallinarum, ostreorum insigni pulchritudine præditorum, ordei cremor cum multo oleo decoct⁹, quod à principio ante decoctionē infusum sit: habeat verò cuminum, nitrum, porrum cū coma. Aut medela adhibeatur cum aliquo iure vētrem subducente, cochleæ valde elixæ, *& ipsarum succus.

A Itellinæ aqua potui detur, si febricitet, cum asaro, aut nardo, aut cachry excocta: nam hæc flatus eliciunt, vrinam cient, & spirandi potestatem facilem reddunt. At si dolor absit, vinū etiā bene facit, vt intestina calefiāt, vtque vires labantes confirmentur. Prodest etiam fœniculi radicis decoctū, si bibatur, & adiantū, & cinamomum: sin ad abscessum inflammatio conuertatur, huic opem ferre satius fuerit medicamentis abscessui conuenientibus vtentem: ea verò in libris de longis morbis

B descripta sunt, vbi colici affectus sanatio traditur.

CVRATIO ACVTORVM IECORIS VITIORVM, Cap. VI.

IN iecore sanguinis creatio est, & in totum sanguinis à iecore emanatio: ac omnino iecur est veluti sanguis gelatus: ideo phlegmonæ hoc loco acutissimæ fiunt. hac enim in parte alimentū residet. Sin vspiā alibi phlegmone constiterit, non vsqueadeo acuta est: aduena est enim sanguinis accursus. in iecur autem non

C opus est aliunde effluere: nā si obstructio aliqua exitus occludat, iecur effusione priuatū repletur, abundátque sanguine: alimēti verò ad iecur trāsitus adhuc patet. aliud est enim iter alimenti à vētriculo & intestinis in omne corpus. Quocirca euacuare facilè oportet, venā cubiti secādo, multū quidē sanguinis, sed nō semel totum detrahendo. Inedia primùm iubēda est, postea cibi paucitas, vt & medicamētis ingrediētibus iecur inane pateat. Insuper medicamētis exterius appositis, quæ in iecore aceruata sunt discutere oportet. Igitur illinatur aloe, aut nitro: lanæ œsypo sordētes admoueantur. Refri-

D geratione quoq; opus est: iecur enim sanguine accenditur: nā sanguis calid⁹ est. Huiusmodi ergo cataplasmata sūto: accipiatur farina loliacea, aut irionis, aut hordei, & seminis lini: ex humorib⁹ autē vinū acidū, cydoniorū succus, capreolorum vitis, labruscæ maturæ, aut oleū cū ea. Itē cū spongiis fomentū fiat ex decocto baccarū lauri lētisci, pulegii, iridis. Per ista mitigato morbo, cucurbitula maior applicetur, vt ex omni parte hypochōdrio circūdetur: atq; alti⁹ circūcidēda cutis, vt multū sangui-

E nis effundatur. Nonnullis aurē hirudines q̃ scarificationes magis placēt. nā eius bestiolæ morsus alti⁹ penetrat: verùm erosiones quoq; maiores facit: vnde & sanguinis effluuiū ægrè supprimitur: quùmq; sanguinis potu saturata hirudo ceciderit, cucurbitula est applicāda. ab intimis enim partibus tūc attrahit. Quòd si satis euacuatū sit, vulnera medicamentis sanguinē coercētibus morsúq; carētibus obtegēda sunt, vt araneorū telis: manna aloéque inspergēda: panis cū ruta aut sertula aut althææ radicibus elixus superdandus. tertio verò die ceratū cū myrobalano aut absinthii coma & iride cōuenit. Quin-

F etiam & malagmata vocata medicamenta talia esse debent vt extenuare, aut rarefacere, aut vrinam ciere valeant. Optimum sanè est medicamentum ex seminibus constans quorum omnibus medicis experientia perspecta est: bonū est & illud in quo aut sampsuchus aut sertula ponitur. Cibi tenues sunto, labiles, lotium mouentes, penetrabiles: alica cum mulsa, & sorbitio ex ea, cum sale & anetho. Ordei verò cremor & detergendi facultatem habet: at si & dauci seminum nonnihil addatur, ad vrinā lacessendā præstātior est. subducit enim

G per alueolos qui à iecore in renes pertinent: opportunus verò est à iecore effluētibus illuc trāsitus, & vasorū laxitate & itineris rectitudine. Idcirco & cucurbitulis ea nos trahere oportet eo loco vbi renes sunt, secundum os coxendicis applicantes. Cæterùm & hi vnguine cum ruta, aut odorato iunco, aut calamo aromatico irrigandi sunt. Per hæc vtique ægrotum posse mortem effugere sperandum est. Sin ad suppurationem conuertatur, pus mouētibus medicamētis vtitor quotquot à me in sermone de colicis, literis prodētur. Quū

H pus autem iam genitum fuerit, quomodo incidēdum, quomodóque medendum sit, alio loco scriptis mandabimus. Eadem nobis & de splene scripta sunto, siquādo & inflammationis acutæ calamitas eum inuaserit.

CVRATIO ACVTI MORBI DORSALIS VENAE ET ARTERIAE, Cap. VII.

VEnæ concauæ, crassǽque arteriæ, quæ secundū dorsum extenduntur, inflammationem ardoris speciē

maiores nostri appellauerunt: nam & ardoribus similes affectus in ambabus oriuntur, ignis acutus & acer, fastidiũ, sitis, anxietas, pulsus palpitans in præcordiis, & in *auersa parte dicta* metaphreno, & quotcunque à me in volumine de signis relata sunt. Nempe & in syncopam tendit ignis, quemadmodum & in ardoribus: siquidem venæ radicatio (vt ita dicam) iecur est: arteriæ verò principium cor. Haud abs re igitur existimes eorum viscerum supremas partes maximè ad vitam facientes ægrotare. Etenim cor arteriæ calorem impertit, venæ autem sanguinem iecur infundit. Amborum verò magnorum viscerum magna sunt germina, ipsæ videlicet phlegmonæ. Venas itaque in cubito protinus cædito, multúmque sanguinis, sed non semel totum mittito. imò & bis & ter, & alio die, quò interim vires instaurentur, repetito. Deinceps cataplasmatis vtitor, & cucurbitulam præcordiis, vbi est arteriæ transitio, necnon & inter scapulas (nam ibi quoque pulsationes sunt) affigito, liberiúsque scarificato, & multum sanguinis detrahito: haud enim ita facilè ex horum vasorum inanitione in animæ defectum homines cadunt. Verùm & aluus præter consuetudinem valde suppressa, ad lubricitatem per clysterum molliores infusiones est reuocanda. Acribus autem minimè vtitor: nam hi facilè in febrim incidunt à muria & nitri liquatione. ideo lini seminis & fœni Græci succus esto, & radicum maluæ decoctũ, quod ad prouocãdũ & ad mordẽdum satis est. Extremas partes, pedes videlicet & manus, gleucino oleo, aut Sicyonio, aut ex adarce vnguine excalfacito. nam partes istæ in ipsis valde frigescunt. Præterea ante cibos potui dato quæ lotium euocant, meon, asarum, absinthium: nitrum quoque inspergito. Sed omnium valentissima est cucurbita, & cinamomum, siquis eius copiam habeat. Lac istis & alimenti & medicinæ vim præbet: (etenim refrigeratione indigent, quũ in eorum visceribus veluti quidam ignis exæstuet) & dulci alimento, necnon & multo in parua mole. has nimirum virtutes alimenti lac obtinet. Esto autem mulieris quæ proximè peperit, & duobus lactis cyathis vnus aquæ admisceatur. lac etiam bubulum optimum est: tertio loco caprinum ponitur. Cibaria concoctu facilia præbeantur, plerique succi, fœniculi radix, & apii semen: indatur & mel. aqua verò quæ bibitur, ista habeto. Oportet etiã sudores elicere, & vbiq; difflationes humidas & fluxas facere. Caput sicut in ardentibus febribus irrigetur. Epithema pectori & sinistræ mammæ, quale in syncopa, superdetur. Cubile, rectus decubitus: vt omnia iis similia sint quæ in ardentibus febribus fiunt. *Exercitatio modica ad sudores euocandos, necnon & balneum, si iste interius exardescit. neque enim iudicationibus huiusmodi vitia soluuntur, etsi ardoris species sunt.

CVRATIO ACVTI MORBI IN RENIBVS, Cap. VIII.

PEracuta sanè in renibus inflammatio exoritur. simul enim inflammantur à iecore in renes discurrẽtes venæ: cum illis autem & iecur, quum haud ita prælongæ sint, sed valde latæ, adeo vt renes proximi iecori suspẽsi esse videantur. Verùm & vrinæ retẽtio inflammationi superuenit, vehementiam inflammationis adaugẽs: nã renũ caua lotii non exeuntis alluuione replẽtur. Porro idẽ & in calculis euenit, si in renibus calculus vrinæ canalium laxitate maior oriatur, qui non egrediẽs inhærescit, atque sic & ipse vrinam intercludit. Cæterùm de calculorũ creatione, in libris de longis morbis sermonem habebimus, quomodo aut nõ coalescãt, aut iã concreti exterantur comminuantúrque: de calore autem atque obstructione, quæcunque celeriter enecant, in præsentia differemus. Si calculi iam conflati sunt, adéstque inflammatio, venã cubiti, nisi ætas præpediat, secato: bene fluidus autẽ multúsque sanguis exeat: neque enim phlegmonæ tantùm euacuatione mitigãtur, sed etiam calculorũ intrusiones vasorum inanitione laxantur: quinetiã per mictũ calculi elabuntur. Postmodũ irrigationibus gleucini aut Cyprini olei, & fomentis & cataplasmatis particulæ remittũtur. Artemisia verò herba & iuncus & odoratus calamus in cataplasmatis esto.

A Deinde cucurbitulã renibus in regione coxẽdicis adhibeto: maximè nãque ab ea parte euacuatio profluit. Aluus præterea ducatur per clysteres cum lubricis & viscidis potius q̃ acribus, ex maluæ, aut fœnigræci cremoribus: nonnunquã verò medicamẽta ante cibos vrinam citantia dẽtur, qualia in vitiis iecoris narrata sunt: pariter & cibaria similia, cõcoctu facilia: cruditas enim istis noxã adfert. Optimũ sanè lac est, maximè quidẽ asinæ: secundò, equinũ: ouillũ autẽ & caprinũ confert, quatenus lac est. *Si pauperes ægroti sint, eos lauare satis est: B sin minus, in decocto herbarũ desidant, vmbilico tenus solio repleto. Verùm si ad pus vergat, quibus cataplasmatis ac medicamentis vtendum sit, multis in locis superius traditũ est. At si calculus institerit, fomẽtis vtiq; & cataplasmatis iisdẽ vti oportet. Calculi verò medicamentis potabilibus conterẽdi sunt, simplicibus quidẽ, sio & prionite (*asplenum puto*) herbis cum oleo aut aceto esculento decoctis: earum quoque succo potui dato: cõpositis autẽ, ea antidoto quæ *bistimus appellatur, & ea quæ ex viperis constat, & bestia quæ cosxinos, *id est cribrum*, C dicitur, & quotcunque experientia optima esse comprobauit. Gestationes istis, & corporis cõcussiones, ad mouendũ propellẽdúmque calculũ, bene faciunt: nã calculorũ in vesicã transitus ingẽtes dolores concitat: q si inde exciderint, dolor tollitur, vt neq; per somniũ dolorẽ sentire sibi videri soleant: quinetiã tanquam ex ineuitabilibus malis animus perterritus soluitur.

CVRATIO ACVTORVM VESICAE AFFECTVVM, Cap. IX.

ET vesicæ acuta vitia renalibus similia proueniunt, D phlegmone, & vlcera, & lapides, & grumorum obstructiones. à quibus vrinæ suppressio & stillicidium exoritur: sed in hoc membro acutior dolor est, interitúsque celerrimus: vesica enim neruus latus est. At renes veluti concrementũ sanguinis, iecoris speciem habẽt: in quibus & grauissimi & maximè miserabiles morbi incidunt: vnde *Mars cum maximis cruciatibus miseris mortalibus ingruit. Protinus igitur vẽtris ea pars laxa quam ceneona Græci vocãt, secãda est, multóque oleo cum ruta & anetho vesica est irriganda. Si cõcretus E sanguis doloris impeditæque vrinæ author sit, oxymel bibere debet, aut calcis parum cum mulsa, quò grumi dissoluantur: deinde quæ vrinã mouent, & herbæ, & semina exhibenda. Sin ex sanguinis effusione periculum instet, absque vlla cunctatione ei magis q̃ cæteris subueniendũ: neque enim id leue discrimẽ est. Nẽpe medicamina sanguinẽ coercentia opẽ ferunt: opẽ fert autẽ vesicæ refrigeratio, ex rosaceo & vino irrigatio, & cum lanis succidis obuolutio. Epithema bonũ est, palmulæ ex vino cũ malo Punico, aut succo rhois. Verùm si auersa- F tur epithemata grauia, & vehementes refrigerationes, (cauẽdũ est enim ne vesica natura frigida tenuísque, itá multũ refrigeretur) eã gleucino illinito, aut acacia, aut hypocystide ex vino. A spongiis verò, nisi valde vrgeat sãguinis eruptio, abstineto. Escæ triticeæ, coctu faciles, bonum succũ gignentes, lotiúmque educentes præbeãtur, quales à me in capite de renibus cõprehensæ sunt: lac, vinũ dulce, theræũ aut scybellite. Medicamenta potabilia sunto, vrinaria, bene olẽtia, fluxilia, & id genus alia. Vtilissimũ vtique vesicæ remediũ cicadæ sunt, suo G quidẽ tẽpore, tostæ, pro cibo exhibitæ: extra tẽpus autẽ, aridæ, tritæ cũ aqua: sed radicis nardi parũ cũ cicadis elixetur. in iisdem quoque loco balnei ad vesicæ laxamentum æger desidat. Quòd si lapillorum interpositio mictum impediat, oriculario specillo lapis amouendus est, vrináque educenda, nisi adsit phlegmone: in phlegmonis nanque neque meatus instrumentum admittit: præterea oriculario specillo vulnerãtur. At si expediri medicatio nequit, homóque doloribus consumitur, locum eum qui sub glande est, ceruicémque vesicæ H incidito, vt lapis excidat, atque vrina effundatur. Ac deinde potissimum medendum est ad cicatricem vulnus ducẽdo: sin minus, *ῥοιάδα τῦ πόρυ, id est purus effluuiũ*, factam esse, pro futura hominis vita, satius est quàm vt tormẽtis miserrimè cruciatus intereat.

CVRATIO VVLVAE SVFFOCATIONIS, Cap. X.

VVlua in mulieribus mẽbranis extentis hinc atque inde secundũ ilia cõtinetur,ac perinde atq; animal vitia in olfactu patitur: nam ad bene olentia delectationis causa se recipit, fœdè olentia contristantiáque præ molestia refugit. Igitur si aliquid superius triste offeratur,vulua ad naturalia descendit:si extrà, ostio naturalium opponatur,retro sursũmque recedit: nonnunquam verò in hoc aut illud latus ad lienem aut iecur mouetur: ad recessum eius autem contractionémque, membranulæ,vt in nauibus vela,cedunt atque consentiunt.Hæc verò illi & propter inflammationem eueniunt: nam si eius ceruix afficitur atque intumescit, fit prominentior. Si in fundo exoritur inflammatio, sursum repit: sin ad pedes foras vergat,turpis & immunda res est, dolores adferens & contristans. Præterea difficulter ambulare potest, & in latus & supina decumbere,nisi pedes mulieris phlegmone laborẽt. At si ad superiora vulua recurrerit,quamocyssimè hominẽ strangulat. vrget autem,spiritum comprimens: neque enim prius conqueri & clamare, & opem à stantibus petere valet, quòd nonnullis iisque pluribus respiratio, nonnullis autem vox celerius intercipitur. Par est itaque eos qui his miseriis intersunt, priusquam mulier intereat,medicum accersere: verùm si fortè aliquando occurreris,cognita phlegmone venam scindito,præcipuè quidem eam quæ in malleolo: quæ si non bene fluida sit,eam quæ in cubito est,petito. Sed à vena malleoli sanguinis missionem repetito. Alia verò omnia administrato quæcunque strangulatui & citra inflammationem subueniunt: qualia sunt manuum ac pedum vincula ad torporem vsque adstringentia:fœdè olentium olfactus,vt liquidæ picis, capillorum, lanæque, exustorũ: flãmæ in lucerna extinctæ nidoris,castorei, quod præter fœditatem odoris neruos etiam refrigeratos calefacit: lotium præterea vetus,vel demortui fere corporis, sensum magnopere suscitat, & vterũ ad inferiores partes abigit. Porro medicamẽta odorata naturalibus sunt imponenda: vnguentum verò lene sit & minimè tactũ vellicans,nardus,aut bacchar Ægyptium, aut vnguentum ex malabathri Indicæ arboris foliis compositum, aut cum aliquo odorato vnguine tusum cinamomum: atque ex his muliebres locos oblinito. Quòd si ex his fusile medicamen confletur,illud in vuluam infundito. anum quoque flatuũ eductoriis inungito. per clysteres quoque non acres, sed molles, viscidos lubricósque humores indito, vt stercora solùm eiiciant, sedésque vtero ampla vacuáque remaneat. id succus althææ,fœnigræci ve præstabit. sertulam verò aut sampsuchum cũ oleo decoquito. Cæterùm si maiore vi aut depulsione vulua egeat,tũc validæ mulieris aut viri bene tenacis manibus hypochondrium comprimatur,aut fasciis adstringentibus succingatur, quò in angustum locus redigatur, neque iterum sursum versus vulua procurrat. Item naribus apprehensis sternutamenta citentur: quibusdam enim sternutamento & contentione vulua in propriam sedem redire potest. In nares autem puluis inspiretur ex radice lanariæ, aut piperis, aut castoris. Item leues cucurbitulæ in feminibus, ilibus, coxis inguinibus, attrahendæ vuluæ causa defigantur: amplius & dorso inter scapulas, strangulatui subueniens, admoueto. Sin à phlegmone strangulatus proueniat, vena ad pubem veniens scindenda est, multũmque sanguinis fundendum. Item faciei frictiones, capillorum euulsiones, vt mulier ad se redeat, simul bene facient: at si vel parum tolerare poterit, in decocto aromatum desidat,odoratísque suffumigetur. Ante cibos,castorei

A paulum bibat,& hieræ paulũm cum castoreo. Quòd si ferre valet,lauetur, & in tempore ad antiquos vsus reuertatur:detque operam mulier vt quamfacillimè mẽses elabantur.

CVRATIO SATYRIASIS, Cap. XI.

NEruorum in virilibus inflammatio penis tentiginem facit, cum appetitu cõtristationéque in actu venereo: fiunt autem distensiones neruorum conuulsioni persimiles,nũquam mitigabiles. Quin & ipso cõcubitu sedari non potest ista calamitas. Mentis quoque B alienatio sequitur: nam primùm quidem impudentes euadunt,dum casum suum licentiosè narrant: audaces enim eos coeundi insatietas efficit. Postea verò quum affectus iste desierit, tunc ad se redeunt, & mente optimè constant. Igitur omnium horum causa venam in cubito & in talo aperias,& multum cruoris ac sæpe detrahas. neq; enim id tẽporis intẽpestiuũ fuerit,& ad mẽtis stupefactionẽ,& ad inflãmationis remissionẽ,& ad caloris viriliũ mitigationẽ faciendã, animæ deliquiũ adferre: quippe sãguis mult⁹ calorẽ & audaciã valde C accẽdit, inflammationem alit, mentis perturbationem confusionémque, veluti esca ignẽ, procreat. Omne corpus etiam medicamento quod hieram, *id est sacram*, vocant, purgato. neque enim purgatione solùm egent, sed etiã leni medicatione: vtrunque autem præstare hiera potest. Insuper genitalia, & lumbos, & πλιχάδα, *id est locos inter femina & inguina*, *& locum inter anum & scrotũ, & testiculos lanis ab oue detonsis adhuc sordentibus obuoluito. sed lanas rosaceo ac vino perfundito: partésque istas multa irrigatione madefacito, ne ab lanis D caliditas oriatur: imò natiuus calor à frigida humorum potestate obtundatur. Eiusmodi quoque cataplasmata superdanda: panis cum plantaginis herbæ succo, & solano, & seride, & papaueris foliis, idque genus aliis quæcunque torporem frigoráque iniiciunt: necnon & similibus virilia, & locos inter inguina & femina, & coxas illinito, cicuta ex aqua, vel vino, vel aceto: item mandragora, aut acacia: & spongiis vice lanarum vtitor. Interea subluenda aluus est maluæ decocto, & oleo, & melle: omnia verò acria vitentur. Desigantur in E coxa cucurbitulæ, aut in abdomine. Optimæ sunt autem & hirudines ad sanguinem deorsum attrahendum. Et super vulnera cataplasma imponatur micæ panis cũ althæa. Postea in aqua desidat, vbi artemisia, saluia, conyzáque decoctæ sint. At si longiori tempore vitium extrahatur, neque multitudo secundum proportionem minuta fuerit, & neruorum conuulsionis metus adsit, (nam facilè in his affectibus conuelluntur) curandi rationem mutare opus est: quippe calefacientia admouẽda sunt, gleucinum scilicet oleum aut sicyonium pro F rosaceo. Lanis autem mundis & cataplasmatis tepefacientibus partes illæ contegendæ: quandoquidem neruorum inflationes nonnunquam huiusmodi curatio mitigauit: amplius & castoreum cum mulsa bibitum. Cibaria, parum nutrientia frigidáque sunto: pauca triticea, plurima olera, malua, bliton, lactuca, cucurbita elixa, cucumis maturus elixus, pepo suo tempore collectus. A vino & carnibus longo temporis interuallo abstinendum: siquidem vinum est neruorum calefactio, animæ remollitio, voluptatis reuocatio, genituræ G creatio, venerisq; excitatio. Hæc à me in acutos morbos remedia scripta sint. Oportet autem & iuuenem medicum, ipsum suo marte aliqua sibi comparare, neque omnia ex alienis commentariis depromere. Hoc sanè pacto acuta vitia fiũt, vt ordine singulis quæ scripta sunt, aut omnibus vti valeas.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI, De morborum diuturnorum curatione Liber I.

Iunio Paulo Crasso Patauino interprete.

PRIMI LIBRI CAPITA.

PROOEMIVM, Cap. I.

IN longinquis morbis dilatio medelæ mala est: nam ob cunctationem in vitia insanabilia prolabuntur. Inflatio sanè ita habet vt nõ facilè secedat si semel inuaserit: at si & diutius trahitur, temporis spatio vires acquirit, & nonnunquam euenit vt cõmoriatur. Exiguos quoque morbos maiores excipiunt: quúmque priores discrimine vacarẽt, eorũ soboles perniciosa exoritur. Itaque nullo pacto ægrotũ silere cõuenit, ne morbus deprehẽdatur erubescentẽ, neque aufugere, vim curationis metuentẽ: neque medicum pigrũ esse ignauúmque oportet. vtrunque enim ad morbum insanabilem efficiendũ consentit. Nonnulli autem sunt ægroti qui præsentium, necnon & futurorum ignoratione, ad finẽ vsque cum morbo degunt. Nam plerique neque pereunt, neque futurã mortem suspicantur: quocirca neque se medici fidei cõmittunt. Horum probatio ex cephalæa colligitur, de qua prius sermonem instituam.

CVRATIO CEPHALAEAE, Cap. II.

CAput quanto ad vitam magis necessarium est, tanto difficiliori ægritudine laborat. Atque morborũ capitis inuasio quidem tolerabilis est: (nam parum dolent, aures sonãt, grauitas adest) at si intẽdantur, finis est mortiferus. Igitur exiguos dolores ne spernito. nam & exiguis medicamẽtis in quibusdã discussi sunt. at si plus tẽporis extrahũtur, maiores cruciatus superueniũt. Propterea vena cubiti incidẽda est. sed duobus antè dieb⁹ vinum bibat. tantum autem sanguinis detrahito quantum eius vires tibi coniectanti ostenderint: verùm nõ semel totũ detrahere magnopere expedit. Porro quorum vires copiosam sanguinis detractionem patiũtur, iis ipsis continuò morbus discutitur: atque id omnibus longis ægritudinibus conuenit. Tribus autem quatuórve diebus interiectis liberalius alendi sunt. Deinceps purgatorium *quod vocant* hieram, cum mulsa propinandum: ea enim à capite morbi alimentum maximè abducit. modus verò medicamenti quatuor aut quinque drachmarum pondo esto. Quòd si bene purgauerit, tũc lauandus est, & vinum exhibendũ, & vires augendæ. Postea iterũ vena frõtis recta scindẽda est: hæc enim est opportunissima sanguinis detractio. modus autẽ esto hemina, aut paulo plus. neque vltrà sanguinẽ mittito, quoniã vasa inanire non expedit. Deinde capillis nouacula detractis cucurbitulã priorẽ vertici affigito, alterã inter scapulas citra sanguinis effusionẽ admoueto: & eã quæ in vertice fixa est, liberius scarificato, quò sanguis vberius attrahatur, & partes profundiores incidantur. remedia nanque ad ossa vsque penetrãtia cephalæã iuuant. Quòd si vulnera cicatricẽ ducãt, arteriæ secẽtur: duplices aũt sũt, aliquæ post aures paulo vlteri⁹, propriisq; motionib⁹ produũtur: aliæ verò auriũ arteriæ prorsũ versus sitæ sunt, aurib⁹ proximæ. nã *instrumento dicto* antitrocho adducũtur: verùm hæ quoq; propriis pulsationib⁹ innotescũt. nẽpe maiores ossibus vicinæ secẽtur: hæ nanque vtilitatẽ adferũt. Adiacẽt & aliæ singulis aurib⁹ oppidò tenues, quas incidere prorsus inutile est. Modum verò

A incidẽdi in libris de manuũ operationibus exposui. Cæterùm post medelam in cephalæa, morbo comitiali, & vertigine, vtque semel dicam, in omnibus capitis vitiis (prius ventre, aut purgatorio, quod deuoretur, aut clystere euacuato) pituita euocãda est, modò è naribus per sternutatoria, modò ex ore per ducẽtia pituitã. Species autẽ sternutamenta citãtiũ sunt, piper, radix herbæ lanariæ, fibri testiculus: hæc quidẽ sunt vulgata & cõmunia: ad læuorẽ autẽ terito, & cribrato, & calamo aut crassiore pennæ anserinæ caule inspirato. His efficacius in B attrahẽdo violentiúsque euphorbiũ est, cũ aliquo ipsorum admixtum. Quinetiam cum oleis miscetur, gleucino scilicet, aut Sicyonio, *id est ex cucumere syluatico*, aut cum vnguento ex styrace. redditur autem magnopere liquidum vt fusile sit. Infunditur per nasi fistulam: hæ verò geminæ sunt, atque ab vno canali cognatæ & cohærentes, adeo vt semel vtrisque infundendũ sit. neque enim tolerabilis est alterutri⁹ naris sigillatim dilatatio. nã protin⁹ caput accẽditur, & acerb⁹ dolor inuadit. Quæ autẽ per os pituitã eliciunt, hæc sunt, sinapi, granũ cni- C diũ, piper, vua taminia: id præstãt vel mixta, vel singula. Cæterùm quoniã & ipsa mãdere & expuere assiduũ est, idcirco & cũ aqua aut mulsa aut posca permixta danda sunt: atq; os eluẽdũ. ad tonsillas enim impulso humore extẽtoque collo expirationis flatu abluatur. Posteaquã pituitã quantãlibet eduxeris, permulta aqua calida lauandũ caput atque perfundendum: vt perspirabile atque difflabile reddatur. ingẽtes enim obstructiones fiunt. Cœna frugalis & simplex esto: in qua & vinum ad stomachi restitutionem sumatur. siquidem & ipse ma- D gno dolore vexatur. Interea verò vbi vires ægri stabilieris, lotione per clysterem vsitata opus est: in qua nitri multum inspergatur, aut resinæ à terebintho arbore pondo drachmæ duæ eliquentur. Postridie sanguis è nasi interioribus detrahatur. intro enim prælongũ instrumẽtũ immittitur quod cateiadiõ vocãt, aut illud cui storyne nomen est. aut, si quis horum copiã non habuerit, pennæ anserinæ caulem crassiorem sumere debet, eiusque neruosam partem denticulatim instar serræ incidere, atque sic in narem vsque ad ethmoeidẽ *ossa quæ* E *ob cribri seu colatorii similitudinem sic vocantur*, immittere: deinde vtraque manu agitare, quò locus à dentibus insculpatur, ac vulneretur. Facilis est autem ac copiosus sanguinis cursus: nam graciles venæ hic desinũt, corporáque hac in parte mollia sunt, & sectioni habilia: verùm & multos nares vulnerandi modos vulgus nouit, herbas scilicet asperas, & arida lauri folia naribus imponentes, aut digitis eas fortiter agitãtes. Quum verò quantum satis sit euacuaueris, quod erit heminæ dimidium, coercendus sanguis est spongiis & posca: aut F aliquod aridum, quod sistendi sanguinis vim habeat, naribus inspirandũ, galla aut scissile alumen, aut balaustiũ. Verumenimuero post hæc remedia siue dolor capitis perseueret, siue desinat, oportet ad finẽ huius medicationis peruenire: quoniã id malum sæpe reuerti solet, & in suo vigore consistens plerunque delitescit. Itaq; nouacula derasis capillis, (quãdoquidẽ & hoc capitã

prodest)ferramentis candentibus vtendum est,si in su-
perficie ad musculos vsque peruenias:sin osse tenus pe-
netrare velis,à musculis caueto.nam musculi exusti ner
uorum distentiones ciēt:quòd si in summa cute vsseris,
vinum odoratum albū cum rosaceo infūdere satis est:
pittacium verò madefactū per triduū supra crustas extē
dito:quòd si crustæ altius descendant, porri comā cum
sale tritā linteolóque illitam superdato.Tertio die cru
stis summā cutim tantùm occupantibus ceratum ex ro-
sa, profundioribus autem lentem ex melle imponito.
Sed quæ medicamenta cicatrici ducendæ sint,alio loco
*descripsimus. Nonnulli super frontem,ea in parte vbi
futura est quæ corona dicitur, cutim osse tenus incide-
runt: illūdque aut exterentes, aut excidentes vsque ad
meditullium(quod diploe nominatur)ad carnis reple-
tionem perduxerunt.alii & ossa ad membranam vsque
perforarunt.Verùm id genus remedia temeraria sunt:
nihilominus tamen adhibentur,si omnibus aliis tenta
tis adhuc cephalæa perseuerat,& æger est animosus,vel
corporis robur excellit.Nempe si paulatim ad sanitatē
accessio fiat,exercitationes recto corpore pectori hume
risque adhibeantur,manuum fiat gesticulatio,halteres
iaciātur,saltu corpus moueatur,atque in his peritē cor-
pus torqueatur:primò & postremò crura fricentur,me-
dio tempore caput: picatio assiduè picem inspergendo
administretur. item caput rubrificandum, nonnunquā
sinapi cum duplo pane affricādo,ne intolerabilis ignis
excitetur: nonnūquam medicamenta simul illinendo,
quale est illud quod ex adarce, & euphorbio & pyre-
thro componitur.Proficit autem & ad dolorem in tem
pore sedandum, & ad radicem mali extirpandam,tha-
psiæ succus,& medicamina cum ipsa iungenda, quot-
cunque cutim tumefaciunt, & varis similia tubercula
excitant. Victus ratio in singulis dolorum generibus
tenuis esto: exiguus potus, & aquæ potio ante vllā me-
delam potissimum adhibeatur.Ex toto verò ab acribus
temperet, cepis,alliis,& succo laserpitii.à sinapi autem
non penitus: siquidem eius acrimonia, præterquam q
stomachi vim roborat,capiti quoque haud ingrata est,
pituitam fundens ac difflās, aut ad inferiora deturbās.
Leguminum pessima faba est, & eius species pisa,&
quæ à Græcis nuncupantur ochri, & dolichi:*illi, cicerculæ folio
similes:hi,faseoli aut lobi à nonnullis uocitati:* secūdo loco poni
tur lēs : quæ nōnullis cōcoctionis excretionisque virtu
tibus prædita est, sed caput replet, dolorémque conci-
tat: nihilominus cum pipere elixa, spernenda non est.
Far lotū haud ingratum est cum vino & melle, quan-
tum ad condimentum satis sit:& ex ipso conflata sorbi-
tio,& eius semina in simplici iusculo decocta. Vtique
bona sunt & in caryceia *condimento à Græcis ita dicto*, semi-
na cari,coriandri,anesi: apii verò semen iis anteferen-
dum.mentha herba,& pulegium,præterquam quòd be
ne olent, quandam vim habent & vrinam mouendi,&
flatus per inferiora expellendi. Inter carnes vetustæ o-
mnes damnantur: nuper interfecti galli carnes laudan
tur.Inter aues torquatus palumbus, columbus, & aliæ
quæcunque haud ita multum pingues sunt, suum extre
mitates, lepus assatus. Bubula ouillàque caro crassum
succum creat, & caput replet. Hœdus non penitus ma-
lus.Lac & caseus caput dolore vexant.Ex piscibus saxa-
tiles deligendi,& quotquot in ea regione optimi cen-
sentur. Olera elixa quidem ea assumantur quæ lo-
tium & ventrem citant, malua, blitum, beta, asparagi,
acris verò & brassica est:at inter cruda,lactuca omnium
est optima. Radices autem etiam elixæ prauæ sunt.radi
culæ,rapæ,pastinacæ vrinam mouent, sed caput explēt.
sisarum flatus edit, & ventriculum tumefacit. Vinum
album, tenue, dulce, admittatur, tantum adstrictionis
habens quod aluū non remoretur.Omnia bellaria capi
ti inimica, *quin & palmularum omnegenus. ficus au-
tē & vua demulcent, & quicquid ea parte anni quā ὥ-
ραν Græci vocāt,bonitate præstat.sed quibuscunque,vel
etiā iuuātibus,satiari,malū est.Peior est cruditas:labo-
res minus quàm cruditas nocent: nihilominus & ipsi
sunt detrimentosi. Deābulationes matutinæ aluo prius
exonerata citra spiritus difficultatem bene feruntur:

A optimæ sunt etiam & à cœna. gestatio longa per loca
non ventosa conueniet,atque vbi sol caput non feriat.
ei nanque sirius officit. Vsus veneris capiti ac neruis
labem accersit.Peregre proficiscatur ægrotus in regio-
nes calidiores ex frigidioribus,& in ficciores ab humi-
dioribus. Confert & nauigatio, & in mari vitæ tradu-
ctio: &,siquis sit maris accola,in salsa aqua frigida la-
uari,in mari natare,& in arena volutari, victúmque ex
mari quærere proderit.Doloris verò capitis qui hetero
B crania nominatur,eadem medicamina sunto.nā quæ to
ti capiti remedia conducunt, eadem singulis eius par-
tibus adhibere bonum est. Quibuscunque verò per
hæc morbus depulsus non fuerit, iis reliquum vt ve-
ratro vtantur,vtpote vltimo atque valentissimo omniū
remedio.

CVRATIO VERTIGINOSORVM, Cap.III.

ET succedit cephalææ vertigo, & ipsa per se pro-
priis de causis oritur, si profluuium ab hæmor-
rhoidibus coercetur, si è naribus sanguis non effluat,
C qui prius effluere consueuerat, si corpus non diffletur
aut sudore, aut labore antea fatigatum. Igitur si à ce-
phalæa ducit originem, ea medendi ratione vti debe-
mus quæ ad cephalæam supra exposita est. quibus au-
tem violentius cum vltimis remediis occurrendum sit,
posterius explicabo.Sin ab aliqua humorum suppres-
sione morbus inciderit, vsitata excretio mouenda est.
naturæ nāque salutare est materiæ recursus. At si ista tar
dat, malum verò increscit, in aliis quidem suppressio-
nibus aut sanguinis è naribus manare assueti,aut sudo-
D rum, sanguis mittendus est è vena cubiti: sin ab iecore
multis humoribus affluente, aut à liene, aut ab aliquo
ex visceribus in medio corpore positis vertigo prode-
at, cucurbitulæ subueniunt. Sed quantum ex vena de-
fluit, tantundem per has sanguinis est detrahendum.
sanguis enim est causæ alimentum, quemadmodum
& ventriculus.Deinceps capitis remedia subiungenda:
*vena cubiti recta,aut nasi arteriæ vtrinque in angulis
secandæ,cucurbitula vertici affigenda,caput radēdum,
rubrúmque faciendum : pituita è naribus per sternuta-
E toria,aut ex ore (quemadmodum docui) euacuanda:o-
mnia denique modò in cephalæa narrata administran-
da:dūtaxat adiicitur cyclamini succus,aut anagallidis,
in nares fundendus.Posteaquam verò medicaminū ca-
pitis ad finē perueneris,deinde quotquot efficaciora ad
vertiginosos inueniūtur,ea sunt adhibēda. Vomitib⁹ à
cœna,necnon vomitibus ab esu radicularū vti postea de
cet:quinetiā ad veratri assūptionē hæc præparatio fue-
rit.nam præexercendus est stomachus,quū vehemētio-
ribus vomitoriis vti volumus.Pituita quoq; in præsen-
F tia magis attenuatur,& ad veratrum bene funditur.Ve
ratri exhibendi modi plures sunt:vt validioribus quidē
succurrat,ad magnitudinē *amæ,*id est placentulæ*,aut pau-
lo crassius est incidendū:& cum farre loto aut lēte assu-
mitur pondo drachmæ duæ. imbecillioribus autem &
gracilioribus decoctum cum melle propinatur: duarū
aut trium mystillarum modus esto.quis verò sit faciēdi
modus,alio loco declarabitur. Inter singula autem re-
media æger cibis reficiendus est, quò ea quæ interim
incidunt,sustinere valeat.In accessionib⁹ quoque sic o-
G pitulandū est:deliganda sunt crura supra talos &genua,
& manus brachialia, brachiáque infra humeros prope
cubita. Ad caput irrigādum facit rosaceum cum aceto.
oleo verò incoquito serpyllum, aut spondylium,aut he
deram,aut id genus alia.fricentur extrema,& facies.ol-
faciat acetum,pulegium,mentham, aliáque eiusmodi
ex aceto.Inter dentes aliquid apertionis causa impona-
tur: nonnunquam enim maxillæ colliduntur & cohæ-
rescunt.in tonsillis fiat titillatio,vomitus citetur: nam
interdum reiecta pituita æger à tenebris excitatur. Ha-
H ctenus ad accessionis leuamen & tenebrarū discussionē
dictū sit.At de vniuersa victus ratione tā in curando q
post curationē hæc nostra sententia est: Somnus multus
æquè atque insomnietas inimica sunt:multus enim so-
mn⁹ stuporē capitis sensib⁹ iniicit:vaporū exuberātia tor
pet omnis actio.Hi planè grauitatis& sonorū in aurib⁹,
& splendorū quorūdā oculis obuersantiū causæ,morbi

verò indicia sunt. vigilia verò cruditatem facit, alimentum subtrahit, laborem adfert, corpus contristat, *mentem labefactat: propterea faciléque furere atque atra bile vexari isti consueuerunt. Mediocris autem somnus ad alimenti distributionem, & ad laborũ diurnorum leuationem vtilis est. Aluo ad excretionẽ consulendum: nam difflationis causa potior aluus est. Iterum crurum frictio per aspera linteola vsque ad ruborem, deinde dorsi & laterum, postremò capitis adhibenda. ab his ambulationes circa initia & finem leniores, mediæ verò acriores. Quies, cõsistentia spiritus post ambulationes esto. Vocem leniter exercere oportet, grauibus vocibus vtentem, sonum edere. acutæ nãque voces, capitis distentiones, temporum palpitationes, crebri pulsationes, oculorum inflationes, auriúmque tinnitus efficiunt: mediocriter acuta vox edita capiti prodest. Postea verò gestationis tẽpus adest ad difflandam totam capitis grauitatem opportunæ. Longa sit autem, verùm citra fatigationem, neque in tortuosis regionis tramitibus, neque assiduis itineris flexibus gestatio fiat: quoniam sic vertigines oboriuntur: sed rectæ & longæ & lenes, ac * superioribus locis gestationes fiant. Si quidem * ita assueti sint, optimum panem solum assumant, quantus exercitationibus impedimento ne sit. prius enim concoctum esse oportet. caput & manus exercendæ, horúmque frictiones faciendæ. In iis verò leniter agendum, vt caliditas excitetur, & caro augeatur, & vires restituantur, postea suum ipsius caput erectum fricato, diutius hunc laborem sustinens. Quin & exercitationes ad ceruicis vsus, & ad manuum agilitatem faciunt, si scienter fiant. sursum attollendo caput atque oculos exercere oportet. Manuum exercitatio fit aut discorum iactu, aut certando cæstibus, aut pugnis. pila verò parua & magna detrimento est. nam capitis & oculorum circumuolutiones atque intentiones vertigines adferunt. optimè faciunt saltus & cursus. omnia velocia exercitia cruribus conueniunt, & omnia roborant. Frigida lauatio illuuie, illuuies autem calida lauatione melior. Astringere, densare, siccare caput frigida lauatio efficacissimè potest: & hic salubris status est. humectare, soluere, tenebras offundere valentissimè calida lauatio potest: & hæ capitis morborum causæ sunt. tales sunt & austri auditui graues. exercitationibus quies succedat, vt perturbationem sedet. Capitis pressiones ad cutim poliendam faciunt. Aquæ, aut aquati vini propinatio est res optima & ad manum. coma olerum assumatur quæ ventrem molliunt, maluæ, betæ, bliti. Liquamen bonum stomacho, ori suaue, alnum leniens, neque graue capiti, ex thymo, aut thymbra, aut sinapi conficitur. Oua hyeme calida, æstate frigida, putamine spoliata, non tosta præbeantur. Oliuæ, palmulæ, salsamentum * rectè conditum. Alica elota cum aliquo dulci, quantum condiẽdi causa assumi debet. Post hæc sal adhibẽdus. Ociũ sit & quies ab audiendo & loquendo. ambulationibus vtatur sub aere perspirabili. Delectat autem locus aut arboribus consitus, aut herbidus. Vtique vertiginosus quum ad cœnam accedit, maximè iterum in frigida lauetur, parum vnguine corpus sublinens: si nolit, at crura tantùm. cœna triticea esto, quale est itrion, *quod est placentæ genus*, aut sorbitio ex alica, aut ptisana flatu vacans, per elixationem concoctu facilis. Medicamenta verò suauiorem ptisanam reddentia, sunt, piper, pulegium, mentha, cepæ aut porri paulum, neque tantum vt innatet: acetum verò acre vtiliter assumit. Carnes ex pinguibus animalibus non pingues, suũ pedes & capita. volatilia omnia, sed multitudinem coniectura metiri oportet, lepus & venatio. gallina in promptu habetur, & iuuat. Omnia bellaria caput dolore infestant * præter palmulas, aut maturas ficus, aut vuas. si flatibus homo vacet, hæc bene facient. In secundis quoque mensis vtiliter ea sumuntur quæ facilè concoquũtur, si nidore vacant, & leuia sunt. Postea deambulatio, mentis hilaratio, in quiete ad somnum conuersio adhibenda.

CVRATIO MORBI COMITIALIS, Cap. IIII.

A Ingentibus medicamentis atque valẽtissimis in morbo comitiali opus est. nam quoties eius in mentem venit, non modò laboriosum malum, & periculi plenũ, sed etiam generis morbi fœditatem & calamitatis opprobrium exhorremus. atque ita existimo, si se mutuò in accessionibus spectantes ægroti, quæcunque patiuntur cernerent, non vltra vitam ducere tolerarẽt. verùm quæ singulis atrocia fœdáque insunt, sensus priuatio intuendique sublata facultas abscondit. Cæterùm medendi rationem naturæ facilitatem sequi optimum est, B quando per ætatis mutationes in longè melius hominem permutat. Quoniam si vsitatus malo victus, in quo morbus alitur, desierit, non vlterius hominem infestat. simul enim cum priore victus specie morbus recedit. Igitur si caput occupauit, inhabitat. quocirca omnia quæ à nobis in capite de cephalæa relata sunt, facere necesse est, detrahendo sanguine & corpore purgando. Venæ autem & quæ in cubito, & frontis recta, secandæ sunt: cucurbitula admouenda. non est autem vsque ad animi deliquium sanguis detrahendus: ciet enim morbum deliquium animæ. Arteriæ omnes, & ante & post C aures incidendæ. inter hæc omnia excellens purgatio facienda purgatorio quam hieram vocant, atque iis quæ è capite pituitam eliciunt: sed multo valentiora sint medicamenta. siquidem istorum habitus est dolorum patiens: hilaritas verò & bona spes id genus ægros miseros reddit. Opus est etiam ignem capiti inferre: proficit enim. In primis os perforare vsque ad secundã laminam oportet: deinde ceratis cataplasmatísque vti tantisper donec membrana ab ossibus recesserit. Tere- D bra nuda ossa circuncidere conuenit: ac si paulum resistant, vsque ad spontinam auulsionem perseuerandum, quousque nigra nonnunquam istorum & crassa membrana inuecta fuerit. Quúmque per putrefactionẽ vel etiam purgationem audacter curante medico vulneri cicatrix inducta fuerit, ægrotus morbum euasit. Maximè omnium capitis ad ruborem vsque frictiones valẽt: vsitatæ quidem quæcũque à me superius traditæ sunt: valẽtior est autẽ quæ fit per cãtharides. sed tribus diebus antequã his vtamur, lac, vt vesica muniatur, bibẽ- E dum est: cantharides enim magnopere vesicam lædunt. Hæc abunde sint, quum caput affectum est. At si mediæ corporis partes causam præbent, & ab his morbus exoritur, (rarissimè autẽ ista fiunt: potius enim mediæ partes in consensu morbi trahuntur à capite, vtpote ab ingenti malo, quod ægritudinis initium est) vtcunque igitur res habeat, & in his vena cubiti soluenda est: à viscribus enim materiæ cursus est. Quinetiam isti magis quàm alii purgandi sunt & hiera, & cneoro, *id est thymelæa*, & cocco Gnidio, *quæ chamelæa dicitur*. hæc enim pitui- F tam extrahunt. Peropportunum autem ipsis remedium est cucurbitula. Epithematum verò & cataplasmatum sylua omnibus perspecta est, & ea vbique scribere superuacuum ducimus: nisi quatenus eorum vim nosse conueniat, quòd scilicet iis extenuare, per halitus digerere, fluxa spirabiliáq; corpora reddere oporteat: item concoquentibus medicamentis calidis, aridísque, & vrinam mouentibus, in nutritione & in medicatione vtendum: sed omnibus præstat fibri testiculus sæpius in mense ex aqua mulsa potus. Præterea quæcunque ex va- G riis composita medicamenta idem præstant, adhibenda sunt, ex viperis composita antidotus, & Mithridatica ex pluribus constans, necnõ & *Bystini antidotus bibenda est: quandoquidem hæ concoquendi facultatem roborant, vtiles humores creant, & vrinæ mouendæ aptæ sunt. nam quæcunque simplicia medicamenta scribere opus esset, hisce continentur antidotis, cinamomum, casia, folia malabathri, piperis, seselísque omnia genera. & quodnam ex valentissimis remediis in istis compositis non reperies? Fama est & vulturis cerebrum, & H crudæ fulicæ cor, & domesticos feles comesos, morbũ discutere. At ego istorum periculum non feci. Nonullos autem vidi, * nuper iugulati hominis vulneri phialã subiicientes, atque inde haustum cruorem bibentes. O ingentem necessitatem, quempiam sustinere, malum malo piaculo depellere! atqui ex ea ad sanitatem necne

iſti peruenerint, nemo verè mihi affirmare poteſt. Quin & quendam authorem legi qui humanum iecur epulandum apponi præcipiebat. Sed hæc illis ſcripta ſunto qui ad hunc vſque miſeriæ terminum peruenerunt. Præterea & victu opitulandum eſt, & ſingulis remediis quæ aut ab aliis, aut ab ipſomet ægro fieri poſſunt. vtique in hoc caſu nihil ſpernendum eſt, nihílque temere faciendum, maximè quælibet exigua adhibendo quæ penitus proſint, nihil verò lædant. Etenim ſpectacula non ſpectanda, & ſermones, & edulia, & ſuffimenta plurima morbum patefaciunt. Igitur omnia diligenter conſiderāda ſunt. Somnus multus craſſitudo eſt, ociū, nebula ſenſuum: bonum verò mediocritas. Alui excretio à ſomno, præcipuè flatuum ac pituitæ, res optima. Ambulationes longæ commodæ ſunt, non flexuoſæ, bonum ſpiritum reddunt, ſub arboribus, myrto aut lauro, aut inter acres & bene olentes herbas, calaminthain, pulegium, thymum, mentham: maximè quidem agreſtes & ſponte naſcentes: ſin harum copiam non habeat, inter humano cultu procreatas. Inter has quoque, geſtationes longæ, & ipſæ rectæ, fiant. Itinera facere bonum eſt non ſecundum fluuium, ne delabentem aquam intueatur: vertiginem enim aquæ fluxus adfert. neque vllum qui in orbem voluatur, neque turbinem qui circumagatur, inſpiciat. eſt enim imbecillior quàm vt firmum ſtabiliat ſpiritum. nam ſimul cum circulo vertitur: circumuolutio autem vertiginem & comitialem morbum accerſit. Poſt geſtationē lenis deambulatio, poſtea quies: vt agitatio in geſtatione cōtracta ſedetur. Ad hæc exercitationes manuum fiant, extremis ſudario ex crudis linis confecto inuolutis. Inunctio non valde pinguis ſit: frictio lēta quidem, ſed durior, denſandi cauſa: tumidi enim & craſſi ſunt plurimi. in medio verò totius frictionis caput erectū perfricetur. Exercitationes ad ceruices & humeros pertinentes, manuum commotio: omnia quæcunque à me de vertiginoſis dicta ſunt adminiſtrentur. Satis verò hîc ex copia ibi deſcripta poſitum eſt: præterquam quòd velociores horum exercitationes eſſe oportet ad ſudorem mouendum, calorémque excitandum. hæc enim omnia extenuant. Verùm & in omni vita oportet excandeſcentiam iracundia vacantem iniicere. Alimēta omnia ex craſſis leguminibus, mala: triticei verò panes ſicciores præbendi, alica elota, & ex ea ſorbitiones. Sed medicamenta voluptatis cauſa eadē cum ſuprà poſitis ſunto: nūc autem plura ex acrioribus ponito, piper, zingiber, libyſticum. Liquamina verò ex aceto & cumino & ſuauia ſunt & vtilia. A carnibus quidem maximè in totum abſtineāt: ſin minus, in curatione ſaltem. in refectione verò carnes deligātur quæcunque ſunt natura leues: quales ſunt volatilium, præter anatem: & concoctu faciles, vt lepores, ſuum pedes, ſalſamentum. Et poſt hæc ſitis vtilis eſt. vini paulum bibatur albi, tenuis, odorati, quod lotium mouet. Elixorum olerum aſſumantur quæcunque facultate acria extenuant, & vrinam citant: qualis eſt braſſica, aſparagus, vrtica: crudorum autē lactuca, *ea parte æſtatis quam horam Græci medici nominant. Cucumeres autem & pepon viro quidem robuſto ſuperuacua, nonnullis verò guſtatione tenus præbenda. mala eſt enim horum multitudo, quum frigida ſint atque humida. Fici viridis & maturæ vuæ vſus conuenit. Ambulationes, poſt eas animi oblectatio moleſtia carens iuuat. Iracundia vtique & venus noxiæ ſunt. effectus enim, morbi ſimilitudinem adducit. At nonnulli medici de concubitu falluntur: nam quoniam naturalis in virum tranſitus aliquantum proficit, puerorū naturam intempeſtiuo cōcubitu violarunt, tanquam citius eos roboraturi. ſed iſti à natura ſpontè præfinitum tempus, in quo omnia remedia fiunt, ignorant. Hæc enim ſingulis ætatibus propria ſimul opportunis temporibus creat. in tempore nanque concoctiones ſeminis, barbæ, canorum. Quis igitur medicus naturæ commutationem ſeminum à principio, tum præfinitum ſingulis tempus variauerit? Quin & in morbi naturam impegerunt. nondum enim in tempore quidam veneri dare operam cœperunt, antè immaturitate rei noxam acci-

A pientes. Vitam autem degere oportet in regionibus calidis & ſiccis. ſiquidem res frigida atque humida hic morbus eſt.

CVRATIO MELANCHOLIAE, Cap. V.

NVm ſanguinem detrahere expediat, deliberatione indiget in melācholicis. ex quo humore morbus oritur, quinetiam ex non pauca multitudine cacochymiæ, *id eſt malorum ſuccorum*. Itaque ſi in iuuenili ætate quis morbo corripitur, & veris tempore, vena in dextro cubito media cædenda eſt, vt à iecore ſit opportu- B num effluuium. id enim viſcus ſanguinis fons eſt, & bilis generatio: vtrunque verò, melancholiæ alimentum. Cædenda eſt, inquam, licet ſint graciles & ſanguinis inopes: ſed paulum ſanguinis mittendum, quatenus videlicet venæ ſectionem vires ſentiant, ſed nullam noxam earum tenor accipiat. Nam etſi craſſus, & bilioſus, & concretus, & ater, qualis amurca, ſanguis eſt, nihilominus ipſe naturæ prædium eſt atque alimētum. Quocirca ſi plus quàm decet ſanguinis effuderis, natura cibi penuria de propria ſede prolabitur. At ſi ſanguine C refertus eſt æger, plerunque quidem non vſqueadeo malus ſanguis eſt, vena tamen vtique ſecāda eſt. Verùm non eodem die, ſed aliis diebus repetendo, quantum ſatis eſt ſanguinis detrahatur: eodem verò die modum ſanguinis mittendi vires declarabunt. Medio tempore, quo aliam euacuationem ſuſtinere valeat, liberalius nutriatur. Opus eſt autē & vētriculo & ipſi quoque ægrotanti & laboranti opitulari. eum verò ſi atra bilis vrget, per diem vnum prius tenuiter nutrito ægro, nigri veratri pondo drachmæ duæ ex aqua mulſa præbeantur. id D enim bilem atram expurgat: necnon & thymi Attici coma, & ipſa bilem atram educit. Commodiſſimum eſt autem ſingulorum partem, vt ex vtroque duarum drachmarum pondo fiat, exhibere. Poſt purgationem lauetur, viníque paulum bibat, & alia in cibis iucunditas concedatur. ſtomacho enim ac viribus laborioſa purgatio eſt. Poſtea iterum ad media faciendus tranſitus. quum prius verò cataplaſmate atque irrigatione laxaueris, cucurbitulam iecori & ventriculo aut eius ori admoueas. nanque hæc detractio multo quàm ſectio E venæ eſt opportunior. Tergis quoque inter ſcapulas cucurbitulam affigito: ſiquidem eo loco ſtomachus adhæreſcit. Deinde rurſum reficiendus æger. atque ſi alimentum vires inſtaurauerit, caput radendum: cui poſtea cucurbitula affigenda eſt. huius enim morbi inter alios prima ac maxima cauſa in capite eſt. Porro neque ſenſus ipſi à noxa immunes ſunt: nam inde ipſorum exortus atque initium eſt. commutantur igitur & ipſi, ægritudinémque participant: vtique nonnulli & ſenſibus delirantibus corruptè ſentiunt. At ſtomacho potiſ- F ſimum ſuccurrendum eſt: quum & ipſe malè habeat, & in ipſo bilis atra reſideat. Igitur abſinthii ſuccum ab exiguo incipiens ad fabæ vſque magnitudinem aſſiduè deuorato. id enim ne bilis gignatur impedimento eſt. Bene facit & aloe. nanque ipſa ad inferius inteſtinum bilem deducit. Nempe ſi recens malum ſit, neque multum homo à naturali ſtatū diſceſſerit, alia huic medela opus non eſt: ſed reliqua victus ratione vtendum, & ad priſtinum habitum recuperandum, & ad exactam mali purgationem faciendam, & ad vim corroborandā: quæ G omnia ne iterum morbi reuertantur efficiant. Victum autem in refectione conueniētem poſterius exponam. Si ab his paulum debilitatus morbus denuò inualeſcere viſus fuerit, vehementiora medicamenta requirit: neque in aliud tempus differendum eſt. Verùm ſi à coercitis mulierum menſibus, aut in viro, à ſuppreſſo hæmorrhoidum profluuio morbus creatus eſt, irritandi ſunt loci, & aliquid ſoliti excrementi profundendum. Si cunctatur, neque deſcendit in aliam quampiam partem ſanguine prolapſo, morbus verò exacerbatur, eua- H cuatio facienda eſt, & à talis incipiendum. Quòd ſi non quantum ſatis eſt ſanguinis inde manauerit, cubiti quoque vena ſecetur. Interiectis autem reficiendi cauſa tribus aut quatuor diebus, hieram, *id eſt ſacram*, quæ purgatorium medicamentum eſt, potui dato. Ad hæc cucurbitam mediis corporis partibus applicato, iecori

videlicet affigens. Sed maturanda negotia sunt, ac ce-
leritas adhibenda. exiguis enim medicamentis mor-
bus non obsequitur: si magnis autem non vincitur; sed
resistit, tunc firma sede melancholia nititur. Quòd si pe
nitus totum corpus occupauerit sensus, mentem, sangui
nem, bilem, neruos etiam corripuerit, & ipsa insanabi-
lis efficitur, & aliorum morborum corpori sobolem
inserit, furoris, neruorum distētionis, resolutionisque:
quæ si à melancholia proueniunt, sanationem vtique
accipere nequeunt. Quamobrem ad hoc malum propul
sandum veratro vtendum est: sed antequam veratrum
ægrotus accipiat, stomachum ad vomendum exerceat,
& humores extenuet, & corpus fluxile reddat. Vomi-
tiones autem hæc præstant, nonnunquam ieiuno stoma
cho, nonnunquam radice prouocato. Docebimus verò
& modum & materiam, docebimus & veratri species,
& vtendi rationem: item quo pacto singula & distin-
guere & ordinare prius oporteat, & quo pacto in vomi
tionibus subueniēdum sit, indicabimus. Incredibile est
autem, nisi ab his funditus cōuulsus est morbus, at mul
torum saltem annorum interuallo non sopiri. ple-
runque enim postea melancholia rursum suboritur.
Quòd si iam firmas radices egit, nihil iam vltrà diffe-
rendum est: sed quæ ad veratrum pertinent, omnia ad-
ministranda. Nempe ægroti omnes sanari non possunt:
(medicus enim deorū potētiam anteiret) verùm dolo-
res sedare, morbos intercipere, atque obscurare, medico
fas est. Itaque nimirum iis quæ posuimus adhibitis,
medici defatigantur, séque aliud quicquā facturos ne-
gant, atque duas causas, aut morbum insanabilem esse,
aut omnia se remedia tentasse prætexunt. Nihilominus
tamen *sacram ex aloe medicinā subinde præbere haud
alienum est: siquidem opportunum melancholiæ subsi
dium adfert, stomacho & iecori subuenit, bilémq; de-
iiciens, mirificè prodest. Quinetiam maluæ seminis
pondo drachmā ex aqua propinare optimum esse, qui-
dam experientia compertum habuit. Infinita præterea
sunt simplicia medicamenta, quorum aliis alia vtilia
sunt. Post id genus labores demum reficiēdus æger est:
quibusdam enim, quandiu medicatio adhibetur, tādiu
morbus permanet, quanuis labefactatus ac debilis: at si
homo carnes resarciat, ac vires instauret, simul omnia
morbi vestigia obliterantur. nam potētia naturæ sani-
tatem, imbecillitas morbum parit. Propterea ad refe-
ctionem conuertatur ægrotans, in aquis sponte calidis
sæpe commorans. medicamenta enim quæ in his sunt
ingenita, opem ferunt, bitumen videlicet, aut sulphur,
aut alumen, ac multo his plures aliæ facultates. Bona
vtique est humectatio, morbi squalorem tollens, & cu-
rationis vexationem mitigans. Raræ autem ac molles
carnes ad ægritudinis remissionem maximè faciunt: ve
rùm siccæ ac densæ melancholia laborantibus carnes
sunt. Inunctio pinguis cum leni frictione adhibeatur.
cum multo autem oleo, hæc contineat * * *

Multa deficiunt.

* panes loti cum vino aliquo dulci, Theræo, Creten-
si, & Scybellite, quod Pamphyllum vocant: aut vinum
& mel quæ iamdiu permixta fuerint. oua & frigidiora
& calida, putaminibus nudata: non pingues carnes, vim
detergendi habentes, porcorum pedes & capitis partes:
auium alæ pingui carentes: venatio, vt leporis, caprea-
rum, damarum carnes: fructuū autumnalium quisquis
optimus fuerit. Stomachi subuersioni consulēdum est
ante cibum, quominus deuoratus reiiciatur. quare an-
te omnes cibos mulsæ cyathi dimidium dandum est,
bibitúmque, per vomitum reddendum, quò stomachi
excrementa purgentur. sic enim cibus in ventriculo fir-
mus residet. At medicamina necessariò educendorum
purgatoria, sunt pini fructus & vrticæ, semina coccali &
piperis, amygdala amara: mel eis consistētiam præbeat.
Sin exsiccare volueris, optimè proficit myrrha, & iridis
radix, & medicamē ex viperis, & Bystini, & Mithridatis
antidotus, & id genus alia propè infinita. Exterius appo
nenda sunt cataplasmata, quorum materia est fertula, &
papauer, & terebinthi lacryma, & hyssopum, & oleum
ex rosis, aut ex œnanthe. cera autem hæc omnia cogan-
A tur. Inunctio pinguis, gestationes, deambulationes, &
alia quotquot carnes reficiunt, & vires instaurant, & na-
turam in antiquum statum reuocant, administrentur.

Sextum & septimum caput deficiunt.

DE CVRATIONE PHTHISIS, ID EST vlcerum pulmonis, Cap. VIII,

carens principio & fine.

* quemadmodum in naui & tranquillitate. nam si
rectè habuerit ægrotans, in mari gestatio fieri poterit:
atque ibi vitam deget. cum vlceribus enim quiddam
B siccum marina salsugo communicat. à gestatione quie-
te concessa, vtēdum in præsentia pingui oleo. post fri-
ctiones oleum cum aceto infundatur, paulum primò,
deinde adiiciendum vsque ad heminas quinque aut
sex, aut multo plus etiam: sin minus, at saltem quātum
quis ferre poterit. multoties enim vel id solum pro o-
mni alimento satisfecit. Lac verò assumptu suaue, potu
facillimum, nutritu solidum, & qualibet esca à pueritia
familiarius est: præterea visui colore delectabile, medi
camen arteriam non asperans, guttur læuigans, ad eii-
C ciendam pituitam facilem spiritum reddens, inferiorē
exitum lubricum efficiens, vlceribus dulce subsidium,
& quolibet alio benignius. Siquis multum lactis potat,
nullo alio eget alimēto. in morbo enim bonum medi-
camen est lac. eiusdem & alimentum efficitur. nam ho
minum lacte vescentium nationes frumentum non e-
dunt. optima verò est cum lacte & puls, & bellaria, & a-
lica lota, & quæcunque edulia ex lacte fiunt. quòd si &
alia esca indigeat, eiusdem generis esto. ptisanæ cremor
concoctu facilis, tenuis materiæ est. eatenus verò con-
D diendus erit quatenus absorptu facillimus sit. siquid e-
tiam saporis iucunditatem adferens capiat, & illud me-
dicamentum esto: qualis est ligustici coma, pulegium,
mentha, salis exiguum, acetum, aut mel. Si ventriculus
non concoquit, huiusmodi exhibenda sunt: at si nihil
ventriculo tale exhiberi necesse sit, omnibus ptisana
præstantior est. Licet & ptisanam in alicam permutare.
minus enim flatuosa, & concoctu facilior est, si quem-
admodum & ptisana extersa deglubitur. In humidiori-
bus faba vlcera purgat, sed flatibus redundat. item pi-
E sum & ochrus, qui & quanto pauciores flatus citant, tan
to minus vlcera purgant. Itaque medicus coniecturis
ductus, prout præsentia postulāt his vti debet. istorum
quoque condimenta sunto quotquot de ptisana me-
morata sunt. At oua, ex igne quidē aquea calida, sed ex
animalibus nuper edita optima sunt, priusquā eam *

Reliqua huius capitis usque ad XIII *caput deficiunt.*

DE CVRATIONE VLCERVM IECOris, & puris ab eo effusionis, Cap. XIII.

carens principio & fine.

F * in iecore vlcus perniciosum insit. periculosissi-
mus autem est qui in vētrem fit saniei confluxus, si sto
machum occupet, qui viam superiora petentibus præ-
bet. Alimentum enim vitæ causa est: ipsius verò alimen
ti dux est stomachus. insuper medicamēta intimis cor-
poris partibus stomachus distribuit. Quapropter si ad
quælibet deuoranda malè se habeat, celerius ægrum
morbo atque fame consumi necesse est. Hæ sunt cuius-
que loci, quò se pus conuersurum est, inter se differētes
notæ. Nam si per intestina delabitur, tormina vexant,
G aluus liquida est, pituita & bilis fertur: deinde cruētum
virus circunfluens, aut humiditas aquæ similis, in qua
crudæ carnes demersæ lotæque fuerint. Si pus in vesi-
cam defluit, grauitas in renibus lumbisque sentitur. ac
primò lotium multum & bile infectum, postea turbu-
lentum, nullam hypostasin, *id est subsidentiam*, continens,
inconstánsque decurret: ad extremum verò & sedimen
album apparebit. Sin ad stomachum sursumuersus pus
rapitur, tunc orietur nausea, odium cibi, vomitus pitui-
tæ, aut bilis, defectus animæ, vertigo vsque eo donec
H pus erumpet. Præcipuum sanè fuerit in aliam partem
auertere. praua enim hæc via est. Quòd si pus violētius
feratur, omnia facienda sunt, stomachóque succurren-
dum escis, medicamentis, victúsque ratione. Sed omnia
leniter adhibenda. Medicamentis quidem vt sinus ef-
fringatur, studēdum est. herbam itaque hyssopum cum

mulsa potui dato, & marrubii comam, ipsam quoque cum mulsa & succo absinthii. Hæc vtique, quò humores extenuentur, & viæ lubricæ reddantur, & purulenta corpora facilè rumpantur, ante cibos bibere expedit. Dandum est & asininum lac bilem non generans, bene nutriens, in caseũ non spissescens: quæ lactis virtus est. Adhæc ægrotanti gratificandum in cibo & potione: quos, etsi paulo deteriores iuuantibus sunt, nihilominus tamen concedito. nam stomachus nauseam mouenti & contristanti humori transitus erit. siquidem nonnullos puris exitus offendit. Cauendum est etiam ne ieiuni sint: quúmque aliquid cibi capiũt, *illud purũ sincerúmque sit. Opus est autem & in cæteris effluuiis diligentissimam stomachi curam suscipere: quãdoquidem ipse omnibus medicamentis iter præbet. Meminisse quoque iecoris oportet, vbi vlcerum radix est. Porro si pus in vesicam impetum facit, vrinã citantibus eliciatur: vtputa asari radice, phu, adiãto, & m*o, potabilibus. hæc enim ex mulsa potui danda sunt. Bystini vtique varium medicamentum, & quod ex vesicario solano conficitur, & quotquot experimento aliquibus probantur, optima sunt. Verumenimuero si per intestina educere malis, tibi lac eductoriũ esto, præcipuè quidẽ asinæ: sin id non adsit, capræ, aut ouis. Succi autem lubrici & abs-

A tergẽtes præbeantur, qualis est ordeaceus. Opsonia sunto, piper, zingiber, ligusticum. Vtq; semel de omni victus ratione absoluam, in qualibet puris eruptione alimenta sint boni succi, stomacho vtilia, concoctionem facilè admittentia: ea verò sint aut cremores, aut ex lacte pultes, & cibi ex amylo, & bellaria cum lacte.

CVRATIO LIENIS. Cap. XIIII.

SCirrhi in liene geniti discussiones non facillimæ sunt. quòd si & ab hoc oriundi morbi proueniãt, vtpote aqua intercus, aut malus habitus, insanabile malũ B effectum est. Hac ratione verò scirrhis medicus opem ferre debet: orientes auertere, & nuper incipientes discutere oportet: inflammationibus autem resistendum. Siquidem scirrhi inflammationibus ad difflationẽ tendentibus veluti hæreditario iure succedunt: hæc enim inflammationis germina sunt. Porro iis remediis vtendum est quæ à me in sermone de acutis morbis relata fuerunt. Si tibi omnia facienti in inflammatione scirrhus immaneat, igni quoque similibus ad molliendam duritiam vtitor: irrigationibus ex aceto, oleo & melle. C Sed lanæ vice, panni lintei complicati accipiantur. Hîc vnguentariæ glandis puluis cribatus inspergendus est: & cataplasmatis quammollissimis *

* *

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI DE morborum diuturnorum curatione

Liber II,

Cuius prima quinque capita non uertit Crassus.

SECVNDI LIBRI CAPITA.

* * *

CVRATIO DIABETIS, ID EST VRInæ profluuii, Cap. II.

DIabetis, *id est urinæ profluuij*, morbus, hydropis species est, quod ad causam & habitum attinet: loco vnde humor effluit, solo differt. Nam peritonæum conceptaculum est ascitis, nec defluuium habet, sed illic permanens exundat: in diabete verò idem est à patiente lapsus humoris, eadémque colliquatio: in renes autem & vesicam exeundo fertur effusio. aqua intercute laborantes hac via procedunt, si à morbo conualescant: ac bonum est si causa soluatur, nec ponderis duntaxat leuatio fiat: his autem maior sitis adest. humidum enim defluens exsiccat. Remedia ad colliquationem sedandam eadem quæ ad hydropas valent: ad sitim verò medicina magna est opus. ea enim omnium dolorũ genere maxima est. &, si humidum bibant, meiẽdi prouocatio est: adde quòd & effluens his humor secum abducit ea quæ de corpore colliquat. Opus est igitur medicamentis sitim depellentibus. sitis enim magna est, ac potus insatiabilis cupiditas. nullus enim potus quantus quantus is fuerit, siti medeatur. Omnino stomacho, vnde sitis fons scaturit, succurratur necesse est. Igitur vbi hiera purgaueris, epithematis vtitor, nardo, mastiche, palmulis, malis cydoniis crudis. horum quidẽ succus cum nardo & rosaceo ad humectandum optimus; caro verò cum mastichis & palmulis cataplasma fiat. Cum cera verò & nardo vnguento horum mixtio bona est, vel succi acaciæ & hypocystidis, tum ad humectandum, tum ad cataplasmatis fouẽdum. Cæterùm & aqua quæ potui dabitur, cum pomis decoquatur. Alimenta sint, lac, & cum eo cibaria, amyli, alicæ, sorbilla, vinum adstringens, ad stomachum roborandum: ídque si me-

racius sit, præstat ad euaporandos & disiiciendos alios humores. nam sitim salsi pariunt: vinum verò vnà & adstringens & refrigerans, migratione pariter & temperatione. ad vires autem prodest etiamsi vinum dulce sit vt sanguis, ad eius procreationem. Variæ medicinæ eædem adhibeantur, theriaca, Mithridatica, quæ ex fru- D ctibus mollioris corticis (quos opωram Græci vocant) conficitur, & alia hydropi conducentia: itémque vniuersa victus vitæque ratio eadem esto.

CVRATIO CALCVLORVM ET VLcerum in renibus, Cap. III.

DE inflammatione & sanguinis eruptione, & quicũque à renibus affectus acutè perimunt, in libris de morbis acutis scripsi: de exulceratione, calculorúmque ortu, quæ vtplurimum senibus commoriuntur, nunc potissimùm scribo, ad curationem quamproximè possum E accedens: sin minus, ad laborantium nonnullam mitigationem. Calculorum igitur procreationem è fœcũda sterilem reddere nemo potest. facilius est enim vterum à pariendo prohibere quàm calculosos renes calculis vacuare: ad exitum quoquomodo procurandum auxilia quærenda sunt. Itaque si calculi considant, remedia dicam. nam valde tum ægroti dolent, insuper & torminib⁹, & voluulo coli, & vrinæ suppressione mortem obeunt. contigui enim sunt renes & colum. Nam si calculi insistant, insitque præterea lotii suppressio ac vol- F uulus, vena malleoli quæ rectà reni respondet, secetur. Nam sanguinis è renibus fluxiones, calculorum inhæsiones cohibent. inflammatio enim colligata tenet omnia: euacuatio autem, solutio est phlegmones. lumbíque humectandi, vbi renum locus est. adhibeatur verò veteri vel recenti oleo rhyte. Anethi quoque coma

ad vrinam ciendam prodest, & libanotis, aut sampsuchum: iis autem aqua inspergenda est. parum enim inunctiones essent. cæterùm & iis fouendum, coriis bubulis infuso anthemidis oleo. Cataplasmatum sylua cum farinis eadem esto. Soluit & nonnunquam calculos insistentes cucurbitula leuis: ac optimum fuerit si super inflammatione scarifices. Quòd si etiamnum tibi hæc facienti superstites calculi maneant, in oleum homo descendat. Id enim simul omnia confert: tepor quidem emollit, quadamquetenus ad lentitiam adducit: acrimonia promptè mordet: quæ quidem & calculorũ exitui prosunt, eósque prouocãt. E simplicibus pharmacis potui dandæ sunt radices, phu, meon, asarum: herbæ, prionites, petroseli, sium: *e variis, vnguenta quæ capiũt nardum, casiam, myrrham, cinamomum *

* * *

cicatricem obducet sinapi, & crustæ ab igni obductæ, & quæ antea dixi epithemata. Diæta verò, inunctio, nauigatio, & vita in mari acta, omnia renum affectibus remedia sunt. * *

CVRATIO PROFLVVII SEMINIS, Cap. V.

Gonorrhœa, *id est seminis profluuium*, quæ malorum omnium causa est, haud cunctanter soluẽda est, tum propter morbi turpitudinem, tum propter colliquationis periculum, tum propter successurorum liberorum procreationis necessitatem. Ac primùm quidem, quemadmodum communis fluxus, sananda est medicamentis adstringentibus partes vesicæ & fluentibus locis propinquas, atque refrigerantibus lumbos, ilia, pudenda, testiculos, ne diu genitura diffluat: deinde rursus vniuersum corpus calfaciendum, vt excrementa siccentur. Adstringunt igitur & macerant, & ab oue succida lana, & vnguinosum rosaceum vnguentum, aut œnanthinum, cum albo vino odorato, sed sensim calorem excitando: oleum commune, & melilotum cum eo feruefactum, & sampsuchum, & libanotum, aut conyza. Optima est & anethi coma, & multo magis rhyte. His autem ad cataplasmata vtitor, ordei & erui farinis & irionis seminis. nitrum quoque: mel verò ad omnium conspirationem & connexionem. Talia etiam sunt cataplasmata quæcunque rubefaciunt, & ionthos *id est uaros* cient, & fluxionem deriuant, & locos tepefaciunt. tale est cataplasma viride, & quod ex lauri fructu conficitur. Castoreum quoque frequenter bibendum, & de radice halicaccabi quantum drachma põdo pendet, & mẽthæ decoctum. Ex variis medicamentis, quod ex pipere gemino conficitur, Symphonis item & Philonis antidotum, optimum: & quod ex fera quæ finchus appellatur, ad potionem paratur pharmacum, & Bystini antidotum, & quod ex serpentibus viperis conficitur. Vniuersum autẽ victus rationi tribuendum, concedendum & credẽdum est, exercitationibus & ambulationibus & gestationib⁹. hæc enim habitum ad calorem conuertũt, quo affectui est opus. Quòd si temperãs sit rerum venerearum, & frigida lauetũr, spes est fore vt celerrimè homo virilem habitum induat.

CVRATIO LABORANTIVM STOMACHI vitio, Cap. VI.

IN aliis morbis post curationẽ diætæ ad vires & robur corporis, bona concoctio est: stomachi affectibus laborantibus solis hæc vitiosa est. quonam igitur pacto hæc comparetur dicam. Nam gestationum, deambulationum, exercitationum, & alimentorum concoctionem adiuuantium quod satis est, prodest quidem ad debellandum stomachi cibos fastidiẽtis vitium: sed id concoquendi longam imbecillitatem tollere non potest, nec maciem corporis in corpulentiam conuertere: multo verò magis proficiat ægrotantibus, si gratificetur, & puriter omnia faciat, ac cupiditatibus eorum indulgeat medicus in rebus quæ nõ magnopere lædunt. Est enim id optimum,* nisi rerũ valde iuuantium appetitũ moueantur. Medicamenta potui danda sunt, succi, absinthium, nardinum vnguẽtum, theriaca, petroselini fructus, & zingiberis & piperis, & seselios. Hæc ad concoctionem valent, etiam pectori ad adstringendum imposita, nardi, mastichæ, aloæ, acaciæ, & ma-

A lorum cydoniorum succus. Ipsæ quoque malorum carnes contusæ cum palmulis, epithema est adstringens. Quinetiam alia quæcunque in diabete ad sitis sedationem mihi commemorata sunt. eadem enim & his & illis sitim prouocant: tametsi stomachicis constitutio stomachi siticulosa minimè sit.

CVRATIO COELIACORVM, ID EST VENTRIculo laborantium, Cap. VII.

SI ventriculus ciborum digerendorum impotens sit, diffluat autem alimentum non coctum, non mutatũ, B crudum, nihilque ad corporis molem trãseat, cœliacos hos appellamus, refrigerato nimirum intus innato calore, quominus coquat, & viribus quæ distribuunt alimenta debilitatis. Ventriculus igitur primùm quiete & inedia labores remittat oportet. ita enim eò vires recurrunt. Si verò multitudo eorum quæ stomachus acceperit subesse videatur, ieiunis nauseis ex aqua vel mulsa vtendum est. Ventriculus autem contegendus, & vt adstringatur, rigandus lanis ab oue succidis, ac vnguinoso rosaceo vnguento, aut œnanthino, aut melino. o-
C ptimum quoque si & lentiscino, hypocystide etiam aut omphacio. Cum his etiam cataplasmata adhibeantur, calida quidem tactu, sed viribus adstringentia. Atque si alicubi ad iecoris vel ventriculi os tentiones aut inflammationes sint, cucurbitula admota incidere oportet: & sunt quibus id solum sufficiat. Vbi verò ceratis ad cicatricem vlcera perducta fuerint, & ad duritiem peruenerint, eò hirudines bestiæ admouendæ: deinde epithemata concoctionem iuuantia imponenda, quale est quod ex seminibus conficitur. si chamæleõtis radicem
D habeat, optimum est. vbique lauri fructus insint. malagma etiam quod viride appellatur, & meum, quod mysterium est, *id est arcanum*. Ea enim emolliunt & laniant, & calorem cient, viscerãque flatibus euacuant, quibus ad adstringendum est opus. cæterùm & sinapi, limnestis, & euphorbium, & omnia talia quæcunque refrigerationem amoliuntur, calorem autem reuocant. Talia quoque ad adstringendum medicamenta potui danda sunt. primùm quidem vsui est arnoglossi succus cum aqua myrtis aut cydoniis malis adstricta. optimus quo-
E que acinus vuæ omphacinæ, vina vehementer adstringentia: deinde medicamenta quæ vẽtri medicantur: potiones quotquot ex zingibere, & pipere, & fructu syluestris petroselini conficiuntur: quod ex viperis feris constat, maximam vim concretionis habet. Si verò his nihil aut parum proficiatur, vomitibus ex radiculis vtitor. sin autẽ & his albi veratri radicem per noctem vnam includas, valentissima tibi fiat purgatio, tum ad humores frigidos purgandos & expellendos, tum ad calorem restaurãdum. Cæterùm & victus ratio vitãque
F hoc modo moderatæ sunto: noctu somni, interdiu deãbulationes, declamationes, gestatio vel in lauris, vel in myrtis, vel in thymo. nã in perspiratione ac respiratione, ad bene cõcoquendum medicamẽti vis aliqua inest. exercitationes corporis, frictiones, manus gesticulatio, halteribus iaciendis, thoracis & ventriculi lassitudines, ante cibos potationes. minimè enim ad vires parandas expeditus est panis. his addatur frictio ad ruborẽ vsque, deambulationes segn * *

Capita quæ sequuntur uertit Crassus.

G DE CVRATIONE MORBORVM IN ARTICVLIS & coxendice, Cap. XII,

carens principio.

* ciborum & raphanorum plerunque: deinde ad veratrum veniendum est. in his victus ratio aliarum affectionum communis est: & post victus rationem inunctio, lauatio in frigida marina, præcipuè quidẽ omnibus articularibus vitiis communia medicamenta sunt. nam & podagricis veratrum mirificè, sed in primis mor bi inuasionibus succurrit. Quòd si multis iam annis in-
H ueterauit, vel à maioribus per successionem descendit, ægrotum ad mortem vsque comitatur. Artuum exacerbationibus hoc sanè pacto subueniendum est. lanæ ex oue sordidæ adhibeantur: irrigationes fiant ex rosaceo & vino: nonnullis & spongia ex posca profuit. Ad hæc cataplasma fiat, panis sumatur cum refrigerãtibus,

vtputa cucurbita & cucumere. Accipiatur & cucurbitula tenuis, & plantago herba,& roſarum folia.Necnō & ſideritis dolorem ſedat cum pane & muſco: & ſymphyti radix,& pētaphyllos herba, *quinquefolium Romani uocāt:* & marrubium,quod foliis eſt tenuibus. huius decoctū quidē infuſum,dolorem leuat: ex ipſa verò herba,cum panis micis,aut cum ordei farina, cataplaſma fiat. Malorum quoque citriorum pars non apta cibo cum polēta magnopere ſubuenit:fici aridi & amygdalæ cum aliqua farina. Hæc vtique eſt refrigerationis materia. Et hoc quidem remediorum genus aliud alium iuuit, & idem interdum alium atque alium. Nonnullis verò calefacientia remedio ſunt:atque idem remedium aliâs alii opitulatur. Peruulgatum eſt autem & hoc ad dolorem tollendum proficere.Capram oportet herbam iridem ad ſatietatem depaſci, deinde interpoſito tēpore quantum ad pabulum in ventriculo cōficiendum ſatis ſit,capram immolare,atque intra eius ventrem in fimo pedes ægrotantis occulere. Demum infinita ſunt medicamenta.ægrotos nanque ſibiipſis remedia parare vrgens impellit calamitas. Sed medicorū auxilia in propriis libris conſcribentur.

CVRATIO ELEPHANTIS, Cap. XIII.

MOrbis, quò diſſoluātur, maiora eſſe remedia opus eſt. ſed quænā medela excogitari poterit quæ elephantem tam ingēs malum expugnare digna ſit? Neque enim in parte vna aut viſcere vno inhæreſcit,neque aut intus duntaxat labes occulitur,aut extra prorumpit: ſed & in penetralibus totum hominem occupat, & exterius totum amplectitur. Triſte profectò & viſu terribile ſpectaculū. feræ nanque ſpecies eſt. ac vnà cum his viuere, vnà cibum capere,perinde atque in peſtilentia, formidoloſum eſt.etenim per inſpirationis communionem facilis infectio eſt. Quid igitur quiſpiā in arte medica inueniat, quod huiuſce mali dignū remediū cōtineat? Verumenimuero omnia conferre ſimul oportet,medicamēta,& victus rationē,& ferramēta, & ignē. Hæcque ſi nouo & oriēti affectui adhibueris,ſanationis ſpes affulget: ſin ad ſummū ſuæ creationis aſcendat, in viſceribuſq; ſtabilis ſedeat,quando & in faciē inuadit, tunc de ægri ſalute ſpes omnino abſciſſa eſt. Itaque venas in cubito ambas incidito, & venas in malleolis eodē die. tēporis enim interiectio atq; ſeparatio fūdēdo vbertim ſanguini,& recreandis viribus aptior eſt. Nam ſanguinē ſæpe & multum mittere operæpretium eſt, quippe qui vitii huius alimentum ſit. exigua verò ipſius pars eſt optima,quæ naturæ cibum præbeat. Idcirco qua ratione prauum inquinatūmque detrahatur,atque interim corpori familiare ac bonum procreetur, cōiectandum eſt: quoad alimenti penuria morbus prius fatigetur. noua enim eſca applicata corpori ſpatio temporis antiquam obſcurat atque debilitat. Poſtea medicinā ſacram non ſemel propinato:quin omnia ſæpius iterāda ſunt, & reſumptio,& ad priora reditio. Eſto & alia medicamentoſa in cibis purgatio:ſicut antea de curatione doloris coxendicis diximus. Lac etiam promiſcuum atque indiſcretum,ſed largius, ad aluum molliēdam potui detur. Verùm quintā aquæ partem, quo lac totum dilabatur atque deſcendat,adiicito. At ieiunos primò ad vomitum celerius ducito, deinde à cibis iterū, poſtea aſſumptis raphanis. frequenter autē atque aſſiduè omnia fiant. Veratrum quolibet tēpore, ſed potius vere atque autumno diebus alternis exhibeto:atque idem in proximum annum repetatur. Cæterùm ſi morbus inualuerit,potabilia medicamenta,quotquot quis cognouerit, potanda præcipiat. multa enim ac varia adhibere medicamenta eſt operæpretium. Atqui & ego quotquot mihi cognita ſunt literis mandabo. Cedriæ cyathum vnū,braſſicæ duos miſcēs dato. Aliud. Sideritidis ſucci cyathus vnus,trifolii cyathus vnus,vini & mellis cyathi duo. Aliud. Dētis elephanti ramentorū drachma cum vini Cretici cyathis duobus. Quinetiā viperarum reptilium,ferarum carnes, & ipſæ in paſtillos conformatæ bibūtur. oportet autem & caput & caudā ad quatuor digitorum ſpatium præcidere, reliquum vſque eo

A elixare donec ſpinæ ſeparentur. carnes verò in paſtillos redactas in vmbra frigefacere,qui potioni,quemadmodum & ſquilla, exhibeantur. Ipſæ quoque viperæ in cœna opſonio dentur: quas coquere & condire perinde ac piſces,opus eſt. At ſi medicaminis illius varii ex viperis compoſiti facultas adſit, id pro omnibus, quandoquidem omnia ſimul continet,bibendum eſt. Præterea corpus detergendum eſt,tumoréſque calefaciendi. Alia item medicamenta ſunt innumera Celtarum,quos hac tempeſtate Gallos vocant. Nitroſis quoque illis factitiis B globis quibus velaminum ſordes expurgāt, ſaponémque vocant, illis inquam globis corpus in balneo detergere optimum eſt. Et portulaca, & ſedum cum aceto bene facit. Rumicis etiam radicum decoctum cum ſulphure ignem non experto,ſummopere deterget. Illud item varium ex alcyonio trito,& nitro,& aceti fæce cōbuſta,& alumine fiſſo,& ſulphure viuo & cocto, & iride,& pipere. forſitan autem omnia pro ſingulorum viribus miſcenda ſunt. Aliquibus verò & hoc æquis portionibus compoſitum inſpergentes perfricabimus. Fa- C ciei tumoribus, ſarmentorum cinerem alicui ferarum adipi admiſcens illinito, leonis videlicet,aut pantheræ, aut vrſi: ſin his careas, *chenalopecis. *eſt autem χιναλώπηξ Latinè ad uerbum uulpanſer: at κυναλώπηξ canē Laconicū ſignificat, ex uulpe & cane natum.* ſimile enim in diſſimili, quēadmodum ſimia homini, mirificè prodeſt. Itē ammoniaca gutta cum aceto, ex plantaginis aut ſanguinalis herbæ ſucco,& hypocyſtis, & lycium. Si carnes liueant, prius,quo locus ſucculentus reddatur,ſcarificandus eſt. At ſi ab acribus fluxionibus exulceratas partes lenire D volueris,fœnigræci aut ordei cremoris decoctum molle abſterſorium eſt:item ex oleis roſaceum, aut lentiſcinum. Aſſiduæ verò lotiones & ad corporis madefactionem, & ad noxiarum humiditatum difflationem mirè proficiunt. Eſca munda eſto, boni ſucci creatrix, cōcoctu facilis, ſimplex: & victus ratio prorſus rectè inſtituta ſit in ſomno & vigilia, in ambulationibus & locis deligēdis. Exercitationes adhibeātur, curſus, conuerſiones corporis, peræ *aut ſacculi* iactus. omnia hæc citra laſſitudinē aptè & cōgruenter intendātur. Eſto & vocis E emiſſio, ſpiritus opportuna exercitatio. Veſtis eſto munda, non modò vt aſpectu iucūda ſit, ſed quoniam etiam ſordida cuti mordacia ſunt. Ieiuni abſinthite vinum potent. Oppidoquam vtilis eſt & panis ex ordeo, & ſalſamentum tempeſtiuum,& exiguum quid maluarum, aut braſſicæ ſemicoctum, cum cumini liquamine. In cœna ſtaphylini radix apponatur, & alica, cum vino & melle antiquo mixtis: & marina quotquot ventrē ſubducunt. tellinorum iuſcula, oſtrea, erinacei, & ex piſcibus ſaxatiles: ex terreſtribus feræ, lepus, aut ſus: inter aues, perdi- F ces omnes, palumbes, columbi, & quæcunque optima in illa regione inueniuntur. Inter fructus arboreos admittantur *ὡραῖοι. qui à Græcis ita dicuntur quòd ea parte anni matureſcant quam iidem ὥραν appellant.* Vina dulcia vinoſis meliora. Balnea iuuant ſponte calida, ſulphuroſa. Vita in aquis diu ducenda eſt: & mare & nauigatio conueniunt. Præterea per veratrum purgationes fiant: album quidem, ſuperiorem ventrem, atrum verò, inferiorem purgat. Quin & album veratrum non vomitum tantùm molitur, ſed etiam omnium ſimul purgā- G tium medicamentorum efficaciſſimū eſt, non multitudine & varietate excrementorum: (id enim & affectus ille qui cholera dicitur, præſtare ſolet) non diſtentionibus & violentia in vomendo, (ad hoc enim & nauſea & mare validiora ſunt) ſed potentia & qualitate non vitioſa. quippe quæ laborantibus ſanitatē reddit per exiguam purgationem,& modicam intentionē. Vetuſtorum præterea morborum omnium firmis radicibus inhærentium, ſi cuncta alia medicamina viribus inferiora ſint, id vnicum remedium eſt. ſiquidem igni H facultate perſimile eſt album veratrum: & quod ignis exurens facit, eo plus veratrum interius diſcurrens operatur: videlicet facilem ſpirationem ex difficili, ex pallido colore floridum,& ex macie corpulentiam.

RVFFI EPHESII MEDICI de appellationibus partium corporis humani, Libri III,

Eiuſdem tractatus De veſicæ ac renum affectibus.

Eiuſdem fragmentum libri De medicamentis purgantibus.

Horum librorum primus à Iunio Paulo Craſſo Latinitate donatus eſt, reliqui autem duo ab alio.

LIBRI PRIMI CAPITA.

RVFFI EPHESII DE APPELLATIONIbus partium corporis humani

Liber I,

Iunio Paulo Craſſo Patauino interprete.

VNDE CVIVSQVE ARTIS TRAdendæ initium ſumendum ſit, Cap. I.

QVID in arte citharæ pulſatoria primùm didiciſti? Singulas fides pulſare, credo, atque nominare. Quid in grammatica primùm percepiſti? Vnūquodque elementum cognoſcere ac nominare. Igitur & alias artes à nominibus docere incipiunt: & ferrarius faber, & alutarius cerdo, & carpentarius in primis ferri nomen, & inſtrumenti, & aliorum omnium ad artem facientium nomina tradūt. Quinetiam grauiores artes nónne & ipſæ à nominibus pari ratione docendi exordium capiunt? Quid enim primum in geometria accepiſti? Punctum ſanè & lineam, & planum, & ſuperficiem, & figuram triāgulam, & circulū, aliáque id genus, quidnam ſint dignoſcere, rectéque appellare. Viſne igitur & medicinalē facultatē à nominibus exorſus perdiſcere? ac primùm omnium, vt ſingulas corporis partes appellare conueniat, deinde & reliqua quemadmodum ſermonis proceſſus connexióque requiret agnoſcere? Aut tibi ſatis eſſe videtur, me, ceu mutum, quæcunque doceri poſtulas, tibi oſtendentem explicare? Mihi verò id non melius eſſe, téque ipſum hoc pacto diſcere, & alterum docere, haud facile eſſe videtur. Atque de his quidem ſic mea fert opinio.

QVAE PRIVS ET QVOMODO DOcere velit, proponit, Cap. II.

CÆterùm audiēs, & in puerum hunc reſpiciens, memoriæ quæ ſenſui patent commendatò. Ante omnia vt interiora appellanda ſint, animal quodpiam homini quamſimillimum diſſecantes, inſtruere te conabimur. Nihil enim impediet, tametſi non omnia omnibus ſimilia ſint, quominus ſummam ſaltem cuiuſque doceamus. Verùm priſcis temporibus in humanis corporibus talia generoſius oſtendebant.

DIVISIO CORPORIS IN MAXImas partes, Cap. III.

MAximæ corporis partes, hæ ſunt, κεφαλὴ *caput*, αὐχὴν *collū*, θώραξ *thorax*, χεῖρες *manus*, & σκέλη *crura*. Θώρακα autem vocamus non ſolùm eam partē quæ ἀπὸ τῶν κλειδῶν *à iugulis* vſque ad ὑποχόνδρια *præcordia* pertinet, verumetiam totum illud quod intra iugula pudendáque concluditur.

DE SVPERIORIBVS CAPITIS ET faciei exterioribus partibus, Cap. IIII.

KEφαλὴ *caput* vocatur & quod capillatum eſt, ſeparatim, & ſimul cum facie. Capillati autem prior pars, βρέγμα *ſinciput*, auerſa verò ἰνίον *occiput* nominatur. Partes à lateribus ſincipitis poſitæ, κόρσαι & κρόταφοι *tempora* dicuntur. Quod autem in medio capite eſt, vbi maximè capilli inuoluuntur, κορυφὴν *uerticem* vocamus: partem ſub ſincipite, μέτωπον *frontem*: iuxta tempora, pilorū exortus, ἴουλοι *lanugo* dicuntur. Occipitis autem capilli promiſſi χαῖται *crines* vocitantur. Vltimæ frontis rugæ, ἐπισκύνιον: quod oculis attrahimus quando nobiſcum aliquid altius cogitamus, aut veremur. Alii verò partem ſub ſuperciliis carnoſam, ἐπισκύνιον vocauerūt. At ὀφρύες *ſupercilia* hirſutæ frontis extremitates ſunt: quorum interſtitium, μεσόφρυον Latinè *glabella, quòd glabrum ſit*, dicitur. Sub ſuperciliis, βλέφαρα *palpebræ, quas etiam genas uocant* alterū ſupra, alterū infrà, ſita ſunt. Ab iis prodeuntes pili, ταρσοὶ & βλεφαρίδες *cilia* nominantur. harum extrema, quum nos dormimus ſeſe contingentia, στεφάναι *coronæ* & χηλαὶ *ungulæ*. Superioris palpebræ ſuperficiei quod ſuperimpendet, κοῖλον *cauum*: illi autem reſpondens inferius, ὑπόκοιλον *ſubcauum*. quod quidem & in aqua inter cutem & alioqui in prauo corporis habitu, & in longin

A quo hæmorrhoidūm effluuio, & antiqua mulierum menſtrua purgatione, nonnunquam etiam inchoantibus lippitudinibus, intumeſcere conſueuit. Huiuſmodi verò lippitudines mitiores eſſe videntur: propterea & id genus affectus, quoniam τῶν κοίλων tumor eſt, κοιλοφθαλμία dicitur. At cauæ ſuperioris inferioriſque palpebræ extremitates, κανθοὶ *anguli*, alter maior, ad naſum vergēs: minor alter, tempori propinquus.

DE OCVLI EXTERIORIBVS PARtibus, Cap. V.

B QVod verò aſpicitur in medio ὀφθαλμοῦ *oculi*, ὄψις & κόρη *uiſio & pupilla* nuncupatur. γλήνην etiam ſimulacrum in pupilla apparens vocant. Quod autem pupillæ contiguum eſt vſque ad album, ἶριν: & pro colore quem habet, μέλαν *nigrum*, aut πυῤῥὸν *rufum*, aut γλαυκὸν *cæſium*, aut χαροπὸν *fuluum* nominant. At στεφάνη *corona* nigrum ambit, & ab albo diſtinguit: quæ circulus & copula tunicarum oculi eſt. Earum ſanè prima, duabus naturis prædita, duo quoque nomina gerit: κερατοειδὴς quidem *cornu formam habens* in medio, & vſque ad iri-
C dem: (hæc enim eius particula expolitis cornibus aſſimilatur) candida verò eſt altera pars omnis, qualis & aſpicitur: nihil mediæ natura neque colore ſimilis. Ipſi autem vocata ἐπιδερμὶς ſuperincumbit, qua in iuuenibus & ſenioribus, & in affectu qui χήμωσις *unguis* dicitur, abſcedēte atque elata, rufus color cernitur. Aliæ autem tunicæ qua ſint nomenclatura præditæ, paulo inferius in animalis diſſectione explicabitur.

DE FACIEI INFRA OCVLOS PARtibus, Cap. VI.

D SVb oculis inſurgentia oſſa, ὑποφθάλμια, alii ὑπώπια *ſubocularia* nominant. A meſophryo *id eſt ſuperciliorum medio interſtitio (quod glabellam uocari diximus)* deorſum verſus ῥὶς *naſus* protenditur: cuius foramina ῥώθωνες & μυκτῆρες *nares*, ab Atticis μύξαι etiam appellantur. Sed Hippocrates pituitoſum excrementum per ipſa diſtillans, μύξαν, *Latini mucorem*, Athenienſes verò κόρυζαν appellant. Cartilagineum illud quod foramina diſtinguit, eſt ῥινὸς διάφραγμα *naſi interſeptum*. Partes oſſeæ quæ vtrinque ad malas vergunt, ῥινὸς ῥάχις *naſi dorſum*. Extrema verò hinc
E atque inde huiuſce oſſei faſtigii, πτερύγια *pinnæ*. Iſtæ in vehementiore ſpiritus difficultate, & alioqui quum voluerimus, agitantur. Carneum illud ante naſi ſeptum in labia deſcendens, κίων *columna*, naſi autem extremitas, σφαιρίον *globulus* appellatur. At ſub columna in ſuperiori labro cauitas, φίλτρον *quaſi amoris illicium*: ſed totum id ſuperioris labii quod eſt ſub naſo, ὑποῤῥίνιον. Deinde χείλη *labia* duo, quorum extrema, προχείλα *q. d. prolabia, uel antelabia, aut antelabiaria*: qua parte autem committuntur, προστόμιον vocant: inferioris autem labii cauitatem, νύμ-
F φην. Aurium foramen per quod voces exaudimus, ἀκοὴν *auditum* appellarunt: partem pēdulam, λοβὸν *fibram*: quam etiam ſolam auris particulam nomen habere, cæteras verò nomine carere dixit Ariſtoteles. At medici illis quoque nomina impoſuere: πτερύγιον quidem *pinnā*, ſupremam partem quæ lata eſt atque decliuis, appellantes: ἕλικα autem, totum illud quod abhinc aurium extremam oram ambit: ἀνθέλικα id quod in medio cauitatem extollit: κόγχην poſt ἀνθέλικα cauum: oppoſitam verò cōchæ eminētiam iuxta tēporis fines, τράγον *hircum*,
G helicis autē finem qui ſubbreuis eſt, ἀντιλοβίδα vocant.

DE RELIQVIS FACIEI PARTIBVS Cap. VII.

TOta capitis prior pars, πρόσωπον *facies* dicitur, μῆλα *malæ* ſub oculis, faciei eminentiæ ſunt, vbi pudoris ſedes eſt, maximéque ibi rubor oſtenditur. Poſt μῆλα autem habētur παρειαὶ, dictæ etiam σιαγόνες & γνάθοι *maxillæ*, quarum altera, ſuperior, altera, inferior eſt.

inferiorisque maxillæ quod in acumen definit, γένειον, & *ἀνθερεὼν mentum*. Sub eadem inferiore maxilla, carnosa pars, λαυκανία dicitur: sed nonnulli hanc quidem carnosam partem, ἀνθερεῶνα, at λαυκανίαν cauum iugulo proximum appellauerunt. Barbæ prima sub temporibus germinatio, *ἴουλος lanugo*: primus eius in superiori labro exortus, *προπωγώνιον q.d. probarbium*: qui pili postea adaucti, μύστακες appellantur. Sed in summo mento pili, πάππος; sub mento autem, ὑπήνη.

DE ORE ET IN EO CONTENTIS, Cap. VIII.

Στόμα *os* tam prima labiorum diuisio quàm latum illud vsque ad fauces patens spatium. In ore autem cum alia sunt, tum etiam *ὀδόντες dentes*, quos nonnulli κραντῆρας appellant: horum autem primores quatuor, *τομεῖς incisores*, κυνόδοντας autem *caninos dentes*, eos qui sequũtur, vtrinque singuli: μύλους verò & *γομφίους molares & paxillares* qui sunt post caninos, vtraque ex parte quini. σωφρονιστῆρας, (*q.d. moderatores. Latinè autem genuinos*) qui intimi sunt & vltimi, quòd tum nascantur vtrinque singuli quum *homines* incipiunt *σωφρονεῖν, moderati esse*. Totidem & superioris maxillæ eadémque nomina sortiti sunt dentes. Maxillarum autẽ colligatio, *χαλινὸς habena*: at *τράπεζα mensa*, extremitates latæ molarium: *ὅλμισκοι* autem *mortariola*, & *αἱ τῶν γνάθων κοιλότητες maxillarum cauitates* in quibus dentes defixi sunt, appellantur. Οὖλα *gingiuæ*, circa radices dentium, carunculæ sunt. Linguæ autem *ῥίζα radix* quidem vnde ipsa exoritur, nominatur: at id musculosum quod ore continetur, est *γλῶσσα lingua*, *αὐχὴν ceruix* quod sequitur: παρασύνεια autem, quæ ab vtroque linguæ latere sunt. ὑπογλωσσίς, pars linguæ inferior: ἐπιγλωσσίς, quod intimum est gutturi operculum quoddam impositum, ne, quum deuoramus, quippiam in pulmones irruat: sed quum spiritus ducitur, ne transeuntem aerem impediat, sublimis attollitur. Οὐρανὸς verò *cælum*, & *ὑπερῴα palatum*, concaua est superioris maxillæ pars: *κίων columna*, & *γαργαρεὼν gurgulio*, quidam ex palato processus, quem Aristoteles *σταφυλοφόρον q.d. uuiferum* nominauit: quoniam ea parte inflãmata, *σταφυλῇ uuæ* quiddam simile pendere videtur. σταφυλὴν enim *uuã*, non partem, sed affectum nominari oportet. Φάρυγξ vel φαρύγεθρον, *fauces*, omnis ea capacitas quam inter deuorandum dilatamus, vocata est. Propterea & Homerus dixit,

— φάρυγος δ' ἐξέσσυτο οἶνος, Ψωμοί τ' ἀνδρόμεοι. Id est, Faucibus erupit uinúmque humanáque membra. Neque enim ex arteria aspera & pulmone cibum potúmque Cyclops euomit: id enim dicere mirum in modum rude fatuúmque est. Παρίσθμια & ἀντιάδες & *μῆλα tonsillæ*, dicuntur carnosæ quædam glandulosǽque partes, vtrinque à lateribus faucium positæ. Hæ numero quatuor sunt, duæ in summo gutture vtrinque, reliquæ inferius locatæ.

DE COLLO, EIVSQVE PARTIBVS, Cap. IX.

INfra caput est *τράχηλος collum*, quod & δειρὴν & *αὐχένα ceruicem* vocãt. ὑποδερὶς est in priori parte *τῆς δειρῆς colli* postremum. In priori item colli parte βρόγχος est, & *τραχεῖα ἀρτηρία aspera arteria*, per quam spiritus ducitur. τοῦ βρόγχου eminentia *λάρυγξ guttur* est. At in posteriore colli parte *τένοντες tendones* sunt. *Ταῖς κλεισὶ iugulis* proximum cauum Homerus λαυκανίαν vocauit: sed medici *ἐπικάρδιον & σφαγὴν q.d. cordi oppositum & iugulationem* appellant: quæ autem à tendonibus ad humeros pertinent, ἐπωμίδας. ὦμος verò *humerus* brachii caput est, quod *τῇ ὠμοπλάτῃ lato scapularum ossi* inseritur, & cum toto etiam articulo copulatur. At humeri *κοτύλη acetabulum*, est lati scapularum ossis cauitas. Lata scapularum ossa, ὠμοπλάται vocata, ea sunt quæ tergo incumbunt: quorum intermediæ eminentiæ, dicuntur ipsorum *ῥάχις dorsum*. Ἀκρώμιον, iuguli scapularúmque ossis copula est. Eudemus verò ossiculum perexiguum esse dixit ἀκρώμιον. *Κλεῖδες claues, quæ & ligulæ*, sub imo collo ossa sunt cum pectoris osse commissa, humeros scapulásque, ne in pectus cadant (vt aliis contingit animalibus) prohibentia. nam cætera animalia iugulis priuata sunt. Quocirca & latissimi pe-

A ctoris homo est.

DE ALA, HVMERO, BRACHIO, ET manu, Cap. X.

MAσχάλη *ala* sub humeri articulo cauitas est, in quã sæpe humerus luxatione delabitur. μάλην verò appellare haud Græci sermonis est. aliquid autem sub ala celantem ferre, *ὑπὸ μάλης ἔχειν sub mala habere* dicunt. *Βραχίων brachium Latinis* id quod sequitur humerum, dicitur. Huius circa humerum rotunditas, caput βραχίονος est. Interior iuxta *τὸν ἀγκῶνα cubitum* eminentia, quam
B nonnullos imperitè ἀπόφυσιν πήχεως putare dixit Hippocrates, & ipse alterum humeri caput est. Post humerum totus articulus, acutúmque illud cui reclinati incumbimus, ἀγκὼν à quibusdam, ab aliis ὠλέκρανον vocatur: Dores autem Siciliam incolentes *κύβιτον cubitum* appellant. Quin & Epicharmus cubito ferire, *κυβιτίζειν quasi dicas cubitizare* dixit. Ossium verò brachii quod subiicitur, *πῆχυς cubitus*, suprapositum verò, *κερκὶς radius* est. hæc ad *τὸν καρπὸν brachiale* protenduntur: post quem lata pars
C & compacta, *μετακάρπιον & ταρσὸς palma Latinè* nominatur. Sequuntur *δάκτυλοι digiti*. *Χεὶρ manus* totum illud est quod ab humero pendet, & extremum quo apprehendimus. Ex digitis, *μέγας magnus*, *Lat. pollex*, est ab aliis summotus: alter, *λιχανὸς index* inter quatuor primus. tertius, *μέσος medius* vocatur. quartus, *παράμεσος, Latinè anularis*: vltimus, *μικρὸς paruus*. Ipsorum ossa, *σκυταλίδες scuticulæ*, & *φάλαγγες internodia*: primi articuli, προκόνδυλοι, medii, κόνδυλοι, postremi, μετακόνδυλοι. Vnguinum initia, *ῥιζωνυχία radices unguium* vocãtur. Internæ digitorum
D sũmitates, *ῥᾶγες acini*, & *κορυφαὶ uertices*. Carnosa pollicis pars sub manus cauo insurgens, *στῆθος q.d. pectus*. Spatium quod inter indicem pollicémque intercedit, carnosúmque est, sub quo manus in cauum subsidet, θέναρ dicunt: ὑποθέναρ verò, quod sub quatuor digitis est. Sed omnẽ manus interiorem latitudinem *θέναρ uolam* Hippocrates vocasse mihi videtur.

DE THORACE, ET EIVS PARtibus, Cap. XI.

E ΑΠὸ δὲ τῶν κλειδῶν, *A iugulis autẽ*, *στῆθος pectus* prior pars est: medium autem in quod costæ subeuunt, στέρνον appellant. Auersa verò colli pars vsque ad id quod μετάφρενον vocatur, *νῶτον tergum* est. μετάφρενον inter tergum lumbósque, vbi renes adhærescunt, locatum est. ὀσφὺς verò *lumbi* vltima pars dorsi est. Carneæ in pectore eminentiæ, *μαστοὶ mammæ*, & *τιτθοὶ ubera* vocantur. *τοῦ μαστοῦ mammæ* extrema pars, *θηλὴ papilla*. Primum verò in pubescendo incrementum, *κύαμος faba* dicitur: totum autem tumorem, ἄσκωμα, *Latinè utrem siue uber* vocant: sed in
F mulieribus magis propriè. *Πλευρὸν latus*, illud totum quod sub ala est appellatur: ossa verò, *πλευραὶ costæ*: inter costas spatia, *μεσοπλεύρια q.d. intercostalia* nominantur. *νόθαι πλευραὶ spuriæ costæ* sunt quæ ad *τὸ στέρνον pectorale os* non perueniunt. Sub pectore cauum, *στόμα κοιλίας uentriculi os* dicitur: quod alii *προκάρδιον quasi dicas antecordium*: nonnulli verò *καρδίαν cor* appellauerunt: dolorésque ibi orientes, *καρδιωγμοὺς cordis morsus* & *καρδιαλγίας cordis dolores* esse dixerunt. Spuriarum costarum extremitates, *χόνδροι cartilagines* sunt. Musculosæ autem partes sub car-
G tilaginibus collocatæ, ὑποχόνδρια, *quasi dicas subcartilaginea. Latinè præcordia à quibusdam uocantur*. *Κοιλία aluus* ac *γαστὴρ uenter* deinceps locatur: ἐπιγάστριον super ventrem posita cutis appellatur. Eius media cauitas, *ὀμφαλὸς umbilicus* est, venarum, per quas infans alitur, segmentum. Vmbilici pars media, ἀκρόμφαλον: cutis autem vmbilicum ambiens, quoniam corrugata senectutem significat, *γραῖα uetula* appellatur. Sub vmbilico *ὑπογάστριον abdomen* est, & *ἦτρον aqualiculus*. Huic cõtigua pars vsque ad pudenda, *ἐπίσιον pecten* atque *ἥβη pubes* dicitur: alii ἐφήβαιον
H vocant.

DE GENITALIBVS MARIVM, ET eorum partibus, Cap. XII.

TΩν *αἰδοίων genitalium membrorum* quæ in maribus sunt, propendens particula, *καυλὸς caulis* ac στῆμα est:

quæ autem non pendet, ὑπόστημα *sedimentum*, & κυστέως τράχηλος *collum uesicæ*. Lineam per medium discurrẽtem, alii τράμιδα, alii ὄρρον appellarunt. Colis extremitas, βάλανος *glans* est. cutis eam tegens, πόσθη *præputium*: præputiique extremum, ἀκροπόσθιον, *quasi dicas, summum præputij*. Cauernula verò per quam semen vrinàque profunditur, οὐρήθρα, & πόρος οὐρητικὸς *urinarium iter* nominatur. οὐρητῆρες autem ne dicito: οὐρητῆρες enim alii sunt, per quos scilicet à renibus in vesicam vrina delabitur. ὄσχεος *scrotum* ea cutis est qua δίδυμοι *id est testes, ad uerbum gemini*, inuoluuntur. δίδυμοις autem aut ὄρχις appellare nihil interest. Geminorum quod suprà est, κεφαλὴ *caput*, quod infrà, πυθμὴν *fundum* vocatur. Pars scroti laxior, λακκόπεδον, à quibusdam ἀγκάδα por, ab Atheniensibus λακκοσχέας nominatur. Inter scrotum & sedimentum & femur locum πληχάδα vocant. & pro διαβαίνειν *transire*, διαπλίσσειν, pro περιβάλλειν *id est circum*, ἀμφιπλὴξ enuntiant. Sophocles verò & de draconibus hoc verbo vtitur, dicens, Θαιρὸν ἀμφιπλὴξ εἰληφότε, *id est, Cardinem circum comprehendentes*: perinde acsi dixisset, περιβεβληκότε τὸν θαιρὸν, *circumplexi cardinem*.

DE GENITALIBVS MVLIEBRIBVS, Cap. XIII.

MVliebris autem pudendi quod supra est, κτεὶς *pecten* dicitur. Id triangulum est, & imi ventris terminus. ab aliis ἐπίσιον appellatur. Pudendi rima, σχίσμα *fissura*: musculosa in medio caruncula, νύμφη, & μύρτον, ab aliquibus ὑποδερμὶς, ab aliis κλειτορὶς nominatur: lasciuéque eam tractare, κλειτορίζειν dicunt. μυρτοχάλας verò vtrinque posita carnosa corpora. Cæterùm hæc Euryphο κρημνοὺς *q. d. rupes* vocat: sed nostræ ætatis medici μυρτοχείλας appellant πτερυγώματα, *q. d. alas*: τὸ μύρτον verò τὴν νύμφην.

DE DORSI OSSIBVS, Cap. XIIII.

THς ῥάχεως *dorsi* ossa, σφόνδυλοι *uertebræ* sunt, quos etiam Homerus ἀστραγάλους *talos* vocat: tota autem vertebrarum compago ἄκανθαν *spinam* constituit. Extremum lumborum, ἱερὸν ὀστοῦν *os sacrum* est: id ab aliquibus etiam ὑποσφόνδυλον *q. d. subuertebrum* dicitur. Eius vltimũ officulum κόκκυξ *cuculus* est.

DE RELIQVIS VSQVE AD INguina partibus, Cap. XV.

SVb costis molles partes, λαπάραι & κενεῶνες *ilia* vocantur. Deinde τῶν λαγόνων *ilium* ossa: quorum excauata capita, κοτύλαι *heminæ & acetabula*, πυγαὶ autem *clunes*, ac ἑδρᾶναι *sedilia*, post lumbos carnosæ partes: quoniam illis sedendo innitimur: ab aliis γλουτοὶ *nates* dicti sunt: sub quibus ὑπογλουτίδες *quasi dicas subnaticulæ* iacent.

DE PARTIBVS AB INGVINIBVS vsque ad extremos pedes, Cap. XVI.

BOυβῶνες *inguina* femorum priores partes sunt, prope ἥβην pubem positæ: neruus autem ad acetabulum pertinens, ac totus articulus, ἰσχίον *coxendix* dicitur. Femorum internæ partes, παραμηρία *femina* sunt: inter femina autem loca, μεσομήρια *interfemina*. Musculi genibus inhærentes, ἐπιγουνίδες *quasi dicas geniculares* vocatur. Os autem super genu positum, ἐπιγονατὶς *patella* est. Hippocrates verò ἐπιμυλίδα vocauit. γόνυ *genu* articulus est femur τῇ κνήμῃ *cruri* committens. ἰγνύα *poples* posterior pars est, in quam genu inflectimus. γαστροκνημία *sura* magnus musculus est, vnde latus neruus oriens ad calcem tendo factus adhæret. Ossium verò cruris quod interius est, κνήμη *sura* nominatur, anterius autem, ἀντικνήμιον *tibia*. Sed Herophilus suram, κερκίδα *radium* etiam appellauit. Vtriusque ossis extrema pedi inserta, σφυρὰ *malleoli* sunt: ἀστράγαλοι verò *tali* non rectè vocantur. siquidem & humanus pes talum sub malleolo abditum, non conspicuum habet. πτέρνα *calx* postremum pedis rotundum est: πεδίον & ταρσὸς *planta*, pars prior & ampla est: στῆθος verò *pectus*, pars inferior post cauum, vnde nascuntur digiti, vocatur. Istos autem perinde vt manus digitos appellare, aliáque manuum digitis communia recensere, nihil est quod impediat.

A DE INTERIORVM MEMBRORVM appellationibus, Cap. XVII.

IGitur quæ oculis aperta sunt, ô fili, subiectáque his ossa, in hunc modum nominare decens est. Interiora autem corporis membra, simiam dissecantes, propriis nominibus illustrare tentabimus: quandoquidem ipsa ossibus, musculis, extis, arteriis, venis, neruis, ad naturam hominis proximè accedit: secundò alia πολυσχιδῆ *multifida*: tertiò, ἐκ διχηλῶν ἀμφόδοντα, *ex bisulcis utrinque dentata*. Non vtrinque dentata, ac μώνυχα *soliungula*, longissi-
B mè ab hominis similitudine summota sunt. Quòd si aliquid de membris interioribus, exteriora tradentes, memorauimus, idem bis repetere vlterius opus non fuerit.

DE CAPITIS TVNICIS, OSSIbus ac suturis, Cap. XVIII.

ASpice itaque sub τοῦ κρανίου *caluariæ* cute tunicam: hæc περικράνιον, quòd τὸ κρανίον *caluariam* obuoluat, vocant: quam verò alia ossa ambientem tunicam videbis, περιόστιον, *quasi dicas circumossalem*. Quà ossa caluariæ
C committuntur, ῥαφαὶ *suturæ* sunt, quæ duarum serrarum compagem imitantur. Earum vna quidem rotunda est, sincipùtque circumcidit, altera occiput, tertia medium verticem diducit. quibusdam etiam hæc, sincipitis suturam transiens, frontémque ipsum secans, mesophryo terminatur. Binæ aliæ in temporum ossibus, squamarum in modum totis oris paulatim extenuantur, atque ita inferiora ossa superioribus leniter insidunt. Ipsis autem vetusta quidem nomina desunt, sed nuper à quibusdam Ægyptiis medicis, Græcam linguam malè do-
D ctis, imposita sunt, sincipitis suturam, στεφανιαίαν *quasi dicas coronariam*, occipitis, λαμβδοειδῆ *id est λάμβδα Græcæ literæ similem*, mediam verò, ἐπιζευγνύουσαν *coniungentem*: temporum autem suturas, λεπιδοειδεῖς, *quasi dicas squamarum formam habentes*, appellantibus. Iidem & aliorum ossium partibus ab antiquis innominatis, nomina indidere: quæ ego, vt aliis nostri seculi medicis innotescant, non prætermittenda iudicaui.

DE QVIBVSDAM CAPITIS OSSIbus, Cap. XIX.

E INter caluariæ ossa meditullium, διπλόην nominant: vbi verò nasi initium est, crebra ibi foramina, ἠθμοειδῆ *cribri speciem referentia* vocantur. Per ea indubiè πταρμὸς *sternutamentum* & μύξα *mucus* propellitur. Nonnulli & hac parte nos in cerebrum spiritus attrahere confirmant. Proxima auribus ossa, ob firmitudinem λιθοειδῆ *lapidea* nomen habent. ab vtroque enim latere singula ossa dura subalbidáque sunt, magnitudine caput maximi manus digiti æquantia, per quæ auditorii meatus perforati sunt. Alii propendentes in occipitium eminen-
F tias, λιθοειδεῖς *lapideas* appellant: idque non rectè. Inanes enim & cauernosi, & minimè solidi, nomini non respondent. Ab auditoriis autem meatibus ad malas pertinentes processus, ζυγώματα *quasi dicas iugamenta* nuncupantur.

DE MVSCVLIS QVIBVSDAM ET processibus in capite, Cap. XX.

TOὺς μῦας *musculos* caua τῶν κροτάφων *temporum* replentes, κροταφῖται *temporales*: qui inferiorem maxillam amplectuntur, μασσητῆρας *mansores* vocant. Tenues illi
G & oblongi, deorsúmque versus fauces vergentes processus, στυλοειδεῖς *columniformes* dicti sunt. Eudemus autem illos gallorum calcaribus assimilat, ac sine appellatione relinquit.

DE FORAMINIBVS CALVARIAE, Cap. XXI.

FOramina permulta quidem per κρανίον *caluariam* perforata sunt, quæ omnia (duobus exceptis quæ τυφλὰ *cæca* appellantur) nomine vacant. Inter se autem medici altercantur vtranã hoc nomine appellanda sint: nũ illa
H quæ prope maximũ caluariæ foramẽ adiacẽt, per quod ὁ νωτιαῖος μυελὸς *spinæ medulla* in vertebras delabitur: an illa quæ prope auditorias cauernas, & paulo prius iuxta maxillæ articulos sunt. Sed neq; illa neq; hæc adeo cæca sũt quin ea in magnũ spinalis medullæ cauũ peruadãt, hæc, sub τὰ ἠθμοειδῆ *foramina cribrum repræsentantia* subeant. Ac

per ipsa omnia nerui transire conspiciuntur: de quibus in diuisionibus sermo habebitur. verùm ideo ipsi cæca dixisse visi sunt quòd non in rectum excauata esse cernantur.

DE CEREBRO, MEMBRANIS, NERVIS, spinalique medulla, Cap. XXII.

INtra caluariam ὁ ἐγκέφαλος *cerebrum* continetur. Id μήνιγγες *membranæ* circumuoluunt, altera crassior robustiorque, ossi proxima: tenuior altera, & firma quidem, sed priore minus, quæ cerebrum contingit. Summa cerebri pars, κιρσοειδὴς *varicosa* appellatur: inferior atque posterior, βάσις: à basi oriens processus, παρεγκεφαλὶς *cerebellum*. Ipsius cerebri cauernæ, κοιλίαι *ventriculi*. Ventriculos interius obuoluens tunica, χοροειδὴς *secundinis similis* cognominatur. Herophilus autem & μήνιγγα χοροειδῆ *membranã secundinis similem* appellat. Germina à cerebro enascentia, νεῦρα αἰσθητικὰ *nerui sensorij*, & προαιρετικὰ *electorij* sunt: per quos sensus & voluntaria motio fit, omnisque corporis actio perficitur. Horum autem neruorum quidam à spinali medulla, & ex ipsam cingente membrana expullulant. Νωτιαῖον verò *dorsalem* & ῥαχίτιν *spinalem*, omnem pariter per vertebras defluentem medullam nominant.

DE OCVLORVM TVNICIS, Cap. XXIII.

OCuli tunicarum primam inter extima conspicuaque membra, κερατοειδῆ *corneam* superius nominauimus: secunda ῥαγοειδὴς atque χοροειδὴς dicitur: qua parte τῷ κερατοειδεῖ *corneæ* subijcitur, ῥαγοειδὴς, quod exterius læuore, interius aspretudine, τῇ ῥαγὶ *vuæ acino* sit persimilis: qua verò albam tunicam subit, χοροειδὴς vocatur: quoniam venulis referta, χορίῳ *fœtui circundatum id est secundinas* repræsentat. Deinde tertia humorem ὑαλοειδῆ *à vitri similitudine ita vocatum* continet: hæc antiquo vocabulo, propter tenuitatem ἀραχνοειδὴς appellata est: *Latinè araneolem dicere ausis*. at quoniam Herophilus eam ἀμφιβλήστρῳ *reti* contracto assimilat, nonnulli & ἀμφιβληστροειδῆ *reticularem*, alij ab incluso humore *qui vitri gerit similitudinem*, ὑαλοειδῆ nominarunt. Quarta membranula guttam quandam humoris κρυσταλλοειδῆ includit. Hæc antiquitus nomine caruit: à posteris φακοειδὴς, *quasi dicas lenticularis*, ob figuram: κρυσταλλοειδὴς verò à contento humore, cognominata est.

DE PRIMA ET SECVNDA COLLI VERtebra, osse ypsiloeide, gula, tonis, aspera arteria, gutture, & bronchiis, Cap. XXIIII.

PRimam colli vertebram, ὀδόντα *dentem* appellare mihi videtur Hippocrates. Sub tõsillis officulum, gutturis caput continens, quidam à figura τῷ Υ ψιλὸν, Υψιλοειδὲς appellauerunt: cæterùm Herophilus, quoniam tonsillis assideat, παραστάτην *assessorem* vocat. Secundæ vertebræ processus sursum ac prorsum versus spectans, πυρηνοειδὴς *ab oliuæ nuclei similitudine* dictus est. Iter illud per quod cibi potionesque in ventriculum descendunt, στόμαχος & οἰσοφάγος *gula* est. Nerui ab vtroque eius latere, τόνοι: cæteráque sensoria atque fibrosa, pariter τόνοι (*tenores in Latinum verteré liceat*) dicuntur. Asperæ arteriæ summum, βρόγχος *guttur* est. ramuli ad eius plexum creati, βρόγχια, & σήραγγες *cauernæ*, & ἀορταὶ nominantur.

DE CORDIS PARTIBVS, MEMBRAnisque pectoris, Cap. XXV.

CAloris, vitæ, arteriarúmque motus initium, καρδία *cor* est. Eius summa pars, κεφαλὴ *caput* dicitur: infima & acuta, πυθμὴν *fundum*: cauitates, κοιλίαι *ventriculi*, quarũ crassior & læua, ἀρτηριώδης *arteriosa* est: tenuior & dextera, φλεβώδης *venosa*: læua, capacior. Ab vtroque autẽ capitis latere ceu alæ prominentes, cauæ, molles, & ad totius cordis motum agitabiles, ὦτα καρδίας *cordis auriculæ* sunt. Cor circumplexa membrana, περικάρδιος dicitur. Ex membranis pectoris quæ ipsum in duas diducunt partes, διαφράττοντες τοῦ θώρακος *interseptientes thoracis* appellantur: quæ costas interius vestiunt, ὑπεζωκότες *succingentes*. Membrana quæ pectoris viscera ab inferioribus

A disiungit, διάφραγμα *transuersum septum*, & φρένες vocatur.

DE GLANDVLOSIS CARVNCVLIS, Cap. XXVI.

EK τῶν ἀδένων *ex glandulosarum carnium* genere, (multæ autem sunt) aliquæ in collo, nonnullæ sub alis, quædam in inguinibus, aliæ in μεσαραίῳ vocato reperiuntur: quæ, carnes quædam leuiter subpingues ac fragiles sunt. Inter has & vocatus θύμος numeratur: qui in
B regione capitis cordis locatus est, septimæ colli vertebræ insidens, asperæque arteriæ extremo, qua cum pulmone committitur, adhærescens: non in omnibus tamen inuentus est.

DE VENTRIS INFERIORIS PARtibus, Cap. XXVII.

SVb transuerso septo γαστὴρ *venter* est: cuius summa pars primáque κοιλίας *ventriculi* nomen habet. deinde primus intestini exortus, πυλωρὸς *ostiarius*, *seu ianitor* dicitur. Postea ieiunum intestinum, semper alimento priuatum: vnde ipsi nomen quoque νῆστις fuit. Isti conti-
C guum, τὸ λεπτὸν ἔντερον *gracile intestinum* est. Ex gracili biceps prodit exortus. Vocatur autem altera eius pars, τυφλὸν *cæcum intestinum*, quoniam reuera cæcum est: altera, κῶλον, & ἡ κάτω κοιλία, *laxum intestinum & venter inferior*: quod Homerus νειαίρην etiam appellat. Totum autem intestinorum vinculum ac firmamentum, μεσέντερον ac μεσάραιον vocatur. Ἀραιὰν verò ventrem & omine intestinum veteres appellabant: ex quo ad hæc vsque tempora hoc nomen μεσάραιον deriuatum est. *Latini lactes appellasse videntur*. Post κῶλον *grande intesti-*
D *num*, est τὸ ἀπευθυσμένον *rectũ*, iuxta sedẽ ac principẽ. Quod ex orbiculato vẽtriculi fũdo egerminat, ipsumq; & alia quam cæterorum intestinorum partem velat, ἐπίπλοον, *quasi dicas supernauigans*, *Latinè omentum*, nominatur. A renibus exoriens membrana, omnibúsque prætenta intestinis, περιτόναιος. At prope intestini primum exortum posita caro præpinguis glandulisque interstincta, πάγκρεας vocata est.

DE IECORE ET IN EO CONTENtis, Cap. XXVIII.

E ADextera ventriculi, ἧπαρ *iecur* est. Iecoris autem quæ transuersum septum & περιτόναιον attingunt, κυρτὰ *conuexa*: quæ autem infrà ventriculo inhærescunt, σιμὰ *caua* dicuntur. Sub maxima eius fibra, χολῆς ἀγγεῖον *bilis vasculum* situm est, cuius media & angusta particula, αὐχὴν *ceruix* est: infima, πυθμὴν *fundum*. Iecoris porta ἡ φλὲψ *vena* est, per quam alimentum illabitur. Quæ in sacrificiis autem aruspices πύλας *portas*, τράπεζαν *mensam*, μάχαιραν *gladium*, & ὄνυχα *unguem*, appellant, in homine quoque (sed obscura atque incerta) reperiuntur, ad nullum-
F que medicinæ profectum necessariò nominantur.

DE LIENE, RENIBVS, VESICA, vrinariis seminariisque vasculis, Cap. XXIX.

VEntriculo à sinistra σπλὴν *lien* incumbit: cuius crassissima summáque pars *dicitur* κεφαλὴ *caput*. prope vltimas autem cõstas νεφροὶ *renes* duo: ex quibus duo οὐρητῆρες *urinæ ductus* vesicam intrãtes prodeunt. Κύστις verò *vesica* conceptaculum est in quod vrina è renibus per οὐρητῆρας delabitur. A vesica est τράχηλος *ceruix*, & τὸ ὑπόστημα
G *sedimentum*, & σφιγκτήρ, & reliqua commemorata superius. At σπερματικὰ ἀγγεῖα *seminaria vascula* quatuor sunt: duo κιρσοειδῆ *varicosa*, duo ἀδενοειδῆ *glãdulosa*, quæ & γόνιμοι φλέβες *genitales venæ* vocatæ sunt. Varicosorum partes illæ quæ testibus adiacent, παραστάται *assessores* dicuntur. quidam verò omnia παραστάτας appellari nihil laborant. Cæterùm an hæc eadem in fœminis perinde vt in maribus cõstituta sint, contẽplãdum est. Fœminas varicosis assessoribus carere Herophilus planè existimat: nos verò in pecudis vtero è testibus enata vascula, atque vtrin-
H que varicis instar reuoluta conspeximus. Hæc autem in vteri cauum perforata subibant, è quibus mucosus quidam humor, siquis exprimeret, emanabat: magnáque erat opinio hos seminarios esse canales, & eorum generis qui varicosi nuncupantur. Id autem vt se habeat, dissectiones seorsum declarabunt.

DE MVSCVLIS LVMBORVM, Cap. XXX.

INtra lumbos musculi, ψόαι nominātur: qui soli etiam in dorso lumbis agnati sunt. Istos aliqui νευρομήτρας (*legitur & νευρομήτρας, pro quo alii νεφρομήτρας reponunt*) alii ἀλώπεκας *uulpes* cognominăt. Atque hoc illud est quod in libro Cnidiarum sententiarum scriptum est, Si renum autem morbus vexat, notæ hæ sunt, Si lotium crassum purulentúmque sit, si dolor lumbos, ilia, inguina, seménque torqueat. tũ verò & ἀλώπεκας *uulpes* malè habeat. Vnde iam constat quanti ista scire intersit: quò ea quæ sic cognominantur agnoscas. Clitarchus exteriores dorsi musculos, ψόας, & νευρομήτρας, & ἀλώπεκας appellari, falsò opinatur.

DE GENITALIBVS FOEMINARVM LOCIS, Cap. XXXI.

GEnitale autem mulieris membrum, μήτρα & ὑστέρα, *uterus uuluâque* vocatur. Hippocrates & δελφὺν & γονὴν *genituram* dicit. Eius sursum versus vtrinque processus, κεραῖαι & πλεκτάναι *cirri*, sunt ipsum exterius sustinentia vasa: medium atque supremum, πυθμὴν *fundum* est: quæ vtrinque sunt, ὦμοι *humeri*. Eius extremitas αὐχὴν *ceruix*, atque τράχηλος *collum*. colli os, ὁ πρῶτος πόρος *primus meatus*. Hippocrates ἀμφίδιον, à similitudine rotundi ferri quo præfiguntur aratra, vocat. Deinde cauum quod sequitur, *multis appellationibus exprimitur. dicitur enim* γυναικεῖος κόλπος, *muliebris sinus, muliebres loci, uterus, ac uulua.* Sed totum genitale cum exterioribus, αἰδοῖον *pudendum, obscæniorique uocabulo, cunnus.*

DE TESTIVM TVNICIS, ALIISQVE PARTIBVS, Cap. XXXII.

AT circa testes tunicæ sunt: ἐρυθροειδὴς vna, δαρτὸς altera nominatur. neruus quoque cum arteria concauus ad testem peruenit, qui κρεμαστὴρ q.d. *suspēsor* vocatur. venulæ pariter ad testes, vnde nutriuntur: hæque testiũ altrices nominantur.

DE VENIS, Cap. XXXIII.

ALiarum quoque venarum nomina (vt semel dicam) hæc sunt: si gracilē tunicam habent, sanguinéque complentur, φλέβες *uenæ* sunt. omnes verò magnæ venæ κοῖλαι *cauæ* appellantur. Postea inter medicos vsus obtinuit vt ea vena quæ à iecore in renes propagines mittit, κοίλη *caua* diceretur. In ea Praxagoras initium esse febrium affirmauit: solámque eam κοίλην *cauam* ipse nominauit: cæterùm alii & eam quæ sursum in cor per transuersum discrimen euadit. Alii & hanc & priorem vnico vocabulo ἡπατῖτιν, *quasi dicas iecorariam*: à liene exeuntem, σπληνῖτιν, *quasi dicas lienariam*, vocitant. Cæterùm non quemadmodum in iecore, ita & in liene sursum versus deorsúmque in sinistra parte discurrens vlla vena reperitur. Qui verò id afferunt, impudenter mentiuntur: quandoquidem venulæ in lienem pertinentes, & graciles sunt, & ibidem in liene finiuntur. At Philistio Italus medicus, pro Doriensium eam partem incolentium more, quasdam venas quæ per tempora in caput ascendunt, ἀετοὺς *aquilas* vocat: venas autem à corde illico nascentes, δρακοντώδεις Hippocrates nominat. Herophilus venam crassissimam grandissimámque ex corde pulmones petentem, ἀρτηριώδη *arterialem* appellauit. In pulmonibus enim contrà atque in aliis res habet. nam venæ in his validæ sunt, proximéque ad arteriarum naturam accedunt: arteriæ contrà imbecillæ, venarúmque naturam sapiunt. Omnium autem quos nouerim primus Dionysius Oxymachi filius ἐπανθισμοὺς (*quasi dicas efflorescentias*) nomē nouũ adinuenit: aitque Eudemus ἐπανθισμὸν venam appellari. Sed mihi Dionysius rem quidem venæ similem, ἐπανθισμὸν, non idem tamē venam atque ἐπανθισμὸν, sed quoddam aliud aduentitium sanguinis receptaculum, vocare visus est: idque ipse ita esse testatus est, eodem loco sæpius φλέβα, ἐπανθισμὸν & ἀρτηρίαν inculcans ac repetens. neque enim si rem eandem φλέβα & ἐπανθισμὸν putaret, ita vnquam loquutus esset. Nam etsi nihil aliud ἐπανθισμὸς quàm φλὲψ est, nihilominus ipse aliter sensit atque appellauit.

DE ARTERIIS, Cap. XXXIIII.

APτηρίας præterea vetustissimi Græci φλέβας *uenas* vocauerunt: quúmque σφύζειν τὰς φλέβας *uenas micare* di- A cebant, ἀρτηρίας intelligebant. arteriarum enim micare *seu palpitare* munus est. Eas etiam ἀορτὰς & πνευματικὰ ἀγγεῖα *spirabilia uasa*, & σήραγγας *cauernas*, & κενώματα *inanitates* & νεῦρα *neruos* appellarunt. ἀορτὴν verò eam præcipuè Aristoteles vocat quæ per dorsum omnium maxima fertur. Hanc παχεῖαν *crassam* Praxagoras appellare cõsueuit. Cauas autem per collum subeuntes, καρωτίδας (*uel, ut alii legunt*) καρωτικὰς, *quasi dicas soporales, uel soporiferas*, antiqui nominarunt: quoniam compressæ hominem sopore grauabāt, vocémque adimebant. Cæterùm nostro B seculo non arteriarum, sed neruorum sensoriorum adiacentium, id vitium esse compertum est. Quare si nomen permutare volueris, nihil peccati admiseris.

DE NERVIS, TENDONIBVS, CARTILAGINIBVS, membranis, tunicis, adipe, carne, atque medulla. Cap. XXXV.

TA νεῦρα *nerui* à cerebro spinæq; medulla prodeũtia, προαιρετικὰ *actiui*, αἰσθητικὰ *sensorii*, προαιρετικὰ *electiui*, atque τόνοι: qui circa artus sunt, συνδετικὰ *copulatiui* dicuntur: crassæ autem ex occipitio propagines, quæque ad C calcem è musculo nascentes feruntur, τένοντες *tendones*. Χόνδροι *cartilagines* sunt, in quos ossa degenerant, neruis duriores. Ὑμένες *membranæ* tenuia sunt velamenta, χιτῶνες *tunicæ*, crassiora. Πιμελὴ *adeps*, pinguissima est alimenti concretio. Σὰρξ autem *caro* in visceribus illud est quod inter vascula concretum reperitur, subtegmen quoddam, ac veluti receptaculorum texturæ fartum, quo inania eius spatia compleantur. In musculis σὰρξ, pars fibrosa ac firma est, & quæ in vlceribus ossiúmque cauis recens concrescit. Μυελὸς verò *medul-* D *la*, ὁ μὲν ὁ ἐν τῇ ῥάχει, *qui quidem est in spina*, ῥαχίτης *spinalis*, ὁ δὲ διὰ νώτου, *qui autem est per dorsum*, νωτιαῖος *dorsualis* vocatur. has etiam ambiens membranula, νωτιαία dicitur. Medulla intra caluam contenta, ἐγκέφαλος *cerebrum* est: sed in aliis ossibus, ὀστίτης *ossalis* vocatur: siue in magnis insit cauis, vt in femore atque humero: siue ἐν σήραγξιν, *id est angustis foraminibus, seu cauernis*, vt in costis ac iugulis.

DE HVMORIBVS EXCREMENTISQVE CORporis, Cap. XXXVI.

E AΙμα *sanguis*, calidissimus est flauissimúsque succus: φλέγμα *pituita*, album, crassum ac subsalsum excrementum est, quod quum resiccatur, nigrescit. χολὴ ξανθὴ *bilis flaua* amarum est ac flauum excrementum. πρασοειδὴς *porracea* acris est, atque subuiridis. ἰώδης verò *æruginosa, uel potius uiolacea*, est valde mera atque sincera. μέλαινα autem *atra* sanguinis crassamentum est. Alii nigrum sanguinem, μέλαιναν *atram bilem* vocant. Reliqua excrementa huiusmodi sunt. Σίελος *saliua*, oris est humiditas. Μύξα *mucus* salsum est cerebri purgamētum. F Ἱδρὼς *sudor*, est per omne corpus effusa humiditas. Οὖρον *urina*, est nitrosus humor in vesicam delabens. Φῦσα *flatus*, est in intestinis superuacuus spiritus. Κυψελὶς aurium sordes, *quas cerumina aut marmorata ueteres Latini appellitabant.* Καταμήνιον *menses* in mulieribus sunt menstrua per vuluam sanguinis excrementa, quæ quum alba sunt, non καταμήνιον vltrà, sed ῥοῦς *profluuium* nominantur. Γάλα *lac* est quæ fit in mammis alimenti concoctio. Σπέρμα *semen* & θορὴ & γόνος *genitura* idem significant. Id verò est spiritus simul atque alimenti genera- G trix ἐν τοῖς παραστάταις *assessoribus* concoctio. Praxagoras peculiari quodam modo χυμοὺς *succos* nominauit, γλυκὺν *dulcem*, ἰσόκρατον *æqualiter temperatum*, & ὑαλοειδῆ *uitreum*: hos à pituitæ specie sic vocauit. Item ὀξὺν *acidum*, νιτρώδη *nitrosum*, ἁλυκὸν *salsum*, & πικρὸν *amarum*: hos ita vt gustatus iudicat appellauit. Alios præterea, πρασοειδῆ quidem *porraceum* ex colore, λεκιθώδη verò *uitellinum*, ex crassitudine, alios quoque, ξυστικὸν quidem, *rasorium aut uellicatorium*, quia efficit rasionem seu vellicationem: στάσιμον verò *stabilem, seu fixum*, quòd in venis inhæreāt, neque in H carnem permanent, quòd illi στάσιμοι χυμοὶ tenues venosique sint. In summa totum illud liquidum Praxagoras χυμὸν appellat: at Mnesitheus quod liquidum est, χυλὸν *succum* nominat, sed gustatilem qualitatem, siue in arido siue in liquido positam, χυμὸν *saporem* vocat. Θερ-

μασίας autem *calorem* atque *πνεῦμα spiritum* Zeno idem esse censuit: sed medici distinxerunt, *πνεῦμα*, quod spirando trahimus, *θερμασίας* verò, spiritus elisionem appellantes. Alii vitæ quoddam principium calorē esse dixerūt.

DE FOETV ET IIS QVAE AD EVM PERtinent, Cap. XXXVII.

TO *βρέφος fœtus* membranis inuoluitur, quarum tenuem ac molliorem *ἄμνιον* vocat Empedocles, *deducta ab ἀμνὸς, id est agnus, appellatione*. Inde Eileithya dea quæ partui præest, *ἀμνιὰς* mihi cognominari videtur, non à Cretæ (vt alii existimant) quodam portu. Nos hāc tunicam dissecantes, humoris cuiusdam longè illo qui in secundis continetur mundioris plenam inuenimus: accuratéque æstimantibus, veluti quidam fœtus sudor videbatur. Per *οὔραχον* verò *vrinaculum* humorem quendam in *χορίον secundas* instar vrinæ transfundi cognouimus. Sed *ἄμνιος* interius fœtui, secundæ autem exterius vuluæ, breuis atque venosa tunica, adhærebant. E secundis *ὀμφαλὸς umbilicus* oritur, ex duabus venis totidémque arteriis compositus, & ex quinto appellato vracho *vrinaculo*, breui vasculo, vtrinque cauo, è vesicæ fundo in secundas intrante.

Plurima in homine reperta, huiusmodi appellationibus insignire oportet. quòd si quid in his omissū fuerit, non ideo tamen plurima, ob pauca quædā conniuētibus oculis præterita, aspernari conueniet.

RVFFI EPHESII MEDICI DE CORPORIS humani partium appellationibus, alter liber I.

Iunio Paulo Crasso Patauino interprete.

QVAE IN ALTERO LIBRO PRIMO CONTINENTVR.

QVAE SIT LIBRI NECESSITAS, Cap. I.

SI QVIS fidibus canendi artem doceri cupiat, ante omnia fides peritè tractare, singulásque propriis nominibus appellare discat necesse est. Grāmatistæ ante legēdi cæteræq; doctrinæ sciētiā, elemētorū nomina pueros prædocēt. Necnō in geometria, quid linea sit, quid superficies, quid planū, q̃d figura triāgula, quid circulus, id genúsq; alia, quóq; rite nomine appellentur, prædiscere opus est. In aliis itidem artibus prænotiones vocabulorum similiter edocent. Medicam itaque artem capessere optātibus, elemēta prius tradere perquam necessarium esse duxi, vt quæque videlicet corporis pars rectè nominanda sit: quādoquidem diuinissimus Hippocrates in libro qui inscribitur De locis in homine, ita loquitur, Corporis autē natura, sermonis in medicina principium est. Nos igitur etiā à simplicioribus exteriúsque aspectui subiectis exorsi, eorum prænotiones appellationésque trademus.

QVAE SINT MAXIMAE CORPORIS PARtes, Cap. II.

MAximæ corporis partes, *κεφαλὴ caput*, *αὐχὴν collū*, *θώραξ thorax*, *χεῖρες manus*, *σκέλη crura*. Thoracem nō solùm à iugulis ad præcordia vsque, sed totū à iugulis vsque ad genitalia vocamus.

DE CAPITE EIVSQVE PARTIBVS, vsque ad nasum, Cap. III.

KΕφαλὴν *caput*, quod capillis intectum est, simul etiā cum facie & alia sic appellantes comprehendimus. Prior capillata pars, dicitur *βρέγμα sinciput*. in quo & sutura est quæ *στεφάνη q. d. corona* vocata est, quoniam ipsi *στεφάνους i. coronas* circūponimus: posterior *ἰνίον occiput*. Partes ab vtraque sincipitis parte, *κρόταφοι* & *κόρσαι*, *tempora*. Pars media qua maximè cōuoluūtur capilli, *κορυφὴ vertex*. Sub sincipite sitū est *μέτωπον frons*. In tēporibus, pilorum exortus *ἴουλοι lanugo*. posteriores occipitis pili *χαῖται, q. d. nostris crines dici possunt*. Vltima frōtis ruga *ἐπισκύνιον*. Partes frontis pilis hirtæ sunt *ὀφρύες supercilia*. horū media ītercapedo *μεσόφρυον glabella*. inde porrigitur *ῥὶς nasus*.

DE NASO ET ALIIS FACIEI PARTIbus vsque ad labia, Cap. IIII.

EXtremum *τῆς ῥινὸς nasi* dicitur *σφαίριον globulus*. Quod nasum in duas cauernulas distinguit, appellatur *διάφραγμα, interseptum*. A globulo carnosum quiddam in labium descendens est *κίων columna*. Nasi cauitates ab vtroq; intersepti latere, per quas olfactus præstatur, *μυξωτῆρες nares* vocantur. Nasi *πτερύγια alæ, seu pinnæ*, sunt ea quæ ambiunt huiusmodi cauitates. Sub columna subsidens cauitas supra labium, *φίλτρον amatorium* dicitur. Totum verò quod infra nasum supra labia est *ὑπόρρινον* appellāt. Deinde labia duo, quorū summa, *προχείλα, q. d. prolabia*: quâ committuntur autem, *προστόμιον*.

DE OCVLORVM PARTIBVS, Cap. V.

SVb superciliis sūt *ὀφθαλμοὶ oculi*. quæ oculos cōtegūt, sunt *βλέφαρα, palpebræ*. harum altera, supra, altera infra est: quarū in conniuēdo cōgressus *ταρσοὶ* vocatur: pili ex palpebris nati *βλεφαρίδες, cilia*. Tarsorū extrema, *κανθοί*: magn⁹ naso, exigu⁹, tēpori finitim⁹. *Κόραι* sūt *αἱ ὄψεις*: *γλῆναι*, oculorū media, per quæ videmus. Alii *ὄψιν* id vocat quo videmus, *κόρην* autem & *γλήνην*, simulacrū in pupilla cōspicuum. Post hæc autē, quæ sunt nigra, cæsia, aut splendida, à colore nominātur iris: *κύκλος* circulus est prædicta albo continuans. Sub oculis loca, *ὑπώπια, subocularia* vocantur.

DE MALIS, MAXILLIS, ET MENTO, Cap. VI.

HIs hypopiis insurgentes eminentiæ subiacēt, vocatæ *μῆλα malæ*: quæ per pudorem erubescūt. Sub his sunt eæ quæ vocātur *παρειαὶ* & *σιαγόνες* & *γνάθοι*, *maxillæ, seu mādibulæ*: quarū inferioris extremū in acutū desinēs, est *γένειον mentum*. à quo vsque ad inferius labiū os fit rotundū atque prominens. Sub mento carnosa pars *ἀνθερεὼν* seu *λευκανία* dicitur: verùm alii anthereona, hanc partem: leucaniā verò, cauitatē iuxta iugulū appellant.

DE AVRIVM PARTIBVS, Cap. VII.

ΩΤα *auriculæ*, eminētiæ sunt ab vtroq; tempore iuxta extrema collocatæ. quarū cauernulæ, *πόροι ἀκουστικοὶ meatus auditorii* vocantur: per quos audimus scilicet. Harum inferiores carnosæque partes sunt *λοβοὶ fibræ*: superiores cartilaginosæque, *πτερύγια pinnæ*: *ἕλικες*, quæ deinde circunferentiā ambiunt: *ἀνθέλικες* verò, in medio post helicem extumescentes prope cauitatem particulæ. Cauitas ipsa, concha dicitur: conchæ opposita prope tēporis finem elatio, *τράγος, i. hircus* vocatur: huic opposita ex crassiore anthelice, *ἀντίτραγος*.

DE ORE, ET IN EO CONTENTIS, Cap. VIII.

ΣΤόμα *os* est prima labiorum diuisura, & reliqua omnis vsque ad fauces inanitas. In ore & alia quædā sunt, & *ὀδόντες, dētes* quorū priores octo *τομεῖς incisores* dicūtur: at hos sequentes quatuor, *κυνόδοντες canini dentes*: reliqui omnes viginti sunt *μύλαι molares*. Horū extremi atq;

interius cōditi, *σωφρονιστῆρες, i. moderatores aut tēperatores* nūcupātur: qui tū oriūtur quū incipimus *σωφρονεῖν. i. sapere. genuinos Latini uocāt.* Dentes circūplexæ carunculæ, sunt *οὖλα, gingiuæ*: quorum cōmissura, *χαλινὸς habena* dicitur. Latæ molariū dentiū summitates, *τράπεζαι mensæ* nominantur. Maxillatū cauitates, in quibus dētes defixi sunt, *ὁλμίσκοι mortariola,* atque *φάτναι præsepia.* Linguæ exortus *ῥίζα radix* vocatur: *αὐχὴν* ceruix, quod sequitur: eius summū *προγλώσσιον, quasi prælinguiū dixeris*: ei⁹ latera, *παρίσθμια, i. assequentia.* Quod est infra linguā, est hypoglossis: at epiglossis, quod interi⁹ supra guttur est arteriæ asperæ tegumētū, quò inter deuorandū nihil in pulmones decidat: inter spirandū verò, ne spiritus ascensum impediat, extollitur. Quod supra linguā in orbē cauū est, dicitur *οὐρανὸς cælū,* vel *ὑπερῴα palatū.* quæ deinde superi⁹ pēdet caruncula, est *κιονὶς columella*: quam alii *γαργαρεῶνα gurgulionem,* alii *σταφυλὴν uuā* vocitarunt. Ipsi subiicitur caput τοῦ *βρόγχου. i. asperæ arteriæ.*

DE COLLO, ET EIVS PARTIBVS, Cap. IX.

DEinde *τράχηλος,* siue *δέρη, collū,* cui⁹ prior pars, *βρόγχος* & aspera arteria: circa mediū prominētia, *λάρυγξ guttur*: auersa pars, *αὐχὴν, ceruix,* & *ἰνίον, occipitiū*: prope iugula cauum, anticardium & *σφαγὴ iugulatio* nuncupatur.

DE EPOMIDE, HVMERO, SCAPVLIS, alis, & reliquis vsque ad extremā manum, Cap. X.

A Tēdone autē ad *ὤμους hmeros* pertinētia *ἐπωμίδες* nominātur. *ὦμοι humeri* capita sunt eorū ossiū quæ *βραχίονες* dicuntur. *à nostris humeri etiam uocantur. ὠμοπλάται scoptula operta, siue lata scapularum ossa*, tergo imposita lata ossa sunt: quorum media eminentia, *ῥάχις spina* est. *Κλειδῶν iugulorum* & *ὠμοπλατῶν latorum scapularum ossium* copulæ, *ἀκρωμία* dicuntur. Cōtiguæ sūt *κατακλεῖδες, q. d. claues. Latinis iugula. Μασχάλη ala,* est sub humeris cauitas, in quā frequēter humer⁹ luxatus delabitur. Deinde humerus est, qui brachiων à Græcis vocatur. Articuli angulus quo nitimur inclinati, *ἀγκὼν* est, siue *ὠλέκρανον, cubitus.* Quod sequitur, est *πῆχυς ulna, siue lacertus, siue brachiū*: quod terminatur *καρπῷ brāchiali*: postea *μετακάρπιον palma.* Deinde *στῆθος χειρὸς, manus pectus* (alii *ὑποθέναρον* vocāt) sub pollice est. Postea est man⁹ cauitas *quæ uola nominatur.* Ex digitis vnus ab aliis distās, *μέγας* dicitur, *magnus. dicitur & pollex.* At *λιχανὸς, Lat. index,* inter alios quatuor primus est. alter, *μέσος medius.* tertius, *παράμεσος, i. medio proximus. Latinè autē anularis.* vltimus autē, *μικρὸς paruus.* Digitorū ossa, *σκυταλίδες scuticulæ,* aut *φάλαγγες, phalanges, à quibusdā i∙ter∙odia* vocātur. Eorū curuaturæ, *κόνδυλοι.* sed primæ, *προκόνδυλοι,* vltimæ, *μετακόνδυλοι. omnes à Latinis nodi uocati sunt. Ὀνύχων unguium* initia, *ῥιζωνυχία unguium radices* appellantur. Digitorū extrema, *ῥᾶγες acini* aut *κορυφαὶ cacumina.* Interstitiū anularis ac pollicis, est *θέναρ.* Hippocrates autē totum hunc locum thenar appellasse visus est: *qui locus apud La∙inos uolæ nomen habet.*

DE PECTORIS AC DORSI PARTIBVS, Cap. XI.

APò δὲ τῶν *κλειδῶν à iugulis autem* in parte priori est *στῆθος pectus,* & *στέρνον.* At *νῶτον tergum* posterius à ceruice ponitur. Deinde quod appellatur *μετάφρενον, hoc est pars e regione septi posita.* Sequuntur *ὀσφύες lumbi,* pars dorsi infima. Carnosæ autē eminētiæ quæ sub pectore sunt, vocātur *μαστοὶ* & *τιτθοὶ māmæ.* quarū sūmitates, *θηλαὶ papillæ*: totū quod sub ala deorsū versus protēditur, est *πλευρὰ latus.* ossa verò, *πλευραὶ costæ,* & *σπάθαι.* quarū primæ inter se cōmittūtur ad terminū *στέρνου, i. ossis pectoris.* Qua cor situ est *septū trāsuersum,* aliqui *φρένας,* aliqui *προκάρδιον q. d. ante cor positū,* aliqui *καρδίαν cor* nominant. Post ipsū, est *τὸ στόμα τῆς καρδίας, uētriculi ostiū.* Inter costas spatia, *μεσοπλεύρια intercostalia* vocātur. Costæ *νόθαι spuriæ* sūt quæ nō inter se coeūnt: harū extremitates sunt *χόνδροι, cartilagines.*

DE VENTRIS SEV ALVI PARTIBVS, Cap. XII.

MVsculosæ partes sub cartilaginib⁹, *ὑποχόνδρια subcartilagineā, à quibusdam præcordia* dicūtur. Deinde est *κοιλία aluus, quā alii uentrē nomināt.* Cutis autē quæ super ventrē est, dicitur *ἐπιγάστριον, q. d. superuentrāle.* Media cauitas est *ὀμφαλὸς umbilicus.* ei circūdata cutis vocatur *γραῖα, i. uetula,* quòd ea corrugata senectam adesse significet. Quod est sub vmbilico, vocatur *ὑπογάστριον* & *ἦτρον, abdomē ac sumen.* Quod postea ad genitalia vsq; pertinet, *ἐπίσιον* aut *ἐφήβαιον pubes ac pecten* dicitur.

DE VIRILIS MEMBRI PARTIBVS, Cap. XIII

TΩν αἰδοίων *genitaliū* maris quod pēdulū est, *σῆμα, coles Latinè penisq;* dicitur: quod nō pēdet, *ὑπόστημα hoc est sedimētū,* aut *περίναιος.* eius extremū est *πόσθη, præputiū. ὄσχεος scrotū* quo testes continentur, appellatur: eorum superior pars, *κεφαλὴ caput.* inferior, *πυθμὴν fundum* appellatur. partem laxiorem scroti *λακκόπεδον* dicunt.

DE FOEMINARVM LOCIS, Cap. XIIII.

TΩν αἰδοίων τῆς γυναικὸς. *i. muliebriū locorū* pars superior est *κτεὶς, pectē*: *σχίσμα fissura,* prima diuisio. In medio sita musculosa caruncula, *μύρτον,* aut *νύμφη, nympha*: *μυρτόχειλα* verò, à lateribus collocatæ pinnæ.

DE DORSI OSSIBVS, EXTREMISQVE eius partibus, Cap. XV.

THς ῥάχεως *dorsi* ossa sūt *σφόνδυλοι, uertebræ.* vniuersa vertebrarū compago *ἄκανθα spina* dicitur: cuius infima pars *ὀσφὺς lumbi*: postremúmque dorsi est *ἱεροῦ ὀστοῦ sacrū os*: quod aliqui *ὑποσπόνδυλον, i. subuertebrā (ut uerbū uerbo reddatur)* appellarūt. Huius extremū est *κόκκυξ, cuculus.* A lūborū lateribus sunt *γλουτοὶ, nates.* Post lūbos carnosæ partes, *πυγαὶ clunes* appellantur: *ἕδρανα* etiam *quòd sedendo commodæ sint* nominantur.

DE INGVINIBVS, CRVRISQVE TOTIVS, vsque ad extremum pedem, partibus, Cap. XVI.

BOυβῶνες *inguina* sunt femorū principia. τῶν *μηρῶν femorū* partes interiores sūt *παραμήρια, femina.* Quæ partes inter has perinæúmq; sunt, *πληχάδες* dicūtur. Musculi ad genua tēdentes, *ἐπιγουνίδες* Græco nomine vocātur: ossa superiaciētia, *ἐπιγονατίδες.* Hæc Hippocrates *μύλας molas* vocat, *Latini patellas. Γόνυ genu* est femoris cū crure cōnexio: sub quo est *ἰγνύα, poples. γαστροκνημία sura* est posterior magnus cruris musculus, vnde latus neruus ad calcem tēdit: ossiū verò posterius, itidē *κνήμην suram*: prius, *ἀντικνήμιον* dicito. Extrema pedibus propinqua, *σφυρὰ, malleoli,* à nonnullis *ἀστράγαλοι tali* (sed non rectè) dicūtur. Tali tamē & ipsi adsunt, sed non oculis conspicui. *Πτέρνα calx* posterior est pedis rotunda pars, post quā cauum pedis est. post hoc verò, *πέδιον planta seu uestigium.* Cui oppositum supremum *ταρσὸς* est. Totum verò pedis situm *πέζαι* Græci vocant. Pedum digiti, manuum digitis appellationibus respondent.

RVFFI EPHESII DE APPELLATIONIBVS partium corporis humani liber II.

Iunio Paulo Crasso Patauino interprete.

PRIMI LIBRI CAPITA.

LIBRI CONTINVATIO, ATQVE PROpositum, Cap. I.

POsteaquam extimarum corporis humani partium appellationes exposuimus, deinceps continuata serie ad latentium internarúmque notitiam trāseamus: quippe quum à viris sapientibus homo, mundus quidam exiguus appelletur, cælestis ordinis æmulus, in membrorum fabrica, actionibúsque præstandis varium effectuum artificium possidens. Quemadmodum igitur reliqua medicinæ præcepta, ita & quæ ad dissectionis artem faciunt, referenda sunt. Quamobrem artis principia, ac veluti fundamēta illustrioris doctrinæ causa iacientes, quē situm mēbris natura tribuerit, eorúmque simul nomina explicabimus.

DE CEREBRO, EIVSQVE TVNICIS ET enatis, Cap. II.

ITaque in capite intra caluariæ concauum suis cū velaminibus includitur ἐγκέφαλος *cerebrū*, próque corporis mole longè maius in homine quàm in cæteris animantibus reperitur. Eius substātia pulticulæ similis est, viscida atque præcādida: post id in occipitio παρεγκέφαλις *cerebellum* collocatur. Tunicarum prima caluariæ ossibus affixa est, quæ pulsatorio etiam motu cietur: altera cerebro circundata ipsum dissipabile conseruat, eiúsque fragile corpus in vnū cogit ac retinet: vtraque neruosa membranosáque est, exiguo interstitorum vasculorum sensu prædita. interius cōdita, motu caret: exterior, mobilis atque crassior est. A cerebro medullæ processus exoritur per caluariæ foramē in occipitio erumpēs, per vertebrarúmque omnium caua ad extremam vsque delabitur: neque propria tamen cerebri substantia est, sed emanatio, quæ spinalis medulla vocatur. Meatuum verò processus sunt à cerebro neruosi ad singula sensoria, vt ad aures naréſque, & huiusmodi alia propagati. vnus autem à basi prorsum versus in duos diuisus progreditur, & ad vtrūque oculū pergit: qua parte quæ vocatur πύελις, *peluis*, atque instar foueæ iuxta vtramque narem faciei cauitas: vbi tunicarum oculum componētium plexus efficitur.

DE OCVLI PARTIBVS, Cap. III.

EArum tunicarum prima, nimirum ab ordine prima, à colore verò cādida vocata est: quemadmodum & cicatrices eius candorem indicantes ostendunt. Tunica igitur prima, cādida vocatur: & κερατοειδής, cornicularis siue cornea: aut propter firmitatem, aut quoniā interius conditus humor per hāc, tāquam per corniculum, pellucet: aut quòd instar cornu in corpuscula κτηδόνας vocata *.i. fibras aut filamenta*, resoluitur. Secunda verò primæ per appensionem vsque ad vocatam coronam adnexa est, quæ media dehiscit, atque orbiculari cauo perforatur: cauatum autem corpusculum exterius, qua corniculare attingit, læue tersúmque est: in auersa parte asperum, vt inquit Herophilus, quale vuæ acini corium esse solet. vasculis perplexa hæc tunica est: quæ secunda, ab ordine, τετρημένη *perforata*, à structura, à similitudine ῥαγοειδής, *Latinè acinalis aut uualis*: χοροειδής etiam, quod instar χορίου (*id est secundarum*) vasculis sit multis irrigata, nominatur. Tertia ab eodem meatu progressa tunica humorem oui albo similem vitreúmque appellatū includit. Est hæc præ tenuis, vocatúrque ab humoris concretione ὑαλοειδής *uitrea*: à tenuitate, ἀραχνοειδής *aranealis*, à vasculorum contextu figuráq;, ἀμφιβληστροειδής, reticularis: quippe quæ ex angusto in latū diffunditur, sinuatúrque: quò quartam tunicā humorem crystallo similem continentem inuoluat. cuius dimidium prominet, secundæ tunicæ foramini contiguū, dimidiū cum araneali cōmittitur. Hæc igitur tunica, δισκοειδής, *id est disco similis*, aut φακοειδής *lenticularis* à figura vocatur: aut à cōcreto humore κρυσταλλοειδής. Nempe quidam hanc neque tunicam appellandam esse censent: nam membranosam quandam congelationem esse dixerunt.

DE IIS QVAE ORE CONTINENTVR, Cap. IIII.

DEinceps ad ea quæ in ore latent descendamus. Lingua primùm, turbinata figura consideretur, à lato in angustū gracilescens, à faucibus radices ducens, carnoso & quodammodo neruoso corpore, in cibis atterendis deuorandísque mobilis: præterea & ad articulatæ vocis creationem emissum aerem secundum animi inclinationem conformans, gustatoriúmque sensum participans. In huius basi ἐπιγλωττίς vocata exoritur, ceu quædam exigua lingua, supra eius latitudinem assurgens, in faucibus, ex latiore basi in angustum finiens, cartilaginea materia constans, faucibúsque cognata. hæc asperæ arteriæ operculū, & ciborum in gulam descensus iter quoddam est. Supra epiglottida autem supernè κιονὶς *columella* dependet, ex palati partibus secundum eius foramina exoriens. Hæc vocatur etiam σταφυλὴ *uua*, ab extremitatis rotunditate, nullā magni faciendam vtilitatem adferens. vnde fit vt ea recisa, nulla corporis actio vitietur. In penitioribus autem ab vtraque linguæ parte affixa sunt παρίσθμια *tonsillæ*, numero sex, corpore glandulosa, figura subrotunda, natura facilè mutabilia atque dissipabilia, membranulis quibusdam altius insertis conuoluta. Ex his, quatuor ab vtroque latere cernūtur, duo verò cerni vix queunt. Vocata sunt autem παρίσθμια quod in angusto meatu posita sint. veteres enim locorum angustias ἰσθμοὺς appellabant. ἀντιάδας verò *quasi contrarias dicas*, idcirco etiam nominabant quoniam ore aperto ἀλλήλαις ἐναντίαι *id est inter se contrariæ*, præsertim quum inflāmatæ sunt, appareant.

DE PHARYNGE, ID EST ASPERA ARteria, & gula, & pulmone, Cap. V.

INde à palati ac linguæ partibus duo itinera patefiunt. horū prius φάρυγξ vocatur: inter hoc & colli vertebras στόμαχος *gula* est. Pharynx cartilaginosus est, atq; in orbē patēs, superi⁹ latior, infrà verò angustior: descēdēs autem κατὰ τὰς κλεῖς, *per iugula*, appellatúmque ἀντίσερνον, *i. spinam dorsi quæ pectori opponitur*, in medios pulmones inseritur: ipsósque anulis quæ βρόγχια vocant intexit. Huiusmodi membrum aspera arteria, quòd istis anulis asperata sit, dici meruit: βρόγχος etiam à quibusdam vocatur, ad aeris inspirando ducti transitum, vocémque edendam, à natura cōstitutus. De ipso ὁ πνεύμων *pulmo* suspenditur,

rarus ac peruius, pectoris inanitate conclusus: idem globosus est, mutilsque caudæ figuram repræsentans. In λοϐοὺς *fibras* quinque diducitur, colore cinereo atq; subalbido: assidua motione cõcutitur, follis morem in spiritus trãsitu retinens. quippe spiritus per asperam arteriam in bronchia tractus, per pulmonis spiramenta intra pectoris cauum elabitur: atque iterũ foras ab hoc per naturali a foramina propellitur.

DE IECORE, BILIS CONCEPTACVLO, & venis portis vocatis, Cap. VI.

AB vtrisque præcordiis iacent σπλὴν & ἧπαρ, *lienis & iecur*. sub pulmone à dextris iecur est, transuerso discrimini magis appensum, posteriori parte in gibbũ assurgens. In quatuor aut quinque fibras dirimitur, colore lentis: ad rubicundius tamen vergit, venoso corpore iuxtà atq; sanguineo. Venas autẽ quæ cauæ per diaphragma, *id est interseptum*, ad cor tendenti committũtur, στόματα & πύλας, *ora & portas* vetusti scriptores nuncuparũt. Sub conuexa parte pusillum quoddam vasculum vesicæ simile defixum est, neruosum, fellisque inibi geniti capax: à quo sanè meatus quidam nerueus per lactes ad intestina contendit: per quem paulatim bilis in intestina delabitur, excrementáque felleo colore suffundit, atque ipsa depellendi cupidinem infert. Hoc interclusо itinere, aurigo futura portenditur, bile per omne corpus effusa. quocirca albidæ cretaceæque deiectiones exeũt. Est autem præferuidum igneúmque iecur, plurimũ ad se alimenti attrahẽs, ac finitimis partibus cõmunicans: idcirco sinistris dextræ partes viribus præstant.

DE LIENE, Cap. VII.

AT lienis iecori contrarius, in sinistris præcordiis iacens, opponitur, ad humani vestigii longitudinẽ protentus: superius rotundus & robustus, infrà contractus & gracilis, medius angustior: vini fæcis colore perfusus: laxus ac foraminulentus, cõceptaculis multis implicitus: ignauũ membrũ, nullóque fungẽs ministerio.

DE CORDE, AB EOQVE NATIS, ET adiacentibus, Cap. VIII.

PVlmonis fibris circuntegitur καρδία *cor*, intra pectus sedẽ habẽs, secundũ mediũ, magis tamẽ ad sinistram declinãs: & sub sinistra mãma collocatur, *pinei nuclei effigiẽ adeptũ, & à lata base in mucronẽ instar turbinis acuminatũ: musculosum natura atq; neruosum, pulsatorio semper motu percitũ, mediũ inane, duob[9] manifestis finibus concauũ, altero in dextris, qui sanguineus, quòd multitudine sanguinis affluat, appellatur: altero in sinistris, spirituoso, quoniam spirituum copia redundat, nuncupato. inde fit etiam vt spirituum agitatione moueatur. Membranis præterea vtrinque latioribus, auricularibus vocatis cor præcingitur, quoniam ad auriũ imaginem cordis lateribus inhærent, & prominent. Ab ipso verò plura conceptacula nascuntur, & venæ, & arteriæ: è quibus omne corpus vasculis tanquam riuis emanantibus irrigatur. Membrana præterea quadam cor veluti sepimento vallatur, cui περικάρδιος nomen est, neruosa, tenui, & quæ motu à corde trãsfuso palpitat.

DE PECTORIS PARTIBVS, ET SEPTO transuerso, Cap. IX.

HÆc omnia complectens θώραξ *pectus*, ex cartilaginibus componitur, atque ossibus quæ in costis, pectorali osse atque dorsi spina reperiuntur. neruorum etiã carniúmque particeps, extra carnosior, interius neruosus est. quã etiam parte succingente membrana vestitur. At διάφραγμα *interseptum, siue transuersum septum*, obliquũ pectori, qua costæ finiuntur, subtenditur. Id ita vocatum est quòd viscera in pectore abdita ab inferiorib[9] διαφράττει, *id est intersepit*.

DE GVLA ET VENTRICVLO, Cap. X.

ASuperioribus igitur corporis partibus (quemadmodum suprà retulimus) simul cum aspera arteria enascitur, secúsque ipsam protenditur στόμαχος *gula*, ab eisdem vtique partibus incipiens, non similiter autem desinens. Hæc tubæ imaginem amplitudine refert, suprà angustior, infra verò, quà cum κοιλία *uentriculo* committitur, capacior. hoc quippe nomine ἡ ἄνω κοιλία *superior uenter* natura neruosa vocata est. Munere autem sicci humidique alimenti deuorandi gula fungi-

A tur: cuius examen ipsa acutissimo sensu prædita facit. Ventriculus itaque à gula exoriens, sub medio interseptо, ad læuam magis reflexus collocatur, ab angusto ore in latam capedinem sinuatus: cuius conuexum extra in abdomen vergit, simum verò, dorsum respicit. Longè neruosior quàm gula ventriculus est atque amplior. ipse nimirum intus accepta collocans, non magnopere se dilatat: sed cibi ingressui cedens, eius descẽsum se cõstringendo insequitur, quum ad alimenta suscipienda à natura creatus sit.

B DE INTESTINIS ET LACTIBVS, Cap. XI.

AVentriculo intestina prodeunt, in plures orbes implicita, ad excipiẽda cibaria quæ ab eo delabuntur, formata. horum vnum idémque ab ipso vocato processu ad rectum ac sedem vsque iter pertinet. inter quæ primum est quod ostiarius, aut dodecadactylus dicitur: ostiarius quidem, quòd in ventriculo posita, tantisper dum sunt coacta custodiat: quum remissa sunt autem, tunc & ostiarius cum intestinis aperitur: quemadmodum ani musculus sphincter vocatus, *id est adstri-*
C *ctor*, remittitur. Dodecadactylus autem à duodecim digitorum lõgitudine vocabulum accepit. neruosa ipsius crassáque substantia est. Huic appellatum ieiunum contiguum est, aliis intestinis carnosius, semper ferè alimenti penuria laborans: vnde ieiuni quoque appellationem adeptum est: quòd in ipso videlicet alimentum vt in ventriculo & intestinis assolet, non inueniatur. Postea gracilia quæ vocantur intestina, prolixa, in multas spiras conuoluta, tredecim cubitorum longitudinem æquantia, collocantur, & sub vmbilico in abdominis
D regione ponuntur. Sub his omnibus cæcum intestinum & colon eodem loco exoriuntur: cæcum quidem rectà in dextrum inguen spectans, altera ex parte obstructum: colon verò, *quod maius intestinum Latini uocant*, à dextris enascens, supernè sese circumuoluens, in iecur præcordiáque adductum incidit: deinde lienem sinistrúmque ile petens, posterius cum recto intestino coniungitur. id nonnulli & inferiorem ventriculum nominarunt, in quo etiam plurima cibi pars in stercus vertitur. Omnium postremum est rectũ, cæteris carnosius: rectámque sedem (vnde & nomen accepit) sortitum est. in anu-
E lum autem & sphinctera vocatum, *id est adstrictorem*, desinit, eum quidem, neruosum & durum, hunc autem, carneum atque rugosum, infimum omnium collocatum. Inter intestina medii lactes sunt, quos Græci mesenterii atque mesaræi vocabulo insigniunt.

DE RENIBVS, VRINARIISQVE meatibus, Cap. XII.

NΕφροὶ *renes* circa vltimas dorsi vertebras siti sunt, numero duo, figura rotundi, colore lenticulæ, & quasi
F subcinereo. dexter paulo altior grandiórque inuenitur. denso squalidóque corpore constant: sauciati ineuitabilem mortem adferũt. In penitis cauísque eorum partibus membranulæ sunt instar cribri, foraminibus plurimis pertusæ. vnde meatus duo exeuntes vesicæ summitatem intrant, per quos vrina in vesicam transfunditur, indéq; foras expellitur. hos paulo antè πόρους *meatus* nominauimus.

DE OMENTO, Cap. XIII.

OΕπίπλους *omentum* intestina contegit, præpingue, du-
G plicique membrana contextum. ipsum idcirco natura condidit vt intestinis ἐπιπλέων *superfluitans* ea aduersus ambientis peritonæi duritiã remolliret. recisum aut vulneratum vitæ discrimine vacat.

DE SEMINARIIS CONCEPTACVLIS, & semine, Cap. XIIII.

AT σπερματικοὶ πόροι *seminaria itinera* secundum renes, quatuor descendunt: bini rectà tendẽtes, quos & παραστάτας & ἀδενοειδεῖς, *assessores & glandulosos* nonnulli vocant: bini κιρσοειδεῖς *uaricosi*, quòd κιρσοῦ *uaricis* more circunflectantur. Intra hos fœcundum semen gignitur, grandinosum crassũmque: quare & ipsos nonnulli γονίμους φλέϐας *genitales uenas* appellare voluerunt. In alteris autem est infœcundum dilutũmque semen, quod simul cum priore eius nutriendi causa excernitur. Verùm ab vtraque parte coniugata simul, vtraque à dorso descendunt: sed sterilia vascula cum vesicæ ceruice coalescũt,

varicosa verò per inguina testiculorum tunicas subeūt. Quapropter eunuchi semen quidem sed infœcundum è glandulosis fistulis eiiciunt:è varicosis verò,excisis testibus,feminis profusio seruari non possit.

DE SCROTO, ET TESTIBVS, EOrúmque membranis, Cap. XV.

ΟΣχέος *scrotum*,& tota ea laxitas est in qua testes continentur, & magis propriè exterior carnosa pars. Ex membranis cōstat, exteriore quidem,darto vocata, (quæ rugosa est) interiore autem, erythroeide. Nempe scrotum & dartos communia amborum testium inuolucra eos superioribus partibus suspendūt:sed erythroides sibi ipsi adnectit, atque in orbē testes amplectitur, priuatim seorsúmque singulos inuoluens.Ipsi testes autem ex pulticulæ simili materia constant, humidique neruosa admodum firmáque membrana includuntur.

DE VTERO, Cap. XVI.

MVliebre autem genitale membrum, quod μήτρα *uulua & uterus* vocatur, inter conceptacula eximiū est: inter vesicā rectúmque intestinum positū est, huic incumbēs, illi subditum: medicinalis cucurbitulæ figuram æmulans. hoc loco venerei congressus exercentur.

DE VENIS, ARTERIIS, MVLtísque aliis corporis particulis, Cap. XVII.

ΦΛέϐες *uenæ* receptacula sunt sanguinem cōtinentia, per quas sanguis in omnes corporis partes diffunditur. Arteriæ,spiritus & quodammodo etiam sanguinis receptacula sunt:in quibus fit ὁ σφυγμὸς,*motio quæ pulsus communi nocabulo dicitur*:& à corde exclusus spiritus per ipsas in omnem corporis molem dispellitur. Πιμελὴ *pinguitudo*,est alba oleosáque concretio, quam στέαρ *adipem* etiam nominant. Αδένες *glandulosæ carnes*, concretiones quædam subpingues atque carnosæ sunt, peculiariter cauis locis insitæ:alis dico,& inguinibus, necnon & lactibus. Οςᾶ *ossa* coagmenta quædam sunt solida, sanguine & sensu carentia, per quæ actiuæ atque electoriæ motiones perficiuntur. Μῦς *musculus* corpus est firmū ac densum, non simplex,sed ex neruis,venis, arteriísque compositum, sentiendi particeps, officium voluntariæ motionis obiens. Χόνδροι autem *cartilagines* cōcretiones sunt mediæ inter ossa neruósque naturæ. ossibus enim molliores, neruis duriores sunt, præcipuè ossium extremitatibus coalescentes. Νεῦρον *neruus* corpus est simplex atque densum, volūtarii motus instrumētum, obtusi,dum inciditur,sensus. Secundum Erasistratum quidem & Herophilum sensorii nerui sunt: Asclepiades autem ipsos sensu vacare testatus est.Cæterùm secūdum Erasistratum quum gemina neruorum natura sit,αἰσθητικῶν videlicet & κινητικῶν *sensoriorum atque mouētium*,αἰσθητικοὶ qui caui sunt,in cerebri membranis originem habēt, κινητικοὶ in cerebro ac cerebello. Dixit autem Herophilus aliqua νεῦρα esse προαιρετικὰ,*id est aliquos neruos esse uoluntati obedientes*,quorum à cerebro spinalique medulla sit origo: aliquos,qui ab osse orientes in os inseruntur: aliquos à musculo in musculum transeuntes, qui articulos etiam copulant. Μυελὸς *medulla*, substantia est vnguinosa & exanguis, quæ semper in ossium cauis includitur.

RVFFI EPHESII MEDICI DE APPELlationibus partium corporis humani, liber III.

Iunio Paulo Crasso Patauino interprete.

TERTII LIBRI CAPITA.

DE OSSIBVS CAPITIS, ET SVTVRIS, & cauis, Cap. I.

POsteaquàm interiorum locorum naturam nomináque pro viribus superius exposuimus, modò de ossibus sermonem subiiciemus. Κρανίον igitur *caluaria*, qua parte vocata scaphula est, globosū cernitur, in vertice extuberans, in sincipite subcrassum aliquantulum,& latū, atque per ossis iniectum duplicatum, circa tempora compressum: plerunque suturis quinque diuisum: vna in vertice in posteriorem partem tēdente, quæ λαμβδοειδὴς *à literæ lābda similitudine* nomen habet. Altera autem orbiculari, in sincipite, quæ στεφανιαία dicta est.*q.d.coronaria, quòd coronæ formam imitetur*:quæ ibidem terminata finitur. Tertia à lambdoeide rectà verticem partita, coronariæ vocatæ coniungitur. Duæ præterea sunt secundum aures in temporum sedibus λεπιδοειδὴς *squamosæ* dictæ, nō in profundo, vt reliquæ, structuras habentes. Priori ex parte sunt cauernæ, sedes oculorum, πυελίδες dictæ, *q.d.peluiculæ. nos autē arculas uocamus*. Inter has nasi os insurgit, intra quod os ἠθμοειδὲς *à cribri similitudine ita cognominatum*, multis foraminibus cauum, reconditur. Facies præterea ossiū coagmentationes tales habet:infra superciliū vnam, duas ab nasi ossis obliquis lateribus: quartam, inferiorē maxillam separantem:quintam, in palato iugalibúsque ossibus:duas alias quæ vix cerni queant, in malis. At caluaria ab inferioribus partibus concaua foramina profunda rotundáque habet, per quæ spinalis medulla descendit.

DE COLLI VERTEBRIS, HVMERIS, scoptulis opertis,& eorū processibus, Cap. II.

COlli septem vertebræ sunt inter se congruenter insertæ. harum prima capiti motum exhibet, reliquæ immobiles sunt. Postea humerus est, deinde scoptula operta, figura triangula, pectoris costis posterius ad tabellæ imaginem incumbit:& qua parte latiora sunt, ibi etiam tenuissima:qua verò angustiora, ibi & crassiora & robustiora, in sinum quendam subsidentia, in quem humeri caput cōiicitur. Ab eo sinu processus exigitur, ceu spina quædam, *ab anchora hamique similitudine* ἀγκυροειδὴς & ἀγκιστροειδὴς nuncupatus. cum quo iuguli extremum per cartilaginem coalescens committitur.

DE IVGVLO, OSSIBVSQVE HVMERI, brachii,& manus, Cap. III.

AT iugulum in tribuli formam effigiatum, instrumento illi quod cathetera masculinū Græci vocāt, persimile est: cū osse autem pectoris, cúmque lato scapularum osse connectitur. Ipsa verò iugulorum media pars, sigma Græcæ literæ similis, cum prima dorsi vertebra coniungitur. Humerus prælongus ac teres est, superiorique parte, quæ humeri caput dicitur, tumidior, id dimidium in verticillato scapularum osse reconditur. At inferius, quà cubito deligatur, inæqualis est, duósque vtrinque processus pugillis similes habet: medium, cauum: à prioribus quidem partibus minus, à posterioribus autem magis contractus est. Brachiū duo sunt ossa, πῆχυς *cubitus* & κερκὶς *radius*. Radius, superior breuiórque:& primò tenuior rotūdo & leniter cauo capite exiguum humeri exteriúsque tuberculū recipit. Cubitus, inferior longiórque,& primò plenior est, atque in manus articulo brachialis extremum admittit. Radius vtrique, qua brachiali adnectitur, duobus finibus cauus est, altero recto, quo firmatur articulus, altero à latere, in ad figu-

quo rotundum cubiti caput inſeritur. Porro brachiale ad
figuram turbinis ex octo oſſiculis coagmẽtatur. Poſt hæc
phalanges ſunt, prælonga oſſa digiti formam habentia.
Deinde oſſa digitorum, *σκυταλίδες, id eſt ſcuticulæ, à Latinis
internodia nominata*, in ſingulis digitis terna inter ſe inæqua
lia: præter pollicem, quippe qui à baſi duobus tantùm oſ-
ſibus nititur.

DE RELIQVIS VERTEBRIS, ET
coſtis, Caput IIII.

POſt ſeptem colli vertebras, ſunt dorſi duodecim, lum
borum quinque vertebræ: vt omnes, quatuor & vigin
ti ſint. Ita verò inſtructæ paratæque ſunt vt introrſum ver
ſus, qua viſcera contingunt, læues ac circunductiles, exte-
rius aſperæ ſpinoſæque ſint, carne ingenita obrutæ, à late-
ribus in menſæ formam explanatæ: omnes in medio con
cauæ, vnicum in ſuo corpore cochleæ inſtar foramen ha-
bẽtes, per quod (vt ſuprà diximus) ſpinalis medulla demit
titur. in tranſuerſis præterea proceſſibus parum deſidẽtes
ſinus habent, qui coſtarum extrema recipiunt. Nempe co
ſtarum aliæ ſuperius inflexæ inſtar fornicis, inter ſe dein-
de in interiora leniter flexæ committuntur: aliæ, obliquæ
occurſantes, poſtea cartilagineæ factæ, ſpinæ ſpuriæq; co-
ſtæ nominantur, & maiorem quàm in ſuperioribus circui
tũ ex cõcurſu minorẽ faciũt. Reliquis omnibus vertebris
vltima præſtat, quod & ſacrũ os ſecũdũ antiquorũ cõſue-
tudinẽ appellam⁹, qui omnia magna, ſacra nominabãt.

DE COXA, FEMORE, ET RELI-
quis vſque ad extremum pedem oſſibus, Cap. V.

AB vtroque autẽ huius vertebræ latere, coxarum oſſa
poſterius extẽduntur, ſuiſque extremis oſſi pubis (cui
pectini nomẽ eſt) cartilagine coaleſcẽtia deligantur. Hæc
figura lata ſunt ac ſubrotũda, interdũ etiã anguſta ac craſ
ſiore. Id genus oſſa ſinus verticillatos non exactè penetrã
tes ſed profundos habent, *κοτύλας acetabula* vocatos. in eos
femorũ capita cõiiciũtur. At femora, prælõga valẽtiáque
oſſa ſũt à coxis ad genua vſq; pertinẽtia, tereti figura, atq;
in exteriore parte gibba. Ab inferioribus autẽ, quâ genua
attingunt, tuberoſis globis intumeſcunt, adeo vt vtrinq;
in rotunda capita conſurgant: media verò ſinuata ſunt,
A quò facilius excipi à tibiis poſsint: quæ triangulæ, & in
ſummo capite lateſcẽtes, leniter in ſinus deſidẽt, in quos
extuberantes femoris eminentias recipiunt: ipſius verò
tibiæ prominentia in ſinum femoris inſeritur. At ab ex-
teriori parte os alterum quod ſura rectè nominatur, ap-
poſitum eſt, tibia gracilius, non proximum femori, infrà
breuius, qua etiam parte tumidius eſt: eàmque nonnulli
vulgares *ἀστράγαλον, talum*, vocari aſſeuerant. Vtrunque os
autem, ſura videlicet ac tibia, in fine multa cartilagine
vnita continetur. Sed tibiæ femoriſque commiſſuræ os
B incumbit, *ἐπιγονατὶς* dictũ, *Latini patellam, ſeu molam uocant*.
Hoc diſci figuram repræſentat, & ſuperfluitans medium
ſitum eſt. verùm in curuando crure, ad tibiam magis ac-
cedit: quum autem extenditur, ſuper vtrunque os cadit.
In partibus malleolo proximis tibia paulum gracileſcit,
atque in extremo ad ſigma Græcæ literæ ſpeciẽ ita æqua-
liter diſtat vt proceſſus duos, alterum oblongum, alterũ
breuiorẽ habeat. at maioris proceſſus caput interius eſt,
& alterius enata carne occulitur. Cũ ſuræ autem extremo
coniungitur, quod vlterius procedens exteriorem (vt mo
C dò dixi) tumorem oſtendit. Quapropter huiuſmodi oſſa
ad ſigma literæ formam media dehiſcunt: in quo hiatu
talus deliteſcit. Hic ſecundum partem quatrionem, alla-
chium vocatam, ſurſum vergit: & ea quidem imis tibiæ
ſuræque proceſsibus adiacet: verùm os *ἐπὶ πτερῶν* vocatum
ſuperimpoſito illi ſuræ oſsi, quod *à figura κυβοειδὲς cubicũ*
nominatur, ad cauitates incumbit: vt oſsis *ἐπὶ πτερῶν*,
quod vocant, inæqualitates occludantur, cartilaginéque
circundatæ deligentur. Anterior autẽ ipſius rotunda par-
ticula in cauitatem cuiuſdam oſsis quod ex illis eſt quæ
D *σκαφοειδὲς* vocatum cõſtituunt, & à cauitate nauiculare dictũ
fuit, inſeritur. Ex octo autem oſsiculis, inæqualibus angu-
lis tarſus inſtruitur. Ipſi plãta ſubiicitur è quinque oſsibus
compoſita, in medio tenuibus, in ſummo craſſeſcentibus,
ſurſum verſus exurgentibus: vnde & à terra, caua cernun-
tur. Poſt hæc deinde ſunt *σκυταλίδες digitorum oſſa, quæ
Latini uocant internodia*, ad eorum quæ in manu ſunt ſimi-
litudinem comparata. Oſsium figura, ſitus, & nomina pro
viribus à nobis explicata ſunt.

RVFFI EPHESII DE VESICAE RE-
númque affectibus.

PROOEMIVM. Cap. I.

SIngulatim perſcribam morbos omnes
qui veſicæ & renibus innaſcuntur: eóſ-
que vt præſcire & medicare conueniat.
Ac in renibus quidẽ haud temere vn-
quam peracuti morbi obueniunt, tam
exitiabiles tamen ibi quàm qui ma-
ximé. ſiquidẽ hulcera inibi coalita & ſuppurata, proceſſu
temporis exitio compluribus extiterunt. Nã licet renes,
quum inflammatione tentantur, peradmodum doleant,
non tamẽ morbus acceleratur. Veſicæ verò inflãmationes
acutiores ſunt. his enim laborantibus promptius contin-
git vrinas intercipi, febricitare, delirare, & multa itidem
euomere mera & impermixta. Acutiores etiam ſunt reli-
qui veſicæ morbi: nanque pernicioſior locus eſt, quíque
quamprimum ab infantia morbis ſolet eſſe obnoxius,
atque acutis admodum. Renum verò doloribus citius &
grauius vexantur ſenes quàm iuuenes. Communiter au-
tẽ omnia renũ ac veſicæ vitia, tractatu moroſa ſunt, præ-
ſertim ſi hulcus inſuper acceſſerit. Lotiũ enim continẽter
influẽs, vnà extimulat, & ad cicatricem perduci nõ patitur.
Quæ huiuſmodi quũ ſint, & prædiſcere & curare oportet.

SIGNA RENVM LABORANTIVM
inflammatione, Cap. II.

INflammationis renũ notæ ſunt, dolor infra lumbos, vt
incedẽdi, aut erigẽdi ſui ægrotis poteſtas negata ſit: &, ſi
ſternuerint, aut quocũque modo ſuccuti contigerit, cõti-
nuò lamentantur: & reclinati in ventrẽ nõ ſufferunt, reſu-
pini dolore videntur nonnihil releuari. renes enim lum-
borũ teneritati continentes ſunt & proximi. Porro cuiuis
hunc in modũ affecto tolerabilius eſt placidè iacere atq;
acquieſcere. Nam corpus inclinando, dolor ingraueſcit,
cruciatúſque cum cæteras partes permeant, tum hepar
E ſupernum afficiunt. renes nanque magnæ venæ commu-
nione illi malum ſuum communicant, præſertim ſi horũ
dexter inflammatione tentetur: eſt enim hic ipſe iecori
propinquior, & eius particulam & ſegmentum attingit:
ſiniſter verò paulo remotior & demiſſior exiſtit. Alii ve-
rò dolores veſicam vſque & genitalia protenduntur, & ii
quidem continui, ſed diſſipati lumbos, crura, & ilia exa-
gitant. Ægrotantibus interim extrema frigent, tibiæ, &
pedes præcipuè: meiunt aſſiduè & difficiliter, principio
tenuia & aquoſa, inualeſcente verò phlegmone rubicun-
F diora. Et quum eo ſtatus progreſſum eſt, femora & clu-
nes extenuantur atque gracileſcunt, tibiæ debilitantur, &
quibuſdam ſuppurantur renes. nam bona ex parte ita fi-
niuntur. Sed de ſuppuratis paulo pòſt tractabitur.

CVRATIO PHLEGMONES, Cap. III.

INflammationibus ita medendum: ægroti in lecto cõ-
ponendi ſunt quammolliſsimè, & primum diem abſq;
cibo tolerandi. Non tamen ſicut in aliis inflammationi-
bus conducunt extremæ inediæ: ſed aliquid aſſumẽdum
potius, obſeruando quum ſe febres intenderint, & quan-
G do relaxarint. Nec tantùm illis proſunt ieiunia quantum
nocent morſus intemperati lotii. Primis autem diebus
ſuſtentandi ſunt ſorbitionibus dilutis, & aquæ potu. mul-
ſo verò eos abſtinere oportet, niſi iam tum vrinas ciere
conſultum ſit quod initio fieri mihi nõ probatur, antea-
quam liquidò conſtet dolores eſſe ſopitos: quo tempore
equidẽ per vrinas purgare operæpretiũ fore iudicarim.

DE CLYSTERE, Cap. IIII.

QVòd ſi aluus vacuanda ſit, nihil tale moliri oportet
quale illud vacuandi genus quod medicamentis in-
H uentũ atq; excogitatũ. Eluẽda tantũ eſt iniecta aqua cal-
da, aut maluæ, aut lini, aut ſiliciæ decocto, cui olei admix-
tum ſit quantum vſus exigit. Nec verò ita magna copia

immittēda eſt,ne inteſtina completa renes comprimant. Subducta aluo ſi necdum concedat dolor,lanam oleo calido delibutam circumpones, atque illic reſidere patiêre. Nec abs re fuerit rutam, hibiſcum, anethum, & artemiſiam oleo incoquere.

DE VENAE SECTIONE, Cap. V.

ACrius ægrotantibus vena ſecundum cubitum ſecanda eſt, & ſiquid inflammationis reliquum ſit,emplaſtra illinenda ſunt, primùm ex farina mulſo incocta, aut telino.Poſtea admiſcere conueniet chamæpytis, polii, abrotoni,vitis nigræ, rutæ, abſinthii, centaureæ,artemiſiæ & triſſaginis folia:adhæc aſari,& iunci odorati.Tum non amplius emplaſtra mulſo incoquere; ſed muſto, aut vino melitite:adiicere etiam cum ſuperiorum aliquo, farinæ duplum:paulo plus etiã,ſiquis efficacius cupiat, admixta cera ſicca, & contuſa. Bene facit præterea hoc Chryſippi emplaſtrum,quod ita conficitur:Galbani, reſinæ terebinthi,polii,farinæ erui, ſingulorum pondo drachmæ quinquaginta:iridis ſiccæ ſiciliqui duo:cerati ſuauiter olentis hemina:farinæ tritici ſextarii dimidium.Hæc muſto decocta illinito,nephriticis quidem ponè, antè verò, veſica laborātibus.Tum ſi nec emplaſtris cruciatus lenietur,admouendæ ſunt cucurbitulæ tum lumbis,tum partibus infra ilia,& ſcarificatione ſanguis detrahendus. Poſtea adhibenda ſunt fomenta ex ſpongiis,faciendúmque vti æger ſupra aquam caldam deſideat, in qua papauer,anthemida, arundinem iuncúmque coxeris. Cæterùm prius impletis oleo & aqua veſicis,reclinandus erit, fouendúſque molliter & delicatè.Poſtremò his locis ſuperponere proficiet tum cerata ex Cyprino oleo,vnguento roſaceo,tum malagmata odoris ſuauitate quamiucundiſſima.

CONTRA VEHEMENTES CRVCIATUS remedia, Cap. VI.

QVum dolores infeſtant, hæc medicamenta ebibēda ſunt:Seminis fœniculi grana vicena,opii,aut panacis Herculei radicis ſeſquiſcrupulũ,ſertulæ campanæ momētum,cedriæ & ſcapi papaueris exuſtulati ſemiobolũ,ſtyracis tantundem,apii quantum tribus digitis comprehendi poteſt, meconii quanta eſt erui magnitudo: horum vnũquodque ſubtiliſſimè tritum,ex aqua dulci potandum exhibeto. Actutum enim iuuabit,quantumuis dolor ſæuiat, & mollis ſomnus obrepet. Poſtea quũ tempeſtiuum eſſe videbitur, his rebus partes radentur quæ vrinas mouent.

DIVRETICA NEPHRYTICIS, Cap. VII.

HÆc ſint quæ vrinas ducant:apii radix ,chamæpitys, caſia, meum,cinamomũ,polium, petroſelinum, & gramen:hæc in aqua coquenda ſunt,& cum vino aut mulſa propinãda.Prodeſt etiam echinorum marinorum eſus. Inter olera fœniculus,apium, daucus, raphanus diſcoctus, & agreſtia omnia vtiliter aſſumuntur.bellè enim excitãt meiendi voluntatem:&cumprimis paſtinaca,crithmum, ſcandix. Ac talibus expectandum vrinas copioſas & craſſas fore,atque eiſdē pulchrũ quod ſubſidit : quod, ſiquod aliud, morbum diiudicat: quæ verò aqueæ, puræ & perſpicuæ redduntur,iudicandi ſui maiorem adferunt difficultatem.

SVPPVRATIONVM ET INFLAMMATIONUM ſanatio, Cap. VIII.

INflammationes hoc modo perbene quis curarit. Porro quibus ſuppurati ſunt renes,iam ilia intumuere,& renes ipſos vehemēs ardor inceſſuit,fulua, & temperata meiũt, nec iam tam acres ſunt cruciatus quàm antea,cæteroquin grauiores,& pulſantes:febres non ſtatæ, ſed erraticæ, atq; horridæ. Illis ſuppurata vtplurimum in veſicã erumpunt, quæ rupturarum eſt potentiſſima. aliquando in inteſtinũ abſceſſus rumpitur,ibi ſe alleuãte purulenta materia,& putreſcente.Praxagoras referebat viſum ſibi quendam qui per ſedem vrinam excreuiſſet,ſuperuixiſſétq; annis duodecim:ánne etiam pluribus, (quòd tũc temporis ipſe diſceſſiſſet,nec de eo quicquã audiſſet poſtea)ignorare.Sunt alii quibus abſceſſus collectio extrorſum abrumpitur,& iliorum cauernas peruadit,quas pure & lotio compleri neceſſum eſt,ibique illuuiem adhæreſcere: deinde progreſſu temporis in anum extrudi, atque illac foras tendere. Nonnullis verò extra renes frangi cũctatur, & illic ad multum tempus remanet,vſquequo exuratur,aut quocũque modo ſe diſcindat.Quibus autem in veſicã effunditur,illi principio mucoſa & cruenta meiunt,inſtar apoſtematis exciſi: deinde pro vlcerum competentia atque ratione. Nam ſi malignè exaſperētur, vt in aliis hulceribus putreſcentibus vſuuenit, multa redduntur fœtida,liuida, & mucoſa, atque etiam quædam carunculæ oblongæ ſimiléſque membranis abſiſtunt. ſin hulcera maligna non extiterint,pus album,& æquabile, ſine graueolentia & copia paucum excernitur.Iam verò ſi ren ad ſuppurationem inclinare videbitur(videbitur autem prædictis ſignis)maturandum eſt quoad eius fieri poteſt,inſubidè atque diligenter,& ita viam quandam moliri atque comminiſci ad puris exitum,quod ſæpius in veſicam diuertitur.Proinde ſpongiis identidem fouere oportebit,& lotũ farina hordeacea cum ficuum decocto oblinere : verùm ficus eaſdē in mulſo aut vino decoquere conſimiliter oportebit. Bonum erit etiam ficus ipſas tenuando,& diducendo admiſcere,& comam tuſam abſinthii quin &chamelææ,iridis, bryoniæque radicem excretam.Hæc ſiquidem tum mitificant,tum vrinas proliciunt. Expedit autem meiendi facultatem prouocare. ideo ægroti erunt inuitandi vt aliquid horum bibant quæ vrinas cient.ad quem vſum accommodatiſſimum erit amerinæ ſemen ex vino aut mulſo potum.Conferet quoque ferulæ radix,& anchuſa, & arum,ſiue vnumquodque per ſe datum, ſiue cum vno horum aut altero permixtum.

DIVRETICA QVAE ABSCESSVS frangunt, Cap. IX.

PRodeſt etiam illud,Origani & dauci ſextarium,pſeudodictami eandem menſuram in vinum album odorúmque coniicito atque recondito. Quum verò neceſſe habebis,ſumes cyathos quatuor, & affuſo aquæ dimidio, permixtáque drachma ex foliculis rutæ ſubtiliſſimi pulueris,propinabis.hoc pus educet, & vrinas copioſé. Si tamen omnia tentanti labor fruſtra ceſſerit,necdum ruptũ ſit empyema,clyſteriis acribus ventrem eluere oportebit. Conſtãt autem ex veratri nigri diluto, in quo etiam permaduerint raphanus,allia,& pulpa colocynthidis. Licebit quoque in muria,vel aqua marina, vel aceto macerare:tũ pauco oleo admixto,vt lubricum ſit,his rebus aluum perfundere,iuberéque vt quàm poterint diutiſſimè retineãt. Eo ſæpe purulenta collectio frangitur, & cõſaneſcit:nihilominus tamen ſpongiis vſque fouere conuenit,& emplaſtra inducere, vt dolor omnis minuatur, & pus ex facili profluat.

QVAE MOVENDO VRINAS HVLcera detergunt, Cap. X.

DAnda itidē ſunt quæ per vrinas purgant, hulceris habita ratione:quod ſi tractabile ſit (id autem denotãt febres,& dolores leuiores, & quæ in vrinis apparēt æquabilia,alba,& inodora,cum facilitate meiēdi) mitiora exhibeantur.Cuius generis ſunt,peponis ſemen, palmarum decoctũ,iris excepta melle,& ipſum mel per ſe. Et ſiquis valentius purgare volet,vſurpet capilli Veneris decoctum cum aqua mulſa,galbanum,opopanacem, reſinã terebinthi:tum in aqua liquefaciat,atque vbi aqua referbuerit & ſubſtiterit,percollet:& ex mulſo aut vino bibendum exhibeat.Hæc quidē hulceribus minus moroſis atque difficilibus auxiliantur.

CATAPLASMATA HVLCERIBVS putreſcentibus, Cap. XI.

ADuerſus maligniora hulcera valētioribus opus eſt, & intro aſſumptis,& foris admotis:intus quidē, quæcũque iam dicta ſunt ad rumpendas collectiones cõueniēt, & cuminũ Æthiopicum cum vino dulci,ruta cum melle & vino, cachrys cum ſemine porri ex vino molli & delicato.Extrà verò proderit erui farinam in vino & melle coctam illinere,& roſas aridas tritáſque cum lente & melle,aut baccas myrti,alicui horum incoctas.Quippe hæc & id genus omnia hulcerũ putredines inhibent : verùm oportet totos lumbos & ilia perlinire. Bonũ etiam aliquo

medicamentum iniicere eorum quæ dysenterica appellãtur,si vehementius depascatur hulcus: si verò præ dolore & inflammatione pus foras prodire nõ potest,abluere oportebit tenui cremore ptisanæ, & lacte: & huiusmodi tepida fomenta adhibere,& supra aquã tepidã sedentem collocare.ita enim percõmodè exierit. At si propter crassamentum retardetur, bibendum decocturam apii chamæpityi,absinthii atque origani.hæc taliter faciẽda sunt.

DE LACTE. Cap. XII.

POstmodum bibendum lac cum melle, cumprimis asininum, aut equinum. siquidem eius magnus vsus est ad hulcerum munditiẽ. Quando autem nihil amplius repurgari indigebunt,& pauca subluuies effluet, morsusque vrinarum retundentur,atque homo corpus recuperare & pinguescere laborabit, tum lac bubulũ citius quàm ouillum obtuleris. crassum enim magis,& minus fluidũ. Dabitur verò ad duas, tres, pluresve heminas. Nec cibi quicquam præterea ingeretur,quoad sumptum hoc percoctum sit & mitificatum. Quinimmo serum ipsum lactis tum intestinorum hulcerũ efficacissimum est remediũ, tum grauiter manantibus hulceribus mitissimum accidit, & sub manu corpus alit,maximè in syntecticis, *hoc est defectis & quasi strigosis*, quorum plurimi interest vt ad habitiorem corpulentiam quamprimùm reducantur. Quapropter siue hac victus ratione,siue alia procures vti nephriticus pinguescat,nihil aberrabis.Itaque cubantem & molliter fricare & quotidie expediet: alere autem, initio lacte,vt dictum est, & sorbili ptissanario,amylis panibus, farina elota & incocta lacti ac placentis suminalibus,confractis in capi iuscula pinguia:dabis etiam pulmẽtaria ex ciceris,phaseolis atque eruis: sed eruum prius oportebit (vt ita dicã)edulcare,hoc est macerare,vt amarorẽ deponat, & per se decoquere, aut cũ aliquo dictorũ leguminũ.

DE OLERIBVS. Cap. XIII.

OLera conuenientia iis de quibus agitur,malua, lapathum,blitum,portulaca,asparagus, cucurbita, coctus cucumis,& lactuca cocta:prodestque nihil crudum comedere.Hæc autem & ventrem leniter subducunt, & hebetant vrinarum acrimoniam.atque in processu iam ad plenum extinctis febrium ardoribus,& corpore refecto,carnibus cibare oportebit.

DE CARNIBVS. Cap. XIIII.

CArnes in hoc morbo laudo hœdorum,agnorum, carnem suillam probo,aues tenellas,ex piscibus saxatiles coctos,quin & squatinas,raias leues,torpedines, & cætera A id genus chartilagineorum.

DE SECVNDA MENSA. Cap. XV.

ET siquid in longo morbo bellariis opus sit, à caryciis abstinendum:hulceribus enim aduersantur.vescendũ verò palmis,nucibus auellanis,strobulis & vua passa:amygdala etiam tosta danda sunt ex melle,vinumque bibendum mellei coloris. Acetum autem atque omnem salsilaginem,in poculentis atque esculentis iuxta,vitare oportet.Hæc igitur sunt eorum quibus renes dolent pulmenta & edulia. Quod autẽ ad reliquam vitæ rationem atti- B net,confert minimè festinantem, sed tardè atque otiosè eos ad exercitia motúsque producere. nanque agitatio cum aliis exulceratis omnibus, tum renum hulceribus vehementer est inimica. Conducit igitur quietum reficere atq; recreare omni vitæ mollitie voluptuaria, frictionibus quamleuissimis,balneis & integumentis.

QVAE VOMITIONEM EXCITENT. Cap. XVI.

REpletionibus subortis faciet satis illásque leuabit fotus per sicca & vomitus:per inferna vacuare vel de- C trahere nihil est necesse,præterquam dictorum ciborum quotidiana retrimenta: ac ne impendiò vomẽdò crucietur,impera vt intra modum repleto ventriculo vomat,assumpto etiam eorum aliquo quæ nauseosa sunt & vomendi appetitionem mouent:cuiusmodi sunt pinguia & dulcia,& prægrandes cucumeres:qui si nõ sint ad manũ, substituantur eorum semina melle intrita,& pulticula:potúsque dulcis super his ingestus largiter.Nec solùm aduersus saturitates &expletiones vomitionem commendo,sed etiam mihi videtur (siquis fortè periclitari audeat) vomẽ- D do sæpius,non modò renum hulcera,verùmetiam eius loci vitia omnia breui posse consanari. Postmodum autem quum vsqueadeò processum erit,vt iam ex morbo reualuisse compareat,& motiones salutariter posse perpeti,primùm spatiari poterit paulatim & modicè,idque per planitiem:status verò fugiet,cursus,saltationes, subitásque declinationes, & inflexiones corporis. Deinde quo firmior & valentior in dies euaserit,eo plus deambulationibus exercitationibúsque aliis licebit apponere. Alia exercendi E sui genera sunt,colluctationes manuum,frictionésque leui attactu & manu suspensa.Ea quidem est in nephriticis viuendi præceptio:nunc,si suppuratio foras eruperit,an etiam manus tractatione atque opera vtendum sit néc ne, luculenter apparet. Antiquitus suppurata inurebant, aut decacuminabãt, *hoc est, scalpello deputato fastigiũ resecabant,vt pus proflueret.* *

EIVSDEM RVFFI EPHESII FRAGMENTVM De medicamentis purgantibus.

* Et soboli procreandæ conferre videtur.

Filicula pituitam,bilem aquásque detrahit:danda excepta mulso aut aqua,rasa radix,ad drachmas duas.Non minus est salubre bullitam ad salgama,siue cum salsamento, ante prandium comedere. purgat item non molestè cum ptissana & cum iure auis domesticæ decocta: bella fuerit purgatio,vt quæ adolescentibus etiam satisfaciat:in morbis verò nihil tanta purgatione opus est.

Iris quidem pituitam,mucosa excremẽta, atque etiam biliosa deducit:quin & sanguinem & melãcholiã trahit, si præter modum dederis.Quare sola vt mediocriter purget,cyathi dimidium sufficiet: admodum enim stomacho est ingrata.Radicis verò dandæ drachmæ septem in mulso,lienosis,quotidiana & quartana febre laborãtibus, anhelatoribus,tussientibus,& colicis.

Colocynthis pituitam purgat,& bilem meram.Eius pulpæ danda est drachma vna in mulso: siquis tamen mitius purgare volet,semen eiiciendum est,& affuso vino dulci intra corticem,lento igne coquendum,quousq; rectè incaluerit, tum iis propinandum offeratur quos non potẽter exinanire conueniat,& quorũ cutẽ liuidæ papulæ deformarint.In totum verò colocynthis prodest suspiriosis, laterum doloribus inueteratis,capitis cruciatibus, singultibus,& aduersus obtusam aciem oculorũ. Etsi enim oppidoquàm amara est medicina,tamen in posterum efficit vt illis sit vsus cibi gratior.

Calcifraga,aquosa, pituitosa biliosáque vacuat: drachmis duabus in mulso pota sufficit.

Peplos & peplis gentilitate & figuræ cognatione proximæ,in purgando pituitam & bilem extrahunt cũ flatibus pro copia:siccatæ etiam,benignè purgant.

F Aloe celeriter purgat,nec verò vt absinthium, gratissima est stomacho. eius duæ drachmæ cum mulso potæ sufficiunt: pituitam & bilem attrahit. Bonum consimiliter quotidie eam assumere à prandio.humores siquidem permeat& subducit,nec cibi digestionem abolet:præterea non siticulosum reddit, sed famelicum.Terere autẽ oportet cum brassicæ aut lapathi succo,& formare catapotia partim ciceris, partim fabæ magnitudine: & quũ exinanire collibuerit,duo aut tria ingerere. Conueniẽt etiã eius globuli cum resina apparati,aut cũ melle cocto, eo- G rum causa maximè quibus intolerabilis est amaritudo. Quinetiam scãmonio vtiliter admiscetur,aut eorum alteri quæ stomachi dissolutionem faciunt:præterquã quòd febres quotidianas sanat,arquatis,&iocinoris vitiis subuenit:cibi fastidia & cruditates emendat in hominibus, & perinde in mulieribus:fuissétque optimum medicamẽ tum pueris, nisi amarũ esset supra modum: puerilis enim ætas à rebus vsqueadeo amaris vehementer abhorret.

Hippophaes & hippophæstum pituitã,bilem,aquásque purgant largiter:hippophæstum aquæ vitia.Præcipuè co- H mitialib9 datur,sideratis altera manu,aut crure,obliuioso,

difficulter ſpiranti, & iis qui rectâ ſpirare coguntur: adhæc iis omnibus quos perpetuus variúſque tremor exagitat. Si valentius purgare volueris, dabis ſucci per ſe obolos tres: ſin autem ex eo quod cum farina erui conficitur, drachmam vnam ex mulſo. ſed ad omnia efficacius hippophæſtum: ideo dandum minore copia.

Clematis pituitam & bilem purgat: eius fructus ad drachmam vnam exhibendus eſt cum mulſo.

Pycnocomum biliosa detrahit. eius radicem comedendam dato: ipſa enim per ſe purgat. rotunda eſt, exiguo malo admodum ſimilis.

Vites purgant tum bilem, tum pituitam. dantur drachmis duabus. Satiuæ vſus eſt inſignis contra morbum caducum, & inſaniam: ſylueſtris verò ad aquam inter cutem.

Thymus, epithymum, amaracus, & cunila, bilem atram pituitámque purgant: ſed ad omnia plus poteſt epithymum. tritum & cretum dandum eſt in vino dulci, ſemunciæ cum ſiciliquo menſura, aut etiam maiore. Egregiè enim humores trahit: ac, ſi à medicamento ſtatim prandere velis, nihil iuſtam purgationem impediet: manè verò purgare oportet cum oxymelite ſale adiecto. Confert etiam epithymum inflammationibus, & interaneis morbis, crudis, & iis quibus hepar aut lien prægrauatur, atq; etiam difficiliter ſpirantibus. Thymus detrahit melancholiam & pituitam affluenter. Comæ eius acetabuli menſura cum melle danda ſuſpirioſis, tuſſi inueteratæ, & iis qui humores craſſos in ventriculo continent.

Amaracus ſiccus drachmis quatuor melle exceptus, admixto ſale, eandem vim habet: ſimiliter & origanum. Danda ſunt ſicca acetabuli menſura cum mulſo.

Papauera leniter ſubducunt: ſeminis vtriuſque ſufficit acetabulum in mulſo.

Cucumeris radix epota facit ad aquã inter cutem, purgat pituitam & bilem: verùm ſucci ex radice ſatis eſt triũ obolûm pondus: corticis triplum: elaterii quantum paulo póſt.

Heliotropium minus, quod tricoccũ dicitur, pituitam purgat, purgat & bilem. ſatiſfacit manualis faſciculus decoctus moderatè ex aqua, & potus affuſo vino.

Séſamoides minus pituitam quoque & bilem ducit. ſeminis menſura, acetabuli dimidium.

Tithymallus helioſcopios (eſt autem omniũm eſularũ imbecillimus) detrahit etiam ipſe biliosa & pituitoſa retrimenta: ſiue ſuccum, ſiue ſemen, ſiue folia dederis. eſt tamen ſuccus efficacior, ſecundo loco ſemen, extremo folia. Succi verò drachmæ pondus ſatis eſt. ex aliis detur quantum vires ferunt. Purgat itidem cypariſſias, ſed cum maiore efficacia: idcirco minus dandum. Inter eſulas quæ eſula propriè dicitur, potentiſſima: nam ſeminis ſi ſolum expreſſum ſuccum intra carycam dederis, purgabit inſigniter: folia perinde, perarida, & mulſo ſoluta, quanta eſt (ſemiſſe minus) menſura acetabuli.

Chamelæa pituitam bilémque vacuat: folia terere oportet, & melle cocto excepta exhibere. acriter enim mordet. Nõnulli abſinthium admiſcentes, in catapotia digerunt: pondus idoneum drachmæ duæ. Braſſica marina, vt cætera olera, cocta & condita eſtur: ſtomachúmque peſſimè ſubuertit, & celeriter perturbat.

Lathyreos comeſta grana decem faciunt ſatis: guſtatu dulcia ſunt, & pituitam & bilem affatim detrahunt. ſufficiunt etiam ſucci ex mulſo liquati, terni oboli. Folia etiã licet ad eundem vſum iuſculo gallinaceo incoquere, aluũ ſiquidem ſubducunt: ſed non cum tanto ſucceſſu.

Agaricum pituitam bilémque deducit, ſed ſegniter. vtiliſſimum eſt hepati, lieni, pulmonibus, anhelatoribus, acidum ructantibus, & iis qui articulorum morbo, & capitis grauedine vexantur: conuenit etiam ſingultibus, morbo caduco, & mulierum doloribus. pondus eſt ſiciliquum ex mulſo, aut poſca.

Euphorbiũ aquoſos quidẽ humores bilioſóſq; detrahit,*

ALEXANDRI TRALLIANI
de arte medica libri duodecim,
Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

AD ILLVSTRISSIMVM PRINCIPEM GVIlielmum Hessorum Landgrauium, Comitem in Catzenelbogen, Sigenheim, Dizii & Nidæ:

IOANNIS GVINTERII ANDERNACI MEDICI in Alexandri Tralliani libros à se versos præfatio.

QVVM in veteri cõsuetudine & more positum sit, princeps Guilielme illustrissime, vt homines eruditi laborum suorum patronos & defensores contra maleuolos quærant atque comparent, cogitaui tibi aliquod professionis meæ & doctrinæ opus nuper elucubratum, sub tuo nomine & authoritate in publicũ emittere: vt & tutius sit à vitilitigatoribus, & plus gratiæ apud literatos acquirat. Sunt autem duodecim Alexandri Tralliani libri Græcolatini: quos antea quidem Petrus Castellanus ex regia Gallorum bibliotheca Græcos in lucem edendos curauit, nos autem postea in Latinam orationem conuertimus: & quæ in illis adhuc præter accuratas aliorum annotationes desiderabantur, ex antiquis codicibus summa tum fide, tum diligentia restituimus. Atque vtinam nobis in eo labore per omnia satisfacere potuissemus, quem communis potius vtilitatis studiosorum, quàm priuatæ gloriæ ac laudis gratia suscepimus. Meretur certè optimus ille medicinæ author vt pristino suo nitori & dignitati aliquando restituatur: cuius in docendo iudicium, fidem, diligentiam, artificium & ordinem satis admirari nequeo: quum alii qui eum ætate præcesserunt, vel etiam sequuti sunt (pace illorum dixerim) medicinam potius in aceruum quendam insignem accumulasse, quàm accuratè tradidisse videantur. Scribunt nonnulli Alexandrum hunc patrum memoria iatrosophistam: alii initio quidem sophistam, postea verò iatron, hoc est medicum, excellentiæ ratione appellatum fuisse. sed quibus id faciant authoribus, non ostendunt: nec ego magnopere cum illis contendendum esse puto. Hoc certè mihi videtur, cognomentum hoc iatri, Alexandro, etsi longè omnibus suæ ætatis medicis ingenio atque eruditione excelluerit, internotionis potius gratia fuisse inditum, quòd multi tunc Alexandri appellarentur: præsertim quum posteriores tam Græci quàm Arabes eum Alexandrum duntaxat nuncuparint. Quòd si ætatem qua ille floruerit inquiramus, Oribasio quidem Aëtióque posteriorem fuisse constat, vt quorum nominatim aliquoties meminerit: Paulo autem AEgineta priorem extitisse, inde cognoscitur, quòd hic illius, vt idonei scriptoris, medicamentorúmque ipsius mentionem faciat. Atque ita Alexander veluti medius inter illos, nempe non multo post Iuliani imperatoris tempora, vixisse, rectè dicetur. Hic inquam author clarissimus, vt in arte medica cognoscenda faciendáque excellentior fieret, & consummatus, non diu in patria sua Tralle, ciuitate Lydiæ, aliâs celebri, atque eruditissimis hominibus, liberalissimísque studiis affluenti, permanendum: sed omnes cunctæ Græciæ partes, Italiam, Galliam, Hispaniam peragrandas sibi esse censuit: vnde etiam diuersarum gentium vocibus sæpe vtitur, quæ non exiguam eius in arte passim diligentiam testantur. Post longas autem peregrinationes, ad scribendi studium se contulit, & experimenta quæ longo vsu atque periclitatione ex morbis collegerat, in duodecim commentarios hosce redigenda putauit. quibus omnium propè morborum curationem tam accuratè persequitur, nihil vt amplius in eis requirere possis. Nam vt veteres medici Græci omnes & recentiores multa de curandis morbis scripserint, nemo tamen (pace istorum dixerim) therapeuticen accuratius illo, melioríque artificio, & apto magis ordine docuit, eámque maiore vsu atque experientia comprobauit. Galenus quidem de omnibus medicinæ partibus copiosissimè tractauit: sed quod ipse in aliis reprehendit, pleraque confusius indistinctiúsque, nec vno in opere, de vniuersis affectibus, vt res exigebat, commentatus est. Oribasius medicinam quidem in compendium redigere Iuliani imperatoris iussu conatus, totum ferè Galenum in septuagintaduos libros coegit: vnde etiam simia Galeni appellatus est. Verùm quum hoc opus grandius cerneret quàm vt à multis comparari posset, idem rursus in octo ad Eustathium filium libros tanta breuitate redegit, vt plerosque morbos in eis non attingat, neque causas aut signa obseruet: ne dicam quòd integram sæpe curationem omittat. Paulus deinde AEgineta suum de medicina volumen scribendum suscepit, vt ex omnibus ipse quasi faceret temperamentum, neque prolixum, neque nimis succinctum: sed in hoc quoque est quod eruditi requirant. Aëtius postremò, eandem penè scribendi rationem quam coæuus ipsius Oribasius obtinet: multa quoque ex aliis mutuatus est, suísque inseruit liberius, nulla adeo distinctione aut ratione sæpius adiecta. Verùm hæc ego non dico vt veteres illos medicos (quorum vtinam merear esse discipulus) fugillem, aut reprehendam: sed quòd Alexander hic Trallianus omnia diligentissimè perscrutatus sit, morborum causas, indicia, differentias & internotiones: item quòd alia atque alia medicamenta, variásque eorum parandorũ rationes, & exhibendi tempora & modos præscribat, necnon victum vnicuique vitio congruen-

tem curiosissimè indicet . Quàm vtilis hic author scholis futurus sit, optimè intelligent qui tum alibi, tum in Marpurgi academia celebri medicinam profitentur. Inter quos doctissimus ille Dryander, vetus meus amicus & familiaris, summum meritò locum obtinet. Quicquid igitur in hoc authore Græco (non solùm in plus mille locis antea deprauato, sed etiam insigniter mutilo) vel emendando, vel instaurando impendimus, tuo nomini, clarissime Princeps, imò totum Alexandrum Græcolatinum nuncupamus. Primùm quidem, quòd singularem tuam in me beneuolentiam ac propensionem iampridem animaduerterim: cui etiam charissima quæque, imò vitam ipsam committere non dubitem. Deinde, quòd bonas literas, earúmque studiosos summo amore & studio prosequaris, atque apud illustrissimum principem Philippum patrem tuum promoueas, iuues & tuearis. Qua quidem voluntate nihil vel animi tui vis prudentius, vel fortuna præstantius habere potest. Ac verè princeps nobilitatis censeri debet, cui præclarum alioqui genus, excellénsque natura, & vitæ ratio doctrina illustratur: proximus, qui tametsi hac destitutus est, tamen eos qui præditi sunt amat. Quemadmodum enim stirpes feræ & agrestes cultura & curatione mitescunt, & in aliam quasi naturam degenerant: ita hominum animi sæpe rudes, barbari & feroces, literis & honesta educatione humani, mites & benigni erga omnes redduntur. Hoc nimirum inclytus princeps ac heros pater tuus intellexit, qui non modò generosissimos liberos suos literis & doctrina erudiri, sed etiam toti suæ regioni ludos doctissimorum hominum refertos, passim aperiri voluit: vbi tum nobilium, tum ciuium, externarúmque nationum iuuentus ingenii cultum ac eruditionem præclaram capesseret. Quo nomine vniuersæ Cattorum genti gratulor: gaudeo literis, quæ in posterum etiam patronum te & tutorem habituræ sint. Interea hos labores nostros in communem studiosorum medicinæ vsum, optime princeps, susceptos, ne contemne: dum aliquando maiores digniorésque tua amplitudine comparauero.

ADMONITVS ESTO LECTOR, TITVLOS CAPItum libri cuiusque, unà etiam cum titulis appendicum capitibus annexarum, in calce huius operis Alexandri quærendas esse: quò typographus illas eo consilio reiecit, ut inde te ad paginas in quibus singuli haberentur, remittere posset.

ALEXANDRI

ALEXANDRI TRALLIANI liber primus,

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

DE ALOPECIA, Cap. I.

ALopecia vitium eſt quo capillis fluentibus, caput nudatur ac glabreſcit. Non autem ex vna; ſed varia & multiplici cauſa trahit originem. Quippe tum ex pituita calefacta, ac in ſalſam qualitatem cõuerſa, tum ex bile & humore melancholico naſcitur. Efficiens igitur affectus cauſa conſiderari, & internoſci, atque ita tandem curatio ipſius tentari admoueríque debet. NOTAE. Cauſa vitii efficiens ex pilorum colore internoſcitur. Etenim flaui biliosſam humorum vitioſitatem ſuperare indicant: nigri, humorem melancholicum: albi, pituitam. Sic igitur diſcernere licet quo recremento ſuperante vitium in capite prouenerit. CVRATIO. Curare igitur hoc modo conuenit: Humorem vitioſum, ſi quidem copioſus ſuperet, expurgato, bona prius victus ratione vſus: ſin exiguus extiterit, medicamenta quæ ſaliuam mouent, (ἀποφλεγματισμοὺς Græci appellant) & ſola præſidia quæ partibus inducuntur, ſufficient. At in quibus vitium inueterauit, valentioribus auxiliis potius vtitor: in quibus autem nõ multo antè affectus ipſe obtigerit, imbecillioribus ſimul & ſimplicioribus curationẽ tentabis. Quoniam igitur remediorũ alia ſimplicia, alia ſunt compoſita, primùm à ſimplicioribus auſpicemur: ex quibus is qui vires ipſorum nouerit, etiam compoſita facere medicamenta poteſt.

De ſimplicibus medicamentis.

Alcyonium igitur vſtum, & ex veteri oleo tritum, ſi loco illinatur, probè alopeciis medetur: atque id ſubinde in iis expertus ſum qui non longo tẽpore hoc vitio detenti fuerant. Similiter facit etiam arundinis cortex, ac radices eius combuſtæ: item amygdalæ amaræ totæ ignem expertæ. Vtiliſſima quoq; eſt haſtulæ regiæ radix, & abrotonũ: adhæc fimus caprarũ, earúmque vngues crematæ, & ex aceto in læuorem detritæ. Iam thuris lacryma etiam accuratè pluribus dieb⁹ læuigata bene facit. Adhuc efficacius id præſtabit ſi ad ſolem pluſculis diebus ſtudioſè læuigata fuerit. Vel herbam verbenacã probè detritam ex aceto illinito: vbi partem cui induces, nitro prius bene infricaueris, & linteolo abſterſeris. cõmodius enim ita operabitur. Inſuper thuris lacryma, & muriũ ſtercus, pari portione aceto læuigata, pilis citò producendis faciunt. Præſtat autem locum prius irritare cui remedia inducentur, raphani radicibus, & cepis trãſuerſim inciſis: atque ita remedio vti. ALIVD. Item erinacei terreſtris cinis pice liquida exceptus, illitúſque, pilos reddit, ac ſtatim alopeciæ vitio medetur. ALIVD. Pari modo facit etiam ranarum cinis, pice liquida exceptus, & illitus. ALIVD. Pyrethrũ læuigatum vnà cum felle vitulino illinito, continuè id faciens etiam contra diuturnos affectus. ALIVD. Stercus felinum ex aceto oblinito: præſtans eſt remedium, & naturali vi huic vitio valde aduerſatur.

De medicamentis compoſitis.

Æris vſti drachmæ duæ, ſulphuris viui drachmæ duæ, haſtulæ regiæ drachmæ duæ: læuigata ex ouorũ luteo, loco prius infricato illinantur. ALIVD. Nuces auellanas integrè combuſtas ex oleo læuigato, partíque prius raſæ illinito. ALIVD. Adipis vrſini vnciæ duæ: adarcæ vnciæ tres: muſcerdæ vnciæ tres, picis liquidæ vnciæ tres, olei ex lucerna vſti drachmæ duæ. Hoc excepta, loco prius raſo iniungito. ALIVD. Aceti acris vncia: alliorum, olei roſacei, ſingulorum vncia. Partem ægram panniculo laneo infricatam oblinito. ALIVD. Ranarum vnciæ tres, muſcerdæ, corticis arundinis, cineris, picis liquidæ, porri ſeminis, ſingulorum vncia. Cedrino oleo excepta illinuntur.

DE CAPILLIS FLVENTIBVS, Caput II.

CApilli multis de cauſis fluunt: etenim ex inopia materiæ quæ ipſos nutrire & generare poteſt, item ex mea- A tibus denſatis & rarefactis, & ex prauorum recrementorum purgatione interdum accidit. Quoniam igitur cauſæ quæ defluuia capillorum efficiunt, non ſimplices ſed diuerſæ exiſtunt, oportet vnicuique obſiſtere, atque ita conuenientẽ curationẽ adhibere. Si enim ex magna ſiccitate capillorum defluuia accidant, & quòd recremẽta illos nutrientia conſumantur, tunc frequentius æger lauari debet, cibóque nutriri humido, boníque ſucci, & qui promptè in corpus diſtribui poſſit, nihil autem habeat ſalſum aut acre. Vinum ei non liberaliter permittere, præſertim B merum: neque multam venerem concedere oportet. *Balneum autem hunc in modum adhibendum eſt.*

De balneo ad idem.

Balneum eſto temperatum, quod non valde calidum vel aerem vel ſolium habeat. Accipiant autem ægri aquã temperatè calidam, vngántq; caput multo hydrelæo: nõ autem ſapone aut nitro caput abſtergant. Quippe id agendum nõ eſt ſi capillorum defluuium ob inediam euenerit. Sin autem ex meatuum raritate & humorum digeſtione, & veluti extra cutem elabentibus quæ ipſos nutriunt C recrementis accidat, non alienum eſt tunc vti remediis quæ refrigerant & aſtringunt liberalius, ſimilíque victu, qui nihil acre in ſe contineat, dilatandis aperiendíſque meatibus efficax: cuiuſmodi ſunt eruca, naſturtium, porrum, cepa & allium. Hæc enim omnia defluuio ex dẽſatis infarctíſque meatib⁹ orto ſunt idonea. Lactuca autẽ, malua, oua, panis ſiligineus, in temperatam aut frigidam aquam tinctus, pepones, cucumeres, piſces dura carne præditi, ſuilla caro non pinguis, & maximè bubula, pedes bubuli, iſicia, pectines & buccina, iis quibus ob cutis raritatẽ D pilus defluit, conueniunt. Vino hi, & potiſſimũ veteri, abſtineant. Balneum verò ingreſſi, aqua frigida caput perfũdant: ac rurſus in frigidæ ſolium deſcendentes, ex fluente canali aquam frigidam copioſè capite recipiant, roſaceóque ipſum, aut omphacino, aut melino, aut myrteo perungant. Hac enim victus ratione degentibus ipſis non modò defluuium naſcens impedietur, ſed etiam alii capilli enaſcentur. Porro ſi ob meatuum denſitatem, pilorum generatio prohibeatur, tunc iis potius vti conuenit quæ rarefacere poſſunt, & moderatè calefacere: atque tunc etiã E magis quum tempus fuerit hybernum, & æger in frigidis locis degerit: vel etiam ſi temperamento frigidiore ſit & magis pituitoſo præditus. At quia rarefacientia materiã quidem euocant, non ſinunt autem ipſam inhærere, & pilos nutrire ac generare, miſcere his conuenit tum quæ cutim roborare, tum quæ denſare paulatim queãt, vt mixta in remedio facultas eſſe deprehendatur, nempe attractrix ſimul & altrix retentríxque: ex præſenti quidem caliditate, attractoria: ex frigiditate verò, retentoria. Multa igitur ſunt medicamenta quæ vires ex variis naturis conflatas F habeant: ex quorum numero exiſtit ladanum, oleum lentiſcinum, omphacinum, & myrteum. Sunt etiam complura ad rarefaciẽdum apta, vt ranarum cinis, cepa, alcyoniũ, thapſia, euphorbium, ſinapi, & quæ ſunt eius generis: quibus omnibus vti poteris ſi valentiorum quidem vim remittas, imbecilliorum autem intendas. At ſi ex recrementorum capitis purgatione capillorum defluuium acciderit, nihil prorſus curioſè tentandum eſt, quemadmodum in iis qui ex morbo ſe recolligunt. Sufficit enim ſolùm ſi bonus ſanguis deinceps generetur, & æger in naturalem G ſtatum ex morbo reuertatur.

Medicamentum ex ladano.

Ladanum myrteo oleo & vino maceratum, dum mellis habeat craſſitiem, capiti ante balneũ, & poſt illud, inungito. Satius autem eſt etiam polytrichum, quod nonnulli adiantum vocant, dimidio ladani ponderi adiicere, & myrteo oleo exceptum illinere. Quòd ſi hyems fuerit, & æger caput temperamento frigidum habeat, etiam paulum calefacientia & rarefacientia remedia ad-

iungito:vt nardinum modicum, & cyprinũ, vel aliud te- A nue & odoratum medicamentum. ALIVD. Anemonæ florem tritum ex oleo illinito. ALIVD. Verbenacam rectam cum radicibus ſiccatam tritámque, tenuiſſimo cribro incernito:deinde mixtam oleo, vt ſordiũ craſſitudo fiat,æreo vaſe reponito:& quum opus erit, ex oleo vtitor.

QVOMODO CAPILLI NIGRESCANT, Cap. III.

GAllarum,acaciæ, ſquamæ æris,chalcãthi,aluminis pares modos in vrina pueri venerem non experti,diem B vnum macerato:deinde pilis deterſis illinito: & caput linteo ad triduum ligato. Vſu compertum eſt. ALIVD. Nucum viridiũ corticis vncias tres, ilicis fructus vncias ſex,vini nigri ſextarios tres,ad tertias decoquito, ac vbi id quod reliquum eſt expreſſeris,cum olei myrtei ſextario ſubigito. Vtitor quotidie. ALIVD. Vini nigri ve tuſtiſſimi vncias tres in vas plumbeum coniicito:& raſuræ plumbi vncias duas in eo dies quindecim macerari ſinito:deinde oleum primi meriti ſuperfundito:& ſubigẽs illinito,præcipuè in viris. ALIVD. Gallas coctas tritáſ- C que capillis nocte ac die obducito:à lecto autem ſurgens aqua frigida abluito.

Vt capilli rufi tinguantur & flaueſcant.

Myrrhæ partem vnam,ſalis floris partem vnam diligẽter læuigato,& redigito ad ſordium craſſitudinem:ac caput,vbi exterſeris,medicamento illinito,ſinitóque noctẽ & diem,& deinde abluito. ALIVD. Lupinos crudos ex aqua inungito: item iunci anguloſi folia,herbæ lanariæ(quæ στρούθιον Græcis dicitur)ſucco macerato, atque eo diluto vtitor. D

Vt capilli flaui fiant.

Argenti ſpumæ vncias quatuor, terræ Creticæ vncias quatuor, calcis viuæ vncias quatuor, aquæ quantum ad ſordium craſſitiem faciẽdam ſatis eſt inungito, apponitóque betæ folia ad dies tres aut quatuor: deinde medicamenta abluito.

Vt capilli nigri flaueſcant.

Floces vini in balnei ſordes mittito, & in ſpiſsitudinẽ cerati redacta,ſub ſomnum illinito: & manè capilli flaueſcunt. E

Tinctura qua capilli fiant colore aurei.

Aluminis drachmæ ſex, ſandaracæ drachmæ ſex,croci drachmæ duæ,thapſi qua tinctoresvtuntur(Romani herbam rubeam appellãt)drachmæ duæ: lixiuii piliariorum ſextarii quatuor. Lixiuium cum thapſo incoquito vſque ad dimidias,deinde arida adiicito:& poſtquam vſus fueris,abluito aqua decocti fœnigræci, & hordei,cuminiq;.

Quomodo capilli albi fiant.

Verbaſci albi florem comburito,ac ex aceto maceratũ in ſaponem miſceto,eóque pilos abſtergito. ALIVD. F Verbaſci ſeminis,aluminis rotundi,raphani corticis, ſingulas vncias cõtundito,miſcetóque glutinis taurini (quæ taurocolle à Græcis dicitur)drachmas quatuor: ac vtitor.

DE PORRIGINE, Cap. IIII.

PORrigo eſt,vt compendioſè dicam,vbi tenuia & furfuracea corpuſcula ex capitis ſuperficie, aut etiam ex reliquo corpore,citra exulcerationem plurimũ reſoluuntur:vnde etiã Græcis pityriaſis appellata eſt.Naſcitur hoc vitium inde quòd prauus quidam humor pituitæ ſalſæ, aut bilioſæ,& melancholici ſanguinis ſurſum ad caput e- G uectus fuerit.Si igitur talia in toto ſubſiſtant corpore, ipſius antea ratio curáque habenda eſt: deinde ſic ad ea quæ partibus admouentur remedia deſcẽdendum. Si verò nullum in vniuerſo corpore recrementum conſpiciatur,etiam ſola tum quæ à veteribus medicis, tum quæ à nobis inuenta ſunt,medicamentorum auxilia, probè curare affectum poſſunt. CVRATIO. Cretæ cimoliæ aqua prius maceratæ ſuccum betæ miſceto, & illinito, & ſinito dum inaruerint: deinde vbi ablueris, thuris lacrymam tritam ex vino & oleo inungito,ac ſinito quouſque H deſiccetur:aut herbam pedicularia, quæ ſtaphis agria dicitur, ex oleo perungito. ALIVD. Ad humidiores autẽ porrigines,muria aut lupinorum diluto abluito. Eſt enim hoc medicamentũ experimentis & vſu cõprobatũ.

Ad pediculos & lendes.

Nitri,ſandaracæ,herbæ pediculariæ,ſingulorũ vncia, ex oleo myrteo inungitur. ALIVD. Herbæ pediculariæ vnciæ duæ,ſandaracæ vncia, ex oleo & vino trita, toti corpori inungentur. Ad idem facit etiã terra Samia, quæ Græcis ἀστὴρ dicitur,& nitrum ex oleo.

AD PSYDRACIA ET EXANTHEMATA quæ in capite gignuntur, Cap. V.

PSydracia, exigua capitis tubercula ſunt, puſtulis ſimilia, quæ ſummam cutem excedunt. Exanthemata verò,ſuperficiariæ cutis exulcerationes ſunt, ſubrubicundæ & aſperæ. Vtrunque vitium præſidiis infrà poſitis exteritur. CVRATIO. Argenti ſpumæ, ceruſæ, ſingulorum vnciæ quatuor: aluminis,rutæ foliorum viridium,ſingulorum vnciæ duæ. ex aceto myrteóque oleo inungentur. Magis autem proficiũt ad ea, quæ humiditate ſcatent.

AD VITIA CAPITIS SCABIOSA & ſanioſa, Cap. VI.

RVta & alumine detritis ex melle vtitor in capite prius raſo. Si verò cutis à capite recedat,oleæ folia cocta ex melle inducito.

AD VLCVSCVLA CAPITIS DENSA ET rubra,papillis ſimilia, à quibus ſanies reſoluuntur. Cap. VII.

CApite prius raſo, abſterſóq; aqua & nitro, ſulphure viuo ex hominis vrina contrito, vtitor.

Aliud ad capitis vitia.

Argenti ſpumæ, ceruſæ, ſingulorum drachmæ duodecim: ſulphuris viui drachmæ octo. Cerato myrteo excepto vtitor. ALIVD. Cretam ſutoriam (quæ melanteria Græcis dicitur)cum aceto inungito.

DE ACHORE, Cap. VIII.

AChor vitium eſt quod in capitis extima cute exiguis foraminibus oboritur,ex quibus humor ſaniei quæ Græcè ichor dicitur,ſimilis emanat: ideo etiam malum illud achor Græcis appellatur: *noſtris, manantia ulcera.* Eſt autem id quod defluit,interim bilioſum, aut pituitoſum: interim etiam melancholicum. Internoſcere igitur principalem cauſam oportet. non enim eadem in omnibus eſt ratio exiſtit. Nam quum recrementum quod ſuperat, bilioſum eſt,tenue ſubſtantia exiſtit quod emanat,& colore ſubpallidum. Sin autem non tenue ſubſtantia, & colore ſubpallidum,ſed craſſum & viſcoſum extiterit, id quod redundat,pituita eſt,& achorem efficit. Quòd ſi nihil horum fuerit,loca verò vnde humor effluit,dura magis,cutim excedentia,& ſtrictiora appareant,vt ne quicquam ab eis effluat, aut vix exiguum, intelligito melancholicum ſubeſſe recrementum,quod achorem pariat. Cæterùm etiam obſeruari debent cauſæ quæ præceſſerunt,temperamentum ægri,ætas,&guſtus. Etenim amarorem ſentiunt quibus cauſa eſt bilioſa: ſalſam autem qualitatem,quibus eſt pituita ſalſa: acidam verò, quibus humor melancholicus. Iam ex tactu internoſcere poteris. calidior enim tibi apparet,in quibus eſt bilioſum:frigidior autem,in quibus pituitoſum: minus autem frigidus,in quibus melancholicum. Ita ſanè internoſces humores achorem parientes. CVRATIO. Curare hos oportet ſimiliter ac eos qui alopeciæ vitio tenentur,ſi quidem corpus vniuerſum humoribus copioſis ſcateat(quod plethoricum dicitur)& vitioſis(quod cacochymum)purgare id totũ prius, eiúſq; ſollicitudinem habere, poſtea ad particulares medicinas peruenire conuenit.

DE FAVO, Cap. IX.

SCiendum eſt, etiam fauum ſimile eſſe achoribus vitium, magnitudine tãtùm differens. Nam foramina meatuum vnde humor emanat, apium fauis reſpondent: vnde etiam Græcis κηρίον apud veteres nominatum eſt. In achoribus autem dictis,non videntur meatuum foramina ex quibus humor in eis emanat. Quæ igitur ad achoras dicta ſunt,ea in fauo quoque recitare conuenit. Quoniam verò multa ſunt quæ aduerſus achoras proficiũt, diſtinguere conuenit quæ eorum ſint valentiora, magíſque diſcutiant: rurſus quæ repellant,quæ verò mixtam facultatem habeant. Dicamus igitur quibus in affectibus quæ

potius medicamenta adhibenda ſint. Incipientes ſanè A achoras,vbi totum corpus prauis humoribus aut copioſis liberum fuerit,medicamenta aſtrictoria repulſoriáque curant: qualia ſunt myrrha,piceæ cortex,& rubi folia illita: item plantago,oleaſtri ſuccus,ſalicis folia floréſque, & polygonium. Difficilium autem achorum incrementis obſiſtũt ea quæ ſimul repellunt id quod influit,ſimul etiã concoquunt,& id quod continetur diſcutiunt,quũ mixta facultate ſint prædita:quibus poſt principia vti conuenit. Huiuſmodi verò ſunt,myrteum oleum , lentiſcinum,ruborum aut portulacæ ſuccus ex oleo,ladanum cum vino B illitum,cyperus,& lenticula. At ſuperficiariis & exiguis achoribus auxiliantur quæ mediocrem facultatem obtinent,& nihil quod irritet diſcutiẽdo indicant. Id præſtat terra Cimolia,Cretica,& Samia:item pompholyx,ſpodiũ, ſpuma argenti , cadmia , adiantũ cum roſaceo, fœnigræci decoctum, malua cum vino & farina ſubacta, ac nonnulla validiſsimis viribus, vt etiam achoras à craſsis admodum & viſcoſis humoribus infarctíſque cuti cõtumaciter poſsint euacuare.Talia ſunt,ſales,chalcitis , fæx vini cremata,ſandaracha,calx viua. C item acetum quamacerrimum,præſtantiſsimum ad achoras eſt medicamentum. Optimè etiam diſcutit radix lilii, cucumeris, bryoniæ & aſparagi.

Medicamenta ad achoras dolorificos.

Quum multa ſanies excernitur,& dolor vehemens affligit,cataplaſma conuenit ex lente læuigata, coctáque cũ mellis momento: aut ex pane cum coriandro,aut plantagine,aut ſolano,aut ſeri,aut polygonio,aut perdicio herba. Scire autem licet, quum acceſsiones remittunt, partem affectam tondendam eſſe, & abſtergendam fœni- D græci decocto,aut betæ,ſimiliúmque,ex aqua.

Medicamentũ ad achoras,& totius corporis eruptiones, quæ exanthemata dicuntur.

Ceruſæ drachmæ ſex: argẽti ſpumæ drachmæ quatuor: ſulphuris viui drachmæ ſex:ceræ drachmæ ſex: olei roſacei aut myrtei quod ſatis eſt, vt ceratũ liquidius efficias. Sicca cerato miſceto,& caput inũgito. ALIVD. Plũbaginis, ſulphuris viui paria pondera.Læuigatis affundito roſaceum, aut myrteum, aut lentiſcinum, vſquedum ſordium fiat craſsities:& illinito. E

Aliud efficacius ad achoras peculiare.

Argenti ſpumæ drachmæ viginti:calcis viuæ drachmæ quindecim:aceti hemina,olei myrtei vnciæ quatuor.Sicca teres diligenter ex aceto: poſtea ſuperfundes oleum, & vteris.

DE DOLORE CAPITIS, Cap. X.

Dolor capitis, qui Græcis κεφαλαλγία dicitur, accidẽs eſt multis ex cauſis ipſum efficientibus proueniens. Etenim ſæpe & à qualitate ſola,& à copia,interdum ab vtriſque ſimul contingit: breuiter, quamcunque dixeris F præcedentem ſiue coniunctam cauſam,hanc quoque dolorem capitis facere deprehendes. Quoniam igitur non vna cauſa exiſtit,ſed diuerſæ quæ dolorem capitis excitent,neceſſe eſt variam quoque curationem adhibere, ad ſingulas ipſas reſpiciẽtes: atque idcirco à curatione illius doloris qui ex qualitate contractus eſt auſpicemur. Sciẽdum itaque eſt, vehementiſsimos capitis dolores ex efficientibus qualitatibus proficiſci,& præcipuè calida: qui verò à ſiccitate proueniunt,æquè vehementes non ſunt. Nam humidæ qualitates,quantum ad ipſas attinet, nullũ G prorſus dolorem inferunt,niſi acrimonia fuerit coniuncta. At vbi humores non calore,aut frigiditate, ſed copia infeſtant,tum diſtentionis,tum obſtructionis dolores pariunt,maximè ſi craſsi & glutinoſi fuerint. Incipiamus igitur curationes perſequi,initium facientes ab iis capitis doloribus qui à præcedentibus cauſis atque externis cõſtituuntur.

Notæ doloris capitis ex inſolatu contracti.

Eorum qui inſolatu & calida intemperie capite laborant,indicia omnibus nota & in confeſſo ſunt. Nam cu- H tis horum ad tactum calidior apparet: quumprimum manum ei admoueris,ſine mora aridior deprehenditur. Oculos ægri habent rubentes, frigidæ aſperginibus ſuper caput datis oblectantur: & nõ ſolùm hoc facientibus dolor mitigatur, ſed etiã maximũ percipitur adiumentum.

Curatio doloris ex inſolatu concitati.

Quòd exuſti in ſole refrigerantia requirunt, omnibus eſt manifeſtum: ſed illa quæ etiam tenuem facultatem obtinent,cuiuſmodi eſt oleum quoque roſaceum inunctum,paulo aceti adiecto.Magis enim adhuc penetrare roſaceum poteſt ſi cum aceto illinatur. Quòd ſi calor amplius ſuperare videatur,etiam refrigerantium vim intendere conuenit,admiſcendo ſemperuiui ſuccum, aut ſerpylli,aut parietariæ,aut portulacæ, aut lactucæ ſylueſtris, aut ſereos,aut intyborum,aut cucurbitæ,aut roſarum, aut vuæ acerbæ,aut polygonii ſuccũ,aut mali punici, & præſertim acidi,aut aliorum ſimilium: ſiquidem conſideraueris,refrigerantium, ita vt non magnum torporem inducant,aut aſtringant,vt dictum eſt. Vitare igitur oportet etiam propter hoc,mandragoræ oleum, & quæ ex capitibus papaueris, & liquore eius parantur, niſi antea eis vti propter multas vigilias coacti fuerimus: atque tunc, cum multa cautione modicè offerri debent. Quum igitur perfecerimus quod res poſtulat, ſtatim refrigerãtium vſum fugiemus,maximè in corporibus quæ excrementis ſcatent, & quibus grauitatis ſenſus in capite percipitur. Accidit enim frequẽter vt caput in iis quibus id humorum copia præditis ex inſolatu repletur, cucurbitulæ inſtar ſuperflua ad ſe attrahat: ſicut in illis quibus ex inſolatu ſimul etiã humores infarcti impactíque in capite ſunt, valde refrigerantia vitari debent,oleum autem adhiberi chamæmelinum,recenter potius præparatum. Sin autem vetuſtas vitium occuparit, adiicere ipſi etiam roſaceum oportet,duas quidem partes chamæmelini, vnam autem roſacei: vel cõtrà,vel etiam æquali portione. Aliàs enim alia quantitas conuenit,eóque definiri non poteſt. Condiſcere igitur omnia oportet,quemadmodum vera Hippocratis doctrina præcipit,atque ita variare quantitatem, reſpiciendo ad ætatem,anni tempus,regionem, habitum corporis,& temperamentum. Hanc regulam attendens, exquiſitam quantitatem conſequeris.

De cerato ad idem vitium.

Sin autem calida in his intemperies perſeueret, neceſſariò vtemur etiam ceratis ad refrigerandum efficacioribus, maximè roſaceo,cui adiectum ſit paulum aceti , aut ſucci portulacæ,aut perdiciadis,aut cuiuſpiam alterius ex iis quæ ſuperius recitauimus.Oportet autem ſemper cerã prius lauare, aqua frigida adiecta,vbi ad ignem reſolutã probè liquefeceris: atque id faciendum eſt non ſolùm priorem aquam mutãdo,ſed etiam poſtea puram immittendo.Poſt hoc autem,oleum roſaceum ceræ admiſceto, aquam(vt diximus)& acetum,aut ſuccum aliquem ſuperfundens,quouſque ambo bene commixta fuerint. Ceratum ſic confectum,in tenue linamentum illitum, toti capiti applicato,præſertim temporibus,vt medicamenti vis tranſmittatur: capillos autem auferre conuenit, & medicamentum crebrius mutare.Vbi enim ſic nos egerimus, ſuperans intemperies ad temperiem repentè conuertitur.

De capitis dolore qui ob calidam intemperiem perſeuerat.

Quibus calida intemperies cõſtanter perſeuerat, in his ea quæ prædiximus agenda ſunt.Quum verò nihil profecerint,etiam neceſſariis & valentioribus remediis vtendum eſt: inter quæ habetur etiam paſtillus, cuius mixtura ita habet.

Paſtillus ad diuturnum capitis dolorem, & calidam intemperiem.

Croci drachmæ quinque:chalcanthi drachmæ decem: aluminis ſciſſi drachmæ ſedecim: myrrhæ drachmæ tres: omphacii drachmæ tres: chalcitidis,gummi,ſingulorum drachmæ tres: vini auſteri quod ſufficit. Terito diligenter,ac in paſtillos redigito. quum vſus poſtulat, ex poſca diluito,ac vtitor ad intemperies calidas,iam inueteratas. Quòd ſi vigiliæ ægro obuenerint, ſuccum papaueris potius obiicito. Ita enim vtriſque, & intemperiei ſimul, & vigiliæ,rectè medeberis.

De capitis dolore qui ex calida iecoris intemperie prouenit.

At ſi capitis dolor frequenter inde quòd iecur fit calidum,oriatur,dum ſcilicet ardeſcit ipſum,vaporéſque ſurſum ad caput exhalant,neceſſe eſt vniuerſam curationem

ad id quod præceſsit accommodare: extrinſecus ſanè,aut melinum oleum,aut roſaceum,aut hydrelæum,aut ceratum:intus autem,cibum præſertim liberaliorem, qui refrigerare queat,& ægrè confici.hora ſecunda aut tertia,panem in aquam tepidam intinctum aſſumere, ne vapores ſurſum erumpant:aut citrum,aut malum,aut aliud quoddam refrigerans:iiſque cibi vice vtantur,& aquam frigidam bibant,præcipuè ſi eius potioni aſſueuerint. Sin minus,certè ad medium cibi ſumpti,aut cum vino,aut abſq; vino ea offeratur.Breuiter,vniuerſum victum talem inſtituant.Ita quoque in iis qui ſtomachum calidiorem,vẽtrem,aut lienem habent,agere conuenit.

De capitis dolore ex frigida intemperie orto.

Qui verò capitis dolorem ob frigidam intemperiem conceperunt, hi omnia illis contraria experiuntur quibus ex inſolatu caput indoleſcit. Etenim neque caput tactu calidum deprehenditur, neque facies rubeſcit, neque arida & collapſa apparet,ſed ecõtrario plena & pallida. Ita verò internoſces qui ob frigiditatem denſationemque capitis dolorem ſuſtinent.Cæterùm & victus ratio,& cauſæ primariæ ac præcedentes, ſi diligenter perſcruteris,manifeſtam tibi diſcretionem adferent. CVRATIO. Curare igitur generatim quidem calefacientibus oportet: cæterum verò pro intemperiei magnitudine remedium quoque variandum eſt: interdum rutaceum oleum capiti inducendo,aut laurinum,aut irinum, aut nardinum,aut opobalſamum: quod etiam maximè proficit in quibus dolor ex craſſiore & viſcoſa magis pituita oritur. Illinire autem conuenit frontem ipſorum & tempora medicamento cyphonio,& iis quæ ex pipere & euphorbio componũtur.Multa autem ſunt ab authoribus prodita ex quibus licet,ſi parare oportet, vnicuique vtile ac idoneum deligere. His igitur ſi vinum tenue dederis, aut aliud quoddam extenuans calefaciénſque, non nocebis.Nam omnia ipſos iuuant quæ mediocriter extenuare & calefacere poſſunt: & geſtatio motúſque in equo, balineæ calidiores,& apophlegmatiſmi. Sin autem affectus inueteraſcit,etiam vomitus è radiculis raphani prodeſt.At in quibus qualitas citra copiam moleſta eſt, non opus erit eiuſmodi medicamentis. Vt autem inueteratos affectus promptè curare poſsis,vtitor eo quod columbarum ſtercus recipit. Habet autem ipſius compoſitio in hunc modum:Piperis albi,crocomagmatis, ſingulorum drachmas duas:euphorbii recentis drachmas ſex: ſtercoris columbini drachmam vnam ſemiſſem: aceti acerrimi quod ſatis eſt.Locum affectũm prius perfricatum vt caleſcat,inungito. Vbi autem medicamentum validius eſt quàm corpus ferat,remittere vim ipſius oportet; admiſcendo ei amyli momentum,& lac muliebre,quum vti volueris.Rurſus autem vbi vim eius intendere libet, abſinthii paulum admiſcebis ex aqua dilutum.

De dolore capitis,ex vitio ſtomachi contracto.

Nec verò dolor in capite primario affectu laborante perpetuò accidit,ſed interim etiã ex ventre ipſo frequẽter,aut ſtomacho,aut alia quadam particula, aut flatibus vapores quoſdam ſurſum mittentibus ſuperuenit.

De dolore capitis quem bilioſus humor inuexerit.

Si igitur capitis dolor ſubinde ex humoris bilioſi abũdantia naſcatur,curatio eius medicamẽtis quæ bilioſum humorem purgant & ſubducunt, adminiſtrari debet: verùm vt probè hunc vacuare poſsis,humidiore prius victu opus eſt,balneiſque temperatis,vnctionibus,& aquæ potu liberaliore.Ita enim diffuſa bilis,& veluti imbecillior facta,facilius à medicamento ipſam trahente vacuabitur. Si igitur bilioſus humor copioſus nimium & calidus fuerit,ita agere oportet,ac liquorem ipſius, potiſsimum ſcãmoniæ,cum modica aloe,aut abſinthio,aut roſarum ſucco,aut rhodomelo exhibere. Si verò non abundare tibi magis amaræ bilis humor,ſed in ſtomachi tunicas, veluti ſpongiam aliquam,abſorptus apparet, medicamenta ex ſcammonia vitari debent,& omnino quæ valde calefaciunt.Dari autem ipſis debet aut abſinthii dilutum, aut ipſa aloe,aut medicamentum picra, ſiquæ etiam craſſities bilis permixta tibi videatur.

Curatio, ſi viſcoſi fuerint humores ſtomacho inſidentes.

Sin autem humores viſcoſi in ſtomacho redundent, & in flatus diſſoluantur,doloriſque authores fiant,ad ea quæ validè extenuant tum in cibo,tum in medicamentis, veniendum eſt:cuiuſmodi eſt etiam apii radicis, aut hyſſopi dilutum. & ſuperfundenda inungendáque ſunt quæ corroborant & calefaciunt: vt nardinum vnguentum,vel gleucinũ,vel marciatum dictũ. Quòd ſi magna humorũ inſidentium copia extiterit, non ſolis remediis quæ par-
B tibus inducuntur vti oportet, ſed prius extenuata probè materie,exhibere etiam quæ pituitam purgare queant: aut oxymeli, tum ſimplex, tum quod Iulianum dicitur, caput,ſtomachum,& totũ corpus purgare efficax: vel catapotia quæ colocynthidem recipiunt. Purgare autem non modò ſemel,ſed etiam bis oportet. Neque enim viſcoſus humor vacuationibus vniuerſis ac vna vice factis cedit,ſed potius per interualla paulatimque, & crebrius repurgari medicamentis debet.

De dolore capitis in febribus oboriente.

C Obuenit etiam capitis dolor iis qui vehementer febricitant:verùm conſidera diligenter num criſis ratione, an non,oriatur. Conſtat enim quòd ſi capitis dolor huius gratia contingat,vt in iis qui ſanguinem ex naribus profundunt, aut vomunt, nihil tentare oportet, aut tumultuari,aut curationem adhibere.Nam ea quæ admouentur,præterquam quòd nihil iuuant,etiam naturam ſubinde impediunt: id enim propter febris vehementiam & malignitatem accidit. ac omnia agenda ſunt vt febris vehementia mitigetur.Cæterùm capitis quoque cura ha-
D beri debet,roſaceum ipſi ſuperfundendo, interim per ſe, interim cum aliquo refrigerante, vt ſerpyllo,aut hedera, aut roſis,aut ſemperuiuo. Quòd ſi vigiliæ vrgeant,etiam decocto chamæmeli, capitum papaueris & hederæ cum oleo roſaceo ſuperfundatur: ac frons ſomniferis inungatur, aut ſucco lactucæ, aut paſtillo trigono, aut crocode: aut ſummatim,omnia quæ adhibentur,leniendi,refrigerandi,& ſomnum inducendi vim obtineant.

De dolore capitis ex vino.

Dolor capitis qui etiam ex vino ſuſcitatur,facilè diſcu-
E titur. Nam quumprimum cauſam didicerimus,conuenit ante omnia vino interdicere, & medicamentis vti quæ refrigerant, & vapores repellunt. Tale autem eſt præſtantiſsimum roſaceum,aut per ſe,aut cum aceto,vel ſucco hederæ,vel braſsicæ.Nam huiuſmodi non ſolùm ſiccant,ſed etiam naturali quadam facultate vino aduerſantur.vnde etiam ipſa braſsicæ folia, ſi capiti applicentur, bene faciunt. oportet autem ea prius aqua calida madefacere,atque ita illigare. Iam conuenit etiam ipſam braſſicam decoctam ſemper comedere.Quinetiam lenticula
F his auxiliatur,præſertim qui humidiorem habent ventriculum.Adhæc mali punici grana ſuper cibum comeſta ipſos iuuant: ac mala ſimiliter piráque aſſumere, & frigidam aquam bibere cõfert. Atqui imbecilliori ſtomacho ſunt præditi,iis etiam paulum vini propinare, præſertim aquoſi,(quale eſt Cnidium,Samium, & Sareptinum) conducit: nullum autem vinum ſit vetuſtum. Nam præterquam quòd caput nonnihil feriat,etiam vaporis quippiã ad ſuperiores partes effert. Panis autem ex aqua eſui his aptiſsimus eſt: item halica cocta, oua tenera, columbarũ
G & gallinarum alæ,gallorum teſticuli,turdus: breuiter, vniuerſus cibus eſto boni ſucci,ſtomacho vtilis, & qui vapores arceat.

De dolore capitis ex ictu.

Dolor capitis etiam ex ictu aut caſu accidit,inflammatione in illo ſubſiſtente: quare etiam curatio eius magno ſtudio tractanda eſt. Quippe periculum inducit, dum humores copioſius ad ipſum confluunt.Si itaque oborta inflammatio ſolam cutem ambiat, & non vlterius adhuc procedat, nihil negotii eſt: ſed dolor etiam qui circa ca-
H put contingit facilè diſcutietur: ſin autem tanta & tã valida vrget vt etiam membranam caluariam ambientem in conſortium doloris pertrahat,(frequenter autem cerebri quoque membranam quã meninga Græci appellant) haud exiguum erit periculum.Nam conuulſiones magnæ

parte & deliria comitantur,vt mortē ipsis maximè præcipitem inducant. Vt igitur magnas inflammationes oboriri prohibeamus, necesse est curationē à sanguinis missione incipere:ita nanque influxus reuelletur. Porro vacuatione facta,& corpore toto recrementis libero, deinceps etiā parti admouere auxilia oportet, & capitis ipsius curam habere, oleo dulci perfundendo, lanis contegendo,fouendóque omni ex parte, vt ne caput, hoc est neruorum origo,rigeat. Vino autem per initia ipsos, & carnibus arcere conuenit,& in totum,omnis victus purus & recrementis expers esse debet, præsertim si etiam febris tibi vehemens esse videatur. tunc enim tanquam illius ratione ptissanæ cremorem, lutea ouorum,maluam decoctam,lactucam, intybum & cucurbitam exhibere oportet. Quòd si vigiliæ vrgeant , etiam chamæmelino oleo & rosaceo perfundere debemus: subinde verò etiam vtrisque cōmixtis vti,plus & minus à magnitudine inflammationis,ægri temperamento & ætate consideratis. Ita sanè , vbi inflāmatio citra hulcus obuenerit,curationem moliri conuenit.Sin autem hulcus quoque infestet,tunc eisdem sanè vti non dehortabimur: sed præterea etiam rosaceo cum melle,aut tetrapharmaco, item ceratum ad inflammationem arcendam efficax,& medicamenta cōmodè imponuntur,præsertim anemone.hæc enim variis modis auxiliatur,& linamentis illita & superinducta.Talis enim curatio existit quum inflammatio hulceri coniuncta fuerit.Dicetur autem absolutius quum de vulneribus capitis aliarúmque particularum propriis,sermonē habebimus.

DE CEPHALAEA, Cap. XI.

GRauis quidem affectus, & vehementer dolorificus est, vt etiam ipsæ oculorum radices indolescant. est quoque diuturnus,& leui occasione excandescit exacuíturque.Nam qui hoc malo detinētur,alii vini paulo meracioris potione,alii odore quodā,vt styracis, aut thuris, nonnulli ab ipso luminis splendore feriuntur, vt in tenebris magis contenti sint quàm in lumine degere.Fit autē potissimùm hic morbus etiam ex diuturna membranæ caluariam ambientis,aut cerebri membranarum inflammatione. item ex obstructione & crudiorū crassiorúmque humorum copia, interdum etiam ob magnam humorum in alto desidentium acrimoniam.Frequenter ob calidam quoque intemperiem malum hoc nascitur,capite scilicet spatio temporis imbecilliore facto, atque ob id promptè humores suscipiente: nonnunquam verò ab inferioribus recrementa quæ inueniuntur, cucurbitulæ instar attrahente. Diligenter itaque attendendum vt in aliis quoque affectibus, & animaduertendum est qua ex causa nascatur, & generationis trahat originem: nempe ex copiáne an particularum cerebri inflammatione quapiam,vel obstructione,vel acrimonia inueterata. Sic nāque morbus,si modum aut tempus inspexeris, arte facilius solui poterit. Notæ ipsius hæ sunto.

Si igitur magna grauitas in particula percipitur , constat non solùm qualitatem,aut vapores aliquos,sed materiæ copiam obstructionis esse opificem: id quod manifestius cognosces si præter omnia à me dicta, totū ægri corpus consideres,naturáne plethoricum sit,an minus: item,si omnia quæ præcesserunt perpendas. Vbi enim sic vniuersa circumspexeris,firmius internosces.

Notæ cephalææ quæ propter cerebri inflammationem nascitur.

Si igitur grauitatis sensus & pulsatilis dolor ortus fuerit, clarum est,cephalææ affectum propter inflammationem quandam euenire.

Notæ cephalææ ex spiritu.

Quòd si tensionem solam citra grauitatem & pulsum æger sentiat,manifestum est rursus, affectum ex flatuoso insidente spiritu fieri.

De dolore ex acrimonia proueniente.

At si nullum ex his infestet,rosio autem solùm incidat, dolorē ex acri & bilioso humore excitari intelligas.

Notæ doloris ex calida intemperie creati.

Sin autem nullum ex his causa morbum capitis pariēs

A existit,calor autem circa caput percipitur, atque id natura calidius temperamento esse videtur,& causæ quæ præcesserunt,calidiores,collige potius ex omnibus, calidam quoque esse intemperiem, quæ ab infernis recrementa cucurbitulæ alicuius modo ad se attrahat, efficiátque vt caput facilè repleatur humoribus. CVRATIO. Qui sanè hunc in modum bona internoscendi ratione ac via vtuntur, inueteratos cephalææ affectus sanare possunt. Si enim morbus ex copia fiat,totius primùm corporis curam habere debemus,initiò id quod superat commodè
B vacuantes,vel per sanguinis missionem, vel purgationē. Sin autem totum corpus non fuerit plethoricum, ipsum verò caput potius causam præbere videatur, eo quòd natura ipsum iniuriis & repletioni sit opportunum, positq; attrahere quodcunque in ventre contentum inuenerit, à toto quidem corpore abstinendum est,neque venam secare prorsus aut purgare oportet: sed in primis ipsi tanquam primario affectu laboranti prospiciendum. Et si quidem humores infixos frigidos esse suspiceris, siue à caliditate attractos, siue ex imbecillitate illic natos, su-
C perfundere ipsum & irrorare oleo conuenit, aut herbis in vino decoctis non admodum calidis, sed quæ robur quoddam habeāt ad caput firmandū, quale est oleū ex acerbis oliuis expressū, quod omotribes dicitur: cui adiiciantur capreoli hederæ,aut serpylli,aut menthæ viridis. Procedente autem tempore, etiam ex calidioribus admisceto sisymbrium,aut pulegium,aut folia lauri, aut calaminthen.His igitur medicamentis, eorúmque similibus vtēdū est:præsertim in hyeme,& maximè vbi superantē intēperiē frigidā esse apparet, & humores qui capiti in-
D sident,viscosi fuerint & crassi.Nam illa infixos humores strenuè discutiunt,& caput corroborant, vt ne ipsum infirmetur,neque recrementa quæ ex vētre in reliquas corporis partes distribuuntur,promptè suscipiat. caput enim frequenter non adeo calidum est vt ipsum recrementa corporis posit attrahere,sed propter imbecillitatem illis repletur,suscipiens magis quàm attrahens.Ita illis sanè, si humores qui capiti insident frigidiores fuerint,agendū censeo.

Curatio,si dolor à bile procreatus fuerit.

E Quòd si humores calidi & biliosi existant, tum oxyrrhodino, hoc est aceto & oleo rosaceo tepido, tum eo medicamento quod ex papaueris capitibus(vnde Græcis διακωδιῶν dicitur) & rosarum decocto paratur, caput superfundas:adiiciens præterea etiam ea quæ leniter discutiunt, vt hederam,aut serpyllum, aut chamæmelum herbam,aut chamæmelinum oleum. Ac lauēt ægri,aqua temperata *hoc est tepida* vtentes, abstergantúrque ptissanæ cremore,aut vitellis ouorum, tepidam superfundentes aquam.Nam calida admodum & feruens, præterquā
F quòd nihil præsidii adfert,offendere ipsos & irritare solet.Vbi verò caliditatis feruor conquiescit, non alienum est etiam mellis exiguum vnà cum vitellis ouorū, & vnctionibus moderatis,quæ abstergere & expolire possunt, admiscere.Nam omnia nimiū calida his sunt inimica, siue smegmata sint,siue apophlegmatismi. Quippe biliosa recrementa ab humectantibus mediocriter tū balneis, tum medicamentis magis discutiuntur quàm plus æquo siccantibus & calefacientibus : quia ex eiusmodi magis spissescunt quàm dissipentur. At in quibus crassi & non
G admodum calidi sunt humores, in iis consulo ne admodum subitò ad ea quæ discutiunt feraris:mitigare autem potius materiā moderatis vnctionibus & balneis debet, atque ita descēdere ad efficaciora, quæ extenuant & discutiunt,vt quæ ex nitro & sinapi conficiuntur. Declināte autem affectu,etiam frictione capitis linteis adhibita vti oportet:præcipuè in balneo,prius nimirum capillis adēptis: item per vices iis quæ sternutamenta prouocāt: primùm sanè simplicioribus,deinde valentioribus. Vt autē is qui parare illa velit,promptè inueniat, explicanda etiā
H hic putaui:quorum scriptura in hunc modum habet.

Errhinum,hoc est,medicamentum quod naribus inditur, caput purgans, ad lippitudinem & morbum comitialem efficax.

Melanthii drachmæ octo, salis ammoniaci drachma,

Elaterii drachmæ quatuor. Trita excipiantur oleo Si-
cyonio,aut myrteo, aut irino, aut Cyprino, vt cerati ha
beāt craſſitiem.Repoſito igitur in pyxide cornea,vtitor:
ſubungens nares,attrahere iubeto. Hoc errhinū nō mo-
dò confert diuturno capitis dolore affectis,ſed etiam iis
qui lippitudine infeſtantur, & comitialibus. Educit e-
nim facilè ſiquid viſcoſum in cerebro & craſſum in-
hæreat:præterea etiam quod ex cyclamino cōſtat, nihi-
lo minus proficit: habet autem huius quoque ſcriptu-
ra hoc pacto.

Errhinum ex cyclamino.

Cyclamini ſicci drachmæ octo: nitri rubri drachmæ
quatuor. Sin autem loco nitri,elaterium iniicias,præſtā
tius euaſerit. Vtitor autem in hūc modū. Tritum ipſum
probè,per arundinem inſpirato: præcipiens ſurſum in-
clinando attrahere: deinde rurſus deorſum vergendo,
etiam id quod congregatur,expuere.

Epithema ad diuturnos capitis dolores.

Vtitor etiam epithematis in capite & vnctionibus in
diuturnis affectibus,quæ diſcutiendi vim obtinent:quo
rum è grege eſt & hoc quod frequenter experimentum
probauit:ſcriptura eius in hunc modum habet.

De cerato.

Irini vnguenti, peucedani,caſtorei, ſingulorum dra-
chma: baccarum lauri drachmæ duæ: rutæ ſurculorum
drachmæ quatuor. Excipiantur cerato quod ex roſaceo
paratum eſt:ac capite deraſo,per totum ipſum imponi-
to.Sin autē acceſſio magna orta fuerit, mitigantibus &
mediocriter reficiētibus vtitor,ex quibus hoc habetur.

Smegma ad capitis dolorem.

Liquoris peucedani drachmæ ſedecim: liquoris pa-
paueris,aniſi,mēthæ,myrrhæ,ſingulorū drachmæ duæ.
Aceto excipiantur, fiātque vnguentū. In doloribꝰ im-
moderatis,caput eo illinito. His & ſimilibus vti conſi-
lium eſt,in quibus propter craſſos humores & ſpiritum
flatulentum dolor gignitur.

In quibus qualitas doloris cauſa eſt.

At ſi dolor ex calida qualitate oriatur, clarum eſt ea
adhibenda eſſe quæ etiam ex bilioſo humore dolenti-
bus conuenire diximus,citra miſſionem ſanguinis, aut
purgationem, aut omnino qualecunque tandem vacu-
ans remedium adhibitum. Porro ſi affectum ex ventris
retentione prouenire contingit, omnibus modis is ci-
bo & leniter purgare potentibus ſubduci debet. ſunt
autem huiuſmodi multa, tum ipſe ſal. Quare ſi aluus
ob viſcoſos humores cohibetur, hanc compoſitionem
mixturámq; dato. Salis Ammoniaci drach.duas:piperis,
drach.euphorbii drach. Dato ex ouo,aut ptiſſana drach.
duas aut quatuor,aut ſcrupulos tres aut quatuor. Quibꝰ
autem venter non ob viſcoſos humores adſtringitur,
in iis vtitor medicamentis quæ ſcammoniā recipiant.
Habet autē horū cōpoſitio in hūc modū,Salis cōmunis
torrefacti drach. tres: piperis drachmæ duæ, ſcāmonii,
drachma. Dato ex ouo, pane, & quomodocunque ve-
lis, cochlearium. Nam hi ſales admodum leniter ac
citra moleſtiam ventrem purgare & emollire ſolent.
Vtitor his cum fiducia, tum illis quæ euphorbium re-
cipiunt. Quòd ſi venter citatior ſit,& caput magis ob
ſiccitatem doleat, nititor eum cibo, potu & medica-
mentis ſiſtere. At ſi affectus ex vigilia & ſolicitudine
eueniat, iis quæ ſomnum inducunt, & laborantes o-
mnino leniunt,curari debet. Summatim, remedia ſem-
per ad cauſam morbum facientem accommodato,ac v-
titor prædictis bona ratione ac via. Ita nanque inuete-
ratus ac contumax affectus, diligenti artificio & com-
modis præſidiis adhibitis,ex toto euincetur.

DE HEMICRANIA, Cap. XII.

SÆpe dimidia capitis pars indoleſcit, ita vt dolor
circa dimidiam caluariam incipiat. Atque gene-
ratur hic quum recrementum aliquod ibi infixum
aut impactum tum in flatus reſoluitur, tum loca ſin-
gulis diebus, aut vno interpoſito, aut duobus, irritat,
pro ſubiecta ſpecie motus ſumens initium. Si igitur
totum corpus recrementis liberum tibi apparet, capiti
proſpicito, ipſique particularem curationem adhibe-
to. At ſi copiatoti corpori faceſſit negotium, tunc

A multifariam attendendum eſt,& internoſcendum quis
vtique humor ſuperans exiſtat. Conſtat enim & va-
cuationem eius tentandam eſſe, &,ſi ſanguis fuerit,
per venæ ſectionem detrahendum: ſin alius quiſpiam
humorum fuerit, purgatione recrementi quod mole-
ſtat,ſuccurrendum.

De hemicrania ex conſenſu.

Si hemicrania ſtomachi affecti conſenſu oriatur,
vel dum ipſe in concoctione infirmatur, vel quum
materiam in ſe bilioſam vel pituitoſam continet, nec
B humores hi probè coquuntur, perpende rurſus v-
trum ex calida intemperie, aut frigida proueniat. Si
igitur ex frigida intemperie, calefacientibus ei pro-
ſpicere oportet: ſin ex calida, frigidis & contem-
perantibus.

Si dolor ex frigida ſtomachi cauſa dimidiam
caluariæ partem exerceat.

Quòd ſi dolor ex frigida ſtomachi cauſa factus ap-
paret, primùm vtitor fomentis ex vino & oleo, quod
Græcè œnelæon dicitur, nardo,gleucino, ſtyrace, ma-
C ſtiche: deinde etiā epithematis, Polyarchio, aut Phi-
lagrio,& Marciato dicto,quod flatus in ſtomacho ſub-
ortos ſtrenuè poteſt diſcutere. Cibus eſto eiuſmodi
qui calefaciat ſimul & extenuet; necnon robur appo-
nat. Hydrogarum igitur his eſt idoneum, quod copio-
ſius aniſum receperit. Confert etiam oxymeli potum;
& porra cocta, in cibo ſumpta. Item quod ex malis co-
toneis conficitur,piper & gingiber recipiens. Auxilian-
tur ipſis etiam quæ ex hyſſopo,aniſo,dauco & apio pro
pinantur. Ex oleribus,ſcandix,gingidium,aſparagi pa
D luſtres,& beta cum ſinapi,& cappares. Allium verò diu-
turnos frequenter dolores diſcuſſit, quemadmodum e-
tiam ſalſamentum,& encathera dicta,& coriax.

Catapotia quæ Græcè vocātur κόκκοι διὰ κολοκυν-
θίδος, hoc eſt grana ex colocynthide.

Iuuat hos & vomitus à cibo,& purgatio quæ fit ex ca
tapotiis quæ colocynthidem & euphorbium recipi-
unt: compoſitio ipſorum ita habet: Aloes ſeſcuncia:
euphorbii ſeſcuncia: colocynthidis medullæ, ſcam-
moniæ, gummi, ſingulorum vncia: bdellii Scythici
E ſeſcuncia: nitri Alexandrini ſeſcuncia: veratri nigri cor-
ticis vncia. Excipito ſucco braſſicæ,aut citrii, aut rho-
domeli, ac dato ſcrupulos ſex. Tu verò non vniuerſa,
ſed per vices ipſa exhibeto,atque ſic ad perfectum mo-
dum peruenias. Nam non minus quàm hiera,humores
ex alto euocare poſſunt: cæterùm etiam non ſuperficia-
riam vacuationem moliuntur, ſed ex alto, & veluti ab
ipſa radice recrementa extrahunt: & ſiquis rectè vſus
fuerit, non modò hemicranicum, ſed etiam vetuſtum
dolorem, ſtomachicos affectus, morbos comitiales, ar-
F ticularios,& coxendicum vitia ſanare poſſunt. Hoc pa-
cto quidem dolori, ſi ob viſcoſos humores in ſtoma-
cho excitatos prouenerit, mederi oportet.

De hemicrania quæ ob bilioſum in altera capitis
parte contractum humorem naſcitur.

Si bilioſus humor dolorem pepererit, ſumant ægrè
ante omnia panem ex aqua tēperata,vt quæ ſupra modū
ipſis auxilietur. Cæterùm etiam malua & lactucæ come
ſtæ profunt: in vniuerſum,cibus ſit humectans, & bal-
nea temperata: poſtremò purgatio quæ ex picra & ſcam
G monia, & aliis quæ bilem citra magnum dolorem pur-
gare ſolent,adhiberi debet.

Epithemata.

Similiter etiam vnctiones quæ extrinſecus imponū-
tur,non ſint nimium calidæ: in totum,vniuerſa meden
di ratio eiuſmodi adhibeatur qualis etiam in capitis
doloribus præcepta eſt: nam eædem genere cauſæ exi-
ſtunt,niſi quòd capite laborantes, diuturniores valen-
tioréſque habeant. Vt autem remedia vnicuiquæ cauſæ
H idonea promptius inuenire queas,etiam horum deſcri-
ptiones tibi ſubiungam.

Vnctiones aduerſus dolores ex craſſis viſcoſiſque
humoribus in dimidia caluariæ parte ortos.

Euphorbii partem vnam: caſtorei tantundem: a-
qua excepta, auri iuxta partem dolentem imponito, ac
ſtatim in balneū ire,& lauare conſueto more præcipito.

Hoc admodum generosum auxilium est, & cum fiducia eo vtitor. Iam maximum hoc quoque est quod recipit atramentum scriptorium. Habet autem descriptio eius in hunc modum, Euphorbii drachmæ quatuor: atramēti scriptorii drachmæ quatuor: myrrhæ troglodyticæ drachmæ tres: croci drachmæ duæ: crocomagmatis drachmæ duæ: piperis albi drachmæ tres: aceti quod satis est: vt hæc probè læuigentur, & crassities sordium similis fiat: atque hoc illinito, à medio superciliorum incipiens, vsque ad tota tempora, præcipuè si locus pilis careat: & quum refrigeratus fuerit æger, hoc rursus inungito eodem in loco ad tertiam vsque vicem. Oportet autem ipsum mane inungere, vt auxilium vim suam probè exercere possit, quousque ille lauaturus est. Verùm caueto ne, quādo æger illinitur, medicamentum oculos ingrediatur. nam spongia vtens, dextrè id quod illitum est absterges. Vbi ex balneo æger venerit, rursus simili modo sæpius illinito, donec in totum dolore liberetur: atque eo discusso, per interualla iterum medicamento vti debes, ne in eundem denuò morbum incidat. His maiora præsidia ad longos validósque dolores inuenire non licet. Ad moderatiores autem vnctione vtitor, quæ ceram & euphorbiū habeat. mixtura ipsius hæc recipit, Olei Sabini sextarios quinque: ceræ vncias tres: euphorbii vnciam. Hoc vtitor, dimidiam frontis partem cum temporum musculo ante balneum illinens. Facit hoc præcipuè ad dolores ex frigidis affectibus ortos. Porro inuenies alia quoq; multa à veteribus prodita: verùm hæc sola sufficiunt, plurimis experimentis comprobata.

In quibus dolor ob bilem contrahitur.

Qui ex bile dolorem experiuntur, iis abunde est etiā pastillus crocodes illitus, & trigon: adhæc terra Ægyptia, omnésque vnctiones quæ ex rosaceo & chamæmelino oleo parantur, modico aceti adiecto, aut quodam succo mitigatorio. His & similibus medicum qui recta curandi ratione nititur, vti oportet.

DE PHRENITIDE, Cap. XIII.

QVòd sanè phrenitis acutissimus periculosissimúsque sit affectus, omnibus est in confesso: vnde autem constituatur, & quo affectu cerebro laborante, & quæ curatio conueniat, de hoc omnes dissentiunt. Dicamus igitur etiam nos quæ sit exquisita phrenitis, quæ eius causa, & quomodo inernosci debeat. Plerique enim ipsorum in discernendo eam potissimùm, non mediocriter decepti sunt, vt etiam eos qui delirāt, existimarent phreniticos: quum res sit longè diuersa.

Quæ sit causa phrenitidis.

Exquisita igitur phrenitis à flaua bile nascitur, quum ipsa in cerebrum aut eius membranam distributa inflammationem excitauerit. Priusquam enim dispensata infixáque fuerit, non prhenitidem, sed delirium producit. Atque hoc in acutarum magna parte febrium statu ac vigore accidere consueuit: deinde rursus in declinationibus cessare: atque id delirii propriū est, quòd febres per tota earum tempora non perseuerent, sed conquiescant: phrenitis autem semper perduret. Est autem ipsius non vna tantùm species, sed etiam multiplex. Alia siquidem ex pallida bile constituitur, quæ mitior existit. Sin autem ex flaua bile, quæ & multo vehementior, febres quoque maiores inducit. Iam alia quoque, efferata dicta, nascitur bile flaua immoderatius excalefacta, & plus æquo adusta. NOTAE futuræ phrenitidis. Futuram phrenitidem vigiliæ potissimùm continuæ & intensæ, somníque turbulenti præcedunt: ægri exiliunt, & somniorum imaginationibus interdum detinentur, vt etiam nonnulli se futura scire suspicentur, & velint prædicere. Præcedit etiam vt ægri quæ dicūtur obliuiscantur. Nam quum familiaribus præcipere quædam incipiunt, ad alia conuertuntur, eorum quæ ab initio iniuncturi erant, obliuiscentes. Item quum respondent, ferociores ac iracundiores quàm prius apparent: magnam & crebram respirationē edunt: pulsus habent paruos, & duros: atque occipitio frequenter indolescunt. Quòd si affectus increuerit, vt parum ipsi à phrenitide absint, fixis oculis cernūt, eósque admodum squalidos & rubentes habent: necnon pituita eis inhærescit, ac lacrymæ ex vtrisque profluunt. Sin autem vitium magis intendatur, incipiunt & floccos carpere, & festucas legere: neque responsionem manifestam dare possunt, & linguam multo magis scabram habent, febrésque licciores: interdum & tremuli sunt, exarescente cerebro, eiúsque neruis: & ægrè sentiunt, vt etiam quum ipsi excitentur, vix aut nequaquam exaudiant. Eiusmodi ergo & tot, eorum qui propriè phrenitici existunt, signa habentur. Cerebrum igitur statim per initia morbi causam habuit: non enim alia quadam parte affecta, quæ propriè phrenitis est cōtrahitur: quemadmodum nonnulli phreniticos ob septi transuersi inflammationem fieri existimarunt: quod verum non est: sed & ipsum cerebrum, vbi inflammationem senserit, valida efficit deliria, vt phrenitidi respondeant.

Quomodo delirantes à phreniticis discernere oporteat.

Qui propriè phrenitici existunt, à delirātibus ex partium consortiis distinguuntur, quòd ipsis febris adsit perpetua, oculi sint cruenti, sanguis è naribus profluat, & caput sit calidius. Nam qui septo transuerso laborāt, iis caput non est adeo calidum vt præcordia ipsúmque septum: ægrè magis spirant, & inæqualem valde spirationē edūt. Discernes autē phreniticos ab insanientib⁹, eo quòd insania quidē, quæ Græcè mania dicitur, citra febrim: phrenitis autem, vt diximus, semper cum febri spectetur. Hæc quidem sunt signa eorum qui propriè phrenitici dicuntur: in quibus etiam flaua bilis sola, sine alia materia, defixa, affectum peperit: quemadmodum etiam, si pituita flauæ bili coniuncta fuerit, eiusmodi, falsa phrenitis appellatur, & vigilem soporē, qui Græcis agrypnon cωma vocatur, excitat. SIGNA phrenitidis falsæ. Nosces autem phrenitidem ex humorum mixtione factam, inde, quòd etiam symptomata quæ superueniūt, mixta sint, referentia eandem naturam illorum quæ causam eandem habent. Etenim vigilant simul, & in altum somnum deferuntur, rursúsque paulatim delirant, & somno alto soporosóque pressi, cum tumultu excitātur, & illis qui ipsis loquūtur, inordinata verba & insaniam testantia respondent.

De inueteratis iam phreniticis.

At quòd hæc per morbi initia & breui tempore accidere cōsueuerunt, nosse cōuenit. Vbi verò morbus in vetustatē inciderit, & vires fuerint debilitatæ, exigua ipsius indicia apparent, vt nonnulli aliam quandam phrenitidis speciem esse arbitrentur: non est autem alia, sed ægri per initia quidem turbulenti fiunt & furibundi, tanquam bile statim ad superiora tendente, & cerebrum excitante: postea autem, hecticis febribus similiter, æquabili intemperie in totum cerebrum dispersa, non amplius valde perturbantur, & inordinata furiosáque nugantur, sed iacent, neque vocem edere propter imbecillitatem potentes, neque decubitus figuram mutantes, neque validè exilientes: manus solummodo inordinatè iactitant, vt quidam ignorantes, ægrum quærere aliquid, &, si inueniat, velle continere suspicentur: nonnulli autem ipsorum ne palpebras quidem propter vires iam antè defatigatas aperire possunt. Sin autem aliquando etiam aperiant, vbi paulisper respexerint, statim rursus propter infestantē humorē cōniuent. Verùm hæc signa adhuc infirmāte ipsorū facultate superueniūt, nec aliā adhuc phrenitidis speciē ostendit id, quòd pulsus sit imbecillis, durus, exiguus & angustus, sed etiam ad omnes magna ex parte phreniticos pertinet, præcipuè inueteratos. Hæc igitur indicia sunt quibus phrenitici cognoscuntur: deinceps autem quomodo curationem ipsorum optimam adhibeas, iā persequamur. CVRATIO phreniticorum. In omnibus propriè phreniticis, si vires robustæ sunt, & nihil aliud prohibet, sanguinis detractio adhibēda est, tāquā primū omniū & maximū futurū præsidiū. Sin autē repugnet æger, (quod sæpe accidit) vt nolit brachiū permittere medico, omnino conandum tandem est ex recta in fronte vena sanguinis missionem moliri.

Facis autem id rectè si collum artificiosè fascia lanea constringas, vt vas attollatur. Ita nanque si feceris, sanguis statim vena secta, citra impedimentum cum spiritu erumpet. Ego sanè magna adeo phrenitide correptum curaui, & nisi multi fortésque famuli eũ continuissent, & vinculis vndequaque constrinxissent, neutiquam ne in frõte quidẽ venã secare potuissẽ: adeo ferociter agitabatur, omniáque faciebat quæ insanientes solẽt: atque si gladiũ habuisset, non paucos qui ei aderant, iugulasset. Quia verò bis sanguinem detrahere molestũ est visum, ideo tantùm initio euacuauimus quantũ ei satis erat futurum, etiãsi secunda vice iterum emisissemus. At mirabile erat vacuatione facta, quàm festinaret ex riuo superbibere, simul autem adstantes etiã aspergebat, vt risum quoque ideo vulgo excitaret. Verùm hic quidẽ celeriter curatus est, alia quoque ratione ac cura conuenienter ei adhibita. Sic igitur agendũ est si venam in cubito secare non liceat. Post sanguinis vacuationem parti quoque remedia inducenda sunt, & caput oxyrrhodino madefaciendũ, ne ipsum, quũ calidũ sit, liberalius humores attrahat, atque idcirco eis repleatur. Aceto autem ea quæ mitigant & somnum conciliare poterunt, admiscere conabimur. At quum morbus viget, & vigilias mentísque alienationem inuehit, adhuc magis succurrendum est, & largius oxyrrhodino caput implendum, & decocto chamæmeli, papaueris capitũ, serpylli, hederæ: rursúsque oxyrrhodino superfundendũ: itẽ ea quæ odorẽ mouent, naribus adhibenda, nec non vnctionibus vtendũ, vt omni ratione vigilias excindamus, somnũmque ægro accersamus: quod solum & maximũ est delirantium & cuiussis morbi remediũ. Quòd si his administratis, vigiliæ & alienationis symptomata perseuerent, dato ei potumedicamentũ quod *à papauerum capitibus* diacodion Græci appellant, ad omniá futurũ vtilissimũ. Non solùm enim vigiliis, sed etiã febri medetur: prætereà caput tanquã ab igne adustum refrigerare poterit. Sin autẽ nihil admodũ impellit vrgétque, nolim medicamentũ diacodion exhibere: præsertim si neque phrenitis quædã germana esse videatur, sed etiã pituitæ nonnihil particeps sit, vt ipsa quoque falsa nominetur: tunc caueto ne idipsum vel aliud quoddam ad soporẽ torporémque inducendũ efficax offeras. Sin autẽ vires quoque imbecillæ fuerint, tunc maximè vitabis nequid torpori somnóque inducendo accõmodũ exhibeas. Nã in iis qui infirmas vires habent, nõ vulgaris noxa, imò interdũ mortaliũ potionẽ comitatur. DE HABITATIONE. Cõsiderari debet etiã habitatio in qua deget æger, vt aerẽ neq; admodũ crassum, neque humidũ frigidũmque, aut nimis calidum habeat, ne capiti meatuũ densatio aut repletio superueniat, sed tẽperatus existat, quò animalis spiritus temperie ipsius refocilletur ac relaxetur. Sit autem magis lucidus quàm tenebrosus, vt æger per huius sensum ad consuetorum perceptionem ac conscientiam perueniat. Quare & amici nonnulli admodum familiares ei assistant, vt etiam increpantes ipsum propter ea quæ facit, reuereatur. Neque verò domesticus, aut cognatus, cuius causa aliquando tristetur, aut cui irascatur, ingredi debet. quippe hoc irritare ægros, & commouere solet: & vt valde perturbetur, manifestam præbet occasionẽ. Sed nec amici frequentes & copiosi ad eum ingrediantur: quippe turbam tantùm ei excitant. prætereà aerẽm quoque crassum efficiunt, frigidos emittentes spiritus. Iã nõ violenter mouendus est, sed leniter, ne in lecto propter imbecillitatẽ concutiatur. hoc enim, siquid aliud, ægrũ irritat, & somnũ impedit. Ii verò qui adsunt, omnia ipsius mẽbra citra violentiã teneant, lenitérque perfricent, & præsertim inferiora: atque tunc magis vbi conuulsiones ægro oboriũtur, artus vinculis excipiãtur. Quippe hoc materiã ad inferna prouocat: prætereà conuulsiones lenit. Satius autẽ est inferiora quoq; , vbi perfricata fuerint, fouere, atque sic deligare vt materia quæ fotu simul & fricatione accita fuerit, ad ima potius deriuare possit. Nihil autẽ facere oportet ante febriũ declinationẽ: longè verò antequã inuadant, id præstandũ.

A Iã cucurbitulæ adhiberi, præsertim ante accessionẽ, debent, vt materiæ sursum vergentis impetus per reuulsionem coerceatur. Simili modo etiam epithemata semper eis admouere oportet quæ non nimis frigida sint, neque rursus calida, sed potius tepida. Qui enim viscera largius fomentis excalfecerunt, maxima hi mala ægris accerserunt, materiam subitò ac vniuersè commouentes, vt ad supernas partes profecta caput admodum repleuerit, vnde vehemens alienatio mentis prouenerit: nonnunquam etiam sopor qui κάρος dicitur: ita vt rursus B iis opus fuerit quæ excitare possunt, sternutamenta prouocantibus, tum frictionibus. Quare viscera validiores fotus non requirunt, præsertim in iis qui vehementiori febri laborant: item quibus copia humorum inest, & caput affectum. Sufficit igitur solum lini semen hydrelæo incoctum, aut cum chamæmeli iure blandũ & tepidum visceribus obducere. Ita enim feruor mitigabitur, & viscera distenta laxabuntur, atque ideo etiã febres erunt mitiores. DE VICTV.

Conuenit autem inter medicandum, vt contulerit, C etiã victus rationi vt maximè necessariæ, animũ adhibere. Multi nanque ipsam negligentes, ignorant quantum noxæ & adiumenti ægro adferri possit. Vtinã verò etiã rectè medicari scirent, tempúsque inquirerent, aut ordinem, aut qualitatem, aut quantitatem: verùm nullum horum attendẽtes, singulis vicibus, quũ ægrũ accedũt, visceribus facessunt negotium, aut perfundẽdo, aut obducẽdo, aut omni tẽpore parando, etiã cum copia, interim quoque quũ cruditas vrget: præsertim quum sapiẽtissimus Galenus manifestò clamitet, neque cataplasmatis, D neque aspergininibus quouis tempore vtendũ esse, nisi in solis illis quibus nullum in totò corpore excremẽtum, aliáque superflua existunt: reliquis autem omnibus extremum esse malum. Verùm hæc quidẽ ii qui non bene mente ac ratione constant, faciunt: nos autem quæ ex veteribus didicimus, simul etiã siquid ratio facere nos rectè admonet, iam exponamus. Ptissana igitur primùm omnium victus ratione phreniticis remediũ adhibeatur, optimè prius decocta. Detur autem solus ipsius cremor: quem si non libenter assumant ægri, cum granis ipsam E sine aliquo cibo capiant: sin ea oblectentur, adiicere conuenit solum hydromeli exiguũ, aut hydrorosatũ, aut rhodomelũ. Hydromeli verò maximè Cybyraticum, vt inimicũ ipsis, vitare oportet, & oxymeli. Quòd si minus gratam habet ptissanam, (multi enim ne nomẽ quidẽ illius libẽter audiũt) exhiberi ipsis oportet auenæ cremorem, si inueniatur, aut citrii. At si in totum sorbitiones auersentur, panem in aquam calidam intingito: non minus enim q̃ sorbitiones iuuabit. DE OLERIBVS. Ex oleribus edant intybũ, & maluã coctã: interim F etiã crudã, si caliditas nimium superare videatur, & æger siticulosus sit, vigiliisq; admodũ prematur. Ita nãque adiuuabis. Prætereà etiam magis si lactucæ seminã, cucumerum medullã & peponum exhibeas. Vbi cõctio apparuerit, etiam pisces assument, vt erinaceũ & pectines. DE POMACEIS fructibus & potu. Ex fructibus sumãt duracina, persica, cerasia, mala, & punica: sed hæc rarò. Bibere autem ipsos crebrius, & paulatim aquam tepidam conducit. neque enim multam potionem appetunt: neque iuuantur si cumulatè bibant. Frigidam G autem aquam vitare oportet, eò quòd tuta non sit. Nam si inflammatio circa septum transuersum aut aliam quampiam particulam, inuenta fuerit, non exiguum periculum sequitur. Quanuis enim frigidæ potio mitigare ipsas videatur, tamen maiores postea & malignas febres excitat, vt etiam alienatio mentis augeatur: breuiter omnia ad deterius maligniũsque conuertantur. Quare tutius est tepida potius quàm frigida aqua vti. Noui autem me etiam hydrelæo vsum, in quibus siccitatem immodicam, & bilem superiora H occupare, nihilque ab intestinis notatu dignum excerni viderem: hinc calor mitigatus fuit, & viscerum intentiones inflammationésque relaxatæ: biliosa per aluum & vomitiones excreta, vt æger non multis adhuc diebus ad vniuersum prorsus morbum

gãs

depellendum indigeret. Etenim omnia quæ ipsi admouebantur remedia, tunc administrabantur quum totum corpus recrementis esset vacuũ. DE BALNEO. Lauare eos & perungere conuenit quibus iam vacuatio facta est, & quantitas totum corpus non offendit, verùm siccitas & vigiliæ plurimæ vrgent. Et, si febricitet æger, nihil nocebit ei si ita lauetur, præcipuè etiam quum balneum temperatum adhibitum fuerit, vt neque aer sit igneus, neque solium nimis calidum. Qui autem febris metu eos non lauant, maximè offendunt. nam ægri vigiliis magis torquentur balnei abstinentia, adhuc magis etiam animo turbantur. Lauandi igitur sunt, quemadmodum comprehensum est. Sic enim balneo vtentes, ad bonam temperiem reuertuntur, & in posterum delirio & affectu febrim incendente liberantur. DE VINO. Quin & vinum quod sitim restinguat, dare phreniticis audendum est, in quibus multæ vrgent vigiliæ, & vires sunt imbecillæ: febres autem nondũ vehementiam neque ardorem habent, sed quædã concoctio vrinarum quoque in eis apparet. Præterea illis potius cum fiducia dandum est qui per sanitatem quoque vinum amare consueuerunt, & os ventriculi imbecillum, & natura frigidius obtinent. In his enim tempestiua est vini potio, & omnibus mente alienatis, si modicè assumatur. Nam ferociam ipsorum mutat, & ferinos mores ad hilaritatem trãsfert, somnúmque conciliat, eo quòd cibum celeriter concoquat, & in totum corpus distribuendum adiuuet. In quibus igitur nulla feruens inflãmatio, aut magnus admodum calor præcordia infectet, & vires infirmentur, audacter vinum ipsis exhibeto. Maius enim ex eo cõmodum erit quàm quæ noxa fore putetur. Si enim vires recollectæ fuerint, & non collabi permissæ, omnia tentare possumus, & multifariam ægro succurrere. Collapsis autẽ ipsis vigilia, omnis medicorum curatio desperata erit. Quare metiri conuenit, & noxam quæ ex vino expectatur, & commodum: atque si plura fuerint, quæ permittunt, propinari debet, minorem offensionem contemnendo. Fieri enim haud potest vt id quod iuuat, aliqua etiam parte non noceat. Medici autem est, eiusmodi tum metiri, tum iudicare. Nam si vniuersa moderatè, quantitate, qualitate, ordine & tempore adhibeantur, totam artem absoluunt, consummántque, & finem bonum imponunt.

DE LETHARGO, Cap. XIIII.

GEnuinus ac germanus lethargus, queãdmodũ phrenitis, sedem quidẽ habet cerebrum, materiam autẽ phrenitidi contrariam. Nam ex pituita superante nascitur, quæ ipsũ humectat, & validè adeo madefacit vt ægri eorum quæ dicuntur nequeant meminisse, sed palpebris semper conniuere velint, & conquiescere, vel prorsus in soporem, (qui Græcis caros dicitur) ab humiditate simul & frigiditate, quæ spiritum animalem suffocat, & torpidum efficit, perducantur. NOTAE veri lethargi. Si igitur humor qui lethargum parit, solus sit pituitosus, genuinus lethargus nascitur, atque omnia hæc accidentia inducit. NOTAE falsi lethargi. Sin autem non sola in capite pituita, sed etiam bilis fuerit, necesse est symptomata quoque mixta fieri, vt ægri nonnunquam vigilent, nonnunquam altissimo somno premantur, aliâs delirent. Ambo enim faciunt, & conniuent palpebris, & manus mouent, tanquam contingentes quædam, eáque tenere non potentes. Qui igitur moderatius degunt, nonnullis ipsos inclamantibus, interim palpebras aperiunt, & rursus conniuent. Sin autem admodum imbecilles sint, & valde morbo vincantur, nullatenus exaudiunt, neque palpebras mouent: pulsúsque habent raros, exiguos, & obscuros. Sic igitur facile est ipsos internoscere. Dicamus autem quomodo curare oporteat. CVRATIO. Quũ omnia accuratè inspexeris quæ veteres nobis præcipiunt, nempe ægri vires, habitum, aliáque, vt ætatem, & totius corporis statum, ita tandem huc venies vt sanguinis detractionem ante omnia adhibeas,

A nisi quid ex commemoratis tibi aduersetur, & præcipuè vires. Vbi verò totius corporis curam habueris, etiam remediis quæ partibus inducuntur, ægro succurres, omnem capiti diligentiam adhibens: vt & vapores, ne sursum ferantur prohibeas, & eos qui iam eò irruperint discutias. Maximè autem hoc præstat acetum cum oleo rosaceo, *quod Græci appellant* ὀξυῤῥόδινον, caput corroborans, præsertim inter affectus primordia, ne deinceps multos vapores ad ipsum sursum tendentes, facilè recipiat. Quoniam igitur materia B quæ in cerebro continetur, pituitosa est, & superans causa humida & frigida demonstratur, miscere & incoquere ea oxyrrhodino quæ extenuare etiam simul possunt, expedit, nempe vel peucedanum, vel castoreum, vel pulegium, vel calaminthen, vel thymum. Ac frons illinenda est aut castoreo, aut pilis humanis crematis, læuigatísque ex aceto. Huiusmodi enim valde proficiunt, excitántque, forsan etiam naturali quadam facultate lethargo contraria. Quòd si affectus perseueret, & ægri difficulter excitentur, vten- C dum eo est quod sternutamenta mouet, struthio dicto, vel cum castoreo, vel pipere, vel euphorbio, vel epithymo, nunc quidem inspirantes, aliâs penna illinentes. Verùm id cõtinuè faciendum non est, quippe vires eorum laborant, & adhuc magis caput repletur. Cæterùm crura perfricare, & oleo Sicyonio perũgere oportet: interim solam ipsam scillam ex aceto læuigatam cruribus obducere. Hoc enim etiam eos qui in somnum valde altum & veternosum deferuntur, excitare solet. At si affectus & malignus est, & inueterascit, capillos adimito, D vngitóque tum caput iis quæ exasperare ac vellere cutẽ possunt, vnà cum castoreo, datóque ipsis potui castoreũ præ omnibus: idque faciendum est præsertim hora vna ante accessionẽ. Etenim extenuat, & corpus quod perfrixit, & prope est vt totum emoriatur, recalfacit fouétque. Ego sanè noui multos, eo morbo victos, hoc solo remedio mortem euasisse. Item per se exhibitum proficit, adhuc autem magis cum oxymelite. Quòd si æger recrementis plenus fuerit, etiam cum aliquo ad ventrẽ subducendum efficaci, præsertim scammonia, dari de- E bet. Sufficit autem vnum scammoniæ scrupulum, aut paulo plus minúsve, pro virium ratione, duobus castorei scrupulis adiicere. Iam verò non solùm auxilia extenuantia esse debent, sed etiam cibus talis exhiberi. Quare succus quoque amygdalarum ex melle coctarum præbendus est, ac ptissana quæ habeat comam porri, aut apii, aut hyssopi: nisi ægri vehementer febricitent. Si enim febris vehemens fuerit, abunde est etiam solius apii radix, & oxymeli simplex, tũ ex ptissana, tum per se solum. Salutares sunt etiam micæ panis ex apomelite F aut hydromelite datæ. At hydromeli Cybyraticum dare ipsis non oportet: imò neque Cnidium prorsus, morbo adhuc concoctionis experte. Vbi verò concoqui inceperit, nihil obstat & lauare ipsos, & vini paulum exhibere: præsertim à sanguinis missione, ventris subductione, & mediocri totius corporis purgatione. Verùm balneum timeri non debet, nisi recremẽtorum copia subsit. nã quæ in cute hærent superflua, magis balnei calore moderato digerentur. Ego certè noui me quosdam ita laborantes, neque suspicere præ multo sopore po- G tentes, neque hoc ipsum quòd lauarentur percipientes, postquam à septem diebus in balneum duxissem, magis ab eo excitatos inuenisse, vt respicere, loqui, nonnullósque adstantium agnoscere potuerint. Quare si vires robustæ appareant, in balneo lauandum est: sin imbecilliores, vt æger lassitudinem, aut calorem balnei ferre nequeat, domi lauato vase quodam aqua calida repleto, in quo æger collocetur ita vt sedeat, capite aquã excedẽte. Facile autẽ est eiusmodi vas ex lignis parare. Non madefaciet autẽ caput æger, quoniã præ- H terquã quod nihil à calidæ superfusione iuuatur, etiã animæ defectionẽ celeriter sustinet. Sic igitur, donec semel aut bis lotus æger fuerit, agendũ est: deinceps tandẽ ad balneũ ducere ipsum, & consuetis nihil suspicantẽ abstergere conuenit. Eiusmodi curatio etiam in iis qui

veternoso sopore (quem κάρον vocant) premuntur, tentanda est. neque enim ea multum variabit, neque causa. At nosse oportet, caron in anteriore potius capitis parte constitui: quare etiam sensoriæ ipsorum vires magis oblæduntur. Cæterùm oritur ob vehementes quoque dolores, vt quibus spiritus animalis dissipetur, & concidat: item contusionibus hoc accidens euenit, siquis cerebri membranam lamina ænea, (quā inde quòd membranam tueatur, meningophylaca Græci appellant) negligenter continens deligauerit. Sic etiam accidit si quis os vehementius contundens, medium cerebri ventriculum compresserit. Sed de horum curatione nunc scribere tempestiuum non est. Peculiares enim hæ curationes requirunt: ac differemus de his dicere in eum locum vbi de fracturis agemus: nunc autem de morbo comitiali verba facere instituimus.

DE MORBO COMITIALI, Cap. XV.

Morbus comitialis, qui epilepsia Græcis dicitur, vnus quidem & ipse ex longis affectibus habetur, qui excellentem diligentiam studiúmque requirat: &, si per initia neglectus fuerit, frequenter ii qui eo detinentur, commoriuntur. Nam capitis vitium est, vbi sensus motúsque origo habetur: quòd autē capitis morbus sit, testatur hoc quod per accessiones ægris contingit. Neque enim audire, aut videre, aut intelligere prorsus, aut meminisse alicuius possunt, sed omni destituti sensu iacent, mortuis non dissimiles: quapropter etiā Græci epilepsiam quasi comprehensionem, vitium hoc nominarūt, quòd videlicet ægri rerū obliuiscantur, & sensus eorum detineantur. Cæterùm hoc ipsum vitium nō nulli vocarunt etiam morbum sacrum, quòd cerebrum sacrum & honoratū sit: alii verò morbum Herculeum, quòd validus sit, & contumax ad amouendum: alii aliter nominarunt. verùm non oportet omnia scribere, sed illa potius quæ instituto conueniunt. Hæc enim magis scire conuenit, eísque insistendum: id quod nos etiam facturos promisimus. Morbus igitur comitialis tribus modis generatur: vel enim capite primariò laborante, vel stomacho, vel alia quadam particula affecta, & prauitatem in ea subsistentem ad caput remittente.

SIGNA morbi comitialis, ex stomacho oriētis.

Morbum comitialem à stomacho proficisci testatur quòd continua plerúnque in eo pignatur & turbatio quædam, & rosio: item quòd morbi accessionem tū potius ægri sentiunt, irritantúrque, quum tardè ipsos cibū sumere, aut nullum, contingit. SIGNA comitialis morbi, ex aliā particula contracti. Qui verò ob particulam quampiam concidunt, distributionē mali ad superiora fieri, manifestò percipiunt: & id quod futurum ipsis est prædicunt, quum distributio vitii ad cerebrum vergere incipit. Accidit autem hic affectus etiam pueris, præsertim humidioribus: qua de causa nonnulli puerilem ipsum nominarūt. SIGNA morbi comitialis, ex primario capitis affectu excitati. Qui primario capitis affectu laborāt, omnibus sunt manifesti. Etenim grauantur capite: oculi obscurātur & caligāt, tardéque sentiunt. At hic affectus pueris potissimùm accidit. nos igitur à puerili ætate īcipiētes, reliqua persequamur. Quòd si infans est, vel etiam lac assumit, nihil moliendū est, neque agendū, quantū ad curationē attinet. Subsequens enim ætas, & calor augescens superfluā in capite humiditatem, replētémque ipsius ventriculos discutit. Attamē iuuare nos, curámque habere oportet, vt lac nutricis benignum sit, & recrementis liberū. Nā quod vitiosum & crassum est, valde solet naturā impedire. Fiet autē probū bonique succi, si nutrici animū adhibeas, & exercitiis vt ipsa & mediocriter exerceatur, & cibis boni succi vtatur. Si igitur lac fuerit tenue, paulo ipsum crassius efficere conuenit: sin crassum, extenuare quibusdā, quale est fœniculū, aut anethū, aut anisum, aut eruca, aut ruta, aut porrū. Omnia autē hæc dū viridia sunt assumantur. nam sicca, quū magis sint acria, plus vteri vasa aperiunt, & nimias sanguinis mēstruorū vacuationes incitant: quo nihil est deterius. Nam hinc necesse est etiam A lac imminui, dum sanguis purgatione decrescit. quare etiā venus nutricis pueris lactētib[us] est nocētissima: quippe lac hinc tenue & fœtidi odoris fieri necesse est. sin autē cōtingat etiā cōcipere, adhuc multo fit perniciosius: ac cauendū est ne illa omnino nutrix puero māmillam porrigat, sed alia potius quærēda est quæ lac habeat benignū. NOTATIO lactis. Internoscitur autē lac colore, substātia & odore: colore quidē, vt & albissimū sit, & nihil habeat liuidū, aut fœtidū: substātia verò, vt nihil admodū tenue, aut crassum, aut caseosum cōtineat. B nā tale cōuulsiones potissimùm generare solet, & neruos obstruere. Quare etiā vinū mediocriter tenue nutrici propinādū est, recremēti expers, & boni succi efficax. Motū laborémq; semper ante cibū subire debet. Ita quidē, si infans adhuc lactet, nutrici prospiciēdū est, vt lac ipsius bonū euadat: si verò reliquo tēpore moueri velit, mediocriter id agendū est, exercitandū, ludendúmque, atque sic cibus sumendus. Neque verò lauare continuè debet, sed vitare hoc, maximè à cibo. itē ne bibat statim à balneo, præsertim meracū: nihil enim ipsis adeo est nociuū. C Vnctione autē vtātur & frictione ante cibū. nam exercitatio secundū cibū nō modò sic affectis, sed etiā omnibus inimica. Cæterùm in frictione primùm à brachiis auspicari oportet, deinde tādē ad pectus & ventrē venire, post hæc ad crura descēdere, ac plus ipsa valētiúsque perfricare, vt etiā recrementa quæ sursum vergunt, per eiusmodi ad inferna reuellas. At aliis particulis perfricatis, tuncdemū & caput fricari debet. prius enim nō conuenit, ne omnia ad ipsum trahantur. Post exercitia & frictionem non statim æger in frigidum aerē procedat, D in eóque versetur: sed vbi distulerit donec calor sensim perspirauerit, & spiritus cōtinuitas remiserit, ita ad consueta prodeat, cibúmque conuenientem sumat. Panem igitur rectissimè assatum, optimè fermentatū, & præsertim clibanarium, quatenus fieri potest, esse conducit. hic enim superflui expers, & minus est recrementitius. Capiat autem ex eo vnam, aut duas vncias, præcipuè si puer temperamenti sit magis melancholici, ex aqua feruente, in qua sit coriandrum: ita enim comestus, humorū vapores ad cerebrum ferri prohibet: E quod maximum est cōmodum, & ab affectu præseruat. At ex oleribus edat betam, maluam, præcipuè autē caucalidem, gingidium, porra decocta: intybum verò si misceatur, hos iuuat. Condimentum oleris esto ex olei modico, & sale admodum mediocri. Ex volatu ægri edāt gallinā cohortalem, phasianos non pingues, anserū alas, attagenas, passeres, turdos, & turtures: verùm ex his quoque minus pingues. Anates autem, & quæ in paludibus degunt, auersentur. Iura sint sincera. Quòd si cruditas quæpiam ægro acciderit, aut distentio à flatu in ventre F excitetur, adiiciantur grana piperis nouem, aut vndecim, & anisi paulum. A carnibus omnino puerum abstinere bonum est, præcipuè suillis & bubulis: voluptatis autem causa, aut etiam alio vrgente vsu, modicas accipiat, & raro: sed quæ non sint pingues, & decoctum potius quàm ius: intingátque carnem in garum ex pipere, aut sinapi. Nam istud, etsi vim habeat incisoriam, tamen ipsum auersandum est, eo quòd nonnihil caput repleat. quare etiam non consulo cepas & daucum assumere, nec smyrneum, vt replendi capitis efficax. Iam apiū G vitandū est, ceu naturaliter comitiales offendēs. Ex piscibus exhibeantur qui superfluitate vacant, vt psessa, sturnū, merulā, aut scorpiū, aut scarū: pingues autē auersentur & cetaceos, vt scombrum, pelamidas. hi enim omnes crassum terrestrémque & inimicum naturæ succum congregant. Ex fluuiatilibus sumant potissimum anadromos, *ita dictos à Græcis quod ex mari in fluuios conscendant*: atque hos non admodum continuè. Decoctioni ipsorum adiiciatur paulum piperis, aut oxymelitis. nam talis decoctio crassum ipsorum humorem noxiúmque H tollit. At eorum qui testaceam cutē habent, esum cauere oportet, eo quòd frigidi ipsi sint, & crassū humorem pariant. Sin autem ex erinaceo quoque sumere per interualla cupiant, non alienum est: quippe habet aliquid quod vētri ducēdo, stomachóq; firmādo, &

vrinæ citandæ faciat:verùm hæc ſumere oportet ex calido quodam vino factitio, aut abſinthite, aut condito: hoc enim innocens eſt. At carnes vitari debent donec in totum morbus fuerit diſcuſſus, & præſertim ſuillæ: ſimiliter etiã legumina, præcipuè lenticula. Sin autem æger illa velit ſumere, admiſceatur extenuãtiũ aliquod, vti pulegium,aut piper, vt craſſities mixtura horũ tollatur. Fructus verò cauere admodum ſalubre eſt:ſin autem voluptatis gratia ægri cupiant aſſumere, modici offerantur,& magis à cibo:ita enim minus nocebunt.Iã pleraque bellaria fugiant,vt nuces,& palmulas:piſtacea verò & vuas paſſas ſuper cibum ſumant,præſertim quæ leuem adſtringendi vim habent. Placentis in totũ abſtineant, & contuſis quæ pini nucleum recipiant. Quæ verò ex amygdalis aut piſtaceis compoſita ſunt,admittuntur:talia nanque vim quandam pituitam purgantem obtinent. Vinum quantum ad affectum attinet,circuncidendum eſt,vt quod caput repleat,præcipuè vetuſtũ: ſtomachi autem gratia, vt concoctioni auxilietur, non abs re eſt mediocriter ipſum aſſumere. Vina autem factitia,quæ propomata Græci dicunt,rarò offerri debẽt, præter ſolum abſinthites,quod ſtomachum firmare, & recrementũ quod in eo continetur,extenuare atque expellere poteſt. Talis quidem victus ratio puero adhibebitur:hæc autem medicamenta.

Auxilia medicamentorum ad comitiales.

Vbi manè ſurrexerit æger,& aluũ deiecerit, extenuans quoddam ita aſſumet: hyeme quidem decoctũ hyſſopi,quod magnum poteſt adferre iuuamentum: ac plerique ſolo hoc decocto vſi cõſanuerunt, vt nõ amplius ſecundùm aut tertiùm in eundem morbum inciderint. quippe viſcoſa & craſſa recrementa incidit, & non permittit vel in ſtomacho vel in thorace recrementum in craſſitiem coire, ac ſpiſſari: aliud enim per vrinas, aliud per aluum probè expellit. Hoc ſanè decoctum æger capiat per ſe,aut cum oxymelite,in hyeme potius,& autumno:per æſtatem verò rarius. At anethi decoctum cũ oxymelite, vt dictum eſt,exhibebis. Quòd ſi puer temperamento ſit magis melancholico, ſumet etiam epithymi decoctum,eo quòd id quoque humorem iſtũ probè ſubtrahat.

De medicamentis purgantibus.

Si puer eius quoque ætatis ſit vt purgans medicamentum ferre queat,porrigantur ea quæ pituitam & recrementum melancholicum expurgant. Hieram ſanè ad huiuſmodi etiam affectus valere, quum talem euacuet humorem,teſtimoniis authorum probatum eſt:verùm ætas valde iuuenilis efficaciam eius non tolerat, vt cuius vires illa ſuperet. Vigentibus autem ætate,& validis viribus præditis, & melãcholicis vtiliter exhibetur. Præſtat igitur iuuenibus, epithymi potius momentum cum picra præbere. Etenim ex humore quiddam ſubducit,& prius extenuat:atq; ita antidoto quod theodoretum dicitur purgare conuenit. Vt autem hoc quoque antidotum probè reliquum corpus purgare queat, ipſi pendenti ſcrupulos quatuor, adiiciantur colocynthidis ſiliquæ tres aut quatuor: vel etiam, ſi multum, quinque: ſcammoniæ ſiliquæ quinque,aut ſex,aut plures,pro ægri viribus,vt moderata ſit euacuatio. Ac multos noui quos eiuſmodi ſola purgatio ſanauerit. At ſi prauitas humoris adhuc infeſtet,affectúſque perſeueret, etiam catapotiis à me confectis vtantur,quibus nihil valentius inueni. Habet autem mixtura eorum hoc pacto. Aloes,ſcammoniæ,gummi, colocynthidis,bdellii,ſingulorum ſemuncia. Capiat ex his æger pro viribus ſcrupulos tres, aut quatuor: adultis autem, etiam ſex ſcrupulos dato:&,ſi plures porrexeris,nihil nocebis:adeo leniter & tutò purgant. Nec comitialibus modò, ſed etiã vertiginoſis, & articulariis,ſiquid aliud,auxiliãtur: excipiantur autem braſſicæ ſucco. A purgatione confert etiam iis quæ ſaliuam mouẽt vti: vt ſiquid craſſum adhuc & viſcoſum contineatur,id quoque per palatum eliciant. Itaque bene vacuant & paſtilli, ſi manducentur, qui recipiunt hyſſopum,pulegium,aut piper. Præterea magis adhuc proficit etiam ſola gargarizatio, quæ in hũc modum paratur, Hyſſopum herbam accipito,item

A pulegium, origanum, & ficus ſiccatas ſeptem, aut nouem:atque his ad tertias decoctis, & cochleariis duobus inde ſic cum ſapa mixtis, ante cibum gargarizando ſaliuam ducito. Poſtquam hãc ſic purgaueris,balneum eo die tanquam noxium futurum caueto. Secundum purgationem verò, & apophlegmatiſmum, conuenit præſeruationis cauſa etiam vomitionibus vti. Etenim illæ quoque humorem qui quotidie colligitur euacuant, nec permittunt in vnum cumulari. Profunt igitur etiam quæ ante cibum mouentur: ſed multo vtiliores

B quæ poſt cibũm,multóque magis adhuc quæ ex raphani radicibus, eſcis pinguioribus, repletione ciborum, eorũmque dulcium eſu,& ebrietate ſolicitantur. Nam eiuſmodi vomitus, ſiquid craſſum in ſtomacho & viſcoſum inhæreſcens inueniant,omne diſcutiunt ac liberant. Atque hæc ſanè eo modo in omnibus comitialibus agenda cenſemus. CVRATIO eorum qui ex ſtomachi affectu,comitiali morbo corripiũtur. Si ſtomachus affectus fuerit, inſpiciendum eſt qualis in eo humor generetur: & ſi quidem bilioſus, omnia tentare

C oportet, vt ne in poſterum bilem ei producere concedamus,abſinthii potu, & picra antidoto. Accipiet etiam panis exiguum ex aqua admodum calente ad horam ſecundam aut tertiam. Et ſummatim,in quibus flaua bilis circa ſtomachum generatur,replétque caput,in his neceſſe eſt totum victum & tepidum & contemperantem adhiberi, qui nihil habeat acre, aut pingue,aut oleoſum,aut ſalſum: hoc enim bilem parit. At ſi frigidus ſtomachus pituitoſum congreget humorem,atque hinc caput malè ſimul afficiat, & conuulſionem indu-

D cat, conſilium eſt per ea quæ leniter calefaciunt & corroborant, ei proſpicere, vt os ventriculi bis aut ter in menſe perfundatur oleo,præſertim chamæmelino,gleucino & abſinthino. Adiiciantur autem his & ſtyrax & maſtiche. Hoc nanque magis adhuc calefacere,& quod imbecille eſt, firmare poterit, vt etiam probè coquat: quo nullum eſt in omnibus quidem affectibus, præcipuè verò comitialibus,præſtantius. CVRATIO eorum qui ex alia particula comitialem morbum experiuntur. Sin autem nec ſtomachus,nec caput morbi ha-

E beat originem,conſidera num ex alia quadam particula hic ſumat initium. Nam alii à ſuperiore pedis parte, (quæ tarſos Græcè dicitur)alii à tibia,alii ex alia particula morbi acceſſionem ſentire viſi ſunt. Et ſi quidem tale conſpectum fuerit, etiam illi potiſſimùm parti proſpicito,& totam ei curationem admoueto. Ego ſanè vidi quendam lectorem in hunc morbum incidiſſe, qui quum ei euenturus erat, auras quaſdam frigidas à ſuperioris pedis parte ad cerebrum aſcendentes percipere ſe dicebat. Quũ igitur hunc catapotiis pituitam & me-

F lancholicum humorem vacuantibus antea purgaſſem, impoſui parti affectæ etiam quæ exulcerare illam,extenuare & calefacere poſſunt, vt hinc ipſa & ſudauerit, & humida quædam non pauca ex eadem manifeſtò emanarint: atque hoc vbi nos feciſſemus, adoleſcens ſanus euaſit. Erat autem auxilium quod ei impoſitum erat, ſanauerátque, lepidium herba. Idem nanque etiam alia quædam præſtant,ſed nullum adeo vt ea herba. Poſt huiuſmodi iam curationem adhibitam, etiam vomitus moueri, & pituita per os educi debet. In palæſtra

G verò exercitationem pro virium ratione æger, vt maximum bonum, et præcipuè ante cibos,aggrediatur. Moueatur autem non ſolùm ambulatione, ſed etiam equitatu, primùm ſanè mitiori, poſtea verò vehementiori quoque. Atque exercitii modus ſit, quum reſpiratio eius qui exercetur,frequẽtior euadit. vbi enim hoc ſenſerit, corpus non amplius exercere oportet. Ab exercitatione balneis dulcis aquæ vtatur, ſed non continuis,verùm ſemel aut bis in ſeptimana: & ante cibum potius quàm poſt illum. nec diu in balnei aere immo-

H retur,ſed etiam ſitulas calidas ſtomacho quidem & cruribus ſuperfundat,paucas autẽ in caput,eáſque tepidas, &totum corpus aqua non nimis calida detergeat:caput admodum moderatè perfricet. Ingreſſus autem ſolium caput nõ intingat ſæpiᵘˢ,ſed bis aut ter. In frigidæ labrũ ingreſſus,primùm caput aqua modica ſuperfundat, at-

que ita in illud descẽdat,vt ipsum neque vapores ex toto corpore ascendentes ad se rapiat; neque excipiat:& operimentis inuolutus; rursus aquã manibus excipiat; frontémque ipsius aspergat. Vinũ statim à balneo meracum bibere cautio est:nihil enim adeo affectum excitat. quare cauenda est meraci potio,præsertim comitialibus. Hæc sanè in eum modum agenda sunt:atque hoc victu non modò puer,sed etiam is qui ætatis est florentis,sustineri debet. Quòd si morbus vetustus & contumax fuerit,vt mitiora cõtemnat remedia, tunc iis quoque vtendum erit quæ largius extenuant, & totum affectum excindũt:præsertim ea purgatione quæ veratrum album recipit,cuius descriptio sic habet.

Medicamentum purgans ex veratro albo.

Baccarum lauri purgatarum siliquæ octo: alypiadis,piperis albi,euphorbii,veratri albi,singulorum siliquæ octo. Hæc omnia contusa, singuláque ponderata, quemadmodum etiam scriptum est, dato vna vice ex colocynthidis diluto,quod in hunc modum parabitur. Colocynthidẽ probè prius purgatã, vt nihil interni seminis,neque lanuginis relictum sit, sapa repleto, finitóque ipsam in calido cinere à vespere vsque ad primũ diluculum pernoctescere: atque ita dato vt auxilium maximum, & quod vomitu plurima valde crassa & viscosa recrementa purget. Quare etiam vomitus adiuuari debet,quum ægri nausea premũtur, aut cõturbantur, paulum mulsæ superforbendum dando:&,si nauseantes nihil notatu dignum sursum eduxerint, etiam pennis ad stomachi turbationem vtẽdum est, copiosiorem adhuc mulsam propinando. Ita enim minori cum molestia recrementa quæ stomacho infixa sunt,sursum emolientur. Secundum purgationem,panis exiguum mulso intinctum dato: balneum autem die vno aut altero vitabis. Cæterùm hoc sciendum est, quòd in iis qui os stomachi imbecillum & bene sensile habent, non veratrum album,sed potius nigrum purgationi iniiciendum sit. Sic enim datũ, sine molestia purgabit,& proficiet, præterquam quòd neque violentos vellicatus inducet. Ego etiam hiera probè purgaui, & lapide Armeniaco,tribus eius scrupulis datis, & profeci: verùm in comitialibus inueteratis nullum adeo efficax inueni vt hoc potissimum medicamentum purgans: multósque noui, desperatos ab aliis medicis,vel hoc solo persanatos fuisse. A purgationibus deinde etiam antidota quædam sumi debent,quæ refocillare vires, & si quid meatibus insideat,extenuare possunt. Tale est tum quod hermoclimax appellatur,tum theriaca. Atque hæc sanè variis mixturis constant, & ægrè comparantur. Inter simplicia verò & facilè acquiritur & valentissimum est pyrethri radix contusa & melle excepta, si detur cochliari vno per interualla,donec vndecies exhibueris. Experientia probatum est auxilium: ne ipsius vilitatem contemnas.

Quæ naturaliter ad comitiales valent.

Hæc igitur de comitialibus dicta sunt, quæ & nos cognouimus,& longa experientia docuit:verùm quum nonnulli naturalibus, *quorum ratio haberi nequit*, quæque alligari solent,oblectentur, eísque vti desiderent, & reuera id quò intendunt assequantur, conueniens existimaui,studiosis de his quoque nonnulla percensere, vt medicus omni ex parte ad opem ægris ferendã sit instructus. Archigenes igitur in libris quos κατὰ γένος inscripsit, præcipit his verbis, Per accessiones, omnes partes continere oportet, quemadmodum etiam eos qui per circuitum rigorem experiuntur,singuláque mẽbra vinctis manibus moderatè continẽdo, in rectum dirigere,oculos ipsorum leniter attrectantes, & demulcentes: præterea sanguinem ipsis hoc tempore dimittere. Vbi verò accessio finierit,omnia membra perungenda vestimentísque fouenda,& caput multo oleo calente superfundendum. At si cum graui somno, (quæ cataphora Græcè dicitur) in comitialem morbum prolabantur,in sindonem aut aliud vestimentum coniectos dimoueri agitaríque præcipito. Pũcta autẽ qualibet ægri ipsius parte, sanguine os oblinito: & expergiscet. Post

A accessiones tota quidẽ morbi excisio medicis in huiusmodi rebus exercitatis cõmittenda est:verũ citra superuacaneã curiositatem ac curam hæc facere conabimur. sed æquum est, prænuncia morbi indicia, & remedia quæ ipsum coarguant,antea explicare.

Indicia quibus comitiales agnoscantur.

Comitialis hoc modo nosci debet. Ægrum pelle caprina opertum mari intingito: statim enim concidet. aut loto ipsius capite,ex cornu caprino nares eius suffito,ac cadet. Idem etiam præstat lapis gagates,igni prius B admotus,& naribus inditus:concidet enim. *Ex alio exemplari sic*, Zingiberis modicum naribus indito, & inde cadet.

Ex Apollonii commentariis facilè paratu medicamentum, si quidem comitialis est curabilis.

Postquam conciderit æger,admoueto ei thymum: & si apprehendat,curabilis est:sin minus,non. Ad prænoscendum comitiales hoc quoque produnt, nempe quòd venæ sub lingua ipsorum sitæ virides inueniantur. C CVRATIO ex secundo Theodori. Comitiali collapso,vbi à magnis pedum digitis sanguinem lancinatu extraxeris, labra & frontem ipsius inungito: & inde resurget. Apollonius autem inquit, rectè dari sanguinem ipsorum potioni: vino autem abstinẽdum. hoc apud Xenocratem inuenies. ALIVD. Hoc quoque mirificè facit, Duo lapilli in hirundinum pullis dissectis inueniuntur,quorum vnus quidem niger, alter verò albus existit: comitiali collapso eos imponito, ac ipsum excitabis: nigrum verò cuti alligato. At hirundi- D nes dicuntur primo pullo hos lapillos dare,qui non facilè inueniuntur, nisi vniuersis pullis dissectis. ALIVD. Chamæleontem in oleo coquito,donec intabuerit, & oleum spissescat:consumpto autem animali, ossa ipsius selecta in locum solis expertem reponito, ac comitialem collapsum in ventrem conuertito, oleóque dorsum à sacro osse vsque ad primam vertebram inungito:ac statim excitabitur. hoc vbi septies feceris,ex toto ægrum liberabis. oleum autem in pyxide reponito. ALIVD. Alii verò inquiunt, comitiales, vbi agniti E fuerint, curari debere quẽadmodum Archigenes præcipit. Primariò igitur in victu congrua aquæ potione vtendum est, carnibus abstinendum, & venere. Iam vnctiones quæ adhiberi debeant, ab expertis obseruatum est. Hæc quoque illis cõueniunt. Mustelæ iecur sine felle cum dimidia aquæ hemina ieiuno ad tres dies propinatur. Referunt autem quidam, partem auis ossiphagi crematam potu morbum tollere: atque hæc sanè ex Archigenis libris decerpta sunt. ALIVD. Aliud quod in tertio Strato prodidit, istud est. Cani diebus F quatuordecim incluso ossa tantùm deuoranda dato: quintodecimo die ex albo canis stercore cochlearium duorum instar comburito,ac diebus quinque propinato. ALIVD. Hoc quoque in Thuscia à rustico quodam accepi,qui dicebat aliquem casu morbo liberatum fuisse. Rutam enim syluaticam, quam rure habebat,contundebat:& vbi conseruus eius lunaticus concidisset, ipse rutæ odore plenus,aggressus nares ægri continebat: vnde ille excitatus, non amplius comitiali morbo laborabat. Expertus autem erat hoc, etiam in alio, G morbóque eum liberauerat. Atque ego sæpius ita hunc affectum curaui. Mirabile igitur & eximium medicamentum est,quod nulli communicabis.

Ex quinquagesimo octauo Theodori Moschionis,ad comitiales.

Herbæ pedicularię,quæ staphis agria Græcè dicitur, drachmæ octo: castorei drachmæ quatuor: liquoris peucedani,pyrethri,singulorum drachmæ duæ. Pediculariam contundito,ac in vesicam ouillam,aut caprillam, in qua adhuc vrina sit,depositam,siccari curato: deinde H contusam incretámque,aliis admisceto,ac ex mulsa pro viribus dato. ALIVD, quod accepi ex Gallia. Galli gallinacei testiculos in puluerem tritos, ex aqua & lacte ieiuno propinato,idque diebus quinque facito: vino autẽ abstinendum est. ALIVD, à Marsino Thrace acceptum. Gladiatoris occisi, aut alterius cuiuspiam

mortis rei panniculum cruentum comburito, ac cineri vinum misceto: vbi septies hoc dederis ægro, liberabis. Hoc insigni experiméto sæpe probatū est. ALIVD, ex iis quæ Stratonis libris adiecta sunt. dicit autem Orpheum authorem esse. Solani radicem luna declinante acceptam tundito, ac eam potui dato, primo quidē die semel, deinde bis, postea ter, tandem quater: atque ita ordine, donec quindenis vicibus eam insumpseris. Arcanum autē est hoc, & multis mirabile. ALIVD. In Hispania hoc ad comitiales didici. Caluariam asini diligenter crematam contundito, incernitóque, & in pyxide habeto. Quum vsus postulat, dato drachmam vnā. In alio inueni, drachmas duas, ex aquæ frigidæ hemina. Priusquam autem medicamentum dederis, sabinam herbam læuigato, datóque potui ex ea drachmas tres cum aquæ hemina. In alio habetur, Cochleare vnū ieiuno ad dies duos dato, quando tempus est subnubilum. Ac paucis interpositis diebus exhibeto id quod ex caluaria asini paratur. At priusquam aliquid ex prædictis offeras, caput ægri ad dies tres purgato vt infrà scriptum est. Herbæ pediculariæ, sinapis, singulorum drachmæ quatuor, pyrethri drachma, salis ammoniaci drachma: contusa, & cribro secreta, in puluerem redigito: datóque mandēdum post diem vnum, ac finito ægrum hianti ore pituitam emittere: est autem hoc valde mirificum. QVAE ALLIGANTVR, & naturaliter comitialibus obsistunt, ex comment. Archigenis. His autem quæ alligantur vtendū est ad affectum, vt Asclepiades medicamentarius prodit. Clauū cruce fixum brachio ægri alligato, & liberabis. Zalachtes autem hæc ait, Lapis iaspis *à fumo quo infectus non pellucet*, capnias appellatus, ad omnia capitis & mentis vitia alligatur: & is contritus si cum humore illinatur, hæc efficiet euidenter & mirificé. Ostanes autem inquit, Corallium & glycyzidem, solanique radicem luna inclinante collectam, alligatámque in linteolum lineum, appendito. ALIVD. Iaspis similis callaino, digito impositus gestatur, & liberat: est autem pretiosus. ALIVD. Democratem Atheniensem ferunt, quum adolescens esset, & morbo comitiali teneretur, ad Delphos profectū fuisse: eúmque rogasse deum, quum plerique ei offerrēt alliganda morbo contraria, quali ex eis vteretur: ac Pythiam respondisse,

Quos madidis cerebri latebris procreare capella
Dicitur humores, vermem de vertice longum.

Vel sic,

De grege sume capræ maiores ruris alumnæ
Ex cerebro vermes, & ouis dato tergora circum
Multiplici vermi pecoris de fronte reuulso.

Democrates quum hæc audiuisset, expendebat quid tūc deus loqueretur. quum autem ipse profectus ad Theognostum Democratium nonagesimumoctauum annū iam agentem venisset, oraculum huic denunciat: ille autem vehementer miratus dei prudentiam, vatis Pythiæ obscuritatem, & obliquum dictum, sententiam oraculi manifestauit: gregariarum, inquit, caprarum caput naturaliter multis vermibus iuxta cerebri basim plenum efficitur: ac sternutamentis animali obortis, multi vermes in nares capræ insiliunt. Oportet igitur veste substrata, ne terram attingāt, illos excipere, vnum, vel tres, & indutum pelle nigræ ouis tenero collo alligare. Atque hoc ait morbo naturaliter aduersari. ALIVD ad idem, quod in libro Stratonis scriptum est: dicitur autem Moschionis. Asini frōs cuti alligata, gestatáque, morbo liberat. ALIVD. Clauum ex nauigio confracto exemptum, in brachii ornamentum latum concinnato, vt imponatur os ex corde cerui, & sinistro brachio circundato. Postquam autem ceruo viuo cor exemeris, ossiculum, quod in eo explicato ceu carunculam concretam arundine statim sine mora inuenies, siccato: ac vbi reliquū proieceris, facito vt prædictū est: ac miraberis. ALIVD. Linteum ex naue confracta, iam attritum inueteratúmque, dextro brachio ad septem hebdomadas alligato: ut quibus aliàs * & æger liberabitur. Concidet autem, si pilos asini & mulæ in suffitum offeras. Pyrethrum quum naribus ipsius inspi-

A raueris, si quidē sanabilis sit morbus, sternutabit æger: sin autem curari nequeat, non item. ALIVD. Corallium ex cerebro asini alligato: glycyzidis radicis, & solani, declinante luna, granum vnum dato: primò autē vnum, deinde duo, postea quatuor, donec quindecim exhibueris. Iam chrysolithos probè facit: itē iaspis, aerium colorem habens, aut persimilis callaino, digito gestatus, idem præstat. Hæc sanè à veteribus dicta sunt, tanquam naturaliter, *hoc est, latenti naturæ*, efficacia. At quæ nos edidimus, secūdum certam quandam viam B & rationem, quam Græci μέθοδον vocant, dicta sunt: ac conuenit peritum omni modo auxiliari, tum naturalibus vtendo, tum scientifica ratione, & methodo artificiali: quódque rectè dici solet, omni modo properandū est vt longo morbo & prauo ægrum liberes. Mihi sanè omnibus vti placet: quia verò plerique hoc tempore indocti accusant eos qui vtuntur naturalibus, caui ne continuè iis quæ naturaliter operantur vterer, conatúsque sum artificiosa via & ratione morbos superare: ac noui non modò comitiales, sed etiam alios morbos plerosq; C victu & medicamentis fuisse persanatos. Quare etiam nunc consulo vt is qui velit comitialem euadere, hoc potius nunc à me dicto victu, & medicamentis vtatur: nec successu frustrabitur. Iam efficax in commemoratos, etiam solare cyphi potum inueni, præsertim à purgatione. Oportet autem semel propinare, desinente luna: idque facere dum in totum morbus fuerit discussus. Nihil autem minus confert, vbi curatus quoque fuerit, præseruationis gratia ipsum porrigere, quousque tutam & firmam morbi liberationem videris, & nullæ ipsius D reliquiæ superstites maneant. Quinetiam præcaueri in comitialibus omnino debet ne vllo modo affectum iteremus. Maximè omnium vitanda est cruditas, vt maximum malum: in cœna, aut prādio, etiam suspicio cruditatis: item ne cibus tardè sumatur, & bilis commoueatur, cauendum est. Adhæc fugienda potio statim à balneo, vt diximus, præsertim meraca: vina valde vetusta, & nouella admodum, adstringentiáque: item lactis potus, caseúsque, & siquid ex lacte præparatur. necnon fœtida. Insuper vitandum ne ægri prorsus in huiusmodi lo- E cis commorentur, suffimentáque plurimum odorētur, neque è sublimi defixis oculis diutius cernant: neque admodum caput operiant, calefaciántque: præterea ne in sole immorentur, aut vbi ignis est plerunque: ad hæc, ne in balneo tardius desideant, & caput calida rursus abstergant, concoctionéque non obita rursus lauent. Insuper ne à cibo dulce quodpiam esculentum aut poculentum assumant. Quippe hoc etiam affectum irritat, præcipuè in quibus flaua bilis stomacho innascitur. Nam hos temperato victu alere conuenit: non quē- F admodum eos qui pituitosum humorem congregant, per illa quæ omnifariam extenuant humores, & calefaciunt. Hæc si quis accuratè conseruet & tueatur, non opus habebit alio quoquam auxilio, & maximè illis quæ dolorem mouent, periculúmque vitæ inferunt: nōnunquam etiam arteriæ sectione, caluariæ adustione, & aliis quæ cruciatum & supplicium magis quàm curationem multis conciliant.

DE RESOLVTIONE PARTICVLARUM, Cap. XVI.

G Resolutionis vitium, quod Græci πάρεσιν & παράλυσιν nominare consueuerunt, nihil aliud est quàm sensus & motus priuatio. Differt autē ab apoplexia, quòd ipsa quidem totius corporis sensus & motus abolitio, cum principis animæ functionum noxa, & quodammodo mors accidit: Resolutio autem est, qua dimidia pars corporis, vel vna emoritur, vel etiam particulæ quædā neruosæ obstructæ, ita vt vel cerebrum, vel spinalis medulla ab affectu sit immunis. Vbi igitur prius animaduerteris vnde inceperit, & vnde causa prouenerit, ita tan- H dem curationem tentato. Fieri enim nequit vt qui causam, aut quod sit vitium, ignoret, morbum infestātem possit excindere. NOTAE. Si igitur ex superioribus particulis quædam affecta fuerint, nempe oculus, aut nasus, aut lingua, aut quædam in facie, cōstat ipsum cerebrum morbo esse implicitum, eique primario suc-

currēdum esse. Si igitur nulla ex prædictis partibus sensu, aut motu, aut vtroque læsa fuerit, necesse est, spinalem medullam ægrotare, aut aliquem neruorum ex ipso procedentium affectū esse, statuere. Attēdito igitur diligenter quæ sit pars affecta, & vnde initium trahat, aut à qua vertebra id aut neruo recipiat : atque illi curationem adhibeto : non autem, vt vulgò, symptomatibus tantùm obsistito. Itaque resolutas particulas sic internoscere conuenit, animum scientiæ anatomicæ aduertendo. CAVSA resolutionis. Causam resolutionis effectricem magna ex parte internoscere licet ex crasso, viscoso, frigido, interdum etiam terrestri & melancholico humore constitui. Sciēdum est autem, vitium hoc ex qualitate calida aut sicca proficisci, vbi calida intēperies sanguinem & humores nimium torrefecerit : similiter etiam ob frigidam qualitatē solam. Quoniam igitur causa diuersa est quæ resolutionis affectum pariat, inspiciendum internoscendúmque diligenter est copiáne sit an qualitas sola: non parum enim interest. Si nanque copia & crassities, necesse est adhibere quæ extenuat, & humoris qui resolutionem excitarit, vacuationem moliuntur. At si qualitas sola fuerit calida & sicca, tunc extenuantia calefacientiáque, (omnia enim eiusmodi natiuum humorem consumunt) magis adhuc assant materiem, crassiorémque reddunt. Liquet igitur cōtraria qualitati remedia inducenda esse, hoc est refrigerantia & humectantia omnia : ad frigidam verò necessariò ea quæ calefaciūt, applicari debent. Quæ quum ita habeant, dicamus quomodo etiam curatione vtēdum sit, ab effectu qui ex copia prouenit, prius exorsi. CVRATIO. Si quidem igitur copiam sanguinis ex notis deprehendas, liquet moderatam eius euacuationem ante aliam curationem vniuersam adhibendam esse. Non enim conuenit in his multum sanguinis, etiamsi abundet, detrahere: sed ad auxilia potius quæ locis inducuntur perueniendum est. Si nanque in facie affectus constiterit, ante omnia capiti prospiciendum est. Constat enim principio affecto, meritò etiā faciei partes oblæsas esse. Necessariò igitur omnia quæ caput euacuāt, ipsúmque recrementis liberum reddunt, adhiberi debent: quemadmodum apophlegmatismis, quoque, perfrictione, dropacibus, & omnibus vtendum est quæ extenuare & aperire possunt. Quòd si pituitosior sanguis fuerit, iis quæ pituitam per os educunt : sicut etiam quum magis melancholicus, illorum vsus est quæ hunc humorem emoliuntur. Optimè verò ad vtraque facere possunt & catapotia quæ ex colocynthide parantur : quorum descriptio hæc est.

Catapotia διὰ κολοκυνθίδος.

Aloes hepaticæ, colocynthidis, singulorum vncia: euphorbii semuncia: veratri nigri vncia: bdellii, gummi, singulorum vncia: nitri Alexandrini semuncia. His semper vtitor quū humorem melancholicum aut pituitam purgare volueris. Nihil enim adeo humores ex alto euocare, & neruos laborantes capútque expurgare potest, vt horum catapotiorum compositio. Sufficit autem ex eis vsque ad scrupulos quatuor, aut sex, pro ægri viribus, exhibere. Ad integrum verò modum veniendū non est, sed paulatim à duobus aut tribus scrupulis exorsi, ipsa porrigemus. Si igitur affectus recens fuerit, æger autem sæpe facilis ad vomitum, medicamentorum potionem auersetur, nullum aliud præferendum, sed his vtendum est. Nam præter id quòd non facilè commouentur, materiam quoque citra molestiam purgant, & commodè ex alto euocant. Arbitror autem nullum statim alio remedio opus habiturū, siquis ipsis rectè vti possit. At si affectus longo tēpore ægrum molestarit, & moderatioribus medicamentis non obtemperet, sed his cōtumaciter resistat, etiam omnibus potius quæ aperire & extenuare possunt, vti conuenit. Vbi verò materiam tenuem & fluidam reddideris, medicamentum hiera assumi debet, quæ à me paratur, quum sit præstantissima & tuta, periculique expers : describitur autem in hunc modum.

Hiera tuta, *hoc est, quæ sine periculo sumi potest.*

Aloes scrupuli quatuor : *in alio octo* : folii scrupuli
A decem: agarici scrupuli octo, *in alio exemplari decem* : polypodii scrupuli octo : piperis albi scrupuli quinque, piperis longi scrupuli octo, piperis nigri scrupuli quinque: casiæ scrupuli octo: opoponacis, amomi, croci, sagapeni, castorei, singulorū scrupuli quinque : scammonii lacrymæ scrupuli decē : ammoniaci suffimiuis totidē: petroselini Macedonici, aristolochiæ, veratri, singulorum scrupuli quinque : marrubii sicci scrupuli octo, chamæpityos, bdellii, colocynthidis, singulorum scrupuli octo. Integrum antidoti modum, si qui-
B dem absque melle habes, dato scrupulos septem: sin autem cum melle, scrupulos duodecim, aut paulo plus minúsve. Non oportet autem adiicere extrinsecus alterius scammoniæ, modo. Multi nanque arbitrati se promouere medicamentum ad euacuandum, ita faciunt, ignari quòd inutile magis ipsum reddunt. Non enim volumus id protinus ad ventrem deferri, sed potius in membra distribui, in corpore immorari, extenuare recrementum, & emendare : item meatus dilatare, vt obstructiones neruosorum adaperiantur, & spiritus qui in
C ea mittitur, purus suppeditetur. Quare medicamentum vacuatorium efficere non licet, præsertim in pituitosis, sed contrà ex scammonia adimere conandum est, augere autem potius colocynthidis pondus. At totus modus potui statim à primo die dari non debet, sed partiri in tria, exhiberique primùm drachma : deinde tribus diebus interpositis, drachmæ duæ, admixta salis hemina: piperis autem minus, quod sit admodum subtiliter detritum. Consilium enim nobis est vt medicamentum (sicut diximus) distribuatur, nō spissetur. Quum paucis
D diebus salem ægro differre iusseris, dato rusus ei tres drachmas, deinde rursus aliis paucis diebus interiectis, offerto ipsi drachmas quatuor : ita nanque iuuabis ægrum, & simul medicamenti vim, ac quanta qualiáque efficere soleat, admiraberis. Vulgares autem ipsum occultant, ignorantes ipsius vsum. Scire verò licet quòd si vires ægri robustæ sint, vereri non oporteat quinque drachmas exhibere, interdum etiam sex: magísque si æger omnibus ex æquo humoribus scateat, *qui Græcè plethoricus dicitur*, ætate vigente, & temperamento humi-
E dus sit. Ita curandi qui resolutionem ex humidorum viscosorúmque & crassiorum humorum copia sustinuerunt.

Si resolutio ex sola fiat qualitate.

At si non copia, sed qualitas potius causa fuerit morbi effectrix, vbi quidem siccitas simul cum caliditate infestat, refrigerantibus sensim & humectantibus potionibus & cibis vtendum magis consulo : vt cremore ptissanæ, aut auena, aut chytro. Inter olera, intybis, aut lactucarum caulibus. Admisceatur autem his tum aspara-
F gus palustris, tum radix apii. Aues comedantur propè omnes, præter nimium pingues, vel quæ in paludibus aluntur. Inter pisces, nimirum saxatiles potius: testacea verò deuitentur, præter pectines & erinaceos. Interdicantur etiam legumina omnia, præsertim halica. Inter fructus, pomaceos vniuersos comedant, magis ficus, vuas, semen peponum, & mala: punica verò, persica, duracina, sycomori fructus, & quæ vocantur mala aurea, caueri debent. Summatim, vniuersus victus qui refrigerare ac contemperare potest: præterquam quòd nihil admo-
G dum recrementitium aut crassi succi habeat. Vinum bibant aquosum, & non adeo vetustum, vt quod magis exsiccet, & neruos offendat. Quare etiam vinis factitiis interdicatur, præterquam rosato & violato. at si fieri possit, etiam citra vinum æger degat, sola tepida aqua vsus: id multo quoque melius est. Bibant autem qui assueuerunt, etiam in medio cibi, aquam frigidam cum vino. Talibus igitur purgans aliquod medicamentum præbere commodum non est. vniuersa nāque ipsis inimica sunt, præsertim hiera, & quæ euphorbio constant. Nam
H præterquam quòd nihil iuuant, siccitatem neruorum adhuc magis augent. Noui sanè ego quendam resolutionem ex mœrore, multa solicitudine & inedia expertum: deinde sumpta hiera, adeo læsum vt totus ipse immobilis fieret, & propemodum interiret: nisi in contrarium mutatus fuisset, & humectantibus omnibus tum

potionibus, tum cibis, & aliis quæ temperatum ipsum reddidissent, vsus fuisset: maximè verò balneis compluribus, vnctione ex hydrelæo, mutatione aeris tẽperati, & omni hilaritate. Etenim tristis erat, ad iram procliuis, à medicamẽto nimirum excitatus, & qui flauam bilem collegisset. Hac sanè ratione, si qualitas fuerit præsertim intemperies calida, vitari debent cibi acriores: adhuc autem magis quæ medicatem vim purgantémque obtinent. Nam præter id quòd nihil inueniuut quod ex corpore euacuent, magis adhuc aliam intemperiem regenerant. Pari modo etiam in frigida intemperie præditis, medicamentis purgantibus vtendum non est, quũ solo victu tales curari possint. His igitur & vinum moderatum vetustius, allia, porra, tum per se, tum cum sale comesta, apium, petroselinum, daucus, item quæ piper recipiant. adhæc vnctiones calefacientes conueniunt, præsertim circa stomachum adhibitæ: quale est etiam Marciatum. habet enim medullam ceruinam, styracem, & neruos vehementer iuuare potest: quemadmodum oleum quoque rutaceum, & cum ipso, & cum alio, refrigeratos neruos probè excalefacit. Sin autem morbus in vetustatem incidit, etiam aquæ naturales, *hoc est, quæ sponte sua calida ex terra prosiliunt*, quantum ad frigiditatem attinet, sunt ipsis accomodæ. Verùm diu eis immorandum non est: neque bis die lauandum, sed permittendum vt in frigidum quoque solium descendant, ne ipsi suprà modum exsiccentur, sed mediocriter etiam adiumento quod ex ipsis prouenit, fruantur. Ita sanè resolutionẽ quæ propter intẽperiem accidit, pro viriũ ratione curare conuenit. Cæterùm autem deinceps explicemus, quibus remediorum auxiliis, in quibus corporibus ad morbum depellendum vti magis expediat.

De oculorum resolutione.

Quòd si igitur oculus fuerit affectus, in primis capiti, (vt diximus) prospiciẽdum est, apophlegmatismis, perfrictionibus & reuulsionibus, cucurbitulas in posteriorem capitis partem adglutinando, trahendo, & scarificando, si copia subiecta requirat. At si affectus remanet, etiam dropaces superciliis imponantur: quippe trahunt ex alto, calefaciúntque partes affectas, & recreant: necnõ scirrho induratas excitãt, remolliũtque, vt musculi refocillati in naturalium actionum memoriam reuertantur. Porro vtantur etiam succo betæ, cum melle ipsum naribus infundentes. Item succus anagallidis bene facit. Quinetiam ad sternutamentum prouocandum efficacibus medicamentis hoc in affectu vtendum est: herba lanaria præsertim, *quæ Græcè struthion appellatur*: vel euphorbio cum castoreo, vel tribus simul coniunctis.

De labro resoluto, aut gena.

At si labrum resolutionem expertum sit, aut gena, aut maxilla, apophlegmatismis potissimùm vtendum est quæ staphide agria, mastiche & pipere constant: item perungere iis quæ ex sinapi fiunt, confert: necnon pastillis qui hyssopum, aut pulegium, aut piper recipiũt. Hæc valent vt acriora, & emortuum sensum reuocant. Prodest ipsis etiam nucum pinearum crematarum vapor. permittendum autem est vt affecti vaporem hunc inspirent. valde enim hoc facientes adiuuãtur. Quòd si morbus inueterascens copia infestare videatur, etiam venas sub lingua incidere oportet. Saluberrimum enim illis hoc est auxilium qui in faciei particulis resolutionem experiuntur. Vnctionibus autem vtaris ex castoreo, medulla ceruina, & styrace confectis. Omnibus hoc auxiliatur, præsertim resolutionem in maxillaribus musculis expertis. In aliis verò regionib⁹, vt manu, stomacho, aut vesica, non solùm hoc, sed etiam Lysiponium dictũ valde efficax est remedium, cuius scriptura hæc est.

Scriptura Lysiponii.

Castorei, euphorbii, piperis, singulæ vnciæ: suffiminis ammoniaci, opoponacis, galbani, singulorum vnciæ duæ: medullæ ceruinæ vnciæ tres: terebinthinæ vnciæ sex: ceræ libra: olei veteris tantundem: olei taurini, irini, gleucini, cyprini, singulorum vnciæ tres. Hoc auxilium est vtilissimum ad omnem resolutionem, & per se & cum rutaceo oleo. Epithematis autem, tum eo quod διὰ σκορίδων, tum quod Apollophanis dicitur, aut eo

A quod cõstat casia, vel sampsucho, vel cachryi. Et in summa iis vtendũ est quæ ex alto euocare humores, & cruẽtare cutem possunt. His etiam in coxendicibus affectis, neruis difficulter sentientibus, & in iis qui stercus retinere nequeunt, vti decet. Iam verò iniectiones quæ ex euphorbio, castoreo & nitro constant, item quæ allium rutam & cuminum vnà cum oleo incocta habent, istis opitulantur. At si musculi sedis resolutionem sustinuerint, per insessus ipsis & suffimigia succurrendum est. Ad hanc rem præstantissimus est lapis molaris: oportet

B autem ægrum vestimentis contectum, infundibulo ipsi subiecto vaporem ascendentem excipere. Lapis verò vbi ignitus fuerit, vino aspergatur. His & similibus remediorum auxiliis, solo vsus modo immutato, in affectis particulis vtendum est.

DE MELANCHOLIA, Cap. XVII.

Non vna quædam melancholiæ causa est, neque vnus humor vitii parẽs, sed plures, & aliàs aliter mutati. vnde neque omnes eadem symptomata sustinent, neque similiter eisdem imaginationibus agitantur,

C sed alii ipsorum rident semper, & cum hilaritate imaginantur: alii cum ira & contentione, iis qui phrenitici appellantur, ea in re consimiles: quidam ipsorum cum torpore multo ac segnitie, vt ipsi loqui nolint, stultorũ modo, quos Græci vocant μωρούς: nonulli opinionibus addicti sunt, & se futura prædicere arbitrantur. hi verò mortem desiderant: illi iugulari optant, alii metuunt. Atque ex his quidam ipsorum interualla morbi temporibus quibusdam habent, vt etiam cõsueta administrent: alii in continua dementia sunt. At nõ solùm variis quibusdam

D busdam motibus symptomatum ipsis oborientium differunt, sed etiam affectorum locorum ratione. Hi quidem solùm ipsum cerebrum morbo affectum habent, illi verò etiam reliquum totum corpus: alii autem ventrem solum, & præcordia. Quoniam igitur causæ melancholiæ, & particulæ affectæ differentes sunt, item quæ mouent, quæque infestant has accidentia, ideo conueniens studiosis existimo vt singula intelligere, & vnde fiant, nitantur. Quare internotiones ipsorum accuratè nobis exponendas esse duximus. Ita nanque tum mede

E ri rectè, tum morbum superare, etiamsi difficilis fuerit, poterimus. SIGNA melancholiæ ex sanguinis copia nascentis. Internoscẽs autem melancholiam ex copia sanguinis fieri, primùm sanè si ad ipsum ægri temperamentum respicias. Nouimus enim hirsutos nigróque colore, & habitu tenues, multo facilius quàm candidos & crassiores, melancholia corripi: adhæc eos magis qui ætate vigent, tenui victu vtuntur, iracundi sunt, & vitam curis, tristitia & mœrore plurima ex parte transegerunt. Adhæc interrogare conuenit num ali-

F qua solitæ vacuationis retentio obuenerit, in viris quidem sanguinis per venas ani, *quæ hæmorrhoides Græcè dicuntur*, profluentis: in mulieribus autem, menstruæ purgationis. Et si in corpore verus grauitatis sensus inest, facies quoque inspici debet, num multo quàm antea rubicundior sit, venæque magis turgescant, & intẽtæ sint. Hæc enim si deprehenduntur, sanguinis copiam, quæ vapores ad caput transmittat, suspicari oportet. Sin autem quædam variarum imaginationum interualla ipsis obueniant, vt etiam consueta quoque opera aliquantis-

G per velint attingere, adhuc magis tum melancholiæ speciem accidere suspicabimur, quum ex euaporatione sanguinei humoris originem trahat, offendátque cerebrum. Ac simile quid ægris contingit cuiusmodi iis quibus oculi suffunduntur, accidit. Quòd si cum risũ vanæ imaginationes oriantur, humorem qui offendit, non admodum vitiosum esse, & rodentem, solà autem copia nocere. CVRATIO. Si igitur notatio, id quod offendit, sanguinis copiam esse, tibi suggerat, atque ob hanc, talem melancholiam superuenire, dum va-

H pores inde (vt diximus) spiritum animalem turbidum reddunt, & eiusmodi excitãt imaginationes, ante omnẽ aliam curationem, sanguinis missio adhibenda est. Differendum enim hic non est, quum metus sit ne, dum nos diutius expectamus, vapores cerebri corpus magis inalterẽt: vel etiam lõgius immorati, ventriculos ipsius

interiores obstruant. Paucis itaque diebus, vbi ægrum cibo boni succi & temperato traduxeris, nequaquam concedens vt carnes & ea quæ sanguineum humorem generare possunt, omnino assumat, ad sanguinis vacuationem venito: & si vires robustæ sunt, quantum satis esse putaueris, statim detrahito. Frequenter enim vniuersa euacuatio efficit vt nonnihil etiam spiritus qui vapores transmittit, euacuetur & dissipetur. Sin autem vires multam prima vice euacuationem non tolerant, necesse est tunc non modò semel, sed etiam bis, & sæpius, quantum licet, paulatim auferre. Quòd si à brachio vacuatio fieri nequit, tentandum est eam à poplite & tali partibus moliri. atque hoc magis in muliebribus corporibus faciendum est: quippe menstruam purgationem prouocat. Quum autem venas cubiti non manifestas inueneris, eas quæ commemoratis locis subiacent, incidere tunc oportet. nam ad affectum prædictum sanguinis vacuatio est necessaria. Nihil igitur minus iuuabis, ex quacunque parte sanguinem detraxeris, quum etiam omnia simul vacuentur: quemadmodum diuus Hippocrates ait, Confluxus vnus, conspiratio vna, omnia consentientia. CVRATIO melancholiæ ex infarcto impactóque sanguine ortæ. Si humoris sanguinei materies cerebro impacta fuerit, tunc audacter venam in fronte secato. Nam post totius corporis vacuationem, si loco iam remedia adhibeas, nihil nocebis. At si circa caput aliquid moliri cogites, priusquam totum corpus recrementis liberum reddideris, offendes magis quàm iuuabis, copiosiorem materiam ad locum affectum attrahens. Hac sanè ratione iis qui ex sola sanguinis copia melancholia laborare inceperunt, mederi conuenit, vbi nondum ad rodētem, acrem aut biliosam, aliámve quandā humoris intemperiē manifestò immutatus fuerit. Nam si horum aliquid substinuerit, hi non amplius cum risu imaginationes habent, sed contrà feras ac furiosas admodum accessiones expetiūtur. Quare per initia affectum excindere tentandum est. inueteratus enim, & veluti in naturam conuersus, incurabilis propemodum eu̅dit: & tali morbo affecti, nō melancholia tantùm laborant, sed etiam per circuitus insaniunt. Nihil enim aliud est insania quàm melācholiæ ad maiorem feritatem intensio. INDICIA melancholiæ quam sanguis acrior biliosiórque excitauit. Cognosces autem ex notis quas prædiximus, non amplius vapores sanguineos, sed magis melancholicos, aut acriores sursum efferri. Quòd autem ægri iracundi magis turbidique & minus placidi sint, id bili, non autem sanguini tribuendum est. Cæterùm quod temperamentum ægri calidius sit, & siccum, ætas vigens, quódque victus præcesserit calidior & acrior, aliáque his cognata, clarius tibi indicabunt, sanguinem ad biliosiorē magis naturam esse conuersum. Nam humores diuersis modis commouentur, & aliàs aliam qualitatem recipiunt. Siquidem in bilem cōuertuntur multa inedia, continuo salsorum ciborum esu, aut validis curis: ad sanguineum autem humorem magis vergunt, ex largioris vini vsu, & quodam valentium ciborum appetitu, & liberalioribus balneis. Sin autē duos quoque humores superare contingat, vtrunque horum accidens oboritur. interim nāque rident ægri, interim ferocius loquūtur, & aliàs alios motus, interuallàque & accessiones habēt: quemadmodum in febribus accidit quæ circuitu mouentur: atque in his nonnunquam hoc humore cerebrum repleri, nonnunquam illo, pro diuersis ipsorum mutationibus, motibúsque. CVRATIO melancholiæ quæ à bilioso & acriore sanguine nascatur.

Si igitur ex his quæ diximus indiciis, bilē sanguini in vasis admixtam esse suspiceris, ad ea quæ huiusmodi humorem vacuant, statim veniendum est. Hoc autem probè facies, ac purgatio tibi commodè succedet, si paucis antè diebus homini cibo temperato & humidiore nutrito medicamentum ad bilem ducēdam efficax porrigas. Sic enim humor etiam qui offendit, medicamento purganti facilè cedet, ita vt vincatur potius quàm illius vim euincat. Nam vt in crassioribus humoribus cibi qui extenuant & calefaciunt, vtiliter adhibentur, ita etiam

A tales eisdem ad euacuationem magis idonei reddētur. Vbi verò eos qui à bilioso sanguine infestantur, humido (vt diximus) & tēperato victu alueris, medicamentū exhibeto. Sit autem picra, quæ recipit liquorem scammoniæ: verùm picræ quidem scrupulos sex, scāmoniæ verò liquoris siliquas octo, aut paulo amplius minúsve ponito. Quòd si æger medicamentum solutum nolit assumere, fiant catapotia: sin hæc quoque per se inuitus capiat, vino, aut ouis mollissimis excipiat, ita vt vitelli membrana leuiter aperta, in medio illa coniiciantur. sic
B enim æger sine molestia & placidè omnino ea accipiet. Cæterùm si tali dato medicamento corpus non abundè satis vacuatum esse deprehendas, post paucos dies, & victum humectantem rursus adhibitum, balneo vtitor, & quiete: ægrúmque iterū purgato, aucto paulo magis medicamenti pondere. sic enim optimè feceris, in quibus melancholia non ex sanguine in biliosam naturam conuerso, & plus satis excalescente, & toto fere nimis adusto prouenerit. Qui enim calidioribus antidotis aut purgationibus in tali melancholia vsi sunt, præsertim
C hiera, ægros magis furiosos atque insanos reddiderunt, dum sanguinem ad siccius & acrius conuerterent. Præstat igitur tales simplicioribus adhuc medicamentis, quæ corpus totum nequeant calefacere, repurgatos, humectanti cibo permittere. Nouistis autem vos, me quoque plerosque ita laborantes, victu potius quàm medicamentis vsum persanasse. Verùm esto cibus (vt summatim dicam) ptissana potissimùm, quæ manè cum granis ipsis, aut circa horam secundam assumatur: in prandio, etiam pisces saxatiles, gallina cohortalis, atque alia
D quæ volatu fidunt, præter palustres: item ex testacea cute præditis, pectines, astaci & erinacei: inter olera, lactuca & intybus, omni modo comesta, adhæc malua: alia verò omnia vitentur, præsertim brassica, & agrestia olera. Ex fructibus pomaceis peponum & cucumerum medulla: similiter etiam inter vuas, dulces, & dura carne præditæ: ex malis, quæ non astringunt. Ficus autem vitentur, aut modicè assumantur: atque hæc sunt omnia. nam talia fere non posse obesse, vsu probauimus. At ex placentis vniuersis assumere quid, prorsus cauendum
E est: item quæ ex garo & caseo præparantur. Nam omnia quæ in hunc modum cōficiuntur, biliosum humorem magis augent, & nimis exassant. Vinum (si vsus quoque postulauerit) Chrysatticum, eiúsque modicum, propinabis. Huius inopia, præferri debent quæ nihil astringens habent, ne ipsa ad caput vapores transmittant. Huiusmodi sanè victus ipsis præscribatur. Etenim si quid ex particularibus desideretur, hoc quoque medicus intelligens, iis quæ dicta sunt, prudenter adiiciet: atque per se inuenire poterit num carnibus & balneis æger indigeat,
F aut augens aut minuens quantitatem non nimis subitò.

De balneo.

Dulcium balneorum vsus, si quid aliud, ipsis opitulatur. Aliam nanque partem bilis discutere, aliam humidorum qualitate contemperare, totum verò corpus aqua calida superfundere, caput tepida potius, & luteis ouorum abstergere, ac vniuersum sanè corpus hydrelæo, caput autem rosaceo vngere conuenit. Aer quoque sit temperatus, pari modo calidæ labrum: atque ægri in
G eo immorentur diutius, ac in calidam descendere cogantur: omnino etiam, si æstas fuerit, in ea diutius insideant. A balneo non statim bibant vinum, sed aquam tepidam: atque ita vt antea prædiximus cibum sumāt. dormituris, rursus tepida offeratur. Hoc sanè victu eos qui ex bilioso sanguine & calido admodū melancholia laborare incipiunt, nutrire conuenit. Notandum verò est, veteres in capite talium melāncholicorum, cucurbitulis & pulueribus acrioribus vsos fuisse, cruentare ipsum cupientes: alios etiam hirudinibus: nos autem in
H omnibus huiusmodi, talia fugiamus. Nam præterquam quòd nihil ipsos iuuant, adhuc etiam magis intemperatos & ficciores reddunt. Tunc autem ista fieri debent quando materia violenter ad cerebrum profecta & crassior impacta fuerit, vt aliis cedere medicamentis repugnet.

De melancholia quæ à sanguine melancholico nascatur.

Accidit igitur, nonnullos melancholia potissimùm laborare, quum sanguis plus satis adustus, vapores immoderatius capiti transmittit, animalémque in eo spiritum permutat. Vapores autem à melancholico potius humore excitari inde nosces quòd æger tristitia præter rationem, mœrore & metu afficiatur, optétque mortē, & auersetur eos qui maximè videntur esse amici: suspicionésque falsas habeat, quasi nonnulli velint eum interimere, aut gladio arrepto, aut medicamento exhibito. Nouimus autem eiusmodi humorem etiam alias infinitas, peregrinas & multiplices imaginationes inducerē posse, & quòd alii se vas fictile esse putent, alii corium, alii gallum etiam, vt vocem illius imitentur: quemadmodum alii lusciniam se esse credant, & plorent quòd ityn perdiderint: alii verò quòd cælum gestēt tanquam Atlas, ac metuere dicant ne collabatur, & non solùm illum, sed etiam omnes simul conterat. Ego mulierem vidi quæ ea imaginatione vexabatur vt mediū manus suæ digitum constringeret, tanquàm in ipso totum gestaret orbem. Plorabat autem illa quoque, verita nequādo digitum suum inflecteret, & totus orbis corrueret, & omnia statim interirent. Iam alios plerosque vidimus, quorum superfluum est, fortè etiam supra vires nostras, omnium velle meminisse: verùm hæc apposuisse sufficiet quæ iis potius qui à melancholico humore originem morbi trahere inceperunt, solent euenire. Quapropter si morbus ex tristitia aut solicitudine quadam præcedente, aut alio animi affectu cœperit, cōsiderare tunc oportet imaginationis speciem, aut rationem, aut aliud quiddam eorum quæ subitam mutationē efficere possunt. Plurimi nanque sic curati sunt quodammodo, vel quum vidissent audiuisséntque ea quæ consequi desiderabant. Ita ergo Philodotus medicus quendam qui sibi caput amputatum esse, quòd tyrannus factus fuisset, putabat, casúmque deplorabat, curauit: imposito repentè capiti ipsius plumbeo pileo, vt grauitatem sentiens, caput se recepisse rursus putarit, gauisúsque sit plurimum, atque ideo vana imaginatione liberatus. Iam mulierem quidam curauit melancholia laborantem, hoc pacto: quum putaret illa serpētem se deuorasse, vomitum medicamento citauit, atque in id quod reiectum fuit, paruam bestiam per omnia imaginationi illius, & descriptæ à vana imaginatione feræ similem imposuit. Quare huius quoque affectum, quia ob tristitiam eius quod putarat, euenit, gaudium nimirum subitò accedens dissoluit. Adhæc aliam quandā, ex longa viri peregrinatione, melancholia correptam, & iracundè omnibus respondentem vidi: sed & ipsa eodem modo sanata fuit. nam maritus illius peregrè reuersus, nulli prædicens, neque aliquandiu differens, sed subitò ingressus, seipsum illi ostendit. Præter spē igitur ipsum mulier cōspiciens, atque ita amplexa, multóque gaudio affecta, subitò omni metu liberata est, rursúsque ad statum naturalem rediit, vt nulla alia indigeret curatione. Sic igitur, nisi affectus longo alio tempore infestauerit, tales imaginationes curare oportet, omni modo omníque artificio vtentem, præsertim vbi malum à manifesta quadam & veluti primaria causa occasionē habuerit.

De melancholicis iam inueteratis.

Si morbus inueterauerit, & imaginatio in habitum abierit, nihil adeo magnum, aut ratio, aut aliud quoddam artificium efficere, & ægrum iuuare poterit. Necesse autem tunc est & mentem arti adhibere, & considerare num à sanguinis missione, an à purgatione, vel etiam ab vtroque simul incipiendum sit: & si quidem vtrisque opus fuerit, sanguinis detractione prius vtendū est. Post sanguinis vacuationem, ægri vires cibo boni succi & temperato, balneísque dulcis aquæ recreandæ: deinde sic recollectis ægri viribus, ad humorum noxiorum vacuationem veniendum. Paretur autem his purgatio ex epithymo, & modico sero lactis. Epithymi quidem sint scrupuli duodecim: seri lactis autem cochleare. quòd si tempus serum lactis non habeat, ex mulsa dentur. Paucis diebus interpositis, offerto rursus epithy-A mum, adiiciens ei picram: sint autem epithymi scrupuli sex, & picræ totidem. At si etiam post hanc purgationē insaniæ & melancholiæ symptomata adhuc perseuerēt, nihilóque minus ægrum infestent, à nouem, aut longissimùm decem diebus, ad valentius purgantia transito, præcipuè hieram Galeni. hæc enim vtraque obtinet: varios expurgat humores, citra molestiam & turbationē. Purgatione autem facta, inspicienda rursus ægri mens est: & si quidem melius habere videatur, (cognosces autem hoc nimirum inde quòd metus & tristitia intempe-B stiua iam cessarint, & moderatiores mansuetioresque potius euaserint) audacter rursus eadem purgatione vtitor: iisdem nanque insistentes, curationem quoque ita rectè peragemus. Quòd si hiera data, melancholiæ imaginationes nihilominus infestare videantur, tunc sine vlla cunctatione lapidem Armeniacum dare festinato. Noui enim ex veteribus antiquiores ad veratrum album properasse, vbi affectum ab aliis purgationibus nihil penè imminui conspicerent: verùm ego lapidem Armeniacum veratro albo præfero: atque licet vten-C tem ipso, experientia cognoscere quomodo præterquā quòd efficaciter, etiam sine molestia & periculo purget: quorum nihil veratrum album habere nouimus.

Quomodo lapis Armeniacus exhibeatur.

Si igitur res postulat, non modò infrà per aluum, sed etiam per vomitus purgationem fieri, lapidem illotum exhibere conuenit: sit autem modus ipsius, scrupuli tres aut quatuor, aut paulo amplius minúsve, pro virium simul & copiæ humoris noxii ratione. At si æger purga-D tione per vomitum non admodum indigere videatur, sed per imum ventrem totum vitiosum humorem exire conducat, tunc lapidem eluere oportet, vsque ad duodenas vices. Vbi enim sic fecerimus, neque turbationē stomachi aut compressionem lapis excitare potest, sed etiam minori cum molestia nigrum terrestrémque humorem vacuabit, vt paucis præteritis diebus, adiumentum ex eo nobis accessisse percipiamus. Dato autem ex hoc scrupulos quinque, aut sex vt plurimum, ex aqua tepida, semper ex cognatis dictis coniectura deprehendēs E an plus minúsve exhibere debeas. Quòd si ægrum etiam bis adhuc requirere suspiceris, cum fiducia rursus exhibeto. Neque enim calorē habet aut siccantē admodum, aut aliā quampiā ipsi insidentē amarā & venosam qualitatē, vt æger ideo medicamētū bibere detrectet. Sin autem nonnulli humidū aliquod medicamentū sumere auersentur, (multi enim in totum nō sustinent solutum medicamentum assumere) in catapotia lapidē redigere oportet. Siverò libet, etiā picræ aliquā insignē partē admisceto, aut etiā ex aliis quibusdā quæ purgationē ma-F gis promoueant, & non renitantur. Ne autem is qui parare velit horum confectionem, inquirendo laboret, visum mihi est ea de causa etiam horum compositionis meminisse. habet autem in hunc modum.

Descriptio catapotiorū ex lapide Armeniaco.

Picræ semuncia: epithymi semuncia: agarici scrupuli quatuor: lapidis Armeniaci scrupuli quatuor: scamoniæ vncia: caryophyllorū grana viginti. Confusa excipiantur rhodomelo, aut succo citrii, aut rhodomelite: dentur scrupuli duo, plurimùm quatuor. Notandum verò G est, hæc, præterquam quòd stomachum corroborant, simul etiā varios humores, præsertim terrestrē & melancholicum, citra molestiam purgare posse. Idē igitur lapis (vt diximus) & potus, & in catapotia redactus, ad purgandū est efficax. Nec amplius quærendū est num suffocatio quædā aut syncope subsequutura sit, quemadmodum id ex albo veratro fieri contingit. Neque necesse est nos antea ægros præparare medicamentis quæ metu suffocationū assumere consueuerunt: quorū amplius nunc meminisse opus non est: illa verò admonēdi gratia scri-H bimus, quæ etiā nunc facere solemus in consuetis magna parte purgationibus, vbi illæ plus minúsve moueri videantur. Si igitur minus quàm par est purgauerint, mulsam dare conuenit, & tēpore interposito hoc victu nutrire, aut cremore ptissanæ, aut pane, aut colūbæ iure, aut gallinacei, quod non multum olei adiectū habeat.

Sin autem

Sin autē purgationē copiosiorē fieri cōtingat, vt etiam conuulsiones superueniant (multis enim hoc accidit) & si nō animaduersione dignum quid euacuatum fuerit, quòd ægri neruos habeant natura siccciores imbecillioresque, aquam liberaliter superfundito, multóque vtitor hydrelæo, ac panem ex vino diluto, aut omphacomelite, aut aqua frigida porrigito. Sin autem aquam frigidam bibere cupiat, adhuc magis ipsos iuuabit. Vtile est etiam malum Punicum, mala & pira ante cibum, & gallinarum ventres. Vbi verò nutrieris, quies & somnus ægro indici debent: postquam vires receperit, ad balneum ipse ducendus, quòd aerem habeat temperatum: concedendúmque vt non modò in calidæ solio, sed etiam frigidæ labro diutius immoretur. At vestimentis indutum rursus ipsum nutries pane ex vino aut omphacomelite, *quod ex uuis semiacerbis & melle despumato paratur.* reuerso autem domum permittendum vt conquiescat, & omnino obdormiscat. quippe hoc semper omnibus purgatis euenire consueuit: præsertim autem iis qui largius vacuati fuerint, vt tum suauius, tumultius obdormire cupiant. A somno vires ipsorum recreare oportet, & permittere vt cum amicis familiaribus colloquantur. Atque vbi ipsos consentanea respondere deprehendis, ratiocinationésque firmas habere, & barbaricū more deposuisse, adhuc etiā magis copiosum alimentum porrigito, perdíces, gallinas, phasianos, qui A non sint pingues, & passeres similiter. Vitentur autem omnia esculenta quæ in paludibus proueniunt: ex piscibus, cetacei, præterquam saxatiles. Postquam verò cibo boni succi vsi fuerint, & veluti bonum fundamentum iecerint, ita rursus secundum tres aut quatuor dies olera deinceps assumant, intybum, lactucam, maluam, & palustres asparagos moderatè. Abstineant autem brassica, & omnibus quæ melancholicum humorē pariunt, vt eruca, sinapi, allio. Ex carnibus bubula potissimùm, & ceruina, ac omnibus summatim ferinis: item panibus B sordidis, garo, & vinis vetustis, austerisque. Sic iam ægrum victu, & balneorum vsu vires recreare, loca mutare, intimis conuersari amicis, ac facere quæ etiam prius ipsi grata erant, & spectaculis interesse permittito. Ita enim ex purgatione, victu boni succi & benigno, aliáque animi oblectatione, toto corporis habitu corroborato, mutatóque, furiosum & amarum morbum exuere poterit. Quòd si reliquiæ quædam ipsis supersint, & æger non admodum mundam habere mentem appareat, rursus expectata bona aeris temperie, auxilia debet repete- C re, initium à primis faciens, à quibus etiam antea incipiendum diximus. Atque hæc paulatim facito, confidens quòd etiamsi affectus difficilis & propè insanabilis existat, iisdem ipsis insistendo peritè, & vt rationi consentaneum est, omni tamen ægrum morbo amaro molestóque liberabis.

ALEXANDRI TRALLIANI
Liber II,

Iohanne Guinterio Andernaco interprete.

DE CVRATIONE OCVLORVM, Cap. I.

ETSI iam in aliis quibusdam libris oculorū vitia persequutus sim, quomodóque illa cognosci debeant, & quæ eorum sint causæ atque curationes, item diuersa ipsorum collyria, vsúsque horum modum & confectionem: hìc tamen similiter eadem quoque summatim & breuiter perstringere, operæpretium mihi visum est, vt ne, qui in hunc de medendi ratione librum inciderint, aliunde quæ oculis conducunt colligere cogantur. Vt igitur in aliis multis, ita in oculorum quoque vitiis primùm docere conuenit quomodo vniuersa internosci debeant, deinde curationem subiungere. Quare nunc à dolore qui oculis accidit exordiemur. nihil enim adeo excruciat vrgétque artem ad curationem, vt vehemens dolor oculos affligens. Si igitur vehementiores acrioresque dolores oculos comprehendant quàm vt æger ferre queat, ne collyriis ad torporem inducendum efficacibus, vt plerique, confidas. Multi nanque opium quoque instillare ausi, præterquam quòd nihil prorsus dolorem mitigarint, etiam valde adhuc offenderunt. Quapropter causam efficientem inspicere oportet, & eam considerando, ita quoque curationis speciem definire. non enim vna est causa efficiens, sed multæ ac variæ. Sola materiæ copia influens dolorem potest excitare, necnon qualitas: subinde verò etiam vtrunque, & qualitas simul & quantitas. Videndum porro est vnde id quod influxit procedat, num ex toto corpore, an ex solo capite: item, vtrum per arterias an à venis, vel vtrisque profluat. Adhæc, quale vtique sit quod influit. vel enim sanguis potius, vel bilis, vel pituita, vel humor melancholicus, vel spiritus flatulentus est, quod influxerit: præterea humor noxius, vnúsne sit an duo commixti. Fieri enim potest vt vnius tantùm influxus inflammationem dolorémque vehementem, & duorum simul etiam compositum tumorem excitarint. Quoniam igitur differentes sunt causæ, artificem ad singulas se accommodare oportet: præcedat autē internotio, quæ ad rectam curationē deducit.

QVOMODO sanguineus humor inflammationem excitasse noscatur. Sanguineum itaque humo- D rem influxisse, ac inflammationem concitasse, ex specie ac forma ipsius tibi constabit. Omnia nanque rubra & sanguinea sunt, facies rubens & tumidior, venæ latiores, grauitatis sensus, pigritia ad consuetas actiones. Quòd si præter hæc neque lacryma rodens & acris appareat, adhuc etiam magis sanguinem influxus causam esse, & inflammationem peperisse putato.

CVRATIO. Si igitur sanguis causa tibi inflammationis effectrix esse apparuerit, venam secare humeralem oportet. Sin biliosi & acres humores cum sanguine, etiam E purgationem paulo post sanguinem dimissum adhibeto, ac medicamentis vtitor, intus quidem iis quæ non rodunt, & lenissimis: extrinsecus autem illis quæ concoquere inflammationes possunt, quorum etiam compositiones vobis exponemus.

DE REMEDIIS quæ extrinsecus imponuntur. Lac muliebre cum vitellis ouorum & rosaceo superimpositum, mirificè lenit, inflammationésque oculorum admodum feruentes concoquit. Similia præstant etiam violæ folia. Ad maximas autem inflammationes tumidioresque benè F facit & crocus cum mica panis, luteisque ouorum, ac rosaceo. Idem faciunt etiam palmulæ, præterquā quòd fluxionis cursum sistūt, cum meliloto, croco, glaucio, ouorum luteis septem feruefactis, & oleo rosaceo.

AD VEHEMENTES dolores, & maximas epiphoras. Rosarum recentium drachmæ quatuor, croci drachma: excipiantur meliloti in vino dulci decocti iure.

DE COLLYRIIS. Cataplasmatis igitur in inflammatis extrinsecus vtendum est. quæ verò illini & instillari debeant, hæc sunt: verùm scire prius o- G portet ea quæ inflammationem experiuntur, mitigatoriis, lenioribúsque & non reprimentibus collyriis demulcenda esse: deinde etiam quæ reprimere possunt, sic adhibenda vt primum quidem admisceamus ea teneris ac mollibus, postea verò cōcoctione

facta,etiam ſinceris. Quùm enim feruor inflammationis & multa aſperitas finierit, ægri citra moleſtiam quoque aſtringentia ferre poſſunt. A COLLYRIVM mitigatorium Trypherum, ad eos qui collyriorum roſionem ferre nequeunt, præſertim ad affectus recentes. Cadmiæ combuſtæ, ex lacte muliebri reſtinctæ,(mihi autem melius viſum eſt, prius lotam comburere,atque ſic lacte extinguere) ceruſæ lotæ, ſingulorum drachmæ ſedecim,croci drach.tres, opii drachma,tragacanthi drachmæ duæ.Aqua pluuiali excipito: vſus eſt ex ouo. Facit etiam ad puſtulas oculorum, B *quæ Græce φλύκταιναι dicuntur.* ALIVD,& ipſum longè leniſſimum. Cadmiæ drachmæ quinque, ceruſæ drachmæ quatuor, pompholygis drachmæ duæ, opii drachma, tragacanthi drachmæ tres. Aqua pluuialis ad excipienda adiicitur. Hoc inflammationes admodum ardentes & dolorificas citra roſionem mitigare, plurimis conſtat experimentis. ALIVD egregium, quod breui paratur. Cadmiæ combuſtæ & aſinino lacte extinctæ vnciæ quatuor, ceruſæ vnciæ duodecim, terræ Samiæ (*quæ ἀςὴρ Græcis dicitur*) tragacanthi, mandra- C goræ,amyli hordeacei,lactucæ caulium ſucci, gummi, ſingulorum drachmæ duæ: opii drachmæ tres,ouorum duodecim albumina. ALIVD collyrium quod ſpongarium dicitur, ad maximos oculorum cruciatus, (celeriter enim mitigat) in hunc modum habet. Amyli,ceruſæ, ſingulorum drachmæ quatuor, opii obolus, gummi drachmæ duæ.aqua pluuialis adiicitur: vſus ex lacte eſt.

DE COLLYRIIS reprimentibus, quæ etiam monohemera dicuntur. Reprimentium D collyriorum, & quæ *ab uno die* monohemera dicuntur Græcis,duplex quædam differentia exiſtit. Maiora igitur ipſorum vim habent diſcutiendi & reprimendi moderatam, vt ipſa etiam ad incipientes lippitudines citra roſionem accommodari, tum inſtillando,tum inungendo,poſſint.Quare etiam imbecillioribus,& cæſiis oculis potius,mollique carne præditis,& mulierum faciebus inſcribuntur. cuiuſmodi ſunt quæ ex lycio, croco & glaucio temperantur. Præter has igitur compoſitiones medicamenta vobis quæ valentiorem aſtrin- E gendi vim habent explicabo, vt etiam in diuturnioribus ac inueteratis vti liceat. At in validiore lippitudine & vehementiore, talia ſunt idonea quæ ex vino parantur,quibus germina quoque oliuarum cum reliquis odoramentis quæ calefacere & ſiccare poſſunt, inieci. Quum igitur talis ſit collyriorum differentia, de iis quæ mediocriter reprimunt, & ad incipientes lippitudines conueniunt, prius agamus: deinde ſic,quæ plus aſtringunt, & efficacius repellunt, perſequamur.

COLLYRIVM reprimens mediocriter, monohe- F merum. Hoc, & Medicum, & *à dolore mitigando ἀκεσώδυνον* appellant. Repellit igitur per initia, ſi inungatur, & inſtilletur ex ouorum albumine, frequenter etiam quum lauamus: adhæc prodeſt ad epiphoras,acres fluxiones, & cicatrices veteres diruptas. Repurgat enim,& cicatrices etiam tenues abluit,vt mireris. Ego vtor hoc & puluere & collyrio cum ouo: ſarcocollæ, glaucii, croci, ſingulorum drachma, tragacanthi drachma. aqua pluuialis adiiciatur. ALIVD. Glaucii drachmæ octo, ſarcocollæ drachmæ quatuor, cro- G ci drachmæ duæ, tragacanthi drachma, opii drachma ſemis: aqua pluuiali excipiantur. ALIVD ad eadem præſtantiſſimum, & vſu probatum. Roſarum tenerarum drachmæ quindecim, croci drachmæ octodecim,tragacanthi drachmæ ſeptem, opii dolum non experti drachmæ duæ, ſpicæ nardi drachmæ duæ,gummi drachmæ ſeptem: aqua pluuiali excipiantur. Ex iiſdem illitum collyrium Nili, quod diarrhodon inſcribitur, ad ardorem facit. ALIVD Muſarium dictum, ex tomo Hieratica. Hoc quoque collyrium H eſt præſtantiſſimum,quod eâdem vt prædicta vim obtinet,niſi quòd fluxionum curſibus repellendis efficacius quàm illa exiſtat.habet autem in hunc modum: Amyli drach.quindecim, glaucii drach. octo,ſarcocollæ drach.quatuor,croci drach. duæ, myrrhæ drach. gummi drachmæ duæ.Ex aqua pluuiali vtitor. ALIVD, Polydeuci cognomento, quod nos ſæpe ſumus experti. Roſarum viridium ſucci quod ſufficit: croci drachma, ſarcocollæ drachmæ duæ, glaucii drachmæ quatuor, gummi drachma, opii drachmæ quatuor, tragacanthi drachma. Gummi contundito primum, adiecta tragacanthæ drachma. Glaucium, ſarcocolla, opium, læuigata roſarum ſucco excipiantur. ALIVD collyrium quod Medicum vocatur, admodum ſtrenuè repellens, ſtatim per initia inunctum.

Glaucii drachmæ octo, ſarcocollæ drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, tragacanthi drachma, opii drachma ſemis. aqua pluuialis adiicitur. Ego hoc abundè ſum expertus, vt etiam ſi cum alio quodam mitigatorio inſtilletur. ALIVD ſiccum collyrium quod διὰ κρόκου dicitur, ad incipientes lippitudines.

Glaucii, ſarcocollæ, croci, aloes, ſingulorum drachma. Hoc etiam vt præſeruante vti oportet, quippe repellit omnem oculi turbationem ſubunctum. His igitur prædictis in eum modum vtendum eſt. reprimunt enim omnem turbationem ſi per initia ſublinantur,& non diu inhæreant. nam diuturnior ipſorum vſus aſperitates in palpebris excitat, atque in affectum pertrahit.

DE COLLYRIIS quæ alio modo monohemera appellantur. Deinceps autem dicamus etiam de collyriis quæ alia ratione monohemera nuncupantur: quorum vis eſt valentior, magíſque poteſt reprimere & aſtringere. quare etiam in iis fluxionibus quæ citra exhulcerationem fiunt,& inflammationibus, vti oportet: quorum deſcriptio in hunc modum habet. PRIMARIVM monohemerum, quod *à uino* δι' οἴνου vocatur. Æris combuſti drachmæ vigintiquatuor, cadmiæ drachmæ ſedecim, lacrymæ papaueris drachmæ octo, croci drachmæ octo,myrrhæ drachmæ octo, gummi drachmæ quadraginta. Vino Mendeſio excipiantur. ALIVD giluum, quo vtor,Cerycium dictum. Cadmiæ drachmæ viginti, æris combuſti drachmæ ſedecim, opii drachmæ octo, croci drachmæ octo, acaciæ drachmæ vigintiquatuor, æummi totidem. ALIVD ad eadem efficax, cognomento Theophilion, habet hoc pacto: Cadmiæ drachmæ ſedecim, croci drachmæ ſex, myrrhæ drach. quatuor, nardi Indicæ drach. quatuor, acaciæ drach. octodecim,gummi drachmæ vigintiquatuor,æris combuſti drach. ſedecim,opii drachmæ tres. ALIVD, quod xerocollyrium vocatur, reprimens, hac mixtura conſtat: Cadmiæ, acaciæ, gummi, ſingulorum drachmæ ſedecim,æris combuſti,lacrymæ papaueris, myrrhæ,ſingulorum drach. quatuor. aqua pluuialis adiicitur. ALIVD collyrium reprimens, admodum generoſum,monohemerum. Stibis eloti drachm.octo,cadmiæ drach. octo, æris combuſti & eloti drach. quatuor,aloes drachmæ tres, myrrhæ drach. quinque, acaciæ rufæ drach. duodecim, opii drachma. Vtitor cum fiducia ad fluxionum impetus, poſtquam toti corpori proſpectum fuerit. COLLYRIVM quod magnus Hermolaus dicitur. Æris combuſti drachmæ octo,cadmiæ totidem,ſpicæ nardi ſeſquidrachma,croci drachm.quatuor, myrrhæ drach. quatuor, aloes drachm. octo, lycii Indici drachm.duæ, acaciæ, gummi, ſingulorum drach. viginti, opii drach. quatuor. aqua pluuialis adiicitur. Mirabiliter repellit & extenuat inflammationes. ALIVD collyrium Hermolaus, quod *ab oleo* δι' ἐλαίου dicitur. Cadmiæ drach. ſex, æris combuſti drach.ſex, myrrhæ drachma ſemis, aloes ſeſquidrachma, opii drachma ſemis, croci drachma,gummi, acaciæ,ſingulorum drachma vna & ſemis, olei veteris ad excipiendum ea,drach. quatuor. aqua pluuialis adiiciatur. COLLYRIVM Nicariũ cognomẽto. Valde opitulatur omni fluxioni,& chemoſi,pũcturiſque,& mẽbranarũ excreſcẽtiis, itẽ craſſæ pituitæ angulis oculorũ inhærenti,ſtaphylomatis, myocephalis,cruſtis, & omni affectui benefacere cõpertum eſt. At vilitatem medicaminum ne contemnas. Æris combuſti drach. ſedecim, cadmiæ drach. viginti, gummi

drach. trigintaduæ, medicamenti drach. trigintasex. Aqua pluuialis additur. Est autem medicamenti cōfectio hæc, Succi centaurei drach. duæ, sapæ Creticæ pars vna. Coquito sarmētitiis lignis in olla recēti, donec sordium crassitiem habuerint: & ex ouo instillato illis qui quod astringit non ferunt. Aliàs ex aqua bene facit: per initia autem ipso aquato vti oportet. ALIVD quod pilarium vocatur. Cadmiæ combustæ, æris vsti & eloti, singulorum drach. duæ: opii, acaciæ rufæ, singulorum drach. tres, cerusæ drach. sex, myrrhæ drach. tres, amyli, tragacāthæ, gummi, singulorum drach. duodecim. Pluuialis aqua additur. Egregiè admodum repellit ac mitigat pinguior eius vnctio. Quum iám explicauerimus qui sanguinis missionem requirant, & de conuenientibus ipsis (si vsus postulet) collyriis, perscribamus etiam qui ex ipsis purgationem desiderent.

SI DOLOR EX BILIOSO ET ACRI humore nascatur, Cap. II.

AN igitur dolor aliquis ex bilioso & acri humore prouenerit, clarum tibi ex multis euadet. Primùm sanè inde quòd totum corpus plethoricum non apparet, sed potius vitioso etiam humore præditum. ad hæc, quòd non solùm anguli, sed etiam malæ vehementer ex influxu rodantur, ægríque videantur vri, exiliántque, rosionem non tolerantes. Quùm igitur morbum ex his atque illis quæ præcesserunt internoueris (nam tristitia plurimùm, curæ, insolatus, ira, & acrium esus præcedūt) cum fiducia curationem aggredere. licebit enim celerrimè vel sine collyriis affectui mederi. CVRATIO.

Si igitur biliosa humorum prauitas in toto corpore superare videatur, iis quæ totum corpus purgant liberántque recrementis vtitor. Sin autem recrementa acria non in toto redundent corpore, sed qualitate potius quàm quantitate peccare videantur, solis balneis dulcis aquæ & temperatis, ægrum citra dolorem liberabis. Quòd si etiam obediens æger fuerit, cibo quoque lenissimo mitissimóque & crasso vtatur: vt orpho, & aliis durioribus piscibus, glauco, buccinis, aut isicio ex ipsis parato, aut bulbio, aut sturnio: ex oleribus, intybo, aut malua: inter fructus pomaceos, malis, peponibus, vua dulci. Ficus autem lippitudine laborantibus assumere neutiquam consulo: habent enim quidpiam quod oculos irritet commoueátque. At citriorum carnem sine cortice ante cibum potius celeriúsque assumant: aquā tepidam magis quàm vinum bibant. sin autem hanc bibere nolint, Chrysaticum ipsis dato, aut dulce Bithynum, ac alia quæ humores crassiores efficiunt, obtundúntque. At si ægri inobedientes victus rationem non obseruēt, (quemadmodum plerique sunt, præsertim barbari) tum collyriis vti necesse est, atque ex eorum numero quæ non rodant, sed acrimoniam queant obtundere: ex quibus primum est quod ex pompholyge paratur. Descriptio eius in hunc modum habet. COLLYRIVM ad acres fluxiones efficax. Pompholygis lotæ, piperis, cerusæ lotæ, plumbi cremati & eloti, amyli, singulorum drach. vigintiquinque, gummi albi drach. quadraginta. Aqua pluuiali excipiatur. Horū quodque post combustionem eluere oportet, donec aquæ mixtū non amplius nebulosum inde ascendat: deinde siccata etiam pondere appenso miscere & læuigatis simul diebus pluſculis, amylum & gummi ad excipiendum illa, adiicere conuenit. nam si cum aliis amylum quoque superiniiciatur, facilè acescit. Hoc collyrium laudatissimum est, cum aliis multis de causis, tum maximè quòd nihil torpori faciendo efficax habeat admixtum: quemadmodum sunt alia multa quæ ex opio & mandragoræ succo & similibus torporem inducentibus, partem recipiunt, quorum copiosior vsus noxius existit. Licet autem, si vsus requirat, nonnihil ex repellentibus sæpe admiscere, aut ex mitigantibus, quantum quis affectui infestanti conuenire putauerit. Aliàs enim aliter idonea mensura inuenitur.

SI OBSTRVCTIO SOLA OCVLOS exerceat. Cap. III.

SI inflammatio ex sanguinis crassioris magísque pituitosi obstructione citra corporis repletionem facta sit, sanguinis missio aut purgatio adhiberi non debet: sed potius vinum aliquod ex iis quæ in corpus facilè distribuuntur, ipsis propinari. Etenim potest hoc & sanguinē dissipare, humorémque impactum dissoluere, & particulæ imbecillitatem corroborare, vt nō amplius humores recipiat. Satius autem est in huiusmodi affectibus, vbi in toto corpore copia non est, (vt diximus) ægrotantem temperato prius balneo lauare, meatus excalfacere, & laxare, atque tunc vinum exhibere. Ita enim potio facilè in totum corpus partésque superiores distribuetur, vt nonnihil eorum quæ obstructionem pepererint, non modò calore ipsius, sed etiam motus celeritate extenuet & expellat: simúlque etiam particularum (vt diximus) imbecillitatem confirmet, vt ipsæ quoque partem aliquam illorum quæ insidēt, extrudere possint. Hæc igitur internoscendi ratio est, ad quam obseruandam optimus medicus requiritur. At si vini potione vti metuat, fomentum potius ex calida, quum sit tutissimum, & præterea internotioni conferat, admoueatur. Quum enim, vbi foues partem, nihil influit, constat totum corpus recrementis esse vacuum. ac fomentis insistēdum est: nam affectum in totum discuties. Sin autem humor influit, & dolor paulum remissus iterum intendatur, vacuatione indiget, nempe sanguinis missione, aut purgatione: vbi corpus quidem magis est plethoricum, sanguinis missione: vbi autem vitiosis humoribus & recrementis scatet, purgatione. His etiam aquosam mulsam instillare conuenit: atque tunc multo magis quum crassiores pituitæ enascentes oculum premunt. Nihil enim adeo extenuat, crassámque pituitam nasci prohibet, vt mulsa, & ea collyria quæ vim discutiendi & inflammationes concoquendi obtinent.

DE DENSITATE, Cap. IIII.

QVòd si etiam densitas quædam in meatibus extiterit, hanc quoque mulsa potest dilatare, & meatus aperire, vt æger mirificè & subitò dolore liberetur, eo quod insidet (siue humor, siue spiritus sit) dissipato. At spiritum esse qui distendat meatus, faciátque dolorem, hoc indicat quòd neque inflammatione, neque rosione vrgente oculi intolerabiliter doleant, distendantur & rumpi videantur. Ego sanè quendam ita affectum mulsa curaui, quum nullum ex iis quæ mitigant, dolorémque leniūt, sopire cruciatum posset, sed etiam maiorem quàm antea fuerit, excitaret. Quum igitur exposuerimus quinam sanguinis missione indigeant, qui verò purgatione, item qui vtrisque, superest vt deinceps etiam de balneis, fomento, vini potione, item de hulceribus, tum quæ cum inflammatione affligunt, tum quæ cum ruptura & erosione, necnon myocephala, & staphylomata experiuntur, & (vt dicam breuiter) de omnibus quæ inueteratos habent affectus, de cicatricibus, albuginibus, pterygiis, sycosi, & suffusionibus incipientibus, agamus.

DE EXHVLCERATIONE ET INFLAMmatione, Cap. V.

SI igitur hulcus simul & inflammatio oculum exercet, clarum est curationē quoque mixtam desiderari per ea quæ inflammationē mitigare possunt & cōcoquere. Talia autē sūt tū quod *à thure διὰ λιβάνου* Græcis dicitur, tū cygnos, tū quod ex amylo fit, tū quod cerusa & terra Samia, quæ aster dicitur, cōstat. Hæc omnia tum erosiones, tum hulcera, fluxione ex acri humore facta, persanant. habet autem scriptura horum in hunc modum. COLLYRIVM CYGNOS. Lenissimum hoc est collyrium ad magnos oculorum dolores, & acres fluxionum impetus. Conuenit autem iis qui collyriorum rosionem ob corporis molliciem & imbecillitatem non ferunt. Cadmiæ drachmæ sedecim, cerusæ elotæ drachmæ quadraginta, amyli, acaciæ, tragacanthæ, opii, singulorum drachmæ duæ. Aqua pluuialis adiicitur, & ad excipiendum ea, ouorum trigintaduo albumina. COLLYRIVM

Libianum. Cadmiæ combuſtæ & elotæ drachmæ duæ,ceruſæ totidem,amyli drachmæ duæ,cineris pompholygis drachmæ octo,terræ Samiæ(quæ aſter dicitur) drachmæ octo, plumbi combuſti & loti, tragacanthæ, ſingulorum drachmæ octo; gummi drachmæ tres:a-qua læuigato,& excipiendis illis,quorum viginti albu mina adiicito. *in alio, opii drachmas duas*. Hoc collyrium longè eſt vtiliſſimum: valet ad oculorum puſtulas,ardores,rupturas,puris colluuiem, chemoſes, magnos dolores, multóſque affectus, cicatrices exterit. In ſumma,multi eſt vſus,facitque ad omnia prædicta,maximè ad inflammationes quæ cum hulcere infeſtant. Similiter etiam id quod διὰ λιβάνου inſcribitur, ad eadē facit,præſertim ad vehementes oculorum chemoſes.

COLLYRIVM διὰ λιβάνου, ad chemoſin efficax.

Cadmiæ, thuris, ſingulorum drachmæ viginti, ceruſæ drachmæ quadraginta, opii drachmæ ſex: aqua pluuiali excipiuntur. Confert etiam glaucium ex aqua, ſi extrinſecus illinatur: ſed non ſtatim per initia chemoſis,verùm à quinque aut ſex diebus,vbi huius cōcoctio facta fuerit. Atque id ſum expertus. COLLYRIVM Vratium. In quibus influxus non adeo calidus eſt, bene hoc facit,ad puſtulas,rupturas, procidentias, ſtaphylomata, puris colluuiem, eroſiones, nomas, & carbunculos. Terræ Samiæ torrefactæ vnciæ tres,pompholygis vncia,Cadmiæ lotæ vncia, ſtibis vnciæ duæ, ſquamæ æris elotæ vnciæ quatuor, opii drachmæ ſex,gummi vnciæ quatuor. aqua pluuialis adiicitur.At ſi cùm hulcere inflammatio vrgeat, & lacryma influens copioſa fuerit,miſceto lenioribus paululū ex iis quæ repellere poſſunt. ſin autem acris fuerit, ea quæ à roſis diarrhodon inſcribuntur. Quòd ſi non eſt admodum calida lacryma, etiam exiguum ex Hermolao collyrio, vel eo quod dicitur pilarion, vel ex illis quæ monohemera,aut achariſta nuncupantur: quorum etiam mixturas vobis expoſui:& ſiquid omiſſum fuerit adſcribemus.Iam mali Punici granum, ſi exprimatur in oculum qui carbunculo afficitur, valde opitulatur. Qui id expertus erat,dicebat à diuina ſe apparitione per inſomnia edoctum eſſe. QVAE CICATRICES exterunt. Quæ ex ſmegmatis cicatrices exterere ſolent,hæc quoque callos abolere poſſunt, craſſáſque cicatrices.Sūt igitur multa quæ id præſtare queant. Anemonæ omnis ſuccus cicatrices oculorum exterit.Similiter etiam centaurei minoris ſuccus ex melle abſtergit. In magis autem vetuſtis cedria quoque vſi ſunt.Hæc etiam ſchirroſas albugines, *quæ Græci leucomata quoque appellant*,largiùs extenuat. Nitrum ex oleo veteri læuigatum diligenter,& illitum, probè facit: item ſepiæ teſta combuſta,& ex melle contrita. Inter collyria verò hoc quoque admodum probè & leniter abſtergit, quod recipit mamyræ,ſuffiminis ammoniaci, myrrhæ Troglodyticæ, crocodili terreſtris ſimi. Omniū æquales partes in collyrium redigito,& vtitor tanquam experimentis probato. COLLYRIVM diathece, ad hulcera mirabile. Confert etiam vetuſtis: præſertim autem hulcera maligna & albugines exterit atque extenuat. Quare etiam ad myocephala valet, aliáſque plurimas laude dignas vires obtinet. hæc autem recipit Cadmiæ combuſtæ & elotæ drachmas viginti quinque, ſtibis drachmas quinque,ſpicæ nardi drachmas tres,croci drachmas tres,caſtorei, ſquamæ æris, ſingulorū drachmas duas, æruginis drachmas quatuor, æris combuſti drachmas tres,piperis,ceruſæ,lycii,opii, thuris, opobalſami,ſingulorū drach. quatuor: lapidis ſchiſti,caſiæ ruſæ, ſingulorū drachmas duas, æruginis ſcoleciæ drach. duas, chalcanthi drachmas duas, myrrhæ drachmas duas, gummi drachmas viginti, ſucci fœniculi drachmam,fellis caprilli drachmas quatuor. vino Amynæo læuigato, & vtitor. COLLYRIVM Chionion. Ceruſæ drachma vna, ſalis ammoniaci drachma vna, ammoniaci thymiamatis drachmæ tres, ſepiæ teſtæ drachma vna ſemis. Præſtantiſſimum eſt remedium, & ſubinde vſu probatum. COLLYRIVM nardinum Zoili. Stibis cremati & eloti drachmæ octo,æris combuſti drachmæ octo, ceruſæ com-

A buſtæ &elotæ drachmæ octo,ſpicæ nardi drachmæ tres, folii drachmæ tres, croci drachmæ ſex, opii drachmæ quatuor,myrrhæ drachmæ duæ, cadmiæ combuſtæ & elotæ drachmæ octo, lycii Indici drachmæ ſedecim, myrrhæ drachmæ quatuor, acaciæ ruſæ drachmæ viginti,caſtorei drachmæ ſex,aloes totidē, gummi drachmæ viginti. aqua pluuialis adiicitur. Hoc collyrium ad affectus admodum veteres bene proficit. Etenim ea quæ ab hulceribus proueniunt & albugines extenuat,& curſum fluxionis repellit. At in iis qui roſionem ipſius nō

B tolerant, miſcere ei lenia quoque collyria oportet. Ita nanque vſus ipſius moleſtiæ expers,& tutior fiet.

COLLYRIVM hydares,hoc eſt aquoſum,egregiū.

Facit ad oculos purulentos, ſycoſes, chemoſéſque & fluxiones. Vtendum eo dilutiore. Cadmiæ drachmæ ſedecim,æris vſti drachmæ nouē,lapidis ſchiſti,aloes,nardi Gallicæ,ſingulorum drachmæ octo. Haud noui an collyrium hoc ſit præſtantius ad oculos purulentos,chemoſes,& fluxionum impetus,quæ epiphora dicitur. Oportet autē eo vti aquoſo,etiā poſtquam finierit magna

C intemperies, & fluoris acrimonia. ſin autem intemperies acrimoniáque fluxionis oculum infeſtet, lenibus collyriis paululum ex eo per initia admiſceto, deinde amplius:& poſtremò per ſe ad affectus commemoratos cum fiducia vtitor. COLLYRIVM Heraclium.

Confert hulceribus admodum cauis, & vbi carne obducta fuerint:tenues & obſcuras cicatrices efficit, præterquam quòd etiam ipſas tingere poteſt. Plumbi combuſti & eloti drachmæ quatuor,croci drachma,gummi drachmæ duæ,ſpodii eloti drachmæ quatuor: ſquamæ

D ſtomomatis,piperis,ſingulorū drachma. Aqua pluuialis additur. DACNERON, *hoc eſt mordicans* collyrium,ad viſum acuendum. Hæc igitur commemorata,ad cicatrices & diuturnos affectus, quum ſint detergentia,conueniunt.Deinceps autem eorum quoque ſimiliter mentio facienda eſt quæ *ab acuendo viſu* Oxydorcia Græcis dicūtur,ad caliginoſos oculos accommodata.Quoniam autem in prouectis etiam ætate viſorii ſpiritus imbecillitatem emendat,& actione reddit vegetio res, incipientéſque oculorum ſuffuſiones diſſoluit, pri-

E mariò ei appellatio indita eſt cynopticon, *quaſi caninum uiſum præſtans*. Æris combuſti drachmæ triginta duæ, piperis drachmæ ſedecim, cadmiæ drachmæ octo: *aliàs inueni additionem drachmæ nouem*, myrrhæ, croci, ſingulorū drachmæ quatuor, gummi drachmæ vigintiquatuor, opii drachmæ quinque. Aqua exceptis vtitor.

HYGROCOLLYRIVM ad hebetudinem oculorum,& alia multa efficax. Pōpholygis elotæ cochlearia ſex, opobalſami cochleariū, mellis cochlearia duo, vini non gypſati, veteris & albi,quod ſatis eſt. Pompho

F lyx probè admodū læuigata primùm iniici debet: mox opobalſamum miſceri, deinde mel, poſtremò omnium vinum. Poſt miſturam igitur vſque ad dies tres diligenter læuigato,atque ſic in vas vitreum coniicito:& quum vti voles,vas agitato,atq; ſic ſpecillo ſublinito: vbi con coctio facta fuerit,oculos calida abluens. ALIVD, vt poſſis etiam ſolem citra noxam intueri. Iaſpin album,magnetem viuum, ſapphyrum aurei coloris, achaten,Hæmatiten,Chamæmelum,Hieraciadem,liquorem conyſæ tenuis:omnia hæc æquali pōdere accepta, in col

G lyrium tenue redigito,& ſubungito. PVLVIS Seuerius cognomento, ad viſus acumen. Cadmiæ drachmæ tres, ſalis ammoniaci ſeſquidrachma, folii drachmæ tres,piperis drachmæ ſex. In puluerem redacta ſublinito:facit etiam ad aridam lippitudinem, *quam Græci xerophthalmiam appellant*. PVLVIS cui nomen eſt à lumine Phōs, ad hebetudinem oculorum, & dolores fluxionéſque dentium efficax. Cadmiæ drachmæ octo,ſalis ammoniaci drachmæ quatuor,croci drachmæ duæ,piperis drachmæ tres,folii,auripigmenti,ſingulo-

H rum drachma vna & ſemis.valde bonum. ALIVD admodum idoneum ad ſcabioſos oculorum affectus, pruritus, hebetudines, palpebras aſperas, fluxiones antiquas,oculorum cicatrices,& pterygia:quo vtor.

Cadmiæ,chalcitidis combuſtæ in pane, ſingulorum drachmæ quatuor, croci drachma, piperis drachmæ

duæ, auripigmenti drachmæ quatuor, salis ammoniaci drachma. Læuigata subungito, medicamentum per membranam à cornu dictam ceratoeidem applicans.

ALIVD ad hebetudines & incipientes oculorum suffusiones. Baccarum lauri excorticatarum drachmas viginti: læuigato ex vrina pueri venerem non expertis, cum gummi drachmis duabus: suffusos quidem, ex vrina, alios autem ex aqua inungito. ALIVD.

Fel hyænæ cum melle & coniza illinito. ALIVD.

Fel perdicis cum melle & succo fœniculi illinito. Admodum efficax etiam ad incipientes suffusiones collyrium Proteus existit: & quod Thalasseros dicitur, ad hebetudinem: & incipientes suffusiones & callos exterit. ALIVD. Fel aquilæ bene facit per se & cum melle illitum. Scribendum est etiam prophetæ Hygrocollyrium.

DE NYCTALOPE, Cap. VI.

Ad eos qui serò non cernūt (quos Græci nyctalopas appellant) nitro ex aqua fluuiali trito vtitor.

ALIVD. Fel hirci ex melle illinito: tollit vitium paucis diebus. ALIVD ad idem. Iecoris hircini saniem, quæ, dum assatur, effluit, colligito, atque hac eos oblinito. Idem autem iecur comedendum dato, & vaporem eius dum assatur, oculis apertis excipere iubeto.

ALIVD, ad asperas palpebras. Collyrium Trachomaticum, quod palpebrarum excrescentias admodum probè extenuat: hæc autem recipit, Cadmiæ drachmas sedecim, lapidis hæmatitis, lapidis schisti, singulorū drachmas quadraginta, æris cōbusti drachmas viginti, æruginis drachmas octo, opii drachmas quatuor, seminis papaueris drachmas sedecim, gummi drachmas trigintaduas. Semē papaueris læuigabis, succúmq; exprimes, atque ex eo collyriū factū instillabis. Aduerte autē quomodo eo in Trachomaticis collyriis vtare. Si enim hulcus cum aspritudine palpebrarum esse cōtigerit, satis est ipsas potius inuersas ita abstergere, aut mucrone specilli, aut ficulneis foliis. Nonnulli verò etiam sepiæ testa, aut pelle asperiore vtuntur: alii rursus collyriis ex pumice sublinūt. Quū igitur subsederint palpebræ & extenuatæ fuerint, tūc demū etiā hulceribus prospicito, applicans aut Libianum, aut Vranion, admixtis eis, siquid influit, etiam repellentibus: sin autem nihil vrget, Theodotiū. Hac enim methodo & ratione vtentes, hulcera à fluxionibus conseruabimus, & citò ad cicatrices reducentur. PVLVIS ad incipientes suffusiones.

Veratri albi drachma, piperis albi drachmæ quatuor, ammoniaci suffiminis drachma semissis. raphani succo læuigata finito refrigerari, & rursus tritis vtitor, vt mira præstantibus. AD TINGENDAS albugines valde generosum. Chalcanthi drachmæ quatuor, spinæ Ægyptiæ, gallæ, singulorum drachmæ quatuor: aqua exceptis vtitor. COLLYRIVM quod magnum Theodotium vocatur, valēs ad magnos dolores, & inueteratos affectus. Hoc collyrium cicatrices callósque exterit, item ad myocephala aliáque multa notatu digna, mirabiliter valet: Cadmiæ, opii, chalcitidis, croci, aloes hepaticæ, castorei, folii thuris, singulorum drachmæ duæ, stibis drachmæ quinque, acaciæ totidem, æris combusti drachmæ quatuor, myrrhæ troglodyticæ drachmæ quatuor, spicæ nardi drachma, cerusæ drachmæ octo, gummi drachmæ quadragintaquatuor. Aqua pluuialis additur, nonnulli autem vinum quoque adiiciunt. COLLYRIVM hecatombe valet ad cicatrices crassas, & incipientes suffusiones, latas pupillas (quas platycorias vocant) item caligines, pterygia. & tenuis lacrymæ cursum extenuat, detergit, purgat & repellit: Cadmiæ combustæ & elotæ, æris vsti & eloti, singulorum drachmæ octo, stibis combusti drachmæ quindecim, acaciæ rufæ drachmæ quindecim, aloes drachmæ quatuor, castorei, lycii, spicæ nardi, croci, opii, myrrhæ, cerusæ, ebeni scobis, chalcitidis, singulorum drachma: rosarum drachma semis. aqua pluuialis adiicitur. Hoc maximum est collyrium, & plura præstat quàm promittit.

XEROCOLLYRIVM faciēs ad sycosin, putre-

A dines, & carnis excrescentias: Cadmiæ drachmæ quatuor, chalcitidis drachmæ octo, piperis grana quindecim, nardi gallicæ drachma. Cadmiam & chalcitidem ex vino terito, siccatóque, & nardo tunc in fuliginem redactæ omnia misceto, ac vtitor vt præstantissimo remedio. HYDROCOLLYRIVM efficax ad oculos purulentos: mirificè valet etiam ad sordida hulcera, & myocephala: Chalcanthi, croci, myrrhæ, singulorum vnciæ quatuor, mellis libra ex succo senecionis parato. Ego autem ex vino Ascalonite

B noui me hoc temperasse.

De mulsa.

De mulsa quoque mentionem facere duxi necessarium, vt ex qua magnos longo temporis vsu & experientia successus sim expertus. Nam hulcera sordida, & præsertim maligna, carbunculorúmque naturam referentia, hac etiam sola persanasse me scio: item eos qui pus iam in alto congregarant, & immodicè dolebant, necnon illos qui in siderationem, (*quam Græci σφάκελον dicunt*) inciderant. Adhæc vbi vi-

C scosi humores, aut crassiores constricti vel impacti hærent. Ignoro autem an quis medicamentum hoc præclarius, aut efficacius, aut blandius inuenerit. Præcipuè verò valet etiam in quibus multa pituita crassior oculis innascatur. Nam præterquam quòd ipsam purgat, & sine dolore eluit, non sinit eam rursus procreari. Præstat hac vti quàm spōgia, & cōtinuè palpebram mouere, vt quæ exasperet, dolorémque faciat. Noui enim lippitudines ex crassiore pituita ortas, etiam nullum prorsus collyrium admisisse: mul-

D sam autem solam ipsis gratam fuisse, & collyrii vsum abundè satis expleuisse. Scire autem conuenit mulsæ parandæ vtendǽque præsertim rationem ac modum, efficere vt etiam ipsa multo his plura præstet: Non enim ipsa meraca & crassa confici debet, sed ita vt gustu exiguum obscurúmque dulcedinis sensum linguæ præbeat, præcipuè quando non solùm exhulceratio, sed etiam inflammatio mixta appareat. At non expedit vt solo specillo vsus mulsam instilles, sed multo adhuc satius si etiam vitreo quodam &

E angustiori vase mulsa repleto, id perficiatur. Quanto enim quis ea copiosiore vsus fuerit, tanto magis opitulabitur. Quæcunque enim in tunicis continentur, siue crassior pituita, siue etiam recrementum acre, hæc manere intus nequeunt, sed proiiciuntur, & à mulsa abstergentur. Vtēdum ea confidenter ad quodcunque res postulat. neque enim astrictionem habet, vt oculum denset & exasperet: neque frigiditatem, vt torporem inducat, ac materiam constringat, aut rupturam, aut erosionem, aut aliam quampiam duritiam,

F aut acrem qualitatem excitet. Propter hæc etiam, si collyrio quis vti velit, confert hac primùm oculos abluere, atque ita illa admouere quæ vnicuique curationi congruunt. Nullus enim adhuc metus erit, vbi oculus recrementis ex mulsa liberatus fuerit: & si res exigat, etiam alia multa experimenta & præclara prodita inuenias. Verùm ne longius sermo protrahatur, sufficiunt hæc quoque iis qui vires intelligunt, vt inueniant alias quoque omnes quæ ipsi adsunt facultates, non modò ad tales oculorum affectus, sed etiam ad alias

G totius corporis curationes. AD STAPHYLOMATA excellentissimum: Chalcitidis, croci, singulorum drachma, mellis drachmæ quinque, aquæ quod sufficit. COLLYRIVM Maximiani.

Collyrii Cygni partes duæ: collyrii Hermolai magni & parui singulæ partes: hæc tria accuratè in puluerem redigito, & tenui in creta cribro aqua excipito, ac in collyrium redactis, in omni magno dolore non statim per morbi initia, sed vbi vehementior euaserit, & in statu sit, vigiliásque induxerit, vtitor. Nam

H præter id quòd dolorem finit, etiam somnum cōciliat: valet etiā ad oculos purulentos, *quos Græci hypopyos appellant*, myocephala, & staphylomata. Vsus eius est ex ouo: melius autem habet si oculis sublinatur quàm si instilletur. Item sub palpebris vtendum est, siquæ scabricies

ipfos infeftet:verùm in myocephalis & purulentis,poft inunctionem mendicamenti, oculum deligare oportet aut panniculo linteo in aquam frigidam intincto, aut fpongiam,& ipfam aqua imbutam,quæ ambiēs habeat linamentum,ne oculus aduftionem experiatur.

DE CARBVNCVLIS QVI IN oculis excitantur, Cap. VII.

QVoniam carbunculi & oculis & reliquo corpori accidunt,neceffe eft horum quoque curationem explicare,qua via & ratione adminiftretur.Quippe quum ex fanguine nimiū torrefacto trahāt originem,meritò dolores, fyderationes, & magnas inflammationes oculis inferūt,vt periculum fit ne etiam toti excidant. Interdum verò conuulfiones quoque & deliria,propter cerebri, & membranarum eius viciniā, pariunt.Quare vacuatio per fanguinis detractionem ante omnia in huiufmodi adhibenda eft, vena cubiti potius fecta quæ humeralis nominatur: vel,fi fieri poteft, ea quæ directè oculum refpicit:per interualla autem, & paulatim.Non alienum eft etiam per aluum purgationē moliri, fcāmoniæ lacrymam pro ægri viribus exhibentes:ita vt eam ex cremore ptiffanæ ipfe affumat.Noui enim quofdam ægros ne odorem quidem ipfius ferre. nam ad vomitum ftatim incitantur: quod in iis qui lippitudine laborant, longè peffimum eft,dum tunicæ in eo fint periculo ne ex diftentione rumpātur. At poft has euacuationes,fiquidem etiam totūm corpus tibi acrioribus fuccis obnoxium effe appareat, lauare ftatim balneis temperatis,& dulcis aquæ,nō abs re fuerit,& caput leniter admodum detergere,fi opus fit, vitellis ouorum,cum ptiffanæ cremore,& exigua fapa. Nam fi oculos ipforum vehemēter moueas, fluxionem proritabis. Ne concedas autem vt æger diu in calido aere moretur, neque caput frequenter in calidæ folium intingat: vtraque enim oculis funt nociua,frigida fanè,vt noftis,quū fuperficiem denfet,& recremēta includat, plurium dolorum caufa efficitur:calida verò quum rarefaciat, fluxiones admodū mouere cōfueuit. Sūma igitur & extrema in omnibus morbis,præfertim autem oculorum, fugere oportet. Similiter caue ne caput oleo inungas. nā quum id meatus impleat obturétque, efficit vt ipfum non perfpiret,idque fluxionis caufam præbet. Subinde verò etiam quum oculos ingreditur, cruciatū excitat, acriter ipfos rodens. At balneum egreffo,iubeto vt tepidam aut ptiffanam per fe, aut cum aliquo eorum quæ ipfam dulcem reddere queant, affumat: dico cum rhodomelite, aut hydromelo, aut chryfatico, præfertim primis diebus, fi æger ftomachum quoque nimia humiditate debilitatum habeat, vel fi etiam per feipfum fumere abhorreat. Domum profectus æger, per initia quidem dierum cibum recrementi expertem edat, vt lactucas,quæ marulia & thridacinas appellant:itē intyba, aliàs cruda,aliàs etiā decocta.Præter hæc etiā fruct⁹ *quos Græci oporas propriè,nos poma uocamus*, maturos & dulces affumet.Nam adeo recentibus ex balneo, omnis (vt fummatim dicam) victus refrigerans & humectans conuenit:vbi autem opportunū tibi vifum fuerit, cibum deinceps mutato,datóque pifcem molli carne præditum, & affum & elixum. Sit autem fturnus, pfitta, bugloffus, & fiquid eiufmodi inter pifces idoneum inueneris. Procedente tempore tranfeundum eft ad gallinam cohortalem, priufquam ad ipfius pullos, ad pectus phafiani citra pinguedinem, anferum alas: fic vt omnium eiufmodi decoctio fit recrementi expers, citra condimentum acre aut falfum. At quū fluxionis tenuis curfus eft, qui frequens alimentum defideret, admifceri debent quædam frumentacea gallinis, vt halica, aut chondrus,aut ptiffana, aut fuminalis placenta, *quæ itrion dicitur*,aut fimilago,aut micæ panis,aut oryza: fi hoc quoque requiritur,vt etiam venter impediatur fiftatúrque. Finitis tandem doloribus, & fluxionis impetu, fi ægrum etiam copiofiore cibo indigere intelligas, carnes fuillas quoque, præfertim pedes, offerto: vinum autem tenue, bene album, odoratum, & aquofum ipfis exhiberi debet.Vbi iam affectus declinare videtur, moderatione in cibo & potu obferuata, hæc fanè ceu in victu affumi debent:auxiliis autem hifce vtēdum.In primis igitur cognofcendum, collyriorum vfum tales quidem affectus per initia non ferre, quum plurimum ab eis offendantur: verùm mulfa aquofiffima vtendum eft,aut fucco fœnigræci ter quaterve, aut etiam fæpius, fi fucci per decoctionē extracti iure exiguo adiecto indigeat. Extrinfecus autem cataplafma ex palmulis, croco, & mica panis inducetur. Porro vbi immodicus ardor affligit,& crufta adeft,vt etiam palpebras depafca tur,plantaginem minorem aut maiorem cum mica panis obducito.Etenim refrigerat, & duritiem carbunculi emollit.Nihil minus etiam proficit perdicias,præfertim fi membranæ rhagoeidis procidentia vrget,totiufque oculi diftētio, fyderatio,& mult⁹ dolor. Herba autem impofita deliganda eft:fic enim efficax eft:quoniā etiam oculi peculiarem fitum recipiunt, vbi & myocephala & ftaphylomata in eis nafci cōtingit: verùm hoc rarò euenit.Nam carbunculo intereūnte,totus fimul oculus perit,tunicis totis diruptis, & humoribus effufis. quod in magnis carbunculis euenire folet. Sin autem hoc non comitetur, ftaphylomata verò aut myocephala(quemadmodum dictum eft)gignantur, tum etiam collyriis ad talia infcriptis,& præfertim magno diarrho do vtendum eft,cuius fcripturam hanc vobis appofui.

COLLYRIVM diarrhodon,magnū cognomēto. Rofarū viridiū quibus vnguis fit detractus, drachmæ duæ:cadmiæ cōbuftæ & elotæ drachmæ quatuor: croci drachmæ fex:opii,ftibis, fingulorū drachmæ tres: æruginis drachmæ quatuor:fquamæ æris drachmæ duæ:nar di Indicæ drachma:myrrhæ drachmæ tres:gūmi drachmæ vigintiquatuor. aqua pluuialis additur. Nos frequēter fumus experti:cōfert ad magnos dolores, puftulas, ardores,ftaphylomata, procidentias, oculos purulētos, item ad veteres & diuturnas fluxiones, contumacéfque affectus. COLLYRIVM quod ab ouis δι' ᾠῶν Græcis dicitur,opitulatur carbunculis,vlceribus,procidentiis,oculis purulentis & fluxionibus. Spodii, croci, amyli,tragacāthæ,fingulorum drachmæ octo. Excipito ouorum octo albuminibus.hoc eodem die & vno illitu mēbranæ oculorū proficit. COLLYRIVM diarrhodon aliud,oculis purulentis,ftaphylomatis,myocephalis,& lippitudinibus in fphacelum degenerantibus vtile,in ftaphylomatis quidem, ex lacte,in aliis autem, ex ouo. Cadmiæ cōbuftæ & elotæ drachmæ octo: æris vfti drachmæ quatuor: rofarum ficcarum drachmæ quatuor:opii thebani drachmæ duæ: croci Siculi drachma:lapidis fchifti drachmæ duæ: gummi drachmæ fex: vino marinæ experte aut palmulato excipiantur. Sufficiunt fanè & hæc ad affectus commemoratos. Sunt autē aliorū quoque collyriorū defcriptiones, quæ eiufmodi præftare queant, præfertim collyrium Diathece, Theodotium, & quæ fimiliter componuntur. At ne etiam nos,dum hæc fcribimus,omnia collyria in memoriam reuocantes,fermonem producamus, vbi pauca de pterygiis & ægilopibus adiecerimus,orationem de oculis abfoluemus. AD PTERYGIA & fycofes.

Chalcanthi,falis ammoniaci,gummi paria pondera, aceto læuigata in collyrium redigito,& vtitor. ALIVD. Lacrymam populi arboris, cum duplicato melle illinito. ALIVD. Sepiæ tefta cremata, læuigatáque,fimul cum fale foffititio,excrefcentias car nis in oculis & pterygia confumit. ALIVD ad palpebrarum fcabricias. Sepiæ tefta ignem non experta,in collyrii modum concinnatur, & infricatur. Ita enim collyria purgantia vim fuam magis oftendunt.

AD RHYADAS, Cap. VIII.

RHyas fit angulo imminuto: interdum etiam protrufus abolito: & , fi hoc fieri contingat, talis rhyas curationem non recipit. Infpiciendum autem eft confiderandúmque totum corpus: et,fi vitiofis fcatet fuccis, purgare nimirum ipfum oportet, atque ita, quæ mediocriter aftringunt, ei adhibere: commixtis illis

quæ carnem augere poſſunt:qualia ſunt quæ ex vino parātur collyria,ſi contēperētur iis quæ ex glaucio & croco cōſtant. puluis autē probè facit qui diacrocus appellatur:item aloe ſola potius inſperſa. Oportet autem vino eam prius lauare,atque ita in pollinem redactám ipſam inſpergere,ſic vt paulatim admoueas. ALIVD bene faciens ad ægilopas. Alterci folia viridia affatim in vino decocta, & læuia,frōti impoſita,bene auxiliantur:item vinū ſolū per ſe,probè opitulatur,ſiquis ſpongiam eo imbuens, continuè frontem attingat. Quòd ſi alumen etiam vino inieceris,ſimúlque coxeris, vinum reddes adhuc efficacius, & quod magis ſiccare poſſit, necnon reprimere. ALIVD ad ægilopas. Ægilopas ſtatim ab initio conſiſtentes, lenibus medicamentis & ſiccantibus curare oportet. Nam à rodentibus aut acribus malè afficiuntur,& ad ampliorem tumorem perueniunt. ALIVD ad incipientes ægilopas. Ad incipiētes ægilopas proficit glaucium & crocus, ſi vnà cū ſucco perdiciadis illinantur: mutare autem continuè medicamentum oportet. Ego ſanè incipientes iam,& nondum in pus conuerſos,horum vſu,ne in ſuppurationem A mutarentur prohibui. ALIVD. Halica ex aceto cocta,non modò incipientes ægilopas, ſed etiam inueteratos iam & in pus conuerſos mirabiliter ſanauit. Cæterùm læuigata probè imponi debet: quòd ſi etiā pus inhæreſcens deprehendatur,rumpit ipſum,& vſque ad os penetrat: adeo validum eſt medicamentum. Hoc ſolo quoque vſus, non modò ægilopas, ſed etiam diuturnos ægilopas curaſſe me noui. ALIVD. Ruta ſatiua vnà cum lixiuio quod primùm diſtillarit,læuigata,probè admodum ægilopas tollit,curátque. B Per initia quidem hoc præſidium eis impoſitum modicè rodit, poſtea verò non item. Ac mirum eſt,quemadmodum vnum quoddam ex adurentibus,ita etiā hoc medicamētum vſque ad os penetrare, & ne cicatricem quidem indecoram relinquere. ALIVD vſu probatum. Internam arundinis membranam,id quod rotundum circa nodos inueniri conſueuit,acceptam melli iniicito,ac particulæ affectæ imponito,mutans quotidie quater. Vbi locum probè repurgaueris,mulſa cum ſpongia oculari abluito. Adhæc prædictam arundinis C membranam per ſe imponito,ac miraberis.

ALEXANDRI TRALLIANI Liber III,

Iohanne Guinterio Andernaco interprete.

DE AVRIVM AFFECTIBVS, Cap. I.

AVRIS multis admodum & variis vitiis ſubiicitur. Etenim ex frigida ſæpe & calida intemperie,nonnunquam etiā ex viſcoſorum humorum obſtructione, & ſpiritu flatulento, necnon inflammatione extra ipſius meatum aut intus cōſtituta:adhæc ex calidi ſanguinis bilioſi influxu,&aliis de cauſis valde multis laborat:de quibus omnibus dicetur,conueniētibus ſingulorum notis adiectis. Incipiamus igitur primùm à dolore, quoniā hoc potiſſimùm D accidens artē ad curationem incitat. SI DOLOR ex obſtructione eueniat. Quia verò dolor, & à craſſioris ſpiritus obſtructione,& viſcoſis craſſiſque humoribus,quibus non patet exitus,generatur, neceſſe eſt cauſam doloris effectricem diſcernere. INTERNOTIO vtrum ex ſpiritu an viſcoſis humoribus,vel inflāmatione,aurium dolor excitetur. Dolorem ex craſſiorum viſcoſorúmque humorum obſtructione potius cōcitari,artificioſa quis coniectura hinc deprehenderit ꝙ E æger capitis ſentiat grauitatem: item quòd cibi præcedentes &potus ſuccos frigidiores & magis humidos procrearint. At ſi diſtentio quidem orta fuerit,grauitatem verò in capite vel aure neutiquā percipiat,ſpiritum flatuoſum & craſſum, qui non inueniat exitum, doloris cauſam potius exiſtimandum eſſe,manifeſtò cōſtat. Sin autem grauitatis ſimul,& diſtentionis,caliditatis & doloris pulſatilis ſenſus oriatur,inflammationem efficientem eſſe cauſam doloris qui à ſanguinis excalefacti influxu originem habuerit, bona ratione exiſtimare licet. Ac venam in cubito prius ſecare oportet: dein- F de ſic ad auxilia digredi quæ inflāmationes ſedare prædicantur. Clarum verò eſt, id in aliis quoque humoribus fieri debere,ac ſpectari vtrum humores quantitate an qualitate offendāt. Et ſi quidem copia dolorem parit,ea ſanè quæ bilioſa eſſe videntur,victu contemperare oportet, lactuca, cucumere, intybo, pepone, malis, malua:& inter piſces,dura carne præditis,& iis quæ bilioſum calidúmque humorem permutant. Similiter autem pituitoſum extenuare & cibo & medicamentis cō- G uenit. Vbi enim ſic nos agimus,humores qui ſuperant, medicamentis purgantibus facilè excutiētur: & ea quæ applicantur,præſentius oſtendent adiumentum. CVRATIO doloris ex humorum obſtructione & ſpiritu contracti. Si itaque dolor ex inflammatione propter obſtructionem oriatur, conſtat his rectè applicari quæ abſtergere & incidere ſunt idonea:quale eſt aphronitrū, mellis & aceti paulo ei mixto. Item fel ouillum ex oleo his admoueri conuenit. Salutare etiam amygdalinum oleum fuerit. ALIVD. Porri ſuccus, ſi inſtilletur, per ſe bene facit,& cum mellis momento. ALIVD. Ceparum ſuccum cum melle mixtum inſtillato. ALIVD. Origanum tritum ex melle & lacte muliebri infundito. ALIVD. Fel caprinū cum porri ſucco vehemētioribus obſtructionib⁹ admoueto. Multa verò ſūt & alia à veteribus prodita,tū ſimplicia,tū cōpoſita medicamenta,quæ obſtructionibus ex humoribus aut ſpiritu flatuoſo ortis accōmodari poſſunt: ex quibus facile eſt deinceps complura deligere,vbi cauſa quæ offendit, cognita nobis fuerit. Deligenda verò potius quæ abſtergere, incidere & purgare citra vehementem roſionem ſolent. Verùm huiuſmodi vitare conuenit in illis in quibus dolor magnus, & copiæ ſuſpicio ſubeſt. Frequenter enim talia etiā fluxionis excitatæ cauſa præ- E bent,vt & aures magis fluxione laborent,& dolor amplius irritetur. In quibus autem non multus vrget cruciatus,ſed diuturna quædam affectio apparet, & ea quæ dicuntur,æger difficilius audit,in huiuſmodi non alienum eſt etiam illis vti quæ largius rodere & abſtergere poſſunt:quorum è numero eſt dracunculi ſuccus,aſari,& pæoniæ,atque his ſimilia.

Ad obſtructiones ſine dolore incidentes.

Veratri albi drachmæ duæ,nitri drachmæ ſedecim:croci drach. tres. Læuigata in paſtillos ex aceto redigito, F ac vtitor ad obſtructiones quæ ſine dolore obueniūt:item in grauiter audientibus. ALIVD. Veratri nigri radices ex aceto& melle læuigatas inſtillato. Notum verò eſt nullum frigidum medicamentum auri adhibēdum eſſe, ſed prius concalfacta, & multo magis quum aurem denſatam obſtructámque fueris ſuſpicatus. ALIVD. Peucedani liquor, cum irino oleo, aut amygdalino, vel betæ ſuccus cum felle taurino læuigatus, inſtilletur. ALIVD. Floccum felle taurino imbutum læuigatúmque auri imponito. ALIVD. Fel G bubulum,aut ouillum inſtillato, aut capræ vrinam continuè infundito.

Ad grauem auditum & dolorem compoſitum medicamentum.

Myrrhæ drachma:thuris drachmæ quatuor: amygdalarū amararū purgatarū grana viginti: aphronitri dra-

chma;croci drachmæ quatuor;opii drachmæ tres,galbani drachmæ duæ.Galbanum cum amygdalis seorsim læuigatur,excipitúrque aceto cum reliquis.vtitor in magno quidem dolore,ex rosaceo:in graui autē auditu,ex aceto. ALIVD multis vtile,probatum medicamētum,præsertim in vlceribus vetustis & depascētibus,itē in iis qui ex flatuoso spiritu & viscosis humoribus admodū grauiter audiunt,vt etiam in surditatē prolapsuri sint.Bene autem proficit etiā ad veteres sonitus & sibilos cedria hieratica læuigata ex aceto. Vtitor ad prædicta omnia,infundens per specillum,aut panniculum inungens,aut stuppam,aut lanam,aut vt voles excogitare.Est enim medicamentum valde efficax.

De dolore ex frigida causa nascente.

Quòd si dolor frigidis ventis & humidioribus,balneisque eiusmodi prægressis,ortus fuerit,constat etiam horum curationem facilem esse: ac iis quæ calefaciunt medicamētis vti oportet.Multa verò sunt vel inter simplicia quæ hoc præstare queant, quemadmodū & præstantissima nardus per se excalfacta, & ruta oleo incocta. Porro ad maximas perfrictiones piper quoque ex oleo bene facit.Item euphorbium, similiter allium,cepa,lauri folia,styrax,casia,calamus odoratus,irinum oleum, amaracinum, laurinum, & opobalsamum. Sic igitur doloribus ex frigida intemperie natis mederi conuenit.

De dolore ex calida intemperie.

Dolorem qui à caliditate aut humore acri excitatur, contrariis ipsum quoque curare oportet,pro causæ effectricis magnitudine, id quod conuenit, accommodantes.Itaque ad mediocres intēperies optimè facit etiā oui albumē,quemadmodū in oculis,si tepidū paulatim cū lacte muliebri infundatur.Pari modo cum quodā collyrio dolorem sopiente,quod anodynō appellatur:succus quoque perdiciadis strenuè valet,& per se,& cū exigua parte rosacei mixtus. Idē præstat rosa cū aceti momēto, præsertim in feruente admodū & ignea intēperie.Pari modo etiā succus solani,coriandri & hastulæ regiæ,plurimum auxiliatur. ALIVD. Buccina quæ carnem viuam habeat, tria cum oleo amygdalino incoquito, ac vtitor. Naturaliter autem hoc idem præstant aselli qui iuxta situlas inueniuntur: item terræ intestina consimiliter.

DE INFLAMMATIONE QVAE MEAtum auditorium intus obsederit, Cap. II.

Siue meatus auris siue alia ipsius quæpiā interna particula frequenter inflammatione laboret,acutissima pericula vicinia regionis & genere substantiæ inducit. Etenim neruus qui internam auris superficiem sublinit,quum sit sensibilis, validos dolores acutósque excitat,vt etiam cerebrum in consensum perducat:vnde febres & deliria sic affectis oboriuntur,interim verò etiā lethales.Ac iuuenes quidem ex acutissimo ipsis eueniente dolore,aut delirio, aut ortis febribus, intereunt: senes autem febri quidem non subinde corripiuntur, neque affectu conuulsorio,neque delirio.Nam quum humor qui superat,frigidior ipsis pariter & crassior existat,ipse sibi ligamentum factus,in affecta parte manet. Atque idem longo tempore suppurascere incipit,& vires paulatim debilitatæ, antequam ille concoctus fuerit,mortem inferunt.Materia enim dum non euincitur, tandem ad partes principaliores confluit. In iuuenibus non celeriter suppurascit:nam acumen doloris generationem puris præuertit.At siquando etiam inflammatio in pus conuerti videatur,ægri dolore liberantur, & salutem consequuntur. CVRATIO inflammationis. Ad inflammationes moderatas sanè conducit rosaceum ipsum, & per se,& cum modico aceto infusum:similiter etiam glaucium in cote ex modico aceto detritum,tepidúmque infusum: adhæc eodem modo omnia quæ ex glaucio & croco parantur, etiam ipsa moderatis inflammationibus medentur: item ramentorum quoque cucurbitæ succus ad maximos erysipelaceos affectus & per se & cum rosaceo auxiliatur: adhæc glaucium æquali pondere cum opio mixtum,& ex lacte muliebri infusum, similiter feruidas inflam-

A mationes, maximósque dolores lenire consueuit. Eodem modo & castoreum in magnis doloribus, si æquale opio misceatur,læuigetúrque ex sapa,& auri tepidum iniiciatur,generosè lenit.Constat autē opium deligendum esse vetus,eo quòd nos magnam ipsius in torpore inducendo facultatem vitemus. Ego enim noui quendam solo vsum opio,& vocem & sensum ægro ademisse, vt ne opobalsamo quidem, aut aliis quibusdam calidis iniectis,homo amplius rēstitui potuerit. Quocirca si etiam quis ob multum dolorem opio aut alio B quodam torporis faciundi vim habente vti coactus fuerit,semel ipsum aut iterum offerre conuenit:postea verò castoreum cum oleo tepido iniicere, & extrinsecus lanam oleo calido,aut nardino, quod adipem anserinū habeat imbutam, omni ex parte circundare, si torporem ex frigidis contractum curare moliaris. At quum mediocris est inflammatio,& non admodum feruida, vbique non est febris valde calida,æger non sit ætatis vigentis,etiam paulo tetrapharmaci (quod nonnulli basilicum appellant) miscere nardinū vnguētum, si hyems C fuerit:sin autem æstas, rosaceum oportet. Pulchrè verò iuuat & adeps anserinus, aut phasianorum, ipsi adiectus. Fiat autem quemadmodum etiam diuinissimus Galenus docet, cuius verba ita habent, Ego verò magnó dolore conflictantibus nullū medicamentū infundo, neque lana extergo,experientia edoctus, satis esse ne attingere quidem meatū auditoriū quo tēpore dolor infestat. Specillo igitur lana inuoluto foueo dolentes hoc medicamento,moderatè adeo in clystere auriculario tepefacto, vt interrogantibus nobis ægrū nō D tepidum ei videatur, & calidius adhuc ipsum ferre possit,eo caliditatis illud perducam vt neutiquā offendatur.Itaque specillū in medicamentū sic præparatum intingens,& iuxta meatus initiū leniter deponens, in altū fluere sinito,ac deinde iterū atque iterū & subinde intingens,idē hoc facito,nullo tempore interposito. Notum verò est, si hoc factum fuerit, omnino aliquid etiam foras effluxum iri,meatu auditorio toto repleto. Hoc igitur quàm licet modestè excipito, meatum non attingens.Postquā verò abundè foueris,meatu qui me- E dicamento repletus est relicto, mollem extrinsecus lanam imponito ori meatus, totique auri. At si opus fit rursus fouere,lana quæ extrinsecus imposita est,sensim ablata, rursus similiter facito, cauēs quatenus fieri possit, ne aliam quoque corporis partem quandam attingas. Atque huic mentem adhibeto, ceu maximo aurium curationis præcepto. Hæc igitur prodidit Galen°, præcipiens nobis vt in omni dolorifica inflāmatione hac vtamur,nulla distinctione apposita.Ego autem potius iuuenibus(vt dixi)& calidis temperamento,item in F quibus admodum feruens est inflammatio, subinde verò etiam cum febri, vtendum vobis dedi: præsertim si ægrum æstatis tempore, & in regione calida, laborare contingat. Præstat autem, si fomento quoque ob vehementiam dolorum vti res postulat, illud in his per spongias calente aqua imbutas adhiberi. FOMENTVM ad aurium dolorem quod per spongias & aquam calidam applicatur. Fomentis per spongias aqua calida imbutas,& abundè expressas vtendum est: item iis quæ per cucurbitulam fiunt. Hæc autem,inie- G cta ei prius aqua calida, deinde euacuata, dolenti auriculæ applicatur.vapor enim quidam ex ea mitis ingrediens, dolorem solatur. Præterea illis vti fomentis expedit quæ ex vaporibus per arundines perforatas adhibitis constant. Oportet autem alteram arundinis partem auris sinui accommodari:alteram verò in olla quæ operculum habeat perforatum,& vndique cōstrictum. Sit autem in ea absinthium aquæ incoctum, vt vapor qui sursum ascendit,auris meatui occurrat:collum porro super ollam inclinare debet: auri verò lanam foris o- H mni ex parte superimponere,& probè tueri,ne ambientes loci adurantur. DE CATAPLASMATIBVS. Si externa videantur inflammatione tentari, nō alienum est etiam farinam ordeaceam, aut triticeam sæpe,aut vino dulci,& adstrictionis experti incoctam,cataplasmatis modo inducere. Maximè verò cataplasma-

tibus & ſpongiis vtendum eſt in quibus materiam ſuppurari ſuſpicamur. Si enim eiuſmodi quippiam contigerit, tunc etiã ex farinæ polline cataplaſmatibus vti & tetrapharmaco oportet: aliis ei ceratis, quæ ex adipib9 componũtur, interdum admixtis. Magis autem feſtinãdum eſt vt inflãmmationes à ſuppuratione tueamur: id quod præſtare poterimus, ſubiectis vſi medicamentis. AVRICVLARE anodynum valde bonum ſi frequenter infundatur, vbi & inflammatio & diſtentio vrget, & vehementes admodum dolores infeſtant. Adipis anſerini aut gallinacei drachmæ ſex, opii, myrrhæ, croci, ſingulorum drach. duæ. Cum fiducia vtitor: valde bonũ eſt. ALIVD ad inflammationes non admodum feruentes: Butyrum, mel, hyſſopum, pari portione omnia tepida inſtillato. Valet etiã ad ſordida hulcera, & inflãmatione obſeſſa. ALIVD ad dolores qui ex inflammatione proueniunt, atque in hoc fere ſunt vt in pus mutentur. Argenti ſpumæ, ceruſæ, ſingulorum vnciã: thuris, iridis, reſinæ terebinthinæ, ſingulorum vnciæ tres, colophoniæ vnciæ quatuor, ceræ, olei, ſingulorum libra, adipis anſerini recentis libræ duæ, ſucci lini ſeminis quod ſufficit. Confert etiam furunculis & podagricis affectibus. ALIVD ad inflammationes ex ictu & fluxione ortas. Butyrum recens liquatum inſtillato, necnon adipem anſerinum & lac muliebre, ſoluta. ALIVD. Lac muliebre cum croco læuigatum extrinſecus illinito, præſertim vbi rubra eſt inflammatio: ſin autem dolorem quoque moueat, confert etiam opium exiguum mixtum illinire. ALIVD. Argenti ſpumã, glaucium, crocum ex aqua læuigato, & ſapa illinito. ALIVD. Pſyllium tritum ex aqua inducito. ALIVD. Ceruſam, coriandri ſuccum, aut ſolanum, mixta inungito. ALIVD. Lenticulam coctam cum mica panis obducito, in quibus etiã hulcus eſt cum inflãmatione. ALIVD. Malum Punicum coctum cum mica panis in iiſdem affectibus applicato. Prædicta ſanè ad inflammationes quæ citra hulcus vrgẽt, iuuant: ac feſtinãdum vt eas potius diſcutiamus. Quòd ſi hulcus quoq; fieri cõtingat, vel etiã antea acciderit, medicamẽtis vtẽdũ eſt quæ nunc ſubiungam. habent autem in hunc modum.

Ad aurium hulcera.

Glaucium, lycium, & meconium, *quod eſt papaueris lacryma*, trita ex melle auri imponũtur, & hulcera inflãmatione obſeſſa leniunt. ALIVD ad diuturna auriũ hulcera. Cedria melli mixta inũctáq; bene proficit. ALIVD ad eos qui multũ puris habẽt. Miſy crematum in olla, tritúmque inſpirato. ALIVD. Ceruſa cũ melle vtitor: ſordida valde purgat. ALIVD. Aloe & croco aqua ſolutis vtitor. ALIVD. Thuris lacryma vino ſoluta vtitor: hoc etiã carnẽ inducit. ALIVD. Spodiũ læuigatũ inſpirato: prius autem mulſa aut lenticulæ decocto aurem eluito: aut roſis ex vino coctis cũ melle ſubluito: aut oleæ foliis contuſis ſucco expreſſo cum melle vtitor. AD HVLCERA valde ſordida depaſcẽtia. Vinũ vrinámque pueri impuberis melli mixta inſtillato. ALIVD ad eadem admodum efficax. Sandarachã tritam mellique mixtam inſtillato: aut penicillum è lucerna, quod ellychiniũ vocant: probiſſimè vnctũ, meatui demittito. Optimè facit, purgat, ſiccat, ad cicatricẽ ducit, & dolorem aufert: cum fiducia vtitor. ALIVD. Scoriam læuigatã ex aceto, coctámque, ſenſim auri inſtillato. ALIVD compoſitum. Chloræ, *hoc eſt uiridis* emplaſtri partem vnam: paſtilli ex caſtoreo partes duas: roſacei quod ſatis eſt, mixtis vtitor: aure prius mulſa elota.

Ad ſordida hulcera, in quibus pus effluit, & caro excreſcit, in hunc modum habet.

Æruginis raſæ, aluminis, ſingulorum drachmæ duæ: thuris drachma: mellis heminæ duæ, aceti hemina. Incoquito, dum mellis fiat craſſities, ac vtitor, inſtillans, aut penicillum circumlitum in meatum demittens. ALIVD ad eadem valde commodum. Alumen ſciſſile ex aceto læuigatum, dum mellis habeat craſſitiem, excipito lana delicatiore, & quum refrixerit, intra meatũ auditorium demittes. ALIVD. Cyphios ſcrupuli tres: aphronitri ſcrupuli duo: collyrii diarrhodon ſcru-
A puli quinq;: lycii indici ſcrupuli quatuor: vino excepta, aut ſucco perdiciadis, inſtillato. Bene proficit, deficcat, ab inflãmatione & dolore hulcera vindicat. Idem verò præſtat etiam ſuccus perdiciadis cum melle tepefactus, & ad craſſitiem ſenſim redactus, ſi eo penicillũ imbuatur, imponatúrque meatui. Quòd ſi liquidius ipſum infundis, probè valet etiam ad ſanguinem ex aure prorumpentem.

Ad valde vetuſta hulcera.

Myrrhæ drachma, thuris drachma, marrubii ſucci
B drachmæ quatuor: nitri Alexandrini drachmæ duodecim, vrinæ apri drachmæ viginti, nucum Põticarum drachmæ viginti, capnelæi, caſtorei, croci, opii, ſingulorũ drachmæ quatuor: amygdala octodecim. His læuigatis, ex roſaceo & amygdalino oleo, acetóque modico, vtitor.

Ad aures diruptas contuſáſque ex ictu.

Panis calidi micam cum exiguo mellis tritam imponito. ALIVD. Myrrham detritam ex vino tenui inungito. ALIVD. Cochlearum ceruices tritas &
C myrrhæ dimidiam partem imponito. ALIVD. Mannam thuris læuigatam inſpergito. Sin autem opus ſit deligare, violenta in his ligamina vitanda ſunt, & diligenter immutanda quæ imponuntur. Hoc enim nocet, & fluxionum cauſam præbet.

DE SONITV AVRIVM, Cap. III.

SOnitus partim ex flatuoſo craſſóque ſpiritu creãtur, partim etiam ex humore obſtructo: interdum ob locorum imbecillitatem, quemadmodũ in iis qui ex morbo ſe recolligunt, accidere cõſueuit. Iam fiunt etiam ex
D multo ſenſus acumine, præterea ratione criſis, in quibus nihil adhibendum eſt. Si igitur ſonitus nunc excitentur, nunc ceſſent, & ſpatio interpoſito rurſus reuertantur, intelligito ex ſpiritu, cui facilis nõ patet exitus, prouenire: maximè ſi præceſſerint cibi, qui flatus generare poſſint, & multæ cruditates. An verò tale propter viſcoſos craſſóſque humores accidat, inde cognoſces quòd neque repentè oboriantur ſonitus, ſed paulatim increſcant: inſuper quòd etiam grauitas percipiatur, præceſſerintque cruditates, balneorum intempeſtiuorum vſus,
E & alia quæ crudos humores generare ſolent. Ad ſonitus igitur conſtantes & diuturnos, aures ex aceto & melle nitróque eluito. ALIVD. Veratri albi, caſtorei, ſingulorum drachmæ duæ, croci drach. tres. Redactis in paſtillum, & ex aceto detritis vtitor. ALIVD. Caſtorei, ſeminis cicutæ pares portiones: ex aceto læuigatas, tepidas immittito. Hoc quoque valet præcipuè in iis qui ob magnam ſentiendi vim ac facultatem vapores ſurſum aſcẽdentes percipiunt. ALIVD. Euphorbium ex oleo cyprino læuigatum, calefactúmque adhi-
F beto: valet præſertim ad inueteratos aurium ſonitus & tinnitus.

Ad aurium ſonitus qui ex morbo prouenire conſueuerunt.

In iis autem qui ex morbo aurium ſonitus experiuntur, vbi eas abſinthii decocto foueris, acetum & roſaceũ infundito, raphanique ſuccum cum roſaceo, aut veratrũ nigrum cum aceto iniicito.

De iis quorum aures ſordibus repletæ ſunt.

G Cardamomum & nitri paulum cum ſiccatis ficubus, granis exemptis, quæ Græci cechramidas appellant, excepta, in collyria redigito, ac in auris meatum demittito: tertio quoque die auferto. educit enim multas ſordes, & abundè leuat. Hoc etiam ad excreſcentias carnis conducit. ALIVD. Nitri torrefacti puluere aurem obturato, atque ita rurſus acetum ſuperinſtillato: poſtero die calente hydrelæo eluito.

Si aqua in aurem inciderit.

Quòd ſi aquam auri incidere contigerit, fac vt æger
H vno pede, qua parte auris affecta eſt, ſubſiliat, ad eam inclinando. ita nanque facilè excernitur. Cæterùm extrahit etiam id quod valde infixum eſt, ſi quis ore aurem exugat, id quod per arundinem quoque fieri poteſt. Vbi verò exuxeris, etiam oleum calidum irinum aut amygdalinum inſtillato.

Si lapilli, aut alia quædam in aurẽ inciderint.

Si lapillus, aut faba, aut aliud quiddam in aurem incidat, ſpecillum lana inuolutum in reſinam terebinthinam, aut glutinoſum aliquod intingito: ac vbi in aurẽ inieceris, leniter protrahito, ac ſternutamentum excitans, os & nares obturato. Nam ſpiritus intentione quæ ita fit, id quod intus impactum eſt expellitur. Hoc autem continuè facito; diligentia adhibita vt quamprimum eximatur. Sin autem neque ſic exciderit, inflammatione oboriente conuulſiones ſæpe comitantur, vt etiam ægri de vita periclitentur. Quare oleum quoque tepidum frequenter infundere oportet. ſic enim locis inflammatione liberatis, id quod inſidet, facilè eximetur: ac vbi inflammationes ſolutæ fuerint, mulſa eluere aures confert. Quippe id quod incidit, ſubinde per liquida explicatur, & volſella promptè extrahitur. Iam nonnulli fiſtula auri impoſita, ore exuxerunt, eóque modo attrahentes eximere potuerunt. Ante omnia verò oleo tepido, ſternutamentis (vt dixi) & mulſa vtendum eſt. vbi enim ſic nos egerimus, facilè etiam ſpecillo, & quocunque tandem prædictorum voles, ex alto id quod inhæret educetur.

Aduerſus aurium vermes.

Vermes aurium corrumpit quidem & oxelæum ſi inſtilletur, & capparis ſuccus: ſimili modo etiam calaminthæ ſuccus, ſiquid aliud, omnem dolorem, quum inſtillatur, mitigat. Item veratrum album aurium vermes tollit, ſi cum vino læuigetur, inſtilletúrque. ALIVD. Abſinthio decocto ex vino aurem eluito, aut marrubio, & centaureo ſimiliter: adhæc ſcammoniam aceto ſolutã, vel abſinthii ſuccum, aut ſulphur, nitrúmque cum raphani ſucco inſtillato.

DE AVRIVM DOLORIBVS EX DEfluxione, quæ catharros appellatur, Cap. IIII.

HOc ſcire in vniuerſum & cauere oportet, ne ſubitò in doloribus qui ob defluxionem eueniunt, parti remedia adhibere feſtines. Nam præterquam quòd nihil iuuant, etiam magis adhuc materiam attrahunt, & vt copioſius ad affectas particulas poſt concoctionem feratur, irritant. Quare in eiuſmodi & lauandum eſt, & cucurbitulis in occipitio vtendum: maximè ſi etiã grauitatem circa caput & ruborem in facie ſentiant: adhæc ſi æger vinum bibere ſoleat. Sin autem nihil horum extiterit, verùm corpus ſiccum & gracile ſit, influxióque acris, victu vtendum craſſo temperatóque, otio & quiete. magis autem balneis, & iis quæ ſomnum inducunt: quorum in numero eſt medicamentum *à papaueris capitibus* διὰ κωδυῶν dictum, quod humores acres, ſiquid aliud, concoquere, craſſiores facere, & contemperare poteſt.

SI SANGVIS EX AVRIBVS PROFLVAT, Cap. V.

QVòd verò ſanguinis ex auribus profluuia fieri contingat, & pericula quædam interdum comitentur, idque nõ ratione criſis, hoc quoq; in morbis valde multis videre licet, præſertim capite robuſto & materiam foras propellente: quemadmodum etiam natura hoc per nares & alias quaſdam particulas facere conſueuit. Si igitur poſt concoctionem id ſpectaueris, naturæ impetus prohiberi non debet: quoniam ægri ſalus eſt, vbi hoc ipſa tentauerit. Quòd ſi vires interim deiici, multa vacuatione orta, aut aliàs periculum inducẽte, contingat, tunc ægro ſuccurrendum eſt, & immoderatus ſanguinis curſus reprimendus. Sunt autem multa quæ hoc efficere poſſunt, & præcipuè hæc. MEDICAMENTVM quod ſanguinis profluuium reprimit. Rubi & gallarum aceto incoctarum ſuccum auri infundito. ALIVD ad idem. Succum perdiciadis tepefactum infundito. ALIVD, ne ſanguis in auribus coeat in grumos. Porri ſuccum cum aceto mixtũ frequẽter infundito.

DE SVRDITATE, Cap. VI.

AT ſi auditus in totum offenſus fuerit, quam cophoſin Græci nominant, *nos ſurditatem*, ac quibuſdam ſanè ipſa ſine febri, quibuſdam verò etiam cum febri ſuperueniat, quæ ex bilioſo quidem humore impetũ ad ſuperiora capiente accidit, hæc facilius curationem recipit, aut ventre naturaliter moto, aut medicamento ægris dato quod bilioſum humorẽ vacuare ſoleat: quæ verò ex viſcoſis craſſiſque humoribus ad aures decumbentibus generatur, vt in lethargis, cataphoris, cephalæis diuturnis, aliiſque affectibus accidit, ea omnis difficulter ſolui poteſt, & ægri magna ex parte ei cõmoriuntur. Valde igitur affectui reſiſtendum eſt, initium faciẽdo ab imi ventris purgatione, quæ petetur ex oxymelite Iulianio dicto, & hiera: frequentius autem ex ſalibus qui recipiunt euphorbium, vel qui à nobis parari ſolẽt. Videntur quidem humiles & ſimpliciores, verùm magnas vires obtinent, etiam ad alia multa efficaces. habet autem ipſorum cõpoſitio in hunc modum. HALATIVM, *quod eſt medicamentum ex ſale.* Ammoniaci drach. duæ, piperis drach. vna, euphorbii drachma: dantur pro viribꝰ ſcrupuli quatuor aut ſex, ex ouis, aut mulſa, aut olere, aut quomodocunque ipſos exhibere velis. Vtiles ſunt vertiginoſis quoque, & quibus menſes retinentur. Vbi iam ventrem inanieris, tandẽ etiam ad ea tranſito quæ ſaliuam per os educunt. itẽ ad ea quæ per nares humores prouocãt & extrahũt, quæ errhina dicũtur: necnon ad ea quæ ſternutamenta ciere ſolent. DE APOPHLEGMATISMIS. Hi præſtantiſſimi ſũt apophlegmatiſmi qui ex herba pediculari & ſinapi cõſtant, ſi ex eis fiat gargarizatio. DE IIS quæ ſternutamenta mouent. Ex ſternutamenta mouentibus, ea conueniunt quæ ex pipere, ſtruthio (*nobis dicitur herba lanaria*) veratro albo, herba ranunculo, pari portione conſtant. Quæ autem naribus infundũtur, ex cyclamini ſucco & melle commixtis ſunto. ALIVD. Probè facit etiam puluis hic per arundinẽ inſpiratus, iſta recipiẽs: Cumini ſicci drach. octo, iridis drach. quatuor, nitri rubri drachmã, elaterii drachmam. Trita in læuorem naribꝰ inſpirato. nã caput copia infeſtatũ egregiè leuat. Iã aures etiã benè purgat medicamẽtũ quod ex centaureo, colocynthide & veratro cõficitur, ſi naribꝰ infundatur. AD GRAVEM auditũ & ſurditatẽ. Veratri nigri, caſtorei, ſingulæ drachmæ. aceto exceptis vtitor. Conueniunt autem his etiam quæ ſuperius ad grauem auditũ & obſtructiones dicta ſunt. Talia verò habentur etiam quæ ex ſuccis, nitro & cedria componuntur. Præterea ſuccus chamelææ efficaciſſimus exiſtit, & ad maximas ſurditates cõprobatus. Quòd ſi affectus perſeuerat, vomitu quoque vtẽdum, qui ex veratro moueri ſolet. Poſt euacuationes, & vomitꝰ, medicamẽta quæ per nares mouent, itẽm quæ affectis partibus imponuntur, etiam exercitationem per equos adhibeant, præſertim eã quæ curru obiri ſolet: & loca mutent. deligito autem maritima potius quàm mediterranea. & balineas naturales dulcibus præponito: harum inopia, confert etiam in marinis aquis corpus abſtergere. Adhæc caput, præſertim quibus graue eſt & repletum, exſiccare ſalubre eſt: præterea hirudinibus, ſinapiſmis, & cutis perfricatione vtendum. Quidam verò non ſolùm hæc, ſed etiam arteriæ inciſionem poſtea adhibuerunt, & extrema tubicinalis calami parte in auris meatum impoſita, ita modulati ſunt. Alii verò per magna tintinnabula inſonarunt, ac alii aliis machinis excogitatis vſi ſunt. Nam in magnis affectibus, etiamſi multa remedia nihil notatu dignum facere videantur, tamen excogitanda ſunt: nec labor ad ſuccurrẽdum detrectari, nihílque omitti debet: Pleraque enim non rarò præter opinionem ſuccedunt.

DE PAROTIDIBVS, Cap. VII.

AVrium affectus iam perſequuti, deinceps opportunè de parotidibus agemus. Scire igitur nos oportet plurimas parotidum eſſe differentias. quædam enim ipſarum, ratione criſis, concoctione iam apparente fiunt: quæ neque prauæ, ſed potius curatu faciles exiſtunt, multóſque magnis periculis liberarunt. Aliæ verò ex copia cruda contingunt, quæ naturam grauant, ſimul & nonnihil irritãt: quare etiam procedente tempore periclitantur, & medicis multa tentantibus, vix ad ſuppurationem aut concoctionem perueniunt. Accuratè igitur inſpici debet tum qualitas tum quantitas

materiæ influentis,& parotidas excitantis. Nonnullæ siquidem ipsarum ex copioso humore, calidiore & bilioso, vt nonnullæ rursus ex crassiore & frigido,generantur. Ex his ipsis rursus,quæ quidem ex copia calidio re constituuntur, magnos quibusdam & vehementes cruciatus inducunt: quæ autem ex subtili, erysipelata, neque grauantes, neque meatus arctantes: quæ autem à crassiore sanguine originem traxerunt,grauant. Quæ autem à magis melancholico & crasso prouenerunt, grauant quidem, sed neque ruborem habent, neque dolorem adeo ipsæ inferũt: tumorem autem scirrhosum repræsentant,quemadmodum illæ quæ à pituita traxerũt originem, laxũ tumorem, *qui* οἴδημα *Græcis dicitur*. Quoniam igitur ipsarum qualitas quantitasque diuersa est, diligenter eam inspicere & sic ad curationem congruã venire expedit.

Curatio parotidũ quæ à copia sãguinis cõstituũtur.

Incipiamus igitur à parotidibus quæ à sanguinis copia generantur. Quando itaque ex tali humore consistunt, necesse est tumores magnos & rubros apparere, doloresque eueuire continuos, vehementes,& periculosos. Antequam igitur vllam curationem parti adhibeas, ad sanguinis missionem procedendum est. Qui enim nulla vacuatione præmissa, statim ad inducenda cataplasmata transierũt,aut ad aliud quod discutere aut extrahere parotidas potest,(cuiusmodi sunt quæ ex fermẽto & visco parantur) hi manifestò authores extiterunt cur ægri strangularentur. Quare si nihil aliud in parotidibus ex crassioris sanguinis copia constitutis impedit, ad sanguinis missionem venire oportet: atque ita cum bona fiducia offerre qualecunque medicamentũ quod affectui conuenire existimaueris. DE CATAPLASMATIS. Cataplasmata igitur in maximis & dolorificis inflammationibus cõueniunt,quæ hordeacea farina & semine lini constant. Sin & durities quædam fuerit,ficus siccas,adipem suillum & lapathum adiicere oportet. Constat autem cataplasma coqui debere ex iure fœnigræci, chamæmeli,althææ,& ficuũ siccarũ. Tribus diebus post cataplasma inductũ,emplastro quæ ad Mnaseum authorem refertur, admodũ leniẽti, & ad ea quæ in scirrhum induruerunt,discutienda,emolliendásque durities bene efficaci, vtitor. Hæc autem recipit ceræ libram,axungiæ porcinæ libram,colophoniæ vncias sex, argenti spumæ libras duas,vini lecti heminas sex. Paratis vtitor. non minus autem hoc quoque medicamentũ quàm prædicta valet. Habent autem in hunc modum: Terebinthinæ libram,mastichæ,ceræ, singulorum vncias tres,olei gleucini & myrtei quod satis est. Medicamentum in aquam marinam coniicito. Optimè facit etiam emplastrum diamelitos per se, & cum psittacio. Pari modo etiã pæonia in superficiariis parotidibus, & quæ ex sanguine originem trahunt,rectè adhibetur: verùm in iis quæ altius delitescunt, & in quibus cutis est densa,crassiórque materia,si nitri paulum,& dracunculi radicẽ cataplasmati iã dicto admiscueris, præstantius adhuc,magísque discutiens medicamentum efficies,quemadmodum si ammoniacum adiicias. CVRATIO earũ in quibus tumor est scirrhosus. In quibus magna quædam durities apparet, aut picem liquidã,aut seuũ taurinũ,aut hircinũ,aut vitulinũ,aut ceruinũ,aut bdelliũ,aut styracẽ cõtinuè addere expedit. Hæc enim omnia duros scirrhosósq; tumores dissipare & emollire possũt. Deligẽdũ igitur ex his est quod vnicuiq; cõpetet,vbi tumoris discutiendi molliẽdiq; spes est. Cæterùm oleũ quod parotidib⁹ ex frigido subortis & durioribus superaccommodabitur, aut irinum, aut Sicyonium esto: quemadmodum rursus calidioribus rosaceum,aut chamæmelinum. Clarum verò est calidiora medicamenta melius adhiberi, vbi febris non adest,etiam in diuturnis affectibus,qualia sunt tum Ariobarzanium,tum diastruthiũ appellatum: quorum descriptiones vobis subieci, ne eas aliunde conquirere cogeremini. EMPLASTRVM ariobarzanium ad scirrhosos affectus efficax. Spumæ argenti libras tres,& sescunciã: cerusæ libram & vncias quinque, aquæ marinæ vncias vigintiquinque,olei veteris sesquilibram,buccinorum

A combustorum vncias septem & semissem, ceræ rufæ vncias nouem,terebinthinæ vncias sex: thuris vncias tres, & scrupulos tres cum dimidio. MEDICAMENTVM diastruthiũ ad eadẽ: Herbæ lanariæ *quæ* στρουθίον *Græcis dicitur*, vnciæ quatuor, ammoniaci suffiminis vnciæ quatuor, spumæ argenti vnciæ quinque, resinæ piceæ libra,ceræ libra, aristolochiæ rotundæ vnciæ quatuor,galbani vnciæ quatuor,squamæ æris totidem,mannæ thuris vnciæ quatuor,aceti scillitici heminæ tres, olei veteris sextarii quatuor. Oleum,argenti spumam,&
B acetum coquito dum manus non inquinent: deinde lebete humi posito, adiice herbam lanariam, ammoniacum,squamam,& galbanum: deinde rudicula agitans, adiungito mannam thuris, & aristolochiam, coquitóque donec in crassitiem coierint. Lebete autem ab igne sublato, moueto. Quidam acetum postea superinfundunt. Hoc medicamentum cõfert parotidibus, & præcipuè strumis: auxiliatur etiam scirrhosis, durisque cõdylomatis, neruorum vulneribus, incipientibus panis, visceribus scirrho induratis, & stomachi abscessibus. to-
C phos dissoluit: in summa, medicamentum est multis accommodatum.

Quomodo tumor in pus conuerti notetur.

Si tumor nihil quod notari possit, imminui ex medicamentis,& cataplasmatibus discutiendi facultate præditis appareat,sed etiam dolor perseueret, necesse tandem est vt ad ea quæ suppurationem excitare, & materiam possunt concoquere, digrediamur: id autem præstat cataplasma quod ex farinæ polline confit. Lapathum & axungia porcina in hydrelæo coquũtur. Por-
D ro materiam in pus iam mutari, inde tibi innotescit quòd rigor præter rationem & febris nunc oboriatur, quæ prius non erant,dolórque maior vrgeat. Postquam igitur in pus transierit,materia mutata, tunc etiam magis non modò cataplasmatis, sed etiam medicamentis quæ puri generando sunt idonea, vtendum est. Ex simplicibus igitur ad huiusmodi apta est & aqua tepida, cõtinuè per fotum adhibita,nunc quidem per se, nunc autem cum sapa magis adhuc proficiet. quinetiam triticea farina his incocta prodest. similiter & halicæ fari-
E na,sed in humidis magis tumoribus: eadem ratione etiam panis purus plus quàm sordidus præstat. Item pix læuigata ex oleo, adeps vitulinus & suillus absque sale confecti prosunt. Nam qui salis participes sunt,ad discutiendum magis valent. Sunt autem alia quoque nõ pauca simplicia,quæ suppurationi conferunt, verùm ad cõposita transire commodius est. Multa itaque sunt etiam alia cataplasmata quæ ex farinæ polline parantur, sed nullum præstantius eo quod à nobis confectum est. Recipit autẽ axungiæ libram,oua anserina quatuor, sapæ
F vncias quatuor,farinæ pollinis libram. Hæc probè læuigata,& in panniculum illita applicato, continuè immutans. Ego autem, vbi farinæ pollinem cum sapa & axungia coxissem,ac postremò oua adiecissem,multo leuius medicamentum effeci. Insuper hoc quoque medicamẽtum quod sequitur, probè adiuuat vt celerius fiat suppuratio,& humores crudi coctionisque expertes concoquantur. Idem etiam humores in pus conuersos extrahere consueuit: quin & humorem insidẽtem per tenues & à visu remotos meatus latenter elicere, vt cicatrices
G postea tenues & quodammodo obscuræ appareant. Hæc autem recipit fermenti libram, ceræ vncias octo, apochymatis vncias 4, salis communis vncias 4, galbani vncias quatuor, salis floris, piperis, singulorum vnciã: seui taurini vncias quatuor, saponis Gallici vncias tres, resinæ piceæ librã. Hoc medicamentum ita præparatũ non solùm parotidibus, sed etiam aliis abscessibus accommodatur, vbi affectum vtrisque indigere putaueris, nempe vt humores in pus iam mutati excernantur: qui autẽ mutati non sunt, concoquantur. ALIVD. Eadẽ
H quæ hoc efficere potest etiã medicamentũ quod cuminũ recipit, cui⁹ scriptura ita habet, Farinæ hordeaceæ tenuis admodũ vncias 27. salis communis vnciæ 5, picis vncia, ceræ vnciæ 9, nitri, cumini, resinæ frictæ, singulorũ vnciæ quinque, olei vnciæ octo, althææ vnciæ quinque cremoris ptissanæ libra, cremoris seminis lini libra,

Arida vino in læuorē redigito, & quæ liquari possunt, ipsis superfūdito: cremorib⁹ autē seminis lini & ptissanæ diligenter coctis, vt nō aduratur, medicamēto hoc cum fiducia generatim vtitor in parotidibus, aliisque abscessibus. Etenim maturat, discutit, rumpit, conglutinat celeriter, & dolentia lenit. ALIVD medicamentum *ex farinæ polline*, quod διὰ γύρεως dicitur. Bene facit etiam medicamētum ex farinæ polline, quod hæc recipit, Adipis porcini vncias sex, ceræ vncias duas, ouorū duorum albumina, mellis tantundem, farinæ pollinis quod satis est. Ceram primùm cum adipe liquefacito, deinde vbi soluta fuerint, tepefacta ouorum albumina moderatè adiicito, ac melle pilæ indito, probè subigito: atque ita paulatim farinā vsque ad mediocrem crassitiē, & ea quæ soluta sunt, superinnicito, rursúsque diligenter tritis, sic cum fiducia vtitor, illinitóque. Valde enim discutit, lenit, rumpit, purgat, & in totum abolet. Facit etiā angina detētis. ALIVD medicamentum διὰ σηρικοῦ. Ad eosdem affectus valet etiam medicamentum quod ex serico paratur: hæc autem continet, Serici libram, olei heminas quatuor, quod est sextarii dimidium: coquito dum manus non inquinet. Ad multa efficax est medicamentum. ne contemnas simplicium vilitatem. Iam id quod à nobis paratur medicamentum ex melle, conducit, si cum superiori diasericos misceatur, vt partes quinque sint medicamenti diasericos, duæ autem eius quod ex melle conficitur. Interdum verò etiam per se positum proficit. est enim in multis comprobatum. Habet autem in hunc modum. Lixiuii primarii (hoc est piliariorum) vnciæ sex, corticum nucum vnciæ duæ, saponis Gallici vnciæ sex, aphronitri albi vnciæ sex, mellis vnciæ tres, olei veteris libra, ceræ vnciæ tres, terebinthinæ vnciæ septem. hoc dissoluit, squamas educit, & multis est vtile. Hæc sanè moderatis inflammationibus conueniunt, in quibus dolor vehemēs multúsque nō vrget, & tumores rumpere cogitamus, neque calorem magnum excitare oportet.

De parotidibus quæ ex biliosæ fluxione nascuntur.

At si parotidem ex tenui feruentique sanguine & in biliosam naturam cōuerso generari contigerit, id quoque tum ex aliis multis, tū nihilo minus inde licet cognoscere, quòd tumor sitrubicundior, igneus & erysipelati persimilis, ægérque videatur tanquam ardere, & tāgētes manifestam caliditatē percipiant. In iis igitur ea quæ ouis, chamæmelo & sapa constāt, admoueri debēt, quæ in febricitantibus parare consueui: item ceratū febribus abolendis efficax, (ambrosia dicitur) cuius compositio hæc est: Croci scrupuli quatuor, spumæ argenti vncia, olei rosacei, ceræ, singulorum vnciæ quinque, adipis porcinæ vnciæ duæ, mellis vncia, cremoris seminis lini quod satis est. Hoc quoue medicamentum calidis affectibus opitulatur: scriptura eius ita habet, Ceræ vnciæ quinque, oleī chamæmeli vnciæ duæ, rosacei tantundē, ouorū lutea septē, farinæ fabaceæ vnciæ quatuor. Paratis vtitor. ALIVD præstantissimum ad idem. Altercum, lapathum, cum axungia læuigata obducito, bis die aut ter immutans. ALIVD. Ceræ vnciæ sex, colophoniæ vnciæ sex, olei vnciæ quatuor, foliorū perdiciadis vnciæ sex. Oleo paratis vtitor. Iam psyllium quoque per se coctum & applicatum, proficit, nonnunquam ouis adiectis. Quinetiam medicamētum diachyleō confert, quod hæc recipit, Argenti spumæ læuissimæ libras quatuor, olei, ceræ puræ, singulorum libras septem, ceræ Tyrrhenicæ libra, resinæ piceæ vncias quatuor, succi psyllii libras tres. Succum psyllii ita parabis: Psyllii vncias tres in aquæ fontanæ libras sex coniicito, & die præcedenti aqua macerato, in sequenti, igne vehementi coquito, donec iuris hœdini crassitiem habuerit, & acceptum percolato quicquid subsederit: citò enim coalescit. deinde rursus in lebetem recipito, iterúmque percolato. Atque ita calefaciens parato, donec trium librarum pondus receperit: deinde sic argenti spumam per se læuigatam habeto: postea in vas æreum cum oleo & succis iniicito, mouetóque, lēto igne incoquens, vsque ad spissitudinē quæ manus intinctas non inquinet. Inde humi ab igne positis, cerā & resinā piceam immittito: ac vbi no amplius inquinauerint, sublata in pilā defundito, & rudicula emollita, exceptáque in pelle, reponito, ac in quibus visum fuerit vtitor. DE CATAPLASMATIS. Optima etiā sunt cataplasmata quæ ex palmulis, mica panis, luteis ouorum, glaucio, croco, & farina hordeacea conficiūtur. Etenim concoquunt, etiā siqua durities igneæ inflammationi coniūctā inueniatur. Nonnulli sanè iis quoq; vsi sunt quæ solanū recipiunt: ego verò huiusmodi auersor, quemadmodū

B & illa quæ alumen & aliud quid adstringens continēt: quippe materiam in alto non sine periculo repellunt.

Ad parotidas œdematodes.

Ad parotidas ex pituita prouenientes, quæ nihil habent dolorificum aut renitens; digredi tempestiuū est. In his igitur competit terra cimolia inducta, & lapathū iniectum, ita nimirum vt prius butyro inungatur. Item calx lota inuncta probè tumores œdematodes discutit. Adhæc erui cum melle applicati, aut mulsa, valde siccantē discutiētémque vim obtinent. DE VICTV.

C Victu congruo maximè, & subiecto affectui, causæque eius effectrici accommodato, in primis vtatur. Nam in parotidibus quæ ex bilioso humore concitantur, temperatus victus & refrigerans conuenit. Cremor itaque his expedit, (præsertim per initia inflāmationis, quum adhuc est dolorifica) tū ptissanæ, tum halicæ, & similaginis insigniter decoctæ, quemcunque ex prædictis cremoribus æger assumat. Similiter etiam ouorum lutea his idonea sunt, maluæque caules. At inflāmatione declinante, etiam pisces saxatiles, pulli columbini, & gal-

D linarū cohortaliū alæ cōducunt. Eisdē etiam in aliis parotidis differentiis ægros vti oportet. Qui autem sine febribus existunt, inter initia si pisciculum, aut aphratū, aut columbum assumpserint, nihil offendentur.

DE NARIVM AFFECTIBVS, Cap. VIII.

Tumores quidem præter naturam, polypi naribus obueniunt, hulcera verò ozænæ, necnon excretiones naturæ contrariæ, quas aut critica febrium solutio, aut copia, aut venæ eruptio excitat. Primùm igi

E tur de ozæna dicturus sum, quæ ex acriū putridorumque humorum colluuie procreatur: qui si acres tantum existant, hulcera curatu difficilia, non tamen grauiter olentia contrahere solent. Curatio sanè vtriusque huius vitii ozænæ & polypi est communis: nempe caput primùm resiccare, eique robur adiicere. Cōstat enim hæc ex eo propter humorum malignorum redundantiam naribus influere. Quomodo autem caput totum corroborandum sit, ne quicquam ex ipso superfluum infernis partibus influat, subinde comprehensum est.

F Quum igitur caput validum robustumque reddideris, tunc ipsis naribus remedia applicabis. Itaq; capiti prius deraso, emplastrum ex salicibus, aut barbaram, quod bitumen & picē recipit (maximè à Galeno, ac certè à nobis probatu) imponito. Item optimū quoque est quod ex anemone conficitur. Adhæc etiam proprium medicamentum quod ex cochleis in hunc modum paratur, Myrrhæ, thuris, singulorum vncia, cochleæ integræ quæ petris adhærescunt, numero quinque. His in pila tritis, ceram & albumina ouorum duorum addito, com

G miscetóque, ac medicamentum capiti cum linteo diebus nouem continuis inducito: &, si malis humoribus sit infectum, tertiò id adhibeas: posthæc parti remedia induces. Malorum Punicorum tria sunt genera, austera, dulcia & acida, quæ adhuc recentia sigillatim contundere oportet, totáque accuratè confringere, vt succus ab ipsis exprimi possit: quem vbi modicè decoxeris, si liquidior paulo appareat, stanneo vase repones. Quod verò crassum ex ipsis solidúmque reliqueris, rursus in pila exquisitissimè contundes, vt iterum possit

H læuigari, ac collyria inde fingi, quæ narium eius qui curatur meatūi accommodentur. Demittentur autem in narium meatum, in quo polypus delitescit, & citra rosionem, dolorísque consensum, quem acria medicamenta efficiunt, longioris tēporis spatio ipsum abolebūt. At si humidior molliórq; polypus tibi appareat, maiorem

maiorem portionem ex aufteris malis Punicis iniicias:fi durior, ex acidis. Quoniam verò moleftum eft perpetuò collyrium fuftinere,licet etiam quandoque intermittere: atque interim fuccum antea expreffum in nares infundere,fimúlque ore hiante illinire,qua parte palatum verfus nares perforatur,penna aut fpecillo lana inuoluto. Ex aridis medicamentis noui quandoque diphrygi polypum citra rofionem longiore tempore confumptum. Adhæc non vnum genus pulueris exiftit,fed etiam quod ex quatuor metallicis componitur,chalcantho, chalcitide,ære cremato & mify.accipias hæc æquali fingula pondere, & feorfim teras ex aceto,poftea omnia fimul mifceas,ex vino fubigens,donec glutinofum fiat medicamentum ad mellis fpiffitudinem.Deinde in ollam recentē conijcias, quam operculo impofito, lutóque oblitā in furnum demittas,vt in carbones illa redigantur. Furno exempta cū vino teras,atque iterum fimiliter torrefacias, redigáfque in puluerem,eúmque reponas,& quum neceffitas poftulat vtaris.Hic puluis polypos admodum inueteratos confumit. Nec parum confert ipfis & prædictum collyrium, quod ex malis Punicis componitur,aridum,minutiffimè tritum,& infpiratum,aut nucleo fpecilli impofitum. Atque hæc omnia maximè facienda ne vnquā affectæ particulæ medicamentum defit. facilè enim ab humiditate abftergitur. Quemadmodum igitur in lippientibus, ita in his quoque perpetuò medicamentum imponere oportet:vt quod facilè ab influēte humiditate abluatur. At fiquis eunuchus nullum medicamentum adferri fuftineat, fed ab omnibus irritetur,rofas ficcas contufas tritáfque diligenter,impones,ac citra rofionem pariter& mirificè operabuntur. Verùm fæpe adhibenda effe ifta medicamenta conftat,lauandáque ftudiofè ex fucco nuper dicto. Porrò vlcera narium paftillis curabis,quales funt,Andronius, Paffionius,Polyides,aut Bithynus, aut is quem ego compofui:interim ex vino dulci ipfos diluens, interim auftero,nunc ætate mediocri,nunc veteri alias ex aceto,aut vinofo,aut fimpliciter acido,aut etiā acri admodū &, vetufto,vfu medicamentorum ab affectuum accidentibus fecundum prædictas indicationes inuento. Quū opulentus quidam me rogaret vt medicamentum quod in ozænæ curatione adhiberem, effet odoratum , hedychroo dicto vti cogitaui,falerno veteri ipfum diluens : ac mirum eft quàm citò affectus fanitatē receperit . Hedychroi autem confectio explicata eft in Theriacæ antidoti defcriptione, quam Galenus memoriæ prodidit. Iam emplaftrum ex pipere albo, & oleo rofaceo folutū, & naribus illitum, omnia vlcera mirabiliter perfanat. Liquet autem in huiufmodi affectibus,confiderata cuiufque corporis natura, fanguinem,fi nihil impediat,mittendum effe,nec nō medicamentum purgans offerendum. Cæterùm victus ratio quoque obferuari debet,& caput radi,ficcarique medicamentis,& pituita per os educi.

Ad fanguinis profluuium ex naribus.

Platani pilulas collectas in vmbra ficcato:vbi deficcaueris, fuper afperum quēpiam pannum in difcum proiicito,illiúfque extremitate confricato. Sinminus, in quodam ex pilis fetifve confecto affricato, & femen pilularū proiicito: lanuginem autem inde collectam, vafe fictili recenti reponito.Quum vfus exigit,lanuginē platani impofitam fiftulæ arundinaceæ, cui geniculi fint ademptí, excauata autem fit qua parte imponitur, ægro reclinato, naribus infpirato,ac ftatim fanguinis profluuium fiftet.

ALIVD. Chalcanthum diligenter tritum reponito:in vfu carptum linamētum in medicamen intingens, naribus dimittito. ALIVD. Spongiam nouam pice cruda imbutam comburito:eámque linamento tortili exceptam naribus immittito. ALIVD. Putaminis oui triti pars vna,gallæ Afianæ pars vna:tritas linamento tortili aqua perfufo, aut aceto excipiens imponito. Adhæc puluis xanthos dictus, quo ego vfus fum: Chalciditis cōbuftæ drachmæ centum, chalcanthi cremati drachmæ quinquaginta,mifyos tofti drachmæ vigintiquinque, æris vfti drachmæ duodecim & femis. Terito & vtitor.

ALIVD. Myrrhæ,mifyos Cyprii,chalcāthi, fingulorum drachmæ feptem:corticum pini,fquamæ æris, mannæ,thuris,fingulorū drachmæ quatuor:æris cremati,chalcitidis,fingulorum drachmæ quindecim:calcis viuæ drachmæ octo,gypfi torrefacti drachmæ quatuor. Terito & vtitor. ALIVD. Stibis, chalcitidis, fingulorum drachmæ fex:mannæ,thuris drachmæ duæ,refinæ terebinthinæ frixæ drachmæ quatuor.In puluerem redigito, & vtitor.Quòd fi in naribus peffimus fit odor,myrrhæ,acaciæ, amomi,fingulas drachmas teres, cernéfque, & melle cocto excepta,fummo narium fepto aut cartilagini agglutinari præcipies.

AD LIVORES FACIEI, Cap. IX.

Liuores faciei meliloti & fœnogræco decocto fouebis: poftea collyrio Diarrhodωn illines. Ad recētes autem liuores cataplafma ex farina fabæ cum melle induces.Liuores porro cum inflammatione, aqua calida fouebis, & cataplafmate ex lenticulis decoctis obduces.

DE DENTIVM AFFECTIBVS, EX Galeno, Caput X.

Dentium affectuum alii fanè omnibus euidenter apparent, quemadmodum quum perforati fuerint,aut nigruerint,aut attriti fint,aut neque frigida,neque calida fuftinent,fed ob vtrūque aut alterum folum dolor aliquis ipfos inuadit: alii verò nō apparent in ipfis manifeftò,ficuti quum æger ipfe fentire fe dolorem affirmat qui in alto dentis corpore oboritur. Aduerfantur enim nonnulli,dicentes dentem,quum os fit,citra dolorem affici,quemadmodum quum lima exceffus ipforum præfecare cogimur, aut ob aliam quampiam occafionem,de quibus paulo pòft tractabo.nunc enim citra rationalem naturalémque demonftrationem cogito iis atteftari qui dentem ipfum dolere pronunciant. Etenim ego quoque dolorem paffus,mentem diligenter adhibebam, ceu qui iam prius de hac controuerfia audiuiffem : fentiebámque manifeftò dentem non modò dolere,fed etiam pulfare,carnibus inflammatione obfeffis fimiliter: vnde etiam admiratus fum an hic quoque affectus quē vocamus inflammationem,in dente qui lapideam durámque fubftantiam obtinet,poffit oboriri. Quinetiam alio tempore dentis dolore affectus,palàm perfenfi,non ipfius dentis fed gingiuarum effe dolorem, idque quum inflammationem experirentur,vt etiam citra compreffionem dolerent. Imò & vicinitate dentium,quum duri fint, augefcere dolorem ob compreffionem deprehendi, tanquam vtriufque doloris fenfum expertus,alium fanè in gingiuis, alium verò in ipforum dentium fubftantia manifeftò noui:& atteftor iis qui dentes ipfos nonnunquam dolere dictitant. Præterea nerui qui dentis radici inferitur, dolorem excitari interim,rationi confentaneum eft : dum ille imaginationem confufam incertámque multis præbeat, quafi dens ipfe doleat.Etenim & hoc manifeftò mihi accidiffe deprehēdi: & quòd exigua adhuc doloris pars dēte exempto permanet,id ob nerui inflammationem contingit, qui leuatur duntaxat inde quòd non amplius tendatur,à commiffura qua offi tendenti inhæfit liberatus, refpirationémque nonnullam habeat, & quòd medicamina quæ adferuntur attingat.

De gingiuarum dolentium curatione.

Gingiuis autem ex inflammatione dolentibus præfentiffimum eft medicamentum oleum lentifcinum, fi calore temperatum in ore contineatur. Sit autem recens. nam vetuftum tanto recenti deterius eft quanto vetuftius. Vas in quo illud calefit, in alio maiore collocetur, quod aquam abundè calidam contineat. Maximè igitur hoc gingiuarum inflammationi conuenit, necnon fi in alia quoque parte tum membranæ linguam integentis, tum eius quæ totum os fuccingit, dolor ob inflammationem oriatur,hunc lentifcinum mitigat. quippe citra moleftiam & afperitatem repellit quam pleraque auftera obtinent,difcutitque citra rofionem.

De dentium doloris curatione.

Dentium dolore affecti os aceto calido,acri,cum galla colluant:aut halicacabi radice cum aceto & galla, aut tedis pinguibus in aceto ferruefactis, aut tithymalli radice in vino vsque ad dimidias decocta, aut alterci radice oxymeliti incocta,colluito. ALIVD quamprimum dolorem dentium finiens. Alliorum nuclei quinque,thuris masculi oboli tres,myrti ramusculorum fasciculi duo. Hos foliis ademptis priuatim terito, similiter & allia & thus:deinde hæc simul in recentem ollam coniiciens, infundénsque aceti heminam,coquito,tedacea rudicula cō tinuè agitans,quousque ad dimidias peruenerint:&sic tedis vtitor. Oportet autem liquorem medicamenti supra locum dolentem diutius tenere: idque tamdiu fieri debet vsquedum ille fuerit consumptus. Porro in maximis dentium doloribus mirificè valet serpentis exutiium in cinerem redactum,quod ex oleo in mellis soluti spissitudinem cogens,dētem purgatum,partésque omnes ambientes circunlinito, & foramini dentis intromittito. Item origanum cum nitro terito, ac puluerem gingiuis inspergito:ac mox cessabit dolor. Adhæc liquorem Cyrenaicum & piper æquali pondere cum galbano denti imponito. ALIVD anodynum ad dentes dolore infestatos erosósque.est etiam tussi efficax remedium. Liquoris papaueris drachmæ duæ,piperis albi triti cribratique drachma,myrrhæ drachmæ duæ, styracis drachmæ duæ,galbani drachma, sapæ ad excipiēdū,quod satis est: contundito simul,& in catapotia redigito,denti circunlinens,& foramini imponito. ALIA AD dentes molares compositio,eadem hora dolorem finiens. Piperis, pyrethri, liquoris tithymalli,galbani, singulorum drachma: læuigata galbano excipito, & foramini dentis erosi imponito. ALIVD idoneum. Liquorem aut radicē ipsam laserpitii, aut galbanum cum pipere inserito:aut opium cum galbano aut opoponaco indito,inuoluitóque: ac iuuabis.] ALIA Mylice,qua vtor. Aluminis scissi drachmæ quatuor,piperis albi drachmæ duæ,opopanacis oboli quatuor,sereos oboli quatuor, gummi macerati in aqua drachmæ duæ, ceræ totius ponderis duplicata portio.In aqua calida dissolues ceram, & sic vtēris. PASTILLVS ad dentium dolores. Aluminis scissi drachmæ quatuor, piperis drachmæ tres, pyrethri drachmæ duæ,alterci succi drachmæ quatuor.Terito,& ex aceto fingito pastillos,& in ore continendos dato. ALIVD ad dentes mobiles. Gallæ drachmæ duæ & semis, myrrhæ drachmæ duæ, mali Punici corticum totidem. Ex aceto vtere. ALIVD ad laxos dentes, nigrósque, & gingiuas fluxione tentatas. Gallæ drachmæ duæ,myrrhæ, aluminis scissi,singulorum drachma: iridis drachma. In puluerem redigito, & vtere. ALIVD ad dentes mobiles,& gingiuas erosas:digito autem loca attinges. Salis ammoniaci,aluminis rotūdi,singulorum drachmæ duæ, myrrhæ drachma.In puluerem redactis vtitor ALIVD ad dentium erosiones. Cornu ceruini cremati, salis ammoniaci,singulorum libra:mastichæ,iunci odorati, singulorum vnciæ duæ:piperis vncia,costi vnciæ quatuor,folii vnciæ quatuor.In puluerem redigito,& vtere. ALIVD, vt dentem digitis apprehensum tollas, antea probè pur-

A gatum, Rosam,gallam,staphida agriam,alumen scissum, sulphur viuum,piper longum, pari pondere miscebis: & redactis in puluerem cedriæ vncias quatuor addito, & cū cera denti superimpones.

Dentifricia Galeni.

Nonnulla ex dentifriciis à me compositis,vsu probata & efficacia generosa prædita,visa mihi sunt digna quæ literis mandarem: ac primùm ea quæ frigidis affectibus dentium medentur,siue ob immoderatam frigidæ aquæ
B potionem,siue ex fructibus pomaceis à niue refrigeratis, siue aliis quibusdam esculentis,aut poculentis,siue præterea ex humore frigido è capite in ipsos dentes influente contractis. Itaque ex humore perfrigeratos, vehementer adiuuat apophlegmatismus, *hoc est medicamentum pituitam per os educens*. Eos autem qui citra humorem frigefacti sunt, hoc solo medicamine quod nunc referetur, curare oportet. Eóque etiam post apophlegmatismum vti satius est,vt non solùm noxium humorem euacues, sed etiam affectum ab eo nascentem persanes. Compositio medica
C mēti hoc pacto habet: Duas herbas,quarum alia sideritis, alia perdicias nominatur,domi sensim citra solis obiectū siccato,vt neque humidæ adhuc neque siccæ existant:& tantum vrito vt quumprimum contundi confringíque poterint,ab vrendo cesses. nam facultas earum nimia adustione corrumpitur. In alia autem ollula comburetur sal fossititius cum alumine rotundo, Attico melle subactus: deinde cum aliis hæc mixta contundētur,& in creta probè tenui cribro rursus conterentur in mortario. Præstantius enim erit medicamentum quanto accuratius fuerit
D læuigatum. Vti autem eo oportet solos dentes fricando, vt vicinæ non attingantur, nisi hæ humiditate scateant. nam medicamentum vim habet siccatoriam: idoneum sanè est gingiuis humidis, inimicum autem siccis. Attamen radices dentium post gingiuas eo perfricare conuenit, quemadmodum etiam ipsos dentes. Cæterùm eorum quæ ad huius medicamenti compositionem spectant,talis est temperatura. Herbarum combustarum drachmæ sedecim, salis combusti cum alumine drachmæ vnde-
E cim.Sit autem herbarum æquale pondus antequam comburantur,sal quadruplo alumen superet: aliorum verò nullum vratur. Arida iniiciantur,prout subscripta habet temperatura,Origani comæ drachmæ duæ, piperis drachmæ duæ,pyrethri drachmæ duæ,costi drachmæ tres,apii seminis drachmæ tres,iridis Illyricæ drachmæ quinque, menthæ siccæ drachmæ duæ, cornu ceruini aut caprini combusti drachmæ duæ,seseleos,hyssopi,singulorum drachmæ duæ.Si odorum ipsum esse voles,casiæ aut amomi drachmas duas misceto:si regi præpares, cinnamomi drachmā
F vnam iniicias.

Ad mobiles dentes.

Callitrichi seminis vsti libram, aluminis scissi & rotundi,singulorum vnciæ tres: spicæ nardi vnciæ duæ, folii vncia, piperis albi tantundem, pyrethri vnciæ quinque: contusis læuigatísque simul omnibus gingiuas vsque ad dentium radices attingito.

ALEXANDRI TRALLIANI
Liber IIII,
Iohanne Guinterio Andernaco interprete.

DE ANGINA, Cap. I.

ANgina, siquod aliud quoque vitium, acutissimus morbus existit. Nam ægros laquei funisque modo strāgulare solet: vnde etiam Græcis meritò Synanche appellata est. Quoniam igitur acutissimus est affectus, & statim mortem inducit, necesse est etiam protinus ad curationem festinare. Verùm quū in omni rectæ curatione internotionē præcedere oporteat,conuenit tum substantiā ipsam affectus, tum causas eius,tū differentias, tum notas vniuscuiusque cognoscere. Ex veteribus igitur medicis antiquiores magna ex parte omnem inflammationis circa gulam speciem, siue intus, siue foris suffocatum minetur, Sy

hanchen nominarunt: posteriores autem inflamma- A tionem quadrifariam diuiserunt, ac internam quidem musculorum in superiore gutturis parte inflammationem; Cynanchen vocabant; externam verò, Paracynanchen: pari modo internam faucium, quæ pharynx dicitur, inflammationem, Synanchen appellabant, externam verò, Parasynanchen. Quæ quum ita habeat, dicamus iam etiam curationem vnicuique speciei conuenientem. Scire igitur in vniuersum oportet, neque reprimentem solam medendi rationem hisce affectibus conferre, neque discutientem, sed mixtam requiri: & tem- B porum ratione habita, aliàs repellentia, aliàs discutientia admiscenda esse. Et si quidē morbi fuerit initium, & fluere adhuc materia videatur, tunc repellentia potius misceri debent: ac in statu, potiore ex parte discutientia: in declinatione verò, ea quæ valentius discutiant. Qui enim sola laxatoria ratione vsi sunt, siue intus, siue foris, hi insignium malorum authores extiterunt. Vel enim suffocationem acutissimam intulerunt, vel inflammationem auxerunt, vt his obortis æger postea vix respirauerit, seruatúsque sit. Non solùm autem temporibus animum, sed e- C tiam facultati auxiliorum aduertere oportet. Etenim imbecilliora molliorá que medicamenta iis qui teneriorem delicatiorémque habitum obtinēt, accommodatius quis obtulerit, nempe eunuchis, pueris, mulieribus, & horum similibus: valentiora autem, durioribus & fortioribus corporibus. Etenim quemadmodum duriora corpora à refrigerantibus per sanitatem affecta non ægrotant, ita rursus, vt in naturalem statum reuertantur, valentiora necessariò remedia item requirunt: at molliori habitu prædita contrarium experiuntur. D quippe imbecilliora medicamentorum auxilia citra noxam offensámque tolerant: à valentioribus autem læduntur, eo quòd vires ipsorum non ferant. Quare diligenter attendēdum est vbi sanè vires medicamentorum remittere, vbi verò intendere oporteat, vt quod remedium adhibetur, contrarium quidem superanti affectui, familiare autem & amicum ægrotantis habitui fiat. Dicamus igitur iam quæ medicamenta simpliciora sint & imbecillia, quæ rursus valentiora: item quando ipsis mixtis, quando rursus sinceris ac puris vti conueniat. E DE MEDICAMENTO *quod è moris διὰ μόρων Græcis dicitur.* Simplicius igitur medicamentum ex mororum succo & melle paratur, facitque ad incipiētes, tonsillarum, vuæ, faucium, & summatim ad omnē mediocrem partium guttur ambientium inflammationem, præsertim in corporibus molli carne præditis, & cādidioribus. Compositum verò non modò in principiis sed etiam in statu inflammationis valet. Valentius autem magisque discussorium efficitur si myrrham quoque receperit. Ac plerique inter initia sic cum myrrha parant: præstaret autem in statu quando & discutere & conco- F quere oportet. tunc si etiam medicamenti Diabesasa, aut alterius quoque cuiuspiam antidoti discutiētis paululum adieceris, multo efficacius medicamentum reddetur. At si inflammationis feruor iam desierit, durities autē quædam adhuc remaneat, tunc quoque sulphuris & nitri momentum tali medicaminis mixturæ adiungere conuenit: ac ad discutiendum dissipandúmque siquid crassum viscosúmque in alto corporis hærescat, nitri drachmæ sex sufficiunt, sulphuris drachma vna. Quòd si ægri rosionem non tolerēt, sed & stomachum imbecillem habeant, eúm- G que subuerti à medicamenti perunctione putent, in his nitrum & sulphur vitare oportet, contentos sola mixtura medicamenti Diabesasa, aut pulegio, & origano, aut calaminthe, aut hyssopo, aut pipere. Porro ne fauces ab his exasperentur, confert dulcis radiculæ succū admiscere. Ita nanque multi vsus & innocētius in omnibus erit medicamētum. Nā in iis qui medicatas qualitates nō ferunt, mitiora auxilia opitulātur. Cæterùm ne rursus aliunde compositiones quærere ii cogantur qui illas parare cupiunt, H has ipsorum compositiones in præsentia explicandas censui. COMPOSITIO medicamenti ex moris, *quod διὰ μόρων* Græcè dicitur. Mororū succi heminæ sex, croci, myrrhæ troglodytidis, aluminis, singulorum scrupuli sex: omphacii totidem, mellis sextarii dimidium. Sinito mororum succum, horam vnam vbi decoxeris, refrigerari, paulúmque spissari. Postea adiecto melle, iterum ad tertias decoquito. Vbi refrixerint, rursus arida misceto. ALITER diuinissimus Galenus medicamentum ex moris parauit. Mellis libra, succi morotū heminæ quinq;, croci drachma, myrrhæ drachma, omphacii drachma, vini austeri heminæ quinque. Quòd si omphacium tibi desit, in vicem eius rhu succum immittito. Succus eius per se antea coqui vsque ad sordium spissitudinem debet, deinde sic mel adiici: vbi coxeris, atque lebetem ab igne sublaturus es, tunc tandem sicca iniicito, coquitóque donec omnia in vnitatem probè coierint. Talis est compositio quæ ex succo mororum cōstat. Fructus autem mororum syluestrium succus si paretur, præstantissimum est medicamentum: item malorum cotoneorum succus. horum verò penuria, etiam pirorum syluestrium, mespilorū, prunorum Damascenorum, sorborum, & prunorum syluestrium. Clarum porro est, in astringentibus fructibus copiosius mel admiscendum esse, interim duplum, interim triplum. Atque hæc omnia medicamenta sunt stomacho amica, periculóque vacant, & si deuoret aliquis, etiam moderatis inflammationibus conueniunt. Ac licet hisce succis admiscere ea quæ in succo mororum quoque descripsimus. At medicamentum ex succo nucum paulo est valentius: imò & quæ ex moris rubi, malo Punico & cotoneis parantur, tum corroborantem, tum stomacho amicā vim obtinēt. hunc autē in hūc modū cōponūtur. CONFECTIO medicamenti ex nucibus, quod Diacaryon dicitur. Vigentis nucum fructus cortices externi circūcidi, statimque in pila contundi debent: succus per linteū colari: vbi decoxeris, mel ei moderatè misceri, vt in medicamento Diamoron proditum est, & rursus vsque ad melleam spissitudinem incoqui. Ita nanque ipso per se sine aliqua mixtura rectè vti licet in pueris & mulieribus magis per initia. Sin autem myrrham quoque ei admiscueris, eo poteris in statu quoque vti: & si sulphur nitrúmque adiicias, etiam in declinatione: item in quibus durities & constrictio arteriam asperam, eiusque summā partem obsidere diximus. Huiusmodi sanè est etiam confectio quæ ex succo nucum paratur, quemadmodum & medicamenti quod ex moris & aliis fructibus conficitur. Vsus est aliorum quoque medicamentorum, quibus maximas Cynanchas etiam curare licet, de quibus deinceps dicturus sum. Ac primùm sanè vobis exponam medicamentum præstantissimum, valde efficax, quod plerosque multis periculis liberauerit: id quod etiam ego sum expertus. Habet autem in hunc modum: Iridis vncia, balaustiorum vncia, piperis vncia, croci vncia, rhu Syriaci vnciæ duæ, vini sextarii tres, sapæ sextarius, mellis libra, aluminis vncia. Hoc remedio licet quouis tempore vti, præsertim in quibus etiam excalefacere aliquid oportet, & ea quæ vehementer impacta sunt, extenuare. Hoc sanè auxilium multis experimentis optimum esse deprehendi. Iam verò salutare est etiam id quod *διὰ βησασᾶ, hoc est ex ruta* syluestri paratur. Vocant ipsum ab hirundinibus Diachelidonion, & à ruta, Diaharmala.

Antidotum Diabesasa, quod ad malignas desperatásque inflammationes inungitur.

Anisi, seminis apii, ameos, iunci rotundi floris, aluminis, iridis Illyricæ, Besasa, (quod nonnulli Harmala appellant, quidam verò agrestem rutam) singulorum vncia: casiæ, crocomagmatis, rosarum siccarum, singulorum vnciæ duæ: hederæ, pullorum hirundinum cineris recentis, singulorum vnciæ tres: spicæ nardi, amomi, singulorum vnciæ quatuor: croci sescuncia, gallarum omphacitidum numero octo. læuigatis cum melle vtitor. Atque hoc solo in mediocribus vitiis vti licet, ac remittere ipsius vim, admiscendo ei aut amylum, aut rosas siccas, aut terram Creticam, aut Lemniam, quam Græci Sphragida *hoc est sigillum*, nominant, aut farinam hordeaceam, aut alia eiusmodi quædam moderatā

A quomodocũque ad præſentem affectum ſufficere aliquis exiſtimauerit.Item augere vires ipſius poſſumus,vbi efficaciore medicamento vtendum eſt, adiiciẽtes ei nitrum & elaterium. Vocant autem ita ſuccum cucumeris ſyluatici:fimumque hirundinum crematum, & non crematum. Quinetiam ſi caninum ſtercus album miſcueris, quod canes ex oſſium eſu deiiciunt,validum ſic quoque medicamentum efficies.Quòd ſi humanum etiam ſtercus miſcueris combuſtum & non combuſtũ,multo valentius adhuc medicamentũ reddes:quod ex cõbuſto fit,imbecilliuseſt. B Cæterùm & pro temporum ratione nonnulla medicamẽta admiſcere oportet, quemadmodum & ſalem ammoniacum:quando non ſolùm reprimentia,ſed etiam diſcutientia requiruntur.At ſi bryoniæ quoque radicem adieceris, longè adhuc magis diſcutiens medicamẽ effeceris. Conſtat autem in illis vtendum eſſe eis quæ valde diſcutiunt,in quibus nihil influit, ſed inflammationes & duræ & ſcirrhoſæ exiſtũt.Multi etiam ſinapi præparatum,quod continuè edunt,opſonia in id intingentes, oxymeliti miſcuerunt:deinde ita tepidum ægro gargarizandum exhibuerunt: C poſtea illito medicamento Diabeſaſa, mirabiliter inflammationem ſcirrhoſam adiuuerunt. Nam in omnibus fluxionibus curſum quidem reprimere,id autem quod in partẽ decubuit,diſcutere oportet, ne ſpiritus via intercluſa obſtructâque ægrum tanquam ex graui laqueo ſtrangulari cõtingat. Validam autem perunctionem reddes ſi antidoto huic Diabeſaſa tria quædam admiſceas. Multos id ſeruauit,vt ne venæ ſectione aut purgatione indiguerint. Erant autem tria hæc,caninum ſtercus,humanum,& elaterium,ſingula duarum drachmarum inſtar in D vnciam antidoti Diabeſaſa coniecta. Ac amplius ex eis pro ægri viribus& habitu,adiicere conuenit.Quòd ſi nõnulli humano ſtercore,vt abominando,vti recuſent, duo duntaxat ſufficiunt,elaterium & caninum ſtercus,ſi illinatur.Bene enim facit cum melle : ac vbi non licet inungere,calamo inſpiratum idem præſtat.At ne ſtercus fœdi ſit odoris,curato vt canis triduo antè oſſa comedat.Ita enim & albũ eſt,& nõ fœdi odoris.Humanũ verò ne fœdi odoris ſit efficies,ſi puerũ cuius ſterc⁹ ſumpturus es,trib⁹ diebus antè, ne deiectio minus cocta ſed cohærens inuenia- E tur,lupinis coctis nutrias,quos etiam vnà cum pane textuaceo probè cocto nõ copioſos edere ſolemus.Porro ſtercus ex prima pueri deiectione & ſecunda proiicere oportet:quod autem ex tertia deſcendit,accipere,eóque vti nõ liquido,ſed ſicco cum melle.Hæc etiã ſapientiſſimus Galenus & Philagrius,aliique multi veterum teſtantur,ac experientia nos ita edocuit.Recentiores autem humano nõ vtuntur,tanquam abominabili:canino magis,vt quod nihil fœdi odoris habeat,poſſitque idem præſtare . Quòd ſi neque hoc vti velint,prædictis antea à nobis inunctioni- F bus inſiſtãt, nẽpe ei quæ hirundinibus cõſtat,& quæ rhu accipit, mirifico auxilio. Sed miſcẽda eſt ea quæ ex hirũdinibus paratur,ei quæ ex ſucco nucum cõſtat. quæ enim ex ipſo paratur,ſeorſim vſurpare oportet. Sciendum autẽ eſt,medicamentum Diabeſaſa nõ ſolùm ad gutturis affectus,ſed etiam alios multos proficere . etenim ſtomachicis cœliacíſque affectib⁹medetur, præſertim ſtomachicis & dyſentericis,etiamſi caninum ſtercus receperit,quod& ipſum per ſe dyſenteriis medetur,ſi lacti calculis marinis candentibus cocto admiſceatur.Nihil minus faucibus,ton- G ſillis, & vuæ inflammationem ſuſtinẽtibus medetur,cum ſucco vuæ acerbæ,nucum corticum, cornorum,ilignearũ glandium,ſorborum,item Ægyptiæ & Antheræ mixtum. Non autem obſcurum eſt, per initia inflammationum , & quum inflammatio adhuc vrget,magis adſtringentia adiicienda eſſe: quum autem ſtatus eſt , & diſſipare oportet, ea quæ diſcutiunt.Iam alias quoque multas facultates caninũ ſtercus habet:etenim medetur aphthis, vlceribus antiquis,& quæ cicatricem ægrè recipiunt , quorum omniũ mentionem facere non opus eſt . nam ex prædictis alias H quoque ipſius actiones deprehẽdes. Sin horum ſit inopia, ſubſcriptis admodum bonis & paratu facilibus vtendum eſt. AD ANGINAS. Raphani ſemen læuigatum ſi ex oxymelite gargarizetur , valde proficit : nam multam humiditatem inducit. ALIVD gargariſma , angina preſſis ſalutare,quo Stephanus pater meus vſus eſt,& ego.

Spinæ Ægyptiæ drachma,iridis drachma ſemis, dulcis radiculæ tantundem, furfuris frumenti quantum manu comprehendi poteſt,roſæ ſiccæ pauculæ, palmulæ Nicolai quinque aut ſeptem.Sapa aut aqua coquantur,& ex decocti iure cum mellis momento ſingulis horis æger gargarizet. ALIVD. Sinapi perunctum probè facit. Huius meminit Dioſcorides.notum verò eſt id valere aduerſus eos qui duriore habitu ſunt,inueteratóque,non autem multum feruidas inflammationes experiuntur. ALIVD ad eoſdem affectus. Picem liquidam,nitrum cum melle pari portione,cedriæ momẽtum miſceto: ac egregiè diuturnis & iam indureſcentibus inflammationibus opitulatur. ALIVD gargariſma. Salicis folia ex aqua cocta, donec colorem mutauerint,ad gargarizandum dato.Hoc craſſa auellit,iuuatque. ALIVD. Furfurum & ficuum ſiccarum decoctum ad os colluendum dato,præſertim in quibus tonſillæ inflammationem ab initio ſenſerint. ALIVD. Lenticulæ,roſarum,palmularum decoctarum iura gargarizent.Hoc inter initia magis faciundum eſt. ALIVD. Æris combuſti & eloti drachma , nitri rubri drachmæ duæ:melle excipito , & mediocriter in vaſe æreo decoctis vtitor.Optimè facit in ſtatu.Item abſinthiũ cum melle egregiè iuuat. ALIVD ad anginas vlceris expertes & inueteratas. Euphorbii drachmæ duæ, mellis ſextarii quarta pars: vbi mel antea probè decoxeris,euphorbium adiicito,fingitóque catapotia, & ex ouo circũlinito,ac duo deuoranda porrigito. ventrem ex facili ſoluent,& ſuffocationem arcebunt.Valde efficax eſt medicamentum,& ad inflammationes ex viſcoſis craſſiſque humoribus ſine vlcere contractas accuratè valet. DE ſanguinis miſſione. Angina infeſtatis venæ quidẽ ſectionem ante omnia adhibere neceſſe eſt, ſed nõ vniuerſam. Nam particulares vacuationes cauſam potius ex ipſis locis affectis elidunt:quare etiam tertiò & quartò ipſum detrahere oportet,animi defectionem ſolùm vitantes. Nihil enim aliud æquè hos offendit vt animi defectio, quæ efficit frequenter vt materia tota in altum cõfluat,& poſt miſſionem ſanguinis,ſi nullus laxitatis ſenſus oriatur, ſed cibi & aeris tranſitus adhuc impediatur,etiam venas linguæ ſubiectas incidere ne graueris : neque in craſtinum differas,ſed eodem id die facito.Ego ſanè noui me,quum vſus valde vrgeret, venam manè aperuiſſe : diluculo linguæ ſubiectas ſecuiſſe:& veſperi ex cremore ptiſſanæ lacrymam ſcammoniæ exhibuiſſe:atque ita laqueum ex inflammatione ortum vix potui diſſoluere.Iam alium quẽdam noui me,poſtquam duorum brachiorum in cubito venas ſecuiſſem,repurgaſſe , ſequenti die non expectato. Erat autẽ purgatio,liquor tithymalli ſtatim ex herba expreſſus,humidus adhuc,& nõdum exſiccatus.habebat autem trium ſiliquarum pondus.Hæc facere oportet in quibus vires robuſtæ ſunt,æger ætate viget,& affectus vehementer dominatur,vt nullas admittat inducias.Noui etiã iugulares venas à me ſectas eſſe , quum linguæ ſubiectas non inuenirem,ac plurimum adiuuiſſe.In muliere autem venas ad talum aperui,quum ipſam menſibus non purgari cognoſcerem,atque illinc potius ei morbi occaſionem obuenire : ac duplex ægrotanti commodum ex eo ſubſequutum eſt,nempe conſuetarum vacuationum admonitio,& affectus liberatio. Idem etiam in viris tentandum eſt,ſi ipſos ſanguinem per venas in ano extantes vacuare ſolitos didiceris. DE CVCVRBITVLA. Scire hoc quoque vos oportet, cucurbitulis in his etiã affectibus vtẽdũ eſſe:verùm vbi iã materia influere deſierit,neque affectũ circa caput totúmque corpus eſſe ſuſpicemur. Nam quando materia influit,& loca fluxionibus tentantur, reprimentia potius & repellentia quàm attrahentia admoueri debent.Poſtquam verò influxus ceſſauerit , opúſque tandem ſit materiam quæ in affectas partes inciderat,diſcutere,tunc conuenit & cucurbitulas & fomenta applicare:quòd ſi res poſtulet,etiã cataplaſma. Nihil enim metuendum erit vbi totum corpus recrementis liberũ fuerit,ne alia quædã materies aliunde ad partes affectas defluat. Conſtat autem cucurbitulas ipſum quod in particulis continetur, & ſolum adfert diſcrimen, ad ſuperficiem

extrahere posse. DE IIS quæ extrinsecus imponuntur. Extrinsecus autem iniicere conuenit ceruici lanam oleo madidam, aut cerata tenera ex cera, butyro & adipe anserino conflata. DE cataplasmatis. Cataplasmatis vtendum est iis quæ inflammata discutiunt & concoquunt, nempe ex ordeacea farina, semine lini, palmulis ex aqua coctis, item croco & mica panis, simul incoctis. Vitari debent cataplasmata quæ tantùm laxant, & validè repercutiunt. Quòd si inflammatio vetustior duriórque appareat, etiam confert tunc adiicere ficus siccas, lapathum, adipes, & nitri paulum. quippe materiam extrahere oportet: quod etiā natura moliri festinat. DE FOMENTO. Adhæc fouere inflammationes vetustas, scirrhosásque, alienum nō est, chamæmeli, aut althææ decoctorum aqua calida: &, si laurū adieceris, præsertim in frigidis humoribus & contumacibus, qui in altum desederint, multo magis proficies. DE VICTV. Victu vtantur ægri primū omnium mulsa aquosa, quæ vniuersa præstare potest, nēpe extenuare, & purgare, partim per vrinas, partim etiam

A per ventrem. Dari etiam ipsa debet quibus thorax aut pulmo fluxionem suscepit, & thoracis pulmonisque regio angustia premitur, ac propè est vt inflammatio, peripneumonia, & quodammodo alia cynanche oriatur. Donec inflammationes moderatiores fiant, & thorax respirauerit, mulsam exhibere non desines. A tertio die etiam cremor ptissanæ offerendus est, qui & ipse omnem facultatē obtinet: quippe abstergit, incidit, nutrit, & inflammationum feruorem refrigerare potest. At inflammatione iam extenuata, & moderatiore facta, necesse est etiam lutea o-

B uorum mollissima, non autem multa exhibere. Nam copioso alimento statim angusta premuntur, & rursus strangulatu periclitantur. Quare inflammatio, vt magnum malum, in his vitari debet: non enim tantùm ex parcissimo cibo, quantum à copiosiore periclitantur. Talia etiam de angina dicta sint. Puto autem nihil omissum esse alterius curationis gratia: quòd si aliquid etiam prætermissum sit, hoc quoque inuenire poteris, ex iis quæ vniuersim dicta sunt inquirens.

ALEXANDRI TRALLIANI Liber V,

Iohanne Guinterio Andernaco interprete.

DE TVSSI, Cap. I.

TVssis, quemadmodum spirandi quoque difficultas, & ipsa accidens est, & diuersas causas efficiētes habet. Nonnunquā enim ex calida intemperie, nonnunquā verò à frigida, aut sicca, aut humida sumit exordium. Non solùm autem ex nuda qualitate, sed etiam materia influente similiter constituitur, dum humor omnis qui influit, aut calidam, aut frigidam, aut aliam quampiam qualitatem assumpserit. At scire hoc quoque oportet, tusses non causa tantùm, sed etiam locis inuicem differre: ac aliàs sanè ipsarum primario affectu, aliàs cōsortii lege prouenire. Quoniam igitur tussis non vnam sed multiplicem causam sortita est, conuenit etiam nos omni studio eniti vt causam eius effectricē internoscamus, discernamúsque. nam apud omnes hoc in confesso notúmque est, citra internotionem non posse rectè curari. SIGNA tussis ex calida intemperie concitatæ. Quum igitur sola intemperies calida vrget tussientes, etiam calorem meritò per eiusmodi quandam qualitatem, vtpote intemperiem calidam, sentiunt, & aerem frigidum respirare desiderāt, iuuantúrque magis aeris inspiratu quàm aquæ potione, & facies rubicunda magis & caput apparet. Quòd si igitur sola adeo nuda qualitas fuerit, nihil penè aut nequaquam expuūnt. Sin autem expuunt, sputum salsam habere qualitatem, aut fumosum colore, aut leuiter biliosum, idque modicum admodum & tenue, apparet. Sic enim licet tussim ex calida intemperie natam ex præsentibus signis internoscere. Nihil verò minus etiam ex iis quæ præcesserunt, hoc fieri potest, nēpe insolatu magna ex parte, balneis calidis, victu calefaciente, & voluptatibus potius quàm sollicitudine.

De tussi ex frigida intemperie procreata.

Qui ob frigidam intemperiem (nempe frigidam in thorace qualitatem) tussiunt, vultu & capite lōgè sunt calidiores: siticulosi verò non sunt, neque salsum expuunt: à refrigerantibus offenduntur, calefacientibus iuuantur: acidū magis quàm amarorem magna ex parte sentiunt: ac præcedit hos potius frigiditas quàm ardor solis, item intempestiuorum balneorum, potuum & ciborum frigidorum vsus. Ita sanè tusses quæ ex frigida causa aut calida obueniunt, internoscuntur.

De tussi ex sicca aut humida intemperie orta.

Siccæ verò humidæque intemperies effectiuis similiter qualitatibus internoscuntur. Differunt autem inuicē, eo quòd efficientes qualitates euidētissima signa habeāt, materiales obscuriora: nec opus est eadem iterum repetere. Porro tusses quæ ex influxa materia superueniunt, ea re innotescūt quòd copiosa expuantur, vel etiam manife-stæ fiunt, quòd per defluxum ex aliis materiam transmittentibus, originem sumant. Vnde verò & ex quibus parti-

C culis materiæ transmittantur, hic quoque distinguendum est: obseruandúmque num ex capite id quod tussim mouet, an etiam ex aliis, & quale influat. Nam pulmo subinde offenditur, vt qui primus sit, deinde thorax, aut latus, aut septum transuersum, aut alia quæpiam particula. Dicamus igitur quomodo hæc quoque particulatim internoscantur, simul autem & curentur, vt sermo de tussi omni ex parte perficiatur, nihílque omittatur, & medicus qui ad curationem vrgetur, omnia facilius inueniat. NOTA quòd ex capite materia influit. Si igitur ex capite defluxio fuerit, irritationem quandam in vua vel aspera arteria cō-

D citari necesse est.

INDICIA INFLAMMATIONIS in pulmone, Cap. II.

SPirandi difficultas, & febris acuta superueniens, interdum etiam lingua scabra, genæ rubræ, grauitatis sensus, præterea si etiam nihil penè expuatur, & ægri difficulter spirent, inflammationem necessariò in pulmone subortam esse ex his omnibus indiciis suspicari cōuenit. Sin autem sitis quoque vehemens præter hæc signa pariter

E affligat, ægérque calorem multum in thorace percipiat, vt frigidum inspirare aerem desideret, adhuc magis feruidam in pulmone esse inflāmationem existimabimus: quòd si biliosum expuatur, non autem grauitas adeò, aut angustia, sed calor potius sentiatur, erysipelas in pulmone esse manifestò cognoscitur. Pus sanè deprehenditur & ex ipso solo colore, & ex aliis indiciis vnde nos illud internoscere didicimus: ab odore, si concremetur: & quòd dissoluitur, si in aquam mittatur: item quòd non subsidit, quemadmodū pituita crudúsque humor. Si igitur in tho-

F race continetur, cum ex aliis quidem multis deprehenditur, tum verò etiam quòd grauitas in pectore percipiatur, & quòd ipsum, quum in subitis conuersionibus circūfluit, strepitum elidere frequēter audimus. Hæc igitur ad ostendendum pus in thorace contineri, abundè sufficiūt. At si ad prædicta pleuritis quidem præcesserit, nihil autē notatu dignum sputo educatur, idque violenter fiat, pus in thorace comprehendi omnibus est manifestum.

DE TVBERCVLO QVOD PHYMA dicitur, in pulmone contracto,

G Caput III.

SI phyma in pulmone neglectum fuerit, accedet sanè omnino angustia, & spirandi difficultas, nunc quidē subita, nunc autem paulatim augescēs, ita vt æger ipse consueta obire possit. Adhæc nihil is expuit, neque strepitum aliquem aut stridorem sustinet. vt quæ euenire nequeant, dum pituita adhuc incocta sit, & nondum reiiciatur.

INDICIA QVVM VISCOSI HVMORES in pulmone continentur, Cap. IIII. A

QVum verò æger angustiam subitò citra molestiã febris, sitimque multam percipit, stridorem autẽ quẽdam cum tussi experitur, interdum etiam humoris eductionem, crassum viscosúmque in pulmone humorẽ cõtineri, & ex capite aut alia quadam particula eò confluxisse liquet. Caput verò, materiæ thoraci influentis caussam existere, inde manifestò internosces quòd irritatio quædam & gargarismus circa vuam præcesserit. Hæc ad B internoscendum diuersas tussis species, & affectuum qui in thorace aut pulmone constituuntur, sufficiunt. Sunt autem & alii de quibus postea agetur, vbi etiam de exulceratione, ruptura & erosione scribere cogemur. At quod ego spectaui, non prætereundum silentio esse, sed vobis quoque exponendum duxi. nam visum mihi est peregrinum & admirabile. Vir quidam calculum exquisitè figuratum expuit, non crassum humorem & viscosum, sed reuera calculum: non asperum, sed etiam valde læuem, durũ & renitẽtem; vt in terram quoque proiectus, sonum ederet. C Hic vir longo tempore tussi vexatus, nõ potuit ne val de tussiret liberari, quousque calculum expuisset. Vtebar autem victu temperato, humectante, & potius refrigerãte mediocriter: erat enim & curis deditus, & habitu tenuis, vt hoc etiam tabidis ipse responderet. Et nisi his vsus fuissem, puto illum similiter iis qui tabe laborarunt, interiturum fuisse. Meminit etiam cuiusdam diuinissimus Galenus, qui non calculum, sed grandinibus similia expuerat: item aliorum quorundam qui similia bili colore sputa reiecerant. Ac miror quomodo ipse nullo re- D frigerantium vti voluerit, sed hæc quidem vitarit, calidã autem potius curandi rationem adhibuerit. Nam & Mithridatium ipsis offerebam, inquit, pariter & athanasiã, &(quæ adhuc magis siccare potest) theriacam, omniáque alia antidota ad suspiriosos inscripta, quæ acribus quibusdam & extenuantibus medicamentis constant. Atque ea se non solùm in vno viro, sed etiam in compluribus vidisse dicit. Nullus autem eorum quibus eiusmodi acciderunt, mortẽ effugere potuit, sed omnes quũ paulo longiore tempore aut breuiore perdurassent, interierũt. At re E ipsa verũ est quod ille de Archigene prodidit. difficile enim est, homo quum sit, non etiam in multis aberrare, qui nonnulla prorsus ignorauerit, nonnulla etiam negligentius conscripserit. Atque hæc dicere de tam sapiente viro ausus non fuissem nisi veritas confidenti me esse animo incitasset, atque ego rursus impium esse silere censuissem. Nam medicus, quũ id quod sibi videtur arripit, & nõ explicat, valde alios offendit, & impietatẽ exercet, magnóque errori imprudens seipsum sponte implicat. Verùm illud agendum est, quod (inquit) Aristoteles di- F xerit, Amicus quidem Plato, amica verò etiam veritas: duobus autẽ propositis, veritas præferri debet. Cæterùm vt particulares medicamentorum in tussim efficaciũ materias facilè inuenire, & affectui quem signa tibi suggerũnt, accommodare possis, consentaneum putaui, post notationes & generalem medendi rationem, etiam auxiliorum differentias vobis interpretari, adiecto exquisito ipsorum pondere, ne opus sit ab alio ea discere, sed hinc id quod quæritur colligatur.

Bechica, *hoc est ad tussim idonea*, quibus vtendum sit. G

In quibus id quod ex supernis influit, tenue est & acre, thoráxque recrementi copiã non habet, styrace, myrrha, melle despumato & vino exceptis, vtitor. Fingito etiam catapotia eruorum instar, vtitórque noctu, pilulas duas aut tres, aut vnam exhibens, virium ratione semper habita. Nam quũ moderatè offeruntur, præstantissima sunt vtilissimáque, & veteres tusses à tenui fluxione concitatas persanant. ALIVD. Papaueris lacrymæ, myrrhæ, galbani, pari singulorum pondere melle excepto vtitor. ALIVD. Galbani, castorei, opii, piperis, paria pondera H contusa excipito, fingitóque catapotia, ac eodem modo vtitor, in quibus non admodum tenuis est influxus, sed etiam thorax recrementa continere videtur, & non admodum opus est torporem inducere. ALIVD. Sty- A racis vnciam, opii drachmam, galbani semunciam, terebinthinæ semunciam: redigito in capatotia, ac similiter ipsis vtitor. ALIVD bechicum, in quibus acris influxus est; & thorax mediocrem repurgationem postulat.

Nucleorum pini vnciam, palmularum carnis vncias duas, iridis sescunciam, amygdalorum dulcium vncias duas, tragacanthæ vnciam, melle Attico excipito, & vtitor, cochlearium exhibens. ALIVD. Rosarum viridium drachmæ octo, nucleorum pini drachma, terebinthinæ drachmæ duæ: vuarum passarum dulcium dra- B chmæ quatuor: mellis quod sufficit. ALIVD ad tenuẽ admodum & acrem influxionem. Alterci seminis drachmæ duæ, nucleorum pini drahcmæ sex, croci drachmæ duæ: sapa dulci excipito, fingitóq; catapotia eruorũ instar, & dato noctu. ALIVD quod in mixto affectu valet, vocatur autẽ Hygia. Ammeos vncia, anisi sescũcia, opii drachmæ duæ, tragacanthæ, nucleorũ pini torrefactorũ, singulorũ drachmæ quatuor. Arida læuigato, miscetóque cũ tragacãtha. Hanc autem & opium prius aqua macerare oportet, deinde læuigata mixtáque in pastillos conforma- C re, qui singuli drachmam pendant. Siccatos in vmbra cũ mulsa exhibeto. ALIVD bechicum. Styracis, croci, galbani, opii, singulæ drachmæ, nucleorum pini drachmæ quatuor. Fingũtur catapotia fabæ Ægyptiæ instar, ac datur pilula in noctem: ac vna nocte interposita, altera exhibetur, si vtique vsus postulat. Ita nanque valens & vtile medicamentum est ad acres & tenues fluxiones, vt multos ex vno curatos nouerim, quanuis longo tempore fluxionibus laborassent. Hoc medicamentum dãdum non est nisi solis probis, & prudenter artem exercẽtibus. D ALIVD ad plura efficax. Myrrhæ Troglodytidis drachmæ sex, alterci drachmæ quatuor, opii totidem, cynoglossæ herbæ corticis drachmæ quatuor semis. Corticẽ in sole bene siccato, miscetóque cum reliquis: opium verò aqua macerato: fingitóq; pastillos, & pro virium ratione exhibeto. Confert etiam cruenta spuentibus, dentium fluxionibus, vrinarum stillicidiis, vesicæ doloribus: summatim, iis qui vehementi fluxione laborant, colicis & lienosis. ALIVD bechicũ, quod Mysterium dicitur.

Croci, castorei, seminis alterci, opii, styracis, singulorũ E drachmæ quatuor: melle exceptis vtitor. præstantius autẽ fit si pro quaternis duas alterci misceas. Facit etiã cœliacis: nam continuas fluxiones impedit.

Ad tusses in quibus multus acrísque influxus est: præstat etiam ne in bilem ille conuertatur.

Dulcis radiculæ bene purgatæ & elotæ vnciæ tres semis, tragacanthæ vnciæ tres, succi dulcis radiculæ vncia, amyli vnciæ tres, succi lactucæ vnciæ duæ, semis. Coniicito tres semuncias dulcis radiculæ in ollam in qua sint aquæ puræ sextarii septem, & coquito vsque ad tertias: F deinde vbi refrigeraueris ex aqua, in quandam purã patellam coniicito, atque sic vncias tres tragacanthæ addito, curatóque ipsas vsque ad matutinum tempus incoqui, & puro mortario indita, adiectóque succo dulcis radiculæ & lactucæ, contundito, incernitóque cribro. Mane vtraque misceto. postea si crassius euadit, Chrysatticũ vinum addito, emollitóque donec mellis crassities fiat. Dato cum fiducia ieiuno cochlearia tria, siue siccitas, siue aliud quidpiam fluxionis caussa extiterit. Hoc medicamẽtum Iacobo Psychresto adscribunt, viro magnifico, & Dei G in arte obseruãtissimo. Vocabatur autẽ Psychrestus quia alimento humectante vteretur: atque hoc facere videbatur, quum vulgus hominum rerum ad se non pertinentium curiosum esse, pecuniæ deditum, & semper in tristitia & curis per totam ipsorum vitam agere videret. Hactenus de iis qui tenui fluxione & acri infestantur, eóque tussiunt. Porro sunt & alia multa tum à diuinissimo Galeno, tum aliis prodita: verùm satis esse putauimus, non copiam medicamentoum, sed quæ longo vsu à nobis sunt comprobata, explicare. Itaque antidotum H quod diacodειῶn vocatur, nihil minus eos qui acribus tenuibúsque fluxionibus molestantur, iuuare solet: quare huius quoque scripturam exponendam esse duxi.

DIACODΕΙῶN, vt diuinissimus Galenus ipsum parauit: Papauerũ capita decẽ in aquæ sextariũ coniecta

prius macerato,si quidem fuerint humidiora molliorúq; vsque ad vnum diem noctémque: sin autem duriora & sicca fuerint,longiore tempore quàm vno die.Satius autem est nondum dura accipere: & humida admodum etiã reiicienda esse constat.Quippe ficciora succum modicum habent,humidiora verò multu m quidem, sed nõ coctum,aquosum & imbecillem: quare etiam ea quæ ex humidis valdè locis petuntur,repudianda esse liquet.Coctionis finis esto nõ quum tertia aut quarta, aut omnino huiusmodi quæpiã aquæ portiũcula relicta fuerit,verùm quumprimùm tota intabuerint, succus exprimi debet, & non amplius incoqui: atque dimidia mellis pars ei admisceri,& igne fumi experte vsque ad mellis Attici spissitudinem decoqui. coctio ex aqua pluuiali aut fontana fieri.Vsus autem ipsius iis qui somno indigẽt,accõmodatus est:quibus etiã ea quæ ex opio parantur,frequenter offerre cogimur. Requirunt autem eiusmodi potissimum medicamenta illi quibus fluxio tenuis à capite in asperã arteriam defluit,quæ propter tusses insequentes dormire non permittit.In his ego medicamenti confectionem ex sapa parare consueui:ad talia verò abũdè coctum est medicamentum,quum papauerum capita vsque ad aquæ dimidias incocta fuerint:ac præstat ipsum,vbi fluxio admodum subtilis tussim fecerit,ex passo Thebano & Cretico quàm melle decoquere,vt quod extenuantem vim obtineat:vitarique debet ipsum tunc quum tenues defluxiones, quæ Græcè catarrhi dicuntur, intendat, augeátque. Dulcis autem radicula medicamento,dum coquitur, miscẽda est,vt simul incoquatur:verùm illius inopia, succus eius qui ex Creta adfertur. At si in thorace copia quæ ex capite fluxerit contineatur,confectio quæ ex melle paratur vtilior existit. Nam vt ægri somnum, ita etiam sputi eductionem requirunt,quæ melle efficitur. Quapropter ei quod magis vrget insistens,quum æger in somnum inciderit,vel id quod ex melle,vel illud quod absque eo cõstat,exhibebis:interim ambo miscebis, huc spectans in mistura vt ex altero amplius, eo quod vrget postulante, iniiciatur. At moderatus medicamenti modus esto, insignis duorum cochlearium mensura: augebisque ipsum,aut minues, pro morbi magnitudine, & ægri cui offers,ætate,anni tẽpore,& regione. Si enim ad frigidius vergat,paucissimum exhibebis:sin autem ad calidius,copiosius. Porro quòd ad defluxionis quantitatem & qualitatẽ respiciẽs,plus vel minus exhibebis,cuiuis manifestũ existit.Hoc enim in omnibus præsidiis est commune.

De tussi,& medicamento diacodειῶν.

Tanta etiam de medicamẽto diacodειῶν à nobis dicta sint,quod aliis quoque multis affectibus conducit. Nam ardore febrili æstuantibus prodest:item si immodica sitis vrget:si vigiliæ infestant,si sudores ob tenues acrésq; humores affligunt,vt propè in syncopẽ æger incidat: adhæc si erysipelas in thorace existit. Præterea iis opitulatur quibus vertigines ob calidos vapores ex ventre, aut corde, aut iocinore ascendentes oboriuntur:necnon quibus gingiuæ,fauces & tonsillæ, ex acribus humoribus fluxiones experiuntur,dentésque dolent:insuper iis quos vehementes lippitudines,sideratio,dolores,vigiliæ,& fluxiones ex tenuis & acris humoris cursu excitatæ torquent, præsens est remedium,si pro viriũ ratione exhibeatur. Nam gargarizatũ ad multa admodum valet,quorum numerũ memoria tenere difficile est:sed tantùm intelligere satis est, in omni calida intemperie,si moderatè & vt res postulat propinetur,ceu aliud etiam quoddam,præsentissimũ adferre præsidium potest:quemadmodum & vitam frequẽter adimere, si viribus valde infirmis porrectum fuerit, quúmque recrementorum copia in thorace continetur: quare magna diligentia & animaduersione ipsum præbere conuenit.Præstat autem vbi talis suspicio fuerit, nempe abundantiæ aut imbecillitatis causa,neque copiosum, neque per se ipsum exhiberẽ.Etenim licet ipsa tussim lenire videantur,ac somnum accersire,attamẽ thoracis angustiam adaugent,vt multi ceu laqueo strangulẽtur.Quare præstat minus ex eo semper dari,& præterea extenuãtia aut abstergentia ei miscere, vt oxymeli, aut quod ex marrubio conficitur:& tunc potissimũ in quibus id quod influit,tenue est(vt diximus) & acre: si enim tale quid sit, nihil inde nocebis si antidotum dederis. Nã ea quæ tẽnuia sunt,mediocriter crassa reddit & contemperat, dolorémque hinc prouenientem finit.

Quo victu nutriri debeant qui ex tenui & acri fluxione tussiunt.

In quibus tenuis acrísque fluxio thoracem infestat, iis ptissana,lutea ouorum,gallinarum alæ,testiculi gallorum, pisces dura carne præditi,& præsertim isicia ex ipsis confecta,nempe orpho,glauco,sepia,& buccino,dari debent: sin autem pectines adsint,etiam hi offerentur. Nam hunc cibum,bonum habere succum, vim contemperantem & mediocriter spissantem cum dulcedine,etiam deprehendes.Inter olera, malua & cocta & non cocta his est aptissima:item lactucarum caules similiter,& intybi.Hæc autem largius exhibere conuenit,vt quæ etiam subamarum aliquid habeãt,vnde tum refrigerare tum obstruere possũt. adhæc carnes quoque ipsos assumere quales velint, alienum non ẽst:item pectora boum,ouium ventres, pedes & rostra,ãnserũmque alas & ventres.Inter legumina præponi debet halica cum aliqua aue, aut carnibus, item fabæ coctæ:quòd si etiam tempus ferat, virides dare alienum non est.quippe hæ spissant,& contemperare infinitis modis possunt.Ex fructibus autẽ pomaceis dulcia mala præbere,magisque à balneo,conducit.sic enim si assumantur magis iuuant.Assa verò super cibum comedere commodius est.In mensis secundis castaneæ aliis præferri debẽt. nam vtcunque ipsas esse velis, affectus hos iuuant,magisque coctæ.Palmulas autem,& vuas passas,si dulces sint,neque multas,neque frequenter largiri oportet. Quòd si germina fœnigræci etiam frequentius ipsis dederis,non magis offendes,vt quod vim quandam humoris qui pertinaciter thoraci inhærescit,repurgandi obtineat.Potione tẽperata vtendum est, si æger quoque calidus fuerit:sin autem frigidus temperamento, frigidam quoque bibere ipsis audacter permittendum. Quòd si vinum eis gratum est,propina etiam Chrysatticum modicum,& Bithynum, & magis dulce aliquod vinum. At balneis vtantur quàm licet tepidissimis,& in caput plures ex tepida situlas recipiant:vngántque totum quidem corpus hydrelæo, caput autem rosaceo:& in aquæ frigidæ solio diutius immorentur.Quũ enim sic nos agimus, tum id quod iã in thoracẽ incidit,celeriter educetur,tum nihil aliud in posterũ influet,quum caput calorem præter naturam deposuerit, & humor qui influebat,tussímque irritabat,mediocriter crassus fit effectus.

Quæ medicamenta conueniant iis qui à crassioribus humoribus tussi laborant.

Quum iam de iis quibus tenues humores in thoracẽ & pulmonem defluunt,tractauerimus,de viscosis etiam crassisque humoribus respirationis partes infestantibus perse quamur. Duplici autem modo auxilia hoc in commentario vobis interpretatus sum, vno quidem,simplicia & paratu facilia,vt naturam virésque eorum accuratè intelligẽtes,nosipsi quoque medicamenta componere possimus, quæ magnitudini & qualitati infestantis morbi conueniant: altero verò, composita quæ longo nos vsu & experientia comprobauimus. SIMPLICIVM medicamentorum expositio. Strobilus viridis mulsæ incoctus, piceǽque fructus, & dulcis radicula, ipsa similiter cocta, castorei suffimen in carbonibus excitatum, & per inspirationem attractum. Maximè enim iuuat pulmonis,thoraci, cerebríque affectus. Humidos & frigidos capitis ac thoracis morbos etiam spica nardi sanat, eo quòd siccare potest. item adiantum, vel amygdala amara, pulegium, satureia, & ficus pingues. His omnibus vtendum est in quibus thoracẽ & respirationis particulas viscosi humores & crassi obstruunt infestántque:cauenda autẽ quæ his valentiores vires obtinent. Hæ nanque particulæ non requirunt ea quæ efficacem habent actionem,præsertim in quibus pus expuitur. talia enim econtrario desiccant.quare etiam quæ vrinam mouent inimica sunt,quum sputi eductionem ẽ thorace impediant.Nam vbi serosum per vrinam trahitur,excremẽta respirationis partib⁹ infixa ægrè sursum educi possũt, præsertim vbi magis quàm par est torrentur & desiccescunt.Quapropter consulo,in quibus infarctus humor est,

âut pus in thorace continetur, inciſorium quidem medicamentum exhibere, reſtinguere autem ipſius vim, ne valde calefaciat,ſiccétque,admiſcendo ipſum ſuccis quibuſdam,aut liquoribus aliis ſimul incoquendo aut contemperando, magíſque ſi æger ſicciorem temperaturam habitúmque tenuiorem habere videatur: præterea ſi febris adfuerit,tunc humidiora & modicè calefacientia offerre conuenit.Quũ medicamentũ quod exhibebitur, tale euaſerit,ſuperflua excrementa reſpiratoriis inhærentia, facilè & citra impedimentũ eductioni parebũt. Victu ex hyſſopo,& pulegio,vel thymi turionibus ſiccis, vel catapotiis vti non oportet,niſi tantũ in illis qui frigidis,viſcoſis,craſſiſque humoribus ſcatent:adhæc qui tẽperamento humidiore & frigidiore præditi videntur:etſi cibo copioſiore balneíſque intẽpeſtiuis antea vſi fuerint. In talibus enim omnes qui nos præceſſerunt medici,ex ſinapi aphronitro & ſulphure compoſita adhibuerunt. quorum etiam confectiones ad propoſitum affectum accommodari licet,maximè ſi pro temperamento, conſuetudine & ægri viribus accuratè auxilii facultatem & intendamus & remittamus.

Compoſita medicamenta ad tuſſim,extenuantia.

Marrubii ſucci ſextarius,mellis Attici tãtundem.In duplici vaſe coquuntur vſque ad vnũ ſextarium, paratáque vitreo vaſe conſeruantur, & cochlearia duo manè & veſperi exhibentur.Hoc remedium tuſſim ſanat,etiamſi inueterata ſit, & pus in thorace contineatur. ALIVD. Spicæ nardi,croci,piperis,marrubii,ſingulæ vnciæ,gingiberis ſeſcuncia,mellis,vini,vtriuſque ſextarius. Marrubium cum vino vſque ad dimidias coquito, deinde reliqua mixta incoquito,donec mellis fiat ſpiſſitudo, ac manè & veſperi vtitor. ANTIDOTVM διὰ πρασίου,tuſſientibus,phthiſicis,purulentis, cibum faſtidientibus efficax. In omnibus cum fiducia vtitor:eſt enim multo vſu vſu probatum. ſcriptura eius habet in hunc modum. ℞ Hyſſopi Cretici ſcrupuli ſex,apii vnciæ ſex, citrii medullæ vnciæ ſex,calaminthæ vnciæ ſex,iridis Illyricæ vnciæ quatuor,roſarum ſiccarum libra vna ſemis,dulcis radiculæ ſucci tantundẽ,pulegii libra,capitũ papaueris ſyluatici vnciæ decem,marrubii viridis vnciæ ſex,palmulæ Nicolai quinquaginta, ficus pingues ιε. nuclei pini virides quinque,ſapæ primariæ ſextarius,mellis primi meriti ſextarii tres, aquæ fontanæ ſextarii ſedecim. Coquito ad aquæ tertias, deinde medicamentis ſic proiectis,mel & ſapã adiicito,coquitóque ad mellis ſpiſſitudinem. Exceptis vtitor ad prædicta audacter.nam valde nobile eſt & multo vſu probatũ remedium. BECHICVM,*hoc eſt ad tuſſim efficax*, quod *ab eruis* δι᾽ ὀρόβων Græcis dicitur. Palmularum pinguium ſeſquidrachma, iridis drachma, croci drachma,piperis drachma,erui ſeſquidrachma,mellis deſpumati quod ſatis eſt.Contuſa incretáque melle excipito,datóque ieiuno cochlearium:quòd ſi amplius infeſtetur,porrige etiam alterum. ALIVD. Sinapis torrefacti & eloti paria pondera melle deſpumato excipito, ac ad tuſſes diuturnam perfrictionem expertas vtitor. ALIVD eiuſdem facultatis. Sinapis, piperis communis, ſingulorum ſcrupuli ſeptem,mellis ſextarii quatuor. Hæc contundito,deinde melle emollito, in vnitatem cogito, fingitóque pilulas: mane &veſperi exhibeto.Valẽs eſt medicamentum, & præſtantiſſimum, vt propterea ipſum à Deo datum eſſe,ſermone ſit celebratum. ALIVD.Coſti vncia, cardamomi, caſtorei, opopanacis, ſingulorum drachmæ duæ,croci,galbani,piperis albi,ſingulorum drachma:mellis quod ſatis eſt:datur fabæ Ægyptiæ inſtar ex aqua.Confert hoc etiam iis qui pus iam educere meditãtur. ALIVD quod vehementer calefacit,ex Commẽtariis Magni. Eruorum farinæ ſemuncia, ſeminis lini torrefacti vncia, pulegii vnciæ duæ, nucleorum pini, althææ radicis,hyſſopi,ſingulorum vncia:vuarum paſſarum quibus acini ſint exempti, vnciæ duæ ſemis. Dulcis radiculæ decocto excipito,& cum fiducia etiam in febricitantibus vtitor. ALIVD, & ipſum ſimiliter inſigne.

ucleorum pin i vncia,tragacanthæ vncia,palmularum carnis vnciæ duæ, iridis vncia, amygdalorum dulcium vnciæ ꝛ:mellis Attici quod ſatis eſt:excipito,datóq; cochleare. SVFFIMEN ad tuſſim,quod ex ſtercore leporis paratur. Reſinæ terebinthinæ,auripigmenti, ſtercoris leporini pares modos in collyriũ redigito,& carbonibus abiegnis & terebinthinis fumum excitato ad triduum,ſi vires permiſerint,& affectus ex omnibus notis apparuerit frigidiſſimus; atque id quod influit, tale ad amuſſim exiſtat. Nam in quibus calidus eſt affectus,talibꝰ vti periculoſum eſt. ALIVD bechicum vtile,ad impertiendum facile,& ad cruenta ſputa,ſpirandíque difficultatem efficax.

Iridis Illyricæ drachmæ quatuordecim, myrrhæ Troglodytidis drachmæ duæ,ſtyracis calamitis vncia,vuarũ paſſarum acinis purgatarum drachmæ octo.Cum fiducia vtitor,fabæ Ægyptiæ magnitudinem exhibens. ALIVD ſuffimen. Thuris,ſandaracæ,medullæ ceruinæ,paria põdera.Omnia læuigata in paſtillos cogito, & per infundibulum dies tres ſuffito,ſeruatóque ægrum domi, odorata ei adhibens.rectè autem facies ſi primo die ter ſuffitum excites,ſecundo bis,& tertio ſemel.Si paſtillo in panniculum coniecto fumum excites,longè præſtantius hoc reddes medicamentum.Multis experimentis eſt probatum.

ALIVD eiuſdem facultatis. Thus maſculum,maſtichen,medullam ceruinã,ſandaracam,ſtyracem omnia pari portione ad fumum excitãdum incendito, vbi prius vinum merum propinaueris. PASTILLVS fumo excitando idoneus,quo vtor ad veteres frigidóſque affectus. Dauci,cardamomi,ſinapis,abrotaſſi,ſandaracæ, omnium pares portiones ſumito, ac cum fiducia per infundibulum vtitor. BECHICVM antidotum,ad frigidos affectus ſaluberrimũ. Piperis,baccarum lauri,thymi, ſingulorum vncia: mellis quod ſufficit. Dantur duo cochlearia mane. BECHICVM valde bonum.

Pulegii,maſtichæ ſingulorum drachmæ quatuor,piperis drachmæ duæ, mellis deſpumati quod ſatis eſt. ALIVD bene faciens, præſertim ad tuſſes vetuſtas. Marrubii ſucci libram, olei omphacini libram: mixta pro viribus dato.Valet etiã inſigniter ad ſputa cruenta. ALIVD. Vbi porrorum ſucco admiſcueris mellis deſpumati libram, dulcis radiculæ ſucci, hyſſopi, ſingulorum vncias duas,amygdalorum expurgatorum vncias duas,& ſemiſſem,piſtaceorum purorum & torridorum vncias duas,nucleorum pini purgatorum & torridorum vncias duas, ſeminis vrticæ vnciam,ſeminis lini torrefacti ſemunciam. Valet ad tuſſientes, & præſertim iis qui viſcoſa educunt.

ALIVD tuſſientibus & ægrè ſpirantibus idoneum. Nardum Gallicam contuſam melli adiicito,& nucis auellanæ inſtar ex ea dato. ALIVD valdè egregium. Vuæ paſſæ domeſticæ vncias ꝫ.ſtaphidis agriæ ſcrupula duo,piperis ſcrupula quatuor.Fingito catapotia,& vtitor ad vuluæ perfrictiones. PILVLAE bechicæ,*hoc eſt tuſſi efficaces.*

Opii,ſtyracis,caſtorei,terebinthinæ, ſulphuris viui, ſingulæ vnciæ.Datur pilula vna,aut duæ,aut tres,pro viribus. His ſemper vti cõuenit in quibus tuſſis eſt diuturna,multáſque vigilias inducit.

Ad tuſſim veterem & phthiſin.

Marrubii teneri ſucci ſextarii octo vſque ad dimidias coquantur,deinde picis liquidæ ſextarius ſuperfundatur: ac vbi vnitas facta fuerit, nardi Syriacæ læuigatæ vnciã adiicito, croci obolum,pompholygis Cypriæ obolũ, thuris vnciam,piperis longi, lapidis hæmatitis, ſingulorum drachmas duas.In eclegma redactum, lingendum pro viribus dato.Admodum prodeſt iis qui in pulmone vlcus experiuntur, & qui per totam tuſſim pus excreant: item ſtomachi & inteſtinis affectibus opitulatur. Cæterùm ad eiuſmodi affectus etiam ſuperfuſionibus & emplaſtris vti non eſt alienum,à ſimplicioribus primùm incipiendo. Abundè auxiliatur oleum chamæmelinum, ſi thoraci inungatur,nunc per ſe,nunc anethino ei addito,adipe anſerino,butyro,œſypo liquido,& rutæ turionibus.Quòd ſi vſus requirat,etiã lanas ſordidas ipſis imbutas pectori imponere vincit.Atque hæc ſatis opitulari poſſunt craſſis viſcoſiſque humoribus thoraci tuſſientiũ infixis. Si emplaſtris quoq; indigeant,etiã horũ ſcripturas exponã,quæ & ipſe in eiuſmodi affectibus variis modis ſum expertus.

Emplastrum ad tussim efficax.

Terebinthinæ vnciæ sex,œsypi liquidi vnciæ quinque, ceræ vnciæ duæ, iridis contusæ vnciæ tres, olei Cyprini vnciæ tres. ALIVD valde bonum:confert etiam ægrè spirantibus. Butyri vnciæ sex,adipis anserini vncia,adipis taurini vnciæ sex, œsypi vnciæ quatuor; galbani vnciæ quatuor, opopanacis vnciæ quinque, castorei vnciæ tres,ceræ vnciæ sex,euphorbii vnciæ quinque,adipis suilli veteris vnciæ duæ.In emplastri formam redacta, thoraci imponito. Bene facit etiam emplastrum Peganera; A & Anethine, & quod *à baccis lauri διὰ δαφνίδων Græcis* dicitur.

Catapotia ad tussim.

Styracis,opii,myrrhæ,singulorum semuncia: opobalsami,croci, vtriusque drachmæ duæ. Fingito catapotia ad magnitudinem erui:dormituro deglutienda dato. ALIVD. Gingiberis vncia,piperis albi vncia, galbani, castorei,croci,opii,singulorum vncia:styracis semuncia.Fingito catapotia eruorum instar,& dormituro exhibeto.

ALEXANDRI TRALLIANI

Liber VI,

Iohanne Guinterio Andernaco interprete.

DE PLEVRITIDE, Cap. I.

Pleuritidem voco quæ propriè pleuritis est.non enim omnis lateris dolor, pleuritis nominatur. Nam quæ propriè pleuritis existit,membranæ costas succingentis inflammatio est:vnde etiam febrim inducit acutam,vtpote corde vicino, & cōsortii lege condolescente.Si igitur febrim acutam, spirandi difficultatem,dolorem punctorum,& tussim deprehēderis,tunc illum exquisitè pleuriticum esse dicito cui omnia hæc acciderint.Febricitant autem spirántque difficulter etiam qui iecoris inflammatione laborant, latere distenduntur,indolescunt,& ex consensu tussiunt: verùm punctionē non ita percipiunt,neque pulsum durū habet.

Quomodo pleuritici ab hepaticis discernantur.

Discernes autem eos tum peculiari dolore,tum pulsibus potissimùm.Etenim pleuritici pulsum habent qui serræ modo tactum secet,& durum:iecore autem affecti,nequaquam:sicut nec qui pulmone laborant,ob particularū mollitiē quicquā tale obtinent:imò neque tusses pleuriticis & iocinorosis similes existunt. Etenim pleuritici & tussi vehementiore premuntur,& statim excreant:temporis autem processu,omnia deinde colorata expuunt,quod etiam humorem qui inflammationem pepererit indicat. Nam rubrū quum est, sanguineum humorem notat:quēadmodū etiam omne subflauum,biliosum,album,viscosúmque,pituitosum:nigrum autem,melancholicum testatur. At hepatici irritātur quidem ad tussim, sed nihil excreant.Scire autem te volo, etiam pleuriticos nonnullos tussire,& nihil emoliri:verùm hinc non censere omnino eum esse hepaticum oportet qui tussit quidem,non autē excreat.Nam pleuritis quoque contumax concoctúque difficilis esse potest, quæ maximè etiam periculosa existit.Iam inflammatio quoque inferius in mendacibus costis subsistere potest,vt nihil ad thoracem pertingat, quēadmodum etiam inflāmatio externa. Nihil enim in his affectibus excreatur, sed magna ex parte, nisi humores qui inflammationem excitarunt,fuerint discussi,in abcessum conuertuntur:rarúmque id est. Animū igitur aduerte simul omnibus,& faciei colori.Pallidi nanque sunt plurimum iecore affecti,quod pleuriticis non adeo accidere consueuit.Hoc sanè modo pleuritici internoscendi sunt.

CVRATIO pleuriticorum. Cæterùm curare ipsos oportet,ad vires & naturam ipsam morbi respiciendo. Si nanque sanguineum esse qui inflammationem fecerit humorem indicia suggerunt, ad venæ sectionem venito, præsertim si in supernis partibus constiterit, vt iugulum quoque detrahat vehementer. Si nihil horum fuerit, sed etiam dolor imam septi trāsuersi regionem affligat, aluū purgare cōuenit,vt diuinissimus Hippocrates nos docuit. Ne igitur temere sanguinem dimittas, neque purges,vt vulgò faciunt, nisi exquisitè didiceris humorem qui inflammationem pepererit,copiosum esse,& in toto corpore superare. Etenim cum alia quoque multa copiam tibi indicabunt,tum verò maximè fomentum quod loco admouetur.Si igitur fomentorum & sacculorum vsu dolor moderatior euadit,vt etiam æger manifestò recreationē B sentiat,copiam non esse intelligito, ac cum fiducia fomēto vtitor,& auxilia parti inducito.discuties enim id quod offendit,quódque inflammationem excitarit. Quòd si nihil horum euenerit,sed dolor potius,præterquā quod nihil cedit,adhuc etiam validior appareat, constat copiam existere quam particulæ incalescentes ad se attrahūt.Hoc igitur vbi manifestum fuerit,ne differas,sed potius nulla mora interposita, vacuationem adhibeas qualemcunque ex iis quæ superius commemorauimus,expedire suspiceris.Vulgares autē nostri temporis medici cauent ne pleuriticum aliquando purgent:ad sanguinis autem missionē, C tanquam inculpatam & tutiorē,confugiunt. Verùm sciēdum est plerosque,præsertim in quibus non adeo magna sanguinis copia in venis superare videatur,iuuisse,locum acutissimo scalpello probè scarificasse.Conuenit autē cucurbitula quoque post cutē incisam vti, vt quod in ea cōtinetur,ex alto extrahatur:atq; hoc facto mirari licet quomodo inde etiam dolor,qualiscunque fuerit, licet vehementissimus,conquieuerit,vt neque fomento,neque alio præsidio indiguerit. Hoc medici priuatique omnes vsi D sunt,longa id experientia edocti:& iuuant. Commodius autem est & tutius, in quibus parua copia est euacuanda, hac vti curatione,vtpote validissima: atque in omnibus auxiliis sic agere præstat:vtitor autem fomentis humori superanti familiaribus. Si nanque sanguineus fuerit, iis quæ discutiunt siccántque, ita vt non calefaciant admodum,quale est ex miliis fomentum: sin autem biliosum, spongiis ex aqua calente solis cum herba chamæmelo vtendum: quòd si pituitosior fuerit, ex sale & foliis lauri, aut eruis torrefactis,aut lanis oleo anethino imbutis: sin E melancholicus abundet,fomento potius ex furfuribus in iure chamæmeli decoctis. Hoc fomentum excellentissimum est,& propè ad omnem dolorem conuenit.Nam licet ipsum etiam calidius efficere,admiscendo,si vsus postulet,amplius vel altheam,vel anethinū oleum loco chamæmeli,& intendere ipsum: itē lenire quomodocunque velis,pro affectus propositi ratione.At fomenta ex posca, & præcipuè quæ rodens aliquid continent, vehementer auersor:siquidem materiam repellunt: quæ autem valde sunt acria,inflammatis fluxionem excitant.Ceratis ex adi F pibus,& fomētis lenibus admodum,quatenus licet, inter initia potissimùm vtitor: vbi verò concoctio apparuerit, nihil nocebis si etiam emplastro calefaciente vtaris, quale est quod ex melle paratur,per se & cum adipe suillo adhibitum.Similiter etiam Peganera dictum intestinos affectus admodum discutit,& per se & alicui horum admixtum. Bibant omnium maximè aquosam admodum mulsam:nullum enim aliud auxilium ita pleuriticis accommodatum inuenias. At si febris vehemens admodū fuerit,ne sic quidem, si valde sit aquosa, quicquam noce- G bit. Similiter autem loco mulsæ vtitor apomelite, quēadmodum etiam mulsa,paululū,quotiescunque æger grauiter tolerat excreationem, tepidum ex eo supersorbere præcipiens.Quòd si magis rursus in sputo educendo laboret,vtitor etiam oxymelite,præsertim quod marrubium habeat incoctum.Fugito autem diacodιῶν,& Philoniū, aut aliud quoddam leniens medicamentum.Maxima nā-

que pericula inducunt, dum omnia humores eductioni contumaces reddunt, præterquam quòd etiam vires proſternant, reddántque emortuas. Sin autem dolor vehemẽs & intolerabilis vrgeat, vel etiam vigiliæ multæ viribus robuſtis torqueant, prædictis vti alienum non eſt, vt vires ipſæ nimiis vigiliis periclitantes recolligantur. Sin imbecillitas virium fuerit, vitato prorſus torporis inducendi efficacia. DE VICTV. Cibo vtatur cremore ptiſſanæ largiter decocto, donec id quod flatuoſum eſt depoſuerit. Niſi enim probè coctus fuerit, præcordia ipſa quoque inflat, quemadmodum etiam alia legumina. Quòd ſi humor ægrè educatur, amygdala purgata læuigatáque ptiſſanæ incoquenda cõmiſceto. Tunc enim humor qui in thoracem fertur, magis eductioni parebit. Sin autem æger non vehementer admodum febricitet, & inflammationis feruor ceſſaſſe videatur, cum fiducia etiam vrticæ ſemen cum hyſſopo ſimul ptiſſanæ incoquendum adiicito. Nam hæc craſſiora & viſcoſa magis recrementa largius extenuare poſſunt: cremorem autem amygdalorum per ſe exhibeto, paulum ei mellis adiiciens. Commodius eſt, manè ptiſſanæ cremorem, veſperi amygdalorum ſuccum offerre. At ſi vires imbecilliores appareãt, panis quoque puri micas ex apomelite, aut hydromelo, aut hydroroſato porriges. Nam quod Cibyriacum vocatur vitabis, vt quod febres irritet, & caput feriat, vt etiam faciat delitia. Multo ſatius eſſet, ſi vires admodum imbecillæ viderẽtur, paulum Cnidii vini dare, aut hydromeli quod à Cibyra adfertur. Sin autem micæ panis ægro ſint ingratæ, dulces potiones ſunt aſſumẽdæ, & iuſculum quod ſine oleo paratur, ex ſola gallina, & modicis panis micis, ſi vires infirmæ ſint, & æger cibum faſtidiat. Aſſumat etiam piſciculum, præſertim turdum, virium ratione habita. eſt autem piſcis & tener & humidus, concoctu facilis: & ſi fortè ipſum ptiſſanam marinam nomines, non erraueris: adeo recrementi expers eſt alimentum quod ex ea capitur. Pectines autem dictos ac omnia teſtacea cute prædita fugito, vt craſſi ſucci & ſputi eductionem vehemẽter impedientia. Similiter etiam olera vitabis, niſi lingua ſcabra ſiticuloſáque, & febris ingens appareat. tunc enim abſurdum non eſt, aut maluæ, aut intybi decoctum exhibere. Similiter & malũ dulce dari debet: malum autem Punicum, & quodcunque aſtringens fuerit, ceu thoraci inimica repudiato. Item frigidum ſiquod actionẽ exiſtat, fructúſque pomaceos vitato. Tepidam verò exhibeto, & non (vt vulgò) bilioſam ipſam eſſe putato. quippe hoc ridiculum exiſtit. Accuſant manifeſtò Hippocratem, ignorantes quomodo hoc dictum ſit. Calorem igitur experiẽtibus, vehementer ſiccis, & febri laborantibus, quis hac præſtantius inuenerit, quæ & bili reſiſtere, & euincere eã queat, ſiquis cibos etiam ad nutriẽdum efficaces offerat? quoniam ipſa per ſe, vt quæ ſimplex exiſtat, neque nutrire, neque humectare propriè ægrum poteſt, ſed tum ſiccũ tum amarum ipſum inediæ potius ratione efficiet. Itaque cum vino, mulſa, & aliis cibis ipſam conferens, hoc dixit. quare tepida reprehendi non debet. ipſa nanque eſt quæ efficit vt & alii cibi tum concoquantur, tum celerius in corpus diſtribuantur. Atque hoc eſt quod dicit, Humiditas, alimenti vehiculum. Quare non deſinas tepidam exhibere, interea dum cibus & aliæ potiones exhibentur. Id nanque ipſe docuit, qui dixerit mixtam quidem mulſam vel apomeli commodius exhiberi, quoniam per ſe ſola non alit, neque medicamentum eſſe poteſt: omnia autem præſtat cum aliis cibis, omniúmque ciborum vehiculum exiſtit. Nihil enim ſiccum, neque medicamẽtum ſine humore in altum peruenire poteſt, ſed in ſuperficie permanet, nullam actionem oſtendens: vbi verò humidiorum alicui commixtum fuerit, tunc etiam in altum penetrare poteſt, ac frigiditatem aut caliditatem largitur. Quare aqua, etiamſi aliqui eam non vt alimentum exiſtimarint, eo quòd ſimplex exiſtat, attamen ipſa etiam ſola vniuerſa nutrienda curat, & in corpus alimentum deducit, diuiſa continet, & in vnitatem redigit. Si enim & terram ſiccam & diſperſam adunit, continuámque hanc reddit, vt diuerſa perficiantur vaſa: adhæc ſi panem ipſum, qui comedi-

A tur, quũ farina eſt, componit, maximam vim obtinet: & nihil adeo contulerit aut ãnimantibus, aut ſtirpibus, vt humor, vt ex quo etiam generatio exiſtat. atque id ſemper obſeruandum eſt, quòd & alia ipſe potiſſimùm vnit & cõtinet. Hoc igitur victu pleuritici tractandi ſunt, ſi aliud nullum accidẽs adfuerit. Sin autẽ ſuperuenerit aliquod, huic quoque occurrendum eſt: verbi cauſa, ſi cum dolore etiam inflammationem latus infeſtare contingat, & venter non ſecũdum naturam ſed inordinatè excernat, vt vires quoque deiiciantur, tunc & ventri proſpicere neceſſe B eſt, neque temere venam ſecare, neque alio quoquam auxilio vti, niſi ventri tum ſuperfuſiones, tum epithemata, quæ ipſum confirmare & retinere poſſunt, accommodari. Si dolor etiam lateris vrgeat, nec is negligi, ſed amborum ratio haberi debet. Stomacho igitur & ventri ea quæ corroborant, lateri autem, quæ calefaciunt & laxant imponẽtur. Sed ita agendum eſt vt nihil planè laxans, aut iecur, aut ventrem attingat. DE DOLORE & medicamentis. Itaque ſi dolor immoderatus eſt, & febris vrget, ſuperfuſiones & fomenta lenia, quǽque non rodunt, ex- C trinſecus ſemper accõmodare oportet: ſin autem is non eſt vehemens, cerata & epithemata. Salutaria ſunt ad huiuſmodi medicamenta, tum quod *ab adipibus* diaſteaton appellatur, & quod *à manu* χεὶρ vocatur, tum per ſe, tũ cũ eô quod diamelilotum dicitur, mixtum. Vbi verò declinauerit inflammatio, & non amplius admodum ferueat, bene facit etiam peganera dictum, & quæcũque diſcutere omnino & extrahere poſſunt quæ in alto hæreſcunt. Præcipuè vbi febris non eſt, calidioribus omnibus & epithematis & potionibus vtendum eſt. Itaque caules braſſi- D cæ cum radicibus cremati, optimè laterum doloribus faciunt. In cinerem igitur redacti, adipe ſuillo veteri excipi, atque ſic affectæ particulæ imponi debent. Proinde vbi febris non vrget, hiſce medicamentis vti conſilium eſt, potionibus autẽ ex coſto & bdellio Arabico. DE DECOCTV. Quandoquidem cum plerique omnes, tum diuiniſſimus etiam Hippocrates ptiſſana, alii verò mulſa, oxymelite & ptiſſanæ cremore ad ſputum educendum vſi fuerint, ſcire conuenit quibus ſingula exhiberi debeant. Si igitur bilioſi ſunt ægri, ſolo etiam ptiſſanæ cremore cõ- E tenti eſſe, & crebrius copioſiúſque ipſum aſſumere debẽt: ſin autem auerſentur ptiſſanæ cremorem, & non libenter capiant, alio quoque vtentur, præſertim auenato. Vim enim quæ humores ex thorace & pulmone purget & educat, haud minorem quam ptiſſana (ſi non etiam aliquanto ampliorem) obtinet. Tepida verò his idonea eſt, eo quòd humoris ſiccitatem humectet: item apomeli magis etiam quàm mulſa: & in ſumma quodcunque humectat ita vt neque refrigeret aut calefaciat vehementer, ſed abſterſorium quippiam obtineat. Nihil enim commodius F eſt pleuriticis quàm medicamentum quod humectare ſimul & abſtergere poteſt. Sin autem id quod expuitur, viſcoſum pituitoſúmque fuerit, vt ob id ægrè educatur, idque magna tuſſi, in his decocto ex iride & dulci radicula, necnon eo quod ex marrubio fit & oxymelite, adhæc mulſa vtendum eſt, ægri virium, & eius quod excreatur educitúrque copiæ & facultatis ratione habita. DE PVRGATIONE. Aluus non modò clyſteriis, ſed etiam medicamentis ad eam molliẽdam efficacibus ſubducenda eſt, ſi corpus vitioſis quoque ſcatere ſuccis, & re- G crementis plenum appareat, vt hinc etiam dolor, antequam auxilia ſint admota, intendatur magis quàm decreſcat, & circa imas particulas cruciatus excitetur. Fieri autẽ debet purgatio, ſi corpus bilioſum fuerit, ex lacryma ſcãmoniæ. neque enim calida eſt admodum, ſicut alia purgantia. Dari autem debet modicum ex ea, & paulatim, vires & materiæ redundantis quantitatem obſeruando. Quòd ſi bilioſum non ſit, ſed pituitoſum potius, tunc illis vti conuenit quibus diuiniſſimus Hippocrates præcepit, aut peplio, aut veratro nigro, interim puluerem ex ptiſſa- H næ cremore exhibendo, vt etiam nos ſubinde fecimus. Compoſitio ipſius in hunc modum habet: Veratri nigri ſine medulla, drachmæ quatuor, ſcammoniæ drachma, gummi drachma, braſſicæ ſucco excipito, fingitóque ca-

tapotia quæ ciceris magnitudinem habeant. Pueris dato pilulas quinque, robuſtis ſeptem, ætate vigentibus quindecim, mulieribus vndecim. Scire autem oportet hæc etiam lippitudine & regio morbo labo- A rantibus exhiberi, ac bene facere, ita vt ſtomachum omnino non ſubuertant. Danda autem ea ſunt à cibo potius. Ita nanque citra noxam moleſtiámque purgationem molientur.

ALEXANDRI TRALLIANI
Liber VII,

Iohanne Guinterio Andernaco interprete.

DE SANGVINIS REIECTIONE,
Caput I.

HAud noui an alius æquè difficilis ſit affectus vt ſanguinis excreatio. Nõ enim ipſa per ſe, dum immoderatam vacuationem inducit, vitam adimere conſueuit, ſed peſſimorum longorúmque morborum magna ex parte cauſa redditur. B Quare incumbendum eſt vt vitium hoc prius internoſcamus vnde cauſam traxerit, & quo in loco inciderit, atque ita curationem tentemus, neque eam differamus. Quippe mora & dilatio cum in omnibus morbis nociua eſt, tũ verò magis in ſanguinis eductione plurimum nocet. Scire igitur hoc ante omnia conuenit, ſanguinis reiectionẽ tribus de cauſis palàm excitari, vaſorum ruptura, eroſione, & quum ora illorum adaperiuntur. Cognoſces autem ſingulos dolores hoc pacto. QVOMODO ſanguinis reiectionem ex vaſorum ruptura fieri deprehendamus. C

Qui igitur ex ruptura vaſorum ſanguinis reiectionem experti ſunt, primùm inde ſanè cognoſcere poteris quòd cauſa aliqua primaria anteceſſerit, vtpote aut vox violenta, aut caſus, aut ictus vehemẽs, aut ſi pondus aliquod graue æger ſuſtinuerit, aut etiam in vehementi frigore verſatus ſit, aut copiam ſanguinis congregarit, aut flatus multi eum diſtenderint. hæc enim frequenter vaſorum ruptu ram in particulis excitare abundè poſſunt. SIGNA reiectionis ſanguinis quæ exeſo vaſe accidit. At quæ ſanguinis reiectiones exeſo vaſe eueniunt, quod κατ' ἀνάβρωσιν D Græci vocant, primùm ſanè inde cognoſces quòd excreationes paulatim fiant: deinde quum vaſa magis exeduntur, multus ſimul vacuetur: poſtea verò, & quòd præceſſerit aut diſtillatio, aut ſalſorum & valde acrium eſus, aut triſtitia immoderata, aut inedia. Quòd ſi etiam cum ſanguine carnoſæ quædam particulæ ſiue mẽbranoſæ permixtæ appareant, ſine dubio ſanguinis reiectionem particulis quæ reſpirationi ſeruiunt exeſis fieri exiſtimandum eſt. SI SANGVIS ore vaſis patefacto erumpit. E Sin autem ore vaſis adaperto ſanguinis expuitio euenerit, primùm ſanè inde notatur quòd nihil præceſſerit, vt quũ vaſe exeſo ſanguis reiicitur fieri diximus, ſed potius humidioris calidioriſque victus, & frequentium balneorum abuſus: item ex eo quòd æger in calidioribus ædificiis præter conſuetudinem, aut loco calidiore immoratus fuerit. Nam ſi horum prædictorum aliquod adfuerit, ſputúmque ſanguinis modicum & paulatim fiat, ſanguinis curſum patefacto vaſorum ore accidiſſe cognoſcito. Hac igitur ratione cauſam vnde ſanguinis eductio initium traxerit, internoſcere potueris: locum verò F vnde profluit, in hunc modum notabis. QVOMODO locus affectus agnoſcatur. Siquidem ſanguis multus & vniuerſus vnáque vice eductus fuerit, ſubflauus magis, ſpumoſuſque, & citra dolorem, his indiciis ex pulmone reiectionem eius fieri noſcendum eſt. SIGNA quum ex thorace effertur. Quòd ſi dolor aliquis circa thoracem oriatur, neque exiens ſanguis flauus fuerit, neque copioſus admodum, & vniuerſus feratur, thoracem affectum eſſe putabimus. Effertur autem ſanguis ad ſuperiora per pulmonem, quemadmodum in G ſuppuratis, quibus inter thoracem & pulmonem continetur. SIGNA quum ex faucibus erumpit. Cognoſces autem non ex infernis partibus, ſed ex faucibus & arteria reiici, ſi excreando ſolùm ægri, & validè tuſſiendo expuant: quemadmodum rurſus ex ore reiici teſtatur ſi ſpuendo ſolùm, & ex gula euomendo, non tuſſiendo, neque ſcreando efferant. Ita igitur cauſam vnde ſanguinis fiat eductio, & locos affectos internoſcere licet: deinceps autem de curatione ipſorum tractare nos oportet.

CVRATIO reiectionis ſanguinis quæ propter rupturã accidit. Quum igitur ſanguis ob rupturam vaſorum ſurſum eruperit, vena cubiti omni modo ſecari debet: vacuatio autem nõ vna vice, verùm duabus tribúſve horis interpoſitis tẽtari: præſertim ſi primaria cauſa copia ſanguinis fuerit, aut ſpiritus multi & flatulenti collectio. Sin autem ætas quoque ægri floreat, & vires appareant robuſtæ, cum fiducia plus ſanguinis auferendum eſt. Iuuat ipſos nihil minus etiam ex imis corporis partibus ſanguinis detractio. Noui autem ego me, quum venæ cubiti in conſpectum non veniſſent, etiam ex venis in talo ſectis ſanguinem dimiſiſſe, & multo magis profeciſſe. Nam materiæ ad longinquiores partes prouocatio firmiorem multo reuulſionem efficit. Sanguine detracto ægrum cõquieſcere cogito, compellitóque ne magnam reſpirationem edat: vbi verò reſpirauerit, aquoſam poſcam ipſi ſuperſorbere præcipito. Simul enim hinc accidit vt & grumi diſſoluantur curſúſque ſanguinis tum repellatur tum impediatur. DE CIBO. Sit autem omnis cibus qui & leuiter aſtringat, & mediocrem obturandi vim habeat. Cremor igitur halicæ aut ptiſſanæ his eſt idoneus: longè autem melior valentiórque erit ſorbitio, ſi amyli frumentacei, & mali cotonei paulum cremoribus ſimul incoquas. Hoc nanque modo & obturabit magis, & leuiter aſtringere poterit: quod etiam maximè in iis requirimus qui ob rupturam vaſorum ſanguinem expuunt. Inopia verò ptiſſanæ, etiam eo vtantur qui apud Romanos vocatur Farris cremor, vel eo qui ex ſimilagine ipſa valenter decocta factus eſt. Item micæ panis tepida aqua imbutæ, & ouorum lutea, ſiquid aliud, his ſunt accommoda. At neque ſorbitiones, neque aliorum ciborum quippiam calidum offerre conuenit, ſed omnia potius ſint temperata, & ad frigidius declinantia. Item placenta ſuminalis, non alienus his cibus eſt, ſed & ipſa opitulari poteſt, ſi abſque ſale & multo oleo confecta fuerit. Ex oleribus aſſumant ægri maluam, antea citra ſalem probè elotam: item lactucam decoctam, in poſcam aquoſam ipſam intingentes: ſimiliter & intybum & portulacam. Horum inopia, poſt ſeptimum diem etiam gallinas non admodum pingues ſumant: quin & perdicum, attagenarúmque pectora comedant, necnon gallorum teſticulos. Etenim præterquam quòd valenter breui tempore nutriant, augeántque vires, adhuc etiam læuigandi obturandíque facultatem obtinent. Quòd ſi venter copioſiora excernat, aſſi quoque citra ſalem ſumantur. Sic nanque comeſti ventrem non perturbant, quum id quod ſeroſum in eis eſt, inter aſſandum abiecerint: & præterea etiam ſuauiores redduntur. Iam anſe-

rum non adeo veterum alæ offerantur, necnon ventricu- A
li ouáque ipsorum, abiectis albuminibus. Etenim cum
probè nutriunt, tum obturandi facultatem habent: sed
non ægrè concoquuntur, vt quidam calumniantur. Vbi
sanguis expui desierit, etiam pedes suum, & pisces saxati-
les, aceto inter coquendum adiecto, offerantur: ex legumi
nibus autem halica & chidron, admodum decocta, eáque
psa ex longiore interuallo, & quum non vehementer æ-
gri febricitat. Nam vbi febris abest, etiamsi lac simul in-
coctum ipsis dederis, nihil nocebis, præsertim iis qui etiã
per sanitatem lac assumere cõsueuerunt. Ex fructibus po- B
maceis exhibeantur qui modicè astringant, vt mala (præ-
cipuè cotonea) decocta, pyra, sorba, mespila: & si admodũ
siticulosi fuerint ægri, etiam pepones, & cucumerum me-
dulla, vuáque pensilis exhiberi debet. A ficubus, bellariis,
pistaceis, maximè amygdalis, & malo Punico abstineant:
rarò autem nucleos pini & vuas passas simul assumant, eá-
que ipsa post sanguinis reiectionem. DE POTV. Po
tui autem aqua tepida per totum morbi curriculum exhi
beatur, eáque non calida, sed temperata, quemadmodum
etiam dicetur. Quòd si diu tepidæ potioni insistere ne- C
queant, imbecille se ventriculi os habere dicentes, conce
dendum ipsis etiam paulum omphacomelitis, aut hydro-
rosati, aut hydromeli ex cotoneis, semel aut bis assumere:
in aliis horis rursus tepidam, aut poscam aquosam. DE
MEDICAMENTIS. Talis sanè est victus ratio: adhi-
beantur autem ipsis auxilia, præsertim iis qui exquisitũ
obseruare nequeunt: ac primùm simplicioribus vtẽdum,
deinde etiam valentibus, si opus fuerit: & vt absolutè di-
cam, remedia pro affectus magnitudine, & ægri viribus
metiemur: atque ita eis exhibebimus. Sunt porro medica D
menta eiusmodi quæ & ratio & experientia cõtestantur.
Habent in hunc modum: Symphyti radicum decoctum,
sanguinis ex ruptura vasis reiectiones cohibet. Portula-
cæ succus epotus, præstantissimum est & efficax remediũ.
Quòd si herbam ipsam assumere sustineant, ita quoque
adiuuantur. Adhæc rubi fructus & flos, necnon quercus
liber, qui cortici subest, & tunica glandis putamini subie-
cta. At propter potionis eius asperitatem ne substantiam
quidem ipsam assumere, sed illius ex aqua potius decocti
ius propinare vincit. Rhus ipse quoque valde conducit. E
Lentisci tenerorum foliorum succus admodum commẽ-
datur. Polygonii succus, non modò ad sanguinis ex ruptu-
ra fluorem, sed etiam ad omnes propemodum, & per se, &
cum Lemnia terra (quam sigillum dicunt) insigniter pro-
dest. Samia quoq; terra, quæ aster dicitur, aduersus omnes
sanguinis reiectiones, aut cum aliquo prædicto decocto
potu conducit. Porri succus cum portulacæ succo æqua-
li modo, & aceti modico, potus, sanguinis ex ruptura flu-
xiones pulchrè cohibet. His igitur eorúmque similibus
ad sanguinis reiectionem idoneis vtendum est: verùm F
commodissimum est ea ante sanguinis eductionem, &
post eam non modò semel sed etiam sæpius exhiberi, &
tunc potissimùm in quibus sanguinis reiectio continuè
molesta negotium facessit. DE IIS quæ extrinsecus
admouentur. Extrinsecus autem thoraci accommo-
dentur etiam superfusiones per lanas ex rosaceo, aut meli
no, aut myrteo, cum aceti modico, aut vino austero, non
nimis veteri: immutentur autem crebrius. Non perseue-
ranter impositæ, non possunt non excalfieri: atque hinc
rursus sanguinis commotio & irritatio quæpiam orietur: G
quapropter eas mutare conuenit. DE MEDICAMEN
TIS. Vbi sanguis reiici desierit, dolor autem thoracem
affligat, non absurdum est medicamenta applicare quæ
leniunt simul & leuiter exsiccant. Præcipuè autem ad e-
iusmodi affectus conferunt quæ ex metallicis & aceto pa
rantur: quale est tum Ambrosia, quod etiam crebrò para-
re consueuimus: tum quod *à salicibus* διὰ ἰτεῶν dicitur, &
Barbara. Ad teneriora corpora, & quæ dura medicamen-
ta ferre nequeunt, etiam phœnicine, *quod est palmulatum*,
cum cera modica, rosaceo & aceto solutum: adhæc H
medicamentum quod ad Mnasæum refertur: atque ipsa
iam dicta medicamenta & Barbara, & Diaiteωn, si probè
soluta fuerint, fiántque sic cerata, lenia & valde idonea te
nerioribus imbecillioribúsque corporibus erunt auxilia.

DE compositis medicamentis, quæ ad sanguinis ex ru-
ptura profluuium per os sumuntur.

Quòd si & dolorem vrgere contingat, & sanguinis re-
iectio non cessauerit, compositis etiam vtere medica-
mentis, quæ & sanguinis profluuio accommodari pos-
sunt, dolorem lenire, vigilias tollere, & aluum citatiorem
cohibere. Propter hoc enim medicamenta etiam multæ
misturæ à veteribus inuẽta sunt, vt ad diuersos casus ob-
orientes aliâs aliud medicamentum nos quoque appli-
care possimus. Compositio ipsorum ita habet: Thuris
vncia contusa, increta, & in tenuissimum pollinem re-
dacta, cochleari dato ex posca, aut decocto lentisci, aut
myrti, aut lenticulæ, aut succi mali Punici. ALIVD.

Terræ Samiæ drachmæ quatuordecim, tragacanthæ
drachmæ quatuordecim, amyli totidem, gummi dra-
chmæ duodecim, opii drachma. Ex succo plantaginis
aut polygonii exhibetur, si febris vrget: sin autem febris
abest, ex posca. Datur hic pastillus non solùm ad sangui-
nis reiectionem, sed etiam in quibus dolor vehemens
thoracem affligit, & aluus citatior est: item ad alia etiam
multa benefacit. ALIVS pastillus ad sanguinis
reiectionem. Terræ Lemniæ, quæ sphragis, *hoc est sigil-
lum*, dicitur, thuris, amyli, terræ quæ Aster vocatur, cora-
lii, gummi, aluminis scissilis, singulorum drachmæ qua-
tuor: symphyti, acaciæ rufæ, singulorum drachmæ tres.
Succo porri excipito, fingens pastillos qui scrupula tria
singuli pendant, datóque ægris, respiciens non modò af
fectum, sed etiam ad vires. Dissoluito autem pastillum
aut ex posca, aut symphyti rubíve decocto. Hoc medica-
mentum est ad sanguinem reprimendum, admodum v-
su probatum, ipsóque cum fiducia ad implicatos affe-
ctus vti conuenit. ALIVD valde bonum. Gum-
mi, acaciæ, singulæ vnciæ: aluminis vnciæ quatuor: de-
cocto cotoneorum excipito, fingitóque catapotia, & sub
lingua tenenda dato. Hoc potissimùm confert ad eos qui
sanguinem ex faucibus & aspera arteria reiiciunt. Sin
autem hoc læuigatum iis etiam qui ex thorace & pulmo-
ne sanguinem reiiciunt, exhibeas nihil minus auxilii cõ-
ferre ipsis potest. QVVM sanguis exeso vase reiici-
tur. Quòd si reiectionem sanguinis vase exeso fieri ex
quibuscunque tandem partibus, vel pulmone, vel thora-
ce, vel faucibus contingat, non amplius medicamentis
aut cibis astringentibus admodum, aut acidis, sed potius
iis qui contemperare, mutare, & alterare humoris qui e-
rosionem excitarit, acrimoniam possunt. Vitanda autem
est sanguinis missio: nam magna ex parte corpus eorum
qui sic ex erosione sanguinem reddunt, gracile, persic-
cum, & habitum eius assamentorum similem, huicque
vitio, nec non phthisico affectui opportunum deprehen-
des. DE CIBO. Hos ptissana potius alere conuenit,
quæ grana quoque habeat: similiter etiam halica, cui
nihil adsit aut salsum aut acidum, imò nulla alia tenuis
qualitas, sed econtrario quæ magis implentem obturan-
témque ipsam reddere queant, vt amylum frumentaceũ,
aut maluam. Quòd si ægri non febricitent, & lac & traga-
cantha dabitur. Ex oleribus edant quæ refrigerare & hu-
mectare solent, vt intbum, troximum, lactucam, & mal-
uam. A septimo die iis qui infirmas habent vires, etiam
ex gallinis, præsertim cohortalibus, pectora citra salem
offerre expedit. Rarum siquidem est non etiam calorem
iis oboriri qui sanguinem vase exeso expuunt, præcipuè
qui fluxionis originem ex tristitia, aut curis quibusdam,
aut inedia, & labore ampliore, aut vigiliis, aut distillatio-
ne tenui & acri habuerunt. Si enim horum aliquod præ-
cesserit, non modò gallinæ, sed etiam vuluula & pectu-
sculum his conueniunt: item pisces dura carne præditi, &
isicium ex ipsis paratum: similiter astaci quoque bis in
alia atque alia aqua cocti: item pedes suilli cocti: & o-
mnia summatim quæ humoris thoraci & pulmoni in-
fluentis acrimoniã obtundere, & crassiorem efficere pos-
sunt. Quapropter his etiam pomacei fructus humectare
potentes, dandi sunt, vt peponum caro, vua pensilis, mala
non astringentia. A cucumeribus autem omnino absti-
neant. QVID agendum sit in iis qui sanguinem ob
acris humoris distillationem expuunt. Prospiciendum

etiam

etiã capiti eſt,præſertim vbi acris influxus ſanguinis reie-ctionẽ pepererit. Fieri enim nequit vt tuſſis deſinat, aut affectæ particulæ non exedantur, niſi acris tenuiſque ex capite influxus ceſſauerit.id quod probè fiet ſi quæ refri-gerare & humectare poſſunt, capiti admouerimus. Ita nanque calor ipſius deſinit vt etiam acria recrementa in ſubiectas partes defluere nequeant. Quum etiim ipſum adeo frigidam intemperiem obtineat, tam acre & cali-dum influere,& reſpirationis vas aut particulam aliquam exulcerare nequit. Iniiciatur itaque his in caput roſa-ceum, & per ſe, & cum frigida aqua modica, quò in al-tum penetret. Finiet autem calorem qui ex inferioribus materiem elicit, attrahit, & gurgulioni, thoraci, & pul-moni tranſmittit. Ad balneum ægri ducendi ſunt quum hoc agendum eſt, roſaceúmque vel oxyrrhodinum fri-gidum ſuperfundendum, & in ſolio, etiamſi maximè ca-lidum eſſe contigerit, frigidã aquãpro ratione intempe-riei ſuperantis, capiti ſuperiniicere moderatè oportet.
Verùm hoc agere conuenit in quibus ſanguinem è capi-te deferri conſiderauerimus: item in quibus ſanguinis ſputum ex gingiuis ob humorem acrem exedentem ac-cidit. Hi ipſi admonendi ſunt vt in ore contineant ro-ſaceum,aut lentiſcinum,aut poſcam: item collutionibus vtantur ex alterco,& radice ſolani,aut ſemperuiuo,aut rõ ſis,aut hydroroſato,& horum ſimilibus. Ego itaque in hunc modum curandos eſſe cenſeo qui diſtillatione ob calidam intemperiem laborant, & ſanguinem expuunt: quòd humor qui è thorace fertur,acris ſit & erodens. Mi-ror autem quomodo diuiniſſimus Galenus nullo hume-ctante & refrigerante medicamento vſus ſit, ſed contrà ſtatim ab initio ſiccantibus & calefacientibus: etſi cau-ſam reiectionis quæ ob eroſionem fit, accuratè nouerit. Si igitur hæc ita habent, annon etiam præſtaret efficien-ti cauſæ reſiſtere, & potius humectantibus refrigeranti-búſque ſtatim inter initia vti? deinde ita, ſi copiam quo-que vitioſi humoris eſſe ſuſpicetur, vacuare per ea quæ acribus & bilioſis recrementis purgandis ſunt idonea,& caput intemperatum, non adhuc intemperatius reddere, & ea quæ in thorace ſunt, acriora efficere, tum theriaca, tum thapſia, tum columbarum ſtercore, & balneis ſiccis vſum, vt neque capiti vel pauciſſimum oleũ, neque cor-pori iniici permittat? Hæc enim omnia acrem qualita-tem adaugent, & eroſionem magis intendunt quàm cu-rent.Nam quæ contemperare & lenire poſſunt,immode-rationémque rodendi & exedendi particulas prohibere, etiam tuſſim mitigare poterunt, atque omne temperatũ conſeruare. Quid autem corpori quàm hoc, eſt præſtan-tius? vbi nanque temperatum totum euaſerit, & acrimo-niam influxus abiecerit, etiam iis quæ celerrimè eroſio-nem lenire poſſunt,modicè ſiccantibus, & ad cicatricem ducentibus vti licet. Ego ſanè noui frequenter me ſine theriaca aliiſque pretioſis antidotis multos curaſſe, le-nibus vſum medicamentis, & præſertim lapide hæma-tite. Vſus autem eo ſum in iis qui largius ſanguinem re-iiciebant,cum ſucco mali Punici,& granis,vel cum ſucco polygonii:in quibus autem ſanguis non copioſè euacua-batur, etiam ex aqua ſola tepida. At læuigare ipſum cu-rioſè oportet,vt in tenuiſſimum puluerem redigatur, ſit-que aëreus, & vento perſimilis. Dedi ex eo ſcrupula qua-tuor,& paulo amplius minúſve. Exhibui etiam iis qui pus expuere inceperant: ac mirum eſt quomodo vlcus exſic-carit,ſanaueritque,vt non amplius pus generaretur,neque æger à tuſſi infeſtaretur. Spectaui autem & alium quen-dam ex iis quibus vas exeſum erat, non modò particulas quaſdam ex faucibus,ſed etiam aſperam arteriã expuen-tem: ac mirum quomodo in hoc quoque lapis hic maxi-mam efficaciam indicauerit. nam & hic curatus eſt, no-bis non admodum etiam ſperantibus. Exhibui autem æ-gro potui medicamentum frequentius, vt commodius diſtribueretur. Quare quũ crebrò ipſum bibiſſet,tandem ſumere ipſum faſtidiuit. Excogitaui autem huiuſmodi ra tionem: Redactum in tenuiſſimum puluerem panniculo lineo impoſui, & diligenter ipſum vndiquaque conſtri-ctum colligatúmque, in poculo quod vinum odoratum

A modicum haberet,ſuſpendere permiſi, idque per totam noctem iam inde ab ipſo veſpero: extraxi autem tenuem aëreámque eius partem, vt æger ſolam vini qualitatem perciperet. Ex hoc bibere,quantum manè libenter habe-bat,ei præcepi: atque hoc ſanè agendo, bibendóque con-tinuè,ſanitatem recepit. Hoc autem morbo liberatus,idẽ præſeruationis cauſa facere pergebat, bibebátque,donec etiam corpore probè refecto, conſueta agendo,viribus ſe conſtare ſentiret. Hæc de lapide hæmatite hactenus à me viſa,& vſu comprobata conſcripſi: item quòd medi-

B camenta calefacientia,vel ſiccantia,& acriora,iis qui ſan-guinem aut pus ex diſtillatione propter calidam intem-periem expuunt,offerre non oporteat, ſed lenibus potius medicamentis ad curandos eos ſit vtendum. Quòd ſi hæ-matites lapis alicui non ſuppetat, vtatur Armenia bolo præſtantiſſima,aut Samia terra,aut Lemnia, quæ ſphragis (*hoc eſt ſigillum*) dicitur, ſi ſit germana. Qui enim nunc,lu-tum macerant, deinde paſtillos formant, tanquam Lem-niam ſphragidem medicis exhibent: hi autem ſucceſſu eius fruſtrati,antiquos tanquam de eo mentitos accuſant.

C Sunt & alia medicamenta ſimplicia & compoſita,quibus ii curioſè vti debent qui ſiccam & acrem qualitatem ſuſ-tinent. Quanuis enim tantum non poſſunt opitulari quantum hæmatites,tamen eroſionem adhuc latius ſer-pere non permittunt. Porro exhibeas etiam ægro illa, vt longiore tempore viuere poſſit,qui nõ admodum à mor-bo afflictus ſit & debilitatus. Quin nec hoc exiguum be-neficium eſt, robur aliquod ægro accommodare, & ne quid deterius experiatur. Quid igitur? (dixerit aliquis) quando medicamento ex viperis vtendum erit? Pronun-

D tiamus igitur,manifeſtò illis rectè exhiberi quos ob fri-gidam intemperiem,non autem ſalſam qualitatem præ-pollentem,diſtillatio infeſtat,& id quod influit, frigidũ, pituitoſum, non autem ſalſum apparet. In his enim the-riaca etiam vti præſeruationis gratia alienum non eſt: i-tem iis quæ extrinſecus exaſperare, & vellere cutem ſic-caréque poſſunt, vt ne particulæ fluxionem experientes, validámque adferentes tuſſim, interdum rupturam quo-que pariant. Ego itaque noui me cuidam talium qui eiuſ-modi fluxionem in thorace etiam ex frigida intempe-

E rie ſuſtinerent, candenti quoque ferro in capite vti præ-cepiſſe: ac quũ æger id promptè feciſſet, mirum quomo do omnia ſimul ceſſauerint, & copia quæ influebat, hu-mida,& tuſſis. In poſterũ verò æger à fluxionibus in tho-racem liber ac immunis permanſit. His ſunt aquæ calidæ naturales vtiliſſimæ: quemadmodum etiam illis qui ex calida intemperie diſtillationem ſuſtinent, aduerſæ:& o-mnia,vt prædictum eſt,quæ calefaciunt & deſiccant. Præ-caueant autem omnes qui ſanguinem expuerunt, vt ne rurſus in eadem incidant,ambulationem largiorem,cor-

F porīſque exercitium,exclamationem,iracundiam,copio-ſiorem venerẽ, eſum apii quod vocatur Macedonicum, aut ſalſamentem, aut caſeum veterem. Hæc enim maxi-mè iis qui ſanguinem exeſo vaſe reiiciũt,inimica: quem-admodum rurſus ſatietas, cruditas,vinum meracum, ci-bi flatulenti,indignari,pondera manibus attollere,& ven trem cohiberi,vel conſuetas ſanguinis euacuationes, o-mnibus quibus ob rupturam ſanguis reiicitur aduerſan-tur. Inſolatum verò,& in calida domo conuerſari,aut ca-put largius in aquam calidam intingere,aut inungere,aut

G ipſum contegere, illi potiſſimum deuitent quibus ſan-guis ex naribus aut per palatum copioſus erumpere ſolet. Pari modo etiã quibus ore vaſis adaperto ſanguis erum-pit,caueant balneum magis continuum, ebrietatem, & calidiores cibos. Omnes autem lacte vtantur,mollique & recenti caſeo,præſertim caprillo aut bubulo. Neque enim medicamentum, aut cibus, aut aliud quidpiã adeo accõ-modum ipſis eſt aut vtile,atque lac. Et qui per initia ſolo ipſo cõſtanter longiore tẽpore vſi ſunt,omnes in totũ cõ-ſanauerunt. Noui autẽ quendã qui quũ toto anno ipſum & bibiſſet & comediſſet,interim cũ frumẽtaceo aliquo,aut ſimilagine, aut libo ſuminali, aut halyca,aut lente,aut pa nico incoquens: quúmque ita agendo à vino abſtinuiſſet, liberatus fuerit & puris ſputo, & ne poſtea in phthiſin

inciderit.Tantum etiam de ſanguinis reiectione dictum A à nobis ſit: putóque abundè ſufficere.

DE PVRVLENTIS, QVOS Græci ἐμπυηματικοὺς vocant, Cap. II.

QVoniam verò poſt ſanguinis reiectionem,puris ſputum, magna ex parte interuentu inflammationis,ſecundum Hippocratis ſententiam, comitari ſolet: neceſſe eſt nos,communionem orationis ſequentes,de inflammatione quæ in pulmone & particulis reſpiratoriis B conſtituitur,pertractare. SIGNA quum inflammatio in pus conuertitur. Omnia in vniuerſum indicia ſuppurationis talia exiſtunt. Febris vehementior quàm antea: rigor præter rationem,& grauitatis potius quam doloris multi ſenſus. Vbi hæc tibi apparuerint, naturam materiem ſubiectam in pus mutare ſcito: & ſiquidem facultas efficiens robuſta fuerit,etiam pus non adeo viſcoſum repertum iri,& vomicam tunc intra thoracem circa decimumquartum diem futuram eſſe. Sin autem craſſius quoque pus vltra dies prædictos inuentum fuerit, & C ægri vires infirmiores etiam circa quadrageſimum , aut ſexageſimum,& longius,vomicæ eruptio expectanda eſt. Summatim pro copia & qualitate materiæ, ægrique viribus,vomicæ eruptionem futuram expectato. Et ſi quidem intra thoracem,pus illapſum,diutius intus manſerit, & non fuerit vſque ad quadraginta dies expurgatum, vt diuiniſſimus ait Hippocrates, in phthiſin peruenit, pulmone ipſis antea puris acrimonia exulcerato, & computreſcente. Internoſci autem debet locus affectus,ſi æger interrogatus dicat dextram thoracis partem eſſe D calidiorem,magiſque grauitatem ſentire, tanquam aliquid ex ea pendeat, quando in alterum latus inclinauerit. DE VICTV. Victus igitur omnibus purulentis varius conuenit,pro diuerſitate puris eius quod expuitur, & craſſitie ipſius & tenuitate,item pro vomicæ eruptionis modo: ad hæc pro particulæ ipſam comprehendentis natura, & ægri viribus,aliis aliter tranſmutatis, ſi id quod expuitur, bilioſum fuerit. Qui igitur bilioſum pus expuunt, his etiam cremor idoneus eſt ptiſſanæ, ſi ſuperſorbeatur, cremórque auenæ. Quòd ſi vires imbecillæ ſint, cremor E halycæ,aut typhæ, aut zeæ: ſin autem nihil eiuſmodi fuerit, neque aluus citata, etiam ſuccus amygdalarum, vel per ſe, vel cum prædictorum cremorum aliquo mixtus. Aluo autem citata nihil prorſus exhibeatur ex iis quæ amplius ipſam irritare poſſunt,neque potus, neque cibus eiuſmodi. Nam id genus affectibus aluum fluxione tentari moleſtum eſt: quare etiam cremor ptiſſanæ plus quàm amygdalorum, item mulſa, decoctum dulcis radiculæ, iridis, & fœnigræci,necnon oxymeli,magis quàm omnia alui fluorem citat. habet enim aliquid quod F etiam inteſtinum abradat. Iuſcula autem ex aqua tepida, aut halycæ, aut ſimilaginis, niſi admodum febricitent, exhiberi magis expedit. At quum ſputum fieri craſſius, & bilioſum abieciſſe, necnon reiectioni contumax fieri incepiſſe deprehendis, tunc rurſus ad aquoſam mulſam, aut apomeli tranſire conducit, exhibendo ipſum paulatim, & non vniuerſum. Vſus nanque ipſius innoxius erit, & plurimum iuuare poterit: magiſque ſi etiam pus quod expuitur, fœdi odoris & ſordidum fuerit. Sin autem tale illud eſſe appareat, fœnigræci cremorem G cum palmulis pinguibus decoctum dare confert: horum inopia, ficus quoque ſiccas modicas incoquere. Etenim & humorem ſimul egregiè proiiciunt, & eductioni facilem reddunt: necnon etiam quæ vlcus inflammant, leniunt. Conſtat autem palmulas, aut ficus ſiccas, in tertio fœnigræci iure incoquendas eſſe. Præſtat ſi etiam mellis paulum admiſceas,vbi cremorem exhibiturus es. Hunc quidem ante cibum potius dato: mulſa verò quouis tempore exhibita, nihil ægrum offendit. VIRIBVS infirmis quid agendum ſit. H

Vires quoque maximè attendendæ ſunt. Nam ob earum imbecillitatem accidit vt humor ægrè reiiciatur, dum ipſæ quæ in thorace hærent exprimere nequeunt. Cura igitur illarum habenda eſt maior, iniiciendo ptiſſanæ cremori aut columbam aut pullum. Exhibeto autem ægris etiam gallorum teſticulos, vt ne vires deiici permittas. Imbecilles enim, in valde facilibus quoque concoctu diſtribuendis & probè conficiendis, laborant. Quia verò ex facili coquuntur, & ventrem ipſi perturbant, habent autem nonnihil etiam quod ſtomacho aduerſetur, aſſos exhibere conuenit, vt quod ſeroſum in eis eſt effluat:id quod probè fit ſiquis ipſos, dum aſſantur,acu pungat. Sic etiam cerebella porcellorum aſſa præbere ſatius eſt,ſale modico ipſis aſperſo: quoniam & ipſi ſtomacho aduerſantur, ventrémque perturbant. Quare iis qui vires habent infirmas ſolis ipſi exhibendi ſunt:præterea anſerum alæ, ſuum pedunculi, halyca cocta cum amygdalis, piſtaciis, vuis paſſis, & quæ alia probè nutrire ægros poſſunt. Auctis autem viribus, contrà ad ſolidiorem cibum tranſeundum eſt. Quòd ſi diuturnior affectus fuerit,& corpus totum alimentum non ſentiens contabeſcere manifeſtò inceperit, neque thorax multum puris contineat,etiam ſolum ipſis lac dari debet, ſi non vehementer febricitent. ſi enim multo infeſtante calore exhibeatur, non item nutrire aut humectare poterit. Nam ab eo quod contra naturam eſt vincitur, & in alienam corruptricémque qualitatem mutatur. Vbi calor febrilis moderatior euaſerit lac ipſis exhiberi debet. QVALE lac & quando offerendum ſit.

Sin id quod reiicitur,expurgatione adhuc indigere tibi videatur, & non modò ſordidum & fœdi odoris exiſtat,aſininum omnibus aliis antecellit: quippe etiam eo quòd porbè purgat, omnia vincit. Item equinum ipſis propinandum eſt,quod aſinino ad omnia ſit perſimile. Quare etiam ægrè ſpirantes eo adiutos ſubinde conſpexi, quū opportunè eſſet datum. Omnia enim quæ pulmonis cauernis infixa ſunt,reiectioni reddit morigera. Adiectum autem eſt Opportunè, vt quum hos febris non infeſtat, neque acceſſionis tempore exhibeatur. Quòd ſi ægri horum animantium lac nolint aſſumere, dabitur ipſis ſecundo loco bubulum aut caprillum. Etſi enim lac horum non adeo purgantem vim obtineat,tamen nutriendo amplius quiddam aliis præſtare poteſt. Porro ne lactis potio ægri ventriculum corrumpat, ſatius eſt ipſum ſupra carbones incoquere. ſic enim decoctio bonam ſeroſi partem auferet, vt etiam ipſum ad vetrem retinendum magis quàm alia efficax euadat. Sin autem calculos fluuiales candentes, excuſſóſque,vt puluerem non contineant,iniicias,aut ferramenta eodem modo ignita,commodius adhuc & vtile efficies. Cæterùm variis modis lac ipſum comedant,interim cum ſimilagine, aliàs cum libo ſuminali,aut oryza, aut halyca cum ouorum luteis. Sic enim appetitus quoque conſeruabitur, & vſus lactis, qui omnia poteſt,faſtidioſus non erit. Etenim vlcus purgare,carne obducere,& totum corpus plus quàm vniuerſa nutrire poterit. DE PANE.

Panis offeratur textuaceus,calidus,ſi id quod expuitur, humidum valde & aquoſum exiſtit: ſin autem cōtumax ad reiectionem fuerit,etiam inv inum dulce aut mulſum intingent. quòd ſi febris vrgeat vehemēs, in hydromelū, aut mulſum. Sin autē ægri dulce faſtidiāt,etiam quædam tenuia vina, aut Sareptinum aut Cnidium, aut Sabinum ſincerum,aut Adrianum ex tepida propinabitur,ſi illi maximè etiam ſiticuloſi ſint & ſicci. DE OLERIBVS.

Olerum radices quidem iniectæ purgare pus & craſſius reddere poterunt. Sumantur autem radices porrorum ex vino,deinde ex mulſo bis percoctorum. Aſſumatur etiam Sinapidion dictum, ante cibum. Si craſſum & copioſum pus appareat, ab omni oleraceo nutrimento abſtinere confert, eo quòd humidum ipſum ſit & recrementitium. Sin autem ægri libenter aſſumant, etiā braſſicam percoctam,& paluſtrem aſparagum,præſertim agreſtem,comedant:magis enim proficit. Quòd ſi nihil huiuſmodi fuerit,æger autē vehemētius ſiccū,aut bilioſum, aut ſalſum expuere videatur, neceſſe eſt humidiore vti cibo,& magis inter olera intybo, vel malua. Etenim quū lubricitatem habeat,arteriam læuiget,lentore blanda ſit,

& mediocriter extenuet, sputum ad reiiciendum facile
reddit, præterquam quòd corpori etiam temperiem con-
ciliet. Finita autem febri, vel etiam imminuta, refrigerā-
tibus vtendum non est: quippe ad sputum emoliendum
educendúmque in eiusmodi victu diu persistere non ex-
pedit. DE AVIBVS. Ex auibus comedant ægri
gallinam cohortalem, phasianos non pingues, perdices si-
militer, attagenas, turdos, & alios rurales passeres, ex deco-
cto. nam iura vlcera magis detergent, ventrémque hu-
midiorem efficiunt, & febres intendunt. Verùm quum o-
mnes non diu eiusmodi cibum tolerent, pro viribus labo
randum est vt neque multum olei, neque salis iniiciatur:
ea verò quæ ad vsum præsentem conueniunt, iusculis mi-
sceamus. Si nanque sanguis qui expuitur sordidus fuerit,
etiam mel & porrum adiiciendum est: sin autem purus
tibi appareat, tunc ex glandibus quoque castaneæ, & libū
suminale, aut halyca, aut similago indetur: quemadmo-
dum si etiam vlcus appositione vel impositione opus ha-
beat, cibo misceatur lens Ægyptiaca excorticata, vel bras
sica percocta, vel quod ab Alexandria adfertur phasiolū
exiguum, vel quod dicitur zizula, vel panicum. DE
PISCIBVS. Inter pisces præponantur (si quidem vo-
micæ factæ rupturam promouere voluerimus, & id quod
expuitur fœdi odoris sit & sordidum, indigeátque repur-
gatione) pisces muria conditi: & præcipuè quæ encathera
dicitur, semel aut bis loco medicamenti dari debet. Nā
siquis immoderatius ipsis vtatur, magis os vasorum ada-
perit, & humidiora excrementa efficit. Quòd si nullum
tale fuerit, sed biliosum appareat, ab omnibus quidem sal
sis cibis cauendum est: edant autem maximè omnium sa
xatilem piscem ex iure, anetho tātùm assumpto. Sin autē
crassum & viscosum id quod effertur existat, præterea
nausea etiam quædam ægrū torqueat, ex oxymelite de-
coctio parabitur. DE TESTACEA cute prædi-
tis. Alimentum ex testaceis non valde iis qui in thora-
cis regionibus vlcus habent, & pus expuunt, vtile existit:
tamen quum salsus humor est & biliosus, tunc pectines,
aut buccina, aut astacum, aut locustas, quæ Græcis καρα-
βίδες dicuntur, dare non est alienum. Sin autem sordidum
vlcus fuerit, & paulatim pus efferatur, eo quòd perfecta e-
ruptio circunfusi humoris facta non sit, etiam erinacii
modicum sumere non prohibeto: habet enim aliquid
quod & aperire & repurgare potest. DE LEGV-
MINIBVS. Inter legumina ptissanam quæ vim ha-
bet absterforiam, similiter & auenam, febricitantibus qui
dem rectè dari constat: sin autem calor non infestet, etiā
halycam quæ habeat aut pistaciea, aut amygdala, aut vuas
passas, aut nucleos pineos. Si vlcus sordidum & fluidum
appareat, fabas quoque aut phasiola, aut lentem interim
per se, interim verò cum ptissana decoctam, optimè
nimirum exhibes, quemadmodum prædictum est, febri
in totum propè finita. DE FRVCTIBVS poma-
ceis. Quòd huiusmodi affectibus fructus pomacei ad-
modum vtiles sint, non medicis tantùm, sed etiam omni-
bus idiotis est in confesso. Veruntamen quum cibi quo-
que fastidium ægros comitatur, paulo deteriora ex pomis
deligere cogimur. quare etiam mala & pira admodum
matura, cucumerum medullam, aut peponem, si febris po
tissimùm aut sitis affligat, sputúmque biliosius inuenia-
tur, exhibere commodum est. nam medulla peponis nō-
nihil absterforium obtinet.

DE BELLARIIS.

Bellariorū cibus vtilis est, vt qui thoracis affectibus abs-
tergendis vim quandam habeat idoneam. Itaque amy-
gdala, aut pistacia, aut vuæ passæ, aut nuclei pinei, & quæ
ex his conficiuntur placentæ, assumantur. Verùm non co-
piosus ex his cibus dari debet. nam etsi abstergere pos-
sint, ægrè tamen concoquuntur, & propter oleosam ipso-
rum partem alios cibos in ventriculo corrumpunt. Tan-
tum etiam de victu ipsis idoneo dictum esto: deinceps au
tem persequi oportet quæ item medicamenta composi-
ta iis qui pus in thorace habent, bene sint accommoda-
ta. Dicta igitur sunt vniuersa propè, vbi de tussi egimus,
plurimáque illic scripta antidota reperies purulentis quo-
que efficacia. Sed his etiam eorum mentionem facie-
A mus quæ propriè ad purulentos conueniunt, ita vt prius
simpliciora auxilia exponamus, deinde sic cōposita quo-
que in memoriam reuocemus. Hyssopum igitur cū mel-
le bene facit: similiter etiam thymum, aut iris contusa, aut
erui fricti ex butyro, aut pulegium: omniáque hæc seor-
sim contusa, aut cum melle mixta si exhibeantur, bene
faciunt: nam generosè repurgant. AD PVRVLEN
TOS. Ad omnia thoracis vitia, & eos qui tabe detinen-
tur, quibúsque arteria affecta est, admodū salutare & sua-
ue medicamentum est quod sequitur: Cinnamomi, myr
B rhæ, singulorum drachmæ quatuor: thuris drachma, dul-
cis radiculæ sescuncia, tragacanthæ vnciæ sex, nardi Indi-
cæ drachma, ammoniaci drachmæ quatuor, croci drach-
ma. melle excipito. AD EA quæ in thorace hærent,
& omnia recrementa. Nucem pineam, quæ copiosam re-
sinam peculiarem sibi circundatam habeat, cum marru-
bio recenti coquito: deinde mellis modicum decocto mi
sceto: & rursus hoc vsque ad melleam crassitiem inco-
quito: ac ad thoracis pulmonisque affectus vtitor. AD
PVRVLENTOS, phthisicos, & eos qui ex pulmone
C aut thorace, aut membrana septi transuersi, fæculenta &
sordida expuunt. Item ad eos qui iam phthisin sentiunt,
optimum præsidium: habet autem in hunc modum:

Semperuiui succi, passi Cretici, mellis Attici, singulo-
rum cyathi duo, vrticæ seminis contusi vncia, cucume-
ris satiui seminis vncia, cupressi seminis vncia. Omnia
simul vsque ad dimidias coquito, sorditiésque proiicito.
iuri decocti cyathum picis liquidæ addito, coquitóque
ad mellis spissitudinem: necnon nardi Syriacæ drachmā
admisceto, thuris drachmas tres, croci drachmas duas, pi-
D peris albi drachmas duas. Fabæ instar lingendum dato.
Quòd si affectus prædicti vehementer increscant & intē-
dantur, nucem pineam torridam adhuc, probè contusam,
coniectámque in ollam recentem, aquæ quod satis est ei
superfundens, incoquito vsque ad tertias, & percolato, iu-
re in vicem reliquæ aquæ vtitor. ANTIDOTVM
valde efficax ad stomachi fluxionem, & eos qui difficul-
ter glutinosa excreant, tussi laborantes, & peripneumo
nicos: opitulatur celeriter, etiam sine noxa. Croci,
E folii, singulæ drachmæ: marrubii, iridis, piperis albi, pule-
gii, hyssopi, singulorum drachmæ duæ: erui farinæ sexta-
rius, amygdalorum amarorum sextarius: mellis exquisiti
sextarius. Vtitor vt longè optimo remedio. ANTI-
DOTVM διὰ πρασίου, hoc est ex marrubio, optimè hu-
mores thoraci infixos, omniáque vt prius repurgans. Hys
sopi, marrubii, pulegii, calaminthæ, singulorum vnciæ
duæ: dulcis radiculæ vnciæ tres, iridis, scillæ, helenii, sin-
gulorum vnciæ duæ: nucleorum pini tantundem. Tri-
duum aqua macerato, coquitóque ad tertias, & melle ad-
iecto, vsque ad crassitiem incoquito. Tantum etiam de
F medicamentis diuturna thoracis & pulmonis vitia repur-
gantibus. Scire autem licet, post purgationem vlcera
studiosè siccanda esse. Nam vbi recrementis libera
fuerint, coalescunt, & carne replentur. In posterum his
conueniunt aeris mutationes, nauigatio, & naturalium
aquarum vsus, si sint corpulenti, & non immodicè à mor-
bo extenuati. Tunc enim, præterquam quòd nihil iuuan-
tur, etiam magis à siccante offenduntur. Quare satius
est dulcibus vti balneis, vnctione, oleo Sabino, & adipe.
Ita nanque ex eiusmodi vniuersis particulas infirmas, &
G extenuatas, præcipuè si lactis potu vtantur, recolligunt,
reficiúntque.

DE AFFECTIBVS ORIS ventriculi, Caput III.

OS ventriculi, quod sanè etiam stomachū, quidam au-
tem veterum cor appellarunt, vbi offensionem acce-
perit, infinita & varia accidentia hominibus inferre solet.
H Nam epilepsiam *id est morbum comitialem*, conuulsiones, gra-
uem soporē, qui caros dicitur, tristitiam intempestiuam,
metū, melancholiam, alienam appetentiam, cibi fastidiū,
nauseámque, vomitus, ciborum corruptiones, intestinorū
tormina, vteri & vesicæ dolores, interim etiam vigilias,

mentis alienationes,curas intempeſtiuas,& extremorum frigiditatem inducit.Adeo eſt ſenſile, vocátque in doloris cõſortium,viciuitate quidem,cor,cognatione autem, cerebrum. Quoniam igitur ſtomachus talium & tot vitiorum author efficitur,obſeruandum eſt quinam ſtomachi ipſius propriè ſint affectus,qui verò per accidens.Vbi hi accuratè diſtincti fuerint, ad curationem ita veniendum eſt. DE FRIGIDA intemperie. Frigidam oris vẽtriculi intemperiem manifeſtò licet inde cognoſcere,ſi æger nõ ſitiat appetátque magis cibos quàm potus. Si verò non ſolùm qualitas quæ offendat ſed etiam B humorum quorundam frigidorum intemperies exiſtit, omnia ſanè eadem ipſis accident quæ in frigida qualitate eueniunt:præter hæc autem,etiam alia. Etenim in hac ægri vomunt pituitam,& quum cibum aſſumunt,retinere nequeunt:poſt vomitum,ſtatim alium appetunt,quemadmodum canes:quare etiam tales caninum habere appetitum dixerunt. Hac igitur ratione, ſiue intemperies quædam frigida ſola os ventriculi offendat, ſiue etiam copia materiæ,caninum quoque eſſe appetitum ſtatim licet internoſcere. Quoniam verò non vna quædam cauſa C caninum appetitum efficit,ſed diuerſæ, nẽpe frigida intemperies,vt diximus,& humor pituitoſus qui in ſtomacho continetur,multáque admodum caliditas,& retentricis in toto corpore facultatis imbecillitas, internoſci antea debet quæ prior immoderatam nunc ciborum appetentiam pariat. Nam curatio inueniri nequit niſi cauſa morbi effectrix prius ſit comperta. Si igitur immoderatum ciborum deſiderium ex multa caliditate oriatur, contraria magis iis qui ob frigiditatem immodicam appetunt,euenire videntur. Neque enim ſiti carent, neque D acidum humorem vomunt. quippe immoderata caliditas tale quid accidere non permittit,vt quæ omnia facilè in vaporem diſſoluat, & per latentem perſpiratum diſſipet,digerátque. vnde etiam aluus his magis aſtricta eſt quàm citata. At iis qui ob retentricis in vniuerſo corpore facultatis infirmitatem laborant, cibi minimè cocti, copioſi,& ſubinde alterationem non experti, excernuntur. Quare etiam tales continuis illorum corruptionibus laborant. CVRATIO canini appetitus ex frigidate prouenientis. Qui igitur ob frigiditatem aut pituitæ E abundantiam immoderatius appetunt, curabis nimirum contrariis vtendo, nempe calidioribus, præſertim vino mero,cibis pinguibus, & omnibus oleoſis: phaſianorum quidem femoribus, & carnibus ſuillis. Hæc enim comeſta prius exaturant ipſos,& immodicam eorum appetentiam obtundunt, vt in poſterum copioſiorem cibum nolint aſſumere. CVRATIO canini appetitus ex caliditate naſcentis. Quòd ſi canina cibi cupiditas,ob multã caliditatem ægros teneat, vinum quidem ipſis dandum non eſt,ſed cibi qui ægrè conficiantur. His nanque calida valde,inimica ſunt,vt piper,& quæ ex eo parantur,hy- F drogarum, conditum. Alia verò quæ præterquam quòd refrigerant, etiam difficulter confici poſſunt, dari debẽt: vt ſternium,vuluula,& vaccarum pedes. CVRATIO canini appetitus ex retentricis facultatis imbecillitate.

Sin autem ex retentricis facultatis imbecillitate naſcatur,omnique(vt ita dicam)intemperie,vbi notaueris antea quæ cauſa offendat, tandem ad curationem congruã venito. Nam aſtringentia ſemper offerre velle, ad indoctos medicos pertinet. Maximè igitur ob frigidam in- G temperiem retentrix facultas diſſolui conſueuit, atque ideo aduerſus hanc magis inſiſtendum eſt: interdum verò etiam ob ſiccitatem retentrix facultas deiicitur,éſtque ipſa curatu difficilis. CVRATIO retentricis facultatis ex frigiditate infirma. Si igitur frigida intemperies negotium ventriculo faceſſere, ex iis indiciis,vnde eam internoſci debere diximus,appareat, patet omnino calefacientibus eſſe vtendum,non modò cibis eiuſmodi, ſed etiam medicamentis. Conuenit igitur ipſis inter olera quidem, braſſica ter cocta ex vino, comeſtáque: necnon artytica,caulis & rapa ſimiliter: ex frumentaceis,polenta, puls, halica cum vino,typhe,olyra,zea. Inter aues, perdices,attagenes,anates:ex carnibus paucæ,vt caprina, & leporina.Fructus autem pomaceos maiori ex parte deuitẽt. Inter bellaria verò vuas paſſas, vt maximè ſalutares, aſſumant reliqua omnia repudient. Victus igitur,vt breuiter dicam talis eſto. Porro vnctiones & epithemata accommodẽtur quæ conſtant ladano,maſucha,myrrha,aloe, & abſinthio: potiones autẽ,quæ ex ſpica nardi & rheo fiunt, item quæ ex malis conſtat,gingiber recipiens adhæc antidotum Eſdra,&theriaca potiſſimùm.nam ipſa omnium maximè eiuſmodi affectus concoquere & ſanare poteſt. Ex balneis conueniunt quæ aerem calidiorem & ſolium habeant:reliquo verò tempore procedente,& morbo iam decreſcente, etiam naturales aquæ calidæ ad perfectam liberationem adhibendæ, præſertim quæ mediocrem habent aſtrictionem. Exercitia his ſunt vtiliſſima, geſtationes, nauigatio, & longa peregrinatio. Hæc enim omnia totum corporis habitum in priſtinum ſtatum recolligunt, corroborántque, vt alimentum probè continere & concoquere poſſit,moderatóſque cibos appetat. CVRATIO retentricis facultatis ob calorem imbecillæ.

Panis igitur in his commodiſſimus eſt, ſi ex mero aſſumatur:item oua dura circa horam tertiam aſſumpta: inter olera,intybus,lactuca,& malua: ex auibus, gallina cohortalis,non admodum cocta: anſerum præſertim alæ & pectora,item phaſianorum:reliqua autem omnia deuitẽt. Ex piſcibus edant dura carne præditos, vt orphum, glaucum,ceridem,cuculum,octapedem,& ſepias: ex teſtaceis, aſtacos buccina, pectines & cochleas. Ex leguminibus, phaſiolum, fabam,oryzam. Ex fructibus pomaceis,mala dulcia,citria,vuam dura carne præditam, peponum carnẽ,cucumerum medullam,ſycomora, rhodacina, & Perſica.Item balineæ dulcis aquæ conferunt: nam naturales his ſunt inimicæ. Tantum etiam de retentrice facultate à calida intemperie affecta.

DE GRANDI FAME QVAE βούλιμος Græcè dicitur. Capitur IIII.

Βούλιμος Græcè dictus, vt etiam nomen indicat, magna eſt fames. Fit autem,vt ratio ſubindicat, ab immoderato oris ventriculi calore & imbecillitate:vnde ni ſi alimentum immodicè aſſumant ægri,animo deficiunt conciduntque. Hoc igitur quum etiam plerique idiotæ ſciant,ſtatim iis quæ odorem mouent vtuntur,ad vitalem facultatem,quæ diſſipatur, recreandam, recolligendámque. Ex iis autem quæ odoratum mouent,panem potiſſimùm vino imbutum, carnes porcinas aſſas, hœdinas, & ſummatim ea quæ nidoroſum odorem habent, & bene conditum offerunt. Continent autem eorum extrema, & pungunt vndiquaque,aures perfricant, & maxillas ex capillis attrahunt. Reuerſis ad ſe,&defectione animi finita,panis vino imbutus ante omnia dari debet: deinde ſic etiam alii cibi. Reliquo tempore celerius nutrire,& quicquid ægrè mutatur conficitúrque, ipſis exhiberi oportet: necnon quod refrigerare & confirmare poteſt. Ab eiuſmodi nanque adiuuatur,& temporis proceſſu ad bonam temperiem reuertuntur. Nonnulli etiam opium grandi fame laborantibus cum aqua frigida exhibuerunt, vt excedentem calorem reſtinguerent. Verùm talia vos cauere adhortor: cibis autem qui ægrè elaborantur mutantúrque, potius vtamini. Noui mulierem quandam quæ quum multa & immodica aſſumeret, omniáque concoqueret, & nunquam ſaturari ſe diceret, roſionem verò in ſtomacho experiretur, & capite doleret,puluerem purgatorium accepit: erat autem is hiera. Facta igitur euacuatione, vermẽ proiecit, qui longitudine duodecim cubitos & plures habere putaretur: atque tunc immoderata & furioſa appetentia conquieuit. Innotuit igitur,non bulimon, ſed beſtiam fuiſſe quæ ad cibum ſumendum cõpelleret,omniáque conſumeret.

DE ANOREXIA, ID EST CIBI FAſtidio, Caput V.

SCiēdũ eſt cibi quoq; faſtidiũ aut ex intemperie quapiā aut humoribus in ſtomacho cōtentis excitari. Neceſſe igitur eſt vnũ è trib⁹ perficere: aut humores euacuare, aut contēperare, aut mutare, & quũ ipſi craſſiores exiſtũt, extenuare. Quapropter ipſos aut vomitu, aut per aluũ euacuabis. Si itaque æger ad vomitũ procliuis fuerit, per ſuperiora: maximè verò ad huiuſmodi remediũ cōfugiendum eſt ſi humores tenues, & non admodũ craſſi fuerint, videanturque affixi & adhæreſcere.

Quomodo vomitus ſolicitari debeat quibus humor tenuis & bilioſus in ſtomacho cōtinetur.

Quòd ſi humores noxii per vomitus euacuãdi tibi videatur, caue ne medicamētis ad vomitũ ciendũ efficacibus vtaris: ſed humectãtibus potius cibis & potionib⁹, vtpote copioſa aqua tepida, idque frequenter. Sic nãque recrementitius humor facilè ſupernatabit, educeturque. Etenim mulſa etſi vomitũ moueat, tamen in eiuſmodi ipſa vitari debet, vt quæ intēperiem aliquã latentē corpori inſinuet: quare rectius ages ſi tepida ſola vtaris. Sin autē ægrũ quoq; luteis ouorũ, aut cremore ptiſanæ nutrias, priuſquã tepidã exhibueris, deinde exiguo tēpore interpoſito, ita vomitũ potius prouocaueris, is ſine noxa erit & vtiliſſimus. Eo ſanè modo vomitus, ſi æger ad illum inclinatior fuerit, accōmodari debet: ſin autē difficulter vomat, cauēdũ eſt ne ſtomachus plurimùm vellicetur, vel ad id compellatur. nã ſi largius vellices diſtendáſque, magis appetitũ ſubuertes. Satius igitur eſt in eiuſmodi materiã ad ventrem prouocare, humectando primùm liberaliore & temperato cibo. ita nanque materia purgantibus promptè obedire poterit. At medicamentum aliquod purgans ex iis quæ corroborare poſſunt, paulatim exhibere oportet: vtpote picram, aut vnũ ex his antidotis, vel quod malis cotoneis conſtat, vel quod rhodomelite, quũ ſint medicamēta abſque noxa, & ſtomacho idonea. Ne autem ipſa apud alios quærere grauemini, deſcriptiones eorum hîc quoque exponēdas putaui. Habent porro in hunc modum. MEDICAMENTI purgantis, *διὰ μήλων*, *hoc eſt ex malis cotoneis*, confectio. Malorum cotoneorum libra, citri corticis vnciæ ſex, mellis ſeſquilibra, ſcãmoniæ vnciæ duæ, piperis vncia, aquæ pluuialis puræ ſextarii tres. Vſu probatum eſt. Inſtar oxymelitis coquito, poſtremò ſcammoniam adiicito, piper inſpergendo: datóque cochleare vnũ aut duo. ALIVD purgans ex malis cotoneis cōprobatũ. Mala cotonea octo, ſcammoniæ vncia. Mixta fermento extrinſecus obducito, ne ſcãmonia per meatus penetrare poſſit. Vbi aſſa probè fuerint, ſcãmoniã cũ malis citra fermētum læuigato, adiicitóque mel, ac rurſus læuigata vaſe vitreo recondito, ac dato cochleare vnũ, vel duo, prout purgare volueris. MEDICAMENTI purgãtis diarrhodomelitis deſcriptio. Roſarũ ſucci libra, ſcammoniæ vncia, agarici drach. quatuor & ſemiſſis, piperis ſcrupuli duo, mellis vnciæ ſex. Lento igne coquito, & quum in craſſitiem coierint, tunc ſcammoniã, piper, agaricum adiicito, & vtitor. Dentur pro viribus cochlearia quinque aut ſex.

Si cibi faſtidiũ ex viſcoſis humoribus naſcatur.

Sin autem ex viſcoſis humoribus cibi faſtidiũ ortũ fuerit, neceſſe eſt deinceps ad contraria reſpicere, quæ extenuēt & incidant, præterea etiam abſtergãt: atque ex his vt accipiãt ægri adhortãdi ſunt. Capparis igitur ad huiuſmodi ſalutare eſt remediũ, elota probè, & ex oxymelite parata: proſunt etiã oliuæ ōnes quæ ex muria aut oxymelite cōdiũtur. At ſinapi his vehemētius extenuat, cũ oxymelite & aceto comeſtũ: ſummatim quæ ex oxymelite aut muria, aut garo, probè offeruntur. Porro quibus ſtomachus nimiũ refrigeratus eſt, etiã medicamēta ex pipere & gingibere cōfecta porrigere neceſſe eſt: ex quorum numero etiam id habetur quod ex malis cotoneis paratur, adiectũ habens piper, myrrhã, aut liguſticum, aut coſtum, aut pulegium. Alii aliter ipſum parãt: omnium verò optima cōpoſitio eſt, qua etiã diuiniſſimus Galenus vſus eſt, quam in capite reperies vbi de cibi faſtidio ex frigida intemperie naſcente agitur. Quòd ſi largius detergere volueris, etiã oxymelite Iuliano dicto vtitor: quidam verò ipſum Lonchino philoſopho

A adſcribunt. Hoc oxymeli valde mirificum eſt; vt non
ſolùm quæ in ſtomacho hærent detergere, ſed etiã quæ
iecori, lieni, thoraci & capiti infixa ſunt, amoliri poſſit:
morbum quoque comitialem, alioſque multos diuturnos affectus ſanet. Verùm & confectionem, & vires quæ
ipſi inſunt, in præſentia omittentes, reliqua perſequamur. Etenim in aliis capitibus, tum deſcriptionem oxymelitis, tum quæ titulo promittat, explicauimus. His igitur per os medicamentis vtendum eſt: extrinſecus autem, vnctionibus quæ concalefacere ipſum, & corrobo
B rare poſſunt, quale eſt etiam quod Marciatum vocatur:
deinde verò epithematibus, tum baio, tũ eo quod Euodes à grato odore dicitur. Porro quum longè optima
ſint & paratu difficilia, confectionem ipſorum & materiam hîc ſubieci. STOMACHICVM quod dicitur Baium. Caſiæ drachmæ quatuor, iridis ſcrupuli octo, iunci rotundi floris ſcrupuli octodecim, herbæ ſabinæ ſcrupuli octo, bdellii ſcrupuli trigintaduo, maſtichæ vnciæ duæ, ceræ vnciæ ſex, terebinthinæ vnciæ tres,
piceæ reſinæ torrefactæ ſeſquilibra, amomi ſcrupuli tri-
C gintaduo, nardi vnciæ ſex, œnantharii vnciæ octo, aloes
vncia, cardamomi vnciæ duæ, caryophylli vncia, balſami vnciæ duæ. Læuigatis aridis, ea quæ liquari poſſunt
adiicito: deinde arida ipſis, quum liquida adhuc ſunt,
inſpergito, excipitóque. EVODES. Hoc quoque
præſtantiſſimum eſt epithema, longo vſu probatum.
Croci ſeſcuncia, bdellii ſcrupuli nouem, aloes vnciæ
duæ, myrrhæ totidē, folii vncia, propoleos vnciæ tres,
terebinthinæ totidem, thuris vnciæ duæ, ſtyracis vncia,
maſtichæ vnciæ duæ ſemiſſis, ſpicæ nardi vncia, carda-
D momi vnciæ duæ, hedychroimagmatis, *hoc eſt fæcis unguenti* ſeſcuncia, ammoniaci vnciæ ſex, ceræ libra, colophoniæ libræ duæ, opobalſami vnciæ ſex, palmularum
totidem: confectis vtitor. DE CIBI faſtidio ex calida intemperie. Cibi faſtidio ex calida intemperie excitato, victum qui refrigerantibus conſtat, profuturum
eſſe liquet, præſertim illa quæ aceto parantur, poſcam,
oxygala, & quæ apud Romanos vocatur melca, lactucas,
itybũ, & aquã per ſe frigidã, ſi moderatè bibatur, & quæ
econtrario intēperiei calidæ ſuperanti reſiſtũt. Nã im-
E moderata frigiditas vires corporis emortuas reddit, &
deiicit: vnde etiã cibi faſtidii cauſa efficitur. DE IIS
qui ob immoderatã frigiditatē cibos faſtidiũt. Qui igitur ob frigiditatē cibos faſtidiunt, his hydrogarũ dari,
vinũ vetus, cōditũ, decocta rutæ, & aniſi, & ſepæ allia eſui offerri debēt: potui verò antidota quæ validè calefaciunt: ex quorũ numero eſt etiã theriaca potiſſimũ, quũ
ſtomacho ſit idonea, & maligna contēperet, vnde etiã
iis quos humida recrementa, maligna & praua infeſtãt,
rectè hoc antidotũ exhibetur, vt vna quoque vice datũ,
F appetitum abolitum frequenter reuocauerit. Quinetiã
ius colũbæ, & vuarũ paſſarũ cōducit. Quũ enim & ipſæ
ſtomacho ſint gratæ, cōtēperéntq; maligna, & cruda cōcoquãt, etiã præter id quod nō ſubitò corrũpuntur, nutriunt. Nihil autē hoc eſt præſtãtius quàm vt idē & alere, & intēperies, quæ ſtomachũ exercent, curare poſſit.

DE SITI, Cap. VI.

SCiendum eſt, eodem quoque modo accidere, vt bibere ægri deſiderent. Nam vel propter ſtomachi ſiccitatē, vel multã caliditatē, immoderatius potũ appetũt,
G ſitiũtque vehementer: interim verò ſitis non propter
ventriculi os tantùm quibuſdam, ſed etiam ob calorem
iecoris, pulmonis & ieiuni inteſtini accidit. Etenim quæ
pulmonis vitio contingit, non tantùm à refrigerantibus, quantum aeris ambientis inſpiratu adiiuuatur: ac ardentes febres maiorem potus appetentiam, ob immoderatum calorem inferunt. Quemadmodum igitur
immoderata ſitis ex intemperie quadam frequenter oritur: ita ſciendũ eſt etiã propter vitioſos quoſdã humores in ore vētriculi putreſcentes, qui ſurſum exhalent,
H eam excitari. Itaque ſuperantē humorē qui in ventriculo continetur, non modò refrigerantibus, ſed etiã aliis
ad illum idoneis medicamentis abſtergere & repurgare conuenit. Si igitur humor qui in illo habetur, bilioſus fuerit, aliquod refrigerãs humectánſque adhibeto: quemadmodũ etiam ſi pituitoſus fuerit, & id quod

redundat,facitque fitim,falfū fuerit,ea quæ huiufmodi humorē repurgent &abftergāt,offerto. Ego fanè noui, huiufmodi fitim à falfa pituita ortam,per falfos cibos finitam fuiffe, vt falfamenta, coryacum, encatheram, & capparem.Quare non femper refrigerantibus humectantibufque vtedum eft,fed vbi caufam accuratè diftinxeris atque internoueris, ita tandem congrua adhibenda curatio eft. Proinde iis qui ex ficcitate fitiunt,humectātia: illis autem qui ob caliditatem, refrigerantia: aliis verò qui ob falfam pituitam, detergētia conueniunt.

Ad eum qui ftomachum æftuantem habet,& vehementer fitit.

Archigenes igitur diuiniffimus, fiquis alius,quū ea quæ ad medicinæ tractationem pertinent,reipfa docere ftuduiffet,eis qui ardorem in ftomacho fentiūt,aquam frigidam fuperbibere præcipit: præfertim etiam fi rofionem in eo experiantur, & animo ex calore nimio,cibique faftidio deficiant:aut vuæ acerbæ fuccū, aut malorum cotoneorum,aut cucumeris fatiui femen cum aqua frigida,aut mali Punici dulcis,aut acidi fucci,cū aquæ pari menfura,aut ramufculum menthæ læuigatum ex aqua frigida,aut rofaceum oleum fimiliter cum frigida,aut Perficorum immaturorum fucco,aut rofarum ficcarum decoctum, aut lactucæ femen albæ cum aquæ frigidæ cyathis quatuor. Nos autem compofitis quoque vfi fumus,non mediocri ipfa vfu experti,quorū etiā defcriptiones ampliter vobis exponem⁹. Ordine ita habēt. CATAPOTIA ad fitim arcendam. Cucumeris fatiui feminis drachmæ octo,tragacanthæ drachmæ fex. Tragacanthum ouorum recentium albumine diffoluito,ac femen cucumeris tritum ei adiicito: mifcénfque in catapotia redigito. Siccata in vmbra,fub lingua tenenda dato,& humor qui inde diffoluitur,deuoretur. ALIVD. Dulcis radiculæ, cucumeris fatiui feminis, portulacæ, fingulorum drachmæ duæ. Ouorum albumine excipito,formatóque catapotia erui magnitudinis,ac linguæ fubmittito. ALIVD ad febricitantes,quibus parum bibere conducit:item ad infolatus, & profectiones vbi fitis vrget. Dulcis radiculæ fucci drach. fex, cucumeris fatiui feminis drachmæ quatuor, tragacanthæ drachmæ duæ. Læuigata in vnū mifceto,&albuminibus ouorum adiectis fubigito, fingitóque catapotia, & vtitor,fub lingua continenda exhibens. ALIVD. Portulacæ feminis,cucumeris fatiui feminis, portulacæ radicis corticis,fingulorū drachmæ quatuor: dulcis radiculæ fucci drach. duæ, tragacanthæ drachmæ quatuor. Ouorum albuminibus excipito, formatóque paftillos, qui finguli drachmam pendant, datóque vnum fub lingua tenendum. DE IIS quæ ad ardorem ftomachi extrinfecus imponuntur. Extrinfecus autem veficā aqua frigida aut niue repletam, vel cucurbitæ ramenta iniicito:aut fefamum aqua maceratum, læuigatúmque cum oleo rofaceo mifceto, ac febricitantibus applicato:aut mali folia viridia, aut mala cotonea, aut *palmularum glandes vocatas* phœnicobalanos,aut mefpilum cum cerato, aut cafeum recentem cum polenta inducito: in fumma, omnibus vt in cardiacis vtitor.

DE IIS QVI ATRAM BILEM COLLIgunt, & inflatione ftomachi laborant, Cap. VII.

QVibus præcordia & ftomachus inflātur,melancholicis in eum recrementis confluentibus,fpongias aceto quamacerrimo imbutas imponito: & fi poft has malum remanferit,alumen liquidum cum chalcātho læui,melle modico exceptū applicato:aut hederæ foliis in vino coctis ftomachū obducito: aut ftercore bouis armētariæ ficco,ex vino cocto. At ei qui inflationem ftomachi potiffimùm experitur,calaminthæ decoctum ex aqua,modico mellis defpumati & piperis adiecto,potui dato. Flatus fanè difcutit,non confert autem ad calidas intemperies,& ea quæ ex nimia aduftione generantur vitia:fed potius illis qui melācholicos humore laborant opitulatur. MEDICAMENTVM διὰ ὀπωρῶν, hoc eft ex fructibus pomaceis confectum,ad fubuerfionem ftomachi, cœliacos & dyfentericos efficax. Mala cotonea decē,rhus rubri fextari⁹,aquæ cōgii

A feptē,forba quinquaginta,mefpila totidē. Fructus cōtufi,coniectíque in aquam coquentur curiofè,ac vbi diffoluti fuerint, liquor exprimetur,rurfúfque incoquetur, abiectis fructuū fordib⁹:& quū tertia liquoris pars relicta fuerit,adiicito mellis Attici libras quatuor:coquitóque in prunis, ac moueto continuè: vbi fpiffitudinem acceperint,fublata reponito. Dato ante cibum cochleare vnum,aut duo. EPITHEMA ad ftomachum fluxione tentatum,febri æftuantibus & colicis, qui ftomacho confortii lege laborant,& cibum reiiciunt idoneū.

B Myrrhæ,croci,aloes,maftichæ, abfinthii fucci,ftyracis, fingulæ vnciæ:ceræ,nardini olei, palmularum patetarū, fingulorum fefquilibra:vini Adriani quod ad palmulas irrigandas fatis eft. Quidam autem ceræ & nardini fingulorum libras tres iniiciunt, & ficcis in læuorem detritis vnà cum ftyrace liquata mifcent, ac læuigatis vtuntur: nos autem fingulorum fefquilibram iniicimus,ac fit præftantius. ALIVD ad eos qui ftomachum habent imbecillem, quíque cibum retinere nequeunt. Palmularum patetarum vnciæ tres,œnanthæ,ceræ,fingulorum

C libra: maftichæ,thuris infecti,fingulæ vnciæ:vini quod fatis eft. Palmulas ex vino læuigato. arida fimul terito: deinde vbi ceram liquefeceris, cum nardini vnciis tribus ceratum efficiens, arida in puluerem redacta excipito, atque in vnum cogito. ALIVD epithema fimiliter ftomachū corroborans. Œnanthe,omphacii,rofarum fiorum, aloes hepaticæ,acaciæ,gallæ, balauftiorum,mali Punici,phœnicobalani,ceræ tractæ,olei lētifcini, fingulorū vnciæ fex: vini fpathitis quod fatis eft: malorū cotoneorū adipe inuolutorū,carnis aflæ vnciæ,

D croci,abfinthii,fingulorū fefcūcia: vnguenti melini vnciæ octo. Vino odoro fubactis vtitor. ALIVD ad ftomachum fluxione laborantem & ventrem. Gallæ omphacitidis drach. 4, nitri drach. fex, alcyonii drachmæ quatuor,fereos vnciæ tres. ALIVD. Vuarum paffarum decoctū potui ipfáfque vuas efui dato. DE antidotis, ad eos qui ob frigidam intemperiem cibum non concoquunt. Præftantiffimum hoc eft medicamentum, quod per os exhibetur,plurimis experimētis probatum. Helenii vnciæ 4,fœniculi feminis vnciæ tres, piperis vn

E ciæ duæ,petrofelini feminis vncia,mellis Attici crudi ex quifiti libræ duæ:huius penuria,alteri⁹ defpumati. Ego autem adieci etiam erucæ feminis vncias duas, atque in omnibus mihi optimè fucceffit:nec non mifcui finonis Syriaci drachmas duas,fefeleos totidem, mellis vncias fex, vel etiam plures. Maximum hoc eft præfidium, & ad multa vtile. Non enim folùm inflationem ftomachi & cruditatem fentientibus confert, fed mulierum quoque menfes educit. Ego verò vfus fum etiam in ægrè fpirantibus,& præter opinionem profecit. Dātur co

F chlearia duo mane,aut vefperi dormituro,ex diluta vini potione: (præftat autem diluta potio idem quod nectar) mane verò ex aqua. Facit enim ructus fuaues,& omnituf fi confert: item iis qui à capite in thoracem fluxiones experiuntur: fummatim omnibus inteftinis affectibus. Reddit etiam appetentiam ciborum ampliorē quibus ipfa interierat: necnon qui in veneriis offenfionem experti funt,iis defiderium illorum excitat,fi cōftanter illo vtantur. ALIVD ad eofdem affectus Diamelō.

Malorum cotoneorum purgatorum,& poftquam cō-

G tufa fuerint,expreflorum fucci fextarii quatuor, gingiberis vnciæ quatuor,piperis albi vnciæ tres, piperis nigri vnciæ duæ,mellis fextarii quatuor. Succus cum mel le vfque ad huius fpiffitudinem incoqui debet: deinde fic arida cōtufa, & tenui cribro increta adiici. Eo in vicē rhodomelitis vtor. ALIVD Diamelō. Cotoneorum fucci fextarii duo, mellis tantundē,aceti fextarius & femis. Hæc ad prunas moderatè coquantur, defpumentúrque: deinde gingiberis in puluerē redacti vnciæ tres adiiciantur, piperis albi vnciæ duæ, & rurfus ad mellis

H craffitiem lento igne incoquantur. Quòd fi purgās hinc medicamentum efficere velis, lacrymæ fcammoniæ vncias tres adiungas: fin autem abfque fcammonia paretur, imbecillitate ventris laborantibus auxiliatur. nam iecore & ventriculo affectis vtiliffimum exiftit. Dari au tem debet maximè cochlearii menfura ieiuno, aut ve-

ſperi ante ſomnũ. nihil offẽdit etiã ſi à cibo exhibeatur: præſtat autẽ duabus aut tribus horis ante cibum: confert enim ad cibi faſtidium, & eos qui nõ bene concoquunt. Nunc quidem ſic, nunc abſque ſiccorum puluere; ſucco malorum cum aceto & melle ſolùm cocto vt prius. In calida intemperie loco rhodomelitis ipſo vtor, præſertim vbi vinum dare cautio eſt. AD STOMACHVM cibum vomitu reiicientem. Aloes, roſarum ſiccarum, ſingulorum drach. decem: teruntur, dantúrque cochlearia tria aut quatuor. Quòd ſi humorem ſtomacho inſidentem, repurgare velis, ſcammoniæ aut maſtichæ, ſingulorũ drachmas quatuor admiſceto. repurgat enim optimè & ſine moleſtia.

AD INFLATIONEM STOMACHI, ET INteſtinorum: item ad eos qui cibum non concoquunt, iecorarios, tuſſi vexatos, præſertim quos frigida cauſa infeſtat,

Cap. VIII.

PIperis vnciæ tres, liguſtici, ameos, ſingulorũ ſeſcũcia: epithymi puri ſeminis, pulegii ſicci, ſingulorum vncia: mellis deſpumati quod ſatis eſt. Quidam verò etiam apii ſeminis vnciam adiecerunt, rutæ ſeminis ſemunciam. Datur cochleare. ALIVD ad inflationem, dolorem, omnémque ſtomachi cruciatum efficax.

Lacrymæ papaueris drach. duæ, piperis, caſtorei, ſingulæ drachmæ: petroſelini ſeminis drach. quatuor, nardi Syriacæ drachma Ex his in tenuiſſimum puluerem redactis, cochleare vnum aquæ calidæ ſeſquicyatho inſpergito, additóque mellis quod ſufficit. Hoc antidotũ tepidum, mane & veſperi propinato. Robuſtis autem copioſius dato. nam ad leniendum dolorem & humores concoquendos efficax eſt, præſertim ad mulieres viróſque cœliacos, inflationes & cruditates, item ad febres & præcordiorum dolores, necnon ad febres ex cruditatibus contractas, tuſſes, laterum dolores, conuulſa, ac ad vrinam mouendam conducit. ALIVD antidotum optimum. Spicæ nardi, piperis, ſingulorũ vncia: caſiæ fiſtulæ, coſti, ſingulorum vnciæ duæ. Datur ex aqua mane & noctu: non modò ſtomachicis, ſed etiã iecoroſis & nephriticis confert. vtitor hoc medicamento cum fiducia. ALIVD ad idem. Piperis, petroſelini, ſingulæ vnciæ: cumini ſemũcia. Datur à balneo. STOMACHICVM quod etiam ad colum proficit. Iridem Illyricam contuſam, incretámque ex aqua calida potui ieiuno dato: poſt cœnam autem ex vino diluto. Modus eius eſt, drach. tres. Ne ipſum contemnas: nam probè auxiliatur. ALIVD ad alia quoque vitia ſalutare. Liguſtici, ameos, apii ſeminis, cari, ſingulorum drach. tres, piperis grana triginta, mellis quod ſatis eſt. Dato ieiuno & ante ſomnum. ANTIDOTVM ſtomachicum, quod picra dicitur. Iunci rotundi floris, xylobalſami, maſtichæ, ſpicæ nardi, aſari, croci, ſingulorum drachma vna & ſemiſſis: cinamomi veri drach. ſex, caſiæ drach. tres, aloes hepaticæ lotæ & ſiccatæ drach. centum. ALIVD ſtomachicum, etiam ad inflationem vtile. Petroſelini Macedonici ſeminis, cumini, ſingulorum vnciæ quatuor. Æger ieiunus & veſperi ex modica aqua tepida ſumat.

DE AFFECTV CARDIACO,

Cap. IX.

CArdiacus quoque affectus ſtomachi vitium eſt: quod accidit vbi humores praui, rodentes & virulenti in ore ventriculi collecti fuerint, aut eò confluxerint. Si igitur quidam os ventriculi ſenſibile habere deprehendantur, ſtatim intereunt, dum immodicam humorum roſionem ſuſtinere non potuerint. frequenter etiam lubrici ſurſum ad os ventriculi aſcendentes, cardiacos affectus, immodicas animi defectiones & ſyncopas excitant, vt nonnulli ſtatim quum à lumbricis roduntur, intereant. Quapropter non ſemper repentinas oris ventriculi ſyncopas à prauis humoribus fieri cenſendum eſt, ſed etiam lumbricorum indicia requirẽda. Nam hæ beſtiæ adeo repentinam mortem, & ſyncopas non minus quàm pernicioſi humores inferunt.

DE CARDIALGIA, QVASI DICAS cordis dolore, Cap. X.

A QVi ergo prauos rodentéſque humores in ore ventriculi continent, atque ideo propè in ſyncopen incidunt, his primùm omnium illos cibos offerre conuenit qui præterquam quòd refrigerãt, etiam particulam reſolutam poſſint confirmare. Itaque probè refrigerãt corroborántque tum mali Punici grana comeſta, tum ſuccus eorum: adhæc mala non admodum dulcia, ſed mediocriter aſtringentia, pira Perſica, rhodacina, vua quæ auſterum frigidúmque ſuccum obtinet, & panis ex aqua frigida tepidáque ſumptus, ſi æ-
B gri temperamento valde calido fuerint, & humores qui continentur, rodentes nimium & acres exiſtant. His igitur inter initia ad cardialgiam vtendum eſt: reliquo autem tempore paulatim ipſis offerri debẽt quæ ægrè concoquũtur, & noxiorum humorum roſioni & acrimoniæ reſiſtunt: cuiuſmodi ſunt bulbium, ſternium, aſtaci, iſicia, pectines, buccina, ventriculi anſerum, ſuum vngulæ ac petioli: in ſumma, quæ nõ citò corrumpuntur, ſed etiam vitioſum humorem ſuperantem oppugnant, euincúntque. Cæterùm his quoque, quum affectus ceſſa-
C uerit ac conquieſcit, ſemper vt citius cibum ſumant conſulendum eſt. Nihil enim adeo ipſis confert vt ſi non tardè cibum capiant, ſed circiter tertiam horam aut quartam, panem ex tepida aut frigida aqua ſumant, aut malum, aut citrium, abſque ipſius cortice. Hæc ſanè cardialgiam expertis conueniunt. Ex medicamẽtis autẽ idoneum eſt quod Glycy dicitur, cuius cõfectio in hunc modum habet: Aceti ſeſquiſextarius, corticis radicum fœniculi vnciæ ſex, aloes hepaticæ vnciæ tres: mellis Attici ſeſquilibra. dantur cochlearia duo aut tria. Hoc me-
D dicamentum emollit, & confirmat ventrem, præſtantiſſimúmque eſt, vt quod nõ ſolùm cardialgiæ, ſed etiam incipientibus epilepticis, & hypochondriacis, aliíſque plurimis affectibus medeatur, quorum nunc meminiſſe tempeſtiuum non eſt. Noui autem antidotum quoque διὰ καρδίων dictum, & picram, eiuſmodi vitiis auxiliari: ſed nullum æquè vt hoc medicamentum. Tãtum de cardiaco affectu, qui ex rodẽtium prauorúmque humorum acrimonia naſcitur, dictum ſit: deinceps autem de aliis quoque agamus accidentibus quæ in ore ven-
E triculi, aut humorum ſuperantium qualitate aut copia eueniunt.

DE NAVSEA ET VOMITV,

Cap. XI.

VOmitus quoq; vt nauſea ſtomacho accidere videtur: verùm ſingula ipſa à diuerſis cauſis procreantur, nẽpe à copia, & praua rodentíque qualitate. At copia quidem naturam ad vomitum grauando irritat, praui autẽ humores rodendo affligẽdóque. Huc itaque conſilium dirigas vt copioſos quidem euacues, prauos
F autem & vitioſos contemperes mitigéſque, & malignitatem ipſorum imbecilliorem reddas: præſertim vbi bilioſi fuerint & melancholici: pituitoſos autem extenues, ſi craſſi viſcoſique tibi appareant. Proinde ſi crudi humores in ſolo ventriculo redundent, & non ex toto corpore influant, medicamentis purgandi non ſunt. quippe ſolus etiam victus abſolutam ipſis curationem præſtare abundè poteſt, & humores in ipſo contentos immutare. Sin autem ex toto corpore vẽtriculo influãt, tunc medicamentis vtendum maioribus. Interdum e-
G nim & ſanguinis miſſio requiritur, ſi is ſuperare videatur: & purgatio, ſi magna humoris prauitas exiſtat. Quòd ſi ambo videantur abundare, tum venam ſecare, tum purgare oportet. Dicamus igitur prius de iis quæ in ventriculo continentur, deinde ſic de illis quæ ex toto corpore ipſi influunt tractabimus. CVRATIO vomitus & nauſeæ. Internoſcendum igitur eſt antea humoréſne ſint infixi, an ad meatus remittantur, an ad fundum ſint impliciti. Si quidem æger acidam qualitatem percipit, ſcire licet humorem noxium, frigidum po-
H tius exiſtere: vtrum verò ad meatus tranſmiſſus, vel tunicis adhæreſcat, vel in fundo ventriculi fluitet innatétque, id curioſè inquirendum eſt, & quomodo excerni debeat, cognoſcendum. Si etenim vomitus ſtatim poſt nauſeam obortam, etiam citra violentiam comitetur, humorem noxium in laco ventriculi ſpatio eſſe, non

dubiè censendum. Sin autem nausea quidem excitata fuerit, nihil autem notatu dignum per vomitiones esse ratur, humores noxios, vel quum biliosi sunt, vel serosi, in ore ventriculi absorptos esse, vel quum viscosi sunt, ipsi ori ventriculi infixos esse intelligito: quoniam subinde accidit vt venter quidem nihil habeat recrementi, sed id ab aliis particulis, aut iecore, aut liene, aut alia quadam in ipsum recipiatur: deinde quum grauatur, aut roditur, ad vomitionem incitetur. Necesse autem est hoc quoque discernere. QVOMODO internoscatur humor qui euomitur, vtrum in ventriculo gignatur an aliunde influat. Si quidem vomitus crebrior & intensus nullo insigni spatio interposito vrget, humorem qui per illum reiicitur, in ventriculo potius generari sciendum est: sin autem spatium notatu dignū intercedere videatur, neque vomitus frequentius infestet, id quod reiicitur, ex aliis potius influere existimandum. Considera igitur totum corporis habitum, aliàque indicia, atque sic curationem aggredere, siue sanguinis missionem, siue purgationem adhibens. Fieri enim nequit vt aut humor superueniens, aut vomitus, aut quæ infestat nausea, conquiescat, nisi totum corpus recrementis liberum prius reddideris: si quidem ipsum causam influxionis præbet.

Curatio quum biliosus aut melancholicus humor vomitum aut nauseam excitat.

Postquam igitur diligenti obseruatione deprehenderis biliosum esse quod in stomacho gignitur, nauseam aut vomitum faciens, primùm contemperanti medendi ratione vtendum: deinde vbi contemperaueris, humoris praui acrimonia lenienda est: atque sic ad abstergendum eum transibis, vel per aluum, vel per vomitus euacuādo. Dato igitur ipsis ptisanæ cremorē, qui vtraque præstare potest, tum acrimonia lenire, tum repurgare & abstergere. Etenim aquosa quoque mulsa vacuat & quæ stomacho inhærent abstergit, sed calidum quippiam obtinet. Quòd si igitur vitiosus humor feruens magis esse & acrior apparet, vt etiam febrim inducat, fugito quidem mulsam, & si quid aliud calidum est quod abstergere possit: vtitor autem ptisanæ cremore, aut tepida. Etsi enim vim absterforiam non habeat, tamen humectat, meatus dilatat, in bonam temperiem deducit, & acrimoniam ipsorum obtundit: qua ratione plurimum iuuat. Reliquum autē non per se vomitu reiicitur, sed omnino aut qualitatis ipsorum, aut substantiæ particeps factum educitur: atque hoc in sordidissima spongia fieri cernimus. Etenim aqua non probè eam purgaret, simúlque ipsa attraheretur, nisi præterquam quod meatus conniuentes laxet dilatétque, recrementi etiam siccitatem humectare posset atque dissoluere. Quare in quibus id quod affligit biliosum fuerit & melancholicum, tepidæ potio maximè omnium succurrit. Si enim viscosum & vehementer affixum existit, exiguo indiget adiumento intus, vt citius reiiciatur. quippe aqua tepida etiam sola crassos humores dissoluit: eóque propinari debet, si pituita affixa sit, & valenter inhæreſcat, præsertim salsa & vetusta, siccisque medicamentis & calidis intēpestiuè datis, (vt vulgò faciūt) torrida duráque euaserit. At si humores non admodum biliosi sint, febris autem infestare videatur, tunc mulsa vtitor, & iis quæ plenius possunt abstergere. Quòd si humor victum contemnere videatur, deinceps etiam medicamētis vtitor, aut antidoto quæ Picra dicitur. Nam valēter ipsum biliosa quæ tenacius impacta sunt, & melancholica recrementa purgare potest. At qui medicamentum aliquod exhibiturus est, diligenter considerare debet ne quandoque calida intemperies in solidis particulis præpolleat. Nam si quid tale fuerit, & antidotum ipsum tūc exhibueris quum calidæ & siccæ particulæ existunt, hecticorum affectuum & tabis quæ marasmus dicitur, author euadis. Quare illis danda est in quibus materia praua stomacho aliunde remittitur, ita vt solidæ particulæ natura calidæ & siccæ non sint.

Curatio pituitæ stomacho affixæ, & nauseam excitantis.

Hoc modo, si recrementum biliosum & melancho-

A licum fuerit, curatio tentanda est. Sin autē acida & dulcis pituita affixa videatur, tunc nimirum extenuātibus vtendum medicamentis, præsertim oxymelite, raphani radicibus, capari, sinapi, coryaco, & medicamento ex malis cotoneis, quod recipit zingiber & petroselinum Macedonicum. nam ab eiusmodi omnis humor pituitosus & crudus concoquitur. His etiam moderata inedia confert, item somnus & quies. hoc enim victu pituita non solùm alteratur extenuaturque, sed etiam in sanguinem benignum probúmque conuertitur, vt eiusmodi quoque humor per inopiam alimenti nutrire possit.

B Si enim acida fuerit pituita, etiam dulcia offerri debent: sin autem salsa fuerit quæ inhæreſcit, considerato rursus vnde salsa existat. Quippe videtur interdum etiam ex serosæ substantiæ commixtione salsa: interdum verò non propterea, sed ob calidam quoque intemperiem, quæ ipsam torrefacit. Nam pituita incalescens, & salsa, & crassa perpetuò redditur. Quòd si igitur ob calidam intemperiem salsa tibi facta appareat, humectante & tepida potius curandi ratione vtitor. Etenim non à calefacientibus, sed humectantibus refrigerantibusque

C dissoluitur: sicut etiam sal & nitrum. Hæc enim, vt à caliditate concretionem sortita, non igne, sed aqua resolui possunt. Hoc sanè pacto, si pituita affixa fuerit, auxiliari oportet.

Curatio serosi tenuísque humoris stomacho infixi.

Sin fuerit serosus, tenuisque, & non nimium ventriculo impactus, haud curiosum esse oportet ac solicitū: verùm satis est etiam solo vomitu ex liberaliore tepi-

D dæ potu vti, vel cremore ptisanæ ventrem recrementis liberare. Si verò à multa humiditate imbecillius & resolutum os ventriculi tibi videatur, cóque fastidire, magísque cibum vomere cupiat: tunc iis quæ sensim exsiccant, astringúntque leuiter, vtitor. quale est & malum cotoneum tostum, fermēto circundatum, si per se comedatur: item medicamentum quod ex ipso conficitur, quo placentæ loco omnes vtūtur, & multifariam ipsius compositionem præparant. Nonnulli enim solum piper misturæ ipsius adiiciunt: nonnulli etiam zingiber, pe-

E troselinum, & costum: alii verò caryophyllum. Verùm hæc quidem plusquam oportet medicata sunt. Iam vtile est etiam quod recipit piper & zingiber. Nam hæc quoque particulam imbecillem abundè firmare & calefacere possunt: quorum vtrorumque calor & acrimonia recrementum in stomacho & ventre immutat. At si id quod supereſt recrementum, tenue nimium & acre videatur, caueto quidem à calidis, adhibeto autem quæ corroborant & astringunt, nihil quod manifestò calefaciat habentia, quale est simplex antidotum ex malis co-

F toneis confectum, quod ex succo solo mali cotonei & melle paratur. Quippe hoc & multum corroborare, & omnia biliosa acriáque recrementa contemperare potest: atque idcirco infirmo & calido stomacho, humorésque in bilem commutanti accommodatum est. His etiam castaneæ sunt idoneæ, mespila, sorba valde matura, fabæ elixæ ex posca, halica, & Phasii pissariū. In summa, quæ corroborare sensim, & leuiter astringere, necnō exsiccare modicè nō solùm in cibo, sed etiam inter medicamēnta possunt.

G DE INFLAMMATIONE STOMACHI, Cap. XII.

QVomodo igitur humores, tum qui sola intemperie vitiati in ventriculo continētur, tum qui aliunde influunt, internosci & curari debeant, abundè hactenus explicatum est: reliquum verò est vt de aliis humoribus deinceps agamus. Vbi stomachus inflammationem sustinuerit, magna opus est diligentia: quoniam maximum morbum & necessitatem corpori adfert. Mixta igitur curatio in ipso potissimùm tentanda est,

H & non quemadmodum in minus principalibus, resoluente & laxatoria medendi ratione vtendum. Nam periculum non exiguum comitabitur, neque æger alimentum sentiet, neque appetere id amplius poterit. Adiiciatur igitur vnà cum laxantibus etiam corroborans aliquod, nempe absinthii paulum, aut mastichæ. Atten-

dédum autem quonam opus sit, atque eius copia inten- di magis debet. Si igitur laxantia requirantur, adiicito fotui etiam chamæmelum: sin autem ægri non vehementer febricitent, etiam gleucinum, adipem anserinũ, & sapam. Quòd si imbecillitas quædam fuerit & resolutio, non adeo laxantium aliquod fotui addito: sed potius curationem ex melino & vino tentato, absinthium, rosas, œnanthen, mala, palmulas in vino macerans. Summatim, ad id quod vrget, roborantia & laxantia, aliàs aliter augemus. Non solùm autem fotus, sed etiam cataplasmata & medicamenta in hunc modum excogitare oportet. DE MEDICAMENTIS quæ extrinsecus imponũtur, epithemata Græci vocant. Galenicum. Quũ moderata quidem est inflammatio, sufficit etiam Galeni ceratũ, quod hæc recipit: Olei nardini per hyemem vncias octo, per æstatem vncias septem: ceræ albæ vncias octo, mastichæ vnciam, aloes semunciam. Sin autem stomachus magis corroborari postulet, etiam aloem augeto, vnciam ex ea iniiciens, aut succum absinthii, aut œnanthen, aut succum capreolorum vitis admisceto. Quòd si stomachus non admodum deiectus videatur aut imbecillis, epithema Nelei applicato, aut philagriũ per se, aut cum mica panis inducito. Sin durior videatur inflammatio, & emollientia adhuc requirere, etiam hoc quod Diamelilotωn dicitur, applicandum est. Corroboranti autem simul & emollienti vtitor, eo quod à me solet parari, cuius descriptio in hunc modum habet: Thuris, absinthii, singulorum vnciæ quatuor: ammoniaci suffiminis vnciæ sex, styracis vnciæ sex, ceræ libra, olei nardini libra, vini falerni quantum satis est. Arida pridie vino macerato, deinde trita validè, nardino & cerato adiicito: ac vtitor vt medicamento admirabili, vt quod emollire simul & robur stomacho adhibere queat. ALIVD, quod idem præstare potest. Mastichæ, aloes, croci, myrrhæ, singulorum vncia: ceræ vnciæ sex, succi absinthii vnciæ duæ, styracis semuncia, olei nardini libra. Quòd si inflammationem stomachi diuturniorem esse, contigerit, vtitor iis quæ vocantur copta. Hæc enim ad inueteratas inflammationes magis commendantur. COPTA ad stomachi duritiem. Propolis vnciæ sex, styracis vnciæ duæ, mastichæ vncia, terebinthinæ semuncia, fæcis nardini quod satis est. ALIVD malagma bonum, ad stomachi duritiem, fluxionem, & dolorem faciens, vt æger tribus horis eo leuetur, sentiátque manifestò adiumentum. Habet autem eius scriptura hoc pacto. Ceræ Ponticæ vnciæ sex, terebinthinæ vnciæ tres, myrrhæ, opoponacis, singulorum vnciæ duæ: aloes vnciæ tres, aluminis scissi vncia, galbani vncia. Myrrham vino læuigato, & arida iis quæ liquari possunt inspergito: splenium autem sit digitorum quatuor.

De iis qui inflammationem à frigido humore experiuntur.

Ad stomachi perfrictiones simul & inflammationes, optimum est medicamentum quod *à grato odore* euodes appellatur: cuius confectiones variæ sunt: sed cuius ego experientiam habui, hæc est: Croci sescuncia, colophoniæ libræ duæ semis, opobalsami, palmularum, singulorum vnciæ sex: aloes, myrrhæ, terebinthinæ, thuris, singulorum vnciæ duæ: folii vncia, propoleos, styracis, singulorum vnciæ tres: spicæ nardi vncia, cardamomi vnciæ duæ, fæcis hedychroi sescuncia, ammoniaci suffiminis vnciæ sex, ceræ sesquilibra. Huic autem nullum præponas, in quibus frigida magna intemperies, duritia quædam, & pituita est, item dolores & distensiones fiunt. Nõ solùm autem ad stomachum, sed etiam iecur, & intestina inflata, & ad eos qui cœliacos dolores sustinent, idoneum existit. DE MEDICAMENTO Diamelilotωn, & hieratico. Huius quoque descriptionem hic exposui, vt qui requirunt, facilè inueniant: simul autem pluribus appositis, id quod ad vsum vrgẽtem commodius est deligant. Descriptio eius in hunc modum habet: Nardi Gallicæ, iunci angulosi, myrrhæ, singulorum drachmæ decem: cardamomi drachmæ octo, meliloti drach. 40. croci drachmæ octo, amomi drachmæ 50. ammoniaci suffiminis drach. 40. cyphios hieratici drach. sedecim, terebinthinæ drach. octo: ceræ mina, vini odorati hemina. Confert hoc quoque non modò stomachicis, sed etiam iecoris doloribus, aliisque multis affectibus. ALIVD malagma polyarchium. prodest peripneumonicis, iecorosis, hydropicis, lienosis, nephriticis, vesicæ & vuluæ affectibus, & omni neruorum dolori. Ceræ, resinæ terebinthinæ, bdellii, cardamomi, singulorum mina, iunci angulosi, myrrhæ, croci, cinnamomi, meliloti, thuris, ammoniaci suffiminis, singulorum drachmæ vigintiquinque, nardi Indici drachmæ sex, olei Cyprini hemina: Vini Italici quod satis est. Vtitor interim meraco, interim cerato ex Cyprino soluto. ALIVD. Absinthii succi, œnanthæ, nardi, singulorum vnciæ tres: mastichæ vnciæ quatuor, ceræ vnciæ sex. Ceram liquefacito: nardum atque alia læuigata cerato raso excipito. ALIVD epithema ad dolorem stomachi. Sulphuris viui, mastichæ, singulorum vnciæ duæ: ceræ sesquilibra, olei irini tantundem. sulphur & mastichen in læuorem trita, & ea quæ liquari possunt liquefacta, pilæ demittito, & rursum emollitis vtitor. AD OMNEM stomachi inflammationem, duritiem, & præsertim in quibus perfrictio & hydropicus affectus incipit: in summa, in quibus inflantur præcordia. Styracis Isaurici, aloes hepaticæ, singulorũ vnciæ tres: terebinthinæ vnciæ quatuor, ladani vnciæ duæ, bdellii pellucidi vnciæ tres euphorbii recentis vncia. item adipis suilli recentis aut adipis anserini purgati vnciæ quatuor: croci Afri vnciæ tres, nardini Libyci vnciæ duæ, ceræ Ponticæ vnciæ duodecim, alliorum purgatorum vnciæ tres, vini odorati quod sufficit. ILLITVS stomachi, & vnguentum ad frigidam intemperiem, Marciatum. Multa igitur sunt etiam alia ad frigidam intemperiem celebrata medicamenta, tum simplicia, tum composita: verùm præstat omnibus quod Marciatum appellatur, & odoratius est quàm Decamyron & Pentamyron, præterquam quòd emollit, si fortè durities quæpiam extiterit, corroborátque stomachum. Confectio eius hæc recipit: Styracis calamitis, ceræ, singulorum vnciæ tres: medullæ ceruinæ vnciæ duæ semis, terebinthinæ vncia, hyssopi vnguenti liquidi vncia, opobalsami sescuncia, si recens sit: sin minus, etiam duæ misceri debent. olei nardi vnciæ sex. COMPOSITIO Marciati generosi. Styracis calamitis vnciæ tres, medullæ ceruinæ vnciæ tres, aloes hepaticæ vnciæ duæ, mastichæ vnciæ duæ, olei nardi vnciæ tres, opobalsami vnciæ tres, ceræ vnciæ quinque. Parato; ac vtitor longè optimo & paucis cognito medicamẽto. VNGVENTVM Myracopon. Idem his præstare Myracopon istud potest: maiorem autem calefaciendi vim obtinet. quare vbi frigida intemperies magis præpollet, hoc potius vti conuenit. Parandum autem est ipsum hoc pacto: Croci, vnguenti Syriaci, opobalsami, singulæ vnciæ: mellis vnciæ tres, myrrhæ, ammoniaci suffiminis, ceræ Ponticæ, singulorum vnciæ tres: terebinthinæ sescuncia, euphorbii vncia. AD STHOMACHVM perfrictionem expertum intinctus, qui Embamma Græcis dicitur. Baccarum iuniperi, piperis, singulorum vnciæ duæ: gingiberis vnciæ quatuor, petroselini vncia, mellis quod satis est. Vtitor vt præstantissimo. DE ANTIDOTIS stomachicis. Pastillus Amazonum. Hic pastillus multo vsu probatus est, in quibus dolores validi & conuulsiones stomachum exercent. nam abunde ipsas mitigat potus: necnon auxiliatur. Habet autem in hunc modum: Apii seminis drachmæ sex, anisi totidem, absinthii drachmæ quatuor, myrrhæ, piperis lõgi, cinnamomi, castorei, opii, singulorum drachmæ duæ. Læuigato ex aqua, fingitóque pastillos qui singuli pendant drachmã, dato stomachicis cũ vini factitii, quod πρόπομα Græcis dicitur, cyathis ternis: cholericis & cibũ vomentibus, ex frigida: cœliacis & dysentericis, cum myrtorum decocto: lienosis autem, ex oxymelite. Item ad alia multa valet hic pastillus, & præsertim vomentibus, quique rosionem ex prauis stomachi & ventris humoribus sentiunt, satis respondet. Atque hæc sunt nobilissima quæ multis experimentis comprobauimus. Cæterùm hoc quoque sciendũ est, omnem duritiem aut stomachi, aut iecoris, aut lienis

aut alterius cuiuſpiam particulæ, à diuerſis cauſis & non ab vna excitari. Etenim ſiccitas, aut caliditas, ſi præceſſerit, humoréſque reddat craſſos, tumorem duriorem efficit, & perfrictio ſimiliter. Accuratè igitur incumbēdum eſt vt ex ſignis præcedētibus & iis quæ aſſident, ac præcipuè temperamentò, internoſcamus, atque ita medicamenta adhibeamus. Si enim præceſſerint triſtitiæ, curæ, labores, animi deiectiones, pauci cibi & calidiores, potúſque, huiuſmodi duritiem ex nimia humorum aduſtione potiùs factam eſſe cognoſcemus. Neceſſe igitur eſt in talibus affectibus, vt meditamentis ægros curemus quæ tepidam aut temperatam qualitatem obtineant, non autem calefaciant, & emollire poſſe titulo admodum promittant. hæc enim iis qui tumorem ex frigiditate in ſcirrhum coactū habent, cōtulerunt nec de huiuſmodi ambigere dubitaréque oportet. Dictum nanque eſt ab Ariſtotele, aliíſque præſtantiſſimis viris antiquis, ſingula quæ concreta & in ſcirrhum indurata ſunt, à contrario eius quod concretionem peperit diſſolui: nempe quod à calore & ſiccitate concretum eſt, ab humectātibus ipſum & refrigerantibus diſſolui oportere, quemadmodum in nitro & ſale fieri cernimus. Omnia nanque hæc à caliditate magis torrentur atque indurantur, ex aqua verò diſſoluuntur: quemadmodum rurſus, quæ à frigiditate concreuerint, ab igne reſoluuntur: id quod videre in glacie & niue fieri licet, dum ab ſole & igne diſſoluuntur. Quare adhortor vt animum adhibeatis, & ne, vt plerique medici, citra iudicium remedia adhibeatis, titulis ipſorum ſolis acquieſcentes. Ego ſanè noui viſcerum duritiem humectantibus & temperatis me curaſſe, nempe balneis & hydrelæo vſum: necnon roſaceo oleo & chamæmelino, ſimiliter etiam balneis temperatis, quemadmodum in aliis ſuperfuſionibus ex nardino, gleucino & anethino oleo: item Marciato, & horum ſimilibus: adhæc victu calefaciēte, vtpote pipere cibis iniecto, & aniſo, & aliis quæ eiuſdem ſunt facultatis: inſuper potione ex ſpica nardi, aſaro, & id genus antidotis, quæ extenuare & calefacere poſſunt. Quoniam igitur non pauca à contrariis euenire ſolent, attendendum eſt diligenter. etenim acores in ſtomacho ſubinde non ſolùm ex frigiditate, ſed etiam calore oriuntur. Nouimus autem pleroſque medicos putare, omnem acorem à ſola frigiditate prouenire: qua de cauſa ſemper his calefacientia adhibent. Video rurſus multos etiam à refrigerantibus cibis adiutos fuiſſe, qui antea à calefacientibus plurimum offenderentur. Nam vinum potius ipſis magis aceſcebat quàm calidiores potiones factitiæ, quæ ex pipere aut aniſo, aut alio quodā huiuſmodi parantur medicamento. Quare talibus repudiatis, contrariis vſi, temperata aqua largiore, cibis boni ſucci, & qui ægrè confici poſſunt, vt bulbio & ſternio, aut anſerū ventriculis, & iuuencæ pedibus, ex poſca: & ex piſculentis, orpho, iſiciis, pectinibus, oſtreis non coctis: celerrimè tali affectu liberati ſunt, vt neque acidos ructus, neque aliam cruditatem in poſterum ſuſtinerent. Ex talibus igitur vniuerſis coniectura aſſequi licet, idem accidens à contrariis ſæpe cauſis oboriri. Quemadmodum autem in acido ructu, ita rurſus cura habenda eſt vbi æger amaritudinem cauſatur, & non ſtatim humidis in totum & refrigerantibus vtendum. Fieri nanque poteſt vt viſcoſi abundent humores, in quibus bilis, dum ad ſuperiores partes effertur, huiuſmodi conſenſum, etiamſi nō admodum copioſa fuerit, ægro præbet. Omnes igitur arquatos amaritatem percipientes videre licet, attamen nō omnes à refrigerantibus adiuuantur. Multi ſiquidē etiam alliis liberalioribus vſi, arquato liberati ſunt, ita vt neque reliquo tēpore amaritudinē perceperint. id quod meritò accidit, quū neque ab eadē cauſa arquati fiant, ſed alii ob iecoris inflāmationē, alii ex ventriculi intēperie, alii à viſcoſis humoribus: ſed hi curari nequeunt niſi extenuantibus & calefacientibus. quemadmodū rurſus cōſiderandū eſt, etiam in iis qui copioſiora expuunt, & frigidum putantur ſtomachum habere. Non enim eiuſmodi à copioſa in totum humiditate accidit, quū etiam ob caliditatē euenire poſſit. Nam quū ieiunant, & cibo modico vtuntur, hoc ſæpe experiuntur, nec deſinunt ſaliuam emittere,

A & copioſa expuere, donec cibum aſſumant. Clarum autem eſt id accidere dum caliditas humores qui in altó latent diſſoluit. Poſtquam enim natura cibum concoquens, oblatum inſumpſerit, tunc rurſus quæ appoſuit diſſoluere cogitur: atque idcirco copioſiora ſpuunt, humiditate quæ in alto hæreſcit liqueſcente. Quòd autem ob calorem crebrius expuere ipſos accidit, videre licet in lignis quum comburuntur: quippe humor ex eis deſtillat, nimirum igne id quod aquoſum in illis continebatur euacuante. B Idem etiam in carnibus, dum aſſantur potiſſimùm, euenire cernimus. DE CVRATIONE. Curandi ergo ſunt qui ob calorem copioſa expuunt, cibis refrigerantibus, & qui difficulter confici poſſunt: quemadmodum rurſus eos qui ob humiditatem, calefacientibus. Opus igitur viro eſt in arte omnifariam exercitato, qui exquiſitè cauſam diiudicare queat. Etenim idem accidens à contrariis (vt diximus) cauſis oritur. Quare plerique rigorem & frigus in corpore ſentiunt, quidam ſanè à crudis humoribus qui in eo ſuperant, quidam verò ob C ſiccitatem & inediam: alii propter bilem: quemadmodū alii rurſus in externis partibus ob magnam inflammationem, quæ calidum ſanguinem totum ad ſe attrahit, perfrigeſcunt. Multa ſanè etiam alia exempla licet adducere quòd eadem res à contrariis (vt dictum eſt) ſubinde cauſis efficitur: verùm hæc quoque ſufficiunt. Nam in febrium curationibus copioſius de hac re agetur: quia medici plurimùm ab eis decipiuntur, errántque.

DE SINGVLTV, Cap. XIII.

D QVum ſingultus etiā, ſtomachicus ſit affectus, his coniungere eum decet, vt omnis ſtomachicorum diſputatio in idem ſit collecta. Nam totus ſtomachus conuulſorio more, dum nonnulli mouentur, affici videtur, vbi facultas ipſius expultrix illic largius ad recrementa quæ inſident, grauant & rodunt, expellenda incitatur. Non rarò in euacuatione etiam, ipſa ob ſiccitatem comitatur, nimirum vt in dyſentericis, vel quocunque alio modo largius euacuatis, & febri tentatis immodica, tale fieri fieri ſpectamus. Fit autem vt etiam ob acrem quam- E piam qualitatem homo ſingultiat: ſicut qui hydrogarum aſſumpſerit, aut aliud quid eiuſmodi roſionem inferens, ac magis vbi ſtomachus quoque eſt ſenſibilior. Atque hæ ſanè ſingultus cauſæ, tot & tales exiſtunt: curari autem ipſæ remediis ad cauſam eum facientem propriè accommodatis debet. Si enim cauſæ fuerint viſcoſæ & craſſæ, extenuantibus & incidentibus vtendum eſſe conſtat. Incidit autem probè acetum quoque ſolum, ſi modicè ſorbeatur, & præcipuè quod vocatur ſcilliticū: item oxymeli, quod ex eo temperatur. Adieci autē huius F quoque compoſitionem optimam, quæ multis conferre poteſt, præſertim ſtomachi affectibus & inflationibus, acidíſque ructibus. eſt autem hæc: OXYMELITIS confectio. Scillæ partis internæ tenerioris libræ duæ: aceti acris albi ſextarii quindecim: piperis vnciæ duæ, dauci Cretici ſeminis, fœniculi ſeminis, cumini, ſingulorum drach. 4: apii ſeminis drachmæ octo, petroſelini Macedonici vnciæ duæ, laſeris vnciæ duæ: gingiberis vncia, pyrethri vncia: nardi Gallicæ drachmæ 4, liguſtici drach. 4. hyſſopi Cretici drachma, pulegii drachma: mē- G thæ viridis faſciculus, apii viridis faſciculus, cardamomi drachmæ duæ, rutæ viridis turiones quinque, mellis ſextarius, folii drachmæ quatuor, coſti vncia, ſapæ ſextarii duo: agarici, ſpicæ nardi, amomi, ſingulorum vncia. Omnia hæc contuſa diligenter, ſeorſim habeto, & ſcillam in acetum coniectam per dies ſeptem macerari ſinito: deinde ea ſublata, reliqua omnia contuſa, vbi validè læuigaueris vnà, acetóque indideris, alios dies ſeptem ſini- H to: deinde per linteolum denſum expreſſis, etiam ad affectum prædictum vtitor. Cæterùm & raphani radices in ipſū intingere conuenit, vomitúmque ciere. Adhæc mulſa, & ſpicæ nardi rutæque decoctum potu ipſis auxiliatur: necnon panis ex condito comeſtus. Omnia nanque hæc adhibui, & in magno adeò ſingultu vt æger è lecto exilire cogitaret, profeci. Vſus autem ſum præter hæc etiam extrinſecus in ſtomacho, caſtoreo, ſtyrace & maſti-

che, oleo ipsa incoquens, & stomachum vehementer ex eo fouens. agitabam autem inter coquendum oleum ruta. Porro castoreum, & potum & olfactum in his probè opitulatur: itē nardus Gallica, asarum, spica nardi, anisum, cuminum, & ligusticum. Quòd si recrementa rodentia & corrupta fuerint, iis vtendum esse constat quæ contemperant, & simul id quod rodit abstergere possunt. Vinū autē his circuncidendū est, atque omnia acria decocta: temperata autem aqua vtendū; & pane ea imbuto, ptissanáque copiosa, & pisciculo qui aceti paulū habeat, & pullis columbarum: atque huiusmodi singultientes purgandi nō sunt. Sin autem ob euacuationem aut febrim singultus accedat, non dubiè etiam firmiter perseuerās, (tunc enim ob siccitatem immodicam affectus oritur) talis meritò quidem periculosus est. Quare in eiusmodi humectantibus & refrigerantibus auxiliis, præsertim temperata aqua creberrima, vnctione, & omnibus quæ euacuatis adhibentur, vtendum. Noui autem quendā ex iis qui ob hanc intemperiem singultiunt, frigida sorbitione conseruatū. At in inflammatione, ea quæ actu frigida sunt vitari debent: magis etiam continuè tepida vtendum, paulatim eam sorbendo. extremas autem manus calidissimas frequentius madefacere oportet: & pedes deligare continéreque, non est alienum. Insuper sternutamēta accommodare in quibus maximè humida stomacho infixa sunt. Ita nanque spiritus, dum in angustias redigitur, & violentia incidit, humorem qui in stomacho continetur propellit. Adhæc superfusionibus ad stomachum vti cōfert, in quibus potissimùm etiam inflammationem illius aut iecoris esse consideraueris: vena prius secta, nisi omnino vires dissuadeat. Talibus igitur cū ratione & artificio vtēdum est, ita vt animum aduertas tempori, ordini, qualitati, & aliis omnibus quibus celeberrimi medici aduertendum esse putarunt. At si multis atque multis tentatis æger nihil sentiat adiumenti solatiique, dum nihil ex iis quæ ab arte suppeditantur, morbi difficultati succurrere potest, etiam naturalibus quæ alligantur vti alienum nō est, vt ægrum conseruemus. Etenim impium est talem deserere, & prohibere ea quæ ægro ad salutem conferunt, quum etiam diuinissimus Galenus, & qui eum præcessērunt, his sint vsi. Quare sapientissimus ille Didymus in libro qui Octatomus vocatur, scriptū reliquit. ALIVD.

Festucam, aut lapillum, aut fimum ex terra sublatū, singultientis capiti, ipso ignorante, imponito, ac statim singultus desinit. In Cyrene hoc quoque didici. ALIVD.

Singultiens contineat manu sinistra calculos suffragiorum quadraginta, & capiti superimponat: ac statim singultire desinet. Castoreum autem alligatum citò singultum finit. Adhæc cuminum quoque panniculo lineo inditum brachiali sinistræ manus alligato: hoc Æthiopes ad Austrum habitantes facere dictitant: Cretenses tesseram manibus continere, γ ρ ϟ γ, & naribus offerre. Nonnulli verò panis fracti micam auri singultientis tacitè imponunt, & fragmentum olfaciunt, liberantúrque: alii verò rutam ex vino aut mulsa coctam potui præbent: alii apium aut castoreum, aut daucum Creticum, aut asarum, aut nardum Gallicam, singula priuatim aut simul cum mulsa, vel decocta, potui: aut laser olfaciendum exhibent. Eximiè facit etiam gargarizatio, & aurium orisque detentio. Non autem oportet pleraque contemnere, sed omnia etiam cum alia curatione, quam ars præstare iubet, adhibere.

DE CHOLERA, Cap. XIIII.

QVòd cholera sanè acutissimus sit affectus, syncopen insignem, immodicámque virium resolutionē inducens, omnibus in confesso est. Idcirco accuratè internosci, & celerrimè curari, meritò postulat. Etenim dilatio in omnibus acutis morbis nociua est: in hoc autem affectu, etiam exigua ac leuis curandi mora, haud simplicem offensam, sed etiam absolutam subinde tabem, quæ phthisis dicitur, conciliat. Choleram itaque, immoderatam esse perturbationem, quæ per aluū & vomitum propter stomachi subuersionem offensionémque proueniat, intelligendū est. Ne autē quis affectū hunc ideo cholerā vocari putet quòd ὑπὸ χολῆς .i. *à bile* omnino fieri cōsue-

A uerit, sed quia materia quæ per ventrem adfertur, ex intestinis videtur excerni. Intestina verò choladas veteres appellabant, vt etiam Homerus testatur his verbis, κέχυντο χαμαὶ χολάδες. *quod est, Fusa erant humi intestina*, huius gratia etiam affectum choleram nuncuparunt. At non solū de vna fit causa, sed etiam multis, nempe ob copiosiorem cibum assumptum, & quia concoqui non potuerit, corruptum: item ob prauorum humorum aut ciborum, aut potionum, præsertim stomachum offendentium, qualitatem: qualis est & pepon, & pingues dulcésque & oleosi B cibi. Gignitur etiam ex copia bilis, naturam sursum aut infrà ad excercendum irritantis: necnon ob nonnulla frigida applicata, vt epithemata quædam, aut frigidarum aquarum vsum, si eas bibant, aut in eis diu natauerint. Quæ quum ita habeant, necesse est etiam de curatione tractare quæ ad vnamquanque huiusmodi causam accommodetur. CVRATIO eorum qui ex copia ciborum cruditate laborarunt, inciderúntque in choleram. Si igitur ciborum corruptio per initia tibi appareat, & æger nihil C fere per ventrem aut vomitum excernat, sed nauseet vellicetúrque, tunc ipsis exhibere conabimur quæ potius vomitū prouocare largius possunt: qualis est mulsa, quæ ambo sine noxa præstare potest, nempe & aluum & vomitum incitare. Quòd si verò mulsam non libenter sumāt, tepida aqua ipsis liberalior dari debet, atque vomitus sollicitari aut digitis, aut pennis anserum ex hydrelæo in os inditis, donec corrupta abundè euacuata tibi esse videantur. Et si quidem ita tibi apparuerit vt nullum recrementum ex iis quæ iam in ventre corrupta fuerant, copiosum remanserit, somnum ægris præcipere oportet, quietém- D que, & præcordiorum fotum. Quū igitur hæc imbecillia sunt, dulce oleum calidum iniectum adiuuabit: per hyemem autem etiam nardinum, vel gleucinum, vel marciatum. At vacuatione pòst somnum finita, neque febri vrgente, ad balneum duci debent, paulatimque cibo reficiā ita vt cruditas tantùm vitetur. Nisi enim quid impedimenti fuerit, celerrimè rursus ad naturalem statum reuertuntur: qualia neque stomacho affecto accidunt, sed corruptione ob copiam ciborum oborta: vnde neque huiusmodi propriè choleram nominant. CVRATIO E choleræ ex vitiato stomacho prouenientis.

At si non ex ciborum copia, sed inanitione, aut imbecillitate stomachi prægressa euenerit, quæ etiam propriè Cholera vocatur, quū fit immoderata per ventrem vomitúmque (vt diximus) euacuatio, stomachus vitiatus atque imbecillis refici iis deuoratis si (fieri potest) debet quæ corroborent & recreare queant, nempe victu & medicina. Dicamus igitur prius de victu qui hoc præstare possit, atque ita tandem de vnctionibus quæ extrinsecus imponuntur. DE VICTV. Panis igitur his ante omnia i- F doneus est, si ex vino detur, aut myrteo, aut omphacomelite, aut palmatiano, siue Sareptino: præsertim si æger nō febricitet, sed etiam perfrixisse videatur, & imbecillis sit viribus, copiosiorésque pepones comederit. Hi enim quū stomacho plusculum aduersentur, vomitúmque immoderatius comesti moueant, choleræ affectum gignunt. Quòd autem vomitum cieant, & stomacho sint inimici, experientia id licet cognoscere. Nam si duos sicci seminis scrupulos illi qui vomitu opus habet potui offeras, videbis eum qui deuorauerit ex ipsis, nauseare vellicarique, G & statim in vomitum prorumpere. At si æger febricitet quidem, ætate autē floreat, neque stomachus eius à frigidis, sed potius pinguibus, aut dulcibus, aut oleosis subuersus fuerit, & ructus nidorosi oriantur, his panis nō ex vino sed omphacomelite, aut Cibyriaco hydromelo, aut posca, aut hydrorosato, dari debet, permittique vt paululum ex his sorbeat. Quòd si vomitus perseueret diutius, etiā menthæ decoctum, vt saluberrimū medicamētum, ipsis dandum est. Etenim præterquam quòd stomacho illa grata sit, etiam naturaliter ad hunc affectum accommodata est. H Sin autem vires vrgeant, & extremorum perfrictiones, conuulsionésque, & animi defectio oriatur, salutare est etiam vinum decocto admiscere. Nam vinum omnium maximè subitò & celeriter vires callapsas refocillare po-

teſt: ac multos noui, ex ſola illius potione præter ſpem A mortis periculũ euaſiſſe. DE VNCTIONE. Particulas autem refrigeratas perfricare irino vnguento cõuenit,aut gleucino, aut nardino, aut populeo, aut Sicyonio,aut quodam alio quod recipit præſertim caſtoreum & medullam ceruinam. Hæc enim omnia iis qui conuelluntur & propè perfrigeſcunt, admodum ſunt cõuenientia. DE EPIPLASMATIS, ſiue cataplaſmatis.

Vtendum etiam eſt epiplaſmatis,quæ ad eos præſertim idonea ſunt qui cibum non continent,panis ſiligineus ex vino coctus,oleo melino adiecto, & polenta ſimiliter ex B vino myrteo incocta: quòd ſi deſideretur myrteum, ex vno prædictorum,aut palmatiano,aut Tyrio,aut Sareptino.Prius autem decoquatur in eo abſinthium Ponticũ, roſæ,mala cotonea, palmulæ, iuncus rotundus ſiccus, & œnanthe: ſi tempus autem patitur, etiam capreoli vitis. deinde ſic polenta coquatur. Inter coquendum adiiciatur etiam maſtiche,& melinum oleum.Hæc enim omnia ſunt apta tum ad corroborandum,tum ad prohibendum ne aliud in ipſum influat. DE EPITHEMATIS.

Multa ſunt ad huiuſmodi affectus prodita: quorum C autem nos habemus experientiam,hæc ſunt: EPITHEMA διὰ οἰνάνθης laudatiſſimum. Œnanthæ drachmæ duæ,omphacii drachmæ quatuor,ſtyracis item drachmæ quatuor,acaciæ drachmæ octo, roſarum ſiccarum drachmæ octo,gallæ omphacitidis drachmæ quatuor, palmularum drachmæ ſex: vini auſteri,olei myrtei,picis, ſingulorum drachmæ ſedecim.Hoc medicamentum ad hepaticas dyſenterias,vomitiones,& eos qui cibum retinere nequeunt, præſtantiſſimum exiſtit. EPITHEMA quod ex malis conſtat, διὰ μήλων Græcè dictum. At ſi D multis in ventre collectis flatibus tormina & diſtentiones oboriantur, ratio eſt etiam cucurbitulas admouere. hæ enim non ſolùm leniunt, ſed etiam plurimum iuuãt. Iis etiam cõferunt qui cibum non retinent, ſi ſtatim quũ æger illum aſſumpſerit, ſtomacho agglutinentur. Nam validè retrahendo,vomitum fieri prohibent: prætereà ſi diutius adhærent, etiam concoctionem iuuant, & ventrem,ne amplius profluat,cohibent. At calidioribus citra ſcarificatum vti conducit: ſin autem inflammatio quædã diuturna & ſcirroſa circa præcordia orta fuerit,tunc cum E ſcarificatu eas admouere non eſt abſurdum.

DE IIS QVI OB BILIS COPIAM choleram ſunt experti. Cap. XV.

QVòd ſi bilis copioſior nunc ſurſum, nunc infrà choleræ affectum excitet,clarum tibi erit eam ex roſione & caliditate circa ventrẽ ac præcordia ampliore percipi:ea verò quæ per aluum & vomitus efferuntur,omnia etiam eſſeললbilioſa, ægrum vehementer ſitire, & linguam F habere ſcabram.Si æſtas fuerit,& æger iuuenis, calidiore victu primùm vſus,multo magis ex his veram notionem manifeſtámque conſequẽris, quòd affectus prædictus ex bilioſi humoris abundantia procreatus fuerit. CVRATIO. Cauſam itaque efficientem obſeruans, per contraria ſemper curabis,quæ refrigerare & humectare poſſunt,cibos,potus, & epithemata quæ eiuſdem ſint facultatis. Proinde ptiſſanæ cremor refrigeratus his eſt idoneus: item lactuca eodem modo refrigerata, paulo aceti adiecto:ſimiliter etiam intybus & troximus: item panis G ex aqua aſſumptus.Inter teſtacea,pectines, & buccina lota ſæpius: item bulbium & ſternium:aſtacus biſcoctus, & piſces dũri,quódque ex ipſis fit iſicium: necnon anſerum & gallinarum cohortalium ventriculi. DE FRVCTIBVS pomaceis. Ex fructibus conducit is qui non admodum maturuit, & mediocrem habet aſtrictionem: præſertim mala,pira, mala Punica, & vua penſilis. DE BELLARIIS. Ex bellariis,caſtaneæ & vuæ paſſæ expediunt. DE POTIONE. Potus his omnium maximè aqua frigida conuenit,quæ non vniuerſa, ſed paulatim,& in cibi ſumendi medio tempore bibatur. Quòd ſi ex ſymptomatis nimium infeſtantibus vires imbecilliores fieri contingat, non alienum eſt hydromelum & omphacomeli eis exhibere,aut paulũ vini vel Sabini,vel Cnidii. Sin autem vigiliæ quoque multæ infeſtauerint propter ſiccitatẽ quæ ex inanitione accidit, diacodeιων, quod ex ſapa Cretica paratur, dare ipſis quoque commodum eſt: & quũ ſomnum capturi ſunt,paululũ ex eo prædictis potionibus admiſcere. DE IIS quæ extrinſecus imponuntur. Imponantur autem ſtomacho & præcordiis ſemperuiuum &lactuca,cum mica panis roſaceóque excepta.Item ceratum probè confectum, optimè & maximè iuuat: ſi tempus ferat,capreolorum vitis,aut vuæ acerbæ, aut polygonii ſuccus ei miſcebitur. Præſtantius enim erit,& ad ea quæ volumus efficacius. Etenim refrigerat, corroborátque, & id quod in ſtomachum influit repellit:necnon inferiorem ventrem cohibet, totúmque corpus ad bonam temperiem mutat, & appetentiam excitat.hæc omnia aliáque plura præſtare poteſt.Hac igitur ratione ipſos curare oportet,in quibus & vomitus copioſiores crebrioréſque fiunt,& venter immoderatius excernere,atque conuulſiones ſyncopáſque inducere videtur, vt æger de vita periclitetur, dum immoderatior per vomitus & aluum excretio accidit.

DE CHOLERA,QVAE CITRA NOXAM excitatur, Cap. XVI.

QVòd ſi bilis ad excreationem procliuis, naturam irritare videatur, nihil autem mentione dignum vel per aluum deſcendat,vel per vomitũ erumpat,non abſur dum eſt tunc etiam medicamento purgante vti,quod hu morem bilioſum purgare queat,præcipuè ſi æger iuuenis fuerit,& priori tempore purgari conſueuerit,nunc autem ceſſauerit. Maximè igitur hoc efficere poteſt citra noxã ſcammoniæ liquor ex poſca,cum exiguo admodum mẽthæ ſucco,aut hydroroſato,aut hydromelite datus. At ſi bilis in ventriculi tunicas abſorpta fuerit, etiam picra ipſis exhiberi debet, adiecta ei ſcammoniæ lacryma, prout ægri vires permittunt. His igitur ad corpus purgandum vti debemus.Vbi vacuatio facta fuerit, & totũ corpus deinceps recrementis vacuum, vt nihil in ventrem poſſit influere,nauſeæ ſtatim ceſſabũt, & cibus qui offertur non corrumpetur,prauitate humoris iam euicta, minoréque facta:& in totum corpus diſtribuetur, ipſúmque probè nutriet,vt æger ſequenti tempore immunis à morbo & ſanus conſeruetur.Cæterùm noſſe oportet, frictionem per manus adhibitam,quietam, calidam & mitem, iis omnium maximè qui choleram ſuſtinent conducere. prætereà etiam extremorum deligaturam: &, ſi quidem aluus vrget,plura brachiis,& iuncturis quibus illa cũ manibus committuntur,vincula iniicienda eſſe: ſin autem vomitus,tum femora,tum talos conſtringi, & paululum ipſa diſſoluendo,ruſum deligari oportere. Si pedes refrigerari aut conuelli ſpectaueris, etiam permittes vt calidæ ipſos aquæ imponant,ac fouebis quouſque particulæ incaluerint,vehementérque rubeſcant. A fotu,lanis quoque obtegẽtur,ne refrigeſcant. Atque hæc potius fieri debent quum etiam vomitus vrget, & materia ſurſum erumpere videtur,quemadmodum diximus,brachia vehementer vincire,& ſuperfundere iterum oportere, ſi aluus item vrſerit:vt materiam ſemper in contrarium reuellamus.Necnon alia quæ dicta ſunt,diligenter adminiſtrari decet. atque eo pacto choleræ curatione non fruſtraberis. acutiſſima nanque ſi oboritur, ſubitò periculum inducit.

ALEXAN-

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

DE INFLAMMATIONE IECORIS, Caput I.

QVòd sanè, vt omnis inflammatio ex feruenti sanguine trahit originem, ita etiam ea quæ in iecore oboriri solet, exordium sumat, omnes fatentur. Quomodo autem ipsa internosci debeat, discernique num ipsi iecori propriè acciderit, an tunicis ipsius, vel musculis extrinsecus ambientibus, considerare oportet. Et, si iecur inflammatur, inspiciendum rursus est & inquirendum gibbáne potius an caua ipsius pars, vel etiam vtraque simul affecta sit. Si enim id cognitum discretúmque probè fuerit, curatio quoque celeriter finéque impedimento administrari poterit. NOTAE an gibbam iecoris partem inflammatio obsideat. Si igitur inflammatio in gibbis constiterit, facilè internosci potest, præsertim si magna sit. Nam secundum ambitum circumscriptum inflammationis species ferri tunc videtur: ac febrim inuehit ardentem, vomitum biliosum & æruginosum: frequentet iugulum detrahit, tussiculam mouet, septum transuersum coarctat, & grauitatis potius quàm inflammationis sensum infert. Si enim in tunicis aut ambientibus vasis constiterit, acriorem dolorem excitat. Quare si vniuersa iecoris inflammatio magna fuerit, ita ipsam nosse cum oculis ipsis, tum tactu, tum aliis prædictis indiciis expedit. Quòd si inflammationem non magnam sed exiguam esse contigerit, ægrè ipsa internosci potest. Neque enim febrim statim inducit, nisi insignem quandam magnitudinem acquisierit: neque oculis hæc spectari, neque tactu manifestò cognosci, sed ex aliis ipsa animaduerti potest. Si nanque æger, vbi nos præceperimus vt magnam respirationem edat, grauitatem se quandam & dolorem percipere dixerit, inflammationem exiguam interius in iocinore, aut circa eius gibba existere sciendum est. SIGNA inflammationis cauam iecoris partem occupantis. At si in caua iecoris parte inflammatio constituta fuerit, inde cognoscitur, quòd tumor primùm in imis potius quàm in supernis partibus conspiciatur, atque hinc animi defectio succedat: imò etiam corpus alimentum non sentiat, pallidum & tenue appareat, vt tandem ipso refrigescente etiam aquæ subter cutem suffusio deinceps sequatur. Ita sanè inflammationem caua iecoris infestantem, ab ea quæ gibba exercet, discernere conuenit. At in musculis inflammationem tempestiuè cognoscere licet. Nullum enim ex prædictis accidentibus ægri sustinent: & præterea inflammatio è directo musculorum figurata conspicitur: necnó extrinsecus manifestò conspectui se offert, non quemadmodum in caua iecoris parte intus delitescens. Curare autem eam oportet ita vt toti corpori prospiciamus. Si nanque sanguis in vniuerso eo superet, curatio protinus administranda est, & non differéda, (periculosum enim) sed vena axillaris incidi debet. Quòd si hæc secari non potest, ex supernis vacuatio omnino tentanda est. Qui enim vacuationem adhibere, & totum corpus recrementis liberare neglexerunt, hi maximorum malorum ægris authores fuerunt. Vel enim accidit vt materia in pus ex medicamentis intempestiuè adhibitis conuertatur, aut tem poris spatio scirrosa & ad discutiendum contumax fiat. Propter hæc igitur omnia cauendum est ne cataplasmata & superfusiones inducamus priusquam totum corpus à recrementis liberum fecerimus. Itaque sanguis mitti debet: post missionem victus institui recrementorum expers, mitis, qui nihil habeat acre, præsertim inter initia. nam feruens inflammatio nihil huiusmodi tolerat. Quare commodiùs est ab id genus decoctis abstinere, ac non vti iis quæ vidétur aperire, eo quòd partes inflammatæ flu-

A xiones inde magis experiantur & augescant. Itaque cremor ptissanæ his est idoneus, qui habet vim & aperiendi & abstergendi, præterquam quòd affectas partes non affligit aut calefacit. Similiter etiam auenæ cremor accommodus est. Iis autem qui hæc auersantur, & chytron & amygdala dari debent: oua autem prohibenda, eo quòd crassi sint succi & flatuosi: micæ verò panis, aut coctæ, aut elotæ, verùm non copiosæ, assumi. Reliquis omnibus frumentaceis interdicendum est, vt similagine, libo simi-nali, pulte, quæ Græcè poltos dicitur, & placētis, item pin-

B guibus & testaceis, præter erinacium: & rarò admodum pectines, atque tunc dare conuenit quum æger biliosus esse apparet, sitique & vigiliis conficitur, inflammatione feruenti & erysipelacea torquetur. His & intybi & troximi, & cichoria, & sonchi, & teneræ betæ, necnon columbus & piscis cum iure decocti conueniunt. Dulcia verò omnia & recrementitia prohibeto. nam viscera largius hinc augescentia, in tumorem attolli videre licet, non solùm in gallinis & suibus, sed etiam omnibus brutis animalibus. Quare dulcia & astringentia similiter cauere o-

C portet. nam eo quòd constringunt contrahúntque tumores, ad discutiendū difficiles ipsos reddūt: ob quod neque malum Punicum, neque alium fructum pomaceum, imò neque vinum maximè competit: vt quod omni feruenti inflammationi in totum sit aduersarium. Quod autem astrictionis expers est, magis proficit in quibus sola obstructio citra inflammationem existit. Tantum de victu dixisse sufficiat. Offerenda igitur prius sunt quædam simpliciora, ex quorum numero est radicis apii dilutum, & oxymeli, quum inflammatio concoqui incipit. Nam per

D vrinas materia subtrahitur, tumórque imminuitur. Si igitur & febris mitior fieri, & concoctionis signa tutiora appareant, cum fiducia, etiam ea quæ largius incidere, & obstructa aperire possunt, exhibeto: cuius generis est asarum, mæum, & nardus Gallica. Composita autem probè faciunt hæc quæ soluere simul inflammationes, & dura emollire possunt: item quæ magnas citra febrim obstructiones possunt discutere: quorum etiam confectiones exponere est necessarium.

DE OBSTRVCTIONE IECORIS, Cap. II.

E OBstructiones iecoris vniuersæ hinc innotescunt quòd neq; febris, neque feruor in locis affectis adsit: grauitas autem & sola distentio in cauis iecoris partibus sensu percipiatur. Quum igitur obstructionem esse animaduerteris, cum fiducia medicamentis vtitor quæ incidunt & extenuant: quibus etiam in particulis scirro indurescere incipientibus vti consulo. Ac scirri vbi materia quæ particulis impacta est, prius emollita dissolutáque fuerit, medicamentis tunc indigent quæ obstructa

F liberare possunt. Qui enim ad ea quæ reserare solent descenderūt priusquam tumor fuerit emollitus, hi adiumentum quidem ex eis attulisse visi sunt, tenui solo, siquod est, discusso: postea autem obfuerunt. Nam humores nimium exsiccati assatique, lapidum instar concreuerunt, adeo vt non amplius discuti potuerint. Dicamus igitur de vnoquoque, qualia sanè ad inflammationem tantùm, qualia item ad obstructionem conueniant, quæ rursus indurescentia dissoluere & emollire queant.

G De inflammationis iecoris curatione.

Laborantes inflāmatione iecoris, malis cotoneis, farina hordeacea, & fœnogræco decocto obducito. Etenim præterquam quòd robur insinuant, etiam durities discutiunt, emolliúntque. Ad maximas inflammationes, in quibus etiam stomachus affectus est, & latera distenta sunt, palmulas citra medullam contusas diligenter,

& cum pari cerato roſaceo, in pila legitimè vnitas, paulo roſacei ſuperfuſo, applicato. Iam ceratum bene facit quod recipit hæc, ammoniaci, ceræ, ſingulorum drachmas octoginta: croci drachmas quatuor, olei Cyprini heminam. Ceratum deraſum reliquis admiſceto.

ALIVD ad inflammationes non admodum feruentes.

Sampſuchi viridis drachmæ vigintiquatuor: thuris drachmæ quatuor, ceræ, reſinæ piceæ, ſingulorum drachmæ ſedecim: olei Cyprini heminæ ſex, mellis heminæ quatuor. Quæ liquari poſſunt, liquefacito, & aridis in pila probè læuigatis addito. ALIVD epithema ad inflammationes feruentes, non modò muſculorum, ſed etiam ipſius iecoris, multis admodum experimentis comprobatum. Abſinthii comæ, nardi Gallicæ, aſari, croci, ſingulæ vnciæ: iridis, myrti, ſtyracis, bdellii, ſuffiminis ammoniaci, ſingulorum vnciæ duæ: medullæ vitulinæ vnciæ quatuor, cerati lentiſcini libræ quatuor. Adhæc Apollophanis epithema optimè facit, ſiquis ipſum commodè parauerit: habet autem in hunc modum. APOLLOPHANIS malagma ad iecorarios. Ceræ, iridis Illyricæ, bdellii, ſingulorum drachmæ octuaginta: ammoniaci ſuffiminis totidem, reſinæ terebinthinæ drachmæ quadraginta, mannæ thuris totidem. Contundito, & irino pilam ſubungito. EPITHEMA ad inflammationem iecoris. Aloes vnciæ tres, maſtichæ vncia, ceræ vnciæ tres, olei nardini ſiue melini totidem. Sin autem voles, vt magis corrobores, miſceto aloen pari maſtichæ pondere. Ita & ſtomacho & iecori quod mediocrè ſuſtinet inflammationem, conueniens eſt medicamentum: quemadmodum etiam quod micas panis recipit: item anethine & ambroſia: necnon quod Diamelilotων dicitur, ſi his miſceatur: adhæc quod diachamæmelων vocatur.

AD INFLAMMATIONES ſcirroſas. Ad tumores ſine febribus, præcipuè diuturnos & ſcirroſos, etiam Anemone medicamentum valet, & Ariobarzaniũ, & quod vocatur Helladicum, omniáque copta bene faciunt. Atque horum ſcripturas apud multos proditas inuenire licet. Vt autem lector promptè inueniat, nec differre cogatur, hic quoque exponenda vobis cenſui, maximè illa quorum experiẽtiam accepimus. HEPATICVM optimum, faciẽs etiam lienoſis, & quibus ſtomachus eſt diſtentus: nobiliſſimum medicamentum & blandè emolliens, adeò vt nullum ei comparari queat. Ceræ drachmæ ſeptuagintaquinq;, ſampſuchi quinquaginta, fœnigræci torrefacti totidem, piperis albi vncia, nitri octo, terebinthinæ drachmæ ſeptuagintaquinque, Cyprini libra, vini hemina. Sicca contundito, incernitóque, & ad triduum vſque in vino macerata, ſimul vnito: deinde ea quæ liquari poſſunt, liquefacta, iis quæ in pila ſunt ſuperfundito, emollitáque diligenter, reponito. Quum vſus poſtulat, medicamenti partem vnam miſceto, atque ita imponito. EPITHEMA odoratum, quod euodes dicitur, ad iecoris & ſtomachi inflammationes egregium.

Croci ſeſcuncia, bdellii drachmæ nouẽ: aloes, myrrhæ, ſingulorum vnciæ duæ, folii vncia: propoleos vnciæ tres: thuris vnciæ duæ: ſtyracis vnciæ tres: maſtichæ vnciæ duæ ſemis, nardi vncia, cardamoni vnciæ duæ, fæcis hedychroi ſeſcuncia, ammoniaci ſuffiminis vnciæ ſex: ceræ libra, colophoniæ libræ duæ: opobalſami vnciæ ſex: palmularum totidem. Haud noui an in duris & frigidioribus affectibus medicamentũ hoc ſit præſtantius. COPTON ad duritiẽ & ſtomachi iecoriſque reſolutionem inſigne. Propoleos vnciæ 6, ſtyracis vnciæ 2, maſtichæ vncia: terebinthinæ ſemuncia: fæcis nardinæ quod ſatis eſt. DE antidotis hepaticis. Tantũ de medicamẽtis. reliquũ eſt vt eorum quæ experti ſumus antidotorum & puluerum mentionem faciamus. HEPATICVM Athanaſia dictum, ad nephriticos & arquatos valẽs: item ſudores mouẽs. Croci drach. duæ, cinnamomi, nardi, caſiæ, myrrhæ, iunci odorati floris, ſingulæ drachmæ: melle Attico excipiuntur. fabæ Græcanicæ inſtar febricitantibus ex hydromelo datur. Non conuenit autem calidis intemperiebus, ſed potius frigidis ſimul & humidis. PASTILLVS hepaticus, qui etiam ſimul arquaticis auxiliatur. Aniſi, apii ſeminis, aſari, amygdalarum amararum purgatarum, abſinthii, ſingulorum drachmæ quatuor. Parantur ex aqua, formanturque paſtilli, & datur drachma ex aqua. Adhæc chamæmelum cum vino & melle datum, ſubitò iecoris inflammationem ſanat. Antidotum hepaticum ad magnas iecoris obſtructiones & ſcirroſos affectus, vſu comprobatum. Piperis ſeſcuncia, ſpicæ nardi ſcrupuli tres, aloes ſcrupuli ſex, fœnigræci ſcrupuli ſex, eupatorii ſeſcũcia, maſtichæ ſcrupuli tres, ammoniaci, coſti, ſingulorum ſcrupuli ſex: aſari ſcrupuli ſex, mellis ſeſquilibra. Datur cochleare vnum ex condito. Hoc valet iis quos calida intemperies infeſtat, imò in quibus etiam viſcoſi humores obſtructionem pepererint. AD IECORIS obſtructionem puluis nobilis, quem frequenter dedi. Coſti, eupatorii, ſingulorum partes duæ, piperis pars vna. Datur ad triduum ex vino Aſcalonite dimidium. Qui autem aſſumit, in dextrum latus ad horam dimidiam decumbat. Veſperi ſimiliter capiet: abſtineat autem qui medicamento vtitur, aceto, glandibus, leguminibus, oleribus, rapa, & aliis quæ flatus pariunt.

Ad magnam iecoris & lienis obſtructionem, adeo vt etiam inſignes duritias emollierit.

Ammoniaci ſuffiminis ſcrupuli quatuor, thuris ſcrupulus: datur ex condito per triduum, benéque facit. Nam cauſas per ventris euacuationem educit, & eos qui aqua inter cutem laboraturi ſunt, ne morbo corripiantur prohibet. Hoc ego ſubinde ſum expertus. ALIVD ad iecoris obſtructionem. Capparis radicis partes duæ, coſti pars vna. datur iis qui febri carent, ex vino: febricitantibus autem, ex tepida. ALIVD comprobatum, quod à lepore, διὰ λαγωοῦ dicitur. Coſti, fœnigræci, piperis, leporini ſtercoris: omnium paria pondera contundes, incernéſque, & probè læuigabis. Datur cochlearium, ſi febris abſit, ex vino: febricitantibus autem, ex tepida. Iubeto ægris vt in dextrum decumbant latus. ALIVD Diabacanυ. Coſti, bacani, ſingulæ vnciæ: folii ſcrupuli octo, piperis albi ſcrupuli ſex, ſpicæ nardi totidem: mellis quod ſatis eſt. Datur cochleare cum miſtura conditi in balneo. atque hoc eſt comprobatum, præſertim ad obſtructiones à viſcoſis & craſſis humoribus conflatas. Vt autem medicamentum quodcunque velis, ad ſubiectum affectum accommodatum componere queas, ægri vires, temperamentum ætatum, & ſingula alia, quæ etiam ſapiens ille ſenex obſeruare docuit, reſpiciens, ſimplicia expoſui medicamenta, vt & eorũ facultas tibi citò ſuppetat, & alia ex eis facilè quomodocunque velis conficias.

Simplicia ad iecur medicamenta.

Viticis ſemẽ iecori ſcirroſo & obſtructioni obnoxio opitulatur: centaurii minoris ſuccus potus, & extrinſecus impoſitus: plantaginis ſiccæ radices & folia, multóque magis ſemen: aſparagus myacanthinus, præſertim radices & ſemen: glycyzidiæ radix ſimiliter, lauri radicis cortex ex vino odorato potus: item nucleus pineus, cicera, erythrodani radix, & eupatorium: præterea robur particulæ ipſi inſinuat: adhæc lupinorum amarorum decoctum, cum ruta & pipere potũ, & extrinſecus impoſitum: inſuper iris, piſtacei ſemen, marrubium, amygdala, & dracunculi radix, viſcera purgant, craſſos & viſcoſos humores extenuant. Iam carpeſium, polium & chamædrys obſtructa aperiunt, & craſſitiem humorum extenuant: ampeloprasſon ſimiliter, agaricum, & anthemiſium (quod etiam dicitur chamæmelum) præcordiis vtiliſſimum, ſi quid aliud, exiſtit.

DE IMBECILLITATE IECORIS, & dyſenteria,

Cap. III.

QVum dixerimus quomodo inflammatio & obſtructio vel ſcirrus curari debeant, exponamus etiam qua ratione ei medendum ſit, atque internoſcendum quando nihil horum experitur, ſola autẽ intẽperie infirmatur. NOTAE. Quòd ſi igitur attractrix facultas eſt imbecillis, ea quæ per aluum deiiciuntur, in cremorem, quem chylum vocant, probè quidem redacta, eo quòd

venter nullo affectu laboret: liquidiora autem inueniuntur, quia distributio in iecur minus perfecta fuerit. At si facultas alteratrix infirma existat, deiectiones carniũ recentium loturæ similes videbis: atque hic affectus hepatica dysenteria vocatur. Itaque vulgares medici, vbi eiusmodi quippiam conspexerint, nihil soliciti, nec internoscere valentes vnde imbecillitas oriatur, statim quæ ad iecur sunt inscripta medicamẽta adhibent, præsertim quæ robur adiicere & confirmare possunt: extrinsecus quidem cataplasmata quæ ex aloe, balaustio, malicorio, myrrha, & œnanthe constant: intus autem rheum barbaricum, & Xylomacer dictum, necnon theriaca, atque alia quædam antidota. Nonnulli autem ipsorum ventrem extrinsecus spissamentis & pastillis curare non dubitant, maximè offendentes: nam ex huiusmodi corrumpũt magis viscus, magisque infirmum & intemperatum reddunt. Verùm non ita conuenit: sed prius inquirendum ac inuestigandum est quæ intemperies causæ sit effectrix. Atque hac diligenter animaduersa, ita victus institui aduersus affectum debet qui ab internotione suggeritur. Quippe iecur non ex calida solùm intemperie, sed etiam ex frigida & humida qualitate, item ex vtraque simul, infirmum redditur. Subinde verò ob prauam quoque materiem ingrauescens, & propter obstructionem læditur. Interdum etiam inflammatio vnà cum frigida intemperie miscetur, mixtúsque affectus & varius efficitur. Dicamus igitur eũ modum quo optimus medicus singula internoscere debeat.

De calida intemperie.

Ex calida intemperie iecorario affectu laborantes internoscere multis indiciis licet, præsertim quòd æger valde sitit, bilémque vomit, sæpe verò etiam æruginosa: & quòd deiectiones eiusmodi apparent: linguam habet scabram, corpus siccum & gracilius videtur, tanquam iecore colliquescente, & in cruentas sanies contabescente: tẽporis autem spatio, etiam ex ipsa substantia tandem particulæ longè fœtidissimæ deferri cernuntur. His igitur notis calida intemperie laborantes animaduertere conuenit. Cæterùm ex temperamento ægri, ætate, anni tempore, & prægresso victu, reliquum licet firmioris cognitionis gratia capere, atque hinc internoscere. Nam temperamento calidi sunt, & tenues habitu, pilósque densos habent, curis dediti, & animo iracundi.

De frigida intemperie.

Qui verò ex frigida iecinoris intemperie laborant, neque sitiunt vehementer, neque bilem vomunt, neque amaritudinem in ore, sed potius acorem sentiunt: item deiectiones alui, neque biliosum, neque fœdi admodũ odoris, neque colliquationis aliquid, sed veluti sanguinem crassiorem & nigro similem continent. His etiam vultus non collabitur, & reliquum corpus temperamentúmq; ad frigidius magis inclinare videtur. Adhæc præcedens victus talis, si perspicias, deprehenditur: item vita ociosior, balnea copiosiora, & intempestiua, eáque post cibum. Ex his atque aliis consimilibus indiciis frigidam intemperiem iecoris notare ac internoscere poteris.

De sicca intemperie.

Sicca autẽ iecoris intemperies corpus siccius testatur & tenuius, sitim magis conciliat, & deiectiones alui paucæ & crassiores apparent.

De humida intemperie.

At humida iecoris intẽperies neque sitim efficit neque siccitatem, sed magis etiã linguæ humiditatẽ. Nam nulla sitis vrget, & vultus totúmque corpus diu non collabitur: postea autem deiectiones ventris plurimæ apparent. Scire porro licet quòd materiales qualitates, si cum effectricibus misceantur, hæc indicia demonstrent.

Quomodo calida iecoris intemperies curetur.

Calida igitur iecinoris intemperies refrigerantibus auxiliis curari debet: illa verò in totum remedia deligenda sunt quæ præterquam quòd refrigerant & abstergunt,

A etiam aperire iecoris meatus, & corroborare prætereà ipsum possunt, efficiúntque vt alimentum celeriter per totum corpus distribuatur. Itaque cremor ptissanæ his est idoneus, ac panis cui adiecta sit inter coquendum radix apii, intybus, cichorium, sonchus, & his adhuc magis troximum. Quoniam verò in prædictis oleribus vis amara & aperiundi obstructos iecinoris meatus existit, vti his oportet. Nam hæc facultas etiam calidas iecoris intemperies admodum iuuat, & frigidas non offendit. non enim intẽsam habet frigiditatem, sed mitem, & quæ me- B dium iam attingat, vt quis citra noxam ea & cum fiducia vti possit. Omnia nanque recipit quorum maximè vsus est in iis qui imbecillum adeò iecur habent vt neque contineat alimentum, neque exactè inalteret, vel etiam in corpus distribuat. Ego sanè noui multos qui hepaticas dysenterias euaserint, hoc adeò vsos olere. Neque enim semel tantùm, sed etiam sæpe ipsum comedere eodem die conuenit, & mane & vesperi, tum ex decocto, tum ex condimento. Coriandrum autem ipsi inter coquendum miscere oportet. Quòd si quædam obstructio- C nis suspicio in gibba aut caua parte iecoris fuerit, tunc etiam apium simul incoquere præstat. Nam præterquam quòd suaue est & gratum, concoquitur etiam, & in iecur magis distribuitur. At oua in omnibus huiusmodi affectibus, præsertim dura, vitari debent: & halyca, nisi propter vires collapsas aut fastidium refectione vtẽdum sit, atque tunc apii radicem cum ea incoquere conuenit. Cõmodius igitur est, nisi necessitas quædã vrgeat, nunquam halycam tali morbo laborantibus dari, neque chydron, aut typhen: verùm omnibus cibis ptissana & panis prædi- D ctáque olera præferenda sunt. Inopia verò olerum, lactuca quoque dabitur, & ex iure & ex condimento, cum radice apii & betæ percocta. Vtilis enim est per se, & cum malua suauior euadit, commodiórque si acetum inter coquendũ recipiat. Ex iis quæ volatu nituntur, gallina cohortalis deligi potius debet, quæ & ex iure comedatur, & cum oleribus coquatur. Multa verò iura, præsertim piriguia, & quæ habent aut cuminum aut oryzam, aut aliud quoddam condimẽtum, vitare semper oportet. Nam eiusmodi confectiones impediunt & concoctionem & dis- E tributionem, quũ humor adhuc biliosus superat. Iam ex perdice alimentum his conuenit, phasiani non pingues, & anserum ventres: ex syluestribus nonnulla, vt attagenes: rarò turdi, aut turtures, aut ex paruis passerculis aliqui. Anates in totum fugere oportet, ac omnia quæ in paludibus degunt, quæque siccam & melancholicam carnem obtinent, rarò, aut nequaquam offerri debent. At calidas intemperies nihil ex his comestum iuuat. Ex piscibus, præcipuè marinis, saxatiles offerendi sunt, in puro mari degentes, vtpote turdus piscis, scarus, psitta, mulus, chry- F sophrys. Qui verò calorem habent leniorem, validásque vires, iis lupus, orphus, ceris, & isicium ex ea paratum exhiberi debet, quod nihil habet gari aut vrticæ, aut alia quædam. Nam isicium ita confectum, præterquam quòd nihil iuuat, adhuc etiam magis eos qui copiosissimè vescuntur lædit. Ex quadrupedibus pulmones dandi sunt, & crassa ouium intestina, quæ Græci institores ea vendentes, chordas appellant. verùm illi etiam lienem & cor eis admiscent, vt quæ agrè corrumpantur, & calidæ intemperiei queant resistere. Vbi non admodum magna G est intemperies & biliosa, humórque citra aliquam obstructionem magnam aut inflammationem vitiosus, ibi cibos offerre conuenit qui ægrè conficiantur, & validos. Cæterùm dare his quoque oportet, si tempus permiserit, fructus pomaceos, peponum dulcium carnẽ, admodum dulcia mala, & cotonea bene matura, eáque assa probè, aut cocta cum gallina. Ne autem mala, dum assantur, adurantur, sed diutius ad assationem sufficiant, duréntque, fermentum extrinsecus vndique ipsis obducetur, atque sic ipsa furno demittentur. Malorum Punicorum grana, H & ante cibum modicum, & cum pane dare conuenit. Nam iecur admodum imbecille & stomachum collapsum firmare possunt, etiamsi æger maxima siti conficiatur. Tunc enim vuam quoque dura carne præditam, & citrium molle ipsis porrigere oportet: item

cerafia,pira vel meſpila conferunt, aut ſemel aut bis exhibita. Nam continuus omnium aſtringentium vſus,& ſiccare,& ventrem inferiorem obſtruere, cohiberéque poteſt ne ſtercus facilè efferatur. Quare aſtringentia cibi ratione,crebrò offerre,& extrinſecus obducere cautio eſt. Ex bellariis plurimùm exhibeto vuas,præſertim quæ vocantur Lariſſenæ. Nihil enim hepaticis dyſenteriis adeò opitulatur vt vua paſſa,quæ omnia bona continet, vt nō putreſcat,vt corroboret,vt præter boni medicamenti facultatem etiam nutrire poſſit,& quodcunque prauum vitioſum que inuenerit, in benignum conuertat. Reliqua verò omnia,nuces, piſtacia,& nucleos pineos vitare oportet, vt inimica. Caſtaneæ verò tutò ſumentur:nam boni ſucci ſunt, & non citò à calidis intemperiebus corrumpuntur. Tantum etiam de hepatica dyſenteria quæ ex calida intemperie naſcitur, dictum eſto. In vniuerſum autem illi cibi magis ſunt deligendi qui probè diſtribuuntur,& robur temperiémque inducunt,& vim abſtergendis viſceribus aperiendiſque efficacem habent: qualem ſi non obtineant,aliâs autem temperati ſint, adiicere eis hunc oportet,vt probè iecoris meatus pertranſeant. Dicamus igitur cremorem ptiſſanæ ad hoc idoneū eſſe: ſubinde verò & grana ipſius,& olera,maximè intybus, & his adhuc magis troxima ad idem congruunt. Quare etiam per ſe, & cum gallina aut perdice, aut ventriculo anſeris,dari poſſunt: aut cum carne, quadam gratia ſimul incoqui. Cæterùm olera iam cōmemorata, elixa aut cruda offeruntur, prout æger bene afficitur, & vſus morbi poſtulat.

DE HEPATICA DYSENTERIA EX frigida intemperie,

Cap. IIII.

QVòd vniuerſalis curatio per calefacientia adhibeatur,omnibus eſt manifeſtum: verùm quæ potius ex particularibus deligi debeant,hæc quoque medicum ſcire conuenit:ac faciemus ſanè hoc,à victu exorſi. Quum igitur frigida intemperies affligit, & panem calidum exhibere comedendum per ſe & ex vino Tyrio, aut Berytio, aut Sareptino,aut Cnidio expedit, frequenter etiam ex Aryſino,quum & æger febricitat,& frigida intemperies magna apparet, quæ iecur & ſtomachum obſederit. Ego ſanè noui me alicui, cuius viſcera & ſtomachum refrigerata coniecturis deprehenderam, conditum cum pane aut typhe dediſſe, & plurimum adiuuiſſe. Oportet autem remedia magis minúſve calefacientia pro frigiditatis obtinentis magnitudine accommodare. Ex oleribus braſſicam ter coctam eſſe potius conuenit, interim ex vino, aliâs conditam, vel per ſe,vel cum intybo, aut troximo, interim cum gallina,aut perdice,aut attagene, aut turdis: item ventriculos anſerum,iſicium, & carnem aſſam,ſed rarò,quum ægri alios cibos faſtidiunt. Non enim offerendi ſunt frigida intemperie laborantibus cibi qui ægrè conficiuntur. Secunda ratione etiam milium affatim coctum,& puls ſimiliter idonea eſt. Teſtacea verò his exhibenda non ſunt: nam calidis temperaturis talia conueniunt. Ex piſcibus vtiliter datur turdus, coſſyphus,ceris, chryſophrys, & omnium maximè mulus. Hi nanque etiam aſſi adhibiti omnibus conducunt, & magis ſuper prunas aſſi. Caſtaneæ mediocriter aſſæ, ſi non admodum crebrò edantur, iuuant. ita nanque comeſtæ nihil frigidum obtinent, & præterea fluxiones obtundunt, vt quæ mediocrem craſſitiem roſionis expertem poſſideant. Dato autem & vuas paſſas:quoniam omni(vt ſummatim dicam)quacunque tandem intemperie citra inflammationem infirmo familiares cibi exiſtūt, vt qui iecur confirment,&,ſi malignum quid in eo contineatur, in benignum commutēt. Piſtacia autem & amygdalæ in hepaticis dyſenteriis caueri debent, eo quòd facilè corrumpantur,& oleoſa ſint, promptéque in bilem mutentur,& recrementum aſperius reddant,vt hinc venter magis crebriúſque irritetur. Hæc etiam de hepatica dyſenteria quæ ex frigida intemperie prouenit,dicta ſunto. At materiales qualitates,vt ſiccitas & humiditas, eiſdem cibis curari poſſunt, ſi illos ſtudeamus exhibere qui neque

A manifeſtò calefacere, neque refrigerare ſolent, ſed medii quodammodo quum ſint,etiam ſecūdum efficientes qualitates humectare aut ſiccare ſolent. Dicamus autem quæ inter medicamēta aut antidota hoc præſtare queāt.

Quæ hepaticæ dyſenteriæ ob calidam intemperiem ortæ conferant.

Citrii ſucci cyathū cum mulſa dato, aut ſerios ſuccum ſimiliter,aut cichorii. Sin autem intemperies non admodum calida eſt,etiam ſuccos olerum cum vino tenuiori B dato. nam & abſterſoriam vim obtinent,& generoſè aperiunt. Quare ſi humidus ſuccus non adfuerit, ſiccum inſpergito:catapotia autem ex eis contra huiuſmodi affectus fingere oportet,quæ hæc recipiunt: Cichorii radicis drachmas quatuor, chamæpiteos radicis drachmas quatuor. Tundito,excipitóque melle cocto,& nucis Ponticæ inſtar dato, & aquæ calidæ cyathos tres ſuperbibendos præbeto. Iis autem qui valde calida viſceris intemperie laborant,roſaceum,aut melinum, aut hydroroſatum, aut ſerios ſucci cyathos duos quotidie potui dato. DE FOTV C ad calidam iecoris intemperiem. Fotus ad calidam iecoris intemperiē optimus adhibetur ex oleo chamæmelino & nardino. Nam ante cataplaſmata omnino melius proficit. Cataplaſma autem in hunc modum conficies. Croci macerati in vino Aſcalonio & triti drachmæ quatuor,plātaginis ſiccæ, tritæ incretæq;, drachmæ duæ, lenticulæ farinæ vnciæ quatuor,aut polentæ. Coquantur igne lento in aqua & oleo roſaceo. Tepidiſſimum ſic iecori & ſtomacho ſuperimponitur. ANTIDOTVM Cyphoides ad frigidas iecoris intemperies vtile. Croci, D cinnamomi,ſingulorum drach. 4:myrrhæ drach. 2. bdellii drach. 4. bituminis drach. tres: iunci odorati floris drachmæ tres,calami drachmæ duæ: caſiæ drachma, nardi drachma,terebinthinæ drachmæ ſedecim, mellis heminæ dimidium, vuæ paſſæ carnis drachmæ centum ſexaginta. Vino vuam paſſam, bdellium & myrrham macerato:reſinam liquefactam melli miſceto: deinde omnia cōmixta læuigatáque reponito. Excellētiſſimum hoc eſt medicamentum,& plurimum id in hepaticis dyſenteriis expertus ſum. Etenim ſiccat,corroborat, diſcutit, & pra- E uas ſanies putridáſque emēdat corrigitque. conſtat enim aromatis,& vua paſſa, quæ & nutrit, & naturalem habet ad iecur proprietatem. DE FOTV & cataplaſmate.

His fotum ex oleo anethino aut ſampſuchino adhibeto:poſt fotum,cataplaſma ex ruta contuſa, melanthio,cymino,& ariſtolochia longa. Adhæc puluis horum coquatur cum melle,& vino modico Aryſino, oleóque Cyprino. Sit autem mel diutius cum aromatis coctum, vino ſimul adiecto, vt paſtillus fiat: atque ſic oleum poſtea miſceto. Quòd ſi nimia ſit iecoris imbecillitas, fotus pri- F mùm ex abſinthio, epithymo & oleo ſupradicto, adhiberi debent. Similiter & cataplaſma, cui addendus eſt roſarum ſiccarum puluis, & pro aloe palmulæ & cotonea inducenda. EPITHEMA tonoticum hepatis,(id eſt quod iecur corroborat)& inflammationes concoquēs.

Ammoniaci ſuffiminis,meliloti,ſingulorū vnciæ tres: œnanthæ,caſiæ,myrrhæ, croci, aloes, abſinthii ſucci,nardi,folii,ſingulæ vnciæ: maſtichæ Chiæ,ſtyracis, amomi, ſingulorum vnciæ duæ:ceræ libræ duæ, nardini quod ſatis eſt. POTIO ad eos quos imbecillitas cum obſtru- G ctione infeſtat. Braſſicæ decoctum, & rhus Syriacum tenuiter læuigatum,mixtúmque,potui dato,& miraberis.

DE COELIACIS, PHILOMENIS,

Cap. V.

COEliacus affectus generatur dum venter præ imbecillitate cibum concoquere & corpori diſtribuere nequit. Quare liquidæ,& non bene concoctæ, varii coloris,necnon cruentæ fæces,velut ex vaſe diſtillantes, per aluum excernuntur. Nihil igitur mirum eſt quòd ſanguis H non probè concoctus in ventrem recidat, retentrice facultate amiſſa,aut vitiata:vnde longo tempore frequens ventris reſolutio cum aſſidua deiectione perdurat, corpus extenuatur,vigiliis conſumptum: cruditas roſióque, & tormina ventris & cibi faſtidium comitantur.

CVRATIO. Cœliaci ita curantur vt qui ventris profluuium (quod Græci diarrhœam appellant) experti ſunt. Cibi eis cõueniunt qui non nimis aluum reprimũt, ſed qui aſtringentes facilè concoqui, & in totum corpus diſtribui poſſint: qualis eſt panis bene elaboratus, in testu probè coctus, vinóque aſtringenti intinctus: necnon lenticulæ & oryzæ ſorbitiones. Piſces autem dura carne præditi exhibeantur. Ex auibus, quæ non ſunt pingues, præter paluſtres. Quin & panem cum malis cotoneis & myrtis coctum damus: item vitella ouorum aſſa, & aceto intincta: adhæc lac ſciſſile exhibemus. Proſunt etiã carnes leporinæ, aut ferinæ, ac alia quæ in fluidis affectibus enumerauimus. Hic morbus curatione initiò adhibita facilè tollitur, poſtea verò difficilius: vbi autem inueterauerit, tardè remouetur. Primis duobus tribúſve diebus à cibo abſtinere oportet: præcordiis fomenta quæ modicè aſtringant, corroborentque, ex vino, & oleo roſaceo, aut myrteo, aut melino, aut lentiſcino imponere: deinde cataplaſmata ex palmulis, polenta, malis cotoneis, aloe & abſinthio. Bene facit etiam plantago trita, lentiſcus & polygonium, cum tritici farina aut polenta mixta. Ad dolores autem cum ardore excitatos, (quod rarius ſolet accidere) oxymeli præparetur: atque ſic vtaris cataplaſmate quod ex palmulis & lini ſemine confectum eſt, hoc pacto: Palmulæ ex vino maceratæ terentur: lini ſemen aut farinam cum melle & oleo modico coques, & quũ in vinum coierint, pilæ in qua palmulæ habentur, iniicies: vbi iam probè commixta fuerint, in balneo vteris calidis. Item ceratum oleo myrteo & palmulis mixtum applicabis. Hoc quoque profluuium deſiccat. Emplaſtra his proficiunt διὰ ἰτεῶν, panacea, iceſion, & maximè omnium δι' οἰνάνθης: adhæc clidion, cuius confectionem in capite de profluuio ventris explicauimus. Atque de externis remediis hæc à nobis dicta ſint. Cæterùm de potionibus nunc agendum eſt. POTIONES cœliacis accommodæ. Quinquefolii radicis decoctum potui dari debet: item rubi radicis ſimiliter, necnon ſalicis arboris. vuæ autem Amineæ ſiccæ acini potioni inſpergãtur. Nonnulli etiam hypocyſtidis ſuccum, acaciam rufam, lycium Indicum, & mala Punica vtriuſque generis adiecerunt: alii balauſtium quoque tritum potui inſpergunt: alii gallæ aut malicorii puluerem. His autem ad dyſentericos vti ſolemus. Siſtunt quidem ea ventrem, ſed penè omnia ſtomacho aduerſantur, cibíque faſtidium mouent, & concoctionem impediunt: qua de cauſa rarius ad hæc vitia dari debent. Nos in hoc affectu cataplaſmata inducimus, & eodem die potionem hanc exhibemus. Siliqua Græca, ſemen plantaginis, & vuæ domeſticæ ſiccæ acini, in aqua decoquuntur, ac ius ipſorum potui conuenit. Quin & paſtillos ad hunc morbum propriè dicatos dare licet.

PASTILLVS ad cœliacos optimus. Semen apii in lenticulæ decocto tribus diebus maceratur, poſtea teritur, gummíque ei adiicitur: & ex ſucco plantaginis paſtilli formantur, qui ex quinquefolii aut rubi radicis decocto exhibentur. Seminis plantaginis, lapathi ſylueſtris ſeminis, ſingulorum ſeſquidrachma: hypocyſtidis ſucci, acaciæ, ſingulæ drachmæ: gummi oboli duo. Teruntur omnia, & ex papaueris decocto paſtilli fiunt, qui ex aqua potui dantur, & ab inferioribus partibus iniiciuntur.

PASTILLVS ad cœliacos, ſtatim aluum aſtringens. Myricæ fructus drachmæ quatuor, acaciæ rufæ, opii, ſingulæ drachmæ: rhus Syriaci, myrti nigræ foliorum, ſingulorum drachmæ quatuor: mellis drachma. Fingito paſtillos, & cum oui aſſi vitello vtere. Quũ autem potui daturus es, ex rubi radicis corticum, myrtorum & cotoneorum decocto propinato. Iam ipſum decoctum bibere licebit. DE INVETERATO cœliaco affectu. Quũ cœliacus affectus inueterauerit, aut remedia quæ ex alto noxium humorem euocare ſolent, aut ſolæ frictiones ſine vnctione tunc adhiberi debent, quibus commodius auxilia adminiſtrantur, vt coxis brachiiſque, citra oleum per aſpera lintea: deinde nitrum particulis ſuperinſpergi debet, admixto lapidis Aſii, aut pyritis, aut teſtæ veteris ... ſſæ puluere, æquali nitri pondere. Poſtea vnguentum ropacinum, & aliquando ipſe dropax particulis accommodabitur: primùm quidem coxis, deinde brachiis, poſtea ſpinæ dorſi, poſtremò pectori & præcordiis. Similiter etiam ſinapiſmus in eum modum imponi debet, ac celerius ad ſanitatem peruenietur.

DE TENESMO, Cap. VI.

Teneſmus, recti inteſtini affectus eſt, quem comitatur conatus & implacabilis deſidendi cupiditas, cum flatibus. Deſcendunt autem per aluum mucoſa, cum graui diſtentionis ſenſu: necnon aquoſa, & interdum poſt recrementa ſanguis diſtillat. CVRATIO. Teneſmus curatur fomentis, & fœnigræci altheæque radicum decocti iure in aluum dato. Quinetiam anus huius vaporem ex vaſe ſuppoſito pannis circundata ſuſcipiet. Vtimur etiam oleo roſaceo, butyro & adipe anſerino cum modica cera ſolutis, & anum interius inungimus: item ex pice brutia ſuffitum ei accommodamus. Iniici autem debet lac cum melle, vt mucoſa expurgentur, aut lenticulæ decoctum cum melle. Poſt hæc, aſtringentia iniicies, vt roſæ, myrtorum & corticis pini decoctum. Item erycæ ſemen ex roſarum decocti cyathis duobus, cum butyro, oleo roſaceo aut myrteo, per aluum iniicies. Adhæc penicillum tetrapharmaco ex oleo roſaceo ſoluto illitum: aut puluerem plumbi ex oleo roſaceo tritum, cum modico ceræ, & lentiſcino oleo calido, ano indes. Cæterùm ſacculos calentes pectini, lumbis, vel ano ſubiicies. Cibos autem boni ſucci, concoctu faciles & leuiter aſtringentes adhibebis.

DE ALVI PROFLVVIO QVOD ῥευματισμὸς Græcis dicitur, ex libris Philomenis,

Caput VII.

ALuus tum in febribus, tum citra febres profluuio laborat. In febri autem difficilior eius eſt curatio, animaduerſionémque & coniecturam diligentem requirit. Nam inter initia, naturæ aliena & noxia ſalubriter euacuare conatur, ipſa nimirum natura ad ſuperfluos incommodóſque humores reiiciendos vndiquaque cogente. Idque aliàs in ſtatu febris, aliàs in declinatione: nunc quidem cum magna profuſione humorum, ſubitáque & critica, qua febres ſoluuntur: ſæpe verò paulatim & multis perſeuerat diebus, & penè in ipſa declinatione conſiſtit. Ac tunc profluuium aut ſiſti non debet, quia natura omnes ſuas vires intendit: aut motus eius adiuuari. nam ſi quis ventrem conſtringere volet, magnam excitabit ægritudinem. Vidimus enim ventrem initio affectus ad quartum quintúmve diem profluxiſſe, & poſtea fluorem aut per ſe aut medici auxilio ſubſtitiſſe. vnde ægri in magnum periculum inciderunt, ita vt phrenitici aut lethargici efficerentur, doloréſque capitis aut perniicioſæ in eis parotides excitarentur. Quare initio ea quæ corporis cõmodo atque vtiliter excernuntur, minimè reprimere cõuenit, ne materia ſurſum educta humorum, ſupradictos affectus generet, ſed ad ſtatum vſque contemperari cibis debent. Vbi verò diutius iam profluuium perſeuerarit, non modò ſuperflua euacuans, ſed etiam habitum colliquans, vireſque conſumens, tunc ſanè ei reſiſtere medicamentis expedit. Attendendum autem num aluus nimiũ, an modicè, aut certè non profluat. Magna quidem reſolutio coerceri, parua leuius contineri debet. Aſtricta autem aluus relaxanda eſt aut iis quæ per os aſſumuntur, aut quæ per anum immittuntur, aut quæ extrinſecus imponuntur, donec criticus dies ſuperuenerit. Nam bilioſus humor ſolis cibis mollientibus, magis vt deſcendat quàm in corpore retineatur, eſt ſolicitandus. Si enim bilioſus aut in ventre aut in inteſtino collectus retineatur, exitúque prohibeatur, loca ambientia offendit, ſtomachum ſubuertit, caput replet, viſcera inflammat, febres magis accendit, ſitim auget, omniáque prædicta ſymptomata in capite excitat: ſummatim totum morbum grauiorem efficit. DE LACTE. Lac igitur in tali affectu, ſi febris non vrget, caprinum aut bubulum tepidum, ſiue recens mulctum, ſiue coctum ad

ignem,ita vt ſemper agitetur,donec ad tertias redigatur, potu auxiliatur: aut quod per ſilices fluuiales ignitos, aut candentes ferri laminas in ipſo extinctas, coctum fuerit, iuuat. Alii etiam mel in eo coquunt:alii mel coctum ei iniiciunt, atque ſic propinant: ſpuma verò dum lac coquitur, penna aut cochleari auferri debet. Hoc nullum præſentius remedium ad bilioſas ventris fluxiones inuenire licet. Quibus autem venter ſæpe profluere ſolet, his lac merum plus nocere quàm auxiliari ſolet.Quare quarta pars aquæ lacti miſcenda eſt,coquiſque vnà ad dimidias debent,atque hoc modo exhiberi. Hæc quidem ad bilioſas fluxiones conueniunt.Ad alias verò vbi prodeũt, fotus ex oleo & vino adhibeatur: ſit autem oleum omphacinum,aut roſaceũ,aut melinũ.Efficacius his eſt myrteum,tertia aut quarta vini parte admixta. fotus autem magis aſtringentes ſunt ex myrteo, in quo decoctæ ſint gallæ,malicorium,quinquefolii radices teneræ, cupreſſi pilulæ.Lanáque ſicca præcordiis impoſita,ventrem calefacit & deſiccat: necnon lana oleo puro imbuta, aut cumini puluere inſperſo,aut apii ſemine, aut vtriuſque æquis partibus mixtis iuuat. nam vrinam prouocat, & fluxiones eò diuertit.Hæc ſanè profluuio ab inteſtinis deriuando conueniunt.Præterea fomenta illis, ſiue dolores experiantur, ſiue eo careant, adhibebis. nam fluxiones deſiccant,maximè ſacculi ex milio aut panico facti: mirificè autem faciunt etiam ex ſale compoſiti & ordeo torrefacto.Quòd ſi profluuium ſit immoderatius, ſacculi ex ſale ventri imponantur, ex ordeo autem ad dorſum: ſi verò non immodicum neque frequens vrgeat, contrà ſacculos ex ordeo ventri, ex ſale factos dorſo applicabis. Cæterùm etiam anus his ſacculis foueri debet, aut luto pauimenti calefacto æger inſideat, aut cimoliæ terræ calenti,vinóque reſtinctæ,aut ſordibus balneorum vino dilutis,molli lana circundata. nam calor ipſe introrſum adminiſtratus opitulatur.Item ſpongia aqua calente madefacta & expreſſa ſubiiciatur,vt quæ vapore ſuo anum adiuuet:vt etiam lanæ oleo imbutæ,anóque ſubiectæ,auxiliantur.Poſt primos dies exactos,ſi quidem dolores in inteſtinis conſiſtentes vrgeant,neceſſe eſt inflammationem ibidem aut tumorem exiſtere. Tunc igitur cataplaſma ex tritici & lini ſeminis,aut milii,aut panici farina adhibendum,mellis,vini & aceti modicó adiecto. Aſtringens autem fiet,melle cũ modico vini & aceti admixto: poſtea vbi coctum fuerit, paulum mannæ,thuris, aut malicorii,aut gallam inſperges. Quum verò nullus dolor affligit,magis aſtringentia adhiberi debent epithemata: cuiuſmodi palmulis conſtant, cum acacia, aut alumine,aut hypocyſtide:aut quæ balauſtia recipiant,aut coctum malicorium. Adhæc ceratum cum oleo myrteo, quod ex ſuprà dictis,vel mannam thuris,vel gallam adiectam habeat. Alii quoque emplaſtra aſtringentia conficiunt.optima verò ſunt epithemata, clidium Mnaſæi, & δι' οἰνάνθης.Clidium ſanè hoc modo conficitur: Gallæ omphacinæ,hypocyſtidis,aluminis rotundi,acaciæ,rhus culinarii, malicorii ſicci,apii ſeminis,ſingulorum vncia:viſci quercini,ammoniaci thymiamatis, ſingulorũ drachmæ quatuor:picis ſiccæ,ceræ, ſingulorum vnciæ duæ: olei myrtei aut lentiſcini vnciæ duæ. Gallam & malicorium contuſa cribratáque in vini cyathis nouem decoquito,vſque ad tertias aſſiduè agitans: deinde in mortarium coniecta terito, ac reliqua ſimiliter in puluerem redacta inſpergito. Ammoniacum verò aceto dilutum, viſcum cum modico oleo emollitum, pici ac ceræ ex reliquo oleo liquatis,ab ignéque ſublatis,adiicito,ac in vnum cogito: necnon iis quæ contriueris affundito,tunditóque fortiter:ac vtitor. EPITHEMA ex œnanthe, mediam inter cataplaſma & emplaſtrum naturam obtinẽs, ad inteſtinorũ fluxiones, ſtomachi faſtidia, & reſolutiones ardoréſque efficaciter opitulatur. Œnanthæ ſiccæ,gallæ,acaciæ,roſarum ſiccarum,omphacii, ſingulorum vncia: aluminis rotundi,aloes,ſingulorum vnciæ duæ:rhus Syriaci vnciæ quatuor,olei myrtei,ceræ,picis,ſingulæ libræ: vini Falerni,aut Aminæi,quod ſatis eſt.Sicca ex vino terito, deinde quæ liquari poſſunt adiicito. Ad ventris igitur profluuia medicamenta & ſimplicia & compoſita hæc ſunto. Cæ-

A terùm extremas corporis partes,nempe brachia & crura, faſciis lineis aut laneis deligari debent, fouerique, ſi frigidæ ſunt,calidis vnguentis & oleis, vt Sicyonio, & oleo veteri,cui adiectum ſit pyrethrum,piper, nitrum, & baccæ lauri,item ceræ ſolutæ modicum,vt ſit acopum:quinetiam ex oleo communi hoc medicamentum conficere licet. Huc faciunt etiam medicamenta quæ Græci *à laſſitudine* acopa appellant, ex euphorbio & liguſtico parata. Caléfaciunt enim,& roſionem in articulis, quũ illinũtur,

B excitant. DE CIBIS. Ciborum alii aluũ aſtringunt, alii humores craſſos reddunt,alii contemperant, alii ſiccant,conſumúntque materiam: quorum facultates diſcernere conuenit.Ex frumentis oryza aluum magis retinet, ſi ex aqua adiectis palmulis decoquatur: ſi febris abeſt, ex vino aquoſo & auſtero.Similiter & pultes ex ea factæ &ex halyca,quibus aliqui gallinæ aut malicorii puluerem inter coquendum admiſcent: nos autẽ rhun culinarium, aut mala cotonea adiicimus,ſimúlque cum pulte ſubigimus. Iam ſit etiam pulticula ex pane Alexandrino trito

C incretóque, & ſic cocta ad ventrem retinendum efficax eſt: necnon polenta ex milii farina diutius decocta. Iuuat etiam lenticula bis cocta,cum modico ſalis, aceti & olei condita, aſſumptáque. ſit autem melior ſuauiórque ſi mala cotonea aut oryzam admiſceas. DE OLERIBVS. Ex oleribus expediunt intybus aut plantago,aut blitũ nigrum.Hæc enim & per ſe,& cũ lẽticula cocta aut cum oryza,bene iuuant.Quin & braſſica bis cocta, ita vt ſecunda vice aceti momentum adiiciatur,multum in fluidis affectibus proficit. INTINCTVS. Intinctus hoc

D modo conficitur:Cuminum cum ſalis momento, aceto & oleo, præparato.Id quod edendum eſt, his intingi debet. DE PISCIBVS. De piſcibus mentionem facere opus non eſt,quum omnes fere aluum citent,paucis quibuſdam exceptis:quales ſunt mænides, mulus, ſcarus, & erythinus,ſupra carbones aſſati: necnon ſcorpio piſcis aſſus,& cum cumini intinctu aſſumptus. Præterea oſtrea cum teſtis ſuis aſſata,exhibitáque,aluum comprimunt.

DE AVIBVS. Ex auibus maritimæ potius & ſylueſtres ſolæ deligẽtur, vt merulæ,turdi,perdices,turtures

E & columbæ: ex domeſticis autem gallinarum pulli aſſi, ſed prius elixi, ventrem aſtringunt. Magis etiam aſtringentes ſunt ſi myrtorum aut ſorborum puluis carni ſuperinſpergatur: aut ex fructibus autumnalibus,(qui ὀπῶραι Græcis dicuntur) corna vel omphacium ſimul incoquatur: adhæc medicamẽtum quod *à fructibus pomaceis* δι' ὀπωρῶν Græci vocant, quemadmodum ea quæ ex cotoneis,aut ſorbis, aut immaturis piris, item ex malo punico præparantur:præterea vuæ quæ fictilibus recondun-tur,aut cum ſuis foliis inuoluuntur, aut quæ ex fune ſuſ-

F penduntur. Cibi igitur ad ventris profluuium tales exhibeantur. DE POTV. Potui verò aqua pluuialis benè cocta exhibeatur:ſed neque ante cibum,neque quum hunc æger aſſumit, ſed aliquod ſpatium intercedet. Neque verò vniuerſa, ac vna vice, ſed paulatim ac modicè dari debet.Quòd ſi quinquefolii herbæ radices ſimul incoquantur, præſtantiſſimum fiet auxilium: item ſi rubi radices vnà coquantur,magis aluum aſtringent.Nonnulli plantaginis ſemen contritum, & acinos ſiccos in pul-

G uerem redactos, incretóſque, aut ſorba detrita ſimiliter admiſcent.Multæ igitur aliæ quoque potiones & ſimplices & compoſitæ ad ventris profluuium idoneæ habentur:ſed eas nunc prætermittimus. Nam de iis potionibus quæ dyſentericis expediunt,poſterius agetur,vbi de dyſenteria tractabimus.Vinum in declinatione, hoc eſt inflammatione remittente, & febri, confidentius dandum eſt auſterum,Surrentinum, Albanum,Tygrianum,Marſicum,& ex Italia Aminæum,vel alia aſtringentia, quæ diuerſis locis naſcuntur, experimentiſque probata ſunt.

DE BALNEO. Balneum ex nitro abſque oleo conuenit. Iuuat enim nitri vſti puluis corpori in balneo

H ſuperinſperſus, vt modicum ruborem inducat, ſummáque vellicet,& fluxionem ex alto ad ſe attrahat: atque ita cutem vellicatam in balneo perunges, vt meatibus adapertis, profluuium alui in diuerſum reuellas, retraháſque.

DE

DE DYSENTERIA EX VENTRIS PROfluuio excitata, quæ rheumatica dicitur, Cap. VIII.

RHeumaticam dysenteriam, humorum ex mesaraicis venis ad intestina cursum dicimus. Nam ciborum ingestorum chylus, *hoc est cremor*, dum in sanguinem ibi mutatur, ad intestina refunditur, atque ita vnà cum bile mixtus excernitur, nec potest ob huius acrimoniam in ventre retineri, sed ab intestinis foras propellitur. atque hæc est causa dysenteriæ rheumaticæ, cuius hæ sunt notæ. NOTAE dysenteriæ rheumaticæ. Acres varíique humores per aluum excernuntur, sitis magna vrget, corpus colliquescit, & cibi fastidiũ torquet. Aliquando etiam rosiones intestina & ventrem affligunt. quòd si hic affectus diutius perseuerauerit, ad exulcerationem intestinorum perueniet, quæ propriè dysenteria dicitur.

CVRATIO. Ventris & intestinorum profluuium astringentibus cataplasmatis curabis, & lac ad dimidias coctum potui dabis. sit autem non minus quàm hemina. Quin & aqua pluuialis modica propinari debet: necnon panis ex aqua aut lacte maceratus dari. Post tertiũ diem pani adiicias vuas quæ in vasis fictilibus aut vitreis reponuntur, vel pira vel mala cotonea cocta, vel sorba vel mespila. Quin & pastillos lacti admiscere licet: sin autem ægri lac bibere recusent, pulticulas ex oryza, aut auena, aut milio, aut pane Alexãdrino exhibebis. Ptissanam quoque aut lenticulam, aut oua in posca cocta, nec non vitella ouorum assa super prunas cũ rhu & aceto porrigito. Quinetiam olera bis cocta, panémque bis coctum, & auiculas, vt suprà dictum est, necnon vinum astringens similiter exhibeto. Quòd si affectus inueterascat, malitiosúsque euadat, & vires consumantur, curatio adhibenda est quæ corpus nutriat, & illas reficiat confirmétque. SIGNA dysēteriæ rheumaticæ, quæ pro loco affecto & excrementis variat, Philomenis. Dysenteriam rheumaticam locorum & recrementorum expulsionis ratione variare, omnes propè antiqui medici consentiunt. Si intestina vlcus aut inflammatio quædam obsideat, hæ notæ præcedũt. Inter initia morbi, cruenta, deinde saniosa excernuntur: multis primò ramenta, postea pinguia descendunt, & (si malignus fuerit affectus) fæculēta, fœdi odoris: postremò vbi in cancrum iam degenerauerint, varia excrementa, & nigra, cum quibusdam putridarum carnium laminis per aluum redduntur. Quinetiam febris cum multa siti comitatur, necnon cibi fastidium, vnde corpus emacrescit: tormina quoque cum sonitu intestina exercent, dolórque ingens & vigiliæ ægrum infestant.

CVRATIO. Dysentericus affectus diuturnus est, & magna parte tenasmus eum præcedit. quod si fiat, intestinorum exulceratio fiet acrior. Plurimum autem in recto intestino, aut colo, aut certè in tenuioribus intestinis excitatur, modò cum febre, modò sine febre: nunc cum dolore, nũc sine dolore. Quũ febris affligit, curationem impedit, vlcera reddit putrida sordidáque: necnon inflammationes & cancros excitat, quando diuersis ipsa curatur modis, cibísque tum qualitate tum quãtitate accommodis, maximè quandiu febris augescit. In declinatione autem, cibi neque nimis sicci, neque plus æquo humidi sunto. Sicci augent febrim, humidi profluuiũ mouent: ideo in vtroque animaduersio est adhibenda. Nam quantum exhiberi debeat, ex viribus ægri maximè æstimandum est. Dysentericus enim propter intestinorum & ventris imbecillitatem haud multum potest concoquere, præsertim quũ febricitat. In inflammatione, quum maximus excruciat dolor, ne pigeat cataplasmate calente vti, vt quod interdum & illam tollit, & fluxum reprimit: quemadmodum illis solet contingere quos mediocris torquet exulceratio. Nos igitur initiò ægrum accedentes, præsertim si febris non adsit, talem adhibemus curationem. Primis duobus diebus abstinentiam indicimus; &, si iuuenis ille fuerit, tempúsque & vires permittant, venæ sectione in brachio adhibita succurrimus, non minus sanguinis quàm heminas duas detrahentes. His etiam cibos præbemus temperatos: nempe tribus die-

A bus transactis lac propinamus: quòd si verò sectio venæ prætermissa fuerit, post duos dies exactos lac potui damus. Hæc autem facimus quum malum à leui occasione sumpserit originem. DE LACTE. In primis igitur lactis calefacti, & inter coquendum sæpius agitati, cyathos tres exhibemus, & post horas duas tantundem rursus potui damus. Quibusdam etiam tertiò offerimus, vt integra hemina absumatur: & si eo die repletus æger videatur, cibo eum abstinere iubemus. Hoc igitur modo bilis educitur, & humores corrupti, modicè purgantur,
B mitigantúrque. Postea mediam heminam in duas partes diuidimus, & similiter vt suprà exhibemus, duabus horis interpositis: atque sic iterum tertiò duas heminæ partes aut tres vna vice præbemus. Tribus horis post lactis potionem interpositis, pulticulam, aut panē siccum, aut palmulas Thebaicas, aut micas panis cum lacte exhibemus. Lac igitur quouis morbi tempore eligi debet caprillum: huius autem penuria vaccinum. Asininum verò & equinum minus, vtpote magis serosa. Manè igitur cyathi tres exhibentur, deinde viridis caseus hoc modo cō-
C fectus cibi loco datur. Exprimitur is manibus fortiter, & aqua feruens ei superfunditur. Id autem fit ter quatérve, melle admixto, præsertim cocto: quũ inspissatur, esui exhibetur. nam ventrem admodum constringit, & vlcera purgat sanátque. Verùm iis dari debet qui febri carent, magnúmque ex eo senties adiumentum. Febricitantibus non tam facilè lac dandum est, vt quod in ventriculo acescat & corrumpatur, aut ex calore in caseum coalescat: vnde maiores cruciatus, viscerum tensiones, capitis dolorem, & cibi fastidium excitat. Quare vt citra no-
D xam febricitantibus exhiberi queat, præsertim pueris, magísque iuuenibus quàm ætate iam prouectis, exactius à nobis dicendum est. Miscemus igitur lacti, aquæ pluuialis aut fontanæ bonæ quartam partem, ac illud ad leues prunas ac cineres aut lento igne ad dimidias incoquimus, sine intermissione agitantes. Ex hoc cyathos tres aut quatuor potui damus. Quemadmodum autem febricitãtibus citra caseum dari expediat, aliàs indicabimus. Nam is febribus omnino est inutilis: illis porro qui febri carent, lac etiam citra aquæ admixtionem coctum por-
E rigemus: coquemus autem donec totum in eo serum cōsumatur. Nonnulli etiam vsque ad tertias coquendum putant: nos verò, donec ter quatérque ebulliat, atque tũc ab igne tolli præcipimus. Quin & calculos tres rotundos solidósque ex fluuio collectos, in ignem ex lignis quernis siccis extructum coniicimus, ac candentes admodum in vas quod lac continet, paulatim demittimus, ita vt quum vnus tollitur, alius iniiciatur. atque lac ita coctum Græci σχιστὸν, *hoc est scissile*, nominant. Hoc igitur modo confectum dysentericis, ventris fluxum expertis, &
F cœliacis exhibetur. facies autem hoc quater aut quinquies. vbi ebullire desierit, nō solùm iis qui febri carent, sed etiam febricitantibus propinabis. Idem hoc ferrei orbiculi candentes in lac demissi, non segnius, immò etiam efficacius quàm calculi præstant. Hac igitur ratione lac dysentericis propinari debet. nunc autem cibus à nobis ægro præscribendus est. DE CIBO. Ex frumento igitur pultes exhiberi conuenit. halyca verò plus omni alimento nutrit, magísque concoquitur: oryza minus quàm halyca, sed plus ventrem astringit. Hinc etiam
G pultes magis reprimunt quàm quæ ex farre conficiuntur: ad hæc ex milio & panico paratæ valentius nutriunt, & recrementa crassa reddunt. Item ex Alexandrino pane contuso, cretóque, huc referri debent: similiter ex chidro torrefacto pultes faciunt. atque hæ duæ species ex posca cum sale modico & oleo anethino parentur. Porro omnibus pulticulis in vicem olei adipes anserinos aut gallinaceos aut caprinos immittes. Quòd si rosiones venter experiatur, & biliosa sint quæ excernantur, ex lacte pulticulas parabis: verùm in primis halyca, aut oryza, aut far in
H aqua decoquatur: deinde excoletur, exprimatúrque: postea lactis modico addito, leuiter illa prunis coquantur. Vbi succus consumptus fuerit, lac iterum paulatim adiunges, & tertiò & quartò, donec percoquantur: quibus momētum salis addes, & sine oleo comedenda porriges.

admiſcebis autem pultibus, ſi libet, rhun Syriacum, grana mali Punici acidi trita, & mali cotonei orbiculos repurgatos, ſorba ſicca contuſáque, omphacium ſiccatum: nec nõ acinos vuæ tritos. Sunt qui etiam gallam detritam inſpergant: verùm ea ſtomacho aduerſatur. alii verò aquæ hæc iniiciunt in qua pultes decoquentur: ſed præſtat in aqua vnde pultes fiunt, ſorba, aut pira cruda maturáve, aut mala cotonea, aut meſpila, aut ſiliquas, aut palmulas Thebaicas contuſas ſimul incoquere. Præterea pultibus indetur gummi, amylum, & cera recens inſtar mellis: ſimiliter puls ex caſeo recenti, cribro validè percolato confecta, eſui offertur. DE CIBI faſtidio. Qui verò malè affecti cibum faſtidiunt, pultéſque auerſantur, iis dato halycam, aut oryzam ex aqua paratam, in qua prius palmulam, aut pruna Damaſcena, aut ſorba, aut meſpila, aut ſiliquas, aut mala cotonea, aut pira immatura decoxeris.

LEGVMINA. Ex leguminibus lenticula magis aſtringit: ſed cortex eius auferri debet, eo quòd cruditatem & profluuium incitet. Quidam enim modicè eam macerantes, corticem detrahunt, atque ſic in pila ſubactam tenuiore cribro incernunt: quidam aquæ calidæ immittentes, paululum manibus confricant, donec totus cortex decidat. Commodius autem fiet ſi, vbi ſemel atque iterum ea ebullierit, in pilam demittatur, ac poſtquam refrixerit, manibus conteratur. ſic enim accuratius purgatur. Vbi cortex fuerit detractus, rhun Syriacum, & adipes ſupradictos, olei vice, necnon aceti momentum adiicies, aut mali Punici acidi grana contrita, ſaliſque modicum. At lenticulam ad ſorbitionem decoquens, plantaginem, aut betam nigram, aut intybum ſimul miſcebis: decoctum interdum cum oryza aut farre, aut malis cotoneis coctis tritiſque & bene permixtis, pultis modo inſpiſſans eſui exhibebis. Nonnulli cum cortice ipſo lenticulam decoctam validè terunt, ſuccúmque exprimunt: hunc linteo puro diligenter percolant, & cum pane Alexandrino aut chydro bene cocto in pila terunt: atque inde pultes conficiunt, aceto ipſas condientes. DE PTISSANA.

Ptiſſana per ſe quidem ventrem non aſtringit: vt quæ illum magis laxet, & facilè aceſcat, melle præſertim condita, quando etiam largius aluum ſubducit. oportet igitur ipſam diu torrefactam cum aqua pluuiali, veſperi in ollam recentem demittere: hanc bene coopertam in furnum prunis ardentibus plenum collocare, atque iis inuolutam per totam noctem ſinere. Quippe ſoluitur ptiſſana ex ipſo vapore, pinguiſque & glutinoſa efficitur. Manè verò mel ſeorſim ei miſcebis, & leniter coques: item chydro addito, iterum ſimul incoques horis duabus tribúſve. Atque hoc modo parata eſui dabitur. nam tum cibus tum medicamentum eſſe videtur. DE OLERIBVS.

Olera magis aſtringentia ſiccioráque conueniunt, intybus vterque, plantago, beta nigra cocta, & bene expreſſa, tritáque, & aceto condita. Ea verò quæ cruda edi poſſunt, cum pane ſumantur. Braſſica bis cocta recrementa inſpiſſat. detur itaque ex aceto, ſale & oleo condita. Aliqui ſecundam eius coctionem in poſca moliuntur. DE PISCIBVS. Ex marinis piſcibus haud multi dyſentericis conueniunt: aliqui verò ſanis hominibus aſtrictionem alui pariunt, profluenti autem aluo non expediunt. Scarus igitur coctus, & aceto cuminóque conditus aſſumitur. Mænides autem & erythinus tenui ſale aſperſi, modicè aſſentur in cratere mundo, & ſic exhibeantur. Nonnulli etiam mulos ſimiliter paratos offerunt: ſed hi humores varios generant, naturámque in iis turbare ſolent qui imbecilli ſunt ventre præditi. Oſtrea verò cum ſuis teſtis aſſata, concoctionem iuuant, & ventrem reprimũt.

DE CARNIBVS. Carnes vniuerſæ dyſentericis ſunt inutiles, eo quòd multum nutriant, & tardè concoquantur. Ex auibus maximè ſylueſtribus exhiberi poſſunt turdi, perdices, turtures, merulæ, ſturnus: interdum & columbæ, præſertim earum pulli: verùm nihil pingue aut concoctu difficile dari debet. Coquẽtur autem primùm in poſca, deinde aſſabuntur: præſtat ſi ipſis euiſceratis iniiciantur myrta, aut ſorba ſicca, tritáque, aut minutim inciſa, aut meſpila, aut pira viridia, aut mala cotonea, & poſtea conſuantur, coquantúrque, ac deinde aſſentur. Qua-

A drupedũ carnes vitandæ ſunt: porcini tamen lumbi aut hœdini in aceto macerati, voluptatis gratia ſumi poſſunt. Sic oua gallinacea in poſca elixa, donec indureſcant, proſunt: magis autẽ aſtringunt vitelli ex eis ſuper prunas aſſi, contuſique cum aceto & rhu Syriaco. His rhus aut malicorii modicum, aut galla, aut omphacium rectè miſcebitur. hæc enim ventrem validè contrahunt. Nonnulli etiam pedes vitulinos in ptiſſana per totam noctem incoquũt, donec vngulæ diſſoluãtur: vnde cremor ptiſſanæ ſpiſſus fit & glutinoſus, qui modico aceto conditus eſui B exhibetur, ac ventrem egregiè ſupprimit. Verùm illis dari debet qui concoquendi facultatem validam obtinent. nam imbecillem ſtomachum perturbat magis, & amplius profluuium excitat. Atque hactenus de animalibus.

DE FRVCTIBVS pomaceis. Pomacei igitur fructus dulces, flatus generant, & ex humiditate ſua facilè aceſcunt, eóque prohiberi debent. dabuntur autem aſtringentes, cuiuſmodi ſunt ſorba, corna, pira viridia, meſpila, mala cotonea, aut vuæ in vaſis fictilibus reconditæ, aut cum foliis ex fune ſuſpenſæ, donec acini ipſarum commi- C nuantur. At cũ omnibus pomaceis fructibus panis mandi debet, eo quòd facilè corrumpantur. Mali Punici grana ſanis aluum aſtringunt, ægris autem non item, ſed dulciora in ſtomacho euadunt, corrumpuntúrque. Palmulæ Thebaicæ etiam, fortiter manſæ cum pane, ventrem reprimunt. De cibis hæc ſufficiunt. POTIONES ſimplices ventri tenendo idoneæ. Cæterùm hæ potiones dari poſſunt. Nardus Indica pota ventrem comprimit: myrrha electa fabæ inſtar in catapotiis data idem præſtat: necnon ſemen lapathi ſylueſtris ex aqua tritum, ſimi- D liter facit: item coaguli leporis drachma potu iuuat. Cornu ceruini vſti lotique cochlearia duo cum tragacantho potui dantur. adhæc galla, malicorium & polygonium: coquantur autem ex aqua vſque ad tertias. Ladanum ex vino auſtero potui ſimiliter dato: præterea acaciam rufam, hypocyſtidem, lycium Indicum, terram Samiam, terrámque aſtera dictam, Lemniam ſphragidem, & balauſtia trita. Decoctum ipſorum ſtomacho aduerſatur: eóque virium ratione habita, valido exhiberi debet, non autem febricitanti, aut dolorem experto, aut imbecilli ſto- E macho.

De falſa imperitorum medicorum opinione, & paſtillis.

Plerique imperiti medici mox inter initia paſtillos, vel antidota ex opio, aut alterco aut nigro papauere, aut mandragora, dare non dubitant, eo quòd ſomno dolorem leuare dicuntur. Falluntur autem ipſi dum ægros accepta potione tota nocte dormire, & ventrem retineri conſpiciunt. quia quum dies illuxerit, inutilis labor deprehenditur. talia enim humores in vnum congregantia, ſine in- F termiſſione excernunt: capitáque grauantia, & vires offendentia, ventrẽ reddunt fluentiorẽ. Nunquam ergo ea medicamenta dari debent niſi fortè neceſſitas vrgeat. Poſt ſimplicia verò, compoſita exhibeantur, quorum confectiones trademus quæ à nobis vſu ſunt probatæ. PASTILLVS ad eoſdem. Balauſtium, acacia, hypocyſtidem, lycium, terram Samiam, terram quæ Aſter dicitur, opium, æquali ſingula pondere ex ſucco plantaginis in paſtillos rediges qui tres obolos pendant: vnum manè duabus horis ante cibum, & interdum dormituro, cum G ternis aquæ cyathis exhibebis. Iam paſtilli διὰ κοραλλίου, δι' ἠλέκτρου, & διὰ πτύας, mirificè fluorẽ reprimunt, & ventrem conſtringunt, ſanguinem quoque reiicientibus & tabidis vtiles. PASTILLVS διὰ κοραλλίου. Acaciæ rufæ drach. 3, hypocyſtidis drach. 4, plantaginis ſeminis drachmæ tres, balauſtii drachmæ 4: gummi, thuris, amyli, ſingulorum drachmæ quinque: roſæ foliorum drachmæ duæ, roſæ ſeminis drachma, opii drachmæ duæ, coralii totidem, pſyllii decocti cyathus. His omnibus ſimul tuſis, paſtillos drachmæ ponderis effinges, dabíſque H ex vino cum quinquefolii herbæ decocto. PASTILLVS διὰ ἠλέκτρου. Succini, iridis Illyricæ, croci, maſtichæ, ſingulorum drachmæ trigintaquinque: opii drach. tres, pſyllii concreti drachmæ quadragintaquinque: ſic conficito. Pſyllii herbæ ſeminis cyathos tres in aquæ pu-

ræ sextarios Italicos quinque conicito, coquitóque ad tertias,& ab igne tollito:vbi decoctum refrixerit, medicamenta in ipsius sextario triduum macerato, pastillósque formato qui drachmam pendant, ac singulos ex aquæ tribus cyathis offerto. PASTILLVS ex coagulo qui Diapityas dicitur. Gallæ, hypocystidis, acaciæ rufæ, singulorum drachmæ duæ: opii drachma, coaguli leporis aut hinnuli, terræ Samiæ, singulorum drachmæ duæ: aquæ pluuialis quod satis est. Pastillos fingito, datóque singulos ex aquæ ternis cyathis. PASTILLVS ex seminibus, διὰ σπερμάτων dictus. Anisi, fœniculi seminis, ameos, papaueris albi seminis, singulorum drachmæ tres: opii Thebaici, malicorii, singulorum drachma: alterci seminis drachmæ duæ, apii seminis drachmæ tres: croci, florum rosarum, gallæ, singulorum drachmæ quatuor. Arida in puluerem redigito: opium verò in aqua macerato, fingitóque pastillos qui sesquiscrupulum pendant. Dato autem ad tussim, ex mulsa: ad διαῤῥοίαν, cum cremore oryzæ: iis verò qui cum tusse sanguinem reiiciunt, ex posca: ad profluuium sanguinis, ex decocto lentisci: ad nauseam, ex aqua absinthii: ad intestinorum tormina, & stomachi inflammationem, ex mulsa: ad dysentericos & cœliacos, ex rosæ decocto. Dabis autem singulos pastillos mane & vesperi. PASTILLVS crocodes. Castorei, myrrhæ, singulorum drach. duæ: croci, opii, singulorum drachmæ tres anisi, alterci seminis, apii, singulorum drachmæ octo: dauci Cretici, styracis, singulorum drachmæ quatuor. Opium & myrrham in aqua macerabis, cætera in puluerem rediges, styracem aqua dilues in qua opium & myrrha maduerint: deinde styracem cum iis quæ macerata sunt subiges, & puluere siccorum adiecto pastillos formabis, qui obolos duos aut tres pendant. Dantur ieiunis, & in cibo & post cibum: in cibo autem sæpius, & ante illum. Valde enim sunt mirabiles, stomachi dolorem leniunt, acidos ructus finiunt, cruditates discutiunt, ventrem astringunt, cœliacos & alui tormina mitigant: quin & dolorem capitis tollunt si cum aceto & oleo rosaceo fronti illinantur: adhæc aurium affectus, & dentium cruciatus, cum succo perdiciadis herbæ in foramen illorum demissi, adiecto galbano, persanant: necnō lippitudines addito tetrapharmaco discutiunt. Quin & cubitum eunti somnum suauem potu conciliant, defluxionem reprimunt: similiter etiam articulariis doloribus succurrunt: menses si nimiū fluant, reprimunt. Præterea cū myrti decocti ternis drachmis poti, narium fluorem sistunt, necnon hæmorrhoidas, omniáque profluuia: ad distillationē capitis, & strangulatum vteri, cholericósque affectus, cum rubi decocto, aut vino austero, in quo anisum, aut myrtum, aut sorba macerata sint, exhibetur. Cōmodè dantur etiam in morbis qui circuitu repetunt, præsertim cum rigore. Sumantur autem hora ante accessiones, ex aquæ ternis cyathis. Conferunt quoque cibos vomentibus, & iis qui tussiunt, ex sapa aut melle cocto dati: item phreniticis, inter initia adhibiti: stomachicis autem, cum tragorigano triti, ex rosarum decocto, aut vino myrteo, aut mēthæ succi drachmis ternis poti. Dysentericis prodest cum sorborum, aut cotoneorum, aut rubi decocto. Iam in puluerem redactus, cum ouo sorbili exhibetur similiter & cœliacis, vel omni ventris aut aliarum partium profluuio conducit. Confert ex hoc etiam vuam propendentem cum aqua gargarizare. Ad vesicæ dolorem, cum aquæ calidæ cyathis duobus: & ad sanguinem spuentes, cum aceti cyatho vno & aquæ frigidæ duobus potus cōducit. Hoc etiā pastillo poto vesicæ exulceratione liberatos nouimus.

PASTILLVS clidion. Nardi Indicæ, croci, singulorum drachmæ octo: aloes, thuris, anisi, rosarum siccarum, iridis, singulorum drachmæ duæ: acaciæ, myrrhæ, hypocystidis, lycii Indici, tragacanthi, opii, piperis, singulorum drachmæ quatuor: (alii autem iniiciunt opii drachmam vnam) aquæ quod satis est. Pastillos finges qui obolos duos aut vnum pendant, dabisque ex vino myrteo. PASTILLVS ad dysentericos, sanguinem spuentes, & muliebrem sanguinis fluxum. Hypocystidis, psyllii, terræ Samiæ, gallæ omphacinæ, acaciæ rufæ, sin-

A gulorum drachmæ octo: ex aqua pluuiali pastillos fingito, & vtere. Dysentericis drachmas duas cum cremore oryzæ, aut lenticulæ, aut horum similium, per anum iniicies. Spuentibus verò sanguinem, drachmam cum aquæ frigidæ hemina potui dato. In muliebri sanguinis fluxu similiter eum cū halycæ cremore naturalibus infundes, aut pessum ex lana, solani aut similis cuiusdam herbæ succo diluto intinctum inseres. CATAPOTIA ad dysentericos. Myrrhæ, opii, singulorum drachmæ duæ: gallæ omphacinæ drachmæ quatuor, aliàs duæ: ex aqua B catapotia fingito, datóque noctu terna, & mane totidem. CATAPOTIA ad dysentericos, & omnem ventris resolutionem. Gallæ omphacinæ non perforatæ, opii, singulorum oboli tres. ex aqua finges catapotia erui magnitudinis. Noctu ex vitello oui, aut myrti succi bina aut terna dabis. Alii ex gallis duplum iniiciunt. POTIO ad dysentericos. Quercus corticis recentis drachmas sex in ollam nouam conicito, additóque vini austeri sextarios duos, & coquito vsque ad dimidias: & sublato cortice, cyathos duos potioni ieiuno dato. GLANS C quæ ano subiicitur, ad tenesmum & dysenteriam. Myrrhæ, thuris, opii, croci, æqualia pondera ex aqua terito, collatóque, & glandes formato nuclei pinei magnitudinis, aut paulo maiores, & ano subiicito. ALIA glans siue collyrium, ad dolores mitigandos. Galbani, styracis, singulorum drachmæ duæ: opii drachma. Collyria fingito vt suprà, & ano subdito. ALIVD collyrium quod subiiciatur, ad tenesmum & dysenteriam valde efficax.

Opii drachmæ quatuor, myrrhæ drachmæ octo, croci, castorei, singulorum drachmæ sex: thuris drachmæ qua- D tuor: ex vino Attico collyria fingito. QVAE per inferiora iniiciuntur, ad dysentericos, magnósque dolores vel inflammationes: ἐνέματα à Græci vocata. Seuū caprinum curatū liquato, & per inferiora iniicito: lac vaccinū cum medulla & oleo infundito: cremorē ptissanæ tepidū indito, & similiter lac tepidū, & oleū rosaceum cū butyro: oleū rosaceū & butyrum cū albumine ouorū: vel aquā in qua lini semē decoctū sit. Quòd si vigiliæ vrgeat, rosarum folia in aqua decoquantur, atque huius decocti ius cum ouorum vitellis iniicito. Tragacanthum ex ro- E sarum decocto solutum, cum tantillo cremoris oryzæ per inferiora iniicies: itē acaciæ partes duas, cremoris oryzæ tres: in ea simul myrta ad mellis spissitudinem coquito, ac omnibus mixtis, per anum drachmas quatuor indito. Ad dysentericos eos potius qui profluuio non laborant, iniicere conuenit Lycii Indici lacte caprino soluti drachmas duas. ALIVD melius. Lactis caprini cyathos septem aut octo, amyli drachmas quatuor, lycii drachmas duas: mixta simul iniicito. ALIVD. Ex seuo hircino cū oryza aut farre cocto iniicies. Hæc F sanè per initia iniici debent: quòd si cācer intestina occupet, succus lenticulæ cū melle optimo, præsertim Pontico, proficiet. interim alumen rotundum admiscebis: nam illa purgare, hoc siccare potest. Sin autem latius cancer serpat, vt etiam putridæ particulæ descendant, in his muria ex sale ammoniaco ventrem subluere conuenit: deinde pastillum Faustinum iniicito, qui recipit, calcis viuæ, sandaracæ, auripigmēti, singulorum drachmas quinque: chartæ combustæ drachmas triginta. Pastillos ex vino fingito, qui drachmas quatuor singuli pendant: iniicito G autem cū myrti, lenticulæ, aliorúmque similium decocto, aut cū vino. PASTILLVS Marcelli magnificus.

Chartæ combustæ drachmæ duæ, auripigmenti drachmæ quatuor: squamæ æris cremati totidem, opii drachmæ duæ, croci drachma, calcis drachmæ quinque, aluminis scissi drach. quatuor, sandarachæ drach. sex, omphacii drach. tres. Ex vino myrteo aut sapa Cretensi pastillos formato, qui singuli drachmam pendant, & cum myrti decocto in aluum dato. PASTILLVS sine opio & calce, dysentericis accommodus. purgat enim, & cicatricem inducit. Malicorii drachma, gummi, hypocystidis, rhus Syriaci, singulorum drachma: lycii Indici drachmæ quatuor, amyli totidem, acaciæ drachma. Hæc omnia conteres, & ex aqua cui myrtum incoxeris, pastillos finges: quúmque vsus postulat, ex cremore oryzæ, aut

lenticulæ,aluo infundès. Quòd si primum medicamentũ nihil dolentem iuuerit,considerato num ex nigra bile affectus sit concitatus,qui pessimus est & periculosus. Oportet igitur medicamentum quoque fortius efficere, quod recipiat salis ammoniaci partem vnam, spinæ Ægyptiæ partes tres,veratri nigri partem vnam. Spinam & veratrũ in aqua decoques: & sic postea salem decocto adiicies,anóque infundes.Si mortis periculum instare videris,sandaracham postea & calcem viuam æquali pondere admiscebis.Hæc enim prosunt vbi nimia putredo oborta fuerit,vt paulatim in saniem cõuertatur. Quin & Musæ pastillus cum melle & vino adhibitus opitulatur. Quòd si inflammatio rectum intestinum obsideat, lactis & cremoris halycæ,ptissanæ,farrísque iniectio,dolores,illámq; mitigat.Si non magna fuerit alui profluxio,oleum ano inditum lenire solet.Hoc autem in iis fieri debet qui enemata continere nequeunt.In illis verò qui retinent, muriam plerique iniiciunt: alii salis ammoniaci heminã vel plus minúsve medicamento admiscent. Nos muriæ in qua oliuæ albæ conditæ sunt,heminam iniicimus, atque rursus dimidiæ horæ spatio aut paulo maiori post deiectionem interposito,pastillum in anum damus: qui sic retinetur, quanuis nuda vlcera inueniat. Hæc dysentericorum, qui ex ventris profluuio fiunt,curatio tota existit.

DE INTESTINORVM EXVLCERAtione, quæ propriè dysenteria Græcis dicitur, Cap. IX.

VEteres, dysentericos illos vocare consueuerunt in quibus neque iecur est affectum, neque alia quæpiã particula quæ morbum hunc afficiat, sed ipsorum tantũ intestinorum exulceratio existit:quæ si negligatur, etiam vlcera corpus depascentia (Græci Nomas vocant)interdũ putredinem quoque generare solent, & interitus periculum ægro inducere: vbi verò accuratè internoueris quibus in particulis morbus hic constiterit,ita ad conueniẽtem affectus curationem venire oportet. Non parum autem interest tenuiáne intestina an crassa exulcerata sint. Nam superioribus affectis, curatio quæ per os adhiberi solet,cõmodior existit:quemadmodum rursus humilioribus infestatis,vel si circa rectum intestinum noxa inciderit,illa medendi ratio competit quæ medicamẽtis per aluum inditis subiectísque administratur. Prius igitur ab internotione auspicabimur. nam qui optimè internoscit, optimè medetur. NOTAE exulcerationis in crassis intestinis. Notæ eorum quibus crassa intestina exulcerata sunt,hæ contingunt.Rosiones in imis partibus,& crebra desidendi cupiditas, quæ Græcè tenesmos dicitur. simul autem cum hac excretio comitatur. Nequaquam enim in his ramenta & sanguis in deiectionibus permixta sunt:verùm supra stercus guttæ potius sanguinis, & naturalis intestinorum pinguedo effertur. Præterea etiã quæ excernuntur,carnosa apparent:quoniam intestinorũ quoque structura non tenuis & membranosa, sed carnosior potius à natura condita est. Cæterùm considerato doloris quoque magnitudinem,vt quæ & ipsa multum ad internotionem conducat: obtusior enim & non acutus dolor eos infestat qui crassis intestinis laborant. NOTAE superiorum intestinorum affectorum. In tenuibus contraria horum magna ex parte eueniunt. nã rosione infestante,non statim sed post aliquot horas æger ad excernendum vrgetur. Præterea etiam vulneris sanguis deiectionibus permixtus est, & dolor multo acrior existit: itẽ quæ per aluum procedunt,neque pinguia,neque crassa apparent,sed tenuia & membranosa accuratè obseruantibus videntur. SI IN mediis intestinis exulceratio existat. Quum neque deiectiones iis quæ ab vlcere manant,admodum permixtæ,neque omnino discretæ apparent,coniiciendum est,in mediis potius intestinis affectũ existere.Similiter etiam ex tempore excretionis & dolore,si non statim post rosionem æger, neque multis horis interpositis ad deiectionem exurgat, neque dolor vehemens sit admodum,neque rursus insensilis,exulceratioñẽ ad media potius intestina pertinere notandum est. Quæ quum ita habeant,reliquum est vt quomodo curatio fieri debeat perscribamus.Sed considerãdum est num mor-

A bus hic ex primario ipsius intestini exulcerati affectu, aut alterius particulæ affectæ consensu prouenerit.Nam accidit etiam vt ex toto corpore frequenter excrementa ferãtur,vel propter colliquationem,vel ob humorum vitiositatis abundantiam natura expellente. In quibus negotiũ ægris facessere non expedit,vt quæ à facultate nos dispẽsante pulchrè fiant,prohibere festinemus. Indicium autẽ huius est,quòd æger excretione facta seipsum robustiorẽ sentiat: & quum medicus deiectiones cohibere cogitat, B videatur quidem paululum proficere, verùm non longè pòst duplo copiosiora excrementa defluant: quare in huiusmodi affectibus naturæ auxiliari oportet. Si enim propter copiam tale euenerit,tunc etiam sanguinis missionẽ adhibere non est alienum,interdum etiam purgationem. Ac sanguinis quidem euacuatio paulatim administretur: & id quod euacuari debet, neque vniuersum, neque copiosum educatur,vt ne ægri vires imbecilliores hinc reddantur.Similiter etiam purgationem non vniuersam,sed & ipsam per vices tentabimus. Ad huiusmodi conuenit C Theodoretum, quod & sanare ægrum & obstructione liberare abunde potest. Dantur scrupula quatuor, aut sex, plus aut minus,pro ægri viribus, totum corpus respiciendo,& nonnunquam per se, aliâs cum scãmoniæ lacryma, siliquis sex aut septem. Atque hîc rursus ægri viriũ ratione habita,purgationis mistura fieri debet. Adhæc etiã aloe probè lota,bene facere admodum creditur,præsertim in quibus iecur corroborare volumus.accidit enim vt affectus hic,etiam particula ista infirmante, aut inflammationem experiunte,quemadmodum & liene, & ventricu- D lo,& venis meseraicis tali morbo affectis dysenteria excitetur.Conuenit igitur(sicut diximus)vt vbi prius internouerimus accuratè num morbus ex consensu prouenerit,ita tandem conuenienter curemus. QVID agendum sit quum vlcus in recto intestino excitatum fuerit. Vlcere rectum intestinum ex acribus biliosísque excrementis,aut aliunde missis,aut in ipsum intestinum absorptis,infestante, necesse omnino est tenesmos comitari, & crebras desidendi sine stercore cupiditates, ita vt deiectiones ramentosæ aut cruentæ existant. Tali ergo mede- E ri victu potius humectante, hoc est inter olera quidem intybo & malua,conuenit: ventrem horum facilẽ ad deiiciendum retinere,vt stercus citra impedimẽtum transiens, ceu medicamen aliquod salutare,vlcera siccare purgaréque possit.Curare igitur oportet ne deiectio admodum acris neque dura existat: ac potiones eiusmodi vnctionésque in talibus vitiis admouendæ sunt vt venter omni ex parte facilè soluatur.Noui enim quosdam damascenorum copiosiore esu dysenteria absolutè curatos fuisse,stercore citra impedimentum ab ipsis per aluum deie- F cto: item alios quamplurimis vuis assumptis. Verùm tutò expendendum est:aluo nanque commodè descendenti,ea quæ corrumpunt,exhiberi non debẽt, sed medio vtendum victu:qualis est intybus,si coctus & non coctus edatur,etiamsi ægri maximè febricitent: item panis ex aqua tẽperata,aut vino valde aquoso, si vires imbecillimæ esse videantur.Luteis autem ouorum, neque admodum mollibus,aut duris etiam, ex decocto vescendum. Post primos dies etiam suum petioli idonei sunt, cum troximis,aut intybis,aut brassica percocta,aut libo suminali te- G nui,aut halyca bene cocta. Quando verò deiectiones liquidiores sentimus,vel cucumerem sumere ipsos permittito,vel gallinã absque sale copiosiore,aut garum. Sin autem multa quædam fuerit caliditas, & æger temperamẽto iuuentutis vigeat,tunc etiam isicium ex pisce ipsi dandum est:iuuabit enim amplius. Sit autem intestinum ex piscibus dura potius carne præditis,vt orpho, aut glauco, aut ceride. Porrò deiectiones omnibus idoneas seruare conuenit, crassius id quod influit & obtusius reddendo: extrinsecus autem vtendum est lẽtiscino, præsertim flatibus imum ventrem distendentibus,& profluuio quodam H deiectionum non adeo biliosarum aut acrium vrgente. Oleum hoc esse debet non admodum vetustum: sin autẽ fuerit, adiiciatur huic sapa, aut vinum odoratum, tenue. Similiter etiam stomachus vino melino irrigandus est. Adhæc vtatur æger maximè inter initia balneo crebriore,& calidiore solio: magísque si aquæ potio & frigido-

rum ciborum esus præcesserit,ac pituitæ suspicio sit. Hoc si contigerit,paulum ad calidiorem victus rationem inclinandum est:& vinum exhibendum Sareptinum, aut Tyrium, aut ex iis quæ in Campania nascuntur, Britianum aut Palmatianum.At ne te decipiant ea quæ deiiciuntur, quemadmodum vulgares pituitam illa esse putantes. sæpe enim eiusmodi descendunt,interim sanè à rasura,aliàs ab acrimonia albedinem nitorémque intestinorum deradente:ac vocant eiusmodi ignorantes pituitam, & frigidum humorem.qui meritò quum in notatione decipiantur,etiam calidioribus ægrum cibis vti potius compellũt. atque euenit multo magis intestinum ob malam medicantium rationem deradi & intumescere.Idcirco non solùm ab excrementis, sed etiam prægresso victu & natura ægri, accuratè internoscas quòd pinguedo reuera excernatur,vel à rasura.Ita etiã ipse totũ victum instituito, nũc ad calidius nunc ad frigidius,ea quæ adhibentur,conuertens.Hæc solùm de victu dicta sint qui exulceratione sustinentibus conuenire potest, non solùm in recto intestino,sed etiam in omni dysenteria. QVIBVS enematis in recti intestini affectu vtendum sit. Si recens sit vlcus,& purgatione indigeat, eluere sola aqua mulsa per clysterẽ oportet: sin autem suspicio quædã fluxionis extiterit,adiiciatur aquæ lenticula,rosæ,rubi radix, atque ita per clysterem eluatur. Puro autem vlcere facto,simplicioribus primùm vtitor,vt amylo,Lemnia sphragide,hoc est sigillo, & cremore oryzæ. Quòd si vlcus fluxionem experiri videatur,amylo etiam,acacia vino macerata,& succo plantaginis admisceatur. Probè autem facit etiam terra Samia,quæ dicitur aster, in eiusmodi affectibus. At si carnem inducere opus sit,lacryma thuris quoque adiiciatur.fit enim optimum medicamentum,quod carném generare,& vlcera ad cicatricem perducere possit. Componitur autem in hũc modum: Lemnii sigilli,terræ Samiæ, pompholygis,acaciæ,lacrymæ thuris,gummi,singulæ vnciæ.trita vino vna mistura inspergito : nam bene proficit. PRAESTANTISSIMA quæ ano subiiciuntur, lõgo vsu à nobis cõprobata. At in quibus crebra desidendi cupiditas,multæque vigiliæ vrgent, vt etiam hinc vires infirmentur, bene quoque faciunt quæ Græci hypotheta appellant,ex quibus & hæc multis adeo experimentis probauimus. scriptura ipsorum in hũc modum habet: Croci,thuris,myrrhæ,glaucii,singulæ vnciæ:acaciæ vnciæ duæ,vini quod satis est ad læuigandum. Penicilla nucleis pineis similia,paulo oblongiora formato,ac dextrè subiicito. ALIA GLANS,quæ etiam Clidion nominatur,ad tenesmos & alui profluuia efficax : nam doloris leuationem adfert quumprimum apponitur, somnum suauem inducens. Myrrhæ Troglodytidis,glaucii,opii, singulorum drachmæ duæ: vino modico odorato excipito, ac nucum pini magnitudine formato,subiicitóque. Eximiè confert iis qui tenesmo infestantur. CATAPLASMA ad recti intestini inflammationem. Micarum panis siliginei aqua maceratarum,croci,olei rosacei,oui tosti,palmularum Nicolai sapa maceratarum purgatarúmque:omnium æqualem modum probè læuigatum duplici panniculo illinito,ac vbi calefeceris,tepidum ano subiicito.Confert etiam rosaceum per se stuppa iniectum,impositúmque:item in balneo illitum. Similiter decoctum rosarum & lenticulæ tepidum per spongiam , & quæ his sunt similia adhibeto. Hæc sanè recto intestino exulcerato inflammatóque,& crebris desidendi cupiditatibus cõducunt. SI CRASSA aut media intestina exulcerata sint. Si exulcerationem superius quàm rectum intestinum est,& crebram desidendi cupiditatem fieri contingat,saniésque putridæ appareant, tum etiam efficacibus vtendum & iniectionibus & glandibus, necnon iis quæ extrinsecus inducuntur:verùm illa etiam quæ prædicta sunt, glandium numero ascribantur. Atque hæc sanè vsu satis sumus experti. MEDICAMENTVM quod in dysentericis ano subiicitur. Vbi intestinum prædicto lenticulæ, rosarum & aliorum spissamentorum decocto antea per clysterem elueris,& veluti spongia absterseris,hoc ano subiiciendum est,quod ista recipit: Croci, myrrhæ,lacrymæ papaueris,thuris masculi, pares portiones:Hoc prioribus similiter paratum,ano subiicitur: item

A colicis bene facere creditum est. PASTILLVS dysentericus. In quibus vlcus & nome quædam magna intestina affligit,necesse est pastillis vti ex auripigmento,sandaracha,& calce.Sunt autem plerique ad huiusmodi affectus inscripti, è quibus est & Faustinus, & δι' ἀρρενικοῦ dictus:sed nullus adeo validè vlcera depascentia lenire solet vt qui à me paratur pastillus : cuius vim plerique præstantissimi medici in ipsis operibus admirati sunt:recipit autem hæc. Auripigmenti,sandarachæ, squamæ æris, singulorum drachmas quatuor. Læuigatis ipsis collyriorum

B instar per æstum caniculæ,ita adiicito opii drachmã, calcis viuæ drachmas duodecim,balaustii,hypocystidis succi,chartæ combustæ,singulorum drachmas decem.Læuigato rursus ex vino myrteo,aut spathite , aut Aminæo,ad dies viginti: excepta in pastillos redigito , datóque viris drachmas tres,mulieribus duas,pueris vnam:ac refrigerato in vmbra,vtitórque. præstantior autem pastillus fit si vetustescat.Porro in hunc modum ipso vtitor: postquam ex decocto lenticulæ clysterem ægro prius inieceris,tem-

C pore interposito sic cum cremore oryzæ pastillum cum modico adipe hircino immittas,ex vino generoso antea læuigatum.Modus autem esto eius quod immittetur,misturæ dimidium.Cæterùm ægrum prius nutrito,atque ita medicamentum ei indito , ac continendùm permittito. Post hunc pastillum , alterius meminisse superfluum est. Tantum de dysenteria ob exulcerationem crassiorũ aut mediorum intestinorum proueniente dictum esto. SI DYSENTERIA in tenuibus intestinis constituatur. Quòd si erosionem in tenuibus intestinis fieri contingat,medicamenta potius quæ per os assumuntur dare

D conuenit. Eiusmodi autem sunt , inter simplicia quidem, Lemnium sigillum ex posca potum : item lac caseosum in omnibus vêtris fluxionibus acribus saluberrimum est remedium.oportet autem prius decocto candentes calculos marinos iniicere,ac rursus sensim coquere,donec maior serosi recrementi portio consumpta fuerit:nonnulli etiam ferramenta potius candentia prius calculorum vice lacti iniecerunt. Quum enim ferrum astringens quippiã habeat,hoc impertit ei, ac magis ad retinendum ventrẽ efficax reddit.Nonnulli etiam caninum stercus tenuissi-

E mum ei admiscuerunt.Verùm hoc ratio non exigit vt faciamus,quum & cibi & medicamenta à natura nobis donentur, necnon herbæ quæ cum aceto coctæ potǽque vẽtris fluorem desiccent. Commodius autem erit, admixto ei quodam ex iis quæ dysenteriæ & cœliacis affectibus conueniunt,& in igne fumi experte frixa sunt. Quæ verò iniiciuntur,sunt hæc,rhus rubrum,succúsque eius,omphacium, malicorium, galla, & cochlearum tostarum cinis. Apti verò sunt etiam acini vuarum,myrta,mespila,corna, & cotonea.Portulaca verò dysentericis salutaris cibus est,

F succus ipsius potus efficacior. Plantago similiter caloribus potissimùm conuenit:item rubi semen & flores, necnon lenticula bis aut ter decocta,exhibitáque. Iã in quercu liber qui cortici & ligno intercedit, aut tunica putamini glandis subiecta,potui ægris propinantur.Mori fructus subitò exsiccatus,medicamentum fit abundè astrictoriũ, vt etiã dysenteriæ & cœliacis affectibus opituletur. Contunditur autem miscetúrque obsoniis : quemadmodum rhois semẽ,si ex aqua ipsum,aut vino,aut vt dilutum quis bibere voluerit, cœliacos & dysentericos adiuuat. Porro

G etsi aliorum complurium simplicium medicamentorum meminisse liceat,satis tamen est ad subiectam materiam ista deligere,& contra præsentem affectum eadem componere.Non absurdum autem est etiam ea nos meminisse quæ frequenter sumus experti. MEDICAMENTA composita ad dysentericos & cœliacos. Medicamentũ quod ex fructibus pomaceis constat,prædicto affectui est commodissimum:in quibus etiam potissimùm intemperies ventris,iecoris,aut stomachi existit, quæ intestina magis fluxionibus opportuna reddit. Mala Punica integra,

H mala cotonea , singula viginti:rosarum siccarũ sextarius, prunorũ syluestrium sextarii duo, sorborum aluum astringentium sextarii duo, pira & mala triginta , rhus Syriaci sextarii tres,siliquæ,quas Græci Xylocerata dicunt , quadraginta:myrtorum nigrorum sextarius, musti Aminæi, quod satis est:decoquito omnia testa, aut cacabo , donec

mellis habuerint spissitudinem:coniicitóque in vas fictile,& quum vsus postulat,exhibeto. CATAPOTIA ad dysentericos & cœliacos. Gallæ omphacitidis non perforatæ,opii,singulorum vnciæ duæ,petroselini vncia. Excipito aqua,fingitóque catapotia,ac dato ciceris instar, ad vires respiciens,etiam modum coniicito. Hoc medicamentum calidis admodum intemperamentis opitulatur,calidioribus autẽ etiam cremor ptissanæ cum polenta & vino potus.At in quibus iecur valde infirmum est, & ventri fluxionem transmittit, aut obstructione laborans distributionem impedit,bene facit etiam picra:omnium maximè aloe elota, & in catapotia redacta.Porro ad dysenteriam ex frigiditate contractam, grossi potæ mirum est quàm conueniant.oportet autem ipsas vase æreo comburere,atque ita ex eis quod tribus digitis comprehendi potest exhibere:atque id tertiò facere. Detur autem ex vino generoso,præsertim in diuturnis affectibus ac validioribus agricolarúmque corporibus. DYSENTERICVS pastillus per os datus,ad omnia interna,omnémque fluxionem valẽs. Anisi drachmæ duæ, alterci drachmæ quatuor,apii seminis totidem, opii drachmæ duæ: febri carentibus,ex vino:febricitantibus autem & superioribus intestinis affectis,si multæ vigiliæ vrgent, ex aqua datur. Potus verò ante medicamenta quæ inferius induntur,stomachum ab enematis subuerti non sinit.

De epithematis & vnctionibus.

In dysentericis affectibus,ab illis vnde morbus excitatus sit,per totam curationem incipiendũ est, & ægro succurrendum. Solet enim mortis periculum comitari, tum copia excrementorum,tum frequentia desidendi, & quæ ex his sequitur virium imbecillitate & cibi fastidio. Vnde non solùm contentum esse oportet iis quæ per os exhibentur,& per enemata iniiciuntur: sed etiã per ea quæ extrinsecus imponuntur,opitulari conandum est. Conueniunt igitur potiones,& epithemata,quorum compositiones exponendas vobis censui. EPITHEMA dysentericis & cœliacis efficax. Alterci albi seminis vnciæ quatuor,anisi, rosarũ floris, rhus Syriaci,hypocystidis succi,balaustiorum,singulorum vnciæ duæ:opii,croci,singulæ vnciæ.Hæc singula ex vino myrteo læuigata mixtaque simul,in pastillos redigito,atque in vmbra refrigerato. Quum vsus postulat,contundes & incernes quantum satis est.Palmulis patetis excipito,ac in linteolum illita imponito. CERATVM optimum. At in quibus stomachus potissimùm infirmus fluxionem intestinis transmittit,hoc quoque vtitor cerato quod ista recipit: Palmularum pinguium vnciam, mastichæ tantundem, aluminis liquidi vncias sex,aloes vnciam,vini & rosacei quod satis est:confecta diligenter,imponito. EPITHEMA dia œnanthes. Hoc quoque medicamentum ad dysenteriã bene facit,in quibus etiam os ventriculi affectum est, & intestinis fluxionem transmittit.Œnãthes drachmæ duæ, vuæ immaturæ succi drachmæ quatuor,styracis totidem: acaciæ drachmæ octo,rosarum siccarum totidem, gallæ omphacitidis drachmæ quatuor, palmularum drachmæ sex,vini austeri,& olei myrtei quod satis est, picis drachmæ sex,ceræ drachmæ sedecim.Mirabiliter confert. EPITHEMA ad tenesmos potissimùm, & cruentas excretiones cum frigiditate. Ceræ vnciæ sex,picis, croci,aloes,acaciæ,amomi,anisi,singulæ vnciæ:styracis sescũcia,adipis vnciæ quatuor,carpobalsami totidem,gleucini vnciæ duodecim. VNCTIO dysenterica. Rhei drachmæ quatuor, omphacii drach. duæ, hypocystidis,gallarum,myrtorum,singulorum vnciæ quatuor.Vino myrteo excipito.Bene facit illitum,& iecori robur adiicit. Item oryzam ex vino tritam oblinito,& ante & post. Hoc ad tenesmos ex frigiditate contractos omnium maximè valet:adhæc Masuchas cum malicoriis,gallis,acacia, myrrha,ladano,aloe,iunci rotundi floribus, rosis, spica nardi, & horum similibus conuenire admodum ad huiusmodi affectus creditur. Oportet autem artificem ad dysenteriæ speciem etiam remedii mixturam accommodare:vt si vitium ex calida quidem intemperie prouenerit,frigidorũ facultas præpolleat: sin autem ex frigida causa, calefaciẽtium roborantiúmque modus intendatur. Talis porro est materia omnium odoratorum, vt calamus aromaticus,

A iunci odorati flos,spica nardi,atque his similia cataplasmata:in quibus intestinorum maximè fluxio molesta est, ordeaceam farinam,sapam & acetum coquito plurimùm,& obducito.Hoc & ad sanguinis profluuium mirificè confert:item ex polenta & prædictis odoratis medicamentis cataplasma similiter facere creditur. Oportet autẽ ex vino astringenti,vt lentiscino,aut melino,coctum,tepidum apponere.At scire licet,fieri non posse vnquam vt intestinorum exulceratio curetur,nisi quis materiam ex aliis particulis influentem,prius coerceat.Accidit enim(vt dictũ B est)etiam dum viscera expurgantur,aut inflammationem aut imbecillitatem experiuntur,intestina fluxione laborare,exulcerarique: adhæc ob totum corpus contabescens, interdum quoque ob caput materiam transmittens,& stomachum fluxioni obnoxium,id euenit.Nam in iis qui dysenteria per consensum totius corporis contabescentis laborant,vitandi sunt pastilli qui ex sandaracha, calce & similibus parantur, intemperatum magis corpus reddẽtes, magisque ipsum colliquantes. In illis autem vtendum ipsis tantùm est in quibus deiectiones depascentis & putri C di vlceris efferri videntur. Ego sanè quendam conspicatus ex iis qui contabuerant,à pastillis ei oblatis magis irritari,iussi hæc quidem abiicere, balneis autem potius vti, & cibis refrigerantibus,vt pepone sine medulla, intybis, bulbio & isicio:atque hoc victu citra medicamentum, ægrum morte ipsi expectata liberaui. Ac multos alios qui vlceribus curatu difficilibus & magnis infestarentur, victu etiam solo ad superantem intemperiem accommodato curatos noui.Non igitur festinandum est(vt dixi)vlcus depascens, cum foris, tum intrinsecus & antidotis & pa- D stillis medicari.

DE LIENIS AFFECTIBVS, EX libris Philagrii, Cap. X.

QVemadmodum & reliqua corporis viscera,ita & lien intemperies experitur.Nam refrigescit,calefit, siccescit & humectatur. Deinde vt omnibus intemperierum generibus affligitur,ita & alios sæpe morbos sustinet. Nã obstruitur,augescit,& inæqualiter intumescit,extenuatur, ad partes aliquas protenditur,inflammatur, indurescit, & E scirro obducitur.Nunc igitur singulas eorum notas & curationes persequemur. NOTAE frigidæ intemperiei. Lien frequenter intemperie,præsertim frigida & humida laborat:idq; magna parte ex cibo & potu frigido subinde assumpto:qualia sunt aqua frigida, ostrea,bulbium, caro porcina,fructus pomacei copiosi variique, præcipuè per æstatẽ.Quippe calor in liene ex his,præsertim si ex locis humidis proueniant,imminuitur: necnon balnei vsu post cibum, & venere non modò frequenti, & ampliore quàm res postulat, verùm quum stomacho cibis potũ ve F repleto,& crudo adhuc exercetur. Nam frigida intemperies facilius quàm calida(vt dictum est)in liene augescit: præsertim autem in illis corporibus quæ humoribus redundant, cruciantur doléntque,tumore partis præter naturalem modum adaucto.His color non ex toto niger,sed subliuidus & plumbeus accidit. SIGNA calidæ intemperiei. Calida lienis intemperies maximè ex febribus & nimio solis æstu contrahitur. In febribus enim sanguine accenso lien extenditur & intumescit: & quia natura rarus est,ideo sanguis adustus feruénsque in eum defluẽs, G in magnum tumorem ipsum extollit,distenditque. Æstas enim & calida aeris constitutio lienem offendunt, quum homo plus iusto fuerit calefactus.Quemadmodum igitur in hyeme frigidi aeris,ita & humidi & sicci qualitates facere consueuerunt. Quæ ex præcedentibus aere, cibo & potu proueniunt,à prudente cognosci possunt : quia hinc defluxiones augentur,flatꝰ generãtur,& morbi increscũt.

CVRATIO calidæ & siccæ intemperiei. Calida & sicca intemperies frigidis & humidis adiuuatur auxiliis, siue extrinsecus,siue intus per cibos& potus adhibitos.Ex H oleribus conueniunt lactuca,blitum,atriplex,cucurbita:item cremor ptissanæ. Balneum autem aquæ dulcis admoueatur.Extrinsecus oleum rosaceũ,melinúmque, & ex eis epithemata confecta prosunt. Adhæc etiam succus vuæ immaturæ,aut portulacæ, aut semperuiui, & teneri vitis turiones. CVRATIO frigidæ & humidæ intẽperiei.

Frigidæ

Frigidæ humidæque intemperiei calida & ſicca præſidia conueniunt: verùm ſicca & frigida intemperies magis quàm humida & frigida conſiderari debet: quibus illa extrinſecùs adhiberi oportet medicaměta quæ cũ butyro, cera noua, œſypo, oleo cyprino vel irino, conficiuntur, aut horum ſimilibus, cum adipe anſerino, vel porcino recenti, addito ſtyrace & ammoniaco pingui: quibus admiſceatur herbæ bugloſsi, aut dulcis radiculæ ſuccus. Quin & balneorũ vſus, & oleorum, ſi inungantur, prodeſt: item oleum nardinum cum prædictis medicamentis, & croci modicum, vnde lienis vires inſtaurentur, adhibendum eſt. De iis quæ extrinſecus calefacere & humectare poſſint, abundè ſit dictũ. Obſeruandum autem ne fortè corpus humoribus plenum ſit: & dum ipſum incaleſcit, humor in liene augeſcat: & ſi tibi manifeſta copiæ ſigna apparuerint, æger euacuari debet, & ſic tandem ſanari intemperies. Cibi vtiles ſunt qui optimum ſanguinem generant, gallinæ domeſticæ, phaſiani, perdices, & omnes aues quæ in mõtibus degunt, pullique colũbarum. Ex pedeſtribus probatur caro porci, qui mediæ fuerit ætatis: hœdus, & ipſe mediocris. Ptiſſanæ cremor cum melle optimo & pipere modicè conditus, vtiliſſimus eſt. At conuenit vt viſcera omni inflammatione vacent, ne à mellis calore aut ſiccitate offendantur. Nam dulcia omnia naturaliter præcordiis & viſceribus ſunt inimica: eóque etiam vinis calidis & humectantibus, præſertim natura dulcibus, abſtinere conuenit. CVRATIO calidæ & humidæ intemperiei. Itaque ad calidam nunc & humidam intemperiem tranſeamus. Externa eius curatio vtiliſſima eſt quæ medicamentis conſtat ſiccantibus, nempe ex alumine, pice liquida, aceto, foliis roſarum, oleo roſaceo, manna thuris, œnanthe, & gallis omphacinis compoſitis. huiuſmodi enim adſtringentia adhiberi debent. Intus autẽ curabitur intẽperies cibis non pinguibus, qui ſanguinem ſicciorem frigidiorémque reddant, qualis eſt caro ceruina. Lẽticula verò, quia melancholica eſt, & ſanguinem craſſum generat, prohibenda eſt: oryza & nux auellana rectè aſſumuntur: necnon panis ex ſimilagine lota confectus, caſeus recens, & lactaria: carnes recentes, hœdina & anſerina. Item ex herbis, ſpondylium, aſparagus, bryonia, & ſalſamenta omnia. Verùm his non crebrò vti conuenit, vt quæ ſpatio temporis melancholiam procreent, & ſanguinem craſſum manifeſtè producant. Vinum autem ſit adſtringens, calida temperatum. De compoſitis intemperiebus hæc dicta ſint: nunc de ſimplicis intemperiei curatione agemus. DE ſimplicis intemperiei curatione. Simplex intemperies, aut calida, aut ſicca, aut frigida, aut humida, cui ex compoſitis ſupradictis intemperiebus, cibi & potus ſimplices & compoſiti, vel medicamenta quæ bonos & mediocres humores gignant, offerri debent. CVRATIO HVMIDAE intemperiei. Humidæ intemperiei optimum eſt medicamentum ſalis flos, ſiue per ſe ſolus, ſiue cum aliquo ſimplici cerato imponatur. Solus enim calefactus, & in veſica aliqua exceptus, lieni adhibetur. Quin & ſalſugo, & ſalis ſpuma cum cerato quopiam ac modico aceto permixta, commodum humidi lienis affectui medicamentum præſtabunt. Proderit & quinquefolii radix, & plantago ſicca, & alumen ſciſſile, adeò in teſta vſtum vt quod in ea adſtringens eſt abiiciat. Poteris etiam ipſe medicamentum ex plantaginis foliis, radicibúſque quinquefolii, ac flore ſalis, pari vel impari modo permixtis exceptíſque, componere medicamentũ, aceto quod ſatis eſt adiecto, & pice ſicca in poſca liquata: nec nõ cera alba, & ſuffimine ammoniaco, & modico roſaceo additis. Galenus lienis ſcirrũ flore ſalis ſanari dixit, ídque bene. non enim ad intemperiem ſolùm facere cenſendus eſt, ſed etiã tumores ex craſſis humoribus & viſcoſis induratos iuuare ſolet. cõſumit durities, & fortiter extenuat. Eã verò de qua diximus intẽperiẽ deſiccari tantũ oportet: ad quod optimè facit medicamentum ex ſalicis ſucco confectum. Inciſus enim ſalicis arboris cortex lacrymam emittit, quam vni aut alteri ex prædictis medicamentis admiſcebis, ac efficacius medicamentum reddes. Verùm ante medicamẽtum fricationes optimè conueniunt, vt quæ humidam lienis intemperiem poſſint diſcutere. CVRATIO ſiccæ intemperiei. Sicca intemperies frictione adhibita diſſolui poterit, nutriri, & humida effici. Huic prodeſt balneum dulcis aquæ, item vnctio ex dulci oleo applicata: præterea ptiſſanæ cremor ad vngendum eſt vtiliſſimus: vel ſiquæ eſt talis frictio corporis qualem in podagræ curatione dicemus. CVRATIO frigidæ intemperiei. Frigidæ lienis intemperiei quæ adhiberi debent non ſunt exigua, præſertim quæ iã dicta ſunt. Licet etiam vnguenta calida, & epithemata applicare, ſimiliter & cerata & myracopa. Talia ſunt etiam acopa quæ ſiccitatem & frigiditatem oleo ſimplici mixta perſanant. CVRATIO calidæ intemperiei. Calidam intemperiem oleum roſaceum ſolum, aut melinum, & quæcunque ex his cõponuntur medicaměta, tũ cerata, tum epithemata, diſcutiũt: præter hæc, ſuccus omphacii, portulacæ, ſemperuiui, & teneræ vitis palmites, ſimiliáque.

DE LIENIS INFLATIONE, Cap. XI.

INflatio ex ſpiritu generatur: & quemadmodum in aliis corporis partibus, ita in liene tumor naturæ cõtrarius excitatur: id quod accidit ex leguminũ, aut bulborum, aut palmularum caſtanearúmve eſu, aut ficuum, vel malorum, vel mellis, dulciſque vini vſu. Hæc enim omnia non modò lienem inflant ſpiritu, ſed etiam colum, meſenterium, ventrem & ſtomachum flatibus diſtendunt. Facilè autem deprehendere licet an ex cibis tãtùm inflatio excitetur. nam ſi ex his nihil aſſumptum fuerit, ad aliam cauſam morbus referri debet. Quòd ſi lien flatibus diſtendatur, & in amplum tumorẽ attollatur, ægérque interrogatus, id ſe citra pondus & loci ipſius grauitatem ſuſtinere dixerit, tunc ex cibis frigidis malum accidere cognoſces. Quando enim lien ex toto flatibus repletur, *κλύδωνας, id eſt ad uerbum fluctuationes*, vbi paulo liberaliorem potum aſſumpſerit, experitur. Vt enim in vtre aqua, ita in ventre copioſior potio ſonitum elidit quum agitatur. Si autem qui inflantur, frigidos cibos aſſumant, frequenter eructant, poſtea autem ſingultiunt. Quòd ſi nihil horum in ventre contingat, lien autem tendatur, pungatúrque citra aliquam grauitatem, flatuoſos ſpiritus eſſe putato. CVRATIO inflationis. Iis igitur qui intumeſcunt, medicamentum dioſpoliticum dari debet. Piper enim & cuminum calefaciunt: ruta flatus diſcutit, & partem affectam iuuat, humoréſque pituitoſos imminuit: nitrũ ventrem ſubducit: mel ſimiliter purgat, calefacitque, & humores extenuat. Pari modo etiam medicamenta faciunt διὰ καλαμίνθης & διὰ τριῶν πεπέρεων. Epithema verò διὰ σπερμάτων, *ſic uocatum quòd ex ſeminibus conſtet*, huic malo auxiliatur. Iam melanthium, apii ſemen, aniſum & petroſelinum, trita pani apud piſtores inſpergi debent: eadem ex vino pota lienis inflationem tollunt. His etiã ceſtrum, adiantum, & polypodium modicè adiicientur, præſertim quum lien indureſcit. Tunc ſcolopendriũ quoque & ſplenidion herbæ ex vino potui dantur vtiliter. Itaque liene inflato, prædictis potionibus & epithemate diaſpermatωn vteris. hæc enim adhibebis ſi hydropicus morbus inde non ſubitò accidat: ſin autem repentè prouenerit, tunc nullo modo hæc conueniunt. Nam hydrops tympanites plerũque inter initia oriri ſolet: quod vbi acciderit, medicamenta tum quæ inflationẽ tollunt, tum quæ calefaciũt, ſi adhibentur, affectũ magis augẽt. Nam multi dũ medicamẽtis eum deſiccare vellent, maiorem duritiem excitarunt. Potui verò dare eis viticis ſemen torrefactum, petroſelinũ, melanthiũ, aniſum & ſiſon, expedit. His enĩ ſingulis lienis duritia & ſcirrus in eo factus curatur: & ſi flatibus plenus ſit lien, dantur illa aut ex aceto, aut oxymelite, aut poſca. Porro ſunt & alia huic vitio accommoda, vt ſerpyllum, thymus, lauri cortex, origanum, calaminthe ſicca & viridis, piper, rutæ (maxime

ſylueſtris)ſemẽ,peucedanum,præſertim ipſius liquor:coſtum,cardamomum,marrubium,eryngium, centaurium minus,præſertim ipſius ſucc⁹:chamædrys & chamæpitys. Ex his enim medicamentis aut vnum duntaxat, aut duo triáve,aut ſimul etiã omnia,inflationi potu bene faciũt.

INDICIA INFLAMMATIONIS LIENIS ex ſolo ſanguine, Cap. XII.

QVòd ſi ſanguinis copia in lienem confluxerit, & ex eo inflammatio indidem orta fuerit,dolórque cum tumore & tenſione,& multa grauitate vehemẽter vrgeat, interim obſtructio membri excitatur, vnde ſcirrum & inflammationem plerunque contrahit: interdum etiam ſine dolore augeſcit,durúſque efficitur.quod tactu ſubinde cognoſcere poſſumus: quippe tangentibus facilè apparet.Item quum ex duritie in mollitiem largiorem deductus fuerit, attollitur adeò vt ſuper muſculos qui extrinſecus incumbunt excreſcat. Ego enim ſæpius vidi non ſolùm ventrem & ſtomachum, ſed etiam dextram præcordiorum partem,& pubis pectinem, lienis tumore occupari. Hippocrates memoriæ prodidit, ſanguinis in liene abundantia ventrem indureſcere, corpus humoribus vigiliiſque extenuari, & faciem emacreſcere. Nam ex liene ipſo carnes colliqueſcunt,& magna ſitis vrget.In primis enim lienis tumor apparet humidior, dum ſcilicet humor adhuc fluit: vbi verò collectione facta induruerit,neceſſe eſt vt iugulum non ſentiat alimentum, & venæ in muſculis foras prodeant,color melãcholicus aut pallidus fiat,& aqua ſubter cutẽ ſubſequatur. SIGNA inflammationis ex humore linioſo. Vbi bilioſus fluxus in lienem decumbit, totum corpus calidum, & non ſine febri eſſe videtur, oculi tincti ſunt, vrinæ coloratiores,acréſque,aut flauæ,aut rubræ exiſtunt: ægri ſitibũdi frigidam bibere appetunt,animo ſunt abiecto, citò furiunt,os habent amarum, cibum faſtidiunt, vigiliis torquentur & ventris turbatione, linguam habent flauam, atque alia id genus ſimilia quæ bilem teſtantur. SIGNA inflammationis ex humore melancholico.

Paulatim in his color melancholicus fieri videtur,præſertim facta iam inflammatione, cutis & vrina nigrior efficitur.In toto corpore bilis atra abundat, gingiuæ nigræ apparent, ſitis vrget: &, ſi ægri frigidam potionem aſſumpſerint, magis cibum appetunt INDICIA inflammationis ex humore pituitoſo. At ſi humor pituitoſus in liene collectus inflammationem peperit,color pallidus aut eius naturæ ſimilis inuenitur, oculorum, linguæ & cutis corporis: ægri non ſitiunt,ſed cibos appetunt:ſi pituita nõ ſalſa in liene fuerit. Hoc ergo ſcire licet quòd ex pituita quotidie febricitant: ex bile tertio die: ex melancholia quarto. CVRATIO inflãmationis.

Nunc de inflammatione lienis curanda agendum eſt. Ac primùm vniuſcuiuſque humoris ſigna cõſiderari,atq; ſic tandem curatio adhiberi debet.Recidiuæ autem gratia,non magna ſolicitudine,nec pluribus verbis opus eſt. nam vbi illa ſemel curata fuerit,non facilè reuertitur:rarius enim quàm alia viſcera,lien inflammatione conflictatur. Hoc autem curandum eſt vt pro humoris natura ex quo generata eſt,conueniens,non autem contraria,adhibeatur curatio. Num enim cibi potúſve aliqui morbo occaſionem dederint,aut aliquid extrinſecus acceſſerit,omnia internoſcere oportet. Similiter ocioſine ægri fuerint,an exercitio ac labore ſe fatigauerint, an balneis frequẽter aut nũquã vſi ſint,aut ex accidẽtíne an à parẽtib⁹ hũc affectũ ſuſtineãt. His diligẽter examinatis ſi inflammatio lienem exercet,primùm ſanguis detrahi,deinde purgationes adhiberi,poſtea medicamenta extrinſecus imponi debent. Primùm ſanè vtendum appellatis epelatis,*id eſt iis quæ aluum ſubducunt*. nec non clyſteriis. Vomitu autem tentanda purgatio eſt,quum humores in vẽtriculum influunt,ibíque ſupernatant. tunc enim citra vllam moram purgare eos oportet. Quòd ſi venæ ſectio omnibus viſceribus inflammatis præſentiſſimum eſt remedium, maximè certè in lienis inflammatione adhibenda eſt, ſi nihil contrà ſuadeat, nempe ætas, aut vires aut locus,aut conſuetudo, aut aeris conſtitutio, aut præcedens ciborum cruditas, aut magnũ ventris profluuiũ. hæc enim in ſola iſta cauſa dilationem ſuadent. Sin autem ætas aut vires non prohibeant, venam brachii ſiniſtri interiorem ſecabis: ſi ea non appareat, media ferienda eſt:ſi ne ipſa quidem in conſpectum proueniat,humeraria incidenda eſt:ſi nec ipſa quoque cõſpiciatur,ea quæ minimo digito vicina eſt aperiri debet. Etſi verò hinc minus ſanguinis euacuetur,tamen quantulacunque inde tentata inanitio,præcipuum lieni ad ſanitatem adiumentum eſt.Quum ſanguis fluit,attendendum eſt valdéne rubens ſit, & purus, an liuidus.Nam ſi liuidus eſt,aut æquo rubentior,copioſior auferri:ſi purus ac ſincerus, paucior debet.Verùm ſic extrahendus eſt ne vitalis facultas deficiat. DE IIS quæ aluum ſubducunt. Poſt ſanguinis miſſionem ea dari oportet quæ aluum ſolent ducere,quorum formam habes ſuperius expreſſam. Sunt enim leuia medicamenta alui ducendæ idonea, vt herba mercurialis, polypodium, cnicus,atque his ſimilia.

DE FOMENTIS. Tempeſtiuum igitur eſt vt de aſtringentibus medicamentis nunc dicamus,quæ corpori iam euacuato rectè accommodantur. Quare conuenit poſt euacuationem fomenta ex eis adhiberi, primùm quæ humores influentes reprimant,deinde quæ hos particulæ impactos diſcutiant,digerántque:ita tamen vt etiã quæ lienis robur, quo actionem ſuam obit, conſeruent, admiſceantur.Si quidem modicus fluxionis ſit impetus, mediocria præſidia:ſin validus,valida applicabũtur, quæ citra noxam calefaciant. Vbi igitur non vehemens vrget inflammatio,vino auſtero,& oleo quodam tenui, vt lentiſcino aut melino,lienem fouebimus. Sin autem vehementior vrgeat,omphacino,aut roſaceo:quæ ſi nõ adſint,turiones oleæ,aut rubi,aut meſpili,aut mali,aut malæ ipſa,ex oleo lentiſcino aut melino cum vino mixto coquentur: & ſi hoc non ſatis proficiat,thymus, origanum, & nardinum oleum imponetur. At ſi humores valde calidi lieni influxerint,aut febris quædam ſuperueniat, lanam ſuccidam tenui quodam oleo cum vino mixto copioſo imbutam ſuperimpones. Hanc nolentibus, omphacio admiſcebis roſarum flores, aut cyperum, aut œnanthen, aut ſpinæ Ægyptiæ ſemen. Mediocris ſanè inflammatio per initia hoc modo curanda eſt. Sin autem nimius calor infeſtet, admouenda ſunt olea qualia diximus:& acetum cum vino, aut certè vinum auſterum oleis eſt admiſcendum. Et attendendum ne caput feriat: vt quod facilè huius ſenſu in febri admodum ardenti offendatur. Quare ſapam aut vini dulcis modicum oleis admiſcere conuenit. ſin autem craſſior ſapa exiſtat, aqua admiſcenda eſt. Porro ſi frigidus humor inflammationem excitauerit, adiicienda ſunt pulegium, thymus,& origanum,vt quæ vim quandam euacuãtem corroborantémque habeant.His autem non adeò frequenter vt vino & oleis vtemur. DE CLYSTERE.

Ad euacuandũ autem ventrem per morbi initia, vel in augmento,clyſteria adhibenda ſunt: atq; tũc magis quando calor non nimium ardens vrget. Ex mulſa autem & nitro,necnon aphronitro & ſale,euacuatio tentari debet.Verùm iniectio medicamentorum ab inferioribus partibus non ſemel tantùm, ſed bis térve ſingulis diebus fiet: multo autem magis quando ſanguinis detractio prætermiſſa fuerit. DE CIBO. His temporibus ſolo ptiſſanæ cremore æger nutriendus eſt: illius penuria,aqua & ſolo pane: ipſámque aquam calidam bibat,& oxymeli. Si calore æſtuet, aqua non ex toto calida,ſed modicè refrigerata offeretur. Hæc per initia ad ſtatum vſque fieri debent. DE STATV.

Quum morbus iam in ſtatu eſt,poſt fomenta cataplaſmata eis inducemus, vbi prius euacuati fuerint. Noxa enim omnino ſequetur ſi corporibus nondum humorum copia liberatis,calida medicamenta adhibeantur: vel ſi crudus aliquis humor ex nimia crapula, vel copia ciborum collectus fuerit,aut ſi ægri craſſis cibis repleti, vt conchyliis, aut purpuris, aut ſepiis, aut pectunculis, aut polypis, aut oſtreis, aut vuluis porcinis vel agninis, aut carnibus porcinis, aut ſalgamis & congelatis pin-

guioribus,& multum frigidis: adhæc ſi in otio degerint, & poſt cibū lauarint: prætereà ſi pauperes pane copioſo, lenticulis,vel carnibus bouillis,vel ouillis, item piſcibus qui humorem melancholicum & copioſum ſanguinem generant,vſi fuerint. Qui igitur tali cibo nutriti venæ ſectionem ſubductionémque ventris detrectant, iis talia cataplaſmata adhiberi non debent. nam humor horum caliditate collectus copioſior, hominem occidit. Quum igitur morbum in ſtatu eſſe videris,clyſtere aluus ducenda eſt:vbi autem febris iam declinauerit, abſinthii decocto ex oleo lienem fouebis:huius penuria,ea quæ non nimium amara ſunt aut adſtringentia adhibebuntur, quale eſt oleum roſaceum aut melinum. At ſi tenſio vel dolor ſine ardore partem exerceat,iridis quoque & cyperi modicum, aut ſimile quippiam oleo iniectum conuenit. Nam hæc virium lienis conſeruandarum facultatem obtinent.Optimum verò eſt vt quotidie,ſemel aut bis,ſatíſque diu adhibeantur. Tertiò enim ex oleo fouere vitandum eſt. id quod de cataplaſmate quoque adhibēdo obſeruare oportet.

DE MEDICAMENTO purgante,aut decocto,aut iniectionibus. Quum æger meliuſculè habuerit, mutanda ſunt auxilia, venter lenibus medicamentis per os aſſumptis ſubduci debet, quæ ex ptiſſana cocta aut ex aqua potui dantur. Quin & oxymeli ad hoc commodè accipitur, vt quod mediocriter cum aqua temperatum ſit. Vteris igitur & mulſa ſimul, & apomelite,& ad vrinam ciendam idoneis potionibus: qualia ſunt apii & aſparagi radicum cum aqua decoctarum iuſcula. At per aluum iniicies ptiſſanæ cremorem cui incoxerit polypodion, thymus, origanum, medulla cucurbitæ ſylueſtris: necnon veratrum nigrum, centaurium minus, cnicum, capparis cortices,& alypum. deinde nitrum,mel,& oleum admiſceri debet. Cucurbita ſylueſtris pituitam educit:cnicus & veratrum nigrum atrā bilem: thymus,alypum & centaurium,flauam. Per initia modicè his vteris: pro ceſſu autem temporis validiores purgationes, non ſolùm per aluum, ſed etiam per os exhiberi debēt,nempe epithymū,cnicū,polypodiū,alypi ſemē,& granum cnidium. Cnicus coctus flauam bilem educit: polypodium humores mixtos, quemadmodum & capparis cortex,& centaurium. Verùm iſta paulatim adiecta potioni ex ptiſſanæ cremore autoxymelite dare ratio eſt. admiſceantur autem ptiſſanæ inter coquendum cnicus, polypodium,& veratrum nigrum. Quòd ſi loco ptiſſanæ halycam in cibum aut alia craſſi ſucci aſſumere præcepe ris,lien prorſus in ſcirrum obdureſcet, nullóque modo, aut certè vix,ſanari poterit. At lien & iecur per initia inflammationis, & dum ipſa confirmata eſt, fortiore medicamento purgari ſine periculo non poſſunt. Nam iecur ex inflammatione intumeſcēs, anguſtos meatus obtinet, & medicamentum purgans humores in eo collectos nequit educere. Lien inflammatus inter initia purgari poteſt. nam ex toto corpore ſuperfluos humores attrahit, & affectus purgatione diſcutitur,vel minuitur. Validis autem purgationibus lien ante ſtatum & poſt irritatur: imò neque extrinſecus in ſtatu inflammationis valentioribus vti medicamentis expedit, vt affectus mutetur aut diſcutiatur. Nam tota eius ſubſtantia non in melius, ſed in deterius magis vergit, duriórque euadit. Quare dum morbus in ſtatu eſt,lenibus vti medicamentis oportet: qualia ſunt quæ modicè calefaciunt, & humectant, non ea quæ deſiccant. Cataplaſmata igitur & fomenta quæ diximus, adhiberi debent. Corpus antea euacuatum his adiuuatur, quando humor qui in eo ſupernatat incaleſcit. Quod vbi cognoueris,& morbus in ſtatu eſt, cataplaſmata inducenda ſunt.

DE PARANDO cataplaſmate. Quum ergo morbum in ſtatu eſſe deprehenderis, cataplaſma applicabis. Si natura ægri calida,& humor fuerit bilioſus, cataplaſma ex medicamentis mediocriter calidis parari debet: vt ex lini ſemine, & oleo chamæmelino: cui adiiciatur hordei aut fabarum farina. hæc enim modicè calefaciunt. Sæpius autem,vt noſti, artomelite cum aqua in liene vſi ſumus: interim acetū quoque addidimus. Quòd ſi pars inflammata non multum incaleſcat, & neceſſe ſit humorem diſcuti, tutò fœnūgræcum ſine aqua prædictis admiſcere licet: & ſiqua ſcirroſa inflamma- A tio fuerit,aut craſſi humores in liene generati, aceto veteris: necnon amara lienoſis admiſcebis. Nam lien ex iecore craſſum in ſe humorem recipit:ob quod ei abſinthium,& cappares in cataplaſmate, & acetum, vbi morbus declinauerit,expediunt:quando etiam purgans medicamentum augere conuenit.

DE CIBO & potu. Cibi leuiores, & vinum tenue albúmque exhibebitur. Hæc enim aluum ſubducunt,& vires lienis corroborant: necnon febrim per vrinas diſcutiunt. Suillæ autem carnes,& ouillæ,item halyca,oua,piſces pelagii & paluſtres, B adhæc aues quæ in paludibus & aquis degunt, prohiberi debent:non autem illæ quæ ſiccis locis aluntur. Quos enim liene craſſis infarcto humoribus laborantes, medici imperiti carnibus quadrupedum nutriunt, & in ſtatu morbi ouis ſorbilibus,& halyca,nonnunquam etiam ſorbitionibus ex tritico aut halyca, iis plus noxæ ex cibis quàm adiumenti afferunt. Nam halyca niſi in declinatione vtilis non eſt. In hoc autem tempore non ſolùm ea ſed etiam potiones exhiberi debent quæ craſſos humores per inflammationem auctos extenuent, viſcoſos C incidant diſcutiántque, obſtructos aperiant, lieni infixos relaxent,& ipſum lienem corroborent. Cuiuſmodi ſunt ſcolopendriū,& capparis cortex,vel alia quæ poſtea à nobis dicentur quum de lienis ſcirro agemus. Nam de his duabus herbis Galenus hoc modo ſcriptum reliquit, Quale medicamentum iocinori eſt abſinthium, tale eſt lieni capparis cortex: quale rurſus iocinori quod vocant eupatorium,tale eſt lieni ſcolopendrium. ſiquidem ſimilibus genere medicamentis vtrunque viſcus indiget.

DE EPITHEMATIBVS. In ſtatu vel declina- D tione,Nili epithema commodè admouetur. Plus autem ceræ in ſtatu adiiciendum eſt, præſertim in molli corpore. Epithema quod à me confectū eſt, recipit bdellium, aloen,thus,crocum,œſypum,ceram, ac alia medicamēta quæ ibidem ſcripta habentur. In declinatione verò inflāmationis plurima ſunt & alia epithemata, quæ adhiberi poſſunt, ex ammoniaco & bdellio compoſita. In ſtatu ergo quum inflammatio æſtuat, Nili epithema oleo chamæmelino & cerato, cui aceti modicum adiectum ſit, diſſoluere oportet. Conſulimus etiam adhuc vt hoc ce- E rato ſicut oxelæo vtaris cum lanis ſuccidis, & lieni imponas: ac,ſi tenſione laboret, liberabitur. Itaque per initia oleo tenui, non aqua, particulam ſuperfundes, neque ſi æger in acceſſione deſideret:ſed ex aceto, vino & oleo, quibus ceræ modicum interim ſit admixtum, fouebis. Item hyſſopo, cerato interdum vtimur, & furfuribus ex vino aut aceto,aut poſca,aut aceto & melle,aut hydrelæo, decoctis. Admiſcemus etiam cataplaſmati pulegiū, thymum,origanum,folia lauri,ſaluiam,artemiſiam,ſalem & nitrum. At ſi ea quæ dixi negligentius adhibeantur, in- F flammatio in ſcirrum degenerabit: de quo nunc verba faciemus.

DE LIENIS SCIRRO, Cap. XIII.

POſt lienis inflammationem magnus contra naturam tumor & durus accidit,tangenti reſiſtēs, necnō intēperies quædā in eo apparet: verùm copia ſubſtātiæ ſcirrū lienis excitat. vel enī humor eſt infixꝰ,aut flatuoſus ſpiritꝰ, aut vtriq; ſimul mixti, vnde liē præter modū augetur, & à naturali recedit magnitudine. Internoſces autē humorē & flatū his indiciis. Si flatus eſt,tactui reſiſtit pertinaci- G ter,& liē pūctionē tētionémque experitur:ſin autē grauitas cū pōdere in præcordiis ſiniſtris percipiatur, ex prædictis ſignis flatꝰ cū humore mixtos in liene eſſe ſcias, idque per initia. Nā poſtea morbo inueterato,humoribꝰ frigore nimio aut ſiccitate induratis,ſcirrus generatur. Aliquādo accidit vt liē etiā citra inflāmationē in magnū tumorē attollatur. Hæc enim eo modo ſolēt euenire. Duritia autē nō accedēte,tētio grauitáſq; ſimul & pūctiones validæ oriūtur. Scirrus igitur ex humore & flatu mixtus H eſſe videtur,quemadmodum etiam ſoli humores tumorem laxū ſimul & punctiones validas in liene efficiunt.

CVRATIO ſcirri. Nouiſti curatum à me fuiſſe militem, qui dum ad me veniret, totam lienis regionem barbaricis ferramentis candentibus inuſtam habebat: quem duobus tribuſve diebus medicamentis per os da-

tis purgabam,!& deinde diligentem ei curam in singu-
lis conuenientibus remediis offerendis adhibebam.

DE CIBO. Ptissanæ cremorem quotidie in ci-
bo porrigebam oxymelite conditum, & pisces saxatiles.
Ex auibus autem gallinas, perdices,ac alia concoctu fa-
cilia,boni succi,& probè macerata. Prohibebam ei quæ-
cunque viscosos & crassos humores generant: similiter
& carnes bouillas,suillas, ouillas, caprinas & hœdinas: i-
tem aues quæ in aquis palustribus degunt, omnésque pi-
sces palustres, & pelagios, præsertim qui duras & crassas,
non albas carnes obtinent:adhæc polypos,mulos, sepias,
orphos,ostrea,conchas,bulbos,placentas ex melle & chi-
dro, & quæcunque inflant, duráque & crassa, vel cru-
da sunt. Vinum improbatur crassum, nigrum, & astrin-
gens: dandum autem est quale Hippocrates præcipit,
quod neque crassum,neque valde frigidum, neque cali-
dum existat. Hoc igitur modo cibus est administran-
dus. DE POTV. Potui verò dabam vi-
num in quo capparis radicem, scolopendrium, & myri-
cæ radicum corticem decoxeram: initio quidem singu-
las herbas per se exhibebam, deinde ex posca, aut oxy-
melite, aut solo aceto coctas: interdum etiam in pulue-
rem redactas cum supradictis liquoribus citra coctio-
nem per interualla dabam, idque non plus quàm duo-
bus vel ternis diebus.Quin & oxymeli purum per totam
hyemem propinabam: nonnunquam cum aqua calida,
in qua prædictæ herbæ decoctæ fuerant, ante & post ci-
bum, die & noctu, quandocunque volebat æger, potui
offerebam. DE MISSIONE sanguinis.

Vere primùm ineunte, quum æger multum se recolle-
gisset, & lien decreuisset, videbatur mihi potiones me-
dicaminum efficaciores præstari debere, quæ lienem e-
uacuare possent:qui quum magis imminueretur, fortio-
ra medicamina exhibebam. Ac mox inter initia veris,
sanguinem ex brachio sinistro copiosè detrahebam, &
post dies vigintiquinque hoc medicamento quod se-
quitur,vtebar. Spicæ nardi, capparis radicum corticum,
myricæ foliorum, aspleni herbæ, squamæ ferri,singulo-
rum drachmæ octodecim: myrobalani drachmæ de-
cem, ammoniaci suffiminis drachmæ octodecim, poly-
trichi drachmæ sex,stœchados drachmæ quatuor, scolo-
pendrii drachmæ tres. Ex oxymelite pastillos drachmam
pendentes singulos fingebam, ac vnum oxymelite dilu-
tum potui dabam. Postea verò quum lien probè esset
explicatus,medicamenta ad ciendam aluum dabam, ac
otiosos humores validioribus, nempe hieræ diacolo-
cynthidos drachmis tribus euacuabam. Inchoante iam
æstate non tres drachmas,sed quatuor exhibebam, ita vt
à prædictis medicamentis nullo die discederem. Vbi sa-
nitati propemodum esset restitutus, cyclamini radicis
drachmam ex mulsa deinceps, semel aut bis, post singu-
las potiones offerebam. Nam ea vitiosos humores ex
liene per sudores expurgat, calidis extrinsecus operimen
tis admotis, vt medicamentum fiat efficacius.

DE IIS QVAE LIENEM corroborant. Lie-
nem sæpe potione quidem ex scolopendrio& cappare,e-
pithemate verò ex auripigmento, alumine & similibus
corroboramus. Nam hoc medicamentum medium in-
ter frigidum & calidum existit, cuius & aliorum vti-
lium confectiones hîc subiungemus. POTIO
ad lienosos probata. Ammoniaci suffiminis,pulegii,
singulas drachmas,cum aceto potui dato. ALIA
potio. Salicis corticem medium, & folia eius cum
duobus aquæ sextariis ad dimidias coquito, datóque po-
tui ad triduum. EPITHEMA malacticum.

Hoc medicamentum molliendi facultate præditum
est,commune iocinori,lieni, abscessibus, strumis, paro-
tidibus articulis, calcibus quoque suppuratis, aut aliter
dolentibus, item torsionibus ventris. Conficitur autem
hoc modo: Bdellii Scythici, adipis porcini, ammoniaci
suffiminis,iridis Illyricæ,singulorum drachmæ sedecim:
opopanacis, cachryos, styracis, thuris, galbani, singulo-
rum drachmæ octo:piperis grana centum sexaginta: ce-
ræ drachmæ quadragintaocto,terebinthinæ, fæcis olei i-
rini & vini,singulorum quod satis est. Hoc medicamen-
A tum contunditur, emolliendi viribus donatum. neque
enim aliud magis eo emolliens duritias reperies. Para-
tur autem non dilutius, sicut alia. nam in pila tunditur,
cera aliisque medicamentis adiectis. Inter tundendum,
pistillum fæcibus olei irini illinitur, donec tota mixtura
perficiatur. Sit autem ammoniacum recens, styrax pin-
guis, bdellium Scytichum: opopanacem eis admisceto,
omnia simul conterens,& vtitor. MALAGMA
Amythaonis.Hoc ad præcordiorum tensiones conducit,
necnon articulis prodest qui difficulter mouẽtur: lienem
B cõsumit,duritias emollit & discutit. Recipit autem hæc:
Ammoniaci suffiminis drachmas sedecim, ceræ totidẽ,
terebinthinæ drachmas octo,bdellii totidem:thuris dra-
chmas quatuor,myrrhæ totidem,galbani drachmas octo,
olei Cyprini heminas sex. Myrrham,bdellium,thus in vi
no prius macerabis: ammoniacum aceto dissolues: o-
mnia in pila contundes, oleo Cyprino (vt suprà dictum
est)ipsam inungens. Hæc duo malagmata emolliunt.

ALIVD epithema. Quod nunc subiungam, prædi-
ctó est longè efficacius, fortiúsque ad discutiẽdum & ex-
C tenuandum,tollendúmque duritias:quemadmodũ quod
ex stercore caprillo,& opopanace simul cum aceto para-
tur.Nam id quoque dissoluit& extenuat, vacuátque non
modò inspissatos humores & viscosos, sed etiã ipsas par-
tes corporis solidas:quoniam caprillum stercus ex aceto,
(vt Galenus memoriæ prodidit) scirrosis tumoribus, quî
ex crassis fiunt humoribus,vtilissimum existit. Altera igi
tur confectio inscribitur, MALAGMA Ascle-
piadæ. Ceræ sesquilibra, colophoniæ vnciæ sex, galba-
ni vnciæ tres, opopanacis vnciæ sex, propoleos vnciæ
D tres,ammoniaci suffiminis vnciæ sex, olei heminæ duæ:
aceti sextarii duo,stercoris caprilli vnciæ tres, thuris to-
tidem, myrrhæ vnciæ tres. Ammoniacum ex aceti sexta-
rio teres:huic adiicies thus,myrrham, opopanacem, ster-
cus caprillum, teréſque iterum: propolim verò cum gal-
bano in pila tundes. ceram & resinam ex olei heminis
duabus liquabis:vbi coierint,propolim adiicies,agitabis-
que frequenter:& quum in vnum omnia coacta fuerint,
ab igne sublata, refrigerari sines, & derades: deinde iis
quæ in puluerem redacta sunt inspersis, miscebis vniuer-
E sa,& in vsum condes. Hæc enim sunt medicamenta dis-
cutiendi emolliendique viribus prædita. EPI-
THEMA lienem imbecillem corroborans. Medica-
mentum quod suprà ex auripigmento & alumine fieri di
ctũ est, ad lienis imbecillitatem valere dixi, quod militi
cuius mentionem feci sæpius,imposui. Recipit autẽ hæc:
Ceræ Tyrrhenicæ drachmas nonagintasex: resinæ pi-
ceæ drachmas sedecim,resinæ frixæ drachmas nonagin-
tasex, auripigmẽti scissi drachmas sedecim, aluminis scis
silis drachmas duodecim. Metallica terito ex aceto acri:
F quæ liquari possunt, ex modico oleo liquato: ac refrigera
tis sicca adiicito:mixtis vtitor.Hæc enim sunt quæ homi
ni illi exhibueramus. EPITHEMA lienosum &
hepaticum,quod vtriusque visceris obstructiones discu-
tit. Ceræ, terebinthinæ, hyssopi Attici, iridis Illyricæ,
singulorum drachmæ sex.Quæ terẽda sunt, terito:& quæ
liquefieri possunt,liquato: sicca superinspergito,ac vtitor.
Quòd si sudor superueniat,& tollere eum voles, detergi-
to,& absinthino oleo partem perunges:ac sudore sublato,
illo vteris. SI LIEN flatu distenditur & intu-
G mescit. Quòd si lien ex prædictis signis flatu tendi, aut
durus scirri modo pungi,& citra vllam affectæ partis gra-
uitatem dolere cognoscatur, mirificè auxiliatur electua-
rium diospoliticum, quod in hunc modum paratur. Ru-
tæ viridis pridie decerptæ, piperis, cumini, singulæ dra-
chmæ, nitri drachma semis, & quarta eius pars. Si aluus
adstricta fuerit,nitri drachmam iniicies, cuminum verò
ex aceto per triduum macerabis: postea siccatum in pul-
uerem rediges:omnia cum melle bono & despumato mi
scebis,& in vase vitreo repones. Datur ex eo cochleare v-
H num. facit enim ad inflationes ventris viscerúmque, ap-
petentiam ventriculi excitat, concoctionem promouet,
pituitam extenuat, aluum emollit, acidos ructus aufert,
vitia pectoris,lateris,iecoris,lienis &renũ mitigat.Simili
modo accõmodata sunt vẽtris, stomachi, iecoris & lienis

affectibus medicamenta διὰ καλαμίνθης, & διὰ τριῶν πεπέρεων, necnon διὰ σπερμάτων. Adhæc cucurbitulæ in ventrem defixæ adiuuant. præterea vtilissima sunt, melanthium, petroselinum, anisum, & cuminum, si pani commisceantur, vel cum aliis dentur cibis, præsertim infantibus. Magis autem ex vino dari debent, vel in puluerem redacta inspergi. Conuenit etiam ceſtrum, adianthum, & polypodium, præcipuè quum magna lienis durities apparet: tunc etiam scolopendrium & asplenon vino admiscere expedit. Porro nũc de lienis inflatione ex Galeni opere de ratione medendi quædam excerpta adscribam, vt ipsi morbi causæ accommoda antidota, vel pastillos, vel epithemata, quæ ipse expertus est, & nos vsu & periclitatione comprobauimus, adscribamus. GALENI verba de lienis scirro & inflatione. Lienem scirro obnoxium non modò extrinsecus medicamentis efficacibus, sed etiã potionibus validissimis curare conuenit, vt quæ citra molestiam toleret: ex quorum numero optima habentur capparis radicis cortex, scolopendrii & myricæ tum radix tum germina: omnia verò eiusmodi in aceto & oxymelite coquere conuenit. At sæpenumero lien tangenti quidem resistere videtur, non tamen scirrosus, sed flatuosus potius tumor existit, cui medicamentum emplasticum mixtæ facultatis, quod prius absinthii oleo madefeceris, imponere oportet: quale est quod ex sulphure & alumine constat. Sunt denique plurima huiusmodi ex iis quæ in medicamentariis libris prodita sunt, huc accommodata. Attende autem non solùm mixtorum medicaminum facultatem, sed etiam misturæ copiam. Nam in liene flatuoso tumori obnoxio, magisque in œdematibus, etiamsi multum aluminis adhibueris, nihil offendes: verùm in scirrosis, discutiendi facultatem superare conuenit, paulum autem eius quæ astringit admisceri. Quum igitur ex numero simplicium, & sponte nascentium medicamentorum flos salis talis sit natura præditus, lienes scirro obductos sanat si extrinsecus ipsis in vesica applicetur. EPITHEMA iecoris & lienis. Epithema iecoris & lienis hæc recipit: Aluminis liquidi vncias sex, sulphuris viui totidem, nitri rubri, ammoniaci suffiminis, mannæ thuris, capparis radicis corticis, singulorum vncias sex: picis siccæ, resinæ aridæ picræ, singulas libras: olei Cyprini vncias sex: aceti quod satis est. Hoc ad tales viscerum affectus efficacia nobile est. EPITHEMA hypotherion. Sunt alia quoque epithemata lienosis & hydropicis accommodata, quæ vocantur hypotheria. Hæc enim humiditates ex alto eliciunt, dolores & scirros discutiunt. Resinæ aridæ libræ quatuor, ceræ libræ duæ, picis siccæ totidem, aluminis liquidi, nitri rubri, sulphuris viui, mannæ thuris, singulorum libra: aloes vnciæ sex, pyrethri, aristolochiæ, cardamomi, visci quercini, ammoniaci suffiminis, bdellii, vuæ amomi, cucumeris syluatici radicis, liquoris sycomori, singulorum quadrans: aceti sesquisextarius. Alumen, sulphur, nitrum terito: ammoniacum ex aceto diluito: siccis in puluerem redactis liquida superiniicito. Obseruare autem in his oportet, & medicamentum ex alumine & sulphure idem quod superiora præstare. Necnon epithema διὰ σπερμάτων lienis inflammationi medetur, tum per se impositum, tum cum alumine & sulphure mixtum auxiliatur. Ipsum verò μάλαγμα διὰ σπερμάτων flatuum substantiam tollit, collecta dissipat, reliqua purgat & discutit. Adscripsi autem duas malagmatis prædicti confectiones. PRIMA confectio διὰ σπερμάτων. Cardamomi, meliloti, herbæ sabinæ, baccarum lauri, nardi Gallicæ, sampsuchi, iridis, radicis panacis, radicis cyperi, nitri, casiæ, fœnigræci, seminis apii, anisi, thuris, styracis, myrrhæ, ammoniaci suffiminis, terebinthinæ, singulorum vnciæ tres: ceræ, mellis olei cyprini, seui taurini, singulorum libra: vini quod satis est. Facit ad stomachi, iecoris & lienis inflationem.

ALTERVM epithema διὰ σπερμάτων, ad idem. Cardamomi, iridis, cyperi, sampsuchi, anisi, nitri, ameos, apii seminis, fœnigræci, baccarum lauri, ammoniaci suffiminis, singulorum vnciæ tres: seui taurini hemina, ceræ vnciæ decem, colophoniæ hemina, mellis libra: conficito, & vtitor.

A Licet autem & æquale pondus aut paulo amplius medicamenti ex alumine & sulphure confecti admiscere. POTIONES ad lienem scirro induratum. Quibus lien in scirrum durescit, & calorem siccitatémque sustinet, his vtiliter dantur myricæ folia, aut turiones ipsius, aut radices: item asplenon herba, & anchusa. Hæc enim neque ipsa calorem in se vehementem obtinent, neque lienem magis excalefaciunt, præsertim si cum oxymelite exhibeantur. Per initia earum decoctum, procedenti autem tempore tritas ipsas B ex posca dare oportet. Huius generis sunt & salicis folia, cortex, radixque: quin & chalybis squama, quã illa in fabrilibus officinis, dum ignitur & malleo tunditur, abiicit, ex aquæ mistura potu conuenit. hæc enim lienem fortiter imminuit, reprimitque. Vinum autem, & posca in qua candens ferrum extinctum sit, iis qui teneram carnem habent, & febri carent, conueniunt: postea verò etiam agrestioribus hominibus, qualis miles ille fuit. Mentionem ergo faciemus potionum in quibus ferrum extinguitur. Itaque inter initia magnis affectibus, C & minus duris corporibus expediunt: insequentibus autem diebus plurimis ordine dari debent. Nonnulli admiscẽt squamæ chalybis ferri, absinthii comas, & piperis modicum, ne potio stomachum offendat. Melius autem erit si pelecinum & hemionitis herbæ in tali intemperie misceantur: quemadmodum in frigidis contrà, casia, costum, serpyllum, anisum, & his similia iniicientur. In calida ergo intemperie duæ illæ herbæ superius dictæ præberi debent. Nam ambæ efficaces sunt, vt quæ maximum lienem consumant, intemperiem minuant D omnino, nec augeri permittant. Frigidæ autem & siccæ intemperiei, chamæpitys, chamædrys, gentiana, myrobalani, calaminthe, peucedanum, acorum, scordium, trifolium, hypericum, vitex, liquor peucedani, centaurium vtrunque siccum, eisque similia, scolopendrium, & farina lupinorum medentur. Alia verò ex vino, aqua, & oxymelite bibuntur. Phœnicobalanus autem, quem & myrobalanum nominant, nisi ex posca bibatur, mox reuomitur. Hoc modo singula (vt dixi) adhiberi debent.

DE PASTILLIS. Ex plurimis pastillis qui E stomachum non offendunt, hosce tres selegimus. Ac primus stomacho idoneus est: vtitor autem eo ad omnem lienis affectum. facit & ad conuulsiones, tormina, inflationes, & muliebria vitia. Myrrhæ drachmæ sex, nardi Indicæ drachmæ quatuor, aut pro nardo Indica, iniicies nardi Gallicæ drachmas sex, costi totidem, opopanacis, dictamni, peucedani radicis corticis, capparis radicis corticis, periclymini radicis corticis, ammoniaci suffiminis, singulorũ drach. quatuor: nõnulli iniiciũt etiã iridis drach. duas & semissem. Ex oxymelite pastillos fin- F gito qui obolos duos pendant, ac dato singulos cum oxymelitis vncia. Noster autem pastillus, de quo aliàs dictum est, valde efficax est, ac mirificè omnibus lienosis affectibus, præcipuè vbi tumor eximius & ingens durities infestat, vtilis: dabis hunc quoque pueris, præsertim si mellis multum admisceatur. Tertius iam pastillus subiungetur, quo melior inueniri nequit: nos eum frequenti vsu probauimus. Capparis radicis corticis, myricæ foliorum, aspleni herbæ, squamæ ferri chalybis, seminis pelecini, singulorum drachmæ sex: myrobalani drachmæ G decem, ammoniaci suffiminis drachmæ octo, stœchados drachmæ decem, absinthii Pontici drachmæ tres, scolopendrii totidem. Fingito pastillos qui drachmam singuli pendeant ac dato vnum ex oxymelite. EPITHEMA. Epithema à me confectum hîc tibi subiicio, ad diuturnos & frigidiores lienis affectus optimum. Myrobalani, œnanthes, ammoniaci suffiminis, bdellii Scythici, capparis radicis corticis, floris, salis, singulorum drachmæ quadragintaocto: opoponacis pinguis drachmæ octo, styracis, mannæ thuris, singulo- H rum drachma: visci quercini drachmæ duodecim: ceræ drachmæ vigintiquatuor. Ammoniacum cum salis flore dissoluito: capparim verò, myrobalanum, ac mannam cum aceto tundito: reliqua autem iuxta ignem emollito, & in pila tundito. trita eis adiicito, vnito, & vtitor.

Hoc medicamentum bene facit lienosis. nam duritias & tumores eius maturat,consumit,dissipat,& scirrum digerit.Quin & ipsi myrobalani soli in pila contriti impositique iuuant optimè. Item chamædrys & verbenaca, cum axungia veteri impositæ,opitulantur.

De tussi lienosorum.

Si tussis ex tenui & acri defluxione facta lienosis superueniat,medicamento δίὰ κωδυῶν,aut pastillo trigono pro-

A hiberi debet.Adhæc epithemata lieni applicāda sunt quæ extenuare possunt. Quòd si his vti causa quædam impediat, sincipiti fomentum ex pastillo quodam, aceto & oleo rosaceo ad mellis spissitudinem temperato,inducendum est.Optimè huc conferet pastillus crocodes ex aceto & oleo rosaceo dilutus, sincipitique impositus. Nam tenuem fluxionem ardentem acrémque refrigerādo cōtemperat,& tussim finit,somnúmque conciliat.

ALEXANDRI TRALLIANI
Liber IX,

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

DE AQVA INTER CVTEM, Cap. I.

AQua inter cutem, quæ Græcè hyderos dicitur, & ipsa longus quidam affectus est,ex iecore adeo refrigerato proueniēs, vt ipsum non amplius deinceps cibos in sanguinem, sed in alienam qualitatem,aut in aquam,aut pituitam,aut flatum trāsmutare possit. Atque idcirco trifariam aquam inter cutem constitui diximus:ac vocant eam sanè quæ à tenui & seroso humore contrahitur, Asciten:quæ verò à flatu in toto corpore generatur,tympaniam:quæ rursus à pituitoso humore per totum corpus excitatur, Ana sarxa,alii Leucophlegmatiam appellarunt.Notum verò est,has quoque curandas esse vbi prius internouerimus:siquidem internotio rectæ curationis fundamentum est.

DE ASKITE, Cap. II.

ASxites igitur inde internosci debet quòd fluctuationes excitantur ex humore qui veluti in asco *.i.utre* quodā contētus circūuoluatur:Tympanias autē,quòd vbi nos ferimus ventrem, tympani modo strepitum quendā elidere videatur.Anasarca verò hinc deprehēditur quòd æger sarxas *.i.carnes* habeat emortuo corpori similes,& totū corpus intumescat:acvbi nos digito id imprimimus,caui tas oboriatur:quùmq; imprimere desierimus, non statim in pristinum reuertatur.Cæterùm singulæ hæ aquæ inter cutem species,aut primario affectu,aut cōsortii lege fiūt. Nam ob lienem vitiosis humoribus præditum, maléque affectum,item ob colum,mesenterium,vterum,renes,vesicam,muliebrem fluxum, mēsium retentionem,pulmonis refrigerationem,septum transuersum, & multas alias particulas,superuenit:quæ singula prius internoscere cōuenit,deinde sic curationem aggredi.Quibus igitur aqua inter cutem refrigerato iecore aut pulmone oborta fuerit,hos simul tussis magna ex parte inuadit, ipsique nihil notatu dignum expuunt,sed irritantur tantùm.Accidit etiam alui retentio,quòd inflammatio visceris, humiditatem vētris exhauriat. Vesicæ autem & mesenterii propria indicia erunt,nempe ventrem magis profluuiis infestari, necnon corruptionibus continuis,& intestinorum rosionibus.Nam hæ,dum bilis excernitur,comitantur: gignū tur autem ipsis meritò etiam bilis recrementa, dum cibi ab inflammatione intestina exercente euacuantur.At eorum qui ob pulmonis affectum aqua inter cutem laborant,indicia sunt quòd tussis potissimum excitetur, cor refrigeretur,totúmque corpus & pedes omnium maximè intumescant.Atque hæ aquæ inter cutem species tabidis potissimùm obueniunt.Discernes autem eos qui ob lienem malè affectum hoc morbo laborant. Iam alios quoque ob tabem hydropicos fieri,facilè deprehendes si internoscendi vias ac rationes frequenter sequaris. DE CVRATIONE. Omnium curatio à vacuatione incipienda est,sed asxitæ quidem dicti, aut tympaniæ, à sola purgatione: cui autem ana sarxa nomē est,is venæ sectionem interdum requirit, vt qui ex sanguinis frigidi copia nascatur.Ac frigiditatis quidem ratione, illa non indiget:sed quoniam copiæ detractio naturam leuat,vt hæc minorem illam effectam facilè superet,non alienum, sed rationi consentaneum est,hic quoque venæ sectione vti. Videmus enim quòd etiam ignis externus,quum à lignis viridibus propemodum extinguitur, refocillatur rursus,

si illa quæ ipsum suffocabant auferantur. Hydropem igitur ana sarxa & vena secta interdū & purgatione curare
B oportet.Dicamus autem particularem quoque ipsorum curationem,& quando perfricare, madefacere, cataplasmatis obducere,& quando medicamentis & quibus post sanguinis missionem vti oporteat. Nam ante omnem aliam curationem ipsa venæ sectio,vt dixi,adhibenda est, si vires permittant.Si enim imbecilles sint, tunc sanguinis detractio vitari debet, etiamsi aliàs indigere videatur.Licet enim postea commodè sanguinem detrahere, vbi vires recreatæ fuerint, & copia vitiosi humoris paulatim aliis quibusdam(præsertim picra dicta)leuata.Nam
C hoc medicamentum simul & aperire & corroborare viscera potest:qua etiam re maximè indigemus.Post vsum verò eorum quæ aperiunt,& meatus ampliores efficiunt, materiámque fluxilem reddunt, transito deinceps ad ea quæ paulo valentius purgare queant. At hoc non vna vice faciundum est,ne vires deiiciantur. Etenim, quanuis id quod vacuatur recrementitium est, tamen vniuersa ac subita mutatione magis offendit. Satius igitur est paulatim & tutò euacuare quàm festinando perturbandóque, vnà cum morbo etiam ægrum è medio tollere. Pulchrè
D igitur purgant,sambuci succus cum condito potus, item lathyrides,& æris squama: verùm nullum adeò vt illud quod recipit chameleæ foliorum, squamæ æris,& anisi, singulorum drachmam. Dato ex aqua per initia quidem drachmam vnam: viribus autem recollectis, etiam duas drachmas exhibeto,plus minúsve paulo. ac totum medicamenti modum,absolutúmque,ad vires respiciens,metire. Rursus à purgatione illa porrigito quæ aperire possūt: maximè pastillum qui ex amygdalis conficitur. Adeo enim hunc incipientes hydropicos aperire citra noxam vi
E di,vt continuò potus iecoris scirros dissoluerit. In hunc autem modum paratur. CONFECTIO pastilli ex amaris amygdalis: Anisi, seminis apii, amygdalarum amararum, absinthii,gummi, singulorum drachmæ quatuor:aquæ quod satis est.Hoc sanè pastillo ad obstructiones ex crassis viscosisque humoribus contractas,& in quibus non vehemens aliquis dolor viscus affligit,vtitor.Sin autem dolores aliqui intestina, ventrē & præcordia exerceant,etiam pastillum Amazonum dictum præbeto. Etenim dolorem lenit,& vim aperiendi mitigandique obti-
F net.Crebrius autem in huiusmodi,decocto seselios vtitor, aut casiæ,aut spicæ nardi,aut asari,& cataplasmatis quæ recipiunt farinam fœnigræci & ordei, absinthiúmque plurimum contusum. Hoc nanque super omnia auxiliatur. nam robur visceri insinuat, & humores in alto hærentes citra rosionem leuiter deficcat.Habeat autem & cuminum contusum,anisum,mastichen,nardum Gallicam, rutæ semen, & mel. Semina in vino coquantur: sic enim multo commodius erit. Vbi iam viscera emollita & refacta ad dies quinque aut septem fuerint, vtitor etiam
G epithemate quod mixtam habet facultatem,vt viscus possit & firmare & emollire: ex quorum numero est & hoc quod ista recipit:Croci drachmas decem, aloes, mastiches,ammoniaci,bdellii,singulorum drachmas octo: styracis drachmas quatuor, ceræ drachmas nonagintatres, adipis anserini drachmas sedecim, hyssopi liquidi drachmas trigintaduas, Cyprini quod satis est. Sin autem æstas fuerit,& laborans aqua inter cutem febricitet, etiam

rosaceum & vinum siccis in vnitatem cogendis adiiciantur. At si non solùm iecur, sed etiam lien & stomachus tumorem & duritiem habere videantur, detrahito cum fiducia paulum sanguinis, præsertim si praui quoque humoris copia in venis subsistat, & vires non aduersentur, sed & æger vigentis sit ætatis, & tempus non admodum frigidum. Sic vacuatio tentanda est, & adeo sensim vt natura quæ à copia grauatur, respiret. Etenim animi defectiones, præterquam quòd vires deiiciant, etiam aliam frigiditatem visceri imponunt. Quare magnam & accuratam obseruationem habere conuenit, atque ita sanguinem hydropicis iuuandi gratia detrahere audendum. Etenim intempestiua sanguinis missio in aliis quoque periculum inducit: in hydropico autem interdum etiam mortem. In quibus igitur & maxima est obstructio, & inflammatio scirrosa, viresque robustæ, in his vacuationem sanguinis ante omnia alia præsidia, præsertim valētia, adhibeto: ex quorum numero etiam hoc existit.

AD LIENIS & iecoris duritiem validum medicamentum. Ammoniaci suffiminis, bdellii, iridis Illyricæ, singulorum drachmæ sedecim: styracis drachmæ octo, adipis vitulinæ drachmæ duodecim, opoponacis drachmæ octo, piperis grana centum sexaginta, ceræ drachmæ quadragintaocto, irini fæcis quantum satis est: vini quod sufficit. Non oportet autem emollientibus tantùm medicamentis vti, neque discutientibus, sed etiam iis quæ tumorem reprimere possunt. Scriptura eorum in hunc quoque modum habet: Ceræ drachmæ centum nonagintaquinque, picis aridæ drachmæ centum nonagintasex, alumini liquidi drachmæ nonagintasex, aloes drachmæ quadragintasex, nitri, mannæ thuris, singulorum drachmæ nonagintasex: pyrethri drachmæ viginti octo, aristolochiæ drachmæ vigintiquatuor, ammoniaci totidem, cardamomi drachmæ vigintiocto, visci querci ni drachmæ vigintiquatuor, olei totidem, aceti quod satis est. Itaque cataplasmata & epithemata huiusmodi iis adhibeantur qui aqua inter cutem, quæ ana sarka dicitur, laborant, ita vt viscera eorum distenta sint, & obstructionem duritiémque maximam experiantur. In quibus igitur moderata est obstructio, benefacere diximus pastillum ex amygdalis: in maximis autem, etiam valentioribus antidotis vtendum est. AD SCIRROSOS iecoris affectus. Croci, spicæ nardi, costi, iunci odorati floris, cinnamomi, singulorum drachmæ duæ: zingiberis drachma, mellis Attici despumati drachmæ vigintiquinque. Dato drachmam ex mulso. Præstantissimum hoc est remedium, & viscera valenter expurgat.

DE ASKITE ET TYMPANITE, Caput III.

OMnia commemorata medicamenta etiam aliis aquæ inter cutem speciebus, nempe ascitæ & tympaniæ, citra sanguinis detractionem, conueniunt. Nam his purgationes potius, & quæ aquam per aluum repurgare solent, omnia congruūt. Nihil minus etiam perfricationes quæ sale, oleo immaturo, sicyonio & cyprino, adhibentur. At frictio moderata fieri debet, ne alia materia ex alto vi attrahatur: sed quæ in superficie corporis tantùm continentur, discutiantur. Vtendum autem ad hæc est medicamētis quæ non modò dissipare, sed etiam reprimere tumorem possunt. Græci hæc à iecore vocant ἡπατικά. Itaque veteres multa prodiderunt, ac licet hæc apud plerosque descripta inuenire. Cæterùm præstantissimum validissimúmque inter ea etiam hoc est cuius compositio recipit, Resinæ torrefactæ drachmas tercentum octuagintaquatuor: ceræ, picis siccæ, singulorum drachmas centum nonagintaduas: aluminis liquidi, nitri, sulphuris, mannæ, thuris, singulorum drachmas nonagintasex: pyrethri drachmas vigintiocto, bdellii drachmas vigintiquatuor, ammoniaci suffiminis totidem, cardamomi drachmas vigintiocto, visci totidem, olei drachmas vigintiquatuor, aloes drachmas quadragintasex, aristolochiæ drachmas vigintiquatuor, aceti quod satis est. Nihil autem minus valet etiam hoc ad discutiendum & comprimen-

A dum. ALIVD. Chalcanthi, nitri spumæ, aloes, singulorum vnciæ tres cerusæ, olei, singulorum vnciæ decem: aceti acerrimi quod satis est. Sicca ex aceto læuigato dum mellis fiat crassities. Cerusam autem cum oleo coquito, vsquedum spissescat, vt manus intinctas non inquinet: tunc ceram iniicito, atque ita particulatim in pila emollitis vtitor. Est hoc medicamentum multis experimentis probatū, quod nō solùm ad aquā inter cutem, sed etiam alios plerosque affectus vtile existit. Etenim lienē consumit, abscessus ad suppurationem perducit, furuncu-
B los, & humores in articulis contentos, item hydrocephalis, atheromati, scirris, & parotidibus conducit: necnon ad alia plura grandia vitia mirabiliter valet. Ne igitur simplicium medicaminum vilitatem ascitæ congruentium cōtemnas, etiam in quibus non magna durities viscera & iecur affligit. Sin autem durities in eis extiterit, vtitor cataplasmate quod possit viscera emollire, & omnes humores qui in penitiore omenti & peritonæi regione habentur discutere. Porro vtitor eo quod etiam ad alia multa proficit: confectio eius ita habet: Ceræ, resinæ piceæ, picis bry-
C tiæ, nitri rubri, baccarum lauri siccarum, adipis taurini, ammoniaci suffiminis, mannæ thuris, singulorum libra. vbi ea quæ liquari possunt liquefeceris, arida liquidis inspergito, & vtraque miscens, pilæ indito, ac tritis diligenter vtitor.

Ad tympanicos, & quibus iecur scirro induratum est.

Ad tympanicos, & quibus iecur scirro induratum est,
D medicamentum etiam antè scriptum valet. Multo autem magis illa parari debent quæ & flatus discutere, & duros affectus emollire probè possunt. Habet scriptura huius in hūc modum, Resinæ aridæ libra, picis, ceræ, singulorum drachmæ duodecim: aluminis liquidi, sulphuris, nitri, singulorum libra, mannæ thuris vnciæ tres, olei veteris vnciæ duæ. Ex aceto læuigato, donec sordium habeant crassitiem: atque sic vbi liquefeceris quæ liquari possunt, & vtraque in pila paululum subagitaueris, mannam inspergito, & læuigatis plurimum vtitor. Hæc de medicamentis
E & alia curatione dicta sunto. Deinceps autem de victu agamus, qui & primas & supremas curationis partes in omnibus potissimùm affectibus, maximè verò etiam in periculosissimis, obtinet: in quorum numero aqua inter cutem quoque habetur. Siue enim primario affectu, siue aliarum partium consensu hæc contracta fuerit, non sine iecoris vitio vnquam constitui potuit. Quoniam igitur iecur cibum in sanguinem conuertit, totique corpori transmittit, idcirco simul prospiciendum prorsus est vt & alimentū quod ad ipsum peruenit, facile sit ad distribuēdū,
F & nequaquam impediatur quominus in corporis partes dispensetur. Quare optimum ipsis alimentum est panis furnaceus, qui semina flatibus discutiendis apta contineat, vt anisi, aut cumini, aut fœniculi, aut sinonis similiter: interdici autem ipsis etiam copiosus panis debet. Si enim probè fuerit fermentatus, non potest crassitiem & id quod obstruit continere. At olera sumi debent, si febris absit, quæ calefacere & extenuare queant: quale est apium, petroselinum, daucus, eruca, pulegium, rapa, caucalis, & quæ ex his tenuia & calida extiterint, alia magis, alia mi-
G nus in id efficacia. Ex auibus præponi debent feræ mansuetis, vt palumbus, turtur, turdus: & ex minutis passerculis, qui non sunt pingues. Inter pisces conueniunt saxatiles: at horum ius sit excrementi expers, quod inter coquendum assumat anisum, aut piperis paululum. Ex carnibus moderatè comedant, & eas potius quæ nō sunt pingues, præcipuè ferinas, vt ceruinas, aprinas, & caprearum. leporinæ verò prohiberi debent. Paretur autem earum ius cum cibo quodam extenuante. Assas maximè, si gratæ sunt, assumere ipsos alienum non est. Testacea, vt asta-
H cum, vel buccina, vel pectines, rarò & modicè solius voluptatis gratia offerre conuenit. Quantum enim ad affectum attinet, & præcipuè in quibus calida non est intemperies, aut febris, continuus ipsorum vsus interdici debet. At leguminibus ipsos, maximè tympanicos, abstinere

oportet: similiter etiam placentis omnibus, quæ ex lacte & similagine parantur. Bellaria verò assumere nō est absurdum, amygdala, aut pistacia: vuas autem passas, & palmulas rarò. castaneæ verò, & nuces in totum prohibendæ sunt. Vinum assumant Tyrium, vel Ascaloneum, præsertim vetus, & fenium resipiens: hoc verò etiam vrinas prouocat. Quod autem medicamentum hoc præstatius cōmodiusque ad aqua inter cutem laborantes inuenire poteris? Ex factitiis autem vinis sumant absinthites, præcipuè quod spicam nardi copiosiorem recipiat, vel apiatum: aliis autem abstineant. Porro motus, siquid aliud, B hydropicis conducit: præcipuè qui fit per mare; equum, & lecticam. Iis autem qui viribus constant, etiam itio est vtilissima. At perfricatio hydropicis adhiberi debet potissimùm, vt externos corporis meatus rarefaciat, humores extenuet & discutiat. Nihil enim adeò hydropicos offendit vt densitas meatuum, quæ flatus & humores congregatos non sinit dissipari, sed ipsi in ventrem & membranam quæ *quòd omnibus intestinis circumtendatur, Græcis* dicitur περιτόναιον, recurrunt. Itaque fricare hos conuenit interim siccis manibus, interim cum sale & C oleo, interdum etiam cum Sicyonio aut Cyprino. Balneorum vsus hydropicis, præsertim frigida intemperie præditis, noxios esse, scire licet: quoniam & ipsa, vt didicimus, refrigerare magis quàm calefacere possunt. Quū itaque lauantur, vtile est visceribus iniicere medicamēta quæ discutere queant & extenuare: qualis est erui farina, atque sal, aut nitrum, aut aliud quid ad discutiendum efficax. Multa verò sunt etiam alia à veteribus medicamenta tradita quæ discutere possunt: ac licet eiusmodi D examinare, & vtilissima quæque ex ipsis deligere. Talis sanè victus iis qui aqua inter cutem sine febri laborant, præscribi debet.

DE IIS qui aqua inter cutem cum febri laborant.

Quòd si aqua inter cutem laborantes etiam febricitēt, admodum calidis auxiliis vtēdum non est, neque in visceribus, neque in cibis, aut potib⁹, aut antidotis, aut purgationibus: sed abūdè est ex oleribus assumere intybum & troximum, aut caucalidem, aut rapam his mixtam: itē cichorium maximè, aut apiorum radices. Dato autē ipsis E & porra decocta subinde, & palustres asparagos. Ita verò etiam continuum antidotorum vsum, præsertim sicciorum & acrium, in hydropicis vitare oportet: item ex purgantibus similiter calida admodum medicamenta prohibere. nullum enim valde calefaciens, ipsos iuuare potest. Nam eiusmodi medicamenta sitim ipsorum augēt, & febrim incendunt, & causas inflammantes, magis adhuc exurunt, intēduntque malum. Quare aqua inter cutē ex acutis morbis profecta nō potest nō inflammationes habere in ipsa perseuerantes. Nihil enim adeò interual- F lorum expers est vt febris: ac mirū quòd neq; aqua inter cutem ipsis oboriens, calorem ægrorum extinguat, neque febris omnem aquam inter cutem exhauriat, sed ab aqua simul & igne ambo contineantur, vt vndiquaque dubia fiat curatio, siue calefacere, siue refrigerare quippiam velis. Quippe necesse est vt refrigerantia omnino aquam inter cutē adaugeant, calefaciētia rursus, febrim. Satius igitur est in huiusmodi mixtam curationem adhibere, & ei quod magis vrget, quatenus licet, insistere. G At vbi febres vehementiores apparent, tunc refrigerantibus potius vtendum est, nec metuendum ea tunc exhibere. Quomodo enim finietur febris nisi à contrariis? Imò neque aqua inter cutem cessauerit vnquam nisi prius calor præter naturam desierit: etenim iis, si diutius immoretur, aquam inter cutem parere potest. Omnis namque siue calida intemperies, siue frigida longiùs protrahatur, superétque, vires deiicit & nutritionem. Itaque quū ægri alimentum quod distribuitur, non amplius in sanguinem transmutant, necesse est vt in vaporosam quandam & prauam substantiam conuertatur. Porro quòd a- H qua inter cutem etiā ex colliquatione nascatur, diuinissimus quoque Galenus confitetur. Videmus autem colliquationē à calore potius quàm frigiditate oboriri. Quare omnia & quæ præcesserint morbum, & quæ nunc adsunt, obseruanda puto: ac vbi præsentem intemperiem internoueris, ita ad curationem audacter accedas, non autem vulgarium opinionem sequaris: nempe aqua inter cutem laborantes quouis modo calefaciendos esse. Neque enim hoc verum est. nam ego plerosque etiam à refrigerantibus medicamentis interdum adiutos esse conspexi: atque id euenire posse constat. Quum enim omnes particulæ à caliditate contra naturam orta ad bonam temperiem reuertantur, necesse est vt etiam iecur probum sanguinem generet, nullatenus impeditum. Quemadmodum igitur dixi, semper conandum est vt speciem morbi inuestigemus, & causam quæ aquam inter cutem efficit, accuratè deprehendamus. Nam quæ Hippocraticæ artis methodi vocantur, hæ sunt: nempe contraria contrariorum semper esse remedia. Postquam igitur omnibus aqua inter cutem laborantibus victum vnicuique aptum & conuenientem præscripseris, ita ad ea accedito quæ ipsos purgare possunt, non vniuersim & vna vice, sed paulatim, vt diximus. Ex frigida quidem intemperie aquam inter cutem expertos, calefacientibus: imò neque hos cibis nimium siccantibus, aut medicamentis acrioribus statim curare, sed per vices, & à mediocribus primùm inchoare oportet: deinde sic ad valentiora, & ea quæ magis calefacere & extenuare possunt, progredi. Nam calefacientia nimium, si vniuersa ac vna vice assumantur, totum potius habitum colliquant quàm abundantem humorem euacuent. Ita verò, etiamsi refrigerantibus vti oportebit, à mediocribus incipiens, particulatim naturæ adiicere conator, atque hoc pacto ad magis refrigerantia accedito. Postquam igitur ipsos purgaueris vt conuenit, etiam ad balnea & motus mediocres ducito. Sed pituitosos & temperatura frigidiores satius est naturali balneo committere. Graciles autem, siccos & febricitantes, potabilis & dulcis aquæ lauacro, vnctione, mutatione aeris, & omni hilaritate recreare oportet. Ita nanque accidit vt congruo vtentes victu, ad pristinam rursus temperiē reuertātur: vt etiam iecur non amplius aquam, sed benignum sanguinem in posterum generare queat.

DE AFFECTIBVS RENVM, Cap. IIII.

CAlculi qui in renibus generantur, à viscosis crassisque humoribus igneo renum calore nimium assis gignuntur. Est itaque materialis calculorum causa, humor crassior: efficiens autem, ignea caliditas, sicut etiam in externis videmus. Nam ex igne & tali materia idonea, figuli omnia vasa conficiunt, ita vt ne ab aqua quidem vnquam dissolui possint. Quæ quum ita habeant, procurandum est ne materia in renibus crassior generetur, neque ipsi ignei & intemperati fiant. Nisi enim horum aliquod extiterit, nunquam calculus constitui poterit.

NOTAE calculi. An autem reuera calculus sit qui dolorem pariat, in hunc modū diligenter internoscito. Etenim eadē accidunt indicia cū colico dolore cruciatis, tū renū calculo affectis: & præsertim circa initia signis ægrè discernuntur. Etenim in vtrisque vomitus excitantur, ventris retentio, flatus & distensiones vsque ad stomachum & iecur pertingunt. Etsi verò eadem vtrisque accidant, tamen artificem medicum non latuerint. Siquidem in colicis multo plures vomitus, & crudi & pituitosi oriuntur, aluus & flatus magis retinentur: in nephriticis non adeò, sed etiam inter curandum sæpe excernunt, interdum citra curationem quoque flatus erumpunt, & aluus deiicit: quod nequaquam in colico dolore contingit. Cæterùm vrinas quoque diligenter considerare conuenit. nam maximam in his discretionem ad amussim inuenire licet. Quippe in colicis pituitosius copiosiúsque sedimentum, in nephriticis minus redditur: & si accuratè consideres, arenosa quædam in vrinis deprehendes, quæ colico tentatis non eueniunt: & dolor magis grauis & vno in loco infixus nephriticis apparet: quod colicis non accidit. Hoc igitur pacto nephriticos laborantes cal

culo, & colicos internoſcere & diſcernere inuicem oportet. CVRATIO calculoſorum. Calculo affecti in acceſſionibus quidem, medicamentis curari debent quæ laxare, lenire, & præterea comminuere, & calculum educere poſſunt. Omnium igitur optimum eſt balneum, vt quod non ſolùm mitiget, ſed etiam curare poſſit. Nam colicos frequenter ſolummodo lenit, nephriticos autem vtraque ratione iuuat. Porro ad loci vnctionem chamæmelo ægri vtantur in balneo, & in calida copioſiore ſolióque diutius immorētur. nō ſemel autē tantū die, ſed etiam bis & ter lauare expedit. Sæpe etiam in frigidam, ſi æſtas ſit, deſcendant: linteis autem iam inuoluti, decoctum cardui cum apio, aut aniſi momento bibant. Sin autem dolor perſeueret, & calculi excretio neqnaquam ſucceſſerit, etiam decoctum radicis quinquefolii herbæ adhuc linteis circundati bibant. Nam valde gratum & efficax exiſtit: verùm extra balneum per ſe & cum oxymelite ſumi debet. Quòd ſi quinquefolii radicis copia non detur, eryngii decoctum, aut eryſimi & prioniridis plurimum potu proficit. Extrinſecus autem ſacculi ex farinis frumentaceis, maximè etiam decocto chamæmeli, altheæ, ſertulæ campanæ, & oleo chamæmelino, admoueātur, ſed ita vt frequentius mutentur. At ſi farinæ deſint, panniculis laneis, & ipſis interdum oleo dulci, aliâs chamæmelino imburis, vtendum eſt: atque ita calefaciendo variare illos crebrius oportet. Cæterùm aluus clyſteriis duci debet non admodum acribus, ſed potius quæ copioſius oleum recipiāt, poſſintque laxare & comminuere citra acrimoniam. Tale eſt altheæ decoctum, fœnigræci, ficuum ſiccarum, furfurum, chamæmeli, & oleum chamæmelinum. In calidioribus admodum, etiam ptiſſanæ cremores cum roſaceo, chamæmelo, & luteis ouorū compoſiti. Mitigant enim, & bonā locis tēperiem inſerunt: & morbi cauſam minuētes, eos qui cōtinuè calculoſi ſunt, ne affectu corripiantur prohibent. Sin dolor permaneat, & calculus ægrè excernatur, ad valentiora medicamenta tranſito. Eiuſmodi eſt ſanguis hircinus, quem probè refrigerare, refrigeratum tundere, cribro incernere, atque ſic calculo laborantibus exhibere conuenit. Item cicadas ſimiliter ſiccatas contuſáſque dare expedit: verùm alæ & pedes ab eis tolli debent: atque ita ipſas ægro exhibere in balneo, quando iam is in frigidæ ſolium deſcendit. Commodius autem erit ſi medicamentum ex mulſo aut condito læuiges. Ne igitur contemnas: eſt enim validū. Hæc quidem ſimplicia exiſtunt: ex compoſitis autem hoc eſt præſtantiſſimum: Spicæ nardi, piperis, ſingulorum vncia: caſiæ, fiſtulæ, coſti, ſingulorum vnciæ duæ. Ex aqua noctu & mane dato. At efficaciſſimum longéque validiſſimum eſt medicamentum quod ex hircino ſanguine hoc pacto exhibetur: Quum vua matureſcere inceperit, ollæ recenti aquam iniicito, eámque decoquito, vt quod terreſtre eſt abiiciat: ac hirco iugulato, ſanguinis eius medium olla excipito, ita vt neque eum qui primus effluxit, neque poſtremum accipias. Ac vbi coaleſcere permiſeris, minutim in olla ſolum incidito, reticulo autem tenui, aut raro linteo contectum ſub dio exponito, vt à ſole & luna illuminetur, ac ſicceſcat: cura adhibita ne madefiat. Læuigatum diligēter in pyxide adſeruato: quū vſus poſtulat, cochleare plenum ex paſſo Cretico dato. Hoc igitur tale eſt, & nos non pauco tēpore id ſumus experti. Cæterùm hircus qui iugulatur, ætate vigēti eſſe debet. erit autem talis circa annum quartum. Cæterùm folia fœniculi, grati odoris gratia, amomum, & huiuſmodi, hirco antequam occidatur, comedenda obiici debent. Ego autem cū myrrha Troglodytide cremata, in maximis doloribus noui me exhibuiſſe, & calculū grandem quem comminuerat, per vrinam expuliſſe. Indicabat autem copia ſegmentorum concretam ipſam particulam per lotium fuiſſe redditam. Hoc medicamentum præterquam quòd comminuit calculos, etiam dolorem lenit, nec alios ſinit generari: vnde etiam Manus Dei appellatur. At ſi hircinum ſanguinem deſideras, vtitor medicamento quod ex condito paratur. Habet autem in hunc modum.

CONDITVM nephriticum. Spicæ nardi, phu, ſaxifragæ, betonicæ, aſari, lini ſeminis, petroſelini, ſingulæ vnciæ: coſti, folii, ſingulorum ſemūcia. Cochleariū pulueris

A in conditum mittito, ac ante horam prandii propinato. Comminuit calculos, & per vrinam proiicit, vt non amplius alios renaſci permittat. DE ANODYNIS. His & ſimilibus, quum dolor vrget, & calculi impacti ſūt; ſanitatis tempore vtendum non eſt, ne renes fiant intemperati. Quòd ſi dolor remanet, & magnum imminet periculum ne vires à vigiliis & conſtanti dolore deiiciantur, accedito etiam ad antidota: quæ præterquam quòd mitigant, etiam ſomnum inducere poſſunt: item quæ extenuant & calculos comminuunt: quale eſt Philonis, itē B panacea dicta, & theriace nō antiqua, per ſe vel cum Philonio mixta. Præſtat enim lenire dolorem, & viribus ita recreatis, ad valentiora quæ calculos confringere queāt, rurſus accedere. DE SANGVINIS miſſione. At ſi copiam ſubeſſe aut inflammationem vnà cū calculi obſtructione ſuſpiceris, venæ omnino ſectionem prius adhibeto. Ita nanque haud delinques ſi medicamentum offeras. Laxatione enim facta, & meatibus rarefactis, multo magis auxilia quæ adhibentur, propriam vim oſtendent. Noui igitur etiam vnum ſolum ex prædictis auxiliis ad C abſolutam morbi curationem ſufficere. Memini autē diuerſorum, vt penuria vnius altero vti poſſis. Cæterùm licet etiam ex diuerſis id quod congruit pro magnitudine morbi, viribus, & ægri habitu, inuenire. At in præſidiorū copia, quædā calculos ſanè iam factos comminuūt, aliorum verò pluriū generationē promouent. nā effectricē calculorum cauſam adaugent, dum renes intemperatos igneóſque per calefacientia reddunt, vt promptè alios aſſare calculos poſſint. Ne igitur hoc fiat, ſtudioſè vitari debent admodum calida & acria medicamenta. At ſi neceſ D ſitas quædā incidat ſemel aut bis hiſce vſus, & conſequutus id quò tendebas, deſiſtere rurſus ab ipſis debes, & nō (vt vulgò factitant) vti ipſis per ſanitatem præſeruationis gratia velle, ne craſſior aut frigidior materia, quæ ad calculorū generationem idonea eſt, congregetur: ſed contrà ſtudendum eſt vt bonā temperiē cōciliemus, & extenuātibus citra magnum calorem vtamur, quale oxymeli eſt, adiantum, decoctū paluſtris aſparagi & graminis, radix apii & eryngii, & quinquefolii herbæ: itē plantaginis radix & folia, magiſque adhuc ſemē ipſius: & cicerum ius, E glycyſidis ſemē, & amygdala. Verùm neque his cōtinuè vtendū, ſed tunc ſolùm quū ſuſpicio quædā fuerit materiam craſſiorem in renibus cōgregari. Bibere autē oportet ante omnē cibū aquā tepidā. nihil enim renes adeò recrementis vacuos tēperatóſque reddit, vt non amplius calculos procreare poſſint. nam temporis ſpatio igneus ipſorum calor à tepore aquæ extinguitur. Quare probè faciunt qui bibunt etiam in medio cibi aquam, aut vinū refrigeratū, aut roſaceū, aut violatū. Nā cōditum quouis modo prohiberi debet, quemadmodum etiam hydroga- F rū, atque omnia quæ ex pipere conſtant: & nō ſolū acres ſed etiā craſſi ſucci cibi vitabuntur, vt halyca, libū ſuminale, ſimilago, oua dura, placentæ, & quæ ex lacte parantur, ipſúmque lac & caſeus: item vina admodum nigra & auſtera. Adhæc cauendum ne ægri culcitris indormiant ex anſerū plumis confectis. hæ ſiquidem renes valde calefaciunt. Præterea ne multum ſtent, magis verò ſtudendum vt vel moueantur vel conſideant. Vitandum autem eſt ne tardè cibū ſumant, nec eum qui non cōcoquitur, copioſū iſiciū, & ex piſcibus cetacea, vt thynnos, pelamidas, G ſcombros, cephalos, & teſtacea, præter pectinem & echinum. Ex hoc verò etiam frequenter ſumendū eſt ſi fieri poſſit. nam præterquā quòd bonam temperiē inducit, etiam vrinæ citandæ vim obtinet. Aſtacum verò & buccinum raro aſſumere præſtat: oſtreis in totū, & pinguibus carnibus & auibus interdicendū: ſimiliter etiā earū quæ in palude degunt cōtinuus eſus prohiberi debet. Aſſumi verò & anſerū alæ, & ex auiculis nō pingues, paſſerculi virides, pyrgitas, *à turribus in quibus nidificatur ita uocatos*, & ſimilia. Ex fructibus comedant, & cucumerum, primā H maximè medullā, peponúmq;. Ficus autē ſiccas & virides aſſumāt, vuámq;, mala duracina, pira neccopioſè, nec cōtinue. Hæc generatim mēbratímq; ſecūdū methodū ſciētificā expoſita tibi ſūto. Quoniā verò aliqui etiā veterū q. naturalia de contraria rerū facultate ſcripſerunt, nōnulla quæ calculos iam factos præter opinionem abſtergere

promittant,& in posterum non amplius gigni concedãt, A prodiderunt, necessarium duxi,quædam eorum enumerare,præsertim virtutis studiosorum gratia, vt hominem conseruent,morbúmque superare possint.Honestũ enim est morbum vincere ,& omni machina ægris succurrere. Præterea etiam diuinissimus Galenus, qui ne esse quidẽ incantationes putauit, ex longo tempore multóque vsu plurimum ipsas posse deprehendit. Audi igitur verba ipsius quæ de medica Homeri tractatione reliquit. habẽt autem ea in hunc modum, Nonnulli igitur putant incãtationes,anicularum fabulis esse persimiles, quemadmo- B dum ego quoque diu existimaui : temporis autem processu,ab iis quæ euidenter apparent persuasus sum vim in ipsis esse.nam in percussis à scorpio,adiumentum sum expertus. nihil autem minus etiam in ossibus gutturi infixis,quæ incãtatione statim expuebantur. ac multa præclara singulæ habent incantationes, quum institutum cõ sequuntur.Si igitur diuinissimus Galenus & alii plerique veterum testantur, quid prohibet nos quoque,quæ experiẽtia cognouimus,& quæ ab amicis sinceris accepimus, hæc vobis cõmunicare?Multa igitur sunt & alia, sed nul- C lum ita vt annulus ex ære Cyprio cõfectus. habet autem in hunc modũ. NATVRALIA. Æs Nicanũ aut Cyprium,quod igni in totum non admotum fuerit, accipito: quod in ipso metallo æris inuenitur,veluti tesserã facito,vt in digito appareat : & vbi in ea insculpseris leonẽ, & semilunam,& stellam,huius circulo nomen bestiæ cõscribito, & inclusam aureo annulo gestato in minore digito medico,iuxta minimum.

DE INFLAMMATIONE RENVM, Cap.V.

QVòd sanè inflammatio in vniuersum ex copia materiæ in particulas præsertim carnosas influentis gene- D retur,omnibus in confesso est : ac conuenit hoc scienter perpendere,num id quod influxerit,sola copia, an qualitate tantùm, aut vtroque simul offendat: copia quidem,vt quum ipse sanguis probus est & ob nihil aliud quàm solam abundantiam,obstructionem excitat, particulã distẽdit,& in sublime attollit : qualitate autem sola , vt quũ exiguus existit, biliosus,& nimis acer,aut crassus viscosúsque,aut terrestris & melancholicus.Sin autem etiã copiosum sit quod influxit,malique succi,tunc particulã vtroq; E modo offendi contingit,& à copia distẽdi, & à qualitate ipsam infestante affligi.Quare considerãdum est num ex toto corpore influat, an à quadam superiore particula, vt liene, iecore,aut alia . hinc enim maximè variat curatio. Nam si totum corpus videatur plethoricum , *hoc, est omnibus ex æquo succis repletum*, toti prospicere prius oportet, deinde parti : si quidẽ sanguis superare videtur, venæ sectione: sin autẽ vitiosus quidam humor, purgatione quæ humorẽ præpollentem educere potest. Hæc autem fieri debet vbi tutò illum cibo antea tractaueris,& solutu faci- F lem paraueris , ptissana,piscibus, intybis,& omnibus humectantibus contemperantibúsque:sin autem crassus san guis fuerit , & nihil habens acre , cibis ex oxymelite , & decoctis extenuantibus incidentibúsque.Verum quũ magna ex parte ea quæ incidunt,etiam rodant,partésque inflammatas irritent, curandũ est omnino vt quæ rosionis expertia sunt deligantur. Sunt itaque & alia incidentia, quæ nihil acre neque molestum obtinent: verùm nullum adeò vt aquosa mulsa.Postquã igitur crassa prius ita exte- G nuaris,vel acria contemperaueris , tunc eorum purgationem quæ offendunt molitor , si tibi vtraque ratione peccare videatur , & sola virtus vitiosum humorem euincere ac superare nequeat. Fugere nãque omnia hæc opor tet quæ inflammare possunt & purgare , partes inflãmatas purgare: quia cautio est,præsertim inter initia,& quũ humores adhuc sũt crudi,& inflãmatio feruet. At nullã adeò partem offendere possunt vt renes & vesicã. nã recremẽta proptè in ipsa potius recipiunt quàm aliquid ex eis dif cutiatur,nisi cõcoctio eius quod inflãmatur,& totius materiæ fieri deprehẽdatur. Ita sanè , si multa ac vitiosa ma- H teria tibi appareat , agendũ est.Sin autẽ nõ multa in toto corpore esse videatur,sed potius exigua & acris,feruénsque,vitari debẽt vrinã cientia,etiãsi nõ rodant, & mulsa: vtendũ autẽ magis aquã tepida copiosiore , quæ acrimo niã obtundit,& rosionem eluit, atque in corpore diutius remanẽs,caliditatẽ extrahit,& dolorem mitigat qui magis fluxionẽ promouere solet.Quare si acrimonia offendat,non verendũ est liberaliorẽ potũ offerre. nã hæc copiosior ĩflãmationes ex acrimonia prouenientes iuuat.Eas enim quæ ex copia materiæ contrahuntur, vrinæ mouẽdæ efficacia non admodũ opitulatur. Quippe alia quoq; materiam crassiorẽ cũ vrinis simul in affectas partes attrahunt : quæ quũ transitum non inuenit, in ipsis affectis locis immoratur. DE AVXILIIS loco inducendis. Extrinsecus sanè refrigerantia admouere,præsertim inter initia,& feruente adhuc inflãmatione,cõuenit:si quidem id quod inflãmationẽ excitat, biliosum fuerit.Multa igitur sunt quæ hoc præstare queãt: sed nullum adeò efficax vt ceratum,quod recipit rosaceum,& aceti paulũ,succúmque polygonii aut portulacæ.At in morbi incremento etiã discutiẽs aliquod admiscendũ est,vt chamæmelũ,aut recentes adipes,aut medicamẽti διὰ χυλῶν modicum.Declinatione autẽ facta, etiã ea miscebuntur quæ plus discutiant.At si materia quæ inflammationẽ excitauit,crassior tibi appareat,iuuandũ est extenuantibus citra rosionẽ,& extrinsecus chamæmelo,& cataplasmate ex hordeacea farina, & lini semine,decoctis in iure chamæmeli, sertulæ campanæ, absinthii,altheæ,& momento sapæ. Caue autẽ ne multo fotu partẽ calefacias,sed mitiore calefactione vtitor.Quemadmodum igitur multa calefactio vitanda est, ne materia quæ in parte inflãmata continetur, in pus conuertatur:ita etã renum inflãmationes iis quæ multum refrigerant, sæpe quamprimũ indurantur. Quare omnia extrema vbique fugienda sunt,præsertim in renib⁹ inflãmatione tentatis.Balneis sanè,priusquam copiam va cuaueris,vti properãdũ nõ est: vbi verò toti corpori prospexeris,etiam balneis excalefacientibus tutò vteris.

De inflammatione renum in pus conuersa.

Inflammationem quæ in pus conuertetur, prius hinc internosces quòd nulla occasione oborta febres aut perfrictiones quædam citra rationem & inordinatè superueniant. nam dum pus generatur, dolores febrésque magis eueniũt quàm quum generatũ est.Deinde ad hoc, quòd æger quum in sanam partem inclinat,grauitatem magnã ex affecta potius sentire se dicat , ac anteaquã inflammatio in abscessum peruenisset. Cæterùm etiamsi pus apparuerit,non aliunde ipsum excerni suspiceris nisi ex renibus. Etenim dolor qui antecessit , & grauitatis sensus,exquisitam internotionem , & indubitatam demonstrationem similiter repræsentant.Quãdoquidèm verò ex aliis quoque locis compluribus pus excernitur, omnia tibi signa manifestè exponam quibus id deprehendere licebit, ex quibusnam illud , à renibúsne an vesica, an vrinariis meatibus,an etiam à pulmone,vel alia quadam particula, siue respirationi,siue nutritioni dicata,prodeat.etsi enim rarò , tamen ex ipsis quoque pus excernitur. Quod igitur pus à superioribus partibus effertur , omnino cum vrina ipsa accuratè permixtum inuenitur : sin autem ab inferioribus excernatur, etiam sedimentũ in fundo matulæ potius subsidere deprehendes. At si ex mediis particulis feratur,media quoque puris mistura & non exquisitè permixta apparet. Obseruato autem ea quæ vrinis permixta sunt,& in eis feruntur : vt quæ prorsus locum affectum tibi indicent. Si nanque ex vesica proueniant, particulas laminis similes in vrina ferri reperies:sin à renib⁹, carnosas.Cæterùm etiam dolor peculiaris,& quæ præcesserunt,& omnia quæ simul comitantur , tum locum affectum,tum morbum indicabũt, reddéntque valde manifestum. DE CVRATIONE. Qui pus excernunt,lenibus & abstergentibus curandi sunt: ex quorum numero est etiam mulsa aquosa, & cremor ptissanæ,cum modico melle:item adiantum, & semen cucumeris cum chrysattico.Adhæc pastillus διὰ φυσαλίδων , *hoc est ex vesicariis*, & lac asininum , præsertim iis qui vlcere in vesica laborant, necnon bolus Armenius, potu proficiunt : insuper equisetum,& præterea gramen valde conferunt. Vrinarii verò meatus vlcera granulis vel pastillis citra rosionem siccantibus magis quàm extenuantibus curantur. PVLVIS nephriticus,ad vrinæ difficultatem & calculum. Altheæ seminis,lini seminis, vtriusque semuncia : vrticæ seminis scrupuli sex, spicæ nardi,carpobalsami, singulorũ

scrupuli sex: paliuri seminis semuncia, vitri vncia. A-LIVD, quo etiam ipse vsus sum. Agarici vncia, altheæ seminis semuncia, lini seminis tantundem, vrticæ seminis, carpobalsami, paliuri seminis, vitri, singulorum scrupuli sex. Dato ex puluere scrupulum cum chrysattico: aut eryngii, graminis, cucumeris seminis, & atractylidis herbæ decocto. DE VICTV. Obseruari etiam victus omnino debet: & non vt vulgò, solis medicamentis confidendum. Idoneus igitur est cremor ptissanæ, & auenæ, solus cum chrysattico, aut rosato, aut mulso, aut passo Cretico, aut Ladaceno, aut Scythopolito. Quòd si verò æger non libenter dulce vinum bibat, aut hydromelum, aut Cnidium, aut Sareptinum, aut Tyriū assumat, sed modicum. Copiosum enim vlceribus fluxionem inflammationémque excitat. Vtilissimæ his sunt vuæ passæ comestæ, amygdala, nuces pineæ cum passo, si calculis non laborant: (solet enim in renibus eos generare) item oua gallinarum cohortalium tepida & mollissima si edantur, valde proficiunt. Ego sanè noui quendam qui oua, quamprimum essent posita, sorbebat citra coctionem: dicebátque se plurimum adiuuari, & rosiones ac dolores qui circa vesicam oriebantur, mitiores fieri, vt ferre posset, affirmabat. Adhæc erinacius lotus, si per se, aut cum chrysattico, aut hydromelo dulci comedatur: item pectines elotæ, & astacus, in alia atque alia aqua, postquam purgatus fuerit, decoctus, vtilissimè sumitur. Ex oleribus autem intybus, & brassica ter cocta ex vino comesta, nisi id quod effertur pus, acrius fuerit & rodens. Iam lupini salis expertes conducunt, quum vim calculi confringendi vlceráq; abstergendi habeant. item germina fœnigræci esu prosunt: adhæc cuminum satiuum modicè sumptum. Castaneæ autem elixæ aut assæ valde cōferunt, præsertim quū id quod effertur, tenue & biliosum extiterit: quum verò crassum & impactum vt vix excerni queat, à cibis crassi succi abstinendum.

QVOMODO VRINAE STILLICIDIVM agnoscatur, curetúrque.

SI acrimonia quædam in vrinis & totus habitus ad acriorem biliosioremque fuerit conuersus, coniiciendū prorsus est, stillicidium ob rosionem quæ ex acrimonia prouenit excitari: sin autem nihil tale fuerit, sed contrà & vrina magis alba appareat, & ea quæ præcesserunt, frigidiora, tum victus, tum balnea, frigida potius intemperies vesicæ causari debet, quæ vrinam non finit euincere. Hæ quidem stillicidii causæ sunt, quibus illud efficientibus curatio conuenienter adhibenda est. Si quidem acrimonia fuerit, humectantibus & contemperantibus, nullo calido aut salso vtendum est. Omnino igitur ptissana his vtilis est per se, & cum modico hydromelo, aut chrysattico: interdum etiam cum lacte, vbi magna pars acrimoniæ finierit. quoniam lac corrumpitur si qualitate sicca & acri præpollente multum exhibeatur. His apta sunt etiam continua balnea, & aqua tepida ante cibum, & cucumerū medulla, & pepon, & germina fœnigræci, & vua dulcis, vinúmque dulce, quale est Bithynum. In summa, quæ contemperare possunt, & obtundere acrimoniam.

De stillicidio ex frigiditate.

At si stillicidii vitium ob frigidam intemperiem fieri contingat, iis quæ calefacere possunt, & victu, & in medicina, vti necesse est. Vinum igitur calidius his est idoneum, mulsum, absinthites & anisatum, potu & esu. Inter olera, apium, porrum decoctum, daucus, & quicquid citra rosionē calefacit. Vnctione verò vtantur, anethino aut gleucino, aut marciato, & aquis naturalibus. Interdū scordii & artemisiæ decoctum ad stillicidium & difficultatē vrinæ bene facit, vbi nō est multa acrimonia aut inflammatio. QVOMODO difficultas vrinæ agnoscatur cu retúrque. Vrinæ difficultas partim cum dolore, partim sine dolore oritur. Si igitur vrina vix & cum dolore excernitur, scire licet vesicam morbo laborare: si autē cū rosione vehementi etiam pus excernatur, & citra grauitatem, vlcus esse in vesica suspicandum est. Si verò grauitatis sensus quidam fuerit obortus, suspicabimur magis aut inflammatione aut abscessu ipsam infestari. At si absque grauitate dolor aut distensio sola in vesica percipiatur, cognoscito retentionis causam esse spiritum copio-
A sum ac flatulentum. Si æger nullum dolorem, aut tumorem, aut distensionem circa vesicam sentiat, scito obstructionem, aut inflammationem, aut calculum in renibus vel meatibus vrinariis existere. Quomodo autem internosci omnia & curari debeant, antea explicatum est, quū de renum inflammatione, abscessu, atque aliis eorum affectibus disserebamus: atque eadem nunc repetere superuacuum. Attamen vt facilè inuenias, hic quoque nonnullorum mentionem faciemus. Ad obstructionem vrinarum quæ ex viscosis humoribus nascitur, bene facit e-
B tiam compositum oxymeli & mulsa, & decoctum rhamni quod ex radice ipsius fit: item origani decoctū mirificè iuuat: ac magis adhuc si magna obstructio fuerit, vt vrinæ retineantur, efficax est corticis tithymali decoctum, incidit, & aperit. Vbi verò inflammatio est, his abstinendum: lenibus autem & concoquentibus vtēdum est, qualis habetur etiā aquosa mulsa, & quæ inflammationes, si extrinsecus applicentur, maturare solent. Ad renum calculos, si magni sint, vt per eos vrinarum facta sit retentio, pulchrè auxiliatur pæonia herba
C ex mulso pota. Datur autem ex radice ipsius scrupulorum duorum aut trium instar. Item quinquefolii decoctum magis proficit, & erysimum, & serpyllum siccum, & medicamentū quod ex hircino sanguine & cicadis conficitur. Omnia verò hæc etiam vesicæ calculos peculiariter confringere credita sunt. Compositorum quoque mētionem iam fecimus.

DE CALCVLIS IN VESICA NASCENtibus, Cap. VII.

EOdem modo calculi in vesica nascentes, quo etiam ii
D qui in renibus proueniunt, per circuitus infestāt. Veruntamen vesicæ calculi pueris magis quàm viris generantur: neque à tanta caliditate, sed materia potius crassiore, & ad gignendos calculos, promptéque ab insita caliditate concrescendos, idonea. Proinde crassitiei potius per extenuantia occurrendum est, ne multa materia crassa congregetur: quam meritò parit colligitque & voracitas inordinata, & commotiones corporis post cibum factæ. INDICIA calculi ex vrinis. Vrinæ crudæ & colore subalbidæ conspiciuntur, sedimentum est arenosum,
E & scabiei simile. præterea ægri naturalia scalpere, aut ea violenter & sæpe distendere solent, atque tunc magis quum ad vrinarum excretionem vrgentur. CVRATIO. Medicamenta igitur valida ad vesicæ calculos etiam antea sunt explicata. dicentur autem nunc quoque efficaciora adhuc, longóque tempore & experiētia prius inuenta & comprobata. Sanguis caprillus, si extrinsecus illinatur, calidus maximè confert: commodius autem est si etiam super vesicam sanguinem hirci imponas: longè verò optimum si in calido balnei aere illinas, atque ita
F deliges. Valet autem ipsum non modò semel, sed etiam sæpe, & per interualla. SCABIOSAE vesicæ indicia.

Scabiem vesicæ inde notato quòd furfuraceæ quædā particulæ in vrinarum liquore appareāt: discernes autem eas ab iis quæ ex venis deferuntur. Etenim & venæ, nonnunquam etiam totum corpus, subinde tāquam scabiem quandam in febribus immoderatis, *quas* καύσους *dicunt*, sustinent, ac efferuntur ex eis furfuracea. Siquidem igitur vrina tenuis substantiæ fuerit, & magis acris, scito vesicæ scabiem esse. Curari debet purgantibus, & postremò sic-
G cantibus, vlcúsque ad cicatricem perducentibus. Est igitur affectus difficilis, & propè insanabilis, vt nullum aduersus ipsum valeat medicamentum. Attamen auxiliari oportet, & nō desperare, sed victu, medicinā, & omni modo succurrere conuenit. Itaque lac asininum cōtinuè datum, his admodum opitulatur. Huius autem inopia, etiam caprillum datum, & potu & esu, non solum, sed etiam cū quodam frumentaceo aut pane, aut similagine, aut libo suminali, aut halyca, aut chidro. Prosunt his etiam oua mollissima, & peponum cucumerúmque medulla. In ci-
H bo autem nuces pineæ recentes, vuæ passæ, & semen cucumeris, item quæ ex huiusmodi parantur: ita vt participent etiam anodyna, aut cicutam, aut opium, propter immodicum dolorem. Verùm non vtendum est adeò frequenter anodynis, nisi pro virium ratione. MEDICAMENTVM ad scabiosos vesicæ affectus & difficulta-

tem vrinæ & inflammationes efficax. Nuces pineæ viginti, cucumeris satiui seminis grana quadraginta, amyli, spicæ nardi, singulæ drachmæ: apii seminis drachmæ decem. In aquæ sextario nardus & apium coquuntur: deinde decoctum miscetur prædictis. Dantur cochlearia duo.

DE DIABETE, Cap. VIII.

Diabetes appellatur quum vrina immoderatius excernitur, frequẽter simulatque potus assumitur: quale etiam lienteria affectis accidit, vt cibi excernantur, & ne paululum quidem in ventriculo euinci alterarique & corpus nutrire possint. Quare aliqui non diabetem modò affectum nominant, sed etiam in vrinas profluuium, eo quòd potus statim profluit. Quoniam verò immoderatè ægri sitiunt quum humidum omne excernatur, affectum etiam Dipsacum nuncuparunt. Talis igitur est, & variam appellationem sortitur. Fit autem ob retentricis renum facultatis imbecillitatem, & propter attractricis robur, quæ ob caliditatem non humores solùm venarum, sed etiam totius corporis, immoderatius attrahere compellitur. Quapropter aduersus hanc quoque intemperiem pugnandum est, atque sic tota curatio tentanda, refrigerando quidem partem, & confirmando: contemperando autem totum corpus & humectando. quoniam id necessariò siccum ob largam vrinarum excretionem deprehẽditur. Cõuenit igitur potionem his ampliorẽ solita dare, vt neque in totum sitim fieri permittamus: & cibi qui difficulter conficiuntur, vt ne facilè in vrinam cõuertantur, attenuentúrque. Nam iecur calidius acriúsque euadens, ventrem sicciorem efficit, dum ciborum humiditatem attrahit & exhaurit. quare his necessariò datur copiosior cibus & crassus, vt perdurare possit. Itaq; halyca his aptissima, si cum rosato, aut chrysattico, aut rhodomelo, aut hydromelo, aut modico Sareptino, aut Tyrio, aut Cnidio sumatur. Ex oleribus intybi, aut troxima, aut lactuca. Inter carnes vulua, & omasum, pedes præsertim bubuli aut rostra. Ex piscibus, isicium, orphus aut alius quidã dura carne præditus: item peponum caro semine eiecto, & mala admodum dulcia. Fugere autem oportet salsa omnia & acria: nullúsque in iuscula coniiciat aut anisum, aut cuminum, aut omnino eiusmodi aliquod semen, vel ea quæ vrinas prouocant. Item erinacium assumere cauendũ est, aut amygdala, aut pistacia, aut ficus siccas, aut palmulas: castaneas verò comedere alienum non est.

DE SEMINIS PROFLVVIO, Cap. IX.

SEminis profluuium accidit interim à copia ipsius, facultatem retentricem in vasis seminariis contentam grauante, vt semen non amplius retinere possit: interim ex seminis acrimonia & tenuitate. Inquirendus igitur est & seminis color & ipsius substantia, adhæc causæ prægressæ, tum victus, tum superior vita. Si igitur venerem exercere consueuerit, & crebriore vti cõcubitu, nunc autem continentius & purius innocentiúsque degat, sine dubio à copia id sustinet, dum particulæ illam ferre nequeunt: si autem nihil tale fuerit, semen autẽ quod excernitur, biliosius multóque acri⁹ esse appareat, scito geniturã magis ob tenuitatẽ irritari & defluere: magna autem ex parte etiam ob retentricis facultatis imbecillitatem ipsos comitatur. CVRATIO. Quum igitur genituræ profluuium ex copia prouenit, omnino abstinendum est copiosis cibis, præsertim qui generant bilem & ampliores flatus, irritántque materiam, vt procliuius foras efferatur. Multa autem eiusmodi sunt tum inter cibos, tum inter medicamenta. Inter cibos quidem nuclei pinei, fabæ, cicera, bulbi, eruca, rapa, & præsertim semen ipsius potum,
A quemadmodum & dauci maioris satiui semen, & mẽtha.
QVAE medicamenta semen gignant. Quæ inter medicamenta semen gignunt, etiam ad venerem incitant.
Vrticæ semen potum, & costus ex mulso, venerẽ mouet:
ortheos radix (quam nonnulli testiculum canis appellant) maior, potu libidinem promouet: item satyrium &
scincorum partes quæ circa renes habentur, tanquam
naturalibus arrigẽdis efficaces bibuntur. QVAE siccẽt
genituram. Hæc igitur eorúmque similia vel in cibũ
coniicere, vel omnino bibere cauendum est: esse autem
B oportet quæ naturali vi copiosioris seminis procreationi
aduersantur, semẽnque potius extinguũt: ex quorum grege est viticis semen torridum, & non torridum: necnon
folia & flores substratu idem præstare possunt: lactucæ semen ex aqua potum eadem efficere, & genituram cohibere solet: vnde etiam venerem somniantibus exhibetur.
similiter canabis quoque syluatici semen genituram desiccat si subinde potetur. Orcheos (quã nonnulli canis testiculum vocant) minor radix, potu semen cohibet: plum-
C bum lumbis impositum venerem somniantes iuuat, nymphææ radix & semen, veneris insomniis opitulatur. Quibus autem immoderatius profluit, iis ex vino nigro austero pota prodest. Item periclymeni folia & semẽ genituram desiccant, ac nõnullos aiunt multo huius potu infœcundos fieri. In vniuersum igitur refrigerantia & siccantia, in quibus est seminis copia, & facultas retẽtrix infirma, deligi debent tum in cibis, tum in medicamentis:
vitari autem flatuosa quæ etiam calefaciant. Flatus expertia commendantur quæ simul non valde calefaciunt. At
si tenue & acre semen esse contigerit, danda quidem ex
D prædictis medicamentis quæ refrigerant siccántque, maximè verò cibus obseruandus est. Nam hi contemperantia refrigerantiáque, & balnea temperata requirunt, vt genitura sensim crassior & temperata reddita, non amplius effluat. Rutam quoque, quum calida sit, genituram crassam reddere compertum est. Quare etiam ad cõtinua veneris insomnia & semen consumendum proficit: & tota ipsius substantia non solùm temperamento, peculiariter ad hoc valet.

DE PRIAPISMO, Cap. X.

E EAdem etiam in priapismo laborãtibus tentanda sunt,
abstinendúmque à cibis calidioribus, qui materiam in spiritus resoluunt, & aperiunt arterias tendentes in pudendum, quod fistulosum existit, & spiritibus qui ipsum distendere & inflare possunt, suscipiendis aptum. Quare non solùm calefacientibus, sed etiam viscosum humorẽ parientibus, aut multi seminis efficacibus, ægrum abstinere cõuenit: necnõ omni spectaculo ac turpi consuetudine & imaginatione: vt omnis motus qui naturã ad memoriam renouandam incitare potest, vndiquaque circũ-
F cidatur. Multi igitur hoc quum obseruassent, in totum affectu liberati sunt. Qui verò præter victum calidum humidúmque, quo semẽ rursum gignebatur, etiam à turpibus desideriis non cessarunt, hi post mortem quoque, rectam intensámque habere particulam deprehensi sunt. Itaque ceratum rosaceum cum aqua frigida & paulo aceti subactum his auxiliatur. Valde autem frigida, præsertim quæ astringunt & torporem inducunt, cauere oportet, ne affectus difficilis ad discutiendum reddatur. Bibãt verò quæ genituram infirmare possint, præsertim nym-
G phææ semẽ & radicem. nam naturali vi his aduersari nõ solùm temperamento quodam, sed etiam tota ipsius substantia, obseruatũ est. Motu vtãtur ægri, & frictione partium superiorũ: item alteribus & sphæra exerceãtur, quò materia in diuersum retrahatur, & spiritus flatulentus digeratur.

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

DE COLICO AFFECTV, Caput I.

GRAVIS quidam morbus & dolorificus, colicus affectus existit: praeterea etiam difficulter internosci potest. Ac quòd quidem vehementes cruciatus inducit, meritò id colo, *id est pleniori intestino*, accidit: quia densum sit, crassum, & neruosum, ac nihil quod in illud confluit, facilè discuti possit, quemadmodum in tenuioribus intestinis. Ægrè verò internoscitur rursus, eo quòd aliis etiam particulis eiusmodi accidentia, cuiusmodi colo dolentibus, eueniant. Ne igitur in curatione quispiam aberrando fallatur, necesse est nouisse nos, & prius discernere, colúmne sit quod afficitur, an alia quaedam particula, & qui in eo affectus contingant, & quomodo singuli priuatim debeant internosci. Neque enim vnus quidam affectus in eo constituitur, sed multi & diuersi. Nam huiusmodi morbus ex frigidis humoribus, & biliosis, vel pituita in substantia ipsius proueniente, aut aliunde influente, item ob inflammationem, sicci stercoris retentionem, flatuum copiosiorum crassiorúmque peruicaciam, & ob alia infinita, non modò primario affectu, sed etiam vicinarum ei particularum consensu generatur, nempe vesicae inflammationem experientis, renum, iecoris, lienis, septi transuersi, ventriculi, & ilium. Verùm alui & intestinorum retentiones consortii lege incidentes, colicos affectus nominare non conuenit, quorum, vbi de ileo (quod nōnulli etiam chordapsum appellare cōsue uerunt) mentionem faciemus. Nunc enim instituimorbos qui primario affectu in ipso solo constituuntur, persequi. Quoniam verò affectus qui colo & renibus dolentibus incidunt, magnam habent similitudinem, vt nonnunquam etiam eruditi medici in discernendis ipsis laborent, necessarium est de hoc primùm tractare, quomodo sanè inter se respondeant, qua autem re differant: vt discreto ac notato vtroque affectu, nullum in curando errorem committamus. QVOMODO colicos à nephriticis discernamus. Primùm sanè colicis dolores magis continui & validiores quàm nephriticis incidunt: deinde etiam vomitus copiosiores, magis continui & pituitosi: item venter his multo magis quàm nephriticis astringitur, vt neque flatus omnino transire possit. Non enim dolor circa ipsum colum modò in eo affectu excitatur, sed etiam alias vicinas particulas comprehendit: interdum verò totum quoque ventrem: quod in nephriticis non accidit. nam dolor in ipsis incitatus, non alios atque alios locos inuadere conspicitur. Quapropter manifesta etiam hinc differentia quam eum nephriticis habent, esto. Caeterùm vrinae simul crassiores quidem in colicis, aquosae verò in nephriticis per initia videntur: processu autem temporis arenosae: quod in colicis non accidit. Adhaec in colicis quidem simulatque ventrem excernere contigerit, protinus etiam dolor conquiescit: quod in nephriticis non comitatur, sed etiam post excretionem nihil minus remanere videtur. Atque hoc sanè modò ipsi discernuntur, conuenitque vt animaduertentes ea, & accuratè internoscentes, ita ad curationem perueniamus. Nam si in tantis affectibus temere medicamenta adhibere audeamus, maximorum malorum, interdum etiam mortis authores erimus. Cognosces autem hoc pacto affectus qui colo quoque diuersis rationibus incidunt.

De colico dolore ex frigido humore contracto.

Quum igitur frigidus morbus existit, aut pituita intestino insidet, grauitatis circa ipsum sensus oboritur: aegri citra febrim degunt, & stercus ipsis quum excretum fue-

A rit, bubulo simile videtur, non subsidens in matula, tanquam à spiritu gestatum: ac plerique ipsorum humorem excernunt pituitosum, & potius vitreum. Hae sanè ipsorum sunt notae. Caeterùm causae etiam praegressae adhuc firmiorem exhibebunt tibi internotionem. Nam magna ex parte praecedit ipsos continuus frigidorum ciborum, & potionum, balneorúmque intempestiuorum vsus: necnon otium & repletio. Haec sanè notatio eorum est qui ob frigidam intemperiem colico laborant. Deinceps autem de victu ipsorum totáque curatione pertractare oportet.

B Panis itaque his aptissimus est siligineus, qui ex iure radicis apii, vel anethi, vel cumini, vel anisi coquatur, recipiátque vini modicum quod tenuis sit substantiae. Nam dulcia omnia & astringentia multa, aduersissima ipsis sunt & nocentissima. Noui autem me panem ex condito quod plurimum piperis haberet, exhibere iussisse, ac maximum attulisse iuuamentum. DE OLERIBVS. Ex oleribus, esse ipsis conducit apium, & porrorum cōctorū capita. Salutaris his est etiam caucalis, & palustris asparagus, item porra valde copiosa. Norūt autem

C hoc omnes, ipsa edocti experientia, non paruam ex ipsis vtilitatem prouenire: atque ideo vulgus, quamprimùm dolorem aliquem in ventre percipit, ne interrogans quidem medicos, statim haec offert: praesertim agricolae loco maximi medicamenti hoc cibo vtuntur. DE AVIBVS. Ex auibus, columba, perdix, & gallina cohortalis conuenit. breuiter quae non sunt excrementitia, nec pinguia, ea mediocriter esse conuenit. Habeat autem horum ius anisum, aut cuminum modicum, aut porrum, aut apium incoctum, aut piper. DE PI-

D SCIBVS. Pisces prosunt saxatiles, qui & ipsi semen aliquod flatibus digerendis idoneum adiectum habeant. Si verò etiam cum alliis libenter aegri assumant, permittendum ipsis est. hoc enim modo alimentum ex eis proueniens, à flatibus alienum, & minus noxium erit. DE CARNIBVS. Carnibus, si fieri potest, donec in totum curati fuerint, abstineant: similiter etiam leguminibus. Ptissanam verò ipsos assumere alienum non est, vbi aliquid flatibus discutiendis efficax simul concoctum fuerit: vt radix apii, aut coma porri, aut

E pulegium, aut origanum, aut anisum, aut piper, aut amygdala. Vbi enim sic coquitur, vim refrigerandi amittit: discutiendi autem flatus, abstergendique & extenuandi largius excrementa, assumit. DE BELLARIIS.

Inter bellaria conuenit his amygdala assumere, praesertim succum ipsarum, adiecto paulo mellis & piperis. Sic enim crassa viscosáque recrementa magis adhuc extenuari poterunt. DE VINO. Vinum sit album, quod facilè in corpus distribuatur, astrictionis expers, detúrque potissimùm quibus flatuum copiam vehemētem

F dolorem excitasse consideráuimus. His enim, etiamsi ipsum meracius exhibeas, magis opitularis. DE VINIS factitiis, quae propomata dicuntur. Ex factitiis vinis, quae propomata appellant, praestantissimum est conditum, & apiatum, aut anisatum, aut ligusticatum, aut absinthatum, aut citratum, aut mastichatum. omnia enim haec ob frigidos humores dolentibus mederi possunt. DE BALNEO. Continua dulcis aquae balnea nihil adeò doloribus ex frigiditate aut crassis humoribus excitatis conferunt. nam huiusmodi

G aquis illi mitigantur tantùm, non curantur. Didicimus autem dulcium aquarum facultatem, refrigeratoriam qualitatem & humectantem potius obtinere. Quare etiam aer calidior praeparari debet, & calentis aquae solium: item affecti loci calidioribus vnguentis illiniri, aut anethino, aut gleucino, aut marciato, & superinspergi nitrum, aut sinapi: partésque affectas & totum corpus sensim perfricari decet. Sin autem oblectentur aegri, permittēdum etiam vt marmoribus ignitis foueantur.

tur. nam hoc faciendo, & iuuantur simul, & leniuntur A dolores. Quòd si in naturalibus quoque aquis lauare velint, magis adhuc curantur, & in totum consanescunt; præsertim si fuerint sulphuratæ & bituminosæ: ac vt ex eiusmodi aquis bibant ipsis concedendum. Habent enim vim abstergendi, & expurgandi siquid viscosum tum ventriculo tum intestinis infixum deprehendatur: ac subinde restituunt, totúmque morbum prorsus persanant. Tantum de victu dictum sit, putóque hæc ipsa omnibus prudentibus sufficere. Si enim quippiam à nobis quoque ex prædictis omissum sit, licebit facilè ad B similia medicamenta transire. Dicamus autem deinceps etiam quæ auxilia longis experimentis affectum iuuare, lenire, & in totum curare posse nouerimus.

FOMENTA. Itaque fomenta in frigidioribus longè sunt accommodatissima quæ ex sale, milio & ordeo parantur: in quibus autem non adeo opus est discutere & siccare, his conueniunt etiam sacculi ex furfuribus. Verùm in qua aqua furfures coqui debent, anethum prius ebulliet copiosius, chamæmelum, althea, pulegium, lauri & baccæ & folia, artemisia, sampsuchus, & siquid aliud C his simile inuenitur. Adiiciendum igitur coctioni etiam chamæmelinum, aut anethinum, aut Cyprinum oleum. atque his ipsis loca dolentia inungi debent: salutare enim est. Cæterùm iuuat ipsos maximè etiam vnctio ex Pentamyrio, aut Marciato: præterea magis ex eo quod vocatur Pisselæum: quo etiam rustici apud nos vtuntur, & valde iuuantur. Oportet autem non solùm pubem & lumbos inungere, sed etiam tomentum eo repletum ano demittere: ac multos hac ratione vsos celeriter sanari, non solùm viros, sed etiam mulieres & pueros, D nouimus. Alexandrini raphanino oleo vtuntur, & multum adiuuantur. Scire autem licet, nisi dolores fomentis adhibitis discutiantur, non diutius calefacere oportere, neque vehementioribus vti fomentis. Quippe humores magis siccantur, viscosique fiunt, flatulentos spiritus & distensiones pariunt, multóque vehementiores adhuc dolores efficiunt. Quòd autem largius calefacta spissescunt, sal, nitrum, alumen, aliáque multa testantur. Itaque si dolores calefacientibus non soluuntur, sed inualescunt, tunc vehementioribus quidem fomentis E abstinere, iis autem quæ viscosa & crassa recrementa extenuant repurgántque, vti conuenit. Probantur in his quæ ex euphorbio conficiũtur: etenim nisi aliquid ex iis quæ celeriter penetrare queāt admisceatur, periculũ est, vt quippiam possit quod datur efficere. Multa igitur sunt quæ id præstare queant: sed nullum adeò vt catapotia quæ à nobis ad hæc parari solent: ac in ileo me vsum noui, laudémque reportasse. Habet autem scriptura ipsorum in hunc modum: Aloes, euphorbii, granorum cnidiorum, carnis scāmoniæ, singulæ vnciæ. Ego autem sic F vsus, id quod volui sum assequutus. Dentur scrupuli duo, aut plures: quidam adiecerunt etiam agaricum, atque ita exhibuerunt. Horum compositio in eum modum habet: Aloes, lacrymæ scammonii, singulæ semunciæ: agarici scrupuli quatuor, granorum cnidiorum carnis scrupuli tres, euphorbii scrupuli octo: absinthii succo excipiantur. His eorúmque similibus vtendum est etiam in frigidioribus temperaturis, & in quibus multa pituita intestinis contenta tum dolorem, tum alui retentionem efficit. At per initia purgandi ipsi non sunt: verùm vbi G humores prius extenuatos dissolutósque senseris, & nullam amplius inflammationem intestina vrgere. Ita enim illis vsus, non erraueris, neque metues vllum periculum futurum, materia iam concocta, & ad euacuationem idonea. Qui enim ausi sunt humores, dum crudi sunt, aut inflammatio colum exercet, purgare, vel efficacibus vti, hi ignorant se ægrotantibus authores fieri & periculorum & mortis.

DE INSESSIBVS. Aquæ insessus optimum est horum remedium. etenim affecta mitigat curátque: præsertim si aliquod semen, aut H herba flatibus discutiendis efficax, simul incocta fuerit, vt apium, anisum, cuminum, althea, lauri folia, ruta, sampsuchus, & artemisia. Ita enim si aqua præparata fuerit, ad omnia vtilis erit, siue alueo insidentes ægri superfundi velint, siue in solia descendere possint.

DE EPITHEMATIS. Post fomenta, superfusiones, & inunctiones, confert tandem his etiam epithematum vsus, ex quibus est διὰ μελιλώτων dictum, διὰ σπερμάτων, & διὰ σαμψύχου: atque his magis polyarchium. Hoc autem in calidioribus temperamento vtendum est, non mero, sed diluto, cui cerati modicum & chamæmeli sit adiectum. Ita nanque intolerabilis ipsius acrimonia, blandior temperatiórque euadet, & in totum multo vtilius medicamentum reperietur.

DE INIECTIONIBVS. Iniectionibus quoque, si dolor perseueret, vti necesse est: vbi mediocris quidem vrget, simplicioribus: sin validior, iis quæ magis adhuc lenire, & humorem infixum extenuare possunt. Simplicius igitur est oleum ipsum per se calefactum: vbi autem semen aliquod ad flatus efficax & adipem anserinum receperit, blandius existet. Parabitur autem ipsum hoc pacto: In oleo tenui semina quædam flatibus discutiendis apta, vt anisum, apium, cuminum, aut fœniculum, & his similia coquito: deinde vbi oleum per linteolum colaueris, adipem anserinum salis expertem in eo liquato. Huius autem inopia, etiam gallinaceo ei mixto, iniectione sic vti alienum non est. Agitetur oleum rutæ ramusculis, non modò semel, sed etiam iterum, & tertió. Quòd si dolor remanet, validius quoque medicamentum adhibere oportet: ex quorum numero est etiam quod succis herbarum conficitur. habet autem in hunc modum: Fœnigræci, sertulæ campanæ, anethi, altheæ, seminis lini, ordei torrefacti, chamæmeli sicci, pulegii, singulæ libræ. Herbis in ollam recentem aut in cacabum coniectis, aquæ sextarios duodecim misceto: ac vbi diebus quindecim macerari siueris, sic ipsa coqui curato: deinde succis percolatis, herbísque proiectis, sumito succi libras duas: adipis anserinæ, medullæ ceruinæ, styracis, mandragoræ succi, butyri, terebinthinæ, singulorum vncias sex: thuris masculi, alterci seminis, aloes, cyclamini succi, singulas vncias. Parato quemadmodum decet, & seruato: vbi vsus postulat, medicamenti cochlearia duo, aut tria, oleo anethino mixta iniicito. Siue enim inflammatio quæpiam fuerit, siue humor qualiscunque, hunc adimit & subducit, dolorésque excindit.

ALIA, vehementer generosa. Aloes, castorei, singulorum vncia: cyclamini succi recentis semuncia, opii tantundem. Parato vt dictum est: quum autem vsus postulat, cum oleo anethino etiam adipis anserini paululum iniicito. Validum est medicamentum: ne contemnas propter simplicium vilitatem.

ALIA, ad vitreos frigidósque humores efficacissima.

Terebinthinæ, medicamenti διὰ χυλοῦ, butyri, castorei, latioris cumini, singulorum vnciæ sex, basilici vnciæ duæ, baccæ lauri quinquaginta, allii spicæ tritæ & læuigatæ totidem, rutæ manipulus, olei Cyprini libræ quinque. Simplicia quidem hæc sunt: conficiantur autem in istum modum: Cyprinum oleum & Sabinum in cacabum mittito, & admixto eis vini sextario, castoreum, latius cuminum, baccas lauri, allium & rutam vsque ad dies tres in eo macerato, & post hæc lento igne coquito, donec vinum absumptum fuerit. Vbi autem ab igne sustuleris, oleũ percolato: deinde accepta, terebinthinam, basilicum, butyrum, & medicamentum διὰ χυλοῦ sensim calefacito, quousque misceantur: deinde vase reponito, ac vtitor, cochlearia duo, aut tria, cum modico adipis ex eo capiens. Mirabile est auxilium, vt quod dolores vehementes admodum etiam mitiget, præterquam quòd nihil habet torpori inducendo accommodatum.

ALIVD præstantius enema, crassos viscosósque humores purgans. Recipit autem aristolochiā rotundam contusam, salem torrefactum & læuigatum, mæũ herbam, ipsam quoque contusam, oleum fœnigræci, oleum rutaceum, oleum anethinum. Ad herbarum autem cochleare vnum, etiam salis tantundem in oleum conIicies. Hoc admodum pituitam soluit, & non modò colicos, sed etiam ischiadicos strenuè iuuat.

ALIA INIECTIO, ILEIS quoque efficax.

Nitri Alexandrini instar semunciæ, vel etiam ampliori,

oleum & aquam calidam admisceto. Omnia permixta heminæ mensura iniicito: ac miraberis quomodo excernat quodcunque inuenerit stercus durum, siue viscosum crassumque humorem pituitosum, intus contentum. Ego etiam in iliosis ea vsus sum, ac successit, vt omnes simplicitatem & efficaciam medicamenti admirarentur. ALIA admodum benefaciens.

Styracis, castorei, myrrhæ, opii, singulæ vnciæ. Omnibus mixtis, quum vsus postulat, fabæ Ægyptiæ magnitudinem capito, & cum oleo rutaceo, adipéque modica iniicito. Hæc etiam somnum conciliat, & vehementes dolores, siquid aliud, mitigare potest; pluribus ipsam experimentis probaui. QVAE PER os dentur, etiam iis qui ex frigido & pituitoso humore dolent. Quoniam autem multi per anum curari non sustinent, partim metu, partim etiam præ multo dolore erubescentes, necesse est his potui exhibere quæ ad colicos dolores facere creduntur. Multa igitur ab omnibus veteribus prodita sunt: quorum autem nos quoque experientiam habuimus, optimè valentium, horum omnium scripturas vobis exponam, à simplicioribus, & quæ ad mediocres dolores facere inscribuntur, auspicatus. SIMPLEX MEDICAMENTVM vsu compertum. Marrubii herbæ decoctum potui cum mulso dato: aut baccas lauri læuigatas nouem, aut quatuordecim, & cortice bene detracto, ex vini cyathis tribus propinato. vsu approbatum est. ALIVD, quod etiam nephriticis confert. Ex rhamni foliis succum extrahito, ac in vnam succi misturam grana piperis septem aut nouem indito: mellis cochlearia duo. Tepida ægro in balnei solio potioni dato, ac miraberis quomodo post exiguum tempus æger dolore liberetur. Hoc etiam ad nephriticos valet, qui laborant obstructione, aut calculo, aut crassiore humore. Polii decoctum ex vino bibendum dato: similiter etiam hyssopi, & dictamni, item petroselini & anisi conducit.

ALIVD valde generosum. Origani scrupulum dato ex vna mistura ascalonitis, aut alterius vini tenuis. Comprobatum est auxilium multos magnis doloribus liberasse. ALIVD, & ipsum valde bonum. Castorei partes duæ, origani pars vna. Datur febri carentibus, ex mulso: febricitantibus autem, ex mulsa. ALIVD ad idem. Fœniculi seminis, anisi, spicæ nardi, singulæ vnciæ: apii seminis, ameos, casiæ, singulæ semunciæ. Hoc & nephriticis, & colicis, & hydropicis salutariter datur. ALIVD præstantissimum, etiam ad aliud efficax.

Cardamomi interioris seminis vncia, amomi vuæ vncia, spicæ nardi, fœniculi corticis, aut foliorum papaueris albi, costi albi, nardi Gallicæ, piperis albi, cumini Æthiopici, menthæ siccæ, seminis asari, singulæ vnciæ: myrrhæ Troglodytidis drachmæ quatuor, scammonii totidem: mellis despumati quod satis est. Mixta excipito, datóque nucis auellanæ magnitudinem arquatis deuorandam: colicis autem cum hydromelitis frigidi cochleariis duobus. Scire licet, medicamenti pondus non solùm nucis auellanæ, sed etiam iuglandis instar dandum esse, præsertim iliosis, & qui seipsos propter immoderatos dolores huc & illuc proiiciunt. Vt autem semel dicam, in quibus vires robustæ sunt, & dolor vehemens vrget, nihil reueritus, cum fiducia etiam maius quàm nucis auellanæ pondus dato. Nihil enim habet quod ad torporem inducat, vt Philonium, & alia quædam antidota: sed quia noxium humorem purgat & subducit, doloris mitigationem conciliat. Item theriacæ antidotum ad dolores ex pituita & vitreo humore nascentes magnificè facit. Datur auellanæ modo ex mulsa. Ego subinde quum his illam obtulissem, successum consequutus sum. Sin autem quis eam etiam per interualla semel mense bibat, sanus ex toto euadit, & in posterum malo non tentatur. At Philonium antidotum dolores sanè ex frigida caussa contractos mitigat, non medetur: biliosos autem, & cacochymia, *quæ humorum prauitas est*, affectos non solùm lenit, sed etiam maximè iuuat, si modicè exhibeatur, & pro virium ratione. Præterea Marcellium antidotum, præterquam quòd magnam torporis inducendi vim obtinet, dolores sedat. scriptura ipsius ita habet; Croci drachmas octo, sulphuris viui drachmas duas, opii drachmam semis, cinnamomi drachma, piperis albi drachmæ viginti, mellis Attici quod satis est. Dato nucis auellanæ magnitudinē, ex aqua calida. Hæc de enematis & antidotis interpretatos, quum multa eorum opio atque aliis torporem inducentibus constent, necesse est etiam de his tractare, quando, & quomodo, & in quibus ipsis vti oporteat. DE ANODYNIS enematis, pastillis & antidotis. Torporem facientia medicamenta quæ & ex opio & altero componuntur, non temere admouere properandum est: verùm, si quidem humores qui dolorem pariunt, tenues & acres fuerint, cum fiducia adhibere oportet, nullam inde noxam fore suspicantes: sin autem crassi sint, & viscosi, torporem inferentium vsus vitari debet. Etsi enim doloris ea leuationem adferre videantur, tamen efficiunt vt dolor postea diutius permaneat: putóque bona ratione ipsa non conferre. Nam quum meatus ex medicamentorum quæ torporem faciunt frigiditate condensentur, constringanturque, & recrementa spissescant, necesse est etiam totum affectum magis adaugeri, & ad discutiendum difficilem reddi. Multi igitur quum in eiusmodi affectibus ea iterum atque tertiò dedissent, effecerunt vt partes læsæ emorerētur resoluerentúrque: interdum verò etiam mortem omnino induxerunt. Propter hæc omnia (vt dixi) medicamenta torporem facientia, temere colicis ex frigida intemperie infestatis offerre properandum non est, nisi magnus quidam dolor & vehemens, qui syncopes periculum minetur, id nos facere compellat. Si igitur vires tibi robustæ appareant, & dolor grandis admodum, vrgénsque, tunc solum exhibere, idque semel oportet. Nam calidiore temperatura præditis, & ob tenuem acrémque humorem dolentibus, torporem excitantia medicamenta, præterquam quòd nihil nocent, adhuc etiam magis opitulantur, dum tenuem, acrem & biliosum humorem crassum reddunt, ad concoctionem perducunt, ad bonámque temperiem conuertunt. DE VOMITV. Vomitus ob frigidum humorem dolentibus vtilissimus est, præsertim qui à raphani radicibus, item cibis salsis, dulcibus & copiosioribus petitur. Simul enim cum vomitu etiam siquid viscosum est, crassum & pituitosum, educitur: nec sinit copiosum collectum rursus intestinis influere, qui aliorum iterum dolorum author fiat. Oportet autem non solùm in ipso morbo vomitum ciere, sed etiam quando conquiescit, id faciundum est.

DE SINAPISMO, & dropace. Similiter & cutis vellicatus, cruentationésque sinapi excitatos, & dropacismos conuenire arbitror, præsertim in tali morbo iam inueterato. Nam quū affectas partes calefaciant, si quis per interualla ipsis vsus fuerit, recrementa in extimam cutem eliciunt. Sin autem pustulas exiguas, & bullas aquæ plenas, *quas ψυδράκια Græci appellant*, fieri contingat, terreri non debes. At diuturnos affectus & perseuerantes; iis potius solui medicamentis accidit quæ violentiora esse videntur. Hæc autem non in accessionibus, sed interuallis, magis præseruationis gratia adhibere conueniebat, ne permitterēt adhuc ægrum ad affectus admonitionem reuerti. DE MOTV.

Motus quoque, & omnis exercitatio insigniter iis conferunt qui diutius tali morbo laborarūt, & frequentius eo corripiuntur, siue pedibus, siue per equum, siue etiam nauigio mouere corpus velint: item palæstra, & totius corporis perfricatio, locique mutatio, & longa peregrinatio. Hæc enim omnia extenuant, discutiúntque, & totum corpus excrementis liberum reddunt, vniuersum habitum corroborantia, vt in posterum affectæ partes frigidum humorem colligere nequeant: imò, neque aliunde influentem promptè in se recipiant.

De colico dolore ex flatibus contracto.

Iis igitur qui ob copiam flatuum cruciantur, congruunt fomenta quæ ex milio & furfuribus modicè adhibentur: quæ oleis tenuibus & calidioribus, adiecto aliquo flatibus diſcutiendis medicamento, vel ſemine, conſtant. Nam horum aliquo per aluum indito, ſtatim flatuum copia erumpit, & dolor inde conquieſcit. Maximè verò iuuat ipſos etiam cucurbitula bene grandis circa vmbilicum admota, vt nonnulli curationis celeritatem admirati, cogitarint magia quadam & non ratione artis, leuationem doloris ipſis obtingere. Conſtat autem etiam in hoc victum calidiorem magis adhuc præponendum eſſe.

De colicis qui ex ſtercoris duri obſtructione dolent.

Eos verò qui ob ſtercoris duri obſtructionem colico dolore vexantur, multo hydrelæo potiſſimùm & mulſa curare, atque eadem propinare ipſis conandum eſt. Ita nanque ſtercus quod exſiccatum iam induratúmque fuerit, ex continuo iniectionum vſu humidum euadens, ad internas partes delabi & excerni poteſt. Ac omnem victum humidum his conuenire notum eſt, maximè eum qui ventrem ſubducere creditur. Itaque alypias herba oleribus incocta, ſimiliter parthenium, mirabiliter aluum ſubducere videntur: item veteris galli ius. Oportet autem, ventre ipſius explicato, ſaléque & anethi coma repleto, coniectum in aquam copioſam tandiu decoquere donec admodum diſſoluatur, & intabeſcat. Si verò cum eo quoque polypodii vnciam coxeris, ius magis adhuc aluo ducendæ erit: ſi vinum etiam aut mulſum adieceris, multo ipſum ſuauius & ad alui deiectionem efficacius reddes Quoniam verò nonnulli vſi ſunt etiam folle fabrili, & catapotiis ex plumbo factis, (nihil enim aſſumptis antidotis ac iniectionibus magnum quid præſtare potuerunt) neceſſe eſt de hoc quoque nonnihil dicere. Nam ſi citra inflammationem præcedentem frigidus colicus ileoſuſque affectus ſit, tunc curatione per vtrem vtendum eſt: ſin autem inflammatione prægreſſa adſtrictio alui oborta ſit, hæc curandi ratio, præterquam quòd nihil iuuet, maximè etiam nocebit. Accommodetur autem vſus ipſius in hunc modum. Canalem medicum folli fabrili adaptato: & quum hoc feceris, ipſum aperito, quouſque totum flatu repletum conſpexeris, atque tunc demum ceu in clyſtere ventum intrò immites, & vtrem comprimes. Deinde ex momento nitri & hydrelæo clyſterem iniicies. nam omnia quæ in ventre & inteſtinis continẽtur, vnà cũ clyſtere euacuabũtur, vt admireris, ſiue ſtercus, ſiue humor, ſiue ſpiritus flatulentus fuerit id quod incluſum erat. Pari modo etiam catapotiis ex plumbo vti licet: ſed quum nulla inflammatio infeſtat, præcipuè inter initia. Nam progreſſis iam diebus aliquot, & laxa quadam mollicie, concoctionéque apparente, meo iudicio, etiam catapotia ex plumbo, & quæ euphorbio conſtant, tunc dari poterunt, & obſtructionem pulchrè diſcutere.

De colico affectu ex calidis & bilioſis humoribus naſcẽte.

Quũ hactenus de colico dolore ob flatuũ copiã cõtracto, itẽ de eo qui ex frigidis & craſſis humorib⁹ prouenit, tractauerimus: iam tandẽ etiam de iis qui ob bilioſos & acres humores hoc morbo corripiuntur, agemus, exorſi hîc quoque ab ipſorum internotione.

NOTAE colici doloris ob calidos bilioſóſque humores excitati. Noſces rurſus colicos cruciatus ex calidis bilioſis & acribus humoribus concitari, quòd interna morderi, exuri, & lancinari videantur: item quòd lingua arida ſit, & ſitis vigiliæque vrgeant, & ſingulis diebus magna ex parte acceſſio inuadat: vrina ſit acris, & quæ per aluum excernuntur, bilioſa copioſáque. Adhæc, quòd cibis calidioribus, potionibus, & medicamentis ægri magis irritentur, & plures ipſorum non ſine febri agãt. Tales igitur notæ colici affectus ob bilioſos & calidos humores prouenientis habentur. Curare autem contrariis nimirum conuenit, quæ refrigerare & humectare poſſint.

CVRATIO colici affectus, ex calidis bilioſiſque humoribus orti. Cremor ergo ptiſanæ, ſi per ſe offeratur, nullam habens mixturam aut porri, aut copioſioris ſalis, his eſt vtiliſſimus. Nam abſque ſale calorem refrigerare, & bilioſum abſtergere, ſiquid aliud, poteſt, præſertim copioſior, & ſæpe exhibitus: adhæc ouorum recens poſitorum lutea aſſumpta.

DE OLERIBVS. Olera his commodiſſima ſunt, ſi & cocta & non cocta exhibeantur: his adhuc magis lactucæ grandes, & auctæ, ſi probè refrigeratæ exhibeantur. Dari autem debent hæc iis potiſſimùm quos vigiliæ vrgent, & calidiore temperamento præditis, & ætate vigentibus. Porro omne pomum quod refrigerare & humectare poteſt, his datur vtiliter: nec vlla ſuſpicio eſt ægros hinc offenſum iri. Cucurbitam verò ſolam metuere oportet, eo quòd ipſa naturali quadam vi colo aduerſetur, vt omnes teſtantur. Ego itaque noui non ſolùm iuniores, ſed etiam ſenes paucis diebus huiuſmodi victu curatos fuiſſe. Adhæc frigida aqua vſus ſum, in quibus vires robuſtas, & principales particulas illæſas deprehendi. ac ſcio leuaſſeme omnino dolorem, & totum morbum, ne amplius reuerteretur, prohibuiſſe: idque quum æger antea crebris acceſſionibus corriperetur. Illi verò potiſſimùm immunes ab acceſſione poſtea manſerunt, qui præterquam quòd vino abſtinerẽt, etiam ab acribus omnibus in poſterum ſe continebant, perſeuerabántq; in aquæ potionis & victus refrigerantis vſu. At in quibus aut principalis particulæ inflammationem ſuſpicatus, aut vires infirmas eſſe, aquam frigidam dare metui, in his etiam roſaceum copioſum ac refrigeratum, per inferiora me inieciſſe noui, ac plurimum profuiſſe. Adieci etiam ſubinde adipem anſerinum, ac præſidium attuliſſe ſenſi. Porro ob bilis acrimoniam & immoderatam roſionem, necnon ramentoſa quæ per aluum excernuntur, probè facit etiam cremor ptiſſanæ vnà cum chamæmelo iniectus, & lutea ouorum ſimul cum roſaceo his per aluum indita.

DE PISCIBVS. Ex piſcibus ſumi debent duriore carne præditi, vt ceris, orphus, glaucus, ſcorpius, caris, coccyx, ſepia, & loligo.

DE TESTACEIS. Ex teſtaceis, pectines, oſtrea, cochleæ marinæ. Vtilis ipſis etiam erinacius exiſtit, vt qui præterquam quòd contemperet, refrigerétque, præterea etiam ſtomacho gratus eſt, aluúmque & vrinam mouet: quibus nihil eſt præſtantius.

DE CARNIBVS. Ex carnibus potiſſimùm dare conuenit quæ difficulter conficiuntur, vt pedes bubulos, & ventriculum: item ſuum vuluam, & vngulas probè coctas, refrigeratáſque.

DE FRVCTIBVS pomaceis. Inter fructus melopepones omnibus aliis pomis præferendi ſunt. Ne autem os ventriculi ſubuertatur, miſcere ipſis aceti paulum oportet, quum aſſumentur. Adhæc aliud quoduis pomum à flatibus alienum, & dulce, modicè voluptatis gratia ſumere alienum non eſt. Ex placentis aut bellariis nihil prorſus offerri iis debet qui à bile roduntur, & colico dolore cruciantur.

DE BALNEIS. Balnea dulcis aquæ his adhibeantur, præſertim ætate vigentibus, & calidiore temperamento præditis. ſit autem aer temperatus, & calidæ aquæ ſolium. Cæterùm partes quidem affectæ vngantur chamæmelino, totum verò corpus hydrelæo. Cauendum autem ne oblinantur nitro, aut ſampſucho, vel omnino acri quodam vel calido: item ne affecta perfricentur, fomentíſque obducantur. Et ſalſæ aquæ, aut nitroſæ, & in ſumma, aquarum naturalium vſus vitari debet. Reuerſi à balneo non ſtatim vinum ægri bibant, ſumant autem cremorem ptiſſanæ, aut aquam tepidam: in medio verò cibi, ſi velint, recentatam dictam bibere ipſis permittendum, ipſámque aquam frigidam: ac potu eius iuuantur. At vino ſi in totum abſtinere poſſent, vtile eſſet: ſin autem nolint, eo quòd ex toto vini abſtinentiam ferre nequeant, concedendum ipſis tenue & aquoſum.

DE MOTV. Exercitiis autem, geſtationibus, omníque motu per interualla morbi, neque multis, neque validis vtantur. Neque enim ferunt, ſed ſtatim intemperati & acriores redduntur, vbi largius exercitiis

va fuerint. Abſtineant autem ab ira; omniaque cura, quatenus licet, & omnis generis laſſitudinibus. Ita nanque temperanter ac in omni hilaritate degentes, moleſtum & excruciantem coli dolorem euadere poterunt.

DE PVRGATIONE. Quòd ſi purgatione interdum vti in iis qui ob biliosum acrémque humorem colico dolore afficiuntur, oporteat, obſeruandum eſt ne vllū adhuc medicamentū quod acre quid obtinet, offeratur, vt euphorbiū, aut cnidiū granum, aut lathyrides, aut veratrū. Hæc enim omnia præterquā quòd nihil hos iuuant, præterea etiam tormina & roſionem pariunt, & aliam bilem excitant. Vtile igitur his eſt antidotū quod picra dicitur. Si nanque bilis quæ dolorem roſionémque inducit, inteſtinorum ipſorum tunicis affixa tibi videatur, ipſa per ſe picra eis dari debet: ſin autem non ſolùm in tunicas abſorpta eſt, ſed etiam in ſpatio continetur, ac aliunde frequenter influit, tunc antidotum nō per ſe exhibēs, ſed adiectis ei ſcammonii lacrymæ ſcrupulis duobus, aut paulo ampliori aut minore modo, ipſos purgabis: necnon theodoreto, admixta ei ſcammonii lacryma. Quòd ſi æſtas fuerit, etiam rhodomeliti aut rhodomelo ipſam adiicientes, aut hydrorosato, ſic purgare ipſos conuenit. Valde enim iuuantur, non ſolùm quòd infeſtante dolore leuentur, ſed etiam quòd totum prorſus affectum euaſerint.

DE COLICIS doloribus ob inflammationem inteſtinorum contractis.

At ſi colicum affectum ob inflammationem inteſtini fieri contingat, nequaquam purgationem in his, præſertim inter initia, & quum illa nondū ad cōcoctionem peruenerit, exhibere audebis. Qui enim medicamenta ventri ducendo apta præbere non dubitarunt, ægrotantibus periculorum authores & mortis extiterunt. Accidit nanque vt datum medicamentum humores ex illæſis ac ſanis particulis trahat, & tranſmittat affectis. Quū autem hæc id quod illatum eſt nequeant propellere, neceſſe eſt dolorem, vigilias & tormina augeri: quibus omnibus increſcentibus, in ileoſum morbum incidere. Neque enim aliud eſt ileos quàm colici affectus intentio ac incrementum. Quapropter purgatio inflammatione tentatis danda non eſt: venæ autem ſectio adhibenda, & paulatim ex toto corpore vacuatio tentanda: eo quòd vniuerſa inanitio tantum præſidii non adferat quantum quæ paulatim fit. Porro ſi propter inflammationis magnitudinem etiam vrinas ſupprimi contingat, venam & in talo & in ſuperiore pedis parte ſecare non eſt alienum. ſæpe enim quum hoc nos feciſſemus, & alui & vrinæ excretio ſequuta eſt. Alimento in his vtendum eſt, cremore ptiſſanæ, aut auena mediocriter. item iniectione per aluū ex cremore ptiſſanæ, chæmæmelo, ſucco lini ſeminis, & hydrelæo, præſertim ſi etiam febris vehemens vrgeat. rarum nanque eſt colo inflammationem ſuſtinente, febrim non oboriri. Quæ extrinſecus imponentur, temperata ſint, nihil acre habentia: è quorum numero eſt etiam chamæmelinum oleum, & ex farina ordeacea liniique ſemine epithemata: necnon cerata ſimiliter, quæ componuntur ex chamæmelino, cera, roſaceo, & luteis ouorum. Fiat autem ponderum æqualitas eiuſmodi: Ceræ vnciæ quinque: chamæmeli vnciæ duæ, ſemis, farinæ fabaceæ, roſacei, ſingulorum vnciæ duæ ſemis: lutea ouorum quinque aut ſex, ſucci lini ſeminis quod ſatis eſt. Oua & farina læuigentur, atque tunc ceratum refrigeratum iniiciatur, ac omnia ſubigantur, quouſque inuicem commixta fuerint, ac in vnum coiiſſe videantur. Hoc & renibus & veſicæ inflammatæ pulchrè auxiliari poteſt.

DE BALNEO. Balnea igitur continua, priuſquam totum corpus recrementis vacuatum fuerit, adhibenda non ſunt. Poſt ſanguinis autem vacuationem, etiamſi dolor vrgeat, balneo vti abſurdum non eſt. Si verò vires refragentur, in alueum ægri deſcendent, corpus oleo chamæmelino illinentes. Vino, ſi inflammatio adhuc feruet, & febres præpollent, abſtineant: vbi concoctionis notæ apparuerint, etſi vires imbecillæ videantur, non alienum eſt ipſis vinum tenue & aquoſum propinare. Scio igitur quòd ſiquis prædictis curandi methodis vtatur, non vllo alio extrinſecus remedio opus habebit. Verùm quum plerique eorum qui per circuitus colico dolore afficiuntur, præſertim diuites, neque bibere omnino medicamentum, neque ventrem clyſteriis curari volunt, naturalibus autem quæ alligari ſolent, dolorem ipſorum abigere nos cogunt: conatus ſum etiam de his vobis mentionem facere, quorum & ipſe experientiam habui, & quæ à veris amicis iuuare poſſe cognoui. Ac præſtantiſſimos veterum, teſtatos illa inuenimus, vt neque ars experientiæ & miſericordiæ expers eſſe cenſeatur, neque medici ab honeſtate & conſenſu doloris alieni eſſe videantur, tanquam ignorantes naturam, & à ſenſu doloris aliorum affici, & ſimul condolere.

MEDICAMENTA naturalia quæ alligari ſolent aduerſus dolores colicos. Medicamentum alligatorium, certum, cuius & nos periculum fecimus, ac omnes propemodum præſtantiſſimi medicorum comprobarunt. Stercus lupi, ſi fieri poſſit, qui oſſa vorauerit, in canalem includito, ac dato in dextro brachio, aut femore, aut lumbis, per acceſſionem geſtandum: cauens ne dolente parte neque terram, neque balneum æger attingat.

ALIVD, etiam ipſum probatum. Alauda comeſta idem optimè præſtat. Thraces, viuente adhuc alauda, cor eximentes, alligatorium faciunt, femori ſiniſtro ipſum circundantes.

ALIVD naturale comprobatum. Ex porci inteſtino cæco id quod mammoſum eſt accipito, ac myrrha inuolutum, ligatúmque in pelle lupina aut canina, dato geſtandum luna abeunte à ſole: ac miraberis.

ALIVD alligatorium. Herculem erectum, ſuffocantem leonem in lapidem medicum inſculpito, ac incluſum in annulum aureum, geſtandum dato.

IDEM rurſus. Alauda combuſta læuigatáque, & cochleariis duobus aut tribus ad dies tres aut quatuor propinata, admodum colicis affectibus auxiliatur.

ALIVD valde efficax. Vmbilici infantis nuper nati præciſi paululum in argentum aut aurum includito, cum modico ſale: qui geſtat hoc alligatorium medicamentum, dolore prorſus non corripietur.

ALIVD. Iecur caprillum combuſtum læuigato, datóque ex vino potui: multum ipſis auxiliatur.

ANNVLVS ad idem. Annulum ferreum accipito, ac circulum ipſius octangulum efficito, atque ita in octangulum inſcribito, Φεῦγε φεῦγε ἰοῦ χολὴ, ἡ κορύδαλος ἐζήτει. hoc eſt, *Fuge fuge heu bilis, alauda quærebat*. Subiectam autem figuram in annuli caput ſcribito . Huius magnam habui experientiam, ac abſurdum putaui tantum medicamentum naturali vi colico aduerſum, non vobis tradere. Sed admoneo vos ne quibuſlibet huiuſmodi oſtendatis: virtutis autem ſtudioſis, & qui eiuſmodi poſſunt conſeruare, communicate. Quod etiam Hippocrates diuiniſſimus quum nouiſſet, præcepit his verbis, Res quæ ſacræ ſunt, ſacris hominibus oſtenduntur: profanis autem non fas eſt. Paretur autem præfiguratus annulus decimoſeptimo, aut vigeſimoprimo die lunæ.

ALIVD naturale, ad colum efficax, vſu probatum. Lupi ſtercus in tenuiſſimum puluerem tritum, incretámque, ex aquæ calidæ cochleari dimidio, laboranti dato.

Liber XI,

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

DE PODAGRA, Cap. I.

PODAGRÆ affectum ex multis diuersisque originem trahere, in primis sciendum est: vnde, meo iudicio, propter generationis varietatem, neque internosci probè, neque absolutam curationem consequi potuit. Hac autem ex re morbus molestam tristémque de se opinionem acquisiuit, nempe quòd nequaquam arte medica vnquam curari possit. At ego asseuero, si & differentiæ & species ipsius, quot & quales existant, probè internoscantur, facilem curatu medicis futurũ. Dicamus igitur iam notas ipsius, deinde sic etiam curationes persequamur. Speret autem vnusquisque quòd si animum diligẽter scriptis à me intendat, multos iuuabit, non modò morbi principia subeuntes, sed etiam diu iam eo conflictatos. Multæ igitur causæ sunt quæ molestam podagram progignunt. Etenim sanguis qui in sinus articulorum confluxerit, calidus, tum ipsos, tum compages ac ligamenta distendens, vehementem dolorem excitare solet. Similiter etiam bilis, quæ frequenter inter neruos & ligamenta influxerit, inflammando simul & distendendo, magnos cruciatus adferre consueuit. Præterea pituita, dum in prædicta loca se insinuauerit, validioris doloris causa efficitur, dum simul cum frigiditate ipsa & arctat & distendit. Eadem ratione etiam humor melancholicus, non modò refrigerãdo & premendo, sed etiam quòd grauitatis sensum efficiat, haud moderatas parit accessiones. Porro fluxiones non solùm ob materiæ influxum articulis oboriri solent, sed etiam propter nudam qualitatem solam, calidam & frigidam: adhæc siccitas & humiditas fluxiones subinde concitat. Quare diligenter (vt diximus) obseruandum est quæ exquisitè causa sit morbi effectrix, ac remedium vnicuique conueniens accommodãdum.

Si podagra à bilioso humore nascatur.

Incipiamus igitur de dolore verba facere qui ob biliosum humorem nascitur. etenim magna ex parte, quũ eiusmodi humor superat, fluxiones in articulos decumbere consueuerunt. Nosces autem an humor qui influit biliosus sit, inde quòd nullus manifestus tumor articulis oboriatur. Deinde, quòd æger igneam potius caliditatem quàm distensionem aut grauitatem quandam insidentem percipiat: præterea quòd particula dolens colore rubro spectetur, & refrigerantibus quidẽ oblectetur, iuuetúrque magis ab ipsis quàm calefaciẽtibus. Cæterùm etiam causæ quæ præcesserunt, item ægri ætas, temperatura, anni tempus, regio, atque alia quæ didicimus, superantem humorem indicabunt biliosum esse & calidum. Si igitur humor qui articulis influit, acris & biliosus esse, ex indiciis quæ commemorauimus, tibi appareat, liquet sanguinis vacuationem adhibendam non esse: sed medicamento potius bilem ducente vtendum, vbi prius acrimoniam humoris aut rosionem humectaris, & contemperaueris. Non semel autem, verùm sæpe, si res postulet, æger purgandus est. ita nanque articulos à recrementis & fluxionibus tutos seruare poteris si materiam superantem, non vniuersam sed per vices subtrahere semper coneris. DE MEDICAMENTO biliosum humorem expurgante. Sit autem medicamentum purgans simplicius, quod nõ adeo calidum quiddam habere debet: quale est etiam quod ex succo rosarum paratur, quod odoratu gratũ & deuoratu suaue apparet, stomachum autem non subuertit. Nam huius quoque cura in omnibus fluidis affectibus haberi debet, vt ne ventriculi os ab iis quæ assumuntur offendatur. ipsi nanque infirmanti omnes nerui consentiunt, & fluxionibus tentantur. Habet autem scriptura in hunc modum: Rosarũ succi sextarii duo, mellis sextarii quatuor, scammonii torrefacti vnciæ quatuor: omnia simul incoquantur vsque ad mellis spissitudinem, & scammonia in puluerem redacta eis adiiciatur. Summus medicamenti modus est, cochlearia quinque: minor, cochlearia duo: medius, tria. At maior aut minor medicamenti dandi modus, ex copia aut abundantia humoris definiatur. ALIVD ad idem. Ad eos verò qui os ventriculi paulo frigidius habent, non est alienum etiam piper ei admiscere. Habet autem scriptura huius in hunc modum: Rosarum succi libra, scammoniæ vncia, agarici drachmæ quatuor, piperis scrupuli duo, mellis vnciæ sex. Lento igne incoquito, ac, vbi in crassitiem coierint, tunc scammoniam, agaricum & piper adiicito, atque ita vtitor. Dantur cochlearia quinque aut sex, pro virium ratione. ALIVD purgans, ex malis cotoneis.

Mala cotonea octo, scammonii adiecta vncia: extrinsecus fermento obducito, assatóque. Vbi probè ipsa assata fuerint, mellis quod satis est adiicito, vt neque crassũ, neque valde liquidum euadat: ac dato ex eo cochlearia duo aut tria, prout vires ægrotantis postulãt. Talia quidem sunt purgantia, iis qui potione ipsorum oblectantur accommoda. At si potu assumere nolint, etiam catapotia ex liquore scammonii fieri debẽt. Habent autem in hunc modum: Absinthii drachmæ tres, scammonii scrupulus. Admixto rosati modico, fingito catapotia, ac dato simplicem compositionem: interim verò duplicatam, pro ægri viribus & humoris copia. Hoc sanè modo eos quorum articuli biliosi humoris fluxione laborãt, purgare conuenit. Verùm non ipsi soli corpori prospiciendum est, sed etiam particulas affectas refrigerare ac mitigare conandum, vt ne propter immodicum ardorem, aut magnum articulorum dolorem, particulæ magis fluxionibus tententur. Etenim caliditas partium affectarum materiam ad se allicere, & dolorem rursus excitare solet. Huius igitur gratia ambobus prospicere, refrigerare & lenire properandum est, vt particulæ temperatæ & doloris expertes reddantur. Ad quod præstantissimum in his est rosaceũ, si quotidie affectis partibus inducatur, & sensim infricetur. Melius itaque feceris si luteum oui admisceas, & veluti in vnctionem redacto affectas ita partes perfrices, tum vesperi ante somnum, tum rursus mane. Idem verò hoc etiam ad præcauẽdum morbum tempore sanitatis valet, si quis somnum initurus, & mane progressurus, quotidie vtatur. At hoc non solùm agendum est, sed etiam aliis omnibus refrigerantibus, & articulos corroborantibus vtendum, de quibus paulo pòst dicetur. In præsentia verò à victu exordiamur, docentes ipsum nihil calidum, aut quod bilem omnino creare possit, recipere debere. Sic igitur & toti corpori & affectis particulis prouidere oportet. Cæterũ & victus obseruandus est, vt ipse & refrigerans & humectans existat. Cauendum autem quicquid calefaciens valde, biliosum quid procreare possit. ALIVD ad eos qui tardius purgantur. Rosarum succi vnciæ tres, scammonii, mellis, singulorum vncia: tithymalli lacrymæ scrupuli tres. Datur cochlearium vnum vel duo, secundum ægri vires. Hoc medicamentum ad multa valet, tertiana laborantes, arquatos, & lippitudine affectos: atque sine molestia noxáque sumitur: necnon acre existit. Cum fiducia ipsum dato, quomodocunque velis, præsertim febricitantibus cum ptissanæ cremore. DE OLERIBVS. Inter olera assumantur intybus, lactuca & malua. Sin autem eis oblectẽtur, etiam bletum, chrysolachanum, sonchus, & quodcunque refrigerare & humectare potest. Brassica verò, nasturtiũ, eruca, porrum, & allium, vt inimica vitari debent.

DE AVIBVS. Ex auibus offerantur phasiani, gallinæ cohortales nõ pingues, attagenes, perdices, merulæ, turdi. DE PISCIBVS. Piscium saxatiles præsertim, & alii quibus substantia alba, friabilis natura, & nihil pingue habet. Palustres autem vitẽtur. At omnia condimenta recrementis vacua sint, neque olei,

neque ex acribus seminibus multum recipiant. DE ISICIO. Isicium verò quod ex his paratur, vtile quoque est, præsertim ex durioribus confectum, vt orpho, ceride, teuthide, sepia, pectinib⁹. Testacea exhibere metuendum non est. DE CARNIBVS. Ouillarum carnium decoctum assumant, & maximè ventriculi boum. Similiter noui quosdã qui ita fluxione copiosissima & acri laborabat, maxime carnibus bubulis adiutos. Dicebant enim non amplius se continuè aut vehementer pedibus dolere, quemadmodum quum tenui victu vterentur: esse autem pedes bubulos, & ventres, magis quàm decoctũ. Porro erat hic ætate florida, calido temperamento. DE LEGVMINIBVS.

Inter legumina exhibeantur tum ipsæ fabæ virides, tum siccæ leniter feruefactæ: item phaseolũ Alexandrinum, præsertim maceratũ, & fœnigræci germina. Adhæc halyca & ptissanam assumere alienum non est. Reliqua verò legumina ipsos vitare satius est. DE FRVCTIBVS pomaceis. Fructum pomaceum siccum æstiuum, admodum dulcem & maturum, offerre cõsulo circa horam secundam, aut tertiam: præsertim Persica, aut rhodacina, & vuam duram, & non astringentem, damascena, mala dulcia, citria purgata, & excorticata probè. Pirum verò, malum Punicum, aliáque omnia raro aut nequaquam offerri debent. DE TRAGEMATIS.

Ex bellariis castaneas potissimùm sumere conducit: non autem nuces, aut pineas, aut amygdala, imò nec placẽtas, aut liba. Omnia enim hæc iis sunt noxia quorum articuli biliosi recrementi fluxionibus infestantur.

DE MOTV. Moueantur autem ægri mediocriter citra magnam lassitudinem, & ante cibum potius quàm post. Nam lassitudo his maximè aduersatur, vt quæ articulos largius excalefaciat, incendátque, vt ipsi aliã rursus materiem ex longinquioribus particulis ad se attrahant, arripiántque, atque ideo causam fluxionibus suppeditent. DE BALNEIS. Balnea dulcis aquæ his conducunt: atque ea quæ vesperi adhibentur, magis quàm matutina. Nam post cibum sumptum, maximam vim ad calidorum intemperiem corrigendam obtinet, præsertim in gracilibus, siccioribus & acrioribus corporibus. Nam in eiusmodi, si quotidie balnea adhibeas, non eis nocebis, sed plurimum etiã adiuuabis. At priusquam æger in calidum balnei aerem ingressurus sit, confert ei pedes prius aqua frigida irrigare. Vbi verò mediam domum balnei ingressus fuerit, deinde modicè sudauerit, situlæ tepidæ ei superfundentur: atque ita totũ corpus hydrelæo perungi oportet. Porro balnei aerem temperatum esse cõuenit, similiter etiã lauacri solium. Post vnctionem ex transitu statim in calidæ solium æger ingredietur. Quòd si etiã frigidam aquam influere contingat, pedes scaturigini submittat, priusquam in ipsum descendat. Egressus rursus è thermis, descendere omnino in frigidæ solium debet: &, si æstas fuerit, & oblectetur, in ea natet. Vestimentis autem indutis, pedibus iterum aqua frigida iniiciatur. Reuersus à balneo in domum æger non statim bibat vinum, præsertim merum: sed ptissanæ cremorem aut tepidam aquam prius assumat. In medio autem prandii, si æstas fuerit, aquam frigidam: sin autem hyems, temperatam bibat. DE VINIS factitiis. A vinis factitiis abstineant: sin autem oblectentur, sumant aut rosatum, aut absinthites, similiter refrigerantes, quemadmodum Romani facere consueuerunt id quod vocatur recentatum. Ita sanè præseruari debent ii qui biliosi humoris fluxionem in articulis experiuntur. At siquando rursus aliquem fluxionibus corripi contigerit, eo quòd negligentius ipse (vt verisimile est) victus rationẽ obseruarit, tali via ac modo vti debet, ac nullum calefaciens offerre, sed quæ magis refrigerantis sunt facultatis: ex quorum numero habentur psyllium, solanum, portulaca, altercum, semperuiuũ, lactuca, & palustris lenticula. Sed hæc sanè omnia per se læuigata, & præsertim viridia, dolores qui in accessionibus oriuntur, abundè lenire possunt: adhuc etiã magis si paucis farinis ordeaceis vel vnum ex prædictis vel duo admisceas. At ne siccescant, vtile est etiam rosaceum cataplasmati adiicere: ac frigida omnia his adferantur, mutentúrque crebrius, vt frigiditas permaneat. Scire autem licet, semen psyllii, si aqua maceretur, & diligẽter subigatur, viscosumque fiat, & ordeaceis farinis permisceatur, mirabiliter dolores mitigare, feruorem & ardorem doloris extinguere, & affecta loca ad temperiem bonam reducere. Si igitur herbarum copiã habes, commodum est his vti: sin autem tempus non permittat, harum loco cerato rosaceo mitigare, quod pulchrè aduersus calidas intemperies resistere potest, præsertim si frequentius immutetur: verùm ceram refrigerare semel atque iterum oportet, priorem aquam mutando. Validius ipsum reddes si vuæ acerbæ succum, aut portulaca, aut albumina ouorum, & ptissanæ cremorem admiscueris. Porro ad intemperies non admodum ardentes optimè facit etiam ceratum ex lomento factũ. Habet autem hoc pacto: Ceræ vncias quinque, chamæmelini, rosacei, singulorum vncias duas, & semissem: lomenti semunciam, ouorum octo lutea. Hæc primùm læuigato, deinde facto cerato, in pila misceto: exceptis vtitor frequẽtius. At si magnus quidam dolor vrgeat, etiam medicamenta quæ ex croco, succo coriãdri, glaucio, & exiguo opio parantur, adhibere conuenit: verùm soluere ea ex posca oportet. Cæterùm sciendum est, epithematum & vnctionum quæ torporem inducunt, liberaliorem vsum cauendum esse, vt quæ magis offendant quàm iuuent. At si ob vehementem dolorem æstúmque ipsis vti cogamur, animus diligenter adhibẽdus est ne huiusmodi auxilia diu incũbere permittamus: verùm siue vnctiones, siue pharmaca esse quæ adhibentur, acciderit, conãdum est, statim simulatque feruor doloris finierit, ipsa prorsus auferre. Vniuersa nanque hæc diutius inhærentia, torporem & mouendi difficultatem in articulis excitare solent. Si igitur, dum nos ipsis immoderatius vtimur, eiusmodi fieri contingat mouẽdi difficultatem vel torporem, tunc commodum est vti etiam medicamento διὰ χυλοῦ ex chamæmelino soluto, vel δι' ἀλθαίας. Hæc enim omnia concoquere solent, & morbos ex intẽpestiuo frigidorum vsu orientes restituere. Medicamenti δι' ἀλθαίας scriptura est talis. MEDICAMENTVM δι' ἀλθαίας. Fœnigræci, seminis lini, altheæ, singulorum vncias quatuor. Hæc omnia triduo ex nouem aquæ sextariis in vase æneo macerabis, deinde coques, vt quamcrassissimus eorum succus fiat: percolabis eum, exprimésque fortiter, & libras duas eius sumes: olei autem veteris totidem cacabo inicies, coquésque lento igne, donec succus consumatur, & solũ oleum remaneat: iterum colabis, indésque cacabo mũdo, & appones igni. Huic addes ceræ, colophoniæ, singulas libras: galbani boni vncias quatuor. Sublatum ab igne ceratum vase condito, & vtitor. Confert etiã quòd à multis paratur: verùm hoc multum sum expertus, nõ solùm in podagricis, sed etiam visceribus induratis, & aliis similib⁹ multis. Vbi verò refrigerati articuli incaluerint, & proprio rursus agi motu incœperint, robur etiã particulis adiiciendum, ne subitò in posterum fluxionibus tententur. Erit autem hoc cõmodius si palmulato cum aceto rosaceo liquato vtamur. Inopia autem rosacei, id quod ex immaturis vuis fit oleum proficiet. Verùm prius conuenit ipsum mollius imponere, quod mitem habeat substantiam: postea verò quũ articuli mouẽtur, etiam dura glutinantium crassitiem sortita admouere, rationi consonum est. At si medicamenta ferre æger nequeat, (multi enim sunt qui medicamentis impositis grauentur) non alienum in hisce vti etiam aliis quibusdam quæ affecta cõfirmare possint. Sunt igitur permulta, præsertim succus acaciæ cum posca illitus: item lycium vnà cum croco, & glaucium: necnon succus perdiciadis simul cum posca illitus validam vim obtinet. Sunt autem & alia similem his facultatem consequuta: sed hæc quoque sufficiãt, quæ pauca sanè prædictis esse videntur, sed validam vim repræsentant. Et siquis ipsis etiam per sanitatem vti velit, confidat ipsas particulas, quæ prius iniuriis affici, & crebris fluxionibus tentari cõsueuerãt, sanas & à fluxionibus liberas cõseruatũ iri.

Si podagra ex pituita prouenerit.

Hoc igitur modo curari debent qui ex bilioso hu-

more,calido & acri,fluxiones experiũtur. At si id quod influit,pituitosum esse contingat,& fluxus frigidus in affectis particulis percipiatur, neque ipsæ rubræ, neque feruidæ sint,sed magis extensæ, calidis quidem iuuentur, frigidis autem molestentur lædanturque:præterea si etiam vita ipsorum quæ præcessit, frigida fuerit, humorem magis pituitosum esse qui articulis influit, indicatur. Nam ocium magna ex parte præcedit potius quàm exercitia,item creber plurium ciborum& vitiosos succos generantium vsus, vt isiciorum, astacorum, aut buccinorum,aut pectinum,aut polypodum,aut leguminum, aut plurium pomorum, & intempestiuarũ lauationũ. Si igitur hæc quoque præter alia indicia, id quod influit,frigidum & pituitosum esse tibi ostenderint, cum fiducia tandem ad curationem ipsius accedito. DE CVRATIONE. Dicamus igitur iam quomodo etiam frigida podagræ species curari debeat. Quòd igitur influxus qui ex frigido humore pedibus accidit,calefacientibus semper indigeat remediis,omnibus manifestum est. Quia verò id quod in partem defertur,non semper est simile copia,vel qualitate,vel substãtia,,sed aliis quidem id quod influit,copiosum,aliis autem exiguum,& quibusdam crassum, quibusdam tenue,& his in summa cute,illis circa membranas interiores, necesse est nos quoque ita similiter ad qualitatẽ & quantitatem affectus præter naturam respicientes, tum copiam,tum qualitatem,tum(vt simpliciter dicã)omnẽ curationis modum morbo indicato accommodare. Si igitur id quod offendit pituita esse tibi videatur, hanc ante omnia medicamẽtis in id efficacibus euacuare necesse est. Non enim fieri potest vt qui remediis parti inducendis vtitur,aliquid ferat adiumenti,nisi totũ corpus primùm recrementis liberumreddiderit. At si quod offendit, non modò pituitosum fuerit, sed etiam sanguineus simul humor abundans appareat, vtraque fieri debent:sed venæ quidem sectio prius, deinde sic virib⁹ recreatis, ad medicamentum purgans veniendum est, quod pituitam crassam & non serosam attrahere possit: quemadmodum plerique faciunt, lathyridas, liquorẽ tithymalli, & granum cnidium ipsis exhibentes:qui dũ tenues pituitas euacuãt,authores magis læsionis quàm auxilii fiunt, qui humores crassiores adhuc magis siccos & ad discutiendum contumaciores reddant. Itaque talia semper vitari debent: sin autem etiam dederit aliquis,admiscere ipsis quædam extenuãtia oportebit. Sic enim talium mistura vacuationem quæ ex ipsis prouenit,innoxiam ac tutam reddet. Certè oxymeli Iulianiũ tale est, ex iis quæ extenuant compositum, repurgánsque non modò siquid tenue, sed etiam crassum, articulis affixum & insinuatum existit. Hæc porro est ipsius compositio. OXYMELI Iulianium. Rutæ,origani,lathyridum,tedarum, alypiadis,scyllæ, surculorum sambuci,pulegii, singulorum vnciæ tres: comæ thymi vnciæ quatuor:anethi,mãdragoræ radicis, singulorum semuncia:iridis,folii,costi,spicæ nardi,asari,veratri albi,hyssopi,amomi,hyperici,cumini, singulæ vnciæ:agarici, polypodii, epithymi, anisi, singulorum vnciæ duæ:rheu pontici sescuncia. Lathyridas, costum,granũ cnidium, & spicam nardi cocto oxymeliti inspergito. Sint autem aceti sextarii decem aut tredecim,mellis sextarii quinque. Herbas triduum in aceto macerari sinito,deinde sic excoctis, dum amplius dimidio consumptum fuerit,mel adiicito,inspergitóq;: deinde quæ inspergi debent, granum cnidium,lathyridas, costum,& spicam nardi,simul læuigata excipito,ac pro viribus vtitor. Modus summus est vncia,minor scrupuli octo. Ita sanè plerique parant. Ego verò tantùm in oxymelite agaricum in tenuissimum puluerem redactum inspergens,suauius & minus molestum effeci. Frequenter autem ipsi scammoniam adiecimus quum validius purgare vellemus. at si non libenter ægri oxymeli assumãt, catapotia ipsis dato ex ouis. Sint autem eiusmodi vt possint & ipsa viscosa crassique succi recrementa ex articulis purgare. Multa igitur talia habentur: maiori autem in vsu sunt quæ à nobis in hunc modum conficiuntur: Aloes hepaticæ, colocynthidis, veratri nigri corticis,

A singulæ vnciæ:euphorbii,nitri, singulorum semuncia: succo brassicæ,aut malorum, aut citrii excipiuntur. Vtitor pro virium ratione. Præstat autem non modò semel,sed etiam frequenter ipsa exhibere. Neque enim crassiora recrementa vniuersa ac vna vice extrahi possunt, sed paulatim, & per vices. Nam hoc pacto ex frequenti ipsorum vsu extenuatur siquid crassum viscosumque intus hæret,& idoneum magis trahentibus ad euacuationem redditur. Cæterùm sciendum est,ipsa nõ modò præseruationis gratia, per morbi interualla dari
B debere, sed etiam in ipsius circuitu. Nam accessionem valde mitigant,dum materiam ex partibus affectis eliciunt, nec in posterum fluxione tentari sinunt. Post purgationes antidota etiam nonnulla exhibere conuenit,quæ viscosa crassáque recrementa extenuare probata sunt. Iuuantur autem his omnium maximè qui natura pituitosi sunt, humidóque & frigido tẽperamento præditi: quemadmodum rursus offenduntur valde qui ardoribus æstuant,curis & vigiliis per totam vitam cõficiuntur. Multa igitur sunt antidota quæ validam vim
C habeant, ostendántque crebrò maximam in pituitoso & humido temperamento præditis efficaciam. Sed ego nullum præstãtius eo quod διὰ κοραλλίου dicitur inueni. Nam præterquam quòd nihil in potu habet insuaue, præterea etiam efficax & absque periculo existit. Non enim immoderatè siccat, sed eo quòd in altum penetrans viscosos affixósque articulis humores extenuet, vtilitatem indicat. Habet autem antidoti descriptio in hunc modum: Corallii scrupuli sex, myrrhæ Troglodytidis vnciæ quatuor, caryophylli scrupuli duodecim,
D rheu Põtici vncia,folii dolũ nõ experti scrupuli duodecim,pæoniæ radicis vncia,aristolochiæ lõgæ vnciæ duæ, aristolochiæ rotundæ tantundem,spicæ nardi vnciæ 4. Hæc optima & sincera deligens, ne medicamentum iis quæ promittit frustretur,contundito,& tenui admodũ cribro incernito,datóque ægro scrupulum mane ex tepida,& à cibo abstineat horis sex: initium autem antidotum hoc exhibendi ab ipsis Ianuarii calendis fiat,capiátque æger primùm quotidie per dies centum, & intermittet triginta,deinde iterum bibet per dies cẽtum,
E & quindecim intermittet. Quum ducẽtos sexaginta absoluerit,potiones autem ducentas assumpserit,dabis iterum alternis diebus,& in centũ sexaginta diebus potiones octuaginta assumet. Et postea rursus in ducentis sexaginta diebus octuaginta potiones absoluet, singulas duobus diebus interpositis assumens, donec trecentæ sexagintaquinque potiones assumptæ fuerint. Caueat autem qui bibet, iram, venerem, vini astringentis vel admodum dulcis potum, omniáque acria olera: pisciũ capita, cancros, astacos, sepias, smylas,betas,carnes le-
F porinas,legumina omnia,præsertim fabam. Tale sanè est antidotum,& qui morbo in totum liberari velit, cũ fiducia ipso vti debet. Quoniam verò (vt diximus) non omnibus similiter pituitosus humor superat, neque idem omnium temperamentum,constat omnes vno antidoto curari non posse,sed alios imbecillioribus,alios efficacioribus: necessariũ mihi visum est & vtile, non modò vnius, sed etiam diuersorum mentionem facere, vt is qui ea ad superantem vitiosum humorem accommodare velit, ex eis quod ipsi appareat commodum ac
G salutare deligat. ANTIDOTVM Heraclidis philosophi, in multis valde probatum. Spicæ nardi, folii, singulorum vnciæ duæ, gentianæ Creticæ,aristolochiæ lõgæ,aristolochiæ rotũdæ,myrrhæ Troglodytidis,singulorũ drach. 4: baccarũ lauri excorticatarũ drach. 4. rheu Põtici drach. 4. Summus modus antidoti est drachma: licet autem plures dare, vt medicus qui exhibet considerauerit,etiam ad omnia respiciens. Verùm hoc antidotum non simpliciter initiò dãdum est,sed tempore conuenienti. Optimum autem & primum antidoti
H exhibendi tempus esto incipiente vere, & sole arietem transeunte: sin autem aliquid hoc in tempore dare prohibeat,iterum circa extremam autumni partem dare incipito. Verùm satius est id tentare in frigidiore temperamento præditis,incipiente potius vere: in calidiorib⁹ autem, quum autumnus iam desinet. At quotidiana

dandi ratio matutina esto,si concoctio probè obita in-
ueniatur: sin minus, differatur. In illo autem die capiet
circa horam secundam aut tertiam,quum ructum purio
rem & recrementis liberum percipit. A medicamento
ad horam fere quintã,à cibo motuque abstineat:in quie
te & hilaritate animi permanens, ab omni ira seipsum
conseruans, vt ne medicaminis distributioni sit impe-
dimento. Etenim hoc semper curandum est, in his autẽ
adhuc magis. Quemadmodum enim in multis succes-
sus magnum adiumentum conciliat, ita etiam frustra-
tio maximam molestámque noxam inducit. Sit autem
quotidianus exhibendi modus drachma: & non inter-
mittas antidotum vsque ad menses sex bibere. Quòd si
verò dilatio quædam assumendi medicamenti orta fue
rit, intermissum diem compensare oportet. Ego autẽ
asseuero, in iis qui pituitoso & humido sunt tempera-
mento,etiam ad annũ vsque in medicamento exhiben-
do perseuerari vtiliter. Quanto enim diutius in illo su-
mendo quis persistet, tanto magis superare morbum
ac euincere poterit. Cæterùm post hæc data antidota,cõ
sulo omnino per interualla duorum aut trium mensium
corpus purgari,eo quòd vitiosus humor admonitionem
morbi generationémque iterum excitat. At si æger con
tinuam purgationem vitet,saltem antidotum quod an-
tea per interualla capiebat,sumat,præsertim vere & au-
tumno. Ita nanque faciens aliquis,à recrementis & flu-
xionibus liber in posterum euadet, non amplius suffo-
cationem aliquam neque aliud periculũ metuens. Sciẽ-
dum autem, illos maximè periclitari qui post quintum
aut septimum annum huiusmodi antidota assumere vo-
luerunt:qui verò incipiente affectu vsi sunt,deinde etiã
purgationibus,post ipsius discessum, nullum periculũ
deprehenderunt. ANTIDOTVM podagricum A-
gapeti, & ipsum præclarũ,quo multi sanati sunt. Spicæ
nardi,iridis,myrrhæ Troglodytidis,anagallidis quæ cæ
ruleum florem profert,pæoniæ radicis, singulorum vn
ciæ duæ:casiæ,croci,mæi,folii,mastiches,asari,erythro
dani,singulæ vnciæ: damasonii,aristolochiæ longæ &
rotundæ, singulorum vnciæ quatuor: caryophylli se-
muncia, phuli sescuncia,aloes hepaticæ vnciæ tres. Detur
drachma: æger ad annum vsque sumat. Quũ tanta de
remediis vniuersalibus dixerimus,transeamus deinceps
ad auxilia quæ partibus imponuntur:initium sumentes
ab iis quæ doloribus ex frigida intemperie contractis
conueniunt. CATAPLASMATA quæ locis ex fri
gido humore dolentibus admouentur. Quum medio-
cris quidem dolor est,in iis etiam brassica confert,si cõ
cisa obducatur:item apiorum folia, similiter etiam co-
nyzæ. Sin autẽ dolor vehemens ortus fuerit vt ferri non
possit,in his vti cataplasmatis oportet, præsertim miti-
gantibus: qualia sunt quæ farina fœnigræci,seminis li-
ni, lolii, & melle modico constant. Fœnigræci farinæ
sint partes tres,lolii pars vna:non dissuadeo,etiam cice-
ra ipsis simul admiscere. Cæterùm coquito ipsa ex vino
tenui & calidiore,nardinóque vnguẽto,& Cyprino mo
dicè incocto,præsertim hyeme: tunc enim,etsi calidius
quippiam ipsis adiicias,non offendes, sed etiam potius
iuuabis. Nam ad dolorem leuandum discutiendúmque
efficacius erit id quod admouetur. Misceantur igitur
ipsis, si quidem opus erit etiam paulo adhuc calidius ca
taplasma efficere, tum folia lauri,tum alia mollissima:
& conyza similiter, aut apium, aut smyrnium, & quæ
alia eiusdẽ sunt facultatis. Verùm cataplasmatis portio
sit maior: multo autẽ minor iuris ex his decocti,quod
cataplasmati admisceatur. Si enim plus herbarum adie-
ctum fuerit, præsertim inter initia accessionum, pluri-
mum nocere solet. Cõmodius igitur est in declinatio-
nibus, iis quæ magis discutiunt vti: prius autem lenire
expedit. At si æger dolorem, quũ cataplasmata imponũ
tur,immoderatum esse & intolerabilem dicat, necesse
est tunc vti superfusionibus quæ discutiant simul & re-
pellant:ex quorum numero vnum etiam hoc est frequẽ
ter in multis celebratum. habet autẽ hoc pacto:Ex ace-
to acerrimo decoquito thymum,origanum,satureiam,
& calaminthen,in mõtanis potius locis decerptam. Vbi
igitur herbæ coctæ probè fuerint,omnémq; vim ipsarũ
A exuerint,tunc aceto reliquo adhuc calido accepto parti-
culas affectus superfundito. Non modò enim semel, sed
etiam sæpe experientia probatum est:ac mirum quòd in
calidis quoque fluxionibus adhibitũ profuerit, & de-
fluxionem rursus alteram oriri prohibuerit. Vbi verò
dolor post superfusionem moderatior euaserit, etiã ce-
ratis,si res postulet, vti licet, non solùm quæ summam
cutem infestãtia,sed etiam in alto fixa calefacere & dis-
cutere queant. Ac primùm sanè cõducit ceratum quod
ex struthio paratur, & vim mitigatoriam digerentém-
B que obtinet,admouere. Confectio eius ita habet. CE-
RATVM ex struthio. Suffiminis ammoniaci, lactis
vaccæ nigræ,singulorum vnciæ tres: seminis lini vnciæ
octo:oua quatuor. His in læuorem tritis,ammoniacum
ex lacte macerato,læuigatóque:deinde addito colopho
niæ vncias tres, adipis struthii vncias duas semissem.
Confectis vtitor. ALIVD vehementer bonum. E-
pithema quod ex euphorbio paratur, validũ est ad am-
pliores perfrictiones, & intolerabiles ex his dolores cõ
tractos:necnon articulorum infarctus,obstructionésq;.
C Habet autem eius cõpositio hoc pacto: Olei veteris ses-
quilibra,ceræ,nitri Alexandrini, terebinthinæ electæ,
singulorũ libra: euphorbii vncia, iridis Illyricæ vnciæ
duæ,fœnigræci farinæ sesquisextari⁹. Nobile est medica
mentum,& in multis eiusmodi affectibus frequẽter ap-
probatum. Etenim summam cutem discutit & vellicat,
trahitque ex alto quæ impacta sunt,& discutit,dolorem
excindit,&(quod omnium optimum est)manus nõ in-
quinat, & sine molestia aufertur. Noui autem ipsum
quoque euphorbium,vnà cum oleo & cera incoctum,
D etiam magnos dolores à frigido humore natos mitigas-
se. At mirari non debemus quòd euphorbium, quum
sit adeo calidum & rodens,commendemus tanqua do-
lores lenire possit. Sunt enim nõnulli cruciatus qui im-
mutari nequeunt nisi aliquod acrius ipsis admoueas. I-
taque ratio neque horum quicquam miratur, neque v-
tentes damnat: quemadmodum nec quum videt contra
ria quædam ex dulcibus aquis in vehementi defluxio-
ne adhiberi, sed considerat nimirum & discernit pro-
bè,methodúmque admiratur. Vt enim ex tenui,roden-
E ti & acri humore dolentibus balnea iure profuerunt:
(partim enim discusserunt,partim etiam ad bonam tẽ-
periem redegerunt) ita rursus frigidorum humorũ de-
fluxiones expertis,qui articulorum membranas dolere
dicant & distendi, meritò vsus eorum quæ cutem cale-
faciunt,rodunt & vellicãt,profecit. Ego sanè noui quẽ-
dam solo sinapi in huiusmodi, dum maximè vrgerent
accessiones, vtentem, dolore liberatum. Admiscebat ei
frequenter ficus siccas, & acetum, eáque subigens em-
plastri figura,medicamentum sic imponebat. Ac alium
F similiter spectaui medicamẽto *διὰ κανθαρίδων* vsum, ac
maximas gratias agebat. Nam pustula quæ a medicamẽ
to fiebat,rupta,multus humor excernebatur:atque hoc
eueniente, plurimum iuuari se dicebat. Item *διὰ σκορό-
δων, quod ex alliis conficitur*,aliis profuit,aliis obfuit: ipsá-
que sola allia inducta,& præsertim quæ crustam faciũt,
apud barbaros iscæ dicuntur. Ego verò non laudo hu
iusmodi medicamenta quum per se admouentur. no-
cent enim maximè,etiamsi lenire videantur,quum ni-
hil habeãt quod emolliat,extrahãtque refrigeratos hu
G mores,& admodum infixos. Nam id quod tenue est so-
lum per ea exhalat:crassum autem & terrestre relinqui-
tur, vt quod manere & articulis infigi ac adhærescere
compellant. Præterea magis exsiccant, & siccante ipso-
rum vi atque calefactoria, quæ inest sinapi & acribus
omnibus,nimiũ assant. Quòd autẽ hoc euenit, nulli nõ
constat: nam omnes solis adeo acribus medicamentis
quæ nihil habent emolliens, vsi,præsertim initio, &
quum vrgeret copia,articulos nacti sunt ad motum dif
ficiles,& post longum tempus eò reuertentes vt potue-
H rint incedere. Consultius igitur est his solis non vti,aut
eum qui vtitur, statim transire ad illa quæ diffundunt,
emolliunt,incidunt, & in altum penetrant, vt articuli
rursus veterem motum per hæc iterum possint recipere.
Siquis vnius auxilii facultatẽ habeat quod ambo præ-
stare queat,bene habet:sin min⁹, licet etiã particulatim

ipſis vti, interim ſanè laxantibus & diſcutientibus,(ita nanque materia tandem diffundi poterit)interim extenuantibus vellicantibúſque affectas partes, omnem in alto repoſitam articulis materiã ſubtrahere. Porro nequis compoſita medicamenta ex aliis colligere veteribus cogatur, neceſſarium eſſe duxi etiam horum compoſitiones apponere. Nam medicus qui non in operib⁹ exercitatus eſt, neque multos veterum commentarios commodè poteſt euoluere. VNCTIO ſimplex diſcutiens, & induratos articulos reſoluens. Olei populei,ceræ,adipis anſerini,ſingulæ vnciæ:euphorbii ſcrupuli quinque.Ceram cum oleo populeo liquefacito,deinde adipem adiicito:cocta refrigeratáque in pilam diffundito,ac euphorbium detritum paulatim inſpergito, ruiſúſque oleum populeum ſuperfundens,læuigato vſque ad cõſiſtentiã neq; craſſam admodũ, neq; liquidã. VNCTIO *quæ διὰ κισσοῦ ab hedera* dicitur,ad eadẽ. Olei veteris libræ decẽ,cupreſſi galbuli vigintiquinq;, ſabinæ viridis libra,roris marini viridis libra, lauri virẽtis baccæ cẽtum, fœnigræci ſextarius, altheæ viridis libra, corticis pinei tãtundem. Hæc contuſa in aquæ ſextariis ternis ad triduum macerato,deinde adiicito oleum,coquitóque dum aqua fuerit inſumpta: poſtea oleo percolato, adiungito ceræ libram, colophoniæ tantundem, hederæ lacrymæ vncias quatuor. Hæc ex vino aſcalone admodum generoſo læuigato,atque ita omnibus exceptis,vtitor vt præſtantiſſimo & mitigatorio medicamẽto.At hoc valentius, quod vetuſtis vitiis etiam conuenit,eſto id quod Lyſiponium dicitur.Habet autem eius deſcriptio in hunc modum: Caſtorei vncia, euphorbii vncia,piperis,ſuffiminis ammoniaci, ſingulorum vnciæ duæ : opopanacis,galbani,medullæ ceruinæ,ſingulorũ vnciæ duæ:terebinthinæ reſinæ vnciæ ſex, ceræ libra,irini, gleucini, cyprini,laurini, ſingulorum vnciæ tres:olei veteris libra. ALIVD efficax, & in duris corporibus,& valde vetuſtis vitiis: quinetiam articulos recenti cicatrice contractos diſſoluit. Adarcæ,opopanacis,caſtorei,galbani,terebinthinæ,piperis,ſingulorũ vnciæ quatuor:œſypi,ceræ, ſingulorum vnciæ duæ,euphorbii vncia,ſtyracis,thapſiæ,ſingulorum vnciæ quatuor:pyrethri vnciæ tres, ceræ rufæ libra, olei Cyprini vnciæ tres, tedacei vnciæ ſex, laurini olei vnciæ octo, olei veteris vncia,nardini libra,olei amaracini libra,balſami vnciæ tres. Hæc deſcriptio ſtrenuè valet ad particulas reſolutas. Obſeruandum verò eſt ne in ſiccioribus calidioribúſque corporibus vtamur: ſed in iis qui carnẽ habent iniuriis minus opportunã & duriorem, quæq; ex longo tempore ob craſſos viſcoſóſque humores malè habent, vt particulæ fluxionem expertæ nequeãt diſtendi, neque ideo moueri. SI PEDES tumoribus pituitoſis laxiſque infeſtantur. Si laxi tumores ſint, *quos Græci οἰδηματώδεις appellãt*, in quibus humor qui influxit,neque craſſus & terreſtris exiſtit,ſed laxus & mollis, tangentibus ſtatim digitis cedens , ſpiritum flatulentũ & pituitam humidam aquoſámque fluere ſuſpicamur. In his igitur conueniunt potiſſimùm & ceratum quod ex ſale paratur & vnctiones.In quibus autem illitus aut vnctiones nihil proficiunt, his etiam fomenta ex ſale torrefacto frequentius mutata, aptè accommodantur. Etenim ab ipſis non modò leniuntur, ſed etiam plurimùm adiuuãtur. Ego ſanè noui Romæ quẽdã virũ lõgè clariſſimum,qui fomento ex ſale ſemper vteretur, atq; hinc valde mitigaretur.Quòd autem hoc opitulatur,omnibus eſt manifeſtum : nunquam enim læſionem aliquam articulorum, neque tophum excitaſſe inuentum eſt.Confert porro his etiam calidiore balneo & ſicciore vti:item nitro tenui,ſale,& iis quæ cutẽ rodere, vellicare & extenuare poſſe,necnon humiditatem intus cõtentam attrahere deprehenduntur. Sunt autem multa à veteribus inuenta : nos verò etiam huius pulueris magnum fecimus experimentum. SMEGMA aut puluis egregius : vocant autem quidam ipſum Indum, alii Aſclepium. Puluis qui tophos emendat,atque ad laxos tumores,cum aceto inductus, bene facit:necnon ad eos qui humidum caput & thoracem habent,item ad leprã valet,alphũ,ſpirandi difficultatẽ,& aliorũ vitiorũ quæ

A ex capite aut thorace originẽ trahũt, cauſas repellit : o-
mninóq; vitiatã materiẽ & copioſam diſcutit: ruborẽ in
cute vehemẽtẽ excitat,humores prauos vitioſóſq; impa-
ctos & ferinos digerit, articulariis & ſtomachicis acco-
modũ.Et qui perpetuò ipſo vtitur,podagra laborare nõ
permittit, vel coxæ dolorem experiri : itẽ ad prurigi-
noſa impetiginoſáque corpora facit , pilos extenuat,ac
vocatur *ἰσόθεος, quaſi dicas, æqualis Deo*: quoniam etiam ad
elephãticos conducit. Habet ipſius compoſitio in hũc
modum. DESCRIPTIO pulueris Indici. Salis
B Cappadocici, ſalis communis,ſalis amari , ſalis ex nitri
fontibus,ſalis tragaſæi,nitri Alexandrini,aphronitri,pu
micis,adarcæ , ſingulæ libræ: lapidis aſii floris,alumi-
nis liquidi,aluminis ſciſſilis,nardi Gallicæ, veratri albi
& nigri,herbæ lanariæ , ſpheculæ, *hoc eſt fæcis uini*,com-
buſtæ,radicis chamæleontis,ſulphuris viui,ſtaphidis a-
griæ,ſinapis,aluminis,iunci anguloſi,piperis, terræ ci-
moliæ,ſeminis viticis,baccarum lauri ſiccarum , gallæ
omphacitidis,lupinorum farinæ,lomenti fabarum,cu-
mini,ſingulorum omnium vnciæ tres : pyrethri, iunci
C rotundi floris,thuris maſculi, gummi , iridis Illyricæ,
cucumeris ſylueſtris,radicis ſiccæ, marrubii ſicci, ſepiæ
toſtæ,fœnigræci,cnici, grani cnidii;coſti,pulegii, gra-
minis ſicci,prioniæ,ſingulorum vnciæ tres : ſampſuchi
vncia,folii vnciæ duæ.Sales & nitrum olla recenti ſuper
ignem torreto:reliqua ſiccata cõtundito, incernitóque.
Vtantur autem ægri ſubinde in balneo: quum iam ſu-
dare inceperint, tunc caput decocto radicis ſalicis abſ-
tergi curato.Hic puluis præſtantiſſimus eſt, & valde ef-
ficax,præterquam calida intemperie affectis, & fluxio-
D nibus ex bilioſo & acri humore,necnon calido ſangui-
ne excitatis. omnibus autem aliis fluxionum vitiis ac-
commodari poteſt.Iis etiam pſilothra in balneis adhi-
bere admodum conducit qui ex pituitoſo humore po-
dagra laborãt:maximè in quibus ſumma cutis extenua-
ri deſiderat. PSILOTHRVM nobile ad podagram,
quo pili abolentur. Thuris, maſtiches , lapidis aſii flo-
ris ,pumicis toſti,alcyonii,ſtaphidis agriæ, cimoliæ,ve
ratri,ſampſuchi,ſpumæ argenti,amyli,ſingulorum vn-
ciæ tres:ſpicæ nardi vncia, caryophylli vnciæ duæ.Vti-
E tor puluere, aut cũ cremore ptiſſanæ & oryzæ, vniuſcu-
iuſque ſeorſim coctæ: ſit autẽ menſura vtriuſque æqua-
lis. & ſaponis Gallici vnciis ſex ex cremore ſolutis cale-
factiſque antea. Pulueris cochlearia quinque inſpergi-
to,calcis viuæ & incretæ libram,auripigmenti,ſandara
chæ,ſingulorum ſeſcunciam: ac vbi penna probaueris,
vtitor.Hæc ſanè valida etiã in maximis tumoribus adhi
bere conuenit:ad moderatos autem tumores laxos, etiã
loliacea farina cum aceto inducta,probè auxiliatur. Si-
militer etiam adeps ſuillus cum calce viua in pila ſuba-
F ctus,vt malagmatis ſubſtantiam induat,optimè diſcutit
laxos tumores, omnéſque inflammationes , præſertim
in genibus:item mala Punica acida cocta,læuigatáque,
& poſt coctionem applicata : quin & ipſa theriace ſi cũ
vino quodam tenui illinatur,probè diſcutere compro-
bata eſt. Tantum de podagra ob pituitoſum humorem
prouenĩete interpretati,dicamus etiam quomodo do-
lor ex ſanguine in articulis obortus curari poſſit.

Si podagra ob ſanguineum humorem conſtituatur.

G Quòd ſi humorem qui in articulos confluxerit, ſan-
guineum eſſe ſuſpicemur, vbi quidem nihil prohibet,
vacuationem quæ per venæ ſectionem adhibetur,tenta-
to. Hac enim ratione multos noui aut in totum morbo
liberatos,aut raròfluxionibus correptos,eo quòd non
neglexerint , ſed veris ſtatim initio ſanguinem ſibi de-
trahi curarint,non ſolùm vacuandi,ſed etiam præſerua-
tionis cauſa id facientes. Abſtinendum eis à cibis valen-
tis materiæ, & qui ſanguineum humorem magis adau-
gent. Norunt igitur hæc , etiamſi ego non ſcribam,o-
H mnes medici, quòd carnes cunctæ, & ex his adhuc ma-
ximè ſuillæ,& vina dulcia, in vniuerſum omne alimen-
tum copioſum, animi hilaritas, & motus mediocris, id
efficere ſolent. Si itaque ambo obſeruet quiſpiam, nem-
pe vt vere ineunte ſanguinis vacuationem adhibeat , &
cibis illum copioſum gignẽtibus abſtineat, corpus au-

rem continuè etiam exerceat, impigérque ad omnẽ motum fuerit, quomodo is hac ratione non liber à recremẽtis erit? quando autem vacat recrementis, quomodo non fluxionum expers permanebit, quum nihil sit quod adhuc in articulos defluere possit? Cæterùm vtantur tales tepidæ aquæ potu magis, omníque ratione victus refrigerante, & quæ sanguinis generationi aduersari queat. Ac multos noui ex his, qui quum vino tantùm abstinerent, non amplius morbum fuerint experti. Hac ratione copiosum vinum multo sanguine præditis inimicum est. Commodum igitur est ipsos talia deuitare; atque si in totum negligant, certè vere & æstate hæc obseruare conentur. Hæc igitur generatim facere conuenit in quibus defluxio à sanguinei humoris copia prouenire cõsueuit. Quoniam verò nonnullos etiam ex victu parum obseruato defluxione corripi contingit, necesse est ideo curationes particulares interpretari, quibus inflammatione obsessis opitulari oporteat.

De remediis quæ locis inflammatis inducuntur.

Sciendum igitur est vtraque in particulis fluxione iam tentatis præcipienda esse, nempe vt id quod in inflammatione continetur, refrigeremus & discutiamus. Optimè igitur in his valet cataplasma quod ex semperuiuo paratur, aut cortices mali Punici, rhus & polenta in vino cocta inductáque. Etenim id quod influit repellere, & quod iam continetur, discutere, & exsiccare statim abũde possunt: item particulis imbecillis robur adiicere, vt ea quæ ad ipsa mittuntur, rursus remittant. Porro coqui ex vino probè debent mali Punici cortices, & semperuiuum. Accuratè verò læuigata, vnà simul cum polenta misceri. Liquidum autem ipsum remedium & læuigatum mediocriter affectis particulis imponere conducit: æstate quidem frigidum, hyeme autem tepidum. Itaque per initia accessionis, & quum dolor adhuc moderatus est, hæc adhibere vincit: sin autem auctus fuerit, fomento ex cera, *quod κηρέμβροχὴ dicitur*, vtendum est. Habet in hunc modũ: Sapæ partes duæ, rosacei pars vna, ceræ minimum: vt fomentum tantummodo crassius efficiat. Excipiantur autẽ omnia lanis succidis, imponantúrque per hyemem quidem tepida, in æstate verò frigida. At si inflammatio in alto fuerit, etiam nitri paulum, & olei dulcis, loco rosacei, sapæ admisceto, magisque proficies. Si dolor remanet, etiã cataplasmate ex brassicæ foliis vtẽris, habẽte in hunc modum: Foliis brassicæ coctis læuigatísque diligẽter fæcem aceti, ouorum crudorum lutea duo, & rosacei paulum adiicito ac mixta omnia simul læuigatáque inducito, continuè immutans medicamentum. Ac vehementes dolores multum lenies, benéque facies si etiam spongiã vino mediocriter astringente imbutam affectis particulis superimponi iusseris: sin tale vinum desideretur, posca madefactam. Non autem superfundantur partes iis quæ ex polline farinæ aut ordeacea farina constant. Omnia enim hæc istis sunt inimica, præsertim in quibus copia articulos offendit, dolorémque excitat. In quibus enim totum corpus recrementis vacat, non alienum est, quum magnus dolor vrget, etiam cataplasmatis ex farina ordeacea vti: sint autẽ farinæ quidem ordeaceæ partes duæ, seminis lini pars vna. immutentur frequentius. Humidioribus autem, & non admodum feruentibus vtendum, quẽadmodum medici faciunt, nõ solùm articulos, sed etiam alias particulas admodum ardentibus farinis obducentes: ignari se cutẽ magis adurere & siccare quàm aliquid humoris subiecti discutere. Porro quòd cataplasmata, quæ largius coquuntur, præsertim quæ oleum in coctione recipiunt, magis siccent, manifestum est ex piscibus & carnibus quæ oleo friguntur: quippe siccantur & torrentur. Non conuenit igitur temere cataplasmata ardentia & feruida inducere, nisi totum corpus sit recrementis vacuum: neque quum adhibes, ardentibus vti & feruidis. Ego verò affirmo ne astringentibus quidem & repellentibus in affectis partibus vtendum esse, nisi totũ prius corpus recrementis liberaueris. Nam quod articulis influit, ne ad principales particulas recurrens suffocationis causa fiat ægro, periculúmque mortis adferat, metuendum est. Siue igitur discutientibus, siue repellentibus vti velis,

A totum corpus recrementis vacuare properato.

DE TOPHIS.

Quoniam verò etiam tophi, *qui Græcis πῶροι dicuntur*, plerisque articulis fluxione tentatis oboriuntur, siue ex inordinato quorundam ciborum esu, vnde incoctus & crudus humor colligitur, siue continuò torporem facientium, & anodynorum, *hoc est dolorem tollentium* medicaminum vsu; consentaneum est vt sciamus quibus etiam in his & quando vtendum sit medicamentis quæ tophos dissoluere prædicantur. Si igitur calida intemperies materiam nimium adassans atque adurens, tophos B generare videatur, calefacientibus in his & acribus medicamentis vti non oportet. Etsi enim hæc procreatos iã lapides dissoluere videbuntur, tamen efficiunt vt etiam alii calculi obnascantur. Quare siquis his ad lapillos iam creatos discutiendum vtatur, statim rursus ad ea quæ mediocriter calefaciunt, & modicè diffundunt dissoluúntque, transeat: abstineátque in posterum siccantibus tum cibis, tum antidotis, quæ corpus calefacere & immoderatius siccare solent. omnia enim ista tophos magis his generant quàm dissoluunt. At quibus non adest calida in- C temperies, sed frigidiores, crassiores, crudioresque potius humores in articulis inferuntur, his omnia hæc quæ & extenuare & calefacere possunt, opitulãtur: & siquis ipsis vti velit, hic etiam natos iam lapillos consumere, & ne alii nascantur prohibere poterit. Ego sanè noui quendam magnos tophos in articulis expertum cõsanuisse, adeò vt etiam citra impedimentum incederet, eo quòd antidotum continuè assumeret. Antidotum verò quod per totum annum bibebat, hoc est.

ANTIDOTVM ad tophos. Centaurei vnciæ quinque, chamædryos vnciæ no- D uem, hyperici totidem: aristolochiæ rotundæ, gentianæ, petroselini, agarici, phu dulcis, mæi, singulorũ vnciæ tres: spicæ nardi vncia. Excipito melle, datóque ex tepida aqua. Ac alium quendam noui qui quum tophos habere incepisset, non alios amplius nasci permisit, eo quòd decoctum biberet, cruda crassáque recrementa extenuans. Erat autem decoctũ quod bibebat, ex huiusmodi herbis compositũ: origano & chamæpity, quarũ neutra calido & bilioso recremento præditis conuenit. At quia magna auxiliorum quæ tophos dissoluere consueuerunt, differẽ- E tia existit, (alia siquidem ex acribus admodum conficiuntur, alia ex iis quæ magis emolliunt diffundúntque largius) commodum est vt horum quoque discrimina vobis exponamus, vt pro diuersis ægrorum temperamentis, & tophorum articulos obsidentium magnitudine & malitia, liceat vobis medicamenta vnicuique congrua, ex iis quæ hoc loco à me cõscripta sunt deligere.

CERATVM excellentissimum, tophos articulorum dissoluẽs, adeò vt neque an oborti fuerint, adhuc appareat. Aphronitri vnciæ octo, terebinthinæ vnciæ duodecim, ceræ vnciæ F quindecim, olei veteris vncia vna & viginti, lixiuii quo piliarii vtuntur lanis succidis abluendis (quod etiam nonnulli στακτὸν appellant) vnciæ sex. Vtitor vt præstantissimo & vsu probato.

ALIVD vsu probatum. Aphronitri, terebinthinæ, lixiuii quo lanæ succidæ abluuntur, propoleos, singulorum vnciæ quatuor: ceræ vnciæ nouem, colophoniæ libra, olei veteris vnciæ sedecim. Mixtis vtitor, & in tophis & abscessibus admodum subitò auxiliãtur. Commoda igitur hæc sunt, & plurimis experimentis comprobata: sed his ad- G huc multo efficacius est quod ex cinnabari, salis flore, & aliis plurimis metallicis paratur, cuius descriptio hoc pacto habet.

MEDICAMENTVM διὰ κινναβάρεως. Argenti spumæ libra, olei veteris sextarius, squamæ æris vncia, æris combusti vncia, cinnabareos scrupuli octodecim, magnetis viui vncia, lapidis phrygii drachmæ sex, lapidis pyritis vncia, thuris vncia, aloes vnciæ duæ semis, galbani sescuncia, cadmiæ vncia, diphrygis vnciæ duæ, æruginis rasæ vncia, suffiminis ammoniaci semuncia, lapidis onitis Scythici scrupuli octodecim, lapidis hæmati- H tis vncia, propoleos libra, sescuncia: lapidis perdicitis vncia, betonicæ vncia vna, scrupuli octo: gentianæ vncia, aristolochiæ longæ semuncia, chamæleontis nigri vncia, dictamni sescuncia, resinæ siccæ libra vna & semis, adipis struthiocameli libra. Lapides cum spuma argenti teruntur seorsim, adiectis salis floris libris duabus, donec omnia

diſſoluantur. Hoc medicamentum plurimis experimentis probatum eſt, non ſolùm in condylomatis, ſed etiam ſtrumis, ramicibus aquoſis, hydropicis, lienoſis, aliiſque plurimis & maximis vitiis, quorum hîc mẽtionem facere ſuperfluum eſt. Hoc ſolùm ſciẽdum eſt, ad omne id vitium accommodum appellari, eo quòd in varios vſus ipſum adhiberi, omnes medici confitentur: ac mirum eſt, idem, præterquam quòd non calefacit, etiam articulos nõ valde exurere, ſed etiam tophos in ipſis diſcutere ſolere. Hoc ſanè efficax eſt medicamentũ, ſed nõ facilè paratur. At quod ex auellanis cõſtat, *quod διὰ λεπτοκαρύων Græcè dicitur*, ambo cõſequitur: etenim & facile paratu eſt ſimul, & efficaciam obtinet. Compoſitio eius in hunc modum habet. MEDICAMENTVM διὰ λεπτοκαρύων. Lixiuii piliarii vnciæ ſex, auellanarum vnciæ nouem, aphronitri, ſaponis Gallici, ſingulorum vnciæ quatuor: mellis vnciæ tres, ouorum albumina ſex, olei veteris libra, ceræ vnciæ decem, terebinthinæ vnciæ ſeptem. Licet medicamentũ multis vtile efficere ſi interim vires ipſius remittas, interim intendas. Moderatius nãque erit & corporibus mollioribus accommodatum ſi medicamenti quod ex melle fit, partes duas adiicias, vnam verò medicamenti iam dicti: item ſi emplaſtrum δι' ἀνεμώνης adiunxeris, vbi id quod ex melle conſtat deſideratur. Erit tibi etiam hoc pacto blandum, & citra roſionem efficax ad maximos tophorum affectus, varióſque corporũ habitus, vt nõ multis & diuerſis auxiliis indigeant. Quæ quum ita ſint, non opus eſt multorum medicaminum hîc meminiſſe. Noui autem ego me emplaſtrum ex ceruſa factum medicamẽto adieciſſe, eo quòd æger ipſius roſionem minimè ferre poſſet, ac mihi opus pulchrè ſucceſſit: nam vtriſque æger oblectabatur, tum lenitate tũ efficacia medicamenti. Siquis igitur ita cõſiderare velit, licet ei tutò & citra noxã, ipſum, prout corpora ſenſilia ſunt, & pro diuerſis habitibus vi iiſque admouere. Ipſe verò diuiniſſimus Galenus meminit etiam ſe tophos veteri caſeo diſſoluiſſe. Habet autem vſus hoc pacto: Vſus ſum in articulario tophos in ipſis articulis habente, caſeo antiquiſſimo acerrimóque, in ſuillæ carnis ſalſæ decoctũ intincto: ac in pila ſubactũ tophis impoſui, & valde profuit. Nam cute vltro citra ſectionem dirupta, particulas promptè & citra noxã quotidie tophis liberauit, refecitque.

DE ANTIDOTIS anodynis, *id eſt quæ ſomno dolorem leuant*, & medicamentis purgantibus. Quoniam verò nonnulli, ſiue ob maximam rerum neceſſitatem, ſiue quòd dolorem ferre nequeant, omninò requirunt vt medicamentum aliquod ipſis dolori leuando idoneum exhibeamus, commodum erit etiam de his tractare, quando & quomodo ipſis vtẽdum ſit: item antidota ab ipſis expoſita, quot ſimplicia, quótque compoſita exiſtant. Cerata igitur extrinſecus ex opio parata, quæ veteres etiã à dignitate χλιοχρύσους vocare dignantur. Verùm ego, etſi vim mitigatoriam habent, non ipſis adeò vti conſulo niſi magna admodum vrgeat neceſſitas, & calida valde intemperies. Bibunt autem nõnulli etiã id quod vocatur διὰ ἑρμοδακτύλου, aiúntque doloris leuationem inde fieri, dum ex ventre quædã aquoſa euacuat, vt etiam ægri ſtatim inambulare velint. Atq; hoc eſt verum, raróque id quod titulo promittit, non euenit: ſed habet etiam aliquid quod offendat, quoniam efficit vt ii qui bibunt, crebrius fluxione irritentur. Hoc igitur ne fiat, nonnulli admiſcuerunt cuminum, maſtichen, gingiber: alii verò etiam euphorbium, arbitrati illud refrigeratorium quippiam & torporis inducendi efficax obtinere. Alii non adeò verum hoc eſſe dictitant. non enim ita purgare poſſet ſi tantam refrigerandi facultatem haberet, vt torporem queat inducere. Sed falſum eſſe arbitror. omnes enim qui biberunt, eo die ſtomachum cibis qui offeruntur non oblectari cauſantur. Idonea igitur ſunt quæ ex cumino, gingibere & pipere participant, & malitiæ ipſius qua ſtomachum offendit, reſiſtunt: ſed nullum adeò vt aloe ipſi adiecta opitulari poteſt. Ego huius compoſitionem & eorum quæ veteres inuenerunt, vobis exponam: ne ignoremus nos, neque ab aliis ea diſcere cogamur, ſed is qui velit pro arbitrio vti, hinc queat facilè colligere. DESCRIPTIO purgantis medicamẽti

A δι' ἑρμοδακτύλου ſimpliciſſima. Hermodactyli drachma, gingiberis ſiliquæ nouem, piperis ſiliquæ duæ, aniſi totidem. hæc omnia vna vice dantur. Sin autem ventrem copioſius ſubducere cogitas, ſcammoniæ quatuor ſiliquas admiſceto: & citra moleſtiam purgat, ægróſque dolore leuat. ALIVD δι' ἑρμοδακτύλου. Hermodactyli vnciæ tres, cumini ſcrupuli tredecim, gingiberis ſcrupuli duodecim, piperis ſcrupuli decem. Dantur ſcrupuli quatuor. ALIVD ad idem. Hermodactyli ſcrupuli quatuor, gingiberis ſcrupuli ſex, cumini ſiliquæ quatuor, piperis ſiliquæ quatuor, aniſi ſiliquæ quatuor, lacrymæ ſcammonii

B ſiliquæ octo. Dantur ſcrupuli quatuor ex mulſo. Hoc medicamentum efficit vt ægri ſtatim incedãt. Satius autem eſt ipſis dare morbo incipiẽte, vel declinãte. ALIVD valde bonum, experientia à nobis probatum. Aniſi, cumini, ſingulorũ ſcrupuli 12. piperis albi & nigri, ſingulorũ ſcrupuli 2, gingiberis ſcrupuli 4, euphorbii ſcrupuli 4, maſtichæ ſcrupuli ſex, caſiæ ſcrupulus, hermodactyli ſiliquæ quatuor. Hæc omnia vna vice ex aqua tẽperata dan-

C tur. ALIVD quod Iacobus Pſychreſtus exhibebat. Hermodactyli ſcrupuli quatuor, ſcãmonii ſcrupuli duo: dato potui ex aqua tepida, vbi ægrum victu prius commodo præparaueris. EGREGIVM antidotum quod Theodotius philoſophus exhibebat. Hermodactyli ſiliquæ quatuor, cumini Æthiopici ſcrupuli quatuor, aniſi ſcrupuli tres, ſii herbæ ſcrupuli ſex, agarici ſcrupuli tres, muſci ſiliqua, phu ſcrupuli tres, maſtichæ ſcrupuli duo, gingiberis ſcrupuli tres, ſpicæ nardi ſcrupuli duo, cnici ſcrupuli ſex. Dantur ſcrupuli quatuor cum hydromelite. Præſtantiſſimum eſt hoc medicamentum, ac plurimum

D à multis aliis medicis comprobatum. Oportet autem etiã ægrum victu prius præparare, atque ita duo vel tria ouorũ lutea, panis exiguum, & gallinæ pectus exhibere: deinde hora vna interpoſita, aut multùm duabus, ad balneum ducere: ac loto reuerſóque domum, ita antidotum vt prædictum eſt, debito pondere propinare. Hæc ratio victus in omni medicamento exhibendo vtilis experientia apparuit. Neque enim hoc pacto medicamẽtum ſtomachum attingit, ſed etiam ventrem longè facilius poteſt ſubducere. Tantum in hermodactylo nos experti ſumus, ac me-

E dicos noſtri temporis exhibere ſpectauimus. atque ego longo tempore his vſus ſum. Poſtea autem, aloen ei admiſceri vtiliter, ſum expertus, ac tẽtaui orbiculos potius fingere quàm potionem offerre. Etenim præterquam quòd ægris dolorem auferunt, etiam prohibent ne crebris ipſi fluxionibus afficiãtur. Deſcribuntur ipſa in hunc modũ.

CATAPOTIA ex hermodactylo & aloe. Aloes ſcrupuli duo, ſcammonii ſcrupuli quatuor, cucumeris agreſtis ſeminis ſemuncia, hermodactyli ſemuncia. Dantur ſcrupuli quinque aut ſex, pro viribus. ALIVD eadem

F efficiens, tum in articulariis, tum habitu pituitoſioribus:

Aloes, colocynthidis, ſcammonii, ſingulorum ſemũcia: hermodactyli vncia, ſcrupuli quinque aut ſex: catapotia fingens, pro virium ratione dato. Quum autem emollientia aluum catapotia efficere voles, hoc pacto componito.

CATAPOTIA emolliẽtia. Aloes ſiliquæ quinque, lacrymæ ſcammonii ſiliquæ ſeptem, hermodactyli ſiliquæ tres, cucumeris agreſtis ſeminis ſiliquæ tres. Omnia trita excipito roſato, aut rhodomelo: fictáque catapotia dato non modò podagricis, ſed etiam aliis quorum aluũ

G cogitas ſubducere. Omnia enim nihil adferũt moleſtiæ, nihilque ingratum ac inſuaue, quum deuorãtur, obtinẽt. ſciendum autem, non ſolùm potionem ex hermodactylo ad podagrici doloris leuationem parari, ſed etiam alia eſſe pleraque, ex quorum numero antidotum ex coronopodio quoque habetur. quod & ipſum meo iudicio non ita vt hermodactylus ſtomachum offendit: mitigat autẽ ſimiliter, ſi non amplius, certè non minus. Datur quaternis ſcrupulis, interim quidẽ per ſe, interim verò cũ piperis granis quadraginta. Multi ſanè in hunc modum com-

H poſuerunt: alii verò etiam pluribus adiectis vtilius medicamentum reddiderunt. Deſcriptio ipſius ita habet.

ANTIDOTVM διὰ κορωνοπόδων, Gingiberis ſcrupuli duo: piperis ſcrupulus, agarici ſcrupuli tres, cnici partis interioris ſcrupuli quatuor, coronopodii radicis ſcrupuli ſex.

Contusa incretáque reponito. At sciendum est drachmā eius exhiberi:iis autem qui difficilius purgantur,siliquas vigintitres,vel amplius,vel minus. Subducit aluū omnino septies,vel sæpius. Post euacuationem ægrum in balneum deduces : à balneo nutries ouis & pane. Hoc quoque scire oportet,medicamentum istud etiam in magnis accessionibus datum,dolores mitigare. ALIA potio.

Hæc,statim vt accepta est,in ipsa accessione ægrum dolore leuat. Paratur hoc pacto, Erysimi seminis scrupuli quatuor, gingiberis scrupuli sex, coronopodii radicis, amomi,piperis,singulorū scrupuli sex. Redigantur omnia in puluerem,qui ad summum scrupulis sex exhibeatur ægro, pridie concoctione bene obita vel ex rosato, vel ex posca. Nihil minus solet dolores lenire etiam medicamētum ex myuro herba, præterquam quòd stomachum non viciat,aut articulos offendit. Describitur autem hoc pacto. MEDICAMENTVM ex myuro herba. Sii herbæ,agarici,myuri herbæ,singulæ vnciæ. Dentur scrupuli quatuor : misceatur potioni vna vice dandæ scrupulus euphorbii, ac exhibeatur cum mulso aut chrysattico generoso. ALIVD generosum, probatum. Anisi,propoleos,singulorum siliquæ duæ:gingiberis scrupuli quatuor,euphorbii totidem, mastiches scrupuli sex,casiæ scrupulus,hermodactyli siliquæ quatuor. Hæc omnia potui dato vna vice ex tepida. ALIVD quemadmodum Iacobus Psychrestus. Hermodactyli scrupulus,lacrymæ scammonii scrupulus. Ægro prius humidiore victu nutrito datur ex tepida. ANTIDOTVM podagricum quod vocatur climax. Agarici vncia,phu vnciæ duæ, petroselini vnciæ tres, meu vnciæ quatuor, hyperici vnciæ quinque, gentianæ vnciæ sex, aristolochiæ vnciæ septem,centaurii vnciæ octo, chamædryos vnciæ nouem, mellis quod satis est. Datur hoc ad annum.

ALIVD antidotum quod eodem modo podagricis ad annum datur. Podagricum, medens pedum, articulorum,capitis,stomachi,oculorum,iecoris, lienis & renum dolori. Curat etiam difficultatem vrinæ, & callos in articulis concretos summè discutit. Est autem medicamenti temperatura hæc. Rheu Pontici vncia, agarici vnciæ duæ, phu vnciæ tres, petroselini Macedonici vnciæ 4, meu vnciæ totidem, hyperici vnciæ sex, gentianæ vnciæ sex, aristolochiæ vnciæ septem,centaurei vnciæ octo, chamedryos vnciæ nouem. Dantur viris scrupuli 2,mulieribus vnus. Parato autem in hunc modum: Hæc in pilam coniecta, contusáque singula priuatim, misceto omnia, & rursus pilæ indita contundito, atque ita probè incernito,ac vtitor vt à nobis per singulos menses ordinatum est:mense Ianuario dato diebus quinque, alternatim: Februario diebus quinque, alternatim: Martio diebus quinque,alternatim: Aprili diebus quinque, alternatim:Maio dieb9 3,alternatim:Iunio duob9 diebus,alternatim:Iulio vno die: Augusto vno die : Septembri vno die: Octobri duobus diebus alternis: Nouembri duobus diebus alternis : Decembri 4 diebus alternis. Atque sic per menses duodecim, dies trigintasex anno vertente absoluito. At abstinendum est mero,carne suilla,bubula,leporina,item brassica, sinapi,& crudis omnigenis oleribus, hydrogaro. Bene autē concoquat æger qui medicamētū assumet,pedes aqua calida lauet,& oleo inungat:lactis potione quam tempus exhibet abstineat. DE MITIGATORIIS medicamentis quæ locis affectis admouentur. Hæc igitur si per os exhibeantur,dolores mitigare solent : eorum verò gratia qui non tolerant, siue quòd stomachus sit affectus, & ea quæ exhibentur continere nequeat, sed protinus in vomitum erumpat, siue propter metum, & alterius medicinæ suspicionem aliquam,exponenda censuimus quæ & ratione & experientia vtilia nobis esse demonstrata sunt. Habent autem in hunc modum. CERATVM quod in accessionum statu imponitur,dolore liberans. Croci,lacrymæ papaueris,singulorum vnciæ quatuor:panis, ceræ, singulorum libra, olei sextarius. Crocum & lacrymam vino macerato,panem verò aqua:ac vbi expresseris, diligenter misceto lacrymæ & croco prius læuigatis: deinde ceram cum oleo liquefactā reliquis misceto. ALIVD ceratū quod similiter in statu applicari potest. Ceræ vnciæ quatuor, argēti spumæ vnciæ duæ,cerussæ tantundēm,rosacei,solani succi, singulæ libræ : succo, quousque soluta fuerint, excipito. ALIVD ceratum,& ipsum mitigatorium, ad omnem inflammationem feruidam efficax. Opii drachmæ quatuor, cerati rosacei libra: lacte muliebri opium terito, atque ita ceratum in pila misceto, ac vtitor vt longè optimo. CERATVM mirabile & vsu probatum,de quo etiam alii multi testati sunt. Olei veteris sextarios duos in cacabo lignis fermentaceis coquito, donec vehementer ebulliant : & turpænæ marinæ viuæ libram vnam adiicito, coquitóque donec olei prædicti modus iterum aut tertiò efferuescat, deinde talpæ animalis (quod nonnulli calamitem vocant) sanguinis vncias quatuor : ac cum turpæna incoquito donec carnes ab ea resolutæ fuerint:& sublata deinde ab igne refrigerato,percolatóque,ac vitreo vase reponito. quum vsus postulat,olei quod sufficit,paululum misceto: ac vbi dissolueris, ceratum mollissimum facito, ac in linteolum illitum imponito. Coquito autem oleum, vt præscriptum est,in domo subterranea, mensis Martii die quinto, nequaquam diem differens:ita nanque bene succedet. Tantum de epiplasmatis dolorem tollentibus & mitigatoriis diximus. HALATIA ad cōcoquendū. Salis cōmunis libra,piperis vnciæ 3,gingiberis vnciæ 2 : origani vnciæ 2, hyssopi sescuncia,thymi sescuncia,seminis apii sescuncia, folii,erucæ seminis,laseris,spicæ nardi,petroselini, singulorum sescuncia : fœniculi vncia, salis ammoniaci libræ duæ:in puluerem redigito,ac vtitor. ALIVD. Fœniculi, hyssopi, petroselini, casiæ,ligustici, rheu Pontici, myrrhæ, laseris, singulæ vnciæ: piperis vnciæ duæ, salis ammoniaci sextarius. ALIVD Buphati. Piperis vnciæ tres, gingiberis vncia,laseris semuncia, anisi vncia,costi vncia, salis cōmunis libræ 2, panis quod satis est. ALIVD. Salis cōmunis libra, salis ammoniaci libræ duæ: piperis albi vnciæ tres, piperis nigri tantundē:gingiberis vnciæ duæ:cnici vncia,ameos sescūcia,laseris vnciæ 2,folii vnciæ 2,anisi sescuncia, origani vnciæ duæ semis,hyssopi vncia,thymi vncia & semis,petroselini seminis similiter,erucæ similiter,piperis lōgi vnciæ sex,spicæ nardi vnciæ duæ,cumini, seseleos singulæ vnciæ.

Naturalia diuersa ad pedum fluxionem.

Quoniam nonnulli,quum neque in victu perseuerare, neque medicinam tolerare possunt, cogunt nos in podagra vti naturalibus & iis quæ alligantur, vt optimus medicus omni ex parte instructus sit, & multifariam ægris omnibus opituletur, huc descendi. Quum autem multa sint quæ id præstare queant,vsu tantùm longo probata scribimus. MEDICAMENTVM naturale ad fistulam pedum, admodum celebre, & à multis comprobatum. Neruos onagri & apri & ciconiæ sumito, ac plicatis inde chordis,dextros quidē neruos dextris ægrorū pedibus, sinistros autē sinistris alligato, ac statim dolorem leuabis. Vbi autē dolor conquieuerit,non amplius alligabis, sed vbi rursus dolorem senserit :ac miraberis quòd neque dolor, neque aliud quid periculosum subsequatur : quemadmodum multos attonitos fieri conspicimus vbi pedes fluxionibus tentari desierint. Nonnulli verò ciconiæ neruos aliis non complicant,verùm retinent, mittúntque in phocæ pellen, ac illigant chordis seorsim absque neruis ciconiæ plicatis,pedibus ægri similiter illigant,dextros dextris,sinistros sinistris,quum luna est in occasu,vel in signo sterili,& Saturnum ingreditur. MEDICAMENTVM præseruans à podagra & morbo articulario. Torpedinem viuam cum oleo & aqua in vas æreum & cacabum coniicito,nè oleum vstum strepitum edat, ac herbam narcissum luna desinente collectam adiungito, ipsámque cum animali incoquens, vsquedum tota dissoluatur, & ossa nudentur,tunc tandem oleum ab aqua paulatim separabis. Omnia facito luna desinente,vngitóque ægrum ter die:& si quidem articuli dolēt patiūtúrque,curantur:si verò nō dolēt,præseruat eos ne vnquā doleāt. Id autē facito,vngitóque ad dies tres, luna omnino desinēte. nā si in alio tēpore hæc facias, nō succedet. ALIVD probatū. Puellæ virginis primis mēstruis inquinatū panniculū illinito,ac vbi sic aliquādo feceris,podagra non laborabis. ALIVD quod pedes & manus

præseruat. Neruos vulturis ex cruribus ac summis pedibus collectos, ad talos ægri alligato, curans vt neruos dextri pedis vulturis dextro ægri pedi alliges, & sinistros sinistro. Similiter etiam cubitorum, manuum, & humerorum neruos, alásque. ALIVD. Leporis tali si alligẽtur, articularios affectus admodum alleuiant: oportet autem leporem viuum relinquere. Melius facit etiam cutis vituli marini, si pedibus substernatur. Quin & versum Homericum, Τετρήχει δ' ἀγορή, ὑπὸ δὲ στεναχίζετο γαῖα. *Id est, Concio turbata est, subter quoque terra sonabat*, si aurea lamina ipsum scribas quum luna est in Libra: præstat autẽ multo si in Leone inueniatur. Itẽ magnes lapis gestatus articulariorũ dolores curat: similiter etiam aetites si gestetur: præterea cotyledonis radix. Item sanguis hirundinis illitus podagricos dolores mirificè lenit.

Ad podagram.

Vbi initio videris pedes inflammari, allium læuigatum quotidie ipsis inducito, non soluens donec fuerint exulcerati: deinde vrinæ pueri impubis, quam calculis marinis candentibus incenderis, omnia iniicito, & vtitor: postea si absinthio pedes obducas, adeò efficax est vt non amplius podagra infestet. REMEDIVM à podagra præseruans. In laminam auream, luna desinente, quæ sequuntur inscribito, & neruis gruis inuoluito: deinde simili canaliculo ipsam includito, gestatóque ad talos. meu, treu, mor, phor, teux, za, zon, phe, lou, chri, ge, ze, on. Quemadmodũ sol in hisce nominibus firmatur, & quotidie renouatur, ita hoc figmentum confirmatur, quemadmodum prius, Iam, iam, citò, citó. ecce enim magnum nomen dico, in quo conquiescentia firmãtur. Iaz, azyph, zyon, threux, bayn, choog. Firmate hoc figmentum vt erat primùm, Iam, iam, citò citó. AD PODAGRAM quæ nondum contraxit nodos, admirabile & probatum.

Chamæleontis caput & pedes ipsius, extimáque pedum vel genuum præcidito, & quæ ex dextro pede habentur, seorsim seruato: & rursus à sinistro pede, extrema similiter præcidito, seruatóque & ipsa priuatim: ac vbi duos digitos dextræ manus pollicẽ & annularem impresseris vngue chamæleontis, similiter & sinistræ manus secundum digitum notaueris vngue chamæleontis, inquinans sanguine digitorum dextræ manus extrema dextra chamæleontis, sinistræ autem manus sanguine, sinistra animantis extrema: in exiguum canalẽ includito, ac gestato, dextra quidem animantis extrema dextro pede, sinistra autem sinistro, vsquedum æger curatus fuerit. At chamæleontem præcisis extremitatibus adhuc viuentem panniculo lineo puro inuolutum attingito ad solis exortum. Sin autem cõtingat manus quoque prædicto affectu cruciari, attingito etiam manus, ac in exiguos canales indito, curabísque ipsas: facito autem hoc luna desinente.

PODAGRICVM naturale. Cornubus ouillis crematis, & ex vino in pila detritis, dextro cornu dextrum pedem inungito, & sinistro sinistrum: & dolores podagricos mitigabis. ALIVD ad podagram & omnem fluxionem. Herbam sacram, quæ est altercum, quum luna est in Aquario aut Piscibus, effodito ante solis occasum, radicem non attingens: vbi effoderis ipsam duobus sinistræ manus digitis, pollice & medico, dicas, Loquor tibi, loquor tibi herba sacra: cras voco te in domum Philiæ vt sistas fluxionem pedum & manuum huius viri vel huius mulieris. Sed adiuro te per nomẽ magnũ Iaoth, Sabaoth: Deus qui terram firmauit, & fixit mare fluuiis abundans fluentibus, qui exsiccauit vxorem Loth, & fecit eam statuam salinariam, accipito spiritum matris tuæ terræ, & vires eius, & siccato fluxionem pedum aut manuum huius viri, aut mulieris. Crastino die, ante exortũ solis, accepto osse cuiuscunque animantis mortui, effodito radicem, & accepta ipsa dicito, Adiuro te per sãcta nomina, Iaoth, Sabaoth, Adonai, Eloi: ac in ipsam radicem salis pugillum coniicito, inquiens, Vt sales hi non augebuntur sic neque affectus huius viri aut huius mulieris. Item extremã radicis partem ægro alligato, cauens ne madescat, reliquũ verò suspendito super crustam diebus tercentum sexaginta. Quum iam de cõuenientibus podagricis auxiliis, curandi ratione, & vsus illorum modo, præterea de naturalibus quæ experimentis probauimus præscripserimus, finem libro feliciter imponemus. AVXILIVM podagricum valde bonum. Myrrhæ siccæ sextula, hermodactyli sextulæ duæ. trita incretáque potui ex vino veteri in balneo exhibeto.

ALEXANDRI TRALLIANI

Liber XII,

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

DE FEBRIBVS, Cap. I.

QVVM postulaueris à me, charissime Cosma, vt curationes quas in diuersis morbis frequenter sum expertus, tibi exponerem, non grauatè obtemperaui: vt qui fatear iure me gratiam vtrísque & tibi & patri tuo pro beneuolentia, quam subinde mihi benignè præstitistis, debere. Hic enim protinus ab initio non in artis modò operibus, sed etiam in vniuersis vitæ negotiis commodus mihi fuit administer: tu verò, quum apud barbaros degeres, neutiquam me propter casus euentúsque rerum quæ nos vrserunt, negligendum censuisti. Quare etiam senex in posterum vobis morem gero: & quum non amplius laborem ferre possim, librum hunc conscribendum, & experimenta quæ longo vsu atque exercitatione in hominum morbis à me sunt comperta, in commentarium redigenda putaui. Oblectabit autem non paucissimos qui hæc citra inuidiam inspicere voluerint, accurata ista docendi ratio, breuitásque simul & perspicuitas dictionis. Studui enim (quantum licuit) verbis vti communibus, magísque perspicuis, vt etiã vulgaribus liber esset dictione ipsa facilis & explicatus. Exordium itaque à diariis febribus sumemus, diuinissimi Galeni doctrinam pro viribus hìc quoque imitantes.

Quòd sanè febris essentia substantiáque, & natura nihil aliud sit quàm tum cordis tum arteriarum calor naturali contrarius, à præstantissimis medicorum, Galeno potissimùm & Hippocrate, est demonstratum. Quare huc Erasistrati opinionem adducere, Asclepiadísque, & aliorum medicorum chorum, superuacaneum existimaui. Quòd autem rationi consentit, febrim à corde potius quàm ab alia corporis nostri particula proficisci, multis licet argumentis colligere. Siquidem febris natiui caloris est mutatio: natiuus autem calor in corde existit. constat etiam febrim in corde sedem habere. At quoniam febris est nõ solus absolutè calor naturali contrarius, sed in materia quadã subsistit, materia verò triplex genere in nobis habetur, manifestum est quòd febris quoque in tribus consistere materiis cognoscetur: in spiritibus nempe, humoribus, & solidis particulis. Si igitur spiritus immutatus fuerit, febrim parit ex illo prouenientem, *quam Græci ἐφημερινόν, nos diariam appellamus*: sin autem humores, eã quæ putredini fertur accepta: si verò particulæ solidæ, hecticam efficiunt. Dicamus itaque de vnaquaque, quid sit, & quomodo species eius dignosci optiméque possit curari. Exponamus autem primùm diariam, vtpote omnium simplicissimam, quæque simul vniuersis magna ex parte hominibus superuenire consueuerit.

Diariarum notæ.

Febres diariæ quum ex spiritibus habeant originem, nihil stabile neque firmum continent, sed vti celeriter generantur, ita etiam soluuntur: vnde & diariæ vocatæ sunt, ad vnum vsque diem aut paulo diutius interdũ durantes. Notari verò ipsæ hoc pacto debent, ex tactu, vrinis, & præterea etiam pulsibus. Ex tactu enim caloris copia nobis innotescit, quum is sola quantitate increuerit, vt spectare licet etiam calorem qui in balneo excitatur. Ex vrinis autem, quoniam his per initia morbi manifestas concoctionis notas repræsentant, quod in nulla aliarum febrium inesse solet. Ac pulsus harum celerem arteriæ & eleuatam diastolen, tardiorem verò systolen obtinent. Nam refrigerium magis quàm recrementorum expurgationem requirunt. Iam eiusmodi febres statũ quoque habent æquabiliorem, & declinationem quæ in purum interuallum perfectámque integritatem desinat. Habentur autem aliæ quoque notæ febrium quæ ob spiritus constituũtur: verùm hæc quoque abundè speciem febris declarare vobis, & aliis à febribus possunt secernere.

DIARIARVM curatio. Diariæ febres quum communem habeant generationem, quantum ad ipsas attinet, communem quoque curationem recipiunt. At quoniam non vna earum causa, sed plures & variæ esse solent, de his dicendum arbitror. Etenim lassitudo, frigus, repletio, inedia, vigiliæ, ciborum in ventre corruptio, vlcera, & omnes (vt ita dicã) antecedẽtes causæ hasce febres producunt. Quandoquidem igitur non vna febris diariæ efficiens causa existit, sed plures, conuenit etiam vt nos nõ paucas quasdam curationes, sed cõplures vnicuique speciei conuenientes exponamus.

De iis qui ex lassitudine febricitant.

Qui ob lassitudinem febricitarunt, plerunque medicos non expectant, sed statim vbi febrim declinasse senserint, ad balneum proficiscuntur, tanquam à natura quadam edocti optimum præcipuúmque remediũ esse defatigatis lauacrum. Hoc autem plerique etiam medicorum inconsideratè faciunt, & nulla ratione habita ad lauacra transmittunt: vnde interim non paucos insigniter offendunt. Si nanque corpus recrementis vacuum, neque plethoricum, aut vitiosis obnoxium succis inuentũ fuerit, maximè iuuantur, nec alterius indigent curationis. Quibus autem corpus omnibus ex æquo succis scatet (plethoricum appellant) & vitiosis infestatur, (quod cacochymum dicitur) putredinique est opportunum, vt hinc non modò spiritus, sed humores quoque antea incaluerint, vi ceuersa plurimum offenduntur, & in febres putridas prõptè incidũt, præsertim si victu vsi sint minus curioso. Ne igitur idem nobis quod illis accidat, primùm notas earũ persequi oportet. Nonnullæ igitur earum sunt exquisitæ, nonnullæ verò, non exquisitæ quum sint, in putridas prolabuntur. Sic enim nunc & lauare & nutrire probè, nunc cõtrà nõ lauare, rectè poterimus. CVRATIO eorũ qui ex lassitudine febricitant. Quoniam ex lassitudine febricitantes, diligenter planè humectandi sunt & refrigerandi, fiet id commodè balneis temperatis, victu & vnctionibus quæ nullam discutiendi vim obtinent. nam in his omnia facere oportet quæ humiditatem potius augere quàm ex corpore auferre possunt. Quare neque corpus multum perfricare, neque tepida ex solo oleo vnctione, sed ex hydrelæo magis vti oportet. Quippe id liberalius quàm ipsum oleum per se humectat, & penitius in corpus ab aqua transmittitur: refrigerátque articulos excalefactos, & feruidos ex nimio labore effectos. Quocirca neque vngere in aere calido neque perfricare conuenit: sudoribus enim manantibus ne humectare quidem prorsus vnctio poterit, vt quæ cũ eis à corpore decidat. Præstat autem (meo iudicio) multa tepida sudorem eluere, & ægrotantem in exteriorem domum egressum strigili abstergere, atque ita hydrelæo perungere: deinde exiguo spatio interposito intrare ipsum, & in calentis aquæ solium descẽdere, ita vt neq; integrã omnino horã in aere perseueret, sed tãtùm trãsire videatur. Sic enim humectabitur, & metuendum non erit ne perustus incensúsque ab aere, aliam rursus febrim acquirat. Hæc sanè medendi ratio omnibus ex lassitudine febricitãtibus cõducit, præsertim

A iis qui calidiore sunt tẽperamento. Ignoro igitur cur diuinissimus Galenus oleo quidem tepido duntaxat vsus fuerit, aquã verò ei miscere vitarit. licet enim & frigidã ei aquã, præterea etiã tepidã admiscere. In sũma, vt cuiusq; tẽperamẽtũ est, calorisq; & siccitatis ex lassitudine ortæ excessus, ita quoq; vnctione vtẽdũ erit. Quòd si verò iterũ rursus lauare ægros volueris, eodémq; modo perũgere, & in calidæ soliũ demittere, & in eo aliquãdiu immorari, valdè quidẽ ipsos hac ratione iuuabis, vt reuersi à balneo, lassitudinis omniq; intẽperiei prorsus obliuiscãtur. Atq; hac
B ratione etiã in iis vtẽdũ erit qui ex vigiliis febricitarũt, item qui ex mœrore, & in illis qui ex morbo se recolligunt. Restat nunc vt de his sermonem instituamus quibus cruditas superueniens febrim diariam excitauit.

De iis qui ex cruditate febricitant.

Cruditas ex caliditate, magis autẽ ex frigida intẽperie generatur. Notatur facilè ex ructu, nidoroso quidẽ in iis quibus caliditas cruditatẽ induxit: acido verò, quibus frigiditas illã peperit. At nõ solũ ructus, sed etiã aliæ omnes notæ attẽdẽdæ sunt, ætas, inquã, tẽperamẽtũ, studia vitæ,
C & reliqua totius victus ratio. Neq; enim si ructus est nidorosus, calidã iã quoq; cruditatẽ esse prorsus suspicabimur. Interdũ enim ex ingestorũ etiam qualitate fuit excitata, vel quũ ægri ipsi nidorosum aut melleũ quid in cibo antea assumpserint. Quin nec acidus ructus omnino suspicionem nobis præbet vt frigidã intemperiem dicamus: quippe etiã acidus cib⁹ & acerbus frequẽter effecit vt ructus acidus appareret, interim verò caliditas quoq;: nã acidus ruct⁹ nõ solũ ex frigiditate, sed calida etiã intẽperie generatur: fieriq; nõ potest vt eiusmodi cesset ructus nisi
D quis refrigerãte victu vsus fuerit. Cõuenit igitur cruditates ex omnibus iã cõmemoratis internoscere: atq; vbi sic discretæ fuerint, firmam earum curationem aggredi.

De ciborum corruptione ex caliditate & nidoroso ructu proueniente.

Qui sanè ex caliditate ciborum corruptionem, nidorosámque cruditatẽ sustinuerunt, eáque de causa in febrim diariam inciderunt, iis non calefacientes cibi aut potus adhiberi debent. Etsi enim exiguo tempore mitigari leniríque videbũtur, flatibus qui infestabãt dissipatis, post-
E ea tamen occasionem præbent vt febris diaria magis incendatur: interim verò vt etiã febris quæ ex humorũ putredine oriri solet, rursus subsequatur. Ne igitur hæc eueniant, cõgrua victus ratio præscribẽda, & curatio quæ ecõtrario repugnet, adhibenda est. Quippe fieri nequit vt affectus qui infestat, ex toto conquiescat, & veluti radicitus excindatur, vbi causa quæ ipsum efficiebat, prius non fuerit sublata. Quare si tibi cibus qui ad nidorosam cruditatem inclinauerit, suspendi adhuc in ventriculo videatur, tunc potioni aqua calida potissimùm est sumẽda. Hæc
F nanque partem humorum eluere, abstergere, & ad inferiorem ventrem propellere, partẽ verò vt in corpus etiã distribuatur præparare, & præterea spiritum iam siccum incensúmque tẽperare & lenire, meatúsque laxiores efficere potest. Haud noui an quis hoc præstantius remediũ, iis qui ex calida intemperie cruditate laborarunt, eóque in diariam febrim inciderunt, excogitare possit. Quòd si verò cibi corrupti non in vẽtriculo hærere tibi videatur, sed per aluum egeri, rursus hic nõ solùm nõ impediri, sed etiã adiuuari debet, quò ea quæ corrupta sunt, per ventrẽ
G potius queat excerni: sin autẽ immoderatius per aluum ferãtur, rodántque intestinũ, etiam hîc ad balneũ ægros ducere cõuenit, & vẽtris iecorísque regionẽ potissimùm vino melino perũgere, & pane ex aqua calida nutrire. porro iniiciatur in eam & apii & coriandri radix: verùm apiũ nõ multũ decoquatur, sed protinus antequã feruescat auferatur. nõ semel autẽ eã in calidã, sed sæpius intingas. Si verò caliditas aut inflãmatio quæpiã ventriculũ obsederit, neq; radix apii, sed coriandri tãtùm immitti debet: vel offa panis calidæ iterum aut tertiò intincta, esui per
H se exhibeatur. At si venter copiosius profluxerit, vt deinceps vires debilitentur, etiam omphacomeli, aut hydromelum aut hydrorosatũ dabitur. Sin autẽ nulla inflãmatio ventriculi os obsidere videatur, vini Cnidii aut Sabini, quod exiguã habeat astrictionẽ, momentũ propinari ipsis debet. Sin vires nullã noxam expertæ fuerint, caue

ne vinum permittas, præcipuè calidiore temperamento præditis. Si nanque nidorosa cruditas ex calore acciderit, constat magis eam in calidioribus auctum iri si vino vti voluerimus. Ac mirari mihi subit quomodo diuinissimus Galenus in opere de medendis morbis, calefacientibus remediis vsus fuerit. Nā antidotū *quod à triplici pipere Græci διὰ τριῶν πεπέρεων appellant*, & illud quod ex malis cotoneis paratur, exhibere ipsis permittit: extrinsecus autē rursus ventriculo purpurā nardino, absinthio & mastiche imbutā applicare. Atque hæc calida imponere iubet, ne ventriculi robur dissoluatur. Ego verò ea neutiquā calidiore affectu pressis conuenire arbitror. Atq; hæc nequaquā dico contradicēdi studio, sed quòd ita mihi veritas habere videatur, quā semper cuiuis præponendā censeo. Si enim nidorosus ructus & cruditas à caliditate prouenerit, conueniebat (vt arbitror) cōtrariis hanc remediis moderatè vtentes, ita medicari. Sin autem à calidioribus pinguibúsque cibis orta fuerit, etiam sic victus contrari⁹ qui modicè refrigerare possit, inūgi debebat. In summa, didicimus, omnia quæ naturam excesserunt, cōtrariis curari oportere, & rutaceū oleū, & siquæ alia est calida iniectio, adhibere dissuadeo: atq; hoc cauendū est in quibus corruptio & febris ex calida intēperie sunt subsequutæ.

De iis qui ex cruditate febricitant, humore magis acido proueniente.

Hactenus de iis qui ob nidorosum ructum febricitarunt, egimus: nunc autem dicamus etiam de illis qui ex frigida intemperie in cruditatem inciderunt. Acida cruditas non adeò celeriter febrim solet accendere: si verò etiam febrim excitare contigerit, perpende & disquire num quandoque etiam calida intemperies acidum ructum procrearit. fit enim interdum vt is nō solùm ex frigore, sed etiam caliditate frequenter oboriatur. Idem siquidem in externis quoque videmus. Accidit enim in calidis pariter & frigidis admodum domiciliis vt vinum nonnunquam in acidum conuertatur. Similiter autem in fermento quoque idem spectare licet. hoc etenim in calidioribus retentum domiciliis, in acorem mutatur: idē verò experitur vbi à gelido aere fuerit refrigeratū. Quare vnum idémque accidēs à contrariis causis generatur. Attendere igitur oportet signa, tum præsentia, tum quæ præcesserunt, vt ex omnibus possis cognoscere quæ tandem sit causa, calidáne an frigida, atque ita ad curationē venire. Quare si acidus ructus ex caliditate prouenerit, refrigerantibus & potu & cibo vti conuenit, præcipuè iis qui resistere possunt, & non facilè corrumpi. Quapropter neque cremor ptissanæ, neque halycæ ipsis est exhibendus: facilè enim corrumpuntur, & in stomacho supernatant suspenduntúrque: vnde etiam accidit vt ipsi magis acescāt. Itaque pisces qui dura carne sunt præditi, his expediunt, & gallinæ ex decocto aut simplici iure paratæ: adhæc isicia similiter dura, cuiusmodi sunt quæ ex buccino & glauco, orphóque pisce potissimùm conficiuntur. Nec mireris quòd hæc dicam; qui nanque ex calida intēperie acores experiuntur, eos, etiamsi pedem bubulum exhibeas, non offendes, imò iuuabis quoque. Ego sanè nouiquendam, quum longo tempore acorem experiretur, his me cibis persanasse: præterea etiam ostrea non cocta, & duracina exhibui, omníque alimento quod refrigeraret, & ægrè corrumperetur mutaretúrque, sum vsus.

De acido ructu qui ex frigida intemperie nascitur.

Quòd si acidus ructus non à calidiore sed frigidiore intemperie originem traxerit, tunc potius victus calefaciens & antidota conueniunt, cuiusmodi sunt tū quod ex malis cotoneis conficitur, tū quod *à triplici pipere, διὰ τριῶν πεπέρεων nominatur*: adhæc fomentum ex nardino. Quæ igitur diuinissimus Galenus in nidoroso ructu fieri præcepit, ea ego ōnia iis poti⁹ q ex frigida intēperie cruditatē sunt experti, cōuenire, & nō aliter habere posse arbitror.

De febribus diariis quæ ex obstructione generantur.

Febris diaria ex viscosis etiam crassísque humoribus nascitur, dum nimirum excremēta propter meatus occlusos non perspirāt, fiúntque acriora. Aduertere igitur animum hic & internoscere oportet, soláne copia ac crassities sola, & humorum lentor obstructionem effecerit. Si enim copia pepererit, ante omnia sanè per sanguinis missionem vacuatio tentanda est: deinde sic particularibus vtendum præsidiis quæ laxare, discutere vel extenuare possunt. Nam si vacuatione omissa laxantibus quispiam aut discutientibus vti voluerit, malorum magnorum author erit. quippe obstructionem multo adhuc maiorem reddet, discutiētibus ante concoctionem aut euacuationem vsus remediis. Quòd si non copia, sed viscosi crassique humores obstructionem procrearint, sanguis mittēdus non est, sed decoctis potius quibusdam vtēdum quæ extenuare possunt, ita vt non calefaciant. Nec adhibenda B iis quæ vulgares medici temere audent, serpyllum, aut calaminthen, aut hyssopum, aut origanum, aut rutam: ignari quòd multo magis offendant quàm iuuent ægros. Etsi enim materiam attenuare nonnihil videantur, alia tamē ratione offendunt, dum febres reddunt acriores. Quare illa potius quærere conabimur quæ abstergere & attenuare citra caliditatem nouimus. Hoc autem in numero habetur oxymeli, quod & generosè abstergit & febres nō exacuit. Atqui nec hoc in omnibus verum existit. in quibus enim crassa recrementa occasionem morbi præbent, C quæ & obstructionem excitarint, & febrim accenderint diariam, à calore aut siccitate crassitiem aut lentorem cō sequuta (quemadmodum in rebus plus æquo coctis aut afsatis nimium fieri cernimus) neque his oxymeli exhibēdum est, neque in quibus siccius est temperamentum, aut mœrores quidam, lassitudines, aut ira, aut solicitudo, aut vigiliæ præcesserunt. Etsi enim talia non admodum calefaciant, tamen siccando, materiam adhuc magis crassam faciunt quàm (vt arbitrantur) attenuent. Quæ enim à siccitate coacta fuerint, & crassiora quàm prius D euaserint, nunquam eiusmodi siccans aliquod medicamentum attenuare potest. Ego siquidem in huiusmodi temperamētis subinde spectaui quòd oxymeli cuipiam propinatum, pro eo quòd vrinas prouocare debet, retentionem potius & obstructionem materiæ pepererit, vt hinc etiam febres magis fuerint auctæ. Verùm quum vulgares isti causam ignorent, ad alia eam referunt. Quapropter illis tantùm exhiberi debet oxymeli in quibus cruda crassáque & frigida recrementa hærent: adhæc qui pituitoso & frigido sunt temperamento: in quibus etiam E cruditates, repletiones & otiosa potius vita præcesserit. In his nanque ipsis idoneum existit, & siquod viscosum inhæret & crassum, à frigidis signis aut potionibus collectum. Ex omnibus autem aliis quæ medici ipsis in balneo ad extergendā cutē, (vt saponem, mel & aphronitrū) præcipiunt, hæc magis attenuare, & meatus obstructos liberare possunt. Veruntamen in calidioribus temperamentis non solùm ab oxymelite, sed aliis quoque decoctis quæ siccare aut calefacere possunt, abstinendum censeo: victu autem vtendum humido magis & temperato, F qui nihil siccum & acre in se habeat. Quare ptissana & foris & intus est eis aptissima, vt quæ præterquam quòd humectet, etiam abstersorium nonnihil & attenuatorium obtineat. Admisceatur autem ei apomelitis paululum. nam id quoque abstersorium quippiam citra vllum calorem possidet. Iam pisces hisce conueniunt: quippe alimētum inde proueniens, & probè concoquitur, & nequaquā meatibus inhæresc it: adhæc gallinarum cohortaliū alæ, & lactucarū caules, intybi, & troxima. Hac igitur victus ratione illi sustentandi sunt in quibus recrementa ter- G restria magis, & crassiora quàm fuerint, à calore facta censueris. Sin autem nihil tale fuerit, pituitosiora verò ea tibi appareant quæ obstructionem excitarint, tunc confidenti animo etiam decoctum apii, anisi, adianti, & oxymeli non modò simplicius, sed etiam compositū propinato. Nam in frigidioribus temperamentis, & in quib⁹ materia pituitosior est & humidior, in his id quod à diuinissimo Galeno dicitur, verissimum existit, nempe quòd oxymeli tum abstergit generosè, tum febres nō exacuit: in naturis autem biliosioribus & magis melan- H cholicis, rarissimè exhibendum. Porro quòd in viribus iā magis debilitatis nullus eo vti debeat, id quoque iis constare arbitror qui Hippocratis scripta didicerūt, & experiētia quoq; perceperūt quòd vim etiā radēdi intestina obtineat. multas siquidem noxas & commoditates continet. Ac diligenter is qui velit aut oxymeli, aut herbarum dilutum, aut aliud quoddā inciforium curationis gratia

exhibere,tum facultatem eius quod propinatur,tum quãtitatem,tum qualitatem,tum ordinem,tum nẽ temere & indistinctè in omnibus vtatur remediis, diligenter cognoscere debet. Hoc enim ad præstantissimum quenque medicum pertinet, vt omnia perquirat, curiosèque examinet,& præsidia consideratè distinctèque admoueat.

DE FEBRIBVS EX PVTREDINE creátis, Cap.II.

QVòd omnes febres continentes ex materia quæ eas incendit intra vasa subsistente & putrescente generantur,omnibus in confesso est. Atque idcirco etiam cõtinuationem habent, neque rigorem mouent qui in externam cutem feratur, sensibilésque particulas rodat,vt in iis quæ intermittunt fieri solet: vnde in continẽtibus si, inquit,rigor superueniat, bonum est indicium. Atque hoc in ardentibus,*quas καύσους Græci appellant,* etiam videre licet. Docuit autem nos id quoque diuinissimus Hippocrates,vbi ait, Si ei qui ardente febri laborat rigor superueniat,morbi solutio expectanda est. Porro sunt nonnulli qui etiam febres intermittentes intra vasa consistere, quemadmodum & continentes,arbitrentur, ac nihil prorsus loco,sed quantitatis & qualitatis ratione differre. Etenim in continuis & multam & crassam esse materiam existimare conuenit, atque ideo neque extra vasa emitti posse:intermittẽtium verò,tenuiorem,& vt in extimam cutem efferatur magis idoneam. Porro huiusmodi,etiã intermittẽtibꝰ accidere,& materiã extra vasa putrescere, vrinæ quoque testantur:quippe materiam ipsam quæ iãdudum computruerit repræsentant. Atque hinc sanè integra morbi tempora coniectura deprehendimus, quando scilicet concoctionis initium morbus habet, quando incrementum & statum. Alii verò non de loco solùm in quo constituuntur, & generatione quam febres habent, dissentiunt,sed etiam de materia ipsa vnde procreantur. Nonnulli etenim in vniuersum febres ex bile incẽdi dixerunt,quũ febris res quæpiam calida sit & sicca,talis autem bilis quoque existat, ad generandos huiusmodi affectus accommodata. Alii verò ipsorum non bilem sed pituitam causantur, eo quòd hæc rursus ad putrescendum obturandúmque non parum est idonea, quum humida sit & crassa. Iam hoc quoque nobis indicat ipsum pituitæ vocabulum,*quod φλέγμα Græcè dicitur, à uerbo φλέγειν, quod est inflammare.* nam phlegma,eo quòd inflammet ipsum & calefaciat,dictũ est. Atque hoc sanè palàm est absurdũ. Cæterùm de humore melãcholico nõnulli opinati sunt, nunquã ipsum febrim posse incendere,eo quòd frigidus ipse sit natura & siccus,nihilque habeat humidi aut calidi vnde putredines generentur. Nihil itaque mirum est quosdam putare melancholicum humorem neutiquã planè putredinẽ recipere. Nõ desunt & qui in vniuersum febrim nunquam à putredine fieri pronuntiarint. nam humores in venis exardescere nõ putrefieri dictitant. Si nãque hoc esset(inquiunt)cur tandem non etiam lumbrici, aut aliæ quædam bestiæ in vasis,si putrefactio est, gigni cernuntur, quemadmodum in ventre & aliis particulis? Quinetiam in externis omnibus hoc spectare licet,quòd quæ putrescunt, variarum rerum species generare solent, quarum nulla vnquam per vrinas excerni visa est. Dicẽdum igitur est putrescere & incendi, vt videre id licet in pice & bitumine,aut arundinibus,aut chartis,aliisq; multis fieri quæ promptè ab igne afficiuntur,incenduntúrq;. Sic igitur nonnulla,etiam scintillam modicam nacta,magnam & immensam flammam excitarunt, vt non solùm vicina,sed etiã omnia longius sita cõbusserint. Tale quid tiam in nobis(inquiunt)accidit. incipit enim spiritus inflammari atque exardescere . non enim iam computrescere ipsum quoq; dicendũ est: quia nisi spiritus humectãtia & refrigerãtia quæ ipsũ contẽperare & mitigare possint consequatur, etiam vicina depascitur. Atque ex his ipsis ille nimirũ primus est qui ad hoc magis idoneus inueniri poterit. Non solùm autem de putrescenda in vasis materie (vt opinor)dissentiunt, sed etiam de putrefactionis modo. Alii siquidem ipsam ex calido & humido, nimirum humiditate,fieri dixerunt, ad vetera & putrefacta ligna respicientes. Sic enim res habere videtur,ac puto vtrosque verã dicere,fierique nonnunquam etiam pu-

A tredinem ex siccitate, magis autem adustione. Nonnulli verò medicorum nullam prorsus in venis putredinem fieri,sed magis in ventre existimarunt. Eius autem rei fidem faciunt tum ex vermibus qui in eo generantur, tum ex recrementis subductis, quæ & malum odorem & ad putredinem nihilominus inclinationem repræsentent. Indicant hoc quoque vomitus,(inquiunt)qui crebrò tam perfectè febres exciderunt,vt æger non amplius malam accessionem sit expertus. Iam alios rursus à febri li- B beratos ex vna & sola sorbitione vel iniectione conspexisse. Verùm non ex his modò,sed aliis quoque multis,accuratè videre licet quòd venter etiam febrium ex putredine ortarum causa existat. Forsan autem aliarum quoque fons & origo ipse propriè existit. NOTAE febris ex putredine. In primis sanè scire conuenit febres quæ ex putredine oriuntur,non solùm ab externa causa, sed etiam ex diariarum febrium degeneratione originem habere. Cognosces autem febrium degenerationem ex tribus hisce notis potissimùm:prima sanè est quòd febris diaria quæ præcessit, non in purum desinat interuallum: C secunda, quòd status non fiat ad tolerandum facilis: tertia,quòd status non desinat madore aut sudore. Hæc sunt indicia manifestissima quòd febris diaria in putridam transierit. At in qualem febris speciem degeneratura sit, hac ratione & coniectura colligere & internoscere oportet. Si nanque pallidus æger fuerit,vigiliis torqueatur,curis afficiatur,& ætate floreat,scito bilem totam,tertianam excitasse febrim: sin autem albus & vita otiosus existat, quotidianam esse putato:quemadmodum etiam,si plumbei coloris,quartanam. Atque hæ sanè notæ sunt febrium D diariarum quæ in putridas degenerarũt. Cæterùm verò etiam generatim comitatur eas id quòd nulli aliarum febrium adest, vt rigor,aut horror, aut frigus superueniat, præcipuè intermittentibus. Nam in continentibus nihil horum euenit:verùm etiamsi cõtingat aut rigor,aut horror,in semitertianis tale incidit. Adhæc inæqualis pulsuũ motus & caliditas has potissimùm sequitur,& quòd multas *ἀναδιπλώσεις, id est reduplicationes,* præcipuè efficiat:imitetúrque columbarum stercus, quod secundum putredinis successionem ignem accendit,ac rursus conquiescit. E Iam rodens qualitas & ipsa maximum febrium ex putredine ortarum indicium existit. Apparet etenim in hecticis quoque,sed in alto magis delitescit: ex putredine verò ortis febribus rodens qualitas per extimas partes maximè percipitur. Insuper maxima & certissima nota est, etiam pulsuum systole citatior,& vrinarum cruditas:nam in diariis semper concoctæ apparent. Tantùm etiam de febribus ex putredine internoscendis dictum sit.

De curatione febrium continentium.

Continentes febres solerti diligentia curari debent: su- F bitóque id faciundum quod internotio dictauerit, siue sanguinis missionem, siue purgationem requirat. Maximum enim incommodum est cùm in omnibus morbis,tum verò in continentibus, dilatio. Nam febres vehementiores redduntur dum putredo augescit, & vires imbecilliores fiunt,vt quæ febrium magnitudinem non amplius ferre possint, neque præterea magnorum præsidiorum aliquod ad curationem admittere queant. INTERNOTIO. Qui igitur sanguinis missione indi- G gent,eos hoc pacto internoscere tibi licet, Vrinas habent rubras,turbatas & putridas, multúmque aeres: oculos biliosos & rubros,totum corpus graue: venas latiores,& earum torulos quàm antea tumidiores. Cæterùm etiam causæ quæ præcesserunt,humorem redundantem tibi indicabunt, præcipuè victus ratio. Nam ægri calidioribus magna ex parte cibis,potibus,vino liberaliore & magis vetusto, carnibus pinguibus vsi deprehendũtur. Multi verò ex inedia aut ira in continentes febres quæ ob putredinem nascuntur, inciderunt,alii ob sanguinis venarum in ano extantium(*αἱμοῤῥοΐδας Græci appellant*)retẽ- H tionem. Alii verò ob sanguinis copiã potius hæc habẽt indicia:nonnulli ex bile superflua pallidi sunt magis & nigriores. Quando autẽ humores etiã plus æquo adusti fuerint,tũc ipsis vrina adhuc magis pallida & subinde nigrior apparet,& deiectiones similiter acres & biliosæ. Hoc igitur modo humores q̃ redũdãt, qualésq; sunt, cognoscere

oportet. CVRATIO. Itaque febres ex putredine& A ſanguinis abundantia ortæ,venæ ſectione curari debent: non tamē minus etiam iis qui à bile infeſtantur, ſanguinem detrahes, ſiquidem turgēs, ad purgationē idoneus craſſior,& copia tibi peccare videatur.Nā perſpiratu diſcutere materiam intus latitantem & putreſcentem conducit: quippe minor efficitur, nec permittendum vt ea propter copiam & craſſitiem meatibus infarciatur & putreſcat. Quòd ſi venæ ſectionem non poſſis ob vires ægri imbecilliores, aut quòd is ſanguinem dimittere metuerit,adhibere,tunc magis ad victus rationem quæ refrigerare B poſſit & humectare, necnon attenuare & diffundere adeò citra calorem queat, reſpicito. Poſtquam verò hoc feceris,& materia multo minor,& concoctionis notas habere videatur, tunc audacter aquam frigidam exhibeto.

DE FRIGIDAE potu. Atque id facies potiſſimùm ſi æger aquam bibere conſueuerit, adhæc ſi nec inflammatio, aut ſcirroſus tumor, aut laxus, *quod οἴδημα dicitur,* particulam quandam poſſideat. Si enim ex his aliquod apparuerit,aquæ potio vitanda eſt. DE INFLAMMATIONE eryſipelacea. Quòd ſi inflammatio ferC uens & eryſipelacea fuerit, tunc frigidæ potum exhibere ne tentaueris. Prædicito autem id quod futurum ſit,nempe quòd feruor febris extinguetur quidem neceſſariò, ipſa verò tota non prorſus diſcutietur,ſed tempore aliquo procedente,febris reliquiæ adhuc ſuperſtites tutò & particulatim diſſoluentur.Ego ſanè noui aquam me frigidā alicui dediſſe qui eryſipelate infeſtaretur, ardentique & continua febri laboraret, ac vehementiam febris ex ea reſtinxiſſe, eripuiſſéque periculo, ne ex intempeſtiuis cataplaſmatis & inunctionibus interiret, quæ medici ſemD per in omnibus ſolent adhibere. NOTAE inflammationis eryſipelaceæ. Sciendum eſt eos qui ardente febri laborant, ob eryſipelaceam inflammationem magis quàm alios ſitire, veſtimenta à corpore proiicere. Euidentius autem hoc eſt indicium quòd etiam tertio quoque die acceſſionem validiorem experiuntur, & recrementa per aluum biliosa & ſaniei ſimilia excernant. At qui in pulmone inflammationem eryſipelaceam ſentiunt, non adeò vehementer ſitiunt,ſed frequētem magnámque reſpirationem edunt, genas habent rubentes, linguam ſcaE bram & delirant, frigidúmque aerem magis appetunt, magíſque ab eo quàm frigidæ potu iuuantur.Hāc autem iis potius qui in alia parte inflammationem habent eryſipelaceam,offerre conuenit: illis autem quorum pulmonem hæc exercet, frigidum aerem, vt à quo etiam iuuētur, ad ſpirandum magis procurato.

DE CAVSO, HOC EST ARDENte febri falſa, Cap. III.

SCire hoc quoque oportet,duas eſſe febris ardentis ſpecies, vnam ſanè veram & exquiſitam,quæ omnia comF memorata habeat,ſitim vehementem,deiectiones bilioſa, linguam ſcabram & nigricantem: falſa autem, & ipſa quoque ſitim adfert,ſed non adeò vehementem & intēſam,neque linguæ nigrorem: neque excrementum per aluum excernitur bilioſum, ſed magis corrupta: neque amaritudo in guſtu ex pituitoſo humore ſalſóque potius ſuperante percipitur: vnde etiam periculoſa magis eſt quàm febris germana.Quapropter veris febrib⁹ ardētib⁹ exquiſitiſq;, quū à flaua excitētur bile,aquæ frigidæ potio magis conuenit,aliáque omnia quæ refrigerare etiam G extrinſecus facultate & actu poſſunt. Quibus autem ex pituita origo eſt,his frigida potio exhiberi non debet,ac nulla quæ actu refrigerant: verùm illa potius quæ mitem calorem tepidúmque ſortita ſunt. cuiuſmodi exiſtunt epithemata etiam ſola quæ ex lini ſemine parantur: ſubinde verò etiam quæ ex hordeacea farina aquæ incocta,cui chamæmelum & melilotum adiecta fuerint, conficiuntur.Nam lintea lanea iuri herbarum quas diximus decoctarum intincta,magis conueniunt. At clarum eſt quòd H etiam oleum quoddam, cuiuſmodi eſt chamæmelinum, roſaceum & omphacinum, decocto rectè accommodatur. Intelligendum autem eſt huiuſmodi epithemata nō ſolùm falſis,ſed etiam germanis febribus ardentibus cōducere,falſis tamen amplius. Quæ enim & facultate & actu refrigerant,ea germanis potius competere: cuiuſmodi ſunt etiam lexipyreta,quæ ex roſaceo parantur.quibus adiectus quoque ſit ſuccus herbarum refrigerantium, cotyledonis,oxalidis,lactucæ,atriplicis,portulacæ,plantaginis,& aliarum complurium. Quum igitur differentias ipſarum notaueris, & materiem vnde accenduntur, ita etiam intelligito quatenus refrigerare, & quomodo id quod corruptum eſt expurgare debeas. AD STOMACHVM ardore æſtuantem. Quibus ſtomachus ardore æſtuat, probè faciet aqua frigida cum roſaceo ſubacta,& extrinſecus impoſita:aut ſeſamum aqua maceratū, deinde cum roſaceo diligēter læuigatum. Item ceratum roſaceum bene facit,cui admixtus ſit portulacæ & vuæ acerbæ ſuccus pari portione. Sin autem totū quoque corpus cerato inducto humectaueris,valde commodabis.

QVOMODO febres ex ſanguineo humore prouenientes notari debeant. Febres quæ ex ſanguinei humoris putredine accenduntur, inde cognoſces quòd mitis ſtatim calor ad primum manus tactum percipitur, qui nihil habeat rodens & acre, qualis in febribus deprehenditur quæ ex flaua bile plus ſatis aduſta excitātur. Apparet etenim in febribus etiam ex pituita putreſcente creatis, ſtatim per initia calor tum mitis,tum vaporoſus: ſin autē quis manum diutius admoueat, paulo pòſt rodēs caliditas tactui occurrit,veluti per colum quoddam aut cribrū ſurſum emergens.Vbi igitur febres ex ſanguine orientes internoueris,ſtatim per initia(vt dictum eſt)venam ſecato:eos autem qui ex bile febricitant, purgato potius, ſi materia tibi ad excretionem procliuis videatur,& febris quæ inuadit, vehemens non fuerit. Noui autē me etiam acuta laborantem febri purgaſſe:verùm huiuſmodi multam diligentémque notationem & animaduerſionem requirunt:& medicum qui animo fuerit confidenti. Abundè verò eſt etiam ſanguinem duntaxat mittere, eo quòd tutius efficaciúſque ſit remedium, & refrigerante ac humectante victu, atque huiuſmodi vnctionibus in poſterū vti. DE VICTVS ratione. In omnibus ſanè ptiſſanæ cremor idoneus exiſtit: ſed in germanis quidem & perurentibus febribus,*quas καύσους Græci appellant,* ſitim vehementē adferentibus, etiam refrigeratū cremorem cōcedere oportet,ac cerata ſimiliter parare ex aqua frigida, roſaceo & refrigerātibus:in falſis autem nequaquam:verùm ſufficiunt omnia tepida & temperata, & nullum ex iis quæ vehementer refrigerare poſſunt habentia. Porro lactucæ caules refrigeratas, oua, ſimilitérque intybum agreſtem & domeſticum, & cucurbitas iis qui perardenti febri laborant,omnia exhibere conducit. Oxymeli verò his dari prorſus non debet,nec multiplicia ac varii generis omnino decocta, vt quæ grauiter febricitantibus omnia ſint inimica.Porro ſi multis ægrum vigiliis conflictari acciderit,tunc ei antidotum,*quod διὰ κωδειῶν, à papaueris capitibus Græci appellant,* offerendum eſt. Quippe vbi deuoratum fuerit,ſomnum inducit,& febrium vehemētiam ardorémque obtundit. Quòd ſi verò etiam falſis febribus ardentibus ob vigilias, aut mentis alienationem ægro moleſtam,dare ipſum cogaris,cum momento apomelitis ei admixto exhibeto.Sic nanque metuendū non eſt ne medicamentum frigiditate materiam reddat craſſiorem. Ego rhodomeli & hydroroſatum aquæ mixtum, ac roſatum ipſum per ſe,refrigeratum,iis potiſſimùm qui iecoris ardorem ſentiebant exhibui. DE BALNEO.

Lauandi ſunt qui feruida & perardenti febri laborant, in domo potiſſimùm, vbi ſolium habeatur tepente aqua plenum,vt totum ægri corpus vndequaque ab aqua operiatur. Non autem adiunges ei aliam præterea, neque omnino ipſam commouebis, vt quæ vires digerat & conuellat. Quare neque imbecillis admodum viribus præditos in ſolio lauare conuenit,quod apud Romanos tinam ingredi dicitur:illi verò in id deſcendent quorum vires diſſolutioni & digeſtioni quæ ex tepida prouenit, obſiſtere ac tolerare poſſunt. Tantum de ardentibus & continentibus febribus dictum ſit: putóque hæc abūdè ſufficere. ſi enim ex particularibus quippiam prætermiſſum fuerit, ex iis quæ generatim membratímque dicta ſunt, reliquum ipſe tibi inuenire poteris.

De ſyncope quæ in febribus accidit.

Viriū ruinæ,*quas Græci συγκοπὰς appellant,* ſubitò in ægris

oriuntur, aut ex crudiorum humorum præsertim os ventriculi grauātiū copia:aut ex biliosis nimiūmque tenuibus,& quifacilè dissipantur,humoribus:interdum verò etiam dum ad os ventriculi confluunt,vt hac quoque de causa vires conuelli prosternarique contingat.Quoniā igitur virium ruinæ non vna ex causa, sed tum ex crudis, tum ex tenuibus biliosisque humoribus oboriuntur, videndum est quomodo horum differentiæ discerni notarique debeant.Nisi enim discrimina internoueris, fieri non potest vt remedia ad vnamquāque causam rectè accommodes. NOTAE febrium in quibus humorum crudorum copia syncopen inducit. Qui sanè ob crudiorum humorum copiam in syncopen incidunt, primùm sanè faciem habent tumidiorem,pallidiorémque: os ventriculi totúmque ventrem flatibus distentum,adhæc pulsus exiguos,raros & tardos:insuper ructus sustinēt acidos, habitúmque pituitosiorē repræsentant.Iam ea quæ præcesserunt,clarius tibi humorem superantem indicabunt. Nam cruditates tunc continuæ plurimùm præcedunt,otia, intempestiua balnea, leguminum fructuúmque fugacium,& carniū repletio,viniq́ue crassioris sinister vsus. Hoc igitur modo qui ex crudorum humorum abundantia syncopen experiuntur,internosci debent. NOTAE eorum qui ob biliosos tenuésque humores syncope conflictantur. Qui ob biliosos tenuésque humores syncope laborant,hac ratione internosci possunt.Primùm sanè facies ipsorum squalida est & sicca,pulsus exigui,inæquales & inordinati apparebunt: deiectio autem biliosa est, vigiliæ magis quàm in aliis vrgent,sitisque affligit. Iā ex aliis quoque multis notis discerni possunt,præsertim verò iis quæ præcesserunt. Solicitudines enim & tristitia, cibúsque modicus,isque ex vitiosis & acribus assumptis, hos præcedere magna ex parte consueuit. Sic igitur ipsi internosci debent. CVRATIO eorum qui syncope periclitantur. Curandi sunt qui ex crudorum humorū copia in syncopen incidunt,tenui victu, atque omnibus quæ extenuare possunt. Salubre igitur est, quantū ad copiam attinet,vacuationem per sectam venā moliri,eámque rursus iterare:imò non permittere vt humores crudi rursus in corpore redundent.Metus enim est ne vires prostratæ humorem crudum nequeant cōcoquere,& distribuere.Satius igitur arbitror vt vacuationem potius vitemus.Sin autem humor vsqueadeo superauerit vt periculum sit ne vires suffocentur,non absurdum est tunc ex copia modicum subtrahere,& grauatas ipsas leuare. Videmus enim plerunque id etiam in igne euenire. Quippe quū is propemodum à viridibus lignis extinguere-tur, subinde paucis adēptis,rursus illuxit,& iis quæ ipsum suffocabant,superior euasit.Quapropter si vires robustæ, & copia quæ offendit,admodum ampla fuerit, in eum modum est agendum: sin autē imbecillæ fuerint,& cruditas multa subsit,frictionibus incumbendum, atque iis quæ sensim extenuare ac discutere, crudósque humores & incoctos possunt cōcoquere. Tale verò est chamemælū, vt quod rarefaciat,dissipet,& causas morbi cōcoquat. At frictionem incipere cōuenit à cruribus deorsum: deinde ad totam spinam & brachia transeundum est:postea rursus à brachiis ad inferiores partes & pedes:idque frequentius faciundum est, ita vt virium ratio habeatur. Quum enim nōnulli sæpe immoderatam magis frictionē adhibuissent, vires subitò digestæ dissolutæque fuerunt.Ego ita quendam ex inscitia fricantium in syncopen prolapsum conspexi. iusserat enim ille,continuè integrum diem & noctem ipsum perfricari,& à cibo omni ad quintum vsque diem abstinere: deinde quum impiè hoc ipse faceret,æger qui non potuit vtrunque, tum defatigationem,tum inediam in alios quinque dies tolerare, syncope interiit. Conueniebat enim(meo iudicio) eum qui tam immoderata frictione, & acribus oleis in vsum adhibitis tantam cruditatem discutiendam putabat, non prorsus à cibo ægrum continere adeò, neque rursus nimium eo grauare,sed ab immoderata frictione desinere. Nam vbi fames,laborandum nō est:sicut inter omnia hoc quoque prudens ille senex pronuntiauit. Haud noui quid etiā diuinissimo Galeno in mentem venerit quòd ita faciūdum esse præcipiat. Frictionibus autem immoderatis vtendum,oleúmque sicyonium inducendum:ac inediam imperet.Namhyssopum ipsis vnà cum modico melle bibere præcipit,nihilque aliud ad septimū vsque diē assumere.Quis,ô dii immortales,vires adeò validas esse cogitare poterit,qui simul omnia,& inediā & frictionē pariter ferre queat?Mihi sanè meli⁹ videtur & moderatius,perfricare,& rursus nutrire,ad vires respiciēdo, cremore ptissanæ,aut halycæ cum oxymelite,& pane in vinum tincto,vbi vires admodum imbecillæ appareant. Nā vtrūque faciendo, vt interim sanè ex copia humorū nonnihil perfricationem dissipemus,deinde rursus cōmodum alimentum, quod concoqui facilè, & in partes corporis distribui possit,substituamus, tum vires conseruari, tum crudi humores probè concoqui poterunt. DE VINO. Vinum dare febris quidem causa nō oportet,verùm ob crudiorem materiam superantem,eorum quæ sensim extenuare & calefacere possunt, vsus existit. Nihil itaque absurdi est,tenue,quódque in corpus facilè distribuitur,& nullam manifestam astrictionē aut dulcedinem obtinet,exhibere:ætate verò nō nimium recens,neque vetus esto, neque calore nigrum, sed potius subfuluum & album,& substantia tenue. Cupimus enim vt quamprimum in venas totúmque corpus distribuatur,præsertim quum vires & collapsas & in periculo interitus constitutas recreare festinamus. DE BALNEO. Qui ex humorum cruditate syncope laborant, non sunt,opinor, ad balneum citò ducendi. Nam materia quum crassior sit & copiosa, nondúmque extenuata, eóque discuti nequeat,inde magis meatibus infarcietur, & febres augebit.Vbi igitur humores extenuati fuerint, & concoctio iam appareat, ita tandem lauare ægros,& cibo leuiter calefaciēte nutrire oportet, vtpote porro probè cocto cum opomelite,& piscibus,si fieri potest,saxatilibus:sin minus,fluuialib⁹,quos Græci anadromos appellant,ex oxymelite, & gallinarum cohortalium alis. Postquam vires ex his auctæ fuerint, citra noxam deinceps cibi offerri possunt qui valentioris sint ad nutriendum materiæ. CVRATIO eorum qui ob tenuium humorum putredinem syncope conflictantur. Qui ex subtiliorum humorum putredine in syncopen incidunt, eos constat contrario modo curandos esse victu qui humores crassos reddat, & ægrè in partes digeratur. Cremor igitur halycæ istis cōuenit,& panis hydrorosato aut omphacomeliti intinctus:item gallorum testiculi, citrum, intybus,lactuca,astaci,pectines,buccina,erinaceus, aphra, tum mala,malū punicū,pira. Atque hæc nō vna vice, sed particulatim & ex interuallis offerre conuenit, vt etiam id quod ratione alimenti datur, non grauet in syncope vires,sed potius augeat. DE VINO. Vinum his aquosum dari debet,quale est Cnidium, aut Sareptinum, aut generosum Sabinum: non sit ætate nimis vetustum, sed aquosum adeò,neque merū bibatur. Quin & vnctio adhibeatur quæ nullam habeat vim cutis laxandæ,aut rarefaciendæ efficacem, sed econtrario dēsandæ & corroborandæ:cuiusmodi etiam est oleū melinum.Puluerum verò eiusmodi vsus esto,qualis rosarum flos, ipsæque rosæ,si inspergantur,existit: præcipuè quando etiam sudores copiosius erumpunt, & æger in syncopen incidit, viresque ad summam imbecillitatem perueniunt.

De animi defectione

Quoniam verò animi quoque defectiones syncopas inducentes ægris contingunt, virésque repentè deiiciunt,consentaneum est vt de his quoque generalius disceptemus:deinde ita quæ etiam nobis tempus intelligēda obtulit,apponemus iis quæ à diuinissimo Galeno sunt prodita.Ipsa igitur defectionis animi res vna est, causæ verò ipsius multæ,& vnaquæque ipsius species propriam obtinet.At de omnibus nunc scribere non licet: affectus autē qui simul comitantur, seorsum curari non possunt. Tantum igitur in præsenti libro de iis dicemus,quomodo quis accessionibus subitò incidētibus queat resistere. DE IIS qui ob subitas vacuationes animo deficiunt. Qui igitur ob choleram,intestinorum læuitatem,& alias subitas vacuationes animo deficiunt,iis aquam frigidam aspergere oportet,nares cōprehendere,os ventriculi perfricare,stomachum ad vomitionē turbare, aut di-

gitis aut pennis inditis. Imò & manus & crura ligare cõuenit, ac deligaturæ plures vehementioresque esse debent: in superioribus quidẽ partibus, si deorsum vergat euacuatio: in imis autem, si sursum erumpat. Cæterùm vinum aqua frigida dilutum, syncopis medetur quæ ob vacuationes vno impetu factas, & virium dissolutiones eueniũt, maximè quũ defluxiones in ventriculum decubuerint: sed inspiciendum est nunquid vinũ prohibeat. Balneæ fluxionibus quidem in ventriculum idoneæ sunt, verùm sanguinis fluorem vehementer irritant: adhæc eis qui ob copiam sudorum animo deficiũt. atque hi ratione maximè cõtraria curabuntur. cutis enim horum refrigeranda, astringẽda, non laxanda est: ac vinũ his potissimùm frigidum exhiberi, nihilque prorsus calidum offerri debet: imò neque ligare imos artus, neque ad vomitum cogere oportet, sed ventorum ingressus ad eos potius moliri conuenit, ac domus aerem ad refrigerantem & astringentem qualitatem cõuertere, myrtique & vitium capreolis, & rosis pauimentum insternere. Horum nullo vtêris vbi fluxiones in ventrem tendunt. nam fluxio augescit quantum cutis densata fuerit. Qui igitur ob vacuationes dissoluuntur, iis hoc pacto statim succurrendum est.

De iis qui ex copia humorum animo deficiunt.

Quibus ex copia animus deficit, non similiter tractari debent, verùm artus in illis quamplurimum perfricare calefacere, & deligare conuenit: vino autẽ ciboque, & balneis, si febricitent, abstinere. Satis est eis etiã mulsam potui dare in qua thymum, aut origanũ, aut pulegium, aut hyssopum decoctum sit: conducit etiam oxymeli.

De iis quæ ex vtero animi defectionẽ experiuntur.

Et quæ ab vtero dissoluuntur, pari modo, præterquam oxymelite, curandæ sunt. ac crura potius quàm brachia earum deligare, ac fricare oportet. Quemadmodũ enim quibus sanguis ex vtero immoderatè profluit, earũ mamillis cucurbitulas defigere solemus, ita quibus vterus sursum & ad latus attractus est, inguinibus feminibúsque admouebimus: naribus, ea quæ fœtidissimum odorem mouent: vteris autẽ, odorata, & quæ laxare possunt ac calefacere, adhibebimus.

De iis qui ob imbecillem stomachum animi defectionem experiuntur.

Quòd si stomachus imbecillis fuerit, atque ideo anim⁹ deficiat, obduci quidẽ debet iis quæ roborãdi vim habent: cuiusmodi parantur ex palmulis, vino, polentis, croco, aloe, ac mastiche: perfundi autem oleo absinthite, melino, mastichino, & nardino.

Si ardor stomachum infestet.

Si ardor stomachum exerceat, refrigerãtium aliquod misceri debet, vt succus cucurbitæ, lactucæ, portulacæ, solani, seridis, & vuæ acerbæ. is quidem non astringit solùm, sed etiam confirmat. Iam aqua frigida tempestiuè iis data quibus stomachus ardore æstuat, frequenter profuit. sin autem intempestiuè exhibeatur, valde nocet: atque idcirco potius quãdo dari debeat, accuratè internoscẽdum est. Vinum autem calidum imbecilli stomacho, si nihil aliud obstabit, rectè exhibetur. Iam extremorũ frictio tales quoq; insigniter adiuuat. Quòd si ex his melius habuerint, si ardorem quidem in stomacho sentiũt, ad balneum celerrimè ducendi: qui verò frigiditatem aliquam percipiunt, his medicamentum διὰ τριῶν πεπέρεων, ipsúmque piper solum & absinthium propinari debet: qui ex vitiosis humoribus, ventriculi os rodentibus, animi defectionem sustinẽt, his aqua calẽte & hydrelæo dato vomitus præcipitur. Sin autem æger difficulter vomat, ipsas stomachi regiones, pedésq; & man⁹ prius oportet fomentis calefacere. Sin vomere nequeat, digitis aut pennis in os inditis ad id prouocandi sunt. Si ne sic quidem potuerint, rursus eis oleum calidum quamcopiosissimum exhibere conuenit. Solet autem frequenter hydrelæum non ad vomitum incitare, sed ventrem emollire: idque nõ exiguũ in præsentia præsidium affert. Quare si æger non sua sponte ad vomitum procliuis est, arte is solicitari debet, maximè autem rebus quoque appositis id præstare conandum est. At si vacuatio ex his prouenerit, absinthii turionib⁹ decoctis mulsa parari, potiúsque dari in sequenti tempore vinum quoque debet: & particulæ variis modis tum externis epithematis, tũ absinthii potione roborari. Non tamen id per initia facere præcipio, sed postea, quũ venter fuerit purgatus. Vbi verò humores in eo continentur, neutiquam eum astringere, sed fomentis tantùm calefacere, vt antea comprehensum est, oportet.

Si ob pituitam animus deficiat.

Vbi pituita frigida copiosáque in stomacho collecta fuerit, is oleo in quo absinthii turiones decocti sint, liberaliter fouendus est: deinde verò mel, piper, & antidotũ quod diospolites dicitur: ac vniuersa victus ratio incisoria adhibeatur.

Si ob frigiditatem animi defectio eueniat.

Qui ob validas perfrictiones animo deficiunt, eos similiter ac grandi fame infestatos curabis, nẽpe vt omni modo eos calefacias, tum vino calida diluto, tũ cibis calori excitãdo efficacib⁹ exhibitis. Adhæc perfricare eos & ad ignem calefacere expedit.

Si ob caliditatem animus deficiat.

Defectiones animi ob caliditatem ampliorem prouenientes, refrigerãtibus, & iis quæ roborare possunt, curare oportet. Incidunt autẽ hæc iis potissimùm qui in aere suffocato & balneis diutius sunt immorati. Roborabis igitur ipsos si quamprimùm aquam frigidã potioni exhibeas, refrigeria ventilando excites, & in aerem ducas: os ventriculi perfrices, vomitúmque prorites: deinde verò & vinum & cibos offeras.

Si ob igneas inflammationes animus deficit.

Qui ob inflammationis magnitudinem & febrium malitiam animo deficiunt, quum in accessionibus perfrigescunt, eorum artus valenter perfricare, & calefacere crura, & brachia deligare oportet: vigiliæ indici ægris, omnísque cibus & potio circuncidi debet. Optimũ autem in his est prænoscere quando futura sit accessio: vt hoc ipsum, antequam illa inuadat, efficere possis. At qui ex siccitate & inedia in syncopen per accessionum initia concidunt, optimũ est iis antea prospicere. Si enim horis duabus aut tribus ante accessionem cibo dato pedes & manus contineri iusseris, nõ interibunt. Oportet autẽ cibos esse qui facilè & concoqui & in corpus distribui possint. Si verò etiam vehemens aliquod periculum subesse consideraueris, vinũ mox exhibebis, maximè quod chondro incocto superfuderis: si panẽ quoque in chondri vicem offeras, idem valet. Quòd si mediocris syncope expectetur, neque vinum dari debet: verùm abundè tunc est malum Punicum, aut pirũ, aut malum, aut aliud quoddam pomum astringens cibo miscere. Et si ob hæc accessionem moderatè ferant, quum rursus cibum offers non necesse est pomis vti. Hæc quidem agenda sunt si id quòd futurum est prænoueris. Illis autem qui repentè in periculum incidũt, vinum exhibebis, panémque calidũ, & cum eo chondri valde exiguum. Si enim copiosius cibos etiam concoctu difficiliores ita affectis dare velis, non modò in syncopen incident, sed etiã suffocabuntur.

Si ob nobilis particulæ obstructionem animus deficit.

Quibus ex insignis particulæ obstructione anim⁹ deficit, oxymeli propinatur: & qui ex hyssopo, origano, pulegio & melle tum potus, tum cibi incisorii conficiuntur, exhiberi debent. imò etiam artus & fricare & deligare vincit. Iam prodest quoque cientibus vrinam vti, cuiusmodi sunt ea quæ ex anetho, fœniculo, apio, spica nardi, dauco, & ami, parantur. Ex quibus quum manifestũ iam commodum apparuerit, vino etiam vtẽdum albo, tenui, & non valde vetusto. OBSTRVCTIONIS notæ.

Deprehendes huiusmodi obstructiones cum ex aliis pulsuum inæqualitatibus, tum verò ex iis maximè quæ ex magnitudine, paruitate, vehementia & obstructione cernũtur deprehẽduntúrque, cõcursu, vt vocant, plethorico non præsente. Sunt etiam in quibus pulsus ob magnas huiusmodi affectiones intermittentes redduntur.

Quum animus ob sectionem abscessus aut rupturam deficit.

Quibus propter rupturam abscessus, aut sectionem, vacuationémque vno impetu factam, animi defectio orta fuerit, hos quamprimum odoratis recreare oportet: pau-

lo autem pòſt ſorbitionibus concoctu facilibus alere.

Si ob gaudium, aut mœrorem, & ſimilia, item ſi ob dolorem animus deficiat.

Qui verò ex triſtitia, aut gaudio, aut metu, aut attoniti in animi defectionẽ inciderint, eos poſtquam odoratis admotis, naribúſque comprehẽſos reſtituerimus, ad vomitum cogemus. Pari modo qui ex vulneribus, ac doloribus articulorum, neruorum, & muſculorum tendinum deficiunt, quamprimum recreare oportet: poſtea affectus quoque curationem aggredi.

Si ob ileon aut colum animus deficit.

In colicis affectibus, aut ileoſis, aut aliquo eorum qui adeò magnos cruciatus inducunt, comitantes animi defectiones, affectarum partium fotu potiſſimùm conquieſcunt.

Si ob virium imbecillitatem animus deficiat.

Sin autem ex propria facultatis quæ corpus regit, imbecillitate, animæ defectio contingat, quæ intemperiem illarum partium comitatur vnde vires ducunt originem, contrariis curabitur, calefaciendo quidem frigidas, refrigerando autẽ calidas: atque in aliis ſimili ratione. Facultas igitur quæ vitalis dicitur ex corde proficiſcitur, quam ex obſcuris pulſibus cognoſci demonſtratũ eſt: quæ autem ex iecore prouenit, cruentis deiectionib⁹, quæ per initia quidẽ aquoſæ & tenues, poſtea verò amurcæ inſtar craſſæ fiũt. At quæ ex cerebro trahit originẽ, quam nõnulli ſingulari vocabulo animalẽ nuncupant, ex voluntarii motus imbecillitate cognoſcitur.

DE FEBRE HECTICA, Cap. IIII.

QVum immodicus feruor humiditati ſubſtantiali quæ ſolidis particulis ineſt, ſuperuenerit, non tamẽ hæc diſſipata fuerit, verùm ſalua adhuc in eis perſeueret, ſempérque ferueat, & nullam declinationem habeat, tũc huius febris ſpeciem hecticam nominant.

De maraſmode & hectica.

Quòd ſi humiditas ſubſtantialis in nobis conſumatur, huiuſmodi febris *à marcore Græcis* maraſmodes appellatur. Sin autem in totum conſumpta fuerit, aut torrefacta, tunc abſolutè maraſmus conſtituitur: vnde hectica quidem non adeò difficilem curationem recipit, torrida autem ac marcida nullam. Ne igitur difficilibus curatu tanquam facilibus per ignorantiam manum admoueamus, & ſperato ſucceſſu fruſtremur: neque rurſus curatu facilia, ceu deplorata vitemus, vnaquæque ipſarum ſpecies ab altera diligenter nobis eſt diſcernenda, vt hæ ſingulæ etiam optimè internoſci queant. QVOMODO diaria ab hectica diſcerni queat, & notari. Hecticæ febres, quemadmodum diariæ, frequenter etiam ipſæ ab externa cauſa naſcuntur, & non ſemper à febrium ob putredinem ortarum tranſitu. At ſcire licet, caloris qualitatem in hecticis quidem acrem & ſiccam eſſe, in diariis autem mitiſſimã, atque celeriter tactui occurrere, & quodammodo circunfundi. Iam ex vrinis quoque has licet facilè diſcernere: nam ſi perfecta concoctio per initia tibi appareat, tũc diariã febrim eſſe putato: quũ autẽ cibus quidem ſumitur, nulla autẽ concoctio apparet, hecticam ſuſpicari oportet, quæ etiam ex pulſibus notatur. Nam in diariis magni ſunt & celeres, in hecticis autem exigui & obſcuri quũ ſint, virium imbecillitatẽ portendunt. Iã numeris horarũ inuicem diſcernuntur: nam horis decem aut duodecim præteritis, ſi febris nõ conquieuerit, hecticam fore potius exiſtimandum eſt. QVOMODO hectica à putridis diſcerni debeat. Quòd ſi febris interuallum prorſus nullũ habeat, adhæc neque obſcurior aut vehementior fiat, ſed eodem modo firma ac conſtans, hecticam hanc eſſe putato. Nam in putridis & incrementum & imminutio accidit: augmentum quidẽ in ſtatu, imminutio autem in declinationibus. QVOMODO continens ab hecticis diſcernatur. Etſi verò continentes hac ratione ſimiles hecticis videantur quòd & ipſæ nec augmentũ nec imminutionẽ recipiunt: attamẽ caloris qualitate & pulſibus ab illis diſcernũtur. ſiquidem continẽtium calor non eſt ſiccus & acris, quemadmodũ in hecticis, ſed etiam in ſumma cute magis apparet. Ac in continentibus pulſus ſanè magni & celeres exiſtunt, in hecticis autẽ exigui & obſcuri. Hoc ſanè modo

A hecticas ab omnib⁹ ex putredine ortis diſcernere poteris.

NOTAE hecticarum maximæ. Maxima verò nota eſt hecticarum, quòd à cibo caloris incrementum fieri videatur: non eſt autem incrementum, ſed caliditatis in alto celatæ occultæque argumentum. Quippe in his tale fieri contingit quale in calce. etenim vt ignis in hac celatus, ab iniecta aqua deprehenditur: ſic etiam in hecticis cibus aſſumptus calorem in alto deliteſcentẽ foras euocat.

NOTAE hecticæ in maraſmodem febrim tranſeuntis. Maraſmodis febris ab hectica profectæ ſigna, etiam ex B ipſa ſola ægri facie omnibus manifeſtiſſima exiſtũt. Primùm enim color viuus ac ſanguineus, *quem Græci χροιᾶς ἄνθος, hoc eſt florem coloris appellant*, non amplius in eis ſeruatur: ſed nigrior quodãmodo, exaridus, & ab immodica febriũ caliditate ſqualid⁹ apparet. cutis verò frontis validè diſtẽditur, & palpebræ grauãtur, ceu in iis qui dormituriunt. non autem eſt ſomnus, ſed potius imbecillitas muſculorum qui palpebras ſurſum attrahere ſolẽt: vnde etiã pituitas craſſas *quas λήμας nocant Græci*, aridas ob naturalium facultatum impotentiam in oculis habẽt: præcor- C dia intenta ſunt: non autem quòd ipſa verè ſint intenta, ſed quia membranæ & nerui tenſionem quãdam ob ſiccitatẽ ſuſtinuerint. Nam tali de cauſa imaginatio quædã nobis oritur, vt præcordia & inflammari & diſtenta eſſe putemus. Ac pulſus in eiuſmodi duri ſunt, & exigui ſimili ex cauſa, & frequentes propter vſus neceſſitatem, obſcuri ob imbecillitatẽ: graciles, quia in latũ extẽdi nequeunt. At quid opus eſt talia ſigna commemorare, quum hæc adeò euidenter maraſmodem febrim repræſentare nobis D poſſint? Quũ igitur moderatiores ſint per initia, valẽtiores autẽ vbi radices iam egerint, etiã id quod nõdum eſt per id quod iam eſt, maraſmum fieri ſignificat. Poſtquam omnium iam hecticarũ notas expoſuerimus, ad curationem modò digrediemur. CVRATIO febris hecticæ.

Hecticam ſi probè curare cogites, victu vtere qui humectet & refrigeret, eo quòd etiam non aliunde occaſionem accepit quàm ex humiditatis quæ ſolidas ipſas partes in primis nutrire poteſt indigentia. Verùm quia refrigerantia diuerſam ſortiuntur facultatem (etenim alia plus, alia minus ſunt efficacia) ſciendum eſt quibuſnam aqua, & aliud quoddam refrigerans, & quibus qui- E dem magis, quibus autem minus dari debeat: item quibus nullo modo offerre oporteat: adhuc tempus quo exhiberi conueniat: item quos ſanè tum intus, tum foris refrigerare, quos verò ſolummodo extrinſecus oporteat. Quum enim ita nos omnia diſtinxerimus, etiam curatio hecticarum, quãuis ſit operoſa, tum facilis, tum prompta ad ſanationẽ efficitur. QVIBVS frigida dari debeat.

Si quidem igitur æger primariò in hecticam febrim inciderit, atque non ex acutorum morborum tranſitu originem traxerit, cum fiducia cremorem ptiſſanæ potio- F ni offerto, & panem in aquam tinctum lactucáſque, ac omni cibo vtitor. Poſt cibum aquam frigidam, quantum velit, potui dato. Cauere enim hìc febris inſultus & metuere non oportet. neque enim remiſſionem aut acceſſiones, quemadmodũ in febribus ex putredine ortis, inuenire licet. Ita ſanè agendum eſt ſiquando ipſa febris hectica per ſe ac primariò fuerit, ægríque vires imbecillæ, & non alia febris ex putredine creata ei ſit admixta.

QVIBVS frigidam dare non oporteat. Perpende rurſus num quandoque febris hectica inflãmatione ma- G gna præcordia infeſtante, aut putredine quadam in venis apparente, aut crudioribus humoribus excitata fuerit. Fieri nãque poteſt vt hectica ſit febris, & vt quædam ex putredine prouenientium ipſam adulterauerit. Si igitur tale quid fuerit, aqua dari non debet: & præſertim ſi nulla concoctio in vrinis appareat, neque inflammatio feruens, & magnitudine inſignis: præterea ſi vires ægri ſint imbecillæ. QVANDO frigida exhibeatur, etiam inflammatione infeſtante. Sin autem inflammatio feruẽs H admodum fuerit bilioſa, eryſipelacea, frigida rectè exhibetur. Ego ſanè noui me cuidam tali affectu laboranti, æſtuantique ardore, frigida exhibita plurimum profuiſſe, ita tamen vt prædixerim ægrũ paulo diutius morbo conflictaturũ. quod etiam accidit: tardius enim vires recolligebat. euaſerat autẽ, ita vt quum febris eſſet aucta,

hectica in marasmodem inciderit. Hac autem ratione, etiam siquæ ex putredine ortarū admixta fuerit, & præcipuè ex ardentium genere, frigida potui exhiberi debet: A Neque verò simpliciter in his dabitur, sed quū bonæ cōctionis notæ in vrinis iam apparuerint; tunc offerre conducit. DE HECTICIS febribus quæ ex aliis in eas transeuntibus mutatisque generantur. Quòd si hectica ex acutis morbis in eam cōmutatis oboriatur, (magna enim ex parte marasmodes hecticæ succedunt, vbi ardentes febres non rectè curantur) frigidæ potu interdicetur, præsertim immoderato. B Nam corpore iam antea extenuato, imbecillique simul & excarni reddito, tum propter tempus quo illa excepta est, tum propter ardentium febrium intemperiem, necesse est duplicem comitari noxam: aut validam virium deiectionem interitúmque, aut refrigerato corde, caloréque natiuo protinus abolito, marasmum senio persimilem, quem meritò ex morbo senium vocabāt, subsequi. hic enim & frigidus & siccus existit, nequaquam febrim inducēs. Quare neque refrigerantia, sed potius humectantia simul & calefaciētia requirit. C QVOMODO externis remediis succurrendum iis sit quibus frigidam dare non licet. Cataplasmatis igitur, fomentis, ceratisque refrigerantibus in omnibus quidem febribus rectè vtimur in quibus aquæ potio dari nequit, aut ob virium imbecillitatem, aut ob corpus plus æquo extenuatum, carnibúsque destitutū. Inspicito autem num etiam hectica marasmodes iam excitata ex affecta particula primariò duxerit originem. Etenim ex inflammatione iecoris, ventris, mesaræi, renum & coli, adhæc ob diuturnas vteri, thoracis, pulmonis, septi transuersi, & aliarum partium inflammationes prouenire D solet. Quare inspiciendum est animaduertēdúmque qua in particula febrim marasmodem subsequi contigerit, eíque potius remedia ad refrigerandum humectandúmque efficacia adhibebimus, vt ipsum veluti ignis somitem extinguas. Multa igitur sunt in id efficacia, sed nullum ita vt ceratum rosaceum. Quippe solidas partes refrigerare & humectare potest, ac tueri ne humiditas quæ modica in eis adhuc superest, prorsus intereat. In hunc autem modum conficitur: Ceræ quadrans, rosacei vnciæ E sex. Cera semel aut bis lauatur: deinde vbi in aqua frigida soluta fuerit, rosaceo sic adiicito: sed ex hoc seruato instar vnciæ, paulo plus aut minus. & quum ceratum lēto igne probè solutum fuerit, sinito ipsum refrigerari: deinde ex cerato portionem acceptam in pila subigito, interim relicti rosacei, interim aquæ frigidæ momentum in pilam cōiiciens, donec totum rosaceum insumptum fuerit, ac cerato probè mixtum esse conspexeris. Quòd si etiā ouorum albumina adiicere volueris, præstantius adhuc erit remedium. Pari modo si cremorem ptissanæ adiunxeris, melius adhuc efficies. F Oportet autem linamēta crebrius mutare, nec permittere vt medicamentum diutius corpori adhærescat, neque multum incalescat: quippe mora imbecillius redditur. Ceratum hoc ad multa est vtilissimum, nec eo temere vti oportet. Ego sanè hoc frequenter vsus, incipientes hecticas citò discussi, ne adauctæ marasmodem febrim inferre potuerint. Oportet autem in his quoque vsui istius insistere, & non eum detrectare, sed etiam crebrius adhibere, aliàs vt ceratum inducentes, aliàs liquidius reddentes, hydrorosato, *hoc est oleo rosaceo aqua mixto*, copiosè diluendo. G Ita nanque hoc præsidio instar vnctionis vti licebit cum omni in corpore, tum præcipuè in consumptis & extenuatis: ac non modò semel in die, sed etiam bis ita, præsertim in visceribus, vti conuenit. Quoniam autem iterum illinemus, ratio est vt etiam secunda vice vnctum abstergamus. DE FOMENTO. Fomentis vtendum est, succo lactucæ, vuæ immaturæ, portulacæ, solani, & vmbilici Veneris. Præstat autem succos etiam refrigeratos, & præsertim niue, superaccommodare. Quòd si nobilis quædā particula inflammatione tentetur, succos non per se ac separatim, verùm H oleo omphacino admixto, aut chamæmelino, aut etiam rosaceo, aut simul omnibus, inducere conabimur. At thoraci remedia non nimis refrigerantia admoueri debent, nisi multus feruor aut inflammatio in eo spectata fuerit. Verùm ne sic quidem linamenta diutius inhærere sinemus, eo quòd plerosque ab immodica ipsorum refrigeratione haud mediocrem non solùm respirationis, sed etiā vocis noxam expertos nouimus. DE DOMO in qua æger decumbet. Non solùm autem refrigeriis quæ extrinsecus admouentur, sed etiam aeris mutandi ad frigidius artificio auxiliari tentabimus. Si igitur æstas fuerit, in subterranea domo æger decumbet, & pauimentum aqua frigida copiosè conspergetur, vt aer hinc frigidior euadat. Iam aqua ex aliis vasis in alia decidat: nā mediocris huius strepitus etiam somnum prouocat. Præstat adhuc si aerem ita immutes, vt non modò refrigerare corpus, sed etiam corroborare possit. id quod fiet si pauimēto iniicias refrigerantium aliqua, aut rosam, aut semperuiuū, aut rubum, aut lentisci turiones, aut vitis capreolos, aut simile quiddam, tum ad refrigerandum, tum ad robur inducendum efficax. Huiusmodi sanè aer omnibus quidem hecticis conducit: maximè verò quibus pulmo & cor igneum ardorem primariò senserit. Etenim à cibo & potu refrigerante non tantùm iuuantur quantum à frigidi aeris inspiratu: contrà maius à cibo sentiunt commodum quàm ab aere, si iecur & vēter, aut alia quæpiam particula fuerit affecta. Ita sanè, vbi æstas fuerit, aerem ad frigidum mutari oportet: vbi hyems, calidior parandus non est. quomodocūque enim frigidus fuerit, nihil ipsos offendit. Reliquum verò corpus solummodo moderatè coöperiri oportet, vt ne pluribus tegumentis incalescat, & æger ideo virium defectionem aliquam sustineat.

DE BALNEO. Et balneum iis conducit qui hectica febri laborant, quæ per se fuerit, & non cum aliqua ex humorum putredine prouenientium coniuncta inueniatur. Tunc enim offenduntur, & nequaquam iuuantur, præsertim si crudis adhuc humoribus lauare quis ipsos voluerit. Neque minus læduntur si inflammatione nobiles particulas obsidēte, etiam modicè id facere tentaueris. Sciendum autem, non modò hectica febri laborantibus, sed etiam frigidis, siccisque intemperiebus, & senio, ex morbo balneum conferre. Habent enim balnea hoc quoque admiratione dignum quòd & calidas & frigidas intemperies iuuare possunt. In summa, siquis diuersos illos lauandi modos nouerit, is (meo iudicio) etiam omnē intemperiem mutare in contrarium poterit. Esto igitur temperatus aer, vnctio & solium. Eluere autē oleum conuenit, ac statim quum æger in exteriorem domus partē ingressus fuerit, corpus perungi: verùm diutius in aere morari non debet: oleum autem visceribus potius superfundi. Egressus æger in frigidæ solium quod non aquam frigidam, sed lactis more tepentem habeat, perungatur. Circundatus autem operimētis, nō admodum diu in eis immoretur. Quum vestem iam induet, rursus totum corpus vngatur. Valde enim hoc iuuare ipsos potest: quoniam humiditatem quæ à balneo accedit, diu retinere oportet, & non sinere vt promptè ex corpore defluat. Egressus æger ex balneo, aut cremorem ptissanæ, aut halycæ, aut lac assumat: sin autē sitis vrgeat, etiam quum adhuc operimentis inuolutus est, non recuses aut lac, aut aliud quoddam alimentum exhibere. Etenim tunc potius in vniuersum corpus distribuitur, quum attrahitur. DE LACTE. Lac igitur omnibus hecticis, præsertim in marasmum desinentibus, siquid aliud, idoneum est. Quapropter etiam iis valde conueniens est qui vires habent imbecilles, neque alimentum possunt attrahere: & hoc solum in corpus distribui, trahique, non parum accommodatè potest. Itaque lac muliebre primum locum obtinet, secundum verò asininum. Verùm quoniam ægrè nōnulli hoc assumunt, caprillum ipsis dandum est, quod mediū fere existit, & magis potest nutrire. Constat autem, etiam curam animalis habendā esse, vt nutriatur domi hordeo, myrti, lentisci, & quercus foliis. ita enim lac non amplius corrumpitur. Nam huius solicitudo habenda est, vt ne hecticorum aluus subducatur, præcipuè eorum qui ex frequenti syncope, & diuturna vacuatione alui, in marasmodem febrim inciderunt. Quamobrem quibus venter imbecillis est, & facilè subducitur, in his etiam lac bis coquere, vel etiam fluuiales lapillos in id cōiicere oportet. Redduntur autem igne cādentes, vt serosum à lacte per ipsos dissoluatur. At qui lac solum nolint assumere, etiam cum

ptiſſana,aut halyca, aut chytro ipſum decoctum exhibeto: adhæc cum itrio, *hoc eſt libo ſuminali*, & ſimilagine, pari modo bis coctū offerto. Præterea magis adhuc illis lac exhiberi debet quibus etiam venter copioſiora & bilioſiora deiicere videtur. Procedente autē tempore, vbi febres mitigatæ fuerint,& vires aliquo modo inſtauratæ, molliſſimum & recentem caſeum ex eo coagulatum dare ipſis non alienum eſt.Quatenus enim vires augeri cernimus,eatenus nos quoque cibis adiiciemus. DE VINO. Vinum iis qui frigidam ſiccámque intemperiem in ſolidis particulis habent,& maraſmo ex morbo(vt vocant)detinentur,exhibere neceſſe eſt, vt quos calefacere ſimul & humectare oporteat. quæ omnia vinum moderatū præſtare ipſis poteſt. Qui verò cum febri marceſcūt, præſertim qui macie torrentur,iis vinum dare cautio eſt: vt quod eis,ſiquid aliud,maximè aduerſetur.

SI EX SYNCOPE MARASMVS OBtigerit, Cap. V.

Qui ex ſyncope maraſmo contabeſcunt, iis quantum ſanè ad vires collapſas & perfrictionem frequenter comitantem attinet,vinum offerri debet: quoniam verò etiā caliditas naturæ contraria,febriſque præterea eis adeſt,& perfrictio quidem interdum conquieſcit,rurſus autem febris ſuperuenit, ac ſummatim quum periculum ſit ne aliàs aliter æger intereat, nunc à perfrictione,nunc à febri: neceſſe eſt tum demum ad vrgētem cauſam reſpicere, ac nonnunquam vinum tempeſtiuè præcipere,nonnunquam verò rurſus id diſſuadere. DE TESTICVLIS gallorum. Teſticulos gallorum *quos Græci ὄρχις & παραςάτας appellāt*,dare his oportet.Perpetuò enim omnibus hectica laborātibus commodi exiſtunt, quum abundè nutrire & vires augere poſſint, vbi probè concocti fuerint. Quapropter id alimentum ſemper exhibendum eſt vbi vires nondum ad extremum collapſæ fuerint.Quod enim præſidium deinceps eſſe poteſt ſi vires alimentum non concoquant, ſuperéntque? Quippe nequaquam cibus vires augebit, ſed natura,quæ omne alimentum & concoquere,& mutare,& corpori apponere conſueuit. DE FRVCTIBVS pomaceis.

Fructus pomaceus,*qui ὀπώρα Græcis dicitur*, quia ſanè humectat,ideo hecticis cibus eſt accommodatus.Quoniam verò omnes propemodum,non ſolùm humectare, ſed etiam refrigerare ſolent, idcirco rurſus dicēdum non eſt vniuerſim omni hectico conuenire.Illis enim qui calida & ſicca intemperie laborant, & omnibus qui maraſmo contabeſcunt & torrentur,congruè frigida & humida victus ratio adhibetur,maximè peponum medulla,& cucumerum: item mala duracina, & ceraſia his ſunt idonea. Qui autem frigida intemperie detinentur, & in ſenium ex morbo inciderunt,iis inutilia. Reliqui verò pomacei fructus qui non adeò refrigerant, ſed potius calefaciunt, & humectant modicè,exhibere non eſt abſurdum: nempe vuam maturam, valde dulcem, præſertim quæ paſſa eſt,ac malum valde dulce, & ficum admodum maturam. nam hæc probè concocta, propemodum nihil nocet. Si igitur venter nihil nos impediat, plus iuſto excernens, cum fiducia cibos commemoratos exhibeto. Si nanque tale quippiam fuerit, & aluus magis quàm conuenit profluere videatur, his quidem abſtinendum in præſentia, dandum autem Punicum modicè aſtringens, aut pirum, aut malum eiuſdem qualitatis, præſertim ante alium cibum: nam ſi à cibo ſumantur,aluum ſubducunt. Ac cibi qui ſtomacho potius & cordi corroborando ſunt vtiles, maraſmo ex ſyncope contabeſcentibus, & omnibus hecticis dari debent. Si hi quoque ſiti & vehementi febri laborare videantur,etiam ipſis fructus pomacei refrigerantes opportunè offeruntur. Breuiter,omnia ad id quod magis vrget accommodari debent.Hanc enim rationem animaduerſionémque obſeruans, nunquam aliquem offendes,neque ſi pomaceum fructum,aut alium quēpiam cibum exhibeas. Nam omnia quantitate, qualitate,tempore, ordine, & vtendi modo, aut bene aut malè adminiſtrantur.

De marcore,qui maraſmus Græcè dicitur.

Si tabes,*quam Græci uocant μαρασμόν*, reuera humiditatis quæ in ſolidis partibꝰ ſubſiſtit, abſolutus exiſtit interitus, nullam medicinam recipit.Propter hoc igitur nonnulli medicorum meritò decepti in diſcernendo, putarunt ſe verum maraſmum curaſſe. Etenim fieri poteſt vt tenuitas carnium,maciéſque, & veluti colliquatio earum reſarciatur:primariam verò humiditatem, & quæ ſolida ipſa nutrire poteſt,prorſus abſumptam perditámque non licet reſtituere. Sic enim ſenium quoque ſanari nequit, vt quod naturalis ſit tabes.Quemadmodum igitur ſeniū nulla medicina tolli poteſt,ſic neq; ea quæ reuera tabes. Attamē propter humanum benignúmque artis auxiliū, contendere cum morbis oportet, & non ceu deploratos omnino relinquere. Interdū enim, vbi quis naturam dextram nactus fuerit,& tabes incipiat, nodúmque ſolidas partes torruerit,ſperatum ſucceſſum conſequi poterit:ſin autem minus, quanto magis æger affectus eſt, tanto minus agendum. Nam deſperatis,malóque victis,manus admoueri non debent.

DE TERTIANA, Cap. VI.

Tertiana quidem facilis curatu eſt:quum autem à medicis illis qui nulla ratione & via vtūtur,malè tractatur,non difficilis modò curatu, ſed etiam inſanabilis interdum redditur.Conſtat igitur,cibum humectantem refrigerantémque in omnibus eſſe præſcribendum, quū tertiana contemperamento pura & germana exiſtit, & à ſola bile excitatur. Itaque ptiſſanæ cremor ſuper omnia vtilis ipſis cenſetur: atque hoc vſi nonnulli vſque ad criſin, *hoc eſt morbi ſolutionem*, optimè ſuperſtites vitæ manſerunt.Sin autem minus oblectentur ptiſſana,etiam auenæ cremor ipſis dabitur:ac lactucæ aut intybi caulibus vtendum. Quòd ſi febris non fuerit vehemens, & quædam notæ concoctionis appareant,etiam gallinarum alæ,& piſciculus molli carne præditus cōcedi poteſt. Vrinæ in his prouocari debent, maximè apii radicis & adianti diluto. Nam anethi decoctum etſi vrinas mouere probè poſſit,vitare tamen ipſum magis oportet in germanis tertianis,& in quibus calidius ſicciúſque temperamentum habetur:præterea ſi ægri ſolicitudine & vigiliis cruciantur. nam in his omnibus offenſa maior quàm vtilitas prouenire ſolet. Abſinthii etiam decoctum maximè vitādum eſt,quando calidum & ſiccum ægri temperamentum habent. Noui autem ego etiā nōnullos colliquationem expertos, quòd ſeorſim illud immoderatius aſſumpſiſſent, & non vitaſſent. Contigit enim, quorundam ſanè partes ſolidas ſicciores deprehendi,quorundam verò bilem efferueſcentem, non quantitate, ſed qualitate potius offendere: alium aut igneam intemperiem, aut inflammationem in ore ventriculi ſentire.In his itaque omnibus talia vitanda ſunt,& tepida liberaliori magis ante cibum vtendum. Nihil autem minus etiam in alio tēpore potio exhibenda.quippe hæc humectat,feruorem refrigerat, meatúſque laxat.Quare ex his omnibus accidit, hanc quidem partem bilis per ventrem excerni, aliam verò per vrinas, quæ antea detinebatur,& propter caliditatis feruorem,& propter nimiam decoctorum aduſtionem nō potuit expurgari.Miror autem quomodo Galenus,qui artem legitimè,ſiquis etiam aliorū medicorum,exercuit,adeò indiſtinctè ſcripſerit,vt dicat, exquiſita tertiana correptis abſinthii dilutum à ſeptimo die propinandum eſſe.Ego verò falſis tertianis potius dedi, mixto ei oxymelitis momēto.Sic enim pituitæ miſcellam & citra noxam magis extenuat,& leuiter purgat: vt non vſus veniat origani, aut hyſſopi, aut calaminthæ, aut pulegii. quæ omnia acriora ſunt,& valde periculoſa, crebróque febrim iā magis accendunt.Hæc igitur vniuerſa vitare magis oportet, & tūc audacter offerre quando pituita bilem lōgè ſuperauerit, & temperamentum ægri frigidius fuerit, vitáque otioſa præceſſerit,& alia omnia quæ humorem frigidiorem ſuperantem efficiunt. Sin autem humor qui abundat, contrarius horum fuerit,tum his abſtinendum eſt:vtendum verò illis potius quæ extenuant, & acceſſiones vehementiores fieri non cogunt. DE POMACEIS fructibus.

Pomaceos fructus,*quos ὀπώρας Græcis appellari diximus*,exquiſitis tertianis liberaliter exhiberi conuenit:nempe vuam dulcem,Perſica cocta & nō cocta,peponúmque medullam:præſertim autem ſi etiam ægri ſiti vexentur.Ego

ſanè noui,me frequenter ægros,ne amplius acceſſione fe bris infeſtarentur, impediuiſſe, quum peponas probè refrigeratos vna hora ante incurſum morbi aſſumere iuſſiſſem,& rurſus aquā temperatā copioſam, & quantam potuerint,peponi ſuperbibere præcepiſſem. Sequutus itaq; eſt non multo poſt aquam epotam aliquibus ſanè ſudor, aliis copioſa bilis per aluum. Offendi autem ego plerosque Romæ medicos, qui ne nomen quidem peponum, tanquam bilem procreantium,proferre audebant.Quum itaque ego cuidam aliquando, & ſitienti vehementer, & æſtu flagranti,defatigatóque,iniunxiſſem vt peponem aſſumeret, quidam præſens medicus exclamauit, Homo, cur ægrum magis vis occidere? annon didiciſti quòd pepon bilem producat?Lege Galenum De alimentis,vbi dicit manifeſtò, peponem comeſtum cholericos efficere. Laboraui igitur ego non parum vt iis perſuaderem qui intellectu aſſequi poterant,Galenum non dicere hic ipſos pepones bilem creare, ſed choleram efficere. Choleram autē vocabant, ſtomachi ſubuerſionem cum vomitu, & perturbatione ventris:ac cholericos,quibus hæc accidūt. nam pepon reuera habet aliquid ſtomacho contrarium. Quare etiam copioſior comeſtus vomitum, ventris perturbationem,& præterea perfrictionem,ac totius corporis conuulſiones excitat. At melopepon nihil horum facere cenſetur: non enim habet adeò quod ſtomacho aduerſetur: imò neque pepon modicè comeſtus. Proinde tertiana febri detentis cum fiducia dari debet, necnon iis qui ardente febri, *καῦσῳ Græcè dictâ*,& calida intemperie laborant, ſiue in renibus, ſiue in iecore, vel in ſtomacho,vel capite. Nihil enim eiuſmodi intēperiebus æquè aduerſari poteſt,debellare & euincere,vt pepō,aut qui dicitur melopepon. quomodo enim ea quæ refrigerant & humectant, bilem parere poſſint, non video.Vbi autem peponum facultas tibi deeſt, etiam cauliculi lactucarum refrigerati,& cucurbitæ,item cucumerum medulla,Perſica coctionem non experta, ſed in vaporem ſuſpenſa,& ab eo ſolo cocta, veluti que condita, ſubſtitui poſſunt:eiſque & ſimilibus ſemper vti licet. Iam in oleribus, & pomaceis fructibus etiam omnibus deligere oportet quæ refrigerare queant,& humectare, conuenienter ea pro vniuſcuiuſque temperamento, & morbi magnitudine,accommodantes. DE BALNEO. Balneum,vt maximum præſidium,ipſis præbēdum : maximè calido & ſicco temperamento præditis,& qui crebris vti lauacris cōſueuerunt:nec concoctio omnino expectanda eſt,ſed vbi ſiccitas vrget,etiam ante concoctionem lauare conuenit. Modus autem lauandi talis eſto: Poſtquam æger in temperatum aerem ingreſſus fuerit, modicè ſudarit, & tepidas aquas acceperit, ita oleo non modico perungatur. Quid enim corpus bile exardeſcens humectare aut refrigerare probè,præterquā aqua,poteſt? Præſtat igitur aquā tepidam admiſcere. ſic enim refrigerare & humectare magis,& in altum corporis penetrare percipitur. Vnctio autem adhibeatur non in domo quæ calidum aerem habet,ſed in exteriorem eius partem reuerſo, quam etiam *à molliendo* malacticen appellant: deinde poſt illitionem hydrelæi, aut hydrochamæmeli. Nam ſi bilis multa, & præcipuè craſſior ſit,non alienum eſt in vicem olei communis etiam chamæmelino vti, quod vim diſcutiendi multo habet ampliorem.Sed nō diu æger in aere immorabitur,verùm celerrimo tranſitu tantùm vſus in tepidū calentis aquæ ſolium deſcendet, in eóque diutius ſubſiſtet. Egreſſus autem ex domo calida, monendus vt in aqua frigida immoretur: & ſi bene habuerit, etiam iliunium indices:operimentis verò iam ſumptis,vt aquæ tepidæ quantum velit, paruo ſpatio interpoſito bibat, hortandus eſt. Nam à potione ſudores copioſos effundi videbis:interim verò etiam bilem per vomitum reiici, vt æger quamprimum ex iis quæ ſuperueniebant, morbo fuerit liberatus. Reuerſus autem in domum, ſi pepo non adfuerit,aut alimentum quod diximus ſumat, aut lactucarum cauliculos,aut cucurbitas, aut cucumeres,aut ptiſſanam. Cæterùm aquam tepidam non modò ſemel, ſed etiam bis & frequenter dare expedit,& nihil metuere.In hoc nanque morbo aqua tepida maximum eſt præſidium. Tentabimus autem in declinatione potius exhibere,& ante acceſſionem: interim verò etiam in acceſſione. Noui ſiquidem acceſſionibus ſubtrahi debere, vt diuiniſſimus Hippocrates inquit: ac verum eſt, quantum ad hoc attinet, etiam quum nihil vrget. Frequēter enim cogimur propter cauſam vrgentem, non tepidam modò aquam,ſed etiam cibum in ipſa acceſſione offerre. In illis autem hoc agendum eſt qui immoderatum ſtomachi habitum & virium imbecillitatem habent, vt inſultus magnitudinem ferre nequeat, ſed ſyncopen minetur. Noui igitur ego in iis qui immoderatè roduntur, tepidam me aquam propinaſſe:deinde vomitu oborto,& bile copioſiſſima excreta, iſtorum beneficio acceſſionem conquieuiſſe. Vt autem illa aucta fuerant, ita etiam alia decreſcebant,& aqua temperata & bile euacuata.

Quomodo tertiana diſcernatur, germana ac verâne ſit an falſa.

Tertianas illas germanas eſſe cenſendum eſt quibus omnia quæ cognata dicuntur,conſenſerint: ætas dico,regio,conſuetudo,temperamentum, ſtudia, & victus ratio. Poteſt autem ſenex quoque tertiana infeſtari, quæ omnem tertianæ germanæ ſpeciem, omnémque modum conſeruet. Ego ſanè meis oculis hæc in ſene quodam conſpexi,qui flauam bilem vomeret,ſimilitérque per aluum excerneret, vehementer febricitaret: atque idcirco acceſſio cum valido rigore eum inuadebat, ac declinatio multis ſudoribus accidebat:detinebatur autem acceſſione horis fere decem,aut duodecim. Huius alii ſanè familiares, eo quòd ſenex eſſet, decoctum ei bibere præcipiebant,ac omnia illa facere quæ falſis tertianis(vt aiunt) idonea exiſtunt:feréque interiiſſet æger decoctis ex hyſſopo,origano & pulegio aſſumptis,niſi quis ſubitò ex periculo ipſum ſubtraxiſſet, iubens eum etiam pepones aſſumere,& lactucas, & ptiſſanam, quæ nihil curioſum habent operoſúmque, ac omnem alium victum qui humectaret ac refrigeraret, vt in tertiana exquiſita, nòn deceptus ætate,quòd ſenex eſſet, ſed potius toto tēperamento.Habuerat enim iam inde ab initio igneam intemperiem,quam alii propemodum omnes poſtea ad amuſſim conſeruabunt. Quare naturam ægri & cauſas præcedentes maximè attendere oportet:nihil autem minus, imò etiam omnium maximè,febris ſpeciem. Ego autem neque tertianarum falſarum victus rationem in omnibus vt veram & vtilem commendo, quam Galenus in libris ad Glauconem philoſophum præcipere videtur:iniiciēs omnino ptiſſanæ piper,aut origanum, aut hyſſopum, Etenim huiuſmodi plerunque periculoſa ſunt, & febres vehementiores accendunt: idque magis adhuc ſi temperamentum corporis calidius inueniatur, & pituita mitior quàm bilis,& quæ non adeò calefacientia requirat.Quippe ſatis erat in his vti & non multis valde refrigerantibus & iis quæ ſenſim extenuare citra calorem poſſunt, qualis eſt radix apii expurgata,vt non particeps ſit radicularum: item ptiſſana ſimiliter,interim adiūctum habens apium aut aniſum,aut comam porri,aut mellis,& aceti momentum. Quòd ſi non admodum in ſincera ac falſa tertiana fuerit,nullus horum vſus eſt: verùm abunde eſt,ſola ptiſſana per ſe vti, & id quod biliosum eſt contemperare: quod pituitoſum,diſſoluere:non autem ſiccantibus compingere, ac cogere:quemadmodum ii factitant qui piper & hyſſopum præcipiunt,eo quòd illa videantur extenuare. Oportet autem diligenter animum aduertere,eum qui humectāte victu vſus ſit, vt quum humores ab illo diſſolutos viderit, ſtatim euacuandis eis extrahendíſque incumbat, medicamento exhibito quod non magnam calefaciendi vim obtineat. Eius autem generis multa ſunt, & quæ ex oxymelite ſimplicius parantur, & quæ ex ſucco roſarum modico, agarico,& ſcammoniæ lacryma. Quando igitur humores compendioſè ſubducendi ſunt? nimirum quum diffundi iam eos & turgere tandem conſpexeris, vt diuiniſſimus Hippocrates ſcriptum reliquit.

Quomodo humores diffundi,diſſoluique,iámque ad excretionem incitari cognoſcatur.

Materiam ſubiectam temperato aut humectante victu diſſolui inde cognoſces quòd quū per initia eſſet immobilis,nunc aliquo modo agitari incipiat, atque alias in alium locum deſcendere, interim ad os ventriculi & inteſtina

inteſtina: interim etiam ad articulos aut cutem. Peritum A igitur animaduertere hunc humorum motum, & obſeruare diligenter oportet, & dare aliquid quod eos ſubducat, antequam oberrantes noxam intulerint, in partem aliquam nobiliorem decumbentes. Verùm vulgares medici nihil horum norunt, vt qui motiones humorum diſcernere non laborent. vnde fit vt contraria faciant. Poſtquam igitur hæc viderint, ſtatim ad ea prorumpunt quæ ſiccare humores & craſſos facere poſſunt. Atque huiuſmodi quidem aſtrictoria ſunt medicamenta, ſimilémque victum præcipiunt: vnde accidit vt humores inde B craſſiores redditi, neque purgantibus facilè cedant medicamentis, neque obediant. Conuenit igitur vt qui humores diſſolutos nouerit, non modò ſemel exhibeat quæ per aluum ſubducere poſſint: ſed etiam rurſus humectante victu vſi, & diſſoluentes ſiquæ ſiccæ & craſſæ reliquiæ ſubſint, iterum leuiter expurgent. Ita enim humoribus modicè ſubtractis, etiam ſolus victus morbum in totum euincere, mutare, & ad bonum ſtatum deducere poterit, vt nulla alia medicina indigeat. Quòd ſi opus erit, licebit etiam epithematis ſimplicioribus vti, & ſu- C perfuſionibus, & quum concoctio apparere incipit, & longè antequam acceſſio expectetur. Ita nanque erunt tum efficaciora, tum magna ex parte acceſſiones expectatas diſcuti ent. Quoniam autem purgātibus vtendum eſt, vt ea promptè & compendioſè inuenias, bonum eſſe duxi, etiam compoſitionem ipſorum hîc apponere: in hunc autem modum habet. RHODOMELI purgans. Roſarum ſucci ſextarii duo, mellis ſextarius, ſcammoniæ torrefactæ vncia. Omnia ſimul coquuntur. Summus me- D dicamenti modus eſt cochlearia quatuor, medius tria, minor duo. Hoc non ſolùm tertianariis propinari debet, ſed iis etiam qui lippitudine & alio quodam modo ex bile & calida intemperie ægrotant. ALIVD rhodomeli purgans. Roſarum ſucci ſextarius, ſcammoniæ vncia, agarici drachma, piperis drachmæ duæ, mellis vnciæ ſex. Ad ignem lentum coquantur, & vbi in craſſitiem coierint, adiicito ſcammoniam, agaricum, & piper: ac vtitor. Datur inſtar cochlearium quinque aut ſex. Hoc ſolis conuenit qui ſalſa tertiana detinentur. habet enim nonnihil quod etiam pituitam ſubducat, quum agaricum & piper receperit. Noui autem purgaſſe me etiam E medicamento quod corticem mali citrii reciperet, & eo quod ex malis cotoneis paratur, & horum penuria, ſola vſum ſcammonia. Quòd enim ipſa non modò bilem, ſed etiam pituitam potius euacuat, manifeſtum eſt. ſiquis temperato & humectante victu vſus, pituitam diffundat, vacuabit hanc quoque ſcammonia, nec indigebit iis quæ agaricum aut cucurbitam ſylueſtrem recipiunt. Quare etiam ſiquis recto victu vſus ſalſam tertianam ſcammonia purgare velit, non delinquet. Hæc quoque hactenus de tertiana breuiter à nobis dicta ſunto. Non F enim ſumus ignari, veteres quoque de his ſcripſiſſe, & nemo ea de cauſa culpandus erit. Quæ enim nobis quoque tempus, & longa experientia noſcenda obtulit, hæc æquum cenſui amicis & medicis ea nos poſtulantibus exponere, quæ quidem paucula exiſtunt, ſed magnam vim continent. Nam methodi prædictæ non in tertianis tantùm, ſed in aliis quoquꝫ multis morbis accommodari poſſunt.

DE QVOTIDIANA, Cap. VII.

QVòd quotidiana febris ex pituita trahit originem, omnibus in confeſſo eſt: quippe neque acuta febris eſſe his apparet, neque ſitis valida vrget, neque perurens quid & ſiccum habere ſub primo ſtatim contactu percipitur, ſed magis vbi manus diutius immoratur, caliditas fuliginoſa ex alto emergere deprehenditur: ac pulſus bona ex parte exigui & rari exiſtunt: incrementum non velox, ſed longiore tempore detinet: ſudores qui in ipſis oboriuntur, nunquam purum oſtendunt interuallum, quale in tertiana aut quartana frequenter apparere videmus. Iam manifeſtius adhuc febris ſpeciem etiam ex præcedentibus cauſis cognoſces, ſi non obiter, ſed multa cum diligentia inquirere & examinare omnia coneris. Etenim cruditates plurimùm, crapulæ, & balnei im moderati vſus, interdum iecoris quoque & ſtomachi per frictio præcedit. Hæc igitur eum attendere & diligenter conſiderare oportet qui febris ſpeciem velit cognoſcere. Nam interdum indicia omnia ſimul adſunt, interdum non: quippe in germanis exquiſitiſque febribus vniuerſa propè inueniūtur, in falſis autem non omnia, ſed quædam ipſorum adſunt, quædam non ſemper, propter varias ipſarum cauſas. quare etiam maxima diuerſitas in curando deprehenditur. In hunc itaque modum interno ſci debent. Quin & diuiniſſimus Galenus, Rufus, & pleri- B que alii veteres de hac re copioſius tradiderunt. Nos autem deinceps etiam de curatione agamus. Nam curandi ratio ab illis prodita in quæſtionem aliquam vocatur, num videlicet vera in omnibus exiſtat. DE CVRATIONE. Quòd febris quotidiana, vt quæ ex pituita naſcatur, extenuantium incidentiúmque vſum requirat, verum exiſtit. ſi enim craſſa eſt & viſcoſa, extenuantibus indigebit. Duplex autem horum differentia eſſe cernitur: quædam enim inciſoriam vim obtinent, ita vt ſimul egregiè calefacere poſſint: quædam autem C incidendi quidem, nō autem valde calefaciendi poteſtatem habent: quædam in totum non calefaciunt. Quibus igitur in hoc morbo vti oportet? iiſne quæ calefacere poſſunt, an illis quæ citra calorem extenuant? Videtur enim diuiniſſimus Galenus indiſtinctè Glauconi philoſopho præcipere vt extenuantibus vtatur. Conueniebat autem, meo iudicio, quum maxima ſit differentia, diuiſione ac diſtinctione vti, quibus in quo vtendum ſit. Neque enim pituita huius vnde febris accenditur, vnam habet D ſpeciem: alia enim eſt ſalſa, alia acida, alia vitrea: vtraque verò, frigida & craſſa: ac ideo quòd particulis ſit impacta, febrim excitauit. Meritò igitur etiam extenuantia ad curationem deſiderat: ſalſa verò non ſimiliter. ſiquidem & caliditas & ſiccitas hoc ei præſtat. Calidam autem ipſam quoque eſſe conſtat inde quòd inteſtinum rodat radátque, & grauiſſima tormenta, *quas δυσεντερίας Græci uocant*, nihil minus etiam quàm bilis, (quum huius quoque qualitatem receperit) ſuſcitet. Nam humores non ſecundum materiam ipſorum, ſed etiam ſecundum qualitates eis ſubiectas operantur. hæ ſiquidem aduerſus ipſas pugnāt, & operantur. Ac pituita ſalſa, etiamſi videatur humida, ta- E men conſtat facultate ſiccam eſſe, quēadmodum etiam aquam marinam. Iam alia multa imaginatione quidem ſunt humida, facultate autem ſicca. At quòd pituita ſalſa nequit per ea quæ inflammant ipſam ſiccántque, extenuari quandoque & diffundi, ſed potius adhuc etiam craſſior effici, manifeſtò hoc teſtantur nitrum, ſal, & iura ſalſa. quippe hæc calefcentia, craſſiora reddūtur. Nam id ab Ariſtotele ipſáque experientia probatum eſt, ea quæ à calore coacta fuerint, non à calore, ſed à contrario diſſolui poſſe. Hæc igitur etiam in corporis humoribus conſi- F derari debent: & ſi quidem ſalſi ſunt, non calefacientia, aut quæ admodum ſiccant, aut extenuare poſſunt, adhibere oportet: quæ vulgares in eis faciunt, raphani radiculam ipſis exhibentes, piper, ſalſamentum, capparim, & decocta, quæ vehementer extenuant, & antidota quæ aduerſus eiuſmodi offeruntur. Hæc ſanè oportebat iis potius quotidianis quæ à frigido atque acido humore prouenerunt, imperare: quippe ab eiuſmodi adiuuantur. Ego ſanè noui crebrò me omnia hæc in quotidiana quæ à G frigida humidáque & acida pituita incenſa fuit, obtuliſſe: in quibus autem ſalſum aut bilioſum quid admixtum fuerit, in his magna ex parte extenuans quiddam exhibuiſſe, præſertim ſi etiam ægri temperamentum calidius erat. Minimè verò eiuſmodi medicamenta per initia morbi ægrotanti exhibere conuenit, quum ſalſus adhuc humor ſuperat præpollétque, & ægri corpus fuerit intemperatum. Sin autem etiam huiuſmodi aliquo vti oportebit, eo quòd æger appetat, aut vt appetētia reſtituatur, temperato prius victu vtendū erit: ac vbi cōcoquere æger in- H cœperit, tunc ei permittendū vt aſſumat tū cibos, tū potus qui leuiter extenuēt & calefaciāt, vtpote apii tutiones porrique, & piperis exiguū, vini momētum, eiúſque albi, idque non frequenter. nam vſus eorum liberalior noxius eſt. Verùm laborandum eſt vt humores ad concoctionē perueniant, neque in vetuſtatem venire ſinendi, ſed pur-

gandi. Quum enim in corpore diutius insident, magis adhuc ab omnibus præsidiis quæ calefaciunt, videnturque extenuare, crassi fiunt, vt nō amplius ne medicamentis quidem ad purgandum efficacibus promptè cedant, quum difficiles ipsi ad motum, & terrestres magis ab ipsis euaserint. Noueris autem hanc ad purgationem esse opportunitatem temporis, & commoditatem. Frequenter enim vrinarum notæ à præsumpto victu & temperata potione mutantur, atque tunc huiusmodi vrinas incoctas esse ab iis qui id non nouerunt, censeri videmus. At quia frequenter accidit materiam in totum corpus diffundi, & aliâs aliter, aut per sudores, aut vomitū, aut ventrem, dissipari, ideo vrinæ etiam sedimenti expertes vulgo apparent. Satius igitur est considerare & discernere quando potius materia extenuari, diffundi, ad excretionem incitari, & ex loco in locum transire incipit: atque ita demum purgare oportebit, non solis vrinis animum adhibentes. Verùm vniuersam purgationem adhibere non cōuenit, sed per vices & interualla. Ita nāque accommodari debet morbis qui ex crassioribus humoribus generantur, ac sensim extenuare & leuiter purgare materiæ copiam oportet, quoad satis esse videbitur. Nam si æger assumat medicamentum quod copiosius purget, magnā corpori intemperiem conciliat, & potius nocet quàm iuuat, magisque in iis adhuc qui calidiore temperamento & biliosiore præditi sunt.

QVANDO salsis vtendum in quotidianis febribus. Qui iecur aut os ventriculi habent refrigeratum, & acidam pituitam vomunt, tenētúrque quotidiana, his, etiam calidioribus cibis, si voles, vti non alienum est. Humidus enim & frigidus stomachus vniuersa extenuantia citra noxam tolerat. Ausus igitur ego quandoque sum in quodam qui quotidie febris accessionem experiretur, & pituitam vomeret, salsis vti, & pisce sale condito, *qui Græcis ἰσχατηρὸς dicitur*: item hydrogaro, porri decocti iure, & vino aquoso: ac mirificè conualuit, ita tamen vt & ori ventriculi, vnguentis epithematibúsque ei extrinsecus applicatis, & moderato totius corporis calore conciliato ei prospexerim. Non alienum est, hæc quoque in quotidianis tentare, ac pituitæ qualitatem & quantitatem obseruare, atque ita conuenientem vnicuique victum præscribere. Quemadmodum enim non vna pituitæ est species, ita neque vnam victus rationem esse oportet, sed vnicuique speciei idoneam. Ac in omni medicina idem præstandum est, & id quod vnicuique congruum est & salutare quærendum est. Vt autem iis qui medicamenta quærit, promptè ea possit inuenire, & non aliunde cum antidota, tum purgationes colligere cogatur, exposui hic discrimina, adiuncta etiam distinctione, qualia in quibus vsurpare potius oporteat.

DE FOMENTIS & cataplasmatis. Fomentis autem & cataplasmatis per initia statim vti festinandum non est, neque quū copia humorum in toto corpore superat. Metus enim est ne dum viscera nimium incalescunt, laxantúrque, confluxus quidam ad partes affectas decumbat, & adaucta illuc inflammatione, præterquam quòd nihil proficimus, magis etiam offendamus. Quod ii quoque faciunt qui, priusquam totum corpus recrementis fuerit liberatum, cataplasmatis & superfusionibus vti non verentur. Ego itaque noui etiam inflammationes quæ non erant, ob præcipitem ipsorum vsum superuenire. Ne igitur officiamus, laborandum est copia iam imminuta, & quum iam concoctio quædam in vrinis apparere incipit, calefacientia, aut laxantia, si vsus requirat, visceribus inducere. Fugito autem fomenta, aut cataplasmata, quæ laxare tantùm & quæ repellere possunt, mixtam verò confectionem ipsorum parato. Et si quidem viscera infirmiora & defluxionibus opportuna videantur, ægérque fastidiat, astringentium & roborantium vires intendere oportet: sin autem inflammatione aut dolore vexentur, laxantia potius. Summatim vtriusque (medicamenti tum laxantis, tum repellentis) vires pro causa vrgente, & intendere & remittere conuenit.

De stomachi imbecillis & mediocriter inflammatione laborantis fomento.

Ad quinas vini partes misceto omphacii quaternas, chamæmeli binas, & mastiches momentum. Quòd si inflammatio feruens appareat, etiamsi gleucinum aut nardinum adieceris, nihil nocebis, sed plurimum quoque iuuabis. Sin autem os ventriculi non infirmum æger habere, aut cibum non fastidire videatur, loco vini decoctum fomento admisceas, glandémque vnguentariam, & fœnūgræcum prius in illo decoquendum curato. Hanc quoque animaduersionem in cataplasmatis seruare ratio est, vt mixta in ipsis fiat curatio: & vtrobique sanè anethinum, aut Cyprinum, aut nardinum cataplasmati semper adiiciantur. At si acoris aut frigiditatis in stomacho sensus est, etiam in decocto in quo illa parantur, nardum Gallicam, absinthium & anethum adiungere eis oportet. Quum salsum humorem vomunt ægri temperamento calidi, solum quoque chamæmelinum oleum adiicere semper, & mastiches momentum inspergere conducit. At tempus cataplasmatum esto hora ante accessionem, absque plurimo potu, & imposita non diu inhærescant. Quippe omnia, siue fomētum, siue cataplasmata fuerint, etiamsi maximè ea quis ex medicamentis omnibus quæ robur adferre possunt, apparare potuerit, tamen si diutius corpori incumbant, virium resolutionem & imbecillitatem efficiunt. Tantum de fomentis, & cataplasmatis dictum sit. Si enim particularium quoque nonnihil prætermissum sit, id ratione quis adinuenire poterit, si omnia consideret, & animum ad id quod conducit intendat.

DE PVRGATIONE. Materia iam attenuata diffusáque oxymelite, & aliis quæ in cibis extenuare solent, & decoctis & cataplasmatis adhibitis, tunc demum ad purgandum eam venito. valde enim à vacuationibus adiuuantur. Non oportet autem vniuersè ipsos purgare, sed per vices, & simplicioribus: hinc demum aliquanto valentioribus. Quum enim materia sit crassa, haud facilè iis cedit quæ vniuersam celerémque vacuationem præstant. Agarici igitur scrupulos tres aut quatuor ex melle exhibeto: interim etiam plus aut minus, pro ægrotantis virium ratione, & humoris qui superat quantitate: quippe pituitam educit, nec morbum inueterari sinit.

ALIVD. Et granum Cnidium, si post concoctionem datur, diuturnis quotidianis medetur. Adhæc catapotia quibus ego semper & in quartanis & aliis affectibus vti soleo, bene faciunt in vesperam data. Habes ipsorum descriptionem alibi quoque proditam: hæc autem recipit, Aloes vnciam, cucurbitæ syluestris vncias duas, scammoniæ vnciam, euphorbii semunciam, veratri nigri corticis vnciam, bdellii vnciam, gummi vnciam, nitri Alexandrini semunciam. Succo brassicæ excipito, datóque ex eis scrupulos quatuor, aut quinque: nihil metuens aut torsionem, aut nimiam purgationem. Vacuant sine omni molestia non modò pituitam, sed etiam humorem melancholicum, eóque circuitus quartanos finiunt. Dato hæc catapotia, granorum instar figurata, in quibus multa cruditas, crapula & vita otiosa præcessit, temperamentúmque est pituitosius, & quod nihil siccum aut acre obtinet. Nam in eiusmodi tutò dantur: & qui hæc assumunt, valde adiuuantur.

ALIVD QVOD citra molestiam sumitur, à sale dictum Græcis halatium, admodum efficax. Gingiberis, petroselini Macedonici, epithymi, laseris, cumini, apii seminis, ligustici, singulorum vnciæ quatuor: scammoniæ vnciæ tres, & semissis: salis communis & torrefacti vnciæ quatuor.

ALIVD, vt scriptura halatiorum habet, præstantius. Gingiberis semuncia, petroselini Macedonici, epithymi, laseris, apii seminis, ameos, cumini ligustici, piperis, singulorum drachmæ duæ: salis torrefacti vnciæ duæ, semis: scammoniæ sescuncia. Dato vesperi in febrium interuallis, quandocunque velint. At si aluum emolliri velis, scrupulum vnum dato: sin autem id largius efficere, duos. & in viris robustioribus quidem scrupulos septem exhibeto: pueris autem & mulieribus grauidis, & in summa imbecillis, scrupulos tres aut quatuor. Ita sine omni molestia & periculo offerētur. Licet etiā cū pane dare, & ex posca, & olerib⁹. Attamē præstat in morbis qui per circuit⁹ reuertūtur, cū ptissanæ

cremore ipsum præbere. Tantum etiam de purgationibus dictum sit.

De antidotis ad quotidianas.

Styracis calamitis, iridis Illyricæ, myrrhæ, singulorum drachmæ quatuor: opopanacis, piperis, galbani, opii, singulæ drachmæ. Hæc trita omnia in vnitatem cogito, admiscens eis mellis quod sufficit: ac dato fabæ Ægyptiæ instar ante accessionem in lecto decumbenti, perunctóque ex oleo & pipere granis decem: iuxta verò appositæ sint prunæ. Hoc somnū & sudores excitat, leuátque, præcipuè eos qui multa cruditate scatent. ALIVD. Agarici, gentianæ, singulæ drachmæ. Dantur cum mulsa ante accessionem. Hoc mediocriter extenuat, meatus infarctos aperit, & materiam per aluum & vrinas moderatè ducit. ALIVD. Decoctum chamædryos iis quos quotidiana febris circuitusve affligit, potioni dato, Vrinas multas ducit, & leuat: aptum ergo illis qui non valde febricitāt, neque temperamento calido sunt & sicco. ANTIDOTVM ad quotidianas, faciens etiam ad quartanas. Opii, opopanacis, castorei, feminis dauci, singulorum drachmæ quatuor: læuigatis paulum mellis adiicito: viris obolos tres, pueris duos exhibeto. Vtitor autem hoc tanquam admirabili ex mulso hora ante accessionem, & præsertim in iis quos salsa pituita nō vrget, & quibus bene calidum siccumque temperamentum inest.

De vnctione.

Vnctione vtemur ita vt ad horroris febrísque magnitudinem & ægri vires respiciamus. Si nanque multa perfrictione & horrore infestante, febris non adeò tibi vehemens appareat, neque vires imbecillæ, sed robustæ, magis vtitor validis vnctionibus quæ externam cutem calefacere, ad ruborem perducere & extenuare possunt. Si contrà, neque vires validæ, neque frigus multum, ac febres vehementes fieri videntur, tunc iis vtendum erit quæ cutem modicè extenuant, & rarefaciunt. Dicamus igitur de vnctionum differentiis, hoc ipsum præterea distinguentes, quænam valentiora, quæ verò imbecilliora existant. VNCTIO valida. Pyrethro, pipere, & nitro, pari portione cum pulegii momento in vnitatem coctis, & ex oleo contritis, summas corporis partes & spinam perungito. Sin autem frigus etiam in ea percipitur, mirifica est vnctio, & valde proficit vehementem perfrictionem morbique vetustatem expertis. ALIA mediocris. Piperis grana tria, & micam thuris, in ruborem trita ex oleo illinito. ALIA. Nitro ex oleo trito summas ægri partes, spinámque, tum in balneo, tum extra illud perfricari iubeto. mouet enim sudores, & iuuat. ALIA valde bona, & multis experimentis comprobata. Artemisiæ crocodiliadis, adipis crocodili fluuiatilis, singulorum vnciæ sex: olei sextarius. Coctis ex oleo ægrum, & præsertim eius spinam, ante accessionē vngito, ac miraberis efficaciam. Nam abs re est etiam odoratum quid admiscere, eo quòd vnctio ingrati sit odoris, & contraria quadam ratione operetur. ALIA, in quibus febres vehementes vrgent, & frigus moderatum apparet, efficax. Spumæ lebetum in balneis efferuescentium oleum admisceto, dū visci crassitudo fiat: vngitóque corpus antequam febris inuadat. Idem naturaliter præstat.

Naturalia quæ corpori alligari solent.

Lapis aëtites cum ad alia plurima, tùm ad rigores qui per circuitus reuertuntur, & præsertim ad quotidianas facit, si corpori alligetur. ALIVD quod appendi solet, multis experimentis à me probatum. In folium oleæ ex communi atramento inscribito, Ca, Roi, A. Capito autem folium oleæ ante solis exortum, & collo suspendito. ALIVD naturale ad quotidianas. Animalculum quod desidet, & texit, vt muscas venetur, bene facit si linteolo illigetur, & sinistro brachio appendatur.

DE QVARTANA, Cap. VIII.

Qvartanæ febris non vna est species, sed multiplices & diuersæ existunt. Etenim alia ex flaua bile nimiū adusta, alia ex fæculento sanguine nascitur. Non solùm autem materia, sed etiam loco in quo constituuntur, inuicem differunt: hæc enim in vasis, illa in liene potius subsistit. Quoniam igitur diuersæ sunt species, curationis quoque modos diuersos, & non vnum (sicut vulgares arbitrantur) esse oportet. Nam quæ ab humore melancholico creatur, meritò calefacientibus humectantibusque iuuatur. Quæ verò ex nimia bilis adustione prouenit, humectantibus & refrigerātibus, vt peponibus, vua, ostreis, pisciculis, aqua, & breuiter concoctu facili & bonum succum pariēte victu, ac balneis tepidis tractari debet. Mihi itaque frequenter subit mirari quomodo diuinissimus Galenus in omnibus non alium quendam victum quàm qui calefacere ipsos & siccare possit, præcipere videatur. Præbet enim ipsis antidotum διὰ τριῶν πεπέρεων, & quod διοσπολίτης dicitur: item liquorem Cyrenaicum, & theriacam: & in cibo, salsamentum & piper. hoc autem potissimùm quotidie bibere iussit. In vniuersum præcipit abstinere iis quæ refrigerant & humectant: eo quòd humor, inquit, morbum efficiens, frigidus existat. Verùm etsi hic humor melancholicus calefacientia desideret, non tamen necessariò etiam siccantibus indiget, si quidem frigidus est, & siccus. calefacientibus enim & humectantibus opus habebit. At nō videtur etiā humectantium aliquod prorsus velle præscribere, sed econtrario omnia quæ siccant assántque nimium, & humorem crassiorem potius reddunt. Nam quæ videntur magis extenuare, quùm sint etiam paulo calidiora quàm vt mediocriter extenuent, postea terrestres magis, & multo quàm prius crassiores efficiunt, dum humiditatem quæ in eis subsistit exugunt, insumúntque, vt natura ideo recrementa lentius excoquat. Didicimus enim, concoctiones omnémque vitæ originem calido fieri & humido. Id quod etiam in externis videre licet. nam fructus & singulæ stirpes à pluuiis & solis calore producuntur. Et præterea omnia quæ præter naturam existunt, contraria ad curationem requirunt: quæ secundum naturam sunt, similia potius. Quare hoc est præstantissimi medici officium vt calidum quidem refrigeret, siccum autem humectet: frigidum calefaciat, & humidum siccet: in summa, vt ea quæ sunt vitia ac affectus, contrariorum vsu euincat, ac omnia quæ res postulat, curiosè persequatur: omníque arte & ratione, tāquam in bello decertans, ægrum conseruet. Siquando igitur accidat ægrum sicciore quoque vti victu, vel quòd appetat, vel etiam quòd ita laborans siccantia medicamenta aut cibos requirat, nempe hydrogarum, vel conditum, vel eiusmodi aliquod præsidium, confuso & tunc, vbi semel aut bis eo fuerit vsus, ac corpus modicè incalescat, rursus statim ad victum per initia institutum, qui leniter humectare & calefacere possit, reuerti. Ita enim neque ea quæ calefaciunt, assumpta multum adeò nocere poterunt: & præterea humor qui natura ad mouendum difficilis & siccior erat, ab humectantibus facilius solui poterit, vt ipse remissus post dissolutionem & quodammodo exceri incitatus à medicamentis quæ benignè euacuant, citra noxam paulatim subtrahi queat. Etenim sic agendum est in crassioribus sicciorib ūsque humoribus, ac humectare ipsos & dissoluere conuenit: nec diutius dissolutio eorū expectanda est, sed protinus ad purgationem ipsorum properandum: &, si adhuc res postulat, rursus humectādo, tum balneis, tum victu, ita subducere expedit.

De quartana quæ ex nimia flauæ bilis adustione excitatur.

Quòd si quartana non tibi à sicco frigidóque humore, sed potius bilioso & plus satis adusto excitari videatur, tunc potius refrigerare potentibus vti oportet: si quidem æger etiam natura calidus simul & siccus, ætate vigens, & frigidæ potioni assuetus appareat: adhæc, si anni tempus sit æstiuum. Interim verò si etiam curæ, vigiliæ, tristitia, ira, & acrium medicamentorum vsus præcesserint. Hæc enim omnia biliosam & ex adustione nimia quartanam generare possunt. In his igitur non peccaueris si potionibus & cibis frigidis vtaris, vt peponibus, si tempus dederit, duracinis, intybis & lactuca. breuiter non offendes si omnia agas quæ in germana tertiana tentaueris. Nulla enim alia ratione humor qui à caliditate & siccitate inspissatus fuerit, euinci potest nisi

quædam refrigerantia humectantiáque assumpseris: quemadmodum etiam quæ à frigiditate inspissata sunt, à calefacientibus. Hæc igitur (vt diximus) vniuersa calefacientia, etsi extenuare videantur, tamen inspissant præterea. Quare in his offerenda non sunt, vt quæ eiusmodi humorem crassum reddant magis quàm extenuent, præsertim quæ vehementius calefacere & inspissare prædicantur. Quare neque in quartana cataplasmatis vt superfusionibus, fomentísque vti studebimus. Quippe vnctio sola, quæ ex copiosiore hydrelæo paratur, frequentius à balneo & cibis temperatis adhibita, calorem abundè contemperare ac lenire potest, & siquæ in iecore durities est, hanc quoque laxare. Sin autem res postulauerit, ipso quoque solo potius vti oportet, vel etiam chamæmeli decocto, in quo absinthii turiones, palmulæ pingues & melilotum deferbuerint. Noui me in quartana etiam frequenter epithematis vsum, tempore quidem opportuno, vt in tertiana ante accessionem, ex farina hordei, lini semine, & decocto chamæmeli, ac multum profecisse, vt æger non amplius accessionem expertus fuerit. Præsertim autem in quartana quæ ex nimia bilis adustione concitata erit, ac in pueris temperamento calidioribus, in quibus inflammatio quæpiam præcordia exercet, talia probari videntur. At siquis etiam in frigida quartana (sic enim appellanda est quæ ex frigido & sicco humore melancholico excitatur) epithemate item calidiore ante accessionem vtatur: hic item maximum adiumentum sentiet, vt etiam subitò febris conquiescat, quanuis molestam accessionem ægrum experiri contigerit. Satius autem est siquis etiam toto antea vacuato corpore, epithemate omníque alio particulari præsidio vtatur. Qui enim toto corpore adhuc sordido ac impuro, vel cataplasmata inducere, vel perfundere aggrediuntur, hi insignium malorum authores fiunt. Cæterùm quartanas ex adusta bile consistentes purgare decet, corpus prius humectando pleniore cibo, & quiete: quæ verò ob humorem melancholicum procreantur, humectare quidem eas oportet: (siccus enim humor ille existit) ob terrestrem verò eius partem, & frigidam, tum calefacere, tum extenuare conuenit. Purgationem autem non per febris initia, sed quũ concoctio iam apparet, moliri debemus. Ita porro etiam, si ægrum sanguinis vacuationem requirere censebis, vt ex quo humor melãcholicus procreetur, post statum hunc auferes, quando humor etiam à natura excerni solet, vtpote concoctus. Sic autem natura leuata, reliquias materiæ euincit. Quum igitur concoctio in vrinis tibi apparet, medicamentum purgans, nempe quod ex rhodomelite conficitur, bilem & humores nimium adustos sine molestia educens hoc præstare debet. Habet autem in hunc modum.

PVRGATIO ex rhodomelite.

Succi rosarum sextarii duo, mellis sextarius, scammoniæ torrefactæ vncia. Omnia simul coquuntur, dantúrque ad summum cochlearia duo, vel minus. At si humor biliosus non admodum calidus & siccus, sed crassior, à pituitoso humore adulteratus esse videatur, paulum agarici prædicto rhodomeliti adiiciendum erit: atque in eum modum hîc quoque leuiter purgari debet. Vt autem promptè componas medicamentum, parésque, subscribam eius quoque mixturam, quæ ita habet: Rosarum succi libra, scammoniæ vncia, agarici vnciæ quatuor, piperis scrupuli duo, mellis vnciæ sex. Ad ignem lentum hæc coquito, ac vbi in crassitiem coierint, adiicito scammoniam, & piper, atque vtitor. Nam sine omni adeò molestia vacuat, præterquam quòd non multum calefaciat.

PVRGATIO quæ ex malis cotoneis paratur.

Mala cotonea octo impleto scammonia, cuius modus sit vncia, & extrinsecus ea fermento oblinito, atq; sic assanda dato. Vbi assata probè fuerint, adiicito mel probè læuigatum, ac vtitor pro virium ratione, in febribus quartanis quæ à bile excitantur, & in iis qui generosam purgationem ferre nequeunt: atque in pueris magis & mulieribus. nam citra omnem prorsus molestiam purgat. Sin ipsum efficacius reddere voles, in istum modum parato: Scammoniæ vnciam, petroselini Macedonici vnciam, piperis albi vnciam, agarici semunciam, succi cotoneorum vncias sex, succi citriorum vncias tres, mellis libram. Dato instar vnciæ. Succum cum melle coquito, atque ita pulueres læuigatos inspergito, ac in pyxide recondito cum fiducia. Est enim præsidium in multos vsus accommodatum, vt quod non solùm bilem, sed etiam pituitam & humorem melancholicum repurgare probè possit. Atque idcirco quartanis quoque falsis exhibere licet. in illis autem magis quorum stomachus affectus neque cõcoquere bene, neque appetere cibum potest: necnon iis qui quotidianis infestantur. Hac de causa variis in mixturis ad omnia præparare conducit.

DE VOMITV.

Vomitus omnibus vtilissimus est, præsertim iis qui humores crassos in ore ventriculi continent. Nam crassitiem extenuat, & vt concoquatur celeriúsque discutiatur efficit. Optimum autem tempus ad vomitum est, accessione incipiente: quoniam etiam tunc humores, quum materiæ mouentur, & illi in stomachum confluunt, illúmque rodunt, nauseam excitant. Dato eis mulsam non nimis aquosam: ita nanque procliuius ad excretionẽ prorumpent. Qui autem valde lenti sunt, & difficulter auelli possunt, ægrius excernentur. Ac pennis præcipuè anserinis vtendum est, vt maiori irritatu vomitus omnino proueniat. Si enim ex lentis humoribus aliquid sursum eductum fuerit, statim etiã accessio minuetur, tum spatio temporis, tum simul mora ac consuetudine. Ego enim noui me hoc modo inueteratas quartanas discussisse, vt nonnullæ ipsarum superata iam deteriore parte conquieuerint.

DE SALSAMENTIS.

Salsamentis autem in illis nimirum quæ ab humore melancholico excitantur, & in quibus stomachus vitiosis humoribus scatet, aut multa lienem vrget obstructio, vtendum est. Maximè hîc commendatur etiam encathera dicta, & quæ Alexandrinorum buridia sunt, mænomenia, & membridia. Oportet autem eum qui horum aliquod assumit, aliquandiu sitim tolerare, & nullam potionem ingerere, vt efficere quid possint, & vim suam corpori imprimere: deinde vbi ita viribus destituitur æger vt sitim ferre nequeat, tunc vinum Ascalonites aut Gazites dilutum, quantum libet, propinare licet. Ego itaque noui quendã ex iis qui quartana ex terrestri & frigido humore laboraret, ita vsu huius rationis victus liberatum, vt etiam per aluum humorem superantem excreuerit. Erat autem id quod excreuerat adeò valde nigrum, vt nonnullis medicorum metum incuteret, non modò ob colorem, sed etiam propter copiam euacuatam. Verùm quòd æger paulo pòst morbum facilius ferre inceperit, & quòd lien qui antea maximus erat, paruus euaserit, effecit vt omnes bene sperarent, & nihil amplius metuerent. Sciendum verò est quòd cibi enumerati, & quicquid abstergere & extenuare mediocriter potest, etiam quũ concoctio incipit apparere, humidioribus temperamento, frigidioribus & bene habitis dari debent. Etenim humores tunc magis & repurgantibus & extenuantibus promptè obediunt. Qui enim per initia, quum materia planè esset incocta, extenuantibus vel purgantibus vsi sunt, hi præterquam quòd nihil eorum quæ superabant in corpore, vacuare potuerint, etiam sicciores crassioréque humores effecerunt. Si itaque talis sit quartana quæ à frigido & terrestri humore concitetur, ita agere oportet: sin autem à bilioso humore, exusto & in cinerem redacto, prouenerit, omnia contraria, quæ humectare aut refrigerare possunt, tentare conuenit: balneum dulcis aquæ adhibere, & cibos concoctu faciles. In summa, quemadmodum diuersas habent species, ita quoque differentem ipsarum victum præscribere oportet.

De antidotis.

Nonnulli veteres quartanariis etiam antidota dederunt, ac multas variásque descriptiones ab ipsis proditas inuenire licet. Quin & diuinissimus Galenus ea memoriæ prodidit: sed nulla videtur vsus distinctione: vnde plerique quũ eis quæ titulo ipsa promittebant persuasi, deinde nõ exquisita discretione exhibuissent, maximæ offensionis & periculorum authores extiterunt. Miror sanè cur antidotũ ex liquore Cyrenaico paratũ, omnibus cõuenire dixerit, iubeátque frequenter eo vti. Atqui nõ videtur res sic se habere. neq; enim citra offensionẽ quis ipsũ hominibus calido, sicco & bilioso temperamento præ-

ditis, & in quartanam ex nimia adustione prolapsis, bibendum dederit. A Attamen nec ea quæ ex sulphure viuo & pipere confecta sunt, neque theriacę antidotum dari debet. hæc enim vniuersa istis aduersantur. Quare præstat, eis, si fieri potest, nullum antidotum exhibere: verùm sufficit, victu potius refrigerante & contemperante, necnon iis quæ superflua repurgant, frequentius vti. Sin autem antidoto interim vti cogaris, illa potius in quartanis ex adustione nimia ortis propinanda putes quæ constant ex opio, cicuta, & alterco: item quæ vrinam prouocare possunt, ita vt non valde calefaciant: idque in eis B præcipuè quos vigilia & sitis comitatur. Nam somnus ante accessionem obueniens, frequenter impediuit ne accessio in totum oboriretur: aut effecit vt moderatior ea fieret. Porro vt antidota à me dicta facilè inueniātur, necessarium duxi compositiones exponere, maximè illorum quorum etiam antea in quartanis, quæ ab humore melancholico excitantur, multam habui experiētiam.

ANTIDOTVM ad quartanas quæ ex humore melācholico cōstituūtur. Castorei, papaueris, myrrhæ, piperis albi, liquoris Cyrenaici, singulorū drachmæ quatuor, C Liquorem læuigatum, & aqua maceratum reliquis adiicito, fingitóque catapotia, & dato ante accessionem ieiuno, aut cœnato, ex aqua. Præstat si ægrum ipsum etiam perungas, nempe oleo calido quod nitrum admixtum habeat.

ALIVD, etiam ad quotidianas efficax. Opopanacis, opii, castorei, alterci seminis, singulorum drachmæ quatuor. Læuigatis paulùm mellis admisceto, datóque adultis quidem dimidiæ drachmæ instar: pueris autem, hora antequam inuadat accessio, obolos duos. ALIVD ad quartanam. Liquoris Cyreniaci, piperis, myrrhæ, rutæ folia, singulorum drachmæ quatuor. D Detritis, probéque mixtis, ante accessionem ex oxymelite vtitor.

ANTIDOTVM acharistō, quod facit ad multos interiores affectus, præcipuè verò ad quartanas. Croci vnciæ, opii vnciæ septem, galbani vnciæ septem, casiæ vnciæ tres, styracis vnciæ septem, myrrhæ vnciæ quatuor, castorei vnciæ septem, costi vnciæ tres, piperis vnciæ quatuor, spicæ nardi vnciæ septem, mellis despumati quod sufficit. Datur fabæ Ægyptiæ instar ex mulsa ante accessionem.

ANTIDOTVM, quod & ipsum mirificè ad quartanas valet. E Styracis exquisiti drachmæ quatuor, myrrhæ drachmæ duæ, opopanacis drachmæ quatuor, iridis sesquidrachma, piperis drachmæ sex, galbani drachma, lacrymæ papaueris drachma. Datur fabæ Ægyptiæ instar melle exceptum hora ante febris accessionem.

De pastillis.

Pastillus insignis admodum ad quartanas. Opii veteris, rutæ foliorum, singulorum drachmæ duæ: croci drachma, alterci foliorum drachmæ duæ. Contusa, increta, læuigatáque in pastillos redigito, qui singuli scrupulos F duos pendant. Ac dato horis duabus ante accessionem ex posca, pro ægri virium ratione. PASTILLVS alius, bene faciens admodum ad quartanas. Piperis albi, seminis dauci Cretici, pares portiones. Contusas incretásque, ante accessionem ex multa aqua calida cochlearii mensura dato. Hoc plerosque, quum simplicius sit, adiuuit quartanarios. PASTILLVS alius præstantissimus, vt nullus alius, succurrens curánsque celerrimè: elicit enim sudores, atque ita morbo diuturno ægrum liberat. G Opii drachma, piperis longi, castorei, singulæ drachmæ. Mulso conformentur. Dato singulis obolum ex oxymelite lotis, & in lecto repositis. Hoc multos sudores euocat, & magna ex parte bis aut ter potum liberat. Hæ omnes validæ sunt antidotorum vires, ad calefaciendum & attenuandum efficaces. Quare etiam quartanis potius (vt diximus) conueniunt quæ melancholico & terrestri humore excitantur, adulterantùrque à pituita. Non autem continuè, sed per longa interualla exhiberi debēt, nam liberalior eorum vsus, humores multo adhuc sicciores crassioresque efficit. Tutius autem dantur quum H concoctio iam apparuerit, & vires sunt robustæ, ac ægri multam ad hoc inclinationem habēt, qui & à nobis medicamenta sumere consueuerunt, & nos pharmaca sibi offerre compellunt. Sunt enim nonnulli non modò barbari, sed etiam alii plerique, opinione ac ratione aliena præditi, vt etiam secari vrique præ omni medicina malint: ac eos qui hæc faciunt, scire aliquid arbitrantur, inuitántque studiosè in ædes suas: & præstantiores hosce medicos censent quàm qui victum præscribunt. Si igitur nostrûm aliquis dare quid eis cogatur, qui calido siccóque temperamento sunt, & ex nimia flauæ bilis adustione quartanam experiuntur, illa offeret antidota quæ vim non adeò acrem & calidam possident, sed quantum licet hac vacant: & si fieri poterit, refrigerantia potius, & ad somnum inducendum, sensimque extenuandum efficacia obtinet. qualis est etiam Xenocratis pastillus, cum ad alia pleraque vtilis, tum verò eximiè & ad quartanas & ad tertianas. Descriptio ipsius in hunc modum habet.

PASTILLVS ad quartanarios ex nimia flauæ bilis adustione. Seminis papaueris hortensis, lacrymæ papaueris, singulorum scrupuli duo: alterci albi, succi dulcis radiculæ, singulorum scrupuli sex: styracis, anisi, singulorum scrupuli quatuor: croci, castorei, corticis mandragoræ, singulorum scrupuli tres. Arida contusa, incretáque, succo, sapa, vel passo Cretico veteri excipito, ac vtitor cum fiducia, in iis præcipuè quos vigilia comitatur, aluus profluit, os vētriculi fluxione laborat, & dolor colum exercet. ALIVD simplicius. Decoctum scorpiuri herbæ mirificè propè omnibus auxiliatur, si ante accessionem bibatur. Iuuat enim non modò ratione naturali, sed etiam quia materiam per aluum & vomitus educit. DE LAPIDE armeniaco. Lapis qui Armeniacus dicitur, siue lotus, siue illotus offeratur, quatuor siliquarum pondere mirabiliter ad omnem quartanæ speciem valet. Nam humorem melancholicum, vt nullum aliud præsidium, euacuat: sed lotus quidem aqua, per inferiora magis purgat: illotus autem, per vomitiones citra calorem, non quemadmodum alia. Si verò nonnulli lapidis potionem odio habuerint, in catapotia redigito, his medicamentis eis adiectis: Aloes scrupuli quatuor, epithymi scrupuli tres, agarici scrupulus, lapidis Armeniaci scrupulus, cariophylli grana quinque, scammoniæ scrupuli quinque. Excipito succo citrii, aut crocomelo, aut rhodomelo, aut rhodomelite. Dantur scrupuli duo. Profi ciunt etiam catapotia ex epithymo absque scammonia. Habēt autem in hunc modum: Absinthii succi drachmæ quatuor: medullæ cucurbitæ syluestris drachma, aloes drachmæ duæ, mastichæ drachmæ tres, epithymi drachmæ duæ. Dantur noctu catapotia. Bene faciunt etiam ad mendaces quartanas, quæ paulum quoque pituitæ habent admixtum. ALIVD antidotum mirificum ad multa efficax, maximè verò quartanis. Vetustum capitis dolorem finit, vertiginosúmque affectum, comitiales accessiones & vigilias sopit: insaniam, *quæ μανία dicitur*, sedat: magnos oculorum dolores lenit: fluxionem doloremque dentium discutit: spirandi difficultatem, omnémque asthmatis causam abigit: tussi vetustæ, peripneumoniæ & pleuritidi medetur, tum siccæ, tum humidæ: omne à pulmone humiditatis vitium dissipat: sputa tenuia mitigat, & eductione paratiorem ex hydromelite potum efficit. Sin autem quis sanguinem spuerit, ex oxymelite, aut posca, aut polygonii succo aut plantaginis drachmarum duarum instar dato, pro ægri viribus ponderi paulum quiddam adiiciens, aut detrahens. Cæterùm hoc antidotum stomachi est præsidium. Nam ex humiditate flaccidum, imbecillémque astringit & firmat, cibósque ob vomitiones non continentem roborat, pūctomnes ventriculi inflationes per ructus discutit, punctorios iecoris dolores mitigat, & arquatis morbis auxiliatur. Nam vnamquanque partem ad priorem naturam reuocat, & atræ bilis morbum, quæ melācholia dicitur, diuturnum & turbulentum, vigiliásque leuat: lienis grauitatem subtrahit, & faciei colorem restituit pituitam, bilem per intestina detrahit: caliditatem intestinis partitam suggerit, distributionis meatus aperit, vrinas segregat, & veluti renes inuadit, atque ita ex eis tum arenas, tum sanguinis grumos ad vesicam propellit: renibus ac vesicæ medetur: vrinæ difficultatem reprimit. Omnibus porro prædictis affectibus potu assumptum opitulatur. In ileosis autem morbis & cœliacis hæc potio veluti viam præparat, inueteratum stercus subducit, vetustámque inflam-

mationem resoluit, tormina lenit, distensionem vasorũ remittit, & quietem inducit, non veterni more, sed somno concilians. Qui igitur per os id assumere nequeunt, his iniicito per aluum cum fœnigræci succo: & dolore liberat. Iam plurimum auxiliari potest vteri (vt aiunt) calamitatibus. Quippe dolores quoque ex partu solatur, & vigilias molestissimas imminuit: elationem distensionémque vteri mollit: morbosam purgationem reficit, recreátque, & angustos vasorum meatus dilatat: sanguinis in vterum profluuium acutius magísque subitum, non modò potu restringit, sed etiam vino calente in ipsam infusum sistit: item vocis abscissionem, & neruorum contorsiones potu mitigat. Vtimur eo in articulariis, & podagricis, ac plurimum id opitulari ægris compertum est. Maximè verò inuenias medicamẽtum vim istam in virulentis, non modò si per os exhibeatur, seruare, sed etiam si locis oblæsis illinatur, proficere. Ac in vehementibus periculis vtroque modo antidoto vtendum est. Itaque non solùm in continuis febribus ardentibúsque, & colliquantibus, *quæ συντηκτικαὶ Græcis dicuntur*, ex aqua vel mulsa sumitur: ac maxima titulus eius promittit. Datur ægris drachmæ instar hora vna aut duabus ante accessionem. In quartanis autem copiosiore vtor medicamento, eo quòd diuturnius malum inhæreat, & ægrè refici possit. Qui medicamentum hoc donauit, incomparabile ipsum esse asseuerabat. Hæc est ipsius compositio: Myrrhæ scrupuli septem, spicæ nardi scrupuli tredecim, croci scrupuli quindecim, castorei scrupuli quatuor, opii scrupuli octodecim, amomi scrupuli quatuor, anisi scrupuli decem, petroselini Macedonici scrupuli quindecim, apii seminis scrupuli 12, iunci quadrati floris scrupuli 9, casiæ Ægyptiæ scrupuli 4, piperis albi scrupuli 4, piperis nigri scrupuli quindecim, sisonis Syriaci scrupuli duodecim, styracis scrupuli sex, seselios scrupuli quatuor, hedychroi magmatis, *id est fæcis*, scrupuli quinque: mellis despumati quod satis est. Styracem dilatatum melle soluito, arida super inspergens: opium verò ex sapa macerato, donec mellis fiat spissitudo: atque sic reliquis adiicito.

DE BALNEIS. Sciendum est, balneis quoque sic vtendum esse, ad vnamquanque speciem respiciẽdo: calidioribus quidem, in iis quæ ex humore melancholico excitantur: temperatis autem potius, in illis quæ ob nimiam humoris biliosi adustionem proueniunt: adhæc exercitiis similiter, & frictione, sed minus in calidioribus.

DE VNCTIONE. Præterea vnctio interdum quidem adhibenda est ex oleo Cyprino, aut gleucino in frigidioribus: chamæmelino autem, vel oleo dulci, aut hydrelæo in calidioribus. In summa, pro varia huius specie, diuersa quoque curatio adhibeatur. Frictionem autem, vt maximum præsidium (siquid aliud) adhibere conuenit, nunc copiósiorem, nunc pauciorem. Satis igitur sunt & dicta iam remedia, & vniuersa victus ratio, siquis omnino perseueranter vti velit, diuturnæ quartanæ medebitur. Quoniam verò nonnulli negligentes metuũt ne morbus diutius moretur, & multis corripiantur accessionibus, omnibus desiderant vti, & naturalibus simul, & iis quæ alligantur, necessarium duxi propter huiusmodi hæc quoque exponere, siquid à nobis ex longo temporis vsu & experientia cognosci potuerit.

MEDICAMENTVM quod appendi solet ad quartanas, sæpe à nobis multis experimentis comprobatum. Scarabæus quartanarios curat: oportet autem ipsum viuum extrinsecus fuluo linteolo firmiter alligatum, collo suspendere. dicunt autem hoc ipsum præstare si ita appẽdatur. Est hoc quoque verum, vsu mul-

A to compertum: Lacertam viridem appendito: item ex vnguibus ægri, tum manuum, tum pedum, exiguum præcisum (sicut facere solent, quibus vngues præciduntur) rufo panniculo iniicito, & in eo firmiter illigatum ita appendito, ac rursus appensam ipsam resoluito, vnde etiam capta fuerit. Referunt quoque, siquis ex gena hirci pilos acceptos ægro adalliget, mirabiliter quartanæ posse mederi. Omnium verò naturalium medicorum testimoniis confirmatum est, sanguinem qui primus à virgine fuerit excretus naturaliter, quartanæ aduersari: similiter etiam
B corruptæ sanguinem efficere, siquis ipsum ægro ad brachiale dextræ manus, aut ad eiusdem brachium alliget. Noui ego quendam qui hac ratione vtens quartanam curauerit: dabat mulieri parienti pallium ægrotantis ferendum, quod ille interius ferebat, illotum, & iam perspirabile: postea à partu pallium recipiens, ægro ferẽdum rursus præbebat. Ac quartana non amplius in posterum affligere, mirabiliter contrarietate quadam, & ratione arcana deprehendebatur.

EX LIBRIS Aëtii de erysipelaceis viscerum affectibus. Erysipelaceus affectus nõnun-
C quam viscerum alicui oboritur qui febrim ardentem & hecticã inferat: & si quidem erysipelas ventriculum obsideat, hinc febris incenditur *quã λειπυρίας Græci nominãt*: sin autem iecur infestet, typhodẽ: si pulmonem exerceat, crymodem. Huiusmodi verò febris primùm refrigerantibus & humectantibus tum cibis tum potibus, & iis quæ exterius imponuntur, indiget. Quoniam igitur hectica febris alteri morbo non est commixta, balneum requirit, quemadmodum etiam alii omnes calores & siccitates. Quòd si erysipelaceus affectus viscera vrgeat, abstinendũ
D quidem balneo in totum, frigida autem in morbi vigore strenuè vtendum est. Ita nominare cõsueuimus, quum vna vice & frigidissimam & multam dederimus. Verùm ante statum frigida non vtemur, nisi ab ægro, qui & frigidæ potioni assueuerit, & sitim ferre nequeat, coacti fuerimus. Extrinsecus igitur imponi debent quæ refrigerant. &, si nihil proficiunt, tunc etiam frigidam potionem dare, aut potius cibos refrigerãtes oportet. Maximè omniũ conueniunt teneræ & dulces lactucæ: eluantur autem liberaliore aqua frigida. Optimè quidem ita sumptæ profi-
E ciunt: quoniam verò insuauitatem ipsarum, si ita sumantur, gratiorem nonnunquam reddere coacti sumus, aceto copiosiori aquæ frigidæ mixto, intingere illas permittemus. Acetum autem sit tale quod ab omni vitiosa qualitate prorsus recesserit. Extrinsecus etiam ipsæ lactucæ succus accommodari potest: imò & semperuiui, & seris, portulacæ, atriplicis, solani & plantaginis, cum pane sicco trito, & modico rosaceo bono, similibúsque refrigerãtibus. Præstantissimum quoque est quo nos vtimur, ex vuis acerbis, & rhoe. Humorem enim ipsorum expressum in pi-
F lam cum portulaca viridi coniicimus: deinde contusum exprimimus, & coniecto in vas liquore, & orificio exactè obturato, vas in aquam frigidam mittimus: præstaret autem si vas etiam niue obduceretur. In vsu miscemus polẽtæ hordei tenuissimæ: deinde maceratum, vt liquidius sit, linteo duplici illinimus, imponimúsque præcordiis, ita vt non diu sinamus inhærere: sed postquam tepidum euaserit, hoc quidem tollentes, alterum imponamus, idque perpetuò consequenter facientes, donec æger altas corporis partes quodammodo refrigerari senserit, & siti
G minus crucietur. Miscemus autem nonnũquam etiam oleum omphacinum, & rosaceum, vbi erysipelas inflammatorium præcordia torserit. Atque hæc sanè de febriũ curatione abundè dicta esse arbitramur.

TITVLI CAPITVM LIBRI CVIVSQVE ALEX. Tralliani, vnà cum titulis appendicum capitibus annexarum, & quota pagina quæri debeant.

TITVLI CAP. LIBRI PRIMI.

CAPITA LIBRI SECVNDI ET APPENDICES.

CAPITA LIBRI TERTII ET APPENDICES.

CAPITA LIBRI OCTAVI ET APPENDICES.

CAPITA LIBRI DECIMI ET APPENDICES.

CAPITA LIBRI VNDECIMI ET APPENDICES.

CAPITA LIBRI DVODECIMI ET APPENDICES.

PAVLI AEGINETAE DE re medica libri ſeptem.

Iano Cornario medico phyſico interprete.

Titulos capitum cuiuſque libri, in fine operis inuenies, appoſito etiam numero paginæ (vel potius columnæ) in qua ſinguli habentur.

Varia item quæ ad hunc authorem illuſtrandum faciunt, ibidem quærenda ſunt.

ORNATISSIMO VIRO D. MICHAELI Meienburgo, Northusiensi consuli, & compatri suo charissimo, Ianus Cornarius medicus physicus S. D.

SI vllum aliquod studiorũ genus est, consul grauissime, quod æquè omni vtriusque sexus ætati, summis & infimis, diuitibúsque pariter ac pauperibus, & vtilitatẽ de se exhibet, & necessariò ab omnibus expetitur, id, esse studium conseruandæ sanitatis, neminem negare audere arbitror: quum hoc, supra communem experientiam, tot in vita vulgata dicta cõfirment: inter quæ etiam illa circunferuntur, Vt sanitate vita nihil melius habet: &, Nõ est viuere, sed valere, vita. Atque ego admodum adolescens in eam sententiam deueni. nam quum puer domi satis negligenter, quod ad victum attinet, educarer, & puer adhuc à patre ad externas scholas emitterer, vsque ad adolescentiæ fere finem, corpore non adeò firmo fui, sed quod ex facili afficeretur ob victus iusti negligẽtiam: imò (vt rectius dicam) partim ignorantiam, partim inopiam. Quod ipsum quum non ita tardè intelligere inciperem, circa annum ætatis decimumoctauum, animũ ad medicinæ (quam & conseruandæ sanitatis & amissæ recuperandæ, siue curandorum morborum artem esse audieram) studia adieci, non admodum probantibus id parentibus ac amicis, qui sacris literis & pietatis religioni me addicere conabantur. His itaque etiamsi obsecundandum ducerem, tamen magis literarum ac linguarum studio inhærens, per aliquot annos ita progressum faciebam, vt si omnino sacris initiandus essem, non ita ineptus ad hoc viderer: & medicinam tamen neutiquam negligebam, sed professores publicos audiebã, non velut artis assecla, sed (vt verum fatear) velut explorator, & prout ætas ferebat, velut arbiter aliquoties his aures præbens. Et quanquam iudicio meo non ita confiderem, vt quid de huius seculi medicina sentirem, publicè proferrem, & esset quædam quoque reuerentia publicè docentiũ qualiacunque videlicet didicissent, tamen non obscurè intelligebant illi quibus me associabam, nõ videri mihi satis sanum esse hoc tum authorũ tum professorum genus quod tunc scholas medicas occuparet. Prælegebatur autem Auicenna, qui princeps totius artis habebatur ac appellabatur: prælegebatur Rasis, & præsertim nonus ipsius ad Almansorem liber, in quo absoluta curandorum omnium morborum ratio proponi ferebatur. Allegabantur interim alii ab aliis faciendæ medicinæ, siue (vt vocabãt) practicæ scriptores recẽtiores, Bertrutius, Gatinaria, Guainerius, Valescus, & aliorum innumerabilis turba. Sed inter præcipuos producebatur Arculanus, quẽ alii Herculanũ vocant. At Græcorũ medicorum, velut Megarensiũ, nulla ratio habebatur, nisi obiter mentio incidisset Hippocratis, ac Galeni & Dioscoridis. Nã reliqui penitus ignorabantur, & nec nati sciebantur: & illorũ scripta nec Græca nec Latina extabãt, nisi ꝙ trãslationes quædã corruptissimæ pariter ac barbarissimæ ex Galeno, à paucis magni thesauri loco possiderẽtur: & æquè vitiati, ac nõ satis Latini, Hippocratis exigui mole libelli haberentur, alter Aphorismorum, alter Progonsticorũ, qui aliquando itidẽ in scholis prælegebãtur, vbi magni illi principes vltro his locũ cessissent. Quòd itaque hoc authorũ ac professorũ medicorũ genus, nec sanum nec rectũ esse iudicarem, ex linguarum studio, quod tum in Germania florere incipiebat, assequi mihi videbar. Quum enim omnes relatos authores barbarissimos esse viderẽ, vt nunquã quod dicere aut docere vellent, satis intelligendũ exhiberent: & publici professores adhuc illis longè inferiores per omnia audirentur, non dubitabam Græcos medicos optima scripta prodidisse, & maximè dolendũ esse iudicabam, eorum nihil ad nos extare, aut haberi quod sciri posset. Itaque etiamsi toto pectore à scholarũ doctoribus abhorrerẽ, & barbaros illos authores auersarer: tamẽ nomine arti dato, eo progressus sum vt medicinã aliquot annis exercuerim vltra citràque Oceanũ magnum, apud Liuones, Rutenos, & in illustrium principũ Megalopyrgeum ducatu ac aula, vtens quidem barbaris illis magistris præuiis, (quid enim aliud facerẽ in meliorũ egestate?) sed sperans quotidie fore vt aliquando inciderẽ in optimos artis authores, Græcos sua lingua loquentes. Et hac de causa quũ per Belgas ad Anglos, & rursus ab his per Gallias peregrinatus, Italiã petere constituissem, vbi Basileam perueni, commodùm reperi illos penitus interiisse creditos medicos Græcos, Hippocratem, Galenũ, Paulũ Aeginetam, Dioscoridẽ, ex Aldina Venetiis officina excusos, & ad Iohannem Frobeniũ, qui paulo antea è viuis excesserat, perlatos, ita vt hi in officina Frobeniana (cuius tum Hieronymus Frobenius successor & hæres erat) eo modo essent vt doctis ac studiosis nõ solùm legendi illos, sed etiam vtendi larga facultas exhiberetur. Atque ego quidem si mox Basileæ reperissem qui longa peregrinatione exhaustos loculos mihi largo auro repleuisset, & vestitũ aliámque supellectilem partim detritam, partim diuenditam, ac velut viæ onus relictam, luculenter suppeditasset, (sicut sanè reperi paulo pòst illic qui ob medicinam vtrunque offerrent ac exhiberent) tamen tam magno gaudio neutrũ admisissem, quanto me affecit optimus vir Hieronymus Frobenius, qui vbi me ignotũ sibi penitus, familiariter excepisset, & in amicitiam recepisset, de Græcis illis authoribus apud se extantibus edocuit, & ipsos paulo pòst vtendos dedit. Horũ itaque vsus Italiæ visendæ desiderium plurimum mihi mitigauit, & me per integrum annũ Basileæ

retinuit,qui erat à Septembri anni vicesimioctaui, vsque ad Septembrē anni vicesiminoni,supra Christi nati maioris numeri annos mille quingētos. Quo tempore quū Erasmus Roterodamus in ea vrbe viueret,(etiamsi ob tumultuantem rempub.postea inde Friburgū Brisgoæ se cōferret) multi quotidie docti homines ac studiosi adolescentes,ex Italia & Gallia,aliisque regionibus ad il lum & videndū & salutandū affluebant. quos etiam vt mihi familiares facerem,ex illius & aliorum doctorum hominum Basiliensiū ciuium familiaritate contingebat.Inter hos autem non po stremus I.Heruagius fuit,qui defuncto Frobenio, & in toro matrimoniali & in officina successit, & postea multos bonos authores,& nunc Paulū hunc typis excudit.Ex illo porro tēpore reprobatis ac reiectis medicis illis barbaris,quos per totos nouē annos sequutus eram,totum me ad Græcam medicinam cōtuli, Græcisque medicis me totum addixi, quos & sequor, & ad quorū imitationem medicinam exerceo: & iam per vigintisex annos Germaniæ nostræ persuadere perseuero,hos esse veros medicos & rectos artis medicæ authores, ipsorum maximè lingua legendos ac sequendos. Et vt non esset quod quererentur aliqui vel de Græcæ linguæ ignorantia, aut horum authorum difficultate,conatus sum Græcos illos medicos facere Latinos,non obscura & perplexa, sed lucida & explicata vsus illorum in Latinam linguam translatione. Extat itaque Hippocrates noster Latinus,magnæ doctrinæ,ingentis vtilitatis,immēsæ difficultatis opus,supra duo millia annorum ab omnibus in Latina lingua desideratū, & à nullo vnquam feliciter ante nos tentatum.Extat Galenus totus magna ex parte per nos Latinè loquens,& reliquis aliorum trāslationibus nostra opera castigatis.Extat Aëtius,qui totam medicinam sedecim libris includere conatus est. Prodibit breui noua nostra Dioscoridis translatio, nostris itidem emblematis illustrata. Nunc verò damus Paulum AEginetam, qui idem quod Aëtius, septem libris efficere studio habuit.Et ad hunc accesserunt nostri dolabellarum libri septem, quibus difficiles & obscuros ac asperos eorum librorum locos explicamus,illustramus ac dedolamus:non ad hunc alioqui authorem solum intelligendum conferentes,sed etiam ad multos alios Græcorum medicorum locos. quemadmodum etiam antea commentarios medicos in Galeni quidem libros κατὰ τόπους conscripsimus,sed quos ad omnem veterem Græcam & Latinam medicinam rectius intelligendam vtilissimos esse iudicamus. Hæc ad te Michael Meienburge publica hac præfatione recensere visum fuit,non in aliquam gloriationis speciem,sed vt studiorum meorum ratio omnibus constaret,& quòd nihil opis aut operæ omiserim vt recti ac veri veteres medici in lucem reuocarentur, barbara ac corrupta medicina exularet:& in summa vt(quantum in me esset) rebus mortalium iuuandis,sanitati conseruandæ,morbis depellendis, amplus ac spatiosus campus aperiretur, qui sanè in relatis authoribus versari volentibus, vndiquaque amœnissimus comperietur. At verò quid his præstandis effecerimus,nulli iactamus. Per omnem fere Europam dispersis his authoribus, nusquam desunt qui optimam veterem medicinam expassis vlnis excipiant,& omni studio prosequantur: sed obsurduerunt tamen magna ex parte publicæ scholæ, nec sana consilia admittunt, sed antiquam suam cantilenam canunt, & cum Gryllo grunnire & in luto se volutare malunt quàm pristina forma exuta, homines puritati ac recti amantes conspici. Sunt rursus alii qui Græcos medicinæ authores & ipsi recipiunt,& recipiendos censent, & vt recipiantur,etiam suam operam strenuè nauant:sed Arabum medicorū iugum, velut ad quod assueuerunt (vt ego quidē arbitror)excutere non audēt.Quibus sanè precor vt inæquali illo partim Græco,partim Arabico iugo se minus grauari sentiant: verùm iis qui nos sequi volent, satis erit Græci iugi onere premi, aut potius suauitatem eius experiri, & sub optimis artis magistris eò eniti vt exhausti laboris iucundissimi fructus ipsis contingant,qui sunt sanitatis tutela,& morborum medela.Hos enim fructus longè iucundissimos proferunt nobis Græci illi medici scriptores,vt apud nullos alios quærere,nec aliunde desiderare sit opus.Et alioqui præstabilius est de fontibus haurire quàm de riuis, etiamsi inde deriuentur.Ad horum medicorum præscriptum reformata velim pharmacopolia Europea, & quoquouersum se latissimè Romanum imperium extendit. Nam quod de bello dicitur,Multā sunt in bello inania,id multo verius de nostri seculi officinis medicamētariis dici meretur, Multa sunt in pharmacopoliis inania. Et vt nihil dicam de iis siue simplicibus siue compositis medicamentis quæ tempore exoleuerunt,& præ ætate vires suas amiserunt,neque de iis quæ falsa pro veris agnita vsurpantur, neque de iis quæ quum vera sint & rectè se habeant, aut non rite parantur,aut non prout debent in vsum veniunt: tot syruporum ac iuleporum barbaris nominibus appellatorum inutilis onerosaque turba, tot aquarum,per fornacis vim de simplicibus medicamentis extortarum,rudis indigestaque moles pharmacopolia tenet, quæ non alio quàm calonū ac lixarū impedimētorumque bellicorū loco haberi meretur:quū Hippocrati ptissana, cū familiaribus naturæ humanæ potionibus,vino,aqua,aqua mulsa,aceto mulso,suffecerit,velut iustus exercitus, ad omnes morbos acutos expugnandos. Ad Hippocraticum itaque præscriptum, velut ad Polycleti regulam, reformanda omnia illa ac vsurpanda essent, neque vlterius progrediendum quàm in quantum Galenus & reliqui,quos dixi,Græci medici nobis præuios se exhibuissent.Neque enim dubium alicui esse debet,Græcos medicos Hippocratis verbis persuasos,vt modum non ita nimium excederent,se continuisse, & contrà, Arabas ac Mauros iisdē ver-

bis inductos,latius euagatos esse, & tot variarum potionum & aquarum destillatarum formas excogitasse ac inuexisse. Verba Hippocratis ex libro de ratione victus in morbis acutis, postquã de suprà relatis docuit,hæc sunt,Cæterùm de reliquis potibus,qualis est hordeacea aqua,& qui ex herbis fiunt,& qui ex vua passa,& vuarum expressarum retrimentis,& ex tritico & cnico, & myrti baccis,& malo Punico,& de aliis,vbi alicuius ipsorum vsus contigerit,scribetur circa ipsum morbum,quemadmodum etiam de aliis compositis medicamentis. Atque hæc non sub præcipientis (neque enim tantum mihi sumo) sed sub monentis persona , à me dicta accipi volo : vt ii qui memoratis pharmacis vti volent, diligenter expendant quos sequantur, & quibus in morbis & in quibus corporibus ac temporibus ea propinent , & cautissimè circa multiplicem eorum vsum se gerant. At verò sicut in pharmacopoliis multa sunt inania,ita magna fiducia quidam nostra ætate per annos iam plus minus quinquaginta,ad vnius medicamenti vsum se contulerunt: & primùm quidem aduersus vnum quendam, variarum tamen specierum morbum, nouum creditum, & Gallicum appellatum, quem ego veterẽ esse,& λειχήνων nomine Græcis venire,& apud Plinium & apud Galenum mentagram appellari non dubito:postea verò in communi aduersus omnes , ita tamen vt alii aliorum purgantium & digerentium ac vires corroborantium medicamentorum vsum,ad vnius illius primùm per se vsurpati, ligni Guaiaci appellati, & ebeni generis non malè iudicati , vsurpationem adiungerent. Atque ego sanè omnes qui hoc medicationis ductu vsi sunt medicos noui plures ex ægrotis ἀίδι προϊάψαι quàm curasse ad integram sanitatem restitutos,siue hoc morbi malignitati, siue ægrotorum fato, siue medicorum imprudentiæ adscribi debet.nihil enim definio:sed vt hinc nouorum & incognitorum medicamentorum(nisi quatenus felix iterum atque iterum facta experientia docuit) vsus periculum cognoscatur,in medium adduco.Item profectò nouitatis studium nuper adeò etiam radicis Chinæ vsum inuexit : radicis quidem nec admodum nobilis, nec satis cognitæ, sed cui tamen aliqui non paruum quid amplius tribuũt in omnibus morbis curandis quàm ipsi ligno Guaiaco. Sed quem in talibus exoticis inuehendis sperabimus finem,si ita procedet nouarum rerum experiendarum libido? quæ recens etiam spartam parillam ex India apportauit, cuius stirpis item vt superiorum decoctum,omnia morborum genera,& in primis Gallicum,sanare creditur.Ego certè vt nihil temere affirmandum,neque quicquam leuiter contemnendum puto,iuxta id quod Hippocrates dixit,μηδὲν εἰκῆ,μηδὲν ὑπερορᾶν : ita illud quod idem circa morbos exercere iubet , cautissimè obseruandum duco.ἀσκεῖν, inquit , περὶ τὰ νουσήματα τὰ δύο,ὠφελέειν,ἢ μὴ βλάπτειν : maximè quum compertum sit,quædam etiam præsenti sua commoditate,longum in posterum ac grauius malũ inducere. Proinde Græcos medicos,velut optimos & cautissimos magistros, & maximè admiror , & libentissimè (dicam etiam felicissimè)sequor,& aliis sequendos esse iudico.Et hac de causa post illos suprà relatos,etiam Paulum AEginetam ad Latinos trãscribendum ac publicandum duxi , velut veræ ac sanæ medicinæ certissimum exemplum.Hunc autem authorem peculiariter tibi,compater charissime,dicare volui, tum ob præceptionum in ipso breuitatem, tum ob totius operis non onerosam adeò molem, vt tibi familiaris & in multo vsu esse possit : id quod neutiquã in istis maximè occupationibus tibi negligẽdum esse nosti,ex Hippocrate edoctus,qui dicit,Virum prudentem,ratione apud se inita,quòd maximi pretii res est hominibus sanitas, nosse cõuenit quomodo ex sua ipsius intelligẽtia in morbis vtilitatem capiat. Nosse autem conuenit ea quæ à medicis & dicuntur,& adhibentur corpori suo , eáque diiudicare posse. Et quanquam mox in eodem loco,libri περὶ παθῶν principio,subiiciat,Atque hæc singula hactenus nosse satis est,quatenus idiotæ contingere potest : tamen tibi in literis, sapientiæ ac eloquentiæ studio tantam claritudinem adepto , non hactenus nosse,satis esse debet aut potest , sed pro eo amore quo recta & hæc nostra studia colis, longè altius ad sanitatis tuæ curam te immittes. Sed stultum sit me præscribere modum ei qui iam multis annis à prima adolescentia , in maximis rebus ad consilium adhibitus sit , vt in te ac prudentia tua plurimum situm esse omnibus constet, quò patriis regionibus pax, religioni concordia,& Germaniæ tranquillitas contingat.Hoc itaque vt(felicem successum Deo Optimo Maximo largiente)efficias, vel ego maximè omnibus votis expecto. Nihil enim libentius in hac ingrauescente ætate videã quàm vt virtuti & rectis studiis suus honor,pietati ac religioni suus cultus restituatur:bonis rectè factorum præmia,improbis contraria cõtingant. Ad quas res omnes his turbulentissimis tẽporibus miserrimè afflictas ac intercisas,aliquando (&,vt speramus,breui) reparandas,tu plurimum cõferre posse & collaturus esse crederis. Neque enim sine his duabus rebus,præmio videlicet & pœna,respublica in integro statu cõtineri potest. Et sicut Plato dixit extremũ iniustitiæ terminum esse si,qui iustus non sit, pro iusto habeatur:ita extremus impietatis & malitiæ terminus est haberi aliquem pium & bonum,qui talis non sit. Quod verò ad me attinet, vt non dubito quin hoc meũ officium tibi hunc meum laborem inscribendi ac dicandi,gratum tibi sit futurum , ita mihi satis est si vicissim intellexero, memoriam nominis nostri esse apud te integram , cui vt à prima nostra mutua cognitione semper,sic nunc ita turbatis rebus vel maximè,rectè probari cupio. Vale.Zuiccauii,Calend.April. M. D. LV.

PAVLI AEGINETAE IN SVVM OPVS PRAEFATIO.

NON ſanè quòd à veteribus quid circa artis tractationem prætermiſſum ſit, ad huius operis compoſitionem perueni, ſed compendiariæ doctrinæ gratia. Vice verſa enim ab illis quidem rectè ac citra defectum omnia elaborata ſunt: recẽtiores verò, ſupra hoc quòd neque omnino ipſos attingere ſtudent, etiam garrulitatem ipſorum damnant. Qua de cauſa ad hoc opus adornandum progreſſus ſum, quòd iis qui ipſum, velut par eſt, habere volent, commentarii ac monumenti vſum exhibebit, mihi verò exercitationis loco fuerit. Abſurdum enim eſt, rhetoras compendiariis iudicialibus libellis ad profectionem paratis vti, in quibus vniuerſarum legum ſummæ continentur ad vſum expoſitæ: nos verò tales negligere, & quidem quum illi non ad modicum ſolùm, ſed longum etiam tempus, conſiderationem differre poſſint, nos autem nunquam, aut valde raró, eiuſmodi facultatem habeamus: nam neceſſitas in quibuſdam morbis ſæpenumero ſolicitudinem requirit neutiquam differendam. Quapropter rectè Hippocrates temporis occaſionem præcipitem pronuntiauit. Illos equidem in ſolis fere vrbibus negotiorum vſus vrget, in quibus etiam librorum luculenta adeſt copia: at medicis non ſolùm in vrbibus aut agris, aut deſertis quibuſdam regionibus, ſed etiam in mari ſæpe, in ipſis nauibus, repentina morborum neceſſitas ingruit, in quibus dilatio mortem aut omnino periculum extremum inducit. Cæterùm omnem medendi methodum, aut omnem particularem materiam memoria tenere difficillimũ eſt, aut etiam omnino impoſſibile. Quare hoc compendium ex veteribus collectum confeci. neque enim meas fœturas in ipſo propoſui, paucis quibuſdam exceptis, quæ inter artis opera & vidi & experientia cognoui. Verùm in pluribus præclaris verſatus, & maximè in Oribaſio, (qui & ipſe totum librum in quo omnem tuendæ ſanitatis rationem tradidit, inſtar florum aliunde decerpſit. nam poſt Galenum & adhuc iuniores fuit) optima ex his delegi, nullo (quantũ eius fieri potuit) morbo prætermiſſo. Etenim Oribaſii opus illud in ſeptuaginta libros diſtinctum, omnem artis doctrinam in ſe continet. At non facilè parabile eſt tantæ molis opus, ad multos adeò verſus extentum. Epitome verò compendio omnia huius tractans, ad filium Euſtathiũ ſcripta, multos morbos penitus non habet, & reliquorũ tractationẽ imperfectã cõtinet, ita vt iam cauſæ, iã cognitionis ſigna, quandoque etiam ſufficiens curatio deſit, itémque alia quæ mentionẽ ſui fieri poſtulant. At verò præſens noſtrum ſcriptum, & ſigna, & cauſas, & curationes omnium morborum ſimilarium, inſtrumẽtalium, & eorum qui in vnionis ſolutione conſiderantur, comprehendit, non modò ſummatim, ſed etiam diffuſè, prout res ipſa exigit. Et ante horum aggreſſionem, totam tuendæ ſanitatis ex victu rationem expoſuimus. Poſtremum verò librum de medicamentis tum ſimplicibus tum compoſitis conſcripſimus.

QVÆ IN VII. TOTIVS OPERIS LIBRIS CONTINEANTVR.

IN primo omnem tuendæ ſanitatis comperies doctrinam, & affectionum ætatibus, temporibus, temperamentis, & quibuſdam aliis peculiarium præſeruationem ac correctionem, & alimentorum omnium vires ac vſus per capita expoſitos.

In ſecundo febrium omnium doctrina habetur, præmiſſis iis quæ ad ipſam conferunt, nempe ex recrementis, & diebus iudicatoriis, & aliis ſignis, ſubiectis item ſymptomatis ad febres conſequentibus.

In tertio de affectionibus in locis conſiſtentibus tractatur, initio à ſummo capite facto, ita vt ad ſummos pedes, vſque ad ipſos vngues deueniamus.

In quarto de affectibus extrinſecus corpus impetentibus, & velut in propatulo conſiſtentibus, agitur, non quidem in certis ſed in pluribus partibus: in quo etiam de lumbricis & dracunculis dicitur.

In quinto de venenum iaculantium plagis ac morſibus tractatur: in quo etiam de morſis à cane rabido, & aquæ formidinis affectu agitur. Item de morſis à cane non rabiente, & de morſis ab homine. Ibidem quoque de venenis, & auxiliaribus aduerſus ea medicamentis habetur.

In ſexto omnia ad chirurgiam pertinentia recẽſentur, tum circa carnem, (vbi & de telorum extractione agitur) tum circa oſſa: in quibus etiam de fracturis & luxatis ſermo habetur.

In ſeptimo omnium medicamentorum vires continentur, prim ũm quidem ſimplicium, deinde verò compoſitorum, & præſertim eorum quorum in aliorum ſex librorum decurſu mentionem fecimus, maximè maiorum & compoſitionis appellationem adeptorum. Neque enim placuit nobis in illis ſparſim omnes compoſitiones collocare, quò & doctrina minus perturbata eſſet, & vt quis vnam aliquam quærens, aut etiam plures ex nobilibus cõpoſitionibus, facilè reperiat. Ad finem verò quædam ad componenda medicamenta conducentia, & ſuccedaneæ inter ſe ſpecies referuntur, ita vt totus liber in doctrinam de ponderibus ac menſuris abſoluatur. Primum igitur librũ iam exordiemur.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA, Liber I,

Iano Cornario medico physico interprete.

DE IIS QVAE ACCIDVNT PRAEGNANTIBUS, & quo victu vti debeant, Cap. I.

QVandoquidem ex iis quæ prægnātibus accidunt, hæc maximè ipsas diuexāt, humorum crudorū redundantia, assiduus vomitus, sputatio, oris vētriculi morsus, & ciborum fastidium, commodum sanè fuerit ipsis consilia præscribere. Conueniunt itaque deambulationes, cibi non valde dulces, & vina fulua, odorata, quinquennia, & potus moderatus. Hæc enim omnia humorum crudorum redundantiæ & vomitus remedia sunt. At medicamēti loco, polygonum herbam aqua coctam bibant, & anethū similiter, & Ponticam radicem, quæ vernacula lingua rha vocatur. Hæc & post & ante cibum sumant. Foris autem œnanthen, & balaustium, & mali Punici florē, & smyrnii comam, & fœniculi semen, aut omnia hæc simul, aut prout miscere volueris, cum palmulis & vino veteri, præcordio cataplasmatis vice impones. Cæterùm oris ventriculi morsus alleuandi sunt aquæ calidæ potu, & placida deābulatione, & præcordio molli lana intecto. Cibum verò auersantes, ad variorum eduliorum & ad voluptatem paratorum, itémque amyli succi esum, inhortari oportet. Hoc autem potius iis obtuleris quæ terram edere cupiūt, velut in pica appellata affectione contingere solet, quæ circa tertiū maximè fit imprægnationis mensem: eo quòd fœtus tū non possit totum id quod pro alimenti ratione ad vterū affertur cōsumere, nimirum imbecillior, ita vt ex hoc ipso variæ in stomacho superfluitates redundent. Vnde etiam varia & absurda appetunt, velut carbones extinctos, & cimoliam terram, & alia multa. Hac enim de causa etiam appellationem hanc affectio ipsa adepta est, ob picæ animalis varietatem, aut quòd etiam illa sæpe hac affectione corripitur. Commodant autem & labores, & longiores peregrinationes. Verùm quæ delicatè vitā degere consueuit, ea, vbi prægnās est, repentinas motiones nō bene tolerat. Quin & acria aliquādo gustare, & maximè sinapi, commodum est cibum auersanti. At verò ad pedum tumores præcipuum est anthyllidem aceto maceratam alligare, & brassicæ folia in latum superponere: & terram cimoliam cum aceto illinire, & alumen similiter cum aceto. Bonum est etiam malorum Medicorum (quæ & citria appellantur) decocto ex aqua pedes lauare.

DE NVTRICE, Cap. II.

DEligenda est nutrix nullum morbum habens, neque anicula valde, neque iuuēcula. Sit autē natu minima, annorum vigintiquinque: natu maxima, trigintaquinque. Et habeat pectus magnū, & mām̄as magnas, & papillas neque cōniuētes, neque auersas. Reliquū autē corpus neque pingue sit valde, neque nimis tenue. Magnū verò cōmodū fuerit infanti si nutrix nō ita multo antè pepererit, & præsertim masculū. Vitare porro debet nutrix valde siccantia, & salsa, & acria, & acerba, & acida, & amara vehemēter calefaciētia, & valde graueolētia: itémque insigniter iucūdos odores, & cōdimenta, & alia acria. Abstineat etiam nutrix à venere: & laboret per manus & humeros, & molam verset, & texat. Et puerum vlnis gestans circunferat, qui tamen iam sit trimestris aut quadrimestris.

DE LACTE NVTRICIS, Cap. III.

LAc optimum est quod moderatum est crassitudine, copia, colore, odore, sapore. Commodum est etiam id quod pollicis vngui instillatum, dum ad lucem consideratur, inflectendo vnguem, neque citò neque tardè defluit. Præstat etiam sic lac probare: Infundatur lac in vas vitreum, & coaguli moderata copia immittatur, ac digitis cōteratur: atque ita donec coaguletur dimittatur. ac deinde cōsideretur an casei minus in ipso sit quàm seri. Tale

A enim lac inutile est: contrarium verò, concoctu difficile. Optimum verò est id quod vtraque habet moderata.

QVOMODO VITIOSVM LAC CORRIGATUR, Cap. IIII.

LActis vitia hoc modo corrigere oportet. Si quidem crassius fuerit, vomitu pituita extrahēda est: optimus autem est ab aceto mulso. sed & laboribus ante cibos attenuare oportet. Commoda sanè hic sunt & origanum, & hyssopum, & satureia, & scandix, & thymus, & raphani

B modicum, & salsamentum vetus, cum aceto mulso. Si verò acrius fuerit ac tenuius lac, à multis laboribus nutricē leuare oportet, & sorbitionibus ac carnibus porcinis nutrire: & sapam bibēdā dare, ac vinum dulce. At si lac imminuatur, sorbitiones exhibēdæ sunt, ac largior victus, & vinum dulce dandum, & pectus ac mam̄æ confricādæ. His verò etiam cucurbita medicinalis affixa commoda existit. Cæterùm quòd medicamēta ad lactis generationem efficacia sint noui, non tamen assiduum ipsorum vsum probo. violentius enim colliquant. Sunt autem, fœ-

C niculi radix & semen in ptissana cocta: & cytisi folia in vino nigro, aut ptissana: & melanthiū in passo, & anethū, & pastinacæ radix ac semen. Oportet autem calida aqua prius rigata, ita exhibere. Omne verò vitiosum lac, siue crassum fuerit, siue acre, & graueolens, vbi nutrix prius id emulserit, ita puerum admoueat: neque vnquam acre ieiuno exhibeat. verùm graueolentias & vinum odoratum & cibus iucundus corrigere poterit. De lacte verò in caseum coagulato, in tractatione de mammis libro tertio dicetur.

D EDVCATIO PVERI, Cap. V.

PRimum alimentum recens nato infanti mel exhibere oportet: postea verò lac præbere bis in die, aut ad summū ter. Quum autē & ipse prōptus fuerit ad accipiēdum, & spem exhibuerit concoctionis, tunc iam etiam cibus dandus est qui non repleat. Si verò nobis non animaduertentibus repleti fuerint, somnolētiores statim & segniores fiūt, & tumor in vētre adest & flatus, & vrinæ sunt aquosiores. Ex quibus signis repletione deprehēsa, nutrix nihil exhibere debet, donec fuerit consumpta.

E Sufficit autem bienniū lacte nutrire. Deinde ad cibos transgredi.

DE PVSTVLIS PVERO ERVMPENTIBUS, Cap. VI.

QVæ circa cutem puero erumpunt, primùm quidem patienter ferre oportet: vbi verò probè omnino eruperint, tunc iam curare, ita vt ad lauacra nutrix immittat myrtum, aut lentiscum aut rosas: deinde rosaceo aut lentiscino vtatur, & cerato cum cerusa. Sed & nitro mol-

F lius extergat. nam fortiora non feret. Optimum est etiā nutricem dulciore victus modo vti. Optimum item est & puerum ita nutriri vt neque ipsum nimis impleat, neque rursus valde famem ferre sinat. Quòd si aluus puero supprimatur, mel ad cibū affusum simul coquito: si verò neque sic obediat, terebinthinā ad ciceris magnitudinē adiicito. At si liquidior fuerit aluus, milium maximè offerendum est.

DE TVSSI ET GRAVEDINE PVERI, Cap. VII.

G SI quando tussis aut grauedo puerum vexet, mellis illitiones adhibeantur. Oportet itaque ipsam, vbi multa calida aqua lauit, caput quoque multo melle illinere: deinde linguā leniter digito comprimere. multam enim pituitam vomet.

DE PRVRITV, Cap. VIII.

SIquis pruritus puerum infestarit, fomento vtendum est & vnctione larga ex oleo cocto, modica cera in ipso eliquata.

DE DENTITIONE, Cap. IX.

DEntiunt quidem pueri circa ſeptimũ menſem: contingunt autem tunc inflammationes gingiuarum, maxillarum & tendinum, & aliquando conuulſiones. tunc igitur nihil puero exhibendum eſt quod manſu opus habeat. Digito verò gingiuæ aſſiduè in lauacro cõtrectẽtur, ac molliantur adipe gallinaceo, aut cerebro leporino. Prominentibus autem iam dentibus, delicatarũ mollium lanarum circuniectu vtendum eſt, ad collum, caput & maxillas, ita vt eædem ex oleo dulci calido irrigentur, & oleum quoque auditoriis meatibus inſtilletur. Tunc verò etiam victus luculentior puero dandus eſt, idémque calida lauandus. Et ſi quidem alui profluuiũ habuerit, conãdum eſt vt venter epithematis impoſitis adſtringatur quæ maximè ſiſtũt: cumino lanæ inſperſo, aut aniſo, aut apio. Bonum eſt & roſarum ſemen admiſcere, & in ſumma, calidè reſiccare. Si verò nihil deorſum ſubeat, melle in glandulam efformato aluus leniter irritetur: aut calamintha trita cum melle illinatur. At verò conuulſionibus puerorũ maximè auxiliari videtur heliotropiũ, ſi in aqua coquatur, & puer in hac lauetur. Prodeſt etiam irino, aut Cyprino, aut Sicyonio oleo vti, & in ſumma, calefacere. Quando verò emergentibus dentibus & digitos mordet & vulnerat, bonũ fuerit iridis radicẽ raſam & nõ valde ſiccã ore continere. Hoc etiã vlceribus auxiliatur. Prodeſt & butyrũ cum melle illitum. Gingiuarum autẽ pruritus ſalſamenti veteris caro ſedat.

DE APHTHA VLCERE, Cap. X.

FIt & vlcus puero quod aphtha appellatur, modò ſubalbidum, modò ſubrubrum, quandoque nigrum, veluti cruſta, quod peſſimũ eſt, & maximè lethale. Auxiliatur autem iris cum melle, & ſi ſiccã inflare velis. Item roſarum folia tuſa, & flos roſarum, & crocus, & myrrhæ parum, & galla, & thus, & thuris cortex, & ſimul ſingulatimque melle excepta. Poſt hæc aqua mulſa, & mali Punici dulcis ſuccus.

AD FEMORVM INTERTRIGINES, Cap. XI.

FEmorũ intertrigines myrto arida, & roſis, & cypero inſpergito.

AD AVRIVM HVMIDITATES, Cap. XII.

AVrium humiditates ſiccat lana alumine imbuta indita: aut vinum mulſum, aut vinum vetus inſtillatũ, aut crocus cum vino tritus.

DE SIRIASI, Cap. XIII.

SIriaſis eſt inflammatio partium circa cerebrum & mẽbranas ipſius. Conſequitur ad hanc ſincipitis cauitas, itémque oculorum, cũ pauore ac ſiccitate corporis. Auxiliatur autem ipſis luteum oui cum roſaceo impoſitum ſincipiti ad modũ lanæ cõuolutæ, ita vt frequẽter alteretur. ALIVD ad ſiriaſes. Folia heliotropii ſcorpiuri appellati, ſincipiti imponito. Item cucurbitæ ramenta, & cucumeris peponis pelliculam quæ eius carnem ambit. aut ſolani hortenſis ſuccum cum roſaceo.

VICTVS INFANTIVM ET RELIQVArum ætatum, vſque ad inclinatam, Cap. XIIII.

INfantes & à lacte amotos, in remiſſione ac hilaritate ſinere oportet: exercitia verò & alimenta leuiter exhibere. A ſexto autẽ & ſeptimo anno, & pueros & puellas literatoribus lenibus ac humanis tradere oportet. hi enim cum remiſſione ac gaudio docent. at animi remiſſio ad bonam corporis nutritionem multum confert. Duodecimum annum egreſſos pueros, ad grammaticos iam ire ac geometras, & corpus exercere neceſſe eſt. Verùm à decimoquarto vſque ad tres annorum ſeptenarios, cõuenit exercitiũ in diſciplinis, & in philoſophicis doctrinis inſtructio. Sed & exercitationes plures aſſumere conuenit, propter corporis robur: quo & anima & corpore laborantes, ab impetu in venerem impediantur. In his etiam vinum contrahendum eſt. Cæterùm in vigore ætatis, victus perfectus & animæ & corporis cõuenit. quapropter exercitiis omnibus vtendum eſt, maximè iis quibus quiſque aſſuetus eſt, & alimentis ſufficientibus ac probè alentibus. At in declinante ætate, victus & animæ & corporis remiſſus congruit. Nam & exercitia

A qualiacunque fuerint, pro horũ ratione ſubtrahẽda ſunt, & alimenta ſenſim contrahenda, quum habitus ipſorum frigiditatis principium accipiat.

DE FRICTIONE PRAEPARATORIA, Cap. XV.

ANte exercitia corpus moderatè calefacere oportet frictione per lintea facta. Deinde per oleum fricãdum eſt nudis manibus, donec probè caluerit & mollitum fuerit corpus, & florido rubore rubuerit, & ad tumorem perductum fuerit.

B DE EXERCITIIS, Cap. XVI.

EXercitium eſt motus vehemẽs: vehementiæ terminus eſt, reſpirationis mutatio ad denſitudinem. Exercitia verò præparant partes inſtrumentales, vt ne facilè offendi poſſint, & robuſtas ad actiones efficiunt. Faciũt etiam alimenti attractionem fortiorem, & alterationem promptiorem, & nutritionem meliorẽ, propter exorientem caliditatem. Expurgãt quoque meatus, & ſuperfluitates euacuant, propter fortem ſpiritus motum. Quãdoquidem igitur diſtributioni alimenti opitulãtur, non o- C portet crudorum ac incoctorum neque ciborum neque humorum copiam, aut in ventre aut in venis contineri. Periculũ enim eſt ne ad omnes corporis partes attrahãtur priuſquam concocti commodi fiant. Clarũ itaque eſt etiam ante cibos exercitia aſſumi debere. Verùm notæ opportuni exercitis temporis ex vrinarũ colore colliguntur. Nam quæ aquoſa eſt, incoctum adhuc ſignificat diſtributum ex ventre humorem: fulua verò & bilioſa, iamdiu concoctum eſſe: moderatè autem pallida, recens factæ concoctionis ſignum eſt. Tunc igitur ad exer- D citia ducere oportet, & veſicæ & vẽtris recremẽtis prius deiectis.

DE EXERCITIORVM SPECIEBVS, Cap. XVII.

OMnibus exercitiis commune hoc eſt quòd caliditatis augmentũ animantibus ex ſeipſis efficiunt: proprium verò in ſingulis ſpeciebus ineſt. Etenim validum exercitium, hoc eſt violentum, muſculos ac neruos ad robur præparat. Talia autẽ ſunt, fodere, & maximo onere ſublato, aut in eodem loco manere, aut paululum pro- E gredi, ac velut deambulare. Huius generis ſunt, & per funem manibus ac pedibus nitendo aſcendere, & plurima alia huiuſmodi. At verò velocia, ſine robore ac violentia ſunt: talia ſunt, curſus, & vmbratilis pugna, & ſummis manibus decertatio, & per follem, & per magnã ac paruã pilã exercitiũ. Cõpoſitũ autem fit ex valido ac veloci. nã quæ exercitia valida ſunt, iis velut vehementibus vti quis poterit, ſi veloces motus addat. Præterea exercitia alia lumbos magis quàm manus aut crura exercent: alia ſpinam, aut thoracem ſolum, aut pulmonem. Exerce- F ri autem oportet quandiu ad tumorem corpus attollitur, & floridũ exiſtit: & quandiu motus prompti & æquales ac concinni fiunt. In hoc autem & ſudorem calidum videbis vapore admixto. Tunc verò primùm deſinere oportet vbi vnũ ex relatis fuerit alteratũ, veluti, verbi cauſa, ſi corporis tumor cõtrahi videatur, ſtatim quieſcẽdũ eſt: ſimiliter ſi coloris floriditas marceſcat, ceſſandum eſt. Quin & ſi motus omnino remittere videantur, ſtatim ceſſandum eſt: & ſi circa ſudorem mutatio aliqua fiat aut in copia, aut in qualitate. Si enim minor aut fri- G gidior fiat, ceſſare oportet, oleóque circunfuſo de cætero recurare: deinde recuratoria frictione vti, velut pædotribæ facere ſolent.

DE FRICTIONVM SPECIEBVS, Cap. XVIII.

FRictio dura, denſare, mollis ſoluere poteſt. Quare corpora vltra modum exoluta, duriter fricãda ſunt, adſtricta verò, molliter. Si verò moderato corpore quis præditus ſit, clarũ eſt quòd neque molliter, neq; durè fricandus is ſit, ſed, quantũ eius fieri poteſt, exceſſibus vtriſque vitatis. Etenim multa & dura frictio, corporis tumorem H deprimit: modica autem & mollis, vice verſa in tumorẽ eleuat. At verò tres differentiæ frictionum ſecundum quantitatem, tribus differentiis ſecundũ qualitatem cõplicatæ, coniugationes nouem efficiunt, velut ſubiectum eſt. nam vna ſecundum quantitatem, multa videlicet, tri

bus secundum qualitatem complicata, duræ dico & molli & moderatæ in duritia, tres differentias facit: & rursus modica, iisdem tribus complicata, alias tres. Moderata A verò in quantitate, iisdem tribus complicata, alias tres: velut subiecta tabula ostendit.

QVANTITAS.		QVALITAS.
Multa Multa Multa	&	Dura Mollis Moderata
Modica Modica Modica	&	Dura Mollis Moderata
Moderata Moderata Moderata	&	Dura Mollis Moderata

DE VOCIS EXERCITIO, Cap. XIX.

INter vocis exercitia, iucunda ac concinna modulatio nihil ad sanitatem conducit: verùm grauiorum vocum sonus vtilis est. quare in hoc se exercere oportet. Sic enim plurimus aer in respiratione in corpus tractus & thoracem & ventrem diducit, & meatus totius corporis dilatat ac disparat. Quapropter in ipsis lectionibus, redundantium humorum excretiones facit; iis quidẽ qui maiore contentione legunt, magis, & per sudores: iis verò qui lenius contendunt, per occultam de tota corporis mole contingentem trāspirationem. Contingit enim vt propter attenuationẽ, multarum superfluitatū quæ screatu reiiciuntur, & sputorum, & muci, & pituitæ excretio ac consumptio fiat. Proinde iis qui caliditate opus habent propter frigiditatem, quódnam aliud commodius auxilium contingere posset quàm actio illa in trāspiratione? Quare sæpe legere oportet, toto corpore remisso, & carne diffusa, ita vt deindustria arteriam ac reliquos spiritus transitus ad raritatem disparemus, & grauiores voces sonemus. Vtendum est autem vocis exercitiis & actionibus neque temere, neque inconsideratè: imò neque quū prauis ac corruptis pleni sumus humoribus, neque in magnis & manifestis stomachi cruditatibus, ad vocis exercitium deueniendum est, vt ne maior distributio corruptorū humorum ac vaporum in corpus fiat.

DE LASSITVDINIBVS EX EXERCITIIS, Cap. XX.

LAssitudo vlcerosa ex recrementorum tenuium simúlque acrium copia fit: tensiua verò nullum quidem memorabile recrementum corporibus incumbere indicat, verùm circa musculos & neruos affectio quædā contingit, in qua tendi sibi videntur. Inflammatiua verò lassitudo, in qua velut contusas aut inflāmatas sentimus partes, tunc accidere solet quum excalfacti musculi aliquid de circunfusis sibi superfluis recrementis attraxerint. Est & alia affectio quarta, cuius generatio ex eo est quòd musculi vltra quàm conuenit siccantur, adeò vt denudatum corpus appareat squalidum ac contractum, & ad motus pigrum. Curationem porro vlcerosa lassitudo habet, recrementorum discutionem, permultam ac mollem frictionem cum oleo multo, quod nullam adstrictionem habet. Altera lassitudo tensiua scopum curationis habet laxationem. Laxatur autem id quod distentū est, frictione modica simúlque molli, cum oleo velut ex sole calenti, requie item ac omni quiete, & balneis temperatis, & diutiore in aqua calida mora. quare si etiā bis aut ter ipsum laueris, plus profeceris. Tertia lassitudo inflammatiua tres curationis scopos habet, superflui euacuationẽ, distenti laxationem, & inflammationis refrigerationem. Oleum itaque multum tepidum, & mollissimæ frictiones, & in temperatis aquis longissima mora, tales lassitudines sanant: sic autem & quies multa, & vnctiones assiduæ. Quarta affectio in prima quidẽ die nihil diuersum à prioribus postulat, præterquam calidiorem aquam, vt leniter cutẽ constringat: in secunda verò die exercitio recuratorio opus habet. Exiliant autẽ statim in balneis in frigidæ aquæ solia. Omnes porro lassati boni succi cibo opus habent.

DE CVTIS ADSTRICTIONE, Cap. XXI.

ADstrictio fit aut ex obturatione, aut ex densatione meatuum. Et obturatio quidem fit ob copiam aut crassitudinẽ crudorum & incoctorum humorum: densatio verò, aut per frigefacientia, aut adstringẽtia, aut sic-B cantia. Statim autem cognoscitur vbi se exuerint, ex decoloratione alba, vnà cum duritia ac densitate corporis: in ipsa verò exercitatione, ex eo quòd difficulter calescunt. Curatio huius affectionis est calefactio. itaque assiduis exercitiis vtendum est, & balneis calidioribus: mora verò in frigido solio non sit diuturna, neque ipsa aqua valde frigida sit. Vbi autem se induere volent, ex aliquo moderatè calefaciente vngantur, veluti oleo dulci ac tenuium partium. At verò densitates cutis satis sanat oleum anethinum, præsertim si viride fuerit anethum: itémque C oleum ex populo nigra.

DE LASSITVDINIBVS SPONTANEIS, Cap. XXII.

QVandoquidem ob acrium recrementorum vitium vlcerosa fit lassitudo, si quidem omnino modicus fuerit vitiatus humor, exercitiū sufficiet recuratorium: si verò maior & per profundum, talem non amplius ad exercitium ducemus, neque omnino ad vllum motum: verùm quiescere ac dormire iussum, per totam diem in abstinentia cibi conseruabimus: deinde ad vesperā pin-D guiter vncto, & temperata calida loto, cibum boni succi ac sorbilem modicum dabimus: & neque à vino ipsos prohibebimus. vinū enim semicrudos humores, siquid aliud, coquit. Si igitur ex relatis sedatum fuerit symptoma, ad consueta munia obeunda pro ratione homo reducatur: si verò etiam postera die adhuc permāserit, de fortiore auxilio iam considerandum est. Nam si vires fuerint robustæ, ex duobus alterum, aut venā secare aut purgare conuenit, discrimine facto vtro magis auxilio opus habeat: si verò vires debiles fuerint, vena quidem nequaquam secanda est, sed purgatio moderatè facienda. Si ve-E rò crudi humores multi fuerint, neque vena secetur, neque purgetur, neque exerceatur: imò neque omnino moueatur, neque lauetur, verùm in omni quiete seruetur, & edulia & potiones ac pharmaca exhibeantur attenuātia, & secantia, citra manifestam calefactionem. Victus itaque sit ex aceto mulso, ita vt aliquando etiam parū ptisanæ & aquæ mulsæ exhibeamus. Quando verò etiā præcordium omnibus talibus eleuatum est & inflatum, & facilè inflantur, quicquid tandem ingesserint, præstiterit aliquid piperis cum alimento dare. Melius etiam fuerit F diospolitico vti medicamento, & simplici illo ex tribus piperis generibus cōposito. Sed & acetū mulsum commodissimū ipsis est. Potu verò vtātur fauorum cremore cocto, maximè vbi exacuerit, & vinis leniter acidis, & eduliis attenuantibus citra calefactionem: qualis est & capparis si ex aceto mulso, aut ex aceto & oleo sumatur. At verò tẽsiua lassitudo, vbi citra exercitia oboritur, multitudinem indicat solidas animalis partes distendentem. Clarum autem est, si sanguinis fuerit multitudo, optimū esse aut venam secare, aut malleolos scarificare. Cæterùm inflammatiua spontanea lassitudo, neque paucarum ho-G rarum tarditatẽ sustinet, nedū duorū aut triū dierum.

Statim enim febrem inducit vehementissimam, si non A quis præoccupauerit sanguinem detrahendo. Præstat autem, si id fieri possit, bis detrahere vna die, priore vice ita euacuando vt ne in animi deliquiū incidat homo. secunda verò vice neque animi deliquium vereri conuenit. At si vena iis secta nō fuerit, bona fortuna ita affecti opus habent vt seruentur.

VICTVS SENVM, Cap. XXIII.

SEnectus sicca est & frigida: correctio verò eius fit per calefacientia, ac humectantia vnà cum calefacientibus. Oportet autem & fricare citra lassitudinem: cibum B autem dare debilioribus ter in die, circa horam tertiam parum panis cum melle Attico: & postea hora septima, vbi defricti, & exercitiis conuenientibus senectuti exercitati, & loti fuerint, primùm exhibere quæ aluum molliunt, deinde pisces aut auiculas, postea in cœna ea quæ optimi succi sunt & ægrè corrumpuntur. Nec verò prohibeo vinis ex melle præparatis vti, & maximè in iis senib[9] in quibus suspicio aliqua est generationis calculorū in renibus, aut etiam podagræ: tunc verò in ipsum iniiciendū est petroselinum. Si verò quandoque pituita in ventre generata, de necessitate deligamus aliqua illam secantia, C statim ad humectantem victum transire oportet: dandæ verò sunt ipsis etiam maturæ ficus ante reliquum cibum: in hyeme autem caricæ, si nullum symptoma circa dextrum præcordium sentiatur. Quandoquidem verò serosa ac pituitosa recrementa circa senum corpus coaceruantur, mictionem quotidie promouere oportet, & ventrem subducere, maximè per oleum absorptum ante cibos. Clarum autem est quòd omnia oleracea ante cibos edere oportet ex oleo & garo: itémque oliuas, ex muria, & damascena. At aluo amplius suppressa, etiam mer- D curialis satis est efficax & cnicus. facit & terebinthina: de hac autem quandoque nucis Ponticæ magnitudinem sumere oportet, quādoque duarum aut trium. Est & oleum per clysterem infusum aluo suppressæ commodissimum.

AD RVGOSVM CORPVS, Cap. XXIIII.

COrpus erugat erui farina, viti albæ admixta. ALIVD smegma quo frequenter corpus confricari debet. Ficus pingues vnà cum bryonia tundūtur, & fari- E na erui, & sepiæ testæ vstæ adiiciuntur, atque hæc modico melle instillato excipiuntur.

VT IVCVNDVM ODOREM spiret corpus, Cap. XXV.

QVò verò iucundum odorem spiret corpus, ad idem vnguentum cupressi comam admiscere oportet siccam tusam, aut pini corticem. Verùm eius meminisse cōuenit vt manè post indutas vestes parum casiæ aut sabinæ degustent.

VT RECALESCAT HABITVS, Cap. XXVI.

F QVandoquidem verò etiam habitui opitulari oportet, medicamento defrictorio inspersili feruefaciente in balneo dum lauatur, vtatur. Habeat autē id calaminthàm, sampsuchum, hyssopum, baccas lauri, rorem marinum, lapidem pyriten, salem, fæcem vini vstam, nitrum & pumicem, singula pro ratione, & parum sinapis, & staphidis syluestris, & grani Cnidii. Verùm à balneo acopo vtatur calefaciente, & bibat vinum fuluum vetus, & propoma ex vino mulso, pipere & ruta, ac similibus. G

AD COLOREM VITIATVM, Cap. XXVII.

COrporis colorem vitiatum minuit vita hilaris, & cibus gratus, cui admiscere oportet radiculas & porrū, & viride cicer. Bonum autem colorem facit mali Punici dulcis succus absorptus: bonum est etiam oleum, cocta diutius in ipso bryoniæ radice. hoc quoque corpus erugat. Cæterùm in medicamenta defrictoria admiscere oportet pastillos factos ex farina aliqua detergente, & ex bulbo narcissi, & bryoniæ radice. Bonum colorem indu- H cunt, sicui copia detur, amygdali amaræ & radix & fruct[9], si in aqua coquātur, atque hac quis pro balneo vtatur.

AD LIVORES, Cap. XXVIII.

LIuores oboriri in senibus prohibere oportet, cutem ipsorum crassam faciendo, ita vt non facilè lædi possit, & habitum valde calidum reddendo. Quò verò citius decedant, sale vtendum est in balneis ad denigratam partem: sed & spongiis raphani aut absinthii decocto imbutis, fouere prodest.

DENTIBVS PRAESERVANDIS, Cap. XXIX.

DEntes non discedēt siquis hæc faciat: Vitare oportet primùm ciborū corruptiones: vitare etiā assiduum vomitum: vitare quoque cibos qui dentibus non sunt commodi, ficus siccas, & mel coctum, valde durum, & palmulas quæ ægrè teruntur, & omnia quæ glutinum habent, & quæ vix franguntur, adeò vt dentes commoueāt: & quæ dentibus stuporem inducunt, & perfrigida ac putrida omnia. Oportet etiam post cœnam, dentes perpurgare.

VT NE GRAVIS SIT AVDITVS, Cap. XXX.

VT ne grauis sit auditus, primùm sordes in meatu expurgare oportet: per temporis autem interuallum linamentum dropace intinctum in ipsum demittere, & ap pressum extrahere. nam simul & meatus expurgatio fit, & simul auditus prouocatio. Postea lana ad erui magnitudinem obuoluta meatum ad diē obturato: & deinde, ea extracta, ad dies aliquot oleo amygdalino, aut nardino, aut chamæmelino, aut adipe anserino cum modico felle bubulo illinito. Rursus autem tēpore interposito, sinapi & ficus terito, & factum ex iis collyrium, ad horas duas indito: & postea hoc quidem eximito, infundito autem oleum in asphodeli radicis cauitate feruefactum.

AD CALIGINEM OCVLORVM, Cap. XXXI.

VT ne caliginem habeant oculi, quum in aquam frigidam te immergis, diutius apertis suspice: hinc enim robur visui accedit. Nec verò lectionibus talem offendere oportet. Caueant autem à vino crasso ac dulci, & cibis qui diutius supernè manent, & qui ægrè concoquūtur, & liquidam materiam generant lentam & crassam, erucas item & porrum, & omnia quorum acrimonia sursum attollitur. Vitare etiam oportet decubitum supinū diutiorem, & frigus, & ventos contrarios, & fumū, & puluerem. Ipsis autem oculis aquam hoc modo factam quotidie instillare conuenit. Ad mensis & diei vnius spatium, fœniculum viride in vas fictile forinsecus pice oblitum mittito, & aquam pluuiatilem affundito, & postea exempto fœniculo, aquam repositam seruato, ac vtitor.

DE REPLETIONE, Cap. XXXII.

IN cibis maximè delinquitur circa repletionem. nam etiamsi ventriculus probè concoquat, venæ tamen nimium impletæ affliguntur, distenduntur, rumpuntur, obturantur, & flatu plenæ fiunt, & valde grauantur. Pessimū autem est in morbis, venarum repletionem esse: at ventris repletio quandoque sursum euacuat id quod redundat, quandoque deorsum per secessum: & in summa, debilior est repletione venarum. Et tamen neque hæc admittenda est: verùm siquis plura ingesserit, statim vomere oportet. Periculum enim est ne facta concoctione impleat venas, & hoc magis siquis assiduè circa ciborū ingestionem intemperans, nullam euacuationem excogitet. Vomere igitur oportet priusquam cibi corrumpantur. Si verò aliqua impedimenta fiūt ad vomitum, si quidē fluat aluus, sæpe prodest: sin minus, diutius dormire, & aquam calidam frequenter bibere. Facta autem sufficienti concoctione, & maximè facta etiam alui egestione, lauare oportet, & fomenta adhibere, & salsamentum modicum edere, & potionē aquosam bibere. Si verò neque egeret quicquam, neque citò coquet, insupérque reliquū corpus graue, & ægrum ad motum & somnolentum fuerit, & pigrities quædam præter rationem detinuerit quoque mentem, hæc signa sunt repletionis venarū: qui verò ob hæc lassitudine premuntur, his quiescere conducit donec ea quæ in ventriculo sunt concoxerint, & postea laboribus euacuare.

DE EBRIETATE, Cap. XXXIII.

EBrietate detentis vomitus conuenit statim obortus. Oportet autem & largam aquā insuper bibere, itémque aquam mulsam, & vomere donec quamplurima re-

fecerint,& morſus obtuderint. Poſt vomitus autem folio A vtendum eſt cum larga vnctione: reliquo verò tempore quieſcendum,ita vt ſub tegmine dormiant longiſſimo tempore, donec temulentia ſoluatur.

DE IIS QVI CIBOS CORRVMpunt, Cap. XXXIIII.

Corruptione ciborum in ventre contingente, quibus quidem ſubeunt corrupta, ii magnum viaticum ad ſanitatem habent: quibus autem non ſubeunt, iis irritatio facienda eſt per ea quæ citra moleſtiam ſubducunt, Cæterùm ita affectis vomitus ante cibum conferunt, ex B vini potu & dulci vino ac paſſo inducti. Conſulendum autem ipſis eſt vt nullum nidoroſum, aut graueolentem, aut omnino facilè corruptioni obnoxium cibum ingerant,ſed eos qui boni ſucci ſunt eligant. Iis verò qui hoc modo habent, etiam per moderata temporis interualla ventris ſubductiones conferunt per ea quæ moderatè purgant.

DE VENERE, Cap. XXXV.

EX venere hæc commoda emergunt: repletionem euacuat,corpus leue exhibet, & ad incrementum pro- C mouet,& virilius efficit: circa animam verò, impeditam ratiocinationē ſoluit,& impotentem iram remittit. Quare etiam melancholico, ſiquod aliud,remedium commodiſſimum eſt,coire. Redigit item ad moderatiorem mentem eos qui etiam alio modo inſaniuerunt: & morbis pituitoſis optimum eſt: quidam etiam quum cibos auerſarentur,ad eos accipiendos promptiores inde facti ſunt: & quidam à ſeminis per ſomnum aſſidua profuſione liberati ſunt. Naturæ verò ad venerem idoneæ ſunt calidiores D ac humidiores,atque hæ magis quàm aliæ in venerē procliues ſunt:minimè verò victus ſiccans ac perfrigerans, & ætas ſenilis,& tempus autumni. Oportet itaque victum humidum ac calidum eſſe. fit autem & laborum & ciborum moderatio. Quemadmodum autem moderati labores conueniunt,ſic etiam moderata venus. nam & ad opus excitat,& facilitatem quandam conſuetudini exhibet. Requirit autem coitus,ſi quicquam aliud,etiam alimenti copiā. quare edulia quæ multum nutriunt cōmmoda fuerint. Ex piſcibus autem polypi:nam & aliàs ad venerē irritare creduntur.& quæcunque mollium generis exiſtunt. Ex oleri- E bus,horminum,irio,eruca,& rapum:& hæc velut medicamenta. Ex leguminibus fabæ & cicer, ochri, dolichi, piſa, ſupra luculentum alimentum etiam flatu implent. Proinde ruta quia flatus concoquit ac diſſipat, ideo etiam coitus hebetat. Magnopere autem laudo botros vuarum. humectant enim,& ſanguinem flatu implent, qui ſanè ad venerem impellit. Qui venere vſurus eſt, repletiones & cruditates vitet: ſed & laſſitudines vitandæ ſunt, & vomitus ac purgationes prægreſſæ: ſimiliter & alui profluuiū repētinum. nam inueteratū venus reſiccat. At verò vehemē- F tes veneris appetentias non laudo, ſed tunc magis reniti iubeo,& maximè eos qui morbum aliquem habent. Optimum igitur fuerit coitu vti poſt exercitia,& balnea,& moderatum cibum. nam & ad robur conducit,& perfrigerationes ab eo vrgētes minus fiunt. Tempus autem ad coitū opportunū eſt poſt cibum, velut dixi, ante ſomnum. obdormienti enim ſtatim ſedatur laſſitudo: & hoc tempus etiam commodum eſt ad liberos gignendos, tum ob alias cauſas,tum quòd mulier dormiēs geniturā magis cōtinet.

AD IMPOTENTES AD COITVM, Cap. XXXVI.

PVdenda aſſiduè vnguine illinere oportet cui pars de radice narciſſi modica addita ſit,aut de Cnidio grano, aut pyrethro,aut ſtaphide ſylueſtri, aut ſemine vrticæ, aut aniſi. Præbibendū autem eſt piper,aut ſatyrium,aut eruca, aut cnicus,aut omnia ſimul. Edere verò oportet ante cibū bulbos rubicundos paruos aſſatos,cum ſale & oleo,aut ſcillæ marcidæ parum:ſed & compoſitis deſcriptis auxiliis ad hæc vtendū eſt:quin & laſciua ſcripta ſæpe legere prodeſt.

DE IMMODICO COITV, Cap. XXXVII.

QVandoquidem ex frequentiore coitu, rarius & frigidius,& ſiccius & debilius fit corpus, ea quæ denſant nimirum,& calefaciunt,& humectant,ac corroborant,adhibere oportet. Iis igitur qui immodicè venere vſi ſunt, conuenit tegmen,tepor,quies, ſomnus multus,donec corporis cōcitatio remiſſionem accipiat, & ſeipſos ab imbecillitate recolligant.

DE SEMINIS REDVNDANTIA, Cap. XXXVIII.

QVidam ſemen multum calidum coaceruantes, deinde ad venerem accedentes,ipſumque excernētes, & corpus debile habent,& ſtomachum exolutum,& attenuātur ac reſiccantur:ſi verò rurſus propter hæc à venere abſtineant,& capite grauantur,& anxii fiunt:deinde ſtatim per ſomnum ſemen profundentes,eadem perpetiuntur. Oportet itaque nihil ex iis quæ ſemen augent exhibere,ſed & cibos & medicamenta accipere quæ ipſum corrumpunt: & poſt balneum lumbos illinere oleo roſaceo, melino, & omphacino. Præſtat autem hæc ipſa craſſiora facta illinere, admixta cera,& ſucco aliquo ex perfrigerantibus, ſem peruiui videlicet, & ſolani,& cotyledonis,& pſyllii. Et his quidem per æſtatem,aliis autem temporibus,tum aliis,tū lactucæ ſucco,& lini ſemine in aqua cocto. nā & hoc perfrigerantem ſuccum facit. Sed & lamina plumbea lumbis ſubiecta,ſeminis per ſomnum profuſionem prohibet: & herbæ frigefacientes,cum ruta, & ſummis teneris viticis virgultis ſubſtratæ,idem faciunt:viticis item ſemen,& rutæ,ſi edantur. Vitare autem oportet ne lumbi vehemēter perfrigerentur,vt ne renes lædantur.

DE PERFRIGERATIS, Cap. XXXIX.

PErfrictione multa facta, ita affectos in calidis locis reclinare oportet,illitos Cyprino aut irino. Poſtea verò vbi paululum recalfacti fuerint, dandum eſt piper,& myrrha, cū vino dulci odorato veteri: aut ſuccus Cyrenaicus cum vino aut aceto:aut pyrethrum, aut caſtorium cum aceto. Alimentum autem exhibere oportet calidius.

DE ADVSTIS A SOLE, Cap. XL.

ADuſtione in ſole facta,decumbere in locis qui probè perflantur cōuenit:proluere autem faciem,& manus, & crura aquis frigidis. Si verò ſiti vexentur,bibere aquam frigidam,quibus id facere in conſuetudine exiſtit. Atque hæc paulatim facere oportet,& non aceruatim. Cibum autem accipere modicum,qui facilè in corpus diſtribui poſſit: atque eum humidum magis quàm ſolidum aut frumentaceum.

DE PITVITA IN SVPERNO VENTRE redundante, Cap. XLI.

SI vnquam in aliquem incidiſti qui nutrientes cibos oblatos auerſaretur,& à cibis abſtineret, & ſi cogeretur accipere,nauſeabundus fieret: ſolos autem acriores (ſi tamen & hoc faceret)admitteret, & neque his delectaretur, ſed ventre inflaretur & nauſearet,& ſolis ructibus paululū alleuaretur:corrumperet autem quandoque etiam ipſos acceptos cibos ea corruptione quæ fit in acorem:omnino cognoſce ſummam curationis in his auxiliis ſitā eſſe quæ ventris pituitam extergere poſſunt. Ego itaque noui quēdam ita affectum, à radiculis cum aceto mulſo acceptis, craſſiſſimæ pituitæ copiam fidem excedētem vomuiſſe, & eveſtigio penitus ſanum euaſiſſe.

QVOMODO QVIS FACILE VOMAT, Cap. XLII.

QVandoquidem iis qui aſſiduè vomunt multa abſurda accidere ſolent,commodum fuerit modos refer- G re per quos facilè vomere datur. Nam & pituitam euacuat & caput alleuat,& quandoque etiam prohibet vt is qui auidius cibum accepit, cruditate nō laboret,& qui vinum vberius bibit,non lædatur. Sint igitur ea quæ ingeruntur, nō acerba & ſicca,ſed partim dulcioris ac humidioris modi,partim acrioris. Inter hæc autem radicula laudatur, & eruca,& ſalſamentum vetus,& origanum viride, & cepæ ac porri parum. Vomitus etiam promouēt ex legumini- H bus, ptiſſana mel admixtum habens, & decoctum freſarū fabarum,& carnes pingues: verùm ita vt nō ſolùm ſuccos ipſorum accipias,ſed etiam totam molē deuores. Ne itaque circa māducationē multū tēpus teras,ſi vomere voles: ſintque omnia per cocturam mollia. Manifeſtum verò eſt quòd etiam ex vinis eligenda ſint dulciora: hæc enim magis innatant. ſed & potu tepidiore vtendum eſt.

Oportet autem & amygdalas melle tinctas edere,& placẽtas tunc gustare, & peponis ac cucumeris semen madefactum cum melle accipere. Facit etiam cucumeris radix trita cum melle. Qui verò fortioribus vti volunt, narcissi bulbum in aqua coquũt, & cum hac vinum miscent. Vomitum mouet quoque irinum vnguentum,si quis illitis ex eo digitis proritet. Ad vomitionem etiam pertinet,non remittere, neque cessare inter vomendum: & os colluere, & faciem posca aut aqua abluere. nam & dentibus confert,& caput alleuat.

DE SVBDVCENTIBVS ALVVM, ET vrinam mouentibus in sanis, Cap. XLIII.

Veteres quidam ad sanitatem satis esse putabãt quotidie euacuari per ventrem & vrinas inculpatè ac sufficienter, pro ciborum ac potuum ingestorum copia. Et si quidem euacuationes pro ratione fiebant, laudabãt: sin minus,opitulabantur, mictioni quidem, per scandicem & apium,asparagum,petroselinum,anisum, calaminthà, origanum, absinthium, graminis ac cardui radicem, cytisum, adiantum, in aqua cocta,ita vt decoctum cum vino biberetur. hæc enim sanguinem per vrinam purgant, & non exiguam vtilitatem exhibent. Verùm ventri opitulabantur, terebinthinam dantes oliuæ magnitudine deuorandam dormituris: si verò magis subducere volumus, de rheo parum admiscemus. Commoda autem sunt ad ventris subductionem oua sorbilia, & ex oleribus,betæ,maluæ & cochlearum iusculum. Et fortassis hæc suffecerint.Maiorem verò vim habet Mercurialis in aqua cum sale cocta,& in cibo accepta,& decoctum ipsius in potu: & sambuci folia eodem modo:& polypodii radicis drachmas duas salsamentis inspergere, aut in ptissana sorbere. Sed & lactis serum cum sale, aut melle, trium aut quatuor heminarum mensura: & galli veteris iusculum, tum per se,tum cum cnici drachmis duabus. Quandoque etiam aloes cicerum trium magnitudinem post cœnam sumere prodest: optimum est & epithymũ cum vino potum, post moderatam cœnam. Qui verò vehementiore enacuatione opus habet,veris tempore manè epithymi drachmam ex aceto mulso bibat.

DE INFVSIS PER CLYSTEREM, Cap. XLIIII.

Cæterùm in iis qui aluum ægrè solubilem habent,& quorum stomachus debilis subducentia per os non admittit,infusis per clysterem vtendum est,pituita in intestino incumbente,his quæ fiunt ex decocto caricarum, & betarum,& nitri,& radicis cucumeris syluestris,& melle,& oleo chamæmelino,aut anethino:si verò siccitas magis inest, iis quæ fiunt ex althæa,fœnograeco, chamæmelo,& oleo ac modico melle. Et quandoque oleum per se heminæ dimidiæ mẽsura immissum, quod opus est præstat. Sed neque hoc assiduè faciendum est, ne natura his assuescens spontaneæ excretionis obliuiscatur.

DE GLANDIBVS, Cap. XLV.

Vtimur & glandibus sæpe,stercorum excretionis gratia, & in iis quibus id quod per clysterẽ immissum est non excernitur. Formantur autem glandes ex sale tosto, & melle ac nitro. Sed & thymus cocto melli miscetur. Formantur etiam ex resina terebinthina, & nitro, & quandoque etiam grano Cnidio moderato.Excitant autẽ morsus: quapropter oleo partes inungendæ sunt.Quin & pyrethrum aut piper admiscetur, & conueniunt resolutis,& inflationibus ex frigiditate. At centaurium miscetur pici & cerato, & est commodum resolutis pudendis. In infantibus autem & salis granum inditur. Efformatur quoque ficus cum nitro.

QVAE COMMANSA, AVT NARIBVS INdita ac illita,pituitam à capite ducant, Cap. XLVI.

Humores in capite per sputa vacuamus,si quidẽ modicè hoc facere voluerimus, piper mastichæ admiscentes: si verò amplius vacuare volumus,pyrethrum, aut staphidem syluestrem mandere iubemus. Sed & anemones omnis radix,si manducetur,pituitam prouocat, & radicis capparis cortex. Serosum itaque recrementum per talia euacuatur. Crassum verò & pituitosum sinapi cum aceto mulso gargarissatum euacuat: aut sapa origano aut hyssopo in ipsa cocto. Ego autem hanc ad sinapi cum aceto mulso admisceo. Si verò cerebrum à muco expurgari opus fuerit, acribus medicamentis irritantes, ipsum proliciemus: quorum aliqua etiam sternutationem mouent. Purgat itaque per nares anagallidis vtriusque succus,& anemones cuiusuis & betæ.Sed & cucumeris syluestris foliorum succus naribus infunditur,tum ipse per se, tum cum betarum decocto,aut succo.Verùm sternutatio in crudis humoribus circa thoracem & pulmonem,& caput contentis, non conducit. At oris illitio talis est.Saponem cum betæ succo illine,circa palatum ac columellam probè facit.idem etiam naribus inditur. Sæpe verò vsus sum parabili medicamento, melanthio naribus illito, quandoque pridie acri aceto id macerans, deinde postera die rursus cum aceto terens,& naribus infundens:quandoque oleo veteri idem melanthium tero, & similiter vtor. Atque sic ipso vtitur & Archigenes in narium obturatione. Priore verò cum aceto Crito vtitur in morbo regio.

QVAE MENSES DVCANT, Cap. XLVII.

Omnia quæ vrinam cient,etiam menses ducunt:radicis brassicæ decoctum, persecæ radix, ruta, chrysanthemum, dictamnũ, erucæ semen. Mouent etiam subdititia ad os vteri apposita, velut est ruta trita cũ melle, aut porri succus,aut scordium tritum appositum,aut myrrha trita ex vino,aut leporis coagulum.

SVDORIFICA, Cap. XLVIII.

Ex sudorificis est chamæmelon siccum tritum oleo inspersum,ita vt cutis contentè ex eo defricetur,sesseli,pyrethrum, roris marini semen, anisum ,similiter oleo inspersa, nitrum tostum & non valde tenue, cum oleo: salis flos oleo permixtus, succus Cyrenaicus aqua dilutus, ad defrictionem corporis assumptus, & ciceris magnitudine in potu acceptus. Similiter & calamintha cum aqua mulsa pota,& forinsecus cum oleo affricta.

DE AERE, Cap. XLIX.

Optimus aer est exactè purus. talis autem fuerit qui neque ex stagnorum aut paludum exhalatione, neque ex aliquo barathro venenosam auram remittẽte turbatur: sic autem & is qui ex aliqua cloaca magnam vrbem expurgante turbatur, malus est: quin & qui nebulosus est,bonus non est. quemadmodum & qui in cauo loco vndiquaque montibus altis conclusus, nullam auram admittit. Qui igitur hoc modo prauus est, omnem ætatem,& omne temperamentum similiter lædit, quemadmodum bonus prodest. At verò circa qualitatem differentia, caliditatem dico & frigiditatem, & siccitatem & humiditatem,nõ similiter se ad omnes habet. Nam temperatis corporibus temperatus aer commodus est:intemperatis,is qui contrariam temperiem habet.

DE AQVIS, Cap. L.

Oportet etiam aquarum virtutis ac vitii peritum esse. multi enim vsus sunt aquæ præ omnibus fere rebus aliis, ad omnem victus rationem. Nosse itaque oportet optimam aquam omnis qualitatis exortem esse, tum in sapore,tum in odore. Statim autem hæc & iucundissima est bibentibus, & aspectu pura. Quum autem & de præcordiis citò secedit,ne quærere quidem meliorem oportet.Nam quæ in præcordiis morantur,&ventrem feriunt, & inflant, & grauant, prauæ censendæ sunt. neque enim calefiunt citò,neque perfrigerãtur tales aquæ. Sed & quæ in ipsis coquuntur, tardissimè ac peius coquuntur. Præstat itaque experimento talem aquam iudicare.Qui verò etiam per notas cognoscere volet, ex iis quæ referentur iudicet.Etenim quæ ad septentrionem conuersæ sunt, & à sole auersæ,tardi transitus sunt & inconcoctiles, & calefiunt & perfrigerantur tardè. Quæ verò ad orientem per meatum aliquem aut terram puram excolantur, celerrimèque calefiunt, & celerrimè perfrigerantur, eas optimas esse sperandum est.Bonæ sunt & quæ æstate frigidiores, hyeme calidiores existunt. Quidam etiam pondere probant,leues meliores esse putantes: verùm hoc si cum aliis relatis est,laudatur: solum autem non satis est vt sit bonarum aquarum signum. Leuissimæ autem(velut Hippocrates ait)sunt pluuiales, dulcissimæ item ac limpidissimæ & tenuissimæ,eò quòd à sole id quod leuissimum ac

tenuissimum est abripitur. Educit autem sol nō solùm ex aliis aquis, sed etiam ex mari & ex corporibus. Quapropter etiam facillimè omnium putrescunt, vt quæ ex diuersis qualitatibus constent. Nemo verò suspicetur pessimā esse aquam quæ facilè putrescit. alterationis enim facilitas virtuti magis quàm vitio adscribitur. Quare si aqua optimarum aquarum notas habens, facilè quoque putrescat, optimam ipsam esse putandum est: quum tamen in iis qui biberunt mutare incipit, raucedinis & tussis & grauis vocis causa existit. Ex ipsis verò pluuialibus aquis æstiua & cum tonitruo delapsa melior est quàm procellosa. Pessimæ autem sunt à glacie & niue: nam circa aquæ congelationem quicquid tenuiorum partium est exprimitur. Bonum autem fuerit etiam palustres & graueolentes, & eas quæ absurdas qualitates habent, per cocturam in melius mutare, atque sic bibere: itémque vino permiscere, adstringentes quidem dulciore, reliquas autem acerbiore. Quasdam etiam colare cōducit, limosas, & salsas, & bituminosas. At valde frigidas post cibum bibere oportet, & neq; aceruatim. Quidā verò cibos etiā ac potus inuenerunt aduersus aquarum vitia: & aliqui quidem cicerum decoctum præbibunt, aut etiam ipsum cicer edunt. Aliqui verò caucalidas similiter cum aliquo pisciculo coctas, & fœniculum eodem modo: alii verò betas & cucurbitas prius edunt cum sale & vino diluto.

DE BALNEIS, Cap. LI.

LAudo quidem in frigida aqua lotionem, non dico autem ipsam conferre iis qui vulgari victu citra delectum vtuntur, sed solis iis qui exactè vitam degunt, & laboribus ac cibis prout conuenit vtuntur. Satis est autem plerisque quandoque perfrigerari amplius opus habentibus, innatare aliquando per æstatem, si iuuenes fuerint, & carnosi, & frictionibus prius excalefacti. Sint autem neq; ex venere, neque aliàs delassati, neque cruditatem, aut vomitum, aut ventris euacuationem, aut vigilias perpessi. periculosum enim est si quis ita simpliciter vtatur. At calidum balneum optimum est & tutissimum, lassitudines soluens & plenitudines discutiens, excalefaciens, leniens, molliens, flatus diffundens vbicunque incubuerint, & somnum inducens, & carnositatem inducens. Est autem & aptissimum ad vsum & viro & fœminæ, & puero & seni, & magistratum gerenti & priuato.

DE BALNEIS NATVRALIBVS, Cap. LII.

EX balneis naturalibus aliqua sunt nitrosa, aliqua salsuginosa, aliqua aluminosa, aliqua sulphurulenta, alia bituminosa, alia ærosa, alia ferrosa: quædam verò ex iis composita. Omnium igitur naturalium aquarum vis est siccatoria ac calefactoria in totum, & maximè conueniunt humidis ac frigidis. Priuatim verò nitrosa, & quæ salem habent, capiti congrua sunt, & thoraci fluxione infestato, & stomacho humido, & hydropicis, & tumoribus ex morbis & pituitosis. Aluminosa verò, sanguinis reiectionibus, & stomacho vomenti, & mulieribus quæ inordinatè purgantur, & frequenter abortiunt. At sulphurulenta neruos molliunt ac calefaciunt, & dolores mitigant: verùm stomachū effœmināt ac auertunt. Bituminosa autē caput implent, & sensuū organa lædūt: calefaciūt autē perseueranter, & temporis progressu molliunt. Ærosa verò ori, tonsillis, vuæ, & oculis insigniter commodāt. Ferrosa autem stomacho & spleni vtilia sunt. Oportet autē desessus in aquam citra tumultum facere, quò vis ipsius remisso corpori allapsa immergatur.

DE VICTV TEMPORIBVS ANNI SINgulis conueniente, Cap. LIII.

BOnum est & ad anni tempora habito respectu victus rationē constituere: & hyeme quidem pluribus laboribus vti, & plura comedere, præsertim quum constitutio fuerit aquilonaris. nam si austrina fuerit, laborandū quidem est similiter, sed pauciores cibi ac potus exhibendi sunt, & in summa, corpus siccum faciēdum est penitus tēpore humido, quemadmodum calidius in frigido. Edere autem oportet carnes calidas, & olera, & vinum bibere copiosius. Verùm vere ingruente, alius per vomitus, alius per ventrem euacuetur, & alius venam secans sangui-

A nem detrahat, prout quisque consuetus & paratus fuerit. At æstate quies conducit, & laborum & alimentorum imminutio: & vt frigidioris modi sint cibi: & potu largo vti, & omnia facere quæ ad refrigerationem & ad humiditatem conferunt. Circa autumnum verò, quandoquidem penitus est inæqualis & inordinatus, & omnigenos inducit morbos, valde cautè victum constituere oportet, ita vt nequis circa frigiditates delinquat, & à venere ac frigida potione continentissimus existat. Et manè quidem frigidum aerem, in meridie verò æstuosum
B declinet. Et pomis non nimis impleatur. lædunt enim non copia solùm, sed etiam humoris vitio, & quòd flatū inducant. Nam & optima ex ipsis, ficus & vuarum botri, flatus pariunt, si quis non ante alios cibos accipiat, & cibos corrumpunt: si verò præsumantur, neque inflant, neque corrumpunt. Cæterùm frigidiore euadente aere, pro ratione calefacere corpus oportet, & omnia facere velut hyeme accedēte. Quin & bonum fuerit post æquinoctium euacuatione aliqua ex prædictis vti, quò nihil superflui in corpore detentum, in hyeme fiat molestum.
C

VICTVS NEGOTIOSAM VITAM degentium, Cap. LIIII.

CVm qui in negotiis vitam degit cōsiderare oportet an in priore vita exerceri cōsueuerit, aut iā se exercens, moderatè talem consuetudinem ferat: vt ne ægrotet ex eo quòd assiduè probè transpirat. Talem enim corporis naturā ad aliā cōsuetudinē penitus trāsferre nō oportet, in iis qui ex multo tēporis interpositi interuallo ægrotant. Si vero assiduè quis ægrotare videatur, & hoc
D ob humorum copiam, scopus tibi sit per totam salubrem victus rationem, quò moderatos humores habeat: si verò ob humores vitiatos, quò optimos. Ex iis igitur qui humorum copiam coaceruant, eos qui statim balneum ingressi sunt, postea frictione vti & parum moueri exhortabimur. Qui verò iam talia fecerunt, paulatim etiam ipsos hæc augere consulemus: verùm de cibis detrahere, & parum nutrientes ingerere. At eorum qui humores vitiatos coaceruant nō vnus est scopus, quia neque humorū vitiatorū vna species. Quidā enim frigidiores ac pituitosiores coaceruant: quidam calidiores ac biliosiores,
E quemadmodū alii atrabiliarios. Abstinēdum itaque vni cuique est à cibis ac potibus qui humorē eū qui in ipsis coaceruari solet promptè generāt. Verùm in omnibus his commune auxilium est ventris subductio.

VICTVS ITER FACIENTIVM, Cap. LV.

IN profectionibus facillimè quis versabitur si vnctus sit, & non ita contentè ac pertinaciter iter faciat: insuperque æstate fascia molli, latitudinis sex aut septem di-
F gitorum, lōgitudinis autem, non minoris quàm quinque cubitorum, lumbos vsque ad laterum mollitudinem circundatus. Sed & baculus commodus est ad profectionē. nam in decliuibus locis præmissus corpus pronum, quasi conto quodam, sustentat: in accliuibus autē, dum quis ipsi innititur, motum corporis ad accliuem locum faciliorem facit. Quiete igitur in profectionibus contingente, vnctio, & modica cibi alicuius æstiui oblatio, & potus moderatus hac hora conuenit: & post prandium, ante itineris ingressum quies. Si verò quis proficisci cogatur, &
G sitiat, polentam tenuem in aqua cum modico sale bibat. Cæterùm ardores & solem vereri oportet, & vt ne corpus nudum soli exponatur, sed contectum, vt ne in itinere resiccatum induretur. Sic enim & lassitudo minus contingit, & relatarum affectionum nulla similiter inciderit. At vbi hyems frigida est, ante profectionem ventre euacuato, & vnctione facta, aliquem satis multum cibū hybernum, & exiguum potum sumere conuenit: & circundare fascia longiore nō solùm lumbos, sed bene ac probè etiam spinam ac pectus. Vbi verò quiescit, si in tali re-
H creatione frigus multum fiat, neque vngi, neque cibum neque potum capere melius est, neque aliam quampiam refectionem, si quis in eo loco permanere velit. Post longas autem profectiones, & alios fortes labores, etiamsi quis lassitudinem non sentiat, curare ipsum oportet veluti lassatos. Sic enim minus molestiarum acciderit.

VICTVS NAVIGANTIVM, Cap. LVI.

VOmitibus qui primùm nauigantibus contingunt, neque facile nequevtile est resistere.plerunque enim omnibus prodesse solent. Oportet autem post vomitum non multa neque vulgaria edulia exhibere, sed aut lente vti sicca & cocta, modicum pulegii habente, aut pane trito in vino aquoso ac odorato. Potu verò vtendum est modico, eóque aut villo penitus aquoso, aut aceto mulso. At lentem coquere oportet, & vbi mollis facta fuerit, probè terere, deinde siccare, atque sic invase fictili componere. Si verò ad longius tempus vomitus fiant plures, vehementiore cibi subtractione vtendum est, & ipso potu mo dico, aut aceto mulso cum aqua, thymo in ipso macerato, aut pulegio, aut aqua cum polentæ polline: aut villo odorato aquoso similiter cum polline polentæ. Cæterùm ad molestos in nauibus odores, aut mala cotonea olfacere oportet, aut thymum, aut pulegium. Sed & quamminimũ in mare aspicere oportet, donec ad consuetudinem perueniat quis conuersationis in mari. Ad aquas item respiciendum est, vt neque turbatæ, neque graueolentes, neq; salsæ sint.

DE CARNIVM IMMINVTIONE, Cap. LVII.

QVum ad immodicam carnositatem egressum fuerit corpus, eliquare ipsum ac imminuere oportet. Ostensum autem est quòd calidior ac siccior temperatura gracile efficit corpus. Talem igitur in crassis inducere conuenit, si ad moderationem reduci debent. Didicisti autem quòd exercitia velocia & acuta, & diæta attenuãs, & eiusmodi medicamẽta, & animæ curæ, temperamentum calidius ac siccius reddunt, & per hoc, etiam corpus tenuius. Quis igitur sit victus attenuans, manifestum est. Medicamenta verò vehementiora sunt, rutæ semen, (maximè syluestris) vnà cum corymbis, aristolochia rotunda, centaurium tenue, gentiana, polium: & quæ ex vrinã ciẽtibus fortiora sunt, velut petroselinum. singula enim hæc tùm per se, tum inter se mixta, humores attenuare ac euacuare possunt. Sed & sal ex vstis viperis abundè attenuat, & theriace. Discutit autem & attenuat oleum illitum, cui syluestris cucumeris radix sit incocta: itémque althææ ac gentianæ, & panacis & aristolochiæ radix oleo incocta. sed & polium & centaurium. Oportet autem cibum non statim à balneis dare, sed vt prius dormiant permittere. Præstat autem balnei aquam ex discussoriam vim haben tibus esse, si quidem ex natura talem habeamus, qualis est aqua Mitylenes: sin minus, salis florem aquæ marinæ admiscere oportet, & vino vtendum est tenui ac albo. quin & frictio sicca per lintea extersoria crassiora, attenuare potest. At pro exercitiorum ratione, etiam pauciores cibos offerre oportet. Prodest & insolatio carnosis. Oportet autem neque præpotationibus ipsos vti: & melius est semel tantùm in die cibum capere. Quin & corpus fricandũ est nitro ac sale asperiore. Nitrum itaque multum in balneis attenuat, verùm modicum irritamento est ad bonã corporis nutritionem. Attenuat & hæc mixtura, piperis & petroselini duplum, asari & anisi dimidium. Hæc & ad vrinam & ad aluum mouendam commoda est.

QVOMODO ATTENVATOS RENVTRIRE OPORTEAT, Cap. LVIII.

QVos renutrire volumus attenuatos, iis vinum dabimus crassum: edulia verò quæ crassi succi sint, & exercitia tarda, & frictionem moderatam, & in summa, omnia relatis contraria adhibebimus. Commodum est ipsis etiam picari per tres aut quatuor interpositos dies. Si verò ieiunus lauetur, ante balneum linteis corpus defricare oportet, donec rubefiat. Et postea frictione dura, nõ tamẽ multa, cutẽ spissare, quò dẽsam ac durã efficiamus. Oportet autẽ decoloribus & alimentum non sentientibus iracundiam inducere & commotiones animales.

QVOMODO QVIS PARTES CORPORIS attenuatas curare possit, Cap. LIX.

QVi in quibusdam partibus attenuantur, plerique ob diuturnam ipsarũ quietẽ, aut fracturarum deligationis modum, ad hanc affectionem deueniunt. Oportet igitur facultatem in parte ipsa corroborare, & largum

A sanguinem attrahere, ex moderatarum frictionum vsu, & motibus conuenientibus, & moderata calidæ aquæ affusione. Hæc autem facere oportet donec pars rubicunda facta attollatur, & antea quàm considat desinere. Quin & picationem adhibere oportet iuxta relatos scopos: vbi verò frigiditatis sensus circa attenuatam partem fuerit, linteis & aliquo calefactorio medicamento ipsam confricare oportet. Vsus autem sum aliquando thapsia, quandoque cum melle illinens, quandoque cum cerato.

DIGNOTIO OPTIMI TEMPERAMENTI, Cap. LX.

B TEmperatissimus est homo vbi corpore apparuerit exactè medius inter omnes extremitates, gracilitatẽ videlicet ac crassitiem, molliciem ac duritiem, caliditatẽ ac frigiditatem, humiditatem ac siccitatẽ: & in summa, vbi & naturales & animales actiones inculpatas habuerit: & vbi item medius est inter glabrũ ac hirsutum, & nigrũ colore ac album: & vbi pilos habuerit, dum puer est, fuluos magis quàm nigros: in ætatis autem vigore, vice-uersa.

C DIGNOTIO CORPORVM DISTEMPERATORUM, Cap. LXI.

QVæcunque corpora moderato calidiora sunt, & dentes citius producent, & similiter augescent. Apparẽt autem tangentibus calidiora: & pinguitudinis minus habent: verùm colore sunt valde rubicunda, & nigros pilos habent, & moderatè hirsuta sunt, & amplas venas habent. Si verò quis simul sit pinguis ac crassus, & venas amplas habeat, hic propter consuetudinem, non natura pinguis est. At frigidioris tẽperaturæ signa sunt frigiditas ad cõ-
D tactum, glabritudo, pinguitudo: color autem talibus vnà cum capillis fuluior est. Si verò multa est frigiditas, liuidus quodammodo est & plumbeus: sed & angustas venas habent. Gracilis autẽ siquis sit, talis nõ ex necessitate, sed ob consuetudinem factus est. Sicca verò temperies & durior est & gracilior quàm temperata & hirsuta. Durities itaque penitus inseparabilis est à sicca tẽperatura. Gracilitas autem non solùm sequitur ad naturales tẽperaturas, sed etiam ad acquisitas, ex longa consuetudine factas. Signum autem duritiei est æger motus, & quod corpus ex-
E siccantibus siccum ac squalidum redditur. Humida temperatura in cæteris quidẽ similis est temperatæ, sed mollior ac carnosior. Et ab hac inseparabilis est mollicies: quẽadmodũ etiã crassitudo non ad naturalem solùm tẽperaturam sequitur, sed etiam si ex longa quadam consuetudine conflata est. Proprium autẽ humiditatis signum, grauari corpus ab humidioribus. Cæterùm calida & sicca temperatura extremè hirsuta est, & capitis pilos multũ augescentes & nigros & multos in iuuenili ætate habet. Progressu verò temporis etiam caluities sequitur: & ve-
F næ amplæ sunt, quemadmodũ & arteriæ magnæ sunt, similque vehementissimè pulsant. Quin & firmum & articulatum, & musculosum, & pinguitudinis exors est totũ corpus, & cutis dura ac nigrior. At si frigida & humida sit temperies, thorax angustus est, quemadmodum & totum corpus pilis nudum: cutis verò tenera & alba, & pili subfului, maximè in iuuentute: & senescentes non caluescunt. Statim autem & timidi sunt, & minimè audaces & segniores: & obscuras venas habent, & crassi sunt ac pingues, & femorib⁹ ac musculis imbecilles, & inarticulati.
G Sed & blæsi fiunt. Verùm humiditate ac frigiditate amplius aucta, color vnà cum pilis fuluus fit: si verò plurimum augescant, liuidus. Calida & humida temperies mollior & carnosior est quàm optima. Si verò plurimum fuerit aucta, putredinosis morbis promptè corripitur. Si verò paulo humidior, multo verò calidior fuerit, tales moderatis paulo molliores sunt ac carnosiores, non paulo autem hirsutiores: sed & ad contactum non paulo calidiores. Nigri autẽ sunt ipsis pili, & caro pinguitudinis exors. Si verò frigiditas cũ siccitate pariter fuerit aucta, natura
H durum & gracile ac album corpus habent, & non musculosum, ac inarticulatum, & pilis nudum: ad contactum autem, frigidum. Pinguitudo tamen ipsis, etiamsi graciles sint, per carnem dispersa est. At capillorum & corporis color ad frigiditatis mensuram respõdet. Mores animæ sunt, pusillanimitas, timiditas & tristitia. Vt

A autem in ſumma dicam, in coniugatis temperaturis ſemper qualitatis prædominantis notæ præualebunt.

DE CAPITIS FORMATIONE, Cap. LXII.

PAruum caput prauæ cerebri ſtructuræ propriũ ſignũ eſt: magnum verò non neceſſariò bonæ. ſi enim propter inſitæ facultatis robur quæ bonam & multam materiam formauit, factum eſt, bonum ſignum eſt: ſi verò propter ſolius materiæ copiam, non bonum. Proinde diſtinguendum eſt iuxta figuram, & ea quæ ab i- B pſo oriũtur. Iuxta figurã quidẽ, ſi concinnum eſt: ſemper enim hoc bonum ſignum eſt. Ex iis autem quæ ab ipſo oriuntur, ſi validam ceruicem habet, reliquiſque oſſibus optimè diſpoſitũ eſt, & ſi neruoſum in ipſo genus vniuerſum habitius ac plenius eſt & firmum: &, ſi oculi acrem viſum habeant. At acuminata capita defectuoſam habẽt circa occiput aut frontem eminẽtiam, aut vlterius quàm conuenit auctam. Plerunque igitur velut magnum, ita etiam hæc capita reprehendenda comperiemus: rarò verò & ex his aliqua bona ſũt, formãte facultate forti exiſtẽte.

CEREBRI TEMPERAMENTI NOTAE, Cap. LXIII.

C TEmperatum cerebrum animales actiones moderatas habet, itémque recrementa, & minimè ab omnibus externis læditur. Talibus capilli capitis, dum infantes ſunt, ſuffului: pueris autem, ſubflaui: perfectis autem flaui fiunt, medium modum inter exactè criſpos & ſimplices tenentes: non tamen facilè caluefcũt. Si verò calidius moderato fuerit, omnia etiam circa caput & calidiora & rubicũdiora erunt, & venæ oculorũ ſenſui expoſitæ. Capilli verò his genitis ſtatim in capite fiunt: ſi quidem multo fuerunt calidiores, nigri, & fortes, & criſpi: ſi verò nõ mul- D to, ſubflaui primùm, deinde nigreſcũt: progreſſu autẽ ætatis calueſcunt. Recrementa verò his ſunt pauca, & inculpatè ſani ſunt. Replentur autem & grauantur capite à calefacientibus eduliis ac potionibus, & odoribus, & forinſecus allabentibus. Tales tẽperaturæ breui ſomno cõtentæ ſunt, & hoc neque admodum profundo. At frigidioris quàm conuenit cerebri notæ ſunt recrementa plura circa proprias effluxiones, capilli recti, fului, durabiles, E & facilè à frigidis cauſis læduntur, & defluxionibus ac grauedinibus aſſiduè corripiuntur: & oculorum venæ viſum effugiunt, & ſomnolentiores quodammodo exiſtũt. Sicci oris autem cerebri notæ ſunt recrementa in meatuum effluxionibus nulla, & ſenſuum ſinceritas: & vigilantiſſimi ſunt: & capillos robuſtiſſimos, & citiſſimè vbi geniti ſunt, producunt, criſpos magis quàm rectos: breui autem calueſcunt. At humidioris cerebri capilli ſimplices ſunt, & omnino non calueſcunt: & ſenſus turbulenti ſunt, & recrementorum copia adeſt, & ſomni multi ac profundi. Cæterùm calido & ſicco cerebro exiſten- F te, à recrementis liberi ſunt, & ſenſibus integri ac vigilantiſſimi, & citò calueſcunt. Prima tamen pilorum generatio celerrima ipſis eſt ac pleniſſima, habéntque pilos nigros, & calidi ſunt ad contactum capitis, & rubicundi vſque ad vigoris tempus. Si verò humiditas affuerit caliditati, & parum quidem exceſſerint ambæ moderationem, bonus color adeſt, & calor: & in oculis venæ magnæ. Recrementa verò plura moderatè concocta, & capilli recti & ſubflaui, & non facilè calueſcunt: replentur autem G & grauantur capite è calefacientibus & humectantibus. Vbi verò ad ampliorem humiditatem ac caliditatẽ peruenerint, morboſum fit caput, & facilè à calefacientibus ac humectantibus læditur. Nec verò diutius vigilare poſſunt: poſtquam autem obdormierunt, imaginationibus per ſomnia turbantur: & viſus caliginoſus eſt, & ſenſus nõ ſinceri. At verò frigidæ ſimúlque ſiccæ cerebri temperaturæ frigidum ac decoloratum caput faciunt, & oculorũ venæ in ipſis non extant, & à frigidis cauſis promptè læduntur: quapropter etiam inæqualiter ſani ſunt. Senſus autem ipſis in iuuentute quidem ſinceri ſunt & inculpa- H biles, verùm progreſſu tẽporis citò marceſcunt. Et in ſumma, omnia circa caput citò ſeneſcunt: & capilli ipſis genitis vix emergunt, atque ii macri ac fului. Porro humidæ ac frigidæ temperaturæ cerebri ſoporoſos & ſomnolentos efficiunt, & ſenſibus deprauatos, & recrementis abundantes, & quibus caput facilè perfrigeratur ac repletur, & qui defluxionibus ac grauedinibus facilè corripiuntur: non tamen calueſcunt tales.

VENTRICVLI TEMPERAMENTI notæ, Cap. LXIIII.

VEntriculi natura ſiccioris notæ ſunt, ſi citò ſiticuloſi fiant, & modicus ipſis potus ſufficiat, & grauentur vberiore, & fluctuationes habeant, ſi id quod redundat innatet, & eduliis ſiccioribus gaudeant. Humidioris autẽm, ſi non ſiticuloſi fiant, & vberiorem humorem citra moleſtiam ferant, & eduliis gaudeant humidioribus. At calidior natura ventriculus concoquit melius quàm appetit, & magis quæ dura ſunt, & difficulter alterantur. Gaudet autem calidis eduliis ac potibus, neque à frigidis quicquam læditur, ſi moderatus fiat ipſorum vſus. Frigidior autem natura venter bene quidem appetit, non autem bene cõcoquit, & maximè edulia quæ ægrè alterantur ac frigida ſunt. Facilè itaque in ipſo aceſcunt, & gaudet quidem frigidis, læditur autem facilè immodico eorum vſu. Cæterùm ex morbo contractæ ventris intemperaturæ in hoc differunt à naturalibus, contrariorum nimirum appetentia, non ſimilium. Si quidem igitur probè concoquit ventriculus, temperatus eſt: ſi verò non concoquit, intemperatus. Verùm ſi quidẽ nidoroſos fecerit ructus, immodicus eſt ipſi ac feruidus calor: ſi verò acidos, viceuerſa: & qui ægrè concoctilia probè concoquunt, eorum immodicus eſt calor. Debilis autem in iis eſt quĩ hæc quidem non concoquunt, piſces autem coquunt. Conſiderare autem oportet num ob aliquem humorem aliũde influentẽ hoc ſymptoma fiat: nã pituitoſis ructus acidi fiunt: bilioſis autẽ nidoroſi, viroſi, aut peregrinæ quædam qualitates. Communia verò ſymptomata accidunt nauſeæ. Verùm ſi quidem praui humores in capacitate ventris innatarint, redundant ac vomitu reiiciũtur: ſi verò in corpore ventris, circa tunicas ipſius contineantur, inanibus ad vomitum nauſeis fruſtra lancinant.

PVLMONIS DIGNOTIO, Cap. LXV.

NOn ſolùm venter ſiticuloſos & non ſiticuloſos efficit, & frigidi ac calidi potus appetentes, ſed viſcera etiam in thorace, cor & pulmo, & hepar. Et ſanè bibentes non ſtatim ſitire ceſſant, & frigidus paucus potus ſitim ipſorum magis ſiſtit quàm multus calidus. Refrigerat autem ipſos etiam multus aer inſpiratus, qui nihil alleuat ex ventre ſiticuloſos. Sic autem & qui contrario modo affecti ſunt, à frigida inſpiratione ſenſibiliter læduntur: & maximum indicium hoc eſt frigidi pulmonis. ſed & pituitam excreantes, cum tuſſi expuunt. Verùm pulmonis ſiccitates ſuperfluitatibus carent, & vocem puram habent, quemadmodum humiditates obſcuram & raucam vocẽ efficit: & vbi amplius aut acutius loqui volũt, ſuperfluitates ipſis incurrunt.

CORDIS NOTAE, Cap. LXVI.

COrdis rabidioris ſigna ſũt reſpirationis magnitudo, & pulſus velocitas ac dẽſitas, quãdoq; audacia, ac furioſa ferocia. Eſt etiam ipſis thorax hirſutus, maximè pectus, & quæ circa præcordia iis propinqua ſunt. Magna verò ex parte & totum corpus calidum, niſi hepar magnopere reluctetur. Quin & thoracis amplitudo, caliditatis nota eſt, niſi & hic magnopere cerebrum renitatur. At frigidius cor pulſus habet moderatis minores: & tales timidi ſunt natura ac puſillanimes & ſegnes, & glabrum ipſis pectus eſt. Siccius autem cor pulſus efficit duros, & animi concitationem nõ facilem, ſed feram & ægrè ſedabilem: & plerũq; totũ corpus ſiccius, ſi nõ hepar reluctetur. Humidioris autẽ ſigna ſũt pulſus molles, & mores ad irã procliues, ac facilè ſedabiles: & totum corpus humidius, niſi hepar obſtiterit. Calidi porro ac ſicci, pulſus duri ſunt & magni, & veloces ac denſi: & reſpirationes magnæ & veloces ac dẽſæ. & hi omniũ maximè hirſuti ſũt pectore, & circa præcordia: verũ ad actiones impigri ac animoſi, & audaces ac tyrannicis moribus præditi. nam & ad irã celeres ſunt, & in ipſa pertinaces. Si verò humiditas cum caliditate præualuerit, minus quidem hi hirſuti ſunt prædictis, verùm ad actiones expediti. Non tamen ferus eſt ipſorum animus, ſed ſolùm ad iram procliuis: ſed & pulſus magni & molles, & veloces ac denſi. Humidioris autem ac frigi-

dioris cordis pulſus ſunt molles:mores puſillanimes,& timidi ac pigri.Sunt autem hi pectore pilis nudo, & minimè furioſi fiunt, quemadmodum etiam ad iram nō ſunt procliues: at frigidum ac ſiccum cor pulſus duriores ac paruos facit. Hi omnium maximè ab ira alieni ſunt: verùm irati iram conſeruant. Sunt autem pectore maximè omnium depiles.

HEPATIS TEMPERAMENTI NOTAE, Cap. LXVII.

HEpatis calidi notæ ſunt,venarū amplitudo, flaua bilis copioſior:tempore autem vigoris,etiam atra. Calidior eſt ipſis ſanguis, & propterea etiam totum corpus, præterquam ſi cor reluctetur:præcordia & venter hirſuta ſunt. Frigidioris autem notæ ſunt, venarum anguſtia,pituita copioſior, ſanguis frigidior, totus corporis habitus frigidior,niſi à corde calefiat:præcordia & venter pilis nuda.Siccioris verò,ſanguis craſſior eſt,& paucior:venæ duræ,& vniuerſus corporis habitus ſiccior. Humidioris autem notæ ſunt ſanguis copioſior & humidior,venæ molliores:ſic & totum corpus,niſi cor reluctetur. At verò calidi ſimulque ſicci hepatis ſigna ſunt,præcordium hirſutiſſimum, ſanguis craſſior,ſimulque paucior, & amara bilis plurima: in vigore verò ætatis,etiam atra, venarum amplitudo & durities:ſic & totum corpus calidum ac ſiccum.nam caliditas ex corde proficiſcens frigiditatem ex hepate proficiſcentem ſuperare poteſt, quemadmodum etiam frigiditas caliditatē: at ſiccitatem hepatis cor humidius ad contrarium mutare non poteſt. Manifeſtum itaque eſt quòd vbi amborum principiorum temperaturæ in idem concurrerint, totum corpus exactè iuxta illas afficitur. Calidum verò ac humidum hepar minus quàm calidum ac ſiccum,præcordia hirſuta facit: verùm plurimum ſanguinem, & venas magnas, & habitum humidum ac calidum,ſi non cor reluctetur. Si verò amplius vtriſque qualitatibus naturalem modum exceſſerit, facilè putredinoſis ac mali ſucci morbis tales corripiuntur, & hoc adhuc magis ſi plurimū aucta fuerit humiditas,paululum autē caliditas: ſi verò viceuerſa modicè aucta fuerit humiditas,plurimum verò caliditas, vitioſi humores minimè in ipſis gignuntur.Frigidius autem ac humidius hepar præcordium depile habet, & ſanguinem pituitoſiorem efficit, vnà cum venarum anguſtia:& totum corpus ſimiliter frigidius ac humidius,ſi non à corde ad contrarium transferatur.Frigidum verò ac ſiccum hepar,corpus modici ſanguinis & anguſtarum venarū facit, & frigidius quoque:& præcordium pilis nudum,niſi & hic cor ſuperarit.

TESTIVM TEMPERAMENTI DIgnotio, Cap. LXVIII.

TEſtium temperamentum calidum,venereum eſt, fœcundúmque ac maſculorum generationi aptum, & citò genitales partes hirſutas facit,contingit autem & vicinas partes,frigidum verò viceuerſa: & humidum quidem,multi ſeminis eſt ac humidi:ſiccum autem,pauci ac craſſi. At calida & ſicca temperatura moderatè, craſſiſſimi ſeminis eſt ac fœcundiſſima, & celerrimè ad coitum ſtimulat animal ſtatim ab initio. Tales itaque celerrimè hirſuti fiunt circa genitales partes, & omnes circumcirca ſitas,ſurſum vſque ad vmbilicum, deorſum vſque ad media femora. Multum igitur concitata eſt talis temperatura ad venerem,& celerrimè ſatiatur,& ſi cogatur,læditur. Si verò humiditas caliditati copuletur, hirſuti quidē minus tales ſunt,ſed magis ſemine abundant: nō tamē plus quàm alii appetunt, ſed multæ veneri minore detrimento ſufficiunt. Si verò ambo & humiditas & caliditas multum fuerint auctæ,neque ſine noxa à venere abſtinent.At ſi humidi ac frigidi temperamento teſtes fuerint, partes circumcirca pilis nudæ ſunt, & tardè rem veneream agere incipiunt,& neque ad actionem procliues ſunt. aquoſum autem & tenue eſt ipſis ſemen & infœcundum,ac fœminarū generationi aptum. Siccum autem & frigidum temperamentum,ſimile quidem eſt in reliquis ſuperiori: verùm craſſius eſt ipſis ſemen,& omnino modicum.

DE OMISSIS, Cap. LXIX.

SIngulæ in nobis partes propriam quandam temperiē ac vim habēt: & omniū notas nunc dicere non eſt ne-

A ceſſarium,quum infinitæ fere ſint,compendiaria doctrina hic inſtituta. Quum autē de iis dixerimus quæ maximè præ reliquis totum corpus ſibi coafficiunt, etiam de aliis per eandem methodum ratiocinationem facere iubemus, ita vt ex iis quæ excernuntur, & reliquis ipſarum actionibus ac ſymptomatibus tēperamenta ipſarū cognoſcamus. Tēpus itaque iam poſtulat vt ad intēperierum totius corporis correctionem ſermonem conuertamus.

CALIDAE CORPORIS INTEMPEriei correctio, Cap. LXX.

B QVandoquidem in calidis intemperaturis bilis ſuperat,ſi quidem deorſum ipſa ſubierit,manifeſtū eſt quòd nihil moliri oportet: ſi verò ad ſupernum ventrem feratur,per vomitus ipſum euacuare, poſt exercitia, ante cibum,ab accepta aqua tepida. Melius autē ab ipſis exercetur non velox & concitatū exercitium, ſed tardius ac mollius.Quidam verò vehemēter calidi,neque omnino opus habent, ſed ſatis eſt ipſis deambulatio ac balneum. hi autem & poſt cibum balneis gaudent. Qui verò cum ſiccitate calidi ſunt,humectante diæta opus habent, C ex humectantibus eduliis,& balneis, & abſtinentia exercitiorū cōcitatorū ac multorū: quare per æſtatē & citius lauentur,& rurſus ſecunda vice poſt cibum.Prodeſt iis etiam frigidæ potus: maximè autem contraria eſt ſiccis temperamentis venus.Abſtinere etiam ipſos oportet maximè à laſſitudinibus & ardoribus,& curis ac vigiliis. At humidæ natura temperaturæ in puerili ætate morbis ex defluxione & plenitudine ac putredine corripiuntur. Opus itaque exercitiis pluribus, & exacta in ventriculo concoctione, & per vrinas excretione. quapropter ſi etiam D ante cibum bis ac ter lauentur, & naturalibus aquis calidis vtantur, maximè opem ſentiunt.Sed & ea quæ defluunt à corpore, procurare oportet, per balnea & exercitia multa,& per excretiones ante cibum per vrinas ac vētrem factas.Nihil autem vetat & apophlegmatiſmis, pituitam à capite detrahentibus, aliquando, & purgationibus vti: eduliis item boni ſucci, & vini vrinam proritantis potu.

FRIGIDAE INTEMPERIEI CORrectio, Cap. LXXI.

E FRigidarum intemperierum tres ſunt differētiæ, quarum peſſima eſt ſicca. Quod enim tēporis progreſſū ſeneſcētibus contingit,hoc ſtatim ab initio iis adeſt: itaque humectare ipſos oportet ac calefacere. Continget autem hoc exercitiis moderatis,& alimentis humidis ac calidis,& vini calidioris potu,ſomno vberiore,& prouidentibus nobis quò recrementa quæ quotidie in corpore generantur, omnia excernantur. Venus autem omnes ſicciores lædit, & maximè eos qui cum ſiccitate frigidi ſunt: ſolis autem calidis & humidis innoxia eſt. Prauæ F ſunt etiam frigidæ intēperaturæ cum humiditate, & hæ maximè fluidis morbis corripiuntur. prodeſt autem ipſis illuuies & exercitia plura,& victus attenuās, & vnctiones moderatè calidiores. Qui verò frigidiores quidē ſunt natura, moderatè autem habent temperamentum ſiccitatis ac humiditatis, eorum caliditatem excitare ac corroborare oportet, & in totius victus ratione quæ ad humiditatem ac ſiccitatē attinet,id quod medium eſt eligere.

SICCAE INTEMPERIEI CORRECTIO in ventriculo,velut exempli cauſa: deinde etiam reliquarum intemperierum, G Cap. LXXII.

SIcca intemperies quædam eſt vbi ſolidæ eſſentiæ ſimilaria corpora ſicciora fiunt,quæ etiam incurabilis eſt: altera,ſiccitas eſt eſſentiæ ex humore compactæ. Ad has tertia eſt,quum propria humiditas ex qua partes nutriuntur,penitus perditur: continetur autem hæc in omnibus animalis partibus inſtar roris in ipſis diſperſa. Hanc autem ipſis partibus apponere impoſſibile eſt citra alimentum, & propterea difficillima taliū affectionum curatio H eſt.Alia verò eſt iuxta paruas arterias ac venas conſiſtens. Has ſiccitates curare conuenit ita vt ſingulas ſimilares partes, ex humectante alimento, propria humiditatē impleamus. Balneum igitur commodum eſt temperatum, ægro diutius in aqua moram trahente. Poſt balneum verò ſtatim lac dandū eſt aſininum recens mulctū

Oportet & mellis tepidi parum lacti admiſcere, & poſtea quieſcere permittere vſque ad ſecundum balneum. Tũc autem fricare oportet moderatè ac pinguiter, an exactè confectum ſit datum lac, ex ructibus ac ventris mole cõiectura facta. Moderatum autem eſt tempus à primo balneo vſque ad ſecundum, horarum æquinoctialium quatuor aut quinque, ſi tertiò ipſum lauare velis: ſin minus, plurium. Et ſanè illinere ipſum oportet oleò, antequam induatur, à ſingulis balneis. Si quidem igitur lacte delectetur, & à ſecundo balneo ipſum dabimus: ſin minus, ptiſſanam exactè coctã, aut halicam inſtar ptiſſanæ præparatam. Deinde rurſus quieſcere iuſſum, ad tertium balneum ducemus, aut contrà, ad cœnam. Panis autem ſit probè præparatus, clibanites, purus. Obſonium autem, ex piſcibus in petroſis aquis degentibus quiſpiã, aut aſellus ex iure albo. Quò verò in ſumma de cibo dicam, ſit concoctu facilis & nutriens, minimè viſcoſus ac ſuperfluitatibus abundans. Potus autem ſit vinum aquoſum album, purum, modicum, aquæ admixtionem ferẽs, modicè adſtringens. Maximæ igitur ſiccitatis hæc curatio eſt: verùm moderatæ ita exquiſito victu non habent opus, & pleniorem diætam ſufficere licet. Ponatur autem ſimilis priori ſiccitas, ſed admixta ſit ipſi moderata frigiditas. In hac ad calefaciẽtium materiam mutationem faciemus, & relatis apponemus, in lactis quidem vſu, plus mellis: vinum verò minus priore aquoſum dabimus. Sed & ipſa edulia calidiora danda ſunt, non ſolùm ex naturali temperatura, ſed etiam à recenti qualitate: & nardinum vnguẽtum aut maſtichinum frequenter illinendum. Quòd ſi frigiditas multa ſit vnà cum ſiccitate, primùm quidem affectionem grauiſſimam eſſe ſcito, & quæ ægrè corrigi poſſit: verùm iiſdem vtere, & per ſe melle cocto ac deſpumato: vinum autem elige vetuſtius. Optimũ autem pharmacum in talibus eſt id quo aſſiduè picatores vtuntur, & ex ipſo ventrem illinere oportet, & dum adhuc calidũ eſt auellere. Prodeſt autem talibus etiam puer carnoſus condormiens, vt ſemper ſupernum ventrem contingat. Miſceatur autem conſequenter ad ſiccitatem moderata caliditas. In hac primum victus ductum ſeruabimus, ita vt mel prorſum non guſtent. Vinum autem accipiant minimè vetuſtum: edulia verò tepida, & lactoſa, *hoc eſt lactei teporis*, exhibebimus, & ventrem omphacino aut melino oleo illinemus. Cæterùm hos contentioſius perfrigerare, periculo non vacat, quum febrilis quodammodo hæc ſit affectio vbi caliditas redundarit. Ponatur porro rurſus præualere calidam intemperiem, admixtam autem eſſe ipſi humiditatemt: talem intemperiem aquæ frigidæ potu curauerimus. Commodus autem eſt adſtringẽtium eduliorum vſus. Sint & hæc citra caliditatem auſtera: at humida intemperatura ſola conſiſtente, ſiccantia edulia, citra caliditatem ac frigiditatem opitulantur: & ad hæc inopia conſuetorum potuum. Humidæ verò cum frigiditate intẽperaturæ optimæ medelæ ſunt acria omnia. Adiiciantur autem iis etiam adſtringẽtia, abſque hoc vt manifeſtè frigefaciãt. Optima verò medela & his eſt modicus potus, & hic ex vinis vehementer calefacientibus. Atque intemperierũ quidem ex qualitatibus obortarum, eiuſmodi curationes exiſtunt. Quandoquidem verò humiditas in capacitate ventris contenta, aut in tunicis ipſius imbibita, intemperaturam efficit, commodum fuerit etiam de his dicere. Prior itaque affectio ſi quidem ſemel conſtiterit, per vomitus purgata, facilè ſedatur: ſi verò rurſus ex alia quadam aut aliis partibus influxerit, exacta cognitione opus habet, curatio verò ſtatim ſequetur. Vniuerſam enim curationẽ loco affecto adhibere oportet: prouidere autem in tantum ſolùm iis quæ ſuſcipiunt, vt non facilè influentia ſuſcipiant. Id verò contigerit per adſtringentia, & per ea quæ totum corpus ad bonum habitum perducunt. At verò vitiatos in tunicis ventris humores per moderatè purgantia educemus: quale eſt aloe, & medicamentum ex ipſa cõſtans, picra cõfectio ab amaritudine appellata. Si verò viſcoſa pituita ventri fuerit infarcta, prius ipſis danda ſunt quæ hanc ſecant: deinde ſic purgandum. Si tamen ad hoc aptus ſit, à radiculis acceptis vomat. Quòd ſi neque viſcoſus neque craſſus fuerit humor, ſufficit etiam à ptiſſanæ ſucco vomitus, & ab aqua

A mulſa. bibatur etiam abſinthii ſuccus in aqua mulſa. Porro ad hanc proportionem etiam intemperies in aliis partibus factas curare oportet, ita vt humorib⁹ idoneas effluxiones inuenias. Si verò neq; effluxionẽ habeat pars ſenſui expoſitã, per reſolutionẽ in vaporẽ euacuare oportet abũdãtes in ipſo ſeroſos atque reliquos humores: quẽadmodũ etiã ſi ſpiritus flatuoſus fuerit id quod continetur.

DE ALIMENTORVM FACVLTAtibus, Cap. LXXIII.

B QVum de alimentorum facultatibus doctrina, pars ſit tractationis tuendæ ſanitatis, iam quoque ad prædicta de illis ſubiungemus, paucis quibuſdã ante particularem de ipſis doctrinã præmiſſis. nam, ſiquid aliud, alimentorum facultates noſſe oportet. Quæ igitur attenuantem vim habent, tranſitus meatuum ab obturatione liberant, & viſcoſa impacta detergunt, & craſſa ſecant ac attenuant: verùm iis qui diutius in ipſorum eſu perſeuerant, ſeroſas ac bilioſas ſuperfluitates congregãt: etſi adhuc amplius quis immoretur, atrabiliarius ſanguis redditur. Proinde ab aſſiduo ipſorum vſu abſtinere oportet, & C præſertim eos qui bilioſum habent temperamentum. Solis enim iis competunt qui pituitam & craſſum crudúmque ac viſcoſum humorem coaceruarunt. Quæ verò craſſefacientem vim habent, abundè quidem alunt, &, ſi in vẽtre ac hepate cõueniẽter cocta fuerint, boni ſucci ſanguinẽ generãt: verũ ſplenẽ & hepar obturãt. Ex iis autẽ aliqua ſũt ſolùm craſſi ſucci, velut lẽticula: quædã viſcoſa, velut maluæ: quibuſdã ambo cõtigerũt, vt & craſſi ſucci ſint & viſcoſa, velut teſta intectis. Securior itaq; eſt attenuans vict⁹ ad ſanitatis præſeruationẽ quàm is qui magis craſ- D ſefacit. at quum parũ ille nutriat, firmitatẽ ac robur corporibus non addit. Et oportet aliquando etiã multũ nutrientia moderatè exhibere, vbi quis indigentiam deprehenderit. Maximè verò citra periculum hæc acceperint qui exercitiis dediti ſunt, & qui quantum volunt dormiunt. Omnes verò qui ante cibos ſe exercere non poſſunt, craſſi ſucci alimenta fugiant. Sed neque otioſi talia alimẽta admittant. Maximum autem malum ad ſanitatis cuſtodiam otium perpetuum exiſtit: quemadmodum ſanè moderatus motus maximum bonum. Quæ verò edulia E medium inter craſſefacientia ac attenuantia habent, omnium optima ſunt, & moderatũ compage ſanguinem generant. Tale igitur alimentum corporibus noſtris conueniens eſt: nociuum autem id quod mali ſucci eſt, quod ſemper fugere oportet. Sed & varietatem alimentorum vitare melius eſt, & præſertim ſi ex contrariis ſunt facultatibus. nam accepta non conuenienter concoquuntur.

DE OLERIBVS, Cap. LXXIIII.

LActuca manifeſtè perfrigerat & humectat: quapropter etiam ſomnifica eſt. quantum verò eius in oleri- F bus exiſtit, probè nutrit, & boni ſucci ſanguinem gignit. Sed & intubus frigidi ac humidi temperamẽti eſt, ſed minus quàm lactuca. Malua frigefacit quidem, ſed non manifeſtè: magis autem humectat, vnde etiam ventrem ſubducit. hoc autem etiam ob viſcoſitatem quam in ſe habet. Beta extergendo aluum ſubducit: quare etiam ſtomachum mordet ſi amplius edatur. obturat autem hepar & ſplenem. Braſſica bis cocta ſi edatur, ventrem cohibet: ſemel autem non diu cocta, & cum oleo, garo, aut ſale accepta, magis ſubducit: quemadmodum ſuccus i- G pſius magis quàm lenticulæ ſuccus purgat. Adhuc autem magis marina braſſica manifeſtè aluum mollit, vt quæ ſalſuginoſa ſit & amara. Sed & Alimum amplioris ſalſuginoſæ qualitatis particeps ventrem ſubducit: verùm magis quàm braſſica ſtomacho commodat, vtpote moderatæ adſtrictionis particeps: lac autem & ſemen generat. Blitum & atriplex humida quidem ſunt, & aluum ſubducunt, verùm parum nutriunt. Spinoſa omnia, velut carduus, & atractylis, & huiuſmodi, ſtomacho commoda ſunt: excepta cinara. hæc enim quum dura ſit, malum H ſuccum generat. quapropter optimum eſt coctam ipſam exhibere cum oleo, garo & coriandro. Apium & hipposelinum, ſion & ſmyrnium, vrinam omnia cient: verùm ſmyrnium magis aromaticum eſt, & acre, ac vrinam ciens, & mulieribus menſes mouet. Apium autem & hippoſelinum iucundiora ſunt, ideóque ſtomacho

commodiora. Eruca calida est,& semen gignit: quapropter & venerem & capitis dolorem excitat. Nasturtium & ocymum,& sinapi, calida sunt & acria,& maximè nasturtiū: ægrè verò cōcoquūtur, & stomacho incōmoda ac mali succi sunt. Vrtica tenuiū partiū est,& aluū subducit, ac parū nutrit. Gingidiū simile est scandici, adstringentis & amaræ nō paucæ particeps qualitatis. Est & stomacho commodum, vt etiam cibum auersantibus aptum sit si cum aceto edatur : verùm modicum alimentum corpori exhibet. Cæterùm syluestria olera extremè vitiosos succos generant. Capparis autem appetentiam cibi excitat,& hepar ac splenem ab obturatione liberat, & pituitā subducit: vtēdum autem ea est cum aceto mulso, aut cum aceto & oleo,ante reliquum cibum.

DE ASPARAGIS, Cap. LXXV.

BLiti,lactucæ,atriplicis,maluæ & betæ planta humida est,asparagus autem,siccus. Rapum autem & sinapi,radicula,nasturtiū, pyrethrum,brassica,& alia calida,plantam siccam,asparagum autem humidum habent. At verò fruticosarum plantarum asparagi,& palustris & hortēsis & qui à bryonia est,stomacho quidem commodi sunt, & vrinam cient,verùm parum nutriunt:si verò concoquantur,magis nutriunt quàm olerū asparagi. Similiter & chamædaphnes asparagus.

DE RADICIBVS ESVI APTIS, Cap. LXXVI.

BVnias,quod & rapum appellatur, bis coctum in cibo acceptum,non minus quàm aliæ plantæ nutrit : verùm si assiduè accipiatur,crassum succū gignit. Bulbi adstringunt, extergunt, appetentiam cibi faciunt, stomachum corroborant,& viscosa in thorace probè educunt. Verùm bis cocti alunt magis, sed minus probè educunt. amaritudinem abiicientes: generant & semen, & venerē stimulant in vberiore vsu:flatus quoque faciunt ac tormina inducunt. Qui verò cum oleo & garo educuntur,iucūdissimi sunt,& flatus non generant, & probè nutriunt, ac facilè concoquuntur. Pastinacæ,dauci & cari radices minus quàm rapa nutriunt,calidæ autem & aromaticæ palàm sunt,& vrinam cient. Abutentibus autem & malos succos gignunt,& communi radicum ratione ægrè concoquuntur. Quidam pastinacam syluestrem daucum appellant,quæ magis vrinam promouet. Radicula attenuatoriæ ac calidæ est facultatis : verùm ante cibum edere ipsā oportet,cū aceto aut garo,ventris subducēdi gratia: nequaquam post cibum. Cepa,alliū,& porrum, acrē vim habentia,calefaciunt corpus & attenuant, & crassos in ipso humores secant:& bis cocta quidem parum nutriūt, non cocta autem,omnino non alunt: allium tamen magis obturationes aperit,ac discussorium est. Ampeloprason siccius est quàm porrum, vtpote syluestre. In summa, ex oleribus quæ cruda eduntur, magis vitiosum succum gignunt quàm cocta, & ampliore superflua humiditate participant. Quæ verò ad repositionem muria aut acida muria asseruantur,stomacho commoda sunt, & appetentiā excitant, & crudos humores secant: verùm ægrè concoquūtur, & abutentibus prauos succos gignunt.

DE TVBERIBVS ET FVNGIS, Cap. LXXVII.

TVber succum qui ex ipso redditur, qualitatis exortē habet,frigidiorem autem & crassum. At fungi frigidi sunt,& pituitosi,ac mali succi. Ex iis autē boleti innocentiores sunt,& qualitatis exortes,probè cocti. Secundi ordinis sunt Ammanitæ. Cæterùm à reliquis fūgis abstinendum est. multi enim ex ipsis lethales sunt. Sed & ipsi boleti, si crudiores edantur,sæpe periculi causa existunt.

DE FRVMENTACEIS, Cap. LXXIII.

EX frumentaceis appellatis chondrus probè nutrit, & viscosum succū generat: verùm lotus prauus est, quoniā promptè crassescens inconcoctus manet: melior autem est succus ipsius totius probè cocti, instar ptissanæ. Halica in reliquis chōdro similis est,magis autem aluum cohibet. Triticum coctum in cibo acceptum ægrè cōcoquitur,& flatuosum est:si verò concoquatur, alimentū fortissimum exhibet. At si in panem cogatur, flatuositatem & difficultatem concoctionis deponit, ob fermentum &

A salis participationē. Verùm ex panibus magis alit siligineus, deinde similaceus : tertio loco, ex toto collatus, cui nihil furfurum decessit. Sordidus autem panis minus quidem nutrit,sed magis per ventrem subit. Amylum parum nutrit,velut etiam panis lotus. Hordeum frigidam & extersoriam vim habet:& coctum quidem velut ptissana humectat: tostum autem,velut in polenta,siccat. At polenta in æstate ante balneum pota ex aqua,sitim sedat. Panis hordeaceus friabilior est; & parum nutrit. Maza ægrius concoquitur,& flatuosior est quàm hordeacei panes: verùm si mel addatur,aluum subit. Auena calida est, & parum nutrit. Milium & panicum,frigida sunt & sicca,
B & parum alunt,& ventrem sistunt:per omnia tamē miliū panico melius est. Oryza ægrè cōcoquitur, & parum nutrit,& aluum sistit. Ptissana sic coquitur: vna pars ipsius ad quindecim aquæ partes iniicitur,oleúmq; moderatū admiscetur, & postquam intumuit, etiā acetum additur: vbi verò exactè cocta est, etiā sal tenuis inditur. In quibusdam porrum quoque & anethum ipsi admiscent. Similiter autem velut ptissana, etiam auena & chondrus coquitur.

DE LEGVMINIBVS, Cap. LXXIX.

EX leguminibus lenticula mali succi est, & atram bilē parit: verùm ipsa quidem,& maximè bis cocta, ventrem sistit: decoctum autem ipsius,cum oleo & garo potum,ventrem promouet. Admiscere autem oportet ipsi thymbram, aut pulegium,propter flatuositatem. Fabæ leues sunt,flatuosæ,aut extersoriæ:faba Ægyptia nostrate fa
D ba humidior est,& superfluitates gignit. Pisum,laxū quidem est,non tamen ita flatuosum. Cicer flatuosum est & extersoriū,& semen gignit,& venerem stimulat,ac calculos atterit: tostum verò flatuositatem deponit, sed ægrè concoquitur. Lupini ægrè concoquuntur, & difficulter aluum subeunt,& crudum humorem gignūt. Fœnū græcum calefacit,& ventrem promouet,si ante cibum accipiatur. Ochri & phaseli præmacerati,vt radices producāt, aluū subducūt,ante cibum cum garo accepti : & nutriūt magis quàm fœnum græcum. At phasioli(qui etiam do-
E lichi appellantur) si integri cum siliquis virides edantur, magis recrementitiam superfluitatem generant.

DE FRVCTIBVS FVGACIBVS, Cap. LXXX.

CVcurbita frigefacit & humectat,& aluum subducit: modicè autem nutrit. Pepon,totus quidem mali succi est,& frigidus,& humidus, & vomitorius : si verò non concoquatur,etiam choleram efficit. Semen autem ipsius vrinam ciet, & calculos in renibus atterit, & in totum abundè exterget. Melopepon minus quàm pepō omnia hæc possidet. Cucumis autem minus pepone frigidus
F ac humidus est,verùm magis vrinam ciet,& ægrè concoquitur,ac mali succi est etiamsi concoquatur. In summa verò omnes fugaces fructus frigefaciunt & humectant, parum nutriunt,& mali succi sunt.

DE FRVCTIBVS ARBORVM, Cap. LXXXI.

FIcus & vuæ velut principatum inter omnes pomorū ac autumnales fructus obtinent. nam & minus malè succi sunt,& magis nutriunt. Ex iis autem ficus meliorē succum habent,& magis alunt,& aluum subducunt, vrināmque cient, & renes expurgant, præsertim valde maturæ:ac ipsæ caricæ. Flatuosæ autem sunt, & sanguinem
G non bonum gignunt. quapropter etiam pediculos generant,siquis frequentius ipsis vtatur. At vuæ si non secedāt, neque concoquūtur, sed & crudum humorem generant: si verò secedant, moderatiores sunt. Vuæ passæ calidiores vuis sunt,& stomacho cōmodiores, & magis nutriūt: minus autem aluum subducūt. Mora (quæ & sycamina) valde humectant,perfrigerant moderatè, & aluum subducunt prima accepta:& non valde stomacho incommodant,sed parū alunt. Cerasa quæ dulciora sunt,aluū subducunt,sed stomacho incommoda sunt: quæ verò adstri-
H ctione participant,minus stomacho nocent, aluum autē subeunt. Eadem ratio etiam in vuis,moris,ac pluribus aliis habetur:& in summa,quæ adstringūt,prima si sumūtur in cibo aut potu ante aliūm cibum, ventrem sistunt. Quibus verò ob debilitatē venter cohibetur,iis, si acce-

perint ea quæ mollire ſolent, velut olera, aut piſces, aut huiuſmodi quædam, & poſtea ingeſſerint adſtringẽtia, per hoc quòd corroborant hæc ipſum, deorſum propellunt, & ad excretionem excitant. Pini fructus, ſtrobilus appellatus, boni ac craſſi ſucci eſt, & probè nutrit, non tamen facilè concoquitur. Perſica mali ſucci ſunt, & aceſcunt, ac facilè corrumpuntur. Quapropter prima danda ſunt, eo quòd promptè ſubeant, & nõ corrumpantur per moram in ventre. Præcocia & rhodacena & Armenia, meliora ſunt Perſicis: neque enim aceſcunt, neq; ſimiliter corrũpuntur: ſunt autem & iucunda. Mala dulcia aliis ſunt calidiora, & facilè in corpus diſtribuuntur, & præſertim ſi aſſentur aut coquantur: acida verò frigidiora ſunt, ſed humores in ventre magis ſecant: auſtera ſtomachum roborant, & ventrem ſiſtunt: & his adhuc magis cydonia. Pira magna ac matura, adhæc etiã magis alunt. Mala Punica frigefaciunt, ac parum nutriunt. Meſpila & ſorba magis adſtringunt, & fluenti aluo commoda ſunt. Palmulæ ſtomacho commodant, ſi non valde fuerint pingues: verùm aluũ ſiſtũt, & craſſos ac viſcoſos humores generant, & capitis dolorem inducunt. Oliuæ druppæ ſtomacho nocẽt, pinguem ſuccum generant: colymbades autem muriáque conditæ, ſi ante cibum ſumantur, appetentiam excitant, & aluum ſubducunt, & amplius quæ cum aceto & aceto mulſo præparantur. Nuces regiæ minus alunt quàm auellanæ, & magis ſtomacho commodant: virides nuces humidiores ſunt, & aluum ſubducũt. At ſiccas ſiquis aqua maceratas interna membrana denudet, conſimiles ipſas viridibus efficiet. Amygdala incidẽdi ac attenuãdi vim habent. quapropter viſcera & thoracem expurgãt, & adhuc magis ea quæ amara ſunt: ſimiliter etiam piſtacia, & amplius hepar obturatione liberant. Damaſcena ventrẽ ſubducunt ſi ante cibum edantur cruda, & in aqua mulſa cocta: ſerica ægrè concoquuntur, ſtomacho incõmodant, & parum alunt. Siliquæ ægrè concoquuntur, & aluum ſiſtunt, & malum ſuccum gignunt. Sycomora perfrigerãt, & humectãt manifeſtè. Citrii mali externa pars acris eſt, & difficulter concoquitur: quæ verò velut caro ipſius eſt, nutrit quidem, ſed & ipſa ægrè concoquitur: at interna pars, ſiue acida, ſiue aquea fuerit, multum frigefacit. Glandes alunt non minus quàm frumentacea, verùm difficulter cõcoquuntur, & craſſi ſucci ſunt, ac tardi tranſitus: caſtaneæ per omnia his meliores ſunt.

DE ANIMALIBVS, ET PRIMVM volatilibus, Cap. LXXXIII.

ANimalia volatilia alimentum minus quàm quadrupedia, & præſertim ſues, exhibent. Facilius autem cõcoquitur ipſorum caro, & magis à perdice, & attagene, & pullo columbino, & gallina ac phaſiano: at turdorum caro, & merularum, & auicularum paruularũ, inter quas ſunt etiã pyrgitæ *à turribus appellati*, durior eſt. Et iis adhuc magis turturis, & palumbi, & anatis caro. Multo enim difficilius concoquitur, & durior ac fibroſior caro pauonis eſt. Verùm anſerum & ſtruthiocameli caro omnibus relatis difficilius concoquitur, & ſuperfluitatibus abundat, exceptis alis. hæ enim non minus quàm aliarum auium boni ſucci ſunt. Gruum autem caro fibroſa eſt & dura. In ſumma, iuniora volatilia vetuſtis humidiora ſunt, facilius concoquuntur, & magis alunt, ac per aluum ſubeunt. Cocta verò aſſis ac in ſartagine frictis ſimiliter præſtant: & quæ ex ſiccis ac montanis locis ſunt, facilius concoquũtur, & ſuperfluitatibus carent magis quàm ea quæ in paluſtribus nutriuntur.

DE OVIS, Cap. LXXXIIII.

GAllinarũ ac phaſianorũ oua omnium optima ſunt: anſerum autem & ſtruthiocamelorũ, non bona. Ex omnibus autem recentia vetuſtis meliora ſunt: & tremula quidem magis nutriunt, ſorbilia verò magis ſubeunt, & faucium aſperitates leniunt: reliqua omnia ægrè concoquuntur, & tardè tranſeunt, & craſſum ſuccum gignũt, exceptis ſuffocatis appellatis. Hæc autem fiunt, cruda cum garo & vino ac oleo ſubacta, & in duplo vaſe moderatè compacta. Talia enim facilè concoquuntur, boníque ſucci ſunt. Peſſima autem ſunt in ſartagine fricta.

DE PEDESTRIBVS ANIMALIBVS, Cap. LXXXIIII.

EX pedeſtribus animantibus ſuillæ carnes reliquis eduliis magis alunt, eo quòd & ſapore & odore familiaritatem quandam ad humana corpora habent: velut quidam qui per ignorantiã humanas carnes guſtarunt, cognouerũt. Alimẽtũ autẽ quod ex illis cõtingit, viſcoſum eſt, & nõ facilè diſcutitur ac trãſpirat. Ouilla caro ſuperfluitatibus abundat, & mali ſucci eſt: caprina acris eſt & mali ſucci. Peſſima autem eſt hircorum, & ad concoctionem & ad ſucci bonitatẽ. Bubula atrabiliaria eſt. Leporina craſſi ſucci, ſed minus quàm ouilla ac bubula. Ceruina dura eſt, & difficulter concoquitur. In ſumma, recẽtia animãtia ac iuniora, humidiora ſunt & molliora, & facilius concoquuntur quàm vetuſta: ita & caſtrata non caſtratis, & ſaginata gracilibus præſtant.

DE PARTIBVS ANIMALIVM, Cap. LXXXV.

EXtremæ partes neruoſæ ſunt, & pinguitudinis exortes, & excarnes: & propterea viſcoſæ ſunt, & parũ alũt, & ventrẽ ſubducunt: exceptis volatilium extremis partibus, propter multam ſiccitatẽ. Roſtra & aures cartilaginoſa ſunt, & ægrè concoquuntur. Lingua laxa eſt, exanguis, ac pauci alimenti. Glandulæ iucundæ ſunt & friabiles: verùm iucundiores ſunt quæ in mammis exiſtunt, & maximè ſuum, vbi plenæ fuerint lacte. Hæ etiam nutriunt non minus quàm carnes. Renes & teſtes viroſi odoris ac ſaporis ſunt, & ægrè concoquũtur: verũ ſaginatorũ gallorum teſtes iucũdi ſunt, & bonũ alimentum corpori præbent: quemadmodum taurorum, & hircorum, & arietum, ægrè concoquuntur, & mali ſucci ſunt. Cerebrũ pituitoſum eſt, & craſſi ac mali ſucci, tardè tranſit, ægrè cõcoquitur, ſtomacho incõmodat, & nauſeã parit: ſi verò probè cõcoquatur, ſatis nutrit: medulla pinguis & iucundior cerebro eſt, ſed in reliquis ſimilis. Pinguedo & adeps parum nutriunt, & ſtomacho nocent. Cor & hepar craſſi ſucci ſunt, ægrè concoquuntur, & tardè tranſeunt: ſed ſuillum hepar reliquis melius eſt. Splẽ praui ſucci & atrabiliarius eſt: pulmo facilius concoquitur velut laxus, minus autem nutrit, & pituitoſus eſt. Ventriculus, vterus, & inteſtina, dura ſunt, & ægrè concoquuntur, & pituitam generant. In ſumma, ſylueſtrium animalium alimentum ſiccius eſt & minus ſuperfluitatibus abundans quàm domeſticorũ. Sanguis omnis difficulter cõcoquitur, & præſertim craſſus ac atrabiliarius, qualis eſt bubulus. Leporinus autẽ velut iucundiſſimus, in pretio eſt, & multis hic mos eſt vt ipſum coquant cum hepate: quidam etiam cum aliis viſceribus coquũt. Aliqui & iuuenis porcelli ſanguinem edunt: ac caprarum ſanguinem ab aliquibus edi, etiã Homerus nouit.

DE LACTE, Cap. LXXXVI.

LAc ſi concoquatur, nutrit quidem, ſed gingiuas & dẽtes lædit. Quare poſt ipſum acceptum, primum aqua mulſa, deinde vino adſtringẽte os colluere oportet. Capitis etiam dolorem inducit, & præcordia ac ventrẽ inflat, & in renibus calculos generat. Et quod quidem liquidius eſt, minus nutrit, ſed magis aluum ſubducit: craſſius autem viceuerſa, magis nutrit, & minus ſubit. Moderatum autem compage caprinum eſt: quemadmodum ſanè ouillum craſſius: & ſtatim quidem poſt partum, tenuius eſt: progreſſu autẽ temporis craſſius ac deterius fit.

DE LACTIS POTV, Cap. LXXXVII.

LAc bibens ab aliis cibis abſtinere debet, donec concoctum fuerit, & deorſum ſucceſſerit. Præſtat igitur mane bibere recens mulctum, & ab ipſo accepto, cibis abſtinere, & tunc quoque laboribus nimiis aliquid detrahere. nã in laborãtibus neceſſe eſt ipſum aceſcere. Quare leniter deambulare melius eſt, & interim vigilantes quieſcere. Sic enim facienti primùm ſecedit: eo autem excreto, aliud bibat: & ſi hoc ſeceſſerit, rurſus aliud. Ab initio igitur probè purgat, non quidem ita multum de reliqua mole, ſed quæ intus ſunt in ventre. Poſtea verò iam ingreditur in venas, & optimè nutrit, & non amplius per aluum ſecedit. At verò in bilioſis fluxionibus, & in colliquationibus ad ventrem nutantibus, lac coctũ dare oportet.

Coquere autem oportet primùm leniter ac paulatim, vt ne pars quædam diffundatur, pars verò consumatur: postea verò magis atque magis coquere, cauendo vt neque amburas, neque caseum ex ipso facias. Optimè verò caue bis hoc si & molliter coques, & quod motu disparatur, vndique derades. Mouere autem oportet ferula leui ac tenui: & si quid ad ollæ labia ebulliat, etiam hoc spôgia repurgare. sæpe enim hinc etiam reliquum corruptum est. Hoc igitur modo velut dictum est lac coquere oportet, donec æqualiter crassius ac dulcius crudo euadat. Quin & per ignitos silices in lac immissos exhauritur ac consumitur id quod in ipso est tenue ac serosum: sed & hoc alui fluxionibus & maximè biliosis conuenit.

DE LACTE SCISSO, Cap. LXXXXVIII.

SErosa lactis pars à caseosa, vehementiore ad ignem lusculentiorem ac nô fumosum coctura separatur: deinde per colum aut panniculum exactè excolatur. Et ad serû quidem mel moderatum, aut acetum mulsum moderatum, aut sal admiscetur, & ad ventrem subducendum exhibetur, in vigore ætatis consistentibus, vsque ad sextariorû duorû mensurâ: iunioribus autẽ, non minus sextario. Cæterùm lac per ignitos silices immissos, aut per ferri immissionem crassefactum, & ad dysenterias & ventris fluxiones rectè dari potest.

DE CASEO, Cap. LXXXIX.

OMnis caseus acris est, & sitim excitat, & ægrè concoquitur, & mali succi est, & calculos generat. Melior autem est recens, & laxus, & mollis, & iucundus, & moderati salis particeps: contrarius verò, pessimus.

DE PISCIBVS, Cap. XC.

QVòd omnis piscis frigidioris ac humidioris sit temperamenti, manifestum est: verùm omnibus aliis præstant petrosi appellati, vt qui facilè concoquantur, & boni succi sint, & moderatè humectẽt, vbi nô habuerint carnem duram. Verùm ex non petrosis, pelagii multum præstant iis qui in limo nutriuntur, aut istic vbi flumina in mare incurrunt. Deteriores autem his sunt qui in stagnis & mari stagnante aluntur. At particulatim capito, vbi pelagius fuerit, moderatè iucundus est, & minus ægrè concoquitur, & bonum succum gignit: verùm sanguinem tenuiorem ac debiliorem generat. similiter etiã lupus. Sed & mullus ipse, si pelagius est, durior aliis piscibus ac friabilior est, & facilè concoquitur, & alit, & iucũdus est & non pinguis.

DE TESTACEIS, Cap. XCI.

PIsces qui testa integuntur, salsum & crudû humorem generant: ex iis autem ostrea mollissimam carnem habent, & magis subeunt. Chemæ verò, & purpuræ, vngulæ, spondyli, buccina, cochleæ, & quæcûque talia, dura. Et quæ molli testa integuntur, velut gammari, paguri, cancri, locustæ & squillæ, ægrè concoquuntur, & nutriunt, & ventrem sistunt, si sæpe in aqua dulci coquãtur. Omnibus autem testaceis succus inest qui ventrem subducit: quare etiam cochleis terrestribus. At quum hæc duram carnem habeãt, quæ ægrè concoquitur & nutrit, ac malum succû generat, quidam iusculum per oleum ac garum condictes, ad alui subductionem ipso vtuntur. Cæterùm echini, *siue erinacei* moderatè perfrigerant, & modicè alunt, & vrinam cient.

DE MOLLIBVS, Cap. XCII.

MOllia piscium genera, velut sunt polypi, sepiæ, loligines, dura sunt, & ægrè concoquuntur, & magis polypi. Salsum autem succum modicum habent: si verò concoquantur, modicum alimentum corpori præbent.

DE CARTILAGINEIS, Cap. XCIII.

EX cartilagineo genere torpedines & pastinacæ mollem ac iucundam carnem habent, & citò subeuntẽ, facilémque concoctu, aut nutrientem. Raiæ verò & leuiraiæ, & squatinæ, ac huiusmodi alia, duriora sunt, & ægrè concoquuntur, & magis nutriunt. Nam in vniuersum animalia quæ duram carnem habent, & ægrè concoquũtur, & magis alunt: vbi verò concoquũtur, multum ac solidũ alimentum exhibent.

DE CETACEIS, Cap. XCIIII.

CEtacea, velut balænæ, vituli marini, libellæ, delphines, & magni thuni, durã & ægrè côcoctilẽ ac crassi succi carnem habent. Si verò sale asseruantur talia, moderatiora fiunt. Sed & ex aliis piscibus qui humidiores sunt, & superfluitatibus abundant, etiã ad inueterationem magis idonei sunt. Verùm in salsamentis talis est differentia qualis est piscium ex quibus fiunt.

DE VINI FACVLTATE, Cap. XCV.

QVI sanitati studet, eum etiam vini facultatẽ cognoscere oportet: etenim in summa omne vinum nutrit: verùm rubrum & crassum magis quidem nutrit, nô autem boni succi est. Dulce verò, & ipsum quidem nutrit, non autem stomacho commodat. Adstringens autẽ, stomacho quidem commodat, ægrè verò distribuitur, & minus alit: adhuc verò minus, album. Optimum autem vinum est colore fuluum: vetustius autem calidius est ac siccius quàm nouum. Hæc vini facultas est in summa. At verò vinum calorem qui in nobis est suscitat, & propterea concoctiones meliores fiunt, & sanguis bonus: alimẽtum autẽ deducit, vt quod quoquouersus penetrat. Quapropter & ex morbis attenuatos, habitiores efficit. nam & ciborum appetentes facit, & pituitam attenuat, & bilẽ per vrinas expurgat, & bonum colorem inducit. Sed & animi hilaritatem ac iucunditatem conciliat, & robur exhibet. Atque horum quidem bonorum causa est vinum moderatè potum, contrariorum verò, immodicum. Et propterea ebrii mutantur, & delirant, & in grauem sômnû delabuntur. Quare fugere immodicum adeò vini potum oportet. quanquam longiore temporis interuallo interposito, liberaliter bibere conducat: purgationem enim per vrinas largam mouet, & sudores profundit. Melius autem est ad hæc etiam vomere, aqua mulsa præsumpta, vt ne minimum quidem ab ipso lædamur. Qui verò vini potationi indulget, reliquo cibo non valde se expleat. Dum verò potat, interim brassicam edat, & bellaria gustet, præsertim amygdala. Hæ autem etiam capitis dolores leuant, & vomentibus nequaquam molestæ sunt. Præstat quoque absinthii cremorem ante potationes sumere. præ omnibus enim crapulam maximè arcet. Si verò aliqui ex vino morsum percipiant, frigida aqua bibẽda est: & postridie rursus absinthii cremor sumẽdus. Deambulationibus item ac frictionibus, & balneo, & pauciore cibo reficiantur.

DE MELLE ET AQVA MVLSA, Cap. XCVI.

MEL coctû magis nutrit quàm aluum subducat: nô coctum, viceuersa. Et frigidis quidem ac humidis temperaturis confert, calidis autem in bilem transit. Sed & aqua mulsa non valde commoda est amara bile abundantibus, vtpote in bilem transiens ipsis. Conducit itaque in talibus naturis aquosiorem dare aquã mulsam. Incommoda est & iis quibus viscera facilè læduntur. Præparare autem aquam mulsam oportet vel octupla portione aquæ ad mel admixta, atque sic coquere donec spumare desinat. Assiduè verò spumã ab ipsa auferre oportet, statim simúlque vbi oborta apparet.

DE SOMNO, Cap. XCVII.

COnsequens est vt post omnia de victus ratione relata, etiam de somno quid dicamus, eo quòd etiam postremus omnium plerunque admittitur. Somnus itaque (vt breuiter dicam) animalium facultatum quies est, bona humiditate cerebrum rigante contingens. Quòd si rectè admittatur, multa bona facere potest. nam & cibos concoquit, & humores excoquit, & dolorem mitigat, lassitudinésque lenit, & distentorum laxitatem efficit. Sed & animalium affectionum obliuionem inducere potest, & emotam mentis rationem corrigere. Tempus somni optimum est post cibum: sed diurnus nô omnibus cômodus est. non enim sufficit ad perfectam ciborum côcoctionem id tempus in quo dormiunt. Interrupta autẽ ante tempus concoctione, ex meridie surgentes, sæpe ructum acidum habent, sæpe etiam flatibus implentur. Quidam etiam fluctuationes habent, nisi aut ob consuetudinem, aut quòd sufficienter dormierunt, hæc ipsis non fiant. Optimi verò sunt somni nocturni. ex natura enim, noctis humiditas & quies, ad somnum procliuis, concoctionem perfectam efficit. Nam post nocturnos somnos maximè ad excretionem festinamus. Terminus igitur

temporis somni sit,ciborum perfecta concoctio, quæ tũ ex ructibus,tum ventris contractione cognoſcitur: poſt quam neque vigiliæ inutiles ſunt,recrementorum ex cõ coctione ſeceſſum efficiente.

DE VIGILIA, Cap. XCVIII.

VIgiliæ quæ in ægrotantibus iam, aut ob dolorẽ, aut ob febrem,aut ſymptoma aliquod acutius fiunt,curationem in tractatione febrium habebunt.Verùm nũc de ſanorum vigilia dicendum eſt. Si igitur aut ob triſtitiam,aut curam,aut aliquam animalem affectionem vigilarint,primùm quidem triſtitiam, & id quod moleſtũ eſt,quantum eius fieri poteſt,recidemus,poſtea etiam iucundorum ſonorum auditu, cogitationem ab illis abducemus.Et quidam ſanè ſonum aquæ placidũ ad hoc machinantur, quo deliniti ad ſomnum deducuntur. Sed & balneis,maximè veſpertinis,vbi probè concoxerint, vtãtur:& victu humectante,velut lactucis,& ſimilibus. Et papaueris nigri quandoque folia viridia opſoniis admiſceant & piſces concoctu faciles edant,vinóque vberiore tenui non vetuſto vtantur.Vbi verò reclinari volunt, roſaceo caput vngant,aut oleo in quo papaueris capita aut mandragoras incocta ſint. Quin & anethinum oleum nõ vetuſtum ex ſomnificis eſt.Noui & poſt prægreſſam laſſitudinem,quietem derepente ſuccedẽtem,ſomnum induxiſſe:ſed & coitus moderatus idem hoc effecit. Alii ſi aut caput aut pedes perfrigerẽtur, facilè in ſomnum delabuntur.Si verò ob multitudinem,aut malitiã cibi, ſtomacho grauati vigilarint,(nam & hoc factum eſſe nouimus:quemadmodum rurſus alii præter conſuetudinem à cibo abſtinentes,aut modicum cibum capientes vigilarunt) conſiderare hoc,& cauſam recidere oportet.

DE SOPORE GRAVI, Cap. XCIX.

AT ſi viceuerſa in profundum ac altum ſomnum delabuntur,à frequentibus balneis ipſos arcebimus,& à perfrigerãte inunctione.Apophlegmatiſmis autẽ pituitam per os detrahẽtibus vtemur. Et in ſumma,ad calidiorem ac ſicciorem & modicam victus rationẽ ipſos trãſferemus, quũ hæc affectio à frigidiore,magna ex parte, & humidiore materia cerebrum perrigante, oboriatur.

DIOCLIS EPISTOLA PRAESERuatiua, Cap. C.

Diocles Antigono Regi ſalutem.

QVandoquidem contigit tibi vt omnium regũ maximus muſicus ſis, & plurimo tẽpore vixeris,omniſque philoſophiæ peritus ſis, & in mathematicis diſciplinis primas teneas,arbitratus ſum eam philoſophiæ partẽ quæ de ſanitate tuẽda tractat, regiã eſſe,& ad te priuatim pertinere.Itaque præſcripſi tibi vnde morbi hominibus oriũtur,& quibus præcedẽtibus ſignis,& quomodo quis ipſis opitulari poſſit. Nam neque tempeſtas vnquam in cælo conflari poterit non præcedentibus ſignis quibuſdam, quæ nautæ ac reliqui multi experimenti homines ſequuntur:neque affectio in hominis natura vnquam cõflari poterit non ſigno aliquo præcedente. Tu verò iis quæ à nobis dicuntur perſuaſus, certitudinem ipſorum aſſequeris. Hominis corpus in quatuor partes diuidimus, caput thoracem,ventrẽ,veſicã. Quum igitur affectio circa caput diutius futura eſt,vertigo præſignificare ſolet,& capitis dolor,& in ſuperciliis grauitas,aurium ſonitus,temporum pulſationes: oculi manè tument, cum viſus hebetatione:nihil olfaciunt, & dentium gingiuæ attolluntur.Quum itaque huiuſmodi quippiã præſignarit,caput purgare oportet, nullo quidem medicamento, ſed hyſſopi aut origani capitibus acceptis,tritis, ac in ollula cum paſſi aut ſapæ hemina dimidia feruefactis.Hoc ieiunus ſorbẽs,os eo collue,& gargarizando humores detrahe.Hac curatione non eſt alia leuior in affectionibus circa caput.Optimum eſt & ſinapi aqua mulſa calida dilutum:hoc ieiunus ſorbens gargariſſa,& humores detrahe.Cæterùm caput cõtectum præcalefacere oportet, quo liquata pituita facilè fluxioni obediat. Qui verò talia ſigna negligunt,iis hi morbi ſuccedere ſolent, lippitudines,glaucomata oculorum, aures rumpuntur, ſtrumæ in collo fiunt,cerebri corruptio,grauedo,angina, capitis vlcuſcula manantia,achores appellati,teredines,vua, capillorum defluxio,capitis vlceratio,dentium dolor. At vbi

A circa thoracem quid futurum eſt,ex his aliquid præſignificare ſolet:Sudor contingit per totum corpus ac thoracem:linguam craſſam habent,ſalſa aut amara,aut biliosa ſpuunt,ſub coſtis aut ſcapulis dolores fiunt citra occaſionẽ,hiatus oris aſſidui,vigiliæ,ſuffocationes,ſitis,ex ſomno animus triſtis,perfrigerationes pectoris & brachiorũ, manuũ tremor.Iis autem hoc modo prudenter auxiliari oportet:Vomitus fiat quamoptimè à cœna abſque repletione,ſine medicamento. Commodi ſunt & ieiuni vomitus, quos aliqui vocant ſyrmaiſmos. Oportet autem B eum qui ita vomere volet, radiculas tenues præſumere, naſturtiũ,erucã,ſinapi,portulacã,atque deinde accepta aqua tepida,ſic vomere.Qui verò talia ſigna cõtẽnũt,eis hi morbi ſuccedere ſolent,pleuritis,peripneumonia,melancholia, febres acutæ,phrenitis,lethargus,febris ardẽs,ſingultuoſa. Poſtquã verò circa ventrẽ affectio aliqua diutius conſiſtere parat,ex iis aliquid præſignat: Aluus prius contorquetur,& ipſa in ſeipſa turbatur: cibi ac potus amari apparent,genua grauantur, lumbos flectere non poſ ſunt:dolores ſunt totius corporis, citra occaſionem: torC por crurum,febriculæ paruæ. Quum horum quid præſignificarit,aluum mollem præparare oportet cum victu, abſque medicamento.Sunt autem plura & ſecura,ex quorum vſu falli non poſſis. Betæ aqua mulſa coctæ,allium coctum,malua,rumices,mercurialis,placentæ ac dulciaria ex melle. omnia enim aluum ſubducunt. Si verò aliquod ſignum augeſcat,cnici ſuccum ad omnia decocta admiſceto:iucundiora enim fiunt,& periculo vacant.Cõmoda eſt & braſſica leuis aqua multa cocta: huius ſuccus bibitur cum melle & ſale,ad quatuor heminarum mẽ D ſuram.Cicerum quoque aut erui cocti aqua,pota ieiuno, eodem modo facit.Qui verò talia ſigna negligunt, has affectiones incurrere ſolent,alui profluuium, dyſenteriã, lienteriam,voluulum, coxendicem,febrem tertianã, podagram,ſyderationem,hæmorrhoidas, articularem morbum.Porro vbi circa veſicam aliqua affectio diutius cõſiſtere volet, hæc præſignant: à paucis cibis repleri ſibi videtur,flatus ſunt,ructus, decoloratio totius corporis, ſomni graues,vrinæ liuidæ,& vix prodeuntes: tumores circa pudenda fiunt.Quum igitur tale quid præſignificaE rit, vrinam cientibus odoratis ſecuriſſimè auxiliari oportet.Licet autem fœniculi & apii radices macerare in vino albo odorato,& hoc bibere quotidie ieiunum manè duorum cyathorum menſura,cum aqua in qua commaduit daucus,ſmyrnium,helenium:quicquid taliũ habueris.omnia enim proſunt. Item cicerum maceratorum aqua,pota cum vino,eodem modo.At negligentibus talia ſigna,hæc ſuccedere ſolent:aqua intercus, ſplen magnus, hepatis dolor,calculus,renum affectio, vrinæ ſtillicidiũ, ventris repletio.Cæterùm in omnibus talibus ſignis, inF fantibus lenes curationes adhibere oportet, maioribus, efficaciores. Scripſi autẽ tibi etiã de mutationibus tẽporum per annum,in quibus ſingula fiunt, & quæ in corpus aſſumere te oporteat,& à quibus abſtinere.Incipiã autem à ſolſtitio hyberno. Solſtitium hybernũ auget in hominibus defluxionem ac humiditatem, vſque ad æquinoctium vernum.Oportet igitur cibos calidiores aſſumere,& parcius bibere,& vinum meracius bibere,& ab origano macerato potare,& venere vti:ſunt autem ad æquinoctium, dies nonaginta. Æquinoctium vernum auG get in hominibus pituitam, & dulces ſeroſos ſanguinis humores,vſque ad Pleiadum ortum:vtere igitur odoratiſſimis & acribus cibis,& labori deditus ſis,& venere vtere.Sunt autẽ vſq; ad Pleiadũ ortũ dies quadragintaſex. Pleiadum ortus auget in hominibus bilem fuluam, & amaros ſeroſos humores,vſque ad ſolſtitium æſtiuũ. Vtendum itaque eſt dulcibus aluũ ſoluentibus,& quamminimũ coeundũ. Sunt autem ad ſolſtitium æſtiuum dies quadragintaquinque. Solſtitiũ æſtiuũ auget in hominibus bilem atram,vſque ad æquinoctium autũnale. VteH re igitur aqua frigida,& odoratis omnibus: & quãminimũ venere vtere, aut minore læſione quàm de venere ſcriptũ eſt admitte.Sunt autẽ ad æquinoctiũ autumnale dies nonagintatres. AEquinoctiũ autumnale auget in hominibus pituitam ac tenues fluxiones,vſque ad Pleiadum occaſum.Oportet igitur fluxiones detrahere,& acer-

rima ac odoratissima exhibere, & quamminimè vomitū facere,labori deditum esse,& à coitu abstinere. sunt autē ad Pleiadum occasum, dies XLVI. Pleiadum occasus auget in hominibus pituitam,vsque ad solstitium hyber- A num. Proinde acerbissima exhibere oportet, & vinum bibere quamiucundissimum, & pinguibus vti, ac labori deditum esse. Sunt autem ad solstitium hybernum dies quadraginta quinque.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA Liber II.

Iano Cornario medico physico interprete.

DE FEBRIBVS, EX GALENO & aliis pluribus, Cap. I.

POst sanitatis tuendæ doctrinam,ad ægrotantium iam correctionem progredientes,à morbis similarium partium, velut simplicioribus,initium sumemus. Tales autem sunt maximè qui febriles appellantur. Rursus igitur Oribasii ex Galeno compendiaria tractatione quammaximè, imò etiam aliorum plurimorum vtentes, nos quoque paucissima quædam relicta apponemus.

QVOT ET QVAE CAPITA IN FEBRIlibu maximè morbis inquirere oporteat, Cap. II.

PRimùm quidem inquirere oportet an salutaris sit morbus, aut perniciosus: & si salutaris,vtrum acutus, aut diuturnus. Atque hæc quidem etiam in aliis magnis morbis inquirenda sunt. Et tertiò, vtrum aceruatim iudicabitur, (quod maximè febriū proprium est) aut particulatim soluetur.

PRINCIPIVM MORBI QVOD DIcatur,ex Galeno, Cap. III.

NOn idem est capitis dolor,& febris: quemadmodū neque vigilia, & ciborum inappetentia, & totius corporis grauitas,aut lassitudinis sensus. Verùm singula hæc aliud quiddam à febre sunt, & febrem annuntiant. Febris irruēs,& præsertim acuta,neque nos neque idiotā aliquē latere potest.Detur autē(si ita voles)etiā ipsā latere:at mirum fuerit si vltra horam ægrum lateat. Quapropter illud tempus principium morbi esse dicemus quando manifestè febrire auspicati debuerunt.

VNDE COGNOSCENDVM SALVTArisne sit morbus aut perniciosus, Cap. IIII.

PErniciosa signa sunt,facies cadauerosa, nasus acutus, oculi caui,& reliqua ab Hippocrate relata,si hæc non ex vigilia, aut vacuatione,aut inedia acciderunt. Et lucis splendorem fugere,aut lacrymari, non ex aliqua externa causa,neque oculis propriam affectionem habentibus: & alterum oculum minorem apparere: aut etiā albas ipsorum partes rubicundas,aut liuidas, aut nigras,aut etiam sordes in ipsis: & in somnis albas oculorum partes apparere,palpebris foris non commissis,nisi multa euacuatio facta fuerit,aut hoc symptoma ipsis ex consuetudine sit: & dentibus frendere,aut delirare, aut floccos legere,aut festucas decerpere. Attendendū est & ad decubitū: nam supinum decumbere,& velut resolutum, aut etiam de lecto defluere ad pedes,extremæ debilitatis signum est. Et adhuc peius,frigidum respirare ex naribus & ore: & pulsuum obscuritas ac densitas,& deficere ipsos, & sudare ad animi deliquium,perniciosum signū est. Si igitur omnia relata signa, aut plura ex iis apparuerint,aut etiā pauciora,verùm valida,nullo præsente salutis signo,mors euitari non potest. At spiratio bona, & pulsus bonus, & mente valere,& bene se habere ad ea quæ offeruntur,& facies & decubitus similis sanorū,bona & euasuri signa sunt. Et in summa,quæ maximè sunt cōtraria naturalib⁹, perniciosa sunt: quæ verò similia,salutaria. Cæterùm de prænotione ex vrinis,alui egestionibus,& sputis,paulo pòst dicetur.

VNDE COGNOSCIMVS ACVTVM, aut diuturnū morbum, Cap. V.

MOrbi tempus ex quatuor notis cognoscitur,ex morbi ipsius motu, ex ægrotantis habitu, ex pulsibus, ex febrium specie.Ex morbi motu,hoc modo:Si quidem quatuor particularis exacerbationis tempora citius & in minimo tempore præterierint,peracutus fuerit morbus, cuius extremus terminus est septimus dies:plerunque verò quarto die iudicatur. Si verò in ampliori quàm hoc est tempore,sed vt non excedat duodecim horarum spa- B tium,acutus præindicatur, qui intra decimumquartum diem iudicatur.At si ad plures horas se extendat,vt principium solum & augmentum in maiore diei ac noctis tempore perficiat,talis morbus diuturnus est. Quòd si nō habeat morbus particulares exacerbationes, sed ab initio ad finē vsque velut vna sit exacerbatio,(quēadmodū in febribus continentibus)etiam hunc ex acutis esse dixeris. Cæterùm ex ægrotantis habitu hoc cognoscetur, Si facies,aut etiam reliquum corpus,moderatam iam habeat contractionem, acutum morbum indicat: si verò C penitus contractum non est,neque considit, diuturnus erit.copia enim materiæ indicatur longiore tempore cōcoquendæ. At verò ab arteriarum motu sic,Magnus & vehemens & celer & densus pulsus acutum morbum indicat: contrarius diuturnum. Verùm ex febrium specie cognoscitur,quatenus calidæ & ardentes acutum morbum indicat:molliores & velut delitescentes intus, diuturnū.

QVOMODO PRAENOSCAMVS AN iudicabitur morbus,aut soluetur, Cap. VI.

D EXiam relatis etiā hoc prænoscimus,nimirū ex febriū specie ac tēpore, & fortassis in totū ex febrium specie.Calidæ enim & ardētes,& breuis temporis sunt,& per excretiones iudicari tales solent:molliores autem, & diutius durant,& in abscessus plerunque erumpunt.Et ex relatis manifestum fit quòd non solùm quando morbus iudicatur,prænoscimus, sed etiam quomodo iudicabitur. Nam acutis magis per excretiones cōtingunt iudicationes,quemadmodum diuturnioribus per abscessum.

DE IVDICATORIIS DIEBVS, Cap. VII.

E IVdicatorii dies partim frequenter & fideliter ac bene soluūt,perfectè item,& manifestè, & cum certis notis: partim contrario modo. verùm decimustertius mediū quodammodo locum habere comperitur.Et sunt quidē ex ipsis qui iudicare solent,si vel modicum naturæ impetum nanciscantur, velut est septimus & decimusquartus: multi verò in vehementibus quidem motibus iudicant, aliàs autem nō possunt. Quin neque omnes boni,similiter boni sunt: neque omnes mali, similiter mali: neque F iuxta ordinem, vtilitatem aut malignitatē habent.Primi igitur ordinis de numero bonorum sunt, hoc modo: Optimus omnium est septimus & decimusquartus. His proximè accedit nonus,& vndecimus, & vicesimus: & huic propè accedit decimusseptimus, & quintus: & post hos quartus:& post hunc tertius, & decimusoctauus. Verùm his contrarii secundi ordinis sunt hi. Pessimus, & cum periculo & obscurè iudicans, velut ex diametro septimo oppositus, sextus est. Huic autē similiter octauus, & decimus post quos duodecimus, & decimussextus, & G decimusnonus. Inter hos autem medium locum habet decimustertius, vt qui non similiter reiici possit velut ii qui in secundo ordine sunt,neque similiter his qui primi ordinis sunt soluere soleat.Atque hoc quidem ordine dignitatis Galenus vsus est: verùm iuxta numerorū ordinē boni sunt,tertius,quartus,quint⁹, septimus,nonus,vndecimus, decimusquartus, decimusseptimus, decimuso-

ctauus,vicesimus:mali verò,sextus,octau⁹,decimus,duodecimus,decimussextus,decimusnonus:mediū autē locū habet decimustertius. Ex his iudicatoriis quidā etiam aliorum indicatorii sunt,quos Hippocrates etiam contemplari iussit,& contemplandos nominauit,eo quòd iudicationes in alio iudicatorio die futuras præindicent, & cōtemplandas exhibeant: velut est quartus, qui futuram in septimo die iudicationem præiudicat, si sudores aliquos, aut humiditates,aut eiusmodi quasdam particulares euacuationes aut significationes prius non factas efficiat, aut etiam concoctionis signa ostendat. At Galenus etiā sexti indicatorium esse dicit diem quartum, etiamsi ille nō sit bonus. Verùm vndecimus decimiquarti indicatorius est,& decimusseptimus vicesimi. Itaque vsque ad decimumquartū diem contentiosissimæ iudicationes fiūt: proximè verò ipsis accedunt quæ vsque ad vicesimum fiunt. Quæ verò post vicesimum vsque ad quadragesimū,paulatim contentionem remittunt. Sunt autem primæ dignitatis, vicesimusseptimus, tricesimusquartus,& quadragesimus. Post hos verò vicesimusquartus, tricesimusprimus, & tricesimusseptimus. Sed reliqua intermedia multitudo,à vicesimo vsque ad quadragesimum in totum non iudicat: quemadmodum omnes post quadragesimum diem penitus exoluti sunt,concoctionibus magis ac abscessibus,non iudicationibus soluentes morbos. Proinde reliquos post quadragesimum diem penitus cōtemnere videtur Hippocrates: sexagesimi tamē ac octuagesimi,& centesimi vicesimi rationem habet. Post hos autem,alios morbos in septem mensibus, alios in septem annis iudicari dicit,alios(vt verisimile est)in duobus aut tribus annorum septenariis.

QVOD IVDICATORIA SIGNA IN principio apparentia,mala sint, Cap. VIII.

Concoctionis signa nūquā malè apparēt. omnis enim cōcoctio natura præualēte cōtingit,& propterea semper bona existit. At iudicatoria signa quādoque malè apparēt,eo quòd iudicatio ambigua est,& modò bona,modò mala contingit: quemadmodum antea de iudicatoriis diebus dictum est. Neque igitur in principiis, neque in augmentis,ipsa apparere oportet, sed in vigoris tempore in quo natura morbo superior euadit.

QVOMODO FVTVRAM IVDICAtionem prænoscere oporteat, Cap. IX.

Si augeantur & anticipent exacerbationes, & multo vehementiores fiant,& per tertium diem significationē de se præbeant,& signa concoctionis in vrinis, aut alui egestionibus,aut etiam sputis comperiantur,omnium maximè breui morbus iudicabitur: si verò lentè moueantur,& eadem hora irruant quotidie contingentes exacerbationes,post longius tempus futuram iudicationem expecta. Sed & eorum qui à rigoribus vehementer febricitant,vt solutio fiat fieri non potest,antequam rigor mitigetur. Nam hoc nihil remittente, contingere nequit vt iam vigorem morbus acceperit. quapropter multo minus declinationem sperare oportet.

QVOMODO INSTANTEM IVDICAtionem cognoscamus, Cap. X.

Molesta morbi tolerantia omnem iudicationē præcedit: & si quidem in die iudicabitur,noctu præcedit:sin noctu,in die. Et symptomata accedunt, velut est capitis dolor qui prius non fuit,& collum cōdolet,& præcordium reuellitur,& spirandi difficultas repentina, & alia multa difficilia symptomata prius nō facta apparent. Et si his contingentibus pulsus non considerint, sed magis in altum tollantur,& vehementiores fiant, cōfirmetque etiam insuper iudicatorius dies,& hic maximè ex bene iudicantibus,non solùm futuram iudicationē, sed etiam ipsam bonam expecta. Nec verò consterneris inter hæc si delirantem hominem aut exilientem videris. nā & hæc lationis humorum sursumuersus signa sunt, quēadmodum rursus deorsum alia,& imi ventris morsus, & tormē circa vmbilicum,& lumborum dolor, & murmuratio. Quandoque etiam alia eiusdem generis signa apparent: & adhæc si per hæmorrhoidas æger vacuari

A cōsueuit,etiā huius circuitus tēpus concurrit. Similiter & de mensibus,si mulier fuerit quæ ægrotat, nihil absurdi est per talē rursus euacuationē fieri iudicationē. Sed & sudores ex prægressis(velut verisimile est)madorib⁹,& præsertim in die indicatorio factis, & ex meatuū apertione prænoscēdi sunt. Cæterùm euacuationē per supernas partes, ex his maximè cognoueris. Inspicere enim iā ad prædicta oportet: etiam ægrotantis faciem: & si qua in ipsa pars palpitet,aut venæ in temporibus pulsent, aut gena, aut nasus,aut oculus rubicundior fiat,magis sperandū est.
B Si verò etiam inuiti lacrymentur, aut etiam splendores oculis obuersari imaginentur, & manus ad nares adhibeant velut scalpturi, tunc quidem non amplius fluxurum sed iam fluentem sanguinem videbis. Vbi enim semel atque iterum scalpserint,erumpit. Morsus autem stomachi,& inferni labii tremor, iudicationem per vomitum sæpè nobis indicauerunt. Et hæc quidem sufficiunt. Accedit autem ad hæc & ægroti ætas,& natura,spem cōfirmans,& insuper anni tēpus,& præsens constitutio. Si enim adolescēs fuerit ægrotus,aut aliàs natura calidus,aut
C multi sanguinis,adhuc magis sperabis: si verò etiam antea ipsi sanguinis euacuatio aut ægrotanti, aut sano contigit(velut antea diximus)hoc vel solum efficiens est ad sanguinis eruptionis spem exhibendam. Quòd si etiam tempus anni videris æstatem, aut non quidem æstatem, sed aliàs calidam præsentem aeris constitutionem: & sæpe illo tempore per sanguinis eruptiones fuerint iudicati:& plenum sanguine corpus fuerit, & consuetarum excretionum suppressio: & hæc spem tuā augere poterunt.
D Similiter autem & de reliquis euacuationibus ratiocinari oportet. Si verò horū quidem nihil visum fuerit, verùm molesta morbi tolerantia in quodam iudicatorio post vicesimum diē fiat,& hoc morbo in vigore cōsistēte:& dolores in quibusdam articulis,aut circa aures, aut etiam in aliis partibus fiant,aut non quidem dolores, sed sudores particulares iuxta aliquam partem assiduè oboriātur: per abscessum iudicationē expectare oportet, & circa illā maximè partem abscessum futurū vbi sudores,aut dolores, aut tumores facti fuerint.

QVOMODO FACTAM OPTIMAM iudicationem cognoscamus, Cap. XI.

E Si quidem euacuatio conueniens post concoctionem fiat, & febris soluatur in eo qui iudicatur, & idem ab aliis symptomatis liberetur, & pro ratione euacuationis coloratior fiat,& pulsum meliorem habeat,& ad exurgendum robustior euadat, &,quod omnium securissimū est, bona tolerantia consequatur, hæc optima est iudicatio: si verò quid ex his defecerit, tātum ab optima abest quāta fuerit vis eius quod deficit.

F
DE PVLSIBVS, EX GALENO, Cap. XII.

Pulsus est motus cordis & arteriarum, per distentionē ac contractionem contingens. Vsus eius duplex est. Per distentionem enim,qua velut expanditur ac aperitur arteria,frigidus aer ingreditur,ventilans & suscitans vitalem firmitatem: vnde etiam animalis spiritus generatur. Per contractionem autem, qua arteriarum extremitates ad medium conniuent ac considunt,excretio fuliginosa-
G rum superfluitatum contingit. Hæ verò arteriæ oblonga sunt vasa caua,velut venæ,& duas tunicas habent, tū propter relatum motum, tum quòd sanguinem & spiritum continent: & enascuntur quidem ex corde,disperguntur autem per omnes corporis partes. Omnes igitur arteriæ eodem modo pulsant & inter se & cum corde, vt ex vna de omnibus rationem inire possis. Non tamē fieri potest vt omnium motum quis similiter sentiat, sed earum quæ sunt in excarnibus corporis partibus,prōptius: obscurius autem earum quæ sunt in carnosis. Neque autem decen-
H tiorem, neque vsui commodiorem aliam attigeris si eas quæ ad manuum iuncturas sunt omiseris. Est igitur primum genus pulsuū quod circa motus tēpus & in distētione & in cōtractione consideratur. Differentiæ ipsius sunt, velox,tardus & moderatus. nam quicquid mouetur, aut velociter,aut tardè,aut medio modo,in tēpore mouetur.

Velox itaque est qui in modico tempore, per multũ spatium mouetur: tardus, qui in multo tempore, per modicum spatium mouetur: moderatus, qui medio modo circa motum se habet. Alterum genus est circa distentionis quantitatem. Quandoquidem enim omne corpus tres habet dimensiones, longitudinem, latitudinem, & profunditatem: corpus autem est etiam ipsa arteria, tres habere & hanc dimensiones necesse est. Verùm dum secundum naturam se habet animal, moderatè ipsam vndequaque distendi comperies: vbi verò præter naturam se habet, aliquando deficit, aliquando excedit aliquid, iuxta quamcunque tandem dimensionem. In hoc autem meminisse oportet qualis erat pulsus naturalis: & si quidem latitudine maior comperiatur, latum vocare: si verò longitudine, longum: si profunditate, altum. Clarum verò est quòd etiam contrarios ipsis, & naturali minores, iuxta eandem rationem nominare oportet, angustum, breuem, & humilem. Ex iis verò qui in omnibus dimensionibus similiter ad statum præter naturam mutantur, is qui penitus imminutus est, paruus: qui auctus, magnus appellatur. Tertiũ genus pulsuum est circa facultatis firmitatem. Differentiæ ipsius tres sunt, vehemens, languidus, & moderatus. Vehemens est qui tactum medici robustè ferit: languidus, qui ægrè & debiliter: moderatus, qui medio inter hos modo, quem quidam naturalem esse putauerunt: nam ex ira & exercitiis vehementiorem fieri pulsum dicũt qui non sit naturalis. Verùm iis Galenus se opposuit, non durabilem, sed qui promptè transmutetur, esse dicens eum pulsum qui ob non naturales causas vehementior efficitur: qui igitur vehementior est, & non promptè mutatur, hic naturalis & moderatus fuerit. Quartũ genus est circa instrumenti, corporis arteriæ dico, compagem. Differentiæ huius item tres sunt: aut enim durius est naturali instrumẽtum, & vocatur pulsus durus: aut mollius, & mollis dicitur: aut medio modo se habet, & iuxta hoc moderatus appellatur. Quintũ genus pulsuum est iuxta quantitatem humoris arteriæ: differentiæ ipsius sunt, plenus, vacuus, & moderatus. nam & omne vas aut plenũ est, aut vacuum, aut moderatum humorem habet. Plenus igitur pulsus est (velut Archigenes definit) qui solidiorem exhibet arteriam, & occursum ipsius humore refertũ: vacuus autem, qui bullosam arteriæ excitationem facit, vt ad digitorum impressionem, progressus per vacuum occurrat. Hæc quinque pulsuum genera iuxta vnum arteriæ motum consistunt. Quandoquidẽ verò qualitas caloris cordis magis quodam modo manifestè circa arteriam apparere videtur, voluerunt & hoc genus pulsuum sextum ad prædicta annumerare. Ex reliquis generibus, tum quæ iuxta vnum, tum quæ iuxta plures pulsus sumuntur, est & quod circa quietis tempus cõsistit, & quod circa rythmũ & quod circa æqualitatem ac inæqualitatem, & quod circa ordinẽ ac ordinis turbationẽ. Quod igitur circa quietis tempus consistit, & septimum est à primo, diuiditur in densum, rarum, & moderatũ. Quũ enim arteria duplici motu moueatur ex contrariis motibus composito, necesse est ipsi etiam duplices quietes coincidere, alteram post distentionem ante contractionem, alteram post contractionem ante distentionẽ: quam etiam sensu percipi posse quidam negauerũt. Quare inter duos motus, vna quies media intercedit. Cui igitur multum est quietis tempus, hic rarus est: cui breue, dẽsus: quum medium, moderatus. Octauum genus pulsuum circa rythmum consistit. Est autem rythmus in summa, habitus aut proportio temporis ad tempus. In pulsu verò, (velut aliqui volũt) tẽporis motus ad tempus quietis, velut distentionis & contractionis, ad aliquam intercedentem quietem. Verùm iuxta aliorũ sententiam, temporis motus ad motum, velut distentionis ad contractionem: aut quietis ad quietem, velut internæ ad externã. Differentiæ rythmi primæ duæ, pulsus boni rythmi, & sine rythmo. Quum autẽ dico Sine ryhmo, non nullum habentem rythmum dico: hoc enim fieri nõ potest: sed eum qui malum rythmum habet: quemadmodum sine voce & sine collo esse dicimus eum qui malam vocem & malum collum habet. Pulsus autem sine rythmo triplex differentia est. alius enim præter rythmum

A est, moderatam habens boni rythmi peruersionem: alius alterius rythmi, amplius peruersus: alius extra rythmum, qui bonum rythmum penitus corrumpit. Velut (exempli gratia) si in puero notas colligere velis, proprius ætati puerili pulsus iuxta rythmum contingens, boni rythmi pulsus appellatur: qui verò rythmum corrũpit, sine rythmo. Et corrumpens qui quidem propinquæ ætatis rythmum assumit, pulsus præter rythmum appellatur: qui verò ætatis vigoris, alterius rythmi dicitur: at qui neque huius ætatis rythmũ conseruat, extra rythmũ nominatur. Nonum

B genus pulsuum est quod in omnibus relatis generibus reperitur, circa æqualitatem ac inæqualitatem consistens. Hoc aut in vno pulsu aut in pluribus consideratur: & hoc à plurium congregatione systematicum appellatur, de quo velut manifestiore primùm dicẽdum. Æqualis igitur pulsus est qui consequenter æqualis est, aut magnitudine, aut firmitate, aut velocitate, aut aliquibus aliis generibus, aut etiam omnibus. Inæqualis verò est qui consequenter inæqualis est. Si enim (verbi gratia) omnes cõsequenter magnitudine æquales fuerint, æqualis magni-

C tudine talis pulsus vocatur. Si verò primus & secundus & tertius æquales apparuerint, quartus autem inæqualis, clarum est quòd talis pulsus magnitudine inæqualis appellatur. Huius generis sunt & intermittens & intercidens. nõ enim solùm circa vnũ aut plures magnos vnus apparet minor: sed aliquãdo etiã totus motus penitus perit: & intermittẽs pulsus dicitur: quemadmodũ alter, intercidens huic contrarius, quum expectata quiete intermedia, velut superfluus quidã incidit. Si verò secundus paulo minor fiat primo, & tertius secũdo, & quartus tertio, in æqua-

D litate, & hoc vlterius contingat, tales pulsus Myurizontas & Myuros, *hoc est decurtatos* appellant, à figuris in acutum desinentibus nomen transferẽtes. Et qui quidem ex ipsis perpetuò minuuntur, & nũquam à tali affectione cessant, in absolutam motus interceptionem desinunt: & vocamus ipsos Decurtatos deficientes. Qui verò cessant, duplicem differentiam habent: quidam enim ex ipsis, paruitatẽ eam in qua primùm cessarunt, seruant semper: quidam verò rursus augentur, aut ad æqualem ei quæ ab initio fuit magnitudinem redeuntes, aut ad minorem, aut

E ad maiorem: atque hi, decurtati recurrentes appellantur. Fiunt etiã in vnius pulsus inæqualitate decurtati pulsus, de quib9 paulo pòst suo loco dicetur. Ac huiusmodi sanè est cõgregatoria appellata pulsuũ inæqualitas. Quæ verò in vno pulsu consistit, aut circa vnã arteriæ partem, aut circa diuersas cõtingit: velut in tempore motus, circa vnam quidem arteriæ partem inæqualitas dicitur, quum aliter inceperit & aliter desierit moueri arteria, circa vnũ digitum: incipiens quidem, velocior, desinens autem, tardior, aut viceuersa. Hoc autem trifariam contingit, aut cõ-

F tinuo manente motu, aut interciso, aut recurrente & veluti bis feriente. Si quidem igitur continuus manẽs, & nõ intercisus, à velocitate ad tarditatem, aut viceuersa mutatus fuerit, inæqualiter velox talis pulsus est & dicitur. Si verò intercisus quieuerit, & de cætero velocior appareat, dorcadissans appellatur, metaphora à dorcade animante accepta, quæ saltando sublimis in aere consistit, & improuisum quendam secundum motum priore velociorẽ facit. At si pòst distentionem recurrerit, & prius quàm cõtrahatur penitus, iterum tactum ferierit, talis pulsus, bis fe-

G riens appellatur. Huiusmodi verò quippiam & in incudibus fieri videre datur, quum mallei quidẽ semel per manum incussi ipsos ferierint, verùm incudis renixu resilii, rursus aut etiam tertiò feriant. Non solùm autẽ circa motus tempus, inæqualitatem circa vnam plagam, in vna arteriæ parte fieri cõtingit, sed etiam circa facultatis firmitatem: non autem circa dimensionum quantitatem, non enim fieri potest vt idem pulsus in eadem parte magnus ac paruus fiat: neque circa aliud pulsuum genus, sed in partibus diuersis. Cæterùm circa diuersas arteriæ partes in vno pulsu, inæqualitas duplex fit: quando-

H que continuo manente motu, & circa aliquos digitos arteria velocius mota, iuxta aliquos tardius: quandoque verò etiam interciso, vt aliqui digiti motum deprehendant, aliqui non. Sed & circa distentionis

quantitatem, inæqualitas in pluribus partibus manifesta est. Cuius generis sunt decurtati, circa vnam plagam & nutantes & circumnutantes. Si enim circa interiorem digitum, magnus & qui in gibbum eleuetur pulsus occurrens, hinc iuxta rationem minuatur, ita vt circa exteriorem arteriæ partem ad ægroti pollicem minimus appareat, myurus, *id est decurtatus*, appellatur, ad similitudinem caudæ animalis muris: aut meiurus, quòd in star caudæ decurtetur ac imminuatur. Si verò circa medios digitos, magnus & qui in gibbū eleuetur occurrens, vtrinque minuatur minor apparēs: hūc Archigenes nutātem & circumnutantem appellauit, clarè declarare volens circa distentionem breuitatem, cum vtriusque extremitatis velut nutatione. Non enim velut aceruatim recisis, sed velut inflexis vtrinque partibus, ad breuitatem contractus est, quū sit magnitudine decurtatus circa vtrasque partes. At vbi inæqualitas circa magnitudinē, vt aut maturius aut tardius contingat, assumpserit, & vndosi & vermiculantes pulsus fiunt. Si verò etiam positus differentiā assumpserit, & conuulsorii & agitatorii appellati constituuntur. Incipiendū igitur est ab vndosis, in quibus nō simul apparet circa talem inæqualitatem tota arteria distendi, sed aliqua ipsius pars primò, aliqua secundò, aliqua tertiò, alia quartò, motu continuo manente, ad eleuationis vndarum similitudinem. Et quidam in directum tendentem vndam habent, quidam ad obliquum declinantem, & quidam in breui secundum longitudinem dimēsione altitudinem magnam habent: quidam viceuersa: & aliqui latitudinem, aliqui angustiam. Similiter autem & circa velocitatem & firmitatem inæqualiter se habent. Si verò vndosus totus ad paruitatem imminuitur, vermiculans appellatur, vermiculi gressui similis. Quēadmodū autem vndosum pulsum minorem factum vermiculans excipit, sic vermiculantem formicans, quum pereūtibus motibus multis, in vnum & eundem penitus paruum defierit. Appellatus autē & hic est à similitudine ad animal formicā, tum propter paruitatem, tum propter motus speciem. Est enim valde paruus formicans, quo minor alius non existit. Similiter autem & languidissimus omnium ac densissimus: non tamen velox, velut Archigenes putabat. Huic propinquus est pulsus hecticus appellatus. Quēadmodum enim febris hectica, ita etiam pulsus hecticus est, qui nullam magnam mutationem facit, sed semper similiter manens, connecténsque velut ab initio incepit, & nunquam desinens, toto habitu morbosè mutato. At verò conuulsorii pulsus, dum vtrinque ab extremitatibus retrahuntur, & tendūntur ac conuelluntur, velut chordæ cuiusdam intentæ sensum exhibere videntur. Verùm in agitatoriis nihil tale est, sed maior in iis distentio est, vt quædam arteriæ partes vno & eodem tempore sursum ferantur. Et sanè motum ipsorum iaculis quis maximè assimilare possit, quæ vehementer emissa, dum vibrantur ac agitantur, celeriter feruntur. Porro pulsus secantis quippiam modo se habens, tunc est quum pars aliqua arteriæ distenta esse apparet, aliqua verò non, duriore nimirum ipsa apparente. Habet etiā quid agitatorii hic pulsus, & velox quidem est ac densus, non autē semper magnus. Decimū supra relata pulsuum genus est quod ex inæqualitate generatur, & circa ordinem ac ordinis turbationem consistit. Nam ordinatus ac inordinatus, secto inæquali in æqualem iuxta circuitus & in penitus inæqualē, ex vtroque segmento generationem habent: ordinatus quidem, circa æqualitatē circuitum: inordinatus autem, rursus circa absolutam inæqualitatem. Etenim æqualis pulsus, penitus est etiam ordinatus: (si quidem consequenter æqualem ipsum esse diximus) inæqualis autem, non penitus inordinatus. Si enim æqualitatem corrumpat, circuitum autem aliquem seruet: velut verbi causa, in quantitate distentionis, si duos contingat fieri magnos & vnū paruum: deinde rursus duos magnos & vnum paruum, & sic consequenter: vocabitur talis, inæqualis quidem, verùm ordinatus. Si verò ad hoc quòd æqualitatem corrūpit, neque ordinem aliquem inæqualitatis conseruet, supra inæqualitatem etiam inordinatus est: similiter etiam in aliis generibus. Cæterùm ex inordinatis quidam per

A totum inordinati sunt, neque minimum quendam circuitum conseruantes: quidam verò iuxta circuitus ordinati. Nam in quantum continuum ordinem nō seruant, vocabuntur inordinati: in quantum verò per longum, circuitum quendam seruant, iuxta circuitus ordinati: velut si cōtingat duos fieri magnos & duos paruos, deinde tres magnos & tres paruos, & quatuor magnos & totidem paruos: & rursus velut reflectentes, duos magnos & duos paruos, & tres magnos ac totidem paruos, & consequenter eodē modo. Illud porro sciendum est, vniuscuiusque aliorum contrariorum medium quendam esse: verùm B æqualis & inæqualis medius nullus est, neque ordinati & inordinati: præterquam si iuxta circuitus ordinatum, medium dicere velis inter ordinatum & inordinatum. Et aliorum omnium medii, secundum naturam se habent, excepto eo qui inter vehementem & languidū medius est: inter hos verò æqualis solùm secundum naturam est: alii autem præter naturam, & inæqualis, & ordinatus, & inordinatus. Hæc sunt genera pulsuum omnia, & differētiæ ipsorum secundum genera. Quidā verò etiam alia C duo ad hæc annumerant, alterum circa positionem arteriæ, iuxta quod sursum ac deorsum, & ad dextra & ad sinistra traducta esse videtur: alterū, quod circa hoc vt aut maturius aut tardius contingat, cōsistit. Ex quibus vndosos & agitatorios pulsus esse diximus. Et nos quidē breuis compendii ergô, simplices tātùm differētias tradidimus: verùm ex relatis facilè has componentes, etiam compositas inueniemus. Cæterùm cō sequens fuerit etiā causas pulsus mutantes referre, ad quas sequitur etiam prænotio quæ ex ipsis contingit. Initium autem à magnitudine D sumemus, quoniam hæc aliis manifestior existit. Magnus itaque fit pulsus aut ob vrgentem necessitatem, quæ est caliditas in corde redundans, externam appetens refrigerationem, & velut ventilationem: aut ob corporis gracilitatem, velut paulo pòst ostendemus. Augescit autem caliditas, aut propter naturales causas, velut ætatem vigoris, aut puerilem, aut simpliciter calidum tempus, item & regionem, & temperaturam calidiorem: aut ob causas non naturales, velut aerem nos ambientem calidiorem, balnea calida, exercitia, cibos, vinum, medicamenta calidio- E ra: aut propter causas præter naturam, velut intemperiem calidam, aut humorum putrefactionem, aut iram, aut similes. Discernes autem singularū causarum pulsum, ex eo quòd causæ naturales durabilem & quæ ægrè transmutētur magnitudinem faciunt: reliquæ verò facilè mutabilem, adeò vt etiam adhuc tangente te sæpe, aut omnino paulo pòst, penitus discedat. Et magnis quidem pulsibus propter balnea calida etiam mollitudo accedit: quemadmodum rursus iis qui ob calidam & maximè cum siccitate coniunctam intemperiem tales sunt, duritia. Qui verò moderatè se exercuerunt, aut defricti sunt, medio F modo se habent circa duritiem ac molliciē. Verùm partes circa pectus calidiores magis habent: quod sanè etiā iratis contingit. At magnis pulsibus ob vinum, aut cibū, aut iram, ad magnitudinem etiam vehementia accedit. Quicunque verò occultare student iram, aut aliud quid factum ab ipsis, citra medici permissionē, (quemadmodum ille qui calidum accepit medicamentum, & celare id voluit medicum, simul cum tactu manus interrogantem) iis ad magnitudinem manifesta inæqualitas adest. G Ad hoc verò etiam ægroti mores ac consuetudo nō parum conferunt ad dignotionem. Consuetudo quidem, medicamentis deditæ: mores autem, improbi, & ad suspicionem eximendam callidi. Qui verò ob humorum putrefactionem magnus est, is ad magnitudinem etiam contractionem magis festinantem habet. Cæterùm ad hoc vt magnus fiat pulsus, non solùm necessitas sufficit, sed opus est etiam facultate inseruiente, & moderato instrumento, iuxta duritiem ac molliciem. Aucta itaque in corde caliditate ob quamcunque tandem ex relatis causis, primùm quidem fit magnus pulsus: vbi verò non H sufficeret necessitati magnitudo, statim ipsi etiam velocitas accedit. Si verò neque sic sufficerit, etiam densitatem assumit. Parui autem & tardi ac rari pulsus à contrariis fiunt. At verò vbi à magno & veloci ac denso ad

cõtrarios mutatiò cõtingit, neceffitate nimirũ deficiẽte, nõ amplius id quod primùm in pulfu factũ eft,etiam primùm ceffat:fed id quod pofterius acquifiuit,primùm abiicit,ftatim quidem euadens rarus, deinde tardus, poftea etiam paruus.Si verò amplius deuenerit ad tarditatem ac paruitatem,rurfus raritas in denfitatem tranfit, quò per ipfam neceffitas perficiatur. Atque hæ quidem funt magnitudinis,& velocitatis,ac denfitatis,& contrariorum ipfis pulfuum caufæ. Coniungenda verò his eft & mutatio pulfus circa vnam folùm dimenfionem.Latitudo igitur folùm augetur,propter humiditatem maximè redundantem,aut fecundum naturam,aut etiã ab externis caufis: quemadmodum altitudo propter inftrumenti mollitiem, facultate ad hoc coadiuuante. Longitudo verò ob ficcitatem,& circumfitarum carnium eliquationem, manifeftò fit, aliis dimenfionibus collapfis. Non enim longiorẽ quàm fecundum naturam,fieri arteriam contingit. Et talem fanè pulfum magis propriè gracilem quis appellarit,quemadmodum contrarium ipfi, fecundum latitudinem ac profunditatem folùm auctum,amplum. Cõtrariis autem harum affectionibus pulfus quandoque incidit,& iuxta aliquam aut aliquas dimenfiones impeditur, humilis aut anguftus aut breuis apparẽs , quum talis non fit:fed ob pinguedinis alicuius craffitudinẽ , aut carnibus aut membranis impedientibus : quandoque etiam totus paruus apparet,quùm reuera non fit paruus , & languidus fimiliter.Et quid dico? fæpe enim abfoluta pulfus interceptio quibufdam effe vifa eft per omnes arterias, quum re vera non effet,& præfertim negligentius tangentibus, fed propter carnium copiam latente motu, qui verè languid⁹ exiftit. Nõ enĩ fieri poteft vt perfecta pulfus interceptio contingat viuente adhuc homine: quemadmodũ rurfus in excarnibus etiam pulfus parui videntur effe magni.Eliquato igitur vehementer corpore,& quæ circa fpinam eft arteria,fæpe contingentibus fummum ventrem, motum fignificat:& quædam aliæ in artubus, quæ prius inconfpicuæ erant. Quapropter omnes caufas diligenter animaduertere oportet,nequa nos lateat dignotio. At verò pulfus vehemẽs præ robore facultatis fit, fi nulla ex reliquis caufis reluctetur,velut neceffitas exoluta,aut inftrumenti duritia.Languidus autem pulfus,debilis facultatis vel folius foboles eft , etiamfi nulla alia caufa adfit. Nam vehemens pulfus omnibus caufis opus habet ad fui generationem: verùm lãguidum vel fola debilitas efficit.Qui igitur ab initio vehemens eft,ad ætates,& tempora,& regiones,& temperaturas temperatas confequitur: lãguidus autem ad intemperatas. Qui verò ex languiditate ad vehementiam tranfit,facultatẽ ex prægreffa debilitate corroborata contingit. Corroboratur autem vel per ea quæ in ipfo funt corpore,velut humorum concoctionem, aut excretionem, aut iram: vel per externa,velut vina,cibos, exercitia,& quæ intemperiem corrigunt. Exoluunt autẽ facultatem inediæ,vigiliæ, euacuationes immodicæ,triftitiæ,curæ,dolores maximè animi deliquia inducentes, & quæ intemperiem efficiunt. Quidam verò inexercitati durum pulfum putauerunt effe vehementem : verùm qui ratiocinatione & tactu exercitatus eft , eum non fefellerit.Nam vehemens plerunque cum magnitudine in altum tollitur,robuftè tactum feriens : durus autẽ magnitudinem nõ fufcipit,propterea quòd arteria ægrè cedit. durus itaque fit pulfus propter inftrumenti duritiam.Hãc autem frigiditas immodica,aut ficcitas, aut tenfio ab inflãmatione, aut cõuulfio efficit. Statim autẽ ad duritiam & paruitas & velocitas,quandoque etiã denfitas pro magnitudine,ob neceffitatem confequitur.At mollis pulfus ad humiditatem arteriæ fequitur.Hanc autem humiditatem efficiunt,ex iis quæ præter naturam nõ funt, cibi humidiores,& balnea plura,& fomni multi, & victus delicatior,& animi iucunditas: ex iis verò quæ præter naturam funt,fopores,lethargi,hydropes,& reliqui morbi pituitofi. Porrò plenus pulfus, aut humorum copiam , aut ciborum,aut vini potus redũdantiam indicat: quemadmodũ vacuus contraria,aut enim inediã,aut vacuationẽ. Quòd fi calidius occurrat arteriæ corpus, multam in corde caliditatem, reliquo corpore perfrigefcente, aut conuulfionem aliquam arteriarum affectionem fignificat, per vio-

A lentum motum calefcentium. Verùm Archigenes dicit arteriæ locum propriè in ftupore correptis , catochis appellatis,calidiorem reperiri: velut quibus conuulfio imminet cum graui in fomnum delatione. At verò rythmi ratio fi æqualis eft in motu ac quiete,totius corporis temperiem indicat,quantum in feipfo:aut non magnam mutationem,velut in puerili ætate,& corporibus alioqui tẽperatis. Si verò longius fuerit quietis quàm motus tempus,caliditatem prædominari indicat : velut in ætate vigoris,& iis vicinis : quẽadmodũ fanè in fenilibus corpo-
B rib⁹ æqualiter frigidis lõgius eft motustẽpus quàm quietis. Id autem fciendum eft, inæqualitatem circa rythmũ menfuram effe eius quæ circa velocitatem ac denfitatẽ confiftit: hanc autem velut materiæ rationẽ ad rythmũ obtinere. Intermittẽtes & intercidẽntes pulfus fiunt dũ premitur & velut grauatur facultas: verùm intercidentes, minorẽ læfionẽ,deficiẽtes maiorem indicant. Et in fumma,facultas quæ premitur ac grauatur,ad inæqualitatem ac ordinis turbationẽ, pulfus mutat,tum ad aliã omnem, tum ad eam quæ circa vehementiam & magnitudinem
C contingit. Quum autem decurtati pulfus duplices genere demõftrati fint, (aut enim in congregatoria inæqualitate,aut in ea quæ fit circa vnum ictum,reperiuntur)deficientes quidem extremam facultatis collapfionem indicant : redeuntes autem & recurrentes,etiam ipfi imbecillem quidem, fed adhuc repugnantem & refiftentem ac renuentem declarant.Qui verò circa vnum ictum decurtati funt, & nutantes ac circumnutantes appellantur,in iis qui paulatim emarcuerunt maximè funt,& in inflammationibus non folutis:imò & in plurimis quomodocũ-
D que marcefcentibus exiftunt,dum corpora circa arterias cõfumuntur. Inæqualiter veloces & dorcadiffantes pulfus ad febriles maximè caliditates confequuntur. Verùm fi quidem principia diftentionis exoluat pulfus, & finem ipfius ac contractionis principium acceleret , putredinẽ præualentem indicat, natura ad fuliginofarum fuperfluitatum excretionem feftinante: fi verò viceuerfa, contractionis principium exoluat, ad diftentionem autem magis feftinet , caliditatem magis prædominari fcito,refrigerationem appetentem.Confequitur ad hos in febre e-
E tiam denfitas plerunque, quandoque etiam magnitudo, fi nõ facultas aut inftrumẽti duritia impediat.Augefcẽte verò arteriæ duritia,& facultate non debili exiftente, bis feriens fit pulfus. At vndofus ad humidiores affectiones maximè fequitur,& ex his magis ad hydropes fubtercutaneos , & lethargos , & peripneumonias. Vbi verò folui inceperit facultas , adhuc tamẽ interim modicè refiftit, vndofus in vermiculantẽ tranfit:extremè verò ipfa collapfa,& hunc formicãs excipit. Hecticus pulfus propriè tabefcentibus, & alioqui marcefcentibus adeft. Cõuulfo-
F rius pulfus fit neruorum principio inflammatoriam quandam affectionem habente ,velut in phreniticis & comitiali acuto correptis: quando etiam moriuntur ita affecti dum adhuc calidi funt , contrario planè modo iisqui fyncope corripiuntur. illi enim dum multum frigidi funt, adhuc viuunt. Agitatorius autem fit pulfus , quum neceffitas quidem opus habet magna diftentione , & robur vitale operari poteft,folum autem arteriæ corpus contradicit,quod præ duritia ad magnam diftentionem eleuari non poteft: quemadmodum in inflammationibus ma-
G gnis,& diuturnis obturationibus. Porro pulfus fecãtis quippiam modo fe habens, in totum inflammationem fignificat,& maximè alicuius neruofæ partis.Non minus autem & pleuritidis proprius eft, fi remiffus eft, mollis & facilè concoquendæ:fi intentus, difficilis & ægrè concoctilis,quæ cũ debiliquidẽ viriũ facultate,acutè periculofa eft:cum forti verò , diuturno tempore concoquetur. Aut enim in fuppuratione fæpe trãfit,aut tabidus marcor ipfã excipit.Illud autem noffe oportet, quòd ad inæqualitates ordinis turbatio fequitur : raro verò inuenire datur inæ-
H qualem pulfum ordinatum.Et fanè minores læfiones,inæquales & ordinatos : maiores , inæquales & inordinatos pulfus efficiunt. Atque hæ quidem funt fimplices pulfuũ caufæ ac prænotiones. Ex iis autem & compofitã nõ difficulter inueniuntur, velut etiam in fermone de differentiis ipforum diximus.

DE ALVI EGESTIONIBVS, Cap. XIII.

ALui egestionum optima est mollis & cōpacta,& quæ tēpore consueto,quo in sanitate prodibat,egeritur: talis autē est subfulua,cum conuenienti compage,& non valde graueolens:quæ verò præter hæc,bona nō est.Quæ igitur similis colore est iis quæ in cibo accepta sunt,& tenuis,& sine humorum exsuccatione, & citò progressa, incocta est.Quæ verò fulua & meraca,in principio quidē biliosiorem indicat morbum: si verò circa declinationē talis excernatur,corpus commodè expurgari indicat.Cū virore pallida,æruginosæ bilis nota est:nigra, aut atræ bilis,aut sanguinis istic adusti. Liuida, frigiditatem quandam,& internarum partium non leuem mortificationē indicat.Pinguis,colliquationis pinguitudinis quæ est in corpore,nota est: quemadmodū rursus viscosa deterior pingui est,& animalis partium colliquationem indicat. Quæ verò valde graueolens est, non exiguam significat putrefactionem. In omnibus autem his,si non iuxta acceptum cibum qualitas fuerit eorum quæ egeruntur, hoc modo affectionem considerare oportet. Omnium verò pessima & perniciosa est alui egestio quæ nigra est,& liuida,& pinguis,& citò progressa.

DE VRINARVM SIGNIFICATIONE, Cap. XIIII.

QVemadmodum in alui egestionibus,sic etiam in vrinis,regula sanorum vsi,de ægrotis significationes sumemus.Vrina itaque optima est quæ sanorū vrinis simillima est: talis autē est subfulua & subflaua:statim verò & crassitudinem moderatam hæc habet.Quum autem triplex vrinarum turbatarum differentia sit,(aut enim mictæ tales,paulo pòst subsidunt,aut perpetuò similiter manent:aut puræ excernuntur,& postea turbantur) tertia ex relatis mala est,prima moderata, in medio autem ambarū secūda. Quæ verò extremè cruda est,hoc est quæ exactè aquosa est, velut desperatæ concoctionis symptoma, venosi generis est. Vbi verò etiā citò exit,vrinæ profluuium quod diabetes vocatur, oboritur. Atq; hæc ex crudis vrinis pessima est: cōsequens est tenuis adeò ac alba velut aqua.His proxima est alia vrina quæ in multis morbis apparet,propè admodū accedens ad vinum tenue & album.Ab hac consequitur subpallida:pallida verò fuerit etiam subfulua, & concoquitur iam pro coloris ratione. Verùm & crassitudine in tantū ab aqua secedere ipsam oportet(si probè concoqui debeat)quantum colore.Si verò colorem secundum naturam exactè seruans, subsidentiam albam ac læuem & æqualem ac multam habet,concoctionis quidem exactæ nota est, verùm copiosum crudum humorē expurgari indicat. Sed etsi moderatè crassior fuerit, & subsidentiam aliquam habuerit, non penitus iā cruda est. Si enim aut farinæ crassiori,aut laminis, aut furfuri similes,aut liuidas,aut nigras, aut pallidātis viroris,aut graueolentes subsidētias habuerit,præter hoc q; omnis huiusmodi cruda est, etiā aliàs perniciosa existit. At verò vrinæ boni coloris,simúlque aut subsidentias albas,& læues,& æquales,aut nubeculas quasdam consimiles,aut quædam in medio innantantia facientes, omniū vrinarum optimæ sunt:& maximè quarum subsidētia talis fuerit. Secūdo loco sunt quarum innatātia talia sunt: tertiò, quarum nubeculæ.Et in summa,quæ in vrinis vtiliter feruntur,quanto magis deorsum subsiderint, tanto meliora existunt.

DE SPVTORVM NOTIS, Cap. XV.

QVæcunque sputa subflaua sunt,& subfulua,& subspumosa ac tenuia, solius cruditatis notæ sunt, & nullū grauius malum indicant. Quæ verò meraco modo flaua sunt, & fulua,& spumosa, & cum virore pallida, viscosáque ac rotūda,& his magis adhuc nigra, mala sunt. Nam sanguine solùm excepto,quisquis aliorum humorū meracus fuerit,malam affectionem indicat,quæ ex flammea caliditate ortum habet. Cruenta igitur sputa moderata sunt,flauæ verò aut atræ bilis, horrenda. Verùm inspicere insuper oportet etiam eductionis ipsorum modū. Si enim facilè expuātur,manifestum est talia esse bona, contraria verò,mala. Perfectæ itaque concoctionis no- A ta est,sputum læue,album,& æquale,& compage neque liquidum,neque nimis crassum: absolutæ verò cruditatis nota est,id quod omnino non expuitur.Si verò expuatur quidem,sed tenue, concoctionis languidæ signum est. Sin autem meracum fuerit, fuluum aut flauum, non bonum est:si verò liuidū,aut æruginosum,aut nigrum, perniciosissimum.

DIARIARVM FEBRIVM COGNItio ac curatio, Cap. XVI.

FEbrium diariarum proprium & inseparabile signum B est vrinarum concoctio in prima die.Sed & caliditatis iucunditas,,proprium ac inseparabile talium febrium signum est. Verùm post primam febris solutionem, certiorem cognitionem habebis. nam & arteriatum motus tunc per omnia assimilatur sanorum motui, quum nulla alia febris ad naturalem statum reuertatur: & ægri bona tolerantia,magnum etiam ipsa signum est.Facilè verò his febribus corripiuntur ii quibus defluxiones corporis nō sunt vaporosæ, sed acre quiddam & velut fumosum habent: hi autem sunt calidi ac sicci temperamento, & o- C mnino ex amara bile biliosi. Eos igitur qui ex lassitudine febrierunt,pinguiter simúlque molliter fricare oportet, ac lauare:qui verò ob siccitatem,minus quidem illis fricare,sed plus lauare.Ex curis autem, & mœroribus, & vigiliis,& ira illapsos,lauare non sæpe, sed oleo multo tepido minimum adstrictionis participāte parum fricare,& vt mos est lauare.Ex ardore verò febri correptos, statim ab initio frigefacientibus curare oportet,& balneis pluribus:minimè autem oleo largo,ac frictione.Frigefaciētia sint,rosaceum,& oleum omphacinū absque sale præ- D paratum.Verùm hæc ipsa vehementer frigefacta sincipiti affundere oportet,& declinante febre lauare. Si verò quis perfrigeratus febrierit,& hunc lauare oportet in declinationibus. At si vnà cum grauedine ac defluxione febriant, priusquam cōcoquantur illæ,lauare non oportet. Verùm eos qui ex ardore febriunt,etiam illo præsente lauare conuenit:qui verò ex frigiditate,iis caput rigandum est moderatè calefacientibus, velut est irinum ac nardinum.In quibus autem meatuum cutis coarctatio febrem efficit, iis conueniunt balnea dulcium aquarum tempe- E ratarum,& frictio rarefactoria,& exercitia,& victus succi dulcis.Si verò ob inediam fiat febris, prima exacerbatione inclinata ad balneum inducantur,& oleum plurimum tepidum affundatur, lenissiméque defricentur, & plurimum temporis in solio calido immorentur. Vbi verò egressi sunt,& vires refecerūt,ad balneum rursus inducātur:& postea calidam aquam bibant, & ptissanæ succum, quandoque etiam lactucæ:& teneræ carnis pisces sumant ex albo iure. Communis autē victus species in omnibus sit boni succi, facilis cōcoctu, nusquam circa meatus hæ- F rens.Vinum dandum est aquosum & aspectu & facultate. Oportet autem circa primum primæ exacerbationis febrilis insultum,aliquando horum aliquos nutrire, in quibus corporis intemperies ad caliditatem ac siccitatem emota febres accendit.Qui verò ex glandularum inflammationibus febriunt, ne interrogant quidem medicum quid facere oporteat: verùm hulceris ex quo inflāmatio oborta est,prouidentia habita,circa exacerbationis declinationem lauātur. Conuenit autē ipsos prohibere à vino donec inflammatio fuerit soluta,& tenuiore victu vti.

G

PVTREDINOSARVM FEBRIVM cognitio, Cap. XVII.

PVtredinosarum febriū cognitio cōtingit ex eo quòd nulla externa lacessens causa præcessit. Sed & quòd à rigore incepit, neque ardore, neque frigore vehementi prægresso, proprium & hoc ipsum est febrium putridarum:quemadmodū etiam pulsus compressio. Sic autē nominānt, quū incipiēte exacerbatione satis paruos ac ipsos inæquales habēt pulsus. hoc enim præcipuè taliū febriū proprium est.Quin & maxima putridarum febrium no- H ta est caliditatis qualitas.Fumosa enim est,vt tactum perrodat:proprium item maximè harum febrium est,vrinarum cruditas & languida concoctio. Magna verò & memorabilis nota concoctionis in primis vrinis, nunquam in talibus febribus apparet.

ch. 16 = voir la 1re obs.on de Foesius.

pour l'oleum omphacinum. voir le scholiaste de Théocrite, dans l'idylle du Cyclope.

ὄμφαξ γὰρ ἡ ἄωρος σταφυλὴ, καὶ ἡ ἄωρος ἐλαία. ὅθεν, καὶ ὀμφάκινον ἔλαιον, τὸ ἐξ ἀώρων ἐλαιῶν γενόμενον, ὃ δὴ πινόμενον, τοὺς ἐν τῇ κοιλίᾳ πλατείας ἕλμινθας ἀναιρεῖ.

PVTREDINOSARVM FEBRIVM curatio, Cap. XVIII.

SI vires robustæ fuerint,febrienti ex putrida febre statim vena secanda est, si absit cruditas ventris: verùm viribus debilibus,aut ætate impediente venam non secabis.Post sanguinis autem euacuationẽ, putrefacta expurgare oportet per vrinas, ventrem,& sudores.Si verò sua sponte aliquando impetum ad os ventris fecerint, etiam per vomitus:alioqui præter naturam irritare nõ oportet. Eligendæ verò sunt materiæ quæ circa hoc vt calefaciãt ac siccent,relatas euacuationes efficere possunt: velut est ptissanæ succus,aqua mulsa,acetum mulsum, fauorũ cremor coctus,& apii radix. Quum autem aluus nõ subit, aquam mulsam cum oleo per clysterem infunde. At totũ corpus rarefacere non conuenit ante euacuationem: facta autem euacuatione, rarefacere licet aliquo tepidam habente caliditatem, quale est chamæmelinum. In hoc tempore etiam vinum aquosum potùm omnes excretiones mouet:& balneum temperatum ex aqua dulci. Cæterùm vbi magnitudo febris resistit,neque vino,neque balneo vtendum est,neque vnctionibus rarefacientibus: sed frigida aqua in his febribus cõmodè bibitur,si non quid impediat etiam hanc.Si igitur facultates virium robustæ fuerint omnes, & febris ardentissima, & concoctionis signa manifesta, frigida confidenter danda est. Si verò etiam carnosus fuerit, & constitutio aeris calida ac sicca, & in solium aquæ frigidæ ipsum immiseris,non lædetur. Moderata verò si est febris, & vires robustæ, vnà cum cõctionis signis,talibus balnea prosunt,& vini potus,& rarefacientia vnguenta.

TERTIANARVM COGNITIO, Cap. XIX.

FEbris tertiana quæ ex flaua bile mota generatur, statim ab initio rigorem non exiguum inducit, qui à quartanario rigore differt eo quòd pungi ac vulnerari corpus videatur: in quartanis autem insultus vehementẽ perfrigerationem habet. Verùm quotidianas febres neque præcedit rigor,sed perfrigerantur solùm.Est autem & in tertianis ordo pulsuum exactus.Infert autem sitim circa vigorem,vehementem,& hominem perurit, & paulo pòst in vigore consistit,& calor vndiquaque æqualiter extentus est.Si verò manum adhibeas, iuxta primum occursum caliditas multa & acris occurrit,quæ velut cũ vapore quodã effertur:vincitur tamẽ paulo pòst sub manu eiꝰ qui perseuerat.Vbi verò bibit, statim sanè copia calidi vaporis per cutem exurgit,nuntians sudores. Vomitus autẽ bilis comparet,aut venter deorsum erũpit,& biliosa mingunt.Post hæc ad febris quietẽ desinit, vbi exacerbationis tempus non plurium quàm duodecim horarum fecit.Eam igitur quæ intra duodecim horarũ tempus quiescit,tertianam exquisitam nominamus: quæ verò diuturniorem exacerbationem habet,eam simpliciter tertianã vocamus: quæ autem longissimè extentam exacerbationem habet,exiguum verò interuallum, eam rursus vocamus tertianam extentam.

TERTIANARVM CVRATIO, Cap. XX.

TErtianã exquisitã velut à flaua bile orietẽ, humectare ac frigefacere oportet, & quod in vẽtrem cõfluit, per vomitus ac deorsum euacuare,sed & per vrinas ac sudores via aperta deducere. Vẽter itaque mollibus infusis moueatur: vrinæ verò apio & anetho in potionibus maceratis promoueantur.Et si concoctionis signa appareant, confidenter iam etiam absinthium dato. Balnea ex aqua calida potabili conueniunt, & neque nitrũ,neque sal,neque sinapi in balneis aspergatur: sed oleo quammaximè calido affuso circumcirca, in soliũ immittito. Eos autẽ qui balnea amant,etiamsi bis laueris, nihil deliqueris. Si verò etiam concoctionis morbi signa appareant, non peccaris si sæpe laueris. Vinum, priusquam concoquatur morbus,penitus prohibendum est: vbi verò cõcoqui incepit,tenue & aquosum ac modicum prima die dato.Et cibi qui humectant ac frigefaciunt commodi sunt. Abstinẽdũ est à melle, sinapi,salsamento,& natura calidis. Atque hæc quidem veterum curatio erat: & nihil miri est, quum illius temporis homines in exercitiis & alimenti

A inopia degerent: nunc verò ordine peruerso, bilis vtplurimum pituitæ admixta reperitur. Proinde plurimæ tertianæ aut citra rigorem fiunt,aut valdè paruus rigor ipsis contingit:itaque etiam curationis ratio euariat.Neque enim balneum,neque plenior ac solidior aliquis cibus,ante concoctionem tertianariis cõuenit, præterquam panis micæ,& oua,& similia.

TERTIANARVM SPVRIARVM curatio, Cap. XXI.

B LAuare in tertianis spuriis in principiis commodum non est,sed quando iam signa concoctionis apparẽt: neque quotidie nutrire,sed satis est alternis diebus.Quies autem & calefactio partium circa præcordium ipsis conducit,& sorbitiones concoctu faciles,& infusa ad infernã aluum nõ mollia.Et si sanguinis detractione opus sit, neque hæc relinquenda est. Totus autem victus status, non in totum perfrigerans ac humectãs sit, sed etiam de modo qui magis secet,insuper assumat. Maximè autem conuenerit ipsis ptissanæ succus,pipere insperso,aut hyssopo, aut origano,aut nardi spica. Sed & aquæ mulsæ piper iniicito, C & coctam bibendam dato:itémque alia quæ vrinã cient, exceptis vehementer calefacientibus ac siccantibus.Absinthium autem maximè post septimum diẽ dandum est: quin & acetum mulsum multis in potu profuit, & aliquod ex iis quæ moderatè aluum ducunt. At vomitus à cibis acceptis cõmodissimus est iis qui in hac febre diutiorem moram trahunt.

QVARTANARVM COGNITIO, Cap. XXII.

D QVartana insultum facit cum multa perfrigeratione, vtpote quæ ex frigido humore,atra bile,originẽ habet. Sed & calorem & ardorem febrilem non habet, velut tertiana:imò neque bilis vomitus consequitur.Adhæc si tenues & albæ & aquosæ vrinæ fuerint, quartana febris fuerit: præcipuum verò quartanæ signum est pulsus paruus & rarus. Sed & autumno plerunque initium habent, at erroneas febres succedentes: & quãdoque ad formam per quartam diem maximè reuertentem consistit: quandoque etiam per plures dies iuxta circuitus quosdam exacerbatur. E

QVARTANARVM CVRATIO, Cap. XXIII.

EX quartana ægrotãtes leniter tractare oportet, neque medicamentum aliquod forte adhibendo, neque euacuationem, si non sanguis valdè redundare appareat, quãdo sanè venam secare cõuenit. Victum autem flatus exortem & bonum exhibere,& ventrẽ per consueta mollire: si verò hæc nihil efficiant, infusis per clysterem vti, mollibus primùm,postea verò acribus.A porcinis carnibus ægri prohibeantur, & ab omnibus quæ viscosa sunt F & tardè transeunt, & à frigefacientibus & humectãtibus eduliis omnibus.Vino vtendũ est tenui & albo, ac moderatè calido:salsamẽto itẽ & sinapi:& per dies aliquot, medicamentum ex tribus piperis generibus constans sumere oportet,& diospoliticum appellatum:sed & si piper solum ex aqua quotidie accipiant,rectè fecerint. Quum autem in morbi vigore æger fuerit,tunc victu tenuissimo vtendum est,statimque iubendum vt diu conquiescat, & visceribus prospiciendum per mollientia & laxatia. Consequenter autem vrinam cientibus vtendum,& si conco- G ctionis signa apparuerint,tunc confidendum,& atros humores euacuantibus vtendum,nõ semel solùm, sed sæpe: post vehementem autem purgationem, etiam ex viperis medicamentum dato, & alia quæ ad tales febres laudantur:inter quæ est & illud familiare nobis,& omnium laudatissimum,quod succum Cyrenaicum recipit.

QVOTIDIANAE COGNITIO, Cap. XXIIII.

QVotidiana nequaquã cum rigore irruit prima die, sed progressu temporis perfrigeratio magis quàm rigor fit: ægrè autem calescit, & diuturnum incremen- H tum habet. Non tamen ægrotos perurit, neque multã ac densam respirationem facit, neque efflare,aut frigidam bibere cogit. Fiunt & pituitosi vomitus, & quæ per ventrem euacuantur,frigidiora,crudiora,& aquosiora, in his febribus cõperies. Et circa primos dies minimè exudãt,

neque ad febris quietem deueniunt. Sed & ex pallido albidus eſt his color: vrinæ verò tenues & albæ,aut craſſæ, & turbatæ ac rubræ.

QVOTIDIANAE CVRATIO, Cap. XXV.

QVotidianam curantes,primis diebus aceto mulſo vtimur, & iis quæ vrinam bene promouere poſſunt. Et vniuerſa victus ratio incidendi vim habeat. Verùm circa rigorem ventri proſpicere oportet , & præſertim oſculo ipſius, deinde etiam vomere iubere à radiculis ac cibis acceptis: & pituitam ſubducentibus vti multum ac diu,donec ſedetur.

DE HEPIALO FEBRE, ET RIGORE caleſcere nequeunte, Cap. XXVI.

VItrea pituita omnium pituitarum frigidiſſima, ſi im putrefacta manens, in toto corpore redundarit, rigorem caleſcere nequeuntem abſque febre efficit. Nam in febribus quæ ex humoribus accenduntur, putrefactio quammaximè febrilem calorem accedit. Si verò putreſcat,atque hoc per totā ipſam contingat(quod rarum eſt) propter immodicam frigiditatē,quotidianæ febris cauſa fit. Quum autem ex dimidio computruerit, non per totam eſſentiam ſuam æqualiter, ſed partibus quibuſdam putreſcentibus, quibuſdam imputrefactis manentibus, hepialon febrem efficit, in qua rigent ſimul ac febriunt. Et imputrefactæ quidem humoris partes, per totas venas diſperſæ, aut etiam per reliquū corpus, rigorem faciunt: putrefactæ verò febrem accendunt. Dicitur autem hepialos,tranſlatione à voce ἤπιος & ἀλὸς(id eſt à miti, & mari)facta : quum mite quidem appareat mare,horrendum autem ſit vbi perturbatum eſt. aut ab eo quòd ἠπίως,id eſt leniter, ἀλεαίνει, hoc eſt calefacit. Proinde & hæc febris quum quotidianarum generis ſit, nimirum à pituita oborta, illarum curationi ſubiicitur ſecundum ſpeciem: præterquam quòd tanto calidioribus ac magis ſecātibus auxiliis quàm prædicta quotidiana opus habet, quanto hæc pituita frigidior quàm illa exiſtit. At rigor ille qui caleſcere nequit, adhuc magis calefacientibus opus habet quàm hepialos febris. Medicamentum itaque ex tribus piperis generibus, & quod ex calamintha conſtat, & quod ex ſucco Cyrenaico paratur, his conueniunt,& quæ ex caſtorio ac ſimilibus parātur auxilia. Latiorem autem horum curationem reperies capite XLVI, de immodico rigore ac perfrigeratione.Porro lipyriæ & fumoſæ, & quæcunque præter relatas,febres dicuntur,quum ex relatarum genere ſint, curationes quoque de illis dictas ac discendas exigunt.

DE CONTINVIS FEBRIBVS, Cap. XXVII.

FEbres continuæ eiuſdem generis ſunt cum ſingulis intermittentibus:cum tertiana exquiſita,ardens:cum quotidiana, ea quæ quotidie exacerbatur, verùm ad febris quietem non deſinit.Sic cum quartana,ea quæ quarto quoque die exacerbatur. Nam febris ardens exquiſita, omnia alia tertianæ exquiſitæ ſigna ſeruans, in hoc ſolo ab ea differt quòd cum rigore non irruit,neque ad febris quietem deſinit. Et ea quæ quotidie exacerbatur, omnes notas ſimiliter velut exquiſitæ quotidianæ habet, verùm eo quòd non deſinit in febris quietem,ab eiuſdem generis quotidiana differt. Eodem modo etiam ea quæ quarto quoque die exacerbatur, ſed ad febris quietem non deſinit,eiuſdem generis eſt cum quartana. Continua igitur febris eſt quæ ad febris quietem, priuſquam perfectè ſoluatur, non deſinit. quum verò nec declinatio aliqua apparuerit, generis quidem ardentium & hæc febris eſt, verùm acumine ab ipſis differt.

CONTINENTIVM FEBRIVM COGNItio ac curatio, Cap. XXVIII.

COntinentium (ſynochos Græci vocant) febrium generatio ex ſanguine eſt,quādoque ferueſacto ſolùm, quandoque etiam putrefacto ob obturationem. quapropter exacerbatio ipſis ad finem vſque vna eſt. Signa verò ſunt, pulſus maximi & vehementes, & veloces ac denſi,& æquales,non mordaces: vrinæ à naturalibus non ita valde deficientes. Curatio eſt per venæ ſectionem,vſ-

A que ad animi deliquium. Si verò talibus vena ſecta non fuerit, febricitantes ad extremum periculum deueniunt. Quòd ſiquid prohibeat vt euacuatio per venam ſectam fieri non poſſit,aliis auxiliis obturatione liberantibus vti oportet, quæ & multitudinem ſanguinis euacuant, & febrium feruorem mitigant. Quum verò in ipſis concoctionis humorum notas videris, & neque in principali parte inflammatio aliqua aut tumor laxus aut durus fuerit, neque pars aliqua frigida, vt ad ipſam læſio irruat ac decumbat,confidenter frigidam dato, & maximè ſi æger
B frigidæ potor fuerit.

ARDENTIVM FEBRIVM COGNITIO, Cap. XXIX.

FEbribus ardentibus hæc ſymptomata accedunt, lingua ſicca, aſpera ac nigra:morſus ventriculi, egeſtiones alui pallidæ:ſitis vehemens,vigiliæ, quandoque verò etiam delirium.

ARDENTIVM FEBRIVM CVRATIO, Cap. XXX.

EX duobus alterū fieri neceſſe eſt ſi ardens febris per-
C fectè ſolui debet, aut vt bilioſi humores excernantur,aut extinguantur.Excernuntur igitur per ſudores, aut vomitus,aut infernam aluum: extinguuntur per frigidæ potum,per quem nos omnes ardentes febres curauimus. Verùm hac febre affectos, neque ex aqua ſolùm, neque ex aqua mulſa ſola victum inſtituere conuenit : ſed aqua mulſa aquoſa cocta ipſis danda eſt. Oportet enim ita ægrotantes, ex ſolis potionibus victum habere. Balneum verò iis ſolis conuenit qui citra inflammationis aut eryſipelatis tumorem febri ardente laborant: ſi verò etiam
D concoctionis ſigna habuerint, multo magis ipſis conducet.Qui verò ob ſalſum humorem,ardentem febrem habent,eis non cōducit. Hos verò etiam ptiſſanæ ſucco nutrire conuenit.

FEBRIVM EX ERYSIPELATIS AFFEctione cognitio ac curatio, Cap. XXXI.

FEbres ex eryſipelatis(hoc eſt ignis ſacri) circa viſcera affectione, cognoſcuntur ex loci & feruore excellenti & dolore vehementi,inſuperque ſiti, ac ardore immo-
E dico: & in ſumma, ex ſignis acerrimæ bilis cum pauco ſanguine putreſcentis. Curare verò oportet hoc modo: Abſtinere quidem à balneo in totum oportet. Aqua verò frigida circa vigorem morbi vtendum eſt, maximè contentioſa,hoc eſt frigidiſſima. Verùm in principio vtendum ea non eſt, ſed forinſecus imponenda frigefacientia.Et ſi nihil effecerint, etiam intra corpus vt ea æger ſumat cogendus eſt.Maximè autem ipſis conueniunt lactucæ,& quæ his parem vim habent. Forinſecus autem & ipſe lactucæ ſuccus commodus eſt,imò etiam ſemperuiui,& quæcūque alia frigefaciunt.Optimo verò quam-
F maximè vtimur tali: Liquorem alicuius frigefacientis expreſſum in mortarium iniicimus,cum portulaca: dein de contuſū exprimimus: vſus verò tēpore, admixta modica polenta ſubigimus, atque ita in vas indita, in frigidam aquā immiſſo vaſe perfrigeramus. Et poſtea linteū duplicatum in his imbutum, forinſecus præcordiis imponimus,non diu immorari ſinentes,ſed aliud frigidum imponentes.Miſcemus aliquando & oleū omphacinum.

HECTICARVM FEBRIVM COGNITIO,
G Cap. XXXII.

HEctica febris non in humoribus & ſpiritu ſolo conſiſtit,ſed ſolidis etiā partibus: verùm doloris exors eſt,& febrientes neque febrire omnino ſe putant.Neque enim calorem ſentiunt, omnibus partibus æqualiter in ipſis excalfactis.Duplex autem febrium hecticarum ſpecies eſt: quædam enim ex ardentibus febribus plerunque fiunt,aut vſqueadeo extentis vt temporis progreſſu humorem corporis cordis conſumpſerint: aut etiam ma nente adhuc multo. Illæ itaque non ſolùm hecticæ ſunt, ſed iam etiam marcoroſæ.Quæ verò manente adhuc hu-
H miditate fiunt,hæ cordis corpus occupantes, hinc incenduntur: quemadmodum lucernarum flamma ex funiculo, manente adhuc in lucernis oleo. Et hæc quidem vna eſt ipſarum generatio.Altera verò,quum ab initio ſtatim irruerint,primam generationem diariis ſimilem ſortitæ,

ob tristitiam, & iram, & lassitudinem ampliorem simul cum ardore factam. Has igitur non difficile est curare. Eas verò quæ ad marcorem deueniunt, sanare impossibile est. Et sanè quæ in marcorem incidit hectica febris, facillimè cognosci potest. Oculos enim immodicè cauos conspicies, & gramas in ipsis reperies siccas, & squalidam quandam affectionem. Periit autem & coloris ipsorum vitalis flos, & frons sicca est ac circumtensa. Et plerunque palpebris nictãt, quemadmodum ad somnum procliues. est autem hæc affectio non somnus, sed vigilandi impotentia, Et tempora collapsa sunt. & quidnam aliud quàm ossa & cutis solùm existũt? Et si denudatas inspexeris partes circa ventrẽ, neque aliquod intestinum, neque viscus aliquod saluum esse putes: & præcordium vehementer retractum est, & cutis ipsis extremè arida est. Pulsus gracilis est, & densus, ac durus. Caliditas autem circa primum occursum languida: verùm paulo pòst vim acrem ac ero suam declarat. Quandiu igitur aliquid humiditatis seruatur, hectica febris solùm est: vbi verò ad id periculi deuenerit vt non amplius quicquam eiusmodi humiditatis superfit, exquisitus iam marcor consistit.

HECTICARVM FEBRIVM CVRATIO, Cap. XXXIII.

HEctica febre laborantes statim ab initio alimento opus habent, propter humorum mordacitatem. Maxima autem medela est victus humectans. Oportet itaque quammaximè per ptissanæ succũ & per halicæ sorbitiones nutrire, panéque insuper exhibito, ægrum moderato frigidæ aquæ potu curare, vbi neque inflammatio aliqua ipsi aderit, neque humorum putrefactio. Et si magnam inde læsionem fore cõiectes, frigidæ quidem exhibitionem inhibere oportet, verùm auxiliis frigefactoriis quæ extrinsecus imponuntur vti. Sed & balnea ita affectis per omne tempus commoda sunt.

DE SEMITERTIANIS, Cap. XXXIIII.

QVum tertiana quidem cum rigore irruat, quotidiana verò sine rigore, febris quæ ex vtrisque mixta est, horrorem inducit qui rigore quidem minor res est, maior autem perfrigeratione, & sanè dum temperantur extremitates consistit. Itaque neque absonũ nomen huic febri indiderunt qui hemitritæum, *hoc est semitertianam*, appellarũt. Duplex autem est generationis ipsius modus, aut duabus exacerbationibus vno tempore coincidentibus, aut ambabus statim ab initio inter se permixtis. Quũ itaque tertiana prædominatur, horridior febris fit, & circa accessionem etiam aliquid rigoris assumit. Statim autem talis & calidior est & ardentior, & quendam bilis vomitum, aut alui egestionem, aut sudorem inducit. Vbi verò altera pituitosior præualet, extremarum partium frigiditates prædominãtur, pauci autem sunt horrores: non tamen siticulosi sunt, neque æstuosi. At si æquales magnitudine fuerint, tertiana intermittens, & quotidiana continua, exacerbationis quidem insultus cum horrore fit, & quum pituitosa prædominatur febris, contractiones fiunt ac horrores: si verò calidior præualuerit, aceruatim excalescunt. Ac talis quidem est semitertiana exquisita, ex æqualiter forti duarum febrium mixtura oriens, tertiana intermittente, & quotidiana continua. Quæ verò exquisita non est, aut biliosum humorem vberiorem habet, aut pituitosum: quæ sanè etiam magis facilè curari potest, quum paucior humor promptè superari possit tum ab vberioris prædominio, tum ab artis auxilio. Si enim pituita præualuerit, auxiliis de quotidiana relatis maximè vtimur: si verò bilis flaua, iis quæ de tertiana dicta sunt: ita vt in vniuersum aduersus id quod vrget instemus, & tamen neque alterum omnino negligamus.

DE POPVLARIBVS MORBIS, Cap. XXXV.

POpulares & communes morbos nominant eos qui in multos simul incidunt: quorum veluti generatio, ita etiam causa communis est. Communia igitur edulia praua tales morbos pariũt: communis item aquæ vitiatæ potus, & labores immodici, & labores consueti intermissi, indigentiæque ac repletiones, vbi vel fames grassata est, vel largior rerum prouentus contigit. Sed & locorum naturæ communes morbos sæpe inuexerunt, quandoque palustrium, quandoque barathrum vicinum habentium quod exhalationem venenosam ac prauam remittit. Atque hæc quidem frequenter contingere solent. Verùm ambiens nos aer mutat temperamenta, siue immoderatè calidior, siue frigidior, aut siccior, aut humidior fiat. Nam reliquis causis neque omnes simul obnoxii sumus, neque per totum diem occursamus. Aer verò nos ambiens, & extrinsecus omnibus circũfusus est, & per inspirationem attrahitur. Necesse autem est vnà cum ipsius secundum temperamentum alterationibus, etiam animantiũ corpora coaffici. Qui igitur hæc nouit, non solùm futuros morbos ex vnaquaque cõstitutione prænoscet, sed etiam fieri prohibebit, ad immoderata ambientis aeris temperamenta contrariam victus rationem excogitans. Quæcunque igitur corpora propinqua ad hoc sunt vt in morbũ aliquem incidant propter propriã intemperaturã, ea à simili ambientis nos aeris temperatura læduntur. Quæ verò contrario modo temperata sunt ad aerem, supra hoc quòd nihil iniuriæ accipiunt, etiam meliora fiunt, temperamenti immodestiam contraria immodestia castigante. Et qui hoc nouit, sanitatem conseruabit contraria corporibus adhibens, quandoque refrigerationibus vtẽs, (si ita opus fuerit) quãdoque calefactoriis: ita vt aquæ inductionibus, & otio, & ciborum inopia, & potus redundantia refrigeret: tegumentis autem & laboribus, & cibo vberiore, & potu parciore calefaciat. Sed & rogo ingenti extructo ac incenso, aerem ad caliditatem ac siccitatem multum transmutare quis poterit, si antea humidus ac frigidus fuerit: quemadmodum Acronem Agrigentinum fecisse dicunt.

DE PESTE, EX RVFI SCRIPTIS, Cap. XXXVI.

OMnia horrendissima in peste fieri possunt, & nihil occultatum manet, quemadmodum in singulis morbis. Nam & deliria fieri possunt, & bilis vomitus, & præcordiorum distentiones, dolores, sudores multi, extremarum partium frigiditates, profluuia alui biliosa, tenuia, flatuosa: vrinæ aquosæ, tenues, biliosæ, nigræ, malas subsidentias habentes, & ea quæ in medio innatant pessima, sanguinis de naribus stillationes, ardores in thorace, linguæ torrefactæ. Siticulosi sunt, anxii, vigilantes: conuulsiones violẽtæ, & alia multa praua. Si verò solerti ingenio quis præstet, futurã pestẽ prænoscet, attendens & temporibus prauis, & studiis hominum ad sanitatem non conducentibus, & aliis animalibus prius pereuntibus. Quum itaque hæc consideraueris, insuper & illud tecum expende, quale sit præsens tempus, qualis item vniuersus annus. hinc enim comperies quomodo victus rationem optimè cõstituas. Verbi causa, Debebat esse, si rectè res fieret, tempus siccum, nunc verò humidum factum est: necesse igitur est per victum reficcare, quo excedens humiditas consumatur. Habenda autem est & alui cura. Quibus verò supernus venter pituitam habet, vomitibus euacuare oportet: quibus autem sanguis excedit, venam secare. Cõmoda est etiam per vrinas purgatio, & quæcunque aliæ, & quæ fit per totum corpus. Si verò etiam ardore æstuet æger, & flamma ad pectus vsque ascendat, non alienum fuerit & frigefactoria pectori adhibere, & frigidæ potũ exhibere, nõ paulatim, (plus enim exurit) sed aceruatim, vt flammam extinguat. Si autem ardor internas partes occuparit, extremæ verò partes & cutis superficies frigidæ fuerint, & præcordium distendatur, & ventriculus colliquamenta partim sursum, partim deorsum mittat, & vigiliæ affuerint, & delirium, & linguæ asperitates, his calefactoriis opus est, quò caliditas ad superficiem corporis trahatur, & si quo alio modo fieri possit vt caliditas ex profundo ad externas partes educatur. Vtendum & hac quæ præsumitur potione: Aloes partes II. ammoniaci thymiamatis partes II. myrrhæ partem I. Hæc trita in vino odorato fabæ magnitudine dentur, quotidie videlicet. Haud scio (inquit Rufus) an sit quis qui ex hoc potu non à peste immunis ac superior euaserit. Hæc quidẽ Rufus. Verùm Galenus ad pestilentes putredines Armeniacum bolum in potu, & similiter ex viperis theriacam magnopere prodesse ait. Profectò in peste quæ Romæ grassata

eſt (inquit) omnes mortui ſunt quibus neutrum horum A profuit.

DE IIS QVI OB CRVDORVM HVMORVM copiam in ſyncopen incidunt, Cap. XXXVII.

QVidam febricitare incipiunt ex magna crudorum humorum copia collecta, vnà cum hoc quòd os ventriculi malè affectum eſt. His inflatum eſt præcordium, & totum corpus maiorem naturali molem habet. Et color aliis ad albidiorem & aquoſiorem ſpeciem mutatur, aliis ad nigriorem ac liuidiorem. Nulli talium ſanguinis B detractio citra maximum detrimẽtum fieri ſolet, & quidem quũ opus habeant euacuatione: imò neque venæ ſectionem, neque purgationem ferunt, vt qui etiam ſine his derepente animo concidant. Curare igitur ipſos oportet per frictionem. Incipere verò ſtatim ab initio morbi cõuenit, primùm à cruribus ſupernè deorſum, per lintea moderatè aſperiora: deinde etiam totæ manus confricentur ſupernè deorſum. Poſtquam autem artus ſatis calidi apparent, & timor fuerit laſſitudinis ſenſus, oleo laxante vtendum eſt: abſtinendum autem ab adſtringen- C tibus. Hyemis verò tempore, etiam diſcuſſorio vtendum eſt: quale eſt oleum Sicyonium ac chamæmelinum. Defrictis autem iam plurimum artubus, oleum quidem detergeatur: verùm ad ſpinam totam progreſſus fiat, & hæc ſimiliter fricetur, deinde rurſus ad crura tranſgreſſio fiat, & ex his rurſus ad manus, & poſtea ad ſpinam, ita vt per totum diem id agamus. Cõmodiſſima his eſt aqua mulſa in qua coctum eſt hyſſopum. Et neque cibos ipſis, neque ſorbitionem, neque aquam dare oportet, neque permittere vt omnino largius bibant, ſed ſola aqua mulſa D contenti ſint per primos tres dies, ita vt per ſucceſſionem fricemus, & illud ſolum tempus remittamus in quo ſomnus ipſos occuparit. Si quidẽ igitur pulſus ipſis valde paruus & fortiter inæqualis eſt, extremũ periculum imminet, & facere oportet ea quæ dicta ſunt, nihil aliud curioſius conando: ſi verò firmitatem moderatè habeat, & non probè prodeant alui excrementa, infuſum per clyſterem confidenter adhibe. Si verò ſuperfluitatum impetus amplius quàm oportet in ventrem fiat, primùm qui- E dem amplius aquam mulſam coquito: (minus enim ſubducit) ſi verò adhuc amplius aluus ſubeat, neque ſic ſiſtere oportet, verùm pro aqua mulſa ptiſſanæ ſuccum dare: at ſi adhuc ferri perſeueret, ſorbitione ex halica, nutrire. Quòd ſi debilitatem ex pulſu didicerimus, & vires collapſas, panem ex vino diluto dare conuenit, neque ventre, neque hepate inflammato. Nam ſi inflammatæ fuerint hæ partes, corpore crudis humoribus repleto, deſperatus eſt æger. Si verò quandoque perceperis ſatis craſſos eſſe humores, acetum mulſum ſemper pro aqua mulſa dato: ſi quidem æſtas eſt, & aquæ frigidæ potor ſit æger, fri- F gidum acetum mulſum huic dato: hyeme verò calidum. Aduerſiſſima ſunt his balnea, & aer nos ambiens multus calidus, aut frigidus. Hæc igitur facienda ſunt à prima die, vbi ipſe inceperis curationem. Si verò vbi iam animo concidunt, vocatus fueris, partibus his de quibus dixi non inflãmatis, panem quidem dato ex vino non multum, ſtatim autem ad frictionem procedito, & iuxta relatum modum vtitor. Porro in quibus propter flauam bilem quæ os ventris læſit, ſyncope contingit, frigidum potum aſſumere oportet, vinúmque tenue, fuluum ac vetus G exhibere.

DE IIS QVI OB TENVES HVMORES in ſyncopen incidunt, Cap. XXXVIII.

QVi verò ob tenues humores animo concidunt, contrario prædictis modo curandi ſunt. nam & ſigna notoria contraria his comperies. Nutrire igitur paulatim aſſiduè oportet. Sed & hos incurabiliter affectos eſſe putandum eſt, quum hepar ipſorum aut venter inflammationem habuerit, languentibus iam viribus. In his affectionibus lethalis cõſtitutio celeriter ſit in facie. Et ſanè H nutrire ipſos neceſſariũ eſt: ſimiliter etiam ſuperficiem corporis denſare, quemadmodum ſuperiorum rareface re. Parandus quoque aer frigidus, & adſtringentibus inungendi ſunt. Cibi dandi ſunt non valde diffluentes. Dandus itaq; panis eſt, & ſorbitiones ex halica, & fructus auſteri qui ægrè corrumpuntur, tum per ſe, tum cum pane. Commodum his eſt vinum aquoſum, quod ſtatim ab initio poſt cibos aſſumatur.

DE ALIIS OCCASIONIBVS OB QVAS ſyncopæ fiunt, Cap. XXXIX.

SVnt & aliæ occaſiones ob quas homines animo concidunt, quatuor numero, dolor vehemens, vigiliæ, euacuatio immodica, & in delirantibus aliquando ipſe motus. His quintam ſi voles adde, principiorũ intemperiem. Celerrima igitur pernicies inſtat corde affecto: conſequenter autem cerebro, parum verò hepate.

DE DOLORE, Cap. XL.

DOlor igitur ſtupefactorius ob frigidam fit affectionem: pulſatorius autem proprius eſt magnæ inflammationis. Si verò velut ab aculeo infixo aut velut à terebello forari ſe quis putet, craſſi inteſtini hæc doloris ſpecies eſt. Verùm in renibus cum grauitate quadam dolor eſt in vno loco firmatus, circa lumbum dextrum aut ſiniſtrum, retrorſum magis: in colo verò dolor ex eo loco ad locũ tranſit. Punctorius conſiſtit circa pelliculas. Perſultans dolor non ſolùm vehementiſſimis alterius tantùm capitis partis doloribus contingit, ſed etiam antiquis capitis doloribus, cephalæis appellatis. Eſt autem dolor perſultans, quum velut à radice primariò affectæ partis initium ſumens, citò in circumſitas fertur. Diſtendentes vtrinque dolores neruorum ſunt, quando & dolent, & ad ambas extremitates diſtenduntur. Minimè enim ad latitudinem diſtentos dolores nerui ipſi habent: tenſiuos autem & ſtupefactorios dolores inducit membrana ſub cute extenta. Quæ verò inter carnem ſunt membranæ, dolores velut diuellentes faciunt. Sunt enim multæ, & inæqualiter inſitæ, & ipſam carnem ambientes. At circunſitarum oſſibus membranarum dolores profundi ſunt, & ipſorum oſſium dolentium imaginationem inducunt. Quum igitur nulla externa doloris cauſa apparuerit, prægreſſum victum conſidera. Aut enim fuerit præter conſuetudinem otioſior, aut cibis pluribus homo vſus eſt, aut multum nutrientibus, aut conſueta excretio ſuppreſſa eſt. Si enim quicquam horum, aut etiam omnia apparuerint, humorum multitudo cauſa eſt doloris, & quamcelerrimè hominem euacuato. Sic enim cum omni ſecuritate tibi licebit iis quæ fluxiones repellunt vti, in partibus dolore affectis. Si quidẽ igitur ſanguinis multitudo fuerit quæ diſtendit, ſtatim vena magna ſecanda eſt prope affectam partem: vitioſis autem humoribus ſolis infeſtantibus, purgatio fiat: ambobus autem concurrentibus, vtriſque euacuationibus vtendum eſt, vena prius ſecta. Si verò his factis dolor remanet, manifeſtum ſanè eſt circa partem affectam impactum eſſe id quod moleſtat: manifeſta eſt etiam curatio per diſcuſſoria futura medicamenta. Eodem verò modo & dolores ob flatuoſum ſpiritum obortos curabimus, placantes ipſos magis attenuantibus eduliis, infuſiſque per clyſterem cataplaſmatis, irrigationibus ac fomentis, rarefacientes corpus illum continens. Si verò tumor grauans aut premens dolorem efficiat, tumor curandus eſt: ſin ob mordacem humorem dolor fiat, aduerſiſſima his ſunt attenuantia ac calefaciẽtia. Anethum igitur in oleo coctum, dolorem eximit, & ſomnum inducit: & viride magis quàm ſiccum.

DE COLLIQVATIONE, Cap. XLI.

QVum quid per ventrem excernitur, non à cibo aut potu accepto, ſed ex humoribus ex toto corpore in ipſum confluentibus, (quod ſimile quidem eſt bili quæ aſſiduè per vomitum reiicitur, ac per aluum ſecedit: differt autem ab ipſa, fœtoris graueolentia, & quòd egeſtio fuluior apparet, & craſſitudinem habet ſtrigmentitiam, aliquando etiam oleoſam, aut adipoſam) ſyntexis, *id eſt colliquatio* appellatur morbus. Nam recens compacta pinguedinis ac carnis eſſentia, à febri ardente reſoluitur ac colliquatur. Diutius verò perſeuerante malo, ex ipſis etiam ſolidis partibus aliquid colliqueſcit. In hac peſſima febre frigidæ potus remedio eſt, ex frigidiſſimo fonte petitæ. Talia verò eſſe oportet etiam cataplaſmata & epithemata frigefacientia, tum thoraci, tum præcordiis impoſita. Perfrigerãtes quoque cibi exhibendi ſunt.

DE VIGILIIS IN FEBRIBVS, Cap. XLII.

SI vigiliæ nimium infeftauerint, manus & crura deligari iubebimus eo tempore quo ad fomnum conuerti folent,& vigilare. Tunc autem aperire & claudere palpebras cogimus,donec fufficienter fuerint fatigati: dein de repente foluimus ligamenta, & lucernam tollimus, & multam quietem effe iubemus. Quòd fi fortiter incumbant vigiliæ in exacerbationis remiffione, facies proluenda eft papaueris nigri capitum decocto: idem etiam olfaciendum eft. Et papaueris albi corticem toftum tritum,& mandragoræ radicem tritam, æquis portionibus cum vino & rofaceo, in malagmatis formam redige, ac fronti impone. Serpyllo item cum meliloto in paffo cocto vtere: & hoc in ipfis quoque exacerbationibus. Aut trita papaueris capita pane excipientes, cum rofaceo aut cerato imponimus. Sed & cibus quodammodo curiofior fit,& forbitionibus papaueris albi femẽ adiiciatur, trium cochleariorum menfura. Olera verò parentur, papaueris nigri,fi affuerint,foliis adiectis viridibus, quantũ tribus digitis capi poteft: fin minus, tria aut quatuor capita ficca fimul incocta eximantur. Si verò neque fic in fomnũ deferantur,papaueris fucco aut mandragoræ fucco oblinantur. Sed & eclegma quod ad delingendum ex capitibus papaueris componitur, & maximè id quod ex fapa conftat,fi cochlearii vnius aut dimidii menfura bibatur, fæpe fomnũ conciliauit. In quibus autem caput non facilè repletur, vtendum eft,fi vigiliis infeftentur, in declinationibus tali fuffumigio: Folii,amomi, cofti, zarnabo,fingulorum vnciam vnam: carpobalfami drachmam vnã,ftyracis, ammoniaci thymiamatis, bdellii Scythici, radicis mandragoræ,fucci papaueris tantundem. fuffito in lignis cupreffinis.

CVRATIO SOMNI GRAVIORIS, Cap. XLIII.

FAciem fpongia pofca lactei tepotis imbuta detergere oportet, & extremas partes fortiter deligare. Odoramenta adhibeantur inciforiam vim habentia. Et in exacerbationũ remiffionibus cucurbitæ dorfo ac fpinæ efficaciter affigantur. Perfeuerante verò morbo, etiam fternutatoria in exacerbationum remiffione adhibeantur. Sit autem & ciborũ materia fecandi ac diuidẽdi vi prædita,velut in fanitatis præceptis diximus.

CVRATIO DOLORIS CAPITIS IN febribus, Cap. XLIIII.

CApitis dolore in febribus vexante, poft conuenientem fuperflui vacuationem, circa exacerbationũ declinationes vnctione capitis vtendum eft, primùm ex oleo communi acerbo ac crudis adhuc oliuis expreffo,aut rofaceo: admixto ad ipfum etiam aceto pauciffimo, æftate quidem,& in febre ardente,frigido: hyeme verò,& in non ardente febre, calido aut tepido. Coquatur aliquando in oleo etiam ferpylli ac polygoni fuccus. In æftate etiam calices papaueris,aut ipfum papauer: quẽadmodum rurfus hyeme, peucedani parum. Perfeuerante dolore in fronte, fi fînciput nudum fuerit, cataplafma huic adhibendum eft ex polentæ polline, & polygono, aut ex pane fimiliter ac rofis, aut modica myrto,aut ferpyllo. Quofdã etiam pulegium admixtũ magis leuauit. In quibufdam verò etiam,quum feruoris fenfus effet, pfyllium polentæ admixtum profuit: aut etiam per fe in coctura ad vifci formam redactũ, & affiduè permutatum, & coriandrum fimiliter cum polenta. Sed & aloe cum aceto illinitur, & myrrha & ammoniacum fimiliter & crocomagma. At pulfatiles dolores ruta & mẽtha cum pane difflat, adftillato etiam rofaceo. Si verò ad relata dolor non cefferit, primùm caput ad cutem attondere oportet: deinde pinguioribus irrigationibus per totum ipfum vtendum eft: poftea cucurbitæ affigendæ funt occipitio, & extremæ partes deligandæ ac confricandæ. Commodæ funt & hirudines appofitæ. Cæterùm fi defluxio aliqua,aut grauedo illapfa, capitis dolorem accenderit, iis quæ ad hæc proprio loco defcribentur auxiliis vtendum eft: fi verò à locis circa ftomachum vapores exhalantes caput læferint, etiam his profpiciendum eft quemadmodum ex ordine fubfcriptum habetur.

A DE STOMACHI AFFECTIONVM curatione, Cap. XLV.

SI imbecillis fuerit ftomachus, cataplafmatis corroborare potentibus vtemur: qualia funt quæ palmulis con ftant,vino, polenta,croco,maftiche, & aloe. Irrigationes autem adhibebimus ex abfinthio,& oleo melino, maftichino,nardino,& vino. Et fi ftomachus exuratur, admifcenda funt etiam frigefacientia aliqua, veluti eft cucurbitæ fuccus,& lactucæ,& portulacæ,& folani,& intybi, & vuæ acerbæ. Si verò aliquid inflammati circa vifcera
B appareat, etiam ex laxatoriis quædam admifcenda funt: ad irrigationes quidem, oleum chamæmelinum ac Cyprinum:& de adipe, gallinaceus ac anferinus: bdelliũ item aut ammoniacum,aut fimilia: ad cataplafmata verò,apii ac fœnigræci femen, althææ ac chamæmeli flos. Et in fumma,compofitam hæc facultatem habeant ex laxatoria tenuium partium,& amara,ac adftringente.

DE IMMODICIS PERFRIGERATIONIbus ac rigoribus in febre, Cap. XLVI.

C RIgoribus qui iudicatorio modo fiunt, refiftere non oportet, neque certamen exoluere. Sed & perfrigeratio quæ ex fudore oboritur, promptè fedatur, & nihil moleftat. Si verò perfeueret rigor,aut perfrigeratio(à frigidiore verò & multa pituita maximè oboritur) primùm artus pluribus modis conftringẽdi funt: deinde primùm illinendi oleo chamæmelino, aut Cyprino, aut irino. Si verò maiore auxilio opus fit, piper quoque oleo admifcendum eft,aut roris marini femen,aut adarce, aut caftorium: & frictio mollis totius corporis adhibẽda eft. Quò
D verò non facilè oleum defluat, non ineptum eft ceræ parum in ipfo liquare. Quòd fi rigor recalefcere non poffit, fortioribus etiam acopis ex his cõpofitis, & dropacibus, ac finapifmis vtendum eft, & alia infuper fomenta conuenienter excogitanda. Sed & acriora odoramenta conueniunt, calaminthe, pulegium, hyffopum. Quin & ante febris acceffionem,aqua mulfa bibenda eft in qua piper & ruta fint incocta. Et fucci Cyrenaici milii magnitudinem cocto melle efformati, duabus ante exacerbationẽ horis dabimus: fimiliter & filphii fucci. Sed & id quod
E ad quartanas ex fucco Cyrenaico cõponitur, multis profuit. Et qui in olei multi calidi folia fe demiferunt(inquit Archigenes) rigores pertinaciter hærẽtes excluferunt. At Galenus ante acceffionem febris, cutem abrotono defricare iubet,aut calaminthà ficca, aut conyzæ foliis & floribus,aut cofto,aut pyrethro,vtrifque his cum oleo. Et aut omnino non,aut faltem minus rigebunt.

DE SVDORIBVS, Cap. XLVII.

SVdores iudicatorios admittere oportet vfque ad fufficientem euacuationem, ita vt etiam adiuuemus mo-
F derata calefactione ac quiete,vt fudorem non abftergeamus:(alius enim alium ducit) & calida oris collutione ac forbitione,& fomno. Sed & remiffos fudores fimiliter vt iudicatorios adiuuabimus. Quæ igitur fudores ducunt auxilia, libro primo, capite quadragefimooctauo fufficienter relata funt. Poftquam verò fudores amplius proruperint, tunc detergere oportet, & tegumenta leuare ad refrigerandum. Laffitudinem enim inducunt nimium erumpentes,adeò vt fæpe ad fyncopen adduxerint. Tenue igitur fit amiculum & madefactum, & aer frigidior: fo-
G mnus quoq; ac vẽtilatio affumatur. Et myrtus nigra trita corpori infpergatur,& fimiliter galla, & pini cortex. Electrum item ac polenta, cum vino adftringente, partibus admittentibus imponantur, & fpongia pofca imbuta facies detergeatur. Archigenes autem & calcem viuam, & fæcem vini vftam, tum in his, tum in rigore recalefcere nequeunte affumit. Ambo enim hæc (inquit) dum incalefcunt,reficcantur. Irrigare etiam medias corporis partes iubet fucco plantaginis, aut coriandri, aut portulacæ, aut brafficæ,quò compactæ fudores arceant. In fomno ve-
H rò, in cimolia terra aqua diffoluta, pinguefiunt linteola, & fubiiciuntur dorfo ac thoraci. Illinendum eft autem totum corpus rofaceo,aut melino,aut myrteo, aut lentifcino,aut ceratis ex his paratis. Idonea enim magis funt hiс pinguia,eo quòd obfcuros meatus obturãt, humoris tranfitum prohibentia. Manifeftum verò eft quòd & cibus

ficcior his conducit,& vina moderatè adſtringentia. Verùm à pluribus potionibus, & præſertim humidioribus, & à frequentibus oris collutionibus abſtineant. Si verò id fieri poteſt, etiam geſtationes aſſumantur, in frigidiore aeris conſtitutione. extremæ autē partes his maximè perfrigerentur. Qui verò per expreſſionem fiunt ſudores: (hi autem ob dolores aut cōuulſiones contingunt) eos & deligatione,& fotu extremarum partium, & panniculorum laneorum defrictione leuiter curare oportet.

DE TVSSI IN FEBRIBVS, Cap. XLVIII.

TVſſi in febribus, præſertim cum rigore orientibus, reſiſtere oportet. nam per tuſſis inſtantiam labans alioqui febris erigitur. Dandæ igitur ſunt confectiones ſub lingua tenendæ, ex melle cocto coactæ, quæ linguæ ſubditæ eliquantur, atque inde hypoglottia vocantur, & id quod bonam ſpirationem impedit diſſoluunt. Tempus vſus ipſarum eſt circa exacerbationum vigores, & deinceps vſque ad modicum tempus ante acceſſionem. Detur item aqua mulſa cocta. In quibus verò neruorum genus ſuſpectum non habes, temporis progreſſu confidenter etiam acetum mulſum dabis: ſin minus, hyſſopi decoctum. Hoc etiam rigentibus auxiliatur. Dabis item caſtorium, ſi febris non ſit ardens. hoc & neruorum generi conducit. Eclegmata verò deligantur ex pini & ſtrobuli nucleis, iride, ſemine lini, amygdalis amaris, & vrticæ ſemine. Pleraque ex his etiam cibis admiſceantur. Sed & reſina terebinthina in ouo detur. Forinſecus autem thoraci & partibus circa arteriam lana ſulphurata imponatur. Oleum verò, aut rutaceum ſit, aut irinum, aut anethinum. Ligamentum quoque robuſtum in longum deligatum tuſſes exactè cohibet: in mediis dico ac extremis partibus. Nec præter rationem eſt, tuſſis gratia vti ſtaphide ſylueſtri, ita vt vnà cum vuis paſſis aut cum maſtiche manducetur. Quin & extremæ partes defricandæ, contrectandæ ac deligandæ ſunt: deinde rurſus exoluenda illa in contrarium protractio. Si verò ob febris acrimoniam tuſſis irritat, gargariſmate ex aqua tepida vtendum eſt. Sed & frigida ſæpe profuit. Conferunt & ex poſca gargariſmi,& ex palmularum, aut roſarum, aut radicis dulcis decocto. Viſceribus autem ac ipſi cordi ea quæ moderatè frigefaciunt imponenda ſunt.

DE STERNVTATIONE, Cap. XLIX.

STernutationes ſæpe vexant in febribus illabentes. nā & caput replent,& vires proſternunt: quibuſdā etiam ſanguinem erumpere faciunt, atque alias eiuſmodi turbationes inducunt. quare ipſis reſiſtere oportet. Irruentem itaque ſternutationem cohibet confrictio naſi, frontis,& oculorum, oſcitatio item, & palati diligens frictio, ructus, laterum mollitudinis intentio, capitis eleuatio, conuerſio ad latus, ſummarum partium contrectatio, muſculorum mandibularium inunctio, olei calidi in aures infuſio, puluini calidi ſub mentum ſubditio. Vitare autem oportet repentinam ex ſomno excitationē, fumum, puluerem, acriores odores, piperis, caſtorii, ſinapis, menthæ. Lenis eſt odor mali ac polentæ: nam ſternutationum elapſum obtundit. Idem faciunt & ſpongiæ marinæ nouæ. Cæterùm impetu ad ſternutationē oboriente, & ſternutatione non prodeunte, labia quieſcant, & acriores odores aſſiduè experiatur,& mens remittatur.

DE CIBORVM INAPPETENTIA, Cap. L.

SI ob vitioſos humores ciborum inappetentia oboriatur, cibi ac potus illi dandi ipſis ſunt qui tales humores detergere,& aut per vomitū, aut per infernam aluum excernere ſolent: aut temperare & meliores efficere poſſunt. Horum materiam habes in præcedente hunc libro, qui primus eſt totius operis. Si verò ob virium debilitatem inappetentes ſunt, quandoquidem omnis virium facultas propter partium intemperiem debilis eſt, intemperiei ſpeciem per contraria curare oportet. Variegationem itaque de inappetentia tractationem, inter ſtomachica libro tertio trademus. Verùm in febricitantibus ſtatim ab initio appetentiam odoramentis recuperare conandum eſt, maximè aqua in qua polenta ſubacta eſt, aut poſca, aut vino diluto, aut fructus alicuius odorati ac adſtringentis decocto. Vnctione item leni,& moderata totius corporis frictione ac contrectatione, & faciei prolutione, ac modicæ aquæ abſorptione. Sed & digitorum immiſſione ſtomachus lancinatus, conuerſus quodammodo ad hoc eſt vt cibum admitteret, & præſertim vbi balioſum quid aut acetoſum eductum eſt. Poſt primos dies, etiā cataplaſmatis forinſecus ſtomachus inuitetur, quæ parata ſint ex palmulis, malis, œnanthe, abſinthio, aloe. Cibi verò præparentur plures & ſimplices, & frumentacei,& qui ex alia materia alterationes quaſdam habeāt, non tamen procul ab vſu febrium recedant. Inter quos fructus quoque pomorum numerari poſſunt, qui non facilè aceſcunt, neque valde dulces ſunt, ſed maturi: & non vſque ad ſatietatem, ſed ſolùm vt appetentiā ad alios cibos irritent. Adſint autem ipſis dum cibum capiunt, qui leniſſimi ſint, & compeſcere ipſos ac cohibere poſſint. Remotis iam febribus, ſi etiam in refectionibus inappetentia permaneat, ſiſarum coctum cum aceto mulſo,& lactuca,& oliuæ muria conditæ,& capparis,& ſalſamētum, & bulbi, & quicquid ſtomacho commodum eſt, excogitetur, ita vt & illos cibos in memoriam reuocent in quibus, dum ſani eſſent, maximè immorabantur. Deambulationes etiam ac geſtationes, & vociferationes, & dropaciſmi,& frictiones,& exercitia aſſumantur. Sed & prępotationes ſucci abſinthii, aut aloes. Aceti quoque ſcillini myſtri menſura abſorpta probè facit.

DE MAGNA FAME, Cap. LI.

SI verò ad magnam famem, bulimon appellatam, ciborum inappetentia deueniat, hoc eſt vt excellenter animo linquantur, hos reuocabimus tum aliis odoramentis, tum ſuillis carnibus aſſatis, & hœdinis: & in ſumma omnibus nidoroſum odorem habentibus, nimirū vbi acumen febrium iam præteriit. Et extremitates ipſorum deligare, ipſóſque excitare oportet, & maxillas pungendo, & capillos aut aures vellicando. Reuocatis autem panem ex vino diluto dabimus, aut aliud quid ex iis quæ facilè diſtribui poſſunt.

DE CANINA APPETENTIA, Cap. LII.

ETſi hoc ſymptoma non ita valdè in febribus accidat, ſed aliquando poſt ipſas, tamen tum aliâs, tum ob cognationem quam ad ciborum inappetentiam habet, non malum fuerit & de immodica dicere appetentia, quum ambæ modum excedant. Quandoquidem igitur à pituita acida hæc affectio maximè oritur, iis quæ hanc ſecant ac detergent vtendum eſt. Sunt autem talia dulcia & ſalſa,& alioqui deterſoria calefacientia. Vinum igitur ipſis dare oportet largum, & multum calfaciens: talia autem ſunt fulua colore, aut rubra, citra adſtrictionem. Magis verò dulciora danda ſunt, etiamſi non ſitiant. Quum autem ad prandium accedunt, primùm pinguia ipſis dare oportet, & alia omnia multo oleo præparata, nihil auſterum, aut adſtringens habentia. Hæc enim etiamſi non palàm ipſam impugnent cauſam, tamen incontinentem ad cibos impetum diſſoluunt: verùm abſtinentia ab his, pituitæ in ſtomacho collectionem minuit. Et ſalſamenta danda ſunt. Poſtea verò prædicta vina largè bibant. Si enim longiore tempore ita fecerint, ſedatur.

DE SITI, Cap. LIII.

SItim admodum paruam, propter ſiccitatem aut caliditatem partium fieri putandum eſt, per quas potus humor ex ore ad ventriculū defertur. Et medela quidem ſiccitatis, eſt ſomnus: caliditatis autem, vigiliæ. Aliqui tamen ſiticuloſi ex vino fiunt, & ob eduliorum caliditatem: & horum medela eſt frigidæ potus. Appetunt autem vitioſas qualitates, quemadmodum etiam cibos, iuxta rationem prædominantis vitioſi humoris. Cæterùm inextinguibili correptos ſiti, ex qua etiā mortui ſunt, aliquando vidi quoſdā qui viperas dipſadas appellatas ediſſent: & qui vino veteri ſe inebriaſſent: atque hos qui in naui, in qua aqua deficeret, eſſent. nam qui ex ipſis marinam bibere auſi ſunt, omnes perierunt. At in febribus ſitim mitigare ſolet capitis irrigatio ex frigidiſſimo oleo, aut roſaceo, quæ cum delapſione inſtar ſalientis aquæ con-

tingit. Optimè verò ad sitim facit lactucæ nigræ semen commansum, & glycyrrhiza appellata, & cucumeris semen ore detentum. Dato etiam sitim eximens catapotium hoc, Cucumeris satiui drach. octo, tragacanthæ drach. 4. Tragacantham ouorum crudorum recentium albumine dissolue, & vbi dissoluta fuerit, ad cucumeris semen antea tritum adiice: & ex simul tritis ac emollitis catapotia efforma, eáque in vmbra sicca, & vnum sub lingua tenendum præbe, ita vt dissolutum liquorem absorbeat. Dato etiam cremorem malorum Cydoniorũ, aut pirorum, aut mespilorum, aut pampinorum vitis, absorbendũ: aut mali Punici succum.

DE LINGVA ASPERA, Cap. LIIII.

Linguæ asperitatem humectare oportet ita vt seminis lini decoctum ægros in ore continere iubeamus. Efficacius autem erit si myxæ cum lini semine fuerint coctæ. Sed & digito in hoc succo tincto, & lingua cõfricta, os aqua pura colluant, aut spongia detergeant, deinde rosaceo illinant. Sed & ipsum rosaceum melli admixtum egregiè efficax est. Et portulacæ succus ore detentus, & rhus qui obsoniis inspergitur, aquæ mulsæ mixtus probè facit. Et damascenorum, & mysclii (hoc est myxæ) ossa in ore retenta, & linguæ obuoluta, & lactucæ cauliculus. Archigenes verò, Sal Indicus, inquit, colore quidem & compage similis communi sali, sapore verò mellito, lentis magnitudine, aut ad summum fabæ, arrosus, vehementer humectare potest. Decumbant autẽ in latus: (supinus enim decubitus resiccat) & os claudant. nam & hiare, humorem siccat. Sternutationes quoque accersitæ, omnibus aliis magis efficaciter linguas humectant.

DE NAVSEA, Cap. LV.

Qvum absque eo quòd aliquid quod vomitum moueat ingessit, nauseabundus fit æger, manifestum esse opinor vt ratiocinemur prauos humores ventriculum infestare. Quidam verò lancinantur quidem, non autem vomunt quicquam, in ipsis tunicis humore imbibito. Si igitur pituitosi sunt humores, coquere ipsos oportet, homine in quiete & inedia ac somnis seruato: si verò tenuiores, vomitus ipsos eiicit, qui aliquando ex ptissanæ succo contingit, aut aqua mulsa. Qui verò viscosi sunt ac crassi, attenuantibus opus habent, quale est acetum mulsum, & similia. Quòd si humiditas praua in tunicis imbibita est, amara ex aloe confectio commoda est: verùm quæ adstringunt, plurimum lædunt: quemadmodũ rursus vbi humiditas multa est citra prauam vitiationem, quæ adstringunt commodissima sunt. Verùm medicamentum ex aloe ad marcorem perducit: at si frigiditas humiditati adest, ad adstringentia admiscẽda sunt etiam calefacientia. Signum autem frigidam esse affectionem, est non sitire, neque ardorem sentire.

DE BILIS VOMITV, Cap. LVI.

Bilem vomentibus cataplasmata adhibendum est ex palmulis, malicorio, galla, coctis in vino aut posca, pane simul contrito. Sed & acacia, & hypocystis, & balaustium & rhus cataplasmati admisceantur. Et cucurbita cum multa flamma affixa magnopere prodest. Cibum verò sæpe paulatim dabimus. Cæterùm in iis qui atram bilem vomunt, & stomachum inflatum habent, spongias aceto acerrimo calido imbutas impone, aut hederæ folia in vino cocta appone.

DE SINGVLTIBVS, Cap. LVII.

Singultus fit aut ob repletionem, aut ob euacuationem, aut humoribus acribus stomachum mordentibus. quibus vomitu reiectis sedatur. Multi verò, etiam vbi medicamentum ex tribus piperis generibus constans acceperunt, si statim vinum insuper bibant, singultiunt. Quòd verò etiam aliqui cibum corrũpentes singultiant, ex confessis est. Sed & à rigore multi singultiunt. Proinde in iis qui ob plenitudinem aut mordacitatem singultiunt, sufficientem medelam esse vomitum comperiemus: calefactionem autem in iis qui ob frigiditatem. Quum verò ob repletionem factus fuerit singultus, violenta opus habet euacuatione. hoc autem præstat sternutatio. At singultus ob euacuationem, sternutatio non sanat. Dare verò singultientibus oportet rutam cum vino, aut nitrum in aqua mulsa, aut seseli, aut daucum, aut cuminum, aut gingiberim, aut calaminthan, aut nardum Celticam. Atque hæc quidem sunt auxilia eorum qui ob ciborum corruptionem, aut ob frigiditates, aut ob repletionem singultiunt. Verùm iis qui ex plenitudine singultiunt, ob frigidos ac viscosos humores, castorii obolos tres dato ex posca bibendos. Idem etiam forinsecus cuti ad stomachũ impositũ prodest, cum oleo Sicyonio, aut antiquo. Conuenit etiam acetum scillinum, aut acetum mulsum in potu. Sed & detentio spiritus magnopere commodat.

DE ALVO SVPPRESSA AC LAXA in febribus, Cap. LVIII.

Qvæ resiccatam aluum promoueant, in primo libro relata sunt, quantum opus erat. Quandoquidem verò & in febribus hanc humectari contingit, hic de hoc dicendum venit. Multi enim non pro febris ratione, sed propter solum hoc symptoma perierunt. In principio igitur sustinere oportet ea quæ prodeunt, ita vt nihil resistamus aduersus ea quæ ex corruptione ac cruditate efferuntur. Verùm vbi vltra modum euacuatio contingit, cohibere conuenit. Et si quidem acriora prodeant, oportet ea quæ exhibentur boni succi esse, & alioqui etiam crassiora. talia autem sunt, sorbitiones ex halica ac ptissana. Sed & balnea his commoda sunt, post morbi concoctionem. Vbi verò pituitosiora & fluida feruntur, viceuersa ficciores sint ac calidiores cibi, quantum febres permittunt. tales autem sunt qui ex condimentis calfactoriis parantur. A balneis autem his abstinendum est, si non quid aliud cogat. Quòd si debilis sit concoctoria facultas, adstringentibus eduliis & auxiliis vtendum est. Eduliis quidem, in quæ maximè mala Punica, aut poma, aut pira, aut mespila sint iniecta: aut etiam his ipsis, & vino tenui odorato adstringente. Auxiliis autem, ex cataplasmatis polentæ, palmularũ, absinthio, rosis, myrti baccis, & consimilis materiæ. Considerandum verò in quibus maximè partibus imponenda sint cataplasmata: circa stomachum dico aut infernam aluum: quandoque etiam circa lumbos imponimus. At cruentas excretiones reprimunt ac resiccant cataplasmata ex thure, aut polentæ pollen cum thure, aut manna vino aut posca subacta. Acriorem verò humiditatem per infusum clysteris edulcare oportet, quandoque per solam aquam, quandoque per ptissanæ, aut halicæ, aut oryzæ, aut tragi succũ: atque hoc non semel, sed sæpe. Postea verò admiscendæ sunt & rosæ siccæ, aut myrti baccæ, aliquando etiam gallæ. Et ouum vnà cum rosaceo, & vino tenui adstringente, aut rosarum decocto infusum, aut etiam sedi appositum, promptitudinem ad excernendũ hebetatac retũdit. Vbi verò frequens contingit ad egerendum surrectio, glomer ex calidis staminibus ad sedem efformatus apponatur.

DE SANGVINIS STILLATIONE, ET sanguinis è naribus eruptione, Cap. LIX.

Qvandoquidem sanguinis stillatio plenitudinem in toto corpore aut in capite significat, ob expressionem contingens, aut ob meatuum densationem: amplior autem excretio plenitudinem laxare ac minuere potest: iuxta rationem verò, ipsam facere licet inde vnde natura impetum habet: hac ratiocinatione facta, ausus fui in destillationibus quarta die contingentibus, per typham, velut mos est, vasa in naribus sauciare. Verùm non oportet modico fluxu contentum esse, sed iuxta vires detrahere. Cæterùm spontaneas in febribus per nares sanguinis eruptiones, si iudicatorio modo fiant, sustinere oportet: si verò immoderatè sanguis feratur, reprimere conari. Deligentur igitur primùm validè extremæ partes, & æger ita figuretur vt sublime caput habeat. Videtur autem & præputii pudendi virilis deligatio, sanguinis è naribus eruptiones peculiariter cohibere. Non autẽ emungat, neque irritet locum, sed grumum congelari sinat. Et nasus spongia posca imbuta detergeatur, & cuneolus ex linteo in narem vnde sanguis erũpit, indatur, facta prius illitione ex aliquo sanguinem sistente. At horum medicamentorum materiam, ac reliquam curationem, in tractatione de locis affectis, libro post hunc sequenti, abundè proponemus.

DE ANIMI DELIQVIO, Cap. LX.

IIs qui ex cholera, bile supernè ac infernè prodeunte, & ob alui profluuia, & propter alias multas & aceruatas euacuationes exoluuntur, aquam frigidam aspergere oportet, & nares apprehendere, & os ventriculi confricare, & vt vomant iubere, stomachúmque lancinare aut per digitos, aut per pinnas immissas. Sed & fortiter multis ligamentis deligare, vbi quidem per infernas partes euacuationes fiunt, manus: vbi verò per supernas, crura. Excogitare insuper in iis quibus sanguis erumpit, figuram sursum vergentem citra dolorem. Est & cucurbita affigenda, ita vt ad contrarias iis quæ euacuantur partes retrahamus. Sanat etiam vinum aqua temperatum exolutiones ex aceruatis euacuationibus obortas, si non viscerum inflammatio, aut capitis vehemens dolor, aut affectio aliqua mentem emouens, aut febris ardens, in morbo crudo prohibeat. Nam in his vinum magna detrimenta inducit. Et si quidem æstas fuerit, & æger calidi temperamenti, & aquæ frigidæ potor, frigida danda est: sin contrà, calida. At verò iis qui ob sudorum copiam animo linquuntur, cutem densare oportet, velut antea dictum est, & flatuum frigidorum accessus excogitare. Verùm fluxionibus in ventrem nihil horum conuenit, præterquam vt ventri & stomacho corroborantia adhibeamus, & hos lauemus. Balnea enim fluxionibus in ventrem commodissima sunt, sed sanguinis eruptiones & sudores vehementer exasperant. Cæterùm eos qui ob plenitudinem animo linquuntur, à vino & cibo abstinere oportet, & à balneis, si febricitarint. In potu detur aqua mulsa, in qua thymus, aut origanum, aut pulegium aut hyssopum sint incocta. Commodum his est & acetum mulsum. Si verò propter prauos humores in stomacho contentos animo linquantur, vomere ipsos iubeto ex aqua & oleo, digitorum aut pinnarum immissione. Si vomere nequeant, oleum optimum bibant. hoc sæpe etiam per infernam aluum euacuat. Sed & absinthium his pro-

A dest. At si ob stomachi debilitatem exoluantur, iis quæ corroborare ipsum possunt vtendum est, velut antea in capite de ipso dictum est: & extremas partes defricare oportet, & eos qui ardore exusti sunt, ad balneum ducere: perfrigeratis verò, medicamentum ex tribus piperis generibus constans, & ipsum quoque piper dare. Qui verò ob ampliorem caliditatem, aut ob solis ardorē, aut quòd in balneis moram diutius traxerunt, animo linquuntur, eos curabis frigidam aquam aspergens, & ad ventum conuertens, & stomachum fricans, & vinum ac cibos exhibens. Si verò propter inflammationis magnitudinem, aut malam febris afflictionem, in accessionū insultibus in animi deliquium incidant, & perfrigerentur, artus fortiter fricare oportet & calefacere, ac deligare, & vigilare iubere, & à cibo abstinere. Hæc autem & ante exacerbationem facienda sunt. Iis verò qui propter siccitatem animo

B linquuntur, duabus aut tribus horis ante exacerbationem cibus dãdus est, aut halicæ succus, aut panis ex aqua, cum mali punici granis, aut pomis, aut piris. Si verò magnum periculum timeatur, etiam vinum detur. Sed & in iis qui derepente animo linquuntur, ita faciendum est. Et vbique causam ob quam animi deliquium contingit, considerare oportet, & aduersus hanc instare. Quandoque tamen etiam symptomatis maior cura habenda est, si quidem periculum aut mortem minetur.

VLCERATIONIS CIRCA OS SAcrum curatio, Cap. LXI.

ET hæc affectio in febribus maximè diuturnis, propter decubitus diuturnitatem contingit. Quum igitur locus rubicundus fieri incipit, circulum laneum iustæ magnitudinis loco subdemus: postea verò rosaceum aut

C myrteum ceratum, quod spumam argenti aut cerusam recipit, imponemus. Inflammatione autem oboriente, panis cataplasma cum solano, aut polygono, aut plantagine, aut brassica tenera. Si verò vlceratio pascendo proserpat, lenticula cocta cum malicorio imponatur.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA Liber III.

Iano Cornario medico Physico interprete.

DE CAPILLORVM AFFECTIONIBVS.

DE ALOPECIA, OPHIASI, AC caluicie, Caput I.

QVEMADMODVM plantæ aliquæ ob humoris inopiam resiccatæ corrumpuntur, aliquæ verò ob humoris alieni ab ipsarum natura attractionem: ita etiam in capillis fieri solet. Nam ob humorū inopiam caluicies contingit. propter vitiatos autem humores alopecia & ophiasis, figura solùm inter se differentes: nam in ophiasi serpenti similis pars læsa apparet: verùm alopecias, ex eo quòd hæc affectio frequenter vulpeculas infestet, nominauerunt. Ex colore igitur cutis, redundantem humorem coniectantes, euacuatione per purgatorium medicamentum prius vtimur, deinde localibus auxiliis curationem absoluimus. Si igitur color cutis nigrior aut albidior factus fuerit, per hieram antidotum purgamus, quæ & pituitam & atrabiliarium humorem euacuat: si verò pallidior, catapotia ex aloe dabimus. Vniuscuiusque ex his descriptionē in libro de compositis medicamentis reperies. Post totius corporis euacuationem apophlegmatismo pituitam per os detrahētē vtendum est, non semel, sed sæpe, ex aceto, sinapi ac melle. Melius autem est si in aceto origanum quoque aut pulegium, aut thymus, aut hyssopum maceretur. Sed & in aliis circa caput affectionibus eadem methodo vtendum est, ita vt primùm redundantem humorem euacuemus aut per purgationem, aut per venæ sectionē, si etiam sanguinis redundantia fuerit, deinde sic ad localem curationem procedamus.

AD ALOPECIAS. Vbi nitro præparasti, & linteo aspero aut potius lana extersisti, & ad ruborem defri-

D cuisti, verbenacam in sole cum aceto tritam illine. Aut alcyonium asperrimum vstum ac tritum, cum oleo lucernarum illine: aut arundinis radicem, aut amygdalæ amaræ corticem vstum, oleo aut adipe vrsino exceptum illine. Moderata igitur sunt hæc: fortiora verò quæ ex euphorbio & thapsia, & adarce, cum oleo laurino trita, aut pice liquida. ALIVD. Herinaceorum marinorum testas vstas vrsino adipe excipe, & loco ex nitro præparato illine. ALIVD. Piperis, stercoris ouilli sicci, ireos, seminis erucæ, singulorū drachmas quatuor, veratri albi drachmas tres, stercoris murini drachmā vnā: excipe felle taurino, aut hircino, aut suillo. ALIVD, experi-

E mento cognitum, ad alopeciam: Radicis mandragoræ, aristolochiæ, radicis ari, ceræ, picis liquidæ, singulorum vncias octo, axungiæ porcinæ non salsæ, nerii herbæ cordis, *siue internæ partis*, parum. Axungiam & nerium coquito donec herba flaccescat: deinde facta excolatione herbam abiicito, & reliqua ad axungiam adiicito ac coquito. postea ceram & picem liquidam addito, & confidenter in sole vtitor. Et vbi vlcera ad cicatricem perducta fuerint, caput vulpeculæ vrito, & cum ipso alcyonium, anchusæ nigræ folia: omnia trita supra illitionem supernè iniici-

F to, quò capiti pili succrescant. ALIVD. Capitis muris vsti partem vnam, testarum buccinorum marinorum partē vnā. Cū axūgia porcina in olla coctis vtere. potes & sicca ipsa īspergere. MEDICAMENTVM ex thapsia, ad omnes

ad omnes veteres affectiones:Euphorbii, thapsiæ,baccarum lauri,singulorum vncia vna: sulphuris viui vnciæ dimidium, veratri vnciæ dimidium,ceræ vnciæ dimidiũ, olei laurini,aut cicini,aut veteris,quantum satis est.In fortioribus,etiam nasturtii vncia vna,& alcyonii vncia vna. Hoc non solùm ad alopeciam, sed etiam ad omnem diuturnam perfrigerationem facit.Vbique verò præparatione per nitrum & defrictione vtendum est in alopeciis: & pili assiduè radendi. Multos enim noui per solam defrictionem & assiduam rasuram pilos produxisse. AD caluitiem & pilorum augmentum. Ex Critone.Leporũ ventres quinque siccatos,in testaceo vase diligenter torreto, & ad hos tertiam virgultorum myrti partem accipito, acaciæ fructus, acaciæ succi,rubi canini,singulorum tantundem,adianti vncias tres.Hæc omnia tundito,ac tenui cribro excernito: deinde adipis vrsini libris quatuor additis,& adipis phocæ totidem,cõtundito,& plumbea pyxide recepta seruato. Vsus autem tempore,quocunque voles vnguento dissoluito. CONSERVANTIA pilos. Polytrichi partem vnam,ladani partes duas,vino & myrteo oleo excipe,ac vtere. ALIVD. Anemonæ florem tritum cum oleo illine.Idem etiam pilos nigros facit. ALIVD. Verbenacam rectam cum radicibus siccatam ac contusam tenui cribro excute,& admixto oleo,vt strigmentitiam crassitudinem accipiat, in æneo vase repone: & liquefactis pro oleo vtere. AQVA pilos augens:eadem etiam nigrefacit. Aquæ pluuialis sextarios sex,rhois Alexãdrini sextarios tres,polytrichi trientẽ, herbæ Sabinæ triẽtẽ,ladani vnciã vnã,myrti vnciã vnam,cucurbitæ siccæ vnciã vnam. Hæc ad dies viginti in vase vitreo madescere sinito,bis per diem tædacea spathula mouẽs: deinde pectinem in aqua tinge,ac quotidie vtere. Sed & althææ semen in balneo affrictum capillos conseruat ac auget.Similiter & oleum illitum, in quo althææ semen coctũ aut impositum fuit. PILOS attenuantia. Foliorum fici,corticis vitis agrestis albæ, pumicis,testarum buccinorum,terræ cimoliæ,singulorum minam vnam. Omnia in ollam nouam crudam immissa,& olla luto oblita,in camino torreto,ac terito: & aphronitri minã dimidiã,gallis omphacinis triginta adiectis ac tritis excipe,ac vtere. ALIVD. Aphronitri minæ dimidium, pumicis torrefacti minæ quartam partem, aluminis scissi,iridis siccæ,comæ myrti syluestris nigræ,radicis bryoniæ,singulorum drachmas quatuor: lupinorum crudorum molitorum cõgii quartam partem.Vtere sine pingui. AD defluos capillos. Aloen cum vino nigro austero illine,aut purpuræ opercula cũ oleo cocta, aut myrrhã & ladanum cum vino & oleo myrteo, aut caprinum stercus in testa vstum tere,cum oleóque prærasis illine.

QVAE CRISPOS CAPILLOS FAciunt,& quæ eosdem tingunt Ex Cleopatræ scriptis, Cap. II.

DEfricto prius capite, spodylii radix cũ vino meraco capillis illinatur. ALIVD. Prærasa ac confricto capite, nucem pineam recentem sumito, & in cinerem exurito,& in mortarium coniectam terito, myrteum vnguentum affundẽs,donec mellis spissitudo fiat: atque sic illinito. ALIVD. Baccarum myrti ac betæ pari mensura vtere,cum oleo affricans. ALIVD. Gallas viginti,adianti sextantem,in aqua marina ad mellis crassitudinem tere:& vbi capillos vrina aut lixiuia prius confricuerit,& aqua calida abluerit, ad biduum medicamentum hoc illinat:& vbi ipsum continuit ita, tertia die abluat,& siccatos capillos vnguento myrteo inungat.Hoc tenerum facit & crispum ac nigrum capillum. Crispior autem fiet si prærasus vtatur. A CANIS præseruantia,& alia denigrantia.Olei acerbi sextarios tres,spicæ nardi drachmã vnã, vnguis aromatici drachmas quatuor, floris iunci rotundi odorati drachmas quatuor.Coquito cum oleo,& seorsim habeto acaciæ succi vnciã vnã,vino dissolutam, ac probè tritam.Quum autem olei tertia pars reliqua fuerit,excolato,& ad acaciã admisceto. Vasculo excipito, ac vtitor,quotidie illinens. ALIVD. Nucum viridium corticis quadrantem,radicis ilicis quadrantem, vini nigri sextarios tres: coquito ad tertias,exprimito,& quod superest, cum olei myrtini sextario vno commisceto. Vsus est quotidianus. AQVA capillos denigrans. Gallæ sextariũ vnũ,rhois coriarii sextarios duos,baccarũ myrti nigrarũ sextarios duos,ligustri foliorum tantundem,cinnaræ manipulum,capitum papaueris tãtundem, aquæ lacustris sextarios duodecim.Ad multos dies præmacerata,ad tertias coquito,& prius defrictis illinito: quin & siccatos capillos cimoliæ acetabulo vno & calcis viuæ pari mensura illinito.Hæc autem betarum coctarum succo dissoluta illinantur:deinde custodiæ gratia, betæ folia supernè imponito,& vbi satis diu hæserint,in balneo abluito. VT fului pili tingantur,& flaui fiant. Myrrhæ partem vnam, floris salis partem vnam,diligenter tere,& facta strigmẽti spissitudine,præfrictum caput medicamento illine, & per diem ac nocte sine,& tunc abluere iube. ALIVD. Lupinos crudos cum aqua illine. ALIVD.Spumæ argenti drachmã vnã,terræ Creticæ drachmas quatuor,calcis viuæ drachmã vnã: cum aqua ad strigmenti crassitudinem redacta illine,& betæ folia superimpone ad duos aut tres dies,& ablue. VT nigri capilli flaui fiant. Vini fæcem in balnei strigmenta mittito, & cerati crassitudine facta illinito,vbi dormire voles: & manè flaui fiunt. ALIVD. Ligustri folia in herbæ lanariæ succo macerato,& cremore vtitor. TINCTVRA aurum referens. Aluminis drachmas sex,sandarachæ drachmas sex, croci drachmas duas,thapsi qua tinctores vtũtur, (quã Romani herbam rubiã vocãt) drachmas octo,lixiuii pileatorii sextarios quatuor.Lixiuiũ & thapsum contusam ad dimidias coquito,& liquorem exprimito,& cum hoc alumen, sandaracham & crocum diluito,& in vas vitreum mittito.Vsus autem tempore præfrictis illinito.Vbi verò combiberint,ex fœnigræci,ordei ac cumini decocto abluito; ita vt aqua tepida sufficienti sapone addito prius obleueris. ALIVD.Fæcem vini vstam, & oleum balaninum, simul mixta,pilis illine. ALIVD. Saponem Gallicum cũ aqua singulis balneis affricet. ALIVD valde præstans: Rhois rubri sextariũ vnum, gallarum sesquilibrã, stercoris murini sextantẽ, herbæ auri colorem referentis (quam Romani rubiã vocant) sextantẽ, polytrichi fasciculos duos, absinthii fasciculũ vnũ, lupinorum decorticatorũ cyathos duos, aquæ sextarios septem: omnia in vas vitreum coniecta,ad dies nouem macerari finito,per diem bis agitando:vsu verò postulante, quod satis est excolato, & in hoc spongiã imbutã capillis affricato,& humectatos combibere sinito.Vbi verò resiccati fuerint,sapone in calida aqua dissoluto abluito. VT pili albi fiãt. Verbasci albi florẽ vrito,& aceto subigito,& ad smegma admisceto. ALIVD. Verbasci seminis drach.vnã,aluminis drach.vnã,corticis raphanorũ drachmã vnã,cõtũdito, & glutinis taurini drachmas quatuor admisceto.

DE AFFECTIONIBVS CVTIS CAPItis, Cap. III.

De porrigine,siue furfuribus.

POrrigo,tenuiũ ac furfuri similiũ corpusculorũ ex capitis aut ex reliqui corporis superficie eliquatio est,citra exulcerationem. Fit autem vitioso humore ad caput allato,aut pituita salsa,aut bilioso,aut atrabiliario sanguine.Post euacuationem igitur totius corporis (velut dictũ est)subscriptis compositionibus vtendum est. Cimoliam aqua præmadefactam ad betæ succum admisce,illine, & donec resiccetur sine: deinde ablue, & thus cum vino ac oleo tere,ac illine: postridie verò staphidẽ syluestrẽ cum oleo illine. ALIVD. Nitri,fæcis vini vstæ,myrobalanorum, singulorum librã vnã:staphidis syluestris sesquilibrã. Vino dissoluta capiti affricato. Si verò reliquum corpus pruritũ habeat,sicca. Verùm ad humidiores porrigines,muria,aut lupinorum decocto, ad abluendum vtere. Huius multam experientiam habeo. AD psydracia & pustulas capitis. Psydracia paruæ extuberantiæ sunt pustulis similes, in superficie ac summa cute extantes. Pustulæ verò,superficiariæ sunt exulcerationes, subrubicundæ & asperæ. Ambo verò curantur subiectis cõpositionib9:Spumæ argenti drachmas quatuor,cerusæ drachmas quatuor, aluminis drachmas duas, foliorum rutæ viridium drachmas duas: aceto & oleo myrteo trita illine. ALIVD.Rutam & alumen trita cum melle,capiti præraso illine.Si verò cutis capitis discedat,olea

folia cocta cũ melle impone. ALIVD. Spumæ argenti, cerusæ, singulorum drachmæ duodecim: sulphuris viui drachmæ octo: cerato myrteo excipe. AD capitis vlcuscula dẽsa ac rubicũda, paruis papillis similia, à quibus sanies eliquatur. Prærasо capite, & cum aqua ac nitro præfricto, sulphure viuo cum vrina humana trito vtere, aut melanteriam cum aceto illine.

D e achoribus, *id est ulceribus capitis manantibus,* & ceriis, *id est fauis.*

Ex affectionibus quæ in capitis cute fiunt, est & Achor, vlcus manans, quod tenuibus valde foraminibus cutem erodit, per quæ sanies redditur viscosa. Similis ipsi in speciem affectio est quam ceriõ, *id est fauum,* vocant, eo quòd foramina habet maiora, melleam humiditatem continentia, velut apum faui. Generatio his est ex nitrosa ac salsa pituita. Victum itaque constituant ex boni succi cibo, ab omni acri ac salso abstinentes, & præsertim si inflammata sit affectio. Et post conuenientem redundantis humoris euacuationem, prærasis pilis, bis aut ter, aut sæpius fomentũ aquæ calidæ adhibe, in qua cocta sit myrtus, aut rubus, aut lens, aut lupini amari, aut asparagi radix. Quũ verò amplior sanies fluxerit, salicis folia cum aqua aut cũ lẽticula, pro cataplasmate impone. Illitiones autẽ sint, terra cimolia, aut Cretica, aut Samia, aut põpholyx, aut spodiũ, aut argẽti spuma, aut Cadmia, aut charta vsta, aut siccum ex charta medicamẽtũ: omnia cum aceto. Smegmate verò vtendum est hoc: Sulphuris, herbæ perdiciadis, & saponis æquales partes. Cõposita hæc sunt: Spumæ argenti drachmæ sedecim, foliorum rutæ drachmæ octo, staphidis syluestris drachmæ quatuor, atramenti sutorii drachmæ duæ, cũ aceto ac myrteo oleo ad strigmenti spissitudinem redacta, illine. ALIVD. Sandicis drachmæ quatuor, myrrhæ drachmæ quatuor, sulphuris viui drachmæ duæ, mannæ thuris drachmæ quatuor, cum oleo veteri illine. AD achoras saniem manantes recremẽtum argenti, aut plumbaginem tritam insperge. ALIVD ad achoras & humidã scabiem. Rosarum rhododaphnes trientem, sulphuris viui trientem, picis liquidæ trientem, picis siccæ trientem, ceræ sexuncem, olei myrti quod satis est. Verùm in pueris lacte exoluta illinito.

De ficis.

Ficus nominant eruptiones vlcerosas, rotundas, subduras, rubicundas, ad quas consequitur dolor. Nascuntur hæ plerunque in capite, sed & reliquo corpore. Optimum in iis medicamentum hoc est: Aluminis scissi, floris æris tosti, glutinis taurini, singulorũ æquales partes, cum dupla æris squama: terito cũ aceto, & illinito. Commodant & mænarum capita vsta, & bulbi cocti, & cinis aceto permixtus. AD ficosas in capite ac mento pustulas, medicamentum siccum: Misyos drachma vna semis, chalcitidis drachmæ duæ semis, squamæ æris drachma vna, aluminis scissi drachma vna. Hoc siccũ loto large impone, ac sine. Sequenti die rursus loto ac spongia deterso impone. crassissimum enim vlceris tectorium decidit: & rursus sequẽtibus diebus idẽ facito: intra paucos dies absque cicatrice sanat: verùm non parum vexat hoc medicamentum. AD pediculos in capite: Lupinorum in aqua coctorum cremorẽ confricare iube: aut staphidem syluestrem, aut sandaracham, aut ambo trita, cum oleo veteri aut aceto illine: aut piperis parum, vt ne exulceret cum oleo: aut hederæ succum cum melle, aut sinapi cũ aceto, aut cedriã aut picem liquidam cum alumine, aut baccarũ lauri expressum retrimẽtum, aut oleum raphaninum. Ego autem staphidem syluestrem cum aceto & oleo tritam illeui, & semper successum sensi.

DE CAPITIS DOLORE, Cap. IIII.

CApitis dolor qui grauissimum symptoma est, aliquãdo ex sola qualitate intemperata oboritur, aliquãdo etiam ob humorum copiam, aliquando ex vtraque causa: quandoque verò & ob externam lacessentem causam, vel ob ardorem extrinsecum, aut frigiditatem, aut ebrietatem, aut plagam. Vehementissimi igitur capitis dolores per actiuas ac efficientes qualitates fiunt, & maximè per calidam. Qui verò ob siccitatem fiunt, vehementiam non similiter habent. At humida qualitas, quantum in

A ipsa est, omnino doloris exors est: præterquam si cum caliditate, aut frigiditate, aut humorum copia, cõiuncta fuerit. Itaque de capitis dolore in febre contingente, in præcedenti de febribus libro dictum est: de aliis verò nunc dicemus.

De capitis dolore ex ardore solis.

Iis qui caput ex ardore dolent, cutis ad contactum calida & siccior statim ad primum occursum apparet, & oculos rubicundos habent: gaudent etiam frigidis perfusionibus ac vnguentis, & ex iis opem sentiunt. Curatio ve B rò iis conuenit ea quæ ad dolentes caput in febribus relata est. Perseuerante verò dolore, subscriptis cataplasmatis vtendum est: Fronti ac temporibus adhibita conueniunt, panis ex posca & rosaceo, quandoque cum amygdalis, au rosis siccis aut teneris, aut cum mentha, pulegio admixto, aut panis cum Persici foliis. facit & ocymum tritum cum aceto & rosaceo: aut hederæ corymbi aceto cocti, & cũ rosaceo triti: aut ad serpylli in aqua decoctũ, farinam triticeam admisceto: aut cardamomum tostum ac tritum cum aceto & rosaceo: aut fermentum cum ro- C saceo, aut iris sicca cum aceto. Singula verò ex iis assiduè permutentur. inefficacia enim sunt vbi diutius morã traxerunt. PASTILLI ad capitis dolorem ob calidam intemperiem. Croci drachmæ quinque, atramenti sutorii drachmæ decẽ, aluminis drachmæ sedecim, myrrhæ drachmæ septem, omphacii drachmæ tres, chalcitidis drachmæ tres, gũmi drachmæ tres, vini austeri quod satis est: vtere cum posca. Si verò etiam vigiliæ adsint, ex somnificis aliquid admisce.

De dolore capitis ex frigida intemperie.

D Et signa & curatio eorum qui ob frigiditatem caput dolent, contraria sunt iis qui ob ardorem. nam & incontracta & decolorata ipsorum facies est, & frigidis neque gaudent, neque ex ipsis opem sentiunt. Horum autem cognitionem confirmabunt & victus ratio & reliqua eiusdẽ ordinis. Inunctio igitur sit, oleum rutaceum, laurinum, irinum, nardinum, aut etiam balsami succus, & maximè si crassiores & viscosæ fuerint superfluitates. Oportet autẽ frontem ex hoc illinere, & ex iis quoque quæ ex pipere E ac euphorbio parantur. Dãdum est & vinum tenue, & iubendum vt motu vtantur, & balneis calidis, & quãdoque etiam vomitu à radiculis acceptis. In quibus verò qualitas est absque humorũ copia, diutius durãs, veteris & hoc medicamẽto, Piperis albi drachmæ duæ, crocomagmatis drachmæ duæ, euphorbii recentis drachmæ septem semis, stercoris columbini drachma vna semis, aceti acerrimi quod satis est: loco præfricto illine affectam partem.

De iis qui ob biliosum humorem caput dolent.

F Signa quidem similia sunt iis qui ob ardorem: verùm accedit ipsis maior morsus, & faciei pallor, & quandoque etiam oris amaritudo. Ætatibus autem vigoris & temperaturis calidioribus, & vitæ curis oneratæ, & iis qui bilẽ flauam coaceruant, hæc affectio magis contingere solet. Balneis igitur temperatis, & vnguentis, & aquoso potu, in iis vtendum est: & vniuersa victus ratio humidior ac boni succi assumatur. Cæterùm biliosus humor euacuãdus est absinthii cremore, aut per aloen, aut per picram antidotum, per seipsam, aut cum modica scammonia, & per G catapotia ex aloe. Frons autem illinatur pastillo croceo, aut trigono, aut aliquo consimili.

De dolore capitis per consensum.

Si quidem ex toto corpore per consensum afficiatur caput, illi prospiciendum est, ita vt & aduersus intemperiem, & contra materiam superantem instemus. Et si quidem plenitudo fuerit, & maximè in venis, venam secabimus: si verò magis qualitas, purgatorio medicamento vtemur. At si alicui parti per consensum coafficiatur, veluti hepati, aut ventri, aut stomacho, his auxilia adhiben- H da sunt. Et si quidem calida in ipsis fuerit intẽperatura, panem ex vino aquoso dabimus, aut etiam sorbitiones ex alica. Forinsecus autem irrigationes moderatè refrigerantes ac corroborantes adhibemus, velut antea dictum est. Si verò propter viscosos & crassos humores in

ſtomacho contentos,caput doluerint, etiam hos expellemus,acetũ mulſum bibere exhibentes,tum ſimplex, tum Iulianium.Et decoctionibus ex hyſſopo &origano,& calidioribus adhuc quàm hæ ſunt,& quæ magis ſecare poſſunt,vtendum eſt : vomitu item à radiculis & irrigationibus calidioribus,& cataplaſmatis.

De dolore capitis ex vino.

Si incoctum adhuc maneat vinum,iubendi ſunt vt vomant ab aquæ tepidæ potu: ſi verò etiam poſt concoctionem caput doluerint, refrigerantibus ac repulſoriis vtemur,velut eſt roſaceum,& per ſe & cum aceto: aut hederæ aut braſſicæ ſucco. Sed & ipſa braſſicæ folia calida aqua rigata, & capiti circundata ac alligata,naturaliter ebrietati reſiſtunt: quin & ferueſactam braſſicam edere oportet:& lenticula iis prodeſt , & præſertim iis qui humidiorem ventrem habent. Alicam item,& mala Punica, & poma ac pira edant,& aquam bibant.

De dolore capitis ex plaga.

Iis qui ob plagã caput dolent,ſi non omnino in ſuperficie plaga conſiſtit,ſtatim venam ſecabimus,& cõuenientibus capiti irrigationibus vtemur,ex lanis nimirum oleo dulci imbutis,capitéque ex ipſis contecto. A vino autem & cibis ſolidioribus abſtineant, maximè ſi febriant. Et in ſumma, velut ad inflammationem partium neruoſarum,& maximè cerebri membranarum,curationẽ adaptabimus.Si verò etiam vulnus factum fuerit,& hoc conuenienter curabimus.

Malagma ad capitis dolorem.

Ceræ drachmæ ſeptem , olei amygdalini quadrans, terebinthinæ drachmæ octo,æruginis raſæ,cimoliæ,chalcitidis, ſingulorũ drachmæ quatuor: pumicis drachmæ tres,æris vſti,ſquamæ ſtomomatis,ſingulorum drachmæ duæ. Si verò durius eſſe videatur,oleo amygdalino molliatur.

DE CEPHALAEA, CAPITIS DOlore antiquo,& de Hemicrania,dimidiæ capitis partis affectione, Cap.V.

VTraque harum affectionum,perſeuerans capitis dolor eſt,qui ſtrepitibus,clamoribus,clara luce,vini potu,& iis qui caput replent odoribus exacerbatur : putántque ita affecti ſibi caput percuti, aliqui totum, aliqui altera parte , quos etiam Hemicranicos nominant. Et quibus quidem intra caluariam affectio conſiſtit,iis dolor ad oculorum radices pertingit : quibus autem extra eſt,circa ipſam caluariam dolent.Dolores igitur cum grauitate,plenitudinem indicant:cum morſu,humorum aut vaporũ acrimoniam:cum pulſationibus,inflammationẽ. At qui cũ tẽſione , ſi quidẽ abſque grauitate & pulſu fuerint,ſpiritus tenuis ac flatuoſi copiam:ſi cum pulſu,membranoſi corpuſculi inflammationem:ſi cum grauitate,plenitudinem intra membranas contentam.Si verò etiã putrefactus humor calidior ſit, etiam cum febre caput dolent.Febriunt autem omnino & qui ob inflammationem dolent. Proinde vbi totum corpus humoribus plenũ eſt, venam ſecare oportet, virium reſpectu habito , & infuſis per clyſterem vti acrioribus.Si verò adhuc redundare ſanguis videatur,etiam per nares vena aperta euacuãdi ſunt, quantum ſatis eſſe videbitur. Deinde hiera exacuta danda eſt: & deinde vtendum apophlegmatiſmis pituitã per os detrahentibus: & euacuationibus per nares, inditis in ipſas errhinis appellatis, velut eſt elaterii ſuccus, qui cum lacte infunditur,aut etiam ſiccum elaterium quod inſufflatur : item cyclamini ac porri ſuccus. Compoſita verò hæc ſunt. ERRHINON ad diuturnos capitis dolores,lippitudines,& morbum comitialem : Melanthii drachmæ octo,ſalis ammoniaci drachmæ quatuor, elaterii drachmæ quatuor : trita excipe oleo Sicyonio, aut irino, aut Cyprino,vt cerati craſſitudo fiat:& nares inde cõtige. ERRHINON quod inſufflatur.Cyclamini ſiccæ drachmæ octo,nitri rubri drachmæ quatuor. Si verò pro nitro elateriũ cõieceris,adhuc melius eſt.Per ſtipulã inſufflato. Vtere quoque epithematis capitis & vnguẽtis,vbi diuturnior eſt affectio,his. EPITHEMA ad cephalæã: Vnguẽti irini,peucedani,caſtorii, ſingulorũ drachma vna, baccarũ lauri drachmæ duæ,ramulorum rutæ drachmæ quatuor. Excipe cerato roſaceo , & raſo capiti per totum i-

A pſum impone. Cæterùm mulier quædam in hemicranicis ,etiam hoc vſa,mirificè ſucceſſum ſenſit:Radicem cucumeris ſylueſtris viridem in tenues partes conciſam , & abſinthium , in aqua & oleo, donec flacceſcerent,coquebat. Et aqua quidem cum oleo calidis affectam partem moderatè rigabat : radicem autem & abſinthium terebat,atque ita trita imponebat. Et per hoc ſolum hemicranicos & cũ febre & ſine febre curabat.Si verò exacerbatio conſequatur maxima , vt dolorem ferre non poſſint, vtere etiam iis quæ mitigare & ex alto euocare ac mea-
B tus trãſmutare poſſunt,quale hoc eſt. VNGVENTVM ad cephalæã: Succi peucedani drachmæ ſedecim , ſucci papaueris, aniſi, hyoſcyami, croci,myrrhæ,ſcammoniæ, ſingulorum drachmæ duæ. Excipe aceto,& fac paſtillos. Vſu verò expetẽte, cum aceto aut poſca illine eos qui ob craſſos humores,aut ſpiritũ flatuoſum,dolent. Sed & dropace & ſinapiſmo vtendum eſt. Itémque ex thapſia paſtillo. Quin & medicamentum ex atramento ſcriptorio mirificè in eadem cauſa auxiliatur, & vtendum eſt eo in iis , velut in libro de compoſitis medicamentis dicetur.
C Sed & hoc mirandum eſt ad hemicranicos ob craſſum ac viſcoſum humorem: Euphorbii partem vnam , caſtorii tantundẽ: aqua excepta in aurem inde eam quæ eſt à dolente parte:& in balneum introire iube , & vbi paululum immoratus eſt,ita aſſumere,& cõſueto modo lauare. Hoc modo experientia cognitum eſt. Non abſurdum autem fuerit etiam oleo ipſa excepta in aurem inſtillare. Et medicamentum ad coxendicum morbum deſcriptum, diuturnos quoque capitis dolores & hemicranicos perfectè ſedat. AD hemicraniam diuturnam. Allii drachmæ
D quatuor, ceræ drachmæ duæ, axungiæ veteris drachmæ duæ,cãtharidum drachmæ duæ:veſperi impoſita,pernoctare ſine. Manè verò puſtulam rumpe , & parygro appellato emplaſtro cura. ALIVD. Baccarum lauri decorticatarum drachmæ duæ,foliorũ rutæ drachmæ duæ, ſinapis drachma vna:aqua diluta impone. At verò iis qui à frigidis cauſis infeſtãtur cõmodiſſimum hoc eſt,adeò vt ſæpe,ſemel ante balneum illitum , citò affectionẽ percurarit,ita vt poſt balneũ penitus ſanus æger euaſerit. Olei Sabini libra vna , ceræ quadrans,euphorbii vncia vna.Ex
E hoc dimidiam frontis partem illinito,iuxta temporalem videlicet muſculum.Verùm in quibus nõ multa frigiditas eſt,gallæ & crocomagmatis æquales partes vino tritas illine.Iis verò qui ob calidos vapores aut humores caput dolent,medicamẽta ex euphorbio ne adhibeto. APOPHLEGMATISMVS pituitã per os detrahẽs ad cephalæã. Sinapis triti & in ſuccũ redacti cũ aceto & melle, triens , ſtaphidis ſylueſtris drachmæ quatuor , pyrethri drachmæ quatuor:tuſa,cribrata & mixta, in ſole gargariſſanda præbe.Si verò ob bilioſum humorẽ,aut aliquã in-
F temperiẽ , cephalæa ſit diuturna, antea de capitis dolore relatis vtendum eſt. At ſi etiam poſt hæc dolor perſeueret,& neque cucurbitulis, neque hirudinibus prætermiſſis,& diſtributio per arterias ſuſpecta ſit,nihil abuſrdi eſt, etiam arteriarum retrò aures ſectione vti. Verùm in humidioribus etiam balnea naturalia rectè aſſumuntur.

DE PHRENITIDE, Cap.VI.

PHrenitis,membranarum cerebri inflammatio eſt,aliquando etiam ipſo cerebro ſimul inflammato , ali-
G quando caliditate præter naturã in ipſo cõſiſtente. Cauſa verò morbi eſt,aut ſanguis redundans, aut flauæ bilis humor:quandoque verò etiam flaua bilis ſuperaſſata, & in atram tranſmutata ; quando ſanè grauiſſima phrenitis exiſtit. Aliquando etiam cerebrum ex ſepto tranſuerſo per conſenſum affectum , per diſperſos in ipſo neruos, affectionem ſuſtinet. At verò quæ circa ardentiſſimarum febrium vigores , & quæ ex ſtomachi per conſenſum affectione contingit mentis emotio , phrenitis non eſt, ſed ſolum delirium. Conſequuntur in iis qui pro-
H priè phrenitici ſunt,vigiliæ quidem in totum : quandoque verò etiam ſomnus turbulentus, adeò vt exurgant & exiliant, & furioſè clament ; qui quidem ob ſanguineum humorem affecti ſunt ; cum riſu : qui verò ob flauam bilem,cum ferocia : quemadmodum qui ob atram bilem, furioſè adeò vt cõtineri non poſſint: obliuiſcuntúrque &

eorum quæ dicuntur & quæ fiunt ab ipſis. Et oculos ſan-
guinolentos habent, ipſóſque fricant, quandoque ſqual-
lidos, quandoque lacrymantes, aut gramiis oppletos: &
lingua exaſperatur, & ex naſo ſanguinis deſtillationes fi-
unt, & floccos legunt, & feſtucas venantur, & febrem acu
tam habent per totum morbi tempus, febre in alto ma-
lignè latitante: & pulſus paruos ac languidos cum qua-
dam duricia habent: & reſpiratio magna eſt & rara, cere-
bro primariò affecto. Si verò per conſenſum ex ſepto
trãſuerſo phrenitis fiat, & reſpiratio inæqualis eſt, & præ-
cordia reuelluntur, & caliditatem multam habent: ſicut
rurſus iis qui ex cerebro affecti ſunt, partes circa faciem
calidæ & ſubſanguinolentæ ſunt, & plenas venas habent.
Quòd ſi etiam pituitoſus humor admixtus fuerit bilio-
ſo, quemadmodum cauſam, ita etiam nomen compoſi-
tum acquirit. vigilans enim ſopor appellatur. Bilioſo et-
enim humore ſuperante, tales vigilantes phrenitici ſunt:
pituitoſo verò rurſus prædominante, ſoporoſè rurſus in
ſomnum delabuntur. Vetuſtiores Galeno catochõ, *id eſt ſoporis detentionem*, appellauerunt: catochen verò & cata-
lepſin, *id eſt apprehenſionem*, recentes. CVRATIO
phrenitidis. Si quidem vires permittunt, venam cubiti
ſecare oportet ſtatim, & multum ſanguinis detrahere. Si
verò delirans æger manum non porrigat, aut, etiãſi por-
rigat, timor ſit ſanguinis eruptionis, dum poſt euacua-
tionem manus ſæpe lancinatur, ex eo quòd furioſè æger
turbatur: rectam in fronte ſecantes venam, ſemel ſuffi-
cienter detrahamus. Et infuſis per clyſterem vtemur, ex
oleo aut roſaceo, cum ptiſanæ ſucco. Vigiliis autem ſu-
perantibus, roſaceo, aut roſaceo cum aceto caput inun-
gemus, aliquãdo calida aqua prius ipſum perfundentes,
& medicamẽtum ex papaueris capitibus dabimus, ſi non
vires debiles prohibeant: ſed & alia ad vigilias ex ſuprà
relatis huc transferenda ſunt. Decumbat autem æger in
loco lucem ac temperiem moderatam habẽte, & in quo
non ſint variæ picturæ: hæc enim turbationem inducũt.
Ingrediantur autem eò ad ipſum amici grati, & commo-
dè cõpellent, quãdoque leniter placantes, quãdoque etiã
auſterius perterrentes. Alimentum verò primùm ſit aqua
mulſa, deinde ptiſſanæ ſuccus, & ſorbitiones ex alica,
cum aliqua iucunda potione, velut eſt fauorum cremor,
aut hydroroſatum, aut rhodomelũ, aut dulce hydromelũ.
Nã quod à Cebyra adfertur hydromelũ vinoſum in par-
uis vaſis, reprobãdũ eſt, vt quod peiora detrimẽta quàm
vinũ in talibus inducat, & præſertim in capitis affectioni
bus, & ante cõcoctionem. Et panẽ ex aqua lotũ exhibea-
mus, & intyba ac lactucas coctas. Si verò multus feruor ſit,
etiã cruda hæc danda ſunt, & cucumeris internã partem
dare conuenit, itémque peponis, & rhodacena, ac cõſimi-
lia. Ab aqua frigida hos abſtinere oportet, maximè ſi ex
ſepti tranſuerſi conſenſu cauſam affectionis compereri-
mus. Si verò vrina ipſis ob dementiam (velut veriſimile
eſt) ſupprimatur, fomentum adhibebimus, & oleo & a-
qua calidis pectinem ac veſicam perfundemus: deinde
digitis manus ad locos admotis, ad mictionem irritabi-
mus, & decumbentibus ipſis reliquum corpus oleo cali-
do illinemus. Nam in quiete, quantum eius fieri poteſt,
conſeruãdi ſunt, ſi valde diuites fuerint, vt à famulis cõ-
tineantur: ſin minus, vinculis conſtricti. vires enim con-
cidunt ex inordinato motu. Sed & propter alium modũ,
ligamentis pedes prius perfuſi conſtringantur ac contre-
ctentur, reuulſionis videlicet gratia. Si verò longior & æ-
grè ſolubilis fiat affectio, ab iis quæ ſoporem inducunt
abſtinendum eſt. Addẽda verò ad capitis irrigationes ea
quæ diſcutere ſolent, velut eſt mẽthæ ſuccus, aut ſerpylli,
aut calaminthæ, aut rutæ: & tunc quoque errhinis in na-
ſum datis vtendum eſt. Poſt ſeptimum verò diem, ſi vi-
ſcera fuerint inflammata, cataplaſmatis ex ſemine lini &
cruda ordeacea farina, cum aqua & oleo mitigabimus.
Poſtea verò etiam cucurbitas leues, aut etiam cum ſca-
rificatione adhibebimus, tum his ipſis, tũ occipiti ac ſpi-
næ. Si verò corpus ſquallidum & aduſtum eſſe cõiecta-
ueris, etiamſi adhuc febricitent, balneis aquæ potabilis
& largiore illitione vtendum eſt: & vinum dandum te-

A nue, ac parum aquæ ferens, ad virium refocillationem,
nequaquam verendo mentis emotionem ex ipſo, velut
par eſt, futuram. Aut enim nõ cõtingit, declinatione in-
ſtante, aut, etiamſi fiat, facilè ſedatur. Procedẽte verò de-
clinatione, etiam geſtationibus vtendum eſt, & conue-
niente virium refectione. Faciendæ ſunt autem virium
refectiones, ita vt caueant ebrietates, iras, ciborum corru
ptiones, & præ omnibus ſolis ardores.

DE CEREBRI INFLAMMATIONE, Cap. VII.

B Cerebrum inflammatum ſæpe intumeſcit, adeò vt ſu-
turæ in capite diſparentur: & dolor maximus ac per-
ſeuerans conſequitur, & anxietas multa: & rubor circa fa-
ciem multus conſiſtit cum tumore, & oculi pronui fiũt,
& caput intumeſcit. His venam ſecare oportet, & de cu-
bito euacuare: ſed & ex naribus & venis ſub lingua ſan-
guinem euacuare oportet. Vtere etiam irrigationibus &
cataplaſmatis ad capitis inflammationes idoneis, quæ hu
mectare ac concoquere poſſunt.

DE CEREBRI ERYSIPELATE, Cap. VIII.

C Fit & eryſipelas, *id eſt ignis ſacer*, in cerebro, & æger
hæc patitur: Dolet caput totum, & flammas in ipſo
eſſe putat: & facies ægroti frigida eſt ac ſubpallida, & os
ſiccatur. Proinde ita affecto venam ſecato, & maximè ve-
nas ſub lingua diducito, & frigefactoria adhibeto, quib⁹
etiam ad alia eryſipelata vtimur.

DE LETHARGO, Cap. IX.

Lethargus, qui læſio eſt partis animæ rationalis, locũ
quidem eundem habet quem etiam phrenitis, cere-
D brum dico: materiam verò contrariam. Ex pituita enim
humidiore ac frigidiore cerebrum perrigante oboritur.
Conſequitur lethargicos febris debilis, non valde mor-
dax, cum delatione in ſoporem. Pulſus iis magni & rari
ac vndoſi ſunt, reſpiratio valde rara ac debilis: & ſomno-
lenti ſemper ſunt, & ægrè excitari poſſunt, & difficulter
reſpondent, etiamſi interrogentur, & obliuioſi ſunt ac
mente moti. Hiant aſſiduè, & quandoque hiantes perma-
nent, velut qui os claudere obliuiſcantur. Egerunt per al-
uum plerique humidiora: quibuſdam verò viceuerſa
E venter reſiccatur. Vrinas mingunt quales ſunt iumento-
rum. Quidam etiam tremunt & exudant. Porro ſoporis
ſpecies quæ κάρος appellatur, quum ex eadem ſit materia
qua lethargus, ab hoc differt eo quòd febris ſoporẽ illũ
præcedit, & vehementior eſt, ſequitur autẽ ad lethargũ.
Differũt item in eo quòd ſopor etiam ad alia ſympto-
mata ſequatur: (nam & ad febrium exacerbationes ſæpe
accedit, & ad morbum comitialem, & ad cerebri com-
preſſiones, aliquando oſſe in fracturis, aliquando mem-
branarum cuſtode anteriorem cerebri ventriculum cõ-
F ſtringente) lethargus verò propriam quandam conſtitu-
tionem habet. CVRATIO lethargi. Permittẽtibus
viribus, etiam hîc venam ſecemus: ſi verò nõ permittãt,
infuſis per clyſterem acribus vtemur. Ægrũ autẽ in do-
mo ampliore reclinabimus, quæ moderatã habeat lucẽ,
& caput irrigabimus oleo cui caſtoriũ ſit admixtũ. Qui-
dam pro oleo, roſaceo cũ aceto, vnà cum caſtorio vtũtur,
corroborantes ſimúlque calefacientes per hoc, caput. Re-
liquũ verò corpus, & maximè extremas partes, oleo vete-
ri illinunt, & cũ nitro toſto, aut pyrethro, aut pipere, aut
G grano Cnidio vellicãt. Poteſt &ceratũ ex iis cũ caſtorio
factũ in vſum aſſumi. odoramenta verò adhibebimus,
thymum, aut origanum, aut pulegium aceto tritum. Os
autem, & partes circa palatum, ſinapi trito cum modico
melle illinemus, ita vt etiam per digitos pituitam affixã
auellere conemur. Si verò admiſerint, etiam apophle-
gmatiſmo vtere aceto mulſo, cum hyſſopo, aut pulegio,
aut origano, aut etiam ipſo ſinapi. In potu verò dato ali-
quod ex iis quæ citò trãſeunt, *quæ ὀξύπορα Græci appellant*:
& maximè dioſpolitici cochlearium vnũ cum poſca. In
H diuturnis ac tremulis, etiam caſtorium dandũ eſt, ſcrupu
lorum duorum aut trium pondere. Si verò copia humo-
ris ſit, & nõ aliud quid impediat, etiã ſcãmoniæ ſcrupulũ
vnum caſtorio addemus. Perſeuerante verò affectione,

raſo capite fomentum adhibere oportet ex ſale & milio, ac ſimilibus in ſacculis, ſinapiſmis itē in capite, & ſternutatoriis vti: deinde cucurbitas occipiti affigere, partim leues cum multa flamma, partim cum ſcarificatione. Naturales etiam excretiones aſſiduè irritare oportebit infuſis per clyſterem, & vrinam cientibus. Pecten autem oleo rutaceo, aut Sicyonio, cum modico caſtorio rigetur. Frequentius quoque irritanda eſt deglutitio, ita vt calidæ aquæ aliquam ex iucundis potionibus, maximè fauorum cremorem admixtū, per anguſti oris vaſcula inſtillemus. Et ſi alicubi circa medias partes inflammatio aliqua fuerit, etiam hæc curanda eſt per irrigationes ac cataplaſmata. Naribus autem admouendum eſt ſinapi aceto tritum, aut caſtorium vſtum. Alantur ex ptiſſanæ auenæ, aut alicæ ſucco, cum aceto mulſo aut ſale aut pulegio, quādoque quotidie, quandoque alternis diebus. Poſt cibum extremæ partes deligentur, aut etiam multum refringantur: & crura vellicentur, & quandoque pili ex ipſis violentius euellantur, quò excitentur: ſed & rubificationes femorum ac crurum ſæpe commodant. Declinante verò affectione, ſtatim geſtationibus conuenientibus vtendum eſt, & ad balneum deducantur, & refectoriæ diætæ ductus conuenienter aſſumatur.

DE CATOCHO, ID EST SOPORIS detentione, ſiue vigilante ſopore, CAP. X.

HVius morbi conſtitutionem in capite de phrenitide iam diximus: ſigna verò (vt in ſumma dicam) communia quodammodo ſunt phrenitidis ac lethargi, iuxta materiam prædominantem euariantia: particulatim autē hæc: Detinetur æger ſupinus, extentus, & quandoque ſubtumidam ac liuidam moderatè faciē habet, velut lethargici. quandoque rubor in ipſis effloreſcit, & ſupernā palpebram ſibi reuulſam eſſe putant ac eminere, vt neque nictare poſſint. Nequaquam autem reſpirare videtur, ſed velut mortuus iacet: pulſum habet paruum & languidum, & vehementer denſum: & vrinæ & aluus ſuppreſſa ſunt, aut modicè feruntur: & qui moderatè habent, infuſum aliquem liquorem deglutiunt: victi verò, ad nares reliduntur. Qui igitur pituita bilem ſuperante affecti ſunt, eos à lethargicis diſcernimus eo quòd neque tument, neque liuidum colorem habēt, velut lethargici, præterquam modicè ſanè, & quòd moderatè exudant. In maiore verò periculo verſantur quibus vigiliæ multæ adſunt, & vrina ſupprimitur, & ſpirandi difficultas intenditur, & exudant, & quibus potus ad nares reliditur. At ſi mulier ita affecta fuerit, diſcernetur ab ea quæ vteri ſtrangulatione correpta eſt, ex eo quòd naturaliter iacere videtur, & loquentes ſentiat, & quòd excitatur, & rurſus in ſomnum delabitur. Aliquando verò ſoporis detentionem aliud eſſe dicunt à vigilante ſopore, quòd non amplius compoſitam, ſed ſimplicem quandam cauſam habeat. Frigidiorem enim & ſicciorem materiam, quæ poſteriorem cerebri vētriculum obturauit, eam affectionem efficere: quā correptus æger derepente, in illa figura manet in qua correptus eſt, ſtās videlicet, aut ſedens, aut clauſis oculis, aut videntibus & apertis. Quapropter etiā catochos, *id eſt deteros*, ipſos veteres appellarunt: recētiores autem cotochen, & catalepſin, *id eſt apprehenſionem ac detentionem*, appellauerunt affectionē ipſam. Curatio verò ſimilis relatis eſt, ſed euarians iuxta ſymptomatū diuerſitatem. CVRATIO catochi.

Et nunc quoque venæ ſectionem adhibere oportet, & maximè in quibus facies rubicūda eſt, viribus rurſus cōſentientibus, aut infuſis per clyſterem vti: quandoque excitantibus, pituita prædominante: quandoque mitigantibus, bile redundante. Eodem modo etiam aliorum auxiliorum ductu vtendum eſt, & ſimiliter nutriendum, quandoque quotidie, quandoque alternis diebus. Eſt autem valde periculoſa affectio ſi ob aliquod cibi aut potus peccatum fiat. In his itaque cogere ipſos oportet vt ſtatim vomant, & in cibi contractione cuſtodire, & aluum irritare, & irrigatione viſcerum ex cumino aut ruta vti. Qui verò propter ebrietatem affectione correpti ſunt, poſt ſolutam crapulam, humidiore alimento curētur: talis eſt ptiſſanæ ſuccus. Caput quoque conuenientibus illitionibus rigetur, ſi æſtas fuerit, frigidis: ſi hyems, tepidis: ſi verò crapula nequaquam ſoluatur, neque ad ſobrietatem redeat, pro deſperato relicto ipſo, longè fugere oportet.

DE AMISSIONE MEMORIAE AC RAtionis, & de ſopore ac fatuitate, CAP. XI.

MEmoriæ amiſſio aliquando per ſe contingit, aliquādo etiam cum aliqua rationis læſione: quemadmodum etiam rationis læſio per ſe prius contingit, & deinde memoriæ læſio ſequitur: vtriſque verò affectis, fatuitas appellata conſiſtit. Cauſam verò habent communem, conſiſtentem ac conſtituentem ipſas intemperiem. Verùm ſi hæc humida ſolùm fuerit, & memoriæ & rationis vitiationem inducet, & torpores, & in ſomnum delationes, & ſomnos lōgos ac profundos: ſi verò cū frigiditate, ſopores & lethargos: eodem modo etiam ſiccitas, ſola quidem vigilias inducit: cum caliditate verò, deliria & phrenitidas. Conſiſtunt autem hæ intemperaturæ quandoque in humoribus, quandoque in cerebri ventriculis, aut in ipſius vaſis, aut in diſperſa humiditate, aut in ipſo cerebri corpore, aut etiam muſculis tēporalibus tale quid perpetientibus: ſi verò humores fuerint inter ſe permixti, etiam affectionem talē inducent. Vtrum autem ſimplex ſit aut compoſita intemperies efficiens, ex eorū quæ excernuntur ſpecie cognoſces. Nam quòd memoriæ & rationis amiſſio ex frigiditate proueniat, ſcimus: an verò cum humiditate aut ſiccitate cōiuncta ſit, ex his quæ excernuntur diſcernimus, & ex ægri habitu ac temperamento, & ex victus ratione, temporéque anni ac regione. CVRATIO. Si quidem frigida fuerit intemperies, calefacere oportet: ſi verò cum humiditate, etiam ſiccare: ſi rurſus cum ſiccitate, humectare, ſimúlque calefacere. Eodem modo etiam in intemperie calida, frigefacere: ſi verò etiā ſiccitas ſit, etiam humectare: ſi cum humiditate, frigefacere ſimúlque ſiccare. In quibus autem ſanguineum humorem redundantē compereris, venam ſecare, aut infuſis per clyſterē vti acribus, deinde etiā hierā dare, & apophlegmatiſmis vti, & vnctiones adhibere capiti, frigefaciētibus ac ſiccantibus ad oleum admixtis, roſis, inquam, ac myrto, & lentiſco, ac ſimilibus: ſed & toti corpori proſpiciendum eſt. Si verò ex ardore ſolis ac laſſitudine oborta fuerit intemperies, vtendum eſt irrigatione capitis ex aceto & roſaceo, & reliquo ductu frigido ac humido, tum aliàs, tum in cibo ac potu. Si verò ſoporis ſpecies caros appellata, ad fatuitatem aut obliuionem accedat, etiam huic proſpiciendum eſt, velut antea in lethargicis diximus, vbi etiam diſcrimen ipſorum expoſuimus.

DE VERTIGINOSIS, CAP. XII.

VErtiginis affectio ex frigido ac viſcoſo humore cerebrum occupante conflatur, vnde ex parua occaſione promptè etiam hi concidunt, quandoque dū circumagi quædam vident forinſecus, velut rotas aut turbines: aut dum etiā ipſi circumaguntur: quandoque verò etiam capite calefacti, dum commouentur humores in ipſo, aut etiam ſpiritus: aliquando verò dum anteriores cerebri ventriculi comprimuntur circa caluariæ fractæ perforationes: in quibus etiam vehementes dolores fiunt. Præcedit autem in iis qui ex primaria capitis affectione affiiciuntur, dolor in ipſo vehemens, & ſopor, & aurium ſonitus: & quibuſdam olfactus læditur, quibuſdā guſtus. Qui verò ex oris ventriculi conſenſu afficiuntur, eos cōſequitur oſculi ventris morſus, & nauſeæ quoque concomitātur. CVRATIO. Vertiginoſos in aggreſſione conſiſtentes excitare oportet, & idoneorum odoramentorum vſu, & frictionibus, & conſimilibus. Vbi verò in remiſſione ſunt, ad deſtruendam affectionem, venam primùm ſecare oportet, deinde per hierā purgare: & tempore interpoſito, infuſo per clyſterem acri vtendum eſt ex centaurii aut colocynthidis decocto. Poſt tales autem euacuationes, lancinandum eſt caput localiter per cucurbitas occipiti affixas, cum ſcarificatione: & poſt hæc pituitam per os detrahentibus ac ſternutatoriis vtendum eſt. Verùm in quibus caliditas capitis & aurium ſonitus eſt, vtpote vaporibus calidioribus per arterias alla-

bentibus, etiam arteriarum sectionem assumimus retro aures,quemadmodum in chirurgica tractatione dicetur.

DE MORBO COMITIALI, Cap. XIII.

Morbus comitialis qui conuulsio est totius corporis, cum principalium actionum læsione, aliquando in ipso cerebro consistentem causam habet,aliquando in ipsius ventriculis vniuersis.Hæc autem,est quandoque pituitosus,quandoque atrabiliarius humor.Quin & propter os ventriculi per consensum oboritur:(quemadmodum etiã in colicis, velut in tractatione de illis dicetur) aut etiam ex aliarum partium distributione, aura aliqua frigida ad cerebrum perueniente,aliquãdo à crure, aliquãdo à digitis manus. Visus est quoque aliquando ab vtero in aliqua muliere,quo tempore prægnans fuit, post partũ autẽ sedatus fuit. Fit hæc affectio maximè pueris,& ex iis amplius recẽs editis:postea verò etiam adolescẽtibus, & in vigore consistentibus: minimè autem adultis & senibus.Præcedit igitur in comitialibus corporis & animæ seditio inuoluntaria, & tristitia, & familiarium obliuio, & insomniorum visiones turbulentæ, & capitis dolor, & repletio capitis assidua,(maximè ex iracũdia)& faciei pallor,& linguæ motus inordinatus:quidã etiam ipsam mordent. At in iis qui per consensum ex stomacho afficiuntur,etiam ipsius stomachi palpitatio præcedit, & agitatio ac morsus:& in inediis aut dilatis cibis exacerbantur. Instante verò iam symptomate,collapsio ipsis derepẽte cõtingit,& conuulsio,& quandoque nihil significans exclamatio. Præcipuum verò ipsorum signum est oris spuma, quum reliqua etiam aliis morbis quodammodo cõmunia sint. Quibusdam autem etiam vrina & stercus inuoluntariè excernitur,aliquibus etiam semen. Quum igitur in aliquibus acutissima sit affectio, citò occidit,tum exacerbationum assiduitate,tum symptomatis vehementia. In quibusdam verò in longum extenditur, adeò vt si non circa pubertatem aut lunares purgationes,aut imprægnationes,soluta fuerit,aut si post hoc tempus contracta fuerit,plerunque commoriatur,præterquam si conuenientẽ curationem consequatur. Declarãt autem comitiales suffita hæc,bitumen,lapis Gagates,cornu caprinum. In cibo verò acceptum hepar hircinum,& hepatis dum assatur odor. CVRATIO. Si adhuc puer infãs fuerit qui ægrotat,nihil curiosè moliri oportet:nã & ætate ad biliosiorẽ ac sicciorem constitutionem transeunte, & victu admoderationem commutato, plerunque sua sponte affectio sedatur.Oportet autem victus rationem non solùm infantibus,sed etiam nutricibus ac lactantibus prospicere. Qui verò post puerilem ætatem in comitialem illapsi sunt,his conuulsas ac distortas partes pinguiter irrigare oportet, deligaréque ac dirigere: deinde disparato ore, digitum aut pinnam oleo irino illitam immittere,ad pituitæ eductionẽ.Oportet etiam odoramentis sensum irritare, veluti peucedano,succo Cyrenaico, bitumine, pice cedræa. Post exacerbationes,si nihil impediat, vtendum est venæ sectione in cubiti flexura : si verò nihil remittat exacerbatio,extremæ partes sinapismo integantur, & cucurbita præcordiis affigatur. si neque ad hæc remissio cõtingat, minimum spei est: & tamen confidens medicus castoriũ per vim ori infundat,& Cyrenaicum succum cum melle & aceto : & per sedem infundat centaurii decoctum aut colocynthidis. Qui verò exurgunt ab ipso morbo comitiali,post refectionem purgatione per hieram euacuandi sunt.Atque hæc sanè est recentis & acuti morbi comitialis curatio. Cõsequenter autẽ quæ ad inueterati destructionem commodant, trademus.Affectos itaque in aquæ potu diu continere oportet, & in curationis aggressione venam secare, si nihil prohibeat: & interpositis quatuor aut quinque diebus,corpus reficere, & sic purgatorio medicamento euacuare, maximè quidẽ veratro nigro , aut colocynthide,aut certè scammonia. Oportet autem veratrum citra internam partem tusum ac cribratum, aquæ mulsæ cyathis quinque vel sex inspergere,aut melle cocto excipere cum modico pipere. Colocynthidem verò eiecto semine, medullam adhuc habentem passo exple, & per totã noctẽ sine.Mane verò passum euacuatũ bibendũ præbe.Vtendũ etiã purgatorio medicamẽto ex veratro A albo.Est autem hoc,Baccarũ lauri depuratarum drachmæ octo,piperis albi drachmæ octo,alypiadis drachmæ octo, euphorbii drachmæ octo,veratri albi drachmæ octo.hæc pro vna vice præbe cũ passo quod est in colocynthide: probè per vomitus purgat.Post sufficientem purgationẽ lauare ipsos oportet. Tertio post die cucurbitæ affigendæ sunt cum scarificatione præcordiis ac dorso: deinde multis diebus interpositis,& corpore refecto,hiera ex colocynthide danda est,postea capiti ac occipiti cucurbitæ affigantur. Sequenti die cataplasma adhibeatur ex pane B cocto in aqua mulsa , & contrito cum amygdalis amaris, aut serpyllo,aut mẽtha,aut calamintha,aut ruta: & ad tres dies hoc faciendum est.Et postea caput radatur,& peucedani succo in aceto dissoluto, in quo spondylium coctum est,illinatur. Interpositis autem rursus aliquot diebus, & corpore refecto,antidoti ex colocynthide obolos nouem in aqua mulsa dato:& rursus interpositis diebus antidotũ dato,deinde sternutatoriis vtere. Et post quinque aut decem dies castorium in aqua mulsa præbe: & rursus interposito tempore,centaurii & colocynthidis decoctum per C clysterem infunde,deinde rursus hieram præbe, & consequenter pituitam per os & nares detrahentibus vtere, deinde sinapismum capiti adhibe. Oportet item acrium esu tempestiuè vti. Prodest his & acetum mulsum scilliticum quotidie bibere,& mel in qua scilla contabuit,cochlearii mensura.Victus ratio his conuenit incidendi ac attenuãdi vim habens, & proinde capparis & salsamentum assiduè in cibo competit. Abstineãt autẽ à carnibus, & leguminibus,& vino largiore, venereque multa, ac à balneis, & à sinapi,& à potu statim post balneum , præsertim vini D meraci.Vtantur exercitiis & frictionibus,ita vt postremũ omniũ caput defricẽt. CVRATIO comitialis ex stomacho oborti. Si verò stomacho primariò affecto affectio fiat,bonã concoctionẽ ægroto prospicere oportet, & circa tertiam horam panem diligenter præparatum exhibere,ex vino diluto leuiter adstringente ac albo. Dato etiam iis de medicamento ex aloe,bis aut ter singulis annis.Noui autem,inquit Galenus,puerum quendam qui omnino non correptus fuit à morbo ex quo radicis pæoniæ gestabat magnam ac recentem partem de collo sus- E pensam.Sed & agaricum comitialibus prodest, seselique ac spondylii semen ac radix,& aristolochia rotunda ex aqua pota. Auxiliatur etiam iis magnopere scarificatio crurũ,si frequẽter adhibeatur. CVRATIO comitialis ex aliqua parte oborti. Quũ symptoma futurum est, vbi senserint,partem , siue manus sit siue pes, laqueo superpositam fortiter apprehendere oportet: in remissionibus autem curationem moliri, ex vstoriis medicamentis aliquod parti adhibendo,velut est lepidium & quæ ex cantharide constant,& similia. Acetum quoque mulsum F Iulianium comitialibus magnopere prodest,particulatim materiam excutiens.Post omnia relata & theriaca & balnea naturalia locum habent.Per totum verò vitæ tempus caueant maximè cruditatem,& nutrimenti ingestionem ante concoctionem,& cibos crassi succi,& cibi dilationẽ, & vehementem ad venerem impetum, & multi vini potum,& potum post balneũ , (velut dictum est)præsertim vini meraci,& vina valde vetusta ac crassa , & acria odoramẽta,& quæ caput replent,& ne intentè inspiciant ex alto,& ne diutius moram trahant in balneo , & ne caput G ardori solis exponant.

DE MELANCHOLIA ET INSANIA, & his qui numine afflati putantur, CAP. XIIII.

Melancholia delirium quoddam est citra febrem , ex atrabiliario humore qui mentem occupauit , maximè oriens,quandoque ipso cerebro primariò affecto, quandoque vnà cum toto corpore permutato. Sed & tertia melancholiæ species est,quam flatuosam & hypochõdriacam , *id est præcordialem*, nominant , ex inflammatio- H ne præcordiorum circa stomachum oborta,quæ aliquando auram quandam prauam , aliquando etiã de humoris essentia partem ad cerebrum transmittunt. Signa omnia communia sunt, timor, tristitia , hominum auersatio , & quòd putant aliqui se animalia bruta esse , & illorum voces imitantur:aliqui verò vasa testacea se esse putant, &

ne frangantur timent:& quidam ex ipſis cupiunt mortẽ: quidam verò rurſus timent ne moriantur: & aliqui ſemper rident, aliqui plorant. Quidam verò etiam putant ſe ab aliquibus maioribus poteſtatib⁹ impeti, & futura prædicere, velut numine afflati: quos etiam priuatim numine afflatos nominant. Propria verò ſigna melancholicorum per conſenſum totius corporis ſunt, gracilitas corporis, & nigritia, & hiſpiditas, & habitus atrabiliarius, aut ex natura, aut acquiſititius, per curas quaſdam aut vigilias, aut vitioſorum ciborum ingeſtiones, aut hæmorrhoidũ aut menſium ſuppreſſionem. Eos autem qui propter præcordia melancholici ſunt, cruditates declarant, & acidi ructus, & ardor ac grauitas ipſorum: & quod reuulſum eſt præcordium, & aliquando etiam inflammatum, maximè circa initia: deinde vbi hæc maiora fiunt, ſequuntur melancholica ſymptomata. Et hæc leuantur concoctionibus aut excretionibus, aut flatibus pluribus, aut vomitibus, aut ructibus. Nullo verò ex his aut omnino paucis ex ipſis contingentibus, ſigna melancholica apparentia cerebrum primariò affici indicant, ex atrabiliario humore. Si verò aliquando flauæ bilis nimium aſſatæ mutatio in atram fiat, maniã, *id eſt inſaniam*, appellatam, inducet: in qua ferino modo furiunt, adeò vt eos qui minus prouidè cum ipſis cõuerſantur interficiant. CVRATIO. Eos igitur qui ex primaria cerebri affectione melancholici ſunt, per balnea aſſidua & boni ſucci ac humidum victum curare oportet, vnà cum conueniente animi iucunditate, citra aliud auxilium, vbi nondum ob temporis longitudinem humor affligens, difficulter euacuari poteſt: nam ſi contrà habet, fortiores & magis variegatas medelas adhibere oportet. Purgare igitur ipſos conuenit ab initio epithymo aut aloe. Horũ enim, etiamſi modicum ſingulis diebus acceperint, maximè prodeſt, & leniter ſubducit. Purgatione igitur facta (velut dictum eſt) abſinthium dandum eſt ita vt modò herbam in aqua maceres & coquas, & inde cyathos duos exhibeas: modò ſucci drachmæ dimidium aqua liquefacias, ac aſſiduè præbeas. Sed & aceti acerrimi parum inſuper ſorbeat dormitum iturus: pleraque etiam obſonia in hoc tincta edat: præſtat autem aceto admixtã eſſe ſcillam, & polium, & tenuem ariſtolochiam. At verò vbi in incipientem morbum propter totius corporis cõſenſum (velut dictum eſt) incideris, & corpus fuerit compactum, omnino à venæ ſectione incipiendum eſt. poſt ſectam autem venam, refectis viribus deorſum purgare oportet per cucurbitam ſylueſtrem, & per veratrum nigrum, medicamento dato. Sed & hæmorrhoidum ora aperiemus, & menſes proliciemus, ſi ob horum ſuppreſſionem affectio fuerit oborta. Commodæ ſunt etiam vrinã cientes facultates, & ſudorũ purgationes. Si verò ob præcordiorum afflictionem conſtiterit affectio, etiam horũ curam habere oportet, & fouere ipſa irrigando, rutæ, anethi, abſinthii, pulegii, ſeminis viticis & baccarum lauri decocto. nam hæc & dolores mitigant, & flatus minuũt. Coquantur autem in oleo, & imponantur: habeant etiam horum cataplaſmata, ea quæ ad flatus faciunt, apium, aut aniſum, aut cuminum. nec malum eſt & cyperum, & iridem, & rorem marinum in cataplaſmata addere. Sinenda verò ſunt hæc, vt diu incumbant, etiam per diem, & vbi cibum accepit, & vbi ieiunus adhuc eſt. Poſtquam autem detraxeris, aliud operimentum, lanam latam imponito. Sed & cucurbitis vtere, ad flatus quidem, leuibus: ad dolores verò & inflammationes, ſcarificatione facta. Cæterùm curationi attendendo, neque ſinapis obliuiſcere, vtereque etiã acribus ſmegmatis, & dropacibus, & in dorſo & ad ventrem. In inueteratis porro optimum auxilium eſt purgatio ex veratro per vomitum. Victus autẽ omnibus melãcholicis boni ſucci & moderatè humidus conuenit, ita vt vitent bubulas ac ceruinas carnes, & lenticulam, & braſſicam, & cocleas: vina item craſſa ac nigra, & in ſumma, omnia quæ atram bilem generant. CVRATIO inſaniæ. Inſaniẽtes quoque ſimiliter veluti melancholicos curabimus: priuatim verò horum capiti roſaceum, & acetum roſaceum adhibebimus: & vena ipſis ſecta, per picram antidotum purgabimus: hirudinibus quoque ad caput vtemur. Maximè autẽ ipſis prodeſt hippomarathri radix ac ſemen, ſi in aqua bibantur. Bryoniæ item radicis drachma vna cũ aqua, quotidie. Si verò delirantes ad purgatoria medicamenta bibenda induci nequeant, admiſcẽda ſunt ipſa latẽter quandoque eduliis ipſorum, nimirum buccellis, aut caricis, aut palmulis: quãdoque etiam potibus. Præ omnibus verò aut vinciantur in lecto, vt ne mali quippiam faciant ſibiipſis, & iis qui ad ipſos accedunt: aut intra ſportam cancellatim textam concluſi, in lecto ex alto ſuſpenſo in altum attollantur.

DE INCVBO, CAP. XV.

EPhialtem, *id eſt incubum*, aliqui à viro nominatum eſſe dicunt, aut ab eo quòd ii qui in hac affectione conſtituti ſunt, aliquem ſibi inſilire ac incumbere imaginantur. Themiſon autem decimo epiſtolarum libro *πνιγαλίωνα, id eſt Suffocatorem*, nominauit, à ſuffocando videlicet nomine impoſito. Conſiſtit autem circa crapuloſos, & aſſidua cruditate laborantes. Iis verò qui in hac affectione conſtituti ſunt adeſt æger motus, & torpidus ſenſus in ſomnis, ſuffocationis imaginatio, & velut irruente aliquo oppreſſio, cum exclamãdi impotentia, aut vociferatione nihil ſignificante. Quidam verò imaginantur etiam audire ſe eum qui in ipſos irruit, & venerem appetere, verùm fugere, digitis ad apprehendendum contractis. Cauendum igitur eſt malum ab initio: nam vbi diu durat, aſſiduè nocte irruens, magnos morbos, ſyderationem, aut inſaniam, aut comitialem denuntiat, vbi ad caput feratur cauſa. quæ enim comitiales interdiu, ea incubo oppreſſi dormientes perpetiũtur. Oportet igitur venã ſecando, & purgationes adhibendo, totum affecti corpus euacuare. Maximè autem opitulatur his veratrum nigrũ drachmæ vnius pondere, ſi ſcammoniæ obolos tres admiſceas, & quædam odorata, aniſum, daucũ, petroſelinũ. Sed & ex cucurbita ſylueſtri hiera magnopere auxiliatur: eſt autem Rufi. Victus ſit tenuis: & flatuoſa vitare oportet. Opitulatur ipſis & pæoniæ ſemen: ex eo verò quindecim grana nigra cum aqua trita, aſſiduè bibenda dato.

DE LYCAONE, AVT LYCANTHROPIA, CAP. XVI.

QVi λυκανθρωπία corripiũtur, noctu exeunt, per omnia lupos imitantes, & ad diem vſque circa monumenta verſantur. Cognoſces autem ita affectum ex his ſignis: Pallidi ſunt, & obſcurè vident, & oculos ſiccos & linguam ſicciſſimam habent, & ſaliua ipſis omnino non prodit. Sunt etiam ſiticuloſi, & tibias, eo quòd frequenter impingãt, incurabiliter vlceratas habent: ac talia quidẽ ſunt ſigna. Verùm noſſe oportet melãcholiæ ſpeciẽ eſſe λυκανθρωπίαν, quãc urabis tempore acceſſionis venam ſecans, & ſanguinem vſque ad animi deliquium vacuans, & boni ſucci cibis ægrum nutriens. Vtatur etiam balneis dulcibus. Deinde lactis ſero ad triduum vſus, etiã purgatione per hieram ex colocynthide iterum atque iterum vtatur: poſt purgationes autem, theriaca quoque è viperis vtetur, & reliqua quæ de melãcholia dicta ſunt adhibebis. Inuadente verò iam morbo, irrigationibus ſomnum inducere ſolitis vtêris, opio quoque nares illinens, dum ad ſomnum ſe conuertunt.

DE AMANTIBVS, CAP. XVII.

AD cerebri affectiones etiam amores adiungere nihil abſurdi eſt, quum curæ quædam exiſtant. cura autem, animi affectio eſt, ratione in motu delaſſante cõſtituta. Comitantur autem amantes hæc: Oculi caui ſunt, & non lacrymantur, verùm apparent velut voluptate ſint repleti. Et palpebræ ipſis frequenter mouentur: & quum reliquæ corporis partes non collabantur, ſoli oculi in amantibus contrahuntur ac concidunt. Pulſus autem amantium proprius nullus eſt, velut quidam arbitrati ſunt, ſed qualis eſt curioſorum. Vbi verò eius quod amant recordatio incidit, aut per auditum, aut viſum, & præſertim derepente, tunc anima turbata, pulſus alterari contingit, & neque æqualitatem ſecundum naturam neque ordinẽ conſeruare. Hos igitur triſtes & vigilantes, quidam ignorantes affectionem, illuuie & quiete & tenui victu conſumpſerunt: verùm ſapientiores, comperto amore, ad balnea & vini potum, geſtationéſque ac ſpectacula, & ad audiendas fabulas animum ipſorum abducunt. Quibuſdã verò etiam timorem impendere oportet: namqui ſemper amori vacant, ægrè deſinentem affectionem habent,

Oportet igitur & contentiones aduersus aliquos excitare, pro vitæ à singulis delectæ proposito, & in totum ad alias curas rationem transferre.

DE SYDERATIONE, SEMISYDERATIONE, siue resolutione, CAP. XVIII.

Communi neruorum principio affecto, quum ex hoc omnes corporis partes simul & motum & sensum amiserunt, ἀποπληξία, *id est syderatio*, appellatur affectio, ita vt simul etiã principales actiones læsæ sint: si verò circa alteram partem obturatio fiat, semisyderatio & resolutio vocatur. At si circa vnam aliquam partem læsio constiterit, illius partis affectio dicetur. Itaque Hippocrates ait, Syderatum ipsi crus fuit. Seruatur igitur in syderatis breuis quædam respiratio, quæ si multũ à naturali actione euariauerit, maximam affectionem inducet: sin parũ, breuem: pessima verò est quum intermittit, aut etiam cũ magna violentia contingit. Cõstituitur autem affectio aceruatim, frigida pituita principalissimos cerebri ventriculos implente. Si verò medullæ spinalis principium totum ita affectum fuerit, omnes infra faciem partes resoluuntur, ipsa illæsa manente, eo quòd sensum & motum partes quæ in ipsa sunt, à cerebro accipiunt: si verò ex dimidia parte, semisyderatio illarum partium oboritur. At si olfactus patiatur, aut anterioribus cerebri vẽtriculis intemperiem adeptis, aut meatibus in ossibus (quæ instar coli sunt) obturatis, talis affectio cõtingit. Syderati itaque iacent sine voce, sine motu, sine sensu, absque febre. Præcedit affectionem, capitis aceruatus & acutus dolor, & venarum iugularium eleuatio, & vertigo, & splendores oculis obuersantes, & extremarum partium frigiditas præter rationem, palpitationésque totius corporis, & æger motus, & dentium stridores inter dormiendum: minguntque velut æruginosa, & nigra pauca, & farinæ crassæ similẽ subsidentiam habentia lotia. Contingit autem affectio circa ætatem senilem, pituitosioribus temperamẽtis, & tali victu vsis. Si verò quandoque in iuuentute & tempore æstatis oborta fuerit, magnã necessitatem indicat. CVRATIO. Syderationis affectio nunquam aut rarò curatur. præsentem enim mortem minatur. Si verò etiam soluta fuerit, plerunque cum partis alicuius corporis resolutione discedit. Eis itaque qui quomodocunque curari possunt, statim vena secanda est, & si remissionem aliquam habuerint, repetita sectione detrahere sanguinem oportet, eadem aut sequenti die. Ventrem quoque acri infuso per clysterẽ subducere, muria ac melle permixtis: deinde oleo multo sulfurato totum corpus illinatur: & caput oleo chamæmelino, aut anethino, in quo coctũ sit spondyliũ, aut calamintha. Instillanda est quoque aqua mulsa, & odoramenta adhibenda, opopanax, sagapenum, galbanum, aut castorium. Oportet etiam ore violenter aperto, digitum aut pennam immittere oleo imbutam, ad eiiciendũ ea quæ in ipso hærent. Perungẽda etiam est sedes iis quæ flatus educunt, dandúmque acetũ mulsum, aut aqua mulsa in potu. Vtemur item pituitam per os detrahentibus, ex thymo aut origano coctis in aceto. Remissione verò cõtingente, tenerum & succulentum, & qui facilè distribui possit, cibum exhibebimus. At vocis priuatione permanẽte, & viribus permittentibus, etiam cucurbitas occipiti affigemus cum scarificatione, &, si fieri possit, etiam præcordiis: deinde gestentur sella, aut lectica, aut pensili lecto. Frequentius etiam adhibenda sunt sternutatoria, & pituitam per os detrahentia. Post diem decimumquartũ ad reliquas gestationes perducemus, & vocis ac loquelæ curam habebimus, & veterem fauorum cremorem dabimus, cum micis panis, aut alica: & postea dandum est etiã modicum de hiera. Post vicesimamprimam diem ad balneum ducemus, & vinum vetus bibendum dabimus, calida aqua instillata. Et de cætero per balnea & vnctiones faciemus refectiones. degant autem, si id fieri possit, in maritimis locis. CVRATIO resolutionis. At si resolutio fuerit partium omnium, aut aliquarum, citra principalium actionum affectionem ac læsionem, etiam hic molestantem humorem euacuare oportet, qualiscunque tandem fuerit. Deinde danda hiera, quæ & castorii partẽ habet, initio facto à dimidia drachma, cum pauco melle
A & aqua calida dissoluta, aut per se, aut piperis scrupulo dimidio addito: deinde quatuor diebus interpositis exhibeatur drachma perfecta, & postea sesquidrachma, deinde duæ & tres. Et rursus totidem diebus interpositis dentur drachmæ quatuor, si modò æger sumere possit, adiecto mellis cochleario vno. Ipsis autem partibus imponere oportet medicamenta quædam discussoria, vnà cum iis quæ rubificare possunt, adiecto ad hæc castorio, aut pipere, aut pyrethro, aut rosmarini semine, aut euphorbio. Ad hæc prosunt irrigationes ex oleo rutaceo, aut Sicyo-
B nio, aut veteri. Cibi sint frumentacei, sorbiles, aut alioqui concoctu faciles, & non recrementitii. Cucurbitæ affigãtur partibus resolutis, si multæ fuerint, particulatim: si paucæ, vni. Post cucurbitas cataplasmata conueniunt ex pice, aut resina, aut manna thuris: optimè verò facit artemisia simul cocta, & calamintha, & conyza, & nitrum. Admisceatur & aquæ parum, quæ & ipsa in coctura consumatur. Aluus rursus subducatur per aloen, aut polypodium, aut scammoniam, aut per pultem ex colocynthide. Fiant etiam pingues illitiones ex oleo vetusto, in quo scilla in-
C ueteratur ad dies quadraginta ad solem. Si verò hoc non adsit, coques in oleo scillæ sextantem, & illines: aut rorismarini semine similiter præparato vtere, & ceræ vnciam adde, vt ne diffluat. Quòd si etiam galbani, castorii, euphorbii, adarces, & nitri, singulorum semuncia addatur, medicamentosius reddetur. Commodat etiam exquisitè batrachium herba, si in oleo cocta ad solem inueteretur. Potiones conueniunt, castorii drachma, vna opopanacis magnitudo fabæ deglutita. Mirificè facit & sagapenum erui magnitudine in aqua mulsa, & castorium cum opo-
D panace, & succi Cyrenaici milii magnitudo: prodest & ex tribus piperis generibus antidotus. Vtemur etiam acopis calefacientibus, & pituitam per os detrahẽtibus. Post decimumquartum diem, solidiorem victũ exhibebimus: & multa oboriente vtilitate, ad balneum ducemus. Post tricesimum, dropacem adhibere conuenit, & ad balneũ ducere, & de cætero cataplasmata ex sinapi imponere ita vt in iis quibus & motus & sensus periit, attendamus ne nimium adurantur, eo quòd sensum non habent. In iis autem qui sensus participes sunt, rubificationes solùm ad-
E hibere oportet. Verùm postquam intumuerint, ad balneũ ducere oportet, & ceratis mollibus curare: sed & à vena vomitu vtantur, & à radiculis præsumptis. Gestentur quoque sella, aut curru qui manibus aut iugo trahitur: de cætero verò ad naturalia balnea ducãtur. Victus autem cõueniat siccior, & modicus potus, & frictio: siccos itaque cibos edant, & sitim quantum possunt ferant.

De resolutis per laxationem aut distentionem.

Quandoquidem partes resolutæ aut conuelluntur aut laxantur, & hoc aut à repletione aut ab euacuatione, rur-
F sus attentione opus est, quando sanguinem detrahere oportet, & quando non: & deinde in laxatis, adstringentia ad laxantia admiscere, & frictionem intentam facere. In contrariis autem, laxantibus solùm vti, vnà cum hoc vt molliter fricemus. Habeat autem oleum in laxatis parum nitri, & fæcis vini vstæ tritæ additum. Perfundantur autem vehementer aqua calida, & maximè marina, in qua coctæ sint lauri baccæ, aut viticis germina, aut sampsuchus, aut tale quippiã. Si verò æstas sit, natent etiam in mari. Rubificationes autem iis maximè conueniunt: pro-
G inde cædantur etiam partes ferulis, aut vrticæ ramusculis: si verò permaneat resolutio, carnem inter articulos mediam laxatam attrahere oportet, & cauteriis paruis ac tẽnuibus transmissis vrere. Contractis autem partibus assiduè dropacem imponere oportet.

De resolutione in singulis partibus consistente.

Resolutio partium quæ ex nerui diuisione contingit, incurabilis est: quæ verò ex intemperie aut humore aliquo oboritur, in communi quidem ex relatis remediorũ facultatibus opem sentit: sunt autem & propriæ quædam
H ad singulas ex ipsis, quas subiiciemus. In iis igitur qui canino modo conuelluntur, maxillam in contrariam partẽ per capistri deligaturam reduces. Conuenit & sanguinis detractio à vasis sub lingua, & cucurbitæ primo verticulo affixæ, & pituitam per os detrahentia, & purga-

tiones per narium infusæ. Nosse igitur oportet, nō eam maxillam quæ distorta apparet, resolutam esse, sed oppositam. At si deglutitio resoluta est, cucurbitas mento affigere oportet, & medicamenta illinire ex castorio, & sagapeno, ac succo Parthico: prodest & acrium gargarismus. Si verò lingua resoluta est, secandæ sunt in ipsa venæ, & cucurbitæ mento affigendæ, & apophlegmatismis ex sinapi vtendum, & exercitiis linguæ. Quòd si vocis instrumenta resoluta sunt, thoraci adhibere auxilia oportet, & spiritus detentione ac vociferatione vti. At in superciliorum aut palpebrarū resolutione, vnctiones similiter prosunt: ad finē verò etiam futura sursum versus. Si verò vesica resoluta est, siue supprimantur vrinæ, siue inuoluntariò excernantur, pectini & intercapedini inter anū & scrotum medicamenta adhibeantur. In sedem verò oleum rutaceum infundatur, aut Sicyonium, cum butyro, & castorio ac galbano, aut opoponace, aut silphii succo: sed & in vesicam transmissa hæc per colem, magnificè profuerunt, aut etiam sola suffecerunt. Quin & ex centaurio ac colocynthide in intestinum infusa per clysterem, cum oleo Sicyonio, commoda sunt. Commodant etiam vrinā cientia in potu, & castorium similiter. Et præ omnibus catheteris instrumentum immittendum est in iis qui nihil vrinæ emittunt: & insessus, & cataplasmata ex laxātibus adhibenda. In iis autem qui inuoluntariò excernunt, adstringente ductu vtendum est per corroborantia auxilia: cibis verò siccis, & aquæ frigidæ potu. Verùm in refectionibus, etiā rubificationibus, & naturalibus balneis frigidis vtantur. At verò eos qui in spina resoluti sunt, ex vulnere aut casu, aut luxatione verticuli, si lethalium signorum cōcursiones adsint, curare impossibile est: si verò coles resolutus fuerit, iis quæ ad vesicam relata sunt vtendū est, & ad easdem partes, & ad lumbos. Insuper autem & tentiginem cientibus vtemur. Incommodum iis est lac, caseus, & reliquæ placētæ: lactucæ item, ac reliqua olera. Recto porro intestino resoluto, in quo aliquando inuoluntariò stercus excernitur, aliquando supprimitur, iisdem vtendum est: & quandoque per clysterem immittenda nunc ea quæ adstringunt, velut est cupressi, lentisci, rubi decoctū: nunc ea quæ laxant, velut est adeps suillus & anserinus, & oleū maluæ: interdum autem mordentia, velut est muria, aut colocynthidis aut similium decoctum. nihil enim ita ad motus prodest velut varia moliri. Si verò frigiditatē sentiant, etiam acopon ex euphorbio, oleo dilutum, per clysterem immittatur. Cæterùm artus resoluti, cum communi curatione, flectantur, ac fricentur, & extendantur iuxta relatum modum. Plurimum enim spei in frictione situm est.

De resolutione ex colico morbo oborta.

Nostra ætate colicus quidam morbus homines vexauit, in quo absoluta motus priuatio in artubus consequebatur, & maximè in iis qui superstites euasuri essent. Verùm sensus tact⁹ illæsus cōseruabatur (velut verisimile est) iudicatoria quadam transitione ex alto contingente. Vnde sua sponte rediit plerisque motus temporis progressu. Qui verò difficilius curari potuerunt, his simpliciores ex relatis illitionibus profuerunt. Præcipua verò ad ipsos cōperta sunt acopa, & id quod ex populo nigra fit, & quod ex abiete paratur: multis verò etiam corroborātia, & moderatè frigefacientia, magnopere profuerunt.

DE CONVVLSIONIBVS, CAP. XIX.

AD tractationē de resolutione, de conuulsionibus sermo consequitur, eo quòd ambæ neruorum sunt affectiones: quapropter etiam de tremoribus consequēter dicetur. Quum igitur ab initio, aut non longè post initium morbi, exorsæ fieri conuulsiones permanent, ex repletione generationem habent: quum verò post sudores multos, aut vomitus, aut alui egestiones, aut sanguinis eruptiones, aut vigilias, aut famem, aut motus multos & vehemētes, ob euacuationem fiunt ac consequuntur: & vbi aliquē sanum derepente cōuelli cōtigerit, necesse est à repletione fieri. Si verò ex febribus ardentibus reficcatum fuerit totum corpus, & nerui, & deinde ob siccitatem conuulsi fuerint, maximum hoc malum est, & fere incurabile. Primùm igitur deligare oportet partes quæ contrahuntur, A ita vt cedant, & inordinatis resistere motibus, defricareque oleo rutaceo, aut Sicyonio, aut veteri, aut aliquo huiusmodi, & aquam mulsam præbibēdam dare. Et qui quidem ob euacuationem conuelluntur, oleo, aut aqua & oleo calido perfundendi sunt. Nulla autem re prohibente, etiam ad balneum abducemus, temperatóque solio vtemur, cum oleo ac frictione mollissima. Nutriemus ipsos sorbitionibus ex chondro & alica, & vinum tenue, aquosum, & quod facilè distribuitur, dabimus, præterquam si B febriant: tunc enim ptissanæ succo vtemur, & somnum conciliabimus. At verò conuulsiones ob plenitudinem aut inflammationem obortas, curabis plenitudinem euacuando: inflammationem autem, propriis ipsius auxiliis persanando. Fit etiam conuulsio quum vomentes vehementius lancinantur. Opitulatur autem conuulsis acanthi radix, & spinæ albæ semē potū, itémq; spinæ Ægyptiæ: sed & centaurii tenuis succum quidam bibendum dant, quū ob repletionem conuulsio cōtingit. Non solùm autem bibendum dato, sed etiam forinsecus ad cutem illinito ca- C storium cum oleo Sicyonio. Si verò non sedetur, cucurbitas affigito cum scarificatione: si quidem crura contrahātur, ad coxas & vltimum verticulum: manibus autem conuulsis, & dorso, & primo ipsius verticulo, & ei quod humero superincumbit. Si tamen toto corpore ab affectione immuni, labium contrahatur, aut palpebra, aut lingua, graue symptoma putandum est, & quod magnos timores afferat, etiamsi affectæ partes paruæ esse videantur. In iis igitur detractiones sanguinis ab occipitio, & à primis verticulis faciendæ sunt.

D DE TETANO, ID EST DISTENTIONE, eiúsque differentiis, CAP. XX.

TEtanus, quum & ipse conuulsio quædam sit, velut cōpactis corporis, & maximè spinæ, musculis oboritur, ex frigido humore intrinsecus ac forinsecus cōcreto. Vnde affecti neque seipsos flectere possunt: verùm quum in anteriorem partem corporis partes tenduntur, affectio ἐμπροσθότονος appellatur: quū in posteriorem, ὀπισθότονος: vbi verò æqualiter in vtranque partem tenduntur, tetanus affectio nominatur. At Pelops has affectiones tentionem & distentionem esse dicit musculorum ac neruorū E circa collum, per quos inclinatio, & nutus, & conuersio capitis contingit. Verùm si circa posteriores colli musculos consistat affectio, ὀπισθότονος, ex contingente: si verò circa anteriores, ἐμπροσθότονος: si circa vtrosque, tetanus appellatur. Causam autē repletionem esse dicit musculorum, ex spiritu & aere crasso ac nebuloso. Dicit autem frigidū valde ipsum esse ac congelatum, & propterea ægrè mobilem: vnde non sicca potius his fomēta, sed humida cōuenire. Atque hæ quidem sunt tetani differentiæ. Cæte- F rùm curatio communis quædam est, & iuxta has differētias non euariat. Optimum igitur omnium auxilium ipsis est febris insuper accedens, quæ ab initio nō fuit. Signa horum sunt, respiratio suspirabūda, & pulsus rarus ac paruus: & quandoque etiam risus Sardonius ipsis contingit: & rubor in facie est, & oculi ipsis in mole maiore apparent: & aut omnino non mingunt, aut velut aqua ipsis emittitur, aut vrina subcruenta, bullas quasdam habens: & aluus reficcatur, & vigilantiores sunt, & præ conuulsioni- G bus sæpe periclitantur ne ex lecto excidant: & quandoque etiam singultire incipiunt: & dolent alii caput, alii scapularum nexus, & lumbos: quidā ex ipsis etiam tremuli fiūt. Facit porro affectionem, quanquam rarò, etiam lassitudo, & humi dormitio, & grauis oneris eleuatio, & casus, & vulnus, & vstio, & plaga, & alia quæ eandem læsionem neruis inducere possunt. Curare verò ipsam oportet velut cōuulsiones ex euacuatione obortas. CVRATIO tetanorum. Qui tetanica distentione conuelluntur, in principio venæ sectionem adhibeant, & partes lanis oleo imbutis tegant, Sicyonio, aut castorio, cum oleo veteri: aut etiā vesicam amplam oleum calidum habentem tendinibus H imponant, & cucurbitas cum scarificatione: nam leues noxiæ sunt. Affigantur autem & ceruici, & vtrinque ad spinam, & musculosioribus pectoris partibus, & præcordiis, & ad vesicæ ac renum locum. Nec parcè detrahendum est: ita tamen vt non aceruatim detrahamus, sed particu-

latim. Sudores autem lanis oleo imbutis excipere ac abripere oportet, vt ne latenter nobis non animaduertentibus perfrigerent. Si verò diuturnus fiat tetanus, bis in die in olei solium demittantur: non tamen in ipso moram trahant. nam olei solium maximè vires exoluit. In potū danda est aqua mulsa tepida ad dimidias decocta, & panacis drachma vna robustis: sin min⁹, obolos tres, aut mi nimum, obolum vnum. nam quòd stomacho incommodat, id in ipso quis vereri possit. Dandum est & ammoniacum, & succi Cyrenaici erui magnitudo: cocto melle oblita deuoretur. Et radicis silphii cochlearia duo tribus aquæ mulsæ cyathis inspersa dantur, aut cum ipsius decocto: aut myrrhæ drachma vna ex aqua mulsa, aut hyssopi decocto. Minimè omniū verò offendit, & efficacissimum est, vt demus castorii cochlearia duo aut tria, diuisa ipsius copia. Non enim offendet etiamsi post cibum ex ipso dederis: sed & ipsum potum, & reliqua lentè ac paulatim accipiant. Nam quum difficulter deglutiant, in nares potum relidunt, vnde vehemēter lancinati ad conuulsionem irritantur. Sedes oleo rutaceo cum opopanace illinatur, & eadem per clysterem immittantur. At verò frigidæ affusionem (velut Hippocrates dicit) quum maximè temeraria sit, & propterea à posterioribus dānata, etiam nos reprobamus. VNGVENTVM. Nardini sextarius vnus, ceræ sextans, folii, amomi, styracis, mastiches, singulorum vncia vna: castorii, adarces, euphorbii, piperis, singulorum vncia vna: spicæ nardi, opobalsami, singulorum vncia vna. POTIO ad opisthotonicos: Radicis panacis, piperis albi, costi, myrrhæ, succi papaueris, singulorum æquales partes, dato araci magnitudine ad somnum. Facit & ad recta ceruice spirantes. Sit porro victus iis attenuans, & qui facilè coqui ac distribui possit, & penitus sine recrementis.

DE TREMORIBVS, CAP. XXI.

Tremor, in vniuersum quidem ob neruorum debilitatem fit: (hoc autem testatur senilis ætas) verùm particulatim multæ causæ hunc efficiunt. Nam & ob frigidam fit intemperaturam, & ob frigidæ aquæ potum, & præsertim in febribus intempestiuè acceptæ: insuperque ob frigidorum ac viscosorum humorum abundantiam, & ob copiosiorem vini vsum. Qui igitur ex delictis palàm tremunt, ab iis quæ læserunt abstineant: perseuerante verò tremore in febribus, primùm totū corpus oleo Sabino irrigetur: verùm in accessionum remissionibus, vel custo, aut Sicyonio. Extremæ verò partes prælitæ, lanis mollibus integantur, deinde affigantur cucurbitæ, à primo verticulo vsque ad spinam & lumbos, intectis antea partibus vnà cum præcordiis, cruda ordeacea farina. Tegantur autem & hæ partes lanis veteri aut Sicyonio oleo imbutis. Si verò diuturnæ fiant febres, alternis diebus in olei aut aquæ & olei solium insideant, & mollibus frictionibus vtantur. Si verò affectio prorogetur, & frigiditas sit suspecta, aqua mulsa cum castorio præbibenda detur, & calidis locis gestatio fiat. Cæterùm cibum qui facilè concoqui ac distribui possit dabimus, primùm sorbile, postea etiam volucres, & pisces mollis carnis. Solutis autem febribus lauent, ita vt frigidæ solium & vini potum vitent. At si crassorum ac viscosorum humorum copia fuerit, secantibus & attenuantibus vtendum est: quale & hoc est, rutæ ramulorum, spondylii, singulorum quantum tribus digitis prehendi potest: castorii, nitri, singulorum obolos duos. Dato quotidie cochleariū vnum cum aceto mulso, ad triduum ieiunis: aut panacis & piperis, singulorum grana quinque in aquæ mulsæ cyatho vno bibenda præbe. Simplicia verò quæ tremulis præbibenda dantur, prosunt hæc: Castorium, leporis cerebrū in cibo, althææ radicis decoctum, damasonii foliorum drachmæ quatuor in aqua mulsa, eupatorium cum aqua. Si verò prædo minetur frigiditas, etiam Zosimi vnguento, & acopis ad resolutiones descriptis, & vnctionibus ac rubificationibus vtemur, exercitiis item ac defrictionibus. Eos verò qui ob vini potum tremunt, à vino abstinere oportet donec penitus liberentur.

DE OCVLORVM MORBIS, ET PRImùm de dolore, ex Galeno, CAP. XXII.

Qvum dolores vehementiores in oculis fiunt, considera ex quânam affectione oculum dolere contingit in inflammationibus. Aut enim eo quòd mordentur vehementer ab influentiū acrimonia, aut quòd repletæ tunicæ tenduntur: aut propter crassorum humorum, aut spirituum flatuosorum intensionem, dolores vehemētes in ipsis fiunt. Morsus itaque per purgatoria vacuando curare oportet, & oui candidum infundendo. Concocta verò iam inflammatione, & corpore à superfluitatibus libero, conuenientissima iis sunt balnea. At inflammationes ob repletionē, & per sanguinis euacuationem, & per ventris subductionem, & infernarum partium frictionē, curare conuenit: intensiones autem, toto corpore præeuacuato, & humorum momento deorsum reuulso, consequenter localibus discussoriis curandæ sunt. Fomenta igitur ipsis adhibere oportet, & fœnigræci decoctum infundere. Verùm in quibus intensio est sanguinis crassi in oculorum venulis, citra plenitudinis affectionem in toto corpore, iis vini potu vtendum est quod & percalefacere potest, & euacuare, & obturationes reserare.

De turbatione, & ophthalmia, id est lippitudine propriè appellata.

Turbatio quidem humiditas est oculi, & caliditas cū rubore præter naturam, quæ non ex corpore, sed ab aliqua forinsecus causa contingit, velut à sole, fumo, puluere, vento. Quare etiam citissimè soluitur, dum causa summouetur. Est & lippitudo, quædam perturbatio, non solùm forinsecus, sed etiam citra manifestam causam oboriens, & permanens vsque ad tertium, aut quartum, aut quintum diem. Curatur autem facillimè, forinsecus irritantium custodia, pauci cibi vsu, aquæ potu, deambulatione, & facili alui solutione.

De inflammatione.

Si verò inflāmatio relicta fuerit in oculis post totius corporis euacuationem, sublitionibus vtendum est per ea quæ humorum illationem repellere possunt, & irritationem mitigare: quale est collyrium Nili ex rosis, aut etiam Chiacum, & nardinum. Inflammata verò tunica agnata, collyriis monohemeris *ab unius diei usu appellatis* vtendum est, cum oui candido infusis. Postridie, si nō inflammatio intendatur, nardinum illinatur: fomento verò vtendū est ex decocto meliloti ac fœnigræci. Quòd si crassus sit humor qui lippitudinem facit, medicamētis vtemur quæ neque meatus obducunt, neque humores crassos faciunt, sed diffundere, & humectare ac excernere possunt: velut est collyrium Chiacum. Si verò circa caput impacti sint humores, cucurbita occipiti affigatur, aut scarificatio fiat, aut hirudines fronti adhibeantur ad dolentem oculum. Et cataplasma fiat ex pane puro aqua madefacto, cum modico rosaceo: aut ex polenta in capitum papaueris decocto cocta, eodē modo. Sed & efficaciore vtendum est cataplasmate, ex croco, & meliloto, & palmularum carnibus, & coriandri foliis teneris, & ouorum vitellis assatis, & micis panis sapa madefactis, & modico rosaceo, contritis iis in papaueris capitum decocto. Sed & papaueris semen aliquando admiscemus, doloris sedandi gratia. Si verò magna sit doloris necessitas, etiam opii minimum quiddam admiscendum est: verùm citra maximum dolorem, reprobanda sunt quæ torpefaciunt. At si moderata fuerit inflammatio, aloen per se, aut aqua, aut oui candido dissolutam illine: quo verò etiam paratū sit auxiliū, croci drachmas sex, aloes drachmas sedecim, gūmi drachmas nouem, aqua pluuiali excipe, & collyria effinge. Quin & ex croco diacroca appellata collyria, ad lippitudinum initia commoda sunt. At in quibus tumor est laxus & exalbidus, & circa palpebras, & circa tunicam agnatam, citra tunicarum læsionem, bene faciūt & liquida vocata collyria, quæ ex croco, & atramento sutorio ac melle parantur. Sed & hoc optimum est.

Collyrium liquidum, dolorem eximens.

Melanteriæ coriariæ, mellis Attici, succi fœnigræci, æquales singulorum partes coquito ad spissitudinem mellis: deinde per specilli nucleum siue caput summum ambos angulos continge.

Ad fluxionum illationem impetuosam.

Ad fluxionum impetuosas illationes in principio conducit inedia,& aquæ potus, & præ omnibus,veneris abstinentia: & aluus subtrahatur, & posca aquosa facies proluatur,maximè si feruens fuerit fluxio:sinminus, atramento sutorio cum melle frons & palpebræ illinantur. Quidam verò atramentum sutorium aqua dilutum proluendum exhibent: verùm in iis qui absque inflammatione fluxione infestantur, aut cum inflammatione, tamen vt supra caluariam structura affectionis consistat, agglutinatoriis vtendum est in fronte, simplicibus quidem,vitis foliis viridibus,aut rubi succo, aut portulacæ, aut malorum cotoneorum succo,cum tenui polenta, aut galla trita cum vino,ac tenui polenta,aut cicuta, aut psyllio cum aqua, aut solano, aut cochleis vnà cum testis tritis impositis à tempore ad tempus:& in summa,adstringentibus & perfrigerantibus.Compositis autem his,Pollentritici,& myrrha,aut thus, cum oui candido illinatur: aut Samia terra cum myrrha,& manna,similiter cum oui candido. Verùm in frigidioribus fluxionibus, sulphuris viui,bituminis,picis,colophoniæ, singulorum drachmæ duæ:Musæ item pastillus, & aster,& consimiles probè repellunt:& theriaca vino adstringente diluta, & fronti illita,frigidas fluxiones sistit. Hæc tamen,etiam pota magnificè his prodest. Supra ipsum verò oculum, lanam, aut linteum tenue oui candido imbutum impone. Et caseus recens similiter oculo impositus acres maximè fluxiones cohibet:& collyria sistentia appellata,illita, & aquosa instillata,hoc faciunt.Si verò per profundum & sub caluaria consistat humor, & ad longum tempus extendatur, post vniuersales euacuationes, & errhinis, & apophlegmatismis ad pituitã detrahendã vtendum est,& rasura, & rubificationibus capitis. Verùm in his etiã chirurgias in capite assumunt, vasorum videlicet dissectionem,& arteriarum sectionem,& hypospathismum,& circum caluariam incisionem,& vstionem in vertice ad os vsque: sed & cucurbitæ sincipiti affixæ cũ scarificatione, influxionem reuellere possunt. Signa verò fluxionũ extra caluariam sunt,distentiones vasorum circa frontem & tempora,& velut vinculum capitis,& quòd siccantia agglutinatoria prosunt.His verò nõ præsentibus, influxione moram trahente, & sternutamentis aliquando vexantibus, sub caluaria humorem esse putandum est.

De chemosi.

Chemosin dicunt,quum præ inflammatione vehemẽti,ambæ palpebræ euersæ fuerint,vt oculi vix ab ipsis cõtegantur,& candidum oculi sublimius fuerit quã nigrũ, & rubicundum,& multam nigri partem occuparit.Curare verò ipsam oportet venæ sectione,& medicamẽto purgatorio,&collyrio ex rosis albo, & spodiaco, cum lacte muliebri,aut candido oui: eodem etiam oblinendæ sunt palpebræ,& tempora,& frons: fomentis quoque & cataplasmatis vtendum est mitigatoriis.Remittente verò inflammatione illinantur acriora,velut est viride ex rosis.

De sugillationibus ac inflationibus.

Sugillatio est ruptura venarum membranæ agnatæ, ex plaga maximè oboriens.Instillare igitur ipsis oportet sanguinem palumbi aut columbæ,aut lac muliebre calidũ, modico thure cum ipso trito: aut muriã instilla, & præsertim quæ est ex Cappadocico sale: & fomento vtere ex decocto hyssopi. Verùm ad tumores circa oculos factos ob plagas,facit fomentum assiduum ex posca,& spongia ex posca incumbens. Medicamentum verò illitioni accommodatum hoc est:Lapis specularis vstus, & columbinum stercus,æquis portionibus vino aut aceto trita. Cataplasma autem fit ex caseo recenti, aut raphani cortice, aut vua passa,exemptis vinaceis,singulis in posca,aut in aqua mulsa.Eadem faciunt etiam ad inflationes.

Ad inflationes pruriginosas,& scabras lippitudines.

Inflatio,tumor est palpebræ laxus.Scabra verò lippitudo, pruriginosa palpebræ scabies est, ex salso ac nitroso humore oborta. Conuenit igitur ipsis posca, & lentium decoctũ,itémque rosarum, vt iis fomenta fiant.Collyriũ autẽ liquidũ hoc: Æris drachmæ sex,misyos tosti,myrrhæ, singulorũ drachmæ tres:croci drachma vna semis,piperis drachma vna,vini Chii, & passi Cretici,singulorũ sesquicyath[9]: coquito ad mellis spissitudinẽ. Hæc est Erasistrati pãchrestos ob omnimoda vtilitate appellata, faciens etiã ad anginã, & vlcera in ore,& in pudendo, & ad aurium dolores.Inungant autem & oleo palpebras, vbi dormire volent:abstineant ab acidis,& salsis,& acribus.

De dura lippitudine,& de sicca lippitudine.

Lippitudo dura,duricies est, & difficilis oculi motus, cũ dolore ac rubore,citra humiditatẽ.Fouere igitur ipsos assiduè oportet spongiis ex aqua calida,& ad somnum ituris imponere palpebris ouum cum rosaceo, aut anseris adipem,ita vt fugiamus frigida & indurantia. Tegatur autem & vngatur caput, & aluus subducatur. Lippitudo verò sicca,est pruriginosa oculorum affectio,citra fluxionẽ:curare oportet ipsa balneis,& vnctionibus,& boni succi victu.In cõmuni verò,vtrisque conueniunt medicamẽta acria,vt & lacrymas prouocent,per quas & duricies remittetur,& siccitas humectabitur. Talis autem est & panchrestos Erasistrati,& collyrium diacenteton appellatum, & quod stratioticum vocatur.

De palpebræ euersione.

Palpebræ euersio contingit aut ob cicatricem, aut ob nimiam carnem excrescentem. In diuturnis igitur euersionibus ob nimiam carnem excrescentem, æruginem rasam tostam tritam adhibe, aut plumbum vstum & lotum:aut vtraque pariter, æruginem & plumbum admoue.Nam ex cicatrice obortam palpebræ euersionem, si quidem omnino curetur,chirurgia sanat.

De ægilope & anchilope.

Ægilops abscessus est inter magnum oculi angulũ & nasum,qui & rumpitur,& in fistulã abit,si neglectus fuerit,vsque ad os ipsum. Priusquam verò in vlcus eruperit abscessus, anchilops vocatur.Bene igitur faciunt glauciũ & crocus, si cum perdiciadis succo imponãtur. Verùm assiduè alterare oportet, & ad transmutationẽ nõ peruenient. ALIVD. Alica cocta in aceto,& probè trita,non solùm incipientes,sed etiam in pus transmutatos sanat, & rumpit,& ad os vsque subit:huius vsu non modò ægilopas,sed & anchilopas curabis. ALIVD. Ruta satiua cũ lixiuio protostacto,ex cinere calce adiecta parato trita, cocta ac imposita,valde probè extirpat ægilopas, & ad os vsque subit,ab initio mordens,postea nõ item: &(quod mirum est)neque cicatricem indecoram inde ferunt. ALIVD. Cochleas cum testis tritas impone, aliquando etiam aloen & myrrham admisce, anteaquam in pus ægilops transmutatus fuerit. Sed & postquam ruptus fuerit, ipsum reficcat.

De trachomate,sycosi,ac tylosi.

Trachoma, asperitas intra palpebram est: huius intẽsio vt velut incisuras habeat,sycosis *a ficus similitudine* vocatur. Vbi verò diu durauit & callum contraxit, tylosis, *id est callositas*,nominatur. Collyriis itaque vtendũ est, tum eo quod ex vino,tum eo quod ex duobus lapidibus paratur: sed & ipso hæmatite lapide per aquam loto ac subiecto palpebra confricatur. Quin & Harmation collyriũ cum modico cygnario, aut eo quod ex croco constat, ad hæc etiam scabris lippitudinibus citra exulcerationem cõducit,si inuersa palpebra illinatur. Si verò durus sit callus,& his non cedat,inuersam palpebrã per pumicem rademus,aut per sepiæ testam, aut fici foliis, aut etiam per instrumentum blepharoxyston ab hac opera appellatum.

De grandinibus.

Grando, lenti humoris circa palpebram concretio est, cui ammoniacum aceto tritum cum galbano illines.Facit & terebinthina cerato excepta.

De Crithe,*id est ordeolo.*

Ordeolum,abscessus paruus est iuxta palpebræ marginem oblõgus.Oportet igitur ipsum cera alba fouere, aut de musca capite abiecto, reliquum corpus affricare, aut ordei cremore perfundere.

Ad pediculos in palpebris.

Expurgatis prius pediculis,aqua marina tepida proluere oportet, deinde marginem subscripto medicamento cõtingere.Aluminis scissi partes duas,staphidis syluestris partem vnam:tritis vtere.

De madarosi, aut milphosi.

Defluuium pilorum palpebræ hæc affectio est. Post totius igitur corporis curam, smegmatis calliblepharis, *ab ornandis palpebris vocatis*, vtere: aut terræ ampelitidis, croci, celticæ, ladani, singulorum æquales partes tere, ac vtere. ALIVD. Stibii tosti loti drachmā vnā, plumbi vsti loti drachmas quatuor, croci drachmas quatuor, nardi Indicæ drachmas tres, tritis vtere: hoc etiam scabiosos oculos sanat. ALIVD Neapolitæ, ad milphoses, & diuturnas palpebrarum affectiones. Stibii, Cadmiæ, Chalcitidis, misyos peregrini, singulorum partes æquales contundito crassiore modo, & melle subacta torreto, ac tritis vtitor.

De ptilosi.

Ptilosis crassities est palpebrarum callosa, rubicunda, quibus contingit etiam sæpe pilorum defluuium. Præter relata igitur, etiam hoc summè facit: Stercus murinum vstum ac melle contritum illine.

Ad pilorum superciliorum defluuia.

Oleo aut adipe anserino illitis digitis plumbum confricato, & hoc illinito. ALIVD. Hoc etiam subnigros facit: Nuces auellanas vstas cum caprino aut vrsino adipe confricato. ALIVD. Hoc etiam ad barbarum alopecias facit: Hyoscyami drachmæ duæ, stercoris murini drachma vna, polytrichi drachma vna, vnguenti irini cochlearia quatuor. Ad reliqua probè trita vnguentum admisce, & fomento prius adhibito illine. Si verò præraseris, magis efficax est.

Ad pilos palpebrarum pungentes, trichiasin appellatam.

Pilis pungentibus præeuulsis, locū sanguine ranarum per se statim illine, aut cum cinere chamæleonis albi: aut cimicum sanguinem, aut fumariæ inter ordeum nascentis succum, cum gummi: aut tellinarum salsarum cinerem cum cedria, aut loti cinerem, aut alumen liquidum, phorimum appellatum, aut ricini à cane auulsi sanguinem. Valde efficax est.

Pilos agglutinantia.

Pilos introrsum refractos glutinat bitumen, mastiche, colophonia, glutinum, cochleæ glutinositas.

De carnis in angulo magno, incremento ac decremento.

Encanthis, naturalis in magno angulo carunculæ incrementum appellatur: & rursus huius decremētum, Rhœas. Incrementum igitur iis quæ ad palpebræ euersiones relata sunt, & similibus vstoriis aut corrodentibus consumpseris: non tamen totum, vt ne rursus decrementum fiat, sed ad naturalem vsque magnitudinem. Decrementum verò, tota quidem carne consumpta, aut à parum artificiosa chirurgia, aut per medicamēta, incurabile esse scias: si verò pars ipsarum imminuta fuerit, moderatè adstringentibus & incarnātibus ipsam renutriueris. Qualia sunt quæ fiunt ex croco, glaucio, & aloe, & collyria ex croco, & hyoscyamos in vino coctus ac impositus, & modicum alumen cum vino.

De vlceribus.

Vlcerum in oculis genus quidem vnum est, differentiæ verò particulares plures. Nam quod in corniformi membrana cauum & angustum ac purum vlcus est, *βόθριον, id est fossula*, cognominatur: quod verò latius bothrio est, minus autem profundum, Cœloma vocatur. Argemon autem, vlcus dicitur in iridis circulo obortum, circumcirca occupans, vt circa externam iridis partem rubicundum appareat, circa internam verò, album. Epicauma verò, vlcus est sordidum, & impurū, ac crustosum, quod dum repurgatur, sæpe humores in oculo effluunt. Sed & aliæ plures vlcerum differentiæ sunt, de quibus in communi dicemus. Si igitur cum inflammatione vlcus cōstiterit, etiā curatio per ea quæ inflāmationē mitigare ac concoquere possunt, facienda est, vnà cum proprietate quā vlcus requirit. Talia verò sunt collyria, libyanū, & cygnus, & pelaria appellata, & aster, & similia: & quæ ex amylo & terra, *Samia* aftere *dicta*, & cerusa, componuntur. Omnibus autem magis dolorem sedare nouimus collyriū Nilamonis: sed in ipsius vsu nō diu immoramur, propter

A vehementem stupefaciendi facultatem. Optimum est & collyrium ex decoctis, quod neque habet vim stupefaciendi. Si verò cum fluxione vlcus fuerit, ex collyriis ad illam commodis aliquod admiscebimus: quale est quod ex hydra fit, & chiacum, & cygnus fuluus, & quæcunque repulsoriam, non mordacem vim habet. Quòd si sordida vlcera fuerint, aqua mulsa moderatè aquosa, & fœnigræci decocto vtemur, tum per se, tum cum collyriis ad hoc facientibus, acrioribus quidem vlceribus existentibus, Seueriano, & eo quod ex fœnigræci succo paratur: non

B acribus autem, diasmyrnis & nardinis. Verùm purgata vlcera probè ad cicatricem perducere solet collyriū Cleō, ad hoc quòd etiam cicatricem concolorem efficit.

De prolapsu oculi.

Prolapsus est pronuentia tunicæ acinoformis, ex corrosione aut ruptione corniformis tunicæ oborta: quæ sanè vbi adhuc parua est, vt muscæ capiti similis sit, Myocephalon vocatur: amplius autem aucta, ad acini vuæ similitudinem, Staphyloma: plurimum verò, vt vltra pal-

C pebras excedat, *μῆλον*: si verò callosum factum fuerit, hoc clauus appellatur. Si igitur modicè ad capitis muscæ similitudinem prolapsus factus fuerit, restringentibus ac repellentibus compositionibus vtendum est, chiaco videlicet collyrio, & fusco, & nardino, & Theodotio, & eo quod ex oleæ frondibus fit & quod ex cornu. Spongiam quoque posca aut vino adstringente, aut rosarum decocto imbutam, aut etiam splenium, citra compressionem deligare oportet. Principatum autem habet ad prolapsus & vlcera omnia olympiacum siue olympus appellatum

D collyrium, cum succo oleæ, aut polygoni, aut polii. Eadē hæc etiā clauis conducunt, & staphylomatibus, priusquam inalbescant: vbi verò alba aut callosa facta sunt, incurabilia existunt.

De suppurulentis.

Suppurulenta fit aliquando corniformis tunica, quandoque per profundū, quādoque in superficie, vt vngui simile figura pus fit: quare etiā affectionē *ὄνυχα, id est unguē*, appellāt. Scopus igitur curationis est, aut pus discutere per ea quæ moderatè hoc faciunt, velut est aqua mulsa, & fœnigræci succus, & quæ ex ipso parantur collyria, & Liby-

E anum, & quæ ex thure fiunt: aut rumpere & repurgare per fortiora, qualia sunt collyria diasmyrna, & hygidium appellatum. At verò ad purulentos absque vlceratione, etiā hoc liquido collyrio vtendum est. Atramenti sutorii, croci, singulorū drachmas octo, myrrhæ drachmas quatuor, mellis librā vnā. Quin & pustula, quum fit corniformis tunicæ eminentia, humore quodam strias ipsius subexcoriante, purulentorum curationi subiicitur. Liquidū Bas

F si, ad oculos suppurulentos: Croci, aloes, myrrhæ, singulorum vnciā vnā, vini quadrātem, mellis optimi sexuncem. Crocus cum modico vino teritur, deinde aloe & myrrha: & vbi crassa facta fuerint, adiicito mel, & vnita in vitreo vase repone. Vtere autem bis in die: si verò res vrget, ter. Nam oculum simul & purgat, & incarnat, ac cicatrice includit.

De cicatricibus ac albuginibus.

Quæ in superficie in oculis fiunt cicatrices, quidam hoc ipso nomine solùm cicatrices, quidam nubeculas vocant: quæ verò in profundo cōsistunt, albugines. Horū

G medelæ sunt ea quæ affricta detergent. Nubeculas itaque anemones succus deterget, & parui centaurii succus cum melle. Diuturniores autem cedria attenuat, & æs solum, aqua tritum velut collyrium, & collyria extersoria, quale est id quod ex cornu fit, & quod Rinarion appellatur, & Hecatombe, & similia. Albugines verò nitrū cum oleo veteri tritum diligēter, ac illitum, probè exterit, & sepiæ testa vsta, & cum melle trita. Ex collyriis autem hoc probè & leniter exterget: Mameræ, ammoniaci, thymiamatis, myrrhæ troglodyticæ, stercoris crocodili,

H singulorum æquales partes: fac collyrium & vtere: aut crocodili terrestris stercus aqua tritum, ac in collyria redactum, illine. Bene autem feceris si salem Cappadocicū aqua dissolueris, & cum hac aqua collyria ad albugines commoda instillaueris.

A Cicatricum tincturæ.

Gallæ,acaciæ,ſingulorum drach.quatuor, atramenti ſutorii drach.duas:vtere.Collyrium verò hoc: Florum mali Punici,id eſt cytinorum,atramenti ſutorii, acaciæ, gummi,ſingulorum drach.quatuor: ſtibii,gallæ , ſingulorum drach.duas:tere cum aqua. Si flores mali Punici non adſint,membranoſum illud quod intus inter grana in malo Punico eſt admiſce.

De pterygiis.

Pterygium, *unguis à quibuſdam vocatus* , neruoſa eſt tunicæ agnatæ eminentia:enaſcēs quidem ab angulo, pro- B grediens autem ad coronam vſque:vbi verò nimium aucta fuerit,etiam pupillam tegit. Magna igitur & diuturna pterygia per ſolam chirurgiā excinduntur : recentiora verò & moderatæ magnitudinis,etiam exterſoria auxilia conſumunt, qualia ſunt quæ ad aſpretudines ac albugines adhibentur. Ex ſimplicibus igitur ſunt, æs vſtum, aut atramentū ſutoriū cum felle porcino: probè hæc faciunt.Efficacius autem hoc eſt, Atramenti ſutorii partem vnā,gummi partē dimidiā : vino trita illinimus,aut etiā collyria formamus. Quidam etiam fel caprinū melle mi- C xtum illinunt.

Ad pterygia,& purulentos oculos,ac hebetem viſum,Oribaſii.

Lapidis magnetis,æruginis raſæ,ſinopidis, ammoniaci thymiamatis,ſingulorū drach.quatuor: croci drach.2, mellis Attici cochlearii dimidium. Facit & ad albugines.

De carbunculatione & carcinomatis.

Carcinoma eſt affectio tunicæ vniformis,quæ dolorē habet,diſtentionem, ruborem tunicarum, dolorem punctorium vſque ad tempora , & magis ſi concuſſi fuerint: D cibum etiam non appetunt, & acribus exacerbantur. Et eſt hæc affectio incurabilis,& tamen lenire affectos oportet lactis potu , & frumentaceorum,ac aliàs boni ſucci eduliorum exhibitione,citra omnem acrimoniam,& collyriorum tenerorum infuſione,velut eſt ſpodiacum, Seuerianum,& ſimilia. Prouidendum quoque eſt vt bonum ſit totius corporis temperamētum. Carbunculatio verò, etiam ipſa malignū ac cruſtoſum vlcus eſt, aliquando in bulbo,aliquando in palpebra,quemadmodum & in aliis corporis partibus conſiſtens. In bulbi igitur carbuncula- E tionibꝰ, ab initio per clyſterē euacuare oportet primùm: deinde per lac coctum moderatè purgare, poſtea fomento per ſpongiam adhibito , farinā erui aut tritici in aqua mulſa coctam imponere,& aliquando etiam iridem tritā addere,& oculum lacte eluere. Si verò proſerpant vlcera, lenticulā cum melle imponere, aut cum malis Cydoniis coctis:ſi verò amplius depaſcendo proſerpant, oleæ folia cocta,aut malicorium coctum in vino , tritū cum melle. At ſedata nome proſerpente , & cruſta elapſa, per dicendi medicamenti impoſitionem,& puris factis vlceribus, ca- F taplaſma ex vitellis ouorum aſſatis cū croco & melle tritis imponere oportet vſque ad cicatricem inductā. Medicamentum verò hoc eſt: Spodii drach. quatuor, myrrhæ non valde toſtæ drach.tres,obolos tres:tritis in vino Aminæo , donec ſiccata fuerint,paſſum Creticū vetus admiſce, & ſimul trita liquida pyxide fictili excipe,& innunge. Cæterùm ad carbunculos in palpebris,malū Punicū acidū totū conciſum in aceto coquito , & flaccidū factū ac probè tritū,in linteum indito:ac vtitor,bis aut ter permutans in die, & ſemel in nocte.

De mydriaſi,id eſt pupillæ dilatatione. G

Quum pupilla colore quidē nihil alterata apparet , verùm multò latior quàm pro naturali modo, & quādoque viſum in totum impedit,quandoque multum,& quæ videntur ab ipſis,omnia minora eſſe putātur,Mydriaſis appellatur affectio.Cauſa verò eius ſuperfluus quidā humor eſt.Curare igitur ipſam oportet vena in cubiti flexura ſecta,aut purgatione:ſin minus,ſaltem in angulis venas diuidere,deinde cucurbitam occipiti affigere,& aqua marina faciem & oculos proluere:ſi marina deſit, muria aut poſca vti. Medicamentis verò ad puſtulas conuenienti- H bus vtendum eſt.

De tabe & macie.

Tabes affectio eſt pupillæ quæ anguſtior &hebetior ac rugoſior fit , & quæ videntur, maiora iis apparent. Cauſa autem eſt denſatio à ſiccitate magis oborta.Differt tabes à macie in hoc quòd tabes anguſtiorem pupillam facit:macies autem totum oculum minorem ac humiliorē efficit. Curare hos oportet exercendo,& diligenter fricādo & caput & faciem & oculos, & faciem aqua proluendo,& caput vnguento aliquo calefactorio vngendo.Oculi verò rareſaciente & acriore medicamento ſublinantur, quale eſt ſubſcriptum:Ammoniaci drach.vnā , crocomagmatis drach.quatuor,croci drach.duas, æruginis drach. quatuor:trita in aqua in collyria efforma, ac vtere.

De nyctalope.

Nyctalopas dicunt quum interdiu quidem videre cōtingit,occidente verò ſole,obſcurius:& nocte,penitus nihil. Curare igitur & hos oportet euacuando & de cubiti flexura & de angulis : deinde purgando,aut per clyſterem vacuando:deinde pituita per os detrahenda . & ſternutationes mouendæ. Dandum eſt ante cibum hyſſopum bibendum, aut ruta: ſi verò non cedat,rurſus dandum purgatorium ex ſcāmonia ac caſtorio. Oculi verò illinantur melle deſpumato , & claudantur ita vt etiā comprimant ipſos,ad continendum illitum liquorem.Aut aluminis vſti partes duas,ſalis foſſilis partem vnam,trita cū melle illinito. ALIVD. Hepar hircinum aſſato, & ſaniē inter aſſandum collectam illine: ipſum verò hepar edēdum præbe,& dum coquitur vaporem oculis apertis admittere iube.

De glaucomate & hypochymate, id eſt ſuffuſione.Ex Rufo.

Glaucoma & hypochyma,*id eſt ſuffuſio*, veteres vnā quādā affectionē eſſe putant:poſteriores autē glaucomata,humoris cryſtallini affectiones eſſe putauerunt,qui præ humiditate ad glaucedinem tranſmutaretur: ſuffuſiones verò eſſe præterfuſionem inter tunicam corniformem & cryſtallinum humorem. Sunt autem omnia glaucomata incurabilia: ſuffuſiones autem ſanantur , ſed non omnes. Curandi igitur ſunt qui ſuffuſione tentantur , anteaquam conſiſtat affectio,ſanguinis à cubito detractione, & purgatione,& infuſis per clyſterē acrioribus, (velut ſunt quæ fiunt ex centaurii aut cucumeris amari decocto) & alui ſolutione frequentiore.Affigendæ etiam cucurbitæ occipitio cum ſcarificatione. Oportet etiam aquā bibere per omnem victū,& vti cibis attenuantibus:progreſſu autem tēporis conferet & pituitā per os detrahentibus vti per aliquot dies. Quibus verò veluti culices oculis obuerſantur,ex vitioſo aliquo humore,aut vaporibꝰ bilioſioribus allatis,his amarum ex aloe medicamentum aſſiduè dabimus,aut etiā per hoc purgabimus. Ad oculos verò medicamentis vtendū eſt primùm ſimplicibus , velut melle & oleo cum fœniculi ſucco: poſtea etiā compoſitis,quale & hoc eſt, Sagapeni drach.duæ,ſucci Cyrenaici, veratri albi,ſingulorū drach.ſex: terūtur in mellis heminis octo. Nos autē (inquit Oribaſius) ſubſcripto vtimur:Succi caucalidum,chamædryos, coronopodis,ſingulorum paribus portionibus cōtritis.Faciunt etiā collyria,& quod ex ſucco fœniculi paratur,& proteus, & thalaſſerum appellatū, & quod fit ex opobalſamo. Sed & quæ ex his præparantur prodeſſe ſolent: & fœniculi decoctū in principiis affuſum prodeſt , & quod ex ſuccis fit , & opobalſamo , & melle,ac oleo,& ſimilibus.

De obfuſcatione ac hebetudine.

Obfuſcatio eſt perfectum vtplurimum videndi impedimentum, citra manifeſtam circa oculum affectionem: hebetudo verò eſt obſcuritas videndi, ab occulta aliqua cauſa oborta. Curatio conuenit in communi ea quæ eſt ad ſuffuſos relata:priuatim verò, ſanguinis ab angulis euacuatio,& hirudinum ad tempora admotio,& infernarum partium frictiones. Temporis progreſſu , etiā ſternutatoriis vtendum eſt,& vomitibus, dum ieiuni ſunt: & ſublitionibus,primùm quidē ex melle & oleo, paribus portionibus:deinde ſubſcripto cōpoſito,Croci obolos duos,fellis hyænæ drach.vnā, piperis cōmunis grana octogintaquinque,ſucci fœniculi drach.16,ammoniaci thymiamatis drach.vnā,ſiccis tritis cū ſucco,mellis cochlearia 4,adde, præpara,& ærea pyxide exceptis vtere. Ante illitionē

foueat oculos spongia aqua marina calida imbuta.

De strabismo.

Infantes ex natiuitate strabones curantur larua faciei prætenta,quò in directũ intueantur (est enim strabismus conuulsoria affectio musculorum bulbum mouentium) & lucerna è directo posita,& non ex obliquo allucente: & vbi ad nasum oculi nutarint,floccos puniceos agglutinare angulis ad tempora oportet,quò ad illos intenti oculos corrigant.

De expressione oculorum.

Exprimuntur aliquando oculi,vt prominentes permaneant. eis igitur quibus ex strangulatione expressi sunt, vena in cubiti flexura secanda est. Si verò aliquo alio modo id acciderit, purgatio facienda est veratro nigro, aut scammonia. At verò expressiones oculorum ex dolorib⁹ partus, sæpe quidem purgationes in partubus succedentes soluunt: quare has procurare oportet: verùm in viris post venæ sectionem,si non sedetur, cucurbitam occipitio affigere,&lanam melle illitam imponere,aut floccum cum aqua, supernéque linteum duplicatum leniter deligare. Conducit his etiam aqua marina frigida faciei affusa,& intybi ac polygoni succus cum papaueris succo illitus,item alia quæ constringere ac contrahere possunt.

De confusione.

Confusiones ex plaga obortas, venæ in cubito sectione, & totum oculum replendo sanguine recens mactati turturis, aut (in illius penuria) columbæ,curare oportet: deinde lanam mollem,ouo cum vino ac rosaceo cõquassato imbutam imponere ac deligare.Postera die idem faciendum est,& tertia fomentum adhibendum, & lac instillandum,& quæ commodant imponenda: deinde sublinenda quæ ad veteres affectiones pertinent, quale est collyrium Chiacum.

De myopia.

Myopes dicuntur qui ex natiuitate ea quæ propinqua sunt vident,quæ verò longè distant,cernere non possunt. Incurabilis est autem hæc affectio, præ visiui spiritus debilitate oborta. Cæterùm senes contrariã habent his affectionem : nam quæ propinqua sunt non videntes,procul dissita cernunt.

AVRIVM AFFECTIONES, ET PRIMVM de dolore, Cap. XXIII.

Aurium dolorem ob frigiditatem obortum , & ex tempore, & ex prægresso victu, aut etiam ex ægri narratione,si ex lacessente aliqua externa causa obortus fuerit,edocti:& ex eo quòd dolor in profundo firmatus est,citra grauitatem,aut distentionem, aut feruorem, calefacientibus auxiliis curabimus,oleum rutaceum calidum,aut nardinum, aut laurinum calidum, aut amaracinum, aut foliatum, aut spicatum , aut commune cum euphorbio,aut pipere, aut castorio: aut Cõmagenum vocatum vnguentum aut opobalsamum in auditorium meatum instillantes: sed & oleum in quo coctum est allium aut cepa,instillatum prodest. At verò dolorẽ ex calida intemperie,in quo feruorem quendam, citra grauitatem aut distentionem,sentiunt,contrariis curaueris, albũ oui tritum instillans , quemadmodum in oculo,& lac muliebre cum aliquo dolorem sedante collyrio : aut perdiciadis succũ cum modico rosaceo:& ipsum rosaceũ,aut acetum ac rosaceum,aut solani succum,aut coriandri, aut asphodeli:aut oleum in quo intestina terræ,aut aselli circa hydrias nascentes incocti sunt: aut amygdalinum oleum per se,aut buccinis tribusviuis in ipso coctis.Hoc naturaliter efficax est. Verùm dolorẽ ob viscosos ac crassos humores,& ex capitis & ex auditus ipsius grauitate, & prægresso victu cognosce.Distentio verò sola citra grauitatẽ, flatuosum spiritum qui exitum non habet indicat. Vtendum igitur est in vtrisque,medicamentis obturatione liberantibus ac incidentibus, velut est aphronitrum cum aceto & melle, & fel ouillum cum oleo communi aut amygdalino, & porri ac cepæ succus tepidus cum melle: aut origanum cum melle ac lacte muliebri tritum instilla.Ad fortiores verò obturationes,fel caprinũ cum porri succo instilla.In quibus autem dolor multus & diuturnus, & auditus grauitas adest, vtendum his est, velut est dra-

A contii succus,& ari,& bryoniæ,& similia. Priuatim verò ob spiritum dolentibus flatuosum,cucurbita aqua calida prius feruefacta,& ad aurem apposita, maximopere prodest. Si verò grauitas & distentio simul calida & dolor pulsatorius fiat, aut etiam æger febriat, aurem inflãmatam esse scito:& præ omnibus vtendum est venæ sectione, deinde fomentum faciendum frequenter cum oleo dulci calido,per auricularium specillum lana obductum. Instillandus autem est in meatum & anserinus adeps & vulpinus, aut regium medicamentum cum rosaceo, aut

B cyprino,aut irino.Forinsecus imponenda sunt quæ mitigare ac concoquere possunt: quòd si dolor cogat,iis quæ moderatè sensum torpefaciunt vtemur. Non enim exiguum est periculũ , quum cerebrum vicinũ sit auditorio neruo inflãmato. Probè igitur hoc mitigat:Opii partẽ vnã,castorii partes duas,cũ lacte muliebri,aut oui cãdido, aut vino dulci,tepida instilla.Sed & croceus pastillus,&Aster,&Philonis antidotus sæpe his profuit.Oportet autem, frequenter fomentum adhibere , aut ex oleo communi,

C aut ex aliquo calido vnguento,ita vt in hoc ipso lanã madefactam auri imponas,& nequaquam,quantum eius fieri potest,inflammatas partes contingas. Perseuerante verò dolore,& in pus transituro , vtere medicamento ex lini seminis succo , instillans ipsum dissolutum cum rosaceo aut chamæmelino. Porro si ex aqua medicata in auditorio meatu contenta doleant,si quidem multa fuerit, per os, aut etiam per stipulam, ipsam exugere oportet : si verò modica,hac extersa per auricularium specillum lana obductum, oleum quoddam tenuium partium instillare,

D aut rosaceũ,aut oui cãdidũ,aut lac muliebre. Calida verò omnia moderatè esse oportet quæ auribus adhibentur.

Ad vlcera cum inflammatione.

Lycium & papaueris succum paribus portionibus trita cum melle immitte.

Ad dolores maximos,& pus,& auditus grauitatẽ.

Amygdalas depurgatas viginti, aphronitri drach. tres, opii drach.tres,thuris drach.tres,croci drach.quatuor,galbani drach.duas,myrrhæ drach.vnã:aceto trita instillato, si dolor adest,rosaceo diluta: si purè fluãt,vino mulso aut

E aceto mulso:si auditus grauitas sit,aceto.Verùm recentia vlcera glaucium curat aceto solutum,& collyria quæ ex ipso fiunt,& quæ ex rosis & croco & myrrha appellationẽ habent.Quæ verò pure manant citra dolorem, recrementum ferri cum aceto sub caniculæ æstu tritum.

Ad sordium duriciem.

Nitrum aceto dilutum cum aqua infunde,& detersione facta,nitrum aceto dilutum cum rosaceo instilla. ALIVD ad sordes. Nasturtium & nitri parum,caricis exemptis granis excipe , & facta inde collyria in aurem in-

F de, & per triduum exime . ducit enim sordes multas,& abunde leuat. Facit & ad carnis excrescentias,dolores diuturnos,& vlcerationes. Aut aloes,thuris,myrrhæ,singulorum drachmã vnam:misyos drachmas quatuor,cum aceto in pastillos efformato.Vsus autem tempore,aceto & rosaceo solutos infunde. Itẽ Andronis pastillum, & Nereu, & Musæ inscriptum.

Ad diuturna vlcera.

Cedriam melle mixtã illine. ALIVD. Misy vstũ ac

G tritum insuffla. Cæterùm ante eorũ quæ infunduntur vsum,aures per auricularium clysterem eluuntur posca, aut aceto mulso,aut vino mulso,aut decocto aliquo ex repulsoriis, velut lenticulæ,aut rosarum.

Ad cruentatas aures.

Eluito quidem cum lentisci decocto , instillato autem polygoni succum cum paucissimo aceto, aut lycium,aut amurcam,aut acaciam,aut porri succum.

Ad carnem excrescentem.

Nitrum cum aqua calida,vnà cum æris squama, ac sandaracha , æquis portionibus infundito: cru stra verò in-

H ducta melle repurgato.

Ad vermiculantes aures.

Eluito absinthii,aut centaurii,aut porri decoctoinstillato autem capparis foliorum viridium ac fructus succum, aut cedriam , aut vrinam humanam veterem , aut veratrum album cum melle , aut calaminthæ succũ, aut

ſcammoniam cum aceto,aut abſinthii ſuccum.Oleum au tem meatui inſtillatum ad ſummum vſque, emergere ipſos facit. Melius tamen eſt oleum & acetum. Sed & ad illabentia auribus animalcula iiſdem vtere.

De calculis & ſimilibus in aures illapſis.

Lanam circum ſpecillum obuolutam terebinthina,aut gummi,aut aliquo glutinoſo tingito,& ſic ipſum extrahito: ſi verò non conceſſerit, oleum calidum frequenter meatui inſtilla,&,ſi non exciderit,aut relictum fuerit,adhuc aliis modis vtere,velut in chirurgia referetur.

De ſonitibus aurium.

Si in febribus aut harum iudicationibus ſonitus fiant, nihil moliri opus eſt ſtatim enim plerunque ſedantur.Si verò etiam poſt morbum permaneant, fomento ex abſinthii decocto adhibito,acetum ac roſaceum infundito, aut raphani ſuccum cum roſaceo, aut veratri nigri cum aceto.Verùm ad diuturnos ſonitus ob craſſos ac viſcoſos humores obortos, (cognoſces autem hoc ex eo quòd non aceruatim, ſed particulatim conſiſtunt) aceto & nitro ac melle colluito. ALIVD. Veratri nigri drachmas duas, caſtorii drachmas duas, croci drachmas tres,nitri drachmas ſedecim: fac paſtillos, & aceto tritis vtere.

Ad diuturnos ſonitus ac ſibilos.

Euphorbio cum oleo Cyprino trito ac calefacto vtitor. In iis autem qui ob multam ſenſus ſubtilitatem vapores aut flatus afferri ſentiunt, caſtorium & cicutæ ſemen tritum cum aceto inſtilla.

De auditus difficultate ac ſurditate.

Quæ ex natiuitate,aut etiam poſt natiuitatem quidem, verùm diuturniſſimæ & perfectæ ſurditates conſiſtunt. incurabiles ſunt: quæ verò non perfectæ,diuturnæ tamē, & hæ incurabiles ſunt, aut vehemēter ægrè curari poſſūt. Quæ tamen ob bilioſum humorem ſurſum repentē conſiſtunt, euacuationibus per medicamenta bilem ducentia non difficulter ſanaueris.Quidam verò etiam ſua ſpōte liberantur ab affectione, bile ipſis ſubtus egreſſa. At ob crudos ac craſſos humores conſiſtentes ſurditates,aut auditus grauitates,venæ ſectione curato,aut omnino per hieram purgato,vtens etiam pituitam per os ac nares detrahentibus,& balneis naturalibus,aut aquæ marinæ. Ad meatum verò auditorium inſtillare conuenit & ea quæ ad ſonitus deſcripta ſunt.Priuatim verò hæc.Vrinam capræ,& fel caprinum: aut fel per ſe ſolùm inſtilla, aut rutæ ſuccum cum melle,aut caſtoriū cum oleo anethino, aut œſypum medicamentum cum vnguento nardino,aut fel caprinū cum galbano. Aut hoc, caſtorii drach.duas,nitri veratri albi,ſingulorum drach.vnam.

Ad aurium contuſionem.

Hippocrates monet vt nihil ipſis adhibeam⁹.Quādoq; dē verò ab ipſis affectis ſæpe cogimur,vtēdū his eſt. Myrrhæ,aloes, thuris,acaciæ,ſingulorū æquales partes,cū aceto aut oui candido illine. Aut panis calidi internam partem cum melle in pila contuſam impone:aut hoc,bituminis,thuris,aloes,carnium cochlearum, bulborum Aphricanorum, ſingulorū æquales partes aceto tritas impone. Si verò inflammatio oboriatur, cataplaſma ex ſeſamo impone,aut ex alica cum aceto cocta. Sint autem leuia cataplaſmata, & citra deligationem:aut leuiter deligētur: & lana oleo imbuta meatui auris indatur.

De parotidibus.

Parotis affectio eſt glandularum circa aures, quæ fit dū iudicatorio modo in febribus, materia quādoque de capite,ab impactis in ipſo humoribus, quandoque de reliquo corpore expellitur.Si quidem igitur adhuc in profūdo hærens parotis non in mollem attollitur, adiuuabimus naturam attractoria auxilia adhibētes,aut etiam cucurbitam apponentes, aut frequentibus fomentis vtentes. Nam ſi in profundum recurret materia, periculum non vulgare ſequetur: ſi verò inflāmata in tumorē attolletur,vice verſa mitigare ac cōcoquere potētibus vtemur cataplaſmatis: quale eſt quod ex farina ordeacea, aut triticea,aut ſeminis lini,cum aqua mulſa,aut fœnigræci, aut althææ, aut chamæmeli decocto coquitur: itēmque quod ex rumice & axungia non ſalſa paratur. Si verò etiā

A ſanguis tibi redundare videatur, euacuabis ipſum venæ ſectione,viribus præſertim permittentibus.Vbi verò tumor non diſcutitur, ſuppuratoriis medicamentis vtendū eſt, quale eſt triticea farina cū caricarū decocto ac oleo, itēmque ex polline conſtans, & quod ex fermento paratur medicamentum.Trāſmutato autem abſceſſu, aut per ſectionem pus excernimus, aut acri medicamēto rumpimus: quale eſt quod ſimilium appellatur, & quod ex alliis paratur. Cæterùm mitiores parotidas etiam fomentum ex muria diſcutit,& ex apyrano medicamentum. Hoc,e-

B tiam tranſmutatum iam pus diſcutit,ad hoc dolores maximè ſedat.Verùm ad inueteratas parotidas,buccinorum aut purpurarum vſtarum cinerem,cum melle aut axungia imponemus,aut ficus aqua marina coctas, aut marrubiū cum ſale. Induratas autem iam mollit emplaſtrum Mnaſeæ, & Ariobarzaniū. Optimum eſt & quod ex ſucco ſeminis lini paratur. Ante hæc verò, cataplaſmata ex ammoniaco imponenda ſunt, admixta pice liquida, aut adipe taurino,aut bdellio,aut ſtyrace,aut medulla ceruina.

C DE NARIVM AC OLFACTVS AFFEctionibus, Cap. XXIIII.

Olfaciendi facultate læſa, ſi quidem vox illæſa conſeruetur,anteriorum cerebri vētriculorum affectionem eſſe ſuſpicandum eſt,qui aut ob nudam intemperiē læſi ſunt,aut ob vitioſorum humorum copiam. Si verò etiam vox ſimul læſa fuerit, laborioſior quodammodo facta, propter oſſium coliformium obturationem affectionem factā eſſe ſuſpicare, atque hoc rurſus à vitioſis quibuſdā humoribus. Vbi igitur cerebri intēperiē per ſe relata cōpereris,cōtrariis auxiliis vtere. Humores autē

D per detrahentia pituitam per os euacua,& per ea quæ fortiter euacuant naribus indita: & odoramenta adhibe tenuium partium,quemadmodum in defluxionibus.Si verò plenitudinem totius corporis deprehenderis, hanc prius euacua,aut per venæ ſectionem,aut per purgationē per hieram:atque ſic etiā in polypode & ozæna vtere. Deinde etiam localia auxilia adhibe.Et theriace ſæpe pota magnificè profuit.Eſt autem polypus tumor præter naturam in naribus obortus,eſſentia ſua ſimilis polypi car- ni.Eiuſdem eſſentiæ eſt etiam carnoſitas in naribus præ-

E ter naturam producta. At ozæna vlcus eſt putredinoſum, ex acrium humorum influxu proueniens.

Ad polypos & carnoſitates.

Squamæ æris drach.octo,atramēti ſutorii drach.ſex,ſandarachæ drach.quatuor,veratri nigri drach.duas.Inſuffla, ac vtere vt optimo. nam in tredecim diebus vtilitatem ſuam manifeſtè declarat.Facit & atramentum ſutorium cum aceto. ALIVD. Malicorii drach. duodecim,atramenti ſutorii drach.decem,chalcitidis drach.octo, fellis taurini,amomi,myrrhæ,calaminthæ,marrubii,ſingulorū

G drach.quatuor:croci drach.duas,veratri albi drach. quatuor.Vtere ſicco. ALIVD. Diphryge trito nares cōtinge,& linamento ex ellychniis nares diſtende.

Ad ozænas.

Miſyos,chalcitidis, myrrhæ, ſingulorum drach.ſeptē, atramenti ſutorii drach.ſex, aluminis ſciſſi, gallæ, ſquamæ æris, ſingulorum drach. quatuor, aluminis rotundi drach. duas,thuris drach. vnam,aceti ſextariū vnum: coquito hoc totum in æreo vaſe,& mellis ſpiſſitudine in linamentis vtere. ALIVD. Æruginem & ſquamam

G æris,æquis portionibus ſicca adhibeto.

Ad narium graueolentiam.

Myrrhæ,acaciæ,amomi,ſingulorum drach.vnam:melle cocto excepta, ad ſummū narium interſeptum agglutinari iubeto. ALIVD. Amomi,myrrhæ,roſarū ſiccarum, ſingulorum æquales partes,vnguēto nardino exceptas ſubline. Facit & hedychroum magma cum vino.

Ad narium vlcera.

Ceruſæ libram vnam,ſpumæ argenti quadrantem, recrementi plumbi quadrantem,aut plumbi vſti: (ſint autē

H omnia lota) excipe vino & oleo myrteo.

Ad vlcera dulcia appellata.

Spumæ argenti drachmas quatuor, rutæ recētis drach. quatuor, aluminis ſciſſi drach.duas: oleo myrteo & aceto excipe.

Sternutatoria.

Veratrum album,caſtorium,piper,herba lanaria,cycla minus,euphorbium,nitrum,cuminum,herba ſternutatoria vocata:ſingula per ſe,aut ſimul omnia. Non autem inſufflare oportet,ſed penna aut digito penitiſſimè naribus indere. Si verò ſternutatio redundet ex medicamento,ſedare oportet infuſo nardino, aut roſaceo, aut oleo dulci. Olfactu verò ſedãt ſternutationẽ,aniſum, ocymi feſtucæ tuſæ. Præ omnibus autẽ ſiccandũ eſt caput ſmegmatis ex nitro & pumice : aut etiã appellato æſculapio vtendũ eſt, & ſapone Conſtantini,& ſale Cappadocico, & ſimilibus.

De ſanguinis ex naribus eruptione.

De ſanguinis ex naribus in febribus eruptione dictum eſt libro ſecundo, in illarum tractatione:verùm de ea quæ aliter quomodocunque fit, & ſimpliciter ægrè ſupprimi poteſt,nunc dicetur. Chalcitidem tritã linamento ex ellychniis,aut priapi forma,aqua madefacto excipe,ac naribus inde: aut oui teſtam vſtã & gallæ dimidium ipſi admiſce:aut lycio Indico continge,aut ſtercoris aſinini vſti cinerem inſuffla,aut expreſſum de aſinino ſtercore ſuccũ inſtilla : aut lapidis molaris vſti & aceto extincti vaporẽ olfaciat. Aut etiam meatus obducente hoc vtere : Mannæ thuris partem vnam,aloes partẽ dimidiã,cãdido oui excipe,& per linamentum ex ellychniis vtere,forinſecus leporis pilis ad illitionem appoſitis : aut Lyſimachium appellatã in naſum indito, aut cucurbitam leuem, magnã: & perſeueranter apponito ad præcordium,è directo naris vnde ſanguis erumpit. Aut aures firmiter obturet,& frontem ſpongiis ex aqua frigida irriget. Aut cucurbita occipitio affigatur cum ſanguinis detractione. Aliquando etiam venã ſecare cõuenit,ſi nihil impediat: & extremas partes deligare,brachia præſertim ac femora, quemadmodum in venæ ſectionibus. Iubendique ſunt vt ipſa moueant,manus quidem,fricando, pedes autem,ambulãdo. Dum enim venæ quæ iſtic ſunt, ſanguine implentur,vaſa circa nares ſanguine deſtituentur. Sed & ſpongia ſæpe in poſca frigida imbuta, & extrinſecus ad ſanguine manantem narẽ cum adſtrictione appoſita, quod opus fuit effecit. Præſtat autem hoc facere,oblongo ad cuneoli formam linamento prius in narem ſubdito.

AD FACIEI AFFECTIONES, Cap. XXV.

AD faciemã rugis conſeruandam, thuris drach. quatuor,fuci drach. tres,ſpumæ argẽti lotæ drach. octo. Omnibus in cremore glutinis piſcium contuſi diſſolutis, & in paſtillos efformatis vtere. ALIVD. Ramẽti eboris drach. octo,thuris maſculi,glutinis piſciũ:ſingulorum par pondus. Vtere velut dictum eſt.

Ad faciei nigredines.

Iridis,ptiſſanæ,fabæ freſæ,ſingulorũ ſeſquiſextarium, ſalis ammoniaci,cornu ceruini vſti,ammoniaci thymiamatis,ſingulorũ ſextantẽ. Aqua diſſoluta in paſtillos efforma,& rurſus aqua tritos,ante balneum illine. ALIVD. Ptiſſanæ,erui,thuris, fabæ freſæ,iridis Illyricæ, aphronitri,coſti,ſingulorum chœnicis quartam partem,amygdalas amaras viginti efformato cum candido ouorum & lacte aſinino,& vtere velut antea dictum eſt. Facit etiam paſtillus peponatus.

Ad maculas ſolares, & lentigines.

Terræ cimoliæ torrefactæ heminæ dimidium,aphronitri toſti drach. octo,farinæ erui drachmas quatuor, ramentorum fellis taurini drachmas octo : trita affricato. ALIVD. Fæcis vini drach. decem,farinæ erui drachmas decem, fabæ freſæ drachmas decem, veratri albi drach. quinque,aphronitri drachmas decem,alcyonii drach. decem. tritis confricato.

Ad ſugillata.

Poſtquam ab initio quidem fœnigræci decocti,poſtea verò etiam meliloti decocti fomentum adhibueris, collyrium Nili ex roſis aqua dilutum illine: deinde collyriũ ex myrrha. Si verò nihil efficiant hæc, collyrium ex ſandice vſtum illine, aut hyſſopum cum aqua impone : aut hyſſopo in linteolum illigato, & calida aqua tincto, fomentum adhibeto,aut cum acri muria foueto : & raphani corticem cum melle tritum imponito. Hoc etiam ad diuturna facit. Cæterùm ad ſugillata ac liuedines inueteratas, tordyli partes duas, terræ Samiæ partem vnam cũ melle impone,animaduertens ne exulcerentur.

ALIVD defrictorium. Hyſſopi,thapſiæ,caſſiæ,ſingulorum drachmas duas, ceræ drach. duas, terebinthinæ drachmam vnam: impone, cauens ne exulcerentur, & propterea aſſiduè tollens.

Ad varos.

Vari,parui ac duri ſunt circa faciem tumores : eos aceto mulſo illinito ac confricato,aut ſpumam argenti cum terebinthina & modico oleo albo tritam illine affricando,aut alumen ſciſſile cum terebinthina : aut amygdalas amaras aceto tritas affricato. Ad calloſos varos hoc facit: Saponis Gallici drach. quatuor, thuris, ammoniaci thymiamatis,ſingulorum drach. vnam : aqua diluta illine, & poſt horam ablue.

Ad varos,pilos,& aſpretudines faciei.

Ceræ drachmas decem, terebinthinæ drachmam vnam,viſci drachmas duas,oleo affuſo eliquato, & hoc faciem confricato. radicitus enim tollit. ALIVD. Papauer tritum, aut pulegiũ cum ſale & aceto imponito.

Ceratum Thaidis,ad faciem rubicundam faciendam.

Croci,radicis erythrodani,fuci,thuris, myrrhæ, ſingulorum drachmas duas,excipe adipe vitulino,& oleo maſtichino:deinde illinito, & tempore interpoſito,ſpongia calida imbuta detergito. Cõueniunt autẽ hæc ad faciem medicamenta,etiam reliquo corpori.

DE ORIS AFFECTIONIBVS, ET primùm de dentibus, Cap. XXVI.

DEntibus dolentibus citra gingiuarum inflammationem, aliquando in ipſo proprio dentis corpore,aliquando in neruo qui ad ipſos defertur,dolorem eſſe cõtingit. Vehementiſſimis igitur opus eſt medicamentis, & propterea pleraque ipſorum ex aceto acerrimo præparantur. Verùm gingiuis ob inflammationem dolentibus, optimum medicamentum eſt oleum lentiſcinum temperatum,ore detentum. Sit autem recens:nam vetuſtum tanto deterius eſt recenti quanto ætate antecellit. Seruetur autem & hic communis ratio, quòd præeuacuatum eſſe oportet humorem in toto corpore redundantem.

Ad dentium inflammationem.

Os colluant aceto in quo cocta ſit galla, aut halicacabi radix,aut hyoſcyami ſemen, aut folia,aut pulegium, aut ſolani ſuccus, aut capparis radix,aut myrti folia, aut polium,aut cucumeris ſylueſtris radix, aut rutæ folia cum aceto mulſo,aut cornu ceruinum, aut etiam acetum ſcilliticum,aut pyrethrum cum hyſſopo. In corroſum verò dẽtem ſtyracem cum opio indito, aut galbanum,aut ſulphur viuum cum lycio:aut hyoſcyami ſeminis cocti vaporem admittat per infundibulum. Sed & Philonis antidotus denti oblita dolorẽ eximit. Si verò fluxione infeſtentur dentes, myrti & lentiſci & gallæ decoctũ colluãt, aut rhois Syriaci,& balauſtiorum,& malicorii. Inſpergito autem ſalis partes duas, aluminis vſti & aceto extincti ac triti partem vnam : deinde vino colluant. Cruentis verò gingiuis alumen tenue tritum inſperge, aut aloen cum vino colluant,aut rubi radicem vino feruefactã,aut rhoen Syriacum. Cruentis autem & fluore vexatis gingiuis, thunni ſalſamentum in olla exurito,vt in carbones redigatur: & cinere contingito. Siſtit autem commotos dentes aloe inſperſa, aut rhus Syriacus, aut alumen ſciſſile,aut galla,aut rubi radix, aut per ſe, aut cum vino cocta. ALIVD. Nucis viridis corticem terito, & in liquorẽ ab ipſo expreſſum myrrham Minnæam & alumen ſciſſile iniicito,& ſimul vnito. Vſu verò expetente infunde:& ad gingiuas immitte,ad dentis dolentis partem & ſanabitur. ALIVD. Allium,& piper,& ſtaphidem ſylueſtrẽ, trita linteo excipe, & in paruos globulos efforma,ac ſæpe permuta. Hoc humorem in capite purgat,& dẽtes curat. ALIVD ad dentes mobiles,& gingiuas fluidas,& ad omnẽ nomẽ ĩ ore proſerpẽdo depaſcẽtẽ: Chalcitidis toſtæ drach. duodecim,Cadmiæ drach. 8. Vtere ſicco cũ aceto.

Ad dentem citra dolorem tollendum.

Farinã cũ tithymali ſucco imponito,& ſupernè hederæ foliũ addito,& ad horã finito : ſua ſpõte enim cõteretur.

Dentifricium etiam ad parulidas.

Aluminis plinthitidis trientem,salis ammoniaci trientem,myrrhæ,costi,pyrethri,singulorũ drachmas quatuor, piperis grana octoginta. ALIVD. Sulphuris viui, piperis,aluminis scissilis,singulorum æquales partes.

Ad parulidas & epulidas.

Parulis est inflammatio circa partem aliquam gingiuarum, quæ non soluta suppuratur: suppurata verò,scalpello venæ sectorio diuisa, linamento dissparatur. Epulis autem,est carnis excrescentia ab inflãmatione, circa intimum dentem molarem,aliquando cum febre & dolore. Opus igitur habet compressione. quare vtendum est ærugine rasa,per se,aut cum pari galla, aut sori cõbusto, aut omni alumine vsto, aut galla per se, aut squama æris cum aceto trita ad sufficientes dies,ac resiccata.

Dentifricium.

Aristolochiæ radix vsta,cornu cerui vstũ, cum modica mastiche. ALIVD. Sal albus melle subactus,& fici foliis inuolutus,ac vstus donec ad carbones redigatur. ALIVD. Buccina sale impleta ac vsta: cochleæ terrestres vstæ cum melle: lanæ succidæ vstæ cũ modico sale. His singulis grati odoris gratia admisceatur,iunci odorati rotundi flos,aut nardi spica,aut foliũ malabathri,aut cyperus,aut iris. ALIVD, quod dentes dealbat,& gingiuas adstringit,& iucundum odorem inducit.Pumicis, salis tosti, iridis, singulorum drachmæ quatuor, cyperi drach.quinque,spicæ nardi drachma vna, piperis drach. sex: tritis vtere.

Ad dentium stuporem.

Ad dentium stuporem facit portulaca commansa, aut oleum crudum affrictũ,aut amurca in æneo vase ad mellis compagem cocta,& inueterata,illita.

Ad dentes detritos.

Dentibus detritis commodant, baccarum lauri,aluminis scissi,aristolochiæ clematitidis, singulorum æquales partes.

Ad gingiuas corrosas.

Floris rosarum drachmæ octo,gallarũ drachmæ quatuor,myrrhæ drachmæ duæ. Cæterùm erosas & fluidas gingiuas sanant,si colluantur,hæc:Lac asininum, foliorũ oleæ decoctum,acetũ scilliticũ: sicca verò si admoueantur,rubigo ferri,mali Punici flores. Ad tumidas verò & carne excrescentes facit portulacæ succus ore detentus, oliuarum colymbadũ muria, oleũ crudum calidum, aut lẽtiscinũ, aut melinũ,aut amurca.Sicca verò,ferrugo,aut ærugo,aristolochiæ radix,plantaginis semen, diphryges, atramentum sutorium tostum,mali Punici flores.

Ad labia rupta.

Amurcam coctam illine. AVT hoc: Adipem anserum cum melle & terebinthina, æqualibus portionibus: floris rosarum,œsypi,rosacei,singulorum parum.

Ad ranunculum appellatum.

Ranunculus,tumor est inflammatus,sub lingua consistens,maximè in pueris. Confricato itaque locum ex misyos & æruginis rasæ æquis partibus siccis. Ad mentum verò vtẽdũ est emplastris,anthero aut sphærio,aut parygro ex ouis: verùm in adultis venæ sub lingua prius secentur. ALIVD. Facit & ad feruida oris vlcera.Æruginis rasæ,gallæ,chalcitidis, singulorum æquales partes. Hoc cum passo etiã collui potest. ALIVD.Farina erui cum melle,vbi prius defricueris, gallam tritã cum melle illine,aut rosarũ flores similiter:aut oleæ foliorum decoctum colluant.

Ad tonsillarum inflammationem.

Si quidem in febre inflãmatæ sint tonsillæ,& columella,gargarismi conueniunt ex decocto furfurũ,aut rosarũ, aut palmularum,aut myxarum,aut lenticulæ.Remittente verò inflãmatione, aut decrescente, mel ad ipsa decocta admiscendum est. quod in principiis facere nõ oportet, neque in augmentis,vt ne acrimonia sua fluxionem aliquã attrahat. Si verò suppuratæ rumpãtur,aqua mulsa per se gargarissetur,aut cum lentiũ aut rosarũ decocto, ita vt in iis perseueremus vsque ad perfectã solutionẽ, aut etiã stomaticam collutionem exhibeamus gargarissandã. At si pestifera vlcera in tonsillis fiãt,vtendum quidẽ est etiã

A præscriptis: priuatim verò exhibendum est medicamentum ex moris,cum aqua calida,aut aqua mulsa,habens florem rosarum inspersum,aut costum,aut rhoẽ: atque hæc, sicca,aut incocta:aut glaucii foliorum siccorum decoctũ. Est quidem hoc amarũ:verùm optimè facit si succũ,quẽadmodũ in collyria vtimur,in aqua mulsa solueris. Ipsius autem fruticis vsus optimus est si siccus insuffletur, aut cum digito admoueatur.Conandum verò est vt omnino non adhibeamus manũ, aut valde leniter contingamus.

B Prodest & pastillus Andronius.Cæterùm post irritationes ab his factas,gargarissandum est glycyrrhizæ decoctum, aut gargarismus dandus qui paratur ex vino scybelite, & croco,& mastiche Chia,& myrrha: deinde etiam ex amylo & tragacantha. Postquam autem nome depascens sedata est,gargarismo ex lacte ac terra Samia vtendũ est. ALIVD ad antiadas. Malum Punicum dulce,vnà cum putamine contundito,ac exprimito,& succi partes sex ad vnam mellis admisceto, & ad mellis spissitudinem coquito:ac illinito. ALIVD. Gallæ omphacis sextantem,

C aluminis scissi vnciam vnam, salis ammoniaci tosti vnciã vnam: sicca admoueto. ALIVD. Gallæ drachmæ octo, misyos drachmæ duæ, salis tosti drachmæ quinque: vtere sicco. Est autem antias tumor durus tonsillarum.

De columella.

Columella inflãmata vtendum est gargarismis iisdem quibus ad tonsillarum inflammationẽ, & moderatè adstringentibus, qualis est mali Punici succus per cochlearium, aut per instrumentum vuæ leuandæ commodum

D subiectus,& per se,& cum melle satis cocto,aut radice dulci ad mali Punici succum admixta.Facit & radicis dulcis succus cum melle. Reprimit autem & lapis hæmatites, & Phrygius vstus, & Ageratus,& medicamentum ex lapide Phrygio ad pudẽda descriptũ, & terra Samia, & Eretria,& Sinopis, & Lemnia,& omphaciũ per se,& cum aliquo ex relatis, & spinæ Ægyptiæ fructus, & alumen scissum:verùm rosarum semen & folia mitiorem efficaciam habent.Adhuc autem mitius est gummi, & tragacantha, & sarcocolla, & amylum: quibus vtendum est vbi magis

E compressa fuerit,dum ab adstringentibus constringitur. At si æqualem crassitudinem habet, quam sanè columellã vocant,gargarismis fidendũ est iis qui ex myrrha & croco ac cypero parantur. Vitandæ verò contusiones: & illitiones per pinnam potius fiant. Compositum facit hoc: Rhois Syriaci drach.quatuor,croci drach. quatuor, costi drach. octo,seminis rosarũ drach.quatuor. Facit & ad gingiuas.Porro filũ lanæ purpura marina infectæ, quod obligatum est collo viperæ, ipsámque strangulauit, deinde pro amuleto appensum est, mirificè quodammodo iuuat

F tonsillas,& colli affectiones,velut Galenus testatur.

Ad sanguinis ex ore eruptiones.

Porri folia contusa imponito,aut spongiam nouam picce cruda tinctam comburito,& trita vtitor. Commodæ verò valde sunt etiam collutiones, rosarum siccarum aut viridium decoctum frigidum,aut pampinorum vitis,aut foliorum lẽtisci,aut rubi, aut malorum Cydoniorum,aut rhois,aut vinaceorum,aut lentium.

DE ANGINA, ET HVIC VICINIS AFfectionibus: vbi & de iis qui strangulantur,aut aliàs quomodocunque suffocantur,

G Cap. XXVII.

Internis faucium musculis inflammatis angina fit,quæ synanche appellatur: externis verò, quæ parasynanche. Eodem modo interni summi gutturis musculi inflammati eam efficiunt quæ cynanche vocatur:externi verò,eam quæ paracynanche. Consequitur ad omnes rectæ ceruicis spiratio, & dolor cum spirandi difficultate. In aliquibus,etiam febris, rubórque faciei ac colli, & in quibusdã tumor: & os apertum habent, & deglutire non possunt.

H In synanchicis quandoque etiam suffocatio sequitur. Fit etiam in pueris(rarò tamen)talis affectio, colli verticulis ex elapsu ac discessu affectis: verùm illorum velut incurabilium curationem non aggrediemur. Reliquis verò statim venam de cubito secabimus: & non aceruatim euacuabimus, sed sæpe, copia partita. Nam ex aceruatã

euacuatione,si in animi deliquiū inciderint, suffocatio- A nis periculum succedit,aceruatim confluente materia ad affectum locum.Si verò non statim leuentur,venæ etiam sub lingua secandæ sunt,aut etiam ipsa lingua scarificanda,si prominentior cum tumore appareat. Aluus quoque acriori infuso per clysterem eluenda est,& pedes aqua calida perfundendi, & deligandæ fortiter extremæ partes, & collum integendum lanis succidis, aut etiam oleo imbutis: & cataplasmata ex cruda ordeacea farina imponenda. Ab initio gargarismis vtantur ad tonsillarum inflammationem relatis, aut simplici medicamēto ex mo- B ris,cum rhois decocto.Præstat autem ex syluestribus moris esse id medicamentum: postea verò etiam composito ex moris aut medicamento ex nucibus iuglandibus illinantur.Vigente verò morbo,etiam nitri parum admiscēdum est,aut sulphuris viui, nisi acrimonia aliqua id prohibeat.Sed & caninum stercus aridum, tritum & cū melle illitum,optimum est medicamentum,& maximè quod album est: & syluestrium hirundinum cinis eodem modo.Si diuturna fiat affectio,& illitione ex besasa,*hoc est ruta syluestri*,vtendum est:ita vt quandoque exoluamus,quan C doque intendamus ipsius facultatem, aliorum medicamentorum admixtione. Cucurbitæ quoque aut hirudines adhibendæ sunt mento & collo:& fortioribus gargarismis vtendum, ex iride, hyssopo,melanthio,abrotono, glycyrrhiza, caricis in aqua mulsa coctis, aut rutæ succo cum lacte, aut sinapi cum aceto mulso. Si verò ex iis aliqua acrimonia oboriatur, dandum est ipsis oleum optimum calidum, aut rosaceum per se, aut cum ptisanæ aut fœnigræci succo gargarissandum. Alimentum sit aqua mulsa ad tertium vsque diem: post quā ptisanæ succus, D cum aliqua ex iucundis potionibus, deinde etiam ouorum vitelli liquidi. Et ex alica sorbitionibus vtendum est,deglutitione directiore euadente,& cibis ægroti viribus congruis: declinatione verò apparente, ad deambulationem & balneum ducemus.Locos autem ex cerato rutaceo integemus, & reliquo refectorii victus ductu conuenienter vtemur. Ex iis verò qui strangulantur, manus nō admouebimus iis quibus iam spuma circa os est,Hippocrati credentes. Alii verò reuocantur aceto & pipere instillato,aut vrticæ semine in aceto acerrimo trito.Labo E riosè verò admittunt:quare cogere oportet. Dissolutis autem circa collum ruboribus,statim suspiciunt, & relaxantur.Similiter etiam in naufragis, & in summa in omnib⁹ qui suffocantur. Resuscitatur enim horum calor.

DE GRAVEDINE ET DEFLVXV, ET de arteriacis,ac de tussi, Cap. XXVIII.

COmmune habēt hæ affectiones hoc, quòd superflua humiditas ex capite ad subiectas partes defertur. Et vbi quidem hæc ad nares iruit, grauedo appellatur affectio:vbi verò ad fauces & palatum, simpliciter defluxus: F si verò ad summum guttur ac asperam delabatur arteriā, vt membrana quæ hanc intrinsecus ambit exasperetur, raucosa vox fit,& raucedo,& arteriaca affectio appellatur. In quibus non solùm ex capite, sed etiam per vehementem vociferationem,& frigidi spiritus inspiratione, asperitas inflammatoria contrahitur. Diuturno verò facto morbo,& fluxione ad thoracis ac pulmonis partes delabente, tusses oboriuntur malignæ.Sed & ob intemperiē sæpe tussis fit,quandoque calidam,velut in febribus:quandoque frigidam,velut in aquilonaribus constitutionib⁹, G quæ etiam sicca magis existit.Quin & aliorum morborū symptoma aliquando fit tussis,velut pleuriticorum, hepaticorum,tabidorum,peripneumonicorum.Galenus igitur in diuturnis tussibus, grandinum quarundam eductionē è thorace factam esse narrat. Alexander etiam lapidem quendam grauem, qualis est qui in vrinariis meatibus nascitur,in diuturna tussi eductum esse dicit, atque inde quoque tussim sedatam esse.Nos autem in sanguinis reiectione lapidum excretionem vidimus:velut,vbi ad eum locum deuenerimus,exactius referemus.Qui igitur ob ar- H dorem habent grauedinem,aut defluxum,iis caloris sensus circa partes contingit, & tenuium humorum fluxus per nares & per os,rubórque circa faciem & nasum. Qui verò ob frigiditatem, iis distēsio fit partium circa caput & frontem,& colliformium meatuum obturatio, vt vox supernè per nares personare non possit.In diuturniore autem affectione etiam tusses accedunt, & pituitæ eductio, aliquando crudæ & liquidæ,aliquando cum virore pallidæ.Quibusdam etiam febris accedit, quæ quidem ob ardorem affectis nihil prodest, ob frigiditatem verò affectis concoctionem efficit.

Curatio defluxus & grauedinis.

Siquidem igitur calida intemperies prædominetur, auxilia conueniunt ea quæ competunt caput dolentibus ob eiusmodi causam.Sed & balneis vtendum est, & calida vberiore perfundendum est caput.Cibi verò his conueniunt sorbiles, & oua sorbilia,& amylum, & dulciaria liba,& sesama,& oryzæ,& amygdalæ, & nucis pineæ nuclei,& quæ ex lacte fiunt placentæ.Ex vinis,dulcia,& non vetusta. Et ex capitibus papaueris medicamentum delinctile, & composita ad hæc auxilia. Si verò frigida fuerit intemperies,& morbus ægrè solubilis, modicus cibus assumatur, & capitis illitio per calida & tenuium partium vnguenta,nardinum ac rutaceum. Irinum verò non solùm illinendum est, sed etiam naribus instillandum: quæ etiam intrinsecus thure & myrrha cum oleo illinendæ sunt,& præsertim in iis qui grauedinem ex frigiditate habent. Quibusdam,etiam odoramenta per linteum combustum,aut melanthio,aut cumino,combustis & linteo illigatis,profuerunt.Et cyphi seleniacum olfaciant, & fronti illināt: cui etiam vnum ex emplastris inflammationem arcentibus agglutinetur, velut est Icesium, aut Oxerum, aut Barbarum, aut Athena appellatum. Verùm ad defluxum ob frigiditatem,etiam bibere cyphi conducet. Thoraci verò illinendus est balsami succus,ipséque calefaciēdus per lanas succidas cum styrace,& irino,aut anethino. Cibis etiam calidioribus ac concoquentibus vtendū est. Materia verò iam cōcocta, etiam apophlegmatismus per os pituitam detrahēs ipsis conuenit,& smegmata capitis, velut sapo Constantini, & consimilia.

Arteriacorum curatio.

Arteriacis verò,qui & raucosi appellantur, conueniunt quidem & relata:priuatim verò vbi inflammatoria est affectio,circa arteriam & summam ipsius partem, in principio meatus obducentibus vtendum est auxiliis,donec inflammatio moderatior fiat. Talia autem sunt quæ ex passo Cretico,& tragacantha, & gummi,& amylo,parantur, & pinguium palmularum decoctum, & radicis dulcis cum sapa,ad mellis compagem: & hypoglottidum,*ab eo quòd linguæ subiciantur*, appellatarum vsus. Præ omnibus verò, à vini potu abstineant hoc tempore. Vbi verò moderatior facta fuerit inflammatio,vinū dulce sumant, & sorbitionibus ex melle & lacte,cum amylo aut pane siligineo,itémque ex amygdalis,vtantur,& butyrū sumant. Humiditate verò in partib⁹ relicta,ad ea quæ magis extergūt deueniendū est,velut est faba fresa elixata, & quæ ex melle parātur,& brassicæ,& porrū probè coctū. Medicamēta verò calidiora,& quæ ad tussim faciūt,ex sapa de caricis coctis,& thure, & iride,& terebinthina,& styrace, & galbano& pipere,& cinnamomo ac cassia & his similib⁹.

De tussi.

Sed & tusses eadem methodo curare oportet,ita vt hoc solum respiciamus,an etiam ob aliarum partium fiant cō sensum,velut gurgulione aut capite destillante:& si ad alios morbos acciderint,vt etiam horum quantū fieri potest prouidentiam habeamus,iuxta relatum ac referendū modum.At compositorum auxiliorum expositio consequenter subiecta est.

Catapotia ad defluxum & tussim.

Styracis,myrrhæ,opii,galbani,singulorum pares partes passo excipe:aut per se tusa in pila, ad erui magnitudinē redige,& tres aut quatuor aut quinque eiusmodi pilulas dormitum ituro præbe: & passum insuper sorbeat. Hæc ad acrem & tenuem fluxionem faciunt. ALIVD. Seminis hyoscyami drachmas 12, nucleorum nucis pineæ drachmas sex,croci drachmas duas: excipe sapa aut passo, & vtere. ECLEGMA. Mellis vnciam vnam,butyri semunciam,simul cocta dato:& hyssopi ac ficuū,& nucleorum nucis pineæ,& iridis decoctum sorbeat.

Catapotia diuturnioribus.

Styracis drachmas sex,myrrhæ drachmas duas semis, terebinthinæ,galbani, opopanacis, iridis, singulorũ drachmas duas,piperis albi,nitri,seminis hyoscyami,succi papaueris, singulorũ drachmã vnã : citra aliquem liquorẽ in pila contusa,in catapotia effingito,& velut dictum est vtitor.

Ad gutturis asperitatem,& tussim,& sputa cruenta.

Amygdalas amaras dealbatas vigintiquinque,seminis lini tosti drachmas quatuor,tragacanthæ drachmas duas, nucis pineæ nucleos triginta,oui in fermento oblito assati vitellum. Tragacantha aqua maceratur : totũ verò passo excipitur.Si verò etiam sonus vocis fuerit fractus,mel pro passo admisce, & maximè in quibus educi quid opus est.

Arteriaca hypoglottis sub lingua tenenda, ad vocem abscissam, raucosos, & cruenta reiectantes.

Tragacanthæ drachmas sex,gummi drachmas sex , myrrhæ drachmã vnã,thuris drachmã vnã semis, piperis albi grana viginti, croci drachmã vnã, succi radicis dulcis drachmas sex, palmularum triũ carnẽ, passi Cretici quantum satis est. Facit etiam ipse solus tragacanthæ succus sub linguam subditus.Cæterùm pro radicis dulcis succo, ipsius coctæ decoctum ad spissitudinem redactum,quadruplum reiicitur.

Arteriaca ad sonos abscissos,conueniens etiam phonascis.

Porri capita sex ad tertias coquito, & ipsa quidem abiicito,ad aquam verò alicæ succum admisceto, & mel, & ouorum prius coctorum vitellos tres,simul coquito,anethi ramulis agitando.

Ad tussim.

Pulegii sextantẽ,nucleorum nucis pineæ,seminis cnici,seminis lini,singulorum vnciã vnã, piperis albi trientẽ:excipe melle cocto. ALIVD. Hyssopi,pulegii,piperis, singulorum vnciam vnã, petroselini vnciã semis, mellis heminam vnam.

Concoctorium diuturnæ tussis.

Mellis drachmas sedecim , terebinthinæ drach. duas, galbani drachmas quatuordecim : simul cocta,ad fabarũ magnitudinem & ad nucis Ponticæ magnitudinem efformato,& iis suctu vtatur. ALIVD. Tussim siccam curant & arteriaca & aquæ aliquando sorbitio feruefactæ: nam ob crassitiẽ, pituitã nõ educentes, ex humectãtibus opem sentiunt.Conuenit ipsis etiam hyssopi & iridis & nucleorum nucis pineæ decoctum.

Pastillus suffumigabilis ad assiduam tussim.

Styracis,piperis,mastiches,petroselini,singulorum vnciã vnã,sandarachæ scrupulos sex,lauri baccas duas,melle excepta suffito prunis iniecta,vt tussiens per infundibulum fumum inspiret. Facit ad quomodocunque perfrigeratos.

DE RECTAE CERVICIS SPIRATIONE, anhelatione,& spirandi difficultate,

CAP. XXIX.

QVi citra febrem spiritum densum habent, velut ii qui velociter cucurrerũt , hos à symptomate asthmaticos,*id est anhelosos*,nominãt:eosdẽ verò,ab eo quòd thoracis figurã totã erectam seruant,ob timorẽ ne suffocentur, orthopnoïcos,*id est recta ceruice spirantes*,vocãt . Fit autem affectio,crassis ac viscosis humoribus, cartilaginosis pulmonis partibus infarctis. At spirandi difficultas cõmune symptoma est,& his & aliis pluribus affectionibus accedẽs .Cæterùm asthmaticorũ curationis scopus est,cõsumere crassum ac viscosum humorem per attenuantia ac extergentia medicamenta.Acetum igitur ipsis conuenit scilliticum,& acetum mulsum ex hoc paratum,potum:& ipsa scilla assata,trita cum melle,& ex antidotis hiera , & purgatio assidua ex medicamentis fortissimis. Et vomitus ab acceptis raphanis,& aristolochia rotunda pota, cẽtaurii magni radix,spondylii semen & radix,calaminthæ coma,hyssopum,iris, melanthium. Asellorũ sub hydriis degentium sextarium in fictile vas coniicito , & ad prunas torreto:dealbatos autem terito , & melle cocto exceptos,mystri mensura ante & post cibum dato : si verò ne-

A cessitas vrgeat, etiam venam ante omnia hæc secato , & pro viribus euacuato. Aluus quoque infusis per clysterẽ irritetur. Cataplasma verò extrinsecus thoraci imponatur ex ficis,& loliacea ac ordeacea farina , resina, cera, ac melle,adiectis.Inspergatur ipsi etiam iris & mãna thuris. Nõ inutilis est & cruda ordeacea farina cum resina,cera, iride,& manna.Vnguentis autem vtendum est calidioribus,irino,anethino,rutaceo: priuatim verò hoc,Pumicis partem vnã, fæcis vini vstæ partes quatuor, arsenici partem vnam,floris iunci rotundi odorati partes duas,alcyõ B nii partem vnam,aphronitri partes duas:tusa,cribrata vnguento excipito,& ex hoc partes circa thoracem confricato.Sed & malagmatis vtendum est quæ serosos humores trahere possunt.

Anhelosis potiones.

Polii,abrotoni,castorii,chamæpityos,ammoniaci thymiamatis,singulorum æquales portiones melle subactas dato. ALIA. Quidam aphronitri cochlearium vnum in tribus aquæ mulsæ cyathis dederunt. ALIA. Aphronitri drachmas nouem,piperis drachmam vnam , silphii C drachmæ dimidium: dato cochlearium cum aqua calida. ALIA. Castorii, ammoniaci thymiamatis, singulorum drachmas sex,piperis grana quadraginta: excipe passo , & fabæ magnitudinem præbe cum aqua mulsa. ALIA. Sinapis drachmam vnam , spumæ nitri obolos tres , elaterii dichalcon, *hoc est oboli dimidium*. Totum hoc in pastillos octo digere, & duos ad dies, duos præbe: purgant enim sursum citra molestiam. Verùm in iis qui suffocantur,aphronitri drachmas tres cum aquæ mulsæ cyathis tribus præbe,& aliquãdo cum cardamomo: & sta D tim auxiliatur.Facit & ad coxendicum morbum.

DE PERIPNEVMONIA, CAP. XXX.

PEripneumonia inflammatio pulmonis est,plerunque ex defluxionibus fortibus,aut anginis,aut anhelationibus,aut pleuritide,aut aliis morbis,oboriens : quandoque verò ipsa per se affectionem auspicatur.Sequitur hos spirandi difficultas,febris acuta & ardens, grauitas & tensio pectoris,impetus & perceptio multæ repletionis circa faciem, materia sursum versus impetum faciente instar ignis.Rubicundæ igitur ipsis apparent malæ,& oculi E tument,& cutis superciliis incumbens deorsum nutat, & corniformis tunica subpinguis apparet : si verò signa ad maiorem ardorem inclinant, inflammationẽ sacri ignis naturam in pulmone habere putandum est . In iis igitur qui ex transmutatione aliorum morborũ ad hunc deuenerunt,venæ sectionem reprobare oportet , & præsertim si diuturni fuerint,aut etiam ab initio venam secuerint. Verùm in remissionibus infusum per clysterem in aluũ mittatur,quæ ægrè subduci potest.Et cucurbitæ affigantur ad pectus & ad latera , si nihil prohibeat , atque hæ G multæ cum scarificatione.At si statim ab initio peripneumoniæ affectio auspicetur , permittentibus numeris ad hoc requisitis,vena secetur:sin minus,etiam iis saltem cucurbitæ affigãtur,ita vt pro viribus sanguinis euacuationem faciamus.Sorbitiones autem accipiant ex ptissanæ aut alicæ succo cum melle,aut ex amygdalis amaris,cum similagine,aut alica,ex iucũdis potionibus aliqua admixta, hydromelo,aut fauorũ cremore cocto, aut hydrorosato. Commodum est & butyrum recens trium cochleariorum mensura. Præbibant autem ficuũ cum hyssopo G decoctum,aut iridis coctæ in aqua mulsa, aut iridis tritæ cochleariorum duorum mensuram,inspersam aquæ mulsæ.hoc etiam deorsum purgat. Verùm ad virium conseruationem , frequentius potent aquã mulsam per se,& cũ nucleis nucis pineæ,& cucumeris semine.Verùm ad totũ thoracem ac costas laterum imponere oportet ceratum cyprinum,iridem inspersam habens : aut ceratum ex oleo rutaceo,& iride sicca: aut id quod ex cera,resina, medulla,butyro,œsypo,iride sicca,& vnguẽto nardino præparatur.

H DE SANGVINIS SPVTO,

CAP. XXXI.

SI quidem ex ruptione vasorum,sanguinis sputum fiat, multus euacuabitur:& quãdoque ex manifesta causa, velut casu,clamore,ac similibus : quandoque ex obscura,

velut plenitudine,aut immodica frigiditate.nã frigidũ; venarum ruptorium esse Hippocrates ait. Si verò ex corrosione,non aceruatim sed paulatim sanguinis eductio fit,acribus quibusdam & paruis eduliis prægressis,aut ine dia,aut acri defluxu. At si ex vasorũ apertione, ex relatis nihil(præterquam plenitudo aliquando)præcedit:verùm victus humidior ac calidior,& balneorum immoderatus vsus,& in valde calidis locis habitatio, his causa apparebit: & neque in inflãmationibus,neque in febribus, neque in doloribus erũt ita affecti velut ii qui ex corrosione: imò vice versa lenius ferent, dum vt par est euacuantur.Si verò etiam hæmorrhoides aut muliebres purgationes suppressæ fuerint,etiam à periculis liberabũtur.Eadẽ bona contingent etiam iis qui ob plenitudinem ex ruptione euacuãtur, præterquam si propter vlcus aut immodicam euacuationem lædantur. Cæterùm sanguinis ex corrosione euacuatio nunquam ad bonum contingit: & si quidem per vomitus efferatur,manifestum est quòd ex locis circa stomachum aut ventrem fertur, in quibus etiam per sedem descendens quãdoque euacuatur: si verò cum tussi,à partibus respiratoriis. Verùm si quidẽ spumosus fuerit & subalbidus,& per interualla efferatur, citra dolorem ac compressionem,ex pulmone ferri indicatur.In quibus progressu temporis etiam febris continua sequetur, & maximè in iis quibus ex corrosione: & de pulmonis essentia aliquid,aut cartilaginosa pars, aut vena efferetur.Noui autem aliquem ex iis qui sanguinem ex pulmone expuunt, progressu temporis cum maxima tussi,& sanguinis copia,quatuor aut quinque lapides expuisse asperos,veluti tribulos, magnitudine verò,siliquarum trium aut quatuor pondus habentes:& statim quidẽ alleuatus est, paulo pòst autem in tabem transiit, & mortuus est.Si verò aliquãdo pituitosa eductio fiat, cũ leuiore tussi,aut etiam excreatione, & quod effertur spumosum fuerit ac leue,ab aspera arteria eductionem esse scito.At si niger fuerit sanguis & grumosus, & doloris significationem circa locum de se præbeat, de thorace elatio indicatur, transsumptione per pulmonem aut guttur cõtingente:quæ verò cum excreatione contingit elatio, ex partibus circa fauces per palatũ educetur. Si verò aliquã do à capite destillet, cum irritatione aliqua ac tussi emittitur,defluente ipso ad summum guttur & arteriæ caput, ita vt rursus sursum efferatur. Verùm in his plerunque acris defluxus,aut capitis dolor,aut grauitas præcedit.Cõtingit etiam aliquãdo per palatum sanguinis euacuatio, & propter hirudinem deuoratam, & adhærentem in aliqua eius loci parte. Sed de hac in tractatione de venenis dicetur. CVRATIO. Eis qui ob defluxum sanguinem spuunt,statim venam secabimus, si non valde acris fuerit defluxus,& moderatè pro viribus detrahemus. Extremæ partes deligentur ac confricentur cum oleo veteri calido,aut Sicyonio,capite excepto. Cibus detur frumentaceus,cui additus sit succus alicuius ex austeris,velut mali Punici,pomorum,pirorum:aut illa ipsa simul coquantur. Dormire verò volenti pastillum ex succino dato: & tertia die mellis cocti parum deligẽdũ dato. Si verò hæc superata fuerint, morbo diuturno facto, raso capiti medicamentum ex stercore syluestrium columbarum impone,& post tres horas ablato pharmaco, ad balneũ ducito,nequaquam illinens caput. Deinde sorbitionibus nutrito,ad somnum theriacen antidotum dato: & vbi rursus postridie dederis, similiter confricato totum corpus, capite excepto.Huic autem ceratum ex thapsia imponẽdum est,aut aliud quoddam: & rursus sorbitionibus vtẽdum.Perseuerante malo,etiam cucurbita ad occiput affigatur: si verò valde acris defluxus fuerit, venæ sectio reprobetur.Cibis verò & auxiliis antea in capite de defluxu relatis vtẽdũ est, & iis quæ paulo antea relata sunt cõmodis. At iis qui ob frigiditatẽ sanguinem spuũt,thoracem calefacere oportet cum iis quæ simul siccant, & medicamentum ex duobus piperis generibus dare, vnà cum pastillo ex succino. Sed & qui ex respiratoriis partibus, ob ruptionem aut apertionem vasorum, sanguinem educunt,iis vena secanda est,si non sanguinis copia feratur. Omnes porro decumbere oportet in locis ad aerem expositis,in lecto immobili, figura sursum vergente, ita vt vitent vehementem respirationem, & ne loquantur. Affectis autẽ locis iniiciendæ sunt spongiæ ex posca tepida:post septimum diem lanæ succidæ cum rosaceo,aut myrteo,aut lentiscino, quandoque cum aceto, quandoque cum vino austero.Si verò multa elatio contingat,pollinem & mannam thuris cum aceto imponemus, aut alumen & acaciã,aut malicoriũ, aut gallam cum aceto, aut palmulas cum polẽta & malis cydoniis coctas in vino austero.Postea verò etiam emplastrum ex salicibus imponẽdũ est,præsertim si moderatior elatio existat. Per os verò accepta hæc faciunt: Portulaca comesta,(efficacior autem succus ipsius est potus)balaustium,rubi fructus & flos,quercus membranosa sub cortice pars, & quæ sub putamine glandis est membrana. maximè verò his coctis vtãtur. Fagi autem & ilicis membranæ efficaciores sunt. Samius aster ad omne sanguinis sputum facit,Lemnium sigillum,lapis hæmatites leuissimè tritus,cum succo mali Punici,aut polygoni: quantitas autem lapidis sit scrupulus vnus. Cõposita verò hæc faciunt: Pastillus ex succino,& qui ex corallio constat,& qui ex Ægyptia spina. Itẽ puluillus siccus ex terra astere,Lẽnio sigillo,corallio,symphyto,& amylo,omnibus æqualibus portionibus. Verùm in iis qui ex corrosione sanguinem spuũt, & maximè defluxu prægresso, etiam opii partem dimidiam admiscemus.Sed & id medicamẽtum quod accipit Samii asteris, lapidis Agerati,Lemnii sigilli,æquales singulorũ partes, commodum est si duorum cochleariorum mensura bibatur in duobus cyathis succi plantaginis. ALIVD. Sigilli Lemnii drachmæ sedecim,Samii asteris drachmæ octodecim, amyli drachmæ octo, sarcocollæ drachmæ quatuor, gũmi drach. duæ,puluilli ex his sicci cochleariũ vnũ:cũ decocti palmularũ cyathis duobus detur. Sorbeat etiã poscã frigidã,aut palmularũ,aut malorũ,aut pirorum,aut vitis pampinorum,aut eiusmodi cuiusdã decoctũ. Cibum verò accipiant,si vires vrgeant, circa secundam aut tertiam horam:sin minus,circa quartam.Sit autem panis lotus ex aqua frigida,aut alica,siue chondrus cũ aliquo ex succis adstringentibus, velut mali Punici, aut myrti baccarum, aut omphacomelitis, aut oua sorbilia,aut placentæ ex lacte,cum aliquo ex adstringẽtibus. Ex oleribus intybum,cichorium,plantaginem sumãt,cocta cum oleo crudo & aceto.Ex fructibus, mala,pira,mespila, mala Punica,corni fructum. Potus nõ febrientibus sit vinum aquosum,modicũ: febrientibus aliqua ex relatis potionibus,aut hydromelũ Cebyraticũ. Ad eos verò qui sanguinem vomunt,eodem ductu vtẽdum est, solùm vt vitemus ne frequẽter cibum capiant. Facilè enim hi curantur,eo quòd auxilia quæ præbibuntur, statim ipsis partibus vnde sanguis erumpit occurrunt. Porro si sanguis in ventre in grumos coactus fuerit, coagulũ bibatur,maximè leporinum, aut lixiuium ficulnum cum aqua,aut thymus,aut thymbra cum aceto: aut etiam per lac sciſſum euacuentur,aut per aloen. At in iis qui de palato per screationem sanguinem spuunt, gargarismis ex adstringentibus vtendum est,& fronti ac capiti adhibenda ea quæ iis quibus ex naribus erumpit sanguis adhibẽtur. Atque hæc est sanguinem spuentium curatio, quã studiosè facere oportet,propter instãs ex immodica euacuatione periculum.Nam copia eius qui euacuatur,quẽadmodum in iis quæ mactantur, breui mortẽ inducet. Si verò affectio perseueret,transitionem ad tabem minatur.Omnibus igitur secundum rationem peractis,& desinente sanguinis latione,reficere ipsos oportet,ita vt pisce exhibeamus, & ex iuuenculis suibus pedes, & cerebella: & corpus confricemus, ac iubeamus vt vitent assiduum balneorum vsum, & vini potum, & iracundiam, ac venerem.

DE SVPPVRATIS ET TABE, Cap. XXXII.

SVppuratio in vacuis thoracis partibus,aut circa membranam succingentem costas consistit,quandoque ob sanguinis eductionem vlcere ad cicatricem non perducto:(in quo etiam tabes statim sequitur, si ex pulmone eductio fiat)quandoque inflammatione prægressa,deinde

ad abſceſſum permutata, ac rupta: (quemadmodum in pleuriticis etiam aliquando contingit): aut etiam ob confluxionem ex capite obortam. Signa igitur ſuppurationis quæ adhuc colligitur, ſunt, grauitas thoracis, & tuſſis iugis ſicca cum dolore, quandoque etiam cum humiditate, ex qua etiã leuari ſibi videntur. Et febres ab initio ipſis fiunt debiles, & inordinatæ, ac quæ ægrè iudicantur: vbi verò prope ruptionem eſt abſceſſus, vehementius febriũt cum quodam horrore, & inter loquendum impelluntur dum à ſpiratione vexantur. Rupto autem abſceſſu, pus educitur, quandoque purum, quandoque fæculentum: & aliquando ſurſum rumpitur abſceſſus, quando etiam periculoſior eſt: aliquando etiam deorſum: & in quibus deorſum rumpitur, partim ad ventrem & inteſtinum tranſſumitur, partim ad veſicam, tranſſumptione per vaſa quædam contingente. Febriunt autem ſemper hectica febre vſque ad repurgationem: quæ ſi non diligenter procuretur, citò in tabem tranſit ſuppuratio, pulmone vlcerationem ſuſtinente. Qua iam conſiſtente, & genæ liueſcunt, & circa frontẽ ac collũ exudationes fiunt, & carnes colliqueſcunt, & vngues incuruantur, & pingues & exalbidi aut valde pallidi apparent. Cæterùm affectione prædominante, & venter exturbatur, & præcordium reuellitur: & ſitis ipſos diutius tenet, & cibi inappetentia: & quod effertur ſurſum, valde graueolens eſt. CVRATIO. Oportet igitur primùm quidem ſuppurationis concoctionem adiuuare & per ſpongiarum fomenta, & per cataplaſmatã ex farina hordeacea, cum caricis coctis, & modica reſina, & colũbino fimo, & nitro, ac hibiſco. Adiuuat ruptionem, etiam decubitus ad latus nõ affectum. Sorbeãt autem ex interuallis aquam mulſam, & ptiſſanæ ſuccum cum melle. Qui verò robuſtiores ſunt, etiam hyſſopi ac thymi decoctum bibãt cum melle. Adiuuat item ruptionem ſalſamentorum eſus, & hieræ ex colocynthide catapotia ad ſomnum accepta. Vbi verò pus excerni cœpit, rurſus dandum eſt hyſſopi decoctum & iridis ac glycyrrhizæ. Sint autẽ hæc cocta in aqua mulſa, aut glycyrrhiza trita cũ ſeſamo: cataplaſma ſit ex polline, in aqua mulſa & oleo cocto. At ſi vlceratio ægrè repurgetur, compoſitis vtendum eſt, velut eſt quod ex marrubio paratur ſimplex ac compoſitum, & quod ex eruo, & dodecatheon, & Philoxeni appellatum. Verùm ad tabem dilapſis, porrum capitatum in alicæ aut ptiſſanæ ſorbitionibus eliquatũ dato. imò etiam per ſe bis coctum dandum eſt. Potus ſit aqua pluuia, & aqua mulſa ex illa parata. Ab initio verò remiſſionum, cataplaſmata adhibeantur ex lini ſemine ac polline, cum decocto fœnigræci aut maluæ, oleóque ac melle, & foliis althææ. Tẽpore verò progreſſo, ad cerata tranſeũdum eſt, ex butyro, & cyprino, & laurino, & iride. Sed & Mnaſeæ emplaſtro vtendum eſt. Thorace verò fluxionibus infeſtato, emplaſtrum ex ſalicibus imponendũ eſt. Præbibant etiam antea relata ad ſuppuratos ſimplicia, & quædam ex compoſitis. Cæterùm tuſſi grauiter obtinente, thymũ & hyſſopum cum glycyrrhizæ ſucco melle cocto excipe, & efformata ſub lingua tenenda præbe. Conueniet ipſis etiam Mithridatis antidotus ex interuallis, & quæ ex viperis paratur. Optimum verò his auxilium eſt Armenii boli potus, & antidotus Eſdra, non minus quàm prædicta.

DE PLEVRITIDE, CAP. XXXIII.

QVÆ propriè pleuritis dicitur, inflãmatio eſt membranæ intrinſecus coſtas ſuccingentis, cui adeſt ſpirandi difficultas, & tuſſis, & febris continua, & dolor pertingens vſque ad clauiculam & præcordium. Diſcernes autem pleuritidem ab hepatis inflãmatione, (nam & in illa omnia hæc apparent) eo quòd in pleuriticis punctorius eſt dolor: & tuſſis aliquando ſine ſputo, (quando etiã crudus indicatur morbus) aliquando verò etiam ſputum efferũt: quod indicat humorẽ morbũ efficientẽ. Rubicũdum enim & ſubcruentum educitur, ſanguine redundãte: flauum verò & cum pallore ſubuiride, bile: quemadmodum rurſus album & ſubſpumoſum, pituita: in atrabiliario verò humore, nigrius: & pulſum durum, & ſecantis quippiam modo ſe habentem, habent. At in hepatis inflammatione, neque punctorius eſt dolor, neque pulſus adeo durus: ſed & tuſſis ſemper ſicca & ſine ſputo eſt, & facies decoloratior apparet. Quæcunque verò pleuritides propter exteriorum muſculorum fiunt inflãmationem, (quæ ſanè neque propriè ſunt pleuritides) in his vnà cum hoc quòd neque tuſſiunt, neque ſpuunt, neque durũ pulſum habent, ſiquis manu affectum locum contingat, dolent ægroti, &, ſi non fuerit diſcuſſus tumor ſuppuratus, ad hoc deuenit vt forinſecus incidatur, quum pleuritis ex membranæ coſtas ſuccingentis inflammatione oborta ad hoc non deueniat. Illa enim, ſi non fuerit expurgata aut foras, aut intus, in ſuppurationem & multo prius in peripneumoniã tranſit. CVRATIO. Si quidem igitur ad clauiculam dolor ſe extendat, vena ipſis ſecanda eſt: ſi verò ad præcordium, purgandum. Recentiores autem omnibus venã ſecant, veriti (vt arbitror) turbationem ex purgatione. At viribus non permittentibus, neutrũ faciẽdũ eſt, ſed acribus per clyſterem infuſis vtendũ. Et ſi quidem moderatus fuerit dolor, poſt infuſum danda eſt ipſis aqua mulſa, & ptiſſanæ aut alicæ ſuccus: declinante verò affectione, porrum ad ſuccos iniiciatur: aut calaminthen, aut pulegium, aut vrticæ ſemen cum melle delingant. Verùm vehementes dolores poſt euacuationẽ mitigãdi ſunt lana calida aut ſulphurata impoſita, aut etiam fomẽtis ex milio, aut furfuribus, in ſacculis admotis: aut per calidam aquam, aut oleum in veſica. Lanæ quoque ſuccidæ imponantur cum oleo, ac vino marinã aquã admixtã habẽte, aut ſale ad ipſum iniecto. Aut cataplaſma ex medicamẽto ex ſeminibus adhibeatur, cũ decocto chamæmeli, & althææ, caricarũ, iridis & abſinthii, cũ modico melle, & oleo nardino. Circa quartũ autẽ diẽ ſorbitionibus nutrito, cum pauco melle poſt ſeptimũ diẽ eclegma ex amygdalis & vrticæ ſemine in melle cõtritis dabimus, & quod ex butyro ac melle ſimul coctis fit eclegma: & hypoglottide ex melle cocto vtemur. Epithematis verò, & graueolente, & eo quod ex ſampſucho paratur, & rutaceo emplaſtro, ad locos dolẽtes vtemur. Sed & bulbi cum axungia impoſiti, ſæpe ſatiſfecerunt: infuſúmque ex butyro ac terebinthina ipſis per clyſterem immittatur. Ex efficacioribus autẽ eclegmatis dabimus id quod ex nucleis piceæ, amygdalis amaris, ſemine lini, nucleis pineæ nucis, & amylo, ſingulis æquis portionibus, cum melle paratur. Vigiliis ſi infeſtẽtur, medicamentum ex capitibus papaueris delingere conueniet: antidotis item, & athanaſia, ac aliis ad hoc compoſitis vtemur. At poſt decimũquartũ diẽ permanẽte affectione, cucurbitæ ipſis affigantur, & in victu tenuiore cõſeruẽtur: & poſtea declinatione facta, ad balneum ducantur, ita vt frigidũ vitent, & ſolidiore ac pleniore victu vtantur. Si verò nõ diſcuſſa ſuccingentis coſtas membranæ inflammatio tranſmutationem ad pus oſtenderit, ſupra relatis vtemur.

Ad dolores laterum ſine febre.

Laterum dolores ſine febre ſanant bdellium & coſtus, ad braſſicæ caulium vſtorum cinerem & adipem admixta. Eſt enim hoc medicamentum forti diſcuſſoria facultate præditum.

DE CORDIS AFFECTIONIBVS, CAP. XXXIIII.

COR ipſum primaria affectione affectum, longè ab eo abeſt vt medicorum auxilium admittat, citam mortem inducens, & in inflammationibus ipſius, & in igne ſacro, & in tẽperamẽto vehemẽti in acutiſſimis febribus, & in ſanguinis eruptione, vbi vulneratum eſt, circa ſiniſtrum maximè ventriculum. At ex conſenſu affectum, & ex cerebro, & hepate, & ore ventris, triſtitiáque ac timore, & aliis pluribus, animi conciſionem, ſyncopen appellatam, inducit: quæ aceruata, virium collapſio exiſtit, & exolutionibus ac animi deliquiis, & pulſuum paruitate, & extremarum partium perfrigerationibus, & exudationibus cognoſcitur. Atque hæc ſanè etiam ipſa auxilium non admittit, ſi fortis exiſtit: ſi verò vires adhuc aliquo modo conſiſtunt, aliquando auxiliũ ſentit. Sed & palpitationes cordis vehementes ſæpe fiunt, ob ſanguinis in ipſo copiam aut feruorem. Hoc verò, calefactum quidem magnam & denſam efficit reſpirationem: frigefactum verò, paruam & raram. Quomodo igitur cordis ſynco-

pas in totum corrigere oporteat, in febrium symptoma-
tis libro secundo diximus. Tantum tamen hîc addendũ
est,quòd inualescente symptomate, post extremarũ par-
tiũ defrictiones & vnctiones, & pauimenti purificatio-
nes,ac reliquum refrigeratorium ad reuocandam animã
ductũ,inspergenda est exudãtibus corporis partibus myr
tus trita aut terra cimolia,aut succinum, aut malicorium
cũ thuris manna, aut Samia terra cũ gũmi. Extremis ve-
rò partibus perfrigeratis vsque ad inguina ac sub alas,ca-
taplasma imponẽdũ est ex sinapi, aut pyrethro,aut adar-
ce. Cibus autem sit panis ex aqua,aut ex vino frigido di-
luto,pedes suilli,articuli,ac rostra,volucres, omnia frigi-
da. Capiti ac fronti illinendũ est omphaciũ, aut aliquid
adstringẽdi vim habens cũ gũmi aut rosarũ decocto. Ca
taplasma conuenit præcordiis & stomacho, ex palmulis,
rosis,œnanthe,acacia,hypocystide,alumine.

De palpitatione cordis.

Noui quendã (inquit Galenus) qui singulis annis ver-
no tempore palpitationis cordis symptoma patiebatur.
Et postquam tribus annis expertus esset venæ sectionem
sibi commodam, quarto anno venã secuit antequam
symptomate corriperetur,& correptus non est, atque sic
consequenter fecit per plures annos, vnà cum hoc quòd
conueniente victu vtebatur: attamen & hic mortuus est
ante senectutem, quemadmodum & alii omnes, quorũ
aliqui in febribus acutis aceruatim in syncopen collapsi,
similiter mortui sunt: aliqui verò ipsorũ etiã citra synco-
pen,syderationis modo,derepente vitã cõmutarunt. Ple-
rique verò ex ita affectis ætatẽ agebant inferiorem qui-
dẽ annis quinquaginta,verùm quadragesimũ annũ trãs-
gressi.

DE AFFECTIONIBVS CIRCA MAM-
mas, CAP. XXXV.

POst partũ lac sæpe velut in caseum cõcrescens, inflã-
mationes circa mãmas efficit. Ab initio igitur his v-
tendũ est: Spongiam tenerã posca tepida imbutã ac ex-
pressam imponito, ac apposite deligato, aut palmulas cũ
pane & posca tritas: aut ouo toto vtendũ est, cũ rosaceo
ac modico cerato, aut alumine & psyllio cũ coriandro:
aut portulacã impone,aut lapidẽ pyriten cũ cerato impo
sitũ deligato. Distentione verò aut grumositate contin-
gente,panẽ ex aqua & oleo aut vino mulso imponito,aut
panẽ cũ perdiciade viridi, vnà cũ cerato, bis in die, aut
farinã fabaceã cũ aqua mulsa, aut sapa: si verò grauitatẽ
nõ ferãt,irrigatione ex oleo dulci calido vtẽdũ per molles
lanas. Fomentũ autẽ ipsis adhibeatur ex aquæ calidæ va-
pore,aut fœnigræci,aut althææ,aut seminis lini decocto.
Cataplasma ipsis imponatur ex polline cũ lini semine,
aut ex fœnogræco cũ aqua mulsa,aut ex sesamo cũ melle
aut butyro trito. Reprobare verò oportet mãmarũ exsu-
ctionẽ,vt quæ per suctũ amplius ad ipsas attrahit. Decli-
nante inflãmatione,cerata adhibeantur hæc: Betã,donec
flaccescat,in oleo coquito,& ipsam quidẽ abiicito: ad o-
leũ verò cerã cõmoderatã adiicito,ac vtitor. ALIVD.
Ouorũ crudorũ vitellos decẽ ad ceratũ admisceto,quod
habeat ceræ sextantẽ,& vnciæ dimidiũ, & rosacei trien-
tẽ:& ad hæc cũ spathula agitata, muriæ quantũ admitte-
re possunt affunde,& rursus spathula agitatis vtere. Cæte-
rùm ad mãmarũ duricias facit emplastrũ ex melle, & o-
mnia mollientia medicamenta. Si verò tumor ad absces-
sum vertatur, iis quæ ad parotidas relata sunt, & quæ in
tractatione de abscessibus referentur, vtendum est.

Archigenis ad erosiones mammarum cum ma-
lignitate.

Vini Adriani boni sextarios viginti, rhois coriarii li-
brã vnã,pilularum cupressi librã vnã, gallæ omphacinæ
nigræ sexuncẽ, cassiæ sexuncẽ. Contusa in vino ad dies
decem macerantur: deinde coquuntur, & spathula cu-
pressina agitantur,ad dimidiæ ferme partis cõsumptio-
nẽ: & tunc quidem herbæ reiiciuntur, succus autem ad
mellis spissitudinem coquitur, & vase vitreo excipitur.
Vtere in vlceribus proserpendo depascentibus meraco:
si verò crassius fuerit,vino humectetur. Accõmodatũ est
medicamentum, vtpote cuius vsus aduersus nomas in
mammis resistere possit,& ad aures purulentas, & gingi-
A uas humentes ac putridas, & dysenterias: mitigat etiam
dolores lacte dilutum. Aliæ porro mãmarũ vlcerationes
communi reliquis vlceribus modo curandæ sunt.

Mammas conseruantia.

Cuminum in aqua tritum mammis imponito: deinde
spongia ex posca extrinsecus imposita pectus fascia con-
stringito: post triduum verò ablato cumino,lilii bulbos
cum melle mammis imponito,& deligatos rursus ad tri-
duum sinito: atque hoc ter in mense facito. ALIVD.
Cicutam tritam ad dies nouem impone,& spongiam(ve-
B lut dictum est) forinsecus adhibe, & paucis interpositis
diebus idem facito. Quin & cotis Naxiæ, *dum ferrum in
ipsa acuitur*, detrimentũ, mammas virginum cõseruat.

AD GRAVEM ALARVM FOETOREM
ac exudationes, Cap. XXXVI.

ALuminis liquidi partes duas,myrrhæ partem vnam:
vino dissolutis vtere. ALIVD. Plumbaginem v-
stam & vino odorato extinctam;cum vino terito, modi-
ca myrrha adiecta,donec strigmentitia fiat crassitudo: &
vtitor. ALIVD. Spumæ argenti drachmas sedecim,
C myrrhæ drachmas duas,amomi drachmam vnam: vino
excipe. ALIVD. Aluminis liquidi drachmas octo, a-
momi,myrrhæ, spicæ nardi, singulorum drachmas qua-
tuor: vino tritis vtere.

DE AFFECTIONIBVS CIRCA STO-
machum,præcordia ac ventrem,
Cap. XXXVII.

DE ciborum quidem in febribus inappetentia, & de
fame magna,ac de canina appetẽtia,item de stoma
chi debilitate,ac animi deliquio,& insuper de siti, singul
D tu,nausea,ac syncope,in tractatione de febribus libro se-
cundo hunc præcedente sufficienter dictum est,nec tem-
pestiuum est rursus de iisdem sermonem instituere. Cæte-
rùm inflammationes oris ventriculi & hepatis, adstrin-
gentium admixtione opus habent. Si enim quis per solũ
laxatorium ductum curet,periculum vitæ inducet. Opor
tet igitur,siue oleum fuerit id quod affunditur, siue cata-
plasma,aliquid ex adstringentibus admiscere, velut est
absinthium,nardinum aut melinum vnguentum,aut ma
lum Cydonium incoctum. Ceratum verò quo assiduè v-
E tor, hoc est: Ceræ albæ vncia vna, æstate verò drach.
septem,aloes,masticheS,singulorum drach. vna: olei om-
phacini,aut melini,& nardini,vsus tempore quantum sa-
tis est ad compagem. Si verò ampliore adstrictione opus
sit,vt neque cibos retineant, admisceatur etiam ompha-
cii drach. vna, aut succi absinthii tantundem, & tertium
insuper hypocystidis & œnanthes & rhois succus. Cerati
verò copiam augere oportet pro reliquorum pharmaco-
rum numeri proportione. Diuturna autem iam inflam-
matione ac indurescente,magis varia medicamenta ad-
F hibere oportet,quæ & aromata quædam habent,& mol-
litoria ac discussoria: velut est quod ex meliloto paratur,
& philagrianum,& odoratum dictum: & viridis iaspidis
torques de collo suspensus,vt stomachum contingat,ma-
gnificè prodest. At in calidis stomachi intẽperamẽtis,&
ardore cum exolutione aut animi deliquio,aut aliqua ci-
borum inappetentia,ex qualicũque causa, excepta febre,
frigidam aquam dato cum vuæ acerbæ succo: aut malo-
rum Cydoniorum decoctum,aut pampinorum vitis, aut
cucumeris semen tritum cum frigida. Stomacho verò
G imponito vesicam aqua frigida plenam,aut cucurbitæ
ramenta. Sed & catapotia sitim eximẽtia dãda sunt, velut
capite de siti dictum est. Refrigeratorium autem & cor-
roboratoriũ humecti stomachi hoc est: Foliorum rosarũ
siccarum drach. sex, succi glycyrrhizes drach. quatuor:
excipe vino dulci, & fac catapotia sub lingua tenenda.
Verùm in iis qui ob pituitæ crassitudinem calefacienti-
bus ac secantibus opus habent,commodum hoc est, Cor-
ticis radicis fœniculi sextans, aceti sextarius vnus semis,
aloes quadrans, mellis libræ quatuor. Radices cũ aceto
H coctæ exprimuntur, ac reiiciuntur, & mel additum ad
compagem coquitur, & tunc aloe trita inspergitur. Dato
cochlearia tria cum aqua: quidam sine aloe ipsum præpa-
rant. Et medicamentum ex calamintha in iis commodũ
est. Quibus autem cibus acescit, coriandri seminis drach.

vnam,velut polentam aquæ insperſam bibēdam præbe, aut maſtiches cochlearium vnum,aut lactucæ albæ ſeminis cochlearia duo.Compoſitum verò hoc,Piperis drach. vnā, ſeminis anethi drach.tres, cumini drach. quatuor: trita dato cochlearii menſura ad ſomnum , invino diluto.At in iis qui bilem generant atram,& ſtomacho inflatis,in aggreſſione ſpongias imponito acerrimo aceto imbutas.poſt has verò ſi permaneant affectiones,alumen cū ære trito melle exceptum imponito. Bibant autem intybi ſuccum,aut menthā potui inſpergito.Quibus verò ſtomachus inflatur ac diſtenditur, his calaminthæ decoctū admixto melle ac modico pipere dato.Verùm ad ſtomachi ſubuerſiones,ſucci nucleorū, mali Punici acidi partes tres,ſucci menthæ partem vnam coquito ad ſpiſſitudinem:& ante cibum myſtrum vnum dato.

Ad ſtomachi ſaliuationem.

Acetum ſcillinum , aut oliuarum muria conditarum iuſculum,aut oliuæ frondium decoctum colluat: aut etiā minimum quid ex ipſo deglutiat.Præ omnibus verò facit aloe aqua diluta.Verùm ad eos qui cibum non continent (quos veteres priuatim ſtomachicos nominant) fœnigræci farinam & maluæ ſemen tritum ſiccum , melle admixto,pro cataplaſmate impone. Ceratum verò facit, ex cera,olei irini fæce,& caſtorio.

De ciborum inappetentia.

Ciborum inappetentia eſt ciborū auerſatio,aut intemperie in ſtomacho exiſtente,aut humorum redundantia. Calidam autem intemperiem cognoſces & ſiti , & nidoroſis ac cœnoſis ructibus, ſi coacti aliquid ederint: & ex eo quòd frigidiora & concoctu difficilia , magis concoquere poſſunt:frigidam verò,contrariis. Neque enim ſitiunt,neque frigida ſuſtinent,& ructum acidum aliquando habent. Qui verò propter humores cibos auerſantur, qui quidem ob tenues ac mordaces hoc patiuntur,ſtomacho morſum percipiunt,& nauſeant magis,& ſitiunt.Quibus autem computruerint humores,aliquando etiam febriūt.Qui verò ob craſſos ac viſcoſos humores, morſum & ſitim omnino non percipiunt,verùm commune ſymptoma omnibus eſt nauſea. Verùm ſi in cauitate ventris fuerint humores,etiam hos ipſos reuomunt:ſi verò in tunicis ipſius infarcti aut imbibiti,nauſeant ſolùm,non vomunt,præterquam cibos ſi fortè aſſumpſerint.Qui igitur ob calidam intemperiem cibos auerſantur , iis victus ex refrigerantibus conſtituendus eſt , & maximè ex iis quæ parantur cum aceto. Panem igitur ex poſca dare his cōuenit,& ipſam poſcam bibendam,& lac acidum, & apud Romanos Melcam appellatā:(eſt autem obſonium quoddam ex lacte)& intyba,& lactucas,& aliquando etiam frigidam aquam:omnia moderatè,iuxta præſentis intemperiei oppoſitionem.Nam immoderatus horum vſus nō ſolùm non prodeſt,ſed etiam incurabilem ſæpe fecit affectionē. Qui verò ob frigiditatē, eos contrariis ſanare conuenit,ita vt vinū vetus bibendum præbeamus,& cōditum,& hydrogarum, & aniſi ac rutæ & petroſelini decoctū,& piper ex aqua calida cōmuni , aut etiam ipſum ex tribus piperis generibus medicamentū,aut quod ex calamintha paratur.Dabis etiam theriacen ex viperis, quæ neque iis qui ob humorū copiā cibos auerſantur, incōmoda eſt. Allium verò his & vt cibus,& vt medicamētū, cōmodū eſt. At ſi ob humorū copiā ciborū faſtidiū fiat, tenues quidē & mordaces euacuabis aut per vomitus, aut per infernā aluum.Voment igitur facilius ſi tēperatam aquā ,aut aquam mulſam aquoſiorem præbiberint. Melius autem ſi ante hæc humectantes cibos dederis,velut ptiſſanæ ſuccum , aut ouorum vitellos . Verùm quomodo quis facilè vomat,libro primo dictum eſt. Si verò æger difficulter vomat,melius eſt ad infernum ventrem materiam promouere , vberiore ac temperato cibo hos præhumectando. Purgatorium autē medicamentū ſit, aut ex aloe amarū appellatū,aut id quod ex malis Cydoniis paratur,ac recipit ſcāmoniam,aut quod fit ex rhodomelite.Quòd ſi fieri poſſit vt citra ſcāmoniam ex aloes copia magis ipſos euacues,melius feceris,propterea quòd ſcāmonia eſt ſtomacho infeſta.At verò craſſos ac viſcoſos humores,ciborū faſtidiū inducētes, attenuabis ac ſe-

A cabis per acetū mulſum,& quæ ex hoc & muria componuntur:velut eſt capparis,oliua,ſinapis,& ſimilia.Nec verò incōmoda his ſunt ea quæ ad eos qui ob frigidā intēperiem cibos auerſantur relata ſunt,& maximè poſt euacuationē. Euacuabis autē ipſos per acetū mulſum Iulianiū.Forinſecus autē calefacere ac corroborare ſtomachū potentibus vtendum eſt vnguentis ac malagmatis , qualia ſunt maximè & quod ex vua acerba paratur,& Marciaton appellatū,& conſueta vnguēta:epithemata verò,Baiū & odoratū,& ſimilia.Exercitia etiā ac frictiones maximè B adhibeātur. Cæterùm iis qui ægrè cōcoquūt ac cibos auerſantur,propter humorē frigidū ac humidū, aut talem intēperiē,quæ ex malis Cydoniis parātur cōueniunt:dico autē id quod meloplacuntiū appellatur,& quod ex ſucco fit malorū,& quod ex carnibus ipſorū , & quod ex citrio præparatur.Malagmata verò,Marciatō,& quod ex vuæ acerbæ ſucco paratur,& Baiū,& polyarchiū, & quæ eiuſdē cum his generis ſunt. Si verò vlcus eſt in ſtomacho aut ventre,ab omnibus abſtinendum eſt acribus cibis ac potibus & medicamētis : vtēdū autē mitigātibus,velut ſor- C bitionibus abſque oleo, & iis quæ ex amylo fiunt, & terra Samia,& Lemnio ſigillo, & lacte ac melle pauciſſimo, quò citra mordacitatē perpurgent. Epithema conuenit ex palmulis,& malis Cydoniis,ac polenta : ceratū ex melino aut roſaceo,cum ammoniaco & thure : & Nilei epithema:& emplaſtrū ex ſalicibus,ac Iceſiū.Cognoſces autem vlcus ex eo quòd ſanguis,aut pus, aut etiā vlceris tectoriū vomitu reiicitur. AD EXOLVTOS ac debiles ſtomachos, & propterea nō coquentes,aut etiā cibū vomentes: Aloes,maſucha,maſtiches, ſtyracis , ſingulorum D ſextantem,abſinthii trientem,œnāthes quadrantē, glaucini ſexuncem,melini quadrātē,vini quod ſatis eſt. (quidam,etiā cypheos & roſarū,ſingulorū ſextātē).Trita hæc purpura aut lana excipiuntur, & ſtomacho imponuntur. Quidā,etiam ceræ ſexuncē admiſcentes , epithema ex ipſo faciunt. Ad voluuloſas ſtomachi affectiones(hoc eſt vehementes ac conuulſorios dolores)optimū medicamētū eſt Amazonū paſtillus.At huius deſcriptionē,itémque reliquorum ſtomachicorum compoſitorum materiam, reperies libro vltimo,in tractatione de compoſitis medi- E camentis.

DE VENTRIS INFLATIONE, Cap. XXXVIII.

FLatuū in ventre generatio, humoribus aut cibis prætepida caliditate in vapores diſſolutis contingit . nā frigiditas eo quòd attenuare ac diſſoluere nō poteſt,nihil flatuum gignit.Vehemens verò caliditas, non attenuans ſolùm,ſed etiam diſcutiens,flatus collectionem impedit. At minor caliditas diffundit quidem ac tranſmutat cibum,verùm defectuoſius:atque inde eſt flatuum genera- F tio. Conuenit igitur ipſos per calefactoria medicamenta attenuare, cumino in oleo cocto, & apio, & ſpondylio,& dauci ſemine.Si verò frigiditas affectioni adeſt, ruta , & lauri baccæ,& melanthium,& fœniculum in oleo coquatur,& admiſceatur bitumen,ac oleum laurinum.Quòd ſi etiam inflāmatio doloribus adſit , pro calefactoriis vteris laxatoriis,anethum coquens , ac miſcēs adipem gallinaceum ac anſerinum.Facit etiam ad inflatos polii faſciculus coctus,aut calaminthæ decoctum, admixto modico melle,& piperis drachma vna. Atque hæc quidem ve- G hementi dolore irruente adhibenda ſunt: in mediocri verò ſufficient fomēta ex milio.Cæterùm cucurbita bene magna vmbilicum complectens,ſæpe aceruatim ſymptoma ſubmouet. Prodeſt ipſis etiam caſtorium potum ex poſca,& forinſecus cū oleo Sicyonio impoſitum : & ſi cum tormine ſunt inflationes,ipſas ſanat:ſed & talus ſuillus vſtus & potus tormina ac inflationes ſanat : ariſtolochia item rotūda. Verùm dolores ob alui obturationes, aut inflationes ob craſſiciem aut ob frigiditatem , vinū meracius potum poſt cibum ſanat.Si verò ſomnus acce- H dat,etiam perfectè ipſas ſummouet.

DE CHOLERA, Cap. XXXIX.

CHolera,immoderata eſt ventris exturbatio , & infernè & per vomitum contingens,propter aſſiduam ciborum cruditatem . Fit autem cruditas quandoque ob

multam ciborũ prauitatẽ,quandoque ob prauorũ humorum redundantiã. Si quidem igitur nauſeat & lancinatur æger, manentibus adhuc cibis crudis in ventre, aquã tepidã ipſos bibere iubebimus,ac reuomere, digitis aut pennis immiſſis.Adiuuãda eſt etiã ventris excretio. Poſt ſuperfluorum euacuationem, quiete & calefactione partium circa præcordia vtendum eſt,per oleum dulce cum modico vino, aut per maſtichinum, aut nardinum, ſi hyems fuerit: & vt dormiant permittendum eſt. Poſt perfectam autem concoctionem, balneis vtendum eſt,& cibis boni ſucci.Si verò euacuatio immoderata fiat,ſufficiunt in principio etiam ea quæ libro ſecundo de ventris exturbatione dicta ſunt. Perſeuerante verò lationis impetu, & ventre collabente,& pulſu imminuto ac denſato, cataplaſma adhibeatur ex palmulis, cum œnãthe, & acacia, & hypocyſtidis ſucco ac malicorio. Detur autem aquæ moderatè frigidæ cyathus ſorbendus.Melius autem eſt ſi decoctum fuerit roſarum,aut œnãthes,aut rhois, aut pampinorũ vitis. Aut mali Punici acidodulcis ſuccus detur, modica mentha inſperſa. Si verò acriora fuerint quæ excernuntur,ardore ac ſiti accedẽte,cucumeris ſemen dãdum eſt cũ aquæ cyathis tribus:intybáque ac lactucas coctas in poſca, in cibo accipiant. At ſi lationis impetus ſiſti non poſſit, vinum aliquod auſterum dandum eſt,non febrientibus Palmatianum,aut Aminæum, aut ſpathites, aut omphacomelites:febrientibus verò,ex malis Punicis, rhoites appellatum, aut myrtites, aut Cebyraticum hydromelum, & in potu, & cum micis, aut alica,aut chondro.Si verò frumentacea edulia auerſentur,ex fugacibus fructibus aliquos manducantes, meſpila videlicet, aut pira,aut mala Cydonia,aut mala Punica, id quod carnoſum ac durũ eſt expuant: quòd ſi cibum non contineant, cucurbitã maximã leuem ſtomacho affigant, & hac incumbente, ex aliquo ex relatis nutriantur. Cæterùm ad conuulſorias contractiones, oleo imbuta linteola calida muſculis circundare oportet,& cerata liquida,quæ & cãſtorii & Sicyonii quid habeant.Ante hæc verò,artus calida aqua perfundantur. Si verò vigiliis vexentur,ad vigilias deſcriptis vtantur: &,ſi vires non prohibeant, medicamentum quoque ex papaueris capitibus bibẽdum detur.Declinatione verò contingente, ad balneum perducantur,& reficiantur pullis gallinaceis,aut columbæ, aut pedibus ſuillis, aut ſimilibus. Quin & alui profluuium, quod ciborum corruptio eſt, plerunque ſua ſponte ſedatur,ſi non alantur ipſi vſque ad perfectam concoctionẽ, ac euacuationem eorũ quæ corrupta ſunt. Si verò perſeueret,vtendum eſt iis quæ ad choleram relata ſunt.

DE LAEVITATE INTESTINORVM, & cœliaca affectione, Cap. XL.

QVum duplex ſit inteſtinorũ læuitas,altera ob ſuperficiariam inteſtinorum vlcerationem, vel (vt aliqui ſentiunt)ob cicatricem ex dyſenteria plerunque, aut ex aliis fluxionibus obortam: altera ob facultatis cibum retinentis in ventre debilitatem:ſecundam differentiam arbitror cum cœliaca affectione copulandam eſſe. Nam in hac,debili exiſtente ventre ad cõcoquendos ac diſtribuendos cibos,læuia & cruda ac liquida egeruntur, aluo in omnibus fluxione laborante. Verùm in læuitate inteſtinorum,& tranſitus ciborum velox fit, & cruditas magis intẽta eſt,vt acceptus cibus manifeſtus fiat:& per hæc maximè à cœliacis diſcernuntur.Imponendum igitur ipſis eſt lini ſemen cum palmulis.Egregiè facit etiam lentiſcus & rubus,ſi in aceto mulſo coquantur.Si verò etiam inflatio adeſt, cuminum & anethum & ruta admiſceãtur. Augeſcente autem fluxione, adiicimus etiam mala Cydonia,alumen liquidum, acaciam, hypocyſtidem, gallam:aut quædam ex his,aut omnia. Cerata faciunt ex oleo myrteo,cum aliquo vino adſtringente. Epithemata autem,calidiora,& quod ex baccis lauri paratur, & quod ex ſeminibus.Magis autem adſtringunt, & quod ex œnãthe fit,& quod ex vinaceis,& Antylo inſcriptũ. Sed & id quod Erythrion inſcribitur mirificè facit. Diuturno verò euadente morbo, etiam dropace ad ventrem vtendum eſt,& cerato ex ſinapi, & ipſo ſinapi. In potiones conueniunt,ſimplicia quidem, plantaginis ſemen, rumicis ſemen, malicorium, ſorba ſicca, vua Aminæa acerba ſicca,trium obolorum pondere: febre carentibus,cum vini auſteri cyathis ſex: febrientibus, cum aqua pluuiali. Minus autem ſtomachum offendit ventriculus gallinarum ſiccus potui inſperſus. Sed & vrinam cientia, apium, adiãtum, & ſimilia,ſi bibantur,fluxionem tranſferunt.Ex compoſitis autem eſt ſigillum Polyidæ, & paſtillus ex ſuccino,& ex ſpina Ægyptia, & Clidion appellatum,& ex ſeminibus cõſtans.Sed & hoc optimum eſt:Seminis rumicis ſylueſtris vnciam vnam ſemis, ſeminis plantaginis vnciam vnam, ſucci hypocyſtidis drach. ſex,gũmi aut acaciæ drach.tres.Excipe malorũ Cydoniorũ decocto ad tertias redacto. ALIVD. Cumini,piperis,rhois Syriacæ,balauſtii,ſingulorũ vnciã vnam ſemis, malicorii vnciã vnam,ſilphii vnciæ dimidiũ,aut pulueris eius ſicci drach.vnã: inſpergito in potum,aut aceto mulſo admixto,dato mane ac veſperi. ALIVD. Myrti baccarum nigrarum cochlearium vnum ſemis, aniſi roſarũ ſiccarum,œnanthes,ſingulorum cochlearii dimidiũ,palmulas viginti:fac paſtillos,& præbe drach.vnam cũ aqua, aut vino diluto.Theriaca quoque è viperis optimum iis auxilium eſt.Cibus,ſi acris & bilioſa eſt excretio,ex alica, chondro & oryza, ac ſimilibus ſit,ita vt adſtringentium quid ſimul coquatur,pirum, malũ Cydonium,meſpila & ſimilia.Coctum quoque lac his conuenit. Potus autẽ, vel vinum aquoſum tenue,aut aliqua ex iucũdis ſit potionibus. Si verò pituitoſiora excernant,ad cõtraria cibũ trãſmutamus, & ſemina quædam ſtomacho grata admiſcemus,aniſum,aut cuminum,aut apii ſemen:ſed & lenticula bis cocta ſæpe ipſis profuit,comeſta cũ modico aceto, aut aceto mulſo: braſſicæ quoque & ipſæ bis coctæ. Præſtat autem ſecundam ipſorum cocturam in poſca facere. Vinum verò vetuſtius ac calidius bibant.

DE TENESMO, Cap. XLI.

TEneſmus aliquando dyſenteriam præcedit,aliquando etiam ipſe ſolus non diu durans ceſſat. Eſt autem affectio,ad excernendum promptitudo, quæ differri ac deuitari non poteſt,nihil educẽs præterquam pauca cruentum aſpectum habentia, aut etiam mucoſa, quæ fere totius morbi ſunt cauſa:& inflammatio laxi tumoris in inteſtino recto oborta, incumbentis ſtercoris ſuſpicionẽ ipſis præbet,quòd excretionem quærat. At verò Galenus narrat etiam lapidem quendã per ſedem excretũ eſſe circa teneſmi affectiones. Sæpe verò etiam ob ſtercoris obturationem in tenui inteſtino conſiſtentẽ, teneſmus ſequutus eſt, ex adſtringẽtibus & meatus obducẽtibus amplius augeſcens: verùm ex infuſis per clyſterem acrioribus,velut eſt aqua mulſa cũ ſale,aut ex aliquo aluum molliente per os accepto (velut ſunt damaſcena, aut caricæ, mercurialis,ſerum lactis)ſtercore excreto, ſtatim ſedatus. Citra igitur eiuſmodi cauſam teneſmo oborto,conuenit inflammationem cruda ordeacea farina calida,& irrigationibus ex vino,& oleo myrteo,aut roſaceo,aut omphacino,ad lumbos ac pectinem adhibitis mitigare, & mucoſa quæ inteſtino recto infarcta ſunt,per aquæ mulſæ infuſum detergere. Sed & muria infuſa per clyſterem, ſæpe quod opus fuit effecit. Satis autẽ eſt vt ſalis drach. ſex in heminam calidæ aquæ iniectis muria fiat. Mitigare verò oportet dolores ac diſtentiones per inſeſſus fœnigræci, aut maluæ,aut ſeminis lini. Sæpe verò & hic inceſſus ſucceſſum habuit: Rubi, myrti, floris mali Punici, lauri & cupreſſi ramulorum viridium, ſingulorum æquas portiones coquito in aqua:eſt autem Marcelli. At in profundo ſi eſt inflammatio ac irritationes, frumentacei ſucci cum aliquo aſtringente cocti infundantur: ſed & oleum dulce infuſum & pluribus horis retentum, dolorem ſoluit.Si verò frequens ad egerendum ſurrectio fiat, etiam glomerem ex ſtaminibus calidis ſedi apponant,aut furfures calidos in faſciculum deligatos,aut ſpongiam, aut tale quippiam.

DE DYSENTERIA, Cap. XLII.

DYſenteria eſt exulceratio inteſtinorum, quandoque ex teneſmi tranſmutatione,aut alicuius ex relatis alui exturbationibus ortum habens: quandoque verò ipſa affectionem auſpicatur, & in ipſa excretiones fiunt pri-

mùm bilioſæ, variæ: deinde pro ratione cruentæ, & ad finem ſanioſæ, quales à mortuis corporibus defluere ſolẽt. Quæ verò ab atra bile initiũ ſumit dyſenteria, lethalis eſt, cum exulceratione cancrum indicans. Si igitur vlcerationis ſigna ſtercori admixta excernantur cum doloribus ac torminibus, in tenuibus inteſtinis vlcerationem eſſe ſcito, quæ auxiliis per os acceptis maximè opus habet. Si verò ſine mixtura ſtercus exeat, craſſorum eſt inteſtinorum vlceratio, quæ infuſis per clyſterem magis cedit. Quum verò multi ſanguinis per ſe excretio contingit, affectionem ipſam, ſanguinolentam dyſenteriam vocant. Excernitur tamẽ quãdoque etiam ſanguis nigrior quàm pro natura ſua, & ſplendidus, hepate non probè concoquẽte alimentum quod diſtribuitur: quin & ob debilitatem retentricis aut alteratricis ipſius facultatis, excernũtur per ventrem ſimilia carnium recens mactatarum loturæ. Hepaticam autem hanc vocant dyſenteriam, de qua in ſermone de hepate dicetur. In communi igitur, iis quæ ad cœliacos & alias præter naturam excretiones relata ſunt, vtendum eſt: priuatim verò Lemnium ſigillum, etiam depaſcendo proſerpentem iam dyſenteriam ſanat, & potum, & per clyſterem infuſum, inteſtino prius per aquam mulſam eloto, deinde per muriam: & portulacæ ſuccus, commodus eſt dyſentericis potus: & ipſa portulaca cocta in poſca, comeſta. Conuenit etiã plantago, & rubi fructus ac folia, & radicis althææ decoctum, hippuris ex aqua aut vino pota, & ſuccus ipſius. mori immaturus fructus ſiccatus: & hoc magis rubi mora ſimiliter ſiccata. Siccant etiam fluxiones per aluum, oua aceto cocta & comeſta: melius autẽ eſt ſi miſcueris ipſis aliqua ad dyſenteriam commoda, & in ſartagine fricta ad edendum dederis. Vtiliſſimum eſt ad hæc omphacium, rhus ruber, & ſuccus ipſius, malicorium, galla, vinacea, meſpila, myrti baccæ, corna, cochlearum integrarum vſtarum cinis. Compoſitum verò hoc: Cochlearum cineris partes quatuor, gallarum partes duas, piperis partem vnam: in puluillum redacta obſoniis inſpergito, aut in aqua, aut vino albo bibẽda dato. Generoſè auxiliatur hoc dyſentericis quibus nõdum putredinoſum factum eſt vlcus: ſed & canum qui oſſa comederunt ſtercus ſiccum, cum lacte per candentes ſilices immiſſos feruefacto potum, magnopere prodeſt. Compoſita verò, paſtillus ex ſpina Ægyptia, & Philippi paſtillus, & qui fit ex cornu ceruino, & qui ex ſeminibus, & trigonus: & ex macere catapotia admiranda ſunt. Optimus eſt & hic, opii, croci, licii Indici, acaciæ, rhois, thuris, gallæ, hypocyſtidis, malicorii, myrrhæ, aloes: ſingulorum æquales portiones aqua excipe, & obolos tres præbe. ALIVD. Rhois drach. octo, gallæ, malicorii, ſingulorũ drach. quatuor, dato cochlearium vnum ex vino. ALIVD. Rhois drach. 8, gallæ, acaciæ, gũmi, ſingulorũ drac. 2: opii drach. 1. dato drach. vnam, in vino diluto. Eclegma verò ipſis conuenit hoc: Myrti nigræ baccarum ſextarius vnus, rhois Syriaci ſextarius vnus, palmularum Thebaicarum lib. duæ, carnis malorũ Cydoniorum libra vna, mala Punica acida cum ipſis corticibus decem. Vini adſtringẽtis ſextarios duodecim coquito ad tertias, & excolato, ac iniicito mellis lib. ſex, & ad ſpiſſitudinem coquito, ac delingenda dato. Manifeſtum verò eſt quòd etiam cataplaſmata ex adſtringentibus erũt, quorum materiam habes. Infuſa autem per clyſterem dyſentericis commodãt, propter teneſmos vexantes, ſuccus oryzæ, aut alicæ, aut alicuius huiuſcemodi, cum adipe caprino aut hircino, & quæ in capite de teneſmo relata ſunt. Si verò ſanguis deſtillat, infundatur ſuccus polygoni, aut plantaginis, cum acacia, aut hypocyſtide, aut tali quopiam. At ſi res vrgeat, etiam ex ſanguinem ſiſtentibus aliquod infundatur, velut eſt cinis lanarum ſuccidarum, aut ſpongiæ nouæ, pice liquida, aut ſanguine bubulo, aut alumine liquido, aut ſtercoris aſinini ſucco imbutæ, & vſtæ. Sed & Andronis paſtillus bonum medicamentum eſt, & Muſæ inſcriptus, & conſimiles. Sed & ſubdititia collyria ex efficaciſſimis exiſtunt, maximè in quibus etiam dolores circa excretionem fiunt. Vlcere verò depaſcente circa inteſtina conſiſtente, quod & fœtore & putredine eorum quæ excernuntur cognoſcimus, & quòd non ſtatim ab initio, ſed poſt tempus fiat, cruſtam inducentibus infuſis vtemur: velut ſunt paſtilli Fauſtini appellati, & qui ex charta fit, & bithynus, & thronius, & qui ex ſubere paratur, per lenticulæ aut alicuius ex adſtringentibus decoctum, per clyſterem infuſi. Sed & hoc infuſum ex iis eſt quorum multam experientiam feci: Omphacitidis vſtæ, (eſt autẽ cauum illud ex quo quercina glans enaſcitur, quo coriarii vtuntur) auripigmenti, ſymphyti, rhois Syriaci, ſingulorũ æquales portiones. De his contuſis cochlearia duo excipe ſucco oryzæ, aut ſucco anchuſæ, quæ ſpinoſum & latum ac nigrum folium habet, quam chœroſpelethron, *id eſt iugerum porcinum*, vocant: & candido ouorum: ita vt de ſingulis ex æquo ſextantem aut quadrantem accipias: & per clyſterem immitte. Epithemata verò faciunt quæ ad cœliacos relata ſunt. Sed & ventris illitiones, quæ adſtringentem ac ſiccantem materiam habent, cum aliquo ex glutinoſis, gummi, thure, glutine, polline, in iis quæ cataplaſmatis ſimiles ſunt locum habeant. Cibus iis ab initio ſit lac ouis permixtum, deinde ex frumentaceis ſorbitiones, per ſe & cum lacte coctæ. Ipſum quoque lac moderatè coctum optimum eſt. Olerum vſus non eſt neceſſarius: attamen guſtanda dentur, ſeris cocta, intybus, & plantago, & braſſica bis cocta: & ex fructibus adſtringentes, carnibus ipſorum ſputo reiectis, aut iis quæ aliàs inteſtina exaſperare poſſunt. Si verò multa fuerit calida intemperies, etiam intybus crudus detur, & aquam frigidam ſorbeant. Reliquus verò potus ſit aqua pluuialis. Languente verò ſtomacho, etiam vinũ, poſtea verò etiam de volucribus ſicciores & concoctu faciles ſumant, & balneis vtantur dulcibus. Si verò ab ipſis fluxione infeſtentur, ſpongiam magnam, aut panis ſiliginei micas, vino Aſcalonite aut aliquo adſtringente calido imbutas, per totum ſuperiorẽ ventrem imponito, deligato, atque ſic lauare iubeto.

DE COLICA AFFECTIONE, Cap. XLIII.

COlon, quod craſſi inteſtini pars eſt, exortum quidem à dextera lateris mollitudine habet, fertur autem ad ſiniſtram inſtar cinguli: verùm dolores huic grauiſſimi fiunt, ob plures cauſas. Aut enim ob craſſũ ac pituitoſum humorẽ intra tunicas ipſius intercluſum, aut ob ſpiritum craſſum ac flatuoſum qui tranſitũ non habet, aut ob inteſtini inflammationem, aut ob acres ac mordaces humores. Qui igitur ob craſſum ac pituitoſum humorem dolent, his dolor per totum abdomen in profundo ſentitur, maximè circa coli ſitum, doloris ſenſu velut à terebellæ perforatione contingente. Tormina autem hos vexant, & ructus, & nauſeæ, & vomitus omnigeni, maximè pituitæ: & venter ipſis ſiſtitur adeò grauiter vt neque flatus pertranſeat: excretum verò quandoque ſtercus bubulo ſimile videtur, leue, & flatu plenum. Præcedit in his maximè frigidorum ac craſſi ſucci eduliorum aſſidua ingeſtio, repletióque ac cruditas, & ocium, & quæ his conſona ſunt. Iis autem qui ob ſpiritum flatuoſum dolent, tenſionis magis ſenſus contingit: qui verò ob inflammationẽ, feruoris in loco ſenſum percipiunt, & febris adeſt non ingeneroſa, ſuppreſſióque ſtercoris & vrinarum, & pulſus vexat circa ventrem, & ſitis ac ardor hos infeſtat, & nauſeæ, & bilis magis vomitus, nihil alleuantes: & in ſumma, grauiſſima hæc eſt ex colicis affectionibus, tranſitionem ad voluulum minans. At ob acres ac mordaces humores dolentibus, quemadmodum etiam iis qui ob inflammationem, ardor & ſitis & vigiliæ adſunt. Febriunt autem omnino, aut minùs quàm illi, & acre lotium emittunt, & billioſa egerunt, & ſæpe in alui egeſtione magis dolent, & calidiorum eduliorum ac potuum ingeſtione magis exacerbantur. Dolores igitur ob frigidos & viſcoſos ac craſſos humores ſanare conuenit, non vehementer calefaciendo: nam à calfacientibus multum diffunduntur, & magis inflantur tales humores. Conuenit igitur ipſos ſecare ac cõcoquere per ea quæ flatus diſcutiũt, & attenuant, ac ſiccant, citra vehementem caliditatem, ab initio morbi. Stercoribus igitur ex ventre per conuenientia infuſa prius eductis, infundendum eſt oleum in quo coctum eſt cuminum, aut ruta cum adipe anſerino,

aut gallinaceo, aut radicum cucumeris syluestris decoctum, cum myrrhæ drach. vna, & melle, ac oleo. Sed & oleo sæpe communi infuso, pituita vitrea coexcreta statim dolorem sedauit. Si verò ob doloris vehementiam, etiam infusum retineant, glandula indatur ex melle, cumino, nitro, rutæ semine sicco: aut brassicæ caulis probè derasus, & muria maceratus, aut brassicæ cinis melle subactus, aut colocynthis trita cum melle & nitro ac cumino. Sint autem glandulæ digitorum sex, quò musculum adstrictorium transgrediantur. Illinatur etiam sedes cyclamini succo, cum melle & nitro, aut centaurio cum melle & nitro. Dolore perseuerante, supra relata infundatur resinæ terebinthinæ vncia vna, aut opopanacis drach. vna, aut galbani drach. quatuor, bituminis tantundem, cum nitri drachma vna & aquæ vncia vna, & olei rutacei quincunce, aut amplius. Irrigationes autem partibus dolentibus adhibeantur ex oleo rutaceo, aut anethino, aut Sicyonio. Cataplasma fit ex medicamento trispermo, cum cumino, baccis lauri, apii semine. Epithemata sint, & quod ex seminibus constat, & quod ex baccis lauri, & quod ex meliloto paratur, & polyarchium: insideant autem in decocto fœnigræci, althææ, chamæmeli, artemisiæ, anethi, lauri, & similium. Sed & in oleum calidum, aut aquam & oleum demittendi sunt. Potiones sint absinthium & cuminum, æquis portionibus: aut panax cum aqua, aut castorium & anisum, aut piperis drach. vna, cum aceto mulso. Dolore verò non remittente, medicamentum ex tribus piperis generibus bibendum detur, aut theriace: sed & sinapismo & dropace vtendum est in remissionibus & balneis naturalibus. A balneis autem aquæ potabilis abstineant, nisi ob doloris afflictionem cogantur: quando sanè præimmisso aliquo ex relatis medicamentis lauare oportet, & iubere vt calorem admittant intra feruidos parietes, inspersis quibusdam nitrosis smegmatis. Si verò dolor vehemẽs est, etiam moderatè mitigantibus vtendum est: velut est pastillus ex castorio, tum infusus, tum potus, & medicamẽta eiusdem generis. Nam vehementia stupefactoria vitanda sunt, vt quæ ad breue quidem tempus mitigent, diuturniorem autem affectionem faciant, eo quòd materiam crassefaciunt, & intestini meatus densant. Attenuata verò iam pituita, per hieram amaram ipsos purgamus, aut per hæc catapotia: Aloes, euphorbii, grani Cnidii puri, scammoniæ, singulorum æquales partes. Dantur huic scrupuli duo. Victus autem calidior ac siccior his conuenit, vt qui ab initio à cibo abstinent, postea verò etiam acrium esum assumunt. Porrum igitur his dandum est coctum cum condito, & apium, & asparagus palustris, alliũ crudum, maximè iis qui hæc non molestè admittunt: & ipsum conditum bibant, & panem ex ipso accipiant. Post ea verò etiam reliqui boni succi & concoctu faciles cibi ipsis dentur, ita vt vitent repletionem & cruditatem. At si fuerit spiritus flatuosus qui dolorem efficit, post infusa & potiones flatus discutientes, etiam cucurbitæ maximæ leues, ignitæ, per totum superiorem ventrem affixæ, ad curationem sæpe suffecerunt. Si verò inflãmatio in intestino sit, venam in cubiti flexura secabimus: &, si vrinæ difficultas inualescat, etiam eam quæ ad malleolum est secabimus: & relatis auxiliis vtemur, exceptis acribus ac vehementer purgantibus. Verùm mitigantibus magis infusis, & cataplasmatis, & irrigationibus, & demissione in oleum vtemur, cucurbitásque etiam his affigemus. Ceratum quoque superiori ventri imponemus, quod habet ceræ quincuncem, olei chamæmelini sextantem, rosacei sextãtem, farinæ fabaceæ vnciæ dimidiũ, vitellos ouorũ quinque, cum succo seminis lini trito. Victum autem tenuem & febricitantium ipsis constituimus vsque ad inflammationis solutionem. Quòd si ob acres & mordaces doleant humores, infundatur ipsis oleum in quo coctum est fœnumgræcum, aut althæa, cum simplici adipe recenti anseris aut gallinæ, aut etiam ptissanæ succus cum rosaceo, aut succus seminis lini. Detur ipsis in potu amara ex aloe antidotus: & balneis vtantur aquarum dulcium: & cibis sorbilib⁹ ex alica, aut ptissana, piscibúsq; petrosis: & in summa totus victus humidior sit ac frigidior. Abstineant autem ab acribus omnibus eduliis ac pharmacis,

A &ab irrigationum ac cataplasmatum fomento, viníque potu, & præsertim veteris. Inualescente verò dolore, etiam sensum stupefacientibus vtendum est. Minimè enim præ aliis has affectiones lædunt, vt quæ tenues & mordaces humores crassefaciant, & moderatè perfrigerent. Porro arbitror etiam eam quæ nũc inualuit colicam affectionem, ex talibus humoribus generatam esse, quæ ab Italiæ quidem regionibus initium cepit, sed & in aliis multis Romanæ reipublicæ locis grassata est, pestilenti quadam dis- B tributione: in qua plerisque ad morbum comitialem, aliis ad artuum resolutionem, seruato sensu, quibusdam ad ambo, delapsus contigit. Et qui quidem ad comitialem delapsi sunt, plerique perierunt: qui verò ad resolutionẽ, plerique seruati sunt, velut in iudicatione causa translata. Sic igitur ægrotantes medicus quidam in Italia curauit, incredibili quodam ac temerario frigefactorio victu cõstituto. Lactucas enim ipsis exhibebat non coctas, frigefaciens ipsas, intybáque similiter supra satietatem edenda, vuas item & mala, & pisces duræ carnis, omniáque te- C sta intecta, & pedes bubulos, & bulbos, & similia, non solùm potentia sed & tactu frigida. Vinum verò raro, aliquando tamen dabat, & frigida aqua miscebat. Sed & frigidam aquam, aut etiam poscam frigidam dabat, ab omni alio calido ac medio cibo abstinens: & plurimos hoc modo præter omnem opinionem sanauit, & ex his aliquos qui iam ad comitialem aut resolutionem delabi cœpissent.

DE VOLVVLO, Cap. XLIIII.

QVVM acutissima & dolorosa affectio sit voluulus, D habet quoddam symptoma periculo grauius: nam superati miserrima morte pereunt, stercus tandem per os reddentes. Cõflatur autem affectio ex cruditatibus & obturationibus, vbi corrupta permanserint, & ex venenosis medicamentis, & ex intestinorũ ad scrotum delapsu, & ex inflammatione intestinorum, plerunque colica affectione malum auspicata. Pueros igitur irrigationibus, cataplasmatis, infusis, glandulis, & fomentis, velut de colicis dictum est, curabimus: adolescentibus autem & in vigore constitutis, venam secabimus citra dilationem, repetita E sanguinis detractione: sinminus, cucurbitas affigemus per totum superiorem ventrem multas & leues: ad dolentes verò partes, etiam cum scarificatione. Defricentur autem & constringantur ipsorum artus, & tunc efficaciora infusa adhibeantur, & in oleum calidum demissiones, antidotíque ac purgationes, & in summa, omnia ad colicos relata, exceptis iis quæ adhibentur ob acres ac mordaces humores colum dolentibus. Mirificè verò facit, etiamsi vomant, anethum coctum ac potum: post potum verò, pane in calidam aquam iniecto, statim calida frusta F edenda dato. Cibũ verò non continentibus, rhoen & cuminũ simul trita, in aceti mulsi cyathis sex bibẽda dato. At eos qui ex veneno accepto in voluulũ inciderunt, ab aquæ calidæ potu ad vomitum cogere oportet: (habes autem omnium venenorum acceptorum notas libro quinto) deinde bibendum detur oleum calidum, aut iuscula pinguia, vt rursus vomant. Post aliquot dies etiam theriace detur. Perseuerante verò obturatione, lacte sciffo cum modica scammonia, aut aloe, aut aliquo purgatorio aluũ euacuato. Si verò ob delapsum intestini in scrotum affe- G ctio facta est, statim ipsis sursum vergente figura reclinatis, delapsum intestinum ad inguen retrudemus, & ligamento hoc retinebimus.

DE RENVM AC VESICAE AFFECTIONIBVS, Cap. XLV.

De calculo.

ORdinem hunc docendi persequi nos cogit morborum cognatio. Commune enim est colicis, & lapidẽ in renibus habentibus, vt & ab initio aluus sit adstricta, H & vehementer doleant, & cibum fastidiant, & non concoquant, & tormina habeant. Proprium verò colicis quidem, vt hæc omnia magis intenta fiant: nephriticis verò, minus: & quòd colicis circa dexteram lateris mollitudinem magis sint dolores, & ascendant ad stomachũ vsque, & hepar ac splenẽ: & quòd stercus penitus sit suppressum,

A vt neque flatus penetrent,& si ad necessitatem ipsum excernant, quòd flatuosum sit, similiter velut bubulum: & quòd aliquando pituita vitrea excernatur,& vrina copiosior ac pituitosa reddatur. Nephriticis autem dolor circa ipsos renes firmatus est grauis, instar pali impacti:& testẽ è directo dolent, & torpor femoris è directo fit, raróque sua sponte aluus excernit omnino autem infusis per clysterẽ immissis, flatus & stercus biliosus, vrinæ verò paucæ & arenosæ magis reddũtur,& meatus vrinarius est adstrictus. Hæc sunt calculorum in renibus signa,quæ in viris perfectis magis fiunt: at calculorum in vesica coa- B ctio,pueris magis fieri solet. Notæ horum sunt, cruda & subalbida vrina cum arenosa subsidentia. Fricant assiduè ac contrectant pudendum,& arrigunt,& assiduè ad vrinã reddendam vrgentur,& vrinæ stillicidium habẽt. Materialis igitur calculorum generationis causa est crassus ac terreus humor: efficiens verò, feruida renum aut vesicæ caliditas. Cæterùm ad renes,atterentibus calculos, & secantibus medicamentis vtendum est,absque hoc vt manifestè calfaciant. Talia autem sunt,asparagorum regiorum radix,& rubi radix,& vitrum vstum, & graminis ra- C dix,& adiantum, & bdellium,radicis lauri cortex,althææ semen,cicer nigrum arietinum,lapides spongiarum,acetum scilliticum,phu, meon,asarum,carpesia, saxifraga,filon & comestum & potum, cardui radix,erysimõ,& prionitis. Balneis etiam assiduè vtantur,& post balneum statim aliqua ex relatis bibant: irrigationibus quoque & cataplasmatis, & fomentis ac insessibus laxatoriis ac mitigatoriis vtẽdũ est,ex colicis ipsa trãsferẽdo. Cõpositæ potiones sunt:Rutæ syluestris, maluæ syluestris, & apii radi- D ces:coquito in vino, & expressum liquorẽ aqua tẽperato, & cyathos 2 bibẽdos dato. Inspersile verò hoc est:Fructus balsami,lapidis spongiarum,pulegii sicci,seminis maluæ agrestis, singulorum æquas portiones contundito, & cochlearium vnũ cum vini diluti cyathis duobus dato. Sed & siccatus sanguis hircinus,& cicadæ siccæ sine alis ac pedibus, & lapis Iudaicus siue tecolithos ex vino mulso, in calido balnei solio dentur, & quæ ex ipsis parantur composita medicamenta, & posca nephritica, & condita ad hoc composita:Quin & troglodytes laudatissimum auxi- E lium existit.est autem auicula siue passerculus omniũ volucrium minimus,solo regulo excepto.Nam vt paruus sit, illo tamen solo maior est,& ipsi similis,colore inter cinereum & cumvirore pallidum,tenui rostro præditus,in parietibus maximè ac sepibus degens. Hic totus sale seruatus, & crudus assiduè comestus, & calculos natos per vrinam expellit, & de cætero generari vetat. Sed & vsti totius viuentis vnà cum pennis cinis, totus per se, & cum pipere & folio modico,ex vino mulso potus,idem efficere solet.Cæterùm ad dolorum acumen,& vigilias,antido- F tus Sotira & Philonis,bona sunt pharmaca. Venæ quoque sectio adhibita,sæpe dolorem leuat, velocem lapidis excretionem faciens.Præseruantia verò à calculi generatione sint primùm boni succi,& moderatus cibus, & exercitia:deinde à leguminum omnis generis, & à frumentaceorum assiduo vsu prohibeantur, & à caseo ac lacte, & obsoniis quæ ex ipso parantur. A vino item nigro, & carnium multitudine,& in summa, ab omnibus crassi succi cibis abstineant, & à valde calidis & acribus,hydrogaris, inquam,ac conditis, & similibus. Hæc enim non solùm G nondum generatos lapides concrescere prohibent, sed etiam iam generatos atterere & excernere solent. Bibant autem acetum mulsum cum aliquo ex simplicioribus vrinam cientibus, adianti, apii,graminis decocto:& post balneum ieiuni,ante vinum,aquam temperatam bibant: & in medio prandio frigidam insuper sorbeant, si nihil prohibeat. Si vitiatorum humorum copiam simul sentiant, per venæ sectionem aut purgationem euacuentur. Omnium verò optimum est ad præseruandos calculos, post balneum,priusquam vinum aut alium cibum capiãt, aquam temperatã bibere. Porro vesicæ calculos in pue- H ris, fortioribus auxiliis conficies, quæ ex relatis deliges. Nimium verò aucto lapide, aut etiam iuxta vesicæ collum obturato,catheteris instrumento,aut etiã lapidis exsectione vtendum est,velut in chirurgia dicetur.

De inflammatione.

Si renum aut vesicæ inflammatio fuerit, quæ & ex feruore loci cum grauitate & dolore cognoscitur: & quòd febriunt, & mente mouentur,& vomunt biliosa meraca,& meiere non possunt,& præsertim vesica inflammata, vena statim secetur. Et mitigatoriæ irrigationes,ac cataplasmata ex ruta & anetho, & fœnograeco, & althææ radice, adhibeantur: & per clysteres infusa ex oleo, papauere, & adipe anserino. In vesica autem & opii obolus dimidius, cum myrrha & croco & oleo,in sedem immittatur. Aqua etiam mulsa ipsis præbibenda detur, ita vt abstineant à fortibus vrinam cientibus,& multo potu: præterquam si acris & biliosus humor in ipsis redundet: tunc enim & multo potu vtendum est,& aceruatim, ex aliquo vrinam cientium citra mordacitatem. Bibant item de seminis lini partibus duabus, amyli parte vna, cochlearium vnum ex aqua: cucumeris quoque ac peponis semen accipiant. Si verò feruoris sensum circa renes percipiant, linteola ipsis iniiciantur ex vino & rosaceo,aut aqua, & rosaceo, aut melino, aut ceratum ex cera,& rosaceo, & chamæmelino,aut melino, & vitellis ouorum compositum, cum modico aceto aut polygoni succo. Postea verò etiam emplastro ex succis cum chamæmelino vtẽdum est. Abstinẽdum autem à valde calidis, propter mutationem in pus,& à valde frigidis. nam ab his renes facilè in scirrum indurantur. A balneis quoque inflammatione instante abstineant,& victu febricitantium & inflammatio nem arcente vtantur.

De abscessu & vlceratione vrinariarum partium.

Dolores circa laterum mollitudines, & horrores inæquales, & febres inordinatæ, abscessum in renibus significant:verùm circa vesicam abscessum, supra relata indicat etiam dolor circa locum. Affectum autem renem comperies ex eo quòd in sanum latus decumbens homo,ex opposito dolet,velut rene dependente: in quibus insessibus ex aqua & oleo vtendum est, & cataplasmatis ex polline, oleo, ac resina, aut ex erui farina cum melle: aut ex nasturtio,aut fimo columbino,cum caricis. At verò pus per vrinas excretum,abscessus ruptionem & vlcus in parte esse indicat. Quandoquidem verò etiam absque abscessu partes vrinariæ vlcerantur, ob vasis ruptionem, aut corrosionem ex materia acri,aut ex lapidis derasione, distinguenda est vlceratio in renibus ab ea quæ in vesica est, aut iuxta vrinarios meatus, hoc modo: Renibus exulceratis circa lumbos dolent cum grauitate, & citra impedimentum vrinam emittunt, & pus vrinis admixtum reperitur,carnosis particulis in ipsis innatantibus. Vesica verò vlcerata, pectinem & imum ventrem vehementer dolent, & ægrè vrinam eiiciunt, & pus post mictionem deorsum subsidet, & squamæ in ipso graueolentes aut laminosæ feruntur:furfuraceæ verò subsidentiæ scabiosam esse vesicam significat. At meatibus vrinariis vlceratis, & puris admixtio medio quodam modo se habet,& pilis similia magis in vrinis ferũtur, & dolor in medio loco inter renem ac vesicam fit. Si verò pus aut sanguis excernatur,etiam citra vrinarum emissionem, nullius relatorum sed pudendi vlceratio indicatur. Qui igitur partes vrinarias exulceratas habẽt,aquam mulsam aut fœnigræci decoctum præbibant cum melle,aut cucumeris semen cum passo. Qui verò pus mingunt, eis detur Armeniaca bolus, aut ferularum vstarum cinis, quantum tribus digitis prehendi potest, cum passo. Lactis quoque potus magnopere his prodest. Composita verò hæc: Seminis lini, seminis cucumeris, tragacanthæ, singulorum drachmas duas in pastillos efforma. ALIVD. Nucis pineæ nucleos viginti,seminis cucumeris satiui grana 40, amyli drachmã vnã:excipe duabus heminis decocti nardi ac seminis apii. Archigenes autem in epistola ad Atticum, ad vrinæ difficultatem vrgentem se accepisse ait, papaueris albi tosti drach. vnam, inspersam in decoctum iunci rotundi odorati,aut calami,aut glycyrrhizæ. Vlcerosos autẽ dolores eximit hoc: Seminis cucumeris purgati grana triginta, nucleos pineos duodecim, amygdalas amaras dealbatas trigintaquinque,croci quantũ ad colorem satis

eſt: ieiunus accipiat quotidie cum lacte,aut vino protropo. Mitius autem fiet ſi pro nucleis pineis maluæ ſemen pari mēſura accipiat:ſanare verò poteſt,inquit, vlcerationes in veſica cyphi, & cyphiformes antidoti.Ego verò in vetuſtioribus hoc vtens, non opus habui variegatiore: Chamædryos,chamæpityos, ſingulorum drach. viginti-quatuor:aſari,piperis albi, ſingulorum drach.ſeptem:cinnamomi drach. vnā : leuiſſimè quantum eius fieri poteſt triti cochlearia duo præbeo,ex Cretico paſſo. Si verò febriat,aquæ cyathos tres.Quòd ſi morſus vlceroſus adſit,etiam amyli cochlearia duo, & ſeminis cucumeris grana quindecim adiiciens, quod expeto aſſequor. Atque hæc ex Archigene. Sed & ex phyſalide medicamenta, & antidotus ex ſemine maluæ, & ex bellariis conſtans antidotus, commoda eſt. Ad intercapedinem ani ac ſcroti, & ad pectinem imponantur cerata ex œſypo loto, butyro, adipe anſerino,ac ſtyrace.In veſicam verò infundatur per paruum clyſterem aqua mulſa aquoſiſſima,aut lac cū pauciſſimo melle,aut cum cucumeris ſemine, aut oui candidum cum pompholyge,aut aliquo ex relatis medicamentis.Vlcere verò paſcendo proſerpente, paſtillus ex charta immittatur,aut bithynus, & cataplaſma ex palmulis, vua paſſa,cū galla,acacia,hypocyſtide,alumine, imponatur.

De ſanguinis ex renibus eruptione.

Renes debiles ſæpe vrinam retinere non poſſunt, ſed ampliores exiſtentes,aliquid ſanguinis ex vena emittunt, ſimúlque alias quaſdam craſſitudines. Erumpit etiā ſanguis ſæpe ex renibus per circuitum, quemadmodum in hæmorrhoidibus: euacuati verò alleuantur. In his nihil citò interturbare oportet ſi ſanguis rurſus ſiſtatur: ſi verò perſeueret,vena in cubito ſecetur,& medicamenta ad ſanguinem ſpuentes,& alias ſanguinis eruptiones, deſtinata, etiam ad renes ac veſicam, vnde ſanguis erumpit, in vſum aſſumantur. Maximè verò ſymphyti radix,& tragacantha vino macerata ipſis detur, & polygoni ac plantaginis ſuccus cum poſca, aut amygdalæ amaræ cum paſſo: aut hoc, Aluminis ſciſſi drach. vnā, tragacanthæ drach. duas,gūmi obolos quinque:excipe paſſo.Imponatur autem cruda ordeacea farina cum poſca & roſaceo,aut cataplaſma ex palmulis,& pane ſiligineo,cum acacia, aut hypocyſtide,coctis in vino adſtringente, aut poſca. At ſanguine ex veſica erumpente, etiam cucurbitis ad laterum mollitudines ac coxas affixis vtemur.Dignoſcitur autem affecta pars,dolore circa locum,aut quòd admixtus eſt vrinæ ſanguis,aut non,velut de pure dictū eſt.Si verò grumoſus factus eſt ſanguis in veſica,cognoſces quidem hoc ex eo quòd aceruatim ſuppreſſa eſt vrina poſt ſanguinis mictionem,& quòd vibices quidam ſanguinis (velut par eſt)exeūt,aut cruentæ humiditates.Dato autem artemiſiæ decoctum bibendum,& elichryſi, aut conyzæ,aut raphani ſemen,aut ſilphii ſuccum,aut cyrenaicum,aut apii ſuccum,ſingula aceto diluta : aut leporis coagulum,aut hinnuli,aut hœdi, in aceto mulſo: aut lixiuium cum oleo. & foris ſpōgia muria aut lixiuio calido imbuta imponatur. Si verò non ſoluatur,intercapedo ani ac ſcroti ſecetur,veluti in calculoſis,& grumis ſanguinis ablatis,congrua curatio adhibeatur.

De duritia renum.

Quæ verò durities circa renes fiunt,dolores quidē non amplius exhibent, verùm videntur ipſis velut ex laterum mollitudinibus pendere.Et coxæ quidēipſis ſtupore torpent: pedum verò impotentes ſunt: mingunt pauca. toto verò corporis habitu ſimiles ſunt iis qui aqua intercutē laborant.Hos igitur mollire oportet ceratis,& malagmatis,frictionibúſque ac fomentis: & vrinam cientia exhibere,& ventrem infuſo per clyſterem ſubluere.

De diabete.

Diabetes,velox eſt eorū que bibuntur tranſitus,vt quæ talia minguntur qualia pota ſunt.Quapropter etiam immodicè ſitiūt,vnde & dipſacos appellata eſt affectio quæ conflatur vbi debilis eſt facultas retentrix renum, fortis autem magis attractrix, quæ totum corpus humore priuat ob immodicam caliditatem. A duerſus hanc igitur inſtantes,cibos plures & ægrè commutabiles,& non adeò humectos dabimus,velut eſt alica cum roſato,aut rhodomelo,aut hydromelo, aut vino non vetere,aut aliàs calido aliquo:ex oleribus intyba, ſeridem,lactucas. Ex piſcibus petroſos:& pedes ac vuluas ſuillas,pira item ac poma, & mala Punica.Bibant autem frigidam:præbibant etiam polygoni ſuccum,& helenium in vino nigro,& palmularum ac myrti baccarum cremorem. Cataplaſma adhibeatur præcordio ac renibus, ex polenta in aceto & roſaceo: item ex foliis vitis,cotyledone, helxine ac portulaca. Sudores ipſis excitentur, & vomitus,ex aquæ frigidæ potu & ab omnibus vrinam cientibus abſtineant.Neque abſurdum eſt ab initio venam ſecare.

De vrinæ ſtillicidio, eiúſque reddendæ difficultate.

Si neque inflāmatio,neque calculus, neque aliud quicquam ex relatis adeſt,& acris fuerit vrina, & totus habitus,aut etiam reliqua ſigna bilem oſtendunt, ob hanc ſanè aut vrinæ difficultas, aut eius ſtillicidium conſiſtit: & oportet alterantibus ac temperantibus hanc vti, ptiſſanæ ſucco,piſcibus,balneis,& victu congruo, ita vt ab acribus abſtineamus,& à vino,ac exercitiis,& ab iracundia,& tarda cibi acceptione.Si verò vrinarum tenuitas, & albedo, ac reliqua ſigna frigidam indicant intemperiem, vinum calidum conueniet,& condita,& vrinam cientia medicamenta ac cibi,& inſeſſus calidiores. Si verò ſupra albedinem etiam craſſiores appareant vrinæ, pituitoſum humorem eſſe opinandum eſt qui veſicæ collum obturauit: & oportet aceto mulſo vti,& hyſſopo, ac pulegio,aut origano,aut thymo,aut ſilphio, coctis in aqua mulſa,& irrigationibus calidioribus.Siue autem humor craſſus, ſiue lapis,ſiue grumus, aut eiuſmodi quiddam obſtructionem induxit, & vrinarum tranſitū impedit, catheterem adhibere oportet,ſi non inflammatio partis adſit. At verò vrinæ in febribus difficultatem ſanat irrigatio ex rutaceo, aut anethino, aut veteri oleo. Si adſtricta ſit aluus,fœnigræci aut maluæ decoctum infundatur: inſideántque etiam hi in aquam & oleum, aut in decoctum quoddam ex relatis ſpeciebus cum oleo. Ceratum verò ipſis conueniet hoc: Maluæ ſylueſtris radices in oleo Sicyonio cum modica aqua coquuntur,donec torrefiāt, & ipſæ quidem abiiciuntur:ad oleum verò admiſcetur rutæ ſuccus quarta parte,& ceræ,& caſtorii quod ſatis eſt. De reſoluta veſica,ad quam aliquando vrinæ difficultas, aliquando inuoluntaria vrinæ excretio ſequitur, in tractatione de reſolutione antea dictum eſt.

De permingentibus ſtratum.

Laxatio muſculi circa veſicæ collum, hāc affectionem inducit: quapropter pueris maximè contingere ſolet. In communi igitur corroborantibus quammaximè vtendū eſt,velut vinum ac oleum calidum eſt,ac conſimilia, ita vt vitemus vehementer frigefacientia, magis verò concalefaciamus ipſos, quantum eius fieri poteſt. nam perfrigeratio velut reſolutionis imaginem repræſentat. Naturaliter autem hæc efficacia ſunt: Galli guttur vſtum ieiuno bibendum dato ex aqua calida, aut leucanthemi flores ſimiliter,aut leporis teſtem deraſum in vinum odoratum bibendum dato, aut calaminthā & myrrham ante cœnam bibēdas dato, au rutæ ſylueſtris ſemen toſtum bibendum dato ad triduum: illinatur etiam pudendum ipſius Cimolia terra cum ſucco perdiciadis.

DE HEPATIS AFFECTIONIBVS, Cap. XLVI.

QVVM varias ſuſtineat hepar affectiones,(nā & debilitate,& inflammatione,& igne ſacro,& induratis ſcirris,& abſceſſibus,& vlceribus, & obturationibus corripitur) primùm de debilitate ipſius dicendum eſt, à qua propriè hepaticos vocare affectos ſolent. Si igitur in ſuccum quidem commutata, verùm liquidiora euacuentur alui excrementa, diſtributione ad hepar defectuoſius aut omnino non contingente, ſi ab affectione immunis eſt venter, attractricem hepatis facultatem debilem eſſe opinandum eſt: ſi verò ſimilia loturæ carniū recens mactatarum, alteratricem & ſanguificatricem appellatam. At ſi ob calidam debile fuerit intemperiem,

temporis progreſſu recrementum fæculentius apparet, & valde graueolens,& bilis abunde colorata craſſa.Iam verò etiam eſſentia hepatis cum ipſa colliqueſcente, & totũ corpus colliqueſcit,& febriunt,& cibũ faſtidiunt, & bilẽ vomũt : ſi verò frigida intẽperies eſt,neque aſſiduæ neq; multæ excretiones fiunt.Diuturna enim eſt affectio,&per aliquos dies venter magis aceruatim erumpet: verùm minus graueolentia erunt excrementa,velut limus ſanguinis craſſi propinquus atræ bili. Quin & plures & variegatiores colores,frigidã intemperiẽ indicant,& febris ipſis lãguida apparet,& facies collapſa,& magis cibos appetunt. Vtra verò harum intẽperierum fuerit, ſi ſicca fuerit ipſi adiuncta,ſicciora apparent excrementa, & ſitiunt magis: ſi verò humida, liquidiora ac plura, & minus ſitiunt.porro ſi inflammatum eſt hepar, dolor in cõmuni omnibus adeſt in dextro præcordio, tranſiens ſurſum ad clauiculã vſque,deorſum ad ſpurias vſque coſtas,& febris acuta, & tuſſes ſiccæ,& ſitis,& cibi inappetentia, & ſpirandi difficultas,& lingua primùm quidẽ rubicunda apparet,poſtea verò nigra,vomúntque bilẽ,& aluus ſuppreſſa eſt.Quũ autem cõſimilia quodãmodo ſint ſigna etiã in pleuriticis, differentiã ipſorũ in capite de pleuritide diximus. At ſi eryſipelas *ſiue ignis ſacer* conſtiterit in hepate, & inflãmationis ardor extenditur,& exuruntur,& marcor ſuccedit. Priuatim verò ſimis hepatis partibus inflãmatis, nauſeæ, vomitus,ciborum auerſationes,flãmei ardores, & animi deliquia intenduntur.& ſæpe perfrigerantur vt aquæ præterfuſiones hinc initium ſumant: gibbis verò ipſius inflãmatis,ad reliqua relata etiam tumor manifeſtus certa deſcriptione ad viſum ac tactum expoſitus adeſt.Atque hæc quidem ſi vehemens & magna eſt inflãmatio: ſi verò obſcura fuerit, iubebimus ægrum valde reſpirare. Et ſi circa dextrum præcordium dolere ſe dixerit, moderatã hepatis inflãmationem eſſe cenſendum eſt: ſi verò iuxta incũbentium muſculorũ ſitum oblõgus inflãmationis tumor appareat, nullo ex relatis præſente, illos ipſos inflãmatos eſſe cognoſcimus.Grauitatis autẽ cum diſtentione ac dolore ſenſus in dextro præcordio,citra tumorem ac febrẽ, obturationem venarũ ſignificat, qua parte venæ in porta & ſimis hepatis partibus, cum his quæ in gibbis ſunt cõmittũtur. Proinde ſi in abſceſſum inflãmatio vertatur,& dolor, & diſtentio ipſis augetur,& rigores præter rationẽ accedunt, & in ſiniſtrũ latus decũbere nõ poſſunt,hepate magis dolentes.Rupto autẽ abſceſſu,aut per vrinas,aut per vẽtrem aceruata puris excretio contingit. Si verò ad ſcirrhi duram affectionẽ tumor trãſmutetur,dolores quidem minuuntur, tumor autem cum duritia manifeſtus eſt. corpora verò circumſita attenuantur. Progreſſu verò temporis difficilis fit cognitio : nam aqua inter cutem accedit, & totum præcordium ab humiditate cõtegitur. Ad calidã igitur hepatis intemperiẽ vtendũ eſt perfrigerantibus ac corroborantibus viſcus moderatè, qualis eſt ſeris & cichorium,quandoque crudum comeſtũ,quãdoque coctũ cum coriandro.Decoctum itẽ ipſius potum,& ſuccus, & ipſum adeò ſiccũ aquæ mulſæ inſperſum,& ad calidas & ad frigidas hepatis intemperies facit. Intybum autẽ troximum appellatũ,& ſonchus ex cõſimilibus ſunt. Facit & citrii ſucci cyathus ex aqua mulſa,& ſilicis ſuccus ſimiliter.Si verò etiã cum moderata obturatione intemperies fiat, cum vino aliquo tenui & vrinam ciente, illa dato.Catapotiũ verò ſumitur hoc:Cichorii drac.quatuor, radicis chamæpithyos drach. quatuor. Excipe melle cocto,& nucis Ponticæ magnitudine præbe, & aquã calidã inſuper ſorbeat: & ex opio ac hyoſcyami ſemine facta ipſis præbibenda dẽtur,& ipſa Philonis antidotus. In quibus autem calor intenditur,etiã roſaceũ optimũ aut melinum ipſis bibendum dato.Cibum verò ptiſſanæ ſuccũ, aut alicam cum hydroroſato accipiant, & panem ſimiliter ex aqua cum aliqua eiuſmodi iucunda potione. Et in ſumma, cibos moderatè perfrigerantes citra obturationem ſumant: à vino in totum abſtinentes, præterquam ſi ob aliam cauſam, velut eſt ſtomachi debilitas, vtantur,& tunc tenue quoddam, & parum aquæ ferens, aquoſum ipſis detur. Sed & ignem ſacrum in hepate ſimiliter curare oportet. At verò ſi frigida eſt intemperies, per contraria procedendum eſt. Panis igitur ipſis cum vino detur, & bis aut ter cocta braſſica : caſtaneas item guſtent, & vuas paſſas, & de gallinis quod ſatis eſt, & vinum bibant. Præbibendum verò ipſis detur eupatorium,aut aſarum,& medicamentum ex pipere,& ex deſcriptis antea ad cœliacos ac dyſentericos commoda deligantur. At confectiones cyphiformes appellatæ,ad calidas quidem intemperaturas omnino non conueniunt, niſi modicus quidam calor cum largiore humiditate fiat: verùm ad frigidas optima ſunt auxilia,& magis ſi cum humiditate aut obturatione hepatis fiant : ſi verò à craſſis ac viſcoſis humoribus obturatio fiat,myacantha,& maximè ipſius fructus detur,& radicis lauri cortex, & eupatorium ex aceto mulſo,aut lupinorum amarorum decocto,cum ruta & pipere. Facit & farina lupinorum pota, & radicis capparis partes duæ, coſti pars vna cum vino, & medicamentum ex cacano,ad craſſorum ac viſcoſorum humorum obturationes: iris item, & piſtaciorum fructus ac cortex, & marrubium,& amygdalæ amaræ, & paſtillus ex ipſis,dracontii quoque ac ari radix, & agaricum, & acetum ſcilliticum,& acetum mulſum. Hepar autem lupi ſiccum tritum cochlearii menſura datum, omnibus hepatis affectionibus conducit, cum vino dulci : quin & Theodoretus antidotus optimum eſt medicamentum, & in obturationibus hepatis, & in ſcirrhis induratis,& in diuturnis inflammationibus,in colicis item,ac morbo regio : ſimiliter & picra ex aceto mulſo. Cibi porro his dandi ſunt calidiores,& ab obturatione liberantes,velut eſt porrum ex aceto mulſo,& paluſtris aſparagus, & capparis ſimiliter. Sed & reliqua obſonia cum aliquo ex calefacientibus ac aperiendi vim habentibus condimentis cocta. Et vinum ſit tenue ac vetus, ita vt craſſi ſucci omnia vitemus, & balnea aſſidua, & maximè poſt cibum. Diuturna verò euadente affectione, etiam venæ ſectionem ac purgationem aſſumemus,ſi nihil prohibeat. Inflammato verò hepate citra dilationem vena ſecetur de cubito dextero, & multus ſanguis detrahatur,viribus ſufficientibus. Forinſecus autem cataplaſma imponatur viſceri, ex farina ordeacea, fœnogræco, ſemine lini cum palmulis, aut malis cotoneis, & flore meliloti, & abſinthio,ac chamæmelino. In vniuerſum ita vt mollitoriis adſtringentia admiſceantur. Epithemata verò ſint, Nili,& odoratum, & Philagrianum, & Apollophanis, & ex melilotis,& tuſile,copton appellatum. Ad maximas autem inflammationes valde multæ experientiæ hoc eſt: Comæ abſinthii, nardi Celticæ, aſari, croci, ſingulorum vncia vna:iridis,myrrhæ,ſtyracis,bdelii, ammoniaci thymiamatis,ſingulorũ ſextãs: medullæ vitulinæ triẽs,cerati lentiſcini lib.4. Dandũ etiã ipſis acetum mulſum, & ſimplicia auxilia, velut eſt aſarum, nardus Celtica aut Indica,iuncus rotundus odoratus, petroſelinum. Et ventrem irritare oportet per vrticam & mercurialem, cocta in cibo accepta : in declinationibus etiam epithymum ac polypodiũ dentur in aqua mulſa:per clyſterẽ quoq; aluus euacuetur,in principio ex aqua mulſa infuſa cum ſale aut nitro : verùm declinatione contingente, miſce hyſſopum, aut origanum, aut Cnicum, aut centaurium, & colocynthidem : & in ſumma, ſimæ hepatis partes per ventrem, gibbæ per vrinas,expurgantur. Cibus verò his detur ptiſſanæ ſuccus, in quo apium coctum eſt. Quòd ſi inflammatio ſacri ignis ſpeciem præferat, curationem antea diximus. Si verò abſceſſus fiat, ruptionem eius adiuuabimus cataplaſmate ex triſpermo, cum reſina, manna thuris,pice, althææ radicibus, fimo columbino, ſtercore caprino. Præbibendum verò detur decoctum polii, fumariæ circa ſepes naſcentis ad tertias redactum. item thlapſis decoctum, aut cichorii, & radicis chamædryos. Ruptione autem facta aqua mulſa, & quæ ad vlceratos rhenes relata ſunt. Forinſecus emplaſtrum Mnaſææ, & reliqua mollitoria, & Iceſium imponatur, aut quod ex ſalicibus conſtat. At ſi in ſcirrhum induratum eſt hepar, modica curationis ſpes eſt, ad aquam inter cutem affectione tranſlabente, attamen ad mollitoria admiſcenda ſunt ammoniacum, bdellium, medullæ,& adipes,& quæ his parem vim habẽt.Bibenda ve-

rò dentur quæ ab obturatione liberāt,& extergunt ipsum viscus, velut est piper: vrinā cientia, & calculos atterentia: cū iis quæ paulo ante ad hepatis obturationē relata sunt: ciborum quoque esu conuenienter exhibito.

DE MALO HABITV, Cap. XLVII.

PRincipium affectionis hydropicorum, malum habitum vocare consueuimus. Curare verò ipsum oportet venæ sectione, si nihil prohibeat, partita sanguinis detractione, ad tertium vsque ac quartum diem faciendo detractionem. Euacuandi autem maximè sunt qui ob hæmorrhoidum aut mensium purgationis suppressionem, in affectionem collapsi sunt: quemadmodum qui ob plenitudinem humorum, à venæ sectione abstinere debent. Omnino autem purgandi sunt per hieram ex colocynthide. Victus tenuis sit & reficcatorius: & naturalium aquarū vsus assumatur, aluminosarum ac nitrosarum magis, deinde sulphurulentarum. Reliquum verò balneum ex longioribus interuallis assumant, & variis modis se exerceant, maximè per iatraliptas, *unctionis doctos medicos.* postea verò etiam veratro vtantur. Mirificè ipsis prodest & absinthii præpotatio, & sinapismi, & dropaces. Si verò ad hydropem affectio delabatur, ad hydropicorū curationem deducatur, iuxta modum qui referetur.

DE AQVA INTER CVTEM, Cap. XLVIII.

HEpate vehementer perfrigerato, quandoque primaria affectione, aut inflammato, aut in scirrhum indurato, aut alio quopiam modo affecto, quandoque per cōsensum cū aliis partib⁹ sanguificationis successus nō contingit, & vocatur affectio Aqua ītercus. In qua aliquādo flatus copia cum paucissima humiditate coaceruatur, inter membranam peritonæum appellatā, ac intestina, adeò vt si verberetur superior venter, instar tympani sonitum edat. Vnde etiam tympanites hydrops vocatur, conflatus ab inflatione circa stomachum, & ventrem, & colon, & à febribus diuturnis. Quandoque verò etiam à duritia peritonæi mēbranæ, aut vteri in mulieribus, aut scirrhi indurati: aliquādo verò vice versa, humoris copia cum paucissimo flatu in iisdem locis coaceruatur, velut in vtre quodā cōprehensa. Vnde affectio Ascites hydrops nominatur, conflatus & ipse ex relatis causis. Plerunque verò à duritia & scirrho, circa splenē & hepar, & à diuturnis circa intestina fluxionibus, in quibus ventrē in tumorem eleuari contingit, reliquum autem corpus alimentū non sentiens consumi. Quandoque verò etiā per totā corporis molem frigidior ac pituitosior sanguis continetur, qui interdum ab hepate talis adfertur, interdum etiam omni corporis parte velut exaquescente generatur, adeò vt album ac pituitosum appareat corpus, mortuo simile: & vocatur Leucophlegmatias hydrops sub carne, aut intercus, conflatus à longis febribus, & malo stomachi habitu, & diuturnis hæmorrhoidibus suppressis, & à fluxu muliebri, & spirandi difficultate, & vigiliis præter rationem obortis, & ab aliis his similibus causis. Curātes igitur ipsos, in communi quidem ab euacuatione initium facimus: verùm in ascite ac tympanite, per medicamentorum aquā ducentium exhibitionem: in intercute verò, per venæ sectionem, maximè si ob hæmorrhoidū aut menstruæ purgationis suppressionem conflata fuerit affectio: nisi, dum in malo habitu constituti fuerunt, venæ sectionem præmiserint. Et tunc igitur velut in malo corporis habitu euacuationem partiri oportet. Deinde bubulum bouis armentarii stercus siccum exactè tritum, in posca aut aceto mulso coquito, & sulphuris quarta parte inspersa, toti ventris capacitati imponito: aut caprinum stercus, in vrina pueri aut capræ, ad strigmenti spissitudinē redactū impone. Hæc per vētrē summè ipsos purgāt: quin & ex fermēto cataplasmatis, & ex caricis, & calce, & nitro, & iride, & nasturtio, & sulphure viuo, & ammoniaco, laurique baccis ac staphide syluestri: & syluestrium columbarum stercore, aut omnibus aut quibusdam ex his assumptis, cum aceto mulso vtendum est. Post hæc epithema spongiola appellatū, ex caprino stercore, mirificè humiditatē euacuat, tū per obscuros meatus, tū per vētrē. Postea verò resiccātia emplastra imponātur, id quod ex salicibus constat, icesiū, tonsoris, ex baccis lauri: aut epithema polyarchiū, aut ex seminibus. Sed & hoc mirū in modū efficax est. ex profundo enim abripit humiditatem. Lapidis pyritæ drach. duodecim, sulphuris viui drach. duodecim, āmoniaci thymiamatis drach. duodecim, cumini drach. sedecim, nitri drach. 12: excipe modica cera ac terebinthina, & pelli inducta per totum ventrē impone. Præbibenda verò ipsis detur sambuci radix in vino cocta, aut cucumerem syluestrem in vino austero maceratū, ad triduum dato, ita vt de vino cyathum vnum bibat, additione quotidie facta vsque ad cyathos tres. Multæ verò mixturæ hoc est: Balsami, nardi, casiæ, cumini, glycyrrhizæ, hyperici, iunci rotundi odorati, asari, dauci, amomi, smyrnii, petroselini, calami aromatici, piperis, seselis, spōdylii, singulorum æquales partes. Facit & vnumquodque ex his per se: similiter etiam omnia vrinam cientia. Citra grauitatem verò vrinā ciet scilla assata, cum melle trita, & velut eclegma delingēda exhibita. Potest etiam aquis quæ bibuntur incoqui. Bonum est & hoc: Internæ scillæ partis lib. duas in vini austeri sextariis tribus ad tertias coquito, & de vino bibendum dato quotidie, initio à mystro facto vsque ad vnciam vnam. Optimum est & hoc ad ciendam vrinam: Aluminis liquidi magnitudinem fabæ aqua diluito, & per linteū excolato, & ad triduū, aut alternis diebus bibendū dato. Cōuenit etiam his picra ex aceto mulso, & antidotus Theodoretus, & ex amaris amygdalis pastillus. Cæterùm aquā ducētia plura sunt, experimēto verò cognita hæc: Grana Cnidia quadraginta aut quinquaginta, aut lathyrides viginti vel triginta: aut euphorbii siliquæ quinque, aut 7. Aut squamæ æris drach. duæ, aut tres. Excipiuntur micis panis, & in catapotia efformantur. Aut corticis radicis sambuci succus potus cum condito. Aut foliorum chamelææ, & squamæ æris, & anisi singulorum pares partes dato ex aqua, ab initio quidē drach. vnam, interposito autem interuallo, etiam duas & plures. Sed & hæc catapotia admiranda sunt: Aloes, euphorbii, grani Cnidii, singulorum vnc. vnam: rhei vnc. dimidiū: excipe brassicæ succo, & catapotia efforma. Dato de his siliquas septem aut nouem. Quin & antidotus ex caryophyllo mirificè aquam ducit. Sed & vt vinum aquā ducens ipsis demus conandum est. Est autem optimum hoc. Scillæ quadrans, seminis apii, capparis radicis corticis, piperis, singulorum drachmas quatuor, grani Cnidii decorticati drach. vna, folii malabathri pilulæ duæ. Vini optimi heminæ duodecim, mellis crudi lib. sex: contusa ac cribrata vino macerantur: scilla verò simul conteritur. Dantur huic cyathi tres. At post humoris euacuationem, etiam theriaca vtendum est. Bubuli quoque stercoris vsti cochlearii mensura, quotidie ex vino pota, magnopere prodest. Infusis etiam per clysterem vtendum est, nisi aluus sua sponte liquida egerat: tunc enim magis resiccare ipsam conuenit. Porro in mulieribus hydropicis, etiam pesso hoc subdititio ad vuluam vtendum est: Anisi, cardamomi, cumini, nitri, aristolochiæ, fœnigræci, pulegii, ficuum internæ partis, singulorum pares portiones: susino excepta apponantur. Post hæc etiam naturalibus balneis vtendum est perseueranter, & arenæ ingestione: ab aliis verò balneis abstineant, & vbi lauerint, in balneo vtātur inspersionibus ex nitro, sale, sinapi, calce, ac similibus. Atque hæc quidem etiam citra balneum commoda sunt, si sicca cum oleo ventri affricentur. At in hydrope subter cutem, etiam aliis partibus se exerceant, quantum eius fieri potest, & sicca frictione in sole vtantur. Sed & reliquus victus siccior assumatur. Salsamenta igitur edant, & sinapi, & allium, & ex volucribus syluestres ac siccas. Et ex oleribus asparagum, gingidium, porrum, sinapi, caucalidas, & reliqua syluestria: & salem theriacum aut Iamblichi obsoniis aspergant. Vinóque vtantur veteri, tenui, vrinam ciente, &, si adsit, mari mixto: ita vt ab omni largiore potu abstineant, & ab aqua in totum. Si verò cum febre consistat hydrops, ab omnibus calidioribus & acrioribus eduliis ac auxiliis abstinendum est: verùm mixtim his vtendum, aduersus id quod vrget

instando.Cæterùm in tympanite hydrope,& purgatoria, A
& quæ totum corpus colliquant tollantur, & quæ effica-
cius vrinam cient. Quæ verò flatus attenuare ac discute-
re possunt,intrinsecus ac extrinsecus vtenda dentur:& cu-
curbitæ leues assiduè toti ventri affigātur. Qui verò hy-
dropē asciten habent, si nō relatis cesserit auxiliis, ad
perpunctionem deducantur, quæ nulli alii hydropi con-
uenit.

DE SPLENE, Cap. XLIX.

QVum splen ab hepate trahere soleat atrabiliariū hu-
morē,qui velut sanguinis fæx existit, si quidē attra- B
ctoria huius vis debilis fuerit, aut obturatus meatus per
quem prius illum traxit,icterus niger conflatur,dum san
guis impurus per totum corpus fertur. Verùm si quidem
grauitas aut distentio fuerit circa splenem, aut etiam do-
lor,obturatio indicatur. si verò nihil horum,attractoriæ
facultatis debilitas. Vomitus autem atræ bilis,absque fe-
bre & alia malignitate contingens, retentricem splenis
facultatem debilem esse indicat. Expulsoriæ verò ipsius
facultatis debilitas inappetentiā inducet, dum non am-
plius atrabiliariū recrementū ad os ventris affertur,appe- C
tentiámque excitat. Quòd si atrabiliarius humor in i-
pso splene obturatur,primùm quidē inflāmatio huius fit,
quam & feruor & dolor & tensio indicat: postea verò e-
tiā in scirrhū induratur,vbi feruor quidem ac dolor ces-
sauit, manet autem tumor ac duricia.His igitur & os gra
ueolens fit, & gingiuæ corroduntur,& vlcera in cruribus
absque cicatrice manant. In quibus hepate coaffecto, ve-
lut diximus, hydrops oboritur: intemperies itaque ipsius
similiter velut hepatis curabimus. Inflammatione verò
præsente, vena de sinistro cubito secetur,aut circa sum- D
mam manum,eo quòd ex lōgiore distantia reuulsio fiat,
aut etiam ob naturalem quandam cognationem.Deinde
imponantur cataplasmata attenuantia citra manifestam
caliditatem,ita vt etiam nunc aliqua astringentia admi-
sceamus. Talis autē est ex sua natura salis flos appellatus.
Est & hoc cataplasma admirandū:Fœnigræci triētem,fa-
rinæ ordeaceæ,nasturcii, singulorum vnciam vnam,fi-
cuum pinguium libram vnam, herbæ verbenacæ siccæ
vnciam vnā: ficus aceto acerrimo macerare oportet, &
cum aliis prius contusis coquere, & postea rursus coque- E
re:aut stercus caprinū cum cruda ordeacea farina in po-
sca coctum imponito.Habeat autem,si voles, etiam salis
florem. Vbi verò prius cyprino cum aceto modico foue-
ris,vtere malagmatis primùm simplicioribus, quale est
hoc:Ceræ sesquilibram,adipis taurini libram vnam,nitri
quadrantem,terebinthinæ,seminis viticis, corticis radi-
cis capparis,singulorum quincuncem:coctis quæ liquari
possunt,sicca inspergito.Sed & Nili malagma optimum
est.Si verò inflammatio in scirrhum delabatur, fortiori-
bus vtendū est,vt etiam cutem lancinent,quale est quod G
ex stercore caprino paratur,& citrinum, & Machærionis,
& Tonsoris,& quod ex lauri baccis constat,& quod ex sa-
licibus.Hoc verò etiam ipse cum successu expertus sum:
Auripigmenti sextantem,sandarachæ sextantem, ceræ,te
rebinthinæ,singulorum libram vnam, picis siccæ libram
vnam,galbani vnciam vnam,opopanacis vnciam vnam,
corticis radicis capparis, myrobalani, singulorum trien-
tem,ammoniaci thymiamatis sexuncem,nardini aut cy-
prini quadrantem. Sed & ammoniacum cum aceto illitū
spleni sæpe profuit.Itémque potum scrupulorum triū aut
quatuor pondere, cum castorii scrupulo vno, in balnei
solio, vbi caricas præmanducarunt ac exspuerunt. Aut
ammoniaci partem vnam,castorii partē vnam:dato dra-
chmam vnam. Hæc,etiam in scirrhū induratis prosunt,
quemadmodum etiā capparis cortex aceto tritus ac im-
positus:qui etiā bibitur cū aceto,aut aceto mulso, & cras-
sos ac viscosos humores euacuat: quandoque verò etiam
sanguinem. Salicis quoque cortex similiter illinitur.Facit
& cinis ex officina fabrili, cum cruda ordeacea farina
impositus ex aceto mulso.Et centaurii succus forinsecus
impositus,& potus.Et lupinorum amarorum decoctum,
cum ruta & pipere potum, & farina ipsorum pro catapla-
smate imposita. Et aqua in qua sæpe ferrū extinctum est,
febrientibus per se data,cyathorum triū mensura: non fe

A brientibus, cum vini & aceti cyatho vno. Aut rumi-
cis syluestris radicis cum scilla obolos tres, aut chamæ-
dryos aut serpylli acetabulum,omnia cum aceto,aut ace-
to mulso:aut anagallidis cæruleum florem habentis succi
obolos duos cum posca bibendos dato. Aut acetum scil-
liticum,aut acetum mulsum.Composita verò hæc: Radi-
cis panacis,ammoniaci thymiamatis,corticis radicis cap-
paris,herbæ lanariæ,scillæ assatæ internæ partis, singulo-
rum æquas portiones permisce,& præbe drach.vnā.facit
& ad anhelosos ac hydropicos. ALIVD. Myricæ fru-
B ctus drach.quatuor, piperis drach. quatuor, spicæ nardi
drach.duas,ammoniaci thymiamatis drach. duas: vtere
cū aceto scillitico,& præbe drachmā vnā ex aceto mulso.

Ad induratum splenem.

Cyclamini drach.viginti,bryoniæ drach. tres, dictam-
ni drach.duas,scillæ assatæ drachmas octo,herbæ lanariæ
drach.sex,radicis capparis drach. sex: dato de his pastillū
trium obolorum cum aceto mulso. Quin & ex erica pa-
stillus commodus est.Cibi horum sint attenuantes,acres,
sicci, & parcissimus potus. Exercitia item ac frictiones
C & sinapismi assumantur: quandoque etiam cucurbitæ
cum scarificatione.

DE MORBO REGIO, Cap. L.

MOrbus regius,icterus appellatus,diffusio est bilis in
toto corpore contingens,quandoque atræ, (de qua
in splenicis diximus)quandoque flauæ. Differentiæ verò
horum plures sunt, quorū causæ & dignotiones hæ sunt:
Si enim ex febrili morbo aceruatim obortus regius mor
bus sedauerit febrē,iudicatorius est,materia ex profūdo
extrinsecus translata consistens, neque medicamentis o-
D pus habens,sed ex balneis ac moderata frictione citò de-
cedens.Si verò cum febre fiat & biliosis egestionibus, &
grauitas sit circa dextrū præcordium,inflammatio fer-
uens indicatur ipsius hepatis,ob quam bilescens sanguis
per totum corpus fertur. Si autem citra grauitatem fer-
uor sit in ipso,ob solā calidam intemperiem hepatis, af-
fectio conflatur.Si verò citra febrem fiat,sintque albæ a-
lui egestiones,vesicæ bilem suscipientis affectio indica-
tur,aut meatibus ipsius obturatis, si quidem grauitas est
circa dextrum præcordium:aut absque hac, viribus suis
E debilitatis,siue attractoria eius qui ex hepate trahit, siue
expulsoria eius qui ad intestina expellit. dum enim non
purgatur sanguis biliosus, in totum corpus distribuitur:
quemadmodum in nigro ictero diximus. Statim autem
his etiam vrinæ biliosissimæ abundè coloratæ prodeūt.
Fit etiam icterus ob intemperiem calidam solidorum
corporum,dum in bilem mutantur ea quæ alimenti ra-
tione ad ipsa deferuntur:quemadmodū in hydrope sub-
ter cutem consistente, ad pituitosam humiditatē trans-
mutatio fit. Talis autē morbus regius cognoscitur ex eo
G quòd non aceruatim sed particulatim fit, nullo relatorū
præsente.Quin & ex venenosi medicamenti potu,& pro-
pter venenum extrinsecus ex aliquo venenum eiaculante
allabens,morbus regius conflatur.Calidæ igitur hepatis
intemperiei,& inflammationis ipsius,& facultatum debi
litatis curationem, antea in tractatione de ipso recēsui-
mus,quæ etiam citra permutationem huc transferenda
est,vt ne eadem sæpe dicamus. Obturatis autem vesicæ
bilem suscipientis meatibus vtrisque,aut altero solo, ve-
na secetur in cubito dextero.Quidam verò & in his,& in
G illis qui ob inflammationem hepatis morbum regium
cōtraxerunt, venam prope paruum digitum dextræ ma-
nus secant.Cataplasmatis autem inflammationem arcē-
tibus vtendum est,& ipsi per hieram purgādi sunt. Com-
modi sunt etiam clysteres.Præbibēdum verò detur mor-
bo regio affectis,apii,aut adianti,aut rumicis,aut serpylli
ad tertias decoctorum decoctum : aut absinthium potui
inspergatur. Summè verò faciunt succi raphani cyathi
duo, cum vini cyatho vno poti: itémque succi cicho-
rii cyathi duo aut tres,per se,& cum vino. Verùm ob he-
H patis inflammationem ictericis vinum mulsum biben-
dum præbe,aut decoctum aristolochiæ tenuis, aut hype-
rici,aut adiāti,aut herbæ lanariæ,aut rubiæ tinctorū : aut
ramenti cornu ceruini drachmam vnam cum vino : aut
pastinacæ in vino ad tertias coctæ decoctum,aut sulphu-

ris viui drach.vnam in ouis ſorbeant. Hæc etiam ob obturationē ictericis magnificè proſunt. Seminis autem attriplicis ſcrupuli octo, cum chryſattico aut alio paſſo, in balnei ſolio poti, ſufficientem euacuationē faciunt. Rectè etiam picra datur, & arida, & ex aceto mulſo conſtans, & Theodoretus antidotus, & ex amaris amygdalis paſtillus. Dato etiam cinamomi quantum tribus digitis prehendi poteſt in vini mulſi cyatho vno, aut aqua temperata, aut myrrhæ magnitudinem fabæ, cum piperis granis quinque, paríque cinamomo. Qui verò ob calidā ſolidorum corporum intemperiem icterici ſunt, ſimplicibus frictionibus, & exercitiis moderatis, & vnctione, & balneis vtantur, & humectante ac moderatè frigefaciēte victu, ptiſſanæ ſucco, intybis, ſeride, cichoriis, piſcibúſque, ac vino tenui aquoſo. Cæterùm de iis qui ex veneni potu, aut ob venenum eiaculantium morſum, ad hanc affectionem deuenerunt, libro quinto dicetur. Porro bile circa oculos & faciem recepta, elaterii erui magnitudinē cum lacte muliebri inſtilla in naſum in balneo, & ſtatim in ſoliũ dimitte, ac præcipe ne caput mergat, & poſt balneum refectorio victu dato, rurſus in nares infunde in ſole. Facit & cyclamini ſuccus, & marrubii, & melanthii: ſed & acetum acerrimum naribus attrahat dum ſedet in ſolio, & parumper nares cōprimat, & mirificè euacuabitur.

DE VMBILICI PROLAPSV,

Cap. LI.

CAuſam & chirurgicam curationem vmbilici prominentis, in chirurgiæ tractatu dicemus. Quandoquidē verò & per medicamentorum vſum quidam ad naturalē ſtatum reuerſi ſunt, de hoc hîc dicendum eſt. Aluminis ſciſſi drach. quinque, fæcis vini Rhodii drach. decem, gallarum omphacinarum drach. duas: vino diluta, & ad mellis ſpiſſitudinem redacta impone, forinſecúſque ſpongiolam poſca imbutā ſuperadde, & faſcia deliga. ALIVD. Corticum fabæ freſæ, gallarum, balauſtii, ſingulorum æquales partes in aqua coquito. Vbi verò diſſoluta fuerint, diligenter trita imponito cum ſpongia, quemadmodum dictum eſt. ALIVD. Ramenti plumbi drach. ſedecim, cicutæ, mannæ thuris, ceruſæ, ſucci hypocyſtidis, ſingulorum drach. vnā: vino diſſolutis vtere quemadmodum dictum eſt.

QVOMODO QVIS IMPVBIS AC IMberbis diu permaneat, & de pudendorum ac teſtium cuſtodia, & ſimul pſilothra,

Cap. LII.

CImoliæ terræ & ceruſſæ æquales partes hyoſcyami ſucco excipe, vt ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem habeant, deinde oleo lentiſcino quantū ſatis eſt addito cōcute, ac vtere. ALIVD. Cicutæ ſuccū, & ſolani, hyoſcyami, lupini foliorum tenerrimorū, & pſyllii, ſingulorum pares portiones terito, ac vtitor, vbi prius deterſeris ac laueris. Oportet autem prius aliquot diebus aquam bibere.

Pſilothron pilos diſperdens.

Aſellorum domeſticorum qui in globulum ſe conuoluunt drach. duas, ſandarachæ drach. quatuor, calcis viuæ drach. octo, aceti veteris cyathum vnum, lixiuii ficulnei cyathum vnum, coquito in olla, & vtere in balneo. ALIVD. Calcis viuæ partes duas, auripigmenti partes duas, cimoliæ partem vnam, coctis in aqua vtere velut dictum eſt. ALIVD ſimplex & ſine odore. Calcis viuæ ſextarium vnum, ſandarachæ vnciam vnam: coquito velut dictum eſt, ac vtere. Cæterùm depilatoria inter oculorum morbos relata habentur.

DE HERNIAE SPECIEBVS,

Cap. LIII.

QVÆ ex peritonæi membranæ ruptione fiunt inteſtinorum delapſiones, valde graues ſunt: quæ verò ob rarefactionem, facilius curantur, pueris magis velut humidioribus contingētes: & multi ſanè ex iis citra chirurgiam, & per medicamenta quæ imponuntur, & per cōuenientem deligationem curati ſunt. Vtendum autem eſt ſubſcriptis compoſitionibus, vbi hoc ſolum addiderimus, affectiones has ſolo loco differre. Quū enim adhuc ſupernè circa inguen, inteſtinum manet, bubonocele, *hoc eſt, inguinis ramex ſiue hernia*, appellatur: vbi verò ad ſcortum iam delatum eſt, enterocele, *hoc eſt inteſtinorum ramex* nominatur. Proinde malicorii drach. decem, gallæ omphacis drach. quinque, in vini auſteri cyathis tribus coquito, tritáque præfricto ac retruſo inteſtino imponito, vbi frigida aqua prius perfuderis. Et per dies decem ſoluito, ita vt in lecto maneat æger ad dies triginta, & cupreſſi decoctum cum vino bibat: aut pilularum cupreſſi obolos tres in vino diluto. Hoc medicamentum in pueris efficax eſt. ALIVD agglutinatorium. Radicis ſymphyti, ſucci marrubii, amygdalarum amararū, gūmi, ſingulorum pares portiones. ALIVD. Terebinthinæ vnciam vnam ſemis, ceræ, thuris, myrrhæ, glutinis piſciū cochlearū vnà cum teſtis, ſingulorum vnciam vnam, gluten ad triduum aceto præmacerato. ALIVD. Cupreſſi pilularum vnciam vnam, gallarum vnciam vnam, malicorii vnciæ dimidium, glutinis quadrantem, mannæ thuris vnciæ dimidium, ſymphyti vnciæ dimidiū, cochlearū vnà cum teſtis vnciam vnam: pilulas & malicoriū vino adſtringente diu coquito ac terito, & reliqua admiſceto, & exceptis vtitor. ALIVD. Aloes malicorii, thuris, ſucci hypocyſtidis, glutinis fabrilis, picis, bituminis, ſingulorū vnciā vnā ſemis: vini dulcis, quod ſatis eſt. ALIVD variegatius, facit & ad perfectæ ætatis homines, malo non diuturno. Chryſocollæ, glutinis, taurini, ſarcocollæ, glutinis piſciū, lapidis gagatæ, lapidis hæmatites, rhois Syriaci coriarii, acaciæ, ſingulorū vnciā vnā ſemis: lapidis pyritæ, ſulphuris ignem nō experti, magnetis ſpirantis, aluminis ſciſſi, mannæ, thuris, ſingulorum vnciam vnam: picis brutiæ quincuncem, cochlearū vnà cum teſtis vnciam vnā, recrementi argenti trientem, gallarum vnciam vnā, ſquamæ ſtomomatis ferri vnciam vnā, æris vnciam vnam, bituminis ſexuncem, olei myrtei, quod ſatis eſt. Vino adſtringente ſicca excipito, & manus non inquinante vtitor. Quòd ſi decumbere non ſuſtineant, triangulari craſſiore ligamento, quod inteſtinum adſtringere poteſt, ſecurè deligato. Abſtineant à flatuoſis cibis, & vino largiore, & aſſiduis balneis, & intēto motu, velut eſt curſus, ſaltatio, vociferatio, & ſimilia. AD hydrocelen, *hoc eſt aquoſum ramicem*, vt humor euacuetur. Piperis grana centum, baccas lauri octoginta, nitri drach. viginti, ceræ drach. quadraginta, olei heminam dimidiam: exceptis vtere. ALIVD optimum. Floris lapidis aſii drach. ſex, vuæ paſſæ vinaceis exemptis ſextantem, cumini Æthiopici drach. octo, nitri rubri drach. octo, trita imponito, fomento mane ac veſperi adhibito. Quidam etiā ſulphuris drach. octo addunt. ALIVD. Calcem viuā ſtrigmento exceptam cum cerato impone, & parum nitri ad calcem admiſce. ALIVD. Braſſicæ radices vrito, & cinerem adipe porcino veteri eliquato excipito. Soluito autem per tertium diem. Quò verò non rurſus valde multa fiat humoris collectio, hoc malagmate vtere: Ceræ libras duas ſemis, picis trientē, ammoniaci thymiamatis trientem, aluminis liquidi vnciam vnā ſemis. Facit etiā emplaſtrum ex populo nigra, & reliqua attractoria.

DE TESTIVM INFLAMMATIONE, itémque ſcorti, & de aliis ipſorum affectionibus,

Cap. LIIII.

SCorti inflammatio cognoſcitur ex eo quòd circa primùm manus contactum dolent, & quòd feruor ac duricia intenta appareant. Teſte verò inflammato, neque ad leuem contactum dolent, ſed digitis innitentibus, & rubor & duricia circa ſuperficiem minus apparet. Si verò quis digitis innitatur, duricia in profundo occurrit, & febris aliquando oboritur. Propriè igitur teſtibus inflammatis cōuenit venæ ſectio circa malleolum: in communi verò omnibus cataplaſmata & cerata. Cataplaſma itaque imponendum eſt ex fabacea farina cocta in vino diluto, cum vuis paſſis pinguibus vinaceis exemptis: aut cuminum, aut aſphodeli radicem coctam ac tritam, ad parem polentæ pollinem admiſceto ac imponito: aut lini ſemē in vino diluto, aut fœnumgræcum in aqua mulſa, aut lilii radicem in aqua mulſa, aut fæcem vini recentem cū polline polentæ, aut ſenecionem & coriandrum viride, cum vuis paſſis vinaceis exemptis. Si verò multus ſit feruor

folia hyoſcyami cum triticea aut cicerum farina imponi A to, aut arundinis folia, aut cucurbitam crudam: ſi verò diuturna eſt affectio cum duricia, cucumeris ſylueſtris radicem coctam in aqua mulſa & cum farina loliacea tritã imponito. Sed & hoc bonum eſt auxilium. Vuarum paſſarum exemptis vinaceis quinquūcẽ, cicerum feruefactorum vnciam vnã ſemis, cumini vnciã vnã, ſulphuris dodrantem, nitri vnciã vnã, reſinæ quadrantem & ſemun ciam: terito omnia cum melle, & pro cataplaſmate vtitor. Cerata verò hæc faciunt: Olei cyathum vnũ, colophoniæ ſexuncem, plumbaginis, cumini, vuarum paſſarum, farinæ fabaceæ, ſingulorum trientem: ceræ ſextantem. plumbaginem cum oleo coquito ad aliquã compagem, deinde ceram & reſinam adiicito, & ablata ab igne ſemifrigefacta, ad vuas paſſas tritas & ad farinas affundito. B ALIVD. Olei anethini & roſacei, ceræ, reſinæ pinus, ſingulorum quincuncem, cumini ſextantem & ſemunciam, ſtercoris aſinini vnciam vnã ſemis: cuminum cum ſtercore aſinino terito, & ceratum frigefactum admiſceto, ac conterito ſimul, deinde linteo exceptis vtitor, lanam ſuperimponẽs, aut oleo omphacino, aut butyro & reſina, æ- C qualibus portionibus vtitor. Si verò ex ſudoribus vlcera in ſcroto fiant, gallam tritã aut alumen pinguedini & felli hircino inſperge, ac obline. At verò ad teſtes feruido vlcere infeſtatos, vbi cimoliam terram cum aqua prius illeuiſti, ſiccari permittito, & ablutione cum calida aqua facta, myrtum ſiccam, & ſmyrnii parum terito, ac imponito. Cæterùm carnium in teſtibus excreſcentias cinis ſarmentitius cum nitro & aqua ſubactus impoſitus ſanat. Si verò pruritus circa ſcrotum eſt, nitrum, ſtaphidem ſylueſtrem, alumen liquidum, aceto & roſaceo trita in bal- D neo illine: poſt balneum verò, oui candidum cum melle illine.

DE SEMINIS PROFLVVIO, & eiuſdem in ſomnis effuſione, Cap. L V.

SEminis profluuium inuoluntaria eſt excretio aſſiduè contingens, citra pudendi tentiginẽ, propter retẽtricis facultatis debilitatem: in qua conuenit in quiete aſſeruare, ita vt lumbos & pubẽ lana conuoluta intingant, vino, & melino oleo, aut œnanthino imbuta. Cõſequẽter autem cataplaſma imponatur ex palmulis, malis, œnan- E the, acacia, hypocyſtide, & rhoe, ac ſimilibus. Inſideat autem lentiſci & rubi ac ſimiliũ decoctis in vino, aut etiam aqua: cibis verò vtantur reficcatoriis. Poſt prima verò tẽpora ad exercitiũ deducantur, per quod & totũ corpus & affectæ partes ad robur deducantur. Cæterùm ad ſeminis redundantiam facientia, ſufficienter relata ſunt libro primo in tuendæ ſanitatis tractatione: vbi etiã de iis qui coire nõ poſſunt ſcriptũ eſt. Verùm ad ſeminis in ſomno effuſiones profuerit ipſis etiam lectus frigidior, & decubitus in dextrum aut ſiniſtrũ latus, & quæcunque medi F camenta frigida lumbis ſublinuntur: qualia ſunt, coriandrũ, cicuta, ceruſa, portulaca, omnia cum aceto.

DE SATYRIASI, Cap. L VI.

SAtyriaſis eſt palpitatio pudendi, ad inflãmatoriã quãdam vaſorum ſeminariorũ affectionẽ conſequens, cũ tẽtigine: & ſi non definat palpitatio, ad vaſorũ ſeminaliũ reſolutionẽ aut conuulſionem delabi ſolet: & pereunt celeriter, conuulſi, morientes autẽ ventre inflantur, & frigidũ ſudorẽ excludunt. Contingit autẽ hic morbus (ſed ra- G rò) etiam mulieribus. Vena igitur ſtatim ſecãda eſt, & victus tenuis ac ſine vino conſtituendus, & quotidie quidẽ aluus mollienda eſt, vehemẽter nunquam, ſed placidè ac leniter. Optima igitur eſt beta, & malua, & mercurialis parum, & concharũ iuſculũ: non malũ eſt etiam ſimpliciter clyſterẽ adhibere. Verùm vrinas cientes medicinæ vi tentur: lumbis autem frigefacientia adhibeantur, velut eſt ſolani ſuccus, aut portulacæ, aut hyoſcyami, aut cicutæ. Neceſſe eſt etiam colem, & ani ac ſcroti intercapedinem, ex aliquo mitigante frigefactorio illinere, velut argenti ſpuma, terra cimolia, ceruſſa, aceto dilutis, aut aqua, H aut vino dulci, aut ſapa. Decubitus ſupinus noxius eſt. Bibat autem nymphææ radicem, & iridem, & adiantum. Ruta autem & ſeminis profluuio & ſatyriaſi laboranti prodeſt. Cibus detur frumentaceus modicus, & ſiti pre-

mantur. Si verò perſeueret affectio, cucurbitæ affigantur cum ſcarificatione: & ſi plenitudo adſit, etiam per hirudines euacuatio fiat. Venter autẽ cruda hordeacea farina integatur.

DE PRIAPISMO, Cap. L VII.

PRiapiſmus eſt auctio pudendi perſeuerans, in longũ ac circulum intumeſcentis citra rei venereæ appetẽtiã. Eſt autem flatuoſus ſpiritus qui membrũ tumefacit, ex humoribus viſcoſis ac craſſis præ moderata caliditate generatus. Manifeſtũ igitur eſt quòd partes calefacere nõ oportet, ſed leniter frigefacere, cerato roſaceo cum aqua conquaſſato: & per chamæmelinũ ceratum pudendo ac lumbis impoſitum. Victus & medicamenta adhibeantur attenuantis facultatis, citra manifeſtam calefactionem. Adhibeãtur etiam quæ naturaliter efficacia ſunt, per experientiam comperta. Nymphæa igitur etiam his bibenda detur, & viticis ſemen & rutæ viridis obſonii miſceatur. Ab initio verò hoc ne detur (multum enim calefacit) ſed poſtea poſt aliorum attenuãtium vſum. Si euacuatione vtendum ſit, per vomitus fiat. Nam per infernum vẽtrem contingentes, ſæpe fluxionem concitant ad vicinas partes: ſed & exercitium & frictio aſſumatur, ad flatus diſcutiendos. Nulli ex relatis conuenit coitus, præterquam in quibus ob huius abſtinentiam, ſemen redundare coniectamus.

DE MEMBRORVM GENITALIVM impotentia, Cap. L VIII.

QVI hanc affectionẽ habẽt, ad venerem nõ ſtimulãtur, & propterea triſtes ſunt. Cauſa autem horum eſt, partium reſolutio, aut ſeminis inopia. Quum igitur ſemẽ generantia libro primo in ſanitatis tuendæ tractatione relata ſint, itémque quæ ad coitum ſtimulent, ſecundum ſimplicem facultatem, nunc fortiora apponenda ſunt. Communiter igitur, acopis ad reſolutionem commodis, etiam hic vtendum eſt: priuatim verò, ſtellionem vſtum terito, deinde addito oleo, dextri pedis magnum digitũ illinito, ac coito: ſi verò ceſſare voles, digitum abluito: ſed & ex ſtellionibus multæ mixturæ medicamẽtum efficax eſt. Præbibenda verò dentur tentiginem cientia, velut eſt primum hoc: Piperis, nucleorũ nucis pineæ, petroſelini, rameuti pudendi ceruini, terebinthinæ, ſingulorum æquales partes excipe melle. ALIVD. Cicerum crudorum, nucleorum nucis pineæ, ſingulorum ſextantem: erucæ, piperis, ſingulorum vnciam vnam: excipe melle, dato drach. duas cum vino. Sed & Satyriaca appellata multiplex compoſitio conueniet, & quæ his ſimilia ſunt. Conſiderare verò oportet etiam alias affectionis cauſas, & correctionem ipſis conuenientem adhibere.

PVDENDORVM AC SEDIS AFfectiones, Cap. L IX.

VLcera in pudendis & circa ſedem, ſi ſunt citra inflammationem, valde ſiccantibus opus habent medicamentis, qualia ſunt id quod ex charta vſta conſtat, & anethum vſtum ſiccum, & cucurbita vſta. Non humidis autẽ & recentibus vlceribus etiã aloe bonũ pharmacũ eſt, ſicca in puluillum redacta inſperſa: præ omnibus verò dolorem eximit & nullo minus efficax eſt pompholyx. Si verò humidiora fuerint vlcera, pinus cortex per ſe, & lapis hæmatites. Si autem & profunditas aliqua ipſis affuerit, ad relata manna thuris admiſcenda eſt. At ſi nome depaſcendo proſerpat, lenticula imponatur cum malicorio. Vtendum etiam emplaſtro coraco ex aceto mulſo appellato, & paſtillo bithyno, & qui ex charta conſtat. Rimas autẽ in pudendis ac ſede iuuat reſina fricta cum roſaceo trita, vt ſtrigmentitia craſſitudo fiat, admixto etiã oui vitello, & opio: aut foliorum hederæ ſiccorum vſtorum cinis tritus cum roſaceo in pulmbeo mortario adhibeatur. Paſtillus quoque ex vino & oleo, & qui ex lapide phrygio paratur, valde commodaſunt medicamenta & ad rimas & ad ſordida circa coronam vlcera, & maximè quũ detrahere præputiũ non poſſunt. ALIVD ſimplex, quod etiã acrimonias obtundit. Cadmiæ vſtæ ac lotæ ſextantem, foliorũ roſarum exunguium ſexuncẽ: ſicca inſperge, abluens prius vino. Ad condylomata verò facit hoc: Chalcitidis, œſypi, cerati, medullæ ceruinæ, foliorum rubi, ſin-

A gulorum pares portiones cum cerato,& paſtillus ex vino ac oleo ſimiliter. Si verò in cole intra pudendi foramen inconſpicuum vlcus fiat,cognoſcitur ex eo quòd aut pus, aut ſanguis euacuatur, citra mictionem. Curatur autem primùm quidem aqua mulſa aquoſa collutum, deinde lacte,poſtea admixto etiam ad lac Aſtere collyrio. Aut paſtillum album, aut eum qui ex loto fit, in plumbea pila tritum immittito,aut etiã pinna in eo tincta illinito: deinde linamentum tortum illitum indito. Optimum eſt & quod gallam recipit,& pompholygem, amylúmque,& aloën,æquis portionibus trita cum roſaceo, & plantaginis B ſucco.

Ad dolores in pudendo.

Butyrum & reſinam pari modo liquata imponito, aut lini ſeminis ſucco pares partes myrrhæ & reſinæ frictæ terito ac imponito.

Ad tumidum pudendum.

Vitis foliorum tenerorum drach.vnam,ceruſſæ drach. quinque,trita impone. Vtere etiam aquæ marinæ frigidæ perfuſione,& quiete,& colis deligatione.Verrucas in pudendis, thymos appellatas, curat, & augeri rurſus non C ſinit cinis ſarmentorum vitis cum aceto impoſitus. Item corticis ſalicis vſti cinis.In ſumma verò, verrucarum genera omnia, & thymus, & formicaria, & quæ quaſi ex chorda pendet,per medicamenta quidem vehementer exulcerantia auellentur,per putrefacientia verò ac erodentia mortificantur. Propriè verò facit elaterium cum ſale impoſitum,groſſi cum aceto nitro, & farina, fici ſuccus illitus,ſmaridis caput ſalſum vſtum, ærugo cum ſulphure viuo vſta: tithymalli ſuccus illitus,ocymi folia cum atramento ſutorio: heliotropii magni ſemen cum vino im- D poſitum.

Ad inflammationem ani.

Ceruſſæ trientem, pompholygis aut cadmiæ teneræ vnciam vnã,thuris vnciam vnam, feridis ſucci heminã vnam. Dilue paulatim ſuccum inſtillans donec cõſumptus fuerit:deinde cerato facto ex ceræ ſextante, & roſacei libram vnã vbi eraſeris admiſce,& fortiter emollito. Immittito autem per inſtrumentum puris tractorium, & ſuperne deligato.Facit etiam ad rimas imflammatas, & ad vlcerationes ſedis,cum feruore aut morſu. E

Ad ignem ſacrum circa ſedem.

Emplaſtri ex ſuccis libram vnam,roſacei quod ſatis eſt, panis puri libram vnam,croci vnciam vnam, opii vnciã vnam.Crocus & opium macerantur paſſo,panis aqua:deinde ad ipſa trita adiicitur emplaſtrum ex ſuccis, & roſaceum,& emollitur. Facit etiã ad calidiſſimas podagras. ALIVD faciens etiam ad inflammationem ani. Ceruſſam vino & roſaceo, in plumbea pila,plũbeo piſtillo tritam illine:aut ceruſſam & oui candidum, & roſeaceum in eadem pila, donec ſtrigmentitiam craſſitudinem ha- G beant,trita illinito.

Ad ſedis dolores.

Hyoſcyami foliorum tenerorum, portulacæ foliorum tenerorum,micarum panis vino maceratarum, vitellorũ ouorũ aſſatorum, ſingulorum pares portiones, roſacei quod ſatis eſt. poſtquã fomentum adhibueris ad locũ ex roſarum ac meliloti decocto,cataplaſma imponito. ALIVD optimũ ad ani inflãmationes,& extuberantias. Ceruſſæ,ſpumæ argẽti,ammoniaci thymiamatis,bdellii, ſingulorum ſexuncem, terebinthinæ vnciam vnã, ceræ vnciæ dimidium. Arida ſucco ſolani,hyoſcyami,aut portulacæ terito:quæ liquari poſſunt,liquefacta admiſceto,& excipito, & roſaceo mollitis vtitor. Sed & emplaſtrum Phicotyche appellatum,& quod ex plumbagine paratur, & paſtillus ex loto,& ex halicacabo,& ex roſis,ad ſedis inflammationes,inter clara ſedis ac pudendorum medicamenta habentur.

Ad extuberantias ani.

Si inflammatæ ſunt extuberantiæ,& relatis in communi vtẽdum eſt,& priuatim hoc paſtillo: Ceruſſæ quadrãtem, pompholygis vnc. vnã, ſpumæ argẽti ſextantẽ,maſtiches ſexuncem. excipe hyoſcyami ſucco. Si verò non ſunt inflammatæ, vino prælotis pilularum cupreſſi vſtarum cinerem inſperge:aut corticis cucurbitæ ſiccæ vſti, A aut oſſium palmularum cinerem ſimiliter: aut teſtarum ouorum & fœniculi cinerem: aut mali Punicæ foliorum ſucco, pari vino albo admixto prolue ad dies ſeptẽ. Verùm ad calloſas extuberantias,calcem & auripigmentum cum aceto acri trita,in ſole illinere bonum eſt.

De hæmorrhoidibus.

Si hæmorrhoides plus quàm oportet euacuantur, corporis habitum aquoſum fieri contingit,& vt prauè cibos auerſentur.Periculum eſt etiam ſi larga ſanguinis eruptio fiat:quemadmodum etiam, ſi penitus ſupprimatur, vnde B operoſa eſt curatio.Quare quũ plures ſint hæmorrhoides, vnam relinquere oportet,purgationis gratia. Quædã verò ſunt quæ in ſuperiore parte non apparent,& propterea ægrè curantur.Cæcæ verò nihil quidem excernũt,verùm magis doloroſæ ſunt.Ad has igitur cyclam ini ſuccum illine,& aperiuntur.Ad eas verò quæ immodicè euacuantur,ſpinæ Ægyptiæ,ſambuci foliorum,artemiſiæ, ſingulorum quincuncem,ſideritidis trientem, in aquæ heminis octo,ad dimidias coquito. Deinde herbas quidem reiicito,ad aquam autẽ ſiccum hoc admiſceto: Melãteriæ, C aluminis rotundi,ſingulorum drach. octo,ſpumæ argenti drach. quatuor, gallæ quadrantem,miſyos drach.duas, ſoreos drach. duas.Soluto hoc ſicco in decocto,ſepties in die irrigationem facito: ſequenti verò die ſimiliter alia facta eiuſdem ponderis præparatione,ſimiliter irrigationem facito:& tertia die eodem modo. Si verò reliquiæ aliquæ manſerint, quarta die per acum facta compunctione,ſi ſenſerint, aut ſanguinẽ fuderint, decoctum quidem ſimiliter facito, de ſicco verò dimidium admiſceto.Vbi autem irrigaſti,cum ſicco contingito,quo ex- D actè exurantur. Verùm propter inflammationem panem imponito. ALIVD. Panem purum in garo primario macerato,& in noua olla vſtum ac tritum imponito, abluens antea vino.Facit & ad extuberantias. ALIVD. Soreos drach. duas, chalcitidis drach.vnam, miſyos drachmã vnam,atramenti ſutorii drach. tres,aluminis ſciſſi drach.nouem, æris vſti drach. vnam, melanteriæ drach. vnam:vtere ſicco. Cibi verò ſint in iis quæ nimium euacuantur, qui paucum ſanguinem faciunt ac minimum ſuperfluitatis,ſiccantéſque ac adſtringentes,qualis eſt lota alica ex poſca,& oryza & chondrus.Ex oleribus intyba, E cichorium,& portulaca,& vina adſtringentia. At in excæcatis hæmorrhoidib⁹ cõueniũt cibi his cõtrarii:maximè autem loliginũ, & ſepiarum,& polypodum, torpedinúmque ac cartilagineorum eſus probè commodat. Hæc enim ſanguinem turbant: ſed & quæ menſes ducunt, his commoda exiſtunt.

Ad procidentes anos.

Ericæ fructus,gallarum,ceruſſæ,acaciæ, ſucci hypocyſtidis,corticis pinus,thuris,myrrhæ minnææ,ſingulorum æquales partes,ſicca inſperge prælatis vino auſtero. ALIVD. Recrementi plumbi,rhois ſyriaci,ſingulorum drach.octo,floris roſarum drach.quatuor, myrrhæ minnææ drach. duas:vtere velut priore. ALIVD. Corticis pinus,mannæ thuris,ſpumæ argenti, ſingulorum drach. octo,pilularum cupreſſi ſiccarum,plumbaginis, ſingulorum drach.duas:vtere velut dictum eſt: & vrina ipſius ægri adhuc calida affuſa prodeſt.

DE VTERI AFFECTIONIBVS, ET primùm de menſium purgatione, Cap. LX.

G PLeriſque purgatio menſium contingit circa decimũquartum annũ:paucis citius, circa decimumtertium, aut duodecimum:nõ paucis autẽ tardius quatuordecim annis.Tempus verò vnicuique purgationi ſtatutum non eſt.Multæ enim ad duos aut tres, plurimæ ad quinque dies purgantur: aliæ ad ſeptimum vſque diem: paucæ etiam ad duodecimum vſque purgatæ ſunt. Definunt autẽ pugari aliquæ circa quinquageſimum annum: paucæ vſque ad ſexageſimum: quibuſdam à triceſimoquinto anno,& maximè pinguibus,menſes deſinere cœperunt. Si H igitur remoratur purgatio,circa præfinitum tempus lauato,& ſeſanum aut porrũ capitatum præbibendum dato,cum pipere & ruta ſimul coctis.Edat autem loligines, ſepias,polypos,& quæcunque eius generis ſunt.Priuatim enim ſanguinem turbant.

DE MENSIVM SVPPRESSIONE, Cap. LXI.

SVpprimitur menstrua purgatio, aliquando toto corpore malè affecto, aliquando vbi vterus ipse propriam affectionem suscepit, propter loci frigiditatem, aut plagã, aut intemperiem ex natiuitate, aut ob acquisititiam vexationem. Plerunque verò ex abortibus, & ob partem aliquam principaliorem primariò affectam, velut est hepar, aut ventriculus, aut thorax, aut eiusmodi quædam in diuturna affectione cõstituta. Suppressa verò, multarũ & diuturnarũ affectionũ causa fieri solet. Quum igitur ob aliquã viscerũ interaneorum affectionem primariã purgatio intercepta fuerit, aut moram traxerit, maximè operæpretium est primariò affectam partem curare, & post ipsam vteri meminisse. Notas autem illarũ partium affectarum in superioribus tradidimus: vbi verò nihil illorũ affuerit, manifestum est ipsum vterũ primariò affectum esse. Si igitur non prohibet ætas, aut habitus corporis, aut aliud quiddam, vena secetur non ante præfinitum mensium tẽpus, sed præterito iam dies decem adiiciãtur. Detrahatur autem non plus duabus libris & dimidia, neque minus vna, si sanè venam secuerimus: sin minus, hiera ex colocynthide purgentur, duabus drachmis datis in sex cyathis aquæ mulsæ. Febre verò præsente, hiera vti non expedit. Commodum autem est venã secare in primis febrium diebus: post purgationem reficiantur ad paucos dies. In sequentibus autem exerceantur deambulationibus, frictionibus infernarum partium, & lauentur. Cibi conueniunt qui facilè cõcoqui ac distribui possunt, & olera humida ac dulcia omnia: ex piscibus petrosi: ex volucribus teneriores: lactis potus, dulciaria ac mellita liba: vinum tenue, album, non valde vetus ineptæ sunt carnes, & legumina, excepta ptissana. Vbi verò propinquũ est præfinitum tempus, ex marinis dentur cartilaginea ac mollia, velut dictum est, & testa intecta: & porrum capitatum cum ruta & pipere coctum: & decoctum ipsorum bibant. tunc quoque ligamentis infernas partes adstringant ad tres aut quatuor dies. Instante autem præfinito tempore, ligamenta quidem tollantur, præbibant autem myrrhæ obolum, aut fabæ magnitudinem, aut castoriũ ex passo, aut aqua mulsa: aut artemisiæ decoctum, au saluiæ, post balneum ex passo & vino absinthite. Absinthites autem vinum per totam curationem præbibatur. Præterito autem tempore præfinito, & nulla aut nõ memorabili purgatione facta, ad malleolum vena secetur, & repetita detractio fiat: post septimum verò aut octauũ diem, purgatione ex hiera vtatur: & post quartum diem dropacem adhibeat ad pectinem, lumbos ac femora. Et vbi per triduum aquam bibit, cataplasma ex sinapi ac pane madefacto, paribus portionibus imponat, vsque ad æquinoctii tempus, deinde lauet. Sequenti mẽse caricæ pro pane admisceãtur in decoctum fœnigræci, maluæ, pulegii, rutæ & artemisiæ. In sinum verò infundatur susinum, aut amaracinum, & pessus subdatur ὠνκαφάρμακος, *à nouem quas recipit rebus appellatus*, aut libanius vocatus. Est autem pessus lana carpinata, & in rotunditatem ad digiti figurã redacta, in qua continentur medicamenta: atque hæc curatio plurimis suffecit ad purgationem. Si verò fortioribus opus habuerit medicamentis, sunt hæc: Iris Illyrica pota cum vino, cyperus, ari radix, casia, iunci rotundi odorati flos, nardus, radicis Helenii decoctũ, myrrhæ faba Græcæ magnitudo: hæc cum passo bibuntur, in aquæ mulsæ cyatho dimidio: & dictamni decocti cyathi duo, & amoniacum, & sagapenum. Quæ verò stomachum minus noxæ expositum habent, his & opopanacis parum in pilulam coactum & melle cocto tinctum dari potest. Quin & familiaria nobis semina menses mouere solent, sed minus, velut est fœniculum, cuminum, apium, daucus Creticus, seseli, ammi, sinon, cicer, cedri baccæ, & omnia vrinã cientia. Apposita autem & subdita faciunt hæc: Myrrha, absinthii aut lupinorum decocto trita, aut etiam rutæ succo trita, bdelium eodem modo, styrax item & oleæ syluestris gummi, cum rutæ succo similiter, aut aristolochia longa ad collyrii formam exsculpta: similiter etiam magni centaurii radix, aut veratri, aut scammoniæ succus, & colocynthidis medulla per se, & artemisia imposita cum ruta, & galbanum suffitum: eadem etiam fœtus eiicere solent.

DE NIMIA PVRGATIONE vteri, & sanguinis ex eo eruptione, Cap. LXII.

A

NImiæ purgationes mulieribus fiunt: quandoque dũ menses augentur, & aceruatiùs feruntur: quãdoque in partu perfecto, quæ plerũque etiam sua sponte cessant. Frequenter autem & ex abortibus vehementer sanguis erumpit, vt sæpe periculum incurrant. Primùm igitur cõstringendi sunt artus ab alis & ab inguinibus. In potu verò danda est posca non frigida, & posca quoque affundenda, imponendæque locis lanæ multæ ex vino & oleo, aut rosaceo, aut melino, aut myrteo expressæ. Cibus detur chondrus lotus ex posca, aut oryza, aut alica: hydromelũ quoque austerum, aut omphacomeli, aut talium quiddã ipsis detur. Præbibant autem balaustium in posca, aut hypocystidis aut acaciæ succum, aut lycium, aut Samium asterem, aut vuam acerbam siccam, aut rheon, aut suberis ex Italico vase vsti cinerẽ: aut sesamũ edãt in posca maceratum donec molle fiat. Apposita verò & in pudenda subdita sanguinis eruptiones sistunt, hypocystidis succus aut acaciæ, triti cum manna in aceto. Mirificè verò auxiliatur spongia vino aut pice liquida imbuta ac apposita: aut vstæ ipsius cinis cum aceto aut posca appositus: similiter etiam suberis ex Italico vase vsti cinis. Forinsecus autem imposita prosunt epithemata adstringentia, & cataplasmata ex palmulis ac malis Cydoniis, in quæ addita sunt malicorium, ilicis glandes, rubi virgulta, lentisci folia, balaustium, acacia, hypocystis, gallæ parum, alumen. Maximè autem hoc: Glutinum maceratur in posca donec fuerit dissolutum, deinde in robustum linteum inducitur, & lũbis agglutinatur. Efficaciter quoque ad hoc faciũt emplastra glutinatoria, velut est, Harmonia, Icesium, Athena, Melinum, Indicum, & similia. Pessis autem vtendũ est ad sanguinis eruptionem his: Gallæ internam partem tritam & thus aqua dilue, ac appone: aut flores mali Punici dulcis similiter, aut polygonum tritum: composito verò hoc: Aluminis scissi, gallarũ internæ partis, succi acaciæ, mannæ, singulorum drach. quatuor: ouorum assatorũ vitelli quinque: sicca teruntur succo plantaginis, & miscẽtur. Vsus autem tempore in pessum laneum excipiuntur, & in rosaceum tinguntur, ac apponuntur. Sed & cucurbitæ leues, magnæ, sæpe sub mãmas appositæ, abunde reuelãt. Insessus autẽ iis quibus sanguis erumpit conueniunt hi, Iunci acuti capitulorum, myrti, rosarũ, rhamni foliorum, rubi virgultorum: singulorũ æquales partes in aqua coquito, & insidere iubeto. ALIVD. Corticis radicis, mali Punici dulcis, myrti, corticis cupressi, singulorũ partes tres: gallæ partem vnã coquito in aqua sufficiente. Cæterùm per clysterem vterisusorium plantaginis succũ infundito, aut seridis, aut polygoni, aut solani, aut perdicii, aut psyllii, aut hypocystidis, aut acaciæ. Indantur etiã hæc per lanam, aut digitum, aut specillum, aut pennã in longitudinem formatam, vsque ad vteri osculum. Sed & Andronis pastillus per vterisusorium clysterem, cum aliquo ex prædictis succis, aut cum vino adstringente immissus, efficax est medicamentum.

DE FLVXV MVLIEBRI, Cap. LXIII.

FLuxus muliebris, est fluxio vteri per quã totum corpus expurgatur. Tali autem specie præditum est id quod euacuatur quale est id quod redundat. Aliud enim est rubicundum, velut serosus sanguinis humor: aliud album, à pituita: aliud pallidum, ab amara bile: aliud aquosum. Si verò aliquãdo sanguis purus velut in venæ sectione feratur, diligẽter animaduertere oportet annè aliqua erosio facta est in vtero. Notæ fluxus sumũtur ex eo quòd assiduè loci humectantur, humoribus colore diuersis, & ex eo quòd ægrota decolor est, alimentum non sentit, cibum auersatur, & in deambulando difficulter spirat, & tumidos oculos habet: & ex eo quòd aliquando cum dolore, aliquando sine dolore fit, & aut cum vlceratione, aut citra vlcerationem, aut inflãmatã, aut sordidã, aut puram.

Proinde toti corpori opitulari oportet, quum humida sit affectio, per siccantia citra manifestam calefactionem, & per frictiones totius corporis, & per vnctiones ex melle abunde cocto. Danda sunt etiam vrinam ciētia medicamenta, velut est aqua in qua asarum & apium sunt incocta: euacuandum quoque totum corpus per aluum. Ad hæc portulaca comesta, & succus eius potus prodest, item balaustium, rubi fructus & flos, quercus mēbrana illa quæ sub cortice trunci est, & quæ sub cortice ipsius glandis. hippuris rubicundum maximè fluxum sistit pota ex aqua aut vino: item hypocystis, lentisci fructus torrefactus cum vino potus, Samius aster, Lemnium sigillum, coagulum leporis, aut hœdi, aut agni, aut vituli, aut cerui: vinacea trita, myrti baccæ, vua acerba sicca, pinus cortex, & quæ in sanguinis ab vtero eruptione dicta sunt, quæ non valde efficacia existunt. Quum verò cum dolore fertur, per vterifusoriū aut aliū clysterem, succum alicæ, aut ptissanæ, aut tragi, aut oryzæ, infundito, cum aliquo dolorē sedante medicamento. Et in exacerbationibus quidē mitigatoria adhibeantur: in interuallis autem (per circuitus enim aliquando affligit) ex alto euocare ac meatus transmutare oportet per diuersas gestationes, deambulationes, vociferationes, vnctiones, cucurbitas, dropaces partium superincūbētium, insolationes, frictiones, psilothra, smegmata, sinapismos, vomitus à raphanis, victum refectorium, balnea, vinum, varium cibum.

DE INFLAMMATIONE VTERI AC declinatione, Cap. LXIIII.

INflammatio vteri fit ex pluribus causis. Nam & ex plaga, & mensiū suppressione, & frigiditate, & inflatione: non minus etiam ex abortu, & partu propter malam partus editionem. Sequitur ad vteri inflammationem febris acuta, dolórque capitis ac tendinis, & basis oculorum, iūcturæque manuum ac digitorū, & colli detractio, & declinatio ad contraria, stomachi per consensum affectio, osculi vteri conclusio, pulsus parui, densi. Et si obtusa fuerit inflammatio, non vehementer vterum dolent: si verò fortis, etiam ipse totus pulsatorio modo dolet per totum, si totus est inflammatus: sin pars inflammata fuerit, circa hanc magis dolor de se significationem præbet. Si enim posteriores ipsius partes solùm inflammatæ sunt, dolor circa lumbos fit, & stercora supprimuntur ex recti intestini compressione: si anteriores, dolor circa pectinē fit, & vrinæ stillicidium, ac emittendæ difficultas, ex vesicæ cōpressione. At lateribus inflatis, & inguina tenduntur, & crura grauantur: si verò fundum ipsius inflāmatū fuerit, circa vmbilicum dolor maximè consistit cum tumore. At si circa osculum est inflammatio, circa supernum ventrem dolent, & digito immisso durum ac renitens osculū occurrit. In curatione igitur, primùm irrigatione ex vino & oleo, aut vino & rosaceo vtendum est, circa pectinem & lumbos, per hapsos lanæ puræ, citra deligationē. Cibi abstinentia indicitur vsque ad tertium diem: postquam vena secanda est in cubito, si nihil prohibuerit. Nutriantur autem alica ex aqua mulsa, aut pane, aut ouo sorbili, alternis diebus. Post quintum diem cataplasma imponatur ex polline, semine lini, fœnogræco, ex aqua mulsa in qua papaueris capita cocta reiecta sunt, & oleo. Si verò indignetur aduersus caliditates inflammatio, vtpote ignis sacri naturam habens, ad melilotum in passo coctū ac tritum adiice vitellos ouorum assatorū, cum rosaceo, aut melino, aut crocino, & impone: aut palmulas vino diluto feruefactas cū polentæ polline terito, addito aliquo ex relatis vnguentis, & imponito. Declinatione verò cōtingente, ceratum nardinum aut Cyprinum adhibeto. Per totam verò curationem, etiam insessibus vtendum est ex decocto fœnigræci, aut seminis lini, maluæ, artemisiæ, & ex oleo: in iis autem quæ ferre nequeunt calorem, ex aqua calida, affuso rosaceo. Pessi verò & infusa assumantur ex œsypo, butyro, medulla ceruina, adipe anserino, vnguento susino, & cera Tyrrhenica. Verùm quæ calorem sustinere possunt, in iis etiā aureus appellatus pessus conueniet, & enneapharmacus: quæ verò non sustinēt, cum ouo, & rosaceo, & adipe anserino aut gallinaceo. Ad feruidiores autem inflammationes, emplastrum ex succis in

A duplici vase cum rosaceo liquefacito, & succum plantaginis, aut seridis, aut cichorii, aut intybi misceto: aut hoc vtitor: Adipis anserini aut suilli recētis drach. quatuor, cerati rosacei aut susini sextantem, vitellorum ouorum assatorum vnciam vnam, croci drach. vnam, myrrhæ obolos tres, opii obolos duos: aut pro opio, papaueris capitū decoctum. Si verò multus vexat dolor, succi papaueris magnitudinē fabæ, cum lacte muliebri, ac succo fœnigræci, apponendam præbe. Cæterùm ad inflammationes cū duritia, emplastrū tetrapharmacum rosaceo dilutum ap-
B ponito, aut infundito. Quin & declinationes vteri circa exacerbationes quidem, similiter velut inflammationes curentur: verùm in remissionibus & mali declinatione, iis quæ magis molliunt vtendum est: in inueteratis autē, iis quæ ex alto euocāt, & meatus transmutant. Si verò extrinsecus duritia est, malagmatis vtendum, eo quod ex meliloto paratur, & Mnasææ inscripto, & Icesii, & melino Sarapionis, aut pyrino, emplastris. Victus ab initio quidē sit tenuis: declinatione verò modica contingente, ad balneū ducantur, & pleniore cibo vtantur.

C DE ABSCESSV VTERI, Cap. LXV.

SI inflammatio in abscessum mutatur, relata signa intendētur: insupérque inordinatæ exacerbationes cum horrore ipsis fiunt, primis quidem temporibus intensæ, cum doloribus: perfectè verò suppuratione facta, aliquantum remittunt. Verùm circa ruptionis tempus, & dolores acriores sæpe punctorio modo irruere putantur, & febriculæ vehementiores vexant, & aliquando vrina supprimitur, aliquando stercus, circa affectam vteri partem impedimento contingente: aliquando verò tumor circa pu-
D bem, & velut fluctuationis sensus, vbi abscessus maior fuerit. Qui verò in expeditis locis est, etiam per dioptram instrumentum immissum, aut per digitorum contactum deprehenditur, supra hoc quòd etiam dolores vehementiores habent, propter osculi neruositatem: quēadmodū sanè in fundo abscessus & in sinu minorē dolorē inducit: & digitis quidem tumor non occurrit, osculum autē gracilius comparet. Proinde quò citius suppuretur, auxiliū ferendum est cataplasmatis ex fœnogræco, semine lini, hordeacea aut triticea farina, admixtis ficubus coctis,
E quandoque etiam columbino fimo. Sed & insessibus inflammationi congruis assiduè vtendum est, & pessis ex terebinthina, myrrha, œsyppo, & butyro. Rupto autē abscessu, si quidem ad vesicam pus delatum fuerit, lactis potu vtendum est, & cucumeris semen bibendum: si verò ad intestinum rectum eruperit, lentis ac malicorii decocto colluatur per clysterem infuso. At si ad sinum ruptus fuerit abscessus, si quidem purum pus fuerit, rosaceum infundatur, aut oleum inalbatum, aut tetrapharmacum regium emplastrum, aut butyrum recens: si verò sanies te-
F nuis graueolens feratur, velut ab vlcere depascendo proserpente, adstringentius sit infusum, ex myrti baccis, palmulis, lenticula. Et post humorum excretionem, si inflammatio permaneat, in cataplasmatis ac insessibus perseuerandum est. Cæterùm si circa vteri osculum abscessus fiat, & non rumpatur, postquam tenues factæ fuerint partes puri incumbentes, ad puris excretionem per chirurgiam nos conuertemus, velut in chirurgiæ tractatione dicetur.

G DE VLCERATIONE VTERI, Cap. LXVI.

VLceratur sæpe vterus ob partus difficultatē, aut fœtus extractionem, aut corruptionem, aut ab acribus medicamentis, aut à fluxione, aut ex abscessibus ruptis. Si igitur exposita fuerit vlceratio, per dioptræ vsum deprehenditur: si verò in profundo, ex iis quæ excernuntur. Humor enim diuersus excernitur, inflammato quidē vlcere, paucus, cruentus aut fæculētus, cum dolore: si verò sordidum est vlcus, copiosior, & sanies cum minore dolore: si verò depascendo proserpit, graueolens niger,
H cum vehementioribus doloribus, & aliis inflammationis signis, & irritatio ad laxatoria medicamenta, ad contraria verò alleuatio. Purum verò si est vlcus, humor paucus, æqualis, sine odore, crassus, albus, cum sensus facilitate. Si igitur inflammatum est vlcus, iis quæ ad inflamma-

tionem relata sunt vtendum est: si verò sordidum, ptissanæ succus cum melle infundatur, aut tetrapharmacum emplastrum cum susino, aut aqua mulsa, coćto in ipsa fœnogræco, aut malua, aut furfuribus, aut lente decorticata, aut, quò magis expurgetur, marrubio, aut eruo: aut admixtam melli erui farinam, aut iridem, aut alumen rotundum, aut simile quiddam immittito. Hæc ipsa etiam forinsecus cataplasmatis modo imponūtur aqua mulsa subacta. Peculiarius autem prodest hoc medicamentū: Crocus optimus teritur cum lacte muliebri, deinde rosaceo cerato exceptus cum adipe anserino illinitur lanæ tomento. Præstantius hoc est quod etiam ad dolores condu cit: Capita papaueris in passo diluto macerantur ad triduum, deinde coquuntur donec flaccescant, postea teruntur cum foliorum rosarū drachmis 5, croci drach. tribus: admixto capitum papaueris decocto: deinde ceræ drach. duæ cum rosaceo liquatæ affunduntur, & in pesso apponuntur illito ex rosaceo. Facit etiam id quod ex ouis, croco, rosaceo, adipe anserino, & medulla ceruina paratur, & emplastrum Ægyptium absque ærugine mirificè ad vlcerationes facit. Si verò vlcus depascendo proserpit cum inflammatione, imponatur panis purus maceratus cum aqua mulsa, oleo, althæa, fœnogræco, & palmulis pinguibus. Infundatur autem succus plantaginis, solani, polygoni, seridis, primùm per se, postea cum vino austero aut aceto. Si autem sine inflammatione nome depascitur, fortiora infundantur, velut est decoctum malicorii, rosarū, oleæ virgultorum, cupressi, malorum Cydoniorum, rubi, baccarum myrti, lentisci, rhamni, rhois coriarii, ex vino adstringente: postea verò etiam decoctum aluminis, acaciæ, lyciæ hypocystidis: ex iisdem verò decoctis fit etiam insessus. Si non succedit, medicamentum aridum ex charta immittito, primùm cum posca, deinde cum aceto: aut puluillum antherum, *hoc est floridum*, appellatum, aut chalcitidem, aut atramentum sutorium cum iisdem liquoribus, item ea quæ dysentericis conueniunt. Dato autem cibum boni succi modicum. Puro autem facto vlcere, & lauato, & nutrito variegatius, & vinum exhibeto, quò caro citò producatur. Pessi vice apponatur cōfectio ex moris dissoluta cū cadmia, aut ladano, aut plumbagine. Forinsecus autem emplastrū cicatricē inducens, superno ventri ac coxis imponatur. Quemadmodum enim cataplasmatum, ita etiam emplastrorum facultas per occultos meatus penetrans, transfertur.

DE CANCRO VTERI, Cap. LXVII.

Cancri in vtero partim cum vlceratione, partim sine vlcere consistūt. In his igitur qui sine vlcere sunt, tumor reperitur circa vteri osculum durus, inæqualis, præminens, colore fæculētus, rubicundus, quandoque etiam sublividus: & dolent vehementer circa inguina, & supernum vētrem, & pectinem, ac lumbos, ægréque ferunt cōtactum, & variegatiorem medicationem. Si verò vlceratus est cancer, ad dolores, duritias, & tumorem, erosa etiā & inæqualia vlcera conspiciuntur, plerunque quidem sordida, oris tumida, albicantia, turpes crustas inductas habentia: quæ verò pura videntur, fæculenta, liuida, rubicunda, & cruenta apparent. Excernitur autem assiduè ab ipso sanies tenuis, aquosa, nigra, aut fulua, graueolens: aliquando etiam sanguis fertur, & alia signa ad inflammatum vterum relata. Affectio igitur ipsa incurabilis est, velut alicubi etiam Hippocrates dixit: mitigare tamen oportet per insessus ex fœnogræco & malua, & per cataplasmata similia. Valde autem mitigant in exacerbationibus malua aut althæa, in aqua mulsa flaccida facta, & cum modico rosaceo contrita ac imposita: itémque cataplasma ex caricis, meliloto, ruta, thure, bumiade herba cum oleo diligenter contusa, & cataplasma ex palmulis coctis in passo, additis ouorum vitellis, & polenta, aut cataplasma ex papauere cum coriandro, aut polygono, aut feride. Hæc quidem in doloris vexationibus: postea verò ceratū adhibeatur ex rosaceo, aut myrteo, aut œnanthino, aut melino, cum palmulis in passo coctis. Priuatim autem commodat id quod ex fæce in æneis vasis in quibus aqua coquitur, subsidente paratur. Hæc enim fæx insuper afflata

A minutissimè teritur, & cerato rosaceo excipitur, ad emplastri compagem redacta. Et hæc quidem forinsecus. Intrinsecus autem mitigat locos etiam oleum. Si verò vlcerati fuerint, etiam lac muliebre infusum, & succus plantaginis tepidus: si verò cruentati fuerint, succus polygoni cum modico thure mitigat, & pessi ex croco, & muliebri lacte, & succo papaueris, & œsypo. Omnibus autem efficacius est, etiam ad sedis affectiones hoc: Spumæ argenti Italicæ lotæ sexuncem, thuris masculi, œsypi, adipis porcini recentis, butyri recentis, ceræ Tyrrhenicæ, singu

B lorum sextantem, rosacei trientē. Spumā argenti seridis succo tritam liquatis adiice. Cibi dentur boni succi, qui facilè cōcoqui ac distribui possint: vinum sit modicum aquosum. Vitent acrium esum, & ciborū copiam. promptè enim in ipsis cibi corrumpuntur.

DE SCIRRHO ET TVMORE DVRO, Cap. LXVIII.

In scirrhū induratur vterus, aliquando derepentè nulla prægressa causa: plerūque verò inflammatione prægressa, & neque soluta, neque in abscessum transmutata.

C Species autem scirrhi est etiā σκληρωμα, *id est tumor durus*, in collo vteri maximè consistens: qui quidem tumore similis est, minus autem renitens, cum moderato dolore. Consequitur etiam in his declinatio ad opposita, éstque tumor pro ratione affectionis vehementer renitens, cum grauitate & ægro motu non solùm crurum, sed etiā totius corporis, adéstque ad actiones obeundas pigritia. Sequitur non probè curatas malus habitus aquosus. In principio itaque vena secetur, aut purgatio assumatur per hieram Archigenis: deinde cataplasmata ex caricis, hys-

D sopo, nitro, & absinthio, & cucurbitæ cum scarificatione: malagmata verò, polyarchium, & ex seminibus constans, & ex lauri baccis paratum: insessus ex decocto caricarū, artemisiæ, pulegii, althææ: pessi ex terebinthina, galbano, myrrha, iride, œsypo: dropaces item, & aquarum naturalium nitrosarum vsus, itémque bituminosarum: viribus autem tolerantibus, etiam veratri vsus.

Pessus mollitorius.

Ceræ Ponticæ, vnguenti nardini, singulorum quadrantem, irini, gleucini, Cyprini, singulorum sextantem, adi-

E pis vrsini, anserini, butyri, œsypi, medullæ ceruinæ, terebinthinæ, singulorum vnciam vnam. ALIVS. Polii drach. 2, myrrhæ drach. quatuor: cum vino Mendesio trita, & irino subacta apponenda præbeto. ALIVS. Ceræ Tyrrhenicæ, adipis vitulini, terebinthinæ, medullæ ceruinæ, mellis Attici, olei veteris, singulorum æquales portiones. MEDICAMENTVM ex alto euocans: facit & ad inflationes. Vuæ passæ albæ exemptis vinaceis quadrantē, rutæ viridis foliorum sextantē, aquæ marinæ

F sesquunciā, cumini drach. 4, mellis quod satis est. Formatum autē inde pessum Cyprino oleo intinge, ac appone: sed & aureus pessus, & libanius, & enneapharmacus affectioni commodant, magis verò propriè Titianus.

DE MOLA, Cap. LXIX.

Mola quoque, in scirrhū induratus tumor est, aliquando circa osculum vteri, aliquàndo circa totum ipsum comparens, tactu lapidis duritiam referens, cū detractione partiū superincūbentiū, & gracilitate, decoloratione, ciborū inappetētia, mēsiū suppressione, mā-

G marū tumore, adeò vt cōceptus suspicio in aliquib⁹ ab initio fiat, postea verò tēpore discernūtur. Quædā etiā aquæ inter cutē suspicionē de se exhibēt, & hoc discernēdū est, tum tumoris duritia, tū ꝙ nō fiat sonitus digitis illisis, quēadmodum in hydropicis: in quibusdā autē reuera in hydropē transitio fit. Quandoque etiā incurabilis vtplurimum fit affectio: quibusdā etiā sanguis fertur. In cōmuni igitur decubitus in domo parua & vmbrosa ac tenebricosa conducit, quæ etiā moderatè refrigeret, in lecto im-

H mobili, ita vt partes ad pedes habeant sublimiores, & in quiete. Nam motus omnē fluxionē prouocare potest: & tumores quidem ac duricias, his quæ ad scirrhos & scleromata relata sunt curabimus: verùm aquæ inter cutem suffusiones, per ea quæ dicta sunt in tractatione de hydrope. Sanguinis autem eruptiones, velut sanguinis

eruptiones, & fluxum muliebrem. Quidam tradunt molam esse carnem informem, ad ipsas vteri tunicas consistentem, & quæ pariatur veluti fœtus. Sed & hæc species laxatorio curationis ductu tractanda est, vt facilius excernatur.

DE INFLATIONE VTERI, Cap. LXX.

INflatur vterus ex frigiditate, aut fœtus corruptione, aut partus difficultate, osculo occluso, aut sanguinis grumo in ipso obturato, quandoque in cauitate spatii ipsius flatibus conclusis, quandoque in raritatibus corporis ipsius vteri. In his sequitur tumor pectinis, & imi ventris, cum duritia & dolore punctorio, vsque ad septum transuersum, & stomachum ac inguina perpungente: & ad digitorum illisionem sonitus instar tympani oboritur. Curare igitur oportet primùm venæ sectione, si nihil impediat: deinde circa exacerbationes, inediis & irrigationibus ex oleo rutaceo, insessibúsque ex decocto rutæ, pulegii, artemisiæ, casiæ, & similibus: & cataplasmatis ex semine apii, cumini, fœniculi, anisi, ammii, & farina loliacea cucurbitis item leuibus, & cum scarificatione. Moram verò trahente affectione, purgatione vtendum est ex picra, & hiera, & dropacismis ac sinapismis, & balneis naturalibus. Obstetrix autē digito prius pinguefacto immisso, incūbentē sanguinis grumū, si ita contingat vt adsit, educat leniter, ipsum exoluens, rursúsque cataplasma imponatur ex ficu, nitro, & absinthio. Epithemata verò sint mollitoria, polyarchium, & quod ex seminibus paratur, & quod ex lauri baccis. Pessi conueniunt ex ruta, melle, nitro, maximè verò hic: Ficuum pinguium contus rū drach. vna, cumini drachmæ duæ, aphronitri drachma vna. Verùm propter acrimoniam prius in lac tingatur. sed & mollitorii pessi commodi sunt.

DE VTERI STRANGVLATIONE, Cap. LXXI.

STrangulatio vteri est recursus vteri ad affectionem, per consensum ducens principalissimas partes, velut sunt arteriæ carotides, cor, cerebri membranæ. Sequitur in affectis accedente exacerbatione, mentis languor, pigritia, crurum debilitas, faciei pallor, aspectus tristis: instante autem suffocatione, sopor grauis, mentis emotio, instrumentorum sensuum apprehensio cum vocis interceptione, crurum contractio: deinde incipiūt rubere malæ, & facies aliquantulū plena fit: vbi verò remissura est, prodit humiditas quædam ex locis muliebribus ad contactum, & murmur quoddam intestinorum præcedit, & ipse paulatim laxatur vterus, atque sic & mentem & sensum recipiunt. Mouetur autem morbus secundum circuitum velut comitialis, repleto videlicet vtero, aut seminaria, aut alia materia in ipso putrefacta: & multæ quidem restitutæ sunt, quædam verò in exacerbationibus derepentè perierunt, pulsibus quidem densis euadētibus, & inordinatè subtremiscentibus, deinde etiam ipsorum interceptione sequente, modica autem humiditate instar roris in cute consistente: verùm respiratione primùm obscura contingente, deinde penitus interciden te. Abundat hæc affectio hyeme & autumno, in iuuenculis salacibus, sterilibus, & præsertim si per medicamenta steriles factæ fuerint, & aliis perfrigeratis. Itaque in exacerbationibus extremas partes deligare oportet, & tota crura, totúmque corpus confricare, & velut eos qui in animi deliquium inciderunt reuocare, & odoramenta graueolentia naribus admouere, velut sunt, funiculus lucernarius extinctus, castoriū, pix liquida, cedria, lanæ & panniculi vsti. Quidam etiam matulam vrinæ veteris aut egestionis alui, naribus adhibuerunt. Cucurbitas quoque affigere oportet ad inguina & imum ventrem, cum multa flamma, & leues, & cum scarificatione. Si verò prolongetur exacerbatio, etiam ea quæ flatus ducunt commoda sunt: velut collyria in anum subdita, quale est cuminum & nitrum cum melle. Sed & infuso per clysterem stercora subducere oportet, vt ne sua appositione premant: in ipsum verò vterum odoratissima vngenta infusa, detrahere ipsum solent, velut est amaracinum, malabathrinū. Sed & sinapi partim naribus adhibeatur, partim pedibus cataplasmatis modo imponatur. Voce quoque asperiore quis inclamet, excitet, ac vocet ipsam: sternutatoria etiam adhibeantur ex castorio, herba lanaria, pipere. Vbi verò remisit exacerbatio, ad vomitum cogantur, & in cibi abstinentia, aut omnino modico cibo conseruentur. Post septimum diem hiera ex colocynthide purgentur: post tertium verò diem, cucurbitas affigere oportet lumbis, & latetū mollitudini: deinde castorii potu vti, aliquando cum artemisiæ decocto, aliquando cum aqua mulsa. In quibusdam enim hoc etiam solum ad perfectam curationem satisfecit: insessus autem & pessi mollitorii assumantur. Atque hæc quidem ad exacerbationes: verùm ad totius corporis reparationem, à venæ sectione initio facto, ad purgationem per hieram transire oportet: deinde picram ex aloe dare drachmæ pondere, cum cyathis tribus aquæ mulsæ, in assiduo vsu, aut ex interuallis drach. 2 cum aquæ mulsæ cyathis sex. Vtēdū etiā dropacismis, & cucurbitis, & sinapismis, & acopis ex euphorbio: deinde exercitiis, frictione, & vociferationibus: postea etiam aquarum naturalium balneis.

DE VTERI PROLAPSV, Cap. LXXII.

VTerus procidit rarò quidem, verùm ob plures causas: aut enim muliere ex alto delapsa, & ad coxas delata, ruptis pelliculis quæ ipsum viscus continent: aut ob extractionē secundæ vterū simul attrahentis, & ipsi adnatæ, velut in partus difficultate, aut ob inartificiosam fœtus extractionē, aut ob plagā, aut ob animæ affectiones, velut liberorum amissione nunciata, aut hostium incursu, aut ob periculosam nauigationē, aut aliquā huiusmodi causam, tota corporis miscella exoluta, vtero simul prolabente: aut ob resolutionē & debilitatem partium, velut inclinata maximè ætate cōtingit. Procidit autē circa os ipsius. Quidam verò totum ipsum procidere narrant, id quod probabile non est. Quomodo enim reductus firmari posset? Oportet igitur euacuato primùm per clysterem stercore, & excreta vrina, quò vndiquaque à cōpressione liber sit vterus, ægrotā supinā collocare, altiores coxas habētem, & poplites incuruatos, cum cruribus diductis: deinde accipere hapsum lanæ figura & crassitudine sinui muliebri respondentē, eúmque tenui linteolo circundare, & in succum acaciæ intingere, aut in hypocystidis succum vino dilutū, & ad vterū apponere, & citra violentiā retrudere totū id quod procidit, donec tota moles ad sinum redigatur, & forinsecus contegere pectinē spongia expressa in posca, & decumbere facere hominem extentis ac coaptatis inter se cruribus, ita vt alterum alteri incūbat. Postea verò cucurbitæ affigantur cum plurima flamma, & ad vmbilicū, & ad vtranque laterū mollitudinē. Odorata quoque naribus adhibeantur olfacienda. Tertia verò die, incumbente in sinu lanæ hapso, insideat mulier in vinum nigrum austerum aliquantulum tepefactum, aut in myrti, lentisci, ac malicorii decoctum: postea incumbens lanæ hapsus tollatur, & alius eodem medicamento imbutus indatur. Cataplasmata extrinsecus imponantur ad imum ventrem, ex palmulis, polenta, aut lenticula, & malicorio, cum aceto mulso: & per tertium diem rursus eadem fiant vsque ad perfectam curationem. Si verò vbi per tempus mansit, putrefactum fuerit id quod procidit, auferatur id citra omnis periculi formidinem. nam totum ablatum esse vterum putrefactum narrant, & tamen mulierem vixisse.

DE OBTVRAMENTO IN VTERO, Cap. LXXIII.

FIT obturamentum circa vteri osculum, aut ob vlcerationem prægressam, aut ob inflammationē in scirrhum induratam. Curare verò oportet insessibus emolliendo, ex aqua & oleo, & fœnigræci decocto: ita vt etiam similia cataplasmata imponamus, & pessos mollitorios adhibeamus. Si verò diuturna fiat affectio, subapporationibus & suffimentis ex aromatis vtendum est. Soluit obturamentum etiam pastillus ex œsypo, nitro, & resina terebinthina, vt quod nihil aliud sit quàm osculi vteri coarctatio.

NON CONCIPIENTIVM CVRATIO, Cap. LXXIIII.

IN communi quidem vtrisque,& viro & mulieri conuenit vt totum corpus in bono temperamento conseruetur, per laborum, ciborum, balneorum, & reliquorum omnium commoderationem, &,quod maximum est,vt negligamus habitum pinguescentem. Neque enim idonei sunt pingues ad liberorum generationem, tum quòd pudendis non congruunt, tum quòd modicum etiam semen emittunt,neque tamen etiam attenuati. Profuerint autem ipsis omnia calefacientia, & leniter inflantia. Vinum igitur calidum moderatè accipere oportet, & ex oleribus erucam,& horminum,& erysimum,& similia: rutam autem & calamintham præ omnibus vitare. Si verò ob vitiosum aliquem humorem conceptio non fiat, hũc expurgare, aut bono victu contemperare: priuatim verò mulieribus conuenit partium circa vterum quammaximè prouidentiam habere, & menstruam euacuationem citra impedimentum fieri. Vbi itaque prope adest purgatio, ciborum ac potuum moderationem quammaximè procurare oportet, ita vt etiam aliquid ex irritantibus ad purgationem accipiat,qualia sunt odorata ac acria olera, velut est scandix,crithmum,fœniculum,apium,smyrniũ: vteri verò intemperies corrigere. Frigidiores itaque vteros indicat mensiũ suppressio, & victus frigidior ac crassi succi,& torpor oboriens circa pectinem,lumbos ac crura: si verò perfectè perfrigeratæ fuerint, neque venerem appetunt. Oportet itaque ipsam tum aliis laboribus se exercere,tũ omnibus fomẽtis,& his quæ per suffitus fiũt, vti,& calorem reuocare. Neque absonum est castorium bibere,& semina odorata, cuminum,anisum, pulegii comam,& iuniperi fructum, pipere singulis admixto. Ipsorum verò vterorum fomenta partim vapores sint,insidentibus sellis perforatis,partim calida aqua affusa, in qua cocta sit saluia,artemisia,ruta,cyperus,pulegium,acorum,& odorata semina. Cataplasmata etiã ex his singulis pectini adhibeantur: bonum est & polyarchium epithema. frictiones item pectinis & coxarum nullo minus conferunt. Vtendum etiam pessis subdititiis ex myrrha,ruta,galbano & castorio, vbi prius fomentum aquæ mulsæ aut marinæ adhibuit. Bonus est ad hæc pessus qui gone, *id est genitura*, appellatur. At verò calidiores vteros coiectare oportet ex toto corpore calidiore, & mẽsibus paucis,& cũ dolore,& quòd exulcerant pudenda mulieris: corrigere autem per moderatè humectantia ac frigefacientia, qualia sunt ex oleribus lactucæ, ac maluæ, & blitum,ac cucurbitæ,& cucumis,& pepo,& atriplex,& portulaca, & alii consimiles cibi. Vesicæ verò & superno ventri & lumbis adhibeantur frigefactoria tum cataplasmata,tum succorum illitiones. Si verò ob humiditatem vteri non concipiant, signum est quòd & humectantur circa coitus, & tenuiores ac multi deferuntur menses. Victus autem his conuenit siccior, labores, frictiones partium supernarum, vomitus,siccitas & moderatio cibi. Commodum fuerit etiam acerbis medicamentis vterum corroborare, qualia sunt lentisci decoctum,& myrti baccarum,rosarum,rhois,floris mali Punici,rubi tenerorum virgultorum,& gallæ. Quòd si siccior sit vterus,per contraria curetur,balnea dico,& vnctiones, & cibos humectantes ac oleraceos,vinumque moderatum, & non valde vetus. At si præ humoribus crassioribus conceptus impediatur,si quidem is mordax fuerit humor, purgare oportet mulierem,quemadmodum quisque humor peculiariter id exigit,maximè verò per picram ex aloe: deinde serum lactis per clysterẽ immittere,& victum cõmodiorem excogitare. Pituitosi verò humores laboribus,& sudorificis, & vomitibus, aut etiam infernè euacuandi sunt. Oportet & medicamentũ hoc bibendũ dare: Epithymi,euphorbii, piperis, seminis dauci & petroselini,omnia trita drachmarũ duarũ pondere exhibeto. Hoc & per ventrem probè ducit,& vterũ calefacit, quemadmodum sæpe etiam menses his quæ non purgantur prodire fecit. Postquã verò correctio se declarauerit,mẽsibus probè prodeũtibus, tunc coire oportet desinente purgatione. Quandoquidem verò etiam flatus in vtero prohibent conceptionem,signa quidẽ ipsorũ ex

A his quæ de vteri inflatione dicta sunt accipere oportet: curare autẽ primùm victu parciore, deinde cumino & anetho,& apii semine,& ruta,& aniso adhibitis. Aromata item pleraque exhibeantur,partim vt bibantur,partim vt apponantur. Cæterùm conclusos vteros aperire oportet, odoratis decoctis affusis,& fomentis adhibitis ex malua, semine lini,fœnograeco & oleo, quandoque etiam melle. Fortioribus item,artemisia,conyza,calamintha, pulegio, & anthemide. In pessis verò vtantur terebinthina, nitro, cucumere syluestri,elaterio,cassia,& picis sero. Quibus au- B tem osculum vteri hiat,his victus,& fomenta,& medicamẽta ficciora ac adstringẽtia cõueniunt,mali Punici flores,lẽtiscus,rubi radices,myrti baccæ, & quæ in humidiore cõmodant. Distortiones autẽ vteri fomẽtis dirigere oportet,& mollientibus pessis subditis. Porro coitus cum muliere auersa, etiam ad conceptionẽ conferre videtur.

DE FISSVRIS, CONDYLOMATIS, AC hæmorrhoidibus vteri, Cap. LXXV.

CIrca vteri osculũ fissuræ fiunt ex violentis partubus: & primùm quidẽ latent, dũ recentes adhuc sunt ex C partu dolores: postea verò paulatim percipiuntur,aliquando ad manuũ contactus,aliquando etiã in coitu,quando etiã cruentæ fiunt propter confrictionẽ. Deprehenduntur autẽ sinu diducto. Nã ruptiones in ambitu osculi conspiciuntur: in quibus chirurgia & mordentibus medicamẽtis reiectis,simplicioribus insessibus & pessis vti oportet. Conuenit etiã emplastrũ tetrapharmacũ dilutum: si verò callosa fuerit fissura, medicamẽto ex charta vsto vtendũ est cũ rosaceo. Quòd si vim ipsius non ferant,iridẽ Illyricã terebinthina exceptã indito. Vlceribus autẽ ad cicatri- D cem perductis, conuenerit id quod ex Cadmia cõstat,aut aliquod sedi destinatũ,velut est id quod ex spuma argẽti paratur. Quandoquidẽ verò contingit fissuras diuturnas in condylomata mutari, per consimilia callus adimatur, & condylomatũ eminẽtiæ ad cicatricẽ perducantur. Hæmorrhoides autẽ fiunt circa osculũ aut collũ vteri, & per dioptrã instrumentũ deprehenduntur, ex eo quòd eminentia apparet circa exacerbationes dolorosa, cruenta,& rubicunda: in interuallis autẽ rugosa,doloris exors,sublíuida, ac stillans. In his igitur,si fieri potest, in interuallis excisione vtendũ est in volsella prehensis: sin minus,per E medicamẽta saltẽ ipsas cõstringere oportet,ita vt aliquãdo malicorio sicco cũ galla, aut tali quopiã attingamus: aliquando his quæ in eruptione sanguinis ex vtero relata sunt vtamur,quæ etiã his quibus ob debilitatẽ sãguis erũpit, conueniunt, quæ cognoscuntur ex eo maximè quòd vterus assiduè cruorem remittit ex interuallis, & non solùm menstruæ purgationis tempore.

DE DIFFICILI PARTV, Cap. LXXVI.

DIfficultas pariendi fit aut circa parientem, aut circa F fœtum, aut circa secundam, aut propter externa. Circa parientem quidem aut crassam aut obesam, aut quæ totum vterum paruum habet, aut dolorũ partus expers est, aut tumida, aut inflammationem circa vterum habet,vel in alia parte,aut quomodocũque alias ægrotat, aut naturaliter debilis est,& extrudere non potest, aut ante tempus parit. Circa fœtum verò,qui aut nimis magnus est,aut paruus,& parum grauis,aut magni capitis,aut mõstrosus,velut biceps, aut mortuus, aut viuus quidẽ, verùm G debilis,& qui extra prodire non possit, aut quòd plures sint fœtus (quinque enim visos prodidit Herophilus) aut quòd figuram habeat præter naturam. Nam figura secundum naturam fœtibus est,prima quidem in caput, manibus ad femora extentis, ita vt è directo osculi vteri, caput nullatenus inclinatum habeat: secunda ab hac,in pedes, citra inclinationẽ. Quæ verò præter has sunt figuræ, omnes præter naturam sunt: circa secundam autem,quæ aut non auellitur,propter crassitudinem, aut etiam antea quàm oportet auellitur, propter tenuitatem. euacuato H enim humore, fœtus præ siccitate ægrè deuoluitur. Propter externa verò,si aut frigiditas densauit,aut immoderata caliditas vires exoluit,aut etiam fortuita aliqua re allapsa. Si igitur ob coarctationẽ aut velut obturationem fœtus,difficultas pariendi fiat,primũ coadiuuare oportet

per laxationem, infundendo aſſiduè oleum calidū, cum decocto fœnigræci, aut maluæ, aut ſeminis lini, aut etiam cum ouis, mitigationis gratia: deinde cataplaſma imponere pubi, ſuperno ventri ac lumbis, ex ſemine lini cum aqua mulſa, aut aqua & oleo: & inſeſſibus ſimilibus vti. Sed & ex balneis aſſumere laxationes, ſi non febris, aut alia aliqua cauſa impediat, & parientem per lecticam mouere in aere moderatè calido. Quidam etiā concuſſiones fortes adhibuerūt, & ſternutatoria admouerūt: & quæ quidē timida eſt, impellatur: quæ verò inexperta eſt dolorū partus, perſuadeatur, vt maximè fortiter ſpiritū cōtineat, & ad laterū mollitudines cōpellat. Quæ verò in animi deliquiū incidit, odoramētis nō offendētibus refocilletur: alleuata autē mediocriter, modico cibo nutriatur. At verò quæ obeſa eſt, in lecto prona figuretur, genibus ad femora inclinatis, quò vterus ad abdomen delatus, è directo oſculi ſit. Per digitos autē ceratis aut pinguedine oſculum illinatur, & leniter diducatur: & ſiqua affectio fuerit circa partes, etiam huic proſpiciatur: & ſtercus contentū, per molle infuſum per clyſterem eiiciatur, & ſecunda aperta dirimatur aut digitis, aut ſcalpello inter ipſos occultato, præcedente ſiniſtra manu: & aliquis pinguis humor per clyſterē in vteri capacitatem immittatur. Si verò præter naturam figuratus eſt fœtus, naturalis figura reſtituatur, partim impellendo, partim deducendo, partim flectēdo, partim dirigendo: & ſi quidem manum aut pedem præmiſerit, non hac parte apprehenſus extrahatur. Magis enim obturatur, aut exarticulatur, aut etiam abrumpitur: verùm digitis humero iniectis, aut coxæ ipſius fœtus pars præmiſſa ad conuenientem locum retrudatur. At ſi vnà cum obturatione, totius fœtus figura euariet, prius ipſe ab vteri oſculo in ſublimè retrudatur, deinde apprehenſus, rurſus ad oſculum dirigatur. Si verò plures vno fœtus deferantur, rurſus ſurſum ac deorſum dirigantur, omniáque fiant ſenſim ac leniter citra compreſſionem oleo locis affuſo. Tempus autem deſeſſus in ſellam eſt quum oſculum vteri apertum digito occurrerit, & præruptio prominuerit. Quòd ſi verò nō prodierit, eo quòd mortuus eſt fœtus, aut ob aliam cauſam, ad fœtus extractionem progrediendum eſt.

DE COXENDICVM MORBO, Cap. LXXVII.

QVVM articularis morbi generis ſit coxendicū morbus, in eo ſolo differt ab eo, quòd cauſa ipſius circa coxam firmatur: cauſa verò huius eſt craſſus ac pituitoſus humor coarticulationi circa coxam impactus. Dolor autē ipſis eſt à locis circa nates & inguina, vſque ad genua, in pleriſque verò vſque ad ſummum pedem pertingit. Ab initio igitur ægro oblato, poſt ſtercorum per clyſterē euacuationem, venæ ſectionē à cubito aſſumimus cum repetita detractione: ſi verò poſt tempus æger nobis obtigerit, à malleolo circa crus affectum detractionem faciemus, & circa exacerbationes hac irrigatione vtendum eſt: Cyprini cyathi octo, aceti cyathi quatuor, nitri cyathi duo, ſeminis roſmarini cyathus vnus, per lanas ſuccidas calida hæc adhibentur. Poſt hanc cataplaſma imponatur ex lupinorum amarorum farina, cum aceto mulſo, aut ex loliacea farina cum reſina, & cucumeris ſylueſtris radice, & nitro, & calamintha, & roſmarini ſemine, & lauri baccis: ſed & ſola calamintha vtiliter imponitur cum aceto mulſo, aut aqua mulſa. Emplaſtro verò mitigatorio vtendum eſt hoc: Ceræ drach. centum, terebinthinæ drach. vigintiquinque, æruginis drach. ſex, myrrhæ, galbani, iridis, ſingulorū drach. ſex: cedriæ drach. quinque: præbibēdus detur ſuccus Cyrenaicus erui magnitudine, aut caſtorii drach. vna, cū opopanacis obol. tribus. Radicis autē capparis cortex potus, & cataplaſmatis admiſtus prodeſt: ſi verò multus eſt dolor, etiam dolorem eximentia medicamenta locum habent, velut eſt antidotus Philonis, & quæ ex duobus piperis generibus conſtat: infuſum verò hoc immittatur: Mellis ſeſquicyathus, olei ſeſquicyathus, aquæ cyathi duo, nitri drachmæ octo, terebinthinæ drachmæ quatuor. His calidis infuſis, inſuper fomentum ano adhibeatur, quò longiore tempore retineatur. Euacuat mucoſa, quandoque etiam ſanguinem, quando etiam plus prodeſt: ſi verò perſeuerauerit affectio (quod tamen raro contingit) rurſus ipſo vtendum eſt frequentius, pro aqua centaurii decocto admixto. Sanguinem euacuat etiam thlapſeos ſemen infuſum, & elaterii ſuccus, & quod ex ipſo, aut ex radicibus ipſius componitur oleum Sicyonium, & ſalſorum piſcium muria, & oliuarum colymbadum muria rectè infundi poteſt. Cucurbitis etiam ad coxam, cum multa flamma & ſcarificatione vtendum eſt, aliquando etiā hirudinibus. Perſeuerante autem affectione, ad purgationem procedendum eſt aut per hieram aut per colocynthidē, ita vt medullæ ipſius probè tritæ drachmæ pondus detur, in aquæ mulſæ cyathis plus minus duobus, pro viribus ægri, & prout aluo bene affectus eſt. Sit autem ruta in aqua mulſa cocta. Probè etiam hos expurgat puls ex colocynthide: in quibuſdam etiam vomitus à raphanis ab initio profuerunt. In interuallis autem dropax adhibeatur, & acopa ex euphorbio, præſertim id quod varium appellatur. Balnea verò naturalia his commoda ſunt: ſi verò non adſint, in aliis ſaltem loti, relatis acopis vtantur, & compoſitis his, tum Aſclepio appellato, tum hoc quod ex euphorbii, adarces, veratri nigri, caſtorii, pyrethri, piperis, ſtaphidis ſylueſtris, ſingulorū æqualibus partibus paratur. Poſt balneum picis aridæ quadrans, ſulphuris viui ſextans, calido adhuc corpori inſpergatur, ipſúmque charta integatur. Si verò neque hæc profuerint, aut reliquiis morbi reſtantibus, bonum eſt etiam ſinapi cum caricis impoſitū, aut etiam per ſe. Perfectè verò ipſos reſtituit Iberidis herbæ vſus, quam ſanè etiam lepidium, aliqui verò ſylueſtre naſturtium appellant. Quæ verò apud nos naſcitur fruticoſa, foliis lauri ſimilibus, & multo maioribus, multā de ſe experientiam dedit, non ſolùm in coxendicum, ſed etiam aliis diuturnis morbis. Æſtate autem multo efficacior eſt: ſi verò etiam folia tunc quum expetitur, non produxerit, radicis ipſius corticem contundere oportet cum adipe ſuillo, ad emplaſtri formam, deinde in linteū denſum infarcta, dolentibus maximè locis imponere aut circa totas nates & femur, & ſinere donec nigreſcat, aut omnino liuida fiat ſumma cuticula: poſtea ipſum auferre, & loto hoc ceratū imponere: Opopanacis trientē in aceti cyathis 2 diſſoluito, & cerato Cyprino excipito. Quòd ſi recuſent taliū vrētiū vſum, emplaſtris malum extirpantib⁹ vtendū eſt, quorū de numero & hoc eſt: Ceræ, reſinæ, pinus, ſingulorum drach. duodecim: terebinthinæ, fimi columbarum ſylueſtrium, fæcis vini vſtæ recentis, ſingulorum drach. ſex: galbani ſeſquidrachmam. Eſt etiam de extirpantibus emplaſtrum leæna appellatum. Commoda ſunt quoque ea quæ ex lixiuio ac nitro parantur: quin & potionibus quæ ad annum bibuntur quidam vſi ſunt, ex quibus eſt & ea quæ ex quatuor rebus conſtat, chamædryos libra vna, gentianæ dodrante, ariſtolochiæ rotundæ dodrante, ſeminis rutæ ſicci ſextario vno. Hæc contuſa & cribrata quotidie dare oportet cochlearii mēſura ieiuno, & concoctione probè facta, cum aquæ frigidæ cyathis duobus, ad annum, donec morbus ſedetur. Medicamentum quoque ex ſeptem rebus compoſitum, & quod Proclo adſcriptum eſt, idem promittunt. Exercitia faciat per deambulationes, & per aſſiduos flexus, ſaltus ac curſus. Cibus ſit attenuans moderatè, & concoctu facilis. Si verò nulli ex relatis cedat coxendicum morbus, quandoque ad ſuppurationem vertitur, quandoque laxatis neruis colligantibus, coxa ex articulo luxatur. Oportet itaque diuturna facta affectione, articulum vrere tribus aut quatuor locis, velut in chirurgiæ tractatione referetur, & vlcera ad plures dies conſeruare, vt ne cicatrix inducatur.

DE PODAGRA ET MORBO ARTICulari, arthritide dicto, Cap. LXXVIII.

NON ſola partium debilitas podagricam & arthriticam affectionem efficit, alioqui exacerbationes indeſinentes eſſe oporteret, in quantū etiam debilitas ſemper ineſt articulis debilibus, neque humor ſolus: (nō enim in articulos ſolos irrueret affectio) verùm ambo, & humor

præter naturam,& partium debilitas,morbum efficiunt. Quum enim nutritoria partium facultas debilis fuerit ob ciborum repletionem, consequenter cruditates oboriuntur, & redundans humor in quamcunque tandē coarticulationem iam antea debilem irruens,& neruos colligantes distendens,dolorem efficit. Neque enim neruorum qui voluntario motu mouentur, primariò affectorum,est inflammatio: alioqui in locis inter coarticulationes mediis itidem ipsam fieri oporteret, velut in tibiis mediis,aut femoribus,aut cubitis, aut brachiis. Per consensum igitur afficiuntur etiam voluntarii motus nerui. Quandiu igitur pedum coarticulationes solùm humor infestat, podagra affectio appellatur: vbi verò causa omnes corporis articulos pertransiuit,arthritidē appellare solent,in qua & verticula,& scapulæ,& maxillæ,& omnes articuli morbo feriuntur.Quibusdam etiam aures,& dentes,& fauces,& quandoque etiā hepar,& splen,articularibus doloribus participant:in quibus si non breui ad articulos translatio fiat, periculū in modico tempore ægrotos corripit. Cæterùm redundans humor,quandoque biliosus, quandoque sanguineus, aliquando atrabiliarius, plerunque verò pituitosus & crudus est, ex ciborum redundantia,cruditatibúsque ac otio collectus. Moram autem trahens circa articulos,crassescit,ac viscosior euadit, vt etiam tophos appellatos efficiat: aliquando verò etiā humor ex pluribus mixtus est.quare fit vt & cognitu & curatu difficilis,& fere incurabilis fit morbus. Auspicatur autem,& lacessit affectionem plerunque lassitudo immodica,& deambulationes concitatæ,& equitatio frequens, & rei venereæ intempestiuus vsus, frigidæ potus non consuetus,frigidorum aut multorum aut malorum eduliorū esus,vinum multū: sed & ex offensionibus, aut impulsionibus,aut luxationibus,aut aliis huiusmodi,quidam primum affectionis experimentū fecerunt,præcedente quidem in corpore, & hactenus quiescente materia, externa autem lacessente causa ipsam cōmouente. Tristitiæ autē & curæ,& vigiliæ,ac reliquæ affectiones, non solùm commouent, sed etiam ipsæ generant,siue primariò, siue per accidens, vitiosos humores. Variæ igitur sunt velut dixi affectionis causæ. Facillimè tamen,quantum eius fieri potest, affligentium humorum differentiæ deprehēduntur, vtpote quarum notæ ex coloribus ac symptomatis accidentibus sumuntur. Biliosa enim fluxio ad coloris pallorem ac ruborem,etiā caloris sensum, & dolorem acutiorem efficit,& citò per cutem distribuitur, citra magnum tumorem,& calfacientibus impositis exacerbatur,quemadmodum vice versa à frigefacientibus remittit. Atque hoc quidem etiam in aliis omnibus plerunque, maximè tamen ex bilioso affectis humore,cōtingit: & febris ipsis accedit sæpe in exacerbationum vigoribus, quando etiā siticulosi sunt.Sic autem & nigriorem in atrabiliariis repe ries colorem : album autem & aquosum in pituitosis: in quibus autem sanguineus est redundans humor, in his & dolorem intus delitescentem, & tardius in tumorem se attollentem, velut etiam sanguineum colorem deprehendes. Ad firmiorem verò dignotionem conferet tibi etiā prægressa victus ratio,& reliqua.

Curatio eorum qui ex biliosi humoris fluxione laborant.

Principium curationis in his qui ex flaua bile,aut potius ex qualitate affecti sunt, affligentis humoris fit euacuatio per purgantia medicamenta, quale est maximè quod ex rhodomelite paratur,& quod ex malis Cydoniis, & quod ex picra antidoto, & catapotia ex aloe:in exacerbationibus autem forinsecus rosaceo vtemur cum oui vitello,ac vino modico,confricta insuper leniter parte.Sed & frigefacientes herbas adhibemus, velut est solanū,portulaca,hyoscyamus, semperuiuum, lenticula palustris,seris,papauer, polygonum, rosarum folia, & similia:ita vt aliquando ipsa illinamus, aliquando cum micis panis posca maceratis,aut cum hordeacea farina ac rosaceo cataplasmatis modo imponamus. At in inflammatione articulorum ignem sacrū referente, manifestè mitigat cucurbitæ recentis cortex impositus,& peponis ac cucume-

A ris caro per se, & cum pane,& perdicii folia, itémque hederæ cum pane aut polline polentæ. Sed & psyllium cum hordeacea farina coctum feruidas inflammationes mirificè mitigat: similiter & rosaceum ceratum cum aliquo perfrigerante succo frigefactum, & quod ex fabacea farina paratur.Habet autē hoc modo: Ceræ quincuncē, chamæmelini sextantē & vnciæ dimidiū, rosacei sextantē & vnciæ dimidiū,farinæ fabaceæ vnciæ dimidiū, ouorū 5 vitellos. ALIVD cataplasma. Maluas virides coctas te

B rito,& psylli ū priuatim viscosū factū admisceto,deinde vitellis ouorum additis, cum oleo chamæmelino imponito.Si verò multus &ægrè tolerabilis est dolor,etiam ex croco,& glaucio,ac opio paratis vtēdū est, ita vt cū posca ipsa teramus,& aut illinamus,aut cum micis panis imponamus. Galenus autem huius meminit: Succi papaueris drachmas quatuor,croci drachmam vnam, cum lacte bubulo aut caprino terito,aut panis internam partem adiicito,& ex contactu rosacei emollito, ac pro cataplasmate vtitor; aut opium & crocum cum lacte tritum, cerato

C rosaceo excipito.sed & ex torpedine ceratum eiusdem facultatis est in exacerbationibus,& oleum ex ipsa. Quin & hoc cōsimile est. Micarum panis aqua aut posca maceratarum,semperuiui,aut solani,aut portulacæ,carnium palmularum,seminis papaueris,singulorum pares partes: vitellorum ouorum assatorum,& rosacei quod satis est,pro cataplasmate imponito.Verùm stupefacientibus immorari non oportet,sed eo vsque solùm vt doloris vehementia moderatior fiat.Nam vberior ipsorum vsus,& humorum compactiones,& tofos, & diuturnas motus difficul-

D tates efficit.Post vsum igitur eorum quæ dolorē eximunt, aut emplastro ex succis cum chamæmelino dissoluto vtendū est,aut eo quod ex althæa paratur, aut aliquo huius modi medicamento. Postquam autem recalfacta fuerint perfrigerata, partem corroborabimus emplastro phœnicino,aceto & rosaceo,aut vino ac rosaceo dissoluto: si verò grauentur emplastris, acaciæ succus cum posca illinatur,aut lycium cum croco, & glaucio, & perdiciadis succo in posca.At verò victum ipsorum perfrigerantē & humectantem esse conuenit, quales sunt ex ptissana & alica

E sorbitiones,& ex oleribus,malua,lactuca,intybus,& gallinarum domesticarum pulli,& pisces petrosi,& erinacei,& pectines,& similia.Vitent omnia calfacientia,& quæ pallidam ac flauam bilem generant, & vina vetera, fulua,ac nigra,& repletionem. Vtantur etiam balneis potabilium aquarum,& circa ipsas fluxiones, quantum ad causam attinet,& absque illis,si non aliud quid prohibeat. Vitent iracundiam,ciborum abstinentiam,acrium eduliorum esum,ebrietatem,lassitudinem immodicam,venerem.

F

Curatio eorum qui ex sanguinei humoris fluxione laborant.

In quibus sanguineus humor redundat, venæ sectione vtendū est citra dilationē:imò etiā in pituitosioribus aut atrabiliariis,quandoquidē & his humor in venis quāmaximè cōtinetur,quantitate magis quàm qualitate lædens. Venæ igitur sectionē assumimus statim circa primā mor bi tentationē. Nam quos sæpe iam fluxio præoccupauit, illi læduntur magis ex sanguinis euacuatione quàm vt opem sentiant, & magis hi quibus ex natura frigidius aut

G etiam debilius est corpus. Post sanguinis euacuationē, si non solùm sanguis est qui redundat,modico tempore interposito,etiam purgatione ex hiera vtemur.Sed & acetū mulsum Iulianium ex his est quæ hos conuenienter purgant. Qui verò talia purgatoria medicamenta recusant, his catapotiis vtantur: Aloes,colocynthidis,veratri nigri, scāmoniæ,singulorū vnciā vnā,euphorbii vnc.dimidiū, nitri vnciæ dimidiū: excipe succo brassicæ,& præbe pro viribus. Melius autem in malorū Cydoniorum succo. ALIVD catapotium:datūr & in exacerbationibus, & in

H interuallis, & in omni humore in podagricis. Aloes sexuncē, agarici vnciæ dimidium,croci vnciæ dimidiū,costi vnciā vnā,spicæ nardi vnciā vnā, floris iunci odorati vnciam vnam,carpobalsami vnciā vnam,cassiæ sextantē, scammoniæ sextantē:epithymi quadrantē & vnciæ dimidiū.Dosis moderata,est scrupulorū duo,perfecta,quatuor.

Quin & ex Armeniaco lapide catapotia mirificè purgant, priuatim in arthriticis conuenientia, tum in principiis, tũ in declinationibus fluxionum, atque etiam interuallis data. Quandoquidem verò quidã scammoniam velut stomacho incommodam fugiunt, danda sunt ipsis, & præsertim si pituitosa materia redundat, hæc catapotia: Colocynthidis medullæ, veratri nigri, bdellii, gummi, aloes, singulorum vncia vna, nitri Alexandrini, euphorbii, singulorum vnciæ dimidium: dantur scrupuli quatuor. Ego verò pro gummi, epithymũ adieci. Quidam verò in ipsis exacerbationibus, in omnibus arthriticis purgatione ex hermodactylo vtuntur: verùm attendendum est, quia stomacho incommodus est hermodactylus, & anxios ac ciborũ inappetentes facit. In solis igitur iis qui negotiis quæ differri non possunt, vrgentur, ipso vtendum est. compendio enim & post duos vtplurimum dies sedat fluxionem, vt quis ad consuetas functiones obeundas transire possit. Noui autem quendam qui non ipsam hermodactyli substantiam exhibet, neque aliquod medicamentum ex ipso compositum, sed herbam ipsam coquit, cum aliquo ex consuetis pharmacis, velut aniso, aut apio, & decoctũ bibendũ præbet: & mirum est quomodo per ventrem euacuati à fluxione liberantur. Oportet autẽ, propterea quòd stomacho incommodus est, (velut dixi) postea stomacho gratis & corroborantibus, cum moderata caliditate, osculum ventris corrigere. Cæterùm Alexander purgationẽ ex coronopodio meliorẽ esse dicit ea quæ fit ex hermodactylo, vt quæ eãdem euacuationem & doloris sedationem efficiat, cum hoc quòd neque stomacho incõmoda est. At verò localia pituitosis adhibeantur: si quidẽ moderatus est dolor, brassica viridis imposita, & apium, & conyza, & verbenaca recta: si verò vehementer dolent, farinæ fœnigræci partes tres, farinæ lolii partem vnam, farinæ cicerum partem vnam, cataplasmatis modo imponito cum aqua mulsa aut vino tenui, cum modico Cyprino, aut nardino, & maximè hyeme. Cinis item radicis & caulium brassicarum vstorum, cum axungia impositus, multis prodest. Verùm ad mitigãdũ dolorem, recentẽ axungiam esse oportet: ad discutiendum verò, veterẽ salsam. Facit & bubulum stercus cum farina hordeacea, in aqua mulsa coctum, aut per seipsum recens humidum impositum, cum brassicæ foliis: similiter etiã caprinum stercus per se aut cum farina hordeacea, ex posca coctum. Quandoquidẽ verò & ex iis quæ contraria esse videntur quidam opem senserunt, (variorum enim humorũ mixtura dignotionem excindit) materiã mixtim referemus. Prodest itaque syluestris & hortensis atriplex cum pane imposita, aut verbasci folia cum bulbis & pane trita, aut cum polẽta, aut ex cruda hordeacea farina cataplasma. In summa porro, in quibus est obscura causa, transitionem facere oportet quandoque ad ea quæ sunt eiusdem generis, aliquando etiam ad contraria, ita vt neque iisdem immoremur, si non mitigationem exhibeant. Hæc enim quotidie in ipsis artis operibus videmus fieri, & idem auxilium huic quidem articulo prodest, alteri verò in eodem ægroto similiter inflammato, non solùm non prodest eadem etiam hora, sed quandoque etiam insuper lædit: & quod sanè mirum est, vnus & idem articulus sæpe ab eodem auxilio nũc quidem vtilitatem percepit, paulo pòst autem etiam insuper inflammatus est. Non igitur aliquãdo fortassis, vbi quidẽ viscosa & crassa materia obtinet, ex calidioribus opem sentit: vbi verò acris ac feruida humoris qualitas obtinet, frigefacientibus mitigatur: & nihil miri est etiam frigidiorem natura materiam, inflammationis tẽpore exardescere ac feruere, vt bilis, si ita contingat, admixtionem omittam. At verò tophorum coactionem prohibet farina lupini cum aceto mulso, aut posca, aut Silphii, aut bryoniæ radix cum pane. Sed & hoc ex iis est quæ citra læsionem mitigant, simúlque moderatè discutiunt: Lycii vnciam vnam, ammoniaci thymiamatis vnciam vnam, cum vino vetustissimo trita & oleo acerbo, coquito, & farinæ fabaceæ quod satis est adiicito, moderatè cocta imponito. Post vigores autem tumore relicto, imponantur bulbi per se, aut cum polentæ polline, vsque ad lancinationem: ita enim operari solent. Si verò cataplasmatis non mitigentur, irrigationibus & perfusionibus vtãtur ad locos, maximè si extremæ partes fuerint, ex chamæmeli & meliloti, aut etiam centaurii decoctis. Quosdam etiam capparis decoctum multum iuuit. Hoc autem omnium efficacissimum est: In aceto acerrimo thymum, origanum, thymbram & calamintham coquito, indéque locos affectos perfundito, non solùm semel, sed sæpe in die, confidenter: multis profuit non solùm ex pituita, sed etiam bile affectis. Quidam & hoc obseruarunt: Ilicis glandes tundunt, & diu coquunt, & decocto hoc extremas articulorum partes in fluxionis principio, ad multum tempus irrigant, interiores autem partes spongiis perfundunt, & statim materiæ impetum repellunt. Hoc etiam ex bile affectis conuenit, quemadmodum etiam in aquam calidam absque aliquo decocto demersio. Cæterùm ad dolores & impactos articulis humores, ob intentam frigiditatem obortos, forte est hoc auxilium: Olei veteris libra vna semis, nitri Alexandrini libra vna, terebinthinæ libra vna, euphorbii vncia vna, iridis sextans, farinæ fœnigræci sextarius vnus semis. His verò etiam conueniunt quæ ad coxendicum morbum relata sunt. Multi enim ex ita perfrigeratis, in declinationibus & sinapi cum caricis vsi sunt, & aliis rubefactoriis: quidam etiam medicamento ex cantharide: verùm hæc lædũt in posterũ, si non aliquo ex molliẽtibus vsi fuerint, velut est quod ex herba lanaria paratur, & quod pyxis & quod Basilii appellatur, & quod ex abiete fit, & quod ex populo nigra, & bromiũ, & lysiponiũ appellatũ, & ex acopis fortiora: in quibus etiam maximè neruorum per consensum affectiones & humorum impactiones fiunt. Emplastrum verò ex mulæ vrina, etiam in vigoribus impositum, frigidioribus præsertim fluxionibus commodũ est: similiter & ex duobus veratri generibus pastillus. Porro ad laxos tumores conuenit fomentũ quidem ex sale fricto, aut etiam alio modo aquæ marinæ calidæ per spongias perfusio aut irrigatio: & emplastra ex sale parata, item ex lixiuio, & ex nitro emplastra, & consimilia his cataplasmata post vigores. Victus autem siccior, & nihil superfluitatum habens his conuenit, & ciborum abstinentia, aut parsimonia, & balneorum assiduorum abstinentia: loti verò, nitris & aliis defrictoriis vtantur. In declinationibus autem exercitiis & frictionibus articulorum maximè vtantur, & naturalibus balneis, aut etiam arenæ ingestione, vomitibúsque à raphanis ac cibis. Qui verò ad hoc idonei sunt, etiam per veratrũ album euacuentur per vomitus, aut etiam per infernam aluum purgentur.

Curatio eorum qui ex mixti humoris fluxione laborant.

Qui ex mixto humore affecti sunt, post sanguinis in principio morbi euacuationem, relatis localibus auxiliis vtantur: si quidem biliosior & acrior est redundans sanguis, iis quæ in bilis fluxione relata sunt: si verò frigidior & pituitosior, aut etiã magis atrabiliarius, iis quæ post illa dicta sunt, exceptis valde acribus: si verò diuturnum sit malum, etiam his. Sed & hoc cataplasma ab initio conuenit: Malicorium, & rhus, & polenta, in vino trita imponuntur. ALIVD. Ad folia brassicæ cocta ac probè trita fæcẽ aceti adiicito, & ouorum crudorũ vitellos duos, & rosacei parum, & trita imponito, assiduè permutando. Cibos autem attenuantes & parum nutrientes sumant. Proinde à carnibus ac leguminibus abstineant, & à vino copiosiore ac nigro: quòd si fieri possit, etiam in totum vini potum vitent. multos enim noui qui à solo hoc penitus abstinuerunt, & omnes opem senserunt. Quidam enim in principio morbi perfectè liberati sunt: quidam postea & rarò & neque valde dolorosè exacerbati sunt. Si igitur nihil aduersi ex hoc contingat, aut in futurum timeatur, per totam vitam à vino abstineant. Qui verò propter debilitatem aut perfrigerationem aliquantulum succumbere apparuerint, vbi ad biennium à vino abstinuerunt, hinc iam modicum & aquosum perpetuò bibant. Oportet autẽ eos qui à vino abstinent, pro vino anisi decoctũ bibere, aut alicuius eiusmodi seminis, abstinẽdo quantũ eius fieri potest à fructibus pomorũ, &

reliquis perfrigerantibus,itémque à veneris vsu. Qui verò medicamentis quæ per annū bibuntur,perfectè à morbo liberare volunt,hi plerosque pituitosiores ac superfluitatibus abundantes iuuerunt: calidioribus autem & siccioribus repentinæ mortis causa fuerunt, materia ad intestinum, aut renes, aut latus,aut pulmonem, aut aliquā principalē partem translata.Melius igitur est in biliosioribus,aut multo sanguine redundantibus, vini vsum vitare,quum ex hoc nullus in relata pericula incidat. Verùm in frigidioribus & superfluitatibus refertis, theriaca ex viperis vtendum est, ita vt bona facta concoctione frequentius ipsam sumant hyeme,rarius autem æstate.aut enim à morbo liberat, aut moderatiorem ipsum reddit, nullam relatarum partium lædens. Quandoquidem verò cogunt aliqui nos etiam ad relatorum antidotorū vsum, eiusdem generis esse scito,& quod ex Damasonio paratur,& quod Agapeti appellatur, & inordinatum dictum, & Octaidon, *octo rebus constans*, & quod Proclo adscribitur, & quod ex scordio fit,& quod ex corallio, & alia cōplura. Verùm securissimum omnium, insuperque multi experimenti est quod ex corallio paratur, vt quod etiam tofos in articulis iam coactos dissoluit. Horum autem omnium & facultates,& vsus modum, & in his cautionē, in libro de medicamentis comperies: similiter etiā psilothrorum ad arthriticos,& compositiones & vsus modū in iisdem habitibus,pituitosioribus dico,in vsum venientium.Alii ad totius morbi exclusionem, vulpeculas totas in oleo coquentes,arthriticis medentur, partim viuas in maximum lebetem mittentes,partim mortuas. Similiter etiam hyænas coquunt, discussoriū oleū facientes: deinde folia ex ipso complentes, & arthriticos in ipsa demittentes, & multo tempore immorari iubentes. Ex hoc autem contingit nō solùm tumores circa articulos,sed etiā totum corpus euacuari.

De tofis.

Quandoquidem etiam tofi sæpe in articulis coguntur, aliquando ob crassum ac terreum humorem in ipsos irruentem, aliquando etiam ob medicamentorum discutientium ac immodicè reficcantium, citra emollitionē, vsum,id nosse expedit, commodiora pharmaca esse quæ vnà cum hoc quòd molliunt,etiam discutere solent. Molliunt itaque adipes vetusti, & medullæ, & ammoniacum, & bdellium,oleúmque valde vetus, & styrax. Discutiunt autem & siccant,nitrum,sal,lixiuium,adarce, euphorbiū, & similia. Verùm ad tofos in articulis priuatim facit caseus vetustissimus & acerrimus,cum carnis suillæ pinguis ac veteris decocto tritus ac impositus. Erumpente enim tofo sua sponte,quotidie euacuatio contingit. Compositum autem id quod ex perna fit,experimento cognitum est,& dupliciter paratur,& quod à lixiuio appellatur. Sed & hoc priuatim facit:Aphronitri,terebinthinæ,lixiuii ex cinere calce addito parati, propolis, singulorum trientē, ceræ dodrantem, colophoniæ libram vnam, olei vncias sedecim:mixtis vtere ad tofos & abscessus: quod verò ex cinnabari paratur, admirandum quidem & ad tófos, & ad plura alia,sed difficulter haberi potest: at quod ex nucibus auellanis fit, ad hoc quòd felicem successum habet,etiam facilè parari potest: & nō solùm in fortioribus, sed etiam subtili sensu præditis corporibus conuenit, si emplastri ex melle,aut quod ex anemona fit, duæ partes ad vnam ipsius assumantur.Si verò non adsint, etiam ex eo quod ex cerussa fit, æqualis portio ad ipsum admiscetur. ALIVD ad tofos. Sandarachā tritam visco quercino excipe,ac vtere. ALIVD. Facit etiam ad fistulas & ægilopas: Olei sextarium vnum,spumæ argēti bessem, & vnciæ dimidium,auripigmenti vnciam vnam: spumā argenti & oleum coquito, donec nō amplius inquinent: deinde auripigmentum valde tritum inspergito:& prius quàm adurantur,ab igne ablatis vtitor.Quæ verò ex lapidis Asii flore in interuallis exacerbationum imponūtur, ad omnes circa articulos consistentes collectiones conuenientia,veterum testimonio quorundam, à toto morbo liberare creduntur.Sed & id quod ex salis flore paratur,in declinationibus similiter impositum, relictos tumores discutere creditur.

De præseruatione podagræ.

Podagram iam consistentem,aut etiā arthritidem,corrigere operosissimum est,citra relatas methodos: verùm eam quæ nondum facta est,præcauere facile est,ita vt ciborum detractio fiat,& eis vtatur quis qui & facilè concoquūtur ac distribuuntur,& nihil superfluitatum habēt, itémque vino moderato,& vt exercitiis additio fiat quātum satis esse visum fuerit. Auxilii verò loco, sal in oleo tritus, & articulis affrictus,omnibus qui præcauent ne in podagricam affectionem incidant,magnificè prodest, si non valde siccam habuerint intemperiem. Oportet autē eo vti mane & vesperi per omnem vitam: sed & post inflammationum declinationes eodem vtendum est.

AD PERNIONES IN PLANTIS AC pernis, Cap. LXXIX.

Perniones,vlcerosæ sunt affectiones,circa manuum ac pedum digitos consistentes hyemis tempore. Oportet itaque ipsos aqua marina tepida perfundere,aut betæ, aut lentis,aut erui,aut radicis asphodeli decocto:post perfusionem lentes coctas in vino tritas imponito, aut ficus tritas cum oleo imponito: aut alumen & farinam, æquis partibus in vino trita adhibeto:aut fæcem vini subaridā, aut bulbum recentem vino tritum imponito: aut alliū in oleo torreto,ac reiicito,& moderata cera in oleo liquatā imponito:aut malicoriū vino coctū ac tritum,cerato rosaceo excipito,ac vtitor, irrigatione ex lupinorum decocto præmissa: aut mannam, & sulphur viuum cum melle cocto imponito. At hyoscyami succus assiduè illitus, ab inflāmatione ac dolore conseruat.

Marcellium ad perniones.

Rapi radicē excauato, & in fossulā excauatā ceræ sextantē,& olei lentiscini sextantē indito, & in duplici vase, in aqua marina,aut muria,aut lupinorū decocto coquito: & hoc quidē perfundito,ceratū verò in rapo liquatū,frigefactū imponito.Verùm in vlceratis pernionibus, thuris,aluminis scissi,rubricæ,resinæ, æquales partes, adipe suillo dilutas excipe,ac vtere.Cæterùm ad vlceratos cum inflammatione, hexapharmaco, *à sex rebus quas recipit appellato*,vtere: Olei dodrantem, adipis taurini, fellis itē, singulorum libram vnam:spumæ argenti sexuncem, colophoniæ trientem,mellis sexuncem.

Ad digitorum & totorum pedum rimas.

Picem liquidam illinito,aut cancrum fluuiatilem aut marinum in prunis exurito,& detracta testa,cum oleo terito,& ad mellis spissitudinem redigito,& præterfis rimis instillato. Facit & scillæ pars interna oleo feruefacta, & cum terbinthina contrita: & cornu ceruinum vstum,& adipe caprino exceptum: verùm digitos præmundare oportet,& sic medicamenta adhibere.

Ad fissuras pernarum ac plantarum floridum emplastrum.

Calcis viuæ drach.decem,cerussæ drach.viginti,ceræ drach.viginti aut triginta,adipis porcini recentis septūcem,colophoniæ dodrantem,succi seminis lini cyathum vnum,olei dulcis vncias quadraginta: tenerā plantam facit velut nullum aliud. ALIVD. Adipis caprini,ceræ, olei, æquis portionibus vtere. ALIVD. Malicoria in aceto cōcta per quinque dies imponito: deinde circūcirca mundatis calcem cum oleo aut strigmento imponito. ALIVD. Scillam in oleo coquito,& ipsam quidem torrefactam reiicito:in oleo verò terebinthinam liquato,ac vtitor.

Ad attritus pernarum ex longo decubitu.

Ceræ,olei,spumæ argenti,mellis, singulorum æquales partes.Facit etiam ad omnem vlcerationem plantarum ac calcaneorum,& volarum,& internæ digitorum partis, & hoc magis si vlcus propinquum vngui fuerit.

Ad sordida in planta vlcera medicamentum quod linamentis inditur.Facit etiā ad pudendum.

Amurcæ cyathum vnum,aceti cyathum vnum,coquito in vase æneo ad mellis spissitudinem, & priuatim squamæ æris drachmas duas,mannæ drach.duas: lanarū succidarum molliū tedæ obuolutarū ac vstarum cineris quantū manu prehēdi potest terito, excipitóque omnia: ac vtitor,ad vulnera quidē,vino dilutis, ad pudēda verò

ac plantas,passo. ALIVD. Amurcæ,mellis despumati, singulorum pares portiones:hoc etiam gingiuas purgat. Ad attritus ex calceamentis facit pulmo agninus, & porcinus,& caprinus:coria à veteribus soleis vsta,inflāmatis quidē nō prosunt,verùm sedata inflammatione opitulātur,aut cepam cum multo gallinaceo adipe impone, aut gallam vstam insperge, aut acaciam aceto dilutam illine.

AD CLAVOS AC CALLOS, Cap. LXXX.

AD clauos præmundatos vnam aliquam ex corrodētibus compositionibus imponere oportet,aut æruginem rasam,aut sandaracham, aut fistulis dicatum puluillum siccum,aut fistulare collyrium, gummi vice,ammoniaco exceptum.Est autem clauus rotundus, albus, claui capiti assimilis, circa omnes corporis partes consistens, maximè tamen in plantis ac digitis pedum.Aufertur autē longiore tempore,etiamsi quis præminentem claui partem assiduè deradat scalpello,aut pumice deterat: similiter etiam callus. Facit & lupinorum crudorum vstorum cinis cum melle,misy pice liquida exceptum, melanthiū cum pueri impuberis vrina, fabæ lomentum cum aceto coctum.Hoc autem sæpe experimento cognitū est:Cantharidum,atramenti sutorii, castorii, singulorum æquales partes:excipiuntur terebinthina ad emplastri formā, & clauo præmundato imponuntur. ALIVD. Fæcis vini vstæ, calcis viuæ, visci, singulorum pares portiones cum lixiuio aut vrina pueri impuberis.

DE AFFECTIONIBVS CIRCA VNgues,& primùm de paronychia, Cap. LXXXI.

PAronychia,*id est reduuia*,abscessus est circa radicē vnguis consistens.Quum adhuc parua est paronychia, & incipiens,galla cum melle comprimit, ac consistere impedit, aut Musæ pastillus,aut Nere,cum aqua:verùm vbi iam caro præter naturam excreuit, scopum habemus vt ipsam per nō erodentia consumamus ac rumpamus. Facit ad poronychias,aurium sordes,& lycium. Suppuratā autem pungito,& emisso humore spongiam aqua imbutam imponito,aut lentem cum aqua tritam adhibeto,aut phœnicinum emplastrum cum vino,aut rosas virides,siue siccas,aqua maceratas ac tritas, aut polentam cū aqua. Facit etiam ad paronychias farina lupinorum melle aut vino mulso subacta.Ad vlceratas autem,æruginis,spumæ argenti,singulorū drach.quatuor,sarcocollæ drach. quatuor:quantum satis est insperge, & supernè linamentum ex vino,itémque spongiam impone. Oportet autē & carnem vndiquaque ab vngue disparare.

De pterygiis.

Pterygium est nimium carnis incremētum,quod par-
A tem vnguis operit,ex paronychia,aut alia eiusmodi causa ortum habens.Ad hoc igitur,auripigmentum, & mannam,æquis portionibus insperge, & supernè linamētum ex vino, & spongiam impone. ALIVD. Chalcitidis, squamæ æris,malicorii,singulorum æquales partes, excipe ficu afflata & melle,& loco prius ex spissamētorum decocto rigato, impone: quòd verò de pterygio exarescit depurga.

Ad digitorum pterygia putrescentia,& ad pudendorum vlcera.

B Thuris drach.vnam,squamæ æris drach.vnam,æruginis rasæ drach.quatuor,mellis cyathum vnum, terito ad solem donec subflaua fiant, & vtere cum splenio, loco ex vino prærigato. ALIVD breui resiccans ac curans pterygia:Soreos vsti drach.duas, thuris drach.duas,æruginis rasæ drach.vnam,cum melle contrita pterygio ipsi impone.Facit etiam ad reliqua horum locorum vlcera maligna,& nigredines, & putrefacta. ALIVD. Squamam æris palmularum aut ficuum carne excipe,ac vtere. ALIVD. Columbinum fimum cum polentæ polline in
C passo coctum ac tritum,calidū impone: sed & æris squama per se inspersa pterygia reficcat. Oportet autem angulum vnguis assiduè per scalpellum eleuatum auferre, vt ne augescens, pterygium pungat. AD contusos vngues: Myrti & mali Punicæ folia tenera imponito. AD subcruentos vngues.Farinam pice admixta imponito. VT discedant affecti vngues.Sulphur tritū adipe suillo exceptū imponito. VT discedāt scabri vngues.Visci quercini,sandarachæ,fœnigræci,singulorum sextantem: cantharidum, thapsiæ,singulorū vnciam vnam: aceti quod
D satis est. ALIVD. Propolis Atticæ, ceræ, bituminis, singulorum drach.duas,sulphuris viui drach.vnam: excipe sine oleo,vt ne inquinēt.Vsu verò expetente, calfactū medicamentum vnguibus obducitur. ALIVD. Picis liquidæ,ceræ,colophoniæ,terebinthinæ,ammoniaci thymiamatis,sulphuris viui,aphronitri, singulorum æquales partes, vt ne inquinent. ALIVD quod scabros vngues discedere facit absq; vlceratione: Bituminis, auripigmēti,sandarachæ,sulphuris viui,singulorū drach.quatuor:excipe resina,& vtere,exoluēs per septimū diem. ALIVD.
E Farina erui felle ouillo,aut vrina ouilla subacta vtere,aut calce cum oleo,aut masthiche Chia cum opobalsamo:aut visco atramētum sutorium, & sulphur viuum, quod satis est excipe, & pelliculæ inductum impone:aut staphidem syluestrē cum aceto tritā adhibe,aut resinæ terebinthinæ drach.vnam,sandarachæ duplum, ad radicem vnguis simul impone,ac diligenter deliga. Quum verò exciderit vnguis,ceratum myrteū impone,cui parum additum sit de medicamento ex resina parato.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA, Lib. IIII,

Iano Cornario Medico Physico interprete.

DE ELEPHANTE, Cap. I.

ARETÆVM Cappadocem ita dicere arbitror, Auxiliorum facultatem morbis superiorē esse oportere, & propterea elephantem curari non posse: nō enim reperiri medicinā eo superiorem. Si enim cancer qui velut elephas quidam est in vna parte,ex incurabilibus etiam ab ipso Hippocrate nominatus est, quomodo non magis elephas,qui velut cancer quidam in toto corpore est,omnino incurabilis erit? Quum enim atra bilis ex qua hæc affectio conflatur, duplicem generationē habeat, (aut enim ex atrabiliario ac fæculentiore humore,& velut sanguinis limo,aut ex flaua bile,vtrisque superassatis generatur) subrubros quidem elephantas,mitiores quodammodo, aut(vt verius dicam) minus malignos,prima atræ bilis differētia efficit. Alios verò qui etiam maligniores sunt,& totum corpus exulce-
F rant, & extremarū partium elapsus faciūt, posterior differentia ex flaua bile nimium assata generata producit. Quapropter de iis qui iā morbo detenti sunt desperandū est: vbi verò in principio est affectio,vt neque aliqua extremarum partiū decidat, neque vlcerata sit cutis superficies,neque etiam tumidæ eminentiæ plurimùm insurgant, verùm turpis solùm sit facies,ita tamen vt non valde indecorum aspectum præferat,curare tentabimus.Nō pauci enim per solam capitis vstionem, plerosque qui ita inceperunt, prohibuerunt ne ab affectione superarētur.
G Statim igitur incipiente morbo venæ sectione vtemur, cum repetita sanguinis detractione, atque hoc magis in vere,quādo maximè & gignitur affectio & exacerbatur. Paucis autem interpositis diebus,nouem aut decem,purgamus ipsos pulte ex colocynthide,non vna vice, sed sæpe,iuxta rationem medicamenti,quantitatē adaugentes:

purgatio quoque ex hiera iis commoda est. Rursus autē
diebus circiter decem interiectis, serum lactis scissi ipsis
dandum est,non infra trium heminarum mensuram,ne-
que supra quinque. Sequentibus verò diebus lacte non
scisso,aut recens mulcto alantur.Ex iis si quidem remittit
affectio,eodem alimento vtantur:si verò perseuerat, à la-
cte abstineant,& ab acrium esu vomant,itémque à rapha
nis & cibis. Commoda est etiam postea ex veratro albo
purgatio, bis si fieri potest in vere,semel in autūno. Cæ-
terùm iis qui à malo victi sunt, neque vena secetur, ne-
que veratrum detur.neque enim translatio à cute ad pro-
fundum contingit,neque imminutio materiæ ex his am
plius fit.Verùm materiam ad ventrem ac intestina dedu-
cere oportet,& ex alto euocantibus ac transferentibus hu-
mores vti, siccaréque ac adstringere cutem. Leues igitur
cucurbitæ ad os vētriculi & ad præcordia affigātur, & iis-
dem quoque partibus dropaces adhibeantur. Pauco autē
tempore interposito rursus reflectēdū est, initio à purga-
tione per hieram sumpto, omissa venæ sectione, ex qua
maius detrimentū quàm vtilitas vlla futura esset:& hoc
circuitu ter aut quater in anno vtendum est,maximè vere
& autumno. Potiones autem his conueniunt hæ: Aceti
cyathus vnus cum cedriæ cyatho vno & succi & brassicæ
crudæ cyathis duobus: mixta hæc dātur mane & vesperi:
aut sideritidis herbæ folia arida drach. pōdere, in vini
cyatho vno: aut cornu ceruini drach.vnā,& aceti scillini
cyathi mensuram bibendam præbe quotidie post matu-
tinam deambulationem:sed & alia circa hoc tempus dē-
tur:aut scillæ assatæ drach. quinque in aqua mulsa, aut in
melle ad eclegmatis modū:aut succi Cyrenaici erui ma-
gnitudinem,melle & butyro dilutam:aut ramenti eboris
drachmæ dimidium cum vini cyathis duobus,aut cumi-
ni Æthiopici drach.tres cū melle velut eclegma.His autē
magis opitulatur pastillorum theriacorum drach. vna,
in vini boni cyatho vno trita ac pota:similiter etiam pa-
stillorum scilliticorum drach. vna bibatur: sed & cala-
minthæ succum,velut efficacissimum auxilium,laudant
potum. Incipiendum autem esse aiunt à tribus cyathis
vsque ad sex.Præ omnibus autem efficax est theriaca ex
viperis,& pota,& forinsecus illita.Si verò haberi possent
ipsa animalcula, nihil adeò efficax est velut viperarum
carnes coctæ comestæ ex albo iure,facta coctura per aquā
copiosiorem,& salem,& porrum,& anethū, vsque ad spi-
narum separationem, abscissis prius capitibus ac caudis
ipsarum,ad digitorum quatuor mensuram,exemptis etiā
interaneis ipsarum,pelléque detracta. Quin & theriaci sa-
les idem compromittunt,cum obsoniis sumpti.sic enim
si ipsis vtantur,contingit aliquando squamas aut veluti
quendam corticem de cute ipsorum discedere.Cæterùm
victus ratio huiuscemodi fit: post somnos, præfrictus &
aluo exonerata,gestetur,& vociferetur:deinde fricetur,&
variè exerceatur,partim saltu,partim,& quidem amplius,
halteribus,& follis vsu.Deterso autem sudore, illinatur a-
dipe vrsino,aut vulpino, aut hircino, aut volucrino quo-
piam,aut butyro recenti. Modico verò tempore interce-
dente lauetur, illinens succum fœnigræci, aut ptissanæ,
aut modicum ammoniacum aceto dilutum.Post balneū
detersus illinatur lentiscino, aut œnanthino, aut myrteo,
& vino modico cum alumine, aut ammoniaco, vt stri-
gmenti fit spissitudo.Detersus autem rursus mollibus lin
teis,ad dimidiam horā quiescat,post quam pota aqua im
missis digitis aut pinnis vomat. A vomitu verò vinum
absinthites aut origanites bibat. Cibi sint, panis hordea-
ceus,aut maza ex polenta: olera verò,beta,lactuca,rapha-
nus,porrum,brassicæ duabus aquis edulcatæ, & capparis.
Ex mari verò,ostrea,pelorides,erinacei, pectines, tellinæ
cum betis coctæ,salsamentum vetus medicamenti loco.
A vino autē per totū morbū abstineāt,itémque à venere,
ita vt paucissimū solum, & tenue,& aquosum vinum,iu-
xta tempus refectionis ex purgationibus sumant: in quo
etiam acria auferantur,condimentis exceptis. Dāda autē
sunt ipsis,ptissana,oua,alica lota,lac,& mel cū pane, mal-
ua,rumex,sisarum, pisces teneræ carnis, & ex volucribus
bono succo præditæ: ex fructibus,ficus,vua,& vuæ passæ:
ex dulciariis,ea quæ ex nucleis pineis,aut amygdalis to-

A stis,& cnico parantur.Bis autem in die alātur.graue enim
his est semel in die cibum capere. Cæterùm post curatio-
nem intrinsecam,smegmatis in balneo vtantur, ex deco-
cto betæ aut fœnigræci, cum aphronitro,aut sapone, aut
myrobalano,& quandoque etiam psilothris. Deterget e-
tiam portulaca cum aceto trita,& tenue semperuiuum,&
rumicis radices aceto coctæ,& alumen cum sale,& sanda
racha,æquis portionibus,in vino & oleo lentiscino: & id
quod ad vitiligines descriptum est,ex alcyonio,nitro,sul-
phure,myrti foliis,& fici syluestris foliis aridis, cum ace-
B to tritum ac illitum, & quod ex sepiæ testa vsta, & pu-
mice,nitro,cimolia tosta,gummi,& galla omphacina, pa
ribus partibus paratur, siccum inspersum, aut cum aceto
affrictum.Sed & hoc mirificè facit:Rumicis radicum fa-
sciculum plenæ manus, nitri drach. quadraginta, thuris
drach. vigintiquinque,sulphuris drach. vigintiquinque,
cum aceto Ægyptio illinitur. Efficax est & hoc: Auripi-
gmenti drach.decem,sulphuris viui drachmas octo,costi
drach.duodecim,calcis viuæ drach.quatuor, ceræ drach.
quatuor,baccarum lauri aridarum drach. duodecim:hæc
C populi foliorum succo,aut crasso decocto subiguntur, &
mellis spissitudinem habentia illinuntur. ALIVD.
Rumicis radicum fasciculi duo in aceto coquuntur,& in
pila tunduntur ac conteruntur: deinde alcyonii libram
vnam sumis,aphronitri bessem, sulphuris viui libram v-
nam,testarum cochlearum vstarum trientem,chamæleo-
nis nigri radicis trientem. Cōteruntur omnia ad strigmē
titiam crassitudinem,deinde illinuntur,æstate quidem in
sole sæpe,hyeme verò in balneo, vsque ad exudationem.
Quin & Æsculapii aridum smegma benè his congruit, &
D omnia quæ in communi referentur defrictoria,vsque ad
ea quæ ad vitiligines describuntur, quemadmodum etiā
nūc relata illis quoq; cōpetūt.At verò tumidæ eminētiæ
inflāmatæ aut exulceratæ illinātur lycio Indico,aut glau-
cio,aut aloe, aut Andronio pastillo, aut polyide sphragi-
de.Cataplasma imponatur ipsis ex alica cum succo po-
lygoni,aut plantaginis, aut helxinæ trita: sed & Milesiæ
herbæ viridis folia cum axungia tusa ac imposita, miri-
ficè opitulantur. Rubefiunt enim inde partes, verùm fa-
cilè sedantur pane imposito,aut cerato ex oleo amygdali-
E no facto,& ad naturalem colorem restituuntur.Exulcera-
tis autem partibus conueniunt emplastra, id quod ex di-
phryge paratur,& Melinum ex vino,& coracium,& quod
fit ex aceto mulso,& pastillus Andronius,& pōpholyx, &
cadmia. Signum porro quòd moderatior fiat totus mor-
bus,est quòd prima vlcera ad cicatricem perueniunt.Cæ-
terùm ad spirandi difficultatem in elephanticis, asellos
sub vasis aquariis quinque aut sex, ex aquæ mulsæ cya-
this tribus bibendos præbe. In communi verò etiam ali-
qua ex iis quæ ad difficulter spirātes scripta sunt,ipsis cō-
F ueniunt. Aquarum verò naturalium vsum, velut maximè
necessarium,eligere oportet,aluminosarum præsertim &
ferrosarum,&,si fieri potest,frigidarum.Conferunt autem
ipsis eædem quoque in potu: eandem vim habet etiam
arenæ marinæ vsus, & omnia exudatoria ac sudorifica.
Quandoquidem verò affectio ex his est quæ facilè per cō-
tagionem distribuuntur,non minus quàm pestis, habita-
tiones ipsorum quamlongissimè remouendæ sunt ab vr-
bibus,& in mediterraneis ac frigidis locis statuendæ, &
in quibus pauci homines,si ita fieri possit, versentur: ita
G vt hinc in circunfitos locos digredi possint,tum sua ipso-
rum causa,tum etiam nō minus ob eos qui ipsis occurre-
re possint.Nam & ipsi aere commodiore vtentur, & aliis
malum impertiri non poterint.

DE LEPRA ET SCABIE, Cap. II.

VTraque harum affectionum asperitas cutis est, cum
pruritu,& eliquatione,ex atrabiliario humore gene-
rationem habens. Verùm lepra per profunditatem cor-
porum cutem depascitur orbiculatiore modo, vnà cum
hoc quòd squamas piscium squamis similes dimittit. Sca
H bies autē magis in superficie hæret, & variè figurata est,
& furfuracea corpuscula remittit. In his igitur venæ se-
ctionē assumere oportet,si corpus humorū copia redun-
dare tibi videatur:sin minus, omnino tamen purgationē
per ea quæ atram bilem euacuant. Forinsecus autē veteris

in communi quidem veratro vtroque, & calce lota in vsum sicca sepofita: vsu verò expetente, aqua diluens, strigmenti spissitudine illine. ALIVD. Saluiæ, oleæ Æthiopicæ lacrymæ, singulorum drach. octo, corticis radicis capparis, gummi, singulorum drach. tredecim, illine cum aceto in sole: lepras autem priuatim remouent anemonæ appositæ, radix vitis albæ: composita verò hæc, farinæ loliaceæ chœnicem, cardamomi albi drach. quatuor, spumæ nitri drach. vnam, atramenti sutorii drach. octo, asphodeli radicis mediæ drach. quatuor, terito in aceto, & cerati crassitudine illinito, loco ex nitro præparato: & vbi exolueris, quod per tertium diem faciendū est; & aqua frigida ablueris, rursus illine. ALIVD. Succi radicum asphodeli sexuncem, sulphuris viui, mannæ, singulorum drach. decem: nitri drach. octo, aceto diluta illine. Ad scabiem verò priuatim faciunt, simplicia quidem, fimus sylueftris, lupini amari, cardamomum cum aceto, lilii radix cū melle, resina terebinthina, sulphur, cicer, stercus caprinum: composita verò hæc: Misy & calcitidem, paribus partibus cum vino illine scabiei humidiori. ALIVD. Rododaphnes folia tenera in olei sextario coquito, donec torrefiant, ipsisque abiectis ad oleum ceræ albæ quadrantē adiice, & hac soluta frigefacito, ac sulphuris viui vnciā vnam inspergito, & in sole aut in balneo illinito: quidam cum rododaphne etiam scillam coquunt. ALIVD. Emplastri ex succis sextantem, ceræ sextantem, rosacei vnciam vnam, spumæ argenti quadrantem, cerussæ quadrantem, picis liquidæ sexuncem, recrementi argenti sextantem, syrici sextantem, aceti quod satis est ad arida terenda. ALIVD. Cerussæ vnciæ dimidium, amyli vnciæ dimidium, plumbi vnciam vnam, lotariorum ruborum aut anchusæ sextantem, ceræ sexuncem, rosacei dodrantem. Anchusam cum rosaceo probe coquito, deinde reliqua adiicito. ALIVD. Oua decem, aut quot ad vsum sufficiunt, in aceto acerrimo macerato, donec putamen ipsorum molle fiat, deinde in ipso aceto vitellos ipsorum coquito, & cum rosaceo ac reliquo aceto etiam spumæ argenti parū conterito, & strigmenti spissitudine illinito. ALIVD. Ouorum aceto macerato-rum vitellos tres, rosacei sexuncem, sulphuris viui quadrantem. Prætritis cum aceto vitellis & sulphuri, ceratū adiicito. Quin & argenti spuma cum aceto & rosaceo trita, vt emplastri formā accipiat, acriorem scabiem depurgat: sed & ex lapato smegmata, & pleraque ad elephanticos descripta smegmata, in communi etiam ad lepras & scabiem faciunt.

DE IMPETIGINE, Cap. III.

VBI serosi tenues & acres humores aliis crassis succis admixti sunt, λειχῆνες, *id est impetigines*, generantur, quæ breui in scabiem ac lepram transeunt: quapropter medicamentis vehementer siccantibus opus habet. Proinde post totius corporis, si opus habuerit, euacuationem, simplicia ipsis competēt, cicer, veratrum, erinaceus in petris degens, pix cerato ac resinæ admixta, crocodili terrestris stercus, & sturnorum vbi solā oryzam ederint. Multi verò hoc solo impetigines in mento, aut etiam alibi curauerunt. Triticum multum incudi feruenti imponunt, & defluētem ex ipso liquorem adhuc calidum impetigini illinunt: at puerorum impetigines saliua hominis assiduè confricato: ad hos facit & pruni gummi illitū. Inueteratæ verò impetigini viticis folia trita cum aceto imponito, aut capparis folia eodem modo. Composita verò hæc, sulphur cum thure, aut cum ammoniaco, aceto dilutum illinito.

Pastillus ad impetigines.

Glutinis fabrilis drach. quatuor, thuris drach. tres, aceti cyathi dimidium, aceto dissolutos illinito. ALIVD. Chalcitidis, gummi, singulorum drach. octo: sulphuris viui, misyos, singulorum drach. sex: squamæ æris, acaciæ, singulorum drach. duas, cum aceto illine. ALIVD. Sulphuris viui, spumæ nitri, singulorum drach. quatuor, cantchryos grana sexaginta, terito cum aceto, & solam affectam partem illinito, ita vt integram ne contingas: resiccatum verò abluito frigida aqua. ALIVD. Veratri albi drach. octo, farinæ lupinorum, buccinorū vstorum, nitri, singulorum chœnicem, sicca affricato. Cæterùm feras impetigines vocant eas quæ ex moderatè resiccantibus nihil opis sentiunt, ab acrioribus verò exacerbantur. In iis igitur medicamenta adhibere oportet multū quidem efficacia, ita tamen vt ne vehementer mordeant, quale hoc est, Glaucii, thuris, alcyonii, bituminis, sulphuris, gummi, singulorum vnciam vnam, illine cum aceto. ALIVD. Picem Aphricanam cum aceto coctam liquefactam illinito. ALIVD ad impetigines & pruritum. Atramenti sutorii, sulphuris viui, nitri, thuris, singulorum æquales partes, ad impetigines cū aceto, ad pruritum cū vino illinito. ALIVD ad impetigines, Ammoniaci thymiamatis, farinæ erui ac lupini, singulorum pares portiones, cum aceto.

DE PRVRITV, Cap. IIII.

PRuritum in senectute contingentem, perfectè sanare non datur, verùm subscriptis mitigare potes. Qui verò ex vitiatis humoribus in aliis oboritur, eum sanare cōuenit, humores vitiatos euacuando qui sanè fuerint biliosi, aut pituitosi, putrefacti aut salsi. Cognoscuntur autem ab ætate, temperamento, victu, tempore, regione, & reliquis eiusdē ordinis. Si igitur in venis vnà cum sanguine redundare videantur, à venæ sectione incipiendum est: si verò qualitate magis affligunt, facta per conuenientia medicamenta ipsorum euacuatione, ad externam curationem nos conuertemus. Balneo itaque vtendum est omnino ieiuno, quandoque etiam vbi parum cibi accepit, rursus repetenda lotio est. difficulter enim humectari affectio potest. Defrictio verò fiat ex fœnigræci, aut betæ aut furfurum, aut maluæ syluestris & satiuæ, aut ptissanæ decocto: insuperque cum farina fabarum, aut lupini, aut myrobalani, aut cum smegmate peponato appellato: si verò moram trahat, similiter quidem lauandum est, fomentum autem adhibendum ex decocto saluiæ, myricæ, mercurialis, origani, pulegii, baccarum lauri, radicis cucumeris syluestris, capparis: itémque ex lixiuio, & muria acida: deinde inspergatur nitrum siccum aut cum fæce aceti, aut medicamentum quod recipit spumæ nitri sextariū vnum, thuris, sulphuris viui, singulorum libram vnam, cimoliæ libræ dimidium: aut hoc, aphronitri, sulphuris viui, alcyonii vsti, æquales singulorum partes, adhibe aridas, aut cum aliquo ex relatis decoctis: si verò voles, etiā veratrum siccum insperge, citra pinguitudinem. Illinendum autem est oleum & acetum, contrita in ipsis staphide syluestri, aut sulphure, aut sandaracha, aūt omnibus simul, aut sinapi cū myrobalani expressæ retrimēto, & oleo ac aceto, aut cochleæ vstæ ac tritæ cū melle: aut rumicis radices, aut smegmata ex ipsis parata, velut capite de elephante dictum est, aut aliqua ex iis quæ ad scabiem relata sunt. Quòd si exulcerentur partes, vtendum est parygro emplastro, aut ex pompholygo præparato: aut ceræ vnciā vnam in olei Cyprini cyatho vno liquato, & sulphuris viui vnciam vnā adiicito. ALIVD ad pruritus. Nucum magnarum rancidarū vnciā vnā, sulphuris vnciam vnā cum apii succo, tritis vtere in balneo cum multa defrictione. Hoc solum multis scabiosis & aliàs pruriginosis sufficit: sed & ipsum apiū per se viride tusum ac affrictū in balneo, magnificè prodest. Similiter etiam perdiciū, & resina aceris cum rosaceo soluta ac illita. ALIVD. Oryzæ puræ & valde albæ quadrātē, tūdito, ac cribrato, & aceto acerrimo ad strigmenti spissitudinem terito, & sulphuris viui priuatim triti vnciā vnā adiicito, & probè mixtis in balneo vtitor cum multa defrictione: at in iis qui superfluis humoribus magis abundant, si æquali pondere sulphur & oryzā miscueris, melius medicamentum effeceris.

DE LEVCE, Cap. V.

LEuce transmutatio est cutis ad colorem albidiorem, à viscosa ac glutinosa oriens pituita. Quandoquidem verò nō omnis leuce curabilis est, dignotiones ipsius tales habeto. Leucem in superficie non vltra cutem prurigito, & si quidem sanguis fluxerit, curā recipit: si verò humor lactosus, incurabilis est, aut panniculo laneo aspero ipsam cōfricato: & si quidē rubicūdior color euaserit, curationem recipit: si verò in eodem colore permanet, non

curabitur. Quin & quæ plures corporis locos occuparunt, & quæ vetustiores sunt, minus curationē recipiunt quàm eæ quæ paucos locos tenent, & recentiores existunt. Quidam igitur vstionem per ferrum in leuce probarūt, quæ per adustionis modum solùm adhiberetur: alii verò & ex vstione dolorē, & ex hac cicatricē veriti, quæ nō minus quā ipsa leuce decorē vitiaret, crustā inducētibus medicamentis vsi sunt, qualia etiam concolorem cicatricem efficere tradunt: alii etiā horum difficultatē reprobātes, tincturas adhibuerunt, impostur æ magis quàm vtilitatis studiosi: quos præ omnibus reprobare oportet, propter velocem affectionis regenerationem. Vtendum igitur est subiectis compositionibus: Adarces, canchryos, sulphuris viui, singulorum æquales partes: singula tusa, ac cribrata seorsum, deinde cū aceto simul ad multos dies læuigata, in sole illinito, non aceruatim, vt ne cutis exulceretur. Progressu verò temporis adiicitur parum quid de veratro & de galla, similiter. ALIVD. Fici nigræ virgulta aceto macerato, & læuigatis, aphronitri, sulphuris viui, myricæ fructus, singulorum æquales portiones admisceto, & nitro præfrictis illinito, ac insolato, cauendo ne exulcerentur. Archigenes autem calce viua sufficienti ad fici folia admixta vsus est: aut vbi defricueris, inquit, leucas veratro albo donec exudarint, quò reliquo corpori concolores fiant, sinopide aut meliade *terra* illine: aut acubus simul innitentibus perpūctione facta, donec cruorem fundant, sinopide cum aceto illine: aut præfrictas (velut dictum est) fici succo recenti illinito, & folia ipsius aliquantum confricato.

DE VITILIGINE ALBA AC NIGRA, Cap. VI.

VItiliginum generatio eiusdem cum leucis speciei est: verùm illæ ad profundum vsque corpus mutant, vt etiam pili similes enascantur. Vitiligines verò in cutis superficie consistunt, præterquam quòd etiam ipsæ moram trahentes, ad profundum vsque procedunt, vt etiam pilos albos producant propter subiectum humorē. Nam ex pituitoso humore albæ fiunt, nigræ verò ab atrabiliario. In communi igitur vtrisque conuenit calx lota aqua soluta: aut dracontii radix cum aceto imposita, similiter veratrum vtrunque, lupinorum amarorum decoctū affusum, & farina ipsorum imposita cum aceto aut aceto mulso: Capparis radicis cortex cum aceto, lilii radix cum melle, cepa cum aceto illita in sole, crocodili terrestris stercus, similiter etiam sturnorum vbi solam oryzam ederint, sæpiæ testæ vstæ. Compositū verò hoc, Alcyonii, nitri, singulorum sextans, veratri albi, sulphuris viui, singulorum vncia vna: quidam etiam fæcis vini vstæ vnciam vnam addunt. ALIVD. Sulphuris viui, spumæ nitri, singulorum drach. quatuor: canchryos grana sexaginta: terito cum aceto, & solam vitiliginē illinito, ita vt integram partem ne contingas: resiccatum verò abluito frigida aqua. ALIVD. Farinæ lupinorum, buccinorum vstorum, nitri, singulorum chœnicem: veratri albi drach. octo, sicca affricato. ALIVD. Farinæ erui lib. duas, seminis erucæ, amygdalarū amararū, radicis cucumeris syluestris, singulorū librā vnā, vino mulso læuigata illinito, & post horæ spatium spongia detergito. Facit ad maculas solares, & varos, & alias cutis maculas.

Ad vitiligines albas experimento constans.

Sulphuris viui sextarios duos, calcis viuæ albæ trientē, candida ouorum quinque, olei nardini & aceti parum. Sulphur primùm teritur, deinde nardinum adiicitur, & rursus teritur, atque ita acetum instillatur, ac rursus teritur. Calx autem priuatim lota, semel & iterum atque iterum sulphuri additur vnà cum candido ouorum, & rursus teritur, & collectus humor diffunditur, ita vt modicū eius relinquamus, quò vnguentum illini possit, atque sic vtamur. ALIVD Archigenis: Sulphur viuum, fici folia arida, aphronitrum, alcyonium, cimoliam terram, myrtū cum aceto adhibe. ALIVD Archigenis: Fici foliorum in vmbra siccatorum, sulphuris, aluminis, æquales singulorum portiones, cum aceto illine: aut fici foliorū drach. quatuor, nitri drach. duas, alcyonii vsti drach. duas cum aceto illine in balneo. Priuatim verò vitiligines nigras exactè tollit sādaracha cū dimidia sulphuris parte; verùm nitro præparatis hæc in sole illinito. At verò albis, atramēti sutorii, æruginis, æquales singulorū partes, nitri duplum, absque pinguedine affricato: aut cāchryos, sulphuris viui, adarces, æquales singulorum portiones, cum aceto affricato, ac illinito: quum autem resiccata fuerint, fricando abluito: idem etiam ad leucas facit.

AD STIGMATA, EX LIBRIS ARCHIgenis, Cap. VII.

STigmata eximes si id quod matulæ inhæret cum acerrimo aceto illinas: aut calcis viuæ partem vnam, nitri tosti fului partem dimidiam, cum aqua in sole illinito: Vbi verò exulcerata fuerint, velut vlcus ad cicatricē perducito. At Crito ad stigmata inquit, Locum nitro præfrictum terebinthina integito, deinde deligatū ad sex dies sinito, septima verò die soluito, & stigma acu perpungito, & deterso paulatim per spongiam sanguine, tenui sale confricato: deinde impositum medicamentum ad dies quinque sinito. est autem hoc. Thuris, nitri, calcis viuæ, ceræ, singulorum drach. quatuor; mellis drach. octo: postquam enim exolueris, atramentum in medicamento reperies. ALIVD vnguentum. Piperis drach. duas, rutæ drach. quatuor, sandarachæ drach. quatuor, auripigmenti drach. vnā, mellis quod satis est. locū vbi nitro præparaueris illinito, & reliqua similiter velut in priore facito. Soluito autē per triduū, & atramēto deterso, rursus illinito. Tollit enim, inquit, in diebus viginti, citra vlcerationem ac cicatricem. ALIVD creticum appellatum: Thuris drach. quatuor, nitri drach. duas, atramenti sutorii drach. quatuor, ceræ drach. sex, piperis drach. tres, calcis drach. tres, thapsiæ drach. tres, auripigmēti drach. vnā semis, sandarachæ drach. tres, mellis quod satis est: vtere velut superiore. Oribasius autem ait, Ranunculus herba imposita; aut capparis folia, stigmata eximunt: si verò in alto sint, ac tolli non possint, & non multā cutem occuparint, frigido cautere crusta inducta tollito.

DE PVSTVLIS, Cap. VIII.

PVstulæ fiunt crassis humoribus in cute impactis, & magis adhuc si summa cuticula densa est. In quibus igitur etiā in profūdo humorū copia subsistit, eos prius purgare oportet. Siquis enim non prius hoc facto, discutere aggrediatur, obturabit ipsos magis quàm euacuabit per cutem. Si verò profunditas sine superfluitatibus fuerit, per cutem ipsos euacuare oportet, & non procul distrahere: quod contingat si per ventrem aut per vomitus euacuare velis. Cæterùm curationem humorū cuti infartorum, per fomenta & calfactoria facere oportet, & præsertim vbi latæ pustulæ fuerint: tales enim ex abunde frigido ac crasso humore generatæ sunt. Lauri itaque folia tenera, itémque rutæ, vtraque pari portione terito, & mannam thuris cum oleo dilutam addito, ac illinito: aut betā teneram coctam tritam imponito: aut ceræ drach. octo, sulphuris tantundem, salis drach. sex: arida terito, & olei cyatho dimidio affuso, omnia simul coquito, factóque inde emplastro vtitor. Copturæ verò assidere oportet. Val de bonum est medicamentum.

DE PVSTVLIS NOCTVRNIS, Cap. IX.

PVstulæ nocturnæ vlcuscula sunt sua sponte enascentia, bullarum instar, subrubicunda, ex quibus ruptis subcruenta sanies defluit. Atque hæc quidem interdiu nō valde infestant: noctu enim dolorosa sunt magis quàm pro vlceris ratione. Silphii itaque succum aqua dilutum imponito, (siccat enim absque morsu) aut cicutā læuigatam impone, aut brassicam crudam cum aqua, aut apium cum polenta tritum imponito, aut hyoscyami folia cum melle trita, aut solanum per se, & cum coriandro viridi aut oleæ foliis coctis cum aqua vtere, aut vuas passas reiectis vinaceis tritas splenio infarctas impone, aut adiantū tritum cum melle. Vitare verò debent ne acria, acida, ac salsa ingerant: fomenta item vitent, & balnea, & solem.

DE PAPVLIS SIVE BVLLIS, Cap. X.

QVAE non sua sponte rumpuntur papulæ siue bullæ, & tamē dolore infestant, eas acuta acu perforare cō-

uenit ad commodum saniei defluxum, deinde humorẽ le- A niter exprimere, ita vt cutis præposita sinatur: & si bulla repleta fuerit vulnusculo occluso, rursus similiter perforare oportet, & exprimere, & cutem adstrictam seruare, donec ad cicatricem perductum fuerit id quod sub ipsa est exulceratum. Priusquam igitur pustulæ erumpant, lentem coctam tritam cum aqua imponito, aut mali Punicæ virgulta calido cinere tepefacta adhibeto, & locos torreto. Si verò eruperint, & vlcus fiat, adipem suillum liquatum, & argenti spumam tritam misceto, & linteo infarctã imponito, aut lilii radicem in aqua coctam ac tritam, cũ cerato imponito.

Ad pustulas nocturnas & bullas.

Spumam argenti, & sulphur viuum æquis portionibus cum aceto & oleo myrteo, ad strigmentitiam spissitudinem trita, illines cum oleo & vino. Facit item & ad hæc, & ad calidas eruptiones, & ad papulas efferuentes, & ad achoras, *manantia capitis ulcuscula*, & ad furunculos incipientes, & ad ambusta, medicamentum ex plumbagine, & quod ex ouis paratur.

AD AMBVSTA, Cap. XI.

AMbusta moderatè detergentibus medicamentis opus habent, citra hoc vt manifestè calefaciant aut frigefaciant. Proinde terra Chia, & cimolia, & Cretica, & omnis leuis terra, cum aceto non valde acri, aut aqua admixta, illita probè facit, & bullas excitari prohibet: item ouum totum crudum e vestigio impositum, lana molli exceptum. nam & moderatè perfrigerat, & citra mordacitatem reficcat: sed & atramento scriptorio oblinito, aut thure aqua diluto, aut lẽticula cocta trita, aut eruo integito. Cæterùm ad ambustiones ex aqua calida, priusquã bullæ excitentur, oliuarum muria conditarum aquam affundito, & ipsas oliuas cum polẽta tritas imponito, aut alumen scissum tritum cum aceto illinito: aut fel taurinũ cum aqua larga liquatum illinito, aut lixiuium affundito, aut garo, aut muria perfundito, aut bulbos liliorum, aut hyacinthi, aut narcissi, cum rosaceo tritos, & ad strigmenti crassitudinem redactos illinito. At verò Marcellus cõpositum hoc tradit: Pãniculum melle imbutũ, & in hordeo obuolutũ exurito, & cõiicito cineris eius drach. octo, cerussæ drach. quatuor, butyri drach. octo, ceræ drach. sedecim, adipis caprini drach. sedecim, rosacei drach. sedecim. Quòd si iam bullæ excitatæ fuerint, rhoem & polentam tritam cum aceto impone, aut calcem viuam cerato admixtam, & linteo infarctam impone: quin & sphærion appellatum medicamẽtum ad hæc commodum est. Quæ verò vlcerata sunt, porro trito intege, aut portulacã tritã cum polenta impone: aut columbinum stercus linteo inuolutum exure, & cinere eius oleo diluto vtere: admirãdum est medicamentum: pinus quoque aut piceæ cortex, aut adiantum siccum tritum, aut myrti folia vsta trita insperguntur. Faciunt singula hæc etiam cum cerato compofita: sed & quod anchusæ rubicundæ radicis siccæ, tusæ, tritæ trientem recipit, & ceræ albæ dodrantem, rosacei vncias octodecim: itémque quod ex cerussa cum modica medulla ceruina paratur: bonum est medicamentũ.

AD EOS QVI FLAGRIS CAESI SVNT, Cap. XII.

CErussæ & spumæ argenti æqualibus portionibus, ceræ quadrupla, cum susino aut rosaceo velut emplastro vtere: verùm prima die susino solo per se vtere: aut croci drach. vnã, tragacanthi drach. vnã, ouum integrum absque testis, vniẽs vtere: pellis ouilla recens detracta, calida adhuc, flagris cæsis circundata, magis quàm omnia alia in vna die ac nocte curat.

VT PILI EX AMBVSTIS NASCANTVR, Cap. XIII.

PIlli ex ambustis nascuntur si fici folia in olla torrefacta cum cerato emplastri vice imposueris: aut caricæ drach. octo, sampsuchi drach. vnam: tritis cũ oleo cerati crassitudine vtere, aut lapidũ præsegminis drach. centũ, squamæ æris drach. decem, cum aqua in pastillos efforma, & serua. Vsu verò expetente, partem vnam ad octo cerati partes admisce ac dilue.

AD DESQVAMATA Cap. XIIII.

IN desquamatis ac superficiariis vlceribus, primis diebus adstrictione vsus, aut vino, aut aceto, aut acida muria, in sequentibus ad cicatricem inducendam vtere emplastris pinguibus, & ex albis iis quæ sunt delicata. Egregiè verò facit hoc: Cerussæ partem vnam, ammoniaci dimidiam, myrtei quod satis est. Ammoniacum in aqua terito, & cerussam admisceto, myrteum affundens, & vtere pro pingui emplastro, aut ad lapidum præsegmina squamam æris admisceto, & myrteo tritis vtitor, aut cimoliã B & argenti spumam cum vino & oleo cicino & myrteo terito, ac vtitor.

Ad desquamata, intertrigines, & diuturna vlcera, & senilem ac teneram cutem.

Spumæ argenti chrysitidis drach. quinquaginta, ceræ drach. viginti, resinæ, piceæ siccæ drach. duodecim, olei cyath. vnũ semis. Spumam argenti & oleum coquito, ac reliqua adiicito, & spatula agitatis, aut etiam in pila mollitis vtitor. Cæterùm desquamatam cutem detrahere nõ conuenit, sed inducere & imponere medicamentum. sic C enim agglutinatur, etiamsi denigrata fuerit: si verò denudata fuerit caro, difficile est cicatricem inducere, dum mordetur, & sordidum est vlcus. At fine inflammatione conseruat desquamata rhus ruber impositus, tritus cum melle, aut lentisci coma vsta, & cum melle imposita.

Ad desquamata, & flagris cæsos, & articulorum contusiones, medicamentum dolorem eximens.

Spumæ argenti, cerussæ, singulorum dextantem, ceræ sexuncem, olei puri aut rosacei libram vnã semis, amyli D sextantem. Facit ad eadem etiam pelarium ex recremento argenti, & emplastrum ex ouis similiter.

DE VERRVCARVM SPECIEBVS, FORmicaria, & ea quæ chordæ summæ parti similis est, Cap. XV.

VTraque harum verrucarum, cutis eminentia est parua, callosa, & vtplurimum rotunda. Verùm formicaria latum fundum habet, & siquis cõscalpet, similem sensum inducit velut à formicarum morsibus: altera verò acrochordon appellata, angustum fundum habet, vt si assi- E miles, summam chordæ partem depẽdere putes. Has igitur extuberantias tollit elaterium cum sale impositum: thus cum aceto, grossi ficus cum aceto, farina ac nitro, fici liquor illitus, itémque tithymali, smaridis caput salsum vstum, ærugo cum sulphure viuo vsta, ocymi folia cum atramẽto sutorio: id quod destillat à sarmentis vitis viridibus adhuc dum vruntur, ouillum stercus cum aceto, hirci fel illitum, heliotropii magni semen cum vino impositum, ruta cum nitro & pipere, nitrum cum vrina pueri impubis, stercus bouis gregariæ cum aceto.

F DE GANGLIO, Cap. XVI.

GAnglium nerui cõtortio est, ex plaga aut lassitudine proueniens, in pluribus quidem corporis partibus, maximè verò iis quæ mouentur, velut est summa manus, & pes. In hoc, inquit Archigenes, calcem viuam cum adipe anserino & terebinthina imponito. Polles autem medicamento ex achate lapide vtitur. Oribasius verò hoc, Cerussæ, resinæ pinus, olei veteris, singulorum vnciã vnã, ammoniaci thymiamatis, galbani, singulorum vnciã vnam, ceræ trientem, aut discum, inquit plumbeũ crassio- G rem, veluti sunt verticula, ganglio maiorem imponito, ac deligato. Grauitate enim dissoluit ipsum per longius tẽpus: sed & nos hoc vtimur. Facit etiam oxerum & mastichinum emplastrum.

DE INFLAMMATIONE, Cap. XVII.

IN communi quidem omnes calidos & dolorosos cum ardore tumores, inflãmationes appellare solent: verùm prout diuersa est materia quæ ipsos efficit, etiam horum differentiam euariare aiunt. Nam vbi sanguis bonus & H crassitie moderatus, ad aliquam partem aceruatim afluxit, & ob copiam impactus est, fieri eam quæ priuatim inflãmatio appellatur: si verò bilis flaua in aliqua parte consistat, herpetem: vbi verò sanguis & flaua bilis simul influxerunt, erysipelas, *siue ignem sacrum*, effici. Quàm autem

influens sanguis calidus multũ fuerit ac crassus, carbunculos producere solet. Proinde ab ea quæ priuatim inflãmatio appellatur initiũ sumemus, quæ in multis sæpe cõtingit: quæ tumor est rubicundus, dolorosus, renitens, & calidus, ex sanguine (velut dixi) bono ortũ habẽs, qui quãdoque ex toto corpore adfertur, quandoque in ipsa parte redundat, vt à vasis contineri non possit, sed instar roris excidat in intermedios vacuos locos. Sed & ad vulnerationes sæpe, & ad fracturas, vlceráque, ac plures alias extrinsecas causas, hæc affectio concomitatur. Postquã igitur derepentè pars aliqua citra manifestã causam prægressam, inflãmãta fuerit, totũ verò corpus ad partẽ demittit, totũ euacuare oportet per venæ sectionẽ, ipsam autẽ inflammatã partẽ irrigare, ac cataplasmatis integere, non calefacientibus ac humectantibus, sed his quæ id quod influit repellere possunt, & id quod in affecta parte continetur euacuare. Cataplasma igitur adhibere oportet ex semperuiuo & mali Punici corticibus in vino coctis, rhoéque ac polenta compositũ. Si igitur dolor vehemens non est, hoc ad dolorẽ vtendũ est: si verò cũ maiore dolore pars fluxione infestetur, neque sic calida aqua aut oleũ adhibeatur, aut ex farinis cataplasmata: (inimica enim sunt hæc fluidis affectionibus) verùm mitigare oportet doloris vehemẽtiã eo quòd ex passo, rosaceo, ac cera modica paratur, cũ lanis succidis multũ æsypi habẽtibus. Excipiuntur autem & adhibentur hæc æstate quidem frigida, hyeme verò tepida, ita vt etiam superiores partibus affectis locos spongia vino austero imbuta aut frigida posca, circundemus. Admiscendæ verò sunt etiam herbæ in cataplasmata quæ ad hoc commodæ sunt. Helxine igitur ad omnem inflammationem conuenit tum in principio tum in augmento, similiter glaucium, atriplex, malua, lactuca & cucurbita, ad calidas impositæ. Faciunt quoque tribuli ambo ad inflammationes ex fluxione, brassica verò ad induratas. Permutatione autem ex his contingente, & pure non subiacente, emplastro ex chalcitide curare oportet, aut simili aliquo ex his quæ ad fluxiones faciunt: lanã verò puram vino imbutam austero extrinsecus medicamento superimponere. Atque hoc quidem modo inflammationes ex fluxione curabis. Eas verò quæ ob aliquam externam causam consistunt, si humectes ac calefacias, non lædes: & si quoque opus fuerit scarificare ipsas, cõmodè hoc ipsum facies. At si ex fluxione obortas scarificaris, & præsertim in principiis, magni cuiusdã mali ægroto author fueris.

DE ABSCESSIBVS CORPORIS EXternis, Cap. XVIII.

SI fieri non possit vt suppurationem prohibeas, panem aqua & oleo coctum imponito, aut hordeaceam farinam similiter præparatam. Pars autem perfundatur aqua in qua althææ radix sit cocta. Vbi verò tumor ægrè suppurari, aut difficulter discuti poterit, cataplasmate ex caricis vteris. Oportet autem dulces ac pingues caricas coquendo eliquare in aqua, & similẽ facere aquam tenui melli, eique adiicere hordeaceam farinam. Et si quidem tumor discutiatur, verùm defectuosius, cum caricis coquito hyssopum, aut origanum: & si amplius intendere voles, salem ad decoctum adiicito, diligenti tamen animaduersione habita, ne propter vehementiorem reficcationem, pars in scirrhum induretur: & siquando tale quid videris, in aqua concoques cucumeris syluestris radicem, aut althææ, aut bryoniæ: verùm his fortior est, & maiore discussoria facultate prædita dracunculi radix, sed & ipsum ex dracunculo medicamentum talia fortiter discutit. Quandoque igitur sola hæc decoques, quandoque etiam caricas adiicies, farina quoque cum adipe admixta: quin & anethinum oleum discutiendi vim habet, & crudos ac incoctos tumores concoquit. Pix quoque duros ac crudos tumores omnes concoquit si cataplasmatis adiiciatur, & hoc amplius liquida facit. MEDICAMENTVM compositum, quod concoctos iam abscessus exprimit, vt sæpe plus in splenio reperiatur: non concoctos verò penitus discutit. Lapidis pyritæ drachmas duodecim, ammoniaci triti tantundem, farinæ fabaceæ drach. sex, excipe resina liquida, & pelli infarcta impone. Splenium autem ne auferas donec sua sponte decidat. Cæterùm non longè antea præparare medicamentum oportet. citò enim siccatur. Ex his verò tumor si non sit discussus, sed pus in ipso subsit, eo secto, & pure euacuato, de cætero oleum aut aquam adhibere vitabis. Imò etiamsi ablui opus sit vulnus, aqua mulsa, & posca, & vino veteris, itémque vino mulso, & si inflammatio adsit, lenticulæ cataplasmate: si non adsit, alio quopiam emplastro in talibus sectionibus vtendum est, & non minimè eo quod ex chalcitide paratur. Super ipsa verò spongiam, aut lanam vino acerbo imbutam imponito. Vulneri verò nullum pingue medicamentum adhibeto, quale est id quod tetrapharmacũ appellatur. vehementer enim reficcari opus habet.

Quæ rumpant abscessus.

Quandoquidem verò aliqui non sustinent ferro abscessus secari, conandum est vt medicamentis attractoriis vtamur. Narcissi itaque radicem tritam in aqua mulsa cum irino coctam impone, aut arundinis teneram radicem tritam cum melle: si verò dura fuerit, aqua mulsa prius coctam, aut aristolochiã cum melle impone. Rumpit autem picis siccæ, propolis Creticæ æqualis portio, & cicatricem inducit. DIONYSIA emplastrum ad abscessus admirandum, & ad mammas ac glandulas tumentes attractorium, per obscuros meatus discutiens. Olei veteris, aquæ, singulorum libram vnam, coquito parum, & aphronitri sexuncẽ adiicito, misyos vnciam vnã aut sextãtem, & coquito donec non inquinet: deinde addito mannæ thuris, ceræ, terebinthinæ, singulorum sexuncem.

Ad neruorum abscessus.

Ceræ, colophoniæ, butyri, singulorum libram vnã, picis siccæ, mellis, singulorum libras duas, æruginis quadrãtem, visci quod satis est. Facit item oxerum & mastichinorum emplastrum. ALIVD attractorium. Ammoniaci thymiamatis sexuncem, ceræ, terebinthinæ, singulorũ trientem, sulphuris viui quadrantem, nitri quadrantem, quin & similium appellatum medicamentum, & quod ex alliis paratur, vehementer rumpunt abscessus iam transmutatos. Quod verò ex seminis lini succo constat, discutit, transmutat, rumpit, iuxta aptitudinem: verùm ad mitiores abscessus, etiam conueniunt ea quæ ad parotidas relata sunt. Atque hæc quidem de abscessu ex inflammatione transmutato. Galenus autem dixit, aliquãdo neque inflãmatione prægressa abscessum oriri, ea videlicet quæ ex bono sanguine generatur. Statim enim ab initio, inquit, ob alium aliquem humorem quemcunque tandem, excoriantur, & temporis progressu à subiectis abscedunt ea quæ illum continent. Itaque etiã secta omnigenas humorum ac solidorum corporum species intra se habere videntur. Nam & cœno, & vrinæ, & sanguinis grumo, & succo melleo, ac mucoso, & ossibus, & vnguibus, & capillis similia corpuscula, in abscessibus reperiuntur: imò etiam animalia sæpe reperta sunt, ferme omnibus ex putredine ortum habentibus simillima. Sed & lapidibus, & arenis, & testis, & lignis, & carbonibus, & luto, & strigmento, & amurcæ, & fæci similia, in diuturnis maximè abscessibus, ex humorum de loco ad locum impetuoso decubitu obortis, consistere dicit. Quapropter abscessuum corporis externorum maximè, notæ perfectiores tradendæ sunt, & eorum qui per medicamenta discuti nequeunt. Abscessus itaque est corruptio ac transmutatio carnium, aut carnosarum partium, velut musculorum, venarum, arteriarum. Horum aliqui in tunica continentur, velut sunt atheromata, steatomata, melicerides: aliqui sine tunica consistunt, generis appellationem habentes, de quibus nunc agamus. Abscessuum generationem plerunque inflammatio præcedit, de qua diximus: quandoque verò etiam ab initio statim oritur, velut paulo antè dictũ est. Sequitur ad abscessum, ardor loci vehemens, & maior tumor, magísque quàm antea rubicundus & durus, cum punctorio colore, & pulsu, ac grauitate, vt quid ex parte pendere putetur. Quòd si etiã locus nobilis fuerit, febris quoque accedit, & rigor inordinatus, & noctu

A maximè dolent ac febriunt:quandoque etiam inflammatio ipsis excitatur in glandulis vicinis. Vbi verò perfectus factus est abscessus,pleraque minuũtur:punctura autem puriginosæ fiunt,& paulatim stupidæ:& tumor fastigiatur magis in apicem acutum, & ad tactum mollis est, ac facilè cedit,& superficies de apice detrahitur: dico autem de his qui foras rumpuntur.Si igitur ex medicamentis aut sua sponte rũpantur, linamentorũ ductu curentur, pure particulatim euacuato:sin minus,aperire oportet eo B modo qui in chirurgiæ tractatione referetur.

DE GANGRAENA ET CARIE, Cap. XIX.

QVVM inflãmatio non discutitur, neque in pus trãsmutatur,sæpe in gangrenam ac cariem transit: quare & de his dicemus. Gangrænas equidem appellant mortificationes ob inflammationis magnitudinem non iam factas,sed adhuc fieri pergentes: & siquis non citò talem affectionem sanet, affecta pars facilè mortificatur, cuius pars vicinas corripit,& hominẽ occidit.Quum verò corC pusculaita affecta penitus sensum amiserint, non amplius gangrænam, sed σφάκελον, *id est cariem ac corruptionem*, appellant. Hic affectus etiam ossibus accidit, quum circũsita ipsis caro vitiatos humores saniosos generans,his perrigauerit illa ac putrefecerit. Perfectè itaque mortificatam partem celerrimè resecare oportet quo loco sanæ parti appropinquat: gangrænam verò curare, sanguinem quamplurimùm ex affecta parte euacuãdo. Aut enim vena secta corruptum sanguinem euacuare oportet, quum circa ipsam partem vena magna fuerit: aut tota cute mul D tis ac profundis vulnusculis impactis diuisa,ita vt vbi sanguinem defluere permiserimus,aliquod medicamentum ex his quæ putrescentibus commoda sunt,imponamus. Sunt autem hæc:Farina erui, aut lolii, aut fabarum, cum aceto mulso: si verò vehementius adhibere velis, salem adiicito,autpastillũ Andronis,aut aliquẽ simile.Faciũt ad gãgrænas etiã veteres nuces.Repurgat autẽ ipsas vrtica,& tithymali succus tempestiuè & moderatè adhibitus.Prodest ipsis etiã lupinorũ amarorũ decoctũ affusum. Quidam verò post sectionem,securitatis sectionis gratia,etiã E cauterem adhibent, in quibus sale cum porri succo vtendum est:postea autem ad crustam remouendam, cataplasma ex pane,aut hordeacea aut triticea farina, in aqua & oleo coctum imponatur: item capitalis siccus puluillus cum melle:tetrapharmaco etiam ac Macedonico appellato vtendum est.Probè verò separat crustas panis cum apio tritus,aut cum ocymo,aut iris,aut panax, aut aristolochia,aut acorũ cum melle,aut thus. Aufert etiã probè crustas Machærionis medicamentũ, & isis,melle excepta in linamentis: verùm in mollibus corporibus farina erui F sufficit cum melle.

Ex Oribasii scriptis ad gangrænas.

Æruginis rasæ,minii,aluminis scissi,singulorum æquales partes aqua tritas illine. Gangrænas circumscarificabit imposita farina loliacea,cum raphano & sale,quandoque etiam aceto:vua passa exemptis vinaceis, cum cortice,addito sale & aceto mulso: nucũ regiarũ nucleus:myrti folia in vino cocta trita cũ melle.Raphanus cum aceto etiam crustas ad os vsque rumpit.

DE HERPETE, Cap. XX.

G FLaua bile citra alterius humoris admixtionem secreta,in parte aliqua consistente, affectio herpes nominatur:& si quidem crassior fuerit compage, magisque acris, totam cutem vsque ad subiectam carnem exulcerat,& vocatur herpes adedens. Si verò tenuis,& minus acris,ac calida, bullas paruas in summa cute excitat milio similes,& miliaris herpes ex similitudine dicitur: verùm ex Oribasii sententia, pituitæ cum flaua bile mixtio miliarem herpetem facit. Euacuabimus igitur totum corpus per medicamentum bilem ducens: affectis autem locis H frigefacientia ac siccantia medicamenta adhibebimus: ab initio quidem pampinos vitis,& rubi,ac plantaginis, in cataplasmate apponentes,postea verò lenticulam, hisque aliquando etiam mel ac polentam miscebimus: itémque cataplasma descriptum ad inflãmationes ex fluxione,citra semperuiui additionem. Vlcerata verò illinantur pastillis passo solutis, aut vino tenui & austero nõ veteri,aut posca aquosa. Adhibeatur etiam glaucium, & huic similia ex aqua:aut hoc nihil efficiente, acetum admisceatur. Sed & plantaginis succo aut solani dilutum magnopere prodest,aut lini semen tostum, ac vino oleóque coctum & tritum imponito,aut cimoliam solani succo dilutam illinito:& spumæ argenti trientem, succi porri cyathos septẽ,succi betæ tantundem,trita illinito. Vbi verò diuturna iã sunt talia vlcera,idoneus est Musæ pastillus & Andronis. ALIVD ad herpetem bullosum. Recremento plumbi in vino austero trito ac illito, betæ folia in vino cocta supernè imponito, aut ceræ trientem,myrtei sexuncem, recrementi plumbi trientem: vino tritum recrementum, reliquis liquatis cerato excipe, ac illine.Sedata autem nome depascente,cerato ex recremento vtere,aut lente cocta cum melle integẽ. Ad herpetem verò qui sub cute est, recrementum plumbi rutæ tritæ succo excipe,aut cerato myrteo pro ruta. ALIVD. Lanæ mollis non lotæ, circum tedam obuolutæ ac vstæ, drach. duodecim semis, ceræ drach. vigintiquinque: recrementi plumbi acetabuli dimidium,adipis caprini curati & loti in aqua drach. vigintiquinque, olei myrtei quincuncem. ALIVD ad herpetas vehementer depascentes. Malicorii mali Punici dulcis drach.sex, spumæ argenti drach.sex, lanæ non lotæ circum tedam obuolutæ ac vstæ drach.tres, ceræ drach. 12, cerussæ drach. octo, thuris,aluminis scissi,singulorum drach.1.vino & myrteo excipe.

DE IGNE SACRO, Cap. XXI.

TVmorem ex sanguine feruente ac tenui consistentẽ Galenus priuatim erysipelas, *hoc est ignem sacrum*, appellans,eum qui ex vtrisque,sanguine ac bile,cõflatus est, ex superantis humoris nomine ducta affectionis appellatione,nominauit. Quum enim sanguis superat,inflammationem erysipelatosam:quum flaua bilis,erysipelas inflammatum appellat.In communi verò,tumorem ex sanguine ac bile calidioribus factis productum, erysipelas nominat. Vtro autem modo appelles nõ multum refert ad auxiliorum sanè vsum:verùm illud nosse expedit,operosiora esse erysipelata maximè circa caput. Quare si non efficax auxilium contingat, quandoque etiam strangulant.Statim igitur ab initio vbi comparuerit,venam in cubito secato,maximè quidem humeralem:sin minus,eam quæ inuenitur: si verò ob aliquod impedimentum venam non secemus,purgatione vtendum est per bilem ducens medicamentum. Atque hac quidem etiam in erysipelatibus aliarum partium vtendum est, aut infusis per clysterem efficacioribus,illinendáque erysipelata,partim vt id quod influit,repellamus per frigefaciẽtia,partim vt id quod iam coaceruatum est,discutiamus,per moderatè calefacientia ac humectantia,priusquam liuida ac nigra pars fiat,ita vt ea quæ illinuntur semper humida conseruemus,per hoc vt frequentius alterentur: atque illud fieri potest si per molles spongias prius illita abluantur.Multus enim partis feruor citò exhalare faciens,hæc resiccat. Opus autem habent erysipelata ab initio velut dixi, frigefacientibus cum humiditate, absque adstrictione, velut est semperuiuum,& portulaca,& psyllium, lenticula palustris,seris,cucurbita, solanum,hyoscyamus, lactuca, glaucium, insupérque apium, & rhamni folia per se aut cum pane imposita,& cerata ex aqua valde frigida.Miscetur & opii quid istis,& succi papaueris, & cicutæ & mandragoræ,& fiunt composita medicamenta. Fieri quoque potest ceratum ex cera alba, rosaceo quadruplo admixto, quod ex oleo crudo citra salem sit paratum, ita vt hæc in pila emolliantur, & aquæ frigidæ affundatur quantum suscipere possunt. Si verò etiam aceti tenuis ac pellucidi parum quid admiscueris, melius medicamentum efficies, sed & polentæ cum aliqua ex relatis frigefacientibus herbis,multum frigefaciunt,& palmulæ pingues cum aliqua ex illis.Illini etiam potest pars cerussa,aut cimolia, aut singulari terra,cum solano,aut spuma argenti cum rosaceo, aut chalcitide cũ oleo & passo, aut cerussa cũ aceto & lycio,aut acacia cũ aceto. Remittente autẽ feruore,vtendũ simplicibus quidem,sulphure viuo & menta,cum aceto &

rosaceo, aut ruta cum absinthio,& aceto ac oleo,aut spuma argenti cum porri & betæ succo. Compositis autem, priuatim quidem ad caput, hoc pastillo: Spumæ argenti, cerussæ,croci,sulphuris viui,opii cum passo: in communi verò ad omnes partes,minii,sinopici, chalcitidis,misyos torrefacti,æruginis,atramenti sutorii, aluminis scissi,singulorum æquales partes,vtere ex aceto. ALIVD. Sulphuris viui,cerussæ,opii,acaciæ,singulorũ æquas portiones cum aceto. A

Cataplasma ad erysipelata,herpetas,abscessus,parotidas,& ambusta. B

Foliorum recentis althææ tenerorum libram vnam in aceto coctam probè terito, & addito rosacei triente,spumæ argenti,cerussæ, singulorum sextante, & vncia dimidia:rursus terito cum coriandri,aut semperuiui, aut solani succo: deinde adiectis micis panis,vt emplastri formã accipiat,imponito.Emplastro verò vtere hoc:Olei cecini librã vnã,myrtei librã vnã,ceræ quincuncem,spumæ argenti trientem, æruginis rasæ sextantẽ: ærugo & argenti spuma aceto teruntur.

Ceratum ad erysipelata & ambusta. C

Ceræ albæ trientem, rosacei quadrantem,oua sex,perdiciadis trientem. Postquàm verò cessauit inflammatio, aut diuturna fit, antea quàm liuida pars fiat, cataplasma ex cruda hordeacea farina imponito. Si verò iam liuida facta fuerit, scarificetur, & cataplasma diutius imponatur,& perfundatur aqua calida dulci, aliquando etiã marina,aut muria: quandoque etiam cataplasmati eadẽ admiscetur:postea verò relatis compositis vtendum est cum animaduersione.nam si diutius permaneat,in pus aut putredinem transmutatio contingit. D

DE TVBERCVLO, BVBONE, ET PANO, Cap. XXII.

EX Galeni sententia bubo,& tuberculũ,& panus,glandularum affectiones sunt.Bubo quidẽ inflammatio: phygethlon autem, *id est panus*, est glandulæ erysipelas inflammatum, aut inflammatio erysipelatosa: tuberculum verò,ad suppurationem citò tendens glandulæ inflammatio. Verùm iuxta alios quosdam, in communi omnes qui præter naturam in quacunque parte enascuntur abscessorii tumores, tubercula appellantur. Dicit enim Hippocrates, (E) Quibuscunque tubercula in vrinaria fistula enascuntur, his suppuratione ac eruptione facta,solutio contingit.Qui igitur ex offensionibus,aut aliis vlceribus,aut doloribus proueniunt bubones, extra periculũ sunt: qui verò ex febribus,(qui sanè maximè in peste coincidere solent)pessimi existũt, siue iuxta femur,siue sub alis,aut ad collum enati fuerint. Verùm priores in principio, velut omnem inflammationem, per frigefacientia ac adstringentia auxilia repellere oportet,aut spongiis ex posca impositis,aut lanis ex vino ac oleo crudo, aut rosaceo, (F) aut melino,aut lentiscino,aut myrteo: deinde discussoriis vtendum est. Si verò etiam totum corpus humoribus redũdet,antea euacuetur.At si nihil superflui habeat, vlceris quidem ex quo bubo factus est, curam habebimus, velut in tractatione de vlceribus dicetur. Glandula autem inflammata mitigetur lanis in oleo quopiã laxatorio imbutis:sed & totum membrum ex ipsis obuoluendum est. Suppuratus autem tumor non promptè dissecetur, sed ceratiformibus medicamentis discutere ipsum conemur: quale maximè est id quod ex apyrano paratur, (G) & quod ex herbis constans,botanicon appellatur.Quòd si discussio non contingat, ad ruptionem procedẽdum est, similiter vt in aliis abscessibus, & curandum velut illi. Cæterùm in his qui ex febribus,aut simpliciter ex humorum copia fiunt,repellentia vitanda sunt,vt ne dum repellitur materia,ad profundum recurrat:statim verò à discutientibus incipiendum est.Quòd si nihil prohibeat,velut ætas, aut vires,venæ sectio prius in cubito assumatur: in loco verò vtẽdum est fomentis ex decocto chamæmeli, aut anethi,aut alicuius consimilis. Reliqua verò medicamentorum (H) materia maximè quidem ex his quæ libro tertio ad parotidas relata sunt transferatur,nec minus ex his quæ paulo antè ad inflammationes dicta sunt. Quemadmodum etiam panorum curatio,tũ ex his,tum ex relatis ad erysipelata,instituenda est. At verò aster Atticus herba, quã etiã boboniũ ob hoc ipsum vocant, non solùm imposita,sed etiã alligata,bubonibus auxiliari creditur. Tubercula verò priuatim discutiunt in cataplasmate imposita,adiantum,atriplex,helxine,althææ radix in vino cocta, ammoniacum cum melle mollitum, ac impositum, viscum cum resina ac cera.Rumpit autem propolis,lupini amari cum aceto impositi,cucumeris syluestris radix, terebinthina excepta, capparis radix similiter, nitrũ cum fermento aut ficubus.

DE FVRVNCVLO, Cap. XXIII.

ET furunculus tumor est abscessorius,ex crassis humoribus in carnosis maximè locis conflatus, mitis quidem quum in ipsa sola cute consistit: malignus autem quum ex ampliore profunditate emerserit. Discutiunt furunculos & concoquunt hæc: Triticum commansum ac impositum, mastiche Ægyptia, vuæ passæ reiectis vinaceis cum sale tritæ ac impositæ,aut diffundunt, aut rumpunt: aut caricas coctas in aqua mulsa imponito, aut admixtam ad caricas resinam imponito,aut ipsas caricas,si pingues fuerint,fissas, aut fermentum cum nitro, aut lini semen cum melle,aut hyoscyami folia trita cum butyro. Composita verò,id quod ex fermento paratur,& quod ex polline, & quod priuatim dothienicum *à furunculis* appellatur,conueniunt.Fomentum autem adhibe ex mollibus spongiis, assiduè in calidam aquam tinctis, atque sic medicamenta imponito.

DE TEREBINTHO, Cap. XXIIII.

ORibasius terebinthum tuberculi speciem esse dicit, & incumbere ipsi supernè bullam siue pustulam nigram,qua rupta id quod subiacet desquamato simile videri.hoc verò dissecto,pus reperiri: verùm Dioscorides Alexandrinus ait,Terebinthi sunt eminentiæ in cute consistentes,rotundæ, cum pallido virore nigricantes, terebinthi fructui similes. Hos igitur eodem modo velut alios tuberculosos tumores curare oportet,auxiliis ex relatis huc translatis.

DE CARBVNCVLO, Cap. XXV.

SAnguine magis atrabilario euadente vbi ebulliit,& ad partem aliquam irruit, carbunculos appellatos oriri cõtingit:qui sunt vlcera crustosa,plerunque à pustula,siue bulla ambustis simili initium sumentia,aliquando etiam sine hac.& exscalpunt sanè affecti omnino in principio ipsam partem:deinde quandoque vna, quandoque plures pustulæ emergunt,milii speciem præferentes sua tenuitate,quibus erumpentibus similiter crustosum fit vlcus, similiter velut à ferro candente, crusta ipsa modò cinerei coloris,modò nigri apparente,vnà cum hoc quòd fundo adhæret,& quodammodo affixa est,cum depastione proserpente.Reliqua verò caro, circunsita valde flammea ac nigra colore fit, & splendicans veluti pix & bitumen.Talis autem est exactè atra bilis: verùm carbunculi circa carnem oborti, breui circunscribuntur. Qui verò in membranis aut neruis fiunt, diutius permanent, & affectionem per consensum subiectis locis distribuunt, vt etiam inflammationes erysipelatosæ ipsis fiant: non paucis autem ad suppurationem conuersi sunt, plerisque etiam febres adsunt. Oriuntur etiam ex quibusdam popularibus causis carbunculi. Curare igitur ipsos oportet, nisi valde parui fuerint, per venæ sectionem, sanguinis euacuatione ad animi deliquium vsque facta. Scarificare etiam post venæ sectionem non incommodum est,profundioribus vulnusculis impactis, ob humoris crassitudinem. Ad locum autem affectum moderatè repellẽtibus ac discutientibus vtemur. Tale autem est cataplasma ex plantagine ac lenticula cocta,cui panis clibanitæ neque valdè puri,neque sordidi,micæ teneræ sint adiectæ:super ipsum verò vlcus ex vehementibus medicamentis aliquod imponemus,velut est Andronis,&Polyidæ,& Pasionis pastillus. Diluantur autem passo ad strigmentitiam compagem.Sed & Massaliotæ puluillus siccus, aut etiam ipse similiter dilutus facit. Radix quoque dracunculi, aut aristolochiæ, aut succus silphii, aut Cyrenaicus,singula cum aceto rectè illini possunt. Quæ verò ignis sacri speciem præferũt,ad erysipelata relatis illinãtur. At quæ partes de

affectione per consensum suspectæ sunt, lanis succidis ex A vino & oleo irrigentur. Postquam verò quieuit ardor, cerata capitalia diluta, linamentis excepta, carbunculis immittantur. Maximè autem bonum est id quod ex herbis, & quod ex nitro paratur, & pulullì ficci nomis dicati, tū per se, tum cum rosaceo. Permanente verò duritia vtendum est melino Serapionis: studendum tamen est vt quàm citissimè carbunculi suppurentur, ita vt bis in die, semel noctu, cataplasmata ac medicamenta alterentur. Cæterùm vt eradicentur carbunculi, & à coniunctione cum vicinis adiacentibus exoluantur, B mala Punica acida contusa in aceto coquito, & flaccida terito, ac linteo infarcta imponito: vbi verò reficcantur, aceto madefacito. Carbūculos suppurat ac rumpit nucis regiæ veteris nucleus, aut etiam non veteris, cupressi folia ac germina, & recentes ac teneræ pilulæ cum polenta: vua passa vinaceis reiectis, caricæ in vino coctæ, papaueris cornuti flores, succus silphii cum ruta & modico melle, pix liquida cum vuis passis & suillo adipe.

Ad carbunculos valde bonum.

Spumæ argenti lib. i, olei veteris lib. vnam semis, auripigmenti vnciā vnam. Spumam argenti & oleum coquito donec non inquinent, & sublatis auripigmentum adiicito, ac rursus coquito donec nigrū medicamētū euadat, & in pila trito vtere linamentis illito.

Ad gangrænas, vlcera vetera, chironia, chœradas siue strumas, podagram, feliciter verò ad carbūculos, & præsertim in palpebris.

Opii, acaciæ, misyos torrefacti, squamæ æris, singulorum drach. ii, atramenti sutorii drach. i, seminis hyoscyami D drach. vnam, tritis in aqua vtere. Facit etiam probè, inquit, tetrapharmacum emplastrum, quintam thuris partē habens. Ad carbunculos autem in pudendis, chalcitidis, atramenti sutorii, singulorum drachmas octo: aphronitri drach. ii, cum aqua tritis vtere. Facit quoque stercus ouillū torrefactum cum melle. In Alexandria, Serapiade, quæ & orchis, & triorchis nominatur, viridi, cum micis panis vtuntur velut cataplasmate ad carbunculos & omnia crustosa. Crusta verò elapsa, velut commune vlcus curato.

DE CANCRO, Cap. XXVI.

IN omni corporis parte cancer nasci solet. nam & in oculis, & in vtero, (velut in tractatione de ipsis dictum est) & in aliis pluribus partibus: verùm in mammis mulierum maximè abundat, eo quòd laxæ sunt, & materiā quæ crassissima est, promptè suscipiunt. Ex atra enim bile efferuente cancri producuntur: & si acrior fuerit, cum exulceratione. quapropter colore nigriores sunt inflammationibus, citra tantam caliditatem. Venæ verò replentur, & circumcirca tenduntur, ad similitudinem pedum cancri animantis: vnde etiam hanc appellationem morbus habet. Quidam verò propterea quòd ita partibus adhæreat vt ægrè auelli possit, si quas apprehenderit, nominatum aiunt, quemadmodum etiam animal ipse cancer. Verùm ob humoris huius crassitudinem, etiā incurabilis est cancer, vt qui neque repelli neq; discuti possit, neque totius corporis purgationi cedat, quum sanè etiam mitiora medicamenta imposita contemnat, & à fortioribus exasperetur. Fieri tamen potest vt incipiētes cancros augeri prohibeamus, atrabiliarium humorem euacuantes priusquā in affecta parte cōfirmetur. Euacuabimus autem primùm si nihil prohibeat, per venæ sectionē: deinde per purgationem, ab initio ex simplicioribus, quale est epithymū, quod quatuor drachmarum & dimidiæ pondere ex sero lactis aut aqua mulsa damus: postea verò ex hiera quæ nigrum veratrum recipit. Ad locum verò affectum vlceratum, absque offensione adhibitus facit solani succus, linteo molli duplicato in ipso tincto ac imposito. Oportet autem forinsecus supra illud lanam teneram circundare, quæ ipsa succo sit imbuta, & diligenter prouidere ne illa reficcentur, ita vt frequentius succum affundamus: poterit autem in vlceratis cancris, diuturnius quis vti medicamento ex pompholyge. Neque inepta sunt ea auxilia quæ libro tertio de vteri cancris sunt relata.

Ad cancrosa & maligna, & ad rugosa sedis vlcera: itémque ad inflammationes in pudendis, aut testibus, aut mammis.

In plumbea pila, plumbeo pistillo, terrā Lemniā sphragidem appellatam, cum posca & aqua mulsa, aut lacte, terito donec nigrescat: aut rosaceum, aut crudum oleū, aut semperuiui succum, aut cotyledonis, aut lactucæ, aut psyllii, aut vuæ acerbæ, similiter terito, ac illinito. Victu verò vtatur æger, ptissanæ succo abunde, & lactis sero: & ex oleribus malua, atriplice, blito, & cucurbita: piscibus item petrosis, & volucribus omnibus exceptis palustribus.

Archigenis ad cancrosa ac maligna vlcera.

Cancrorum fluuialium vstorum, & Cadmiæ, vtriusque æquales portiones tritas inspergito, aut cancrorum cinerem cum cerato imponito, aut erysimi semen tritū cum melle adhibeto.

DE TVMORE LAXO, Cap. XXVII.

QVVM de tumoribus ex calidioribus humoribus conflatis tractauerimus, rursus de cōtrariis agemus, C initio à tumore laxo accepto. Quemadmodum enim ex biliosa fluxione erysipelas, sic ex pituitosa œdema oritur, qui tumor laxus est citra dolorem. Nouimus autem etiā aliter tumores laxos fieri circa pedes, in affectionibus aquæ inter cutem, & tabe, ac malo corporis habitu. In illis igitur tumor is laxus symptoma accessorium est ad affectionem eā quæ hominē detinet, nullā priuatā curationē requirēs. Sufficit enī, si modò quid facere velis, cōfricare crura, aliquādo cū aceto & rosaceo, aliquādo cū oleo ac sale, aut etiam ad ipsum acetū & rosaceum sale iniecto. Si verò ob pituitosi humoris influxum, laxus tumor in parte aliqua constiterit, satis est aliquando spongiam aceto imbutam imponere, cum deligatione leniter adstringente, ex infernis partibus initium habente, & ad supernas desinente. Verùm nouam spongiam esse oportet. Si verò talis non sit, eam quæ adest expurgare oportet cum nitro, aut potius cum lixiuio. Quòd si ex his tumor non subsidat, parum quid de alumine ammisceatur. Commodum est etiam tenerrimum ellychnium eiusmodi humore imbutum, ac impositum: bonum est etiam glaucium. Inue- E teratum autem laxum tumorem curabis, si oleo parti præillito, deinde spongiam lixiuio imbutam imposueris, ac violentius adstrinxeris. Discutit autem & adstringit tumores laxos, omnis terra illita, & magis Ægyptia, & isatis satiua.

DE INFLATIONE, Cap. XXVIII.

SPiritu flatuoso quandoque sub cute, quandoque sub membranis ossa circundantibus, aut musculos ambiētibus, congregato, inflatio oritur. Colligitur etiam aliquando circa ventrem, & intestina, & inter hæc atque pe- F ritonæum membranam, in hydrope tympanite appellato: & differt sanè à tumoribus laxis, & quòd non in cauā veluti foueam cedat dum premitur, velut illi, & quòd sonitum edat, quemadmodum tympanum. Ad hoc verò quòd spiritus non diffletur, corporum densitudo cooperatur, vnà cum hoc quòd etiam ipsa spiritus sit crassus. Vnde etiam curationis scopus est, corporum rarefactio, & crassi spiritus attenuatio, quæ per calida ac tenuium partiū medicamenta perficitur. In inflationibus igitur circa ventrem ac viscera, oleum tenuium partium hoc efficit, in G quo ruta sit incocta, aut cuminum, aut apii semen: quandoque etiā cucurbita magna citra scarificationē, iterū atque iterum circum vmbilicum apposita discutit. Si verò musculi ob contusionem, quemadmodum ex pulsationibus, inflati fuerint, partes valde calida & acria ægrè ferunt. Quare ab initio in mitigantibus perseuerare oportet. declinatione verò contingente, in discutientibus. Vtendum itaque est sapa cum modico oleo, lanis succidis excepta, aut etiam cerato ex œsypo admixto: & cura ad- H hibenda quò caliditas permaneat: nam frigidita non cōducit. Postquam verò mitigatio facta est, acetum admisceatur, & nitrum, aut aphronitrū, & postea etiam lixiuiū: postremum autem emplastra discussoria adhibenda sunt vsque ad perfectā mali depulsionē: quale est & subiectū. Strigmenta feruefacta primùm vt pura fiant excolato,

ac rurſus in ollam iniicito,& tritam calcem viuam inſtar farinæ inſperſam inſercito,donec luti ſpiſſitudo fiat,ac vtitor. Hoc verò efficacius eſt compoſitum ex ſycomoris medicamentum.

AD LVXATA ET CONTVSA, Cap. XXIX.

AD luxatos ac contuſos articulos faciunt lanæ ſuccidæ, aut ſpongia aceto & oleo imbuta,ac impoſita. Bulborum coctorum teneræ partes cum melle, viticis folia,& ſal,& nitrum toſtum tritum cum cerato. Vtere item perfuſione aquæ dulcis,aut marinæ calidæ.Poſt ſedatam autem inflammationem ac dolores,etiam defrictione luxatarum partium vtere.

DE CARNE CONTVSIS ET SVGILlatis, Cap. XXX.

CArne ab aliqua graui re illapſa contuſa,& paruis in ipſa venulis diſcretis, ſanguis profunditur iuxta perſultationis modum: vnde ſub cute collectus, ſugillationem, *ſiue effuſi ſanguinis ſuffuſionem appellatam*,efficit,& cute non diuiſa,velut tumor ad contactum mollis accedens ſequitur,liuidus ille,& plerunque ſine dolore.Scopus igitur nobis eſt vt contentum ſanguinem diſcutiamus, atq; hoc breui,priuſquam nigreſcat. Ab initio verò,etiam de adſtringētibus aliquid ad diſcuſſoria admiſcere oportet, eo quòd tunicæ venularū contuſæ denſari expetant. Poſt ea verò etiam citra adſtringentia, ſolis diſcuſſoriis vtemur.Sed & ſugillata ab initio ſcarificātes, hoc modo deinceps curationem adhibemus:verùm ad vetera ſugillata raphanus impoſitus facit:tollere autem ipſum oportet quum mordere incipit: aut raphani ſuccus cum micis panis adhibitus.Species porro ſugillationis ſunt ſuffuſiones effuſi ſanguinis,ſub oculis contingentes, hypopia ac hypoſphagmata *appellata*: itémque ſanguinis ſub vngues decurſus,ex plaga contingens:de quibus in propriis locis dictum eſt tertio libro:verùm de his quæ in vnguibus ſiunt,etiam in chirurgiæ tractatione dicetur.

DE RVPTIONE AC VVLSIONE, Cap. XXXI.

RVptiones omnino quidem cum ſanguinis ſuffuſione fiunt: ſanant autem ipſas medicamenta moderatè calefaciētia. Tale verò eſt acopon ex populo alba paratum,& quæ huic ſimilia exiſtunt. Verùm in ruptionibus in profunditate corporis,acriora & maiore ſecādi vi prædita medicamenta adhibere oportet. Commodus eſt talibus etiam cucurbitæ vſus .Si igitur ſtatim diſcuſſus fuerit ſanguis ſuffuſus,facilè concreſcit caro diſparata: ſi verò diu durauerit, & ſordes ſuccreuerit, fieri non poteſt vt de cætero ruptio concreſcat, ſed labra ſolùm inter ſe apponuntur, ita vt ex leui occaſione facilè rurſus diſparentur,& intermedius ipſorū locus humiditate quadam impleatur,& quodammodo aſſiduè ſanguinis ſuffuſio fiat ſimilis ei quæ ab initio facta eſt, præterquam quòd citius quam illa diſcutitur, vt quæ tenuem ſeroſum humorem contineat, quum illa ab initio ex ſanguine fuerit conſtata. At vulſio fit, fibris quibuſdam diuulſis, & ſola mitigatione opus habet vſque ad doloris ſedationem. nō enim glutinari poſſunt. Ariſtolochia itaque rotunda, ſiquid aliud,ruptis ac vulſis commoda eſt:ſimiliter centaurii magni radix,& ipſius ſuccus,rheon item, & coſtus,& bdelliū cum aceto mulſo pota.

DE SCIRRHIS, Cap. XXXII.

SCirrhus exquiſitus, tumor eſt præter naturam, ſenſus exors,ac durus: qui verò exquiſitus non eſt,ægrum ſenſum habet:& qui quidem ſenſus exors eſt, incurabilis eſt: qui verò ægrum ſenſum habet, non quidem incurabilis eſt,non tamen facilè curatur.Fit enim à viſcoſo ac craſſo humore, qui ita partibus ſcirrho affectis impactus eſt vt ægrè auelli poſſit. Aliquādo igitur ſtatim ab initio conſiſtit ac augeſcit:plerunque verò à medicis efficitur,qui inflammationes & ignes ſacros perfrigerarunt ac adſtrinxerunt.Si igitur quisvehementer diſcuſſoria medicamēta corporibus in ſcirrhū induratis adhibeat, etiāſi manifeſtā ſcirrhi imminutionē fecerit,tamen breui tēpore affectionis reliquias incurabiles efficiet, tenuiore quidem humiditate diſcuſſa,reliqua verò reſiccata,& veluti lapidea facta. Oportet itaque diſcuſſorium medicamentum

A habere aliquid etiam mollitorium, abſque hoc vt vehementer calefaciat ac reſiccet:tales autem ſunt medullæ omnes,& præſertim ceruina ac vitulina.Ex adipibus verò, leoninus,ex pardali item,ac vrſinus, deinde taurinus: de volucribus autem anſerinus, & gallinaceus,ac phaſianus. Siccior autem eſt caprinus ac hircinus: & adhæc, ammoniacum thymiama, & bdellium maximè Scythicum, & ſtyrax liquidior ac pinguis,& maſtiche Ægyptia.Si quidē igitur aliæ partes in ſcirrhum induratæ fuerint, ſemper B his per ſe vtendum eſt, & medicamentis quoque ex ipſis compoſitis:verùm in tendinibus ac ligamentis,lapidem igne candefactum acerrimo aceto extinguere oportet.Sit autem lapis pyrites,ſi haberi poteſt: ſin minus,molaris.In hoc affectam partem commouere oportet, quò exhalantem vaporem ſuſcipiat:& poſtea rurſus mollitorium imponere medicamentum.Oleo tamen tenui ab initio,non aqua, partem perfundere oportet perpetuò ſingulis diebus, ita vt aliquando etiam althææ, aut cucumeris ſylueſtris radicem in oleo incoquamus. A balneo verò in toC tum ipſis abſtinendum eſt,aut ſaltem à frequenti. Vbi verò ſcirrhus moderatè fuerit emollitus,ammoniacum pinguiſſimum acerrimo aceto dilutum parti illinimus ad multos dies: poſt quos rurſus mollitorio vtendum eſt, quod galbanum & opopanaca pinguiſſima recepit. Talia autem maximè ſunt,id quod ex perna fit, & Amythaoni inſcriptum, itémque medicamenta ad ſtrumas deſcribenda.

DE STRVMIS, Cap. XXXIII.

STrumæ ſunt glandulæ in ſcirrhum induratæ,circa collum,& alas, ac inguina maximè conſiſtentes. In com-D muni igitur ad relatam ſcirrhorum curationem referuntur:priuatim verò lupinorū amarorū farina ex aceto mulſo cocta imponitur, quæ etiā ad tubercula facit, aut bubulū ſtercus aceto coctū impoſito.Hoc etiam in ſcirrhū īduratos tumores omnes diſcutit.Probè verò ſtrumas diſcutit calx melle aut ſtrigmēto,aut oleo,aut adipe porcino excepta,aut calcis & nitri æquales partes,naſturtii & fœni græci quadruplū,cū melle, velut malagma īponito. Hoc duras diſcutit,in pus trāſmutatas rūpit:itē loliacea farina E cū colūbino ſtercore,& lini ſemine,in vino cocta.Groſſi ſylueſtres ac domeſtici, aut naſturtiū album tritum cum pice liquida,malagmatis forma impoſito, aut cucumeris ſylueſtris radicis ſiccæ & lauri foliorum ſiccorum vſtorum cinerem cum terebinthina impoſito, aut ſtaphidis ſylueſtris,nitri,vtriuſque æquales partes erucæ duplū, cum reſina impoſito, aut ſtercus caprinum ſeu bubulū in aceto coctum,aut erui farinam in vrina pueri impuberis maceratam, & pice ac cera & oleo liquatis exceptam: aut ſerpentem mortuum in ollam gypſo oblitam conie-F ctum,in fornacem mittito vt exuratur,& cinerem ipſius ad æqualem fœnigræci partem admiſceto,& melle exceptis vtitor.Sed & ex aſpidibus medicamentum admirandum eſt,& quod ex herba lanaria paratur, & quod ex cucumere ſylueſtri,& quod ex cedria. Strumas ſuppurat aut diffundit hoc: Myrrhæ drach.decē, ammoniaci thymiamatis drach.duæ,viſci quercini drach.octo, galbani drachmæ quatuor, propolis drachma vna, in mortario contunduntur.

Ad ſtrumas ac duritias mammarum.

G Viſci elaborati,reſinæ ſiccæ,ceræ,ſingulorum lib.i:galbani quadrantem.

Ad ſtrumas vlceratas & non vlceratas.

Ceræ,reſinæ pinus,adipis porcini inſulſi,marrubii,æruginis raſæ,ſingulorum ſexuncem. ALIVD ad ſtrumas. Olei veteris libras duas, ceræ librā i, colophoniæ trientem,nitri trientem,allii capita duodecim. Allii nucleos decorticatos in oleo ad triduum macerato, deinde donec torreſiant coquito,atque ipſos quidem abiicito:vbi verò ea quæ liquari poſſunt liquefeceris, poſtquam ab H igne ablata ſunt, nitrum tenuiſſimum inſpergito. Hoc etiam abſceſſus rumpit. ALIVD. Cineris ficulni ſextantem, aluminis ſciſſi vnciam vnam, aphronitri vnciā vnam,picis liquidæ ſeptuncem.

Eroſiuum ſtrumarum.

Aluminis ſciſſi,ſādarachæ,vtriuſque drach.4.ſquamæ

æris drach.vnã,auripigmenti drach.i. Siccũ hoc ſtrumis inſpergito:ſi verò cancroſæ fuerint, roſaceo ſubactis,bis in die vtitor.

DE STEATOMATIBVS ET ATHEROmatibus ac meliceridibus, Cap. XXXIIII.

QVVM abſceſſuum generis & hæc ſint,(velut in illis diximus) appellationem ſingula propriam adepta ſunt à ſimilitudine contentarum in tumoribus eſſentiarum.Eſt enim quædam ipſarum velut adeps,quædam veluti mel, & quædam pulti ſimilis. Scopi verò curationis B communes ſunt, vt id quod continetur diſcutiamus, aut erodamus,aut in totum excindamus. Quidam igitur tumores tribus ſcopis ſubiacent,qui quidem tenuiorem humorem habent, velut meliceris: aliqui duobus tantùm, velut Atheroma.Nã vt & excindamus & erodamus hoc fieri poteſt: verùm ſteatomata per ſolam chirurgiam curantur,quum neque erodi neque diſcuti poſſint. Singulorum autem horum dignotionem in chirurgiæ tractatione reperies:eorum verò quæ diſcutiunt, in ſtrumarũ tractatione materiam habes. Priuatim autem meliceridas C diſcutit hoc: Vuas paſſas vinaceis reiectis 20,ſquamæ æris drach.tres,fomẽto prius adhibito impone. ALIVD. Ladani,bdellii,galbani,ammoniaci thymiamatis,propolis,terebinthinæ, ſingulorum æquales partes in mortario tunduntur. Facit & ad ſtrumas,parotidas,furunculos,tubercula.Archigenes autem ad meliceridas inquit, aphronitrum & veratri duplum cum cerato duro imponito.At verò eroſiuorum vſus circunſcita cute contingere non poteſt.Oportet igitur & meliceridas,& atheromata,aut etiã ſtrumas,prius cute nudare,atque hoc per vſtoria medica- D menta: ex quorum numero ſimplicius eſt id quod recipit calcem viuam,ſaponem,ac lixiuium.Variegatius autẽ & quod repoſitum ſeruari poteſt, hoc eſt: Calcis drach. quatuor,fæcis vini vſtæ,nitri rubri toſti,ſingulorũ drach. 2,minii drach.1.terito cum lixiuio,& ad mellis liquidioris craſſitudinem redacta,ter feruefacito,vt quodam modo compagem acquirant, & in plumbea pyxide repoſito,lixiuium inſtillans, vt ne breui reſiccetur. Facit & ad verrucas ſummæ chordæ ſimiles, & ad formicarias appellatas,pterygia,clauos,callos,cicatrices præminentes. Fæx E autem vini non ſit duobus menſibus antiquior: ex hoc cutẽ illinito,& vbi ſiccare inceperit, ſpongiis abluito, ac rurſus illinito, & vbi cutis nigrefacta fuerit, rurſus abluito,ac cruſtam inducentibus illinito: cruſta verò elapſa, erodentia adhibeantur.

Eroſiuum mordacitatis ſatis exors.

Squamæ æris drach.quatuor, ſandarachæ drach.duas, veratri nigri drach.2, vtere cum roſaceo. ALIVD. Squamæ æris,ſandarachæ,ſeminis vrticæ toſti,æqualibꝰ partibus ſingulorum cum roſaceo vtere. ALIVD. E- F rinaceorum vſtorum,teſtæ,ſæpiæ,auripigmẽti,æqualibus partibus cum roſaceo vtere: verùm circunſitas partes omnes ceruſa cum oleo illine.Bonum eſt & hoc:Calcis nõ præparatæ partes duas, chalcitidis partem vnam, auripigmenti partem vnam.

DE FAVIS, Cap. XXXV.

FAuus tumor eſt in cute habẽs perforationes, per quas melli ſimilis humor excernitur. Imponendæ igitur ſunt ipſi vuæ paſſæ cum ruta,aut fici tenerrima folia cum melle,aut naſturtium cum lini ſemine ac melle,aut cucu- G meris ſatiui radix cum melle,aut ſulphur viuum cum cerato vel terebinthina. Variegatiorẽ verò curationem facies,ſi quæ libro 3 de achoribus relata ſunt, huc trãſferes.

DE SIMPLICI VLCERE, Cap. XXXVI.

QVandoquidem ſimplex vlcus diuiſio ſolùm eſt, ſiquis diuiſa contrahat ligamento circundato, coaleſcent diſparatæ partes citra vllam aliam opem. Oportet autem vbi circa alterum ſolum labiũ vlcus fuerit in obliquum euerſum,illinc deligationis initiũ facere,& ad cõ- H traria cõuertere: ſi verò circa ambo labia euerſum vlcus fuerit, deligationẽ ex duobus initiis adhibere oportet, atque ita labia adducere. Si enim nihil inter labia coinciderit, velut eſt pilus, aut arena, aut oleum,aut ſordes,aut A eiuſmodi quiddam,vlcus omnino coaleſcet.At ſi magnũ fuerit vlcus,vt diſparata omnino contrahi per deligationem non poſſint, futuris primùm ipſa contrahere oportet:deinde ita deligare,& glutinatoriis appellatis auxiliis vti,quæ & collectam humiditatem reſiccare ac conſumere poſſunt,& ne alia influat prohibere.

QVAE GLVTINARE POSSVNT vlcera, Cap. XXXVII.

QVercus folia ĩpoſita, ſalicis & braſſicæ & chamæleæ fructus,folia,& cortex,plãtaginis auſterioris ſuccus, B papyrus poſca aut vino macerata,& circumcirca obuoluta.Recentia verò glutinant, pinus aut piceæ folia, & cortex recens velut ligamentũ obuolutus cum aqua, aut poſca,aut vino: caſeus recens tritus.Forinſecus autem imponãtur folia rumicis,aut vitis,aut betæ,aut lactucæ. Caſeus autem ex acido lacte etiã maiora vulnera glutinat, pira ſylueſtria etiã fluxũ reprimunt. Hippuris impoſita confert, etiãſi nerui diſſecti fuerint:iſatis ſatiua in duris corporibus,etiãſi in muſculorum capitibus fuerint. Cupreſſi folia,& germina,& recẽtes pilulæ ac molles,in duris cor- C poribus: verùm admiſcere oportet tenuiſſimum farinæ puluiſculum de molæ vicino pariete acceptũ, myrrha cum aqua illita, aut thus,terræ inteſtina, etiã neruos diſſectos glutinant, quinquefolii folia cum melle, allium vſtum impoſitum. Ad vetera verò vlcera anagallis facit cum cerato, itémque hordeum vſtum: ſed & ceruſſa cum cerati myrtei triplici põdere.Cæterùm ad vlcera in capite myrrham ſiccam inſpergito, & non madefacito, (citò enim ipſa contrahit) aut aloen ſiccam, aut ariſtolochiam tritã, & cum melle in vino ad moderatam craſſitudinẽ coctã, D linamento illitã inde. At ex cõpoſitis glutinantibus ſunt, emplaſtra barbara, & aureum, & Nicolao inſcriptum, & quod ex ſalicibus paratur, & quod ex dictamno,& reliqua his ſimilia, quæ magna vulnera maximè glutinare poſſunt.

AD DOLOROSA AC INFLAMMATA vlcera, Cap. XXXVIII.

AD doloroſa ac inflammata vulnera opus eſt ſiccantibus ac inflammationem arcentibus medicamentis.Ex liquidis igitur optimum eſt vinum: facit etiam po E ſca.Si verò etiam cum ſorde inflammata fuerint,etiam aqua mulſa aquoſa. Ex ſiccis verò,in communi quidem conueniunt ad inflammationes relata, exceptis acribus ac oleoſis: priuatim autẽ hoc:Mala Punica dulcia cocta in vino,ac trita imponito. Admirandum hoc eſt & multi vſus: nam & ad capitis vlcera facit, & ad ea quæ ſunt in pudendis, & quæ in toto corpore doloroſa, & ad oculorum inflammationes. Si verò etiam ignis ſacer aut tale quid, ad vlcus acceſſerit, auxiliis ad illa deſcriptis vtendum eſt.

AD CRVDA ET NON SVPPVRANTIA vlcera, Cap. XXXIX.

REcentia,& eo ꝙ adhuc inflãmata ſunt,nõ ſuppurãtia vlcera,cõcoquũt & ſuppurant, ex ſimplicibus quidẽ aqua tẽperata affuſa,farina triticea,aut alica,aut panis,aut glutinum librorum,cũ terebinthina impoſita:cera, crocus,thus,pix,roſaceum,adeps porcinus & vitulinus: cõpoſitum verò tetrapharmacum linamentis exceptum,ac roſaceo dilutum.Vetera autẽ & calloſa concoquunt: ex ſim- G plicibus quidem vua paſſa,ſtyrax,galbanum, myrrha, ladanum,pix,reſina, butyrum, maſtiche Ægyptia, œſypus: compoſita verò,emplaſtrum Galeni ſine cera ex oleo cecino, linamentis exceptũ, oleo veteri aut cecino ſolutũ, & quod geminum colorem præfert,ſimiliter id quod regium appellatur,& ſimilia.

DE CAVIS VLCERIBVS, Cap. XL.

CAuum vlcus deficientis carnis expletionem poſtulat. Huius autẽ materia eſt ſanguis moderatus ac bonus. Moderationem itaque ipſius per ſufficiens alimentum acquiremus: bonum verò temperamentum per bo- H nam ipſorum alimentorum ſucculentiam, & per bonũ tẽperamentum partis in qua eſt vlcus. Quandoquidẽ verò ſuperfluitas quæ euacuatur, quæ quidem tenuis eſt, humidius vlcus facit: quæ verò craſſior,dũ ipſi accreſcit, ſordes efficitur: ea de cauſa medicamẽtis opꝰ habet quæ

moderatè ſiccant ac extergunt. Tale autem eſt thus, & farina triticea, fabacea, & erui, iris, ariſtolochia, Cadmia, panax, & pompholyx. Quum verò nihil profuerit adhibitũ incarnãs medicamẽtum, ſic quodam modo ad aliud trãſeundum eſt. Si enim copioſior ſordes apparuerit, & humidius vlcus, hinc cognoſcendum datur quòd defectuoſius ſiccauit medicamẽtum, & intendere ipſum oportet mellis admixtione: ſi verò purum & magis ſiccum repertum fuerit, plus quàm oportuit reſiccauit, & oportet oleo copioſiore dilutum ceratum adhibere. Contingit autem aliquando dum pharmacum fortius eſt, colliquari quid de carne, vt ſordidum ac humidum appareat vlcus, conſimiliter vt illa quæ defectuoſius ſunt reſiccata. Verùm hoc quod ſic colliquatur, cauius fit, & labris tumidũ, inſuperque rubicundum, & inflammationis particeps. Sæpius verò etiam manifeſtè æger mordetur: illud autem alterum ex minus reſiccantibus nihil horum conſequens habet. Putredo itaque lignorum, & maximè eorum quæ moderatam adſtringendi ac extergendi vim habent, velut eſt etiam vulnus, purgat & replet pura vlcera, aut anemonæ appoſitæ: aut pinus corticem deraſum ac tritum cum cerato linamentis illitum, cauis vlceribus & maximè recẽtibus indito: replet enim ipſa. Cõpoſita verò, vbi pura ſunt vlcera, & id quod ex oſtreis cõſtat, & illud Manethonis ex vini fæce vſta, & quod ex aloe paratur, & ſiccus puluillus melitera appellatus, & id quod recipit amyli, mãnæ thuris, alicæ, erui, æquales ſingulorũ partes: ſimiliter & quod ex thure fit, & Aphroditarium appellatum: Si verò quodã modo ſunt ſordidiora, capitales appellati puluilli ſicci coueniunt. Quæ verò linamentis illita indũtur, hæc ſunt, id quod appellatur trophos, & iſis, & Athena, & quod ex atractylidibus paratur: inſuperque id quod Italicũ appellatur, & quæ experimento conſtant.

REPVRGATORIA SORDIDORVM vlcerum, Cap. XLI.

SOrdida vlcera ſiue caua ſint, ſiue plana, probè repurgat ariſtolochia cum melle, terebinthina cum pari roſaceo ac melle, aut butyro pro roſaceo accepto, iris Illyrica cum melle, oliuæ muria ſeruatæ impoſitæ: ad neruoſa verò, terebinthina cum butyro eliquata. Verùm ad valde ſordida ac depaſcendo proſerpentia facit marrubium cũ melle: hoc etiã cruſtas eiicit. Compoſita verò hæc: Amurcæ coctæ, mellis deſpumati, aluminis phorimi, ſingulorũ æquas portiones. ALIVD. Serapiadis triorcheos, *hoc eſt triteſticularis*, ſiccæ, iridis Illyricæ, marrubii ſicci, ariſtolochiæ, ſingulorum drach. octo: farinæ erui drach. decẽ: vtere ſicco, & cum melle. Inſuper autem ad ſordida vlcera facit Ægyptium, & cerata ex ſale eliquata, & Indicum, & Athena, & emplaſtra viridia diluta, & ſicci puluilli ex pumice, itémque qui ex eruo parãtur, & paſtillus Melãchlorus appellatus, ſimilitérque is qui Criogenes dicitur.

AD VERMES VLCERVM, Cap. XLII.

AD vermes in vlceribus naſcentes primum remediũ eſt vt humiditas & putredo quæ illos generat, tollatur. Necant autem vermes omnia in communi quæ ad vermes in auribus deſcripta ſunt: verùm ad eos qui in vlceribus ſunt, inquit Archigenes, ceruſſam & poliũ æquis partibus cum pice liquida illine.

DE CARNE VLCERVM EXCRESCENte, Cap. XLIII.

CAro in vlceribus excreſcens per reſiccantia vehemẽter medicamenta tollitur, quale eſt diphryges inſperſum, & æris ſquama, & teſtacea omnia vſta, & erinacei vſti ambo cum toto corpore. Verùm hæc quidem moderatè tollunt ac cõpeſcũt excreſcentẽ carnem: petræ verò Aſiæ flos vehemẽtius, & hoc adhuc magis ſori, & chryſocolla, & chalcitis, & miſy: vſta verò minus mordent, & æris flos ſimiliter: ærugo autem omnium vehementiſſimè. Sal vſtus flaccidas carnes conſumit: ſimiliter & linamẽta vulſa ex linteo facta, muria acriore macerata ac reſiccata, indita, moderatã carnem excreſcentẽ conſumunt: ærugo autẽ cũ ſpuma æris ex his ſunt quæ vehemẽter cõpeſcunt. Compoſitum verò rhodium ſiccum, & pſaron, & flauum appellatum, citra mordacitatem compeſcunt: at maximas carnis excreſcẽtias ad profundũ vſque cruſtis obducũt, paſtilli fauſtiani triti inſperſi, & ſiccum ſole vſtum dictũ. Quod verò recipit calcis viuæ, ſquamæ æris, & mannæ æquales portiones, & ad excreſcentia facit, & fungis ſimilia repurgat cum melle, & replet cum cerato.

Siccum inſperſile compeſcens.

Spumæ argenti, chalcitidis, æruginis, plumbaginis, æquales ſingulorum partes. ALIVD fortiter compeſcẽs citra mordacitatem. Facit etiã ad nomas, & maximè excreſcentem in gingiuis ab inflammatione carnem, dealbat etiam dentes: Calcis viuæ lib. vnã, auripigmenti ſexunce: auripigmentũ aridum terito cum aqua, & calcem lotam velut Cadmiam adiicito, & trita ſiccato, ac vtitor. Et ex paſtillis Pantolmius appellatus, & qui ad polypos deſcripti ſunt, probè vlcera compeſcunt. Ex emplaſtris autẽ viridia, & maximè id quod ex Cappadocico ſale paratur, ſimilitérque iſis carne excreſcere ſummè prohibent vlcera.

DE NOMIS PROSERPENDO DEpaſcentibus, & putredinibus, ac phagædena, Cap. XLIIII.

PErfuſionibus vtendum eſt in vlceribus depaſcentibus ac putreſcentibus, ex aceto, & poſca, aut vino adſtringente, aut aqua frigida, aut marina, aut lenticulæ decocto, itémque malicorii, balauſtii, lentiſci, baccarũ myrti, ſpinæ Ægyptiæ, aut alicuius de aſtringentibus ac reſiccantibus. Cataplaſmata verò adhibeantur ex iiſdem, & ex erui farina, & alumine liquido, & panis ſimilaginei micis, aut gobii veteris, aut alius ſalſamenti veteris carnis illotæ, terebinthinæ liquidæ, æquales pondere partes tritas imponito, aut ariſtolochiam, & ricini foliorum ſuccũ æquis partibus, æruginis dimidium, cum aqua mellis ſpiſſitudine illinito. Si verò cruſta non decedat, elaterii parẽ portionem ad æruginẽ admiſceto. Verùm ad putredinoſa facit ſori tritum inſperſum, & linamentum vulſum ſiccum ſuperimpoſitum, aut ariſtolochiam rotundam, & gallas pari portione, cum oleo obline, aut cucumeris ſylueſtris radicem, aut braſſicæ, aut betæ, aut rumicis folia, linteo illigata calido cinere obrue. Vbi verò mollia facta fuerint, cum ſale trita impone, valde repurgant, aut oleæ germina in vino cocta cum melle imponito, aut chalcitidem imponito, aut apii ſemen tritum, ant lini ſemen tritum cum atramẽto ſutorio adhibeto, aut thymum, & vuã paſſam, & ficus coctas imponito, aut fici folia trita cũ melle, aut nitrum, & cuminum, & farinam cum melle, aut cucumeris ſylueſtris radicem, aut ſcillam coctam cum melle, aut ſoreos drach. duodecim, chalcitidis drach. decem, miſyos drach. quatuor, cum acerrimi aceti hemina dimidia terito donec reſiccentur, & exceptis vtitor, ſpecillum intingens, & in vlcere obuoluens, ſupernè verò duplum linteolum ex vino & oleo imponito. Si verò inflammata fuerint, hyoſcyamum cum polenta, aut braſſicam cum melle adhibeto. AD putredines in omni loco, & nomas. Calcis viuæ, chalcitidis, vtriuſque drach. duas, auripigmenti drach. vnã: hoc etiam ad pterygia in digitis, & ad phagedænas, & ad carbunculos vtendum eſt, in pudẽdis cum melle, in reliquis ſicco, ſupernè ſplenio reſinato impoſito. AD nomas omnes, & eas quæ in ore ſunt, & ad ſanguinis ruptiones, & ad carnem ſuperexcreſcentem, ſiccum panchreſtum ab omnimoda vtilitate appellatum, compeſcendo efficax: Chalcitidis, miſyos, amborum crudorum drach. viginti, ſquamæ ferri drach. ſex, gallæ omphacitidis drach. octo.

Ad nomas & putredines.

Salis drach. duodecim, aluminis cuiuſcunque tandem vſti drach. vnã, ſquamæ æris, pumicis vſti, vtriuſque æqualem partem. Facit & ærugo raſa cum miſy vſto, pice liquida excepta, & ſquama ferri cum oleo. AD nomas pudendi faciunt tum hæc, tum Meliterium appellatum ſiccum, & quod ex myrto acuta fit, & quod ex charta, itémque ad omnes nomas, & coracion ex aceto mulſo, & Andronis paſtillus, & conſimiles. Eadem etiam ad phagedænas conueniunt: nam & phagedæna vlcus eſt proſerpendo depaſcens ac eroſum. AD humecta ac graueolentia vlcera, Lemnia terra ſignata ex aceto, aut aceto mulſo, aut poſca, aut vino diluta ad luti compagem, illita facit

aut cupressi folia,& germina,& pilulæ teneræ, aut cucurbitæ siccæ vstæ cinis,aut corticis plantani vsti, aut anethi vsti,aut lanarum sordidarum vstarum cinis,aut plantago, aut isatis per se aut cum polenta, aut peucedani radix sicca.

DE VLCERIBVS CICATRICE INDIGENTIBUS, Cap. XLV.

Resiccantes & adstringentes carnem vlcerum cicatrice indigentium in tantum vt nõ solùm id quod præter naturam superfluum est discutiamus,sed etiã id quod secũdum naturam habet attingamus, superficiem vlceris cuti similem efficiemus, & vlcus ad cicatricem perducemus.Commoda verò ad hoc est galla omphacitis,& mali Punici cortices moderatè resiccantes: sed & quæcunque citra adstrictionem sine mordacitate siccãt, ea itidem ad cicatricem ducunt,velut est myrrha, spuma argenti, & ostrea,si vsta fuerint. nam & hæc si sicca inspergantur, sæpe cicatricem inducunt: pinus item cortex cum cerato myrteo,hederæ flos cum cerato,lilii radix cũ rosaceo: itẽ resina pinus sicca,pumex tostus, squama æris, æquis portionibus siccis vtere.Hoc etiam comprimit: aut pumici trito,mannæ ac diphrygis, vtriusque parum quid admisceto,ac vtitor,aut spumæ argenti partem vnã, diphrygis dimidiam,cum cerato velut splenium imponito.Vetera verò cicatrice includit viscum cum thure, ærugo cum pari diphryge ac cerato myrteo,aut centaurium paruum recens cataplasmatis modo impositum.Humidioribus autẽ cyperi radicem imponito.Cæterùm ad ea quæ circa sedẽ ac pudenda sunt,maximè si inflammata fuerint,aloe vtere trita sicca,aut cum aqua, aut squamã æris aut chrysocollam in sole cum cera mollitam imponito.

Siccum cicatricem inducens.

Ostreorum drach. duodecim,mannæ drach. sex, Cadmiæ drach.quatuor.Facit etiam ad nomas. ALIVD. Aristolochiæ drach.sex, corticis pini drach. sex, mannæ drach.sex, pumicis drach. quatuor, colophoniæ drach. quatuor,iridis drach.quatuor. ALIVD. Cornu ceruini vsti drach.quatuor, corticis pinus drach. sex, cerussæ drach.quatuor,æruginis rasæ drach.duas,Cadmiæ drach. octodecim. ALIVD. Florum mali Punici, atramenti sutorii,singulorum drach.sedecim: squamæ æris, aluminis scissi,singulorum drach.octo:gallæ drach.vnam. ALIVD. Cerussæ,spumæ argenti,singulorũ drach.octo: recrementi plumbi,gallæ,myrti siccæ, singulorũ drach. quatuor.

Aliud cicatricem inducens.

Aluminis scissi vnciam vnã,terito,& in aquæ sextario vno macerato:dissoluto verò illo,linamenta in aqua madefacito,& siccatis ipsis vtitor.

Emplastrum simplicioribus cicatricem inducens.

Ceræ drach.quadraginta,spumæ argenti drach.triginta quinque,diphrygis drach.octo, olei myrtei dimidiam heminam.Facit ad hæc etiam emplastrũ Phœnicinum, & ex Cadmia constans,& myrsinatum,ac similia.Verùm ad ægrè recipientia cicatricẽ,ceræ, olei, myrtei, singulorum drach. sex:Cadmiæ drach.sex,plumbi,thuris, singulorum drach.duas: aluminis scissi, æris vsti, singulorum drach.vnam æruginis rasæ drach.duas :exoluito alternis diebus.

Diuturnis,& ægrè cicatricem recipientibus.

Cadmiæ drach.octo,chrysocollæ drach. octo,aluminis scissi drach.octo,æruginis,squamæ æris,singulorũ drach. vnam:resinæ pinus drach.quadraginta, ceræ drach. centum, olei myrtei quod satis est. ALIVD. Ceræ,resinæ pinus,singulorum sexuncem:Cadmiæ sexuncem,chalcitidis crudæ quadrantem,myrtei quod satis est. Cadmia & chalcitis vino teritur in æstu caniculari: vtere cũ splenio latiore,& supernè linamento ac spongia ex vino. ALIVD. Æris vsti sextantem, aluminis scissi sextantem, salis ammoniaci drach.duas,ceræ sexuncem,colophoniæ sexuncem,olei myrtei sextantem, arida in sole teruntur ad dies viginti. Quum autem mellis spissitudinem habuerint,eliquatam ac erasam ceram cum reliquis admisceto,ac emollito.Facit ad hæc etiam medicamentum ex

A pumice,& Isis appellatum,& consimilia.

DE MALIGNIS VLCERIBVS, QVAE & chironia & telephia appellantur, Cap. XLVI.

Vetera,& ægrè cicatricem recipientia vlcera, aliquĩ chironia appellauerũt,veluti quæ Chirone ipso opus habeant ad sanationem: quidam telephia, eo quòd Telephus ex eiusmodi vlcere diu laborauit. Considerandum itaque nunquid & totum corpus prauis humoribus vitiatum,tales influxiones ad vlcus demittat, & redundans
B humor per cõueniẽtia medicamẽta euacuandus. Si verò etiam varix sit,qui tales humores ad crura demittat,si in his vlcus existat,etiam hic intercipiẽdus est,velut in chirurgiæ tractatione dicetur, aut etiam per venæ sectionẽ ipsos euacuare oportet,sanguine frequenter detracto, & deinde localibus auxiliis vti, quæ circa mordacitatem, extirpandi mali vim habent. Simplicia igitur sunt ex pumice,& diphryge, & squama æris, æruginéque ac calce moderatè lota, aut alumen scissum tritum insperge, aut œsypi drach.quatuor,vuæ passæ drachmas quatuor, nitri
C drach. duas,prælitis melle impone,aut squamæ æris drachmas decem,aluminis drach. duas cum ceræ drach.decem in sole mollito,ac imponito. Composita verò hæc.

Emplastrum ad chironia.

Cerussæ bessem,aluminis scissi sextantem, squamæ æris sextantem,salis ammoniaci,thuris,æruginis rasæ,malicorii,singulorum sextantem:calcis viuæ vnciam vnam, ceræ librã vnã,olei myrtei sesquilibram: arida cum vino terito.In principio hoc callos excindit, & repositum seruatur:in fine verò vsus oleo myrteo emollitum cicatricẽ
D inducit. ALIVD. Spumæ argenti lib. vnam,olei lib. duas,radicis chamæleonis nigri,aristolochiæ, gallæ,omphacitidis,singulorum vnciam vnã,galbani,ammoniaci thymiamatis,thuris,singulorum sextantem,præparato ita vt viridium arundinum radicibus commoueas. Archigenis ad chironia,tum in tibiis,tum in mãmis malefica, strumas,parotidas: Adipis bubuli libras tres, terebinthinæ quincuncem,mannæ septuncem, terræ Sardæ appellatæ,qua pictores vtuntur,quincuncem, liquatis ad sicca adiectis ac cõmissis vtere. ALIVD Archigenis, Ce-
E ræ trientem,olei omphacini sexuncem,mannæ, aut thuris,diphrygis:squamæ æris, singulorum drach. quatuor, arida cum aceto trita, & ad mellis spissitudinem adacta, ad ceratum admisceto,& diluto, linamento excepto vtitor. ALIVD. Ad mulierum maligna vlcera,& aliorũ qui tenerum corpus habẽt:Ceræ Tyrrhenicæ drach.octo, adipis taurini,terebinthinæ, plumbi vsti ac loti,singulorum drachmam vnam:vtere per linamenta cum rosaceo aut myrteo diluto.

AD CICATRICES NIGRAS,
F Cap. XLVII.

Cicatrices nigras tollit oleum impositum, in quo bryoniæ albæ ac nigræ radix sit incocta, donec fuerit exsuccata,calamintha in vino cocta,spuma argenti lota, cũ rosaceo albo. Verùm ex impetiginibus cicatrices, itémque alias,cõcolores facit adeps asinin[9] illitus,erucæ semẽ tritum,& cum felle caprino, bubulo ac ouillo illitum,addita argenti spuma, talus ouillus vstus tritus cum vino austero, ammoniacum thymiama cum felle suillo illitũ. Composita verò, spumæ argenti,mentæ, thuris, æquales
G partes cum melle. ALIVD. Nitri,ammoniaci thymiamatis,sulphuris viui,myrrhæ,æquas portiones cum aceto albo, aut vino, aut aqua tritas illinito modicè, vt ne fiat exulceratio. ALIVD. Cimoliæ,stercoris columbini, saponis,thuris,æquales partes cum aceto.

Smegma ad cicatrices nigras.

Cimoliæ drach.octo,aphronitri drach. quinque,veratri albi drach.quinq;,recremẽti à myrobalano expressa reliqui drach. quatuor,in balneo affricato.

DE SINIBVS, Cap. XLVIII.

H Qvvm adiacens vlceribus cutis diutius inglutinata fuerit ad subiecta corpuscula, affectionem hanc Sinum appellant.Si quidem igitur ad supernam regionem extentus fuerit sinus, facilè per osculum sanies effluit, & glutinatio facilis existit: si verò ex inferna sursum specta-

rit, sanies intus manens aliquid ex cohærentibus erodit, & si nō prius ad effluxionem feceris aliquam sectionem, nihil efficies, neque incarnando, neque glutinando. At si circa artus fuerit sinus, cubitum videlicet aut femur, poterit etiam sine sectione ex aduersa parte glutinari, si decliuem figuram artus facias. Etenim si in cubito circa cubiti flexuram osculum fuerit, summam manū in altum extendens, sinum ad subeffluxionem conuertes: si verò in femore ad genu, sinus finem quis habeat, decliuem figurā facies, puluino molli popliti subiecto, ita vt inguē humiliorem positionem quàm genu habeat. Siquidem igitur sinus incarnatione non opus habeat, statim per fistulam aliquam in directum perforatam, & vesicam alligatam habentem, aquā mulsam aquosam, ita vt bibi possit, in ipsum infundes, atque hoc ad abstergendam saniē in sinu hærentem. Verùm ad futuram glutinationē, vinū, aut vinum mulsum, & deinde ad glutinatoriū medicamē tum procedēdū est: si verò cauus sit sinus, & incarnari expetat, primū siccum ex charta medicamentum cum mul to rosaceo immittito, deinde linamento vulso osculum obturato, postea verò isidem, aut Machærionis, aut consimile aliquod emplastrum, cum rosaceo cerato liquidiore dilutū similiter immittes. Vbi verò moderatè subincarnatus fuerit sinus, ex agglutinantibus medicamentis aliquod impones, veluti si recens cruentum vulnus cures. Talia autem sunt barbara, & gemini coloris, & fulua appellata, maximè verò omnium id quod ex oleo cicino, & metallicis sine cera paratur, fuluum Galeni appellatum, conueniet. Verùm post medicamenti impositionē, spongia noua ex vino mulso aut vino quammaximè molliter circundetur: & deligatio à fundo sinus initium sumat, & ad osculum desinat. Linteolorū verò circumdationes adstringantur quidem circa fundum sinus citra dolorem, paulatim autem laxentur vsque ad osculum, ita vt emplastrum quod forinsecus sinum ambit, iuxta osculum sit recisum, quò sanies excerni possit, & aliud quoddam paruum emplastrum ipsi osculo impositum sit laxum, ex eodem medicamento, propter eandem effluxionem. Hoc autem fines vsque ad solutionem: quam vbi tertio quoque die feceris, hoc ipsum auferes & alterabis, eo quòd toti sinui circundatum est relicto. Signum verò dignotionis an sinus profunditas glutinata sit, hoc tibi erit, si benè effluxerit sanies, modicáque ac concocta, aut si etiam omnino non effluxit: insuperque si iuxta ipsum sinum neque dolor sensilis, neque tumor fit, sed locus totus contractus est, & siccus, & doloris exors. Si verò etiā pus probè coctum modicum in osculo videris, adhuc magis bonā spē habebis: si verò etiā prima aut secunda die aliqua sanies excernatur tenuis ex sinu, neque sic de glutinatione desperato. Sæpe enim medicamenti vis humiditatem ex subiectis partibus vehementer exprimit, qua expressa, loci moderatè sicci redditi glutinantur. Tertia verò aut quarta die ab initio, si crudus saniei humor per os appareat, sinū non glutinatū esse cognosce, & in eodem medi camento perseueres. si verò (velut verissimile est) propter humiditatem aliquā discedat, non absurdū videtur etiā aliquid ex ipso medicamento alterare.

De finibus attritis.

Quum tardè secto abscessu, aut propter medici imperitiam, aut propter affecti timiditatem, cutis sinui incūbēs, tenuis & attrita fuerit, & fieri non potest vt ipsa adimatur, post relatas infusas elotiones, glutinatorio vtēdū est medicamento, compage quidē liquido, facultate verò sicco. Tale autem est ex chalcitide cōstans Phœnicinū appellatum, oleo antiquo dilutum, vt neque durum valde sit, neque manus inquinare desierit, & postea cum vino veteri subactum, & circumcirca impositum cū cōueniēti deligatione. Conuenit etiam ita attritæ (velut dictum est) cuti, vel præcipuè mel ad emplastri compagē coctū, ac impositū. Melius autem est post impositionē ipsius linteo excepti, inspergere super ipsum per cribrum eleuatum myrrham in puluerem redactam, aut aloē, aut thus, aut omnia simul. Expertus etiam sum centaurium tenue admirandū ad eundē vsum medicamentū: ab hoc proximum est symphytum, & postea iridis Illyricæ radix, post quam etiam erui farina. Aliquando verò etiam circa cocturam hæc melli inspergimus, vbi olla ab igne est tollenda. Præstat tamen postquam ablata est inspergere, & deinde cōmouere donec mel tepidum fiat, atque sic ipsum sinui imponere, & velut dictum est deligare.

DE FISTVLA, Cap. XLIX.

Fistula sinus est callosus factus, ex abscessibus plerūque conflatus, ex trāslatione ab arūdinum fistulis appellatus. Siquidem igitur ad os desierit, fieri non potest vt curetur absque chirurgia, nisi temporis progressu squama, aut os sua sponte discedat: si verò ad os non desinat, per medicamenta quæ callos excindunt ac glutinant sanabitur. Callos excindunt hæc: Sphōdylii radix derasa & indita, fistularum callos aufert: veratrum nigrum inditum in duobus aut tribus diebus callum tollit: amurca cocta & infusa: sori crudum aut vstum cum modico vino diluto infusum: sori & crocomagma cum aqua mulsa, aut elaterium terebinthina exceptum, in collyria efformato ac indito, aut silphii radicis succum infundito. Consumit etiā hoc: AEruginis drach. duodecim, ammoniaci drach. duas, aceto excipe & collyria oblonga efforma: Collyriū quo ad callos excindendos vtor: Ammoniaci thymiamatis, atramenti sutorii, æruginis, misyos, chalcitidis, gummi æquales singulorum partes excipe aceto. ALIVD ex Heliodori chirurgia: Cadmiæ, misyos, atramenti sutorii, æris vsti, gummi, singulorum drach. quatuor: chalcitidis crudæ drach. tres, excipe pueri impuberis vrina, & collyria efforma. Vbi verò collyrium fistulæ indidisti, forinsecus panis micas aqua imbutas imponito, alterando illas donec inflammatio sedetur, & crusta excidat. ALIVD quod in Alexandria accepi: Anchusæ radicum, misyos tosti, chalcitidis, æruginis, aluminis scissi, atramenti sutorii, aloes, singulorum vnciam vnam: cantharidas quinque, aceto trita in collyria efforma. ALIVD. Atramenti sutorii drach. duas, chalcitidis, æruginis, singulorū drach. vnam, excipe gummi ac vtere in collyria efformatis. Post quā verò call[9] excisus fuerit, ærugine cocta cū melle purissimo octuplo repurga: sed & incarnantibus post callū excisum vti oportet. COLLYRIVM incarnans. Aloes, myrrhæ, ammoniaci, cineris putaminum ouorū vstorum, singulorum æquales partes aqua tritas in collyria efformato, ac indito. ALIVD. Myrrhæ, aloes, thuris, malicorii, singulorum æquales partes excipe aqua: quidā felle taurino excipiunt. Incarnat etiam vuæ acerbæ succus. Noui etiam quēdam qui cedriam fistulis infudit, atque hoc admirando successu. Post incarnationem glutinatorio vtendum est medicamento iuxta eum modū qui de aliis sinibus relatus est. Si verò angusta sit, simúlque longa fistula, inquit Galenus, & nondum videatur mihi intus in se callum habere, sed sordem solùm, prius lixiuiū immisi, atque hoc tandiu in fistula manere sinens donec sordes perfectè elapsas esse speraui, postea medicamentū imposui: erat autem id quod ex ricinino oleo cōstans superius retuli.

DE VLCERIBVS QVAE REFRINguntur, Cap. L.

Quædam vlcera vbi cicatricem receperunt, sæpe post non ita multum tempus rursus inflammantur & refringuntur. Affecto enim osse aliquo, aliquando caro incumbens facilè cicatricem recipit, & perfectè sana esse videtur. Verùm sanioso humore paulatim ex osse in profundo corruptionem perferente, ad illam rursus influente, inflammatio & pus accedunt quæ cicatricem refricāt. Quæ igitur est talium vlcerum curatio? reficcatio tāta vt os affectum discedat. Facilè igitur insidentia ossa emergent si papaueris syluestris & fici folia cum polentæ pollinē ac vino trita, pro cataplasmate impones, aut hyoscyami semen, & atramentum sutorium paribus portionibus trita adhibebis: peucedani quoque radix squamas ossiū breui disparat.

DE VLCERIBVS IN ARTICVLIS, Cap. LI.

Articuli ficciores sunt quàm carnosæ partes: quapropter vlcerati ficcioribus opus habent medicamentis. Probè igitur Polyidæ pastillus facit cum vino tritus ad

strigmentitiam spissitudinem, itémque alia similiter vt hæc reficcantia medicamenta: sed & aqua marina & muria sæpe ipsos perfusos, melius affici vidimus. vtendum itaque est ad articulos iis quæ magis siccant.

QVAE SPICVLA, ACVLEOS, ET SPInas extrahunt, & consimilia, Cap. LII.

ACuleos & arundines, insupérque spicula ac spinas extrahunt anagallides ambæ, aristolochia rotũda, ammoniacum cum melle, hyoscyami semen tritum inspersum: arundinis radicem contusam, & admixto melle linteo infarctam, larga copia imponito: breui educit.

DE SANGVINIS TVM EX VENA tum ex arteria eruptione, Cap. LIII.

IN partibus ex quibus sanguis erumpit, contraria finibus figura cõducit, hæc autẽ est ea quæ sursum spectat: sed neque hæc immodica existat. Periculum est enim ne dolor oboriatur, & vas rursus sanguinem fundat. Nihil enim magis sanguinis eruptiones mouet, & inflãmationes auget quàm dolor. Verùm in partibus sanguinem fundentibus, statim digitum ad osculum vlceris circa vasculum obde, ita vt leniter innitaris, citráque dolorẽ premas. Nam & sanguinem simul cohibebis, & grumum in vulnere congelabis. Quin & an multum in profundo situ sit vas vnde sanguis erumpit, diligentius considerare oportet, & positionem ipsius ac magnitudinem, & an vena sit aut arteria: postea verò siquidẽ paruum est vas, aliquo sanguinem sistente vtendum est. Optima ex his sunt obstruendi vi prædita, quæ componuntur ex resina fricta, & farinæ triticeæ polline, & gypso, & aliis eiusmodi, cum oui candido subactis, & cum pilis leporinis impositis: si verò magnum vas est, hamo ipsum distẽdere conare, & moderatè obtorque. Suppresso autem sanguine, si quidem vena fuerit citra laqueum, iisdem medicamentis sanguinem sistere conare: si verò arteria, ex duobus altero adhibito, aut laqueo cicundato, aut toto vase dissecto, sanguinem continebis. Laqueum verò aliquando etiam magnis venis circundare cogimur, quemadmodum etiam ipsas dissecare aliquando totas, per transuersum videlicet. Verùm ad hanc necessitatem deuenimus circa venas, quæ erectæ ex magna profunditate, sursum feruntur, & maximè per angustiã aliquam, aut principales partes. sic enim vtraque pars vtrinque reuellitur, & vulnus ab incumbentibus corporibus occultatur ac tegitur. Tutius autem est vtrũque facere, & laqueum radici vasis circundare, & inde iam secare. His autem factis, quam citissimè incarnare vulnus, priusquam decidat laqueus de vase. Si enim non citò incarnetur, sed locus alicubi vacuus comperiatur, ἀνεύρυσμα, *id est uasis dilatio*, vocatum contingit. Cognosces autem an vena sit aut arteria quæ sanguinem fundit, ex eo quòd arteriæ sanguis flauior est ac tenuior, & pulsatorio modo euacuatur: venæ verò sanguis nigrior est & crassior, & sine pulsu prodit. Optimum igitur ex omnibus incarnantibus medicamentis, quæ sanè nos nouimus, hoc est, quo etiam ad cerebri membranarum sanguinis eruptiones tutissimè vti possumus, & ad colli vulnera vsque ad iugulares venas inflicta: nam & harum sanguinem cohibet citra laqueũ. Recipit autem hæc, Thuris pinguissimi partem vnã, aloes in mollioribus corporibus partem dimidiam, in durioribus tantundem, & pro thure, mannæ tantundem. Excipe oui candido ita subacta vt mellis spissitudinem habeãt, & deinde cum pilis leporinis quam mollissimis, vasi ac toti vlceri plurimum impone, & extrinsecus linteo deliga, ita vt primas quatuor aut quinque lintei obuolutiones super ipsum vas vnde sanguis profluit, facias, & hinc ad radicẽ ipsius procedas. Deinde solutione per tertium diem facta, si medicamentũ tutò adhuc adhæreat, aliud rursus circũdabis, & velut insuper humectans rursus deligabis. Si verò sua spõte respuatur linamentum, radice vasis per digitum leniter cõpressa, quò nihil influat, hoc quidem placidè tolles, alterũ verò appones, atque sic curabis donec vas fuerit incarnatum, ita vt figura sursum spectans semper citra molestiam seruetur. At verò quæ crustas inducunt, nudiorem partem

A efficiũt quàm pro natura habebat, crusta dilapsa, & plerisque sanguinis eruptio quæ sisti non potuit, ad crustarum dilapsionem consequuta est. Vtendum tamen etiam iis vbi necessitas magna cogit. Maxima autem necessitas est vti crustificis medicamentis, aut cauteriis ignitis, quum ex putredinosa erosione sanguinis eruptio contingit: & sanè in talibus affectionibus, vbi quicquid putredinosum est resecuerimus, tutius est aut vrere ipsam veluti radicẽ, aut crustificis medicamentis vti. Hoc autem maximè in pudendis ac sede fieri solet. Scopus autem in crustam in-
B ducentibus sit caliditas cum adstrictione, velut in misy, chalcitide, atramẽto sutorio. Quæ verò ex calce viua fiũt, vehementiora quidem sunt, sed quia calx nõ adstringit, crustæ ex ipsis inductæ, citius decidunt. melius autem est ipsas manere. Cõtingit enim vt caro ad fundũ ipsarũ succrescat, & velut operculũ vasis fiat. Cæterùm in iis vnde sic sãguis erumpit, isatis satiua inspersa probè supprimit, aut gallæ vstæ. Oportet autẽ ipsas igne cãdefactas, aceto aut vino extinguere. In sũma sanguinis eruptionẽ sistũt, simplicia quidẽ, aloe, thus, mãna, Samia terra aster dicta,
C ferrugo, lanarum vstarum cinis tenuissimè tritus, stercus asininum ac equinum, bitumẽ modicum, malicorium, diphryges, galla, myrtus sicca, alumen omne, crudum & vstum, resina torrefacta, vitis cortex, aut folia sicca, pilularum platani lanugo, maximè vbi crustam abiecerint: priuatim verò sanguinis narium eruptionem sistit, iunci acuti semen, vrticæ foliorum succus, chalcitis, anthyllis vsta, pili leporis, ferculæ medium vstum cum aceto, stercus asininum siccum aut humidum, porri succus cum thure ellychnio exceptus. Composita verò medicamẽta omnis
D sanguinis eruptionis sunt & hæc: Spongiam nouam liquida pice imbutam, & bitumine oblitam, in noua olla exurito, & ad cineris partes duas, plumbi partem vnam & stibii partem vnam admisceto. ALIVD. Mannæ thuris, sulphuris viui, æquales singulorum partes inspergito. ALIVD. Chalcitidis drach. octo, thuris aut mannæ eius drach. sedecim, resinæ frictæ drach. octo, gypsi vsti drach. octo. ALIVD crustam inducens, & sanguinem sistens. Chalcitidis, æris vsti, atramenti sutorii, misyos tosti, singulorum æquales partes. Sed & rhodium appella-
E tum medicamentum, & flauum dictum, ex eorum numero sunt quæ probè sanguinem sistunt.

DE NERVIS SAVCIATIS, Cap. LIIII.

NErui sauciati aut puncti inflammationem ac dolorẽ excellentem habent, propter sensus subtilitatẽ. Quare etiam febres & conuulsiones his accedunt: quibusdam etiam delirium, propter neruorum cum cerebro cohærẽtiam. Quandoque verò etiam circa alios locos sauciatæ parti vicinos, inflammationes ac abscessus fieri solent, ex
F ipso neruo sauciato, propter ipsius continuitatem. Oportet igitur cutis vulnus inglutinatũ seruare, quo per ipsum sanies effluant. At in pũctionibus si cæcæ videantur, etiam duabus dissectionibus se mutuò secantibus insuper concidere oportet. Verùm in adhibendis auxiliis, si humoribus omnibus ex æquo redundarit corpus, & inflammatio magna sit, primùm à venæ sectione incipiendum est. Si verò vitiati fuerint in corpore humores, etiam purgatione vtendum est. Ad ipsum autem vulnus medicamenta adhibeãtur dolorem mitigantia, & effluxionem ape-
G rientia, præsertim si non insuper concisio facta sit. Proinde aqua calida quæ aliis inflammationibus conuenientissima est, his inimica existit, & præstat oleo tenui perfũdere, quòd nullam adstringendi vim habeat, & ad sensum calidum sit. neque enim frigidum neque tepidum valde sine noxa adhibetur. Ex medicamentis autem commoda est resina terebinthina, per se in pueris, mulieribus, & tenera carne præditis: cum euphorbio autem emollita, in iis qui duram carnem habent, &, si quandoque durior sit, resina, cũ aliquo oleo tenuiore. Cataplasmatis verò in in-
H flammatis ac putrescentibus neruis vti quis poterit, farina hordeacea, aut fabacea, aut erui, in lixiuio cum aceto mulso cocta. Verùm citra cocturam, ad punctiones etiã cerato huiusmodi quis vtatur: Ceræ quadrantem, euphorbii vnciã vnam, aut stercoris columbini, in durioribus

corporibus, olei sextantem: quandoque etiam terebinthinæ vnciam vnam. Quòd si emplastro simile medicamentum facere voles, ad euphorbii vnciam vnam, ceræ, & resinæ frictæ, & olei, & picis pinguis, singulorum sexuncem adiicies: si verò pro resina, propolim pinguissimam addes, melius efficies. Quin & hoc ad punctos neruos cōmodum est medicamentum, idem etiam ad rabiosi canis morsum facit: Aceti sextar. vnū, picis pinguis librā vnam, opopanacis quadrantem. Opopanaca aceto dilutum amplius conterito, & admixta pice coquito. Hoc medicamētum punctis neruis commodum est, non permittens puncturæ osculum conniuere, quemadmodum neque in iis qui à rabido cane morsi sunt, vlcus ad cicatricem peruenire: verùm ad sola dura corpora facit. Si verò ad pueros punctos aut tenera carne præditos eo vti voles, per aliquod discussoria vi præditum liquare ipsum potes, amaracinum videlicet, aut opobalsamum, aut oleum vetus. Conuenit etiam regium medicamentum, quod recipit nitrum, aut calcem viuam, aut euphorbium, aut sulphur viuum, aut columbæ syluestris stercus, aut opopanaca, aut sagapenum, aut succum Cyrenaicum, aut castorium. Ad libram autem medicamenti, vncia vna alicuius ex relatis medicamentis, iniicienda est: probè facit ad neruos sauciatos, & maximè punctos. Possit autem quis ruri degens in reliquorum inopia, propolim recentem ac pinguē vulneri indere, aut fermentum maximè vetus solum, & propoli admixta, aut cum tithymali succo. Cæterùm cataplasmatis ex aceto mulso, aut lixiuio, cum farina fabarū, aut erui, aut ciceris, aut lupinorum amarorum, aut ordei, aut polentæ polline, non solùm in inflammatis, sed etiam ab initio statim vtendum est. At laxantia cataplasmata, in sauciatis neruis semper reprobare oportet: si verò non punctus sit neruus, sed manifesta sectione vulneratus, præposita etiam cute dissecta, vt nudus appareat neruus, & rectus non transuersus dissectus, relatis ex euphorbio, & ita acribus, nullis vteris. Quum enim nudus sit neruus, vim illorum vehementem non feret. Calcem igitur assumes sæpe lotam æstatis tempore, vberiore oleo subactam: bonum est & quod ex pompholyge paratur, & quod ex melle, rosaceo vberiore eliquatum. Oportet autem nullum ex his vulnus contingere. Subtili enim sensu præditus est neruus, & temperamento frigidus, & principalissimæ parti cohærens. Imò neque oleo perfundere tale vlcus oportet: sordes enim inde contrahit. Detergere igitur solùm saniē satis est per molles lanas specillo obuolutas. Quòd si ex sententia omnia procedāt, periculo vacat passo madefacere. In fortioribus autem etiam polyidæ pastillo, cum sapa calida, in linamento vti. Postquàm verò intectus est denudatus neruus, linamenta extrinsecus circumdare oportet aliquo ad angusta vulnera faciente, velut est id quod ex euphorbio paratur, aut quod ex stercore columbino, ita vt etiam de sanis partibus multum apprehendamus. Si verò per transuersum vulnus factum est, periculum conuulsionis maius est, curatio verò etiam hîc similis, præterquam quòd dum recens adhuc est vulnus, quidam suturis vsi sunt, & aliquo glutinatorio medicamēto. Verùm suturas non valde in superficie facere oportet, vt ne profunditas inglutinata permaneat, & rursus non ita profundas, vt iterum ab acu neruus pungatur. Porro in summa id nosse operepretium est, quòd punctiones curans medicamentum, si callidius est, nerui dissectionem curare non potest, vt qui non sustineat ipsorum mordacitatē ac ardorē. Neque verò id quod dissectiones curat, pūctionibus conuenit: nam facultas ipsius ad profunditatē non penetrat, quum cutis dissectio sit angusta. Victus autem assumatur tenuior, & stratum molle, & olei calidi perfusione vtendum est ad alas, & caput, ac collum. Si verò vulnus in crure sit, circa inguina, ac pectinē, & eius regionis locos, oleum adhibebimus. A balneo in totum vsque ad inflammationum declinationem abstinendū est, quum nullatenus ipsis aquæ cōueniat (velut diximus) cōtactus. Quandoquidem verò quidam propter consuetudinem abstinere à balneo nō possunt, si vulnerata pars manus sit, conandum est quantum fieri potest vt ea non rigetur calida aqua, & minus adhuc frigida. Si verò in pede sit vulnus, quia fieri non potest vt non humectetur, vbi lauare volent, super sauciatam partem emplastro aliquo imposito meatus obturante, extrinsecus rursus super ipsum iniice linteola plura multiplicata oleo madefacta, & rursus ligamentum ex linteo forinsecus circundabis, & postea rursus in ipso balneo, oleum ligamento superfundito, vbi neruis sauciatus soliū inscendere volet: postquam verò lauit, omnia incumbentia reiicito, & relato totius curationis ductu vtitor. Quòd si contusio sola nerui facta sit, si quidem cum contusa cute etiam vlceratio fiat, cataplasma ex fabacea farina & aceto mulso commodum est. Adiicies autem aliquando etiam erui farinam & iridem. Si verò dolor contusioni adest, picem liquidam admisceto: si verò citra cōtusionem cutis fiat, magis discussorio oleo calido assiduè perfūdito, anethino videlicet, aut rutaceo, aut irino, aut amaracino. At si totus neruus dissectus est, periculum quidem nullum sequetur, pars autē mutila fit: curatio verò similis velut ad alia vlcera assumetur. Atque hæc quidē per simpliciora auxilia, in neruis sauciatis medela, sufficiens est ad totā curationem. Quidam verò etiam multipliciter compositis medicamentis ad ipsos vti solent, qualia sunt, id quod ex metallicis paratur, & barbara appellata emplastra, & cissinum, & quod ex senecione fit, & Melanchlorū, & Indicum, & Harmonia, & Athena, quorum & compositiones, & vtendi modum, in septimo libro reperies. Quandoquidē verò aliqui diuites preciosis medicamentis ad sauciatos neruos vti expetunt, Galenus ad punctiones quidem neruorum hæc descripsit: Cinamomi vnciam vnā, dictamni vnciā vnam, mari vnciam vnā, amaraci drach. duas, ceræ bessē, opobalsami dextantem, terebinthinæ vnciam vnā. ALIVD. Succi Cyrenaici vnciā vnā, ceræ quadrantem, opobalsami vncias duodecim. Verùm ad denudatos neruos hoc: Ceræ vnguentariæ quadrantem, vnguenti spicati, aut foliati, aut nardini vncias duodecim, pompholygis lotæ vnciam vnam, spicæ nardi vnciam vnā, amomi vnciam vnam, folii vnciam vnā: atque hæc supra spem præstantia esse Galenus dixit.

DE ARTICVLORVM DISTORtione, Cap. LV.

ARticulorum distortiones, ancylas & ancyloses appellare solent, *hoc est articulorum contractiones*, ob impactos humores, aut neruorū aliquam distentionem obortas: in quibus molliendi ac laxandi facultate prædita requiruntur. In cōmuni igitur ea quæ ad induratas in scirrhum partes, & adhuc magis ea quæ ad resolutas relata sunt, iis competunt: priuatim verò perfusio ex aqua & oleo, in quibus cocta sint lini semen, fœnumgræcum, althæa, laurus, cucumeris syluestris radix, & ipsum adeò oleū Sicyoniū. Post perfusionē autem adhibeantur iis primùm acopa simpliciora, velut est id quod ex populo nigra paratur, & quod ex abiete, Bromium item, & Basilio inscriptum, & pyxis appellatum. Postea etiam Aristophaneum, & Azanitæ inscriptū: fortissima verò sunt, & quod Lysiponium, & quod Variū appellatur. Ex emplastris autem Amythaoni inscriptum, & Anicetum appellatum. Optimum verò hoc est: Bdellii, adipis vitulini, ammoniaci thymiamatis, iridis Illyricæ, singulorum drach. sedecim, opopanacis, galbani, canchryos, styracis, thuris, singulorū drach. octo, piperis grana centum sexaginta, ceræ libræ dimidium, resinæ terebinthinæ libræ dimidium, olei irini, fæcis quod satis est, vini quod sufficit: cōtunditur hoc medicamentum. Est & acopō bonum, irino aut cyprino aut laurino dilutum. Medium verò inter acopa & emplastra locum obtinet medicamentum è perna multæ mixturæ. Acoporū autem vsus per mollem ac perseuerantē fiat affrictum, vnà cum hoc vt etiā affecti articuli flexionem ac extensionem experiaris.

DE LAXATIS ARTICVLIS, Cap. LVI.

LAxantur articuli sæpe, & in diuturnis febrilibus morbis, & in colicis, & resolutis, calidiore maximè ac humidiore intemperie ipsos occupante: atque hinc motus impeditur. In quibus acaciæ succus aqua dilutus ac affusus, aut rubi, aut myrti, aut lentisci, aut vlmi radicum

corticis decoctum conuenit, aut malicorium in cataplasmate adhibitum, aut myrti folia cerato myrteo excepta imposita. Corroboratione enim opus habent nerui colligantes, per adstringentem ac resiccantem facultatem. Talia igitur medicamēta articulis imponenda sunt, velut est id quod ex salicibus paratur, & oxerum appellatū, & Phœnicinum, quod vinum adstringens aut acetum insuper assumpsit. Plerique verò præ frigiditate talem impotentiam fieri putantes, atque ita calidioribus auxilis vsi, maiorem noxam induxerunt.

DE LVMBRICIS, Cap. LVII.

TRes sunt in vniuersum lumbricorum species: vna eius qui rotūdus est crassitudine, altera lati, tertia eius quem ascarida appellant. Omnibus autem origo est ex cruda ac crassa pituitosa materia, & putrefactioni apta, qualis fere cōgregari solet in pueris, & aliis crapulosis: sed non ex calida & acri, aut atrabiliaria materia. Hæ enim quum etiam nutrimenti naturam transgressæ sint, ad lumbricorum generationem ineptæ existunt: imò vice versa etiam corrumpendi ipsos vim habent biliosæ maximè superfluitates. Si verò aliquando vnà cum lumbricis excreta fuerit flaua bilis deorsum, aut per vomit⁹, illos quidem in intestinis esse scito, biliosum autem humorem aut circa os vētris, aut in alia quadam parte cōstitisse. Vniuscuiusque igitur differentiæ ipsorum, & speciem, & ortum, & locum, & dignotionē dicemus, itémque curationem, à rotundo initio accepto.

De lumbricis rotundis.

Lumbrici igitur rotundi speciem omnibus notam habent, eo quòd etiā hi magis quàm alii redundant. Consistūt autē maximè circa tenuia intestina, appropinquātes quoque ventri, vt ea de causa sæpe per os efferantur. Quibusdam etiam per nares excreti sunt. Abundant autem magis quàm alii in infantibus, & vtplurimū cū febre: verùm circa principia febrium orientes, ex subiecta corruptione substantiam habent: circa vigores autem, ex morbi malignitate: circa declinationes verò, ex mutatione vniuersorum in melius. Nam Hippocrates ait, Bonum est etiam lumbricos rotundos pertransire, morbo ad iudicatiōnē tēdente: hi verò etiā citius perimuntur. Sequitur in iis qui lumbricos rotundos habent, intestinorum ac ventris morsus, & tusses paruæ, irritantes, siccæ: in quibusdam etiam singultus, & somni cum palpitationibus, & surrectionibus præter rationem: quidam etiam cum clamore exurgunt, & rursus in somnum delabuntur. Pulsus inæquales sunt, & febres augescunt inordinatè inuadētes, cū extremarum partium perfrictione, & ter, aliquando etiā quater in die aut nocte, citra rationem, significationem accessionis præbent. Pueris autem mādūcatio, cum exerta frustra lingua, & dentium stridor contingit, & oculos claudunt, & tacere cupiunt, & excitantibus indignantur, & oculi subcruenti apparent, & malæ rubicundæ fiunt, & rursus liuescunt. Verùm hæc ad modicum tempus, & ex interuallis fiunt. Quibusdam verò ad stomachum accurrētes nausearum ac morsuū causæ fiunt, & ægroti cibum non appetunt, ad sumendum verò cibum coacti, nauseātes vix deglutiunt, aut etiam ingestum reuomunt. Multis etiam venter defertur cum comestorum corruptione, & instar tympani inflatur. Reliquum verò corpus præter rationem eliquatur, quum neque fames, neque euacuatio immodica facta sit: non tamen in omnibus omnia relata signa quærere oportet, sed quædam iuxta id quod exuperat, aliquando etiam plurima. Hæc autem contingunt dum animalia circa intestina obuoluuntur ac mordent, & dum febrilis caliditas vapores prauos ad cerebrum affert, ex collecta in ventre putredinosa humiditate: in quibus alicubi ambobus similiter prospicere oportet, febri, & lumbricis: alicubi modica febris ratione habita, lumbricos strenuè è corpore expellere oportet. Multi enim neglecti ab ipsis corrosi sunt, & conuulsi perierunt: alii se vidisse affirmant ipsos per inguina ægri egressos. Expelles autem ipsos prius occisos: occides autē per amarorū maximè auxiliorum vsum. Quum igitur communis est febris & lumbricorum curatio, auxilia simpliciora con-

A ueniunt. Præbibendum itaque ipsis dandum est chamæmeli & myxariorum decoctum, aut etiam ipsa myxaria cocta edenda danda: dandus etiam seridis succus, aut coriandri semen cum aqua calida tritum, aut cum posca, aut auriculæ muris herbæ decoctum, aut cornu ceruini ramētū, aut rubrica sinopica leuissimè trita, aut olei crudi amari cochlearia duo paulatim absorbeāt. Nam amaritudine sua lūbricos occidit: lubricitate verò ipsos detrahens, vnà cum stercore egerit. Quòd si inflammatio ac distentio viscerum sit, cataplasmate vtendum est ex semi

B ne lini, & farina lupini, & absinthio, ac bryoniæ radice, cum aceto mulso, aut etiam perfusione ex oleo chamæmelino, vino, absinthii semine, & aloe, circa præcordia adhibita. Si verò febres non vehementer vexent, mentha ad myxaria admisceatur, ac exhibeatur: at vbi febris desiit, aut non est, etiam efficaciora, velut est decoctum seriphi, aut calaminthæ, aut filicis, aut cardamomi semen, aut radicis mali Punicæ acidæ decoctum ad tertias redactū, aut cumini tosti, & nitri fului, singulorum scrupuli tres,

C aut santonicum, aut abrotonum, aut ambo simul cū melle in catapotia redacta, aut lupinorum amarorū scrupuli tres, aut brassicæ aut erucæ semen tritum, aut absinthiū, quod etiam solum sæpe satis fuit. Dandi etiam aloes lotæ scrupuli tres, atque hoc inter laudatissima habetur: fortioribus etiam illota datur. Quandoquidem verò pueri aloen non admittunt, supinis ipsis detentis, & ore per cochlearium disparato, per clysterem aliquem fistulam validam alligatam habentem, inuitis ipsis aloen quampenitissimè transmissam iniicimus. Atque hæc miranda me-

D thodus est in pueris ægrè admittentibus: in quibus etiam alimenta sorbilia sæpe hoc modo immisimus, vbi alioqui illa non appetētes auersantur: sed & Cyphi, & Masuaphiū rectè dari possunt, & cornu ceruinum vstum cum pipere, ex melle aut aceto mulso: sed & reliqua vt ex aceto mulso ipsis dentur conandum est. Præstat autem si scilliticum fuerit acetum, & maximè in perfectioribus, aut sinapi cum oleo & aceto. Qui verò cum alui fluxione à lumbricis infestantur, eis plantaginis succus præbibendus dandus est, aut ipsa plantago sicca. Ex æquo enim ad vtrūque efficax est, tum fluxionem, tū lumbricos: cataplasma

E verò iis imponatur ex cruda hordeacea farina, filice, absinthio, farina lupini, santonico, & abrotono: quin & malicorium, & acaciam, & gallam, aut balaustium admiscere cōuenit. Quandoquidem verò quidam amaras potiones auersantur, ex iam relatis danda sunt quæ non palam amara existunt. Danda præterea etiam chamæpitys, marrubiū Helenium, baccæ lauri, casia, thymus, pulegium, carpesia, cyperus, polypodium, iris, Cnicus, erythrodanum, spina Ægyptia cum pipere pari, sex scrupulorum pondere, in decocto menthæ, aut mori radicis succo, aut decocto pe-

F troselini, ac reliquorum odoratorum seminum. Forinsecus autem vtendum est aloe cū melino oleo & vino. Hoc etiam appetentiam excitat, cuius magna cura habēda est. Sæpe verò admiscendum est ad aloen absinthium, aut fel le taurino implendus vmbilicus, cum aliquo ex relatis amaris, aut oleum ex rododaphne frequenter illinendum, aut cedria tum sola imponenda, tum addito cerato super totum ventrem, aut pix arida trita inspergenda, aut mentha, aut nigella cum rosaceo illinenda, aut etiam seriphi decoctum iis admiscendum, aut mali Persicæ folia con-

G trita imponimus. Vtendum etiam ceruina medulla vnguenti modo, in vmbilico, pectine, ac lumbis: sed & ceratum hoc adhibebimus si opus fuerit: Aloes, absinthii, farinæ lupini, seriphi, melantii, singulorum scrup. sex, ceræ vnciam vnā semis, olei chamæmelini quod satis est: arida cum bubulo felle terito. Sæpe verò ipsis per sedem infundenda est aqua mulsa, quò ad dulcedinem mellis, lumbrici deorsum prolectentur. Si autem putrefacti in profundo, non excernantur, sed magis euaporationes efficiant, subeducere ipsos oportet, aut aloes, aut amari ex i-

H psa medicamenti potione, quandoquidem etiam aliàs non inutilis est ipsis moderata per inferna euacuatio.

De lumbrico lato.

Lumbricus latus transmutatio (vt ita dicam) est membranæ intrinsecus intestinis agnatæ, in corpus quoddam

animatum, atque hic excernitur ſæpe totus, ita vt incredibilẽ magnitudinẽ aſpiciẽtibus exhibeat, aut etiã per partes ſecedit, ita tamẽ vt exolutus nõ amplius generetur. Abũdat autẽ quãdoque etiã in nõ febriẽtibus: ſed & in febriẽtibus naſcitur in morbis longis, mordacitatẽ ſtomachi aſſiduã inducens, & appetentiã ciborum incontinentem. Nam id quod animatum factũ eſt, in inteſtinis adiacens, alimentum abripit, vt alio ſtatim opus ſit, & ſi id non contingat, mordentur inteſtina. Conſequitur in ipſis gracilitas corporis, & impotentia cum inæqualitate: verùm ſignum minimè omnium mendax eſt quòd vnà cũ excrementis quædam cucurbitæ ſemini ſimilia excernuntur. Cæterùm curatio ſuperiori conſona eſt. Conueniunt enim præpotationes ex acribus, & allii eſus, & filicis aut centaurii decoctum potum, & per clyſterem infuſum, itémque calaminthæ, aut dictamni, aut pulegii decoctum. Infundatur etiam ipſis muria. Præbibant etiam hoc, quod neque iis qui ab aliis lumbricis infeſtantur inutile eſt, præſertim ſi febre careant: Nitri rubri, piperis, cardamomi, ſingulorum æquales partes. Dantur ex hoc ſcrupuli tres cum vino aut aqua calida. ALIVD eclegma: Piperis, baccarum lauri purarũ, cumini Æthiopici, maſtiches, ſingulorum pares portiones, mellis quod ſatis eſt. Datur cochlearii menſura, mane & ad noctem dormituro: ſi verò efficacius ipſum facere voles, etiam nitri rubri tantundem addito. ALIVD. Helenii, ammoniaci thymiamatis, piperis (in alio exẽplari, filicis) ſingulorum drach. quinque, cum aceto mulſo calido: & interpoſito tempore, euphorbii drach. vnam aut duas perfectæ ætatis hominibus bibendas præbe. ALIVD. Filicis acetabulum, nitri drach. duas dato in aquæ hemina præeuacuata. Melius autem efficitur ſi parum ſcammoniæ additum fuerit. ALIVD. Corticis radicum mali Punicæ ſumma parte decorticati drach. quatuor, piperis drach. quatuor, cardamomi drach. ſex, marrubii drach. duæ. Ex melle præbeto à prægreſſo allii eſu: verùm ad perfectam affectionis depulſionem etiam theriacen exhibebis, vehementi febre non prohibente.

DE ASCARIDIBVS, Cap. LVIII.

QVIN & aſcarides (veluti iã antea diximus) ſpecies lũbricorũ ſunt, vermib[9] ſimiles, circa inteſtini recti extremas partes, & muſculi adſtrictorii partes primas cõſiſtentes, & horum locorum pruritum vehementem inducentes. Generant hanc ſpeciem vitioſa alimenta, frigiditas, & ciborum corruptio. Euacuare itaque ipſas oportet, in infantibus per glandulas ſubditas ex melle, modico ſale aut nitro: in perfectiorib[9], muria acri, aut cẽtaurii decocto cũ nitro & melle, aut decocto colocynthidis, aut abſinthii, aut chamæleonis, aut anchuſæ, aut Cnici, aut hyſſopi, aut pulegii, aut calaminthæ, aut lupinorum. Poſt infuſa per clyſteres, rectum inteſtinum ſublinatur ex ſimplicibus, acacia, aut hypocyſtide cum nitro, aut rhoe Syriaco cum alumine liquido: in his qui adſtricti ſunt, Lemnia terra ſphragide appellata, cum vino, ex compoſitis paſtillo Andronis, & ſimilibus. Sed & cedria ipſis infundatur per clyſterem multipliciter perforatum, quales ſunt vterifuſorii appellati: aut carne ſalſa quæ ad hoc apta ſit, indita, deligatione vtimur, quandiu id ſuſtinere poſſint, ita vt ea frequenter alteretur. In communi verò omnes à vermibus infeſtatos iuuant pili ichneumonis ſuffiti. alimenta ipſis ſint boni ſucci, & quæ facilè diſtribui poſſunt, & neque efficientem lumbricorum cauſam augent, neque vires imminui permittunt, quarum gratia etiam vinum dabimns aquoſum: & tum ea de cauſa frequẽtius ipſos nutriemus, tum vt ne alimento carentes lumbrici, morſus inducant: tempus autem alimenti dandi tum maximè eſt quum aliquanto adhuc lũbrici ſunt habitiores. Si verò etiam fluxio ventris affuerit, noſſe oportet magis augeri lumbricos, eo quòd alimenta non diſtribuuntur, & ſorbiles cibos ipſis exhibere oportet, aliquibus etiam adſtringentibus admixtis, velut ſunt pyra, mala, mala Punica, præſertim acida. Forinſecus autem ad ventrẽ vtendum eſt auxiliis adſtringentibus, velut ſuprà dictum eſt.

DE DRACVNCVLIS, Cap. LIX.

IN India & regionibus ſupra Ægyptum dracunculi generantur, velut lumbricis ſimilia animalcula quædã, in muſculoſis partibus, brachiis videlicet, femoribus, tibiis: in pueris verò etiam in lateribus ſub cute conſiſtunt, & manifeſtè mouentur. Deinde temporis progreſſu diuturniore, iuxta dracunculi aliquam extremitatem, locus ſuppuratur, & aperta cute, principium dracunculi foras procedit. Verùm dum attrahitur, dolores inducit, & præſertim vbi abruptus fuerit. Quapropter aliqui plumbeã molem ex dracunculo ſuſpendendam eſſe dicunt, vt ne aceruatim, ſed particulatim ex plũbi mole delapſio ipſius fiat. Alii hos damnantes, eo quòd nihilo minus ex põdere plumbi dracunculus abrumpatur, & vehementes dolores inducat, iubent partem demittere in aquam calidam, quò dracunculus ex caloris fomento foras procedat, atque ita digitis ipſum particulatim extrahere. Cæterùm Soranus neque omnino animal, ſed nerui alicuius concretionem, dracunculũ eſſe putat, qui opinionem ſolùm inducat quòd moueatur. Siue autem hoc ſit, ſiue prius illud, & Sorano & Leonidæ, & aliis viſum eſt, affuſione calidæ & cataplaſmatis cõcoctoriis in his vtẽdum eſſe, quæ ex aqua mulſa, & farina triticea, aut ordeacea parentur. Sed & emplaſtri eiuſdẽ facultatis vſum quandoque probant. Commodum autem fuerit & id quod ex baccis lauri & quod ex melle conſtat. Nam ex horum vſu dracunculus, ſiue corpuſculum illud contentum, mortificatur, & excidit: ſuppuratione verò contingente ſi non exciderit, diſſecetur cutis, & denudatum id quod continetur, auferatur, & linamenta indantur, & deinceps ſuppuratoria curatio adhibeatur.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA Liber V.

Iano Cornario Medico Physico interprete.

QVAE PRAESERVENT IN COMMVNI AB omnibus venenū eiaculantibus, Cap. I.

DE venenum eiaculantibus animantibus dicturi, ab his quæ in communi omnibus talibus commodant, initium sumemus, ea quæ præseruant prius tractaturi. Si igitur quis in locis eiusmodi feris refertis, ex aliqua necessitate dormire cogatur, in quibus maximè salamandræ, aut phalangia, aut reptilia quædam abundant, horum quidem subterraneas latebras, allio cum aqua trito, aut aliqua ex referendis herbis, obturare conuenit: suffire verò cornua ceruina, vngulas caprinas, aut pilos, gagaten lapidē, bitumen, bdelliū, galbanū, cupressi aut cedri ramenta, melanthium, peucedanum, viticis folia, calaminthā, sagapenum, castorium, canchryos radicē, conyzā, aut aliquid ex reliquis graueolētibus. Culices verò priuatim fugant suffitu, atramēti sutorii, melanthii syluestris seminis, cumini, singulorum æquales partes cum stercore bubulo. Adhæc etiam ignem frequentius accendere conuenit: nam feræ splendorem plerunque fugiunt. Stratum substernendū est ex asphodelis, calamintha, vitice, pulegio, polio, conyza, abrotono. Si verò fieri non possit vt toto quis strato huiusmodi vtatur, strato saltē hæc circūcirca indātur. Animaduersionē etiam habere oportet in his quæ coquuntur, & in aquis, & vasis vinariis, & diligenter obturando: nec verò focos sub quibusdā arboribus facere oportet, præsertim picea & pinu. In his enim salamandræ & erucæ lethales abundant, quæ præ ignis calore calescentes, obsoniis incidunt, aut etiam aliis vasis, si non fuerint contecta. Qui verò securiores esse expetunt, hi cerato liquidiore illinantur, ex cera, rosaceo, galbano modico, & cornu ceruini ramento modico, aut etiam cumino Æthiopico. Priuatim verò vt nequis ab apibus & vespis feriatur, prohibent maluæ folia cum oleo trita illita.

CVRATIO COMMVNIS OMNIVM AB aliquo venenum eiaculante ictorum aut morsorum, Cap. II.

SI contingat vt aliquis ictus sit aut commorsus ab aliquo venenum eiaculante, statim exuctione vtendum est. Oportet autem eum qui exucturus est non esse ieiunum, sed vino os colluisse, & oleum in ipso continere: deinde si pars admittit, cucurbitulam commorsis affigere, cum multa flamma scarificatione facta, itémque vicinis locis. reuellitur enim vnà cum sanguinis & flatus attractione etiam ipsum venenum. Adurere quoque oportet & crustis obducere vlcerata: sed & extremarū partiū præsectiones adhibere commodum fuerit si animal quod momordit lethale fuerit, velut est aspis, cerastes, vipera, & similia: queādmodū sanè narrat Galenus, vinitorē quendam à vipera commorsum, quum feram illam cognouisset, statim digitum commorsum falce sibi amputasse, & penitus à periculo liberatum esse. Si verò venenum prius per corpus distribui cōtigerit, statim venæ sectione vtendum est, & maximè si ictus humoribus repletus tibi videatur: dandum autem est cum cibis edendum piper aut allium. Vinum bibendum est forte, vt ex eo recentibus vaporibus & familiari caliditate, corporis miscella repleatur: postea verò cataplasmata adhibeantur quæ morsum calefacere ac lancinare possunt, velut est brassicæ aut ficicinis aceto admixto, aut lixiuio, aut garo. Itē cepæ cū polēta aut pane, & porrū cū sale, aut pix liquida calida cū sale, aut cedria, aut caprinū stercus. Cōuenit ipsis etiā perfusio ex aceto calido, in quo cocta est calamintha, aut ex aceto & aqua marina, aut ex aceto & muria. Imponēdæ sunt loeis gallinæ, & magis galli, aut alia animalia resecta calētia: nā & venenū transsumūt, & dolores mitigant. Sed & emplastris vtendū est ex sale, & eo quod ex canchry & adarce constat, & in summa his quæ acriorē facultatē habent.

A In communi verò omnibus à quocunque tandem venenum eiaculante commorsis aut ictis, præterquā si omnino non sunt læsæ partes in profundo, in potu detur feris, aut erica, aut astragalitis cum aceto, aut bitumen, aut paliurus eodem modo, aut paliuri decoctum, aut mustellæ assiccatæ drach. 2 cum vino. hoc celebre est: aut testudinis marinæ sanguis, aut castorii drach. 1. cum vino diluto, aut libanotidis drach. 1, aut sicyoniæ radix, aut porri succ⁹, aut chamæpitys, aut smyrnium, aut cinamomum, aut aristo-
B lochia, aut viticis semen, aut cupressi pilulæ, aut seseli, aut piper, aut trifolii semen, aut baccæ lauri, aut cancri fluuiatiles tosti aut cocti: vtere etiam composita huiusmodi theriaca.

Theriace ad venenum eiaculantia, & venena, à viperis morsos, & scorpio ictos.

Bryoniæ, opopanacis, iridis Illyricæ, radicis libanotidis, myrrhæ, singulorum drach. quatuor, aristolochiæ drachmas quinque, thuris, rutæ syluestris, singulorum drach. 3, farinæ erui drach. 2: cum vino pastillos formato, & obo-
C los tres cum vino dato: quin & purgatio omnibus cōuenit, & exudationes facientia medicamenta, & theriaces ex viperis assumptio.

DE MORSIS A CANE RABIDO ET affectione formidinis aquæ, Cap. III.

SErmonem de morsis à rabido cane reliquis præposuimus, eo quòd animal id multum est, & familiare, & frequenter rabie corripitur, & ægrè caueri potest, & periculū ex ipso vitari non potest nisi multis & commodis auxiliis quis vtatur. Rabiunt canes plerunque in vehementio-
D ribus æstibus. verùm (vt Lycus ait) quādoque etiam in intentis frigoribus. Rabiosi verò facti canes & cibum & potum auersantur, & sitiunt quidem vehementer, potum autem non admittunt: & plerunque anhelant, & aures demittunt, & saliuam largam ac spumosam emittunt, & muti in totum sunt, adeóque velut desipientes, vt neque familiares cognoscant. Inuadunt itaque omnes sine latratu, similiter & feras & homines, & mordent: mordentes autem statim quidem nihil molesti inferunt, præterquā ex vulnere dolorem. Postea verò affectionem inducunt
E quæ vocatur Aquæ formido, & cōtingit cum conuulsionibus & totius corporis rubore, maximè autem faciei, & cum exudatione ac anxietate, & aquam fugiunt, siue videant, siue admoueantur: quidam etiam omnem humorem. Quidam etiam latrant velut canes, & aggressi alios mordent, & morsu suo eiusdē affectionis causa sunt. Porro symptomatum aliorum causa manifesta est quum apprehenderit venenum omnes partes. Quòd verò timent aquam, aliqui ob immodicam siccitatem fieri dixerunt, nimirum humida ipsorum essentia penitus immutata.
F Verùm Rufus melancholiæ talem ipsis speciem oboriri pronunciauit, veneno illum atræ bilis humorem imitante, quemadmodum alios melancholicos nouimus alia atque alia timere: quæ sanè causa concurrit etiam his qui dicunt ipsos putare quòd canis qui ipsos momordit imago in aquis obuersetur. Cæterùm eorum qui in hanc affectionem inciderunt, nullum sanatum esse nouimus præterquam vnum atque alterum ex historia nobis cognitos, & hos ipsos non à rabioso cane morsos, sed ex aliquo cōmorso affectione trāssumpta. Ante verò huius affectio-
G dis tentationem, multi etiam ex his qui à cane morsi fuerunt, seruati sunt. Hinc igitur curationis initium faciamus. Quando verò sæpe id contigit vt ex eo quòd aquæ formidinis affectio hactenus non accessit, (plerunque enim circa quadragesimum diem irruere solet: in quibusdam post sex menses. Narratur quibusdam etiam post septimum annum accidisse) quidā canem qui momordit non rabiosum esse opinati, vlcus ad cicatricē perducere festinarunt, atque sic ipsis affectionis authores fuerūt, hac probatione vsus, vtrum rabiosi canis sit morsus aut non,

comperies. Nuces regias probè tritas vlceri imponito, A
& postridie acceptas gallo edendas obiicito, aut etiam
gallinæ. Et primùm quidem ipsas non continget: si verò
fame vrgēte ederit, attendito. Si enim non rabiosus fue-
rit canis qui momordit, viuet animal quod edit: sin ra-
biosus, postridie morietur, & tunc ad vlceris apertionem
festinabis, & post paucos dies rursus eadem probatione
vteris. Et vbi animal non morietur, vlcus ad cicatricem
perduces, nimirum velut ægro iam à periculo liberato.
Hanc itaque probationem Oribasius tradidit. At si ex re-
latis signis canem rabiosum esse exactè cognouerimus, a- B
perientibus statim vtemur. Primùm igitur ex aperienti-
bus est id quod ex pice, aceto acerrimo, & opopanace
paratur, ad sauciatos neruos relatum. Si verò tenera
cute præditus fuerit is qui commorsus est, irino, aut
balsamo, aut aliquo huiusmodi diluatur: aut somēto pri⁹
adhibito, vlcera allio integito. Hoc etiam crustā inducit.

Siccum crustificum in rabiosi canis morsu.

Salis fossilis drach. octo, chalcitidis drach. sedecim,
scillæ drach. sedecim, rutæ viridis drach. quatuor, ærugi-
nis rasæ drach. quatuor, seminis marrubii drach. vnam. C
Vtere primùm sicco, vt crustam inducat, deinde cum ro-
saceo, vt crustæ excidant. Seruentur autem partes non in-
ducta cicatrice ad dies quadragintaduos.

Cataplasma in rabiosi canis morsu oscula ampla conseruans.

Cepas cum sale & ruta imponito, aut silphium cum
sale, aut salsamentum vetus, aut cinerem sarmentitium
cum oleo, aut allium, aut sambuci folia, aut mentam, aut
melissophyllō, singula cum sale, aut nuces regias cum ce-
pa & sale ac melle, aut cinerem ficulnum cerato exce- D
ptum. Abluito autem vlcus chamæmelo in aqua cocto, &
rumicis syluestris radice. Quidam etiam ferramentis
ignitis vlcus vrunt. Præbibenda verò ipsis danda sunt
simplicia, lycium, absinthium, silphii succus, chamedrys,
scordium, polium: composita hæc, Cancrorum fluuiati-
lium ad sarmenta vitis albæ, in cyprio aut æreo vase vsto
rū, cochlearia duo, radicis gētianæ tritæ cochleariū 1, cū
vini meraci veteris ciathis 3 ad dies quadraginta biben-
da præbe. Quidā etiā sanguinis perdicis cochlearia 2 ad-
dunt. Cancros autem augescente luna capere oportet an- E
te solis exortum. In his verò qui eodem die non biberūt,
duplam mensuram dato, aliquando etiam triplam. Quin
& ex viperis theriaca rectè dari potest. Purgare verò opor
tet medicamēto ex cucurbita syluestri quotidie dato, cū
decocto saluiæ aut sideritidis Heracleæ, quam sanè etiam
alysson vocant. Quidam etiam hepar canis qui momor-
dit edendum dederunt. Victus talis assumatur qui simul
obtundat ac extinguat veneni facultatē, simúlque impe-
diat in profundum delationem. Vtrunque autem facere
potest vini dulcis meraci veteris & lactis potus: similiter F
alliorum, ceparum, & porri esus. Si verò non à principio
assumpta fuerint auxilia relata propter aliquod impedi-
mentum, carnis resectionem, aut cucurbitarum admoti-
onem, aut vlceris vstionem non assumere oportet, quū iā
vlcus ad profundū processerit: verùm relato ex alto euo-
candi ductu vtendum est, non oborta videlicet aquæ for
midinis affectione. Purgatio itē ex hiera, & ex scisso lactē
assumatur. Sudorē eliciētia exhibeātur, & dropacismi &
sinapismi fiāt particulatim per totū corpus. Efficacissim⁹
autem omnium cognitus est veratri vsus sæpe assumptus. G

AD NON RABIOSORVM CANVM morsus, Cap. IIII.

CAnum non rabiosorū morsus, qui & ipsi venenosa ali-
qua essentia ac natura participāt, statim asperso aceto,
expassa manu percute, insupérque nitrum cum aceto tri-
tum ex alto supra morsum destilla, & deinde spongiā no-
uam aceto imbutam, aut etiam aceto cum nitro mixto
tinctam, ad triduum impone, & deligatā sæpe madefaci-
to, (perfectè enim persanat) aut erui farinā oleo subactā
imponito, aut spongiā nouam, aut lanam succidam ace-
to & oleo imbutā adhibeto, aut rubi folia cōtusa cū aceto H
imponito, aut cepā tritā cū melle: aut origani comæ, & sa
lis, & cæpe, singulorū æquales portiones cū melle: aut mar
rubium nigrū, quod etiā balloten vocant, cū sale. Cæte-
rùm ad morsus iam suppuratos farinam erui melle suba-
ctam imponito. priuatim enim ad hos facit. Inflammatos
autem spuma argenti trita cum aqua illinito.

DE VESPIS ET APIBVS, Cap. V.

QVi ab apibus icti sunt, eos consequitur plagæ dolor,
rubor, tumor, partium circunsitarum eleuatio, & a-
culeus in plaga manet: qui verò à vespis, similia quidem,
verùm magis intenta, eo excepto quòd aculeus non relin
quitur. Ad vtriusque morsum facit lutum, aut stercus bu-
bulum illitum, aut fici succus, aut mori folia trita, aut mal
uæ folia, aut ordeacea farina cū aceto imposita, fomen-
tum item ex muria aut aqua marina.

DE PHALANGIIS, Cap. VI.

COmmorsis à phalangiis ipse quidem locus rubicun-
dus apparet, & puncturis similis, neque tumidus, ne-
que calidus, sed moderatè subrubicundus, verùm perfri-
geratus & pruriginosus. Sequitur percussos perfrigeratio,
tremor, corporis grauitas, sudor frigidus, dolor intentus,
pallor, vrinarum assidua ad excretionē irritatio: in qui-
busdam vrinæ difficultas, & colis arrectio, oculi humidi,
distentio circa inguina & poplites conuulsoria, morsus
stomachi vehemens, linguæ obscuritas, vomitus aquarū
aut aranei telis similium: quibusdam etiam per vrinas &
ventrem eadem feruntur. Et si in calidam aquam demit-
tantur, dolore liberantur, & rursus vehementer dolent.
Auxilium verò sentiunt si extrinsecus ipsis imponas cine
rem ficulnum cum sale trito vino subactum, aut mali Pu-
nicæ syluestris radicem tritam, aut aristolochiam cum fa
rina ordeacea aceto subactam. Perfundenda sunt vlcera
aqua marina calidiore, & melissophylli decocto: huius
etiā folia imponēda sunt. Oportet etiā balnea frequētio-
ra adhibere, & præpotationibus vti his, abrotoni semine,
aniso, aristolochia, cicere syluestri, cumino Æthiopico, ce
dri baccis tritis, platani cortice, trifolii herbæ semine, my-
ricæ fructu: singulorum horum drachmas duas bibēdas
præbe cum vini hemina vna. Facit & viridium cupres-
si pilularum aut foliorum decoctum, vino temperatum.
Quidam etiam cancrum fluuiatilem in succum reda-
ctum, cum lacte & apii semine exhibitum, liberare
tradunt.

DE ARANEAE MORSV, Cap. VII.

EST etiam quoddam aranearum genus quod vbi per-
cussit, intentos dolores circa medium præcordium
gignit, ruborem item & vrinæ difficultatem, quandoque
etiam suffocationem. Alleuantur autem icti ab his si cu-
minum syluestre Thebaicum, aut viticis semen, aut popu
li albæ folia in potu sumant, aut allium solum ingerant,
& vinum meracum insuper sorbeant.

DE SCORPII PLAGA, Cap. VIII.

A Scorpio ictis locus statim inflammari incipit, vt qui
durus & rubicundus, & cum dolore circumtētus fiat,
& vicissim nunc feruorē nunc frigiditatem percipiat. Et
quum dolor sequitur, quandoque leuiter affligit, quādo-
que augescit. Concomitatur sudor, horroris sensus, tre-
mor, extremarum partium frigiditas, inguinum tumor,
& membri arrectio: sæpe verò etiam flatuum cum stre-
pitu per sedem eruptio, pilorum erectio, color fœdus, do-
lorosus circa summam cutem, quum sensus ita afficiatur
velut ab acu punctura fiat. Sed & his confestim auxiliatur
fici succus vulnusculis instillatus, & ipse scorpius qui per-
cussit tritus, ac plagæ impositus: postea verò sal tritus im-
ponatur cum lini & althææ herbæ semine. Auxiliatur e-
tiam sulphur viuum resina exceptum aut terebinthinæ
similiter & galbanum ad splenii formam dilatatum ac
impositum, calamintha trita imposita, & cruda farina
ordeacea præparata cum vino & rutæ decocto: sic etiā
auxiliatur semen trifolii herbæ tritū ac impositum. Præ-
bibant etiam aristolochiæ drach. duas, maximè corticis,
cum vino: gentianam item contusam, & pulegium satis
decoctum, & baccas lauri decem tritas, & calaminthan
diutius coctam cum posca, & cyperum cum vino: rutam
eodem modo, & fici succum, & silphiū, si adsit, sin minus
succo Parthico vtendū est. Facit & trifolii semē potum,

& ocymi semen: præter opinionem quoque facit argentum statim plagæ appositum. His verò omnibus conferri potest balnei vsus assiduus cum multa exudatione, & vini potus meracior, itémque vinum aqua dilutum. Composita præbibantur hæc: Sulphuris viui fabæ Ægyptiæ magnitudo cum piperis granis octo in vini hemina dimidia, aut silphii succus cũ cancro tritus in vino, aut melãthii, cumini Æthiopici, viticis seminis, singulorum æquas portiones cum vino.

Ad graues scorpionum ac phalangiorum plagas.

Fæcis vini drach. sedecim, pyrethri drach. quatuor, seminis rutæ syluestris drach. 3, castorii, erucæ seminis, singulorum drach. 2. excipiantur testudinis marinæ sanguine. Dantur oboli quatuor cum vini meraci aut aceti cyathis tribus. ALIVD. Pyrethri, aristolochiæ, singulorũ drach. quatuor, piperis drach. 2, succi silphii drach. 1: datur fabæ Ægyptiæ magnitudo.

DE SCOLOPENDRA TERRESTRI ac marina, Cap. IX.

MOrsis à scolopendra, in communi locus circumcirca morsum liuescit & attollitur, & aliquando fæculentus, rarò verò etiam rubicundus apparet. Vlceratur etiam, ab ipso morsu initio facto, vlceratione quadam dolorosa ac ægrè curabili: adhæc etiam pruriginosus sensus per totum corpus contingit. Priuatim autem his qui à marina scolopendra morsi sunt, aquosus & pellucidus quandoque tumor fit qui verò à terrestri, rubicundus. Ipsi igitur plagæ salem tritum imponere oportet, aut rutam tritam, aut cinerem aceto subactum, aut scillam. Perfundere verò muria acida oportet, aut (velut Archigenes iubet) oleo multo calido, atque sic relata imponere. In potu exhibeantur aristolochia cum vino, aut serpyllum, aut calamintha, aut ruta syluestris, aut trifolium, aut succus radicis asphodeli heminæ dimidiæ mensura cum vino.

DE STELLIONE, Cap. X.

QVI à stellione morsi sunt, intentè dolent, & morsum liuidum habent. Opem autẽ statim sentiunt si plaga cepis & alliis integatur: quin & si eadem edant, insupérque vinum meracum absorbeant, curantur: sesamũ etiam tritum ipsis imponitur.

DE MVRE ARANEO, Cap. XI.

AD muris aranei morsum sequuntur dolores pulsatiles, rubores circa singulas dentium puncturas, pustulæ circum morsum sanioso humore plenæ, & in propinquo omnia liuescunt: & si pustulæ cutis subexcorietur, album apparet vlcus, dilaniatis membranis neruosis. Adhæc excidunt partes putrescentes, nome oriente similiter vt in eis quæ pascendo proserpunt: insuper etiam tormen sequitur circa intestina, & vrinæ difficultas, & frigidæ humiditatis circumeffusio. Auxiliatur ipsis ex galbano splenium per se impositum, aut cum aceto tritum, aut farina hordeacea cum aceto mulso imposita: & ipse mus araneus qui momordit, dilaniatus ac impositus, & pyrethrum impositum, aut malicorium mali Punici dulcis coctum, aut malua syluestris, aut allium tritum, aut sinapi tritum cum aceto, & muriæ calidæ perfusio, deinde hordei vsti cum aceto cataplasma. Præbibant abrotonum coctum cum vino, aut sisymbrium, aut serpyllum, aut erucam, aut galbanum, aut saluiam, aut cupressi pilulas teneras cum aceto mulso, aut pyrethrũ cũ vino, aut chamæleonis radicem, aut hœdi coagulum siue agni, aut gentianæ radicem, aut verbenacam. Hæc etiam cataplasmatis vicẽ præbet. Sed & ipsum murem araneum qui momordit, tritum cum vino bibendũ exhibent. Facit & hoc: Myrrhæ drach. sex, aristolochiæ corticis drach. quatuor. Cæterùm ad muris aranei & scolopendræ morsum, salem cum pice liquida imponito, aut cedriã cũ melle, aut alliũ cũ fici foliis & cumino, aut calaminthæ folia, aut hordeũ cũ aceto.

DE VIPERA MARE AC FOEMINA, Cap. XII.

IN his qui à vipera tum mare tum fœmina commorsi sunt, aut etiam à similibus venenũ eiaculãtibus, sequitur in principio quidem dolor cõmorsi loci, postea verò etiam totius corporis. Apparent autem in morsu duo foramina parum inter se distantia, & fluxio ex his sanguinis **A** & humoris saniosi, postea verò etiam oleosi: postremum etiam æruginosi ac venenosi, quem sanè quidam ferarũ illarum venenum esse dicunt. Sequuntur quoque tumores circa morsum subrubicundi ac liuidi, coloris circa corpus vitiatio, vertigo, stomachi exolutio, animi deliquium. In quibusdam etiam vomitus biliosus, vrinæ difficultas: & circũ morsum pustulæ emergunt, velut in ambustis: & nome circumcirca depascens corripit, ad circũsitas partes proreptans, & gingiuæ ipsis cruentantur. Accedit ipsis etiam tremor, & sopor, & frigida exudatio: mino**B** re verò periculo liberari videntur qui à vipera fœmina morsi sunt quàm qui à mare: & ex his ipsis minus periclitantur qui cibum præsumpserunt. At in curationibus præsentissimum auxilium est allii esus, & meri potus, adeò vt siquis hæc sustineat, alio auxilio opus non habeat. Edant etiam porrum, & cepas, & salsamentum acerrimum. Quidam etiam ranas cum iusculo præparatas edendas dederunt. Faciunt quoque hæc singula cum vino pota, testudinis marinæ sanguis siccus cum cumino syluestri, coagulũ leporis aut hinnuli trium obolorũ pondere, ceruini pu**C** dendi sicci drach. 1. anchusa tenuifolia tota. Hanc etiam quidam appendunt, succi porri hemina dimidia ex aqua mulsa, melissophylli foliorum succus, ruta syluestris, gallinarum domesticarũ cerebrum, panacis radix cocta cum vino, agarici drach. 1. baccæ iuniperi, asphodeli radix, pistacia trita, viticis semen, mustelæ afficcatæ drach. 2, echii radix & succus, cancri fluuiatiles aut marini per se, & cum staphide syluestri, & sale, ac polio, aristolochiæ radix cum myrrha, & gentiana, & baccis lauri, singula æquis portionibus melle excepta. Sed & hoc admirandum est, ab Ori**D** basio traditũ ad viperæ morsus: Anisi acetabulum, piperis drach. quatuor, aristolochiæ corticis, opii, castorii, myrrhæ, singulorum drach. 1. passo trita in pastillos fabæ Græcæ magnitudinis efforma, & pro viribus præbe, cum vini diluti cyathis tribus. ALIVD ex libris Lyci, pharmacum ad viperæ morsus accommodatum. Myrrhæ, castorii, piperis, portulacæ, singulorum drach. vnam: seminis anethi acetabulum, passo trita dato. ALIVD ex libris Archigenis. Cancros viginti cum sufficienti farina triticea in pila diligenter tundito, & calaminthes ac salis mo**E** dicum admisceto, & in pastillos efformato, ac siccato. Vtere verò in cataplasmate cum lacte, & cum aqua mulsa vnum bibendum præbeto. Si verò cancros fluuiatiles nõ habeas, marinis, inquit, vtere. Forinsecus autem plagæ impositum caprinum stercus cum vino egregiè auxiliatur, aut lauri folia cocta cũ oleo, aut lauri baccæ, aut calaminthæ, erica, ruta, apium, abrotonum, galbanum in splenio, origanum viride tritum: pulli gallinacei dissecti, & calidi impositi, ac frequenter permutati, erui farina vino subacta, raphani cortex tritus, scilla cocta, cruda hordeacea fa**F** rina cum aceto mulso, cucumeris syluestris folia cum polentæ polline, fæx vini similiter cum polentæ polline, ruta cum sale & melle, furfur in aceto coctum, cinis cũ aceto, cedria cum sale, pix liquida cum sale: verùm perfusio fiat cũ trifolii decocto, aut pulegii, aut muria acida. Quũ verò subcruentæ factæ fuerint pustulæ, findito ipsas ita vt ne excories, deinde multa aqua perfundito, & lenticula cocta cum melle integito, donec persanatæ fuerint. Cæterùm antidotus ex viperis priuatim in his efficax est, & pota, & morsui imposita.

G

DE AMPHISBAENA AC SCYTALA, Cap. XIII.

COnsimilia eueniunt etiam ex horum morsibus, & eadem auxilia opitulantur: quapropter priuatam aliquam descriptionem non requirunt.

DE DRYINO, Cap. XIIII.

DRyinus velut Galenus ait, in quercuum radicibus vitam degens, adeò maleficus est ad malè perdendum, **H** vt siquis ipsum calcet, pedes ipsius excorientur, & multus tumor per tota crura fiat: & quod adhuc magis admirandum est, aiunt, quòd siquis etiam curare ipsos velit, huius manus excoriari: si verò quis defendendi se studio ipsam feram occidere velit, hunc pessimè olere dicunt, & nihil aliud olfacere. Percussis autem à dryino tumor

eleuatur circa locum,cum rubore,& pustularum eruptione in circumsitis partibus.Sequitur etiam quandoque aquosæ saniei excretio:concomitatur autem oris ventriculi morsus,& tormen. Conuenit ipsis aristolochia in vino pota,& trifolium herba,& asphodeli radix similiter accepta,& omnis quercus fructus tritus potus:similiter etiam ilicis radices contusæ ac impositæ locale auxilium præbent.

DE HAEMORRHOO, PRAESTERE, siue dipsade, Cap. XV.

AB hæmorrhoo commorsis vehementes circumcirca incidunt dolores, qui breues penitus ac angustas reddunt corporis raritates, præ afflictionum continuitate. Ex morsu autem sanguis excernitur multus,& si vlla corporis parte cicatrix fuerit,erumpit,ac sanguinem fundit. Alui egestiones cruentæ excernuntur, & qui defluit ab ipsis sanguis,in grumos concretus est:dum autem tussiunt,sanguinem è pulmone educunt,& euomentes citra auxilium pereunt. At à dipsade morsos ardor insedabilis corripit,& sitis vehementer intenta, vt neque expleri possit,neque desinat:& ægri potum abundanter trahant,& ita tamen affecti sint,velut qui omnino potum non accepissent. consimilisque corporis totius habitus consequitur,velut in hydropicis propter assiduam potus ingestionem. Vnde & πρηστὴρ, & καύσων, ab ardore,aut δίψας,à siti, appellatur. Cæterùm apud plurimos veterum,ab hæmorrhoo & dipsade commorsi,pro desperatis,& quibus auxilium ferri non possit, habiti sunt. Verùm si iis quæ proprietate quadam aduersus hanc bestiam prosunt,destituti fuerimus,communia auxilia experiri oportet,& statim scarificationes adhibere,& vstionem,&,si locus permiserit, extremarum partium præsectionem : consequenter verò acrium cataplasmatum impositiones.Commodat & omnis acrium ciborum esus,maximè salsamentorũ, meraci item vini potus, & balneum. Hæc verò assiduè,& ex paruis interuallis sæpe adhibere oportet priusquam irruant morbi:nam vbi illi comparuerint, nulla penitus vtilitas auxiliorum ex medicis contingit.At localia ad morsus ipsos imponenda, in dipsadis quidẽ morsu descripta reperimus,portulacæ folia trita cum aceto,polentã & rubi folia trita cum melle : plantaginẽ,hyssopũ, alliũ albũ, porrũ, rutã, vrticã. In hæmorrhoi verò morsu tum hæc, tum ad hæc vitis folia cocta cũ melle trita. Per os verò ipsius bestiæ caput vstum bibatur, aut allium cum oleo irino:edant etiã vuas passas.

DE HYDRO SIVE NATRICE, Cap. XVI.

AB hydro commorsis vlcus dilatatur, & liuescens magnum fit,saniésque ex ipso nigra,multa,graueolens, velut ab vlcere depascente,excernitur : curatio mali,temporis progressu & vix perficitur. His igitur origanum tritum cum aqua subactũ, super morsum imponatur, aut lixiuium quercinum oleo mixto, aut farina hordeacea cũ melle eliquata. Bibuntur & aristolochiæ drachmæ duæ in vino diluto, aut poscæ cyathi duo : deinde marrubii succus,aut decoctum cum vino,aut nasturtium syluestre, aut hastulæ regiæ semen, aut flos,aut fœniculi semen cum vino. Recens etiam fauus mellis facit si edatur cum aceto.

DE CENCHRINA SIVE MILIARI, Cap. XVII.

IIS qui à cenchrina morsi sunt, morsus similis est viperæ morsui : consequitur putredo, & defluunt carnes quæ prius velut in hydrope intumuerunt.Lethargo corripiuntur, & in somnum profundiorem delabuntur.Erasistratus dicit ipsis affectum esse hepar,& vesicam, & intestinum crassum. Resectis enim ipsis,partes hæ corruptæ inueniuntur.His igitur lactucæ semen cum lini semine impositum auxiliatur,& satureia trita, & ruta syluestris, & serpyllum cum hastula regia tritum. In potu verò e uestigio dantur centaureæ radicis drach.duæ cum vini cyathis tribus, aut aristolochiæ radix eodem modo: similiter item nasturtium & gentiana.

DE CERASTE ET ASPIDE, Cap. XVIII.

TRES aspidis species Galenus esse dicit:vnã quæ terrestris appellatur, alterã quæ chelidonia, tertiã quæ ptyas, quæ etiam perniciosissima omnium existit. Nam hæc vbi collum extendit, & spatii longitudinem mensa est, collimatè venenum corporibus inspuit. Hanc reginam Cleopatram peremisse dicit, quæ, vbi Augustus Antonio deuicto ipsam captiuam abducere vellet, ipsa bestiæ huic sinistram mammam admouit,& ab hac commorsa periit:nam ita celerrimam mortem inducit.Commorsis itaque à ceraste locus attollitur cum duritia & pustulis. Fluit ex morsu sanies quandoque nigra, quandoque subpallida:& prasini coloris, & varicum speciem præ se ferunt morsi,per totum corpus : & pudendum quidem intenditur, mens autem emouetur. Oculorum verò obscuratio succedit : tandem autem pereunt in anteriorem ac posteriorem partem conuulsi, velut in tetano solent. At ab aspide morsis,paruus omnino apparet morsus, similis puncturis acus, citra tumorem : sanguis non multus, sed paucus niger destillat. Velox autem oculorum obscuratio apprehendit,dolórque corporis multiformis omnino leuis,& non sine voluptate consequitur. Quapropter bene exclamauit Nicander, Perimitque virum absque dolore. Color permutatur,& viridis ac herbaceus fit: oris ventriculi morsus modicus est : frons assiduè reuellitur : palpebræ absque sensu mouentur, velut in somni accessione : & in his mors corripit,ne tertia quidem diei parte dilatione facta. Vtrisque igitur compendiò auxilium adfert extremarum partium resectio.Quapropter citra dilationẽ resecanda est commorsa pars,si id fieri potest:aut caro circũcirca euestigiò concidatur, & per profundũ ad os vsque excindatur,quò cõmorsas partes & his vicinas venenũ non excurrat:deinde reliqua cauteriis resiccentur. Horũ enim venenũ,velut etiã basilisci, instar taurini sanguinis,celerrimè & sanguinẽ & spiritũ in arteriis congelat.

DE BASILISCO, Cap. XIX.

ET hæc bestia rarò in hominũ conspectũ venit.Erasistratus autẽ dicit, Quũ basiliscus momorderit,plaga subaurea fit : & conferre ipsis dicit castorii drach.tres in potu,eodẽ modo etiã papaueris succũ.Nos autẽ nihil horum experti sumus.

DE MARINA PASTINACA, ET MVræna, Cap. XX.

IN marinis,velut est pastinaca & muræna,dignotio cõspicua est. sunt enim noti pisces. Morsis ab ipsis opitulantur fucci fici guttæ quatuor,aut paulo plures,cũ serpylli ramulis tribus aut quatuor potæ, itẽ quæ ad viperas descripta sunt.

DE DRACONE MARINO, Cap. XXI.

MArini draconis plagã plumbo confricato,aut serpyllo trito integito, aut lente cocta, aut sulphure cum aceto, aut ipso dracone discerpto : vrina verò humana irrigato.Absinthiũ verò aut saluiã cũ vino diluto bibendũ dato, aut cremorẽ vini dulcis in quo fici ramuli cõmaduerunt,aut piscis cerebrum.

DE SCORPIO MARINO, Cap. XXII.

SCorpii marini plagã sanat mullus dissectus, & impositus: sulphur viuũ cum aceto affrictum,baccæ lauri tres tritæ ac potæ.

PRAEPARATIO SANGVINIS TEstudinis marinæ, Cap. XXIII.

TEstudinis marinæ sanguis ad repositionẽ præparãd[9] est hoc modo, Testudinis super ligneũ aut fictile vas reclinatæ supinæ caput citò amputato,ipsũ verò congelatũ sanguinẽ,in multa frusta per harundinẽ diuidito, impositóq; vasi operculi vice cribrato, ad solẽ exponito, & resiccatũ reponito,ac vtitor ad viperæ morsũ(velut dictũ est)drach.2,cũ aceti cyatho 1.secũda die drach.4,cũ aceti cyath.2,tertia drach.8,cum aceti cyath.3.

DE MORSIS A CROCODILO, Cap. XXIIII.

IN morsis à crocodilo,nitrum tritum cũ melle donec repurgetur vlc[9],ĩponito:deinde melle,butyro,medulla

ceruina,adipe anſerino morſum impleto. Galenus ſe co- A
gnouiſſe dicit,eos qui à crocodilo morſi eſſent,exactè au
xilium ſenſiſſe,adipe ipſorum crocodilorum vulneribus
impoſito.

DE MORSIS AB HOMINE,
Cap. XXV.

NON extra propoſitum opus fuerit,inter virus eia-
culantia animalia, etiam hominis morſum ſcribe-
re: ſiquidem multo maligniora aliis vlceribus apparent
ea quæ hominum morſus ſunt,& maximè ſi ieiunus fue-
rit qui momordit,& legumina, & maximè lenticulam an B
tea comederit. In communi igitur ea quæ de aliis vene-
num eiaculantibus dicta ſunt, etiam in his conuenient,
ab initio morſui foriſecus adhibita,exceptis his quæ val
de acria ſunt,& vrentia. Propriè verò morſu ex oleo præ-
lito,fœniculi radicem cum melle imponito,aut fabaceã
farinã cum poſca & oxyrhodino impoſito, & frequen-
ter permutato. Emplaſtro verò vtere hoc: Squamæ æris,
galbani,æruginis, ſingulorum vncia vna, ceræ lib. vna,
plumbaginis libris duabus, olei ſextario I. plũbago cum
oleo præcocta,æruginem & ſquamam æris aſſumit,&vbi C
ſpiſſata fuerint,liqueſcibilia liquefacta adiiciũtur. Seda-
ta verò inflammatione, velut commune vlcus, etiã hæc
curato.

DE VENENIS, Cap. XXVI.

QVVM de animantibus venenum eiaculãtibus cõ-
pendiò docuerimus,conſequenter ad tractationem
de venenis progrediemur, ſimplicia quidem expoſituri,
& horum notas,ac auxiliaria medicamenta,tum in com-
muni, tum ſingulis peculiaria producturi. Cõpoſita verò
tractanda ſiquis volet ſinemus: nam variorum medica- D
mentorum occidendi vim habentium compoſitiones
quidam expoſuerunt, quæ lædere magis quàm prodeſſe
legentibus poſſunt. Neque enim exacta ſigna horum in
his qui ea ſumpſerunt comperiuntur, quo etiam conue-
niens auxilium quis ipſis adaptare poſſit.Quũ verò varia
hæc appareãt ex prædominãte in ipſis facultate,fortaſſis
etiã id quod aduerſus illa accepta exhibetur,variũ q̃s effi
cere poterit,ita vt quãdoque ex æquo,quãdoq; ex prædo-
minante facultate,iuxta coniecturæ vſũ id cõcinnet.Rur
ſus igitur & hic à præſeruantibus initium faciendum eſt. E

DE PRAESERVATIONE A VENENIS,
Cap. XXVII.

IN doctrina de medicamentis venenoſis, ea ſpecies
quæ præſeruationem docet,maximè difficilis eſt,eo ꝙ
hi qui occultè illa exhibẽt,ita rẽ moliantur vt etiam peri
tiſſimos fallant. Nã lethaliũ amaritudines medicamen-
torum,admixtis dulcedinibus tollunt: graueolẽtias verò,
aromatum admixtionibus: aliquando verò in morbis,dũ
in vtilitatem exhibere putantur talia,velut eſt abſinthiũ,
abrotonũ,opopanax,caſtorium, ipſis venena admiſcent: F
quin & in cibis, velut ſunt duriora aut varia obſonia,illa
admixta venena offerunt. Quare ſiquis ſuſpicionem ha-
bet,is condita edulia vitet, & omnem intentam qualita-
tem,dulcem videlicet,ſalſam & acidam: maximè verò a-
quæ quod ſatis eſt præſumere oportet. Expleta enim ap-
petentia,de cætero facilè deprehenduntur qualitates.Sed
alia quædam adhuc eſt præſeruationis ratio validior: nã
eos qui tale quid ſuſpectum habent, præſumere oportet
ea quæ medicamenta hebetare ac deſtruere poſſunt,velut
ſunt caricæ cum nucibus regiis, & ruta,ac ſalis grano, & G
mala medica,cedromela appellata.Bibant etiam napi ſe-
men drachmæ pondere cum vino,aut calaminthæ folia,
aut Lemniam terram ſigillatam, aut rutæ folia viginti,&
à nullo medicamento lædentur.Sed & antidoti quotidie
præſumptæ cum vino fabæ Ægyptiacæ magnitudine,val
de ſecurè præſeruant. Tales ſunt antidotus ex ſcinco, &
quæ ex ſanguinibus conſtat,& Mithridatica. Hac quon-
dam etiã ipſe rex Mithridates vſus eſt, præſeruandi à le-
thali medicamento gratia quotidie ipſam ſumens. Quũ
igitur à Romanis captus eſſet, bis poto lethali medica- H
mẽto, vbi inde vitã finire nõ poſſet, gladio ſeipſum per-
emit. Quandoquidem verò etiam citra inſidias, ex caſu
quandoque in deſertis locis, homines in noxias res inci-
dunt,velut ſi ita contingat vt ſub arbore aliqua,pinu puta

aut picea,cibũ capiant, attendãt ad ea lethalia animalia
quæ ex his arboribus, aut etiã ex laquearibus decidunt.
Vaſa item vini, & aquæ,& in quibus obſonia coquunt,o-
perculis tegãt, quemadmodum etiã in animantiũ vene-
num eiaculantium præſeruatione dictum eſt.

CVRATIO COMMVNIS EORVM QVI
quodcunque venenum ſumpſerunt,
Cap. XXVIII.

SIqui vltro lethale medicamentum ſumpſerint, quò ſei
pſos vita priuent,qualia multa in vita cõtingunt, aut
etiam per inſidias aliquorum illud datum fuerit, ſiquidẽ
manifeſtum nobis eſt id quod aſſumptum eſt, ſtatim ad
auxilium conueniens deueniemus, velut in tractatione
horum dicetur. Si verò datum medicamentum nobis
incognitum fuerit,ſtatim ad ea quæ in communi omni-
bus qui medicamentum biberunt,competũt,progredie-
mur.Nam expectare conſequentia ſigna, omnino incura-
bile malum facit, quum ob auxilii tarditatem ægrè opẽ
ſentiant.Statim igitur nulla dilatione facta,oleum calidũ
per ſe aut cum aqua aſſumant, & ad vomitum cogantur.
Si verò oleum non adſit,butyrum cum aqua calida exhi-
beatur,aut maluæ,aut ſeminis lini,vel tragi,vel fœnigræ-
ci,vel ſeminis vrticæ decoctum. Non enim per vomitus
ſolùm hæc euacuabunt,ſed etiã aluum ſubducent, & me-
dicamentorum malignitati ſe opponent, vt quæ acrimo
nias ipſorum obtundant,& præſertim oleum.Hoc autem
euidenter inde cognoſces.Si enim cutem vlcerare volue-
ris per cantharidem,aut calcem viuam,aut eiuſmodi acre
quiddam, & oleo corpus prius illeueris, hoc non exulce-
rabitur: imò neque adſtringere corpus potueris oleo præ-
illitum: & alioqui vomitus non ob id ſolùm quòd noxiũ
euacuat,vtilis eſt,ſed quod etiam acceptum medicamen-
tum oſtendit,ex odore, aut grumis,aut colore. Ex odore
quidem & amaritudine,papaueris ſuccũ: ex colore verò,
ceruſſam,aut gypſum: ex grumis,lac, aut recens mactati
tauri animantis ſanguinem: ex viroſitate & qualitate ac
odore, leporem marinum, & ranam rubetam,vt per hæc
ad remedia vnicuique congrua iter pareat. Admiſcen-
dum porro eſt oleo,maluæ decoctum, aut anſeris adeps,
aut pinguium carnium,aut gallinarum iuſculum, aut li-
xiuium è cinere lignorum. Facit etiam nitrum tritum
cum aqua mulſa,& vinum vetus multum, & potiones ex
adipe,aut butyro. Cæterùm his quæ in ventre hæſerunt
per vomitus eductis, etiam id quod ad inteſtina dela-
pſum eſt,acriori infuſo euacuabimus, poſtea verò lac bi-
bendum detur.Moleſtia enim & vis medicata ab hoc fa-
cilè alterabitur. Dantur etiam medicamenta in commu-
ni omnibus competentia, ex quorum numero eſt rubri-
ca Lemnia,abrotonum,agaricum, irio,eryngii radix,pa-
ſtinacæ ſemen vel calaminthes, nardus Celtica, caſtoriũ,
ferulæ viridis medulla, nerii(quod & rhododendron &
rododaphne appellatur) flores, marrubii ſuccus, ſilphiũ,
aut ſuccus eius,ſagapenũ, opopanax, peucedani ſuccus &
radix,ariſtolochia longa,rutæ ſylueſtris ſemen,ceſtri quæ
betonica appellatur, folia,ſingulorum drachmæ pondus
cum vino. Facit & polii decoctum,& pix liquida delin-
cta. Præclarè auxiliantur etiam antidoti prædictæ,& ma-
gis theriaca ex viperis. Non autem eandem vim habent
ſi antè & poſt lethalia medicamenta ſumantur. Nam
quæ magnitudo præſumpta ſatis eſt ad hoc vt nihil
perpetiantur, ea in quadruplum aut quintuplum aucta,
ſi poſt accepta lethalia pharmaca detur,prodeſt, & nõ ſe-
mel in die,ſed bis.Ita enim etiam admirando illi Galeno
videtur.

ENVMERATIO SIMPLICIVM VE-
nenorum, Cap. XXIX.

EX venenis animalia mortifera ſunt hæc, cantharis,
bupreſtis,ſalamandra,eruca pinus, lepus marinus,ra-
na rubeta, & rana paluſtris muta, hirudines deglutitæ:
ſemina verò,hyoſcyamus, coriandrum, pſyllium, cicuta,
melanthium: ſucci autem,papaueris ſuccus,opocarpaſon,
thapſia, elaterium, mandragoras: radices, chamæleon,
aconitum,thapſia, ixias, veratrum, agaricum nigrum,e-
phemeron,quod aliqui Colchicũ vocant,eo ꝙ in Colchi-
de naſcitur. Ramoſa & olera, ſmilax,quã aliqui Thymiõ,

Romani Taxum vocant, solanum furiosum, quod & dorycniō vocant, Sardonia herba, quæ ranunculi species est, papauer cornutum, pharicum, toxicū, ruta syluestris, fungi: ab animalibus sumpta, sanguis tauri recens, lac coagulatum, mel quod in Heraclea generatur: metallica, gypsum, cerussa, calx, auripigmentum, sandaracha, spuma argenti, adarce, plumbum, & hydrargyros, *id est argentum uiuum*, appellata: ex familiaribus autem, vinum multum aceruatim à balneo potum, aut passum, similiter etiā frigida aqua.

DE CANTHARIDE, Cap. XXX.

B HIS qui cātharidē hauserunt signa grauissima adsunt. Nā ab ore ferme vsque ad vesicā, omnia ipsis mordeRi videntur in gustu verò pici aut cedriæ simile quid percipiunt, dextrúmque præcordium inflammatum habent, & vrinam ægrè reddunt. Sæpe verò etiam sanguinē per vrinam emittunt. Progrediuntur autem ipsis per aluum qualia in dysentericis solent, & in animi deliquia anxietatésque ac vertigines incidunt: tandem verò mente mouentur. Auxiliatur autem ipsis vomitus ex oleo & aqua, & potus lactis, & cimoliæ drach. quatuor cum aqua C mulsa, nuclei pinei, cucumeris semen, iusculum bubulum pingue, aut anserinum, aut ouillū, carnes gallinaceæ, aut agninæ, aut ouillæ, aut porcellorum, flaccidæ ac pingues, coctæ cum lini semine, vinū dulce multum, corticis thuris drach. quatuor. Post vomitiones autem infundere oportet per clysterem succum oryzæ, aut alicæ, aut tragi, aut ptisanæ, aut maluæ, aut seminis lini, aut althææ, aut fœnigræci. Quādoque verò etiam aqua mulsa cum nitro, intestinū detergere oportet, & illa rursus infūdere: postea autem inflammatas partes cataplasmatis ex lini semine & D ordeo mitigare: (nam ab initio hæc lædunt) deinde etiā balneis aquarum dulciū vtendum est. In potu danda sunt etiam vnguenta, irinum & rosaceum.

DE BVPRESTI, Cap. XXXI.

QVI buprestim hauserunt, viroso nitro simile quid in gustu percipiunt. Cōsequitur stomachi ac ventriculi dolor vehemens, tumor item ventris velut in hydropicis: circumtenditur ipsis totius corporis cutis, & vrinæ supprimuntur. Auxiliantur ipsis eadem quæ aduersus cantharides dantur. Priuatim verò opem sentiunt post eua- E cuationes per vomitus, & infusa per clysteres, si ficus aridas sumant, & decoctum ipsarum bibant cum vino. Declinante verò acuminis periculo, melius habent ex palmularum Thebaicarum esu, aut earundem tritarum potu cum lacte, aut vino mulso, itémque ex pirorū omnis generis esu, & ex muliebris lactis potu.

DE SALAMANDRA, Cap. XXXII.

A Salamandra accepta consequitur linguæ inflāmatio, & mentis impedimentum, & tremor cum torpore quodam ac exolutione. Quædam corporis partes liue- F scunt in orbem, ita vt sæpe vbi intus māserit pharmacū, putrescentes decidant. In hac accepta, omnia faciemus quæ aduersus cantharides: priuatim verò ipsis exhibemus resinam pinus aut piceæ, aut galbanum cum melle, aut nucleos pini cum decocto chamæpityos, aut vrticæ folia cum liliis cocta, cum oleo: testudinis marinæ aut terrestris oua cocta, ranarum iusculum, cum quibus cocta est eryngii radix.

DE ERVCA PINVS, Cap. XXXIII.

ERuca pini hausta, statim dolor circa os & palatum cō- G sequitur, inflammatióque linguæ vehemens, & stomachi ac intestinorum dolor, cum pruriginosæ sensu circumtensionis. Ardor item per totum corpus & anxietas. His opitulandum est similiter velut in cantharidibus haustis. Priuatim verò pro simplici oleo, melinum in his assumemus.

DE LEPORE MARINO, Cap. XXXIIII.

LEpore marino poto consequitur sapor similis piscibus virosis. Progressu verò temporis ventriculus do- H let, & vrinæ supprimuntur: si verò quandoque excretæ fuerint, purpurei coloris videntur. Auersantur & odio habent omnes pisces, sudorem excludunt graueolentem: comitatur etiam vomitus biliosus, aliquando sanguine mi-

A xtus. Dandum autem est ipsis lac asininum, aut passum assiduè, aut maluæ radicis & foliorum decoctum. Danda etiam cyclamini radix trita cum vino, & veratri nigri, aut scammoniæ succi drach. vna cum aqua mulsa, & anseris recens mactati sanguis adhuc calidus: sed & cancros fluuiatiles solùm in cibo admittunt. Signum porro salutis est, piscem edere posse.

DE RANA RVBETA, ET PALVSTRI, Cap. XXXV.

B RAna rubeta, aut etiam palustris rana accepta, tumorem corporis inducit, cum pallore buxeo intento. Accedit spirādi difficultas, & oris graueolentia, & singultus: quādoque etiā seminis emissio inuitis. Facilè tamē auxiliū sentiūt post vomitū, ex multo vini meraci potu: itē radicis arundinis drach. duab⁹, aut cyperi totidē acceptis. Verùm cogere ipsos oportet vt cōtentè ambulent ac currant, propter eum torporem quem in se habent. Lauent autem quotidie.

DE HIRVDINIBVS, Cap. XXXVI.

C HIrudines cum aqua deuoratas, & deglutioni adhærētes, cognosces quidem ex eo quòd osculum ventriculi velut exugitur & mordetur: quod sanè signum est hirudinem deuoratam esse. Quandoque verò etiam sanguinem floridum spuunt dum excreant, hirudinibus gutturi affixis. Eiicit autem ipsas muria si sorbeatur, & succus Cyrenaicus, aut folia silphii, aut betæ cum aceto, aut nix cum posca pota. Gargarissent autem nitrum cum aqua, aut atramētum sutorium cum aceto. Eas verò quæ gutturi affixæ sunt extrahes, si in folium calidum ad collum vsque residere iubeas, & aquam frigidam ore detinendam D præbeas. Egredientur enim frigidiorem aquam expetētes. Quidam cimices dederunt iis qui hirudines deuorarunt. Ego verò, inquit Galenus, alliis semper in his vtens, cimicibus non opus habui.

DE CHAMAELEONE, Cap. XXXVII.

QVI chamæleonem nigrum sumpserunt, iis vehemēs ventriculi morsus ac dolor adest, & cum euersionē totius corporis tremor: deinde etiam conuulsio incidit, E & vomitus pituosi ac spumosi. Quibusdam etiam singultus cum vocis interceptione, & faciei distortio. His conuenit succus triticeus pinguis, calidus potus, & vinum dulce aquosum calidum, & vomitus, & lactis potus, & molle per clysterem infusum, & ex cataplasmatis fomenta. Ad eum verò qui strangulationem & liuorem inducit, absinthii potus facit, aut nitri cum aceto mulso, aut raphanorum. Conueniunt etiam præcordiorum fomenta.

DE HYOSCYAMO, Cap. XXXVIII.

F HYoscyamus potus aut comestus, mentis perculsionē velut in ebriis inducit. Facilè verè curatur, vt qui opē sentiat aqua mulsa multa pota, & lacte, maximè asinino, sin minus, caprino, aut bubulo, & ficuū aridarū decocto. Faciunt etiam nuclei pinei, & cucumeris semen cum passo acceptum, & vinum salsum cum adipe suillo recenti ac passo, & vrticæ semen eodem modo, aut nitrum cū aqua. Conueniunt etiam intyba, & sinapi, & nasturtium, & raphanus, & cepæ, & allia, singula hæc cum vino accepta. Verùm cogere ipsos oportet vt quiescant, quò velut ii qui vinum biberunt concoquant.

DE CORIANDRO, Cap. XXXIX.

G COriandrum propter odorem latere non potest. Potū verò vocem exasperat, & insaniam inducit, velut ex ebrietate. Loquuntur itaque qui id hauserūt turpia dictu, & per totum corpus ipsorum coriandri odor transpirat. Auxiliatur ipsis post eductionem cum oleo aut irino (velut dictum est) factam, vinū meracum multum cum absinthio & per se potum: oua etiam in vnum vasculum euacuata, tritáque, ac cum muria absorpta: sed & muria per se pota, & iusculum salsum ex gallina & ansere, & vinum H dulce cum lixiuio acceptum.

DE PSYLLIO, Cap. XL.

PSyllium potum frigiditatem totius corporis inducit, & torporem cum exolutione ac mœrore. Auersantur huic omnia quæ etiam coriandro hausto.

DE CICVTA, Cap. XLI.

Cicuta pota vertigines & caligines oculorum inducit, vt eminus ne parum quidem videant: singultum insuper ac mentis emotionem,& extremarum partium frigiditatem. Tãdem verò conuulsi suffocantur, spiritu qui in arteria est suppresso. Ab initio igitur velut etiam in aliis,per vomitus, eductionẽ ipsius facimus,postea infusi euacuatorii vsu,id quod ad intestina delapsum est excernimus: & tunc velut ad maximum auxilium, vini meraci potũ deuenimus,interuallis interpositis,in quibus dandum est lac bubulum,aut asininum, aut absinthium cum pipere & vino:castorium item,& ruta,& mentha cum vino,& cardamomi aut styracis drach.vna.aut piperis,cum vrticæ semine,ex vino,aut lauri folia tenera, similiter & silphium,& succus ipsius cum vino & passo:vinum quoque dulce per se potum abundè competit.

DE PAPAVERIS SVCCO, Cap. XLII.

Ad papaueris succi potum consequitur delatio in profundiorem somnum cum perfrigeratione,ac pruritu intento,ita vt sæpe præualente pharmaco, tantus accedat pruritus vt ab ipso excitentur:odórque medicamẽti per totum corpus distribuitur. His auxiliatur post eductionem vomitus per oleum,& post infusa per clysterẽ acria,acetum mulsum cum sale potum, aut mel cum rosaceo calido, & meracum vinum multum cum absinthio & cinamomo,& acetum calidum per se,& nitrum cum aqua,& origanum cum lixiuio,& rutæ semen cum pipere & castorio, ex aceto mulso,aut satureia, ad origani decoctum cum vino.Oportet autem & hos odoramentis excitare,& in calidum solium immittere,& propter accedẽtem pruriginem fomentis mitigare:& post balneum pinguibus iusculis vti cum vino,aut passo.Sed & medulla cũ oleo pota ipsis opitulatur.

DE CARPASI SVCCO, Cap. XLIII.

Carpasi succus potus soporem grauiorẽ inducit, & repentinam suffocationem.Qui hunc hauserunt, auxilium ex illis ferunt quæ ad cicutam sunt descripta.

DE MANDRAGORA, Cap. XLIIII.

Sed & mandragora poto, statim grauis sopor consequitur, & exolutio, adeóque vehemens in somnum delatio vt affectio nihil differat ab appellato lethargo. Conuenit his anteaquam horum quid accidat, & vomitus,& post hunc aqua mulsa,& nitrum, & absinthiũ cum passo & vino dulci sumptum,& capitis irrigatio cum rosaceo & aceto.Excitatio item per corporis commotionẽ, & per odoramenta,velut est piper,sinapi, castorium, ruta cum aceto trita,pix liquida,& lucernarum funiculi incẽsi ac extincti.Quòd si ægrè excitari possint,etiam sternutatoria ipsis admoueantur:sed & aliis communibus auxiliis etiam in his vtendum est.

DE ACONITO, Cap. XLV.

Aconitum,statim dum bibitur, linguam cum quadã adstrictione edulcat, vertiginémq; maximè in exurgendo efficit,& oculorum humiditatem inducit. Grauitatem item thoracis & præcordiorum,vnà cum hoc quòd multi flatus redduntur.In his per vomitus medicamentũ educere oportet,& aluum per clysterem subducere. Propinabimus autem origanum, & rutam, aut marrubiũ cũ vino,aut absinthium,aut erucam,aut abrotonũ, aut chamælæam,aut chamæpityn. Cõueniet ipsis etiam opobalsami drach.vnius pondus cum vino, & coagulum hœdi, aut leporis,aut hinnuli cum aceto,& ferri recrementum, aut ipsũ ferrũ,aut aurũ,aut argẽtũ in vino extinctũ,ita vt vinũ hoc bibatur,& lixiuiũ cũ vino,& gallinæ coctæ,aut carnium pinguium iusculum sumptum cum vino. Appellatur autem chamæpitys quæ priuatim in his competit, in Heraclea quidem Pontica,vbi etiam aconitum nascitur,holocleron, Athenis autem Ionia, in Eubœa verò Sideritis.

DE IXIA, Cap. XLVI.

Ixias,quæ & vlophonon appellatur, in bibendo ocymi & odorẽ & saporem aliquẽ refert. Inducit autẽ linguæ inflammationem vehemẽtem, & mentis perculsionem, & omnes excretiones supprimit, murmura,simúlq; stre-

A pitus inducens,cum animi deliquio,citra hoc vt aliquid progrediatur. Auxiliatur autem ipsis post largiorem per vomitum eductionem,& alui solutionem, absinthii cremor potus cum vino multo,aut aceto,aut aceto mulso, & rutæ syluestris semen, & silphii radix: similitérque tragorigani decoctum cum aliquo ex prædictis, aut cum lacte, aut resinæ terebinthinæ,aut nardi,aut castorii,aut silphii, singulorum obolus cum vino. Conueniunt etiam nucis regiæ fructus triti cum vino,aut resinæ,& castorii, & rutæ, singulorum drach. vna: similiter chamælææ drach.

B duæ,aut fucci thapsiæ drach.duæ,cum aqua mulsa,& acetum calidum per se potum.

DE EPHEMERO, Cap. XLVII.

Qui ephemerum acceperunt(quod aliqui Colchicũ, eo quòd in Colchide nascitur,appellant,aliqui bulbum syluestrem) hos pruritus per totum corpus cõcomitatur,velut ab vrtica aut scilla excitatus, & circa internas partes morsum percipiũt,stomachóque vrũtur cum multa grauitate. Inualescente verò affectione, per aluum fertur cruentum quiddam ramentis admixtis. His auxilium

C ferendum est velut iis qui salamandram hauserunt,& per vomitus,& per infusa per clysterem. At verò anteaquam inualescat venenum,dandum est ipsis stercus foliorum, aut glandium,aut malicorii, aut serpylli decoctum, cum lacte bibendum,aut polygoni succus,aut virgultorum vitis, aut rubi, aut ferulæ teneræ medullæ, aut baccarum myrti succus cum vino:sed & ipsæ myrti baccæ tusæ, tritæ & in aqua maceratæ opitulantur, cremore ex ipsis accepto. Similiter facit & castanearũ quæ glãdes Sardianæ appellantur,media illa pellicula, cum prædictis succis ac-

D cepta,& origanũ cũ lixiuio potũ.Exactũ verò adeò auxiliũ sentiũt ex lactis bubuli potu,aut eodẽ in ore detento, vt ii quibus eius copia est,alio nullo auxilio opus habeãt.

DE SMILACE, Cap. XLVIII.

Smilax,quæ à quibusdam thymion, à Romanis autem taxus appellatur, pota frigiditatem totius corporis inducit,suffocationémque ac celerem mortem. Auxiliãtur autem iis omnia quæ ad cicutam haustam relata sunt.

DE SOLANO FVRIOSO, A QVIbusdam dorycnio appellato, Cap. XLIX.

E Dorycnio siue solano (vt quidã appellauerunt) furioso poto,in gustu velut lactis qualitas quædam percipitur. Singultus adest assiduus,& linguæ humiditas,& sanguis aceruatim reiicitur, mucosáque ipsis per aluũ ferũtur,velut in dysentericis solet.Verùm anteaquã horum aliquid consequatur,opem ferre oportet per ea quæ ad ephemerum acceptum relata sunt,per vomitũ dico, & infusum per clysterem,& quæ potum medicamentum educere possunt.Propriè verò ipsis auxiliatur aqua mulsa, aut

F lac asininum vel caprinum, & vinum dulce tepidum cũ modico aniso potum, & amygdalæ amaræ, & pectuscula gallinarum cocta,& omne conchyliorum genus crudum & assatum,in cibo acceptum, & locustæ, & gammari,& iuscula ex ipsis pota.

DE SARDONIA HERBA, Cap. L.

Sardonia appellata herba,ranunculi species est,quæ pota aut comesta mentis emotionem inducit,& cõuulsiones cum labiorum contractione, vt risus imaginem

G præ se ferat qui ipsam hausit.A qua affectione etiam Sardonius risus,non admodum boni nominis adagio, vulgò circumfertur.In his priuatim post vomitum conuenit aqua mulsa multa data, & lac, irrigatióque ac pinguefactio totius corporis per calefactoria medicamenta, & solium ex aqua & oleo calido, ita vt post egressum ex solio abundè illinantur ac confricentur.In summa,velut ad cõuulsionem,totam curationem facere oportet.

DE PAPAVERE CORNVTO, Cap. LI.

H Papauer cornutum quod potum aut comestum, eadẽ symptomata quæ succus papaueris inducit, iisdem auxiliis subiacet.

DE PHARICO, Cap. LII.

Pharicum sapore in totum nardo simile est, potum verò resolutionem inducit cum mentis perculsione ac

conuulſione. Oportet autem poſt eductionem ipſius, cũ vino abſinthite bibendum ipſis exhibere cinamomum, aut myrrham, aut nardum Celticam, (quam aliqui Saliuncam vocauerunt) aut ſpicæ nardi drach. duas, & myrrhæ obolos duos, admixto paſſo, aut iridem, & croci florem cũ vino. Cataplaſma verò capiti præraſo adhibenda ſunt ex farina ordeacea cum ruta trita, & aceto.

DE TOXICO, Cap. LIII.

TOxicum ex eo nominatum eſſe videtur, quòd Barbari τοξεύματα, *id eſt ſagittas*, cum ipſo illinerent. Conſequitur eo poto, labiorum ac linguæ inflammatio, & inſania quæ detineri non poteſt, cum variis imaginationibus irruens, vt etiam ob id difficulter curentur, & rarò ſeruentur aliqui qui id biberunt. Oportet tamen vinculis continenter deligatos cogere, & per vim dulce vinum cũ roſaceo ipſis bibendum exhibere, & ad reuomendũ impellere. Priuatim verò rapi ſemen cum vino potum ipſis conducit, & quinquefolii radix, ſanguiſque hircinus aut caprinus, & quercus, aut phagi, aut ilicis cortex cum lacte tritus, & mala cydonia comeſta, aut cum pulegio trita ex aqua pota: amomum item, & balſami ſemen cum vino. Quòd ſi periculum ex eo aliqui effugerint, longo tamen tempore & in lectis decumbunt, & vbi ſurrexerint, velut mente conſternati reliquum vitæ tempus trãſigunt.

DE FVNGIS, Cap. LIIII.

FVngi partim genere, partim copia lædunt. Inducunt autem omnino accepti ſuffocationes, ſtrangulationibus per laqueos ſimiles: his ſtatim commune auxiliũ exhibere oportet, per oleum ad vomitum cogendo. Mirificè verò opem ſentiunt, lixiuiũ ex cinere ſarmentorum vitis, aut lignorum piraſtri, cum poſca & ſale aut nitro bibẽtes: ſed & ipſa pira ſylueſtria, aut piraſtri folia, ſi cum fungis coquantur, ſuffocandi vim ab ipſis auferunt. Ipſa quoque pira ediſſe prodeſt. Cõmodat ipſis & gallinarum ſtercus in poſca potum, ariſtolochiæ drach. vna, aut abſinthii cum vino: mel item ſi delingatur, & bibatur cum aqua, & apiaſtrum cum nitro, aut panacis radix & ſemen cum vino, & fæx vini vſta cum aqua, & atramentum ſutorium cum aceto: raphanus etiam, aut ſinapi, aut naſturtium in cibo. Quandoquidem verò quidam fungi à venenatis beſtiis arroſi, non ſolùm ſuffocant, ſed etiam vlcerant inteſtina, dandum eſt abſinthium largum, & ficuũ & origani decoctum, & aqua mulſa. Conducet etiam vomitus, & ſolium calidum, & cruda ordeacea farina præcordiis impoſita.

DE SANGVINE TAVRINO, Cap. LV.

SAnguis tauri recens mactati potus ſpirandi difficultatem inducit, & ſuffocationem, & meatus circa tonſillas & deglutitionem obturans, cum vehementi conuulſione: inuenitúrque in ipſis lingua rubicunda, & dentes colore infecti, & grumi inter ipſos. In iis vomitum recuſamus, eo quòd grumi magis in ſtomacho compinguntur, dum per attractionem eleuãtur. Verùm danda ſunt ipſis quæ congelationem ſanguinis diſſoluere poſſunt, & aluum ſubducere: dandi ſunt groſſi ficus ſucco pleni, cũ poſca & nitro. Facit etiam coagulum omne cum aceto, & ſilphii radix cum ſucco ſimiliter, & braſſicæ ſemen, & lixiuiũ ficulneum, & conyzæ folia cum pipere, & rubi ſuccus cum aceto. Oportet autet aluũ ſubducere. Cæterùm iis qui ſeruantur, fluida ac graueolentia per ſedem reddi ſolent. Sed & ſtomachus & ventriculus ipſorum, farina ordeacea cum aqua mulſa cataplaſmatis modo integendus eſt.

DE LACTE COAGVLATO, Cap. LVI.

QVI lac coagulatum ſumpſerunt, iis aceruatim ingens ſuffocatio imminet, eo quòd in grumos cogatur. His in auxilium exhibere oportet, velut antidotum, ipſum coagulum cum aceto, ita vt ſæpe hoc bibere cogãtur: calaminthæ etiam folia arida, aut ſuccum ſimiliter, aut ſilphii radices, aut ſuccum cum poſca, & thymum cum vino, & lixiuium pileatorum: ſalſi verò nihil ingerant. Inde enim lac magis congelatur, & in caſeum abit. ſed neque his vomere expedit. In ſtomacho enim inhærens, in grumos coagulatum ſtrangulat.

DE MELLE IN HERACLEA, Cap. LVII.

QVI mel in Heraclea Ponti naſcens ederunt aut biberunt, iis eadem accidunt quæ ab aconito ſumpto ingruunt. Cõueniunt ipſis etiam ea quæ de illo relata ſunt. Facilè autem opem ſentiunt ex vini mulſi aſſiduo potu, rutæ foliis ipſi admixtis.

DE GYPSO, Cap. LVIII.

GYpſus pota ſuffocationem inducit lapideſcens: vnde auxilia ad fungos congrua transferre huc oportet, & in his maluæ decoctum dare pro oleo. Quũ enim id pingue ſit, in reuomẽdo lubricitatem inducens, corpora deradi non ſinit: gypſum enim lapideſcens hoc facit. Conuenit etiam oleum in aqua mulſa, & ficuum decoctum, & lixiuium ficulneum, aut ex ſarmentis vitis, cum vino multo, & origanus, aut thymus cum lixiuio aut aceto aut paſſo. Oportet autem & his maluæ decoctum per clyſterem infundere.

DE CERVSSA, Cap. LIX.

CEruſſa propter colorem latere non poteſt. Vltro verò accepta palatum inalbat, & linguam, & intermediam dentium partem. Inducit autem ſingultus & tuſſim, & linguæ ſiccitatem, & extremarum partium frigiditatem, cum mentis percuſſione ac motus difficultate. His conuenit dare aquam mulſam, aut ficuum aut maluæ decoctũ, aut lac calidum, aut ſeſamum tritum cum vino, aut lixiuium è ſarmentis vitis, aut oleum amaracinum, aut irinũ: perſicorum etiã oſſa cum ordei decocto, aut thus, aut prunorum gummi, aut vlmi liquorem illum qui in folliculis continetur, cum aqua tepida. vomant autem ab vnoquoque. Conuenit ipſis & thapſiæ ſuccus, aut ſcammoniæ ſucci oboli tres cum aqua mulſa poti.

DE CALCE, SANDARACHA, ET auripigmento, Cap. LX.

CAlx & ſandaracha, & arſenicum, ſiue auripigmentum, pota, alui & inteſtinorum dolores inducũt, cum morſu vehemẽti. Quare exhibere ipſis oportet omnia quæ tẽperare & ſoluere poſſunt, & vomenti facilitatem, & ad aluum lubricitatem exhibere: qualis eſt hibiſci & maluæ ſuccus, & ſeminis lini decoctum, aut tragi, aut oryzæ. Lac item multum, & aqua mulſa, & iuſcula pinguia & boni ſucci.

DE SPVMA ARGENTI, Cap. LXI.

SPuma argenti pota, ſtomachi & ventris & inteſtinorũ grauitatem inducit, cum torminibus intentis: quãdoque etiam inteſtina ſauciat grauitate, & vrinas ſupprimit. Intumeſcit autem ipſorum corpus, & plumbi colorẽ induit, indecorúmque efficitur. In iis conuenit poſt vomitum, hormini ſylueſtris ſemen cum vino potum, myrrhæ oboli tres, abſinthium, hyſſopus, aut apii ſemen, aut piper, aut liguſtri flos cũ vino. Columbarum item ſylueſtrium fimus aridus, cum nardo & vino.

DE PLVMBO, Cap. LXII.

ET qui plumbi ramenta aut loturam hauſerunt, ſimilia ſymptomata habent, & ſimilia auxilia requirunt cum iis qui ſpumam argenti biberunt.

DE ARGENTO VIVO, Cap. LXII.

ET ὑδράργυρος, *id eſt argentum viuum*, eadem quæ ſpuma argenti inducit, & in his auxiliis iiſdem vti oportet. Videtur autem ipſis prodeſſe multi lactis potus: verùm & hi vomant.

DE VERATRO ALBO, THAPSIA, ELAterio, agarico nigro, ruta ſylueſtri, melanthio, recentibus Cacti ſpinæ pappis, Cap. LXIIII.

PRouidentia vtendum & in iis quæ ob vtilitatem exhibentur: pericula verò non minora ſæpe inducunt quàm alia medicamenta, qualia ſunt propoſita. Dico autẽ veratrum album, thapſia, elaterium, agaricum nigrum. Hæc enim ſuffocationem aut nimiam purgationem inducunt: in quibus ſuffocationes quidem, velut de fungis & ſimilibus dictum eſt, curabimus: nimias autem purga-

tiones iis quæ excretiones cohibere possunt, supprimemus. Quin & ea quæ parũ quidẽ lædere vidẽtur, aliquando autem pericula inducunt, non negligẽda sunt. Ex quorum numero est & syluestris ruta, & melanthium, & recẽtes pappi. Sunt autem flores spinæ quæ Cactos appellatur. In iis solus vomitus adhibitus restituit eos qui illa acceperunt.

A

DE IIS QVAE NOBIS FAMILIARIA sunt, velut est vinum, & frigida aqua, Cap. LXV.

ET frigida aqua aceruata pota, & meracum multum, & dulce vinũ, maximè à balneo, aut cursu, & validis exercitationibus, suffocationes & dolores inducunt. In his autẽ venæ sectio, & infusi per clysterem euacuatio assumpta, imminens periculum exoluunt.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA, Lib. VI,

Iano Cornario Medico Physico interprete.

PROOEMIVM DE HIS QVAE PER chirurgiam administrantur, Cap. I.

QVVM totam tractationem de iis quæ per chirurgiam administrantur, bifariã diuiserimus, tum in ea quæ in carne aggredimur, tum in ea quæ in ossibus, quorum consideratio & in fracturis & in luxationibus consistit, nunc ab iis quæ in carne administrantur, ordimur, consueto nobis compendio etiam hic vsi. Rursus igitur ex superioribus partibus initium facientes, vstionem quæ in capite, & eam maximè quæ in vertice fit, exponemus.

DE CAPITIS VSTIONE IN LIPpientibus, ægrè respirantibus, & in elephante, Cap. II.

IN oculis humore ex supernis influente, & in difficulter spirantibus ob superfluæ humiditatis redundantiam, quæ ex capite deorsum ad thoracem demittitur, & partes quæ istic sunt, sua assiduitate affligit, vstionem circa medium capitis faciũt, hoc modo: Prærasis circa verticẽ partibus, cauteres oliuæ nucleos referentes immittunt, ad os vsque cutem adurentes, & post crustam elapsum os deradentes. Quidam verò etiam ipso osse vsto, squamam paruam excidere faciunt, quò illinc humorum in capite perspiratio ac euacuatio facilis contingat, seruántque aliquãdiu vlcus, deinde sic ipsum ad cicatricem perducũt. At verò in iis qui ad elephantiasin inclinationem habent, quidã quinque crustasin capite inurũt: vnam ab anterioribus partibus paululum supra sinciput: alteram hac inferiorẽ, paululũ supra frontem, ad finẽ pilorum, & aliã ad occipitium, & reliquas duas, iuxta squamiformia dicta agglutinamenta, paululum supra aures, ita vt altera à dextra parte, altera à sinistra fiat. Atque hoc modo per plurium squamarum detractionem, & multitudinem & crassitudinem humorum exhalare faciunt, & ex capitis profunditate velut per canales educunt, & per hoc ne oculi lædantur prohibent: sed & alium cauterem spleni adhibẽt, quò primariæ atrabiliarii humoris parti, per crustã in cutem factam, curatio contingat.

DE HYDROCEPHALIS, Cap. III.

HYdrocephalus affectus nomen habet ab humoris qui essentia aquosus est, proprietate. Contingit hic pueris circa ipsum partum, capite ab obstetricibus ineptè compresso, aut ex causa obscura, aut ex ruptura vasis siue vasorum, effuso sanguine in lentam substantiam commutato: aut per rarefactionem, materia persudante, & inter cutem ac membranam caluariam ambientem delata. Nã aut inter caluariæ membranam, & cutem, humor consistit, aut inter caluariæ membranam & os, aut inter os & cerebri membranam. Quibus igitur inter cutem & caluariæ membranam est humor, his adest tumor ad tactum mollis, concolor, doloris exors, in altum incuruatus, per exiguum corpusculum ad digitorum innixum occurrẽs, facilè cedens, ac contrà renitens. Quibus verò inter caluariæ membranam & os consistit, reliqua quidem similiter habet, tumor autem solùm durior est, & tardè cedens, vt qui etiam per plura corpuscula occurrat, magis etiam dolent: quibus autem inter cerebri membranam & os, his B tumor quidem erit, sed non cedens, neque similiter ad tactum mollis, & tamen violenta compressione impulsus cedit. Nam os infantium quum adhuc recens compactum sit, facilè cedit, & maximè suturis rarefactis, si humoris transitus foras contingat. Hoc verò facilè cognoscitur ex eo quòd humor in cõpressione retro redactus, in profundum decurrit. Dolor etiam iis maior est, & caput totum disparatur, & frons ipsis extra proiecta est, & intentis oculis vident, & frequentius lacrymantur. In iis igitur chirurgiam reprobamus, etiamsi aliqui chirur- C gi terebello circumforatum os eduxerint, velut in loco de fracturis in capite dicetur. At si inter cutem & caluariæ membranam humor cõsistit, & paruus sit tumor, vnã dissectionem per medium transuersam faciemus. Si verò inter caluariæ membranã & os, etiã maior fuerit tumor, duabus dissectionibus vsi sumus per mediũ sese mutuò secãtibus: si verò adhuc aliquãto maior tumor sit, etiã tribus literam η imitantibus. Cæterùm post chirurgiam excreto humore, & linamentis inditis, commodè deligabimus, & vsque ad tertium diem vino & oleo rigabimus. D Post quem diẽ solutione facta, per linamẽta medẽdi ductu curabimus: & si moram trahat os carne non obductũ, leuiter ipsum rademus.

DE ARTERIARVM SECTIONE, Cap. IIII.

IN fluxionibus oculorum diuturnis & in vertiginis affectione, arterias retro aures dissecare consueuimus. Prærадenda igitur est posterior capitis pars, & per digitos tẽtanda. Nã ex pulsu eius loci, arteriæ situs facillimè deprehẽdetur: & postea ad os vsque secare ipsam oportet, duorũ E digitorũ longitudinem sectione habente, & atramento scriptorio antea notata. Hac verò non occurrente, trium digitorum spaciũ ab auribus metiri oportet, & tunc chirurgiam adhibere, & arterias per transuersum dissecare, donec & fluxus sanguinis apparuerit pulsatorius, & organum cõtigerit os ipsum. Cæterùm post moderati sanguinis fluxum, diuisa caluariæ membrana, ne ob distentionẽ inflammetur, & osse deraso, cuneolum ex linteo iniiciemus vulneribus, & linamentario ductu curabimus. Si verò etiam his nudum os permanserit, similiter huius rasu- F ra vtemur.

DE VASORVM EXSECTIONE ET vstione, Cap. V.

IN dimidiæ capitis partis affectione, & in iis qui diuturna, aut etiam in acuta fluxione, calida & acri, oculos dolent, vt etiam calor circa temporum musculos cum tumore oboriatur, vasorũ exsectionem omnes approbarunt. Prærasis igitur circa tempora pilis, per digitos tentabimus, fomento præmisso, aut etiam colli constrictione vsi. Vbi verò vasa sub aspectum venerint, ipsáque atramẽ- G to notauerimus, cutem ex lateribus, & nostræ sinistræ manus & ipsius ministri digitis leuabimus, & in ipsum vas superficiariam sectionem faciemus: deinde penitus insectum, hamulisque distentum vas, & per instrumenta mẽbranis detrahendis apta denudatum, vndiquaque exolutum attollemus. Et si quidem tenue fuerit, hamulo cæco

id extentum & obtortum per totum penitus excidemus, A
ita vt etiam pars ipsius apprehendatur. Si verò magnum
sit,duplo filo, aut lino crudo, aut alio quopiam valido,
per acum subiecto,& primùm vase in directum per venæ
secandæ instrumentum diuiso, & moderato sanguine e-
uacuato, iuxta duas extremitates nudatum filo deligabi
mus,& intermediam partem aut statim aut solutionis tẽ-
pore excisam auferemus.Quidam verò etiã citra sectio-
nem,per cauteres oliuæ nucleos referentes vasa perurunt
ad multam profunditatem.At verò post chirurgiam lina-
mentis siccis conuulsis inditis, & splenio superimposito B
deligabimus.Post solutionem verò,puluillis incarnanti-
bus,& his quæ linamentis excepta induntur, & medica-
mentis ad cicatricem perducentibus,curationem trãsige
mus, nimirum vbi iam computruerint ac exciderint fila
ac vincula deligationis.

DE HYPOSPATHISMO, Cap. VI.

INstrumẽti species huic chirurgiæ nomẽ fecit. Vtimur
autem hypospathismo in iis quibus multa pituita ad o-
culos defertur:sed & facies ipsis rubicunda existit,& circa C
frontem discursum quendam velut vermium aut formi-
carũ percipiunt. Præfasis itaque circa frontem pilis,infer
nam maxillam mouere iubebimus,& vitato musculorum
temporalium motu,tres sectiones in frõte rectas cõsimi-
les faciemus, ita vt vnaquæque duorum digitorum lon-
gitudinem habeat,&ad os vsque profunditatem,& inter
se trium digitorum spatio distent.Post sectionem, hypo-
spathisterem instrumentum adhibentes,à sectione ad si-
nistrum tempus vsque ad mediam deueniemus,totum id
quod interiacet vnà cum caluariæ membrana excoriãtes: D
deinde rursus spathulam à media sectione vsque ad reli-
quam immittemus:& postea cultelli acuti acie ad primã
sectionem immissa,ita vt acutum ipsius latus internæ cu
tis carni adaptatum sit, obtusum verò ossi, vsque ad me-
diam sectionem ipsum impellemus, omnia quidem à ca-
pite ad oculos descendentia vasa,non tamen ad summam
vsque cutem dissecantes: & rursus à media sectione ad
vltimam ipsum adigentes, similiter vasa dissecabimus.
Cæterùm post moderatam sanguinis euacuationem ex-
pressis grumis,linamenta intorta tria, singula in singulas E
sectiones immittemus,& linteum complicatum aqua ma
defactum superimponemus, ac deligabimus. Postera die
non solùm vlcera,sed etiam temporum musculos & au-
res ob inflammationem, vino & oleo irrigabimus:& ter-
tia die solutione facta, multa perfusione vtemur, & em-
plastro basilico cum rosaceo soluto, linamentis illitis ac
inditis,consequenter curationem absoluemus.

DE PERISCYPHISMO Cap. VII.

IN quibus multa & profunda vasa fluxionis copiam o- F
culis immittunt,in his pariscyphismum, *id est incisionem
circũ scyphium,id est caluariam*,adhibemus.Signa verò adsunt
iis talia: primùm inuenies ægrotorum oculos macilentos
ac paruos,& ad visum debiles: angulos autem erosos, &
palpebras exulceratas,& pilos ab ipsis defluentes, &lacry-
ma tenuis valde & acris cum caliditate defertur, & dolor
est in capitis profunditate acutus & vehemens,& assidua
sternutatio.Præraso igitur capite, & temporum musculis
(velut dictum est)vitatis,sectionem transuersam à sinistro
tempore ad dextrum vsque ducemus. Habeat autem se- G
ctio terminos in partibus motus exortibus , paulo supra
frontem inducta,coronaria sutura à nobis vitata. Leoni-
des in mediam frontẽ sectionem facit. Denudato verò
osse,cuneolis aut linamentis pluribus disparabimus, ex-
tremitates autem sectionis deligabimus, & vino ac oleo
velut antea dictum est,irrigabimus. Post solutionem ve-
rò,inflammatione iam declinante,os rademus,donec car
nem producere incipiat, & ductu concarnationis curabi-
mus,puluillis incarnantibus vtentes.Ex quorum numero
est & is qui recipit farinæ triticæ partes duas, colopho- H
niæ partem vnã,& qui priuatim puluillus capitalis appel-
latur, itẽ incarnantia ex pumice cõposita.Cute enim per
crassiorẽ cicatricem dẽsata,etiam vasorũ oscula conclusa,
priorem fluxionem ad oculos deferri prohibent.

DE PALPEBRAE SVPERNAE SVTVra,& aliis modis,in his quibus pili in palpebris succrescunt, Cap. VIII.

Διστιχίασις, *id est ordo pilorum geminatus*, est exortus pilo-
rum præter naturam ad naturalem pilorum palpe-
bræ ordinem accedens, ex fluida affectione originem
trahens,quum multus quidem, lenis tamen & non acris
fuerit influens humor.Nam qui acrior est,aut salsugino-
sior,aut alioqui mordax,is sua diuturnitate etiam natura-
les palpebrarum pilos corrũpit. Quandoque igitur in hac
affectione sutura vtimur , quandoque in phalangosi, vbi
palpebræ margo intrò nutat,& cum ipso phalanx & acies
pilorum intrò vertitur: quandoque verò etiam in laxatis
palpebris,quum naturales pili oculi bulbum compun-
gunt. Proinde ægroto in sella collocato,aut ante nos,aut à
sinistris,supernam palpebram euertemus,& siquidem lõ-
gos habuerit pilos, eos indice ac pollice sinistræ manus
apprehendemus:sin breues,acum trahentẽ filum per me-
diam marginem ab interius foras transmittimus: deinde
extenta per filum cum sinistra manu palpebra, cum de-
xtra per specilli cuspidẽ, retro filum, ipsam sinuatã euer-
temus, & paulo interius quàm siti sunt pungentes pili,
subsectionem in marginem à magno angulo ad paruum
vsque pertingentẽ faciemus. Filo verò post subsectionẽ
extracto,sinistræ manus pollici paruum quoddã duplica
tum linteolum subiicientes,supercilium extendimus. Sed
& aliis paruis complicatis linteolis in summos angulos
iniectis,per ipsa ministrũ retro stantem, palpebram distẽ-
dere iubebimus: & tunc per scalpellum suturis destinatũ,
primùm sectionem verutã appellatã faciemus, paulo su-
pra naturales pilos,ab angulo ad angulum pertingentem,
ea profunditate vt sola cutis diuidatur. Post ipsam verò,
etiam lunarem adhibemus,inde initio sumpto vnde etiã
veruta incipiebat:in tantam autem altitudinem progres-
su facto vt tota superflua cutis circũscribatur, ita vt simi
liter desinamus vbi etiã illa desinebat. Postea quũ circũ-
scripta per duas sectiones cutis myrti folium referat, an-
gulum illum ad dextram nostram hamulo transfigimus,
& totam hanc cuticulam excoriamus. Deinde vibicibus
per spongias detersis, tribus aut quatuor suturis, vulneris
labia contrahimus,à media sectione initio sumpto, & a-
cu in ipsam subsectionem transmissa. Sit autem filum ex
lana,cuius superfluum non prope suturas resecetur,sed vt
triũ digitorum longitudo ab ipsis supersit,quam ad fron-
tem extentam emplastro glutinatorio aliquo agglutina-
bimus: at palpebræ pilos per acus aciem à suturis libera-
bimus.Hic igitur chirurgiæ modus communis & tutus
est:quidam verò fugiunt excoriationem.Quapropter post
factam subsectionem,palpebræ tenẽdæ apta volsella, hoc
est ad circũferentiã palpebræ formata,distentã superfluã
cutem,per scalpellum rescindũt, & suturas velut diximus
adhibent. Quòd si in parte quadam palpebræ solùm fiat
à pilis pũctura,in illa solum etiã facere chirurgiã conue-
nit:postea linteis complicatis posca madefactis & impo-
sitis deligabimus, ita vt ad tertiam vsque diem posca a-
quosa irrigemus, qua soluemus, & recisis superfluis filis,
aut croco,aut glaucio, aut aliquo inflammationem arcẽ-
te collyrio, veluti quodam ex rosis crocero, palpebras
oblinemus.Si verò suturæ inflammatæ fuerint, etiã em-
plastrum quoddam molle ipsis imponemus, & ouis lacti
admixtis oculo infusis mitigabimus. Laxatas autẽ sutu-
ras recisas detrahemus.Noui porro quẽdam , excoriatio-
nem quidem palpebræ facientem,velut dictum est, sutu-
ris autem non vtentem, sed per medicamentum cicatri-
cem inducens,curationem perficientẽ.Coalescente enim
vulnere,palpebra ex parte extenta,pilos foras nutare coge
bat. Quemadmodum alius quidam neque palpebræ exco
riatione,neque duabus extrinsecus sectionibus vtens, sed
subsectionem solùm faciens,per digitos aut etiam per ha
mulum,laxam palpebræ rugam extendebat,& duabus a-
rundinibus, aut foliis siue bracteis quibusdam æqualem
palpebræ longitudinem habentibus, latitudinem autem
angusti venæ incisorii scalpelli , totam intermediam su-
perfluam cutem intercipiebat,& vinculo ipsa iuxta vtros
que fines constringebat:atque ita tota retro cutis non nu-

triebatur,& propterea mortificabatur,intráque decimum aut decimumquintum ad summum diem, vnà cum arũdinibus,aut foliis,siue bracteis excidebat, vt fere neque cicatrix appareret.

DE PALPEBRARVM VSTIONE PER medicamentum, Cap. IX.

PAlpebrarum equidem vstionem per vstorium medicamentum,omnes(vt vno verbo dicam) veteres reprobarunt, tum propter medicamenti acrimoniam oculis infestam,tum quòd vstione modum excedente,lagophthalmica oboritur affectio,in qua hiantibus palpebris visus à quauis occurrente causa oblæditur.At quum multi qui semper à pilis punguntur, & neque nomen futuræ sæpe audire possunt,inuitos nos sæpe cogant, velut in rebus desperatis vstionem per medicamẽtum adhibemus. Et compositio quidem medicamenti eiusmodi est:Calcis viuæ partes duas,saponis gallici aut cõmunis partes duas, quidam etiam aphronitri partes quatuor. Hæc trita lixiuio excolato,aut saponarico,aut alio ex ficulneo aut querneo cinere,vrina pueri nondum corrupti excepta, per specilli caput palpebræ iniicimus, myrtei folii figura tantũ spacii adurentes quantum etiam in futura detraxissemus. Adusta verò in prima aggressione cute, tantum illud per spongiam detrahimus,& rursus iniicimus, tandiu medicamentum manere sinentes donec locus nigrescat:si verò non fuerit denigratus,etiam tertiò iniiciendum est.Denigrata verò iam cute,& crusta de cætero facta,abluto medicamento,balneis,& perfusionibus,vsque ad crustæ casum vtemur.Post quem linamẽtis rasis, & collyriis teneris cicatricem inducere conuenit.

DE LAGOPHTHALMIS, Cap. X.

LAgophthalmos appellant eos qui supernam palpebrã reuulsam habent.Hæc autem affectio fit vel ex natura,vel ex vulneris cicatrice,& hoc aut sponte, aut ex futura,aut vstione(velut paulo ante dicebamus)ineptè administrata,inducta:in qua etiam solùm moderata correctio fieri potest,si sufficiẽtem crassitudinem palpebra habeat. Ipsam enim cicatricem diuidere oportet,& disparatis per linamentum labris,vinculo ad absolutam vsque curationem vti, ita vt non valde siccantibus vtamur, sed magis laxantibus pinguibus,qualis est fœnigræci succus affusus, & regium tetrapharmacum solutum,ac linamentis exceptum inditum.

DE SVTVRA PALPEBRAE INFERnæ,& vstióne per medicamentum, Cap. XI.

QVot pilorum affectionibus superna palpebra obnoxia est,totidem etiam inferna. Nam si & maior seipsa fiet, euertitur, & phalangosin & distichiam, *hoc est, multiplicem pilorum aciem, & geminatum eorundem ordinem* sustinet. Eodem igitur etiam hîc futuræ modo vtendum est,immutato saltem ordine, ita vt primùm Lunarẽ sectionem faciamus, propter impedimentum quod ex sanguine contingit, deinde verntam. Subsectio verò reprobanda est,eo quòd insita grauitate inferna palpebra promptè euertitur.Sed & reliquam curationem, velut in supernæ palpebræ futura adhibere oportet, hoc excepto vt filorum eminentia in frõte non agglutinetur. Si verò etiam hîc chirurgiam fugientes, vstionem per medicamentum magis expetunt,etiam hanc iam traditã habes.

DE PALPEBRAE INFERNAE EVERsione, Cap. XII

QVemadmodum in superna palpebra affectio lagophthalmica,ita in inferna euersio contingit: verùm non ex natura, sed aliquando propter laxationem ex medicamentis quæ hanc inflammatione prægressa efficere possunt: aliquando verò propter futurã aut vstionẽ ineptè administratam,palpebra euertitur.Acu itaque accepta duplicatum filum trahente,carnosam palpebræ partem trãsfigimus,à sinistro angulo ad dextrum ipsam traiicientes: deinde annexo extremitatibus ipsius vtrisque filo, carnẽ per acũ extendimus,atq; sic ipsam scalpello excindimus, vnà cum ipsa auferentes etiam acum. Et si quidem receperit figurã suam palpebra,& intro conuersa fuerit,contenti sumus hac chirurgia.Si verò adhuc euertatur post carnis ablationem, auersum specillum iuxta externã partem sectæ palpebræ subiicimus, & iuxta internam palpebræ partem duabus factis sectionibus, à duobus angulis sectionis prius factæ initium sumentibus, has ipsas in acutum ducimus,& his in vnum iam adductis corpusculũ Λ literæ Græcæ simile auferimus,ita vt sit quidem acuta ipsius pars infernè ad oculum,lata verò supernè ad palpebræ marginem.Et postea disparatas partes acu laneum filum ducente contrahimus,duabus suturis contenti.Si verò propter suturam aut vstionem,palpebræ euersio fuerit facta,sub palpebræ pilis in ipsam primam cicatricẽ, simplicem sectionem faciemus, & disparatis labiis linamenta indemus,& reliquis velut in lagophthalmis vtemur,fomentis saltem exceptis,donec futura conglutinetur.

DE ILLAQVEATIONE, ET VSTIONE per ferrum, Cap. XIII.

IN quibus non sunt multi in palpebra pili oculum pungentes,sed vnus,aut duo, aut tres ad summum, prope inter se siti,in iis illaqueationẽ probamus. Acu igitur tenuissima accepta,per auriculam ipsius, muliebris pili aut simplicissimi fili byssini, duas extremitates simul coniũctas transmittimus, ita vt id quod transmissum est duplicem sinum siue ansam habeat: & alterum eiusmodi filum aut pilum,per ansam immittimus,transmissáque in marginem acu vbi pili illi superflui enati apparent, & per auricularium specillũ,pilo siue pilis illis in ansam inditis,attrahemus:& si quidem palpebræ pilus inclusus ducatur, ansam sursum trahimus:si verò vnus aut plures pili excidãt, per principium pili inditũ, rursus ansam detrahimus, & rursus pilo siue pilis illis inditis attrahimus. Si verò vnus saltem fuerit pilus oculum pungens, isque tenuis, alterũ cum ipso ex iustis palpebræ pilis simul attrahimus, ita vt ipsos gummi,aut alio quopiam glutinoso illitos deligemus,donec simul coalescant.Quidã vstionẽ illaqueationi præferentes, euertunt palpebrã, & extracto per pilorum euulsoriam volsellã pilo,siue vnus is sit, siue duo aut tres, specilli bicipitis caput,aut auricularium specillũ, aut tale quoddam tenue instrumentũ igne calefactum adigunt loco vnde pilus aut pili fuerunt euulsi. Sic enim densata cute,neque alius pilus enascitur.

DE VESICIS SIVE AQVVLIS PALpebrarum, Cap. XIIII.

Yδατίς, *quæ à Latinis Vesica siue Aquula dicitur*, substantia quædam est pinguis, palpebræ cuti præter naturã substrata.In quibusdam verò, & maximè in pueris velut humidioribus augescens, multorum symptomatũ causa fit,grauans oculum,& ob id fluxiones inducẽs. Palpebræ itaque ipsis sub superciliis aquosæ apparẽt, & velut decet, sursum attolli non possunt: & si digitis disparatis eas cõpresserim⁹,id quod in medio ipsorũ est inflatur.Qui verò ita affecti sunt,diluculò maximè fluxione infestantur,neque solis splendorẽ intueri possunt nisi lacrymãtes: sed & in assiduas incidunt lippitudines. Ægroto itaque cõmodè collocato,duobus digitis,indice & medio,paululum disparatis,palpebrã cõprimemus,ita vt collectio quædam aqulæ in medio digitorum fiat:deinde retro stantẽ & caput fulcientem ministrã,iuxta mediũ superciliũ, moderatè extendere palpebram iubebimus, & venæ incisorio instrumento accepto,ipsam per medium transuersim dissecabimus,non maiorem quàm in venæ sectionibus diuisionẽ facientes:ea verò profunditate vt totam cutẽ diuidat,aut etiam ipsam vesicã contingat, diligenti in hoc habita animaduersione. Multi enim profundius adacto scalpello,aut corniformẽ tunicã diuiserunt, aut omnino musculũ palpebræ sauciarunt: & sanè si statim cõparuerit vesica,hanc extrahemus:sin minus,etiam rursus leniter diuidemus.Hanc autẽ confectã,per molle linteolum digitis aprehẽsam,hac illac,& quãdoque circũcirca motã extrahemus: & post extractionem duplicatũ linteũ posca imbutum imponemus ac deligabimus. Quidã verò etiã salem tritũ per specilli caput in sectionem indunt,vt siquid de vesica relictum sit,id ipsum consumat. Post solutionẽ verò, si absit inflãmatio,collyriis quæ oblini solẽt, aut licio,aut glaucio,aut croco, curationem absoluemus.

Si verò inflammatio affuerit, cataplasmatis & aliis auxiliis ad hoc commodis medebimur.

DE COHAERENTIBVS PALPEBRIS, Cap. XV.

COncretionem sustinet superna palpebra, quandoque ad infernæ marginem, quandoque ad tunicam oculi agnatam, quandoque etiam ad ipsam corniformem tunicam. Et hic morbus oculum ad functionem suam impeditum efficit. Oportet igitur aut auriculario specillo palpebræ amplitudini subiecto, aut ipsa per hamulum distenta, concretionem per pterygiis secandis destinatum scalpellum dissoluere, cauendo vt corniformis tunica ne sauciêtur, vt ne procidentiæ oculi occasio ex hoc detur: post sectionem verò, liquoribus oculo infusis, palpebras per linamenta disparabimus, vt ne iterum concretio fiat, & lana ouo imbuta imposita, post tertiam diem attenuantibus & cicatricem inducentibus collyriis vtemur.

DE GRANDINIBVS, Cap. XVI.

GRandi dolenti humoris circa palpebram collectio est, quæ si ante externam palpebræ superficiem occurrit, diuisa extrinsecus transuersim per scalpellum palpebra, postea specillo auriculario aut eiusmodi quodam grandinem eximemus. Et si magna aut hians fuerit sectio, sutura contrahimus labia, & emplastro vtimur: sin parua, omissa sutura, similiter curationem perficiemus. At si intus fuerit grando, vt per cartilaginem transpareat, euersa palpebra, & intrinsecus transuersim diuisa, ipsam extrahemus, & muriæ infusione vtemur.

DE VERRVCIS, ET CARNIS IN MAgno oculi angulo incremento, Cap. XVII.

VErrucas circa palpebram, & carnis iuxta magnum oculi angulum incrementum, quod encanthida, *id est carnem angularem*, vocant, volsella prehensam, scalpello excidimus, & chalcitidem tritam imponimus.

DE PTERYGIIS, Cap. XVIII.

MEmbrana neruosa à magno oculi angulo omnino exorsa, & paulatim intrò repente, hæc affectio côtingit. Lædit autem oculum, tum quòd contractione bulbi motum impedit, tum quòd procedendo totam pupillam contegit. Quum igitur curatu faciliora sint tenuia & albicantia pterygia, ad hunc modum chirurgiam aggredimur: Diductis palpebris, pterygium hamulo modicè incuruo exceptum distendimus, & accepta acu setam equinam & validum filum in auricula sua trahente, modicéque in summa parte incurua, ipsam in medium pterygium traiicimus, & filo quidem deligatum pterygium, in sublime extendimus, seta verò partem ipsius ad pupillam, velut serrando, ad finem vsque subexcoriamus: reliquam verò ipsius ad magnum oculi angulum partē, scalpello suturis destinato ex fundo excidimus, naturalem anguli carnem relinquētes, ne ipsa ablata rhœas ex decremento fluida consequatur. Quidam filo (velut dictum est) extentum, scalpello totum pterygium excoriant, cauentes ne corniformem tunicam contingant. At post chirurgiam, modico sale trito in locum immisso, lanam ouo imbutam superimponimus, ac deligamus. Verùm post exolutionē, diu muriam instillamus: si verò inflammatio consequatur, descriptis ad hanc auxiliis vtemur.

DE STAPHYLOMATIS, Cap. XIX.

STaphyloma, tunicæ corniformis incuruatio est debilitatæ vna cum acinoformi, quādoque ob fluxionem, quandoque ob vlcerationem. Chirurgiam autem adhibemus, non vt visum deperditum reuocemus, (hoc enim fieri non potest) sed vt moderatum decorem ægro reparemus. Acum igitur ex infernis sursum per staphylomatis fundum traiicere oportet, & alteram acum duplex filum ducentem, ab angulo qui ad manum est, ad alterum per staphylomatis fundum transfigere, & manente priore acu, fili ansam secare, & alteram staphylomatis partem ad superna, alteram ad inferna, per fila deligare, & tunc ablata acu, lanam ouo imbutam imponere. Post solutionem verò, oculum lenibus infusionibus mitigare, donec fila vnà cum staphylomate excidant.

DE SVPPVRATIS OCVLIS, Cap. XX.

DE suppuratis oculis, Galeni verba apponere satis fuerit, quæ hoc modo se habēt, Ex nostri temporis medicis ocularijs quidam nomine Iustus, etiam per capitis concussionem multos ab oculorum suppuratione liberauit. Erectos enim ipsos in sella collocabat, & apprehensō vtrinque capite à lateribus, ita ipsos concutiebat vt nos palàm pus deorsum procedere videremus. Manebat autem infernè ob substantiæ grauitatem, etiamsi suffusiones non maneant, si non valde accuratè ipsas quis constringat. Et idem rursus in progressu, Sæpe, inquit, pus aceruatim euacuauimus, dissecta corniformi tunica paululum supra illum locum iuxta quem omnes tunicæ inter se concrescunt. Appellant autem eum locum irin aliqui, alii verò coronam. Hæc Galenus in libro curatoriæ methodi dicit. Cæterū post puris excretionē, vlcere per infusiones aquæ mulsæ, aut succi fœnigræci, addito melle, repurgato, consequenter reliquā curationē adaptabimus.

DE SVFFVSIONIBVS, Cap. XXI.

SVffusio, est lenti humoris in corniformem tunicam iuxta pupillam collectio, quæ aut visum impedit, aut ne clarè videamus efficit. Fit autem maximè ob frigiditatem & debilitatem spiritus visorii, & propterea senibus magis, & qui ex longo morbo ægrotarunt accidit: contingit etiam ex violento vomitu, & ex plaga, & propter plures alias causas. At verò de suffusionibus quæ adhuc fiunt, & ad chirurgiam nihil pertinent, in tertio dictum est libro: nunc autem de iis quæ perfectam collectionem ac concretionem acceperunt tractabimus. Omnes igitur suffusi, splendorem aut multum aut modicum vident, atque hac ratione etiam suffusiones ab obscuratione ac glaucedine separamus, quum obscuratione ac glaucedine affecti, splendorem omnino non videant. Rursus igitur docebit te Galenus & concretionem & differentiam suffusionum, & quæ ex his chirurgiam admittunt. Concluso oculo suffuso, palpebram per magnum digitum ad oculum comprimimus, ipsámque cum compressione hac illac impellimus, deinde aperto oculo, inspectam suffusionem consideramus. Nam in iis quæ nondum sunt cōcretæ, fusio quædam ex digiti compressione accedit, & primū quidem latior apparet, verùm rursus ad propriam figuram ac magnitudinem redit. In iis verò quæ concretæ sunt, nulla mutatio neque secundum latitudinem neque secundum figuram ex compressione occurrit. Quandoquidem verò cōmune hoc est indicium & earum quæ moderatè & quæ supra modum concreuerunt, ex colore has discernemus. Quæ enim ferri colorē, aut cæruleum, aut plumbeum referunt, hæ moderatè concretæ sunt, & commodè deduci possunt: quæ verò gypsum aut grandinem colore referunt, supra modum concreuerunt. Postquam igitur hæc didicimus ex Galeno, locato homine ad splendorem absque sole, oculum illæsum diligenter deligabimus, & diductis alterius oculi palpebris, ab appellata iride iuxta paruum angulū, ad capitis specilli mensuram ipsas disparamus, & tunc specilli cuspide locum perpungendum notamus, ita vt in sinistro oculo, dextra manu operemur, in dextro verò, sinistra. Et conuersa specilli acie, circa finem rotūda fortiter innitimur, & per notatā prius partem vsque ad inanem locum transfigimus. Modus autem progressus in profundum ea fiat mensura quanta est à pupilla ad iridem distantia. Supernè igitur iuxta suffusionis apicem specillum demittentes, (nam ob corniformis tunicæ pelluciditatem æs conspicuè videtur) per ipsum in subiectos locos suffusionem deducimus: & si quidem statim deducta fuerit, paululum quiescentes expectamus: si verò redundarit, rursus ipsam deducimus. At post suffusionis deductionem, specillum punctorium educimus, sensim ipsum obtorquentes, & solutum in aqua modicum salem Cappadocicum oculo infundimus: & imposita extrinsecus lana oui candido cum rosaceo imbuta deligamus, simul etiā sanum oculum deligātes, vt ne cum altero cōmoueatur, & reclinatū in domuncula subterranea penitus quiescere iubemus, tenuem exhibentes victum ad septimum vsque diem deligato, si non quid

impediat.Poſt ſeptimum diem deligatione ſoluta,viſum A
ipſius experimur, rebus viſibilibus obiectis: id quod in chirurgia, aut ſtatim poſt chirurgiã facere improbamus, eo quod ex violenta intentione ſuffuſio promptè rurſus redundet. Si verò inflammatio aliqua vrgeat, etiam ante ſeptimum diem facta ſolutione, huic nos opponemus.

DE AEGILOPE, Cap. XXI.

AEgilops tumor eſt abſceſſui ſimilis, inter magnũ oculi angulum & naſum. Ægrè verò curatur affectio, B
tum propter corporum tenuitatem, tum propter conſenſus ad oculum timorem. Si igitur ad ſummam cutem eruperit abſceſſus, quicquid extuberauit, ad os vſque auferemus: & ſi ad malam ſubierit fiſtulam, totam ipſam expandemus, & ſi adhuc incorruptum os eſt, rademus. Eo verò corrupto, per cauteria oliuaria peruremus, ſpongia frigida aqua imbuta oculo impoſita. Quidam poſt carnium reſectionem terebra vſi, humorem aut pus in naſum traduxerunt. Verùm nos vſtione ſola contenti fuimus, per ægilopica cauteria tantùm adurentes vt ſquama C
decedat: & poſt vſtionem lenticula cum melle, aut malicorio cum melle, & reliquis reſiccãtibus auxiliis vtemur. Si verò ad angulũ repit ægilops, & omnino non ad ſummam cutem, tunc ſcalpello pterygiis deſtinato, aut venæ inciſorio, corpus id quod inter angulum vſque ad abſceſſum eſt exoluimus, & carnes ex profundo educimus, & tunc moderatè reſiccamus. Et vitrum ſanè in puluillum detritum, his inſperſum mirificè ſiccat, & aloe cum manna ſimiliter. Reliquam verò ægilopum curationem libro tertio tradidimus. D

DE AVDITORIIS MEATIBVS NON perforatis, Cap. XXIII.

HÆc affectio ex natiuitate conſiſtit, membrana quadam auditorium meatum obturante, quandoque in ſuperficie, quandoque in profundo: ſed & poſtea ſuperuenit, prægreſſa circa meatum vlceratione. nam ſuperenaſcẽs caro ipſum obturat. Si igitur in profundo fuerit impediens membrana, aggreſſio difficilis eſt: conandum tamen eſt vt tenui quodam inſtrumento illam diſſecemus: ſi verò in ſuperficie, acuto cultello illam diſſectam, ſi o- E
pus fuerit, etiam eximemus: ſi verò caro ſuperenata fuerit, etiam hanc pterygiis deſtinato, aut polypis excidendis apto ſcalpello auferemus: deinde linamentum ex linteo obtortum, factum ad amplitudinem meatus, in aqua madefaciemus, & hoc in chalcitide trita, aut eiuſmodi quodam puluillo obuolutum, in meatum indemus, vt ne rurſus caro enaſcatur. Si verò inflammatio adſit, citò ipſum extrahimus. At ſi ſanguis ex meatu erumpat, ſpongiam frigida aqua imbutam imponemus, & aliis ad hoc commodis vtemur. F

DE HIS QVAE ILLABVNTVR IN auditorium meatum, Cap. XXIIII.

INcidunt in aures non ſolùm calculi, ſed etiam vitrum, & fabæ, & ſiliquarum officula. Vitrum igitur & calculi, in propria magnitudine perſeuerant, fabæ verò & ſiliquarum officula, & alia huiuſmodi, ex naturali corporis humiditate intumeſcentia, maximos dolores inducunt. Auriculario igitur ſpecillo, aut hamulo, aut volſella, hæc eximere oportet, aut violenta capitis diſtentione ac concuſſione, aure circulo alicui impoſita. Quin & per ſtipulam G
ſæpe hæc exugentes extraximus, quemadmodum etiam aquam in aurem illapſam, cera ſimiliter circumcirca ei ſtipulæ parti oblita quæ ad aurem eſt, vt nulla parte ſpiritui tranſitus pateat. At calculos & eiuſmodi moles, lana ſpecillo obuoluta extraximus, ita vt reſina terebinthina aut glutinoſo aliquo tinctam, leniter in auditorium meatum insereremus. Si verò non ſucceſſerit, ſternutatorio naribus indito, os & nares obturato. At ſi neque ſic ſequantur illa, priuſquam inflammationes & conuulſionés, & ſimpliciter periculum accedat, per chirurgiam ipſa educemus. Locato igitur ægro aure auerſa, ſectione parua H
lunari ad fundum auris retro fibram vtemur, & auricularii ſpecilli concauo, infitam molem eximemus. Poſt extractionem vulnus conſuatur, & cruentorum vulnerum ductu curetur.

DE POLYPIS, Cap. XXV.

POlypus moles eſt corpuſculi præter naturam in naribus conſiſtens, à marini polypi ſimilitudine nominata. Nam & illius carni aſſimilis eſt, & velut ille ſcirrhis ſuis venantes vlciſcitur, manus ipſorum apprehendens: ita & hæc affectio ægrorum nares obturans, medelæ adhibendæ difficultatem, & circa reſpirationem & circa loquelam inducit. Duros igitur & renitentes, & ſubliuidos, ac malignos polypos, velut ad cancrum tendentes, vitare oportet: friabiliores autem & laxos, & torpidos, & non malignos, chirurgiæ ſubiicere. Proinde ad ſolis radios homine collocato, & naſi meatu per ſiniſtram manum expaſſo, cum dextra manu per ſcalpellum acutum, myrti folium referens, polypis excidendis aptum, polypum, aut carneam illam molem circumcirca reſecemus, qua parte nari adhæret ferri acie immiſſa: poſtea verò conuerſo inſtrumento, per concauum ipſius reſectam carunculam educamus. Et ſi quidem naſi meatum purum factum viderimus, ad curationem deueniemus: ſi verò aliquid de corpore polypi reſtet, accepto alio polypis eradendis apto inſtrumento, per aciem ipſius relictum corpuſculum, cum tenſione & obtortione & raſione, ſtrenuè educemus. At verò malignos cauteriis oliuaribus perurimus, & poſt vſtionem curatione ad peruſta commoda vtemur. Cæterùm poſt chirurgiam, locis per ſpongiam exactè deterſis, poſcam aut vinum in nares infundimus: & ſi pertranſierit liquor per palatum ad fauces, rectè adminiſtrata eſt chirurgia: ſi verò non pertranſierit, manifeſtum eſt quòd circa oſſa coliformia, aut in ſupernis naris partibus carunculæ ſunt quæ polypicis inſtrumentis non fuerunt comprehenſæ. Filum igitur mediocriter craſſum, velut funiculus eſt, vt in ipſo duorum aut trium digitorum diſtantia nodi ligari poſſint, ſpecilli bicipitis foramini inſerimus, & alteram bicipitis ſpecilli extremitatẽ per narem ſurſum ad coliformes meatus immittim⁹, ipſámque per palatum & os tranſmittentes, ambabus manibus attrahimus, quò velut per ſerram nodis illis carunculæ deterantur. Et poſt chirurgiam, meatu per lucernario funiculo ſimile linamentum, diſparato conſeruato, tertia die poſtea, Muſæ paſtillo & conſimilibus intus relicta conſumemus, ſimúlque locum reſiccabimus: poſtea verò etiam paſtillis cicatricem inducentibus vtemur, plumbeis canalibus, ſi opus fuerit, per totã curationem naribus inditis.

DE CVRTIS, Cap. XXVI.

CVrta circa aures aut labia hac ratione tractantur, vt primùm quidem cutem ex inferna parte excoriemus, poſtea verò vulnerum labia inter ſe contrahamus, & callis ablatis, deinde ſuamus & conglutinemus.

DE EPVLIDA ET PARVLIDA, Cap. XXVII.

EPulis carnis ſupereminentia eſt in gingiuis, iuxta aliquem dentem oborta: parulis verò abſceſſus paruus eſt circa gingiuas. Epulidem igitur volſella aut hamulo extentam reſecamus: parulidem verò iuxta circumſcriptionem exciſam linamentis explemus ac diſparamus. Scio autem ſæpe ipſam, ſcalpello venæ inciſorio ſolum punctum, pure euacuato ceſſaſſe. Poſt chirurgiam verò vino colluere iubemus, poſtera die aqua mulſa, & poſt hanc puluillum floridum vulneri inſpergemus, donec perfectè curetur. Si verò putredo gingiuis accedat, & per commoda medicamenta non curetur, oliuariis cauteriis hanc peruremus.

DE DENTIVM EXTRACTIONE, Cap. XXVIII.

DEntem ad locellos vſque circumſcarificatum, & forcipe paulatim concuſſum extrahemus. Si verò corroſus fuerit, tenui linamento primùm cauernam explere oportet, vt ne frangatur dum ab inſtrumento conſtringitur. Poſt extractionem, ſale tenuiſſimo carunculas relictas conſperſas conſumemus: poſtea verò vino aut poſca colluant vſque ad abſolutam curationem. Quandoquidem autem & ſuperuacui quidã dentes agnaſcuntur, eos quidem qui locellis infiti ſunt, per ſcalpra excidemus: qui verò locellis infiti nõ ſunt, eos per forcipem extrahemus. Si verò dens aliquis ſupra modum auctus ſit, aut etiam

defractus, præminentem aut superuacuam partem ipsius lima deterimus. At verò adhærentes ipsis dentibus squamas, velut sanè fieri potest, vel specilli concauo, vel rasorio instrumento, vel limula repurgamus.

DE INCVRVATIONE LINGVAE, Cap. XXIX.

INcuruatæ linguæ affectio aliquãdo ex natura fit, si detinentes linguam membranæ duriores & curtiores sint ab initio: aliquando verò ex aduentitia causa, propter cicatricem aliquam duriorem, ex vlceratione, sub ipsa lingua inductam. Qui igitur ex natura hanc affectionem habent, ex eo cognoscuntur quòd & tardè loqui incipiunt, & quòd nulla prægressa vlceratione, vinculum sub lingua moderato amplius apparet: qui verò ex aduentitia causa, cicatricem palàm apparentem habent. Ægrotus igitur in sella collocetur, & linguam ad palatum eleuet, & neruosum illud vinculum transuersim secetur. Si verò ex cicatrice ea linguæ incuruatio facta fuerit, hamulo trãsfixum callum sursum attrahemus, & sectione obliqua facta curuitatem exoluimus, ita vt corporum in profundo incisionem vitemus. nam sanguinis eruptionem, quæ ægrè sisti potest, sæpe induxit. Post chirurgiam aqua frigida aut posca colluant, & postea laxatorio & concarnante medicationis ductu curatio perficiatur.

DE TONSILLIS, Cap. XXX.

QVemadmodum glandulæ induratæ appellãtur Strumæ, sic tõsillæ inflammatæ, & vltra modum auctæ, & velut induratæ, deglutitionique & spiritui difficultatem functionis inducentes, quum ex aduerso inter se positæ sint, ἀντιάδες vocatæ sunt, *Latinis & pars & affectio eodem tonsillarum nomine censentur.* Inflammatas igitur has chirurgia nõ aggrediemur: sedata moderatè inflammatione, manus admouebimus, & maximè si albæ fuerint & contractæ, & fundum angustum habuerint. Nam laxæ & rubicundæ, & fundum latum habentes, ad sanguinis eruptionem procliues sunt. Collocato itaque ad solis splendorem homine, & hiare iusso, ministro caput continente, & altero linguam per instrumentum ad hoc aptum, ad infernam maxillam deprimente, nos ipsi acceptum hamulum in tonsillam defigimus, ipsámque quantum eius fieri potest attrahimus, absque hoc vt membranæ simul attrahantur, & postea ipsam totam ex fundo, per scalpellum linguæ incuruatæ aptum, & ad manum commodum, resecamus. Duo enim sunt eiusmodi instrumenta, flexuras inter se aduersas habentia. Quare post vnius excisionem, in altera eodem modo, manu & instrumento vice versa mutatis, operabimur. Post chirurgiam, aquam frigidam aut poscam æger colluat. At si sanguinis eruptio aliqua accedat, etiam rubi, & rosarum, & myrti decocto tepido vtantur. Si verò copia sanguinis feratur, etiam plantaginis & symphyti succum, & pastillum ex succino, & Lemnium sigillum, ex posca colluendum exhibemus. Sedata verò sanguinis eruptione, postera die rosarum flore, & croco, & amylo, cum lacte illinantur, aut cum aqua, aut oui candido, aut hydrorosato. Quòd si sordes vlceribus accedat, etiam ex melle collutionibus ac illitionibus vtantur.

DE VVA, Cap. XXXI.

GVrgulio, qui velut plectrum quoddam vocis est, sæpe fluxionem à capite suscipit, & præter naturam auctus, vbi longus & tenuis factus est, columella appellatur: vbi verò crassus infernè ac rotundus, vua, vtroque nomine à similitudine ducto. Si igitur vniuersalibus auxiliis cedere noluerit, (dico autẽ venæ sectionibus, & euacuationibus per purgationem subducentibus, item localibus adstringentibus ac repellentibus, aut etiam discutere potentibus) ad chirurgiam deueniemus, vt ne ex assiduis irritationibus tusses & vigiliæ, aliquando etiam suffocatio consequatur. Contractas igitur & rotundas vuas, & non oblongas, & sanguinolentas, aut subnigras, chirurgia non aggredimur: tenues verò & oblongas, & summa parte imminutas ac resolutas, & non valde sanguinolentas, sed subalbicantes, manu tractamus. Statim enim hæ etiam inflammatione carent. Tantum verò de vua saltem auferendũ est quantum naturalem excedit modum.

A nam resectiones ipsius in totum, omnes circa thoracem regiones extremè lædunt, & vocem intercipiunt. Collocato itaque ad solarem splendorem ægro, multúmque hiare iusso, vuaria forcipe aut volsella superuacuum eius prehensum, & ad infernam partem tractum, per scalpellum vuarium, aut suturis destinatum resecabimus. Quæ verò post chirurgiã requirũtur, ea velut in vasorum exsectione dictum est, adhibeantur. Sæpe verò aut ob ægri timiditatem, aut ob sanguinis eruptionis formidinem, aut ob medicamenti præstantiam, ferrum recusantes, B vstorio potius medicamento vuam consumimus. Oportet igitur medicamentum vstorium illud quod in palpebrarum vstione relatum est, aut aliud eiusmodi accipere, & ex hoc vstorii vuarum instrumenti cauitates implere, & ægro multum hiare iusso, linguáque per ministrum cum instrumento ad id apto depressa, tantam vuæ partem instrumento quantum satis est aperto comprehendimus, quantam alioqui excideremus. Habeat autẽ medicamentum compagem neque liquidam, vt ne diffluens ab vua aberret, & subiectas partes comburat: (quapropter mone- C mus hominem vt per totum vstionis tempus non degluttiat) neque omnino duram, quò facilè vuæ adhæreat. Et si quidem ex vna admotione summa vuæ pars fuerit denigrata, contenti sumus: sin minus, etiam bis vtemur, per totũ operationis tẽpus homine inclinato, quò saliua eliquescens, vnà cum medicamẽti particulis, extra os effluere possit. Mortificatur enim in vna hora: excidit autem circa tertiam aut quartam diem. Post vstionem verò, indice digito molli lana aut stupa obuoluto, partes circa gurgulionem extergimus, aut etiam aqua colluere iubemus: D at verò partes circa collum irrigationibus ex oleo chamæmelino, tũ in his, tum in quibus tonsillæ ablatæ sunt, propter affectionem per consensum, confouebimus: gargarismis item & illitionibus similiter vtemur.

DE SPINIS FAVCIBVS INFIXIS, Cap. XXXII.

DEuorantur sæpe inter edendum spinæ aut piscium, aut aliarum rerum, in diuersas partes. Quæ igitur sub conspectum veniunt, eas instrumentis spinis eximendis destinatis extrahimus: quæ verò inferius hærent ad ipsam E gulam siue deglutitionem, alio modo. Quidã enim maiora frusta ipsis deuoranda censent, velut sunt caules lactucarum aut buccellæ panis: alii spongiæ puræ ac mollis non magnam adeo molem filo alligatam deuorare iubent, eámque filo prehensam rursus reuellere, atque hoc sæpe facere, quò spina spongiolæ infixa simul educatur. Leonides cataplasmatis concoctoriis extrinsecus vti iubet, qualia sunt quæ ex cruda ordeacea farina constant, quò suppurata spina sua sponte excidat. At si circa ipsum deglutitionis tempus, aut etiam ante concoctionem in F ventre, ad affectum hominem accesserimus, & quod infixum est non compareat, vomere iubebimus, aut digitorum aut pennarum demissione facta: nam aliquando vnà cum his quæ per vomitum reiiciũtur, etiam id quod infixum est educitur.

DE SVMMI GVTTVRIS SECTIONE, Cap. XXXIII.

OPtimi chirurgi etiam hanc chirurgiam descripserũt. Antylus igitur ita dicit, In anginis (velut circa victus modũ trademus) reprobamus chirurgiam, quum inuti- G lis fiat dissectio vbi omnes arteriæ & pulmo affectus est: at in iis qui circa os & mentum inflammationem habent, aut etiam in tonsillis quæ gutturis osculum operiunt, arteria ab affectione immuni, rationi cõsentaneum est vti summi gutturis sectione, ad suffocationis periculum euitandum. Proinde opus aggressi, infra gutturis caput, sub tertium aut quartum ipsius circulum, partẽ quandam arteriæ dissecabimus. totum enim diuidere periculosum est. Idoneus autem est hic locus, tum quia carne caret, tum quia vasa procul à diuiso loco sita sunt. Reflexo itaque retrorsum ægroti capite, vt magis conspi- H cuũ fiat guttur, trãsuersa sectione inter duos circulos vtemur, ita vt nõ cartilago, sed membrana cartilagines cõtinens dissecetur. Si verò quis circa actionẽ timidior fuerit, hamulo prius extentã cutẽ diuidat: deinde ita ipsum

guttur aggreſſus, & vaſis ſi quæ occurrant diſparatis, ſectionem faciat. Hæc Antyllus. Coniectabat autem gutturis diſſectionem tum ex ſpiritu per ipſam exeunte cum impetu quodã, tum ex vocis interruptione. At poſt prætergreſſum ſuffocationis periculum, labiis vulneris renouatis, ſuturis vtemur, cutem ſolùm abſque cartilagine conſuentes, & medicamentum cruentis vulneribus aptum adhibebimus. Si verò hoc non glutinabitur, incarnante ductu vtendum eſt. Porro ſiquis nobis offeratur qui vitæ finiendæ cauſa ſibiipſi guttur inciderit, ſimiliter curabimus.

DE ABSCESSIBVS, Cap. XXXIIII.

QVòd abſceſſus, corruptio ſit & mutatio carnium aut carnoſarum partium, & qui ſint generationis ipſius modi, & quot abſceſſuum differentiæ, in quarto libro ſufficienter dictum eſt: nunc verò quæ ad chirurgiam ipſius attinent perſequemur. Poſtquam perfecta mutatio in pus facta fuerit, (hanc autem cognoſcimus ex eo quòd & dolores & febris, quæ antea fuerunt, & rubor, & pulſus, & reliqua inflammationis ſigna minuuntur, & tumoris moles in acutum faſtigiatur, & ad digitorum innixum pus ſubſidit, maximè ſi in ſumma cute ſit abſceſſus) tunc ad chirurgiam nos conuertemus. At ſi neque ad tactum ſubſidat ac occurrat, neque faſtigietur, eo quòd in profundo conſiſtit, aliis mutationis ſignis intenti chirurgiam adhibebimus. Sciendum tamen quòd etiam ante perfectam in pus mutationem aliquando crudos adhuc abſceſſus ſecamus, vbi vel articulis vel principalibus partibus fuerint vicini, vt ne perſeuerante putrefactione ſimul corrumpatur ligamentum, aut pars aliqua neceſſaria. Sed & prope ſedem abſceſſus, ante perfectam concoctionem, crudos ſecare iubet Hippocrates, timens ne in perforationem procedãt. Secabimus itaque, non in omnibus ſimiliter ſectionem facientes, ſed lineas naturales, velut in facie, & pilorum exortus, velut in capite, ſequentes, decoris, quantum fieri poteſt, curam habebimus. In artubus autem in directum ſecantes, velut in muſculis & tendinibus, & neruos, & arterias, & principales partes vitantes, ſecuritatis rationem habebimus, ita vt modò in directum ſecemus, modò tranſuerſim abſceſſum diuidamus, prout res ſingulatim poſtularit. In minoribus itaque abſceſſibus, vnam ſectionem faciemus: in magnis, plures, pro magnitudinis ratione, vbique tenuiora & ad ſubeffluxionem commoda vulnuſcula ſecantes. Et qui quidem plurimum faſtigiati ſunt abſceſſus, & crudi, & tenues, ac mortificati, eos amputabimꝰ, iuxta triangulum, aut myrtei folii formam, aut aliam angularem figuram, ablationem facientes, quum circularis figura inepta ſit ad cicatricem inducendam: qui verò faſtigiati non ſunt, eos ſolùm ſimpliciter ſecabimus. At ſi magnum ſinum repererimus, ſi quidem carnoſa fuerit & glutinari potuerit incumbens cutis, ad defluxionem ſolùm vtemur loci ſectionibus: ſi verò tenuis & valde excarnis ſit cutis, totum ſecundum longitudinem ſimplici ſectione diuidemus. Et poſt ſimplicem ſectionem, ſi tenuia valde & non carnoſa apparuerint vtrinque corpuſcula, ipſa amputabimus. Poſt chirurgiã, facta per ſpongiam deterſione, ſi paruus eſt abſceſſus, & ſectio vna, ſimplici linamento vtemur: ſin magnus, & plures ſectiones, etiam lemniſcum qui pertrahi poſſit, per ipſas ducemus: eos verò qui amputati ſunt, ſimiliter linamentis implebimus. At ſi ſanguis erumpat, aqua frigida aut poſca vtendum eſt. Verùm eruptione ſanguinis perſeuerante, chalcitidis puluillum inſpergemus, quo etiam ob flaccidam putredinem ſæpe vtemur. Cæterùm ſplenia hyeme, & in neruoſis corporibus, vino & oleo imbuta imponemus: æſtate verò, & in corporibus carnoſis, aqua & oleo, aut etiam vino & oleo frigidis, & facta deligatione, poſtridie his ipſis liquoribus irrigabimus: tertiò verò die facta ſolutione, & per ſpongiam deterſione, tetrapharmaco linamentis illito vtemur. Et ſi inflammatio abſit, eandem irrigationem ad linamenti conſeruationem imponemus: ſi verò adſit inflammatio, cataplaſma concoctorium ſuperdabimus, perfuſionibus prius vſi. Sedata autem inflãmatione, ſuppurante & incarnante medicationis ductu curabimus. Sed & ſinus glutinatoriis medicamentis ſanabimus, velut in quarto de ſinibus dictum eſt.

DE STRVMIS, Cap. XXXV.

STruma, eſt tumor induratus, circa collum, & alas, ac inguina maximè conſiſtens, chœras *Græcis* appellatur, aut à chœradibus petris, aut à ſuibus, eo quòd multiplici fœtu fœcũdum eſt animal, aut quia ſues eiuſmodi colla habent. Naſcuntur autem ſtrumæ aut circa anteriores colli partes, aut circa alteram ipſius partem, aut circa vtraſque: & aut vna, aut duæ, aut plures. Omnes autem in propriis pelliculis continentur, quemadmodum ſteatomata, & atheromata, & melicerides. Doloroſæ itaque, & quæ ad contactum ac impoſitionem medicamenti deteriores fiunt, malignæ ſunt, quas ſanè etiam canceratas quidam appellarunt: & manifeſtum eſt ipſas non ita valde chirurgiis cedere. Benignas igitur & ad tactum & ad tempeſtiuum medicamentorum vſum, hoc modo aggredi oportet: quæ in ſumma cute conſiſtunt, & ad cutem repunt, ſimplicis ſectionis vſu, ab incumbentibus corporibus exoluemus, & diſtenta hamulis cute, labia à pelliculis liberabimus, velut in vaſorum exſectione docebamus, & paulatim auferemus: maiores verò hamulis tranſfixas leuabimus, & ſimiliter excoriantes, vndique à continentibus ipſas corporibus abſoluemus, ita vt vbique carotidas appellatas, ſoporarias arterias, & recurrentes neruos vitemus: ſi verò vas aliquod diuiſum operi impedimento ſit, laqueo ipſum conſtringimus, aut penitus per totum recidimus, ſi non ita magnum exiſtat. Et quum ſtrumæ fundum ad anguſtiam deuenerit, induſtriè ipſam reſecabimus, & demiſſo indice digito ſcrutabimur an etiã aliæ ſtrumæ adſint, ipſáſque eodem modo auferemus. At ſi magnum aliquod vas, aut etiam plura, circum ſtrumæ fundum ſuſpectum habuerimus, non ex fundo ipſam recidemus, ſed laqueo conſtringemus, vt particulatim citra periculum ſua ſponte excidat: & tunc ſanè curationis per linamenta ductum adhibebimus: ſi verò illico reſecetur, labia contrahemus. Omnino verò ſectiones in directum facere oportet, & ſi nihil ſuperflui habuerint, ſtatim conſuemus: ſi verò ex ſtrumæ mole, aliquid de cute redundat, parte ipſius ad myrti folii figuram reciſa, ſuturis vtemur, & medicamentum cruentis vulneribus accommodatum ſuperimponemus.

DE STEATOMATIBVS, ATHEromatibus, & meliceridibus, Cap. XXXVI.

QVum abſceſſuum generis & hæc ſint, in hoc differunt, quòd qui propriè abſceſſus vocantur, inflammati ſunt ac doloroſi, acrémque & erodentem humorem continent, & non in propria pellicula aut tunica continentur. Differunt autem hæc inter ſe, quia hoc quod in ſteatomate continetur, iuxta nominis rationem, ſeuo ſimile eſt: quod in atheromate, pulti ex frumento: quod in meliceride, melli. Dignoſces autem ipſa hoc modo: Steatoma aliis durius eſt, & ad tactum remittitur, fundúmque ſolidius habet: meliceris autem tangentibus velut corpus quoddam laxum cedit, & tardè quidem diffunditur, citò autem rurſus colligitur. At verò chirurgiam his ſimiliter velut ſtrumis adhibemus, in ſectione, & excoriatione, & ſuturis, ac reliqua curatione: id modò vt vitemus ne & pelliculam ſauciemus, eo quòd contentus humor effuſus impediat chirurgiam, & ne partem ipſius relinquamus, quæ regenerationis plerunque cauſa ſit, circa manuum iuncturas, & malleolos, & partes quæ ſecundum articulum mouentur: quemadmodum etiam ſtruma, ſi aut tota, aut pars ipſius relinquatur. Quòd ſi tale quid relictum fuerit, melius eſt non ſuere, ſed erodentibus medicamentis relicta conſumere.

DE ARTERIAE DILATATIONE, Cap. XXXVII.

DIlatatio arteriæ, tumor eſt ad tactum mollis, & digitis cedens, ex ſanguine & ſpiritu generationem habens. Et Galenus de ipſa dicit, Arteriæ oſculo aperto affectio appellatur *ἀνεύρυσμα, id eſt dilatatio*. fit etiam arteria ſauciata, vbi quidẽ incũbens ipſi cutis ad cicatricẽ deue-

nerit, manserit autem vulnus arteriæ neque coglutinatæ, neque cicatrice obductæ, neque carne obturatæ. Cognoscũtur autẽ huiusmodi affectiones ex pulsu arteriarũ: imò etiam vbi comprimuntur arteriæ, tumor omnis disparet, substantia ipsum efficiente ad arterias recurrente: hæc Galenus. Nos autem ipsas inter se distinguimus hoc modo: Quæ ex osculi arteriæ apertione fiunt, oblongiores apparent, & in profundo consistũt, & ad digitorum impressionem velut strepitus quidã auditur, quum in affectionibus ex ruptione nullus sonitus audiatur, & fiunt quoque magis hæ rotundæ, & in summo occurrant. Quæ igitur in alis & inguinibus ac collo fiunt, itémque in aliis locis, si magnitudine excedunt, eas chirurgia non tentamus, ob magnitudinem vasorum: quæ verò in extremis partibus, & artubus, aut in capite consistunt, eas sic aggredimur. Si ex apertione tumor factus est, sectionem rectam in longitudinem cuti infligimus: deinde disparatis per hamulos labiis, velut in vasorum exsectione dicebamus, excoriantes, & per apta ad hoc instrumenta à membranis repurgantes, arteriam nudabimus, & acus sub ea trãsmissione, & per duo fila deligatione vsi, vbi prius intermediam arteriæ partem scalpello punxerimus, & quod continetur in ea euacuauerimus, suppurante curatione vtemur, donec deligata filorum vincula excidant. Si verò ex arteriæ ruptione dilatatio facta est, totum ipsum quantum eius fieri potest, vnà cum cute, digitis prehendere oportet: deinde acum infra apprehensam traiicere, quæ duplex filum trahat: & post traiectionem, ipsam duplicis fili ansam dissecare, & sic per duo fila tumorem hac illac deligare, velut de staphylomate dicebamus. Quòd si timor sit, ne fila dilabantur, etiam alia acus transmittenda est quæ priorem per totum premat, similitérque duplex filum trahat, & ansa dissecta, sic per quatuor fila tumorem deligabimus: aut aperto iuxta medium tumore, post excretionem eius quod in ipso continetur, cutem amputamus, eo quod deligatum est relicto, & splenio vino ac oleo imbuto imposito, curatione per linamenta vtemur.

DE GVTTVRIS RAMICE, Cap. XXXVIII.

Tumor fit in collo magnus & rotundus ex internis partibus, qui ob id *βρογχοκήλη*, *Latinis gutturis ramex*, appellatus est. Differentiæ ipsius duæ sunt, aliæ enim steatomata, aliæ arteriarum dilatationes referunt. Quæ igitur dilatationes referunt, eas ex iisdem notis quibus illas cognoscemus, & velut desperatas reprobabimus, quum omnes arteriarum dilatationes similiter periculosam aggressionem habeant, præcipuè tamen quæ circa collum consistunt, ob magnitudinem arteriarum. Quæ verò steatomata referunt, eas similiter vt steatomata chirurgia tractabimus, discretis ac transgressis vasis, eodem modo velut de strumis dicebamus.

DE GANGLIO, Cap. XXXIX.

Ganglium nerui in nodum coactio est, ex plaga aut labore oborta, quæ plerunque circa manuum iunctúras, & malleolos, & corpuscula quæ secundum articulum mouentur, consistit: fit tamen etiam in aliis partibus. Cõsequitur tumor concolor, renitens, doloris exors. Si verò quis violenter cõprimat, torpidum sensum exhibet, nõn in profundo, sed sub ipsa cute consistens, & ad latera quidem transfertur, prorsum ac retrorsum nequaquã, etiamsi quis per vim protrudat. Quæ igitur in cruribus, aut brachiis, aut extremis partibus consistunt, ea excidere tutum non est. periculum enim est ne mutila pars fiat. Quæ verò circa caput aut frontem sunt, ea aggredimur, cutem scalpello diuidentes: & si quidem parua fuerint ganglia, volsella ipsa prehendentes, & ex fundo recidentes: sin maiora, hamulis transfixa excoriamus ac amputamus, & labiis per suturas contractis, medicamento cruentis vulneribus commodo curamus.

DE VENAE SECTIONE, Cap. XL.

Venæ secãdæ modus etiamsi omnibus sit manifestus, tamen vt nihil quod ad chirurgiam pertinet desit, & propter artificiosas ipsius distinctiones, nõ erit nobis negligẽdus. Primus itaque venæ sectionis scopus est redundantis sanguinis euacuatio. Duplex autem sanguinis redundantia demonstrata est: vna ad vires, etiamsi venæ non plenæ appareant, ob quam citò debiles & infirmi fiunt, quum natura grauitatem, velut onus quoddam, ferre non possit: altera ad continẽtia ipsum vasa, quæ in ipsa sanguinis fusura spectatur, etiamsi vires citra molestiam ipsum ferant. Ex qua dum rumpuntur aliquando vasa, sanguinis spuitiones aut aliæ fluxiones contingunt. Redundantiam igitur ad vires, ex corporis grauitate cognosces: ad venas, ex distentione, & quòd ipsæ repletæ apparent. Ambæ verò euacuationem indicant. Proinde etiam in prima morbi die aliquando venam secabis, si necessitas vrgeat, sola ciborum in ventriculo concoctione, aut etiam perfecta in hepate sanguificatione expectata. Si verò ob aliquam causam, venæ sectio ab initio non fuerit assumpta, etiam vltra septimum diem venam secare nihil absurdi fuerit, si & necessitas exigat, & vires nõ repugnẽt. Considerare insuper oportet eum qui venam secare volet, num multum stercoris sit in intestinis retentum: quòd si est, molli prius infuso per clysterem illud euacuamus, ne venæ ab intestinis aliquam putredinosam superfluitatum substantiam attrahãt. Qui igitur ob præsentem morbum, sanguinis detractione opus habẽt, eis omni tempore venam secabimus, vigore solùm particularium exacerbationum in febribus vitato. Si verò continua febris fuerit, omnino matutinum tempus commodius erit. Qui verò morbo non præsente, præseruationis tamen gratia, sanguinis euacuationem requirunt, his ver commodum est. At verò in ætatibus vsque ad annum decimumquartum, euacuatio sanguinis recusanda est, quemadmodum etiam post sexagesimum annum, si non ineuitabilis necessitas nos cogat: & in summa, qui debiliores vires habent, vitãdi sunt. In partibus itaque recens inflammatis, ex oppositis partibus euacuationem facere oportet: in diuturnioribus inflammationibus, ex vicinis. In multis equidem corporis locis venam secamus, plerunque tamen in ipsa cubiti intrinsecus flexura. Verùm attendendum est. Nam internæ venæ quæ alaris appellatur, arteria subiacet: mediæ, neruus: superna, humeralis etiam appellata, penitus omni metu vacat. Et in morbis quidem circa caput, humeralem secabimus: in iis qui sunt infra collum, alarem: vtrisque verò conuenit media. Oportet igitur partem aliquam circa brachii musculos, angusta quadam fascia deligare, & per manuum frictionem mutuam, repletam venam eam quæ necessitati commoda est, transuersim diuidere, secundum totam ipsius latitudinem solùm. Nam maiora quàm pro hoc modò vulnuscula, ægrè cicatricem recipiunt: & quæ valdè angusta sunt, ad hoc quòd crassioris humoris transitum impediunt, etiam inflammationem inducunt. At in quibus secunda die, aut tertia, quandoque etiam quarta, detractionem repetere volumus, in his obliquius venam secare oportet, quò in brachii flexione hians, non citò cicatricem recipiat. Sic enim Antylo visum est. Cæterùm quantitas eius qui euacuatur sanguinis, & virium robore, & morbi magnitudine iudicetur. Si igitur humoris multitudo subest, & materia feruet, semel ad animi deliquium vsque euacuamus, validis videlicet adhuc viribus, ægroto nõ propterea quòd humor ad stomachum defluxit, animi deliquium patiente. Nam hac de causa multi statim ab initio ante sufficientem euacuationem animo linquuntur: sed ratione euacuationis, his animi deliquium fieri oportet. Si verò multa quidem opus fit euacuatione, vires autem fuerint imbecilles, partiri euacuationem oportet, & prima detractione defectuosiore factã, rursus si opus fuerit, & tertiò detrahere. Euacuamus autem totum non solùm in repletionis affectione constitutum corpus, (velut Galenus ait) sed etiam ob magnitudinem affectionis, toto corpore in humorum commoderatione constituto, velut in sanguinis ex naribus aut aliunde eruptione, quũ non redundantia est quæ profluit, etiam ex oppositis reuulsorio modo euacuamus. Imò etiam in vehementibus inflammationibus, quemadmodũ in colicis, & rhenibus ex calculo laborantibus, lippitudinibúsque, & aliis

acutis morbis vrgentibus. Nam dolor & color partis in- A
flammatæ, causæ sunt fluxionis, etiãsi totũ corpus nõ ha-
beat superfluos humores. Tũc itaque defectuosius hoc i-
psum facere oportet, & ea euacuatione vti quæ cõuenire
videtur ætati maximè & ægroti naturæ, considerãdo in-
super etiam tempus & regionem & consuetudinem æ-
groti. At verò in quibus iuxta diuisam venam, inflamma-
tio quædam magna est, quemadmodum in pleuriticis &
hepaticis, in his optimũ est expectare sanguinis mutatio-
nem in colore & cõpage. Alius autẽ est sanguis in inflam-
matione ab eo qui secundum naturam est. Nã dum am- B
plius calescit, si prius crudior erat, rubicundior & flauior
euadit: si verò talis prius erat, ad nigriorem colorem ad-
assatus permutatur. Non tamen omni modo mutatio-
nem expectare oportet, sed aliquando etiam anteaquam
fiat cessare conuenit: atque hoc duplici de causa, nimi-
rum aut ob virium debilitatem, quam ex pulsuum con-
tactu cognosces, (inuenies enim ipsos inæquales in vehe-
mẽtia & magnitudine, vel etiã obscuros: & fluxionis vi
gor labascens debiles iam vires indicat) aut etiam ob in-
flammationis malignitatem. Quandoque enim nihil re- C
mittit, sed vehemẽter adstricta est. At si nihil horum im-
pedit, & ægrè in vigore ætatis fuerit, mutationẽ expecta-
re oportet, & hoc eo magis si ambiẽs aer tẽperatus fuerit.
Porro si sanguis ante sufficientem euacuationem suppres
sus fuerit, id quod fit aut ob timiditatem & animi deli-
quium, aut ob grumum, aut ob violentã constrictionem,
ad singula hæc instabimus, & animi quidem deliquium
odoramentis reuocamus, constrictionem verò, remisso
vinculo laxamus: grumum autem oleo affuso, aut digito-
rum fotu dissoluimus. Reliquus secandæ venæ appara- D
tus omnibus notus est. Atque hæc quidem in venis flexu-
ræ cubiti competunt. Si verò à fronte, velut in capitis do-
loribus, detractio fieri debeat, fomento prius adhibito,
fascia collum ipsis deligabimus, digito iuxta guttur im-
misso, vt suffocationem vitemus, & venam in fronte re-
pletam scalpelli venæ incisorii aut alterius acie secamus.
Eodem modo etiam iugulares venas in summa cute ex-
tantes, in lippitudine diuturna secamus, per specilli con-
cauum sanguinis effluxionem facientes. Sed & sub
lingua venas, velut in anginæ affectione transuersas inci- E
dimus, vitata constrictione. Quidam etiam in magnis
oculorum angulis conspicuas venas, velut in diuturnis
capitis & oculorum morbis, eodem modo secant. In qui
bus etiam eas quæ inter nares sunt aut compressione per
specilli caput, aut per asperas quasdam res irritando rum-
punt. Quin & venas retro aures, propter affectiones circa
caput, diuidũt, aut eas quæ circa poplitẽ sunt, in renib9 af
fectis: eas verò quæ in extremis partibus sunt, vbi & supe-
rius sitarum partium vinculis, & manuum confrictione,
& pedum ambulatione repleuerunt, secant, in sinistra qui F
dem manu, in splenicis, eam quæ inter paruum & annu-
larem digitum est: in hepaticis autem eam quæ eodem
loco in manu dextra est. Nam extremarum partium eua-
cuatio, quum magis è longinquo fiat, efficaciorem reuul-
sionem facit. In pede verò, velut in coxendicum mor-
bo aut in vteri affectionibus, superiorem interno talo ve
nam secant.

DE CVCVRBITVLIS,
Cap. XLI.

NEque in principiis affectionum, neque dum repleta G
sunt corpora, cucurbitulis vtemur, sed vbi totum
corpus prius fuerit euacuatum, & nihil amplius influit
parti, & opus fuerit aliquid mouere, agitaréque, ac foras
trahere. Leuis itaque cucurbita inflationes soluit, & sto-
machi fluxiones sistit, & sanguinem attrahit, & eundem
si feratur, rursus sistit, si oppositis partibus adhibeatur, &
quod in profundo est ad summam cutem educit. Et in
summa, humorũ quidem translationem, flatuum autẽ
euacuationẽ efficit. Quæ verò cum scarificationibus af-
figitur, efficaciorẽ trãspirationem causis præbet, ea quæ H
affligũt ex profundo, ita vt sensu percipiamus, educens.
Non enim sanguinis solùm, sed etiam aliorum humorũ
euacuationem facit, & præsertim si cum largiore flamma
adhibeatur. Verùm si de carnosis partibus detractionem
facere volumus, primùm facta scarificatione, postea cu-
curbitam imponimus: si verò minus carnosa fuerit pars,
leuem cucurbitã prius agglutinabimus. Vbi verò in mo-
lem eleuata pars est, facta scarificatione, rursus ipsam im-
ponimus: & si quidem parum vacuare volumus, vnã fissu
ra contenti erimus: si plus, plures incutiemus. Et si tenui-
orem contentum sanguinem deprehenderimus, in sum-
mo scarificabimus: si crassior, in profundũ, quum etiam
grumos sanguinis ex plaga euacuare voluerimus. Termi-
nus autem moderatæ fissurarum profunditatis, crassi-
tudo sola cutis est. Quidam instrumentum ad hoc exco-
gitarunt, tribus æqualibus scalpellis simul coniunctis, quò
vnà aggressione tres fissuræ infligerẽtur. Verùm nos hoc
inutile ducentes, vno scalpello vtemur. Alii vitreis cucur-
bitis vtuntur, eo quòd euacuati sanguinis quantitas in i-
psa attractione ex ipsis pellucet: sed magis trahunt æreæ,
ampliorem flammam sustinentes, quum vitreæ facilè frã
gantur. Sed & qui per cornua ore sugentes attrahunt, mi-
nus quidẽ euacuant, nihil autem reficcãt, quemadmodũ
quæ cum flamma adhibentur, si opus fuerit. At vbi iam
cucurbitam affigere voluerimus, erecta parte figurata, ex
latere ipsam agglutinabimus. Si enim iacentibus ipsis fu
niculum lucernariũ supernè admouerimus, vnà cum flã-
ma in cutem illabens, vehementer vrit, nulla necessitate
hoc exigente. Quandoque verò etiam cucurbitæ magni-
tudo sit pro ratione subiectæ partis. Hac enim de causa e-
tiam multæ sunt cucurbitarum iuxta paruitatem & ma-
gnitudinem differẽtiæ: quemadmodum etiam aliquæ lõ
giore collo & ampliore ventre, fiunt vt magis quàm aliæ
trahant. Cauendum autem est ne propè mammas cucur-
bitam adhibeamus. Illabentes enim in ipsas, & quando-
que inde intumescentes mammæ, faciunt vt valde diffi-
culter illæ auelli possint: & tunc spongiis ex aqua ca-
lida cucurbitas circundare oportet: ita enim remittunt.
Si verò neque sic remiserint laxatæ, iam perforare ipsas
oportet.

DE ALAE VSTIONE,
Cap. XLII.

IN humeri coarticulatione cõtingẽte luxatione, in qui-
busdam sæpe & frequenter brachii caput excidit, aut
ob redundantem humiditatem, aut quòd ob assiduam
eluxationem, loco huic via facta est. Tũc igitur ad vstio-
nem deuenimus. Oportet itaque aut supino, aut in sanum
latus reclinato ægro, interiorem alæ cutem, qua parte ma
ximè articulus excidit, duobus sinistræ manus digitis aut
volsella distendere, & tenuibus ac oblõgis ignitis caute-
riis perurere, ita vt ex cauterio quod in aduersam partem
pertrudi potest, per vnã aggressionẽ duæ crustæ fiant. Et si
multũ inter has fuerit spaciũ, specilli capite per ipsas trãs
misso, aliã in medio crustã faciemus, vrẽtes donec caute-
riũ cõtingat specillum. Sed & alias duas crustas vult fieri
Hippocrates, ab vtraque parte mediæ relatæ, æquali inter
uallo velut illæ distãtes, iuxta quadranguli figurã. Profun-
ditatem autẽ inuremus non altiorem cute. Nerui enim &
glandulæ & alia subiacent quæ inflammationem & o-
peris difficultatem inducere possunt. Curare autem opor
tet per porri cum sale trito impositionem, & per reliquã
ad crustas pertinentem curationem. Et postea cautè actio
nes per manus obeundas tractare.

DE AGNASCENTIBVS DIGITIS & de sedigitis,
Cap. XLIII.

AGnascuntur digiti circa manum, quandoque propè
magnos digitos, quandoque iuxta paruos, raro autẽ
circa alios digitos visi sunt. Qui verò ita agnascũtur, par-
tim per totum carnosi sunt, partim etiam ossa in se habẽt,
quandoque etiam vngues. Qui ossa habẽt, partim ab ar-
ticulo exortum habent, in commissura ad articulum cũ
altero digito cõmunicantes, partim ab internodio enati
sũt. Qui igitur ab internodio, siue spacio inter articulos,
enati sũt, penitus immobiles sũt: reliqui quandoq; mouẽ
tur. At carnosorum facilis est amputatio. Quicquid enim
superuacuum est, per totum penitus scalpello resecamus.

Eorum verò qui ab articulo exortum habent, difficilior est aggressio: at eorum qui ab internodio enati sunt, carnem primùm in circulum ad os vsque resecamus: ipsum verò os excisorio scalpro dissecamus, aut serra amputamus, deinde in curatione radim⁹ ipsa,& cicatrice obducimus, quemadmodum de vulneribus in ossibus diximus.

DE CHIRVRGIA ET VSTIONE suppuratorum, Cap. XLIIII.

EFficacissimum auxilium pectore suppuratis vstio inuenta est. Oportet igitur aristolochiæ longæ radicem oleo imbutam, ipsis per ignita cauteria vstis, in crustas indere, quarum vna inter clauicularum commissuram infusta sit, sursum tracta cute: duæ verò paruæ, paululum ad mentũ à soporariis arteriis procedendo: duæ sub mãmas, grãdiores aliquãto, inter tertiã & quartã costã: aliæ duæ, inter quartã & sextã paululũ nutantes retrorsum,& alia in mediũ pectus,& alia supra os ventriculi. Tres autem à tergo, vna in mediũ dorsum,& ab vtraq; spinæ parte duæ, eã quæ in dorso est crustam trãsgredientes, nõ ita in summa cute: alii verò (velut etiam Leonides ait) cauterio oliuari igni candefacto per intermedium costarum spatiũ, qua parte abscessum esse notarunt, vsque ad pus vstionem fecerunt. Quidam etiam chirurgia in his vti ausi fuerunt, per medium quintæ ac sextæ costæ, transuersa sectione paululum suboblique cute diuisa, atque ita per acutũ caltellum membrana costas succingẽte perforata, & pure excreto. Verùm & hi, & qui per ferrum in profundum vsque vrunt, aut statim mortem inducũt, vitali spiritu aceruatim vnà cum pure euacuato, aut fistulas incurabiles efficiunt.

DE CANCRO, Cap. XLV.

CAncer tumor est inæqualis, asper, abominabilis, sublinidus, dolorosus: quãdoque absq; vlceratione, quẽ etiam occultũ Hippocrates nominauit, qui etiã ex chirurgia deterior euadit, quandoque verò vlceratus. Nam ex atra bile generationem habẽs, plerunque erosionem perpetitur: & in pluribus quidem corporis partibus consistit, maximè verò circa vterum & mammas in mulieribus. Habet autẽ & venas vndiquaque extentas, velut animal cancer pedes, vnde etiam nomen ipsi inditum est. Curationem equidem ipsius per medicamẽta, in quarto libro sufficienter diximus, eius verò qui in vtero consistit, libro tertio. Quandoquidem verò corpora putrefacta, aut simpliciter à naturali statu digressã, ablationem expetũt, eos cancros qui in vtero consistunt vt chirurgia tentemus, fieri non potest, neque conducibile est. Proinde eorum qui in externis partibus, & præcipuè circa mammas sunt, chirurgiam trademus. Quidam igitur cauteriis totum id quod redundat consumunt: alii tota mamma exsecta vrũt. Galenus chirurgiam per sectionẽ solùm assumit, hoc modo scribens, Si tamen aliquando ausus fueris per chirurgiam curare cancrum, ab atrabiliarii humoris purgatione euacuare incipe: deinde tota affecta parte exactè resecta, vt nulla radix relinquatur, sanguinem effluere sine, & nõ citò cohibe, sed etiam circumsitas venas preme, crassum sanguinem ex ipsis exprimens. Postea similiter velut alia vlcera cura: hæc Galenus. Sed & reliqua maligna ac putredinosa vlcera, phagedænas, & gangrænas, & consimilia, eodem modo per chirurgiam aggrediemur.

DE TVRGENTIBVS MAMMIS IN viris, Cap. XLVI.

QVemadmodum in fœminis, ita etiam in maribus, circa pubertatis tempus, mammæ aliquantulum intumescunt, verùm plerisque rursus subsidunt. In quibusdã verò initio sumpto augescunt, adipe subenascente. Hæc itaque res quum effœminatæ naturæ opprobrium afferat, chirurgiam requirit. Proinde lunata sectione in infernam mammæ partem facta, & excoratione sequuta, pinguedineque detracta, futuris oras committimus. At si fortè ob magnitudinem mamma suis partibus deorsum, velut in fœminis, nutat, duas lunares sectiones iuxta extremitates sese mutuò contingentes incidemus, ita vt minor à maiore comprehendatur, & intermedia cute excoriata, ac pinguedine detracta, similiter futuris vtemur. Si verò aberrantes minus resecuerimus, ea parte quæ redundat

A rursus amputata, consuemus, & medicamentum cruentis vulneribus destinatum imponemus.

DE HEPATIS VSTIONE. Cap. XLVII.

SI cũ grauitate dolor fiat iis qui in hepate abscessum habent, carnosa ipsius pars affecta esse indicatur. Si verò acutus est dolor, in tunica magis pus est, & vstionem sic facere oportet: Cauteria tenuia oliuaria exactè candefacta, paululum supra inguen ad finem hepatis immittimus, vnam crustam incutientes: perusta verò tota cute, & B ad tunicam vsque perducti, pus excernimus: post cuius euacuationem, lenticula cum melle vsi, medicamentis ex aqua mulsa & incarnantibus speciebus, postea verò etiam cicatricem inducentibus, vtemur.

DE SPLENIS VSTIONE, Cap. XLVIII.

CVte spleni incumbente per hamulos distenta, longo candenti cauterio per totũ ipsam penitus perurimus, ita vt vna aggressione duæ crustæ fiant, atque hoc trifariã facimus, vt omnes crustæ sex fiant. At verò Marcellus tri- C dente, aut cauterio tridentis formam habente vtens, vna aggressione sex crustas inurebat.

DE STOMACHI VSTIONE, Cap. XLIX.

IN diuturnis stomachi fluxionibus, iuniores vstione vsi sunt: & alii quidem oliuaribus cauteriis tres crustas incutiunt: vnam in cartilaginem, gladium referentem: alteras duas inferius iuxta triangularem figuram, ea profunditate vt totam cutem perurant: alii verò vnam solùm faciunt, eámque maiorem, iuxta ipsum ventriculi osculum: D quidam neque ferro vrunt, sed iscis vocatis. Sunt autem iscæ spongiosa quædam corpuscula, in quercubus & nucũ regiarum arboribus nascentia, quæ barbari magis in vsu habent. Vlcera verò aliquandiu sinũt, nec cicatricem ipsis inducunt: imò magis insuper ipsa lãcinant, quò ob multam per ipsa exhalationem, os ventriculi fluxione non infestetur.

DE HYDROPE, Cap. L.

QVVM hydropis siue aquæ inter cutem constitutionem, & quot huius sint differentiæ, & quæ causæ, co- E gnitionem itẽ, & per medicamenta curationem, tertio libro tradiderimus, & in illo etiã antea ostẽderimus quòd solus Ascites hydrops chirurgiam admittat, hanc nunc tradituri sumus. Erectum itaque statuemus hominem: sin minus id fieri possit, in sella collocabimus: si verò neque hoc fieri possit, recusanda est nobis chirurgia in eo qui ad tantã debilitatẽ deuenit. Stante itaque erecto homine, iubebimus ministros à tergo ipsius stantes vt tumoris molẽ per manus comprimant, & deorsum ad pectinem protrudant. Nos autem accepto cultello acuto, aut venæ incisoF rio scalpello, si quidem à partibus circa intestina hydrops obortus est, iuxta perpendiculum vmbilici, tribus sub ipso digitis interpositis, abdomen ad peritonæum vsque appellatam membranam dissecamus. Si verò hepate primario affecto, ex sinistris vmbilici partibus secamus: si à splene, in dextris. Non enim secanda est ea pars in quam æger decumbere debet, & excoriata per instrumenti aciẽ cute incumbente, paululum supra priorem sectionem, etiam ipsam peritonæum membranã dissecamus, donec ad vacuum locum scalpellum pertingat. Postea verò æneam fistulam quæ ad calami scriptorii similitudinem G exsecta sit, & per abdominis & per peritonæi sectionem demittemus, & per ipsam humorem educemus pro viribus moderatum, quas ex pulsus contactu cognoscemus: deinde educta fistula humorem sistemus. Sistetur enim statim ob alteratam illam factam sectionem: sed & nos securitatis gratia, linamentum intortum per solam abdominis sectionem demittemus, & reclinato ac refocillato homine, postera die rursus parum humoris pro virium ratione, per fistulam euacuabimus, atque ita consequenti- H bus deinceps diebus, donec quamminimum ipsius vndiquaque relinquatur, aceruatam euacuationem cauentes. Multi enim ex imperitia rem bene tractare cupidi, vnà cum humore etiam vitalem spiritum aceruatim euacuarunt, atque ita hominem occiderunt. Cæterùm qui magis

ſecuritatis curã habẽt,modica humoris per chirurgiã facta euacuatione,quò vires ſaltem à grauitate leuẽtur,reliquũ per medicamẽta aquã ducẽtia,& per arenã,ſolẽ,ſitim, & ſiccantia alimenta cõſumunt. Quin & vſtione quidam vſi ſunt in ſtomachum, hepar, ſplenem,imum ventrem & vmbilicum,quinque cruſtas inurẽtes,alii ferreis tenuibus cauteriis,alii per iſcas appellatas, aut per aliam quandam eiuſmodi materiam:& multi ſanè hac ratione magis ſanati ſunt,aliquando penitus nulla facta perpunctione.

DE VMBILICI PROLAPSV.

Cap. LI.

VMbilici prolapſus fit aliquando rupta iuxta illum peritonæo membrana,& aut omẽto aut inteſtino prolapſo: aliquando verò lento humore ſub vmbilicum collecto:quandoque autem carne ſubter excreſcente,& quandoque ſanguine eò collato,ob venæ aut arteriæ ruptionẽ, velut in arteriæ dilatatione : quandoque non ſanguine, ſed ſpiritu ſolùm illic collecto. Si igitur omentum foras prolapſum fuerit,tumor circa vmbilicum cõcolor, ad tactum mollis, doloris exors, & inæqualis apparet: ſi verò inteſtinum,ſupra relata etiam amplius inæqualis,& ad digitorum compreſſionem diſparens, quandoque verò etiã ſtrepens, & ex balneis ac diſtentionibus magis augeſcens. At ſi humor fuerit, mollis quidem ſimiliter eſt tumor, ſed ad compreſſionem non cedit, neque minuitur, neque augeſcit: ſi verò ſanguis,ad prædicta ſigna, tumor etiã liuidior fuerit.Carne verò ſubterenata,durior & renitẽs erit tumor,& in eadẽ magnitudine permanens.Qui verò ſpiritus inflationẽ illic collectã habẽt, his mollicies ad tactũ adeſt,& ſonitus quidã ſequitur ad pulſationẽ,& diſparet ad compreſſionẽ.Hoc igitur modo chirurgiam adhibebimus: Erectum hominem iubebimus vt ſpiritu ſuppreſſo ſeipſum diſtendat: deinde tota vmbilici prominentia circumcirca atramento ſcriptorio notata,ſupinum locabimus,& iuxta notas factas, tumorem ſcalpello circumſcarificabimus: poſtea media parte per hamulos diſtenta, filum aut chordam ſcarificationi circumdabimus.Sic enim retinebitur non dilabens,anſato nodo connexione facta: deinde conſtricto tumore circa verticem aperto,indicem digitum demittemus,diligentérque perſcrutabimur anne aliqua inteſtini conuolutio,aut omenti pars ſimul fuerit conſtricta. Et ſi quidem inteſtinũ fuerit id quod conſtrictum eſt,anſato fili nodo laxato,ipſum intrò compellemus:ſi verò omẽtum fuerit,hoc attractum quantũ eius ſuperuacanei fuerit reſecamus,filo deligãtes velut par eſt, ſiquod vas intercurrat:poſtea acceptis duabus acubus ſimplex filum ducentibus, iuxta chiaſmum,*hoc eſt ad literæ Græcæ χ figuram*,ipſas per factã ſcarificationẽ trãſmittemus : & diſſectis filorum anſati nodi finibus, velut in venæ dilatatione dicebamus,ex quatuor principiis cõſtrictionem faciemus. Poſtquam verò computruerint ac exciderint corpuſcula filis deligata,linamentorum ductu curabimus,vt cauior cicatrix fiat ſemper ſtudio habẽtes. Atque hæc quidem omento aut inteſtino affectionem inducentibus adhibemus.Si verò caro, aut humor, aut ſanguis,affectionis cauſa fuerit,media tumoris parte circumcirca ablata,& quicquid extra membranam peritonæon iuxta vmbilicum inſitum eſt,eo educto, iuxta concarnationis modum curationem faciemus. Cæterùm affectionem prolapſi vmbilici,ex arteriæ dilatatione, aut ſpiritus interlapſione obortam,repudiamus, velut etiam reliquas arteriæ dilatationes.

DE PERITONAEI MEMBRANAE VVLnere,& de inteſtini aut omenti prolapſu:in quo etiam modus ſuendi ventrem.

Ex Galeno, Cap. LII.

QVomodo quis vulneratam peritonæon membranã optimè tractarit, conſequenter conſiderandum eſt. Si igitur paruum fuerit vulnus,vt prolapſum inteſtinum inflatum nõ amplius reprimi poſſit,neceſſe eſt aut flatum euacuare,aut vulnus maius efficere.Melius autẽ eſſe puto prius illud facere, ſi fieri poſſit vt id aſſequamur. Quomodo verò quis hoc magis aſſequi poſſit?Si cauſam ex qua inteſtinũ inflatur amoueat.Quæ igitur eſt hæc?Ambientis aeris frigiditas:quare etiã per calefactionẽ ſanatio cõtingit.

A Spongiam igitur mollem aqua calida imbuere oportet, deinde exprimere,& per ipſam inteſtinum calefacere.Interim verò præparetur vinum auſterum calidum : nam & calfacit magis quàm aqua,& inteſtino robur indit. Si verò ab horum vſu, inteſtinum adhuc permãſerit inflatum, tantum de peritonæo incidere oportet quantum opus habet id quod prolapſum eſt.Ad talem autem ſectionem cõmoda ſunt fiſtulis ſecandis apta inſtrumẽta,ſyringotoma recta appellata.Cõmoda eſt etiam ægro,vulnere in infernis partibus facto, figura decubitus ſurſum vergẽs : in ſu-
B pernis, deorſum:& in dextera parte facto vulnere, in ſiniſtram declinari,& viciſſim in ſiniſtra, in dextram: atque hoc tum magnis tum paruis vulneribus cõmune eſt. Verùm inteſtinorum repoſitiones in proprium locum, in magnis vulneribus,miniſtro admodum perito opus habent.Oportet enim ipſum ſuis manibus forinſecus apprehenſum totum vulnus intrò contrahere ac conſtringere, ita vt ſemper exiguum quid ſuenti denudet: & ſanè etiam id quod conſutum eſt moderatè adſtringat,donec exactè fuerit totum conſutum.Quis verò ſit modus ſuendi ven-
C trem ad huiuſmodi idoneus,deinceps dicamus.Quandoquidem abdomen cum membrana peritonæo concreſcere oportet,à cute initium ſumendum eſt, acu ab externa parte intrò trãſmiſſa.Vbi verò cutem & muſculum rectũ totum penetrarit,membrana adiacente præterita,traiicere acum ab interna parte per reliquam membranam oportet, atque ita hinc ab internis extra per alteram abdominis partem traiicere,& vbi penitus pertrãſiit,rurſus ab externis intrò per hanc abdominis partem tranſmittere, & adiacẽte ipſi mẽbrana præterita, & ad oppoſitã membra-
D næ partẽ trãſitione facta,ab internis extra ipſa perpungere,& ſimul cum ipſa etiã proximũ totũ abdomẽ : deinde ab hoc rurſus initio facto,ipſum cum opoſita membrana conſuere, & poſtea per proximam cutem extra tranſmittere:illinc verò rurſus intrò tranſigere, & cum oppoſita membrana conſuere,ac per proximam cutem extra trãſmittere:& hoc iterum atque iterum repetitis vicibus facere,donec totum ſimiliter conſuerimus vulnus.Interuallum autem ſuturarum,quantum ad cõſtringendum ſubiecta attinet, breuiſſimum eſſe debet : quantum verò ad
E hoc,vt cutis inter ſuturas infracta permaneat,breue interuallum non eſt commodum.Fugiendus itaque eſt vtriuſque exceſſus,& quod moderatum eſt,eligendum.Iam verò & hoc commune quodammodo omnibus vlceribus eſt,quemadmodum etiam ipſius fili compages. Quod enim durius eſt,cutem rumpet quod mollius, ipſum prius rumpetur.Eodem modo etiam propinquiſſimè ad ſumma labia acum traiicere,facit ac cogit vt cutis quæ pauciſſima reſtat, plerunque rumpatur.At ſi multa ſit comprehenſa,inglutinata permanet:atque hæc quidem etiãſi o-
F mnibus vlceribus communia ſunt,maximè tamen in vẽtris ſutione vitare oportet, & aut(velut antea dictum eſt) facere, coniectura habita vt abdomẽ cum peritonæo cõcreſcat,eo quòd quum neruoſum ſit,vix concreſcat : aut (velut aliqui faciunt)ea quæ ſecundum naturam cognata ſunt inter ſe contrahere,peritonæum cum peritonæo,abdomen cum abdomine.id quod hoc modo fiat: A vicino nobis abdomine acum traiicere oportet, ab externa parte intrò,per ipſum ſolũ,& ambobus peritonæi labiis trãſgreſſis,rurſus acum conuertere,& ab externa parte intrò,
G per ambo peritonæi labia traiicere : & deinde rurſus cõuerſam,ab internis extrà,iuxta oppoſitum abdomen trãſmittere. Hic modus à communi illo & vulgato, quo per quatuor labia, vna aggreſſione acum traiiciunt, differt: quòd peritonæum membranam intra abdomen exactè occultat.Cæterùm medicamenta commoda ſunt eiuſdẽ materiæ cum iis quæ cruẽtis vulneribus competunt : quò verò nulla ex principalioribus partibus coafficiatur,lanã tenerã moderato oleo calido imbutam,per totum ſpatiũ inter inguina & alas, circundare oportet. Præſtat autem
H idem oleum calidum per clyſterem inteſtinis immittere. Si verò etiam ex inteſtinis aliquod fuerit vulneratum,vinũ ſit id quod immittitur nigrum,auſterum,tepidum:atque hoc magis,ſi totum fuerit perforatum ad internum vſque meatum.Facilia igitur curatu ſunt craſſa inteſtina:

ægrè verò curãtur tenuia. Penitus autẽ incurabile eſt ieiu A
nũ tum propter multitudinẽ ac magnitudinem vaſorum, tum propter tenuitatem ac neruoſitatem tunicæ: ſed & bilem puram omnem excipit,& viciniſſimum omniũ eſt hepati. At verò infernas ventriculi partes carnoſas illas tẽtare oportet vt curemus: fieri enim poteſt vt ſuccedat, nõ ſolùm quia craſſiores hæ ſunt,ſed etiã quòd curãtib⁹ medicamẽtis facilior ſedes eo loco cõtingit. At verò vulnera in ore ipſius ventriculi ac ſtomachi,tranſitu ſolùm medicamẽta cõtingũt: ſed & iis quæ in ore ipſius ſũt,ſenſus ſubtilitas auerſatur,quò minus curẽtur. Quũ verò peri B
tonæo rupto,omentum prociderit,& aut liuidum aut nigrum factum fuerit, parte ea quæ ante nigrefacta eſt, laqueo conſtricta,propter eruptionis ſanguinis periculum, reſecare oportet eam quæ poſt laqueum eſt,ita vt ad infernum finem conſutionis,laquei initia for as propendeant: quò facilè eximi poſſint vbi ſuppurato vulnere reiecta fuerint.

DE PRAEPVTIO CVRTO,
Cap. LIII.

IN quibus parum quid deeſt cuti pudendi, quidam de- C
coris reparandi cauſa, duplicem chirurgiæ modum excogitarunt:quandoque quidem circa pudẽdi initium ſupernè cutem ſecantes in orbem, quò ſoluta continuitate cutis deorſum trahatur, quouſque glans fuerit contecta: quãdoque verò ſcalpello ſubexcoriantes iuxta internam partem,circa glandis radicem: deinde deorſum trahẽtes, & poſtea molli quodam linteo præputium obligantes: nimirũ linteo quodã in medio interpoſito iuxta factã excoriationẽ,quò præputium cum glande non concreſcat. D
Hunc modum Antylus magis probat, latius ipſum exponens: nobis autem ſummatim ſolùm attingere ſatis eſſe viſum eſt,eo quòd in artis operibus raro talis chirurgia requiritur,quum neque functionis aliquam difficultatem hæc affectio inducat, neque ita decorem vitiet vt huius chirurgiæ tormentum ſubire quis ſuſtineat.

DE HYPOSPADIAEIS,
Cap. LIIII.

MVltis ex natiuitate glans non eſt perforata, ſed ſub appellato cane, vbi glans abſoluitur, foramen eſt: atque hinc neque mingere in anteriorem partẽ poſſunt, E
niſi valde ad pectinem membrum refregerint, neque liberos generare,quum ſemen ipſos in directum eiaculari in vterum non contingat:& ad hæc non vulgare dedecus affert hæc affectio. Simpliciſſimus igitur & periculi maximè exors chirurgiæ modus ſit per reſectionẽ. Oportet itaque affectum reclinare ſupinum: deinde glandem per ſiniſtræ manus digitos fortiter extẽdere,poſtea glandem ſcalpelli acie circa coronam amputare, non obliqua facta reſectione,ſed quæ ſimilis ſit ſculpturæ circumcirca factæ, ita vt in medio eminentia quædam appareat glan- F
di ſimilis. Quãdoquidem verò ſæpe ſanguinis eruptio cõtingit,ſi quidem fieri poterit, per ſanguinem ſiſtentia ipſam ſedabimus:ſin minus,vſtione per tenuia ferramẽta vtemur.

DE PHIMO, SIVE PRAEPVTIO
circa glandem conſtricto,
Cap. LV.

DVplex phimoſeos, *id eſt præputii circa glandem conſtricti*, cauſa eſt. Quandoque enim præputiũ ita intexit glandem vt rurſus detrahi non poſſit: quãdoque retrò abdu- G
ctum,non amplius induci poteſt: quæ ſpecies propriè paraphimoſis appellatur. Prima igitur differentia fit aut ob cicatricem in præputio factam,aut ob carnis accretionẽ: ſecunda verò in pudendorum inflammationibus efficitur,quum abducta retrò cute glãs intumuit,& nõ amplius præputium admittit. Si igitur prima conſtrictionis ſpecies fuerit,chirurgiam adhibebimus,hoc modo: Poſtquã hominem prout conuenit collocauimus, attracto præputio in anteriorem partem, hamulos tres aut quatuor in ſummum ipſum immittemus,eóſque miniſtris tenendos H
dabimus, & quantum fieri poteſt extendere ac aperire ipſum iubebimus. Poſtea ſi ex cicatrice externa cõtractio facta fuerit,ſcalpello ſectioni venarum apto, aut cultello aculeato, ex internis partibus præputium diuidemus, in tribus aut quatuor locis, iuxta internas partes ſectiones facientes in directum extẽtas,& æquali ſpatio inter ſe diſtantes. Eſt autem duplex circa glandem præputium. Oſculum igitur internæ in ipſo partis diuidemus. Ita enim cõtractione ex cicatrice oborta exoluta,præputium abducemus. Si verò caro ex internis partibus agnata, conſtrictionem effecerit, detracto præputio,in omnem carnem ſcarificationes faciemus,& eminentias intermedias carnis inter impacta vulnuſcula derademus: poſtea verò plumbeũ canalẽ papyro ſicca obuolutũ toti glandi circundabimus. Sit autem canalis vndiquaque æqualiter expaſſus. ſic enim propter canalis circumpoſitionem,præputium prohibebitur, vt ne rurſus inductum concreſcat,vt quod præ plumbo & obuoluta papyro, diſtentum conſeruetur. Papyrus enim ex irrigatione intumeſcens cutem adhuc magis diſparat. Hoc igitur facimus, ſiue propter cicatricem, ſiue propter carnis excretionem, conſtrictio fuerit facta. Si verò paraphimoſis dicta fiat, & inueterata fuerit, concreſcit,& incurabilis eſt,ſi non velut in præputio curto curari quis velit. At ſi nõdum occalluerit, in directum factis vulnuſculis tribus,aut quatuor,aut pluribus, & oleo calido multo affuſo, ad externam partem ipſum attrahemus.

DE COHAERENTE CVM GLANDE
præputio, Cap. LVI.

VLceratione circa glãdem aut præputium progreſſa, circa vtraque fit cõcretio vt cohæreant. Oportet igitur ſubexcoriare,& quantum eius fieri poteſt,per ſcalpelli, aut cultelli polypis excidendis apti,aciem, retinacula exoluere conari:& maximè quidem glandem à cohærente præputio purè ſecernere: ſi verò difficile hoc fuerit,magis aliquid de glande ad præputiũ aſſumere, quàm vice verſa. quum enim tenue ſit præputium,facilè perforatur. At poſt exolutam concretionem, tenue linteum aqua frigida madefactum,inter glandem & præputium interponatur,vt ne rurſus concretio fiat: & adſtringenti vino adhibito,cicatrix ipſis inducatur.

DE CIRCVMCIDENDIS,
Cap. LVII.

NON de iis qui gentilis religionis more circumcidũtur,nunc nobis ſermo eſt, ſed de iis quibus ex pudẽdi affectione præputium nigreſcit. Oportet itaque totum id quod denigratum eſt in ipſis,in orbem diuidere: poſtea verò ſquama æris cum melle vtendum eſt, aut etiam malicorio & eruo,ad modum eorum quæ linamentis excepta induntur. Si verò ſanguis eruperit, lunatis cauteriis vtendum eſt ad vtranque rem conferentibus, ipſam inquam ſanguinis eruptionem, & vulnus depaſcendo proſerpens: ſi verò tota glans aliquando fuerit conſumpta, plumbeo canali in meatum indito, vrinã per ipſum reddere iubebimus.

DE THYMIS IN PVDENDIS,
Cap. LVIII.

THymi,carnoſæ ſunt eminentiæ,quandoque in glande,quandoque in præputio conſiſtentes: & ex his alii qui ſunt maligni,aliqui non. Non malignos igitur ſcalpelli acie deradere conuenit, & chalcitidem inſpergere: in malignis autem poſt ablationem vſtione vtendum eſt. Si verò alternatim oppoſiti in præputio thymi fiant, alii intra ipſam,alii extra,non omnes ſimul aggredi oportet,ne præputium quod tenue eſt,non animaduertentes,diſſecemus: verùm primùm interni auferantur, & poſt inductã ipſis cicatricem,etiam externos aggrediamur. Quidam ex recentioribus forfice præfectos,ſeta equina obligatos, ipſos curabant: quemadmodum alii frigido cauterio ipſos adurunt.

DE CATHETERIS, ET INFVSI
immiſſione in veſicam,
Cap. LIX.

SVppreſſa vrina in veſica propter obturationẽ aliquã, velut ex cõcretis ſanguinis grumis,aut ex calculis, aut propter aliam quandam cauſam, catheteris & fiſtulæ immiſſione vtemur,ad recremẽti vrinæ eductionẽ. Accepto igitur ætati & generi congruo cathetere,ipſum præparabimus. Præparationis autem modus talis eſt: Lanam modicã per filum in medio deligamus, & filo cum iunco

acuto per catheteris fiſtulam tranſmiſſo, lanam foramini quod ad catheteris caput eſt adaptamus,& extrà eminentibus lanæ partibus forfice præſectis, catheterem in oleũ immittimus. Ægroto verò in ſede collocato, & cum fomento prius,ſi nihil impedit,rigato, acceptum catheterẽ immittimus,primùm in directum vſque ad colis fundũ, & poſtea pudendum ad vmbilicum refringimus.nam ab hac parte obliquus eſt veſicæ meatus, atque ita catheterẽ vlterius admouemus.Poſtquam verò ad interfœmineum prope ſedem peruenerit, rurſus pudendum inſito inſtrumento reflectimus,ad figuram naturalem reducentes. nã ab interfœmineo veſicæ meatus ſurſum tendit, & catheterem propellimus, donec ad vacuũ veſicæ ſpatium perueniat.Poſtea verò inſitum in catheteris fiſtula filum attrahimus,quò vnà cum lana attracta,vrina ſequatur: quẽadmodum in ſiphonibus contingit.Talis eſt immittendi catheteris modus. Quandoquidẽ verò ſæpe opus habemus vt vlceratam veſicã colluamus, ſi auriculares clyſteres infuſum trãſmittere poſſunt,ipſis vtemur,iuxta prædictum modum eos immittentes: ſi verò per hos fieri non poterit,corio aut veſica bubula ad catheterẽ adaptata, per immiſſam catheteris fiſtulam infuſum immittemus.

DE CALCVLIS, Cap. LX.

CAlculorum generationis cauſam, & quòd pueris quidem magis in veſica, ætate verò prouectis in renibus calculi generantur,hæc ſanè quum alibi docuerimus,nũc ad calculorum exciſionis modum deueniemus,vbi ſigna prius calculorum in veſica expoſuerimus. Vrinarum igitur excretio aquoſa ipſis contingit,& ſubſidentia arenoſa in ipſis:& dum aſſiduè pruriunt, pudendum laxatur, & rurſus præter rationem intenditur, eo quòd ipſum aſſiduè contrectant dum irritantur,& præſertim pueri. Si verò in veſicæ collum calculus incidat, etiam vrina derepente ſupprimitur.Cæterùm ex his quibus calculi exſecatur, pueri quidem vſque ad decimumquartum annum facilè curantur, propter corporum mollitudinem: ſenes autem difficulter, eo quòd vlcera in corporibus ipſorum ægrè ſanentur:mediæ inter has ætates,etiam in hoc medio modo ſe habent,& rurſus facilè curantur qui maiores calculos habent,quia inflammationibus adſueti ſunt: difficulter autem qui minores, ob contrariam cauſam. His ita ſe habentibus,ad chirurgiam deuenientes concuſſione vtemur prius,per miniſtros quandoque, & aliquando etiam ipſo ægro ab alto quopiam deſiliente,quò calculus ad veſicæ collum ſubducatur: deinde collocabimus ipſum ita vt erectus ſedeat, & manus ad femora ſua habeat, quò ad exiguum locum veſica decurrat. Si igitur ad contactum noſtrum forinſecus iuxta interfœmineum,inter anum & pudendum, calculus occurrat præ concuſſione elapſus, tunc ſtatim ad chirurgiam nos conuertemus: ſi verò non occurrat,indicem ſiniſtræ manus digitum, ſi puer fuerit ægrotus,aut etiam medium,ſi adultior fuerit, oleo illitũ in ſedem immittemus,& ſupinis digitis perſcrutantes, vbi occurrerit,paulatim ad veſicæ collum tranſferentes ipſum coarctabimus, & digito aut digitis foras protrudemus ipſum impactum,iuſſóque miniſtro vt manibus veſicam premat,alterum iubebimus miniſtrum vt per dextrã manum teſtes ſurſum tendat,altera verò interfœmineum diſtendat in alteram partem ab ea in qua ſectio eſt faciẽda.Nos autem accepto inſtrumento excidendis calculis idoneo,inter ſedem & teſtes,non iuxta medium interfœmineũ,ſed ad alterã partem,ad ſiniſtram natem,obliquã ſectionem faciemus,in ipſum occurrentem lapidem ſecãtes,ita vt ſectio extrinſecus amplitudinem habeat, intrinſecus autem non amplius quàm vt lapis per ipſam excidere poſſit.Aliquando enim per innixum digitorum aut digiti circa ſedem,ſimul vt ſectio facta eſt, etiã citra extractionem,lapis placidè exilit: ſi verò non exilierit, extractionem per inſtrumentum ad hoc paratum facimus. At verò poſt eductum lapidem,ſanguinis eruptione per puluillos ſanguinem ſiſtentes, & manna thuris, & aloe, & ſymphyto, aut etiam miſy ac ſimilibus ſedata, lanas aut lintea complicata,vino & oleo imbuta imponemus,& calculariis,ſiue ſena crura habẽtibus deligationibꝰ vtemur.

Si verò ſanguinis eruptionis tumor immineat, linteum complicatum ex poſca aut roſaceo cum aqua imponatur, & reclinato ægroto frequentius madefaciemus.Tertia verò die facta ſolutione,& aquæ ac olei multi affuſione, tetrapharmaco linamentis excepto vtemur, ita vt ſæpius ipſos ſoluamus ac curemus, propter vrinæ acrimoniam. At ſi inflammatio aliqua ſuccedat,cataplaſmatis & perfuſionibus ad hanc commodis vtemur: & in veſicam roſaceum aut oleum chamæmelinum,aut butyrum immittemus,ſi non inflammatio aliqua nos prohibeat: ſimiliter verò etiam ſi ſerpendo depaſcens,aut aliàs quomodocunque malignum vlcus fiat,ad ſingula conuenienter inſtabimus. Poſtquam verò ab inflammatione liberum eſt vlcus,facta ablutione, emplaſtro ex ſuccis ad lumbos ac imum ventrem,vtemur.Per totum autem curationis tempus, femora ſimul vincire oportet,quò auxiliis adhibitis inſeruiant.Porro ſi paruus ſit calculus,& in colẽ incidat,& per vrinã eiici nõ poſſit, præputio in anteriorẽ partẽ vehementer attracto,ipſum ad ſummam glandem deligabimus.Deligabimus etiam retro pudendum ipſum colem, ad finem qui ad veſicam eſt conſtrictionem facientes, & poſtea infernè colem ad ipſum occurrẽtem calculum ſecabimus.Inflexo autem cole lapillum eiiciemus, & exolutis vinculis,vulnus à ſanguinis grumis mundabimus, & vinculum quidem retrò obligatur, vt ne calculus retrorſum recurrat:in anteriore autem parte, quò poſt extractũ lapidem,dum deligatum præputium exoluitur, recurrẽs cutis ſectionem factam contegat.

DE CORPORIBVS CIRCA TESTES, Cap. LXI.

QVVM corpora circa teſtes, ad hernias ſecandi doctrinam cõferant,definitiones ipſorum prius adſcribemus. Ipſe igitur teſtis ſubſtantia eſt glandoloſa & friabilis, ad gignendi ſeminis facultatẽ facta. At κρεμαστῆρες, qui & cremaſteres appellantur, neruoſi exortus ſunt, ex membrana medullæ dorſi, cum venis arterioſis ad teſtes pertingentes,per quos ſeminis ad pudendum emiſſio cõtingit. Vaſa verò ſeminaria venæ ſunt quæ à vena caua ad teſtes pampinoformiter inflexæ feriuntur, per quas teſtes nutriuntur. Rubicunda tunica eſt natura neruoſa, quæ iuxta gibbam partem, & ante teſtem abſoluta eſt: iuxta cauas autem partes, & retrò teſti adhæret, ex peritonæi membranæ tunica ortum habens. Hanc autem partem iuxta quam teſti adhæret,poſteriorem accretionẽ nominant. Darti verò pelliculæ ſunt extrinſecam cutem ad rubicundam tunicam agglutinantes, & ipſi adhærentes,qua parte etiam illa retrò teſtibus adhæret: at rugoſa illa extrinſecus cutis teſtibus circumdata ſcrotum appellatur.

DE HERNIA AQVOSA, Cap. LXII.

SI lentus humor circa partem corporum ſcrotum pertẽxentium colligitur,& tumorem ſenſui expoſitum efficit, *ὑδροκήλη, id eſt hernia aquoſa*, affectio nominatur.Cõſiſtit igitur plerunque humor in tunica rubicunda circa teſtem in anteriore parte, vbi maximè rubicunda tunica à teſte ſeparatur: rarò verò in partibus extra rubicundam tunicam affectio cõſiſtit. Sæpe autem in propria tunica humor continetur,& hãc affectionẽ chirurgi in ſupergenita tunica appellare ſolent. Si igitur ob prægreſſam cauſam,velut eſt partium debilitas, affectio conſtiterit, ſanguis qui alimenti ratione affertur, in aquoſam aut ſeroſam lentam ſubſtantiam tranſmutatur:ſi verò ob plagam, ſanguinea aut fæculẽta eſſentia continetur. Commune igitur ſignum eſt tumor doloris exors, durans circa ſcrotum,qui iuxta nullam occaſionẽ euaneſcit: ſed cedit quidem in his qui modicum humorem habent, non autem cedit in iis qui multum. Et in quibus quidẽ in tunica rubicunda conſiſtit humor,his tumor eſt fere rotundus velut ouum: atque his teſtis occultus eſt,vt qui vndiquaque circumluatur. Si verò extra tunicam rubicũdam,ſub pelliculis dartis dictis fuerit, per pauca corpora occurrit: at ſi in ſupergenita tunica humor conſtiterit, propter collectionem ac conglobationem vndiquaque contingentẽ, tumor alterius teſtis imaginem præ ſe fert: & ſi quidem

aquoſus fuerit humor,cõcolor tumor pellucet:ſi verò fæculentus aut cruentus, rubicundus aut liuidus apparet: ſi A verò in vtriſque ſcroti partibus ſigna hæc comparuerint, hos geminata hernia correptos eſſe ſcito.Cæterùm chirurgiam hoc modo facimus:Denudata pilis pube & ſcroto, ſi non puer fuerit,hominem ſupinum in ſcamnum reclinamus,ita vt natibus linteum multipliciter complicatũ, ſcroto verò ſpongiã magnam ſubiiciamus: & ex ſiniſtris ægri ſedentes, miniſtrum à dextris ipſius ægri ſedentem iubemus vt & pudendum in alteram partem diſtendat,& ſcroti cutem ad abdomen extendat: nos autem accepto B ſcalpello ſcrotum diuidimus, à medio exorſi ſecundum longitudinem,propemodum ad pubem vſque rectam ſectionem facientes, ſimilẽ & appoſitam ei lineæ quæ ſcrotum in duas partes ſecat,diuiſione ad rubicundam vſque tunicam progrediente.Si verò in ſupergenita tunica ſit humor,qua parte apex eius tunicæ ſignificationem de ſe præbet,ea parte diuiſionem facimus, & labiis ſectionis per hamulum diductis,& dartis appellatis pelliculis detractis per herniarum cultellum ac ſcalpellum, & denudata tunica rubicunda, mediam ipſam per venarum ſectoriũ C ſcalpellum diuidimus,illa maximè parte qua à teſte ſeparata eſt: & humore toto aut maiore ipſius parte, in vas quoddam excreto ,rubicũdam tunicam per hamulos auferimus, tenuiſſimam præſertim ipſius partem. At hinc iam Antylus ſuturis & curatione cruentorum vulnerum vtitur:recentiores autem concarnante appellato ductu.Si verò teſtis putrefactionem aut aliquam aliam affectionẽ habere comperiatur,vaſis quæ cum adſtitecõiuncta ſunt, per laqueum diſparatis,& ipſo adſtite diſſecto,teſtem eximere oportet:& in gemina hernia præditis, eodem mo- D do dupliciter operabimur,ſectiones vtrinque circa ſcroti ad inguina partes facientes. Poſtea verò immiſſo per ſectionem ſpecilli capite,deorſum ad ſcroti finem,& ſcroto per ipſũ ſpecilli caput diſtẽto,acuto ſcalpello ſectionẽ ſecundum ſubeffluxum facimus, quò ſanguinis grumi, & pus per ipſam excernatur. Per ipſum verò ſpecilli caput lemniſcum in longitudinem implicitum linamẽtum, ad ſupernam ſectionem traiicimus,& vibicibus ſpongia deterſis,lanas oleo madidas per ſectionem deorſum ad teſtẽ immittimus,& forinſecus alias lanas vino & oleo imbu- E tas,ſcroto,imo ventri,inguinibus,interfœmineo ac lũbis ſuperponimus:& linteo triplicato inſuper expreſſo, & deligatione ſena crura habente, & aliis ad hoc commodis facta,hominem reclinamus, lanis ad lumbos ſubiectis, quietis gratia,& pelle molli ſubſtrata,ad irrigationes excipiendas.Irrigamus autem oleo calido ad tertiam vſque diem:poſt quam ſolutione facta,ad vulnus quidem tetrapharmaco linamentis excepto vti oportet, ita vt lemniſcum in ſolutione permutemus. Forinſecus autem rurſus irrigationes adhibeantur propter inflammationem,vſq; F ad ſeptimam diem: à quo medicamentum ad conſeruandum linamentum adhibemus. At poſt vlceris repurgationem,& moderatam incarnationem, vbi iam de cætero lau antur,lemniſcum auferre oportet, & reliqua curationis ſequela(velut antea dictum eſt)vti: quòd ſi inflammatio aliqua ſit,aut ſanguinis eruptio, aut tale quid interim accedat,conuenienti modo ſingulis occurrendum eſt, vt ne ſæpe eundẽ ſermonem repetamus:ſi verò vſtionem in hernia aquoſa libentius adhibuerimus,(velut iunioribus placet)omnia quæ ante chirurgiam & quæ poſt ipſam re- G lata ſunt,fiant,itémque quæ in ipſa chirurgia retulimus, eo ſolùm relicto vt ne ferro ſecemus, neque ſecundum ſubeffluxionẽ ſectionem faciamus.Decẽ itaque aut duodecim ferramentis literam γ referentibus ignitis,& duobus cultratis,primùm quidem ſcrotum per gammata illa per medium peruremus, & ſcalpello aut cæco hamulo membranas excoriantes,cultrato cauterio velut diſſecantes vremus. Denudatam autem rubicundam tunicã,quæ ex albedine & denſitate facillimè cognoſcitur, ſumma gammati cauterii parte perurimus,& humorem excerni- H mus,ac poſtea totum quod denudatum eſt,hamulis diſtẽtum,cultrato cautere auferimus.

DE CARNOSA ET TOFACEA hernia, Cap. LXIII.

SI caro circa aliquã partem corpuſculorum quæ ſcrotũ connectunt,naſcatur, carnoſæ herniæ affectio oboritur,& hoc ex obſcura cauſa, teſte fluxione vexato, aut in ſcirrhum indurato,aut ex plaga,aut ex imperita poſt herniæ ſectionem curatione. Adeſt autem & his tumor concolor,cũ duritia: ſi verò induratus eſt tumor,color vitiatur,& ſenſus exors eſt:at ſi malignus eſt tumor, dolores punctorii conſequuntur.Ad chirurgiam itaque deueniẽtes,ægrotum velut prius collocamus,& ſimiliter ſectionẽ facimus:& ſi quidem cum teſte caro concreta affectionẽ fecerit,& darton pelliculam & rubicundam tunicam ſimiliter diſſecamus: deinde extento teſte vnà cum tunica rubicunda,ipſum foras educemus, & diſcreto à vaſis neruo vnde teſtis dependet,vaſa quidem adſtringemus, neruum verò diſſecabimus, teſtem autem cum carne cõcretum ,velut alienum eiiciemus.Si verò circa aliquam tunicam aut vaſculum caro concreuerit, diuiſo ſcroto & ſubiectis carni pelliculis, quicquid carnoſum eſt auferimus. At ſi poſterior accretio cum carne concreuerit,circumſitis partibus ablatis,etiam teſtem vnà cum ipſa tollemus; fieri enim non poteſt vt ſine ipſa teſtis maneat. Cæterùm toſi qui & circa teſtem & circa tunicam rubicundam cõſiſtunt,ex multo reniſu,& duritia,ac inæqualitate, à carnoſa & aquoſa hernia diſcernuntur,& hi igitur carnoſæ herniæ chirurgiam requirunt.

DE VARICOSA ET FLATVOSA hernia, Cap. LXIIII.

VAſa quæ circa teſtem aut dartos pelliculas, varicoſa fiunt,varices ſimpliciter appellant:reliqua teſtem nutrientia,ſi varicoſa facta fuerint,herniam varicoſam affectionem vocant:ſigna horum manifeſta ſunt. Collectio enim tumidior,& obliqua,& aliquantulum racemoſa, & teſticuli laxatio apparet: quædam item alia functionum impedimenta,maximè in curſu & exercitiis ac profectionibus.Chirurgiam autem facimus ſic:Poſt commodam locationem,contrectato ſcroto,neruum à quo teſtis pendet,ad infernam partem detrudemus. Eſt autem cognitu facilis,& tenuior vaſis,& ſolidior ac renitẽs, vt qui fortis ſit & validus:ſed & æger dolet ad ipſius compreſſionem; inſupérque ad colem ſitus eſt. Vaſa verò per digitos tum noſtros tum miniſtri,in ſcroto apprehendimus, & fortiter diſtentis obliquam ſcalpelli aciem contra ipſas venas cuti inducimus:deinde infixis hamulis,vbi ſubiectas cuti partes excoriauimus,vaſaque denudauimus,velut in vaſorum exſectione,& arteriarum dilatatione dicebamus,acũ duplex filum habentem tranſfigimus,& ſecta fili anſa, vaſa tum circa primam ipſorum varicationem, tum circa infernam extremitatem,illaqueamus,ſectione per medium in directum facta:& collecto ſanguine euacuato,ſuppuratorio ductu ipſos curabimus,quo laqueorum vincula vnà cum vaſis ſua ſponte excidant.At verò Leonides,ſi quidẽ aliqua teſtem nutrientia vaſa varicoſa facta fuerint,ita faciendum eſſe dicit:ſi verò omnia,cum ipſis etiam teſtem euellẽdum eſſe,vt ne vaſis nutrientibus priuatus reſiccetur. Cæterùm flatuoſam herniam,quæ in genere arteriæ dilatatio eſt,Leonides penitus chirurgia aggredi recuſat, ob præſẽs eruptionis ſanguinis periculũ, qui nullo modo ſiſti poteſt:recentiores verò, quũ duplex ſit ipſius origo, altera à quatuor vaſis teſtem alentibus exoriens, altera ab arteriis in pelliculis dartis dictis ac ſcroto,hanc quidem reiiciunt,priorẽ verò chirurgia tractant. Diſcernimus autem ipſas,ex eo quòd ea quæ ab arteriis oritur, facilè ad digitorum compreſſionem euaneſcit: quæ verò à teſtem nutrientibus vaſis,aut omnino non, aut cũ multa cautione.Chirurgiam verò adhibemus velut in hernia varicoſa dictum eſt,ſingulis venis exceptis,ac filo obligatis.

DE INTESTINI HERNIA, Cap. LXV.

INteſtini hernia eſt prolapſio inteſtini in ſcrotũ. Fit aut propter ruptionem peritonæi membranæ, circa inanẽ laterum locum ruptæ,aut ob eiuſdem membranæ diſtentionem.Ambo verò hæc, & ruptio inquam & diſtentio, ex violentia aliqua progreſſa fiunt,velut eſt plaga, aut ſaltus,aut clamor. Quæ verò ob diſtentionem fit, priuatim etiam propter reſolutionem,& ob alias corporis debilita-

A tes oritur.Signa communia vtriſque conſpicuus circa teſtem tumor:& quòd in exercitiis ac coloribus, & ſpiritus detentione,aliiſque incommoditatibus,ipſe ſeipſo maior fit tumor:& quòd dum digitis impreſſis notæ fiunt,tardè quidem dum comprimitur recurrit,citò verò rurſus relabitur.& inteſtinū in figura corporum ſupina, ſupernè in ſuo loco manet,donec rurſus erecti conſiſtant. Sed & ſtercoris in ſcrotum exceptio, ſæpe periculum ipſis inducit. Dolore enim ex eo infeſtantur, quandoque etiam ad cōpreſſionem rugitum ſentiunt. At verò peculiaria ſigna B eorum qui ob diſtentionem affecti ſunt, habentur hæc: quòd non aceruatim ſed particulatim, temporis progreſſu,& ob quaſlibet cauſas quandoque delapſio fit, & tumor æqualis ac profundus apparet, inteſtino delapſo circum membranam conſtricto. Eorum verò qui ob ruptionem affecti ſunt,ſigna habentur hæc, quòd aceruatim ab initio fit prolapſio,& ob firmas ſolùm cauſas,& tumor ingēs inæqualis, & in ſuperficie ſtatim ad cutem apparet, eo quòd extra membranam inteſtina excidunt. Si igitur mēbrana rupta,omentum ſolum in ſcrotum exciderit,ἐπιπλοκήλη,*id eſt omenti hernia*,affectio vocatur:ſi verò etiam inte- C ſtinū, ἐπιπλοεντεροκήλη,*id eſt omenti ac inteſtini hernia*,appellatur:ſi verò etiam aqua in tunica rubicunda apparuerit, compoſita ex tribus etiam appellatio imponitur, *ut hydrepiploenterocele, id eſt aquæ omenti ac inteſtini hernia, uocetur.* Neque verò has, neque inteſtini propter ruptionem herniā chirurgia aggredimur: verùm ſolùm ob diſtentionem obortam inteſtini herniam chirurgia tractamus,hoc modo:Poſt ſupinam locationem,extentam cum miniſtro cutem quæ ad inguen eſt,tranſuerſim diſſecamus, velut in D vaſorum exſectione dictum eſt ſecātes, (quidam verò nō tranſuerſim,ſed in directum ſecant) & hamulo trāſfixam ſectionem expandimus, ea menſura vt teſtis educendus locum habeat:deinde rurſus hamulis infixis in intima cute tot quot vulneris magnitudo requirit, hamulo cæco aut ſcalpello membranas & pingedinem excoriantes,diſſecamus. Denudata autem vndiquaque membrana, immiſſo indice digito ad poſteriores ſcroti partes inter mē branā & pelliculas dartas appellatas,poſteriorē accretionē exoluimus:& poſtea dextra manu extremitatem ipſarum E duplicātes ad internas ſcroti partes,ſimulque ſiniſtra manu membranam ad ſectionem attrahentes,excipimus teſtem vnà cum tunica rubicunda,& vnum ex miniſtris teſtem extendere iubemus. Nos autem vbi poſteriorem accretionem perfectè exoluerimus,digitis inueſtigabimus num aliqua inteſtini inuolutio in rubicunda tunica ſit comprehenſa, atque hanc deorſum ad ventrem detrudemus:deinde accepta acu magna quæ filum aliàs per ſe decuplum,tunc duplicatum habeat, ipſam ad extremitatem membranæ,ad ipſam ſectionem in medio tranſfigimus: ſectâque anſa,quatuor principia facimus,atque his ex v- F traque parte viciſſim iuxta chiaſmum, *id eſt literæ Græcæ χ figuram*,implicatis, membranā vehemēter cōſtringimus, & rurſus obuolutis principiis generoſè conſtringimus,vt nullum ex nutrientibus vaſis,alimentum ſuppeditare poſſit,vt ne hinc inflammatio oboriatur: & alterum magis extrinſecus vinculum, minus quàm duorum digitorum ſpatio à priore diſtans iniicimus. At poſt hæc vincula eā membranæ partem quam ad digiti magnitudinem reliquimus,totam circumcirca reſecamus,auferentes videlicet ſimul etiam teſtem:& rurſus ſecundum ſubeffluxio- G nem ſcrotum ſecantes,& lemniſcum tranſmittentes,& irrigationes ex oleo,& deligationes velut in hernia aquoſa adhibentes,omnia reliqua quemadmodum illic dictum eſt peragemus.Nouimus autem quoſdam nō ineptos chirurgos,qui poſt rubicundæ tunicæ exſectionem,cauteriis candentibus extremitatē ipſius inurunt, ob ſanguinis eruptionis timorem,velut veriſimile videtur.Iidem poſt chirurgiam ſtatim etiā lauant affectos in ſolio longo ligneo aquam calidam habente,ad ſeptimum vſque diem,atque H hoc quinquies in diei ac noctis vnius ſpatio faciunt, & præſertim in pueris:& mirificè ipſis ſuccedit,quum & ipſi abſque inflammatione maneant loci,& vincula vnà cum corporibus citò excidant.Interpoſito verò inter lotiones tempore,prædictas irrigationes adhibent:ſed & alius qui dam ſupra relata, etiam pipere trito cum oleo ſpinam ipſorum eo tempore confricabat.

DE INGVINIS HERNIA, Cap. LXVI.

HErniam inteſtini quæ ob diſtentionem fit, inguinis hernia præcedit. Primùm enim quum diſtēditur peritonæi membrana,laxatur inteſtinum,interimque ad inguen ſecedit, & inguinis herniam facit:quam vetuſtiores hoc modo chirurgia aggrediuntur.Poſt factam ſectionē trāſuerſim trium digitorum lōgitudine circa extumeſcētem inguinis partem, &poſt exemptas pelliculas ac pinguedinem,circa medium membranæ denudatæ, qua parte faſtigiatur,ſpecilli caput adhibeatur.ita enim inteſtina in profundum detruduntur. Eminentes igitur membranæ partes,ab vtroque capitis ſpecilli latere,ſuturis inter ſe coniungemus, deinde ſpecilli caput extrahemus, neque membranam reſecantes,neque teſtem iniicientes, neque quicquam aliud,ſed ductu cruentis vulneribus deſtinato curantes. Quandoquidem verò iunioribus vſtio magis probatur, meritò etiam hāc trademus.Homo itaque poſt moderatum motum violentius tuſſiat,ac intendatur cum ſpiritus retentione:tumore verò circa inguen apparente, atramento ſcriptorio aut collyrio vrendus locus circumſcribatur ad triangularem figuram, ita vt ſurſum ad inguinis ſitum tranſuerſa linea locetur:ſed & nota in mediū trianguli iniiciatur.Reclinato autem ægroto, igne candefacti cauteres in mediā notam immittantur,primùm clauati,deinde in latera trianguli,gammati: & tertiò lateratis aut lenticulatis totus triangulus exæquetur, miniſtro per totam vſtionem panniculo ſaniem detergente. atque ita in profundum vſtio fiat ,donec in iis qui moderatum habitum habent, pinguedo attingatur. Neque enim in iis qui macilenti ſunt notam hanc obſeruabimus ob ſiccitatem,vt ne fallamur, & membranam inuramus: neque in craſſioribus ac pinguioribus,in quibus etiam ante ſufficientem vſtionem pinguedo apparet:imò potius ex artificioſa coniectura moderatam menſuram comperiemus. Poſt vſtionem verò ſalem cum porro tritum cruſtæ iniiciemus,& inguinali decuſſata deligatione vtemur.Sequētibus autem diebus cruſtam detrahentibus medicamentis vtemur,quale eſt lēticula cum melle,& ſimilia ad perfectam vſque curationem.

DE SCROTI LAXATIONE, Cap. LXVII.

QVVM ſcroti cutis laxatur, abſque iis corporibus quæ intro ipſum ſunt,Rhacoſis appellata affectio fit, maximè indecora. Leonides igitur ſupino reclinato homine,ſuperfluam cutem per ſcalpellum,contra ſubiectam tabulam,aut durum aliquod corium,ſiue corpus, reſecabat,& ſuturis labia committebat: at verò Antylus ſuturis tribus aut quatuor ſuperflua cute pertuſa, forfice acuta aut ſcalpello,id quod vltra ſuturas extabat, reſecabat,& per ſuturas munitione facta,cruentorum vulnerum ductu percurabat.

DE CASTRATIONE, Cap. LXVIII.

QVVM noſtra ars ſcopum habeat vt corpora à ſtatu præter naturam,ad naturalem reducat, caſtratio contrarium eius profitetur. Verùm quandoquidem ſæpe etiam inuiti ab aliquibus præeminentibus ad caſtrationē faciendam cogimur, breui quadam ſumma aggreſſionis modum referemus.Eſt autē hic duplex, alter per colliſionem ,alter per exſectionem. Modus per colliſionem ita abſoluitur: Infantes adhuc pueri in peluim aquæ calidæ collocantur,deinde vbi laxata fuerint in ipſa pelui corpuſcula,teſticuli digitis colliduntur,donec euaneſcant, & diſſoluti, non amplius compacti ad tactum occurrant. At per exſectionē modus huiuſmodi eſt:Supinus in ſcamnū reclinetur caſtrandus,& per ſiniſtræ manus digitos ſcrotū vnà cum teſtibus comprimatur, & vbi rectum ſitum habuerit,duabus ſectionibus per ſcalpellum in directum ſecetur,ita vt ad ſingulos teſtes vna fiat. Vbi verò proſiluerint teſtes,excorientur ac excindantur, tenuiſſima ſolùm vaſorum naturalium cōtinuitate relicta.Hic modus præfertur illi qui fit per colliſionem : nam quibus colliſi ſunt teſtes, quandoque coitum appetunt,parte quadam teſti-

culorum,velut verisimile est,in collisione remanente.

DE HERMAPHRODITIS, Cap. LXIX.

AFfectio hermaphroditorum per cōpositam vocem, ab Herma & Aphrodyte, *id est, Mercurio & Venere*, nominata est, vtrique generi valde indecora. Quum enim quatuor sint ipsius differentiæ secundum Leonidem,tres quidem in viris consistunt,vna verò in fœminis.Nam in viris quandoque circa interfœmineum,quandoque circa medium scrotum, muliebris pudendi pilosi situs apparet:supra has verò tertia est in qua velut per pudendum, per scrotum vrinæ effunduntur. At in fœminis supra pudendum iuxta pubem sæpe virilis pudendi situs reperitur, tribus corporibus extantibus, vno veluti cole, duobus quasi testibus. Tertia igitur in viris, in qua vrina per scrotum excernitur, incurabilis est: reliquæ verò tres curantur si superfluæ partes auferantur,& velut vlcerum curatio fiat.

DE NYMPHAE AC CAVDAE PRAEsectione, Cap. LXX.

QVibusdam ingenti magnitudine est Nympha, ita vt indecora turpitudine occurrat, &(quemadmodū aliqui narrant) aliquæ per hanc partē etiam arrigunt velut viri,& ad coitum concitantur. Quapropter supina locata muliere, quod superfluum est in nympha, id volsella apprehensum scalpello resecamus, vitantes vt ne ex profundo ipsam excidamus, ne Rhyadica, *id est, fluida affectio*, ex hoc sequatur. Sed & caudā quæ carnosa ab vteri osculo excretio est,& muliebre pudendum replet:aliquando verò etiam ad externas partes instar caudæ prominet, similiter vt nympham resecare oportet.

DE THYMIS, CONDYLOMATIBVS, ET hæmorrhoidibus in muliebribus locis. Cap. LXXI.

THymus eminentia quædam est aliquando rubicūda, quandoque alba,plerunque sine dolore, thymi herbæ corymbis siue cacuminibus similis. Cōdylomata verò rugosæ extuberantiæ sunt: quemadmodum hæmorrhoides similes illis sunt quæ in ano fiunt,quæ aliquando etiam sanguinem fundunt.Omnes itaque eiusmodi eminentias,in fœminis sub conspectum veniētes, & denudatas, volsella apprehensas,semispathulæ acie excidimus, & galla trita,aut alumine scisso inspersis,ad eas vtimur.Maiores enim chirurgi obligationē per fila in his nō admittūt.

DE NON PERFORATIS, ET DE phimo, Cap. LXXII.

MVlieres quædā genitales partes non perforatas habent,quandoque ex natura,quandoque incremento postea facto,morbo aliquo prægresso. Et hoc aliquando in profundo, aliquando in pudendi alis, aut in intermediis locis,& aut ex concretione,aut propter obturationem.Quod verò obturat,aut caro est,aut membrana. Impedimentū autem multum inducit hæc affectio, partim in coitu,partim in conceptione,aut etiam partu: quādoque etiam in menstrua purgatione, si sanè id quod obturat,siue caro siue membrana sit,penitus obstruat.Nam in aliquibus id in medio perforatū est.Causa itaque inuenta,aut si in promptu exposita est,aut etiam per instrumēti exploratorii immissionem, si concretio solùm fuerit, recta sectione per scalpellū fistulis secandis destinatum hāc exoluemus: si verò obturatio, hamulis infixis distentum corpus illud obturās, siue membrana siue caro fuerit, eodem scalpello dissecamus: & sedata sanguinis eruptione, siccantibus citra mordacitatem medicamentis, & postea cicatricem inducentibus vtimur,priapi forma linamentum cicatricem inducente pharmaco illitum subiicientes, in quibus præsertim non valde in profundo chirurgia facta est, quò partes rursus non concrescant. Porro phimos quoque in vteri osculo consistens obturamentum,eodem modo per chirurgiam tractatur.

DE VTERI ABSCESSV, Cap. LXXIII.

SI abscessus circa vteri osculum consistat,qui chirurgiæ subiici possit, non promptè ad excisionem festinandum est, sed absoluta iam affectione, & plurimum aucta inflāmatione, & humidis corpusculis incumbentibus attenuatis,eo quòd principalis pars sit vterus.At verò in aggressione locetur fœmina supina in sella, ita vt crura ad
A summum vētrem contracta habeat,femora verò inter se disparata. Subiiciantur autem vlnæ ipsius ad poplites, & vinculis idoneis ad ceruicem deligentur. Qui verò chirurgiam exercet, ex dextris partibus sedens, instrumentò exploratorio dioptra appellato,pro ætate conuenienti exploret,& per speculum muliebris sinus profunditatē metiatur,ne si longior sit dioptræ fistula, vterum comprimi contingat. Et si longior sinu reperta fuerit dioptræ fistula,lintea complicata pudendi alis imponantur, quò super ipsa locetur dioptra. Oportet autem fistulam immittere,
B vt cochleam ad supernam partem habeat: & dioptra quidem ab operante teneatur,cochlea verò per ministrū obtorqueatur, quò fistulæ laminis diductis sinus disparetur. Vbi verò occurrerit abscessus, si mollis ac tenuis sit, (id quod digiti contactu cognosces) spathula aut acicula in vertice diuidatur, & post puris excretionem lemniscus mollissimus oleo rosaceo imbutꝰ plagæ inferatur, aut potius extra plagam, in sinum muliebrem, citra protrusionem.Forinsecus autem ad alas,& in pectinem ac lumbos, lanæ succidæ aut puræ oleo imbutæ imponantur. Tertia
C die aquæ ac oleo calefactis insideat, aut maluæ decocto, factáque detersione lemniscus leniter in plagā indatur, illitus tetrapharmaco per se aut cum cocto melle. Sit autem dilutum tetrapharmacum ex butyro aut rosaceo: cataplasmatisque externæ partes integantur,donec inflammatio sedetur, & purum vlcus fiat. Si verò difficulter repurgetur, per auricularem clysterem cum iridis aut aristolochiæ decocto, aut melle eluatur, & per emplastrum ex Cadmia vino dilutum, & linamentis exceptum, cicatrix inducatur: at si intra vteri osculum abscessus fuerit,
D chirurgia vitetur.

DE FOETVS IMMORTVI EXTRACTIOne ac exsectione, Cap. LXXIIII.

QVum difficulter parientium curationem libro tertio tradiderimus, si non ad illam partus corrigatur, ad chirurgiam meritò deuenimus, signis prius collectis an superstes euasura sit mulier,aut nō: & si euasura est,tūc chirurgiā aggrediemur:sin minus, eam vitabimus. Quæ igitur perniciosè affectæ sunt,lethargico modo in somnū deferuntur,ac resoluuntur,& ægrè excitantur,atque si ex-
E citatæ fuerint per vociferationes, debiliter respōdentes, rursus in somnum deferuntur. Quædam verò etiam conuulsorio modo contrahuntur, aut neruis distenduntur, aut alimentum non sentiunt. Pulsus autem vehementer intumescens deprehenditur, verùm obscurus ac debilis. At quæ euasuræ sunt,nihil tale patiuntur.Reclinata igitur in lecto supina muliere,& magis vt deorsum vergat,mulieres aut ministræ quædam crura eleuata vtrinque teneant: si hæ non adsint, per vincula quædam thoracem mulieris ad lectum deligato, vt ne dum attrahitur fœtus,
F corpus ipsius sequens, tractus vigorem exoluat. Deinde pudendi alis per ministrum diductis, sinistram manum contractam, cum robustis ac constrictis digitis, pinguefactam in vteri osculum demittito, ac ipsum dilatato, & infuso in ipsum oleo laxius reddito,& vbi commodè vncus infigi possit quærito. Commodi autem sunt loci ad vncum infigendum,in his qui in caput deferuntur,oculi, occiput,os ad palatum,mentum,clauiculæ,& circa costas ac præcordia loci:in his verò qui in pedes deferuntur,ossa supra pubem, & costarum intermedia spacia, & rursus
G clauiculæ:& postea detentum dextra manu vncum,& flexuram ipsius inter digitos occultatam, per sinistram manum leniter inducito, & in quodam ex relatis locis infigito vsque ad inanem locum,& alterum huic oppositum, quò æqualis & non ad alteram partem vergens attractio fiat: deinde æqualiter trahito, non solùm in directum, sed etiam in latera, velut in dentium extractione fieri solet,& ĩterim tensionem ne remittito:postea immisso indice digito pinguefacto, aut etiam pluribus, inter vteri
H osculum & impactum corpus,velut si excories,in orbem circumducito.Sequente verò pro ratione vnco, ipsum in vlteriores partes transferre oportebit,atque sic facere vsque ad perfectam fœtus extractionem. At si manus fœtus præmissa sit, & impacta retrudi non possit, obuoluto panniculo vt ne ob lubricitatem elabatur, aliquantulum

attrahere illam oportet, & vbi prodierit, totam de humero reſecare. Idem etiam faciendum eſt ſi ambæ manus promineant. Similiter etiam pedes prominentes, reliquo corpore non ſubſequēte, ab inguinibus reſecare oportet, & poſtea conari vt reliquum corpus dirigatur: ſi verò ex eo quòd maius eſt caput, obſtructio fiat, ſi quidem hydrocephalus eſt fœtus, ſpathula polypis deſtinata, aut acicula, aut aculeato cultello inter digitos occultato, caluaria diuidatur, quò aqua euacuata conſidat. Si verò naturaliter ita amplum caput habet, diuiſam ſimiliter caluariam, per forcipem dentibus aut oſſibus extrahendis commodam contundimus, & ſi ſupereminent oſſa, ipſa eximimus. At verò ſi protracto capite, circa thoracem obſtructio fiat, eodem inſtrumento loci circa clauiculas vſque ad inanem locum diuidantur, quò humore euacuato thorax concidat. Si verò non concidat, facta diſſectione clauiculas ipſas auferre oportet. tunc enim thorax concidet. Si verò imus venter inflatus fuerit, mortuo fœtu, aut hydrope affecto, eadem ratione humor euacuetur vnà cum ipſis inteſtinis. In iis verò qui in pedes deferuntur, inclinatio facilè ad oſculum vteri dirigitur. Quòd ſi circa thoracem aut abdomen impactus fœtus hæreat, panniculo obuoluto attrahatur, & eodem modo facta diuiſione, ea quæ cõtinentur euacuentur. At ſi reliquis ablatis caput recurrens detineatur, ſiniſtram manum immittito: & ſi quidem diſparatum fuerit vteri oſculum, manum in profundum demittito, & repertum caput digitis ad oſculum deuoluito, deinde vnco vno atque altero infixo attrahito: ſi verò concluſum ſit vteri oſculum ob inflammationem, nulla vis inferatur, ſed pinguibus ac largis infuſis vtendum eſt, inſeſſibus itē & irrigationibus ac cataplaſmatis, quò diſparato oſculo educatur, velut dictum eſt. Porro qui in obliquum prodeunt fœtus, ſi quidem dirigantur, prædictis modis vtendum eſt: ſin minus, totus fœtus intus diſſecetur, & particulatim educatur: diligēti animaduerſione habita nequa particula intus latens relinquatur. Poſt chirurgiam, curationibus ad vteri inflammationes vtendum eſt. Si verò etiam ſanguinis eruptio fiat, etiam huius curationem habes.

DE SECVNDA RELICTA, Cap. LXXV.

SÆpenumero poſt fœtus extractionem, ſecunda in vtero detinetur. Patente igitur vteri oſculo, & ipſa ſecunda ab vtero exoluta, ac circa partem aliquam vteri in ſphæræ modum cõglobata, facillima eſt eductio. Manum enim ſiniſtram calidam ac pinguefactam in profundum immittere oportet, & occurrentem ſecundam eiicere. Si verò fundo vteri adhæſerit, manus quidem ſimiliter immittatur, comprehenſa verò ſecunda tendatur, neque in directum, ob vteri prolapſus timorē, neque cum violētia vehementi, ſed leniter primùm ad latera hac illac trāſferatur, deinde aliquanto magis intentē. ita enim obedit, & accretio exoluitur. At ſi concluſum repertum fuerit vteri oſculum, relatis curationibus ad hoc vtendū eſt. Quòd ſi vires non debiles fuerint, etiam ſternutatoriis vtatur, & ſuffitibus in olla ex aromatibus. Et ſi hiauerit vteri oſculum, immiſſa manu conandum vt extrahatur, veluti dictum eſt. Si verò neque ſic educatur, non oportet perturbari. nam poſt paucos dies, putrefacta & in ſaniem diſſoluta excidit. Cæterùm quia fœtore caput obturat, & ſtomachum euertit, ſuffimenta conuenientia ad hoc requiruntur: probantur autem cardamomum, & ficus aridæ.

DE COXENDICVM VSTIONE, Cap. LXXVI.

QVemadmodum humerus, ita etiam coxa, ob humoris copiam, quibuſdam emota, vſtionem exigit. Sic igitur Hippocrates ait, Quibuſcunque ex diuturno coxendicum morbo vexatis coxa excidit, his crus tabeſcit, & claudicant, ſi non vſti fuerint. Oportet itaque etiam hîc iuxta illum maximè locum vrere vbi articulus excidit. ſic enim redundans humor reſiccari poterit, & locus ex cicatrice denſatus, non amplius os excipiet. Quapropter etiam ad multam profunditatem, vſtionem hîc facere oportet. Iuniores porro tres cruſtas vrendo inducunt, vnam retro iuxta cauitatem clunis: alteram ab externa parte, paululum ſupra genu: tertiam paululum ſupra externum talum, iuxta carnoſiorem partem.

DE FISTVLIS ET FAVIS, Cap. LXXVII.

QVum locus hic poſtulet vt de fiſtulis ſedis agamus, non malum fuerit prius de fiſtulis in vniuerſum tractare. Fiſtula itaque ſinus eſt calloſus, doloris aliquantulū exors, in plurimis partibus conſiſtens. Fit autē plerunque ex abſceſſibus non probè curatis. Callus autē, ſolida quædam & alba & humoris exors caro eſt, quæ dolorem non ſentit, quum neque vena neque neruus ad ipſam pertingat. Et ſinus aliquando quidem ſiccus eſt, aliquando verò humectus: & humor ipſe quandoque indeſinēter fertur, quandoque quibuſdam temporibus remittit, dum & obturatur oſculum, & rurſus aperitur. Et quandoque ad os fiſtulæ terminantur, quandoque ad neruum, aut aliam quandam principem partem, & aut in directum tendunt, aut obliquæ ſunt, & aut vnū oſculū aut plura habent. Quæ igitur ad arterias magnas, aut neruos, aut tendines memorabiles, aut ſuccingentem coſtas membranam, aut ad aliquam principem partem pertingunt, his aut omnino non, aut cum multa cautione artificioſa, chirurgia adhibenda eſt. Reliquas verò hoc modo aggrediemur: Explorabimus primùm, ſi quidem in directum tendit fiſtula, per ſcalpellum: ſi verò obliqua eſt, per biceps ſpecillum quod facilè flecti poteſt: talia autem ſunt ſtannea, & tenuiſſima ex ære facta. In quibus autē duo vel plura oſcula ſunt, ita vt per ſpecillum explorari non poſſint, his infuſo per vnum oſculum in ſinum immiſſo, ex infuſi ad reliqua oſcula trāſitu comperiemus an vna multa oſcula habēs ſit fiſtula, aut plures. Et facta iam exploratione, ſi quidem in ſuperficie fuerit ſinus, & anguſtus, immiſſo ſpecillo hunc expādemus, & ſcalpello callum iuxta propriam figuram auferemus, aut vnguibus, aut acie ſcalpelli deradentes. Si verò etiam latitudinem habeat, ſuperflua corpuſcula auferantur: at ſi non in ſuperficie ſit, ſed per profundum in directum procedit, quatenus id fieri poteſt in profundo ipſo diſſecto, totum callum circumcirca auferimus. Et ſi quid de ipſo relinquatur, pharmaco vſtorio hoc conſumimus: ſi verò multum id ſit, & pharmaco non cedat, cauteriis ferreis aduremus. Quòd ſi in os deſinat fiſtula, & ſit hoc illæſum, ſolum ipſum rademus. Sin carie aut alio quodam modo corruptum fuerit, totum id quod affectum eſt, per oppoſita ſcalpra excisoria amputabimus, facta prius (ſi opus fuerit) per terebram perforatione, ſiue ad ſecundam laminam vſque ſolummodo, ſiue vſque ad medullam fuerit affectum. Si verò etiā os ſuperemineat, velut caulis per trāſuerſum fractum, ipſum reſecabimus. Acceptis itaque duobus locis, alterius medietatem præminēti oſſi ſubiicimus, ipſùmque per miniſtrum ſurſum extendimus: alterius autem craſſioris, aut etiam ex lana facti, ſimiliter medietatem carni quæ ſub oſſe eſt adaptamus: & initiis infernè prehenſis, ita per ipſum locum carnem deorſum trahi iubemus vt ne ſerræ dentibus caro dilanietur. Atque hoc modo nos defectionem facimus. At verò vbi princeps aliqua pars ſubiacet, velut membrana ſuccingens, aut medulla ſpinæ dorſi, aut talis quædam, dum excidimus aut deſecamus os, membranæ cuſtodem laminam ſubiicimus. Quòd ſi os non fuerit affectum, ſed totum circumcirca carne denudatum, eodem modo ſerra reſecandum eſt. fieri enim non poteſt vt oſſa quæ circumcirca flatum excipiunt, carne inducantur. Similiter autem, ſi extremitas oſſis prope articulum affecta fuerit, reſecare ipſam oportet: & ſi totum ſæpe os, velut cubitus, aut radius, aut tibia, aut tale quoddam, corruptum fuerit, totum amputandum eſt. Cæterùm femoris caput, aut coxam, aut ſpinæ dorſi verticulum affectum aggredi vitabimus, propter imminens ex adiacentibus arteriis periculum. Hanc igitur rationem ita in ſingulis ſequi oportet, vt vbique & ſitum & vicinitatem & cognationem affectarum partium conſideremus, itémque morbi magnitudinem, & ægroti virium robur. Sed & fauus, qui ſinus eſt fiſtuloſus mellea humiditate fluens, fiſtularum & aliorum ſinuum chirurgiæ ac curationi ſubiiciatur.

DE FISTVLIS IN ANO, Cap. LXXVIII.

FIſtulæ in ſede explorantur, quæ quidem occultæ ſunt, ex eo quòd non apparente oſculo dolor vexat, & purulēta humiditas per ſedem profunditur, plurimis etiam

abſceſſus ſigna prægreſſa ſunt: conſpicuæ verò ex ſpecilli aut pili ſuilli immiſſione. In profundum enim ad inanem vſque locum, inſtrumentum deſcendit, & indici digito in ſedem immiſſo occurrit, perforata nimirum fiſtula ad internas partes. Verùm in non perforatis, non ſine medio inſtrumentum digito occurrit, ſed per medium corpus id quod non perforatum manſit. Obliquè autem & labyrintho ſimiles fiſtulæ cognoſcuntur ex eo quòd inſtrumentum parum procedit, pus autem pro ratione ad proportionem multum effluit. Quæ verò prope inteſtinum ſunt, eas cognoſcimus ex eo quòd aliquando lumbrici & ſtercus per oſculum feruntur: atque in omnibus fermè callus quidam circa oſculum apparet. Incurabilis porro eſt fiſtula quæ veſicæ collum perforauit, aut ad femoris articulum conſiſtit, aut ad ipſum rectum inteſtinum proceſſit. Ægrè verò curatur quæ oſculum non habet, & occulta, & in os deſinens, & multifida: reliquæ omnino facilè curantur. Manum itaque ipſis ita admouemus: Ægro ſupino locato, & crura ſurſum habente, ita vt femora ad ventrem vergant, quemadmodum in his quibus infuſum per clyſterem in aluum immitti ſolet, ſi in ſuperficie fiſtulæ terminus occurrat, immiſſo ſcalpello aut auriculario ſpecillo per oſculum, ſimplici ſectione cutem incumbentem reſecamus. Si verò in profundum ſedis fiſtulæ finis deſinat, immiſſo per oſculum ſpecillo, ſi quidem perforatam inuenerimus, alterius manus quæ affecto cluni oppoſita eſt, indice digito in anũ immiſſo, ſpecilli caput apprehendimus, & inflexum ipſum foras educimus, & corpuſcula ſpecillo incumbẽtia ſimplici ſectione exoluimus. At ſi nondum perforata fiſtula reperiatur, ſed ſolùm in profundum ſedis finiat, & exploratibus nobis per indicem digitum, ſpecilli extremum occurrat, ſquamoſo quodam ac membranoſo corpuſculo interpoſito, tunc hoc per ſpecilli caput violentius perforabimus, & educto per ſedem ſpecillo, rurſus incumbentia ipſi corpora exoluemus, (velut antea diximus) aut fundo ſinus ad ſedem per falcem fiſtulis ſecandis commodam perforato, ipſoque inſtrumento per ſedem tranſmiſſo, hinc totum id quod in medio eſt, falcis acie reſecabimus, & poſt ſectionem, corpuſcula circumſita volſella aut forcipe vuularia apprehenſa amputabimus, (ſunt autem omnino calli ea corpuſcula) ita vt vbique σφιγκτῆρα, *id eſt adſtrictorium*, muſculum vitemus. Quidam enim manus artificioſè facta in profundo ſectione, vulnerauerunt illum, atque hinc inuolũtaria ſtercoris excretio homini accidit. Quòd ſi quidam præ timore chirurgiam recuſent, Hippocratica lini ac fili deligatione vtendum eſt. Iubet enim Hippocrates linum quincuplum crudum perforato aut bicipiti ſpecillo inſertum, per fiſtulam traiicere, & initia lini connectere, & quotidie adſtringere, donec totum id corpus quod in medio duorum oſculorum ſitum eſt, diſſectum ſit, ac linum reſpuat. Si verò exolutio protrahatur, ψάρος, *id eſt pululus ſiccus*, aut eiuſmodi quiſpiam, lino inſpergatur, atque ita traiiciatur. Quidam fiſtulariæ falcis foramini linum inferunt, & relato modo traiiciunt: quod ego minimè faciendum eſſe puto. Nam dum chirurgiam vitant, ſupra hanc etiam curationis tarditatem incurrunt. Cæterùm de occultis fiſtulis Leonides hæc dicit, Quum profunda fuerit fiſtula quæ σφιγκτῆρα, *id eſt muſculũ adſtrictorium*, perforauit, ſiue ab ano exorſa, ſiue multũ progreſſa, in muſculo tamen conſiſtens, poſt relatam explorationem, inſtrumento ſedem diducente, parua dioptra dico, ſedem velut muliebrem ſinum diducito: deinde vbi cõparuerit fiſtulæ oſculũ, ſpecilli caput per ipſum immittatur, & in profundũ propellatur, & ſuper ipſum occurrẽs, totã fiſtula per ſemiſpathulam aut ſpathulã fiſtulariã diſſecetur. Nos autẽ quum in eiuſmodi affectionẽ incidiſſemus, hoc chirurgiæ modo vti non potuimus, eo quòd fiſtulæ antrum viſui non occurreret. Erat enim inter anum & muſculum adſtrictorium ad dextram partem ſitum, & inſtrumentum diductorium actioni magis tenebras offundebat. Poſtquam autem per digitos facta diductione, rima quædam comparuiſſet quæ iuxta vnam quandam ani rugam, velut defluxio fiſtulæ eſſet, (pus enim per ipſam effluebat) conſtituimus ſanè per hanc ſpecilli caput ad fiſtulam tranſmittere, velut qui ad hanc ab illa deduceremur: deinde dextræ manus indice ad σφιγκτῆρα, *id eſt muſculum adſtrictorium*, immiſſo, vbi inueniſſemus corpus quoddam tenue inter digitum ac inſtrumentum, impulſo vehementius ad digitum ſpecillo, fiſtulæ fundum ſurſum verſum perforauimus, & ſpecilli capite per digitum foras tranſmiſſo, totum corpus inter duo fiſtulæ oſcula ſitum, inter id videlicet quod ab initio ad antrum comparebat, & hoc quod iam à nobis factum erat, ſcalpello reſecantes, ſpecillum ſolutum eduximus.

(Margin letters in the left column: A, B, C, D, E, F, G, H.)

DE HAEMORRHOIDIBVS ANI, Cap. LXXIX.

QVum hæmorrhoides ex eo quod euacuatur ſe nobis manifeſtent, ante actionis aggreſſionem, plurimo per clyſterem infuſo vtemur, quo ſimul & ſuperflua ex inteſtino euacuemus, ſimúlque ſedẽ irritemus, vt paratior fiat ad euerſionem & ani exitum. Locato igitur ſupino ægroto ad ſplendidam lucem, ſi quidem conſtrictione vti voluerimus, filum lini quincuplum labiis venarũ circundabimus, & ſingulas hæmorrhoidas cum hoc funiculo cõſtringemus, vna relicta ad ſuperflui ſanguinis eductionem: (nam & Hippocrates hoc præcipit) poſt aſtrictionem verò, linteo complicato ex oleo madente, & deligatione ſedi idonea vſi, ægrum quieſcere iubebimus, oleo tepido & aqua mulſa ventrẽ curãtes: deinde cataplaſmate ex micis panis ac croco vtentes, & poſt hæmorrhoidum elapſum vino cicatricem inducentes. Leonides autem fili deligatione non vtitur, ſed σταφυλάγρα, *id eſt uuularia forcipe*, diu detentas ſcalpello excindit. Poſt chirurgiam manna thuris & amylo cum chalcitide, aut emplaſtro ex ſpongia vſta cum pice vtẽdum eſt: ſed & paſtillo fauſtino ad perfectam aduſtionem quidam vſi ſunt. Alii cauitates vuularii cauteris vſtorio medicamẽto explent, & quemadmodum vuam, ita etiam hæmorrhoidas vrunt.

DE CONDYLOMATIS, EXTVBERANTIIS, ac rimis in ano, Cap. LXXX.

COndyloma in ano ſolùm loco differt ab eo quòd in muliebribus pudendis eſt. Eſt enim etiam ipſum rugoſa ſedis eminentia, inflammatione aut rima prægreſſa. Primùm igitur eminentia appellatur: vbi verò calleſcit, condyloma. Oportet itaque veluti illa, ita & hæc volſella prehenſa excindere, & cruſtam inducentibus curare. At verò rimas præ duro maximè ſtercore oriẽtes, & eo quòd calloſæ fiunt, cicatricem tardius recipientes, renouabimus, aut vnguibus aut ſcalpello ipſas lancinantes, & commodè ad cicatricẽ perducemus.

DE ANO NON PERFORATO, Cap. LXXXI.

PVeris recens natis anus ex natura aliquãdo imperforatus reperitur, eo quòd membrana eſt obſtructa. Si igitur hoc fieri poterit, ipſis digitis membrana diffringatur: ſin minus, ſcalpelli acie illa excisa, vino curabimus. Quandoquidem verò etiam perfectis ſæpe propter vlcus non probè curatum, concretio in ano contingit, etiam hanc inſtrumento commodo diffringere oportet, & curationem accommodatam facere, fiſtula plumbea aut cuneolo quodam in anum indito, vſque ad perfectam curationem, vt ne rurſus concreſcat. Eſt autem cuneolus is aliquo ad cicatricẽ perducente medicamento illinẽdus.

DE VARICVM SECTIONE, Cap. LXXXII.

VArix, venæ dilatatio eſt, quandoque in temporibus, quandoque iuxta imi ventris partem ſub vmbilico, aliquãdo etiam circa teſtes: maximè verò circa crura. Generationem autem ex materia atrabilioſiore omnino habet. Eorum igitur qui in teſtibus conſiſtunt chirurgiam iam tradidimus vbi de hernia varicoſa egimus: ſed & eos qui in crure ſunt, ſimiliter aggrediemur, in internis femoris partibus aggreſſionem facientes, vbi etiam exortus ipſorum ferme in totum reperitur. nam inferius in plures ramos fiſſi, magis difficilem aggreſſionem exhibent. Lotum igitur hominem, laqueo in ſuperna femoris parte circumdato, ambulare iubemus, repletã autem venam atramento ſcriptorio aut collyrio, ſecundum ſitum ipſius, ad trium aut paulo amplius digitorum longitudinem notamus, & reclinato extẽtis cruribus homine, alte-

rum laqueum supra genu circundamus, & eleuata in fastigiū vena, scalpello in loco quem notauimus, secamus, non altius quàm per cutem, vt ne venam diuidamus: & labiis sectionis per hamulos distentis, & membranis per incurua scalpella ad herniam aquosam parata excoriatis, nudatàque vena, & vndiquaque expassa, femoris vincula soluimus, & eleuato per cæcum hamulum vase, acum duplex filum trahentem subiicimus, sinúmque fili dissecamus, & diuisa in medio vena per venæ sectorium scalpellum, sanguinis quantum opus est euacuamus: deinde vno filo superiorē vasis partem constringimus, & crure in directum extento, manuum expressione sanguinem qui in crure est euacuamus: & postea rursus infernè vas constringimus, aut partem venæ inter vincula interpositam, præsectam auferimus, aut etiam manere permittimus, donec sua sponte vnà cum vinculis excidat: & linamentis siccis inditis, & splenio vino ac oleo imbuto imposito deligamus, ac ductu suppuratorio medicamentorum quæ linamentis excipiuntur curamus. Nec me clam est veteres quosdam vinculis vsos non esse, sed quidam statim nudatum vas excindunt, quidam ex profundo extentū ipsum, cum violentia extrahunt ac abrumpunt. Verùm optimus est relatus chirurgiæ modus, omniúmque securissimus. Quin in imo ventre consistentes varices similiter tractamus: itémque eos qui in temporibus consistunt, velut in vasorum exsectione dictum est.

DE DRACVNCVLIS, Cap. LXXXIII.

TRactationem de dracunculis, vt qui maximè per medicamenta tolluntur, libro quarto tradidimus.

DE EXTREMARVM PARTIVM PRAEsectione, Cap. LXXXIIII.

EXtremis partibus aliquando putrefactis, velut manu aut pede, ita vt etiam ipsa ossa corrūpantur, vel ex lacessente externa causa fracta, vel etiam prægressa interna causa putrefacta, atque sic defectionem postulēt, antequā hoc fiat necesse est circumsita ossibus corpora primū dissecare. Verùm quia hoc primùm facimus, deinde longiore tempore sectionem per serram adhibemus, & periculum est ne sanguinis eruptio sequatur, rectè proinde Leonides non omnia primùm corpora dissecat, nisi omnino fuerint putrefacta, sed eam partem vbi nō multas neque magnas venas aut arterias esse putat, primùm celeriter ad os vsque dissecat, deinde os quamcitissimè serra desecat, lineum panniculum sectis corpusculis circumdans, vt ne dū trahitur per ipsa serra, dolores inducat: & tunc reliquo resecto, candentes igne cauteres vasis adhibet, & sedata sanguinis eruptione, & linamentis inditis, & deligatione commodè facta, curatione suppuratoria vtitur.

DE PTERYGIIS CIRCA VNGVES, Cap. LXXXV.

PTerygium carnis circa vngues incrementum est, partem vnguis operiēs, in pedis & manus magnis digitis maximè consistens. Verùm quæ in pedibus consistūt, ex offensione plerūque fiunt: in manibus verò ex paronychiis neglectis, inflāmatísque, ac in pus transmutatis. Pus enim diutius moram trahēs, & radicem vnguis erodit, & ipsum vnguem corrumpit, & sæpe totum consumit: plerunque verò mediam vnguis partē: ad ipsas autem radices partem quandam illius incorrosam relinquit: aliquando etiam totam radicem illæsam finit: quandoque etiam os corrumpit, & odor grauis oboritur, & digitus in summo dilatatur, & liuidior apparet. His igitur chirurgia adhibēda est, vt omnem reliquam vnguis partem scalpelli acie præsecemus ac amputemus, deinde præsectam ac vlceratam partem cauteriis aduramus. Est enim nome, *id est, ex depascentium ulcerum* genere pterygium, & non sistitur hæc nisi quis adurat, adeò vt si neglecta fuerit, digitū corrumpat. At verò si os & vnguis affectione careant, & externus vnguis angulus adnatam ipsi carnem subiens ac pungēs, inflammationis causa fiat, tunc pungētem vnguis partem tenui specillo, aut eiusmodi quopiam subiecto eleuare oportet, & scalpelli acie auferre, & id quod supereminet, medicamento crustā inducente consumere. Et profectò plurimi hoc modo per chirurgiā curati sunt. Si verò maius fuerit id quòd supereminet, prius id scalpello præcidi, & postea ipsi medicamentum adhiberi debet.

DE VNGVE CONTVSO, Cap. LXXXVI.

QVandoquidem sæpe ex offensionibus vnguibus cōtusis, dolores consequuntur, ad chirurgiā nos impellentes, Galeni verba apponere satis fuerit. Sic igitur ait, Cōtusis vnguibus palàm dolorem sedans auxiliū experti sumus sanguinis euacuationem, quum & pulsationes fiūt, & dolores vehementissimi vexant. Oportet autem obliquam facere sectionē, non è directo in profundū supernè deorsum, per acutū scalpellum, quò ita secta vnguis pars, sanguine excreto, velut operculū quoddam subiectorum fiat. Si verò in directū secueris, ex supernis deorsum, carnis excrescētia cōtinget, nimirum per mediā sectionem, subiecta vngui carne aliud corpus producēte. Atque hinc rursus dolores corripiunt, quos in paronychiis nominauimus, dum nascens caro ab vngue comprimitur. Doloris itaque exortes statim in huiusmodi sectione ægros videbis. Sequentibus autem diebus licet nobis subsectam vnguis partem leniter eleuare, saniémque vnguis exprimere, & rursus subiectæ carni velut operculum, quemadmodum dixi, imponere: reliqua verò totius digiti curatione mitigatoria ac discussoria vti conducit.

DE CLAVIS, VERRVCIS, ET IIS QVAE formicariæ verrucæ appellātur, Cap. LXXXVII.

CLauus callus est rotūdus, albus, claui capiti similis, per omnē corporis partem consistens, maximè in plantis & digitis pedum, dolorem & actionis impedimētum in ambulando inducens. Circumcirca igitur scarificatū clauum, & volsella prehensum, acuto scalpello aut venæ sectorio instrumento radicitus eximere oportet. Quidā verò vt ne rursus nascatur, candentibus igne vsi sunt ferramentis. Formicaria autē verruca, eminentia est cutis parua, callosa, rotunda, crassa, in basi inhærens, & si scalpatur, formicarum morsibus similem sensum inducens, in omni quidem etiam ipsa corpore consistens, maximè autem in manibus. Quidam igitur (inter quos est etiā Galenus) duræ pennæ fistula, quales sunt veterum gallorū, & anserum, ac aquilarum, circumscarificandum esse censent, ita vt obtorqueatur per vim in profundū, & ex fundo verruca formicaria tollatur: alii verò ænea aut ferrea fistula idem faciunt. Verùm iunioribus placuit eam circumscarificare, & volsella prehensam, scalpello velut clauos excindere. At verò acrochordon verruca, eminētia est cutis parua, doloris exors, callosa, rotunda vt plurimum, basim autem habet angustam, vt pendere videatur: vnde ita appellata fuit, quòd summæ chordæ parti similis existat. Extentam igitur eminentiam excidimus: sin minus, filo saltem aut pilo ipsam deligam⁹. Noui autē quòd & has & relatas omnes eminentias plerique frigido cautere consumunt.

DE TELORVM EXTRACTIONE, Cap. LXXXVIII.

QVòd ea pars chirurgiæ quæ tela extrahit, maximè necessaria sit, Poeta Homerus indicauit, dum dixit,

Ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων,
Ἰούς τ' ἐκτάμνειν, ἐπί τ' ἤπια φάρμακα πάσσειν. *Id est,*
Vnus uir medicus multis est æquiparandus,
Tela manu excindens, & mitia pharmaca spargens.

Recensendæ igitur primùm sunt telorum differentiæ. Differunt itaque tela, materia, figura, magnitudine, numero, habitudine, potestate. Materia quidem, eo quòd hastilia ipsa aut lignea sunt, aut harundinea: ipsa verò tela aut ferrea sunt, aut ænea, aut stānea, aut plumbea, aut cornea, aut vitrea, aut ossea, aut harundinea etiam ipsa, aut lignea. ac tot quidem differētiæ, maximè apud Ægyptios, repeTiuntur. Figura verò, eo quòd alia sunt rotūda, alia angulosa, velut sunt triangula, alia cuspidata & lanceata appellata, velut quæ tres cuspides habent, alia aculeata, alia sine aculeis: & ex aculeatis alia retrò vergentes aculeos habent, vt in extractione contra infigantur: alia antrorsum, vt in impulsione idem faciant: alia opposito inter se modo instar fulminum, quò & dum trahuntur & dum impelluntur, contrà infigantur. Quædam verò etiam per cardinem mouentur, & aculeos habent qui contrahuntur, quique in extractione expanduntur, & teli extractionem impediunt. Magnitudine porro differunt,

A eo quòd alia sunt magna ad trium digitorum longitudinem: alia parua vnius digiti longitudine, quæ sanè Micca in Ægypto vocant: alia inter hæc media. Numero verò, eo quòd alia sunt simplicia, alia composita. Tenuia enim quædam ipsis inserunt ferramenta, quæ in teli extractione in profundo delitescentia manent. Habitudine autem differunt, eo quòd alia extremam partem acutam hastili infixam habent, alia tubulum habent cui hastile insitum est. Et alia quidem firmiter adaptata sunt ad hastile, alia neglectius, quò in extractione separentur, & intus ma-

B neant. Potestate demum, eo quòd alia sunt medicata, alia non veneno illita. Atque hæ quidem sunt telorum differentiæ. Verùm extractionis ratio à nobis tradatur, tum in his qui in bello sauciati sunt, tum in his qui extra bellum, siue voluntariè, siue inuoluntariè, ex qualicunque occasione, ex quacunque materia facta fuerint tela. Extractionis igitur telorum ex carne duplex differentia est, altera per attractionem, altera per impulsionem. Nam in quibus leuiter telum infixum est, exemptio per attractionem fit. Similiter etiam extrahuntur tela, quæ profundum

C quidem infixa sunt, verùm oppositæ partes si vulnerentur, ex sanguinis eruptione aut consensu, periculum inducunt: per impulsionem verò, in quibus & per profundum infixa sunt, & oppositarum partium corpora breuia sunt, & neque neruus, neque os, neque quicquam horum obstat quominus sectio fiat. At in osse sauciato, modus qui per attractionem fit adhibetur. Si igitur conspicuum fuerit telum, statim extractionem facimus: si verò occultum, debet, (inquit Hippocrates) si hoc fieri potest, vulneratus in ea figura qua erat dum vulneraretur constitui, ac

D exploratio fieri: sin minus, iacens saltem ad illam figuram conformetur, atque sic exploratio per specillum fiat. Et si quidem in carne fixum est, per manus telū extrahemus, aut per additamentum quod hastile vocant, si non excidit id quod ligneum maximè existit: si verò excidit, per forcipem dentibus aut radicibus aut telis extrahendis destinatam, aut per aliud quoddam commodum instrumentum extractionem faciemus, carnem etiam aliquando præsecantes, si vulnus instrumentum non suscipiat.

E Quòd si in opposita eius partis processerit telum, & fieri non possit vt per eam partem extrahatur per quam infixum est, oppositis diuisis per illa ipsum educemus, aut extrahentes, (velut dictum est) aut etiam per fissuram impellentes, atque hoc aut hastili, aut si id excidit, impulsorii instrumenti immissione, cauendo vt ne neruum, aut tendinem, aut arteriam, aut aliquam necessariam partem diuidamus. Turpe enim fuerit telū extrahentes grauius telo malum inducere. Et si quidem telum extremam partem hastili infixam acutā habet, (id quod ex specillo im-

F misso cognoscitur) impulsorii instrumēti fœmina immissa ac adaptata, telum propellemus: si verò tubulum habet, masculo. At verò si exemptum telum arenas aliquas habere comperiatur, ita vt alia tenuia ferramenta ipsis inseri potuerint, rursus specilli exploratione vsi, si illa inuenerimus, eisdem rationibus educemus. Quòd si aculeos oppositos inter se habeat telum, & ideo non concedat, locum vicinum incidere oportet, si non necessaria aliqua pars apposita sit, & nudatum telum citra vexationem apprehensum extrahere. Quidam etiam harundinem aculeis ipsis circumponunt, atque sic telum extrahunt, vt ne

G carnes ab aculeis dilanientur. Et si quidem inflammatio absit à vulnere, suturis adhibitis, cruentorum vulnerum curatione vtimur: si verò inflammatum sit, per irrigationes & cataplasmata, ac similia inflammationē curamus. Porro in telis medicatis, omnem carnem quæ veneno participauit, si fieri poterit, amputamus. Cognoscitur autem ex eo quòd à sana carne diuersa est. Vehementer enim pallida & liuida, & velut mortificata apparet. Ferunt autem Dacas ac Dalmatas, oblinere aculeis helenium, quod & Ninum appellatur, atque sic hoc sanguinem vulneratorum contingens occidere. Si verò edatur telum ab

H ipsis, innoxiū esse, & nihil mali facere. At si telum in osse fixum sit, rursus instrumento explorabimus: & si caro impedimento fuerit, hanc amputamus, aut disparamus: si verò in profundo ossis infixum fuerit, (id quod cognoscimus ex eo quòd intus firmatum nōn cōcutiatur, etiamsi vis afferatur) excisorio cultro circumsito osse oblato, aut etiam terebris, si crassum sit, prius perforato, telum exoluimus. At si in principem aliquam partem infixio facta sit, velut est cerebrum, guttur, cor, pulmo, hepar, vētriculus, intestina, rhenes, vterus, vesica, & lethalia signa iam apparuerint, & extractio multam vexationem inductura sit, aggressionem recusamus, vt ne supra hoc quòd nihil proficimus, etiam conuiciandi occasionem idiotis exhibeamus. Si verò euentus adhuc dubius sit, periculo prædicto aggredi oportet. Multis enim etiam abscessu in aliqua necessaria parte oborto, salus præter omnem expectationem contigit, quum sanè etiam iecoris fibra, & omenti pars, itémque peritonæi membranæ, & totus vterus sæpe ablatus esse cognitus sit, & tamen mors in his sequuta non sit. Sed & guttur sæpe deindustria in anginis dissecamus, velut de summi gutturis sectione diximus. In his igitur relinquere telum, ineuitabilem mortem inducit, supra hoc quòd artem ab omni humanitate alienam id ostendit: at eximere telum, multos velut par est, seruauit. Nec verò difficilis est principalium partium sauciatarū cognitio, vt quæ ex symptomatum proprietate, itémque his quæ excernuntur, & partium situ reperitur. Membranis enim cerebri sauciatis, dolor capitis circumcirca vehemens oboritur, & oculorum feruor, cum rubore linguæ, & mentis emotio. Si verò cum cerebro sauciatæ fuerint, collapsio, vocis interceptio, faciei distortio, bilis vomitus, sanguinis per nares excretio, humoris albi ac pultacei per auditorium meatum euacuatio, si sanies per vulnus transitum reperit. Si in vacuas thoracis partes infixum sit telum, ita vt seruetur spacii amplitudo, spiritus pertransit. At corde vulnerato, circa sinistram mammam telum apparet non in vacuum locum progressum, sed veluti in alio fixum, & quandoque pulsatorium motum præ se ferens, contingitque sanguinis atri excretio, si transitum repererit: perfrigeratio item & sudor, & animi deliquium, & circa dilationem mors sequitur. Pulmone verò sauciato, si spatium sit, per vulnus spumosus sanguis euacuatur: si non sit, magis euomitur, & vasa circa collum eleuantur, & lingua colorem mutat, & magnum spiritum habent, frigidum appetentes. In septo transuerso vulnerato, telum ad spurias costas infixum apparet: inspiratio fit magna cum dolore & suspirio per totam humorum nexus partem. Si verò in abdomen vulnus fiat, ex his quæ excernuntur manifestum fit, si spatium sit, aut etiam telo extracto, aut hastili intus fracto. nam de ventriculo succus euacuatur, de intestinis stercus: quandoque etiam omentum aut intestinum prominet. At vesica vulnerata, vrina excernitur. Proinde cerebro & membranis vulneratis, telum per caluariæ perforationem educemus, quemadmodum in capitis fracturis statim dicetur. In thorace verò, si non sequatur, per moderatam spacii inter costas medii incisionem, aut etiam vnius costæ excisionem, membranæ custode subiecto, telum extrahendum est. Similiter etiam in ventre, & vesica, & reliquis in profundo partibus, si quidem sequatur telum, citra curiositatem eximatur: sin minus, rursus ampliori incisione, & cruentorum vulnerum curatione vtendum est. In ventre tamen, si opus fuerit, sutura adhibeatur, velut dictū est. At si in magno aliquo vase, velut in iugularibus in profundo, aut carotidibus, aut circa alas aut inguina magnis arteriis, infixū telum, ampliorē sanguinis eructionem propter exemptionem minatur, prius laqueis ab vtraque parte ipsa adstringere oportet, & deinde telū extrahere. Si verò partis ad partē per telū affixio fiat, velut si brachiū thoraci affigatur, aut cubitus aliis corporis partibus, aut pedes inter se, si quidem nō per totas vtrasque partes telum aut hasta trāsierit, forinsecus eam acceptam, velut in vna parte, extrahemus: si autē per totum penitus vtrasque pertrāsierit, defecto in medio ligno, particulatim singula educemus, iuxta facilem figuram. Quandoquidem verò etiam lapides sæpe, aut murices, aut massæ plumbeæ, aut eiusmodi quædam è funda emissa infiguntur, tum ob violentiam, tum quòd angulosa existunt, deprehendere hæc ipsa oportet ex eo quòd

aſper & inæqualis tumor occurrit, & quòd non omnino in directum diuiſio tendat, ſed etiam maior ſit, & caro velut contuſa ac liuida, & quòd cum grauitate dolẽt. Hæc igitur emota per apta ad hoc inſtrumenta, aut per ſpecilli concauam partem, aut per vulnerarium ſpecillum eximere oportet. Si verò vulnus admittat, etiam per forcipem dentibus aut radicibus euellendis deſtinatum extrahantur. Multis etiam infixa tela latuerunt, & vulneribus ad cicatricem perductis, poſt multum tempus, abſceſſu eo loco facto ac rupto, telum exiliit.

DE FRACTVRIS, ET IPSARVM differentiis, Cap. LXXXIX.

CONſequens profectò fuerit vt poſt doctrinam eorum quæ per chirurgiam exercentur in carne, etiam de his quæ oſſibus accidunt, fracturis inquam & luxationibus, agamus, eo quòd etiam hæc chirurgiæ generi ſubiecta ſunt: & primùm de fracturis, atque his prius quæ in capite conſiſtunt, tum quòd hæ inter chirurgias quæ in carne & quæ in oſſe fiunt, medium locum obtinent, tum quòd caluaria omnes corporis partes ſupereminet. Proinde fractura in ſumma, diuiſio eſt oſſis, aut ruptio, aut diſſectio, ab externa aliqua violentia contingens. Differentiæ fracturarum multæ ſunt: aliqua enim raphanatim, alia ſcandulatim, *ſiue aſſuloſè*, alia in vnguem, alia polentæ modo, alia per defractionem fieri dicitur. Raphanatim igitur facta eſt ruptio oſſis in figuram tranſuerſam per craſſitudinem: (quidam etiam cucumeratim & caulatim factam nominant, ex ſimilitudine qua cucumeres & caules franguntur) ſcãdulatim verò facta, eſt ruptio oſſis oblonga: in vnguem verò, ruptio eſt oſſis parte quadam recta, ad finem autem lunaris: (eadem etiam harundinatim facta dicitur) polentæ autem modo facta, eſt ruptio oſſis in multas tenues partes. eadem etiam nucatim facta quibuſdam dicitur. Defractio verò, aut etiã præciſio, eſt ablatio partis oſſis, per ruptionem ſuperficiei, ita vt pars ablata deficiat. Atque hæ fracturarum differentiæ ſunt.

DE FRACTVRIS IN CAPITE, Cap. XC.

PRopriè verò fractura in capite diuiſio eſt caluariæ, quandoque ſimplex, quandoque multifida, ab externa aliqua violentia inducta. Differentiæ autem fracturarũ capitis hæ ſunt, fiſſura, exciſio, expreſſio, depreſſio, cameratio, in infantibus etiam contuſio. Fiſſura igitur eſt diuiſio caluariæ ſuperficiaria, aut profũda, in qua affectũ os foras emotum non eſt: exciſio verò eſt diuiſio caluariæ cum oſſis affecti refractione: (ſi verò etiã defractum ſit os affectum, deaſciationem aliqui affectionem appellauerunt) expreſſio eſt diuiſio oſſis in multas partes, vnà cum hoc quòd oſſicula fracta deorſum ad membranã ſeceſſerunt: depreſſio eſt diuiſio oſſis, cum qua os affectum è naturali loco decedit deorſum ad membranam: cameratio eſt diuiſio caluariæ cum oſſium affectorum eleuatione: aut (vt Galenus ait) ad interna ſeceſſio ac cauatio, ſimiliter vt in expreſſione. ſic enim ille putat. Quidam etiam pilationem his annumerauerunt. Eſt autem pilatio fiſſura anguſtiſſima, & ſenſum latens. quapropter ſæpe deliteſcens, eo quòd non exactè cognita fuit, mortis cauſa extitit. At verò contuſio non eſt oſſis diuiſio, ideóque meritò neque fracturam dixerit quis hanc affectionem, ſed eſt impulſio, & velut flexio caluariæ introrſum, cauãs ipſam citra continuitatis ſolutionem: quemadmodum in æneis & crudis coriaceis vaſis cõtingit, dum extrinſecus percutiuntur. Sunt autem & cõtuſionis duæ differentiæ: aut enim per totam ſuam craſſitudinem os contunditur, ita vt ſæpe etiam membrana abſcedat, vel omnino per totum à caluaria prematur: aut non per totam craſſitudinem, ſed circa externam ſolùm ſuperficiem vſque ad ſecundam laminam. Quidam ad has differẽtias etiam Reſonitum appoſuerunt, qui ex ipſorum ſentẽtia, eſt ruptio caluariæ in oppoſitis his quæ percuſſæ ſunt partibus. Verùm hi errãt. neque enim velut in quibuſdam vitreis vaſis, vt ipſi dicunt, etiam hic contingit. Illa enim eo quòd vacua ſunt, hoc perpetiuntur: caluaria autem plena eſt, & alioqui fortis. Etenim capite in multis aliis partibus percuſſo, velut in cadendo contingit, fiſſura caluariæ quæ citra ſolutionẽ continuitatis cutis contingit, poſtea abſceſſu circa ipſam facto, & hoc ſecto apparens, putata eſt ab ipſis iuxta oppoſitam plagæ partem facta eſſe. Sed & hæc velut primùm dicta fiſſura curatur. Si igitur fractura in capite facta eſt, manifeſtũ id fit ex eius quod ictum fecit corporis acumine, aut grauitate, aut duritia, aut violentia, & ex ſymptomatis quæ ſauciato accidunt, velut eſt vertigo, vocis interceptio, repentina collapſio, & maximè in depreſſione, aut contuſione, aut expreſſione, aut ad interna cameratione, cerebro compreſſo. Quin & ex ſenſus ſignificatione percipitur. Si enim memorabilis fuerit cutis diuiſio, per ipſam promptè cognoſcemus: ſi verò omnino non ſit diuiſio, aut anguſta quædam, fracturam tamen factam eſſe ſuſpicemur diuiſa cute, per viſum & per inſtrumẽti explorationem hoc cognoſcemus. Si enim aliqua ex aliis fracturis eſt, ſtatim manifeſtatur: ſi verò fiſſura ſolùm anguſta & pilaris, ſenſum latens, pharmacum quoddam nigrum liquidum, aut etiam atramẽtum ſcriptoriũ affundimus, & os radimus. ipſa enim fiſſura nigra oſtenditur: quare in radendo perſeuerare oportet, donec fiſſuræ ſignum obſcuretur. Si verò ad membranam vſque fiſſura tendat, à radendo abſtinemus, & ad dignotionem progrediemur, vtrum ab oſſe diſceſſerit membrana, aut affixa maneat. Si enim manet, vulnus moderatè inflammatione deſtituitur, & æger paulatim à febre liberatur, & pus concoctum apparet: ſi verò diſceſſit membrana, dolores augẽtur, & ſimiliter febris, & os alium colorem induit, & pus tenue ac crudum fertur. Si verò neglexerit id medicus, & perforatione non vtetur, longè grauiora ſymptomata accedent, bilis vomitus, conuulſio, mentis perculſio, & febris acuta, in quibus aggreſſionem recuſare oportet. At ſi hæc non adſint, ſi quidẽ membrana non diſceſſit, & fiſſura ſolùm fuerit, per raſorium inſtrumentum ſolùm curatur, etiamſi ad profundum vſque deſcenderit: ſi verò ſolùm ad ſecundam laminam, ad illam vſque radendum eſt, aut etiam fractum os tollendum, velut dicemus: ſi verò etiam in tenues partes contritum ſit, etiã has diligenter auferre oportet per idoneum inſtrumentum. Quòd ſi etiam diſceſſit membrana, & tu ab initio vulneratum ſuſcepiſti, hyeme quidem ante decimumquartum diem omnino oſſis ablationem facere coneris, æſtate verò ante ſeptimum, antequam relata ſymptomata accidãt. Chirurgiam autem aggredieris hoc modo: Præraſis pilis ad vulnus ipſum duas ſectiones facim⁹, quæ ad rectos angulos ſe mutuò ſecant, ad ſimilitudinem literæ Græcæ χ. harum tamen altera ea ſit quæ iam antea adeſt: deinde quatuor angulis in vertice excoriatis, vt os quod perforãdum eſt, totum denudetur, ſi quidẽ ſanguinis eruptio fiat, linamenta poſca imbuta indemus: ſin minus, ſicca: deinde linteo cõplicato, vino ac oleo imbuto impoſito, vinculo conuenienti vtemur. Poſtera die ſi non recẽtius aliquod ſymptoma impediat, perforationẽ affecti oſſis aggrediemur. Ægro itaque in ſella, aut ſupino reclinato, prout vulneri conuenit, & auribus ipſius lana obturatis, propter ſonitum pulſationis, vulneris vinculũ ſoluemus, & amotis linamentis omnibus, factáque per ſpongias deterſione, duos miniſtros iubebimus vt circũdatis tenuibus faſciolis, quatuor incumbentium fracturæ corporum angulos retrahant: & ſi infirmũ os fuerit, vel natura vel ex fractura, oppoſitis ſcalpris exciſoriis hoc auferemus, primũ cauis à latiore incipientes, & poſtea cum anguſtioribus permutantes, deinde etiam ad ſpecilli formam habentia tranſeuntes, & malleo leniter impellentes, ita vt vitemus capitis concuſſionem. Si verò robuſtum fuerit os, prius hoc terebellis ſe non demergẽtibus perforabimus: (talia autem ſunt quæ paululum ſupra aciem eminentias habent, prohibentes ne ad membranam demergantur) & tunc ſcalpris exciſoriis vſi, affectum os auferemus, non aceruatim, ſed particulatim, ſi fieri poterit, digitis, ſin minus, forcipe dentaria, aut oſſaria, aut volſella pilaria, aut tali quopiam inſtrumẽto. Inter foramina autem tantum ſpacii relinquatur quantum eſt maximum ſpecilli caput. Profunditas verò ipſorum ea ſit vt prope ad internã oſſis ſuperficiem accedant, cauendo vt ne terebra membranã contingat. Quapropter pro oſſis craſſitudine tere-

bram esse oportet, pluribus ea de causa præparatis. At si ad secundam tantùm laminam caluariæ fractura procedat, ad hãc vsque solùm perforabimus. Post ossis ablationẽ, explanata per excisionẽ inducta asperitate, cum rosario aut specilli formam habente excisorio scalpro, membranæ custodẽ subiecto, & ossiculis aut aculeis, velut verisimile est, remanentibus, industriè eductis, ad linamentorum vsum progrediemur. Hic communior simúlque facilis & periculi exors chirurgiæ modus est: sed & per scalprum excisorium lenticulatum dictum excidendi modus (insigniter à Galeno laudatur) citra perforationem, post scalpturam per caua scalpra factã adhibitus. Sic igitur dicit, Si verò semel vnam nudaueris partem, subiecto scalpro excisorio, quòd lenticulatam partem ad finem prominentem, obtusam ac leuem habet, acutam verò in longitudinem rectam, quum latam lenticulati scalpri partẽ supra membranam firmaueris, paruo malleolo impellẽs, hoc modo caluariam diuides. Contingunt enim ex his actionibus omnia quibus opus habemus. Nam membrana ne si dormitans quidem quis operetur, sauciari potest, latæ soli parti scalpri lẽticulati occurrens. Et si alicubi caluariæ adhæreat, etiam huius appensionem citra læsionẽ auellit rotunda lenticulati scalpri extremitas. Sequitur autem à tergo ipsam præeuntem scalprum caluariam dissecans. Quare neque qui magis periculo careat, neque qui citius operetur, alium perforationis modũ reperire licet. At verò per terebras & chœnicidas, *id est modiolos*, appellatas chirurgia à recẽtioribus velut praua reprobata est: atque sic quidem aggressionem velut in fissura exposuimus: idẽ tamen modus eximendorum ossium, etiam in reliquis caluariæ fracturis conueniet. Sed & quantitatem ossium quæ excindi debent Galenus nos docet, ita palàm dicens, Quantum verò affecti ossis excindere oporteat, deinceps tibi exponam. Quod quidem vehementer contritum est, totum id eximere oportet. Quòd si quædam fissuræ ab ipso amplius extẽdantur, (quemadmodum aliquando contingere videtur) has ad finem vsque persequi non conuenit, vt qui probè sciamus quòd nullum damnum ex hoc sequetur, si alia omnia rectè fuerint peracta. Post chirurgiam, linteolum simplex pro magnitudine vulneris, rosaceo imbutum membranæ integemus, & lanæ floccum paruum, similiter rosaceo imbutum, prædicto linteolo imponemus: deinde complicatum duplex linteolum, vino & oleo imbutũ aut etiã ipso rosaceo, toti vulneri circũponemus, considerãdo vt ne mẽbrana grauetur: postea lato deligamento vtemur, neque per hoc constringentes, sed vt tantùm conseruentur linamenta. Et victum inflammationem arcentem, ac febrilem appellatum, exhibebimus, frequentius interim irrigantes rosaceo membranã. Tertia verò die facta solutione, & per spõgias detersione, cruentorũ vulnerum & inflammationem arcẽte curationis ductu vtemur, inspergentes membranæ aliquem puluillum capitalem siccum vsque ad concarnationem: quãdoque etiam radẽtes os, si fortè opus sit, ob aliquos præeminentes aculeos, aut etiam propter ipsam incarnationẽ: quin & reliquam medicamentorum materiam (velut in vulneribus dictum est) adhibebimus. Quandoquidem verò sæpe post chirurgiam membrana inflammatur, adeò vt non solùm caluariæ crassitudinem, sed etiam ipsius cutem transgrediatur cum renisu, & naturalis ipsius motus pulsatorius impediatur, ad quæ conuulsio maximè, & alia grauia symptomata, aut mors consequuntur. Inflammatur autem, siue ob acutam aliquam ossis præeminẽtiam pungentem, siue ob linamentorum grauitatem, aut ob frigiditatem, aut multum cibum, aut vini potum, aut etiam ob aliquam obscuram causam. Si igitur ob manifestam causam inflammatur, hæc citò recidẽda est: si verò ex obscura, plus contendere oportet, adhibendo aut venæ sectionem, si non sit quod prohibeat, aut cibi abstinentiã, aut victum ad inflammationem commodũ. Sed & localibus vtendum est auxiliis, velut est calidi rosacei irrigatio, & perfusio ex decocto althææ, aut fœnigræci, aut seminis lini, aut chamæmeli, & similium: cataplasmatis etiam ex cruda ordeacea farina, & semine lini cum prædicto decocto, & adipe gallinaceo: irrigationibus quoque per lanam in capite & occipite, instillando etiam auditoriis meatibus oleum quoddam ex his quæ inflammationem arcent. Sed neque viscera negligenda sunt quominus cataplasmata ipsis imponamus. Totius item corporis prouidentiam facere oportet, ita vt in aquam calidam ipsos inducamus, ac inungamus. Si verò perseueret inflammatio, & nihil aliud prohibeat, etiam bilem educente medicamento Hippocrates ipsos purgare iubet. Porro denigrata membrana, si quidem in superficie sit nigrities, ex medicamento aliquo hanc vim habente inducta, mellis triplum rosaceo admixtum, per linamenta indemus, & sic curabimus, consequenter etiam reliqua adhibentes. Si verò spõtanea nigrities fiat, & maximè in profundo, cũ aliis malis signis, tũc sanè de his desperãdũ est. insiti enim à natura caloris mortificationem significant. Noui quendam qui post annum ab accepto vulnere, caluariæ perforationem admisit, & superstes euasit. Erat enim in sincipite fractura ex telo inducta, & effluxionẽ habebat, propter quam membrana illæsa seruata fuit.

DE NASO FRACTO ET CONTVSO, Cap. XCI.

NAsi inferna pars quæ cartilaginosa est, non frãgitur, sed contuditur, & sima fit, & distorquetur: superna verò, quæ osseæ naturæ est, quandoque frangitur. In his verò Hippocrates deligationem reprobat, vt quæ magis simitatem & ampliorem distortionẽ inducit, præterquã si quæ circa mediũ nasum partes ob impulsionem superemineant. In his enim conuenientem deligationem cum medicamenti impositione assumit, quò oppressus nasus naturalem figurã recipiat. Fracto itaque naso in infernis partibus, indice aut paruo digito immisso, directionem partium foras facere oportet. In interioribus verò etiam cũ specilli capite hoc faciẽdũ est, statim in prima die, aut non multo post eam. Nam circa decimam diem nasi ossa corroborantur. Extrinsecus quoque indice & magno digito hunc conformare oportet. Quò verò conformatus figurã suam incollapsam cõseruet, cuneolos ex linteo intortos ac inuolutos duos naso indere oportet, in singulas nares vnum, etiamsi altera solùm nasi pars sit distorta, & hos sinere donec os aut cartilago corroboretur. Quidã etiam pẽnas anserum, velut calamos adaptatas, linteis insutas naso indiderunt, quò & figura conseruaretur, & respiratio nõ impediretur: quod sanè necesariũ nõ est, quũ per os respiratio fiat. Quòd si inflãmatus sit nasus, medicamẽtũ aliquod inflãmationẽ arcens imponemus, velut est emplastrum ex succis, aut ex aceto & oleo, aut tale quoddam: aut cataplalsma ex similagine triticea cum manna & gummi cocta, imponimus, tum ob inflammationem, tum vt nasus contineatur. At si in alteram partem nasus fuerit distortus, Hippocrates post congruam conformationem, iubet lori longi, digiti latitudinem habentis alteram extremitatem glutino aut gummi illitam, ad summam nasi partem, ex eo latere quod inclinatum est, agglutinare, & postquam siccata induruit, lorum iuxta oppositã aurem ad occiput & frõtem ducere, atque eo loco postea alteram lori extremitatem firmare, quo in latus retractus nasus ad mediam figuram dirigatur. Verùm hoc non valde probatum est iunioribus. At verò si in tenues partes confracta fuerint nasi ossa, diuisionem facere aut ampliare oportet, & tenuibus ossiculis volsella pilaria exemptis, disparatas partes suturis contrahere, & cruentorum vulnerum ac glutinatoria curatione vti. Si verò etiã intra nasum vlcus factum fuerit, lemniscis dictis linamẽtis, ex medicamẽtis cõgruis illitis ac inditis curetur. Quidam etiam plumbeis fistulis vsque ad cicatricem inductam vsi sunt, vt ne caro ex vlceribus excresceret.

DE INFERNA MAXILLA FRACTA, & aure contusa, Cap. XCII.

DE aure contusa in tertio libro tradidimus, eo quòd talis affectio ad fracturas non pertineat: maxilla verò inferna frangitur ob multas causas. Si igitur extrinsecus solùm fracta, non autem instar caulis intrò cauetur, notæ expositæ sunt ad manũ. Proinde alterius manus, dextræ, si dextra maxilla fracta sit, sinistræ, si sinistra, indice & medio digito ægroti ori immisso, internum fracturæ gibbũ

industriè foras protrudere oportet,ita vt altera manus foris illum excipiat.Maxillæ verò rectitudo ex dentium insitorum ipsi æqualitate colligatur. At si caulatim facta est fractura,tensione vtrinque retrò vsus, & ministro tenēte,directionem velut dictum est facito.Cæterùm dispara tos circa fractam partem dentes,coniugatos (velut Hippocrates ait)colligare oportet auro,hoc est aureo lino siue filo. Verùm quum hoc non omnibus promptum sit, filo lineo forti,aut bysso,aut setis equinis, aut aliquo alio huiusmodi.Quòd si cum vlcere facta est fractura, explorādum specillo est an etiā defractio ossis facta sit: & si hoc ita habet,& parua est diuisio,ampliata ea,defractū os siue vnū,siue plura sint, per idoneū instrumentum eximere, & labia vlceris suturis contrahere, & cruentorum vulnerum medicamento adhibito deligare oportet: si verò sine vlcere,cerato simplici maxillæ imposito, cõuenienter deligare,ita vt media fasciæ pars ad occiput locetur.Deligationes autem vtrinque ad aures in summum mentum procedant,deinde rursus ad occiput, postea sub mentum, & hinc per genas ad sinciput, & rursus hinc sub occiput, vbi etiam finire fasciam debet. Adhæc rursus superiectio facienda est,hoc est aliud ligamentum fronti circundatū in posteriore capitis parte connectatur, ad omnes prædictas deligationes constringendas. Quidam etiam ferulā leuem, *velut alii alutam*, æqualis longitudinis maxillæ imponunt,& velut dictum deligant:alii deligatione quæ capistrū dicitur vtuntur.Porro si ambæ maxillæ iuxta summum mentum auellantur,qua parte etiam coalescunt,ambabus manibus paululum diductas ipsas, rursus inter se coaptato,& coniugatis dentibus velut dictum est,deligato,& congrua vsus deligatione, quiescere iussi, tenuibus & sorbilibus alimentis vtantur. manducatio enim ipsis inimica est. Et si quid de figura emotum esse putaueris,tertia quaque die soluens rursus deligato,atque ita facito donec callus obducatur.Obducitur autem callo maxilla intra tres maximè hebdomadas, eo quòd & laxa, & medulla plena est.Si verò inflammatio quædā oboriatur, nihil irrigationum ac cataplasmatum ad hanc omittēdum est: id quod in omnibus similiter tibi obseruandum est.

DE CLAVICVLA FRACTA, Cap. XCIII.

CLauicula in naturali figura iuxta internā partē pectori coalescit,iuxta externā ad summum humerū articulatur. Et propterea quum humerum aut etiam ipsum brachium sustineat, si fracturam pertulerit in quacunque tādem parte,ea pars quæ ad humerū est, plerúque magis quàm interna eius extremitas deorsum fertur,vt quæ vnā cum brachio detrahatur.Præstat autem caulatim,& nō scandulatim aut harundinatim clauiculam frangi,ex multorum sanè sententia. Quod enim caulatim fractum est, per extensionem & compressionem digitorum, promptè ad naturalem statum redit: reliqua verò eminentias habent quæ difficulter adaptari possunt. Si igitur per totam crassitudinem quocunque tandem modo fracta fuerit, duo ministri,alter brachium id quod est ad fractā clauiculam manibus amplexus,ad externam partem, simúlque sursum trahens,alter oppositum humerum, aut omnino collum attrahens, sic in contraria faciant extensionem. Medicus autem suis manibus fracturam componat, prominentiora impellens, & quæ in profundo sunt extrà attrahens.Quòd si ampliore opus fuerit extēsione, globum satis magnum ex panniculis aut lanis, aut eiusmodi aliquam molem alæ subiicito, & cubiti flexuram ad costam quæ ad ipsum est adducito, & reliqua velut dictum est facito. Si verò extremitatem clauiculæ ad humerum, in profundum delapsam, ad superficiem attrahere non potueris,supino reclinato homine,& puluinari congruo dorso subiecto, & ministro ambos humeros deorsum deprimente, vt os clauiculæ quod in profundo est refringatur, rursus ipsis digitis fracturam cõponito. Si verò pars quædam à clauicula defracta,& emota,inconstans ac pungens sentiatur, scalpello in directum dissecantes, & defractam auferemus, & reliqua per excisoria scalpra explanabimus, clauiculæ subiecto membranæ custode, aut alio excisorio scalpro,ictus firmandi gratia: & si quidem inflammatio absit,futuris:sin minus,linamentis vtemur, & spleniis diuersis præparatis,ad supereminentis ossis inclinationē. Maiora & crassiora apponemus,si adsit inflammatio, oleo madentia:si non sit, sicca: & congruo ex lana globo alæ subiecto propinquæ, conuenientem inducimus deligationem,per alas & affectam clauiculam & scapulam, prout conuenit deligationes ducentes.Et si clauiculæ ad humerum pars, deorsum inclinata est, latioris lori media parte cubiti gibbo qui ad ipsam est,subiecta, totum brachium de collo suspendimus, ex alia etiam fascia manu quæ ad ipsam est,suspēsa,velut in iis quibus vena in cubiti flexura secta est fieri solet. Si verò ad supernam extremitatem vergit,id quod rarò contingit, recusanda est brachii appensio,æger verò supinus reclinandus est, ac tenui victu nutriendus.Si verò opus fuerit, etiam irrigationes adhibeantur,& reliqua secundum rationē fiant,vsque ad callū inductum. Inducitur autem clauiculæ callus vtplurimum in viginti diebus.

DE SCAPVLA, Cap. XCIIII.

SCapula circa latam & mensariam partem non frangitur:verùm iuxta spinam suam fracturam patitur, quæ aliquando exprimitur, aliquando ruptionem simplicem sustinet,aliquando etiam defrangitur.Expressio tactu cognoscitur,caua occurrens,torporémque vicini brachii,& punctorium dolorem inducens: ruptio verò tactus asperitate & loci dolore cognoscitur:ambo autem inflammationem arcente ductu curantur. At defractio, quæ etiam ipsa tactu cognoscitur, si quidem quiescit, conuenienti deligatione affigitur:si verò innatat & pungit,per sectionem,& ablationem,& suturis(velut antea dictum est)curatur. Deligationes autē etiam hic similiter velut in clauicula adhibeantur,& reclinatio in oppositum latus fiat.

DE PECTORE, Cap. XCV.

MEdia ossis pectoris pars frangitur & exprimitur: summa verò pars defrangitur. Si igitur ruptio distorta facta est,loci dolor & inæqualitas sequitur, & ad digitorum innixum strepitus:si verò expressio,dolor vehemens, spirandi difficultas, tussis dum membrana costas succingens pungitur:rarò etiam sanguinis eductio, cauitas quoque ossis fracti & cessio. Sed & nunc curatio similiter disponenda est,velut in scapula dictum est. Verùm in expressione repositionis modus secundum Hippocratem assumatur,quem ille in clauicula quæ intrò cessit, exposuit,per supinam reclinationem, & ceruicalis sub dorsum subiectionem,& scapularum depressionem,vnà cum hoc vt & costas vtrinque manibus cõtrahamus. Intectis autem costis cū lana,circularis deligatio assumatur, subiectis antea in directum duobus loris ex humeris dependentibus,ita vt postea amborum initia ad opposita connectantur,& circulares deligationes decidere prohibeāt.

DE COSTIS, Cap. XCVI.

EX costis,quæ etiam spathæ dicuntur,quæ quidem ossea sunt,in omni parte ruptionem sustinent, spuriæ verò,iuxta spinam solùm.Nam hîc solùm osseæ existunt: in anteriore verò parte,in cartilaginem transeuntes contunduntur,& non franguntur. Signa non difficulter colliguntur.nam loci inæqualitas digitis explorantis occurrit,& strepitus,& adductio ad partem fractam. In his autē quæ intrò vergant, etiam dolor vehemens punctorius, grauior eo qui in pleuriticis sentitur, eo quòd velut aculeo membrana costas succingens sauciatur: spirandi difficultas,tussis,sanguinis sæpe eductio. Et alias quidem emotiones digitis conformare licet, eam verò quæ intrò cessit non item,eo quòd desperata sit tensionis facultas. Vnde quidam flatuosum & multum cibum exhibere iubent, quò per inflationem & tensionem fractura foras propellatur:id quod necessarium non est.Nihil enim cõmune est thoraci cum nutritoriis membris, quantum ad hoc attinet, supra hoc quod etiam inflammatio à repletione augetur.Alii cucurbitam affigunt,quod non alienū est à methodi ratione,nisi corporum ex cõtractione coaceruatio, fracturam amplius ad interna impulsura esset. Quapropter Soranus dicit,Lanis oleo calido madidis partes integantur,& per linteola complicata, intermedia costarum pars expleatur, quò deligatio secundum circularē

voy. Desault. 1. vol. p. 135.

obductionẽ æqualis ac plana fiat,velut in pectore.Omnia verò velut in pleuriticis fiant, ad magnitudinis proportionem. Si verò magna aliqua necessitas cogat, ob vehementem succingentis membranæ puncturam, diuidere cutem oportet,& fractam costæ partem denudare:deinde membranæ custode subiecto, vt ne succingẽs vulneretur, industriè excindere,& pungẽtia ossicula eiicere: post hoc ea quæ inflammatione carent coniungere, & velut cruẽtum vulnus curare: inflammata verò oleo tinctis linamẽtis tegere, & nutrire ac curare his quæ inflammationem sedant:reclinare autem prout illi facilè tulerint.

DE COXIS, ET PVBIS OSSIBVS, Cap. XCVII.

COxarum aut ilium ossa raró franguntur:easdem autem fracturarum differentias habent quas scapulæ.Defrãguntur enim iuxta fines,& rumpuntur in longitudinẽ, & exprimuntur in medio. Sequitur adhæc loci dolor punctorius,ac pulsatorius sensus, & cruris in directo siti torpor,si facta est expressio.Exigunt eandem quam scapulæ repositionem.Solùm verò recusant eius quod defractum est exemptionem per externas partes,per chirurgiã; quũ si opus sit digitis conformentur.Consentaneam etiam reliquam curationem facere oportet, irrigationibus vtendo,& cauas ilium partes complicatis linteolis explendo: quò dum circulares deligationes obducuntur, deligatio plana fiat.Eadem dicenda sunt & de pubis ossibus: neque enim habemus quicquam quod de his peculiariter dicamus.

DE VERTICVLIS, ET SPINA DORSI,& de osse sacro, Cap. XCVIII.

VErticulorum plexus ac ambitus aliquando cõtusionem,raró etiam fractionem sustinent, ob quas dum spinalis medullæ membranæ comprimuntur,aut etiam ipsa medulla,neruorum per consensum affectiones fiunt, & mors cita sequitur,& magis si etiam circa colli verticula consistat affectio. Quare prædicto periculo, si fieri potest aliquid audere oportet,& per sectionem premens ossiculum eximere:sin minus, saltem inflammationem arcente ductu hos mitigare.Si verò processus aliquis verticulorum,ex quibus spina constituta est,defrangatur,ita vt fragmentum ad digitorum contractionem moueatur, & vicissim recurrat,incisa cute hoc eximere oportet,& facta per futuras contractione, cruentorum vulnerum curatione vti. At verò si os sacrum fractum sit, indicem sinistræ manus digitum in sedem demittere oportet, & altera manu fractam partem quantum fieri potest conformare. Si verò quid defractum sentiamus, etiam hoc facta diuisione eximendum est, deligatióque ac curatio commoda adhibenda.

DE BRACHIO, Cap. XCIX.

IN brachio fracto Hippocrates extensionem sic fecit, Oportet,inquit,lignum oblõgum,qualia sunt ligna quæ in foramina ligonum immittuntur,ab extremis partibus funibus illigare,& transuersum de trabe aliqua suspendere: hominem verò in alta quadam sede locatum, erectiorem quàm in ea figura qua erecta ceruice dormimus,manum suam supra dictum lignum transmittere, vt mediã ligni partem per transuersum alæ suæ adaptet.Inflexo autem in rectum angulum cubiti gibbo,minister flexis genibus incumbens manum eius teneat:& postea graui aliquo,velut est lapis,aut massæ plumbeæ pondus, aut eiusmodi quiddam de cubiti gibbo appenso,atque ita vt sublime depẽdeat demisso, fracturã dirigito ac componito,aut pro graui illo appẽso, minister brachium deorsum trahat.Quidam verò pro ligno quod in foramina ligonũ immittitur,gradu scalæ vsi sunt. Soranus autẽ sic: Homine in sella collocato,aut(quòd melius est)resupinato, quò minus affligatur: deinde manu iuxta articuli iuncturam laqueo ligata,& de ceruice suspensa, quò angularis ipsius figura seruetur,duobus ministris imperamus, alteri vt supra fracturam,alteri vt infra,digitos apponant; atque sic extensionem perficiant.Si verò intensiore tractione opus sit,duo lora æqualiter secta brachio circundamus, alterũ supra fracturam, alterum infra, & ministro qui super caput ægroti stat,itémque alteri qui ad pedes, lororum ini-

A tia damus,& in contrarium extendere iubemus. Si verò
ad summum humerum fractura consistat, mediã lori partem alæ subiicimus, & ei qui ad caput adstat tenendam
damus, atque ita altera oppositum in contrarium trahente,extensionem in diuersa velut dictum est facimus.
Quemadmodum etiam si ad cubiti gibbum fractura sit,
iuxta illum,aut etiam iuxta manus articulum lorum iniiciatur.At verò ossibus fracturæ probè coaptatis, extensio
remittatur, deligatio autem secundum Hippocraticam
legem fiat. Verùm si quidem inflammatio abest, & recẽs
B sit fractura,lineis vtendum est fasciis, oblongis quidem,
latitudine verò trium aut quatuor digitorum, aqua aut
posca madidis: si verò adsit inflammatio, lanis tenuibus
ac mollibus oleo imbutis. Et si in medio brachii fuerit
fractura,principium fasciæ supra fracturam immittere oportet,& vbi iterum atque iterum deligaris,sursum ferre,
quò sanguinis,inquit, influxiones intercipiantur, atque
illic desinat. Vtendum est etiã altera fascia, initio eius similiter fracturæ immisso,& in reliquis eodem modo velut in priore,vt tamen ex supernis deorsùm tendat, atque
C hinc rursus ad superna recurrat,ibique ita desinat.Moderata verò fiat adstrictio,& ad nostrum,& ad ipsius ægroti
sensum.Si verò ad summum humerum fuerit fractura,
priori fascia humerus & scapulæ ac pectus comprehendantur,quò gruina appellata deligatio fiat.Secunda autẽ
vsque ad cubiti gibbũ distribuatur,illincque ad superpositas partes recurrat, comprehendens humerum, scapulas
& pectus,veluti prior. At si ad cubiti gibbum fractura sit,
etiã cubitum simul deligare oportet, angulari figura seruata.Eodem modo etiam in aliis artubus,velut sunt cubi-
D ti,femora,tibiæ,si iuxta partem,aut etiam prope articulũ,
& non in medio artu fractura est, articulus simul deligãdus est.Iuniores post deligationem statim etiam ferulas
imponunt,quò figura repositionis contineatur, adstringentes ipsas ad sensum & inflãmationis molem: verùm
antiqui post septimum diem ferulas adhibuerunt. nam
intra hunc decrescente inflammatione, mẽbrum tenuius
redditur. Soluere porro deligationes Hippocrates tertio
quoque die iubet,vt ne operto citra resolutionem membro,tensio aliqua & pruritus accedat, neque diutius per-
E spirationes impediantur firmata iam fractura: ob quas
contingit vt non solùm anxiè quidam pruriant, sed etiã
vt erosa per saniei acrimoniam cute exulceratio fiat. Affundendum igitur est aquæ temperatæ calidæ tantum
quantum satis est ad saniem discutiendam. Post septimũ
diem, pluribus diebus interpositis soluere oportet. nam
neque partes saniei excretione amplius opus habent, &
calli incremẽtum sic melius procedit. Ferulas autem hoc
modo adhibere oportet: splenia triplicata oleo imbuta
fasciis deligatis circum damus.Si igitur æquale fuerit cras-
F situdine membrum,æqualiter: si inæquale, cauiores partes spleniis explentur,atque ita æqualis crassitudinis pars
ad ferularum impositionem efficitur: deinde ferulis lana
aut stupa moderatè obuolutis, ipsas circũ fracturam adhibemus,non minore quàm digiti spatio inter se distantes, leniterque adstringimus, cauendo quantum eius fieri
potest, vt ferulæ articulum non contingant, & maximè
iuxta internam flexuræ partem. vlcera enim in ipsis aliquando & neruorum inflammationes efficiunt.Proinde
breuiores ipsas circa articulos esse oportet, velut sanè e-
G tiam fortiores qua parte fractura in gibbum attollitur:
Præstat autem & brachium ad thoracem moderatè deligare,vt ne si id commoueatur,figuram euertat.Si verò inflammatio adsit, (hãc autem cognoscimus & ex circumsito tumore,& rubore,& quòd nũc magis quàm primùm
adstringitur membrum) aut etiam fractura distorta sit,
aut etiam nihil horum,sed laxæ appareant, aut rursus adstrictiores quàm conuenit deligationes, soluere ipsas oportet,& deligationem corrigere.Reclinetur itaque æger
supinus, super stomachũ manum habens. Brachio autem
H subiiciatur ceruical molle, corium inductum habẽs,quò
irrigationum influxiones suscipiat. Irrigetur autem quotidie oleo calido, & maximè si adsit inflãmatio: & nutriatur tenuiter quidem tempore inflammationis, postea
verò moderatè,ad calli generationem, & quiescat vsque

ad callum inductum. Concalescit & brachium & tibia circa quadragesimum diem: post quem facta exolutione, & balneo adhibito, emplastris fracturis destinatis curatio perficiatur. Atque hic aggressionis modus ferme etiam omnibus aliis fractis artubus conuenit.

DE CVBITO ET RADIO, Cap. C.

CVbitus & radius quandoque ambo simul franguntur, quandoque alter solùm ac circa medium, aut circa partem ad cubiti gibbum, aut ad manus articulum. Pessimum igitur est ambos simul fractos esse, deinde cubitum solum: facillima verò curatio est si radius frangatur. Et si enim maior sit cubito, illum ipsum tamen subiectum habet in quo vehitur. Verùm si quidē alter solùm fractus sit, iuxta illum maximè extensionem vehementiorem facere oportet: si verò ambo, similiter extendere cōuenit, figurata manu in angularem figuram, ita vt pollex omnium digitorum altissimus sit: minimus contrà, infimus: ita enim continget vt cubitus radio subiiciatur. Quòd si robustiore opus fuerit extensione, ambobus maximè fractis, non solùm manibus, sed etiam loris facienda est extensio, velut de brachio dictum est. Sed & omnē deligationem, & reliqua consequēter, vnà cum ferularū impositione, velut in illo facere oportet, donec ossibus callus obducatur. Inducitur autem callus circa cubitum plerunque in diebus triginta: sed & depositio similis ei quæ brachio fracto fit, adhibeatur, exceptis his quæ subiiciuntur.

DE SVMMA MANV, EIVSQVE DIgitis, Cap. CI.

ARticuli ad manum, brachialis appellati, & oppositæ ei partis ossa, itémque digitorum officula, quum laxa sint & natura fistulosa, plerunque cōtūduntur: rarò autē frangūtur. Collocato igitur ægro in altiore sella, præcipiendum est ei vt in tabellam aliquam planam, manum pronam ponat, & extentis per ministrum fractis duobus digitis, pollice ac indice ipsa componantur. Verùm appressa deligatione vtendum est, quo tempore inflammatio accedit: nam propter laxitatem, facilè in ipsis calli redundantia excrescit. Si verò internodium aut simpliciter digitus fractus sit, si quidē magnus, qui & pollex appellatur, is fuerit, post idoneam deligationem, infernè ad palmam deligandus est, vt quiescat: si verò index aut paruus, ad vicinū deligetur: si ex mediis aliquis, his qui ab vtroque latere sunt alligetur: aut etiam omnes ex ordine simul colligandi sunt. Melius enim quiescunt, quemadmodum si fracti etiam ferulis adhibitis colligati essent.

DE FEMORE, Cap. CII.

FEmoris eadem est quæ brachii ratio. Priuatim verò femur dum frangitur, magis in anteriorem locum distorquetur, itémque in externum: nam in hos etiam naturaliter dilatatum est. Reponitur autem per manus, & lora, ac laqueos æqualiter extentos, altero supra fracturam, altero infra circumdato: si verò iuxta partem facta sit fractura, si quidem ad femoris caput sit, mediam lori lanam obuolutam habētis partem, vt ne corpora secet, ad interfœmineū locamus, & initia ad caput adducētes, ministro tenenda tradimus: infra fracturā autē circūdato laqueo, initia eius alteri ministro extēdēda damus. At si ad genu fractū sit, lorū supra fracturā circūponimus, & initia sursum extēdēda præbemus. Ipsū verò genu vinculo adstrictū tenemus, atq; sic iacēte adhuc homine, & extēto crure, fractā partē cōponimus. Ossa verò pungentia sursum tracta tollimus, velut sæpe dictum est: reliquā curationem in brachio diximus. Concalescit femur diebus quinquaginta. Cæterùm depositionis modus post totam de crure doctrinam dicetur.

DE PATELLA GENV, Cap. CIII.

LAxum os est genu patella, & supernè ac infernè à corporibus validè continetur: & sæpe quidem contunditur, rarò autem frangitur. Patitur autem ruptionem per crassitudinem, & in tenues partes fractionem cum vulnere, aut sine vulnere: notæ conspicuæ sunt. Solutio enim continuitatis occurrit, & cauitas, & strepitus. Componitur autem pars crure extento: ita enim quæ in duas partes diuisa est digitis cōtrahitur, donec labia fracturæ mutuò se A contingant ac committantur. Quæ verò in tenues partes fracta est, conformatur. Nam etiamsi non fiat calli obductio, eo quòd vtraque pars per connexos musculos ac neruos, à femore & tibia in contrarium retrahatur: tamē multum de distantia contrahetur, actionisque difficultatem affectis inducet. Neque enim dum laborant, diutius id genu sustinet, & in deambulando maximè impediuntur ad ascensus: etenim ad motus in planicie, actionis difficultas occultatur: ad ascensus autem, eo quòd genu nō flectatur, circa cruris eleuationem ac depositionem depre- B henditur: sed & nunc pungēs officulum cum attractione eximimus, ac consequentem curationem adhibemus.

DE TIBIA, Cap. CIIII.

COnsona est tibiæ cum cubito ratio: nam & hæc duobus ossibus constat, crassiore altero, quod eodem nomine *Tibia* appellatur, altero tenuiore, quòd ex similitudine fibula appellatur: easdémque fracturarum differentias habet, vt quæ ad omnē locū distorqueatur, quū ambo ossa contrita fuerint, ad tres: quum alterū, intrò & extrà: & tibia quidem etiā retrorsum, fibula verò antrorsum. Qua- C propter etiam similiter dirigitur ac reponitur, per manus aut laqueos, ita vt laquei supra fracturam aliquādo ipsi tibiæ circumdentur, aliquando femori. Quum enim robustius sit genu, articulus in extensione illæsus conseruatur: similiter etiam loris infra fracturam vtendum est, velut de cubito dictum est. Reliqua veluti de brachio tradidimus, fiant.

DE SVMMO PEDE, Cap. CV.

TAlus omnino nō frangitur, eo quòd vndique corpo- D ribus munitus sit per tibiam & fibulam, & os cubiforme. At nauiculare os, & ossa pedis summi ac digitorū pedis, & ipsum os cubiforme, frāguntur similiter vt ossa in articulo ad manū, & opposita eius parte & digitis manus. Quare ne sæpius eadem dicamus, eaquæ de illis tradita sunt, illinc huc transferantur.

DE DEPOSITIONE CRVRIS, Cap. CVI.

FEmore aut tibia fracta, depositionis modus non minore diligentia quàm reliqua omnia quæ ad curationē pertinent, adhibeatur: nam fractarum partiū æqualitas E maximè per illam probè adhibitam conseruatur. Quidā igitur in canalem, alii ligneum, alii testaceum, fractum membrum deponunt, aut etiam crus ipsum: quidam verò sola cū vulnere fracta, eo quòd hæc, inquiunt, ferulis adstringi nō possint. Verùm posteriores canaliū vsum penitus reprobarunt ob multas causas, maximè tamen ob com pressionem ex duritia horum oborientem. Neque enim negatum est, etiam cum vulnere fracta membra ferulis adstringere, velut ostendemus. Supinus itaque æger reclinetur, & crassum quoddam pallium cruri longitudine æ- F quale vtrinque contortum ac conuolutum, canali iuxta mediam oblongam cauitatem proportionis similitudine respondēs, cruri, qua maximè parte fractura est, subiiciatur. Expādatur autē super illam cauitatē pallii pellis mollis, ad irrigationes excipiēdas: deinde huic canaliformi cauitati, crus in longitudinem adaptetur, & à lateribus alia pallia, aut lanæ apponātur, vt ne in obliquas partes mēbrū euertatur. At vestigium verò pedis, tabella panniculo circumdata ob molliciem, erecta applicetur: & maioris securitatis gratia, duorum aut trium ligamentorum me- G dias partes canaliformi illi pallio subiicimus, & cum ipso simul fractum membrum leniter deligamus: si verò non tolerans hoc æger, totum pedem cōtrahere conetur, hunc iuxta summum pedem obuolutum, leniter ad tabellam deligare oportet, vt ne inuitus inter dormiendum, velut fieri pôssit, pedem contrahat. Quidam etiam stragula in medio lecti dissecant, vt omnino immobiles sint ægri, & per stragulorum hiatum vrinæ ac alui recrementa excidant, donec callus obducatur.

DE FRACTVRIS CVM VVLNERE, Cap. CVII.

H SI cum vulnere facta sit fractura, & sanguinis eruptio adsit, hanc prius sistemus: si inflammatio, auxiliis ad ipsam vtemur: si verò carnium contusio, scarificabimus partem, vt de gangræna timor succidatur: si verò etiam

hæc accedat,aut alia quædam depaſcendo proſerpens putrefactio,prout conuenit occurremus. Habes autem ſingulorum horum curationem libro quarto : quòd ſi nihil horum adſit,neque multum de oſſibus nudatum ſit,hamulis & ſuturis vſi, cruentorum vulnerum ductu hos curabimus, defractis oſſiculis,& pungentibus aut innatantibus prius exemptis. At ſi magnum aliquod os ſupereminet,quod ob magnitudinẽ in extenſione non cōmiſſum eſt,huic proſpicere oportet. Hippocrates enim in femore & brachio fractis,eminentia oſſa penitus reponere diſſuadet,periculum futurum his prædicens, propter inflammationem , aut etiam conuulſionem muſculorum ex tenſione oborientem. tempus tamen reperit aggreſſionem aliquandò conducẽtem.In quocunque igitur oſſe eminentium aggreſſionem facimus, nequaquam in inflammatione hoc tentabimus , ſed prima ſtatim die ante inflammationem, aut circa nonã , ſedata iam inflammatione. Adaptamus autem ipſa per vectem:ferreum autem eſt id inſtrumentum longitudine ſeptem aut octo digitorum,craſſitudine moderata , vt inter agendum non inflectatur,circa ſummam partem acutum & latum, & moderatè incuruum. Huius acutã extremitatem incumbentis oſſis eminentiæ ſubiicientes,& iuxta alteram partem renitentes, ſimulque moderatam membri extenſionem facientes,fracturæ extremitates interſe nō componimus. Si verò hoc facere nō poterimus,per ſcalpra excisoria oppoſita,id quod eminet amputamus, aut ſerra deſecamus, quo modo in fiſtulis tradidimus: & oſſium aſperitate explanata,membróque directo , linamentorum ductu curabimus. Maximè verò prouidendum eſt in coniugatis artubus,aut biiugis appellatis,vbi vtrũque in ipſis os ex parte deſectum eſt,quò incontractum maneat membrum,vt etiam exacta extenſione vtamur.Deligatio verò ita adhibẽda eſt:Circulares obuolutiones ab vtraque vulneris parte fiant : obliquæ verò circa vlceris longitudinẽ,ita vt iuxta chiaſmum , *id eſt literæ Græcæ χ figuram, & Latinis decuſſationem , à denarii numeri notæ χ ſimilitudine* , faſciæ expandantur : & ſi quidem ſordidum adhuc eſt vlcus, purgantia adhibere oportet:ſi purum,incarnãtia,linamentáque ac reliquam experientiã cognitam materiam. Hippocrates piçato emplaſtro per linamenta vtitur : hoc autem dicunt eſſe tetrapharmacum regium:poſt incarnationem adhibeantur ferulæ: quidam etiam ab initio ipſas apponunt,vlceris locum vitantes, & prout neceſſitas vrget, ipſas adſtringẽtes,aut remittẽtes. In quibus porro ſquama emerſura eſt,(id quod cognoſcimus ex eo quòd copioſior humor tenuiórque excernitur, & quod caro circa vlcera vacua ac laxa euadens attollitur)in his deligatione laxiore vtimur,hamulo verò aut eiuſmodi aliquo inſtrumento ſquama exempta , robuſtiore deligatione vtemur. Per totum autem vlcerationis tempus , linamentorum cuſtos ex aliquo inflammationem arcente medicamento,vulneri incumbat,& ſimplex ligamentum adhibeatur,quod in ſingulis curationibus ſoluatur, reliquis relatis manentibus,velut de brachio tradidimus.

DE CALLO IN FRACTVRIS SVPEREXCRESCENTE, Cap. CVIII.

CAlli in fracturis ſuperexcreſcẽtes decorẽ omnino vitiant,quandoque etiam actionem impediunt ſi prope articulum fiant. Si igitur adhuc recens callus fuerit, valde adſtringentibus medicamentis vtemur,per deligationem ea apprimentes:aliquando etiam laminam plumbeam imponentes, id quod opus fuit peregimus : ſi verò lapideus ac ſolidus fuerit , reſectum rademus, ſcalpris excisoriis id quod ſupereminet tollentes, & ſi opus ſit,etiam terebris circumcirca perforantes.

DE CALLO IN DISTORTIONE, Cap. CIX.

QVVM ex callis in diſtortione obductis, non modò cum actionis impedimentum cōſequatur, maximè ſi in pedibus fuerint,refractionis modus non eſt aſſumẽdus,vt qui extrema pericula inducat : ſed ſi recens adhuc eſt callus,laxatoriis perfuſionibus , & cataplaſmatis ex caricis pinguibus,& ſtercore colũbino, & aliis medicamẽtis callum ſoluentibus vtimur : inſupérque frictione ac confractione per manus hunc diſſoluemus : ſi verò lapideus ſit, diuiſa per ſcalpellum ſuperficie, oſſis continuitatem ſcalpris excisoriis ſoluemus: deinde fracturam curabimus,velut antea dictum eſt.

DE FRACTVRIS SINE CALLO PERMANENTIBUS, Cap. CX.

FRacturæ quædam callo non obducuntur vltra præſcriptum à natura terminum, aut própter aſſiduas ſolutiones,aut ob immodicas perfuſiones,aut ob intempeſtiuum motum,aut ob multitudinẽ faſciarum , aut quòd totum corpus alimentum non ſentit, in quibus etiam tenuius membrum reddi contingit.Proinde tum alias cauſas præſecare oportet,tum præcipuè alimenti ſenſum interceptum ,ita vt partim per calidiorum adhibitionem, materiam ad partem attrahamus : partim vt alimentum ſufficiens ſuggeramus, balnea item ac reliquam animi exhilarationem. Signa verò in his quibus iam callus obducitur,tum alia adſunt, tum maximè quod faſciæ cruẽtæ fiunt,etiamſi non adſit vulnus: id quod fortaſſis ideò fit quòd quum ſubſtantia circa callũ coit,diſperſas in oſſium cauernis ſanguinis guttas exprimit.

DE LVXATIONIBVS, Cap. CXI.

LVxationum tractationem ad fracturas conſequentem par eſt vt deinceps aggrediamur. Luxatio igitur(vt in ſumma dicam)eſt elapſio articuli ex propria cauitate ad inconſuetam ſedem,à qua voluntarius motus impeditur. Huius autem differentias alias dicere non poſſumus niſi eam quæ iuxta maioris ac minoris rationem conſiſtit. Si enim perfectè articulus exceſſit,communi generis nomine luxatio appellatur affectio : ſi verò ſolùm emotus eſt, aut vſque ad cauitatis ſupercilium delatus, ſubluxatio vocatur.

DE INFERNA MAXILLA, Cap. CXII.

RVrſus igitur à ſuperioribus initio ſumpto , de inferna maxilla dicamus.Superna enim quum immobilis ſit,luxationis affectionem effugit : inferna verò luxationem quidem non ſuſtinet,eo quòd capita ipſius ad ſupernam maxillam firmiter ſunt concluſa. Subluxationem tamen ſæpe patitur eo quòd muſculi ipſam continentes , præ aſſidua mandendi ac loquẽdi exercitatione molliores exiſtẽtes,ob quaſlibet cauſas facilè laxãtur.Nã verbũ χᾶται apud Hippocratẽ *χαλᾶται,id eſt laxatur*,ſignificat.In quibus ſanè citra aliquã moleſtiã ſua ſponte articulus ad propriũ locum redit. Verùm de perfecta maxillæ luxatione,ſatis eſt illius verba apponere , quæ cum cōpendio & citra defectum clara exiſtunt.Sic igitur dicit; Luxatur quidem & excedit maxilla raro,laxatur tamẽ ſæpe in hiatibus, velut etiam aliæ muſculorum ac neruorũ emutationes hoc faciunt: manifeſtum verò ex his maximè fit vbi excidit.Prominet enim inferna maxilla in anteriorem partem, & in contrariam luxationi partem abducitur:& oſſis cornix circa ſupernã maxillam tumidior fit,& infernas maxillas difficulter committunt : quæ verò repoſitio his conueniat,manifeſtum eſt.Oportet enim aliquem vulnerati caput detinere , & alterum infernam maxillam intrinſecus ac extrinſecus ad mentum digitis apprehendere,hiante homine quãtum moderatè poteſt; & primùm quidem maxillam aliquãdiu hac atque illac manu abducere,& ipſum hominẽ iubere vt maxillã laxã habeat,& ſimul abducat,ac quammaxime remittat:deinde repentè tribus figuris ſimul laxare oportet , diligenti in hoc animaduerſione habita. Nam & ex diſtortione ad naturam deducere oportet,& infernam maxillam retrorſum protrudere,ita vt æger hæc ſequatur , & maxillas cōmittat,ac non hiet.Atque hæc quidem repoſitio eſt,& neque aliis figuris fieri poterit: curatio verò breuis ſufficit. Splenium enim inceratum apponitur, ac laxo deligamẽto deligatur.Securius autem hæc aggreſſio perficitur,homine ſupino reclinato, & puluinari pleniſſimè farcto capiti ſuppoſito,vt in ipſum innitente quamminimum cedat.Inſuper autem & caput vulnerati aliquis detinere debet.Si verò ambæ maxillæ luxatæ fuerint,curatio quidem eadem eſt,verùm hi os minus committere poſſunt : nam his genæ prominentiores ſunt,ſed indiſtortæ.Quod verò

distortæ non sint, maximè cognoueris ex dentium tum supernorum tum infernorum terminis è directo inter se correspondentibus. His cõfert vt quam citissimè reponã tur(repositionis autem modus prius dictus est)si verò nõ reponantur,animæ periculum imminet præ febribus cõ tinuis,& torpido sopore. Soporiferi enim hi musculi sũt & dum alterantur,& dum intenduntur præter naturam. Solet etiam his aluus biliosa, meraca, pauca egerere: & si vomuerint,meraca vomunt: hi igitur etiam moriuntur decima maximè die. Hoc repositionis modo etiam nos sæpe vsi fumus,fomẽtis prius ex aqua & oleo calidis, per spongiam ad luxatam maxillam adhibitis, vbi maximè ægrè cedit circa introitum, hominéque in terram locato, nos retro ipsum stantes iuxta prædictum modum operamur.

B

DE CLAVICVLA, ET SVMMO HVmero, Cap. CXIII.

Clauicula interna extremitate non excidit:coarticulata enim est pectori:vnde neq; circa ipsum mouetur. Si verò per violentiam ab alicuius externi acuti ictu auel latur,ad fracturæ ipsius directionem ac coaptationem reducetur. Quæ verò ad humerum articulata est ipsius extremitas,non valde excidit,vt quæ à bicipite musculo, & à summo humero prohibeatur. Sed neque violento aliquo motu clauicula priuatim mouetur,vt quæ propter solã thoracis distẽtionẽ facta sit: vnde solus homo inter animalia clauiculam habet. Si verò in palæstra contingat (velut verisimile est)vt hæc subluxetur,& per manus cõformationem,& per multiplicium spleniorum appositionem,vnà cum conuenientibus deligationibus reponitur. Eadem curatione etiam summus humerus subluxatus ad proprium locum reducitur. Est porro cartilaginosum ossiculum quod clauiculã cum scapula colligat,& in exsiccatis cadaueribus latet:id si subluxatum sit,imperitis ima ginationem exhibet,velut brachii caput sit elapsum.nam ob hoc summa humeri pars acutior apparet, locus autem vnde discessit cauus. Verùm inter hæc discretionẽ facere oportet ex signis quæ deinceps referemus.

C

D

DE HVMERO LVXATO, Cap. CXIIII.

Caput brachii ad scapulæ cauitatem articulatum sæpe quidẽ excidit, sed neque sursum, ob anchoræ similẽ scapulæ processum:neque retrorsum,ob eandem scapulã: neque in anteriorẽ partem,ob bicipitis musculi tendinẽ, & ipsum summũ humerũ: sed rarò quidẽ intrò & extrà, assiduè autem,& maximè in infernam partem,minus carnosis:verùm his facilè quidem & excidit & rursus reponitur:carnosis verò vice versa tardè excidit, & difficulter restituitur.Quibusdam verò etiam non luxatis, sæpe ob plagam elapsus suspicio oborta est, eo quòd inflammatio vehemens sequuta fuit. Cæterùm eos quibus ad infernã partẽ luxatio facta sit sic cognoueris: Affectus humer⁹ ad sanum collatus multum differt. Nam & summa humeri pars,vnde elapsus factus est, caua apparet:& summus humer⁹(velut de ipso subluxato diximus)acutior quàm pro naturali modo videtur: & elapsum brachii caput in ala manifestè occurrit,& huius manus cubiti gibbus magis à costis discessit.Si verò cogas ipsum,cum dolore ad costas adducitur: & neque extẽto cubiti gibbo, manum ad aures adhibere possunt, neque alium multiformem motum per ipsam facere.In pueris igitur, aut his quibus recens & non multa facta est elapsio,etiam prominenti me dii digiti flexi nodo,tum medici, tum læsi sanè manus, si non puer sit,sæpe restitutio facta est,velut inquit Hippocrates.Verùm efficaciores repositiones hæ sunt: Oportet lotum hominem,& perfusionibus magis laxãtibus vsum, ad terrã supinum reclinare, & globum moderatum siue coriaceum,siue alium quendam non valde mollem, ad alam adaptare,& sedentem medicum ad latus affectum, ita vt aspiciat læsum,si quidem dexter humerus affectus est, dextri pedis calcaneum super pilam alæ prius subditam accommodare:si verò sinister,sinistri: & apprehensam manũ affectam ad pedes trahere, simúlque calcaneo ad alam reniti,ita vt etiam minister aliquis,retro ad alterum humerum renitatur, vt ne corpus circumtrahatur.

A Est etiam alius repositionis modus,per humeri suppositionem.Oportet enim iuuenem ægro longiorem,aut saltem altiorem,ad affectum ægri latus stantem, humerum suum illius stantis alæ subiicere, & manum illius extentã ad ventrem suum trahere, sicut reliquum læsi corpus retro eum qui humerum supposuit sublime pendeat:si verò leuis sit æger,alius quidam leuis puer ex ipso dependeat. Dum enim manus & reliquum corpus æquali momento, illa ante,hoc retrò,deorsum trahuntur,cõtingit vt suppositus alæ humerus elapsum articulum immittat: quin & per pistillum appellatum hoc facimus.Est autem lignum oblongum quod erectum in solo supra aliud quoddam primum constituitur.Huius itaque extremitas superna rotunda,& non valde crassa,neque tenuis,alæ ægroti aut stãtis aut sedentis subiiciatur,prout lõgum fuerit pistillum, & manu supra pistillum extẽta,ac deorsum tracta, reliquo autem corpore ecõtra deorsum vergente, aut sua sponte aut alio quodam trahẽte,repositio fiat.Sed & in scalæ gradu hoc fieri potest,velut in brachii fracti extensione dicebamus.Hic verò rotundum quoddam corpus gradui alligetur,quod alæ ægroti conuenit,& brachii caput propellere potest.Si verò ob affectionis vetustatem, aut propter corporis duritiam,repositio difficultatem exhibeat, crepidinis etiam instrumento vtemur.Est autem crepido lignum longitudine bicubitali, latitudine quatuor digitorũ,crassitudine duorũ digitorũ, quod alteram extremitatẽ rotũdã habet, & alæ cauitatem facilè subit, perinde vt pistilli extremitas. Hanc igitur extremitatẽ linteo obligatam,quò lenior fiat ,brachii capiti sub alam adaptamus,totam verò manum ad lignum extẽtam,ad ipsum alligamus iuxta brachium,& cubitũ, & summam manum: postea supra lignum transuersum,inter duas columnas rectas adaptatum ,aut rursus supra scalæ gradum, manum cum ligno trãsferimus,vt ala transuersim gradui adaptetur,& manum deorsum trahentes,reliquum corpus in alteram partem sublime dependere sinimus.sic enim articulus immittetur.Post repositionem autem, moderatam pilam ex lana, si inflãmatio absit,siccam,si adsit,oleo imbutã alæ subiicimus,ac deligamus, ita vt per hanc alã, & humerum & alteram alam.,fasciæ deligationes iuxta chiasmum ac decussationem factæ appareant, decussatione affecto humero incumbente:brachium verò ad costas deligamus.Cubiti autem gibbum cum summa manu ex ceruice appendimus,vt ne rursus recenti lapsu articulus excidat.Post septimũ diẽ & tardius facta solutione,moderata frictione vtendum est,quò corpore duriore facto, articulus difficulter elabatur.Si verò sæpe excidat articulus, aut ob humiditatem, aut via iam ex longa consuetudine factã,ad vstionem progrediẽdum est, velut antea dictũ est. Quum verò fœtibus in vtero,aut à partu dum adhuc augescunt,pars luxata fuerit, & non iterum reposita, in humero quidem carnes nihil à naturali modo deficiunt(neque enim impeditur manus in quolibet opere obeundo) os autem brachii non augescens,breuius manet,& vocantur tales γαλιάγκωνες,id est anci,quasi mustellæ cubito præditi.In femore verò & os augmentum non capit, & totũ crus corrumpit.quum enim corporis grauitatem ferre non possit,non excercetur.Sed & in aliis artubus,si luxati maneant,& non reponantur, subiectæ partes omnino læduntur.

E

F

G

DE CVBITI GIBBO, Cap. CXV.

Quanto magis varia est articulatio circa cubiti gibbũ quàm circa humerum, tantò difficilior existit circa elapsus,& tardius elabitur, & difficilius reponitur, propter eminentiarum & cauitatum densitatem. Patitur igitur aliquando subluxationem solùm:sæpe verò etiam perfectè elabitur,iuxta omnem figuram,maximè autem anteriorem & posteriorem. Cognoscitur facilè & ad visum & ad tactum, elapso ocurrente in loco in quem excidit, H & eo loco vnde excidit cauo apparente. Hæc autem sani cubiti gibbi inspectio maximè declarat.Statim igitur repositionem facere oportet,antequam inflammetur. Quæ enim inflammatio præoccupauit, ægrè sanantur.Quædã verò etiam penitus incurabilia fiunt, & præsertim si in

posteriorem partem eluxatio contingit. Omnium enim luxationum quæ in cubiti gibbo fiunt, dolorosissima est, & maximè periculosa ea quæ in posteriorem fit partem. Mediocres itaque emotiones etiam moderata intentio restituit, seruis quidem manum extētam circa brachium ac cubitum tenentibus ac retrahentibus, medico verò manus suæ vola id quod excidit in naturalem situm protrudēte. At verò Hippocrates eluxationem in anteriorem partem, per aceruatam manus flexionem dirigit, volam eius ad humerum è directo impellens: eam verò quæ in posteriorem partem facta est, rursus per aceruatā & multam extensionem: quādoquidem etiam eluxationes quæ in anteriorem partem fiunt, per violentam extensionem maximè fiunt: quæ in posteriorem, per violentam similiter flexionem. Si verò perseueret luxatio, etiam vehementiore extentione vtemur. Talis autem maximè est ea quæ in fracto brachio ab Hippocrate relata est, vbi lignum quod in foramina ligonum immittitur, assumit. Quidam ex recentioribus repositionem sic faciunt: Duobus ministris (velut dictum est) extendentibus manum, altero supernè ad alam tenente, altero infernè ad manus articulum, medicus stans ex aduerso ipsi ægroto, ambabus volis ad articulum brachium amplectitur, & vbi iussit pallium obuolutum oblongum, aut fasciam latam, suis manibus simúlque ægroti brachio circumdare, & ad externam partem ac deorsum ad summam manum retrahere, ipse sequens cum intensione cōstrictas manus trahit, donec cubiti gibbi articulum trāsgrediatur. Oportet autem prius ægri manum oleo illinere, quò lubrica fiat, & medici volis promptè deducatur. Sic enim ea quæ elapsa sunt, dum pertrahentium manuū violentia premuntur, in proprium locum reuertuntur. Post repositionem verò, manu in angulum figurata, curatione per splenia & conuenientem deligationem vtemur.

DE LVXATIONE ARTICVLI AD MAnum, & digitorum, Cap. CXVI.

ARticuli ad manum, & digitorum luxatio, nullam habet difficultatem, nisi cum vlcere fiat. De hac itaque dicetur vbi de luxationibus cum vlceratione agemus. Eos verò qui absque vlcere luxati sunt, moderata extensione & curatione inflammationem arcente sanabimus.

DE VERTICVLIS SPINAE, Cap. CXVII.

SPinæ verticula si perfectam luxationem sustineant, celerrimam mortem inducūt. Neque enim leuem compressionem spinæ medulla sustinet: quando sanè etiam neruorum solùm ex ipsa exortus, si comprimatur, ad periculum inducendū sufficiat. At subluxationibus sæpe apprehenduntur, & quādoque in anteriorem partem, quandoque in posteriorem, quandoque in latera emotio contingit. Ex his prima repandatio, secunda gibbositas, tertia obstipitas appellatur. Quum igitur multa verticula simul paululum emota fuerint, plurium simul emotio secundum circularem flexionis circumferentiam facta apparet: & quidam decepti, vnius verticuli multum emoti magnam emotionem esse putant, quum tamen magna emotio non rotundam, sed angularem faciat spinæ flexionem, quādo etiam maius periculum imminet. Spinæ igitur ad interna emotio nullo modo dirigi potest, quum ab anteriore parte per ventrem oppositio fieri non possit. Qui enim aut in scala extendentes ita affectos, aut cucurbitas affigētes, aut sternutationes, aut tusses, aut inflationes mouentes, se aliquid efficere posse putarunt, satis ab Hippocrate conuicti sunt. Quandoquidem verò sæpe defractio quædam officulorum spinæ facta, cauum efficit locum, (velut de fracturis dictum est) quidam hanc affectionem repandam esse putauerūt: deinde hac breui curata, (promptè enim callus obducitur) facilem curatu repandationem esse dixerunt, etiamsi penitus incurabilis, aut ægrè admodū curabilis existat. Nam vrinarū & stercoris suppressio in hac cōtingit, & corporis perfrigeratio: postea verò etiam inuoluntaria recremētorum excretio. Hæc autem ob neruorum & musculorum affectionē per consensum fiunt, & ita affecti citò moriuntur, & maximè si in supernis ac circa collum verticulis affectio consistat.

A At verò gibbositatem ex paruo maximè puero factam, & diuturnam esse, & non celerem mortē afferre, sed morbum inducere, eúmque incurabilem, Hippocrates pronuntiauit. In recens autem facta gibbositate ex casu, machinamenta per scalam, & rectam ægri suspensionem, & vtris inflationem, ridicula sunt. Sola verò Hippocratis directio ac repositio sufficiet. Oportet, inquit, lignum magnum ea longitudine ac latitudine vt hominem capere possit, aut scamnum ligno tali æquale, ad parietem appo-
B nere in longitudinem extentum, non ampliori quàm pedis ab illo distantia, & super ipsum vestimenta quædam expandere, vt ne hominis corpus frangatur: deinde hominem lotum pronum supra lignum illud aut scamnum extendere: & postea lorum bis circum pectus obductum per alas ad dorsum deligare, initiáque lori ad lignum oblongū pistilli forma erectum alligare, & hoc ipsum in pauimēto ad finem subiecti ligni aut scamni statuere, & superna parte tenendum ministro retro ægri caput stanti præbere, ita vt dum inferna extremitas renititur, superna
C verò supra caput adducitur, opportuno tempore extensio fiat. Alio insuper loro pedibus simul circa partes supra malleolos deligatis, & rursus alio partibus ad lumbos, vt huius connexio in lumbis fiat, rursus horum lororum extremitatibus coniunctis, & similiter ad aliud lignum pistilli forma præditum deligatis, pistillum hoc in fine ligni aut scamni ad pedes statuemus, quemadmodum illud prius: atque ita ministris vt per pistilla extentionem in contraria faciant iubebimus. Quidam verò per appellatos asellos extensionem faciunt. Sunt autem aselli, hi
D axes qui in erecto statuto ligno vertuntur, & vtrinque ad magnum lignum siue scamnum, iuxta pedum ac capitis finem locantur, quibus lora obuoluuntur. Dum porro ita fit extentio, nos manuum nostrarum palma gibbositatem deprimimus, & si opus fuerit, & nullus alioqui metus sit, super ipsam insidemus. At si hoc modo spina non dirigatur, & ferat homo depressionem, appositum parietem in longitudinem instar canalis excauare oportet, e regione ipsius gibbositatis, vt sit rima excauata longitudine cubiti, quæ neque altior sit, neque humilior quàm ægri spi-
E na. Imò hanc rimam prius præparatam habere oportet. Huius enim gratia etiam lignū ab initio prope ad parietem apponere iussimus. Et postea tabulæ moderatæ alteram extremitatem in parietis rimam immittimus, altera verò gibbositatem deorsum deprimimus, donec spinæ directio sensu percipiatur. Verùm, (vt Hippocrates dicit) Et extensio sola absque tabula, & rursus sola per tabulam depressio, ad id quod opus est præstandum sufficit. Si verò hoc verum est, nihil absurdi fuerit etiā in repandatione & obstipitate, ab initio facere prædictam extēsionem,
F citra videlicet depressionē. Cæterùm post repositionem, laminam ligneam trium digitorum latitudine, longitudine verò ea vt & gibbum & reliquas sanas vertebras cōtegere possit, linea aut stupea fascia obuolutam, vertebris imponere oportet, & conuenienter deligare, ac tenui victu vti. Quòd si postea etiam reliquiæ aliquæ gibbositatis restent, curatione per laxantia ac mollientia medicamenta, vnà cum laminæ appressione vtendum est. Quidam verò plumbea lamina vtuntur.

DE COXAE LVXATIONE, Cap. CXVIII.

G QVum reliqua hominis ossa quandoque subluxationem, quandoque etiam perfectā luxationem patiātur, coxæ & humeri coarticulatio soli luxationis emotioni subiacēt, & magis coxæ, eo quòd profundam & rotundam cauitatem habet, altioribúsque marginum superciliis munita est. Articulo itaque ob vehementem aliquam violentiam extra propriam cauitatem elapso, prout magis aut minus hoc contingit, multæ luxationis differētiæ fiunt. Et iuxta quatuor modos, aut potius locos, coxæ luxatio cōtingit. Aut enim intrò, aut extrà, aut in anteriorem,
H aut in posteriorem partem discedit: & intrò quidem ac extrà frequenter, & multo frequentius intrò: in anteriorem autem & posteriorē partem raró. Quibus igitur intrò luxatio facta est, his affectum crus si ad sanum comparetur, longius apparet, & genu prominentius, & iuxta in-

A guen crus flectere non possunt, & iuxta interfœmineum tumor manifestus occurrit, nimirum capite femoris illic firmato: quibus verò extra elapsum est, his contraria signa adsunt. Nam & crus breuius apparet, & iuxta interfœmineum cauatur, & ad nates in tumorem eleuatur, & genu magis intus est, & crus flectere possunt. At quibus in anteriorem partem luxatū est, hi crus citra genu dolorē extendunt: sed dum ambulare conantur, neque ad interna procedere possunt, & vrinæ ipsis supprimuntur, & inguen intumescit, & nates rugosæ ac excarnes apparent, & B in progressu calcaneo innituntur. Qui verò in posteriorem partem luxati sunt, non extendunt neque poplitem, neque genu, & neque flectere possunt priusquam inguen inflexerint. Sed & his crus breuius est, & inguen laxius, & iuxta nates femoris caput se ostendit. In quibus igitur ex puerili ætate, aut simpliciter multo tempore præterito, hic articulus elapsus neglectus est, & sic mansit, in his desperata est curatio, callo membro iam obducto: quibus verò recens luxatio contigit, his Hippocratis curatio succurret. Celeriter itaque ad repositionem progredi oportet. C nam luxationes circa coxam moram trahentes, penitus incurabiles fiunt. In communi igitur, in his quatuor luxationibus repositio conueniet quæ secundum obuersionem ac circunductionem articuli fit, & quæ per extensionem. Si enim affectio fuerit recens, & affectus homo iuuenis, aliquando femur prehendentes, & hac illac circunducentes, articulum immittimus. At verò intro facta luxatione, etiam crure solo aceruatim ac fortiter ad inguen penitissimè flexo, successum sensimus. Si verò his non cesserit, extensione vtendum est, primùm per manus, D ita vt alii crus infernè circa femur & tibiam apprehensum trahant, alii supernè sub alis corpus apprehendant. Si verò fortiore opus fuerit extēsione, laqueis textis aut nexis, aut loris crus deligetur, omnino supra malleolum, & vt nequid genu patiatur, etiam adhuc ipso superius. Verùm partes circa pectus ligare non est necesse, sed (velut dictum est) manibus sub alas missis apprehensio fiat: & lorum molle ac forte media sui parte ad interfœmineum adaptatum, ab anteriore parte per inguen & clauiculam, à posteriore per dorsum, ad humerum attrahimus, & ambo E lori initia ministro damus. Et postea omnes simul trahētes, vt ægri corpus eleuetur, extensionem faciant. Hic modus extendendi communis est quatuor luxationis femoris differentiis. Verùm in vnaquaque priuatim modus impulsionis variat. Dum enim homo extenditur, si quidem intrò articulus excidit, lori circa interfœmineum mediam partem, inter femoris caput & ipsum interfœmineum locare oportet, & per appositum inguen ac clauiculam ipsum lorum sursum ferre. Sit autē iuuenis quidam qui affectum femur crassiore sui parte ambobus cubitis amplexus, fortiter ad externam partem trahat. Hic F modus repositionis aliis facilior est. Verùm si huic articulus non cedat, etiam aliis vtendum est magis variis & efficacioribus. Extēdere enim hominem oportet in magno ligno, aut scamno, in quo etiam gibbositatem in spina habentes extendimus. Insculpantur autem per totum ferme oblōgæ quædam cauernæ, longitudine & profunditate trium non amplius digitorum, quæ inter se distent spatio digitorum quatuor ad summum, quò vectis extremitate in ipsis renitēte, in vtram partem opus fuerit, impulsio fiat. G At in medio ligno siue scamno, aliud lignum infixum sit longitudine pedali, crassitudine ligni quod lignorum foraminibus immittitur, vt dum homo extenditur, lignum hoc inter femoris caput & interfœmineum interueniat. Nam & simul impediet ne corpus iis qui ad pedes trahunt concedat: & hoc contingente, sæpe neque opus est supernè in contrarium extensione: simulque dum extenditur corpus, lignum ipsum ad externam partem femoris caput expellet. Extensio verò iuxta superius dictum modum fiat, & maximè pedis. Si verò sic non H repositum fuerit, lignum quidem erectum infixum tollendum est, à latere verò situs eius quem illud habuit vtrinque, duo ligna infigantur velut postes, non minore quàm pedis longitudine. His autem lignis aliud adaptetur, velut quidam scalæ gradus, vt sit trium horum lignorum figura similis literæ Græcæ H. Hoc autem continget si paululum infra summa duorum lignorum capita medium lignum fuerit adaptatum. Postea verò in sanum latus iacente homine, sanum ipsius crus inter postes sub illum veluti scalæ gradum producimus: affectū autem crus supra ipsum gr. dū transferimus, vt ad ipsum femoris caput gradus adaptetur: instrato antea ipsi multiplici stragulo, vt ne femur atteratur. Aliud porro lignū latitudine moderata, longitudine verò ea vt à femoris capite vsque ad malleolum pertingat, intrinsecus subiectū ad crus deligetur. Dum autem fit extensio, aut pistillis (velut antea in gibbositate diximus) aut aliquo alio instrumento, crus deorsum vnà cum adalligato ligno trahatur, quò per hāc violentiam femoris caput in proprium locum reuertatur. Est præterea alius repositionis modus, citra extensionem in ligno, qui ab Hippocrate laudatur, Oportet, inquit, manus ægri molliter ad latera deligare, & pedes ambos forti ac molli loro circa malleolos & supra genua, quatuor digitorum spatio inter se distantes, ita vt læsum crus duobus digitis amplius quàm alterum sit extentum: & postea hominem in caput suspendere, vt à terra ad duos cubitos absit. Quo facto iuuenis quidā peritus suis cubitis læsum femur apprehendat qua crassissimum est, vbi etiam caput femoris extat, & derepente ad suspensi hominis corpus se appēdat. facilè enim ita articulus ingredietur. Hic repositionis modus præ omnib⁹ aliis simplicissimus est, vt qui non per multum apparatum fiat. Sed plerique ipsum velut miserabilem repudiarunt. At si extra luxatio fiat, extendatur quidem homo velut superius: verùm lorum ad interfœmineū per oppositas partes, inguen videlicet & clauiculam, ferre cōuenit. Medicus autem ab externa parte ad internam propellit, vecte iuxta conuenientem cauernam ex iis quæ insculptæ sunt renitente, & ministro ad sanam natem obnitente, vt ne cedat. Quòd si in anteriorem partem facta sit luxatio, dum extenditur homo, vir quidā robustus dextræ manus suæ vola in affectum inguen posita, altera manu cōprimat, ita vt deorsum & ad genu depressio fiat. Si verò in posteriorem partem facta est luxatio, non vt in sublime eleuetur, hominem extendere oportet, sed supra solidum quiddam decumbat, sicut etiam quū extra facta est luxatio. Quemadmodum autem dictum est de gibbositate, supra lignū aut scamnū pronus homo extendatur, non ad lumbos sed in crure vinculis iniectis, velut paulò ante dictum est. Vtendum est etiam depressione per tabulam ad nates, vbi etiam articulus prolapsus extat. Atque hæc quidem de iis qui ab extrinsecus lacessente causa coxam luxatam habent. Quādoquidem verò etiam ob humoris multitudinem, velut humerus, ita etiā coxa excidit, vstione ad hoc vtendum est, quemadmodum suo loco de ipsa diximus.

DE GENV LVXATIONE, Cap. CXIX.

Genu tribus modis excidit, intro, & extra, & ad poplitem. Nam in anteriorem partem ne excidat, à patella prohibetur. Iisdem igitur extensionis modis, quandoque per solas manus, quādoque etiā per laqueos vsi, prout cōuenit deligabimus, ac reliquā curationē adhibebim⁹, ita tamē vt pars diutius asseruetur, ne vllum motū faciat.

DE MALLEOLI LVXATIONE: VBI etiam de digitis pedum, Cap. CXX.

Coarticulatio iuxta malleolum, si modicè emota fuerit, per moderatam etiam extensionem curatur: vbi verò perfectè luxata est, maiore coactione eget. Conandum igitur & hic fortiore extensione per manus vti. Si verò repositio non fiat, homine supino in terram prostrato, inter duo femora ad interfœmineum, longum quendam ac validum paxillum in altum erectum in terrā defigemus, quo ad ipsum corpus renitens, ad extensionem pedis non cedat. Imò potius anteaquam homo reclinetur, defigatur. Quòd si adsit magnum illud lignum quod in medio pedale lignum infixum habere diximus, in hoc extensio fiat. Ministro autem femur tenēte & retrahente, alius minister manibus aut etiā per lorum trahat pedē. Medicus autem manibus dirigat luxationem. Sed & alte-

rum pedem alius infernè teneat. Post repositionem deligatio tuta fiet, fasciis partim ad summum pedem, partim ad malleolum obductis, ita vt vitemus ne retro ad calcaneum tendinem adstringamus. Et homo ad quadragesimum diem asseruetur ne ambulet. Nam hi si ante perfectam curationē ambulare conentur, parti functionis difficultatem inducūt. At verò siquis ex saltu, velut cōtingere solet, calcanei os emouisset, aut etiam aliam quandam inflammatoriā affectionem incidisset, leni quadā extensione, & conformatione, & irrigationibus inflammationem arcētibus, & firmis deligationibus hoc corrigat, homine similiter in quiete seruato vsque ad integram restitutionem. Sed & digitorum in pedibus emotionem, (velut in manibus diximus) non difficile est moderata extēsione reponere. In omnibus porro luxationibus ac subluxationibus, post repositionem & quietis dies, permanentem in articulis inflammationē aut tumorem, quæ etiam diuturnas functionis difficultates inducunt, mollientibus medicamentis ad hoc paratis sanabimus, quorum materiam nemo ex his qui artis opera tractant ignorat.

DE LVXATIONIBVS, CVM EXVLCERATIONE, Cap. CXXI.

IN luxationibus cum exulceratione multa prudentia opus est. Nam hæ si reponātur, extrema pericula, quandoque etiam mortem inducunt. Inflammatis enim præ tensione neruis ac musculis propinquis, dolores vehementes & conuulsiones ac febres acutæ succedunt, maximè in cubiti gibbis, ac genibus, & superioribus articulis. Quanto enim principalibus partibus sunt viciniores, tanto maius periculum inducunt. Hippocrates itaque horum & repositionem penitus reprobat, & vehementiorem deligationem, solisque inflammationem arcentibus & mitigatoriis auxiliis in principio vti iubet. Sic enim fortassis vita ipsis contigerit. Quod verò ipse in solis digitis consulit, hoc nos etiam in omnibus reliquis articulis facere conabimur, & statim ab initio, parte nondum inflammata, articulum elapsum per moderatam extensionem reponemus. Et si quidem iuxta scopum successerit, in solius inflammationem arcentis ductus vsu
B perseuerabimus. Si verò inflammatio aliqua, aut conuulsio, aut aliquid ex prædictis accesserit, rursus eiicere ipsos oportet, si quidem citra violentiam remiserint. Si verò & hoc periculum reuereamur, (fortassis enim non remiserint inflammati) melius fuerit in maioribus articulis repositionem differre. Vbi verò inflammatio deferbuit, (hoc autem contingit post septimum aut nonum diem) tunc prædicto repositionis periculo, & quòd si non reponatur, manci omnino in posterum viuent, conabimur citra violentiam facere aggressionem, vectis etiam vsu,
C quò facilius id fiat, adhibito. Cæterùm vlceris curationem, velut in fracturis cum vlcere dictum est, faciemus.

DE LVXATIONE VNA CVM FRACTURA FACTA, Cap. CXXII.

SI cum fractura absque vlcere luxatio fiat, communi extensione, & per manus compositione vtendum est, velut in simplicibus fracturis dictum est. Si verò etiam vlcere, ex his quæ de fracturis ac luxationibus priuatim dicta sunt, conuenientem aggressionem facere oportet.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA Liber VII,

Iano Cornario Medico Physico interprete.

DE TEMPERAMENTIS QVAE A GVSTUS QUALITATIBUS IUDICANTUR, Cap. I.

DE sensilium corporum temperamēto coniecturam facere, neque ex odore firmum est. Nam quæ inodora sunt, crassam quidē substantiam habent, sed nondum constat quomodo in caliditate ac frigiditate se habeant: odora verò, tenuia quodammodo sunt, & calida, quantitatem tamē tenuitatis aut caliditatis non indicāt, eo quòd inæqualis sit ipsorum substantia. Adhuc verò magis neque ex coloribus exactè colligere licet. per singulos enim colores inueniuntur & calida, & frigida, & sicca, & humida. At verò in gustu, omnes partes corporum sapore præditorum linguæ occurrūt, & sensum mouent, vt ex ipso manifestè etiam facultates ipsorum in temperamentis reperiantur. Quod igitur adstringit, id ipsum cogere, obstruere, densare, repellere, & crassefacere, insuperque adhæc omnia, frigefacere & siccare potest: quòd verò acidum est, secare, diuidere, attenuare, aperire & perpurgare, citra calefactionem: quod autem acre est similia acido facit, attenuando & purgando. Differt autem in eo quòd acidum frigefacit, acre calefacit, & amplius in eo quòd acidum repellit, acre attrahit, discutit, effringit, & crustas inducit. Sic verò etiam quod amarū est perpurgat meatus, & extergit, & attenuat, & secat crassos humores, citra manifestam caliditatem: quod aquosum, frigidum est, densat, compingit, cogit, obstruit, mortificat, & stupefacit: quod salsum, cogit, adstringit, cōditum asseruat, siccat, citra insignem caliditatem, aut frigiditatem: quod dulce est, laxat, concoquit, mollit, rarefacit: quod oleosum est, humectat, mollit, laxat.

DE ORDINE ET DISTANTIA TEMPERAMENTORUM, Cap. II.

MOderatum medicamentum, ita vt similis sit temperamenti cum eo cui adhibetur, in eo quòd neque siccat, neque humectat, neque frigefacit, neque calefacit, hoc ipsum neque siccum, neque humidum, neque frigidum, neque calidum nominare cōuenit. Quod verò siccius est, aut humidius, aut calidius, aut frigidius, hoc à prædomināte facultate appellatur. Satis autem est vt in vnoquoque prædominio, quatuor, quantum ad vsum attinet, ordines faciamus: sic vt calidū nominemus in primo ordine, quod nos calefacit, non tamen euidēter, sed vt opus sit rationali quadam demonstratione: sic autem & frigidum, & siccum, & humidū, quod demōstratione indiget, nondum actionem fortem & euidentem habens. At verò quæ manifestè iam siccare, aut humectare, aut calefacere,
B aut frigefacere possunt, talia secundi ordinis esse dicētur: quæ verò iam vehementer quidem, non tamen ad summum, tertii: quæ verò ita calefaciunt vt crustā inducant, & vrant, quarti: sic etiam quæ frigefaciunt, vt iam mortificent, quarti ordinis & hæc sunt. Cæterùm siccans medicamētum, quarti ordinis nullum reperire datur, absque hoc vt vrat. nam siquod summè siccat, hoc omnino vrit. Talia verò sunt chalcitis, & misy, & calx. Tertii tamen ordinis siccantium esse aliquod potest etiam non vrens, quemadmodum quæ vehementer adstringunt omnia, de quorum numero est omphacium, rhus, & alumen.

C DE FACVLTATIBVS PARTICVLARIUM SIMPLICIŪ MEDICAMENTORUM, Cap. III.

ABrotonum calefacit & siccat in tertio ordine, estque discussoriæ ac sectoriæ facultatis. paucissima enim participat acerbitate, & si affricetur cum oleo per totum corpus, rigores per circuitum repetentes sanat. Est autem stomacho noxium. Vstum verò magis quàm non vstū siccans, alopecias sanat, cum tenui aliquo oleo illitum. Agallochum lignum est Indicum, Thyiæ ligno simile, odoratum, quod commansum gratum oris odorem facit. Est etiam suffimentum. Radix eius drachmæ vnius pondere
D pota, nimiā stomachi humiditatē ac exolutionem sanat. Sed & hepaticis, & dysentericis, & pleuriticis conuenit.

Agaricum radix, est appendix è trunco exorta, compage laxa, ex aerea ac terrea substantia composita, vim habens discussoriam & sectoriam crassorum humorum.

Et obturationes in visceribus maximè repurgat.

Αγeraton facultatis est discussoriæ,& leniter quodammodo inflammationem arcentis. *Αγνος ἢ λύγος, hoc est uitex*, calfacit ac siccat in tertio ordine. Est autem tenuium partium, & flatus discutit. Vnde etiam ad castitatem facere creditur non modò in cibo ac potu acceptus,sed etiam substratus. Semē ipsius ad hepatis ac splenis obturationem facit potum: si verò torreatur, minus flatuosus est,& facilè distribuitur. *Αγρωστις, id est gramen*, ex Parnasso maximè,vtile est, siccat & moderatè refrigerat, & tenue, & subacerbum est. Quapropter vulnera cruenta glutinat.Et decoctum ipsius lapides frangit.

Αγχusæ quatuor non eiusdem omnes facultatis sunt. Quæ enim Onoclea appellatur, adstringentem & subamaram radicem habet. Vnde splenicis & nephriticis prodest. In cataplasmate cum polenta erysipelatis conuenit: folia minus quàm radix frigefaciunt ac siccant. Quapropter etiam ad alui profluuium bibuntur. At Lycapsos magis quodammodo adstringens, similiter erysipelatis conducit. Onochilos autem (quæ & Alcibiadios)vim habet magis medicatam, & à vipera morsis prodest in cataplasmate imposita, & alligata, & in cibo accepta. Quarta verò quæ fere sine nomine est, & reliquis minor, amarior autem quàm Alcibiadios, ad latos lumbricos conuenit,acetabuli mensura pota.

¶ Adarce velut spuma quædam est aquæ salsæ,scortis ac arundinibus circumpacta. Est autem acerrima & calefactoria,vt propemodum vrat si cum aliis foris apponatur. Nam intra corpus vt sumatur fieri non potest.

Adiantum siccat, attenuat,discutit moderatè. Verùm in medio quodammodo est calidi & frigidi. Itaque alopecias sanat, & tumores discutit, & lapides atterit potum, & ex pulmone eductiones siccat,& fluxum alui sistit.

¶ *Αείζωον, id est Semperuiuum*,ex tertio ordine frigefacit. Siccat autem & adstringit moderatè. Qua de causa etiam ad ignes sacros,& herpetas,& inflammationes ex fluxione conuenit. Aetonychon in lapidum tractatione refertur.

¶ Αθera pulticula est sorbilis,ex molita Zea aut ex frumento parata,pueris conueniens. Competit etiam in cataplasmata.

¶ *Αἰγίλωψ, id est auena erratica*, discussoriam vim habet. Vnde etiam inflammationes induratas & ægilopas sanat.

Αἴγειρος, hoc est populus nigra, tertio quidem ordine calefacit,sed siccat moderatè,& est tenuis suis partibus. Huius folia cum aceto imposita, podagricos dolores sedant: at resina ipsius quia floribus calidior est,acopis & malagmatis miscetur. Fructus autem cum aceto potus comitialibus prodest. *Αἰδοῖον,id est pudendum*,cerui masculi, siccatum & tritum,cum vino potum, morsis à vipera auxiliatur.Miscetur etiam compositis medicamentis.

Αἰθάλη,id est fuligo(quæ etiam Lignys appellatur)in litera A referetur. Aithiopis, folia habet verbasco similia. Radicis eius decoctum potum coxendicibus opitulatur, pleuriticis item, ac sanguinem spuentibus, & arteriæ asperitati cum melle. *Αἷμα,id est sanguis*, frigidus nullus est, sed suillus humidus est, & minus calidus, temperamēto maximè similis humano. Columbinus autem, & palumbi, & turturis, quum temperatus quodammodo sit,suffusos ex plaga oculos sanat si calidus instilletur:& si in perforata caluaria membranæ crassæ infundatur, inflammationem arcet.Noctuæ sanguis cum vino aut aqua potus, spirandi difficultati opitulatur. Vespertilionum, mammas virginum tuetur, & si illinatur pilorum exortum arcere dicunt. Eodem modo etiam ranarum sanguis, & chamæleontis, & ricinorum in canibus. Galenus tamen facto rei periculo, hæc ementita esse dicit. Caprinus ob siccitatem aqua inter cutem laborantibus prodest si cum melle bibatur,& renum calculos atterit. Gallinarum domesticarum sanguis, eruptiones sanguinis ex cerebri membranis cohibet: agninus comitialibus prodest: hœdinus recens coagulatus dimidiæ heminæ mensura cum pari aceto potus, sanguinem è thorace educentes sanat. Vrsorum & caprarum syluestrium,& hircorum,

A & taurorum abscessus maturare dicitur. Terrestris crocodili sanguis visum acuit. equorum admissariorum in compositiones erodentes miscetur. At verò antidotus ex sanguinibus quæ contra lethalia medicamenta datur, anatis,& hœdi,& anseris sanguinem recipit.

Αἶρα, id est Lolium, calfacit ac siccat prope ad tertium abscessum siue distantiam à temperatis, vt quod facultate iridi par sit.

¶ Ακacallis fructus est fruticis in Ægypto nascentis, cuius cremor collyriis ad acuendum visum destinatis mi-
B scetur.

Ακacia tertii ordinis est siccantium, primi frigefacientium: si verò lota fuerit, secundi. Est autem acerba & terrea. *Ἀκαλήφης,id est urticæ*,& semen & folia, tenuium sunt partium, & citra morsum siccant, tumorésque discutiunt, ac extergunt, & ventrem subducunt: moderatè verò flatuosa sunt: quare etiam ad venerem concitant. Ακanthus (quem alii melamphyllum, alii pæderota vocant) facultatem discussoriam ac siccatoriam habet.

C Ακanthium,tenui ac calida facultate præditum,conuulsis auxiliatur.

Ακανθα λευκὴ, id est spina alba, radicem siccātem & moderatè adstringentem habet. Quare & stomachicos, & sanguinem spuentes, & dentium dolores iuuat. Semen autem tenuis & calidæ est facultatis. Vnde etiam conuulsionem sanat. Ακανθα Ægyptia,aut(vt alii)Arabica, valde adstringentis ac siccantis est facultatis. Vnde & sanguinem & alias fluxiones sistit. *Ακινος,id est Ocimastrum*,simile est ocimo, & moderatè adstringit: vn-
D de aluum sistit & menses,pota. In cataplasmate verò imposita panos & sacros ignes iuuat. Ακόνιτον quod Pardalianches vocant, erodentis ac venenosæ est facultatis: vnde intra corpus assumendum non est, foris autem in his carnibus quæ erodi postulant, ipso vtendum est. Quod verò Lycoctonon appellant, eiusdem est cum superiore facultatis,sed priuatim lupos occidit, quemadmodum illud pardos. Ακορον calfacit ac siccat in tertio abscessu. Vtimur radice ipsius ad ciendas vrinas, & ad induratum splenem. Attenuat etiam corneæ ocu-
E lorum tunicæ crassitudinem. *Ακρίδες, id est locustæ*, suffitæ difficultatem mingendi maximè in mulieribus iuuant. Verum locusta quæ alas non habet,à scorpio ictis auxiliatur pota cum vino. *Ακτη μεγάλη,id est Sambucus*, & *χαμαιάκτη, id est Ebulus*, vtraque siccatoriam vim habet,& moderatè discussoriam ac glutinatoriam.Quòd si bibantur aut edantur,aquam per ventrem ducunt.

¶ *Ἅλες,id est sal omnis*,multum siccantem ac adstringentem vim habet. Vnde quicquid humidi in corporibus est,id totum depascitur.quod verò reliquum est, adstrin-
F gendo compingit.Quapropter etiam condita asseruat, & à putrefactione tuetur. At vstus sal maiorem discutiendi vim habet. Althæa siue Ebiscus,species est maluæ syluestris,discussoria, laxatoria, inflammationem arcens, mitigans, tubercula maturans. Radix autem & semen, reliqua quidem intensa habent, sed & vitiligines detergunt: semen verò etiam calculos atterit. Alimon dissimilarium partium est, salsum & subastringens. Plurima ipsius pars calida est temperata, cum humiditate quæ confici non potest.Lac itaque & semen gignit.

G Alcæa,syluestris iridem maluæ species est. Cum vino autem pota dysenterias & rosiones sanat, & magis radix ipsius. Alcyonia omnia detergunt ac discutiunt, acrémque qualitatem habent: verùm milesium (est autem vermi simile & purpureum) optimum est. Quapropter etiam vstum alopecias sanat, & impetigines ac vitiligines detergit.Quod verò superficiem leuem habet, acerrimum est, non solùm detergens, sed etiam excorians: quod autem lanis succidis simile est, omnium
H debilissimum est.

Ἅλμη,id est muria, si nullam aliam substantiam ammixtam habet, similem sali vim habet, sed debiliorem, ob aquæ mixturam. At salsorum piscium, & oliuarum colymbadum muria, magis extergentem vim habet. Ita-

que coxendicum morbo laborantibus,& dyſentericis infunditur. A Aloe primo abſceſſu calfacit,tertio ſiccat. Commodat ſtomacho, extergit, diſcutit, & ex aluo ſtercora expellit: lota verò minus extergit, ſed magis ſtomacho commodat, inflammationéſque arcet, & vlcera ad cicatricem perducit, maximè quæ in ſede ac pudendo exiſtunt. Αλὸς ἄνθος, *id eſt flos ſalis*, liquidum eſt medicamentum, magis tenuium partium quàm ſal vſtus. Satis item acre eſt ac diſcuſſorium. Αλὸς ἄχνη, *id eſt ſalis ſpuma*, ſpumoſa ſalis efflorescentia eſt, magis tenuium B partium ac diſcuſſoria quàm ille, ſed minus compingit.

Alſine, (quæ & auricula muris) helxinæ ſimilem vim habet, frigefacientem & humectantem. Quare ad feruentes inflammationes conducit. Alypi ſemen atram bilem deorſum purgat, ſi pari copia velut epithymum ſumatur cum ſale & aceto: verùm inteſtina leuiter exulcerat. Alyſſon, nomen ex eo habet quòd à cane rabido morſis auxiliatur. Quum autem ſiccantem & diſcuſſoriam ac exterſoriā vim habeat, rhenes ab obturatione liberat, & maculas ſolares extergit. C Αλώπηξ, *id eſt uulpes*, animal, tota in oleo viua aut mortua cocta, diſcuſſorium efficit oleum, quod humores ex profundo ad ſuperficiem trahit. Vnde qui in ſolium fuderunt, & in hoc arthriticos locarunt vt diutius immorarentur, affectionem incipientem ſedarunt, inueteratam verò moderatiorem fecerunt.

¶ Amaracum calefacit ordine tertio, ſiccat ſecundo.

Amarantum attenuat, & ſecat. Menſes itaque ducit potum cum vino, & ſanguinis grumos diſſoluit cum vino mulſo: omnes item fluxiones ſiccat ſtomacho infeſtum. D

Ambroſia in cataplaſmate impoſita, vim habet adſtringentem ac repellentem. Ammi tertii ordinis eſt calefacientium ac ſiccantium. Eſt & tenuium partium, & diſcuſſorium, & vrinam ciet: ſemen autem maximè vtile eſt. Amiantum in Cypro gignitur ſimile alumini ſciſſo, quod flammam quidem ab igne cōcipit, non autem vritur. Quidam ipſo in pſilothra ſiccantia vtuntur. Αμμος, *id eſt arena*, quæ quidem in littoribus maris eſt, multum ſiccat. Feruefacta itaque à ſole, aquoſa corpora in ipſa obruta exſiccat: torrefacta verò E ſiccum fomentum præbet pro milio & ſale. Ammoniacum thymiama ſuccus eſt mollientis facultatis intenſæ: vnde ſcirrhos & tofos diſſoluit. Amurca, ſecundi ordinis eſt calefacientium ac ſiccantium intenſi. Hac itaque ratione vlcera in ſiccis quidem corporibus curat, in aliis autem auget & exacerbat. Ampeloprason velut ſylueſtre porrum eſt, acerrimum & calidiſſimum ad extremum ordinem: vnde etiam lædit: ſecandi item vim habet, & ab obturatione liberat, & ſtomacho ingratum eſt. F Αμπέλου ἀγρίας, *id eſt uitis ſylueſtris*, racemi & virgulta exterſoriam vim habent: & adſtrictorii quiddam poſſident: at vitis ſatiuæ ſimilis quidem facultas eſt, ſed debilior. Vitis albæ (quam & bryoniam & pſilothrum vocant) germina quidem velut ſtomacho grata eduntur, & vrinam cient. Radix autem exterſoria & tenuium partium eſt, ac moderatè calida. Quapropter & ſplenes pota conſumit, & foris cum ficubus impoſita ſcabies & lepras ſanat. Vitis autem nigra, quæ & ipſa bryonia appellatur, prædictæ ſimilis eſt, ſed debilior.

Amygdalæ amaræ attenuant, & ab obturatione à craſ- G ſis ac viſcoſis humoribus in profundo inducta liberant, & cutis vitia detergūt. Sed & arbor ipſarum eandem vim habet: at verò dulces moderatè calidæ ſunt. Amylum ex tritico fit puro, quod in aqua ſub ardoribus canicularibus maceratur, quæ aqua quinquies in die diffunditur. Poſtquam autem molliſſimum factum fuerit, excolatur, & rurſus affuſa aqua furfures ſeparantur, & in ſole ſiccatur citò priuſquam aceſcat. Vim habet perfrigeratoriam moderatè, & ſiccantem, & acrium mitigatoriam.

Amomum vim acoro ſimilem habet: ſed acorum ſiccius eſt, hoc autem magis concoquit. H

¶ Anagallis vtraque facultatis eſt multum exterſoriæ, habens etiam quid ſubcalidum & attractorium, vt & aculeos extrahat, & ſuccus ipſius è naribus purget.

Anagyrus frutex eſt graueolens & acris, calidæ ac diſcuſſoriæ facultatis: ſemen autem tenuius eſt, & vomitum ciet. Ανδράχνη, *id eſt portulaca*, frigefacit tertio abſceſſu, humectat ſecundo: ideo ſanè & ardoribus prodeſt ventri impoſita, & fluxiones repellit. Viſcoſitate item ſua dentium ſtuporem ex acidis inductum læuigat. Verùm ob adſtrictionem & dyſenteriis & ſanguinis eruptionibus prodeſt. Androſæmon duplex eſt: alterum aſcyrrum vel aſcyroeides nominatur, & eſt hyperici ſpecies: alterum dionyſias. Semen ipſorum purgat: folia verò magis ſiccant. Androſaces amara & acris herba eſt, diſcutiens ac ſiccans: & ipſa, & ſemen ipſius in potu vrinam cient. Anemonæ omnes acris & exterſoriæ, attractoriǽque, ac oſcula vaſorum aperientis ſunt facultatis. Vnde pituitam alliciunt, & lepras remouent, ſi apponantur, & lac attrahunt. Anethum calfacit ſecundo ordine intenſo, ſiccat prope. Hoc ſi in oleo coquatur, diſcutit, dolorem eximit, ſomnum inducit, & crudos tumores concoquit: vſtum autem tertii ordinis calefacientium ac ſiccantium euadit, & nimirum humidis vlceribus inſperſum prodeſt. Humidius verò, & minus calidum ac concoctorium eſt viride. Anθyllis duplex eſt: ambæ autem ſiccant vlcera. Quæ verò ſimilis eſt chamæpityi, magis tenuium partium eſt, vt etiam comitialibus conueniat: eſt etiam magis exterſoria. Aniſi ſemen acrius eſt, calfaciens ac ſiccans in tertio abſceſſu: ideóque & vrinam ciet, & flatus diſcutit. Antirrhinon ſiue Anarrhinon ſimilem bubonio vim habet, ſed defectuoſiorem. Ex illo igitur etiam de hoc diſces.

Anonis aut Ononis calidam vim habet, maximè in radice. Huius ſuccus potus cum vino vrinas ciet, & calculos atterit, & cruſtas rumpit, & dentes mitigat.

¶ Aparine (quam alii philanthropon, alii omphacocarpon vocant) moderatè detergit ac ſiccat. Habet etiam quid tenuium partium. Απιος, *id eſt pirum*, temperamento inæquale eſt, partem terream habens, partem aqueam. Quare ſi edatur, ſtomacho commodat, & ſitim eximit: ſi verò in cataplaſmate imponatur, ſiccat, & moderatè perfrigerat. Απόκυνον, aut κυνοκράμβη, *id eſt braſſica canina*, dicitur etiam Cynomoron, quoniam citiſſimè canes occidit: eſt autem & hominibus venenum. Hæc valde grauiter olet, & calida eſt citra ſiccitatem: vnde etiam in cataplaſmatis diſcuſſoriam facultatem habet. Apochyma pix eſt quæ vetus iam nauibus deraditur. Diffundit autem & ſiccat ac diſcutit tumores.

¶ Araneum animal commolitum emplaſtro, & impoſitum fronti ac temporibus, tertianos circuitus exoluere dicit Dioſcorides. Tela ipſius impoſita ſanguinis eruptionem ſiſtit, & vlcera in ſuperficie abſque inflammatione conſeruat. Argemone, exterſoriæ ac diſcuſſoriæ eſt facultatis. Ariſaron & minus eſt multo quàm arum, & acrius. habet autem radicem oliuæ magnitudine. Ariſtolochia omnis calida & tenuium partium eſt, & exterſoria, & amara, & ſubacris, & ad medicinas vtiliſſima: verùm rotunda magis tenuis eſt, & per omnia efficacior: clematitis autem odorata quidem eſt, ſed debilior. Longa verò in reliquis medium inter has locum obtinet, ſed calida non minus quàm rotunda eſt.

Αρκευθος, *id eſt iuniperus*, calefacit ac ſiccat in tertio ordine. Fructus autem calefacit quidem ſimiliter, ſiccat autem ordine primo. Αρκιον, quod & προσωπίτης, *id eſt perſonata uocatur*, folia colocynthidis foliis ſimilia habens, ſed maiora & duriora: diſcutit & ſiccat, & adſtringit. Quare etiam folia ipſius vetera vlcera ſanant. Arction verbaſco ſimile eſt: radicem habet teneram & albam ac dulcem. Tenuis autem & ſiccantis ac moderatè extergentis facultatis eſt. Armeniacum vim habet exterſoriam, cum modica acrimonia, & pauciore adhuc adſtrictione. Quapropter ocularibus compoſitionibus miſcetur, & pilos in palpebris auget. Arnabo ex aromaticis eſt, vnde maximè in vnguenta miſcetur, vt quòd calidæ ac ſiccæ ſit facultatis in tertio ordine, caſſiæ ac Carpeſio ſimile: vnde etiam Poſidonius, cinnamomo non præſente, hoc vſum ſe eſſe dicit. Απρα-

γλωσσον, *id est plantago*, frigefacit, simúlque siccat in secundo abscessu: ex aquosa & terrea substantia mixta est, adstringens etiam quid habens. Quapropter ad maligna vlcera & ad fluxiones & ad putredines conuenit: & ob temperamenti commoderationem etiam sanguinis eruptiones cohibet, & plurimis cõpetit. Nam & siccitate non mordente participat, & frigiditate nondum stupefaciente. Aron primi est ordinis in calefaciendo ac siccando. Estque & hoc ex terrea substantia & calida ac extersoria conflatum. Radices autem ipsius calidiores sunt. At verò dracõtium fortius est. Arsenicũ vstoriam vim habet. Vtuntur ipso etiã ad obolendos pilos. Si verò diutius adhæserit, etiam ipsam cutem contingit. Vstum autem magis tenuium partium euadit. Artemisiæ ambæ calefaciũt secundo ordine, siccant primo. Sunt etiam tenuium partium, vt etiam calculos in rhenibus atterant, & vterorum fomentis conueniant. Ἄρτος, *id est panis*, si in cataplasmate imponatur, magis discutit quàm pro tritici facultate, vt qui & sale, & fermento participet. nam quæ in profundo hærent fermentum attrahit.

¶ Asarum similem acoro vim habet, sed magis intẽsam. Ἀσβόλη, *id est fuligo*, qua pictores vtuntur, ex vitrariis sumitur officinis, & facultatis discussoriæ & acris est, vt & vrat & erodat. Vsta verò ad cicatricem perducit cum rosaceo cerato. Ἀσκαλαβώτης, *id est Stellio*, animal, ad reliqua qui inutile est: verùm à scorpio ictis auxiliari ipsum impositum aiunt. Miscetur etiam medicamentis intendendi membri virilis facultatem habentibus. Asclepias valida & sicca & tenuium partium existẽs, torsionibus in vino pota conuenit: in cataplasmate verò imposita ad ferarum venenatarum morsus facit, & ad maligna in vtero ac mammis vlcera. Ascyrron in Androsæmo dictum est.

Aspalatus facultatem partiũ dissimilium habet, vtpote acris, & adstringens, & per vtraque siccans. Quapropter ad putredines & fluxiones vtilis est. Asparagus, petræus aut myacanthinus, extersorius est. Inter caliditatem & frigiditatem medius, rhenes & hepar ab obturatione liberat, & maximè radix ac semen. Dentium item dolores sanat. Asplenum, tenuium partium vim habet, non tamen calidum est. Hac itaque ratione & calculos atterit, & splenes consumit. Ἀσταφίς, *id est uua passa*, satiua quidem, concoquendi, simúlque adstringendi ac discutiendi leniter, facultatẽ habet: syluestris verò acris fortiter est, adeò vt pituitam detrahat, & vehementer extergat. Aster Attic⁹ (quem aliqui Βουβώνιον, *id est inguinariam*, vocãt, eo quòd non solùm imposita, sed etiam appensa, βουβῶνας, *id est inguinum tumores*, sanare credita est) mixtã habet facultatẽ, discussoriam ac perfrigerantem. Astragalus frutex est exiguus, habens radices adstringentes, non ingenerosè siccans. Vlcera itaque vetera ad cicatricem perducit: & aluum sistit radix cum vino pota. Plurimus autẽ in phæneo Arcadiæ nascitur. Ἄσφαλτος, *id est bitumen*, siccat & calfacit secundo ordine. Quapropter cruenta vulnera glutinat. Asphodeli radix extersoriam ac discussoriã vim habet. Cinis autem ipsius vstæ calidior & siccior, & magis tenuium partium euadit. Quare etiam alopecias sanat.

¶ Atractylis, siue Cnicus syluestris, ex spinosorum genere est, siccantem & moderatè calidam vim habens. Atriplex, humectat ordine secũdo, frigefacit primo. Quapropter etiam per ventrem permeat. Semen ipsius extersoriæ est facultatis: vnde etiam morbo regio ex hepatis obstructione oborto vtilis est. ¶ Aφace adstringentem facultatem velut lens habet: si verò edatur, magis ægrè quàm lens concoquitur. Vehementius autem resiccat, simúlque moderatè calefacit. Aφronitrum discussoriæ ac extersoriæ est facultatis, vt nõ solùm sordida extergat, sed etiam pruritum sanet: potum verò stomacho noxium est. Ἀφρὸς νίτρου, *id est spuma nitri*, similem nitro vim habet, sed substantiam tenuiorem. Quapropter etiam leuis est velut farina. ¶ Ἀχράς, *id est pyrum syluestre*, similem piro satiuo vim habet, sed magis intensam: vnde etiam vulnera magna glutinat. ¶ Aψinthium calidum est primo abscessu, siccum tertio, adstringentem & amaram & acrem qualitatem simul adeptum. Quapropter etiam biliosos in vẽtre humores, & per ventrem, & per vrinas euacuat. In quibus autem pituita abundat, his propter adstrictionem nihil prodest. Succus autem herba longè calidior est.

Incipientia à litera B.

Βαλάνου μυρεψικῆς, *id est glandis ungentariæ*, pars interna velut carnosa, extersoriam simúlque incisoriam cum adstrictione vim habet. Quare cum aqua mulsa pota drachmæ pondere, vomitum ciet, & infernam aluum subducit: cum posca verò ad viscera obstructa conuenit. Cutis etiam vitia cum aceto illita extergit. Cortex autem ipsius valde adstringit. Baccharis, boni odoris herba est, similis cinamomo, coronaria & acris. Huius radix decocta obturata reserat, & vrinas ac menses mouet. Folia ipsius adstringunt, & fluxionibus prosunt. Balaustium flos est mali Punicæ syluestris, vehementer adstringens, siccámque ac frigidam vim habens. Vlcera itaque superficiaria ad cicatricem perducit, & fluxiones sistit. Balsami id quod velut lignum est, siccat & calefacit secundo abscessu: est & tenuium partium: succus autem eius multo tenuior est: fructus similis quidem est facultatis, sed minus tenuis. Ballote (quam Marrubium nigrum vocant) acris & extersoriæ est facultatis. In cataplasmate itaque impositum cum sale, à cane morsis prodest. Βάτου, *id est rubi*, fruticosa pars multũ adstringit & siccat: quare & vulnera glutinat, & fluxiones sistit. Radix autẽ ad hoc quòd adstringit, etiam non modicè tenuium partium est. Ex quo etiam calculos in rhenibus atterit. Fructus autem si maturus est, calidior est cum moderata adstrictione, ideóque etiam editur: immaturus autem acerbus est, & vehementer resiccat, maximè siccatus. Similiter etiam flos.

Βατράχιον, *id est ranunculus*, herba quatuor differentias habet: omnes autem calidæ & siccæ excellenter sunt facultatis, acrísque, ac vstoriæ, vt exulcerent cum dolore. Quòd si quis moderatè ipsis vtatur, cutis vitia solùm detergent. Radix autem sicca sternutatorium est medicamentum. Βάτραχοι, *id est ranæ*, aduersus ferarum venenatarum morsus in iusculo eduntur. Vstarum ipsarum cinis siccantissimus euadit, & sanguinis eruptiones sistit, & alopecias sanat, cum pice liquida.

¶ Bdellium, & Scythicum & Arabicum, vim habet molliendi in scirrhum indurata, maximè recentia. Arabicum verò & vrinas ciet, & lapides atterit, & concoquit.

¶ Bettonica, herba est exiles habens ramulos, pulegii ramulis similes, & tenuiores, & qui gustantibus nullam fere qualitatem exhibent. Nascitur maximè in locis petrosis, eáque vtuntur etiam in rhenalibus compositionibus. Est autem & alia apud Romanos Bettonica appellata, quam Dioscorides Cestrum nominat, alii verò psycotrophon, eo quòd frigidis locis gaudet. Hæc nihil simile prædictæ habet præterquam actionem. Et ad hoc vt vrinam moueat, etiam alia multa facit, & maximè radix ipsius cum aqua mulsa pota, vomitum concitat: folia autem aluum subducunt. Βήχιον siue βηχικὸν, *id est Tussilago*, dicta est ab eo quòd tusses & erecta ceruice spirationes suffitu iuuet. Composita verò est ex substantia calida & aquosa.

¶ Blitum editur, & est olus humidum ac frigidum secundo abscessu.

Bulbus qui editur, amaritudine simúlque adstrictione quodammodo participat, siccátque ac glutinat vulnera, & extergit. Vomitorius autem bulbus calidior est huius facultate. Botrys, (quam alii Ambrosiam, alii vocant Artemisiam) planta est valde boni odoris, quæ cum vino pota recta ceruice spirantibus prodest. Bubonium in Astere Attico dictum est. Buglossum humidum & calidum est temperamento: vnde etiam vino iniectum lætitiam inducere dicitur. Bunium (quod alii Arctiõ appellant) calidum est, & vrinam ciet, & menses ducit. Sed & Pseudobunium huic simile est. Buprestis animalculum est cantharidi simile. Reponatur itaque eodem velut illa modo. Butyrum concoquentis & moderatè discutientis est facultatis in mollibus corporibus. Inguinum itaque & glandularum tumores & parotidas iuuat, & gingiuas attenuat, maximè in dentientibus pueris, & humores in thorace hærentes delinctum concoquit. Buphthalmum florẽ chamæmelo similem

habet,ſed multo maiorem & acriorem, & ideo diſcuſſorium,vt etiam duritias ſanet cerato admixtus.

¶*Βράθυ, id eſt herba Sabina*, ſimilis eſt cupreſſo: calefacit ac ſicca in tertio abſceſſu. Eſt & tenuiſſimarum partium, attenuantis & diſcuſſoriæ exiſtens facultatis ſi bibatur. Eſt itē ad putredines ſimile cupreſſo. Britãnica adſtringentis & glutinantis eſt facultatis,ſimiliter velut lapathum ſylueſtre ſpeciem præferens: ſuccus ipſius putrefactiones in ore ſanat. *Βρόμος, id eſt auena*, ſimilem orneo vim habet.Siccat autem & diſcutit moderata & citra mordacitatem.Habet etiam aliquid adſtrictionis: vnde & alui profluuia ſanat. *Βρύον, id eſt Muſcus*, marinũ frigefacit & adſtringit. Quare feruentes inflammationes impoſit⁹ iuuat.Eſt & aliud *Βρύον,id eſt Muſcus*,quod σπλάγχνον appellatur, & in quercubus ac populis albis, & piceis reperitur. Hic diſcutit, ſimúlque moderatè mollit, præſertim qui in cedris reperitur. Bryonia dicta eſt *ἄμπελος,id eſt uitis*,alba.

Initium literæ Γ.

Γάλα,id eſt lac,omne compoſitũ eſt ex tribus ſubſtantiis, caſeoſa,ſeroſa,& pingui, quam plurimam habet lac bubulum,ex qua etiam butyrum fit. Serum autem ipſius exterſoriam vim habet:vnde & aluum ſubducit, ſiquis ipſum in coctura ſeparet. Caſeoſa verò & craſſa magis infercitur,& propterea acrimonias obtundit.Coctum autẽ lac, ſiue ſilicibus ignitis immiſſis,ſiue aliter,optimum medicamentum eſt dyſenteriæ & fluxionum ventris acrium:totum lac ad acres oculorum fluxiones & alias acrimonias conducit. Temperatiſſimum autem eſt lac mulieris, poſt hoc caprinum, deinde aſininum & ouillum, poſtremum bubulum. *Γαλῆς,id eſt Muſtellæ*,cinis multum diſcutit. Cum acero itaque illitus podagris & articulari morbo prodeſt: ſale verò condita ac aſſiccata,comitialibus commodat. Galion ex eo quòd lac coagulat nomen reperit.Simile eſt aparinæ,ſiccans & ſubacre:flos ipſius ad ſanguinis eruptionẽ conducit & ad ambuſta ab igne. Galiopſis(quam alii galiobdolon vocant)ſimilis eſt vrticæ, leuior tamen & graueolẽs:vim habet diſcuſſoriã & mollitoriam tumorum induratorum. Facit etiam ad ſerpendo depaſcentia in cataplaſmate impoſitũ. Garum calefacit ac ſiccat potenter.Quapropter & ad putredinoſa vlcera foris ipſo vtuntur,& dyſentericis ac coxẽdicum morbo laborantibus per clyſterem infundunt.

¶ Gentianæ radix multum efficax eſt ad attenuãdũ,perpurgandum, extergendum,& ad obturata reſeranda.

Geraniõ quod habet folia anemonæ ſimilia, radicẽ verò quæ editur, eius radicis vna drachma cum vino pota, inflationes vteri ſoluit. Alterum Geranium ad medicinã inutile eſt.

¶*Γῆ,id eſt terra*,omnis ſiccat. Quæ verò nullã aliam ſubſtantiam admixtam habet,etiam citra mordacitatem:ſi verò ignea aliqua qualitas ipſi admixta ſit,lota etiam hãc deponit. Quæ igitur colitur terra pinguis omnis,vtilis eſt ad curationem omnium partium quæ reſiccatione opus habent.Itaque Ægyptiæ terræ luto vtuntur ad aquoſas & lienoſas affectiones,& ad laxos tumores, & euidentem vtilitatẽ ſentiunt.Ex medicatis autem terris Lemnia rubrica, quæ *σφραγὶς, id eſt ſigillum*, dicitur, ad hoc quòd reſiccat,etiã moderatè adſtringens, aduerſus lethalia medicamenta auxilio eſt, & maligna vlcera ſanat cum aceto aut vino, & ſanguinis eruptiones ſiſtit omnes,& dyſenteriam ſerpendo depaſcentem ſedat, aqua mulſa prius per clyſterem infuſa, deinde muria. Minium verò ſiue rubrica Sinopica vehementior quàm Lemnia eſt,& in compoſitiones obducentes meatus miſcetur: pota etiam lũbricos occidit. Multo verò mitior eſt Samia quàm Lemnia terra,vt quæ glutinoſa eſt ac viſcoſa. Vtendũ igitur ipſa ad ea quæ mitigare oportet:ſed & ſanguinis ſputa,vndecunque veniat, ſanat. Selinuſia & Chia magis exterſoriæ ſunt. Quare etiam quædã mulieres ipſis pro ſmegmatis defrictoriis in facie vtuntur:vlcera item incarnant, & ad cicatricem perducunt, & magis igne ambuſta. At Cimolia mixtæ eſt facultatis frigefacientis ac decuſſoriæ,ſi illota eſt:lota verò magis frigefacit, & ambuſta cum poſca curat.Ampelitis terra (eſt autem ea quæ vitibus illinitur,vt vermes in ipſis perdat)ſiccat & diſcutit fortiter,neque id citra mordacitatem.Cretica aerea eſt,& extergit citra mordacitatem.Eretria euidenter adſtringit: vſta verò etiã ſiccat citra morſum:melior autem eſt cinerea.Pnigitis ſimilem Cimoliæ vim habet, verùm nigra eſt. Armenia(quam & bolum nominant)ſiccat: vnde dyſentericis, & fluxionibus per ventrem,ſanguiniſque ſputo, & tabi,& reſpirandi difficultati ob humiditatem inductæ, & humidis vlceribus,& peſtilentibus affectionibus generoſè conuenit.Bibitur cum vino tenui diluto:ſin febricitent,cum aqua.Sed & Alanabolus ſimilem Armeniæ vim habet. At ochra diſcutiendi ac erodendi vim habet. Vlcera itaque carne nimium excreſcentia deprimit,& caua explet cerato admixta. *Γῆρας,id eſt Senecta*, ſerpentis ſatis ſiccat. Aceto itaque feruefacta dẽtium dolores curat: at aſpidis exuuium tritum cum melle ac illitum,maximè viſum acuit. *Γῆς ἔντερα, id eſt inteſtina terræ*,ſiue vermes terreni triti ſauciatis neruis impoſiti, ſtatim mirificè iuuant.

¶Gigarta vinacea, ſecũdo ordine ſiccãt, frigefaciunt primo.Quum itaque ſatis acerba ſint, omnibus fluidis affectionibus conueniunt. Gingidium caliditatem nõ adeo manifeſtam habet:ſiccat autem in tertio abſceſſu,& adſtringit,ideóque ſtomacho gratum eſt.

¶Glaucium adſtringit cum quadam iniucunditate: ſed & manifeſtè frigefacit,vt etiam ſacros ignes qui non ſunt adeo vehementes curet. Glaux herba calida & humida temperamento eſt:quare etiam lac generat. *Γλήχων,id eſt pulegium*,calefacit & attenuat vehementer: vnde impoſitum rubefacit, & humores craſſos ac viſcoſos ex thorace & pulmone expuere facit. *Γλοιὸς,id eſt ſordes*, balneorum calefacit moderatè,mollit,diſcutit, fiſſuris & condylomatis *tuberculis* conuenit. *Γλυκύῤῥιζα, id eſt radix dulcis*, tepidi ac humidi eſt temperamenti, habétque aliquid adſtrictionis:vnde etiam aſperitates læuigat,non ſolùm in arteria,ſed etiam in veſica ſcabioſa.Eſt etiam ſitis exemptrix. Glycyſide(quam alii pentorobon, alii pæoniam vocant)radicem habet acrem, & ſubamaram, ac ſiccantẽ,quæ & aliquid adſtringens habet:vnde mẽſes mouet, & rhenes ac hepar expurgat, amygdalæ magnitudine pota cum vino.Si verò auſterum vinum fuerit, etiam fluxiones per ventrẽ ſiſtit. Alligata puerorum morbos comitiales ſanat.

¶ Gnaphalium nomen habet ex eo quòd foliis ipſius, vtpote teneris, pro *γναφάλῳ,id eſt tomento*, vtuntur. Sunt autem alba, & moderatè adſtringũt:quapropter ad dyſenterias cum vino auſtero bibuntur.

¶*Γογγυλίδος,id eſt rapi*, & radix,& ſemẽ, flatuoſa ſunt, & ſemen generant,& venerem ſtimulãt. Gordyliõ(quod alii Seſeli vocant)calidum eſt, & vrinam ciet, & menſes ducit:radix ipſius cum melle delincta,humores in thorace educit.

¶*Γύρις,id eſt pollen*,ſimilem amylo vim habet, verùm calidiorem quodammodo. Gypſum ad hoc quod ſiccat,meatus obducendi vim habet: vnde ad ſanguinis eruptiones conuenit,cum polline & oui candido. Vſtum verò non amplius ſimiliter meatus obducit, ſed magis ſiccat & repellit maximè cum poſca.

Initium literæ Δ.

Δᾳ̃δες,id eſt Tedæ, habent quid acre & concoctorium ac exterſorium:vnde aceto coctæ dẽtium dolores ſanãt, ſi acetum colluatur:ſi verò etiam mel admixtum fuerit, pituitã detrahunt. At ſi in medicamẽta quæ delinguntur miſceantur,humores in thorace hærentes eductu faciles faciunt. Damaſcena in loco prunorum referentur.

Damaſoniũ exterſoriam quandam vim habet. Quare calculos atterit,& quæ per aluũ prodeũt, ad vrinas transfert. Daucus(qui & ſtaphylinus dicitur)duplex eſt: ſatiuus cuius radix flatuoſa eſt, & venerem ſtimulat: ſed & ipſum ſatiui ſemen quid habet quod venerem ſtimulat: ſylueſtris autem ſemen penitus flatus expers eſt, & vrinã ciet,& menſes mouet:ſimiliter autem & herba. *Δάφνης,id eſt lauri*,arboris folia ſiccant & calefaciunt vehemẽter:magis tamen fructus. At radicis cortex amarus & adſtringens aliquantulum,calculos atterit, & hepaticis commodat, trium obolorũ pondere cum vino odorato potus.

Daphne herba quæ etiam Alexandria vocatur: calida & acris,& ſubamara eſt: quapropter menſes & vrinas mouet. Sed & daphnoeides eiuſdē facultatis eſt,itémque chamædaphne:hæc autem etiam editur.

¶ *Δέρμα,id eſt pellis*, ouilla recens detracta adhuc calida, his qui flagris cæſi ſunt circumdata , mirificè ipſos ſanat. At Hippopotami pellis vſta, & cum aqua trita impoſita, tubercula diſpergit. Viperæ verò pellis trita impoſita,alopecia laborantibus mirificè pilos producit. Pelles ſiue coria ſolearum veterum vſtarum, cinerem ſiccātem faciūt: vnde attrita ex calceamētis curāt,ſi non amplius inflāmata ſunt,itémque ambuſta,& intertrigines,& extuberātia.

¶Dictamnum magis tenuis eſt facultatis quàm pulegiū: reliqua ſimilia ipſi habet. At quod pſeudodictamnum appellatur debilius eſt. Dionyſias dicta eſt in Androſæmo. Diphryges mixtæ eſt facultatis.habet enim & adſtringens quiddam,& moderatè acre : quapropter etiā ad maligna vlcera commodum eſt medicamentum.

Dipſaci ſpinæ radix ſiccat ordine ſecundo:habet etiā quid exterſorium.

¶Dorycnium ſimile quid habet temperamento papaueri & mandragoræ,immoderatè perfrigerans. nam modicè ſumptum ſtuporem inducit:amplius autē acceptum, occidit.

Dracontium ſimile quid Aro habet:ſed ipſo acrius & amarius eſt , calidius item ac tenuius : habet etiam quid adſtrictionis. Radix igitur ipſius viſcera purgat pota , & malignorum vlcerum optimum eſt medicamentum :ſed & folia ſimilia ſunt. Semen autem fortius eſt. Dryopteris dulcis eſt & acris,& ſubamara:in radice verò etiam acerba.vim habet erodentem,vnde etiam pilos tollit.

Δρυὸς,id eſt quercus, folia & fructus ſiccantem & calidā vim habent,adeò vt & vulnera recentia glutinēt,& inflāmationes incipientes ſedent.Quod verò ſub glandis cortice eſt membranoſum,circum fructus carnem ,id quum magis adſtringat,& ad fluxum muliebrem,& ad reliquos fluidos morbos datur.

Initium literæ E.

¶Ebenus lignum vim habet calefactoriā, exterſoriam, ac tenuem. Vnde etiam ea quæ pupillis tenebras offundunt extergere credita eſt:ſed & in alias oculares compoſitiones miſcetur.

Ἐγκέφαλος , id eſt cerebrum , leporis coctus, & affrictus, ac comeſtus, dentientibus pueris commodus eſſe fertur.Quidam etiā tremoribus auxiliari cerebri eſum ſcripſerunt.At Galli cerebrum cum vino potum,ferarum venenatarū morſibus auxiliari , & ſanguinis ex cerebri mēbranis eruptiones cohibere,Diſcorides dicit.Cameli verò cerebrum ſiccum cum aceto potum comitiales curare tradit Galenus:ſimiliter etiam muſtellæ cerebrum:verùm hirundinis cum melle ad ſuffuſiones facere :ouillum autem ſimiliter præparatum, infantibus dentientibus exactè opitulari.

¶ *Ἐλαίας,id eſt oleæ*,ramuli tātum frigiditatis habēt quātum etiam adſtrictionis:fructus exactè maturus moderatè calidus eſt: immaturus adſtringentior eſt & frigidior. At oleæ Æthiopicæ lacryma ſimilis ammoniaco tenui,exterſoriam vim habet.Quare ad cicatrices,& albugines,& viſus hebetudinem ipſa vtuntur , & ad dentium dolores in cauernas indita : quidam hanc ſylueſtrem oleam eſſe tradunt.Oleum porro ex oliuis drupis,dulce calidúmque moderatè eſt,& magis humectans : verùm ex immaturis, in quantum particeps eſt adſtrictionis , in tantum etiam frigiditatis:at quod lotum eſt, magis mordacitatis exors eſt.Antiquū verò quanto eſt antiquius,tāto eſt calidius,& maiore diſcutiendi vi præditum , & maximè ſi etiam ab initio tenuium partium fuerit. Hoc cognoſcitur ex puritate & pelluciditate , & ſi ex pauco multa corporis pars illinatur,& facilè à cute imbibatur:tale verò maximè Sabinū eſt. At verò quod ex ſylueſtri fit olea, exterſoriū eſt ſimúlque adſtringēs,& pro oleorum ratione ſicciſſimum. Sed & Cicinum æqualem vim cum vetere habet.Reliqua velut eſt Seſaminum,aut raphaninum , & alia pro ſubſtātiarum ratione ex quibus facta ſunt,etiam facultatis differentias habent. Elæomeli. In Syria ex trunco quodam arboris oleum fluit craſſius melle ac dulcius , quòd duorum cyathorum menſura, cum aquæ hemina potum, crudum & bilioſum humorem per aluum ducit. Torpidi autem fiunt qui id accipiunt , quod vereri non oportet, ſed ipſos excitare. Elaterium appellatur ſuccus fructus cucumeris ſylueſtris.Et eſt ſecundi ordinis calefacientiū, menſéſque prouocat,& fœtus corrumpit appoſitum,propter ſummam amaritudinem. Euacuat etiam per nares ſi cum lacte in ipſas infundatur:at infernè per clyſterem infuſum, pituitam euacuat: quandoque etiam ſanguinē.

Ἐλάτη, id eſt abies, arbor calfacit ac ſiccat ſimiliter vt populus nigra: verùm de reſina ipſius in reſinarum tractatione referetur. Elatine herba eſt ſimilis helxinæ: frigefacit ac adſtringit moderaté. Elaphoboſcus calidæ ac ſiccæ eſt facultatis,ſecundo ordine,& partium tenuium. *Ἐλελίσφακος, id eſt ſaluia* , euidenter calfacit, & ſubaſtringit. Elenium calidum eſt & ſiccum cum humiditate ſuperflua. Quapropter in delinctis admixtū, humores ex pectore educit:ſed & partes per ipſum rubefaciunt. *Ἐλεοσέλινον,id eſt Apium*, quod in aquoſis naſcitur locis,eadem poteſt quæ apium hortenſe,ſed maius ipſo eſt. Elephantis ex vngue ramenta ſi in cataplaſmate imponantur,reduuias curant.Oſſium item ac dentium ipſius ramenta quum ſiccæ ſint & exterſoriæ facultatis,talibus medicamentis miſcentur. *Ἐλκυσμα,id eſt argenti recrementum* , habet eandem vim quam plumbago.Adſtringit enim & attrahit : vnde emplaſtris fuſcis & ad cicatricem perducentibus miſcetur. *Ἐλλέβορος , id eſt ueratrum*,vterque calfacit ac ſiccat tertio diſceſſu. Eſt etiam acris ac exterſorius : vnde etiam ad leproſam cutem conuenit . At niger ſi fiſtulis indatur, in tribus diebus callum ex ipſis eximit. Elichryſon(alii chryſanthemō, alii Amarantum vocant)planta eſt coronaria,comam habens auricolorem,quæ cum vino pota vrinæ difficultati, & reptilium morſibus , & coxendicibus , & ruptionibus conuenit:menſes item ducit,& ſanguinis grumos diſſoluit cum vino mulſo pota: auxiliatur etiam deſtillationibus. Elxine,(quam alii perdicium,alii parthenium,alii ſideritim,alii heracleam vocant)vim habet exterſoriam, & leniter adſtringentem,cum ſubfrigida humiditate. Elxine quæ & Ciſſampelus,diſcuſſoriæ eſt facultatis. Elymos (quæ & Meline,*id eſt panicum*)ſimilē milio vim habet,ſiccans ac frigefaciens forinſecus impoſitum : ſiccat autem & ventris fluxiones.

Empetron aut praſoeides,medicamentum eſt purgatorium pituitæ ac bilis.Eſt autem & ſalſum:vnde fuerit etiā exterſorium.

¶Epithymum ſiccat & calfacit tertio abſceſſu , eſtque Thymo efficacius. Epimedii vis eſt moderatè frigefaciens cum aquoſa humiditate. Hæc in cataplaſmate impoſita mammas erectas conſeruat. Pota etiam ſteriles facere dicitur. Epimelis quæ Vnedo apud Italicos ruſticos appellatur,eſt velut malus ſylueſtris: cuius fructus acerbus eſt,ſtomacho malus, & capitis dolorem inducēs.

Epipactis(quæ & Elleborine)contrà lethalia medicamenta bibitur,& ad hepatis morbos.

¶ *Ἐρέβινθος,id eſt Cicer*, legumen familiare flatuoſum eſt, nutriens,aluo commodum,vrinam ciens, lac & ſemen generans,menſes ducens. Quod verò Aries ſiue Arietinum appellatur,magis quàm reliqua vrinā ciet. Decoctū ipſorum calculos renum atterit,& maximè nigrorum. Quod autem *ὀροβιαῖον, id eſt Eruinum*,vocatur, calidius his eſt,& ſubamarum. At agreſte omni modo fortius eſt ſatiuo.

Ἔρια, id eſt lanæ,ſordidæ ad irrigationes cōmodæ ſunt. Œſipus enim ipſarum concoctorius eſt velut butyrū. At non ſordidæ materia ſolùm exiſtunt: vſtæ verò vim habent acrem & calidam ac ſiccam, ſimúlque tenuium partiūm,vt etiam humore flaccidas in vlceribus carnes citiſſimè conſumant. Erica diſcuſſoriæ citra mordacitatem facultatis eſt. Flore autem & foliis ipſius maximè vtendum eſt. Erinos aquatica herba eſt: cuius ſeminis drachmæ duæ cum mellis drachmis quatuor illitæ, oculorum fluxionem ſiſtunt. Succus autem ad auriū dolorem facit. Ermodactyli radix purgatoriam vim

habet,tum ipsa,tum decoctum ipsius.Priuatim autem arthriticis in ipsis fluxionibus exhibetur: stomacho multũ noxia est. Ἑρπυλλος,*id est serpyllum*,calefacit, vt vrinas & menses moueat. Erythrodanum rubra tinctorum radix est,acerba & amara,quæ splenem & hepar & rhenes expurgat,vt etiam cruenta per vrinam expellat, & menses moueat. Cutis quoque sordes extergit. Ἐρυσίμου, *id est Irionis*, semẽ feruidum est & calfactorium instar nasturtii.Quapropter torrefactum in fermento,& in delinctis additum, thoracẽ purgat. Verùm in cataplasmate duritias mollit,& occultos cãcros iuuat. ¶Εὔζωμον, *id est eruca*,similis superiori est temperamento,sed flatuosa.Quare etiam ad venerem stimulat: semen ipsius etiam vrinam ciet: syluestris verò satiua fortior est. Eupatorium tenuem ac incidentem vim habet, absque manifesta caliditate:vnde etiam obturationes hepatis expurgat. Habet & quid adstrictionis. Euphorbium vrentem ac tenuium partium vim habet,similiter vt reliqui spissi liquores.

¶Ephemerum,non venenatũ illud,sed quod iris syluestris appellatur, mixtæ facultatis est, repulsoriæ ac discussoriæ.

¶Ἐχίδνης,*id est uiperæ*,carnes calidæ & siccæ sunt temperamẽto euidenter,totum corpus per cutẽ expurgãtes.Quare multi elephãtici ex ipsarum esu aut potu sanati sunt: quæ verò in maritimis aut aliis siccis locis degũt, etiam sitim magis inducunt. Echinus herba est acerba, ac repulsoria, & siccandi vi prædita. Ἐχίνου, *id est Erinacei*,terrestris caro assiccata,fortiter discutit ac siccat. Pota igitur elephanticis,& malo habitu præditis,aliisque pluribus auxiliatur.Pellis autem ipsius vsta,magis siccat ac discussoria euadit. Alopecias itaque cum pice liquida illita sanat: at marini pars ea quæ editur, vrinam ciet, & aluo commoda est. Testa verò vsta,terrestris Erinacei pelli similis est. Echion(quam alii dorida,alii etiam hanc Alcibiadium vocant)herba spinosa est,quæ non solùm à reptili bestia morsis opitulatur in vino pota,sed etiam præbibita eos qui mordentur illæsos conseruat.

¶Epsema coctũ mustũ est,quod alii Siræum,alii sapã appellant, calefacit moderatè ac concoquit. Meatus etiam obducit,& morsus exors est.

Initium literæ Z.

Zea similem tritico vim habet,medium obtinens inter caliditatem ac frigiditatem,leniter autem siccans.Habet etiam vim obducendi meatus.

¶Zingiberis radix calefacit fortiter,sed nõ primo statim occursu, quum inelaboratam quandam crassiorum partium humiditatem habeat, ob quã facilè etiam perforatur: perseuerantem autẽ conseruat caliditatem.

¶Zythus, *quam ceruisiam uocant*, compositam substãtiam habet.Nam & acris est,velut ex putredine factus, & frigidus,ex acida qualitate:quare etiam mali humoris. Ζύμη,*id est fermentum*,etiam ipsum ex contrariis componitur. Nam & aciditate frigida participat, & putredinosa caliditate,insuperque ea quæ ex sale & farina accidit. Est igitur non moderatè calidum ac discussorium.

¶Ζωμὸς,*id est iusculum*,ex recentib⁹ piscibus aluũ subducit,& per se, & cum vino potum. Priuatim verò id quod ex phucis,scorpiis,iuliis,percis, & aliis teneris petrosis fit simplex,cum aqua & oleo & anetho ac sale.Similiter etiã id quod fit ex iis quæ testa integuntur, maximè tellinis, chamis, & conchulis. Sed & galli antiqui cum sale plurimum cocti iusculum aluum subducit: at gallinæ vice versa sistit.

Initium literæ H, hoc est E longi.

Ἡδύοσμον,*id est menta*,calida est & tenuis,& acris facultate ex tertio ordine,cum semicocta humiditate, ob quam etiam ad venerem stimulat:habet etiam quid amari.Quare etiam lumbricos necat. Verùm acerbitate sua recentes sanguinis educti ones compescit.

H'dysarum aut pelecinus, amarum & subac erbum est:vnde potum stomacho commodum est. Viscerum autem obturationes expurgat. ¶H'liotropiũ magnũ, quod etiam σκορπίουρον,vocant,calidæ est ac siccæ & extersoriæ facultatis.Huius decoctum potum ducit pituitam

A & bilem.Semen ipsius in cataplasmate impositum,verrucas formicarias & alia consimilia reficcat: at paruum & hæc tollit, & lumbricos occidit, si cum semine & nitro & hyssopo ac nasturtio bibatur.

¶H'lectrum populi nigræ lacrymam, circa Eridanum fluuium diffundi & congelari aureo colore tradunt. Hoc tritum potum stomachi & alui fluxiones,itémque sanguinem sistit. ¶H'merocallis radix similẽ radici lilii vim habens,similiter vt illa ambustis auxiliatur. H'mionitis adstrictione cum amaritudine participat.Quare
B etiam splenicis prodest cũ aceto pota. ¶H'par canis rabientis assatum si edatur,ab ipso morsis auxiliari dicũt. Capræ verò hepatis assati saniem nyctalopis instillatam prodesse:sed & vaporem ipsius cocti oculis suscipere iubent,& ipsum in cibo sumere:& si edatur,comitiales manifestare.Eadem eti[illegible] inũ facere tradunt. At lacertæ iecur corrosis d[illegible], inditum,dolorem eximit.Lupi verò hepar in medic[illegible]mentum hepaticum ex eupatorio constans iniicitur.Asininum assatum si comitiali laborantes ieiuni edant, opem inde sentiunt. Aprinum recẽs
C siccatum tritum cum vino ad reptilium morsus bibitur: Mergi verò hepar siccum potum calculos eiicit.

¶Ἠριγέρων,*id est Senecio*, mixtam vim habet,frigefactoriam ac moderatè discussoriam. H'ryngium calefacit quidem non manifestè:siccitatis autem non obscuræ nec modicæ particeps est.

Initium literæ Θ.

Θαλάσσιον ὕδωρ, *id est aqua marina*, acris & moderatè calfactoria est, siccandique vim habet. Et pota quidem stomacho noxia est,aluum autem turbat,& pituitam du-
D citat si calida affundatur,attrahit ac discutit. Θalictrum vim habet siccantem citra mordacitatem. Diuturna itaque vlcera ad cicatricem perducit. Θapsia acris est & fortiter calfactoria cum humiditate. Trahit itaque ex profundo violenter,& attractũ discutit.

¶Θεῖον, *id est sulphur*,attractoriæ & ipsum est facultatis, calidùmque ac tenuiũ partiũ,vt ad multa venenũ eiaculãtia resistat,& maximè in pastinaca marina,& dracone,siue siccũ inspergatur, siue etiam ad saliuã, aut vrinam pueri, aut oleum,aut mel admisceatur. Sed & scabiosa miri-
E ficè sanat. Θέρμος,*id est lupinus*,qui editur, meatus obducendi vim habet. Amarus autem extergens, & discutiens,& siccans citra mordacitatem,lumbricos tollit, tum in cataplasmate impositus, tũ pot⁹:& viscera expurgat cũ ruta & pipere potus.Sed & cutis vitia extergit,& tumores discutit,cum aceto mulso impositus. Syluestris autem amarior est, & per omnia vehementior satiuo. ¶Θelypteron,quam aliqui nympheam, aut πτερὶν,*id est filicem*, nominant,quòd facultate filici similis sit. Hæc pota cum vino,latos & rotundos lumbricos occidit, fœtus etiã per-
F dit:folia verò eius comesta aluum molliunt.

¶Θlapsis semen est facultate acre,vt etiam internos absceſsus potum rumpat. Menses etiam mouet,& per sedem infusum coxendicibus prodest,cruenta euacuando. Nam & aliàs biliosos humores sursum ac deorsum purgat, si acetabuli mensura bibatur.

¶Θρίδαξ,*id est lactuca*, humidum ac frigidum olus est; nõ externè,sed iuxta fontanarum aquarum temperamẽtum. Quare ad calidas inflammationes conuenit. Sitim item eximit,& geniture fluxum sistit pota,itémque femi-
G nis per somnum effusionem. Syluestris minus quàm hæc frigefacit ac humectat:est autem ſucculentior.

Θymus calefacit ac siccat tertio ordine. Vim habet secandi viscosos ac crassos humores. Θymbra syluestris eadem quæ thymus potest:hortẽsis autem per omnia debilior est: sed ad esum melior. Θymelæa ex qua granum cnidium est,similem ipsi vim habet.

Initium literæ I.

Idæa radix sapore ac facultate acerba,ad sanguinis eruptiones, & fluidas affectiones cõuenit pota,ac foris im-
H posita.

Ἱδρῶτα,*id est sudorem*,per se colligere operosum est. Miscetur autem in palestris eorum qui se exercent ad πάτον, *id est puluerem*,qui repulsoriam solùm vim habet, & euadit totum hoc discussorium. Inflammatis itaque mãmis

efficax est auxilium, & ad extinguẽdum in ipsis feruorẽ. Facit etiam ad glandularum tumores: si verò siccius id fuerit, Cyprino aut rosaceo emolliatur.

¶ Ἰξὸς, *id est uiscum*, calefacit cum acrimonia. Trahit itaque fortiter ex profundo, & discutit similiter vt thapsia: sed lōgè inefficacior quàm illa est.

¶ Ἴου, *id est uiolæ*, folia aquosam ac subfrigidam substantiam præpolentem obtinent. Ἰός, *id est ærugo*, acrẽ qualitatem gustantibus exhibet, discutitque ac tollit & consumit, nō teneram modò sed duram etiam carnem: si verò quis parum de ipsa ad multum cerati miscuerit, extersorium citra mordacitatem medicamentum efficiet.

¶ Ippocampus marinum est animal, cuius vsti cinis cū pice liquida alopecias densat. Ippolapathum in paludibus nascitur, & λαπάθῳ, *id est rumici*, simile est. Ἱππομάραθρον id quod καχρυί, *id est rosmarini*, semini simile est, magis siccat quàm μαράθρον, *id est fæniculum*. Quare etiam aluū sistit, & calculos atterit, & menses mouet. Quòd verò semẽ coriandro simile habet, simile illi est, sed debilius.

Ἱπποποτάμου, *id est equi fluuiatilis*, testis sicc⁹ potus, aduersus reptilium morsus prodest. Ipposelinum similem σελίνῳ, *id est apio*, vim habet: sed tamen debiliorẽ. Ippuris adstringẽtem cum amaritudine qualitatem habet, & propterea siccat fortiter, simúlque citra mordacitatẽ. Vulnera itaque maxima glutinat, & intestinorum herniæ prodest, & fluidas affectiones sanat cum vino pota.

Ippophaes, aut hippophæos quo expoliunt vestes, frutex est sarmentitius, cuius radix exsuccatur velut thapsia. Succi autem obolus vnus cum erui farina datus, bilem ac pituitam purgat: sed & tota planta siccata purgatoriā vim habet.

¶ Iris calefactoria, & multum tenuium partium est, extergitque ac concoquit. Ad tussim itaque conducit, & humores in thorace eductu faciles efficit, & tormina sanat, & vlcera sordida purgat: pota verò cum aqua mulsa aluū euacuat.

¶ Isatis satiua qua tinctores vtuntur, siccantem vim habet, itémque adstrictionem. Itaque etiam magna vulnera durorum corporum glutinat, & sanguinis eruptióni ex ipsis prodest, & laxos tumores discutit, & omnibus malignis resistit. Syluestris autẽ magis mordax, & propterea magis siccans, ad humectas putredines fortius resistit: ad alia verò peior est, vtpote mordax. Verùm ob fortem facultatem etiam splenicis vtilis est. Isopyron aut phasiolum, semen amarum ac subacerbum habet. Extergit itaque & secat crassos ac viscosos humores, ita vt simul corpora contrahat ac adstringat. Quapropter etiam ea quæ in profundo sunt purgat, & sanguinem spuentibus non aduersatur.

Ἰτέας, *id est salix*, folia habet & florem, facultate siccādi citra mordacitatem vi prædita. Habet etiam quandam adstrictionem. Siccior autem est cortex, cuius vsti cinis ex fortiter siccantibus est: nam & clauos & verrucas formicarias tollit cum aceto.

Ἰχθυοκόλλα, *id est gluten*, piscium facultatem meatus obducentẽ & siccantem habet. Commodat ad emplastra capitalia & glutinantia, & ad cōpositiones ad leprā paratas. Facit etiam ad faciem erugandam.

Initium literæ K.

Kacani radix siccat moderatè, & citra mordacitatem meatus obducit. Quapropter etiam arteriæ asperitatibus prodest delincta cum vino, & commansa velut tragacantha, & glycyrrhiza. Kaycamum lacryma est ligni Arabici, quæ myrrhæ similis est, & odorata, qua etiam pro suffitu vtuntur. Vim habet extenuandi obesos extersoriámque ac ab obturatione liberantem. Kadmiæ ambæ siccant. Sed βοτρυΐτις, *id est racemosa*, tenuiorum partium est, placitis crassiorum. Vsta verò Cadmia citra mordacitatem siccat & extergit, & fit vtilis ad vlcera repletione indiga, circa oculos & totum corpus, & maximè humidiora, in mollioribus corporibus: nam in durioribus efficacioribus opus est medicamentis. Kaccalia vim & vsum cacano similem habent. Kalamagrostis siccat. Quapropter succus & decoctum radicum ipsius in oculares compositiones miscentur: semen vrinam ciet, & stomacho commodum est. Kalamintha calida & sicca temperamento est tertio ordine, tenuium item partiū & acris, multóque fortior quàm mentha: est enim velut syluestris mentha. Facilè itaque ex profundo attrahit ad seipsam, ideóque sudores mouet, & totum corpus discutit, & rigores per circuitum repetentes sedat, tum si extrinsecus cū oleo strenuè affricetur, tum si intra corpus bibatur. Sed & ad coxendicum dolores imposita ipsos soluit, & vitiatos circa cutem humores detergit. Kalamus aromaticus calfacit ac siccat secundo ordine. Habet etiā quid tenuium partium & adstringens, vrinámque ciet, & compositionibus stomachichorū & hepati ac vtero destinatis admiscetur: qui verò phragmites appellatur extersorius est. Folia verò ipsius viridia moderatè frigefaciūt. Cortex autem vstus calefacit & siccat tertio ordine: radicẽ ipsius cū bulbis in cataplasmate impositā spicula & aculeos attrahere dicūt. Κάμπαι, *id est Erucæ*, olerū illitæ cū oleo à morsibus eorū quæ virus eiaculātur tutos præstare dicūtur. Kantharides quæ in tritico inueniūtur, luteas transuersas zonas habentes aceti calefacti vapore suffocatæ multum vsum sui exhibent. Nam & scabiosos vngues eximunt cum cerato, & clauos ac scabiosas affectiones iuuant. Erodunt etiam ac vrunt: quidam etiam vrinam cientibus medicamentis parū quid ex ipsis miscuerunt ac exhibuerunt. Kannabis semen flatus discutit & siccat, adeò vt etiam geniturā reficcet. Succus eius viridis ad aurium dolores ex obturatione facit.

Kanopum sambuci flos est, de quo dictum est.

Κάπνιον, alii κάπνος, *id est fumaria, siue fumus*, terræ nomen habet ex eo quòd succus ipsius multam lacrymam attrahit: nam visus acumen inducit: acris autem & amara est, Vnde etiā vrinas biliosas multas propellit, & obturationes ac debilitates hepatis sanat: stomachúmque corroborat, & ventrem mollit. Kapparis radix extergit & expurgat, & amaritudine acredinéque sua secat ac discutit: acerbitate verò contrahit, adstringit, ac densat. Quapropter lienes induratos iuuat pota & forinsecus imposita, menses item mouet, & pituitam per os educit. Malignis quoque vlceribus prodest, & dentium dolores sanat. Tumores etiā ac vitiligines discutit, & vermes in auribus necat. Folia item ac fructus similem quidem, sed debiliorẽ vim habent. Καρδαμίου, *id est nasturtii*, semen vrendi vi præditum est velut sinapi: quare in cataplasmate impositum rubefacit. Siccat etiam crassos humores si cum aliis bibatur: sed & herba ipsa sicca quidem similis est facultatis, humida verò moderatior. Quare etiā crudam ipsam edunt. Cordamomum acre quidem etiā ipsum est, sed nasturtio debilius. Habet etiam quid amaritudinis ob quam lumbricos necat, & scabiem extergit cū aceto. Καρίς, *id est squilla, piscis*, tritus, & cum bryoniæ radice potus, lumbricos occidit. Kancrorum vstorum cinis, si quidem fluuiatiles sint, siccat similiter vt erinaceorum & cochlearum cinis: verùm totius substantiæ proprietate, mirificè operatur potus in rabiosi canis morsu. At marinorum cinis excellentem habens siccitatem, ad hoc quidem non conuenit, sed his qui maiore reficcatione indigent prodest. Fluuiatilis certè, si tritus in cataplasmate imponatur, spicula & aculeos eiicit. Karoi semen siccat & calfacit tertio ordine. Flatus itaque discutit, & vrinam ciet, non semen solùm, sed & tota planta.

Karpesium aromaticum est & tenuium partium. Extergit itaque viscerum obturationes, & vrinas mouet, & rhenes expurgat calculo laborantes. Karya nux arbor in germinibus quidem adstringẽs quid habet: verùm plurimum in nucum ipsarum corticibus. Succus itaque ipsorum coctus cum melle stomaticum ori commodum fit medicamentum. Putamen autem nucis vstum, tenuiū fit partium, & citra mordacitatem siccat: quod verò ex ipsa editur, quum oleosum sit, facilè in bilem transit. At oleum ex ipsa, tenuium partium est, ac discussorium tumorum ac putredinum. Quæ verò rancidæ sunt nuces ob vetustatem, extersoriam cutis vitiorum vim habent. Cæterùm nux Pontica, quæ & tenuis ac parua appellatur, frigidior est & austera, in reliquis autem magnæ similis.

Karyophyllon non pro nominis ratione etiam substā-

tiam habet, quum folium nucis illo ſignificetur. Verùm
ex India velut flores quidā arboris, feſtucarum ſpeciem
præferentes, nigri, digiti fere longitudine, afferuntur, aro-
matici, & acres, ſubamari, calidique ac ſicci circa tertium
ordinē. Hi multiplicis vſus ſunt, tum in obſoniis, tum in
aliis medicamentis. Kaſſanium quidam balſami
fructum eſſe dicunt, de quo ſupra in balſamo egimus.

Kaſſia calfacit ac ſiccat tertio ordine. Eſt & ſatis te-
nuium partium, acriſque ac moderatè adſtringens. Secat
itaque ſimúlque diſcutit, & inſtrumentis robur addit: du-
cit etiam menſes. Kaſtoreum calfacit ac ſiccat cum
partium tenuitate excellenti. Ob quam ſupra alias actio-
nes, etiam neruorum ex humorum copia affectionibus
conuenit: & perfrigerata facilè recalefacit, tum foris ad-
hibitum tum potum, ita vt nullā aliā partem lædat, etiā-
ſi vtētes eo moderatè febricitēt, quēadmodū in delatio-
nibus in ſoporem, & lethargis. Mouet etiam mēſes, & ſe-
cundas eiicit. In cerebri verò & pulmonis affectionibus,
ſuffitum per inſpirationem magnopere prodeſt. Kau
calis, quam alii daucum ſylueſtrem appellant. Nam & ve-
lut daucus calefacit, & ſiccat, & vrinam ciet, & ſale condi
tus reponitur.

¶Κέγχρος, *id eſt milium*, frigefacit primo abſceſſu, ſiccat
ſecundo: eſt etiam quodammodo parum tenuium partiū.
Forinſecus itaque in ſacculis pro fomento adhibitum, &
in cataplaſmate impoſitum ſiccare ſolet. Kedrus,
tum quæ fruticoſa, iunipero ſimilis eſt, tum quæ arbor eſt
calfacit ac ſiccat tertio ordine. Oleū autem ex ipſis, quod
Kedræam vocant, etiam quartum ordinem attingit, mul-
tum tenuium partium exiſtens. Teneras itaque carnes
promptè & citra dolorem erodit: duras autem, & maxi-
mè mortuorum, ſiccat, & à putredine aſſeruat. Pediculos
item, & lentes, ac aſcarides, & aurium vermes necat, & alia
plura facit. Centaurii magni radix acris & calida, cū
terrea adſtrictione eſt. Menſes itaque propellit, & fœtus
necat ac eiicit. Vulnera item glutinat, & ſanguinē ſpuē-
tibus prodeſt, itémque aliis circa thoracē affectionibus.
At parui centaurii radix quidem inefficax eſt, ramuli ve-
rò fortiter & citra mordacitatem ſiccant: vnde ſupra ea
quæ de magno Centaurio dicta ſunt, decoctum ipſius ex
coxendicum morbo laborantibus per ſedem infuſum,
biliosa euacuat, quandoque etiam cruenta, & magnopere
auxiliatur. Κέρας (*id eſt cornu*) capræ ac cerui, vſtum,
dentes nitidos facit, gingiuas nimia humiditate flaccidas
contrahit. At ceruinum cum vino tritum, deinde oblitū,
dentes mobiles ſiſtit. Poſt vſtionem autem lotum, dyſen
teriis, cœliacis, ſanguinis ſputionibus & morbo regio pro
deſt, duorum cochleariorum menſura. miſcetur etiam in
oculares compoſitiones. Taurinum autem cornu cum a-
qua potum, ſanguinis eruptiones cohibet. Keraſia
dulcia quidem per aluum magis ſubeunt, auſtera verò ma
gis ſtomacho commodant. Acida propter ſecandi vim
pituitoſis & excrementoſis ſtomachis conueniunt. At gū
mi arboris exaſperatas arterias læuigat, & calculo laborā
tes cum vino potum iuuat. Keratonia arbor, & fru-
ctus ipſius κεράτια, *id eſt ſiliquæ*, ſiccantis ac adſtringentis
ſunt facultatis. Hæ verò etiam dulcedine quadam partici
pant. Κεφαλαὶ (*id eſt capita*) ſale aſſeruatarum mæna-
rum, vſtæ, ſiccantem acquirunt facultatem, nō valde acrē.
Rimis itaq; ſedis & gurgulionib⁹ diu induratis cōmodāt.
At cerri piſcis caput totū vſtū ad alopecias facit cū adipe
vrſino: idem facit & muris caput vſtum cum melle. Cæte-
rùm milui caput ſiccum ſine plumis, quantum tribus di-
gitis prehendi poteſt, cum aqua potum, podagricis pro-
deſt. Lacertæ verò caput aculeos educere tradunt, & formi
carias verrucas, itémque alias, & clauos. Κηκὶς, *id eſt
galla*, omphacitis, acerbum valde eſt medicamentum: vn
de ſiccat, & fluxiones repellit, & contrahit, ac adſtringit
laxas ac debiles partes. Omnibus item fluidis affectioni-
bus conducit: & ſit ſanè tertii ordinis in ſiccando, ſecun-
di in frigefaciēdo. Altera verò, flaua ac laxa & magna, ſic-
cat quidem, ſed minus quàm illa, quātum etiam adſtrin-
gendi vi inferior eſt. At inflammationes in ſede, & prola
pſus ſedis cocta adiuuat. Vſtæ verò gallæ & aceto reſtrin
ctæ ſanguinem ſiſtunt. Kepæa portulacæ ſimilis eſt.

A Folia eius pota ſcabioſæ veſicæ auxiliantur: radix cum aſ
parago myacanthino pota, vrinæ ſtillicidium ex obtura-
tione obortum ſanat. Kera quum temperata ſit, alio-
rum medicamētorum materia eſt. Ipſa verò per ſeipſam
ex leniter concoquentibus eſt. Habet enim exiguum quid
diſcuſſoriæ & calidæ facultatis. Κήρυκες, *id eſt muri-
ces ſiue buccina*, teſtam habent quæ vſta vim validè ſiccan-
di citra mordacitatem habet: quapropter malignis vlceri-
bus conuenit. In putredinoſis autem aut cum aceto, aut
vino, aut aceto mulſo, ipſa vtendum eſt. Quæ verò velut
B caro ipſorum eſt adhuc viuentium, ea in oleo coquitur, o-
leúmque hoc auribus dolentibus prodeſt, ſi ipſis inſtille-
tur.

¶Κίκεως, (*id eſt ricini*) ſemē, purgat, exterſoriámque ac
diſcuſſoriam vim habet: ita etiam folium, ſed debilius:
verùm de oleo dictum eſt. Kinnabaris, acris modera-
tè facultatis eſt: habet etiam quid adſtrictionis.

Kinnamomum ſummè tenuium partium eſt, non ta-
men ſummè calidum, ſed ex tertio ordine. Nihil autem
ſiccat adeò, ex iis quæ ex æquo cum ipſo calefaciunt, pro
C pter partium ſubſtātiæ tenuitatem. Kinnamomis ve-
rò velut debile quoddam Kinnamomū eſt: quidā ipſam
Pſeudocinnamomum vocant. Kircææ radix calefa-
ctoria & odorata eſt, quæ cum vino pota vteros expurgat:
ſemen cum ſorbitione potum, lac generat. Κίσηρις
id eſt pumex, exterſorius maximè dentiū eſt, non ſolùm fa
cultate, ſed etiam aſperitate. Iniicitur & in medicamenta
carnes in vlceribus generantia, & in ea quæ cutis vitia ex-
tergent. Si verò vratur, magis tenuium partium & mor-
dax fit: lotus mordacitatem deponit. Kiſtos aut Kiſ
D ſarus, frutex eſt adſtringens, & leniter frigidus facultate.
Folia ipſius ac germina tantum ſiccant vt etiam vulnera
glutinent. Flores autem ſicciores circa tertium ferè ordi
nem, dyſenterias & fluidas affectiones ſanant poti: forin-
ſecus autem putredinoſa vlcera iuuant. Κισσὸς, *id eſt
hedera*, ex cōtrariis cōpoſita eſt facultatibus. Adſtringit e-
nim & frigefacit, acriſque eſt ac calida, aquoſa ac tepida
ſubſtantia participans, quum viridis eſt. Huius folia cocta
cum vino vulnera glutinant, ambuſtis & ſplenicis pro-
ſunt. Succus medicamētum eſt quod naribus infunditur,
E & diuturnas in auribus fluxiones ſiſtit: lacryma ipſius, vt
quæ acrior ſit, pediculos necat, & pilos abolet. Ki-
trium, quod & malum Medicum, mediam ſui partē aci-
dam aut qualitatis exortem habet. In qua ſemen tertii frī
gefacientium ac ſiccantium ordinis eſt. Cortex ſiccat ſe-
cundo ordine, non etiam frigefacit, ſed acris eſt. Caro i-
pſius craſſi ſucci & pituitoſa ac frigida eſt. Semen autem
diſcutit ac ſiccat ſecundo abſceſſu. Sed & folia, ſiccantis
ac diſcuſſoriæ ſunt facultatis. Kichorium, aut picris,
velut ſylueſtris ſeris eſt, frigefaciens ac ſiccans primo abſ-
F ceſſu. Habet etiam quid adſtringens: vnde hepaticis dy-
ſenteriis conducit.

¶Klematis (quā alii daphnoeides, alii myrſinoeides, alii
polygonoeides vocant) ſarmēta habet longa, craſſitudine
iunci holoſchœni appellati: folium ſimile lauro: vim ha-
bet ſiccantem. Itaque alui profluuia, & dyſenterias & den
tium dolores ſedat, & morſis à beſtiis venenatis ſuccurrit.
Altera clematis arboribus obuoluitur velut ſmilax, acriſ-
que ac vſtoriæ eſt facultatis. Huius ſemen cum aqua potū
pituitam ac bilē deorſum ducit. Folia cataplaſmatis mo-
G do impoſita, lepras remouent. Klinopodium, calfa-
cientis ac ſiccantis eſt facultatis, nondum vrentis, ſed ter-
tii ordinis.

¶Knici ſemine ad purgationes ſolùm vtimur: ſi verò
quis foris ipſo vtatur, tertii calefacientium ordinis fuerit

¶Konchylia ſimilem buccinis vim habent. Κοιλίαν,
(*id eſt uentrem*) mergi, aut recentem coctam aut aſſicatam,
ſtomacho commodam eſſe dicunt, ſi edatur. Similiter e-
tiam gallinarum internam intra ventriculum tunicam, ſi
ſicca bibatur. Verùm Galenus facto experimento, ambo
H falſa ſe comperiſſe aſſerit. At palumbis ventrem paulatim
potum, calculos per vrinam expellere, tradit Dioſcorides.
Muſtellæ vēter potus cōtra omnes venenatas beſtias me-
dicamentum auxiliare dicitur. Κόκκος κνίδιος, *id eſt
granum Cnidium*, fructus eſt thymelææ, non chamelææ, ve-

lut quidam putarunt:estque acris ac vrentis facultatis. Potum autem aquam deorsum purgat. Κόκκος βαφικὸς, *id est granum tinctorium*, citra mordacitatem reficcat. Quapropter magnis vulneribus conducit,& fauciatis neruis, cum aceto aut aceto mulso tritum. Κοκκυμηλέας(*id est pruni*)fructus aluum subducit recēs magis,siccatus minus. Decoctum eius collutum gurgulionis inflammationes sanat. At gummi arboris incidentem & tenuium partium vim habet:hoc cum vino potum quidā lapides atterere dicunt:cum aceto verò impetigines puerorum sanare. Cæterùm syluestrium prunorum fructus euidenter adstringit,& aluum sistit. Nominatur autem planta hæc in Asia προύμνον. Videntur autem domestica pruna siccata esse ea quæ nunc Damascena appellantur,vt dicit Galenus.

Κόλλα,*id est gluten*, quod ex similagine & polline fit, meatus obducendi & concoquendi vim habet. Κολοκύνθη(*id est cucurbita*)humidi ac frigidi temperamenti est in secundo abscessu. Vnde tota in cataplasmate imposita calidas inflammationes refrigerat. Κολοκυνθὶς (*id est syluestris cucurbita*) vim fortem purgatoriam habet. Ipsius viridis succus affrictus,coxendicum doloribus prodest.

Κόμαρος (*id est arbutus arbor*)est acerba sua qualitate,vnà cum fructu,quem Memycœlon appellant. Est autem hic stomacho noxius,& capitis dolorem inducit. Κόμμι (*id est gummi*)siccantis & meatus obducentis facultatis est: & nimirum etiam asperitates sanat. Κονία, *id est lixiuium*,appellatur quod velut lotura cineris est. Quod ex ficulneo & tithymallorum cinere fit,præ omnibus extergit ac siccat maximè,vt fere erodentem iam habeat facultatem. Si verò etiam calcem assumat cinis, vstoria vi præditum lixiuium facit, quod sanè etiam προσπόσακτον nominant, & medicamentis quæ per clysterem in sedem infunduntur maximè miscetur. Omnium autem fortissimum est quod ex sola calce fit. Konizæ ambæ siccant ac calefaciunt tertio abscessu. Vnde etiam oleum in quo coquuntur,rigores per circuitum repetentes sedat. Sed & flores similem vim habent, quorū decoctum mēses mouet,& fœtus eiicit:quæ verò in aquosis locis nascitur,graueolētior,& facultate debilior est. Κόπρος, *id est Stercus*, omne calidæ & maximè siccātis ac discussoriæ facultatis est. Euariat autem iuxta animantis excernentis ipsū tēperaturā & victū. Canū itaque stercus quū ossa vorauerint siccatum,cum scisso lacte potum dysentericos sanat,item vetusta vlcera, si medicamentis ad hoc idoneis admisceatur. At in anginis & inflammatis tonsillis melle exceptum illinitur. His autem & puerorum nō superfluo victu vsorum stercus magnopere prodest. Stercus luporū quod & ipsum albidius in quibusdam fruticibus reperitur,colicis generosè opitulatur, non potum modò sed etiam appensum. Appendere autem ipsum oportet ex lana de ouicula quam lupus dilaniauit, aut ex pelle ceruina. Caprinum stercus acrius est & magis discussorium,& induratos tumores discutit impositum, & maximè in duris carnibus. Vstum verò,magis exterſorium & tenuium partium euadit. Bubulum habet etiam vim quandam attractoriam. Vesparum itaque & apum plagas sanat. Sed & si hydropicorum totum corpus bubulo stercore in sole illinatur,magnificè prodest. Ouillum si cum aceto adhibeatur verrucas formicarias & alias, itémque furunculos ac clauos sanat. Columbarum syluestrium stercus, multo acrius quàm aliarū est, & cum nasturtii semine rubefacit. Gallinarum domesticarum cum aceto mulso, aut aceto, aut vino mulso potum,strangulantes fungos per vomitū educit,& auxiliare medicamentum fit: hoc etiam colicis bibendum quidam dedit: aliqui etiam ciconiarum stercus potum,rectà ceruice spirantibus auxiliari dicunt. Murium stercus magis quàm alia extergit,alopeciisque conuenit,& puerorum sedi appositum, ad excretionem proritat. Sturnorū stercus vbi oryzam ederint,exterſorium fit,vt etiam maculas solares exterat. Crocodilorum terrestrium vitiligines exterit: quemadmodum niliacorum crocodilorum stercus albugines attenuare creditum est.

Koralliū velut arborea planta est, quæ in lapidem indurescit,non in terra nascens, sed in cœnosa maris parte. Est autem colore rubicundum, lapidi simile. Vim ha-

A bet valde siccantem & moderatè adstringentem. Conuenit itaque sanguinem spuentibus,& dysentericis.

Κόρεις(*id est cimices*)animalia acrem vim habent. Scribunt itaque aliqui quòd si cum aceto bibantur, hirūdines eiiciant. Koris herba(quam alii hypericum vocant) acris est & odorata:semen eius potum vrinas & mēses mouet:auxiliatur etiā morsis à phalangiis. In opisthotonicis(*id est qui retrò conuelluntur*)cum oleo illinitur.

Koriānū aut Coriō(*hoc est Coriādrū*)ex cōtrariis facultatibus cōpositū est,tenuiū quidē partium terrea, amara, aquosa verò humiditate tepida. Habet etiā parum quid B adstrictionis,vt inflammationibus & ignibus sacris non valde feruidis conueniat,& tumores molliores cum aliquo ad id idoneo discutiat. Semen modicum potum cū passo lumbricos expellit:amplius acceptum mentem percellit. Κόρυδος siue κορυδαλὸς(*id est Galerita siue Alauda*) auicula cocta cū simplici iure, colicis opitulatur. Verùm assiduè & sæpe edere ipsam cum iure oportet. Koronopodis radix etiam ipsa cœliacis commoda esse in cibo accepta creditur. Kostus modicæ valde amaræ,plu-

C rimæ verò acris ac calidæ qualitatis particeps est. Vnde vbi aut calfacere partē aliquā propositū est, aut humorem aliquem ex profundo ad superficiem trahere, ad costum defugiunt. Vrinam itaque ciet, & mēses ducit,& lūbricos occidit:habet etiam quid flatuosi. Quare & ventrē stimulat cum vino mulso potus, coxēdicúmque morbo laborantibus, & resolutis, & rigoribus per circuitum redeuntibus conducit cum oleo affrictus. Kotyledō perfrigerat & repellit,extergitque ac discutit. Folia ipsius cum radice in cibo sumpta, calculos atterere credūtur,&

D vrinas ciere. Kochleæ vstæ multū siccātis sunt facultatis,& moderatè calidæ. Prosunt dysenteriis nondū putredinosis, si ad quatuor partes harum admisceantur piperis albi pars vna,& gallarum partes duæ. At verò non vstæ totæ tritæ ventri impositæ in hydropicis, & articulis in arthriticis,donec sua sponte deciderint, vtiles sunt: & in summa humorem in profundo fortiter reficcant.

¶Κερασίας(*id est Corni*)arboris fructus acerbus si edatur, fortiter ventrem supprimit. Sed & folia ac germina acerbitate sua fortiter siccant,vt & maxima vulnera glutinēt

E in duris corporibus. Κραμβὴ(*id est brassica*) siccātē vim habet,si & edatur,& foris imponatur, non tamen euidenter acrem. Vulnera itaque glutinat, & maligna vlcera,& tumores ægrè solubiles sanat. habet etiam quid exterſorium,per quod lepras curat. Semen ipsius potum lumbricos tollit, præsertim Ægyptiæ. Caulium ipsius vstorum cinis vrendi vim habet:cum adipe laterum doloribus diuturnis conducit. Syluestris fortior satiua est per omnia:vnde neque intra corpus citra læsionem sumitur. Marina subsalsa & subamara quum sit,ventrem mollit.

F Kratæogoni herbæ semen,acre gustantibus est,& vehementer vrentibus,milio simile. Krethmon salsum quodammodo est,cum modica amaritudine. Quapropter etiam vis ipsius exterſoria est ac siccatoria. Κριθὴ(*id est ordeum*) frigefacit ac siccat primo ordine: habet etiam quid exterſorium modicè. Magis autem quàm fabarum farina siccat,& magis flatus discutit. At polenta longè adhuc magis quàm ordeum siccat. Ptissana verò ad hoc quòd magis humectat,magis etiam extergit.

Krimnō appellatur crassa pars farinæ ex tritico & ex

G zea:magis quidē nutrit quàm polēta,sed ægrius cōcoquitur. Κρίνον(*id est lilii*)flos temperamento mixtus est ex substantia tenuium partium ac terrea, & aquea quadam temperata:vnde & oleum ex ipso compositum, discussoriam ac mollientem vim habet, inflammationibus veteri conducens. Radix & folia siccant,extergūt,ac discutiunt moderatè:quare ad ambusta commodant. Succus liliorū etiam neruos fauciatos iuuat cum aceto mulso. Krocodilii semen & succus,calidæ & siccæ ac discussoriæ est facultatis:vrinas itaque mouet ac menses. Radix autē ex-

H puitiones ex thorace iuuat: ducit etiam per nares sanguinem. Krocus secundi ordinis est calefacientium,primi siccantium: adstringit & concoquit. Κρόμμυον, *id est Cepa*, quarti ordinis calefacientium est,& crassarum partium substantia: vnde hæmorroidas apposita ape-

rit. Est item extersoria, & vitiligines aufert cum aceto: & alopeciis affricta citius quàm alcyoniū pilos producit. Succus ipsius suffusis oculis aut hebetibus ob crassum humorem prodest.

¶*Κύαμος, id est faba*, non multum à medio temperamēto abest, tum perfrigerando, tum calfaciendo. Caro ipsius etiam extersoria quadā facultate participat. Itaque expuitionibus ex thorace & pulmone conuenit. Quum autem cortex habeat quid adstrictionis, tota faba cœliacis ac dysentericis prodest in aceto cocta: in cataplasmate verò imposita inflāmationes & tumores sedat. & lac in mammis extinguit. Kyanos acrem vim habet, deprimentem ac consumentem, itémque discussoriam ampliorem quàm est in Cinnabari. participat etiam adstrictione.

Kyclaminus variam vim habet. Nam & extergit, & secat, & aperit, & attrahit & discutit. Succus itaque eius appositus hæmorrhoidas aperit, & duritias discutit cū aliis. Verùm cum melle suffusis oculis commodat, & per nares purgat, imò ventri illitus aluum subducit, & fœtus corrumpit. Radix tota succo quidem debilior est, vehemens tamen etiā ipsa, adeò vt cum aqua mulsa pota trium drachmarum pondere, interna expurget. Extergit etiam cutis vitia. At verò altera cyclaminus, (quā & Cissanthemon vocant) quum radicem inutilem habeat, semen habet efficax, ita vt potum priori similia faciat. Kyminum calefacientis est facultatis tertio ordine. Vrinam etiā ciet, & flatus discutit. *Κυνὸς βάτου, id est rubi canini*, fructus non ingenerosè adstringit: folia verò moderatè adstringunt. Vitare oportet id quod fructu velut lanuginosum est. nam arteriam lædit. *Κυπαρίσσου, id est cupressi*, pilulæ ac germina siccantem vim habēt, cui nihil manifestæ caliditatis adest, adeò vt vulnera magna glutinet in duris corporibus, & in flaccidis putrefactionibus humiditates in profundo citra molestiam depascatur, & intestinorum ramici opituletur. *Κυπειρὶς, id est iuncus quadratus*, calefacit ac siccat, citra mordacitatem. Vnde humidiora vlcera mirificè ad cicatricem perducit, & vlcusculis in ore commodat. Habet etiam vim incidendi, calculósque atterit, & vrinas ac menses ciet. *Κύπρου, id est ligustri*, folia & ramuli mixtam habēt facultatem, discussoriam & adstringentem, & citra molestiam ac mordacitatem siccantem: vnde decoctum ipsorum affusum ambusta sanat, & feruidis inflammationibus conuenit. Feruidis item vlcusculis oris, commansa prosunt, & splenicis compositionibus miscentur. Kytisi folia leniter discussoriam ac tepidam facultatem habēt, quemadmodum & maluæ.

¶*Κώνειον, id est cicuta*, quòd summè perfrigerantem vim habeat, manifestum est. *Κώνου, id est strobili*, arboris cortex & folia, similem pino vim habent: verùm acriora sunt & efficaciora. Fructus autem quem *στρόβιλον, id est nucem pineam*, nominant, quum viridis est, habet quid amarum & acre cum humiditate: quapropter affectionibus thoracis ad facilem eductionem commodat. Qui verò editur, in aqua maceratus vt acrimoniam deponat, temperatus euadit, mordacitatísque exors est, ac meatus obducit. Quare etiam asperitates læuigat.

Initium literæ Λ.

Lagopus siccantis est facultatis, & alui fluxiones resiccat. Ladanon è cistho Ladano dicto fit. Nam capellæ ipsum depascentes, in barbis ac femoribus suis, id quod pinguius est & succulentum auferunt. Id collectum Ladanum existit optimum medicamentum, calidum in secundo abscessu, & tenuium partium, moderatéque molliens, ac discussorium & concoctorium. Quapropter vteri affectionibus priuatim competit: habet etiam quid adstringens: vnde defluos pilos corroborat. Lathyris species est tithymalli. Quidam tradunt succum eius similiter vt illum purgare, Verū semen huius maximè purgatoriam vim habet. Lapsana, si edatur, malum humorem generat: si verò in cataplasmate imponatur, extersorium quid ac discussorium habet. *Λάπαθον, id est rumex*, discussoriam moderatè vim habet. At oxylapathum supra hanc etiam repulsorium quid habet. Semen autem præsertim oxylapathi adstringit, ideóque alui profluuia ac dysenterias sanat. Cæterùm folia contrario quodam modo se habent ad semen. Nam hæc caluum exturbant: illud autem potum aluum cohibet.

¶Lemonii fructum vt qui austerus sit, cum vino dant cœliacis ac dysentericis, & sanguinem spuentibus, & ad muliebrem fluxum acetabuli mensura. Leichen qui in petris nascitur, velut muscus est, extersoriam & moderatè frigefacientem ac siccantem habens facultatem. Curat autem impetigines lichenas dictas, & inflāmationes arcet. Quemadmodū autem Dioscorides ait, etiam sanguinis eruptiones sistit. Lichenes equorum impetigines cum aceto tritas, comitiales & omnis virulentæ bestiæ morsum sanare dicunt.

Leontopetali radix calidæ ac siccæ in tertio ordine, itémque discussoriæ est facultatis. Lepidium (quam etiam Iberidem vocant) ex quarto calefacientium ordine est: & similem quidem nasturtio vim habet, sed minus ipso siccat. *Λεπὶς, id est squama*, omnis fortiter siccat & adstringit, & non ingenerosè mordax est: verùm quæ ex ære est, amplius siccat, & magis tenuium partium est, habétq; aliquid æruginis, & magis ea quæ ex Cypriis clauis decutitur, quam propterea *ἡλῖτιν, id est clauarem*, nominant. At ferri squama plus adstrictionis habet, atque hac adhuc magis stomomatis: vnde etiam ad maligna vlcera præstantior est. Sed & carnem magis deprimit ac consumit quàm quæ ex ære est. Leucacanthum, alii Polygonaton, alii Ischiada vocant: huius radix secat ac siccat in tertio ordine, calefacit in primo. Leucas calefacit ac siccat tertio ordine: prædominatur tamen acrimonia.

Λευκοΐου, id est uiolæ albæ, totus quidem frutex extersoriam & tenuium partium vim habet: magis tamē flores, & quæ ex iis sunt icciores: quare & menses mouent, & fœtus perdunt ac expellunt: & si quis ipsorum vim per aquæ admixtionem obtundat, etiam ad inflammationes conducent, & maximè eas quæ in vtero sunt. Radices item eandem vim habentes, crassiorum partium sunt, & magis terreæ. Hæ cum aceto induratis inflammationibus prosunt.

Λεύκη arbor, *id est populus alba*, ex aquosa ac tepida & terrea substantia constans, extersoria facultate participat.

¶Libanotides tres sunt: vna sterilis, duæ fructiferæ. Vim habent extergendi, incidendi, discutiendi ac molliendi. Harum succus cum melle visus hebetudinem ex humorum crassitudine obortam sanat: eius verò quæ in coronas nectitur decoctum potum, regio morbo laborantibus prodest. *Λιβανωτὸς, id est thus*, calfacit ordine secundo, siccat primo. Habet etiam modicum quiddam subadstringens. Cortex ipsius manifestè adstringit. Quare etiam siccat secundo abscessu completo. Est etiam crassiorum partium quàm thus; & minus acris: vnde & sanguinem spuentes, & dysentericos, cœliacósque ac stomachicos sanat, & foris & intrò assumptus. Fuligo autem thuris calefacit ac siccat in tertio abscessu, habens etiam quid extersorium quod vlcera in oculis repurgat ac extergit. *Λιγνὺς, id est fuligo*, quarundam rerum dum vruntur est, velut thuris, myrrhæ, terebinthi, styracis, picis liquidæ, cedri: hæc siccat, & terrea ac tenuium partium existit. Differentiæ ipsius secundum speciem, iuxta vstam materiam fiunt. Vtuntur autem ipsa maximè ad compositiones ocularias, & ornandis palpebris destinatas. Præ omnibus in vsu est fuligo thuris, velut mitior: fortior autem est pini, coni, ac piceæ. Vnde ad glabras palpebras, & putridos ac erosos & lacrymantes oculorum angulos cōmoda est. Ligustici & radix & semen, in tantum calefaciunt vt menses moueant: flatus item valde discutiunt. *Λιθάργυρος, id est spuma argenti*, medii inter metallica ordinis est. Quapropter velut materia sæpe ipsa vtimur, ad alia medicamenta in compositiones ipsam ammiscentes. Siccat tamen moderatè, & extergit ac adstringit: quare etiam ad femorum intertrigines commodat.

Λίθοι, id est lapides, omnes, quemadmodum etiam terra, siccant: verùm Hæmatites adstringit & multum siccat, vt asperitudinibus oculorum cōueniat, si absit inflammatio, cum aqua: si adsit, cum ouo. Conducit etiam sanguinis sputo potus, & vlcera nimia carne excrescentia deprimit.

A σχιστός, *id est scissilis*, lapis similem huic vim habet, sed debilior est. Et post ipsum galactides: at melitites habet etiam quid caliditatis. Moroxus (quem & Leucographidem vocant) quanto his mollior est, eo quòd nullam habet efficacem qualitatem, tanto moderatior est, magísque dolorem eximit. Quapropter in mollibus corporibus ad vlcera cicatrice inducenda, cum cerato ipso vtuntur.

Iaspis subuiridis fortiorem vim habens, cicatrices & pterygia extenuat: at viridis iaspis stomacho prodest & appensus & in digito gestatus. Iudaicus lapis calculos B in rhenibus atterit: vnde etiam tecolithũ iuniores ipsum appellauerunt. Pyrites ex fortiter discutientibus est ad tumores ac sanguinis grumos hoc non præsente, mylite vtuntur. Phrygius vnà cum hoc quòd fortiter siccat, etiam astrictionis ac mordacitatis quid habet: vnde & repellit, & discutit: quare etiam ocularijs compositionibus miscetur. Ageratus, astringendi ac discutiẽdi vim habens, gurgulionibus inflammatis prodest. Asiæ petræ flos in tantum tenuium partium est vt flaccidas carnes citra mordacitatem resiccet. Gagates quum multum siccet, inflationibus diuturnis maximè conducit. C Magnetes (qui & lapis Heraclius) similem hæmatiti vim habet.

Arabicus ebori similis est, siccat & astringit. Alabastriten vstum quidam stomachicis bibendum exhibent.

Smiris exterforiam vim habens dentes expolit. Lapides qui in spongiis reperiuntur, calculos in rhenibus atterunt: similem his vim habent qui in Argæo Cappadociæ monte generãtur: similiter & qui Ophites appellatur, qui etiam à vipera morsis alligatus prodest. Ostraciten & geoden multum siccare produnt, vt etiam tumores inflammatos sanent. D Cotis Naxiæ detrimentum frigefactoriũ esse dicunt, vt & virginum mammas, & puerorum testes contrahat. Quod verò ex olearia cote deteritur, extersorium est, & alopeciis cõmodum. Hieraciten & Indicum lapidem aiunt appensum hæmorrhoidũ sanguinem sistere. Sapphirũ autem potũ, à scorpio percussis prodesse: Aphroselenũ verò comitialibus. Armeniacus aluum quidem deorsum purgat: est autem stomacho noxius.

Lithospermon (quod alii leiosporon, alii heraclium vocant) herbæ aetonychi dictæ semẽ est, lapidosum, album. E Hoc cum vino albo potum, calculos atterit, & vrinas ducit. Λινόσπερμον, *id est lini semen*, calidum est in primo ordine: medium autem inter humectantia ac siccantia. Si edatur flatuosum est, etiamsi torreatur. Λινόζωστις, *id est Mercurialis*, aluum satis largè subducit: in cataplasmate verò apposita discutit. Nosse verò hoc conuenit, quòd mercurialis semen eminentiis corporis præter naturam affrictum, ipsas abolere compertum est. Has autem eminentias vulgò narphia vocant. Oportet autem viride semen esse, & eminentias sæpe ipso confricare. F Litrum, *siue Nitrum*, in medio est facultatis aphronitri ac salis: vstum autem tenuiorum partium ac magis discussorium euadit. Et si intra corpus sumatur, secat & attenuat crassos ac viscosos humores plus quàm sal. At chalastræum (est autem locus Thessalonicæ Chalastra) acrius est & magis siccat: quare etiã ad fluxiones è capite, & ad articulorum affectiones ipso vtuntur.

¶Lonchitidis quæ semen triangulare habet, velut cuspis, radix similis dauci radici, vrinam ciet: eius verò quæ scolopendrio similis est folia viridia quidem vul- G nera glutinant, sicca autem cum aceto pota, lienes induratos sanant.

¶Lycapsi radicem vt quæ adstringens sit, Dioscorides ignibus sacris conuenire dicit si cum polenta in cataplasmate imponatur: tritam verò ac cum oleo illitam sudores mouere. Lycium ex diuersi generis facultatibus compositum est, altera calida & tenuium partium ac discussoria: altera terrea frigida & leniter adstringente, vt secundo ordine siccet: in calefaciendo verò ac frigefaciendo medium teneat. Quapropter velut extersorio H ipso vtuntur in his quæ pupillis tenebras offundunt: verùm velut adstringente in cœliacis ac dysentericis, & vlceribus malignis: at in inflammationibus, velut discussorio. Primarium autem est Indicum. Lysimachium adstringentem facultatem prædominantem habet: vnde vulnera glutinat & ipsa & succus ipsius, sanguinémque sistit, & dysentericis prodest pota, & per sedem infusa.

Lychnidis quæ in coronas nectitur, semen calidum est & siccum secundo ordine completo.

¶Lωtus herba satiua (quam aliqui τρίφυλλον, *id est trifolium*, vocant) extersoriam & moderatè siccantem vim habet: temperata autem est in caliditate. At syluestris semen secundi ordinis est calefacientium, habet etiam quid extersorium: verùm Ægyptiæ semen etiam in panes conficitur. Lωtus arbor tenuium partium est, & siccat, & adstringit moderaté: vnde ad fluxũ muliebrem, & ad alui fluxiones pota cõducit cum vino aut cum aqua, aut etiam per sedem infusa: defluos item capillos corroborat.

Initium literæ M.

Macer cortex est qui ex India affertur, siccans tertio ordine, medius in caliditate ac frigiditate. Est etiam adstringens, tenuium partium: vnde cœliacis & dysentericis conducit. Malabathri foliũ spicæ nardi similem vim habet. Μαλάχη, *id est malua*, syluestris moderatè discutit ac mollit: hortensis vt humidior, ita debilior est. Semen autem tanto fortius, quanto siccius. Mamiras velut radicula quædam est herbæ, habẽs frequentes quosdam velut nodos: hæc cicatrices & albugines attenuare creditur, nimirum quæ extersoriam habeat facultatem.

Mandragoras tertii frigefacientium ordinis est: mala verò eius etiam caliditate aliqua participant, itémque humiditate. Vnde etiam soporosam vim habent. At radicis cortex vehementissimus, non frigefacit solùm, sed etiam siccat: interna verò ipsius pars debilis est. Manna thuris similem thuri vim habet, remissam tamen, & leniter adstringentem. Μάραθρον, *id est fœniculum*, calefacit tertio ordine, siccat primo. Quare etiã lac generat, & suffusis oculis opitulatur. Mastiche, Chia quidem calefacit ac siccat secundo abscessu: est autem compositæ facultatis, adstringentis simúlque mollientis: vnde stomachi, alui, intestinorum, & hepatis inflammationibus conducit. Ægyptia verò nigrior quodammodo est, siccátque ac discutit magis, sed minus adstringit, ideóque furunculos discutit.

Μέλαν, *id est atramentum*, Indicum (vt Dioscorides dicit) ex iis est quæ leuiter frigefaciunt, & rumpũt inflammationes ac tumores laxos, vlceráque purgant. Atramentum autem quo scribimus, satis etiam ipsum siccat: verùm si posca diluatur, ambustis illitum statim auxiliatur.

Μελαντηρία, *id est atramentum metallicum*, multum adstringit, cum partium tenuitate. Melanthium calfacit ac siccat tertio abscessu. Est etiam tenuium partium: vnde destillationes olfactu sanat, & si intrò sumatur, flatus maximè discutit. Est etiam amarum: vnde lumbricos occidit. Extergit item ac secat: vnde recta ceruice spirantibus cõducit, & lepras deterit, & formicarias verrucas eximit, & menses mouet. Μέλι, *id est mel*, calefacit ac siccat secundo ordine, & satis abunde extergit. Coctum minus acre & extersorium est, & ventrem subducit, sed magis nutrit: at amarum mel, velut & id quod in Sardonia fit, mixtam habet facultatem, terream ac calidam. Cæterùm saccharum quod ex felici Arabia affertur, minus dulce est eo quod apud nos est, sed æqualem vim habet, ad hoc quòd neque stomacho noxium est, neque sitim inducit, velut hoc nostrum. Μελία, *id est fraxinus*, nota est arbor, cuius folia pota morsis à vipera commodant. Cortex vstus, & cum aqua illitus, lepras remouet. Ligni ramenta pota lethalia esse dicunt. Melilotum mixtam vim habet, adstringentem ac discussoriam & concoctoriam. Μελισσόφυλλον, *id est Apiastrum*, similem marrubio vim per omnia habet. Memæcylon comari, *id est arbuti*, fructus relatus supra est in litera K.

Mespila, quæ alii tricocca, *à tribus quæ habent granis*, appellant, acerbus admodum hic fructus est, & vix edi potest, ventrémque cohibet. Sed & germina & folia arboris ipsius abunde acerba sunt. Medii radix aliquantum contrariam semini vim habet: hæc enim austera est, & fluxiones sistit, vt etiam muliebrem fluxum sistat. Semen autem menses propellit, vtpote tenuium partium & incisoriam vim habens. Mηcon, *id*

est papauer, multas species habet: verùm hortense, quod & thylacitin vocant, in cibi vsum venit, & cum panibus comeditur, éstque moderatè somnificum. Quod autem Rhoeas vocatur, eo quòd semē ipsius citò defluat, id fortius quàm hortense est. Editur itaque non per se, sed paucissimum ad copiosius mel miscetur. Quod verò velut desidentem ac depressum calicem habet, id semen habet nigrum & medicatum, abunde frigidum: at quod oblongiorem calicem habet, & aliàs contractiorem, id omnium medicatissimum est, vt torporem inducat vsque ad mortificationem. Est enim quarti frigefacientium abscessus tum ipsum tum succus ipsius, quem per excellentiam opium appellant. Cæterùm papauer κερατῖτις, *id est cornutum*, extersoriam vim habet: quare radicis ipsius decoctum potum, hepaticis prodest. Folia verò & flores valde sordida vlcera purgant, & crustas remouent. Heracleum & spumosum appellatum papauer, semen habet quod pituitam purgat. Μῆλα, *id est mala*, omnia humiditatem superfluam in se habent ac frigidam: verùm exoluta & aquosa, frigidiora & humidiora aliis sunt: dulcia verò aquosa quidem sunt, non tamen manifestè frigida: austera frigidiora dulcibus sunt, sed minus humida: acida frigida quidem & ipsa sunt, sed humores in ventre secant: acerba (velut sunt cydonia & sthrutia dicta) frigidum ac terreum temperamentum habent, & propterea aluum sistunt, & vulnera glutinant: ita etiam folia, & succi, & cortices arborum inter se differunt. Mali Persicæ germina ac folia manifestè amara sunt. Lumbricos itaque occidunt, trita vmbilico imposita. Fructus ipsius, malum videlicet hoc Persicum quod editur, humidum est ac frigidum secundo abscessu. Mali Armeniacæ fructus, quem nunc præcocia vocant, eiusdem cum Persicis facultatis est. Mei radices calidæ sunt tertio ordine, siccæ secũdo: menses igitur & vrinas cient. Quòd si tamen vberius sumatur, capitis dolorem inducit.

Milax, aut smilax, & leuis & aspera, quæ arbores amplectitur, calidæ & acris est facultatis. Misy ex crustam inducentibus ac vrentibus cum forti adstrictione, medicamentis est. Minus autem mordet quàm chalcitis, eo quòd tenuium partium existit. Sed & chalcitidem & sori, ob vetustatem in misy transmutari Galenus dicit, mutatione ex superficie incipiente.

Μολυβδαίνα (*id est plumbago*) spumæ argenti similem vim habet, à medio temperamento ad frigidius progressa.

Μόλυβδος, *id est plumbum*, vim habet perfrigerantem: habet etiam humidam substantiam plurimam à frigiditate compactā. Si igitur in ipso aut vinum aut oleum crudum, aut aliquem frigefacientem succum contriueris, ad vlcerosas inflammationes circa pudenda ac sedem, optimum medicamentum habebis. Lamina porro plumbea circa lumbos gestata, seminis per somnum effusiones cohibet. Sed & γάγγλια, *hoc est neruorum in nodum coactiones*, diffundit lamina plumbea ipsis imposita. Vstum plumbum magis quidem siccat, sed habet etiam quid amari. Si verò lotum fuerit, citra mordacitatem siccat, & malignorum vlcerum optimum est medicamentum.

Μορέας, *id est mori*, fructus maturus aluum subducit, & in medicamenta ori destinata, stomatica dicta, & ad alia quæ moderata adstrictione opus habent, vtilis est: immaturus autem siccatus medicamētum valde adstrictorium euadit. Cortex radicis arboris purgatorius est cum quadam amaritudine: vnde latum lumbricum necat. Foliorum autem & germinum media quodammodo est inter aluum subducentia ac sistentia facultas.

¶Μύαγρος, (*quam alii uocant melampyron*) herba est sarmentitia ac pinguis. Pinguedo ex ipsa, corporis asperitates explanare videtur. Et semen myagri pingue est, & quod in ipso est oleosum, meatus obducendi habet facultatem.

Μύακες, *id est mytuli usti*, eadem quæ buccina faciunt: magis autem propriè loti, palpebrarum crassitudinem & albugines deterunt cum melle. Caro ipsorum morsis à cane vtiliter imponitur. Μυελός, *id est medulla*, vim habet indurata & in scirrhum coacta corpora molliendi. Optima est ceruina, deinde vitulina: at taurorum & hircorū acrior est, & magis siccat. Et quæ quidem ex artubus est, pinguior est, & magis mollit: quæ verò ex spina, durior ac squallidior. Μύκητες (*id est fungi*) frigidi & humidi admodum temperamento sunt. Quidam etiam ex ipsis in cibo accepti necant, & maximè qui ex ipsis naturam putredinosa qualitate permixtam habent. Μυοσῶτις (*id est auricula muris*) dicta est in alsine. Myxa fructus arboris est minor primo, sed facultate similis.

Myrica secandi ac extergendi vim habet, citra hoc vt manifestè siccet. Habet autem & aliquam adstrictionem. Decoctum itaque ipsius lienes iuuat potum: sanat etiam dentium dolorem. Fructus autem & cortex ipsius propè ad gallæ facultatem accedunt. Cinis arboris magis siccat. Μυριόφυλλον, *id est Millefolium*, siccantem adeò vim habet vt vulnera glutinet. Myrrha, siue Myrrhis, secundi ordinis calefacientium est, habens etiam quid tenuium partium: radix ipsius odorata ac dulcis est, mensésque mouet, & quæ in thorace ac pulmone hærent repurgat. Μυρσίνη, *id est myrtus*, ex contrariis substantiis constat. Prædominatur tamen in ipsa terrea frigiditas: vnde fortiter siccat. At myrtis, quæ in trunco ac ramis eius eminens appendix est, siccat & adstringit vehementius: sed & folia sicciora magis quàm viridia siccant. Fructus quoque ac succus similem vim habent, tum foris adhibita, tum intra corpus assumpta.

Mōly (quidam rutam syluestrem, alii armalan, Syri verò besasan vocant) tertii ordinis calefacientium est & tenuium partium: vnde etiam crassos ac viscosos humores secat ac discutit, & vrinam propellit.

Initium literæ N.

Nascaphthon (quod alii Narcaphthon vocant) Indicum est aroma, quod ad vterum adstrictũm suffitur.

Νᾶπυ, *id est Sinapi*, calefacit ac siccat in quarto abscessu.

Ναρδόσταχυς, *id est Spica nardi*, huius radix calefacit primo abscessu, siccat secundo: habet etiam quid adstringens, & acre, & subamarum: proinde hepati & stomacho conuenit foris adhibitum, & intrò potum. Vrinas item ciet, & internarum partium fluxiones sistit. Indica fortior ac nigrior est quàm Syriaca. Nardus autem Gallica siue Celtica similem relatæ vim habet, sed debilior est, præterquam ad vrinam ciendam: nam calidior est quàm illa, & minus adstringit: at montana Nardus, quæ & thylacitis & pyritis dicitur, prædictis debilior est. Νάρθηκος, *id est ferulæ*, semen attenuat ac calefacit: quod verò intus velut medulla est, dum adhuc viridis est, adstringit. Quare sanguinem spuentibus & cœliacis prodest.

Νάρκη (*id est torpedo*) marina, si capite dolentibus adhuc viua apponatur ad caput, dolorem eximit: fortassis ob hoc ipsum quòd torporem inducit. Sed & oleum in quo viua cocta fuerit, illitum, acriores morbi articularis dolores mitigat. Sedem etiam prolapsam, ipsam appositam reprimere ferunt. Narcissi radix siccandi vim adeò habet vt etiam maxima vulnera glutinet, vsque ad tendines etiam dissectos: habet etiam quid extersorium ac attractorium.

Neuras (quam alii poterium vocant) siccantem citra mordacitatem vim habet, ita vt & ipsa neruos dissectos glutinet. Radices autem hoc maximè faciunt impositæ & potæ. Nerion, siue Rhododaphne, si forinsecus in cataplasmate imponatur, discussoriam vim habet: intro sumpta occidit.

Nymphæa vim habet siccantem citra mordacitatem. Proinde & ventrem sistit, & genitale semen reficcat. Verùm quæ albam radicem habet fortior est, adeò vt etiam fluxum muliebrem sanet pota cum vino nigro & austero: quæ verò nigram radicem habet, extersorium etiam quid habet quo vitiligines cum aqua illita sanat, & cum pice liquida alopecias.

Initium literæ Ξ.

Ξάνθιον, aut φασγάνιον, *id est Lappa*, semen habet discussoriæ facultatis. ¶Ξυρίς, siue Xyris tenuium partium vim discussoriámque & attractoriam habet, & nimirum siccantem, & magis ipsius semen, ita vt vrinam cieat, & splenem induratum sanet. Ξιφίον, *id est gladioli*, radix attractoriam & discussoriam ac siccantem vim habet.

Initium literæ O.

Oa arbor, cuius fructus ὄα, ab aliquibus verò οὖα, *id est Sorba*, vocantur, adstringendi vim habet, sed minus quàm mespilus.

¶ Oënnam aliqui succum esse aiunt herbæ in Arabia quæ ad Ægyptum est nascentis, alii lapidem Ægyptium. Extergit autem & mordet, omnia quæ pupillis tenebras offundunt deterens.

¶ Oinanthen, plurimus vsus syluestris vitis florem esse nouit, qui abundè adstringit & corroborat, maximè partes circa ventrem. At Discorides aliam huic facultati contrariam describit. Vnde & secundas ipsam eiicere dicit, & vrinæ stillicidium ac morbum regium sanare.

Οἶνος, *id est uinum*, ex secundo ordine est eorum quæ calefaciunt ac siccant: quod verò admodum vetus est, ex tertio: mustum autem in primo. Oisypus in lanarum tractatione relatus est.

¶ Ὄλυνθοι, *id est grossi*, acrem ac discussoriam vim habent, propter eum qui in ipsis est succum. Cocti igitur duros tumores discutiunt: crudi verò verrucas formicarias, & eas quæ thymi appellantur eximunt. Olosteon siccantem vim habet cum adstrictione: vnde ipso etiam ad ruptiones vtuntur.

¶ Omphacium succus est vuæ acerbæ: adstringit abundè, & siccat tertio abscessu. Vnde fluidis affectionibus, & maximè stomachicis, conuenit. Oinagra (quam alii oinotheram, alii oinothurim vocant) frutex est arborosus, cuius radix in cataplasmate imposita, fera vlcera mitigat.

¶ Onosma, siue onomis, aut phlonitis, aut ononis, acris & amara est: vnde folia ipsius pota cum vino, fœtus necant ac eiiciunt. Onobrychis rarefacientem ac discussoriam vim habet. Tubercula itaque discutit, & vrinæ stillicidia sanat, & sudores prouocat. Ὄνοι, *id est aselli*, qui sub vasis aquariis reperiuntur, & in globum se contrahunt, discussoriam ac siccantem vim habent. Itaque poti cum vino, vrinæ difficultatem & morbum regium sanant. Angina laborantibus illinuntur cum melle, & ad aurium dolorem triti cum rosaceo calefacti in mali Punici putamine instillantur. Onyches conchyliorum Indicorum opercula sunt. Hæc suffita eas quæ ab vtero strangulantur excitant, itémque à comitiali prehensos: pota verò aluum turbant. Onωnis radicem habet calefactoriam circa tertium ferme ordinem. Cortex ipsius extergit ac secat: vnde etiam calculos atterit.

¶ Ὀξὸς (*id est acetum*) mixtæ facultatis est frigidæ ac calidæ, quæ ambæ tenuium partium existunt: prædominatur tamen frigida calidæ. In tertio autem ordine siccat.

Oxyacanthos arbor pirastro similis est specie ac facultate, habétque etiam quid tenuium partium. Fructus eius myrti baccis similis est.

¶ Opium in tractatione de papauere dictum est.

Ὀπὸς (*id est succus*) & Cyrenaicus, & Medicus, & Syriacus, per excellentiam dicũtur. Sunt autem valde calidi ac flatuosi: verùm Cyrenaicus omnium calidissimus, & maximè tenuium partium est.

¶ Origani omnes species secandi ac attenuandi, siccandíque ac calefaciendi vim habent in tertio abscessu.

Ὀρεοσέλινον (*id est apium montanum*) similem apio vim habet, sed fortius est. Orobanche sicci ac frigidi temperamenti est in primo ordine. Ὄροβος (*id est Eruum*) calfacit ordine primo, siccat secundo. Est autem amarum: vnde secat, & extergit, & aperit obturata. Si verò amplius sumatur, sanguinem per vrinas ducit. Orminon marrubio specie simile est, calidúmque ac moderatè siccum, & extersorium. Venerem itaque stimulat, & oculorum crassitudines depurgat cum melle, & tumores laxos discutit, & aculeos extrahit: syluestre fortius est satiuo.

Oryza habet quid astringens: quare etiam ventrem moderatè sistit. Orchis herba appellatur etiam κυνὸς ὄρχις, *id est testiculus canis*, habétque radicem duplicẽ bulbo similem. Vis, maioris quidem, humida est ac calida, quare etiam ad venerem stimulat: minoris autem, calida est ac sicca. Itaque vice versa venerem cohibet. Orchis quæ & Serapias, & ab aliis triorchis, *quasi tritesticularis*, dicitur, magis priore siccat. Tumores itaque laxos discutit, & vlcera sordida ac putredinosa purgat, & herpetas sanat: siccata verò magis siccat. Quia verò subastringit, inde adeò etiam aluum sistit cum vino pota.

¶ Osiris ex qua scopas faciunt, amara est, & hepar ab obturatione liberat. Ossa vsta discussoriam & admodum siccantẽ vim habent, & maximè humana, velut aiũt. Suillum certè talum vstum, inflationes & tormina sanare tradunt. Est quidã qui ossa vsta bibẽda exhibet, & morbum comitialem ac articularẽ curat. At bubulũ talum vstum, mobiles dentes firmare dicunt: idem cũ melle potus lumbricos rotũdos exigit: cũ aceto mulso verò splenem cõsumit. Illitus etiã vitiligines λεύκας, *id est albas*, dictas iuuat: idem etiã venerẽ stimulat. Sed & femora bouis vsta pota, sanguinis eruptiones & alui fluxum sistũt. Ὄστρακα, *id est testæ*, ex fornacibus tritæ, siccantem & extersoriã vim habent: vnde dentes poliunt, & cum aceto illitæ prurigines, & pustulas, & podagricos iuuant: cum cerato verò strumas discutiunt. Ostreorum testa vsta buccinorũ testis similem facultatẽ habet, sed minus crassarum partium: faciei itaque vitia extergit, & dentes dealbat. Si verò lauetur, mordacitatem amittit, & humidis vlceribus ad expletionem, & cicatricem inducendam commodat.

¶ Οὖρον, *id est urina*, omnis calida & acris est. Sed debilima inter animaliũ vrinas humana est, exceptis suibus castratis. Est autem admodũ extersoria, eáque aliqui in peste pota seruati sunt. Lepras item & putrida vlcera, & manantia capitis vlcera, & furfures curat: attritus quoque pedum ex offensione, si non fuerint inflammati. At impubium puerorum vrina fortior est, ex qua etiam chrysocolla fit. Mulorum vrina in articulares compositiones conuenit. Camelorum & caprarum vrina aluum subducit, vnde hydropicis bibenda exhibetur.

Initium literæ Π.

Pancratium & specie & viribus simile est squillæ, sed debilius. Paliuri folia & radix astringunt. Vnde etiam fluentem ventrem sistunt: sed & tubercula discutiunt non valde calida. Fructus in tantum secat vt etiam calculos atterat, & expuitionibus è thorace auxilietur. Panaces heracleum est ex quo opopanax fit, qui tertio ordine calefacit, siccat autem secundo, mollit item ac discutit. At radicis cortex succo debilior est, habétque quid extersoriũ ac incarnans. Semen eius etiam menses mouet. At verò Asclepium & Chironeum panaces priore sunt calidiora: vnde ipsorum floribus & semine ad maligna vlcera ac panos vtuntur. Papyrus nõ vsta materia quædam est: vsta verò siccat, quemadmodum etiam charta vsta: verùm papyri cinis debilior est. Paronychia herba dicta ex eo est quòd paronychias (*id est reduuias*) digitorũ sanet. Vis eius tenuium partiũ est, siccátque citra mordacitatẽ.

¶ Πεντάφυλλος, *id est quinquefolium*, siccat tertio ordine, minimè verò acris, ideóque ad multos vsus commoda est.

Peplos, quem alii papauer spumosum vocãt: & hic frutex succum habet, & purgat similiter vt tithymalli.

Peplion quoque succum habet, & nascitur circa mare: & in reliquis quidem inutile est: verùm semen ipsius feruidum similiter vt peplos purgat. Piperis radix costo similis est facultate: fructus autem ipsius recens germinantis, est piper longum, éstque humidius ac calidum. Qui verò velut vua immatura est, piper album est, quod acrius nigro existit, quum id sit nimium assatum. Ambo autem calefaciunt ac siccant. Pepo extersoriam vim habet: vnde caro ipsius maculas solares & similes exterit: semen verò rhenes ab obturatione liberat.

Periclymeni folia & semen, secantem simúlque calefacientem vim habent, adeò vt vrinam cruentam excernant pota ad sextum vsque diem: verùm si ad quadraginta dies bibantur, lienosis & difficulter spirãtibus prosunt.

Περιστερεὼν, *id est uerbenaca*, in tantum siccat & adstringit vt vulnera glutinet, & sanguinis eruptionem sistat.

Persæa arbor est Ægyptia, cuius folia siccant & adstringunt: quare & sanguinis eruptionem sistunt. Petasites ex tertio ordine siccantium est: vnde in malignis

& phagedænicis vlceribus ipso vtuntur. Petroseli- A ni semen calidum ac siccum est tertio abscessu, vim secādi habens: vrinam item & menses largè ciet. Flatus quoque discutit. Peucedani & liquore & succo admodum calefaciente, discutientéque ac attenuante vtimur, tum pro odoramento, tum in potione, ad affectiones in pulmone ac thorace ex humorum crassitudine obortas, & ad induratum lienem. Sed & dentibus corrosis inditus, dolorem statim sedat. Conuenit etiam affectionibus neruorum. Radix autem etiam ossium squamas remouet, & maligna vlcera sanat, calefaciens ac siccans ordine tertio. B

Πεύκη (*id est picea*) similem pino vim habet, sed moderatiorem.

¶ Πήγανον, *id est ruta*, syluestris quidem quarti ordinis est calefacientium ac siccantium: satiua verò tertii: secátque ac discutit crassos & viscosos humores, & menses mouet: éstque tenuium partium & flatus discutit. Vnde & venerem cohibet.

¶ Pix sicca secundo ordine siccat, minus calefaciens: liquida verò vice versa. Habent etiam quid exterforium ac concoctoriū, discussoriúmque & acre. Quapropter & scabros vngues exigunt, C & impetigines exterunt, & tumores concoquunt. Fortior autem est liquida, vt etiam anhelosis & pectore suppuratis delincta commodet. At sicca magis vulnera glutinat. Πισσέλαιον (*id est oleum picinum*) ex liquida pice fit, & in substantia magis tenuium partium est quàm ipsa pix. Pistaciorum fructus in cibo acceptus moderatè stomacho cōmodus est, & hepatis obstructiones aperit, & maximè putaminum ipsius aromaticorum decoctum ex vino. Auxiliatur etiam morsis à vipera. Pityides vocātur fructus pinorum, éstque mixtæ facultatis, D adstringentis & acris, vnde ad expuitiones è thorace faciunt. Πιτυοκάμπαι, *id est pinorum erucæ*, eandem vim habent quàm cantharis & buprestis. Pini cortex adstringentem vim prædominantem habet, qua intertrigines & ambusta inspersus iuuat, & vētrem sistit si potetur. Folia verò etiam vulnera glutinant. Pityusam quidam tithymalli speciem esse dicunt, quòd & succum habeat, & similiter vt illi purgent.

¶ Platanus humidiorem ac frigidiorem vim habet. Vnde etiam folia viridia inflāmationes quæ adhuc fiūt E iuuant. Cortex autem & pilulæ magis siccantem vim habent, vt ille in aceto coctus dentium dolores sanet: Pilulæ verò cum adipe ambusta curent. At vstus cortex magis siccans ac exterforius euadit, vt lepras & humida vlcera sanet.

¶ Πνεύμων, *id est pulmo*, agninus & suillus attritus ex calceamentis curare creditur: at vulpinus afficcatus si bibator, anhelosis: marinus autem pulmo recens tritus, podagricis & pernionibus prodest.

¶ Polemonium (quod alii philetærion vocāt) tenuium F partium est, & siccat: vnde aliqui ad coxendicum morbum, & dysenteriā, & induratum splenem, radicem eius bibendam præbent cum vino. Polium minus, quo etiam ad antidotos vtimur, tertii ordinis est calefacientium ac siccantium. Omnia itaque viscera ab obturatione liberat, & vrinas ac menses mouet. Et vbi adhuc viride est, magna vulnera glutinat. Siccum autem maligna vlcera inspersum ipsis sanat. Polygalon folia habet moderatè austera: potum autem, lac generare videtur, calidum nimirum ac humidum habens temperamentum. G

Polygonatum mixtum est ex adstrictione & acrimonia ac amaritudine & quadam iniucunditate quæ nominari non potest: quapropter neque multi vsus est. At radicem ipsius quidem vulneribus imponunt, & maculas faciei cum ipso exterunt. Πολύγονον, *id est sanguinaria*, habet quidem quid adstringens, verùm prædominatur in ipsa frigiditas aquosa in secundo ordine. Prodest itaque frigida imposita his qui stomacho exuruntur, & ignibus sacris, & inflammationibus calidis. Quum verò tale sit, fluxiones repellit, atque ea de causa siccandi vim habere putatur. H Est autem mascula fortior quàm fœmina.

Polycnemon calfacit ac siccat secūdo ordine, vt etiam vulnera glutinet. Polypodium siccantem abundè vim citra mordacitatem habet: potum purgat deorsum.

Pompholyx citra mordacitatem siccat, vt cancrosis vlceribus, aliisque malignis opituletur. Miscetur etiam in oculares compositiones. Πορφύραι, vstæ similem testis vim habent. Opercula verò ipsarum cum oleo cocta fluentes capillos corroborant: cum aceto pota lienes tumentes sanant: suffita ab vtero strangulatas excitāt, & secundas eiiciunt. Potamogeiton frigefacit & adstringit similiter vt polygonum, vt cui similem facultatem habeat. Ποτήριον, alii φρύνιον vocant. Huius radices concisæ ac contusæ neruos dissectos ac vulnera glutinant. Decoctum autem ipsius potum, affectionibus circa neruos opitulatur.

¶ Πράσιον, *id est marrubiū*, calfacit secundo ordine, magis autem siccat. Hepar & lienem, & thoracem, & pulmonem ab obturatione liberat, menses etiam propellit: in cataplasmate impositū extergit ac discutit. Sed & aliàs exterforium est, ac incidendi vi præditum. Πράσον, *id est porrum*, mali succi est & acre: vt verò Dioscorides ait, etiā grauia somnia inducit, & ventri commodat, & vrinam ciet, & attenuat. Habet etiam quid exterforium. Nam & ptissanæ incoctum, in thorace hærentia educit. At semen ipsius in rhenales compositiones miscetur. Folia habent etiam quid adstrictionis. Vnde succus ipsorū sanguinem cohibet. Πρῖνος, *id est ilex*, similem quercui vim habet: sed multò fortior quàm ipsa est. Propolis calefacit secundo abscessu, & moderatè extergit, habétque vim tenuium partium, & ab obturatione liberantem.

¶ Ptarmicæ folia sternutationem mouēt. Totus autem frutex viridis, sugillata, & alios liuores ab humoribus sub cutem effusis discutit. Est enim calida & sicca, viridis quidem secundo, sicca verò tertio gradu. Πτελέα, *id est ulmus*, siccantem & exterforiam vim habet, vt etiam vulnera glutinet. At cortex adhuc magis, si quum recens est, vulneribus velut ligamentum obducatur: sanat item lepras cum aceto. Sed & radices eandem vim habent: quare decocto ipsarum fracturæ quæ calli inductione opus habent perfunduntur. Πτερίς, *id est filix*, siccandi vim habet, & amara est. Vnde & fœtus necat, & latos lumbricos occidit, quatuor drachmarum pondere cum aqua mulsa. Quia verò moderatè adstringit, vlcera siccat citra mordacitatem.

Pycnocomon discussoriam & acrem vim habet. Folia igitur panos & furunculos discutiunt: semen verò ad hæc & aculeos extrahit: at radix bilem flauam purgat. Pyrethri radix vrentem vim habet, & dentium perfrigeratorum dolores mitigat, & ante rigores per circuitum repetentes affricatur cum oleo, insupérque torpores ac resolutos iuuat. ¶ Πυρός, *id est triticum*, primo ordine calefacit: verùm inter sicca & humida medium tenet. Habet etiam quid viscosum, & obturandi vim habens. ¶ Πυτία, *id est coagulum* omne acris & attenuātis, ac discussoriæ, & nimirū siccantis est facultatis. Verùm leporinū comitiales curare scripserunt, si cum aceto bibatur, fluxum item muliebrem sanare, & lac in grumos in ventriculo concretum dissoluere. Similiter autem & sputa sanguinis ex thorace, ipsum cohibere dicunt. At equinum coagulum cœliacis ac dysentericis conuenire scripserunt. Phocæ autē coagulum castorii vim habere.

Initium literæ P.

Ῥάκος, *id est panniculus* vstus, si ex lana est, lanæ vstæ similem vim habet: lineus autem panniculus dum adhuc vritur, tenuium partium fumum edit, qui & destillationes in capite obturatas soluit, & vteris sursum currentibus conuenit. At vbi idem iam vstus est, propè ad lanæ vim accedit. P'annus siccat secundo abscessu, frigefacit primo. Vnde herpetas & ignes sacros sanat non valde feruidos. Vtendum autem est foliis teneris. P'aphanus calfacit tertio abscessu, siccat secūdo. Syluestris efficacior est. Vtriusque autem semen vehementius est. Discutiūt itaque sugillata & alia liuefacta.

P'eon (alii rha vocant) compositum est ex terrea frigida, & tenuium partium aerea substantia, calidáque ac leniter acri. Vnde conuulsa & rupta & erecta ceruice spirationes iuuat, item liuida, discutiendo: at adstringendo, sanguinis spuitionibus, & cœliacis, & dysentericis prodest.

Vtraque verò facultate,hepaticis. Reſinæ omnes calefaciunt ac ſiccant. Sed terebinthina primas fert, quæ diſcuſſoria & mollitoria, tenuiúmque partium ac exterſoria exiſtit: quare etiã ſcabiem ſanat. Larix quoque huiuſmodi eſt. At reſina piceæ & adhuc magis ſtrobilina, acrior quidem eſt,non tamen diſcutit plus, neque attrahit. mediæ verò inter ipſas ſunt reſina ex pinu & ex abiete.

¶Roſæ compoſitæ naturæ ſunt,ex aquoſa ſubſtãtia calida adſtringẽte & amara. Flos ipſarum adhuc magis adſtringit: vnde etiam ſiccat. Ῥodia radix calefacit in ſecundo abſceſſu, éſtque tenuium partium ac diſcuſſoriæ facultatis. Ῥοιαὶ,*id eſt mala Punica*,omnia quidem vim adſtringentem prædominantem habent, propter quam frigefaciunt ac ſiccant: verùm dulcia ambo hæc minus quàm alia habent: at auſtera magis quidem frigefaciũt, ſed ſicciora ſunt,& ſtomacho commoda: acida verò plus frigefaciunt,& inciſorium quid habent.Cæterùm nuclei magis adſtringunt ac ſiccant quàm ſuccus: & his adhuc amplius putamina, ſidia & malicoria appellata. Similem autem his vim habẽt flores cytini dicti. Ῥois coriarii vocati fructus maximè ac ſuccus,medicis in vſum veniunt. Abundè autem adſtringit,& ſiccat ordine tertio, frigefacit ſecundo.

¶Ῥύπος,*id eſt Sordes*,ex æreis ſtatuis,aut vaſis in quibus largum oleum remanet,habẽs etiam quid æruginis, diſcuſſoriam vim habet, & moderatè ſiccãtem ac mollientem. Crudos itáque panos diſcutit. At verò de ſorde in palæſtra (quam aliqui etiam paton vocant) in ſudoris tractatione dictum eſt. Cæterùm aurium ſordes reduuias ſanare dicitur.

Initium literæ Σ.

Sagapenum ſuccus eſt velut ferulæ,calidus & tenuium partium.Habet etiam quid exterſorium, vt oculorum cicatricibus ac ſuffuſionibus commodet. Salamandræ vſtæ cinerem aliqui ad compoſitiones erodentes,& ad lepras ac ſcabiem deſtinatas admiſcent. Sampſucum calefacit ac ſiccat tertio abſceſſu. Eſt autem & tenuium partium & diſcuſſorium. Sandaracha vrendi vim habet, quemadmodum etiam arſenicum. Sandyx aut Syricum,tenuium partium & ſiccantem vim habet, non tamen calidam. Σαπρότης,*id eſt caries*,lignorum,maximè vlmi,purgat & replet vlcera humida. Sapo exterſoriam vim habet. Sarcocolla lacryma eſt arboris Perſicæ,meatus obducens, & citra mordacitatem ſiccãs: & ob id etiam vulnera glutinat. Σαρξιφαγὶς,*hoc eſt Saxifraga*,& vrinam ciet, & calculos atterit. Satyrium, aut Triphyllon,*id eſt trifolium*, humidum eſt ac calidum tẽperamento,itémque flatuoſum:vnde ad venerem ſtimulat.Quidam etiam retro diſtentos ipſum ſanare dicunt, cum vino auſtero potum.Cæterùm in libro de Theriaca dicit Galenus, Trifoliũ quod hyacintho ſimile eſt, quum veris tempore prægnans, ſemen habet cnico ſylueſtri ſimile, tunc decoctum ipſius ſi ad phalangii aut viperæ morſum affundatur,ipſum curare. Si verò ſano loco adhibeatur, ſimilem affectionem efficit, inquit, iis qui ab horum aliquo commorſi ſunt. Σαῦρος,*id eſt lacertæ*,hepar & caput in proprio loco relata ſunt. Tota verò reſecta & impoſita ictos à ſcorpio ſanat. ¶Σέλινον,*id eſt Apium*,calidum eſt in tantum vt & vrinas cieat & menſes. Flatus item diſcutit & maximè ſemen ipſius. Seris ſubamarũ olus eſt,admodum frigefaciens ac humectans.Habet etiam quid adſtrictionis. Seriphon calfacit ſecundo ordine,ſiccat primo, éſtque ſimile abſinthio,ſed min⁹ ipſo adſtringit, & magis calfacit,ac lumbricos occidit:modicè quoque ſtomacho noxium eſt. Seſelis radix & magis ſemẽ,abundè calfacit cum partium tenuitate. Vrinas item ciet,& ad comitialem morbum & recta ceruice ſpirantes commodat. Sepiæ teſta, oſtrei teſtæ ſimilem vim habet,verùm tenuium partium eſt & magis exterſoria. Vnde ſi vſta fuerit,pterygia oculorum attenuat cum ſale foſſili:non vſta verò ſycoſes exterit affricta. Vitia item cutis detergit. Seſamoeides magnum, quod & Anticyricum veratrum nominatur, eo quòd ſemen eius ſimiliter vt veratrum purgat,hoc & reliqua facultate veratro ſimile eſt,& extergendo, & calefaciendo, & ſiccan-
A do ſimilem illi vim habet. Seſamoeidis albi ſemen callefacit,& extergit,& rumpit. Seſamum non exiguam habet viſcoſitatem ac pinguitudinem: vnde meatus obducit, & mollit, & moderatè calfacit. Seps (quam aliqui Lacertam Chalcidicam vocant)in vino pota,morſos ab ipſa ſanat.

¶Σίαλον,*id eſt Saliua*,hominum ieiunorum maximè diſcuſſoriam ac exterſoriam vim habet. Impetigines itaque puerorum illita exterit, & furunculos concoquit, ſi cum tritico commanſo imponatur: ſugillata item tollit. Be-
B ſtiis quoque venenatis hominem occidentibus maximè aduerſatur. Sideritis heraclea,quæ etiam Helxine dicitur, relata eſt: at Achillea ſideritis illi quidem ſimilis eſt,ſed magis adſtringit.Vnde fluidis affectionibus conuenit. Σίδηρος,*id eſt Ferrum*,in aqua ſæpe extinctum, ſiccantem abundè vim in ipſam deponit.Hæc itaque pota ſplenicis competit. Si verò in vino ferrum extinctum fuerit,cœliacis & dyſentericis, & cholera morbo vexatis, ſtomachóque exolutis,vinum id potum auxiliatur.

Σίκυς,*id eſt,cucumis*,qui editur,dum adhuc viridis eſt fri-
C gefacit & humectat ſecundo ordine. Et caro quidem ipſius feruentes mitigat inflammationes, ſemen autem extergit & ſecat. Vrinas itaque mouet, & nitidum corpus efficit. At ſiccus primo ordine ſiccat, & magis extergit,tum ſemen tum radix. Cæterùm ſylueſtris cucumeris fructus ſuccus,elaterium dictus,relatus eſt: ſed qui ex radice ac foliis eſt ſuccus, ſimilis quidem elaterio eſt, ſed debilior. Radix extergit,diſcutit,mollit: ſiccantem verò vim ſuccus habet. Sillybon,planta eſt ſpinoſa ſimilis chamæleoni albo, in cibi vſum veniens. At radicis i-
D pſius ſuccus drachmæ vnius pondere potus cũ aqua mulſa,vomitus ciet. Silurus ſale aſſeruatus in cibo acceptus,arteriam humectam expurgat.In cataplaſmate impoſitus aculeos educit. Σιλφαὶ,*id eſt blattæ*,qui in piſtrinis vbi panes fiũt reperiũtur interanea, cocta, trita, auriũ dolores ſanant. Σίλφιον,*id eſt laſerpitium*,calefacit ſtrenué. Eſt & flatuoſum ac ægrè concoquitur. Verùm extra corpori adhibitũ efficacius eſt, & magis ſuccus attractoriam vim habens. Habet etiam vim contrahendi ac deprimendi carnem. Siſon calidus eſt,vrinam ciet,&
E concoquit: menſes item ducit, & viſcera obturatione liberat. Sion calidum eſt,vrinas ciet,& diſcutit,calculos item in rhenibus atterit,& mẽſes ducit. Siſari radix cocta ſtomacho commodat,& vrinam ciet, calidáque eſt ſecundo ordine. Siſymbrium tenuium partium diſcuſſoriæque ac calefacientis & ſiccantis eſt facultatis ac temperamenti,tertio ordine. At ſemen quoque tenuium partium eſt diſcuſſoriúmque ac forte. Quare etiã ſingultientibus datur,& his quos tormina vexant,cũ vino. Siſymbrium quod & Cardaminen vocant, naſturtio ſimile
F eſt: & aridum quidem calefacit ac ſiccat ordine tertio: vbi verò humidum eſt,ſecundo.

¶Scammonia calidæ eſt ac diſcuſſoriæ & bilioſorũ humorum exterſoriæ facultatis,& magis ſuccus eius,qui ſanè etiam panos diſcutit, & appoſitus fœtus perdit, & lepras educit.Ad diuturnos item capitis dolores irrigationis vice vſurpatur cum oxyrhodino. Radix pota purgat tum ipſa,tum decoctum ipſius. Cum aceto autem & farina ordeacea cocta,coxendicum morbo in cataplaſmate imponitur. Scandix ſylueſtre olus eſt calefaciens ac ſiccans
G ſecũdo ordine. Vrinas etiã ciet, & viſcera ab obturatione liberat. Scinci partes circa rhenes,velut medicamentum arrigens membrum virile,bibuntur.Verùm contrarium ipſis affectum inducere videtur lactucæ ſemen cum aqua potum,itémque lentium decoctum cum melle.

Scilla ſecandi vim habet. Calefacit autẽ & ſiccat ſecundo ordine. Præſtat autem ipſam aſſatam aut coctã ſumere. Scolopẽdra marina cocta in oleo & illita,pilos abolet.Sed & contacta pruritum excitat. Scolopẽdrium eſt
H aſplenon. Σκόλυμον(*id eſt Carduus*)calefacit & ſiccat ſecundo ordine. Radix ipſius copioſam graueolentem vrinam educit cum vino cocta. Sed & alarum & totius corporis graueolentias ſanat. Scordium varium eſt,vt quod amarũ ſit,& acerbũ,& acre. Purgat itaque ſimúlque calefacit viſcera. Vrinas quoq; ac menſes mouet.Per-

frigerata item omnia calefacit, & vulnera glutinat ac repurgat,& ad cicatricem perducit, si siccum inspergatur.
Σκόρδον,id est Allium,calfacit ac siccat quarto abscessu: at ophioscordō syluestre allium,satiuo fortius est.
Skorodoprason & sapore, & facultate mixtum est ex allio ac porro. Skorpioeides calefacit tertio,siccat secundo ordine. Skorpius terrestris crudus impositus, propriè plagæ auxilium affert: similiter etiam si assatus edatur. At marinus fel habet vtile ad oculos suffusos. *Σκωρία id est recrementum*, omnis metalli abundè siccat: sed ferri amplius,quod decoctum ac leuissimè tritum cum aceto, aures pure fluidas mirificè sanat. Sed & iis qui Aconitū biberunt auxiliatur potum cum aceto mulso: at plumbi recrementum plumbo respondet,magis tamen adstringens.

¶ Smilax aut Taxus arbor est venenosæ facultatis.

Σμύρνα,id est Myrrha,secundi ordinis est calefacientiū ac siccantium. Vulnera itaque capitis, inspersa ipsis glutinat:habet etiā quid amari:vnde lumbricos & fœtus necat. Extergit item, ideóque in ocularias compositiones miscetur: thoracis quoque affectiones expurgat,citra arteriæ exasperationem. At Bœotica myrrha vim habet calefactoriam,mollientem ac diffundentem. Smyrnium,alii hipposelinum,alii apium syluestre nominant, calefacit ac siccat tertio ordine,apio solùm fortius, petroselino verò imbecillius. Menses itaque ducit, & vrinas ciet.

¶Sonchus adstringit & frigefacit manifestè, & impositus,& in cibo acceptus: siccatus autem moderatè calefacit.

¶Sparganium siccantem vim habet. *Σπάρτος, id est genista*, qua vites ligant. huius semen &flos pota cū aqua mulsa obolorum quinque pondere, supernè purgāt, velut veratrum album, citra periculum: semen verò etiā infernè purgat:at virgulta coxendicibus prosunt.

Σπικλάριον, quidam per φ *Σφεκλάριον* scribunt, *id est lapis specularis*,quo quidam pro speculis in fenestris vtūtur, quare etiam *διαφανὲς, à pelluciditate*,appellatur, gypseæ substantiæ est:verùm vim habet similem vstis testis siue ostreis. Σpongia noua quæ adhuc maris odorem conseruat,vulneribus cum vino,aut aqua,aut posca imposita,ipsa glutinat:vsta verò acrem ac discussoriā vim acquirit: sed & cum pice liquida aut bitumine si vratur, & ita ardēs apponatur,sanguinis eruptiones sistit. Spodium similem pompholygi vim habet.

¶*Σταφυλινὸς,id est pastinaca*, vrinas mouet, & menses propellit,semen præsertim ipsius & radix. Folia extersoriā vim habētia, phagædenicis affectionibus conueniūt, viridia & cū melle. At syluestris pastinaca ad omnia debilior satiua est. Stachys similis marrubio frutex tertio ordine calefacit. Menses itaq; mouet, & fœtus necat, & secundas expellit. *Στέατα, id est adipes*,omnes humectant ac calfaciunt corpus humanum. Verùm iuxta diuersum animalium temperamētum vis ipsorum euariat. Suillus itaque humidissimus omnium est, prope ad olei vim accedens:vnde etiam mordacitatem obtundit. Caprinus siccior est,& citò congelatur. Quare etiam his qui in recto intestino morsum sentiunt infunditur. Anserinus calidior & magis tenuiū partium est. Medium horū, gallorum ac gallinarū adeps obtinet. Leoninus omnium calidissimus,& maximè tenuium partium est: vnde etiā maximè discutit. Bubulus medium temperamentum inter suillum & leoninum habet. Vrsinus alopecias sanat: vulpinus aurium dolores: quemadmodum viperinus pilos abolere,& oculorum suffusiones impedire ne fiant dicitur. Inter omnes autem semper calidior ac siccior masculorum adeps est, & ex his eorum quæ testes habent animalium quàm exectorum, & ætate vigentium quàm aliorum. Vetustate verò omnis adeps seipso calidior euadit. *Στίμμι,id est Stibium*,ad hoc quod siccat,etiam adstrictionem habet: vnde in ocularia collyria miscetur. Stoibes semen & folia siccant tertio ordine, adstringentémq; vim habēt:vnde vulnera magna glutināt,& ipsorū decoctum dysenterias & sanguinis eruptiones, & aures pure manentes sanat, & oculorum ex plaga confusiones,

A in cataplasmate imposita sanant. Stoichas ab obturatione liberat & attenuat,extergítque ac roborat viscera omnia & totum animalis habitum. Stratiotes aquaticus frigidam vim habet: terrestris autem etiam quid adstringens:vnde vlcera glutinat. Quidam etiam ad sanguinis eruptiones ipso vtuntur,& ad fistulas. *Στρύχνον, id est solanum*, hortense & quod editur adstringit, & frigefacit secūdo ordine. Halicaccabum verò hortensi simile,fructum habet qui vrinam ciet,acino vuæ similem. At somniferri solani radicis cortex cum vino drachmæ
B pondere potus,somnum inducit. Huius quoque semen vrinam ciet,éstque tertii frigefaciētium ordinis: vnde si plures quàm duodecim corymbi ipsius bibantur, insaniā facit. Quartum genus inutile est vt intra corpus sumatur. Foris autem impositum vlcera serpendo depascentia curat,éstque secundi ordinis in frigefaciendo ac siccando.

Στυπτηρία, id est Alumen, omne acerbissimum est & crassarum partium. Præ aliis tamen magis tenuium partium est scissum:post hoc rotundum & astragalotū. Crassarum verò abundè partium est liquidum,& id quod pla-
C citis, & quod plinthitis nominatur. Styrax calfacit, mollit,concoquit:ad tusses itaque & destillationes ac grauedines commodat. Menses item propellit potus & appositus.

¶*Σῦκα, id est ficus*, aridæ quidem calidæ sunt secundo ordine: verùm pingues magis concoquunt duros tumores:acriores autem extergunt & discutiunt. At decoctum ipsarum ad mellis crassitudinem redactum(quod sanè & ipsum aliqui Siræon vocant)similem melli vim habet: virides ficus siccis imbecilliorem vim habent: ambæ tamē
D aluum subducunt. Ficus autem caprificorum acris & discussoriæ sunt facultatis, quemadmodum etiam grossi ex ficis satiuis. *Συκῆ, id est ficus*,arbor temperamenti calidi ac tenuiū partium est,adeò vt & liquor eius, & foliorum succus,non solùm mordeat aut extergat vehemēter, sed etiam exulceret,& ora venarum aperiat, & formicarias verrucas exigat:habet etiam vim purgatoriam. At syluestris ficus, quam caprificum vocant, ad omnia plus potest quàm satiua. Sycomori fructus non nutrit, & stomacho noxius est. At arboris succus vim habet molliē-
E tem,glutinantem vulnera,discutientem tumores. Bibitur autem & illinitur ad reptilium morsus, & lienibus induratis, & ad stomachi dolores, & ad horrores. Symphytum petræum ex cōtrariis cōpositū est facultatibus. Habet enim & quid incisorium,quo & pus in thorace, & rhenes expurgat. Habet etiam quid quod contrahit,quod ad sanguinem spuentes, & rupta ac conuulsa, & rubicundum fluxum,& intestinorum herniam conducit. Habet item quandam calidam humiditatem, per quam sitim eximit,& asperitates in arteria sanat. At alterum symphytū
F magnum,viscosum quid & pruriginosum habet,scillæ simile. Vtuntur autem ipso ad eadem ad quæ etiā petræo.

¶Sφondylii semina ac radix acrem ac incisoriam vim habent,vt anhelosos, & comitiales, & morbum regium sanent: at radix circumrasa & fistulis indita, callum ex ipsis eximit. Succus floris ipsius in aures instillatur,diuturnissimis vlceribus competens.

¶*Σχῖνος,id est lentiscus*, per omnes partes suas secundo ordine perfecto siccat. In calefaciendo ac frigefaciēdo medius est,in tantum adstringens vt hypocystidis succo in
G adstringendo propemodum accedat. *Σχοίνου id est iunci rotundi odorati*, flos calefacit moderatè, sed minus adstringit,& à tenuium partium natura non alienus est:vnde & vrinam ciet,& menses ducit,& ab obturatione liberat,in fomentis & potionibus ac cataplasmatis assumptus. Et radix quidem ipsius magis adstringit, flos autē calidior est. *Σχοῖνος λεῖα,id est iuncus leuis*,duplex est: sed eius qui *ὀξύσχοινος, id est iuncus acutus*,appellatur, semen somnificum est: qui verò *ὁλόσχοινος, quasi totus iuncus*, dicitur, eius semen minus id potest: capitis dolorem
H inducit. Ambo autem fricta si cum vino bibātur,fluxiones ventris siccant,& muliebrem fluxum cohibent. Sori similem misyi vim habet,sed multo magis crassarum partium est quàm illud.

Initium literæ T.

Ταρίχων, *id eſt ſalſamentorum*, caro acrem & ſiccantem vim habet. A præſtere itaque vipera morſis datur, vt quã plurimam edant, & vinum bibant copioſè, & reuomant: conuenit etiam ad acrium eſum: vtiliter quoque in canis morſu imponitur, itémque in aliorum reptilium morſibus. Taurocolla (quã alii xylocollam vocãt) glutē eſt quod ex bubulis coriis fit, facultatémque habet admodum exterſoriam: vnde aceto diluta impetigines & lepras ſuperficiarias remouet, & ambuſta inflammari prohibet aqua calida reſoluta. Eſt etiam vulneribus commoda cũ aceto mulſo trita. ¶ Tellinæ aſſicatæ vſtæ cinerem vrendi vi præditum efficiunt, qui cedriæ mixtus ſi inſtilletur, pilos palpebrarum radicitus euulſos, rurſus naſci prohibet. Τέρμινθος, *id eſt terebinthus*, calfacit ſecundo ordine, ſiccat autem vbi viridis eſt primo ordine, vbi ſiccus, ſecũdo. Fructus autem ſiccus tertii ordinis ſiccantium eſt: ideóque vrinam ciet, & lieni prodeſt.

Τέττιγες, *id eſt cicadæ*, dantur à quibuſdam crudæ ſiccatæ tres, aut quinque, aut ſeptē bibēdæ colicis cũ piperis granis eiuſdem numeri: alii toſtas ipſas bibēdas exhibēt iis qui veſicam affectam habent. Τεῦτλον, *id eſt beta*, nitroſa eſt: vnde & extergit & diſcutit, & per narespurgat, & hoc magis ea quæ alba eſt: cocta verò vim habet arcendi inflammationes, leniterque diſcutiēdi. Teucrion calfacit ſecundo ordine, ſiccat tertio, incidendi ac tenuium partium vim habens: vnde & lienes ſanat.

Τέφρα, *id eſt cinis*, nõ omnis idem exactè temperamētum habet: ſed iuxta vſtæ materiæ differentiam euariat. Et acerborum quidem cinis, velut quercuum & ilicum, non modicam aſtrictionem habet, vt etiam ſanguinis eruptionem cohibeat, nullo alio præſente. At acrium cinis velut fici & tithymalli, acrior eſt, & magis exterſorius.

¶ Telephium calfacit primo ordine, ſiccat ſecũdo: eſt etiam exterſoriũ. Vnde ad putredinoſa vlcera cõducit: & vitiligines tũ λευκὰς (*id eſt albas*) tũ alphos dictas ſanat cũ aceto. Τῆλις, *id eſt fœnumgræcum*, calidum ſecundo ordine eſt, ſiccat primo. Quare feruidas inflammationes exacerbat: verùm minus calidas & quæ induratæ ſunt diſcutiēdo curat. ¶ Tithymalli omnes ex quarto calefaciētium ordine ſunt cum acrimonia & amaritudine forti: verùm radix quum aliquo modo debilior ſit, corroſorũ dētiũ dolores cũ aceto ſedat. Cæterùm ſucci vehemētiorē vim habētes in cauernã quidē dentiũ indũtur, verùm reliquũ corpus ſi cõtingãt, ipſum adurũt. Quare etiã pilos auferũt vel modicè illiti: & verrucas tũ alias, tũ formicarias, & alia huiuſmodi auferunt: affectiones item circa cutem extergunt, & maligna phagedænica vlcera ſanant. Quum autē ſeptem ſint ipſorum ſpecies, fortiſſimi ſunt characias, & myrſinites, & qui in petris naſcitur arboris ſpecie: deinceps autem qui verbaſco ſimilis eſt & cypariſſias, deinde paralius, & poſtremùm helioſcopius. Τίτανος, *id eſt calx*, viua quidē vehemēter vrit, vt cruſtã efficiat: extincta verò, vrit quidē ſtatim, ſed poſt dies nõ amplius. Contrahit tamen & conſumit carnes. Si verò lota fuerit, mordacitatem amittit ſæpe ex aqua lota: at ſi fuerit ea aqua marina, abundè diſcuſſoria inde euadit.

¶ Tragacantha ſimilem gummi vim habet. Tragion planta eſt in Creta, lētiſco ſimilis, calida ordine tertio: vim habens diſcuſſoriam attractoriámque ac tenuiũ partium. Aculeos itaque educit, & calculos atterit, & mēſes mouet, drachmæ pondere pota. At aliud Tragion amarulentius quàm hoc, ſcolopendrio ſimile, vbique quidem naſcitur, ſed abundè adſtringit. Quare etiam ad fluidas affectiones conuenit. Tragoriganus origano vim ſimilē habet, aſſumpſitque inſuper aliquid adſtrictionis.

Tribulus moderatè frigefacit, ſed terreſtris in ſiccãdo fortis eſt: aquarius etiã leniter humectat. Ambo verò ad inflãmationum generationes, aliáſque influxiones conueniunt. At terreſtris fructus quum tenuium ſit partium, calculos in rhenibus atterit. Tragos frumentaceus zeæ ſimilis eſt, ſed magis ægrè concoquitur, & aluũ mollit. Τρίγλη piſcis, *id eſt mullus*, ſi aſſiduè edatur, viſus hebetudinem inducit: verùm crudus diſſectus & impoſitus, draconis marini, & ſcorpii, & aranei morſum ſanat.

Tripolii radix vim calidam habet tertio abſceſſu: eſt & acris. Trifolium, triphyllon, alii aſphaltion, alii oxytriphyllon, alii menyanthes nominant. Eſt autē vis ipſius calida & ſicca tertio ordine. Τρίχες (*id eſt pili*) vſti lanis vſtis ſimilem vim habent. Τρυγόνος (*id eſt paſtinacæ*) marinæ aculeus, denti debili illiſus, atterit ipſum, & excidere facit. Τρὺξ (*id eſt fex*) vini non vſta quidem compoſita eſt, abundè ſiccans ac diſcutiens. Adſtringendi verò vis, iuxta vini ex quo eſt ſpeciem, ipſi accedit. Vtendum igitur ipſa in humidioribus & fluidis affectionibus: ſed & panos diſcutit, & in turgentibus mãmis lac extinguit. Aſt vſta (quam etiam σφέκλην, *hoc eſt fæcem, ſiue fæculam*, priuatim appellant) vſtoria euadit, vt etiã vrentibus medicamētis admiſceatur. Vngues itaque ſcabros eiicit cum reſina, & pilos flauos facit cum lentiſcino oleo per totam noctem illita. Lota verò exterſoriis oculorum cõpoſitionibus admiſcetur. Cæterùm aceti fæx per omnia fortior eſt vini fæce, & magis adſtringit. Troglodytes paſſer eſt minimus omnium auicularum, regulo excepto: verſatúrque maximè circa ſepes. Hic & aſſatus, & crudus ſale aſſicatus, in cibo ſumptus, calculos in rhenibus atterit. Sed & vſti ipſius cinis potus, idem facit.

¶ Τυρὸς (*id eſt caſeus*) recens compactus & mollis, repulſoriam vim habet leniter perfrigerans, vt & vulnera glutinet impoſitus. At qui oxygalactinus dicitur, vltra repulſoriam, etiam diſcuſſoriam modicam acquirit, & plus glutinat vulnera. Vetus autē caſeus, & magis qui pinguis eſt, diſcutit, vt etiam ad tophos arthriticorum commodet, maximè cum ſuillæ carnis decocto, quæ ſalſa ſit ac pinguis.

Initium literæ Υ.

¶ Υ'acinthi radix bulbi ſpeciem habens, primi ordinis eſt in ſiccando, ſecundi in frigefaciendo. Proinde pueros diutius impuberes conſeruare creditur ſi cum vino in cataplaſmate imponatur. At ſemen leniter extergit & adſtringit. Itaque regio morbo laborantibus datur cũ vino, magis ſiccans, minus frigefaciens. Υ῾αλος, *id eſt uitrum*, tritum potum cum vino tenui & albo, calculos in veſica atterere dicitur. ¶ Υ῞δνα, *id eſt tuber terræ*, ſubſtãtiam magis terream habet, cum modica quadam tenuiũ partium facultate. Υ῾δράργυρος, *id eſt argentum uiuum*, ad medicum vſum non ita valde aſſumitur, quum venenum exiſtat. Verùm quidam vſtum ipſum ac in cinerem redactum, aliiſque ſpeciebus permixtum, colicis & volulofis bibendum dederũt. Υ'dropiper calida eſt herbula, ſed non velut piper. Viridis autem vnà cum ſemine in cataplaſmate impoſita, ſugillata & induratos tumores diſcutit. Υ῞δωρ, *id eſt aqua*, optima, & nullam aliã ſubſtantiam admixtam habens, frigefacit & humectat iuxta propriam ſubſtantiam: verùm vbi acquiſititiam caliditatem ſuſcepit quandiu ipſam conſeruat, calefacit: vbi verò frigida fit, frigefacit. At verò quæ aliquã admixtionē habet, velut nitroſa, aut bituminoſa, ea admixtæ ſubſtãtiæ vim acquirit. Pluuialis autem & adſtrictionis quid habet, propter quam in ocularias compoſitiones miſcetur. Qualem verò optimam aquam eſſe oporteat, in primo libro dictum eſt. ¶ Υ'oſcyamus qui nigrum ſemen habet, & qui flauum, venenoſi ſunt. Aptiſſimus autē ad medicinas eſt is cuius & ſemen & flos album colorem habet, ex tertióque frigefacientium ordine eſt. ¶ Υ'pericũ duplex eſt: alterũ quidē Androſæmon & quod aſcyrrhõ appellatur, dictum eſt: alterũ calefacit ac ſiccat tenuiúmque partiũ ſubſtantiã habet: vnde vrinas & menſes totus ipſius fructus mouet. Si verò cum foliis imponatur viridis, vulnera ad cicatricem perducit. Arida verò folia vlcerib⁹ humidis ac putredinoſis inſperſa, ipſa ſanant. Datur etiam coxendicum morbo loborantibus bibendum. Υ'pecoon frigefacit tertio ordine, prope ad papauer accedens. Υ'pogloſſon frutex eſt: huius radix & ſuccus mollientem vim habent. Υ'pociſtis ſuccus eſt eorum qui velut cytini ad radices ciſthi itémque ciſthari appellati ſubnaſcuntur. Eſt autem efficax medicamentũ ad omnes fluidas affectiones, ſiccando ac corroborando partes. Υ'ophæſton ſpecies eſt ſpinæ fulloniæ, quemadmodum etiam Hyppo-

phaes.Huius ex capite & foliis ac radicibus succus siccatus,trium obolorum pondere cum aqua mulsa, aquam & pituitã euacuat.Maximè autem conducit ad rectæ ceruicis spirationes, comitiales,& ad affectiones circa neruos.

¶Y'ssopum calfacit ac siccat tertio ordine: est etiam tenuium partium.

Initium literæ Φ.

¶Φακοὶ,*id est lentes*,siccãt ordine secundo: verùm caliditatis ac frigiditatis medium obtinent: habẽt etiam quid adstrictionis. Ipsum itaque lentis corpus siccat, & ventrẽ sistit:decoctum verò propellit. Quapropter prior aqua diffunditur,vbi sistendi ventris gratia lentes sumuntur. Cæterùm lens palustris humectat,& frigefacit ordine secundo. Φalaridis succus,& folia & semẽ pota, vesicæ doloribus opitulantur, nimirum vt quæ tenuium partium quid habeat, insupérque calidum. Φalangitis nomen habet ex eo quòd morsis à phalangio opituletur. Est autem tenuium partium:vnde & his qui torminibus vexantur,auxiliari videtur.

¶Φελλὸς, *id est suber*,& maximè id quod est è vinariis vasis, vstum siccantissimum cinerem efficit,qui in dysentericas maximè compositiones miscetur.

¶Φilyreæ arboris folia, similiter vt syluestris oleæ folia adstringunt. Commodant vlceribus in ore, si manducentur,& si decoctum ipsorum colluatur. Hoc autem decoctum si bibatur, vrinam & menses ciet.

¶Φλόμος, *id est uerbascum*, plura genera habet, inter quæ est etiã thryalis. Omnium folia siccantem & moderatè extersoriam vim habent, & maximè eius quod auri colorem refert. Quia verò acerba sunt, fluidis affectionibus conueniunt: quidam etiam ipsa ad dentes colluunt.

¶Φοinix(quam alii rhun vocant)herba est lolio similis:vim habet adstringendi. Pota itaque in vino austero, omnes fluidas affectiones sistit. Φοῖνιξ,*id est palma*,arbor, fructum quidem habet iam maturum,moderatè calidum & corroborantem,& stomacho gratum, siue intrò sumatur,siue foris imponatur: verùm quod reliquum est in ipsa,abunde adstringit: vnde stomachicis & hepaticis compositionibus admiscetur. Omniũ autem maximè adstringit id quod enascẽtis fructus velut inuolucrũ quoddã est. Φormion tenuiũ partium extersoriámque ac attractoriam vim habet. Itaque albugines attenuat semen eius cum melle,& aculeos educit.

¶Φοῦ nardo similem radicem habet, sed ad plurima debiliorem:vrinas tamen magis quàm ipsa propellit,similiter vt Celtica nardus.

¶Φῦκος,*id est fucus* frigefacit ac siccat secũdo abscessu, habens etiam aliquid moderatè adstringens. Φyllites quum acerbam qualitatem habeat, non absque ratione alui profluuia pota sistit.

Initium literæ X.

Χαλβάνη(*id est galbanum*)calfacit propemodũ tertio ordine,siccat propè secundũ,vt quæ molliẽtẽ ac discussoriã vim habeat. Xalcitis adstringẽtis & acris, & vrentis ac crustam inducẽtis facultatis est: tenuitate verò partiũ mediũ inter misy & sori obtinet. Vsta verò magis tenuiũ partiũ euadit. Χάλκανθος(*id est atramentum sutorium*) aqua est congelata in metallis in Cypro, quæ fortissimam adstrictionẽ cum caliditate habet non ingenerosã,& præ omnibus humidas carnes afferuare ac siccare potest. verùm longiori temporis progressu in chalcitidem transit. Χαλκὸς (*id est æs*) vstum quidem habet quid acre, & adstrictionis particeps est. Optimum igitur est ad cicatrices vlceribus inducendas in siccioribus corporibus:si verò lotum sit,teneris corporibus magis commodat. Χαλκοῦ ἄνθος (*id est æris flos*) tenuiũ magis partium vim habet quàm æs vstum,& squama ipsius. Si igitur collyriis admisceatur,asperitates & sycoses palpebrarum deterit.

Xamædrys calfacit ac siccat tertio ordine. Lienes itaque consumit,& vrinas ac menses mouet, & viscerum obturationes expurgat. Χαμαικίσσου(*id est hedera*) terrestris flos, quum abunde amarus sit,hepatis obstructiones aperit. Datur etiam ad coxendicũ dolores. Xamæ leuce calfacit tertio ordine, siccat primo. Xamæleonis nigri radix calefacit ac siccat prope tertium

A ordinem. Extergit autem vitia cutis,& discutit ac mollit duros tumores, & phagedænica vlcera in cataplasmate imposita sanat. At intra corpus si accipiatur,venenosa est. Cæterùm albi radix similis est nigri radici,sed amarior est. Hæc cum vino austero acetabuli mensura pota lumbricos latos necat. Facit item ad hydropicos. Xamæmelum siue Anthemis,calefacit ac siccat primo ordine. Est & tenuiũ partium,& discutit & laxat,& rarefaciendi vim habet. Xamæpitys secundo ordine calefacit,tertio siccat:quare viscera & maximẽ hepar purgat ac
B extergit. Ducit etiam vrinas & menses, & magna vulnera glutinat,& putredinosa sanat,& duritias discutit : decoctum ipsius etiam ad coxendicum morbũ facit. Xamædrops, (ab aliis item Chamædrys appellatur, ab aliis etiam Teucrion) similem Chamædri vim habet.

Xamæsyce extersoriã & acrem vim habet:quare & formicarias & alias verrucas auferunt,tum virgulta ipsius, tum succus:exterunt item cum melle crassas in oculis cicatrices,& visus hebetudinem & suffusiones incipientes sanant. Xamelæa extersoriæ est facultatis:quare sor-
C dida vlcera & crustas purgat cum melle. ¶Xelidoniũ magnum calfacit tertio ordine:est & fortiter extersorium. Succus ipsius ad visum acuendũ vtilis est,radix morbo regio laborantes ab obturatione liberat:cum vino & aniso pota,cõmansa verò dentiũ dolores sanat. At minus Chelidonium, quum quarti ordinis calefacientium sit, acrius est, vt cutẽ exulceret in cataplasmate impositum: scabros item vngues eiicit:verùm succus ipsius per nares purgat.

D ¶Χελιδόνες (*id est hirundines*) si vstæ sint, cinis ipsarum cum melle illitus, anginosas inflammationes sanat: facit etiam ad visus claritatem.

¶Χολὴ(*id est fel,siue bilis*)calidissimus est omniũ aliorũ animalis humorũ: differt autem colore quidem, eo quòd flaua calidior est quàm pallida,& æruginosa quàm flaua: verùm pro differentia animalium quæ ipsam habent,eo quòd suilla omnium debilissima est, vt etiam vlceribus in auribus citra mordacitatem opituletur. Hac acrior est ouilla,& hac caprina:huic autem similis est vrsina & bubula:taurina verò fortior est, & hac hyænarum,quam ta-
E men callionymi piscis & Scorpii bilis superat,quæ oculorũ suffusionibus,& hebetudinibus ac albuginibus conuenit,itémque marinæ testudinis: at fel capræ syluestris etiam nyctalopibus prodesse dicitur. Porro volatilium fel omne acrius est,& magis siccat quàm quadrupedum, & ex illis ipsis gallorum & perdicum fel præstantius est, sed accipitris & aquilæ fel acrius quodammodo est & corrodens,coloréque æruginosum,quandoque etiam nigrum. Xondrile seridis species est & subamarũ quid habet,quare etiam magis quàm illa siccat. Xon-
F dros tritico similis est,sed magis illo viscosus.

¶Xrysocolla quædam est quæ in metallis reperitur, quædam præparatur ita vt in æris rubri pila,pistillo eiusdem æris vrina pueri impubis teratur,in ardoribus sub Cane. Hæc itaque extergit, discussoriã ac siccantem vim habens,magis quàm ea quæ in metallis reperitur,adeò vt etiam carnem citra mordacitatem consumat,vlceribus itaque malignis cõuenit:sed & si illam vsseris minus mordacem efficies. Xrysocome,quæ & Chrysitis,acrem simúlque adstringentẽ vim habet in radice, quapropter
G neque multi vsus est : datur tamen in peripneumoniis & hepaticis affectionibus cocta in aqua mulsa: mouet etiam menses.

Initium literæ Ψ.

¶Ψeudobunion specie simile est bunio,calefacit autẽ & discutit, ac extergit. Tormina itaque & vrinæ stillicidia,& laterum dolores soluit,discutit item strumas,cũ sale & vino in cataplasmate imposita. Pseudodictamnum debilis dictamni vim habet.

¶Ψιμύθιον(*id est cerussa*) frigefacit, & meatus obducit.

H ¶Ψyllii semen secundi ordinis frigefacientium est, verùm siccando & humectando medium obtinet.

¶Ψoricum fit,spumæ argenti si duplum chalcitidis misceatur, & hæc aceto terantur,& in nouam ollam data,fimo ad quadraginta dies obruantur,ita enim & ma-

gis ſiccat,& magis tenuium partium,minúſque mordax chalcitide euadit.

Initium literæ Ω.

Ωὸ(*id eſt oui*)candidũ & tenue ex iis eſt quæ omni penitus mordacitate carẽt,moderatè frigefaciens:vtendũ itaque ipſo in oculis,& in vlceribus in pudendis, & omnibus malignis. Miſcetur item ſanguinem ſiſtentibus meatus obducentibus medicamentis. Sed & luteum ſimilem vim habens, medicamentis inflammationem arcentibus miſcetur.Si verò aſſetur,magis quidem ſiccat, ſed minus mitigat: at verò aceto coctum totum ouum,ſi edatur,fluxiones ventris reſiccat:ſi verò etiam addatur aliquid ex acerbis, velut eſt galla,aut thus,aut balauſtium, atque ita in ſartagine frigatur,multo efficacius euadit. Sed & ambuſtis ſtatim auxiliatur totum ouum crudum impoſitum : at ſi ſorbile exhibeatur,thoracis affectiones cõcoquit ac mitigat,& arteriæ aſperitates læuigat. Præferendum porro eſt recens vetuſto,& gallinarum ouum reliquorum animalium ouis.

Ωcimum ex ſecundo ordine eſt eorum quæ calefaciunt. Habet autem humiditatẽ ſuperuacuam:vnde neque vtile eſt vt intra corpus ſuſcipiatur,extrinſecus autẽ adhibitum,diſcutit & concoquit. Ωcimoeides(quam aliqui Philetærion nominant) radicẽ quidem inutilem habet,verùm ſemẽ tenuium partium eſt,& citra mordacitatem ſiccat.

DE MEDICAMENTIS SIMPLICIBVS purgantibus, Cap. IIII.

Quæ bilem flauam ducunt.

ALoes drachma vna cum aqua mulſa mane detur.Qui enim veſperi dant,aut poſt cibũ, lædunt.corrumpit enim alimentum:vacuat autem flauam bilem.Si verò minus detur, nimirum trium obolorum pondere, ſtercora ſolùm abũde euacuat. Quum verò omnia purgantia ſtomacho noxia ſint,ſola aloe ſtomacho grata eſt. Qui autẽ amaritudinem eius non ſuſtinent,his in catapotia efformata exhibeatur.Siquidem quòd purgãtia medicamenta non ſimplici aliquo temperamento euacuent,veluti caliditate,(oportebat enim omnia calida euacuare,velut eſt eſt piper quoque) ſed totius ſubſtantiæ proprietate, quomodo Magnetes ferrum trahit,demonſtratum eſt.Cæterùm ex purgantibus ea quæ ſolùm molliunt,primo libro relata ſunt.At efficacioribus ex ipſis vtimur,aut vt materiam transferamus:aut vt affectionem induratam remoueamus, ac euacuemus: aut vt corpus tranſmutemus,& temperamentum ipſius euertamus:aut vt infeſtantem humorem ex ipſo educamus. Sunt etiam quidam mixti ex relatis modis,intérque ſe connexi. Vtẽdum eſt purgatoriis in iis qui vires robuſtas habent, & voluntatem conſtantem,& qui primas ætates exceſſerunt,nondum autem ad extremas deuenerunt,& qui ſtomachum robuſtum habent,& multam inutilem materiam in corpore collegerunt,nec valde multum ſanguinem habẽt.Tempus porro purgationũ,ſi res non vrgeat, maximè vernum & autumnale eſt. Et bilẽ quidẽ educentibus vtendum eſt omni tempore,excepta hyeme:in ætate autem vigoris,& declinante,in habitibus ſiccis & muſculoſis, & nigri coloris aut rubicundi, & in viris potius quàm in fœminis, & in iis qui aſſiduè cibos corrumpunt, & ventrem ſubaſtrictum habent,& bile amara abundant,iracundíque ſunt, & paucas vrinas excernunt,in his item qui ſiccis alimentis vtuntur ac calidis, & in affectionibus morbi regii, hepaticis, pleuriticis, phrenitide, angina, inſania, cephalæa, lippitudine, igne ſacro, lepra,febribus, & in quibus humor bilioſus abundat. Datur porro aloe capite grauatis,lippientib[9],ſiticuloſis,& quibus in ſomnis imaginationes obuerſantur citra febrem : his etiam qui horroris diſcurſum percipiunt,& qui flatus acres excernunt, & inteſtina morderi ſentiunt, & circa ſtomachum feruorem,aut faſtidium euerſorium percipiunt, & quibus ob recrementorum copiam infuſum per clyſterem exhiberi non poteſt.Nam abunde euacuat, totum quidem corpus non euacuans,niſi valde multa detur,ſed inſidentem inteſtinis ventríque ac ſtomacho bilem educens.At veratrũ conuenit in acutis morbis & diuturnis,qui bilem ducen-

A te medicamento opus habent,velut ſunt inſani,altera capitis parte vexati,oculos fluidos habentes, circa thoracẽ affecti: maximè autem idoneum eſt viſceribus, vtero ac veſicæ,ſi bilem ducente medicamento hæc indigẽt. Cõmodum eſt etiã in aſpera arteria diutinè affecta, ad morbum regium,ad puſtulas,impetigines, herpetas, ignes ſacros,lepras.Nigrum veratrum bilem ducit maximè flauã ex toto corpore,citra moleſtiam.Vnde etiam non grauiter febrientibus datur,& magis febre carẽtibus drachma vna radicum in aqua mulſa tritarũ aut aqua, ita vt prius B ieiunarint : aut exhibetur cum melle in catapotia efformatum.Quidam ammiſcent ipſi pulegium,aut thymbram,aut aliquod ex citò tranſeuntibus ſtomacho gratis. Scammonia ſimiliter vt veratrum purgat, & magis flauam bilẽ:verùm magis quàm omnia purgatoria, ſtomacho noxia eſt.Detur itaque non febriẽtibus,& ſtomacho bene affectis pondere obolorum quatuor, cum ſale aut pipere,aut zingibere,aut quodam oxyporo citò tranſeunte,ſtomacho grato aut cum melle: fiunt & catapotia cum gummi. Colocynthidis medulla bilem potiſſimùm C vacuat, & mucoſa non de ſanguine, quemadmodum veratrum & ſcammonia,ſed de neruis & partibus neruoſis,drachmæ pondere,in aquæ mulſæ cyathis duobus,in qua ruta ſit incocta.Teratur autem diu:nam aſpretudines ipſius internis partibus adhærentes, vlcerationes & neruorũ per conſenſum affectiones inducunt.Danda eſt iis qui caput affectum habent, aut quibus membrana cerebri,aut ea quæ caluariã ambit affecta eſt : velut ſunt vertiginoſi,alterã capitis partem dolentes, à cephalæa vexati,comitiales, ſiderati, canino modo conuulſi,diutina o- D culorum fluxione laborantes, recta ceruice ſpirantes, anheloſi, diuturna tuſſi vexati, inſupérque atrhritici, & qui circa rhenes aut veſicam affectionem habent. Elaterium ſimiliter vt ſcammonia euacuat. Eligendũ id quòd praſini coloris eſt,& leue,& non vetuſtius anno: datur triũ obolorum pondere tritum cum lactis hemina vna.

Tithymallus ducit bilem ſimiliter vt elateriũ & ſcammonia:dantur ſucci guttæ quatuor aut quinque, cum polenta ſubactæ,ita vt citò deuorentur.nam in ore detentæ diutius linguam & circumſitas partes exulcerant. La- E thyrides purgant bilem ,ſicut veratrum & ſcammonia. Dentur ſeptem aut octo,& ad quindecim vſque,ita vt robuſti, & ampliore purgatione opus habentes, ipſas mandere iubeantur:debiliores autem & ſtomacho malè affecti,totas ipſas deuorent. Peplii virgulta quæ ſemper ſicca ſunt, octo obolorum pondere dãtur in aqua mulſa: ducunt bilem ſimiliter vt veratrum,flatus item erumpere faciunt. Agaricum ſimilem colocynthidi vim habet, tardè quidem operans,non autem valdè ſtomacho noxium:datur tritum duarũ drachmarum pondere cum F aqua mulſa.Sit autem albiſſimum & maximè friabile, & non ita lignoſum,neque corroſum. Iris Illyrica ſimiliter purgat, octo obolorum pondere data in aqua mulſa.Sit autẽ nõ vetuſta,nec teredines habeat. Centaurium paruum bilem & mucos purgans,priuatim coxẽdicum mordo laborantibus conuenit.Bibitur ipſius decoctum ſic vt centaurii ſeſquidrachma in aquæ hemina coquatur,donec ad dimidiam deueniat. Tragorigani flos cum ſemine datur duarum drachmarum põdere in aqua mulſa, iis quibus etiam veratrum nigrum . eſt au- G tem ſtomacho magis gratum quàm veratrum,ſed minus purgat. Chamelææ drachmæ quatuor in aquæ mulſæ cyathis duobus coctæ,vt ad quartam partẽ deueniant, ſimiliter vt veratrum purgant, aliqui chamelæam cum duplo abſinthii in catapotia efformant,ac exhibent. Ariſtolochiæ clematidis ſeminis drachma vna in aqua mulſa data purgat vt colocynthis. Polipodii radix ſicca trita aquæ mulſæ inſperſa,aut cum ipſa trita, idem quod colocynthis facit.

Quæ bilem atram euacuãt.

H Atram bilem educentibus vtendum eſt præcipuè in melancholicis, iis qui facilè exacerbantur,iracundis,homines auerſantibus,aut in ſeceſſu degentibus, & in iis qui vbi à morbo ſe recolligunt,purgatione opus habent, in autumno feruente,in habitibus ſiccis, ac parum mu-

ſculoſis. Epithymum optimum eſt ex iis quæ atram bilem euacuant: dantur ex ipſo drachmæ quinque tritæ cũ ſeri lactis hemina. Epithymbrõ quod ſuper thymbrã naſcitur, ſimiliter vt epithymũ euacuat,ſed debilius eſt. Pulegiũ atrã bilem ducit,acetabuli mẽſura in aqua mulſa potum. Tragorigani heracleotici eadem menſura ſimiliter vt pulegium vacuat,ſed ambo ſicca. Alypi ſemen atram bilem deorſum purgare dictum eſt, ſi pari copia velut epithymum ſumatur cum ſale & aceto: verùm inteſtina velut Dioſcorides ait,leniter exulcerat. Eſt autem(vt arbitror)ea quæ nunc alypias appellatur:datur in aqua mulſa. Parthenium ſimiliter ſiccum potum eadem ducit. Alyſſon cum ſale potum ſimiliter vt hæc purgat.

Quæ pituitam euacuant.

Iis quæ pituitam educunt vtendum eſt in frigidioribus habitibus,& his qui conſenuerunt, & hyeme, item in reſolutis,& ſideratis,& qui laxis tumoribus intumuerunt,in his quoque qui multam pituitam in ventre aut in thorace aut ſtomacho habẽt,& in muliebri fluxu. Cõueniunt etiam multa emungentibus, & craſſa excreantibus,cibúmque faſtidientibus,& coxendicum morbo laborãtibus, vbi articulus ſubmucoſus aut pituitoſus fuerit: maximè autem conueniunt hydropicis, ex ea ſpecie quæ propriè intercus dicitur, laborantibus. Styracis albi drachma vna cum reſina terebinthina æqualis ponderis pota, pituitam euacuat: oleæ radicis cortex drachmæ pondere cum vino aut aqua: item pyrethri oboli nouem cum aqua: lychnidis ſeminis drachmæ duæ: cyclamini radicis drach. vna, cum aqua mulſa: ſcordii drachmæ duæ cum melle: chamæpitys trita & in catapotiis data: ſquamæ cypriæ drachma dimidia cum pari reſina in catapotiis: hæc validius pituitam purgat: foliorum lauri viridium ſeſquidrachma: cucumeris ſylueſtris radicis corticis oboli duo: ricini grana quadraginta,qui crotones appellantur,decorticata eduntur, & ſimiliter faciunt: apii dimidium id quod ad radicem eſt, (& ab aliquibus Camæraphanus vocatur) ſi edatur: bdellii drachmæ duæ cum aqua mulſa,priuatim verò gummi oculis fluidis commodum eſt.

Quæ aquam euacuant.

Aquã educẽtib⁹ vtẽdũ eſt in hydropicis ex aſcite hydrope laborãtibus,& in mulieribus à fluxu albo infeſtatis,& iis qui fluida vlcera habent. Squamæ cypriæ drachma vna cum aqua mulſa pota,aquam ducit, verùm aceti parum inſuper ſorbere oportet, vt ne reuomatur. Granum cnidium decorticatum tritum cum melle cocto deuoratum, vt ne gulam ſiue tranſglutitionẽ contingat, aquam ducit. Danda ſunt grana viginti, aut vigintiquinque, aut triginta,fortioribus quadraginta. Euphorbii drachma vna cum melle cocto deuorata, pituitam ducit,magis tamen aquam. Lonchitidis ſeminis oboli octo,cum aqua mulſa aquam ducunt. Cneorum ſimiliter aquam purgat, cum polenta voratum. Cnici ſeminis drachmæ quinque contritæ,cum ptiſſana concoquuntur, addito pauco ſale, & ſorbentur. Ammoniaci thymiamatis drachmæ duæ in aqua mulſa potæ aquam ducunt. Quidam ſplenicis ipſum cum poſca exhibent.

DE MEDICAMENTIS COMPOSITIS purgantibus, Cap. V.

Catapotia ex aloe, Colocynthidis medullæ partem vnam,ſucci abſinthii partẽ vnam, aloes partẽ vnam, ſcãmoniæ partes duas, cum aqua in catapotia efformato ciceris magnitudine: dantur ex his grana vndecim. Acetum mulſum Iuliani, Rutæ quadrantem,origani quadrantem,comæ thymi trientem, anethi ſeſquiunciam,iridis vnciam vnam, radicis mandragoræ ſeſquiunciam, agarici ſextantem, tedarum pinguium vnciæ XII, grani Cnidii trientem,lathyridum quadrantem, alypiadis quadrantẽ, polypodii ſextãtẽ,folii vnc. I, coſti vnciã I,ſpicæ nardi vnciam vnam, rhei Pontici ſeſquiunciam,ſcillæ quadrantem,ſambuci virgultorum quadrantem,canopi, qui eſt ſambuci cortex,quadrantem,aſari vnciam vnam, pulegii quadrantem,epithymi ſextantem, veratri ſextantẽ,acori ſextãtẽ,ſii vnc.I,amomi vnc.vnã,hyperici vnciã

A vnam,cymini vnc. I, aniſi ſextãtẽ,aceti ſextarios X, mellis ſextarios V. Herbas ad triduũ in aceto macerato, deinde facta coctura,donec plus quàm dimidium inſumatur,mel adiicito:& facta colatura lathyridas addito,coſtum item & granũ cnidium & ſpicam nardi tritam: aut ſi voles,poſtquam acetum mulſum perfectè fuerit coctũ. Doſis perfecta eſt vnc.vna,aut pro viribus. Facit ad podagricas affectiones,& ad comitiales,& in quibus euacuare ſimúlque ab obturatis amouere opus eſt craſſos humores.

Purgatoriũ aquam ducens ex Caryophyllo. Aloes, B epithymi,caryophylli,grani cnidii,petroſelini,rhei Pontici,ſingulorum ſemunciã,euphorbii ſcrupulos quatuor, mellis quod ſatis eſt: datur cochlearii menſura. Purgatorium ex rhodomelite,Alexandri, Roſarũ ſucci ſextarios duos,mellis ſextariũ vnũ,ſcãmoniæ trientẽ. Doſis perfecta cochlearia quinque,minor cochlearia duo, media cochlearia tria. Aliter, Mellis libram vnã, roſarũ ſucci lib.vnã, piperis drach. duas, ſcammoniæ drach. octo, maſtiches drach.quatuor,zingiberis drach.duas. Aliter, quo ego vtor,Spicænardi,aſari,epithymi,ſingulorum ſe- C munciam in aquæ hemina per triduum macerato,& moderata facta coctura, roſarum ſucci ſextarii dimidium ad aquam adiicito,& mellis ſextarii dimidiũ,& facta ad compagem vſque coctione, ſcammoniæ ſeſquiunciam addito. Purgatorium ex malis cydoniis, Malorum cydoniorum aſſatorum trientem, piperis ſemiunciam, ſcammoniæ drach.I,mellis quincuncem: ex tritis præbe cochlearium vnum,aut pro viribus. Purgatorium ex malo citrio,ſtomacho gratum. Mali citrii corticis & carnis librã vnã in aquæ ſextario vno ſemis ad tertias co- D quito,& mellis ſextar.dimidio adiecto, ad mellis ſpiſſitudinẽ coquito,& piperis lõgi vnc.I,ſcãmoniæ in fermẽto toſtæ vnc.I.terito ac inſpergito. Buccellatus purgatorius, Scammoniæ toſtæ vnc.I,piperis & ſeminis apii, ſingulorum ſcrup.I,fœniculi,aniſi,ſingulorũ vnc. I, mellis libr.I. De moderatè toſtis dato vnc.I, in condito. Oliuæ purgatoriæ. Scammoniæ vnc.I,piperis vnc.I, epithymi,cymini torrefacti, petroſelini,foliorũ rutæ,mentæ viridis,ſingulorũ drach. IIII,ſilphii drach.I, palmularum quincuncem,mellis quincuncem, aceti heminas II, E oliuarum colymbadum muriæ innatantium,fiſſarum videlicet,ſextarium I. Quidam etiam gari modicũ addunt. Dantur ex his V, aut VII, aut IX. Paſtillus purgatorius. Scammoniæ drach. IIII,euphorbii drach. IIII, folii drach.II,piperis drach. II, mellis libram I. Datur vncia I.

Poſca purgatoria & ſtomacho grata. Cumini,fœniculi,ſingulorum vnc.I: pulegii, apii, aniſi,ſingulorum ſemunciam: epithymi,ſcammoniæ, ſingulorum vnciã: ſalis ſextantem. Doſis perfecta ſcrupuli II. in poſca. Quidam euphorbii ſcrup.IIII, adiiciunt. Vinum purgatorium F in hydropicis, Scyllæ quadrantem,apii ſeminis ſexuncẽ,piperis drach.I,capparis radicis drach. IIII, grani Cnidii decorticati drach.I,folii malabathri globulos II. vini heminas XII, mellis ſextar. III. Scillam contuſam in vino macerato,reliqua trita ammiſceto. Sal purgatorius, Salis communis torrefacti drach. VI, apii ſeminis, zingiberis, panis ſicci, ſingulorum ſcrup.VI. aniſi, piperis,ſingul.ſemunciã: ſcãmoniæ,epithymi,ſingulorũ vnc.I. Datur cochleariũ vnũ. Purgatoria ex Hermodactylo podagrica,Hermodactyli quadrãtẽ,aniſi,cumini Æthiopici, a- G meos, thymi corymborũ,piperis albi,zingiberis,ſingul. ſcrup. III,epithymi ſemũciam. Doſis,ſcrup.IIII. Aliqui ſex dãt. Dantur mane cũ cõdito,aut aqua mulſa,aut mero ferueſacto. Aliter eadẽ purgatoria. Hermodactyli vnc.vnã, cumini Æthiopici,aniſi,agarici,zingiberis,ſingul.ſcrup. VI,maſtiches ſcrup.II,ſpicæ nardi ſcrup.II,moſchi ſiliquã I,cnici ſcrup.II. Dantur ſcrup.IIII. cum hydromelo. Scammoniam reprobamus eo quòd ſtomacho noxia ſit.

Si verò ampliore euacatione opus ſit, miſce ad doſim ſcammoniæ ſiliquas tres: datur loto. Catapotia ex la- H pide Armenico, quæ in morbo articulari maximè dantur. Aloes trientem, ſcammoniæ ſexuncẽ,agarici vnc.vnã,epithymi vnc.vnã,lapidis Armenici ſcrup.duodecim, caſiæ vnc. vnã, ſpicænardi vnc. vnã, ſcillæ aſſatæ ſexuncem,croci ſcrup. duodecim. Excipe rhodomelite. Dan-

tur ſcrupuli duo.

Purgatoria ex coronopodio,faciens ad quæ etiã ea quæ ex hermodactylis, ſtomacho cõmoda. Zingiberis ſcrupuli duo,piperis ſcrupulus vnus, agarici ſcrupuli decem, Cnici internæ partis ſcrupuli quatuor,coronopodii radicis ſcrupuli ſex:dãtur ſcrupuli tres. Iis verò qui aluũ ægrè ſolubilẽ habẽt ſiliquæ vigintitres quæ faciunt omnino ſeptem,aut propemodũ octo obolos: & poſt euacuationẽ vbi lauiſti,ex ouis & pane nutrito.

Purgatorium ex Cyrenaico ſucco, ad febres quartanas, Succi cyrenaici,piperis,zingiberis,rutæ foliorum, ſingulorũ drachmã vnã : datur nucis Ponticæ magnitudine.

Pulticula purgatoria,faciẽs ad tumefactos,elephantiacos præcipuè, & in quibus craſſum ac viſcoſum humorẽ quis exigere velit Colocynthidas duas reſectas ſemine euacuato,& demiſſa medulla,oleo dulci ipſas expleto, impoſitiſque reſectis ab ipſis operculis,per diem ac noctem ſinito: poſtera die euacuato oleo, colocynthidas in aqua donec flacceſcant coquito:deinde ipſas quidem reiicito, oleo verò ad aquam admixto, veratri nigri obolos tres adiicito,& ſcammoniæ drachmam vnam.Cum iis autem pulticulã ex ſimilagine, aut panem ſiccum tritum coquito.Poſtea ex hac,ægro ſimplici antea victu vſo, dabis nucum ponticarum octo aut decem magnitudine, aut ad ſummum quatuordecim, & aquam calidam bibendam.

DE CVSTODIA EORVM QVI PVRGANtur,& quid ſit faciendum iis qui ex ſumpta purgatione non purgantur.Ex philagrio. Cap. VI.

IN omnibus efficacibus in ſumma purgatoriis,homini ſimplici antea victu vſo, ieiuno & probè facta conco ctione medicamẽtũ dato,& vt ad perfectã vſq; purgatio nem ne dormiat prohibeto : motum etiam moderatum ſi fieri poteſt, faciat, & ab omni cibo ac potu tunc abſtineat,ad perfectam vſque purgationem. Si verò inediam non ferant,aut propterea quòd os ventriculi in ipſis facilè bilem concipit, ob longam inediam prægreſſam , aut aliam quandam eiuſmodi cauſam, dandus eſt ipſis panis ex vino aquoſo,aut ptiſſanæ aut alicæ ſuccus, nõ vbi iam euacuatio incepit,vt ne corrumpatur,ſed ſtatim poſt medicamenti potum . Sic enim aliquando etiam grauitate ſua, adcelerem medicamenti motum cooperatur. Si tamen quis poto quocunque tandẽ aluũ ſubducente medicamento,non purgetur,neque euacuetur,ſi quidem nihil moleſti adeſt,nihil ſollicitum eſſe oportet. Si verò res vrgeat,ob magnitudinem morbi,aut æger lãcinetur, & diſtendatur,& velut ſerra ſecetur,neceſſario ſtatim infuſum per clyſterem adhibetur.Si verò neque ſic obediat aluus, ſi quidem corpus morſum ſentiat,& velut euertatur,lauare & largo oleo illinire oportet:ſi verò repletũ ſit,& grauetur,venam ſecare: præſertim ſi multo ſanguine homo abundet,& oculos rubicundos ac prominentes,non natu raliter,ſed aduentitio modo,ob potum medicamentum, habeat.At ſi nihil horum infeſtet,ſed morſus & lancinatio adſit,à balneo ſtatim nutrire oportet,& vinũ largũ bibẽdũ exhibere, & interim clyſterẽ adhibere,ſi nõ ſedetur,& rurſus lauare. Sit autem oleũ quod per clyſterẽ infunditur rutaceum,aut ex alio quopiam flatus diſcutiente paratum.

DE HIS QVI NIMIVM PVRGANTVR, Cap. VII.

EOrum qui nimium purgantur cutis confricetur, & calida lauetur, ante balneum dato vino tenui fuluo ac flauo,(tale enim celerrimè ad diſtributionem procedit) & pane madido,ac malis Punicis. Quòd ſi perſeueret euacuatio,artus deligentur, ita vt vincula ex ſupernis deorſum procedant, & aſtringant, & quid ſanguinis ac ſpiritus intercipiant. Detur etiam modicum de theriaca ex carnibus viperæ bibendum.Tranſilit enim ad cutem , & humorum in ventrem lationem breui reuellit,& quod venenoſum ac medicatum eſt in purgatoriis medicamentis,id obtũdit.Et ſi hæc deſit,de paſtillis theriacis, & amplius de paſtillis ex ſeminibus, & de antidoto philonio appellato dabis. Sed & cucurbitis ad ſtomachum vtendũ eſt,& cataplaſmatis ex polenta & vino mulſo: poſt hæc e-

A pithematis adſtringentibus vtendum.Maximè autem vtilitatem ſentiunt ex totius corporis frictionibus, & medicamẽtorũ potionibus. Abſtineant prætetea ab aere frigido ac calido valde. Ille enim materias ab externis intrò compellit, & fluxũ auget:hic verò diſcutit & exoluit vires.Si verò ob morſũ inteſtinis irritatis euacuatio augeatur, prædicta cataplaſmata imponantur, & hebetãtia per clyſterem infundantur, adeps nimirum anſerinus, & vinum dulce,oleum nardinum & ſimilia.

DE HIERIS ANTIDOTIS, Cap. VIII.

B HIera Antiochi, Chamædryos,agarici,colocynthidis medullæ,ſtœcadis, ſingulorũ drach.x, opopanacis,ſagapeni,petroſelini,ariſtolochiæ clematidis, piperis albi,ſingulorũ drach. quinque,cinnamomi, ſpicæ nardi, myrrhæ Troglodyticæ,croci,folii,ſingulorum drachmas quatuor,mellis quod ſatis eſt.

Alia hiera, Colocynthidis medullæ drach.xx,ſcillæ aſſatæ, agarici, ammoniaci thymiamatis, veratri nigri corticis,ſcammoniæ, hyperici, ſingulorum drach. tres: epithymi polypodii ſicci, bdellii, aloes, chamædryos,
C marrubii,caſſiæ,ſingulorũ drach.octo, myrrhæ Troglodyticæ,opopanacis,ſagapeni,piperis cõmunis,& longi & albi,petroſelini,cinnamomi,croci,caſtorii, ariſtolochiæ lõgæ,ſingulorum drach. quatuor,mellis quod ſatis eſt.

Hiera Iuſti. Epithymi drach.duodecim,marrubii,ſtœchadis.chamædryos, veratri nigri,ſcammoniæ, agarici, piperis longi, ſcillæ aſſatæ,ſingulorum drach.ſedecim: euphorbii,colocynthidis medullæ, aloes,croci, gentianæ, petroſelini,ammoniaci thymiamatis,ſagapeni,ſingulorũ drachmas octo:opopanacis,polii, cinnamomi, myrrhæ,
D ſpicæ nardi,floris iunci rotũdi odorati,pulegii, ſingulorum drach.IIII: ariſtolochiæ longæ & rotundæ,ſingulorũ drach.II,mellis quod ſatis eſt.Doſis ſcrupuli II,aut III, aut IIII,cum aqua mulſa & ſale.

Hiera Galeni,Chamædryos,piperis longi, piperis albi, ſtœchadis,veratri nigri,ſcammoniæ, ſpicæ nardi,ſcillæ aſſatæ,(quidam etiam epithymi)ſingulorũ drach.XVI,myrrhæ,croci, ammoniaci thymiamatis,euphorbii,ſingulorum drach.VIII,excipe melle.

E Hiera Rufi, Sycioniæ, ſiue colocynthidis medullæ drach.VIII, chamædryos drach.x , ſagapeni drach. VIII, petroſelini drach. V,ariſtolochiæ rotundæ drach.V,piperis albi drach. V,cinnamomi drach.IIII, aut caſſiæ drach. VIII,ſpicæ,croci,polii,myrrhæ,ſingulorũ drach.IIII, mellis quod ſatis eſt.

Hiera Archigenis, Marrubii,agarici,chamædryos,colocynthidis medullæ,ſtœchadis,ſingulorũ drach.x , opopanacis,ſagapeni,petroſelini,ariſtolochiæ rotũdæ,piperis albi,ſingulorũ drach.V:cinnamomi,ſpicæ nardi,myrrhæ, folii,croci,ſingulorum drach.IIII:arida tundito ſimul ac
F cribrato.Opopanacem & ſagapenũ & myrrhã contuſa, in pila,cum aqua mulſa nocte vnà macerato, deinde terito, & arida adiicito,& melle optimo excepta,in vitreum aut plumbeũ vas reponito: hic modus communis eſt omnibus hieris.Doſis autẽ ipſarũ perfecta drach. IIII. Aſſumat autẽ & ſalis drach.I,& mellis cyathos duos, & aquæ quãtũ ſatis eſt. Quòd ſi magis purgatorias efficere volumus eas quæ ſcammoniam non habent,ad has quoque ſingulas obolus vnus,de ipſa admiſceatur.

ILLITIONES SEDIS ET VMBILICI PVRgatoriæ, Cap. IX.

G ILlitio ſedis ad flatus prouocandos.Ruta cum melle con teritur vt vnus ſuccus fiat,& penitiſſimè intra ſedem illinitur. Efficaciſſima fit ſi parum cumini,& nitri,aut ſucci cyclamini aſſumpſerit.Sed & lanæ tomento excepta in ſedem inditur, aut melle addito glans efformatur. flatus enim prodeunt inde multi qui alleuationem faciunt.

Illitio ſedis ventrem mouens,appellatur Chezanança, *id eſt Cacacoga*. Alumen cum melle tritum concoquitur donec fuluum fiat,& cum hoc ſedes illinitur. facilè
H enim multa quidem,ſed non citra laborem educit.

Vmbilicaris illitio aluũ ſubducens,Cyclamini drach. IIII, nitri drach.III,veratri nigri & albi, vtriuſque drach. duas,colocynthidis drach.tres,ſcammoniæ drach.II, elaterii ſucci drach. IIII, grani Cnidii drach.IIII, caricarum

pinguium sextantem, fellis taurini vnciã I. Alia optima, Elaterii, lathyridum, galbani, cyclamini, veratri nigri, singulorum drach. IIII, colocynthidis medullæ drachm. VIII, cucumeris syluestris recentis, scammoniæ, grani Cnidii, singulorũ drach. II. tithymalli drach. II, terebinthinæ drach. III. Excipe hæc felle taurino, & velut vnguento vtere. Quidam ceræ septunce addito, & olei sicyonii quantum satis est, velut emplastrum imposuerunt.

MEDICAMENTA VOMITORIA, ET sumendi veratri modi, Cap. X.

VOmitibus vtuntur etiam sani, ab alimenti aut humorum copia grauati: sed & hi qui ex acuto morbo ægrotant; quum à pituita aut tali quodam humore infestantur. Verùm vomitoriis medicamentis vt vtantur, neque sanis, neque ex acuto morbo ægrotantibus permittendum est: sed in affectionibus diuturnis, & maximè induratis, & quæ forti exactione opus habent, velut est podagra, morbus comitialis à stomacho oriens, elephas, hydrops, melancholia, & consimiles. Contraria autem sunt vomitoria medicamenta sanguinis sputis, & stomacho malè affectis, & qui suffocari solent. Promptissimum itaque ex vomitoriis medicamentis est oleum cyprinum, si digiti aut pennæ in ipsum tingantur, & in gurgulionem immittantur. Sed & nardi Celticæ radicum drach. VII, in aqua mulsa potæ, fortiter sursum purgant. Similiter etiam cestri V aut VI, drach. in aqua mulsa potæ, & daphnoidis folia III, viridia, trita, ac comesta. Elaterii quoque obolus I, in aqua potus, pituitam & bilem sursum purgat: & staphidis syluestris grana XV, cum aqua mulsa crassa. Ex bulbis item hi qui consueto more eduntur, si crudi edãtur, & narcissi bulbi cocti, sursum purgant. Apii quoque radicis pars ea quæ ad aerem vergit, si edatur, sursum purgat. quidam ipsam chamæraphanum vocant. Quæ verò ad radicem est, deorsum purgat: tota verò si edatur, sursum ac deorsum. Raphanides verò minus quidem prædictis purgant, sed vtilius. Oportet autem ipsas dum acres valde ac recentes sunt, in tenuia frusta concidere, & duabus aut tribus horis antea in aceto mulso maceratas quotquot possunt sumant, ita vt ter aut quater à cœna vomant, & semel ieiuni. Sæpe autem insuper sorbeant acetum mulsum. Vbi verò duabus horis obambulauerint, aquam tepidam bibentes, immissis digitis aut pinnis vomant.

Modi sumendi veratri. Veratrum dandum est diutinè ægrotantibus, & ex forti morbo, & qui ex aliis auxiliis salutem desperarunt, eo quòd morbus omnibus ipsis sit fortior. Dandum autem siue assiduè vexarit morbus, velut hydrops, elephas, malus habitus, resolutio, & similes: siue per quosdam tẽporis circuitus repetat, velut comitialis, & podagra. Quum autem multi sint sumẽdi veratri modi, simplicior & potior præparatio ad sumendum veratrum, hic modus est. Postquã raphanidas prius arundine perpunxeris, veratri albi optimi radicum surculos festucaceos in fissuras impingito, & vbi noctẽ permanserint, ipsos tollito: raphanidas autem concisas cum aceto mulso dato iuxta relatum modum, assueto nimirum antea ad vomitiones ægroto, & relatis horis interpositis, vt insuper ad vomendum cogantur. Præcipuus autem sumendi veratri modus hic est, Veratri optimi sextantem in aquæ hemina, quinque antea diebus maceratum, coquito donec tertia aquæ pars restet. Expresso deinde veratro, ad aquam æqualem mellis modum admisceto, & facta ad crassitudinem coctura, dato ægroto antea iuxta relatum modum ad vomitum exercitato, ita vt idem sit ieiunus, & bene concoxerit, & aluum deorsum exonerauerit, aut sua sponte, aut etiam semel atque iterum infuso per clysterem immisso pro viribus. Efficacissimus porro omnium modus talis est, Radices veratri ad sesami magnitudinẽ concidito (nam in puluillum redactæ, actionis efficacia strãgulant) & debilioribus quidem cum ptissanæ, aut alicæ, aut eiusmodi cuiusdam succo, veratri summùm drachmas II, minimùm drachmam I, coquito, & bibendum dato. Robustioribus autem, cum aqua calida, aut aqua mulsa. Incipit

A purgatio post tres aut quatuor horas. Quibus tardius incipit, ii melius purgantur. Si verò vomitiones tardè prodeant, aqua mulsa bibenda data, ad vomitum cogantur, immissis item pinnis in oleum tinctis. Si neque sic vomant, in balneum abducantur. At vbi vomere incœperint, siquidem pro ratione euacuatio fiat, nihil amplius molestiæ exhibere oportet: si verò lancinentur, aut etiam conuellantur, aquam & oleum bibenda dato. Nam hinc & deorsum per ventrẽ subductio ipsis contingit (id quod B etiam aliàs in iis qui veratrum sumunt aliquãdo contingere solet) & medicamenti coaceruationem facilius ferunt. Quòd si animi deliquium ipsis accidat, odoramentis refocillentur. Sed & ad alia, velut verisimile, accedentia symptomata, similiter congrua adhibere oportet. Cæterùm multa contingente euacuatione, nutriãtur, & dormire permittantur, aliáque velut in iis qui nimium purgantur dictum est fiant. Si verò perseueret adhuc, cucurbitæ stomacho affigantur, & artus deligẽtur. At si pro ratione euacuatio fiat, aqua mulsa ipsis bibenda detur mo- C deratè, quò superfluitates ex medicamento eluat. Et paulo pòst cibus concoctu facilis exhibeatur. Porro in iis qui suspecta habent per os medicamenta, & tamen omnino veratri vsu opus habent, Antylus tali quodã infuso per clysterem vtitur, Veratri albi drach. II, in aquæ sextar. I maceramus, & per diem ac noctem manere sinimus: sequentẽ verò die veratrum in aqua ad dimidias coquimus, deinde hanc per sedem infundimus, vt vomitum cõciret. Sursum purgat paulo debilius quàm veratri potio. Post sufficientem purgationem, glandula acri D subdita excretionem irritamus, quò infusum reddatur, & ipsi non amplius vomant. Et post excretionem, aquam mulsam semel aut iterum infundimus, quò intestina eluantur. Idem Antylus ita dicit, Fit etiam glandula (inquit) ex veratro albo tuso ac cribrato, deinde melle cocto excepto, similiter purgans supernum ventrem, quemadmodum infusum ex veratro purgat. At verò probatior est hic modus: nam in nobis situm est vt moderemur purgationem. Sit itaque veratri pondus drachmarũ duarum: ipsa verò glans lanæ tomento solidiore obducatur, E aut obligetur. Et caput tomẽti extrinsecus per sedem propendeat, quò post sufficientem purgationem, glandem extrahere nobis liceat. Hic modus perfectissimè purgat, & neque suffocationem, neque aliud quoddam periculum inducit.

DE DIVERSIS ANTIDOTIS, Cap. XI.

Præfatio, à Galeno libris de Antidotis præmissa.

COmpositiones medicamẽtorum quæ affectiones curant, & non foris imponuntur, sed intra corpus sumũ- F tur, veteres medici Antidotos vocant. Tres autem sunt ipsarum differẽtiæ: quædam enim lethalium medicamẽtorum gratia exhibentur: quædam ob bestias venenum eiaculantes: quædam affectionibus ex malo victu obortis auxiliantur. Aliquæ triplicem vsum promittunt, quemadmodum etiam ea quæ theriaca appellatur.

Hedychroi in theriacam ingredientis præparatio. Aspalathi radicis corticis, calami aromatici, costi, asari xylobalsami, phu, amaraci, mastiches, sing. drach. VI, carpobalsami drach. II, mari drach. XVI, floris iunci rotundi G odorati drach. II, cinnamomi drach. XXIIII, amomi, cassiæ, rhei, sing. drach. VIII, nardi Indicæ, folii, singulorum drach. XII, myrrhæ drach. XXIIII, croci drach. XII: vino bono excipe, & pastillos efforma digitis opobalsamo tinctis.

Pastillorum scilliticorum præparatio. Scillam luto aut farinæ massa oblitam moderatè assato, & acceptis internæ partis ipsius partibus duabus, & farinæ erui parte vna, terito, & similiter pastillos efformato.

Pastillorum theriacorum præparatio. Viperas quatuor aut quinque fuluiores ac recens captas sumito, & de ipsis ad caput & ad caudam, quatuor digitorũ magnitudinem H amputato, & tota pelle interaneísque ipsarum ablatis, reliqua in noua olla cum anetho & sale coquito, donec spinæ de carnibus discedant: deinde ablatis ac diligenter à spinis purgatis carnibus, puri panis æqualem portionem ipsis admisceto, & trita similiter in pastillos

efformato, digitis opobalſamo tincti, & in vmbra ſiccato.

Theriacæ Antidoti præparatio, Paſtillorum ſcilliticorum drach. XLVIII, paſtillorum theriacorum drach. XXIIII, hedychroi drach. XXIIII, cinnamomi drachmas XXIIII, piperis communis drach. XXIIII, ſucci papaueris drach. XXIIII, roſarum ſiccarum drach. XII, ſcordii, buniadis ſeminis, iridis Illyricæ, agarici, glycyrrhizæ, opobalſami, ſing. drach. XII, myrrhæ, croci, zingiberis, rhei Pontici, quinquefolii radicis, calaminthæ, marrubii, petroſelini, ſtœchadis, coſti, piperis albi & longi, dictamni, iunci rotundi odorati floris, thuris maſculi, terebinthinæ, maſtiches, caſſiæ nigræ, ſpicæ nardi, ſingul. drach. VI, polii floris, ſtyracis, apii ſeminis, ſeſelis, thlaſpis, ammii, chamædryos, chamæpityos, hypociſtidis ſucci, malabathri, nardi Celticæ, mei, gẽtianæ, aniſi, fœniculi ſeminis, Lemniæ ſphragidis, chalcitidis toſtæ, amomi, acori, balſami, phu Pontici, hyperici, acaciæ, gummi, cardamomi, ſingul. drach. IIII, dauci ſeminis, galbani, ſagapeni, bituminis, opopanacis, caſtorii, centauræӕ, ariſtolochiæ clematidis, ſingul. drach. II. mellis Attici libras X, vini Falerni ſextar. II. Opium, hypociſtidem, myrrham, ſagapenum, ſtyracem, acaciam, opopanacem, in pilam mittito, & modico melle affuſo, tundens diſſoluito, deinde vino adiecto vt ſupereminent, ad triduum macerato, poſtea reliqua tuſa vnito, mel ipſum deſpumetur. Reponitur in argentea aut vitrea vaſa non valde plena: & opercula ſingulis diebus demuntur. Vſus ipſius eſt, ſi res vrget, in morſis à beſtiis venenatis, & iis qui venenum acceperunt, poſt ſeptimum à præparatione annum, nucis Ponticæ magnitudine, cum vini cyath. III, ita vt bis in die bibatur: ſimiliter etiam iis qui ab aliqua obſcura periclitati ſunt cauſa, vt corruptio in corpore lethalis medicamenti qualitatem ſit imitata, quemadmodum in peſtilentibus conſtitutionibus maximè fieri ſolet: ſemel in die datur. At in aliis affectionibus poſt decennium ipſius vſus eſt, & vſque ad viceſimum annum. In tuſſi verò & thoracis aut lateris doloribus, non febrientibus, cum vino mulſo, febrientibus, cum aqua mulſa, datur ad noctem fabæ Ægyptiæ magnitudine. Sanguinem ſpuentibus, ſi recens eſt malum, in poſca: ſi diuturnum, in ſymphyti decocto datur fabæ Ægyptiæ magnitudine mane & veſperi. Inflatis & torminoſis aut cœliacis datur mane ex aqua calida, fabæ Ægyptiæ magnitudine. Appetentiam intenſam excitat. A rigore, perfrigeratione, & bilis vomitu, ante acceſſiones pota liberat. Mẽſes mouet, & mortuos fœtus eiicit, fabæ Ægyptiæ magnitudine pota cum aqua mulſa, aut paſſo, in quo ruta aut dictamnum coctũ eſt. Facit etiam ad vocem abſciſſam, & per ſe & cum dupla tragacantha, ex vino mulſo aut paſſo pota, & ſub lingua detenta, & eliquata. Splenicis & hepaticis datur ex poſca: ſi ſcirrhi duritia adſit, ex aceti mulſi, aut aceti ſcillitici ſeſquicyatho: nephriticis cum aceto mulſo fabæ Ægyptiæ magnitudine: dyſentericis tantundem cum rhois decocto, mane & veſperi. Ad viſus quoque hebetudinem ſummè facit hoc modo, Antidoti & opobalſami ſextantem cum mellis cyatho miſceto, & paulatim illinito. Detergit etiam dentes. Plerique etiam præſeruationis gratia ipſam accipiunt in nouilunio fabæ Græcæ magnitudine, vbi probè concoxerunt, cum mellis cochleario vno, & aquæ cyathis II. Similiter etiam in profectionibus ipſa vtũtur, quum vitiatum aerem aliquem, aut aquas ſuſpectas habent, in locis vbi iter faciunt.

Sales Theriaci.

Viperas ſumito recens captas quatuor, deinde ſalis ammoniaci aut cõmunis modium Italicum vnum in pilam mittito, & cum ipſo hæc in craſſas partes cõtundito, Gentianæ ſeſquilibram, ariſtolochiæ rotundæ ſeſquilibram, centaurii tenuis comæ lib. II, cardamomi, marrubii, ſingulorum ſexũcem, ſcordii, apii, chamædryos Creticæ, ſingulorum lib. I, rutæ ſatiuæ ſeminis ſextar. II. Mellis Attici menſura ſufficiente hæc vnito, & dimidiam ipſorum partem in ollam nouam dato, deinde quatuor viperas viuas adiicito, inſuperque ad ipſas etiam ſcillas teneras recentes minutim conciſas addito, atque ita reliquam dimidiam partem ſuperioris mixturæ ſuperiniicito, & olla diligenter operta, tribus aut quatuor foraminibus operculum ipſius perforato, quò vapor per ipſa exhalans, aſſationis modum tibi ſignificet. Primùm enim apparebit fumus multus, exiens caliginoſus ac valde turbatus, ſignificans quòd ignis iam feras ipſas contingat: atque tunc tu diligenter caue nequid de hoc fumo inſpires, dum aer à viperarum exhalatione inficitur. Deinde quum ceſſauerit vapor, & flammam quandam exilem conſpexeris per foramina egredientem, tunc ſanè quamoptimè aſſatas putato, atque ſic ollam ab igne ablatam, per totam diem ac noctem perfrigerato: poſtea aperito, & exemptos carbones diligenter tundito, & cribrato cum his mixturis, Rutæ ſylueſtris ſeminis, hyſſopi Cretici, ſingulorum dodrãtem, ſeminis fœniculi, nardi Celticæ, ſtachyos Scythicæ, ſingulorum ſexuncem: petroſelini Macedonici, malabathri, foliorum, ſingulorum trientem, amomi, racemi, hormini ſeminis toſti, ſingulorum quadrantem: origani cacuminum, thymi cacuminum, ſingulorum ſextantem: baccarum iuniperi, piperis albi, & longi, ſingul. lib. I, ſilphii radicis dextantem, ſeminis coriandri, zingiberis non perforati, ſatyrii ſeminis aut radicis, pulegii, ſeſelis Maſſilienſis, menthæ, ſingulorum ſexuncem, caſſiæ fiſtulæ ſextãtem, cinnamomi vnc. I. Cæterùm ego præparaui vt beſtias non exuſſerim, ſed paſtillos ex ipſis paratos, velut in theriaca expoſui, cum iis quæ cum beſtiis vruntur miſcui, & hoc propterea vt quam in ſe habent amaritudinem, eam in vſtione deponant. Tãtam autem menſuram paſtillorum adieci quantam coniectura aſſequi potui quatuor viperas habere. Et euaſerunt reuera optimi.

Antidotus Mithridatica ex ſcinco, Myrrhæ Troglodyticæ, zingiberis, cinnamomi, ſing. drach. X, ſpicæ nardi, thuris, thlaſpeos, opobalſami, floris iunci odorati, coſti, ſtœchadis, ſeſelis, galbani, terebinthinæ, piperis longi, caſtorii, ſucci hypociſtidis, ſtyracis, foliorũ malabathri, ſingulorum drach. IIII, caſſiæ nigræ, polii, piperis albi, ſcordii, dauci ſeminis, carpobalſami, cypheos, bdellii, nardi Celticæ, gummi, petroſelini, opii, cardamomi, fœniculi ſeminis, gẽtianæ, foliorum roſarum, ſingul. drach. VIII, dictamni, aniſi, acori, phu, ſingulorum drachmas III, mei Athamãtici, acaciæ, ventris ſcinci, hyperici ſeminis, ſing. drach. I. S. vini & mellis quantum ſatis eſt. Præparato ſimiliter vt theriacam. Galenus dicit hãc ad eadem facere ad quæ etiam theriaca, exceptis iis qui à vipera morſi ſunt. nam ad hos theriaca efficacior eſt.

Antidotus ex ſanguinibus, faciẽs ad omnia venenum eiaculantia, & ad lethalia medicamenta, Piperis albi & longi, coſti, acori, phu, aniſi, dictamni Cretici, ſingulorum drach. II, amomi, opobalſami, ſeminis rutæ ſylueſtris, ſeminis fœniculi, cumini Æthiopici, anethi, ſanguinis anatis maſculi ſicci, ſanguinis hœdi, ſanguinis anſeris, ſanguinis anatis fœminæ, buniadis ſylueſtris ſeminis, ſingulorum drachmas III, gentianæ radicis, trifolii, iunci odorati floris, thuris, roſarum ſiccarum, ſingulorum drach. IIII, cinnamomi drach. II, ſcordii drach. VIII, petroſelini, polii, myrrhæ, nardi, ſingulorum drach. VI, caſſiæ drach. III, ſucci Cyrenaici drach. III, ſtœchadis drach. V. aſari drachmas II, ammoniaci thymiamatis drach. III, mei Athamantici drach. II, agarici drach. II, carpobalſami grana XX, mellis cocti quantum ſatis eſt.

Acetum mulſum ſimplex, Aceti acerrimi albi ſextar. I, aquæ ſextar. II, Mellis ſextarium I. Coquito ad liquidioris mellis compagem, mel inter coquendum deſpumans.

Acetum ſcilliticum, Scillæ albæ conciſæ, & in vmbra ſiccatæ ad dies quadraginta, rurſúſque purgatæ, minam vnam, aceti boni ſextarios XII. Hæc ſimul in vas mittito, ídque opertum ad dies ſexaginta ad ſolem exponito, poſt quas ſcillam expreſſam abiicito: acetum autem excolatum in aliud vas tranſfundito. Quidam ſcillæ minam I, in aceti ſextarios VI mittunt: alii viridis ſcillæ idem pondus in acetum coniiciunt, & ad menſes ſex ſimul in vaſe eſſe ſinũnt. Et eſt hoc magis inciſorium. Facit autem ad fluxiones circa os, ſi colluatur, & ad multas internarum partium affectiones, ſi bibatur, exceptis iis quæ cum vlceratione conſiſtunt: facit item ad plura alia,

Acetum mulſum ſcilliticum, Scillæ partium internarum tenerarum libr.II, aceti acris albi ſextar. XV, piperis, petroſelini Macedonici, ſingulorum ſextantem, dauci Cretici,ammii,aniſi,nardi Celticæ, liguſtici, aſari, cardamomi,ſpicæ nardi,amomi, rhei Pontici, ſingul.ſemunciam, ſeminis fœniculi, cumini,ſilphii, zingiberis, pyrethri,hyſſopi Cretici,coſti,pulegii,ſingulorum vnc.I, mēthæ viridis faſciculum I,rutæ viridis ramulos V, mellis Attici ſextar.I, ſapæ ſextar. II, apii viridis faſciculum I. Internas ſcillæ partes albas contuſas in acetum mittito, & ad dies ſeptem ſub caniculæ ardoribus macerari ſinito: deinde exempta ſcilla, ſicca quidem iam contuſa, viridia autem non contuſa, in acetum dato, & rurſus poſt ſeptem dies omnibus excolatis, mel & ſapam ad acetum addito,& ad compagem coquito, vitreóque vaſe excipito. Vtere hoc auxilio & ieiunus velut potione quæ ante cibum ſumi ſolet,& cum cibo ad intinctus.Eſt enim longè vtiliſſimum.

Medicamentum Galeni ex ſcilla, faciens maximè ad comitiales. Scillam in tenues partes manibus confractam, in vas quod mel habuit conijce, & id probè opertum in loco ad meridiem conuerſo, ſub Caniculæ ardoribus expone: poſt quadraginta dies ab ortu caniculæ, ſolue,& ſcillæ corpus effluxiſſe comperies.Exceptum itaque ſuccum ipſius optimo melle condito, & his ſingulis diebus cochl. I præbeto, pueris paruum, perfectis magnum.Sed & ipſum ſcillæ corpus cum melle terito, indéque cochlearium exhibeto. Eſt autem hoc facultate poſterius ſucco.

Philonis Antidotus, Piperis albi drach.XX, hyoſcyami drach.XX,ſucci papaueris drach.X,croci drach.V, pyrethri,euphorbii,ſpicæ nardi,ſing. drach.I,mellis Attici, aut alterius boni probè cocti, quod ſatis eſt. Dato perfectis nucis Ponticæ magnitudinem,minoribus fabæ,pueris ciceris. Medicamentum eſt quod dolorem maximè ſedat,& ſomnum inducit.

Athanaſia dolorem ſedans pleuritica,Oribaſii, Caſſiæ drach.VIII,ſpicæ nardi, amomi, croci, opii, ſtyracis, myrrhæ,coſtis, ſingul. drach.IIII, mellis deſpumati quod ſatis eſt.Doſis eſt eadem quæ Philonis antidoti.

Antidotus ex duobus piperis generibus,ſimilem vim habens,Cardamomi,caſtorii,opii,ſingul.drach.III,myrrhæ,coſti,piperis albi,&longi, galbani, ſingul. drach. III, croci drach. III. Excipe melle cocto, & præbe fabæ magnitudine.

Antidotus ex papaueris capitibus, & ſapa, Capita papaueris viridia non aquoſa, VIII,aut X, poſtridie vt decerpſeris, cum glycyrrhizæ vncia vna, in ſapæ ſextario vno,ad diem vnum macerata coquito donec flacceſcant, & vbi moderatam habuerint hæc compagem, ab igne ablata vaſe excipito, ac vtitor in febrientibus qui vigiliis infeſtantur, & ſi de capite in thoracem tenuis fluxus fertur.

Antidotus ex papaueris capitibus,& melle, Capita papaueris(velut dictum eſt)& glycyrrhizæ vnc.I,in aquæ pluuialis aut fontanæ ſextario I, donec flacceſcant coquito ac exprimito, & ad decoctum mellis ſextarium dimidium adiicito,& ad ſpiſſitudinem coquito. Datur his qui cum doloris mitigatione, & ſomni inductione, inſuper etiam expurgatione & exterſione opus habēt eorum quæ in thorace aut circa pulmonem & renes hærent.

Antidotus ex papaueris capitibus compoſita, Aquæ in qua capita papaueris iuxta relatum modum cocta ſunt, ſextar.I,vini dulcis heminas II, mellis libr.I,croci, hypociſtidis ſucci, ſingul. drach. IIII, coquito ad compagem. Cæterùm ea quæ ex melle,& capitibus papaueris,& malis cydoniis paratur,ſtomacho gratior eſt: verùm efficacior eſt ſi vnà cum papaueris capitibus, etiam melilotum & glycyrrhiza in aqua coquantur.

Eclegma ex marrubio ſimplex, ad tabeſcentes maximè, Comæ marrubii lib.I,in aquæ heminis VI ad tertias coquito, & abiecta herba, parem mellis menſuram aquæ adiicito,& ad mellis ſpiſſitudinem coquito, indéque cochl.I.præbeto.

A B C D E F G H

Eclegma ex marrubio compoſitum, Comæ marrubii,iridis Illyricæ,hyſſopi,pulegii, glycyrrhizæ, apii, ſingulorum ſextantem, caricarum pinguium quadrantem, nucleorum nucis pineæ reſinatæ quadrantem. Contundito in craſſas partes ſicca, & cum caricis in aquæ ſextar. III,macerata, ad tertias decoquito: deinde ad excolatam aquam mellis libr.II adiicito, & ad mellis compagem vſque coquito.

Eclegma ex eruo, Amygdalarum amararum ſextantem,farinæ erui trientem,hyſſopi triētem, iridis ſemunciam, nucleorum pineorum torrefactorum ſextantem, mellis ſextar.I,aut quod ſatis eſt.

Eclegma dodecatheon, Iridis Illyricæ trientem, erui trientem,hyſſopi ſextantem,ſeminis vrticæ ſextantē, glycyrrhizæ ſextantē,fœnigræci ſextātem, bulborum trientem,ſeminis lini torrefacti trientē,melanthii ſcrup.XVIII, pulegii ſcrupul. VI, nucleorum pineorum torrefactorum ſextantem,piperis ſcrup.VI,mellis quod ſatis eſt.

Antidotus Sotira, Spicæ nardi ſcrup.XXXIX,myrrhæ ſcrup.XXVII, croci ſcrup.XXXVII, caſtorii ſcrup. XXXIX, petroſelini ſcrup. XLV, aniſi ſcrup. IX, apii ſcrup. VII, floris iunci odorati ſcrup. XXXVI, caſſiæ ſcrup. XII, piperis longi ſcrup.XII,ſeminis ſinonis ſcrup.VI, ſtyracis ſcrup.XVIII, amomi ſcrup.XII,ſeſelis ſcrup.XII,hedychroi ſcrup.XVIII, coſti ſcrup.XVIII,mellis quod ſatis eſt.

Medicamentum ad tuſſim,ex ſtyrace, Amomi,caſſiæ, ſingul. ſextantem, ſtyracis, ſpicæ nardi, ſingulorum ſeſquiunciam,croci, piperis albi, ſingul. vnc.I, mellis ſextar.I.Exhibe cochlearium vnum.

Medicamentum Philoxeni,ad ſuppuratos & fluxiones diuturnas, Terebinthinæ drachm.XXVIII, nardi drach. XVI,myrrhæ ſtactæ drach.VI,cardamomi,bulborum, ſingul. drach.VI, croci drach. XII, galbani drach. XVI, amygdala amara LXXX. mellis heminam: bibitur ex aqua fabæ Ægyptiæ magnitudine.

Antidotus Eſdræ,multi vſus. eſt enim ex iis quæ valde ſiccant. Amomi ſcru.VI,croci ſcru.XVIII,ſeminis dauci ſcrup. I. S. fœniculi ſeminis ſcrup.III, caſſiæ ſcrup. I.S. floris iunci odorati ſcru.IIII.S. cinnamomi ſcrup. III,hypociſtidis ſucci ſcrup.IIII.S.ſulphuris ſcrup.V,ſeminis papaueris ſcrup. V, pyrethri ſcrup.III, petroſelini ſcrup. I. S. iridis Illyricæ ſcrup.VII.S. hyoſcyami ſeminis ſcrup.XIII. S.ſpicæ nardi ſcrup.VII. S. ſeminis rutæ ſcrup. I. S. anethi ſcrup. III, cardamomi ſcrup.III, roſarum ſiccarum ſcrup. IIII.S. floris nerii (eſt autem velut ſiliqua, ex qua roſa rododaphnes emergit) & roſæ ipſius, ſingul. ſcrup.III, rhei ſcrup. VI, gentianæ ſcrup.VI, hedychroi ſcrup.I. S. tragacanthæ ſcrup.XV.Lycii ſcrup.VI, foliorum citrii ſcrup.VI, ſeminis ocimi ſcrup.I.S.aniſi ſcrup.III,coſti, myrrhæ,ſingul.ſcrup.VI,bdellii ſcrup.XVI,ſucci artemiſiæ ſcrup.XIII. rhois Syriaci ſcrup.XXV.S. aſari, ventris mergi, lapidis iaſpidis,ſingulorum ſcrup.III,piperis ſcrup.XV,caſtorii ſcru. I.S. cimoliæ ſcrup. VI, ſiſonis ſcrup.IX, ſtyracis ſcrup. IX, opobalſami ſcrup.XII, ſeſelis herbæ ſcrup.I. S. mellis vncias XXVIII,vini quod ſatis eſt.

Medicamentum ex malorum cotoneorum carnibus, Malorum cotoneorum purorum libr.III, concoquuntur in vini veteris ſextar.III,deinde teruntur, & adiiciuntur ipſis trita hæc, piperis, aniſi, liguſtici, ſingul.vnc.I. Quidam etiam zingiberis vnciæ dimidium addunt.Quidam pro vino acetum ſumunt. Medicamētum ex malorum cotoneorum ſucco, ad proſtratam appetentiam & ægrè concoquentes commodum, Malorum cotoneorum maturorum ſucci ſextar.II,mellis boni ſextar.II,aceti ſextar. I,zingiberis quadrantem, piperis albi ſextantem: ad ſpiſſitudinem coquito. Hoc ad perfrigeratos præparat Galenus.In quibus autem,inquit,bilis abundat, citra piperis & zingiberis admiſtionem præparato.

Meloplacuntii (*id eſt placenta ex malis cotoneis*) præparatio, Malorū cotoneorum purorum lib.VI, coquuntur in vino donec flacceſcant: deinde ad excolata ac trita quidam adiiciunt mellis libr. VIII, & ad lentum ignem coquunt,mouētes ſubinde ferula, donec totum manus non inquinet,& tunc contuſa hæc adiiciunt,piperis quadran-

tem,aniſi quadrantem, petroſelini vnc.I. Quidam etiam zingiberis vnc.I, & maſtiches vnc. I. deinde mixta in placentas ſemunciales efformant,& cum lauri foliis componunt.

Cydonatum friabile fruſta integra habens, Malorum cydoniorum purorum in fruſta conciſorũ libræ 8. coquuntur in vini ſextariis 8. moderatè vt non diſſoluantur,deinde admiſcentur ipſis mellis deſpumati lib. 8. piperis beſſis, petroſelini,aniſi, ſingulorum quadrans, zingiberis quincunx, ſpicæ nardi ſeſcuncia,caryophylli vncia vna:omnia hæc contuſa & moderatè cocta,ad iuſculi ſpiſſitudinem tollito, & vbi perfrigerata ſunt,fruſta ſimul cum iuſculo componito.

Antidotus ex tribus piperis generibus. Piperis cõmunis,albi,longi,ſingulorum drach. 7. zingiberis,aniſi, cacuminum thymi, ſingul. drach. 2. mellis quod ſatis eſt. Alia Oribaſii, Piperis albi ſextantem, piperis nigri,longi,ſpicæ nardi,cinnamomi,ammii,caroi,hyſſopi, ſeſelis,dauci, petroſelini,ſingul. vnc. I. zingiberis drach. 4. mellis libr. 3.

Alia,Piperis communis quadrantem, albi vnc.I, longi vnc.I. petroſelini,cinnamomi aut caſſiæ duplum, zingiberis,ſingulorum vnc.I. mellis vnc.2I. aut quantum ſatis eſt: ego etiam thymi cacuminum vnc. I, admiſcui.

Dioſpolites. Cumini aceto macerati ac torrefacti vnc. I,piperis,zingiberis ſingul. ſextantem, rutæ viridis vnc.I,S. nitri drach. II.S. Excipe melle. Medicamentum ex calamintha, Petroſelini,pulegii,ſeſelis, calaminthæ,ſingulorum quadrantem, apii ſeminis vnc.I,cacuminum thymi vnciã I. liguſtici trientem ,piperis vnc.II. mellis quod ſatis eſt.

Medicamentum ex citrio,ad ægrè concoquentes.

Aceti heminas 3,citrii ſiue medici mali carnis lib.I, hyſſopi,rutæ, origani,ſingul. faſciculum. Hæc per diem ac noctem macerata in aceto coquuntur ad tertias,& expreſſa abiiciuntur:ad acetum autem mellis ſextar.I. admiſcetur,& rurſus ad mellis ſpiſſitudinẽ coquitur. quod vbi factum eſt,aſari, mei, piperis albi, ſingul. ſextans infarcitur.Datur inde cochl. I,mane,& ad ſomnum.

Picra Galeni, Aloes drach.c, xylobalſami, maſtiches, croci,ſpicæ nardi,aſari, cinnamomi, ſing. drach VI. Quidam etiam floris iunci odorati,& caſſiæ,ſingul.drach.VI, addunt.Datur ex aqua mulſa drach.I.

Picra ex aceto mulſo, ad ſtomachicos, vterum,& hydropem, Aloes trientem, folii ſextantem , coſti, caſſiæ, amomi,iridis,ſingulorũ drach.I,corticis radicis fœniculi libr. I, maſtiches, nardi Celticæ, zingiberis, ſingulorum drach.I,piperis drach.I,mei drach.I,aceti ſextar.I. S. mellis ſextar.I.S. fœniculum in aceto vbi prius coctum eſt abiicitur: deinde mel adiicitur, & facta ad mellis compagem coctura,reliqua trita inſperguntur.

Medicamentum optimum ex hepate lupino, Gentianæ,chamæpityos,petroſelini, marrubii,fellis vrſini,ſinapis, ſcolopendrii, radicis panacis minii, rubiæ , ſeminis braſſicæ,ariſtolochiæ longæ,piperis albi, ſpicæ nardi,coſti,erucæ ſeminis, eryngii radicis, polii,echii, eupatorii, baccarum iuniperi, hepatis lupini, enulæ, ſingulorum æquales partes melle cocto excipe . Datur nucis Ponticæ magnitudo cum vino mulſo cocto.

Theodoretus ex anacardiis, Anacardiorum vnc.I.S. croci,caſſiæ,folii,ſpicæ nardi, caryophylli, mei, agarici, floris iunci odorati,rhei, epithymi, ſingulorum drach.IIII, acori,piperis, ſingul. vnc.I.S. aloes quadrantem, ſaxifragæ,maſtiches,iridis Illyricæ, ſingulorum vnc.I.S. myrobalanorũ vnc.I.mellis,libr.I,aut quod ſatis eſt. Theodoretus abſque anacardiis, Aloes drach. LX, agarici drach.XXIIII,croci,caſſiæ,rhei Pontici,acori,cinnamomi,maſtiches,ſingul.drach.X,coſti, ſeminis rutæ, piperis albi, ſingul.drach.VIII, ſpicæ nardi drach. III, xylobalſami,aſari,chamædryos,mei,ſingul.drach.IIII,mellis quod ſatis eſt.Quidam etiam his addunt anacardia II.Doſis eſt drach. II,cum aqua mulſa.

Cyphoides, ad hepaticos, & thoracis affectiones, Vuæ paſſæ carnis drachmas XXV, croci drach.I, calami drach. II, bdellii drach. II.S. cinnamomi obol. III. nardi

A obol.III,iunci odorati drach. II, myrrhæ drach. IIII,terebinthinæ drach. IIII, aſpalathi ramenti obol. XII, mellis drach.XVI. vini quod ſatis eſt. Cyphoides aliter, Alexandri, Croci, cinnamomi, bdellii, ſingulorum drach. IIII,myrrhæ, calami, ſingulorum drachmas II, aſpalathi, floris iunci odorati, ſingulorum drachmas III, caſſiæ, nardi,ſingulorum drachmam I, terebinthinæ drachmas XVI, vuæ paſſæ carnis drachmas CLX, mellis heminam, I.S.vini Chii quod ſatis eſt. Medicamentum ex Caca- B no hepaticũ. Cacani vnc.I,coſti vnc.I ,folii ſcrup.VIII, piperis albi ſcrup. VII, ſpicæ nardi ſcrup. VI, mellis quod ſatis eſt.Datur cochl.I,cum conditi potione.

Zopyrius, Myrrhæ drachmas V,croci,caſſiæ,ſingulorum drachmas IIII, cinnamomi drachmas II, ſpicæ nardi drachmas II, floris iunci odorati drachmas II, piperis albi drachmam I. S. thuris drachmam I, coſti drach.I.Mellis quod ſatis eſt.

Pœonia, Styracis calamitæ drach.6.thuris,amomi,croci,ſingul.vnc.I.S.ſpicæ nardi drach. 6, folii dra- C chmas 2.piperis albi drach.6. piperis communis drach. 8.myrrhæ vnc.I.coſti vnc.I.mellis quod ſatis eſt.

Catapotia hepatica,Doſithei,Aloes vnc.I.ſpicæ nardi,folii,coſti,ſingul.ſcrup. 2. agarici ſcrup.8.maſtiches ſcrup.13.epithymi ſcrup.4.rhei ſcrupul.I.

Acetum mulſum ad ſplenem,Capparis radicis corticis,ſcolopẽdrii,ſpicæ nardi,aſari,iridis,floris iunci odorati,floris iunci quadrati,aniſi,cumini,fœniculi,acori,fructus ericæ,ſingul. vnc.I, foliorum myricæ,foliorũ ſalicis,radicis apii,dendrolibani,ſcillæ,ſingulorum ſex- D tantem,aceti ſextar. 3. mellis ſextar. 3. ammoniaci thymiamatis quadrantem.Præparato velut ſcilliticum, dato cochl. 2. Acetum mulſum , faciens ad calculoſos. Saxifragæ,betonicæ, graminis,adianti,ſpicæ nardi,carpeſiæ, aſari, eryngii,ſingul.vnc.I. petroſelini Macedonici, rutæ ſeminis, ſingul.vnc.S. fœniculi viridis, ſcillæ aſſatæ,chamædaphnes,ſingulorum ſextantem:capparis radicis corticis quadrantem,ſii ſextantem, aquæ, aceti,mellis,ſingul.ſextantem.

Poſca calculos atterens, Pulegii, maſtiches, ſemi- E nis apii,menthæ ſiccæ,ſingulorum vnc.I,ſalis communis torrefacti lib.I, ſeminis coriandri,ſpicæ nardi, aniſi,ammii,ſingul.ſcrup.VI,folii ſcrup.IIII, piperis albi vnc.S.aut cõmunis,vnc.I, lithoſpermatis ſexuncem, betonicæ ſexuncem, aceti boni ſextar.V. Omnia tuſa, cribrata ac leuiſſimè trita, per triduum aceto admiſceto , & per dies XL inſolato. Vſus autem tempore, ex cicere nigro,& aſparagorum radice,apióque & adianto decoctum parato,& ad ipſius temperaturam aceti heminas II, adiicito, ægróque in calido balnei ſolio bibendum præbeto. Quidam verò F relatarum ſpecierũ puluilli ſcrup.XII , cum poſca ex prædictorum relatarum herbarum decocto mixta exhibent, & nihilominus efficax eſt medicamentum.

Conditum calculos atterens, Piperis albi,ſaxifragæ,ſpicæ nardi,lithoſpermi,betonicæ,ſingulorum vnc.I, petroſelini,folii,ſingulorum vnc.I, S. ſeminis rutæ ſylueſtris,vnc.S.mellis ſextar.I.Vini Aſcalonitæ ſextar.XVI.

Medicamentum ex hircino ſanguine, Quũm vua inceperit matureſcere,hirci ætate vigentis ſanguinem accipe, & in ſole ſicca, déque ipſo cochl. II, præbe calculo- G ſis cum paſſo Cretico.Quidam etiam amomi & folii ſingul. quadrãtem admiſcent: alii etiam myrrhæ ſcrup.IIII.

Antidotus renalis ex cicadis, Lithoſpermi,acus piſcis vſti,ſeſelis,ſingulorum vnc.I,ammii,cucumeris ſatiui ſeminis,ſaxifragæ,vuarum paſſarum exemptis vinaceis, ſeminis altheæ, phaſeoli albi, lyncurii , ſingulorum vnc.S. ſpicæ nardi,phu,mei, lapidum ex ſpongiis, ſingulorum drachm. I:adianti, ſeminis paliuri internæ partis,ſii ſicci,radicis rubi, graminis, polypodii,ſingulorũ drachmas III : hircini ſanginis ſiccati (velut dictum eſt) ſcrup.VI,cicadarum ſiccarum,ademptis capite,alis ac pe- H dibus, trientem, piperis albi drach.VI, mellis cocti quod ſatis eſt . Datur nucis Ponticæ magnitudine in condito, aut decocto tribuli, aut ſaxifragæ,aut ſinonis, aut radicis aſparagorum, aut graminis, aut quinquefolii, aut radicis herbæ lanariæ.

Antidotus ex lithoſpermo, Lithoſpermi, beto-nicæ,ſaxifragæ, petroſelini, piperis albi, æquales portio-nes.Excipe melle.

Antidotus ex ſemine porri, Piperis albi ac nigri,dau-ci Cretici,cucumeris ſatiui ſeminis,fœniculi ſeminis,por ri ſeminis, petroſelini Macedonici, pyrethri, zingiberis, folii, ſingul.vnc.I.Mellis quod ſatis eſt.

Antidotus ex tecolitho, Spicæ nardi, hyſſopi, tecoli-thi,ſingulorum ſcrup.VIII, piperis ſcrup.XII,zingiberis, petroſelini,coſti, ſaxifragæ, ſingul.ſcrup.VI, caſſiæ,ſemi-nis apii ſingul. ſcrup. III, cyperi ſcrup. VI, ramenti ebo-ris ſcrup. IIII, cardamomi ligni ſcrup. VI, lithoſpermi ſcrup.IIII.Mellis quantum ſatis eſt.

Antidotus ex ſemine maluæ ſylueſtris, Cucumeris ſa-tiui ſeminis drach. XII, hyoſcyami ſeminis drach. VI, ci-cutæ ſeminis drach.III (alii VI,habẽt)opii,fœniculi, mal-uæ ſylueſtris ſeminis,croci,ſingulorum drach.III,ſeminis apii drach. VI, caſſiæ drach. IIII, amygdalas X, nuces re-gias X, nuces Ponticas X, aſari drach. IIII. Excipe paſſo Cretico,& obolos III, præbe non febrientibus,cum ſapa. Quidam melle excipiunt.

Medicamentum renale ex bellariis, ad veſicæ ac re-num vlcerationem.Vuæ paſſæ albæ vinaceis exẽptis,nu-cleorum pineorum recentium ſing.ſextãrem, cucumeris ſeminis decorticati,baccarum myrti,exempto oſſe,amy-gdalarum amararum, palmularum pinguium, ſeminis a-pii,ſeminis papaueris,croci,ſing.drach.I.myrrhæ ſextan-tem.Ex paſſo drach.I,ieiuno bibendam præbe.

Antidotus Satyriaca, Zingiberis,ſatyrii ſuperioris,ſin-gulorum drach.VIII, ſcinci caudæ,mei, aſari, petroſelini, cardamomi,ſeſelis,ſingul.drach.IIII, ſeminis erucæ, cin-namomi,ſingul.drach.III, hormini, piperis albi, ſeminis cnici,ſingulorum drach.II,floris iunci odorati,ſpicæ nar-di, ſingulorum drach. I, ſanguinis hircini myſtrum. Da-tur drach.I.cum vino,debilioribus cum lacte.

Catapotia ex xylomacere,ad dyſentericos, Xyloma-ceris,opii,rhei, ſingul. ſcrup. VI, gallæ, myrrhæ, ſingulo-rum vnc.I Excipe vino ſpathite.

Antidotus ex corallio, podagrica, Rhei barbarici, pæoniæ,myrrhæ Troglodyticæ,ſpicæ nardi,ſingul.ſextã-tem, folii vnc. I, caryophylli grana XV, anagallidis ruſ-ſeum,*id eſt puniceum*,florem habentis, quam vocant coral-lium,vnc.S.ariſtolochiæ lõgæ trientem,& rotundæ trien-tem. Datur ſcrupulus I quotidie,cõcoctione probè facta. Incipere verò oportet ab æquinoctio autumnali,quod eſt circa XXIIII,diem menſis ſeptembris,& ſumere deinceps ad dies quinquaginta, & intermittere dieb⁹ XIX. Atq; ita facito donec impleti fuerint dies quibus ſumis,CCCLXV. Sub Cane porro in totum vacato,hoc eſt à XXIIII,Iulii vſ-que ad Auguſtum cõpletũ.Abſtinendũ eſt autẽ à vene-re,carnibus maximè porcinis,ſalſamento,garo,beta,dau-co,mentha,lactucis coctis,& peponibus: A piſcibus capi-tonibus,gobiis, mollibus & teſta intectis:& ab omnibus leguminibus,& ab omnibus ſimpliciter craſſum ſuccum habentibus, & à vino nigro ac vberiore. Lauent autem quotidie,& exerceant ſe aut pedibus, aut equo, aut vehi-culo. At verò qui ſicciore habitu præditi ſunt, hi etiamſi pleniore victu vſi fuerint,non læduntur.

Antidotus podagrica,Agapeti, Folii,rhei barbarici, croci, ſpicæ nardi, myrrhæ Troglodyticæ, coſti, chamæ-dryos, ſingulorum ſextantem, aloes hepaticæ quincun-cem,hyperici,pæoniæ, ſingulorum quadrantem, ariſto-lochiæ longæ,phu,mei,damaſonii, anagallidis, ſingulo-rum trientem. Vtendi modus idem eſt qui eius quæ ex corallio conſtat.

Antidotus atactos podagrica, Folii,mei,damaſonii, anagallidis cæruleum florem habentis,rubiæ, maſtiches, croci,caſſiæ, aloes hepaticæ, gentianæ, chamædryos, ſin-gulorum vnc.I,caryophylli,aſari,piperis albi,& nigri,ſin-gul.vnc.S. ſpicæ nardi,myrrhæ, rhei barbarici, pæoniæ radicis, ariſtolochiæ longæ, & rotundæ, ſingul. ſextan-tem.Vſus idem eſt.

Antidotus Procli podagrica, Facit etiam ad coxen-dices. Chamædryos dodrantem,cẽtaurii beſſem, ariſto-lochiæ ſeptuncem, gentianæ ſexuncem, hyperici quin-

A cuncem,petroſelini Macedonici trientem,mei quadran-tem,agarici ſextantẽ,phu vnc.I. Mellis Attici heminas II.

Medicamentum ex VII rebus conſtans,ad eadem, Hy-perici,ariſtolochiæ longæ,ſingul. vnc.I,cẽtaurii, chamæ-pityos,agarici,ſingul.quadrantẽ, chamædryos ſexuncem, gentianæ quincuncem. Quidam etiam petroſelini vnc.I, mellis heminam.I.Datur drach.I.

DE PASTILLIS,
Cap. XII.

PAſtilli ab orbiculari figura Trochiſci nominantur.
B Species ipſorum tres ſunt. quidam enim bibuntur, quidam per ſedem infunduntur, quidam illinuntur. Ex iis igitur qui bibuntur,quidam ſiſtunt aluum,aut ſangui-nem,aut alium quendam fluxum, perfrigerando, aut ad-ſtringendo, aut meatus obducendo, aut ſiccando cohi-bentes: velut eſt is qui ex ſpina Ægyptia conſtat,& qui ex ſeminibus,& conſimiles. Quidam dolorem eximunt,aut quòd ſenſum torpefaciũt,velut eſt croceus:aut quòd dif-fundunt,velut ii qui ex aromatibus conſtant.Quidã ſple-nem, aut renes, aut hepar ab obturatione liberant, velut
C eſt is qui ex amygdalis amaris paratur. Ex iis autem qui per ſedem infunduntur, quidam acres humores obtun-dunt, vt in dyſenteria: velut ſunt qui ex pompholyge & amylo & terra Samia conſtant, & per ptiſſanæ aut huiuſ-modi alicuius ſuccum infunduntur.Quidam alui aut ſan-guinis fluxiones ſiſtunt, velut qui ex alumine, acacia, & omphacio,parãtur:qualis eſt paſtillus Philippi,aut ex ſpi-na Ægyptia conſtans,qui cum ſucco roſarum aut planta-ginis infunduntur. Quidam vrunt, in dyſenteriis depa-ſcendo proſerpentibus conuenientes,ex ſandaracha,arſe-
D nico,calce,charta vſta compoſiti,qui cum lentium aut o-ryzæ ſucco infunduntur,inteſtino prius muria infuſa elo-to, ita vt ægroti prius cibum ac potum acceperint,vt ne-quid de medicamentorum facultate ad ſtomachum ra-piatur. Vtiles autem ſunt maximè paſtilli qui infundun-tur, in affectionibus infra vmbilicum. altius enim vis i-pſorum non progreditur.At verò qui illinuntur,ſimilem quidem vim habent cum iis qui infunduntur: verùm qui adſtringunt, ad herpetas faciunt, puſtulas, intertrigi-nes,ſanguinis eruptiones, vlcera fluida, quemadmodum
E paſtillus Andronis & Polyidæ. Qui verò obtundunt, car-bunculis & malignis vlceribus conueniunt, velut eſt al-bus,& qui ex lotariis conſtat.Qui verò vrunt,velut relati, & qui Fauſtiani appellantur, in depaſcentibus in puden-dis ac ano vlceribus. In pterygiis item & carne excreſcẽ-te conducunt.

Paſtillus aſter, Croci,opii,caſtorii,ſpicæ nardi,caſſiæ, myrrhæ,ſigilli Lemnii, corticis mãdragoræ, ſingul.trien-tem:dauci, apii,aniſi, ſeſelis, ſeminis hyoſcyami, ſtyracis ſingul.drach.VIII.Terito cum vino.

F Paſtillus trigonus, Seminis apii,ſeminis hyoſcyami, ſingulorum drach.II, aniſi drach.IIII,opii,drach.III, Cum aqua terito.

Paſtillus ex ſeminibus, Aniſi, ammii, fœniculi ſemi-nis,ſingul. drach.IIII,ſeminis apii,opii, ſeminis hyoſcya-mi,ſingul.drach.II.Excipe aqua trita.

Paſtillus croceus, Aniſi,dauci Cretici ſeminis,ſingul. drach.IIII, myrrhæ, caſtorii, ſingul.drach.II, croci,opii, ſingul. drach.III, ſeminis apii, ſtyracis, ſingul. drach.IIII, hyoſcyami ſeminis drach.VI.Terito cum aqua.

G Paſtillus ex roſis, Acaciæ,gummi, floris roſarum, ba-lauſtiorum, ſucci hypociſtidis, gallarum,ſingul.drach.III. roſarum viridium ſucci,ſeminis plantaginis,ſingulorum drach.I.Lycii Indici drach.I.

Paſtillus ex corallio, Seminis hyoſcyami,thuris,ſin-gulorum drach.VIII,terræ Samiæ,corallii,minii ſinopici, opii,ſingulorum drach.IIII.amyli,balauſtiorum,ſingulo-rum drach.II.Excipe ſucco polygoni.

Paſtillus ex ſuccino, Phyllii quincuncem, maſtiches trientem,ramenti electri,iridis,croci, ſingulorum trien-
H tem,opii ſextantem.

Paſtillus ex ſpina Ægyptia, Spinæ Ægyptiæ, rhois, thuris, acaciæ, aluminis ſciſſi ſucci, hypociſtidis, gallæ, Lemnii ſigilli, corallii,ſymphyti, terræ Samiæ aſteris ap-pellatæ,aloes,ladani,æquales partes vino excipe.

Paſtillus quem Galenus Aphrodiſiaſticum Clidion inſcribit. Cytinorum mali Punici,ſpinæ Ægyptiæ, balauſtiorum,hypociſtidis ſucci,acaciæ,ſingulorũ drach. vi:Lycii,rhei Pontici, opii,ſingulorum drach.iiii: myrrhæ drach.ii.Excipe vino myrtite, aut decocto roſarum, aut myrti baccarum. A

Clidion Oribaſii, ad dyſentericos & cœliacos, Gallæ omphacitidis drach.viii,opii drach.iiii, cum aqua efformato catapotia,& tres aut quatuor præbeto.

Paſtillus ex cornu ceruino,ad dyſentericos & ſanguinem ſpuentes. Cochlearum drach.xii,cornu ceruini vſti,gallæ toſtæ, acaciæ toſtæ, ſingulorum drach.v. obol. xii, baccarum myrti nigrarũ drach.xv, opii torrefacti, ſucci hypociſtidis, ſingulorũ drach.v,œnanthes drach. vi,mandragoræ radicis ſucci,terræ Samiæ aſteris,ſingul. drach.xii:rhois obſoniorum drach.xiiii, malicorii toſti drach.viii thuris drach.viii, piceæ corticis torrefacti drach. xiiii, hyoſcyami ſeminis toſti drach. x, rhois coriarii ſextar.ii, vini nigri quantum ſatis eſt ad coquẽdum rhoem, quò vinum craſſiſſimum fiat. Hoc autem percolato reliqua excipiantur,& paſtilli formentur. B

Paſtillus Amazonum, Seminis apii,aniſi,ſingulorũ drach.vi,abſinthii comæ drac.iiii,myrrhæ,piperis, opii, caſtorii,ſing.drach.ii, cinnamomi drac.vi.Excipe aqua. C

Paſtillus ex amygdalis amaris, Aniſi,apii ſeminis, aſari, amygdalarum amararum, abſinthii comæ, æquales ſingulorum partes aqua excipe,& paſtillos drach.i,efforma.Dato non febrientibus,cum vino mulſo,febricitantibus,cum aqua mulſa.

Paſtillus ex erica ſplenicus, Ericæ fructus drach. iiii,piperis albi, nardi Syriacæ, ammoniaci thymiamatis,ſingul. drach.ii. Ammonia cum aceto diſſoluitur, & ficcis adiicitur, & efformantur paſtilli drach. i. Datur autem paſtillus vnus cum aceti cyatho vno. D

Paſtillus ex veſicariis, Seminis cucumeris ſatiui decorticati trientem, hyoſcyami ſeminis, cicutæ, ſing.ſextantem,fœniculi,rumicis ſeminis,croci,nucleorũ pineorum,amygdalarum amararum, opii,ſingul.vnc.i: phyſalidum (*hoc eſt ueſicariorum*) ſextar. iii, vini quod ſatis eſt.

Paſtillus Philippi,ad dyſentericos, Balauſtiorum, acaciæ,ſucci hypociſtidis,opii,rhois,thuris,myrrhæ,croci,gallæ, aloes,rhei Pontici,malicorii, baccarum myrti, ſingul. drach.iiii:excipe vino auſtero,& efforma paſtillos obol.iii.Dato non febrientibus,cum vino, febrientibus, cum aqua mulſa. E

Paſtillus Muſæ, Aluminis,aloes,myrrhæ,atramenti ſutorii, ſingulorum vnc.i.S. malicorii, crocomagmatis, ſingulorum drach.vi,excipe vino.

Crocomagmatis præparatio, Croci ſextantem,roſarum,amyli,myrrhæ,aloes,thuris,gummi,ſingul. vnc.i, coſti,ſpicæ nardi,ſingul.drach.i, excipe vino.In crocino oleo etiam alia crocomagmatis præparatio habetur. F

Paſtillus Nere,ex libris Heræ, Myrrhæ,aloes,croci, ſing.drach.viii,aluminis ſciſſi drach.centũ,excipe aqua.

Polyidæ ſphragis. Aluminis ſciſſi drach.iiii,thuris drach.iiii, myrrhæ drach. viii, atramenti ſutorii drach. ii,cytinorũ drach.xii, fellis taurini drach.vi(alii drach. xvi habent)aloes vnc.i,vino auſtero excipe.

Paſtillus paſionis, Squamæ æris drach.xii,æris vſti, ſalis ammoniaci,aluminis rotundi, æruginis raſæ, thuris, ſingul.drach.viii,vini quod ſatis eſt. G

Paſtillus Andronius, Cytinorum drach.x,myrrhæ drach. iiii, gallarum drach. viii, ariſtolochiæ rotundæ drach.iiii,atramenti ſutorii,croci,aluminis ſciſſi, crocomagmatis,miſyos,thuris,ſingul.drach.ii:cum vino acerbo aut aceto terito.

Paſtillus Fauſtini, Auripigmenti drach.xii,ſandarachæ drachm.vi, calcis viuæ drachm.viii, chartæ vſtæ drach.i. cum baccarum myrti ſucco aut decocto excipe, & forma paſtillos, & per clyſterem in ſedẽ infunde cum baccarum myrti,& lentium,& radicum rubi decocto. H

Paſtillus ex charta, Chartæ vſtæ lib.ii,calcis, auripigmenti,ſandarachæ,ſing.vnc.i,excipe ſucco plantaginis.

Paſtillus thron⁹ Marcellius dictus, Chartæ vſtæ drach. x,ſandarachæ, auripigmẽti,ſquamæ æris,aluminis ſciſſi, ſingul.drach.iiii, balauſtii drach.iii, opii drach.ii, calcis viuæ drach.xx, omphacii drachmã i, ſucci hypociſtidis drach. iii, vino myrtite excipe, & efforma paſtillos ponderis drach.iiii.Et vbi coxeris in vino malicoriũ,& myrti baccas,& roſas,ad tertiæ partis conſumptionem, præbe in ſex cyathis vini paſtillũ vnũ aut ſimpliciter drach.iiii.

Paſtillus ex ſubere, Gallarũ vſtarum,chartæ vſtæ,ſuberis vſti,panis vſti,ſing.drach.x. In alio exemplari habentur etiam cornu ceruini vſti drach.xv, auripigmenti drach.ii,ſandarachæ,calcis,ſingul.drach.xv: acaciæ,ceruſſæ,ſing.drach. v,ſpumæ argenti drach.iii.Vino terito.

Paſtillus Bithynus, Malicorii drach.x, cadmiæ quadrantem,ariſtolochiæ,gallarum,radicis panacis, iridis,atramenti ſutorii,aluminis ſciſſi,chalcitidis,miſyos,ſquamæ æris, mannæ thuris, (aliqui etiam coſti) ſingulorum vnc.i.S.Excipe aceto.

Paſtillus ex caſtorio, ad vlcera,& nomas depaſcẽtes, & fluxiones. Croci,aloes,thuris,ſing.vnc.i, cytinorum,aluminis ſciſſi,caſtorii,mannæ thuris, æruginis raſæ,ſing. vnc.i,minii Sinopici lib.i.Excipe vino veteri.

Paſtillus ex caſtorio,ad colicos. Myrrhæ,caſtorii,ſing. ſcrup.vi,croci,opii, ſing.ſcrup.ix,aniſi, ſeminis apii,ſeminis dauci,ſing.vnc.S.ſeminis hyoſcyami drach.xviii.

Paſtillus ex vino & oleo, ad ſedem & pudenda. Ceruſſæ dextantem,ſpumæ argenti quincuncem, thuris,recrementi plumbi,aluminis ſciſſi,ſingul. ſextantem.Vino maris experte terito. Vſus autem tempore vino & roſaceo,aut vino & myrteo oleo diſſoluito.

Paſtillus ex lapide Phrygio,ad pudẽda. Lapidis Phrygii vſti & extincti ter,primùm butyro aut roſaceo,ſecundò vino,tertiò melle, ſextantem , florum roſarum trientem,malicorii vnc.i.

Paſtillus ex lotariis, ad ſedem & pudenda. Ceruſſæ, amyli,glaucii, croci, aluminis, æquales portiones terito cum ſucco lotariorum,aut vino.

Paſtillus albus, Terræ aſteris trientem,pompholygis, ceruſſæ, amyli, ſingulorum ſextãtem,opii ſcrupulos iiii. Excipe aqua.

Paſtillus ex Halicacabo, Spumæ argẽti drach.xxiiii, ceruſſæ drach. xii,aut xxi,halicacabi drach. viii, atramenti ſutorii drach.iiii,aluminis ſciſſi drach.iiii. minii ad colorem quod ſatis eſt.Excipe aqua.

Paſtillus ex duplici veratro, qui idem etiam ex duplici acacia. Acaciæ nigræ & fuluæ, glutinis fabrilis(in alio glutinis piſcium) ſingulorum trientem, ammoniaci thymiamatis,glaucii,aloes,ſingul.ſextantem, thuris maſculi, veratri nigri & albi ſingul. vnc.i. Excipe aceto ſcillitico: vſus autem tempore eodem aut communi diſſoluito , illinitóque ante & poſt balneum.

Paſtillus Criogenes, Myrrhæ,æris vſti,ariſtolochiæ rotundæ,æruginis raſæ,ſquamæ ſtomomatis ferri,verbenacæ rectæ,aluminis rotundi,ſingul.vnc.i. Aceti quod ſatis eſt. Verbenacam colligere oportet quum ſol eſt in Ariete. Fit etiam emplaſtrum hoc modo, Paſtilli,ceræ colophoniæ,olei,æquales portiones,aceti quod ſatis eſt ad terendum paſtillum.

Paſtillus melanchlorus, Myrrhæ,aloes,ſquamæ æris vſtæ,auripigmenti,aluminis ſciſſi & rotundi,iridis,chalcitidis,miſyos,ſalis foſſilis,atramẽti ſutorii, ceruſſæ,nitri, ſpumæ argenti,panacis radicis,cadmiæ, malicorii, gallarum,ariſtolochiæ rotundæ,ſquamæ ſtomomatis ferri, æruginis raſæ,ſingul. vnc. i. aceti quod ſatis eſt. Fit etiam emplaſtrum hoc modo, Paſtilli ſextantem, colophoniæ, ceræ, olei, ſingulorum ſexuncem : aceti quod ſatis eſt ad terendum paſtillum.

Paſtillus pantolmius, ad chironia & maligna vlcera, itemq; ad fluxiones. Caſſiæ,æris vſti,ceruſſæ,ſpumæ argenti,æruginis raſæ,aluminis ſciſſi,rotundi,liquidi & lateritii , panacis radicis, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, malicorii,atramenti ſutorii, portulacæ, iridis aſtragalitidis , chalcitidis, miſyos, ammoniaci thymiamatis, ſalis ammoniaci,rubiginis ferri, ſquamæ æris, aloes, diphrygis,thuris,gallarũ, ſarcocollæ, plumbi vſti, foliorũ oleæ, ſoreos,myrrhæ,melanteriæ liquidæ,balauſtiorum, ſpinæ Ægyptiæ,ſulphuris viui,nitri,rhois rubri, rhois Syriaci,

chryſocollæ,rhois coriarii,acaciæ,ſalis ſpumæ,omphacii, auripigmenti,æquales ſingulorum portiones, cum aceto terito ſub Canis ardoribus,ad dies x x x.

Paſtillus Nymphodoti, Aphronitri vnciã I,nitri Alexandrini,ſaponis Gallici,ſingulorum vnciam I,ſalis Cappadocici,maſtiches,gallarũ,ſingulorũ drach.IIII, foliorum roſarum,amomi,amyli,ſingulorum vnciam I, folii drach.I, aluminis ſciſſi,coſti, ſingulorum drach. II, vini myrtitæ quod ſatis eſt.

Paſtillus ex thapſia, ad hemicraniam, Succi thapſiæ drach.XVI,myrrhæ drach. VIII, opopanacis, euphorbii, ſingulorum drach. VI,nitri, ſucci Parthici, ſingulorum drach.IIII,piperis,ſagapeni, ſingulorum drach. II, aceti quod ſatis. Vſu expetente,aceto illinito, & poſt horas ſex lauato.Si verò remiſſiore vti velis,æquali cerato excipe, illine,& per diem ac noctem ſine.

Paſtillus ſubdititius,ad dyſenteriam & ani dolores, Terræ aſteris,amyli,ſingulorum quadrantem,croci ſextãtem,acaciæ,tragacanthæ,ſingulorum vnciam I, caſtorii, thuris,lycii,ſingulorũ vnciæ dimidium: in calidioribus etiam opii vnciæ dimidium.Excipe ſucco pſyllii,& paſtillos oblongos efforma.

DE PVLVILLIS QVI INSPERGVNtur,& de ſmegmatis, Cap. XIII.

ARida medicamenta quæ & puluilli, & cataplaſmata ab inſperſione vocantur, partim vlceribus conueniunt,partim cuti adhibẽtur:& ex iis quæ vlceribus cõueniunt,quædam caua vlcera incarnant, quædam carnẽ ſuperexcreſcentẽ deprimunt, quædam cicatricem inducunt,quædam vrunt ac erodunt, quædam ſanguinem ſiſtunt. Quæ igitur incarnant, aut ſordida purgando id faciunt,velut ſunt quæ conſtant ex eruo,ariſtolochia,iride, panace, myrrha,thure,aloe: aut ſuperfluam humiditatem reſiccando,velut ſunt quæ ex ære,diphryge,ſquama æris, charta vſta,picæ cortice,& ſpina conſtant. Hæc autem etiam cicatricem inducunt,aut acrimonias & mordacitatem obtundendo, velut quæ parantur ex pompholyge, amylo,ceruſſa,fæce vini vſta, lapide ſpeculari, oſtreis vſtis,terra Samia,& ſimilibus,& quæ ex his compoſitorum vires habent. At ex iis quæ ſuperexcreſcentem carnẽ deprimunt,mitia quidem ſunt quæ ex ſquama æris, miſyi, chalcitide vſtis,& galla fiunt: fortiora autem quæ ex atramento ſutorio,ærugine,miſyi,chalcitide non vſtis. Vrentia verò & erodentia,ex calce & auripigmento,& ſandaracha,& fæcula,quæ eſt fex vini vſta,componuntur.Omnia verò hæc ſi in tenuiſſimum puluillum redacta vlceribus inſpergantur,minus mordacia fiunt. Quanto verò magis craſſas partes habẽt, tanto magis mordent.Quæ verò ſanguinem ſiſtunt,aut adſtringendo,aut perfrigerando, aut ſiccando,aut meatus obducendo,aut vrendo,aut cruſtam inducendo ſiſtunt,quorum materiam in capite de paſtillis tradidimus.Porro ex his quæ cuti adhibentur, quædã extergũt & exterũt, velutque ex cimolia,pumice, fabæ lomẽto,ordeaceo fermento,peponũ carne, ſalis flore cõſtant:quædam attenuant ac diſcutiunt, velut ex veratro, alcyonio,ſulphure,ſtaphide ſylueſtri,ſinapi,pyrethro, roriſmarini ſemine,limnitide ſiue adarce, & ſepiæ teſta parata.Sed & hæc vbi calcem & auripigmentum aſſumunt cum aliquo humore,pilos abolẽt,& ſmegmata fiũt: quædam verò capiti adhibẽtur,vt fluxionem quæ ex ipſo defertur reſiccent,velut ſunt quæ ex nitro, ſale, galla, malicorio & ſimilibus fiunt.Omnia autem ſmegmata cuti nõ illitæ adhibere oportet.

Puluillus capitalis, Erui quincuncem,iridis vnciam vnam ſemis, mannæ vnciam vnam ſemis, ariſtolochiæ, ſquamæ æris,ſingulorum vnciam vnam ſemis. Alius. Piceæ corticis drach. VI, thuris drach.IIII, pumicis drachmas IIII,iridis drach.II,reſinæ ſiccæ drach.VI, ariſtolochiæ drach.II.

Puluillus ex aloe, Aloes drach.VI,erui drach.VIII, mãnæ drach.IIII,gallæ drach.III, aluminis ſciſſi drachmas XII.

Puluillus ex fæce vini vſta,Manethonis,Cadmiæ vſtæ & lotæ vnc.I, terræ aſteris vnc.vnã,fæcis vini vſtæ trientem,lapidis ſpecularis trientem,thuris trientem.Quidam

A etiam amyli trientem addunt.

Melitera Oribaſii, Chalcitidis,ſquamæ æris,gallæ,balauſtiorum,erui, ſingulorum quadrantem, ariſtolochiæ longæ vnciam vnam,malicorii,aluminis ſciſſi,ſingulorũ vnciæ dimidium.

Puluillus ex oſtreis, Cadmiæ,thuris, ſingulorum vnciam vnam,oſtreorum vſtorum quadrantem.

Puluillus ex thure, Spumæ argenti,thuris, ſquamæ æris, rhoidarii,amyli,ceruſſæ,ſingulorum æquales portiones.

B Aphroditarius puluillus, Thuris,ſquamæ æris, rhoidarii,amyli,ceruſſæ,ſingulorum æquales partes.

Rhodia ſanguinem ſiſtens,& ad nomas & carnem ſuperexcreſcentẽ. Gallæ crudæ drach.VI, gallæ vſtæ & extinctæ vino ſiccæ drach.XII,ſquamæ æris nigri, ſin minus rubri,drach.VIII,atramenti ſutorii drach.XXIIII,aluminis ſciſſi drachmas vigintiſeptem,terito ad dies ſufficientes.

Puluillus flauus, Chalcitidis vſtæ drach.XL,atramenti ſutorii drachmas octo, miſyos vſti drachmas X. æris C vſti drachmas V.

Puluillus pſarus,Miſyos quincuncem, gallarum trientem,chalcitidis ſextantem,ſquamæ æris ſextantem, atramenti ſutorii vnciam vnam,æruginis raſæ ſextantem.

Puluillus *ἡλιοκαὴς, id eſt ſole uſtus*,adurens, Auripigmẽti libram vnã,calcis viuæ libras II, terito cũ aqua in diebus ſub Cane,deinde ſiccatis vtitor.

Puluillus floridus, Cyperi drach.VIII,myrrhæ drach. XII,ſandarachæ drach.III,florum roſarum drach.II, croci drachmam vnam,crocomagmatis,aluminis ſciſſi, iridis D Illyricæ,ſingulorum drachmas duas.

Puluillus ex charta, ad nomas oris maximè,& vlcera in pudendis, Squamæ æris, chartæ vſtæ, ſingulorũ drachmas VIII,auripigmenti, ſulphuris viui, ſingulorũ drachmas XII,plumbi vſti drach.VI. Ad humectiores putredines vtere ſicco:verùm ad ſiccas roſaceo ſubacto: quandoque etiam melle cum roſaceo.

Puluillus ex oxymyrſine, ad eadem, Rhois coriarii ſextantem,foliorum oxymyrſines,ſandarachæ,ſingulorũ drach.VIII,foliorum ſalicis ſiccorum,malicorii, ſingulo-E rum drach.VI,aluminis ſciſſi,chryſocollæ,aloes,chalcitidis crudæ,ſquamæ æris, auripigmenti, ſalis communis, ſingulorum drachmas quatuor.

Puluillus Maſſaliotæ, Nitri toſti,chryſocollæ,lapidis Aſii,ſandarachæ, miſyos, chalcitidis, aluminis ſciſſi, diphrygis,ſingulorum æquales partes,vtere ſicco.

Smegma aridum puluillus Æſculapius. Baccarũ lauri,nitri Alexandrini,ſalis fricti,ſalis Cappadocici,ammoniaci thymiamatis,aphronitri, pumicis,ſingulorũ libram vnam:veratri nigri,herbæ lanariæ,pyrethri,fæculæ, quæ F eſt fæx vini vſti,ſtaphidis ſylueſtris,ſinapi,cyperi,aluminis ſciſſi,floris iunci odorati,iridis,gallarum, ſingulorũ ſexuncem:ſampſuchi libram vnam,ſeminis viticis, pulegii,farinæ fabaceæ,& lupinorum,ſingulorum ſexuncem, chamæleonis nigri,ſulphuris,gummi,thuris,piperis, cucumeris ſylueſtris radicis,marrubii,cimoliæ,pæoniæ, teſtæ ſepiæ,fœnigræci,folii,coſti,cumini,euphorbii, ſpicæ nardi,ſingulorũ quadrãtẽ. At Alexãder etiam hæc addit. Salis ex nitri fontibus, ſalis tragaſii, ſingulorum libram vnam,adarces vnciam vnam,aluminis liquidi, Celticæ, G cnici, grani Cnidii,graminis ſicci,bryoniæ ſiccæ,ſingulorum quadrantem.

Smegma peponatõ, Thuris,maſtiches, ammoniaci thymiamatis,ſingulorum vnciam vnam, tragacãthæ vnciã vnã ſemis, ſucci vuæ acerbæ dodrantem, peponis ſeminis recentis,quadrãtem,ſemidalis ſextarios V,ouorum albumina XXI,iridis trientem.Quidam etiam veratri nigri ſextantem.

Aliter,Critonis.Lomẽti modiũ vnũ, ſimilaginis ſextarios IIII,trifolii, myrobalani,iridis Illyricæ, ſingulorum H libras IIII, ammoniaci thymiamatis librã I,coſti librãvnam, ouorum albumina VII, peponum carnis ſextarios duos,ſucci vuæ acerbæ ſextarios duos. Miſce,& efformatos paſtillos ſicca, deinde tuſis cribratis vtere.

Aliter, Tragacanthæ, thuris, maſtiches, ammoniaci

thymiamatis,ſingul.drach.x,ſucci vuæ acerbæ drach.v, ſemilaginis ſextarios v,albuminis ouorum vnciam vnã, peponum carnis dextantem.Præpara vt dictum eſt.

Smegma caput fluidum reſiccans. Nitri Alexandrini fului quincuncem,ſalis communis toſti vnciam vnã ſemis, ſalis Cappadocici vnciam vnã.Hæc aceto acerrimo ſubacta in ſacculum lineum mittito,& vrito in camino, donec ad carbones redigantur:deinde refrigeratis ac tritis affricando vtere,vinum adſtillans in balneo.

Sapo Cõſtantini. Roſarum ſiccarum,aloes,gallarum, malicorii,malabathri, ſarcocollæ, ſingulorum quadrantem,balauſtiorum,myrrhæ,ſandarachæ,ſpicæ nardi, ſingulorum ſextantem, coſti vnciam vnam,ſaponis Gallici libram vnam.Excipe decocto lupinorum.

Puluillus depilatorius,podagricus. Maſtiches, thuris maſculi,ſtaphidis ſylueſtris,veratri albi, ſpumæ argenti, ſingulorum quadrantem,folii,amyli,veratri nigri, floris lapidis Aſii,ſingulorum vnciam vnam,halcyonii, pumicis toſti,cimoliæ,ſampſuchi,ſingulorum quadrantem,ſpicæ nardi vnciam vnam:quidam,etiam aloes vnciam vnam.His contuſis,puluillum in vaſe adſeruato. Vſu autẽ expetente,oryzæ & ptiſſanæ ſuccum in ollam mitte, & poſtquam efferbuerint,iniice puluilli vnciam vnã ſemis, ſaponis Gallici vnciam vnam ſemis,auripigmenti,aluminis ſciſſi,ſingulorum vnciam vnam ſemis,ſandarachæ vnciam vnam ſemis,calcis viuæ recentis libram vnam. Vtatur illitione ter in mẽſe,die lunæ nono,decimonono,& viceſimonono, per annũ vnũ.Poſt hunc ſemel in menſe, viceſimonono lunæ die.

ILLITIONES ORIS, Cap. XIIII.

QVanto rarior ac mollior cute eſt ſuperficies tunicæ in ore,in tantum etiam ſtomaticorum quæ ori illinuntur medicamentorum vſus euariat. Ab initio igitur inflammationis,medicamentis id quod influit repellentibus opus eſt,qualia ſunt,arida quidem,omphacium,galla omphacitis,rhois ſuccus & hypociſtidis,alumẽ, piceæ & thuris cortex,balauſtia,& in ſumma omnia adſtringentia,excepta iniucũda & venenoſa facultate.Liquida verò, ſuccus mororum,tum rubi,tum eorum quæ ſycamina appellantur: nucum item viridium corticis ſuccus, & malorum Punicorum maximè acidorum,& malorum Cydoniorum,& muſtum Aminæum.Mel autem in principio, vt permaneant ac durent ſolùm medicamenta,miſcetur. Quum verò cõſtiterit humor,cõcoquẽtia & moderatè diſcutientia admiſcẽda ſunt,qualia ſunt crocus, & myrrha, & radicis dulcis ſuccus. At per totum hoc tempus quod inter vigorem ac declinationem intercedit, mixto quodam ex ambobus opus eſt, quod & repellat, & diſcutiat: ac primùm quidem præualeant repellentia deinde diſcutientia. Verùm in declinatione ſolis diſcutientibus citra adſtrictionem vtendum eſt,qualia ſunt nitrum & aphronitrum,origanum,hyſſopum, thymus,calamintha, iris, beſaſa,& ſimilia. Liquor autem tunc ſireon,*id eſt ſapa*,ſit, tum quæ ex muſto cocto,tum quæ ex caricis & palmulis fit,& ipſum muſtum dulce cum melle. Quum verò velut reliquiæ ſuperfuerint inflammationis, etiam ſulphur viuum admiſcendum eſt.Coquere autẽ primùm oportet liquorem cum melle,ad mellis liquidioris ſpiſſitudinem: deinde ſic arida leuiſſimè trita inſpergere, & poſtea moderatè coquere,donec omnia exactè vnita fuerint, & tũc vitreis vaſis excipere.

Illitio ſtomatica ex moris, ſimplex, Mororum ſucci ſextarios tres, præcoquito vt tertia pars conſumatur, & mellis ſextarium vnum adiicito, ac coquito ad craſſitudinem mellis.

Stomatica ex moris, compoſita, Mororum ſucci heminas vi,coquito ad ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem, deinde trita admiſceto,croci drachmã vnã,myrrhæ drach. duas,ſucci vuæ acerbæ drachmam vnam, aluminis ſciſſi obolos tres,mellis heminam vnam, & ad ſpiſſitudinem coquito.

Stomatica ex moris rubi, Sed & ex rubi moris illitio ſtomatica ſimiliter præparatur,& magis adſtringit.

Stomatica ex nucibus ſimplex, Nucum viridium corticis cõtuſi ſucci heminæ v, mellis heminã vnã. Coquitur velut ea quæ ex moris fit.

Stomatica ex nucibus compoſita, In principio quidẽ & vigore inflammationũ in ore,ad prædictas menſu- ſucci ac mellis admiſcere oportet croci & aluminis,ſingulorum drach.1,myrrhæ drach.2. verùm in declinatione ad diſcutiendum,nitri drach.1, ſulphuris drach.*1*.

Stomatica ex ſucco mali Punici,Malorum Punicorum nucleos non habentium dulcium, ſucci ſextar.4. malorũ Punicorum acidorum ſucci ſextar.2,mellis ſextar.1.myrrhæ Minnææ drach.8.crocomagmatis,gallæ,ſingulorum drach.8.aluminis ſciſſi drach. 4. iridis Illyricæ drach. 8. omphacii drach.6. Præpara velut eam quæ ex moris fit. Eadem aliter, Malorum Punicorum vnà cum putamine contuſorum ſucci ſextarios vi,mellis boni ſextarium vnum, aluminis ſciſſi vnciam vnam,myrrhæ vnciæ dimidium.

Stomatica ex muſto, Muſti ſextarios vi,gallæ, aluminis ſciſſi,ſingulorum drach. duas,croci,myrrhæ,ſingulorum drach. vnam.Si quidem mitigare voles,dulce ſit muſtum:ſi verò repellere,auſterum. Quod verò medium eſt, mediam quodammodo inter hæc vim habet.

Stomatica AEgyptia. Mellis libram vnam,olei beſſem, terebinthinæ ſextantem, croci drach.IIII. In duplici liquantur vaſe.

Stomatica ex beſaſa. Seminis aniſi,ſeminis apii, floris iunci odorati,ſeminis ammii,aluminis ſciſſi,iridis Illyricæ,beſaſa (quod aliqui harmala vocant. eſt autem ruta ſylueſtris)cinnamomi,myrrhæ Troglodyticæ,croci,gallæ, ſingulorũ vnciã vnam,ariſtolochiæ lõgæ,caſſiæ,crocomagmatis,roſarum ſiccarum, ſingulorum vnciam vnam:coſti,cineris hirundinum recentis,ſingulorum quadrantem: nardi Indicæ, amomi, ſingulorum vnciæ S. mellis quantum ſatis eſt.

IVCVNDAE ET VTILES POTIONES, Cap. XV.

IVcundæ ſimúlque vtiles potiones,partim ex vino cõponuntur,iniectis in ipſum ſpeciebus quibuſdam,velut pipere,abſinthio,caſſamo,& pluribus aliis, ex quibus etiam aliquando appellationes accipiũt: quãdoque melle admixto,quãdoq; nõ:partim ex aqua,in qua decoquũtur mala,aut roſæ,cum quibuſdam ſuccis,velut vuæ acerbæ,malorum Punicorum, myrti baccarum. Admiſcetur his mel optimum deſpumatum,& conſeruationis & iucũditatis gratia,quandoque etiam vtilitatis. Excepto auſtero & vinoſo hydromelo, quod in paruis vaſis à Cebyra affertur.hoc enim noui etiam citra mel parari, quemadmodum rurſus apomeli ex melle ſolo & aqua,citra aliam aliquam ſubſtantiam.Sed & quæ ex vino componuntur, quæ ſanè propomata appellantur,mellis deſpumati ſextarium vnum ad quatuor vini ſextarios accipiunt,& componuntur ita vt non coquantur. Quæ verò ex aqua & ſucco parantur,ſi quidem coquantur,vnum mellis ad tres liquoris accipiunt,cuius duæ fere partes in coctura conſumuntur: ſi verò non coquantur, vnum mellis ad duos liquoris accipiunt.Quæ verò non coquuntur, eas omnino inſolare ſatis diu oportet,& maximè omphacomeli. Coquere porro eas quæ ex aquis fiunt cõuenit,eo quòd propter debilitatem facilè mutantur.Omnes autem teſtaceis vaſis paruis picatis excipere oportet, eàque probè cooperta reponere in locis ſupra terram, vſque ad cõcoctionem. Vtendum autem eſt attenuantibus, & aqua probè permixtis.Omphacomeli verò poſtquam efferbuerit velut muſtum,& rurſus quieuerit,tunc operire oportet. Iis igitur quæ ex vino componuntur,in non febrientibus vtimur maximè,aut ſolius voluptatis gratia: exceptis iis quæ ex ſcammonia,aut grano cnidio,aut huiuſmodi purgatoriis parãtur: aut etiã gratia affectionũ eiuſmodi in quibus etiã medicamẽta ipſis iniecta per os ſumere quis poſſit.Quæ verò ex aquis aut ſuccis quibuſdam, in febricitantibus:quandoque velut iucundis condimentis, quũ morbus non permittat ipſis vt vino vtantur:quãdoque etiam prout affectionibus conuenit,quemadmodum apomelite,ad educendum ſputum, aut mouendam vrinam, aut molliendam aluum, aut attenuandum humorẽ: hydromelo & hydroroſato,in ſiticuloſis & febre ardente, &

exolutis ac stomacho malè habētibus:omphacomelite & myrtite,& rodostacto, & rhoite,in cœliacis & dysenteri cis,vomentibus item,ac aliis fluidis affectionibus.His au tē etiam pro collutionibus sæpe vtimur in oris affectionibus.

Hydromelon ex succo malorum, Malorum Cydoniorum purorum contusorum succi sextarios duos, mellis sextarios tres, aquæ sextarios VI. Coquito despumans ad tertiæ partis consumptionem. Aliud, Malorum Cydoniorum concisorum purorum libras v, in aquæ fontanæ sextariis x coquito, donec flaccida fiant, & ablata ab igne,vbi frigefacta fuerint colato, & expressa mala abiicito. Aquam autem mensurato, & ad ipsam mellis dimidium mensuræ admisceto, rursusque coquito despumās, donec octaua pars fuerit cōsumpta. Quidam etiā ex dulcibus malis similiter componunt hydromelum.

Hydrorosati compositio, Rosarum ablatis vnguibus libras quatuor,aquæ sextarios quinque, mellis sextarios duos.

Rhodomeli præparatio, Succi malorum Cydoniorū sextarium vnum,rosarum libras III, mellis sextarios tres, aquæ sextarios v. Quandoquidem verò mala eodem quo rosæ tempore non inueniuntur,oportet ipsas rosas suo tēpore cum melle cōponere,& vbi mala apparuerint,totam compositionem facere.

Omphacomelitis præparatio, Succi vuæ acerbæ sextarios III,mellis sextarium vnum. Permixta insolato ad dies quadraginta,aut coquito.

Myrtitæ præparatio, Succi baccarum myrti sextarios tres,mellis sextarium vnum. Coquito donec tertia pars fuerit consumpta.

Apomeli ex philagrio, Fauorum melle plenorum alborum libram vnā,aquæ fontanæ libras tres semis. Confracto fauo aquam cum melle vnitam coquito,donec spuma ipsius, & quod velut cerosum supernatat, particulatim ablatum fuerit,& tunc refrigerata diligēter vasis excipito.

Rhodostacti compositio, Rosarum adēptis vnguibus succi sextarios duos,mellis sextarium vnum. Coquito despumans ad quartæ partis consumptionem.

Rhoitæ præparatio, Malorum Punicorum succi sextarios tres,mellis sextarium vnum. Coquito ad tertiæ partis consumptionem.

COLLYRIA ET ADGLVTINATORIA, Cap. XVI.

Varia est medicamentorum ocularium materia: nam & spissi & liquidi succi,& semina,& fructus, & plantarum partes,& metallica his iniiciūtur. Ex quibus quædam acria mitigant,& velut meatus obducunt, vt est pōpholyx,spodium,amylum,plumbum, Samius aster, Cadmia,omnia lota,& oui cādidum:quibus præuacuato capite vtendum est.Si enim repletum fuerit, periculum est ne præ distentione rumpantur tunicæ oculorū. Quæ verò his contraria & acris naturæ sunt,ea ab obstructionelib erant,& diu adstricta euacuant, quemadmodum succi, Cyrenaicus & medicus,& sagapenum & euphorbium, & similia. Quædam verò sordida vlcera extergunt, velut squama æris,æs,chalcitis,misy,sori,flos æris, & stibium, vsta omnia:quædam iis vicina extersoria appellantur,velut est auripigmētum,sandaracha,lapidis Asii flos:quædā adstringunt.Et quæ quidem moderatè hoc faciunt, multiplici vsu lippitudinibus & vlceribus & fluxionibus cōueniunt,velut rosarum folia,& flores,& semen, spica nardi,folium,crocus,glaucium, & hypocistis.Quæ verò adstrictionem fortiorem habent, in compositiones visum acuentes maximè miscentur,velut omphacium,acacia,balaustia,cytini,gallæ :quædam cōcoquūt & discutiunt,velut myrrha,crocus,castorium,thus,fœnigræci succus. Ex compositis porro ocularibus medicamentis,quædam effinguntur,& plasta simpliciter appellātur:quædam, arida collyria,quædam liquida existunt. Quæ igitur in massas coacta effinguntur,omnes prædictas materias suscipiunt, & omnibus affectionibus conueniunt. Præparanda igitur sunt maximè vere. æstate enim vis ipsorum transpirat:hyeme verò dum horridæ ac rigidæ sunt species,non permiscentur.Conterere autē oportet affuso humore, nō aceruatim,vt ne metallica subsidāt, aromata autē supernatent:sed paulatim vt ad strigmentorum modum conterantur.Sit autem aqua pluuialis,tum ob partium tenuitatem,tum ob moderatam ipsius adstrictionem, si nō vino aut succo quodam teruntur.Et rursus conterere oportet metallica quidem multo tempore: quæ verò ex succis constant,modico.Postremùm verò post sufficientem læuigationem,adiiciendum est gummi, & efformatæ massæ reponendæ in æneis aut vitreis vasis.Vtendum autem iis quæ ex succis constant statim. Metallica verò temporis tractu meliora fiunt. At verò arida collyria quædam cōsumunt ac exterunt callos, ficus,pterygia,& scabricias, quæ ex chalcitide & ærugine & misy componūtur: quædā lacrymas ducunt,obturationibus & hebetudinibus vi sus conuenientia,quæ & ex his,& ex pipere ac spica nardi constant: quædam præseruant, eo quòd influxiones ab oculis arceant,velutsunt quæ ex Phrygio lapide,& sarcocolla,glaucio,aloe,Cadmia,stibio & croco parantur. Atque hæc omnia in tenuissimum puluillum trita ac læuigata oculis a ppo nātur. Cæterùm liquida collyria parantur quidē ex melle Attico,opobalsamo,oleo quod tenuiū partium est ob vetustatem,fœniculi succo,felle diuersorū animaliū,succo Cyrenaico,& pluribus aliis. Commodāt autem ad visus hebetudinem,& suffusiones incipientes, attenuantia,calefacientia,& purgantia. Vtendum autem & his,& omnibus acribus, capite non repleto, in sereno, puro,boreali, non valde frigido,neque nimis calido aere nos ambiente. Porro quæ agglutinatoria appellantur, parantur quidem ex meatus obducentibus, & glutinantibus, & constringentibus, aut frigefacientibus, aut adstringentibus,aut siccantibus,velut est pollen, manna, terra Samia,myrrha,cochleæ,acacia,opium,cum oui cādido.Agglutinantur autem fronti, in quibus nō sub caluaria humor,sed extrinsecus consistit.

Collyrium monohemeron, ad incipientes & veteres lippitudines, Acaciæ drach.XXXVI,gūmi drach.XXXII, Cadmiæ drachmas XXIIII, æris vsti & loti drachmas octo,opii drachmam vnam.Vino austero terito: discutit & siccat.

Collyrium Chiacum, Minii Sinopici,gallæ omphacitidis,croci,rosarum nouarum exūguium floris,quē thylaca vocamus,gummi,singulorum quadrantem:opii vnciam vnam.Vino Aminæo aut Falerno, aut Chio austero terito.Sit autem vinum maris exors.

Collyrium cygnarium, Cadmiæ vstæ & lotæ sexuncem,cerussæ lotæ triētem, pompholygis trientem,amyli sextantem,tragacanthæ,opii torrefacti,gummi,singulorum sextantem,aqua pluuia terito.

Cygnus fuluus, Cadmiæ vstæ & lotæ sextantem,terræ asteris sextantem,cerussæ trientem,pompholygis bessem,amyli sextantem,opii sextantem,acaciæ, tragacanthæ,singulorum vnciam vnam, gummi trientem, aquā pluuia.

Cygnus albus, Cadmiæ vnc. XV, cerussæ vnc. XVII, opii drach.VIII,thuris drach.VII,amyli septuncem,gummi drach.XIII,aqua pluuia.

Pelarion ad vlcera, Cadmiæ,cerussæ,singulorum drachmas XXIIII,acaciæ,opii,singulorum drach.XVIII, gūmi,tragacanthæ, amyli, singulorum drach. IX, myrrhæ drach.tres,æris,croci,singulorum drach. I,S. aqua terito.

Collyrium fuscum ad suppuratos oculos,& magnas affectiones, Cadmiæ teneræ drach.XXIIII,cerussæ drach. XVI,æruginis rasæ drach.XII,stibii drach.VIII, aluminis scissi drach.III, chalcitidis vstæ drach.III, nardi Indicæ drach.IIII,omphacii drach.II,æris drach.vnam, squamæ æris drach.VIII,fructus ericæ drach.XIII, succi papaueris drach.XXIIII,croci drach.IIII,castorii drach.III,myrrhæ drach.VI,lycii Indici,acaciæ,gummi,singulorum drach. IIII,rosarum recentium drach.II.S. Vino Falerno aut Surrentino,aut Aminæo,aut Chio austero terito. Illinitur ter in die,aquosum in fœnigræci succo dilutum, deinde cū ouo aut lacte,postremò cum aqua,crassius.

Collyriū ex decoctis, Cadmiæ vnc. XVI, cerussæ bessem,amyli,opii,tragacāthæ,acaciæ,singulorum sextātē,

gummi sexuncem. Terito cum decocto rosarum siccarũ, A meliloti, capitũ papaueris, glycyrrhizæ, pari singulorum mensura.

Collyrium ex hydria, *id est, uase aquario*, repulsoriũ. Tosi, qui in vasis calefactoriis æneis reperitur, libras tres, Cadmiæ vstæ & lotæ libram vnam, cerussæ lotæ, põpholygis lotæ, terræ asteris lotæ, singulorum sexuncem, thuris vnciam vnam, myrrhæ vnciam vnam, succi seminis lini, psyllii, ptissanæ, fœnigræci, singuloru libram vnã, tragacanthæ sexuncem, gummi libram vnam.

Collyrium Nilamonis, Cadmiæ vnciam vnam, pom- B pholygis trientem, cerussæ libram vnam, tragacanthæ, gummi, opii, singulorum trientem. Aqua pluuia.

Collyrium Spodiacum, ad inflammationes, fluxiones, & chemoses, Thuris, stibii, singulorũ drach. c, Cadmiæ, cerussæ, singulorum drach. xxiiii, terræ Samiæ, succi papaueris, singulorum drach. tres, gũmi drach. quindecim: terito cum oleæ ramulorum succo. Hunc autem succum sic facito: Teneriora oleæ folia lota, in mortario moderata aqua effusa tundito, & per linteolum exprimito.

Collyrium ex oleæ ramulis tenerum, Thuris drach. C iiii, stibii drach. xv, Cadmiæ drach. vigintiocto, cerussæ drach. quadragintanouẽ, terræ Samiæ drach. octodecim, opii drach. sex, gummi drach. vnã, plumbi vsti & loti drachmas octo. Excipe succo ramulorum oleæ.

Collyrium ex oleæ ramulis fuluum, Æris vsti drach. duodecim, sandycis vncias vigintiquatuor, foliorum oleæ sextantem, opii sextantem, gummi dextantem. Vino spathite aut Aminæo excipe.

Collyrium ex myrrha Claudiacum, Glaucii, sarcocollæ, singulorum drach. xlviii, croci drach. xxiiii, opii D myrrhæ, lapidis hematitæ, singulorum drach. vi, tragacãthæ drach. xlviii, gummi drach. xvi. Vino Italico excipe: vsus est cum ouo. Aliud ex myrrha, ad rhyadas & ægylopas, Cadmiæ lotæ, lapidis hematitæ, loti, singulorum drach. xxviii, myrrhæ, spodii Cyprii, singulorum drach. xxiiii, opii drach. viii, croci drach. iiii (alii drach. octo habent) piperis albi grana xxx, gummi drach. xvi: vino Italico excipe. Vsus est cũ ouo, in recentibus aquosum adhibetur.

Collyrium Stacticon, profechii, Cadmiæ, gummi, sin- E gulorum drach. viginti, stibii, atramenti sutorii, singulorum drach. octo, opii drach. xiiii, æruginis rasæ drach. x, piperis albi drach. vi, croci drach. octo, misyos crudi drachmas octo, opobalsami drach. iiii. Aqua.

Collyrium hygidium, Ammonii. Cadmiæ, æris, singulorum drach. xvi, cerussæ, castorii, aloes, croci, singulorũ drach. quatuor, squamæ drach. quinque, rosarum floris, plumbi vsti, singulorum drach. octo, lycii drachmas tres, lapidis scissi drach. iiii, opii drach. x, acaciæ drach. xl, F gummi drach. xlviii. Aqua.

Collyrium Olympiacum, aut Olympus, Acaciæ, spicæ nardi, thuris, singulorum drach. octo, æris vsti ac loti, stibii vsti ac loti, cerussæ vstæ ac lotæ, Cadmiæ, singulorum drach. xii, myrrhæ, opii torrefacti, singulorum drachmas quatuor, croci drach. v, æruginis rasæ drach. iii, lapidis scisthi, squamæ rubræ, lycii Indici, omphacii, singulorum drach. vnam, castorii floris rosarum, singulorũ drach. ii, palmularum drach. iiii: ossa palmularum vsta numero quinque, gummi quincuncem. Aqua pluuia. Verùm in aqua maceretur per tres dies ac noctes, calami aromatici, G seminis hyoscyami, rosarum siccarum, singulorum drachmæ iiii, folii drach. vna.

Collyrium Nardinum, Cadmiæ, croci, gummi, singulorum drach. xxxvi, æris vsti drach. xviii, stibii, acaciæ, singulorum drach. xxx, nardi Syriacæ drach. xii, opii, myrrhæ, singulorum drach. xvi. Aqua.

Collyrium Theodotium paruum, Stibii, acaciæ, singulorum drach. xx, æris vsti drach. octo, cerussæ drach. iiii, myrrhæ drach. iiii, æruginis drach. duas, aloes, succi papaueris, lycii, singulorum drach. vnam. Aqua pluuia. H

Collyrium rhinariõ, Lapidis hematitæ, lapidis scisti, singulorum drach. xvi, æris vsti, Cadmiæ, æruginis, singulorum drach. viii, opii drach. v, chalcitidis drach. duas, gummi drach. octo. Vino.

Xyster. Pumicis vsti, misyos vsti, ostreorum vstorũ, singulorum sexuncem, Cadmiæ, opii, chalcitidis vstæ, croci, aloes, hepaticæ, castorii, folii, singulorum drachmas ii, stibii, acaciæ, singulorum vnciam vnam, æris vsti triente, myrrhæ Troglodyticæ drach. quatuor, spicæ nardi drachmam vnam, cerussæ drachmas octo, gummi drach. iiii. Aqua pluuia. Quidam etiam vinum miscent.

Hecatombe, ad cicatrices crassas, Cadmiæ vstæ & lotæ, æris vsti ac loti, singulorum drach. octo, stibii vsti, acaciæ fuluæ, gummi, singulorum drach. quindecim, aloes, gallæ, æruginis vermiculatæ, castorii, lycii, spicæ nardi, croci, opii, myrrhæ, cerussæ, ramenti ebeni, chalcitidis, singulorum drachmam vnam, rosarum drachmas lx. Aqua pluuia.

Collyrium ex cornu. Ex Galeno. Plumbi vsti, cornu ceruini vsti, singulorum sextantem, cerussæ, squamæ æris, amyli, thuris, testæ, sepiæ vstæ, æruginis, myrrhæ, gummi, singulorum vnciam vnam. Aqua pluuia.

Collyrium ex thure, Thuris sexuncem, Cadmiæ, pompholygis, terræ asteris, amyli, gummi, singulorum quadrãtem, cerussæ sexuncẽ, squamæ æris trientem, tragacãthæ trientem, opii sexuncem. Aqua pluuia.

Collyrium Libyanum, Cadmiæ lotæ, amyli, singulorũ drach. xii, cerussæ drach. duodecim, spodii, põpholygis, terræ asteris, plumbi vsti ac loti, tragacanthæ, singulorum drach. viii, opii drach. duodecim, gũmi drach. quatuor. Aqua pluuia & ouorum xx albumina: quidam etiã myrrhæ drach. iiii addunt.

Aster, Magni, Pompholygis, Cadmiæ, cerussæ, singulorum drach. xvi, plumbi drach. octo, amyli drach. xviii, thuris drach. x, terræ asteris drach. xii, myrrhæ drach. ii, tragacanthæ, gummi, singulorum drach. viii. Aqua.

Collyrium Vranium. Terræ asteris lotæ quadrantem, spodii loti vnciam vnam, gummi trientem, stibii vsti ac loti sextantem, squamæ lotæ vnciam vnam, opii drach. sex, Cadmiæ vstæ & lotæ drach. ii. Aqua pluuia. incarnat & repellit.

Collyriũ ex fœnigræcĩ succo, Cadmiæ, tragacãthæ, singulorum bessem, cerussæ vncias xxx, amyli vnc. xxx, opii vnciam vnam, cum succo fœnigræci terito.

Collyrium Cleonis, Pompholygis, plumbi, singulorum quincuncem, croci vnc. i, S. squamæ stomomatis ferri vnciam vnam, gummi sextantem. Aqua pluuia illinitur aquosum.

Collyriũ ex rosis vnc. lxxii, Rosarũ viridiũ vnc. lxxii, Cadmiæ vstæ & lotæ drach. xxiiii, æruginis rasæ drach. ii, spicæ nardi drach. i, squamæ æris lotæ drach. ii, stibii vsti ac loti, opii, myrrhæ, singul. drach. iii, croci drach. viii, amyli drach. ii, gũmi drach. xxiiii. Aqua pluuia.

Collyrium album ex rosis, Cadmiæ vstæ & lotæ, cerussæ lotæ, singul. lib. i, amyli, opii, tragacanthæ, singul. quadrãtẽ, aloes vnc. i, S. gũmi quadrãtẽ, croci vnc. i. S. rosarum exunguium sexuncem. Aqua.

Collyrium ex aloe, Cadmiæ, cerussæ, aloes, singulorũ dextãtẽ, rosarũ viridiũ sexũcẽ, amyli quadrãtẽ, opii vnc. i, tragacãthæ sextãtem, gũmi quadrantem. Aqua pluuia.

Collyriũ crocinum ex rosis, Spicæ nardi, rosarũ siccarum, aloes, singul. drach. ii, hyoscyami albi drach. i. S, croci drach. iiii. S. glaucii sexuncẽ, sarcocollæ sexuncem, opii drach. ii, tragacanthæ vnciam vnam. Aqua pluuia.

Collyrium Nili ex rosis, Rosarum tenerarum drach. quatuor, croci drachmas duas, papaueris obolum vnum, gummi drach. quatuor. Aqua pluuia.

Linceus visum acuens, Cadmiæ, æris vsti, ammoniaci thymiamatis, singul. drachmas xii, myrrhæ, lapidis hematitæ, opii Thebaici, singul. sexũcem, aloes hepatitidis, fellis taurini, galbani, sagapeni, singul. drach. iiii, æruginis rasæ, opopanacis, salis ammoniaci, singulorũ drachmã vnam, gummi drach. sex. Aqua pluuia.

Proteus ad eadem, & cicatrices attenuat, Cadmiæ, cerussæ, chalcitidis crudæ, singul. drach. xl, piperis drach. i. S, succi Cyrenaici drach. viii, croci drach. xii, opii Thebaici drach. x, sagapeni drach. xii, oleæ AEthiopicæ drach. xii, auripigmenti, aluminis scissi, singul. drachmas octo, myrrhæ drach. xii, ammoniaci thymiamatis drach. xx,

opopanacis drach.xvi,opobalſami drach.x, gũmi drach. A xx.aqua pluuia.

Collyrium ex ſucco fœniculi, Cadmiæ drach.xvii, atramẽti Indici drach.xvi,piperis longi drach.tredecim, & albi drach.duodecim,ſucci Cyreniaci drach.viii,opobalſami drach.ſex,ſpicæ nardi drach.ſex,ſagapeni opopanacis,ſingulorum drach.v:opii drachmas iiii,euphorbii drachmam vnam,gummi drachmam vnam. Terito cum ſucco fœniculi.

Collyrium ex opobalſamo, Cadmiæ,ceruſſæ,ſingulorum drach.octo, omphacii drach. quatuor, piperis albi B drach.ſedecim,opii drach.iiii,opobalſami, gummi,ſingulorum drach.xvi. aqua pluuia.

Thalaſſerus, Cadmiæ beſſem,æruginis ſextantem, atramenti Indici beſſem,piperis albi trientem, ſucci medici vnciam vnam,opobalſami ſextantem,gummi ſexuncem.Aqua.

Collyrium Harmation, Ammoniaci thymiamatis, æris vſti,corticis thuris, ſingulorum drach. iiii, æruginis drachmam vnam,gummi drach.quatuor. aqua pluuia.

Collyrium malabathrinum, quod & Iſotheon, Cadmiæ C drachmas ſedecim,æris vſti & loti drach.xiiii, opii lycii Indici,malabathri, nardi Indicæ,croci,aloes, ſingulorũ drach.duas,caſtorii drachmas octo, myrrhæ drach. quatuor,acaciæ,ſtibii, ſingulorum drach.xl. Aqua. Vſus cum ouo eſt.

Collyrium craſſius ex vino, Cadmiæ,lapidis hematitæ & ſciſthi,ſingulorum drach.quatuor, æris vſti drach. xxx:chalcitidis drach.xxxii,ſeminis papaueris drachmas xiii,papauer aqua feruefacito,& expreſſum ſuccum adiicito,& vino ſpathite aut Aminæo terito. Aliud ex vi- D no, AEris vſti,Cadmiæ placitidis, ſingulorum dodrantem,lapidis hematitæ loti ſexuncẽ,croci,myrrhæ, aloes, ammoniaci thymiamatis,ſingulorum quadrantem, lycii Indici,ſpicæ nardi,ſingulorum vnc.S. piperis albi grana cl,acaciæ fuluæ dodrantem,gummi quadrantem. Vino falerno aut Aminæo terito.

Collyrium ex duobus lapidibus,ad aſpritudines, Lapidis hematitæ,& ſciſthi, caſſiæ,ſingulorum drach. xviii, æris,Cadmiæ,opii,æruginis raſæ, ſingulorum drachmas nouem,gummi drach. nouem, chalcitidis vſtæ drach. E ſex.Aqua.

Collyrium aridum præſeruatiuum, Galeni, Lapidis Phrygii in tenues partes conciſi, & vſti in ollula donec partes igneſcant,& butyro non veteri extincti, deinde rurſus ſimiliter vſti, & vino Falerno extincti, & tertiò vſti,& melle extincti ac ſiccati,librã vnam,æris vſti,piperis albi,folii, ſingulorum vnciam vnam, ſtibii vnc.i.S. Et vbi omnia læuigata fuerint, & reponere pharmacum voles,ſucci balſami non craſſi,(prohibet enim hic aridũ fieri medicamentum)ſed lucidiſſimi vnciam vnam adiici- F to. Vtendum autem eſt ipſo, ſolis palpebris inducto ſpecillo,ita vt tunicæ non attingantur,ſed ſolas palpebras apertas medicamentum contingat: ſublinendũ mque eſt non ſemel,ſed ſæpe,ante & poſt cibum,& magis vbi iam ſenſu percipitur lippitudo. Mirum enim eſt quomodo præſeruet præ omnibus aliis medicamentis.

Collyrium aridum ex croco, Sarcocollæ drach.octo, croci drach.quatuor,glaucii drach. quatuor: ſæpe in die illinito. Quidam etiam aloen addunt. Aliud aridum, ad lippitudinem ſiccam, ſycoſin, putredines & ſuperex- G creſcentem carnẽ, Cadmiæ drach.x,chalcitidis drach. xx, piperis grana xv,nardi Celticæ drachmam vnam. Cadmiam & chalcitidem terito cũ vino, & vbi reſiccata fuerint,reliqua adiicito, & in tenuiſſimum puluiſlum redigito.

Collyrium liquidum ex Caucalide, Succi caucalidis, chamædryos,coronopodis, quandoque etiam othonnæ, æquales ſingulorum portiones.Eſt autem othonna chelidonium magnum. Aliud, ad ſycoſes, & vlcera in angulo oculi magno, & carnem excreſcentem, Miſyos toſti H drach.ſex,atramenti ſutorii drach.quatuor, mellis Attici ſextarium vnum.

Collyrium liquidum panchreſtos Eraſiſtrati,admirandam vim habens ad oculorum affectiones, tonſillas, pudenda,& aures pure manantes, AEris drach. ſex, miſyos toſti,myrrhæ,ſingulorum drach.tres,croci drach.i.S. piperis drachmam vnã.vini Chii & paſſi Cretici,ſingulorum heminam i.S. Omnia cum vino terito donec arida euaſerint, & infuſo paſſo coquito ad mellis ſpiſſitudinẽ.

Adglutinatoria oculorum fluxione infeſtatorũ, Terræ Samiæ,mannæ,thuris,myrrhæ, æquales partes oui cãdido exceptas,& linteolo inductas, fronti imponito.

Aliud, Hyoſcyami ſeminis drachmam vnã,opii drachmam vnam,myrrhæ drach.duas, croci drachmam vnam,pollinis drach.quatuor,ouorum aſſatorum vitellos duos.Oui albumine excipito.

DE EMPLASTRIS, ET IIS QVAE IN coctURAS ipſorum mittũtur,ex Antylo,& de ceræ ad oleum addendæ modo,

Cap. XVII.

EX medicamentis quæ in emplaſtra mittuntur, quædam ſunt terrea, veluti ſunt metallica, & lapidum ac terræ ſpecies,fæces,cinis,cõchylia:quædam oleoſa,quædam lacrymæ,quædam liquabilia,quædam ſucci,partim ſpiſſi, partim liquidi: ſemina verò & herbas & radices paucas recipiunt. Ipſa autem emplaſtra partim ſunt vulneraria,quæ inde quòd cruentis vulneribus cõpetunt,cruẽta appellamus,itémque glutinatoria,& fracturaria. Hæc ex ſiccantibus non ſummè, ſed ſecundi ordinis completi, & tertii incipientis componere oportet: qualia ſunt, ſalix, quercus, cupreſſus, piceæ ac pini cortex, myrrha, thus,bitumen,aloe,ariſtolochia, cinis ſarmẽtorum vitis, ceruſſa,ſpuma argenti, & plura ex metallicis. Coquuntur autem ad compagem manus non inquinantem. Partim verò cicatricem inducunt,quæ etiam ipſa ex ſiccantibus cõponũtur,efficacioribus quàm glutinatoria habeãt, velut ſunt æs vſtum,& ſquama ipſius,& ferri ærugo, chalcitis,flos æris vſtus,alumen,galla,plumbago, Cadmia, pumex,& oſtreacea: partim diſcuſſoria, ex calefacientibus ac ſiccantibus moderatè,velut eſt ariſtolochia,thapſia,oleum vetus & raphaninũ,mel,opobalſamum,pix,terebinthina,galbanum,ſal vſtus,ſalis flos: partim mollitoria, ex ſpuma argenti,& adipibus,medullis,oleo veteri,propoli, ammoniaco,ſtyrace,galbano,bdellio,maſtiche, terebinthina,altheæ & cucumeris ſylueſtris radice: partim ſiccãtia,ex ſulphure,nitro,ſale,cinere, & bitumine: partim attractoria,ex ſale,nitro,propoli,ærugine, fermẽto, ſtercoribus,ſulphure,terebinthina:partim concoctoria,ex cera, ladano, vua paſſa,amomo,croco,thure, pice, maſtiche AEgyptia,ſtyrace,myrrha,galbano,butyro,œſipo, adipe, ærugine: partim ſuppuratoria, ex aqua & oleo, polline, pane triticeo,alica,butyro,adipe ſuillo ac vitulino,thure, pice,reſina: partem mitigatoria,ex ſpuma argenti, ceruſſa, oleo, anetho, chamæmelo, amylo, cera alba. Porro cruenta emplaſtra recentibus adhuc vulneribus ac fracturis imponere oportet,ita vt auxilium inſuper ipſis feramus,ſpongiis poſca madidis ſupra ipſa ſplenia deligatis:& tertio quoque die ſoluamus, rurſúſque eadem ſplenia,& non alia imponamus.At mollitoria,attractoria,diſcuſſoria, inſupérque concoctoria, & ſuppuratoria, poſt cataplaſmatum & ceratorum vſum adhibẽtur: mitigatoria verò etiam ab initio ſtatim in ſummis doloribus cõmodant. Cæterùm de coctura ipſorum conſequenter dicemus.

Emplaſtrum regium tetrapharmacũ, Ceræ colophoniæ,picis, adipis taurini,ſingulorum pares portiones.

Emplaſtrum ex ſemine lini, diſcutit & rumpit, Olei veteris libras duas, ceræ vncias xx, colophoniæ, adipis porcini,ſingulorum lib.i.S.ſpumæ argenti libram vnam,ceruſſæ ſexuncem,ſucci ſeminis lini ſexuncem,pollinis vnciam vnam,thuris trientem.

Emplaſtrum ex melle, Spumæ argenti,ceræ,olei, ſingulorum libras quatuor,terebinthinæ libras duas,mellis, adipis taurini,ſingulorum libram vnam. Aliud, Spumæ argenti libras ſex,olei lib.v.S.colophoniæ lib. vii,S, ceræ libras iii,S.mellis libras tres.

Emplaſtrum ex ſucco, Spumæ argenti libras ſex, olei, æſtate libras ſeptem,hyeme libras nouem, fœnigræci ſextar.S.ſeminis lini ſextar.S.altheæ libras tres. Altheam &

femina coquito in aquæ ſextariis xx,donec parum reſti-terit,& ex ipſa libras quatuor ad oleũ miſceto,ac coquito donec bullæ quieuerint:deinde argenti ſpuma leuiſſimè trita inſperſa,lento igne coquito donec manus non inquinet.

Emplaſtrum ex polline, Pollinis,ammoniaci thymiamatis,ſingulorum libram vnam,reſinæ piceæ,ceræ, adipis porcini,ſingulorũ lib.II, ſucci ſeminis lini quantum ſatis eſt.

Emplaſtrũ ex herbis, Rumicis,olei ſtrigmẽtitii,anchuſæ quæ χοιροσκέλεθος vocatur, *id eſt iugerũ porcinum*, (eſt autem Onoclea)ſeptem neruos habentis plantaginis,ſingulorum quadrantem,olei libras ſex, adipis porcini libras ſex:herbæ in oleo coctæ abiiciuntur,reliqua cum oleo eliquantur.

Emplaſtrũ ex aſphodelis, Radicis aſphodeli ſucci lib. vnam,roſacei,chamæmelini,adipis anſerini, ſingulorum ſextantem,adipis porcini quadrantem,ceræ trientem.

Emplaſtrum ex fermento, rumpens abſceſſus, Fermẽti,axungiæ,ſingulorum ſexuncem,ſalis trientem, reſinæ piceæ quadrantem,ceræ trientem, aphronitri vnciam vnam, ammoniaci thymiamatis ſextãtem,mellis ſexuncẽ, ſaponis ſextantem.

Dothiene emplaſtrum, Ammoniaci thymiamatis lib. vnam,nitri Alexandrini ſexuncem,aphronitri ſexuncem, adipis taurini libras duas, ceræ libras duas,terebinthinæ libram vnam,olei veteris vnciam vnam, aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex ſtruthio, diſcutiens ſtrumas, Spumæ argenti,ſtruthii,ariſtolochiæ,ſingulorum trientem,galbani,ſquamæ æris,aloes,ſingulorum vnciam vnam,mannæ ſextantem,ammoniaci thymiamatis ſexuncem,reſinæ piceæ vncias ſedecim,aceti ſcillitici ſextarios quatuor: ad ſicca terenda.

Emplaſtrum ſmilium,ad abſceſſus, Olei veteris librã vnam ſemis,ſpumæ argenti,nitri rubri,ſalis ammoniaci, lixiuii ficulnei protoſtacti,reſinæ, ſingulorum libram vnam,galbani,ammoniaci thymiamatis,ſingulorum quadrantem,atramenti ſutorii trientem,ceræ ſexuncem,æruginis,opopanacis,ſingulorum vnciam vnam,aceti quod ſatis eſt. Spumam argenti & æruginem in oleo coquito donec non inquinet:deinde ita reliqua adiicito.

Emplaſtrũ ex alliis ruptoriũ, Ceræ ſexuncẽ, colophoniæ trientẽ,reſinæ piceæ quadrantẽ,adipis taurini trientem,nitri fului vnc.I.S.allii capita pura viginti, olei ſext. dimidiũ.Allium in oleo coctum abiice,& reliqua miſce.

Emplaſtrum ex apyrano diſcuſſorium, Adipis anſerini & phaſianorum,ſingulorum quadrantem, olei veteris vnc.XXVI, pſyllii quadrãtem,ſeminis vrticæ,radicis apyrani viridis,ſingulorum libram vnam,ceræ albæ dextantem,emplaſtri ex ſucco ſextãtem, terebinthinæ vnciam vnam.Radicem in tenuia fruſta conciſam, cum pſyllio in oleo macerato,itémque vrticæ ſemen per diem ac noctem,& tunc vbi coxeris,ipſa quidem abiicito,liquabilia verò reſoluta ad oleum admiſceto.

Emplaſtrum πύρινον(*id eſt triticeum*) ad duritias & ſcirrhomata, Althææ,palmularum ſiue nicolaorum, ſingulorum libras duas,fœnigræci, ſeminis lini, ſingulorum ſextar.S.chamæmeli,meliloti,elates, ſingulorum ſexuncem,vini Aminæi ſextarios VI,ſpumæ argenti libram vnam,ceruſſæ, colophoniæ, ſingulorum libras duas, ceræ terebinthinæ, ſingulorum libram vnam,olei veteris lib. V,aquæ lib.II,panis ſicci tuſi & cribrati lib. V. Herbæ in vino coctæ exprimũtur,& in expreſſo ſucco panis maceratur: ſequẽti die ſpuma argẽti & ceruſſa in aqua teritur, deinde adiecto oleo donec nõ inquinet coquitur, poſtea adiiciuntur reliqua. Ablatis ab igne adiicitur panis, & fortiter ſpathula agitatur. Additur inſuper & æruginis raſæ,& floris ſalis, ſingulorũ ſexunx,iridis,ariſtolochiæ,ſingulorum ſexunx,terebinthinæ libra vna.

Pelarium ex recremento argenti, ad deſquamata & alia ſimilia, Ceræ,adipis taurini, ſingulorum quincũcem, recrementi argenti ſexuncem, colophoniæ trientem, picis,olei, ſingul.ſextãtẽ. Argẽti recremẽtũ ſiccũ teritur cũ vino aut fœnigræci ſucco. Quòd ſi recremẽtũ argẽti nõ

A adſit,plumbagine vtimur.

Emplaſtrum ex althæa, in podagricis & aliis duriciis, Succi fœnigræci,& ſeminis lini,& althææ, ſingulorũ lib. III,olei lib.II.Coquito donec ſuccus fuerit conſumptus,& adiice colophoniæ lib.I,terebinthinæ lib.I, lacrymæ hederæ quadrantem.Poſtquam verò hæc ſoluta fuerit,ablatis ab igne,iniice ceræ lib. vnam,galbani triẽtem: ambo ſimul contuſa & diſſoluta,ſpathula agitato.

Emplaſtrum κίσσινον,(*id eſt hederaceum*) ad fauciatos neruos,& puncturas maximè diuturnas, Squamæ rubræ trientem & vnc.S.thuris vnciam vnam, miſyos vnc.

B I.S, chalcitidis drach.IIII,aceti heminas VI.Terito in ſole æſtiuo,donec acetum fuerit conſumptum: deinde ſolutis admiſce ceræ beſſẽ,olei vnc.XVIII,lacrymæ hederæ,galbani,ſingulorum quadrantem.Si verò diuiſus & nudus ſit neruus,pro galbano terebinthinæ ſextantem adiice.

Emplaſtrum melanchlorum,ad eadem, & ad cruenta vulnera, Malicorii,æris vſti,gallæ,ariſtolochiæ rotundæ,ſalis ammoniaci,ſquamæ æris,aluminis ſciſſi & liquidi(alii pro liquido rotundum habẽt) iridis,miſyos,atra-

C menti ſutorii,chalcitidis,æruginis raſæ, Cadmiæ, aloes, myrrhæ,thuris,radicis panacis, ſpumæ argenti, ceruſſæ: omnia æquis portionibus teruntur æſtate in ſale cum aceto ad dies ſufficientes,& in paſtillos effinguntur. Emplaſtrum autem fit hoc modo,Medicamenti huius ſumitur ſextans,ceræ ſexunx,olei beſſis. Si fauciati ſunt,nerui,oleum ſit vetus:in aliis autem commune.

Emplaſtrum ex ſenecione, Succi ſenecionis lib.II,olei veteris lib.I,S.olei cyprini triẽtẽ, axũgiæ veteris lib.I.terebinthinæ vnciã vnã,galbani vnc.S. reſinæ piceæ vnc.

D S.æruginis,thuris,œſipi medicamenti, ſingulorum vnc.I, ſquamæ æris ſcrup. octo, ceræ dextantem, picis naualis vnc.XIIII. Oleum cum ſucco ad ſtrigmentitiam compagem coquito,addito etiam adipe porcino: arida verò cũ Cyprino terito· Galbanũ cũ cera tundito, & in ollã adiicito.Picem naualem ſi arida fuerit, tritam ac cribratam ponderato ac inſpergito: ſi verò conteri non poſſit, cum parte olei diſſoluta coletur,& tunc omnia miſceantur.

Emplaſtrum Mnaſææ diſcuſſorium, Ceræ, axungiæ porcinæ,ſingulorum lib.I,colophoniæ ſexuncem, ſpumæ

E argenti lib.II,vini boni lib. IIII.

Emplaſtrum ariobarzanium,ad eaſdem affectiones, Spumæ argenti vnc.I.S.ceruſſæ lib.I,& quincũcem, aquæ marinæ vnc.XXV,olei veteris lib.I.S.buccinorum vſtorũ ſeptuncem,& vnc.S.ceræ fuluæ dodrantem, terebinthinæ ſexuncem,thuris quadrantem,& ſcrup.III.S.

Emplaſtrum ex dracunculo, Ceræ,colophoniæ, picis ſiccæ,axungiæ, reſinæ, ſingulorum lib.IIII, ammoniaci thymiamatis lib.II,radicis dracunculi lib.V. Radix arida trita,reliquis diſſolutis inſpergitur.

F Emplaſtrum pſittaciõ, Ceræ, colophoniæ,adipis porcini,hyoſcyami foliorum tenerorum,aut ſucci eorundẽ, ſingulorum æquas portiones. Verùm in Alexandria ſumuntur ceræ lib.II.S. hyoſcyami lib.II, axungiæ lib.II.S, colophoniæ lib.I,& magis diſcutit.

Emplaſtrum myrſinatum, Argenti ſpumæ, ceruſſæ, ſandycis,plumbi vſti & loti, ſingulorum vnciam vnam, ceræ ſexuncem,olei myrthei libram vnam, vini quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex ceruſſa aut ex ouis, Ceræ albæ ſexun-

G cem,roſacei lib.I.S.ſpumæ argenti ſextantem, ceruſſæ ſextantem,amyli quadrantem,albumina ouorum V.

Emplaſtrum parygron,Oribaſii, Spumæ argenti vnc. I. S.ceruſſæ vnc.I.S.ceræ trientem,pinguedinis ſuillæ ſeptũcem,colophoniæ dodrantem,ſucci ſeminis lini,olei, ſingulorum dextãtem.Mirificè facit ad calcaneorum rimas. In vlceribus autem,inquit,vitant:nam graueolens euadit.

Emplaſtrum ex Cadmia, cicatricem inducens, Chalcitidis vſtæ ſextantem, Cadmiæ,mannæ,ſingulorum vnciam vnam,ceræ,colophoniæ,olei myrti, ſingulorum li-

H bram vnam,vini quantum ſatis eſt.

Emplaſtrum φοινίκινον,(*id eſt palmulatum*) Axungiæ veteris libras II, olei libras tres,ſpumæ argẽti libras tres, chalcitidis crudæ ſexuncem. Chalcitis primùm cum oleo prælæuigetur in pila commoda, aut etiam in ſole.

Poſtquam autem ſtrigmenti ſpiſſitudinem acceperit, etiã ſpuma argenti prius trita adiiciatur, poſtea etiam adeps: & vbi probè contriueris, ad lentum ignem coquito donec non inquinet, palmarum ramis velut ſphatula agitãs. A

Emplaſtrum ex anchuſa, ad ambuſta, Ceræ albæ dodrantem, roſacei vnc.xviii. His liquatis anchuſæ purpureæ radicis ſiccæ leuiſſimè tritæ triens inſpergatur.

Aliud. Anchuſæ radicis viridis, marrubii comæ, ſingul. quadrantem, Coquito in olei dodrante, & abiicito. Ad oleum autem ceræ albæ quincuncem adiicito, ac diſſoluito. B

Emplaſtrum pompholygerum, Pompholygis ſextantem, ſpumæ argenti quadrantem, cum ſucco ſeminis lini terito, & ad hæc liquata ac frigefacta, ceræ ſeſuncem, adipis anſerini aut gallinari ſextantem, olei chamæmelini ſeſuncem adiicito.

Emplaſtrum phycotyche, dolorem eximens, ad ſedem deſtinatum, Thuris vnc.xvii. myrrhæ ſeptuncem, opii drach.iiii. aluminis ſciſſi drach.ii. butyri drach.iiii. ouorum aſſatorũ vitellos iii. cadmiæ vſtæ & lotæ drach.iiii. pompholygis drachmas vi. ceræ Tyrrhenicæ drach.viii. adipis anſerini drach.xvi. medullæ ceruinæ drachmas xi. plumbi vſti & loti drach. viii. lapidis hæmatitæ drach. i. œſypi liquidi drach.iiii. Arida terito cum vino Italico, & liquata miſceto. C

Emplaſtrum Amythaonis, ad diſtortos ac conuulſos articulos: eſt etiam attractoriũ, Ammoniaci, ceræ, bdellii, ſingul. drach. viii. terebinthinæ, iridis Illyricæ, galbani, ſingul. drach.xx.

Emplaſtrum Ariſtophanium, mollitorium, Picis lib. iii. picis naualis lib.ii. ceræ lib.i. opopanacis vnc.i. aceti heminam i.

Emplaſtrum ex plumbagine, ad calidas affectiones, Plumbaginis trientem, ſpumæ argẽti ſextantem, ceruſſæ ſextantem, ceræ beſſem, olei myrtei lib.ii. arida cum vino teruntur.

Emplaſtrum Coracum, ex aceto mulſo, ad pudenda deſtinatum & ad nomas, Gallæ ſextantem, ſquamæ vnc.i. S. chalcitidis, thuris, ſing. vnc.i. Terito cum aceto ad dies ſufficientes, deinde mellis quincũcem miſceto. Seorſum autem ceratum parato, ex myrtei aut roſacei ſextante, & adipis taurini beſſe, ceræ triente, terebinthinæ vnc.i. Miſceto, ac ſimul conterito, & vtitor, velut eo quod ex charta conſtat, tum per inſtrumentum ad pus trahẽdum aptatum, tum per linamentum. E

Emplaſtrum ex aceto & oleo, Spumæ argenti partem i. olei, aceti, ſing. partes ii. quidam verò iii accipiunt.

Emplaſtrum ex Achate, diſcutiens ac molliens, Lapidis Achatæ ſemiuſti vnc.i.S. ceræ quincũcem, reſinæ frictæ quadrantem, olei vnc.i.

Emplaſtrum Iſis, ad cruenta vulnera, glutinans, incarnans & purgans, Squamæ æris, æris vſti, ariſtolochiæ rotundæ, ſing. drach.viii. aluminis ſciſſi drach.vi. ſalis ammoniaci drach .viii. thuris drach. viii. ammoniaci thymiamatis drach. viii. myrrhæ drach. xii. aloes drach. xii. galbani drach.xii. ſucci radicis dracunculi drach.viii. ceræ lib.i. colophoniæ lib.ii. olei veteris quadrantem, aceti quod ſatis eſt. F

Emplaſtrum Athena, ad vlcera ſordida, impacta, & neruos ſauciatos, Malicorii, æris vſti, gallarum, ariſtolochiæ rotundæ & longæ, ſalis ammoniaci, ammoniaci thymiamatis, ſquamæ æris, aluminis ſciſſi & rotundi, iridis, miſyos, atramenti ſutorii, chalcitidis, æruginis raſæ, cadmiæ, aloes, myrrhæ, propolis, galbani, ſingul. vnc.i. ceræ drach. cc. picis drach. cc. colophoniæ drach. c. olei ſeſuncem, aceti quod ſatis eſt. G

Emplaſtrum ex dictamno, glutinans, ad canum morſus & vlcera omnigena, Spumæ argenti lib. ii. ſquamæ æris vnc.i.S. olei veteris ſext.ii. diphryæ quadrantẽ, gentianæ vnc.i.S. ariſtolochiæ, æruginis raſæ, ſingul. vnc.ii.S. dictãni, æris vſti, ſing. vnc.ii. S. colophoniæ lib.i. mãnæ, galbani, aloes, ſing. quadrantem, ammoniaci thymiamatis ſeſuncem, propolis ſextantem, ceræ ſeſuncem & vnc. S. Oleũ cum ſpuma argẽti primũ coquere oportet, donec non inquinet, deinde ab igne ablatis iniicere æruginẽ & H ſquamã æris, & rurſus coquere donec nõ inquinet, & rurſus ablatis reſinã & ammoniacũ cribratũ adiicere, & mouere donec feruere deſinat, ad ignémq; apponere, & vbi parum efferbuerint, æs & diphryges immittere, & rurſus coquere donec ſpiſſentur: deinde cerã indere, eáque donec non inquinet cocta, propolim adiicere, & paulo pòſt aloen, mannam, dictamnum, ariſtolochiam, gentianam, ſingula trita inſpergere vbi parum ſunt perfrigerata.

Emplaſtrũ Barbarum, ad cruenta vulnera, & fracturis callos obducit, Bituminis Iudaici, picis ſiccæ, ceræ, reſinæ, ſingul. lib.i. terebinthinæ ſextantem, ſpumæ argenti vnciam i. ceruſſæ vnc.i. S. mannæ ſextantem, opopanacis ſextantem, myrrhæ ſextantem, olei quadrantem, aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex ſalicibus, glutinatorium, & quod ſanguinem ſpuentibus, & pectore ſuppuratis in thoracẽ imponitur, Miſyos, chalcitidis, ceruſſæ, æruginis, gallæ, aluminis ſciſſi & rotundi, melanteriæ, ſing. ſeſuncem, ceræ lib.ii. reſinæ piceæ lib.ii. picis lib.ii. malicorii ſeſuncem, bituminis lib.ii. foliorum ſalicis lib.ii. olei roſacei trientem, atramenti ſutorii ſeſuncem: aceti quod ſatis eſt. Quidam etiam terebinthinæ dodrantem.

Emplaſtrum Nicolai, ad cruenta vulnera, ſinus glutinans, Squamæ æris trientem, æruginis raſæ vnc.i. ſpumæ argenti vnc.i.S. ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſing. vnc. i. aluminis ſciſſi & rotundi, ſing. vnc. i. atramenti ſutorii vnc.i. ſulphuris viui vnc.i. gallæ omphacitidis trientem, ſalis ammoniaci vnc.i. miſyos vnc. i. origani vnc. i. chamæleonis vnc.i. cadmiæ racemoſæ vnc.i. veratri albi vnciam i. peucedani quadrantem, ſeminis apii ſextãtem, radicis ſymphyti vnc.i.S. ceruſſæ vnc.i.S. ſucci mandragoræ vnc. S. chalcitidis vnc. i. S. Samii aſteris vnc. i. thuris maſculi vnc.i. aloes vnc.i. bdellii ſextantem, opii Thebaici ſextantem, myrrhæ Troglodyticæ vnc.S. ammoniaci thymiamatis vnc.i. fœnigræci ſeſuncem, ſucci perdiciadis ſeſuncem, ceræ flauæ lib.iii. colophoniæ lib.ii. reſinæ piceæ lib.i. bituminis lib.i. maſtiches ſeſuncem, picis nigræ lib.ii. olei veteris lib.i. ſtyracis vnc.i. opopanacis vnciam i.S. aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrũ Iceſium, ad ſtrumas, & abſceſſus, & ſplenem, & articulos, & ad coxendicum morbum, Spumæ argẽti drach. cxx. olei veteris ſextar.ii. aceti ſextar.i. æruginis drachmam i. S. corticis piceæ drach. viii. chamæleonis cum radice drachmas xvi. euphorbii drachmas xvi. ſucci hypociſtidis drachmas xvi. propolis drachmas xvi. myrrhæ drachmas xvi. helenii drach. xvi. pyrethri drachmas xvi. ceræ lib.iii.

Emplaſtrum Neronis, ad plagas, & omnem carnoſarum partium dolorem, Olei veteris lib.i.S. ſpumæ argẽti lib.i. ceræ, reſinæ piceæ, ſingulorum ſeptuncem & vnc. S. ammoniaci thymiamatis trientem, ceruſſæ trientem, galbani, mannæ thuris, myrrhæ, thuris, ſingul. vnc.i.

Emplaſtrũ oxerũ multiplicis vſus, Picis ſiccæ lib.ii. ceræ lib.i. ammoniaci thymiamatis vnciã.i. terebinthinæ lib.S. galbani ſextantẽ, mannæ ſextantẽ, aceti ſextar.i.S.

Emplaſtrum aceratum (*id eſt ſine cera*) Galeni, glutinat & concoquit, ſuppurãs vlcera, cum ricinino aut veteri oleo diſſolutũ, velut medicamentũ quod linamentis illinitur, Spumæ argenti lib.iii. olei ricinini aut veteris lib. iiii. aceti acerrimi lib.ii. ſquamæ æris nigræ, chalcitidis, æruginis, ſingul. ſextantem. Spumam argenti cum oleo coquito ad ſtrigmenti ſpiſſitudinem, deinde metallica pluribus diebus cum aceto trita adiicito.

Emplaſtrũ ex metallicis, Chalcitidis vnc.i. miſyos ſextãtẽ, ſquamæ æris quadrãtẽ, thuris quadrãtem, colophoniæ ſextãtẽ, galbani vnc.i.S. ceræ lib. vnã, olei vnc. xv. aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrum Harmonia, ad fracturas, Chalcitidis trientem, ſquamæ æris ſextantem, & vnc. S. æris vſti vnc. i. thuris ſextantẽ, olei lib. i. aceti lib. i. Coquito metallica in aceto & oleo donec non inquinent, deinde thus adiice.

Emplaſtrũ melinũ Serapionis, Spumæ argẽti lib. i. ceræ ſeptũcẽ, ammoniaci thymiamatis quadrãtem, & vnc. S. galbani, æruginis, ſingul. drach. ix. colophoniæ ſeptũcẽ, myrrhæ drach. i. olei heminam vnam. S. Spumam argen-

ti coquito cum oleo, donec non inquinet, deinde reliqua adiicito.

Emplaſtrum Anicetum,glutinans,diſcutiens, ſquamas ſeparans, & ad diſtortiones, Baccarũ lauri, iridis ſiccæ, thuris,ſingul. drach. LX. æris vſti drach. XX.nitri,ſalis, ammoniaci thymiamatis,ſingul.drach. XX.pyrethri, ſtaphidis ſylueſtris,ſeminis roriſmarini, grani Cnidii,ſinapis, ſtercoris colũbini,ariſtolochiæ,cumini,æruginis,cyperi, ſeminis erucæ, ſingul. drach.VIII.aceti heminas XII. Terito ſub canis ardoribus donec acetũ fuerit cõſumptũ: deinde decocti caricarum craſſiſſimi dodrantem adiice, & ex permiſtis paſtillos finge,& exſicca. Vſu verò expetẽte,ex ipſis paſtillis ſextantẽ cum aceto tere,& reſinæ quadrantem, ceræ Tyrrhenicæ ſextantem, olei ſextantẽ admiſce.

Emplaſtrũ ex lolio,Picis lib. II. reſinæ piceæ dodrantẽ, ceræ Tyrrhenicæ quincuncem, olei quadrantem, bituminis cribrati ſextantem,farinæ lolii ſextar.I. aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex ſucco ſycamini, Spumæ argenti, picis aridæ,adipis,ſingul.beſſem,terebinthinæ quadrantẽ,ceræ quincuncem,æruginis raſæ, opopanacis, galbani,ſingul.vnc.I.olei ricinini,aut ſuſini,aut veteris valde, heminam I.picis liquidæ hemin.I. ſucci ſycamini cuiꝰ fructus ſycomora vocantur heminam vnam.

Emplaſtrum duplicis coloris, Æris vſti,aluminis ſciſſi,ammoniaci thymiamatis,ſingul.vnc.I.ceræ lib.I. colophoniæ lib.I.adipis porcini lib.I.aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrũ Indicum, ad nomas & ſanguinem ſpuentes, Ceræ,reſinæ frictæ,picis ſiccæ,bituminis, liquidi zacynthii,ſingul.lib.I.ceruſſæ,chalcitidis, miſyos, melanteriæ, aluminis ſciſſi & rotundi,gallæ omphacitidis,malicorii, ſingul.ſexuncem,aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex cinere aſpidũ, diſcutit ſtrumas & podagras, Terebinthinæ,lapidis Aſii,bituminis Iudaici,ſingul.drach.CCCLX.ceræ,baccarum lauri,ammoniaci thymiamatis,aphronitri,adipis vitulini,ſing.drach. CCCXL. lapidis pyritæ,calcis viuæ,ſingul.drach.CXL.cineris aſpidum drach.CXL. olei veteris heminas II. Medicamento perfrigerato cinerem inſpergito.Paratur etiam ſine cinere,eo quòd aliqui ipſum auerſentur, & nihilominus efficax eſt propter Aſium lapidem.

Emplaſtrum leæna ſiccans, & diſcutiens, Ammoniaci thymiamatis,plumbaginis,ſingul.drach.C.ſinapis drachmas VIII. radicis chamæleonis drach.XVI. colophoniæ drach.C.ſquamæ æris,radicis herbæ lanariæ,euphorbii,æruginis, ſingul. drach. VIII.ariſtolochiæ drach.XVI. pyrethri drach.VIII. olei veteris heminã vnam, & raphanini quod ſatis eſt.

Aliud leæna,ex alto euocans,& humores euacuans, Atramenti ſutorii ſextantem, auripigmenti vnc.I. veratri nigri,thoracum cantharidum,ſingul.drach.I.S. ſandarachæ quadrantem,ceræ lib.I.S.reſinæ frictæ lib.I. olei heminas duas.

Emplaſtrum Macedonicum,Ceræ, colophoniæ,picis, adipis taurini,thuris, ſingul. æquales partes liquefacito, & ab igne ablatis thus inſpergito.

Emplaſtrum ſphærion,ad feruida,Ceruſſæ,ſpumæ argenti,calcis viuæ,ſingul.quadrantem, ceræ vnc.I.S. nitri Berenicarii,roſacei,ſingul.vnc.I. liquefacta aridis affundito, & pilulas formato. Vſu verò expetente, olei ſexuncẽ cum ceræ ſextante liquefacito,& medicamenti vnc.I.addito,& ſpathula agitato. Frigefactum autem cum aquæ dodrãte collidito.Ego verò etiã roſacei quadrãtẽ addo.

Emplaſtrum ex ochra,inflammationes arcet, tũ iis qui ſua ſponte,tum qui in iudicio torti ſunt. Ochræ Atticæ lib.II.cretæ lib.I.ſpumæ argẽti beſſem,vino terito, ceræ, colophoniæ,picis,reſinæ piceæ, ſingul. lib.I. terebinthinæ beſſẽ, olei lib.II. hæc ſimul in maſſas formato.Reſoluuntur autem hoc modo, Ceræ lib.I. olei veteris lib.III. medicamenti lib.I cum vino conquaſſato.

Emplaſtrum ex cedria,glutinans, diſcutiens, exterens, Ceræ,picis ſiccæ,ſingul.lib.I.colophoniæ beſſem, cedriæ ſexuncem, liquefacta ſimul coquito donec non inquinent.

Aliud mollitoriũ,Ceræ,picis,ſingul.beſſem,colophoniæ drach. XXV. propolis drach.XVII.cedriæ drach. XX.

Emplaſtrum è pumice cicatricẽ inducẽs, Olei myrtei lib. II. ceræ lib.I. pumicis vſti & vino extincti drach.VI. ſquamæ ſtomomatis drach. VI.æris vſti, cimoliæ, ſingul. drach. V. Supra linamenta adhibetur, & ſpongia ex aqua ſuperimponitur.

Emplaſtrum παῦλα, (*id eſt quies*) ad ſtrumas & inguinũ tumores,Ceræ, colophoniæ,nitri,ſingul.lib.I.

Emplaſtrum ex nitro ad carbunculos, Nitri torrefacti quadrantẽ,ceræ, olei, colophoniæ, ſingul.vnc.vnã S. ſucci cyrenaici aut medici drach.X.imponitur linamentis exceptum dilutum.

Emplaſtrum ex anemona, Anemonæ exunguis ſextantem, ceræ quincuncem, olei trientem,reſinæ quincũcem & vnciæ dimidium,colophoniæ lib. II.S.

Emplaſtrum Machærionis,viride,ad coxendicũ morbum, articulos compactos,abſceſſus: Opopanacis,galbani, æruginis, myrrhæ, iridis, ammoniaci thymiamatis,ariſtolochiæ, ſingul. vnc. I. terebinthinæ, ceræ, olei omphacini, ſingulorum ſeptuncem. Aliud viride ſimplex. Reſinæ lib. III.ceræ lib.I. æruginis raſæ lib.S.thuris drach.XXV.Aceti quod ſatis eſt. Aliud viride, faciens ad vlcera humecta, & carnem ſuperexcreſcentem. Colophoniæ ſexuncem,æruginis raſæ vnc.I.S. ceræ ſextãtẽ,ſalis Cappadocici vnc.I.roſacei ſextãtẽ,aceti quãtũ ſatis eſt.

Emplaſtrum rutaceum, ad pleuriticos. Rutæ viridis lib. I.butyri lib.I.S.terebinthinæ vnc.XV.opopanacis quadrantem,galbani quadrantem,olei anethini lib.I.

Emplaſtrum ex lixiuio,ad coxendicum & articulorum morbum & ad tumorem laxum, Ceræ, olei veteris, lixiuii per calcem excolati, ſingul. lib.I. reſinæ frictæ, nitri Alexandrini, nitri albi,terebinthinæ, ſingul. ſexũcẽ, nitra cum lixiuio terito.

Emplaſtrum ex nitro, ad abſceſſus, & tumores induratos, Olei veteris,ceræ,aphronitri,ſaponis,lixiuii,ſingul. lib.I.terebinthinæ ſexũcem,galbani,propolis, ammoniaci thymiamatis,ſingul. vnc.I. præpara velut præcedens.

Emplaſtrũ ex ſale, Ceræ trientem,olei lib.I. ſalis communis trientem,aphronitri triẽtem,ceruſſæ beſſem,aceti ſextantem,ad arida conterenda. Aliter,Salis communis,nitri,ſingulorum trientem,ceræ,olei veteris, ſingulorum ſexuncem,aquæ marinæ quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex perna:ſoluit tophos, Pinguedinis pernæ ſuillæ veteris, ammoniaci thymiamatis, caſei veteris bubuli aut caprini,adipis taurini,picis naualis quæ de nauibus deraditur, & apochyma appellatur, ſingul.lib.I. medullæ ceruinæ beſſem, œſypi cerati quadrantem, olei cyprini ſexuncem. Vini Ægyptii quantum ſatis eſt.

Emplaſtrum ex Cinnabari ad tophos & alios omnis generis induratos tumores: appellatur pampates. Spumæ argẽti lib.I.olei veteris ſext.I. ſquamæ æris vnc. I. æris vſti vnc.I.cynnabaris ſcrup.XVIII. magnetis viuẽtis vnc.I.lapidis Phrygii drach.VI.lapidis pyritæ, Cadmiæ, æruginis raſæ, thuris, ſingul.vnc.I. diphrygis ſextantẽ, aloes vnc.I.S.galbani vnciam I. S.lapidis onitæ Scythici ſcrup.XVIII.lapidis hæmatitæ vnc.I. propolis lib.I. ſcrup. XXVIII.ceræ vnc.XVII.lapidis perdicitæ vnc.I (Aliud exemplar perdiciatæ habet)betonicæ vnc.I.ſcrup.VIII.gẽtianæ vnc.I.ariſtolochiæ longæ & rotundæ,ſingul.drach. III.chamæleonis nigri vnc.I.dictamni ſcrup.XLII.reſinæ ſiccæ lib.I. adipis ſtruthiocameli lib.I. lapides cũ ſpuma argenti terito,adiiciens floris ſalis lib.II.particulatim,donec totum fuerit læuigatum.

Emplaſtrum ex nucibus auellanis ad tophos articulorum approbatum, Lixiuii per calcem excolati ſexuncẽ, nuclei nucum auellanarũ ſextantem,aphronitri ſexuncẽ, olei veteris lib.I.ſaponis gallici trientem, mellis beſſem, candida ouorum VI.ceræ dextantem,terebinthinæ ſextãtem:terito cum lixiuio.

Ceratum ex torpedine, ad podagrã,dolorem eximẽs, admirandum.Quinto menſis Martii die in domo ſubterranea,in ollam olei communis ſextar. II. mittito,& cum lignis vitis coquito, vbique ebullierit,torpedinis piſcis marini lib. I.iniicito, & ſanguinis talpæ animalis quod à

quibuſdā aſphalax , ab aliis Madaniudā dicitur, triētem: & ſimul coquito donec carnes piſcis diſſolutæ fuerint aut frictæ:deinde ad excolatum oleum adiice ceræ moderatum modum , quò ſpiſſitudo quamtenerrima cerati fiat, quod in linteolum infractum imponito.

Emplaſtrum ex vrina muli podagricum, Vrinæ muli maſculi ſextar.IIII.ſpumæ argēti lib.II. olei veteris minam I. Diu omnia terito vt ſtrigmentitia euadant, & coquito donec non inquinent.

Emplaſtrum ex lapidis Aſii flore, Philagrii, ad tumores duos, Peucedani radicis,floris lapidis Aſii:qui ſi nō adſit,ſalis,ammoniaci thymiamatis,lanarum ſuccidarum vſtarum,ſingul.vnc.I.ariſtolochiæ rotūdæ,pumicis, ſtercoris canini, æruginis raſæ, ſquamæ æris, miſyos, ſingul. ſcrup.XVIII.caſtorii ſcrup. XVIII. myrrhæ quadrantem, aceti acerrimi quadrantem, ceræ vnc. XII.S. reſinæ piceæ, picis brutiæ, ſingulorū vnc.XVIII.S. ſcrup.VI. olei veteris quantum ſatis eſt.

Aliud ex eodem,Galeni, Ceræ, terebinthinæ,ſingulorum libram vnam , lapidis Aſii , mannæ , ſingulorum quadrantēm,olei cyprini ſextantē,aquæ pileatoris quantum ſufficit.

Emplaſtrum ex flore ſalis,ad arthriticos in declinationibus, Terebinthinæ,reſinæ frictæ,reſinæ piceæ, ceræ, ſingulorū lib.I.picis ſiccæ,aluminis ſciſſi,floris ſalis, ſingulorum lib.S.Coquito in duplici vaſe.

Emplaſtrum nutrix,carnem in vlceribus generās :Roſacei,terebinthinæ,mellis, ſingulorum ſextātem, ceruſſæ, butyri,ſingulorum vnc.I.Alii etiam thuris vnc.I.

Emplaſtrum Italicum,purgans ſordida vlcera,& incarnans, Fici ſylueſtris tenerum corticem in oleo coquito, & abiicito , & in oleo ceræ fuluæ quantum ſufficit liquato.Vtere,linamentis illito.

Emplaſtrum arrigendi vim habens, Satyrii pudendi ceruini,caudæ ſcinici,ſingul.drach.II.ſeminis erucæ, pyrethri,ſeminis roriſmarini,ceræ,ſingul.drach.II. terebinthinæ drach.I. oua paſſerum Troglodytarum tria,ſtelliones tres,olei laurini aut irini quod ſatis eſt.Stelliones viui in aceto macerantur ad dies XL.vaſe infimo defoſſo.

Emplaſtrum aureum,ad cruenta vulnera, Thuris,aluminis ſciſſi,ſingul.ſextantem,colophoniæ,reſinæ, ſingulorum lib.I.olei quadrantem,auripigmenti ſextantem. Auripigmentum cum aceto teritur.

Emplaſtrum ad fracturas , Oribaſii , Picis brutiæ lib. I.& trientem, ſpumæ argenti lib.I.& trientem,thuris beſſem , terebinthinæ quincuncem , adipis taurini lib. I. & trientem,galbani,opopanacis,ſingul.vnc.I. ceræ trientē, olei veteris lib.I.aceti quincuncem.

Emplaſtrum ad fracturas , & cum vulnere & ſine vulnere.Ex Heraclida, Picis aridæ minam I.ſpumæ argenti minam I. mannæ minæ S.adipis vitulini minam I.ceræ Tyrrhenicæ vnc. XXVI. opopanacis drach. VIII. æruginis raſæ,æris cyprii,ſingul.quintam & decimam minæ partē, terebinthinæ minam I. S. olei ricinini aut veteris heminam I.aceti heminæ S.

Œſypi liquidi medicamenti præparatio, Meliloti trientem,cardamomi ſextantem,lanarum valdæ ſordidarum ſexuncem.In vini ſextar.II.ad triduum macerata coquito donec parum ſuperſit, & facta collatura, ad vinum olei quadrantem miſceto,& coquito donec parum de vino reſtet, & tunc iniice colophoniæ dextantem, terebinthinæ dextantem. Quidam etiā ceræ dextantem miſcent, & hyſſopi herbæ vnc.I cum aliis coquunt:alii lanas vino lauant, & vinum cum ſorde, quam etiam pinon vocant, ſiccant.Vſu verò exigente,ex ipſo quadrantē coniiciunt, & reliqua velut dictum eſt.

De ceræ ad oleum addendæ modo.

Si velis vnguenta præparare velut ea quæ acopa vocātur,quadruplum oleū ad ceram immittes: ſi verò quemadmodū in fracturis, molle ceratum efficimus, duplum. At ſi medicamētum emplaſtri forma facere voluerimus, tunc æqualem olei modum ad ceram miſcebimus , ſi aer ambiens moderatus fuerit:ſin cera vetus ſit aut ſqualida, & aer ambiens frigidus , paulò plus olei ſit quàm ceræ: quemadmodum vbi cera pinguis fuerit , & aer ambiens

A calidus,paulò copioſior cera quàm oleum ſit. Hoc autem paulo plus, duodecima pars ſit, in vtramque à medio & æquali modo partem.nam tunc XI.aut XIII.olei vncias,ad ceræ lib.vnam miſcebis.

Ex Antylo, de coctura medicamentorum quæ in emplaſtra mittuntur, Spuma argenti in medicamentorum cocturis cum oleo coquitur.Oportet autem ipſam tritam, rurſum cum oleo læuigare,vt ſtrigmētitia euadat,& poſtea ſic coquere ad lentum ignem,indeſinenter mouendo. Principio igitur intumeſcit, & in bullas exurgit. Vbi
B verò propè acceſſit ad ſufficientem cocturam, colore fæculētior fit:modum autem cocturæ accipit,quum ex tumore conſidet,& non amplius manus inquinat. Plumbago ſimiliter vt ſpuma argenti coquitur : modus cocturæ ipſius eſt non ſolùm vt non inquinet , ſed etiam vt ex igneo colore in fuluum & valde floridum tranſeat.

Æs vſtum coquitur non à principio immiſſum,ſed vbi ſemicoctum iam eſt emplaſtrum : modus cocturæ eſt ſi non valde modicum immittatur, vt colore præualeat , & emplaſtrum fuluum efficiat. Squama æris coquitur
C vt æs, & eodem tempore immittitur, & eandem cocturæ rationem habet.Niſi enim color eius præualuerit, & emplaſtrum fuluum effecerit,nondum iuſtam cocturam habet. Sed & ferri ſquama eodem tempore iniicitur , & fuluum colorem inducit. Sori & diphryges immittuntur etiam ipſa in medio cocturæ.Modus autem diphrygis idem eſt qui ſquamæ æris , vt colore præualeat : ſori verò nullum proprium habet modum. Omnibus autem communis modus eſt vt non inquinans fiat emplaſtrum.

Chalcitis ſimiliter vt æs coquitur,& cocturæ ipſius mo-
D dus eſt vt fuluius quodammodo & magis Puniceum faciat emplaſtrum. Flos æris ſimiliter vt æs coquitur:modus autem cocturæ communis eſt. Atramentum ſutorium in media coctura immittitur . Et dum coquitur , liuidiorem emplaſtri colorem facit : ſi verò non ſint alia quæ ipſi reluctentur,nigrum emplaſtrum facit. Miſy in fine iniicitur.proprium autem modum nullum habet.

Auripigmentum & ſandaracha in fine cocturæ immittuntur. Plumbum vſtum in media coctura iniicitur. Ceruſſa in alba emplaſtra in fine inditur:(ſic enim
E colorem conſeruat, & magis albefacit) verùm in nigra à principio.dum enim amplius coquitur,nigrum euadit.

Ærugo in viridia emplaſtra poſt cocturam iniicitur.In quibuſdam verò omnino non in ollam immittitur , ſed ad ipſam in pila læuigatam & manentē reliqua euacuantur.At in melini coloris emplaſtris,vbi ſemicocta eſt præparatio iniicitur . moderatam enim cocturam adepta, melinum colorem inducit . Verùm in iis quæ duplicem faciem ac geminum colorem præferunt,ſtatim ab initio æruginem incoquimus.Perſeuerans enim in coctura,pri-
F mùm melinum colorem inducit , deinde duplicem faciem repræſentans,poſtremò fuluum colorem efficit.

Alumen plerunque poſt cocturam iniicitur: proprium cocturæ modum nullum habet. Minium immittitur in fine. Cadmia & Pompholyx iniiciuntur in principio. Sal & Nitrum in medio cocturæ , ſulphur in fine. Coctura verò ipſius emplaſtra nigrefacit. Terra omnis & lapides immittuntur plerunque in fine:pumex item in fine. Conchylia quoque vſta in fine iniiciuntur. Oleum ſi in principiis iniectum fuerit ad reſinā aut picem liquidam , emplaſtrum non ſpiſſatur . Oportet igitur vbi
G ſpiſſata fuerint quæ coquuntur , ita oleum iniicere. Pinguedines reliquas nō ſalſas circa mediam cocturam immittere oportet. Ex vnguentis irinum cocturam fert, Cyprinum & roſaceum minus:reliqua penitus nō. quare in fine cocturæ immittenda ſunt.Cera nō coquitur per ſe ſola: (cōburitur enim) neq; cū reſina liquida aut pice liquida,(inſpiſſata enim manet)ſed aūt oleo puro,aut oleoſo alicui,cū quodā metallico cocto ſuperiniicitur aut reſinæ aut pici præcoctæ,& prius ſpiſſatæ cū aliis quæ iniici debēt. Reſina ſicca cū cera iniicitur.Liquida verò præ
H omnibus aliis ipſa per ſe ipſam coquitur,ſi nō valde modica aſſumatur.Pix præ aliis omnibus immittitur.Modus autē liquidæ eſt vt dū coquitur ſpiſſetur : ſiccæ verò maximē cū aceo, vt nō amplius bullas emittat , neq; intumeſcat;

Pix naualis trita, & superfluitatibus quæ in ipsa sunt per A cribrũ separatis,cocto emplastro inspergitur:si verò mollis fuerit,cum oleo dissoluitur:verùm prior ratio exactior est,eo quòd in posteriore pondus non seruetur. Bitumẽ coquitur à principio immissum: non autẽ oportet ipsum læuigare,quoniã asperitudines ficus granis similes habet: quare in acassas partes frangatur,& in aceto coquatur,ita vt ne moueatur, donec non amplius bullas emittat. Ego verò(inquit Timocrates)in oleo coxi,& successit. Propolim mollire oportet & coquere. nam ex coctura penitus non cõfunditur.Si verò etiam ceram emplastrum B suscipiat, cum cera propolim, quemadmodum etiam galbanum,contusim iniicere oportet. Ammoniacum circa mediam cocturam iniicitur. Oportet autem, si teri ac cribrari potest,tenue hoc inspergere: sin minus,cum humore aliquo læuigare,& sic iniicere.Si quidem ad cruenta vulnera destinatum sit emplastrum, cum aceto aut vino:si verò fistulare sit, aut strumis dicatum,omnino cum aceto:(si verò molle, qualia sunt ea quæ ad annum parantur) cum aqua: deinde ita læuigatũ aliis perfrigeratis affundere,vt ne efferuescant. C Opopanax iniicitur longè posterius ammoniaco. Omnino verò modica coctura opus habet. Galbanum cocturam omnino non fert. Sed vbi non inquinans factum fuerit emplastrum, tollas ab igne oportet,& ipsum mollitum iniicere. Sagapenum in mortario tunditur, & vbi tenerum fit cum emplastro emollitur,postquã ab igne fuerit ablatum. Aloe inspergitur post cocturam. Papaueris succus pridie in modica aqua maceratur, deinde in pila teritur, atque sic ad ipsum infunditur etiam emplastrum. Thapsia postrema D inspergitur,aut cum humore aliquo teritur. Bdellium læuigatum inspergitur, postquam ab igne ablatũ est emplastrum. Si verò pingue sit,& læuigari non possit,similiter vt sagapenum contusum ipsum,& ad emplastri formã redactum,cum emplastro molliemus post cocturam.

Thus & manna in fine cocturæ inspergũtur, trita cum modico melle,aut aceto,aut aqua,aut vino, si humorem suscipiat emplastrum. Myrrha perfecta iam coctura iniicitur. Semina, radices & herbæ nullam cocturam sustinent: ad trita igitur, & in pila permanentia, liquata affunduntur. E

DE MALAGMATIS ET EPITHEMATIS, Cap. XVIII.

MAlagmata appellata partim mediis corporis partibus imponuntur diu iam inflãmatis, aut induratis, aut feruentibus, aut perfrigeratis, aut fluxione laborantibus:partim articulis cõpactis,aut neruis perfrigeratis, aut etiã aliis in scirrhũ induratis partibus conueniũt. De his igitur & in capite de emplastris dictũ est, & in capite de acopis dicetur. Ex his autem quæ mediis partibus cõueniunt(quæ sanè etiam propriè epithemata appellantur)ea F quidem quæ stomacho & hepati adhibẽtur, qualiacunq; tandem fuerint,etiam corrobrante facultate per adstringentia opus habent. nam sine his periculum vitæ sequitur,quum illa cõmunia ad vitam conseruandã opera habeant:vnde ex aromatibus maximè cõponuntur. Stomacho igitur aut non concoquẽti,aut debili,aut inflato,epithemata ex seminibus, & meliloto, & aloe, & absinthio, & sampsucho,& nardo, & mastiche imponuntur: hepati verò,ex myrobalano,ammoniaco,adipibus,& chamæmelino:spleni autẽ,quæ ex calce,auripigmento,cappari, sali- G cibus,cardamomo,ærugine,ammoniaco, & aceto parantur: quòd si fluxione laborent partes circa ventrem, quæ ex œnanthe,alumine,melino,& aliis adstringentibus cõponuntur. nam & hæc per abusum in cõmuni malagmata appellant, etiamsi contrariam iis quæ mollire possunt facultatem habeant.At vbi feruent viscera,velut in febribus ardentibus,malagmata ex croco,rosaceo,succo seminis lini,aut soridis aut polygoni,adipe sullo,& spuma argenti conueniũt: perfrigeratis verò,quæ ex opobalsamo, folio,cassamo,pipere,parantur: thoraci autẽ in sanguinis H reiectionibus,adstringẽtia & siccantia, ex alumine, & salice,& bitumine cõposita conueniũt:in tabe verò,ea quæ ex baccis lauri,marrubio,cardamomo,& calce fiunt.

Malagma ex meliloto, Croci, nardi Celticæ, cyperi, cardamomi,iridis,myrrhæ,sing.sextantem, meliloti lib. I.ammoniaci thymiamatis lib.I. ceræ lib.III. terebinthinæ lib.I.cyprini lib.III. gleucini lib. II. bdellii sexuncem. Quidam etiam cypheos sextantem,vini quod satis est.

Malagma Polyarchion,ex libris de compositione medicamentorũ secundũ locos,Galeni, Ceræ, terebinthinæ,bdellii,ammoniaci thymiamatis, cardamomi, cyperi,sing.minã.I.meliloti,amomi,nardi Indicæ,croci,myrrhæ,thuris xylocinnamomi,sing.drach.xxv.olei Cyprini heminã I.vini Italici quantum satis est. Præpara & vtere quandoque meraco, quãdoque resoluto cũ cerato cyprino. Polyarchion aliter, Xylobalsami,costi,iridis,cyperi,myrrhæ,floris iunci odorati,cardamomi, thuris, spicæ nardi,mastiches,styracis,bdellii,amomi, folii, croci, casiæ,pyrethri,aristolochiæ longæ, sing. vnc.I. ammoniaci thymiamatis vnc.I.S.resinæ frictæ quadrantem, terebinthinæ lib.I.medullæ ceruinæ sextantem,ceræ lib.II. opobalsami sexuncem,vini bessem.

Malagma Philagrianum, Croci vnc.I.S.aloes,ammoniaci thymiamatis,bdellii,styracis sing.vnc.I.adipis anseris sextantẽ,œsypi medicamenti trientem, palmularũ sextantem, libr.I.nardini sexuncem,melini sexuncem,vini quantum satis est ad arida terenda.

Malagma odoratũ, Croci,aloes, mastiches, absinthii, styracis,œnanthes, cassami,caryophylli,sing. quadrantẽ, nardini libr.I.ceræ libr.I.melini sexuncem, palmulas XII. vini quod satis est.

Malagma Baion, Cardamomi,casiæ, œnanthes,Celticæ,balaustiorum,propolis,sing.scru.VIII.herbæ Sabinæ, cassami,amomi, sing.scrup.VI. floris iunci odorati scrup. XVIII.iridis scrup.IIII.caryophylli scrup.I.S. suffimenti liliacei sextãtem,thuris,myrrhæ,sing. vnc.I. ladani sexuncem,bdellii,mastiches,aloes,nardini,lentiscini,sing.vnc. S.resinæ aceris,resinæ piceæ,terebinthinæ,sing.quadrantem,opobalsami vnc.I.ammoniaci thymiamatis scrup.VI. ceræ sextantem . Succulenta & arida contusa oleo œnanthino terito. in alio exemplari etiam piperis scrup.XVIII. habentur:quidam etiam moschi scrup.I.habent.

Malagma Galenium, Croci vnc.S.aloes vnc.I. mastiches quadrantem, seminis absinthii scrup.VIII.œnanthes scrup. VIII . palmulas magnas III.ceræ quadrantem , olei melini sexuncem.

Malagma Brythrion, Styracis quincuncem,malorum Cydoniorum vnc.xx.masuchæ aut masuaphii, croci,singũl.drach.x.micarum panis,cypheos, sing.drach.v.œnãthes sextantem & vnc.S.cassami, absinthii, sing. drach.x. caryophylli scrup.xv. ammoniaci thymiamatis scrup. x. opobalsami scrup.VI.S.nardini quincũcem,colophoniæ, gleucini,melini,sing.dextantem,rosacei drach.x. propolis quincuncem,terebinthinæ dextãtem,mellis cochlear. x. folii drach. x. spicæ nardi drach. x. ceræ septuncem & vnc.S.vino Falerno aut Amminæo terito.

Malagma Nili splenicum,& ad omnem duritiam, Ceræ lib.I.ammoniaci thymiamatis lib.I.olei cyprini lib.I. croci vnc.S(alii vnc.I.habent)aceti quod satis est.

Malagma Citrinum,Ceræ,colophoniæ,sing. lib I.ammoniaci thymiamatis,auripigmenti,calcis,aluminis,aceti,sing.cyath. VIII.arida terito cum aceto.

Malagma Tonsoris, Picis siccæ libram I.ceræ , resinæ piceæ,ammoniaci thymiamatis, nitri, baccarũ lauri siccarũ,adipis taurini, sing. lib.II. farinæ fœnigræci sextar. I.pollinis sext.I.radicis chamæleonis nigri aridæ lib.I.

Malagma ex stercore caprino , Oribasii , ad splenicos, hydropicos,hepar induratũ. Cyprini aut vetustissimi olei lib.III.ceræ lib.II.S.Pilularum stercoris caprini,baccarum lauri decorticatarum,iridis Illyricæ,singulorum sextarios decem,terebinthinæ libram vnam, sinapis , nitri,cyperi, seminis raphani,corticis radicis capparis, singulorũ quadrantem , colocynthidis medullæ sextantem , fœnigræci vnciam vnam : quandoque arida excipiuntur liquatis, quãdoque aceto subacta.Si verò fluat venter, colocynthis non addatur.

Malagma ex stercore caprino,spõgiola ad hydropicos, Picis brutiæ libras II.S.nitri libram I.colocynthidis medullæ, pyrethri,opopanacis, grani Cnidii singulorũ qua-

drantẽ,corticis radicis, capparis,thuris,iridis,adipis taurini, A elaterii,ſquamæ æris,ſeminis apii, lathyridum,ſing. ſexuncẽ,baccarum lauri, ſextar. S.farinæ fœnigræci vnc. S.fellis taurini ſextantem,olei cyprini ſextar.S.ceræ lib.I. reſinæ frictæ lib.III.caprini ſtercoris montani,ſeminis roriſmarini,cyperi,cardamomi,ſingul.ſexuncem.

Malagma ex baccis lauri, Ceræ reſinæ,picis,baccarum lauri,adipis taurini, ſingul. libr. I. nitri, ammoniaci thymiamatis,ſingulorum ſexuncem,aceti quod ſatis eſt.

Malagma ex ſeminibus, Cardamomi,cyperi,herbæ Sabinæ , nitri, baccarum lauri, caſsiæ, meliloti, fœnigræci, B nardi celticæ,ſeminis apii,ſampſuchi,aniſi,radicis panacis, thuris, ammoniaci thymiamatis, terebinthinæ , ſingulorum quadrantem, mellis, ceræ, nardini, ſingul.lib.I. adipis taurini lib.I.

Malagma fœtidum,pleuriticum, Reſinæ piceæ lib.I. ceræ,rutæ viridis,cyprini,ſingul.ſexuncem, ſulphuris viui,opopanacis,ſagapeni,ſingul.drach.IIII. quidam etiam galbani drach.IIII.

Malagma ex ſampſucho, Ceræ lib.I.terebinthinæ lib. II. ſampſuchi, baccarum lauri,fœnigræci, ſingul.ſextar.I. C nardini quod ſatis eſt.

Malagma Apollophanis,ad hepaticos, Ceræ drach. LXXX.terebinthinæ, mannæ, ſingul.drach. XL.Irini fæce conquaſſato, & pilam illinito.

Malagma copton,*id eſt quod contunditur*, ad ſtomachi & hepatis duriciam, Propolis ſexuncem,ſtyracis ſextãtem, maſtiches vnc.I.terebinthinæ vnc.S. fæcis nardini quantum ſufficit.

Malagma ex œnanthe, Oenanthes,aloes,croci,acaciæ, aluminis ſciſſi , roſarum ſiccarum , ſucci abſinthii, gallæ, D omphacii,rhois Syriaci,mannæ,ſingul. drach.I.olei myrtei,ceræ,ſingulorũ lib.I.palmulas magnas V. vini Aminæi quod ſatis eſt.

Malagma Antylium, Aluminis ſciſſi vnc.S.aloës vnc. I.maſtiches ſcrup.I. œnanthes ſcrup. VI. omphacii ſcrup. VIII. roſarum ſiccarum ſcrup. VIII. rhois Syriaci ſcrup. X. ſpinæ Ægyptiæ ſcrup.X. balauſtiorum ſcrup.XX. gallarum ſcrup.XV.ceræ quincuncem,olei melini quod ſatis eſt.

Malagma ex vinaceis, Croci,ſandicis,œnanthes,ſingul.vnc.I.aluminis ſciſſi trientem,balauſtiorum,omphacii, E roſarum floris,baccarum myrti aridarum, ſing.ſextãtem , ceræ albæ lib.I. olei melini lib. II. malorum Cydoniorum trientem , palmulas Nicolaos X. vini Aminæi quod ſatis eſt : vinaceorum aridorum beſſem. In vſu medicamenti quadrantem cum ceræ vnc.I.permiſceto.

Malagma Anethinum, Anethi viridis ſexuncẽ,meliloti ſextantem , chamæmeli ſextantem , papaueris capita viridia X. Coquito,& decocti lib.III. & totidem olei miſceto ac coquito:& vbi conſumptum fuerit decoctum,adipis F porcini recentis lib.II adiicito,& ſeorſum ſcillæ aſſatæ internæ partis ſextantem, & medullæ ceruinæ ſextãtem terito,ac omnia miſceto.

Malagma Ambroſia,finiens febrem, Spumæ argenti lib.I.adipis porcini recentis ſexuncem, ſucci ſeminis lini ſexuncem,ceræ albæ dodrãtem, roſacei lib.I. mellis quadrantem,croci vnciam I.quidam etiam vitellos ouorum crudos X.

DE ACOPIS, ILLITIONIBVS, DROPACIBUS ac ſinapiſmis, Cap. XIX. G

Acopa dicuntur ex eo quòd primariò ad laſsitudinis ſenſum inuenta ſunt,velut eſt tenſiuus, vlceroſus, & is ſenſus qui oſſa laſſare videtur : verumetiam aliis pluribus conueniunt. Quædam enim ex ipſis calfactoria ſunt, quædam mollitoria, quædam lancinantia . Calefactoria igitur ex pipere,pyrethro,roriſmarini ſemine,& ſimilibꝰ parantur, neruorúmque affectionibus conducunt, & perfrigerationibus vehementibus; & quæ difficulter recaleſcunt : mollitoria verò ad duritias & ſcirrhos, & compactos H articulos,quorum materiam in capite de emplaſtris indicauimus.At lancinantibus quæ ex adarce,& roriſmarini ſemine,& euphorbio, & grano Cnidio ſimilibúſque componuntur,in diuturnis affectionibus,& quæ ægrè exigi poſſunt , & in quibus ſinapiſmus etiam conuenit vtimur.Cæterùm omnia acopa ſpiſsitudinem inter cerata & emplaſtra mediam habere conuenit.Sed & illitiones acopis conſimiles, liquidiorem quodammodo compagem habent. At dropax duplici modo præparatur,altero velut emplaſtrum , altero velut malagma : quidam etiam calidum ipſum illinunt. verùm materiam acopis & emplaſtris ſimilem recipit . Vſum autem exhibet cataplaſmatis,diuturnis conueniens affectionibus, iiſdem quibus & ſinapiſmus.Sed & antè ſinapiſmum adhibetur, vt corpus ad ſinapim præparet : & poſt ſinapiſmum , vt affectionis reliquias excindat. Sinapiſmus porrò materiam non habet variam , ſed efficaciſsimus eſt in diuturnis maximè affectionibus poſt deuictam aliorum auxiliorum facultatem competens.Commodat autem maximè cephaleæ, alterius capitis partis affectioni, comitiali morbo, vertiginibus,inſaniæ,capiti adhibitus: verùm in anhelatione, rectæ ceruicis ſpiratione,& tuſſi veteri,thoraci. At in diuturna deſtillatione , etiam caput cum thorace ſinapiſmo integendum eſt . Sed & ſtomachum & ventrem ; in diuturnis ipſorum affectionibꝰ,ſinapiſmo integimus. Eſt & conueniens auxilium coxendicibus,& podagris,& omni parti reſolutæ , aut aliàs perfrigeratæ , vt ægrè recalfieri poſsit. Modus autem operationis medicamenti ſit , vt æger quidem vehementer doleat,caro verò liuidior ac lætior fiat , & vt poſt balneum leniter puſtulæ erumpant : ſi verò etiam ſenſus perierit,animaduertere oportet,& frequentius retegendo conſiderare ; nam non percipientes, immodicè ſe vri ignorãt:quin & in acutis morbis lethargicos,& aliàs in profundiorem ſomnum delatos,& ſopore detentos , ſinapiſmis integimus , in principio in cruribus: vbi verò materia ſtatũ acceperit in capite. At in perfrigeratis vt recalfieri non poſſint , crura & cubitos ſinapiſmo integimus.Porrò vitandus eſt ſinapiſmus in iis qui febre continua laborant,& iis qui vlcus habent:itémque in cartilaginoſis & excarnibus partibus . Comburuntur enim & denigrantur aliquando partes excarnes , dum ſinapiſmo integuntur.

Acopon bromium, Ceræ,colophoniæ,reſinæ, ſingul. lib. I. adipis porcini trientem, butyri ſexuncem,althææ, fœnigræci,ſeminis lini, ſingul.libr.II. olei libr.I.galbani ſextantem, & vnciæ S. Succum cum oleo coquito donec multa ſucci pars fuerit conſumpta; & reliqua cum cera & galbano adiicito.

Acopon varium, Succi althææ,fœnigræci,& ſeminis lini,rutæ,cumini, ſingulorum lib.II. medullæ ceruinæ libram I.olei veteris libram I.adipis anſerini, opobalſami, nardini, ſingulorum libram I.ceræ , colophoniæ, reſinæ, ſingulorum libram I.S. euphorbii, terebinthinæ, opopanacis , ſingulorum ſexuncem , caſtorii quadrantem . At herbarum ex quibus ſuccus fit, ſingularum libra vna ſumatur,& coquatur velut præcedens.

Acopon Azanitæ, Adipis porcini lib.II.adipis taurini, reſinæ,colophoniæ,œſypi medicamenti,ceræ,ſingulorũ lib.I.galbani quadrantem.

Acopon Baſilii, Althææ,chamæmeli,meliloti,ſeminis lini , ſingulorum vnc. I. S. amomi quadrantem, Hæc macerantur in vini Aſcalonii aut Cilicii ſextar. VIII. ad triduum,& ad mellis ſpiſsitudinẽ coquuntur: deinde ſucci lib.V.cum olei veteris lib.III.S.coquuntur,donec modicum ſucci ſuperfuerit,& adiicitur butyri ſexcunx, terebinthinæ triens , adipis anſerini vnc.XV. medullæ ceruinæ cum modico oleo tritæ quincunx,ceræ albæ lib.III.

Acopon Lyſiponion, Piperis,ſtyracis,caſtorii, maſtiches, aloes, helenii,iridis, ſingulorum trientem,euphorbii,coſti, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ, ſampſuchi, thuris,cyperi,caſsiæ fiſtulæ,ſeminis roriſmarini, ſingulorum quadrantem, adarces, amomi, bdellii, xylobalſami, ſingulorum ſextantem,malabathri,ſpicæ nardi,pyrethri, croci,ſingulorum vnc.I.opobalſami lib.I. nardini, cyprini,gleucini,ſingul.lib.II.ceræ lib.I.

Acopon fœtidum, Ex opere Galeni de compoſitione medicamentorum ſecũdum genera, Ceræ,terebinthinæ, ſingul . drach. XXIIII. galbani, ammoniaci thymiamatis, ſingulorũ drach.VI.olei hemi.II.medullæ ceruinæ drach. VIII:vtere meraco & reſoluto. Aliud fœtidum,terebin-

thinæ drach. LVI. ceræ drach. XXVIII. œſypi, mellis, ſingul. A drach. VI. medullæ ceruinæ drach. VI. ammoniaci thymiamatis, galbani, aphronitri, baccarum lauri, ſingulorũ drach. VI. olei veteris ſextar. I. Vini cyath. II. Quidam etiã caſtorii drach. III.

Acopon Barbaricum ex euphorbio, ad coxendicum morbum, & multa alia: Opopanacis vnc. I. ceræ Tyrrhenicæ lib. I. terebinthinæ lib. II. S. galbani vnc. I. ammoniaci thymiamatis ſextãtem, euphorbii, caſtorii, piperis albi, ſingul. ſextantem, medullæ ceruinæ trientem, œſypi trientem, limnitidis (eſt autem adarce) vnc. S. olei ſtyracini, laurini, irini, amaracini, ſingul. ſexuncem, olei veteris B lib. II. hedychroi ſexuncem.

Acopon pyxis appellatum, Colophoniæ lib. I. S. terebinthinæ beſſem, ammoniaci Thymiamatis quadrãtem, thuris dodrãtem, olei veteris lib. II. ſucci ſeminis lini lib. I. lactis bubuli lib. I. adipis anſerini ſexuncem, butyri beſſem, albumina ouorum, XXIIII. præparata reponito in vaſe buxeo.

Acopon ex abiete, Galeni, Seminis abietis maturi modium Italicum I. hoc eſt ſextar. XVI. olei lib. XV. ceræ C lib. IIII. reſinæ ſtrobilinæ aut terebinthinæ trientem, Semen abietis contuſum in oleum iniice, & vbi permiſeris in ipſo XL. diebus, expreſſum reiice, & reliquis ammixtis vtere, & ad ſpontaneas laſſitudines, & reſolutiones, & articulorũ perfrigerationes. Si verò vſus neceſſitas vrgeat, ſemen abietis cum oleo coquere oportet, admixtis vt ne comburatur, etiam aquæ ſextar. IIII. In podagricis & articularibus affectionibus. Aliter idem. Olei hemi. XXV. hoc eſt ſextar. XII. S. ſeminis abietis modium I. hoc eſt ſextarios XVI. reſinæ abiegnæ quadrantem, reſinæ ſtrobilinæ aut terebinthinæ quadrantem, ceræ libr. I. D

Acopon ex populo nigra, ad eaſdem affectiones. Pro abietis ſemine, parem menſuram ſeminis populi nigræ coniicito, & reliqua ſimiliter vt illud præparato.

Illitio zoſimi, ad tremores celebris, Reſinæ piceæ ſexuncem, ceræ trientẽ, olei veteris lib. I. opopanacis ſextantem, adarces vnc. I. euphorbii vnc. I. nitri trientem, aphronitri teneri triẽtem. Nitrum, euphorbium, adarcen cum vino terito, deinde opopanacem adiicito, ac ſimul læuigato. Seorſum verò liquabilia cum anchuſa liquato, E quo inde colorem ſumant, & perfrigerata excipito.

Dropax Gallus, Oribaſii, Colophoniæ thus redolentis, reſinæ piceæ & lignoſæ appellatæ quæ in ſola Italia prouenit, picis naualis, picis ſiccæ, ſing. lib. IIII. ceræ lib. IIII. reſinæ frictæ vnc. XV. picis brutiæ lib. II. nitri lib. I. bituminis, galbani, adarces, pyrethri, ſingul. ſexuncem, opopanacis, euphorbii, veratri albi, piperis, ſingul. trientem, ſulphuris viui quadrantem, caſtorii, ammoniaci, ſtaphidis ſylueſtris, ſingul. ſextantem, olei Sicyonii lib. I. opobalſami ſexuncem. Aliter Simplex, Ceræ lib. I. picis ſiccæ F lib. I. S. picis brutiæ lib. I. reſinæ piceæ lib. I. S. reſinæ frictæ lib. I. & trientem: loco ex nitro præparato imponito.

Sinapiſmi præparatio, Caricas pridie in aqua tepida macerare oportet, & poſtera die probè expreſſas fortiter terere: deinde acre ſinapi (quale eſt Syriacũ & Ægyptiũ) per ſe terere, cremore ficuum affuſo, & permixta in maſſas cogere: ita vt ſi vehementem ſinapiſmum facere velimus, duas partes ſinapis ad vnam caricarum miſceamus: ſi debilem, vice verſa: ſi verò moderatum, æquales partes. At ſi antea quàm teratur ſinapi aceto maceretur (velut quidam faciunt) debilius euadit. Cæterùm poſt ablatum G ſinapi, & poſt balnei vſum, ſi dolor vehemens aut rubor ſuccedat, & bullæ ac puſtulæ erumpant, maluæ aut fœnigræci ſuccum cum roſaceo, linteolo in his imbuto, imponemus: deinde cerato roſaceo cum ceruſſa vtemur. At in reſolutis, in quibus ſenſus oblæſus eſt, frequentius animaduertere oportet, detegeréque ac inſpicere. nam non percipientes ſæpe immodicè combuſti ſunt. Sed & caprini ſtercoris pilulæ cum aceto impoſitæ, efficaciores ſunt quàm ſinapi, & maximè in coxendicum morbo laborantibus. H

Illitio ex atramento ſcriptorio, rubificans propriè, & maximè eos quibus dimidia capitis pars dolet, ex Alexandro.

Euphorbii, atramenti ſcriptorii, ſing. drach. IIII. myrrhæ Troglodyticæ, crocomagmatis, piperis albi, ſingul. quadrantem, croci drach. II. Aceti quantũ ſatis eſt vt hæc probè terãtur, & craſſitudo ſimilis ſtrigmento fiat: & tũc illinito, initio ſumpto ab intermedia ſuperciliorum parte vſque ad totum tẽpus, maximè ſi locus pilis nudus ſit. Et vbi ſiccata fuerint, rurſus illinito, & quum bene opus ſuum peregerit auxilium hoc, in balneum hominem deducito.

OLEORVM ET VNGVENTORVM PRAEparationes variæ, Cap. XX.

EX vnguentis & oleis vnguentoſis quædã ſunt ſimplicia, in quibus vna ſpecies oleo iniicitur: quædã præparantur, & ex pluribus compoſita ſunt. Et ex ſimplicibus, quædam ex floribus in oleum poſitis fiunt, velut eſt roſaceum, chamæmelinum, ſuſinum: quædam ex fructibus & ſeminibus: quædam etiam ex germinibus quibuſdam, velut rutæ, quæ etiam cum oleo coquuntur, quum nullus flos coctura admittat: quapropter magis inſolatur. Verùm ſiquidem fortem & durantem odoris iucunditatem habeant, ſi pluribus diebus inſolentur, magis tenuiũ partium & magis vtilia fiunt, velut roſaceum & chamæmelinum. Qui verò flores debiliores ſunt, & facilè diſcutiuntur, hi minus ferunt inſolationem, vt qui promptè tranſpirẽt, velut lilium & viola. Ex iis autem quæ ex fructibus & ſeminibus fiũt, quædam ipſis totis in oleum cõiectis fiunt, velut melinum: quædam cõtuſis aut mollitis, & oleoſo quod in ipſis eſt ſeparato, aut expreſſis ipſis in cochleis, aut per aquam calidam, ſic vt ſeparatio fiat: velut quod ex nucibus fit, ſeſaminum, amygdalinum, lentiſcinum, laurinum, ricininum, raphaninũ, & huiuſmodi. Quæ verò ex plãtis aromaticis fiunt, potiſſimùm ita præparantur vt illæ in oleo coquantur cum vino, aut muſto, aut aqua, & excolentur: ad oleum verò ammiſceãtur ſucci quidam, quandoque etiam adipes, aut medullæ. Ex talibus autem quæ exactè oleoſam compagem habent, ſimpliciter vnguenta aut vnguina dicuntur, velut gleucinũ, nardinum, ſicyonium, cyprinum. Quæ verò acoporum compagem habent, ceram aut reſinam, aut tale quid aſſumentia, Myracopa appellantur, quemadmodum eſt decamyron, & Amaracinum, & his ſimilia. Et quædam ſanè vna vice coquuntur, quæ materiam non ita variam habent, quemadmodum metopium, maſtichinum, ſicyonium: quædam per duas, aut tres, aut quatuor iniectiones, ita vt primùm contumaciora coquantur, velut eſt aſpalathus, ſpathe, arbor thuris, laurus: deinde aromata, folium, ſpica nardi, amomũ, herba Sabina: poſtremum ſucci, adipes & medullæ: & ſi ita contingat, cera & reſina inciantur. At opobalſami ſuccus omnino non coquitur, ſed poſt perfectã cocturam, refrigerato mediocriter vnguẽto immittitur. Sed & ex ipſis vnguentis quædam omnino non admittunt cocturam, ſed ſolùm permiſcentur, velut Mendeſium. Quidam porro viride vnguentum facere volentes, tingunt ipſum poſtquam ab igne ablatũ eſt, in V. olei ſextariis, æruginis raſæ tritæ probè vnc. I. S. immittentes, velut in cyprino & amaracino. Cæterùm ſimplicia vnguenta vim habent ſpecierum quæ in ipſa iniiciuntur, aut ex quibus contuſis facta ſunt, quum oleũ velut materiæ rationem in ipſis obtineat. At eorũ quæ varia ſunt, tota natura ad caliditatẽ vergit. Verùm quædã vehementer calida & mollitoria ſunt, vt etiam articulis diſtortis ac compactis conueniant, velut eſt Metopium, Mendeſium, Marciaton. Moderatius autem eſt pentamyron, quemadmodum rurſus decamyron fortius, vt etiam ſuperficiem radat: quædam verò moderatè quidem calida ſunt, ſed tenuium partium, ideóque & mitigant & cõcoquunt, velut eſt ſuſinum, amaracinum, irinum, crocinum, foliatum: quædam ad hoc calefaciunt, ſatis abundè ſiccant, & ſecandi vim habent, velut cyprinum & Sicyonium: quædam verò calida quidem ſatis ſunt, verùm magis corroborant, vnde ſtomacho maximè, & viſceribus exolutis conueniunt. Talia ſunt, maſtichinum, nardinum, gleucinum. Magis tamen corroborat quod fit ex vuæ acerbæ ſucco, omphacio appellato. At quibuſdã vnguentis propter odoris iucunditatem ſolùm, mulieres vtun-

tur, vt eſt foliatum, ſpicatum, commagenum,& ex mo- A
ſco facta,moſcolea dicta.

Roſaceum. Roſarum rubrarum exunguium & per diẽ
ac noctem ſiccatarum quadrantem,olei omphacini ſexta
rium,Italicum vnum: vaſe diligenter cõſtricto vt ne trãſ
pirent, inſolato ſub dio ad dies quadraginta. & tunc re-
ponito nõ in pauimento,ſed in tabula. Quidam pro inſo
latione, vas in puteum demittunt ad dies quadraginta,
eo quòd ex frigiditate conſeruetur odoris iucunditas:alii
ipſum vas in terra defodiunt.

Chamæmelinum. Floris chamæmeli citra alba folia, B
per diem ac noctem ſiccati ſextantem,olei ſextarium,Ita-
licum vnum. Vas linteo ſimplici contegito vt tranſpiret,
& hoc quoque ad dies quadraginta inſolato,poſt quas ſe-
curè opertum reponito.

Anethinum. Comæ anethi viridis ſiccatæ vnciam v-
nam,olei dulcis ſextarium,Italicum vnum:ſimiliter inſo
lato. Fieri etiam poterit pro temporis occaſione Anethi-
num,ſi inſolatum non adſit. Sicci enim anethi comã cũ
oleo in duplici vaſe coquimus, & vtimur: fit etiam Cha-
mæmelinũ ſimiliter. Verùm debiliora hæc ſunt illis quæ C
ex viridibus fiunt,& inſolantur.

Liliaceũ,quod alii Suſinum, (fortaſſis ideo quòd in Su
ſis repertum ſit)foliorum liliorum alborum ſimiliter ſic-
catorum ſextans,in ſextariũ olei Italicũ vnũ mittitur, &
exactè cõſtringitur vt ne tranſpiret, & per triduum inſo-
latur. Poſt quod tempus primis excolatis ac abiectis,alius
ſextans iniicitur ad aliud vſque triduum, atque ſic repo-
nitur.

Suſinum compoſitum, Olei ſextarios tres, calami aro-
matici quincuncem, myrrhæ quincuncem, cardamomi D
quadrantem,foliorum lilii exunguium & ſiccatorum lib.
vnam,cinnamomi quadrãtem, croci Cilicii quincuncẽ:
tota præparatio in tres iniectiones diuidatur. Et primùm
quidem myrrham & calamum vino ad dies quinque ma
ceramus,ac ter in die mouemus, & tunc cum oleo ad bre
uiſſimum tempus coquimus: deinde cardamomũ ad tri-
duum aqua maceramus,ſimilitérque mouemus, & rurſus
coquimus cum oleo ad vnam horam: poſtea colantes,ad
oleum purum tertiam liliorum partem iniicimus: & poſt
triduum excolantes,alteram tertiam liliorum partem in- E
iicimus:& rurſus poſt triduum excolantes, & priora abii-
cientes, poſtremam tertiam liliorum partem cum croco
trito immittimus. Poſt aliud autem triduum, excolato o-
leo cinnamomum contuſum iniicimus,aut pro ipſo, Ar-
nabo, aut caſiæ duplum,aut carpeſium, atque ſic reponi-
mus.

Violaceum. Violaceum præparant alii purpurearum,
alii crocinarum, alii albarum violarum foliorum exun-
guium quadrantem iniicientes in olei omphacini ſexta-
rium Italicum vnum: & adſtricto vaſe exactè vt ne tranſ- F
pirent,inſolant ad dies decem,ter ipſas violas poſt triduũ
ſemper,velut lilia permutantes. Sed & ad repoſitionem
paucas violas exactè ſiccas iniiciunt.

Melinum. Hoc paratur ex malis cydoniis, forinſe-
cus panniculo deterſis, & vnà cum corticibus in fruſta
conciſis,deinde libris III. ex ipſis,in ſextar. X. Italicos olei
omphacini iniecto,& inſolato ad dies quadraginta.

Seſaminum oleum fit, contuſis aut mollitis ſeſamis,
aut per ficellas in cochlea expreſſis, aut in aqua calida o-
leo ipſo ſeparato,& in vitreis vaſis repoſito. G

Raphaninum. Et hoc eodem modo in Ægypto,fit,
ex ſemine raphanorum tenues radices habentium tuſo,&
oleo ſeparato.

Ricininum. Et hoc eodem modo in Ægypto fit ex
ſemine ricini quod croton vocatur, ſimiliter tuſo, aut
mollito.

Ægirinum ex populo nigra. Circa veris tempus hoc
fit,quum multa circa ſemen eſt reſina. Nam grana popu-
li nigræ contundunt, & horum trientem in ſextarium I.
olei dulcis iniiciunt,& ad dies quadraginta inſolant, aut H
in duplici vaſe ad horas III. coquunt,& ſic excolatum re-
ponunt.

Amygdalinum. Fit & hoc, velut prædictum,tuſis a-
mygdalis amaris puris,& modica aqua inſtillata,& oleo-
ſo ſeparato,velut dictũ eſt. Quidã tuſorum amygdalorum
ſextantem,in olei dulcis ſextar. Italicum I. immittunt, &
in duplici vaſe coquunt.

Amygdalinum,quod & Metopium. Ægyptii qui hoc
oleum inuenerunt, Metopium ipſum appellauerunt, eo
quòd galbannũ recipit. Planta autem ex qua fit galbanũ,
Metopiũ vocatur. Recipit hæc, Olei omphacini ſextar.
XX. amygdalorum amarorum lib. II. cardamoni lib. I. flo-
ris iunci odorati,calami aromatici, carpobalſami,ſingul.
lib. I. myrrhæ,galbani,ſingul. ſexuncẽ,terebinthinæ lib. II.
Vini odorati ad maceranda in ipſo arida ſextar. IIII. Mel-
lis Attici lib. III. Reſinam & galbanum cum parte olei
trita ac diſſoluta, reliquis coctis iniicimus, & tunc mel
addimus. Quũ verò omnia exactè permixta fuerint,dum
leuiter calidum adhuc eſt medicamentum, ab igne tolli-
mus & excolamus. Frigeſcens enim craſſum fit.

Balaninum. Sed & Balaninum ſimiliter vt ſimplex
amygdalinum fit, non ab his quæ in quercubus naſcun-
tur glandibus, ſed ex his quæ vnguẽtariæ glandes & my-
robalani appellantur.

Quod ex nucibus fit oleum,itidem velut relatum, ex
veteribus nucibus fit.

Laurinum. Purum quidem laurinum ſimili modo
vt relata, ex lauri fructu fit: verùm quod mixtum eſt, hoc
modo paratur: Ad oliuarũ maturarũ ſextar. V. baccarum
lauri ſextar. I. iniicitur, terũtúrque omnia ac exprimun-
tur. Quidam æqualem ex ambobus menſuram ſumunt
ac miſcent.

Lentiſcinum. Et hoc ſimiliter vt laurinum paratur
ex lentiſci fructu, duplici modo, & per ſe, & cum oliuis
non maturis,ſed acerbis.

Maſtichinum. Simpliciſſimum quidem fit, maſti-
ches Chiæ vnc. I. in olei omphacini ſextar I. iniecta,& in
duplici vaſe cocta. Quidã etiam abſinthii & ſtyracis ſin-
gul. vnc I. iniiciunt.

Maſtichinum variegatius, Olei ſextar. L. helenii lib. V.
xylobalſami lib. X. floris iunci odorati lib. V. cardamomi
lib. VII. maſtiches lib. V. xylomaſtiches lib. VIII. terebin-
thinæ lib. III. comæ abſinthii lib. I. Vini odorati ſextar. V.
aquæ ſextar. X. Arida vino triduo antea macerata,ad oleũ
& aquã miſcentur,& coquũtur horis VI. & tunc maſtiche
& terebinthina iniicitur, & exactè permixta excolantur,
& refrigerata vaſis excipiuntur.

Sicyonium ſimplex, Hoc fit radicis cucumeris ſylue-
ſtris ſextante in olei ſextar. Italicum I. coniecto, & in du-
plici vaſe coctura facta.

Sicyonium compoſitum, Olei ſextar. X. radicis cucu-
meris ſylueſtis deraſæ lib. I. ſerpylli,meliloti,ſingul. ſexun
cem,tedarum pinearum pinguium,althææ, ſingul. quin-
cuncem,ſcolopendrii ſexuncem,fœnigræci ſextar. II. fœ-
numgræcum die vna in aqua præmaceratur, deinde ex-
colatur,& prædicta iniicitur vnà cum oleo, & vini ſextar.
II. & ad omnia cocta, medullæ ceruinæ cũ modico oleo
tritæ triẽs immittitur,& adipis gallinacei triẽs. Et excola-
tum oleum vaſis excipitur. Quidam poſt cocturam inſo-
lant ipſum ad dies quadraginta.

Sicyonium aliud efficacius, Succi elaterii ſextar. III.
ariſtolochiæ rotũdæ & longæ,ſtyracis,helenii,hyſſopi,i-
ridis,colocynthidis,pulegii,origani,Cyperi,dendroliba-
ni,centaurii,foliorum lauri,ſingul. ſextantem,olei ſextar.
V. Mixta coquito, donec parum ſucci ſuperſit.

Cyprinum ex Poſidonio. Olei ſextar. XXV. Cyperi, he-
lenii,iridis,ſing. lib. I. ſampſuchi,hyſſopi, ſeminis viticis,
ſaluiæ, ſing. quadrantem, floris Cypri ſiue liguſtri lib. I.
Reliqua omnia in vino die vna macerata coquuntur cũ
oleo ad horas VI. Ad excolatum autem oleum liguſtrum
iniicitur,ſi quidem adſit, viride cum teneris ramulis nõ
contuſis, ſin minus ſiccis cum modica aqua contuſis, &
coquitur ad ſeſquihorã. Si verò velis ipſum tingere, vbi
ab igne adẽptũ eſt,æruginis puræ vnc. I. ſemis iniice. At
Poſidonius acrimoniam æruginis fugiens poſt cocturam
inquit,Demittito oleum in cacabo non oblito ſtanno per
triduum, & tingetur facultate ipſius non læſa.

Cyprini alia deſcriptio, Foliorum liguſtri, foliorum
lauri iridis,cyperi,ſaluiæ, ſingul. quadrantem,dendroli

bani, ariſtolochiæ longæ,ſeminis viticis,ſingul.trientem A
helenii, aſpalathi, ſingul. ſexũcem, rutæ ſextantem, cu-
preſſi ſextantem, olei ſextar.x.Hæc in vino præmacerata
cum oleo coquito, & excolato oleo rurſus xylobalſami,
xylocaſiæ, ſingulorum trientem inii cito,ſampſuchi, cu-
mini,myrti,ſtyracis,maſtiches,ſingulorum quadrantem,
opopanacis ſextantẽ,floris liguſtri ſexuncẽ, æruginis vn-
ciam vnam.

Amaracinum. Helenii lib.x.xylobalſami lib.xx.cype
ri libras octo,floris iũci odorati,aſpalathi,herbæ Sabinæ,
ſingulorum libras octo,opopanacis, ſeminis amaraci, ſin B
gulorum libras duas:olei primarii ſextarios LXXX.vini o-
dorati ſextarios quinque.Reliqua omnia vino præmace-
rata primam habeant iniectionem,ſecundam herba Sabi
na & illa quidem horis ſex coquantur, hæc tribus: quidã
etiam hoc tingentes æruginis quadrantem iniiciunt.

Irinum. Iridis,aſpalathi, cyperi, ſingulorum libras v.
opopanacis quadrantem, anchuſæ ſextantem, olei ſexta-
rios triginta,aquæ ſextarios xv. quidam etiam floris iũ
ci odorati ſexuncem adiiciunt, & caſiæ quadrantem,xy-
lobalſami ſexuncem,Celticæ ſexuncem. Omnia contuſa, C
aqua & oleo præmacerentur ad dies quinque,& in dupli-
ci vaſe coquantur ad horas ſex,& reponãtur.

Crocinum,in quo etiam alterum crocomagma: Olei
omphacini odorati libram vnam,calami aromatici quin
cuncem,myrrhæ troglodyticæ quincũcẽ,cardamomi ſe-
ptuncem, croci cilicii ſexũcem.Primæ iniectionis ſit ca-
lamus & myrrha,quæ trita vino macerantur per triduum,
& ter in die palmacea ſpathula agitãtur: deinde cum oleo
coquantur:ſecundæ cardamomum pridie aqua macera-
tum,tertiæ crocus vino maceratus. quidam cum croco e- D
iam alium myrrhæ quincuncem adiiciũt, & excolatum
oleum purum reponunt. Specierum autem fæcem ſubſi-
dentem totam in paſtillos efformant ac ſiccant, habént-
que medicamentum illud quod Crocomagma vocant.

Mendeſiũ.Inde dictum eſt quòd in Ægypto inuentum
ſit,vbi & Mendes colitur.Recipit olei balanini libras de-
cem,(in alio ſunt ſextar.x)myrrhæ,caſiæ fiſtulæ,ſingulo-
rum quadrantem,terebinthinæ libras decem(in alio ſunt
ſextar.x)cinnamomi quadrãtem. Hoc non coquitur, ſed
arida iniecta per dies ſexaginta mouentur: deinde liqua E
ta in olei parte terebinthina immittitur, & poſtea rurſus
per alios ſexaginta dies mouetur, atque ſic reponitur.

Marciatũ. Maſtiches, ceræ, ſtyracis, ſingulorum qua-
drantem,œſipi medicamenti vnc.S. opobalſami vnciam
vnam ſemis,nardini,gleucini,olei omphacini, ſingulorũ
quadrantem,medullæ ceruinæ vnciam vnam ſemis, tere-
binthinæ vnciam vnam.

Vnguẽtum ex vua acerba,Iniectio I. Aſpalathi,ſpathæ
palmularum,meliloti,iridis,floris iunci odorati,xylobal-
ſami,roſarum ſiccarum,calami aromatici,ſingulorũ qua- F
drantem,olei omphacini libras decem,ſucci vuæ acerbæ
ſextarios decem.

Iniectio II. Folii,amomi,ſpicæ nardi, coſti, caryophyl
li,caſiæ,caſſami,ſingulorũ quadrantem:in alio etiã arna-
bo quadrantem:vini quod ſatis eſt.

Iniectio III. Thuris,ammoniaci thymiamatis,ſtyracis,
bdellii,myrrhæ,maſtiches,ſingulorum quadrantem,vini
quod ſatis,ceræ albæ quincuncem, opobalſami ſexuncẽ:
quidam beſſem. Primæ iniectionis medicamenta in ſuc
co vuæ acerbæ & oleo,die vna præmacerantur: ſecundæ G
verò iniectionis in alia pelui,in vino Aminæo,aut alio ve
teri & odorato.Moueto quotidie ſpatha palmacea ter, in
dies tres:poſt quos in cacabo ſtanno oblito coquito. Pri-
mùm primæ iniectionis medicamenta donec parum de
vuæ acerbæ ſucco ſuperſit:deinde ſtatim quæ ſecũdæ in-
iectionis ſunt cum vino immittito. Melius autem eſt fa-
cta prius colatura,ſic ipſa ad purum oleũ iniicere, & poſt-
quam cocta fuerint,donec pauciſſimum vini reſtet,vt ne
comburatur oleum, ablatum ab igne excolato: & rurſus
ad oleum purum,tertiæ iniectionis medicamenta ſuccu- H
lenta prius cum vino,quale dixi,in mortario trita iniici-
to,ſtyrace excepto.Hic enim cum aliis iniectus facilè ſol-
uitur:& ad prunas coquito donec bene habere viſa fue-
rint,& ablata ab igne refrigerari ſinito. Poſtridie ad oleũ
diligenter excolatum, & ſufficienter calefactum ſuper i-
gnem,ceram iniice,& ablata ſpathula commoue, & vbi
refrigerata fuerint,opobalſamũ adiice, & in vaſis vitreis
repone.

Gleucinum. Iniectio I. Olei ſextar.x.muſti Aminæi
ſextar. VI.aſpalathi triẽtem,ſpathæ palmaceæ ſexuncem,
floris iunci odorati ſexuncem, meliloti trientẽ,roſarum
vnc. I. myrrhæ quadrantem, foliorum lauri ſextantem,
dendrolibani ſexuncem, xylobalſami ſexuncem,helenii
ſexuncem,ariſtolochiæ longæ quadrantẽ, iridis quadran
tem.Hæc in muſto macerato.

Iniectio. II. Celticæ trientem, caſſami ſextantem,
cyperi caſſiæ, ſpicæ nardi, aſari, amomi, coſti, ſampſu-
chi, ſingul. quadrantem, calami aromatici, caryophyl-
lorum,folii,ſingul. vnc.I.cardamomi triẽtem, vino ode-
rato macerato.

Iniectio. III. Maſtiches trientem: myrrhæ troglody-
ticæ,bdellii,ſingul.ſextantẽ,ladani quadrantem, ſtyracis
liquidi,thuris maſculi,ſing.trientem,opobalſami ſexun-
cem. Quidam etiam croci ſextantem.Præparato velut id
quod ex vua acerba fit, excepta cera. Verùm hîc per VII.
dies,duarum iniectionum ſpecies macerare oportet.

Nardinum Cyzicenum. Iniectio I. Olei primarii
ſextar.x.aſpalathi,cyperi,helenii,iridis,xylobalſami,ari-
ſtolochiæ,cardamomi,floris iunci odorati,ſingul.ſexun-
cem,ſampſuchi trientem, herbæ Sabinæ ſextãtem,Qui-
dam etiam calami aromatici ſextantem. Hæc in vini o-
dorati ſextar.IIII. macerato.

Iniectio II. Caſſiæ, Caſſami arnabo, ſing. ſextantem,
ſpicæ nardi quadrãtem,caryophylli vnc. I.coſti,amomi,
ſing. ſextantem. quidam etiam celticæ ſextãtem. Et hæc
in vino macerãtur. Iniectio III. Myrrhæ Troglodyticæ,
aloes,thuris,ſingul. ſextantem,ſtyracis quadrantem, ma-
ſtiches trientem, opobalſami ſexuncem.Quidam etiam
croci vino triti vnciam I. Præparato & hoc velut di-
ctum eſt.

Decamyron. Spicæ nardi, folii, euphorbii, piperis
coſti,adarces,ſing. vnc.I.maſtiches vnc. I. S. opobalſami
ſexuncem,nardini lib.I.ceræ ſexuncem.

Pentamyron.Styracis vnc.I.maſtiches ſextantem, ce-
ræ albæ quadrantem,opobalſami trientem,nardini quin-
cuncem.

Foliatum. Folii quadrantem, amomi vnc. I. caſiæ
ſexuncem, ladani vnc. I. piperis albi grana quadraginta,
myrrhæ troglodyticæ drach.I.Contuſa & cribrata rurſus
in pila læuigato,olei nardini lib.I. adiecta. Quo verò ni-
grius pharmacum reddatur,nucum iuglandium cortices
vſtos ac tritos in mortario, adiicito, deinde opobalſami
cochlearia tria admiſceto,ac vtitor.

DE OENANTHARIIS, Cap. XIX.

NOn quòd œnanthen recipiant hæc œnantharia ap-
pellata ſunt:(quædam enim œnanthẽ omnino non
recipiunt) ſed propter vinum,& florem liliorum,hãc ap-
pellationem adepta ſunt. Vſus œnanthariorũ apud quoſ-
dam iucundi odoris tantùm, & deliciarum gratia aſſu-
mitur, qui ipſis vtentes poſt balnea eis profunduntur, &
ſpongiis his imbutis menſas detergũt.Verùm apud rectè
vtentes etiam auxilia fiunt in his qui exoluuntur, & ſyn-
copem incidũt, ſi ad cataplaſmata ſtomachum corrobo-
rantia admiſceantur,& in his qui ex morbo febrili maxi-
mè ſe recolligunt, qui poſt egreſſus è balneis profundun-
tur ipſis, & naribus adhuc valde inſpirantibus ipſa admo
uent.Trahuntur enim in profundum,& animalem ac vi-
talem ſpiritum corroborant. Commoda ſunt etiam his
qui ſe præſeruant, ne in peſtilentes morbos incidant,
quum æris mutatio huiuſmodi apparet.Eſt autem Poſido
nii tale quod Meſopotamenum vocat.

Oenantharii Meſopotameni præparatio. Caſiæ,
myrrhæ,thuris,folii amomi,maſtiches,coſti,carpobalſa-
ſami, opobalſami, ſingul. quadrantem, ſtyracis pinguis
trientem, vini odorati Aminæi Italici ſextar. x. Omnia
contuſa & cribrata, ſtyracem verò in tenues partes diui-
ſum, in vas amplioris componito, cum lilii foliis pridie
ſiccatis & exunguibus,alternatim locatis.Sint autem lilia
numero ccc. Deinde adiice vinum & opobalſamũ ante

iniectionem mixta ac commota, & obturato osculo va- A
sis insolato ad dies quadraginta. Et vtere à balneis, post re focillationem ex morbis, & respergito ex ipso domum & & vasa: tingito item in ipso spongias, & ad faciem apponito.

Aliud, sicut nos parare solemus, Costi quadrantem, spicæ nardi, arnabo, caryophylli, sing. vnc.I. amomi quadrantem, casiæ œnanthes, calami, singulorũ dodrantem, styracis, opobalsami. singul. trientem, lilia CCC. Vini Falerni sextar. X. præparato simili modo. B

DE SVFFIMENTIS ET CYPHIS, Cap. XXII.

CYpheos materia media est inter pastillos qui bibũtur, & antidota. Vtimur ipsis quandoque ad suffitus, iucundi odoris gratia, quemadmodum etiam thymiamatis ac suffimẽtis. Quandoque verò olfacimus ipsa ad concoquendas destillationes, & grauedines remouendas, & ad cerebrum perpurgandum, & ad præseruationem à pestilentibus affectionibus. Sed & per os sumuntur, tum ob eadem, tum vt quæ circa thoracem hærent concoquãt, & C
ad frigidiores in hepate affectiones. Vnde etiam Cyphiformes antidotos dictas veteres inuenerunt. Miscentur etiam in composita medicamenta, maximè epithemata & antidotos. Thymiama, *id est suffimentum rosatum*. Costi, amomi, myrrhæ, casiæ, singul. vnc. I. styracis, mastiches, chiæ, bdellii, onychum, musci, ladani, sing. drach. II. rosarum purarum vnc. XXIX. opobalsami, vini quod satis est.

Suffimentum Liliaceum. Liliorum exunguium lib. I. styracis primarii dodrantem, spicæ nardi quadrantem, costi, caryophylli, amomi, mastiches, onichum vstorum, mellis, sing. vnc. I. S. opobalsami quincuncem, vini quod D
satis est. Terito ac efformato in pastillos.

Cyphi magnum quod Solare vocant, ex rebus XXXVI. Styracis, myrrhæ, bdellii, ladani, aspalathi, helenii, sing. sescuncẽ, nardi Celticæ, folii cupressi feminis, ammoniaci thymiamatis, nucis pineæ, splãchni, aut pro ipso onychũ magnorum II. carpobalsami, singul. quadrantem, casiæ, iridis, seselis sphagni, Cyperi, cardamomi, calami aromatici, singul. quincuncem, rosarum siccarum, croci, spicæ, nardi, herbæ Sabinæ, radicis asphodeli, (alii succum habent) singul. trientem, lacaphthi (est autem pini, aut alte- E
rius cuiusdam arboris cortex) dodrãtem, costi, floris iunci odorati, singul. sextãtem, baccas iuniperi magnas quadraginta, & paruas L. amomi, terebinthinæ, palmularum purarum, sing. lib. I. caricarum exemptis granis, vuarum passarum exemptis vinaceis, sing. lib. II. mellis despumati lib. V. Posidonius etiam vini odorati sextar. III.

Aliud. Cyphi Lunare appellatum, ex rebus XXVIII. Edellii, helenii, singul. septuncem, iunci rotundi sextantem, sphagni quincũcem, baccas iuniperi paruas L. cardamomi quincuncem, aspalathi septuncem, casiæ fistulæ F
quincuncem, spicæ nardi sextãtem, cyperi quincuncem, asphodeli radicis, Sabinæ, sing. trientẽ, feminis cupressi, nardi Celticæ, malabathri cum foliis, rosarum siccarum, singul. quadrantem, costi, croci, singul. sextantem, ladani, myrrhæ singul. septũcem, caricarum pinguium, vuarum passarum exemptis vinaceis, sing. lib. II. nucum pinearum bessem, terebinthinæ lib. I. styracis septuncẽ, palmularum pinguium lib. I. mellis lib. S. vini odorati quod satis est.

PRAEPARATIO MASVCHAE QVAM aliqui Masuaphium vocant, Cap. XXIII. G

MElilotí dextantem, xylobalsami, aspalathi, herbæ Sabinæ, myrrhæ, amomi, floris iũci odorati, foliorũ lauri, stactes, styracis, calami aromatici, sampsuchi, singulorum sextãtem, iridis quincuncẽ, folii, croci, singul. vnc. I. opobalsami vnc. S. gummi lib. I. rosarum siccarum sexuncem, vini quod satis est.

DE PESSIS, EX ANTYLO, Cap. XXIIII.

PEssi siue Tali, vtero adhibentur. Differentiæ ipsorum secundum genus tres sunt. quidam enim molliunt, quidam adstringunt. quidam oscula venarum aperiunt. Mollientibus igitur, in vteri inflammationibus, vlcerationibus, perfrigerationibus, recursibus sursum versus, auersionibus & inflationibus vtimur. Parantur autem ex cera Tyrrhenica, cyprino, susino adipe anserino aut gallinaceo, butyro insulso, resina vsta, medulla ceruina, fœnogræco, & quæ eiusdem generis sunt. Aper ictibus autẽ oscula venarũ, quum purgationẽ suppressam reuocare voluerimus, aut vteri cõclusionẽ aut cõtractionẽ corrigere. Parãtur hi ex melle, artemisia, dictamno, brassicæ succo, radice dulci, porri succo, ruta, scammonia, & similibus. At verò adstringentes contrariũ his qui aperiũt, vsum exhibent. Nam fluxũ muliebrẽ cohibẽt, & expassum vterum contrahunt, & prolapsum repellunt. Verùm materia adstringentiũ antea indicata est in tractatione de collyriis & pastillis. Oportet autem strigmentitiã & paulo crassiorem facere pessi spissitudinem: deinde lanam linamento angusto similem duplicatam in medicamentum tingere, & ad vteri osculum apponere, ita vt filum oblõgum habeat annexum, quo pessus facilè extrahi possit, vbi id visum fuerit.

Pessus Croceus ad inflammationes, & auersiones, duriciásque ac inflationes: Ceræ albæ, medullæ vitulinæ, singulorum drach. XVI. medullæ ceruinæ drach. XI. adipis anserini drach. VIII. adipis gallinacei drach. VIII. mastiches drach. IIII. œsypi medicamenti drach. III. mellis drach. II. croci drach. VIII. rosacei quod satis est. Crocum cum lacte muliebri terito.

Pessus Areus molliens optimus. Croci drach. I. œsypi drach. I. medullæ ceruinæ drach. II. terebinthinæ, ceræ, adipis anserini. singul. drach. III. ouorum assatorum vitellos XVI. irini & rosacei ex æquo quod satis est.

Pessus Libanius, mẽses ducit, & ad vterinas affectiones egregiè conducit, Vnguenti nardini sexuncem, ceræ Tyrrhenicæ quincuncem, vnguenti susini trientem, adipis porcini recentis quadrantem, adipis anserini, gallinacei, medullæ ceruinæ, vnguenti amaracini, singulorum sextãtem, adis taurini, terebinthinæ, œsipi, singulorum vnciam vnam. Liquatur in duplici vase, quemadmodum etiam omnes alii pessi.

Pessus enneapharmacus, Vnguenti rosacei, recinini, terebinthinæ, ceræ, mellis, adipis anserini & bubuli, medullæ ceruinæ, butyri, singulorum æquales partes.

Pessus Titianus emolliens, Ceræ sexuncem, colophoniæ trientem & vnc S. adipis taurini triẽtem, ammoniaci thymiamatis trientem. Ammoniacũ cum aqua terito.

Pessus Ægyptius, Mellis, terebinthinæ, butyri, rosacei, aut susini, croci, singulorum partem. I. Verùm in non inflãmatis & sordidis, etiã æruginis dimidia pars additur.

Pessus Genitura appellatus, ad concipiendum. Butyri sexuncem, œsipi medicamenti, medullæ ceruinæ, adipis anserini & gallinacei, terebinthinæ, aloes, singulorum quadrantem, ceræ Tyrrhenicæ sexũcem, rosacei libras II. myrrhæ, casiæ, singulorum sextantem, spicæ nardi vnciã I. mellis quantum satis est.

DE MEDICAMENTIS INTER SE VIcissim succedaneis. Ex Galeno, Cap. XXV.

IN Alexandria, inquit, quum, muliercula quadã periclitante, quæsiuissem lychnidẽ, nec reperissem, si non statim pro lychnide, acanthii semine comperto vsus essem, periisset mulier. Quare rogatus à sodalibus, ad hãc succedaneorum inter se vicissim medicamentorum descriptionem iuxta ordinem literarum, deueni, ab hoc ipso initiũ facturus.

A

PRO ACanthii semine, lychnis.
Abrotono, origanum.
Agallocho, calamus aromaticus.
Agarico, epithymum, aut euphorbium.
Agriostaphide, palmulæ Syriacæ.
Anchusa, hyacinthus.
Acacia, lentisci succus.
Acantha, acanthæ siliquæ.
Acanthi siliquis, acantha.
Aconito, iridis syluestris radix.
Acoro, asari radix.
Alumine, sal fossilis.
Alumine scisso, malicorium.
Actæa, glaucium, aut fimus ouillus.
Acte è sambuco, acantha.
Alicacabo, solani fructus.
Aloe, ibidis fructus.
Aloe Indica, aloes viridis folia, glaucium, lycium, aut centaurium.
Ammio, anisum.
Amianto, aphroselinon.
Amylo, pollen siccus.
Amygdalis amaris, absinthium.
Ammoniaco thymiamate, propolis.
Adipe vulpino, vrsinus.
Adipe ceruino, anserinus.
Adipe vitulino, adeps porcinus vetus.
Adipe hyænæ, adeps anserinus, aut vulpinus.
Adipe crocodili, adeps canis marini.
Amomo, acorus.
Aniso, daucus.
Araco, sesamum.
Argemona, seriphium.
Aristolochia, clematitis sicca.
Aristolochia rotunda, aristolochia longa.
Armala, nasturtium Babylonicum.
Armenio, atramentum Indicum.
Azaro, zingiber.
Asio lapide, lapis gagates, aut sal ammoniacus, aut sandaracha.
Aspalatho, ericæ fructus, aut viticis semen.
Asphodeli radice, betæ succus.
Absinthio, abrotanum.
Auripigmento, sandaracha.

B

BItumine, pix liquida, aut terra ampelitis.
Balaustio, hypocistis aut cytini.
Balsamo, myrrha stacte.
Bdellio, sphagnus aromaticus.
Besasa, semen rutæ syluestris aut hortensis.
Buprestí, blattæ capite detracto.
Butyro, lactis bubuli concrementum.
Buccinis, ostrea.

C

CAdmia, leucographis Ægyptia.
Calamo aromatico, sphagnus.
Calamintha, syluestris mentha.
Cantharidibus, phalangia.
Capparis radice, ericæ aut myricæ radix.
Cardamomo, cyperus, xylocarpasum.
Casia, cinnamomi dimidium, aut herba Sabina.
Castorio, silphium.
Canchry, lauri baccæ, aut pyrethrum.
Cedria, baccæ cedri.
Cedri baccis, ladanum.
Calce viua, adarce.
Ceraunio, leucographis.
Cera, faba fresa cum propoli cocta ac trita.
Cerussa, plumbi recrementum, ad plumbum vstum.
Chamædry, rumicis syluestris radix.
Cicuta, psyllii semen.
Chamæmelo, anthemis.
Chamæleonis succo, salicis succus.
Chalcantho, squamæ æris.
Cinnabari, rhodoides.
Cinnamomo, casiæ duplum, aut herbæ Sabinæ duplum.
Clinopodio, heliotropium.
Cnici semine, viticis semen.
Colocynthide, ricini semen.
Colophonia, pix naualis.
Corallio, moly, aut symphytum.
Costo, ammoniacum, cedri baccæ, helenium.
Cotyledone, onocardium.
Chrysanthemo, aphrodisias.
Croco, crocomagma.
Crocomagmate, aloe Indica.
Cumino Æthiopico, melanthium.
Cynosbato, solani fructus.
Cypero, iuniperus magna, aut carda momum.
Cyphi, carica vsta.
Cornu cerui, cornu capræ.

D

DAmasonio, carpesium, aut calamintha.
Dauci semine, laueris semen.
Dictamno, pulegium, aut saluia.
Diphryge, misy torrefactum, aut lapis Phrygius, aut æs vstum, aut lapis pyrites.
Dorycnio, hyoscyami semen.
Dracunculo, aron.

E

EBeno, loti arboris lignum.
Ebisci radice, radix papyri.
Elaterii succo, porri succus, aut eiusdem herbæ succus.
Elleboro nigro, struthii radix.
Enneaphyllo, potamogiton.
Epithymo, colocynthidis semen.
Ericæ fructu, galla omphacitis.
Erysimi semine, struthium.
Erinei foliis, folia mori.
Erucæ semine, erysimi semen.
Eupatorio, chamæpitys.
Euphorbio, stercus columbæ syluestris.
Eruca pini, vespæ cum cedria.

F

FÆce vini vsta, sandaracha.
Felle viperæ, fel ichneumonis.
Felle cameli, fel stellionis.
Felle mustelæ, fel simiæ.
Felle hyænæ, fel perdicis.
Filice, vrticæ semen.
Folio, spica nardi, aut iris Illyrica.

G

GAlbano, sagapenum.
Galla, myricæ fructus.
Gentiana, helenium.
Gentianæ radice, apii aromatici radix. est autem petroselinum.
Glycyrrhizæ succo, succus mori.

H

HEderæ succo, succus Persicus.
Hyacintho, flos isatidis.
Hyoscyami semine, cynosbati fructus.
Hypocistidis succo, acaciæ succus.
Hyperico, anethi semen.
Hippuride, chamæpitys.
Heliotropii semine, rapi semen.
Hormini semine, semen lini.

I

IRide Illyrica, helenium aromaticum.
Iunco aromatico, cardamomum aut cinnamomum.
Iunco, polygoni radix.
Iuniperi baccis, cyperus.

L

LAdano, sampsuchus.
Lathyride, granum Cnidium.
Lapathi radice, radix pyrethri.
Lauri baccis, serpyllum aridum.
Lapide Asio, gagates lapis.
Lapide Phrygio, lapis argyrites aut pyrites.

Lapide pyrite,lapis pyrobolus.
Lapide magnete,lapis Phrygius.
Lentiſco,terebinthus.
Lepidio,erythrodanum.
Lepidii radice,folia capparis.
Lepore marino,concha marina.
Lemnio ſigillo,ſandaracha.
Leucoii flore,ſtruthion.
Lini ſemine,fabarum ſuccus.
Liguſtici ſemine, radix eiuſdem, aut paſtinacæ, aut laueris ſemen.
Loti ſemine,betæ ſemen.
Lychnide,acanthii ſemen.

M

Malabathro,caſia,aut cupreſſus pilulas ferens,aut ſpica nardi.
Malua,fœnumgræcum.
Mandagrora,dorycnium,
Malis cydoniis,melilotum.
Manna,thuris cortex.
Maſtiche,lentiſci ſuccus.
Medulla cerui,adeps ceruinus,aut medulla vituli.
Medulla vituli,œſypus,aut medulla cerui.
Meliloto,lotus ſylueſtris.
Melle,ſapa.
Melle Attico crudo,mel deſpumatum.
Meo,myrobalanus.
Mendeſio vino,vinum Italicum.
Miſy torrefacto,diphryges.
Miſy Cyprio,ochra Cypria.
Mentha,calamintha.
Molybdæna,ſpuma argenti.
Mori ſucco,rubi folia.
Myrobalano,peucedanum.
Myrteo vino,mori ſuccus.
Myrteo oleo,lentiſcinum aut melinum.
Myrrha Troglodytica,calamus aromaticus.
Murium ſtercore,muſcæ pari menſura.

N

Napi ſemine,rapi ſemen.
Nardo Syriaca,iuncus aromaticus.
Nardo Indica,nardus Celtica.
Nucleis pineis,cucumeris ſemen.

O

Ochra,miſy cyprinum.
Ocimo,ſiſymbrium.
Ocimoide,mentha ſylueſtris.
Œnanthe,omphacium ſiccum.
Omphacio,rhois ſuccus.
Oleæ lacryma,hypociſtidis ſuccus.
Oleæ Æthiopicæ lacryma,acaciæ partes duæ.
Oleo ricinino,laurinum aut vetus.
Oleo veteri,ſycionium, aut duplum olei coquito cum adipe ſuillo veteri.
Onocardio,pſyche herba.
Opopanace, caſtorium, lac ſycamini, (*id eſt mori*) pix liquida.
Ornithogallo,anthyllis.
Oryza,farina hordeacea.
Oſtreis,buccina.
Ouorum vitellis aſſatis,medulla cerui.
Œſypo medicamento,medulla vitulina.

P

Panacis radicis vncia vna,opopanacis drach. I.
Pipere,zingiber.
Pipere albo,nigrum duplicatum.
Perſeæ foliis ſiccis,roſas ſiccas.
Peucedano,glycyrrhizes ſuccus.
Picelæo,pix liquida.
Pice brutia liquida, bitumen, pix vernacula abunde, aut communis pix cocta cum aceto.
Pice liquida,opopanax.
Polii ſemine,erucæ ſemen.
Polygoni ſucco,ſuccus plantaginis.
Polypodio,chamelæa.
Polytricho,abſinthium.
Pompholyge,cadmia vſta.
Potamogitone,ſerpyllum.
Populæ nigræ ramulis,ſampſuchus.
Propoli,ladanum ammoniacum.
Pſyllio,lens paluſtris.
Pyrethro,zingiber aut lapathi radix.
Phu,ſphagnos.
Phyco, *id eſt fuco*,anchuſa.
Pulegio,hyſſopus.
Pumice,terra Cretica.
Plumbo vſto,ceruſſa.

R

Rapo,heliotropium.
Raphanino oleo,ricininum.
Rheo,centaurinum.
Recremento plumbi,recrementum argenti.
Recremento Cyprio,melanteria Ægyptia.
Reſina colophonia,pix naualis.
Reſina pini,terebinthina.
Reſina picea ſicca,ſagapenum.
Reſina terebinthina,reſina pini.
Radice lapathi,radix cinnaræ
Radice cinnaræ,radix aſphodeli.
Roſis ſiccis,folia perſeæ ſiccæ.
Rhodoide,ſinopis rubrica.
Rhoe Syriaco,lapathi radix.
Rhoe culinario ſicco,ſampſuchus.
Rubigine ferri, recrementum ferri,aut ſquama ferri, aut ſpuma argenti.
Ricino,ſordes è palæſtra.

S

Sagapeno,galbanum,aut reſina picea ſicca.
Sabino oleo,ricininum oleum,
Salamandra,lacerta viridis.
Saluia,calamintha.
Sampſucho,rhus culinarius.
Santonico,abrotonum,
Satyrio,erucæ aut ſaluiæ ſemen.
Serapiade,pæoniæ radix.
Serpyllo,potamogiton,aut pyrethrum.
Semperuiuo,folia aut ſuccus lactucæ.
Sepiæ teſta,pumex.
Seſamo,ſemen lini.
Seſamoide,quod ab amarantho expreſſo reſtat.
Scammonia, colocynthis,ricini ſeminis pars interna, lathyris.
Scinco,ſatyrium.
Scilla,bulbus.
Sinapi,naſturtium.
Sio,(*id eſt lauere*)aſparagi aut liguſtici radix.
Siſone,aniſum.
Siſymbrio,ocimum.
Spodio,pompholyx.
Spodio Cyprio, cinis foliorum oleæ.
Stibio,ſquama æris.
Stœcade,chamædrys.
Sori,diphryges aut melanteria.
Struthii radice, elleborus niger,aut euphorbium.
Sale ammoniaco,ſal Cappadocicus.
Salis flore,ſandaracha.
Styrace,caſtorium.
Symphyto,centaurium.
Sinone Syriaco,petroſelinum Macedonicum.
Syrico,ſpuma argenti.
Sphagno,iuncus odoratus,herba Sabina.
Sphōdylio, ſpodium Cyprium, aut cinis foliorum oleæ.
Suſino oleo,oleum fœnigræci.
Succo balſami,myrrha ſtacte, ſuccus carpaſi, fructus balſami.
Succo Thebaico,ſuccus papaueris.
Succo ſalicis,ſuccus hederæ nigræ.
Succo carpaſi,ſuccus myrrhæ.
Succo cyrenaico,ſuccus Syriacus,laſer,aut ſilphii ſuccus.
Succo papaueris mandragoræ ſuccus.

Succo mori arboris,hederæ ſuccus.
Succo Perſico,hederæ ſuccus.
Succo peucedani,glycyrrhizæ ſuccus.
Succo rhododaphnes,viſcum quercinum.
Succo fici,ſuccus mori.
Succo Syriaco,ſuccus mori.
Sulphure viuo,ſandaracha.
Stercore felis,ſtercus ichneumonis.
Stercore vulturis,columbæ ſtercus.
Stercore lupi,ſtercus caninum.
Stercore turturis,ſtercus columbæ.

T

Terebinthina,maſtiche,aut reſina ſtrobilina.
Terra tenera,plumbago.
Terra aſtere,terra cimolia.
Terra Erethriade,calx Thebaica.
Terra Cretica,terra Erethria.
Terra Samia,leucographis Ægyptia.
Terra Megara,ſpuma ſalis.

Thapſia,naſturtii aut erucæ ſemen.
Thapſiæ ſucco,chamæleonis nigri ſuccus.
Thermuntiade,lycopſis.
Troxinus(id eſt intubis)maiulium appellatū,ſiue lactuca.
Thure,terra ampelitis.
Thuris cortice,manna thuris.

V

Verbenaca,chamæleuce.
Vino Italico,vinum Mendeſium.
Vino Rhodio,vinum auſterum.
Vino Syriaco,vinum Rhodium.
Vua acerba,malicorium,aut galla omphacitis.
Vua paſſa ſatiua,palmulæ Syriacæ caro.
Viſco quercino,chamæleo albus.

X

Xylobalſamo,radix leucoii.
Xylocarpaſo,cinnamomum.

Z

Zingibere,pyrethrum.

DE PONDERIBVS ET MENSVRIS, Cap. XXVI.

Pondus, grauitatis menſu indicatur: menſura autem, vaſculi capacitate: vaſculum verò,tum aridæ tum liquidæ quantitatis menſura exiſtit. Quare tres omnino dimenſæ quantitatis ſunt differentiæ: vna quidem, ponderis: altera verò,rerum aridarū,vtpote quæ velut in aggerē accumulatur: tertia autem,liquidorum. Cæterùm quum penè infinita pondera ac menſuræ, tum pro locorū tum pro eorum qui eis vtuntur conſuetudine, exiſtant, de iis ſaltem quæ omnibus maximè familiaria ſunt nobis ſermo erit.

Verùm quum quidam non integris literis, ſed per notas hæc ipſa pondera ac menſuras ſignificent, præſtiterit fortaſſis & nos in hac parte veteres imitari, atque primùm characteres ipſos declarare. Primùm igitur litera χ,vbi α literam habuerit incumbētem,chalcum (*id eſt æreum*) ſignat, hoc modo, χ̄α. ſi verò ο ipſi χ incubuerit, choa (*id eſt congium*)demōſtrat,ſic, χ̄ο. ſi οι, chœnicē, χ̄οι. ſi η,cheman, χ̄η. K verò litera ſi incumbens ε habeat,& linea recta inferiorem ipſius apicem per obliquum ſecet,ceration (*id eſt ſiliquam*)ſignificat,hoc modo, κε. Quòd ſi υ ipſi K incumbat, cyathum ſignificat, ſic κυ. ſi verò ο, cotylam (*id eſt heminam*) κο. Porro linea circumflexa quam nihil aliud circunſtat, & quæ omnino per obliquum ponitur, obolum denotat, ↩. Si verò duæ ſunt lineæ quas nihil circunſtat, duos obolos ſignant, ⇆. qui gramma (*hoc eſt ſcrupulum*) faciūt,quod per literam ſ quæ ρ adiectum habet, denotatur,recta amplius linea ipſum ρ ſecante,hoc modo, ſρ. Duæ autem lineæ iuxta alteram extremitatem conſertæ, angulúmque conſtituentes, ad ſimilitudinem duorum apicum qui in ipſius K literæ pictura, ad rectam lineam adſcribuntur, drachmam ſignificant, quæ & holca cognominatur, hoc modo, <. Propriè autem holca per λ literam notatur, ο litera medium eius occupante, hoc modo λο. Quòd ſi ι litera ad λ apponatur, libra ſignificatur, λι. Aliqui tamen alteram ipſius λ lineam per obliquum alia linea ſecantes, libram denotant,ſic λ. At verò litera Γ intra angulum ſuum ο literam habens, vnciam ſignificat, Γο. μ autem iuxta medium ipſius ν habens, minam denotat, μν. Si verò υ habeat,myſtrum, μυ. ſi ε, medimnum, με. ſi ο, modium, μο. Porro τ literam ρ complectens, & υ incumbens habens, tryblium ſignificat, τρυ. ξ. autem ſupra ſe ε habens,xeſten(*id eſt ſextarium*)deſignat ξε. Si verò ο habeat ſuprà ſcriptum, oxybaphum(*id eſt acetabulum*) ξο. Aliqui tamen xeſten per ξ denotant recta linea diſſectum, hoc modo, ξ. η autem incumbens μ habens, heminam indicat, ημ. K verò cum ρ connexum,incumbente ipſis litera μ, ceramium ſignat, κρμ.

DE PONDERIBVS.

Mna (id eſt mina) Attica & Ægyptia habet vncias	XVI.
Mina Romana habet vncias	XX.
Libra vncias	XII.
Vncia drachmas	VIII.
Drachma ſcrupulos	III.
Scrupulus obolos	II.
Obolus ſiliquas	III.
Siliqua æreos ſiue æreolos	II, duáſque tertii partes.

Ita vt obolus æreolos VIII complectatur.

DE MENSVRIS LIQVIDORVM.

Italicum ceramium habet choas VIII.
Chus,ſiue congius,ſextarios VI.
Sextarius cotulas II. quæ & tryblia appellantur.
Cotyla,ſiue tryblium, magna myſtra III, acetabula verò IIII.
Magnum enim myſtrum continet acetabulum I, & tertiam ipſius partem.
Acetabulum verò ſeſquicyathum habet.
Cyathus chemas paruas aut myſtra parua II habet.

Quòd ſi velis liquidorum iuxta pondus ſcire dimenſionem (multæ enim rerum liquidarum differentiæ iuxta lancis momentum exiſtunt)idipſum ex olei,vini,& mellis exēplo docebimus. Mel igitur vino grauius eſt quarta ampliúſque decima parte, quod fere totum tertiam eius partem facit. Habet enim eadem mellis ad vinum menſura, totum vini pondus, accedente inſuper tertia eius ponderis parte. Ad oleum autem mel dimenſum,dimidia eius parte ponderoſius exiſtit. habet enim totum olei pondus, atque inſuper dimidiam eius ponderis partem. Vinum verò nona parte oleum excedit. habet enim pondus ipſius totū, ampliúſque nonam eius pōderis partem. Quæ res vt magis euidēs & manifeſta fiat,omnium menſurarum pondus ſigillatim ſubiecimus velut in tabella depictum:ita vt manifeſtè conſtet, quòd per pōdera quæ ſingulis menſuris ſubiecta ſunt, oleum,vinum, & mel ex ordine demonſtrantur.

Olei	Vini	Mellis
	CERAMIVM ITALICVM HABET	
Libras LXXII.	libras LXXX.	libras CVIII.
	CHVS SIVE CONGIVS HABET	
Libras IX.	libras X.	libras XIII,& dimidiam.
	SEXTARIVS HABET	
Vncias XVIII.	vncias XX.	vncias XXVII.
	COTVLA SIVE HEMINA HABET	
Vncias IX.	vncias X.	vncias XIII, & dimidiam.

	MAGNVM MYSTRVM HABET	
Vncias III.	vncias III. ſcrup. VIII.	vncias IIII, & dimidiam.
	ACETABVLVM HABET	
Drach. XVIII.	vncias II. ſcrup. XII.	vncias III, ſcrup. IX.
	CYATHVS HABET	
Drach. XII.	ſeſquiunciam, ſcrup. IIII.	vncias II, drach. II.
	PARVVM MYSTRVM HABET	
Drach. VI.	ſcrupulos XX.	drach. IX.

Oribaſius autem iuxta Adamantium, ſextarium Italicum, vini quidem iuxta menſuram, vncias XXIIII, habere ait: iuxta pondus verò, lib. I. vnc. VIII. ſextarium autem mellis, librarum duarum & dimidiæ pondus habere tradit.

De menſuris aridorum.

Ægyptia Artaba continet modios III.
Modius Ægyptius & Italicus habet chœnices VIII.
Chœnix ſextarios II.
Sextarius ſemiſextarios II. qui & heminæ appellantur.
Hemina autem habet cyathos VIII.
Atticus medimnus continet hemiecta XII.
Hemiectum autem ſeu ſemodius, chœnices IIII. Quo fit vt medimnus habeat modios VI. chœnices XLVIII. ſextarios XCVI.
Cæterùm pondus harum menſurarum non facilè eſt proferre, quòd immenſa diuerſitas rerum aridarum iuxta lancis inclinationem exiſtat.

Finis librorum ſeptem Pauli Æginetæ, Iano Cornario Medico phyſico interprete.

Pondera Latina ab interprete vſurpata.

Libra	habet	Vncias XII.
Deunx		Vncias XI.
Dextans		Vncias X.
Dodrans		Vncias IX.
Bes, vel Beſſis	habet	Vncias VIII.
Septunx		Vncias VII.
Sexunx, vel Semiſſis		Vncias VI.
Quincunx		Vncias V.
Triens		Vncias IIII.
Quadrans	habet	Vncias III.
Sextans		Vncias II.
Vncia		Drach. VIII.
Semuncia		Drach. IIII.

S. hæc nota dimidium pondus cuiuſque ponderis ſignificat, hoc eſt Semis. Reliqua pondera ac menſuræ iuxta Pauli traditionem vſurpata ſunt.

CLARISSIMO IVRISCONSVLTO D. IVSTO STVDÆO, PRÆSVLIS FVLDENSIS CANcellario,& compatri ſuo chariſſimo,Ianus Cornarius medicus phyſicus, S. D.

QVAS in Paulum Æginetã ſcripſi dolabellas,eas tibi,clariſſime Studæe,inſcriptas mittere volui,& iudicio tuo permittere,viri pro hac ætate & grauis & prudentis:& cuius non ſolùm in reſpondendo de iure, ſed in omnibus bonis ſtudiis iudicium exactiſſimum eſſe ſcio,& à nemine improbari poſſe, qui modo de ſe rectè ſentire velit.Harum autem dolabellarum ſcribendarum hæc mihi occaſio fuit:Extãt aliquot aliquorum aliquoties repetitæ Pauli tranſlationes,in quibus illi iuxta illud δευτέρων ἀμεινόνων,ſatis declarant ſe non tam alios aut me quàm ſeipſos præoccupaſſe ac præuertiſſe. Nam de me non obſcura fama fuit,& apertè fateor ante annos vigintiquatuor hanc tranſlationem me inſtituiſſe,ſed hactenus libenter illis ceſſiſſe,vt qui nullius gloriæ inuideam,neque vllius vtilitati quicquam detractum velim. Quòd ſi teſtibus res probanda ſit,ſunt apud me literæ Andreæ Alciati iuriſconſulti doctiſſimi ac clariſſimi viri,ex Biturigibus Baſileam ad me anno Chriſti M. D. XXIX. nonis Maii datæ, in quibus maximus ille vir,& tum recens inſignis nobis amicus, hortatur me vt Pauli Æginetæ pauculos illos libros promulgem.Id enim eſſet,inquit, & Hippocratem,& Galenum, & Oribaſium compendio edere.Sed & Hieronymus Frobenius ſequenti anno poſtquam à Baſilea digreſſus in patria viuerem, ea de cauſa vnà cum literis huc inhortantibus,etiam alterum dedit ad me Pauli Græcum exemplar. Tantis itaque viris etiamſi denegandum non putarem,& alterius authoritas me impelleret, alterius benignitas etiam inuitaret,ceſſi tamen hactenus illis libenter,& neque adhuc è ſtudioſorum manibus excuſſas illorum tranſlationes volo. Sed quia neque adhuc illos ſibiipſis ſatis placere video,& palàm ſuam in multis locis partim hæſitantiam partim ignorantiam vltro confiteri,edere tandem etiam volui meam tranſlationem,eámque ſeptem dolabellarum libris dedolatam ac læuigatam,vt de nulla aſpretudine conqueri quis poſſit,qui non ipſe ſpinas inducat,ad nullas alioqui hic offenſurus.Itaque nõ aliis ſolùm noſtram hanc tranſlationem lecturis noſtræ dolabellæ vtiles erunt, ſed etiam his qui aliorum tranſlationes legent:imò ipſis etiam illarum authoribus vtilitatem de ſe exhibebunt hanc vt locos in quibus hæſitant,& ignorantiam ſuam cõfitentur,tandem hinc aſſequantur:tantum abeſt vt ægrè ferre debeant aut poſſint hanc noſtram operam, niſi quis ipſe ſibiipſi inuideat bona.Neque verò quiſquam noſtra tranſlatione grauari poteſt,quum nemini inuito obtrudatur,ſed liberè expoſita nullos ad ſe cogat,volentes ſaltem etiam ipſa velit ac expetat. Qui gemmarum ſtudio tenẽtur,non vnam aliquam ex vno illarum genere habere contenti ſunt,ſed multas eiuſdem generis & coemere & inter ſe conferre ſolẽt: mirificam oblectationem ex eo haurientes quòd alteram alteri præſtare intelligere ſe putant, etiamſi non parum ſæpe contingat vt ſplendidiore politura aut mangonum impoſtura fallantur, & deteriorem meliori præferant.Simile ſtudium cenſeri debet eorum qui vnius & eiuſdem generis libros,ab aliis atque aliis conuerſos,ac veluti mangoniſſatos, coemunt,atque inter ſe conferunt,Optimus autem arbiter is eſt qui iudicio non fallitur,ſed eum librum qui præſtantiſſimus eſt,eligit ac ſequitur:reliquos eo loco habet,vt ſi pretium optimi illius amplius æſtimare libeat,deteriorum collatione id faciat:quemadmodum inter gemmarum genera nullum eſſe aiunt in quo altera alteram ita coarguat ac deprimat:veluti ſi Turcica appellata ad alteram Turcicam adhibita diiudicetur. Proinde ſi hanc aleam etiam noſtrum hunc Pauli Æginetæ tranſlationis librum ſubire cõtigerit,ſicuti nullius iudicium formido,doctorum etiam expeto: ita tua,Iuſte Studæe,cenſura deteriorem illum videri malim quàm aliorum nec doctrina nec iudicio præſtantium,omnibus aliis præferri.Atque ea gratia vel maximè tum ipſum noſtræ tranſlationis librum,tum noſtras in illum dolabellas ad te mittere volui,vt intelligeres quod iudicio ſtóque cadóque tuo.Nec enim tibi,chariſſime cõpater,ſolùm dolabellas noſtras inſcriptas eſſe putabis,ſed etiam ipſam noſtram his præpoſitam Pauli tranſlationem : quæ,etiamſi peculiariter Michaeli Meienburgo Northuſenſi COS. inſcripta eſt, tamen is vir eiuſmodi eſt vt te non illibẽter ad conſortium admiſſurus ſit:ſicut neque tu illum grauatè ad dolabellarum poſſeſſionem tecum communem admittes. Vt enim ambos compatres in ſpirituali liberorum meorum regeneratione habeo: ita erga vtrunque amorem meum ex æquo & coniunctim apud omnes publicè teſtatum facere volui. Vale,Zuiccauii,Calend. April. M. D. LV.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI

Dolabellarum in Paulum AEginetam liber primus.

PAULOU πόντον μὲ γνῶθι, τῆς γῆς τὸ πλέον Διαδραμόντος, φωῦτος ἐκ τῆς αἰγίνης. Duobus iābicis ſenariis præmiſſis & ſe & patriam ſuam, ſimulque peregrinationis ſtudium declarat, & opus hoc ſibi vendicat. Peregrinationem certè, velut rem laudatiſſimam & medico valde neceſſariam, producit: vt non temere poeta Homerus etiam de Vlyſſe ſuo prædicarit, Multorum mores hominum cognouit & vrbes: nec ab re tam ſæpe ex omni occaſione Galenus peregrinationes ſuas inculcarit. Et nos quoque rerū medicarum experiendarum gratia admodum iuuenes maximam Europæ partem peruagati, de peregrinationis laude orationem ſcripſimus ac edidimus.

In præfat. *Quare hoc compendium ex ueteribus collectum confeci.* Ingenua eſt confeſſio, non ſua ſed veterum placita ſe collegiſſe ac proferre profitentis. Honeſtum eſt magnos duces ſequi, honeſtum eſt aliena ſcripta vſurpare: ſed turpiſſimum eſt illa pro ſuis edere, neque per quem profeceris fateri. Si autem Paulus Ægineta non ſine magna laude horum librorum collectionem ex prioribus medicis fecit, & Græcè ſcriptis eadem lingua tranſcribendis, iiſdémque verbis vſurpandis, nomen inuenit, & hoc ſtudium prior etiam Galenus tum alibi, tum vel maximè in libris κατὰ τόπους, itémque κατὰ γένη inſcriptis, cum gloria exercuit: expendant ſtudioſi quid gratiæ illis debeatur qui ex alia lingua in aliam bene transferunt bonorum virorum bona ſcripta. Ego in hac ſeculi improbitate, ſi hinc veniam conſequutus fuero, gloriam nihil morabor.

Ibidem. *Qui & ipſe totum librum in quo omnem tuendæ ſanitatis, &c.* Græca lectio hîc corrupta eſt, quæ ſic habere debet, καὶ αὐτὸς πᾶσαν ἀποδιδόντι βίβλον, ἐν ᾗ πᾶσαν τὴν ὑγιεινὴν δίαιταν ὑποτυποῦσιν.

Ibid. *Tantæ molis opus ad multos adeo verſus extentum.* Veteres verſuum multitudine librorum magnitudinem æſtimabant. Scribebant autem libros certis chartarum cancellis ac veluti carceribus incluſi, vt ad margines non excederent: quem modum etiam impreſſores librorum hodie ſequuntur: atque hinc non difficile erat colligere quanta verſuum multitudo ad quantam libri magnitudinem deuentura eſſet, & ex eo tum πολύστιχοι, tum ὀλιγόστιχοι libri vocabantur. Meminit Galenus ſæpe aliàs, & libro primo Anatomicarum aggreſſionum, his verbis, Λύκου τὸ σύγγραμμα νῦν ἡμῖν ἐκδοθὲν, μικροῦ δεῖν εἰς πεντακισχιλίοις στίχοις ἐκτεταμένον.

IN CAPVT PRIMVM.

Columna 345 litera A. *Hæc maximè ipſas diuexant, humorum crudorum redundantia.* In Græcis exemplaribus falſo legitur τὸ περιστάνειν. legendum enim eſt τὸ περιττεύειν, id eſt ſuperfluis humoribus abundare, qui non perfectè ſunt concocti. Ita enim Galenus libro nono Anatomicarum aggreſſionum exponit, τὰ μὴ κατεργασθέντα (inquit) τελέως τῆς τροφῆς, ἃ καλοῦσιν ἰδίως περιττώματα. Sed diligenter animaduertendum vt inter περιπτώματα & περιττώματα diſtinguamus. Sunt enim περιπτώματα eadem quæ περιπτώσεις, fortuitæ occaſiones & caſus, quo modo Empirici primum conſpectum περίπτωσιν appellabant, quòd ex improuiſo in res ipſas inciderent. Vocantur etiam περιπτώματα, συμφοραὶ, hoc eſt clades & calamitates. Sic vſurpauit Plato in Protagora, ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ γένοιτ' ἄν ποτε καὶ κακὸς, ἢ ὑπὸ χρόνου, ἢ ὑπὸ πόνου, ἢ ὑπὸ νόσου, ἢ ὑπὸ ἄλλου τινὸς περιπτώματος. Sed exemplaria impreſſa habent περιττώματος.

Ibid. lit. B. *Et mali Punici florem.* Exemplaria habent καὶ κώπισον. ſed res ipſa indicat legendum eſſe καὶ κύτινον. præcedunt enim œnanthe & balauſtium. Eſt autem κύτινος mali Punici ſatiui flos, ſicut balauſtium, ſylueſtris. Habent autem vim ſiccantem ac adſtringentem, quæ hîc nimirum requiritur.

IN CAPVT TERTIVM.

Ibid. lit. G. *Commodum eſt etiam id quod pollicis ungui inſtillatum.* Græcus codex corruptus hîc eſt: legatur ſic, Χρήσιμον δὲ ἔστι καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ ὄνυχος ἐπισταζόμενον τοῦ μεγάλου δακτύλου, ὑπὸ τὴν αὐγὴν θεωρούμενον, ὅταν ἐν τῷ κάμπτειν τὸν ὄνυχα, μήτε ταχέως μήτε βραδέως ἀπορρέῃ. χρήσιμον δὲ δοκιμάζειν καὶ οὕτως. Horum verborum ſententiam Dioſcorides ita expreſſit, ἔστι δὲ καλὸν γάλα, τὸ ὁμαλὸν τῇ παχύτητι, καὶ συστρεφόμενον ὅταν ἐπισταγῇ ὄνυχι, hoc eſt, Quod in orbem obuoluitur vbi vngui inſtillatum fuerit.

IN CAPVT OCTAVVM.

Col. 348. lit. G. *Siquis pruritus puerum infeſtarit.* Videtur ὀδαξισμὸν de totius corporis pruritu vſurpare, non de eo qui gingiuis contingit, vbi dentes producere pueri propemodum incipiunt, velut Hippocrates 3. aphor. 25. dicit, & οὔλων ὀδαξισμὸν appellat qui (velut Galenus ait) pruritus quidam eſt cum breui quadam offenſa. At hoc loco ὀδαξισμὸς ſine adiectione οὔλων, de totius corporis pruritu dici videtur. Quomodo etiam Galenus vſurpauit libro quinto de ſanitate tuenda, ἤτοι γὰρ ὀδαξούμενα, ἢ πρός τινος ἔξωθεν αἰτιώμενα, &c. de pueris pruritum ſentiētibus loquens. Ad hunc itaque pruritum Paulus hic oleum coctum illinendum præſcribit, quod ἄπεφθον appellat, & τῷ ὠμῷ... ἑφθῷ opponitur. quod etiam in commentariis medicis oſtendi. Ad gingiuarum autem pruritum, ſequenti capite ſalſamenti veteris carnem probat.

IN CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Col. 349. lit. F. *Folia heliotropij ſcorpiuri appellati.* In Græcis exemplaribus deeſt hîc vox σκορπιούρου, in quibus habetur ἡλιοτροπίου τοῦ καλουμένου φύλλα. Quòd autem vox illa deſit, indicat Græcæ orationis ratio, & confirmat Dioſcorides, qui heliotropium maius ſcorpiurum appellari dicit, & folia ipſius σειριῶσι παιδίοις ὠφελίμως ἐπιπλάττεσθαι teſtatur. Aëtius item lib. 4 cap. 13. expreſſis verbis habet.

IN CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Col. 350. lit. E. *Aut paululum progredi, ac uelut deambulare.* Græca lectio corrupta, ſic reſtituatur, ἢ μένειν κατὰ χώραν, ἢ προβαίνειν μικρὸν, καὶ οἷον περιπατεῖν. Et paulo pòſt rurſus legatur, καὶ τὸ διὰ κωρύκου, μεγάλης τε καὶ τῆς μικρᾶς σφαίρας γυμνάσιον. Et non longè deinceps legendum eſt, καὶ αἱ κινήσεις ἔντιμοι τε ὁμαλοὶ καὶ εὔρυθμοι γίνονται. ita enim manifeſtè habet Galenus libro ſecundo De tuenda ſanitate, vnde hic deſumpſit. Eſſe autem & magnam & paruam pilam Galenus oſtendit, qui de paruæ pilæ exercitio priuatim libellum conſcripſit. Et vtriuſque pilæ ludus hodiéque extat. Sed & libro ſecundo De ſanitate tuenda primùm coniunctim magnæ ac paruæ pilæ mentionem facit, & paulo pòſt, ſicut hîc apud Paulum, ita iſtic μεγάλης vox excidit: quæ omnino reponenda eſt, ſicut primùm habita fuit. Eſt autem ex corrupto Galeni loco Pauli locus expreſſus, haud ſcio an non ſatis animaduertente ipſo etiam Paulo: nam etiam ipſius æuo Galeni lectionem corruptam fuiſſe, & ſic tranſcripſiſſe ipſum apparet. Porro σκιομαχίαν accipio vmbratilem pugnam, qua quis priuatim domi aut ſub vmbra, non in propatulo ſe exercet, ac veluti præparat ad iuſtam pugnam aliquando publicè faciendam. Corycum autem follem eſſe, (id eſt pellem ſiue membranam inflatam, aere ac vēto incluſo turgidam) minimè dubitandum puto, ex illo adeo poetæ Martialis loco, Ite procul iuuenes, mollis mihi cōuenit ætas. Folle decet pueros ludere, folle ſenes. Nam & Galenus & Paulus exercitiū hoc follis, inter velocia, quæ nec robur nec violētiam requirunt, connumerāt.

IN CAPVT DECIMVMNONVM.

Col. 351. lit. A. *Grauiorum uocum ſonus utilis eſt.* In Græco habetur, ὁ δὲ τῶν βαρυτέρων ἤχων φθόγγος χρήσιμος. Sed legendum eſt, βαρυτέρων φθόγγων ἦχος. Et paulo antè habetur, ἡ μὲν ἀμέλεια χρηστοφωνία. Legendum eſt, ἡ μὲν ἐμμέλεια καὶ χρηστοφω-

νία. Et rursus paulo inferius, Τοῖς μὲν οὖν τοὺς πρότερον ἀναγνῶσι, legendum est, τοῖς μὲν συντονώτερον. Et mox pro ἀνακαθερμασίας lege θερμασίας. Et mox corruptissimus locus sic restituatur, καὶ ταῖς βαρυτέραις φθέγγεσθαι φωναῖς. χρηστέον δὲ ταῖς διὰ τῆς φωνῆς ἐνεργείαις, &c. Hanc lectionem sequuti sumus ac expressimus: quod dico vt calumniæ occuram. Sed & mox deest dictio integra χυμῶν. Sic enim legendum est, ὅπως αὖ μὴ πλείονα ἀνάδοσις τῶν διεφθαρμένων χυμῶν ἢ ἀτμῶν, &c.

IN CAPVT VICESIMVM.

Ibid. lit. D. *In qua tendi sibi uidentur.* Legendum est in Græco, καθ' ἣν τείνεσθαι δοκοῦσιν. Sed expressum habetur τίκτεσθαι. Et mox pro eo quod habetur, ὅταν ἐκθερμανθέντες ἱκανῶς, &c. lege ἐκθερμανθέντες οἱ μύες, &c. Et inferius vbi legitur, οὕτως δὲ καὶ ἡσυχία πολλή, καὶ μάλιστα συνεχής, legendum est, καὶ ἀλείμματα συνεχῆ. Ad finem huius capitis vbi legitur, ὡς συνάγειν ἄτριμμα, deest vox τὸ δέρμα, quæ omnino adscribenda est. Et mox lege, ἐκπηδάτωσαν δὲ εὐθέως ἐν τοῖς λουτροῖς εἰς τὰς ψυχρὰς δεξαμενάς. ἀχύμου δὲ ἅπαντες οἱ κεκοπωμένοι δέονται τροφῆς. Vide Galenum libro tertio ὑγιεινῶν.

IN CAPVT VICESIMVMSEXTVM.

Ibid. lit. F. Principium huius capitis ita legatur, Ἐπειδὴ δὲ δεῖ καὶ τῇ ἕξει ἀμῦναι, τρίμματι λουόμενος πυριάτω χρήσθω. τρῖμμα dixit hîc puluillum ita detritum vt commodè inspergi ac affricari corpori possit. talibus autem in balneis vtebantur. Quid verò fuerit τρῖμμα & ὑπότριμμα, quo in cibis vsi sunt, & ad placentas & ad pisces coquendos, in commentariis medicis in Galenum κατὰ τόπους scriptis docuimus. Ibidem etiam de propomatis dictum, quorum potum hoc loco Paulus præscribit: quanquam vt ad τρίμματα redeam, videtur ea vox non ita rectè hoc loco legi, & ῥύμματι vocem pro τρίμματι reponendam esse libentius adstruxerim. Sunt autem ῥύμματα eiusmodi puluilli inspersiles ad exterendas corporis sordes & maculas, aut etiam ad vitiatum colorem tollendum, & bonum reparandum. Ita enim sequenti capite vicesimoseptimo ipsorum vsus habetur. Habent autem appellationem ἀπὸ τοῦ ῥύπτειν, id est ab extergendo & mundando. Et ex hoc ordine sunt etiam saponum genera hodierna, itémque quæ smegmata appellãtur. De quorũ vsu iusto Galenus tertio commentario in librum Hippocratis De victus ratione in morbis acutis tradidit. Ac ne κόλλικες quidem alterius quàm ῥυμμάτων ac ῥυπτόντων generis sunt, velut Paulus apertè ostendit, materiam ipsorum declarans: nisi quòd maioris ac minoris efficaciæ ratione, hæc omnia inter se differunt, & formam quoque diuersam præferunt. κόλλικες enim pustillorum forma conflantur, ac velut conglutinantur: velut Hippocrates libro De internis affectionibus docet, ξυμφυρῆσαι ταῦτα, inquit, μέλιτι καὶ ὄξει, εἶτα πλάσαι κόλλικας: quanquam de diuersi vsus pustillorum genere loquatur.

IN CAPVT TRICESIMVM.

Col. 354. lit. B. *Linamentum dropace intinctum.* Græcam lectionem sic emendare oportet: sic enim Latinæ versioni respondebit, καθιέναι λίνον εἰς αὐτὸν καταβαφὲν τῷ δρώπακι, καὶ περισπᾶσθαι ἐξέλκειν. ἅμα γὰρ τοῦ πόρου ἐκκάθαρσις γίνεται, καὶ ἅμα τῆς ἀκοῆς προσκλῆσις. μετὰ δὲ ταῦτα ἔλαιον ὀρόβου μέγεθος, &c.

IN CAPVT TRICESIMVMPRIMVM.

Ibid. lit. D. *Nec uerò lectionibus talem offendere oportet.* Legendum enim est in Græcis exemplaribus, Μὴ λυπεῖσθαι δὲ μηδὲ ἀναγνῶσαι τὸν δέ. Et mox rursus corruptum locum sic emenda, Καὶ ὅσοι δύσπεπτοι, καὶ ὑγρὰ γυμνῶσιν ὅλην ἀργὴν καὶ παχεῖαν. At locus de fœniculi cremore rectè habet in Græco, quemadmodum Latinè expressimus.

IN CAPVT TRICESIMVMSEXTVM.

Col. 355. lit. G. *Aut semine urticæ, aut anisi.* Habent quidem exemplaria Græca constanter, ἢ σπέρματος κνίδης, ἢ τῆς ἄγνου, id est seminis vrticæ, aut viticis: sed quum viticis semen & in cibo & in potu, & forinsecus etiam substratum, flatus discutiat, & ideo ad castitatem conferre creditum sit, atque hinc etiam apud Græcos ἄγνος appelletur, non videtur huic loco competere, & fieri potuit vt pro τοῦ ἀνίσου voce, τῆς ἄγνου vocis lectio supposita sit. Anisi ergo lectionem amplexi sumus, quod antè nos Copus quoque fecit. Idem anisum suprà capite nono pro suppositítio anetho reposuimus, vbi dixit, Conãdum est vt venter epithematis impositis adstringatur quæ maximè sistunt, cumino lanæ insperso, aut aniso, aut apio. Nam Dioscorides anisum sistere aluum testatur.

IN CAPVT TRICESIMVMOCTAVVM.

Col. 356. lit. C. *Viticis item semen & rutæ si eduntur.* In Græcis habetur, Καὶ σπέρμα τοῦ λίνου καὶ πηγάνου ἐσθιόμενα. Facilè autem fuit vt λίνου vox pro λύγου supponeretur, propter scripturæ vicinitatem, & maximè si quis λύγον eandem quàm ἄγνον esse ignoret, aut nõ satis animaduertat. Quòd autem λύγος (id est vitex) huc competat, ex 36. capitis de dolatione didicimus: quòd verò lini semen huc ineptum sit, ex eo constat quòd flatuosum est, & quòd ad venerem stimulos facere id Dioscorides tradit, maximè si cum pipere & melle in placentam coactum edatur.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSECVNDVM.

Col. 357. lit. A. *Ad uomitionem etiam pertinet non remittere, neque cessare inter uomendum.* Hanc esse Græcorum Pauli verborum hoc loco sententiam, quotidiana experientia docet. Qui enim vbi semel vomere inceperint, rem non vrgent, sed moram interponunt, hi semper magis atque magis inepti ad amplius vomendum fiunt, summóque labore ac difficultate id educunt quod primum impetum sequuti facilè euomuissent. Græca lectio sic habere debet, ἐμετικὸν δὲ καὶ τὸ μὴ ἀνιέναι μήτε διαλείπειν ἐπὶ τοῖς ἐμέτοις, τό, τε στόμα διακλύζειν, &c.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSEXTVM.

Col. 358. lit. B. *Saponem cum betæ succo illine.* Hoc loco σίνηπι vocem falsò legi dudum in commentariis medicis in Galenum κατὰ τόπους ostendi, & pro ea σάπωνα vocem restituendam esse docui, ex locis Galeni vnde Paulus hæc transcripsit. Animaduertit hoc etiam Gulielmus Copus Basiliensis, aut certè rectam lectionem in suo exemplari repertam expressit.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSEPTIMVM.

Ibid. lit. C. *Aut scordium tritum appositum.* Habent Græca exemplaria σκόρδου λείου προστιθεμένου, & hoc vt reliquis correspondeãt, videtur esse legendum, σκόρδον λεῖον προστιθέμενον. Sed dum σκόρδου siue σκορόδου (id est allii) & σκορδίου vim ac vtendi modum expendo, σκορδίου lectio mihi magis arridet, vt legatur scilicet, σκόρδιον λεῖον προστιθέμενον. Nam scordii vsum vt ad vteri osculum apponatur, Dioscorides palàm præscribit, προστιθεῖσα, inquit, ἡ πόα ἔμμηνα κινεῖ. At allii comæ decoctum, ad insessus idem ducendis mensibus ac secundis prodit.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM.

Col. 359. lit. B. *Quasdam etiam colare expedit, limosas, & salsas, & bituminosas.* Hæc est exemplarium Græcorum lectio, nec de eius integritate quicquam dubitaremus si non Copus ambiguos nos reddidisset, qui pro Et bituminosas, quod in Græco est, καὶ ἀσφαλτώδη vertit, idque cum polenta, quasi μετ' ἀλφίτων legisset. Sic enim vertit, Neque non prodest quasdam aquas percolare, vt limosam, aut salsam, idque cum polenta. Dubium itaque est an in suo exemplari Græco ita habuerit velut conuertit, aut ad illud Plinii libro vicesimoquarto capite primo respexerit, Nitrosæ aut amaræ aquæ, inquit, polenta addita mitigantur, vt intra duas horas bibi possint. De qua re quum in commentariis medicis dixerimus, hic rursus admonere voluimus, ne temere præteriisse locum hunc videremur.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMPRIMVM.

Ibid. lit. B. *Est autem & aptissimum ad usum & uiro & fœminæ, & puero & seni, & magistratui & priuato.* In Græco sic habetur, Ἔστι δὲ καὶ ἁρμοδιώτατον πάντι, καὶ ἀνδρὶ καὶ γυναικί, καὶ παιδὶ καὶ πρεσβύτῃ, καὶ ἰδιώτῃ. Videtur itaque deesse vox quæ

opponatur *ἰδιώτῃ*, vt quum vir mulieri, ſenex puero oppoſitus ſit, habeat quoque idiota ac priuatus homo ſibi oppoſitum magiſtratum aut principẽ virum. Proinde vocem *ἄρχοντι* vel ſimilem aliquam hoc loco reponendã eſſe ducimus.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM QVARTVM.

Col.360.lit.D. *Ex his igitur qui humorum copiam coaceruant, eos qui ſtatim balneum ingreſſi ſunt, poſtea frictione uti, & parum moueri exhortabimur.* Hoc loco vna vox corrupta totam ſententiam impeditam fecit, ac obſcurauit. Si igitur pro voce *πρότερον* leges *προτρεψόμεθα*, habebis ſanam lectionem, quam ego expreſſi. Hoc autem faciendum eſſe indicat ſequentis periodi verbum *συμβουλεύσομεν*. At vox *πρότερον* in re iam facta nullum locum habet.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM OCTAVVM.

Col.361.lit.G. *Et poſtea frictione dura, non tamen multa, cutem ſpiſſare, quò denſam ac duram efficiamus.* Græca lectio corrupta ſic reſtitui debet ex Galeno libro ſexto *ὑγιεινῶν, κἄπειτα τρίψει σκληρᾷ μὴ πολλῇ πιλοῦντας τὸ δέρμα, πυκνὸν καὶ σκληρὸν ἐργάζεσθαι*. At quod mox ſequitur de iracundia inducenda, ad colorem reparandum, & vt alimentum non ſentientibus, rurſus ſanguis in vaſa ſubter cutem colligatur, ex Hippocratis doctrina eſt, qui libro ſecundo Epidematum ſectionis quartæ in fine ſic ait, *ὅτι τηδεύειν ὀξυθυμίην ἐμποιέειν, καὶ χρώματος ἀναλήψιος ἕνεκα, καὶ ἐγχυμώσιος*, & addit, *καὶ εὐθυμίας καὶ φόβους, καὶ τὰ τοιαῦτα*. atque hæ ſunt commotiones animales, Paulo *συγκινήσεις ψυχικαὶ* dictæ. Videtur tamen prior illa de frictione lectio, iuxta Aëtii lib.4.cap.33. lectionem item reſtitui poſſe, hoc modo, *κἄπειτα τρίψει χρῆσθαι μὴ πάνυ σκληρᾷ, ἵνα μὴ πιλοῦντες τὸ δέρμα πυκνὸν καὶ σκληρὸν ἐργασώμεθα*. Vult enim Aëtius duram quidem eſſe frictionem adhibendam, non tamen ita valde vt penitus cutem ſpiſſemus, ſed vt denſa ſolùm ac dura reddatur. Sequitur autem Paulus non minus frequenter Aëtii quàm Galeni verba, veluti etiam in ſequenti capite quinquageſimonono; locus Pauli corruptus, apud Aëtium integer habetur, iuxta quem etiam reſtituendus eſt hoc modo, *ταῦτα δὲ ποιεῖν μέχρις ἂν ἐρυθρὸν γενόμενον τὸ μέρος μετεωρισθῇ, καὶ πρὶν συμπέσῃ παύεσθαι. δεῖ δὲ καὶ τῷ διὰ πιττώσεως φαρμάκῳ χρῆσθαι κατὰ τοὺς εἰρημένους σκοπούς. ὅταν δὲ αἴσθησις ψύξεως περὶ τὸ λεπτυνόμενον μέρος ὑπάρχῃ*, &c.

IN CAPVT SEXAGESIMVM PRIMVM.

Col.362.lit.F. *Et craſſi ſunt ac pingues, & fœmoribus ac muſculis imbecilles, & inarticulati.* In Græcis exemplaribus habetur, *καὶ μηροῖς καὶ μυσὶν ἀδέεσι*, id eſt fœmoribus ac muſculis indiſtincti. Sed corrupta eſt lectio ex vocũ vicinitate, ſcribendúmque *ἄρρωστοι*. Ita enim Aëtius habet. At verò quod mox ſequitur de calida & humida temperie, Sed & ad cõtactum non paulo validiores: non ad plenum terminare videtur inſtitutam de hac temperatura tractationem. Non tamen putandum eſt, neceſſariò ea quæ Galenus habet huc transferenda eſſe, (non enim hoc fuit Pauli inſtitutum) ſed & ex Galeno, & aliis optima, & quæ ſibi ſufficere videbantur, tranſcribenda duxit. Itaque hoc loco ſatis eſt ſi hæc verba ex Galeni arte medica, itémque Aëtio libri quarti capite quinquageſimooctauo adſcribantur, nempe poſt, *καὶ μὲν δὴ καὶ ἁπτομένοις οὐκ ὀλίγῳ θερμότεροι*, vt ſequantur hæc verba, *μέλαιναι δ' εἰσὶν αὐτοῖς αἱ τρίχες, καὶ ἡ σὰρξ ἀπίμελος*. Periodus autem quæ ſequitur in Galeno & Aëtio, omitti poteſt, vt quam etiam Paulum omiſiſſe credam, vt qui ſatis eſſe duxerit de hac tota tractatione admonere ad finem, quod in coniugatis temperaturis prædominantis qualitatis notæ ſemper præualerent, alioqui etiam alia multa quæ reliquit vltro, adſcribenda ipſi fuiſſent.

IN CAPVT SEXAGESIMVM QVINTVM.

Col.364.lit.D. *Et ſanè bibentes non ſtatim ſitire ceſſant.* Hoc loco quaſi ex abrupto Paulus ad potum progreſſus eſſet, quædam deeſſe videri poſſint, quæ & Galenus & Aëtius habẽt: ſed ſiquis compendii ſtudium in hoc authore cõſiderauerit, integram, ſufficientem, ac minimè mancam lectionem habebit: niſi quòd *ὀλίγον* vox deeſt, vbi legendum eſt, *καὶ τὸ ψυχρὸν ὀλίγον ποτόν*. Sequitur enim ex oppoſitione *πολὺ θερμόν*. At verò vbi paulo pòſt conuertimus, Verùm pulmonis ſiccitates ſuperfluitatibus carent, & vocem puram habent: in Græcis exemplaribus corruptè legitur *καθαραὶ τῷ φλέγματι*, pro integro *καθαραὶ τῷ φθέγματι*. Sic autem legendum eſſe indicat vox obſcura & rauca, quæ videlicet puræ prægreſſæ opponitur. Sed & Aëtius libri quarti capite ſeptuageſimoſexto apertè vocem *φθέγματι* habet, etiamſi etiam in Galeni arte falſò *φλέγματι* legatur. Sed huiuſmodi infinita tum ex Latino toto adornato à nobis Galeno, tum etiam ex Græco à nobis correcto ſuſtulimus.

IN CAPVT SEXAGESIMVM SEXTVM.

Ibid.lit.G. *Et tales timidi ſunt natura, & puſillanimes, & ſegnes.* In Græco legendum eſt, pro *καὶ μάλιστα εἰ*, ex Galeno, *καὶ μελληταὶ καὶ*, id eſt (vt verti) ſegnes: quanquam in Galeni arte *μελιταὶ* falſò legatur. Aëtius pro ea voce relicta, aliam eadem ſignificatione vſurpat, *καὶ ῥάθυμοι* inquit. Falſò autem aliqui his locis Galeni ac Pauli legunt *ἀμεληταὶ*, id eſt negligentes, velut ipſi exponunt, ſignificatione non multum diuerſa: ſed hi *ἀμελεῖς*, non *ἀμεληταὶ* dicuntur, qui impigri ſunt, & *μελληταῖς* opponuntur.

IN CAPVT SEXAGESIMVM SEPTIMVM.

Col.365.lit.D. *Si uerò uice uerſa modicè aucta fuerit humiditas, plurimum uerò caliditas, uitioſi humores minimè in ipſis gignuntur.* Hæc tota fere periodus ex Græcis exemplaribus intercidit, & neque in Aëtio integra habetur. Neceſſario autem redintegranda eſt lectio ex Galeni arte: nam alioqui nec ſententia cohæret, neque omnino vera eſt. Sic ergo pro *καὶ κακόχυμοι γίνονται*, legendum eſt, *εἰ δὲ ἔμπαλιν, ἐπ' ὀλίγον μὲν αὐξηθείη τὸ ὑγρὸν, ἐπὶ πλεῖστον δὲ τὸ θερμὸν, ἥκιστα κακόχυμοι γίνονται*. Atque hãc lectionem vt rectam ipſe expreſſi.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM.

Col.366.lit.D. *Sed & ea quæ defluunt à corpore procurare oportet.* Hæc verba in Græco ita leguntur, *καὶ τῶν ἀποῤῥοιῶν δὲ προνοεῖν χρή*: hoc eſt, Sed & defluxionibus proſpicere oportet: quò ſcilicet contingant, non vt ne cõtingant: id quod verba ſequentia indicant, quibus modi proſpiciendi vt defluxiones contingant præſcribuntur, per balnea videlicet & exercitia multa, & per excretiones ante cibum per vrinam ac ventrem contingentes: itémque per apophlegmatiſmos & purgationes. Sunt enim *ἀποῤῥοιαι* defluctiones recrementorum ac ſuperfluitatum totius corporis, per omnes partes excrementis euacuandis deſtinatas contingentes, per ſudorem item ac inſenſibilem tranſpirationem decedentes. Plato verò etiam ſemen ſpinalis medullæ *ἀπόῤῥοιαν* dixit. Has itaque defluxiones tantò magis hoc loco procurare Paulus iubet quanto plus eiuſmodi recrementorum ac ſuperfluitatum in humidis natura temperaturis generatur. Eſt autem tranſcriptus hic locus ex libro ſexto Galeni De tuenda ſanitate, & habetur quoque apud Aëtium libri quarti capite nonageſimoſexto.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM SECVNDVM.

Ibid.lit.G. Principium huius capitis paucis verbis corruptum eſt. Proinde integram lectionem Græcam adſcribemus, quam ſequuti ſumus & expreſſimus. Quòd ſiquis longiorem tractationem requirit, habet eam apud Galenum libro ſeptimo methodi, & Aëtium libri noni capite triceſimo ſexto. Paulus compendio (vt ſolet) vſus, ſic tranſcripſit, *τῆς ξηρᾶς δυσκρασίας ἡ μέν τις ἐστὶν ἐν τῷ τὰ ἐκ τῆς στερεᾶς οὐσίας ὁμοιομερῆ σώματα γίνεσθαι ξηρότερα, ἥτις καὶ ἀνίατός ἐστιν· ἡ δὲ τῆς ὑγρᾶς παγείσης οὐσίας, ἢ τρίτη γε πρὸς ταύταις*, &c. Et paulo pòſt ſequitur quarta ſic legenda, *ἄλλη δὲ κατὰ τὰς μικρὰς ἀρτηρίας τε καὶ φλέβας συνισταμένη*. Reliqua quæ in hoc capite corrupta ſunt, minutiora ſunt, & ex noſtra conuerſione emendari poſſunt. Quidã etiam loci antea à nobis in commentariis medicis explicati ſunt. in his autem dolabellis aſperos tantùm locos, nec ſatis adhuc politos, & qui moram Latina noſtra legenti iniicere poſſint, dedolare inſtituimus.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM SEPTIMVM.

Col.369.lit.F. *Quandoquidem fungi fere noſtris ignoti ſunt, quod ad ſpecies uidelicet ac differentias ipſorum attinet.* Duas

ipſorum ſpecies hoc loco à Paulo propoſitas expendemus,quæ ſunt ex multis illis differentiis quas noſtri nouerunt,& ſuis nominibus cognitas in eſum aſſumunt.proinde boleti quos βολίτας Græci vocant, nomen Latinum apud nos ſeruant,contractum tamen,& ex triſyllabo fere monoſyllabum factum.boltz enim aut boltze appellantur.De his Plinius ait,In opimis quidem eſt is cibus:ita enim legi debet ex fide manuſcripti.vetuſtiſſimi apud me codicis: & non, Optimus quidem eſt is cibus.Quomodo enim optimum cibum diceret,cuius diſcrimen, periculum, ac venenum ipſe ſubiungit?Quos verò Amanitas Græci vocant,& ſecundi à boletis ordinis faciunt,ex hoc ipſo vſu & nomine quoque leue ſaltem indicium præbente,eos eſſe exiſtimo qui Morchen vulgò noſtrati appellantur,de quibus etiam prouerbium fertur,in eos qui nō ſui & iuſti temporis commoditatem ſentiunt, ſed alieni à ſe temporis incommoditate affliguntur. Succeſſum,inquiunt,habēt qualem Amanitæ in Maio. prodeuntes enim ſub veris initiū Amanitæ, ad menſem Maium penitus euaneſcunt.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMOCTAVVM.

Ibid.lit.G De chondro & alica quid ſentiam,in commentariis medicis abunde explicaui, itémque de panum generibus,ordeo,polenta,ac ptiſſana,quæ mihi viderentur expoſui,locis authorum adductis qui ſententiam meam confirmarent.His itaque vtatur qui volet,faſtidiat,reiiciat,ac damnet qui ſequi nolet, mea nihil referre puto. Hîc verò de maza adiiciam,eſſe ipſam farinam ordei coctam,quæ quò magis tenuis albáque ac pura eſt, tantò citius in ventriculo alteratur,& melius concoquitur diſtribuitúrque,& promptius nutrit. Quandoque etiam ex ordeo fricto (id eſt polēta) parabatur,ſimplici facta in aqua coctura,pingui aliquo addito,vt planè nihil ſit aliud maza quàm vt Germani vocant, ein muſs van gerſten mel. Quòd ſi eadem maza cum vino dulci aut ſapa diutius ſubigeretur,τελίη Atticis appellabatur: velut Galenus libro primo De alimentis teſtatur: quæ verò ſic parata non eſſet,ἄτελπος μάζα vocabatur,& hæc multi vſus apud Hippocratem eſt:& libro ſecundo De diæta,de ipſa ita ſcribit, μάζα προφυρηθεῖσα ῥανὶ, ἄτελπος κουφοῖ καὶ διαχωρέει καὶ ψύχει. καὶ ψύχει μὲν ὅτι ψυχρῷ ὕδατι ὑγρὴ ἐγένετο. διαχωρέει δὲ ὅτι ταχέως πέσσεται. κουφοῖ δὲ ὅτι πολλὸν τῆς τροφῆς μετὰ τοῦ πνεύματος ἔξω ἀποκρίνεται. Hæc recta eius loci lectio,quam etiam nuper in omnium Hippocr.operum conuerſione expreſſi.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMNONVM.

Col.370.lit.D. *Ochri & phaſeli præmacerati.* In Græcis hoc loco φασίολοι falſò legitur. Differunt enim phaſeli à phaſiolis. Et phaſelum quidem idem eſſe quod λάθυρον (id eſt cicerculam) Galenus quoſdam aſſerere dicit. At φασίολον vocari etiam δολοχὸν & λόβον (id eſt ſiliquam) idem libro primo De alimentis teſtatur. Ochron verò eruiliam Latinis dictam eſſe doctis quibuſdam placet.Nobis interim ea quæ de his authores tradunt boni conſulenda ſunt, donec ad certiorem rerum cognitionem perueniamus.Meminit etiam Hippocrates libro 2.De diæta, & Theophraſtus in octauo de hiſtoria plantarum.

IN CAPVT OCTVAGESIMVM.

Ibid.lit.F. Fructus fugaces dixi eos qui non durant, neque apti ſunt ad repoſitionem, quos eadem de cauſa, velut ab his qui durare poſſunt ac reponi,diſtinguentes,ὡραίους καρποὺς Græci vocant, non ſolùm quòd ὥρα appelletur ipſis id tempus quo proueniunt,ſed quòd ſint temporarii,ac minimè durent. ὥραν autem nominare Græcos id tempus in cuius medio Canis oritur,& eſſe id tempus quadraginta dierum, Galenus libro ſecundo De alimentis author eſt. Cæterùm quod ad finem huius capitis conuertimus, In ſumma verò omnes fugaces fructus frigefaciunt & humectant, &c. in Græcis exemplaribus corruptè legitur, καθόλου δὲ πᾶσα ὀπώρα,&c. non enim de ὀπώρα,ſed de ὡραίοις ipſi ſermo eſt.proinde ſic lectio corrigenda eſt, καθόλου δὲ πάντα ὡραῖα ψύχει τε καὶ ὑγραίνει, καὶ ὀλιγότροφά ἐστι καὶ κακόχυμα. At de ὀπώρα (id eſt de pomorum fructibus autumnalibus)ſequenti capite agit.& alioqui de his intelligi in vniuerſum non poteſt quòd frigefaciant & humectent,quum quidam ex ipſis calidam ac ſiccam vim habeant. Significat autem ὀπώρα non ſolùm fructus,ſed etiam tempus in quo hi fructus proueniunt. Eſt autem id tempus Canis ortus, quod principium ὀπώρης eſſe Galenus libro commentariorum in Hippocratis aphor.tertio,in aphoriſm. 14. prodit,& declarat hoc in libro.περὶ ἀχυμίας,his verbis,ἐμπλησθεὶς δὲ μετὰ τῶν ἡλικιωτῶν ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ τῆς ὀπώρας ἁπάντων τῶν ὡραίων, ἐνόσησα τὴν φθινοπώρου νόσον ὀξεῖαν. Vnde apparet etiam fugaces fructus partim ὥρας,partim ὀπώρας tempore produci,vſque ad ipſum Arcturi exortum,qui principium autumni eſt:& rurſus ὀπώρας temporis fructus partim ſub oporam partim ſub autumnum prouenire, vt non malè autumnales fructus appellentur Latinè,quum ὀπώρης tempus Latinam appellationem non habeat. poſſunt etiam malorum ac pomorum fructus appellari. Nam & Hippocrates μήλων vocem ad ὀπώρην adiecit in libro De morbis internis,de aqua intercute à ſplene orta loquens, quam ex huiuſmodi cauſa maximè fieri dicit, ὅταν,inquit,φάγῃ συκῶν χλωρῶν καὶ μήλων ὀπώρην. Sunt tamen etiam ex pomorum ac arborum fructibus, qui fugaces dici poſſunt,Perſica,& mora præſertim.

IN CAPVT OCTVAGESIMVMPRIMVM.

Col.371.lit.A. *Præcocia,& rhodacena,& Armenia,meliora ſunt Perſicis.* Quod hoc loco ῥοδακινὰ ſit legendum, & non δωράκινα,itémque infrà libri tertii capite ſexto,multis argumentis ac coniecturis vſus, libro ſecundo commentariorum medicorum aſſerui.Ea ſicui rectè habere videntur,ſequatur: ſin minus,nullus prohibeto vt quis à me diſſentiat.Ego ſanè adhuc in ea ſum ſententia, Rhodacena Græcis hæc Perſica dicta eſſe, & non δωράκινα ſiue δωράκια, ita vt ex Latinis duracinis, Græci nomen ſumpſerint:ſed omnino vice verſa,vt apud Latinos Rhodacenorum nomen in duracinorum appellationem corruptum ſit.Quo verò clarius adhuc cognoſcatur Rhodacena eſſe Perſicorum genus,& non δωράκινα ex rhodacenis per metatheſin corrupta,adſcribam Simeonis cuiuſdam Sethi appellati verba, quæ in libello De ciborum facultatibus ad Michaelem ducem Conſtantinopolitanum Imperatorem ante annos propemodum quingentos ſcripſit, Ῥοδακινά,inquit, οἱ μὲν ἐν τῇ τρίτῃ τάξει τεθήκασι τῶν ψυχόντων τε καὶ ὑγραινόντων· οἱ δὲ ἐν τῇ πρώτῃ, οἱ δὲ ἐν τῇ δευτέρᾳ· ὃ καὶ ἀκριβέστερον. ἀπογεννῶσι δὲ χυμὸν φλεγματικόν, καὶ δύσπεπτα τυγχάνουσι, καὶ ταχέως ἐν τῇ γαστρὶ διαφθείρονται. καὶ διὰ τοῦτο οἱ συνεχέστερον κατακόρως τούτων μεταλαμβάνοντες, πυρετοῖς ἁλίσκονται. βλάπτουσι δὲ τινὶ ἰδιότητι καὶ τὰ νεῦρα. δεῖ δὲ ταῦτα πρὸ τῆς ἄλλης τροφῆς προσφέρεσθαι, καὶ ἄκρατον τούτοις ἐπιπίνειν. τὰ δὲ ἐξ αὐτῶν πέπειρα τὴν γαστέρα προτρέπουσι· τὰ δὲ ἄωρα, ταύτην ἐπέχουσι· τὰ δὲ ξηρὰ, πλεῖον. ὁ δὲ χυλὸς τῶν φύλλων πινόμενος αἰρεῖ τὰς ἕλμινθας, ὡσαύτως καὶ τῷ ὀμφαλῷ ἐπιτιθέμενος μετὰ τῶν φύλλων. διεγείρει δὲ τὰ ῥοδακινὰ τὴν τῆς τροφῆς ὄρεξιν, λεπτύνει τε τὴν φλεγμαίνουσαν γαστέρα, καὶ τῇ γεύσει προσηνῆ ὄντα. ἐμποιοῦσι δέ τι ὀρρῶδες τῷ αἵματι εὔσηπτον. καὶ μετὰ μῆνα πολλάκις ἢ δύο ἀπογεννῶσι διὰ τὴν σῆψιν πυρετούς, οὐ κατὰ τοὺς ἀπὸ τῶν λεγομένων πραικοκίων γινομένους, (ἐκεῖνοι γὰρ ὀλιγοχρόνιοι καὶ διάλυτοι) ἀλλὰ χρονίους καὶ δυσλύτους. δεῖ δὲ παραφυλάττεσθαι τὸ ἐπιπίνειν τούτοις ὕδωρ, ἢ ὀξεῖαν προσφέρεσθαι τροφήν. Ex his verbis clarum fit rhodacena Perſici mali ſpeciem eſſe, atque ego quidē ea eſſe puto quæ Germanis pro locorum varietate alibi melotten,alibi cartomelen,alibi marillichen appellantur. Æſtate proueniunt, quum reliqua Perſica autumnum expectent. Galenus Rhodacenorum appellationem non nouit,ſed libro ſecundo De alimētis, de Armeniacis ac præcocibus loquens,ex Perſicorum genere hæc eſſe ait, quæ tamen illis bonitate præſtent, quum neque ſimiliter in ventriculo corrumpantur, neque areſcant:id quod etiam Paulus de ipſis hoc loco teſtatur: quanquam infrà libro ſeptimo mali Armeniacæ fructum,nunc præcocia vocari dicat,& eiuſdem eſſe cum Perſicis tradat facultatis,vt illic vnum & eundem fructum eſſe aſſeruerit,hic duos diuerſos quidem,ſed tamen Perſicorum generis, & his præſtantiores. Proinde ſi nouerimus qui fructus ſint hodie qui præcocia vocentur, itémque qui Armenia,in nulla de his amplius ambiguitate hærebimus.Sunt itaque præcocia,ceraſa illa ad Rhenum obrincana ſiue Rincauiana, alicubi etiam Maguntiaca appellata.Nam hinc ad multos locos tranſmittuntur, & non ita in multis Germaniæ locis naſcuntur, aut nota ſunt. Proueniunt autem ſub ipſum menſem Maium primi omnium fructuum arboreorum. Ab his proxima prodeunt Ar-

menia siue Armeniaca, nec ipsa hodie Persicorum, aut etiam velut ab aliis factum est, prunorum generis iudicata, sed cerasorum generis facta, aut certè cerasorum appellationem sortita, & vulgò amarellen, corrupta vt apparet ex Armeniis voce, appellata. Atque hos fructus experientia cognitum est non similiter vt autumnalia illa persica, neque in ventriculo arescere, neque corrumpi, suntque insuper ad esum iucundi, velut Paulus ex libro secundo Galeni De alimentis, de ipsis testatur. Quò verò de præcocibus certius cognoscamus, esse eos fructus quos indicauimus, suprà citati Simeonis ex eodem libro verba adscribemus, Πραικόκια εὔφθαρτα μέν εἰσι. τὸ δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπογεννώμενον αἷμα, μοχθηρόν ἐστιν. εἰσὶ δὲ ψυχρὰ καὶ ὑγρὰ κατὰ τὴν δευτέραν ἀπόστασιν, καὶ τῶν ῥοδακινῶν κακοχυμώτερα· προτρεπτικὰ δέ ἐστι δηλονότι γαστρὸς, καὶ τὴν ξανθὴν καταπαύουσι χολὴν, μήπω πεπειρασμένα ὄντα. συνεχέστερον δὲ μεταλαμβανόμενα, πυρετοὺς ἀπεργάζονται. δεῖ δὲ ταῦτα πρὸ τῶν ἄλλων ἐσθίειν. ὕστερον γὰρ ἐσθιόμενα ἐπιπολάζει ταῖς τροφαῖς, καὶ φθείρουσι ταύτας τῇ εὐφθάρτῳ αὐτῶν φύσει. Porro reliqui fructus hoc loco à Paulo propositi satis noti hodieque sunt fere omnibus. Serica saltem ignota sunt, & non ea sunt quæ esse existimarunt etiam docti quidam, inter quos & Ruellius est, qui omnem stirpium historiam ex vtriusque linguæ authoribus nuper diligenter congessit. De his ergo videamus. Serica itaque ægrè concoqui, stomacho incommodare, & parum alere Paulus hic dicit, & planè ex Galeno transcripsit, qui libro secundo De alimẽtis fere in hanc sententiam de Sericis loquitur, Non habeo quod de his, inquit, testimonium præbeam, quòd aut ad sanitatis conseruationem, aut morborum curationem faciant. Est enim edulium muliercularum & puerorum effrænatorum, quod parum nutrit, ægrè concoquitur, simúlque nec stomacho commodum est. Hæc & nihil amplius de Sericis Galenus. Nam verba quæ sequuntur, τροφὴν δηλονότι καὶ αὐτὰ δίδωσιν ὀλίγην τῷ σώματι, redundant. antea enim τὸ ὀλιγότροφον de ipsis prædicauit. Nec præterea quicquã de sericis apud Græcos ac Latinos scriptores reperio, vno Plinio excepto, qui alterum Tuberum genus à colore sericum dictum scribit. Quò verò quid sint Tuberes de quibus simul cum Ziziphis agit, cognoscamus, Plinii locum libri decimiquinti capite decimoquarto adscriptum expendemus, Æquè peregrina sunt Zizipha & Tuberes, quæ & ipsa non pridem venêre in Italiam. Hæc ex Africa, illa ex Syria. Sextus Papirius quem consulem vidimus, primus vtraque attulit diui Augusti nouissimis temporibus, in castrorum aggeribus sata, baccis similiora quàm malis, sed aggeribus præcipuè decora, quoniam & in tecta iam syluæ scandunt. Tuberum duo genera, candidum & à colore Sericum dictum. Ex his Plinii verbis primùm intelligimus Zizipha & Tuberes diuersa malorum genera esse, & ex diuersis regionibus in Italiam allata, deinde Tuberum duo genera esse, alterum candidum, alterum item à colore Sericum appellatum. Accipio autem eum serici colorem qui serici natiui, puri, & adhuc crudi est, qui sanè subflauus existit. Ab hoc itaque colore, Serica pomorum generis fructum, aliàs Tuberes appellatum, nomen habere Plinio referente credo, & non alia esse Plinii Serica quàm ea quæ Galenus loco suprà citato σηρικὰ dixit, itémque Paulus hic ex eodem transcripsit, facilè animum induco, quum non alia apud vllos populos esse ex vllis scriptoribus constet. Aut vt Serica hæc eadem sint quæ & Zizipha, haud scio qua fide docti quidam (velut dixi) inducti sibi persuaserint. partim enim simpliciter pronũciant, Galeno esse Serica quæ alio nomine Zizipha dicuntur, partim veluti hoc iam ipsis dato, recentiorum Græcorum sententiam de his diuersam à Galeni traditione producunt, & seipsos implicant, dum diuersis rebus diuersas facultates à diuersis authoribus attribui non animaduertunt: partim Arabas medicinæ scriptores Græcorum recentiorum sententiam sequutos, quod tamen illos latuit, grauissimè coarguunt, & ignorantiæ damnant: quæ omnia ex eo consequuta sunt quòd Serica à Galeno damnata, & Zizipha à posterioribus laudata, eundem fructum esse putauerũt: rectè an secus, ipsi viderint. Nobis satis est vt nostram opinionem tueamur, qua Zizipha à Sericis diuersa esse, argumentis adductis nixi asserimus, de quibus quid etiam Simeon ille sentiat adscribamus, Ζίζιφα, σύμμετρά ἐστι τῇ ὑγρότητι καὶ τῇ θερμότητι. ἰδιότητα δὲ ἔχουσι τὸ τὴν δριμύτητα καταπαύειν τοῦ αἵματος. χρηστὸν δὲ χυμὸν γεννᾷ, καὶ κινεῖ τὸ ὀρρῶδες τοῦ αἵματος· λιοτελεῖ τε τὸ τούτων ἀπόζεμα πρός τε βῆχας καὶ δυσπνοίας, καὶ ὦ στήθει, καὶ τοῖς νεφροῖς, καὶ τῇ κύστει· κρείττονα δὲ τὰ μείζονα. τοιαῦτα δέ εἰσι τὰ ἐδέσιμα· καταπαύουσί τε τὸν ἀπὸ δριμέων χυμῶν ἔμετον· πλὴν δύσπεπτά εἰσι, καὶ ἁπλῶς βλαπτικὰ, καὶ διὰ τοῦτο κρεῖττον τῷ τούτων χρῆσθαι ἀποζέματι. Hæ Ziziphorũ facultates sunt, quas Galenus Sericis nõ attribuit, vt qui de diuerso fruct[us] genere loquatur. Quid igitur? Sericáne Galenus nouit, Zizipha nõ nouit? & posterior ætas Zizipha nouit, Serica non nouit? Galenus & Serica nouit, & Zizipha: & de Sericis quidẽ ea quæ suprà adduximus prodidit: de Ziziphis verò eodẽ libro inter syluestriũ plantarum fructus mẽtionem facit. Quibus omnibus in cõmuni adscribit quòd parũ alunt, & mali succi sunt: atque hoc est quod etiam Simeon de ipsis dixit δύσπεπτά εἰσι καὶ ἁπλῶς βλαπτικά. At reliquas facultates à Simeone relatas, ex cultu Ziziphis postea accessisse credibile est, quum inter agrestes relatæ sint à Galeno arborum plantas, vt quæ centum plus minus annis ante ipsum in Italiam venerint, & semper in dies ampliore cultu mitigata sint, & hunc vsum adepta quem de ipsis Simeon prodidit, etiam hodie pharmacopoliis nota sunt, Iuiubas vocant. Fructus est vuam passam fere referens externo aspectu, rubeus tamẽ etiam vbi est ita arefactus, ossiculum habẽs in meditullio paruum, & in eo nucleum exiguum: atque hoc est quod Plinius dixit, Baccis similiora quàm malis. Serica verò qui post Galenum nouisset & Paulum, nondum legi. Palladius tuberes quidem nouit, sed serica eorum genus non prodit.

IN CAPVT OCTVAGESIMVMOCTAVVM.

Col. 373. lit. C. *Coquere autem oportet primùm leniter ac paulatim, ut ne pars quædam diffundatur, pars uerò consumatur.* Hanc esse huius loci sententiam intelligunt omnes qui vnquam lac coxerunt, aut coqui viderunt. Proinde corruptam lectionem quæ sic habet, Ἑψεῖν δὲ τὸ μὲν πρότερον ἡσυχῇ καὶ ἐπ' ὀλίγον, ὡς μέρος μέν τι διαχωρῆσαι, μέρος δέ τι τακῆναι, hoc modo emendare oportet, ἑψεῖν δὲ τὸ μὲν πρότερον ἡσυχῇ καὶ ἐπ' ὀλίγον, ὡς μὴ μέρος μέν τι διαχυθῆναι, μέρος δέ τι τακῆναι. Hæc lectio sanam ac rectam sententiam exhibet, quam expressi. Nec longiore declaratione opus esse puto iis qui verba & rem expendere voluerint. Quòd verò tenue & serosum in lacte per ignitos silices iniectos exhauriatur ac consumatur, omnes Græci medici prodiderunt. Meminit rursus Paulus infrà libri tertii capite quadragesimosecundo, & libri septimi capite tertio: atque ibi κάχληκας vocat quos hîc κόχλακας appellat. Sunt autem hi lapides silices nobis dicti. Non esse autem alios lapides accipiendos, Galenus libro decimo simpl. pharmac. apertè docet: ἐμβαλλομένων, inquit, διαπύρων λίθων· εἰσὶ δὲ χρὴ τούτοις οὓς ὀνομάζουσι κάχληκας. Hippocrates quoque ita vsurpat libro septimo Epidematum, in Eratolas filio dysenterico, ὀροποτήσαντι δὲ καὶ γαλακτοποτήσαντι ἐν κάχληκι πεπυρωμένῳ, μετριώτερα ἐγένετο τὰ ἀλγήματα καὶ τὰ ὕφαιμα, hoc est (velut nu- per in tota Hippocratis scriptorum à me facta conuersione expressi) Vbi serum & lac bibisset, silice candefacta immissa, dolores & subcruentæ egestiones moderatiores fiebant. Sed in Græcis exemplaribus falsò ἐν γάλακτι πεπυρωμένῳ legitur, pro ἐν κάχληκι πεπυρωμένῳ. Dioscorides libro quinto etiam calcem ἐκ τῶν κοχλάκων fieri dicit, σκευάζεται δὲ, inquit, & ἐκ λίθων κοχλάκων καιομένων: sed hodie peculiaris lapis effoditur ad calcem parandam, qui & calcarius inde à nostris appellatur. At hic vt ignitus lacti immittatur ineptus est.

IN CAPVT CENTESIMVM.

Col. 375. lit. F. *Temporum pulsationes, oculi mane tument.* In Græcis codicibus habetur, νυγμοὶ κροτάφων, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τὸ πρωῒ δακρύουσι. Sed vetustissima quædam translatio σφυγμοὶ legit pro νυγμοὶ, & pro δακρύουσι habet οἰδέουσι, quam nos sequuti sumus.

Ibid. lit. H. *Angina, capitis ulcuscula manantia achores appellati, teredines.* In Græco lectio est corrupta. habet enim συνάγχη, νύκλωρ, τερηδόνες. Vox itaque νύκλωρ & per se nihil hoc loco significat, & nec ad anginam præcedentem, nec ad teredines sequentes referri potest. Proinde pro νύκλωρ legendum puto ἄχωρ, cuius vlcusculi rationem & etymon in commen-

tariis medicis ostendi. Videntur autem non ineptè ἄχωρες teredinibus præmissi. Sunt enim τερηδόνες, ossis capitis caries, ob quam cutis de capite alia atque alia parte discedit, velut Hippocrates libro secundo de morbis docet. Vetus tamen illa translatio cuius proximè mentionem feci, videtur πνιγμὸς legisse pro νύκτωρ. habet enim suffocationem, quæ & ipsa non malè anginam sequitur.

Col. 376. lit. A. *Commodi sunt & ieiuni uomitus, quos aliqui uocant syrmaismos.* Galenus in glossis Hippocraticis συρμαϊσμὸν purgationem moderatam eorum quæ in ventre sunt esse dicit. Et in secundo commentar. in librum Hippocratis De articulis, moderatas euacuationes, siue per sedem siue per vomitum fiant, veteres συρμαϊσμοὺς vocasse scribit. Proinde etiam Paulus ieiunos vomitus ita aliquos appellare dicit, nimirum non ab accepto cibo, sed dato medicamento ortos.

Ibid. lit. F. *Et parcius bibere, & uinum meracius bibere.* In Græcis pro ἀκρατέστερον legendum est ἐγκρατέστερον, id est parcius, & non plenius ac liberalius, quum alioqui corpus fluxionibus ac humoribus sit obnoxium. Sed tamen ἄκρατον, id est vinum meracum, bibere, ad humorum videlicet concoctionem, præcipit, quod ἀκρατοποτεῖν appellat.

Ibid. lit. H. *Vtere igitur odoratissimis ac acribus cibis.* Græcè quidem habetur, χρῶ τοῖς ὀπωδεστάτοις καὶ δριμέσι, id est vtere succulentissimis & acribus cibis. Verùm nec acria cum succulentis cohærent, nec tempus æquinoctii verni pituitam augens, succosos cibos expetit. Legendum igitur est χρῶ τοῖς εὐωδεστάτοις, pro τοῖς ὀπωδεστάτοις: & rursus eadem ratione, legendum est paulo pòst in æquinoctio autumnali, καὶ προσφέρεσθαι δριμύτατα καὶ εὐωδέστατα, non autem (vt iam habēt impressi codices) δριμύτατα καὶ ὀπωδέστατα. Atque ita legit quoque veteris illius translationis author, qui vtroque loco odoratos ac acres cibos habet.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI
Dolabellarum in Paulum AEginetam liber secundus.

IN CAPVT SEPTIMVM.
Columna 378. litera G.

VERVM *iuxta numerorum ordinem boni sunt, tertius, quartus, quintus, septimus, nonus, undecimus, decimusquartus, decimusseptimus, decimusoctauus, uicesimus.* Hoc loco desunt in Græcis exemplaribus, ἑβδόμη, ἐννάτη. & ἑπτακαιδεκάτη. qui dies singuli suis locis reponi debent. Nam ordinem numerorum hoc loco ostendit, dignitatem verò paulo antè ex Galeno apposuit. Galenus autem hæc omnia de diebus iudicatoriis diligentissimè conscribit, quarto commentariorum in librū primū Hippocratis de morbis popularibus: & in commentario in secundum librum Aphorismorum, in aphor. 23, ac 24. & longè clarissimè in tribus illis libris quos priuatim de diebus iudicatoriis inscripsit.

IN CAPVT DVODECIMVM.

Col. 380. lit. G. In octauo pulsus genere quod circa rhythmum consistit, Græca lectio corrupta est ac manca, quæ ex libro primo Galeni de pulsuum differentiis restitui potest, eo modo quo ego sententiam expressi, ita vt non Galeni lectionem ad verbum sequamur. Galenus enim in vniuersum de omnibus ætatibus exemplum proposuit: Paulus autem id ad puerilem ætatem more quodam suo contraxit. Sic ergo rectam lectionem repones, οἷον σημειωσαμένου σου παιδίον, ὁ μὲν ἴδιος τῆς παιδικῆς ἡλικίας κατὰ τὸν ῥυθμὸν γινόμενος σφυγμὸς, εὔρυθμος καλεῖται· ὁ δὲ διαφθείρων, ἄρυθμος. καὶ τοῦ διαφθείροντος, ὁ μὲν τὸν τῆς πλησίον ἡλικίας ῥυθμὸν μεταλαμβάνων, παράρυθμος· ὁ δὲ τὸν τῆς ἀκμαστικῆς, ἑτερόρυθμος· ὁ δὲ μηδὲ τὸν ταύτης διασώζων, ἔκρυθμος προσαγορεύεται. Hæc lectio Pauli integra est & genuina.

Ibid. lit. B. In eodem capite, in nono pulsus genere, vbi de inæqualitate quæ in vno pulsu consistit, agit, vna vox corrupta totam sententiam vitiat. Sic autem habent exemplaria, ὥσπερ ἐπὶ τῆς κινήσεως τυχὸν, hoc est, velut verbi causa in motu: quæ lectio etiamsi recta esset, tamen τυχὸν legi oporteret. nam hac voce etiam paulo anteà vsus est. Sed recta lectio illa non est, verùm ita legi debet, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ τῆς κινήσεως χρόνου, hoc est velut in tempore motus. Quòd autem hæc genuina lectio sit, ex versu sequente vndecimo constat, vbi de tempore motus dictum velut repetens ait, Οὐ μόνον δὲ κατὰ τὸν χρόνον τῆς κινήσεως, τὴν κατὰ μίαν πληγὴν, ἐν ἑνὶ μορίῳ τῆς ἀρτηρίας, ἀνωμαλίαν ἐγχωρεῖ γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν τόνον τῆς δυνάμεως. οὐ μὴν οὔτε κατὰ τὸ ποσὸν τῶν διαστάσεων· οὐ γὰρ οἷόν τε τὸν αὐτὸν σφυγμὸν ἐν ταυτῷ μορίῳ μέγαν τε καὶ μικρὸν γίνεσθαι, οὔτε κατ' ἄλλο γένος, ἀλλ' ἐν διαφέρουσι μορίοις· κατὰ διαφέροντα δὲ μόρια τῆς ἀρτηρίας ἐν ἑνὶ σφυγμῷ ἀνωμαλία γίνεται διττή. Hunc locum etiam ideo totum ac integrum adscripsi, quod in Græcis codicibus corruptissimè legitur.

Ibid. lit. D. In eodem capite, quo loco in catochis arteriæ locum propriè calidiorem reperiri dicit, velut quibus conuulsio imminet cum graui in somnum delatione, Græca exemplaria falsò habent, καθάπερ τοῖς παθησομένοις μετὰ καταφορᾶς. Legēdum enim est, καθάπερ τοῖς σπασθησομένοις μετὰ καταφορᾶς. Ita enim habetur apud Galenum libro quarto De puls. causis.

IN CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Col. 399. lit. D. *His proxima est alia urina, quæ in multis morbis apparet propè admodum accedens ad uinum tenue ac album.* In Græcis exemplaribus deest vox vini, quam & ratio adscribendam esse monet, & prægressa mētio eius quæ tenuis est adeo ac alba velut aqua, cōfirmat, & Galenus, vnde hìc locus sumptus est, testatur libro primo De iudiciis. Sic ergo legendum est in Paulo, ἐν πολλοῖς νόσοις φαινόμενον ἐγγὺς ἱκανῶς οἴνου τοῦ λεπτοῦ καὶ λευκοῦ.

IN CAPVT DECIMVMQVINTVM.

Ibid. lit. H. *Perfectæ itaque concoctionis nota est, sputum leue, album, &c.* Hoc loco tres voces corruptæ in codicibus Græcis sententiam vitiarunt. legendum enim est γνώρισμα pro γνωρίσματα, & mox ὑπόπτυσμα pro ὑπόπτυσμα: & postea legendum, εἰ δὲ πτύοιτο μὲν, ἀλλὰ λεπτὸν, pro eo quod falsò habetur, εἰ δὲ μὴ πτύοιτο μέλαν, ἀλλὰ λεπτόν. Hæc clariora sunt quàm vt rationem expetant, & ex Hippocrate, Galeno, ac Aëtio constant.

IN CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Columna 400. lit. C. *Frigefacientia sint rosaceum, & oleum omphacinum absque sale præparatum. Verum hæc ipsa uehementer frigefacta sincipiti infundere oportet.* In Græcis exemplaribus legendum est, τὰ δὲ ψύχοντα, ῥόδινον ἔστω, καὶ ἔλαιον ὀμφάκινον χωρὶς ἁλῶν ἐσκευασμένον. ψύχοντα δὲ αὐτὰ σφοδρῶς καταχεῖν δεῖ κατὰ τοῦ βρέγματος, &c. Atque hoc ex Aëtio, qui ex octauo libro methodi Galeni, etiam quomodo frigefacere ipsa oporteat, docet libri quinti capite sexagesimoprimo: nimirum vt vas in quo continetur oleum, suspendatur in puteum, ita vt aquam contingat: aut vt aquæ frigidæ salienti vas subdatur, aut vt nix forinsecus vasi circundetur. De quibus modis etiam in commentariis in librum secundum Galeni κατὰ τόπους satis multa dixi: quemadmodum quoque de oleo absque sale præparato, in primo cōmentariorum in idem Galeni opus. Quo loco etiam memini pro oleo absque sale, in Græcis medicis sæpe suppositum esse, oleum citra olearum germina præparatum, ob vicinitatem scripturæ, ἄνευ θαλλῶν, pro ἄνευ ἁλῶν, & vicissim. Hoc certè Pauli loco rectè legi χωρὶς ἁλῶν (id est sine sale) ex multis Galeni locis ostēdi potest, vt ex 8. meth. vnde Paulus trāscripsit, & ex his quoque in quibus ad similes affectiones eo vtitur: sicut in secūdo κατὰ τόπους, vbi oleū rosaceū

ex oleo omphacino χωρὶς ἁλῶν præparato, ad capitis dolorem ex ardore obortum, commodum esse scribit. Et primo κτ' γένη, ad inflammationes & ignes sacros, rosaceum ex oleo omphacino ἀνάλοι (id est insulso) præparatum laudat. At libro tertio ὑγιεινῶν, vbi sic ait, καὶ μὴν δὴ καὶ τῶν ἄλλων ἐλαίων ἁπάντων οὕτω γνωρίσεις τὴν δύναμιν, ὅσά τε καταχρηστικῶς ὀνομάζεται, καὶ ὅσα σκευάζεται δι' ἁλῶν, ἢ ῥιζῶν, ἢ βοτανῶν, ἢ βλαστῶν, ἢ φύλλων, ἢ καρπῶν, & interpres Linacer conuertit, Quin & reliquorum omnium olei generum ita deprehendas vires, etiam quæcunque per abusionem nominant, ex sale, ex radicibus, ex herbis, ex germinibus, ex foliis, vel fructibus, propterea videlicet quòd hæc habent. Hoc sanè Galeni loco ego libentissimè legerim διὰ θαλλῶν, id est ex oleæ germinibus, pro δι' ἁλῶν, id est ex sale: vt sicut oleorum quæ ex radicibus & herbis, & germinibus, & foliis, & fructibus præparantur mentionem facit, ita primùm eius nomenclaturam fecisse putandus sit quod ex oleæ non fructu sed germinibus exprimitur. Non tamen mutaui receptam lectionem in proxima Galeni totius Latina per me facta editione, vt hîc loco ita ferente admonerem satis esse duxi. Porro paulo pòst hoc Pauli loco habetur, Εἰ δ' ἅμα καταῤῥῷ πυρέττοιεν, &c. vbi legendum est vna voce adiecta, Εἰ δ' ἅμα κορύζῃ καὶ καταῤῥῷ πυρέττοιεν, id quod ex Galeno, & Aëtio libri quinti capite sexagesimotertio constat. Sed & mox δίαιτα γλυκύχυμος, legenda est, pro γλυκύθυμος, ex libro octauo methodi, quanquam Aëtius λεπτὴν δίαιταν habeat. At quod mox sequitur, Vbi verò egressi sunt, & vires refecerint, ad balneum rursus inducantur: & postea calidam aquam bibant, & ptisanæ succum, &c. corruptè legitur in exemplaribus Græcis: quod verò nos expressimus integrũ est, & habetur partim apud Galenũ, partim Aëtium libri quinti capite 65. hoc modo, Ἐξελθόντας δὲ καὶ ἀναλαβόντας τὴν δύναμιν, εἰσάγειν ἐκ δευτέρου εἰς τὸ λουτρὸν, καὶ μετὰ ταῦτα πιεῖν θερμὸν ὕδωρ διδόναι, καὶ πτισάνης χυλὸν, &c.

IN CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Ibid. lit. G. *Sed & quod à rigore incepit, neque ardore, neque frigore uehementi pragresso.* In Græcis exemplaribus hoc loco particula μὴ redundat. Legendum enim est, καὶ τὸ ἀπὸ ῥίγους δὲ ἄρξασθαι τὸν πυρετὸν, &c. ex Galeno primo De differentiis febrium.

IN CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

Col. 401. lit. B. *Quum autem aluus non subit, aquam mulsam cum oleo per clysterem infunde. At totum corpus rarefacere non conuenit ante euacuationem.* Græcorum exemplarium & malè distincta, & falsa est hoc loco lectio. Sic enim habent, Μὴ διαχωρούσης δὲ τῆς κοιλίας, κλύζειν μελικράτῳ. δι' ἐλαίου δὲ ὅλον τὸ σῶμα πρὶν μὴ κενῶσαι μανοῦν οὐ χρή. Recta autem & distincta lectio est apud Galenum vndecimo methodi hoc modo, Μὴ διαχωρούσης δὲ τῆς κοιλίας κλύζειν μελικράτῳ μετ' ἐλαίου. τὸ δ' ὅλον σῶμα πρὶν μὲν κενῶσαι μανοῦν οὐ χρή. Hanc sententiam habet etiam Aëtius libri quinti capite septuagesimosexto, his verbis, Μὴ διαχωρούσης δὲ τῆς γαστρὸς, κλύζειν χρὴ μελικράτῳ μετ' ἐλαίου μόνον. τὸ δὲ ὅλον σῶμα ἔξωθεν πρὶν μὲν κενῶσαι, διαφορεῖν οὐ χρή. Porro sicut hic locus vitiatus habetur in Paulo, & rectè legitur in Galeno: ita vice versa locus paulo inferius rectè legitur in hoc capite Pauli, vitiatus autem habetur in Galeni exemplaribus paulo pòst præcedentem locum libro methodi vndecimo. Paulus sic habet, μετρίου δὲ ὑπάρχοντος τοῦ πυρετοῦ, καὶ τῶν δυνάμεων ἰσχυρῶν, ἅμα τοῖς πέψεως σημείοις, ὠφελεῖ τοὺς τοιούτους βαλανεῖα, καὶ ἡ τοῦ οἴνου πόσις, ὅσα τε τῶν ἀλειμμάτων μανωτικά. At in Galeno reliqua rectè, sed καὶ τῶν δυνάμεων οὐκ ἰσχυρῶν falsò legitur, contra omnem rationem, contra Græcæ orationis vim, quæ præcedens negatum cum sequenti affirmato per particulam ἅμα non copulat, denique contra ipsius etiam Galeni sententiam, quam paululum progressus his verbis explicat, Εἰ δὲ μηδὲ τὰ τῆς πέψεως εἴη σημεῖα, μηδὲ ταῖς δυνάμεις ἰσχυρὰς ἔχειν φαίνοιτο, στοχάζεσθαι τοῦ ἀδυνάτου· ὥστε οὔτε λούσαις αὐτὸν, οὔτε ἀλείψαις τοῖς μανωτικοῖς φαρμάκοις, οὔτε οἶνον δώης, οὔτε ψυχρόν. Quare recta hîc est Pauli lectio, Galeni verò vitiata: ideóque sic reddidimus. Moderata verò si est febris, & vires robustæ, vnà cum concoctionis signis, &c.

IN CAPVT VICESIMVM.

Ibid. lit. H. *Atque hæc quidem ueterum curatio erat.* Hic locus rectissimè legitur in Græcis exemplaribus, ea sententia quam ego expressi, si vna tantùm particula εἰ mutetur in ἐν, & sic legatur, Ταῦτα μὲν ἐπὶ τῶν παλαιῶν, καὶ οὐδὲν θαυμαστὸν, ἐν γυμνασίοις μᾶλλον καὶ τροφῆς ἐνδείᾳ τῶν τότε διαιτωμένων ἀνθρώπων. Nihil enim hîc deest quod ex Galeno, aut Oribasio, aut Aëtio sit farciendum, sicut cætera ex iisdem Paulus transcripsit: sed hunc locum Paulus de suo attexuit, curationem tertianæ suo tempore à veterum curatione euariare docens, prout victus ratio immutata est. Non puto autem alicui dubium esse quin ἐπὶ τῶν παλαιῶν significet veterum temporibus, quum etiam ἐπὶ Ὁμήρου, Homeri tempore accipiamus.

IN CAPVT VICESIMVMTERTIVM.

Col. 402. lit. E. *A porcinis carnibus ægri prohibeantur, & ab omnibus quæ uiscosa sunt, & tardè transeunt, & à frigefacientibus ac humectantibus eduliis omnibus.* Hoc loco videri possit corrupta esse Pauli lectio, vbi à frigefacientibus & humectantibus eduliis quartana laborantes prohibendos esse dicit, quum tamen humida & vt febri & vt sicco, atræ bilis humori competant, vt proinde pro ὑγραινόντων voce, ξηραινόντων legi debere suspicio oboriatur, nimirum quòd à frigidis & siccis eduliis prohibendos esse quartanarios præceperit, non à frigidis ac humidis. At huic suspicioni ita occurrendum est, Sicut frigidis eduliis interdicit Paulus in quartana, velut incommodis frigido atræ bilis humori, quum tamen commodent febri, iuxta illud Hippocratis, Cõtraria contrariis curantur: ita humidis interdicit, velut incommodis atræ bili, vt humori, etiamsi febri commodent, iuxta illud Hipp. sect. 1. aphor. 16, Victus humidi omnibus febricitantibus conferunt. Porro sicut frigida & humida prohibet hac qua dixi ratione: sic calida & sicca concedit, velut commoda frigido atræ bilis humori, etiamsi vtraque incommoda sint febri, in quantum febris est. Non igitur ξηραινόντων vox pro ὑγραινόντων legi potest, sicut quibusdam ex artis ratione visum est. non enim prohibuit siccantia edulia, sed humectantia, velut ostendimus. Et siccantia ipsum non prohibere indicio sunt salsamenta & sinapi, quorum vsum mox deinceps præscribit, quæ siccantem vim habent. Proinde recta hæc Pauli lectio est qua iubet εἴργειν αὐτοὺς τῶν ψυχόντων καὶ ὑγραινόντων ἐδεσμάτων πάντων. & iisdem verbis apud Galenum libro primo curandi methodi ad Glauconem, & apud Aëtium libri quinti capite octuagesimoquarto habetur. Nec satis constat an Leonicenus in Galeni translatione ipse ex sua sententia, aut exemplaris sui præscriptum sequutus, ξηραινόντων verterit: aut postea aliquis pro suo arbitrio humectant in exsiccant commutarit. Cæterùm ad finem huius capitis habetur medicamentum quod succum cyrenaicum recipit. sed lectio corrupta, ex Aëtio libri quinti cap. 84, restitui potest, hoc modo, Ἐν οἷς δεῖ καὶ τὸ σιλφίου ἡμῖν ἁπάντων δοκιμώτατον ὀπὸν τοῦ κυρηναϊκοῦ λαμβάνειν.

IN CAPVT VICESIMVMSEXTVM.

Col. 403. lit. E. *Porro lipyriæ & fumosæ, & quæcunque præter relatas, febres dicantur, quum ex relatorum genere sint, curationes quoque de illis dictas ac dicendas exigunt.* Eiusdem generis esse hepialos & lipyrias febres Galenus libro de inæquali intemperie prodit, pro minoris ac maioris ratione, ita vt in vtrisque immodicum frigus ac calor percipiatur: non tamen in eodem loco, sed calor intrinsecus circa viscera, frigus in externis partibus omnibus. Videtur itaque λειπυρίας πυρετὸς dictus à leni & miti febris feruore, quasi λεῖος πυρετὸς, aut λείας πυρίας ἐπιφέρων: quanquam hæc originatio non adeò conueniat ei, quòd eodem loco perniciosas febres ardentes itidem tales velut lipyrias esse dicit: & quòd in commentario quarto super aphorism. Hippocratis 48. symptomata illa, vt exteriores partes frigidæ sint, & interiores vrantur, tantùm in ardentibus febribus perniciosis, aut malignissimis veluti lipyriis, accidere dicit. Hippocrates autem febrem ardentem in lipyriam transire, & postea in hepialum mutari scribit: cuius hæc sunt verba in libro de

iudicationibus.φιλέει δὲ καὶ εἰς λεπτοτέρην περιΐστασθαι, καὶ λαμβάνει μάλιστα πεντήκοντα ἡμέρας καὶ ἐπιτηδεύονται. At verò quas fumoſas appellaui, τυφώδεις Græcè dicuntur, ἀπὸ τοῦ τύφεσθαι, id eſt à fumigando, eo quòd ita ſuccenſæ ſint vt velut ligna quæ ardent ita vt fumum edant, etiam ipſæ fumigent, lento videlicet motu progreſſum facientes: quod declarat Galenus libro primo de iudiciis in fine. Conſiderandū eſt, inquit, quiſnam ſit in morbo motus, hoc eſt vtrum acutè aut lentè, καὶ οἷον τυφόμενον κινοῖτο, id eſt fumigans moueatur. Eandem item ſimilitudinem amplius explicat libro ſecundo De differ. febr. fine, τύφεται τοιγαροῦν, inquit, δίκην ξύλων ὑγροτέρων ἀθρόως ἐπιβληθέντων ὀλίγῃ φλογί. Loquitur de ſanguine qui poſterius ex aliis partibus, ad eam in qua iam calor accenſus eſt & augetur, influit: atque primùm quidem fumigat, eo quòd iam putrefactis ſuperfluitatibus miſceatur, & quòd impactus nō perfletur: poſtea verò ſimiliter vt priores illæ ſuperfluitates putreſcit, ita vt omnia tandem febrilem caliditatem accendant. De eo item qui afficitur hoc modo, loquēs, ὑποτυφόμενον ipſum appellat, quaſi in quo nondum plenè accenſa febris adhuc fumiget. Porro τῦφος etiam ſtuporem ſignificat, vnde τυφώδης dicitur ita affectus, Hippocrati libro quarto morborum popularium: & τυφομανία, mixta ex phrenitide & lethargo affectio, velut Galenus in gloſſis Hippocratis exponit. Verba Hippocratis hæc ſunt, μετὰ πλειάδων δύσιν ὁ Κεράμων τοῦ ἀδελφοῦ ὑπὸ τεταρταίου ἁλισκόμενος τυφώδης ἱδρύνθη· ἕτερος τὴν αὐτὴν ὥρην ἀληθεῖ τυφομανίῃ. Habent tamen exemplaria Hippocratis impreſſa τυφλώδης, & τυφλομανίη falſò, ſicut etiam in eodem libro non longè à fine, τυφλώδης rurſus pro τυφώδης habetur. Porro Aëtius libro quinto cap. 89. diſtinctionem inter has febres talem facit, Fiunt, inquit, aliquando ignis ſacri affectiones circa aliqua viſcera, febrem ardentem & habitualem inducentes. Et ſi quidem circa ventrem fuerit ignis ſacer, febrem ex his locis accenſam lypiriam nominant: ſi verò circa hepar, τυφώδη, id eſt fumoſam: ſi circa pulmonem, κρυμώδη, id eſt algidam. Sed horum fidem apud authorem relinquimus.

IN CAPVT VICESIMVM OCTAVVM.

Ibid. lit. G. *Continentium (ſynochos Græci uocant) febrium generatio ex ſanguine eſt.* Tametſi continens vox idem ſignificet quòd continua, tamen continuas febres, συνεχεῖς Græcis dictas, appellare nobis viſum fuit, quæ ſunt eiuſdem generis cum ſingulis intermittentibus ſiue interpolatis. Eſt enim tertiana continua & intermittens, & quartana continua & intermittens, & quotidiana continua ac intermittens: continentes autem, id eſt συνόχους, eas quæ ex ſanguine ortum habent, quandoque feruefacto ſolùm, quādoque etiam putrefacto propter obturationem. Nam quum neque Græci certam ac Græcam huius febris appellationem habeāt, licebit puto etiam nobis generaliorem vocem ad certam ſpeciem adſtringere: quod etiam ante nos Linacer in vertenda Galeni methodo fecit. Quòd autem non Græcū nomen ſit σύνοχος, ſed ſolœciſmum redoleat, & à quibuſdā huic febris ſpeciei ea gratia impoſitum ſit vt ne ſine nomine relinqueretur, Galenus nono methodi docet his verbis, ἐφ' ὧν γὰρ ὁ παροξυσμὸς εἰς ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι παντὸς διαμένει εἰς πολλὰς ἡμέρας ἐκτεινόμενος, συνόχους ὀνομάζουσι τοὺς τοιούτους πυρετούς· οὐχ ἑλληνικῷ μὲν ὀνόματι χρώμενοι, σολοικίζειν δὲ ἑλόμενοι μᾶλλον ἢ καταλιπεῖν ἀνώνυμον αὐτῶν τὴν ἰδέαν.

IN CAPVT TRICESIMVM SECVNDVM.

Col. 404. lit. G. *Duplex autem febrium hecticarum ſpecies eſt.* Hic locus & in Paulo corruptè habetur, & in Galeno libro primo De diff. febr. parum integrè legitur. & in Aëtio ſermonis ſiue libri 5. cap. 92. defectuoſus eſt. Nec putandū eſt Paulum aut Aëtium quædam omiſiſſe compendii gratia, quum ſiquid hoc loco omittatur, ſententiam vitiet. Nec rurſus putandum Aëtium adiecisse de ſuo quod Galenus non habuerit, ſed ſcriptorum qui de linea ad aliam lineam aberrarunt, incuria factum eſt, vocū etiam ſimilitudine occaſionem errandi præbente, vt in omnibus his non integra ſit lectio, quæ in hunc modum eſt omnibus ex æquo reſtituenda, quam etiam Latinè expreſſimus, Διττὸν δέ ἐστιν εἶδος τῶν ἑκτικῶν πυρετῶν. οἱ μὲν γὰρ ἐπὶ καυσώδεσι πυρετοῖς ὡς τὰ πολλὰ γίνονται, ἤτοι μηκυνθεῖσιν εἰς τοσοῦτον ὡς ἐκδαπανῆσαι τῷ χρόνῳ τὴν ἰκμάδα τοῦ τῆς καρδίας σώματος, ἢ καὶ μενούσης ἔτι συχνῆς. ἐκεῖνοι μὲν οὖν οὐχ ἑκτικοὶ μόνον εἰσίν, ἀλλ' ἤδη καὶ μαρασμώδεις· οἱ δ' ἔτι μενούσης τῆς ὑγρότητος γιγνόμενοι, τὸ σῶμα τῆς καρδίας καταλαμβάνοντες ἐντεῦθεν ἀνάπτονται, καθάπερ ἡ τῶν λύχνων φλὸξ ἐκ τῆς θρυαλλίδος, ἔτι μένοντος τοῦ ἐν τοῖς λύχνοις ἐλαίου, &c.

IN CAPVT TRICESIMVM QVARTVM.

Col. 405. lit. G. *Quæ ſanè etiam magis facilè curari poteſt.* Tametſi exemplaria impreſſa partim ἀνίατος, partim δυσίατος habeant, tamen ratio & res adeò ipſa indicat legendum eſſe δυσίατος. Nam ſi incurabilis eſſet, quid opus fuiſſet curationis rationem & modum ſubſcribere? quid item aduerbium μᾶλλον adiicere attinebat ad vocem priuationem ſignificātem, & rem penitus negatam? At ἀνίατος vox eſt neque Paulo, neque reliquæ Græcorum medicorū ſcholæ familiaris.

IN CAPVT TRICESIMVM QVINTVM.

Col. 406. lit. A. *Verùm ambiens nos aer mutat temperamenta, ſiue immoderatè calidior, ſiue frigidior, aut ſiccior, aut humidior fiat.* In Græcis exemplaribus deeſt vox ἢ ξηρότερος, quam & ratio reponi iubet, & Aëtius expreſſè habet.

Ibid. lit. C. *Ita ut aquæ inductionibus, & otio, & ciborum inopia, & potus redundantia refrigeret: tegumentis autem & laboribus, & cibo uberiore, & potu parciore calefaciat.* Quod hoc loco, Et potu parciore dixi, in Græcis codicibus corruptè legitur, καὶ ποτοῖς ἐλάσσοσι. Eſt enim legendum καὶ πόσει ἐλάσσονι. Sicut enim ad diuerſas & contrarias qualitates inducendas, opponit aquæ inductioni tegumenta, ocio labores, ciborum inopiæ, cibum vberiorem: ſic etiam potus redundantiæ refrigeranti opponit potum parciorem calefacientem. Atque hæc eſt genuina ac recta huius loci ſententia. At verò aquæ inductiones non accipiēdæ ſunt, quaſi ſupra corpus aut vllam corporis partem, eam induci aut ſuperfundi velit, ſed eas locis cœnaculorum, conclauium, ac habitationum induci vult, ita vt aut pauimentis inſpergatur, aut etiam in vaſis apertis deponatur, aut per canales inducatur, quo ſalientis modo, labro ſuppoſito excipiatur. His enim modis aer mirificè refrigeratur. Cæterùm paulo pòſt deeſt vox ψυχρὸν in Græcis Pauli exemplaribus. Sic enim legendum eſt, μεταβάλλειν ἐπὶ τὸ θερμὸν καὶ ξηρὸν τὸν ἀέρα, πῶς ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν ὄντα. Ita ſanè & ratio dictat, & Aëtius libro quinto cap. 94. habet. Quod verò hic Paulus Acronem Agrigentinum feciſſe tradit, id Aëtius Hippocrati quoque attribuit. Meminit item eius Hippocratici facti Galenus ad Piſonem de Theriaca. Acronem verò Hippocrate vetuſtiorem facit Suidas, ipſúmque cum Empedocle Athenis vixiſſe ſcribit.

IN CAPVT TRICESIMVM SEXTVM.

Ibid. lit. E. *Linguæ torrefactæ, ſiticuloſi ſunt, anxij, uigilantes, &c.* In Græcis exemplaribus ἄσηροι vox legitur corruptè pro ἀσώδεις. Quòd autē duplices ſint ἀσώδεις, alteri cū cibi faſtidio nauſeabundi, alteri anxii, & variis modis ſe iactantes in lecto, in commentariis medicis ex Galeno docui. De poſterioribus hîc loquitur Paulus: nec habet vox ἄσηροι vllam huc pertinentem ſignificationem. Sed & mox legitur συνειδῇ pro συνετὸς εἴη, deéſtque vox προγνώσει. Totum itaque hunc locum Græcè ſic leges, ex Aëtio libro quinto capite 95. Γλῶτται καταπεφρυγμέναι, διψώδεις, ἀσώδεις, ἄγρυπνοι, σπασμοὶ βίαιοι, καὶ ἄλλα πονηρὰ πολλά. εἰ δέ τις συνετὸς εἴη, προγνώσει μέλλοντα ἥξειν, &c. velut textus habet, & ego conuerti.

Ibid. lit. G. *His calefactorijs opus eſt, quò caliditas ad ſuperficiem corporis trahatur, & ſiquo alio modo fieri poſſit ut caliditas ex profundo ad externas partes educatur.* Ex Aëtio hic locus ita Græcè legi debet, Τούτοις θερμασμάτων δεῖ, ὥστε ἑλκυσθῆναι τὸ θερμὸν ἐπὶ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος· καὶ εἴ τινι ἄλλῳ τρόπῳ οἷόν τε, ἀνάγειν τὸ θερμὸν ἐκ βάθους πρὸς τὰ ἔξω. Sed & paulo ante hunc locum vbi legitur, καὶ ἡ φλὸξ ἄχρι στήθους, deeſt vox quæ item ex Aëtio adſcribenda eſt, ἀνήει.

Ibid. lit. G. *Vtendum & hac quæ præſumitur potione, Aloes partes duas, ammoniaci thymiamatis partes duas, myrrhæ partem unam. Hac in uino odorato fabæ magnitudine dentur, quotidie uidelicet.* In Græcis codicibus legitur, ἐν οἴνῳ εὐώδει δοτέον ὅσον κυάθου ἥμισυ, ita vt vini menſura, non medicamenti pondus, aut modus, aut quantitas ſit expreſſa, quum tamen non multum referat vinine plus aliquanto aut minus quis accipiat. At vt medicamenti certus modus ſumatur multum refert, de

incerta mole myrrhæ ſimplæ, ad duplam aloen, itémque duplũ ammoniacum thymiama, quam molem quiſque pro-ut libet augere ac minuere poteſt. Neque enim de medicamento menſura dimidii cyathi accipi debet, aut poteſt. Proinde legendum arbitror, ὅσον κυάμου μέγεθος: primum quòd facile fieri potuerit vt ex decurtata ſcriptura κυάμ. μεγ. is qui tranſcripſit, legendum putarit κυάθου ἥμισυ, maximè quum vini mentio proximè fieret: deinde quòd fabæ magnitudo conueniens modus eſſe videatur huius medicamenti quotidie ſumendi, nõ purgationis, ſed humorum à corruptione aſſeruandorum gratia: poſtremùm quòd vox ὅσον quantitatem ponderis aut molis ſignificet, non menſuram, aut capacitatem vaſis alicuius. Porro huius medicamenti loco hodie ſunt in vſu catapotia, ſiue pilulæ communes dictæ, ſiue de tribus rebus. Conſtant enim aloe, croco & myrrha, ita vt quædam officinæ æquale omnium pondus ſumãt: quædam myrrhæ ſimplum, aloes & croci duplum: quædam aloes duplum, croci & myrrhæ ſimplum: prout authorum primorum aut vtentium, aut etiam præſentium medicorum vſus obtinuit. Differentia in hoc eſt quòd in his pilulis crocus pro ammoniaco, haud ſcio qua ratione aut quo errore, ducas Arabibus medicis, recipitur: & quòd pilulæ deglutiuntur, medicamentum hoc ex vino bibitur. Nam quod ad pondus attinet, pilularum doſis in communi eſt drachma vna. Qui verò in peſte quotidie vtuntur, minus ſumunt, drachmæ nimirum tertiam aut quartam partem, ita vt à quibuſdam neque hic fabæ magnitudo excedatur.

IN CAPVT TRICESIMVMSEPTIMVM.

Col. 407. lit. A. *Et totum corpus maiorem naturali molem habet.* Tametſi Paulus hoc loco legat, ἐν ὄγκῳ τε μείζονι τοῦ κατὰ φύσιν τὸ σῶμα τῆς γαστρός ἐστι: tamen Galenum 11. methodi, & Aëtium lib. 5. capite nonageſimoquinto ſequuti, legere maluimus & expreſſimus, ἐν ὄγκῳ μείζονι τοῦ κατὰ φύσιν ὅλον τὸ σῶμά ἐστι. Nam & oris ventriculi moles cerni non poteſt, & ſiquid ea parte tumidius foris appareat, hoc inflati præcordii nota quæ præceſſit, ſatis indicatum fuit. Sed & color qui ſequitur ad totum corpus pertinet, non ad vẽtriculi oſculum. Deeſt autem & eo loco Paulo vox vna ex dictis authoribus reſtituenda, vt ſic legatur, ἔστι δὲ οἷς ἐστι τὸ μελάντερον καὶ πελιδνότερον. At mox ſiue legas, εἴγε καὶ χωλὸς τούτων, vt Galenus habet, ſiue οἵ γε καὶ χωλὸς τούτων, vt Aëtius, ſiue οἱ δὴ καὶ χωλὸς τούτων, vt Paulus, δὲ in δὴ mutato, rectam lectionem habes.

Ibid. lit. D. *Et illud ſolum tempus remittamus in quo ſomnus ipſos occuparit. Si quidem igitur pulſus ipſis ualde paruus, & fortiter inæqualis eſt, extremum periculum imminet, & facere oportet ea quæ dicta ſunt, nihil aliud curioſius conando.* Hæc omnia in Græcis exẽplaribus deſunt, nec compendii gratia à Paulo omiſſa ſunt, ſed ad explendam ſententiam neceſſaria exiſtunt. Et ſequẽs periodus, εἰ δὲ τόνου μετρίως ἔχοι, &c. indicat priorem illam deſiderari. Ex Galeno itaque & Aëtio locis paulò antea citatis adſcribantur Paulo hæc verba, καὶ μόνον ἐκεῖνον ἀνιέντας τὸν καιρὸν ἐν ᾧπερ ἂν ὕπνος αὐτοὺς καταλάβοι. εἰ μὲν οὖν ὁ σφυγμὸς αὐτοῖς σφόδρα μικρὸς καὶ ἀνώμαλος ἰσχυρῶς, ἔσχατος ὁ κίνδυνος, καὶ χρὴ πράττειν τὰ λελεγμένα, μηδὲν ἄλλο περιεργαζόμενον.

Ibid. lit. F. *Aduerſiſſima ſunt his balnea, & aer nos ambiens multus calidus aut frigidus. Hæc igitur facienda ſunt à prima die, ubi ipſe incœperis curationem.* Et hæc omnia deſunt in Græcis exemplaribus, neceſſariò ad perficiendam ſententiam requiſita, & non breuitatis ergò à Paulo relicta, ſed ab exſcribente præterita. Nam etiamſi multa legantur in Galeno ac Aëtio quæ Paulus libenter tranſiluit, tamen hæc ſine ſententiæ detrimento omitti non poſſunt. Sic ergo lectio compleatur, ἐναντιώτατα τούτοις ἐστὶ βαλανεῖα, καὶ ὁ περιέχων ἡμᾶς ἀὴρ ἱκανῶς θερμὸς ἢ ψυχρὸς γινόμενος. ταῦτα μὲν οὖν πρακτέον ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ὅταν αὐτὸς ἄρξῃ τῆς θεραπείας.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM.

Col. 408. lit. B. *Verùm in rhenibus cum grauitate quadam dolor eſt, in uno loco firmatus, circa lumbum dextrum aut ſiniſtrum, retrorſum magis. In colo uerò dolor ex loco ad locum tranſit.* Hæc quoque deſunt in Græcis exẽplaribus, ex tranſcribentis incuria relicta. Neque enim ſine his ſententia integra eſt, & non compendium ſed diſpendium eſſet, relinquere ea quæ ad ſententiæ perfectionem referunt. Ex Galeni itaque libro ſecundo De locis affectis, & ex Aëtii libri quinti capite centeſimo, ſic ad verbum legendum eſt, (inde enim ad verbum etiam præcedentia ac ſequentia Paulum trãſcripſiſſe apparet) ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν νεφρῶν μετὰ βάρους τινὸς ἐστὶν ἡ ὀδύνη, καθ' ἕνα τόπον ἑδρασμένη, κατὰ λαγόνα δεξιὰν ἢ ἀριστεράν, ὄπισθεν μᾶλλον. ἐπὶ δὲ τῆς κόλου μεταβαίνει ἡ ὀδύνη τόπον ἐκ τόπου. Sed & paulo pôſt ex memoratis Galeni & Aëtii locis, legendum eſt hoc modo, πυώδης δὲ καὶ ναρκώδης ἐπιφέρει τοὺς πόνους ὁ ὑπὸ τῷ δέρματι πεπλασμένος ὑμὴν οἱ δὲ μεταξὺ τῆς σαρκός, οἷον διατείνοντα. Etiamſi in Aëtio vitioſè legatur γαστρὸς pro σαρκὸς, & reliqua lectio corrupta ipſi ex Paulo reſtitui poſſit. Porro quod paulo pôſt, Placantes ipſos magis attenuantibus eduliis, conuerti, in Græcis eſt προσλιπαροῦντες, quod ſignificat placantes, mitigantes: neque neceſſe eſt aliam vocem exquirere quæ pro hac ſubſtituatur. At verò quod mox ſequitur, Si verò tumor grauans aut premens dolorem efficiat, tumor curandus eſt, accipiendum de tumoribus forinſecus in corpore obortis, & non de aliqua externa illapſa corpori mole, quæ aut grauaſſet aut contudiſſet. quomodo enim de hac mole ſubiũxiſſet, τὸν ὄγκον ἰατέον? Sed clarior eſt adhuc, qui inſuper addit quibus rebus tumor is ſit curandus, Aëtius, τὸν ὄγκον ἰατέον, inquit, διὰ τῶν λεπτυνόντων καὶ διαφορούντων.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMPRIMVM.

Ibid. lit. G. *Craſſitudinem habet ſtrigmentitiam, aliquando etiam oleoſam, aut adipoſam, ſyntexis (id eſt colliquatio) appellatur morbus. Nam recens compacta pinguedinis ac carnis eſſentia, à febre ardente reſoluitur ac colliquatur.* In Græcis exemplaribus lectio corrupta ſic reſtituatur ex Aëtii libri quinti capite nonageſimo, & libri noni capite triceſimooctauo, καὶ πάχος ἔχον γλοιῶδες, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐλαιῶδες ἢ πιμελῶδες, σύντηξις καλεῖται τὸ νόσημα. ἡ γὰρ νεοπαγὴς οὐσία τῆς πιμελῆς καὶ τῆς σαρκὸς ὑπὸ πυρετοῦ διακαοῦς ἀναλύεται καὶ τήκεται. Sed & mox integra vox deeſt, & vna corruptè legitur, nempe γῆς pro πηγῆς. Sic ergo integra lectio reſtituatur, ψυχρὸν πᾶσιν ἴασίς ἐστιν ἀπὸ πηγῆς ψυχροτάτης.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSECVNDVM.

Col. 409. lit. A. *Tunc autem aperire & claudere palpebras cogimus.* In Græcis exemplaribus legendum eſt ex Aëtio libri quinti capite centeſimo decimoſexto, διοίγειν δέ ποτε καὶ μύειν ἀναγκάζομεν τὰ βλέφαρα. Quòd ſiquis ex Oribaſio legere maluerit, διοίγειν δέ ποτε εἰ μύσειεν ἀναγκάζομεν τὰ βλέφαρα, verba quidem habebit diuerſa, ſed in eandem tamen ſentẽtiam tendentia, nimirum vt ægris per hoc fatigatio inducatur.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMQVARTVM.

Ibid. lit. E. *Poſt conuenientem ſuperflui uacuationem.* In Græcis falſò habetur, μετὰ τὴν προσήκουσαν τῶν πυρετῶν κένωσιν. Legendum eſt enim περιττῶν. hæc enim vacuantur, non πυρετοί. Ita etiam libri tertii capite tertio, πυρέττοντος pro περιττεύοντος falſò legitur.

Ibid. lit. F. *Cataplaſma huic adhibendum eſt ex polentæ polline.* Græca exemplaria habent καταπλαστέον ἐκ παλαιοῦ ἀλφίτου: ſed facilis fuit lapſus, vt παλαιοῦ pro πάλης arriperetur. Eſſe autem ἐκ πάλης ἀλφίτου legendum docet Aëtius libri quinti capite centeſimo decimoquinto. Non enim præſcribunt veterem polentam, ſed ipſius polentæ pollinem, quæ πάλη & παιπάλη Græcis dicitur.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSEXTVM.

Col. 410 lit. C. *Si uerò perſeueret rigor aut perfrigeratio.* Leuis & nullius momenti error in Græcis exemplaribus, fecit vt tota ſententia huius loci corrumperetur. Græcè ſic habetur, ἐπιμόνου δὲ τοῦ ῥίγους ἢ τῆς περιψύξεως οὔσης. Legendum autẽ ἐπιμόνου, vt ſit vna vox. Hæc & alia huiuſmodi hactenus non attigi, neque in poſterum adducam, quum ex ipſa noſtra tranſlatione ſatis cognoſcantur, & talibus dedolandis immenſus præſegminum aceruus futurus ſit.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSEPTIMVM.

Ibid. lit. G. *In ſomno uerò in cimolia terra aquæ diſſoluta pinguefiũt.* Græcè legitur κιμωλίᾳ ὕδατι διαλυθείσῃ παιγνόμενα δρᾷ, καὶ

Sed legendum est pro δρᾷ ἢ vox ῥάκη. Cimolia enim quum aqua resoluitur, pinguitudinem quandam remittit, quam ἔμφυτον κεκλημένην (vt Dioscorides ait) in se habet. Cimoliam itaque in somnis dorso ac thoraci per panniculum aut linteum subiici vult Paulus, sicut antea etiam ventilationem per flabellum cum somno assumendam esse dixit. alioquin enim somnus sine his machinamentis non sudorem prohiberet, sed magis adiuuaret. Nam antea docuit iudicatorios sudores tum aliis faciendis, tum somno adiuuandos esse.

Col. 411. lit. A. *Qui verò per expressionem fiunt sudores.* Sudores per expressionem (id est κατ' ἔκθλιψιν) fiunt qui per vim quandam ex doloribus aut cōuulsionibus eliduntur, & quos anxietas quædam excludit. Eos autem deligatione & fotu extremarum partium, & panniculorum laneorum defrictione curare præcepit. Sed corrupta est in Græcis codicibus lectio, quæ habet ἀποψύχει διὰ ῥακιδίων ἐρέων. legēdum enim est ἀποψήξει, à verbo ψήχω, quod tero, τρίβω, tergo, scabo, frico significat. Et alioqui vox ἀποψύχει nihilhuc pertinens significat, nisi pro desiccare accipias, & ἀποψύξει legas. & fortassis pro ἐρέων legendum est ἀραιῶν, vt raros panniculos accipiamus.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMNONVM.

Ibid. lit. F. *Vitare autem oportet repentinam ex somno excitationem, fumum, puluerem, acriores odores, piperis, castorei, sinapis, mēthæ. Lenis est odor mali ac polentæ.* Hæc Græcè ad verbum ita leguntur, φυλάττεσθαι δὲ αἰφνιδίαν ἐξ ὕπνου διέγερσιν, καπνόν, κονιορτόν, τὰς δριμυτέρας ὀσμάς, πεπέρεως, καστορίου, νάπυος, ἡδυόσμου. προσηνὴς μήλου καὶ ἀλφίτου ὀσμή. Dubium itaque est primùm an ἡδύοσμον (id est mētham) vitare iusserit, velut quæ acris calidáque ac tenuium partium sit, atque istis facultatibus velut alia quæ enumerauit, sternutationem irritet: aut distinctione post vocē νάπυος facta, ἡδυόσμου vox ad προσηνὴς & sequentia coniuncta legi debeat, quomodo posterioris editionis lectio habet: maximè quum Aëtius lib. 6. cap. vltimo in fine apertè tradat, mēthæ olfactum sedare sternutationes. παύει, inquit, καὶ τὸ ἡδύοσμον ἢ τὸ ἡδύχροον ὀσφραινόμενον. Deinde ambiguum est an μῆλον vox rectè legatur. Nam quum multa sint malorum genera facultatibus diuersa, non videtur ita simpliciter debuisse pronunciare mali odorem lenem siue gratum esse: deinde diuersissimi generis odores, mali, & polentæ non ita commodè coniunxisse videtur: vt proinde suspicio sit, pro μήλου voce legendum esse ἀμύλου, quum amylum & natura & viribus polentæ vicinius sit, & acria leniendi vim habeat. Hæc proponenda duxi, non quòd omnino improbem aut tollam veterem lectionem, sed vt sollicitos faciam rei medicæ studiosos, artémque exerentes, quò diligenter etiam rectè tradita considerent ac expendant, atque ita non temere quæuis, sed experientia quoque prius cognita, in vsum assumant.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMPRIMVM.

Col. 412. lit. D. *Si verò ad magnam famem (bulimon appellatam) ciborum inappetentia deueniat, hoc est, ut excellenter animo linquantur, hos reuocabimus.* Legitur quidem hoc loco ὑπερβάλλουσαν ἀτροφίαν, hoc est vt excellenter non sentiant alimentum: sed quum præcipua eorum qui bulimo corripiuntur affectio in hoc sit vt animo linquantur cum extremarum partium perfrigeratione, & spiritus defectione (velut Aëtius libri noni capite sexto docet) videtur etiam hic legēdum esse ὑπερβάλλουσαν ἀψυχίαν, velut etiam reddidi, maximè quum sequatur, τούτους ἀνακλησόμεθα, id est hos reuocabimus. Non enim reuocantur, ac veluti ad vitam reparantur nisi ἀψυχοῦντες, & qui λειποθυμοῦσι. Estque ἀψυχία idē quod λειποθυμία, velut etiam Hippocrates lib. 1. De morbis muliebribus vsurpat. Quòd si tamen ἀτροφίαν legendum esse quis contendat, neque is aliam sententiam inducere poterit quàm vt accipiamus, adeò vehementer alimentum non sentiri vt inde deliquium animi consequatur. Reuocatis autem panem ἐν κράματι (id est vino diluto) exhibet: sed falsò in Græcis vna vox ἀκράματι habetur.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMTERTIVM.

Ibid. lit. G. *Appetunt etiam vitiosas qualitates, quemadmodum etiam cibos.* Sic sanè habent exemplaria Græca, μοχθηρῶν δὲ ἐπιθυμοῦσι ποιοτήτων, ὥσπερ καὶ σιτίων. At vox σιτίων facit vt videri possit rectius legi ποτῶν quàm ποιοτήτων, vt accipiamus eos & potus & cibos vitiosos appetere. Sed repugnat constans lectio exemplariorum, etiamsi fieri potuerit vt ob vicinitatem vocum, ποιοτήτων pro ποτῶν supposita sit: deinde & ratio colligit, & experientia confirmat, nō potus tantùm eos vitiosos, velut etiam cibos, appetere, sed varias res quæ nec in cibi nec potus vsum veniunt, sed in ore saltem teneri, aut manducari possunt, ex partibus animalium, stirpium & terrarum, imò etiam rerum absurdarum, iuxta prædominantis vitiosi humoris proportionem. Quin & si potus ac cibos tantùm eos appetere, velimus accipere, tamen etiam sic ποτῶν vox melius sub voce ποιοτήτων intelligi potest quàm expressè pro ipsa remota reponi. Quòd si Galenum lib. 1. De sympt. causis sequi voluerimus, vtram vocem maluerimus rectè legemus. Nam vtrasque voces eodem loco non ita multo facto discrimine vsurpat. Et Paulum inde hæc & sequentia mox descripsisse apparet, vnde etiam vera lectio peti potest.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMQVARTVM.

Col. 431. lit. C. *Et damascenorum & Myscly, hoc est myxæ ossa in ore retenta.* Græca exemplaria hîc sunt corrupta. sic enim habent, καὶ δαμασκηνὰ καὶ μυσκλίου, τοῦτο δέ ἐστιν ἡ μύξη, τὰ ὀστᾶ. Potest autem recta lectio restitui ex Aëtio qui lib. 5. cap. 118. ita habet, καὶ δαμασκηνοῦ δὲ ἢ μυξαρίων τὸ ὀστέον κατεχόμενον ἐν τῷ στόματι παραμυθεῖται. Proinde ita Pauli lectio habere debet, καὶ δαμασκηνοῦ καὶ μυσκλίου, τοῦτο δέ ἐστι τῆς μύξης τὰ ὀστᾶ. Est autem myxa fructus non multum dissimilis pruno damasceno, ita vt alter pro altero agnosci possit. Hodie in pharmacopoliis Sebesten vocant. Vtriusque officula illa interna in quibus & nucleus est, hîc in vsum præscribuntur. Meminit porro paulo pòst Salis Indici, qui colore quidem & compage similis sit sali communi, sapore verò mellito. Quibus verbis declarat se nihil aliud præscribere quàm Zuccharum hodie appellatum granosum, illud & candidum appellatum: quod ipsum etiam Dioscorides nouit, & Saccharum appellat, & lib. 2. describit, speciem esse mellis in India ac felice Arabia concreti, quæ in harundinibus reperiatur, compage similis sali, & quæ sub dentibus similiter vt sal atteratur. Sed & Paulus lib. 7. Sacchar appellat, & ex felice Arabia afferri dicit: quod minus quidem, inquit, dulce est melle quod apud nos est, sed paribus viribus præditum, supra hoc quòd neque stomacho ingratum est, neque velut hoc sitim inducit. Quæ verba Paulus ex Galeno lib. 7. simpl. medica. transcripsit: sicut Galenus sua partim ex Dioscoride sumpsit. Plinius quoque lib. 12. cap. 8. eandem sentētiam his verbis exponit, Saccharum & Arabia fert, sed laudatius India. Est autem mel in harundinibus collectum, gummium modo candidum, dentibus fragile, amplissimum nucis auellanæ magnitudine, ad medicinæ tantùm vsum. Hæc omnia quum hodierno appellato Zucchero probè conuenire videantur, non libet mihi diuersum genus hodierni Zucchari à Saccharo illo veterum credere: etiamsi tempus & locos & vsum & parandi modum aliquantum immutarit. Sed de hac re amplius quiddam lib. 2. Emblematum in Dioscoridem, emblemate 71, dicemus.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMOCTAVVM.

Col. 441. lit. B. *In principio igitur sustinere oportet ea quæ prodeunt, ita ut nihil resistamus aduersus ea quæ ex corruptione ac cruditate efferuntur.* In Græcis exemplaribus desunt hoc loco duæ voces ad explēdam sententiam necessariæ, nempe πρὸς τά. Sic ergo legendum est, ἐν ἀρχῇ μὲν οὖν δέχεσθαι δεῖ τὰ κομιζόμενα, μηδὲν ἀντιβαίνοντας πρὸς τὰ ἀπὸ διαφθορᾶς καὶ ἀπεψίας φερόμενα. Cæterùm quod ad finem huius capitis habetur, ἀγάθιον ἐπικείσθω προσπεπλασμένον τῇ ἕδρᾳ ἀπὸ θερμῶν στημόνων, integrum est, & bonam sententiam exhibet, siquis voces rectè arripiat. Est autem sententia ea quam ego expressi his verbis, Glomer ex calidis staminibus ad sedem efformatus apponatur. Est enim ἀγάθιον glomus siue glomer, id est globus ex staminibus (quæ στήματα vocantur) factus, nostrum vulgus ein vveber kluel appellat. Talem itaque glomum ex staminibus ac filis factum ita efformari vult vt ad sedem aptus sit, & appositus prohibere possit ne ita frequens ad egerendum surrectio contingat. Meminit etiam lib. 5. cap. 41, in fine.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMNONVM.

Col.402.b.lit.G. *Per typhã uelut mos est, uasa in naribus sauciare.* Quandoquidẽ stillatio sanguinis, quæ videlicet guttatim sanguine è naribus stillante contingit, aut per expressionem (id est violentiam quandam plenitudinis vrgentis ac impellentis) aut ob meatuum densitatem (id est διὰ πύκνωσιν τῶν πόρων) velut Aëtius lib. 5. capite 124. dicit, fit, etiamsi in Paulo τῶν πόρων vox desit: hanc sanè meatuum densationem rarefacere vult, atque sic stillationem in largiorem fluxionem commutare, & hoc sauciatis vasis naribus per typham. Est autem Typha harundinis species ea quæ frequens vbique occurrit in stagnantibus locis ac paludibus, vulgus nostrum kolben, & roricht kolben appellat. Hæc itaque Typha inditur in nares, & acie sua vasa saucians sanguinem elicit. Aëtius citato iam loco idem per graminis coliculum molitur. διὰ καυλίων ἀγρώστεως, inquit, ὡς ἔθος πρῶσαι τὰ ἐν τοῖς μυξωτῆρσιν ἀγγεῖα. & lib. 6. cap. nonagesimoquinto, graminis florem aut summam eius asperiorem partem naribus indere iubet, & obtorquere donec sanguis erumpat.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI
Dolabellarum in Paulum AEginetam liber tertius.

IN CAPVT PRIMVM.

Columna 411. litera E.

ALIVD *experimento cognitum ad alopeciam. Radicis mandragoræ, &c.* Hoc medicamentum in nullo alio medico Græco, quod sciam, reperitur: & vocibus obscuris, & Paulo non ita familiaribus proditum, meritò tanquam suppositititium est suspectum. Ac primùm quidem ponderis lectio corrupta est. habetur enim χ η'. quod sanè pondus si congiorum octo mensuram accipiamus, in immensam molem excreuerit medicamentum. Aut igitur vltro hoc pondus author obscurauit, aut corruptè legitur, pro genuino pondere ℔ η'. id quod Latinè expressi: deinde habetur ἀξυγγίου χοιρείου ἀπάστου. Neque satis constat quid per ἀπάστου vocem significare velit, ἀπεράπευτον ne (id est nõ curatam) aut ἄναλον, id est non salsam. At quum πάσσειν inter cætera significet etiam salem inspergere, ἄπαστον non salsam conuerti: & alioqui insulsæ axungiæ vsus hoc loco potior quàm salsæ axungiæ videtur. Postea nerii herbæ cordis siue internæ partis parum habet, hoc modo, νηρίου τῆς βοτάνης καρδίας ὀλίγον. Nerium itaque fruticem, qui & rhododaphne & rhododendron appellatur, obscurat herbæ appellatione: & dum cor eius herbæ accipere iubet, etiam de parte nos ambiguos facit. Puto tamen ramorum nerii internã partem siue medullam accipiendam esse, sicut in scilla internam partem ac medium καρδίαν Græci medici vocant. Putatur autem nerium esse fruticem, nostris olander appellatum. Cætera clara sunt, nisi quòd ἀποσπορδύσας corruptè legitur pro ἀποσηρώσας. est autem ἀποσηρῶσαι excolare.

Ibid.lit.F. *Aliud. Capitis muris usti partem unam, testarum buccinorum marinorum partem unam.* In Græcis codicibus ita legitur, ἄλλο. κυνὸς κεφαλῆς κε. μ. α. ὄστρακα ῥούσιον ἐκ τῆς θαλάσσης μ. α. Tametsi non improbo coniecturam, vt ob scripturæ vicinitatem, κυνὸς vox pro μυὸς voce supposita sit, maximè quum Galenus quoque lib. 1. κατὰ τόπους muris caput & non canis habeat: tamen sicut paulo antea vulpeculæ caput vstum recipiebat, sic caninum quoque hoc loco recipiendum esse, præscripsisse videri potest, vtrũque ob vim vehementer resiccantem ac extersoriam. Eodem modo, sicut pro vocibus ὄστρακα ῥούσιον, legendum puto, ὀστράκων κηρύκων: (nam eadem etiam paulo inferius in hoc capite habentur) tamẽ nolo etiam penitus ὄστρακον ῥούσιον reiicere. fortassis enim legendum est, ὀστράκων ῥουσίων ἐκ τῆς θαλάσσης μ. α. id est testarum russearum ex mari partem vnam. Tametsi verò res obscura ac incerta pro certa tradi non possit, tamẽ suspicor ῥούσιον dixisse russeum, Latina voce vsurpata. quemadmodum Constant. Cæsar lib. 2. de agricult. cap. 24. ῥουσίζοντα ἴα dixit russei coloris violas. Et Paulus lib. 7. cap. 11. in antidoto podagrica ex corallio, anagallidẽ, τὸ ῥούσιον ἄνθος ἔχουσαν (id est Puniceum florem habentem) dixit. Et tamen neque sic russeæ testæ ex mari, aliæ erunt quàm conchyliorũ ac concharum, atque adeò ipsorum buccinorum. Sed hæc coniectura nostra sit, qui nolui locum ab omnibus silentio præteritum, relinquere intactum, sed quod in præsens videretur communicare. Addam porro & aliam coniecturam: Possit fieri vt recta lectio sit, ὀστράκων ἐχίνων ἐκ τῆς θαλάσσης. Nam Galenus lib. 1. κατὰ τόπους, inter huius generis medicamenta à Critone prodita, Erinaceorum marinorum testas vstas habet. Sed sint hæc coniectantis ac diuinantis, non asserentis ac affirmantis. Neque enim mox mutanda est lectio expressa, ex eo quòd alius scriptor diuersum quid habet: nisi penitus constet ineptam ac inutilem esse lectionem eam quæ ab altera variat. Proinde etiam in sequentibus nihil opus est adducere diuersam lectionem Galeni, aut Oribasii, aut Aëtii, vbi non palàm res ipsa reclamat. Possunt enim posteriores etiam in his quæ ex aliis vsurpant, aliqua demere, aliqua addere, pondera etiam ac mensuras mutare, alia contusa, alia torrefacta assumere, & totius medicamẽti formam alterare, prout ipsis ex vsu fore visum fuerit. Siquid igitur à nobis aliter quàm Græcè habetur, conuersum est, id velut certum à nobis receptum est, nequis de singulis à me reddendam rationem expectet. Non minima enim commentarii pars, ipsa recta translatio haberi debet, vt quæ etiam iusti commẽtarii vice esse possit. Quòd siquis tamen aliquid hîc desideret, is multa huc pertinentia in lib. 1. commentariorum meorum medicorum in Galenum κατὰ τόπους scriptorum reperiet, & meminerit nos hîc saltem dedolare ea quæ prius ita secta ac parata fuerunt vt dolabellam tantùm requirerent.

Col.413. lit.D. *Deinde pectinem in aqua tinge, ac quotidie utere.* In Græcis habetur, τῇ δὲ ἐπιούσῃ καταβάπτων εἰς τὸ ὕδατιον καθ᾿ ἕνα, χρῶ καθ᾿ ἑκάστην ἡμέραν. Ex quibus verbis ego nullam commodam sentẽtiam assequor. Neque enim καθ᾿ ἕνα ad pilos referri potest, quum sint τρίχες fœminini generis. Neque fieri potest vt quis singulos pilos hac aqua tingat. Quũ autem neque hîc authorem reperiamus ex quo Paulus transcripsit, coniectura vsi, nõ esse legendum καθ᾿ ἕνα statuimus, sed literarum vicinitate corruptam esse lectionem iudicamus, & pro ea τὸν κτένα legendum esse credimus. Nam & per pectinem hac aqua tinctum pili commodè infici possunt, & similes aquas, aut potius cremores, hodiéque multis in vsu per pectinem esse scimus.

Ibid.lit.E. *Aliud. Aphronitri minæ dimidium, pumicis torrefacti minæ quartam partem.* In Græcis pondera hæc corrupta sunt. Legitur enim ἀφρονίτρου μνᾶς ζ'. κισσήρεως ὀπτῆς μνᾶς δ'. Tanta harum rerum moles nullam penitus congruentiã cum sequentibus habet, quæ quatuor drachmarum pondere sumuntur. Suppositũ itaque est μνᾶς ζ'. pro μνᾶς ς'. & rursus μνᾶς δ'. suppositum est pro μνᾶς τέταρτον. Nam mox etiam lupinorum χ τέταρτον, id est quartam congii partem habet. Atque hîc scripturæ modus frequens occurrit in medicis Græcis, vt litera δ'. non numerum quartenarium, sed quartam rei cui adiecta est partem significet.

IN CAPVT SECVNDVM.

Ibid.lit.F. *Aliud. Gallas uiginti, adianti sextantem.* In hoc medicamento Græca lectio corrupta sic emendetur, pro χεῖε θαλάσσῃ, lege τρίβε θαλάσσῃ, & pro ὀξηρανθέντα ἀλείφειν, lege ξηρανθέντα ἀλείφειν.

Col.414.lit.A. *Aqua capillos denigrans.* In hac aqua falsò legitur μήκωνος καπνέων, pro μήκωνος κωδύων, veluti cõuerti. Sed & sequentium distinctio iuxta nostræ translationis rationẽ in Græcis facienda est. Vsus autẽ est & hîc Latina voce,

ὕδωρ λακκαῖον, aquam lacustrem appellans. Nisi fortassis potius Latini λάκκον Græcam vocem, lacum suum fecerunt.

Col.414.lit.C. *Thapsi qua tinctores utuntur, quam Romani herbam rubiam uocant, drach. VIII. lixiuij pileatorij sextar. IIII.* Hæc in Græcis sic habentur, θάψου ᾗ τινι οἱ βαφεῖς χρῶνται, ἣν οἱ Ῥωμαῖοι ἔρβα ῥουβίαν καλοῦσι < η. κονίας πιλοποιητικῆς < δ'. Legendum autem πιλοποιητικῆς ξε δ'. velut res ipsa indicat. Et accipiendum lixiuium pileatorium siue pileariorum, hoc est eorum qui pileos ex lana faciunt, velut in comment. medicis inter alia lixiuiorum genera docui. Quod verò herba ea quæ Latinis Rubia vocatur, Græcis appelletur θάψος (velut hic Paulus habet) hoc apud nullum alium Græcum authorem legi: imò neque θάψον pro vllius herbæ appellatione adhuc reperi. Thapsum addita voce barbassum vulgus herbariorum nouit, sed hæc thapsus φλόμος Græcis est, & verbascum Latinis, vnde barbassi vox corrupta est. At hanc thapsum non velle indicare Paulum inde colligimus quòd paulò pòst φλόμου (id est verbasci) bis mētionem facit: & quòd hæc thapsus, Rubia Latinis non appellatur. Et rubiam quidem Latinis dictam ἐρυθρόδανον esse, apud omnes pro certo habetur, & in Dioscoride rubiæ appellatio addita legitur. an verò hanc Paulus velit, & hic thapsum appellet, ambiguum facit, quod etiam ipse libro septimo erythrodanum radicem rubram tinctorum esse dicit, quemadmodum quoque Dioscorides. Verùm de thapso appellata à se, mox ita scribit, βοτάνης χρυσιζούσης ἣν Ῥωμαῖοι ῥουβίαν καλοῦσι. Non enim videtur conuenire vt eadem modò rubra radix, modò herba auri colorē referens appelletur. Hesychius thapsum lignum esse scribit quod aliqui Scythicum appellent, & quòd etiam fluuius apud quem nascitur, Thapsus appelletur. Huic ligno attribuit quòd tingat, & quòd lanas & capita eo flauefaciant. Vnde etiam Thapsinum, flauum vocetur. Sed apponam ipsius verba, θάψινον, τὸ ξανθὸν, ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς θάψου, ὃ βάπτει, ᾧ ξανθίζουσι τὰ ἔρια καὶ τὰς κεφαλάς. τοῦτο τινὲς σκυθικὸν λέγουσι. καὶ ὁ ποταμὸς παρ' ᾧ φύεται τὸ ξύλον θάψος καλεῖται. At vt Paulum de ligno loqui non putemus, facit quòd & herbam vocat, & quòd rubia non appellatur. Eò ergo tandem deuenimus vt rubeam quā aliàs ἐρυθρόδανον dixit, peculiari suæ ætatis vocabulo, θάψον ab ipso dictam esse suspicemur: non tamen vlterius id facturi quàm donec rectius quid assequuti fuerimus. Habet porro mox in eodem medicamento, κελυδρίου ς ο β'. Neque satis constat an quid in rerum natura sit quod κελυδρίου voce significetur. Proinde & hic coniectamus, μυοκελυδρίου ς ο β'. legendum esse, hoc est murini stercoris sextantem. Sunt enim μυοκελύδρια eadem quæ μυόχοδα. procliue autem fuit vocem ob similitudinem corrumpi: & Galenus libro primo κατὰ τόπους, inter simplicia medicamenta ad alopecias facientia, muris stercus habet: & Paulus ipse murinum stercus alopeciis conuenire libro septimo testatur: & alioqui si celydrium vertas, satis indicas neque quid Græcè legas, neque quid Latinè reddas, te intelligere.

IN CAPVT TERTIVM.

Col.415.lit.E. *Ad ficosas in capite ac mento pustulas medicamentum siccum.* Quod siccū dixi medicamentū, in Græcis codicibus habetur τὸ ξυράφιον, sed falsó. legendum enim est ξηρίον. nam ita mox appellat linea sequenti, λούσας μὲν ὕδατι, inquit, ἐπίπασσε δαψιλὲς τὸ ξηρίον, id est, hoc siccum loto largè impone. Vocantur autem ξηρία medicamenta quæ arida & in puluillum detrita insperguntur ac imponuntur ita veluti sunt sicca. Et de his peculiariter libri septimi capite decimotertio agit. De hoc verò sicco puluillo, quòd non parum vexet hoc medicamentum, dicit, ἅπτεται οὐ μικρῶς, inquit. Significat enim ἅπτεσθαι hoc loco contactum molestum, nempe irritare, stimulare ac vexare.

Ibid.lit.G. *Aut sinapi cum aceto.* In Græcis legitur, ἢ σινάπιδι μετ' ὄξους. Sed falsó. neque enim huc facit μάλιστα σινάπι, sed σήπη, quod ipsum etiam ex aliis medicamentis ad pediculos facientibus declaratur.

IN CAPVT QVARTVM.

Col.416.lit.B. *Aut hederæ corymbi aceto cocti, & cum rosaceo triti.* In Græco lege ἢ κισσοῦ κόρυμβοι ἑφθοὶ ἐν ὄξει συλλεαινθέντες ῥοδίνῳ. Reliqua rectè habent: nisi quòd in capitis dolore ob frigiditatem, post τά τε σημεῖα, in Græcis desunt voces, ἢ ἡ θερμασία. velut ex sequentibus patet.

Col.417.lit.A. *Et decoctionibus ex hyssopo & origano, & calidioribus adhuc, &c.* In Græcis exemplaribus deest vna vox ἀφεψήμασι. Ita enim legendum est, καὶ τοῖς δι' ὑσσώπου τε καὶ ὀριγάνου ἀφεψήμασι, καὶ τούτων ἔτι θερμοτέροις, &c.

IN CAPVT SEXTVM.

Col.419.lit.B. *Bilioso etenim humore superante, tales uigilantes phrenitici sunt.* In Græcis codicibus parum integra est lectio, partim transpositis, partim deficientibus quibusdam vocibus, velut ex capite decimo deinceps huius libri apparet. Sic ergo legendum est, καθόλου μὲν γὰρ χολώδους κατακρατοῦντος χυμοῦ, φρενιτίζουσιν οἱ τοιοῦτοι ἀγρυπνοῦντες· τοῦ δ' αὖ φλεγματώδους, κωματωδῶς καταφέρονται. οἱ δὲ παλαιότεροι τοῦ Γαληνοῦ κάτοχον τοῦτο τὸ πάθος προσηγόρευον, κατοχὴν δὲ καὶ κατάληψιν οἱ νέοι.

IN CAPVT NONVM.

Col.420.lit.D. *Pulsus his magni & rari ac undosi.* Habent quidem exemplaria impressa, id quod ac vndosi dixi, καὶ κλονώδεις, id est ac agitatorii: verùm & ratio horum pulsuum quam suprà libro secundo Paulus tradidit, & experientia ipsa, insupérque Galenus testatur legendum esse καὶ κυματώδεις, id est ac vndosi. Nam & in libello De pulsibus introductorio, & lib.4. De pul. causis, Vndosum pulsum palàm lethargicis Galenus attribuit. Et alioqui procliue fuit κλονώδεις vocem pro κυματώδεις supponere, ob scripturæ vicinitatem.

Pag.422.lit.B. *Per angusti oris uascula instillemus.* Græcè est, ἐπιρραίνονται διὰ τῶν βομβυλίων. Sunt enim βομβύλια angusti oris vasa per quæ guttatim aliquid instillari potest. Vtitur hac voce etiam Hippocrates libro tertio de morbis non procul à fine, μετὰ δὲ τὰ λουτρὰ, inquit, καὶ οἶνον γλυκὺν ἢ ὑδαρέα προσπίνειν, μὴ ψυχρὸν, ὀλίγον, ἐκ βομβυλίου οὐκ εὐρυστόμου. hoc est (vt nuper in edita Hippocratis conuersione nostra Latina reddidimus) ex angusti oris pocillo. In Græcis tamen exemplaribus deest vox οὐκ. Galenus in glossis Hippocratis, à sonitu quem edit dum guttæ ex eo prodeunt, nominatum esse dicit, cuius hæc sunt verba, βομβύλιον ἔκπωμά τι στενὸν ἔχον τὸ στόμα ἢ πῶμα, παρὰ τὸ βομβεῖν ὠνομασμένον. Germanis ein engstetlein appellatur, alicubi etiam à sono & vitri materia, ein klungkerglesslein.

IN CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Col.423.lit.E. *Oportet autem uictus rationem non solùm infantibus, sed etiam nutricibus ac lactantibus prospicere.* Græca lectio luxata hoc modo restituatur, χρὴ δὲ τῆς διαίτης μὴ μόνον αὐτῶν τῶν βρεφῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν γαλουχῶν προνοεῖσθαι.

Ibid.lit.H. *Mane uerò passum euacuatum bibendum præbe.* In Græcis pro κεράσαντα legendum est ἐεράσαντα, hoc modo, ἕωθεν δὲ ἐεράσαντα τὸ γλυκὺ, διδόναι πίνειν. Significat enim ἐεράσαι, κενῶσαι & euacuare: & est frequens eius verbi apud medicos Græcos, itémque reliquos scriptores vsus: sicut etiam compositorum, καταεράσαι, ἀπεράσαι, ἐξεεράσαι. Sed loci fere sunt corrupti ex verbi ignoratione. Galenus libro quarto simplicium medicamentorum vbi de vinis insolandis loquitur, καὶ μετὰ ταῦτα καταερῶντες ἐν ὑπερῴοις οἰκήμασιν. Legitur tamen in hactenus impressis codicibus, καθαιροῦντες falsó. Hippocrates libro quarto de morbis, καὶ τὴν κεφαλὴν βαρέεται, καὶ ἐξερᾷ, καὶ πυρεταίνει. Vbi ἐξερᾷ pro ἐξεμεῖ & per vomitum ἐκκενοῖ, vsurpat. At in Aldino ἐξεᾷ habetur, quod in Basiliensi codice rectè legitur. Plutarchus in præceptis salubribus, τοῖς μὲν ἐμέτοις ποιητέον αὐτῶν φαρμακείας καὶ περιεργίας, μηδὲν ἐκταράττοντας, ἀλλ' ὅσον ἀπεψίαν ἐκφυγεῖν αὐτόθεν ἀφιέντας ἀπραγμόνως τῷ πλεονάζοντι τὴν ἀπέρασιν. τὴν ἀπέρασιν euacuationem per vomitum dixit. Meminimus etiam in commentariis medicis. Porro mox sequitur purgatorium medicamentum ex veratro albo, in quo haud dubiè pondera nimia sunt, ς'. rerum quæ singulæ octo drachmarum pondere recipiuntur. Ego vel scrupulos vel siliquas legendum puto, imò omnino siliquas legendas esse censeo, vt sit totum medicamenti pondus duarum drachmarum, & siliquarum quatuor. Hoc enim cōmodè pro vna vice, cum passo quod est in colocynthide, sumi potest.

Et facilè fieri potuit vt < character pro Κε charactere supponeretur. Non tamen mutaui lectionem vulgatam, sententiam meam de ea adscripsisse contentus.

Col.424.lit.D. *Ex quo radicis pæoniæ gestabat magnam ac recentem partem, de collo suspensam.* In Græcis deest hoc loco vox μέρος, quæ restituta integram sententiam efficiet, hoc modo, ἐξ οὗ τῆς ῥίζης τῆς γλυκυσίδης ἐφόρει (λέγω δὲ τὴν παιονίαν) μέγα καὶ πρόσφατον μέρος ἐξαρτώμενον τοῦ τραχήλου.

Ibid.lit.E. *Quum symptoma futurum est, ubi senserint partem.* Hoc est vbi perceperint ac cognouerint partem, non quæ afficitur (ea enim propriè est cerebrum) sed quæ (velut suprà dixit) auram aliquam frigidam ex se ad cerebrum distribuit, siue ea manus sit, siue pes, laqueo superpositam partem apprehendere ac adstringere oportet, atque sic ne ad cerebrum ascendat ac perueniat prohibere. Et hanc sententiam etiam ipsa verba Græca exprimunt.

Ibid.lit.F. *Et cibi delationem, & uehementem ad uenerem impetum, & multi uini potum.* Inter ea quæ Paulus hîc ad finem capitis de morbo comitiali vitare iubet, habetur καὶ τὴν ἐκμόχλωσιν. Et sanè multum ac diu torsit nos quid per ἐκμοχλώσιος vocem significare vellet. Vocem autem corruptam esse non dubito. Nam siue à verbo ἐκμοχλεύω venit, τὴν ἐκμόχλευσιν legendum est, siue ab ἐκμοχλέω, ἐκμόχλησιν scribendum fuit. Significat autem verbum ἐκμοχλεύω, emoueo, expello, excutio. Sic linea tertia præcedente, de aceto mulso Iuliano dixit, κατὰ μέρος ἐκμοχλεῦον τὴν ὕλην, hoc est (velut reddidi) particulatim materiam excutiēs. At hoc loco, siue ἐκμόχλευσιν siue ἐκμόχλησιν legamus, ambigui sumus de qua emotione siue excutione loquatur: & neque ex præcedente βραδυπεψία, neque ex sequente πολυοινία, quas item cauere iubet, satis intelligere datur quid per ἐκμοχλώσιος vocem significare ac vitare nos velit. Si enim ciborum vehementem expulsionem vitare nos voluisset, largam habuisset copiam verborum quibus id clarius significare potuisset, nec ad ita obscuram, & aliàs ab ipso non vsurpatam vocem deuenisset. Si verò morbi aut materiæ ipsius expulsionem cauere nos voluisset, καὶ τὴν τῆς ὕλης ἐκμόχλευσιν, aut τὴν τῆς νόσου ἐκμόχλευσιν dixisset. Si verò corporis commotionem ac agitationem indicare voluisset, videtur potius dicturus fuisse, ἢ τὴν τοῦ σώματος ἐκμόχλευσιν, etiamsi simpliciter κίνησιν significantius dicere potuisset. Quare eo tandem coniectura progressus sum, non τὴν ἐκμόχλευσιν, aut τὴν ἐκμόχλησιν legendum esse, sed τὴν ἐκμάχλωσιν, à verbo ἐκμαχλόω, quod scortor & ad venerem feror significat: quod verbum etiamsi inusitatum sit, tamen iusta forma de se verbale nomen ἐκμάχλωσιν facit, per quod hoc loco Paulus vehementem ad venerem impetum indicare voluit, vt sit idem ἐκμάχλωσις quod μαχλοσύνη, id est venus & scortatio. Atque vt hanc putem esse veram huius loci lectionem ac sentētiam, ex eo inducor quòd etiam suprà à vino largiore, veneréque multa, abstinendum esse dixit. Sed non volo diutius valere hanc coniecturam quàm donec rectiorem & lectionem & sententiam fuerimus assequuti.

IN CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Col.426.lit.A. *Aut intra sportam cancellatim textam conclusi, in lecto ex alto suspenso, in altum attollantur.* Hoc modo conuerti verba Græca quæ sic habent, ἢ ἐωρείσθωσαν ἐν κλινιδίῳ, ἔνδοθεν γυργάθου τινὸς, ἐξ ὕψους ἀπηρτημένῳ. Est enim γύργαθος σκεῦος πλεκτόν. In tali ergo conclusi tales, lectis ex alto suspensis seruabantur.

IN CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

Col.428.lit.H. *In his igitur qui canino modo conuelluntur, maxillam in contrariam partem per capistri deligaturam reduces.* Græca lectio hîc corrupta est, quæ ex Aëtii libri 6.cap.30, & infrà ex lib.6. Pauli cap.92. restituenda est hoc modo, ἐπὶ μὲν οὖν τῶν κυνικῶς σπωμένων, ἐπιδέσεις εἰς τὰ ἀντικείμενα περιάγουσα διὰ φορβειᾶς προσαγορευομένης ἁρμόσεις, καὶ ἀφαιρέσεις, &c. Est autem propriè φορβεία (velut Græci dictionarii exponunt) περιστόμιον, καπίστριον, dictum ἀπὸ τοῦ φέρειν βίᾳ. Vnde etiam Latinis capistrū à capiēdo dictū est, & significatur eo tam id quod Germanis ein halffter appellatur quàm quod ein maulkorb. Absyrtus de pullis equorum, πηρώσαντας τοὺς ἵ καὶ ἡμιόνας, ποτὲ φορβειὰν αὐτοῖς περιθέντας. Ab huius equini capistri similitudine dicta videntur capistra quæ musici ori obligabant ad spiritus impetum coercendum, & faciei deformitatem occultandam ac ornandam. Plutarchus in libro περὶ ἀοργησίας, de Marsya, Καὶ ὁ Μαρσύας, ὡς ἔοικε, φορβειᾷ τινι καὶ περιστομίοις, βίᾳ τοῦ πνεύματος τὸ ῥαγδαῖον ἐγκαθεῖρξε, καὶ τοῦ προσώπου κατεκόσμησε καὶ ἀπέκρυψε τὴν ἀνωμαλίαν. Hinc igitur & deligaturā mandibulam ad contrariam partem reducentem φορβειὰν appellat. At verò paulo pòst, vbi conuerti, At in superciliorum aut palpebrarum resolutione, in Græcis legendum est, ἐπὶ δὲ ὀφρύων ἢ βλεφάρων, videlicet ex Aëtio.

IN CAPVT VICESIMVM.

Col.430.lit.E. *Vnde non sicca potius his fomenta, sed humida conuenire.* Græcum exemplar Aldinum vna voce corruptum, totam sententiam hanc corruptam, imò penitus nullam exhibet. Sic enim habet, ὅθεν καὶ τὰς ξηρὰς, μᾶλλον πυρίας τούτοις, ἀλλὰ τὰς ὑγρὰς ἁρμόττειν. At hanc lectionem dum Basiliensis editio emendare studet, magis adhuc vitiatam expressit. Sic enim habet, ὅθεν ἢ τὰς ξηρὰς μᾶλλον πυρίας τούτοις, ἀλλ' οὐ τὰς ὑγρὰς ἁρμόττειν, hoc est, vnde etiā sicca magis his fomenta & non humida conuenire. Quæ sententia nec pro ratione spiritus ac aeris crassi ac nebulosi facit, qui insuper frigidus valde ac congelatus & ægrè mobilis est: nec curationi quæ sequitur respondet, vt quæ mox ab initio lanas oleo imbutas adhibere iubet, & vesicam amplam oleum calidum habentem imponere. Quanquam Aëtius libri sexti capite tricesimonono, non solùm hoc humidum fomentum in vsum præscribat, sed etiam sicca duo, alterum ex sale fricto, alterū ex milio in sacculis adiungat, etiamsi hæc ambo simul sicca sacculo excepta adhiberi possint. Ad hunc itaque fomentorum tum humidorum tum siccorum vsum respexisse videtur Pelops, quem Paulus hîc citat, & humida magis fomenta probasse, non tamen ita vt sicca penitus damnarit, his verbis quorum sententiam ego reddidi, & hoc modo legenda esse sentio, iuxta eas quas attuli rationes, ὅθεν οὐ τὰς ξηρὰς μᾶλλον πυρίας τούτοις, ἀλλὰ τὰς ὑγρὰς ἁρμόττειν.

Col.431.lit.A. *In potu danda est aqua mulsa tepida ad dimidias decocta.* Græca exemplaria habent, ποτιστέον τε ὑδρόμελι λιπαρῷ εἰς ἥμισυ ἑψηθέντι, id est, In potu danda est aqua mulsa pinguis. Sed ego λιπαρῷ pro χλιαρῷ suppositum esse puto, ob scripturæ vicinitatem. Neque enim ex eo quòd ad dimidias cocta est pinguior euadit, aut etiam valde crassior: quòd si intelligere nos voluisset, nō vtique λιπαρῷ, sed παχυτέρῳ voce vsus esset. Sed sit hoc ex coniectura. Porro quæ paulò post sequitur frigidæ affusio, est apud Hippocr.5.aph.21.

IN CAPVT VICESIMVMSECVNDVM.

Col.432.lit.C. *Turbatio non ex corpore, sed ab aliqua forinsecus causa contingit, uelut à sole, fumo, puluere, uento.* Habent exemplaria Græca constanter pro vento, oleum. Neque quisquam hactenus dubitauit quin rectè legatur Græcè, οἷον ἡλίου, καπνοῦ, κονιορτοῦ, ἐλαίου, hoc est, velut à sole, fumo, puluere, oleo. Verùm ego ἐλαίου vocem penitus corruptam esse iudico, & suppotitiam, pro qua ἀνέμου vocis lectio recta sit restituenda. Nam quum externæ illæ causæ eiusmodi sint quibus quotidie occurramus etiam inuiti, ita vt vix satis cauere possimus ne aliquando in sole versemur, & foris ambulantes puluerem, domi fumum experiamur: non debuit diuersum aliud externæ causæ genus quarto loco ad superiora tria adscribi, sed tale omnino quòd illis simile esset. Talis autem est ventus, qui & domi & foris derepente quandoque ingruit, & oculis turbationem inducit: quæ turbatio tamen citissimè soluitur, vbi causa summouetur. At vt ne ab oleo oculi turbationem incurrant, tam facile vitare est quàm vt ne etiam ab alia aliqua externa re lædantur, quarū videlicet nullus est circa oculos vsus. Et alioqui si ad huiusmodi particularia descendere velimus, non oleum esset quod velut externa causa turbationis oculorum fugiendū esset, sed omnia acria, amara, salsa, acida, austera & acerba, in quibus generibus infinitas propemodum particulares res comprehendi, quis nescit? quas omnes ad vitandum propositas esse oportebat. Huc accedit, quòd tantum abest vt oleum turbationem oculis inducat, vt id etiam ad acuēdum visum oculis

illini Dioſcorides teſtetur. Quare ἀνέμου vocis lectionem pro ἐλαίου reſtituemus, & ventum non oleum, externam turbationis oculorum cauſam eſſe accipiemus. Nam & alioqui procliue fuit obliteratam vocis ἀνέμου vocem, pro ἐλαίου voce agnoſcere.

Ibid. lit. D. *Quale eſt collyrium Nili ex roſis, aut etiam Chiacum, & Nardinum.* Græca exemplaria pro Aut etiam Chiacum, habent ἢ καὶ μηδικόν, id eſt aut etiam Mediacum. Verùm quum Paulus libri ſeptimi capite decimoſexto nullum collyrium deſcribat quod Mediacum appellet, legendum cenſeo Chiacum, cuius ſecundo loco deſcriptionem habet, ex vino Chio appellationem habentis, & cuius quoque paulo pòſt rurſus mentionem facit, ſicut etiam Nardini. Videtur tamen non minus commodè σποδιακόν pro μηδικόν legi poſſe, id quod in vſuri iudicio poſitum eſſe volo. Nam & ſpodiaci deſcriptionem infrà lib. 7. ad inflammationes ac fluxiones oculorum habet.

Col. 434. lit. A. *Hæc eſt Eraſiſtrati panchreſtus ab omnimoda utilitate appellata.* Hoc liquidum collyrium πάγχρηστος dictum Eraſiſtrato adſcribitur, & habetur etiam infrà libri ſeptimi capite decimoſexto iiſdem verbis. Habet idē quoque Aëtius libri quinti capite octuageſimoſecundo, & libri ſeptimi capite nonageſimoſecundo. Ex quibus locis adductus, etiā apud Galenum lib. 4. De compoſ. medic. ſecundos locos, cap. ſeptimi principio, πάγχρηστος legendum eſſe in commentariis medicis in idem opus à me ſcriptis probaui, & non πάγχυστος, velut exemplaria Græca ante noſtram Græci Galeni editionem habuerunt. Nominis ratio clara eſt ex variis affectibus adſcriptis, quibus mederi traditur. Sunt autem etiam alia ocularia medicamenta in eodem Galeni libro πάγχρηστα appellata. Nouit ipſorum appellationem etiam Plinius de hæmatitæ generibus loquens lib. 36. cap. 20. Principatum dat, inquit, ex his Æthiopico, oculorum medicamentis vtiliſſimo, & his quæ Panchreſta appellant. Eſt inſuper & panchreſtos confectio ab eodem Galeno prodita, eiuſdem operis libri 7. cap. 5. Et eodem nomine Plinius ſtomaticam ac arteriacam confectionem lib. 23. cap. 7. habet.

Ibid. lit. C. De palpebræ euertione, vbi habetur, Æruginē raſam toſtam tritam adhibe, aut plumbum vſtum & lotum, aut vtraque pariter, æruginem & plumbū admoue. In Græcis legitur, ἰὸν ξυστὸν φώξας λεῖον καὶ περίαπτου, ἢ μόλυβδον κεκαυμένον, μετὰ θείου ἀπύρου, καὶ πεπλυμένω, ἢ ἀμφοτέροις ἴσοις πᾶσι ἰῷ καὶ τῷ μολύβδῳ. In hoc itaque loco redundant voces μετὰ θείου ἀπύρου. Nullus enim eſt hic ſulphuris vſus, nec plumbum vt vratur, ſulphur requirit. Et Aëtius lib. 7. cap. 71. eadem medicamenta prodens, ſulphuris penitus non meminit, ἰὸν inquit, πεφρυγμένον ἐπ' ὀστράκου λεάνας περίαπτου καὶ αὐτὸ, ἢ μόλυβδον κεκαυμένον ἴσον περίαπτου.

Col. 435. lit. D. *Pilos agglutinantia. Pilos introrſum refractos glutinat bitumen, maſtiche, colophonia, glutinum, cochleæ glutinoſitas.* In Græcis codicibus vitioſè legitur εἰς pro ἄσφ, & κόμη pro κόλλα. Non enim vllius plantæ coma, neque κόμμι (id eſt gummi) huc facit, ſed κόλλα, id eſt glutinum. Indicat id apertè Aëtius qui lib. 7. cap. 68. ξυροκόλλαν pro κόλλα habet, vnà cum reliquis medicamentis hic à Paulo proditis. Leguntur porro conſequenter in Græcis codicibus multa collyria nominibus corruptis, ſicut λειβάνιον pro λιβυανόν, & ἰλαδων pro νιλαδων, & δι' ὕδρας pro δι' ὑδρίας. de quibus omnibus libro ſeptimo Paulus agit, & nos quoque libro ſeptimo aliquid dicemus. Hic tamen non prætéribo, ſub titulo de vlceribus oculorum ad finem corruptè legi λιβυκῶν pro ἑλκῶν, & mox etiam articulus τῶν deeſt. Sic ergo rectam lectionem reſtitues, ξηρὶ μύρων ἀμὴ ὄντων τῶν ἑλκῶν, σκεπαζόντων τι καὶ ὡς διὰ χυλοῦ τηλέως, &c.

Col. 438. lit. C. Sub titulo de glaucomate & ſuffuſione, vbi conuerti, Et purgatione, & infuſis per clyſterem acrioribus, Græca exemplaria habent, καὶ καθάρσεσι καὶ κενώμασι δριμυτέροις. Non eſſe autem legendum κενώμασι (id eſt euacuationibus) ſed ἐνέμασι, id eſt infuſis per clyſterem, Aëtius docet lib. 7. cap. 51. qui apertè habet, καὶ κλυστῆρσι δριμυτέροις καὶ καθάρσεσι. Et alioqui quum particulares euacuationes à Paulo proponantur, ſanguinis detractio, purgatio, alui frequentior ſolutio, ad has etiam particularem per clyſterem euacuationem addere oportebat, & non vniuerſalis euacuationis mentionem particularibus immiſcere: niſi omnino κένωμα pro ἔνεμα dixit, quod ſanè mihi veriſimile videtur. Nam & lib. quinti capite quadrageſimoprimo & ſexageſimoquinto ita vſurpauit. Alioqui verò procliue fuit alteram pro altera agnoſcere ac ſupponere: ſicut etiam paulo pòſt tres particulæ pro vna ſunt agnitæ ac ſuppoſitæ, vbi conuerti, Teruntur hæc in mellis heminis octo. Græcè enim habetur, εἰ δὲ καὶ ἐν μέλιτος κοτύλαις ὀκτὼ. Legendum autem eſt pro εἰ δὲ καὶ (quæ nihil huc pertinens ſignificant) verbum λεαίνεται.

IN CAPVT VICESIMVMTERTIVM.

Col. 439. lit. H. *Ad fortiores verò obturationes, fel caprinum cum porri ſucco inſtilla.* In Græcis habetur, πρὸς δὲ τὰς ἰσχυροτέρας ἐμψύξεις, &c. Verùm pro ἐμψύξεις legendum eſſe ἐμφράξεις ipſa rei tractatio docet, & ex Galeno ac Aëtio colligi poteſt. Multa alia hoc loco per totum caput non magni momenti prætérimus, quæ ex ipſa tranſlatione noſtra ſtudioſi cognoſcent, & in Græcis emendabunt. Sicut vbi in Græcis eſt, δεῖ δ' ποιεῖς πελιῶντα ἢ τῷ κοινῷ ἐλαίῳ, ἢ τινι τῶν θερμῶν πελιῶν, legendum eſſe μύρων pro πελιῶν, ſatis indicat quod ſequitur ἐν αὐτῷ τούτῳ, quod ad vnguentum pertinet, & ad πελιῶν referri non poteſt, quum πελία fœmininum ſit.

Col. 440. lit. D. *Ad dolores maximos, & pus, & auditus grauitatem, Amygdalas depurgatas* x x. In Græcis legitur ἀμύγδαλα λελεπισμένα καὶ ἀφρονίτρου < γ'. Vitioſam autem eſſe hanc lectionem, & non amygdalarum & aphronitri, vtriuſque drach. III. accipiendas eſſe, indicio eſt id, quòd non adiectum eſt ἀνὰ ante pondus < γ'. Pro καὶ igitur coniunctione legenda eſt numeri nota κ'. vt viginti amygdalas accipiamus. Habet idem medicamentum Aëtius lib. 6. cap. 82. ad verbum, niſi quòd ob ſcripturæ vicinitatem ᾗ pro κ legitur. Quod verò mox ſequitur in Paulo medicamentū, Recrementum ferri cum aceto ſub caniculæ æſtu tritum, in Græcis corruptè habetur, ἢ σκωρία τοῦ σιδήρου λειωθεῖσα ἐπὶ χρόνου. pro ἐπὶ χρόνου itaque legendum eſt ὑπὸ κυνὸς καύματι, ex Aëtio lib. ac capite iam dictis.

Ibid. lit. E. *Aliud ad ſordes. Naſturtium, & nitri parum.* Græca exemplaria habent, καρδάμωμον καὶ νίτρου βραχύ. Sed legendum eſſe καρδάμον, ex Galeno lib. 3. κατὰ τόπους patet, qui in huius medicamenti deſcriptione habet, καρδάμου ἱκανὸν, καὶ νίτρου βραχύ. Item ex Aëtii lib. 6. cap. 79. qui habet, καρδάμου σπέρματος ὅσον ἐξαρκεῖ, καὶ νίτρου βραχύ. Mox porro ſequitur, Andronis paſtillum, & Neren, & Muſæ inſcriptum. Sed in Græcis τὴν ἥραν falſò legitur pro τὴν νήρην. Nere autē dictus paſtillus habetur lib. 7. cap. 16.

Col. 441. lit. E. *Ad aurium contuſionem. Hippocrates monet ut nihil ipſis adhibeamus.* Hoc facit Hippocrates in libro De articulis, vbi de aure fracta agit. At in medicamento quod ad contuſas aures mox ſequitur, bulbi Aphricani rectè leguntur, & in Græcis βολβῶν ἀφρῶν malè habetur pro βολβῶν ἀφρικανῶν, id eſt pro his qui ex Aphrica afferuntur, velut Dioſcorides teſtatur, βολβὸς ἀπὸ λιβύης κομιζόμενος, inquit lib. 2.

IN CAPVT VICESIMVMQVARTVM.

Col. 443. lit. A. *Sternutatoria. Veratrum album, caſtorium, piper, herba lanaria, cyclaminus, euphorbium, nitrum, cuminum, herba ſternutatoria uocata, ſingula per ſe, aut ſimul omnia.* Græca exemplaria hic imminuta eſſe videntur. ſic enim habent, πταρμικά, ἐλλέβορος λευκὸς, ἢ καστόριον, ἢ πέπερι, ἢ στρούθιον, ἢ ὁμοῦ πάντα. Nam nec omnia recenſentur quæ ſternutationes mouēt: nec hoc ἢ ὁμοῦ πάντα, habet ad quod referatur. Proinde vnam integram lineam ex Paulo intercidiſſe ac periiſſe arbitror, quam ex Aëtio reſtituendam cenſeo, quum vterque ſua ex Oribaſio ſumpſiſſe videatur, & Paulus etiam palàm fatetur. Sic ergo lego, πταρμικά, ἐλλέβορος λευκὸς, καστόριον, πέπερι, στρούθιον, κυκλάμινος, εὐφόρβιον, νίτρον, κύμινον, ἢ πταρμικὴ πόα ἑκάστου ἰδίᾳ, ἢ ὁμοῦ πάντα, ex Aëtii lib. 6. cap. 97. Porro paulo ante hunc locum habetur etiam in Græcis ἡδυχρόου μάλαγμα falſò, pro recto ἡδυχρόου μάγμα. Ita enim à Galeno & Aëtio, & omnib[us] medicis Græcis appellatur, & deſcribitur infrà lib. 7. cap. 11. circa Theriaces præparationem.

Ibid.lit.C. *Aut lysimachiam appellatam in nasum indito.* Græca exemplaria hic habent, ἢ τὴν καλουμένην λυχνίδα ἔνθες τῷ μυκτῆρι. Ego verò quum nullam lychnidis speciem sanguinis sistendi vim habere compererim, sæpe hæsitaui de corrupta lectione, & aliquandiu λυχνῖτιδα legendum esse suspicatus sum. Est autem lychnitis phlomidis siue verbasci species, quæ etiam Thryallis vocatur. Sed nec de hac apertè tradit vllus medicus Græcus, quòd sanguinis è naribus eruptionē sistat, nisi quis ex eo quod Paulus infrà lib.7. de verbasci generibus scribit, quòd acerba sunt, & fluidis affectionibus conueniunt, etiam in hunc vsum asserere ac assumere velit. Tandem verò in eam sententiam adductus sum vt λυσιμάχιον legendum esse credam, quod & conuerti, & pro lychnide reposui. Nam & insigniter adstringit Lysimachium, vulneráque glutinat, & sanguinem sistit, & ad sanguinis è naribus eruptionem, herba ipsa naribus indita, ita vt ipsas obturet, conuenit. Ita enim de ipsa Dioscorides ait, καὶ πρὸς τὰς ἐκ μυκτήρων αἱμορραγίας ἐμφραττομένη ἡ πόα ἁρμόζει. Atque hoc est quod etiā hoc loco Paulus dicit. Sed & Marcellus medicus Latinus, quem ex officina Frobeniana superioribus annis edidimus, lysimachium ad sanguinem è naribus erumpentem, vtilem esse scribit, haud dubiè ex Græco quopiam authore. Polygonum, inquit cap.10, inseri naribus prodest: similiter facit & lysimachios herba imposita.

IN CAPVT VICESIMVM QVINTVM.

Ibid.lit.E. In hoc capite medicamenta mirificè sunt corrupta, & quanuis ex translatione nostra Græcorum exemplarium lectio genuina agnosci ac restitui possit, tamen de quibusdam obscurioribus etiam fidem nostram studiosis approbare volumus. In primo itaque medicamento, Spumæ argenti lotæ drach. VIII. habentur, hoc est λιθαργύρου πεπλυμένου < η. Sed exemplaria Græca habent λιθαργύρου πεπέρεως < η. Hic error quum deprehensu facilis sit, quum & piper huc inutile sit, & si πεπέρεως vox legi deberet, ἀνὰ < η. scribi oportuerit, tamē nemo hactenus animaduertit. In secūdo medicamento, Iridis, ptissanæ, fabæ fresæ, singulorum sesquisextarium conuerti. Sed Græci codices falsò habent, ἴρεως ἢ πτισάνης ἐρέγμου ἀνὰ ξ. α ς. Quòd autem ἐρεγμὸς non ad ptissanam pertineat, sed tria distincta medicamenta accipienda sint, iris, ptissana, faba fresa, ex Aëtii libri octaui capite 5. cognoscimus, qui idem medicamentum his verbis habet, ἴρεως λείας, πτισάνης ἀλεύρου, κυαμίνου ἀλεύρου. Ex quo etiam id intelligimus, ἐρεγμὸν aliquando pro faba fresa, & in crassiores partes comminuta accipi, aliquando etiam pro farina fabarum, quam etiam Lomentum appellamus. Tertium medicamentum penitus corruptum est. nam & ἐρεγμὸν non habet, & pondus vitiatum est, & medicamenta ad pondus non rectè distincta sunt, & amygdalarum numerus in pondus mutatus est. Sic ergo recta lectio restituatur, πτισάνης, ὀρόβου, λιβανωτοῦ, ἐρεγμοῦ, ἰλλυρίδος, ἀφρονίτρου, κόστου, ἀνὰ χοίνικος τέταρτον. ἀμύγδαλα πικρὰ κ'. Aëtius loco iam citato idem medicamentum paulo clarius habet, hoc modo, πτισάνης ἀλεύρου, κυαμίνου ἀλεύρου, ὀροβίνου ἀλεύρου, λιβανωτοῦ, ἴρεως κεκομμένης, ἀφρονίτρου, κόστου, ἑκάστου χοίνικος τέταρτον. ἀμύγδαλα πικρὰ κ'. Reliqua ex translatione nostra emendato.

IN CAPVT VICESIMVM SEXTVM.

Col.444.lit.G. *Aliud, Nucis viridis corticem terito.* Hoc medicamentum cum proximè sequenti habetur in Aldina editione capite præcedenti: in posteriore verò editione Basiliensi, relatum est in hoc caput, ad dentium affectiones. Et vtrunque mihi videtur esse supposititium, & non Pauli genuinum. Habent enim verba à Paulo aliàs non vsurpata. In primo legitur σμύρνας ἀληθ. in Aldino, in altero σμύρναν ἀληθῆ. Ego σμύρναν μινναίαν lego, de qua multa in commentariis medicis dixi.

Col.445.lit.F. *Remittente uerò inflammatione aut decrescente.* Græca exemplaria habent, ἐνδιδούσης δὲ τῆς φλεγμονῆς ἢ ἀκμαζούσης. Hoc est, Remittente inflammatione, aut in vigore consistente. Verùm & res ipsa, & verba quæ sequuntur, satis ostendunt legendum esse παρακμαζούσης, id est declinante siue decrescente. Atque ita etiam habet iisdem planè verbis etiam sequentia Aëtius lib.8.cap.45. in mea translatione.

Col.446.lit.B. *Cæterùm post irritationes ex his factas, gargarissandum est glycyrrhizæ decoctum, aut gargarismus dandus qui paratur ex uino scybelite, & croco, & mastiche Chia, &c.* In Græcis codicibus legitur καὶ κρόκου καὶ χίας, id est & croco & chia. Itaque terram Chiam accipiēdi hinc quibusdam occasio data est, non animaduertentibus χίας simpliciter mastichen appellari. Hoc autem declarat Aëtius libri octaui capite quadragesimonono, qui eadem quæ Paulus his verbis tradit, μετὰ δὲ τὰς ἐκ τῶν τοιούτων φαρμάκων γινομένας ἐρεθισμοὺς, προσφέρειν ἀφέψημα τι γλυκυρρίζης, ἢ τὸ διὰ σκυβελίτου, καὶ μαστίχης χίας, ἢ σμύρνης, καὶ κρόκου ἀναγαργαρίσματι.

Ibid.lit.E. *Porro filum lanæ purpura marina infectæ, &c.* De hoc filo multa in commentariis medicis retuli. Habet id Galenus lib.6. simpl. medicament. in glycyside siue pæonia. Habet & Plin. lib.30. cap.5. de strumis loquens. Aliqui verò, inquit, circumligant eas lino, quo præligata infra caput vipera pependerat donec exanimaretur.

Ibid.lit.F. *Commodæ uerò ualde sunt etiam collutiones, rosarum siccarum aut uiridium decoctum frigidum, aut pampinorum uitis, aut foliorum lentisci, aut rubi, aut malorum cydoniorum, aut rhois, aut uinaceorum, aut lentium.* Horum verborum lectio malè distincta est, & corrupta in Græcis codicibus, & ῥόδων vox bis habetur, altera vice pro ῥοὸς voce supposita. Sic ergo legendum est ex Aëtio, & capite sequenti, χρίσματα δὲ σφόδρα ὠφελεῖ καὶ διακλύσματα, ῥόδων ξηρῶν ἢ χλωρῶν ἀφέψημα ψυχρὸν, ἢ ἑλίκων ἀμπέλου, ἢ σχίνου φύλλων, ἢ βάτου, ἢ μήλων κυδωνίων, ἢ ῥοὸς, ἢ γιγάρτων, ἢ φακῶν.

IN CAPVT VICESIMVM SEPTIMVM.

Col.447.lit.D. *Ex his uerò qui strangulātur, manus nō admouebimus his quibus iam spuma circa os est, Hippocrati credentes.* Locus hic est apud Hippocratem secundo aphor. sect.43. vbi exemplaria Græca Hippocratis & Galeni constanter habent, οἱ ἀπαγχόμενοι καὶ καταλυόμενοι, μήπω δὲ τεθνηκότες, οὐκ ἀναφέρουσιν οἷς ἂν ἀφρὸς ᾖ περὶ τὸ στόμα. Et conuertit vetus interpres, Strangulatorum & dissolutorum, nondum mortuorum, non referunt quibuscunque spuma fuerit circa os. Et post hunc Theodorus Gaza, velut putatur, Qui strangulantur & euertuntur citra mortem, si ore spumant, non reficiuntur. Et Leonicenus, Strangulati atque dissoluti, nondum mortui, non referuntur, quibus spuma circa os fuerit. Hi omnes interpretes καταλυομένων vocem in Hippocrate legerunt ac conuerterunt: neque suspicatus est quispiam de corrupta eius vocis lectione. At nos nuper in omnium Hippocratis operum facta per nos translatione ac editione, re ipsa diligentius expensa, in eam sententiam adducti sumus vt non καταλυομένων, sed καταδυομένων legendum esse putemus, & Hippocratis aphorismum sic Latinè conuertimus, Ex iis qui strangulantur & submerguntur, nondum autem mortui sunt, non reconualescunt quibus spuma circa os fuerit. Quibus autem rationibus inductus sim, huc iam adscribendum duxi, loco ita ferente, vt interim hoc de me studiosi habeant donec & hūc & alios Hippocratis locos, clarius in coniecturarū libris in Hippocratem declarauero. Primùm itaque Galenus in commētariis super hunc aphorismum, vocis καταλυομένων nusquam meminit, neque eam exponit, sed ἀπαγχομένων vocem ab Hippocrate vsurpatam sic exponit quasi ad solam ἀγχόνην (id est laqueum) pertineat. Circumiecto, inquit, collo laqueo, cor & pulmo opus habent vt fuliginosam superfluitatem expirent. Quum autem hæc propter laqueum impediatur, totam ipsam pulmo violenter impellit, & in hoc etiam de propria humiditate aliquid simul extrudit. Perniciosum igitur hoc signum est, quia vim pulmonis indicat, quam patitur dum animal strangulatur. Sic sanè Galenus spumam in his qui laqueo strangulantur, exitiale signum esse dicit: at nos non solùm in iis qui laqueo aut alia re laquei vicem explente strangulantur spumam circa os apparere scimus, sed etiam in his qui in aquis submerguntur, quocūque casu aut modo, aut etiam naufragio id cōtingat, si nondū mortui, sed salua adhuc aliquo modo respiratione, de aquis extrahūtur. Quū itaq; & laqueis & aquis suffocētur sani homines, vt spuma circa os appareat, Hippocr. de vtrisque hoc aphorismo dixisse mihi videtur, τῶν ἀπαγχομένων καὶ καταδυομένων. Deinde nō putandū est Hippocratē loqui de his qui ob morbi aut veneni violētiā suffocātur,

ii. iiii.

velut hoc capite Paulus dixit, In cynachicis quandoque ſuffocationem ſequi, & velut in ſideratis, & comitiali morbo correptis contingit. Nam hi reuocantur ſæpe, etiamſi ſpuma circa os ipſorum conſpiciatur. Quòd ſi ad hos vſque aphor. ſententia ſe extenderet, nec Galenus id præteriiſſet. Quare de duplici externa vi ſuffocationis, & per aquam & per laqueum, ſiue quid laquei vicem præbens, Hippocratem loqui probabile eſt: quum præter has nulla tertia reperiatur. Et proinde hoc loco etiam Paulus de ſtrangulatis & naufragis coniunctim agit. Ita etiam Aëtius lib. 8. cap. 49. Et videtur ſententia Hippocratis ad eos propriè pertinere qui aut ipſi ſibiipſis vim intulerunt, vt vel in aquas ſe ſubmerſerint, vel colla laqueo inſeruerint, qui ſanè in ipſo facto deprehenſi viuere coguntur: aut qui iudicio publico, aut etiam vi priuata, ad aquas aut laqueum damnati, aut detruſi, dum iam ſtrangulantur aut ſubmerguntur, miſericordiam repeiunt, ac vita rurſus donantur: quorum tamẽ nullus reconualeſcit ſi ſpumam circa os habeat. Poſtremùm ſi vox καταλυομένων, de iis qui ex ſtrangulatis diſſoluuntur accipienda eſſet, non neceſſe fuiſſet adiicere coniunctionem καὶ, quum integra ſententia ſine ipſa ſit, hoc modo, τῶν ἀπαγχομένων καταλυομένων, μήπω δὲ τεθνηκότων, id eſt, ex his qui dum ſtrangulantur exolvuntur, nondum autem mortui ſunt. Iam verò καὶ particula adiecta, non de vno aliquo modo, ſed de duplici ſermonem eſſe oſtendit, nimirum & περὶ τῶν ἀπαγχομένων, & περὶ τῶν καταδυομένων, hoc eſt & de his qui ſtrangulantur, & de his qui ſubmerguntur. Nec hìc tam aduerſari nobis id debet quòd etiam Galeni ſæculo καταλυομένων in Hippocratis aphoriſmo lectum eſt, quàm adſtipulari ac ſubſcribere dictionum ſimilitudo, quum vnius minutiſſimæ lineolæ ad quintam literam vocis καταλυομένων additione, & contrà in vocis καταδυομένων quinta litera eiuſdem lineolæ detractione, tota ſententia in alterutram partem ambigua diſtrahatur, vt etiam tot doctis hactenus viris impoſuerit.

IN CAPVT VICESIMVMOCTAVVM.

Col. 448. lit. B. *Cibi uerò his conueniunt ſorbiles, & oua ſorbilia, & amylum, & dulciaria liba, & ſeſama, & oryzæ, & amygdalæ, &c.* Græca exemplaria ſic habent, τροφαὶ δὲ τούτοις ἁρμόζουσιν αἱ ῥοφηματώδεις, καὶ τὰ ὠὰ τὰ ῥοφητά, καὶ ἄμυλος, καὶ ἴτρια, καὶ σήσαμα, καὶ εἰσὶ καὶ ἀμύγδαλά τε καὶ ὁ τοῦ κώνου καρπός, &c. Quod igitur legitur, καὶ εἰσὶ καὶ ἀμύγδαλά τε apertè corruptum eſt, quum voces καὶ εἰσὶ καὶ nihil huc pertinens ſignificent, ſed ſuppoſitæ ſint pro re aliqua quæ ſimilis ſit aliis, quas hic defluxu ac grauedine laborantibus, in cibis commodas eſſe dicit. Hanc autem oryzam eſſe, tum reliquorum ciborum affinitate, tum quòd moderatè nutrit, & aluum ſiſtit inducor, & fieri potuit vt καὶ εἰσὶ καὶ voces pro recta obliterata lectione καὶ ὄρυζαι agnitæ ac expreſſæ ſint.

IN CAPVT VICESIMVMNONVM.

Col. 450. lit. C. *Elaterij dichalcon, hoc eſt oboli dimidium.* Græcè ſic, ἐλατηρίου δίχαλκον ὅ ἐστιν ἡμιωβόλιον. Eſt autẽ δίχαλκον pondus æreolorũ duorũ. Si itaque Pauli rationem de ponderibus libro ſeptimo in fine traditam vt rectam ſequi volumus, non habebimus hìc integram lectionem. ſunt enim duo æreoli quarta oboli pars, & non oboli dimidium (nam obolus æreolos octo complectitur). Quare iuxta hãc rationem non δίχαλκον, ſed δίχαλκοι β'. legendũ eſſet, hoc eſt æreoli quatuor. hi enim oboli dimidium faciunt. Quòd ſi dimidii oboli pondus ſequi voluerimus, de δίχαλκον vocis lectione nihil ſoliciti erimus.

IN CAPVT TRICESIMVM.

Ibid lit. G. *Verùm ad uirium conſeruationem frequentius potent aquam mulſam per ſe, & cum nucleis nucis pineæ, & cucumeris ſemine. Verùm ad totum thoracem ac coſtas imponere oportet ceratum cyprinum iridem inſperſam habens.* Aldinus codex hæc ſic habet, πρὸς δὲ φυλακὴν τῆς δυνάμεως, συχνότερον αὐτοὺς ποτιστέον τοῦ μελικράτου καθ' μόνας, καὶ μετὰ πιτυΐδων καὶ σικύου. ἐπιτιθέναι δεῖ καθ' ὅλου τοῦ θώρακος καὶ τῶν πλευρῶν, κυπρίνην κηρωτὴν ἔχουσαν ἴρεως ἐμπεπασμένης. In horum verborum lectione primùm aut deeſt, aut certè intelligi debet, vox σπέρματος poſt vocem σικύου, vt accipiamus aquam mulſam vel per ſe, vel cum nucis pineæ nucleis & cucumeris ſemine bibendam eſſe: deinde deeſt particula δὲ, ponenda poſt ἐπιτιθέναι, quæ tamen etiam abeſſe poteſt, ſi ſequentia à præcedentibus probè diſtinguantur. Atque hanc lectionem vt veram & huius loci genuinam expreſſimus. At exemplar Baſilienſe σικύου vocem non aſſequens, eam in σικύας tranſmutauit, & ſic totam ſententiam vitiauit, cucurbitas per totum thoracem & coſtas imponere iubens, his verbis, πρὸς δὲ φυλακὴν τῆς δυνάμεως, συχνότερον αὐτοὺς ποτιστέον τοῦ μελικράτου καθ' μόνας, καὶ μετὰ πιτυΐδων· καὶ σικύας ἐπιτιθέναι δεῖ καθ' ὅλου τοῦ θώρακος καὶ τῶν πλευρῶν, καὶ κυπρίνην κηρωτὴν ἔχουσαν ἴρεως ἐμπεπασμένης. Quòd autem de cucurbitulis affigẽdis hìc non loquatur, ex ſuperioribus conſtat. Nam linea præcedenti ſexta & octaua de ipſis mentionem fecit. Et confirmat Aëtius qui libri 8. capite ſexageſimoſexto, noſtram ſententiam his verbis habet, καὶ κηρωτῇ δὲ σκέπειν τὸν θώρακα καὶ τὰς πλευρὰς διὰ πηγανίνου ἢ κυπρίνου ἐλαίου ἐχούσῃ ἴρεως ἐμπεπασμένην ξηράν. Quòd verò cucumeris ſemen commodum ſit peripneumonicis, itémque pleuriticis, ex multis locis Aëtii, præſertim capite de pleuritide & tabidis, colligi poteſt, & inde etiam quòd vrinam ciendo vim incidendi ac extergendi habet.

IN CAPVT TRICESIMVMPRIMVM.

Col. 451. lit. A. *Nam frigidum uenarum ruptorium eſſe Hippocrates ait.* De frigidi effectu, & præſertim frigidæ aquæ, itémque calidæ, multa habet Hippocrates lib. 5. aphor. & in libro de humidorum vſu, vbi vlcera gaudere calida ex cõfeſſo dicit, quia tergi adſueta ſunt, & ideo meritò frigidam grauiter ferre: eadem item ratione venas calida gaudere, eo quòd in calido ſunt: ſed adſcribam verba ipſius, τὰ δ' ἕλκεα θερμῷ ἥδεται ὁμολογουμένως, ὅτι ἐν σκέπῃ εἴθισται· εἰκότως ἄρα τῷ ἑτέρῳ ἄχθεται. εἰκότως ἄρα καὶ αὗται αἱ φλέβες, ὅτι ἐν θερμῷ εἰσιν. At partic. 5. aphor. 24. niuem & glaciem pectori inimica eſſe, tuſſes mouere, & ſanguinis eruptiones ac defluxiones inducere ſcribit. Quem locum exponens Galenus, ait hæc duo, niuem videlicet & glaciem, maiora detrimenta quàm frigidam aquam inducere, & quia venarum ruptiones faciunt, ideo ſæpe ſanguinis eruptiones inducere: καὶ ῥήξεις, inquit, ἀγγείων ἐργαζόμενα, πολλάκις αἱμορραγικὰ γίνεται. Atque hoc eſt quod hìc Paulus dicit Hippocratem ſcribere, τὸ ψυχρὸν φλεβῶν ῥηκτικὸν εἶναι.

IN CAPVT TRICESIMVMTERTIVM.

Col. 454. lit. A. *Illa enim ſi non fuerit expurgata aut foras aut intus, in ſuppurationem, & multo prius in peripneumoniam tranſit.* Græca lectio paululum luxata, ſic reponatur, ἐκείνη γὰρ εἰ φθάσῃ ἀκαθαρμένη τι ὀκλὸς ἢ ἐντὸς, εἰς ἐμπύημα, καὶ πολὺ πρότερον εἰς περιπνευμονίαν καθίσταται. Hæc eſt enim horum morborum ſucceſſio, pleuritis in peripneumoniam tranſit, peripneumonia in ſuppurationem thoracis, ſuppuratio in tabem. Hippocrates 5. aphor. 8, & 15.

IN CAPVT TRICESIMVMQVARTVM.

Col. 455. lit. A. *Poſt extremarum partium defrictiones, & unctiones, & pauimenti purificationes, ac reliquum refrigeratorium ad reuocandam animam ductum, inſpergenda eſt exudantibus corporis partibus myrtus trita, &c.* Quod dixi pauimenti purificationes, in Græcis eſt καθαρισμοὺς τοῦ ἐδάφους. Quanquam non καθαρισμοὺς, ſed καταρραντισμοὺς legendum eſſe putem, id eſt pauimenti conſperſiones. Sic enim Aëtius lib. 9. cap. 1. habet, Pauimentum, inquit, irroretur, ac foliis conſternatur myrti, platani, ac quercus, maximè verò vitis, atque ipſis etiam roſis. Aut igitur καταρραντισμοὺς etiam hìc in Paulo legere oportet, aut per καθαρισμοὺς vocem, non alias purificationes pauimenti accipere quàm quæ per frigidæ irrorationem, foliorúmque frigidorum reſperſionem fiunt, ad animam ex inualeſcente ſyncopes ſymptomate reuocandam. Atque hæc omnia quæ ita adhibentur, ψυχαγωγίας appellat, ὅτι οἷον ἀνάγεται διὰ τούτων ἡ ψυχὴ ἐκ τῆς συγκοπῆς. Quod autem conuerti, Inſpergenda eſt, in Græcis habetur ἐμπλαστέον, ſed falſó legendum eſt enim ἐμπαστέον, ex eodem Aëtii loco. Hiſtoriæ porrò palpitationis cordis quæ ſequuntur in Paulo, ſunt tranſcriptæ ex 5. lib. Galeni de locis affectis. Sed in prima hiſtoria falſò habent Pauli exemplaria ἐφλεβοτομήθη, pro recto φλεβοτομηθείς.

IN CAPVT TRICESIMVMSEPTIMVM.

Col.458.lit.B. *Si uerò ulcus est in stomacho aut uentre, ab omnibus abstinendum est acribus cibis ac potibus & medicamentis. Vtendum autem mitigantibus, uelut sorbitionibus absque oleo, & his quæ ex amylo fiunt, & terra Samia, & Lęnio sigillo, & lacte ac melle paucissimo, quò circa mordacitatem perpurgent.* Hæc sententia claris verbis in Græcis exemplaribus impressis habetur, habétque certam ac constantem rationē, cur sorbitiones absque oleo probet: quum ex Hippocratis in libro de vlceribus doctrina, oleum & quæcunque mollientia, oleosa ac adiposa medicamenta sunt, vlceribus non conducat, si non valdè iam ad sanitatem tendant, eo quòd oleum sit vlceri aduersissimum, & ipsum sordidum ac graue olens reddat, vt Galenus lib. 3. methodi dicit. Quapropter etiam Aëtius lib.9 cap.17, vbi de stomacho exulcerato agit, succo ptissanæ aut alicæ vti iubet, modico ammixto melle, quo per ipsum vlcera repurgentur ac extergantur. Penitus autem silet de oleo, vtpote ad præsentem affectionem, vt succus illis, siue vt Paulus ait, sorbitionibus misceatur inepto. Quo magis temerarium iudicari debet, vnius fortassis exemplaris præscriptum sequi, & plura cum quibus ratio ipsa consentit, relinquere: quod faciūt qui pro eo quod in impressis habetur, οἷον ῥοφήμασιν ἐκτὸς ἐλαίου, legendum censent οἷον ῥοφήμασιν ἐκ τοῦ ἐλαίου: quum neque soleāt Græci medici sorbitiones vllas ex oleo appellare, sed ex ptissana, alica, lenticula, & aliis huiusmodi, in quas si oleum addi volunt, μετ᾽ ἐλαίου adiiciunt: sin minus, ἄνευ ἐλαίου, aut ἐκτὸς ἐλαίου dicunt, velut Paulus hoc loco.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMPRIMVM.

Col.460. lit.G. *Sæpe uerò & hic incessus successum habuit, Rubi, myrti, floris mali Punici, lauri & cupressi ramulorum uiridium.* Græca lectio corrupta sic restituatur, πολλάκις δὲ ἐπέτυχεν καὶ τοῦτο ἔγκάθισμα, βάτου, καὶ μυρσίνης καὶ, κυτίνου, καὶ δάφνης, καὶ κυπαρίσσου κλωνίων χλωρῶν. Sed & paulo pòst sequitur glomeris ex staminibus vsus, de quo lib.2. cap.58. dixi. Verùm hoc loco συμμάτων falsò habetur pro σημάτων. Aëtius lib.9.cap.44. eundem glomeris ex staminibus vsum his verbis prodit, ἢ τῇ ἀπὸ τῶν γυναικείων ἀγαθίδας κατὰ διαδοχὴν πυρία, hoc est (velut in Aëtii translatione nostra Latina conuerti) aut glomis texturæ gynæciorum per successionem foueto.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSECVNDVM.

Col.461.lit.G. *At si res urgeat, etiam ex sanguinem sistentibus aliquod infundatur, uelut est cinis lanarum succidarum, aut spongiæ nouæ, pice liquida, aut sanguine bubulo, aut alumine liquido, aut stercoris asinini succo imbuta & usta.* Horum verborum lectio transposita in Græcis est, vt sententia non solùm obscuretur, sed etiam vitietur. Repones itaque in hunc ordinem, εἰ δὲ ἐπείγοι, καὶ ἴσχαιμόν τι ἐνιέναι, οἷον τέφραν οἰσυπηρῶν ἐρίων, ἢ σπόγγου καινοῦ βρεχέντος πίσσῃ ὑγρᾷ, ἢ αἵματι βοείῳ ἢ στυπτηρίᾳ ὑγρᾷ, ἢ ὀνίδος χυλῷ, καὶ καυθέντος. Nouam autem vult esse spongiam, id est καινὸν, non κενὸν (id est inanem) sicut exemplaria habent. Nouam enim spongiam ad hanc rem commodam esse, & contra veterem inutilem Dioscorides testatur. Sequitur porro paulo pòst, quòd omphacitis sit cauum illud ex quo quercina glans enascitur: de qua re quid sentiam, in commentariis medicis per longum ostendi: & lib.1. emblem.120. in Dioscoridem repetiui.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMQVARTVM.

Col.464.lit.E. *Mirificè uerò facit, etiamsi uomant, anethum coctum ac potum: post potum uerò, pane in calidam aquam iniecto, statim calida frusta edenda dato.* Horum verborum sententia non ita accipienda est, velut anethi decoctum bibi velit, vt inde vomitus contingat: sed vt ex eius potu vomitus sistatur, etiamsi iam stercus vomant. Sic enim Aëtius lib.9.cap.28. apertè declarat, Potus, inquit, eis conueniens est anethi decoctum. est enim vsitatum & accommodum. A potu panem in aquam feruentem conijce, eiúsque frusta calida confestim edenda præbe. Hoc enim modo seruabitur, etiamsi iam instet ei suffocationis periculum. Eodem loco citat quoque Oribasii hæc verba, Anethum, inquit Oribasius, in aqua & oleo decoquatur, atque ita bibatur: deinde frusta panis ex aqua feruenti præbeantur. Mirum in modum enim inde iuuatur, etiamsi iam stercus vomant. Clara est vtriusque sententia, & alioqui aluum & vomitus sistere anethi decoctum scribit Dioscorides libro tertio.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMQVINTVM.

Col.465.lit.B. *Cæterùm ad renes, atterentibus calculos & secantibus medicamentis utendum est.* Inter hæc medicamenta recensentur carpesia, & saxifraga, & prionitis. Et de carpesio quidem in commentariis medicis diximus, & meminit eius quoque infrà lib.7 Paulus. An autem sint carpesia Arabum ac Mauritaniæ scriptoribus Cubebæ appellatæ, nondum satis constat, etiamsi magno consensu non indoctorum medicorum id asseratur. Saxifragam autem esse Græcis σαξίφραγον Latinæ vocis vsurpatione appellatam, non est dubium. Sed Galenus lib.5. ὑγιεινῶν, cestrum apud Celtas nasci dicit, & ab ipsis appellari hanc herbam σαξίφραγον. Quod etiam Galenum sequutus Aëtius lib. 4. cap.30 prodit. Paulus verò & de cestro seorsum lib.7. tradit, & postea rursus de saxifraga, quam saxifragam vocat, ab illa cestro dicta diuersa, ita tamen vt vtranque vrinam ciere, & calculos atterere scribat. Et est vtraque illa saxifraga officinis hodie satis cognita. At prionitis quæ herba sit me nescire libenter confiteor, quum nullum alium Græcum scriptorem reperiam qui eius mentionem faciat. Proinde etiamsi eius vocis lectionem habeam suspectam, tamen eam ex authore delere, & aliam substituere piaculum duxi, maximè quum exemplaria omnia in ea consentiāt, & author operis Pandectarum medicarum prionitidis vocis lectionem agnoscat, velut suo tempore ante ducentos ac triginta & amplius annos in Paulo pro genuina habitam ac receptam. Sed tamē & hîc quid sit prionitis, neque nouit neque docet: hæc verba solùm in opus suum, etiam nusquam aliàs satis purum ac integrum, referre contentus, Prionitis, inquit, est medicina ad lapidē, Paulus. Quanquam autem prionitidis vocem vt suppositam, habeam velut dixi suspectam, tamen ipsam nec remouere, nec vt ignotam damnare in præsens volo; sed pro qua suppositam esse putem indicare. Et sit etiam hæc coniectura, non assertio nostra. Bryonia vtraque quæ & vitis alba ac nigra appellatur, vim habere ciendi vrinam ac menses, & proinde etiam atterendi lapides, ab omnibus Græcis medicis proditur, & Aëtius lib.11.cap.5. vbi vrinam multam ducentia recenset, inter ipsa etiam radicis bryoniæ decoctum refert. Et mox vbi ea quæ exsuscitant facultates ad excretionem irritando proponit, inter ea asparagos vitis albæ habet. Et paulo pòst, Deducunt, inquit, ad renes ea quæ calculos confringunt, peucedani radix, bryonia, apium, radicula. Ex his itaque locis coniecto fieri potuisse vt βρυωνία etiam hoc loco in Paulo scripta, ex obliteratis characteribus πριονίτης sit facta, nisi fortassis eadem bryonia ac prionitis appellatur.

Ibid.lit.C. *Compositæ potiones sunt.* In prima harum potionum mensura imminuta legitur in Græcis. habetur enim δίδου κοχλιάρια β'. legendum autem est haud dubiè κυά θ.β'. Ita etiam in sequenti inspersilis medicamenti potione, quod καταπαστον, & nō καταπλασον legi debet, falsò legitur δίδου κοχλ᾽ ε. μετ᾽ οἴνου κεκραμμένου κοχλ. β'. Neque enim medicamenti illius quod in vinum aqua dilutum inspergi debet, cochlearii mensura bibi posset, si duobus cochleariis vini diluti inspergeretur. Itaque etiam hîc μετ᾽ οἴνου κεκραμμένου κυά θ.β'. legendum est, velut vtroque loco conuerti. Porro posca nephritica, quæ paulo pòst sequitur, & φοῦσκα Paulo & Aëtio ac reliquis medicis Græcis Latinæ vocis vsurpatione appellatur, habetur infrà lib.7.cap.11. à Paulo descripta. non enim simplex posca est, hoc est acetum aqua temperatum, sed puluillus aridus qui cum posca sumitur ac bibitur, atque inde appellationem habet. Quod verò sequitur medicamētum ex auicula siue passere troglodyte, longè fusius habetur apud Aëtium lib. 11. capite 11. Licétque ex vtrisque colligere, non esse aliam quàm quæ Germanis zaunschlipfling appellatur, ex eo quod circa sepes versatur, aut etiam eam quæ Emmerling vocatur. Nam hoc genus per hyemen vbique apparet, velut Aëtius dicit. Et Aëtius quidem exhibere semel omnem vnius vsti per se cinerem iubet, aut modico folio & pipere ammixto, quò saporis iucunditate ori commendetur. Paulus verò insuper addit liquorem vini mulsi, vt cum ipso bibi possit, δι᾽ ἀκρομέλιτος, inquit, πινόμενον. Legitur tamen in Græcis corruptè δι᾽ ἀκρατομέλιτος. Est autem ἀκρατόμελι nihil aliud quàm οἰνόμελι: siquidem ἄκρατον vinum meracum

appellant. Vinum autem mulsum nephriticis commodum esse in præcedentibus dixit, vbi etiam lapidem Iudaicum, & sanguinem hircinum,& cicadas,ex vino mulso exhibet.

Col.468.lit.E. *De permingentibus stratum.* Græcè est περὶ ἐνουρούντων. Dicuntur autem ἐνουρεῶντες quasi ἐν τῇ κλίνῃ aut ἐν τοῖς στρώμασιν οὐρεῶντες,id est lectos & strata permingentes, quæ affectio pueris maximè contingere solet, velut etiam Paulus testatur:& Diogenes Cynicus de seipso confitebatur, vt Laërtius refert. Nam quum quidam ipsi exprobrasset quòd aliquando falsam monetam signasset,Diogenes per adolescentiæ prætextum crimen excusans, καὶ γὰρ ἐνούρουν καὶ τότε,ἀλλὰ νῦν οὔ,inquit,hoc est,tunc sanè etiam stratum permingebam, sed nunc non item. Sed in Græco Laërtio θᾶττον, pro καὶ τότε,falsò legitur,quæ res fecit vt docti viri multi sententiam non intellexerint, & ἐνούρουν θᾶττον,lotium celerius reddebam verterint:quæ sententia Diogenis ingenium non refert. Ad hanc autem affectionem naturalia auxilia Paulus refert,id est quæ ex occulta quadam naturæ proprietate conducunt,non ex qualitate aliqua temperamenti. Inter ea verò habetur,leporis testem derasum in vinum exhibendum esse in potu.legitur enim in Græco, λαγωοῦ ὄρχιν ἐπιξύων εἰς οἶνον.Sed Galen.lib.9.κατὰ τόπους in fine,λαγωοῦ ὄρχις ἐπιζεννύμενος οἴνῳ habet,id est,leporis testiculus in vino feruefactus. Et videtur vtraque lectio stare posse,siue quis in vino feruefactum,siue in vinum derasum leporis testem accipere velit. Aëtius tamen item vt Paulus,ἐπιξύσαι habet.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSEXTVM.

Col.469.lit.F. *Intybum autem Troximum appellatum.* Intyba appellari Græcis τρώξιμα,in commentariis medicis clarè ostendi,nec sunt diuersa genera his vocibus indicata. Rectè itaque legitur in Aldino codice, τὸ ἴντυβον δὲ τὸ τρώξιμον, scilicet καλούμενον,id est appellatum:malè in Basiliensi,καὶ τὸ ἴντυβον δὲ καὶ τὸ τρώξιμον. Paulo pòst hunc locum sequitur, Cibum verò ptisanæ succum aut alicam cum hydrorosato accipiant. Est autem ὑδροῤῥόσατον,non aqua rosata, qualis hodie in vsu est,ab Arabibus siue Mauritanis longè post Pauli ætatem introducta,sed compositio ex rosis, aqua & melle constans,inter iucundas potiones à Paulo relata libri septimi capite decimoquinto: cum hoc hydrorosato hîc alicam accipere iubet,sicut præcedente capite vbi de diabete agebat,cum rosato.Mihi tamē & illic rosatum,nihil aliud quàm hydrorosatum significare videtur,& fortassis eadem compositio tum ῥόσατον tum ὑδροῤῥόσατον appellatur:aut certè isthic ἄλικα μετὰ ῥοσάτου,falsò pro ὑδροῤῥοσάτου legitur.

Col.470.lit.B. *Et medicamentum ex cacano, ad crassorum ac uiscosorum humorum obturationes.* Medicamentum hoc ex cacano describit Paulus lib.7.cap.11.Sed quid sit cacanum non satis constat:sic vt neque an cacanum aut bacanum rectè scribatur certum est,quum vtrunque reperiatur. Et in Paulo quidem hoc loco & iam commemorato βακάνου legitur: sed idem in simplicium ex ordine literarum descriptione apertè κακάνου habet,vt etiam aliis locis cacanum legendum esse videatur,& alioqui procliue fuit β literam pro κ agnoscere,& vicissim hanc pro illa. Aëtius quoque lib. 3. cap. 147. βάκανον habet. Sed lib.10.cap.2 κακάνη vox bis in scriptis manu exemplaribus habetur. Author Pandectarū medicarum bacanum raphanum exponit.Hermolaus in corollariis in Dioscoridem, vbi de raphano agit,dicit se in quodam glossemate reperisse bacanum semen,siue nucleum siue mucronem raphani esse.Sed hoc ambiguum facit Paulus,qui seorsum litera ρ.de raphano & eius semine mentionem facit, & seorsum de cacani radice sub litera κ. Proinde in summa hæc de bacani vocis lectione & eius expositione reprobamus. Cacani verò lectionem omnibus illis locis pro recta agnoscimus ac recipimus,vt sit radix de qua Galenus ea habet quæ Paulus infrà lib.7. recenset, & quæ Dioscorides lib. 4.cap.106.de cacalia prodit. Nam & Paulus eodem loco cacaliam & viribus & vsu cacano similem esse dixit, quum tamen eandem esse oporteat:etiamsi Galenus cacaliæ nomen non habeat,sed simpliciter cacanum appellet, nisi locus sit mendosus.

Ibid.lit.G. *Fumariæ circa sepes nascentis.* In Aldino codice deest hîc vna atque altera vox.Sic enim habetur καπνοῦ τῆς ἐν ταῖς:excidit ergo αἱμασιαῖς φυομένου.Ita enim nasci cernitur.Basiliense exemplar καπνοῦ τῆς ἐν ταῖς κριθαῖς habet. cuius lectionis fidem apud authorem relinquo. quanquam si de re constat,locus nascendi ignorari potest.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSEPTIMVM.

Col.471.lit.C. *Mirificè ipsis prodest absinthij præpotatio,& sinapismi, & dropaces.* Hoc loco in Græcos codices vox ab omni medicina aliena irrepsit.Legitur enim καὶ κοτταβισμοὶ καὶ δρώπακες.Quid autem faciant κοτταβισμοὶ ad mali corporis habitus emendationem,qui erant lusus in conuiuiis huiusmodi : qui biberat,id quod in poculo restaret, in peluim quādam ad hoc dispositam mittebat, & ex sonitus magnitudine, de amore pueri vel puellæ alicuius erga se diuinabat. Proinde coniectura ad rem dropaci affinem progressi, vocem σιναπισμοὶ pro κοτταβισμοὶ legendam ac reponendam esse arbitramur,quum & facilis fuerit ab altera voce ad alteram aberratio,in obliterata scriptura: & ea sit confinitas inter dropaces & sinapismos,vt eodem capite Paulus de his agat lib.7.capite decimonono. Et Aëtius libri decimi cap.19. dropaces nominare contentus,de sinapismis penitus tacuit.Habet enim eadem verba quæ etiam hîc Paulus,sola κοτταβισμοὶ voce excepta.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMOCTAVVM.

Col.472.lit.B. *Multa uerò mixturæ hoc est.* Inter hæc medicamenta simplicia habetur vox σμύρνης falsò supposita pro σμυρνίου.Non enim myrrha,sed smyrnium huc facit,velut Dioscorides,Paulus,& Aëtius testantur,itémque Galenus ipse. Sed & paulo pòst quod cōuerti,Aut foliorum chamelææ,& squamæ æris, & anisi,singulorum pares partes dato ex aqua, in Græcis corruptè legitur,ἢ χαμελαίας φύλλων καὶ χαλκοῦ ξξ. ἀνίσου τὸ ἴσον. Legendum autem est, ἢ χαμελαίας φύλλων,καὶ χαλκοῦ λεπίδος,καὶ ἀνίσου τὸ ἴσον.Neque enim æs vstum,sed æris squama vim ducēdi aquam habet, velut etiam linea præcedente eius mentionem facit.Et sicut isthic micis panis excipit,ita hîc anisum addit, quo minus quis vsum ipsius auersetur.Nec longè postea vbi folii malabathri pilulas duas verti,rursus Græca exemplaria corrupta sunt: habent enim φύλλου ∠ α. μαλαβάθρου σφαιρία β'.Legendum autem est sic,φύλλου μαλαβάθρου σφαιρία β'.Nihil enim significat φύλλον per se aliud quàm malabathri folium.proinde & φύλλου vocem per se, & μαλαβάθρου vocem per se,& ambas voces coniunctim,φύλλου μαλαβάθρου,Græci medici pro eadem re vsurpare solent:σφαιρία autem(id est pilulas) dixit eo quòd folium in pilam & globum sit conuolutum,velut in Emblematis in Dioscoridem amplius exposuimus.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMNONVM.

Col.473.lit.E. *Vtere malagmatis primùm simplicioribus,quale est hoc,Ceræ sesquilibram, adipis taurini lib.1.* Hoc loco id quod adipis taurini libr.1.conuerti,in Græcis simpliciter habetur,ταυρείου λ.α.Nam aut intelligenda est vox στέατος,aut fortassis quoniā excidit reponēda.At hæc non considerantibus,nec taurini adipis vim mollitoriam hîc requisitam animaduertentibus,visum est κηρωτέου pro voce ταυρείου substituere manifesto errore. Sunt & alia in Græcis corrupta quæ hoc capite habentur,quæ siquis corrigere volet,ex ipsa nostra translatione eius rei faciendæ copiam habet.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM.

Col.474.Ibid. *Fit etiam Icterus ob intemperiem calidam solidorum corporum, dum in bilem mutantur ea quæ alimenti ratione ad ipsa deferuntur.* Græca lectio hîc corrupta est,nec opus est exemplaria in manifestario adeo delicto requirere, aut ad probandum citare.deest autem articulus τῶν,& pro φερόμενον legendum est φερομένων.In hunc modum,γίνεται δὲ ἴκτερος καὶ διὰ δυσκρασίαν θερμὴν τῶν στερεῶν σωμάτων,εἰς χολὴν μεταβαλλόντων τῶν τῷ λόγῳ τροφῆς αὐτοῖς φερομένων. Potest tamen etiam sic legi, εἰς χολὴν μεταβαλλόντων τὸ τῷ λόγῳ τροφῆς αὐτοῖς φερόμενον. Sed alteram ego malim lectionem. Non longè postea habetur passum chrysatticum à loco vt arbitror appellatum.Meminit eius etiam Aëtius lib.11.cap.13. paulo pòst habetur, Rectè etiam picra datur & arida,& ex aceto mulso constans:quod in Græcis legitur, ἡ τε ξηρὰ καὶ ἡ δι' ὀξυμέλιτος. Vtriusque au-

tem deſcriptio extat lib.7.cap.11.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMPRIMVM.

Col.475.lit.C. *Aluminis ſciſſi drach.v.fæcis uini Rhodij drach.x.gallarum omphacinarum drach.II.uino diluta & ad mellis ſpiſſitudinem redacta impone.* Hoc medicamentum corruptè legitur in Græcis codicibus hoc modo, συπηρίας σχιστῆς < ε. τρυγὸς οἴνου < η. ῥοδίνου < ι. κηκίδων ὀμφακίνων < β΄. οἴνῳ δεὶς καὶ μέλιτος ποιήσας πάχος ἐπίβρεχε. Sunt enim expreſſa in Græcis quatuor medicamenta, alumen ſciſſum, fæx vini, roſaceum, gallæ. Quod autem tria ſaltem legi debeant, quæ vino diluta mellis craſſitudine illinantur vel imponantur, & ratio ipſa dictat, quæ omnem pinguedinem reſpuit, & alioqui roſacei vt cum vino ad reliqua diluenda adhibeatur, nullus eſt vſus: & Aëtius lib.4. cap.26, idem medicamentum tradens, roſaceum penitus non habet, ſed alumen, fæcem vini auſteri, & gallas, cum vino ad craſſitudinem redigenda eſſe dicit ac illinēda. quare neque hoc Pauli loco roſaceū legi debet. Eſt autem temere à quodam ſuppoſita ῥοδίνου vox, qui ignorauit Rhodii vini fæcem. Diſtinxit ergo vini fæcem certo pōdere adiecto, & ῥοδίου vocem in ῥοδίνου transmutauit, decem drach. pondere itidem appoſito. Sic itaque rectam repones lectionem, συπηρίας σχιστῆς < ε. τρυγὸς οἴνου ῥοδίου < ι. κηκίδων ὀμφακίνων < β΄. οἴνῳ δεὶς καὶ μέλιτος ποιήσας πάχος ἐπίπλαττε. Apparet autem vinum Rhodium fuiſſe auſterum, ex eo quòd Aëtius vini auſteri præſcribit fæcem. Meminit fæcis vini Rhodii Archigenes apud Galenum lib.1. capite 8. De compoſ.medic.ſecūdum locos, & ibidem non ſolùm fæx vini Rhodii, ſed etiam fæx Rhodia appellatur. Non multum verò refert an ἐπίβρεχε, aut ἐπίπλαττε, aut ἐπίχριε legas.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMTERTIVM.

Col.476.Ibid. Aliud variegatius, facit ad perfectæ ætatis homines. In hoc medicamento habetur, λίθου πυρίτου, ἀπύρου, μάγνητος φυσῶντος, hoc eſt (velut ego verti) Lapidis pyritæ, ſulphuris ignem non experti, magnetis ſpirantis. Primùm itaque ἀπύρου vox videri poſſit ad pyriten lapidem pertinere, vt lapidem pyriten ignem nonexpertum accipiamus: ſed Aëtius libri decimiquarti cap. 24. idem medicamentum, adhuc tamen variegatius, recenſens, ſeorſum lapidem pyriten habet, & interpoſitis aliis aliquot medicamentis, ἀπύρου vocem per ſe habet, vt nō ad pyriten pertineat, ſed per ſe ſulphur viuum ſignificet. Deinde magnetem ſpirantem dixit, qui validam adhuc trahendi ferrum vim habet, vt φυσῶντος vox idē ſignificet quod ζῶντος, qua Aëtius aliquoties vtitur. Temere igitur mutata eſt lectio in Baſilienſi editione, κυανίζοντος pro φυσῶντος.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMSEXTVM.

Ibid.lit.G. *Vena igitur ſtatim ſecanda eſt, & uictus tenuis ac ſine uino conſtituendus, & quotidie quidē aluus mollienda eſt, uehementer nunquam, ſed placidè ac leniter.* Hoc loco deſunt in Græcis codicibus duæ voces, quæ faciunt vt tota ſententia obſcuretur, & alienum ſenſum exhibeat, & quæ neceſſariò reponuntur ex Aëtii lib.11.cap.22. Sunt autem voces, ὑπομαλάσσειν τὴν κοιλίαν. Quibus repoſitis ſic legatur, φλεβοτομεῖν οὖν αὐτίκα, καὶ δίαιταν λεπτὴν τε καὶ ἄοινον ἐπιτρέπειν καὶ καθ᾽ ἡμέραν μὲν ὑπομαλάσσειν τὴν κοιλίαν, ἰσχυρῶς μηδέποτε, ἡσυχῇ δέ. Sed & mox eodem loco legendum eſt, τῶν κοχλιαρίων ὁ ζωμὸς, ex eodem Aëtio, non κοχλιαρίων, neque κοχλίαν, velut quibuſdam viſum fuit.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMNONVM.

Col.478.ibid. *Paſtillus quoque ex uino & oleo, & qui ex lapide Phrygio paratur, ualde commoda ſunt medicamenta, & ad rimas, & ad ſordida circa coronam ulcera, & maximè quum detrahere præputium non poſſunt.* Hoc loco in Græcis pro καὶ τὸ λιθοφρύγιον, legendum eſt ἢ ὁ διὰ λίθου φρύγιον, ſcilicet paſtillus. Habetur autem lib.7. cap. 12. στεφάνην verò (id eſt coronam) vocat eminētem colis partem ac circulum illum cui præputium inducitur. Quod vbi ita inductum eſt vt vlcerata corona reduci ac detrahi non poſſit, hæc medicamenta commoda eſſe dicit. Intelligenda enim eſt πόσθης vox in verbo ἀποσύρειν, quum dicit, ἢ μάλιστα ὅταν ἀποσύρειν μὴ δυνῶνται. Paulo pòſt vbi verti, Aut paſtillum album, aut eum qui ex loto fit, in plumbea pila tritum immittito: in Græcis deeſt vox λειώσαντας, quam ego tritum reddidi. Vult autem aliquid ex plumbi facultate paſtillis accedere.

IN CAPVT SEXAGESIMVMSECVNDVM.

Col.482.lit.C. *Aut ſuberis ex Italico uaſe uſti cinerem.* Hoc loco non legendum eſſe φακοῦ (id eſt lenticulæ) ſed φελλοῦ, (id eſt ſuberis) ex quarto ſequenti verſu ſatis admonemur. Nam ſicut hic bibendum, ita illic apponēdum, ſuberis cinerem præſcribit, non cuiuſlibet ſuberis, ſed eius quo Italica ceramia ſiue vaſa vinaria obturata fuerunt. Ex quo etiam paſtillum infrà lib.7.cap.12. habet: quanquam etiam iſthic σφεκλοῦ pro φελλοῦ falſò ſuppoſitum legatur. Quod autem is fuerit ſuberis vſus, in commentariis medicis ex Plin.lib.16.cap.8 docui. Meminit etiam Galenus comment.4. in ſextum Edem. Hippocratis librum, ſuper aphor.8. Sed & iſthic τυφλοῖς πωμασθέντα, pro φελλοῖς habetur. Verùm de his plura in cōment.medicis retuli. Sed nondum tamen perſuaſi vt non hìc lenticulam neſcio quo fictili vſtam, & infra fæcem vini, aliqui accipere malint, vitiatam lectionem libētius quàm ſanè admonitionis rationem ſequentes. Non longè poſtea habentur flores mali Punici dulcis, vbi in Græcis abundat particula ἢ. legendū eſt enim, κυτίνοις ῥοᾶς γλυκείας, non κυτίνοις ἢ ῥοᾶς γλυκείας. Non enim ipſa mala, ſed flos cytinus appellatus hanc vim habet. Et paulo pòſt vbi legitur ὀξυσχοίνου κεφαλῶν μυρσίνης, &c. vox κεφαλῶν ad oxyſchœnon (id eſt iuncum acutum) pertinet, cuius capita in quibus ſemen, huc faciunt: & non ad myrtum. Et alioqui morem hunc Paulus & Græci medici habent, vt primùm vniuerſalem rei nomenclaturā faciant, & mox partem adiiciant, ſicut mox habetur ῥάμνου φύλλων, & βάτου ἀκρεμόνων. Ita & hìc ὀξυσχοίνου κεφαλῶν, & non κεφαλῶν μυρσίνης. Nam huius folia accipienda ſunt, quorum nomenclatura ſequitur poſt vocem ῥάμνου.

IN CAPVT SEXAGESIMVMSEXTVM.

Col.485.lit.D. *Si non ſuccedit, medicamentum aridum ex charta immittito, primùm cum poſca, deinde cum aceto: aut puluillum antherum (hoc eſt floridum) appellatum.* Ambo hæc medicamenta, & quod ex charta vſta, quam recipit, nomen habet: & quod antherum appellatur, ex floribus roſarum quas recipit, vt arbitror habentur lib.7.cap.13. inter medicamenta arida ac puluillos, diuerſúmque eſt medicamentum τὸ διὰ χάρτου ξηρίον, à paſtillo ex charta, cuius deſcriptio eſt eiuſdem libri capite duodecimo.

IN CAPVT SEXAGESIMVMSEPTIMVM.

Ibid.lit.G. *Affectio igitur ipſa incurabilis eſt, ueluti alicubi etiam Hippocrates dixit.* Quod vteri cancri incurabiles ſint, Hippocrates in Aphoriſmis particula 6.aphor.28. dicit, vbi de occultis cancris ſic ait, Quibuſcūque occulti cancri fiunt, eos non curare melius eſt. Si enim curantur, citius moriuntur: ſi verò non curentur, multum tempus perdurant. Ad hos cancros etiamſi curari non poſſint, priuatim cōmodare dicit hoc loco Paulus, id quod paratur ex fæce in æneis vaſis, in quibus aqua coquitur, ſubſidēte. Hæc enim fæx, inquit, inſuper aſſata minutiſſimè teritur, & cerato roſaceo excipitur ad emplaſtri compagem redacta. Quo verò certò cognoſcatur quam rem & quam adeò fæcem Paulus deſignet, Græca etiam ipſius verba adſcribam, ἰδίως δὲ συμπεφώνηται τὸ διὰ τῆς ὑποστάθμης τῆς ἐν τοῖς χαλκείοις, ἥτις ἐπιπληχθεῖσα λειοτριβεῖται, καὶ ἀναλαμβάνεται κηρωτῇ ῥοδίνῃ, μέχρι συστάσεως ἐμπλαστρώδους. Verba ipſa ſatis clara ſunt, ſatiſque indicāt quam rem velit, quā etiam putamus nos ſatis commodè Latinè reddidiſſe. Hanc autem fæcem, etiam πῶρον (id eſt tofum) vocat lib.7. cap.16. vbi in collyrio ex hydria (id eſt vaſe aquario) πῶρον τὸν ἐν τοῖς θερμαντηρίοις ἀγγείοις συνεστηκότα recipit, hoc eſt tofum qui in vaſis calefactoriis reperitur. legitur tamen falſò θεσμοφορείοις pro θερμαντηρίοις, id quod ex Galeno conſtat, qui lib.4. de compoſ.medic.ſecundum genera, inter medicamenta citra mordacitatem ſiccantia recenſet, & tofaceū illud quod in æneis vaſis calfactoriis concreſcit. Sic enim locum conuerti in mea totius Galeni operum recens facta editione, qui Græcè ſic legitur, καὶ τὸ συνιστάμενον πωρῶδες ἐν τοῖς θερμαντηρίοις ἀγγείοις. Habent tamē & hìc exēplaria πυρῶδες pro πωρῶδες.

Neque referre libet quid vel hoc Galeni loco, vel illis Pauli antea citatis, interpretes conuerterant. Reponam autem & Græcam rectam lectionem in futura per me emendata Græcorum Galeni librorum editione. Quod autem ita generari ſoleat tofus in æneis vaſis, dum aqua in ipſis coquitur, experientia quotidiana teſtatur. Et Galenus commentario primo in 6.lib. ἐπιδημιῶν Hippocratis ſuper textum, In rhenem dolor grauis: & tertio commentario in eundem librum, ſuper textum, Poſt mictionem concretio pueris magis, declarat eodem modo naſci in pueris tofaceum lapidem, quo extrinſecus tum in aquis calidis naturalibus concreſcere videtur, tum in vaſis in quibus aqua quotidie calefit. Idem facit etiam libro primo De alimentis, vbi de pane loto agit. Sed adſcribam ipſius verba Græca, quæ in codicibus impreſſis corruptè leguntur, Τοῦ μὲν γὰρ ὠμοῦ χυμοῦ προσλαβόντος τὸ γλίσχρον, ὅταν αἱ κατὰ τοὺς νεφροὺς διέξοδοι στενώτεραι εἰσὶ πάνυ ὑπάρχουσαι φύσει, χρονίζον αὐτόθι τὸ παχύτατόν τε καὶ γλισχρὸν ἑτοιμόν ἐστι γεννῆσαι πῶρον ὁποῖος ἐν τοῖς ἀγγείοις οἷς τὸ ὕδωρ θερμαίνομεν, ἐπιτρέφεται, καὶ ὁποῖος τοῖς λίθοις περιπήγνυται κατὰ πολὺ τῶν αὐτοφυῶν ὑδάτων θερμῶν.

IN CAPVT SEXAGESIMVM OCTAVVM.

Col.486.lit.C. *Deinde cataplaſmata ex caricis, hyſſopo, nitro & abſinthio.* In præcedentibus capitibus aliquoties ὑσσώπου vox falſò ſuppoſita fuit pro οἰσύπου voce: de quo ſemel hîc admonendum duxi, ne hæc codicum Græcorum vitiatio penitus à me prætereatur, quam in Latina noſtra tranſlatione vbique ſuſtulimus, quemadmodum etiam paulo pòſt ſublata eſt, vbi peſſi ex terebinthina, galbano, myrrha, iride, & œſypo habentur, hoc eſt οἰσύπου, non ὑσσώπου. At hoc loco in cataplaſma non œſypus recipitur, ſed hyſſopus herba, & ὑσσώπου vox rectè legitur. Nam hunc hyſſopi ad duritias in cataplaſmatis vſum, etiam Dioſcorides prodit, καταπλάσσεται δὲ, inquit, μετὰ σύκου καὶ νίτρου πρὸς σπλῆνα. καὶ ὕδρωπα.

IN CAPVT SEXAGESIMVM NONVM.

Ibid.lit.G. *In quibuſdam autem reuera in hydropem tranſitio fit.* Aldinum exemplar ἐπιπινῶν habet: id in poſteriore editione in ἐπιπεινον mutatum eſt. Sed neutra lectio recta eſt, verùm legendum eſt ἐπί τινων, id eſt in quibuſdam, & referendum ad τινὲς δὲ, quod paulo antè præceſſit.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM PRIMVM.

Col.487.lit.E. *Faciei pallor, facies triſtis.* In Græcis eſt βλέμμα περιλίπαρον: ſed ego περιλύπηρον legendũ eſſe arbitror, id eſt triſtis aſpectus. Neq; enim video quid pingui acceptu accipiendũ veniat. Deinde ſequitur, Et facies aliquantulũ plena fit, habetur enim Græcè, καὶ τὸ πρόσωπον ὑποπίμπλαται. Suſpicor autem & hîc legendum eſſe ὑποπίμπραται, id eſt & facies aliquantulum ardeſcit. Nolui tamen mutare lectionem. At quod paulo pòſt habetur, Et murmur quoddam inteſtinorum præcedit: in Græcis legẽdum eſt, καὶ βορβορυγμὸς προοδεύει τις τῶν ἐντέρων. Aëtius enim ſimpliciter habet lib. 16.cap.68. καὶ τὰ ἔντερα βορβορύζουσι. Verùm quod legitur in impreſſis Pauli exẽplaribus, murmur fieri ſignificat, & progredi aliquod inteſtinum. quam ſententiam quum & ratio & rei experientia neget, neque Paulus prodidiſſe credi debet, vt ſic ſcripſerit, καὶ βορβορυγμὸς, καὶ προοδεύει τι τῶν ἐντέρων. Eſt autem βορβορυγμὸς ſtrepitus quidam qui bõbi ſpeciem refert, contingens vbi humiditas aliqua in inteſtinis continetur, vt Galenus lib.3. de ſympt.cauſis docet. Quin & paulo pòſt vox ὑποσφυρόντων rectè legitur pro pulſibus ſubtremiſcẽtibus. Non longè deinceps quod cõuerti, Velut collyria in anum ſubdita, in Græcis falſò legitur, οἷα τὰ κολικὰ δακτυλίῳ προστιθέμενα. Legendum enim eſt pro κολικὰ voce vox κολλύρια. Sic enim etiam ſuprà cap.42, appellauit, καὶ ὑπόθετα δὲ κολλύρια, inquit, τῶν πάνυ προσηκουσῶν ἐστί. Videtur autem aliquis lectionem mutaſſe, qui colicas eſſe eas glandulas videret.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM QVARTVM.

Col.489.lit.F. *Rubri tenerorum uirgultorum, & gallæ.* Hoc loco in Græcis deeſt vna vox. Legitur enim, καὶ βάτου τῶν ἁπαλῶν, καὶ κηκίδος. Legendum autem eſt, καὶ βάτου τῶν ἁπαλῶν ἀκρεμόνων, καὶ κηκίδος. Et mox καλῶς ſuppoſitum eſt pro καθὼς. Neque legendum eſt καλῶς ὡς, vt in poſteriori exemplari emendatum eſt.

Col.490.lit.A. *In peſſis uerò utãtur terebinthina, nitro, cucumere ſylueſtri, elaterio, caſſia & picis ſero.* Hoc loco Græca exẽplaria habent, πρὸς δὲ τούτοις χρῆσθαι τερεβινθίνῃ, &c. id eſt adhæc verò vtantur terebinthina, &c. Nam quæ ſequuntur rectè habẽt. Sed verba πρὸς δὲ τούτοις corrupta ſunt ex voce vna προσθέτοις, quæ reponi debet. Sunt enim πρόσθετα quæ in peſſos aut ſimiles figuras efformata ad vterum ſubduntur. Ad hanc autem rem apta ſunt medicamenta ſubiecta, & in nullum alium hoc loco vſum. Sic verò etiam quarta linea ſequenti, καὶ τοῖς μαλακτικοῖς προσθέτοις legẽdum eſt, id eſt molliẽtibus peſſis ſubditis, & non καθέτοις.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM QVINTVM.

Ibid.lit.D. *Eminentia apparet circa exacerbationes doloroſa, cruenta ac rubicunda: in interuallis autem rugoſa, doloris exors, ſublinida, ac ſtillans.* Hæc verba in Græco ita rectè leguntur, ὑπεροχὴ φαίνεται κατὰ μὲν τοὺς παροξυσμοὺς ἐπαλγὴς, δίαιμός τε καὶ ἐνερευθὴς ἐν δὲ τοῖς διαλείμμασι, ῥυσσὴ καὶ ἀναλγὴς, καὶ ὑποπέλιον καὶ σταγγῶδες. Opponitur enim ῥυσσὴ ὑπεροχὴ ei quæ prætumida eſt ὑπεροχή: & ἀναλγὴς opponitur ἐπαλγεῖ, & ὑποπέλιος τῇ διαίμῳ, & σταγγῶδες τῇ ἐνερεύθει. Stillat enim guttatim σταγγώδης, quum ἐνερευθὴς rubicunda manens nihil ſanguinis effundat. Atque hæc eſt genuina ſententia, quam etiam ex Aëtio colligere licet: nec eſt ex vitiatis codicibus ῥύσιν vox pro ῥυσσὴν: nec τρυγώδης pro σταγγώδης ſubſtituenda. Declarant hoc etiam verba Pauli ad finem huius capitis ſequentia. Sed & paulo pòſt corruptam lectionem, ἃ καὶ τὴν διάῤῥοιαν καὶ αἱμοῤῥοΐσι, &c. ſic emendare oportet, ἃ καὶ τὴν δι' ἀῤῥωσίαν αἱμοῤῥαγοῦσαις. id quod ſequentia declarant.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM SEPTIMVM.

Col.492.lit.C. *Relatis acopis utantur, & compoſitis his.* Græcè legitur τοῖς τε λελεγμένοις ἀκόποις χρηστέον, καὶ τοῖς συνθέτοις νίτροις. Videtur itaque νίτροις vox corruptè legi pro τούτοις. Sequuntur enim compoſita quæ adhibenda cenſet.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM OCTAVVM.

Ibid.lit.F. *Sed & ex torpedine ceratum eiuſdem facultatis eſt in exacerbationibus, & oleum ex ipſa.* Huius cerati ex torpedine piſce marino, deſcriptio habetur infrà lib.7.cap.17. Appellat autem τορπαίνην Latina voce ad Græcos corrupta, quæ alioqui Græcis νάρκη vocatur. Oleum ex ipſa ibidem habetur, & eſt id in quo cera non additur. Hac enim addita, ceratum efficitur.

Col.496.lit.F. *Curatio eorum qui ex mixti humoris fluxione laborant.* Græci codices falſò habent περὶ τῶν ἐπὶ αἱματικῷ χυμῷ ῥευματιζομένων. Nam de his in præcedentibus per longum egit, ſicut etiam de iis qui bilioſi humoris fluxione laborant. Iam verò de mixti humoris fluxione conſequenter agit, vbi videlicet vel bilioſior vel pituitoſior, vel magis atrabiliarius eſt ſanguis. Legendum igitur eſt περὶ τῶν ἐπὶ μικτῷ χυμῷ ῥευματιζομένων. Et mox, οἱ δὲ ἐπὶ μικτῷ χυμῷ πάσχοντες, id eſt, qui ex mixto humore affecti ſunt.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM NONVM.

Col.499.lit.A. *Aliud. Amurcæ, mellis deſpumati, ſingulorum pares portiones. Hoc etiam gingiuas purgat.* Hoc medicamentum habet etiam Aëtius lib.14.cap.83. Sed ita vt ad amurcam & mel deſpumatum, quæ ambo duarum drachmarum pondere recipit, aluminis phorini drach. 1. adiiciat. Et fieri poteſt vt alumen ex Paulo exciderit, aut ab Aëtio adiectum ſit, vt hoc præſtare poſſet quod de ipſo teſtatur, Gingiuas, inquiẽs, purgat ac firmat. Vocem autem firmat, id eſt κρατύνει, Paulus non habet, quia nec alumen, quod id præſtat. Vide lib.4.cap.41.

IN CAPVT OCTVAGESIMVM PRIMVM.

Ibid.lit.D. *Aut Muſæ paſtillus, aut Nere, cum aqua.* In Græcis exemplaribus habetur, ἢ ὁ μοῦσα τροχίσκος, ἢ ἥρειν δι' ὕδατος. Corrupta itaque eſt vox ἥρειν pro νήρη. Quomodo etiam ſuprà lib.3.cap. 23. ἥρην pro νήρην legebatur, vbi ad duritiam ſordis aurium præſcribit, καὶ τὸν ἀνθρώπου τροχίσκον, καὶ τὴν νήρην, καὶ τὸν μοῦσα. Quòd autem Nere appelletur trochiſcus ſiue paſtil-

lus, qui his locis à Paulo præscribitur ex lib.7.cap.12.patet, vbi clarè habetur, νήρη τροχίσκος ἐκ τῶν ἥρας, id est Nere pastillus ex libris Heræ. Recipit autem hic pastillus, myrrhæ, aloes, croci, singulorum drach. VIII. aluminis scissi drach. C. Excipiuntur hæc aqua. Nolo tamen præterire Aëtium, qui lib.14.cap.75. eandem pastilli huius descriptionem recensens, pastillum ipsum ἶριν (id est Iridem) appellat, vt in dubium veniat, Irisne aut Nere pastillus hic appelletur. Si itaque Iris vera est eius appellatio, in hoc loco Pauli, ἡ ἶρις δι' ὕδατος legendum erit: & suprà lib.3. ἡ τὴν ἶριν: & infrà lib.7. ἡ ἶρις τροχίσκος ἐκ τῶν ἥρας. Si verò Nere recta appellatio est, apud Aëtium memorato loco Neren pro Iridem legemus. Res ipsa eadem est, appellatio ob scripturæ similitudinem altera pro altera agnosci ac substitui potuit.

Ibid.lit.E. *Ad ulceratas autem, æruginis, spumæ argenti, singulorum drach. IIII. sarcocollæ drach. IIII. quantum satis est insperge, & supernè, &c.* In Græcis deest hoc loco vox ἐπίπαττε, & καὶ. Legendum enim est ex Aëtii loco paulo antè indicato, πρὸς δὲ τὰς ἡλκωμένας παρωνυχίας, ἰοῦ, λιθαργύρου ἀνὰ < δ'. σαρκοκόλλης < δ'. ἐπίπαττε ἱκανὸν, καὶ ἐπίθες, &c. Aëtius tamen etiam σαρκοκόλλης < α'. habet, & verisimile est ita esse legendum: alioqui enim Paulus ἀνὰ vocem de tribus coniunctim vsurpasset.

Col.500.lit.A. *Et loco prius ex spissamentorum decocto rigato, impone.* In Græcis legitur προκαταιονῶν συμμάτων ἀφεψήματι. Quia verò quid per συμμάτων vocem accipiendum esset, non satis intelligeretur, quidam σήμμεως ἀφεψήματι, quidam θέρμων ἀφεψήματι legendum censuerunt, partim vetustis exemplaribus persuasi, partim coniecturis vsi, & neutris nobis satis fidem faciunt: quum nulla vetustas possit errori patrocinari, & fallaces sint coniecturæ, & rerum quoque vsus ineptus. Est enim συμμάτων lectio recta ac genuina huius loci. Et habet idem medicamentum iisdem penitus verbis Aëtius lib.14.cap.74.principio. Sunt autem σύμματα odoramenta, quibus in oleum iniectis ac maceratis præparabatur id ad vnguentum, quod post ea aliis additis aromatis condiretur, & odore imbueretur, & vnguentum ex oleo fiebat. Sic Dioscorides in Amaracino vnguento, σύμματα (id est spissamēta) habet, xylobalsamum, iuncum rotundum odoratum, & calamum: aromata verò ad odorem conciliandum, ἡδύσματα appellata, amaracum, costum, amomum, nardum, carpobalsamum, myrrham & cinnamomum. Illorum igitur συμμάτων, aliorúmque similium, ab expresso oleo restantium, decoctum, Paulus & Aëtius ad pterygia præscribunt: quanquam possint illa ipsa etiam per se, non prius in oleo macerata, decoqui, & ad pterygia decoctum illud adhiberi, vt consequenter medicamentum imponatur. Memini συμμάτων quoque in commēt. medicorum libris, ex quibus ea quæ quis amplius expetit, requirere potest. Meminit & Galenus lib. 2. κατὰ γένη. Sed σηγμάτων vox falsò isthic pro συμμάτων legitur.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI

Dolabellarum in Paulum AEginetam liber quartus.

IN CAPVT PRIMVM.

Columna 501. litera E.

SQVAMAS *aut uelut quendam corticem.* In Græco legitur falsò τινὰ ἀλωπεκὴν, id est quandam vulpinam pellem. Nam λοπὸν legendum est pro cortice.

Ibid.lit.F. *Et uariè exerceatur, partim saltu, partim, & quidem amplius, halteribus.* Quid sint halteres, & quale fiat per ipsos exercitium, & quomodo differant ab alcteribus (alii enim sunt ἀλτῆρες, alii ἀλκτῆρες) in commentariis medicis per longum, & multis authorum locis adductis, diximus: & superuacaneum fuerit eadem tam sæpe vbique ingerere. De folle etiam egimus lib. 1. Paulo ante hunc locum habetur, Aut scillæ assatæ drach. V. in aqua mulsa aut in melle ad elegmatis modum. In Græco exemplari Aldino legitur, ἢ σκίλλης περὶ < ε'. Nec dubiū cuiquā esse potest vocem περὶ corruptè hoc loco legi. Itaque in Basiliēsi editione pro περὶ substitutum est πεπλυμένης, quasi scillæ lotæ drach. V. dare oporteat. Sed facilè est hic falsam vocem redarguere, quum non soleat lauari ita vt metallica, ipsa scilla: sed & assatur & coquitur, velut Dioscorides lib.2.docet. Proinde ego ὀπτῆς vocē pro περὶ legendam censeo, & scillam assatam accipiendam. Possit tamen non minus rectè σπέρματος vox, pro περὶ legi, nisi pondus quinque drachmarū nimium videretur. Aëtius enim lib.13.cap.122. Elephanticis scillæ semen trium obolorum pondere in cyatho mellis semicocti delingendum dare iubet.

Col.502.lit.A. *Et id quod ad uitiligines descriptum est, ex alcyonio, nitro, sulphure, myrti foliis, & fici syluestris foliis aridis.* Hoc medicamentum habetur infrà hoc lib.4.cap.6. Ex quo loco patet hìc non σμύρνης, sed μυρσίνης legendum esse. Sed & Aëtius lib.13.cap.123. μυρσίνης φύλλων clarè habet. Quod verò nō longè post sequitur, Chamæleonis nigri radicis trientem, in Aldino corruptè legitur, χαμαιλέοντος λευκ. τῆς ῥίζης το δ'. Nec rectè in Basiliensi codice χαμαιλέοντος μετὰ τῆς ῥίζης. Sed legendum est ex Aëtio χαμαιλέοντος μέλανος.

Ibid.lit.D. *Sed & Mylesiæ herbæ uiridis folia cum axungia tusa ac imposita, mirificè.* Hoc auxilium ex Mylesia herba habet etiam Aëtius lib.13.cap.124. Neque alia esse videtur quàm ea quam suprà ad coxēdicum morbum Iberidem appellauit, lib.3.cap.77. Est enim idem vsus facultásque ac effectus: & dedita opera aliquando talia à medicis obscurantur, aliis nominibus impositis ipsis rebus, vt ne quæuis sus (vt dicitur) intelligat.

IN CAPVT QVARTVM.

Col.504.lit.F. *Similiter etiam perdicium & resina aceris cum rosaceo, soluta & illita.* Hæc in Græcis sic leguntur, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ περδίκιον, καὶ ζυγία μετὰ ῥοδίνου λυθεῖσα καὶ καταχριομένη. Quam itaque resinam aceris dixi, Græcis est ζυγία. Eadem enim resina infrà lib.7. cap.18. in malagma baiū recipitur, & iungitur cū resina picea ac terebinthina, vt nō possit aliud ζυγίας nomine accipi quàm resina, sicut neque hoc loco, vbi cum rosaceo soluenda ac illinenda præscribitur. Nam aliâs ζυγία ipsa arbor appellatur, quam tertium aceris genus Plinius lib.16.cap.15. facit, fissili ligno, cortice liuido & scabro. Hoc alii, inquit, proprii generis esse malunt, & Latini carpinum appellant. Videtur autem de Vitruuio loqui, apud quem hoc habetur. ζυγίαν autem appellant quòd ex eius materia iuga fiant. Germani aceris genus quoddam agnoscunt, quod maſsholderbaum appellant. Memini me quoque alicubi ζυγίας δάκρυον legisse. in his quæ margini Aëtii adscripta essent.

IN CAPVT QVINTVM.

Col.505.lit.C. *Sinopide aut meliade terra illine, aut acubus simul innitentibus prępunctione facta, &c.* In Græco legendum, σινωπίδι ἢ μηλιάδι, ἢ βελόναις συντεθειδομέναις καταχεντῆσαι. non μυδιάδι, nec συνεπιεχομέναις, velut codices habent. Quæ autem sit terra Melias, & quæ ipsius facultas, apud Dioscoridem lib.5. habetur.

IN CAPVT SEXTVM.

Ibid.lit.E. *Quidam etiam fæcis uini ustæ unciam unam addunt.* Exemplaria Græca sunt hìc corrupta. Aldinum habet, ἔνιοι δὲ καὶ σφέκλησκε. Basiliense ἔνιοι δὲ καὶ σφέκλης κεκαυμένης: non esse autem σφέκλης κεκαυμένης legendum, ex eo constat quòd σφέκλης vox per se fæcem vini vstam significat. Sic enim Paulus infrà lib. 7. cap. 11. in smegmate Asclepio exponit,

σφέκλης, inquit, ἢ τῆς ἐπὶ τρυξ οἴνου κεκαυμένης. Legendum igitur est, ἔνιοι δὲ καὶ σφέκλης ʒ α'. possit addi verbum προστιθέασιν, sed non est necesse. Mox conuerti κεγχρίους κόκκους ξ'. id est grana sexaginta, non septem, velut in Græcis habetur ζ pro ξ suppositum. Idem enim medicamentum eodem pondere habetur suprà huius lib. 4. capite tertio, ad impetiginem. Et mox quod reddidi, Farinæ lupinorum, buccinorum vstorum, nitri, &c. In Græcis falsò legitur κηρύκων καὶ νίτρου, pro κηρύκων κεκαυμένων νίτρου. non enim opus est καὶ coniunctione, quæ supposita est pro abbreuiato κε, quod significat κεκαυμένων, vt suprà eodem cap. 3. ad impetiginem.

IN CAPVT DECIMVM.

Col. 507. lit. B. *Ad pustulas nocturnas & bullas, spumam argenti, & sulphur uiuum æquis portionibus, cum aceto & oleo myrteo, ad strigmentitiam spissitudinem trita, illines cum oleo & uino.* Græca lectio parum hic vitiata, totam sententiam corrumpit: sic autem legendum est, λιθάργυρον καὶ θεῖον ἄπυρον ἴσα μετ' ὄξους καὶ μυρσίνου λεῖα, γλοιώδη ἐπίχριε μετ' ἐλαίου καὶ οἴνου.

IN CAPVT VNDECIMVM

Ibid. lit. C. *Item ouum totum crudum euestigiò impositum, lana molli exceptum.* Rectè legitur hoc loco, καὶ ὠὸν ὅλον ὠμὸν παραχρῆμα ἐπιτιθέμενον. Nam ita etiam Aëtius habet lib. 4. cap. 64. Nec opus est Dioscoridis authoritatem allegare, qui de oui candido prodit, quod ambustis illitum euestigiò bullas excitari prohibeat: quum totum ouum omnibus suis partibus huc faciat, perfrigerans nimirum, & resiccans citra mordacitatem. Non ergo ὠοῦ τὸ λευκὸν hic legendum est, sed (velut exemplaria omnia habent, itémque Aëtius) velut dixi, ὠὸν ὅλον ὠμὸν, &c.

IN CAPVT DVODECIMVM.

Ibid. lit. G. *Ouum integrum absque testa.* In Græcis habetur ὠὸν ὁλόκληρον χωρὶς τῶν ὀρόβων: sed corruptè legitur vox ὀρόβων pro ὀρόφων. Significat autem hic ὄροφος ouorum testam, quæ est velut tectum & fornix ac quasi concameratio quædam oui. At quod mox sequitur de pelle ouilla, calida adhuc vbi recens detracta est, flagris cæsis circundanda, habetur apud Plinium lib. 30. cap. 15. his verbis. Verberum vulnera atque vibices pellibus ouium recentibus impositis oblitерantur. Meminit etiam Aristoteles in problematis sectio. 9. quæst. 1. tum oui, tum pellis ouillæ, ad vibices imponendæ.

IN CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Ibid. *Aut caricæ drach. v III.* In Græcis hic est, ἢ καρύκης < η'. Nec videtur esse aliud καρύκη quàm carica (id est ficus arida) quæ aliàs Græcis quoque ἰσχὰς appellatur. Declarat id Lucianus in vitarum venditione, vbi de Epicuro quærit emptor quibus eduliis delectetur, & respõdet Mercurius, Dulcibus vescitur & mellitis, καὶ μάλιστα, inquit, ταῖς ἰσχάσι. Ad quæ verba subiicit emptor, χαλεπὸν μὲν οὐδὲν ὠνήσομαι γὰρ αὐτῷ παλάθας τῶν καρικῶν. Siue itaque à loco, siue aliunde nomen habet carica, Græcis pariter ac Latinis id vsurpatum est. Porro καρυκὸν medicamentum duplex, aridum & liquidũ, habet Hippocrates in lib. de vlceribus: sed neutrum caricas recipit, neque ex caricis nomẽ habet, sed è Carũ gente, quibus in multo vsu fuit, appellatum esse videtur.

IN CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Col. 508. Ibid. *Facit etiam oxerum & masticherum emplastrum.* In Græco exemplari Aldino corruptè legitur, ἢ ξηρὰ καὶ μαστιχηρά. Legendum autem est, ποιεῖ δὲ καὶ ἡ ὀξηρὰ καὶ μαστιχηρά. Sunt enim emplastra ita appellata, quorum descriptiones habentur lib. 7. cap. 17. Horum emplastrorum mẽtionem facit rursus sequenti cap. 18. Sed in Basiliensi exemplari, vtrisque locis ea verba desunt, velut nihil significantia (vt arbitror) omissa.

IN CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Col. 509. lit. B. *Si igitur dolor uehemens non est, hoc ad dolorem utendum est.* Aldinus codex habet, ὀδύνης μὲν οὖν σφοδρᾶς οὐκ οὔσης, τούτῳ καὶ τῆς ὀδύνης χρηστέον. Legendum autem esse κατὰ pro καὶ, sequentia ostendunt. Basiliense exemplar habet, τούτῳ καὶ τοῖς τοιούτοις χρηστέον. Sed non solet ita Paulus similia coniectanda relinquere, sed palàm quæ velit exponere. Galenus certè qui innumera alia esse dicit medicamenta quæ iuxta hunc modum componi possint, dicere potuit τούτῳ καὶ τοῖς τοιούτοις χρηστέον. At quia cataplasma quoque ipsum de quo Paulus hæc verba dicit, corruptè legitur in Paulo, veram lectionem, quam etiam Latinè expressimus, ex Galeni lib. 2. ad Glauconem adscribemus, quæ sic habet, καταπλάττειν οὖν τῶν διὰ τε αἱρῶν, καὶ λεμμάτων, ῥοιᾶς ἑφθῶν ἐν οἴνῳ καὶ ῥοῦ καὶ ἀλφίτων συγκειμένῳ. In exemplaribus impressis κηροῦ falsò habetur pro καὶ ῥοῦ. Cera enim huc inepta est: rhus verò commodissimus.

IN CAPVT DECIMVMNONVM.

Col. 511. lit. D. *Ita ut ubi sanguinem defluere permiserimus, aliquod medicamentum ex his quæ putrescentibus commoda sunt imponamus. Sunt autem hæc.* In Græcis impressis verba quædam desunt, quædam corruptè leguntur. Restituenda autem sunt ex 2. lib. Galeni ad Glauconem, sicut etiam conuerti, καὶ ἐάσαντας ἀπορρυῆναι τὸ αἷμα, τῶν φαρμάκων ἐπιτιθέναι τι τῶν πρὸς τὰ σηπόμενα χρησίμων. ἔστι δὲ ταῦτα, &c. Sed & mox post hunc locum lege, ἐφ' οἷς ἄλλοι μετὰ πράσου χυλοῦ χρηστέον, ex eodem Galeni loco, in impressis Pauli codicibus vox χυλοῦ deest.

Ibid. lit. F. *Gangrænas circumscarificabit imposita farina loliacea.* Græcè habetur, γαγγραίνας καταπλασσομένας περιχαράξει αἴρειον ἄλευρον, &c. Sed legendum est καταπλασσόμενα, & rectè sequentur res quæ id faciunt.

IN CAPVT VICESIMVM.

Col. 512. lit. A. *Sed & plantaginis succo, aut solani dilutum, magnopere prodest.* In Græcis hic vox vna οἴνῳ redundat, & facit totam sententiam alienam. Non enim vult plantaginis succum aut solani vino dilui, sed glaucium si etiam plantaginis aut solani succo diluatur, magnopere prodesse dicit. Sic ergo legendum est, καὶ χυλῷ δὲ ἀρνογλώσσου ἢ στρύχνου διεὶς, μεγάλως ὀνίνησιν. Hanc autem esse rectam lectionem declarat Gal. lib. 2. ad Glauconem, εἰ δὲ καὶ στρύχνου, inquit, δεύσαις χυλῷ ἢ ἀρνογλώσσου μειζόνως ὠφελήσεις. Præmisit autem de glaucii vsu eadem fere verba quæ Paulus quoque antè hunc locum præposuit.

Ibid. lit. A. *Et spumæ argenti trientem, succi porri cyath. v II. succi betæ tantundem.* Hic habent exẽplaria, πράσου χυλοῦ κυ ζ'. Sed Oribasius κυ. S habere. hoc est. S. medietatis notam pro ζ'. septenarii numeri nota, nihil miri est. potuit enim fieri vt vel hic vel isthic error à scriptore committeretur. Non committet tamen errorem vsurus, si neque ad nimiam neque ad imminutam mensuram respiciens, spumæ argenti trientem terat, de vtrisque succis porri ac betæ quantum satis est affundat, quò medicamentum commodè illini possit. Atque hoc iudicio etiam in cæteris ambiguis tum ponderibus tum mensuris vtendum est. Sic paulo pòst myrtei sexuncem verti, id est ℥ ς'. quum tamen exemplaria habeant ℥ ις'. quod pondus nimium esse apparet, & ℥ ς'. legendum esse ex Aëtio constat, qui ita habet. Sed quia etiam mox in eodem medicamento falsò legitur ἡμίσυ vox, & quædam desunt, rectam lectionem quam expressi adscribam ex Aëtio lib. 14. cap. 60. Sic enim habet, ἢ κηροῦ ℥ δ'. μυρσίνου ℥ ς'. σκωρίας μολίβδου ℥ α'. οἴνῳ λευκῷ σκωρίαν, καὶ τἄλλα τήξας κηρωτῇ ἀναλαβὼν κατάχριε. Mox quod conuerti, Recremẽtum plumbi rutæ tritæ succo excipe, in Græcis legitur πηγάνου χυλῷ. Sed Aëtius pro πηγάνου habet πολυγόνου. Et videtur vtrisque vsus huc commodus esse, etiamsi alterum pro altero suppositum esse appareat. Et rursus mox quod dixi, Lanæ mollis non lotæ, in Græcis legendum est ἐρίου ἁπαλοῦ, non παλαιοῦ, vt exemplaria habent, ex eodem Aëtii loco. Quod verò sequitur, Recremẽti plumbi acetabuli dimidium, rectè legitur in Græcis, ὀξυβάφου τὸ S. etiamsi Aëtius sesquiunciam, id est ℥ α'. S. habeat. Nam si acetabuli mensura vnciarum trium plus minus statuatur, acetabuli dimidium sesquunciæ respondebit, id quod ex ponderum ratione infrà lib. 7. in fine à Paulo tradita satis constat.

IN CAPVT VICESIMVMPRIMVM.

Ibid. lit. G. *Fieri quoque potest ceratum ex cera alba, rosaceo quadruplo ammixto, quod ex oleo crudo citra salem sit paratum.* Quod ceram

ceram albam hic dixi, in Græcis est κηρὸς τράκτης. Et quia sæpe in Græcis medicis κηρὸς τράκτης legitur, hoc loco semel declarare visum fuit quid vox τράκτος significet. Τράκτης itaque appellatur κηρός, qui tractu ac tractatione eò deuenit vt albus euaserit, quod quomodo faciendum sit docet Dioscorides lib. 2. Videtur itaque vox τράκτης à Latinis sumpta esse, ac Græcis vsurpata. Sicut etiam τρακτίζω verbum exponunt dictionarii Græci τὸ λευκαίνω καὶ κατασκευάζω, id est præparo ac album facio. Aëtius alicubi τράκτον habet, & in eodem medicamento Paulus λευκὸν dicit. Et rursus Aëtius aliquando κηρὸν τράκτον λευκότατον habet, vt dubium non sit quin τράκτου voce, alba cera significetur. At verò quòd rosaceum cum sale & citra salem parari soleat, in commentariis medicis declaraui.

IN CAPVT VICESIMVMSECVNDVM.

Col. 513. lit. D. *Phygethlon autem, id est panus.* Hæc verba desunt in Græcis, & necessariò adscribuntur ad sententiæ perfectionem, & habentur quoque apud Galenum lib. 2. ad Glauconem, vnde hic transcripsit, φύγεθλον δὲ, τὸ φλεγμονῶδες ἐρυσίπελας, ἢ ἐρυσιπελατῶδης φλεγμονὴ τῶν ἀδένος. Paulo pòst falsò legitur ἐπιψυχομένη pro ἐπιπυρουμένη, vt ex eodem Galeni loco patet.

Col. 514. lit. A. *Viscū cum resina ac cera.* Græcè habetur, ἰξὸς σὺν ῥητίνῃ κηρωτῇ. Sed pro κηρωτῇ videtur legendū & κηρῷ. Ita enim Dioscorides de visco dixit, δύναται διαφορεῖν φύματα μιγεὶς ῥητίνῃ καὶ κηρῷ ἴσῳ.

IN CAPVT VICESIMVMQVARTVM.

Ibid. lit. C. *Et incumbere ipsi supernè bullam siue pustulam nigram.* Græcè est, ἐπικεῖσθαι δ' αὐτῆς ἄνω κάτω φλύκταιναν, &c. Sed pro ἄνω κάτω legendum est ἀνωτάτω, id est supernè, vel in summa parte, ex Aëtii lib. 14. cap. 62. Mox legēdum est, τὸ ὑποκάτω, & non τῷ ὑπὸ κάτω. Et rursus ἐοικυῖαι πρεβίνθου καρπῷ, non καρπόν. Sed hæc ex ipsa translatione cognosci poterunt.

IN CAPVT VICESIMVMSEXTVM.

Col. 515. lit. G. *Quale est epithymum, quod quatuor drachmarum & dimidiæ pondere, ex sero lactis aut aqua mulsa damus.* In Græcis impressis habetur pondus trientis & vnciæ dimidiæ, id est vnciarum IIII. S. nimirum sic, πλῆθος ℥ο ℥ʹ. S. ἐν ὀῤῥῷ γάλακτος. At hoc pondus nimium esse, neque epithymo conuenire satis declarat ipse Paulus infrà lib. 7. cap. 4. vbi drach. v. cum seri lactis hemina dare iubet. Legitur autem etiam isthic corruptè, σὺν γάλακτος κοτύλῃ, pro rectò, quod etiam hoc loco habetur, σὺν ὀῤῥοῦ γάλακτος. Neque enim cum lacte, sed cum sero lactis datur. Docet autem & Dioscorides epithymū drachmarum quatuor pondere dandum esse, aut acetabuli mensura. fieri enim potest vt epithymi rei leuis, & in puluillum detritæ, quatuor drachmæ acetabulum expleant. Neque multum refert etiamsi plus aliquanto sumatur, sed non vt vnciam aut vncias exhibeamus. Verba Dioscoridis hæc sunt, ἰδίως ἁρμόζον ἐπὶ μελαγχολικῶν ὀξυβάφου πλῆθος, πρὸς ὁλκὴν < δ΄. Aëtius quoque lib. 3. cap. 29. scrupulos XII. exhibet, qui faciunt drach. IIII.

IN CAPVT VICESIMVMSEPTIMVM.

Col. 516. lit. C. *Confricare crura aliquando cum aceto & rosaceo, aliquando cum oleo ac sale, aut etiam ad ipsum acetum & rosaceum sale iniecto.* Græcam lectionem horum verborum sic emendabis, τρίβειν τὰ σκέλη ποτὲ μὲν δι' ὀξυροδίνου, ποτὲ δὲ δι' ἐλαίου καὶ ἁλῶν, ἢ καὶ αὐτῷ τῷ ὀξυροδίνῳ τῶν ἁλῶν ἐπεμβαλλοντα, ex Galeni lib. 14. meth. & 2. ad Glauc. Porro quid mihi esse videatur Ellychnium, de quo etiam hic agit, satis multa in comment. medicis dixi.

IN CAPVT VICESIMVMOCTAVVM.

Ibid. lit. G. *Vtendum itaque est sæpè cum modico oleo lanis succidis excepta, aut etiam cerato ex œsypo admixto.* Hoc loco pro ἀφεψήματι, in Græcis impressis legendum est ἐψήματι, & pro τὴν δι' ὑσσώπου κηρωτὴν, legendum τὴν δι' οἰσύπου, ex Aëtii lib. 15. capite secundo.

IN CAPVT TRICESIMVM.

Col. 517. lit. C. *Verùm ad uetera suggillata raphanus impositus facit. Tollere autem ipsum oportet quum mordere incipit.* Hoc loco vna dictio vitiata, & falsò pro alia supposita, totam sententiam corrumpit. Est enim διαφορεῖ suppositum pro ἀφαίρει, id est discutit, pro tolle. legē igitur, ἀφαίρει δὲ αὐτὴν ὅταν ἄρξηται δάκνειν, id est tolle ipsum vbi mordere incœperit.

IN CAPVT TRICESIMVMTERTIVM.

Col. 518. lit. G. *Allij nucleos decorticatos in oleo ad triduum macerato.* Allii nucleos dixi partes illas capitum allii in quas pelliculis detractis diffringuntur. Has Paulus hic σκελίδας appellat, Galenus sæpe πυρῆνας vocat, Dioscorides ῥᾶγας, Aëtius ὄνυχας, id est vngues, Hippocrates ἄγλιθας & δαΐδας: & exponit Galenus in glossis Hippocraticis, ἄγλιθες, τὰ μόρια τῆς σκορόδου τῆς κεφαλῆς. Et in voce δαΐδες sic ait, δαΐδες vocantur magnæ lampades ardentes: per abusum verò aliquando significāt allii caput, eo quòd ex multis nucleis compositum, velut lampades colligatū sit. Latini quidam spicas vocant.

IN CAPVT TRICESIMVMQVARTVM.

Col. 519. lit. D. *Calcis drach. IIII. fæcis uini ustæ, nitri rubri tosti, &c.* Hoc loco habent Græca exemplaria, νίτρου ὑγροῦ ὀπτοῦ, id est nitri liquidi tosti: sed ea differentia nitri, vt quoddam liquidum sit, non ita vsquam quod sciam legitur. nitrū autem rubrum sæpe Galenus & Aëtius, itémque Paulus habent. Quare etiam hoc loco pro ὑγροῦ voce, ἐρυθροῦ legendum esse puto. Nam & Dioscorides lib. 5. ῥοδωπὸν nitrum præfert aliis, quòd roseum ac rubicundum colorem habet.

IN CAPVT TRICESIMVMSEPTIMVM.

Col. 520. lit. C. *Verùm admiscere oportet tenuissimum farinæ puluillum de molæ uicino pariete acceptum.* Huius loci corruptam esse lectionem haud dubium est, quæ sic habet, μιγνῦναι δὲ χρὴ λελειωμένην ἀράχνην ἀλεύρου λαμβάνοντα πλησιάζοντος μύλῃ. Nam etiamsi ἄχνην pro ἀράχνην legas, & tenuissimum farinæ puluillum accipias, tamen vox πλησιάζοντος nō habet quo referatur, sed & illi adiicienda vox desideratur. Si itaque Oribasium sequi voluerimus lib. 7. cap. 1. sic legendum erit, μιγνῦναι δὲ χρὴ λελειωμένην ἄχνην ἀλεύρου λαμβάνοντα ἀπὸ τοίχους πλησιάζοντος μύλῃ. Atque hanc sententiā interim arripuimus ac expressimus donec rectiorem assequuti fuerimus. Nam suspicio nobis est, araneæ telam accipiendam esse, quæ vicino molæ parieti adhærens, aliquid de puluillo illo farinæ molendini in se suscepit, maximè quum de ea tela Dioscorides prodat, quòd sanguinē sistat, & vlcera in superficie ab inflammatione tueatur, vt fortassis genuina lectio talis sit, μιγνῦναι δὲ χρὴ λελειωμένην ἀράχνην ἀλεύρου τι λαμβάνουσαν ἀπὸ τοίχους πλησιάζοντος μύλῃ. Hac enim lectione genuinum auxilium, & ex araneæ tela, & ex molendini puluillo indicatur. Verùm in præsens hoc aliis diiudicandum relinquemus. At linea secunda sequenti, αὐάπαλιν vocem pro ἀνάγαλλις suppositam esse, vel hoc credibile facit quòd non habeat vox αὐάπαλιν quò referatur. Anagallidem autem vtranque vulnera glutinare testatur Gal. lib. 6. simpl. pharmac. & ex eo Aëtius lib. 1. Sed & mox σμύρνης vox pro μυρσινίνης supposita est, vbi coüerti, Sed & cerussa cum cerati myrtei triplici pondere. Et facit quidem huc etiam myrrha, velut paulo pòst sequitur, sed cum cerussa & cerato non videtur copulanda, & si hoc faciendum esset, legi oportebat, καὶ ψιμύθιον δὲ μετὰ κηρωτῆς καὶ σμύρνης τριπλασίονος.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM.

In hoc capite mox à principio linea secunda, legendum est in Græcis exemplaribus κτησόμεθα pro χρησόμεθα. Et linea sequenti pro ἐπὶ legendum est ἐπεί: & quinta sequenti pro πλεῖον legendum πλείων. Et his respondentem translationē nostram habes.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMQVARTVM.

Col. 522. lit. E. *Aut nitrum, & cuminum, & farinam cum melle.* Græcè sic, ἢ νίτρον, καὶ κύμινον, καὶ ἄλευρον μετὰ μέλιτος. Nec volo in præsens reprobare hanc lectionem, sed vehementer suspicor pro καὶ κύμινον καὶ ἄλευρον, legendum esse,

καὶ κυάμινον ἄλευρον. Ad eundem certè modum in libello Galeni de hirudinibus & reuulſione, κύμινον ἢ ἄλευρον ϖερὶ ϖτι-σίον legitur pro κυάμινον ἄλευρον.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM QVINTVM.

Col.523.lit.D. *Aliud. Cornu ceruini uſti drach.* IIII. *corticis pinus drach.* VI. *ceruſſæ drach.* IIII *æruginis raſæ drach.* II. *cadmiæ drach.* VIII. In hoc medicamento Græca exemplaria falſa pondera habent, nimirum corticis pinus vncias ſex, pro drach. VI. & ceruſſæ vncias quatuor, pro drach. IIII. & æruginis raſæ vncias nouē, pro drach. II. & cadmiæ drach. XVIII. pro drach. VIII. Hæc igitur iuxta rectam Aëtii lectionem conuertimus, & in Græcis ſubſtituenda eſſe cenſemus. Sunt autem apud Aëtium lib. decimiquarti capite triceſimooctauo. Ex eodem etiam legendum eſt in ſecundo medicamento ſequente, μυρσίνης ξηρᾶς, & non σμύρνης ξηρᾶς. Et pondus ceruſſæ ac ſpumæ argenti, ſingulorū drach. VIII. & non ℔ο.η´. id eſt beſſem, ſiue vncias 8. Quin & in emplaſtro ſecūdo ſequenti, καδμίας ℔ο ς´. pro < ς´ habetur: & in eodem χρυσῆς συνθείας, χαλκοῦ κεκαυμένου ἀνὰ ℔ο α´. pro ἀνὰ < α´. legitur.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM OCTAVVM.

Col.524.lit.H. *Si verò ex inferna ſurſum ſpectarit.* In Græcis habetur, ἀναῤῥόπου δὲ ὄντος αὐτοῦ, id eſt ſurſum tendente ipſo ſinu. Quia verò antea dixit de eo qui ad ſupernam regionem extentus eſt, hic de eo loquitur qui deorſum tendit. Quare καταῤῥόπου quibuſdam legi debere viſum eſt, aut κατάντης, velut Galenus lib. 2. ad Glauconem habet. Verùm ſi ἀναῤῥόπου vocem ſic accipias velut de oſculo ſinus dicat, quod ſurſum tendit, etiamſi ipſe ſinus deorſum vergat, nihil opus habebis vt mutes receptam exemplarium lectionem.

Col.525.lit.F. *De ſinibus attritis.* Sinus attritos vocant qui tenuē & attritam cutem incumbentem habent, quale eſt linteolum detritum quod ῥάκος vocatur. Vnde etiam ipſi ſinus κόλποι ῥακώδεις appellantur. Ad hos præſcribit hic Paulus medicamentum, quod compage quidem & ſubſtantia eſt liquidum, ſed facultate ſiccum: atque hoc ita parare iubet vt neque durum valde ſit, neque manus inquinare deſierit, id eſt vt neque penitus ſit durum, neque etiam ſpiſſum, ita vt iam non amplius manus inquinet, neque ipſis inhæreat, ſed ita liquidum vt inquinet quidem manus, ſed non defluat. hoc enim Græcis his verbis ſignificatur, ὡς μήτε σκληρὰ πάνυ εἶναι μήτε ἀμόλυντον. Sunt autem ex 2. lib. ad Glauconē tranſcripta. Dixi de vocis ἀμόλυντος ſignificatione plura in commentariis medicis.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM NONVM.

Col 526.lit.D. *Aliud. Atramenti ſutorij drachmas duas, chalcitidis, æruginis, ſingulorum drachmam vnam: excipe gummi, ac vtere in collyria efformatis. Poſtquam verò callus exciſus fuerit, ærugine cocta cum melle puriſſimo octuplo repurga.* In hoc medicamento quædā verba tranſpoſita ſunt in Græcis, & μελικράτου vox legitur pro μέλιτος. Sic ergo repones rectam lectionem ex Aëtii lib. 14. cap. 55. Ἄλλο. χαλκάνθου < β´. χαλκίτεως, ἰοῦ, ἀνὰ < α´. ἀναλάμβανε κόμμει, καὶ χρῶ ποιῶν κολλύρια. ὅταν δὲ ἐκπέσῃ, ἰῷ ἑφθῷ μετὰ μέλιτος καθαρωτάτου ὀκταπλασίου ἀνακάθαιρε.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM.

Ibid.lit.G. *Verùm ſanioſo humore, &c.* In Græcis vox ἰχυρῶς hoc loco corruptè legitur pro ἰχῶρος. Legendum eſt enim πάλιν δὲ ἰχῶρος ἐπιῤῥέοντος, &c. Et mox pro ξηραίνεις legendum eſt ξηραίνειν.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM TERTIVM.

In hoc capite θρύπτεται falſò legitur pro κρύπτεται: & μὴν pro μὴ, vbi conuerti, Si enim non citò incarnetur, hoc eſt εἰ μὴ γὰρ ταχέως σαρκωθῇ, non autem εἰ μὴν γάρ: quanquam hæc & alia huiuſmodi ex tranſlatione noſtra cognoſci poſſint. Et mox poſt vocem μαλακώτερον deeſt καὶ παχύτερον, vt prægreſſæ voci λεπτότερον opponatur. Quod verò reddidi, inter ſimplicia ſanguinem ſiſtentia, pilularum platani lanugo, maximè vbi cruſtam abiecerint, Græcè ſic habetur, τὸ τῶν πλατάνων τῶν σφαιρίων ὁ χνοῦς, μάλιστα ὅτι τὴν ἐπίπαγον ἀποβάλλῃ. At his verbis nō ſignificatur, lanuginem pilularum platani, tum maximè ſanguinem ſiſtere vbi neſcio quem concretum humorem abiecerint, ſed eam ipſam lanuginem tum maximè id facere vbi vaſa cruſtam inuſtam abiecerint. Nam & antea dixit, quòd cruſta dilapſa pleriſque ſanguinis eruptio conſequatur, quæ ſiſti non poſſet: & ad eam eruptionem etiam tum gallas vſtas adhibere iuſſit, quas igne candefactas aceto aut vino extinguere præcepit. Sed ſicut iſthic αὐτὰς διαπύρους, id eſt ipſas igne candefactas, τὰς κηκίδας δηλονότι, dixit, & tamen ſunt qui ferramenta ignita aceto aut vino extinguenda eſſe accipiunt: ita hic quod dixit, ὅτι τὴν ἐπίπαγον ἀποβάλλῃ, id eſt vbi cruſtam abiecerint, αὐτὰ δηλονότι τὰ ἐσχαρωθέντα ἀγγεῖα, id eſt vaſa ipſa quibus cruſta inducta eſt: ad concretum quendam pilularum platani humorem referunt, hic ἐπίπαγον, illic διαπύρους vocem non aſſequentes. Eſt autem ἐπίπαγος hic nihil aliud quàm cruſta, id eſt ἐσχάρα, quæ medicamento aut cauterio inducta eſt, id eſt ἐπιπηγνυμένη. Nam & ſuprà Paulus dixit, τὰ δέ γε τὰς ἐσχάρας ἐπιπηγνῦντα, id eſt, quæ verò cruſtas inducunt, & velut affigunt ac compingunt.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM QVARTVM.

Col.530.lit.C *Galenus ad punctiones quidem neruorum hæc deſcripſit.* Tria hæc medicamenta habet Galenus lib. 3. compoſ. medicament. κατὰ γένη. Et quia ſingulorum ſimplicium, ipſorúmque ponderum, & componendi modi, rationem diligenter expoſuit, par eſt vt Pauli lectionem ex illo tranſcriptam, ita emendemus vt cum Galeni lectione non diſſentiat, ſed idem doceat. In primo itaque medicamento, μαράθρου vox falſò ſuppoſita eſt pro voce μάρου. Nō enim fœniculum ſed marum, in medicamentum aſſumi debet. Quid autem ſit Marum Galenus ibidem, & lib. 1. De antidotis declarat. Deinde quod legitur in Græcis Pauli exemplaribus, ἀμαράκου ℔ο β´. legendum eſt ἀμαράκου < β´. Galenus enim expreſſis verbis dicit, ſe ne cogitaſſe quidem de amaraco ammiſcendo, ſed poſtea in diuitis cuiuſdam gratiam, etiam de illo parum quid adieciſſe, quartam nimirum partem aut quintam vnius aliorum ſimplicium quæ in hoc medicamentum recipiūtur. Quum igitur reliqua, cinnamomum, dictamnum, marum, ſingula ſingularum vnciarum pondere præſcribantur, conſequens eſt vt amaraci quarta vnciæ pars ſumatur, id eſt drach. II. in ſecundo verò ac tertio medicamento reliqua rectè habent, ſed πομφόλυγος τι ℔ο α´. falſò, pro πομφόλυγος πεπλυμένης ℔ο α´. legitur. Cera porro vnguentaria videtur fuiſſe appellata quòd ad vnguentorum vſum parata haberetur. nam Galenus pro ipſa Tyrrhenicam accipi poſſe dicit.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM SEPTIMVM.

Col.531.lit.D. *Nam Hippocrates ait, Bonum eſt etiam lumbricos, &c.* Hic locus eſt in libri prognoſtici parte prima, velut Galenus iuxta ſuos commentarios diſtinxit. Verùm paulo ante hunc locum in Paulo falſò legitur, ἐκ πονηρᾶς νόσου, pro ἐκ πονηρίας νόσου. Sicut etiam paulo pòſt falſò habetur, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ φαίνονται, pro καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ὕφαιμοι φαίνονται. Itémque μετὰ τρίψεως τῶν ἄρθρων falſò legitur, pro ἄκρων voce ἄρθρων ſuppoſita.

Col.532.Ibid. *Atque hæc miranda methodus eſt in pueris ægrè admittentibus.* In Græcis deeſt vox αὕτη, & ἐστί. Legendum enim eſt αὕτη ἡ θαυμασία μέθοδός ἐστι, &c. Sicut autem hic deſunt hæ voces, ita paulo infrà vbi conuerti, Aut ſinapi cum oleo & aceto, duæ voces redundant in Græcis. Sic enim legitur, ἢ τὸ νάπυ μετ᾽ ἐλαίου καὶ ὄξους, κοχλιαρίου μέγεθος. Redundant itaque voces κοχλιαρίου μέγεθος. Nam & cochlearii magnitudo dici non ſolet, ſed cochlearii menſura, & neque de ſinapi, neque de oleo & aceto accipi poteſt. Verùm videtur etiam hic in libero iudicio vſuri reliquiſſe, vt quantū vellet exhiberet, ſicut etiam pleraque alia ſine pondere ac menſura præſcripſit. Paulo pòſt vbi conuerti, Spina Ægyptia cum pipere pari ſex ſcrupulorum pondere, in decocto mēthæ, aut mori radicis ſucco, aut decocto petroſelini, ac reliquorum odoratorum ſeminum: Græcorum verborum lectio ita emēdetur, diſtinguatur, ac legatur, ἄκανθαν αἰγυπτίαν μετὰ πεπέρεως

ἴσου τῷ ς'. εἰς ἀπόζεμα ἢ ἡδύοσμον, ἢ μορέας χυλὸν, ἢ τὸ ἀφέψημα πετροσελίνου, καὶ τῶν παραπλησίων τῶν ὠδῶν σπερμάτων. Mox deinde habetur, ἢ μηλαίας περσικῆς τὰ φύλλα, pro μηλέας περσικῆς τὰ φύλλα, hoc est (velut reddidi) mali persicæ folia: sed de talibus ne admonerem quidem, vt quæ ex nostra translatione cognosci possint ac emendari, nisi essent qui μηλαίας περσικῆς τὰ φύλλα legentes, & fraxini persicæ folia accipientes, toto cælo aberrarent. Non enim fraxini vllius regionis, nedum persiæ, huc faciunt folia, sed eius mali arboris vulgò omnibus notæ persicæ appellatæ folia de quibus infrà libro septimo ex Galeno dicit, quod mali Persicæ germina ac folia manifestè amara sunt. Lubricos itaque occidunt, trita, vmbilico imposita.

Col. 533. lit. A. *Consequitur in ipsis gracilitas corporis, & impotentia cum inæqualitate.* Hæc verba in Græcis sic leguntur, παρέπεται δὲ αὐτοῖς καὶ ἰσχνότης τοῦ σώματος, καὶ ἀδυναμία μετ' ἀνωμαλίας. Et habet Aëtius eadem verba libri 9. capite 40. nisi quòd pro μετ' ἀνωμαλίας, legitur μετὰ βραδύτητος, id est cum tarditate. de quo admonendum duxi, ne de pulsu hæc verba dicta accipiantur, quasi legendum esset, καὶ σφυγμοῦ ἀδυναμία μετ' ἀνωμαλίας. Non enim de pulsus, sed de totius corporis imbecillitate loquuntur.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMOCTAVVM.

Col. 534. lit. C. *De dracunculis.* De his dracunculis Aëtius lib. 14. cap. 85. fere eadem verba habet. Verùm Galenus libro 6. De locis affectis, de his veluti quos nõ viderit, & qui his quæ de illis produntur non multum fidei habeat, sic scribit, In quodam Arabiæ loco in tibiis (velut tradunt) nascuntur qui appellantur dracunculi, neruosi quidem natura, sed lumbricis & colore & crassitudine similes. Qui igitur dicerent se vidisse hos, multos audiui, verùm quum ipse non viderim, coniectare non possum neque de generatione ipsorum, neque de substantia quicquam exactè. Meminit & Theophrastus lib. 9. in fine.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI

Dolabellarum in Paulum AEginetam liber quintus.

IN CAPVT PRIMVM.

Columna 535. litera A.

AB *iis quæ in communi omnibus talibus commodant, initium sumemus.* Hoc loco in Græcis exemplaribus deest vox ὠφελούντων, ad sententiam perficiendam necessariò adscribenda, hoc modo, ἀπὸ τῶν κοινῶς ἐπὶ πάντων τῶν τοιούτων ὠφελούντων ἀρξόμεθα. Et mox linea sequenti quarta, τοῖς ὑπογείοις φωλεοῖς legendum.

IN CAPVT SECVNDVM.

Ibid. lit. E. *Sed & extremarũ partium præsectiones adhibere commodũ fuerit.* Græca lectio Aldina hìc corrupta est. Habet enim καὶ ἀκρωτηριασμοῖς τι παραλαμβανέσθω καιρόν. Basiliense exemplar hæc corrigere volens, fecit, καὶ ἀκρωτηριασμοῖς δὲ παραλαμβανέσθω τὸ μέτρον. Sed neque hæc recta est lectio: verùm ita legendum est velut conuerti, καὶ ἀκρωτηριασμοῖς δὲ παραλαμβάνεσθαι καίριον.

Col. 536. lit. A. *In potu detur seris, aut erica, aut astragalitis cum aceto, aut bitumen, aut paliurus eodem modo, aut paliuri decoctum.* Corrupta sunt hìc Græca exemplaria, quæ sic habent, προποτίζειν δὲ σέριν, ἢ ἐρείκην, ἢ ἀστραγαλώτην μετ' ὄξους, ἢ ἀσφόδελον, παλίουρον ὡσαύτως, ἢ παλαιοῦ ῥοῦ ἀφέψημα. Restituenda autem lectio integra in hunc modum προποτίζειν δὲ σέριν, ἢ ἐρείκην, ἢ ἀστραγαλίτην μετ' ὄξους, ἢ ἄσφαλτον, ἢ παλίουρον ὡσαύτως, ἢ παλιούρου ἀφέψημα. Hæc ex Dioscoride: & alioqui ἀστραγαλίτης appellatur, non ἀστραγαλώτης, iridis quædam species, quæ etiam ἀστράγαλος vocatur, de qua plura in commentariis medicis dixi. Deinde bitumen aut paliurum eodem modo velut astagalitin cum aceto dari vult, aut etiam paliuri decoctum. Legitur enim falsò παλαιοῦ ῥοῦ, pro παλιούρου. Nam neque antiquus, neque nouus Rhus huc facit, sed paliurus eiusque decoctum, & facilis fuit lapsus ob scripturæ vicinitatem.

Ibid. lit. B. *Theriace. Bryoniæ opopanacis, iridis Illyricæ, radicis libanotidis, myrrhæ, singulorum drachmas IIII.* Hoc loco cætera rectè se habent, sed myrrhæ loco in Græcis legitur ζιγγιβέρεως, nimirum pro σμύρνης voce. Atque hic error valde frequẽs est in medicis Græcis omnibus, velut etiam in commentariis medicis ostendi. Occasio erroris inde est quòd Græcis nõ modò σμύρνη, sed etiam ζμύρνη scribatur. De qua re in vocalium iudicio apud Lucianum conqueritur litera σ, quòd patienter tulerit, neque vnquam literæ ζ exprobrauerit quòd abstulerit sibi ζμάραγδον, & ademerit ζμύρναν. Sic enim in Luciano legendum est, ὅτι δὲ ἀνεξίκακόν εἰμι γράμμα, μαρτυρεῖτέ μοι καὶ αὐτοὶ, μηδέποτε ἐγκαλέσαντι τῷ ζῆτα ζμάραγδον ἀποσπάσαντι, καὶ πᾶσαν ἀφελομένῳ τὴν ζμύρναν. Et quum ita ζμύρνα pro σμύρνα scriberetur factum est postea vt compendii gratia per duo ζζ denotaretur ζμύρνα. Quod compendium ignorantes, ad id dispendii deuenerunt vt myrrham per ζζ notatã, pro ζιγγιβέρεως voce agnouerint, atque ita zingiberi pro myrrha supposuerint.

IN CAPVT TERTIVM.

Ibid. lit. D. *Postea verò affectionem inducunt quæ uocatur aquæ formido.* Affectio formidinis aquæ, ὑδροφοβικὸν appellatur πάθος, eo quòd omnem aquam, aut etiam omnem penitus humorem fugiant ita affecti, siue videant, siue admoueatur. Et est affectio hæc incurabilis, testatúrque hìc Paulus (ex Dioscoride tamen verbis transcriptis) ex his qui hanc affectionem inciderunt nullum sanatum esse. Et de hac aquæ formidine dixit etiam poëta Ouidius,

Tollere nodosam nescit medicina podagram,
Nec formidatis auxiliatur aquis.

Sed & reliqua fere ex Dioscoride transcripta sunt, iuxta cuius lectionem etiam vocem ἑπταετίαν Paulo restitui, pro qua ἑπτὰ habent Græca exemplaria, velut ad menses sex præcedentes ea sit referẽda, vbi ait, Narratur quibusdam etiam post septimum annum accidisse. Ad eiusdem Dioscorides præscriptum, sed tamen magis Galeni & Aëtii, in medicamento è cancris, legendum est πότιζε ἡμέρας μ'. non, vt exemplaria habent, δ'. Verùm hæc vberius expositione 2 & 3. in lib. priorẽ Dioscoridis De bestiis venenum eiaculantibus declaraui.

Col. 537. lit. E. *Cum decocto saluiæ, aut sideritidis Heracleæ, quam sanè etiam alysson uocant.* Græca exemplaria falsò habent, ἣν καὶ διάλυσον καλοῦσι, id est quam etiam dialyson vocant. Nam ἄλυσσον vocari sideritidem Heracleam, ab insigni aduersum rabiem virtute, testatur etiam Aëtius lib. 6. cap. 24. vbi eadem quæ hìc Paulus his verbis tradit, μετ' ἀφεψήματος ἐλελισφάκου, ἢ τῆς σιδηρίτιδος πόας, τῆς ἡρακλείας καλουμένης. χρῶνται δὲ αὐτῇ τινὲς καὶ μόνῃ, καὶ φασὶν ἱκανῶς βοηθεῖν. διὰ τοῦτο καὶ ἄλυσσον αὐτὴν ὀνομάζουσι. Est tamen etiam alia herba alysson priuatim appellata, vt Galenus & Paulus infrà lib. 7. dicit, ab eo quòd à cane rabido morsis auxiliatur.

IN CAPVT QVARTVM.

Ibid. lit. A. *Cæterùm ad morsus iam suppuratos.* Græcè legendũ est, πρὸς δὲ τὰ ἤδη πεπυωμένα τῶν δηγμάτων. Exẽplaria habent falsò πεπυρωμένα. Sed repugnat huic voci medicamentũ quod sequitur, itémque τὰ φλεγμαίνοντα deinceps sequẽtia.

IN CAPVT SEXTVM.

Col.538.lit.D. *Facit & uiridium cupressi pilularum aut foliorum decoctum.* Græca exemplaria sic habent, καὶ χλωρῶν κωναρίων ἢ σφαιρίων τὸ ἀφέψημα. Aut igitur vox φύλλων deest, aut particula ἢ redundat. Si igitur vocem φύλλων recipis, habes authorem Aëtium lib.13.cap.18. Si verò ἢ vt redundans reiicis, præuium habes Dioscoridem, qui de pilulis cupressi solùm dicit. Iuxta huius etiam præscriptum legendum est, πότιζε μετ' οἴνου κοτύλης α'. & non κυ α', vt exemplaria habent, vbi singulorum drach. duas cum vini hemina vna bibendas præbet. Itémque ἀνίσου reponendum est pro ἀνήθου ex eodem.

IN CAPVT DECIMVM.

Hoc loco Græca Pauli exemplaria vitiata sunt. Habent enim capitis decimi loco, περὶ ἀσκαλαβώτου δήγματα. Nec aliud quicquam subiicitur quàm sesamum tritum imponēdum esse. Et sequitur caput 11. περὶ γαλεώτου, hoc est de fele. Et subiicitur, οἱ δὲ ὑπὸ γαλεώτου δακνόμενοι, &c. Sed hæc omnia falsó. Nam neque de felis morsu quicquam à Dioscoride proditum est, neque Paulus de felis morsu hæc peculiariter tradidit. Sed γαλεώτου vox pro ἀσκαλαβώτου supposita est. Et debet legi decimi capitis titulus περὶ ἀσκαλαβώτου, & mox subiici, οἱ δὲ ὑπὸ ἀσκαλαβώτου δακνόμενοι, &c. Quod verò decimi capitis loco habetur medicamentum, ad finem illius subiici debet, non peculiari capite, sed ad stellionis morsum pertinens. De quo vt nequis dubitet, habet omnia hæc hoc modo (velut dixi) Aëtius lib.13.cap.12.

IN CAPVT VNDECIMVM.

Col.539.lit.E. *Album apparet ulcus, dilaniatis membranis neruosis.* Græcè legitur λευκὸν φαίνεται τὸ ἕλκος, ἀναξαινομένης εἰς ὑμένας νευρώδεις. Quæ verba nullam certam sententiam exhibent. Ego itaque ex Aëtio colligo legendum esse, ἀναξαινομένων τῶν ὑμένων νευρωδῶν, sicut conuerti.

IN CAPVT DVODECIMVM.

Col.540.lit.D. *Aliud ex libris Lyci pharmacum ad uiperæ morsus accommodatum, Myrrhæ, castorij, piperis, portulacæ, singulorum drachmam unam, seminis anethi acetabulum, passo trita dato.* Hoc medicamentum vt breue est, & pauca simplicia recipit, ita perniciosè corruptum est in Pauli Græcis exēplaribus, vbi σανδαράχης vox pro ἀνδράχνης voce legitur. Nec vero integrè apud Dioscoridem habetur, sed ita tamen vt si eius lectionem sequaris, non tantum periculum incurras. Itaque & Pauli & Dioscoridis Græcam lectionem adscribam, vt iudicari possit vtra magis sit recipienda. Paulus sic habet, Ἄλλο ἐκ τῶν Λύκου φάρμακον ἐπιτετευγμένον ἐπὶ τῶν ἐχιοδήκτων, σμύρνης, καστορίου, πεπέρεως, σανδαράχης, ἀνὰ < α'. ἀνήθου σπέρματος ὀξύβαφον, λεάνας γλυκεῖ δίδου. Dioscorides sic, ἔστι αὐτὸ δὲ τοῦτο τὸ φάρμακον ἀδοκιμεῖ ἐπὶ τῶν ὀφιοδήκτων, ὃ περιέχει σμύρνης, καστορίου, πεπέρεως, ἀνδράχνης ἄνθους καὶ σπέρματος ὀξυβάφου τὸ ἥμισυ. ταῦτα πάντα λεάνας ἐν γλυκεῖ κρητικῷ. Primùm itaque in Paulo sandaracha falsò legitur, pro andrachne, id est portulaca. Nam etiamsi Dioscorides non apertè ἀνδράχνης vocem haberet, tamen nemo (arbitror) ita inconsideratus esset vt in medicamentū quod antidoti vice contra viperæ morsum exhibetur, admisceret medicamentum vrendi vim habens, velut arsenicum siue auripigmentum, & quod infrà inter venena refertur: & alioqui scriptionis vicinitas fecit vt altera vox pro altera supponeretur. Deinde quatuor medicamentorum pondus Paulus drach.1. præscribit, & quintum addit anethi semen, quod acetabuli mensura sumēdum sit. Dioscorides verò quatuor tantùm medicamenta præscribit, nisi portulacæ semen & florem pro duobus supputare velis: anethi certè semen penitus non habet. Atque hîc vt alteram lectionem corruptam esse certum est, ita vtra recta sit, non satis constat: quum ob similitudinem quandam ἄνθους καὶ σπέρματος voces supponi potuerint pro ἀνήθου σπέρματος apud Dioscoridem, aut vicissim hæ pro illis apud Paulum. Pauli tamē lectionē interim sequuti sumus, donec melior lectio se nobis obtulerit.

Ibid. lit.E. *Pulli gallinacei dissecti, & calidi impositi, ac frequenter permutati.* Hoc loco in Græcis exemplaribus vox ἐπιπλασσόμενοι falsò supposita pro recta ἐπαλλασσόμενοι, totam sententiam corrumpit. Sic ergo rectam lectionem repones: τῶν ὀρνίθων οἱ νεοσσοὶ ἀναπτυσσόμενοι, καὶ ἐπιτιθέμενοι θερμοὶ, καὶ συχνῶς ἐπαλλασσόμενοι, id est frequenter permutati.

IN CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Ibid.lit.G. *Dryinus, uelut Galenus ait.* Hæc sunt apud Galenū libro De theriaca ad Pisonem ad verbum, nisi quod verba, λέγουσι τοῦτον μοχθηρὸν ὄζειν πάνυ, (id est hūc pessimè olere dicunt) in Galeno aliter leguntur hoc modo, λέγουσιν αὐτὸν νομίζειν μοχθηρὸν εἶναι πᾶν τὸ εὐῶδες, id est dicunt ipsum omnem gratum odorem, prauum esse existimare. Et potest verisimile videri, vtranque lectionem consistere, ac sententiam rectam exhibere. Potest etiam in Paulo ὄζειν πάνυ, ex νομίζειν πᾶν corruptum esse, ita vt voces τὸ εὐῶδες interciderint.

IN CAPVT DECIMVMQVINTVM.

Col.541.lit.B. *Ab hæmorrhoo commorsis uehementes circumcirca incidunt dolores, qui breues penitus & angustas reddunt corporis raritates.* Græca exemplaria sic habent, τοῖς δὲ ὑπὸ αἱμορρόου δηχθεῖσιν ἰσχυραὶ περιωδυνίαι ἐμπίπτουσι. βραχέα δὲ παντελῶς καὶ στενὰ παρέχουσι τὰ ἀραιώματα. Appellat autem Paulus ἀραιώματα corporis raritates, quæ eiusdem cauitatibus siue cauis locis ac partibus opponuntur. Sic sanè etiam suprà lib.3.cap.70. vsurpauit, & cauitates cum raritatibus coniunxit, dum dixit, ποτὲ μὲν ἐν τῇ κοιλότητι τοῦ κύτους ἀπολειφθέντων τῶν πνευμάτων, ποτὲ δὲ ἐν τοῖς ἀραιώμασι τοῦ τῆς μήτρας σώματος, id est quandoque in cauitate spatii ipsius flatibus conclusis, quandoque in raritatibus corporis ipsius vteri. Dioscorides τὰ στόματα habet pro τὰ ἀραιώματα, quem qui sequuntur, & sic quoque in Paulo legunt, sententiam penitus obscurant, quæ nunc, si modò quis ἀραιώματα vocem assequatur, euidens est & aperta, nimirum raritates & raras corporis partes contrahi, & angustas reddi præ afflictionum continuitate, ab hæmorrhoi morsu.

Ibid.lit.C. *Consimilisque corporis totius habitus consequitur, uelut in hydropicis, propter assiduam potus ingestionem.* Aldinus codex habet, παραπλησία τε τοῦ ὅλου ὑφηγήματος παρακολουθεῖ, &c. Basiliensis, παραπλησία τε τοῦ ὅλου συγκρίματος παρακολουθεῖ, &c. Et rectè quidem συγκρίματος vox legitur pro corporis concremento. Sed deest vox ἕξις, vt sic legatur, παραπλησία τε τοῦ ὅλου συγκρίματος ἕξις παρακολουθεῖ. Sed & sic deest adhuc quid quo significetur cuinam similis sit corporis ille habitus; atque hoc puto esse has voces, τῇ τῶν ὑδρωπικῶν, ex Aëtii lib.13.cap.22.

Ibid.lit.E. *Plantaginem, hyssopum, allium album, &c.* Græcè sic, ἀρνόγλωσσον, ὕσσωπον, σκόρδον λευκόν. Verùm inuenio qui pro λευκὸν voce legerit in suo exemplari ἐλαφόβοσκον, ita vt non ad allium pertineat vox λευκὸν, sed supposita sit pro ἐλαφόβοσκον. Sed & quod mox sequitur, Aut alliū cum irino, hoc est ἢ σκόρδον μετ' ἰρίνου, in illo exemplari scordium legitur. Nihil tamen horum mutaui, iudicio eorum qui vsuri sunt hæc permittens.

IN CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

Col.542.lit.A. *Tres aspidis species Galenus esse dicit.* Hæc in lib. De theriaca ad Pisonem habentur, & nota est alioqui etiam historia de Cleopatra. Nec verò hoc capite quicquam deest quod ex Dioscoride sit petendū aut adscribendum. Sed omnia quæ Dioscorides habet, etiam Paulus tradit distinctius & meliori ordine, vt nihil quæri amplius possit, si saltem in fine capitis γάλα βοὸς in αἷμα βοὸς, iuxta Dioscoridis lectionem mutetur.

IN CAPVT VICESIMVMTERTIVM.

Ibid.lit.H. *Vtitor ad uiperæ morsum, uelut dictum est, drach.II. cum aceti cyat.I. Secunda die drach. IIII, cum aceti cyath.II. Tertia drach.VIII. cum aceti cyath.III.* Horum verborum lectio penitus corrupta est in exemplaribus Græcis, hoc modo, χρῶ ἐπὶ τῶν ἐχιοδήκτων ὡς εἴρηται, < β', μετ' ὄξους κυαθ. α'. τῇ δὲ τρίτῃ < β'. μετ' ὄξους κυ γ'. dictum autem est ab ipso de testudinis sanguinis vsu suprà cap.12. ad viperæ morsum: verùm quia modū & pōdus isthic nō præscripsit, iam hoc facit. Quia verò neque hîc ex corrupta lectione id assequi datur, nos Aëtii lectionē sequuti expressimus. Quū enim in multis

aliis locis eadem aut ſimilia tradant, videntur etiam hoc loco non diuerſa prodidiſſe. Sic ergo Pauli lectionem ex Aëtio lib.13.cap.24. repones, χρῶ ἐπὶ τῶν ἐχεοδήκτων ὡς εἴρηται < β'. μετ' ὄξους κυ α'. τῇ δὲ δευτέρᾳ < α'. μετ' ὄξους κυ β'. τῇ δὲ τρίτῃ < η'. μετ' ὄξους κυ γ'.

IN CAPVT VICESIMVM SEPTIMVM.

Col.543.lit.F. *Expleta enim appetentia, de cætero facilè deprehenduntur qualitates.* Græca exemplaria ſic habent, ἀποπληρωθείσης γὰρ τῆς ὀρέξεως ἀκατάληπτοι γίνονται τὸ λοιπὸν αἱ ποιότητες. Nec video cur quis aliorum exemplarium lectione inductus, ἀκατάληπτοι legere malle debeat quàm ἀκατάληπτοι. Docet enim Paulus præcauere venena, vitanda eſſe edulia condita, id eſt τὰ κατηρτυμένα ab ἀρτύω, non vt Dioſcorides falsò habet κατηρτισμένα, à καταρτίζω: vitandas omnes qualitates intentas, dulcem videlicet ſalſam & acidam. At ſiquis famelicus aut ſitibundus ad cibum aut potum accipiendum accedat, is præ nimia appetentia non facilè deprehenderit ipſorum qualitates. Si verò aquæ quod ſatis eſt præſumat, iam expleta inde illa nimia appetentia, de cætero facilè deprehendet ſingulorum qualitates, atque ſic ipſas vitabit, & à ſe reiiciet. Deinde ἀκατάληπτοι vox non habet eam ſignificationem vt denotet nō corripi, aut difficulter corripi à ſtomacho qualitates: ſed quia Dioſcorides ἀπερίττωτοι habet pro ἀκατάληπτοι, nec viderent quomodo concordem vtriuſque lectionē facerent, ad hoc deuenerunt vt illam ſignificationem ἀκατάληπτοι voci attribuerēt, quaſi idem ἀπερίττωτοι & ἀκατάληπτοι voces ſignificarent. Ego verò neque ἀπερίττωτοι vocem apud Dioſcoridem rectè legi puto, ſed ἀτρεπτώτατοι legendum eſſe coniecto, vt accipiamus, Expleta iam appetentia, de cætero minimè immutari qualitates, atque ideo facilè deprehendi, velut etiam expoſitione prima in poſteriorem librum Dioſcoridis De lethalibus medicamentis oſtendi.

IN CAPVT VICESIMVMOCTAVVM.

Col.544.lit.D. *Ex odore quidem & amaritudine papaueris ſuccum.* Græca exemplaria habent, ἐκ μὲν γὰρ τῆς ὀσμῆς καὶ πικρίας, κώνειον, id eſt cicutam. hoc eſt κώνειον pro μηκώνειον. Non eſſe autem κώνειον (id eſt cicutam) legendum, indicat Dioſcorides, qui apertè μηκώνειον (id eſt papaueris ſuccū) habet. Habere autem papaueris ſuccum inſignem amaritudinem, & odorem qui latè diffunditur, idem Dioſcorides teſtatur, & Paulus infrà cap.42.

Ibid.lit.E. *Nerij quod & rhododendron & rhododaphne appellatur flores, marrubij ſuccus.* In Græcis falsò legitur hìc πρέπου pro νηρίου, & πρασίου χυλὸν, id eſt porri ſuccum, pro πρασίου χυλὸς, id eſt marrubii ſuccus. Sic enim etiam Dioſcorides libro 6. habet, & lib.3. de marrubii ſucco teſtatur. Sed & mox κέδρου τῆς βετλονικῆς legendum eſt ex eodem Dioſcoride, & non ἰου τλονικῆς.

IN CAPVT TRICESIMVM.

Col.545.lit.C. *Poſt uomitiones autem infundere oportet per clyſterem, &c.* In Græcis exemplaribus hìc falsò legitur, μετὰ δὲ τὰ ἐδέσματα, id eſt poſt cibos. Legendum enim eſt μετὰ τὰ ἐμέσματα, id eſt poſt vomitiones. indicat id claris verbis Dioſcorides, καὶ μετὰ τὸ κομίσασθαι τὰ πλεῖστα διὰ τῶν ἐμέτων, ἐνιέται δὲ κλυστῆρος, &c. Sed & in Galeno aliquoties ἐδέσματα ſuppoſita pro ἐμέσματα, nuper ſuſtuli ex Græcis pariter ac Latinis codicibus noſtræ editionis. Velut verbi cauſa in libro de atra bile, non longè à principio, ἐδέσματος habetur falsò pro ἐμέσματος.

IN CAPVT TRICESIMVMPRIMVM.

Ibid.lit.D. *Qui bupreſtim hauſerunt, niroſo nitro ſimile quid in guſtu percipiunt.* In Græcis exemplaribus deeſt hìc vox νίτρῳ, ex Dioſcoride & Nicandro reſtituenda, & legendum, τοῖς δὲ βούπρηστιν πεπωκόσι, δοκεῖ κατὰ τὴν γεῦσιν ὅμοιόν τι βρομώδει νίτρῳ συνίστασθαι. Deinde ad finem capitis vbi conuerti, Declinante verò acuminis periculo, melius habent ex palmularum Thebaicarum eſu, aut earundem tritarum potu cum lacte, aut vino mulſo. Hæc verba in totum deſunt in Aldino exemplari, in Baſilienſi verò confusè ac præpoſterè adſcripta. Tu ergo ſic rectam lectionem reſtitue, παρακμάζοντος δὲ τοῦ κατ' ὀξύτητα κινδύνου ὠφελοῦνται Θηβαϊκὰς βαλάνους ἐσθίοντες, ἢ λελεασμένας σὺν γάλακτι πίνοντες ἢ οἰνομέλιτι. Ex Dioſcoride.

IN CAPVT TRICESIMVMSECVNDVM.

Ibid.lit.E. *A ſalamandra accepta conſequitur linguæ inflammatio, & mentis impedimentum.* Græca exemplaria habent hìc, λαλιᾶς ἐμποδισμὸς, id eſt loquelæ impedimentum. Verùm quum non ita graue malum ſit ſermo impeditus velut mens impedita, fieri potuit vt λαλιᾶς vox ſupponeretur pro διανοίας voce, quam Dioſcorides & Nicander & Aëtius 13. cap. 52. habent, quos & nos ſequuti, διανοίας ἐμποδισμὸς hoc Pauli loco legimus.

IN CAPVT TRICESIMVMTERTIVM.

Ibid.lit.G. *Eruca pini hauſta, ſtatim dolor circa os & palatum conſequitur.* In Græcis hìc deeſt verbum παρακολουθεῖ, quod adſcribendum eſt ex Dioſcoride.

IN CAPVT TRICESIMVMQVARTVM.

Ibid. *Sapor ſimilis piſcibus uiroſis.* In Græcis falsò habetur γεῦσις ὁμοία ἰχθύος βρομώδης. Legendum enim eſt vt Dioſcorides habet, ἰχθύσι βρομώδεσι. Quod verò mox conuerti, Sudorem excludunt graueolentem. Comitatur etiam vomitus bilioſus, aliquando ſanguine mixtus: in Græcis mancum eſt. exciderunt enim aliquæ voces, quæ reſtituendæ ſunt ex Dioſcoride hoc modo, ἱδροῦσι δὲ δυσώδη. παρέπεται δὲ αὐτοῖς καὶ ἔμετος χολώδης, ἐνίοτε αἵματι μεμιγμένος. Et mox, Danda etiam cyclamini radix, &c. in Græcis legitur πυκεδανίου ῥίζαν. Sed cyclamini legendum eſſe ex Dioſcoridis libro ſecundo de lethalibus medicamētis capite octauo conſtat, itémque libro ſecundo de mate.med. capite centeſimo quinquageſimo, vbi de cyclamini radice hæc verba habet, πίνεται δὲ πρὸς τὰ θανάσιμα μετ' οἴνου, μάλιστα πρὸς λαγωὸν θαλάττιον. Et rurſus, Sed & cancros fluuiatiles ſolùm in cibo admittunt, Græcè legitur, καὶ καρκίνους ποταμίους μόνον ἐὰν ἀνέχωνται προσενέγκασθαι, vt videlicet repetatur vox δοτέον, & accipiamus dandos eſſe cancros fluuiatiles, ſi modò admittant. At non eſſe genuinam hanc ſententiam, ex Dioſcoride conſtat, qui dicit ſic, Quum nullum piſcem admittant, ſolos fluuiatiles cancros coctos edunt. Hanc autem ſententiam etiā hìc habebimus, ſi particula ἐὰν tollatur, & τε in δὲ commutetur, hoc modo, καὶ καρκίνους δὲ ποταμίους μόνον ἀνέχονται προσενέγκασθαι.

IN CAPVT TRICESIMVMQVINTVM.

Col.546.lit.B. *Ex multo uini meraci potu. Item radicis harundinis, &c.* Græca exemplaria falsò habent λαμβάνοντες εὔκρατον πολυπότημα· καλάμων ῥίζης, &c. Legendum enim ex Dioſcoride & Aëtio, λαμβάνοντες ἄκρατον πολὺ, καὶ καλάμου ῥίζης. Et mox pro συντόμως legendum eſt συντόνως.

IN CAPVT TRICESIMVMSEXTVM.

Ibid.lit.C. *Eijcit autem ipſas muria ſi ſorbeatur, & ſuccus cyrenaicus, aut folia ſilphij, aut beræ cum aceto, aut nix cum poſcâ potâ.* Hæc partim deſunt, partim corruptè leguntur in Græcis exemplaribus. Reſtituantur ex Dioſcor. Galeno libro ſecundo antid. & Aëtio, in hunc modum, ἃς ἐκβάλλει ἅλμη καταρροφουμένη, καὶ ὀπὸς κυρηναϊκὸς, ἢ φύλλα σιλφίου, ἢ πύταλον σὺν ὄξει, ἢ χιὼν σὺν ὀξυκράτῳ πινομένη.

Ibid.lit.C. *Eas uerò quæ gutturi affixæ ſunt extrahes ſi in ſolium calidum ad collum uſque deſidere iubeas, & aquam frigidam ore detinendam præbeas.* Hæc in Aldino exemplari ſic leguntur, τὰς δὲ τῷ βρόγχῳ προσφυείσας, ἐμβιβάσας εἰς ἔμβασιν θέρμινον ἄλευρον, δοὺς τι ψυχρὸν τῷ στόματι διακρατεῖν, ἐξάξεις. In hac lectione duæ voces θέρμινον ἄλευρον corruptæ, fecerunt vt etiam aliqui Dioſcoridis interpretes veram illius lectionem mutarent ac peruerterent, & lupinorum farinam iniiciendam eſſe conuerterent. Legendum itaque eſt εἰς ἔμβασιν θερμὴν ἄχρι τραχήλου, velut Aëtius expreſſè habet lib.13.cap.56. Dioſcorides tamen voces ἄχρι τραχήλου non habet.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMTERTIVM.

Col.547.lit.D. *Carpaſi ſuccus potus.* Græca exemplaria falſò habent τῆς καρπησίας ὀπὸς, pro τῆς καρπάσου ὀπός. Quid autem ſit carpaſi ſuccus,& quòd aliud ſit à carpeſio ſiue carpeſia,in commentariis medicis docui, & expoſitione decimanona,in poſteriorem librum Dioſcoridis de lethalibus medicamentis.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSEXTVM.

Col.548 lit.A. *Aut reſinæ terebinthinæ,aut nardi,aut caſtorij,aut ſilphij,ſingulorũ obolus cum uino. Conueniunt etiã nucis regiæ, &c.* Græca ſic legenda ſunt ac diſtinguenda ex Aëtio & Dioſcoride, ἢ ῥητίνης τερμινθίνης,ἢ νάρδου,ἢ καστορίου, ἢ σιλφίου, ἑκάστου ὀβολὸς σὺν οἴνῳ· ἁρμόζουσι καὶ οἱ τῆς βασιλικῆς καρύας, &c. quanquã ἢ pro ἢ habeat Aëtius,vt coniunctim illa accipienda eſſe intelligamus,quod etiam in Dioſcoride reddidi ac conuerti.Quod verò ſequitur ἢ ῥητίνης καὶ καστορίου,καὶ πηγάνου,ἑκάστου < α'.ὁμοίως χαμελαίας < β'. apud Dioſcoridem corruptè legitur, ita vt duo medicamenta, hoc & præcedens in vnum coaluerint,quæ ſiquis ſeparare velit,Paulum hic præuium habet. At apud Galenum lib. 2.antidot. Ex quatuor his, reſina videlicet,caſtorio,ruta & chamelæa vna compoſitio paratur,ponderibus tamen auctis,hoc modo,χρηστὸν δὲ τῇ τοιαύτῃ σκευασίᾳ.πηγάνου < ς'.ῥητίνης < η'.καστορίου β'.χαμελαίας β'.ταῦτα τρίψας,καὶ ὄξει θερμῷ διαλύσας πότιζε. Sed hoc tamen celare nolo,in Græcis Galeni exemplaribus hactenus lectum fuiſſe χαμαιλέοντος κοχλιάρια γ'. id autem ex Dioſcoride ac Paulo à nobis mutatum eſſe in χαμελαίας < β'. Videtur etiam interpres chamæleonis vocis lectionem ſuſpectam habuiſſe,aut aliud exemplar ſequutus eſſe. vertit enim,Chamæpityos cochlearia tria.Sequitur mox, Aut thapſiæ ſucci drach.II.cum aqua mulſa.Dioſcorides tamen pro θαψίας voce,ἀψινθίου habet. At de abſinthii cremore antea mẽtionem fecit,vt hic de ſucco non videatur repetiuiſſe: & thapſiam legendum eſſe non dubitem,ſi drachmarum duarum põdus non nimiũ eſſet.Dioſcorides enim lib.4.expreſſè dicit,Radicis thapſiæ obolos IIII.dari,ſucci obolos III.liquoris obolum I.Et Paulus ipſe infrà capite de ceruſſa thapſiæ aut ſcammoniæ obolos III.cum aqua mulſa exhibet. Proinde cautos eſſe conuenit talibus vſuros,quæ quum proſint aliâs, nimio vſu lædere poſſunt: qualis eſt etiam thapſia, quam infrà cap.64.Paulus etiam inter venena recenſet.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM SECVNDVM.

Col.549.lit.A. *Oportet autem poſt eductionem ipſius,cum uino abſinthite bibendum ipſis exhibere cinnamomum,aut myrrham,aut nardum Celticam,quam aliqui ſaliuncam uocauerunt.* Græcorum exemplarium lectio corrupta eſt hoc modo, δεῖ δὲ μετὰ τὸ ἐξαιρεθῆναι αὐτοῖς ποτίζειν μετ᾽ οἴνου ἀψινθίου καὶ κινναμώμῳ,ἢ σμύρνῃ νάρδῳ κιλικίᾳ,ἣν ἔνιοι ἰσάτιν ἐκάλεσαν. Legendum autem eſt ex Dioſcoride ſic,δεῖ δὲ μετὰ τὸ ἐξαιρεθῆναι,αὐτοῖς ποτίζειν μετ᾽ οἴνου ἀψινθίτου κινναμώμῳ,ἢ σμύρνῃ,ἢ νάρδῳ κελτικῇ, ἣν ἔνιοι ἀλιοῦγγαν ἐκάλεσαν.Legitur tamen etiam in Dioſcoride falſò σερίνην pro ἀλιοῦγγαν. Quòd autem nardus Celtica appelletur ἀλιοῦγγα (id eſt ſaliunca)teſtatur Dioſcorides lib.1.cap.7.Sed & Scribonius cap.195.De pharica ſic ait, Adiuuantur verò læſi ab eo,ſaliunca(id eſt nardo ſylueſtri)quamplurima ex vino ſæpius data.Ex quibus locis etiam id indicatur,non Ciliciã, ſed Celticam nardum legendam eſſe,& neque iſatin,neque ſerinen eam appellari. Quanquam Nicander in Alexipharmacis Ciliciam nardum,ad pharicum probet.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMQVARTVM.

Ibid.lit.D. *Commodat ipſis & gallinarum ſtercus in poſca potum.* Græca exemplaria habent ὠφελεῖ δὲ αὐτοῖς καὶ ἀλεκτορίδων ᾠὰ ἀφεψόμενα,καὶ ἐν ὀξυκράτῳ πινόμενα,id eſt commodant ipſis gallinarum oua cocta,& in poſca pota. At oua gallinarum huc non facere,ſed ipſum gallinaceum ſtercus,ex Aëtio conſtat,qui lib.13.cap.73. Philagrium citat his verbis, Cæterùm Philagrius gallinaceum ſtercus album,inquit, exhibemus ex poſca aut aceto mulſo. huius enim manifeſtũ habemus experimentum, quòd ad fungorum ſtrangulationes auxilietur.In Dioſcoride tamen item oua leguntur his verbis,βοηθεῖ δὲ αὐτοῖς ἀλεκτορίδων ᾠὰ σὺν ὀξυκράτῳ πινόμενα.Non tamen putandum eſt Paulum falſam Dioſcoridis lectionẽ ſequutũ tranſcripſiſſe, quaſi qui ignorarit gallinaceũ ſtercus ad fungos cõmodare. Nã & hoc nouit,& lib.7.expreſſè docuit,domeſticarũ gallinarũ ſtercus ex aceto mulſo,aut aceto, aut vino mulſo potũ, facere vt ſtrãgulantes fungos renouent qui illos in cibo acceperũt:& haud dubiè etiã hoc loco rectè ſcripſit,ſicut etiã legi debet,hoc modo,ὠφελεῖ δὲ αὐτοῖς καὶ ἀλεκτορίδων ἀφόδευμα ἐν ὀξυκράτῳ πινόμενον. Sed aliquis qui aut legere non poſſet, aut non intelligeret, ἀφόδευμα vocem in ᾠὰ ἀφεψόμενα mutauit,& particula καὶ addita, & πινόμενον voce in πινόμενα tranſmutata, ſententiam ſibi placentem,ſed falſam,& à re medica propoſita alienam,effinxit:id quod etiam alius in Dioſcoride fecit, vbi tamen ᾠὰ ſimpliciter pro ἀφόδευμα ſuppoſita,omnes interpretes deceperunt.

Ibid.lit.D. *Et atramentum ſutorium cum aceto.* Græcè legitur,καὶ χαλκοῦ ἄνθος σὺν ὄξει,id eſt,Et æris flos cum aceto. Videtur autem legendum eſſe(velut Dioſcorides habet)καὶ χάλκανθος σὺν ὄξει,ſicut conuertimus.Et ob ſcripturæ vicinitatem ſæpe hic error committi ſolet, vt alterum pro altero ſupponatur, velut etiam in commentariis medicis oſtendimus.Quòd autem atramentum ſutorium ad fungos acceptos commodet,Dioſcorides lib.5.dixit his verbis,ἐμέτους τε κινεῖ,καὶ μύκητας λαβοῦσι βοηθεῖ σὺν ὕδατι ποθέν.Habet tamen etiam Scribonius æris florem pro atramento ſutorio cap.198. ad fungos.adiuuat & nitrum aceto dilutum & datum,eodémque modo æris flos datus.Sed & hic locus indicio eſt Scribonium Græcè ſcripſiſſe,& eius interpretem,χάλκανθον æris florem vertiſſe: de qua re multa in commentariis medicis produxi,quorum paulo antè mentionem feci.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMQVINTVM.

Ibid.lit.E. *Et rubi ſuccus cum aceto.* Ita habet poſterior editio,& Dioſcorides, καὶ βάτου χυλὸς σὺν ὄξει, & fieri poteſt vt καὶ βατράχου voces in Aldina cognitæ ſint ac ſuppoſitæ pro καὶ βάτου χυλός.Aëtius tamen ἀμύγδαλον habet. Mox quod conuerti, Fluida ac graueolẽtia per ſedem reddi ſolẽt,in Græcis legitur κοπρώδη καὶ δυσώδη, id eſt ſtercoracea & graueolentia,ſed Dioſcorides ῥοώδη legit,quem ſequi malui.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMSEXTVM.

Ibid.lit.G. *Qui lac coagulatum ſumpſerunt,his aceruatim ingens ſuffocatio imminet.* Græcè legitur ἐμπνιγμὸν ἄθροον: ſed diſtinguendæ ſunt voces,& ἀθρόος legendum,velut conuerti.Quod autem dicit Paulus coagulum velut antidotum exhiberi aduerſus lac coagulatum hauſtum,eius rationem reddit Aëtius lib. 13. cap.75.Etenim coagulum, inquit,recenti lacte iniectum,ipſum cogit & inſpiſſat:id verò quod iam coactum eſt,ex natura ſua diſſoluit.Atque hoc eſt quod etiam Dioſcorides dicit,κοινῶς δὲ πᾶσα πυτία πήσσει μὲν τὰ διαλελυμένα,λύει δὲ τὰ συνεστῶτα.Ad idem etiam mox ſubdit,exhibendum eſſe lixiuium pileatorum,(id eſt eorum qui pileos faciunt)& appellat hoc κονίαν πιλοποιητικήν,ſicut etiã ſuprà lib. 3. cap.2.& infrà lib.7.cap.17.in emplaſtro ex lapide Aſio,ὕδωρ πιλοποιοῦ, id eſt aquam pileatoris ſiue pileatoriam idem vocat:hoc eſt eam aquam qua lanæ abluuntur, dum ſpiſſantur & ad pileos parantur. Eandem etiam hoc loco Dioſcorides præſcribit,πιλοποιητικὴν κονίαν itidem appellans,magno omnium Dioſcoridis interpretum & aliorum tormento,donec ex vetuſti exemplaris lectione,non πηλοποιητικὴν per η,ſed πιλοποιητικὴν per ι ſcribendum eſſe compertum eſt. Sed de hac re pluribus in commentariis medicis egimus.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMSEPTIMVM.

Col.580.lit.A. *Ex uini mulſi aſſiduo potu.* Græca exemplaria habent ὑπὸ ὑδρομέλιτος,id eſt aquæ mulſæ: ſed nos Dioſcoridem & Aëtium ſequuti vinum mulſum conuertimus,& procliue fuit οἰνομέλιτος vocem in ὑδρομέλιτος conuertere.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMOCTAVVM.

Ibid.lit.B. *Et origanus aut thymus cum lixiuio, aut aceto, aut paſſo. Oportet autem & his maluæ decoctum per clyſterem infundere.* Græca malè diſtincta,& partim corrupta,ex Dioſcoride & Aëtio ſic emendata leges,καὶ ὀρίγανος ἢ θυμὸς σὺν κονίᾳ,

ἢ ὄξει, ἢ γλυκεῖ. δεῖ δὲ καὶ τούτοις ὑποκλύζειν τῷ τῆς μαλάχης ἀφεψήματι.

IN CAPVT SEXAGESIMVM PRIMVM.

Ibid.lit.F. *In his conuenit poſt uomitum, hormini ſylueſtris ſemen cum uino potum, myrrhæ obol. III. abſinthium, hyſſopũ, aut apij ſemẽ, aut piper, aut liguſtri flos cum uino.* Hoc loco Græca pro ὁρμίνου habẽt falſò θερμίνου. Deinde habẽt σμύρνης < ή. nos ex Aëtio & Nicandro fecimus obolos III. poſtea ἀψινθίου & ὑσσώπου voces, ex iiſdem in ἄψινθον & ὕσσωπον mutauimus. Et tandem κυπέρου ἄνθος ex Dioſcoride & Nicandro in κύπρου ἄνθος conuertimus, niſi fallit nos Nicander qui κύπρου τε βλαστεῖα νεανθέα dixit, vt eo verſus loco κυπείρου vox legi non poſſit. De myrrhæ enim pondere nimis aucto, & de aliis quæ falſò lecta commutauimus, dubium non eſt.

IN CAPVT SEXAGESIMVM QVARTVM.

Col.551.lit.A. *Ex quorum numero eſt & ſylueſtris ruta, & melanthium, & recentes pappi. Sunt autem flores ſpinæ quæ cactos appellatur.* Hæc verba in Græcis exemplaribus ſic leguntur, ὧν ἐστὶ τό, τε ἄγριον πήγανον, καὶ τὸ μελάνθιον, καὶ οἱ νεαροὶ πάπποι. ἄνθη δέ ἐστιν ἀκάνθης τῆς καλουμένης κάκτου. Et reliqua quidem rectè habent: verùm qui ſint recentes illi pappi, ſpinæ illius quæ cactos appellatur, Dioſcoridis corrupta lectio ambiguum fecit, in quo pro πάπποι voce, leguntur παγετοὶ, & pro κάκτου habetur ἄξου, ſeparata etiam à præcedentibus περὶ ἄξου tractatione, id quod etiam interpretes partim animaduerterũt, & Dioſcoridis conuerſionem Paulum ſequuti expreſſerunt. Quæ igitur ſit ſpina appellata cactos, & qui eius pappi, Theophraſtus lib.6. De plantis tradit, cuius verba quia in Græcis codicibus manca & corrupta leguntur, integra adſcribam, Ἡ δὲ κάκτος καλουμένη, περὶ σικελίαν μόνον, ἐν τῇ ἑλλάδι δὲ οὐκ ἔστιν. ἴδιον δὲ παρὰ τὰ ἄλλα τὸ φυτόν. ἀφίησι γὰρ εὐθὺς ἀπὸ τῆς ῥίζης καυλοὺς ἐπιγείους· τὸ δὲ φύλλον ἔχει πλατὺ καὶ ἀκανθῶδες. καλοῦσι δὲ τοὺς καυλοὺς, κάκτους. ἐδώδιμοι δέ εἰσι περιλεπόμενοι, μικρὸν ὑπόπικροι, καὶ θησαυρίζουσιν αὐτοὺς ἐν ἅλμῃ. ἕτερον δὲ καυλὸν ὀρθὸν ἀφίησιν, ὃν καλοῦσι πτερνικά. γίνεται δὲ καὶ οὗτος ἐδώδιμος, πλὴν ἀθησαύριστος. τὸ δὲ περικάρπιον, ἐν ᾧ τὸ σπέρμα, τὴν μὲν μορφὴν ἀκανθῶδες, ἀφαιρεθέντων δὲ τῶν παππωδῶν σπερματίων, ἐδώδιμον καὶ τοῦτο καὶ ἐμφερὲς τῷ τοῦ φοίνικος ἐγκεφάλῳ. καλοῦσι δὲ αὐτὸ σκαλίαν. In his verbis quum tradat Theophraſtus lanuginoſa ſemina auferẽda eſſe, ſiquis περικάρπιον (quod fructum Theodorus vertit) edere velit, ſatis declaratur qui ſint pappi ſiue lanugines ſpinæ cacti, quos non negligendos eſſe Paulus monet, vt qui aliquando pericula inducunt, etiamſi parum lædere videantur. Cæterùm Athenæus lib.2. δειπνοσοφιστῶν, Theophraſti verba relata citans, ſententiam etiam ſuam addit, quid de cacto ſentiat, nimirum caction illam eſſe Romanis dictam carduum, & eam adeò quæ κινάρα Græcis appelletur, & κάρδον ac κάκτον idem eſſe, duabus ſaltem literis immutatis. Verba eius hæc ſunt, τίς δὲ τούτοις οὐχὶ πειθόμενος, φανερῶς ἂν εἴποι τὴν κάκτον εἶναι ταύτην τὴν ὑπὸ Ῥωμαίων μὲν καλουμένην κάρδυον, οὐ μακρὰν ὄντων τῆς σικελίας, περιφανῶς δὲ ὑπὸ τῶν ἑλλήνων κινάραν ὀνομαζομένην. ἀλλαγῇ γὰρ δύο γραμμάτων, κάρδος καὶ κάκτος ταὐτὸν ἂν εἴη.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI

Dolabellarum in Paulum AEginetam liber ſextus.

IN CAPVT SECVNDVM, & TERTIVM, & QVARTVM.

QVIDAM *uerò etiam ipſo oſſe uſto, ſquamam paruam excidere faciunt.* In Græcis ἐμπίπτειν legitur falſò pro ἐκπίπτειν, id eſt excidere: ſicut etiam ſequenti cap.3. μᾶλλον pro μόνον falſò habetur, vbi cõuerti, Reliqua quidem ſimiliter habet, tumor autem ſolùm durior eſt. Nam μᾶλλον σκληρότερος, pro μόνον σκληρότερος Græcè legitur, & mox linea ſequenti quinta τοῦ ὑγροῦ falſò legitur pro τὸ ὑγρόν. Sicut etiam cap.4. ſequenti falſò habetur, τό, τε ὄργανον ἐγχυρήσῃ τὸ ὀστέον, pro ἐγχυρήσῃ τῷ ὀστέῳ. Sed hæc & alia minutiora ex noſtra tranſlatione cognoſci poterant, niſi eſſent qui de omnibus rationem expetant, quod tamen eſt præter noſtrum inſtitutum.

IN CAPVT QVINTVM.

Col.552.lit.G. *Et ſiquidem tenue fuerit, hamulo cæco id extentum & obtortum, per totum penitus excidemus, ita ut etiam pars ipſius apprehendatur.* Hic locus in Græcis exemplaribus ſic legitur, καὶ εἰ μὲν λεπτὸν εἴη, τῷ τυφλαγκίστρῳ ἀνατείναντες καὶ περιστρέψαντες, ὑφ' ἓν ἐκτεμοῦμεν, ὥστε καὶ μέρος αὐτοῦ λαβεῖν. Significat enim ὑφ' ἓν idem quod διαπὰξ & διαμπὰξ, quibus infrà in hoc libro aliquoties vtitur. Velut cap.35, vbi itidem hanc circa vaſa magna & tenuia diſtinctionem præſcribit his verbis, εἰ δέ τι διαιρεθὲν ἀγγεῖον ἐπισκοτίζοι τῷ ἔργῳ, βρόχῳ διαλαβόντες αὐτό, ἢ διαπὰξ ἀποτέμωμεν, εἰ μὴ μεγάλα εἴη. διαπὰξ penitus & per totum dixit, ſicut hoc loco ὑφ' ἕν, eadem ſignificatione. Vult enim parua vaſa ita diſſecari penitus & per totum tranſuerſim, vt etiam pars ipſorum apprehenſa ſimul excidatur. Atque hæc eſt vera huius loci ſententia & lectio, nulla facta verborum mutatione. Paulo pòſt legendum eſt δρακοντικοῖς ξηρίοις, non ξηροῖς. Sunt enim ξηρία peculiaria medicamenta arida in puluillos detrita, de quibus lib.7.cap.13. agit.

IN CAPVT SEPTIMVM.

Col.553.lit.F. *In his periſcyphiſmum, id eſt inciſionem circum ſcyphium, id eſt caluariam, adhibemus.* Περισκυφισμὸς ſectio nomen inde habet quòd περὶ τὸ σκύφιον fiat. Eſt autem σκύφιον calua ſiue caluaria. Sic Paulus ſuprà lib.3.cap.22. ad impetuoſam fluxionum ad oculos allationem, ὑπὸ τὸ σκύφιον δὲ τῆς κατασκευῆς οὔσης. Et mox, εἰ δὲ διὰ βάθους ἢ ὑπὸ τὸ σκύφιον τὸ ὑγρὸν ὑπάρχον, &c. Et rurſus, σημεῖα δὲ τῶν ἔξω τοῦ σκυφίου ῥευμάτων. Et infrà lib.7.cap.16. κολλᾶται δὲ τῷ μετώπῳ ἐφ' ὧν οὐχ ὑπὸ τὸ σκύφιον τὸ ὑγρόν, ἀλλ' ἔξωθέν ἐστι. At huius ſcyphii mentio admonet me loci cuiuſdam Galeni, in quo σκυφῶνες vox ſuppoſititia & nihil ſignificans legitur, cuius loci rectam lectionem & Græcis & Latinis codicibus noſtræ editionis nuper reſtituimus. Quò verò ex hoc vno de multis aliis à nobis reſtitutis indicium quoddam ſtudioſi habeant, emendationis ac lectionis noſtræ hîc rationem aliquam reddemus. Locus eſt in anatomicis aggreſſionibus libro ſexto non longè à fine, vbi περὶ οὐρητῆρος (id eſt de vrinario meatu) verba facit, quæ ſic leguntur in Græcis codicibus, ὄψει τὴν φύσιν τοῦ κατ' αὐτὴν πόρου λοξοῦ τε ἅμα καθήκοντος εἰς αὐτήν, ἐπίβλημά τε τι κατὰ τὴν ἔνδον αὐτῆς χώραν ἔχοντος τοιοῦτον οἷον ἐπὶ τῶν περιστερεῶν οἱ καλούμενοι σκυφῶνες. Quæ verba in Latina tranſlatione, tam ſæpe à tam multis caſtigata ac reuiſa, ſic leguntur, Meatus in ea naturam inſpicies, qui obliquus ſimul ad ipſam pertinet, & huiuſmodi internæ ipſius regionis operculum ſortitur, quale in columbariis ſcyphones appellati. At quis vnquam tradidit, aut cui lectũ eſt, quid ſit in columbariis σκυφῶνες: quorum ſimilitudo aliqua ſit ad operculum illud vrinarii meatus. Ego itaque primùm quidem σκυφῶνες vocem falſò ſuppoſitam eſſe iudicaui: deinde etiam περιστερεῶν vocem falſam & ſuppoſititiam eſſe cenſui. Nam ſi pro columbario dicta eſſet, περιστερεώνων legi oportebat. Et neque ſic tamen qui eſſent in columbariis ſcyphones ſatis cõſtaret. Sed vt ſint iam ambæ illæ voces falſæ ac ſuppoſititiæ, nondum tamen ſatis hoc oſtenſum eſt, ſi non melior & recta lectio producatur. Verùm vnde quis producat ſi non ſupperant meliora, & rectam lectionem habentia exemplaria? Mihi ſanè illorum inopia, vnius ingenii ope nitendum fuit, cuius coniectura vſus, & pro σκυφῶνες legendum cenſeo σίφωνες, & pro περιστερεῶν legendum ſentio ἐμπορήσεων, vt hæc ſit genuina Galeni verborum lectio, quam tamen non diutius tolerari volo, vbi

quis meliorem protulerit, ὄψῃ τὴν φύσιν τοῦ κατ' αὐτὴν πόρου, λοξοῦ τε ἅμα καθήκοντος εἰς αὐτὴν, ἐπίβλημά τι κατὰ τὴν ἔνδον αὐτῆς χώραν ἔχοντος τοιοῦτον οἷον ἐπὶ τῶν ἐμπρήσεων οἱ καλούμενοι σίφωνες. Latina autem translatio nostra quam pro falsa reposuimus hæc est; Meatus in ea naturam inspicies, qui & obliquus simul ad ipsam pertinet, & huiusmodi iuxta internā ipsius regionem operculum sortitur, quale in incendiis fusoria aquæ instrumenta, siphones appellati. Quòd autem Siphones, quorum vsus in incendiis ad aquam per ipsos hauriendam ac fundendam existit tale intus operculum habeant quale hîc Galenus vrinario meatui attribuit, res & experientia ipsa docet.

IN CAPVT OCTAVVM.

Col. 554. lit. C. *Filo uerò post subsectionem extracto.* Græcè habetur, τὸ δὲ ῥάμμα ὑποβάλλοντες κατὰ τὴν ὑποτομήν. Sed legēdum ὑπολαβόντες, id est vbi extraxerimus. Paulo pòst habetur τρισὶν ἢ τέτρασιν ἀφαῖς, sed legendum est ῥαφαῖς. Non enim ad spongiarum vsum hæc verba referuntur, de quibus verbum ἀποσπογγίσαντες, quod præcedit, vsurpauit, sed ad labia vulneris contrahenda per tres aut quatuor suturas.

Ibid. lit. G. *Et ouis lacti admixtis oculo infusis mitigabimus.* Hæc verba Græci codices sic habent, καὶ ὡς γάλακτι ἐγχύτῳ τὸν ὀφθαλμὸν παραμυθησόμεθα, id est, & velut lacte infuso oculum mitigabimus. At hic loquendi modus non videtur ita aut Paulo aut aliis medicis Græcis familiaris esse, sed potius huiusmodi vt verba transponantur hunc in modum, καὶ ἐγχύτῳ τινὶ ὡς γάλακτι τὸν ὀφθαλμὸν παραμυθησόμεθα, id est, & quodam infuso siue infusili medicamento, velut lacte, oculum mitigabimus. Quare suspecta est mihi vocum ὡς γάλακτι lectio, & (nisi penitus fallor) legenda est pro ipsa vna illa vox ᾠογάλακτι, vt (velut etiam reddidi) ouis lacti admixtis infusis oculum mitigandum esse accipiamus. Nam Gal. lib. 4. κατὰ τόπους, lac muliebre, & subtenuem ouorum liquorem, & adhæc fœnigræci tum succum tum decoctum ad oculorum dolores & inflammationes mitigandas vehementer commendat. Proinde etiam Paulus lac & oua simul mixta adhiberi iussit, & ἐγχύτῳ voce adiecta declarauit ita mixturam ipsorum faciendam esse vt infusile redditum ex ipsis medicamentum, commodè oculo infundi posset. Habetur autem vox ᾠόγαλα etiam lib. 3. cap. 42. in dysenteriæ cura.

IN CAPVT NONVM.

Col. 555. lit. B. *Velut in rebus desperatis ustionem per medicamentum adhibemus.* In Græcis verbum falsum ὑποροῦμεν legitur in Aldina editione: quod animaduertēs Basiliensis corrector ἀποροῦμεν pro illo reposuit: sed neque hoc legi potest, quum verbum transitiuam significationem εἰς τὴν καῦσιν habens requiratur: id autem haud dubiè est ὑπουργοῦμεν, id est administramus, adhibemus. Quòd verò mox pro διαχαρῇ, legendum sit διαῤῥαφῇ, & pro αὐτῷ voce, αὐτό, tum res ipsa docet, tum ex translatione satis cognosci potest.

IN CAPVT DECIMVM.

Ibid. lit. D. *Et hac aut sponte, &c.* Græcè legendum καὶ ταύτης ἢ αὐτομάτως, &c. refertur enim ad vocem οὐλῆς, vt respondeat etiam sequenti voci γεγυμνωμένης. Mox quod reddidi, Si sufficientem crassitudinem palpebra habeat. Ipsam enim cicatricem diuidere oportet, &c. in Græcis ex transpositione ac decessione paucarum literarum corruptum sic legitur, πάχος ἱκανὸν ἔχον τὸ βλέφαρον. οὐ δεῖ γὰρ αὐτὴν τὴν οὐλήν. Legendum autem integrè sic, πάχος ἱκανὸν ἔχοντος τοῦ βλεφάρου. δεῖ γὰρ αὐτὴν, &c.

IN CAPVT VNDECIMVM.

Ibid. lit. F. *Sed & reliquam curationem uelut, &c.* Græca huius periodi verba corrupta sunt, & deest vox vna ποιητέον. Sic enim legendum est, καὶ τὴν ἄλλην δὲ θεραπείαν ὡς ἐπὶ διαῤῥαφῆς ποιητέον, πλὴν τῶν ῥαμμάτων τὰς ὑπεροχὰς ἐν τῷ μετώπῳ κολλᾶν. Possit tamen etiam sic legi, πλὴν οὐ τῶν ῥαμμάτων τὰς ὑπεροχὰς ἐν τῷ μετώπῳ κολλητέον.

IN CAPVT DVODECIMVM.

In hoc capite duæ voces vitiatæ totam sententiam corruperunt. Legitur enim ἴσον pro εἴσω, & ὀξὺ pro ἔξω, iuxta quorum verborum lectionem integram repositam, conuersionem nostram fecimus.

IN CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Ibid. lit. D. *Specilli bicipitis caput, aut auricularium specillum, aut tale quoddam tenue instrumentum igne candefactum adigunt loco.* In Græcis hæc periodus duas voces corruptas habet. Nam pro διὰ πύρενον legendum est διπύρηνον: & pro εἴργουσι, legēdum προσάγουσι, hoc modo, διπύρηνον ἢ μηλωτίδα ἤ τι τοιοῦτον λεπτὸν ὄργανον πεπυρωμένον προσάγουσι τῷ τόπῳ. Cæterùm de variis specillorum formis ac appellationibus multa in commentariis medicis diximus.

IN CAPVT VICESIMVM.

Col. 558. lit. B. *Per infusiones aquæ mulsæ, aut succi fœnigræci cum melle.* Fœnigræci succum cum melle, vel melli additum τηλόμελι appellat, nimirum ἀπὸ τήλιος καὶ μέλιτος mixtura, facta appellatione. Ad eundem modum etiam φακόμελι vocat lenticulam melli admixtam, sequenti capite vicesimosecundo, & ibidem σιδιωτὸν appellat mel cui τὰ σίδια (id est malicorium) admixtum est.

IN CAPVT VICESIMVMQVARTVM.

Col. 559. lit. G. *Quemadmodum etiam aquam in aurem illapsam.* In Græcis deest vox ὥσπερ, vel similis alia. Legendum est enim ὥσπερ καὶ τὸ ἐμπεσὸν κατὰ τὴν ἀκοὴν ὕδωρ, &c.

IN CAPVT VICESIMVMQVINTVM.

Col. 560. lit. D. *Filum mediocriter crassum uelut funiculus est.* Græcè legitur ὅσον σφήκωμα, id est quantus est funiculus: sed legi debet οἷον, id est qualis. Non enim ad longitudinem aut mensuram refertur, sed ad cōstrictionis modum, quo filum illud instar funiculi intortum esse debet, ea crassitudine vt nodi in ipso ligari possint. σφήκωμα enim ab adstringendo nomen habet, à verbo σφηκόω, adstringo. Non autem refert quàm longum sit filum, sed quàm crassè intortum ac adstrictum, vt & nodos recipere, & in nares immissum, per coliformes meatus ad palatum bicipiti specillo insertum trahi possit. Vocat autem specillum biceps διπύρηνον, velut etiam cap. 13. dixi. Quare legendum est, ἐνειρομένου διπυρήνου πυρῆνι, τὸ ἕτερον πέρας τοῦ διπυρήνου, &c. non vt exemplaria habent διὰ πυρήνου. Sed & coliformes meatus ἠθμοειδεῖς πόρους appellat: sicut paulo antè coliformia ossa, ἠθμοειδῆ ὀστᾶ. Verùm exemplaria falsò ἰσθμοειδῆ & ἰσθμοειδεῖς habēt. Et alii itē falsò ἰσθμοειδῆ legunt. Non enim ab isthmo, sed ab ἠθμῷ appellationem habent, quòd per ipsa velut per colum, cerebri superfluitates διηθοῦνται, id est excolantur.

IN CAPVT TRICESIMVM.

Col. 561. lit. C. *Sic tonsillæ inflammatæ, & ultra modum auctæ, & uelut induratæ.* Quod dixi, Et velut induratæ, Græcè legitur, καὶ οἷον ἀποξηρανθέντα, sed falsò. debet enim legi, καὶ οἷον ἀποσκιρρωθέντα. Refertur enim ad præcedentes glandulas induratas, quas ἀδένας ἀποσκιρρωθέντας dixit.

IN CAPVT TRICESIMVMPRIMVM.

Col. 562. lit. A. *Sæpe uerò aut ob ægri timiditatem, aut ob sanguinis eruptionis formidinem, aut ob medicamenti præstantiam, ferrum recusantes.* Quod hoc loco conuerti, Aut ob medicamenti præstantiam, in Græcis est, ἢ διὰ τὸ ξηρὸν τοῦ φαρμάκου, id est aut ob medicamenti siccitatem. Sed suspecta est mihi vocis ξηρὸν lectio. Neque enim video cur medicamenti siccitas ad ferrū recusandū inuitare debeat, quū id mox neq; ita liquidū esse velit vt defluat, neq; omnino durū, quo facilè vuæ adhæreat: & idē quoq; potētia eò progressum sit vt non siccitas, sed vis vstoria in ipso prædicari debeat. Atq; hāc etiā à Paulo nobis cōmendatam esse credo, ex eo quod subiicit hoc medicamentū in vna hora vuā mortificare, vt hinc adeò ob medicamēti præstantiā ferrū sit recusandū, & non ob siccitatē. Et procliue fuit à voce κῦρος non intellecta, ad vocē ξηρὸν aberrare. Quare nos ἢ διὰ τὸ κῦρος τοῦ φαρμάκου legendum censentes, eorum verborum sententiam reddidimus.

IN CAPVT TRICESIMVMQVARTVM.

Col.563.lit.D. *Sed & prope sedem abscessus, ante perfectam concoctionem, crudos secare iubet Hippocrates, timens ne in perforationem procedant.* In his quæ ad nos extant Hippocratis scriptis, quæ sanè nuper Latinis hominibus ex nostra conuersione legenda edidi, hoc præceptum nondum reperi, alioqui facilè esset illinc locum hunc corruptum restituere. Nam in codicibus impressis legitur, καὶ τὰ πλησίον δὲ τοῦ δακτύλου ἀποστήματα. Quòd autem de digitorum abscessibus non loquatur, colligi ex eo potest quòd antea de articulorum abscessibus dixit, in quibus etiam digitorum abscessus cōprehendit. Quarè pro δακτύλου voce, legendum esse videtur δακτυλίου, vt de sedis abscessibus ipsum loqui accipiamus, in quibus ante perfectam maturitatem, adhuc crudis, sectionem ex Hippocrate probat, ne videlicet in perforationem procedāt. Sic enim legendum est, τὸν εἰς διάτρησιν ὑποδυόμενος φόβον, & non vt codices habēt, τὸν εἰς διὰ τριῶν ὑποδυόμενος φόβον. Nam quum loci circa sedem humidi sint, & larga caliditate præditi, videntur in ipsis plura corpuscula facilè putrefieri, vnde perforationes & fistulas sequi procliue est, vt ea propter crudos abscessus secare in illis locis melius sit.

IN CAPVT TRICESIMVM SEXTVM.

In hoc capite quædam voces falsò leguntur, quarum nos rectam & integram lectionem conuertimus, & tamen semel hic indicium faciemus. Primum itaque φλεγματώδη falsò legitur pro φλεγμονώδη, id est pituitosa pro inflammata. deinde ὠδίῳ legitur pro οἰκίῳ. Et mox pro στερεωτέραν, siue στρωτέραν (quod in Aldino codice legitur) alii legūt στενωτέραν. Sed ego Aldinum codicem sequutus sum. Nam & Aëtius 15.cap. 8, steatomata basin ampliorē habere dicit. Paulo pòst χλιαρὸν falsò habetur pro χαλαρόν. Et mox tota periodus partim redundans, partim manca, sic integrè legatur, Παραφυλαττόμενοι μόνον τό, τε ῥῶσαι τὸν ὑμένα, διὰ τό, τὸ περιεχόμενον ὑγρὸν περιχυθὲν παρεμποδίζειν τῇ χειρουργίᾳ, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ καταλιπεῖν, ὅ, τι παλιγγενεσίας τὰ πολλὰ κατὰ τοὺς καρποὺς καὶ σφυρὰ καὶ τὰ κινούμενα κατ' ἄρθρον, αἰτία γίνεται.

IN CAPVT TRICESIMVMSEPTIMVM.

Col.564.lit.H. *Et Galenus de ipsa dicit.* Quandoquidem hîc Galeni verba se producere dicit, & postquam ea recensuit, ad finem hæc verba subiicit, Hæc Galenus: ex hoc sequi videtur omnino eadem verba Paulum ex Galeno transcripsisse, & nihil omisisse eorū quæ hoc loco Galenus habet. id quod alioqui facere solet vbi nō citato authore, quædā pro suo modo sibi accommodans transsumit. Est autem hic locus in libro Galeni de tumoribus præter naturam. Et quia in Paulo corruptus habetur, nec penitus integer in Galeno, rectam lectionem hîc adscribam, quam & in Paulo conuerti, & in Galeni editione à me facta restitui, ἀρτηρίας ἀναστομωθείσης τὸ πάθος ἀνεύρυσμα καλεῖται. γίνεται δὲ καὶ τρωθείσης, ἐπειδὰν εἰς οὐλὴν μὲν ἀφίκηται τὸ ἐπικείμενον αὐτῇ δέρμα, μείνῃ δὲ τὸ τῆς ἀρτηρίας ἕλκος, μήτε συμφυείσης, μήτε συνουλωθείσης, μήτε σαρκὶ φραχθείσης. διαγινώσκεται δὲ τὰ τοιαῦτα παθήματα τῷ σφυγμῷ τῶν ἀρτηριῶν· ἀλλὰ καὶ θλιβομένων ἀφανίζεται πᾶς ὁ ὄγκος, παλινδρομούσης εἰς τὰς ἀρτηρίας τῆς ἐργαζομένης αὐτὸν οὐσίας.

Col.565.lit.C. *Vbi prius intermediam arteriæ partem scalpello punxerimus, & quod continetur in ea euacuerimus, &c.* Horum verborum lectio in Græcis codicibus vitiata est in hunc modum, νύξαντες πρότερον φλεβοτόμῳ μεταξὺ τῆς ἀρτηρίας, καὶ ἐνώσαντες τὸν περιεχόμενον. In his verbis deest articulus τὸ ante μεταξὺ, & pro ἐνώσαντες τόν, legendum κενώσαντες τό, in hunc modum, νύξαντες πρότερον φλεβοτόμῳ τὸ μεταξὺ τῆς ἀρτηρίας, καὶ κενώσαντες τὸ περιεχόμενον.

IN CAPVT TRICESIMVMOCTAVVM.

In hoc capite ἀρυσματώδεις bis legitur falsò pro ἀνευρυσματώδεις. Et mox quod legitur σημειωσώμεθα οὕτω καὶ τὰ ἀνευρύσματα, legendum σημειωσώμεθα οὕτως ὡς καὶ τὰ ἀνευρύσματα. Et rursus pro ἐξόχως ἢ τὸν περὶ τράχηλον, legendum est, ἐξόχως δὲ τῶν περὶ τὸν τράχηλον, &c.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM.

Col.566.lit.H. *Velut in sanguinis ex naribus aut aliunde eruptione, quum non redundantia est quæ profluit, etiam ex oppositis reuulsorio modo euacuamus.* Hoc loco in Græcis duæ particulæ corruptæ, sententiam totam obscurarunt, imò penitus alienā inuexerunt. Falsò enim legitur ὅτι pro ὅτε, & κενοῦν pro κενοῦμεν, vt ita Græca lectio habeat, ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἐκ ῥινῶν ἢ ἄλλοθεν αἱμορραγίας, ὅτε μὴ πλῆθος εἴη ῥέουσαν, καὶ κενοῦμεν ἀντισπαστικῶς ἐκ τῶν ἀντικειμένων.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMPRIMVM.

Col.567.lit.G. *Et nihil amplius influit parti, & opus fuerit aliquid mouere, &c.* Græcorum verborum lectio malè distincta, & transposita, sententiam alienam inuexit. leges ergo sic, καὶ μηκέτι ἐπιρρέῃ μηδὲν τῷ μορίῳ, καὶ χρεία γίνηται κινῆσαί τι, & cætera.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSECVNDVM.

Col.568.lit.E. *Ita ut ex cauterio quod in aduersam partem pertrudi potest, per unam aggressionem duæ crustæ fiant.* Græcè hic locus sic habet, ἄχρις οὗ τὸ καυτήριον ἀντιπεπτωκὸς κατὰ μίαν ἐπιβολὴν δύο ἐσχάρας ἐργάσηται. Et mihi quidē videtur vox κατὰ deesse, vel similis aliqua ante τὸ καυτήριον: deinde vox ἀντιπεπτωκὸς falsò legi. non enim per reflexionem & retractionem eius, duas crustas inuri vult, sed per vnam cauterii impulsionem, per cutem distensione geminatam duas crustas inducere, ita vt in aduersam cutis partem penetrans pertrudatur. Quare vocem ἀντιπαρωσὸν hîc legendam puto, pro qua facile fuit alteram ob similitudinem supponere: vt totus locus sic legatur, ἄχρις οὗ κατὰ τὸ καυτήριον ἀντιπαρωσὸν κατὰ τὴν μίαν ἐπιβολὴν δύο ἐσχάρας ἐργάσηται. Verùm hic locus diffusius & clarius tractatur ab Hippocrate in libro περὶ ἄρθρων.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMQVARTVM.

Col.569.lit.A. *Oportet igitur aristolochiæ longæ radicem oleo imbutam, ipsis per ignita cauteria ustis, in crustas indere.* Hoc loco in Græcis exemplaribus impressis sic legitur, δεῖ οὖν τῆς μακρᾶς ἀριστολοχίας τὴν ῥίζαν ἐλαίῳ δεύσαντας ἐντιθέναι αὐτῆς πεπυρακτωμένας τὰς ἐσχάρας. Quæ verba quia palàm videntur esse corrupta, mirificè hactenus multos torserunt, aliis aristolochiæ longæ radicem velut penitus alienam reprobantibus: aliis nescio quem vtendi eius modum exponētibus: & nos quoque meliorum codicum inopia, ingenii coniecturis vsi, lectionem rectam ac integram nos assequutos esse arbitramur, quam paucis mutatis & repositis voculis, hanc esse credimus, ipsámque vt genuinam etiam Latinè expressimus, δεῖ οὖν τῆς μακρᾶς ἀριστολοχίας τὴν ῥίζαν ἐλαίῳ δεύσαντας ἐντιθέναι καυθεῖσι τοῖς πεπυρακτωμένοις καυτηρίοις εἰς τὰς ἐσχάρας. Non tamen grauatim cedemus meliori sententiæ. Videtur autem aristolochiæ longæ radicē oleo imbutam, in crustas propterea indere vt & inustas crustas mitiget oleum, & ipsa radix sua tenuium partium facultate, quam simul extersoriam habet, pus attractum extergeat. Non enim crustas ita inuri vult vt penitus penetrent. nam qui sic inurunt, statim mortē inducunt, vt paulo inferius ait: sed mediocriter latas, eásque neque valde in superficie consistentes, neque rursus nimiū profundas, velut Aëtius ait libri octaui capite quinquagesimoseptimo nostræ translationis. Quo loco eadem omnia fere ad verbum habentur, quæ hîc Paulus de suppuratorum vstione tradit: nisi quòd illic aristolochiæ non meminit, & adhuc alias duas inter octauam & nonam costam, vtrinque vnam inurere iubet, quæ verba fortassis in Paulo exciderunt. In has itaque crustas aristolochiæ radicem indendam esse credo, ita vt in eum modum cōsecta sit, quò commodè crustæ inseri possit.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMQVINTVM.

In Galeni loco quem citat, exemplaria Græca falsò habent ἀρξαμένῳ, pro ἀρξαμένου, quod rectè legitur apud Galenum libro 14. methodi.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMOCTAVVM.

Col.570.lit.C. *At verò Marcellus tridente aut cauterio tridentis formam habente utens, una aggressione sex crustas inurebat.* Postrema huius periodi verba corruptè leguntur in Græcis, τῇ μιᾷ προσβολῇ τὰς ἐσχάρας εἰργάζετο. Deest enim numerus in

ducendarum cruſtarum,atque is non ternarius(velut aliquibus viſum eſt) ſed ſenarius.per tridentem enim Marcellus ſex cruſtas inurebat vna vice,tres per cutem,tres in ſplenem.Sicut per ſimplex cauterium duæ cruſtæ inducuntur, vna in cutem,altera in ſplenem.Sic ergo legendum eſt velut etiam conuertimus,τῇ μιᾷ περιβολῇ τὰς ς' ἐσχάρας εἰργάζετο.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMPRIMVM.

Col.571.lit.C. *Si verò ſanguis,ad prædicta ſigna,tumor etiam liuidior fuerit,carne verò ſubter enata, durior & renitens erit tumor.* Horum verborum lectio in Græcis codicibus corrupta eſt.Nam ἅμα legitur pro αἷμα, & mox σαρκός τε ὑποτροφαῖς legitur pro σαρκὸς δὲ ὑποτραφείσης.Atque ſic de ſanguine & carne diuerſa diſtinctio in vnam coaluit ſentētiam, quam præcedentium verborum ſententia indicat ſic diſtinguendam ac legendam eſſe, εἰ δ' αἷμα, πρὸς τοῖς εἰρημένοις σημείοις ὁ πελιδνότερος ὁ ὄγκος· σαρκὸς δὲ ὑποτραφείσης, σκληρότερος καὶ ἀντίτυπος ὁ ὄγκος ἔσται.

Ibid.lit.E. *Iuxta chiaſmum,hoc eſt ad literæ Græcæ χ figuram.* Χιασμὸς appellatur Græcis eadem ratione qua Decuſſatio Latinis,quum duæ lineæ obliquæ in decuſſes per medium ſe ſecantes ducuntur. Et χιασμὸς quidem vocatur,quòd literam Græcā χ figura eius repræſentet.Decuſſatio verò quod denarii numeri nota litera Latina X eandē figuram referat. Meminit vocis rurſus Paulus infrà cap.65.ſed loco corrupto,velut iſthic indicabimus:& rurſus cap.107.& cap.66. χιοειδῆ ἐπίδεσμον,vocat deligationem quæ ad literæ χ figuram obducitur,quam decuſſatam conuerti.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMSECVNDVM.

Hoc totum caput miris modis corruptum eſt. Deſunt enim multa,quæ nō vltro relicta ſunt à Paulo,ſed ad explendam ſententiam neceſſaria exiſtunt,& exſcribentem fefellerunt,aut exciderunt.Sumpſit autem hæc Paulus ex ſexto libro Galenicæ methodi,ex quo loco Pauli lectio reſtituenda eſt:quod quomodo facere oporteat,particulatim indicare non eſt neceſſe,ſed totus locus ad Galeni præſcriptum corrigendus eſt.Nam & nos Galeni lectionem ſequuti,totum hoc caput inde expreſſimus.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM TERTIVM.

In huius capitis fine,duæ voces ἐρεῖσθαι βάλανον corruptæ,totam ſentētiam vitiant,quæ integra eſt ſi pro illis αἱρεῖσθαι βάσανον legatur.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMQVINTVM.

Quòd affectio retro abducti præputii,vt glandi amplius induci non poſſit,παραφίμωσις appelletur,& non περιφίμωσις,velut exemplaria Græca habent,in commentariis medicis declaraui. Opponitur enim τῇ φιμώσει, quæ affectio eſt præputii ita glandi inducti,vt rurſus detrahi non poſſit. Redundat etiam mox in hoc capite vox αἴτιον,quæ expungenda eſt,vbi in Græcis habetur,εἰ μὲν οὖν τὸ πρῶτον εἶδος τῆς φιμώσεως αἴτιον γίνοιτο.Paulo pòſt vbi conuerti , Oſculum igitur internæ in ipſo partis diuidemus.Ita enim contractione ex cicatrice oborta exoluta,præputium abducemus:in Græcis deeſt articulus τὸ,& ἐπάξωμεν falſò legitur pro ἀπάξωμεν.Mox πόλῶα falſò habetur pro σωλῶα. & rurſus pro τὸ αἴγμα ὁ πόλῶ,legendum τὸ αἴοιγμα ὁ ζωλῶ.Et mox pro ὥσπερ λιπόδερμον,legendum ὥσπερ οἱ λειπόδερμοι.

IN CAPVT SEXAGESIMVM.

Col. 576.lit.B. *Per totum autem curationis tempus,fœmora ſimul uincire oportet,quo auxiliis adhibitis inſeruiant.* Hic locus in Aldina editione ſic legitur,παρ' ὅλον δὲ τὸν τῆς θεραπείας καιρὸν τοὺς μηροὺς ἅμα χρὴ διασκεῖν,πρὸς τὸ τοῖς βοηθήμασιν ὑπηρεμεῖν.In hac lectione duæ voces corruptæ ſunt,διασκεῖν & ὑπηρεμεῖν. Et pro διασκεῖν quidem legitur δεσμεῖν in Baſilienſi exemplari:quam lectionem etiam nos ſequuti ſumus,ſed tamen vt etiam δεσμεῖν vocem non genuinam huius loci eſſe putemus. Sunt enim femora deliganda haud dubiè, ſed latioris ſignificationis voce & hoc & alia indicaſſe mihi videtur, nimirum voce διασκευάσαι,quam pro διασκεῖν reponēdam eſſe credo,& accipiendum, femora ſimul ita diſpoſita eſſe oportere vt adhibitis auxiliis inſeruiant.At verò pro ὑπηρεμεῖν legendum eſſe ὑπηρετεῖν,non dubitandum eſſe puto. Nam ἠρεμεῖν,aut etiam ὑπηρεμεῖν verbum abſolutum eſt , nec datiuis τοῖς βοηθήμασι conuenit : quos caſus verbum ὑπηρετεῖν exigit.Mox poſt hunc locum,vbi legitur κάμπτα διέλωμεν κάτω τὸν λίθον, pro λίθον legendum eſt καυλόν. Et vt ſic legatur omnino neceſſe eſt, ad ſententiam rectam obtinendam. Verùm ſiue δεσμεῖν ſiue διασκευάσαι legas , & ſiue ὑπηρετεῖν ſiue ὑπηρεμεῖν recipias,ſententiam non ita multò diuerſam habes.Poteſt enim in verbo ὑπηρεμεῖν,præpoſitio ὑπὸ ad datiuos τοῖς βοηθήμασι referri.

IN CAPVT SEXAGESIMVMPRIMVM.

Ibid. lit.E. *Rubicunda tunica eſt natura neruoſa.* In Græcis legitur ἑλικοειδής τε ἐστὶ χιτὼν νευρώδης τὴν φύσιν, ſed falſò. Nulla eſt enim teſtium tunica, ἑλικοειδὴς appellata. Verùm vaſa ſeminaria , de quibus paulo antè dixit,ἑλικοειδῶς (id eſt pampinoformiter)ad teſtes feruntur,atque hinc vitium falſæ appellationis proceſſit.Debet autem legi hoc modo,ἐρυθροειδὴς δέ ἐστι χιτών,&c.

IN CAPVT SEXAGESIMVMSECVNDVM.

In hoc capite multa leuiter corrupta facilè emendari poſſunt vel ex ipſa noſtra tranſlatione,aut etiam ſine ea,velut eſt ὕπτιον ὑπὸ βάθρου ἐπιβάλλοντες, &c.pro ὕπτιον ἐπὶ βάθρου ὑποβάλλοντες: & mox καθέντες pro καθιστάντες:& quod deeſt κατὰ vox ante verba,τὰ πρὸς βουβῶνας μέρη,&c.& quædam alia.Verùm vnus locus eſt qui hactenus omnes fefellit, vbi legitur τὸν λημνίσκον διὰ τῆς γύρεως ἀλλάττοντα.Quid enim hîc γύρις (id eſt pollen) facit?aut quomodo lemniſcus per pollinem alterandus aut permutandus eſt?paulo antè ſimpliciter,Lemniſcum traiicimus dixit , paulo pòſt dicit ſimpliciter , Lemniſcum auferre oportet:quid ergo id per pollinem alterandum eſſe dicit? Vnica vox γύρεως corrupta totam ſententiam vitiat , pro qua, ratione & coniectura ducti, λύσεως vocem legendam eſſe haud dubitamus. Quod vt clarius fiat, totum locum adſcribemus , qui ſic habet, ἐπιβρέχομεν δὲ ἐλαίῳ θερμῷ ἄχρι τῆς τρίτης ἡμέρας, μεθ' ἣν λύσαντας δεῖ ἐν μὲν τῷ τραύματι τῷ τετραφαρμάκῳ ἐμμότῳ χρῆσθαι,τὸν λημνίσκον διὰ τῆς λύσεως ἀλλάσσοντα,id eſt, ita vt lemniſcum in ſolutione permutemus,hoc eſt priore exempto,alium indamus. Sed & mox vbi de grammatis & cultratis cauteriis loquitur,corrupta eſt lectio,& legitur,καὶ μαχαιρωτοὺς δύο,pro καὶ μαχαιρωτοὺς δύο.& mox,τῷ μαχαιρίῳ τῷ τύπῳ καυτῆρι, falſò habetur pro τῷ μαχαιρωτῷ καυτῆρι τύπῳ,&c.Et rurſus τῷ μαχαιρίῳ τῷ καυτῆρι,pro τῷ μαχαιρωτῷ,&c.

IN CAPVT SEXAGESIMVMQVINTVM.

Col.579 lit.D. *Deinde rurſus hamulis infixis in intima cute.* Hoc loco exemplaria Græca habent,ἐν τῷ τετάρτῳ δέρματι, id eſt in quarta cute,ſed videtur legendum eſſe,ἐν τῷ ἐνδοτάτῳ δέρματι,hoc eſt(velut cōuerti) in intima cute.At paulo pòſt vbi ſic conuerti,Atque his ex vtraque parte viciſſim iuxta chiaſmum(id eſt literæ Græcæ χ figuram)implicatis, membranam vehementer conſtringimus,& rurſus obuolutis principiis generoſè conſtringimus,vt nullum ex nutrientibus vaſis,alimentum ſuppeditare poſſit.Græca exemplaria corrupta ſunt in hunc modum , καὶ ταύτας κατέχει δεσμὸν ἀντιπλέξαντες ἐξ ἀμφοτέρων τὸν περιτόναιον ἰσχυρῶς ἀποσφίγξωμεν.καὶ πάλιν τὰς ἀρχὰς περιειλήσαντες, ἐπισφίγξαντες μὲν γενναίως,μηδὲν τῶν τρεφόντων ἀγγείων ἔτι χορηγεῖν δύνασθαι.In his verbis primùm κατέχειν δεσμὸν falſò legitur , & ob ſcriptionis quandā ſimilitudinem ſuppoſitum eſt pro κατὰ χιασμὸν,id eſt iuxta chiaſmum.Quid autem ſit chiaſmus, huius libri cap.51.dixi. Deinde pro ἐπισφίγξαντες μὲν γενναίως μηδὲν,legendum eſt ἐπισφίγξωμεν γενναίως,ὡς μηδὲν , &c . Atque hæc eſt genuina huius loci lectio , ac ſententia ea quam expreſſimus.

IN CAPVT SEXAGESIMVMSEXTVM.

In hoc capite exigua quædam non ſatis animaduerſa obrepſerūt:velut eſt quod πυρλὴν σμίλης legitur pro πυρῆνα μίλης:& rurſus τῷ τῆς πυρῆνος σμίλης, pro τῷ πυρῆνος τῆς μήλης. Vult enim per ſpecilli nucleū ſiue caput & auerſam partem, non per aduerſam & acutam,membranam abdominis deprimi,non ſcindi,atque ita eminentes ab vtraque ſpecilli par-

te membranæ partes ſuturis inter ſe coniũgi. Et mox pro γίνεσθω ἔσω τῷ αἰθρώπῳ, legendũ eſt γινέσθω ὦ ἀνθρώπῳ. Et quædã alia non magni momenti. Verùm quod legitur τῷ σημείῳ προσταλέον, pro τῷ σημείῳ προστελέον, multos hactenus fefellit, vt ſententiam penitus alienam hoc loco exprimerent. Vult enim vſtionem fieri in his qui moderatum habitũ habent, ea profunditate vt pinguedo attingatur. Et hanc notam ſolùm in his obſeruari vult, non in macilentis, neque contra in craſſis ac pinguioribus, in quibus vtriſque hæc non eſt obſeruanda, vt quæ fallat.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM SECVNDVM.

Col. 581. lit. E. *Et aut ex concretione, aut propter obturationem.* Græcè legitur, καὶ ἢ κατὰ φύσιν, ἢ δι᾽ ἔμφραξιν. Sed pro φύσιν legendum eſſe σύμφυσιν ex ſequentibus declaratur, vbi de concretione ſola loquitur, & σύμφυσιν vocem vſurpat. Et mox, Si verò obturatio, hamulis infixis, &c. In Græcis habetur, εἰ δὲ διὰ τάσις, falſó. Nam legendum eſſe, εἰ δὲ δι᾽ ἔμφραξις, ex ſuperioribus patet, & ea diſtinctione qua dixit, ἢ κατὰ σύμφυσιν, ἢ δι᾽ ἔμφραξιν.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM QVARTVM.

Col. 582. lit. F. *Siniſtram manum contractam, cum robuſtis ac cõſtrictis digitis pinguefactam, in uteri oſculum demittito.* Græcè ſic τὴν εὐώνυμον χεῖρα συνηγμένων μετ᾽ ἐρρωμένων δακτύλων λελεπτυσμένην καθιέναι πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρας. Quum autem hæc verba nullam ſententiam huc commodam exhibeant, videtur pro συνηγμένων legendum eſſe συνηγμένην, & pro λελεπτυσμένην legendum λελιπασμένην, vt ſit ea ſententia quam expreſſi. Vult enim manum ita contrahi vt oleum in ipſa robuſtè compreſſis digitis contineri poſſit, & vteri oſculo dilatato per ipſam infundi: non ſolùm ita ipſam pinguefieri volens, vt ob lubricitatem vnctionis commodius oſculo inſeri poſſit. Sed & paulo pòſt λελεπτυσμένον falſò legitur pro λελιπασμένον. Ita etiam cap. ſequenti 75.

Col. 583. lit. C. *Et eodem modo facta diuiſione, ea quæ continentur euacuentur.* In Græcis deeſt vox κενοῦν, & articulus τά. Sic enim legendum eſt, καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον διαιροῦντα κενοῦν τὰ περιεχόμενα. Et paulo pòſt vbi conuerti, Deinde vnco vno atque altero infixo attrahito. Si verò concluſum ſit vteri oſculum ob inflammationem, nulla vis inferatur: in Græcis rurſus duæ voces deſunt, ἐπισπᾶσθαι, & μεμυκότως δέ: atque has ratio ipſa ſententiæ exigit. Sic ergo locus totus legendus eſt, ἔπειτα ἐμβρυουλκὸν ἕνα ἢ δεύτερον καταπείραντα ἐπισπᾶσθαι· μεμυκότως δὲ διὰ φλεγμονὴν τοῦ στομίου, μὴ βιάζεσθαι, &c.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM QVINTVM.

Ibid. lit. E. *Et ipſa ſecunda ab utero exoluta.* Græcè legitur, καὶ αὐτὸ τὸ χορίου ἀπολελειμμένου, id eſt & ipſa ſecunda relicta: ſed falſó. Legendũ enim eſt ἀπολελυμένου, id eſt exoluta, τῆς μήτρας ſcilicet. nã ea vox præcedit, & ad ipſam relatio facienda eſt: & opponitur voci προσπεφυκός, id eſt adhærens, quæ paulo pòſt ſubiungitur.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM SEXTVM.

Ibid. lit. G. *Sic igitur Hippocrates ait.* Locus eſt apud Hippocratem 6. particula aphor. vltimi. At verò quod conuerti, Paululum ſupra externum talum, in Græcis eſt, ἀνωτέρω τοῦ ἐκτὸς ἀστραγάλου. Et ex hoc loco oſtenditur etiam Græcos ἀστράγαλον & σφυρὸν voces inter ſe confundere, quum Paulus hîc ἀστράγαλον τὸν ἐκτὸς, apertè dicat τὸ σφυρὸν, id eſt malleolum appellatum. Vocantur enim σφυρὰ malleoli, imæ ab vtroque latere tibiæ ſuræque partes. Sub his verò vtrinque talus continetur, ac vndiquaque tegitur, vt tangi non poſſit. Errant autem multi (inquit Galenus in libro de oſſibus) qui malleolos talos appellant. Ex quo loco apparet etiam Galeni ſeculo ἀστραγάλους appellaſſe quoſdam τὰ σφυρά. Id quod etiam ex ſecundo comment. εἰς τὸ κατ᾽ ἰατρεῖον cognoſcitur, vbi ait, κατὰ μὲν τὴν κυρτὴν περάτων περόνης τε καὶ κνήμης, ἃ κακῶς ἔνιοι καλοῦσιν ἀστραγάλους. Quare minus mirandum eſt de Latinis ſcriptoribus, quòd malleolos talos dixerunt, aut propter vicinum partium ſitum vocabula confundentes, aut Græcos in hoc imitantes. Sic dixit Horatius, Quarum ſubſuta talos tegat inſtita veſte. Et rurſus, Ad talos ſola demiſſa. Et Cicero, Purpura vſque ad talos demiſſa. Et Plinius ſæpe, & recentiores plerique omnes, qui quum & Græcos & Latinos veteres in hoc ſequantur, ſi non hinc laudem, certè veniam, minimè verò reprehenſionem, merentur.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM SEPTIMVM.

In hoc capite rurſus (velut antea ſæpe) διὰ πυρήνων legitur pro διπυρήνων. Et ſatis ſit iam aliquoties id oſtendiſſe, vbi vnum adhuc locum mox à priore illo ſequentem, adſcripſerimus, in quo τῇ διὰ τοῦ πυρήνου σημειώσει legitur pro τῇ διπυρήνου σημειώσει, & mox καύστης pro κλύστης. Sic autem locus integrè legendus eſt, ἐφ᾽ ὧν δὲ δύο ἢ πλέονα στόμια εἰσὶ, τῇ διπυρήνου σημειώσει μὴ πειθόμενα, κλύστης τὸν τόπον, &c.

Col. 584. lit. E. *Siue ad ſecundam laminam uſque ſolũmodo, ſiue uſque ad medullam fuerit affectũ.* Græcè ſic legitur, εἴτε ἄχρι διαπνοῆς μόνον, εἴτε ἄχρι μυελοῦ εἴη πεπονθότης: ſed falſó. Nam pro διαπνοῆς voce legendum eſt διπλόης, & pro πεπονθότης legendũ πεπονθός. Eſt autem διπλόη oſſis duplicati ſecunda lamina, quam Hippocrates cauiſſimam & molliſſimam ac maximè antroſam eſſe dicit, in lib. De capitis vulneribus, ἡ δὲ διπλόη, inquit, κοιλότατον καὶ μαλθακώτατον καὶ μάλιστα σηραγγώδες. Et quod hoc loco de oſſe perforando Paulus dicit, hoc infrà cap. 90. de caluariæ oſſe repetit, εἰ δὲ, inquit, ἄχρι τῆς διπλόης τοῦ κρανίου μόνον εἴη τὸ κάταγμα, ἄχρι ταύτης καὶ μόνον τρυπητέον. Meminit etiam lib. 6. meth. Galenus. Paulo poſt hunc locum legitur ἀπόκρισιν falſò pro ἀπόπρισιν. Et mox vbi ait, ἀδύνατον γὰρ κατὰ κύκλον περιπλεόμενα ὀστᾶ σαρκωθῆναι, legendum videtur περιπνεόμενα, id eſt quæ circumcirca flatum excipiunt, & non περιπλεόμενα, quod haud ſcio qua ſignificatione ſit accipiendum, vt oſſa circumcirca carne denudata, circumnatari intelligamus. Sed relinquatur hoc in medio.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM OCTAVVM.

In hoc capite voces quædam leuiter corruptæ, totam ſententiam vitiant, quas partim adſcribam, partim ex tranſlatione noſtra cognoſcendas relinquam. Legitur itaque τὸ ὑποκείμενον δέρμα, pro ὑπερκείμενον: & mox ἐπιδεχόμενοι, pro ἐπιλαβόμενοι. At locus quem ex Hippocrate citat eſt in lib. De fiſtulis, quem ex noſtra tranſlatione adſcribam, vt qui Pauli locum contractius propoſitum explicet, Crudum, inquit, linum tenuiſſimum accipito, & ad palmi longitudinem quincuplicato, & pilum equinum circundato: deinde facto ſpecillo ſtanneo in ſumma parte perforato, & initio complicati in ſpecillum immiſſo, ſpecillum in fiſtulam demittito, & ſimul ſiniſtræ manus digitum indicem in ſedem indito: vbi verò ſpecillum contigerit digitum, inflexa ſumma ſpecilli parte, initium lini quod eſt in ſpecillo, per digitum adducito, & ſpecillum quidem rurſus extrahito, lini verò initia bis aut ter connectito, & reliquam lini partem intortam ad nexum deligato, poſtea verò dimiſſum ſua negotia obire iubeto. Cæterùm quantum putreſcente fiſtula de lino laxatur, tantùm intendere oportet, ac intorquere ſemper ſingulis diebus. Paulo pòſt Leonidæ locus ſic in Græcis emendatus legatur, ὅταν δὲ βαθεῖα τυγχάνῃ τὸν σφιγκτῆρα συνειληφυῖα, ἤτοι ἀπὸ τοῦ δακτυλίου ἀρξαμένη, ἢ καὶ ἐπὶ πολὺ κεχωρηκυῖα, ἐν δὲ τῷ σφιγκτῆρι κατεσκευασμένη, &c. Et mox pro ἐπισκόπει legendum eſt ἐπισκόπτει. Et rurſus pro ὑποφαίνεται, legendum ὑποφαίνει.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM NONVM.

Col. 586. lit. B. *Siquidẽ conſtrictione uti uoluerimus, &c.* In Græcis codicibus hîc redũdare videntur verba quædã, nimirũ τῇ αἱμορροϊδοκαύσῃ, ἢ τῇ σταφυλοκαύσῃ. Nam his inſtrumentis neque ad filum circundandum opus eſt, neque vſtionem fieri vult. Quare ego ea reliqui, nec conuerti. Locus autem Hippocratis quem citat, eſt lib. 6. aphor. 12. Ad finem capitis lectio malè diſtincta eſt & manca, quam ſic emendabis, μετὰ δὲ τὴν χειρουργίαν, μάλιστα καὶ ἀμύλῳ σὺν τῇ χαλκίτιδι, ἢ τῷ διὰ κεκαυμένου σπόγγου ἅμα πίττῃ χρηστέον· καὶ τῷ φαυστίνῳ δὲ τροχίσκῳ πρὸς τελείαν ἀπόκαυσιν ἐχρήσαντό τινες. ἰᾶτροι δὲ τὰς κοιλίας, &c.

IN CAPVT OCTVAGESIMVM QVARTVM.

Ad finem huius capitis Græcorum verborum lectio ſic emendata legenda eſt, καὶ τὸ τελευταῖον ἐκτεμὼν, καυτῆρας διαφανεῖς κατὰ τῶν ἀγγείων ἐπιβάλλει, καὶ ἵστησι τὴν αἱμορραγίαν, καὶ διαμοτώσας, καὶ προσφόρως ἐπιδήσας, τῇ πυοποιῷ χρῆται θεραπείᾳ.

His translatio nostra respondet.

IN CAPVT OCTVAGESIMVMQVINTVM.

Col.587.lit.E. *Ad ipsas autem radices partem quandam illius incorrosam relinquit.* In Græcis hic διάσηπτον falsò legitur pro ἀδιάσηπτον, id est non putrefactam & incorrosam. Ad finem capitis φαρμακώδει, in duas voces φαρμάκῳ δεῖ, distinguendum est.

IN CAPVT OCTVAGESIMVMSEXTVM.

Col.588.lit.B. *Galeni uerba apponere satis fuerit.* Vnde Paulus hæc Galeni verba transcripserit nondum comperi, nisi me exemplaria penitus fefellissent, alioqui facilè fuisset lectionem vitiatam in Paulo, ex ipso authore restituere in integrum. Videtur tamen vox αἵματος deesse post vocem ἐκκριθέντος: & mox rursus desunt post particulā εἰς voces τὰ κάτω, vt sic legatur, ἵνα ἐκκριθέντος αἵματος, ὅσ πῦμά τι τῶν ὑποκειμένων γίνηται τὸ τμηθὲν οὕτω μέρος τοῦ ὄνυχος. εἰ δὲ κατ᾽ εὐθὺ ποιήσαις τομὴν, ἐκ τῶν ἄνωθεν εἰς τὰ κάτω, τὸ καλούμενον ὑπόσφαγμα γίνεται, &c. Et sic sanè conuerti.

IN CAPVT OCTAVAGESIMVMOCTAVVM.

Ibid.lit.G. *Alia cuspidata & conchata appellata, uelut quæ tres cuspides habent.* Græcè legitur, τὰ δὲ γλωχινωτὰ καὶ γογχωτὰ καλούμενα, τὰ δὲ τριγλώχινα, &c. Et γλωχινωτὰ significare cuspidata, non ambiguū est. Quæ verò γογχωτὰ, incertum. Atque ego quidem κογχωτὰ legendum puto, id est conchata, & conchas figura referentia, ἀπὸ τῆς κόγχης facta voce: aut certè legendum est λογχωτὰ, id est lanceata, quod sanè expressi. Quod verò sequitur, τὰ δὲ τριγλώχινα, legendum est, ὡς τὰ τριγλώχινα. producit enim hæc velut γλωχινωτῶν exempla, sicut etiam antea triangula, angulosorum exemplar protulit.

Col.589.lit.A. *Alia parua unius digiti longitudine, quæ sanè Micca in AEgypto uocant.* Græca exemplaria pro eo quod Micca verti, habent vocem μυκτά. Videtur autem Ægyptiæ vocis appellatio hic à Paulo esse præscripta, quæ haud scio an μυκτὰ sit, aut μικτὰ, quum hæc Græca e..istat, & illa penitus ignota. Mihi itaque μικκὰ legendum esse videtur, quæ vox etiamsi Græca sit, ab Ægyptiis tamen vsurpata videri potest, & à Doriensibus transsumpta, qui μικκὰ appellant τὰ μικρά.

Ibid.lit.E. *Cauendo ut ne neruum, aut tendinem, aut arteriam, aut aliquam necessariam partem diuidamus.* Tendinem conuerti pro eo quod habent exemplaria Aldina ἢ τρύοντα. Videtur enim mihi hoc corruptè legi pro ἢ τένοντα. Possit fortassis etiam legi ἢ φλέβα, sed τένοντα vox corruptam lectionem propius referre videtur.

Ibid.lit.G. *Omnem carnem quæ ueneno participauit.* Græcè sic, ἅπασαν τὴν ἤδη μεταβαλοῦσαν τοῦ φαρμάκου σάρκα. pro voce μεταβαλοῦσαν legendum est μεταλαβοῦσαν. Et frequenter hoc occurrit in Græcis authoribus, vt verbum μεταβάλλω cum suis coniugiis, pro μεταλαμβάνω supponatur, & viciſsim hoc pro illo. Paulo pòst ἐκκοπεύει legitur falsò pro ἐκκοπεῖ. Est enim ἐκκοπεὺς instrumentum excisorium cuius vsus hic competit. Et inferius, vbi conuerti, Humoris albi ac pultacei per auditorium meatum euacuatio, in Græcis desunt duæ voces, καὶ & διά. Sic enim legendum est, καὶ διὰ τοῦ ἀκουστικοῦ πόρου, ὑγροῦ λευκοῦ καὶ ἀθηρώδους κένωσις, &c.

Col.590.lit.G. *Si uerò partis ad partem per telum affixio fiat, uelut si brachium thoraci affigatur.* Græcè sic, sed falsò, εἰ δὲ συνέλωσις μορίου γίνηται, ὡς βραχίονος θώρακι συνειλουμένου. legēdum enim est συνήλωσις, & συνηλωμένου, à verbis ἡλόω & συνηλόω, quòd telo velut clauo coniunctæ partes videantur. Ad finem capitis quod dixi, Multis etiam infixa tela latuerunt, &c. Græcè sic legendum est, πολλοῖς δὲ καταπαρέντα βέλη διέλαθεν. habent autem codices impressi falsò διῆλθεν pro recto διέλαθεν.

IN CAPVT NONAGESIMVM.

Col.591.lit.H. *Etenim capite in multis aliis partibus percusso, uelut in cadendo contingit, fissura caluariæ quæ citra solutionem continuitatis cutis contingit, &c.* Hic locus in Græcis codicibus mancus, paucis voculis adiectis sic restituatur, καὶ γὰρ ἄλλων πλειόνων μερῶν τῆς κεφαλῆς πληγέντων, ὡς ἐν ταῖς καταπτώσεσιν, ἢ χωρὶς τοῦ λυθῆναι τὴν συνέχειαν, &c. Paulò ante hunc locū vox πηγὴν redundat, vbi habent codices, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκτὸς μόνον πηγὴν ἐπιφαίνειαν, &c.

Col.592.lit.D. *Quòd si etiam discessit membrana, & tu ab initio uulneratum suscepisti.* Græcè legitur, κἂν μὴ ἀπέστη ἡ μῆνιγξ, &c. Verùm ipsa sententiæ ratio docet μὴ vocem redundare, & legendum esse κἂν ἀπέστη δὲ ἡ μῆνιγξ, &c.

Ibid.lit.G. *Et malleo leniter impellentes, ita ut uitemus capitis concussionem.* Hoc loco deest in Græcis verbum vnum φυλαττόμενοι. Est enim legendum ἠρεμαίως ἐπικρούοντες τῇ σφύρᾳ, φυλαττόμενοι τὸν διασεισμὸν τῆς κεφαλῆς. Et mox legendum est διατρυπήσαντες τοῖς ἀβαπτίστοις λεγομένοις, id est terebellis se non demergentibus perforabimus. Qualia verò sint terebella ἀβάπτιστα appellata, clarè mox describit. Et rursus pro κοπέων legendum est ἐκκοπέων. Ita enim antea appellauit, ἐκκοπεῖς videlicet, scalpra excisoria. Sed & in superioribus sæpe horum mētionem fecit. Et mox rursus vbi legendū est, ἤ τινι τῶν μηλωτῶν ἐκκοπέων, id est aliquo specilli formam habente excisorio scalpro. Exemplaria tamen habent τινὶ τῷ σμιλίῳ τῶν ἐκκοπέων, sed falsò, velut ex superioribus patet. Quin & φακωτοῦ ἐκκοπέως mox mētionem facit, ex 6.lib.meth. Galeni loco adducto. Verùm horum vsus, post scalpturam per caua scalpra factam, hoc est μετὰ τὴν ἐκ τῶν κυκλισκωτῶν περιγλυφήν, probatur. Sic autem legendū est, & non vt exemplaria habent, μετὰ τὴν τῶν ἐκ τῶν κυκλίσκων, &c. Nam & in præcedentibus κυκλισκωτῶν ἐκκοπέων meminit.

Col.593.lit.C *At uerò per terebras & modiolos (chœnicidas appellatas) chirurgia à recentioribus uelut praua reprobatur.* Quale instrumentum sit χοινικὶς, siue (vt in Celso legitur) χοινίκιον, Celsus lib.8.cap.3.docet, modiolū appellans, quo modo chœnicis à chœnicis mensuræ similitudine Græcis appellatur, Modiolus inquit, ferramentū concauū, teres est, imis oris serratū, per quod mediū clauus ipse quoque interiore orbe cinctus demittitur. Sed hanc descriptionē satis obscurā, abunde declarat in sequentibus, vbi vtendi eius modum præscribit. Si vitium in angusto est, inquit, quod comprehendere modiolus possit, ille potius aptatur. Et si caries subest, medius clauus in foramen demittitur: si nigrities, angulo scalprī sinus exiguus fit, qui clauum recipiat, vt eo insistente, circumactus modiolus delabi non possit. Deinde is habena quasi terebra conuertitur. Estque quidam premendi modus, vt & foretur, & circumagatur, quia si leniter imprimitur, parum proficit: si grauiter, non mouetur. At vbi iam iter modiolo pressum est, medius clauus educitur, & ille per se agitur. Deinde quum sanitas inferioris partis scobe cognita est, modiolus remouetur. Ex his Celsi verbis apparet terebræ cauæ speciem esse chœnicida, siue modiolum. Et hoc declarat amplius Galenus in glossis Hippocraticis, vbi chœnicida terebræ rectæ & acutæ opponit, quæ τρύπανον appellatur. τρυπάνῳ, inquit, τρυπάνῳ τῷ εὐθεῖ καὶ ὀξεῖ. ἔστι γὰρ καὶ ἕτερον ἡ χοινικίς. Idem Galenus vocem ὀρθοπρίονι exponit τῇ χοινικίδι. Significat autem & Hippocrati πρίων, non serram, sed terebram, in lib. de capitis vulneribus, vbi sæpe πρίονος voce vtitur, & πρίονος etiam χαρακτοῦ vsum præscribit, πρίονι χρὴ χαρακτῷ, inquit, ἐκπρίειν μὲν αὐτίκα τὸ ὀστέον πρὸς τὴν μήνιγγα. Atque sic etiam hoc loco Paulus πρίονας, non serras, sed terebras appellauit.

Ibidem lit.G *Si uerò ex obscura, plus contendere oportet.* Hic locus in Græco corruptus est. Nam articulus ἡ pro ἢ positus est bis, & tertio loco deest: & αἰτία pro ἀσιτία habetur. Sic ergo legendum est ex Gal. & Aëtio, εἰ δὲ ἐξ ἀδήλου, πλέον ἀγωνίζεσθαι προσήκει ἢ φλεβοτομίᾳ χρώμενον, εἰ μηδὲν κωλύει, ἢ ἀσιτίᾳ, ἢ τῇ πρὸς φλεγμονὴν ἁρμοζούσῃ διαίτῃ, quomodo sanè & nos reddidimus.

Col.594.lit.A. *Porro denigrata membrana, siquidem in superficie sit nigrities, ex medicamento aliquo hanc uim habente inducta.* Græca verba huius loci corrupta sunt, & ex vestigiis deprauatæ lectionis sic legendum esse videtur, μελανθείσης δὲ τῆς μήνιγγος, εἰ μὲν ἐπιπολῆς ἡ μελανσις εἴη, ἐκ φαρμάκου τινὸς τῶν ταύτην ποιεῖν δυναμένων.

IN CAPVT NONAGESIMVM PRIMVM.

Ibid.lit.C. *Præterquam siquæ circa medium nasum partes ob impulsionem superemineant.* Græca hic paululum luxata, sic reponenda sunt, πλὴν τῶν κατὰ μέσης τῆς ῥινὸς ὑπερεχηκότων ἐπὶ κρούσματι. ἐπὶ τούτων γὰρ, &c.

Ibid.lit.F. *Atque eo loco postea alteram lori extremitatem firmare.* Græca lectio hic corrupta est, quam sententiæ ratione exigente, & Hippocrate in libro De fracturis monente, sic restituo, κἄπειτα αὐτόθεν τὴν ἑτέραν τοῦ ἱμάντος ἀρχὴν ἀσφαλίζεσθαι.

Ibid.lit.G. *Lemniscis dictis linamentis, ex medicamentis congruis illitis ac inditis curetur.* Græcè legitur, λημνίσκοις ἐκ μοτῶν χειρισθεῖσι θεραπεύειν. Sed legendum est λημνίσκοις ἐκ φαρμάκων ἐμμότων χειρισθεῖσι, &c. Sunt enim ἔμμοτα pharmaca quæ linamentis illita in vsum veniunt.

IN CAPVT NONAGESIMVM SECVNDVM.

Hoc capite duæ voces corruptæ, sententiam penitus peruertunt. Itaque pro ἐπιμφέροντα, reponendum est ἐπιδιελόντα: & ad finem pro τρέφειν lege ἠρεμεῖν, & sententiam rectam, quam expressimus habebis.

IN CAPVT NONAGESIMVM QVARTVM.

Col.595.lit.C. *Verum iuxta spinam suam fracturam patitur, quæ aliquando exprimitur.* Græcè habetur, κατὰ δὲ τὴν ῥάχιν αὐτῆς ὑπομένει κάταγμα, ποτὲ μὲν ἐκπιεζομένης. Non enim de dorsi spina accipienda est vox ῥάχις, sed de ipsius scapulæ spina; quæ aliquando exprimitur. legitur tamen falsò πιεζομένης pro ἐκπιεζομένης. Ad finem capitis, vbi legitur, τῇ τε διὰ τομῆς ἀφαιρέσει, καὶ ῥαφαῖς, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται, deest verbum θεραπεύεται, adscribendum post εἴρηται.

IN CAPVT NONAGESIMVM QVINTVM.

Ibid.lit.E. *Subiectis antea in directum duobus loris.* In Græcis deest vox δύο, legēdúmque est, προϋποβεβλημένων ἐπ' εὐθείας δύο τελαμώνων.

IN CAPVT NONAGESIMVM SEXTVM.

Ibid.lit.F. *Dolor vehemens punctorius, grauior eo qui in pleuriticis sentitur.* In Græcis falsò legitur πλευρῶν pro πλευριτικῶν. Et de talibus velut euidentibus non admonerem nisi supinè præteriri viderem. Et in fracta costa, & in pleuriticis, dolor punctorius est, sed grauior in fracta costa, eo quòd velut aculeo membrana costas succingens sauciatur.

IN CAPVT NONAGESIMVMNONVM.

Col.597.lit.F. *In brachio fracto Hippocrates extensionem sic fecit.* Hæc sunt apud Hippocratem in lib. De fracturis, sed non ita ad verbum inde transcripta: verùm prout sibi commodum visum fuit Paulus sententiam expressit, tum hoc loco, tum etiam superioribus ac sequentibus: vt ex Pauli locis multum lucis Hippocraticæ obscuritati accedat, siquis inter se conferat propius admota. Et reliqua quidem quæ in Græcis corrupta habentur hoc capite, ex ipsa translatione cognosci ac emendari possunt. Sed quod legitur, ὅπως μὴ τάσις τις γίνοιτο, μήτε κίνησις ἀληθῶς σκέπτεσθαι τοῦ μορίου: indicare visum fuit, falsò legi κίνησις ἀληθῶς, pro κλίσις ἀλύτως, id quod sentētiæ ratio docet. Sicut paulò pòst pro βραδυτέροις legendum est βραχυτέροις. Et mox deest vox ὑπαυχένιον, ante vocem μαλακὸν inserenda, vbi legitur, τῷ δὲ βραχίονι ὑποβεβλημένον μαλακὸν, ἔχειν, &c.

IN CAPVT CENTESIMVM SECVNDVM.

Col.599.lit.G. *Ossa verò pungentia sursum tracta tollimus.* In Græcis hic falsò habetur διὰ pro δέ: & deest particula εἰς, vt sic legatur, τὰ ἐπινύσσοντα δὲ τῶν ὀστέων, ὡς πολλάκις εἴρηται, ἀνασπῶντες εἰς τὸ ὑπερθεν, αἴρομεν. Et mox pro εἴρηται legendum est εἰρήσεται.

IN CAPVT CENTESIMVMTERTIVM.

Ibidem litera H. *Solutio enim continuitatis occurrit.* In Græcis falsò legitur, κίνησις γὰρ ὑποπίπτει τῆς συνεχείας, &c. Legendum est enim pro κίνησις voce, ἡ λύσις. Et mox pro hoc, καταρτίζεται δὲ τὸ μέρος, τοῦ σκέλους ἐκτεθέν. τοῦτο γὰρ διηγούμενον, &c. legendum est, καταρτίζεται δὲ τὸ μέρος, τοῦ σκέλους ἐκτεθέντος. οὕτω γὰρ τὸ διηγούμενον, &c. Et mox in his verbis, καὶ γὰρ μὴ ἤμυσθεὶς πωρώσεως, διὰ τὸ μὴ αὐτοπαθῶς μέρος ἑκάτερον, ὑπὸ τῶν συμπεφυκότων μυῶν τε καὶ νεύρων, ἀπὸ τοῦ μηροῦ καὶ τῆς κνήμης, &c. In his verbis, inquam, abundat particula μὴ, post διὰ τὸ, & pro ὑπὸ legendum est ὑπό. Atque hæc omnia ratione & sententia ita postulante restituta sunt, & sic conuersa.

IN CAPVT CENTESIMVM QVARTVM.

Ibid.lit.C. *Similiter etiam loris infra fracturam utendum est, uelut de cubito dictum est.* Græca exemplaria habent, ὁμοίως κἀπὶ τῶν κατωτέρω τοῦ κατάγματος ἐπὶ πήχεων εἴρηται, sed falsò, vt palàm apparet: desunt enim aliquæ voces. & sic integra lectio restituenda est, ὁμοίως κἀπὶ τῶν κατωτέρω τοῦ κατάγματος βρόχοις χρηστέον, ὥσπερ ἐπὶ πήχεων εἴρηται. Sed & paulo ante hūc locum, φυλαττέτω falsò legitur pro φυλάττεται. Et mox ab initio capitis, ἑτέρῳ δὲ λεπτῷ ὅπερ, &c. falsò habetur pro ἑτέρῳ δὲ λεπτοτέρῳ.

IN CAPVT CENTESIMVM SEPTIMVM.

Col.601.lit.A. *Hippocrates enim in femore & brachio fractis, eminentia ossa penitus reponere dissuadet.* In Græcis codicibus vnius literæ vitium, totam sententiam alienam, & ei quam ego reddidi contrariam efficit. Legitur enim ἐκβάλλειν falsò pro ἐμβάλλειν. Sic autem legēdum est, ὁ μὲν γὰρ Ἱπποκράτης ἐπὶ μηροῦ καὶ βραχίονος καταγέντων ἐξέχοντα ὀστᾶ καθάπαξ ἐμβάλλειν ἀποτρέπει. Docet autem Hippocrates in libro De fracturis, modū reponendi ossa fracta & extrà eminentia, per vectis vsum, quomodo etiam Paulus hoc loco ex ipso transcripsit: & inter cætera, hæc verba prodit, quæ ex nostra translatione adscribam, Hanc autem per vectes commotionem & extensionem, eadem die aut secūda facere oportet, non autem tertia: minimè verò quarta aut quinta. Nam etiamsi non reponas, sed aliàs molestiam exhibeas in his diebus, inflammationem induxeris: quanto magis si reponas? Cõuulsionem tamen multo magis induxeris si reponas quàm si reponere omittas. Atque hæc probè nosse conuenit. Si enim reponenti conuulsio accesserit, non multa salutis spes est. Cōmodum autem est rursus eiicere os à sua sede, si hoc fieri citra molestiam possit. Nō enim in laxioribus quàm opportunum est, conuulsiones ac distensiones accedunt, sed in his quæ magis extenta sunt. Hæc Hippocrates, ex quibus totum hoc Pauli caput declaratur.

Col.601.lit.D. *Ita ut iuxta literæ Græcæ χ figuram, chiasmon dictam, &c.* Quid sit chiasmos, itémque decussatio, suprà in cap.51. & 65. declaraui. Verùm sicut illic, ita etiam hic, lectio exemplarium Græcorum corrupta est. legitur enim falsò, ὥστε κατὰ τὸν χιασμὸν, ἀγαθὸν ἐκ πάντων γίνεσθαι, pro recto ὥστε κατὰ τὸν χιασμὸν, &c. Paulo pòst picatum appellatum ab Hippocrate emplastrum, non affirmat, sed aliquos dicere ait, id esse quod tetrapharmacum regium appellatur, constans ex rebus quatuor, cera, colophonia, pice, adipe taurino: habetur infrà lib.7. cap.17. in principio. Hippocrates tamē non emplastrum vocat, sed ceratum, ἐπὶ δὲ αὐτὸ τὸ ἕλκος, inquit, ἐπιτιθέναι χρὴ πισσηρὴν, ἤ τι τῶν ἐναίμων, ἤ τι τῶν ἄλλων φαρμάκων ὅ, τι ξυντροφόν ἐστι τῇ ἕξει. Quòd autem πισσηρὴν accipere oportet κηρωτὴν, & non ἔμπλαστρον, ex lib.2. De morbis muliebribus patet, vbi his verbis eius vsum præscribit, ἢ κηρωτὴν, inquit, πισσηρὴν προστιθέναι ξὺν ῥητίνῃ. Neque sanè multum referre videtur, ceratúmne aut emplastrum appelletur.

IN CAPVT CENTESIMVMDECIMVM.

Ibid.lit.B. *Ita ut partim per calidiorum adhibitionem, materiam ad partē attrahamus, partim ut alimētum suff ciens suggeramus.* Hæc verba sic in Græcis leguntur, τοῦτο μὲν, διὰ θερμοτέρας προσφορᾶς ὕλην ἐπισπώμενοι τῷ μορίῳ· τοῦτο δὲ, τροφὴν ὑποτιθέντας αὐτάρκη. Videtur itaque mihi διὰ θερμοτέρας προσφορᾶς significare calidiorū rerū forinsecus adhibitionem: & fortassis pro θερμοτέρας legendū est θερμοτέρων. tales autē sunt frictiones, & vnctiones calidiores, & calidæ aquæ affusiones,

in quibus is modus seruandus est, vt tunc desinamus quum carnes in rubicundam molem attolluntur, velut 6.meth. Galenus docet. Quanquam προσφορὰς vox aliàs non externam adhibitionem, sed cibi in corpus ingestionem, & alimenti assumptionem Græcis medicis significet: sed de hac ipsum hic non loqui, indicio est id quod subdit de alimenti sufficientis exhibitione: & quod vox ἐπιπασσομένοις, forinsecus admotis magis competit.

IN CAPVT CENTESIMVMVNDECIMVM.

Ibid.lit.D. *Aut usque ad cauitatis supercilium delatus.* Græcè falsò legitur pro ὀφρύος voce, vox ὀσφύος. Est autem ὀφρὺς supercilium & margo cauitatis eius in quam os insertum, cum altero osse articulum constituit.

IN CAPVT CENTESIMVMDVODECIMVM.

Ibid.lit.E. *Sic igitur dicit Hippocrates.* Hic locus ad verbum transcriptus est ex Hippocratis lib. de articulis. Verùm in multis locis corrupta est Pauli lectio, quam vt quis ex vera & recta Hippocratis lectione emendet, facilè est in tanta exemplarium extantium copia. Nos Hippocratis lectionem sequuti ipsam expressimus, & trãslationem Hippocratis nostram, velut in nostra totius Hippocratis cõuersione habetur, etiam huc adscripsimus.

IN CAPVT CENTESIMVM DECIMVMQVINTVM.

Col.604.lit.H. *Hæc autem sani cubiti gibbi inspectio maximè declarat.* Græcè sic, ταῦτα δὲ μάλιστα ἡ τοῦ ὑγιαίνοντος ἀγκῶνος ἔλεγχει πάθησις. Non videtur autẽ de sano, πάθησις (id est affectio ac passio) dici posse: quum sani ad affectum collatio se iuxta contrariorum rationem exhibeat. Quare visum est quibusdam μάθησις legendum esse, vt hac voce consideratio ac inspectio accipiatur. Verùm (nisi penitus fallor) legenda est hoc loco vox ἄθρησις, quæ propriè inspectionem significat: quanquam & παράθεσις vox commodam huic loco significationem exhibeat, & siquis sententiam habeat, huic de voce non magnopere laborandum esse videatur.

IN CAPVT CENTESIMVM DECIMVMSEPTIMVM.

Col.605.lit.F. *Et quidam decepti, unius uerticuli multum emoti magnam emotionem esse putant: quum tamen magna emotio non rotundam, sed angularem faciat spinæ flexionem.* Græca lectio huius loci corrupta in hunc modum restituenda est: καὶ νομίζουσί τινες ἀπατώμενοι ἑνὸς ἐπὶ πολὺ παρεστραμμένου σπονδύλου, μεγάλην εἶναι παρέξοδον, καὶ τοι μεγάλη παρατροπὴ οὐ περιφερῆ, γωνιώδη δὲ ποιεῖται τὴν τῆς ῥάχεως κάμψιν.

Col.606.lit.C. *Quidam uerò per appellatos asellos extensionem faciunt. Sunt autem aselli hi, axes qui in erecto statuto ligno uertuntur.* Quos hîc describit axes, Græcis ἄξονες appellantur, & ὀνίσκοι quoque, id est aselli. Germani Latinam vocem fere exprimunt. vocant enim aspel aut haspel, instrumentum vulgò notissimum, sed quod tamen variis modis paratur, prout res magna est quam per illud efficere conamur. Hippocrates tria instrumenta esse dicit fortissima ex omnibus quæ homines machinati sunt, aselli circunductionem, per vectes commotionem, & cuneorum vsum. Asellorum generis sunt etiam instrumẽta ac machinæ illæ quibus in maritimis & magnorũ fluuiorum portibus, ad magna onera è nauibus subleuanda vtuntur. Vitruuius appellauit grues, & γέρανοι quoque in Græcis vocantur, & vulgus item Cranich appellat, ob colli (arbitror) in longum extentam prominentiam. At verò gruina deligatio, quam Paulus suprà cap.99. γερανίδα ἐπίδεσιν appellauit, à volatus gruum ordine dicta videtur. Hunc enim refert, dum humerum, scapulas, ac pectus cõprehẽdit, & literam Υψιλὸν repræsentat, quæ & ipsa ex gruum volatu reperta est per Palameden, vt Philostratus in Heroicis testatur. Vnde & illud Martialis est,

Turbabis versus, nec littera tota volabit,
Vnam perdideris si Palamedis auem.

Ibid.lit.E. *Et postea tabulæ moderatæ alteram extremitatem in parietis rimam immittimus. altera uerò gibbositatem deorsum deprimimus.* In Græcis codicibus hoc loco tota periodus excidit. Sic enim legitur, κἄπειτα σανίδος συμμέτρου τὸ ἕτερον πέρας ἐπὶ τὰ κάτω πιεζομένου. Restituenda est itaque lectio in integrum ex Hippocrate hoc modo: κἄπειτα σανίδος συμμέτρου τὸ ἕτερον πέρας εἰς τὴν τοῦ τοίχου γλυφὴν ἐμβαλουμένου, τῷ δὲ ἑτέρῳ τὸ κύφωμα ἐπὶ τὰ κάτω πιεζομένου.

IN CAPVT CENTESIMVM DECIMVMOCTAVVM.

Col.607.lit.B. *In his desperata est curatio, callo membro iam obducto.* Græcè sic, ἄπορος ἡ θεραπεία φθάσαντος ἤδη κυκλωθῆναι τοῦ κώλου. Sed falsó. Nam pro κυκλωθῆναι legi debet τυλωθῆναι, exigente id sententia, id est callo obducto, velut cõuerti. Et mox vitiosa vox περίφερσι legitur, nihil significans, pro qua reponenda est vox περιφόρησιν, id est circunductionem, id quod declarat participium περιφέροντες, quòd paulo pòst sequitur. Et paulo pòst falsò legitur, ἐπὶ τὸν ὦμον ἀναγομένη ἔμπροσθεν διὰ τοῦ βουβῶνος καὶ τῆς κλειδὸς ὄπισθεν δὲ διὰ τοῦ αἰωπάτου, &c. Legendum enim est, ἐπὶ τὸν ὦμον: & pro τοῦ αἰωπάτου legendum est τοῦ μεταφρένου. Et mox ἐκβολῆς vox falsò legitur pro ἐμβολῆς. Et vbi postea conuerti, Vt dum homo extẽditur, lignum hoc inter femoris caput & interfœmineum interueniat: Græca lectio sic habet, ὥστε ὑπὸ τούτου κατατεινομένου τοῦ ἀνθρώπου τὸ τὸ ξύλον μεταξὺ φθάσαι τοῦ περιτοναίου, &c. Sed redundant voces ὑπὸ τούτου delendæ, & pro τοῦ τὸ ξύλον, legẽdum est, τοῦτο τὸ ξύλον, &c. Et rursus, Hoc autem continget si paululum infrà summa, &c. Græcè corruptè legitur τοῦ ἢ τὰ μικρῷ κατωτέρω τῶν ἄκρων, &c. Legi enim debet, τοῦτο δ' εἴη ἐὰν μικρῷ κατωτέρω, &c. Et mox, Dum autem fit extensio aut pastillus, velut antea in gibbositate diximus, aut aliquo alio instrumento: in Græcis hoc postremum, Aut aliquo alio instrumento, in totum deest, necessariò adscribendum, ἢ διά τινος ἄλλου. Et rursus, Ita vt læsum crus duobus digitis amplius quàm alterum sit extentum: Græcè legitur falsò, ἐντεταμένου τοῦ πεπονθότος ὑπὸ τῶν στέρνων ὡς δύο δακτύλοις. Legendum est autem sic, ἐντεταμένου τοῦ πεπονθότος σκέλους ὑπὲρ τοῦ ἑτέρου ὡς δύο δακτύλοις. Hippocrates enim sic habet, τὸ δὲ σκέλος τὸ σιναρὸν τετάσθαι χρὴ ὡς δύο δακτύλοις μᾶλλον τοῦ ἑτέρου. Paulus enim non ad verbum ex Hippocrate transcripsit, sed pro sua commoditate sententiam eius retulit. Et mox, Læsum femur apprehẽdat qua crassius est: Græcè legitur, τὸν πεπονθότα μηρὸν κατὰ τὸ βραχύτατον, sed falsó. debet enim, κατὰ τὸ παχύτατον legi. Sic enim etiam superius dixit, τὸν πεπονθότα μηρὸν κατὰ τὸ παχύτερον αὐτοῦ, &c. id est affectum femur crassiore sui parte, &c. Et paulo pòst, pro voce falsa ἐγγεγυμνωμένων, legẽdum est ἐγγεγλυμμένων, & coniunctio καὶ ante vocem ὑπηρέτου inserenda. Reliqua ex translatione nostra emendentur.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI Dolabellarum in Paulum AEginetam liber septimus.

IN CAPVT TERTIVM.

RECENSENTVR hoc capite simplicium medicamentorum facultates, ex ordine literarum Græcarum, quem etiam Galenus sequutus est, & nec nos mutare voluimus. Sub litera itaque ἄλφα, Ægyrus (id est populus nigra) legitur, tertio quidē ordine calefacit, sed in Græcis falsò habetur, κατὰ τὴν α. τάξιν, id est ordine primo. Quòd autem γ' legi debeat pro α', ex Galeno patet, qui apertis verbis, ἐκ τῆς τρίτης ἀποστάσεως esse dicit: ita etiam Aëtius lib. 1. habet.

Col. 612. lit. E. *Quod uerò reliquum est, adstringendo compingit.* Hoc de sale legitur, sed corruptè habēt exemplaria Græca, τὸ δὲ ὑπὸ συνάγουσι τῇ στύψει. Legendum est enim, τὸ δὲ λοιπὸν συνάγουσι τῇ στύψει.

Col. 613. lit. G. *Amylum ex tritico fit puro.* Modus præparandi amylum non satis integrè à Paulo trāscriptus est ex Dioscoride, & contigit ipsi id quod ille dixit, Breuis esse laboro, obscurus fio. Neque enim ex ipsius verbis parādi modum assequi possis, & tamen non excidisse, sed vltro relicta esse apparet ab ipso Paulo, quæ huc commoda essent. Quod tamen legitur, διηθήσαντας τὸ ὕδωρ ἐπιχέαντας χωρίσαι τὸ πίτυρον, &c. palàm mancum est, & sic explendum, διηθήσαντας τὸ ὕδωρ, καὶ ἄλλο πάλιν ἐπιχέοντας, χωρίσαι τὸ πίτυρον, &c.

Col. 615. lit. C. *Vsta uerò ad cicatricem perducit cum rosaceo cerato.* Sic Aldinus codex habet de fuligine, ἀπουλοῖ δὲ καὶ τὰ καύματα σὺν ῥοδίνῃ κηρωτῇ: & meo iudicio rectè, quum rosaceum ceratum alioqui ad ambusta faciat. Dioscorides tamen κατάγματα habet, vt fortè rectius κατακαύματα legatur. At alii τραύματα legere malunt, quos suo iudicio vti permitto.

Col. 618. lit. E. *Gordylion, quod alij Seseli uocant.* Dioscorides non gordylion, sed tordylion appellat, & alios seseli creticum appellare dicit. Et ipse quoque Paulus suprà libri tertii capite vicesimoquinto, tordylium appellauit. Quare Tordylion omnino vocari putarem, si non hic ex ordine literarum sub litera γ relatum esset, vt vtraque appellatio recta esse videatur.

Ibidem lit. G. *Daucus, qui & staphilinus dicitur.* Huius loci lectio manca est in Paulo. Quomodo enim syluestris dauci seminis mentionem faceret, satiui semine præterito. Sic ergo ex Galeno & Aëtio Græca Pauli lectio restituatur, quemadmodum etiam conuertimus, δαῦκος, ὁ καὶ σταφυλῖνος, διττός ἐστιν. ἥμερος, οὗ περ ἡ ῥίζα φυσώδης τέ ἐστι καὶ ἀφροδισιαστική. καὶ τὸ σπέρμα δὲ τοῦ ἡμέρου ἔχει καὶ αὐτὸ παροξυντικόν τι εἰς τὰ ἀφροδίσια· τὸ δὲ τοῦ ἀγρίου, &c.

Col. 620. lit. A. *Elateriū, &c. est secundi ordinis.* Id est δευτέρας τάξεως: in Græcis tamē δεύτερον vox falsò pro δευτέρας legitur. Et mox, Si cum lacte in ipsis infundatur, conuerti, quod lego ex Dioscoride, μετὰ γάλακτος ἐγχεόμενον. Pauli tamen exemplaria habent ἐγχριόμενον, id est si illinatur, quod ferri possit siquis leuem penitus ex naribus euacuationem, ipsius illitione facere velit.

Col. 621. lit. G. *Sed & galli antiqui cum sale plurimum cocti iusculum aluum subducit: at gallinæ uice uersa sistit.* Hæc verba sub voce zomos leguntur in Græcis sic, καὶ ὁ τοῦ παλαιοῦ δὲ ἀλεκτρυόνος σὺν ἁλσὶν ἐπὶ πλεῖστον ἑψηθέντος ὑπακτικὸς γίνεται. ὁ δὲ τῆς ἀλεκτορίδος τοὐναντίον ἐπικρατητικός. Ex quibus verbis apparet Paulum vocem ἐπικρατητικὸν palàm voci ὑπακτικὸν opposuisse, vt qui prius iusculum aluum subducendi, posterius eandem sistendi vim habere asserat, & hoc ex Galeni libro secundo simplicium medicamentorum vnde hæc transcripsit, & vbi sic legitur, ὁ γε μὴν τῶν ἀλεκτορίδων ἁπλοῦς ζωμὸς ἐπικρατητικῆς ἐστι δυνάμεως, ὥσπερ ὁ τῶν παλαιῶν ἀλεκτρυόνων ὑπακτικός. ἕψειν δὲ αὐτοὺς χρὴ μεθ' ἁλῶν ἐπὶ πλεῖστον. Quanquam Galeni locus non hanc quam Paulus intellexit, contrarietatem inducat, & ἐπικρατικῆς legendum esse pro ἐπικρατητικῆς voce suspicer, vt contemperandi vim accipiamus, quam Dioscorides apertis verbis gallinæ iusculo attribuit, ὁ δὲ ζωμὸς τῆς ἀλεκτορίδος, inquit, μάλιστα δίδοται ἐπικράσεως χάριν τῶν φαυλοτήτων, καὶ ἐπὶ τῶν στόμαχον πυρουμένων, λιτῶς σκευασθείς. id est contemperandi humores gratia, & in stomachi ardore. Si itaque Dioscoridis sententia recta est, sicut rectissimam esse censeo, apud Galenum ἐπικρατικῆς, vel ἐπικεραστικῆς vox legi debet, & non ἐπικρατητικῆς: id quod quum Paulus non satis animaduerteret, ἐπικρατητικὸς dixit, & τοὐναντίον de suo adiecit, vt omnino contrarietatem horum iusculorum induceret, quam tamen (vt dixi) Galeni lectio non cogit. Possit itaque etiam Pauli locus iuxta Dioscoridis sententiam, & Galeni lectionem (velut dixi) emendandam, legi ac emendari, in hunc modum, ὁ δὲ τῆς ἀλεκτορίδος ἐπικρατικός. Sed nolui in præsens id facere, sicut neque id in Galeno tum Græco tum Latino feci, sed reliqui, contentus & hîc de his locis admonuisse, quum etiam his longè plura in commentariis medicis prodiderim, & libro secundo emblemate quadragesimo in Dioscoridem adduxerim.

Col. 623. lit. A. *Ios (id est ærugo) acrem qualitatem gustantibus exhibet, discutitque, ac tollit, & consumit, &c.* In Græcis legitur διαφορητικός τε καὶ καθαιρετικὸς καὶ τμητικός. pro τμητικὸς itaque legendum est τηκτικὸς, quòd verti consumit. Ita enim legendum videtur, nisi quis σηπτικὸς malit, non longè diuersa significatione. Sed & in Galeno & in Aëtio, hoc loco falsò συπτικὸς legitur.

Ibidem lit. G. *Cadmiæ ambæ siccant. Sed botryitis (id est racemosa) tenuiorum partium est: placitis crassiorum.* In Græcis exemplaribus voces transpositæ sunt. legitur enim, ἀλλ' ἡ μὲν βοτρυΐτης παχυμερεστέρα, λεπτομερεστέρα δὲ ἡ πλακῖτις ἐστί. Legēdum est autem, ἀλλ' ἡ μὲν βοτρυΐτης λεπτομερεστέρα, παχυμερεστέρα δὲ ἡ πλακῖτις ἐστί. Sic enim Galenus lib. 9. habet, qui etiam hoc addit, quòd botryitis in altioribus fornacum partibus reperiatur collecta, vtpote leuior, placitis verò in humilioribus, velut quæ grauior existat. Et mox quod conuerti, Nam in durioribus, efficacioribus opus est medicamentibus, in Græcis falsò σωμάτων legitur pro φαρμάκων.

Col. 625. lit. F. *Acida propter secandi uim, pituitosis & excrementosis stomachis conueniunt.* De cerasiis hæc dicit. Sed in Græcis, φλεγματικοῖς καὶ φλεγματώδεσι στομάχοις falsò legitur, pro φλεγματικοῖς καὶ περιττωματικοῖς στομάχοις, velut Galenus habet. Et mox consequenter vbi de siliquis agit, ψυκτικῆς vox falsò habetur pro στυπτικῆς, vt Galenus & Aëtius habent.

Col. 627. lit. H. *Non in terra nascens, sed in cœnosa maris parte.* De corallio ita conuerti verba quæ in Græcis sic leguntur, οὐκ ἐν χέρσῳ φυόμενον, ἀλλ' ἐν τῷ πέλματι τῆς θαλάσσης. Non autem puto legēdum πέλματι, vt velut de pediculo, aut planta, aut alto maris accipiatur, sed πήλματι, vt cœnosam partem intelligamus.

Col. 628. lit. B. *Coronopodis radix etiam ipsa cœliacis commoda esse, in cibo accepta creditur.* Græca exemplaria habent κωλικοῖς ὠφελεῖν. Sed Dioscorides, Galenus & Aëtius palàm κοιλιακοῖς habent: quomodo etiam legendum esse, ex eo clarū fit quòd radicem eius στυπτικὴν (id est adstringentem) Dioscorides dixit. At hic error non librarii est, ex similitudine vocum decepti, sed ipsius authoris Pauli: qui quum alaudam colicis opitulari antea scripsisset, mox subiunxit, κορωνόποδος ἡ ῥίζα καὶ αὐτὴ πεπίστευται κωλικοῖς ὠφελεῖν ἐσθιομένη.

Ibidem lit.F. *Acre guſtantibus eſt & uehementer utentibus.* Ita legendum eſt de cratæogoni ſemine, ex Galeno. Nam ψυχρὸς falſò pro σφοδρῶς poſuit quis, & χρωμένοις vocem reiecit, vt libri tertii emblemate centeſimo viceſimoſexto in Dioſcoridem notauimus.

Col.629.lit.A. *Et alopeciis affrictum citius quàm alcyoniũ pilos producit.* Hoc de cæpa dixit, ſed Græca lectio corrupta eſt hoc modo, καὶ ἀλωπεκίας θᾶττον ἀλκυονίου παρορμᾷ τὰς τρίχας. Legendum autem ſic, καὶ ἀλωπεκίας παρατριβόμενον, θᾶττον ἀλκυονίου, &c. Ex Galeno & Aëtio.

Ibid.lit.A. *Cyamos (id eſt faba) non multum à medio temperamento abeſt, tum perfrigerando, tum calefaciendo.* Græcè ſic, κύαμος οὐ πολὺ τῆς μέσης ἀφέστηκε κράσεως, κατά τε τὸ ψύχειν καὶ ξηραίνειν. Et ſic habet quoque Galenus, vnde Paulum tranſcripſiſſe apparet, κύαμος καθ' ἑκάτερα τῆς μέσης κράσεώς ἐστιν ἐγγυτάτω, κατά τε τὸ ξηραίνειν καὶ κατὰ τὸ ψύχειν. Et Aëtius ſimiliter, κύαμος κατὰ τὸ ψύχειν καὶ ξηραίνειν τῆς μέσης ἐστὶν ἐγγυτάτω κράσεως. Ab his itaque tribus attribuitur fabis medium temperamentũ, tum perfrigerando, tum ſiccando. Nec immeritò in dubium venit, quod ſit medium temperamentum quod faba habeat, tum perfrigerando tum ſiccando, quum medium videatur inter oppoſita ac contraria interuenire, & id ſit quod ab vtriſque extremis æqualiter diſtet. Quum igitur inter frigidum & ſiccum non ſit contrarietas, quomodo medium temperamentum inter ipſa eſſe poteſt? Mihi ſanè videtur pro ξηραίνειν legendum eſſe θερμαίνειν, vt inter calefaciendi & frigefaciendi vim, medium habere temperamẽtum fabam accipiamus, vt neque calida neque frigida ſit cenſenda, velut Dioſcorides dixit, κύαμος μέσος θερμοῦ καὶ ψυχροῦ ἐστί. Et poteſt vox ξηραίνειν per incogitantiam tranſcribentis in Galenum irrepſiſſe, atque ita de Galeno, per Paulum & Aëtium non ſatis animaduertentes, tranſſumpta eſſe. Poſſet tamen Galeni verborum ſententia ita accipienda eſſe videri, quòd in omnibus quatuor qualitatibus medium temperamentum faba obtineat, ita vt in ſiccando ac humectando, calefaciendo item ac frigefaciendo media ſit: & ad τὸ ξηραίνειν, contrarium eius τὸ ὑγραίνειν, & ad ψύχειν, ipſius contrarium τὸ θερμαίνειν adintelligatur. Sed non videntur Aëtius & Paulus hanc ſententiam ſuis verbis exprimere. Et in ſiccando ac humectando differentia variat, prout recentes ſunt & virides fabæ, aut contrà veteres ac reſiccatæ, quum medium illud temperamentum inter caliditatem ac frigiditatem ipſis ſit perpetuum. Huc accedit quòd Galenus paulo pòſt, fabam ἀλύπως ξηραίνειν dicit, id quod indicio eſt, non medium habere inter ſiccandum & humectandum temperamentum, ſed à medio ad primum ſiccandi ordinem progreſſum, vt intelligamus iam ratiocinando, fabam in primo ordine ſiccandi vi præditam eſſe. Atque hæc mea de hoc loco coniectura tãdiu valeat donec quis meliora producat. Porro admonet me hîc de faba locus, vt Ciceronis libro primo ad Atticum epiſtolæ decimætertiæ locum emendem ex coniectura atque ingenii arbitrio, vbi fabam mimum nulla ſignificatione legitur, pro fabulam omnium. Quia verò eodem loco vox alia corrupta habetur ἐλαφιτέον, pro qua aliqui floccifacteon nulla Latinæ formationis habita ratione legendum cenſent: aliqui ridiculè illum exponunt, fugiendum more ceruorũ: ego totum Ciceronis locum integrum adſcribam, Sed heus tu, vidéſne conſulatum illum noſtrum, quem Curio antea ἀποθέωσιν vocabat, ſi hic factus erit, fabulam omnium futurum? Quare (vt opinor) φιλοσοφητέον, id quod tu facis, & iſtos conſulatus ἀλαβητέον.

Col.630.lit.C. *Adeo ut quum aqua mulſa pota trium drachmarum pondere, interna expurget.* Græca exemplaria πινομένη τριῶν μέγεθος habent. deeſt itaque vox δραχμῶν, & pro μέγεθος legendum eſt πλῆθος. Sic enim habet & Galenus & Aëtius. Locus eſt de cyclamino.

Ibid.lit.E. *Libanotus (id eſt thus) &c. Fuligo thuris calefacit ac ſiccat in tertio abſceſſu.* Hoc loco & in Paulo & in Galeno falſò legitur, ὁ δὲ θάλλος αὐτοῦ θερμαίνει καὶ ξηραίνει. Non enim de ramo aut ſurculo thuris loquuntur, ſed fuligine, quæ αἴθαλος & αἰθάλη, itémque λιγνὺς appellatur. Quare in vtroque legendum eſt ὁ δὲ αἴθαλος.

Col.631.lit.E. *Noſſe uerò hoc conuenit quòd mercurialis ſemen eminentiis corporis præter naturam affrictum, ipſas abolere compertum eſt. Has autem eminentias uulgò Narphia uocant.* Quæ ſint hæ eminentiæ, & an Narphia (velut Pauli exemplaria habent) aut Carphia (velut Aëtius libro primo De mercuriali tradit) vulgò appellentur, non ſatis conſtat. Aëtii verba hæc ſunt, καὶ ταύτης τὸ σπέρμα οὕτω ξηρανθὲν διδάσκει ἡ πεῖρα, τὰ παρὰ τοῖς ἰδιώταις ὀνομαζόμενα ἐν τῷ σώματι καρφία ἐξαφανίζειν, ἐπειδάν τις αὐτὰ τῷ σπέρματι ἐπιμελέστερον ἀναπείθῃ. Videntur autem alter ab altero tranſſumpſiſſe, aut vterque à quodam tertio, qui noluerit Græca appellatione vti, ſed vulgari, & alicuius gentis barbara (vt puto) vt res ipſa myſterii ſpeciẽ præferret, & non omnibus pateret. Suſpicor tamen de cicatricum eminentiis ipſos loqui, quas οὐλὰς dicere inuiderunt. certè cicatricum apud Germanos appellatio, ναρφίων vocem penitus refert.

Ibid.lit.F. *Et ſi intra corpus ſumatur, ſecat & attenuat craſſos ac uiſcoſos humores plus quàm ſal.* Hoc de nitro ſiue litro dicit, quod antea in medio eſſe facultatis aphronitri ac ſalis dixit, & nunc plus quàm ſalem ſecare & attenuare craſſos ac viſcoſos humores teſtatur. Sed in Græcis falſò legitur, πλέον τῶν ἄλλων. Non enim plus quàm alia quæ nulla relata ſunt, ſed plus quàm ſal hoc facit. Legendum enim πλέον τῶν ἁλῶν. Quòd autem tria ſint medicamenta diuerſa, quorum primum litrum ſiue nitrum appelletur, alterum nitri ſiue litri ſpuma, & Græcè ſoluta compoſitione, νίτρου ἢ λίτρου ἀφρός, & tertium compoſita voce aphrolitrum ſiue aphronitrũ, in cõmentariis medicis declarauimus. At de chalaſtræo nitro mentionem facit etiam Plinius, in quo tamen chalaſtricum legitur, & Plutarchus in præceptis ſalubribus.

Col.632.lit.C. *Mameras uelut radicula quædam eſt herbæ, &c.* Quæ ſit hodie aut illo tempore fuerit radicula Mameras, non conſtat: Dioſcorides & Galenus, & veteres non meminerunt. Mentionem eius fecit etiam ſuprà lib.3.cap.22. Paulus ad cicatrices & albugines oculorum. Aëtius item lib.12.cap.44. ad diuites podagricos velut mirabile medicamentum præſcribit, mameram aqua maceratam, deinde tritam ac illitam.

Ibidem lit.D. *Melan (id eſt atramentum) Indicum (ut Dioſcorides dicit) ex his eſt quæ leuiter frigefaciunt, & rumpunt inflammationes ac tumores laxos.* Hic locus eſt apud Dioſcoridem lib.5. ſed συφόντων falſò legitur illic pro ψυχόντων, velut rectè habet Paulus. ψυχόντων enim vox peculiariter ad φλεγμονὰς refertur, ſicut ῥησσόντων ad οἰδήματα. Quare ex Paulo Dioſcoridis lectio, & non viciſſim Pauli ex Dioſcoride emendanda eſt, niſi quis corrumpere magis quàm emendare velit.

Col.633.lit.A. *At quod oblongiorem calicem habet, & aliàs contractiorem, &c.* De papaueris ſylueſtris altera ſpecie hæc verba habet, Græcè in hunc modum, ἡ δὲ τὴν κωδίαν ἐπιμηκεστέραν ἔχουσα καὶ αὐαυξεστέραν, &c. Atque hæc ex Galeno, apud quẽ ſic legitur, ἡ δὲ ἐπιμηκεστέραν μὲν ταύτης, ὅλη δὲ αὐξανεστέρα καὶ αὐχμηροτέρα, &c. Falſò tamẽ legitur in Galeno vox αὐξανεστέρα, pro αὐαυξεστέρα. Dicit enim hanc, calicem quidem habere oblongiorem, verùm ipſam totam eſſe contractiorem & ſqualidiorem, & vox αὐχμηροτέρα declarat legendum eſſe αὐαυξεστέρα.

Ibid.lit.G. *Myagros, quàm alij uocant melampyron, &c.* Hoc loco primùm falſò legitur in Græcis codicibus μελάμπυρον pro vero μελάμπυρον, vt ex Dioſcoride patet, ſi tamen eius lectio recta eſt. deinde ordo conturbatus eſt, & primùm habetur myagri ſemẽ: & interpoſitis mitulis, ſequitur μύαρος, οἱ δὲ μελάμπυρον, &c. quaſi myaros alia herba ſit ab ea quæ ſemẽ illud de quo primùm dixit, producit. Reſtituatur itaque ordo Græcæ lectionis iuxta meam tranſlationem, & ne putetur alia eſſe herba quæ myaros appelletur: ſed myagron eſſe, ac appellari herbam pinguem, quæ & ſemen pingue producat, eius vſus ambo qui à Paulo præſcribitur, ſed iuxta Dioſcoridis traditionem.

Col.635.lit.F. *Opium in tractatione de papauere dictum eſt.* Hoc loco in Græcis exemplaribus vox ὄπιον ſola habetur. Deſunt autem verba, ἐν τῷ περὶ τῶν μηκώνων εἴρηται. Nam ſuprà de papauere mentionem eius fecit.

Col.636.lit.A. *Oſiris, ex qua ſcopas faciunt, &c.* Græcè ſic legitur, ὄσιρις, ἐξ ἧς τὰ κορήματα γίνεται. Et ſic habet quoque Galenus, ſic etiam Aëtius. Quid autẽ ſint κορήματα quæ ex Oſiride fiunt, non ſatis conſtat: alii medicamẽta ad exterendam

leuigandámque cutem, κορημάτων voce accipiunt, alii pupillaria medicamenta, alii ſmegmata ſimpliciter, Plinium in hoc ſequuti, qui dixit, Smegmata mulieribus faciunt ex his: loquitur autem de Oſiridis ramulis. Nec ſatis etiam conſtat an linaria herba hodie vulgò appellata ſit ea quæ illis authoribus dicta eſt oſiris, etiamſi multi ſint in hac ſentẽtia. Ego verò κορήματα, neque ἀπὸ τῶν κορῶν (id eſt à pupillis) dicta puto, neque vlla medicamẽta aut ſmegmata ea voce accipio, ſed nomen verbale vt appellant, eſſe iudico, ductum à verbo κορεῖν, quod verrere ac purgare ſignificat: accipióque per κορήματα, ſcopas ac verricula extersoria, qualia etiam hodiéque in vſu ſunt ad veſtimenta purganda. Nec de Plinii lectione ſtudioſos celare volo, eſſe apud me manuſcriptum vetuſtiſſimum exemplar, quod non Smegmata vocem habet, ſed Megmata, ita vt etiam non tam clarum ſit Megmatáne an magmata ſit legendum: vt fortaſſis Plinius, Magmata mulieribus faciunt ex his, ſcripſerit, & poſtea Magmata genuina Plinii vox in ſmegmata tranſierit. Sunt autem μάγματα eadẽ forma ac ſignificatione, à verbo μάττειν, quod extergere ac mundare ſignificat, dicta qua κορήματα ἀπὸ τοῦ κορεῖν. Et ſint etiam hæc ex coniecturæ facultate.

Ibid. lit. G. *Periclymeni folia & ſemen, &c.* Græcum exemplar hîc corruptum eſt. poteſt autem ex Dioſcoride reſtitui vera lectio, quam ego expreſſi, vt in hunc modum legatur, ὥστε τὸ οὖρον ἐκκρίνειν πόσιμα ἄχρι ἐξ ἡμερῶν· πόσιμα δὲ ἄχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν, ὠφελεῖ τοὺς σπληνώδεις καὶ δυσπνοϊκούς.

Col. 637. lit. G. *Et maculas faciei cum ipſo extergunt.* De polygonato hoc dicitur: legitur tamen falſò πίλους pro σπίλους.

Col. 638. lit. A. *Pompholyx citra mordacitatem ſiccat, ut cancroſis ulceribus, aliiſque malignis opituletur.* Hoc loco Græca exemplaria falſò habent, τοῖς σαρκώδεσι τῶν ἑλκῶν. Verùm non carnoſis vlceribus, ſed cancroſis legendum eſſe, ex eo patet, quòd ſubiicit, καὶ τοῖς ἄλλοις κακοήθεσι, quo ſignificat etiam prægreſſa cancroſa, malignorum generis eſſe. Talia verò non ſunt carnoſa. Quare legendum eſt τοῖς καρκινώδεσι τῶν ἑλκῶν. Nam & Galenus & Aëtius hoc habent quòd pompholyx εἰς τὰ καρκινώδη ἕλκη commodet.

Col. 639. lit. A. *Larix quoque huiuſmodi eſt.* In Græcis deeſt vox τοιαύτη, vt legatur, καὶ ἡ λάριξ ἐστὶ τοιαύτη. Eſt hoc in reſinis.

Ibid. lit. C. *Abũde autem adſtringit & ſiccat ordine tertio, frigefacit ſecundo.* Græca exemplaria ſic, ſed falſo, καὶ ξηραντικοῦ ἐκ τῆς τρίτης τάξεως, ῥυπτικοῦ δὲ τῆς δευτέρας. pro ῥυπτικοῦ enim legendum eſt ψυκτικοῦ. Nulli enim traditi ſunt ſecundarum qualitatum gradus ſiue ordines, ſed primarum ordines quatuor Paulus ſuprà libri ſecũdi capite ſecũdo ex Galeno propoſuit. Sed & Galenus apertè dicit Rhoem eſſe pharmacum ξηραντικὸν μὲν ἐκ τῆς τρίτης τάξεως, ψυκτικὸν δὲ ἐκ τῆς δευτέρας. Ita etiam Aëtius. Atque hæc etiamſi parua videantur, neutiquam tamen prætereunda ſunt.

Ibid. lit. E. *Cæterum in libro De theriaca dicit Galenus, Trifolium quæ hyacyntho ſimilis eſt, &c.* Hic locus eſt in libro De theriaca ad Piſonem, ex quo etiam Pauli lectio declaratur, vt melius intelligi ac emẽdari poſſit. Falſò enim legitur in Paulo, τοῦ ἀέρος ἐγκύμονα, pro τοῦ ἔαρος ἐγκύμονα. Non enim de prægnante aut inturgeſcente ex aere loquitur, ſed de prægnante veris tempore. Et poſtea pro ὑγιεῖ δὲ τὸ ποτὸν προσφερόμενον, legendum eſt, ὑγιεῖ δὲ τόπῳ προσφερόμενον. Non enim in potu exhibendum eſt: ſed ſi ad ſanum locum in homine non morſo adhibeatur, inquit Galenus, ſimilem affectionem efficit, &c. Hæc in ſatyrio habentur.

Col. 640. lit. E. *Siſari radix cocta ſtomacho commodat, &c.* Hoc loco in Græcis exemplaribus duarum herbarum ſiſari ac ſiſymbrii tractatio, in vnam coaluit. Sunt enim duo ſiſymbria, quorum prioris vires ſiſaro coaluerũt: poſterius autẽ etiã cardamine appellatur, & mox ſequitur. Sic ergo reſtituenda eſt Græca lectio ex Galeno, Σισάρου ἡ ῥίζα ἑφθή, εὐστόμαχός τε ἐστὶ καὶ οὐρητική, θερμὴ κατὰ τὴν δευτέραν τάξιν. σισύμβριον, λεπτομεροῦς διαφορητικῆς θερμαινούσης καὶ ξηραινούσης ἐστὶ δυνάμεως καὶ κράσεως, κατὰ τὴν τρίτην τάξιν, λεπτομερές τε ἐστὶ καὶ διαφορητικόν, ἰσχυρόν τε τὸ σπέρμα. διὸ τοῖς τε λύζουσι καὶ στροφουμένοις δίδοται σὺν οἴνῳ. Et nunc ſequitur ſiſymbrium alterum. Et huic lectioni reſpondet noſtra tranſlatio. Sed & in poſteriore ſiſymbrio falſò legitur πρώτην pro τρίτην. Quomodo enim aridum ſiſymbrium calefaceret ac ſiccaret in primo ordine: & humidum contra ſecundo ordine? quum dubium nemini eſſe poſſit, arida eadem plus ſiccare quàm vda. τρίτην ergo lege, vt etiam Galenus.

Ibid. lit. G. *Scolopendra marina cocta in oleo & illita, pilos abolet. Sed & contacta pruritum excitat.* Quod hîc dixi contacta, falſò legitur in Græcis καυθεῖσα. Non enim vſta hoc facit, ſed ipſius contactus pruritum inducit. Legendum itaque eſt ψαυσθεῖσα, velut Dioſcorides habet.

Col. 643. lit. F. *Extincta uerò urit quidem ſtatim, ſed poſt dies non amplius. Contrahit tamen, & conſumit carnes.* De calce hæc dicit. Sed illud Poſt dies non amplius, declarat Galenus & Aëtius ſic, quòd poſt diem vnum atque alterum minus vrat ac cruſtam minus inducat. Verùm poſt tempus, cruſtam omnino non efficiat, calefaciat tamen adhuc, & carnes cõſumat. Quod igitur Paulus contrahit dixit, hoc eſt συντείνει, hoc illi θερμαίνει (id eſt calefacit) dixerunt. Nec mox, quia illi θερμαίνει habent, etiam in Paulo mutanda lectio eſt, & θερμαίνει ſubſtituendum pro συντείνει. Commodiſſimè enim & de induſtria hoc verbo Paulus vſus eſt, quod inter cætera ſignificat contraho, ita vt propè ſequatur conſumptio. Porro mox explenda eſt lectio ex Gal. & Aëtio hoc modo, εἰ δὲ πλυθείη, ἄδηκτος γίνεται ὕδατι πολλάκις πλυθεῖσα· διαφορητικὴ δὲ ἱκανῶς γίνεται θαλάσσῃ πλυθεῖσα. At paulo pòſt totum caput de trifolio elapſum reſtituimus.

Col. 644. lit. E. *Ex tertio frigefacientium ordine eſt.* De hyoſcyamo hoc dicit: ſed deſunt in Græcis codicibus voces τῶν ψυχόντων, reſtituendæ ex Galeno & Aëtio ſic, ἐκ τῆς τρίτης ὢν τάξεως τῶν ψυχόντων. Mox etiam de hyperico deſunt voces, τὰ πλαδαρὰ καὶ σηπεδονώδη, poſt vocem ἐπιπαττόμενα, & non (vt exemplaria habent) ἐπιπλαττόμενα, & ante vocem ἑλκῶν inſerendæ ex iiſdem authoribus.

Col. 645. lit. B. *Nimirum ut quæ tenuium partium quid habeat, inſupérque calidum.* Hæc verba in Græcis corruptè leguntur, reſtituendáque ſunt ex Galeno in hunc modum, ὡς ἐχούσης τι λεπτομερές, ἔτι δὲ καὶ θερμόν. Habentur autem de phalaride ſub litera φ.

Ibid. lit. G. *Si uerò lotum ſit, teneris corporibus magis commodat.* De ære vſto hæc leguntur, ſed Aldinus codex ſic habet, εἰ δὲ πλυθείη, τοῖς ἁπλοῖς χρησιμώτερός ἐστι. Baſilienſe verò ſic, εἰ δὲ πλυθείη τοῦ ἁπλοῦ του χρησιμώτερός ἐστι. Nec deſunt qui adhuc plura ex Galeno aſſuenda putent. Sed non eſt neceſſe, & integra eſt ſententia, ſi modò ἁπαλοῖς pro ἁπλοῖς legatur.

IN CAPVT QVARTVM.

Col. 647. lit. D. *Qui enim ueſperi dant, aut poſt cibum, lædunt. Corrumpit enim alimentum.* Græcè hîc legitur, διαφορεῖ γὰρ τὴν τροφὴν, id eſt digerit ſiue diſcutit alimentum. & poterat tolerari hæc ſententia, ſi de eo quod futurum erat nutrimẽtum accipiamus, vt hoc in corpus crudum adhuc & non concoctum diſtribui intelligamus. Verùm mihi magis arridet vox διαφθείρει, pro qua facilè potuit ſupponi διαφορεῖ. Et paulo pòſt in altera editione falſò legitur εὐχροιαν, in altera item falſò χρεῖαν, vbi legẽdum eſt, καὶ πολλὴν ὕλην ἀχρεῖον ἐν τῷ σώματι συλλεγόντων, id eſt multam inutilem materiam, &c. Et mox vbi de aloë rurſus tractat, & dicit, ἱκανῶς γὰρ ἐκκενοῖ, ὅλον μὲν οὐ συγκινοῦσα τὸ σῶμα. Videtur pro συγκινοῦσα legẽdum eſſe κενοῦσα, ex Aëtii lib. 3. cap. 24.

Col. 648. lit. C. *Colocynthidis medulla bilem potiſſimum uacuat, &c. de neruis ac partibus neruoſis.* Hîc etiamſi legant exemplaria vtcunque vetuſta, ἀπὸ τῶν πλευρῶν τε καὶ νευρωδῶν, id de coſtis ſiue lateribus, tamen res ipſa indicat legendum eſſe, ἀπὸ τῶν νεύρων τε καὶ νευρωδῶν, & confirmat Aëtius qui lib. 3. cap. 35. de colocynthide ſic ait, καθαίρει φλέγμα καὶ χολὴν ἐμμωξώδη, ὅθεν νεύρων καὶ νευρωδῶν σωμάτων ἐστὶ καθαρτικόν.

Col. 649. lit. A. *Tragorigani Heracleotici eadem menſura, ut pulegium euacuat: ſed ambo ſicca.* Hoc poſtremũ, Sed ambo ſicca,

Græcè legitur, ἄμφω δὲ ξηραὶ. Nec accipiendum est ambas ſiccandi vim habere. Non enim ex aliqua temperamenti qualitate, ſed totius ſubſtantiæ proprietate purgantia medicamenta euacuant. Quare hîc de ſiccandi vi non loquitur: ſed ambo ſicca & non viridia, exhibenda eſſe intelligendum eſt, quemadmodum etiam paulo pòſt de parthenio dicit, Parthenium ſimiliter ſiccum potum eadem ducit.

Ibid.lit.C. *Et coxendicum morbo laborantibus, ubi articulus ſubmucoſus aut pituitoſus fuerit.* Hæc verba leguntur ſub titulo, Quæ pituitam euacuant. Sed in Græcis vna corrupta vox totam ſententiam peruertit. Sic autem legitur, καὶ ἰσχιαδικοῖς ἐπειδὰν τὸ ἄρθρον ὑπόμυξον ἢ ἐλεφαντῶδες ᾖ. Quid hîc facit, aut ſignificet vox ἐλεφαντῶδες? Veræ autem lectionis vocem quæ pro ἐλεφαντῶδες reponenda eſt, oſtendit vox præcedens ὑπόμυξον, quæ ſimilem, aut non multum diuerſam ſignificatione vocem exigit: eam autem eſſe vocem φλεγματῶδες nemini dubium eſſe debet, quum iſchiadicorum articulus ſubmucoſus aut pituitoſus fieri ſoleat, non elephantioſus, velut falsò legitur.

Inter ea quæ aquam euacuant habetur granum cnidium cum melle coctò deuoratum. Eſt enim melle obuoluendum, vt ne in deglutiendo lædat. Quare legendum eſt καταποθεὶς, & non ποθεὶς, id eſt potus. non enim bibi, ſed deuorari debet. Sic etiam mox euphorbii drachma vna cum melle cocto deuorata habetur. Sed & eo loco πινομένη falsò pro καταπινομένη legitur: & rurſus Cneorum cum polenta voratum habetur, vbi in Græcis itidẽ καταπινόμενον legendum eſt, & non πινόμενον.

Ibid.lit.F. *Ammoniaci thymiamatis drachmæ duæ in aqua mulſa potæ aquam ducunt.* Exemplaria Græca non duas drachmas, ſed < α'. habent, quod pondus debilius eſſe videtur, & exemplaria manuſcripta < β'. habere dicuntur. Ego itaque de hoc admoneo, & liberum vſuro relinquo. Sicut etiam paulo ſuperius, ſquamæ Cypriæ drachmæ dimidiæ pondus debilius eſſe apparet, & eius item < β'. vetera exemplaria præferre dicuntur. Aëtius certè < αϛ'. id eſt ſeſquidrachmam habet.

IN CAPVT QVINTVM.

Col.650.lit.C. *Purgatorium ex malis cydoniis.* In hoc medicamento conuerti, Piperis ſemunciam, non quòd in Græcis ita legatur, ſed quòd pōdus quod legitur nimium eſſe videatur. Legitur enim πεπέρεως ℥ο ϛ'. pro ſenarii itaque numeri nota ϛ'. legendam puto notam hanc S. quæ cuiuſque ponderis ac menſuræ cui adiicitur, medietatem ac dimidium ſignificat, vt hoc loco πεπέρεως ℥ο S. piperis vnciæ dimidium ſignificet. Aëtius lib.3.cap.92. piperis & zingiberis ſingulorũ drach.II. habet, quæ ſemunciæ dimidium faciunt. At ſicut nimium legitur piperis pondus, ita ſcammoniæ drachm. I. pondus, minus eſſe pro reliquorum modo videtur. Aëtius certè in reliquis idem pondus cum Paulo ſeruans, ſcammoniæ drach. VI. habet. Nihil tamen hîc mutaui, ſed ſiquis vti velit & parare, ei Aëtium magis quàm Paulum hac parte ſequendum cenſeo: ſicut etiam exhibendi modum ex Aëtio Paulo reſtituendum iudico. Aëtius enim cochlearium vnum dat, quomodo etiam in Paulo legendum eſt, nimirum δίδου κοχλιάριον α. ἢ πρὸς δύναμιν, & non vt exẽplaria habent, κοχλιάριον ℥ο α. ἢ πρὸς δύναμιν.

Ibid.lit.D. *Buccellatus purgatorius.* Hoc medicamẽtum non ſatis ſcio an integrè legatur. Aëtius certè lib.3.cap.100. amplius quiddam tradit, & de fermento addendo, & de torrendi modo. Appellatio à Latina voce buccea ſiue buccella facta eſt, quòd paruæ velut panum moles ac fruſta fierent.

Ibid.lit.E. *Poſca purgatoria & ſtomacho grata.* Græcè legitur φοῦσκα καθαρτικὴ καὶ εὐστόμαχος. Eſt autẽ vox φοῦσκα Latina facta ex poſca, quæ acetum cum aqua permixtum ſignificat, quòd Græcis vocatur ὀξύκρατον. Ex eo itaque quòd cum poſca (id eſt ἐν ὀξυκράτῳ) exhiberetur, appellationem medicamentum accepit.

Ibid.lit.F. *Datur mane cum condito, aut aqua mulſa, aut mero feruefacto.* Hæc verba de purgatoria podagrica priore legũtur in Græcis ſic, δίδοται ἕωθεν μετὰ κονδίτου, ἢ μελικράτου, ἢ ζεστακράτου. Per vocem itaque ζεστάκρατον, ego vinum meracum ferueſactum accipio, vt ſit quaſi ζεστὸν ἄκρατον. Eſt enim ἄκρατον merum non mixtum.

Col.651.lit.A. *Dantur ſcrupuli III. His uerò qui aluum ægrè ſolubilem habent, ſiliquæ XXIII. quæ faciunt omninò VII. aut propemodum VIII. obolos. Et poſt euacuationem ubi lauiſti, ex ouis & pane nutrito.* Hæc de purgatoria ex coronopodio in Græcis corrupta habentur. Primum enim δόσις ℈ η'. id eſt dantur ſcrupuli VIII. nimia eſt, id quod ſequentia declarant. Si enim octo ſcrupuli communis eſſet doſis, quomodo in his quæ aluum ægrè ſolubilem habent, quos δυσκοιλίους vocat, id pondus minuatur, & non potius augeatur, vt quos difficulter euacuare poſſis? Exhibet autem his ſiliquas XXIII. quas omninò facere dicit obolos ſeptem, aut propemodum octo. Nam iuxta ponderum rationem ad finem huius lib.7. traditam, tres ſiliquæ obolum faciunt, vt ita XXIII. ſiliquæ, octo obolos ad plenum efficerent, ſi vna adhuc ſiliqua adderetur. Quum autem octo oboli faciant ſcrupulos IIII quomodo his qui difficilius purgantur, minus & dimidiatum pondus, vtpote ſcrupuli IIII, exhibeantur, quum communis doſis ſit ſcrupulorum VIII? Ego itaque legendum puto, δόσις ℈ γ'. vt η' octonarii nota, pro ternarii numeri nota γ' ſit ſuppoſita. Deinde vox γαστέρας in totum eſt ſuperflua ac reiiciẽda, nec poſt vocem κένωσιν locanda, & pro ipſa ὀβόλους vox reſtituenda, vt ſic legatur, ἡ δόσις ℈ γ'. τοῖς δὲ δυσκοιλίοις κεράτια κγ'. ἃ ποιεῖ πάντως ζ'. ἢ ὀκτὼ σύνεγγυς ὀβόλους. καὶ μετὰ τὴν κένωσιν λούσας θρέψον ᾠὰ καὶ ἄρτον. Hanc lectionem in tranſlatione mea expreſſi: & ex hac docemur, quum in communi ſcrupuli tres aut oboli ſex, aut ſiliquæ octodecim de hoc medicamento exhibeantur, his qui ægrè ſoluuntur dandos eſſe ſcrupulos fere quatuor, aut obolos fere octo, aut ſiliquas XXIII.

IN CAPVT SEXTVM.

In hoc capite mox à principio tranſpoſita ſunt verba quædam, quæ iuxta trãſlationis ordinem in iuſtam formam reponantur. Eſt item mox à principio corrupta lectio in hunc modum, καθόλου μὲν ἐπὶ πάντων δραστικῶν καθαιρουμένων προδιαιτήσαντα τὸν ἄνθρωπον, &c. pro καθαιρουμένων itaque legendum eſt καθαρτικῶν, vt de purgatoriis medicamentis vocem eam accipiamus. Et mox ante vocem προδιαιτήσαντα inſerenda eſt vox λιτῶς, quæ eadem ratione in prægreſſi capitis fine habebatur, vt recta ſit hæc lectio, καθόλου μὲν ἐπὶ πάντων δραστικῶν καθαρτικῶν λιτῶς προδιαιτήσαντα τὸν ἄνθρωπον, & cætera.

Ibid lit.E. *Si uerò res urgeat ob magnitudinem morbi, aut æger lancinetur, & diſtendatur, & uelut ſerra ſecetur.* Græcè ſic, εἰ δὲ κατεπείγοι διὰ μέγεθος νοσήματος, ἢ σπαράττοιτο, ἢ διατείνοιτο, καὶ πεπρισμένος ὁ κάμνων εἴη. Per vocem itaque πεπρισμένος ſerratum accipio, qui ſe velut ſerra ſecetur affligi ſentit, à verbo πρίζω. Poſſit tamen fortaſſis non malè πεπρησμένος, à verbo πρήθω, legi, vt incenſus & velut ardens accipiatur: & vtrunque afflictionis modum veriſimile eſt non purgatis cõtingere. Ego exemplarium præſcriptum ſequutus ſum.

IN CAPVT OCTAVVM.

Col.652.lit.B. *Hiera Antiochi.* Hæc deſcriptio Hieræ Antiochi ad verbum ita habetur in Aëtii lib.3.cap.114. Nec quicquam ambiguum eſt, niſi quod & hîc & in Aëtio legitur, κρόκου φύλλων, quaſi croci folia accipiẽda indicentur. Quũ autem in reliquis hieris ſimpliciter κρόκου legatur, nulla facta additione, videtur omnino & hîc φύλλων vox ad crocum non pertinere, ſed diſtinctim legenda eſſe, & hoc in ſingulari numero, φύλλου, vt per ipſam folium malabathri accipiatur, quod & ſimpliciter φύλλον & μαλαβάθρου φύλλον dici ſolet. Et ſic quoque in hiera Pachii Antiochi apud Scribonium legitur. nimirum diſtinctè, myrrhæ, folii, croci: quanquam ea tota deſcriptio magis cum hiera Archigenis eadem ſit quàm cum hac quam Paulus Antiocho adſcribit, velut mox dicam.

Ibid.lit.E. *Archigenis Hiera.* Hæc Archigenis hiera nihil euariat ab illa quàm ſuprà hieræ Antiochi nomine pro-

posuit;nisi quod in hac marrubium amplius habetur.Est autem eadem planè cum ea quæ à Scribonio Largo Antiocho attribuitur.Sed in Paulo πολίου pro φύλλου falsò irrepsit.Legitur enim,σμύρνης,πολίου,κρόκου, pro eo quòd legi debet σμύρνης,φύλλου κρόκου;vt sit quod Scribonius habet, myrrhæ, folii, croci. Sequitur mox, Dosis autem ipsarum perfecta drachmæ quatuor. Sed locus hic in Aldino codice mancus est.deest enim numeri nota.At in Basiliense exemplari adiecta est nota dualis numeri β'.hoc modo,ἡ δόσις αὐτῶν ἡ τελεία < β'.Verùm non esse hanc rectam lectionem, minimè dubium est. Dicit enim,Perfecta ipsarum dosis hæc est.Non est autem perfecta dosis duarum drachmarum.Nam Galenus lib.1.cap.1.τῶν κατὰ τόπους, quatuor drach.hieræ ex colocynthide se dedisse dicit,& in repetita purgatione drachmas quinque.Ego itaque perfectam dosin quatuor drachmarum esse,atque hìc legendam esse iudico:quam tamen etiam augere liceat, si affectio pertinax sit & rebellis. Alioqui enim & infra quatuor drachmarum pondus descendere licet,ad vnam vsque & sesquidrachmam.

IN CAPVT NONVM.

Col.652.lit.G. *Illitio sedis uentrem mouens,appellatur Chezananca,id est Cacacoga.* Hæc illitio χεζανάγκη appellata videtur, ὅτι τὴν τοῦ χέζειν ἀνάγκην εἰσφέρει, id est, quòd cacandi necessitatem inducit.Itaque ad Græcæ vocis similitudinem, Cacacogam appellaui.At in vltima ex his illitionibus κηλίου vox falsò (vt puto) legitur pro κηροῦ. Vult enim cum cera & oleo ad emplastri modum pharmacum effingere.Et ad hoc fauus mellis non ita idoneus esse videtur. Sit tamen per me liberum.

IN CAPVT VNDECIMVM.

Col.654.lit.F. *Hedychroi in Theriacam ingredientis præparatio.* Mirificè variant huius medicamenti hedychroi descriptiones,non in ponderibus solùm,sed etiam ipsis rebus,apud Galenum, Aëtium ac Paulum. Et quum apud Galenum tribus locis hedychroi descriptio habeatur,ea quæ in primo de antidotis habetur, variat ab ea quæ est in libro De theriaca ad Pisonem:& rursus ab vtrisque euariat ea quæ est in lib.De theriaca ad Pamphilianum, qui tamen non est genuinus Galeni libellus,velut ex libro ad Pisonem clarum est.Et cum Pamphilianica quidem concordat maximè Paulina:& tamen ex aliis amplius quàm illa habet,assumpsit carpobalsami drach.II.& mari drachm.XVI.& hæc ex lib.1.de antidotis,vbi tamen mari drach.II.saltem leguntur,& pro carpobalsami drachmis duabus,opobalsami drachm.III. habentur.Nam in lib.ad Pisonem,& marum,& carpobalsamum,siue pro ipso opobalsamum,deest: sicut etiam in vtrisq; Rheon non legitur,quod tamen ad Pamphilianum habetur,& Paulus præscribit. Sed de his admonere volui ea saltem de causa vt & qui parant,& qui vsuri sunt,recto iudicio vtatur ;& ne fallantur circa effectus quos frustra ex his quæ desunt sperarint.

Quod porro dixi, Et pastillos efforma digitis opobalsamo tinctis: in Græcis falsò legitur, καὶ ἀνάπλαττε τροχίσκους ὀποβαλσάμου περιχριόμενος. Legendum est enim περιχριόμενος, quemadmodum paulo pòst rursus in pastillis theriacis legitur.

Col.655.lit.A. *Theriacæ antidoti præparatio.* Hæc descriptio ad verbum eadem est cum ea quæ ad Pamphilianum habetur,& est inde,vt apparet,à Paulo transcripta,si modò quæ vel hìc vel illic falsò leguntur,ex vtriusque collatione emendentur.Primùm itaque buniadis semen vtrobique legitur, sed in Galeno superfluè adiectum est, γογγυλίδος ἀγρίας, quod in margine adscriptum,in contextum irrepsit,tanquam aliud sit medicamentum, quum is qui id adscripsit, βουνιάδος vocem per illam exponere voluerit.Eandem enim esse buniadem & gongylida,Galenus lib.2.De alimentis testatur.Deinde σχοίνου ἄνθους voces,post vocem καλαμίνθης redundant.habentur enim sequenti linea post δικτάμνου,vbi tamē σχοίνου vox excidit,ante ἄνθους vocem restituenda.Postea piperis albi & longi lectio recta est in Paulo,sed corrupta in Galeno.Legitur enim πεπέρεως λευκοῦ δραχμαὶ ς'.quum legi debeat πεπέρεως λευκοῦ καὶ μακροῦ: nam pondus drach. VI. hìc locum non habet,sed sequitur postea,voce ἀνὰ præmissa,velut res requirit.Deinde Paulus habet,τερεβινθίνης, μαστίχης:vbi in Galeno habetur,τερεβινθίνης,χίας.Distinctè ergo voces hæ legēdæ sunt, vt nō terebinthinā aliquā Chiam accipiamus, sed terebinthinam & chiam,id est mastichen,simpliciter & priuatim chiam appellatam,velut etiam suprà lib.3.capite 26.ostendi: nisi Paulus falsò mastichen per χίας vocem accepit. Certè Galenus terebinthinam chiam & legit, & maximè probat,quum Andromachus in versibus suis Libycam prætulerit,& mastichen omnino nō habeat.Et mox post ναρδοστάχυος vocem,habetur in Galeno pondus prægressorum,ἀνὰ δραχμαὶ ς'.quod è Paulo excidit, & omnino restituendū est.Sunt enim nouendecim medicamenta,quæ drachmarū sex pondere recipiuntur. Deinde pòst nardi Celticæ nomēclaturam,falsò legitur vox νάρδου repetita in Paulo,quum antea spicam nardi habuerit, & eo loco Galenus nardum Indicam posuerit.Et mox in Paulo φοῦ,ὀπίου,falsò legitur,quasi duo diuersa accipienda sint medicamenta. Legendum est autem vt Galenus habet φοῦ ποντικοῦ.Opium autem antea habuit,& succum papaueris dixit.Et rursus vbi præparādi modum leuiter perstringit,& opium ac hypocistidem cum aliis succis ac liquoribus recenset,Galenus non ὄπιον, ὑποκιστίδος habet,vt per opiū succus papaueris antea dictus accipiatur, sed ὀπὸν ὑποκιστίδος, vt de solo hypocistidis succo loquatur. Verùm hìc laborare non oportet. omnia enim succulenta eodem modo tractantur, velut ex 1.De antidotis,& Aëtio apparet,vt recta sit Pauli lectio,sed breuitate sola obscura.Atque sic vtriusque descriptionis rectam rationem habes,qualis est etiam per omnia apud Aëtium lib.13.nisi quòd apii semen nescio qua iniuria omissum est,aut excidit.

Quod mox in vsu Theriaces dixi, quemadmadum in pestilentibus constitutionibus maximè fieri solet: in Græcis codicibus mancum legitur. deest enim vox καταστάσεων, vt sic legatur, καθάπερ ἐπὶ τῶν λοιμωδῶν καταστάσεων μάλιστα γίνεται.

Ibid.lit.G. *Sales Theriaci.* Hæc descriptio corruptè & hìc & apud Galenum lib. ad Pisonem habetur. Rectissimè verò apud Aëtium lib.13.ex cuius lectione,& Galenica & Paulina emendari potest. Ego certè iuxta vtriusque collationem,translationem meam ita adornaui vt rectissimam ipsam esse putem, tum quod ad res, tum quod ad pondera rerum attinet.Nec longius reddendam mihi rationem puto,quum ea ex collatione satis pateat. Vnum saltem insigne erratum indicabo:legitur πεπέρεως λευκοῦ,μαράθρου ἀνὰ λ.η'.pro μαράθρου igitur legendum est καὶ μακροῦ,ex Aëtio, quanquam Galenus nigrum piper habet. Fœniculum autem hìc locum non habet: nam antea habitum est sexuncis pondere.Pondus autem librarum VIII.nimium est,& falsum: & pro η octonarii nota, dualis numeri nota reponenda est β, velut ex Aetio & Galeno conuerti. An verò Tordylion, quod Galenus sexuncis pondere addit, Aëtius verò quadrantis, vltro à Paulo omissum sit,aut aliàs exciderit,ambiguum est,& ego non inuentum in Paulo,vltro transferre omisi.

Col.656.lit.D. *Antidotus Mithridaticæ ex scinco.* Citat hìc Paulus verba Galeni: verùm ego nondum ea reperi in Galeno,sicut neque hanc descriptionem.Est lib.2 De antidotis descriptio διὰ σκίγκου λεγομένη, sed ab hac longè euariat, vt eadem cum hac videri non possit.At quæ sequitur ex sanguinibus antidotus,habetur & ipsa eodem Galeni loco, sed in paucioribus ab hac euariat,velut facile est cuiuis videre,siquis locos conferre velit.

Ibid.lit.G. *Acetum scilliticum.* Hoc loco haud dubiè falsò legitur in Græcis codicibus σκίλλης λευκῆς, &c. μναῖ ς'. hoc est scillæ albæ,&c.minas sex:quum mox sequantur aceti sextarii duodecim saltem. Nam sex minas scillæ vix intexerint aceti sextarii duodecim,ita amplam molem efficiunt.Quare mihi magis placet Dioscoridis lectio, qui minam vnam scillæ in aceti sextarios duodecim mittit.Declarant hoc etiam Pauli verba sequētia,vbi ait, Quidam scillæ minā I.in aceti sex sextarios mittunt.Nam iuxta horum sententiam,in XII.aceti sextarios duæ minæ scillæ mittendæ essent. Proinde μναῖ α'.lego,& minam vnam conuerti.At sicut hoc in Dioscoride rectè,ita dierum quibus insolari hæc debet

numerus falſò legitur in eodem,ſed characterum ſiue literarum quæ numeros Græcis denotant fraude.ζ enim ſuppoſitum eſt in Dioſcoride pro ξ,id eſt ſeptem pro ſexaginta.Nam quæ facultas de ſcilla in acetum per ſeptem dies tranſire poſſet? Quòd autem ſexaginta diebus inſolare oporteat,declarant itidem verba ſequentia, vbi viridem ſcillam per ſex menſes inſolari dicit,quod tempus ſexaginta dies ter habet.

Col.657. lit. A. *Acetum mulſum ſcilliticum.Vtere hoc auxilio & ieiunus uelut potione quæ ante cibum ſumi ſolet, & cum cibo ad intinctus.* Græcè ſic,χρῶ δὲ τῷ βοηθήματι καὶ νῆστις ὡς προποτίσματι,καὶ μετὰ τροφῆς ὡς ἐμβάμματι. Sunt itaque προποτίσματα eadē quæ προπόματα,de quibus multa in commentariis medicis diximus,ſicut etiam de embammatis. Vſus amborum hîc clarè indicatur,& infrà cap.15.

Ibidem lit. B. *Medicamentum Galeni ex ſcilla.* Hoc habet Galenus in libello qui conſilium puero in morbo comitiali datum inſcribitur.

Ibidem lit. C. *Philonis antidotus.* In Græcis codicibus falſò legitur ὑοσκυάμου < ή.id eſt hyoſcyami drach.VIII.pro ὑοσκυάμου < κ'.Ita vt η pro κ,octonarii numeri pro vicenarii nota ſit ſuppoſita,velut clarè habetur apud Galenum lib.9. de cōpoſ. medic. ſecundū locos,vbi verſus elegiaci carminis à Philone ipſo ſcripti proponuntur, qui minimè fallere poſſunt,tum in rebus tum in ponderibus. Nam & piperis albi drach. xx. & hyoſcyami drach. xx. ſumendas eſſe his verſibus docet,

Ὁλκὰς δ' ἀργύφεου οἷο πυρώδεος εἴκοσι βάλλε,
Εἴκοσι καὶ κυάμου θηρὸς ἀπ' ἀρκαδίης.

quos verſus ego item ænigmaticè conuerti in hunc modum,

Viginti & drachmas ardentis coniice flammæ,
Et totidem fabæ poſt ſuis Arcadicæ.

Per ardentem enim flammam,piper album ſignificat,& per fabam ſuis Arcadicæ,hyoſcyamum,ex eo quòd aprum Erymanthium Hercules occidiſſe fertur,qui in Arcadum terra fuit connutritus.Reliqua rectè habent.

Ibidem litera E. *Antidotus ex papaueris capitibus & ſapa.* In hac antidoto reliqua rectè habent,& commodam ſententiam exhibent,eam videlicet quam ego expreſſi,ſi vna ſaltem dictio tollatur, quæ importunè & nulla penitus ſignificatione irrepſit.Ea autem eſt ἑψῆσαι,quæ legitur poſt numerorum notas ή.ή ί.Hac ſublata lectio recta hæc eſt,κωδύας χλωρὰς ἀνύδροις ή.ή ί.μετὰ τὸ ἐπαρθῆναι,&c.

Ibidem lit.G. *Eclegma ex marrubio ſimplex.* Quod conuerti,Et abiecta herba,parem mellis menſuram aquæ adiicito: in Græcis mancum legitur.deſunt enim voces,μέλιτος ἴσον,ἕψε ἕως:vt integra lectio ſic fiat, τὴν μὲν βοτάνην ῥῖψον,ἐπιβάλλων δὲ τῷ ὕδατι μέλιτος ἴσον,ἕψε ἕως μελιτώδους,&c.

Col.658.lit.B. *Eclegma dodecatheon.* Hoc medicamentum à numero rerum quas duodecim recipit, δωδεκάθεον appellatum eſt,vt quod velut duodecim deos vi ſua repræſentet.Noti autem ſunt verſus de duodecim diis Romanis,

Iuno,Veſta,Minerua,Ceres,Diana, Venus,Mars,
Mercurius,Iupiter,Neptunus,Vulcanus,Apollo.

Ibidem lit. D. *Antidotus Eſdræ.* In hac antidoto quod conuerti.Floris nerii (eſt autem velut ſiliqua ex qua roſa rododaphnes emergit)& roſæ ipſius,ſingulorum ſcrup. III. in Græcis exemplaribus ſuperfluè legitur nerii floris pondus ℈ ά.S.ſequitur enim pondus eius poſt roſam ipſius ſcrupulorum III.quod indicat vox præmiſſa ἀνὰ. Deinde malè diſtincta eſt lectio Græca,quæ ſic legenda eſt,νηρίου ἄνθους, (ἔστι δὲ οἷον λοβὸς,ἐξ οὗ ἀνίσχει τὸ ῥόδον τῆς ῥοδοδάφνης) καὶ τοῦ ῥόδου αὐτῆς,ἀνὰ ℈ γ'.Eſt enim idem frutex qui Nerium & rododaphne & rhododendron appellatur.Quia verò reliqua omnia ſimpliciter in hac compoſitione,ſcrupulorum pondere recipiuntur,ego etiam θείου ℈ ἑ.& nō ℥ ἑ.(vt exemplaria habent)legendum puto:& rurſus καρδαμώμου,℈ γ'.non ℥.γ'.Quod verò ad finem σισέρεως βοτάνης legitur, quanquam alii σέρεως legendum cenſeant,tamen ego σεσέλεως lego: hoc magis pharmaco aptum per omnia quàm ſeridem iudicans.

Ibidem lit. G. *Meloplacuntii præparatio.* Huius meloplacuntii (hoc eſt placentæ ex malis cotoneis) præparatio corrupta eſt in Græcis codicibus.Sic autem legatur ,μήλων κυδωνίων καθαρῶν λ ς'. ἑψοῦνται εἰς οἶνον ἕως οὗ τακερωθῶσιν.εἶτα πρὸς τὰ στρωθέντα καὶ τελεσθέντα ἔνιοι προσβάλλουσι λι.ή.μέλιτος,καὶ ἑψοῦσι βληχρῷ πυρὶ,κινοῦντες νάρθηκι,&c.

Col.659. lit. B. *Antidotus ex tribus piperis generibus tertia.* In hac antidoto legitur , cinnamomi , aut caſſiæ duplum, quod ſic accipiendum eſt.Cinnamomi accipienda eſt vncia vna,aut ſi non adſit,caſſiæ vncias duas ſiue ſextantem coniicere oportet.Atque hoc in multis medicamentariis libris ſcriptum reperiri teſtatur Galenus libro primo de antidotis. Et ſic certè reperitur etiam in ſuccedaneis Galeni, & infrà cap.25.huius 7.lib.At non defuerūt qui illuderent huic præcepto,inter quos fuit & Quintus medicus , qui eos qui duplum caſſiæ pro cinnamomo ſumi iubēt , ſimile facere dixit iis qui in Falerni penuria,vinum è caupona duplum bibere iubēt:aut pro puro pane,duplum furfuracei edere. Verùm referuntur & aliæ leuioris modi huius Quinti facetiæ, quas adſcribam, vt & de illo dicto facilius iudicare queant ſtudioſi,& Galeni locos eo melius intelligant,ac vitiatos emendent,atque nobis qui illos in Græcis ac Latinis codicibus emendauimus,maiorem fidem habeant.Interrogatus itaque Quintus de facultate inunctionis, reſpondit facere ipſam vt quis cogatur exuere veſtes.Idem de vrinis quid ſentiret,cuidam interroganti reſpōdit,ad fullones pertinere ipſarum conſiderationem. Sed exemplaria Galeni hactenus habuerunt,γραφέως εἶναι καταμανθάνειν αὐτὰ,& verterat interpres,ad pictorem pertinere eas noſſe:quum legi debeat γναφέως,& ad fullonem pertinere.Quid enim pictori cum vrinis commune eſt? aut inde colorum rationem collegerit ſcilicet? fullones autem vrinas conſiderant humanas , & ipſis etiam vtuntur,ipſáſque quanto tenuiores ac crudiores ſunt,tanto magis probant , id quod etiam Galenus in ſecundo commentario in prorheticum Hippocratis teſtatur,vbi Theſſalicum quendam vrinas nūquam inſpexiſſe dicit,& eos qui illas conſiderarent,fullones appellaſſe.At verò idem Quintus de calido ac frigido,& ſicco ac humido, dicere ſolebat,balneatorum talia eſſe vocabula.Hæc Gal. lib. 3.de ſanit.tuenda in fine.

Ibidem lit. C. *Dioſpolites* Hoc medicamentum habet atiam Galenus libro quarto ὑγιεινῶν , ſed paribus omnium ponderibus,cumini,piperis,rutæ ac nitri.Nam zinziber quod Paulus habet,in Galeno deeſt.Deeſt etiam in Aëtio lib. 9.cap.24.Appellatio ab vrbe Dioſpoli ducta videtur, in qua fortaſſis multi vſus fuit,vt hinc Dioſpolites & Dioſpoliticum appellaretur.Sed & medicamentum ex calamintha,iiſdem Galeni & Aëtii locis habetur. Adſcribam vtriuſque deſcriptionem,vt conſenſum & diſpenſionem quiſque per ſe diiudicare poſſit. Aëtius ſic, Calaminthæ montanæ,ſeminis petroſelini,pulegii,ſeſelis,cuiuſque drach.XII. ſeminis apii, cacuminum thymi, ſingulorum drach. IIII.liguſtici drach. XVI.piperis drach.XLVIII.mellis deſpumati quantum ſuffecerit.Galenus ſic, καλαμίνθης καὶ γλήχωνος καὶ πετροσελίνου καὶ σεσέλεως,ἑκάστου ἀνὰ ℥ β'.σελίνου σπέρματος,κορύμβων θύμου,ἀνὰ ℥ δ'.ἑκατέρου,καὶ πρὸς τούτοις ἔτι λιβυστικοῦ μὲν ℥ ἑκκαίδεκα,πεπέρεως δὲ ὀκτὼ καὶ μ'.Et mihi quidem iuſtiſſima per omnia videtur eſſe Aëtii deſcriptio. In Paulo verò piperis pondus imminutum legi.Reliqua iuxta proportionem cum illa conſentire.At in Galeno vt eadem ſit proportio,calaminthæ & pulegii & petroſelini & ſeſelis,ſingulorum vncias duodecim,non duas legere oportet, & fieri poterit vt denarii nota ι. exciderit.Eſt autem octupla Galeni compoſitio ad Aëtii deſcriptionem relata. Vbi enim Aëtius drachmas,illic Galenus vncias habet. Pauli verò compoſitio ad Aëtii deſcriptionem collata, dupla reperitur , excepto pipere, quod imminutum(velut dixi)in Paulo legitur.Et ſi proportio reliquorum ſeruanda eſt, haud dubiè πεπέρεως ℥ ιβ'. legendæ ſunt,id eſt piperis vnciæ XII.velut etiam conuerti,& non drachmæ XII.velut codices Græci Baſilienſes habent. Nam in Aldina editione hoc διὰ καλαμίνθης medicamentum deſideratur.Has porro deſcriptiones velut inſignia quædam exē-

pla proponere volui,iuxta quorum rationem etiam in aliis compositionibus diiudicationem facere quis possit,vt non temere vel ipse compositiones faciat,vel aliorum in vsum assumat. Habentur autem & reliqua huius capitis medicamenta in Galeno hinc inde magna ex parte,& in Aëtio quoque sparsim,& indicato maximè loco:quod indicare volui, vt siquis velit collationem faciat.Nam talia omnia adferre,dolabellarum ad Pauli lectionem dedoladam ac expoliendam institutarum modum ac rationem excederet.

Ibid.lit.F. *Medicamentum optimum ex hepate lupino.* Hoc medicamentum est apud Aëtium lib. 10. cap. 6. in paucis ab hac descriptione euarians,quæ tamen libera esse indicantur,vt quis pro arbitrio recipiat aut omittat. Verùm quod in Paulo legitur χ ἀρκίου,vt arcii succum accipiamus,penitus ineptum videtur.Non enim facultatem huc facientem arcion(id est personata) habet.Legendum itaque χολῆς ἄρκτου,vt Aëtius habet.Nam vicinitas scripturæ errorem induxit. Sed & pro μίλτου(id est minii voce)quam Paulus habet , Aëtius terram Lemniā recipit,quæ sphragis dicitur. Hæc igitur etiam in Paulo intelligenda videtur.Quanquam Galenus lib.1.antidotōn,melius esse dicat vt nō μίλτος (id est minium) sed terra appelletur,quum sit quædam Lemnia μίλτος, quæ in Lemno nascitur, ad alios vsus commoda, non ad eos ad quos conducit ea quæ Lemnia sphragis, siue Lemniū sigillum appellatur.De his igitur ne error committatur,diligenter distinguendum est.

Col.661.lit.A. *Antidotus ex semine porri.* Hæc antidotus ex porri semine appellationem habet,ac dicitur,ἡ διὰ τοῦ πράσου σπέρματος.Quare etiam in simplicium quæ recipit enumeratione,πράσου σπέρμα (id est porri semen)& non πρασίου (id est marrubii)legendum est.Porri autem semen in rhenales compositiones misceri,etiam suprà testatus est Paulus, vbi sub litera π de ipso egit.Quemadmodum autem hic πρασίου suppositum est pro πράσου, ita in sequenti medicamento ex Tecolitho,λινοσπέρμου suppositum est pro λιθοσπέρμου. Non enim lini semen huc facit, sed lithospermon,quod etiam in præcedentibus medicamentis rhenalibus habetur,& calculos frangere traditur.

Ibid.lit.B. *Antidotus ex semine maluæ sylvestris.* In hac antidoto quod conuerti, Amygdalas x.nuces regias x.nuces ponticas x.In Græcis exemplaribus corruptè legitur. Deest enim numeri denarii nota post vocem ἀμύγδαλα, & deest vox κάρυα ante βασιλικὰ ponenda. Tria enim nucum genera recipit. Et ἀμύγδαλα nō vocātur βασιλικά.Sic ergo lectio recta restituatur,ἀμύγδαλα ι'.κάρυα βασιλικὰ ι'.κάρυα ποντικὰ ι'.

Ibid.lit.C. *Antidotus Satyriaca.* Quod dixi,Datur drach.1.cum vino,debilioribus cum lacte: in Græcis mācum est. deest enim μετ' οἴνου. Legendúmque est,δίδοται < α'.μετ' οἴνου, τοῖς ἀσθενεστέροις μετὰ γάλακτος.

Ibid.lit.D. *Antidotus ex corallio podagrica.* Hæc antidotus nō ex corallio,quam suprà sub litera κ,velut arboreā plantam,quæ in lapidem indurescere,dixit,appellationem habet.Nam hoc corallium in antidotum non recipitur : sed ex anagallide altera,quæ quia Russeum(id est puniceum)florem habet,corallium à colore(vt apparet) appellatur.hac enim antidotus recipit.Dixit autem ῥούσιον ἄνθος,florem eius,qui ab aliis φοινικοῦν ἄνθος appellatur,Latina vsus voce, quemadmodum etiam alibi dixi.Marcellus medicus etiam Eruum russeum appellauit. In huius antidoti vsu præscripsit abstinendum esse à piscibus capitonibus,gobiis,&c. Quod Græcè legitur sic, ἰχθύων δὲ κεφάλων,γόμφων .Ego itaque pro γόμφων voce, κωβίων legendū puto,vt de globiis stagnorū,maximè eorū qui fere maris speciē præferūt, intelligamus.Nam in his degentes gobios improbat Galenus,quum contrà circa arenosa litora versantes & circa petrosa promontoria laudet,à succi bonitate,esus iucunditate,concoctionísque ac digestionis facilitate.Quia verò gobium ex eorum numero esse idem dicit,qui semper parui permanent,ego gobiorum generis esse puto etiam eum pisciculum, qui vulgò nostrati kob & kaulhaupt appellatur,maximè quum etiam in fluuiis gobium degere Galenus dicat. At verò Capitones(Cephalos dictos)ex mugilum genere esse certum est,&(nisi fallor) est hoc genus piscis quod ad Oceanum magnum orientalem,Cabliau appellatur.superior Germania bolch vocat.

Ibid.lit.G. *Antidotus Atactos podagrica.* Ἄτακτος appellatio videtur imposita esse ex eo quod extra omnem aleam posita,in nullum ordinem redigi se patiatur,quemadmodum ille qui ἀκατάστατος καὶ ἄτακτός εἰμι de se dixit. Deest in ipsa vox πεπέρεως,ante λευκοῦ καὶ μέλανος voces reponenda.Sed hæc facilè erat deprehendere. Sed mirum cur non æquè facilis deprehensu fuerit falsa lectio, μέλιτος < ε'.in sequenti medicamento ex septem rebus constante : quum nulla sit proportio mellis drachmarum quinque,ad septem res quæ vnciarum viginti duarum pondere sumuntur. Ego itaque μέλιτος ℔ α'. lego,& conuerti,iuxta eam proportionem qua in præcedenti antidoto Procli, heminæ duæ mellis ad specierum vncias quadraginta quinque adiiciuntur.Videtur tamen in iudicio medici positum esse vt mellis mensuram augeat aut minuat pro vtentis natura.

IN CAPVT DVODECIMVM.

Col.663.lit.A. *Pastillus quem Galenus Aphrodisiasticum clidion inscribit.* Hic pastillus habetur ad verbum lib. 7.compos. pharmac.κατὰ τόπους. Sicut etiam ad verbum pastillus Philippi,nisi quod in ipso Paulus Rhus habet,qui deest Galeno.Habetur illic etiam ex succino pastillus,rebus nihil,ponderibus parum euarians. Sed & reliqui fere omnes apud Galenum & Aëtium diuersis locis sūt:quod indico,vt siquis hos paraturus,aut ipsis vsurus sit, diligenter & rerum & ponderum examinationem faciat. Appellatio Aphrodiastici clidii,clauiculam Veneream refert.

Col.664.lit.A. *Pastillus ex subere.* In hoc pastillo τρυγὸς ℥, falsò legitur,id est fæcis vini vstæ,pro φελλοῦ ℥, id est suberis vsti,ex quo pastillus nomen habet,vt Aëtius lib.9.cap.49.

Ibid.lit.E. *Pastillus Criogenes.* Hic pastillus nomen habet ex eo quòd verbenaca quam recipit, tum colligenda est quum sol est ἐν κριῷ, id est in ariete. Potest ad emplastri formam reduci per olei,colophoniæ,ac ceræ additionem, quæ res confirmat suprà etiam cap.9.κηροῦ,& non κηλίου legendum esse,velut isthic indicaui:quanquam etiam hic κίρροῦ pro κηροῦ legatur.

Col.665.lit.B. *Pastillus subdititius.* In hoc pastillo quod conuerti,Et pastillos oblongos efforma , in Græcis corruptè legitur, καὶ πλάττε ἐπὶ μήκη ℥.S.Quæ verba nullam penitus sententiam exhibent.Ego itaque legendum esse puto, καὶ πλάττε ἐπιμήκεις τροχίσκους:aut certè καὶ πλάττε ἐπιμήκη κολλύρια. Nam collyria etiam dici glandulas in anum subdititias, in commentariis medicis declaraui.

IN CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Ibid.lit.D. *Aut superfluam humiditatem resiccando.* Græcè legendum est,ἢ τῷ ξηραίνειν, non παρὰ τὸ ξηραίνειν. Præcedit enim ἢ τῷ καθαίρειν,& sequitur,ἢ τῷ ταῖς δριμύτησι,&c.Et mox quod dixi,Et quæ ex his compositorum vires habent:legendum, ὅσα τῶν συνθέτων,&c.Nam in Græcis deest vox ὅσα.Et rursus lectio malè distincta ac trāsposita, sic restituatur,καυστικὰ δὲ καὶ σηπτικὰ διὰ πιτταίου τε καὶ ἀρσενικοῦ,καὶ σανδαράχης καὶ σφέκλης,ἢ τις ἐστὶ τρὺξ οἴνου ℥.συντίθεται. ταῦτα δὲ πάντα χρώσματα,&c.

Ibid.lit.F. *Limnitide siue adarce,& sepiæ testa parata.* Hoc loco limnitidis vocem adarces voce addita velut exposui,vt nequis in illorum errorem delabatur qui per limnitidem , terram Lemniam accipiunt.Est enim Limnitis eadem quæ & Adarce & ardacium appellatur,vt Galenus libri primi capite primo κατὰ τόπους apertè dicit. Et ipse Paulus infrà cap.19. in acopo barbari eo exponit.Sic enim habet,λιμνήτιδος ἔστι δὲ ἡ ἀδάρκη,℥.S.id est Limnitidis:est autē adarce, vnc. S. Habent tamen exemplaria isthic falsò λιμνήσιδος. Appellatio inde esse videtur, ὅτι ἐστὶν οἱονεὶ λιμναῖον ἀλκυόνιον, vt Dioscorides ait.

Col.666.lit.A. *Melitera Oribasii.* Hæc descriptio in Aldino codice sic legitur,χαλκίτεως,λεπίδος χαλκοῦ,κικίδος,βαλαυστίων,κηροῦ ℥.γ'.ἀριστολοχίας μακρᾶς ἀνὰ ℥.α'.σιδίων,χυσῆς,ἀνὰ ℥.S. Quum autem ceræ vsus in puluillis nullus esse possit, non

dubium est κηροῦ vocem falsò legi. Ego itaque ipsam remouendam,& pro ipsa ὀρόβου vocem reponendam esse arbitror. ex eo coniecturam faciens quòd etiam in præcedentibus puluillis eruum habetur. Lego itaque ὀρόβου, adiecta voce ἀνὰ, vt singulorum quadrans accipiendus indicetur. Et rursus post aristolochiam longam ἀνὰ vocem deleo, quæ fortassis ex illo iusto loco, in hunc vbi legi non potest, transiliit.

Ibid.lit.A. *Puluillus ex thure.* In hoc puluillo, itémque sequenti aphroditario dicto, habetur Rhoidarium, quod nequaquam significat malum Punicum, velut sit diminutiuum ἀπὸ τῆς ῥοᾶς: sed Rhoidarium significat confectionem quandam ex rhoe olere, quæ quomodo præparetur, docet Aëtius lib.2.cap.68.

Ibid.lit.D. *Puluillus ex oxymyrsine.* In hoc puluillo, Rhois coriarii sextantem, conuerti. Habentur tamen in Græcis codicibus ℥ ιβ'. id est vnciæ duodecim, quod pódus vt nimiū non probo. At rhois sextans (id est vnciæ duæ) ad reliqua iustam habet proportionem. Sed & in sequenti Massaliotæ puluillo, falsò legitur ὀπίου vox. Nullus enim vsus est opium in his puluillis. pro ὀπίου verò lego ὀπτοῦ, vt hæc vox ad νίτρου vocem pertineat,& nitrum tostum accipiamus.

IN CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Col.667.lit.D. *Quanto rarior ac mollior cute, est superficies tunicæ in ore, &c.* Græca sic emendata legantur, ὅσῳ περ ἀραιοτέρα καὶ μαλακωτέρα τοῦ δέρματος, ἡ ἐπιφάνεια τοῦ κατὰ τὸ στόμα χιτῶνος ἐστί. Et mox vbi legitur, καὶ γλεῦκος καὶ ἀμιναῖον, legendum est deleto καὶ altero,& τὸ pro ipso reposito, καὶ γλεῦκος τὸ ἀμιναῖον, vt de solo aminæo musto accipiamus, quod sanè ego id esse puto quod ex vuis fit quæ nostra voce Græcam referente, Traminner beher dicuntur.

Ibid.lit.G. *Stomatica ex moris composita.* Hæc compositio fere ad verbum habetur lib.6. Galeni de compositione medicamentorum secundum locos,& apud Aëtium lib.8.cap.43. Nisi quòd hic χυλοῦ vox deest, ad ὄμφακος vocem apponenda, aut ὀμφακίου pro ὄμφακος legendum, vt non vua acerba, sed vuæ acerbæ succus accipiatur, qui priuatim ὀμφάκιον appellatur. Sed & reliquæ stomaticæ hîc relatæ, isthic habentur, siquis fortè vsurus aut paraturus conferre velit.

Col.668.lit.A. *Stomatica ex nucibus.* Quod hîc conuerti, Coquitur velut ea quæ ex moris fit: in Græcis corruptè legitur sic, ἕψεται ἕως τὸ διὰ μέτρον. Ego lego, ἕψεται ὡς τὸ διὰ μόρων.

Ibid.lit.B. *Eadem aliter.* Hic malorum punicorum vnà cum putamine contusorum succi sextar. VI. conuerti. Debet enim in Græcis legi κεκομμένων (id est contusorum) non vt exemplaria habent κεκαυμένων. Quis enim ex vstis succus colligi possit? Huius autem sextarii sex recipiuntur.

IN CAPVT DECIMVMQVINTVM.

Ibid.lit.D. *Partim ex aqua in qua decoquuntur mala aut rosæ, cum quibusdam succis, uelut uuæ acerbæ, malorum punicorum, myrti baccarum. Admiscetur his mel, &c.* Horum verborum lectio in Græcis corrupta hoc modo in integrum restituatur, τὰ δὲ ἐξ ὕδατος, ἐν ᾧ περ ἀφεψοῦνται μῆλα ἢ ῥόδα, μετά τινων χυλῶν, οἷ ὄμφακος, ῥοιῶν, μύρτων. μίγνυται δὲ τούτοις μέλι, &c. Sed & paulo inferius transposita verba sic restitue, λεπτύνουσι δὲ χρῆσθαι καὶ καλῶς κεραννυμένοις ὕδασι.

Col. 669. lit. D. *Apomeli ex Philagrio.* In hac descriptione pro τὸν κηρὸν, lege τὸ κηρίον: & pro κιῤῥῶδες legendum κηρῶδες.

IN CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Col.670.lit.A. *Sit autem aqua pluuialis, &c.* Hanc quam hîc conuerti sententiam rectissimam esse, sequentia ocularia medicamenta omnia declarant. Sed Græca lectio leuiter vitiata, sic restituenda est, τὸ δὲ ὕδωρ ὄμβριον ἔστω διὰ τὸ λεπτομερὲς καὶ τὸ μετρίως στύφον αὐτοῦ, εἰ μὴ οἴνῳ ἢ χυλῷ τινὶ λειοῦνται, ἢ τρίβειν αὐτὰ μὴ μεταλλικά, &c.

Ibid.lit.D. *Agglutinantur fronti, in quibus non sub caluaria humor.* In Græcis hîc falsò legitur ὑποσκύφιον velut vna vox, pro tribus ὑπὸ τὸ σκύφιον. Quid autem sit σκύφιον, suprà lib.6.cap.7.dixi.

Ibid.lit.G. *Collyrium fuscum ad suppuratos oculos.* In Græcis legendum est, non πρὸς ὑπωπίοις, velut ad suggilatos oculos, aut sanguine suffusos commodum medicamentum indicetur: sed πρὸς ὑποπύοις, vt suppuratos oculos intelligamus.

Col.671.lit.A. *Collyrium ex hydria, id est uase aquario.* Hoc collyrium διὰ ὑδρίας,& non διὰ ὕδρας appellatur. Recipit enim tofum, qui in hydriis æneis in quibus aqua calefit, concrescens reperitur. Atque hoc est quod conuerti ac dixi, Tofi qui in vasis calefactoriis æneis reperitur. Sed in Græcis codicibus falsò legitur, πώρου τοῦ ἐν τοῖς θεσμοφορείοις ἀγγείοις εὑρισκομένου. Nō enim in Thesmophoriis aut cerealibus vasis (sunt enim θεσμοφόρεια Cereris sacra) hic tofus reperitur, sed in hydriis æneis calefactoriis concrescit. pro θεσμοφορείοις itaque ἀγγείοις, legendum est θερμαντηρείοις. Sunt autem θερμαντήρεια ἀγγεῖα, in quibus aquam calfacimus,& quæ Caldaria appellamus. Declarat hoc Galenus lib.4. τῶν κατὰ γένη, vbi hâc tofum lapidi speculari viribus similem esse dicit, his verbis, τῆς αὐτῆς δ' αὐτοῦ δυνάμεώς ἐστι καὶ ὕαλος κεκαυμένη, καὶ τὸ συνιστάμενον πωρῶδες ἐν τοῖς θερμαντηρείοις χαλκείοις. Idem Galenus & primo & tertio commentario in sextum Hippocratis ἐπιδημιῶν, calculorum generationem in homine, eodem modo fieri dicit quo generantur tofi in aquis natura calidis,& in vasis in quibus quotidie aqua calefit. verba posterioris loci hæc sunt, αὔξησις εἰς τὴν κύστιν ἀφικνεῖται παχύς, καὶ προσπλάττεται ὅτι, ὅ γίνεται πωρώδης λίθος, ὥσπερ ὅταν ἔν τε ταῖς αὐτοφυέσι θερμοῖς ὕδασιν ἑωρᾶται συνιστάμενος, ἔν τε τοῖς ἀγγείοις ἐν οἷς ὕδωρ ὁσημέραι θερμαίνεται. Legebatur tamen in Galeni loco κατὰ γένη citato, πυρῶδες falsò pro πωρῶδες, antea quàm nos & Græca & Latina exemplaria emēdaremus. At verò hic tofus, alias etiam ὑπόσταθμη dici solet. Sic Paulus suprà lib.3.cap.67. τὸ διὰ τῆς ὑποστάθμης τῆς ἐν τοῖς χαλκείοις dixit, de cerato quod ex fæce in æneis vasis, in quibus aqua coquitur, subsidente paratur, sed & eo loco multa de his omnibus produximus.

Col.672.lit.D. *Collyrium Vranium: Terræ asteris lotæ quadrantem.* Græcè sic, γῆς ἀστέρος πεπέρεως ℥. γ'. Falsò autem legi vocem πεπέρεως pro πεπλυμένης, vel ex eo clarum fit: quòd si duo medicamenta, terra Samia, quæ aster appellatur,& piper, essent accipienda, particulam ἀνὰ ponderi ℥ γ'. præpositam esse oportebat. Verùm nec duo medicamēta recipienda indicantur, nec piper vllum in hoc collyrio vsum præbuerit. Sed terra aster lota indicatur, quemadmodum etiam in collyrio ex hydria habetur. Sed & posterior editio expressè γῆς ἀστέρος πεπλυ. ℥ γ'. habet.

Col.673.lit.A. *Collyrium ex opobalsamo.* In hoc collyrio piperis albi vnciæ sedecim leguntur, hoc est ℥ ις'. Quia verò nimium hoc pondus esset reliquorum proportione (omnia enim sex vnciarum sunt) mihi sanè videtur, aut ∠ ις'. id est drach. XVI. legendum esse, aut senarii numeri nota, in eam notam quæ dimidium significat, mutanda esse, vt ℥ α'. S. legatur,& sesquiuncia accipiatur.

Ibid.lit.E. *Collyrium aridum præseruatiuum Galeni.* Hoc collyrium habet,& à se compositum dicit Galenus lib.4. De compos. pharmac. secundum locos. Habentur ibidem etiam reliqua magna ex parte, quæ hîc habentur collyria,& longè quàm hîc plura, siquis conferre velit.

IN CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Col.674.lit.E. *Partim concoctoria, ex cera, ladano, &c.* Inter hæc concoctoria medicamenta legitur etiā ὑσσώπου vox falsò pro οἰσύπου, quæ suppositio non parum frequenter in Græcis medicis occurrit, velut etiam in comment. medicis ostendimus,& suprà lib.3.cap.68.

Ibid.lit F. *Mitigatoria uerò etiam ab initio statim in summis doloribus commodant.* Hîc in Græcis codicibus legitur, ἐπὶ τῶν ἄκρων μᾶλλον ἁρμόζουσι, quasi accipiendum sit mitigatoria emplastra statim ab initio in extremis partibus commodare. Verùm (nisi penitus fallor) pro μᾶλλον legēdum est ὀδυνῶν, vt intelligamus mitigatoria emplastra statim à principio adhibenda esse, si summi sint dolores, non in extremis corporis partibus, sed his locis vbi maximè dolor hæret,& vrget. At principalium partium rationem habendam esse satis constat.

Col.675.lit.A. *Emplastrum ex herbis.* In hoc emplastro habetur ῥυπελαίου vox satis obscura quid significet. Ego tamē oleum illud cum sordibus humanorum corporū permixtum, quum & in balneis & in palæstris ac gymnasiis vngerentur, accipiendum putabo, donec quod melius & rectum est nobis se offeret. Deinde Anchusam onocleam, chœrospelethron appellari dicit, hoc est (vt ego vocem intelligo) iugerum porcinum: quanquam ea appellatio non temere, neque apud Dioscoridem neque alibi occurrat. Meminit eius etiam suprà lib.3.cap 42. Postea ἑπταπλεύρου ἀρνογλώσσου voces, pro vna plantagine septem neruos habente, quæ & maior à Dioscoride appellatur, accipio.

Ibid.lit.E. *Emplastrum ex Apyrano.* Quæ sit radix Apyrani, quam hoc emplastrum recipit, & ex qua nomen habet, nondum satis compertum habeo. Meminit huius medicamenti etiam suprà lib.3.cap.23, & lib.4.cap.22. At id quod sequitur pyrinum (id est triticeum) ex pane appellatum puto. Recipit hoc, palmularum, siue Nicolaorum, libras duas. Sunt autem palmulæ hæ, Nicolai dactyli appellati per Augustum Cæsarem, à Nicolao Damasceno philosopho peripatetico, qui illos quotannis Augusto inde transmittebat, & alioqui ipsos dactylos, & morum suauitate, & corporis proceritate, & rotundæ ac plenioris faciei rubore referebat. Meminit in conuiualibus quæst. Plutarchus. Recipit emplastrum hoc etiam σπάτην, id est palmæ corticem. Sed σπάτου falsò pro σπάτης legitur. Sicut etiam vini Aminæi mensura sextarii dimidii falsò habetur, quum non sufficiat tam exigua mensura ad tot rerum coctura m. Ego itaque pro ξε.S. id est sextario dimidio, lego ξε ϛʹ. id est sextarios sex. Redundat etiam particula ἀνὰ, ante hanc mensuram posita.

Ibid.lit.H. *Pelarium ex recremento argenti.* Hanc descriptionem ad verbum habet etiam Aëtius ser.15.capite 38. Ex quo loco docemur etiam hic legendum esse, πρὸς ἀποσύρματα καὶ ἄλλα ὅμοια, velut conuerti.

Col.676.lit.A. *Emplastrum Cissinum, id est hederaceum.* Hoc emplastrum ab hederæ lacryma appellatū videtur. Quia verò hæc inter cætera quæ recipit non habetur, excidisse certum est: sicut etiam excidit galbanum, pro quo ad finem dicit terebinthinā iniiciendam esse, si nudus sit neruus. Quare post olei vnc. XVIII. in Græcis addendum est, κισσοῦ δακρύου, χαλβάνης, ἀνὰ ℥ γʹ. Deest autem & aceti mensuræ nomen. legitur enim ὄξους ϛʹ. Ego itaque ℔ deesse puto, vt ὄξους ℔ ϛʹ. accipiamus. Sed & quod legitur, καὶ γυμνὸν νεῦρον, legendum καὶ γυμνὸν ᾖ τὸ νεῦρον.

Col.677.lit.A. *Emplastrum ex anchusa.* In posteriore descriptione falsò habetur πρασίου, κόμμεως, quasi duæ diuersæ res, marrubium & gummi, recipiendæ essent: quod non ita habet. est enim gummi huc ineptum, vt cum anchusa & marrubio in oleo coquatur. Legēdum itaque est πρασίου κόμης, & recipienda marrubii coma. Sed & ceræ albæ ad oleum adiiciendæ pondus vnciarum quindecim nimium est, si ceræ ad oleum addēdæ modum ad finem huius capitis præscriptum, expendere voluerimus. Ego itaque non ℥ ιεʹ. sed ℥ εʹ. lego, vt sit fere æqualis ceræ ac olei modus. Manebunt autem de olei in quo herbæ coctæ sunt dodrante, fere vnciæ quinque.

Ibid.lit.B. *Emplastrum Phycotyche.* Hoc emplastrum habetur etiam apud Aëtium lib.14.cap.2. in paucis leuiter euarians, & cerussam saltem amplius habens. Ex quo loco patet phycotychen, non phylocotychen (vt in Paulo habetur) medicamentum appellari: & ᾠῶν ὀπτῶν, non λεπτῶν legendum esse: οἰσύπου item, & non ὑσσώπου. quanquam satis obscura appellationis ratio existat. Meminit eius etiam suprà lib.3.cap.59.

Ibid.lit.F. *Emplastrum Athena.* In hoc emplastro bis legitur ἀλόης. pro prima itaque scriptura, legēdum est ἁλὸς, & addendum ἀμμωνιακοῦ, quæ vox à scriptore relicta est, quia rursus sequitur ἀμμωνιακοῦ θυμιάματος. Aëtius lib.15.cap.13. eandem habet descriptionem, paululum euariantem. sed longius euariat ea quæ est apud Galenum lib.2. κατὰ γένη.

Ibidem litera G. *Emplastrum ex dictamno.* Hoc emplastrum habet Galenus lib.5. κατὰ γένη. & ex ipso ad verbū transcripsit Aëtius lib.15.cap.13. in fine. Quia verò res eædem sunt, pondera saltem in Paulo ab illorum descriptionibus euariant, necesse est res quæ in Paulo desunt & exciderunt, ab illis petere ac adscribere, maximè quum ipse Paulus postea earum mentionem faciat, vbi emplastri parandi modum docet. Pro ξυστῆς itaque legendum est ἰοῦ ξυστοῦ, & post δικτάμνου vocem χαλκοῦ κεκαυμένου adscribendum, cum particula ἀνὰ ante pondus inserta: & post vocem μάννης adscribendæ voces, χαλβάνης, ἀλόης, rursus particula ἀνὰ ante pondus inserta. Ad finem etiam pro μολυνθῇ, legendum est παχυνθῇ, & pro διαψυχῆναι, legendum διαψυχθῆναι. Et hæc integra est lectio.

Ibid.lit.G. *Emplastrum barbarum.* In hoc emplastro myrrhæ sextantem conuerti, pro eo quòd Græci codices habent ζιγγιβέρεως ℥ βʹ. Esse autem zingiber ineptum ad emplastra, & contrà, aptissimam myrrham, satis constat. Vnde verò sit ea erroris occasio, vt zingiber pro myrrha supponatur, suprà in secundum libri quinti caput ostendi. Idem error admissus est etiam in emplastro Nicolai sequente, & in emplastro Icesio, & in Neronis emplastro, vbi similiter ζιγγιβέρεως vox pro σμύρνης voce falsò supposita habetur.

Col.679.lit.D. *Emplastrum ex cinere aspidum.* Hoc emplastrum habetur apud Galenum lib.6. κατὰ γένη, & inde transcriptum habet Aëtius lib. decimiquinti capite decimoquinto in principio. Ex quibus locis satis edocemur, in Paulo falsò legi λίθου αἱματίτου, pro λίθου ἀσίου, quem vterque habet, & quem ipse Paulus recipiendum esse indicat, dum ad finē dicit, καὶ οὐδὲν ἧττον δρᾷν διὰ λίθον ἄσιον.

Ibid.lit.F. *Emplastrum Sphærion.* In hoc emplastro nitrum Berenicarium habetur, quod quale sit, lib.1. comment. medicorum docui. Hic Paulus simpliciter sine nitri vocis additione, βερνικάριον appellauit. Falluntur itaque qui vernicem, itémque qui alumen, ea voce accipiunt.

Col.680.lit.A. *Emplastrum ex nitro.* In hac compositione legitur, κηροῦ, ἐλαίου, κολοφωνίας, ἀνὰ < δʹ S. Sed horum pondus nimis exiguum apparet ad nitri quadrantem, & succi cyrenaici drachmas decē excipiendas. Quare pro < δʹ S legendum arbitror, ℥ δʹ S. & sic etiam conuerti.

Col.681.lit.A. *Emplastrum ex urina muli.* Hoc emplastrum habet Aëtius lib.12.cap.42. Sed olei vncias XXIIII. recipit, ad vrinæ & spumæ argenti æqualem modum, velut hic Paulus habet. Quare Pauli lectio, quæ ἐλαίου παλαιοῦ μυ. αʹ. (id est olei veteris mystrū vnum) habet, valde mihi suspecta est, & fortassis μν. αʹ (id est mina vna) legi debet, quāuis neque sic vnciis XXIIII Aëtii respondebit. Sed & supra oleum Aëtius adipis porcini vnc. XVI. adiicit, & parandi ac coquendi modum docet, ad quem non suffecerit olei à Paulo præscripti mensura.

Ibid.lit.D. *Emplastrum aureum.* Ad finem huius emplastri legitur, ὄξει λείου τὸ ἀρσενικὸν, id est auripigmentum aceto terito. Estque hæc lectio & recta & aperta, vt mirum sit quosdam legere, ὄξελαίου τὸ ἀρκοῦν. qūum olei pondus antea sit expressum.

Ibid.lit.G. *De ceræ ad oleum addendæ modo.* Hæc quæ hinc sequuntur vsque ad finem cap. huius, iuxta tituli promissionem, huc transtulimus, quum in Græcis habeantur post pessos, ad cap.24, finem.

Col.682.lit.B. *Squama æris coquitur ut æs.* Hic locus de vtraque squama, vsque ad Sori & diphryges, deest in Græcis codicibus. Nos reposuimus ac transtulimus ex Aëtii libri decimiquarti capite vicesimoquinto. Nam illic & hæc & alia quæ hic habentur, traduntur fere ad verbum. Quod autem hæc exciderint, & non vltro relicta sint à Paulo, declarāt verba quæ de diphryge habet, velut qui squamæ mentionem fecisset. Sed & in diphrygis tractatione, μέσον τῆς ἑψήσεως legendum est, non μετὰ: quomodo etiam in atramēto sutorio legitur, in quo tamen σφοδροτέραν χρόαν legitur pro πελιδνοτέραν, velut Aëtius habet.

Ibid.lit.E. *AErugo. Perseuerans enim in coctura, primùm melinum colorem inducit: deinde duplicem faciem repræsentans: postremò fuluum colorem efficit.* Hic locus in Græcis corruptus, sic restituendus est, ἐπιτείνας γὰρ κατὰ τὴν ἕψησιν, πρῶτον μὲν μήλινον ἐπάγει· εἶτα διπρόσωπον γινόμενον τελευταῖον κιῤῥὸν ἀπεργάζεται τὸ χρῶμα.

Ibid.lit.G. *Cera. Aut resinæ aut pici præcocta, & prius spissata cum aliis quæ inijci debent.* Et horum verborum lectio cor-

rupta in Græcis,sic restituatur,ἡ ῥητίνη,ἡ πίσσα περιεψηθεῖσα,καὶ πρότερον συστᾶσα,κτ τῶν ἄλλων τῶν ἐχόντων ἐμβληθῶσι.

Ibid.lit.H. *Pix.Modus autem liquidæ est ut dum coquitur spissetur: siccæ uerò,maximè cum aceto, ut non amplius bullas, &c.* In Græcis corruptè σωσέψη pro ξὺν ὄξει,quæ lectio si ex Aëtio restituatur,reliqua omnia rectè se habent.

Col.683.lit.B. *Ammoniacum.* In hac de ammoniaco tractatione tres voces corruptè leguntur, γηθεῖναι pro σηθῆναι,quod cribrari verti: χοιρελακὴ pro χοιραδικὴ,quod strumis dicatum dixi: γλοιώσαντας pro λειώσαντας,quod læuigatum conuerti. Ex Aëtio. Sed & infrà de thure ac manna, vox γλοιωθέντα supposita legitur pro λειωθέντα, id est trita ac læuigata.

IN CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

Col.684.lit.A. *Malagma polyarchiũ,ex libris de compositione medicament.secundum locos, Galeni.* Polyarchium hoc ad verbum transcriptum est ex lib.8.τῶν κτ τόπους.Sed in Græcis Pauli exemplaribus μηλώτου vox excidit, ante ἀμώμου vocem reponenda,vt eodem pondere cum illo & sequentibus recipiatur,nimirum < κέ.Sunt etiam aliæ polyarchiorum descriptiones,eodem loco,& apud Aëtium lib.9.cap.34.Sicut etiam Paulus aliam mox subiungit.

Ibid.lit.B. *Malagma Philagrianum.* Huius malagmatis descriptio finit in hæc verba, οἴνου τὸ ἀρκοῦν εἰς τὴν τῶν ξηρῶν λείωσιν. Quæ verò sequuntur,hîc locum non habent,sed pertinent ad Crocinum,cuius descriptio habetur cap.20.velut clarè patet,siquis res ipsas,& parandi modum diligenter expendat. Quæ verò isthic pro his habentur post verba οἴνω λεία,etiam ipsa aliò pertinent,& non ad crocinum oleum siue vnguentum,velut eo loco vberius ostendam. Videtur hîc error accidisse ex chartarum in arcubus(vt vocant)dissectione,ita vt folia dissecta,postea adaptata sint, non ad ea cum quibus antea cohæserant,sed ad alia.Itaque non hæc solùm verba,ex dissecta, & huc non pertinente charta translata sunt, sed & sequentia vsque ad malagma odoratum omnia, huc non pertinent, sed ad finem vicesimi capitis post crocinum locanda sunt. Non enim malagmata sunt,sed olea & vnguenta, mendesium, marciatũ,gleucinum, nardinum,decamyron,pentamyron,& foliatum: ad cuius finem pertinent ea quæ Græci codices post crocinum habent: ita vt hoc loco post malagma Philagrianum,sequatur mox malagma odoratum, & interposita omnia ad vicesimum caput transferantur,& post crocinum locentur.Ex eodem certè errore etiam suprà ceræ ad oleũ addẽdæ modus,& coctura eorum quæ in emplastra mittuntur ratio,ad capitis 17 finem pertinens,post pessos translata fuit, ad 24. capitis finem,velut suprà quoque monui.Nos hæc & alia omnia suis locis in proprios nidos reposuimus,& valde miramur veteres manuscriptos codices non monuisse eos qui horum iactant lectionem & possessionem,quum nos hæc non ex veteribus codicibus,sed industria quadam deprehenderimus,velut singulis locis declarabimus.

IN CAPVT DECIMVMNONVM.

Col.686.lit.H. *Acopon fœtidum,ex opere Galeni de compositione medicamentorum secundum genera.* Hoc acopon ad verbũ habet Galenus lib.7.τῶν κτ γένη,nisi quòd ceræ & terebinthinæ singulorum,drach.VIII.illic leguntur,hîc verò singulorũ drach.XXIIII.quod triplum est illius ponderis.Sed & sequens Acopon fœtidum Galenus eo loco habet,in rebus penitus idem,sed ponderibus euarians.Ego itaque Pauli lectionem ad Galeni præscriptum emendandam puto, & drachmas pro vnciis substituendas in his rebus quæ sex vnciarum pondere recipiuntur. nam tot vnciarum pondus nimium esset ad reliquorum proportionem.At sicut in his rebus nimium est pondus apud Paulum, ita terebinthinæ pondus drachmarum XVI.in ipso est imminutum,& similiter ex Galeno emendandum ac ampliandum, vt non < ις'. sed < νς'. (hoc est quinquaginta sex drach.)non sedecim legantur. Est enim dupla proportio terebinthinæ ad ceram,quæ drach. XXVIII.pondere recipitur.Quin & barbaricum ex euphorbio acopon, ibidem habet Galenus, ex iisdem penitus rebus constans,sed pondera ceræ,terebinthinæ,& oleorum variant. Videntur tamen inter se apud vtrunque proportionem habere,siquis expendere velit.

Col.687.lit.B. *Acopon ex abiete,Galeni.* Hoc ex abiete acopon habet Galenus lib.4.De sanitate tuenda. Et recipit, seminis abietis modium vnum,& olei heminas siue libras vigintiquinque,& ceræ lib.IIII & resinæ abiegnæ & strobilinæ,vtriusque trientem.Et hunc modum habet etiam Aëtius lib.12.cap.44. Quare prior in Paulo descriptio, quæ olei lib.XV.præfert,corrupta esse videtur in olei mẽsura.Sicut etiam illud corruptè legitur,μόδιος ἰταλικὸς α.τουτέστι ξ ιβ'.Nam ξ ις'.legendi sunt,si(velut ad huius libri finem Paulus docet) modius chœnices octo, & chœnix sextarios duos habet. Sed corruptius adhuc posterior descriptio habet,τοῦ καρποῦ τῆς ἐλάτης μ α. τουτέστι λ α.S. Legendum itaque & hîc μ α. τουτέστι ξ ις'. Sed & resinæ pondus vitiatum est,& pro libris vnciæ legi debent,sic,ῥητίνης ἐλατίνης ℥ γ'.στροβιλίνης ἢ τερεβινθίνης ℥ γ'.Aëtius enim terebinthinæ solius sexuncem indit.

IN CAPVT VICESIMVM.

Col.687.lit.C. *Susinum compositum.* In hoc Susino haud dubiè falsò legitur,καλάμου ἀρωματικοῦ λι.ε'.& καρδαμώμου λι.γ'.Non enim fieri potest vt tanta rerum moles octonis libris recepta,ab olei sextariis tribus comprehendatur. Nos itaque pro λι.ε'.& λι.γ'.legimus ℥ ε'.& ℥ γ'.conuertimúsque calami aromatici quincũcem, & cardamomi quadrantem, vt calamus myrrhæ, & cardamomum cinnamomo respondeat in pondere.

Ibid.lit.E. *Violaceum.* Hîc falsò legitur, εἰς τὸν ἰταλικὸν ξ ε'.ἐλαίου ὀμφακίνου. Pro ε' itaque α' reponendum esse indicant singulares casus, τὸν ἰταλικὸν, vt de vno sextario accipiẽdum sit,etiamsi nullius numeri nota sit adiecta. Et alioqui nulla est proportio sextariorum quinque olei ad violarum quadrantem.

Ibid.lit.F. *Melinum.* Hîc falsò vnciæ tres malorum cydoniorum in olei sextarios decem iniiciendæ scribuntur. Itaque pro ℥ γ'.legendum λι.γ'.id est libræ III.

Ibid.lit.G. *Raphaninum.* Hic legendum in Græcis, ἀπὸ τοῦ σπέρματος τῶν λεπτορρίζων ῥαφανίδων κοπτομένου, καὶ διεκκρινομένου τοῦ ἐλαίου.

Col.690.B. *Balaninum.* Græci codices sic habent, καὶ τὸ βαλάνινον δὲ παραπλησίως τῷ ἀπὸ ἀμυγδαλίνῳ γίνεται, ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς δρυσὶ βαλάνων. Hoc autem falsum esse,& nullum oleum ex querneis glandibus exprimi, sed ex glandibus vnguentariis appellatis, Dioscorides lib.4.testatur his verbis, οὗ τὸ ἐντὸς, inquit, θλιβόμενον, ὡς τὰ πικρὰ ἀμύγδαλα, ἐκθλίβει ὑγρὸν, ᾧ εἰς τὰ πολυτελῆ μύρα ἀντ' ἐλαίου χρῶνται. Quare Pauli locus haud dubiè corruptus est, & sic emendandus velut nos quoque conuertimus, καὶ τὸ βαλάνινον δὲ παραπλησίως τῷ ἀπὸ ἀμυγδαλίνῳ γίνεται, οὐκ ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς δρυσὶ βαλάνων, ἀλλ' ἀπὸ τῶν μυρεψικῶν καλουμένων βαλάνων. Ad eundem modum Aëtius lib.1.parare docet,& myrobalaninum appellat.

Col.690.lit.C. *Laurinum.* Et hîc Græca corrupta,sic emendata lege,ex Aëtii lib.1. τὸ δὲ συμμιγὲς οὕτω. πρὸς ἕξ ξέσας τῶν πιπείρων ἐλαιῶν, ξέστης τῶν δαφνίδων ἐμβάλλεται α', &c.

Ibidem lit.G. *Cyprinum.* Hîc falsò Græci codices habent κυπέρου τῶν ἀνθῶν λι.α'.pro recto κύπρου τοῦ ἄνθους λι.α'.Non enim cyperi flos huic oleo nomen dedit, etiamsi ipse quoque in hoc recipiatur, & aliâs flos iunci quadrati ac angulosi appelletur: sed flos cypri,id est ligustri arboris non ita magnæ,& omnibus satis notæ ex albo flore.

Col.691.lit.A. *Amaracinum.* In hoc falsò legi, ἐλαίου παροπτοῦ ξ β'.minimè dubitabit qui vel specierũ quæ immittuntur proportionem respexerit,vel aliorum,aut mastichini aut irini,collationem fecerit.in illud enim olei sextarii quinquaginta,in hoc triginta sumuntur,vt certum sit magnam quandam olei mensuram etiam hîc recipiendam esse: incertum verò quænam illa existat.In Aëtio ea siue excidit, siue relicta est vltro,& cuiusque arbitrio permissa. At Paulus præscripsit non ξ β'.vt exemplaria habent,sed ξ π'.velut ego legendum puto.

Ibid.lit.C. *Crocinum,in quo etiam alterum crocomagma.* In hunc locum post verba οἴνῳ λεία, transferenda sunt in Græcis codicibus verba quæ suprà cap. 18. ad malagma Philagrianum accreuisse dixi. Ea enim crocini parandi modum docent,

docent,& crocomagmatis mentionem faciunt. Et non ea solùm verba huc transferantur, sed & sequentia omnia in illo capite supposita vsque ad malagma odoratum, quod post Philagrianum statim istic sequi debet: ita vt foliatum huius vigesimi capitis vltimum locum teneat,& verba quæ iam falsò cum crocino cohærent, ad foliatũ adiiciantur. Eius enim descriptionem absoluunt. Monuit autem suprà cap. 12 inter pastillos, alterius quoque crocomagmatis mentionem in crocino se facturum esse: id quod nunc hoc loco facit.

Ibid. lit. D. *Mendesium.* In Græcis videtur legendum esse ἔνθα καὶ ὁ μένδης σέβεται: exemplaria tamen habent τρέφεται. Et potest tum pasci, tum coli hircus intelligi. Viua enim animalia Ægyptii tum seorsim pascebant, tum pro diis colebant. μένδης autem,& hircus & Pan, Ægyptiorũ lingua vocatur. Deinde περιστερεῶνος λι. ι'.& non λι. α'. legendũ est. Et ἑτέρας ἡμέρας ζ'.& non ζ'. ita enim suprà dixit,& vox ἑτέρας indicat.

Ibid. lit. E. *Vnguentum ex vua acerba.* In secunda iniectione huius vnguenti, falsò habent exẽplaria Græca, partim β'. ἐμβολὴ φύλλυ, partim β'. ἐμβολὴ διὰ καρυοφύλλυ. Est enim simpliciter legendũ tituli loco β'. ἐμβολή. Et deinde sequuntur medicamenta secundò iniicienda, φύλλυ, ἀμώμου, ναρδοστάχυος, id est folii, amomi, spicæ nardi. Sed & hic ἀμμωνιακοῦ falsò legitur pro ἀμώμου. Hic enim aromata iniiciuntur. Et tertio loco succulenta, inter quæ & ammoniacum.

Col. 692. lit. D. *Decamyron.* Hoc siue à decẽ partibus decamœron, vt Aetius habet, siue decamyrõ, velut vnguẽtum decem res complectens, appelletur, non multùm refert. Ita etiam de pentamyro sentiendum. Verùm quod in Paulo κηρῦ λι. γ'. leguntur, hoc vt corruptum, ex Aetio lib. 12 cap. 44 emendandũ ducimus,& legendum κηρῦ γο. ς'. Ita etiam in pentamyro, pro eo quod Paulus ὀποπάνακος γο. δ'. habet, ex eodem Aetio ὀποβαλσάμου γο. δ'. legimus.

Ibid. lit. E. *Foliatum.* Græcos codices ita hoc loco emenda. Primùm legatur φωλιατὸν tituli loco. deinde sequãtur medicamenta, φύλλυ γο. γ'. ἀμώμου γο. α'. (est autem & hic ἀμμωνιακοῦ, pro ἀμώμου suppositum) κασσίας γο. ς'. λαδάνυ. Et iam sequantur quæ ad crocinum post voces οἴνῳ λεία, addita erant: ita vt primùm deleatur vox προσαποθέσα, quæ nullum hic locum habet,& sequatur ladani põdus, γο. α'. πεπέρεως λευκῦ κόκκοι μ'.& cætera vsque ad finem. Nisi quòd pro κηρῦ λι. α'. S. quod penitus in fine habetur, legendum est καὶ χρῶ, ex Aetii lib. 16. cap. 115.

IN CAPVT XXII.

Col. 693. lit. C. *Thymiama, id est suffimentum rosatum.* In hoc thymiamate habetur βδελλίυ ὀνύχων, vt de bdellio quod onyx appellatur, aut de bdellii vnguibus accipiendum videri possit: de quibus multa lib 8. comment. med. produximus. Verùm quia in sequentibus suffimentis & bdellium per se habetur, & onyches item per se leguntur, etiam hoc loco diuersæ res accipiendæ sunt,& distinctim legendum βδελλίυ, ὀνύχων. Sunt autem ὄνυχες conchylii Indici testa odorata in suffitus apta.

Ibid. lit. D. *Cyphi magnum quod solare uocant, ex rebus* XXXVI. Vtriusque cypheos descriptiones sunt etiam apud Aetium lib. 18 cap. 116. sed variant aliquantùm, vt conferenti patet. Magnum, solare appellatur: quare ἡλιακὸν legendum est, non ἰλιακὸν aut νιλιακὸν, vt quidam putant. nam paruum, σεληνιακὸν, id est lunare, vocatur.

IN CAPVT XXV.

Col. 694. lit. F. Quandoquidem hæc de succedaneis tractatio, ex Galeno transcripta est,& priores Galeni editiones ipsam valde corruptã ac decurtatã habent, apposuimus hoc loco eã quã in nostra Galeni operũ Græcorũ editione reposuimus, pro illa quam ex Paulo rursus in Galenum transsumptam apparet, quum genuina Galeni tractatio nondum extaret. Tametsi enim breuitatis studiosus Paulus hæc vltrò decurtasse videri queat, tamen magno dispẽdio ignorantur quæ per eiusmodi compendia publica cognitione priuantur, ac silentio velut ad interitum damnãtur. Apposuimus itaque genuinum (vt arbitramur) Galeni de succedaneis libellum, cum Pauli præfatione, quam suo more decurticauit. Non solùm autem genuinum Galeni libellum hic exhibemus, sed eum ipsum etiam subinde vitiatũ emendauimus, vera lectione restituta, id quod ex collatione aliorũ exemplariũ studiosos cognoscere malo quàm longiore mea hoc loco commentatione. Ex iis tamen quæ insignia sunt, pauca adscribam, vt sint ea ad alia iudicanda, velut exemplar & norma. Quod igitur conuerti, pro buprestі, blattæ capite detracto, habent exemplaria, ἀντὶ βυπρήστεως σίλφαι βδέουσαι. At ego non σίλφαι βδέουσαι legendũ puto, sed σίλφαι κεφαλῆς δεούσης, aut abbreuiata scriptura σίλφαι κ'. δεούσης. Atq; huius meæ opinionis rationem per longũ redditam habes lib 5. comment. med. Quod verò dixi pro castorio silphium, ex veteris Galeni codicis vestigiis inductus feci,& videtur silphiũ castorio viribus magis respondere quàm blattarũ capite detracto intestina. Sic enim Græci codices habent, ἀντὶ καστορίυ, σίλφων κ'. δεουσῶν ἔντερα (quanquam & hic βδεουσῶν legatur.) Quidam tamen codices ostendũt hanc lectionem ἀντὶ καστορίυ, σίλφιον ἢ βδέλλιον ἔντερα: quam ego in præsens in medio relinquo. Quod transtuli pro cassia, cinamomi dimidiũ, aut herba sabina, ex eo rationem habet quod scripsit pro cinamomo cassiæ duplũ, aut herbæ sabinæ duplũ. Nam haud dubiè falsò habent Græci codices, ἀντὶ κασσίας, μαλλον κινάμωμον διπλοῦν ἢ βράθυ: pro recto ἀντὶ κασσίας, τὸ ἥμισυ κιναμώμου ἢ βράθυ. Sed sufficiũt hæc vel studiosis ad reliqua iudicanda, vel mihi, qui corrupta solùm emendare & aspera dedolare institui, non de singulis, velut qui iustũ commentariũ scribat, rationem reddere,& quasi omnino ignaris hæc concinnassem, omnia certo docendi ordine persequi ac exponere.

IN CAPVT XXVI.

Col. 699. lit. E. *Porrò linea circumflexa, quam nihil aliud circunstat, &c.* Hic locus in Græcis codicibus sic emendetur, ἡ δὲ ἀπερίστατος περισπωμένη γραμμὴ πλαγία πέδα καὶ παῦ, ὀβολὸν δηλοῖ, ὥσπερ αἱ δὲ δύο ἀπερίστατοι, δύο ὀβολούς, Ƶ. Postea (quod dixi) magnum enim mystrum continet acetabulum vnum & tertiam ipsius partem, in Græcis defectũ habet dictionum duarũ, καὶ τρίτον. Sic enim legit, τὸ δὲ μέγα μύστρον ἔχει ὀξύβαφον α'. καὶ τρίτον. Reliqua in vniuerso hoc Pauli Æginetæ opere, aut ex nostra translatione cognosci possunt, aut per se satis leuia planàque ac expolita existunt: neque dolabellis amplius adhibẽdis opus habent, modò non quis ipse non satis dedolatus huc accedat,& ad spinas nõ hic repertas, sed à seipso illatas offendat.

CASSII MEDICI MEDI-
cæ quæstiones & problemata.

Adriano Iunio Hornano medico interprete.

ORNATISSIMO VIRO REIQVE MEDICAE doctori celeberrimo, Cornelio Rhemmio, olim comitis Hochstratani medico, primario Traiectensis ecclesiæ canonico, Adrianus Iunius medicus, S. P. D.

CVM superioribus diebus à me Latii donatum iure Cassium medicorum problematum scriptorem, prelo tradere statuissem, vir clarissime, cœpi mecum animo agitare quem opellæ nostræ patronum ac defensorem contra dentatos vitilitigatorum quorundam morsus parare deberem potissimùm: hic tu mihi in primis occurristi, cui nostri ingenii primitias gratæ antiquitatis exẽplo, offerrem: idque multis nominibus: tum quia optimo iure ritéque medicum medico dedicandum existimarem, tum vt meam in demerendo te (qui à parentis mei clarissimi tui à puero nuncupatione fratris, morte, alter quasi parẽs es relictus) diligentiam probarem testatámque facerem: tum vel maximè quòd te cumprimis istarũ rerum cognitione capi perspectum haberem, vt qui nunquam non lectites dignum quod in memoriæ alueos compingatur: semper eruditas dissertationes & colloquia misceas, vt nec mensa doctis condimentis careat, vixque dilabatur absque lectionis fructu quod sacris impenditur tempus: imò vbique genuinis suis animum exaties opibus, ita vt nihil prorsus tibi cum vulgo diuitum indoctorum (quos rectè olim Diogenes aureo onustas vellere pecudes vocitabat) cõmune esse patiaris. hinc adeofactum est vt principibus viris semper placueris, illis te ceu minimè ambiguum in re medica oraculum salutisque suæ columen vndiquaque accersentibus: nemo non te salutaria medicamentorũ semina passim, Triptolemi in morẽ, spargere prædicet: omnes te ament, colãt, prosequantur, & veluti præsens numen suspiciant. Sed quid tuarum laudum præconium pertexere vltrà pergo: quin potius AEgyptiorum sacrificorum morem imitari studeo, qui deos suos inarticulata voce colere solebãt, quo plurima cupientes, sese potentia destitui significarẽt. Porrò quoniã libri titulus præfert inscriptionẽ problematũ, vt paucula de eorũ ratione attexere nõ abs re fuerit fortasse, ita eruditis tuis illa auribus appendi, nõ grauatè (spero) feres. Problemata vocant Græci quæ in mediũ proponuntur, vt in disquisitionem veniant, & ad calculos vocentur omnia: idque duplici fine, vt aut doceãt quippiã aut construant: quod in mathematicis præcipuè fit. Definiuit olim Mechanicus Carpus, testante Proclo, tantum inter problema & theorema discriminis, vt illud simplicẽ & illaboratam præferre propositionem diceret: hoc operosam, solidam, atque exacto iudicio & scientifico compertã exploratámque. Habet autẽ tres ferè potissimas partes problema, vt quod in quæstionis controuersiam venit, primo loco proponat: deinceps illud rationibus argumẽtisque conuincat, & velut ob oculos exhibeat: postremò quod demonstratione assertum est, conflet atque adeo coagmentet. Occurrit interdum (quemadmodum attentè legenti non hunc modò, sed & Aristotelis & Aphrodisæi eiusdem argumenti libros patebit) vt ex demonstratione comprobatis, obiter etiã aliud theorema colligas, & quasi lucro apponas: πόρισμα Græci appellant: quasi dicas, lucrũ & ἕρμαιον, siue accessorium cõpendiũ: quidam è nostris corollarium vocarunt. Porro vtuntur ferè autores in hoc tradendi genere, duplici lemmatũ, quæ ad demonstrandã rem propositam assumuntur, via: quæ aut rationi consentaneis ac scientificis (ἐπιστημονικὰς illi vocant) demonstrationibus cõprobant, aut probabilibus in dubia causa persuadent. Sed hæc de problematum ratione in præsens sufficiant. Quis autẽ hic scriptor fuerit quóve temporum tractu vixerit, nihil equidẽ (vt ingenuè fatear) compertũ habeo. Memorat Suidas Longinum cognomento Cassium, magni illius Porphyrii præceptorem, qui quæstiones & problemata Homerica scripserit. Citatur & quidam medicinæ scriptor Cassius Calpitanus. Vter verò huius sit autor libri, an alius quispiam: & an is quẽ Galenus lib. 9 de compositione medicamentorum secundum locos allegat, nec semel hippiatrica: malim dubium silentio transire quàm temere asseuerando ineptiæ notã incurrere. Certè quisquis tãdem sit, vt non infimæ in re medica classis, ita lectione non perfunctoria, sed sæpius iterata dignissimus est: adderẽ & æquali cum veterum multis nominis autoritate, ni aliorũ censuræ præiudiciũ dictare primus formidarẽ. nihil enim hîc ferè legas quod non medicã artem è professo sapiat. Quantũ verò negotii nobis hic libellus confecerit, facilè iudicabit qui æqua censura nostram cũ Græcis versionẽ legendo coniunget. deprehendet enim quàm multis locis mutilus, quàm plerisque mendis fuerit deformatus autor, vt diuinationi interdum potior dandus fuerit locus. Interim quãuis in vertendo me Ligurinis momis satisfacturũ non confidã, saltem nostrũ qualemcũq; laboris & fidei apparatũ, literatioribus, quibus ad Critolai libram syncerior eruditio expensa fuerit, non omnino improbatum iri spero. Tu itaque vir cordatissime, benigna fronte à nobis hunc libellum excipito, mole quidẽ exiguũ, frugis verò non vulgaris: genio licet dignũ tuo, vix tamen illustri tuæ dignitatis gradu, vtpote cui maiora debeantur. Interim tamen legimus frugalẽ pauperculæ Hecales cœnulam non aspernatũ fuisse Thesea. Huius exemplo herois, vir integerrime, similiter tu facito, & opellam nostram æqui boníque consulito. Vale feliciter, & me, quod facis, amare pergito. Lutetiæ Parrhisiorum.

CASSII MEDICI PROBLEMATA,

Adriano Iunio Hornano interprete.

1.

CVR rotunda vlcera difficilius cæteris coaleſcunt? Herophili ſectatores ex demõſtrationis geometricæ aſſertione, cauſam reddere conātur iſtam, Quòd etſi circulares vlcerum figuræ exilē deſcribere videantur ambitum, non tamen ſint reuera tales, ſed maius quàm apparet, occupent ſpatium. Conſtat autem quo grandiora ea ſunt, hoc lōgius inducendæ cicatrici tempus flagitare. Conſentaneum proinde eſt huiuſmodi vlcera quanuis in ſpeciem exigua, ægrè curationem admittere. Rei tamen veritas ſecus habet: imò maiora ea ipſa ſunt certó. Atque adeo illorum rationem quadantenus euertit Aſclepiades, quum prodidit, citius cicatricem inductum iri ſi rotundi vlceris labra affinéſq; partes diffindas, ita vt è ſectione illa maior reddatur vlceris regio. Quod è diametro Herophili ſcito repugnat. Si nanque vlceris magnitudo ſecundum illius præſcriptum ægræ curationis eſt cauſa, conſequēs fuerat data eadem magnitudine, accedente deinceps è ſectione & altera, multo etiam difficilius curationis opē ſuccedere. Reddit rationem hanc Aſclepiades. Ait enim qualibet in re quaſi congenitum ac coalitum eſſe motum: motum autem vehementem ex ipſis rerum principiis ortum habere (principia vocando eius quòd mouetur meditullium.) Ad hanc rem clarius afferendam exempli vice fluuiorum igniſque motus adducit: quorum vti medio loco potior vehementiórque motus ingruit, ita & vlceribus ratio eadem haud abs re competat. Quæ verba id ferè ſonāt: quandoquidem moueantur rapidius flumina, quà vndantior eſt alueus (id autē mediæ illorum plagæ tribui indubitatum eſt, huc ſe nimirum omni aquæ vi aggerente) eadémque ratio à flāma ignis aliena nō ſit (hæc enim media ſui parte agitatur æſtuantius, ita vt illic loci identidem magno exultet impetu.) hanc ob cauſam, quum rotūda vlcera in vnū quaſi ſint compacta, & vndiquaque intra medium ceu circino deſcripta, fit vt vehementiori infeſtentur motu. Accidit porrò motus, quum coagmentatæ quæpiā moles naturæ ductu per meatuū anguſtias viam affectantes prorumpunt, qua violenta eruptione cicatricis oblitus inhibetur. His ita occurrendum, Si vehemens iſta corpuſculorum conglobatorum moles in cauſa ſit quominus obducta coeant vlcera, certè id in vigore ætatis conſtitutis potiſſimùm vſuuenire par erat, ac propterea hos ipſos tali vlcerum genere capi debere. in iis etenim vt magna huiuſmodi coagmentorum eſt vis, ita vel citiſſimè etiam agitantur: contrà in ſenio defectis, vt ſunt pauca, ita & ignauo lētóq; motus tractu vibrantur, & tamen in vniuerſum huiuſmodi iſtis vlcera incurabiliora ſunt. Pronuntiandum igitur, Quæ figura in angulos quodammodo fracta conſtant vlcera, citius cicatricem ea de cauſa ducere: quoniam ſanæ partes ſibi mutuò viciniores ſunt, quà potiſſimùm angulo (vt ita dicam) cōmittuntur: alioqui nō è quauis occaſione cicatricis inductionem admittunt. Poſſis huius rei documētum inde accipere quòd minori negotio curentur vlcera quæ oras vt non procul diductas, ita in ſpeciem ſanas, affectas tamen habent: nam in rotundis integræ partes ex æquo vndiquaque diſtant, plus affatim quàm in angulari figura. Queādmodū in circulo ſi ſtatuamus paruo ab eo interuallo puncta, rectáque linea protracta ea coniungamus: idémque in altero, verbi gratia, triquetro faciamus, deinde puſillo ab angulo interſtitii diſcrimine ea ſimiliter vniamus, inueniemus lineam in circulo conſertam, maiorem eſſe. Itidem res habet tum in rotundis, tum non in talibus vlceribus, prout diximus. Idcirco in iis quæ angulari conſtituuntur figura, facilis fit cicatricis inductio, quandoquidem minus à ſe mutuò diſſident integræ partes, ac vlceri ad vnitatē reducendo conferunt non parum. quo fit vt in vniuerſum ab extremis cicatrix obducere ſe incipiat, quoniam à vicinis partibus integris opem acquirit: contrà in rotundis ob æquale vndique incolumium à ſe inuicem partium diſſidium, & ob adēptam illis fouendæ cicatricis occaſionem, haud facilè cicatrix inducitur.

2 Cur ſupremæ corporis ſedes, ad nomas, *hoc eſt depaſcentia ulcera*, ſunt opportunæ, ſimiliter & concauæ? An quia nome putrefactio eſt quædam, & ſenſus interitus atque extinctio? Supremæ autem partes ob alimenti penuriam calore facilè deſtituuntur, ita vt hac de cauſâ ſenſus ablationem incurrant: concauæ verò ob humidæ in ipſis materiæ affluentem copiam, cuius occaſionē putredine corripiuntur.

3 Cur vlceribus ſanari, vt inflammationibus diſcuti minuique, incipientibus, pruritus creantur? Reſpondendum quòd familiaris ſuccus potiores tunc obtinet: quod quum fit, alienum ex imo exigit & exterminat. Porro autem natura quum loco cedit quod hoſtile illi eſt & alienum, quoſdam voluptatis igniculos ſentit.

4 Cur hydropicus humore abundans copioſo, ſiti tamen afficitur? Dicemus hanc potus appetentiam in illis naſci quoniā humidi naturalis non aduētitii atq; à natura alieni, quale ipſis cumprimis adeſt, torquentur deſiderio. Extinguitur autē ea appetitio, appoſito quod è natura eſt humido. An quoniam naturale humidum haud in debitos diſtribuitur meatus ac conceptacula, ſed foras propellitur atque exudat. quò fit vt haud ſecus ac ſi non biberint, ſiti ſemper affligantur?

5 Quamobrem non ſitibundis in balnei ingreſſu ſitis obuenit, & vice verſa quos ſitis habet, ab ea liberantur? Quia ſiccitate oritur ſitis. Proinde ſi balneo ſitibūdi indulgeamus, corpus ratione vitalis facultatis qua præditum eſt, humorem ipſum per ſuperficiarios cuticularéſve meatus ad ſe trahit: quo contingit penetralia intima (è quibus potiſſimùm procedit ſitis) humefieri. At verò balneo indulgentibus quos non moleſtat ſitis, is qui in corpore eſt humor, per ſudorē promanat, eo quòd aliam humiditatem occupare ſibique aſciſcere nequeant.

6 Cur è iecinore, liene, pulmonibuſve laborantes, in locum affectum minus difficulter decūbunt, quū oportuerit quà locus affectus premitur, dolorē incrudeſcere? Dicendum quòd ſi in contrarium latus fiat decubitus, quædam veluti penſilis oneris moles relinquitur: at dū locus patiens ita ſuſpenditur, maior certè ſentitur cruciatus.

7 Quam ob cauſam in acceſſionibus in vniuerſum ferè extrema frigore capiuntur? Quia humores eòcō fluūt vbi motus extat initium: id autem in mediis viſcerum penetralibus conſiſtit. Conſentaneum eſt igitur dū illò è qualibet corporis regione regurgitat humor, vt ſuo etiā priuētur extrema, qui ad medium ceu cētrū ſe referat, eáque iam ſpoliata ſuccique indiga, neceſſariò frigore corripiuntur.

8 Voluptas quaſi diſſolutio & corporis remiſſio eſt: id quod ſenſus ipſe atteſtatur quodammodo. Quòd etiā ſomnus voluptatē pariat, nihil certius: nā eius quoque fidē facit experientia: necnon & poeta qui ſæpenumero prædulcē eū nuncupat, quaſi dicas voluptatis miniſtrū. Si itaque voluptas corpus reſoluit, eámque & ſomnus parit, quin potius hunc remittere quàm (quæ methodicorum eſt opinio) conſtipare dictitamus? Adde quòd quæ ſcapha fit agitatio, corpus reſoluit: vnde & viciſſitudinaria eius vibratione in ſomnum proni cum voluptate quadam ferimur: hinc colligere eſt, remittere magis & relaxare ſomnum quàm inhibere & reſtringere. An huic ita occurrēdum quòd non prorſus ſomni accidēs

fit voluptas: ſed quòd irruente ſomno hanc ob cauſam A illa oboriatur, quoniam corpus eius beneficio in priſtinum reſtituitur ſtatũ, recedente nimirum defatigatione ex operis diurnis vigiliæ tempore nata. Porrò quòd nõ prorſus ob corporũ laxationem pariatur voluptas, hinc diſcere eſt. ſitim è ſiccitate oriri: ſiccitatẽ verò adſtrictionem inducere conſtat. Iam ſitibundi ſi quando frigidã exorbeamus, voluptate mira toti perfundimur: interim tamen præcedens conſtipatio è frigidæ cõmercio incrementum acceperit. Quemadmodum verò gelidam non dicimus relaxare eo quòd voluptatem cor- B poribus acceſſat, ita nec ſomnum idẽ dicemus factitare propterea quòd voluptatis ſit autor. Voluptas nanque creatur ob dictam à nobis paulo antè cauſam. Quæ autẽ ſcapha fieri dicta fuit agitatio, vt diſcutiendis craſſioribus partibus, ita ſenſus autori ſpiritui coagmentando cõpingendóque poteſt eſſe accommoda, nimirum turbando ſpiritum & contrahendo, dum reliqui humores a motu ceſſant: eo verò in vnum contracto, ſomnus oboriri ſolet. Nec mirãdum eſt ſi vna eadémque agitatio & corpus diſcutiendo inaniat & conſtringat ſenſificum C ſpiritum, vti diximus. Quemadmodũ enim corpori affuſa calida, illud excitat: igni, extinguit: perinde & agitatio illa ſuperior contraria poteſt efficere. cuius generis & efficaciæ non pauca reperias contraria.

9 Qua de cauſa in capitis vulneribus, vbi eouſque deſcenderit vulnus vt cerebrum ambiens mẽbrana læſa ſit, partéſque ſauciæ iam integræ cogantur, atque ad cicatricis inductionem perueniant, tum plerunque conuulſio obuenire ſolet ex qua mortẽ illi incurrũt? Referenda cauſa ad naturalem cerebri palpitationem cõ- D cuſſionémque, qua contingit mẽbranam oſſibus circũpoſitis (vnde exempta fragmẽta ſunt) affrictu illidi, alliſámque exulcerari. proinde facta iam exulceratione & ſordes ducente, quũ collecta illa ex vlceratione materia difflari digeriq; nequeat, propterea quòd carne iã obductæ ſint ſuperiores partes, ſimulque quoniam deſior ſit, quàm quæ tranſmittere poſſit cicatrix: materiam illam exulcerationis vitio collectam, in principes cerebri regiones cõcedere, eáſque ita comprimere, vt & ſpaſmus cõſequatur, nimirum prohibita materiæ tranſpiratio- E ne, ob cicatricis è carne à natura aliena concretæ duritiem.

10 Paſſim hoc obſeruatum eſt inter vulnera capitis, quorũ altitudinẽ cranij perforatione metimur, ea plurimum minari periculi quæ vertici quæque ſincipiti infligũtur: ex hiſce tamẽ quæ ad cicatricẽ perduci cõtingit, facilius curari iis quæ in occipite extant. Dicemus ſinciput (quæ pars capitis cæteris præſtat) perexilem habere ſubiectã mẽbranã: vnde plus hinc eſſe periculi probabile eſt. Quòd autẽ vulnera ibi loci inflicta, vbi ad ci- F catricis inductionẽ deuenire poſſunt, minori negotio curẽtur, fit quia principes partes præſentius auxiliũ ſubminiſtrant. Quæ verò in occipite extãt, vt minus portẽdũt diſcriminis ob mẽbranã quã habet ſubſtratã carnulentã, ita difficilius curatione admittũt, tũ quòd concordi illo partium ſubſidio careant, tum quòd rei venereæ vſus ea loca magis exucca reddiderit.

11 Obſeruatũ eſt & illud in eius generis vulneribus capiti illatis, ſi ſponte venter deijcitur, mortem ſuccedere: ſin ratione, ſalutis portendi ſpem. Nã ſponte ſua ſolu- G tus aluus, quoniam affectus ratione è capite ſubſiſtentiæ ſuæ originẽ trahit, periculum intentat, vtpote affectui ſuccumbente natura. Sin diætæ ratione aluus humecta molleſcat, tenuiori reddita materia inferiuſque concedente, capitis partes inquietatæ permanẽt: quo fit vt dũ nulla grauedine accumbente tentantur, curatio facilis ſuccedat.

12 Quam ob rem è prunarũ ardẽti ſtrue exurgens æſtus, caput prorſus grauedine ferit, è lignis non itidem? Quoniã qui à prunis ſpargitur æſtus, vi calorifica coar- H ctat, obturãdóq; cõſtringit: at alter è lignis, habet & madoris nõnihil: cuiꝰ indiciũ facit fumus ipſe, liquidò humoris in lignis cõtẽti argumẽtũ prodẽs. Porrò carbones in vini pauxillo haud abs re fuerit extinguere, quo aboleatur omnis ex iis noxæ cauſa.

13 Cur potiſſimùm piſcatores & id genus homines in mari agentes, vnguibus (*pterygia uocant Græci*) infeſtantur: quanuis verò & aliis hominibus id mali naſcatur, redundat tamẽ plerunque in rei nauticæ deditis? Dicendum bina eſſe pterygiorũ genera: fiunt enim partim dũ caro naturaliter oculi angulo ſubiecta porrigitur latius, atque incrementum accipit: partim quũ tenuis illa oculóque circũtenſa mẽbranula in calloſum tuber excreſcit intumeſcitque. Ea porrò in homine ægrè viſu percipitur ob prænimiam tenuitatem: at in animãtibus cæteris potiſſiméque agnis, conſpicua eſt, vtpote craſſior quàm in homine. Hæc igitur marinorum vaporũ, mordacitate ſua offendentiũ, occaſione exeditur, roditur, & in calli duritiem cũ inflammatione degenerat, ita vt hac ratione vnguis concretus producatur. Non ignoramus tamen pterygiorum vnum genus, adhæreſcere appendicis more, alterum quaſi connatum coalitúmque eſſe.

14 Cur alterius tantùm oculi affectus magis irritat? An quia quũ alter oculorum integer ſecundũ naturam ſe habeat moueátque, naturali ductu & æger mouetur? originem etenim ex vna eadémque baſi deducũt. hinc fit vt ægrum oculum concors motus exaſperet: affecto ſiquidem mẽbro ex vſu eſt imprimis quieſcere. Sin vterque eodem laboret tempore, tolerabilius fit malum: ſimul enim quietem agunt ambo, nec exacerbantur: itaque è quiete velocior ſuccedit ſanitatis adeptio.

15 Quam ob cauſam lippientibus nonnullis febris ſi ſuccedat, lippitudinem ſoluit: nonnullis non hoc modò non præſtat, vt etiam omnifariam cõcilier cæcitatem: quæ igitur eſt cauſa vt vni opem, alteri oculi perniciem adferat? Quia febris ſuperuenit ratione quadã & exẽplo μετασυγκρίσεως. quare ſi intra mediocritatem conſiſtat febris, ita vt & quæ ex ea proficiſcitur, μετασύγκρισις moderata: emolumentum ſequitur ferè. Sin cum vehementi impreſſione febris inuadat, vt motus quoque eius ſit vehementior, extremum ſequitur nocumentũ. Dicat etiam quiſpiam febrim & exiccandi natura eſſe præditam, & infarciendi artubus ſuperfluitates. Illud cõprobarit è ſiti, quæ febrientes corripit: huius argumẽtũ fuerit quòd mẽbra quæpiã ob febris ſuperuentũ excrementis ſcateant. Iam quòd lippitudinẽ ſanet febris, eſt quoniã ſuã arefaciendi vim iſta exerat, dũ fluxũ exiccat obortum. Eadẽ ſi noxã creat, infarciendo id agit planè, tũ quia loca affecta fluxibus excipiũdis ſunt procliuiora: tũ quia hoſce affluxus ingeſtos in artubus, confirmat febris & agglutinat, atque ita ex multo humorũ decubitu obfirmationeque cæcitas naſcitur.

16 Cur æſtate potius oritur lippitudo quàm reliquis anni temporibus, quũ tamẽ ea ſicca ſit & calida? Par nãque erat ob ſiccitatem temporis conditioni congruam, fluxionem nullam exoriri: nec tamen ſubſidii quicquam iidem perſentiſcunt, ex adſtrictione denſationeque quã præſens æſtus efficere poſſet. Dicemus, licet hæc æſtatem conſequantur, nihilo tamen minus plurimum luci di aeris ſplendorem oculos perſtringendo, lædere vehementius, eo quòd omnis ſupra medium candor diſturbare ſenſúſque diſpergere ſoleat. ea de cauſa quũ tranquillã quietẽ præſcribimus, loco illam obſcuro delegamus, quo cauſam omnẽ motoriã ſubterfugiamus. Lippitudinis itaque æſtiuis diebus cauſa, vti demõſtratũ iam eſt, radians ſolis iubar exiſtit.

17 Cur quum affinitas mutua in ſimilitudine ſit aurium inter ſe, vt & oculorũ: oculus tamen alteri in affectu cõſentit, haud itidem aures? Tum quia nõ ſimilitudine modò conueniunt oculi, verùm & magna loci vicinia: aures verò intermedio ſpatio non exiguo diſſident: tũ quòd oculorum motus ab intrinſeco principio originẽ trahit: auribus verò extrinſecus is accedit.

18 Cur nonnulli quos lippitudo torſit, acutius vident? An non indubitatum eſt lacrymam euocantia collyria, bona ratione viſum dici acuere, propterea

quòd ex illacrymatione,&(vt ita dicã) purgatione, illis vſi clarius cernunt? Itidẽ vſuuenit in lacrymantibus lippitudinis vitio, ex materiæ cuiuſpiã craſſæ impacta congerie natæ,vt à purgatione terſius videant.

19 Cur quibus ſuffuſio imminet,contingit culicũ, muſcarũ,formicarũmque ante oculos obuerſari imagines,quæq; ei⁹ generis cõſequi ſolent? An videlicet quia pro humoris cõcretione, ſimulatq; coire is incipit, ſimilia neceſſariò occurrunt phaſmata? Adde quo tempore hæc humoris impreſſio obiicitur, facultas viſoria per totũ viſus organũ vim ſuã exerit: impeditur tamẽ obſtaculo iis in locis vbi potiſſimè humeris cõcremẽtũ incubuit. Qualis igitur humoris primò cõgelati figura extiterit,tales ſe rerum externarũ ingerunt imagines.

20 Quamobrem oſcitantes minus audiunt? Quoniam in maxillarum diductu, auditus concidit inſtrumentum & comprimitur: ſimúlque circumuenitur & interpellatur ſpiritus. Hinc ſonori in auribus ſtrepitus gignuntur. Intercluſo itaque externi aeris ingreſſu,aures ſuo in excipiẽdo ſono nequeunt fungi munere.

21 Cur aures oriculario ſpecillo alióue inſtrumento,fodientibus nobis, tuſſis interdum mouetur, non aliter ac irritata arteria? An quia multa ſit nõ vocali modò arteriæ cum auribus affinitas:ſed etiam membris inter ſe, ita vt conſenſus ratione, vocis afficiatur organum? Excitatur porrò tuſſicula in vocali arteria.

22 Quam ob cauſam inter capitis dolore laborantes, alii acutè voces perſentiſcunt: alii omnino ne audiunt quidem? An nimirum, ſi capitis dolores ita moleſtent vehementer vt maior fiat infarctio & obſtructio? præſertim ſi vertigo quædam præceſſerit, cõtingit nõ ritè mentem ſe habere. Mens porro eſt quæ videt,quæ audit,vt veterum quiſpiam extulit. quo fit vt mente vitioſè habente ſeſe,vocem à quopiam editam excipere nequeamus:nec iniuria.

23 Cur ſurdi per nares vocem reddunt? In confeſſo eſt quòd ex priori affectione,alterius per conſenſum participes fiunt, dum quantum poſſunt aures dilatãt: quibus diductis etiam narium ſpiracula laxiora reddũtur,& intercapedine non parua diſſidentia permanent. Proinde dum ſpiritus per laxam illam capacitatẽ fertur,haud difficulter ſonus quiſpiam afformatur.

24 Cur multus ſomnus & peruigilium capiti grauitatem conciliant? Certè non dicemus ab illis noxã corpori accedere,quã ſunt exceſſus. Nec enim id quærimus cur à contrariis lædatur caput, verùm quam ob cauſam oboriatur idem ad amuſſim ſymptoma, è ſomni tum nimia frequentia tũ immodica raritate: quæ inter ſe pugnant. Dicemus igitur ex multo ſomno hoc fieri,quoniam tranſmiſſa ad caput materia, ob adſtrictionẽ ſomni ratione factam, exhalare trãſpirareq; non poſſit. In peruigilio verò idem conſtituitur hac de cauſa:quia rarefactis,propter functiones per vigiliã obitas, humorib⁹, in ſublime,ſiue mauis,ad caput efferuntur vapores quidam caput grauantes. Eſt autem ratio,vt dum plus ſatis ob continuam vigilantiam tenuis redditur materia,maior etiam fiat eius tranſmiſſio: nec abſonum eſt,haud ritè diſtribui propter vigiliarum aſſiduitatem alimonias, ſed vitiari eas corrũpique. hinc adeo fit vt non tantùm multitudinis, ſed prauæ etiam qualitatis occaſione,vapores ad caput repentes,id diſtendant grauéntque.

25 Cur ſub lucente luna, vigiles quantumuis diu multúmque moram trahunt,nihil offenduntur, dormientibus verò caput obſtruitur? Quam igitur huius rei afferemus cauſam,quòd in luna ſomnum capientes capitis grauitatem incurrant, quũ eius calidũ ſimul & humidum ſit iubar? An hoc contingit quòd in modum ictus punctúue ſomno ſepultos lunæ radii feriãt: quippe quibus cum humiditate cõiuncta eſt grauitas: quemadmodum fit vbi cum impreſſione ſcaturigines prorumpunt. tum enim ob impreſſionem illam, ictus ritu affluxus prouenit, ita vt conſtipatio potius quàm laxitas ſequatur:ita euenit etiam vt lunæ lumine cum

A grauitate ob ſuperiorem cauſam ingruente, impactio ſiue grauitas gignatur,conferente huc & ea quæ ex ſõmno proficiſcitur obſtructione.

26 Qua de cauſa qui placido vtuntur motu, ſi capitis anteà teneantur grauedine,ab ea poſt motum liberantur: at qui curſu proni feruntur, etiamſi nullum præceſſerit grauitatis indicium,incurrunt eam tamen à motu? Dicemus his quibus moderatus obitur mõ

B tus,paulatim ad ima omne & alimentorum & excrementorũ genus diſcedere atque detrahi: cæterùm qui violento & extorto exercitationis genere vtuntur,etiã reuerberationes refractúſque quoſdam contingere: vt nimirum delabens ad imas partes materia remittatur ſurſum cum repercuſſione quadam,nõn aliter ac res habet in rotũdis molibus ſolo illiſis: quas ſi placidè in pauimentũ demittas,nullo facto reſultu reſtant:ſin vi ſolo impingas,in altum reſiliunt, quemadmodum in pilis videre eſt. Eadẽ prorſus de curſoribus eſt ratio,ma-

C teria nimirũ ſurſum cum reniſu relata. Præterea cõtingit in violento motu ſpiritum & retineri & intendi, adeo vt hac de cauſa grauedo naſcatur.

27 Cur in rectum qui fiunt motus,vertiginem nõ pariunt,quum circulares in gyrum curſus id faciant:in tantum vt arbitrentur iſti omnia exteriora ſecum rotatu circumagi? Dicemus rectos motus non prohibere materiei trãſpiratum, circulares verò non permittere eam difflari,irruente nimirum cum turbinis impetu aere & tranſpirationem inhibente. Adde quòd motui

D corporeo reſpondet ad vnguem circularis in nobis humorum motus.hi nanque cum corpore ſimul circumacti,occluſa perſpirandi via,ob rationem memoratam, poſtquam motus cauſa quieſcit,in orbem iam tũ moueri incipiunt: vnde talis motus in cauſa eſt cur humores præter naturam aliquid concipiant ac repræſentari credant. Sic æruginoſi externos imaginantur colores pro affectus in oculis conſiſtentis ratione.Itidem qui ſuffuſione laborant nihilnon ſubrubrũ autumant. Ita quoq; in circulari fit motu,vt omnia in gyrum rapi

E credantur: agitato ſiquidem qui in oculo eſt humore, iam tum fit vt is ſequatur conceptus atque imaginaria arbitratio. Porrò oculus,vt pro cõfeſſo habetur, humores continet,aqueum,(qui lacrymarum fons eſt)cryſtallinum & vitreum:iſtique omnes tranſlucidi ſunt & albidi. Præterea prima tunica alba eſt,at in tenuitatem deſinit in oculi medio,vbi nigrum cernitur, non tamen colore(vt dicimus)eſt candida,verùm tota pellucida,etiam eo in loco. Nec illud ignotum eſt quòd ſecunda tunica,atra natura exiſtens,corneæ ſit ſubſtrata:

F non toti tamen. Relicta enim eſt plaga perſpicua,quã ſe viſus exerere poſſit,quo in loco pupilla eſt. Ex his omnibus ſimul coactis,quæſtionis ratio eluceſcit.

28 Cur quibus ſuperior inferiórue palpebra deprimitur,geminari obiecta videntur, quod ebriis potiſſimùm accidit? Fit quia viſorius ſpiritus diſtractus diuiditur.Id autem quodammodo euenit citra depreſſionem,vt ſpiritus ex vtroque oculo promanantes, dũ in rem ſubiectam ingruunt,pariter obtueantur. Quando verò alter oculorum deprimitur, non iam amplius in

G rem ſubiectam pariter,ſed diſpartito ac ſeorſum quilibet appellunt. Huius(ſi placet)ita poſſis documentum capere. Appoſito ſiquidẽ qui oculum premat digito, ſi alterũ,nõ preſſum ſcilicet,obiecta manu præcludas, euaneſcet gemina obiectorum apparitio, quantũcunque depreſſare pergas.Hinc patet ſpiritus viſifici ſeparatione diſtractionémue pro cauſa habendam: ſicut & ebriis multiplici res obuerſantes varietate ſpectantur.

29 Cur ſub aquis vocem non excipimus æquè vt per parietes: quanuis horum interſepimenta coactiora ſint & duriora? Quia naturam habet aqua peculiarẽ

H vt aer ſubire vel depreſſus nequeat.at quando per parietem loquimur, eo quòd auribus nihil incumbat oneris,veriſimiliter certè aere ex aduerſo verberato traiicientéque per intermedium parietis aerem, fit vt percellatur iſte: atque hinc verba excipimus.

30 Quamobrem in acutorũ morborum declinatione parωtides ferè naſcũtur (quas ſunt qui διοσκούρους, *hoc eſt geminos*, etiam appellant, à fauſto, vt arbitror, ſalutis oſtento) eæq; à malo abſoluũt? Non fugit nos, in morbis grauibus, quædam veluti illorum proœmia, vt inappetentias, oriri: attamen vbi robur colligi confirmarique incipit, appetentes plus aliquanto redduntur ægri, oblatóque iam alimento vberiori, maxillas mouere coguntur: dúmq; in mandendo rictus diducitur, naſci ſolet inflammatio: ex eius autẽ in loco obfirmatione, parωtis ſuppullulat,

31 Aurium inuerſæ fibræ, mortem in acutis morbis portendunt. Cauſa eſt iſta. Emortuo enim illic ſanguine, par eſt plus ariditatis eas partes contrahere. Natura etenim ſanguinis habent perquam parum. Eadem autem iſtud fit ratione qua in chordis ſolet. His ſiquidem vt humoris deliquium, contractionis eſt cauſa, ſic in aurium fibris quoque aſſolet.

32 Cur mellis fauus primordio amarus, dulcedinem perfectus contrahit? Quia magna indicatur naturæ ad contrarium mutatio, quum præſertim fauus cum dulcis, tum amarus ad amuſſim, in ſuo genere abſolutus extiterit.

33 Cur in facie vari prodeũt ferè in ipſo ætatis flore vigoréque (quapropter & ἀκμάς, *id eſt vigores*, idiotarum vulgus eos nuncupat) Hi profectò, vt totã faciẽ quod diximus, occupant, ita circa nares ſcaturiunt liberalius. Manifeſtum eſt id augmenti ratione fieri, nam vigoris tẽpore appoſitio & agglutinatio ex alimentis validius ſuccedit. Iam quum quælibet particula vi inſita portionem alimoniæ ſibi tranſmiſſam conficit, facies tota, potiſſiméque narium loca, alimẽtum ſibi naturæ diſpenſatione diſtributum, in carnem conuertere nequeunt, eáque ratione efficitur vt reliquum eò delati humoris, alienam à natura ſubeat qualitatem. Quòd autem nuditas partium tenui inductarum carnis mole in cauſa ſit vt vari generẽtur, indicio eſt quòd in labris, ob eorum carnulentiam, non erumpunt.

34 In diſquiſitionem venit cur gelida naribus ſanguine manantibus affuſa, maior interdum ſanguinis profluxus ſuccedat, quum tamen frigida cogat natura & inſpiſſet. Dicendum quòd quoniam loca narium & vaſa teneriora ſunt & molliuſcula, accidit dum fit cõſtipatio, nonnulla ex iis obſtipari & arctata concidere, nonnulla verò diſtendi laxarique. Nam quo magis partes quæ obſtruuntur, in ſe cõtractæ redeunt, eo amplius vicinæ diducũtur, ita vt diſtenſionis ratione, vaſa adiacentia ſe reſoluant. An quia prona exiſtente ad profluuium natura, aqua affuſa corpus eadem imbuit affectione, refricans quaſi memoriam illi quòd ex aqua originem ducat, quo fit vt profluuium ſequatur?

35 Cur ſuffimenta aromatũ meliùs excipiunt procul ab igne (vnde vapor aromatum ſurgit) ſemoti ſtantes quàm è propinquo? Conſtat manifeſtò fragrantiam vim acquirere ambienti commixtam aeri. Sic enim & poeta dixit, *Aruinæ nidor fumo ſubit actus olympum.* Nec caret ratione quòd è longinquo odoris fragrãtia rectius ſentiatur. tenuior ſiquidem ille redditus, ſenſum cõmodiùs mouet & afficit.

36 Cur in ſternuendo laborantes, ſi ad ſolis iubar faciem obuertamus, ſuccedit ſternutatio? Ratio eſt, quia ſolis radius inteſtinam narium regionem perſtringens, perinde ac feſtuca immiſſa, ſternutamentum citat, meatus ſtimulando. An quia ſternutatio fit, ſpiritu nares & ſubeunte & ſolicitante? At ſolis radius eas calefaciendo, plus exhalare facit ſpirituique opem fert, qui adaucto robore, ſternutamẽtum irritatione accelerat.

37 Cur ſternutatio rarò ſemel, rarò etiam multoties oboritur, ſed frequentius binis vicibus? Cauſa in promptu eſt. nam quum bina ſint narium foramina, & ſternutamentum fiat excutiente ſe ſpiritu, fit vt alteram narem permeante ſternutamento, ſequatur & alterum.

38 Quærat quiſpiã qua de cauſa ĩ artuũ ruptura, oſſe obliquè diſſecto diruptóque, intus in eo immiſſo caro A viſatur, quæ intermediam oſſium molem impleat, ſitque oſſis vice: at in ægylope, oſſe comminuto diffractóque, regio illa carnem non producat. An quoniam artuum oſſa, vt plus habent circumpoſitum molis, ita alioqui continua ſibi mutuò adhæreſcunt, nec multùm à ſe inuicem diſſident? At narium partes, vt exigua carnium mole ſunt ſuffultæ, ita non ſimiliter, vt oſſa, ſpatium vacuum habent intermedium.

39 Cur gelido exiſtente aere, tenuis valde humoris B affatim per narium ſpiracula prodit, quum frigus cogere inſpiſſaréque eum oportuerit? Quia magna per faciem fit conſtipatio, ſicque quaſi in morem percolationis à vicinis foraminũ partibus, tenuis humor trãſmittitur atque exprimitur.

40 Cur offenſo membro, vicina loca non afficiuntur ſimul, at ſemotiora, eadem corripiuntur affectione, vt læſis pedibus, inguina? Aſclepiades libro de vlceribus ait, ad icta loca materiam per initia deferri, cuius quantum ea capere poſſunt, tantum illuc de- C cumbere: iis deinde repletis, nec alterius affluxus capacibus, materiem delatam repulſáque loci ſugillatam à plenis partibus, effluere alióque ferri: repertóque fortè loco concauo, in eum ſubſidere: id quod & aquæ vſuuenire ſolet, quæ donec per planum fertur, æqualem ſeruat motum: ſin lacunam fortuitò reperiat, ibi reſtitat. Idem etiam humori in locum ictum affluenti vſuuenit. quantum enim is capit, tantundem illi materiæ tranſmittitur: reliquum in cauas partes, potiſſimúmq; in raræ meatuum texturæ inguina ſeſe exonerat, eáque D in tumorem attollit. Eſt quidem hæc non abſurda reſponſio. Poſſet tamen in cauſam quis vocare neruorũ imbecillitatem facili momento offenſam. Conſtat enim neruos citius quàm reliquas corporis partes, cum membris affectis ſimul per conſenſum affici, ob naturam quam habent mirè ad patiendum opportunam. Propterea etiam in capitis vlceribus, ſtrumæ glandulis in duritiem abeuntibus, circa ceruicem conflantur: nec non ſub alis bubones, extantibus manuum vlceribus, exoriuntur.

E 41 Cur à dextra capitis regione ſauciata membrana, quam menyngem vocant, ſiniſtra pars reſolutionẽ incurrit: ſin à læua id contingat parte, dextram paralyſis manet? Referenda eſt cauſa ad neruorum originẽ ſuam è cerebri baſi trahẽtium, ſitum. Hi nanque ſe inuicem decuſſant. Siquidem à dextra baſis parte exorti, in læuum capitis ſinum feruntur: qui à læua, in aduerſum: ita vt eorum ſitus decuſſatim concurrat. Nihil mirum igitur ſi vulnerata dextræ partis membrana, ſiniſtram reſolui contingat. ſic vice verſa de altera dicen- F dum.

42 Cur in prælio vulneris reſpectum caſus ſequitur? Obſeruatum eſt enim pro membri ſaucii ratione, hominem labi, puta, ſi vulnus anteriori ſit exceptũ parte, haud cõtinget in tergũ corruere. Dicemus quòd quam in partẽ natura veluti claudicat atque adeò inflectitur, in eam prona fertur. Verbi gratia, conſtituatur in quodam æquilibrio corpus, propoſitum habens neutram in partem vergere. tum fortè aliquid in illud impingens, vel leni momento impellat: certè quò in- G clinabit, huc concidet. Idem in parietibus propendentibus vſuuenit: quibus fulciendis & in rectum ſtatum reſtituendis, ſiquid opponas moliminis, eò videbis illos delabi quò vergentes ruinam minabantur, præſertim ſi in renitendo violentius paulò conquaſſaris.

43 Qua ratione viuis corporibus combuſtis papulæ exurgunt, mortuis nequaquam? Dicemus in viuis, per totum corporis ambitum ſpiritus eſſe diſperſos, in defunctis non ita. An quia mortuorum corpora dura ſunt & rigida: at viuorum eiuſmodi ſunt, vt H augmentum accipere in latum & extendi queant: itáque admoto igne, fit quædam liquorum ad cutim attractio, vnde oriuntur papulæ, quæ in mortuis idcirco non emergunt quia deficit ſubſtantifica illarum qualitas?

44 Cur ſolum ſternutamentum iis qui i n terga cõ-

stant valetudine, noctu aut omninò non fit aut certè rarò: reliqua, ferè dixerim, omnia ex æquo & interdiu & noctu? An quia sternutamentum à calore eum mouẽte locum vnde proficiscitur, fieri solet? quapropter vbi sternuere placet, soli faciẽ obiicimus. Dormientibus verò nobis calor reuocatur, & intus coercetur: ex quo imæ dormientium partes incalescunt amplius. Haud iniuria ergo, si è capite calore (qui eius loci humores mouere natura est comparatus) cessim eunte, non sternutemus: ad quam humorum eruptionem sternutamentum succedit. Itaque noctu nõ obuenire illud par est. A B

45 Cur perfricato oculo sternutare cessamus? An quia sic humor respirat? Lacrymam enim post frictionẽ extrudit oculus. hic autem confricatus, plus caloris sibi contrahit quàm nares contineant. quo fit vt si nasum quoque ipsum fricando atteras, sternutamentum desistat.

46 Cur senes inediam tolerant non pueri? Quia ægrè se mouet senectus, vtpote calore destituta. Pueri verò vtplurimum habent innati caloris, ita plurimo etiam agitantur motu. Motus autem discutit atque digerit. at enimuero quibus substantia discutitur atque effluit, hi alimento opus habent. C

47 Cur mortuis, quando omnia membra relaxantur, soli testes sursum reuelluntur? Quoniam fugiente spiritu, semen excurrit: id autem excerni solet retractis testibus: quamobrem iam tum illi à superante frigore rigentes, ita persistunt.

48 Cur ebriosi ignobilius vinum potant auidius? Quia multibibi magnos crebrósque habent corporis meatus. Per grãdes itaque poros vinum generosum tenue existens, citra inhibitionem diffluit: at ignobile, crassum quum sit, restitat atque permanet, ac tum demum voluptatem è se præstare videtur. D

49 Cur iratis rubore suffuditur vultus, timidis impallescit? Irá nanque subita & conferta spiritus exundatio est & excursus: metus verò retractio: vbi itaque is spiritus plurimus est, inflammat: vbi deficit, calore priuat.

50 Cur prouectiorum ætate aliqui caluescunt, alii minimè? Quoniam aliis alii caloris plus habent: frigidi verò haud lætum nutriunt capillitium. E

51 Cur prodigiosæ formæ homines, plerunque etiã emota sunt mente? Quia corpori consentit anima, vt animæ corpus.

52 Cur magna vlcera in curatione quando repurgãtur, lethalia existunt? Quia per multos poros sensim fugientes, animalis spiritus transpirat.

53 Cur æstuoso tempore, qui stata vice recurrentibus infestantur febribus, horrore concutiuntur? Quia rarefactis poris exspirat calor natiuus: costipatis intus, obseratur. Cedente itaque qui in nobis est calore, succedit frigus: horror autem, contracto ob frigus corpore, gignitur. F

54 Cur solidum cibum deglutientes, suffocamur? Quia gula quæ per longum tractum ad ventriculos decurrit, ex turundæ ingestione prorsus suffarcinata, arteriam premendo, spiritus inhibet transitum.

55 Quam ob causam terra candida vtplurimùm est sterilis: nigra, ferax? Quoniam illa frigidioris est naturæ: hæc caloris habet abundè. Adde quòd illa reptilia procreat, quæ frigidi sunt temperamẽti: hæc fruges, quæ calidi. Quocirca & inter fœminas fuscæ, magna ex parte fœcundæ sunt ob calidi natiui vberiorem copiam. G

56 Cur infantes vehementius febri affliguntur? Quoniam plurimo calore natiuo abundant. Est autem febris innati caloris intentio & augmentum.

57 Cur ossa in tophum (πῶρον vocant illi) callescere argumento est fasciarum cruenta tinctura, licet citra vulnus fractura constet? Quoniam vbi tophus coit, sanguinis aspergines in spongiosis ossium cauernulis sparsim disseminatas, protrudit atque exprimit. H

58 Quis tophi indurescendi coalescẽdique est modus? Hic videlicet, Substantia ex alimento mutata & in ossium extremas crepidines delata, tophum (πῶρον intellige) concrescere facit. Quemadmodum enim in naribus hæc ipsa nutrimẽti mutatio in muccum abit, in vberibus, in lac: sic in ossibus cogitur tophus, ob talem nimirum formationem naturámque particularum: mẽbra siquidem pro sui natura assimilare sibi nutrimentum sunt comparata, velut in diuiti varietate fruticum horto contingit: qui aquam hortulum perrigantẽ, pro sua quilibet natura exugendo attrahũt. Sic absinthium aquæ illectæ aspergineṁ in suam assimilat naturam: similiter ocimum & reliquæ id genus herbæ. Adducit aliam rationem Andreas Carystius, quòd scilicet medulla ossium fistulis cõcauis affusa, eorumque diffectorum labris conglutinata, demũmq; lapidescẽs, in tophũ abit.

59 Cur correpti cholera, augescente increscentéque ventriculi tensione, crura tibiásque contrahunt? Dicemus quòd cholera stomachi, qui natura neruosus existit, passio fit. Itaque optimo iure is tensione laborans, musculos corporis in quos neruorum origines propagantur, simul afficit.

60 Quam ob rẽ quibus oculi adstrictoria vi prædito collyrio sunt inuncti, clausis iis minus adstrictione cruciantur, apertis vehementius? Quoniam obseratæ palpebræ corneam tunicam sinunt quietem agere. Dũ igitur quiete fruitur oculi globus, inunctum collyrium meatus obducendo illinendóque, minorem suæ adstrictionis sensum præbere potest: at diductis iam palpebris hiantibúsq;, nihil mirum si adstrictionis sensus magis vigeat: quandoquidem continuo motu bulbus seu pila oculi in palpebras illisus calorẽ excitat: quo facto, sensum fugientes meatus laxantur dilatanturque: quibus dilatatis, exilia sensimq; latẽtia (vt ita dixerim) collyrii corpuscula, imprimi necessum est. vnde adstrictionis sensus geminatur. An quia in diducendo oculo post inũctionem obligatũ oculi pilæ collyrium, tenuius redditur? Semper etenim quæ motu vibrantur, accommoda sunt & à natura comparata, vti tenuari possint. Quò igitur tenuatur illud magis magisque, eo validiore adstrictionis sensum suppeditat.

61 Cur phrenitici & furiosi in paroxysmis robustiores sunt, viresque habent auctas? Diximus ob mentis alienationem ferociores reddi: habent autem corpus ad perspiratum malè comparatum, idque ex vehementi adstrictione. Hinc adeo fit vt quũ absoluũtur liberanturque, viribus deficiant, non deuicti scilicet à potiori causa, sed ob adstrictionem remissam.

62 Cur qui sinapi oblinuntur, eo aqua subacto tritóque rubescunt amplius: sin cum aceto permolatur, non tantundem officii ægris præstat? Dicendum non carere id ratione, quòd eo ex aceto inuncti minorẽ scarificationem rubedinemq; minus cruentam percipiãt. his etenim vt cutis superficiem adstringit, ita illã meatuũ ex eo natam obstructione illinit, & (vt sic dixerim) læuigat. qua ratione omnis sinapi ademptus est locus, quò se induat ad pertentandos poros. An quia acredo sinapis admixtione aceti hebescit & obtunditur? Hæ nanque sibi mutuò consertæ qualitates, proprium qualitatis caput hoc ipso vitiant, quo suam quodlibet simplex vim exuat. Quod ipsum & in oxycrato (*quam poscam uocamus*) est animaduertere. Nam quum ex aceto & gelida temperatis simul constet, summas suas qualitates ex hoc temperamentorum complexu perdit, & præter illas alia quædam conflatur qualitas. At enimuero qui sinapi inuoluuntur aqua subacto, rubedine coloratiori imbuũtur, hac de causa quoniam aqua lauoris sui ratione & humectatoriæ facultatis, dilatas poros ratione non sensu cognoscibiles, viam sinapi qua se altius insinuet, aperit: est autem calidum sinapi, vt prædiximus, & ampliandis meatibus cõducit. Meritò itaque quibus ex aceto sinapi corpus inungitur, minus cruento suffunduntur rubore: quibus verò ex aqua, magis.

63 Cur aqua pluuia, si vel à mari sit hausta, dulcis nihilominus existit? Dixerim quòd aqua marina suapte quidem natura salsa est: talis autem grauis est: habet tamen mare fluuios in ipsum sese insinuantes: quos verò

ſimile eſt ſupernatare. Aer itaq; aquæ è mari hauſtu A attractæ partem non craſſiorem, ſed tenuiorem quæ dulcis eſt, ad ſe rapit. Non igitur abs ratione eſt ſi pluuialis aqua, licet è mari excepta, dulcis permanet. An quòd aer rapida ſua vi ipſam marinam dum hauſtu attrahitur, cõmouet, quo motu tenuior efficitur? quæ nanque in motu ſunt, procliuem habent ad tenuitatē naturam. Quod autem tenue eſt, etiam dulce: vt è contrario vnda marina, ſalſa, vt quæ craſſis conſtet partibus. Hac itaque de cauſa aqua pluuia, dulcis eſt. B

64 Cur aqua marina diutius excocta naturã quam habet ſalſam exuit, dulciſque remanet? (debet autem ad tertias decoqui.) Dicemus marinam aquam è craſſis conſtantem partibus, illis vi ignis ſeparatis, tenuem effici: proinde facto hoc alterationis momento (quòd è craſſa in tenuem abeundo, priorem exuerit qualitatē atque reiecerit) è ſalſa dulcem fieri.

65 Cur feruenti inflammatione oculorum laborãtibus, aſpredinis cuiuſdam ſenſus oboritur? An lippitudinis ſuperuentu ſuperiorem ſubeuntis palpebram C aſpritudo naſcitur? An quia vaſa quæ intus errabundè nullo ordine palpebram percurrunt, in gibbum quodammodo attolluntur, ita vt hac ratione ſalebroſa illa aſpredo conſequatur?

66 Cur oculo lippitudo oboritur? An quia mẽbranis oculi vehementer quaſi ex aduſtione inflammatis (idque calore qui ex imo diſcuti digerique debebat ob repletionem atque ægram meatuum tranſpirationē inhibito) ea naſcitur? An quoniam qui ſecundum naturã oculo inſunt humores, exarefacti & quodammodo propter loci ardorē retorridi, lippitudinem creant? D

67 Qua de cauſa in febrientibus alteratur pulſus? Quoniam ſpiritus innatus, quũ relicto naturali & ſymmetro ſtatu, redundat, & à calore intrinſeco diuiditur tenuatúrque, ac leuitatis occaſione concitam acquirit celeritatem, non pulſui tantùm, ſed & ipſi reſpirationi alterationē inducit.

68 Cur cutis ſuperficiem febrientes vlceroſam habent? Quoniam attrita carne, excitatas è frictione tuberculorum anſulas, indignè fert illa. Quemadmodum E & in aliqua corporis particula inflammatione correpta ſolet accidere.

69 Cur pallent febrientes? An ob humorum noſtri corporis in altũ fugam: an ob meatuũ corporis ſenſũ fugientiũ rationē immutatã hoc accidit? Pari ratione in alui vrinæque recrementis fieri exiſtimandũ eſt.

70 Cur in febri cum fluore correptis, quanuis trãſpiratio digeſtióue adſit, & eorum quæ in corpore tenētur, excretio, calor tamen his ſuccenditur, pulſuſq; fit magnus? F Quoniam materia quæ corpus obſidet, multùm attenuata, difflatio fit. Porrò ex tranſitu excremētorum & affrictu, calor quiſpiam excitatur. Non tamē dicimus quos cum profluuio febris affligit, ſimilem cũ his obtinere calorem quibus adſtrictum eſt corpus, atque adeo nec pulſum, ſed comparatione facta cum ſanis. Huius rei conſtabit tibi documentum è balneantibus aut corpus exercentibus: quippe quibus laxiores redduntur meatus, eóſque obſidentes vicini humores tenuãtur, manifeſtéque difflantur, calórque & fit & eſt maior quàm ſecundum naturam, & pulſus vehemen- G tior magnitudinémque obtinet: nã ſegnis torpidúſq; motus & grauitas labefactata virtute & debili prouenit.

71 Cur febrientes cibum difficulter continent? An quòd appetentia conſiſtat in ſymmetria quadam oſculorum ſtomachi & etiam ventriculi quam ſymmetriam integram cõſtare, ſiue hæc oſcilla meatúſque diducantur ſiue claudantur, ratio poſtulat.

72 Cur in cholera conuellantur contrahantúrque & refrigerentur extremæ corporis partes pulſúſque ad ſit obſcurus? Quoniam ſpiritus impetu elatus, pro- H pter tenuitatem partium qua ventriculus illis eſt præditus, habet nanque eum mirè calidum) latenter difflatur: vnde fit vt & torpore corripiantur: torpent autē quæ ſpiritus priuãtur vehiculo. Extrema porrò refrigerãtur & contrahuntur, propterea quòd in iſtis calidũ natiuũ ad vētriculũ cõmeat, ob illius partiũ tenuitatē.

73 Quã ob cauſam aquas extimeſcunt hydrophobi (*quos à rabido cane morſos dicimus*) & pudendum cum hypochondriis ſimul illis intenditur: intremiſcunt etiam ac cõuulſionē patiuntur, adeóq; delirãt vt canũ ritu latratum edant? Conuellũtur certè & tremũt, ob cõſenſũ oris ventriculi cum neruorũ genere. Eadē quoq; de cauſa tentigine pudendũ illis erigitur: nã hydrophoborũ & cõſtitutio & affectus, eſt obſtructio quædã ſtomachi & ventriculi. Deſipiunt verò, quoniã vitiatus ad vētriculũ & ſtomachũ humor defertur, cuius pars quædã ad cerebri inuolucra exhalat, vbi morã trahens, mētis alienationē inuehit. Deinceps ſiti torquentur, quia morbi ſubſtantia in exilibus poris cõſiſtit. quoties itaq; bibũt, aqua (vt quæ tenuium eſt partiũ) exiguos ſubeundo poros, obſtructiones auget. At enimuero cibus ſolidus nõ faceſſit his negotiũ. meatus enim patientes haud aſſumunt illas ciborũ coagmentatas moles. Præterea quòd nõ bibentes, aquã tamē exhorreſcunt, in cauſa eſt organorũ ſenſus imaginatio: nam qui potat, ſimul & videt & potat. Viſus autē ab aqua cõmotus, eodē momento & ſpiritũ qui in ſtomacho eſt, cõmouet: qui à bibente motus, viſum itidē permouet, vti prius ab aqua fuerat. Ex hiſce in orbē motuũ vicibus, inoleſcit quidã vſus & coexercitatio, vt quanuis non potetur aqua, ſpiritum tamen in ſtomacho percellat atque commoueat, quēadmodũ paulo antè à bibente turbidè commouebatur. Quapropter obnupto vultu bibũt, quoniã altera receſſit motus actio. Præter hæc probabilis eſt ratio, venenum ſtomachi poris inſidere.

74 Cur laborantes cruditate, vitiati alimenti ructũ emittunt? Quoniam ob exhibiti cibi copiam, maior ſe æſtus in ventriculi ſinum ingerit, qui velut innatãs cibum vitiat, & viroſo nidore non inanes ventriculi cauernulas, ſed ipſum ſinum imbuit.

75 Cur quos capitis infeſtat dolor, vt obtuſam habent oculorum aciem, ita lacrymantur aſſiduè? Quia dum ad caput defertur materies, (ſemper enim ad affectũ ea locũ repit) bona eius pars ad oculos ſe cõfert, idque optimo iure ob nictãdi aperiẽdiue neceſſitatem. An quidē lacrymãtur quia magna fit partiũ illarũ tenuitas, quæ fit ob continuũ oculorũ motũ: an verò lacrymantur ob materiæ eas partes onerãtis multitudinem? An certè viſus illis hebeſcit, quoniã ſpiritus naturalis, qui per viſoriorũ meatuũ canales penetrat, ob materiæ affluentis admixtionem & conſortiũ, turbidus redditur?

76 Cur aurium tinnitus extante capitis dolore redduntur? Quoniam ſpiritus auditorius ab obſtaculo iis in partibus hærente percellitur. Porrò obſtaculũ illud eſt coagmentum quoddam in inſenſibilibus poris, ex obſtructione natum.

77 Cur capite dolentes plus ſentiunt doloris iam expergefacti? Quoniam moto capite, maior ſequitur materiei affluxus, obſtructionéſque adauget.

78 Quã ex cauſa pulſus deficit atque intermoritur? Quoniam morbo iam in malignam conditionem conuerſo, ſpiritus ab arteriis ad exiles affectarum partium anguſtias retrahitur.

79 Cur qui inſaniunt, delira & loquuntur & agunt? Quoniam ſpiritu animali, propter impedimentum & obturationem pororum qui in partibus ſpiritum illum conficientibus ſunt, difficilis patet commeatus. In cerebro nanque membraniſque illius & quæ inde naſcũtur propaginibus, affectus conſiſtit. quare iis præter naturam habentibus, phantaſias quaſdam & ſpectra videre arbitrantur, vt quæ non ſunt, eſſe exiſtiment: quæ non ſtant, ſtare credant: haud abſimili, cum arquato morbo laborantibus, affectionis genere. Hi etenim propter pororum in oculis obſtructionem, ſimilē quoque ex iis quæ cernunt, imaginationem concipiũt: cuncta ſiquidem è viridi flaua illis apparent.

80 Cur melancholici iracũdi ſunt, animóque facilè ſuccumbunt? Quandoquidem in ventriculo & extrema gulæ parte morbus conſiſtit, qua ori ventriculi committitur. illuc ſiquidem vitioſorum humorum

ſentina colligitur, vnde prædictorum affectuum cauſa proficiſcitur. Notum id fit è natura quidem ſanis, à cibo tamen abſtinentibus. Hi nanque in affatu moroſiores euadunt. Quin & iſti quos aquæ cruciat metus, (*hydrophobicos uocitant*) alimoniam ferè detrectant, vtpote ſuſpicioſi formidoloſique.

81 Cur reſolutorum membrorum alia tenduntur, alia conuelluntur & contrahuntur? Quoniam morbus ſenſum fugientiũ meatuum ratione naſcitur. Quãdo itaque per longum vaſorum incidit præcluſio, mẽbrum reſolutum tenditur: at idem cõuelletur vbi porri obliquè clauſi concidunt.

82 Cur difficulter ſpirantes, ſibilo non abſimilem vocem reddunt? Quoniam morbus ipſe eſt præcluſio atque compreſſio inanium pulmonis fiſtularum: per anguſtum autem foramen, dum fertur ſpiritus, ta- A lis redditur ſonus. Occurrunt & illis tuſſes ob calorem ex affrictu concitatum, pluſcula corpuſculorum mole in circulorum gutturis (*bronchos appellant*) intercapedines impacta, iiſq; deinde à ſpiritu ſimul verberatis.

83 Cur difficulter ſpirantes, recti minus ægrè ſpiritum ducunt quàm recumbentes? Quia gutture per conſenſum laborante, vti ſpiritus infeſtat illiſu, ita ſecũ vnà thoracem attollit.

84 Cur in rupturis ex ictu natis, abdomen nõ rũ- B pitur, etſi ab exteriori ſit parte: quum ab interiori mẽbrana prætenſa (*quam peritonæum uocant*) rumpatur interim? Cauſa huius eſt ipſa partium natura. Abdomen etenim carnoſum eſt: peritonæum verò ductili tenſione riget: quare quum ictui reſiſtit, ſcinditur. Iſtud idem in oſſium fracturis, etiam citra vulnus commiſſis, videre eſt.

AD LECTOREM,

EActurus mihi operæpretium ſum uiſus, amice lector, ſi aſpergines mendarum aliquot inſigniorum, huic illitas libello, partim pro ingenioli mei modulo reſtitutas, partim ex autographo adnotatas, obiter in calce libri ad lectionis interpretationiſque probandam fidem adnotarem. Nam quum mendæ inuehi ſoleant aut deſcribentium φαύλων τε καὶ οὐκ ἀντιβαλλόντων *(ut inſimulat Strabo) incuria: aut dũ naſutior quiſpiã pro libidine figit atq; refigit, & mutat quadrata rotũdis: (quod iuris olim Cynæthus Chius in Homerũ ſibi ſũpſit, & in Ariſtotelẽ Tyrãnion) ut iam demus utrũq; paſſũ eſſe hũc autorem, nolim tamen poſtremum hoc in me cadere, ac propterea malui ſartam tectámque nominis innocentiam, indicando errorum occaſiones mihi conſtare, quàm temere immutando, in infamiæ ſcopulos impingere. Tu interim hæc ipſa qualiacunque ſunt, à me obſeruata pro iudicii tui norma excute, ac citra inuidiam maleuolentiámque perpende. Vale.*

Numerus non paginis ſed problematibus reſpondet.

4 Πόροις τὸ παρὰ φύσιν ὑγρόν. *Manuſcripti exemplaris fides contrario ſenſu* κατὰ φύσιν *legendum clamat.*

6 Καὶ μὴ ἔχειν ἐπὶ, &c. *Lego conſtanter,* μὲν, *pro* μή. *Ibidem,* ἐκκρεμασμένων δὲ τῶν, *autographum habet non inconcinnè,* ἐκκρεμῶν δὲ ὄντων τῶν &c.

8 Ὅτι ἄρα μᾶλλον ἐστὶ χαλαρὸς ὁ ὕπνος. *In autographo rectius actiuè* χαλαστικός: *quemadmodum & paulo pòſt eodem in problemate,* ὃν λέγομεν εἶναι χαλαρὸν διὰ τὸ, &c. *ubi identidem,* χαλαστικὸν *in autographo eſt. Ibidem* ἡ δίψα κατὰ ξηροτάτη γίνεται, *lege* κατὰ ξηρότητα.

10 Ἐπιεικὴν δυνάμενα μὲν τὰ περὶ, &c. *Rectius cum autographo* ἐπιεικὴν δυνατώτερα *leges.*

13 Ὅτε μὲν τῆς ὑποκειμένης τοῦ καθαροῦ. *Ita habent codices & manuſcriptus & uulgatus: ſed quàm bene, neſcio. ego poſtpoſita eorum fide, dilucidiori ſaltem ſenſu* τοῦ κανθοῦ *lego. in angulo nanque oculi (Celſo teſte) unguis oritur.*

15 Ἐπιγίνεται λόγῳ τινὶ μετὰ συγκρίσεως, *reclamantibus exemplaribus una uoce* μετασυγκρίσεως *lego. ſimiliter id quod ſequitur,* τοῦ καὶ τὴν δὲ αὐτοῦ γεγενημένην μετὰ σύγκρισιν, μετρίαν ὠφέλειαν παρακολουθεῖν συμβαίνει, *paulo aliter legendum autumo, & reſtituendum* τοῦ καὶ τὴν δὲ αὐτοῦ γεγενημένην μετασύγκρισιν μετρίαν εἶναι, ὠφέλειαν παρακολουθεῖν συμβαίνει. *Eſt autẽ* μετασύγκρισις *methodicorũ uocabulum, quo expulſionem ex alto materiei, ſeponente naturæ iudicio factam, notare uidentur: poſſis fortaſſe cum Celſo euocationem humorum dicere.*

17 Ὀφθαλμὸς ὀφθαλμῷ συμπάσχει. *deſiderari uidetur* μὴ τὰ ὦτα, *uel eiuſdem ſententiæ formula.*

24 Ἀλλ' ὅτι διὰ τὸ αὐτό. *lego* διὰ τί τὸ αὐτό.

25 Ὥσπερ ἐπὶ τῶν μετὰ ῥάξεως κρονιζομένων. *archetypum exẽplar habet* μετ' ἐπιῤῥάξεως: *& linea ſequenti mutilè* διὰ τὴν ῥάξιν. *ita ut legendum fortè ſit* μετ' ἐπαῤῥάξεως, *hoc eſt cum impreſſione & eliſu: &* ἐπάῤῥαξιν. *Locus eſt non parum difficilis.*

26 Συμβαίνει ἠρέμα ἀποσυλᾶσθαι &c. *uidetur deeſſe* τὰς ὕλας, *uel ſimile quid. Ibidem,* καὶ τὸ πνεῦμα ἐπιδέχεσθαι, *rectius ſecũdum autographum,* ἐπέχεσθαι *leges. Ibidem,* ὡς καὶ διὰ τοῦτο τὴν σωτηρίαν γίνεσθαι, *uitioſa lectio eſt: quare aut addenda eſt negandi particula* μὴ, *aut loco* σωτηρίαν, *congruo ſenſu* βαρύτητα *ſubſtituemus. Id enim & rationis poſtulat* ἀκολουθία, *& efflagitat Ariſtot. autoritas, ſectione 5. problem. 9. Poſſes fortaſſe non alieno ſenſu legere* σωρείαν, *ut intelligat ex uiolento motu congerie humorum caput onerari.*

28 Διὰ τὸ μεῖζον εἶναι συμβαίνει. *autogr.* διότι μὲν. *habet: & lin. ſequenti,* καὶ τοῦτο οἷον συμβαίνει διὰ τοῦ ὑποθλίψαι. *autogr. habet, pro* διὰ, δίχα, *ut & uerti.*

30 Προπάσχουσι γίνονται. *Locus hic tacitè neſcio quid muſſare ac* λειποταξίου προσκαλεῖν *dictionem unam aut alteram uidetur. Quocirca haud alieno ſenſu attexuiſſe in interpretatione Latina mihi uideor mentionem inappetentiæ: quippe quæ inter morbi primordia ſiue prooemia connumeratur: & de qua loqui uelle nemo non aſſenſerit. Næ igitur meo iudicio, haud errauerit fortaſſe qui leget* προασιτίαι.

32 *Iſtud problema ut Græcè legitur, prima fronte falſi nomine laborare, nedum legenti negotium facere, ſunt qui autumant, exiſtimantes dulce amareſcere, amarum tamen in dulce retrogrado ordine redire non poſſe. itaque inuerſa nonnihil uerborum ſerie, hoc pacto ſarcire uolunt,* διὰ τί αἱ κυψέλαι φύουσαι γλυκεῖαι, πικραὶ γίνονται ἐπὶ τῶν ἀποτελουμένων. *quorum ut ſententiæ non acceſſerim omnino, ita lubẽtius* ἐπὶ τῶν ἀποτελουμένων, *quàm* τῶν ἀπομυλλομένων *cum Martino AEdituo meo, medicinæ doctore, cũ ingenio tum iudicii integritate nulli ſecundo, legerim ſeruato dictionis, ut habet, filo. utut eſt, huius probl.* θεραπεία *haud ad ſtomachum facit: quãuis & in aſſignandis cauſis ipſe autor interdum mihi parum probetur, ut & problematographorum plerique.*

36 Τὸν παρμὸν ἐρεθίσαι τὰ στόματα. ἐρεθίσαν *legito, quemadmodum eſt in autographo.*

38 Ἔσωθεν φαίνεται σὰρξ τοῦ ἐκπαρισθέντος ὀστοῦ, &c. *Codex manuſcriptus habet* ἐμπορπισαντος, *non abſque manifeſti erroris indicio. fortaſſe haud alienũ fuerit legere* ἐμπορπισθέντος, *minus detruncata aut etiam detorta uoce, quàm eius uice* τὸ ἐκπαρισθέντος *ingerere, præſertim ſi ſententiæ nihil decedat, nimirum ſumpto uocabulo metaphoricè, à fibularum immiſſionis ſimilitudine.*

41 Τὰ ἀριστερὰ παραλύεται. *loco* παραλύεται, *eodem licet ſenſu, cum autographo* παρίεται *legas, ſua ut autori integra reddatur dictio. Pari ratione in fine eiuſdem problematis, in locum τοῦ,* τὸ ἀνάπαλιν, *irrepſit iſtud in uulgato codice* τὸ ἐναντίον, *quantumuis ἰσοδύναμον.*

42 Ἐπὶ τὴν πρῶσιν ὑπομένον μέρος. *in autographo additur* τὸ, *& clarius ita,* ἐπὶ τὸ τὴν πρῶσιν &c.

57 Διὰ τί σημεῖον πωρωθέντων ὀστῶν, &c. *Locus iſte in archetypo exemplari dilucidior eſt paulo & integrior, hoc modo,* διὰ τί σημεῖον πωρώσεως ὀστῶν ἐστὶ τὸ, τὰς ἐπιδεσμίδας, &c. *Ibidem,* ῥανὶς τοῦ αἵματος θλίβει, *uide an poſſit debeátue legi* ῥανίδας *in accuſandi caſu.*

60 Τὸν κεραμεῖ δὴ ὑμένα ἠρεμεῖν, &c. In autographo ὑμένα non est adscriptum.

61 Δύσκαμπτον δ' αὐτοῖς ἐστὶ τὸ σῶμα. Lego δύσπνουν δ', &c. Ibidem post, ἀλλὰ τῆς σφίγξεως αἰσθήσεως, in manuscripto exemplari quod unicum nobis fuit, & bene mendis aspersum, uisuntur aliquot adulterini commatis uerba, haud scio quo sensu quoue dictionis filo constituta: hæc nimirum, οἷος ἐστὶν ἔκτος αἰεὶ σκοτίτως βλέπεται. Quæ ideo uisum est adnotare, ut feliciorem quis nactus genium, aut codice adiutus emēdatiore, locum integrum sarcire queat.

62 Ἐκ κεκραμένου ἄγαν ὕδατος καὶ ψυχροῦ συστάν. Loco ψυχροῦ legendum suspicor ὄξους: ista enim oxycrati miscella est. Ibidē, μᾶλλον φοινίσσονται, in autogr. additum est τοῖς τόποις.

63 Κἂν τὸ θαλάσσιον αἱμήσηται. Autogr. addit αὐτὸ τὸ θαλ. Ibidē, τὸ δ' λεπτὸν καὶ γλυκύ, ὡς ἐκ μεγάλων συνεστὸς ὄγκων. Videtur repugnare rationi locus. quare ad plenam sententiæ perfectionem, desiderari inoculationem aliquot uocum crediderim, ita ut simile quid desit, ὡς καὶ διὰ ἐναντίου τὸ θαλάττιον, ἁλμυρόν: ratio subsequatur, ὡς ἐκ μεγάλων συνεστὸς ὄγκων. Vt nanque crassarum aliquid sit partiū, in tenue, ac propterea dulce, non congruit, utpote terreum minimè: quod uel ex sequenti constabit problemate, nisi fortassis ea uerba, ὡς ἐκ μεγάλων συνεστὸς ὄγκων, παρεντιθέειν, atque idcirco obelisco iugulanda censeas.

64 Problema istud an ueritati sit consonum, tecum expende lector. Nam uidetur illi reclamare & ratio (quo etenim magis ad tertias decoquitur, hoc inspissabitur amplius strigmentitia crassitie, salisque pars crassior subsidet, exhalante atque in fumum se resoluente tenuiori) & salis strues è marinæ aquæ salsugine coctura conficientium experientia, diuersum quid dictura (ut opinor) fuerit: ni de aqua per expiratum guttatim in metam collecta, loqui illum statuamus: quod tamen non existimo.

66 Ἀπὸ τῆς τοπικῆς πυρώσεως. Autogr. ὑπὸ habet.

68 Οἴκοις ἀτρεψίας οὔσης. Suspecta est mihi hæc lectio ut adulterata: quare bona ratione uideor mihi legere ἀπεψίως, & commodo sensu. facilis autem in literis affinibus lapsus est.

70 Γίγνεσθαί τε καὶ εἶναι πλείονα κατὰ φύσιν. Fortasse legendū addito ἤ, διαζευκτικῷ, aut articulo τοῦ, hoc modo, πλείονα ἤ, uel, τοῦ κατὰ φύσιν.

71 Διὰ τί πρὸς τὴν ἑσπέραν οἱ πυρέξαντες ἀκορέστως ἔχουσιν; Quid si sensui fidei arbitro, simul & rationi seruientes, pro ἀκορέστως legamus, uti & uerti, ἀχαρίτως (prono alioqui lapsu) uel ἀφορήτως?

72 Ἔνθεν καὶ διαρκοῦσι, ναρκᾷ δ', &c. Codex manuscriptus habet διαρκῶσι: ego ναρκῶσι constanter lego.

73 Ἀφρογάζεται ταῖς ἐκπνοαῖς. Legendum censeo contra exemplarium fidem, ἐκνοίας, hoc est dementiam.

75 Διὰ τί οἱ κεφαλαλγίαν. Manuscriptus habet κεφαλαίαν.

79 Ὅτι δυσωδία τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος, &c. Lego (quanuis uterque repugnet codex) per ο δυσοδία, non per ω δυσωδία. Quid enim spiritui animali cum graueolenti est commune usquam?

83 Καθά τε πνεῦμα συμβάλλει καὶ τὸν θώρακα συνδιεγείρειν αὐτῷ. Legendum arbitror secundum autographi fidem, κατὰ τὸ πνεῦμα συμβάλλει, καὶ τὸν θώρακα συνδιεγείρει αὐτῷ.

ADiectum erat in calce autographi problema ad criticos planè relegandum, de discrimine inter τὸ ἄμμον καὶ ψάμμον, nihil ad præsentis operis colophonem faciens. Sed id rectè Iac. Tusanus, ut est uir magni iudicii, numero summouit, ac ueluti superfluam molem (ut erat) resecuit. Siquæ reliquæ in excuso olim typis exemplari supersunt mendæ, quæ certè sunt, eæ ipsæ, quoniam facili characteris alicuius immutatione restitui ab oculato lectore queunt, studio sunt à nobis omissæ, ne inutili segete latius chartas occuparent. Siquidem istud sat egimus modò, ut ἀξιοχρεώτερα uitia commonstrando, ea à nostra uindicaremus translatione. Vale lector candide.